

ع. ٨

﴿ فهرست الجلد الثانى من ترجمة المستطرف ﴾

﴿ حرف ﴾

٤٠٨

****

﴿ مبسملا ومحمدلا ومصليا ﴾

اهل دانش و دید نزدنده بالبداهه پدید اولدیغی اوزره حکمت عملیه فننك فوائد واصول * وابواب و فصولنی * سراپا متضمن و ناطق * یعنی تدابیر نفسیه و منزلیه و ملکیه مسائل شرعیه وعقلیه سنه مأخذ اولدیغی مسلم ارباب دقایق اولوب ﴿ المستطرف فی کل فن مستظرف ﴾ اسمیله مسمی قراء شرقیهٔ مصردن ابشیه نام قریه یه منسوب سکزیوز حدودی علماسندن * مصقع خطباء منابر علوم * ومجمع نهرین جوامع منطوق ومفهوم * الشیخ محمد بن احمد الخطیب * جوزی بغفران الرب المجیب * جنابلرینك قلم رقایق رقملری انتقادیله جمع و ترتیب * و سکسن درت ابواب اوزره تبویب * اولنمش کتاب فاخر جامع النوادرك اشبو مجلد اول دیباجهٔ مصححه سی نام متصدیٔ ترجمه سی اشعارایدن ترجمهٔ سابقه سنده استعیذ بالله (لوکان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا کثیرا) نص اعجاز فصی اشارتنجه حسب البشریه وقوع یافته اولان تحریرات عجایب سمات * وتعبیرات غفلات اشارات تسویه سنده * بونهی دست رأس المال بازار اندیشه و شاکرد ابجد خوان معمار خندان تحقیق پیشه * یعنی عتبهٔ علیهٔ بلند مرتبهٔ پادشاه قدر آگاهده * عبد داعی و شکران مراعی * شیخزادهٔ سید محمد اسعد فقیرك بوندن اقدم باارادهٔ احسان افادهٔ ظل الله پناه * داعیهٔ حسن ظن * والجاء لطف و منن ایله * بادست غریم استعجال سپردهٔ عهدهٔ عجز عده سی بیورلمشیدی (فاماهرچند شوخدمت دشوار ایفا * وبومأموریت مشکل الاجرا * براعهٔ بی براعهٔ باکرینك الندن کلمز * واودرنا سفته یی سوزن شکسته فم فکر کترد لمز * ایسه ده توفیق اقدار رب قدیر * تاب بخش استخراج وترجمه وتحریر *

وتوجه اکسیره تأثیر ظل یزدان دخی سابقا ولاحقا یاور وظهیر اوله رق (ماضرنی ان لم اکن متقدما فالسبق یعرف آخر المضمار * ولئن غدا ربع المعارف دارسا * فلرب کنز فی اساس جدار * تشکریله اللی التی ابوابی مشتمل اولان مجلداولنك آخرنده محرر کیفیت مرموزه اوزره (فحمدا ثم حمدا ثم حمدا) ربیع بدیع عهد شوکتی ﴿ تضمین فقیر ﴾ اوقونسون اشبو موسمده دیو معنی بو بیتیله * سنوحی اوزره باقی قیلدی تزیین سطر دیوانی * متاع معرفت کلدی رواجن بولدیغی دملر * مزین ایلسون بلبللر اوراق کلستانی * زمزمه سن عامهٔ سامعهٔ مستعدانه حالا وقالا ندا * وزمان انتظام نشان سعد اقتران سلطنتی * بهار عالم لطفش دل و جان تازه می دارد * برنك اصحاب صورت را ببوی ارباب معنی را * جلیهٔ جمیله سن صماخ قلب قوابل دورانه انبا * ورشحات ابربارندهٔ عنایاتی * مانوال الغمام وقت ربیع * کنوال الملیك یوم سخاء * فنوال الملیك بدرة عین * ونوال الغمام قطرة ماء * زلالیله دلتشنکان حاجتمندانی اروا * وتدابیر حکمت تخمیر جهانداوریلری * ارباب سیف وعلم * واصحاب علم وقلم * واصناف تهیهٔ سازان اقوات ونعمه * رونق آور وآسایش کستر * اوله رق هر کند وشهر اقالیم محروسه لرینی مدینهٔ فاضله تعریف حکمبسنه مظهریتله یکی باشدن آبادان واحیا ایدن حالا بالارث والاستحقاق * سریر آرای سلطنت تأیید اشراق * پادشاه مؤید عالم پناه * وشهنشاه دقایق اکتناه محاسن دستگاه * شبچراغ دوران فروز ظلیت * یکانه کوهر تاج رهاج خلافت * مروج قوانین رأفت رهین شریعت * ومؤسس دار التعلم جنس علم ومعرفت * دستگیر زیردستان * وراحت بخش سکان بلدان * مظهر توفیقات سبحانیه * ومستجمع کافهٔ کمالات انسانیه * شهریار محمد وح الشیم * وجهاندار داد فرمای منصور العلم * السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان عبد المجید خان ابن السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان ابن السلطان الغازی احمد خان * دام فی اریکة الشوکة ما ازهرت حدایق الکتاب * بفیوض اقلام الکتاب * حضرتلرینك عصر باهر النصر ملکدارانه لرنده تسویه وطبع وتمثیلی خدمتلرینی بقدر الطاقه ادایه بودر بوزه کرصلهٔ عفو واحسان خدا مظهر * واشبو مجلد ثانیٔ بی مدانیسنی دخی * اوسرور رعیت پرور * و یاور شرع اطهر وانور * اتعب الله الفلك فی راحته * وسلم زمام کمیت الاجلال براحته * دعای واجب الایفالرنده * اعان الله تعالی سلطاننا علی ما استرعاه * والهمه شکر ما اعطاه * و تولاه فیما اولاه * وولاه جزیل ما اولاه * واید بالهیبة سلطانه * واید بالبقاء ارکانه * وحرسه من الغیر زمانه * وعن الکدر اوانه * مناجاتنی زبور ناطقهٔ تکرار * ومرو تمندان نصفت نشاندن دخی * یاناظرا فیما عمدت لثبته * اعذر فان اخا العشیرة یعذر * واعلم بان المرأ لو بلغ المدی * فی العمر لاقی الموت وهو مقصر * فاذا ظفرت بزلة فافتح لها * باب التجاوز فالتجاوز اجدر * ومن المحال بان تری احدا حوی * کنه الکمال وذا هو المتعذر * فالنقص فی کنه الطبیعة کامن * فبنوا الطبیعة نقصهم لاینکر * معذرتنی عرض وتقدیم ایله بو فقیر عویز رب عزیزی (من صنف فقد استهدف) فقرهٔ وسوسه فرماسی سرپنجه سندن دستگیریٔ (من انصف فقد استظرف) ایله قورتاروب * والله یحب المحسنین * نظم کریمی تذکر * ونص عظیم * فمن عفی واصلح فاجره علی الله * دلالتنی تذکر ایله بروجه توقع ومسؤل تصحیح مرحمت صریح سهو وخطاسنه همت (ونجار باسلاف عظام * کم من کتاب قد تصفحته * وقلت فی نفسی صححته * حتی اذا طالعته ثانیا *

* وجدت تصحيفا فاصلحته * نظمنی پیرایهٔ فاتحهٔ نسخ حقایق اشعار * وطراز خاتمهٔ آثار دقایق شعار قلمشلر ایکن * بو صفر الیدنقد معارفك تحریراتی من المبتدا الی المنتهی * نسیان وسقطات آمیخته اولمق درکار وهویدا اولمغله * ان کثر وان قل جای محو واثباتنه لطفا وعطفا وضع خامهٔ مکانت جامهٔ اصلاح بایندهٔ مکرمت * بیورمق نیازینی عن صمیم البال برمنوال مشروح اظهار ایدرك * جامع المستطرف مرحومك تفسیر وشرحلرینه دائر اقوالی ترك واهمال * ومطالعه ایدنلری معنی مأخذینه حواله ایله مطالب ابوابی استدلال ایلدیکی * آی اعجاز آیات * واحادیث انجابیناتك مآل اجمال اشتمال جامعلری * وکذلك ابیات حکم علامات * وکلمات بلاغت وعبرت ماهیاتك * نور نبراس ترجمهٔ جمهٔ لامعلری * تفاسیر وشروح ولغات وکتب معتبرهٔ محاضراتدن فتیلهٔ تاب وطاقت مقدار نجه نور معلومات اقتباس * وانارهٔ روی سطور قرطاس قیلمق عزمیله * الآن بین الناس متداول * سبك مأنوس و مستعمل * وعبارهٔ قریب المأخذ جهان پسند اسهل اوزره نقشبند حریر تحریر واملاایتمك خدمتنده قلم پریشان رقم فقیر بسمله نویس اوله رق سالك شارع مستقیم مسطر اولشدر * اللهم ارزقنی زمانا اوسع من زمانی * ولسانا افصح من لسانی * وبنانا اجری من بنانی * وحولا لبیان المعانی * والعیش الاخضر * والفیض الاوفر * والسلامة فی الدارین من کل خطر * والامن من کید اهل الحقد والغیظ والشر * آمین ثم آمین * والحمد لله رب العالمین * وصلی الله تعالی علیه وسلم علی سیدنا محمد وعلی سائر الانبیاء والمرسلین * وعلی آل کل وصحبهم اجمعین

﴿ الباب السابع والخمسون ﴾

اشبو اللی یدنجی باب عسردنصکره یسر وشدت ومصیبتدنصکر فرج وسرور حاصل اولمسنده وارده اولان آیات قرآنیهٔ کریمه واحادیث نبویهٔ شریفه وآثار سلف وبو بابه لایق ومناسب شیلر بیاننده در قوله سبحانه وتعالی ﴿ سیجعل الله بعد عسر یسرا ﴾ مفسرین مآلی جناب حق قریبا دشواری وتنکدستی وفقردنصکره آسانلق وتوانکرلك خلق ایدر دیمکدر دیمشلردر که بونده مؤمن معسرك قلبنی تفریح واردر وقوله تعالی ﴿ وهو الذی ینزل الغیث من بعد ما قنطوا وینشر رحمته وهو الولی الحمید ﴾ بیورمشدر که مفسرین مآلی الله تعالی اول ذات مقدس رحیمدر که خلق انقطاع باراندن مبتلای جدب وغلا وزوالندن مأیوس اولدقلرندنصکره مطر نافعی یاغدیرر ورحمت واحسانی سهل وجبل ونبات وحیوانه نشر ایدر و اول ذات مقدس عبادینه احسانیله تولیه ایدر واحسانی اوزرینه حمده مستحقدر یعنی حمد انجق اکا منحصردر دیمکدر دیمشلردر (وقوله تعالی ﴿ حتی اذا استیأس الرسل وظنوا انهم قد کذبوا جاءهم نصرنا فنجی من نشاء ﴾ بیورمشدر که مفسرین مآلی حبیب اکرم محمد المصطفایه خطابا صلی الله تعالی علیه وسلم وعلی سائر الانبیاء والمرسلین مشرکین عرب حقلرنده نازل اولان وعیدلرك وقوعی کجکدیکی وایاملرینك امتدادی انلری مغرور ایلمسون زیرا که انلردن اول اولان کفار لحکمة امهال اولنوب شول غایتده که رسل سابقین کفره یی رفاه متمادیده وکفرلرنده انهماکده کوروب دنیاده کفره یه غلبه دن وایمانلرندن مأیوس اولوب وکفرهٔ سابقه دخی رسلك بزوبزه تابع مؤمنین نصرتله مبشردر دیدکلرینی خلاف واقع ظن ایتمشلرایدی آخر نصرت الهیه کلوب وارادهٔ

الهیه مز اوزره مؤمنین فیضیاب نجات وکفره قرین قهر وعذاب اولدیلر دیمکدر دیمشلردر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه دن (لوکان العسر فی جحر لدخل علیه الیسر حتی یخرجه) حدیث شریفی روایت اولنمشدر که مآل شریفی اکر عسر جحره ومحاط یرده اولسیدی یسر اول عسری اخراج ایچون اوجحره یه کیرر ایدی یعنی عسری یسر تعقیب ایدر و ورای عسر یسر در دیمکدر (جحر حانك ضمی وجیمك فتحی ایله جحره نك جمعیدر وحانك وجیمك فتحهلر یله طاش معناسنه در فتأمل (علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنه * عند تناهی الشدة تکون الفرجة وعند تضایق البلاء یکون الرخاء * یعنی شدت ومصیبت غایته رسیده یعنی زیاده اولدقده فرح وسرور حاصل وبلا تضایق ایلدیکی وقتده یعنی انسانی بلیه ومکدره صقشدردقده وسعت حال تحدث ایلر دیمشلردر (وامام مشارالیه رضی الله تعالی عنهدن (افضل اعمال امتی انتظار فرج الله) حدیث شریفی روایت اولنمشدر که مآلی امت اجابتمك افضل اعمالی الله تعالی طرفندن فضلا ظهور ایده جك فرج وفرحه شدت وقتده بلکه مطلقا انتظار وترقبدر دیمکدر (قلت) مطالعه اولنسه هر حالده عبد مؤمن مخلص بو انتظاردن خالی دکلدر که فرج الله عمل مقابلی دنیوی واخروی اجر وثوابه شامل ومقام شهود وحضوری مشتملدر فتدبر (مسند فردوسده انس رضی الله تعالی عنهدن مرویا (افضل العبادة انتظار الفرج) عبارهسنده مضبوطدر انتهی (حسن بصری حضرتلری دیمشکه فان مع العسر یسرا آیت کریمهسی نازل اولدقده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (ابشروا لن یغلب عسر یسرین) بیورمشدر (قلت) بالاده اشارتی کچدیکی اوزره سورهٔ شریفهٔ الم نشرحده عسر معرف ویسر منکر اوله رق ایکیشر کره ذکر اولنوب واصول قاعده سنجه برشیء معرفا اعاده اولندقده اولك عینی ومنکرا اعاده اولنسه اولك غیری اولمغله اشبو حدیث شریف منطوقنجه برعسره ایکی یسر مقابل اولمغله برایکی یه غلبه ایده میه جکی ظاهر اولور انتهی * ان یقبت لن یبق الهم * اقوال حکمادندر که بعض نسخهده یقبت بقادن مشتق اوله رق بو بلجه یازلمش وبعضیده صیغهٔ تفعل ایله تیقندن اوله رق تیقنت کورلمش وبعضنده فنادن اوله رق فنیت بولنمشدر نسخهٔ اولایه کوره معناسی سن باقی قالور ایسك یعنی یشار ایسك مبتلا اولدیغك هم وغم باقی قالمز یعنی کچر وفرجه بولورسون بوش یره مضطرب اولمه دیمك ونسخهٔ ثانیه یه کوره معناسی اکر سن تیقن ایدر ایسك یعنی ارباب عرفان ویقیندن ایسك کافهٔ شؤنات جناب خدانك ارادهسیله حاصله ومقدر کائندر تعبیشده ظهورانه ارتق کدر وهم ایتمزسن دیمکدر ونسخهٔ ثالثه یه کوره معناسی سن فنا بولدیغکده هم باقی قالمز یعنی مادامکه مرد حیاتده در همدن قورتولمز همدن قورتولمق موت وفنا ایله اولور دیمکدر ویاخود معناسی لسان اهل حال اوزره فنا فی الله دیمك اوله فتأمل (وقال ابو حاتم الشاعر) اذا اشتملت علی الیأس القلوب * وضاق بما به الصدر الرحیب * ووطنت المکاره واطمأنت * وارست فی اماکنها الخطوب * ولم تر لانکشاف الضر وجها * ولا اغنی بحیلته الاریب * اتاك علی قنوط منك غوث * یمن به اللطیف المستجیب * وکل الحادثات وان تناهت * فموصول بها الفرج القریب * مآلی قلوب یأسی مشتمله وصدر واسع یأسله ضیق ومکاره وشدائد نفوسده توطین وقلوبده مطمئنه اولدیغی وقتده وامور عظیمه وهائله لر قلوبك مکمننده یعنی ایچلرنده اولدیغی اول شدت وضررك انکشاف وازالهسنه بر طریق کورمیوب یعنی یوله میوب وعاجز اولوب وعاقل ودانا دخی اوشدائدك

دفعنه چاره وتدبير بولماديغى وقتده بوحال ايله يأس اوزره ايكن سكا اعانه وياردم كلور يعنى اعانه
ايله مستجيب دعا اولان بارى لطيف ذوالجلال احسان ايدر زيرا هرحوادث ونوائب
ومصائب نهايت بولدقده يعنى شدت كسب ايتدكده فرج قريب اول حوادثه موصولدر
يعنى شدتك در عقبى يسر وسرور در ديمكدر ﴿ ابو الحسين مؤيد الدين حسين
ابن على بن محمد العميد الطغرابى نك ارسال مثلى شامل نظم بى نظيريدر

* فصبرا امين الملك ان عن حادث * * فعا قبة الصبر الجميل جميل *
* ولا تيأسن من صنع ربك انتى * * ضمين بان الله لبس يزيل *
* الم تر ان الليل بعد ظلامه * * عليه لاسفار الصباح دليل *
* وان هلال النضو يقمر بعد ما * * بداوهو سحب الجانبين ضئيل *
* ولاتحسبن الدوح يقطع كلما * * تمر به نفح الصبا فيميل *
* وقد يعطف الدهر الابى عنانه * * فيشفى العليل اويبل غليل *
* ولاتحسبن السيف يقصف كلما * * تعاوده بعد المضاء كليل *
ويرتاش مقصوص الجناحين بعد ما * * تساقط ريش واستطار نسيل *
* ويستأنف الغصن الصليب نضارة * * فيورق مالم يعتريه ذبول *
* وللنجم من بعدالنجوم استقامة * * وللحط من بعدالذهاب قفول *

(قلت) اشبو نظم تسليت جزم قلم فقيرايله درج اولندى (طغرابى طره يه منسوب اولديغى
بعض اعلام يازمشدر وطغرى حالا اوامر عليه بالاسنه نام نامى سلطانيدن عبارت اوله رق
كشيده قلنان علامت شريفه در ودول قديمهٔ اسلاميه ده دخى معتاد اولوب حتى ناظم مشار
اليه سلجوقيه دولتنده طغرابى يعنى نشانجى اولديغندن نسبت اولنمشدر ومشاراليه نظم
ونثرده فائق عصرى ايدى لاميهٔ عجم ديو مشهور اولان قصيده جملهٔ نظمندندر سلطان مسعود
سلجوقى طرفندن موصلده والى ايكن بشيوز اون سكزده فوت اولمشدر * ولاغروان اهديت
من فيض بره * اليه قليلا ليس يعتده نزرا * فان رأيت الغيم يحمل ماءه * من البحر غمرا ثم يهدى
له قطرا * شعرندندر كه * ابغزملوكانه مالكن صرف ايدر ضرر * يردن سپهر شبنم الورسه
مطرويرر * بومعنايى كوزل افاده قيلمشدر رحمهم الله تعالى رحمةً واسعةً (وقال آخر) عسى الهم
الذى امسيت فيه * يكون وراءه فرج قريب * فيأمن خائف ويفك عان * ويأتى اهله النائى الغريب *
اى مكدر ومحزون وناشادواى مبتلاى كيدوغدر بى داد ايچنده كيجه لديكك هم وغمك وراسنده
فرج قريب حاصل اوله جغى دركاردر مطمئن اول زيرالطف حق ايله عدودن قورقان قورتيلوب
امين واسيرك قيدى چوزيلوب قرين خلاص اولور وغريب الديار اولان عيالنه كلوب قاوشوب
انشراح بولور حال دنيا بويله ايكن شمديكى حالكه كدر ايدوب نفسكى تلف ايتمه ديمكدر (لابراهيم
ابن العباس) ورب نازلة يضيق بها الفتى * ذرعا وعندالله عنها المخرج * ضاقت فلما استحكمت
حلقاتها * فرجت وكان يظنها لاتفرج * مألى چوق بلية واردر كه فتى يعنى يكت وجودينى طارزره كبى
احاطه ايدن او بليه ايله صقيلور اشته اول بليه دن عندالله جاى خروج واردر يعنى جناب حق انى
خلاص ايدر شويله كه اوفتى اوزره زره كبى بارمضايقه اولان بليه نك حلقه لرى صقيشوب استحكام
بولدقده مبتلاسى اولان بيچاره فتى آچلمز واوزرمدن كتمز كمان ايتمشيكن بعنايته سبحانه آچيلور
وقورتيلور ديمكدر (وقال آخر) لئن صدع البين المشتت شملنا * فللبين حكم فى الجموع صدوع
* وللنجم من بعدالرجوع استقامة * وللشمس من بعد الغروب طلوع * وان نعمة زالت عن الحر
وانقضت * فان لها بعد الزوال رجوع * فكن واثقا بالله واصبر لحكمه * فان زوال الشر عنك سريع

مألى پريشان ايديجى اولان فراق جمعيتمزى شق وقطع ايتديسه كه فراق ايچون خلقده حكم
واردر يعنى خلقك اندن قورتولمشى يوقدر لكن غم چكمزكه ينه وصال واردر زيرا كورلمزميكه
اهل نجومك بيانجه كوكبك رجعتندنصكره استقامتى وبديهى اولديغى اوزره شمسك بعد
الغروب طلوعى واردر مردن نعمت وصال احباب وسائر نعم زائل اولوب منقضيه اولسه ده
ينه بعناية الله تعالى عودت ايدر همان سن جناب حقه اعتماد ايديجى اول وحكمنه صبرايله سندن
زوال شر صبرك سببيله چابكدر ديمكدر (قلت) وللنجم الخ مصراعنى طغرابى برقصيدهٔ تسليتنده
تضمين ايدوب بويله ديمشدر * وللنجم من بعدالرجوع استقامة * وللحط من بعدالذهاب قفول *
انتهى (عسى الهم الخ قطعه سندن بورايه قدر اولان اشعار بودفعه نقل اولندى ﴿ فرج
بعدالشده اخبارندن نبذه لردركه ذكر اولنور ﴾ ازجمله مرويدركه مروانيه دن وليدبن عبدالملك
مدينهٔ منوره ده حبس ايتدرديكى حسن بن حسن بن على رضى الله تعالى عنهم مدينه ده عامل
ووالبسى اولان صالح بن عبدالله محبوس مشاراليهى حبسدن اخراج ومسجد رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلمده بشيوز دكنك اورمق اوزره امر تحريرايدر صالح دخى امر نجه حبسدن اخراج
ايله مسجده كتوردى وناس دخى جمع اولدى صالح بن عبدالله وليدك كاغدينى ملأ ناسده قرائت
وبعده ضربيله امر ايتمك وزره منبره چقديغى خلالده حسنك عم زاده سى على بن حسين حضرتلرى
كلدى وناس تعظيما يول آچديلر حسن حضرتلرينك يانته واروب اى عم زادهم كرب وشدت دعاسيله
نيچون دعا ايتمزسن كه الله تعالى سكا خلاص ونجات احسان ايليه ديدى حسن بن حسن حضرتلرى
اى عم زادهم دعاى مذكور نه دردكده على بن حسين حضرتلرى * لااله الا الله الحكيم الكريم
لااله الا الله العلى العظيم سبحان رب السموات السبع ورب العرش العظيم الحمدلله رب العالمين *
دعاسنى قرائت ايله دعاى اجابت آراى مذكور بودرديوب عودت ايلديلر حسن حضرتلرى
دخى عم زاده سنك تعليمى وجه اوزره دعاى مذكورى تكرار قرائته مشغول اولدى وقتاكه صالح
كاغدى منبرده قرائتدنصكره نزول ايدوب امر وليدى اجرا ايده جك محلده صالح
بوذاتك سجنده حبسنى بغير حق اولمش كوريرم يعنى مظلومدر ضربنى تأخير ايدك بن
بونك ايچون امير المؤمنينه يعنى وليده مراجعت ورجا ايدرم ديوب ترك ضرب ايلدى وبونك
اوزرينه چوق وقت كچمدن قرين اطلاق ونيل فرح ايله مظهر احسان جناب رب خلاق اولدى
(وفرج اخبارندن برى دخى بودركه بعض ثقات مهدى خليفه دن حكايت ايتمشدر شويله كه خليفهٔ
مشاراليه بركيجه نومدن فزع وخوف حاليله اويانوب صاحب شرطه سنى فى الحال احضار
وزندانه واروب محبوس اولان برشريف حسينى يى فى الحال اخراج واشبو بيك التونى تسليمدنصكره
مكرما يابوراده قالمه سى وياخود ديلرسه خاطرى مطيب اوله جق املنك اجراسيله بلده سنه
كتمسى بيننده تخيير ايله ديو امر وزندانه تسيير ايدر صاحب شرطه دخى زندانه واروب اوشريف
حسينى كه زندانده شن بالى يعنى قوريمش وچوريمش كهنه قربه يه دونمش اندن اخراج وبيك
التونى اعطا وخليفه نك افاده سنى اعلام ايلدكده شريف بلده سنه كتمك طرفنى ترجيح واختيار
ايدر صاحب شرطه دخى دابه آماده ايدوب شريف دابه نك اوزرينه بينه جكى خلالده اى
شريف خليفه حضرتلرينك سنى اطلاقنه سبب نه اولديغنى بيلورميسن ديو صاحب شرطه
استفسار ايتدكده شريف اى والله يعنى يمين ايدرمكه بو كيجه منامده رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمزى كوردم وبكاى اوغلجغم سكا ظلم ايلديلرمى بيوردقلرنده نعم يارسول الله
ديديكمده رسول الله اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم قالق ايكى ركعت نماز قيل ونمازدنصكره
(ياسابق الفوت ويا سامع الصوت وياكاسى العظام بعد الموت صل على محمد وعلى آل محمد

واجعل لی من امری فرجا و مخرجا انك انت تعلم ولا اعلم وتقدر ولا اقدر وانت علام الغیوب
یاارحم الراحمین) دعاسیله دعا قیل بیوردیلر بندخی فرمان نبی آخرالزمان صلی الله تعالی علیه
وسلمه فی الحال امتثال ایله نمازی ادا و دعایی تكرار اثناسنده سن كلوب بنی چاغردك دیدی
صاحب شرطه دیمشدر كه اداء خدمت ایدوب مهدی خلیفه یه عودت وشریفك نقلنی حكایه
قیلدیغمده خلیفه سن سوزكده صادقسن زیرابن او یور ایدم منامده كوردمكه یدینه تموز
طو یوز المش بر زنجی دیوانده ام ظهور واوزریمه هجوم اید وب تیز شریف حسینی اطلاق ایله
والا سنی قتل ایده رم دیدكده دران دهشتله او یانوب اویقویه عودته جسارت ایده مدم تا كه
سنی بر وجه محرر مأمور ایدوب اطلاقی خبرینی كتورمینجه دیدی (اشبو شریف حسینی
ماجراسنی صاحب المستطرف مصباح الكلام فی المستغیثین بخیرالانام نام كتابدن نقل ایتمشدر
(ومن الفرج) ربیع حكایه ایلمشدر كه بنه مهدی خلیفه موسی بن جعفری رضی الله تعالی عنهما
حبس ایلدكده منامنده حضرت علی رضی الله تعالی عنه كرم وجهه مهدی یه اسمیله خطاب ایله
(یا محمد) ﴿فهل عسیتم ان تولیتم ان تفسدوا فی الارض وتقطعوا ارحامكم﴾ آیت كریمه سنی
قرائت ایلدیكی حالده كوروب بیدار اولور ناقل ربیع دیمشدر كه مهدی اویاندیغی كبی كیجه
وقتی بنی احضار ایتدی آیا نه اوله دیو دهشتله حضورینه واردیغمده آیت شریفهٔ مذكوره یی
حسن الصوت اولمغله قرائت اید ر بولدم بنی كوریجك رؤیای مذكوره یی بیاندنصكره وارموسی
ابن جعفری تعظیمله كتور دیدی واروب كتوردیكمده همان قیام ایدوب ومعانقه برله یاننده
اوطورتدی واكراما كنیه سیله موسایه ای ابوالحسن امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله تعالی
عنهی كوردم بكا آیت مذكوره یی اوقودی سندخی بنم واولادمدن برینك اوزرینه خروج
ایتمامكه تعهد ایله دیدكده موسی خروج بنم شانم دكلدر دیدی مهدی دخی تصدیق بعده
بكا یعنی ربیعه بوذاته اوچ بیك التون اعطا ومدینهٔ منوره ده اولان خانه لرینه ایصال ایله دیو
امر ایلدی بندخی اسباب سفریه سنی كیجه ایچره تدارك واسرا ایتمه له صباحه یولده داخل
اولدیلر (قلت) ربیع مهدینك حاجبیدر (ومأل آیت كریمه امور ناسی تولیه ایلدیككز
وانلره آمر وحاكم اولدیغكز وقتده یاخود اسلامدن اعراض ایلدیككزده یر یوزنده افسادیكز
وارحامكزی قطع ایلمكز سزدن توقع اولنمزمی دیمكدر و بو آیت منافقین حقنده نازل اولمشدر كه
مفسادی انلرك دینده ضعفلرینی ودنیا اوزرینه حرصلرینی بیلنلرانلره مفهوم آیت شریفه یی
سویلردیمكدر فتأمل انتهی (قال اسمعیل بن بشار* وكل حزن وان طالت بلیته * یوما تفرج غماه
وتنكشف * مألی هر حزنك بلیه سی اوزارسه ده یعنی بلیه شدت بولدقده بركون یعنی شدتنك
انجامنده غم حزین ومبتلا تفرج ایدر واركدرآچیلور كیدر دیمكدر (ومن الفرج) مسلم بن الولید
سركذشتی اوله رق نقل ایلمشكه بركون خانه مك قارشوسنده كائن درزی دكاننده اوطورركن
احبابمدن بری بكدی قیام ایدوب اكرام واطعام قصدیله دعوت برله برابر خانه مه كلدم حالبوكه
بر درهمه مالك اولمیوب فقط برچفت جدید مستم بولندی جاریه مه و یروب واربونی فلان
دوستمه كتور وصات دیدم جاریه كتوروب طقوز درهمه صاتمش واصمارلدیغم خبز ولحمی
الوب خانه مه كلدیكی خلالده قپو چالندی شق وشكاف بابدن باقوب كوردمكه بركیمسه طوروب
فلانك منزلی بومیدر دیو بنی صوردقپو یی آچوب چقدم مسلم بن الولید سنمیسن دیدی بنم دیوب
ودرزیدن صوردیو استشهاد ایتدم همان قوینندن برمكتوب چیقاروب بوكاغد سكا امراء
دولت عباسیه دن امیر یزید بن مزید دندر دیدی آچوب كوردمكه ایچنده سكا اون بیك درهم
كوندردم یدی بیكنی خانه كده بولنانلرك حوایجی واوچ بیكی طرفمزه قدومك امرینه اقتضا ایدن

اسباب سفریه یه صرف ایچون همان جانبمه كله سن دیو یازلمش فی الحال موصل مكتوبی
تكریم واعزاز ایله خانه مه ادخال ونقدینهٔ مسرت وتاب آوردن اطعمهٔ نفیسه وفواكه لذیذه وسكر
وعسل آماده ایدوب كوله رك وطرب ایده رك یدك وایچدك وكسب صفای بال ایلدم واولكی
مسافریمه هدیه بخش اولوب همان ادوات راهی تدارك برله امیر یزیدك آدمیسیله باب امیره توجه
ایلدك ورقه یه داخل اولدیغمز كون امیرجنابلری سراینده حمامه صویونمشلرایمش وقتاكه
حمامدن چیقدقده لدی الاستیذان كلسون دیمكله حضورینه داخل اولدم كوردمكه برسریرده
اوطوروب شانه ایله لحیه سنی طرار ایدی تعظیم ایله سلام و یردم وجه حسن ایله سلامی الوب
التفات* وما الذی قعدبك عنا* یعنی بزه كلمامكه سبب ندر دیو عتاب محبت اظهار ایلدی بندخی
قلة ذات الید یعنی تهی دستلك مانع حركت اولدی دیو اعتذار ایلدم و برقصیدهٔ مدحیه انشاد
ایلدم بعده سنی نیچون احضار ایلدم بیلورمیسن دیدی خیر دیدیكمده چند شب مقدم خلیفهٔ
عصر هارون الرشید حضرتلری حضور عالیلرنده ایدم صحبت خلالی بكا ای یزیدسنك مدحكده
* سل الخلیفة سیفا من بنی مطر* یمضی فیخترق الاجسام والهاما* كالدهر لا ینثنی عما یهم به *
* قد اوسع الناس انعاما وارغاما * شعرینك ناظمی كیمدر بیلورمیسن دیدی بندخی حق تعالی
بیلور كه ای امیرالمؤمنین قائل نظمی بیلم دیدیكمده خلیفه حضرتلری سبحان الله سنك مدحكده
بونك كبی نظم لطیف سویلنه ده سن ناظمنی بیلمیه سن دیو استغراب ایتدی بندخی كمال حجاب ایله
قائلنی سؤال ایلدیكمده مسلم بن الولیددر دیو ذاتكزی تعریف بیوردقده فی الحال احضاریكزه
مباشر دعوت كوندردم ایدی قالقكز رومال درگاه خلیفه ایده لم دیدی و برابر عزیمت ایلدك
ودخولرینه استیذان اولندقده رخصت بیورلمغله حضورلرینه كیردك بندخی رسم تعظیمی اجرا
وسلام تحیهٔ عربی ایفا ایلدم خلیفه حضرتلری التفات بیوردی وفی الحال حقنده نظم ایتدیكم
اشعاری انشاد ایلدیكمده ایكیوز بیك درهمك خزانهٔ بی بهانه سندن اعطاسنی فرمان وامیر
یزیددخی *ماینبغی ان اساوی امیرالمؤمنین فی العطاء * یعنی كرم خلیفه یه مساواتم لایق دكلدر
دیوب اون بیك درهم نقصانیله یوزطقسان بیك درهم احسان ایلدی دیمشدر انتهی (صاحب
المستطرف اشبو حكایه عقبنده * فانظر الی هذا البدر الجسیم بعد العسر العظیم * دیمشدر كه
فی الحقیقه شدت فقردنصكره غنایه وصول اولمغله تسلیت بوله جق وحقك الطاف خفیه سی
دركار اولدیغی جزمی تأكید ایده جك برقصه در (مأل نظم مذكور خلیفهٔ زمان مطر كه
یزید مذكورك جدیدر انك اولادندن برسیف سل ایلدی یعنی شجیع و بهادر وكریم اولان یزیدی
انتخاب واستخدام ایتدی اویله سیف كه بچر یعنی اصابت ایلدیكی كسرده اجسام وقفالر
یاریلور وبچیلور واول سیف دهر وفلك كبیدركه مراد ایتدیكی كاردن كف ید ایتمیوب اجرا
ایدر یعنی غالبدر وناسه انعام وارغام یعنی مستحقنه لطفی ومستحقنه قهری توسیع ایدر
برسماحت وحماست معتبره ایله متصف خانداندر دیمكدر (فرج بعد الشدة ده دینیلان اشعارك
احسننددر* الامن والخوف ایام مداولة * بین الانام و بعد الضیق متسع * مألی بین الانام امن
وخوف وكدر وفرح ایام مداوله در یعنی دنیانك حالی كاه عسر وكاه یسردر لكن مضایقه نك
صوكی جای وشیٔ وسعدر یعنی كدری صفا تعقیب ایدر دیمكدر (ومن الفرج)امویه دن سلیمان
ابن عبدالملك محمد بن یزیدی والی عراق ومحبوسنی اطلاق واموال بیت المال عراقی مستحقینه تقسیم
ایله امر ایدوب كوندردكده محمد والی سلفی یزید بن ابی مسلمی طلب مالده تضییق ایتمشیدی یزیدك
حبسی خلالی وقتا كه برادر سلیمان یزید بن عبدالملكه بیعت اولندقده مدت مدیده محبوس اولان یزید
ابن ابی مسلمی والیٔ عراق ایلدی و یزیدی حبس ایدن سلفی محمد خلقی خوفندن غیبوبت ایتمشیدی

محمدك دردست اولمسيچون يزيد تشديد ايدوب مأمورلر ومحتسبلر دقتله تحريده اوله رق طوتيلور وشهر رمضانده اخشام اذانى وقتى قربنده حضور يزيد بن ابى مسلمه محمد كتوريلور كه يزيدك الندە برصالقم اوزم وارايدى كتوردكده اى محمد بن يزيد چوقدندر كه سكا غلبه يى حق تعالادن نياز ايدرايدم هله مراديمه ايردم ديدى محمد دخى مقام رجاده بندخى سنك بنى جواريكه المكى يعنى سنكله بكانجات ويرمكى نيازده ايدرم ديدكده يزيد والله كه سنى جواريمه الممم وعفوايتمم ملك الموت سنك روحكى قبضده بكله مسابقت ايلسه يعنى يارشسه بن انى سبقت ايدرم كلام بارد خطا احتواسيله عدم عفوده مبالغه كوستروب بيوك سوبلدى وسنى قتل ايتمنجه شو اوزمى يمم ديو يمين وقتليله امر ايلدى سياست موكللرى محمد بن يزيدك قوللرينى باغليوب مقتله اوطورتديلر وسياف وجلاد دخى باشى اوجنده طوردى اواثناده اذان مغرب اوقوندقله يزيد اوزومى النده براغوب نمازه شروع ايلدى واهل بلده دخى سيرايچون اجتماع ايتديلر وقتا كه يزيد بن ابى مسلم سجده يه واروب باشنى سجده دن قالدرديغى انده بررجل باشنه برصوپه ايله ضرب واهلاك ايلدى بو حالى كورن اهل عبرتدن برى محمد بن يزيده * اذهب حيث شئت فسبحان من قتل الامير واحيى الاسير * ديدى وبو وجهله محمد قورتلدى (قلت) ذكر اولنان سليمان دولت امويه نك يدنجيسيدر هجرتك طقسان التيسنده بيعت اولنوب اوتوز سكز ياشنده ايكن تخمه دن طقسان سكز صفرى عاشرنده مرج وابقده وفات ايلدى خيار امويه دن ومستشارى عمر بن عبدالعزيز حضرتلرى اولمغله رعايايه رفيق اوزره ايدى وسالف الذكر يزيد بن عبدالملك اول سلسله نك طقوزنجيسى مشار اليه عمر حضرتلرينك خلافتندنصكره كندويه يوز يرده بيعت اولنوب اوتوزدرت ياشنده اريد وعلى قول سوادارنده سلدن يوز بش شعبانك يكرمى بشنده فوت اولدى انتهى (ومن الفرج بعد الشدة) على رضى الله تعالى عنه نسلندن طباطبا ايله ملقب ذاتك سلسله سندن مصرده مقيم ذات شريفك عزيزبالله ايله اولان قصه سيدر (منقولدركه عزيزبالله ولى عهدينه يعنى اوغلى حاكم بامرالله يه بقيهٔ اموالنى عمالندن تحصيل واستخراجى امر ايتمشدى شريف مشار اليهك عهده سنده اموال مذكوره دن اوچ بيك درهم كورنمكله طلب ايلدى مشار اليه اداسنه قدرتم يوقدر ديو اعتذار ايتمشيكن قبول ايتميوب مسجد مهره ده اعتقال يعنى مقيدا حبس وموكل تعيين ايلدى حبسى كيجه سى شريف مشار اليه رؤياسنده فخر كائنات عليه الصلوات والتسليمات افنديمز حضرتلرينى مشاهده وخاكپاى سعادتلرينه يوزسوروب يارسول الله بكا حلول ايدن بليه يى كورمديكزمى امان ديو شكايت واسترحام ايلدى حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بلى كوردم وبيلدم سكا عزيزك ولى عهدى موكل تعيين ايتمش بيوردقلر بعده شريف نعم يارسول الله مبتلاى دست موكلم ديدكده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم سن حقك نصرتندن سنى محجوب ومحروم ايتمين وسندن بليه يى تفريج وكشف ايدن بش نسنه دن نيچون متجاوزسن يعنى او بش شى ايله نه دن مناجات ايتمزسن مألنده اولان خطابله تنبيه واحسان بيوردقلرنده شريف يارسول الله اول مبارك بش نسنه ندر ديو استفسار ايتدكده حضرت نبى مختار صلى الله تعالى عليه وسلم قوله تعالى ﴿ وبشر الصابرين الذين اذا اصابتهم مصيبة قالوا انا لله وانا اليه راجعون اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة واولئك هم المهتدون ﴾ ودخى قوله تعالى ﴿ الذين قال لهم الناس ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا وقالوا حسبنا الله ونعم الوكيل فانقلبوا بنعمة من الله وفضل لم يمسسهم سوء واتبعوا رضوان الله والله ذو فضل عظيم ﴾ ودخى قوله تعالى ﴿ وايوب اذ نادى ربه انى مسنى الضر وانت ارحم الراحمين فاستجبنا له فكشفنا ما به من ضر وآتيناه اهله ومثلهم معهم رحمة من عندنا وذكرى للعابدين ﴾ ودخى قوله تعالى ﴿ وذا النون

اذهب مغاضبا فظن ان لن نقدر عليه فنادى فى الظلمات ان لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجى المؤمنين * ودخى قوله تعالى ﴿ فستذكرون ما اقول لكم وافوض امرى الى الله ان الله بصير بالعباد * فوقيه الله سيئات ما مكروا وحاق بآل فرعون سوء العذاب ﴾ آيات كريمه لريدر بيوردیلر شريف مشار اليه ديركه اشبو مبشرهٔ شريفه يى مشاهده دنصكره اوياندم وحفظ ايتمكله صباحه قدر قرائتيله مشغول اولدم وقتا كه صبح اولدقده قپو آچيلوب يانمه بيلديكم برطاقم ناس كيروب وبنى عزيزبالله ولى عهدى يانينه كتورديلر بنى ولى عهد كوردكده ترحيب وتعظيم ايدوب بكا جدك رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه بنى شكايتمى قيلدك ديدى شكايت ايلمدم ديديكمده بلى شكايت ايلمش سن زيرا بكا رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم سويلديلر ديدى يعنى كنديسنه رؤياده تنبيه نبيه نبوى اولديغنى بيان ايلدى پس دفتر ذمماتى كتوردوب اسممى اندن محو وترقين ايدوب معونت وتعيشم ايچون بيك التون دخى اعطا وبنى اطلاق ايلدى بيلدمكه بولطف وفرج وسرور رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك بركتيله وتلاوت ايلديكم آيت كريمه نك بركتيله حاصل اولدى ديمشدر وبو تقريبله خزانه دن جدى سايه سنده شرفياب تعيش اولمشدر والله اعلم اشبو نقل دخى ذكر اولنان مصباح الظلامده محرردر (قلت) ذكر اولنان عزيزبالله مغرب ومصروشامده حكم ايدن فاطميه دولتى ملوكنك بشنجيسى ابو المنصور احمد نزاردركه هجرتك اوچيوز سكسان التى رمضاننده قيصره غزا نيتيله كيدركن قرق ايكى ياشنده فوت اولوب احوال غريبه سى نواريخده طوپ طلو اولان حاكم بامرالله جانشينى اولمشدر (وآل طباطبا دخى التى نفر ذات اوله رق كوفه ده يوزقرق سنه حكومت ايتمشلردر طباطبا ابراهيم بن اسمعيل بن ابراهيم بن حسن ابن على ابن ابى طالبك رضى الله تعالى عنه لقبيدر الثغ اولوب حرف قافى طا اوقورايدى بركون غلامنه اثواب كتور ديوب لكن غلام اكلميوب زرهنى كتوردكده مرادى قبا اولديغنى تأكيدا * لاطباطبا * ديمكله لفظ مذكور لقبى اولوب انكله شهرت بولدى وسالف الذكر ابراهيم برمنوال اشارت اوچ واسطه ايله امير المؤمنين على المرتضى رضى الله تعالى عنهه منتهيدر ابراهيمك قاسم ومحمد نام ايكى اوغلى اولوب محمد يوز طقسان طقوزده ظهور ايلدى (شريف مار الذكرك عزيزبالله اوغليله وقوع بولان ما جراسى اولى مستطرفده * ذكر ان العزيز بالله امر ولى عهده ان يستخرج بقية امواله من عماله بمصر فوجد على الشريف ابن طباطبا ثلثة الاف درهم فانفذ اليه فقال له مالى قدرة على شئ منها الى آخره * عباره سنده ايكن ترجمهٔ معلومه ده حكايه اولنمشكه عباسيه دن عزيزبالله خليفه عبدنى مصرجانبنه اعمال مصردن بقاياى اموالى جمع وتحصيل ايچون ارسال ايلدكده سيد الشريف بن طباطبا عهده سنده اوچ بيك التون ظهور ايدوب طلب ايلدكلرنده اعتذارا الحالة هذه قدرتم يوقدر ديه رك امهالنى رجا ونياز ايلدكده الخ صورتنده * ابن لفظى بين العلمين اثبات اولندقده بعض متون صرف آخرنده يازيلان املا مطلبنده كه كوسترلديكى اوزره جده مضاف اولدقده الفى اثبات اولنمق وابه مضاف اولورايسه يازلمامق يعنى اب ايله جدك فرقى حذف واثبات الفله اوله جغى معلوم ايكن اندن قطع نظر اولنه رق وتاريخ وانسابه كامل اوزره عدم وقوفله وسائر كيفياتله عجيب وغريب ترجمه اولنمشدر ارتق بو عاجز مأمور فقيره نيچون شويله بويله ايتدى ديو اعتراض بيورلميوب همان بنم سقطاتمى اصلاح لطف عظيمدر (ومن الفرج) اسحق بن ابراهيم المصعبى ديركه بركيجه رؤيامده مشاهدهٔ رسول الله اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز ايله شرفياب اولدم وبكا (اطلق القائد) يعنى محبوسى اطلاق ايله ديو فرمان بيورديلر قورقيله اويانوب فى الحال مومليرى ياقك ديو خدامى چاغروب

ورسم اوزره بهر روز زنداندن كلان پوصله يه باقوب كوردمكه برشخصك ! وزرينه قتل دعوى
اولنوب اولدخى اقرار ايتمكله اولوجهله حبس اولنمش اول ساعت شخص مرقومى احضار
ايلدم دزه بره رك يانمه كلدى طوغرى سويلرايسك سنى اطلاق ايده رم ديدم اودخى على الرأس
ديوب بنم كبى فسق وفجوره منهمك يارانم اولان برطاقم هوادارلر برقاچ كيجه مقدم قواده مز
اولان عجوز اجراى مذاقمز ايچون بزه برزن حسنا كتوردى مرئهٔ مز بوره ايچمزه دوشدكده
الله الله ذكريله صيحه وفرياده باشلبوب وبكا * انشدك الله فى امرى * بو عجوز قارى بنى
الداندى وبو خانه ده صالحاتدن براز نساء واردر زيارت برله دعالرينى آل ديو بنى بو ورطه يه
اوغراندى بن شريفه يم وجدم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدر ووالده م فاطمة الزهراء
وبابام حسن بن على در انلرك ناموسنى بنده حفظ ايله ديدكده دامن عصمتى چاك اولماسى
غيرتنى ووقايه يى عزم ايتدم ايچمزده اولان برخبيث بدمست شركير اولوب سوء قصده قالقدى
اوكنيزك پاك دامن شريفه نك دست فساد خبيث مرقومدن تخليصنه چاره خبيث مرقومى
قتلدن غيرى نسنه ايله بوله ميوب ناچار كبرتدم وشريفه مومى اليهادخى * سترك الله كما سترتنى * ديو
سلامتمه دعا ايلدى وغوغا وصيحه مزى قومشولر ايشيدوب خانهٔ ادبار آشيانه مزى باصديلر
وهنوز دم مردارى اقان مقتولى والمده قاتلى بچاغى كوردكلرنده بنى طوتوب وسنك حضوريكه
كتورديلر اشته كيفيتك طوغريسى بودر ديدى پس اسحق اى مرد پاك سنى الله تعالى
ورسول مجتباسنه باغلدم ديدكده اومرد دخى هبه ايلديكك ذاتلر حقيچون من بعد بندخى
معصيت بارى يه عودت ايتم ديو تائب ومستغفر اولمشدر (قلت) اشبو قصهٔ شريفه نسخه مزدن
نقل اولنمشدر (ومن الفرج) حجاج بركون زنداندن بركيمسه نك اخراجنه امر ايتدى كتوردكلرنده
بوبنى اورلسون ديدى اوكيمسه اى امير بارينه قدر تأخيرمده سندن استرحام ايدرم ديدى حجاج
اى رجل بركون تأخيرده سكا نه فرج واردر ديوب ينه زندانه كتورك ديو امر ايلدى رجل زندانه
كيدركن * عسى فرج يأتى به الله ان * له كل يوم فى خليقته امر * بيتنى اوقوديغن حجاج
ايشتدكده فى الحال بومعنايى الله تعالايه قسم ايدرمكه اشبو رجل انجق ﴿ كل يوم هو فى شأن ﴾
نظم جليلندن اخذ ايلدى ديو اطلاق ايلدى (ومن الفرج) معتمد بالله خليفه نك بعض ندما
وجلساسى ديمشدر كه بركيجه خليفهٔ مشار اليه حضرتلرينك حضورنده ايدك اوبوقلمغه
باشلديلر وبرساعتجك سز كتميك بيورديلر براز اويودقدنصكره بيدار اولوب شمدى زندانه وارك
منصور آدنده اولان دوه جى يى حضوره كتورك ديو امر بيورديلر ودوه جى حضوره ينه كتورلدكده
نه قدر وقتدر محبوس سن ديو سؤال ايلدى محبوس بربچق سنه در ديدى سببى ندر ديديكده
منصور بنده كز دوه جى ايدم بلده مده تعيش ايده مديكمدن دوه مى آلوب تعيش ايچون ديكر
بلده يه كيدركن يولده كوردمكه يول كسجيلرى تجسس واخذه مأمور جند موصلدن مستقيم
الحال اولمياسان اون نفر جماعت قطع طريق تهمتيله براز اشخاصى طوتوب كتورديلر اشخاص
مرقومه دن برى مأمورلره برطيل ورشوت ويرمكله انى صاليويروب وبنى انك يرينه طوتديلر
ودوه مى دخى ضبط ايتديلر * فناشد نهم الله * يعنى مأمورلره الله ايچون بنى صاليويرك ديو
رجا ونياز ايلدم دكلمه ديلر اشخاص مرقومه ايله كاوب زندانه وضع اولندم انلرك بعضيسى
اطلاق اولندى وبعضيسى اولدى يالكز بن قالدم واشبو كيجه كوزيمك ياشلرينى روان ايدرك
حضرت رسول اكرم وشفيع روز ندم صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمزه * يارسول الله
انا مستغيث بك * نيازيله استغاثه واسترحامه مشغول ايكن مأمورلر كلوب بنى حضور دولتكزه
كتورديلر ديدكده فى الحال خليفه * صدقت * يعنى سوزك طوغريدر ديوب منصوره اشبوز

التون احسان وبهرشهر اوتوز التون معاش تعيين وخاصه دوه لرينه سربان باشى نصب
بيوردى وبو فعلمك سببى نه اولديغنى بيلورميسكز ديدى ندما بيلمز لطف بيانكزى نياز ايده رز
ديديكلرنده شمدى اويقوده ايكن فيضياب رؤيت رسول خدا اولدم صلى الله تعالى عليه وسلم
وبكا سعادتله منصور جمالى سجندن اطلاق واكا احسان ايله بيورديلر ديدى انتهى (ومعناى
فرج بعد الشده ده برشاعر * اذا تضايق امر فانتظر فرجا * فاضيق الامر ادناه الى الفرج * بيتنى
نظم ايتمشدر مألى برفعل وحال كوچلشدكده وصقشدقده وسعته منتظر اول كه پك صقمش
شى كشى يى فرج ووسعته ينا شديرر ديمكدر (وشاعر آخر دخى) فلا تجزعى ان اظلم الدهر
مرة * فان اعتكار الليل يؤذن بالفجر * ديمشدر ومألى اى نفس دنيا سكا بركره قرانلق يعنى
كدر كوستردكده صاقن جزع ايتمه كه كيجه نك اعتكارى وظلمتى قارشمسى يعنى زياده سوادى
طلوع فجرى اخبار ايدركه ليل فجره قريب زياده قرارر ديمكدر (قلت) شعراى عرب وعجم وروم
اشعارلرنده نفسه ودله وكوكله خطاب ايتمك شاهراه اولمغله ناظم بيت مرقوم دخى نفسنه
خطاب ايتمش ونفس مؤنث سماعى اولمغله مؤنث صيغه سى اولان اجزعى يى كتورمشيكن ترجمهٔ
معلومه صاحبى صيغهٔ مؤنثى كورمكله بيتك ترجمه سنده اى امرأه ديمشدر مكر شاعرك برخاتونه
تسليه نظم ايتمش اولديغنه واقف اوله فتبصر انتهى (وبرشاعر دخى) اعمرك ماطول التعطل
ضائر * ولا كل شغل فيه للمرء منفعه * اذا كانت الارزاق فى القرب والنوى * عليك سواء فاغتنم
لذة الدعه * وان ضقت فاصبر يفرج الله مازى * الا رب ضيق فى عواقبه سعه * قطعه سن
ديمشدر اشبو قطعه نسخه مزدن نقل اولندى ومألى دخى عمريكه قسم ايدرمكه طول مدت
وقت عزل وايشده قوللانلمامق كشى يه ضرر ويريجى دكلدر وهر برجاه وايشده دخى مرده
منفعت يوقدر حقك تقدير ايلديكى شى قرب وبعدده سكا مساوى يعنى نره ده ايسه سكا
واصل اوله جغى محقق اولدقده حضورا ووزره يان كلوب اوطورمق لذتنى اغتنام ايله
ومضايقه يه دوش اولديغكده صبرايله كه حق تعالى فرج ويرر كورمزميسن وآكاه اول كه چوق كره
مضايقه لرك انجامى وسعتدر ديمكدر لكن صورتا اسبابه تشبث ينه مقتضاى حكمت الهيه در
فتدبر (رباشى ديمشدركه بنى هم وغم قاپلديغى هنكامده ابو العتاهيه نك * هى الايام والعبر *
* فامر الله ينتظر * اتيئس ان ترى فرجا * فاين الله والقدر * قطعه سن انشاد وقرائت
ايدوب فرحياب ومسروراولور وباد فرجى تنسم ايدوب كل فؤادم كشايشى بولور ديمشدر (مآل
قطعه اشبو دنيا ايام متداوله يعنى احوالى متغيره عبرت اله جق نسنه در وامر الهى منتظردر
يعنى كائنات كافهٔ ارادهٔ حق تعالايه پيوسته دركه اصلا تخلف ايتمز ومراد بارى اولور بركدره
اوغراديغكده فرج كورمه دن يعنى خلاص اكداردن مأيوس مى اولورسن خدا نه ره ده در يعنى
خدانك رحمتى غضبنه سابقدر قوللرينه فرحله احسان ايدر وقدر نه ره ده در يعنى حال قدرى
بيلمزسن كدردن خلاص تحت قدرت الهيه ده در بركره فكر ايله وكدر وصفا جمله سى شيوهٔ
قدردر كدرى حق سبحانه وتعالادن بيلوب صبرايله وتسلى اول ديمكدر (قلت) ذكر اولنان
ابو العتاهيه ابو اسحق ايله مكنى اسمعيل بن قاسم بن سويد بن كيسان عنزيدر هجرتك يوز
اوتوزنده حجازده طوغمش وساكن اولديغى بغداد ده ايكيوز اون برسالى جمادى الاخره سنك
يكرمى ايكنجى اثنين كونى وفاتله نهر عيسى قربنه دفن اولنمش بشار وابو نواس كبى مولدينك
مقدملرندن برشاعر بليغدر رحمهم الله تعالى انتهى (ومن الفرج) واخذ الطاعون اهل
بيت فسد بابه ففضل فيه طفل ترضع لم يشعر به ففتح الباب بعد شهر فوجدوا الطفل قد عطف الله
عليه كلبة ترضعه مع جروانها فسبحان القادر على كل شئ لا اله غيره ولا معبود سواه * يعنى نعوذ

نعوذبالله تعالى برخانه اصحابنى طاعون اخذ واستيلا ايتمكله قپوسنى سد ايدوب باغلمشلرمكر ايچنده هنوز سودامر برصبى قالمش ايمش وقالديغنى براحد بيلمز ايمش برآيدنصكره خانه نك قپوسى آچلدقده كبرنلر اوصبى يى بولورلر كه حق سبحانه عز وجل او معصومه مرحمت و بر ديشى كلب باورولريله برابر امزرمكله احيا بيورمشدر وماذلك على الله بعزيز (ومن الفرج) حكايه اولنمشكه عهد قديمده صقليه ده ملوك اسلامدن بولنان سلطانك بر كيجه اويقوسى قاچوب و جامه خوابندن قالقوب فى الحال دارالصناعه يعنى ترسانه سى مديرينى احضار ايدوب شمدى سفينه چيقار افريقيه جانبنه كيدوب اوطرفدن بزه اخبار و حوادث كتورسون ديو امر وفرمان ايدر قائد البحر يعنى مدير دريا دخى درعقب كيجه ايچره سفينه يى كوندرر صباح اولدقده سفينه يى ينه ترسانه ده كوردكلرنده سلطان مديرى چاغروب امريمى تنفيذ ايتمدكمى كه سفينه يرنده طورر ديدكده مدير امريكزه امتثال ايدوب كيجه ايله چيقاردم ايدى لكن بر ساعتدنصكره عودت ايتديلر رخصتكز اولورسه سفينه نك رئيسى حضوره كلسون و ما جرايى تقرير ايتسون ديدى وامر سلطان ايله رئيس يانته برآدمى الوب حضوره كلدى سلطان رئيسه امريمه امتثال ايدوب كتمدك ديو عتابه شروع ايلدكده رئيس مرقوم رخصت بيوريلورسه نقل ماجرا ايده يم ديدى سلطان رخصت ويرمكله رئيس مرقوم وقتاكه امريكز وارد اولدقده سفينه يى قالديروب جوف ليلده دريادن يا الله يا الله ياغياث المستغيثين ديو مكررا صداوفرياد ايشتدك ولبيك لبيك ديوندا ايدوب سفينه يى صدا جانبنه يورتدك و بو كيمسه يى حيادن برمق قالمش اولديغى حالده غريق بولوب سفينه يه چيقاردق وكيفيتندن سؤال ايلديكمزده اهل افريقيه دن برجماعتله سفينه يه بنوب صوب مقصوديمزه كلور ايكن بقضاء الله تعالى سفينه مز چند ايام مقدم غرق اولوب بن مشرف هلاك ايكن حق سبحانه وتعالادن استغاثه و استعانه ده ايدم برده جناب رحيم متعال عزشانه نك اعانه سى سزك جهتكزدن ظهور ايدوب بنى تخليص ايلديكز ديو برابر كتورديكى رجل مذكورك تصديقيله ماوقعى سلطانه بيان ايلدى صاحب المستطرف بوحكايه غريبه عقبنده * فسبحان من اسهر سلطانا وارقه فى قصره لغريق فى البحر * يعنى بن اول ذات اجل واعلايى جميع نقايصدن تنزيه ايتمكلك ايله تنزيه ايدرمكه بحرده برمغروق ايچون سلطانك او يقوسنى قصرنده مستريح ايكن قاچردى * حتى استخرج من تلك الظلمات الثلاث ظلمة الليل وظلمة البحر وظلمة الوحشة لااله غيره ولامعبود سواه * تاكه اوغريقى اشبواوچ ظلمتلركه كيجه نك ودريانك ووحشتك ظلمتلريدرانلردن چيقاردى وخلاص ايتدى اندن غيرى اله يوقدر وغيريسى عبادته مستحق دكلدر ديو تمجيد بارى ايتمشدر (حكايه اولنمشكه آل حمداندن ملك ناصر الدوله قولنج مرضنه مبتلا اولوب موجود اولان مجموع اطبا دواسندن وعلاجندن عاجز اولمشلر ايمش بو خلالده خصماسى طرفندن دسيسه اولنوب قتليچون برفدايى كوندرلمش ايمش بركون ملك ناصر قصرينك بعض دهاليزنده طورر ايكن فدايى فرصت دوشوروب وصچرايوب خنجر ايله ضرب ايدر وضربه سى بوش بوكرينك اسفلينه راست كلوروقولنج علتى اولان بغرسغه طوقونوب دلمكله ايچنده اولان خلطى اخراج ايدر بوتقريبله جناب حق تعالى ملك ناصره عافيت احسان ايدوب مزاجى اولكندن احسن اولوب علت قولنجدن خلاص اولور سبحان القادر على كل شئ (وفى نقيض هذا ماحكاه سيدى ابو بكر الطرطوشى يعنى بوحكايه نك نقيضى اوله رق يعنى جناب حق اهلاكنى مراد ايلديكى كيمسه نك دخى اندن خلاص بولمقده عاجز اولديغنى مشعر مولانا ابو بكر الطرطوشينك نقل ايلديكى اشبوحكايه آتيه يى بيان ايدوب ديركه بكا قاضى ابومروان الدانى طرطوشه ده نقل ايلديكه برقافله دانيه قصبه سنه مضاف برقريه يه نزول

ايدرلر هوا ياغشلى وروزكارلى اولمغله برخراب داره صوقولورلر وآتش ياقوب طبخ ماكولاتلريله مشغول اولورلر وخانهٔ مذكوره ده يقلمغه مائل برديوار اولمغله ايچلرندن بريسى سائرلرينه صاقنك بوراده طورميك زيراديوار سقوط ايتمك اوزره در ديو اخطار وكندوسى بيتوتتدن ابا ايدوب خارج دارده وسائرلرى ايچنده ياتورلر وقتاكه صباح اولدقده ايچنده ياتانلر چيقوب دابه لرينه تحميل اشيا ايله مشغول ايكن اوطشره ده ياتان كيمسه قضاء حاجت داعيه سيله داره كيررو كيرديكى كبى ديوار اوزرينه يقلوب فى الحال وفات ايدروسائرلرى سلامت بولور (وفرج بعد الشده دن اوله رق طرطوشى ديركه بكا ابو الوليد الباجى ابو ذر نام ذاتدن روايتله نقل ايلدى ابو ذر ديمشكه بن بغدادده بركل ياغچينك دكاننده شيخ ابو حفص عمر بن احمد بن شاهيد ن حديث شريف قرائت و اخذ ايدر ايدم بركون شيخ ايله دكان مذكورده اوطورركن زقاق ومحلاتده كل ياغى كز ديروب صاتيجى صورتنده بركيمسه كلوب وصاحب دكانه جنسنى تعيين ايدرك بكا شو مقوله اون درهملك عطريات وير ديوب درهملرى اعطا وعطرياتى اخذ ايدوب وشيشه لرينى برطبقه قويوب صاتمغه كيدركن همان طبق دوشوب شيشه لر شكست وعطريات تلف اولمغله اوكيمسه بكا ايدرك زمين جزع وفزعده پست اولدى و بزلر دخى آچيدق شيخ مشاراليه صاحب دكانه بو بيچاره يه اعانه ايتمكى مأمول ايدرم ديمكله صاحب دكان سمعا وطاعة ديوب دكاندن صچرايوب دوكيلان ياغلردن ممكنى مرتبه ده برازينى پنبه ايله جمع وديكر شيشه لره وضع ونقصانينى دخى بروجه حسبى طولديروب اوكيمسه يه ويردى بعده شيخ خدمتلرى صاقن جزع ايتمه وصبرايله الله تعالى كريم وامر دنيا قولايدر مكافات الهيه اولور ديو تسليت ويردى واوكيمسه دخى اى حضرت شيخ بنم جزع وفريادم ضايعات ايچون دكلدر زيرا حق تعالى داناادر كه بن كچنلرده فلان قافله ايله بو رايه كلوركن برهكبه م ضايع اولدى ايچنده درت بيك التونم ايله اوقيمتده جوهرلرم وار ايدى انك ضياعنه جزع ايتمدم فكيفكه اون درهملك عطره جزع ايده يم لكن بنم سوز وكداز و فرياد و آوازم بو كيجه برمولودم طوغدى لوخسه لره الزم اولان اشيانك تداركنه مجبور اولدم وموجودم دخى انجق اون درهم ايدى دوشندمكه بو درهملرى انك حوايجنه صرف ايتسم رأس مالم وكسبه دخى قدرتم قالمز همان بونلرله عطر اشترا ايدوب صدر نهارده يعنى كونك اولنده محلات اراسنده صاته يم ولطف حقله برشئ قازه نورسم اوكارى سدرمق اهلم ايده يم ودراهم ينه رأس مالم اولورديوب ياغلرى الدم ايدى اقتضاى تقديرايله قرلديغى كبى اشته سرمايه مبتدى ارتق بكا زوجه مى على حالها تركله فراردن غيرى مخلص قالمادى لكن بيچاره خاتونك حالى نيجه اولور فكرى بحسب البشريه بكا جزع ايراث ايتمكله جزعم انك ايچون اولمشيدى ديدى (راوى ابو ذر ديركه اواثناده دكانك قارشوسنده منزلى اولان برعسكرى قپوسنك اوكنده اوطورر واوكيمسه نك ما جراسنى دكلر ايدى ما جراسنى بتورديكى آنده جندى حضرت شيخه ياسيدى سزك بو كيمسه ايله شمدى منزل فقيره تشريفكزى رجا ايدرم ديو دعوت ايلدى وارديغمزده جندى اوكيمسه يه سنك قصه ك بكا عجب ويردى بردخى نقل ايله ديدكده قصه يى اعاده ايلدى بعده جندى رجله فى الحقيقه سن اوقافله ده بولندكمى وتجاردن كيملر وار ايدى وهكبه نره ده ضايع اولدى وعلامتى ندر ديو صوردقده رجل مكانينى وعلامتنى وتجارى خبر و يردكده عسكرى رجلك نفس الامره موافق خبرندن صدق قولنى بيلمكله اى رجل هكبه يى كورسك بيلورميسن ديدى بيلورم ديدكده درحال برهكبه كتوروب اوكنه قودى ورجل كوردكده اشته ضايع اولان هميانم بودر وايچنده كى فصوص يعنى يوزك جوهرلرى شودر و بودر ديمجك آچوب تقريرينه موافق بولديلر بعده جندى الله مبارك ايلسون المالكى ديو اعطا ايلدى پس رجل بو فصوصك

قیمتی التونلرقدر بلکه اکثر درالتونلری آل طیب خاطرایله سکا حلال ایلدم دیجک جندی
بن امانتدن مال الیجی دکلم دیو امتناع ایدوب المادی اشته کرم حق ایله رجل مرقوم فقرادن اوله رق
جندینك اوینه کیروب اغنیادن اوله رق چقمشدر * اللهم اغن فقرنا و یسرامرنا برحمتك یاارحم
الراحمین آمین (قلت) اشبو دعاء صاحب المستطرف کندوسنك فقرای صابریندن اولدیغنی
اشراب ایدر فتأمل (وینه طرطوشی نقل ایدرکه موصلده ابو القاسم بن حنیس بکا نقل ایدوب
دیدیکه بن بو دیاره کلدیکمده اهالیسندن بری بو خانه ده برقصهٔ غریبه اولدی دیو بکا برمنزل
کوستردی قصه ندر دیدیکمده بو منزلده کوفه یه ایپك وخز تجارتیله آمد شد ایدر بر بازرکان
ساکن ایدی بردفعه نه قدر خزه مالك ایسه برخرجه طولدروب و حمارینه یوکلدوب قافله
وکاربان ایله کوفه یه کیدرکن کاروان تناول طعام ایچون بر محله نزول ایدرلر بودخی خرجنی
حماردن ایندرمکه مشغول اولدیغی اثناده اوراده غربادن پیاده بر رجل بو لنمغله بازرکان
اندن استعانه واوغریب دخی خرجنی انزالده بازرکان مذکوره اعانه ایدر بازرکان نوالنی چیقاروب
واوغریبی دخی چاغروب برابر طعام ایدر وغریبه مالنی سؤال ایتدکده غریب مرقوم بن کوفه
شهرنده اولورم اقتضای کردش جور مدار فلك اوزره طوره میوب بلازاد وراحله ماشیا یوله
چیقدم دیدکده بازرکان حالنه آجیوب سفرده سن بنم رفیق ومونسم ومعینم اول نفقه ومؤنتك
اوزریمه اولسون دیدکده اودخی ممنون اولوب واحسن وجهله بازرکانك خدمتنی کوره رك روان
اولورلر وخلال راهده تکریت نام شهرکارینه کاروانله برابر قونرلر و یولجیلر بعض حوایج
رؤیتیچون شهره کیررلر بازرکان دخی آجیوب رفیق ایتدیکی غریب الدیار مرقومه سن اشیامی
کوزت بندخی شهره کیدوب محتاج اولدیغمز شیلری الهیم دیوب داخل شهر اولور و حوایجنی
کوروب دوزر وکورر که کاروان وغریب الدیار مرقوم دخی قالقوب کتمشلر بازرکان
دخی ماشیا کاروان یولنه دوزه لوب هزار مشقتله کاروانه اوله شوب ورفیق واشیاسنی
بوله میوب یولجیلره صوردقده سن تکریت شهرینه عزیمت ایلدکدنصکره رفیقك مرکبه یوککی
یوکلدوب اردك صره قالقوب کتدی بزلر سن تنبیه ایلمش سن ظن ایتمشیدك دیدکلرنده بازرکان
حیرت آلود اولوب تکریته عودت وغیریدن سؤال وتحری ایلدی لکن خبر آله میه رق مأیوس
اولدقده مسلوب الحال اولدیغی حالده ناچار بلده سی اولان موصله مسلوب المال اوله رق دوندی
ونهار آچ وفقیر وعریان اوله رق واصل اولدقده نعوذ بالله تعالی شماتت اعدا وحزن احبا خوف
وحیاسندن کوندز کیره میوب کار شهرده بر یرده کیجه یه دك اختفا وقرانلق اولدقده واروب
خانه سنك قپوسنی دق ایدر ایچرودن اهل وعیالی کیمسن دیو سؤال ایلدکلرنده بنم دیو کندینی
بیلدردکده فرح ایده رك قپویی آچوب الحمد لله اضطرابمز کالده ایکن کلوب یتشدیکز زیرا جمله
موجودیکزی ماله بوزوب کتدیکز وسفری اوزاتدیکز والحالة هذه دنیایه بو کیجه براوغلکز کلدی
لوخسبه یه الزم شیلردن برنسنه آله مدق همان شمدی دقیق وشوو بووعلی الخصوص قرانلقده
قالدق قندیلره دهن تدارك ایدیکز دیدکلرنده بوحال وقالی کوروب وایشتدکده تاجرك غمی
مزداد اولوب سکنهٔ بیتی محزون اولورلر دیو حالندن دخی خبر ویرمیوب قابلرکتورك الهلم دیدی
والوب منزلنك قارشوسنده اخذ واعطا ایتدیکی بقالك دکانی اولمغله واردی وکوردیکه بقال
یومنی سوندیروب ودکانی قپایوب اویقویه وارمش بقاله چاغروب واویاندیرر بقال دخی سسندن
بیلوب الحمد لله سلامتله عودت ایلدیکز دعاسیله قالقوب وشمعنی یاقوب قپویی اچار بازرکان
مطلوب اولان شیلری شمدی ویرزیرا دنیایه ولدم کلمکله لازم اولمش دیدکده بقال سمعا وطاعه
دیوطار طوب قابلره بوشالتدیغی حینده بازرکانك کوزی رفیق خائن مذکورك قاپوب قاچدیغی

خرجینه دکانك بودرومنده راست کلدکده شعوری کیدوب ونفسنی ضبط ایده میوب همان
بقالك اوزرینه آتیلوب وایاغنك التنه آلوب ای حقك عدوسی تیز سویله مالم نره ده دردیجك بقال
ای بازرکان نه بو حال الله بیلور که بن سکا وسائر احده بیله رك تعدی وجنایت ایتمدم بو سنك سوزك
وحرکتك ندر دیدکده اشته بو بنم خرجدر حتی یانمه آلوب خدمتکار ایلدیکم شخص
آلوب حمارم وسائر یانمده موجود کافهٔ مالم ایله قاچمشیدی دیدی بقال دخی والله بونی بیلم وعلم
وخبرم یوقدر لکن بعد العشا بیلدیکم برشخص دکانمه کلوب وبندن نعشی ایچون طعام آلدی
وبو خرجله حمارسنده امانت طورسون بن غریب الدیار یولجییم علی الصباح کلور آلورم دیو
بودرومه براقدی وحماری معرفتمله قومشومك خانه سنه باغلدی وکندو محله مسجدینه یاتمغه
کتدی دیدکده بازرکان بوخرجی بوکلن هاینده برابر مسجده کیدهلم دیمکله بقال اومزینه آلوب
مسجده واررلر وکوررلر که خائن مرقوم اویور همان بازرکان دیمه سیله اوردقده قورقیله
نه استرسن دیو اویاندی بازرکان بره خائن قنی بنم مالم وحمارم دیجك اشته خرجکده در ذره سنه
یاپشمدم وحمار ایله اشیاك بقاله اشارتله بو کیمسه نك یانندهدر دیدکده بازرکان کرم حق تعالی ایله
مالنی بولدیغنه شکرا شخص مرقومی حاکمه خبر ویرمیوب عفو وسبیلنی تخلیه ایدوب مسرورا
برحبه سی ضایع اولمیه رق مالنی آلوب خانه سنه واردی قصه یی سراپاسکنهٔ بیتنه خبر وبردکده
سرور وفرحلری مزداد اولوب ومولودی تبرك ایدوب ومسعود اولدیغنه بوندن استدلال ایتدیلر
* فسبحان من لا یضیع من ذکره * اشبو مطلب صاحب المستطرفك باب مذکوره الحاقنی
تنسب ایتدیکی تهنیه وتبشیره دائر اقوالدر * بعض بلغا قرنداشنه خبر مسرتك جوابنده * سمعت
منك خبراسارا * بن سندن مسرور ایدیجی برخبر ایشتدم یعنی بکا مسرت ویریجی برخبرك کلدی
* کتب فی الالواح وامتزج بالارواح * اویله خبر لطیفکه الواح یعنی مجموعه یه یازلمش وقید اولنمش
وارواح ایله امتزاج ایتمش یعنی روحه صفا ویرمشدر * وعد فی جملة البشائر العظام * وجری
فی العروق ومشی فی العظام * واویله خبرکه بیوك بشارتلر جمله سندن عد اولنمش وعروقده
جریان ایدر وکمکلرده یورر یعنی بکا عظیم تأثیر ایدوب حیات وتاب ویرمشدر دیمشدر (روایت
اولنمشکه خالد بن عبد الله القسری امویه دن هشام بن عبد الملك رضاعا قرنداشی ایدی ومقدما
هشامه بن سنده آثار خلافت مشاهده ایدیورم خلیفه اولمادقجه وفات ایلمزسکز دیدکده هشام
دخی خلافت ایله بکام اولورسم سنی عراقه والی وحاکم نصب ایدرم دیو وعد ایتمشیدی وفاکه خلیفه
اولدقده خالد کلوب و بین السماطین یعنی وسط پیشکاهنده طوروب * یا امیر المؤمنین اعزك الله
بعزته * حق تعالی سنی عزتیله تعزیز ایلسون * وایدك بملائکته * وسنی ملائکه سیله یعنی عونیله
والهامیله تأیید ایلسون * وبارك لك فیما ولاك * وسکا تولیه ایلدیکی شیئی یعنی خلافتی مبارك ایلسون
* ورعاك فیما استرعاك * وسنی حق تعالی رعایاده استخدام ایلدیکی شیده یعنی امارتنده رعایت یعنی اعانه
ایلسون * وجعل ولایتك علی اهل الاسلام نعمة * وحق تعالی ولایت یعنی خلافتکی اسلام اوزرینه
نعمت * وعلی اهل الشرك نقمة * وکفره ومشرکین اوزرینه نقمت یعنی سنی عادل وصاحب
قوت وشوکت ومجاهد ایلسون * لقد کانت الخلافة اشوق منك الیها * تحقیق خلافت سکا
سندن زیاده شوقلی ایدی * وانت لها ازین منها لك * سن خلافته سکا خلافت زینت ویردیککندن
زیاده زینت ویریجی اولدیغك حالده یعنی خلافت سنکله زینت بولدی سن انکله دکل *
وما مثلك ومثلها الا کما قال الاحوص * سنکله خلافتك مثلی انجق احوص نام شاعرك دیدیکی
کبیدرکه شاعر مذکور * واذا الدر زان حسن وجوه * کان للدر حسن وجهك زینا * وتزیدین
اطیب الطیب طیبا * ان تمسیه این مثلك اینا * دیمشدر دیدی مآل قطعه انجو یوزلك حسننه

طا قلمغله اکرچه زینت ویرر لکن سنك حسن وجهك د ره زینتد ر وسن اطیب طیبك طیبنی
مس ایتمکله زیاده اید رسن سنکله اطیب طیبك بیننده نسبت بوقدر یعنی سن جمله طیبدن اطیب
واعلاسن دیمکدر انتهی (قلت) اشبو حکایه خلالنده واقع * انی لاری فیك اثر الخلافة ولا تموت
حتی تلیها * عبارەسی ترجمهٔ معلومه ده سنك ناصیهٔ حالکدن اثر خلافت مشاهده ایده یورم خلیفه
اولد قد نصکره وفات ایلمز سکز دیو ترجمه اولنمش ودخی * ومامثلك ومثلها الاکما قال الاحوص *
کلامی ترجمه سی دخی کم ومطوی اوله رق خلافت جنابکزه سزدن زیاده احب واشوق وسزکله
تشرف وتزینه اوفق اولد ی دیوب شو قطعه یی نشید ه ایلد ی * واذا الدر الخ * قالبه
صوقلمشد ر انتهی (ودخل علی المهدی اعرابی فقال یم جئت * یعنی منقولد ر که مهدی خلیفه
پیشکاهنه براعرابی مثول ایتمکله خلیفه اعرابی یه نه ایله کلدك یعنی حاجتك ند ر دیدکده اعرابی
* اتیتك برسالة * سکا عریضه ایله کلد م دید ی خلیفه * هاتها * کتور کوره یم دیدیجك
اعرابی * اتانی آت فی منامی فقال ائت امیر المؤمنین فابلغه هذه الابیات * بکا اویقومده بری
کلوب امیر المؤمنینه کیت و بو ابیاتی اکا ایصال ایت دیوب * لکم ارث الخلافة من قریش * تزف
الیکم ابداعروسا * الی هرون تهدی بعد موسی * تمبس ومالها ان لاتمبسا * قطعه سنی اوقودقده
فی الحال مهدی بندهٔ خاصند ن برینه برجواهر صند وقی کتور دیو امر ییور وب صندوق
کتورلدکده کف کافی کرملری ایله انواع جواهردن آلوب اعرابینك دهاننی اولقدر طولدردیکه
طوداقلری یاریله یازد ی بعده اشبو ابیاتی یازوب صبیانمزك کردنبندلرینه وضع ایدك دیدیلر
نور الله تعالی قبره (مآل قطعه میراث خلافت قبیلهٔ شریفهٔ قریشد ن یعنی سلسلة الذهب
نسب نبودن سزه منحصردر وشایاندر وخلافت سزه یعنی آل عباسه الی الابد عروس اولد یغی
حالده زفافلنور یعنی سزك نسلکزاناك کفوی وار ید راشته خلافت موسادنصکره هرونه اهدا
اولندی وسن خلافت مسندینه خرام ایدرك یعنی صالنه رق تبختر بره یورر وصعود ایدرسن اکا
نوادی یعنی بعید میدرکه سکا دخی خلافت خرام ایله کلمیه یعنی سن دخی مقام خلافته
مستحقسن دیمك کبیدر (قلت) هرنه قدر مفاد قطعه ذکر اولنان صورت اوزره عاجزانه
مطالعه اولنمش ایسه ده قطعهٔ مذکوره من جهة الجزاله والاعراب جای تأملدر مکر عرض
اولنان مهدی اولمیوب بلکه یا محمد امین بن هرون الرشید بن موسی الهادی ابن المهدی ویاخود
محمد امینك دادری مأمون خلیفه اوله فتأمل (هرون رشیدك سرمسند خلافته جلوسی تهنیه سنده
اساتذهٔ علم موسیقیدن و بلغا وندمادن ابراهیم موصلی * الم تران الشمس کانت مریضة * فلما اتی
هارون اشرق نورها * تلبست الدنیا جمالا بملکه * فهارون والیها ویحیی وزیرها * قطعه سن
نظم وخارج سراپرده ده انکله تغنی ایتد کده هارون یوز بیك احسان ووزیری یحیای برمکی دخی
اللی بیك اعطاسیله ابراهیمی یی در پی شادان ایتمشلرد ر (قلت) نسخه لرده عددلر دینار ودرهمدن
بری ایله تمیز اولنمیوب مطلق ذکر اولنمشدر دینار ایسه کرمك اکلی ودرهم ایسه کمالیدر مآل قطعه
ای شایان خطاب اولان کیمسه سن کورمدکیکه آفتاب عالمتاب مقدما خسته ایدی یعنی عالمك
اسایش وراحتی اولمیوب ظلمت آباد آزار ایدی و قتا که هرون کلدی یعنی خلیفهٔ روی زمین اولدی
نور وضیای آفتاب اشراق ایتد ی یعنی عالم رأفتی واهلیتی سببیله رونق وراحت بولدی وعروس
دنیا اثواب جمال ورونق انك خلیفه اولمسی ایله تلبس ایتدی زیرا هرون آمر ومتصرف عالم
ویحیای برمکی ایسه دنیانك وزیری ومدبریدر دیمکدر (بلغادن عطاء بن صیفیکه برنظمده تهنیه
ایله مرثیه یی جمع ایدن شعرانك اولیدر امویه دن بابا سی فوتنده یرینه یکجنك حضورینه کیروب
* رزیت خلیفة الله * خلیفة الالهك فوتیله مصاب اولدك * واعطیت خلافة الله * وخلافة الله

سکا اعطا اولنمش اولدی یعنی خلیفه اولدك * قضی فلان نحبه * فلان یعنی پدرك مدتنی بتوردی
* فغفر الله ذنبه * حق تعالی صوچنی یارلغه سون * وولیت الریاسة * سن ریاستی تولیه ایتدك
یعنی خلیفه اولدك * وکنت احق بالسیاسة * سیاست وتدبیر ملکه اهل اولد یغك حالده
* فاحتسب عند الله اعظم الرزیة * واشکر الله علی اعظم العطیة * ارتق عند الله اعظم
مصیبتی یعنی رعایایه تعدی اولنیورمی کوزت یعنی ظلم ایدنلری منع وزجر ایدوب بو وجهله عدل
ایت واعظم عطیه اولان خلافت وریاست اوزره حق تعالایه قولا وفعلا وقلبا شکر ایله دیو
تهنیه وتعزیه ایدوب بعده * صبرا امیر فقد فارقت ذامقة * فاشکر حباء الذی بالملك اصفاکا *
* لارزء اعظم فی الاقوام قد علموا * کما رزئت ولاعقبی کعقباکا * اصبحت راعی اهل الارض
کلهم * فانت ترعاهم والله یرعاکا * قطعه سنی نظم ایلدی مآلی ای جالس سرمسند امارت
اولان ذات عظیم سن سکا زیاده محبت ایدند ن مفارقت ایتدك بو مفارقته صبر ایتمکله صبر ایله
وسنی ملك ایله صفایاب ایدن باری تعالایه شکر ایله تا که (انا جلیس من ذکرنی) فیضنه وسرینه
مظهر اوله سن وجمله نك معلومی اولد یغی اوزره قوم ایچنده سنك مصیبتك کبی عظیم
مصیبت یوقدر وسنك عقبلیوب وارث اولدیغك وراثت ودولت کبی دولت دخی یوقدر زیرا
اهل ارضك جمله سنه راعی ونکهبان اولدك انلره اولان ظلم وعدوان آخرتده سندن صور یلورسن
انلره رأفت و شفقت ایتملسنکه حق تعالی دخی سکا عاجلا وآجلا احسان ایده دیمکدر
(منقولدر که عمر بن هبیره رقه ده محبوس ایدی قورتلدقدنصکره کیجه وقتی دائره سنه کید رکن
بنی سلیم قبیله سندن برخاتون خانه سنك سطحنده جاریه سیله صحبت ایتمکده اولوب بالمناسبه
جاریه سنه خطابا ای جاریه اونسنه سنك دیدیکك کبی دکلدر عمر بن هبیره یی سجندن اطلاق
ایلمسنی درکاهندن نیاز ایلدیکم خدا حقیچون دیدیکنی ابن هبیره ایشیدوب وفی الحال قوینندن
یوز التون موضوع برچیقی چیقاروب اشته خدای تعالی ابن هبیره یی تخلیص ایلدی خاطرك
مطیب اولسون دیو خاتونه اتمشدر (قلت) ترجمهٔ معلومه صاحبی اشبو حکایه ده واقع
* وهی تقول لا والذی اسأله ان یخلص عمر بن هبیرة مماهو فیه وماکان کذا عباره سنی یارب
عمر بن هبیره یی سجندن اطلاق ایله ده بنم قلبمی مسرور ایله دیو ترجمه ایتمشدر فانصف

الباب الثامن والخمسون

اشبو اللی سکزنجی باب عبید یعنی قوللر واماء یعنی جاریه لر وخدمتکارلره دائر اولوب او دخی ایکی
فصلی مشتملدر (قلت) عبید فعیل وزننده عبد جمعلرندن برجمع سماعیدر واماء الفك کسریله
امة نك جمعیدر فلیحفظ

فصل اول

عبید وجوارینك مدحلری وخبر ایله
توصیه وتربیه لری بیاننده در (عن علی رضی الله تعالی عنه قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
(اول من یدخل الجنة شهید وعبد احسن عبادة ربه ونصح لسیده) مآلی جنته داخل اولا نلرك
اولی شهداء ورب وخالقنك عبادتنی کوزل ایدوب وسیدینه یعنی مالکنه وصاحبنه
ارادهٔ خیر ایدن قوللر وامه لر یعنی جاریه لردیمکدر (وعن ابن عمر رضی الله تعالی عنهما
رفعه (العبد اذا نصح لسیده واحسن عبادة ربه کان له اجره مرتین (قلت) اولکی
اثر جامع صغیرده اولمیوب لکن بو حدیث شریف مضبوطدر ومآلی دخی عبد یعنی قن که
قول جنسی دیمکدر افندیسنك مصالحنده قیام واوامرینه امتثال ونهیندن اجتناب
وخلل سیدینی اصلاح ایده وربی وخالقنك عبادتنی شروط وواجباتیله وسیدینك حقنی
افانه ایتمیه جك مندوباتیله ایفا ایده اشتغال خدمتله نفسنی استحقاری وحق ایفاده انکساری

ایچون اوعبدك اجری ایکی قات اولور (و بو مقامده سید که مخلوقدر اکا طاعت طاعت حقدن
معدود درکه بو دخی بر عملده ایکی طاعتك اتحادی تحققیله اولور بناء علیه اجری تضعیف
اولنمشدر اما جهتلری مختلف اولان عملده اجرك تضعیفی عبده مختص اولمیوب حره دخی شاملدر
کذا قاله المناوی (نصح لفظی بنفسه تعدی ایدر (لسیده) لفظنه لامك دخولنده مبالغه
قصد اولنمشدر و (انصح لکم) نظم کریمنده دخی لام ایله در و علی قول لام ایله استعمالی
افصحدر رفتدبر انتهی (زید بن حارثه رضی الله تعالی عنه حضرت خدیجه رضی الله تعالی عنهانك
قولی اولوب انلره سوق عکاظده اشتری اولنمشیدی الوب حضرت سید الکائنات علیه افضل
الصلوات والتسلیمات افندیمزه هبه ایلدی پدری حارثه کلوب اشتراسنی مراد ایلدکده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (ان رضی بذلك فعلت) یعنی زید راضی اولور سه بن دخی
صتارم دیو خلوص زیدی امتحان بیوردیلر پدری زیده سؤال ایلدکده زید * ذل الرق
مع مصاحبته احب الی من عز الحریة مع مفارقته * یعنی بکا معیت و خدمت رسالتپناهده
بولنمقله بیله رقیت مذلتی خدمتلرندن مفارقتله اوله جق حریت عزندن احبدر یعنی * اشیکنده
قول اولمق دهره سلطان اولمدن یکدر * دیوب راضی اولمادی پس حضرت سلطان الانبیاء
علیه الصلاة والسلام افندیمز (اذا اختارنا اخترناه) یعنی بزی اختیار ایلمکله بز دخی انی اختیار
ایدوب راضی اولدق بیوروب فی الحال اعتاق واولا ام ایمنی تزویج ایله چراغ باهر الاشراق
بیوردیلر (حضرت علی رضی الله تعالی عنه بیورمشلردرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزك دار بقایه ارتحالرنده آخر کلاملری صلاتله توصیه دنصکره (اتقوا الله فیما
ملکت ایمانکم) تنبیهلری اولمشدرکه مراد سعادتلری حقوق قنی ازهر جهت رعایتدر
(وعن عطاء رفعه الابدال من الموالی) یعنی ابدال ایله موصوف اولان رجال اولیا قوللردندر
یعنی قول جنسندن اولور مألنده اولان اشبو اثری مرفوعا عطا روایت ایلمشدر (ابو هریره
رضی الله تعالی عنهك روایتی اوزره فخر الانام علیه الصلاة و السلام افندیمز (لا تقولن احدکم
عبدی و امتی کلکم عبیدالله وکل نسائکم اماء الله ولکن لیقل غلامی وجاریتی وفتای وفتاتی)
بیورمشدرکه سزلر ملك یمین ایله ذکور واناثدن مالك اولدیغکز انسانه قولم وامه م دیوندا
ایتمیکز جمله کز حقك قوللری وهر نساکز حقك اماسیدر ولکن غلامم وجاریه م وفتام وفتاتم
دیو چاغرك دیمکدر که مفادی مخلوقیتده حر ورق یکسان اولمغله آداب عبودیت وروش تواضعی
بیاندر (قلت) غلام لغتده کرك حر اولسون وکرك رق بیقلری ترلین کنجه وجاریه کنج زنه دیرلر
وفتی وفتیه کذلك اشبو معنالرده در لکن حالا بزم اصطلاحمزده غلام قوله وجاریه امه یه دینور
وفرشته اوغلو لغتده قول غلام دیو واقع قوله اعتراض اولنمشدر فتدبر (ابو مسعود الانصاری
رضی الله تعالی عنهدن مرویدر دیمشدرکه برکون کوله می ضرب ایدر ایکن ارقامدن (اعلم
یا ابا مسعود الله اقدر علیك منك علیه) یعنی معلومك اولسونکه الله تعالانك قهر وضربده
سنك اوزریکه قدرتی سنك کوله یه اولان قدرتکدن زیاده در کلامیله برصدا ایشتدم صدا جانبنه
دوندیکمده کوردمکه سعادتله ندا بیورن نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدر همان یا رسول الله
مضروب اولان قول لوجه الله تعالی حردر دیدم یعنی ازاد ایلدم حضرت رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (الا لو لم تفعل للفحتك النار) یعنی آگاه اولکه اگر بو فعلی
یعنی اعتاقی ایشلمسك ایدی نار جهنم سنی حرارتیله یقاردی یعنی عذاب الله و جزایه مستحق
اولوردك بیوردیلر (بر رجل جاریه سنی صاتمق مراد ایتدکده جاریه بکایه باشلر افندیسی سبب

بکاسنی صوردقده جاریه اگر سن بنم ملکم اولیدك یدمدن چیقارمزدم یعنی مروت ایدوب
صاتمز بلکه اعتاق ایدر ایدم دیدکده اعتاق ایدوب کندویه تزویج ایلمش (ابو الیقظاندن منقولدرکه
قریش اوائل حاللرنده امهات اولاده یعنی تسری یه رغبت واعتبار ایلمز ایمش تا که اهل زمانلرینك
خیرلیسی اولان اوچ عدد اولاد اخیارکه جواریدن دنیایه کلدی اوتاریخدن صکره میل ورغبت
ایلدیلر و ذکر اولنان اخیار حضرت حسین رضی الله تعالی عنهك نجل نجیبلری علی
رضی الله تعالی عنه ومحمد بن ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهمانك فرزندی قاسم رضی الله
تعالی عنه وعبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنهمانك ولد مکرمی سالم رضی الله تعالی عنه در
شویله که حضرت عمر رضی الله تعالی عنهك زمان خلافتلرنده دولتیله استیصال ایلدیکی
ملك عجم یزدجردك اوچ عدد قزلری سبی واسترقاق اولنوب مدینهٔ منوره یه کتورلدکده امیر المؤمنین
حضرت فاروق رضی الله تعالی عنه فروخت ایدوب اثمانلرینك بیت الماله اخذینی مراد
واستشاره ایلدکده حضرت علی رضی الله عنه یا امیر المؤمنین بنات ملوك اولملریله آخره صاتملرینی
رأی ایتمم لکن قیمتلری تقدیر وتقویم اولنسون دیوب بعد التقویم ثمنلرینی اعطا ایله برینی فرزند نجیبلری
حسینه و برینی محمد بن ابی بکره و برینی عبدالله بن عمره رضی الله تعالی عنهم هبه ایتمشیدی انلردن
اخیار مشار الیهم حضراتی پرتو بخش مهد دنیا اولدیلر (حکایه اولنمشکه عبد الملك اموینك
اوغللری مسابقه یعنی یارش ایلدکلرنده ایچلرندن ابن امه اولان مسلمه یی سائرلری کچدکلرنده
پدرلری عبد الملك مسلمه یه تعریض قصدیله عمر العندینك * نهیتکم ان تحملوا هجنائکم *
* علی خیلکم یوم الرهان فتدرکوا * فتفتر کفاه و یسقط سوطه * وتخدر ساقاه فما یتحرك *
* وهل یستوی المرآن هذا ابن حرة * وهذا ابن اخری ظهرها متشرك * قطعه سیله تمثل
ایلدی پس مسلمه دخی * لیغفر الله لك یا امیر المؤمنین ولیس هذا مثلی ولکن قال ابن المعتز *
یعنی باری تعالی حضرتلری ای امیر المؤمنین سکا مغفرت ایده قطعه ده موصوف ابن امه
بنم کبی دکلدر ولکن بن ابن المعتزك * فما انکحونا طایعین بناتهم * ولکن خطبناها بارماحنا
قسرا * فما زادها فینا الاسار مذلة * ولا کلفت خبزا ولا طبخت قدرا * وکا بن تری
فینا من ابن سبیة * اذا لقی الابطال بطعنهم شزرا * و یأخذ رایات الطعان بکفه * فیوردها
بیضا و یصدرها حمرا * قولنده اولان ابن امه کبیم دیدکده همان عبد الملك مسلمه نك سرینی
وکوزلرینی تقبیل ایدوب و * احسنت یا بنی ذاك والله انت * یعنی ای بنم اوغلجغم کوزل دیدك
تحقیق سن ابن المعتزك ستایش ایتدیکی ابن امه سن دیوب ذکر اولنان قوشوده اوکدل اولوب
سابقك الدیغی مقدارده مسلمه یه دخی یوز بیك درهم اعطا ایلدی مأل نظم عمر العندی ای بکتلر
بن سزی قوشو کونی نسبی مضبوط صوی آتلری ترك ایله انه سی الحق جنسندن اولان فرسلره
بنمکزی نهی ایتدمکه تا کیم نشانه اول یتشه سکز زیرا اوالحق صویلو فرسه راکب اولانك
آوجلرینه اوفرسلرك باشی مقصود وجهله قوللنمادیغندن فتور کلور وقامچی چالمدن بنه فتور ایله
قامچی دوشر و بچاقلرك اکره چاربمدن دیزلری صیر یلور ده حرکته مجالی قالمز آیا ایکی
کیمسه برمیدرکه بری حردن ودیکری امه دن طوغه اشته فرس دخی بویله در یعنی انده دخی
صویه اعتبار وار در دیمکدر (قلت) لغتده هجین لئیمه ودخی امه دن طوغان عربی یه ودخی
باباسی اناسندن خیرلو اولنه دینور که بونك جمعی شعر مذکورده اولدیغی کبی هانك ضمی
وجیمك فتحی و نونك فتح ومدیله هجناء دخی کلور وکتاب و زننده هجان خیرلو نسنه یه و بیاض
رنکلو دوه یه دخی دینور و بونك جمعی هجائن در بو بویله ایکن خلاف معقول اوله رق ترجمهٔ
معلومه ده نظم مذکور (بن سزلری نهی ومنع ایلدمکه مسابقه کوننده فرسلر بکزلك ارقه سی

اوزره دوه ز يكرى يوكلتميك كه فرسلره يتشورلرده فرسلرك اللرى ضعيف اولوب وقوللرى ساقط
اولور ودبرلرى حذر ايدرده بوندنصكره سير وحركت ايده مزلر ايكى كيمسه مسا و يميدركه برى
امرأة حره ولدى اوله وبريسى ارقه سنك ككلرى بر برينه باغلنمش جاريه فرزندى اوله البته
ولدحره ولدجاريه يه مساوى دكلدر الخ ديو ترجمه اولنمشدر (مآل قول ابن المعتز بزم كبى مرد دليره
كفو دكلدر ديو زعم وحقير عد ايدوب رضالريله قزلرينى انكاح وتزويج ايمديلرولكن بزاوقزلرى
مرزاقلريمزله قسرا وقهرا خطبه ايلدك يعنى لدى الحرب اسير و استفراش ايلدك وبزاويله
حرلرز كه سريه لرك بزم ايچمزده مذلتى زياده اولماز ومعززه اولور و بزانلرى اتمك خبيرى يوغورمق
وطنجره يعنى يمك پشورمك ايله مكلف و مجبور قيلمدق بلكه مستريح فراش مواصلت ايدوب
انلردن اينلر بمزاولدى اويله ابن كه سن ايچمزده اولان اولادامده كوررسنكه انلرد ليران ايله خلال
قتالده ملاقى اولدقلرنده اسلحهٔ متنوعه لريله خشم ايله نظرايلدكلرى حالده طعن وضرب ايدرلر
وبياض اولان علم حربى اوجلريله الوب وطوتوب حربه طلارلر وقرمزى اولديغيحالده يعنى
دم اعدا ايله آلوده ايدرك چيقاربرلر وغالبانه عودت ايدرلر ديمكدر ﴿الفصل الثانى﴾ ايكنجى فصل
عبيد وخدمه نك ذمنده در يعنى مستحق ذم اولنلرينه دائر كلام بياننده در رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلمدن (بئس المال فى آخر الزمان المماليك) اثرى روايت اولنمشدر كه مآلى آخر زمانده
مماليك نه قبيح مال اولدى ديمكدر امام مجاهد رحمه الله تعالى * اذا كثرت الخدم كثرت الشياطين *
ديمشدر (لقمان حضرتلرى وصية ونصحا * لاتأمنن امرأة على سر ولاتطأن خادمة تريدها
للخدمة * يعنى امرأه يه سرده قطعا امين اولمه يعنى سركى افشا ايلمه واستخدام ايلديكك
جاريه يى وطئ ايلمه ديمشدر (بعض ظرفا تنبل كوله سنى ذم وقدحده * يأكل فارها و يعمل
كارها و يبغض قوما و يحب نوما * ديمشكه مآلى بول بول يروزورايله ايشلر وكلان مسافرى
سومز وايقويى سور ديمكدر (بركيمسه يه غلامك وارمى ديلدكده * ومالى غلام فادعو به *
سوى من ابوه اخو عمتى * بيتنى نظم ايتمشدركه (قلت) مفهومى بنم غلامم يوقدر كه انى چاغروب
ايشمى كورديرهيم شول كيمسه دن ماعدا كه انك باباسى عمه مك فرزنداشيدر يعنى اندن غيرى غلامم يوقدر
ديمكدر كه بين الادبا متداول اولان * هو ابن اخت خالتك * كلامى نكته سنى شاملدركه اصلا غلامى
اولماديغنى بياندر فافهم (قال اكثم) الحرحروان مسه الضر والعبد عبد وان مشى على الدر *
يعنى حر هرنه قدر كندويى ضر وفاقه مس ايتمش ايسه دخى ينه اصلزاده لك نشانى وجبلتنى
اظهار ايدر وعبد هرچند انجولر اوزره يوريسه يعنى مستغرق جاه ومال اولسه ينه اصل
وسرشتنى كوسترر ديمكدر فتفكر (اهل كوفه دن بركيمسه خانه سنه احبابنى دعوت ايدر اهل
بيتى حره اولماغله تمامت طعامده قصور ايتمكله صاحب خانه محجوب اولوب اعتذار معرضنده
اشبو قطعه يى نظم ايتمشدر * اذا لم يكن فى منزل المرء حرة * رأى خللا فيما توالى الولايد *
فلايتخذ منهن حرقعيدة * فهن لعمرالله بئس القعايد * مآلى بركشينك خانه سنده امرأة
حرهٔ مدبرهٔ اصيله اولماديغى وقتده اول كيمسه جوارى يه تو الى ايلديكى شيده خلل و ضرر
كورر بوتقديرجه حراولان كيمسه امادن برينى خانه سنده قعيده يعنى زن اتخاذ ايلمسون بقاء اللهه
قسم ايدرمكه جوارى قعيدهٔ قبيحه لردر ديمكدر (حكايه اولنمشكه بركيمسه نك غايت تنبل بركوله سى
اولوب بركون مرقومى اخشام طعامى لوازمى اشتراسيچون چارسو يه كوندرر شواقدر بكليكوركه
افنديسنك صبرى يتار نه دنصكره كلشيكن بنه اصمرلديغى شيلردن بريسنى الماموق ايله قصور ايدر
اغاسى غضبه كلمكله مرقومى ضرب و بهى اشك مستعد اولانه يالكز برنسنه بيله سپارش اولنسه
ايكى ايشى كورر ديو توبيخ ايدر براز زماندنصكره اوكيمسه خسته اولوب مرقوم كوله يى طبيب

اتيانه ارسال ايدر غلام واروب هم طبيبى وهم برديكر رجلى برابرالوب كلور اغاسى بو رجل
كيمدر ديو صوردقده غلام افندم سن بنى برايش رؤيتنه كيدن كيمسه ايكى ايش كورمك لايقدر
ديو ضرب ايله تنبيه ايمدكمى ايدى اشته اويله جه ايتدم برى طبيبدر كه اكر تدبير و معالجه سيله
شفاياب اولور ايسك فبها والا بو رجل مزار قازيجيدر قبريكى قازر ديو جواب ويرمشدر (اشراف
اهل سند وآل مهلب بن ابى الصفره دن اولان بركيمسه نك برسياه كوله سى اولوب تربيه سنه همت
برله ولد صبى يرينه قويوب التفات وحرمت ايدر ايمش وقتا كه ايريلشوب شهوتى كرما كرم
اولدقده مولاتنه يعنى اغاسنك حرمنه ايلشوب مراوده يعنى وصالنى تمنى ايلدى اوملعونه نك نفسى
دخى صورت زشت غلامدن اغماض عين ايله همان اقصاى مرام نسا اولان مادهٔ معلومهٔ خبيثه
طيانه ميوب راضيه اولدى وبينلرنده معاملهٔ مطلوبهٔ نسا شب و روز دركار ايكن بركون اغاسى
على غفلة زن فاجره نك اوطه سنه كيروب كورديكه غلام قره قيا كبى صدر فاحشه يه چوكوب ايشلر
بوحالى مشاهده ايتدكده سكين ايله غلامك ذكرينى قطع ودمه مستغرق اولديغى حالده غلامى
ترك ايله اوطه دن چيقدقدنصكره رقت غلبه ايدوب ايتديكى فعله نادم وتبرالدن جراح كتوروب
معالجه سنه مقدم اولدى وغلام دخى هلاكدن قورتيلوب صاغلندى لكن اخذ ثار قصديله
انك تدبيرينى فكر اوزره اولدى وانتقامده شو جنايتى عزم ايلدى يعنى اغاسنك برى طفل وديكرى
يافع يعنى مراهق ايكى ولدى وار ايدى كه حسن و بهاده آفتاب وماه نظير ايديلر بركون اغاسى
خانه سنده يوغيكن معصوملرى آلوب و تفرج ايده يم ديو الداوب قرب خانه ده واقع صعب
الصعود برقيا تپه سنه چيقارر و عيش ولعب ايله چوجقلرى اويالرتا كه اغاسى كلوب معصوملرى
ذروهٔ صخرهٔ بالاده كوردكده عقلى باشندن صچرايوب * وبلك عرضت ابناى على الموت * يعنى
اى غلام سكا نولديكه اوغللريمى موت وهلاكه عرض ايلدك ديوندا ايتدكده غلام * اجل ووالله
الذى لايحلف العبد اعظم منه لئن لم تجب ذكرك كما جبتنى لارمين بهما * يعنى اكر بنى مجبوب
ايتديكك كبى كنديكى مجبوب ايتمز يعنى آلت تناسلكى كسمز ايسك چوچوقلرى والله آتەرم ديجك
بيچاره پدرى حيرت آلوب * الله الله ياولدى فى تربيتى فيك * يعنى اللەدن قورق اللەدن قورق كه
سنك تربيه كده اولدم اوغلم ديو يلواردى لكن غلام اصلا اصغا ايتميوب * دع عنك هذا فوالله ماهى
الانفسى وانى لاسمح بهامن شربةماء * يعنى بوسوزدن وسوادن وازكچكه بن والله كه جانمى
براچيم صو مرتبه سنده فدا ايتدم يعنى اولورم وسوزمدن دونمم البته شرط مذكورى يرينه كتورملسن
والا چوچوقلرى آترم ديدى هرچند اغاسى تكرار بتكرار تضرع ونيازايتديسه ده غلام قبول
ايمدى و پدر نه ايشايه جكنى بيله ميوب چوچوقلرى قورتارمه داعيه سيله قيايه صعودى قصد
ايديجك غلام چوچوقلرى طوتوب واشاغى آتمق اوزره باش اشاغى ايتدكده پدر امان صبر ايله
وارەيم اوستره كتورەيم ديوب خانه يه سكرتدى وكتوروب غلام كورەرك آلت تناسلنى ناچار قطع ايلدى
وقتا كه غلام قطعنى كوردكده چوچوقلرى صالى ويرمك مشروط ايكن ايتميوب ينه آتوب
معصوملر پاره پاره اولديلر ودونوب اغاسنه سنك قطع عضوك بنم نفسمك ثارى ايدى آلدى
واولادىكك قتلى اخذ ثارك زياده سى اولمغله انى دخى ايتدم ديدى (قلت) كاشكى تفنك اوآنده
ايجاد اولنه ايدى واستعمالنى دخى اوخائن زنجى بيلمه ايدى چوچوقلرى خلاصه بوندن غيرى
برنسنه توهم اولنماز وقتا كه اشبو حادثهٔ فاجعه طبولدقده غلام مرقوم طوتولوب وزندانه
قونوب كيفيت اوتاريخده سند واليسى بولنان عمرو الحجمى طرفندن آل عباسدن موسى الهادى
خليفه جانبنه عرض اولندى عرض والى خليفهٔ مشار اليهك معلومى اولدقده * ماسمعت
بمثل هذا قط * يعنى بونك كبى برجنايت عظيمهٔ فاجعهٔ قبيحه اصلا مسموعم اولمادى ديوب غلام

ملعون مرقومك قتلنه وملكنده نه قدر عبد اسود وارايسه طردينه فرمان ايلدى (قلت) صاحب المستطرف ذم عبدده بوحكايه لرى ودخى ترجمه اولنميان بعض مقالاتى جمع ايتمش ايسه ده حكمت عمليه آثارنده وسائرنده بيان اولنديغى اوزره مدار اعتبار اولان اخلاق حسنه ومدار نفرت اولان اخلاق قبيحه اولوب چوق اصلزاده واردركه صوينه چكميوب بأس الخلف اولور وقتى چوق رق وعبيد واردركه * مكارم يجعلن الفتى فى ارومة * يفاع و بعض الوالدين رقيق * وقبيحه مستحق اعتبار اولور همان جناب حق انسانه حسن خلق احسان ايلسون آمين انتهى (بدخوى حقنده نظم اولنان اشعارك * اذاانت اكرمت الكريم ملكته * وان انت اكرمت اللئيم تمردا * بيتى احسنيدر و مألى كريمه يعنى اخلاق حسنه اصحابنه اكرام ايلديكك وقتده مالكى اولورسن يعنى حر ايسه ده سكا قول اولور وكرمنك شكرينى يرينه كتورر يوق اكرلئيم يعنى بدخويه اكرام ايدرايسك تمردايدر يعنى شكر ايتميوب وكافرنعمت اولوب سكا خيانت ايدر بوصورتده نا اهله كرم ظلمدر ديمكدر والسلام نعوذ بالله من شره

❁ الباب التاسع والخمسون ❁

اشبو اللى طقوزنجى باب هنكام جاهليتده يعنى بعثت نبويه على صاحبها افضل الصلاة والتحيه دن اول اولان اوقات فترتده بولنان عربك اخبارى واوبد يعنى بعض سوء حاللرى وغرائب عائده ومنافعلرى وعجايب زعم واكاذيبى بياننده در (معلوم اوله كه عرب بيننده عهد جهالتده براز عادات ومعاملات قبيحه وارايديكه ذكرلرى آتى آيات كريمه دلالت ايتديكى اوزره انلرى فضيلت يعنى شريعت زعم ايدرلر ايدى لكن جناب بارى مقدس انلرك اوعادات باطله ده فضيلت ادعالرينى نصوص فرقانيه ايله تكذيب بيورمشدركه اول نصوصدن برى قوله تعالى ❁ ماجعل الله من بحيرة ولاسائبة ولا وصيلة ولاحام ولكن الذين كفروا يفترون على الله الكذب واكثرهم لايعقلون ❁ مكرمه سيدر (قلت) لغتده بحيره قاموسده تحرير اولنديغى اوزره شول ناقه يعنى ديشى دوه ياخود شاة يعنى قيوندركه اون بطن طغوردقده عرب انك قولاغنى اون بطن طغورديغنه علامت ايچون بحر يعنى شق ايدرلر ومرعايه ازاد ايدوب صاليورلر ايدى وخود بخود سربست كزر وهالك اولدقده اتى نسايه حرامدر وذكوره دكلدر زعم ايدرلر ايدى وعلى قول بحيره چوبانسز مرعايه صاليويريلان حيواندر وعلى لغة شول ناقه وشاندركه بش بطنده بش دانه ولد كتوره واول بشنجى ياورسى اركك اولورايسه اول اركك ياوروىى بوغازلبوب نسا ورجالى يرلر ايدى يوق بشنجيسى ديشى ياورو اولورايسه قولاغنى بحر ايدوب لحمى ولبنى وركوبى حرامدر زعم ايدوب اولدكده لحمى انجق نسايه حلالدر زعم ايدرلر ايدى وعلى لغة بحيره سائبه نك ديشى ياوروسيدر بوديشى ياورونك بين العرب الجاهليه حكمى اناسنك حكمى كبى ايدى وعلى قول بحيره بش بطنده انتاج ايدن قيونه مخصوصدر وبوقيونه عزيزه ديرلر ايدى وصاحب المستطرف بحيره يى شول دوه دركه بش بطنده طوغوروب وبشنجى ولدى اركك اوله اول ناقه نك قولاغنى شق ايدرلر وركوبندن امتناع ايدوب ماء ومرعادن منع ايتمزلر يعنى سربست كزديررلر ايدى ديوب انجق بومعنايى ذكر ايتمشدر انتهى وسائبه دخى ينه قاموس تصريحنجه ترك اولنان حيواندر ودخى اغاسيله بيننده ولا وميراث اولماق اوزره اعتاق اولنان قولدر ودخى ولدينى كورن بعيردركه او بعير زمان جاهليتده ترك اولنوب بنيلمز ايدى ودخى شول ناقه دركه زمان مذكورده نذردن ونذر مقوله سى نسنه دن اوترى تسيب اولنور يعنى شومرضدن خلاص اولورسم ياخود شويله اولورسه ديوب وصول مرادايله ايفاى نذر اقتضا ايلدكده كندى كندويه مرعاده كزمسى ايچون انتفاعلرندن تحريم ايدرلر وبيانه

صاليويررلر ايدى ياخود شول هر برى ديشى اوله رق اون بطن طوغرن دوه دركه ام بحيره در ياخود شول دابه ايديكه برمشقتدن ياخود حربدن راكبى وصاحبى نجات بولمغله بودابه سائبه اولسون ديردى وياخود ارقه سندن برفقره ياخودكمك نزع اولنمش دابه دركه بونلر هرصودن واوتدن منع اولنماز و بنلمزايدى (وصحاحده يازديغى اوزره سائبه نك سودينى ولدندن غيريسى ايچمزايدى لكن مهمان اولان كيمسه لر ايچمك بيلنرنده مجوز ايدى و هلاك كده اتنى رجال ونسا يرلر ايدى (صاحب المستطرف معانى مذكوره دن انجق بروجه محرر اعتاق اولنان قول معناسنى ذكر ايتمشدر (واماوصيله فيروز ابادى تصريحنجه ناقه دن اون بطن طوغورن وكچيدن ايكزا وله رق يدى بطن اركك طوغورندر اكريدنجى بطندن ينه ايكز طوغوروب برى ديشى اولورسه قرنداشنه واصل اولدى ديوب اناسنك لبنى انجق ذكور ايچوب بينلرنده سائبه مجراسنه جارى اولورايدى (وعلى قول وصيله غنمه مختصدركه قيون بطن مذكورده ديشى طوغورسه بزمدر ديوب اركك طوغورسه آلهۀ باطله لرينه مال قيلارلر واكر اركك و ديشى ظهور ايدرسه قز قرنداشنه واصل اولدى ديوب اركككى آلهۀ باطله ايچون ذبح ايتمزلر (وياخود وصيله برقيوندركه اركك طوغوروب بعده ديشى طوغوره وديشى قرنداشنه واصل اوله اركك قرنداشنى ديشيچون ذبح ايتمزلر بوقاكر ينه اركك طوغوررسه بوآلهه مزك قربانيدر ديرلر يعنى بتلرايچون قربان ايدرلر ايدى (وصاحب المستطرف واماالوصيلة ففى الغنم كانت الشاة اذاولدت انثى فهى لهم وان ولدت ذكرا جعلوه لآلهتهم فان ولدت ذكرا وانثى قالوا وصلت اخاه فلايذبحوا الذكر لآلهتهم * ديوب عدد بطنى ذكر ايتمامش ايسه ده بطن مذكوربيانكرده اهل لغتدر فتدبر انتهى (واماحامى كه صاحب المستطرف تحريرنجه صلبندن اون بطن انتاج ايدن اركك دوه دركه قدحمى ظهره يعنى ارقه سنى حمايه ايتدى ديوب اوزرينه عدم تحميل ايله مادن ومرعادن منع ايتمزلر يعنى خودبخود اوتلامغه قويوبررلر ايدى (قلت) آيت كريمه ده اولان حام لفظنك اصلى حامى اولوب حالت جرنده تنويندن ناشى ياسقاط اولنمشدر كمالايخفى (وسجستانى قولنجه ولدينك ولدى اون اولان دوه يه ده دينور اشته بارى تعالى وتقدس اهل جاهليتك ذكر اولنان اينباطلرينى آيت شريفهٔ مذكوره ايله تكذيب ونهى بيورمشدر (مفهوم شريفى اهل تفسير تبيانجه الله تعالى اهل جاهليتك اختراع ايتدكلرى بحيره وسائبه ووصيله وحامى يى شريعت ووضع قيلمادى ديمكدر فتبصر (ونصوص مذكوره دن برى دخى ❁ ياايها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه ❁ نظم جليليدر (صاحب المستطرف عقب آيت مذكوره ده * فالخمر ما خامر العقل ومنه سميت الخمر * ديمشدر يعنى خمر عقلى تخمر وستر ايدن نسنه يه ديرلر بناء عليه اول آب خبيثه دخى خمر تسميه اولنمشدر (قلت) فيروز آبادى وجوهرى بيانجه اول ماء مرداره خمر ديديكى شيره ترك اولنوب شراب اولدقده رايحه سى متخمر اولديغيچوندركه تخمير تغييره ديرلر (وعلى قول عقله اختلاط واختلال ويرديكيچوندر (وكاه اولوركه خمرايله شرمعناسنى ديلرلر * ماعنده خل ولاخمر * ديمك ماعنده خيرولاشر ديمكدر وخمرو تاايله خمرة اوزم شيره سندن سكرويرن نسنه در (وياخود اوزمه مخصوص اولميوب مطلقا سكرويرن نسنه در حتى صاحب القاموس استدلال ايدوب عموم اولادرزيرا خمر مدينهٔ منوره ده حرام اولدى والحال كه مدينه ده خمر عنب اولميوب انلرك خمرى قورى وياش خرمادن ياپيلور ايدى ديمشدر (واصطلاح فقه شريفده خمر نونك كسرى ويانك تشديديله نىء دركه اوزم شيره سى فشقروب ومشتد يعنى سكره الويرر اولوب كوپكنى آتديغى وقتده اولور (امام ابو يوسف ومحمد كوپكنك آتمسنى شرط ايتمديلر اما ائمهٔ ثلاثه شرط ايتديلر

وابو حفص الكبير دخی شرط ایتدی ومنظومه شارحی شرنبلالی اظهر اولان دخی بودر دیمشدر
وصاحب الدر المختار خمر حقيقة ماء عنبدن حاصل اولنه اطلاق اولنوب غيرندن حاصل اولنه
مجازا اطلاق اولنور دیمشدر (ومسكر دخی عند الشرع درت نوع اولوب بری خمر (وایكنجیسی
طانك كسريله طلا كه بشيريلوب ثلثانندن اقلی كتمش ومسكر اولان اوزم (واوچنجیسی سينك
وكافك فتحه‌لريله سكر كه تازه خرما شيره سندن حاصل اولان (ودردنجیسی قوری اوزم صويندن
حاصل اولان شرابدر كه بونلرك جمله سنده فشقيروب وكوپكنی آتمق شرطدر وبويله اولديغی
تقديرجه اشبو درت نوع حرامدر انتهی (ميسر قاردر (قلت) جوهری تحريرنجه ميسر قار
عربدر كه ذكری آتی ازلام ايله عمل ايدرلر ايدی (وفيروز آبادی دخی قداح يعنی ازلام ايله اويون
وقاردر دیمشدر كه قولايلقله كسب مال اولديغيچون ميسر ديمش وعلی قول قاراچون
ذبح ايتدكلری دوه يه ديرور وصورتی بنه فيروز آبادی قاموسده بويله يازر كه قارمراد ايتدكلرنده
ويرسيه بردوه الوب ذبح وبعده انی يكرمی سكز ياخود اون پای ايدوب بعده اول پايلرك بعضسنه
نشان ايدرلر پس بربر اخراج ايدرلر علامتلی جقانلر فائز اولوب بوش چقانلر مظهر غرامت
اولورايمش (وبصائرنده فيروز آبادی قارضمننده اولان هرماده يه ميسر دينلوب چوچوقلرك
جوز ايله لعبلرينه دخی قاردیرلر وحضرت علی ابن طالب رضی الله تعالی عنهك * الشطرنج ميسر
العجم * بيوردقلرندن مرادی قماردر دیمشدر (حسين واعظ كاشفی تفسيرنده ميسر قماردر كه
نرد يعنی طوله دن وزار وبمورطه وسائرندن اعمدر دیمشدر انتهی (وانصاب صاحب المستطرف
تحريرنجه حجاره در اهل جاهليت اكا عبادت ايدرلر ايديكه اوثاندر يعنی بتلردن عبارتدر (بيضاوی
حضرتلری نصب انصابك مفرديدر وبونلر بيت مكرمك اطرافنده ديكيلی طاشلر ايديكه اهل
جاهليت قرب وثواب زعميله انلره قربان كسرلر ايدی وعلی قول انصاب اصنام يعنی بتلردر
(حسين واعظ ذكر اولنان ديكيلی طاشلرك اوجيوز التمش عددا اولديغنی تحرير ايتمشدر (ونصب
نونك وصادك ضمه‌لريله ودر وصادك سكونيله دخی لغتدر (وازلام يلكسز وتمرنسز سهام كه مفردی
زانك ولامك فتحه‌لريله وعلی لغة زانك ضميله زلم دركه قافك كسريله قدح دخی ديرلر وبالخصوص
قدح قمار اوقنه ديرلر وبونك صورتی دخی بويله دركه وقت جاهليتده برينك برمهمی وقصدی
دوشدكده پريكانسز اوچ تير الوب بوغچه وطوبره كبی برنسنه‌نك ايچنه وضع ايله هبل ديدكلری بتك
نكهبانانه هديه ايله كتورر تيرك برنده * امرنی ربی * وديكرنده * نهانی ربی * يازلمش وآخر تيركه
اندء يازو اولميوب منيح ديرلر ايدی نكهبان مرسوم طوبره يه الينی صوقوب اكر امرنی ربی يازيلو
اولان تير چيقرسه اومهمه شروع ايدر يوق نهانی ربی تيری چقرسه ترك ايدر واكر منيح چقرسه
بندطوبره يه رجوع ايدوب امر ونهيدن قنغيسی چقار ايسه انكله عامل اولنور ايدی (رجس قذر
يعنی پيس ومردار ونجس معناسنه دركه فارسيده پليد ديرور بيضاوی شافعی حضرتلری قذر
يعاف عنه العقول ديو رجسی تفسير ايتمشدر كه عقول سليمك قبول ايتميوب استكراه ايتديكی اشيادن
عبارتدر (جوهری رجسی نجاست وقذر معناسنه اولديغنی بعد التحرير فرادن ناقلا * ويجعل
الرجس علی الذين لا يعقلون * آيتنده عقاب وعذاب معناسنه دردبو رجزه مشابهدر
وشويله ظن ايدرمكه رجس سينی زايه تبديل اولنمش رجزدن لغت دراسده ازد ديدكلری كبی
ديمشدر (سجستانی لغات قرآننده رجس مردار ورايحهء كريهه معناسنه اولمغله * فزادتهم
رجسا الی رجسهم * كريمه سنی نتنا الی نتنهم ايله تفسير ايدوب نتندن مراد كفر وياخود
تجدد كفرلرندن ناشی عذابلری زياده اولديغی ورجس ورجز عذابه سبب اولديغيچون بنلره اطلاق
اولنديغی مذكوردر (فيروز آبادی رجس قذر وكناه وهر بر اعمالدن استقذار اولنان نسنه

وعذابه مؤدی اولان عمل وشك وعقاب وغضب معنالرينه كلديكنی قاموسده يازمشدر ورجسده
رانك كسری وجيمك سكونی وجيمك دخی كسری ورانك فتحی وجيمك كسريله اوچ لغت واردر
(مفهوم ايت كريمه اهل تفسير تبيانجه ای زمرهء مؤمنين خمر وميسر وانصاب وازلام
مردار وكناهدر بونلره تعاطی شيطانك ايشندندر يعنی شيطانك تسويل وتزيين ووسوسه سی
سببندن مسببدر بناء عليه او رجس اولان اشياء مذكوره تعاطيسندن قاچنك كه او اجتناب
سببيله فلاحه ونجاته داخل وواصل اوله سكز ديمكدر (بيضاوی حضرتلری اعلم ايله تصدير
ايدوب ديركه حق تعالی عز وجل اشبو آيت كريمه ده خمر وميسرك تحريمنی جملهء ادات قصردن
انما لفظيله تصدير وانصاب وازلامه قرين وبونلره رجس تسميه وانلرله اشتغال شر محض وياشر
غالب اولمسنه تنبيها عمل شيطاندن قيلمق وبونلردن اجتناب ايله امر واو اجتنابی نجاته سبب
قيلمق برله تأكيد ايدوب بعده بونأكيدی انلرده اولوب تحريمی مقتضی اولان مفاسد دنيويه ودينيه يی
بيان ايله تقرير ايدوب * انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة والبغضاء فی الخمر والميسر
ويصدكم عن ذكر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون * بيورمشدر كه مألی شيطان خمری
ايچمكده وقماری اوينامقده انجق سزك ميانكزه عداوت وخصومت ايقاع والقاسنی وذكر الله
وصلاتدن اليقومغی مراد ايدر سز بونلردن رجوع ايدجيلر اولماديكزمی يعنی رجوع ايديكز
وبونلرده اولان منع وتحذيركركی كبی تبين ايتمشدر بوندنصكره اعذاره يربوقدر بيورمشدر
وبو آيتده آيت اولاده اولان خمری وميسری اعاده وبالذرين شرح بونلرك بيانی مقصود
اولديغنه تنبيه ايچون اولوب انصاب وازلامی انجق ماقبلنده اولان آيت مذكوره ده ذكر بونلرك
حرمت وشراره ده خمر وميسر كبی اولدقلرينه دلالت ايچوندر كه رسول اكرم صلی الله عليه وسلم
شارب الخمر كعابد الوثن) بيورمشدر ومؤمن بهدن اولان صلاتی بالافراد ذكر ايله تخصيص اولنديغی
يا تعظيم وياخود صلات عماد الدين اولديغی حيثيتدن ناشی ايماندن دونمك كبی اولديغی
اشعار نكته سيچوندر (تفسير كاشفيده يازر كه اخبارده وارد اولمشدر كه اشبو آيت كريمه
نازل اولدقده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه * انتهينا يارب * ديو بيورمشدر يعنی يارب نهيكه
انقياد ايتدك ديو اظهار رضای صميمی ايتمشدر وينه كاشفيده يازر كه تيسيرده كتورلمشدر كه حرمت
خمره بو آيتده اون دليل واردر (اولكيسی خمرك حرام اولان قاره مقارن اولمسيدر كه حرامك قرينی
دخی حرام اولور (وايكنجيسی خمر بوت پرستلك ايله برسلكه كشيده اولندی اوايسه شرهر حرامدر
پس خمر دخی حرام اولور (واوچنجيسی خمره رجس ومردار دينلدی وهرشيكه مردار اوله حرامدر
(ودردنجيسی عمل شيطاندر دينلدی وهر كاركه شيطانی اوله حرامدر (بشنجيسی باری تعالی خمردن
اجتنابه امر بيوردی وهرشيكه اجتنابه امر اولنه يعنی منهی اوله اوشی حرامدر (التنجيسی سلامت ونجات
اندن اجتنابه تعليق اولندی وهرشيكه نجات اندن اجتنابده اوله اول شی حرامدر (ويدنجيسی
خمر سبب عداوت وخصومت اولديغی بيان بيورلدی هرشيكه اهل اسلام اورطه سنده سبب
عداوت اوله حرامدر (وسكزنجيسی خمر ذكر اللهدن مؤمنی اليقور وهرشيكه قولی ذكر خدادن
اليقويه حرامدر (وطقوزنجيسی سبب منع نمازدر پس بی شك حرامدر (واوننجيسی اندن
وازكچلمسی يعنی تركی امر اولندی وهرشيكه انی ترك فرض اوله اوشی حرام اولور انتهی مانقله
اسعد الفقير (اهل جاهليتك سوء حاللرندن بری دخی وأد البنات يعنی طوغان قيزلرينی ديری
ديری قبره كومه لر ايديكه انلردن بری ولداتی ايله مرزوق اولدقده اوصبيهء معصومه يی حيه
ايكن كومر وسنك قيزك طوغدی ديو خبر ويرادكده صدری طارلشوب ووجهی قرارر ايدی
يعنی قومی ميانده حيادن مكدر اولوب بو فعل كريه ظالمانه يی اجرا ايدردی جناب روزی دهنده

وخلاق بونی ذم ومنعده ﴿ واذا بشر احدهم بالانثی ظل وجهه مسودا وهو كظيم ﴾
وقوله تعالی ﴿ و لاتقتلوا اولادكم خشية املاق نحن نرزقهم واياكم ﴾ بیورمشدركه (مآل
آيت اولی) اهل تفسیرتبیانیجه ولادت دختر اهل جاهلیتدن برینه یعنی جمله سنه خبرویرلدكده
كدردن وناسدن حیادن نهارك كلبسنده وجهی قرارردی یعنی مغموم اولوردی والحال
زوجه سنه دخی نیچون قز طوغوردی دیو غیظ ایله طولرایدی یعنی شدت اوزره غیظ ایدر ایدی
دیمكدر (ومآل آیت ثانیه) اولادیكزی فقر خوفندن قتل ایتمیك بزعظیم الشان اولادیكزی
و سزی ارزاق ایدرز دیمكدر (قلت) بیضاوی حضرتلری اهل جاهلیتك قتل اولادی
وأد البنات دركه جناب حق بوندن نهی ایدوب وقتل اولادی موجب عدایتدكلری فقری وخشیت
فقری منع واحتجاج ایله ﴿ نحن نرزقهم واياكم ان قتلهم كان خطأ كبيرا ﴾ بیورمشدر دیو
تفسیروخطأ وزنا ومعنی اثم یعنی كناه معناسنه اولدیغنی دخی تحریرایتمشدر فتدبر انتهی (صاحب
المستطرف دیركه بعضیلری اهل جاهلیتك بناتلرینی قتللرینی خوف وعاردن اوتوریدر دیمشدر
(منقولدركه مكهٔ مكرمه ده ابودلامه دیرلر برجبل اولمغله قریش عهد مذكورده بناتنی اوجبله
دفن ایدرلرایمش یعنی بناته مخصوص ایمش (وینه منقولدركه صعصعه كه شاعرمشهورفرزدقك
جدیدر اهل جاهلیتك قتل ایده جكی بناتی اشترا ایدوب هرقز باشنه ناقتین عشر آوآن یعنی
ایكی كبه دووه براسرك دوه فدا ایدرایدی و بركون فرزدق بوحكایه یه مبنی بررجله انا ابن محیی
الموتی دیو مفاخره ایتدكده رجل ظاهرینه بناء بوسوزی انكار ورد ایدیجك فرزدق مقصودینی
بیان معرضنده * الله تعالی عز وجل ﴿ ومن احياها فكانما احيا الناس جميعا ﴾ بیوردی
دیو رجل مذكوره جواب ویرمشدر (قلت) اشبو آیت كریمه نك اولندن بعضیسی ﴿ من
قتل نفسا بغير نفس او فساد فی الارض فكانما قتل الناس جميعا ومن احياها الاية ﴾ دركه مآلی
اهل تفسیرتبیانیجه قتلی كیمسه بغیرحق ارضده شرك وقطع طریق كبی فسادی اولمیان برانسانی
قتل ایده كویا جمیع ناسی قتل ایتمش اولور زیرا حرمت دمی هتك ایتمش وقتلی عادت قیلوب ناسی
اكا جرا ایتمشدر و یاخود غضب الله و عذاب عظیمی استجلابده برایله جمیع مساویدر و برنفسی
یعنی انسانی احیا یعنی بقاء حیاتنه عفو و یاقتلدن منع و یاخود اسباب هلاكدن وقایه ایده جمیع
ناس حقنده بو فعلی اجرا ایتمش كبیدر دیمكدركه بوندن مقصود قتل نفسی اعظام وقلوبده
احیا و تعرضدن ترهیب و حمایه سنه ترغیبدر فتدبر (و صعصعه زلزله وزننده تفریق وفرق
وتحریك ورأسی باغ ایله ترویه وقوقلنور براوت معنالرینه اولدیغی وصعصعة بن معاويه هوازندن
برقبیله نك جدی اولدیغی قاموسده محرردر انتهی (واما الرفادة فی الحج فكانت خرجا يخرجه
قريش فی كل موسم من اموالها الی قصی فيصنع به طعاما للحاج فيأكله من لم يكن له سعة ولا زاد
وذلك ان قصی فرضه علی قريش فقال لهم حين امرهم به يا معشر قريش انكم جيران الله
واهل بيته واهل الحرم فان الحاج ضيوف الله وزوار اهل بيته وهم احق الضيف بالكرامة فاجعلوا
لهم طعاما وشرابا ايام الحج حتی يصدروا عنكم ففعلوا وكانوا يخرجون ذلك كل عام من اموالهم
فيدفعونه اليه * یعنی عربك عادتلرندن بری دخی رفادهٔ حجدروفاده هرموسم حجده حجاج وزوارك
بی قدرت و بی زاد اولنلری اكل وتناول ایلسون دیو قبیلهٔ مقبولهٔ قریشماللرندن خصوص
مذكوره خرج و صرف اولنه جق مبلغی جمع ایدوب رئیس قبیلهٔ مرقومه اجداد بركزیدهٔ
كائنات علیه افضل الصلوات والتسلیماتدن قصی جنابلرینه كتورررایدی اوطعام مذكوری تصنع
ایدرایدی اشته اشبو فعله رفاده دیدیلر و بوخصوصی ایجاد وقریشه مبلغ تقدیرایدن قصی اولوب
اعیان قبیلهٔ قریشی جمع ایله ای قریش سزخدانك جاری یعنی مجاور كعبه سز و بیت مكرمنك

وحرمنك سكنه سی سز وحجاج دخی الله تعالانك قونوغیدر و بیتنك زواری واكرامه
احق ضیف ومسافرلردرانلره عودتلرینه دكین ایام حجده یه جك وایچه جك آماده ایدك دیدكده
امتثال ایدوب و بعدذا بینلرنده قانون اوله رق هرسال موسم مذكورده امواللرندن مبالغ مقتضیه
اخراج برله قصی یه خرج مذكور ایچون ویررلر ایدی (بعضیلر رفاده یی اولا اقامه وایجاد
ایدن عبدالمطلب ایدی دیدیلر وموما الیه عبدالمطلب بئر زمزم طولمش وكم اولمشیكن حفرایدوب
اندن درو جوهرایله محلی ومزین ایكی التوندن مصنوع كیك ایله سائر حلی و یدی عدد سیف و بش
ارشین سوابغ یعنی نام زره چیقاروب سیفلردن كعبه یه باب وكیكلردن برینی كعبهٔ مكرمه یه صفحه لر
بیان ودیكر ینی كعبه درونه وضع ایدن ذاتدر (قلت) بوكا دائر كلام بوقاروارده كذران
ایتمشدر (غریبه) ترجمهٔ معلومه ده اشبو رفاده ماده سی طائفهٔ عربك عادتلرندن بری دخی
رفاده فی الحجدر رفاده شول شیدركه دیرلركه قبیلهٔ قریش هرموسم حجده امواللرندن بعضیسنی
قصی دیدكلری محله اخراج ایدرلردی حاج ایچون اطعمه تدارك ایدرلر وسعتی اولمیان فقراء
اكل ایدرلر بونك سببی قصی دیدكلری عرب قریشه امر ایلدیكی وقتده دیمشكه ای قریش
سزلر ایام حجده طعام وشراب احضار ایلیكده ضیوف الله زوار بیت الله اولان حجاجی اطعام
واسقا ایلیك زیرا اكرامه احق اولان ضیف الله بونلردر قریش طائفه سیده بهرسنه فضلهٔ
امواللرندن موسمده اخراج ایدرلرده فقراء حجاجه دفع ایدرلر دیو بربرینه نایزن باقشلو الفاظ
وغرابت استفاده وافاده واملا ایله قصی كاه برمحلك وكاه برعربك آدی دینیله رك وصورت
ایجازده كوستریله رك رنكین ترجمه اولنمشدر فلیحفظ ﴿ بو مطلب هنكام جاهلیتده
عربك ادیانه دائردر ﴾ نصرانیت ربیعه و غسان قبیله لریله قضاعه قبیله سنك بعض
شعبه سنده ایمش (و یهودیت بنی حمیر وكنانه و بنی الحارث بن كعب و كندی قبیله لرنده ایمش
(ومجوسیت بنی تمیم قبیله سنده اولوب زرارة بن عدس واوغلو علی انلردن یعنی مجوسی اولوب
حتی قزینی تزوج ایدوب بعده نادم اولمش ایمش اوقبیله دن اولان اقرع بن حابس دخی
مجوسی ایمش (وزندقه دخی قریشده ایمش واول مذهب باطلی جزیره اولكاسی اهالیسندن
اخذ ایتمشلر ایمش (بنوحنیفه قبیله سی خرما و یاغ وكشك بربرینه خلط اولنمغله اعمال اولنوب
آدینه حیس دیدكلری طعامدن بربت اتخاذ ایتمشلر اول بته مدت مدیده عبادت ایتدكلرندنصكره
كندولرینه قحط اصابت ایتمكله اول بتی دخی اكل ایتمشلر ایمش (منقولدركه عربده ملت
حنیفهٔ ابراهیم علیه السلامی ابتدا تغییرایدن ابوخزاعه نك قرنداشی عمرو بن لحی ایمش مرسوم
شامه كیدوب اوراده عمالیقك بته طاپدقلرین كوروب و زعمنجه استحسان ایدوب بو عبادت
ایتدیككز هیكللرنه دردیو صوردقده عمالقه دخی بونلر بتلردركه بز انلردن یاغمور طلب ایلدیكمزده
یاغدیررلر و یاردم طلب ایلدیكمزده یاردم ایدرلر دیدكلرنده انلردن برینی بكا ویرك وارض عربه
كتوره یمكه اكا عرب دخی عبادت ایتسون دیو بربت استیجك هبل آدنده اولان بتی ویردیلر ومكه یه
كتوروب نصب وعبادت وتعظیمله ناسه امر ایلدی (منقولدركه عربده ابتدا احجاره عبادت
ایتمك اسمعیل علیه السلامك ابناسی نسلنده وقوعه كلدی وسببی دخی شویله دركه نسل اسمعیل
علیه السلامه مكهٔ مكرمه ده قعوده اعدا تسلطیله مضایقه كلدكده حرمه تعظیما هربری
احجار حرمدن برحجر الوب بلاده متفرق اولدیلر و بریره قوندقلرنده اول حجری وضع ایدوب
كعبه یی طواف ایتدكلری كبی طواف ایدرلر ایدی و بوفعل كیدرك هر بكندكلری طاشه عبادتی
مفضی اولدی و مرور ازمنه ایله دین اسمعیل علیه السلامی كلیا اونودوب همان عبادت
اوثان واصنامه منهمك اولوب اول كچن اهل ضلالتله همحال اولدیلر (منقولدركه قبیلهٔ قریش

مارالذكر هبل اسميله مسمى اولان صنمى درون كعبه ده واقع بئر اوزره واساف ونائله اسملريله
مسماة ايكى صنمى موضع زمزمه وضع ايدوب انلرك يانلرنده نحر وذبح قربان واطعام ايدرلر ايمش
ومارالبيان اساف بررجل ونائله برامرأه اولوب كعبهٔ مكرمه درونده حاشا زنا ايتملريله جناب حق
عزشانه ايكيسنى مسخ يعنى حجر ايلديكى منقولدر والحاصل هركس منزلنده برصنم اتخاذيله
اكا عبادت ايدرلر ايمش (وبريسى برجانبه سفر مراد ايتدكده جميع حوايجنى كوروب مطيه
ودابه سنه بنه جكى حينده اول بتى مسح ايدر بعده بنزايمش يعنى سفره توجهده آخر فعلى مسح
صنم اولورايمش وسفردن عودتده اولاد وعيالنه سلام وبرمدن اول اول بته كلوب مسح ايدرايمش
اشته بويله جه بت پرستلكه منهمك اولمشلر ايمش (وعزى ديديلان صنم قريش ايله بنى كنانه نك
ايمش وحجاب وخدمه سى بنوشيبان قبيله سى ايمش واوعهدده طائفده كائن لات ديديلان صنم
ثقيف قبيله سنك اولوب حجابى قبيلهٔ مذكوره دن برشعبه اولان بنوامغيث ايمش (ومنات
ديديلان بت اوس وخزرج وبونلرك دينيله تدين ايدن قبائلك بتلرى ايمش (منقولدركه يغوث
ويعوق ونسر ديديلان اوچ اسكى صنم حضرت آدم عليه السلام اولادلرندن اتقياء عباد اوچ
نفرذواتك اسملرى ايمش بونلردن بريسى دارآخرته انتقال ايلدكده ناس بكا وحزن شديدايله حزن
وفزع ايلدكلرنده ابليس پرتلبيس وفات ايدن ذاتك صورتنى تصوير ومسجديكزك محرابى طرفنه
وضع ايدوب كورديككزده تذكرايدرسكز ديو بوفعل قبيحى تحسين ايله تعليم ايتدكده محرابه
وضعى كريه كوردكلرندن محرابه وضع ايتميوب مسجدك اشاغى طرفنه وضع ايدك ديو اغوا ايتمش
وبويله ايدوب ديكرلرى دخى وفات ايتدكجه صورتلرينى مؤخر مسجده وضع ايتمشلر وذوات
مرقومه دنصكره شكل وهيكل عباد عباده بويله تعظيم ايدرك دينى ترك ايتمريله معبود بالحق
عز وجلك غيرى شيلره عبادتى شيطان ضلالت بيان جهلهٔ ناسه ايچلرندن تزيين وتحسين ايتمكله
اول مفسد ومضله بزلر كيمه عبادت ايده لم ديدكلرنده تصوير اولنوب مصلا كزه وضع ايتديككز
آلهه كزه عبادت ايدك ديو اضلال واهل ضلالت دخى نوح عليه السلامك بعثت شريفلرينه قدر
تصاويره عبادت اوزره اولديلر وقتاكه حضرت نوح عليه السلام مبعوث اولدقده اصنامه عبادتدن
انلرى نهى بيورمشلر ايكن ﴿ لا تذرن الهتكم ولا تذرن ودا ولا سواعا ﴾ نص جليلنده
حق سبحانه وتعالى بيان بيورديغى اوزره بربرلرينه آلهه لريكزى صاقنك ترك ايلميك وودوسواع
ديدكلرى بتلرى دخى زنهار ترك ايلميك ديه رك ترويج ايله ضلال واضلال وشركدن دونمديلر
ووقتاكه طوفان ظهور ايدوب جميع اقطار ارضه عام وشامل اولدقده اصنامى زمين كوموب وكم
ايدوب چوق زمان اوزرلرينه تراب يغلوب قالمشيكن مشركين عربه شيطان اخراج ايتمكله عبادت
ايدراولديلر (واحدى بسيطنده ذكراولنان اسملر آدم ايله نوح عليهما السلامك بينلرنده اولان
زمانده صلحادن اولان كيمسه لرك اسملرى ايدى وفاتلرندنصكره شيطان قوملرينه بونلرك شكللرينى
تصوير ايدك تاكه اول تصاويرى كوردكجه عبادتكزه مشوق اولور ديو تسويل ايتمكله انلر
دخى تصوير ايدوب نظر ايدرلر ايدى پس قوم مرقومك انقراضندن صكره احوال دين وقواعدنى
جاهل اولان قوم نشئت ايتدكده اول قوم جهاله شيطان بونلره سزدن اول كچن قوم عبادت ايدر
ايدى ديو اول صالحانك اسملرينى تسميه ايلدكلرى تصاويره عبادتى تحسين وتزيين ايلدى ديمشدر
(واقدى رحمه الله تعالى ود ديدكلرى صنم رجل وصواع مرئه ويعوق فرس ونسر ديدكلرى نسر
ويغوث اسد صورتلرنده ايدى ديمشدر والله تعالى اعلم (قلت) وانقولبده سنك ضميله سواع برصنمك
آديدر نوح عليه السلامك قومندنصكره هذيل طائفه سنك اولدى مكهٔ مكرمه يه اوچ قوناق يرده
اولان رهاط نام موضعده ايدى زمان جاهليتده عبادت قصدينه اكا حج ايدرلر ايدى ديو مسطوردر

(واهل جاهليتك عادتلرندن برى دخى رتمدر (قلت) صاحب مختار صحاح رازى الرتمة
بفتحتين ضرب من الشجر والجمع رتم وكان الرجل اذا اراد سفرا عمد الى شجرة فشد غصنين
منها فان رجع ووجدها على حالهما قال ان اهله لم تخنه والا فقد خانته * يعنى رتمه رانك وخانك
فتحه لريله برنوع اغاج آديدر وجمعى بنه فتحتين ايله رتم كلور وعهد جاهليتده عربدن برى بريره
سفر مراد ايتدكده برشجره كلوب ايكى دالنى بربرينه باغلر سفردن عودت ايتدكده باغلو بولورسه
اهل بيتى كندويه خيانت ايتمامش يعنى زانيه اولمامش دير والا يعنى چوزلمش بولورسه خيانت
ايتمش دير ايدى ديمشدر لكن وانى افندى صحاح ترجمه سنده ورتم شول اغاج بوداغنه دخى ديرلركه
عرب طائفه سى سفره كيدر اولدقده انى بربرينه باغلرلر اكر سفردن عودت ايتدكده انى باغلنمش
بولورايسه اهل بيتى خيانت ايتمامشدر اعتقاد ايدر ديمشدر (واما قاموسده وكان من اراد سفرا
يعمد الى شجرة فيعقد غصنين منها فان رجع وكانا على حالهما قال ان اهله لم تخنه والا فقد خانته
وذلك الرتم والرتيمة ديوب شجر مطلقا براغاج اولوب ورتم ايله رتيمه عمل مذكورك اسمى اولديغنى
بيان واشارت ايتمشدر (ولغتده سبعهٔ ابحرده الى شجرة برنده الى رتمة واقع اولمشدر فتدبر (واما
كورديكمز نسخ مستطرفده قافله الرقم شجر معروف كانت العرب اذا اخرج احدهم الى سفر عمد
الى هذا الشجر فيعقد غصنا منه فاذا عاد من سفر ووجده قد انحل قال خانتنى امرأتى وان وجد
على حاله قال لم تخنى * عباره سنده محرر اولمغله ترجمهٔ معلومه ده عادت باطله لرندن برى شجر
الرقم ايمش شجر الرقم بين العرب مشهور براغاج ايمشكه عربدن برى سفر قصد ايلدكده اول
اغاجك داللرندن برينى باغلر ايمشده صكره سفره عزيمت ايدرايمش سفردن عودت ايلدكده اول
باغ منحل اولمش ايسه امرأه وحليله م بكا خيانت ايلمش زعم ايدرايمشده امرأه سنه جزا وعقاب
ايدرايمش يوق اكرچه اول باغ چوزلمامش ايسه امرأه م خيانت ايتمامش دير ايمش ديو قلم تنزيكه
ربط اولنمشدر فتدبر (صاحب الصحاحك وصاحب قاموسك خانتنى ديميوب خانته تعبيرى غايت
الطفدر فتفطن انتهى (وعادت جاهليتدن برى دخى وثم ايمش واو دخى شو صورتده ايمشكه
عربدن برى فوت اولدقده قبرندن قالقدقده بنزعميله دوه سنى قبرينك يانده عقل يعنى كوستكلبوب
باغلرلر ايمش وبيچاره حيوان هلاك كنه دكين اوراده قالورايمش (وتعميه وتقفيه دخى عادتلرندن ايمش
شويله كه عربدن برينك دوه لرى بيك رأسه بالغ اولدقده اصابت عينى دوه لردن دفع ايدر ديو
ايچلرندن براركك دوه نك بركوزينى واكربيكى تجاوز ايدرسه ديكر كوزينى چيقاررلر ايمش (قلت)
مستطرفده * التعمية والتقفئة * يازلمش وتعميه اعمى قيلمق وتقفئه قفأ العين يعنى كوزى چيقارمق
ديمك ايكن ترجمهٔ معلومه ده وعادت باطله لرندن برى معميه ومنقيه در شول شيئه ديرلركه طائفهٔ
عربدن برينك دوه لرى بيك عدده بالغ اولدقده اركك دوه سنك كوزينى اخراج ايدر ايمشده
اصابت عيندن خلاص اولدى زعم ايدر وبيك عددى تجاوز ايدرسه بركوزينى دخى اخراج
ايدرايمش ديو ترجمه اولنديغى خط مترجمندن بعينها وبنقاطها نقل اولندى بيك دوه نك على
زعمهم بردوه كوزينى اخراجله اصابت عيندن وقايه سى ديمك اولديغى ظاهر عبارهٔ مستطرفدن
كوربنور ايكن بردوه نك وقايه سنده اودوه نك كوزينى چيقارمق معناسى نره دن چيقار وصكره
دونوب يكى تجاوز ايتدكده ديكر كوزينى چيقاررديمك نه سوز واغماوانقايه صاپمق نه مناسبتله در
فقيريله مدم اكروجهى وار ايسه حاشيه مطالعه ايدنلردن همت نيازاولنور * العسر داء يصيب
الابل شبه الجرب كانوا يكوون السليم ويزعمون ان ذلك يبرئ العسر * يعنى عادتلرندن برى دخى
عسر علتيچون صاغ وسالم دوه يى داغلدقلريدر وعسر دوه يه اصابت ايدر اوبوزلغه بكزر
برعلتدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ مسطورهٔ مستطرف عسر جربه شبيه برعلتكه سليم

اولان دوه‌یی جربله داغلرایمشده علت عسردن خلاص اولدی زعم ایدرلر دیو ترجمه اولنمشدر
لکن جربله داغلردیمك نه‌در بیلم آیانو ایجاد اولان چیچك آشیسیمی خاطرینه کلمشدر تأمل اولنه
وعادت باطله لرندن بری دخی * ضرب الثورعن النفر * در یعنی ثورکه اوکوزدرنفر برشیدن اورکوب
قاچقدر وقتا که اوکوز شرب آبدن امتناع ایلدکده اوکوزه جن طائفه سی بینکله انی صودن سد
ومنع ایدر زعم ایدوب اوکوزی ضرب ایتملرندن عبارتدر (وعادت باطله لرندن بری دخی
اعتقاد هامه در وزعملری شویله درکه برانسان قتل اولنوبده قاتلندن اخذثار یعنی انتقام اولنمز
ایسه اول مقتولك باشندن برقوش چیقوب انتقامنه دکین * اسقونی اسقونی * یعنی بنی صوارك صوارك
دیو صیحه ایدر ایمش اشته اول قوشه هامه دیرلر (قلت) ذکر اولنان قوش روح مقتول زعم
اولندیغی شرح مشکاتده مذکوردر اصول معتمده ونسخ مصححه‌ده هامه میمك تخفیفیله مذکور
ومضبوطدر وعلی قول میمك تشدیدیله در فارسیده کوف و بوم دیرلرکه ترکیده بایقوش اوله جقدر
(وجوهری علی زعمهم بعد اخذ الثار اوچار دیمشدر (وهنکام جاهلیتده بین العرب نفس
انسانیده مذاهب اولوب کیفیتنده نزاع ایتدیلر بعضیلری نفسك دم اولمسنی وروح باطن جسم
انسانده برهوا اولوب تنفس اندن حاصل اولمسنی زعم ایتدیلر واستدلالده میتده قان اولمیوب قان
حرارت ورطوبتله بیله حال حیاتده اولور زیراهر برجی‌ده حرارت ورطوبت بولنوب فوت اولدقده
حرارتی کیدوب یرینه یبوستله برودت حلول ایدر دیدیلر (و بعضیلری نفس برمرغ اولوب یعنی
انسان فوت ویاخود مقتول اولدقده اول مرغ جسمندن چیقوب وصورت طائره‌ده متصور
اولمقدن خالی اولمیوب قبری اوزرنده صاحبنه شوقا دائما فریاد ایدر زعم ایتدیلر (و بوزعمده
بعضیلری * سلط الموت والمنون علیهم * فلهم فی صدی المقابرهام * بیتنی نظم ایتمشدر که مآلی
انسان اوزرینه موت ومزعجات دهر تسلیط اولنمشدر وانسان ایچون قبرلرده اولان جسدلرنده
هامه دینیلان کیجه قوشلری واردرکه تأسفا فریاد ایدرلر دیمکدر (پس طوائف عرب اشبو عادت
واقوالل‌رینك صحیحه اولدقلرینی اعتقاد ایلدکلری حالده نور اسلام جهانی پرضیا یعنی مهر
منیر بعثت احمدیه طلوع ایتدکده نبی آخرالزمان صلی الله تعالی علیه و سلم (لاعدوی ولاصفر
ولاهامة) قولیله سرایت وصفر وهامه‌یی یعنی اعتقادهٔ مذکورعربی نفی ونهی بیوردی (صاحب
المستطرف دیرکه اهل جاهلیتك زعمی اوزره مارالذکر هامه کوچك کوده لی اولوب صکره بوم
یعنی بوهو دیدکلری قوش قدر بیور واونوعندر وتوحش وفریاد ایدر وخراب یرلرده ومقتوللر
یرلرنده بولنور (قلت مناوی شرح کبیر جامع صغیرده بومی کوندز کورمز و کیجه کورر وصوت
ایدر صدا دیدکلری کبیر قوشدر دیو تعریف ایتمشدر و ینه زعملری اوزره هامه دائمامیتك ولدی
یانده بولنوب ولدك حالنی اوکرنوب میته خبرویرر (وصفر زعملری اوزره انسانك بطننده اولوب
آجقدقده یعنی بطن بوشالدقده شرسوفنی یعنی ایاکیکلرینك قارن اوزرینه حواله اولان
طرفلرینی اصیرر (وعادتلرندن بری دخی تثنیة الضربه‌در یعنی زعملری اوزره جید ابتداکی ضربده
هلاك اولور اکرتثنیه اولنور یعنی بردخی اوریلورایسه دیریلور دیرلر (وعادت واعتقادلرندن بری
دخی غیلان وتوغلدر (قلت) غینك ضمیله غول هلکه یعنی سبب هلاك اولان نسنه وآفت
وداهیه وتنها یابانده بعض شکل ایله انسانه کورینوب راهنی اضلال وتلاعب ایدن ترکجه قره
قونجلوز دیدکلری برجنس جن طائفه‌سی معنالرینه اولوب بونلرك جمعی اغوال وغینك کسریله
غیلان کلدیکی وجادو تعبیر اولنان جن طائفه سنك ساحره سنه واولومه دینوب و برموضعك
آدی اولدیغی وانسانی اکل ایدر برجنس شیطان اولوب وعلی قول برجانوردرکه بعض عرب
بادیه‌ده انی کوروب و بیلوب حتی تأبط شرا ایله ملقب شاعر عرب انی قتل ایلدیکی وغول جندن

وسحره لردن الوان مختلفه ایله متلون اولنلره وعلی قول مطلقا عقلی ازاله ایدن شیئه دیندیکی
و بومعناده غینك فتحی دخی جائز اولدیغی قاموسده محرردر شارح قاموس شیخ مرتضی قدس
سره نهایة ابن الاثیردن ناقلا دیرکه زعم عرب اوزره بروجه محرر یابانده متلون اولان غولك
وجودینی فخرعالم صلی الله تعالی علیه وسلم (لاغول) قول شریفیله بوقدر دیونفی بیوردی
و بعضیلرمنفی اولان عین غول اولمیوب بلکه صور مختلفه ایله متشکلا انسانه تسلطنی نفیدر دیدیکه
بونی (اذاتغولت الغیلان فبادروا بالاذان) و (لاغول ولکن السعالی) حدیث شریفلری تأیید
ایدر وغول سمادن دوشن شهابلردن محترق اولان جن اولمق اوزره مشهوردر دیدی (مترجم قاموس
عاصم افندی رحمه الله تعالی دیرکه قالدیکه واقعا برآدم کیجه لرده برتنها محلده یاخود یولده
بولنوب وهم ووحشت پیدا ایلسه کوزینه اشکال مهوله ایله متشکل صورت غریبه تخیل ایدر
حقیقتی واهمه نك فعلیدر وکرچه جن طائفه سنك وجودی شرعا ثابتدر لکن قول تحقیق
اوزره تسلط واضراردن ممنوعلردر وروم ایلی اولکاسنك بعض قطرنده جادو تعبیر ایتدکلری
شخص نقللرینه کوره غول نوعندندر ابن کمال وابوالسعود وسعدالدین حسنجانی فتوالری اوزره
ارواح خبیثه کندولرایله مناسبتی اولان اجساد خبیثه‌یه دخول وتصرف ایدوب کندیلرکبی
مردارلره اضرار ایدرلر لکن اهل ایمانه مسلط اوله مزلر انتهی (قلت) کلیات ابو البقاده جن
ماده سنده ذکر اولندیغی اوزره جنك وجودینه وحقیقتنه کتب منزلهٔ الهیه واخبار انبیا علیهم
السلام دلالت ایدوب ومصدقین انبیا علیهم السلام اولان جمهور اهل ملل وقدماء فلاسفه‌دن
جمع عظیم وجود جنه معترفلردر و برکیمسه نك که عجایب مقدوراته وسماواته وارض ایله ارالرنده
اولان غرایب صنع الهی‌یه معرفتی محیط وشامل اوله یعنی کوره جنك خلقی بنفسه محال اولمیوب
خلقندن قدرت ازلیه قاصر اولمادیغنی درك ایدر وخلق جنده قواعد عقلیه‌دن برقاعده‌نك ابطالی
لازم کلمز خلاصه جنك وجودی محال ومستبعد دکلدر و برنسنه که بذاته محال وممتنع اولمیه اکا
دائر اولان ادلهٔ سمعیه‌نك ظاهریله بلاتأویل عمل ومقتضاسیله حکم ایتمك لازم کلور غایة مافی الباب
بیتمزده بزه کورنمز براز اشخاص دیمك اولور انلرك بزه کورنمه مسی وجودلرینك امتناعنی اقتضا
ایتمز اکر مرئی اولمیان شیء موجود اولمامق لازم کلیدی ملائکه وحفظهٔ کاتبین کرامك امتناع
وجودلری لازم کلوردی انلرك عدم وجودی ایسه مسلمون وارباب شرایعك خلاف مذهبلریدرایمدی
حسك نتیجه سی اولان وهمك برشیء حوصله سنه صغمادیغی وقتده یعنی عند الوهم برشی غیر
مجوز کورندکده دلیلی قائم اوله رق ثابت ومتحقق اولان شیئك محال اولمسنی موجب اولماز اشته
هرنه قدر کورمز ایسك دخی بدنده روح وعقل اولدیغنه ووجود ملائکه وجنه دلیل ایله ثابت
اولدقلرندن علممز محیطدر نعوذ بالله تعالی برکس که وهمه اتباع ایده اکا جوهر وجسم وعرض
اولمیوب بزده وجهاتدن برجهتده قائم دکلدر ونه بزه اتصالی ونه بزم اندن انفصالمز واردر دیو توصیف
اولنان صانع عالم عزشانه‌یی حاشا انکار ایتمك لازم کلور والحال که ثبوت صانعه دلیلنه اتباعا اقرار ایدن
یعنی هرنه قدر وهمده تقرر ایتمز ایسه ده دلیلدن اقامه ایلدیکمز شیئه اتباعا اقرار صانع لازم کلور وهمده
تصور ایتمز ایسه دخی والحاصل طور وهمده اولان شیء طور عقله اویمازو وهمه اتباع منتج ضلالدر
(واشبو جن خصوصنده بعض تحقیقات دخی واردر سورهٔ شریفهٔ جنده اولان تفسیر بیضاوی
ایله حاشیهٔ شیخ زاده‌ده یازر مراجعت بیوریله (صاحب المستطرف دیرکه اهل جاهلیت میاننده
غیلان ایچون اخبار واقاویل وار در زعم ایلدیلرکه غول کندولره تنهایرلرده انواع صورایله تغول
وتلون ایدوب کورینور و بونلر انلره و انلر بونلره مخاطبه یعنی صحبت ایدرلر و اهل جاهلیتدن
برطائفه زعم ایتدیلرکه غول انسان و بهیمه‌یه شبیه برحیوان اولوب استیناس ایتمه‌رك اوتی وصوبی

اولمیان یوللرده بالکز چیقوب کزر و تنهالق وقتده و کیجه ده بعض یوجیلره کورینور اولدیغی
وسیدنا عمر رضی الله تعالی عنه شامه سفرنده کوروب سیف ایله ضرب ایلدیکی محکیدر (وجاحظ
دیمشدرکه قافله و کاروان و یوجیلره تعرض ایدن یعنی اوکنه کچن هرشیئه غول دینور و بو
غول انواع صور وثیاب ایله تلون ایدرودخی بوغولده خلاف واقوال واردر دیشلی وارککلی اولور
دیمشلردر لکن اکثر کلاملری دیشی اولسنه در (یقول الفقیر اسعد صاحب المستطرفك آنفا
ذکر ایلدیکی (لاعدوی ولاصفر ولاهامة) حدیث شریفی جامع صغیرده ابن عباس رضی الله
تعالی عنهمادن مرویا مضبوطدر ومشکاة مصابیحك باب الفال والطیره سنده ابوهریره رضی الله
تعالی عنهمادن مرویا احادیث صحاحدن اوله رق (لاطیرة و خیرها الفال قالوا وماالفال قال
الکلمة الصالحة یسمعها احدکم) و (لاعدوی و لاطیرة ولاهامة ولاصفر وفر من المجذوم کما
تفر من الاسد) و (لاعدوی ولاطیرة ولاهامة و لاصفر فقال اعرابی یارسول الله فما بال
الابل تکون فی الرمل لکأنها الظباء فیخالطها البعیر الاجرب فیجرب بها فقال رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم فمن اعدی الاول) و (لاعدوی ولاهامة ولانوء و لاصفر) و جابر رضی الله
تعالی عنهدن مرویا (قال سمعت النبی علیه السلام یقول لاعدوی ولاصفر ولاغول) وعمرو بن
الشریدك پدرندن رضی الله تعالی عنه مرویا (قال کان فی وفد ثقیف رجل مجذوم فارسل
الیه النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انا قد بایعناك فارجع) و احادیث حساندن اوله رق ابن
عباس رضی الله تعالی عنهمادن مرویا (قال کان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یتفأل
ولایتطیر وکان یحب الاسم الحسن) وقطن بن قبیصه نك پدرندن رضی الله تعالی عنه مرویا
(العیافة والطرق والطیرة من الجبت) وعبد الله بن مسعود رضی الله تعالی عنهدن مرویا
(الطیرة شرك قاله ثلثا ومامنا الا ولکن الله یذهبه بالتوکل قیل ومامنا قول ابن مسعود) و جابر
رضی الله تعالی عنهدن مرویا (ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اخذ ید مجذوم فوضعها
معه فی القصعة وقال کل ثقة بالله وتوکلا علیه) و سعد بن مالك رضی الله تعالی عنهدن
مرویا (لاهامة ولاطیرة وان تکن الطیرة فی شیء ففی الدار والفرس والمرأة) وانس رضی الله تعالی
عنهدن مرویا (ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم کان یعجبه اذا خرج لحاجة ان یسمع یاراشد
یانجیح) و ابن بریده رضی الله تعالی عنهدن مرویا (ان النبی علیه الصلاة والسلام کان
لایتطیر من شیء فاذا بعث عاملا سأل عن اسمه فاذا اعجبه اسمه فرح به ورئی بشر ذلك فی وجهه
وان کره اسمه رئی کراهیة ذلك فی وجهه) وانس رضی الله تعالی عنهدن مرویا (قال قال رجل
لرسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انا کنا فی دار کثیر فیها عددنا و اموالنا فتحولنا الی دار
قل فیها عددنا واموالنا فقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ذروها ذمیمة) وفروة
ابن مسیك رضی الله تعالی عنهدن مرویا (انه قال یارسول الله ارض عندنا هی ارض ریفنا ومیرتنا
وان وباءها شدید فقال دعها عنك فان من القرف التلف) احادیث شریفه سی محرردر حدیث
اولی متفقا کتب سته اصحابی وثانی وثالثی بخاری ورابع وخامس وسادسی مسلم وسابعی شرح
السنه صاحبی بغوی وثامنی ابوداود وتاسعی ابوداود وترمذی وعاشری ابن ماجه واون برنجیبی
ابوداود واون ایکنجیبی ترمذی واون اوچنجیبی واون دردنجیبی واون بشنجی احادیثی ابوداود
روایت وتخریج ایتمشلردر روح الله تعالی روحهم اشبو احادیث شریفه شرح وتأویل وتوفیقنده بین
الاعلام تحقیقات اولوب بیانی اخوان مؤمنینه عین فائده اولمغله مصابیحك مفاتیح نام ایکی شرحلری
ایله علی قارینك جمیع شروح مشکات مصابیحی واحادیثی مطالعه ایله یازدیغی مفصل شرحنه
وسائر آثار اعلامه بالمراجعه اشبو محله دخی انسب اولدیغندن عاجزانه نقل اولنمشدر قصوری

تصحیح بیورلمق منتضرعدر (معلوم اوله که ذکر اولنان احادیثك حسب الظاهر مآلی ومفادی
بیانلری آتی عدوی وطیره وصفر وسالف الذکر غول وهامه ده اولان اعتقاد اهل جاهلیتی منع
اولوب وتفأل ومجذومدن وذکری آتی قرفدن قاچمق وصاقنمق وخانه وآت وزوجه ده تشأم
اموری پیوستهٔ اسباب اولنلره کوره جائز اولوب و بونلردن ارباب توکل تام قاچمق جائز اولمادیغی
بیاندن عبارتدر (عدوی فتوی وزننده فساد معناسنه اولدیغی قاموسده مذکوردر واعلامدن
ازهری وتورپشتی اشبو حدیثده اولان عدوی علتك خستەدن صاغه مجاوزت وسرایتی درکه
اعدی فلان فلانا من حلیته وخلقته اومن علة به دینور واشبو سرایت یدی مرض که جذام یعنی
مسکینلك دیدکلری واو یوزلق وچیچك وقزه مق واغز قوقوسی وکوز اغریسی وامراض وبائیه در
انلرده اولان اهل طبك ذاهب اولدقلری قول اوزره دراشته حدیث مذکور بونلرده اولان سرایتی
(لاعدوی) ایله منع ایلمشدرکه بونفی ﴿لاریب فیه﴾ نصنده اولدیغی کبی معنای
نهیده در (و اوچنجی حدیث مذکورکه مفهومی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم عدوی وطیره وهامه وصفره ده اولان تأثیری نهی بیوردقلرنده اعرابی استماع ایدوب
یارسول الله صحراده کوزل کیك کبی کزن صاغ وسالم دوه یه نولدیکه او یوز بعیر ایله اختلاط ایتکله
او یوز اولور دیدکده حضرت نبی محترم علیه الصلاة والسلام (فمن اعدی الاول) یعنی
ابتدا ایوز دوه یه کیم سرایت ایتدردی دیو الزام ایلدکلری (ودخی اونجی حدیث مذکورده
بیان اولندیغی اوزره حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم بر مجذومك یدندن طوتوب وطعام
قابنه وضع ایدوب حق تعالایه اعتمادا وتوکلا یی دیوب برابر تناول طعام ایلدکلری نهی مذکوری
تأیید ایدر لکن ایکنجی حدیث مذکورده تصریح بیورلدیغی اوزره مجذومدن ارسلاندن قاچدیغکز
کبی قاچك بیوردقلری والتنجی حدیث مذکورده مبین اولدیغی اوزره ثقیف قبیله سندن رسالتیله
بیعته کلان ذواتك ایچنده بولنان مجذومه بزسکا بیعت ایلدك یعنی بیعتکی قبول ایلدك وطنکه
عودت ایله امریله برذات کوندروب طرفلرینه کتورمدکلری وعلی الخصوص شرح علی
القاریده مصرح (لایوردن ذوعاهة علی مصح) ومفاتیح شیرازیده مقید طاعونك حکمنده اولان
(اذا وقع بارض قوم فلا تقدموا علیه) حدیثلری سرایتی اشعار ایتمکله بو وجهله احادیث بینلرنده
منافات نمایان اولمشدر واشبو منافاتی توفیقده اعلام ایکی وجهله جواب ویروب بعضیلری
ظاهر حدیثده طیره وهامه وسائر قرائنی دلالتیله نهیدن مراد اصلا ووصفا ابطالدر دیوب ونهی
حدیثلرنده قوت بولدیلر و (فر الخ) و(لایوردن ذوعاهة الخ) حدیثلرندن مراد تأثیرینی بیان
اولمیوب بلکه عدم احترازنده نفسنه یاخود مالنه برعلت وعاهت اصابت ایلدکده بالطبع سرایت
حق ایمش دیو اعتقاد ایدراشته او اعتقادده بولنمالرینه شفقة وارد اولمشدر دیو تأویل ایتدیلر و بونی
عسقلانی دخی نخبه شرحنده اختیار ایتمشدر لکن بو تأویله رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مجذومدن
عند المبایعه بروجه محرر اجتناب بیوردیلر مع انه رتبهٔ نبوت او یله اعتقاددن بعیددر وتجنب واحتراز ایله
امر ایسه علتده بالطبع تأثیر اولدیغنی اقتضا ایتمیوب سبب تأثیر اولدیغنی اقتضا ایدر بوایسه
تحقیق آتی اوزره جائزدر دینمکله رد اولنمشدر فتدبر (واعلامك بعضیلری نهیدن مراد سرایت
وتأثیری نفی دکلدر که (فر من المجذوم) حدیثی بونی تبیین ایدر بلکه مراد طبیعیونك اعتقادینی نفی
درکه انلر علت معدیه البته مؤثره در اعتقادنده در اشته باعث ایجاد عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
امتنه (لاعدوی) قولیله نفس الامر طبیعیونك توهمی اوزره دکلدر بلکه سرایت مشیت باری
تعالایه متعلق اولوب حق تعالی دیلرسه اولور ودیله مزسه اولماز اولدیغنی اعلام بیورمشدرکه
بو معنایه (فمن اعدی الاول) قول شریفی اشارت ایدرکه مفادی اکرسز صاغ دوه نك او یوزلغنه

او يوز دوه نك او بو زاغى سرايتى سبيدر واندن غيريسى سبب دكلدر اعتقاد ايدرسكز ابتدا
او يوز اولان دوه يه كيم سرايت ايتدردى يعنى اكا سرايت ايتديرن خالقنك اراده سيدر ديمكدر
وحضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ذكر اولنان احتراز و توقى وتحفظ حديثلريله دخى
امراض معدۀ مذكوره اصحابنه يقين اولمق اسباب علتدن اولديغنى بيان وانلردن يقلمغه مستعد
ديوارالتندن كچمكدن وچورك سفينه يه بنمكدن احتراز كبى احتراز ايتمكى تنبيه بيورمشلردر
(وشيخ تور پشتى ديركه قول ثانى احاديث بينلرينى توفيق ايتمكله تأويلينك اولاسيدر وقول
اول ايسه اصول طبيه نك تعطيلنى ايجاب ايدر تعطيل اصول مذكوره ده ايسه بر حكم شرعى
اولماديغندن ماعدا اثباتنه ووجه مذكور اوزره اعتبارينه جواز شرعى وارداولمشدر وقول اول
اصحابنك يعنى عدوايى اصلا ووصفا ابطاله ذاهب اولنلرك مقام استدلالده (حديثده منفى اولان
عدوانك قرائن منسوقه سى يعنى معطوفلرى كه طيره وسائر ذكر اولنانلردر اصلا ووصفا منفيدر
عدوانك دخى كذلك اصلا ووصفا منفى اولمسى لازم كلور ديدكلرينك جوابنده لزوم مذكورى
انكار ايله شويله استدلال اولنوركه بعض نصوص شرعيه يى بولورزكه نهيده حرام ومكروه
و بر مقصود ومعنى ومعانى كثيره ضمنلرنده اولان شيلرى جمع ايدر يعنى بر برينه عطف ايله ذكر
ايدر حديث شريف مذكورده اولان عدوى كبى كه بالذات تأثير اعتقادى ومنافئ توكل تام اولديغى
ايچون منهيدر مع ذلك اصلا ووصفا منهى اولان شيئه مقارن اولمشدر و (فر من المجذوم الخ)
حديثيله اوتنجى حديث شريفكه حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بر مجذومك الندن
طوتوب وقافك فتحيله قصعه يه يعنى ظرفنه وضع ايدوب حق تعالايه اعتماد وتوكل ايله يى ديو برابر
تناول ايلدكلرى حديثدر اشبو ذكر ايتديكمز قوله دلالت ايدر و بوايكى حديثك بينلرينى توفيقه
وجه مذكوردن باشقه طريق يوقدركه اولكيسيله اسباب تلفدن توقى وايكنجى حديثدن متاركۀ
اسبابده جناب حقه توكل ايتمكى تبيين ايدر و بو صورتده اولكيسيله اسبابه تعرض وتشبثك سنت
اولديغى و ايكنجيسيله ترك اسبابك حالت اولديغى ثابت اولور انتهى (قلت) بو زاده حالت
كرامت ديمكدر كما لا يخفى ومعنى و اقسام توكلى محقق طاشكبرى زاده مرحوم رسالة الشفاء
فى ادواء الوباء نام اثر مبار كنده مفصلا و توكل تام يعنى اسبابدن بالكليه انقطاع كبار اوليا الله
كرامك حالى اولديغنى تحرير ايتمشدر مطالعه بيوريله (ومنهى اولان شيلردن طيره طانك كسرى
و يانك فتحيله تفعل بابندن مصدركه تطير الرجل طيرة دينور خيرة تخيرك مصدرى اولديغى كبى
ومصادردن وزن مذكور اوزره كلان انجق بونلره منحصردر واسمادن دخى وزن مذكور اوزره
شجر نوعندن او لان تولة وشئ طيب معناسنه طيبه كلمشدر كذا فى مفاتيح الشيرازى (واما
قاموس وصحاحده تطير مصدر وطيرة اندن اسم اولديغى محرردر فليوفق (وطيره فال رديدن
كنديله تشأم اولنان نسنه در وفال مهموز العيندر ومحقق سجاقلى زاده مرحوم سلماسينك
فال كوزل وكوتو شيلر و طيره انجق كوتو نسنه ده اولور ديديكنى نقلدنصكره فال خيره وشره
علامت قيلنان نسنه لردن اعم وطيره شره علامت عد اولنان نسنه يه مخصوصه در ديوايضاح
ايتمش و بالجمله فال وطيره بهايم وطيور وكلمات وغيريلرندن تفأل وتطير اولنان نسنه لرك اسمى
اولوب ظاهر اولان فال هر نه قدر اصل لغت حسبيله اعم ايسه ده خيره علامت قلنان نسنه
معناسنده غلبه ايتمشدر ديمشدر (قلت) و (لا طيرة وخيرها الفال قالوا وما الفال قال الكلمة
الصالحة يسمعها احدكم) حديث اول مذكور يكه مفهومى ومألى طيره جائز اولميوب محض شردر
وفال جائز اولوب محض خيردر يودفلرنده تشأم وتفأله شامل اولان عموم طيره معناده مخاطبينك
نفوسلرنده حاصل اولمديغندن فال ندر ديو سؤال ايلدكلرنده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى

عليه وسلم فال حسن اخذينه صالحه اولان كلمۀ طيبه دركه اوكلمه يى سزدن بريكز تفأل قصديله
ايشيدرسكز ديمكدركه فالك خيرده غلبه سنه دلالت ايدر واستماع اولنان كلمه دخى مثلا برشيئى
ضايع ايدوب ارامق قصد ايده نك ياواجد وتاجرك يا رازق و يولجينك ياسالم و برايش
تسويه سنه خروج ايده نك يانجيح وغازينك يامنصور وحاجينك يامبرور وزائرك يامقبول وامثالى
كبى كلماتى اشتدكده ختام مقصد ينه تفأل ايدر (وطيى يانجه طيره نك شومه مختص اولديغنه ﴿انا
تطيرنا بكم﴾ نصيكه تشأمنا ❊ و ﴿قالوا طائركم معكم﴾ نصيكه سبب شومكم ايله مفسرلردر
دلالت ايدر وحديث مذكورده اولان خير اسم تفضيل معنا سنده اولميوب العسل احلى من الخل ايله
﴿اصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا﴾ قبيلندندركه مفهومنده بومعنايه اشارت اولنمشدر (و يدنجى
حديث مذكورده تصريح اولنديغى اوزره حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم تفأل
بيوروب تطير بيورمديلر وكوزل اسمى سوب تطيرى نهى بيورديلر تطيركه لغتده برمنوال مشروح
شرده وتفأل كه خيرده مثلا برنسنه يى تسويه قصدى ايله خانه سندن چيقوب كيدركن قولاغنه
لا يصير كبى بر كلام كيردكده عدم حصول مطلبه اماره درديو او كلامى كريه كورمك وحصل
كبى بر كلام اشتدكده مطلوبنك حصولنه علامت عدى ايله او كلامى سومك نفسه اضطرارى واقع
اولور نسنه اولديغندن انسان فاله بالطبع ميل ايتديكى كبى تطيردن دخى نفرت ايدر رحتى مصابيحك
باب كهانه سنده معاذبن حكمدن رضى الله تعالى عنه مروى (قال قلت يا رسول الله كنا نتطير
قال ذلك شئ يجده احدكم فى نفسه فلا يصدنكم) حديث شريفيكه تطيرك امور غير اختياريه دن
اولديغى مبيندر انده ايسه كناه يوقدر بو صورتده تطيردن نهى نيجه الور بر (طقوزنجى حديثكه
مفهومى حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اوچ كره طيره شركدر بيورمشدر ديمكدر
نوجهله شرك اولوردیو سؤال اولنسه شويله جواب و يرلمشدركه فى الحقيقه نفسده اضطرارى
واقع اولان نسنه ده كناه اولميوب كناه امور اختياريه ده در وتطيرده امر اختيارى دخى تطير ايلديكى
نسنه وقوعنده مقصد مباحنى رؤيت ايچون عزيمتى تركدن عبارتدر بو صورتده (فلا يصدنكم)
قول شريفنك معناسى سزى تطيردن نفسكزده بولديغكز نسنه قصد ايلديككز فعل مباحه عزيمتدن
منع ايلمسون يعنى ترك عزيمت ايليك ديمكدر يوقسه نبى اكرم عليه الصلوة والسلامك مرادعاليلرى تطير
خطور ايلمسون ديمك دكلدر زيرا اشبو خاطره امر اضطرارى اولمغله انده منع ونهى اولميوب
معفودر وطيره نك شرك اولمسى دخى اهل جاهليتك اعتقادى اوزره اعتقاد ايتمكدركه انلر تشأم
ايتدكلرى شيئك حصول مكروه ومضرتده تأثيرينى اعتقاد ايدرلر ايدى ايشته بو تأثير اعتقادى
شركدر يوقسه توهم ضرر شرك دكلدر خلاصه توهم ضرر طيره عندنده مؤثره در اعتقاديله
اولورسه شرك واعتقاد مذكورك دوننده اولورسه لابأسدر (واما تطير عندنده توهم ضرردن
ناشى اعتقاد تأثير اولميه رق ترك عزيمت منهى اولوب كفر دكلدر اشبو توهم وقوعنده حقه توكل ايله
مصلحت مباحه سى رؤيته بالخلوص عزيمت اولنسه بارى تعالى و تقدس توهم اولنان ضررى
بلطفه سبحانه خلق ايتمز زيرا توهم مذكور اماره اوله رق بر علامتدركه اندن مدلولك تخلفى
جائزدر يوقسه دليل قطعى دكلدر حتى ذكر اولنان (الطيرة شرك حديثنك آخرنده واقع على قول
قول راوى حديث ابن مسعود رضى الله تعالى عنه اولوب ظاهر وراجح اولديغى اوزره قول نبى
اكرم عليه الصلاة والسلام اولان (وما منا الا ولكن الله يذهب بالتوكل) كلامى كه مألى بزدن
براحد يوقدركه طيره قبلندن اكا وهم عارض اولميه لكن الله تعالايه توكل سببيله توهم ضرردن
ناشى حاصل اولان خوفى حق تعالى كيده رر ديمكدركه تقرير اولنان جوابى تأييد ايدر (ودخى
اون برنجى واون ايكنجى حديثين مذكورينكه فخر انام عليه الصلاة والسلام بر مصلحت ضمننده

خانهٔ سعادتلرندن خروجلرنده یاراشد یانجیح صداسنی استماعلرنده ودخی برمحله عامل ووالی تعیین
بیوردقلرنده اسمنی سؤال بیورورلرایدی اکر اسمنك معناسندن استحسان بیوردقلرنده یعنی کوزل
معنایی اشراب ایدرسه مسرور اولوب وجه شریفلرنده آثار بشارت کورینور واسمندن استکراه
ایلدکلرنده وجه وجیهلرنده آثار غیر بشارت مشاهده اولنورایدی وکذلك بر بلده ومحله دخوللرنده
اسم محلدن سؤال بیوروب برمنوال محرر یا مسرت و یا عکسی حاللری دیدار شریفلرنده نمایان
اولورایدیکه تفأل وتطیرك امرجبلی اولوب فالده عدم ترك مصلحت احب اولدیغی کبی تطیرده
دخی متوکلا علیه تعالی ترك عزیمت اولنمامق احسن اولدیغنی افاده ایدر (ودخی اون ایکنجی
حدیث مذکورکه مفهومی هامه وعدوی وطیره بوقدر اکر اشیاده طیره صحیح وواقع اولدیغی
فرض اولنسه خانه وآت ومرئه ده اولور دیمکدرکه بوندن مقصود شراح حدیث بیاننجه صحت
طیره یی مبالغه طریقیله نفیدر ومفادی اکر اشیاده شوم اولسه دار وفرس ومرئه ده تشأم
اولورایدی لکن بونلرده تشأم بوقدر فکیفکه اشیاء سائره ده اوله دیمکدرکه (لو کان شیء سابق
القدر لسبقته العین) حدیثی قبیلندندر فتبصر (وعلی قول حدیث مذکور استثنا منزله سنده درکه
طیره انجق اشبو اوچ شیده اولور دیو انلرده غالب وقوعنی اخبار در بو ایسه نهیه منافی دکلدر
کما لایخفی (وعلی قول اشیاء ثلاثهٔ مذکوره ده اولان شوم شرعا وطبعا اولان کراهیت اولوب
تشأم منهی عنه دکلدر مثلا صیغیشلماز صورتده خانه طار وقومشولری سوء حال اوزره اولمق
ومسجددن بعید اولوب جماعت کندوبی فوت ایتمك ومرأه بدخوی و بدزبان اولمق وآت اوزره غزا
اولنمیوب تکبر ایتملك وحرون اولمق کبی بوصورتده حدیث مذکورك مفادی شرح سنه ده بیان
اولدیغی اوزره شوم شرعی وطبعی اوزره سزدن بریکزك خانه وفرس وزوجه سی اولسه اباحتلرینه
بناء داردن انتقال ومرأه یی تطلیق وفرسی بیع ایله مفارقت ایدك دیمکدر و بومعنایی اوندردنجی
حدیث شریف تأیید ایدرکه مألی رسول اکرم علیه الصلاة والسلام افندیمزه برذات
یارسول الله بز برخانه ده ساکن ایدك که انده عددیمز واموالمز کثیرایدی واندن بردیکرخانه یه تحول
ونقل ایلدك انده عدد واموالمز قلیل اولدی دیدکده (ذروها ذمیمة) یعنی او نقل ایلدیککز
خانه یی مذمومه اولدیغی حالده ترك ایدك بیوردیلر دیمکدر والحاصل اشیاء ثلاثهٔ موصوفهٔ
مذکوره یی تغییر منهی اولان تطیر قسمندن اولمیوب هرنه قدر تطیره مشتبه ایسه ده جائزدر (اما
اون بشنجی حدیث مذکورکه مألی راوی حدیث فروه وصیغهٔ تصغیر ایله ابن مسیك یارسول الله
عندیمزده برارض واردرکه اکا ابین دیرلر واو ارضده بزه اثمار و نبات زیاده حاصل اولور واو ارضك
وباشی شدیددر یعنی کثافت هواسندن ناشی طاعونی قوی وچوقدر نیجه ایده لم دیو سؤال
ایلدکده (دعها عنك فان من القرف التلف) یعنی او ارضه دخولکی وواروب کلمکی ترك ایتکه
اودار و بلد طاعون منزله سنده در وقرف یعنی کندنده و باولان ارضه دخول مداناة ومقارنت
مرض قبیلندن اولمغله اندن هلاك حاصل اولور دیمکدر (ابین احمر وزننده عدنه عدن ابین
دیو نسبت اولنور یمن طرفنك جانب بحرنده کائن قریه در کما مر (وقرف نهایه ده یازلدیغی اوزره
علته ملابسه ومداناة مرض دیمکدر (مفاتیح شیرازیده اشبو قرف یعنی مقارنت صاحب مرض
عدوی بابندن اولمیوب بلکه باب طبدندر زیرا عندالاطباء هوانك الطف وصالحی صحت ابدانه
اعون دوادن وفساد هوا اسقام وعلل بدنه اسرع واضر اشیادن اولوب هر بری دخی حق تعالانك
اذن ومشیتیله در لاشریك له ولاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیو تأویل اولنمشدر
(وبعضلری حدیث شریف مذکورده اولان و بادن شوم مراد در دیمشدرکه حدیث مذکورك
اشبو تشأم وتطیر بابنده ایرادینه سبب معنای مذکور اولدیغی مظنوندر فتدبر (قلت) محقق

علماء روم مولانا ابن کمال مرحومك یازوسیله اولوب بوفقیرك اعزکتبی اولان مجموعهٔ فقهیهٔ
منتخبه سنده عنوانه اعتبارا مطلب لفظی تحریر ایله بزازیه دن نقل ایلدیکی * وقالوا الوجه الی
مکان یکثر فیه الحمی او الوباء بان کان المکان مخصوصا بذلك یضمن ایضا لا بسبب العدوی لان
القول به باطل بل لان الهواء یخلق الله تعالی یؤثر فی بنی آدم وغیره کالهوام * مسئله سی شیرازینك
قولنی تأیید ایدر (وذوالجناحین علوم ظاهره وباطنه سلطان بایزید خان ولی وسلطان سلیم
خان اول طاب ثراهما عهدلری اعلامندن ادریس بدلیسی مرحومك طاعون ووبادن تحفظه
دائر الزامی واقناعی ادلهٔ سمعیه وعقلیه یی مشتمل کتابی واول خصوصده تألیف اولنان ارسال
المبشرات نام اثر مطالعه اولنوب کوستردکلری راه صواب نه ایسه اکا سلوك اولنه والسلام
(واحادیث سالفه ده نفی ونهی اولنان صفرکه زعم اهل جاهلیت اوزره یا انسانك بطننده حاصل
برحیه درکه حین جوعده بطنی اصیرر دیو صاحب المستطرف بیان ایتمشدر و بعضلری حین جوعده
انسانك دویدیغی اذاانك لدغندندر (وینه زعملری اوزره کیفیت مزبوره او بوزلقدن زیاده
ساریدر دیو ذکر ایتمشدر (قلت) بوصورتده کیفیت مزبوره علی زعمهم بعض انسانده حاصله در
وصفر مذکور علی قول شهور عربیه دن بعد المحرم کلان شهر معلومك آدیدرکه اهل جاهلیت
او شهری شوم عد ایتمشدر و یاخود محرمی صفره تأخیردر یعنی اهل جاهلیت رجب وذی القعده
وذی الحجه ومحرم آیلرنده تحریم قتالی اعتقاد ایتملری ایله بینلرنده حرب محرمده حدوث ایلدکده
بز محرمی شهر تحریم ایتمیوب تحریمی اعدامز ایله محاربه ایچون صفره نقل ایتدك حرمتی محرمدن
بدلا صفره ترك ایدرز دیرلرکه صفر بومعامله لرندن عبارتدر لکن بونلرك جمله سنی نبی آخر الزمان
علیه الصلاة والسلام ابطال بیورمشدر (اما سکزنجی حدیثکه مألی عیافه وطرق وطیره
جبتدندر دیمکدر انده اولان عیافت طائرك زجری یعنی طائرك صوت واحوالندن طولایی کهانت
وبمرنده واسمنده تفأل واعتباردر مثلا عقابده عقاب وغرابده غریب وهدهدده هدی کبی تفأل
وتطیر دیمکدرکه طیره دن خاصدر زیرا طیره طیور وطیورك غیری شیلرده اولان تشأمده دخی
استعمال اولنور (وطرق طانك فتحی ورانك سکونیله اوفاق طاشلرکه فال آچمق معناسنه اولدیغی
لغت فائقده بالانحصار مذکور ولبیدك رضی الله تعالی عنه * لعمرك ماندری الطوارق بالحصی *
* ولازاجرات الطیر ما الله صانع * قولیله استشهاد اولنمشدر خلاصه بو دخی کهانتدن بر نوعدر
وفائقده اولدیغی اوزره سحر وکهانت معناسنه در وعلی قول حقدن ماعدا مشرکینك عبادت
ایتدکلری هر برشیدر و برقولده ساحر معناسنه در واظهر اولان شیطان معناسنه اولمقدر
بوکا کوره مفاد حدیث عیافه وطرق وطیره شیطانك عملندندر دیمکدر انتهی مانقله اسعد الفقیر
(واما قطربکه اهل جاهلیتك زعمی اوزره اشخاص واشباح یعنی شیطان جنسندن اوزاقدن
کورینور برقرالتیدرکه بو اسم ایله معروفدر اکناف یمن ونهایت صعید مصرده ظهور ایدرایمش
وعلی زعمهم بعضا انسانه لاحق اولوب بالتصرف دوبرنده قورد حاصل اولمغله اول دود باعث فوتی
اولورایمش (وکاهیجه انسانه کورینور وطوتار یعنی کتوررایمش واول طرفلرك خلقی قطربی
کورنلره منکوحی یعنی مفعولمیدر یاخود مذعوری یعنی قورقودلمشمیدر دیو صوررلرایمش مفعولی ایسه
مأیوس اولورایمش یعنی اوکیمسه هلاك اولورایمش اکر یالکز کوروب قورقمش ایسه قورتیلورایمش
وانسان انی کوردکده فی الحال دهشتندن بایلورایمش وعربدن بعضلری ثبات قلب وشهامتنه
بناء قورقیوب طوررو سیر ایدرایمش ❊ ذکر الهواتف ❊ قلت) هتاف غراب وزننده قاموسده
یازلدیغی اوزره کوکرجنك صوتیدر (وازهری تحریرنجه سمعت هاتفا یهتف یعنی برهاتفی اشتدم
صوت ایدرکلامی براحد کورلمیه رك برصوت استماع اولندقده دینلورکه مألی اویله صوت

صاحبنه هاتف دینور دیمکدر انتهی (صاحب المستطرف دیرکه اشبو هواتف هنکام جاهلیتده کثرت اوزره اولوب ایام ولادت باسعادت رسالتپناه علیه صلوات اله وسلامه ده اکثر ایدی صوت مسموع وجسم غیر مرئی ایله حیرت کلمك حکم هواتفدندر یعنی بو یله برسس ایشدلمکدر که انسانه حیرت وهیمان بو حالده لازم کلور (وامر هواتفده اولان حکایات عجیبه دن بریسی عمرو بن العلانك نقل ایلدیکی اشبو حکایه درکه دیمشدر وطنمز اولان بصره دن باقصد حج براز رفقا ایله چقمش ایدك رفقامزدن بر رجل خلال راهده کاهیجه * لیت شعری هل بغت علی * یعنی زوجه سی کندی اوزرینه بغی یعنی زنا ایتدیمی دیو سویلنور وفکر ایدر ایدی مکهٔ مکرمه دن عودتده ینه رجل مرقوم یولده قول مذکوری کیجه وقتی تکرار ایتدکده درآن درون ظلامدن برصوت بلی بلی قزل یوزلو طقناز وقفاسنده کسك نشانی اولان حبه نام شخص باجکی دوزدی دیو جواب ویردکده رجل مذکور سکوت ایدوب رمل اندوه وغمه طالدی وقتا که بصره یه واروب برقاج کوندن صکره رجل مرقومه هاتفدن ایشتدیکمز جوابدن خبر صوردیغمزده رجل مذکور خانه سنه واردیغنده قومشولری خوش آمدی یه کلشلر وایچلرنده هاتفك تعریف ایلدیکی شکلده بر مرد مردار کورمش عودتلرنده اهل بیتنه شو قیافتده اولان شخص کیمدر دیو سؤال ایلدیکنده بو ذات جیرانمزك الطفیدر الله تعالی خیر ایله جزا ایندرسون دیو ثنا ودعا ایلمش واسمنی دخی مذکوره یه صوردیغنده حبه در دیدیکی کبی * الحق باهلك * دیوب تطلیق ایلدیکنی خبر ویرمشدر دیدی (واهل جاهلیتك عادتلرندن بری دخی * بکاء المقتولدر * یعنی نسالری مقتوله اخذ ثار اولنجیه قدر بکا ایتمزلر ایمش وقتاکه اخذ ثار اولنه اوزمان آغلرلر (وعادتلرندن بری دخی * رمی السن ایمش * یعنی صبی دیشنی دکشدردکده چیقن دیشنی سبابه وابهام یعنی صلوات وباش پارمقلری ایله طوتوب بوندن احسنه تبدیل ایله دیه رك شمسك شعاعنه فرلادرلر ایمشکه علی زعمهم بو یله ایدنجه دیشلری عوج وفلجدن امین اولور یعنی طوغری چیقار وآغریدن سالم اولور ایمش (وعادتلرندن بری دخی * خضاب النحر * دیدکاریدر شو یله که صید وشکاره آت صالدقلرنده ایچلرندن سبقت ایله صیده ایریشن اسبك سینه سنی اول صیدك دمیله علامت ایچون بویارلر ایمش ودخی (نصب الرایه) یعنی بیلملری ایچون بیتلرینك قپولرینه بیراق دیکدکاری عادتلرندن ایمش (وجز النواصی) یعنی اهل جاهلیت لدی المحاربه خصملری طرفندن بر رجلی اسیر ایدوب اکا من واحسان مراد ایلدکلرنده اواسیرك الننی جیزوب اولوجهله اطلاق ایتمك دخی عادتلرندن ایمش (والتفات) دخی عادتلرندن ایمش شو یله که ایچلرندن بری یوله چقدقده خانه سندن چقارکن دونوب آردینه باقرایمش اکر بقارسه سفری تمام اولماز یعنی عودت ایتمز زعم ایدوب باقمسنده تطیر ایدرلر ایمش (ودخی ارنب کعبی یعنی طوشانك طوپوق کمکی برکیسه یه تعلیق اولنسه اکا چشم بد یعنی نظر دکمز وسحر اصابت ایتمز دیرلر وطوشان نسا کبی حیض کوردیکنه بناء اندن جن فرار ایتدیکندن جنك مطیه سی اولمادیغی یعنی جن طوشانه بنمدیکنی حیضی سبب عد ایدرلر ایمش (ودخی بر رجل برقریه ومکانه واروب اول مکانده وبا اولمغله خوف ایدرسه قبل الدخول اول یرك مدخلی وقپوسی اشیکی اوزره طوروب نهیق ایدر یعنی اشك کبی آکررسه اکاوبا اصابت ایتمز دیمك (ودخی برزن برمرده محبت وعلاقه ومرد دخی اکا تعلق ایدوب بینلرنده معاشقه پیدا اولو بده اکر مردك رداسی یعنی ثوبی زنك اوزرنده وزنك برقع وبچه سی یعنی یاشمق وفراجه یرنده اولان ثوبی تی برابرلرنده طوتیلوب شق اولنمزایسه محبت فناپذیر اولور یعنی برودت حاصله اولور دیمك (ودخی حانك وقافك ضمی وراانك سکونیله حرقوصکه پیره اسلوبنده کاهیجه قنادی بتوب اوچان بوجکدر فرج بکره کیردکده بوز بلور دیمك (ودخی دوه اورکدکده اناسنك

(آدی)

ادی ذکر اولنور ایسه یعنی ای دوه نك اناسی دیوندا اولندقده نفرتی ساکن اولوب انقیاد ایدر دیمك اهل جاهلیتك سوزلرندن واجراسی عادتلرندن ایمش (ودخی اهل جاهلیتده برنوع بوجق اولوب عشقه مبتلا اولنلر انی صویه قازیوب اول صویی ایچسه شدت علت عشقه صبر وتحمله قدرتیاب اولور ایمش واول خرزه یعنی بوجق سلوان ایله مسماندر (قلت) قاموسده غفران وعلی لغة عطشان وزنلرنده اولدیغی محرردر وعادت فاحشهٔ اهل جاهلیتدن بری دخی نکاح المقتدر و بودخی بری فوت اولدقده بیوك اوغلی اولان شخص باباسنك قاریسی یعنی اوکی اناسی اوزرینه ثوبنی القا اشارتیله نکاحنه یعنی تزوجنه وارث اولدیغنی زعم ایدر ایمش اکر حاجتی یوغیسه ورضاسیله تزوجنی استمز ایسه دیلدیکی قرنداشنه اوحقی صاندیغی فعل باطلی ترك ایدوب مهر جدید ایله نکاح ایدر ایمشکه مال کبی نکاح مرئه پدری تورث ایدرلر ایمش (قلت) نهایهٔ ابن الاثیر وقاموسده دخی بو نکاح المقت مادهٔ باطله وعادت عاطله سی یعنی برشخص هالك اولدقده یاخود برشخص قاریسنی بوشادقده مرئهٔ متروکه یاخود مطلقه یی اوغلی تزوج ایتمك مذکوردرکه بو معاملهٔ فاحشه یی دخی اسلام حرام ایتمشدر انتهی (ودخی اهل جاهلیتك ذکر اولنان احوال وافعاللرندن باشقه حکایات عجیبه وامور غریبه لری اولوب مذکورات ایله اکتفا اولندی دیو صاحب المستطرف بو بابی بتوروب باب آتی یه قلم نقادینی ادخال ایتمشدر والله اعلم بالصواب

الباب الستون

اشبو التمشنجی باب کهانت وقیافت وزجر وعرافت وفال وطیره وفراست ونوم ورؤیا و بونلره شبیه شیلر ذکرنده در (قلت) ذکر اولنان شیلردن کهانت ارواح بشریه نك ارواح مجرده دن اولان جن وشیاطین ایله مناسبتی وانلردن امور مستقبله ده عالم کون وفساده جاریه اوله جق احوال جزئیه یی استعلامدر و بونك جنس بشرده امکانی ابن خلدون مقدمه سنده بیان وتفصیل ایتمشدر وسائرلرینك تعریف واقسامی محللرنده کله جکدر انتهی (صاحب المستطرف زمان جاهلیه ده کهانت فاشیه وشایعه ایدی تاکه رسول اکرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز رسالت ایله مبعوث اولدقده برکاهن اشیدلمادی وکاهنك میان عربده اولمسی امارات وآیات نبوتندر (قلت) بونك امارات نبوتدن اولمسی دائما حضرت نبی آخر الزمان صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك ظهورایده جکنی واتباع وانقیادلرینك فضائلنی ذکر ایله خلقی تحریض ایلرلر یدر انتهی (و بو بابده انلردن اخبار عجیبه وارد راز جمله بین العرب مشهور اولان سطیح کاهنه حالت نزعده ایکن دهاة عربدن عبد المسیح الغسانی مأموریتله کلوب شو یله خبر و یردیکه موبد رؤیاسنده برآلای تند وسرکش دوه لر بربولك عرب اتلرینی دجله نهرندن بجروب بلاد عجمه متفرق ایتدکلرینی کوروب علی الصباح کسرای عجمه رؤیای مذکوری بیلدردکده کسری تبصر ایدوب عدم کتمنی رأیدنصکره تاج سلطنتی کیوب وتختنه اوطوروب موبدان ووزراسنی جمع ایله دیوان ایدوب رؤیایی خبر و یردی و بواثناده آتشکده نك ناکاه سوندیکی خبردخی ورود ایلدکده غمی مزداد اولوب ملك عرب نعمان بن المنذره طرفکزده عالم ودرابتکار هرکیم ایسه بعض شی سؤالی اقتضا ایلدی ارسال ایله دیو برقاصد کوندرلمسنه قرار و یرلدی نعمان مومی الیه عبد المسیحی کوندردی کسری عبد المسیحه سؤال ایده جکم شیئه علمك یعنی حل اشکاله اقتدارك وارمیدر دیدکده بن بیلورسم سو یلرم بیلمزسم بیلنه دلالت ایدرم دیمکله رؤیایی وانخماد نیرانی وذکری آتی وقوعاتی خبرویردکده عبد المسیح بونلرك دلالتنی شامك شرق جانبنده ساکن سطیح دیرلر برکاهن واردر او بیلوردیمك کسری یاکندینی بورایه کتور

صورەلم و یاخود کلزایسه جوابنی سن کتور دیو عبد المسیحی شامه تسیار ایلدی عبد المسیح واردقده سطیحی بروجه محرر حالت نزعده بولوب سبب مجیئنی بیان ایتمیه رك فقط ملك عجم طرفندن رسالتله کلدیکنی انشاد شعر ایله اشارت ایدیجك سطیح وساده دن باشنی قالدیروب * عبدالمسیح علی جمل مشیح الی سطیح بعثك ملك بنی ساسان لارتجاس الایوان وخمود النیران ورؤیا الموبذان رأی ابلا صعابا تقود خیلا عرابا قدقطعت دجلة وانتشرت فی بلادها یا عبدالمسیح اذا کثرت التلاوة وفاض وادی سماوة وغاضت بحیرة ساوة وخمدت نارفارس فلیس الشام لسطیح شامایرتفع امر العرب واظن ولادة امر محمد قداقترب * یعنی عبد المسیح جمل ایله سطیحه اقبال ایلدی یعنی کلدی وسنی ال ساساندن اولان ملك کوندردی ایوانك تزلزل واضطرابی ونیرانك سبونمسی ورؤیای موبدانك تعبیرین تحقیق ایچونکه خیول عربی شتران اقو یانك دجله دن یدوب بلاد کسرایه تفریق ایتدکارینی کورمشیدی ای مسیح تلاوت چوغالوب سماوه وادیسی فیضان وساوه کولی کم اولدیغی ونارفارس سیوندیکی وقتده سطیحه شام شام اولماز یعنی فوت اولور وعربك شانی وفعلی ارتفاع بولور وظن ایدرمکه محمدك علیه الصلاة والسلام ولادتی تحقیق یاقلشمشدر دیوب سطیح نحبنی قضا یعنی ارتحال دار بقا ایتدی وعبد المسیح دخی راحله سیله دونوب خبرسطیحی کسرایه تقریر ایلدی (قلت) موبذ موقد وزننده موبد فارسی اولوب دال مهمله ایله موبد دن معربدر وجمعلری موبذان کلور کذا فی معربات الانطا لی عالم فرس وحاکم مجوس دیمکدر (لکن وبسی مرحوم سیر شریفنده اول مجلسده موبد موبدانکه قاضی القضاة مجوسدر دیو تعبیر ایتمك ایله اشبو عبارهٔ موبدان جمع اولمسنی اشارت ایدر وکسرای مرقومك انوشروان اولدیغی وایوان وطاق کسرانك شب ولادت باسعادت نبویده اون درت کنکره سی ییقلوب واصطخرده بیك ییلدن بروفروزان اولان آتشکدهٔ مجوس ناکاه سیوندیکی وسائرمذکورات وبسی رنکین بیان سیرنده مذکوردر (وعبدالمسیح سطیحك همشیره زاده سیدر وسطیح کاهن بنی ذئبدندر واسمی ربیع بن ربیعة بن مسعوددر سطیح لقبدر وسطیحك وجودنده کمك اولمیوب چهره سی سینه سنده اولوب حرکت لازم کاسه شلته کبی دوشر یلوب دابه یه تحمیل اولنور ایدیکی وحوادث آتیه دن خبر ویرمه ده وتسجیع کلامده نظیری اولمادیغی وواقعهٔ سیل عرمده تولد ایدوب آفتاب عالمتاب رسالت صلی الله تعالی علیه وسلم طوغدیغی کون متواریٔ حفرهٔ ممات و بشیوز ییل معمر اولدیغی تواریخده مصرحدر والله اعلم (حکایه اولنمشدرکه ربیعة بن نصر لخمی برقورقولی دوش کوروب وتفسیر وتعبیرینی مراد ایدوب معبر صوردی ارکان دولتی اورؤیایی تعبیره اهل سطیح مرقوم ایله بنه عربده کاهن مشهورشقدردیو خبر ویردکلرنده انلری احضار وسطیحه بن بردوش کوردم بکا دهشت ویردی اکررؤیامك نیدوکنی بیلورایسك تعبیرینه اصابت ایدرسن دیو کشفنی اراده ایلدی سطیح دخی * رأیت حممة * برفرس جری کوردك که * خرجت من ظلمة * مغرب طرفندن چیقدی * ووقعت بارض نعمة * ونعمت یرینه دوشدی یعنی برکلی یره یعنی یمن وجزیرة العربه کلدی * فاکلت منها کل ذات جمجمة * وهمان جمجمه لو شیلری ییوب بتوردی دیدکده ملك * ما اخطأت شیئا فاتفسیره * برشیده خطا ایتمیوب رؤیامك عینی سویلدك ارتق تعبیری ندر دیدی سطیح دخی * لیهبطن ارضکم الحبش ولیلکن ما بین ابین وجرش * بونك تعبیری سزك اولکاکزه حبش قومی هجوم ایدوب ابین وجرش ایله محدود ممالککزه مالك اولورلر دیدی (قلت) قاموسده اولدیغی اوزره جیمك ورانك فتحه لریله جرش اقلیم شامده واقع الفك ودالك ضمه لریله اردن ناحیه سنده بربلده وابین احمروزننده معجم البلدانده وقاموسك ع دن ماده سنده یازلدیغی اوزره

اقلیم یمنده جبل عدنده برموضعك آدیدر کما مر انتهی (بعده ملك * ان هذا لغائظ فتی هو کائن افی زمانی ام بعده * یعنی بودیدیکك برامرشدید وکائن دهشت بدید اولوب آیا زمان سلطنتمده می اولور یاخود اندنصکره می وقوع بولور دیو سطیح * بل بعده بحین اکثر من ستین اوسبعین تمضی من السنین ثم یقتلون بها اجمعین ویخرجون منها هاربین * زمان سلطنتکردن صکره اولوب قوم مذکور بوندن التمش یاخود یتمشدن اکثرسنه لر مروری بعدنده کلورلر و بعد زمان انده کافهٔ مقاتله وقوعیله قاچه رق اندن خروج ایدرلر دیدی بعده ملك * ومن ذا الذی یملك بعدهم * انلرك خروجندنصکره اقلیم یمنه کیم مالك اولور دیدکده سطیح * ارم ذی یزن یخرج علیهم من عدن فلایترك منهم احدا بالیمن * ارم ذی یزن نام ملك عدن طرفندن ظهور ایله حبش اوزرینه جبش ایله خروج وانلردن براحدی یمنده براقمز دیدی پس ملك یمنده ملك وسلطنت قالورمی ویاخود منقطع اولورمی دیجك سطیح منقطع اولور دیدی بعده ملك * ومن یقطعه * یعنی عرق سلطنتی کیم قطع ایدر سؤالنه سطیح * نبی زکی یأتیه الوحی من قبل العلی * کندویه باری عز وعلا جانبندن وحی کلان نبی مزکی صلی الله تعالی علیه وسلم قطع ایدر دیدی پس ملك * وممن یکون هذا النبی * اونبی ذیشان قنغی نسل پاکدندر دیدکده سطیح عدنان سلسلهٔ نفیسه سندندر و آخر الزمانه قدر ملك کندی قوم وامتنده اولوردیدی پس ملك دهروزمانك آخروغایتی وآرمیدر دیدکده سطیح * نعم یوم یجمع فیه الاولون والآخرون ویسعد فیه المحسنون ویشقی فیه المسیؤن * یعنی های های دهرك آخری برکوندر یعنی قیامتدرکه انده مخلوقات حق جمع وحشر اولوب دنیاده محسن ومطیع اولنلر انده سعادت ونجاته نائل ومسیٔ و کناهکار اولنلر شقاوته وعذابه واصل اولور دیدی بعده ملك * اوحق ما تخبر * یعنی بوخبر ویردیکك سوز وقیامت حقمیدر دیدکده سطیح * والشفق والقمر اذا اتسق انما انبأتك به لحق * شفق وحال انکشاف قمره قسم ایدرمکه تحقیق سکا خبر ویردیکم کلامم حق وصادقدر دیدی پس ملك سطیحك اشبو تعبیرینی بعد الاستماع ذکر اولنان شق نام کاهنی دخی چاغروب استنطاق ایتدکده او دخی سطیحك دیدیکی کبی رؤیاسنی تعبیر ایلدی (حکایهٔ کهانتدن بری دخی شول نقلدرکه امیة بن عبدشمس ایله هاشم بن عبد مناف عادتلری اوزره شرف بیت ونفسده مفاخره یه قیام و بومدعاده قنغیمز سبقت ایدر ایسك مکهٔ مکرمه ده چشملری سیاه اللی عدد دوه لر نحریله فقرایی اطعام ایلمك اوزره مقاوله ایدوب بوعهده امیه دخی راضی اولوب و بینلرنده کاهن خزاعی بی حکم ایدوب لکن خزاعی کاهندن اشبو مفاخره وعهدی کتم واخفا ایده لم دیوب و یانلرینه هربری طرفلرندن برازکسان الوب وکاهن مزبوره واروب بز برخصوصی بینلر یمزده سویلشوب لکن سندن کتم ایتمك شرطیله کلدك اکراوامر مکتومی بیلور وکشف ایدر ایسك سنی والادیکری حکم نصب ایده جکز دیدکلرنده کاهن مرقوم مقاولهٔ مکتومه لرینی شویله و بویله ایتمش سکز دیو بروجه محرر علی وقوعها اظهار وانبا ایدیجك امیه تصدیق ایدوب بعده بوندن یعنی هاشم بن عبدمنافدن خاندانی وذاتی اشرف کیمدر دیدکده کاهن مزبور * والقمر الباهر والکوکب الزاهر والغمام الماطر وما بالجو من طائر وما اهتدی بعلم مسافر لقد سبق هاشم امیة الی المآثر اولا منه وآخر * یعنی قمر باهر ونجم زاهر وابرباران زیره وطیور جنسنه و بوجبلری مراحله دلالت ایدن علامتلره یعنی بونلرك خالقنه یمین ایدرمکه مآثرومکارمده اول وآخر هاشم بن عبد مناف امیة بن عبدشمسی میدان شرفده سبقت ایلمشدر دیمکله معهود دوه لری هاشم بن عبد مناف الوب مکهٔ مکرمه ده ذبح وفقرایی اطعام وامیة بن عبد شمس انفعال واغبرارندن شامه کیدوب اورایی اون سنه مقام ایلدی بنی هاشم قبیله سیله بنی امیه قبیله سنك بینلرنده واقعه اولان عداوته سبب اول بو قضیه اولدیغی منقولدر

(وبنه حکایه اولنمشدر که عتبه بن ربیعه نك قزی هند که فاکه بن مغیره نك تحت نکاحنده ایدی اشبو فاکه اغنیاء فتیان قریشدن اولوب خلق ایچون بیوتندن مفرز بر ضیافت دائره سی ایجاد ایتمکله ناس بلا استیذان دائما آماده اولان طعامنی کیررلر و ییرلر ایدی برکون دائرهء مذکوره مسافردن خالیه بولنمغله فاکه وزوجه سی هند واروب اوطوررلر ایکن قضای حاجت ایچون فاکه طشره چیقدیغی خلالده بر رجل اکل طعام قصدیله ایچرو کیرر وهندی یالکز کوردکده فی الحال هاربا چیقر ایکن فاکه طشره دن دونر ورجلك چیقدیغنی کورر وهندیاتمش بولنمغله اباغیله دپوب اویاندیرر وعنفله بو چیقن شخص کیمدر دیو صورر هند کیمسه یی کورمدم وسنك دپمك ایله اویاندم دیو جواب ویرمش ایسه ده فاکه سوء ظن ایدوب * ارجعی الی بیت ابیك * یعنی وار باباكك اوینه کیت تعبیری ایله تطلیق ایدر وبین الناس هند حقنده کفت وکونکون ایتمکله باباسی یعنی عتبه هنده * یابنیة ان الناس قد اکثروا فیك فان یکن الرجل صادقا دسست علیه من یقتله لینقطع کلام الناس وان یکن کاذبا حاکمته الی بعض کهان الیمن * یعنی ای قزجغزم ناس سنك حقکده سوزی واراجیفی چوغالتدی اگر رجل یعنی فاکه ایلدیکی ظنده صادق ایسه قتلنی بر تقریب ایله یجره جك بر فدایی بولهیم تا که قیل وقال بته یوق اگر کاذب ایسه یمن کاهنلرندن برینی کیدوب حکم ایده لم که برائت ذمتك میدانه چیقوب لحوق عاردن رهایاب اوله لم دیدی هند والله که فاکه سوزنده راست دکلدر دیدکده عتبه ای فاکه * قد رمیت ابنتی بامر عظیم * یعنی قزیمی بر بیوك قباحتله متهم ایتدك یمن کاهنلرندن مشهور بینی حکم نصب ایده لم دیدکده راضی اولوب فاکه منسوب اولدیغی بنی مخزوم قبیله سندن عتبه دخی بنی عبد منافدن بر جماعت الوب وهندی دخی بر طاقم نسوان ایله استصحاب ایدوب یعنی برابر الوب یمن یولنه روان اولدیلر وقتا که بلاد یمنه داخل اولدقلرنده عتبه هنده اشته صباح کاهنی کوره جکز دیجك هندك حالنه تغیر کلدی یعنی بوزلدی وعتبه بو تغیری کوردکده * انی اری حالك قد تغیر وما هذا الا لمکروه عندك * یعنی ای قزم بن سنك حالکی شمدی متغیر مشاهده ایده رم بو تغیر انجق سنك عندکده اولان امر مکروهه یعنی قباحته دلالت ایدر دیدکده هند * لا والله ولکنی اعرف انکم تأتون بشرا یخطی ویصیب ولا آمنه بان یسمنی میسما یکون علی سبة * حق بیلورکه تغیرم قباحتدن ناشی اولمیوب لکن بیلورمکه سز کاهنه وارهجقسکز که کاهن ایسه خطا وصواب شانندن اولان بشردر اندن امین اولمکه بکا بر داندن بشارت کوستره یعنی یا حسب البشریه خطا ویاخود کهانتده کمالی شایع ایسه ده شهرت کاذبه اوله رق لغرض اختیار کذب ایدوب مسرتمی موجب برائت ذمتمه دائر نفس الامره مطابق قاطع رشته اراجیف اوله جق بر سوز سویلیه دینجه عتبه * لاتخشی فسوف اختبره * ای قزم قورقمه اول امرده بن کاهنی امتحان ایدرم دیوب * فصفر فرسه حتی ادلی ثم ادخل فی احلیله حبة حنطة وربطه * یعنی فی الحال فرسنه القاء فضله ایدنجه دك اصلق چالدی وچیقن فضلاتدن بر دانه اریه الوب وفرسك ذکرینه ادخال ایدوب باغلدی ووقتا که صباح اولدقده کاهنه طرفین طاقیله یله واردیلر کاهن بونلره دوه نحریله اکرام ایلدی وبعد تناول الطعام عتبه کاهنه بزسکا بر مهم تحقیقنه کلدك وسندن بن درونمده بر ماده صاقلدم کشف ایله دیدی کاهن * خبأتم ثمرة فی کمرة * یعنی سز بر ثمره یی کمره یه یعنی ذکره قویوب بونی بندن کزلدیکز دیدی عتبه * انی ارید ابین من هذا * بو امر مکنونمی قول مذکور کده اچق تعبیر ایله بیان ایلمکی استرم دیدکده کاهن * حبة بر ادخلتها فی احلیل مهر * یعنی بغدای دانه سنی فرسك قامشنه ادخال ایتدیکز دیو تصریح ایدیجك همان عتبه شو نسوانك امرینه نظر ودقت ایله دیدی کاهن دخی یانلرینه واروب هر برینك کتفلرینه الیله ضرب ایدرك وکتك کتك دیه رك نوبت هنده کلدکده بنه اوروب * انهضی غیر

رسحاء ولا زانیة وستلدین ملکا اسمه معاویة * یعنی سندخی قبیحه وزانیه اولمادیغك حالده حرکت ایت کچ کیت یقینده بر ملك طوغوره جقسك که اسمی معاویه در دیدی پس زنادن بری اولدیغی خبر کاهن ایله کورندکده فاکه الندن طوتدی یعنی ینه هنده رجوع ایلدی لکن هند راضیه اولمیوب الندن الینی چکدی * والیك عنی فوالله لاحرص ان یکون ذلك من غیرك * یعنی بندن بعد ازین دور اول وبو یعنی تولدملك سنك غیرکدن اولسنه صمیمی مائلم سکا وارمم دیدی وبعده هندی ابو سفیان تزوج ایدوب اندن معاویه طوغدی (القیافه) اشبو بابده بیان اولنه جق شیلردن بری دخی علم قیافتدر (قلت) قاموسده عینك کسری ویانك فتح ومدیله عیافت * عفت الطیر وعیفها عیافة زجرتها وهوان یعتبر باسمائها ومساقطها وانوائها فتسعد او تتشأم والعائف المتکهن * دیو فصل العین فی الفاده مضبوط ومفسر ایکن صاحب المستطرف قاف ایله قیافت یازدیغی غلط اولمیوب بعض موضوعاتده یازیلان علم القیافه ویسمی علم العیافه عبارهسنجه بو معناده قیافته عیافت مرادف اولمغله بریسنك ذکر یله اکتفا قبیلندن اولدیغی کلور کوریتورفندبر انتهی (وبو علم ایکی نوع اولوب برینه علم عیافة البشر وآخرینه علم قیافة الاثر دیرلر وقیافت بشر اعضانك اوصاف واحوالی ایله انسانه یعنی هیئات اعضا ایله انسان بینلرنده اولان نسبت وولادت کیفیتلرینه وسائر اخلاق واحواله استدلالدر وبو علم عربدن بنو مدلج قبیله سنه مختص اولوب یکرمی نفر کیمسه نك میاننه بکی طوغمش بر چوجق وضعیله قبیلهء مذکوره دن برینه عرض اولندقده استدلال مذکور ایله ایچلرندن باباسنی تعیین ایدر ایدی حتی بعض تجار زادکان عربدن محکیدر که تاجر زادهء راوی بعض سیر وسفرنده دوه سنه بنوب ودوه سنی سیاه کوله سی چکوب کیدر ایکن ذکر اولنان قبیله نك ایچنه اوغرامش ایچلرندن بری تاجر زاده یه باقوب شو دوه یی یدن راکبنه عجب بکزه یور دیدیکنی استماع ایدر وبو سوزدن تاجر زاده نك قلبنه خاطره ووسوسه دوشر وقتا که وطننه عودت ایتدکده اناسنه بو قصه یی نقل ایدر اناسی دخی ای اوغلم سنك پدرك بر مالدار پیر اولوب ولد ونسلی یوغیدی مالی بزی فوت ایتمسندن خوف ایدوب اشبو غلام اسوده نفسمی تمکین ایله عضو مستوریمی تسلیم واندن سکا حامل اولدم اگر بو سر نهفته یی دار آخرتده بیلك اولمسیدی دنیاده سکا بیلدرمز وکتم ایدر ایدم دیمشدر (اما عیافت اثر یوللرده ظاهر اولان انسان وحیوان ایاقلری وحیوان طرنقلری اثری یعنی ایزی ایله صاحبنك حالنه استدلالدر دیو علم عربدن برلری قوملو برقومه مخصوصدر که ایچلرندن بری قاچسه وبر قاچغین وخرسز کلسه ایزینی بولوب وارایوب طوترلر ایدی وغرائبدندر که ایزدن کنج ایله قوجه یی وقاری ایله ارککی وغریب الدیار ایله یرلویی بیلورلر ایدی وقطیبا وبرلس نام یرلرده اشبوفنی بیلور طائفه اولدیغی دخی منقولدر وتفصیلی کتب سیر شریفده محرر اولدیغی اوزره هجرت نبویه ده علیه الصلاة والسلام افندیمز ایله معیت سعادتلرنده ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهك چامور وترابی اولمیوب کندنده ایاق ایزی ظاهر اولمیه جق قتی قیالو دپه لر وصلابتلو طاشلر اوزره حرکت بیوره رق غاره دخوللرینی قریشك کتوردکلری مشهور قائف یعنی فن مذکورك بر ماهری * الی ههنا انتهت الاقدام * یعنی ایاق ایزلری اشبو غارده طیانوب نهایت بولمشدر دیو یانندهبولنان دهاة قریشدن بر جماعت مواجهه سنده طانیوب خبر ویرمش ایکن حق تعالی عز وجل در غارده اولان اورمجك آغی ایله نبی ذی شانی انلردن مستور بیوروب قائفی وسائرینی مستغرق قلزم حیرت ایتمشدر که بو فنك حقیقتنه دالدر (ودخی صاحب المستطرف ابن الخطیب الشافعی دیر که اگر بو فنك حقیقتی ولطافتی اولماسه حق تعالی ناس میاننده بو فن لطیفی بر طائفه یه مختص قلمز ایدی دیمشدر فتأمل (منقولدر که علم قیافهء اثری ذکر اولنان بنی مدلج بیلدکلری کبی قبائل مضر دخی

سائرندن بالامتیاز بیلورلر ایمش حتی اشبو ایکی قبیله دن ایکی رجل بردوه نك اثرقدمنده اختلاف
ایدوب بری ارکك ودیکری دیشیدر دیمشدر واثرقدمنه اتباع برله اثرك منتهی اولدیغی بنی عامر
قبیله سندن برشعبه نك بولندیغی محله واروب واندهبردوه کوروب احدهما آخره ایزن
ارادیغمز دوه بومیدر دیوب اودوه نك صاحب اثرقدم اولدیغنده بعد التصادف دوه یی خنثی
بولوب بووجهله ایکیسی دخی استدلاللرنده اصابت ایتمشلردر (منقولدر که اوقبیله لردن بعضیلری
رماللرك نقطه دوکدکلری کبی ارضه چزك چیزوب واول چزکیلره باقوب اندن احکام استخراج
ایدوب کله جك وقوعاتدن خبرویررلر ایمش (بر رجلدن منقولدر شو یله دیمشکه دوه م قاچمش
ایدی فن مذکوری بیلورخراش نام کیمسه یه واروب بولورمی یم دیو صوردیغمده قزینه بنم ایچون
زمینه چزك چزمکی امرایلدی قز همان چزوب عملنی بتوردکدنصکره ایاغه قالقدی وخراش
خنده ایدوب و بکا قزیمك قیامی نیچون اولدیغنی بیلدکمی دیدی لادیدیکمده دوه کی بوله جغنی
بیلوب وکندینی دخی سن تزوج ایده جککی وضع ایلدیکی خطوطدن استخراج ایتمکله حیا ایدوب
قالقدی دیدی پس قالقوب کتدم وچوق کچمدن بولدم وبنت خراشی تزوج ایتدم دیمشدر
(و ینه منقولدر که عربدن عمرو بن عبدالله بن معمر ایله مالك بن خراش الخزاعی بالمرافقه قتال
قصدیله چقمشلر ایدی یولده ذکر اولنان خط ارض ایله استخراج وقوعات آتیه ایتمك فننی بیلور
برمرئه یه اوغرایو دوشرلر مالك قارینك اشبو وضعنه وعملنه کولوب استهزا ایدر همان مرئه
مزبوره مالکه چین جبین ایله باقوب سنك ایچون چیقدیغك یره عودت یوقدر یعنی غمر بنده اولورسون
وزوجه کی اشبو رفیقك اولان عمرو تزوج ایدر دیمش واویله جه واقع اولمش ایمش (قلت)
طاشکپری زاده مرحوم موضوعات العلومنده * قیافة الاثری * یعنی مطلقا اقدام آثاریله اصحاب
اقدامك احوالنی استدلال قوهٔ باصره وخیال وحافظه ایله اولور * وقیافة البشری * دخی
تعلمی یعنی اکتسابی ممکن اولمیان مناسبت طبیعیه ایله حاصل اولور برفهمدر و بعض حکما
قولنجه جناب حکیم مطلق عزشانه اشبو فهمی عربه تخصیص ایلدی تاکه نسبلرینی خبیث
وتخملرینی فساددن وقایه ایده لرو بو دخی نسبت نبویه یی صیانت ایچوندر که بونده حبیبنه صلی الله
تعالی علیه وسلم شرف دیکر حاصلدر خلاصه اشبو علملر حدس وتخمین ایله حاصل اولوب
استدلال و یقین ایله دکلدر دیمش واشبو حکایهٔ آتیه یی دخی ذکر ایتمشدر (یعنی امام محمد بن حسن ایله
امام شافعی حضراتی ماریندن بررجل کوروب امام محمد بو کیمسه نجار یعنی دولکر وامام شافعی حداد
یعنی تیمورجیدر دیوب صنعت رجلدن چاغروب صورمشلر مقدما نجار وحالا حدادم دیمش رضی الله
تعالی عنهما (وینه موضوعاتده یازر که اشبو علملره قیافة البشر وقیافة الاثر تسمیه لری اربابی
انسانك بشرات وبدرلری کیفیاتنی وبونلر تابع اعضانك هیئاتی خصوصا اقدامنی تتبع ایتدکلری
ایچوندر (وبو علمك مناسی ایله ابو ینی بینلرنده اولان مناسبت ومشابهت بولندیغنه دائر مباحث
طبیده یعنی تشریحده مذکور وثابت اولان کیفیت وصفدرکه البته ولد ایله والدینی بینلرنده مناسبت
واکثر اعضاده مشابهت اولدیغی مشهوردر وبومناسبت کاهیجه هرکسك ادراك ایده جکی
حیثیده امور ظاهره ده اولور وبعضا امور خفیه ده اولور که انی انجق ارباب کمال ادراك ایدر
وبومشابهتی ادراك بروجه محرر قوهٔ باصره وقوهٔ حافظه اعانه سیله حاصل اولور بنابرین بوعلمده
احوال کمال وضعف جهتلریله مختلف اولوب حتی قوتین مذکورتینده کمال سیبله بعضیلرینه
برشی مشتبه اولماز وبوعلم عربده موجود اولوب غیریسندهنادردر زیرا تحصیل وکسب
وتعلمی ممکن اولمیوب بلکه عربدن اعراق مخصوصه میانده متوارث برعلم وادراکدر
ولهذا بوعلمده ازوچوق تصنیف واقع اولمامشدر (قلت) لکن اصول قدیمه سندن استنباط ایله

صکره دن بعض دیارده تصنیف کتب اولندیغی مسموعدر انتهی (وینه موضوعات مذکوره ده
یازار که بوعلمك اصحابنه انسابده تعویل واعتمادی بعض اکابر فقهار أی واجتهاد ایتدیکی دخی
منقولدر (حتی امام شافعی حضرتلری بویله اجتهاد واشبو منقول اولان روایت ایله استشهاد
ایتمشدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اسامة بن زید ایله برقطیفه ایچنده نائم ایدیلر
حضرتنك قدمین شریفینی ایله اسامه نك قدمینی آچلمش ایدی اول خلالده برقائف کلوب اشبو قدملرك
بعضیسی بعضیسندندر یعنی برسلسله دندر دیدکده حضرت رسالتپناه علیه الصلاة والسلام
قائفك بوکلامندن اظهار مسرت بیوردیلر زیرا مشرکین نسب پاك حضرتنه طعن جرأتنی
ایتمشلر ایدی امام شافعی اکر اشبو قول قائف حجت اولماسه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم اظهار مسرت بیورمزلر ایدی دیدی (اما امام اعظم حضرتلری اظهار سرور
بیوردقلری مشرکین طاعنینك کندو زعملرنده حجت اولان فن ایله الزام اولندقلری ایچوندر
یوقسه نه آنکه نفس الامرده قول قائف حجت قاطعه اولدیغیچون اوله دیمشلردر فتدبر رضی الله
تعالی عنهما انتهی نقل الموضوعات * الزجر والعرافة * قلت) لغتده زجر منع معناسنه
اولدیغی کبی کهانت معناسنه دخی کلور اشبو عرافت معناسنه اولان زجر موضوعاتده بعض
حوادث ووقوعات حالیه ایله حوادث آتیه یه بینلرنده اولان مناسبت ومشابهت خفیه وارتباط
سببیله استدلالدر دیو معرفت وارتباط دخی یا حالیه وآتیه امر واحدك یعنی علت واحده نك
معلوللری یاخود حالیه اولان کیفیت آتیه ده کی کیفیتك علتی اولوب وارتباط مذکورك هرکس
اکلیه مز مرتبه ده خفی اولمسی شرط اولدیغی واکا مطلع اولان افراد رجال دخی یا امثالنده
مشاهده قیلدقلری تجربه لر و یاخود طالعلری اوزره سهم الغیب غالب اولور حیثیتله عندالفطرة
والخلقة نفوسلرنده مودعه برحالت سببیله درکه اومقوله ذاته نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلم
محدث تعبیر بیورمشدر وبو محدث ذات ظننده وفراستنده اصابتندن عبارتدر دیو محرردر وبونك
ذکری فراست مطلبنده دخی کله جکدر انتهی (وعرافت مذکوره ده واقع وقوعاتك احسنی شول
روایتدرکه رسول اکرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز مبعوث اولدقلرنده کسری
ابرویز یعنی ملك فرس پرویز برزاجر ایله برمصوری سفارتله کوندروب مصوره اول حضرتك
صورتنی نقش ایله کتور وزاجره دخی بواده و یانلرنده کوردکلریکه نظر ایله دیو امر ایدر بعدالعوده
مصور صورت همایونلرینی کسرایه اعطا ایتدکده وساده سنك اوزرینه وضع ایدر زاجره دخی
نه کوردك دیو سؤال ایتدکده زاجر بوآنه دك استدلال ایده جك برنسنه کورمدم لکن سنك اوزریکه
غلبه لرینی بوندنصکره عالم کورر زیرا اوذات محترمك صورتنی وساده ك اوزرینه وضع ایلدك
دیمشدر (ینه مرویدرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه ملك قیصر برسفیر یعنی
ایلچی کوندروب سفیره اوذاتك کتف سعادتلرنده اولان خاتم نبوت اولان خال شریفلرینی مردمك
دیدهٔ شهودك قیل دیو امر ایلدی وقتا که سفیر مرقوم کلوب حضرت رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمزی برنشز عالی یعنی برمرتفع محلده مبارك قدم شریفلری صوده وجانب یمین
ایملرنده علی رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه اولدیغی حالده رومال ایدر نبی ذیشان علیه
الصلاة والسلام سفیر قیصره تحول ایله کل مأمور اولدیغك شیئه یعنی خاتم نبوت اولان خاله نظر ایله
بیوردقلرنده سفیر مرقوم خاتم ایله خاله نظر واتمام سفارتله قیصر رومه عودت ایدوب مشاهداتنی
اخبار ایدنجه قیصر تفأل یعنی عرافت طریقیله البته شانی عالی وبنم تختم تحت قدمنده اوله
یعنی اولکامه مالك اولوب دست تصرفنده اولور دیوب غلبهٔ نبویه یه نشز مرتفعده اولملرندن

وحيـانه قدملرى صوده اولمقدن تفأل يعنى عرافت طريقيله استدلال ايتمشدر (مداينى ديمشكه
عبدالعزيز بن مروان اموى مصرده والى ايكن طاعون واقع اولوب ايامى ممتد ونار دهشتى مشتد
اولدقده عبدالعزيز مصردن فرار وصعيد ايچنده برقريه يه نزول ايدر واوخلالده شامده سرير
نشين اولان عبد الملك بن مروان اموى طرفندن برخصوص ايچون برمباشر كلور عبد العزيز
مباشره اسمك ندر ديو سؤال واودخى طالب بن مدرك در ديدكده والى عبدالعزيز ايواه فسطاطه
يعنى مصره رجوع وعودتمى ظن وكمان ايده مم ديوب كمان وكمان تطيرى هدف رسيدهٔ قدر
يعنى بولده فوت اولوب مصره رجوع ايده مدى (قلت) عبد العزيز چونكه موتدن خوف اوزره
ايدى بو اضطرابنده طالب ومدرك لفظلريكه استيجى و يتشيجى ديمكدر بونلردن اجله استدلال
ايلدى (غريبه) عبارهٔ مستطرفده اولان فقال للرسول ماسمك قال طالب بن مدرك فقال
اواه ماأظننى ارجع الى فسطاط فمات فى الطريق * كلامى ترجمهٔ معلومه ده (والى عبدالعزيز
اى واه ظن ايدرمكه مملكتك اولان فسطاسه واصل اوله مزسن دينجه واقعا سفير اثناى راهده وفات
ايدوب مملكتنه رجوع ايده مدى ديو ترجمه اولنمشدر طوغروسى تأسف اولنه جق برغفلتدر
حفظنا الله تعالى عن الغفلات فى كل الامور آمين انتهى (منقولدركه نائله بنت عمار الكلبى نام زن
معاويه نك رضى الله تعـالى عنه تحت نكاحنده ايمش حضرت معاويه اهل عرافه دن فاختة بنت
قرطه نام خاتونه وار نائله يه نظر عرافتله باق ديو امر ايلمش او دخى نائله يه بعد النظر زوجه كك
نائله اولديغى حسن صورى ومعنويتك مثلى نايابدر لكن كوبكى التنده برخال كوردم البتّه زوجنك
سرى نائله نك دائره سنه وضع اولنور ديدكده حضرت معاويه درحال نائله يى تطليق ايدر بعده
نائله يى حبيب بن مسلمه و بعده نعمان بن بشير تزوج ايليوب واقعا انلردن برى مقتول اولوب سرى
نائله نك دائره سنه وضع اولنمشدر (مروان بن محمد بركون ايوان ديوانده اوطوروب امور رؤيت ايدر ايكن
ايوانك جاملرندن برى ايريلوب شكافندن مروانك اومور ينه ظل شمس دوشدى او محلده برعراف
حاضر ايدى همان قالقوب كندى مروانك غلاملرندن ثوبان نام ذات ظريف عرافك بو حركتنده
برنكته وار در ديوب اردينه دوشدى وسؤال ايلدى عراف دخى * صدع الزجاج صدع السلطان
* ستذهب الشمس عن ملك مروان * بقوم من الترك او خراسان * وذلك عندى واضح البرهان يعنى
شيشه نك انشقاقى سلطنتك انشقاق واضمحلاليدر قريبا اندن آفتاب حكم يا تركدن يا خراساندن
برقوم وخاندانه كيدر زيرا انشقاق مذكور مدعامه بنم عندمده واضح البرهان يعنى مرتبهٔ بداهتده
بردليلدر ديدى وايكى آى بكمـدن مروانك مهر دولتى زوالنى بولدى (قلت) اشبو مروان
با لاده دخى مناسبتله ذكرى بكن آخر امويه اولان مرواندر انتهى (وينه مداينى حكايه ايلمشكه
حضرت على رضى الله تعالى عنه صفين وقعه سنده معقل بن يسارى اون بيك قدر عسكر ايله
رقه ده اقامت ايتمك اوزره ارسال ايلمشيدى معقل دخى حركت وخلال راهده حديبيه يه نزول ايدوب
بر قاچ كون ارام اثناسنـده مرحلهٔ مذكوره ده كورركه ايكى قوچ بربريله مناطحـه يعنى
طوقوشور ودوكوشورلر ايكن ايكى رجل كلوب هر برى بربنى آيروب كتورديلر اوردوسنده بولنان
شداد بن ابى ربيعة الخثعميكه زاجر وعراف ايدى معقله كلوب سز توجه ايلديككز محلدن غالب
ومغلوب اوليه رق عودت ورجعت ايدرسكز زيرا كورمديكز ميكه قوچلر بربرايله دوكوشوب
احدهما آخره غالب اولمدن آيرديلر ديدى (ينه بومطلبده حكايه اولنمشكه اسكندر بعض بلادى
ضبط ايدوب درونه داخل اولدقـده برخاتونى بزطقوركورر وخاتون اسكنـدرى كوردكده
اى ملك سكا طول وعرض صاحبى برملك اعطـا اولندى ديو تبشير ايدر بعدذا ينه اوخاتونه
دستكاهنده تصادفنده خاتون مرقومه سن ملك وسلطنتدن قريبا منعزل اولنورسن ديدكده

غضب ايدر وخاتون دخى غضب ايتمه كه نفوس بعض علامات ايله امورى قبل الوقوع مشاهده
ايدر زيرا مقدما كورديككده بن بزك طول وعرضنى تدبير ومقدارينى حساب وتقدير اوزره ايدم
اما بو دفعه بكا بزك طوقمسنى بتوروب قطعنه مباشرتم خلالنده مرور ايلدك ديدى و فى الواقع
خاتونك ديديكى كبى اولدى (قلت) بعض نسخهٔ مستطرفده مقدما خاتون مزبوره تصادف
ايدن اسكندر ايكنجى دفعه ده تصادف ايدن اولكاى مذكورك ملك اولى اولوب اسكندره مغلوب
اولان ملك آخر اولمق اوزره مسطوردر و بو نسخه ده جزالت دركاردر فتأمل (حكايه اولنمشدركه
سيف بن ذى يزن اولكاسى اولان يمنى ضبط واستيلا ايدن حبش ملكيكه اسمى مسروق بن
ابرهه در سيف مسروقى اولكاسندن اخراج قصد وملك فرس كسرادن استمداد ايدوب
كسرى طرفندن جيش كثير كوندرلدكده قوت كلمكله هجوم ايلدى ملك حبشه دخى يوز بيك
نفر مقدارى عسكر ايله سيف اوزره خروج ايلدى والحال كه ملك حبشـه نك ايكى چشمى
ميانه التون وخرده زنجير ايله صارقيدلمش علوكبى ضيادار بر قزل ياقوت اعلى اولوب برفيل جسيم
اوزرينه بنمش ايدى وسيفك اردوسنده زهير آدنده برزاجر وار ايدى ملك حبشه نك طورينى تأمل
ايدوب وسيفه كلوب صبر ايله ملك حبشه نك فعل وحالنه باقه لم ديو تبصر ايلدى وملك حبشه
او خلالده فيلندن اينوب دوه يه بعده دوه دن اينوب اته واندن دخى اينوب اشكه بندى واشكه
ركوبندن مقصودى سيفى استصغار وتحقير ايدى وقتا كه زاجر مرقوم ملك حبشه نك اعلادن
ادنايه انتقالندن زوالنى تفرس ايدوب سيفه هجوم ومقاتله قيل حبشه نك بوراده سلطنتى كتدى
زيرا كبير اندن اينوب صغير اشكه بندى ديدى وسيف دخى اوزرلرينه هجمه صالوب ومنهزم
ايدوب ملك حبشى قتل ايلدى (قلت) حبشه نك يمنى استيلالرى فى الجمله بالاده دخى بكمشيدى
وذكر اولنان ابى مره ايله مكنى سيف بن ذى يزن حميرى تبابعه تعبير اولنان ملك يمنك النجبسيدر
و يمن اقليمنه حبشه نك استيلاسى يتمش سنه يه وارمش وسيف دخى اجدادندن منتقل غمدان نام
محلده واقع قصر ودائره سنده تحت تبعيت ملك حبشه ده اوله رق حاليله مشغول اولوب مترصد
فرصت ايدى اولا بحرا قيصره واروب استمداد ايتدى مساعده كورمدكده كسراى عجم نوشيروانه
روانه اولدى نوشيروان رجاسنى قبول ايدوب بنم سنك بلاديكه احتياجم يوقدر فقط زندانده
قتل ايچون محبوس برازكسان واردر انلرى سنكله برابر كوندريرم ديدى وانلر سكز يوز اشخاص
ايدى برى قوسنى صلابتندن ناشى قورمق كيمسه نك النده كليان كمانكش وهرز بن اصبهد الديلمى
اولمغله انى سيفه ويرديكى عسكره رئيس ايلدى سيف عسكر كسرى ايله سكز قطعه سفينه يه
بنوب ساحل عدنه چيقدى لكن ايكى سفينه غرق اولمشيدى و بروجه محرر ماربيـان مسروق
ايله كه يمنه مالك اوله لى اوج ييل اولمشيدى قتال ومنهزم ايلدى مسروق وهرز الندن اوق ايله
اوروب قتل ايتمشدر سيف اقليم يمنه كالاول مالك ووهرز دخى كسرى جانبندن عامل يمن اولدى
وسيف فوتندنصكره يمنى وهرز ضبط ايدوب كسرانك تحت تصرفنده اولدى سيفـدنصكره
آل سبانك يمندن ملك وسلطنتى منقطع اولمشدر (اخبار دولده ذكر اولنان استمدادى واخذيمنى
سيف فوت اولدقدنصكره اوغلى معديكرب اجرا ايلديكى مسطوردر (وسيف مومى اليه
وصف ونعت نبى ذيشانى عليه الصلاة والسلام جدى عبدالمطلبه * انى لاجد فى الكتاب المكنون
فى العلم المخزون * بن علم غيب مخزونى حاوى كتاب مكنون سماويده بو ليجى بمكه * اذا ولد غلام
بتهامة * چان ارض تهامه ده برمولود توليد اولور * بين كتفيه شامة وكانت له الامانة * ايكى مبارك
كوركلرى وسطنده برخال لحمى اولوب وانك ايچون امانت كامله واردر يعنى من كل الوجوه امينيدر
* وهو ولد يموت ابوه وامه * واوذات پاك طوغدقدنصكره پدر ومادرى انتقال ايدر يعنى دركبى

يتيم اولور * ويكفله جده وعمه * وجدى بعده عمى بجرتز بيدلرينه الوب خدمتنى ضامن اولورلر
* والله باعثه جهارا * والله تعالى وتقدس انى آشكارا بعث ايدر يعنى نبوتى واضح البرهان
اولور * وجاعل له منا انصارا * وبزلردن اكا يارد مجيلر سوق ايدر * بخمد النيران * آتش شرك
ودين باطل مجوسى سيوند رر * ويعبد الرحمن * ورحمن اولان پروردكاره عبادت
ايدر ديو بيان ايدن ذاتدر خدا راضى باشدا انتهى (وينه حكايات عرافاتدندر بغداد ده چارسوده
كزوب سؤال ايدنلره ويرديكى جوابده اصابت ايدن برعراف وار ايدى بركيمسه برشخص محبوسدن
عجبا اطلاق اولنورمى ديو صوردقده اولور وخلعت دخى كيدر يلور ديدى نه ايله بيلدك ديدكده
سن سؤال ايلديككده يمين ويسار يمه باقدم وارقه سنه صوطو لوقربه المش بر رجل كوردم
ورجل مرقوم همان صويى بوشالدوب بوش قربه يى اوموزينه آلدى صويى محبوس ايله
وبوشا لتماسنى اطلاق واوموزينه وضعنى خلعتله تأويل ايتدم وتأويلى اوزره وقوعبولدى
(واما الفال) فقد روى ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم كان يحب الفال الصالح والاسم
الحسن وروى انه صلى الله تعالى عليه وسلم لما نزل المدينة على كلثوم دعا غلامين له يابشار
ياسالم فقال صلى الله تعالى عليه وسلم (لابى بكر سلمت لنا الدار) يعنى مرويدركه حضرت پيغمبر
آخر الزمان عليه الصلاة والسلام افنديمز فال خيرى ومعناسى كوزل اسمى سور يعنى حضورلرينه
يوز سوروب اسمنى سؤال ايلديكى ذاتك مثلا نامى حسن اولسه انكله تفأل بالخير بيوررلر ايدى
(مرويدركه مدينهٔ منوره يى انوار هجرتلريله تنوير وكلثوم جنابلرينك خانه سنه نزول شرفيله
مشار اليهك چشم افتخارينى قرير بيوردقلرنده كلثومك بشار وسالم آدلرنده ايكى غلامى اولمغله
اجراى واجبهٔ خدمت رسالتپناهيچون انلرى يابشار وياسالم ديو چاغردقده حضرت بركزيدهٔ
كائنات عليه وعلى آله واصحابه افضل الصلوات والتسليمات فيضياب معيت سعادتلرى اولان
ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنهه بزه بوراسى جاى سلامت اولدى ديو اسملرك بشارت
وسلامت معنالرندن تفأل بيورديلر (قلت) روضة الاحبابده محرر اولديغى اوزره رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم مدينهٔ منوره يى تشريفلرنده اولا مدينه نك قبله جانبنده كائن محله
يعنى قبايه مطيه لرينك عنانى عطف بيوروب بنى عمرو بن عوف قومندن صاحب المستطرفك
ذكرايلديكى كلثوم بن النهدك خانه سنه وبر روايتده سعد بن خيثمه نك منزلنه نزول بيورديلر
واشبو ايكى روايتى جمع نزول همايونلرى خانهٔ كلثومده اولوب سعدك خانه سنى خاكپاى
رسالتپناهيلرينه كلان زواره مجلس صحبتلرى بيورديلر ديمكله اولور ديمشدر انتهى (اصمعى
ديديكه ابن عونه فالك كيفيتندن سؤال ايلديكمده خسته ياسالم وصاحب امل وحاجت حين
سعيده ياواجد صوتلرينى ايشتمك ودخى بونلرك شبيهى شيلر ايله اولور ديدى (واما الطيرة)
فقد كان صلى الله تعالى عليه وسلم يحب الفال ويكره الطيرة (وقيل ذكرت الطيرة عند رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم فقال من عرضت له من هذه الطيرة شئ فليقل اللهم لاطير الا طيرك
ولاخير الا خيرك ولا اله غيرك ولا قوة الا بالله) يعنى رسول اكرم عليه الصلاة والسلام افنديمز فالى
سور وطيره يى كريه كورر وسومزلر ايدى (وبعض روايتدن مرويدركه حضور سعادت نبويده
طيره ذكر اولندقده نبى اكرم عليه الصلاة والسلام بركيمسه يه اشبو طيره دن بر وهم عارض
اولسه (اللهم لاطير الخ) دعاسنى اوقوسون يعنى اودعا ايله حفظ بارى تعالى يه التجا ايلسون
بيورديلر كه ذات طيره دن اوركولميوب متوكلا على الله تعالى كار مباحه شروع اولنمق لازم اولديغى
بياندر فتأمل انتهى (وعنه صلى الله عليه وسلم ليس منا من تطير ولا من تطيرله او تكهن او تكهن له
او تسحر او تسحر له (قلت) اشبو حديث شريف عمران بن حصيندن مرويا جامع صغيرده

مضبوطدر ومألى دخى الله تعالى اعلم بالذات تطير ايدن ياخود كندى ايچون تطير ايتديرو بالذات
كهانت ايدوب ياخود ايتديرن وياسحر ايدوب ياخود ايتديرن يعنى شونلرك هربرينى اجرا ايدن
بزدن دكل يعنى سنت وطريقمزدن خارجدر زيرا بونلر جاهليت فعليدر ديمكدر بوقسه
حقيقة ديندن اخراج دكلدر ديمشدر (قلت) مكر بيانى محرر اولديغى اوزره غيبه بنفسه
اطلاع اعتقاد ايده انتهى (وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما رفعه من اقتبس علما من النجوم
اقتبس شعبة من السحر (قلت) اشبو حديث شريف دخى جامع صغيرده مضبوطدر وآخرنده
دخى (زاد مازاد) جملهٔ مستأنفه سى واردر ومفادى دخى شراح بيانجه بركيمسه كه
نجومك تأثيرندن برعلم وقاعده تعلم ايده حرام اولان سحردن برقطعه تعلم ايتمش اولور وهر باركه
علم نجومدن برعلم ومسئله زياده اوله اومتعلمه كاهدن ساحرك كاهى مثلى زياده اولور ديمكدر
وبالطبع تأثيرينى اعتقاد كناه وكواكب مدبراتدر اعتقادى ايسه كفردر نجومدن اثم وكناه اولان
تأثيرينه دائر قاعده يى تعلمدر لكن تسييرات كواكبى تعلم اثم اولماديغندن باشقه اوقات صلوات
وامساكى بيلمك ايچون فرض كفايه ايدوكى بى ارتيابدر وعلى الخصوص حديث مذكورده
تعلمندن نهى اولنان علم نجومدن مراد علم تأثيرى اولديغنه ينه جامع مذكورده مسطور
(تعلموا علم النجوم ما ترشدون به فى ظلمات البر والبحر ثم انتهوا) حديث شريفى دلالت ايدركه
مألى علم نجوم يعنى تسييراتنى قره ودكز ظلماتنده يعنى كيجه انجامنى وكلجكنى بيلمك كه هركسه
سيما يولجيلره امور ضروريه دندر اكا استدلال مقدارينى بيلوب بو استدلاله الويره جك
قدردن زياده سى اولان قاعده لرينه نظرى ترك ايدك ديمكدر زيرا زياده سى منهى اولان كهانته
طيانور وتعلمى مأذون اولان علم تسييردر يوقسه تأثير دكلدر ديمكدر واكر مراد تسيير اولمسيدى
اشبو ايكى حديث بينلرنده منافات تحقق ايدر ايدى (شارح الجامع الصغير المولى المناوى شرح كبيرنده
بعض عارفيندن نقل ايله ديركه صنف حكما جلب نفع ودفع ضررى قصد وطلب ايلدكلرنده
تدبيرينى شئ مطلوبك طبع جهتيله مجانسيله ايتميوب بلكه رتبه سنك فوقنده اولوب عالم افلاك
رتبه سنده طبايع رتبه سندن عالى وطبايعه مستولى نسنه ايله تدبير ايدوب قصد ايتدكلرى شئ
طلسملر وعندلرنده كواكبه منسوب اولان روحانياتى استنزال كبى ظاهر ملكدن اعلى شيلر ايله
تدبير ايدرلر اشته اشبو عالم طبع اوزره روحانيونك فلكى وكوكبى اولان استيلاسى علم سيميا ايله مسمى
اولان علمدر وسحردن برنوعدر زيرا شرع شريفك تحقيق وتصديق ايتديكى برنسنه در
واشبو استيلا ذكر اسم حق ايله شروع اولنسه غسيان عندنده مشروبك اضمحلالى كبى مضمحل
اولوراشته خبر نبوى مذكور بومقوله علمه اشارت ايتمشدر (فتنبه) ومار البيان استخراج احكام آتيه ده
دخى قيود واردركه ثقاة فقهاء كرامدن تنوير الابصار صاحبى تمرتاشى مرحومك فتاواسنده بو بابده
يازديغى فتوى تصريحنجه بركيمسه رمال وياخود منجمه واروب حال غائب ياخود مريضدن
صوروب انلرك شويله بويله ديو استخراجلرينى اعتقاد جازم ايله اعتقاد ايدر ايسه كافر اولور
يوق ظنده قالور ايسه كافر اولماز كه خدانك عز شانه حرام قلديغى نسنه يى على وجه الظن
حلال ديمك كفر دكلدر خلاصه معتبرات كتب فقهيه دن صاحب الهدايه حضرتلرينك
مختارات النوازل نام كتابنك استحسانده بوخصوصلره دائر يازيلان مسائل نفيسه خدمة للاخوان
المؤمنين بالترجمه نقل اولندى (برساحركه اعمال سحر ايدوب نفسندن خلق وايجاد ادعا ايده
كافر اولوب مرتد اولديغيچون قتل اولنور (وبرساحركه ينه سحرى اجرا ايدوب لكن خلقنى
ادعا ايتميوب منكر اوله ضررناسى دفع ايچون سحرى ثابت وشرعا متحقق اولدقده توبه سى قبول
اولنور (وبرساحر تجربهٔ سحر ايدوب انكله اعتقاد ايتميه اكفار اولنماز (واشبو ساحرلردن

مراد فقهاء كرام دخى مسعوذ وطلسم صاحبى واسلامى اعتقاد ايدن كسانك غيريسى اولان
اشخاصدر (ودخى سحر نفسده امر كائن يعنى بحكمته تعالى سحرده تأثير واردر لكن خلقه شر
وضرر دن غيرى يه يرامز و برنسنه كه شره وسيله وسبب اوله مذمومدر (واما علم نجوم فى حد
ذاته حسن وغير مذمومدر زيرا علم مذكور ايكى قسم اولوب برى حسابيدر كه بوحقدر وانكله
كتاب الله ﴿ والشمس والقمر بحسبان ﴾ نص جليليله ناطقدر كه حسبان آفتاب وماهك
سير وحركتلرى حسابيدر ديو مفسردر وعلمده راسخ اولان ذوات عظام شمس وقمر وسائر نجومك
و افلاكك سير و حركت و علم مذكورده مبين اوضاع واشكالى ايله قضا وقدر الهى برله وقايع
وحوادث آتيه ومستقبله يه استدلال طبيبك نبض وسائر علاماتى ايله صحت ومرضه استدلالى كبى
جائزدر (اكر قضا وقدرى اعتقاد ايتمز ياخود علم غيبى نفسى ايچون ادعا ايدر ايسه كافردر (ودخى
علم نجومدن اوقات صلواتى وقبله يى بيلمكه كافى اولان مقدارى تعلمده بأس يوقدر ديديلر انتهى
(وعن ابى هريره رضى الله تعالى عنه رفعه من اتى كاهنا فصدقه بما يقول اواتى حائضا اواتى
امرأة فى دبرها فقد برئ مما انزل على محمد (قلت) اشبو حديث شريفى دخى جامع صغير مشتملدر
ومأل ومفادى شراح حديث بيانلرنجه بركيمسه كاهنه كلوب صورديغى امور آتيه وغيبيه ده
قولنه اينانسه وكاهنى تصديق ايتسه وحائضه يه كرك زوجه اولسون كرك سه اجنبيه حال حيضنده
اوكندن و ياخود مطلق مرئه يه وراسندن وارسه حضرت محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمزه من قبل الله تعالى انزال اولنان كتاب الله دن برى اولور ديمكدر لكن زوجهٔ منكوحه ايله
اجنبيه يه حال حيضلرنده جماع حرامدر اكر حلال اعتقاد ايدر ايسه كفردر بو صورتده كتاب اللهدن
بريدر ديمكدن مراد حلالدر اعتقادى اوزره كفر حقيقى ايله كافر اولور ديمكدر واما زوجه يه وراسندن
وارمقده حلال اعتقادى كفر اولميوب وحد دخى واجب اولميوب فقط تعزيرى واجب اولور
اكر كفر حقيقى اوليدى تجديد ايمان ايله دخى امر اولنوردى بو صورتده براءت مذكوره دن زجر
وتنفير مراددر خلاصه بر منوال مشروح حلال اعتقادى اولميه جك يرلرده براءتدن مقصود كفر
حقيقيدر والا منع وتنفيردر واما كاهنك غيبه اطلاعى دعواسنى تصديق ايتمك كفردر اكر تصديق
ايتميوب صدقنى ظن وكمان ايدر ايسه كفر حقيقى دكلدر كفر نعمتدر بو صورتده ينه براءت مذكوره
زجر وتنفير ديمك اولور (شرح كبير مناويدن محرر اولديغى وجهله امام نووئ شافعى كاهن ايله
عرافى فرقده كاهن حوادث مستقبله يى اخبار اوزره تعاهد ايله اسراره معرفت زعم ايدن وعراف
سرقت اولنان شيئى وضايع اولان شيئك مكانى وسائر بو مقوله امورى عرفان تعاطيسنده اولان
كيمسه دردېمشدر (و بعض كهنه دخى كندوسنه اخبارى جنى القا ايلديكنى زعم ايدر (و بعضيسى
دخى كندوسنه معنوى اعطا اولنمش فهم ايله وامارات ايله كه انلرله غيبى ادراك ادعا ايدر ايدى
(ابن حجر تعريف كاهنده ٭ كاهن امور مغيبه ده خبره تعاطى ايدن اولوب بونلر زمان جاهليتده
كثير ايديلر و پيوكلرى كندويه تابع اولان جنه اعتماد ايدر ايدى (و بعضيلرى كندويه سؤال امور
غيبيه ايدن كيمسه نك كلامندن موافقى اوزره استدلال اولنه جق اسباب مقدماتيله مغيبات
مسئوله يى بيلورم ادعاسنى ايدر واشبو شخص اخير عراف تسميه اولنوردېمشدر (وازهار
نام شرح جامع صغيرده زمان جاهليتده طبيبه دخى كاهن وكاه عراف دينور ايدى لكن اوبله
دكلدر يعنى اونسميه طبيبه اطلاق اولنماز زيرا فخر الانام عليه الصلاة والسلام علم طبى اثبات
وعلاجى مباح ايلديلر (وضميرى تعريف كاهنده كاهن بطون امهاتده اولان جنينك ذكر واثى
اولديغنى و بوجنينك وطننه دونوب ودغماسنى بيلور زعم ايدن شخصدر (وعراف كاهندن
اكرچه برنوع اولوب جندن اخذ ايتديكى واوكرنديكى دوا ايله واوضاع سائره ايله مرض علاجنه

مخصدر رديمشدر (و بعضيلرى كاهن نجوم ودخى اكاذيب جندن كتبه يازلمش اشيا ايله مستقبلده
اوله جق شيلردن خبر ويرن شخصدر كه بعثت نبويه على صاحبها افضل الصلاة والتحيه دن
اول سمايه صعود ايدوب ملائكهٔ كرامك احوال ناسه دائر اولان اقوالنى ايشيدوب برصدقه يوز
كذب قاته رق القا ايدرلر وكهنه اوسوزلرى كتبه يازمشلر ايدى وكتب مزبوره دخى وقت بعثته
قدر يد كهنه ده قالمش ايدى ديمشدر انتهى (قلت) صاحب المستطرف روح الله تعالى
روحه اشبو باب ستون بالاسنده تعداد ايلديكى مطالبدن فال وطيره يه دائر آثاردن ذكر اولنان
مقدار ايله اكتفا ايتمش ايسه ده بو فقير اللى طقوزنجى بابده كتب احاديثدن نقل ايله بو بابده
و مطلبده اولان آثارك توفيقنه وتعريفنه وانلره مناسب مباحثه دائر خيلى سطور درج ايتمش
وحمد الله تعالى ظاهرا تكثير سواد كورينور ايسه ده بحوله سبحانه اخوان مؤمنينه حسب الطاقه خدمت
نيتيله راه اطناب غير مخله كتمشدر مطالعه ايدن ذوات كرامدن خير ايله يادو سهو وخطاره تصادف
اولنور ايسه اصلاحله لطف مزداد بيورملرى متمنا و متضرع عدر انتهى (وانشد المبرد) لايعلم
المرأ ليلا مايصبحه ٭ الا كواذب مايجرى به الفال ٭ والفال والزجر والكهان كلهم ٭ مضللون
و دون الغيب اقفال ٭ اشبو قطعه شاعر مفلق مشهور مبردك فال و زجر و كهانت امارات
مقوله سندن اولوب يقينى موجب دكلدر مألنده برنظميدر ومفادى كشى كيجه يى صباحلدن
شيئى يعنى اخشامدن صباحه قدر امور غيبيهٔ آتيه دن استخراج واستعلامنه چالشديغى شيلرى
بيلمز الا ايله جكى فالك جريان ايلديكى مطلبده كذبلرى بيلور يعنى فال ايله امور مستقبله بيلنمز
عبث يره خوابى ترك ايلسون فال وعرافت وكهانت سراپا كشى يى ضلالته سائقلردر ابواب امور
غيبيه وآتيه ده كليدلر واردر يعنى غيبى حق تعالى بيلور ديمكدر (وقال لبيد) لعمرى ماتدرى
الطوارق بالحصى ٭ ولا زاجرات الطير ما الله صانعه ٭ اشبو بيت فاجليلى تريفده لبيد
حضرتلرينك نظمى اولوب سطور مندرجهٔ مذكورهٔ فقيرده دخى ذكرى كچمشدر ومألى عمريمك
خالقنه اند ايچرمكه يعنى محققدر كه اوفاق طاش وصوت وطيور ايله فال اچان ناقصات العقل حق
تعالانك ايجاد ايده جكى صنعتى يعنى امور مستقبله وقدرى نه بيلور ديمكدر (وقال آخر) انعلم انه
لاطير الا ٭ على متطير وهو الثبور ٭ بلى شئ يوافق بعض شئ ٭ احايينا و باطله كثير ٭ مألى
بيلمزميسن يعنى آشكاردر كه برنسنه دن تطير ايدنلر اكثريا هالك اولورلر يعنى تطيرينه اوغرار اى
بزم احبابمز هر نه قدر بعض شى بعض شيئه موافق اولور يعنى استخراج امور آتيه يه دائر فندن
قواعد يله ظهوراته براماره جك بولنورسه چوغى باطلدر يعنى اكثريا تخلف ايدر اكر دلائل قطعيه
اوليدى هپسى ظهور ايدر ايدى بو صورتده غيبى انجق حق تعالى بيلور وديلديكى قولنه بيلدير
وجمله شئونات پيوستهٔ رشتهٔ شيوهٔ قدر ردر ديمكدر (وعربك تطير ايتدكلرى شيلر كثير اولوب انلردن
برى دخى عاطوس نامنده اولان دابه در كه انى كريه كوروب تطير ايدرلر (و برى دخى عزيمتله
حركت مراد ايتدكلرنده غلس يعنى كيجه آخرنده واقع قراناق وقتى چيقوب اكر مرغان اشجار اوزره
يووه لرنده ايسه بوندن تطير ايدرلر واما طيور يووه لرندن قالقوب جانب يمينه اوچارلر ايسه بو جيلر
اول جهته وقوشلر صول طوتارلر ايسه اوسمته كيدرلر ايمش كه بو معنايى امرئ القيس اسب ستايشنده
اولان اشبو قولنده كوسترمشدر ٭ وقد اغتدى والطير فى وكناتها ٭ بمنجرد قيد الاوابد هيكل ٭
٭ مكر مفر مقبل مدبر معا ٭ كجلمود صخر حطه السيل من على ٭ وعربك تطير ايلدكلرى
اشيانك اعظمى غراب اولوب بونده اولان تطير مجربو ملرينه شاهدار انورسه اقوال كثيره لرى
واردر وغرابه زعملرنده فراق ايله حكم و قطع ايتديكيچون حاء مهمله ايله قاطع معناسنه اولان
حاتم تسميه ايدر ايمشلر وغرابك هر نه دكلو بصرى اصح ايسه ده جهت تطيرينه بناء اعور دخى

تسمیه ایدرلر ایمش و بو معناده بلغادن بری اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * اذاما غراب البین
صاح فقل له * ترفق رماك الله یاطیر بالبعد * لانت علی العشاق اقبح منظرا * و ابشع فی
الابصار من رؤیة اللحد * تصیح ببین ثم تعثر ماشیا * وتبرز فی ثوب من الحزن مسود * متی صیحت
صح البین وانقطع الرجا * كانك من یوم الفراق علی وعد * مآل قطعه ای دل اوقرعهٔ بین
بین و فرقت اولان قرغه صیحه ایتدیكی هنكامده اكا دیكه ای مرغ تطیر نشان باری
تعالی حضرتلری سنی بزدن تبعید ایلسون بعد وفرقت یارانده رفق ایله یعنی صیحه ایتمه زیرا سن
عشاقه اقبح منظرده مشاهد سن یعنی صیحه ك تجربه ده فراقه دلالت ایدر ولحد وقبری كورمكدن
زیاده بشیع وكریه سن فراقله صیحه ایدرسن بعده یورودیكك حالده سورچروزلت ایدرسن
وحزندن برسیاه ثوبده وجامه ده بروز ایدرسن یعنی هم فراقی سویلروهم دوزحزن وماتم اظهار
ایدرسن نه زمانكه صیحه ایدرسن فراق تحقق ایدر وامید كسیلور شویله كه كأن سن فراق كونی
خبر ویرمك اوزره مستعمل برطیرسن دیمك كیبدر (وعربك بعضیلری غرابك تطیرندن اعراض
ایدوب یعنی تطیر غراب یوقدر یاران مفارقت دمنده بندكلریچون دوه دن تطیر ایدرایمش
وبونده دخی بعض فصحا * زعموا بان مطیهم سبب النوی * فالمؤذیات بفرقة الاحباب *
بیتنی نظم ایتمشدركه مآلی بعض ذوات یارانك بنكلری بنوب استدیكمز واستدكلری یره یعنی وطنه
كلورده مواصلته سبب اولورلر زعمیله مطیه لری ثنا ایتمشلر ایسه ده انلر فرقت احبابه سبب اولملریله
برطاقم مطیهٔ موذیه در دیمكدر (قلت) مطیه لغتده مطلقا بنیلان حیوان ایسه ده بیت مذكورك
سباق وسیاقی اوله رق ناظمنك مرادی دوه اولدیغنه صاحب المستطرفك معنای تطیرده شاهد
اوله رق كتورمسی دلالت ایتدیكندن باشقه مطیهٔ عرب غالبا واكثریا دوه در انتهی * من
تطیرمن شئ وقع فیه * قولی مشهور دركه مآلی فنغی كیمسه كه برنسنه دن تطیر وتشأم ایده
ظن ایتدیكی برشره دوشر دیمكدر (قلت) بوصورتده برنسنه دن تشأم ایتمیوب جناب حقه
حسن ظن ایله توسل ایتمك خلوص دیانت وكاردرایتدر انتهی (سلسلهٔ عباسیه دن ابراهیم بن
مهدیدن محكیدر دیمشدركه هنكام صبفده بركیجه مأمونك لاب برادری محمدامین بن زبیده وار
عممه سویله بو كیجه فتورم وار در وكندینه مشتاقم شمدی كلسونلر دیو بربنی بكا كوندرمشیدی
بنده سراینه واردم سطح اوزری دوشنوب اوطورمش وحضورنده سلیمان بن جعفرایله ضعف
نامنده اولان جاریهٔ سازنده سی طورمش ایدی اوطوردیغمده جاریه یه بزم ایچون برفصل نغمانه
آغاز ایله زیرا عمك كلمسیله مسرور اولدم دیدی جاریه دخی همان * هم قتلوا كی یكونوا مكانه *
* كما فعلت یوما بكسری ما زبه * بنی هاشم كیف التوصل بیننا * وعند اخیه سیفه ونجائبه *
قطعه سیله آغازه ایلدی قطعه نك مآلی عجم شاهنه یعنی پرویزه داهیه لر یعنی اقاربی ایتدكلری
كبی بنم صدیقمی اعداسی قتل ایتدیلر كاشكی اعداصدیقمك برنده اوله لر یعنی اوله لر ایدی ای
بنی هاشم بوندنصكره بیمزده مواصلت نیجه اوله بیلوركه اول هاشمینك سیفی ایله بندیكی دوه
قرنداشی یانده یعنی قرنداشی انی قتل ومال وملكنی ضبط ایده جكدر دیمك اولمغله فی الحال غضبه
كلوب ای بلاسنی بوله جق ناقصة العقل اشبو كیجه ده اولان قصدك وكفتك ندر طور و بكا سرور
ویره جك نظم ایله تغنی ایتمك اوزره تارسازكی بوردیدكده جاریه * كلیب لعمری اكثر ناصرا *
وایسر حرما منك ضرج بالدم * بیتیله ترنم ایتدكده بونك دخی كلیب نامنده اولان كیمسه نك یار
یاردمجیلری وعسكری وحزم واحتیاطی دخی سندن چوق ایكن بنه قزل قان ایله بویاندی یعنی قتل
اولندی دیمك اولدیغندن بنه تشأم وغضب ایدوب بهی كدره اوغرایه جق بو كیجه اشبوچالمه
وچاغرمه ندر بوندن باشقه سیله چال دیجك جاریه * مازال یعدو علیهم ریب دهرهم *

* حتی تفانوا وریب الدهر عداء * ابكی فراقهم عینی فارقها * ان التفرق للمشتاق بكاء *
* قطعه سیله دمساز اولدقده كه مآل قطعه بنه فراق ومصیبت دهردن عبارت اولمغله محمدامین
كمال غضبله جاریه یی قوغیجق جاریه ای افندم خدایه قسم كه لسانمه بونلردن باشقه
ابیات جاریه اولیوب بلاشعور مجبور اوله رق اوقویه دوشدم ومحظوظ اولورسكز ظن ایدرایدم
دیو اعتذار وكیدرایكن امینك پدری هارون رشیدك طاب ثراهما سودیكی وكندینك تبرك ایدوب
كوزندن دور ایتمدیكی نجف كاسه یه اتكی ایلشوب منكسر اولدی وهمان امین بكا باقوب ای عم پدر
نظیرم بن بونلری آخر وقتمه اماره كمان ایدرم دیدكده بندخی ای امیرالمؤمنین بویله كمان ایتمك باری
تعالی وتقدس عمروسرور یكزی مزداد ایلسون دیو تسلیت ویردیكمك عقبنده جانب دجلهٔ
بغداددن برهاتف * قضی الامر الذی فیه تستفتیان * آیت جلیله سیله ندا ایده دوشدی
و بوندایی امین دخی ایشتمش اولمغله بكاشویله برندا ظهور ایلدی ایشتدكی دیدكده برای تسلیت
خاطرنولدی دیو تصمیم ایلدیكمده بیان ایلدی بن بو برتوهمدر دیمش ایسمده صوت مذكور
بلند اوله رق تكرر ایتدی بعده بكا ایله بكا ای عم وار خانه كه عودت ایله بوندنصكره سنكله
اجتماع محالدر دیدی و بندخی خانه مه كیدوب فی الواقع من بعد ملاقات ایده مدك انتهی
(قلت) بالآ لارده بالمناسبه ذكری بچمشدر كه امینك دادری مأمون ایله بینلرنده معركه واقع
اولمغله مأمون غلبه ایدوب امینك كاری تمام اولمشدر تجاوزالله تعالی عن سیئاتنا آمین (منقولدركه
ابوالشمقمق ایله مكنی اولان بلیغ امرای عربدن خالد بن یزید بن مزید موصل والیسی اولدقده
برابر كتمش ایدی موصله واصل اولوب قپوسندن كیرر ایكن پیش الاینده چكیلان لواسی
اول درب بابده مندق اولدقده یعنی صیر یغنك غالبا طوانلدن قائما كیره مبوب قرلدقده خالد
تطیر ایتمكله ابوالشمقمق ابلغ * ما كان مندق اللواء لریبة * تخشی ولا امر یكون مبدلا * لكن
هذا الرمح ضعف متنه * صغر الولایة فاستقل الموصلا * قطعهٔ غراسن انشا ایله تسلیت
و یرمشدر كه مآلی لألی تلألؤ ای لوانك درب بابده اندقاقیله قرلمسی سنك قورقه جغك وقوع
ادباره دائر برامر وحادثه ایچون اولمیوب لكن بو رانك والیلكی سنك ذات عالی درجاتكه نسبتله
صغیر اولدیغیچون لوانك طاقیلان اشبو رمحك سكا اضافتله قدری وكبری مضاعف وبالا اولدیغندن
موصل سنجاغنی آزنسه یوب و بكمیوب قرلمشدر دیمكدر (وقتاكه خالد قدردان بوقطعه دن
مسرور ومعناسی تسلیت فرمای خاطر اوله رق بادئ حضور اولدقده ابوالشمقمق مرحومه
اون بیك درهم سكهٔ سیمین دافعةالهم احسان وكرم ایلدیكدالآن بین الناس والمعامله اوتوز
بیك غروش قرارلرنده در رحم الله تعالی المحسن . والناظم وهو لایضیع اجر المحسنین (ومحكیدركه
عهد امویه ده والی مرخص عراق اولوب سفاكلكی كبی بلاغتی دخی مشهور آفاق اولان حجاج
ابن یوسف الثقفی قرنداشی محمدی یرینه قائمقام ایدوب امور عمومیهٔ ولایتدن طولایی برایش
ضمننده مقر عبد الملك اموی اولان دمشق الشامه كیدركن كوفه یه او غرایوب عادت عهد
وعصری اوزره عزیمتنی تبیین ایچون اهالیسنی جامعه جمع برله منبره چقدقده طوردیغی قدمه
فی الحال قیریلور موقعی بولنان تخته نك انكسارندن ناسك تطیر ایلدكلرینی حجاج تفرس ایله
همان جمله دن اول مآلی یوزلریكز قبیح اولوب هلاك وخسرانده اولك وغضب حق تعالی یه
وصول بولك دیمك اولان * شاهت الوجوه وتبت الایدی و بوئتم بغضب من الله * بد دعاسندن
صكره * ان انكسر عود جزوع ضعیف تحت قدم اسد شدید تفألتم بالشؤم وانی علی اعداءالله
لانكد من الغراب الابقع واشأم من یوم نحس مستمر فای - ركن اشد من الله تعالی اوماعلمتم ماانا علیه
من التوجه الی امیرالمؤمنین فقد ولیت علیكم اخی محمد بن یوسف وقد امرته ان یسیء الی محسنكم

وان لا يتجاوز عن مسيئكم وانا اعلم انكم تقولون بعدى لا احسن الله له الصحابة وانا معجل لكم
الجواب لا احسن الله عليكم الخلافة اقول قولى هذا واستغفر الله لى ولكم * كلام تهديد انجام
آخر نظام وتجبر ارتسامى ديدكدنصكره منبردن ايندى مفاد كلام مرقوم بودركه خرماد الندن
اولان اغاج وقدمه شيردلبرك يعنى بنم كبى والى مهينك پاى زيرنده قيرلدقده اوقبر يلشى
حقمده فال بد كمان ايتديكز لكن بكا اويله تطير تأثير ايتمز بلكه بن على التحقيق حق تعالانك
دشمنلرى اوزرينه القاى قهرده بر ركن اشدم واواعدايه اشعار وايراث نكد وكدرده شأمتله
معروف اولان الاجه قرغه دن اشدم ويوم نحس مستمردن زياده شومم يعنى سزه مسلط بر بلايم
سزبندن خوف ايدك بنم امير المؤمنين دركاهنه توجهده مقصودم نيدككنى بيلمزميسكز
يعنى حالكزى افاده ايله اوزريكزه بن شديد ايله كلورم اشته عودتمده قدر قرنداشم محمدى اوزريكزه
والى نصب ايتدم واكا محسنكزه اسائت ايتمك ومسيئكزى عفو ايتمامك اوزره امر ايلدم زيرا
بن بيلورمكه جمله كز كنديكمدنصكره بنم ايچون حق تعالى اكا مصاحبتى احسان ايلمسون ديو
انكسار ايدر وبغيه مائللرسكز بن سزه جوابده معجلم يعنى طرف امير المؤمنيندن سزه قريبا
جواب تهديد نصاب كتوريرم حق تعالى سزه خلافتى احسان ايلمسون اشته بوكلامى سزه
ديرم وحق سبحانه وتعالادن بنم وسزك ايچون طلب مغفرت ايدرم انتهى (قلت) يوم نحس
مستمر هود عليه السلامك مبعوث اولدقلرى عاد قومنك ريح بارد شديد ايله هلاك اولدقلرى آيك
صوك چهارشنبه سى دوشن كوندر (وصادك فتحيله صحابه اصحاب معناسنه اولديغى كبى صحبت
معناسنه دخى اولور وخطبهٔ حجاجده اولان صحابه صحبت معناسنه در بوصورتده ونفس الامرده
ذكر اولنان * لا احسن الله له الصحابه * فقره سنك محصولى حجاج ايله بردخى مصاحبتمز يعنى باعزلى
وياخوفى ايله ملاقاتمز ميسر اولمسون ديمك اولور وحجاجك دخى * لا احسن الله عليكم الخلافة *
فقره سيله چونكه عراق طاقمى هرنه قدر وفادار دكللرايسه ده اولاد كرام على المرتضى وفاطمة
الزهراء رضى الله تعالى عنهمايه مائللر وامويه دن روكردان اولدقلرندن خلافت اهل بيت كرام
هاشميهٔ مرتضويه ده اولمسنى طلب وادعا ايله امويه اوزرينه كاه كاه خروجدن خالى دكللر ايدى
بناء على ذلك خلافت سزده اولمسون ديو بد دعا ايلمش اولديغى معناسى ملاحظه اولندى
فعل ماضى يه * لا بارك الله تعالى عبارهٔ بليغهٔ مشهوره سنده اولديغى كبى لاى نافيه نك دخولى
وجهى بوقارولرده برمحلده قلم اسعد فقير ايله بيان اولنمشدر واشبو كلام حجاجده * يوم نحس مستمر
ايله * فاى ركن اخ * عباره سى ودخى * اخى محمد بن يوسف ايله * وقدامرته * بينلرنده اهل
صلاحك تفوهنى قطعا تجويز بيورمدقلرى بر در فقره وار در هر چند مستطرفده بازيله
دوشمش ايسه ده تأويللرى نهايتده تكلفلى اولوب ايهام قبحلرى اولديغندن * خذما صفا دع ما
كدر * بولندن طى ايله عدم ذكرى بلاغت عد اولنمشدر وغالبا حجاجك استغفارى دخى
طى اولنمسى تصويب اولنان فقره لر اولمق كركدر (اما ترجمهٔ معلومه ده حجاجك * وانا اعلم انكم
تقولون بعدى لا احسن الله له الصحابة وانا اعجل لكم الجواب لا احسن الله عليكم الخلافة اقول
قولى هذا واستغفر الله لى ولكم * عبارهٔ بلاغت وفصاحت اشارهسى (معلومدر كه بلده دن
چقديغمده انكسار ايدهرك الله تعالى حجاجه ومصاحبلرينه احسان وابلاك ايلمسون دعاسنى تكرار
ايدرسكز جوابنده تعجيل ايدوب امير المؤمنين حجاجى الله تعالى سزلرك اوزرينه احسان ايديجى
ايلمسون دعاسنه مداومت ايدهرم بوتقديرجه سزلر بكا ونفسكزه استغفاره مداومت ايليك
ديوب خطبه سنى تمام ايلمش ديو ترجمه اولنمشدر (قلت) هكذا فرد ى خذوا ما شئتموا *
منقولدركه ملوك فرسدن برى قصد صيد ايله سحرى صحرايه چيقار ابتداى امرده كوزى

براعوره يعنى يك چشم بركيمسه يه راست كلور وتشأم ايتمكله اواعورى ضرب ايتدرديكندن
صكره حبسيله امر ايدر وينه دونمبوب شكارينه كيدر وخيلى حيوان بقاليوب صفاى بال ايله
سراينه عودت واعور مرقومى بغير وجه معقول ضرب وحبس اولنمغله آجيوب قصد استحلال
وترضيه ايله احضار واعطاى اموال امريله عنايت ايدر اما اواعور بر مرد ظريف وروزكار
ديدهٔ درايت اليف اولمغله شفقت ومرحمت شاهانه يى روى ملكده كوروب وكرمندن دخى
مساعده يى جزم ايدوب * لا حاجة لى به ولكن ائذن لى فى الكلام * اى پادشاهم اومال اخص
آماللم دكل واكا احتياجم يوقدر لكن ذات همايونك ايله تكلم امنيه مدر رخصت بيورديو
استيذان وشاه عجم دخى اذن تكلم ايله احسان ايلدكده اعور سخنور * ايها الملك انك تلقيتنى
فضربتنى وحبستنى وتلقيتك فصدت وسلمت فاينا اشأم صباحا على صاحبه * اى ملك خاورزمين
ذاتكز بكا ملاقات بيوردقده بنى دوكوب وحبس ايلديكز وبن وجود شاهانه كزه ملاقات
ايتديكمده دلخواه ومقصوديكز اوزره صيد ايدوب سلامت وسرور ايله سراى دلكشاى والاكزه
عودت بيورديكز بويله على الصباح بربرينه ملاقاتده اشأم اولان قنغيمزدر انصافله بيان بيور
ديجك شاه مراحم دستكاه وملك دقايق وكمال اكتناه اشبو كلام لطافت التزام اعور ابلغدن
حظ ايله بسيار خنده واعورك عينى تكرار عطيهٔ كثيره ايله قرير وكرم وافر ايله اوفقيرى شرمنده
ايتمشدر (منقولدركه مشاهير عظمادن نور الدين محمود ايله قرنداشى همام الدين بر بيرام كونى
بنوب تفرج كنان صحرايه روان اولمشلر ايدى بربرلريله سرور اوزره صحبت خلالى محمود
جنابلرى اشبو روز فيروزك مثلنه قدر تعيش ايده جكمزى كمان ايدرميسن ديدكده همام الدين
سنه نه در وچوقدر عجبا اشبو ايچنده اولديغمز شهرك ختامنه دك بر حيات اوله بيلورميز ديه
دوشدى سبحان الله العظيم جناب حق عز وجل لطفى اوزره ازلده مقدر اولانى قضا بيوروب
برى آى بتمدن وديكرى يل توكنمدن وفات ايتمشلردر (قلت) فى الحقيقه هر كائنه مقتضاى
قضا وقدر اولديغنده اشتباه يوقدر لكن * كرسخن جان نبود مرده چرا خاموش است * نكته سنجه
نطقده بر سر الهى واردر وقضانك مبرم ايله معلقه منقسم اولديغى علم كلامده اكرچه مبيندر
لكن مقدرات الهيه دن كائنه قسمين مذكورندن قنغيسى اولديغى ارادهٔ بارى تعالى اولمادقجه
انسان بيله مديكندن قضاى معلقك نطقه پيوسته اولمسى دخى جائز اولمغله بوصورتده كار
عقل امور دنيويه واخرويه ده دائما دائرهٔ جماله دائر مقالى تفوه ايدوب جلاله راجع كلماتى
نه كندى ونه آخر حقنده ديمبوب مثلا دهليزدن اشاغى باشنى صارقتمش صبى يه اوغلم صارقمه
دوشمه سن ديوب دوشرسن ديمامك بولنده تبصر ايله تعيش ايتمك اولديغى بديدار وبو يول
حسن ظن بارى وتقدس مقتضياتندن ايدوكى آشكاردر (اما الفراسة) صاحب المستطرف
اشبو بابك بالاسنده ذكر ايده جكى فنوندن اوله رق تعداد ايلديكى مطلبك برى دخى فراست
اولمغله اول مطلبه دائر بعض اقوالى بروجه آتى مستقلا بيان ايدر (قلت) فراستى تعريف
وتقسيمده ونفعى بيانده مولانا طاشكبرى زاده مرحومك موضوعاتنده يازديغى تحقيقك
خلاصه سى بودركه اشبو فراست الوان واعضا واشكالك احوال وكيفيات ظاهره لرندن
بالاستدلال انلر ايله انسانك اخلاق وخويلرى بيلنور بر علمدر خلاصه خلق ظاهر ايله خلق
باطنه استدلالدر واشبو فن چونكه انسان مدنى بالطبع اولوب نافعى وضاررى بيلمكه
محتاج اولمغله باى وكدايه وزير وفقيره لازمليدر (وبو علمك شرفى واصلى
﴿ان فى ذلك لآيات للمتوسمين﴾ و ﴿تعرفهم بسيماهم﴾ نص جليللرندن ظاهر
و (اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله) و (كان قبلكم من الامم المحدثون وانه لو كان فى امتى لكان عمر)

حديث شريفلری لطفنه دليل باهردر (ودخی فراست ايكی قسم اولوب اولكيسی تجربه ايله حاصل
اولاندر كه حكمانك حكمت طبيعيه دن عد ايتدكلريدر (وايكنجيسی فراست شرعيه دركه
بو فراست شريفه نفسی بالجمله كوتو خويلردن پاك ايدوب اعمال حسنهٔ شرعيه ورياضت بدنيه
وقلبيه ايله تزيين ايتمك سببيله حاصل اولان نور عرفان و يقين واعتقاد صحيح دينلدن مستفاد
اولور و بو حال نور شهود معنوی خدا وفيض مكمل باری الوری عز شانه وتعالی مؤمنك قلب
وفؤادندن دور اولمديغی حالده انكله نظر حاصل اولوب ومعاينه وقوف توجه روشندلان ايله
اكتساب اولنه جق حال ومقامه موقوف اولان ذكری آتی حديث متشابه قدسينك اشارت
ايلديكی سر مرتبه سنه واردركه حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم افنديمزك اولكی
(اتقوا الخ) حديث شريفلری بو مرتبه يه وايكنجی (كان قبلكم الخ) حديث لطيفلری فراست
طبيعيه يه اشارتدر كه كافهٔ حيوان بجماددن عقل وقوت ناطقه ايله ممتاز اولان هر انسانك نفس
وروحی من قبل الله تعالی اول صفت اوزره مفطوره ومجبوله اوله رق خلق اولنمش ولكن اوم آت
فراست اكثر مزاج فاسده مصقلهٔ تربيه يه محتاج اولدقلری حالده ژنك تعلقات فانيه ايله بی جلا
بولنمشدر والحاصل فراست شرعيهٔ مذكوره مستور سراپردهٔ غيوب و بطون وكهف ضماير
وقلوبده مكنون اولان اموری درون مؤمنك بارادته سبحانه وتعالی ظاهر اولان انوار فيوضات
ربانيه ايله معاينه سيدر كه سابق الذكر (ينظر بنور الله) قول نبويسی ايله علی قائله الصلاة والسلام
معنای مذكور رده ثوبان رضی الله تعالی عنهدن مروی (احذروا دعوة المسلم وفراسته فانه
ينظر بنور الله) حديث صحت تحديثی بيان واظهار ايدر (و بعض مفسرين ﴿ اومن كان ميتا
فاحييناه ﴾ نص كريمنده اولان احيادن مقصود نور فراستدر ديمشدر ولهذا هر عبد احوال
وانفاسنه مراقب وصغائر وكبائر ذنوبدن مجتنب يعنی سالك راه حقيقت ومداوم سنت وعزيمت
اوله رق اخلاق رديه دن دور واخلاق سنيهٔ محمديه كسبيله آلودهٔ نور اوله وتصديق جنانی برله
امنت بالقدر خيره وشره من الله تعالی ديه وصكاری عاجز مخلوقه سبب تامدر زعميله عرض حاجات
ايله البته تسويه ايدر ديو اعتقاد وطرفة العين غيره يعنی ما سوای حق تعالايه وثوق واعتماد
ايتميه نور فراستی مانند پرتو آفتاب جهانتاب ساطع و باهر وهر نطقی صادق وهر قولی حقه ونفس
الامره مطابق اولوب صحت خبرده ايراد اولنان * وعند جهينة الخبر اليقين * مثل مشهور عرب
عرباسنه مظهر اولور انتهی ما نقله النقيب اسعد الفقير من الموضوعات مترجما ومشروحا وملخصا
(فقلت) حديث ثانیٔ مذكور جامع صغيرده عايشهٔ صديقه رضی الله تعالی عنهادن مرويا
(قد كان فيما مضی قبلكم من الامم محدثون فان يكن فی امتی منهم احد فانه عمر بن الخطاب)
عبارهٔ شريفه سنده مضبوطدر و بر روايتده (فان يكن فی امتی منهم) يرنده (وان يك فی امتی من
احد) وارد اولديغی ومحدثون تفعيل بابندن دال مشددهٔ مفتوحه ايله محدثك جمعی اولوب محدث
ملهم ياخود صادق الظن كه ملاء اعلادن مكاشفه والهام وجهيله كنديسنه معنی وعرفان
القا اولنان ذاتدن عبارت ايدوكنی وياخود امر صواب لساندن بلا قصد جريان و ياخود
ملائكهٔ كرام بلا نبوه كندی ايله تكلم ايدن ذاتدر كه بر رأی و بر ظنی ظن ايتدكده كأن قلبنه اول
نسنه عالم ملكوتدن تلقين وتحديث اولنوب واول نسنه وارستهٔ وسوسهٔ نسناس اوله رق الهام
اولنديغی ووجدانی كبی ظاهر اوله اشته مفعول صيغه سيله محدث بو مرتبه لرده اولان ذوات
پاكيزه صفات اولديغی محقق مناوی ذكر ايتمشدر (مآل الحديث ومفاده امم ماضيه ايچره
محدثون وملهمون وارايدی امتمدن اشبو حال وشانده بر احد وار ايسه اول ذات عمر بن الخطابدر يعنی
عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه محدثون امت مرحومه دندر ديمك اولديغی مشوق اقلام شراحدر

بروجه اشارت طاشكپريلی زاده مرحوم موضوعاتنده * حتی يكون الله سبحانه وتعالی بصره
الذی يبصر به وسمعه الذی يسمع به ان الله لا يخفی عليه شیء فی الارض ولا فی السماء) ديو تلميح
والماع ايلديكی حديث جليل قدسيكه (لا يزال العبد يتقرب الی بالنوافل حتی احبه فاذا احببته
كنت سمعه الذی يسمع به و بصره الذی يبصر به و يده الذی يبطش بها) كلام مقدسيدر بونده معانی
واسراری ابو الفضل السعودی خدمتلری امام ابو البقا حضرتلرينك تحجيل من حرف الانجيل
نام كتاب جليلندن مأخوذ اثر معتبرنده و سائر كبار مشايخ صوفيه حضراتی تأليفلرنده وسيما
حجة الاسلام غزالی قدس سره كوزل بيان ايدرلر تفصيلنه اطلاع مراد ايدن ذوات آثارمذكوره يه
وعلی الخصوص موضوعات العلوم مذكورك ترجمه سی مفتاح السعاده يه مراجعت بيوره لر
وترجمهٔ مسطوره مصنفك نجلی عصر احمد خان طاب ثراه حضرتلرينك صدور علماسندن كمال
الدين افندی مرحومك اثر نفيسيدر (قلت) شهود حضرت حق بهر برهان * باشقه زباندر
يوری بول ترجمان * وفقنجه دهان مقاله صغماز وسوز ايله بيان اولنماز زبان حال ايله مرشد
كاملك دائرهٔ درس معنویٔ تسليكنده تعلم اولنه جق بر عرفان وادراك وحقايقدن بر حقيقت
تابناكدر اللهم يسر لنا بجاه حبيبك المصطفی ورسولك المجتبی عليه وعلی سائر الانبياء والمرسلين
وعلی آل كل واصحابهم اجمعين والحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين هم اهل اليقين (وحكمت
طبيعيه فروعندن اولان نوع فراست فننده مستقلا ابن سينا وسائر حكماء متقدمين ومتأخرينك
رساله لری واردر خصوصا اعلامدن محمد بن ابی طالب الدمشقينك اشكال والوان بدن واعضا
وخطوط انف وكف ومقدار اصابع وساعد ايله اخلاق وتفأل وتشأم واعماره استدلال اولنور
بر رسالهٔ مؤخره سی اولوب انده ادلهٔ نقليهٔ مذكوره بی سرد دنصكره جهت عقليه سنده دخی
دلائل مقبوله ايراد ايلمشدر فليراجع انتهی (صاحب المستطرفك دخی فراستك اصلی اولديغنه
استدلالده زيب روی بيان قيلديغی ﴿ ان فی ذلك لآيات للمتوسمين ﴾ نص جليلكه سورهٔ شريفهٔ
لوط عليه السلامك قصهٔ جليله سی خلالنده واقعدر بيضاوی حضرتلری (للمتوسمين)
لفظ شريفنی * للمتفكرين المتفرسين الذين يتثبتون فی نظرهم حتی عرفوا حقيقة الشیء بسمته *
يعنی اشبو عذاب قوم مرقومده شيئك حقيقتنی بعنايه الله سبحانه علامتيله نظرلرنده تثبت
ودقت ايده رك عارف وواقف اولان اصحاب تفكر وتفرسه علامتلر حاصلدر ديو تفسير ايتمشدر
(قال رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله (قلت)
فراست فانك فتحيله اولوب كسری دخی جائزدر وصاحب المستطرفك دخی ذكر ايلديكی
اشبو حديث جامع صغيرده ابو سعيد الخدری رضی الله تعالی عنهدن مرويا مضبوط اولوب
(بنور الله) دنصكره (عز وجل) ثنای شريفی دخی مندرجدر ومحقق مناوی شرح صغيرنده مآلی
بياننده مؤمنك قلبنه اشراق ايدن سواطع انوار سببيله ضمائرده اولان سرائره اطلاع ووقوفندن
صاقنك يعنی اعتنا واعتماد ايدك كه او سواطع ايله باب حقايق اكا فتح اولنمشدر و پرتو نور حق
عز وجل ايله باعين قلب كورر وآگاه اولور ديمشدر انتهی * ما اضمر احد شيئا الا ظهر فی فلتات
لسانه وصفحات وجهه * كلمات عليهٔ جناب كرار ندر رضی الله تعالی عنه كرم الرب تعالی وجهه
مآلی بر كيمسه قلبنده بر نسنه يی صاقلمز وگزلمز الا انك لسانی فلته لرندن يعنی بالارتجال وناگاه
و بلا تأمل جريان وظهور ايدن كلاملرنده ورويی لوحه لرنده هر آينه والبته ظاهر اولور
يعنی سوزك و يوزك تعبيرات وتغييراتی احوالندن بالفراسه استدلال اولنور ديمكدر كه خلاصه سی
حواس ودخی احوال ظاهرهٔ بشره وجوارح و بدن حواس باطنه واخلاق كامنه يه علامت
اولور واهل دقت اشبو ظاهردن باطنی طانور ديمكدر (منقولدر كه علی المرتضی ابن عباس

رضی الله تعالی عنهما ایله طرفینی مباح اولان برخصوصده مشورت ایدوب ابن عباسك رضی الله
تعالی عنه شونی بو یله اجرا اکز اولادر دیوب برطرفی مرجح وجانب آخری مرجوح طوتمش ایدی
لکن علی المرتضی رضی الله تعالی عنه رأی ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایله عامل اولمیوب
صورت ندامت ظاهر اولدقده * رحم الله ابن عباس کانما ینظر الی الغیب من ستر رقیق * یعنی
حق تعالی ابن عباسه رحمت ایلسونکه کویا جانب غیبه ستر رفیق یعنی انجه پرده وراسندن نظر
ایدر دیو فراستنی تحسین وحقنده دعاء بالخیر بیورمشدر که ایشان میاننده دخی فراست مسلمه
اولدیغنه اشارتدر (ابو سعید خراز قدس سره حکایه قیلمشدر که بیت مکرم خدای اکبرده برفقیره
راست کلدم اوزرنده ستر عورت مغلظه ایده جك لباس مقدارندن زیاده ثوب اولمیوب یعنی
عریان ایدی نفسم اندن بو حالته بناء اعراض ایتدی فقیر مشار الیه فی الحال بنم بو اعراض
بالمدن آکاه اولوب وتفرس ایدوب ﴿ واعلموا ان الله یعلم ما فی انفسکم فاحذروه ﴾ مکرمه سنی
تلاوت ایلدی بندخی اوفقیر روشن ضمیره نفسمك ایتدیکی تعیب واعتراض سبئه سنه ندامتله
بنه قلبا استغفار ایلدیکمده بو حال باطنمی دخی تفرس ایدوب ﴿ وهو الذی یقبل التوبة عن
عباده ﴾ آیت کریمه سنی اوقودی دیدی (قلت) اشبو کشف ضمیر فقیر فراست طبیعیه نك
فوقنده اولان کرامت اولمق دخی محتملدر فتأمل (صاحب المستطرف امام شافعی وامام محمد
حضراتنك ذات نجارده اولان سالف الذکر تفرسلرینی بوراده دخی ذکر ایتمشدر (محکیدرکه
حفاظ قرآن کریمدن برکیمسه علمادن برذات شریف راوی حکایه حاضر بالمجلس
ایکن بر مسئله سؤالنه کلور واوذات شریف اوکیمسه یه اوتورسکا جوابنی ویره یم لکن
سنك سوزکدن نعوذ بالله تعالی شرك شمه ایده یورم دیمش ایدی بعد زمان سائل مرقوم یوله
چقوب و برمشرك بلده سنه واروب العیاذ بالله تعالی دین اسلامی ترك ایلمش وراوی حکایه
دخی بر یره کیدرکن یولی بلدهٔ مزبوره یه اوغرایوب شخص مرسومی خسته اوله رق بردکان
پیکه سندن النده بر یلپازه اولوب انکله تسکین تاب مرض ایدر اولدیغی حالده کوروب یاننه
وارر وسلام ویرر و بعد المصاحبه شرکنه واقف اولوب قرآن کریم حفظکده باقیمدر دیو
صوردقده انجق استعیذ بالله ﴿ ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین ﴾ آیت واحده سندن
ماعداسی صحیفهٔ حفظندن سلندیکنی خبر و بردکده هرنه قدر راوی اسلامه عودتنه وآخرتی
سلامته ترغیب ایلدم ایسه ده حقه رجوع ایتمامکله حالنه بکا ایله علی حاله ترك ایله یوله کتدم
دیمشدر (قلت) اکثر آثار کبار علما وعرفاده خصوصا وفیات ابن خلکان وحیاة الحیوان دمیریده
محرر اولدیغی اوزره صاحب المستطرف اشبو حکایهٔ کرامت نما وعبرت احتوا ده اهل عرفاندن
برذات دیو یازدقلری کبار مشایخ سلسلهٔ صدیقیه یعنی طریقت علیهٔ نقشبندیه دن سرحلقهٔ
خواجکان عبد الخالق الغجدوانی قدس سره نك مرشد کاملی صاحب المقامات والکرامات
و جامع الاحوال الباهرات یوسف بن ایوب بن زهرة الهمدانی قدس سره در و شخص ضال
مرسوم دخی قاریٔ قرآن وتلاوتی کوزل فقیه دیمکله مشتهر ابن السقادرکه شیخ مشار
الیهه منکر اولدیغی حالده الزام قصدیله واروب مشار الیه دخی بر وجه محرر اخطارا توبیخ
وانذار مذکوری طریقهٔ کشف ایله اجرا بیورمشلر (دمیری حکایهٔ مذکوره یی ذکردنصکره
نعوذ بالله تعالی من سخطه وخذلانه دیو استعاذه دعاسنی تمهید ایله دیر که ای برادر دین صاقن
مشایخ عارفین وعلماء عاملین ومؤمنین صالحینه طعن ایتمه زیرا تعصبا ترك اعتقاد ایدنلر اشته
نه کیفیتله هلاك اولدی وخذلان بولدی نسأل الله السلامة (وامام العارفین وعلامة العلماء العاملین
رئیس الصدیقین فی وقته الشیخ محیی الدین عبد القادر الکیلانی قدس سره نك ماجرای استرشادلری

قصهٔ مشهوره سنه نظر قیل که مکهٔ مکرمه ده کائن غوث وقتك زیارتنه اوچ رفیق ایله
عزیمت ایدوب وبن قدم زیارت وتبرك اوزره کیدرم دیوب انجاملرنده * قدمی هذه
علی رقبة کل ولی الله * سرینه وتوفیقنه مظهر اولدی ورفیقنك بری دنیای بی وفایی طلب
ایتمکله متحمل اولوب ترك خدمت ولی ایلدی وآخری دخی انکار ورطه سنه دوشمکله نعوذ بالله
ابن سقا کبی کفر وضلالت مطموره سنه دوشدی نسأل الله التوفیق والهدایة والامانة علی
الایمان به وبرسوله والاعتقاد الحسن فی اولیائه واصفیائه بمحمد وآله انتهی (محکیدرکه
عهد اولده بنی سلیم عنقاسی اولادندن احرز یعنی برنسنه یی اورانلیوب تقدیرده ماهر حسن
ابن السقا نام برکیمسه وارایدیکه سفینه نك یوکنی ومثلا حنطه ولحم وبیضه کبی کیله وترازو
وتعداد ایله مقداری بیلنور مکیلات وموزونات ومعدوداتك مقدار وعددینی وانار میوه سنك دانه لری
کیتندن خبر ویرر وخطا ایتمز واشبو انارك حبه لری شوقدردیوب دالك عدد اوراقی برنظرده شودر
دیو تعیین ایدر ایدی باقوب واوچوب وطارتوب وصایدقلرنده دیدیکی کبی چیقوب خطا ایتمز ایدی
(اهل تجربه وفراست کلامندندرکه برکیمسه نك صباح وقتی خانه سندن ﴿ ماعند الله خیر
وابقی ﴾ آیت مکرمه سنی تلاوتله چیقدیغنی کورر ایسك بیلکه اوکیمسه نك قومشوسنده اخشام
ولیمه واقع اولمشیکن دعوت اولنمامشدر وبراز کسانك محکمه دن ﴿ وماشهدنا الا بما علمنا ﴾
قول کریمنی قرائتله خروجلرینی کورر ایسك بیلکه انلرك شهادتلری طوتلمامشدر ومتأهله زفافنك
ایرته سی کونی کیفك نیجه در دیو خوشنودلغندن سؤال اولندقده * الصلاح خیر من کل شیء *
دیو جواب ویررسه بیلکه قاریسی قبیحة المنظر ایمش * واذا رأیت انسانا یمشی ویلتفت فاعلم انه یرید
ان یحدث * یعنی برکیمسه یی یولده صاغ وصولنه واردینه اوصره یه بوصره یه صفحه صفحه باقه رق
یورر کورر ایسك بیلکه مرادی حدث ایتمکدر (ترجمهٔ معلومه ده اشبو * اذا رأیت الخ * عباره سی
برآدم یوردکن برطرفه نظر ایلدکده کلام سویلیه جکی معلوم اولور دیو ترجمه اولنمش ومصنفی
هرنه قدر جزالت یوغیسه ده حدث فعلنی کتاب المنیه رحله زیب ایکن تفعیلدن صانمش
فتدبر انتهی وبرکیمسه یی ضابط قپوسندن ﴿ ید الله فوق ایدیهم ﴾ نظم جلیلنی قرائتله
چیقار کورر ایسك بیلکه طوقاتله تعزیر اولنمشدر (صاحب المستطرف اشکال واعضادن قیافت
فنجه دلالت ایدر شیلردن بعضیسنی ذکر ایدوب دیرکه * عین المرء عنوان قلبه * دینور دیمشدرکه
معناسی کشینك کوزی قلبنك عنوانیدر دیمکدرکه مفادی انسانك وصف وحال چشمندن
اخلاق ومقاصد ونیاتی استدلال اولنور دیمکدر (والنك قالنلغی ابلهلکه واینجلکی قلت عقله
وکوچکلکی لطافت حرکته وقاشك کوز اوزره دوشمسی حسده ورشکه وحجمده متوسط کوز
فطنت وحسن خلقه ومروته وکوزك تحدیقی یعنی برنسنه یه زیاده طالوب باقسی حمقه (وکوزك طرفی
کثیر اولمق یعنی قیاقلرینی تیز تیز آچوب قپامق طبشه یعنی خفت مزاجه (وقولاق اوزره
قیل چوق اولمق کوزل ایشتمکه یعنی قوت سامعه نك زیاده لکنه وصارقق بیوك قولاق حمق
وهذیانه دلالت ایدر دیمشلردر (قلت) تفصیلی بالاده مذکور رساله لردن تحری اولنه ﴿ واما
النوم والسهر وماجاء بهما ﴾ یعنی اشبو مطلب بالای متونده اشارت اولنان نومه دائر وسهر
یعنی کیجه اویومیه متدائر اخبار واشعاردر ابن عباس رضی الله تعالی عنهما (اشراف امتی
حملة القرآن واصحاب اللیل) حدیث شرافت تحدیثنی فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلمدن
روایت ایلمشدرکه (قلت) مآل بشارت اشتمالی شارح الجامع الصغیر مناوی مرحوم امت
اجابت پیغمبر آخر الزمانك صلی الله تعالی علیه وسلم اشرفلری قرآن کریمك تلاوتنه مداوم
واحکامیله عامل حفاظ قرآن واصحاب قیام اللیل یعنی کیجه یی تهجد وامثالنی کبی فضائل

اعمال ایله احیا ایدنلردر و بوصورتده قرآنی حفظ و قرائتله کیجه عبادته قیام ایدنلر اشراف
وبالکز فضیلتین مذکور تینک بریله آکتفاایدن شرافده جمع ایدنلرك دونده اولور یعنی شریف
وعزیز اولسه دخی جمع ایدنلرك شرافتی مقداری اولمازدیو بیان ایلمشدر (مر و پدرکه والدهٔ
محترمهٔ سلیمان نبی علیه السلام او نبی ذی شانه شفقة مقام نصحده دوامنی قصد ایله * یابنی
لاتکثر النوم فان صاحب النوم یجئ یوم القیمة مفلسا * یعنی ای اوغلم اویقویی چوغالتمه که انی چوغالدنلر
روز قیامتده ثوابسز کلور همان کیجه وقتی دخی فضائل اعمال ایله مشغول اول دیمشدر (قلت)
او نبی مکرمه اولان اشبو نصحدن مادر معظمه لرینک مقصودی دوام قلت نوملریدر فتأمل
جناب زمعة بن صالح لیالی طویله ده دخی سراپا صلات وعبادتله مشغول اولوب وقت سحر
کلدکده اولاد وعیالنی * یاایها الرکب المعرسونا * اکل هذا اللیل ترقدونا * رجزی نداسیله
جامهٔ خوابلرندن قالدرر ایدی انلردخی شوق درون و بکای نیاز ودعای افزون ایله صبحراشوب
وبالسرعه وضولرینی آلوب جمله سی عبادته مشغول اولورلر ایدی و بوحال فیض مآل ایله
صباحلدقلرنده اوصالح بن صالح تبشیرا وتحسینا * عندالصباح یحمد القوم السری * ضرب
مثلی ایله ندا ایدر ایدی و بوابیات دخی اوعابدك قولیدر * ایها الراقدکم ترقد * قم یاحبیبی قددنا
الموعد * وخذ من اللیل وساعاته * حظا اذا ماهجع الراقد * من نام حتی ینقضی لیله * لم یبلغ المنزل
او یجهد * قل لذوی الالباب اهل التقی * قنطرة الحشر لکم موعد * مآل ابیات ای خواب آلود
نیجه یه دك او یورسن آنم دوستم قالق که موعود اولان هنکام یعنی زمان فنا ورحلت تحقیق یاقلشدی
همان قالق و کیجه نك ساعتلرندن غافللر خواب غفلته طالدقده سن عاقلانه طاورانوب برحصه آل
یعنی عبادتله زخر آخرت تدارکنه باق کیجه تمامنه دك اویویانلر وسعی وجهد ایتمیلر منزل ومطلبنه
واصل اوله مزای دوست مشفقم سن بیدار وعبادتله مشغول اولدیغك کبی سائر تقوایه مائل اولان
ذوی العقول دوستلریکی عبادته دلالت یابنده حشر جسری سزه موعددراندن لامحاله بچرسز
یعنی حشر واردر انده اعمالکزدن مسؤل اولور سکز دنیاده کاریکز خیر ایسه خیر ونعیم ایله
دکل ایسه جحیم وعقاب ایله جزالریکزی کوررسکز همان فرصت الده ایکن خیره چالشك دیو
نصح برله مسارعت خیر ایله دیمکدر (قلت) ضرب مثل منظوم مذکورك مآلی کیجه هنکامی سیر
وحرکت ایدن یولجیلر صباحلین محل مقصدینه واصل وراحت حاصل اولدقده مشقت سیر
شبی اونودوب مدح اولنورلر دیمکدر امل وراحت امیدی ایله ابتداء مشقتی تحمل ایدن کیمسه
حقنده ایراد اولنور وقائل اولی یعنی ناظمی امثال میدانیده حکایه سبیله محرر اولدیغی اوزره
خالدبن ولیددرکه اوج بیتده اولان قطعه سنك بشنجی مصراعیدر وآخری دخی * وینجلی عنهم
غیابات الکری * مصراعیدر انتهی (ورجز مذکورده اولان رکب رانك فتحی وکافك سکونی ایله
دوه اوزره یوله کیدن اون نفر ودخی زیاده اولان کیمسه لردر (وتعریس تکریم وزننده یولجیلرك
بتون کیجه یوریوب آخر لیلده استراحت ایچون قونوب بعده ینه یوریمك معناسنه در مفهوم
ومقصود رجز دخی ای تعریس ایله متصف اولان یولجیلر یعنی مسافهٔ عمری قطعله آخرته
واریجی انسان اخشامدن تا بصبح یاتوب یول آلمامکز یعنی سراپا تمتعات زائله یه طالمکز سزه
مناسب دکلدر بلکه سزك شانکز تعریس ایدوب یعنی امور ضروریه مقداری ایله اکتفا برله یولکزه
روان اولمقدر یعنی عبادت حقه دوامدر دیمکدر (ضحی هنکامی اویومق رایحهٔ فمی تغییر یعنی
آغزده بد بوی وعلت فلج ایراث ایدر دیمشلر در ضحی ارتفاع نهار فویقنده یعنی پك قربنده
اولان وقتدرکه قبا قوشلق دیدکلریدر و بومعنالرده اشبو قطعه بی اهل تجربه انشاد ایدیلر
* الاان نومات الضحی تورث الفتی * خبالا ونومات العصر جنون * الاان بین الظهر والعصر نومة

* لها عند ارباب العقول فنون * مآلی آکاه اولك که ضحی اویقوری العیاذ بالله تعالی فلج
و بعد العصر اویقو جنون ودیوانکی ایراث ایدوب لکن ظهر ایله عصر مابینه سنده اولان
اویقو ایچون ارباب عقولك تجربه لری عندنده فنون فوائد بدیعه واردر یعنی حاصلدر دیمکدر
(قلت) شعر مذکور قدمای عرب عربادن ذوالرمه نك اولدیغی اساس البلاغه ده محرر
وکوریلان نسخه ده انجق بیت اولی مسطوردر لکن * نام نومة طیبة وهو ینام نومة الضحی * عباره سی
دخی ینه اساسده مقیددر فتدبر انتهی (نبی ذی شان صلی الله تعالی علیه و سلمك عمزاری عباس
ابن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه ضحی وقتنده اوغلنك یاننه کلوب اویقوده
بولدقده ایاقلریله توبیخا یاصوب * قم لا انام الله عینیك اتنام فی ساعة یقسم الله فیها الرزق بین
عباده اوماسمعت ماقالت العرب انها الکسلة مهزلة منسئة للحاجة * یعنی قالق الله تعالانك قوللری
بیننده رزقلرینی تقسیم ایلدیکی وقتده اویورمیسن عربك دیدکلری قولی ایشتمدکمیکه انلر
نومهٔ ضحایی ذمده حاجت واملی اغرلشدرمق وهیچه چیقارمق واونوتدرمق صفاتیله متصفدر
دیرلردیدی (لاانام الخ کوز یکه اویقو کیرمسون مآلنده مقام توبیخده دینیلان کلاملردندر واشبو
قول عرب دخی کلام عربی عین حکمت اولدیغنه بردلیل عظیمدر (ویقال کسله الشبع والشبع مکسلة
من اساس البلاغة ترجمهٔ معلومه ده (انها مکسلة الخ قولی وطائفهٔ عرب وقت مزبورده نائمات
اولان نسوانلرینه ای کسلان صاحبه لری وحاجات ومقصودلرینی یتورنلر دیه رك توبیخلرینی
اشتدکی دیه رك تعزیر وعتاب ایلمش دیو تحریر مترجمدر فلیحفظ (وفصحا هنکام ضحاده اولان
خوابه (نومة الخرق) وقیلوله یه یعنی اویله وقتنده کی اویقویه (نومة الخلق) و بعد العصر
اولان خوابه (نومة الحمق) دیدیلر وقیلوله جواز کردهٔ پیغمبری صلی الله تعالی علیه و سلم اولدیغنی
استدلالده صاحب المستطرف (اقیلوا فان الشیطان لایقیل) اثرینی یازمشدرونومهٔ حمقی دخی
اوهنکامده انجق سرخوش ومجنون اویوردیو تزییف ایتمشدر (خرق خانك فتحی ورانك سکونیله برتمق
معناسنه در (طاوس حضرتلری لان یختلف السیاط ظهری احب الی من ان انام یوم الجمعة والامام
یخطب * یعنی جمعه کونی امام خطبه خوان ایکن اویومقلغمدن ظهرم اوزره ضرب قامچیلرینك
چوغالمسی بکا زیاده سوکیلیدر دیمشدر (نوم عبود) ضرب مثلدر وسببی بویله درکه عبود چوق
اویور برعبد اسود ایمش حتی برهفته مدت ایچنده اویودیغی مرویدر وعلی قول اول اسود
اهل وعیالنه بن تماوت ایده یم یعنی اولوکبی اوله یم مونایه اولان ندبه وواویلا وفریاد کبی بکا ندبه
ایدیکز تاکه ندبه نه کیفیتله اولور بیله یم دیوب اوزانور یاتور وندبه دخی ایدرلر برده کوررلرکه
حقیقة فوت اولمش بناء علیه اویقوسی ضرب مثل اولوب کران خواب حقلرنده ایراد اولندی
﴿واماالرؤیا﴾ اشبو مطلب بالای باب مزبوره ده مذکور رؤیایه دائر آثار واقوالدر صاحب
المستطرف دیرکه رؤیانی تعریفده براز اقوال واردر دیدیلرکه نوم دیمك جکرده بخارك اجتماعندن
حاصل اولان حالتدر و بعضه کوره نفسك سکونی وروحك هدوءیدر ایمدی اشبو نوم حالتنده
زعم اطبایه کوره رؤیا یعنی انسانك اویقوده ایکن بولدیغی خواطر اطعمه واغذیه وطبایعدن ناشیدر
(وجمهور اطبانك ذهابنه کوره احتلام یعنی دوش اخلاط ار بعه دندر و بودخی اخلاط مذکوره نك
مزاجی وقوتی مقدارنجه اولوب پس انسانك صفراسی غالب ایسه بحار وعیون وانهار کثیره
وکنده وبی یوزه و بالق صیدایدر کورر ومزاجنه سوداغلبه ایدر ایسه اویقوسنده قبرلر وکفنلو
اموات و بکا یعنی آغلمق وسائر مفزعه ومکدره ودم غالب ایسه باده وشکوفه وانواع ملاهی
ورنکلو قماشلر کورر (وعندالتحقیق رؤیای صالحه خبرده وارد اولدیغی اوزره نبوتك یتمش جزئندن
برجزئیدر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه وحی الهی رؤیای صادقه ایله بدأ ایلدی

(ودخی رؤيا ايكی نوع اوزره‌در برنوعی شول رؤيادركه نه صورتده واقع اولدی ايسه بعينه ظهور
ايدوب زياده ونقصان بولماز نوع ديكری ظهورانه مثال اولوب تأويله متوقف اولور فخر الانام
عليه الصلاة والسلامدن مروی اولان رؤيای آتی البيان نوع ديكردندركه اول حضرت عليه
الصلوات والتسليمات رؤيای صدق احتوالرنده جنتده براز غرف وقصور مشاهده بيوروب
اشبو محل كيمك ايچوندر ديو سؤال بيورديلر ابو جهلكدر ديلدكده ابو جهل ايله جنتك مناسبتی
ندركه ابدا ابو جهل جنته كيرمز ديوب قسم بيور ديلر ورؤيای مذكوره نك اوزرينه ابو جهلك
اوغلی عكرمه رضی الله تعالی عنه مسلما حضور سعادتلرينه يوزسوردكده اشته غرف مذكوره
جنت بونك ايچوندر ديو تأويل بيورديلر (وكذلك سبط اكرم حسين بن علی رضی الله تعالی عنهما
حقنده اولان رؤيای نبويه كه سبط مشارالبهك براجه كلاب دم شريفنی والغ ايلمشيدی شهادتيله
تأويل بيوديلر ايدی والّلی سال مرورنده وقوع بولدی وكذلك اشبو رؤيای حضرت رسول
اكرم عليه الصلاة والسلام افندمزكه ابو بكر الصديق رضی الله تعالی عنهه منامده بن وسن
برزدبانه صعود ايدرايدك سنی ايكی بچق درجه سبقت ايلديكمی مشاهده ايتدم بيوردقلرنده
ابو بكر الصديق رضی الله تعالی عنه يارسول الله بن ذات رسالت پناهكزدن ايكی بچق سنه
مرورندنصكره ارتحال دار بقا ايدرم ديو تأويل ايلمكله تأويلی كبی وقوع بولدی (وكذلك
نوع ديكر مذكوردندركه عايشهٔ صديقه رضی الله تعالی عنها اوج عدد ماه حجرهٔ شريفه لرينه
ساقط اولديغنی كورر ويدرلری ابو بكر الصديقه رضی الله تعالی عنه حكايه ايلدكده ذات
پيغمبرينك صلی الله تعالی عليه وسلم روضهٔ انوری وكندولری وعمر الفاروق رضی الله تعالی
عنهمانك مرقد منورلری اول حجرهٔ شريفه اولمق اوزره تأويل ايتمكله اولوجهله واقع اولمشدر
(محكيدركه امام شافعينك والده‌لری حامل ايكن مشتری كوكبنك بطنندن طلوع ايدوب
مصره منقض وانده متفرق اولوب هر بلده وقرايه برر قعطه سی دوشديكنی مشاهده ايدر
مومی اليهادن برعالم تولد ايدوب علمی اكثر بلاده منتشر اولمق اوزره تأويل اولنمش ايدی
وبقدرة الله تعالی تأويلی كبی واقع اولمشدر (وكذلك عمر رضی الله تعالی عنهك عامللرندن
بری خليفهٔ مشارالبهك حضورينه كلوب يا امير المؤمنين بن شمس وقمرك بربريله قتال ايلدكلرينی
خوابده كوردم ديدكده حضرت فاروق سن قنغيسنك طرفنده بولندك ديدی اول عامل قمر طرفنده
ايدم ديجك سن آيت وعلامت محوه جانبنده بولنمش سن من بعد سن بكا عامل اولمه ديوب
عزل ايلدی بعد زمان خليفهٔ بالحق حضرت علی رضی الله تعالی عنه خلافتنده صفين
وقعه سی وقوعنده اول عامل شاميلر طرفنده بولنمشيدی (قلت) كليات ابی البقاده نوم دماغه
صعود ايدن بخارك رطوبتندن اعصاب دماغده حاصل اولان رخاوتدن ناشی حواس ظاهره
بالكليه ادراكدن قالور حيثيتله مطلقا حيوانه عارض اولان برحالتدر ديو تعريف اولنمش (وبعض
فلاسفه دن نوم ادراكك ضدی اولمغله انده اولان رؤيا اصلی اولميان خيالاتدر ديو نقل اولنان
قول باطل كتاب وسنتك شهادت ايلدكلری حقيقت رؤيانك خلافی وخرق اجماعدر مكر
فلسفينك مرادی نائمك بصرله ادراك ايلديكی حقيقت اوزره مرئی وسمعله ادراك حقيقت
اوزره سمع دكلدر ديمك اوله ومراد بو اولديغی صورتده اشبو اراده بعض اشباهه رؤيا اماره اولمق
معناسی فلاسفه نك عندلرنده مسلم اولمغله حقيقت رؤيايی انكار ايده مزلر ديو تحرير اولنمشدر (وتأنيث
علتنه بناء غير منصرف اولان رؤيا رؤيت معناسنه اولوب لكن فرق ايچون رؤيا اويقو حالنده
اولنه مختص در قربت ظاهريه به وقربی معنويه به مختص اولديغی كبی ورؤيا دخی افق متخيله دن منحدره
اولان صورتك حس مشتركه انطباعيدر ديو تعريف اولنمشدر انتهی (وبعض اعلام كرام

حكمت نومده زيب سطر فوائدی قيلمشدر كه روح انسانیٔ علوی اشبو جسم سفليده اصلاح
نفس وجلب منفعت ودفع مضرت امورنده مشغول اولديغندن مادامكه يقظان وبيداردر اول
حالتده محبس جسمده محبوسدر وقتاكه اويوقده محبس شغلدن اطلاق اولنوب مسكن اصليسی
اولان عالم ارواحه كيدر وانده ارواحه ملاقات ومعانی وغيوبی معرفت واسطه سيله استراحت
ايدروعالم شهادتده مشاهده ايده جكی احوالی اوعالم بالاده امثله سيله مشاهده ايدركه اشته تعبير
رؤياده سر بودر ايمدی اكر سالك مجاهد ذكر اولنان نوم واستراحتدن هجرت ايدرسه اركان
اربعه كه ترابيت ومائيت وناريت وهوائيتدر بونلر محو اولملريله قلب حجابلردن عاری اولوب
بوحينده عالم ملكوته عين قلبيله نظر ايدوب رب مقدسه مشتاق اولور ومنه التوفيق (اشبو مطلبك
بعض تفصيلی يعنی فی الجمله ايضاحی عوارف ومصباح الهدايه وبعض آثار سعد بن محققين وابن ملك
عاجزانه مطالعه اولنه‌رق شويله تحرير اولنور كه (نفس ناطقه حواس ظاهره نك كندويه كورديكی
يعنی آلات ادراكی اولان حواس واسطه سيله ادراك ايلديكی مبصرات ومسموعات وملموسات
ومذوقات ومشموماتدن اولان معلوماتنی تفكر ايله مولعه ومائله اولديغندن جواهر روحانيه يه
اتصاله مستعد بولنوب وقتاكه قوهٔ حسی حامل اولان روحك نوم حاليله انخناسی سببيله حواسه
ركود كلدكده نفس انسانی جواهر روحانيهٔ مذكوره‌يه متصل اولور وجواهر مذكوره‌يه نفسده
صور اشيا ومثال معلوماتدن وخصوصا نفسه احوالندن وكند ويه قريب بولنان اهل وولد ومال
وبلد احوالندن ملايم ولايق اولنلر منطبع ومنتقش اولور وصور مذكوره دخی كاه نفس الامرده
جزئی وكاه كلی اولوب متخيله انی جزئيه صورتنده محاكات ايدر يعنی جزئيی كلی يه بكزه‌در بعده
صور مذكوره منطبع اولوب خيالدن دخی حس مشتركه منتقل اولوب مشاهده‌يه صيرورت
ايدر ايمدی اكر مشاهده اولنان صورده تفاوت فقط جزئيه وكليه اولمقده اوله‌رق علی حالها باقيه
اولورسه رؤيا تعبيردن مستغنيه‌در والا يعنی مشاهده علی حالها باقيه اولميوب كندوسنده وقوف
واطلاعی ممكن برمناسبت موجوده اولورسه مثلا حس مشترك معنايی لازمی وياخود ضدی ايله
تصوير ايتمك كبی بو صورتده اومشاهده اولنان رؤيا تعبيره يعنی تأويله محتاج اولور وتعبيرك معناسی
دخی فعل تخيلی يعنی قوهٔ متخيله نك ابراز ايلديكی صورتی تا نفس ناطقه نك عالم غيبه اتصالنده
مشاهده ايلديكی شيئه منتهی اولنجيه دك عكسنه تخيل ايلمكدر وعكسنه تخيل دخی مقتضای
تعبيردر زيرا قوهٔ متخيله ده محاكات وانتقال طبيعيدر يعنی اولا اخذ ايلديكی صورتی ترك ايدوب
اول صورتك شبهی وياضدی ويامناسبی ايله ايراد وارائه ايدر وبو وجهله مناسب وضد وشبهنه انتقال
حين يقظه حالنه دك كيدر ايمدی معبر دخی مشاهده اولنان رؤياده ذكر اولنان احواله دقت ونظر
ايله تعبير ايدر فاما مشاهدهٔ مذكوره‌يه ممكن الوقوف مناسبت موجوده اولماز ايسه رؤيای مذكوره
اضغاث احلامدن يعنی تعبيری ممكن اولميان قاريشق واقعه لردن عد اولنور (وكاهيجه رؤيا
اسباب آخردن واقع اولور مثلا يقظه ده كوريلان محسوسك صورتی خيالده قالوب نومده حس
مشتركه انتقال ايتمك وقوهٔ مفكره نك حال يقظه ده تصور وتأليف ايلديكی صورت عند النوم
خيالده وخيالدن حس مشتركه منتقل اولمق قوت متخيله‌يی حامل اولان روحك مزاجی تغير
ايتمكله حسب التغير المذكور احوالنه دخی تغير كلمك كبی كه مزاجنه صفرا غلبه ايدن كيمسه نك
قوت متخيله سی عند النوم صاری رنكلو شيلری ودمی غلبه ايتمش ايسه سرخ وسوداسی غالب
ايسه سياه وبلغمی غالب ايسه بياض رنكلو شيلری محاكات ايدر واشبو شق اخيری صاحب
المستطرف دخی ذكر ايتمشدر (وصوفيه حضراتی كشف وواقعهٔ اهل سلوك وادراكات
مناميه‌يی يعنی رؤيايی شويله بيان وتفريق بيورمشلردر كه اهل سلوكه ذكر واستغراقده

بر حال واقع اولور كه محسوساتدن غائب اولوب امور غيبيه دن انلره بعض حقايق منكشف
اولور حالت نومده نائمه واقع اولديغى كبى كه اصطلاحات صوفيه ده اول حالته واقعه ديرلر
و بو واقعه اكثر احوالده نومه مشابه ومناسبدر كه بعض منامات صادق و بعضيسى غير صادق
اولديغى كبى واقعه نك دخى صادق وغير صادقى واردر (واما مكاشفه دائما صادقه اولور زيرا كه
مكاشفه حالى روحك غواشى و تعلقات بدندن تجرد حالنده مغيباتى مطالعه ومشاهده سندن
عبارتدر واكثريا وقايع ومناماتده نفس روحه مشارك ايسه ده بعضا مستقل وصدق روحك
وكذب نفسك صفتلرى اولمغله كافهٔ مكاشفات صادقه و واقعات ومناماتك بعضيسى صادق
و بعضيسى كاذب اولمق لازم كلور (واشبو كلامك ايضاحى بودر كه چونكه واقعه ومنامك
هر برى براز اقسامه منقسمدر (برقسمى كشف مجرددر واودخى شويله دركه انسان خيالدن مجرد
اولان روح ديده سيله هنوز حجاب عالم غيبده اولان برصورتى ياواقعهٔ و ياخود خوابده مطالعه
ومشاهده ايدرو بعدذا اول صورت عالم شهادتده برمتها وعينها واقع اولور مثلا بركيمسه خوابده
برمحلده جنس وصفت ومقدارى هرنه ايسه اويله جه بر دفينه مشاهده ايدوب بيدار اولدقده
دفينهٔ مذكوره يى مشاهده ايلديكى كميت وكيفيت اوزره بولمسى كبى و بو قسمه كشف مجرد
ديدكلرى مشاهدهٔ مذكوره ده قوهٔ متخيله تصرف ايدوب اكا لباس خيالى الباس ايتديكيچوندر
و آنفا اشارت اولنديغى و آتيده دخى كله جكى وجه اوزره حكمانك مشاهدهٔ جزئيه ديدكلرى
بودر واشبو كشف مجرد روحك بصيرتندندر وبعضا دخى مصباح الهدايه ده محرر وروايت
آتيه لردن ظاهر اوله جغى اوزره كشف مذكور هاتفك اسماعى وسمعه و كوشه القا ايله اولور كه
اول سمعى و مسموعى ادراكه واسطه ينه روحدر (وروايت مذكوره لر بودر مرويدر كه
بغدادده راه سؤال وطلبى سد وطريق توكله سالك بردرويش اولوب لكن بركون لقمه يه احتياجى
غايته رسيده اولمغله فتح باب نيت سؤال ايتمش ايكن پشيمان اولور وكندو كندويه حق سبحانه
و تعالى حضرتلرينه بونجه وقتدركه توكل ايله عبوديتده ايدم اول حالى نقض ايتمم ديوب
صبر يعنى خلقدن سؤال نيتنى ترك ايدر وخوابه وارر واو يقوده هاتفدن فلان يرده برصارى بز
پارچه سنده شوقدر قراضهٔ زر واردر الوب حوايجكه صرف ايله نداسنى ايشيدوب اويانور واول
يرده واروب بزى صفت مذكوره اوزره بولور (وكذلك مجاورين مكهٔ مكرمه دن بر درويش
بغدادده ساكن بر درويشك فوتنى ايشيدر ذكر ايله مشغول ايكن واقعه استغراقنده اول دوستنى
بغدادده سوق ايجره استر سوار اوله رق كوررو بعد الصحو صورت واقعه يى كونيله وساعتيله يارانه
اخبار ايدوب حتى بغدادده آهنكرلرك چكيچلرى آوازينى دخى ايشتديكنى سويلر وقصه بعد
التجسس البليغ درويشك خبر ويرديكنه مطابق اولديغى تحقق ايدر (و بو مشاهده لره
اشته رؤياى صادقه دينور كه نبوتدن جزء اولان رؤيا بودر كه عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهادن
مروى اولوب بالاده اشارت اولنسان (اول ما بدا رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من
الوحى الرؤيا الصادقة فى النوم فكان لايرى رؤيا الاجائت مثل فلق الصبح) حديث شريفى
منطوقنجه حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك مبادى وحى ده هر كوردكلرى
رؤيا بعينها واقع اولوردى و بو قسم واقعه ورؤيا قطعا صورت بندكذب اولماز زيرا اشبو كشفده
روح منفرد واندن كذب منتفيدر و بو مقوله كشف ومشاهده يه شواهد اخبار نبويه دلالت
ايلديكندن باشقه ارواحك اجساددن مفارقتندنصكره عالم حس ده اولان مبصرات ومسموعات
وسائر محسوسات جزئياتنه شعورى اولديغى يعنى يالكز روح بلا واسطهٔ حواس جزئياتى ادراكنى
عقل دخى تسليم ايدر زيرا كرك درويش متوكل وكرك درويش مجاورك كلى مقابلى اولان جزئيده رؤيا

وواقعهٔ مذكوره لرى حس ظاهر وحس باطندن بر يسيله دكلدر مجرد روحله در و بو بابده
حس باطن بيانى كجديكى وكله جكى اوزره قوهٔ متخيله نك معانى مرئيه وصورت مشاهده يى خواب
وواقعه ده تعبيره محتاج اولان خيال مجرد كسوه سنده كوسترمسيدر (خلاصه شرح مقاصدده
يازلديغى اوزره هرنه قدر فلاسفه چونكه نفسك يعنى روحك جزئياته ادراككنه آلاتى يعنى
حواس ظاهره و باطنه يى شرط قيلموب بدندن روحك مفارقتنده جزئياتى ادراك ايتمزديمشلر ايسه ده
قواعد اسلام دلالتنجه نفس ايچون بعد المفارقه ادراكات متجددهٔ جزئيه واردر ولهذا زيارت
قبورده انتفاع واستنزال خيرات واستدفاع ملمات ضمننده نفوس اموات اخباردن استعانه حاصلدر
وعند اهل الحق روحك جزئياتى ادراكى مطلقا حواسه موقوف دكلدر بلكه روحه استعمال
حواس ايله برهيئت مكتسبه اولمشدر كه بدندن تجردى حالنده اول هيئت مكتسبه سنى كندوسنده
بولور مثلا حس بصر وحس سمع وسائريله كسب ايلديكى مبصرات ومسموعات وسائر محسوسات
كندوسنده مرتسمه اولوب بعد المفارقه ينه مشاهده ايدر (واما اقسام نوم وواقعه دن برقسمبكه
كشف مخيل ايله بنامدر اودخى شووجهله دركه انسانك روحى نوم و ياخود واقعهٔ مذكوره ده
مغيباتدن بعض معانى وصور مشاهده ايدرونفس دخى روحه تعلق جهتيله اول مشاهده وادراكه
مشاركت ايدوب اشارتى كجديكى اوزره قوهٔ متخيله دن اول صورت ومشاهدهٔ غيبيه يه محسوساتدن
برمناسب صورت كسوه سنى الباس ايتمكله معناى مشهودى روح كسوهٔ مذكوره ده مشاهده
ايتديكندن معبرو ياخود مرشد سالك اول رؤيا و يا واقعه نك تعبير وتفسيرنده صورت خياليه دن
وجه مناسبنه مرور ايدرك روحك عالم غيبدن مشاهده ايلديكى صورت حقيقيه يى بولوب بيان
ايدر (ابن سيرين حضرتلرينك اشبو تعبيرى كبى كه برمؤذن شهر رمضانده حضورينه كلوب خوابده
ناسك آلت تناسلنى مهرليوب قربان حلالدن كندولرينى منع ايدرم كوردم ديدكده مشاراليه سن
مؤذن اولمق كرك سن وامساك نداسنى وقتى دخولندن اول ايتمك كرك سنكه اول سببدن ناشى ناسى
امر مباح جماعدن منع ايتمكده سن ديو تعبير ايلديكه مؤذنك قوهٔ متخيله سى روحك ادراك منع
مباشرت امر مباحى صورت خيالده ختم عضو معهود كسوه سنه قويمشدر زيرا عالم شهادت
ودنياده صورت ختمى منع تصرف ايچون استعمال ايلدكلرينى كورمش اولديغندن بو صورت
خزانهٔ خيالده باقى اولور ومريد مجاهدك واقعه ده سباع و بهايم وجانورو يلانلر وعقربلر و يا اهل
شرك وملحدلر ايله جنك وجدال ايلديكنى مشاهده سى دخى بونك كبيدر كه مرشد مريدك
بو واقعه سندن نفس ايله مجاهده ده اولديغنى بيلور كه اول مريد كاه صفات نفسانيه دن حسد
وغضبى سباع و بهايم وعداوت وخباثتى حيات وعقارب وتمرد وانكارى اهل شرك وملاحده
صورتلرنده كورمشدر (ودخى مريد چول و بيابانى قطع و ياخود انهار و بحارى مرور و يا هوايه
صعود و يا آتشه مجاورت ايدر كورسه مرشد بيلور كه مريد سير وسلوكده اولوب منازل صفاتى
قطع ايتمكده اولمغله اكا واقعه اصول جسم و بدن اولان عناصر اربعه صورتلريله كورنمشدر مثلا
لازم عنصر تراب اولان امساك وكسل وجهالت وقساوت وظلمت وكدورتدن مريد كچمش اولسه
قوهٔ متخيله صفات مذكورهٔ متروكه يى ديدهٔ مريد صاحب واقعه يه قطع مفاوز وفلوات خيالى
لباسنده كوسترمشدر ولازم عنصر ما اولان نفوس شريره ايله اختلاط وامتزاج وانلرك مقارنتندن
قبول تلون ومتأثر ونسيان وخوابه ميل كبى صفاتدن كچدكده بونلرى چايلر ودريالرى كچر خيالى
لباسنده كوسترمشدر ولازم عنصر هوادن شهوات وكثرت ملال و برحالدن برحاله سرعت تغير
كبى صفاتدن كچرسه هوايه صعود لباسنده كوسترمشدر وغضب وكبر واستعلا وطلب جاه ورفعت
كبى لازم عنصر نار اولان صفاتدن كچلدكده انلرى متخيله آتشدن مرور ومجاوزت خيالى لباسنده
كوسترمشدر وصفات نفس منازلندن منزل آخر اشبو كچيلان لازم عنصر نار اولان صفاتدركه

بومعناجه ایشان آخرما یخرج من رؤس الصدیقین حب الجاه * دیمشلردر ودخی مریده حقیقت
روح منکشف اولسه انی صورت شمسده وحقیقت قلبی کشفنده صورت قمرده واکا صفات قلب متجلی
اولسه صورت کواکبده مطالعه ومشاهده ایدر وعلی هذا هر حقیقت مریده منکشف اولدقجه
انی برمناسب خیال کسوه سنده مشاهده ایدر واشته جهات مذکوره یه بناء بوقسمه کشف مخیل
دیمشلردر و بوقسمه کذبك دخولی یعنی قارشمسی ممکن ایسه ده محض کذب اولماز زیرا بوقسم
ادراك روحدن خالی دکلدر پس اکر روحك ادراکی حالنده خواطر نفسانیه مدرکات روحانیه یه
منضم اولماسه ومتخیله مدرکات روحه خیال لباسنی پوشیده قیلمسه اول واقعه یاخود رؤیا تماما
صادق اولور لکن مختلط اولدقده اول مشاهده خیال جهتندن صدق وکذب نقابیله کورندیکندن
معبر ومأول قوت علم تعبیر وتأویل ایله حقایق مدرکات روحانی یی شوائب خواطر نفسانیدن
منقح وخالص ایدوب اولوجهله تعبیر و تأویل ایدر (واما اقسام مذکوره دن برقسمی دخی
خیال مجرددر واو دخی فی الجمله اشارتی سبق ایلدیکی اوزره عند الصوفیة الکرام شویله معرفدرکه
خواطر نفسانی قلبه غلبه ایدرسه اول غلبه سببیله روح مشاهدهٔ غیبدن محجوب قالوب نوم و یاخود
واقعه حالنده اول خواطر زیاده قوت بولوب متخیله هر برخاطره یی برخیال کسوه سنده کوسترر و یاخود
اول خواطر یی تصرف متخیله بعینها کورینور مثلا قلبده دفینه بولمق خاطره سنده خوابده
دفینه کورمك کبی و یاخود ریاضت کش اولان کیمسه نك قلبنده خلق کندو یی قبول ایتمك
خاطره سی پیدا اولدقده واقعه ده کندو یه خلق سجده ایتمسنی کورمك کبیکه بونده معبر ومرشد
بیلورکه اشبو مشاهده نتیجهٔ آرزوی نفس اولوب رائی یه اول آرزو مصور اولمشدر لاجرم اول
مشاهده یه اعتبار ایتمیوب خیالدر دیو حکم ایدر و بو مشاهده اکر خوابده واقع اولورسه اکا
اضغاث احلام دیرلر واکر واقعه ده ایسه واقعهٔ کاذبه دیرلر و بوقسمده وقوع صدق اصلا
صورت بند اولماز زیرا بونده نفس مستقل اولوب روحك مدخلی یوقدر وصدق ایسه صفات
نفس مجرددن دوردر وشرط واقعات ایسه ایکی نسنه درکه بری ذکرده استغراق ایله محسوساتدن
غیبت ودیکری قلب مریدده اخلاصك بولنمسی وسرینك ملاحظهٔ اغیاردن تجرد وخلویدر
اشبو شرطلر اولورسه مشاهده سی قابل تأویلدر والا اعتباردن ساقطدر لکن ممکندرکه خیال
مجرد حق مخاصده استغراق ذکر سببیله کشف اید وبده صورت درست وقابل تأویل اوله اشته
واقعه جمله احوالده نومه مشابه ومماثلدر فقط صورت واقعه ده اولان خیال مجرد خوابده تحقق
ایتمیوب واقعه ده تحقق ممکندر پس بوتقریردن معلوم اولورکه واقعه ورؤیادن هم صدق وهم کذب
واقع اولور لکن مکاشفه ده صدقدن غیری برشی وقوع بولمز والحاصل کرك بو احوال مریدی
تفریق وکرك اشارت اولنان مکاشفه نك اقسام واحوال ومراتبی کتب قومده قدس الله تعالی اسرارهم
اکرچه مسطوردر لکن اطلاعی حاله موقوف واو دخی دست ارشاد مرشد کامله معطوف اولدیغندن
همان باری تعالی وتقدس جمله اخوان مؤمنینی مرشد کامله موفق ایده دعاسیله بومقدار ایله اکتفا
وعاجزانه صاحب مستطرفك متن مجمل نقلنده کویا شرح مفصل املا اولنمشدر (ودخی
رؤیای صادقه ده بخاریده مضبوط وانس رضی الله تعالی عنهدن مروی (الرؤیا الحسنة من الرجل
الصالح جزء من ستة واربعین جزء من النبوة) ایله ینه بخاریده ابوسعید الخدری رضی الله تعالی
عنهدن مروی (الرؤیا الصالحة جزء من ستة واربعین جزء من النبوة) حدیث شریفلرینه
شراح حدیث مضاف تقدیریله (یعنی من اجزاء حکم النبوة دیو شرح ایلمشلردر واستدلالده
دخی چونکه رؤیا غیبدن خبر ویرمده نبوت حیثیتنده اولوب ختم نبوتدنصکره صلی الله علیه وسلم
نبوت بوقیسه ده نبوتك علمی یعنی علامتی باقیه در و بومعنایی رسول اکرم علیه الصلاة والسلام

افندیمزك (ذهبت النبوة وبقیت المبشرات) قول شریفی مؤیددر دیمشلردر (وعلی قول
نبوت مرقومه دن مراد تعبیر رؤیادر یوسف نبی علیه السلامه اعطا اولندیغی کبی (وابن ملك
رحمه الله امانبوتك قرق التی اجزا ایله تحدیدینی حقیقتی هر نه ایسه تلقی بالقبول ایدوب استعلام
کیفیتندن توقی اولنملی دیو متشابهات حدیثدن اولدیغنی اشعار ایلمشدر (وصحیح مسلمده عدد
روایاتی مختلفه در روایاتدن مشهور اولان قرق التی روایتیدر و بر روایتده یتمش واقع اولمشدر
وسائر کتب حدیثده ابن عباسدن رضی الله عنهما قرق روایتی وابن عمر رضی الله عنهمادن یکرمی
التی روایتی مرویدر (قاضی طبری اشبو اختلاف رائینك حالی اختلافنه راجعدر پس رؤیای
صحیحهٔ فاسق یتمشدن ورؤیای صالحهٔ صالح قرق التی دن اولور وهکذا تفاوت مراتب صلاح
اوزره در دیو تأویل وتوفیق ایلمشدر (وقرق التی روایتی بعضیلری رؤیای نبویه دن اخبار در
زیرا علیه الصلاة والسلام ابتداء نبوت شریفلری التی ماه قدر رؤیا ایله انباء احکام بیوردیلر
وزمان انوار اعلان نبوت دخی یکرمی اوج سنه ایدی که بوصورتده وحیك جمیع زمانه نسبتله
زمان رؤیا قرق التی جزءدن بر جزء اولور دیو تأویل ایلمش ایسه ده ابن ملك بیانجه اشبو
تأویل زمان رؤیا التی ماه مدت اولدیغنه نقل مساعد دکلدر دیو امام توربشتی تضعیف
ایتمشدر (خلاصه مناوی بیانجه رؤیانك جزء نبوت اولمسی مجاز اولوب حقیقت دکلدر زیرا
ارتحال حضرت رسول اکرم علیه الصلاة والسلام ایله وحی ونبوت منقطع اولمشدر ودخی
جزء نبوت نبوت اولمازو بوراده مناوی مرحوم رؤیا نبوتدن بروجه محرر جزء اولدقده رؤیادن کافرك
نصیبی نیجه ممکن اولور دیو سؤال وارد اولورسه جوابنده رؤیا هر نه قدر نبوتدن جزء ایسه ده
بانفرادها نبوت اولمادیغندن مؤمن فاسق کبی کافرك درست رؤیا کورمسنده امتناع یوقدر
دینور دیمشدر فتدبر (وحجة الاسلام غزالی قدس سره رؤیا انکشافدن عبارت اولمغله انجق
قلبدن غشا ومه قسوتك انکشاف وزوالیله حاصل اولور ولهذا رجل صالحك رؤیاسنه وثوق
واعتماد اولنوب کذبی کثیرا ولنلرك رؤیالری تصدیق اولنماز و برشخصك که فساد وعصیانی
چوق اوله قلبی اظلم اولمغله کوردیکی اضغاث احلامدر وشرعك نوم وقتنده وضو ایله امری
طاهرا او یونسون ایچوندر و بو دخی طهارت باطنه اشارتدر وطهارت باطن اصل وطهارت
ظاهر تتمه سیدر دیدیکنی دخی شرح کبیر جامع صغیرده مناوی تحریر ایتمشدر فلیحفظ (وواقف
علوم شرعیه وعقلیه ابن خلدون مقدمه سنده جنس کشفی وسیما رؤیایی ادلهٔ شرعیه
وعقلیه ایله کوزل تحقیق ایدوب اواخر مطلب مذکورده (وفی الصحیح ان النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم قال الرؤیا ثلاث رؤیا من الله و رؤیا من الملك و رؤیا من الشیطان) وهذا التفصیل
مطابق لما ذکرنا فالجلی من الله والمحاکاة الداعیة الی التعبیر من الملك واضغاث الاحلام
من الشیطان لانها کلها باطل والشیطان ینبوع الباطل هذه حقیقة الرؤیا ومایشبهها ویشیعها
من النوم وهی خواص للنفس الانسانیة موجودة فی البشر علی العموم لایخلو عنها احد منهم بل
کل واحد من الاناسی فقد رأی فی نومه ماصدق له فی یقظته مرارا غیر واحدة وحصل له علی
القطع ان النفس مدرکة للغیب فی النوم ولابد واذا جاز ذلك فی عالم النوم فلا یمتنع فی غیره من الاحوال
لان الذات المدرکة واحدة وخواصها عامة فی کل حال والله الهادی الی الحق * دیو فذلکهٔ
تدقیقات ایلمشدر انتهی نقل النقیب اسعد الفقیر المترجم (صاحب المستطرف تعبیر رؤیاده ماهر
اولان ابن سیرین حضرتلرینك فضیلتنی بیانده اشبو آتی تعبیرلرینی ذکر ایله دیرکه حضورینه
بر کیمسه کلوب بن خوابمده زیتون اغاجنی زیت ایله صوارر کوردم دیدکده همان ابن سیرین
حضرتلری طوغر یلوب تحتنکا حکده اولان کیمدر دیو صوررر اول کیمسه دخی شراء مالك

اولدیغم فرنکیة الاصل جاریهٔ موطوئه مدر دیدکده قورقارمکه اول جاریه والده‌ك اوله دیو تعبیر ایدر فی الحقیقه تجسس ایتدکده اناسی چیقار (وینه مشارالیهه النده بر طوبره اولدیغی حالده بر رجل کلوب بن کندیمی زقاقی سد شدید ایله سد ایدر کوردم دیدکده ابن سیرین حضرتلری اول رجله بو رؤیایی سنمی کوردك دیو سؤال ایدوب نعم بن کوردم دیمجك حضورنده بولنان دیکر کیمسه‌لره بو رجل صبیانی خنق ایدر برشخص اولمق وطوبره سنده آلت خنق بولنمق کرکدر باقك دیو اشعار ایلدکده طوتوب طوبره یی یوقلدقلرنده ایپلر وحلقومی صقه‌جق حلقه‌لر ظهور ایتمکله ضابطه تسلیم ایدرلر (قلت) سبب خنقی یازلمامش ایسه ده باحلی صبیان وصبیانه طمعا ویاخود عهد سعادت نبویده علیه الصلاة والسلام وقوعبولدیغی اوزره شخص مرسوم یهودا اولوب اولادا اهل اسلامه اهانهٔ اول فعل شنیعه جسارت ایتمك کرکدر انتهی (وینه مشارالیهه قوشلق طعامی تناول ایلدکلری حالده برخاتون کلوب بن نومده قرك ثریایه دخولنی و بوحینده ارقدن برمنادی ابن سیرینه واروب بومشاهده ایلدیککك کیفیتی خبرویر دیو ندا ایلدیکنی کوردم دیدکده مشارالیهك دستی طعامدن چکلوب نه صورتده کوردك دیو خاتونه رؤیایی اعاده ایتدیرر و یانلرنده بولنان قرنداشنه بوخاتون یدی کوندنصکره وفات ایده جکمی زعم ایدر دیو تعبیر ایدوب وفی الحال یدینی قلبی اوزره قیوب توجع ایدرك یعنی خسته‌لنه‌رق قیام وفراشنه دوشوب یدی کوندنصکره ارتحال دارالسلام ایلدیلر (صاحب المستطرف سابق الذکر مؤذن رؤیاسی تعبیرینی ایدن ابن سیرین حضرتلری اولدیغنی بومحلده ایراد ایلمشدر (وینه رؤیاده بمرطه‌یی صویوب بیاضنی اکل وصار بسنی القایدن شخصه اکرمنامك صحیح ایسه سن نباش سن یعنی کفن صویجیسك دیو تعبیر ایدوب فی الحقیقه شخص مرقومك نباش اولدیغی بیلنمشدر (ومشارالیه کندو رؤیاسنده جوزا ثریایه تقدم ایلدیکنی مشاهده ایتدکده حسن بصری حضرتلری بندن اشرفدر انك وفاتندنصکره بندخی فوت اولورم دیو تعبیر ایتمکله حسن بصری حضرتلرینك انتقالندن یوز کون مرورنده مشارالیه دخی ارتحال ایلمشدر (قلت مشارالیه ابن سیرین انس رضی الله تعالی عنهك عتیقیدر واسمی محمددر وبرکنیه‌سی دخی ابوبکردر لکن ابن سیرین کنیه‌سیله مشتهر اولمشدر وتابعینك فاضلی واورعیدر تعبیرده و یلده آیة من آیات الله ایدی صحابه‌دن اوتوز ذات شریفه ملاقات ایتمشدر ووفاتی هجرتك یوزاونجی سالنده واقع اولمشدر رضی الله تعالی عنهم (محکیدرکه برکیمسه منامنده حضرت عیسی علیه السلامی ویانبی الله صلب اولندیغك حقمیدر دیو صوردقده نعم دیدیکنی کورر و بیدار اولدقده رؤیایی مشارالیهه عرض ایلدکده بررؤیاکی واجب تعالی انك ﴿وماقتلوه وماصلبوه﴾ قول کریمی تکذیب ایدر ولکن صلب سکا عائددر دیو تعبیر ایتمکله بعد زمان رآئی مذکور مصلوب اولور (قلت) اشته بو رؤیا دخی اضغاث احلام قبیلندن اولمیوب بلکه رؤیای تعبیردر زیرا عیسی علیه السلامی نبی اولملریله کورمك صحیحدر یعنی شیطان رؤیاده نبی‌یه تمثل ایده مز لکن صلبنی تصدیقی محتاج تأویل اولمغله معبر رآئینك صلبیله کوزل تأویل ایتمشدر (واسعد فقیر ابوالعباس القوصی قدس سره‌نك وحید نام کتاب فاخرنده کوروب بوقطعه‌ده نظم ایلدیکی تعبیر دقت مشیر بایزید بسطامی قدس سره بورایه مناسب اولمغله تحریر ایلمشدر * دیمش بر راهب باطل جناب پیر بسطامه * سنی خوابمده کوردم صورت خوك اوزره اول آگاه * دیمش رؤیاك کرچکدر که مرآت وجودم بن * ایچنده کندیکی کورمشسن ای خود بین اولان کمراه * مرویدرکه کبار تابعیندن سعیدبن المسیب حضرتلرینك حضورینه بر رجل واروب بن مقامك یعنی مکهٔ مکرمه‌ده کائن مقام ابراهیمك علیه السلام

ارقه‌سی سمتنه منامنده کندومی درت کره بول ایدرکوردم دیر سعید حضرتلری دخی یلان سویلدك بورؤیانك صاحبی سن دکلسن دیدکده رجل مرقوم انکاره مجال بوله میوب صاحب رؤیا امویه‌دن عبدالملك اولدیغنی سویلینجه صلب عبدالملکدن درت نفر کیمسه مسند نشین سلطنت امویه اولور دیو تعبیر ایلمشلردر (امام شافعی حضرتلری نقل ایلمشلرکه بن منامده علی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی کوردم بکا * ناولنی کتبك * یعنی تألیف ایلدیکك کتابلری بکا صون بیوردیلر بندخی صوندیغمده همان آلوب تبدید یعنی تفریق وپریشان ایلدیلر بیدار اولوب اخ کائبه اولدیغم حالده صباحلدم یعنی تفریق کتبدن عدم قبولیدر مطالعه سیله صباحه قدر حزن وانکساره مقارن اولدم وارکندن جناب جعده واروب رؤیایی خبرویردیکمده الله سبحانه وتعالی شانکی مرتفع وعلمکی آفاقه منتشر ایده جك دیو تعبیر ایتمکله متسلی ومتشکر اولدم دیدیلر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن من رآنی فی منامه فقد رآنی حقافان الشیطان لایتمثل بی) حدیث شریفی روایت اولنمشدر (قلت) اشبو حدیث جامع صغیرده مسلم وابی داود وترمذی ونسائی تخریجلری اوزره ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن مرویدر ومفهوم شریف ومآلی مناوی بیانیجه برکیمسه که بنی نومنده مشاهده ایده تحقیق بنم کمال اوزره اولان حقیقتمی کورر زیرا شیطان بکا تمثل ایده مز یعنی نومده تمثل ایدوبده لسان نبوت اوزره کذب ایده مز دیمکدر وبخاریده حدیث رؤیای نبی ابوسعید وابوقتاده‌دن رضی الله تعالی عنهما مرویا (من رآنی فقد رأی الحق) ومسند امام احمده ابوقتاده‌دن رضی الله تعالی عنه مرویا (من رآنی فقد رأی الحق فان الشیطان لایتزایابی) وبخاری ومسلم وابوداوده ابوهریره‌دن رضی الله تعالی عنه مرویا (من رآنی فی المنام فسیرانی فی الیقظة) او یعنی شك راوی اوزره (فسیرانی) یرنده (فکانمارانی) (ولایتمثل الشیطان بی) الفاظ شریفه‌لرنده وارد اولمش وینه بالاتفاق بخاری ومسلم تخریجلرنده ابوهریره‌دن رضی الله تعالی عنه مرویا (من رأنی فی المنام فان الشیطان لایتمثل بی) وبخاری منفردا (لایتمثل الشیطان فی صورتی) روایتنی دخی تخریج ایلمشدرکه جمله سنك مفادی منامده مشاهدهٔ نبی آخرالزمان وسائر انبیاء ومرسلین علیه وعلیهم الصلاة والسلام کرکسه صفت اصلیه وحلیهٔ شریفه‌لری اوزره مشاهده اولنسون وکرکسه مثلا حضرت رسول اکرم علیه الصلاة والسلامی ابیض اللحیه مشاهده ایلمك کبی غیر صفتلری اوزره مشاهده اولنسون رؤیای صادقه اولوب شیطانك انکله لعب ایلدیکی رؤیا دکلدر یعنی خیال رائیده شیطانك تخیلاتندن دیلدیکی لعبه اوزره تمثلی قبیلندن دکلدر زیرا حق باطله مشتبه اولمامق ایچون کافهٔ انبیا ومرسلین علیهم الصلاة والسلام نومده ویقظه‌ده شیطان صور شریفه‌لرنده ظاهر اولمقدن معصوملردر دیمکدر انتهی (مرویدرکه بررجل رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب یا رسول الله منامده کوردمکه سرم مقطوع اولمش والحال که ینه کوزمله سریمه نظر ایدر ایدم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ضحك بیوروب اکاقنغی کوزکله رأسکه نظر ایدر ایدك مآلنده کلام ملاحظه ارتساملیه خطاب بیوردیلر وبو رؤیادنصکره رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری چوق کچمیوب عالم مقدس بالایه انتقال ایلدی رأسی سرآمد صف انبیا علیه الصلوات والتحایا ونظری سنت سنیه‌لرینه اتباع ایتمسی اوزره تأویل قیلمشلر ایدی (بررجل الینه بول ایلدیکنی کوروب علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهمایه تعبیر ایچون کلوب رؤیاسنی سویلدکده نکاحکده اولان محرمکدر دیو تعبیر ایلدیلر تفتیش اولندقده رجلك منکوحه سی سود قرنداشی اولدیغی ظهور ایلدی (وعن النبی صلی الله علیه وسلم (الرؤیا بشارة للمؤمن بماله عندالله تعالی من الکرامة فی الدنیا والآخرة) مفاد خبرمذکور

رؤیای صادقه الله تعالانك عند معنو یسنده اولان كرم وفضل وعنایتندن مؤمن قولنه دنیا وآخرتده احسانی تبشیر در دیمكدر (ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن منقولدر برسنهٔ كامله ربعه نیاز وتضرعده اولدمكه پدریمی منامده بكا كوستره حق سبحانه و تعالی دعامی قبول ایدوب بكا كوستردیكه عرق جبینی سیلر ایدی و بكا اوغلوم اكر رحمت الهیه اولمسیدی پدرك هلاك اولوردی زیرا حق سبحانه وتعالی بیت مال المسلمین دوه‌لرندن بر دوه‌نك عقالنی یعنی ایاغی كوستككی دخی بندن سؤال یعنی حسابنی مطلوب ایلدی دیدیلر (عادل امویه عمر بن عبد العزیزه اشبو رؤیای ابن عمر رضی الله تعالی عنهم نقل اولندقده صیحه ایدوب واللرینی باشنه اوروب نقی طاهر اولان حضرت عمر رضی الله تعالی عنهه بووجهله معامله اولندقده ابن المترف اولان عمر بن عبد العزیزك حالی نیجه اولوردیو فریاد ایلدیلر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین فلینتبه

الباب الحادی والستون

اشبو التمش برنجی باب حیل و خدعه‌لر یعنی بلاغدر حسن تدبیر واوتدبیرلر ایله مقاصد وآمال حسنه‌یه وصول وتیقظ وآكاهی و اموردە تبصر بیانده‌در (قلت) چشم مطالعه یه آشكار اولدیغی اوزره اصل كتاب مستطرفك اوتوز طقوزنجی بابنده حیل مقبوله یه دائر وافر اقوالی بالمناسبه جامعی ابن الخطیب مرحوم یازمش وقلم عجز رقم اسعد فقیر دخی حیلك لغة واصطلاحا معناسنه و حسنه متدائر تصحیحی ارباب مروتدن نیاز اولنه‌رق براز كلمات ركیكه ضمیله كیاه سطور ازمش اولمغله بوراسنی حین مطالعه‌ده اوراسی ملتفت اوله (صاحب المستطرف * الحیلة من فوائد الآراء المحكمة وهی حسنة مالم یستباح محظور * یعنی حیله اموردە تدبیر محكمه ومتقنه اولان رأیلر فوائدندن یعنی حسن تدبیر دیمك اولوب بوقسه ذهن ناسه اول امرده تبادر ایدن تلبیس وتزویر دیمك دكلدر مادامكه محظور وحرام ومنهی اولان شیلر بلاضرورة مباح قلنمق ایچون سوق وشروع اولنمیوب بلكه بضرورة بولنیله جق حرامدن وقایه ایچون اجرا اولنه او حالده برفعل حسن وامر مستحسندر دیمشدر (بعض فقهاء كرامه فقه شریفده مسائل حیل وارمیدر یعنی شرعا جائزمیدر دیو سؤال اولندقده جناب حق قوللرینه رحمة تعلیم بیوردی زیرا قران كریمده ﴿وخذ بیدك ضغثا فاضرب به ولا تحنث﴾ بیورمشدر دیو جواز یله جواب و یرمشدر (قلت) كبار فقهاء حنفیه‌دن سعید بن علی السمرقندی حیل ومخارجده تألیف ایلدیكی اسمی آتی كتابنده شویله تحریر ایدركه بن حیل ومخارجی كتاب وسنت واجماع امت اوزره استدلالا جائز كوردم (اما كتاب قصهٔ ایوب علی نبینا وعلیه الصلاة والسلامده اولان ﴿وخذ بیدك ضغثا فاضرب به ولا تحنث﴾ نصیدر (واما سنت كه بر رجل بر صاع خرمایی ایكی صاع خرمایه اشترا ایلدكده رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم اول رجله (ارایت هلا بعت تمرك بسلعة ثم ابتعت بسلعتك تمرا) حدیث مرویسیدر ودخی (ان الله تعالی یحب ان یؤتی برخصته كما یحب ان یؤتی بعزائمه) حدیثی مرویدر (واما اجماع كه عهد سعادتدن الی یومنا هذا تأكید وثائق واحكامده وربا وحرامدن هرب واحترازده ودفع ضرر وظلمده وحرجده وقوعدن احترازده احتیال اوزره عادت جریان ایتمشدر وخلف سلفدن بلانزاع وانكار تلقی قیلمشدر كه اشبو تلقی اجماع محلنه حلول ایتمشدر لكن ائمهٔ ماضیه كه ابو حنیفه وابو یوسف ومحمد وحسن بن زیاد رضی الله تعالی عنهم مسائل مخارجی كتابلرینه نشر ایدوب مستقلا بر كتابه درجله معنون قیلمامشلردر ولهذا ابو بكر الاسكاف اسقاط شفعهٔ شریك مسئله سندن ماعدا كافهٔ مسائل حیل مبسوطده بروجه تحریر موجوده‌در وامام محمده نسبت اولنان كتاب الحیل اقوال محمددن منقول ومأخوذ اولوب

امامك كندو تألیفی دكلدر دیمشدر (وبن عبادات ومعاملاتده اولان مسائل حیل ورخصی متقدمین ائمهٔ دینك كتابلرندن التقاط وعلماء متأخرین وفقهاء مسلمینك فتاوالرندن استخراج ایدوب جنة الاحكام وجنة الخصام تسمیه ایلدیكم اشبو كتابده باب باب مأخذینی اشارتله بیان ایلدم دیمشدر انتهی (قصهٔ ایوب علیه السلام بالاده تفصیل اوزره قلم اسعد فقیرایله یازلمشدر وبیضاوی شافعی حضرتلری آیت كریمه‌ده ضادك كسری وغینك سكونیله اولان ضغث اوتلق وغیریدن بر حزمهٔ صغیره‌در یعنی بر باغدر یعنی بر باغ دمتدر كه زوجهٔ ایوب علیه السلام لیابنت یعقوب وعلی قول رحمة بنت افرائیم بن یوسف علیه السلام ایوب علیه السلام مبتلای جراح ایكن برایش رؤ یتیچون یانلرندن كیدوب كچكدكده بره بولدقده یوزكره ضرب ایلمك اوزره یمین ایلمش ایدی بعد البرء یوز چوپی دسته لیوب اول دسته ایله بر كره ضربله یمینی باری تعالی حل ایتمكله حانث اولمادیلر واشبو وضع حدودده رخصت باقیه اولدی دیمشدر انتهی (ورسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلری غزا وجهاد مراد بیوردقلرنده توجه بیوره جقلری سمتی كتم واصحاب كزینه اوحلی توریه طریقیله بیان وجامع الكلم اولان احادیث شریفه‌دن (الحرب خدعة) حدیثنی تكلم بیوررلر ایدی (مرویدركه عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه هرمزانی قتل مراد ایلدكلرنده هرمزان ایچمك ایچون صو استدی كتوردكلرنده كاسه‌یی النده طوتوب اضطرابه واردی فاروق رضی الله تعالی عنه * لابأس علیك انی غیر قاتلك حتی تشربه * یعنی هرمزانه قورقمه بن صویی ایچنجه‌یه دك سنی قاتلك دكلم دیدیكی كبی هرمزان صویی ایچمدن كاسه‌یی الندن بره براغوب * الوفاء یا امیر المؤمنین نور ابلج * یعنی عهده وفا ای امیر المؤمنین بر نور باهردر دیمشكن بنه فاروق حضرتلری قتلیله امر ایلدی هرمزان سن بكا امان ویرمش ایكن قتل ایله امر اولنورمی دیجك حضرت عمرنه كیفیتله سكا امان ویردم سویله بیوردقده * لا بأس علیك حتی تشربه * كلامكده لا بأس قولی اماندر وغایت قلدیغكز شربی بندن واقع اولمادی دیدی بعده فاروق حضرتلری * قاتلك الله اخذت امانا ولم اشعر * یعنی الله لا یفكی ویرسون بن بیلمدیكم حالده بندن امان الدك بیوردیلر (قلت) دیار عجمده اولان فتوحات عمریه‌دن اهواز قلعه‌سی فتحی كه هجرتك اون یدنجی سنه سنده واقع اولمش ایدی وذكر اولنان هرمزان نام بهادر كه سركردكان عجمدن وقلعهٔ مذكوره‌نك محافظی ایدی عسكر اسلام محاصره ایلدكلرنده حكم خلیفه‌نه صورتده قرار بولورسه اكا راضی اولمق اوزره مصالحه اولنوب هرمزانی وفد یعنی ایلچی ومكالم اوله‌رق مدینهٔ منوره‌یه ارسال ایلدیلر وقتا كه مدینهٔ منوره‌یه واصل اولدقلرنده هرمزانك اتباعی هرمزانك دیبادن اولان كسوه‌سنی وقلنسوهٔ مزینه‌سنی كیدردیلر تا كه علی زعمهم دیدهٔ عمریه‌ده مهیب كورینه سرای خلیفه‌یی صوردیلر مسجد نبویده‌در دیدكلرنده مسجده كلدیلر خلیفه حضرتلری نائم ایدی یدشكاهنه اوطوردیلر هرمزان تعجبافنی خلیفه‌نك بواب وخدمی دیو صوردی خلیفه‌نك اویله تكلفاتی یوقدر دیدكلرنده تعجب ایدوب طوررایكن حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بیدار اولوب هرمزانی ووفد اهوازی كوردكده * الحمد لله الذی اذل بالاسلام هرمزا واشباهه * دیوب هرمزانك اوزرنده اولان اثواب زینتی نزع ایله امر بیورمغله ثوب خفیف كیدردیلر و بینلرنده خیلی مكالمه جریان ایلدكدنصكره ذكر اولنان طلب ماء وامان مذكور واقع اولدی بعده هرمزان قبول اسلام ایتمكله عمر رضی الله تعالی عنه ایكی بیك نفر عسكر اسلامك ریاستنی هرمزانه تفویض ایله استخدام بیوردیلر انتهی * الحاجة تفتح الحیل * ضرب بدندر مفادی حیله قبولینی ضرورت اجبار دیمكدر * ینبغی للعاقل الذی یحتال للامور ان یخرج منها ان لا یقع فیها * كلام مشهوردركه

غالبا مالی حیله به انجق لاجل الضرورة المذکورة شروع اولنور دیمك کبیدر (محکیدر که ضحاك
ابن مزاحم برنصرانی یه اسلامه کلسك سلامته رسیده اولور سن دیو ترغیب ایلدکده نصرانی
بن دائما اسلامه محبتم وارلکن اندن بنی خمره محبتم منع ایدر دیجك ضحاك حکمت ادراك حضرتلری
☼ اسلم فاشربها ☼ یعنی مسلم اول بنه نوش شراب ایت دیو صورت تسهیل کوسترمکله
نصرانی شرفیاب دین محمدی اولور وقتا که اول مهتدی پاك طینت عرض اسلام ایلدکده
ضحاك حضرتلری اشته توفیق حق ایله مسلم مسلم اولدك من بعد شرب خمر ایدر ایسك سکا شرعا
حد اوررز یوق نعوذ به تعالی ارتداد ایدر ایسك سنی قتل ایدرز ارتق دیلدیککی ایت وسمت
معقول نرهسی ایسه اورایه کیت بیوردیلر اولدخی کافة شعائر ایله اسلامی اختیار ایدوب داخل دائرهٔ
اخیار اولوراشته مجوز ومقبول اولان حیلهٔ شرعیه بودرکه انی ضحاك اجرا ایله برذاتی شرکدن
قورتارمشدر (قلت) اشبو ضحاك بنی عبد مناف بن عامر بن صعصعه دندر هجرتك التمش سالنده
توادایلدی ومعلم ایدی خراسانه واروب انده اقامت و یوز اوتوز ایکیده وفات ایلدی مشاهیر
تابعیندندر (روایت اولنمشدرکه حضرت داود علیه السلام عصر عالیلرنده بیت مقدسده صخرة الله
عندنده سمادن اصلی برزنجیر وار ایدی ناس بربرلریله مرافعه اولدقلرنده اول زنجیر یانته کلورلر
وطرفیندن هر بری اللرینی زنجیره اوزادرلر ایدی هرکیم قولنده صادق ایسه زنجیر الینه کلور وهر
کیم کاذب ایسه چکلور ایدی حال منوال محرر اوزره ایکن وقتاکه ذکری آتی خدیعه ظهورنده
سلسلهٔ شریفهٔ مذکوره سمایه مرتفع وغائب اولدی خدیعهٔ مذکوره شویله درکه بررجل برآدمی یه
امانت اوله رق برجوهر ویرمش ایدی شخص مودع اول جوهری برمجوف عصا ایچره یرلشدیروب
صاقلدی بعدزمان صاحبی کلوب امانتنی طلب ایلدکده مودع سکا ویردم اودخی المادم
دیوب نزاع وقوعیله زنجیر عدالت یاننه تحاکمه کلدیلر مدعی یعنی جوهر صاحبی یارب قولمده
صادق ایسه م زنجیری بکا قریب ایله دعاسیله النی مد ایلدکده الی مس ایلدی بعده مودع منکر
عصای مذکوری شو عصایی طوت دیو مدعی یه ویروب یارب بیلورسنکه بن جوهری صاحبنه
ویردم بو قولمده صادق ایسه م زنجیره الم ایرسون دعاسیله مدید تزویر ایلدکده کذلك زنجیر
چکلمیوب مس ایلدی ناس بو حالی مشاهده ایلدکلرنده حیفا که سلسله حق و باطلی مساوی
ایتدی یعنی راست ودروغ بیلنمیوب حق ضایع اولدی دیدیلر وفی الحال بو خدیعه نك
شآمتی سببیله سلسله چکلوب مستور وسلسله نك علم ازلیده اولان حکم موقتی وداود علیه السلامه
بعدذا بین الناس بینه و یمین ایله حکم ایتمك اوزره وحی الهی اولوب الی یوم الساعه شاهد و یمین
اوزماندنبرو مشروع اولمشدر سلسلهٔ مزبوره نك ارتفاعی بروجه اشارت علم ازلیده موقت اولان
حکمی نهایت بولمسندن عبارتدر فلیحفظ (وصحابیدن معاویه وعمرو بن العاص ومغیرة بن شعبه
وسائب بن اقرع دهاة عرب دیو مشهوردر وایشان طائفده تولد ایتمشلردر رضی الله تعالی عنهم
(مرویدرکه قبائل عربدن دهاة العرب دیو ذکاوتلری مشهور اولان ثقیف قبیله سندن
ودهاتدن اولان مختار بن عبید الثقفی ابراهیم بن الاشتری باشبوغ ایدوب عبید الله بن زیاد ایله
محاربه ومقاتله یه بعد التعیین والارسال خواص قرناسندن برینه براز بیاض کوکرجین و یروب
ابراهیمك اردوسنه کیت و بونلری ستر ایت اکر عسکریمزده هزیمت کورر ایسك اول حینده کزلوجه
کوکرجینلری برهوا ایدوب عقبنده عسکره بن بطون کبنده کوردم عسکر منصوره یه
کوکرجین صورتنده ملائکه امداده کلور دیوندا وصیحه قیل دیو تنبیه وتعلیم ایلدی اولدخی
واروب خلال قتالده مغلوبیت عسکر ابراهیمی کوردکده بروجه تنبیه عمل ایدر وقتاکه عسکر
کوکرجینلری کوردکده کندولرینه قوت قلب کلوب اشته ملائکه امداد اشته ملائکهٔ امداد دیو

صیحه یه باشلیوب تکبیر ایله حمله ایدوب ابن زیادك عسکرینی وکندینی قتل و پریشان ایلدیلر
(قلت) ذکاء ذالك فتحی والف ممدوده ایله حدت قلب وتیز فهملك معناسنه اولمغله فعیل
وزننده اولان ذکی تیز فهم واعقل دیمك اولور واما زای ایله بنه فعیل وزننده زکی پاك وممدوح
دیمکدر بو صورتده ایکیسی دخی معنای مذکورلرنجه لقب ومخلص اولور یعنی نه ذکی ونه زکی
غلط اوله بیلور فقط مراد اعقل اوله رق زکی وپاك اوله رق ذکی یازمق ودیمك غلطدر فلیحفظ
(وذکر اولنان مختار ظاهرا اخذ ثار حضرت حسین رضی الله تعالی عنه ایچون کوفه ده خروج
ایدوب شام طرفندن اولان ابن زیادی ابراهیم نخعیٔ مذکوری ارسال ایله قتل ایلدی بعده
نصیبین وموصل وسنجاری مروانیه یدندن اخذ ایلدی لکن نصرت اهل بیت نیتنی دکشدیروب
وتسلطنه قالقشمغله مکه ده اول حینده بالاستقلال امارت ایدن ابن الزبیر حضرتلری قرنداشی
مصعبی تعیین ایدوب کوفه ده مختار ایله قتال شدیددنصکره مصعب غالب کلوب مختاری التمش یدی
سنهٔ هجریه سی رمضاننده قتل ایلمشدر (ذهبی نار یخنده مختار کذاب اولوب جبریل علیه
السلام بکا نزول ایدر دیو تقول ایدر ایدی دیمشدر (محکیدرکه حضرت سلیمان علیه السلامه
بررجل کلوب یانبی الله بنم قازیمی قومشولرمدن بری المش کیم اولدیغنی بیلهمدم دیو اشتکا ایلدکده
ناس جامعه جمع اولسونلر تنبیه نبوی واردر دیوندا ایتدیرلر خلق کلدکلرنده منبره صعود بیوروب
ایچکزدن بریکز قومشوسنك قازینی آلوب توپی باشنه یاپشمش اولدیغی حالده جامعه کیرمشمی
بیوردقلرنده قازی الان شخص میان خلقده الیله باشنی یوقلادیغنی سلیمان علیه السلامك
اوضاع ناسه ناظر اولان دیده لرینه راست کلدیکی کبی شو شخصی طوتك بیوردیلر وفی الحقیقه قازك
آخذی شخص مرقوم اولدیغی تبین ایتمشدر (قلت) بو مقوله اسرائیلیاتدن اولان حکایات مادامکه
پیوستهٔ حدیث واثر اولمیه یه معتبر دکلدر وانبیاء عظام علیهم الصلاة والسلامك اشبو قاز حکایه سنده
اولان تدبیر کبی اظهار حق وابطال باطل ضمننده اولان اوضاعلری علی تقدیر صحته محضا
امتلرندن حکومتله مأمور اولنلره تعلیم تدبیر ایچون اولدیغی احتمالی لایح خاطر فقیر اولمشدر فتدبر
انتهی (وعن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه عن رسول الله صلی الله علیه وسلم انه قال خرجت
امرأتان ومعهما صبیان فعدا الذئب علی احدهما فاختصما فی الصبی الثانی الی داود علیه السلام
فقال کیف امرکما فقصتا علیه القصة فحکم به للکبری منهما فاختصما الی سلیمان علیه السلام
فقال ائتونی بسکین اشق الغلام نصفین لکل منهما نصف فقالت الصغری اتشقه یانبی الله قال نعم
قالت لاتفعل ونصیبی فیه لها فقال لها خذیه فهو ابنك وقضی به لها (قلت) اسرائیلیاتدن اولان اشبو
خبر ابی هریره یی رضی الله تعالی عنه سورهٔ شریفهٔ انبیاده اولوب عاجزانه کیفیت معلومه اوزره
خدمت نقلنه مأمور اولدیغمز مستطر فده ذکری ایلرولرنده سبق ایدن ☼ وداود وسلیمان اذ یحکمان
فی الحرث ☼ مکرمه سنك حاکی اولدیغی حرث وغنم قصهٔ شریفه سی بیانی خلالنده ترجمهٔ تفسیر
تبیان صاحبینك کوزل شرح وتحریر ایتمکله بوراده عینیله نقلی اولی واحسن مطالعه اولندی
(قال المولی الموحی الیه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن مرویدر دیمشکه ایکی مرأه نك
بیله لرنجه بر طفل ابنلری وار ایدی برذئب کلوب اول ایکی طفلك برینی قودقلری یردن آلوب
کوتوردی اول ایکی مرأه نك هر بری صاحبه سنه یعنی دیکرینه ذئبك کتوردیکی سنك طفلك ایدی
دیو داود علیه السلامه تحاکم ایتدیلر داود علیه السلام اول حاضر اولان طفلی مرأهٔ کبرایه
حکم ایتدی اندن چیقوب سلیمان علیه السلامه واردیلر ونزاعلرینی اکا خبرویردیلر سلیمان
علیه السلام دیدیکه بکا بر بچاق کتورك طفلی ایکی شق ایدوب هر بریکزه بر شقنی ویریم
مرأهٔ صغری دیدیکه یانبی الله حق تعالی سکا رحمت ایده انی ایتمه طفل انکدر او بیله اولدی ایسه

اندن اول قولك صدوری شفقت ولادتدن ایدیكنه استدلال ایدوب طفلی اول صغیرك ایدیكنه
حكم ایتدی انتهی بروجه محرر مدار حكم سلیمان علیه السلام شفقت مادری اولوب یعنی صبی
موجود سنا كوچك اولان خاتونك صحیحا صدری اوغلیدر زیرا متصف اولدیغی شفقت مادری
ولدم وفلذ كبدم نك تلف اولمسونده آخرك اولسون قولنی دیدیرر و بونده مجبوره در دیو سلیمان
علیه السلام چوجوغی كوچك خاتونه حكم ایتمشدر واشبو حال دخی اكرچه مدار حكم مذكور
اولمشدر لكن سنا بیوك اولان خاتونه موجود ومنازع فیه اولان طفلك تلف اولمسندن برفائده
حاصله اولمیه جغندن باشقه برمعصوم باكك و برنسمهٔ یكسنا هك تلف اولمسنه وقیلماسنه اول
بیوك خاتونك رضاسی منافیٔ شفقت انسانیت دكلیدر نوجهله راضیه اولدی واشبو شفقته نظرا
طفل مرقوم كندینك صدری اوغلی اولو بده تلفندن وقایه كوچك خاتونه ترك ایتمسی دخی جائزدر
وجواز مذكوره بناء طفل مذكورك بیوك خاتونك اولمسی دخی محتملدر واشبو احتمال ایله كوچك
خاتونك اولمسنه نیجه حكم اولنمشدر دیو وارد اولان خاطره یه فحول معاصریندن براز ذوات
اصحاب التدقیق والعرفان قوردك قاپوب اكل ایتدیكی صبی كبیرهٔ مزبوره نك ولدی اولمغله
افتراقنك دردوسوزشی صغیرهٔ مذكوره نك ولدی صاغ قالدی دیو كانون رشك وحسدینی
شعله لندیروب بنم ولدم تلف اولدی صغیره خاتونك ولدی دخی تلف اولسون غرض فاسدی
چوقورینه حسد بدی دوشوروب شفقت انسانیه سنه غلبه ایتمش واما كوچك خاتونه بالكز
شفقت خالصهٔ مادری شق قالمش اولمغله اشته اول شفقت خالصانه مدار حكم حكم قرار
سلیمان علیه السلام اولمشدر دیو محققانه جواب ویرمش وخاطره یی اذهاندن اذهاب ایدوب
یعنی خارخار وهمی ازاله قصدی ایله كلزار خاطردن دیرمش و بو بابده سانح مضمر فقیری تأیید
ایلمشدر (كرك اشبو صبی حكمنده وكرك حرث وغنم حكمنده داود وسلیمان علیهما السلامك واقع
اولان اختلاف اوزره تحقیقا للمقام وارداوله جق سؤاله ذكر اولنان ﴿وداود وسلیمان﴾ قول
كریمنی ولی ایدن آیت شریفهٔ آتیه تفسیرنده تبیان سالف الذكرده زیب سطر بیان اولان اقوالده
جواب وحل اشكال اولمغله اودخی بعینها نقل اولندی ﴿ففهمناها سلیمان﴾ بز اول حكومت وفتوایی
سلیمانه تفهیم وتعلیم ایتدك ﴿وكلا آتینا حكما وعلما﴾ داود وسلیماندن هر برینه بز حكم وعلم ویردك
(حسن رحمه الله ایدر بو آیت اولماسه حكامی هلاكین كورردك لكن الله تعالی بربنی صوابه اصابتله
وبربنی اجتهاد ایله ثنا ایلدی علماء اختلاف ایتدیلر كه داود علیه السلامك حكمی اجتهاد ایله
و بانصله میدی سلیمان علیه السلامك حكمی دخی كذلك بعضیلر دیدیكه ایكیسنك دخی حكمی
اجتهاد ایله ایدی او یله اولدی ایسه انبیایه اجتهادی تجویز ایتدیلرتا كه اجتهاد ثوابنه نائل
اوله لر لكن داود علیه السلام خطاء وسلیمان علیه السلام اصابت ایتدی دیدیلر كه انبیایه اجتهادده
خطا جائزدر لكن انك اوزره قرار ایتمزلر (قلت) یعنی متلو وغیر متلودن بریسی اولمقسزین
رأی انبیاء علیهم السلام برخصوصه تعلق ایدوب وخصوص مذكور نفس الامره مطابق
دكل ایسه فی الحال ایقاظ الهی ایله اندن جانب نفس الامره توجه ایدرلر دیمكدر والله تعالی اعلم
(قال النبی علیه الصلاة والسلام اذا حكم الحاكم فاجتهد واصاب فله اجران واذا حكم فاجتهد
واخطأ فله اجر) یعنی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قچان برحاكم اجتهاد ایله ایتدیكی حكمده
اصابت ایده انكیچون ایكی اجر اولور واكر انده خطا ایدرسه انكیچون براجر اولور بیوردی (قلت)
هر حاكم مجتهد اوله مز اجتهاد ایله حكم ایدن حاكم علم اصولده بیان اولندیغی اوزره كتاب
وسنتدن شروط محرره سی اوزره استنباط احكامه قادر اولان ذات دیمكدر ائمهٔ كرام حضراتی
كبی وصدر اولده اولان حكام اهل استنباط ایدیلر وحدیث شریفده اولان حاكمده اول

حیثیت مقصوددر (وبرقوم دیدیلر كه داود وسلیماندن هر برینك حكمی وحی ایله ایدی الا بو كه
سلیمانك حكمی داودك حكمنی نسخ ایتدی ایمدی بو قائل انبیایه اجتهاد ایله حكمی تجویز ایتمز
زیرا كه انلر وحیك وجودی ایله اجتهاددن مستغنیلردر وانبیایه خطایی تجویز ایتمزلر انلر كه
هر مجتهد مصیبدر دیدیلر آیتك ظاهریله احتجاج ایتدیلر وحدیث مذكور ایله حكم مجتهد
ایچون خطاسی اوزره ثواب وعد اولندیكه اول ائمهٔ حنفیه قولیدر و برجماعت دیدیلركه
هر مجتهد مصیب دكلدر بلكه قچان برحادثه ده مجتهدینك اجتهادلری مختلف اولسه حق
بلا تعیین اولوراكر انلرك هر بری مصیب اولسه تقسیمك وجهی اولمازایدی (پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمك مجتهد اجتهادنده خطا ایدرسه انكیچون اجر اولور دیمسیله مراد خطاسی
اوزره مأجور اولور دیمك دكلدر بلكه مراد حق طلبنده اجتهادی اوزره مأجور اولور دیمكدر زیرا كه
اجتهاد عبادتدر واجتهاد ده كی خطاده اثم مرفوعدر قچانكه جهدنده تقصیر ایتمیه لر انتهی
(اشبو نقلی خامهٔ فقیر تسوید وتحریر ایدنصكره تحفه ناظمی سنبلزاده وهبی مرحومك لغت عربیه دن
نخبهٔ منظومه سنه ضروب ومصطلحات عربیدن درج ایلدیكی ابیاتدن (هم اودر حكم سلیمان
كیم اكا * وجه اصو بله اوله حكم وقضا * بیتی درخاطر اولوب منظومهٔ مذكوره یی بو اثناده
شرح ایدن شارح تحفهٔ مرقومه فحول موالیدن البستانی حیاتی افندینك نجل فاضلی السید
شرف خلیل افندینك تقریض وامضا التماسیله فقیره ارائه ایلدیكی شرح جدید نفیسنه باقیلوب
كار بیت مذكوره علی القارینك مشكاة المصابیح شرحندن نقل ایلدیكی حاشیه ما نحن فیهه
مدار ایضاح اولمغله اجمالی ترجمه اولنوب بو مطلبه درج اولندی (قال المولی علی القاری
داود علیه السلامك مرأهٔ كبرایه ولد موجودی حكمی یا مقتضای شریعت محمدیه یه مطابقا یدنده
بولنمق یعنی ذی الید خارجدن اولی اولمق و یاخود ولد مذكور كند ویه بكزر بولنمق احتماللرندن
برینه مبنیدر واحتمال ثانیكه علم قیافة الاثردر امام شافعی عندنده معتبردر (وشارح مشكاة یعنی
طیبی داود وسلیمان علیهما السلامك بو قضیه ده واقع حكملرندن هر بری حقدر زیرا بونده
اجتهاد ایله عمل ایلمشلردر و بو قضیه ده اولان حكم وقضالرینه مستند قرینه در لكن سلیمان
علیه السلامك كندوسیله قضا ایلدیكی قرینه من حیث الظاهر قرینهٔ داود علیه السلامدن
اقوادر (وعلی قول شرع داود وسلیمان علیهما السلامده احوال بینه منزله سنده اولمق دخی
متحملدر هرنه طرفیندن بری ذات الید اولسه دخی والله اعلم دیمشدر (نووی مسلم شرحنده
دخی یازر كه علما دیدیلر كه داود علیه السلامك ولدی مرأهٔ كبرایه حكمنه سبب ولد موجود ایله
كبری بینلرنده اولان مشابهتدر و یاخود كبرانك ولد موجود یدنده بولنمسیدر واما سلیمان علیه
السلام باطن قضیه یی معرفته تدبیر وملاطفه طریقیله توصل ایلدی اشبو شق ولد تدبیرندن
مرادی اول امرده كبری ایله مرأهٔ صغرانك شفقت اومیتلری تمیز ایتمسنی اختبار وامتحان ایدی
یو قسه حقیقة قطع وشق دكل ایدی وشفقت مذكوره تمیز ایلدكدنصكره كبری ولد موجود
صغرانك اولدیغنی اقرار ایتمكله اقرار مذكوره بناء صغرایه حكم ایلدی یوقسه مجرد شفقتله حكم
دكلدر انتهی (مولی علی القاری بوراده یعنی خبر مذكورده اقراره دلالت ایدرنه عباره ونه
اشاره واردر دیمشدر یعنی فی الحقیقه اقرار خصوصی اشكالاتی اكرچه برطرف ایدر لكن عبارهٔ
خبرناطق دكلدر دیو رد ایتمشدر (وینه نووی دیركه علما بو مقوله تدبیری حكام حقیقت حال وتحقیق
صواب ایچون ایدرلر یعنی مجرد مدار احكام دكلدر دیدیلر (ینه علی القاری دیركه اشبو مبحثی
ابن القیم الجوزی كتاب الفراسة فی السیاسه ده تحقیق ایتمشدر یعنی اطلاع مراد ایدنلر كتاب
مذكوره باقسونلر دیمكله اشارت ایدر (قلت) قول اخیر نووی آنفا یازیلان قاز حكایه سی

ذيلنده يازيلان مطالعۀ عاجزانه مى فى الجمله تأييد ايلديكى كوريلوب تواريخ ده جدا ولندى عاشر آل عثمان
سلطان سليمان روح الله تعالى روحه نك بر تدبير غريبنى توار يخه اطلاع تامى اولان بر ثقه دن اسعد فقير
استماع ايتمشيدى وسيلۀ ذكر بالخير اولمق اوزره بورايه درج اولندى شويله كه عصر باهر النصرنده
ادرنه اهاليسندن وخدمۀ دولتدن بر متمول كيمسه زوجه سنى وهمشيره سنى تركله وفات ايدرلكن
زوجه سى اول كيمسه نك حين مرض موتنده حمل اظهار ايدوب بعد وفاته شكمنه صورت كبر ويره رك
كو يازمانى كلدى ديو اطماع ودسايس ايله بر فقيره خاتونك اوهنكامده هنوز تولد ايتمش صبى سنى نهانى
آلديروب طوغوردم شايعه سنى ويره رك تركه دن همشيرۀ مزبورۀ متوفاى مرقومى محروم ايدرلكن
همشيرۀ مزبوره فلان قوالكرمأمول ايكن زوجه سى صنعتله اوغليدر ديو ميدانه برچوجق چقاردى
احقاق حق بيورلسون ديو ركاب خداوند كار مشار اليهه رفع رقعۀ اشتكا ايدر پادشاه جنتمكان
مشار اليه دخى بنم خدمۀ سلطنتمدن اولان كيمسه نك نسبنه اجنبى قارشمق جائز كلدر ايمدى اوغليدر
ديو اسناد اولنان چوجوق كونده رلسون وحضورمده احراق اولنسون مألنده تسطير اولنان
فرمان عالى ايله مباشر ارسال بيورررلر مباشر فرمان مذكورى اعلان ايله همشيره اول قوندقده كى
صبى بى انه سى اوله جق زوجۀ مزبوره ايله آلوب درسعادته كتورور وداعيۀ شفقت مادرى ايله
چوچوغك والدۀ حقيقيه سى اولان فقيره خاتون دخى نهانى درعليه يه جان آتوب انجام كاره
ناظره اولوروقتا كه خداوند كار مشار اليه اول تاريخده آت ميدانته ناظر اولان قصر همايونه تشريف
بيورررلر وناس دخى شهرت بولان اشبو قضيه يه تعجبا ميدان مذكوره قات قات جمع اولوب
سر بزانوى حيرت طورررلر و بو اثناده امر پادشاهى ايله ميدانه حطب كتوروب اشعال ايدرلر
واول صبى بى بشكى ايله ناره القا اولنمق اوزره خلقى يارهرق كتورررلر ايكن ميانۀ ناسده حاضره
وناظره اولان والدۀ صحيحه سنك رشتۀ اطماع ايله ديكلى اولان دهانى ناچار چوزيلوب وز بانۀ
با آلارونارى كورديكى كبى ديكلى طاش كبى كوريتوب امان پادشاهم والدۀ قيمه چوچوق بندر
ضرورت فقر ايله زوجۀ مزبوره يه ويرمشيدم ديو فرياده باشلدقده ناس سر فرمان شاهانه يى
اكلبوب يكزبان عليك عون الله دعاسنى قبۀ آسمانه ايرشكوررلر خاتونلر چوچوق ايله
حضور همايونلرينه احضار اولندقده زوجه نك دخى انكاره مجالى قالميوب والدۀ صحيحه سنك
قولنى تصديق وچوچوق كسند ونك اولماد يغنى اعتراف ايدراشته بو تدبير حكمت نشان ايله
* الملوك ملهمون * قضيه سى نيدوكن بيان بيورمشدر و پادشاهان على الخصوص سلاطين كزين
آل عثمان بو مقوله الهاماتدن خالى دكللردر همان ربمز تعالى وتقدس كافۀ سوءدن آب روى آل
عثمان وشهنشاه عصر واوان ظل يزدان السلطان عبد المجيد خان حضرتلرينى محفوظ والى آخر
الزمان سرير سلطنتلرنده بردوام ومظهر عدل واحسان ايدرك انواع نصرتلر ايله محفوظ ايليه
آمين انتهى (محكيدر كه مغيرة بن شعبه رضى الله تعالى عنه ايله عربدن بر توانامرد بر زن حسنايى
خطبه ايدوب يعنى ازدواجنى طالب اولوب هر برى خبر كوندررردى لكن مرد عرب شاب جميل ايدى
خاتون دخى خانه مه ايكيسيده كلسونلر كوره يم ديو جواب كوندررركده وارديلر و خاتون وراى
پرده دن بونلره ناظر اولوب كلاملرينى استماع ايدر اولدى وقتا كه مغيره شابى كوروب وحسننى
معاينه ايلدكده هرآينه شوحسن خاتونك هوش وعقلنى الور ديوب حسن تدبيره آغاز ايله * لقد
اوتيت جمالا فهل عندك غير هذا * يعنى احسان حق تعالى اولان جمالكه سوز يوق لكن بوندن
باشقه ك مالك وارميدر ديو سؤال ايلدكده اخلاق حسنه سندن براز صفاتى تعداد ايدوب
سكوت ايلدى بعده مغيره * كيف حسابك * يعنى اخذ واعطا وصرفده دقتك وعلم حسابده
بهرهك نه كيفيتده در ديدكده * ما يخفى على منه شىء * حسابدن بكا برشى خفى اولماز * وانى

استدرك منه ادق من الخردلة * بن اول خصوصده خرده خردل دانه سندن ادقنى ادراك ايده رم
ديدى بعده مغيره * لكنى اضع البدرة فى بيتى فينفقها اهلى على ما يريدون فما اعلم بنفادها
حتى تسألونى غيرها * لكن بن حساب بيلميوب بدره وطوبرۀ نقدى اوطه مه شويله جه براغرم
اهل بيتم استدكلرى شيئه اندن صرف ايدوب دوكندى ديكرينى براق ديمدكلرنجه نقدك
بتديكنى بيلم ديدكده * فقالت المرأة والله لهذا الشيخ الذى لا يحاسبنى احب الى من هذا
الذى يحصى على مثقال خردلة * حسناء مزبوره قسم بالله ايله تحقيق اشبو بنمله محاسبه كورميه جك
پيراشبو خردله مقدارى اوزره مصار فى صايه جق مردن بكا سوكيلودر ديو مغيره يه وارمشدر
(محكيدر كه عضد الدوله يه اكراد طائفه سندن بر زمره نك قطع طريق ايله ابناء سبيل وتجارك
اموالنى غصب و يغما ايدوب صعب الوصول بر جبلك بالاسنده تحصن ايتمكده اولدقلرى اخبار
اولندقده فهرلرى بابنده شو وجهله حسن تدبير ايلديكه تجاردن بعضيلرينى كتوروب اوانى
سيم وزر ايچره مسموم حلويات طولديروب بر قاطره تحميل ايلديكى يوكى نهانى ويروب وقضيه يى
تفهيم و بو يوكى بعض امرا نساسنك هديه سيدر كلامنى اشاعه برله كاربان ايله الوب كيدك ديو
تنبيه ايدر تاجر مرقوم دخى كيدر ايكن اوحراميلر كاربانى اوروب نهب وغارات وايچلرندن
برى ذكر اولنان قاطرى يكانه قطار ايلوب واچوب واوانى لطيفه ايچره حلوياتى كوروب سائرلرينه
ويرمامك قيدينه دوشدكده جمله سى هجوم ايله آچ اولدقلرى حالده ناپكلو زهرلنور لر وچوق
يچمدن عن آخرهم يعنى جمله سى بردن مرده اولملريله هر كس اموالنى الوب قند مكرر دعاى عضد
الدوله يى قوت دهان جان ايلديلر (قلت) عضد الدوله آل بويه نك يعنى ديالمه ملوكنك
دردنجيسيدر (بعض ولاتك حضورينه سرقت تهمتيله ايكى رجل كتوررلر اول والى عاقل
مرقومان حضورنده طوررايكن كندويه صواستركاسه يى الينه ويردكلرنده والى كاسه يى غضبله
همان يره چالديغى كبى مرقوماندن برى اضطرابله صيچرايوب ديكرى الديرميوب بلاحركة
برنده طورروالى مضطرب اولانه * اذهب الى حال سبيلك * ديو اطلاق ايدوب ديكرينه مالى الان
سنسن سويله ديو تهديد ايتدكده اقرار ايدر والى مشار اليهه اشبو تفرسكزه سبب ندر ديو صورلدقده
خرسز قوى القلب اولور واندن برى اولان غفلت اوزره طورر ايكن سرچه نك حركتندن دخى
قورقار وصيچراوجزع ايدر ديمشدر (محكيدر كه بر كيمسه حج شريفه نيت ايدوب براز اموالنى
بر شخص صالح صورتنه بلا اشهاد وديعه ايدر بعد الحج اموالنى طلب ايتدكده اول شخص منوع
انكار ايدر قضيه قاضى اياس حضرتلرينك عهد حكومتنده اولمغله بيچاره حاجى مشار اليهه
شكايت ايلدكده مشار اليه دخى بكا كلديككى كيمسه طويديمى ديوصوررشاكى نهانى كلدم ديدكده
وارمنزلكده ايكى كون اوطور وقضيه كى كيمسه يه ديمه ديو تنبيه ايدر بعده شخص مرقومى
بالتلطيف احضار وتكريمدنصكره مال ايتام واوقاف وودايع ناسدن حفظمده اموال كثيره
واردر بكا بوكونلرده براوزاق بولجيلق اقتضا ايلدى سنك ديانت وعفت وامانتكى ايشتدم
وارخانه كده برمحل آماده ايدوب اوچ كوندنصكره حماللر ايله كل صندوقلرى قالدر ديدكده شخص
مرقوم مرائى على الرأس ديوكيدر وصاحب مال تنبيهى كونى كلدكده مشار اليه شخص مرقومه
شمدى كيت ومالمى ويرمزايسك سنى قاضى يه شكايت ايدرم ديو تعليم ايدر واردیغى كبى شخص مرقوم
اى برادرم ادم سكالطيفه ايدى ال مالكى ديو تماما ويرر صاحب مال مشار اليهه كلوب تشكر ايله
الديغنى خبر ويرر بر ده يوم موعودده شخص مرائى حماللر ايله كلدكده مشار اليه حاجى مالنى
الدقدنصكره بنده سفرى ترك ايلدم هايده ايشكه كيت بارى تعالى سنك كبيلرى ناس مياننده
دور ايتسون ديوطرد ايدر (اشبو حكايۀ قاضى اياس نسخه مزده بولنمغله درج اولندى (محكيدر كه

ملك شيرويه پدری پرویزك اعدامنی قصد ایله مباشر كوندرر پرویز شخص مأموره سنك مقدما بكا خدمتك واردر اوغلومه قالمسون فلان صندوقی سن آل ثروتكه سبب اولور دیو ب دلالت ایدر جلاد ایشنی بتروب ومأمور دخی صندوقی الوب شیرویه‌یه واروب قضیه‌ٔ صندوقی خبرویرر صندوقی اچدقلرنده ایچندن برحقه چقر وحقه نك ایچنده برحب ایله بر پوصله چقر و پوصله‌ده هركیم بو حبی یوتارسه صره سیله اون بكارت ازاله سنه قادر اولور دیو محرر اولمغله شیرویه قربانه حریص اولدیغندن حبی یوتدقده فی الحال مرد اولور واهل تاریخ پرویزقاتلندن اخذ ثار ایدن اول مقتولادر دیمشلردر (قلت) اشبو پرویز شیرینی تزوج ایدن ونامهٔ همایون دعوت اسلامیه‌یی تمزیقه جرئت ایتمكله حقنده ملك و سلطنتی تمزیق و پریشان اولمسیله بد دعای نبوی صادر اولان ساسانیهٔ عجم ملوكنك یكرمی ایكنجیسی اولان ملك مشرك آتش پرستدر ونوشیروانك طورنیدر كه فی الحقیقه كندوسی بروجه محرر اوغلی یدیله هلاك ودولت مذكوره دخی چوق كچمدن یعنی سنین هجریه‌نك اون دردنجی سالی پریشان ومضمحل اولوب اقلیملری داراسلام ومعجزهٔ نبویه كونش كبی بونده دخی مشهود انام اولدی انتهی (محكیدركه هرون رشید اوچ نفر اولادینی ولی عهد ایدوب اهل حل وعقدی بو خصوصه بیعت ایتدیروب اشهاد ایلدكده اركاندن برمعروف ذات بیعت مذكوره‌دن تخلف ایدر هرون خلیفه احضار ایدوب سبب تخلفندن سؤال ایلدكده برمانع وعائقم ظهوریله مجلس عهدده بولنه مدم دیو اعتذار ایدر خلیفه كتورك عهد نامه‌یی واوقویك ایشتسون بیورر اوقوندقده اول ذات * یا امیرالمؤمنین هذه البیعة فی عنقی الی قیام الساعة * یعنی ای امیر المؤمنین اشبو بیعت قیام ساعته قدر كردنمده اولسون كلامیله رضا كوستررخلیفه قول مذكورده توریه اولدیغنی فهم ایده میوب قیام ساعتدن مرادی یوم حشر اولدیغنی ظن ایدر اول ذاتك مرادی ایسه مجلس خلیفه‌دن قیام وحركتی ایمش (محكیدركه مغیرة بن شعبه‌یی حارث بن كعب قبیله سندن بر كنج اوشاقدن غیری براحد الداده مامشدر شویله كه غلام مذكوره قبیله سندن تزوجنی مراد ایلدیكم بر مرئه‌یی صوردیغمده یا امیر اول خاتونده سنك ایچون خیر یوقدر دیدی ندن دیدیكمده یا اول مرئه‌یی بر رجل اوپركن كوردم دیمجك اعراض ایتدم وفی الحال غلام مذكور واروب تزوج ایتدی چاغروب خلقك تقبیل ایلدیكی قاری‌یی نیچون الدك دیولوم ایدیكمده بلی مرئه‌یی صغیر ایكن باباسی تقبیل ایدركوردم دیو بنی مبهوت ایتدی دیمشدر انتهی (محكیدركه بررجل سید بنی تمیم اولان احنفه كلوب برسله اوردقده احنف رجله بو فضاحته نه وجهله جرائت ایلدك دیدكده بر كیمسه بكا سید بنی تمیمه برلطمه اوررایسك سكا شو مقدار اقچه ویره‌یم دیو جعل قیلمشیدی دیدكده احنف رجله خطا ایلدك بن سید بنی تمیم دكلم انلرك اولوسی حارثة بن قدامه‌در دیمكله اول رجل موعود اولان اقچه‌یی قاپمق حرصیله واروب حارثه‌یی تو قادی چالدیغی كبی حارث طوتدیروب اللرینی كسدیردی (قلت) احنفك مناقبی اشبو كتابده كرارا مرور ایدن كریم وحلیم مشهور درهرنه قدر رجل طماع مذكوره حلم ایتمش ایسه‌ده حسن تدبیرایله حقندن اكلدی اشته حلیم اولنلرك بویله شبوه سندن و كاهیجه شدت غضبندن اثر مقتضاسیجه قورقولور فتدبر انتهی (وقال الشعبي وجهني عبدالملك الى ملك الروم فلما رأى ما جمع الله سبحانه فى من الفضائل وخلى بى يوما فقال لى امن اهل بيت الخلافة انت قلت لا ولكنى رجل من العرب فكتب الى عبد الملك رقعة ودفعها الى وقال ادفعها الملككم فلما قرأها عبدالملك قال لى اتدرى مافيها قلت لا قال فيها العجب لقوم فيهم مثل هذا كيف ولوا امورهم غيره ثم قال اتدرى ما اراد بهذا قلت لا قال حسدنى عليك فاراد ان اقتلك فقلت انما كبرنى عنده يا امير المؤمنين لانه لم يرك فبلغ ذلك ملك الروم وقال لله ابوه

لم يغد بما فى نفسى انتهى (قلت) اشبو نقلك مآلی شعبی روح الله تعالى روحه دیمشكه بنی عبدالملك ابن مروان اموی مصلحة قیصر طرفنه كوندرمشیدی لطف حقله بنده مجتمع فضائلی قیصر كوردكده تعظیم قصدیله بركون بنمله خلوت ایدوب صحبت خلالی بكا سن خلیفه‌نك اقرباسندنمیسن دیو صوردی بندخی نسلم عربیدر لكن خلیفه‌نك نسبنه پیوسته دكلم دیدم وبرشقهٔ مخصوصه دخی یازوب ختمله بونی ملككه ویردیدی بندخی ختام مصلحتله دونوب اول شقه‌یی عبدالملكه ویردم آچوب واوقیوب ای شعبی بو رقعه‌ده اولانی بیلورمیسن دیدی خیر دیدیكمده ایچنده برقومه تعجب اولنور كه ایچلرنده بونك یعنی شعبی كبی كیمسه وارایكن امورلرینی بونك غیریسنه تولیه ایده‌لر یعنی سن خلیفه اولمیدك قولی واردر و بوندن مراد قیصر بكا سنك ایچون حسد ایتمكله سنی بوسوزدن ناشی بندن صوغودوب قتل ایتمكی استر دیدكده بندخی ای امیرالمؤمنین بنی قیصر عندنده بیوتدیكی سنی كورمدیكی ایچوندر یعنی سنی كورسیدی بنی تحقیر وتقصیر ایدردی دیدم و بنم بو جوابم قیصره واصل اولدقده عبدالملكه اولان كلام وجوابمی بكنوب ضمیرمده اولان شی ایله صباحله مامش یعنی كندینی حسن بیانیله قتلدن قورتارمش دیمشدر انتهی (قلت) اشته نیت قیصر كه دولت امویه‌دن شعبی كبی مستشار سلطنت اولان ذاتك عبدالملكی غیرته دوشوره‌رك ازاله سنی غنیمت بیلوب اشبو خدیعهٔ خطابیه سیله اكا دوشن تدبیرده قصور ایلمامش و عبد الملكه دخی الله تعالى رحمت ایده كه دسیسه اولدیغنی بیلمكله شعبی‌یه قیوب تدبیر قیصری تأمل ایله ابطاله موفق اولمش وشعبیدن دخی خدا راضی اوله كه عبدالملك غضب مأمولنی ذكر اولنان كلام بلاغت ارتسامیله تسكین ایتمش والله تعالى اعلم *بعض نسخه‌ده (لله ابوه لم يغد بما فى نفسى * یرنده * لله ابوه لم يعد ما فى نفسى * واقع اولمشدر كه مآلی عبدالملكه تحسین كه نفسمده اولان قصده تعدی ایلمدی دیمك كبیدر (عبارهٔ حكایهٔ مذكوره‌نك مآل ومفاد وخواسی عاجزانه اسعد فقیرك یازدیغی كوربنور ایكن ترجمهٔ معلومه‌ده روایت اولنمشكه عقلاء ودهاتدن شعبی‌یی امیر المؤمنین عبد الملك بن مروان ملك قیصره سفارتله كوندروب قیصر شعبینك عقل ودرایت وشجاعتنی تفرس ایلدكده شعبیدن بیت خلافتدنمیسك دیو استفسار ایتدكده شعبی دخی عربدن مجهول النسب بر كیمسه‌یم دیوب اداء سفارت وقیصرك نامه‌سنی آلوب عبد الملكه ایصال ایلدكده عبدالملك دخی قیصرك نامه‌سنی قرائت ایلدكده ضحك ایده‌رك شعبی‌یه نه تحریر ایلدیكنی بیلورمیسن دیمجه شعبی دخی معلومم دكلدر دیدكده عبد الملك ای شعبی ملك روم درایت و شجاعتكی تفرس ایدوب ملك ودولتمده تأییدك حسبیله حیله وخدعه ایله سنی اعدام ایتدرمك مراد ایدر دیدكده شعبی ای امیر المؤمنین قیصرك حوصله سی شجاعت ودرایتمه تحمل ایده‌مدی دیوب عبد الملك خلافیله معامله وافر اموال ورتبه ایله شعبی‌یه مجامله ایلدكده قیصر درونمی كشف وغرضمی فهم ایلدیلر دیو تحسر ایلدی دیو ترجمه ایلمشدر فاختر ماشئت (قلت) مشار الیه ابو عمرو بن عاصم بن شرحبیل الشعبی مشاهیر تابعین كرامدندر عهد خلافت ذی النورینندن رضی الله تعالى عنه التی سنه مرورنده تولد ایتمشدر والده سی عهد عمریده رضی الله عنه فارسه مضافه جلولا قریه سندن سبی اولنان جواریدندر ابن عباس رضی الله عنهمایه ملازمت وصحبت ایدوب مشار الیه وسائر صحابیدن دخی روایت حدیث ایتمشدر یوزبش سنه سنده وفات ایلدی انتهی (محكیدركه مشار الیه عبدالملك قرنداشی بشری كوفه‌یه والی نصب ایدوب لكن شاب شوخ طبع ودلشیفتهٔ هوا وتغزل برطروب مزاج نبع اولمغله متورع و پیر اولان روح بن ذنباعی حسب البشریه بشر بولنی ازدرمسون دیو ناصح اوله‌رق برابر كوندردی روحك نظارتی بشره ثقیل كلمكله اعاده‌سی

امرنده بشر ندماسیله مشورته باشلدی ندماسندن برفتان بن ابی اختبار یله بورادن طولودیزکین
شامه قاچریرم دیو تعهد برله کیجه وقتی روحك دائره سنه کیرلوجه کیروب اوطوردیغی
یره مجلسنه قریب اولان دیوارك اوزرینه * یا روح من لبنیات وارمله * اذا بغاك اهل
المغرب الناعی * ان ابن مروان قدحانت منیته * فاحتل لنفسك یاروح بن ذیباعی * قطعه سنی
برکیمسه طویمدن یازوب صاووشور وقتا که روح قطعه یی کوردکده خوف واضطرابه دوشوب
کوفه دن خروج وشامه کلوب سبب قفولی اولان قولی خبرویردکده عبدالملك اشبو دسیسه
خوشنه کلکله شدت ضحکندن ارقه سی اوزره یاتوب روحه * ثقلت علی بشر واصحابه
فاحتالوا لك * ای روح بشره و قرناسنه سن کران کلدیککدن بو حیله یی دوزمشلر دیدی
مآل قطعه ای روح اهل مغرب بغی ایلدکلرینی خبرویریجی اولان سکا کلدکده یعنی شامده فتنه
قوپدی چوچوق وجولوغکی کیم کوزه در تحقیق ابن مروان موته یاقلشدی نه طورر وکوفه ده
نه اوطورورسن نفسکی خلاصه برچاره بول دیمکدر (لکن ترجمهٔ معلومه ده بو یله سنه ترجمه
اولنمشدر (ترجه سی ای روح حلیله و اولادلری قنغی کیمسه درعهده ایدر اهل مغربدن
موتله خبرویردیکی وقتده که ابن مروانك موتی تقرب ایلدی بو تقدیرجه نفسك مختل اولدی
ای روح بن ذیباعی اشبو ترجمه نك بوقارولرندن قطع نظرله * فاحتل لنفسك * عباره سی
نفسك مختل اولدی دیو ترجمه اولنورمی بیلمم (اشبو روایت صحیحهٔ آتیه دخی دفع ضرر ضمننده
اولان تدابیر حسنه دندر که وقتا که رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم و بارك وکرم افندیمز
خیبری فتح ییوروب مسلمون فرحیاب شوکت اسلام اولدقلری اوانده عرض اسلام ایدن حجاج
ابن علابط السلمی حضور سعادته کلوب یارسول الله بنم مکه ده همشیرم ام شیبه عندنده ودخی
تجار مکه ده متفرق اموالم واردر خبر اسلامم انلره واصل اولمازدن اول مکه یه عودت ایده یم قورقارمکه
اسلاممی طویارلرسه مکه ده اولان کافهٔ مالم کیدر دیو بعد الاستیذان (یارسول الله انی احتاج الی ان اقول
یعنی یارسول الله بن سوزسویلمکه محتاجم دیدیکه بوندن مرادی برآی مصلحت اسلامنی اضمار ایله اقتضا
ایدرایسه رنك اعداده کوربنور شان اسلامك علیهنه سویلیه جکنی بو وجهله دخی استرخاص
ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (قل وانت فی حل) بیوروب
بو بابده اقتضا ایدن کلامی سویلمك حلال وجائز اولدیغی بعد البیان والرخصة حجاج رضی الله تعالی
عنه چیقوب مکهٔ مکرمه جوارنده اولان ثنیة البیضا نام محله واردقده اوراده قریشدن بر از
کسانی بولدیکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك خیبره سیر وسفر همایونلری مکه یه
منعکس اولدیغندن استماع اخبار ایچون قریش طرفندن چیقمشلر ایدی حجاج رضی الله تعالی عنه
دیرکه اول کسان بنی کوردکلرنده اشته بونده قسم ایدرزکه خبر واردر یاحجاج خیبره سفر
اولدیغنی طویدق معلوماتکی سویله دیدیلر (قلت) انه سار الیها وعندی من الخبر مایسرکم *
بندخی اول یعنی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم خیبره سیروسفر ایلدی و بنده خبردن
سزه سرور ویره جك شی واردر دیدم * فالتبطوا جنبی ناقتی یقولون ایه یاحجاج * فی الحال
تفصیل خبر طلبیله دوه مك ایکی جانبنه دوکلدیلر یعنی یاشمه برکدیلر وهمان خبرینی سویله ای
حجاج دیدیلر * فقلت لهم هزم هزیمة لم تسمعوا بمثلها قط واسر محمد وقالوا لانقتله حتی نبعث
به الی مکة فیقتلونه بین اظهرهم بمن کان اصیب من رجالهم * بعده بن انلره مثلنی ایشتمدیککز
برهزیمتله منهزم اولدیلر ومحمد اسیر اولدی و بوراده قتل اتمیوب مکه یه کوندره لم اوراده اهل
مکه بینلرنده انی ورجالندن طوتولنلری قتل ایلسونلر دیدیلر دیدم بونی ایشتدکلری کبی مکه جانبنه
طوغری اشته سزه خبر کلدی همان محمد کله جك و بنم دیدیکم کبی شو یله بو یله اوله جق دیو

صیحه وندا ایلدیلر بعده بن خلق اوزرلرنده اولان مالمی جمعه اعانت ایدك زیرا بن تجار اطرافدن
مقدم خیبره واره یم ونفل ومال محمد واصحابندن اشترا ایله تجارت ایده یم املنده یم دیدم بغله برابر
قالقوب استدیکمدن زیاده سهولتله کوزلجه جمع ایلدیلر وقتا که اشبو قاره خبر مکه ده شایع اولوب
عباس بن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه دخی استماع ایتمکله بن تجار خیامندن برخیمه ده بولندیغم
حالده یانمه کلوب ای حجاج اشبو کتوردیکك خبر ندر دیو صوردقده برتقریبله سنده ایداع
ایده جکم سری حفظه قادرمیسن دیدیکمده قسم ایله قادرم دیدی بعده شمدی اولماز مکان
خالیده ملاقات ایده لم زیرا حالا کوردیکك مالمی جمعده یم دیدیکمده صاوشدی بعد جمع المال
خروجم خلالی تنهاده عباس بن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه ایله ملاقات ایدوب ای اباالفضل
سوزیمی حفظ وکتم قیل زیرا قورقارمکه اعدا آردیمه دوشرلر لکن اوچ کونا وزادیغمدنصکره
استه دیکی سویله دیدم او یله اولسون دیدی بعده والله که قرنداشك اوغلی خیبرك ملکی
قری اولوب صفوت اسلام ایله منوره اولان صفیه یی سراپردهٔ زفافلریله شرفیاب ایتمکله عروس
اولدقلری حالده منصور ومظفر کوروب کلدم خیبری فتح ومالنی غنیمت ایدوب اول اولکایه پیغمبر
واصحابی مالك اولدیلر دیدیکمده کمال سرورندن نه سویلرسن ای حجاج دیدی اشته الله تعالی
بیلورکه حال بو یله در و بن مسلم اولوب بورایه مسلما کلدم وظاهرده مسموع ومشهودك اولان
قول وفعلم رخصت همایون نبویه ایله مالمی تحصیل خوفندن اوتوری ایدی زیرا بو یله ایتمسم
مالم تلف اولوردی لکن بنم عودتمدن اوچ کون کچدکدنصکره امریکی اظهار ایله والحاصل
پیغمبر حق علیه الصلاة والسلام افندیمز والله که استدیکك حال اوزره دردیوب یوله روان
اولدم دیدی بعده حجاج بن علابط رضی الله عنه دیرکه پس اوچ کون مرورندنصکره حضرت
عباس که رضی الله عنه هنوز مدینهٔ منوره یه هجرت ایتمیوب مکهٔ مکرمه ده اولورلر ایدی متشکرانه
ومسرورانه اثواب تجملنی کیوب وتراش اولوب ودستنه عصاسنی الوب وخانه سندن مسرتله
خروج ایدوب وکعبهٔ معظمه یه واروب طوافه باشلدی مشرکین حضرت عباس رضی الله عنهی
بو حالده کوردکلرنده یا اباالفضل اشبو وضعك حرارت مصیبتی ستر داعیه سیله برتجلددر دیدیلر
اولدخی کلا مصیبت زده بلکه صفا وسروروده یم که محمد علیه الصلاة والسلام افندیمز خیبری
فتح وملکنك قزینی الوب زفاف اولمش واموال خیبری اصحابیله غنیمت ایلمش دیجك بوخبرله
سکا کیم کلدی دیدیلر اولدخی سزه کتوردیکی خبرله کلان ایله کلدی دیدکده بلیدك حجاجی
شو یله بو یله ایدردك دیولوم وتأسفه باشلدیلر وچوق کچمدن حقیقت فتح رایکان اولدی انتهی
(اشته حجاج بن علابط اشبو تیقظ واحتیالیله مالنی تحصیله مخلص بولمشدر رضی الله تعالی
عنه (قلت) فتح خیبر هجرتك یدنجی سالی وقایعندندر انتهی (ترجمهٔ معلومه ده * قال
الحجاج فخرجت فلما انتهیت الی ثنیة البیضاء وجدت بها رجالا من قریش یتسمعون الاخبار وقد
بلغهم ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم سار الی خیبر فلما ابصرونی قالوا لعمر الله عنده
الخبر یاحجاج فقد بلغنا ان القاطع یعنون محمدا (صلی الله تعالی علیه وسلم) قدسار الی خیبر قال قلت
انه سار الیها وعندی من الخبر مایسرکم فالتبطوا جنبی ناقتی یقولون ایه یاحجاج * عباره سی (حجاج
یوله روان اولوب ثنیة البیضا دیدکلری محله واصل اولدقده کفار مکه دن برطائفه رسول الله علیه
الصلاة والسلام افندیمزك غزوهٔ خیبره خروجنی استماعلری سببیله احواللرندن استخبار وعیاذا
بالله هزیمتلری خبریله کفار مکه یه تبشیر ایتملری زعم باطللریله مترقبلر ایکن حجاجه مصادفه ایله
ترحیب وخبرسنده دربزلری تفریح ایله دیدکلرندن حجاج سزلره فرح وسرور ویرن خبر
بنده در لکن دوه می و بنی سرعتله مکه یه ایصال ایلمیه سعی ایلیك دینجه انلردخی حجاجی توقیر ایله

اسرا ایتدرد کلرنده الخ دیو ترجمه اولنمشدر فتأملوا رضی الله تعالی عنا عنکم انتهی (صاحب المستظرف اشبو حجاج بن علابط روایتی عقبنده اسعد فقیرك اوتوز طقوزنجی بابده بالمناسبة التامة تفصیلا درج ایلدیکی نعیم بن مسعود رضی الله تعالی عنهك اذن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ایله خندق غراسنده اجرا ایدوب اعدانك پریشان اولمسنه بادی اولان روایتی اتیان ایلمشدر فلیراجع ﴿ ومما قیل فی التیقظ والتبصر فی الامور ﴾ اشبو اقوال آتیه امور و مصالحده تیقظ و تبصر اوزره حرکتك فوائدینه دائردر * من ایقظ نفسه والبسها لباس التحفظ آیس عدوه من کیده له و قطع عنه طمع الماکرین به * اقوال حکمادندر که مآلی برکیمسه که نفسنی آکاه ایدوب اکا تحفظ ووقایه لباسنی کیدیره دشمنی اکا ایده جکی کیددن نا امید اولوب واندن مکر ایدیجیلرك رشتهٔ طمع غدری کسیلور دیمکدر (ودخی حکما) الیقظة حارس لاینام وحافظ لایسأم وحاکم لایرتشی فمن تدرع بها امن من الاحتیال والضیاع والجور والمکر * دیمشلردر که مفادی کافهٔ اموردہ غفلت ایتمامك او یومز و کیجه و کوندز قائم بر حارس وقرار اولدر واوصانمز بر حافظ ونکهباندر ورشوت الماز بر حاکمدر یعنی رشوت ایله کرك طرف خصم بی حقه میل بر له ظلم ایدر و کرك رشوتسز اظهار واحقاق ایتمز حاکم دکلدر قنغی ذاتکه یقظه یعنی عدم غفلتی کندو یه زره وسپرایده صولهٔ اعدادن وضایع اولمدن وجوردشمن ومکرندن امین اولور دیمکدر که برکتابلق کلامدر (قلت) همان کافهٔ امور دنیویه و اخرویه ده تیقظ ندر اخلاق وتدبیر مملکت کتابلرینه باقوب کسب قوت وجلب محبت وغلبهٔ بدخواه واهل عداوت نه ایله حاصل اولور اوقیوب ودرسی اربابیله مذاکره ایدوب تفصیلاتنه اطلاع اولنملیدر که سلامت دارین بولنه و کلام مذکورك فهرسی * اول الفکرة آخر العمل * قول عرب العرباسیله * اول اندیش وانکهی کفتار * کار اولده کشی عاقبت اندیش کرك * مصراع حکمت اسما علریدر فتدبر (منقولدر که کسرای عجم نوشروان خفایای امور و اسرار صدور تتبعه ومأمورینه اطلاع وتفحص وتحریده زیاده دقت اوزره اولوب حقایق احوال وغوامض قضایایه وقوف واطلاع ایچون دائما رعایا و بلاده عین وجاسوسلر یعنی تبدیل امینلر نشر و ارسال ایدوب مفسدی طویدقده تأدیب ایله مقابله ومصلحی بیلدکده احسان ایله مجازات ایتمکده اولوب ملوکه بو خصوصده دقت و اهتمام واجب اولوب اکر بوندن اهمال ایدرسه قلوب خلقدن مهابتی ساقطه اولور دیرایمش (قلت) تجسس احوال مأمورین بلدان و رعایا ایچون دائما و مستمرا نهانی مجرب الاطوار وامین کیمسه لر ارسال ایتمك واول ارسال اولنانلردن کزلو ارسال اولنانلرك احوالنی دخی تجسس ایچون بنه مأمور و انلره دخی و هلم جرا بش اون درجه مأمور لر سوقی سلاطین کزینِ مشهورینك دأبی اولدیغی متتبع تواریخ اولنلرك معلوملریدرکه بونده فوائد بسیار درکار در حتی بو خصوصده فقهای کرامدن برذاتك مستقل برکتابی بو فقیرك منظوری اولمشدر انتهی (انس ابن مالك رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر که امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه احوال مسلمینی تفقد ایچون کیجه لردن برکیجه ده چیقوب کزر ایکن اولکی کون کندنده خیمه اولمیان محلده کیجه دن قورلمش بر بیت یعنی چرکه کوروب اطلاع ایچون چرکه یه قریب اولدقده ایچنده بولنان خاتونك انیننی استماع وچرکه نك خارجنده اوطورر بر آدمی کوروب و یاننه واروب سن کیمسن دیو سؤال ایلدکده اول آدمی بادیه دن برکیمسه یم امیر المؤمنینك فضل واحساندن حصه یاب اولمق املیله قدوم ایلدم دیدی بو انین ندر دیو صوردقلرنده وضع حمل اغریسی طوتمش زوجه مدر دیدی اول خاتونك یاننده براحد وارمی یوردی یوقدر دیمجك همان حضرت عمر رضی الله تعالی عنه اوکیمسه خلیفه اولدقلرینی بیلمدیکی حالده عجله ایله خانهٔ سعادتلرینه کلوب

حلیلهٔ محترمه لری ام کلثوم که حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنهك کریمه لریدر حق سبحانه وتعالانك سوق ایلدیکی اجرده سکا نصیب وارمیدر دیدی انلردخی اول اجرندر دید کده شونده یاننده بر احدیوق اغریسی طوتمش بر خاتون واردر مراد ایدرایسك لوخسه یه لازم اولان شیلری ال و بکا براز شحم وحبوبات ایله بر طنجره و یریتیشه لم یوردرلر واول اشیایی الوب چرکه یه وارد قلرنده امرلریله ام کلثوم رضی الله تعالی عنها چرکه یه کیروب وخلیفه حضرتلری رجل مذکوره آتش یاقدیروب مبارك لحیه لری خلالندن دخان نارخروج ایدرك آتش اوفلیوب طعامی طبخ ایدرلر وخاتون دخی طوغوررام کلثوم رضی الله تعالی عنها * یاامیر المؤمنین بشر صاحبك بغلام * یعنی ای امیر المؤمنین دوستکی ارکك چوجوقله تبشیر ایله دیو خبر و یرد رجل مرقوم وصف امیر المؤمنینی ایشدیجك دتره یوب واوتانوب * واخجلتاه منك یاامیر المؤمنین اهکذا تفعل بنفسك * ایواه ای امیر المؤمنین ذاتکزدن شرمسار اولدم بالذات بویله می اجرا یوردملی ایدی یعنی آخره امر یورمیوب بوفقیر وغریبه بالذات اشبو تواضع ومرحمتکزدن مستغرق دریای حجاب اولدم دیو سوزو کدازه باشلدقده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه * یااخا العرب من ولی شیئا من امور المسلمین ینبغی ان یتطلع علی صغیر امورهم وکبیرها فانه عنها مسؤل ومتی غفل عنها خسر الدنیا والآخرة * یوردیلر که مآلی والی اولان ذات داخل ولایتنده خلقك صغیر و کبیر کافهٔ امورلرینه مطلع اولمق کرکدر که روز فرداده جمله سندن صور یلورنه زمانکه اول ذات اول اطلاعدن غفلت اوزره اوله دنیا وآخرتده اسایش وثوابدن محروم اولور دیمکدر (وحضرت فاروق رضی الله تعالی عنهك تعرف واطلاع احوال رعایاو برایا واهالی یه واقامهٔ قسطاس ومیزان وازاحه وازالهٔ اسباب فساد واصلاح حال امته شدت حرص ومیللرینه بناء بالنفس دخی بروجه محرر اکثر لیالیده چیقوب سرا امور رعیتی تجسس وتفتیش دأب شریفلری ایدی (ومعاویه دخی بو بابده مسلك عمر بن الخطابه رضی الله تعالی عنهما سلوك ایلمش ایدی وارکان دولت امویه دن زیاد ابن ابی دخی اول مسلکده ایدی حتی اندن منقولدر که برکیمسه بر حاجت عرضیله زیاده کندوبی بیلمز ظنیله فلانم دیمکه باشلدقده زیاده زیاده تبسم کلوب ای رجل سن کندیکی بکا تعریف ایتمکمی استرسن والله بن سنی و باباکی وجدیکی وجده کی سندن زیاده بیلدیکمدن باشقه اوزرکده اولان برده فلانکدر واول فلانك باباسی سکا عاریت و یردی دیو کندی نسلی وحالی کبی تقریره باشلدقده رجل مرقوم حیرتندن ارتعاد ایدوب بایلمق مرتبه سنه وارمشدر انتهی (پس ایشاندن صکره ثانیٔ آل عباس منصور خلیفه یه قدر امر تحری وتجسس مذکورده آثار ایشانه امویه دن انجق عبدالملك بن مروان ولاتلرندن حجاج اقتفا ایتمشدر اما منصور بو خصوصه کرکی کبی اهتمام ایدوب هر بلده ونواحی ده نهانی بر جاسوس اقامه ایلمش ایدیکه کندوسندن باشقه بر احد انلری بیلمز ایدی و بوتقریبله زمانده خروج ایده جکلرینی طویوب وبیلوب تدبیر نهانی ایله کیف مایشاء تسکین غوغا ایلمشلردرکه تفاصیلی کتب تواریخده مسطوردر انتهی الباب الحادی والستون

الباب الثانی والستون

اشبو التمش ایکنجی باب حروف هجا اوزره مرتب اولدیغی حالده دواب ووحوش وطیر وهوام وحشرات و بونلره شبیه شیلر بیاننده در (قلت) صاحب المستطرف برد الله تعالی مضجعه اشبو بابده اتیان ایلدیکی حیوانات مصر قاهره ده قاضی القضاة ومدرس مدرسهٔ مؤیدیه ایکن سکز یوز یکرمی یدی سالی ارتحال داربقا ایدن المولی شمس الدین محمد بن المقدسی الدمیری الشافعی مرحومك یکدن افزون حیوانات بریه و بحریه نك کافهٔ احوالنی حاوی و بالمناسبه اکثر فنوندن

نیجه نیجه فوائدی محتوی اولوب حقا که همت شاهانه ایله ترجه وطبعله نشر بلدان اولنمغه شایان
حیاة الحیوان اسمیله مسمی اولان کتاب فاخرنده اولنلردن دوه ده قولاق ایجازطریقیله بعض
مشهورلریدر اسعد فقیر عاجز مشار الیهك اثرینه اقتفا ایله تکثیر سواد وتحجیر اخوان لطافت نهاددن
قاچش ایسه ده فقط کرك حیاة الحیوانده مسطور وکرك علی القاری الحنفینك بهجة الانسان
فی مهجة الحیوان نام مختصری ایله اوائل عهد سلیم خان ثالث طاب ثراه حضرتلری علماسندن
مدنی افندی دیمکله مشهور فقیه وورع طربزونی الشیخ محمد افندی الحنفی مرحومك تحفة الاخوان
فی الحرام والحلال من الحیوان نام مختصرینی عاجزانه بالمطالعه حیوانات محرره نك حل وحرمتلرنده
اولان اقوالی ومهما امکن اسماء فارسیه وترکیه لرینی درج وضم ایتمشدر (ع) ربنا انطق لساننا
بالحق (تبصره) اسعد فقیردیر که صاحب المستطرفك اشبو حیوان احوالی بابنده نقل ایلدیکی
اقوال علما وحکماده اخلاق حیواناته دائر اولان مقالاتده بشرك غیری بولنان ذی روحده عقل
اولدیغی توهم اولنمسونکه الشیخ ولی الدین عبدالرحمن بن خلدون مقدمهٔ مشهورهٔ مقبوله سنده
علی وجه التفصیل تحقیق قیلدیغی مطلبك خلاصه سی اوزره مدنی بالطبع اولان انسان
عاقلك تعیشی وبقای نوعی دائرهٔ انتظامدن خارج بولنه مز یعنی بر برینه مترتب وبر برینی
مستلزم امور اسباب متفاوتة المرتبه یه پیوسته در واشبو امور مترتبه ومنتظمه یی تحصیل دخی کرك
ذات انسانده وکرك خارجنده اولان اشیا ومعلومات تصوریه وتصدیقیه یی انسانك مبادیدن
مقاصده انتقال ذهندن عبارت اولان فکر وترتیبه متوقفدر مثلا برکمسه ذهننده برسقف وطوان
بناسنی اراده ایلدکده ذهنیله سقفی طوته جق دیواره بعده دیواری بندیره جکی اساسه انتقال
ایدر که اساس مذکور فکرینك آخریدر واشبو آخر فکر اولان اساسدن عمله ابتدا ایدوب
بعده دیواری ودیواردنصکره سقفی انشا ایدر که انشای سقف آخر عمل انسان واول حرکت
فکریدر واشته عربك * اول العمل آخر الفکر وآخر الفکر اول العمل * دیدکلری کلام بلیغ حکمت
تبلیغلرینك معناسی ذکر اولنان ترتیبدر وبونده انسانك بربرلرندن تفاوتلری دخی واردر زیرا ترتیب
فکر ایکی واوچ ودرت ودخی زیاده اولان اسباب مترتبه ده حرکته توقف ایدر وهر عقل انی ادراك
ایده میوب غیره محتاج اولور (قلت) اشته مشورتك اقتضاسی وسببی دخی بودر وبعض امور دخی
واردر که انی عقل انسان ادراك ایده میوب بیان نوامیس الهیه یه لامحاله محتاجدر یعنی کتاب
منزل ورسول ربٍّ اجل خبرینه موقوفدر فلیحفظ * واما بشرك غیریسی اولان هر حیوانده
انسان کبی فاعلك فعلنده اولان ترتیبی اوزرینه کندوسیله مرور حرکت ایده جك شیئك یعنی
فکرك بولنمادیغنه بناء افعالنده انتظام بوقدر زیرا حیواناتك ادراك حسیسی یعنی مدرکات
ومتعلقاتی ربطدن خالی اولوب فکر وترتیبه محتاج اولمیان حواس ظاهره واسطه سیله در وبقای
نوعلرینه سبب اولان جلب منفعت ودفع مضرتلرنده اولان آلتلری دخی خلقی وطبیعی
اولدیغنك اوزرینه سر خلافت انسانیه اقتضاسنجه حیوانات قید تسخیر انسان ایله مقید
اولملریله دائرهٔ انتظامه دخوله توقف ایدن امورلری وافعال قبیحه ومضره لری دست
تدبیر انسان ایله حصول بولوب وبرطرف اولدیغندن بشر کبی افعاللرنده آلت عقله محتاج
دکللردر ایمدی اشبو تمهیددن ظاهر اولدیغی اوزره برمخلوق که کندولرنده عقل اولمیه صفات
حسنه یی اکتساب ایده مز که مدح اولنه وعکسنی دخی کسب ایده مزلر یعنی کسبی دکلدر که بوحیثیتله
ذم وتعییب اولنه بو بویله ایکن اهل حکمت واهل فن فراستك حیواناته اخلاق حمیده وردیه
اسنادلرنده وذکرنده مقصودنه دردیو سؤال وارد اولور ایسه جوابنده دیرزکه فی الحقیقه حیواناتده
اولان صفات انحاء عناصر مختلفه وخلقتلری اوزره امور طبیعه دن اولوب چکونکیٔ صفات

بدنلرنده اولان صور وعلامات واشکاللریله افعال واحواللرندن بداههٔ وتجربهٔ بیلنوب اخذ
اولنمشدر وبودخی انجق انسانده اولان احوالی معرفته استعانه ایچوندر که آدمی قنغی حیوانه
مشابه اولدیغی بیلنه واندن با آلاده سبق ایدن فراست مطلبنده ذکر اولنان منفعت حاصل
اوله انتهی (اسد) فارسیسی یای مجهوله ایله شیر وترکیسی ارسلاندر سباعدن یعنی یرتیجی
حیواناتدندر ارککنه اسد ودیشیسنه اسده اطلاق ایدرلر وارسلانك لغت عربیه ده اسماء
کثیره سی اولوب اسامه وحارث وقسوره وغضنفر وحیدره ولیث وضرغام اشهرلرندندر وابو الابطال
وابو اشبل وابو العباس دخی کنیه لرندندر که اشبو کنیه لر قرق طقوزنجی بابده قلم اسعد فقیر ایله
بالمناسبه تسطیر اولنمشدر (وارسلانك انواعی اولوب برنوعنك وجهی انسان وجهی وجسدی
بقر کبی وبرقارش مقداری سیاه بوینوزلری اولور ایمش وبرنوعی دخی عناب اوننده احمر ایمش
وسائر الوانده دخی اولور ایمش وارسلانی اناسی اولا برقطعهٔ لحم اوله رق طوغوروب اوچ کون
محارسه دنصکره باباسی کلوب اول قطعهٔ لحمی اوفوردکده اعضاسی چیقوب صورتی تشکل
ایدر ایمش بعده اناسی امزرمکه باشلر وکوزلرینك قپاغی دخی یدی کوندنصکره آچیلور ایمش
والتی آی باباسیله اناسی تربیه لرنده اولوب بعده کندو بی اداره ایدر ومستغنی اعانه لری اولور
ایمش وجوع وعطشه زیاده سیله تحمل وصبر ایدن ارسلاندر (قلت) سخی صبور خدوع
متخدع جری غضوب بعد الحکم عظیم النفس ذکر الافعال اولدیغی اخلاق طبیعیسندن
ایدوکی رساله ابی طالب دمشیده محرردر وافراط اوزره عالیجناب وعلو نفس صاحبی
برحیوان اولدیغندن صید وشکار ایدوب بعد الاکل والشبع ترك ایندیکی بقیه یی هرنه قدر
آج اولور ایسه ده کلوب یمز وسائرینك بقیه سندن دخی اکل ایتمز وکلبك ایچدیکی صولردن
ایچمز ایمش حتی اشبو معنی بعض بلغانك * سأترك حبها من غیر بغض * ولکن کثرة الشرکاء
فیه * اذا وقع الذباب علی طعام * رفعت یدی ونفسی تشتهیه * وتجتنب الاسود ورود ماء *
اذا کان الکلاب یلغن فیه * قطعه سنده ارسال مثل اولنمشدر که مآلی محبوبه مك شهرتی ارتوب
عاشقلری چوغالمغه باشلمغله بنم اکا جهت آخرادن بغضم اولمیه رق فقط شرکا چوغالدیغندن
حبنی ترکم یاقلشدی زیرا برطعامك اوزرینه سنك دوشدکده املی اول طعامدن نفسم اشتها ایلدیکی
حالده چکرم زیرا ارسلانلر کلبك والغ ایلدیکی یعنی دلنی ایچمك ایچون صوقدیغی صودن
اجتناب ایدرلر یعنی ایچمزلر بندخی برعاشق شیره زاج بلند طبعمکه شاهد بازاره رغبت ایتم دیمکدر
(قلت) اشبو قطعه مجلد اولده بالمناسبه مرور ایتمشدر (ودخی ارسلانك حقنده * وهوینهش
ولایأکل * دیو یازمشلردر نهش ییلان اصرمسنه ودخی اوك دیشلر ایله برنسنه یی اصرمق
معناسنه در که بوصورتده عبارهٔ مذکوره نك مفادی ارسلان اکل ایچون افتراس ایتمیوب
بلکه طبعا وشجاعهٔ افتراس ایدوب اویله جه براغور وآج بولنور ایسه ییرایمك کیبدر ولکن اشبو
عباره ترجمهٔ معلومه ده ارسلان اکل ایلدکده تأنی ایله اکل ایدر ایمش دیو ترجمه اولنمشدر فتأمل
(ودخی ارسلانك ریقی یعنی اغزی یاری غایت ازایمش ولهذا بخرایله یعنی بوی بد دهان ایله
متصف ایمش ودخی ارسلانك شجاعت وجبانت وکرمی عظیم یعنی افراط اوزره اولوب شویله که
همیا وطهیرسز یکانه اموره واضع اقدام اقدام وخروس وصبینی صوتیله سنور یعنی کدی دن
هراسان وآتشی کوردکده حیران اولوب وکرمندن ناشی عجزهٔ نسوانه خصوصا مرئهٔ حایضه
التفات ایتمز ایمش (ونمر یعنی قپلان وسنور وافعی کبی ارسلانك چشمی دخی کیجه ایچره
اضائه ایدر (مرویدر که حضرت سید الکائنات علیه الصلاة والتسلیمات افندیمز سورهٔ شریفهٔ
نجم نازل اولوب * والنجم اذا هوی * آیتنی تلاوت بیوردقلرنده باباسی کبی اشقی اولان عتبة بن

ابی لهب كفرت برب النجم كلام باطلی ایله ذات رب العالمینی انكار ایتدكده رسول اكرم صلی الله تعالی علیه و سلم (سلط الله علیك كلبا من كلابه) كلام اعجاز انتظام محقق الوقوعیله بد دعا بیوردیلر چوق كچمدن اول ملعون ابن ملعون براز رفقابرله بر كاروان ایله شام طرفنه یقلوب كتدی زرقاء نام مرحله یه واروب قوندقلری آنده دوردن بر آرسلان صیحه سنی اشتدیلر اول ملعونك زئیر اسدیعنی اول شیرك كونبورتولوسندن وجودی دتره مكه باشلدقده رفقاسی * من ای شیء ترعد فر ائصك فوالله ما نحن وانت سواء * یعنی بز قورقوب دتره ممش ایكن ندن سنك اتلرك یعنی تنك دترردیدكلرنده اول شربن شراشر * ان محمدا دعا علی - ووالله ما اظلت السماء من ذی لهجة اصدق من محمد * یعنی نیچون قورقوب دتره میمكه محمد علیه الصلاة والسلام اوزریمه تسلط كلب ایله بددعا ایلدی وآسمان اهل نطق ولسان یعنی انسان اوزره سایه انداز اولهلیدن برو والله كه محمددن اصدق براحد یوقدر یعنی دیدیكی كلور چیقردیدی وآماده ایتدكلری اخشام یمكنه كدرندن الی وارمدی او یقولری كلدكده اول ملعونی اورطه لرینه الوب وامتعه لرینی اوزرینه چكوب یاتدیلر برده كوندزكو یاوقتكه حاضر اولوادیسندن سس ویرن اول اسد كیجه كلوب ورفقاسنی برر برر قوقلایوب اول ملعون پیل اندامی بولدقده بر ضغمه یعنی برایصرمه ایله خرد ایدوب ایشنی بتوردكدنصكره دونوب كتدی واول ابتی * سلط الكلب علی الخنزیر * مثلنه مظهر ایتدی رفقاسی ملعونك شیر كندوبی اصرمقده ایكن * الم اقل لكم ان محمدا اصدق الناس * دیدیكنی ایشتدیلر یعنی ای رفقا بن سزه محمد علیه الصلاة والسلام كافهٔ ناسك اصدقی اولدیغنی دیعدمی اشته كلامی روح بولدی دیوب صادق القول اولدیغنی تصدیق برله نعوذ من سخط الله تعالی كفر عنادی ایله باباسی ابولهب وابوجهله جهنمده رفیق اولدی (فائده) حسب المسافره بر وادیٔ مسبع یعنی ارسلان یتاغی اولان محلده قیلوله یعنی او یقویه واریلور وجلسه اولنور ویكیلورسه * اعوذ بدانیال والجب من شر الاسد * دعاسی اوقمق خواصدندر كه ضرر اسددن سالم اولور وسینده دخی شویله روایت اولنمشدر كه بخت نصر منامنده هلاكی بر مولودیدنده اولدیغنی كوروب اطفالی قتل ایده لر دیو اطراف واكنافه امرلر كوندردكده والدهٔ دانیال علیه السلام خوفندن اونبی علیه السلامی بر بیژه القا ایلدكلرنده حق سبحانه وتعالی بر ارسلان ارسال بیوروب ارسلان بقدرته تعالی محارسه سنده اولدی (وبعض روایتده دخی بخت نصر ملكنك زوالنی دانیال علیه السلامدن توهم ایتمكله هنوز شیرخوار ایكن ایكی رأس ارسلانی بر بیژه ایندیروب بعده اول بیژه القا ایلدی ارسلانلر بحفظه تعالی مو ینه طقونمغه قدرتیاب اولمادقلرینك اوزرینه اطرافنده تبصبص ایدرك قیام وحركتنه وطعامه اشتهایه قدر خدمتنده اولدیلر اشبو قیامی حالنده حضرت حق عزوجل شامده شرف انداز اقامت ایدن ارمیا علیه السلامه فلان مكانده شوصورتده اولان قیوده بولنان قرنداشك دانیاله كیت دیو وحی بیورمغله واروب بالای بیژه دن ندا ایلدكده بیلوب سنی كیم ارسال ایلدی دیو صوردقده ارمیا علیه علیه السلام ربك تعالی شانه مكانبی بیه جك ایله ارسال بیوردی دیجك دانیال علیه السلام * الحمد لله الذی لا ینسی من ذكره * حق تعالایه حمد اولسونكه كندوبی ذكر ایده نی اونوتماز یعنی نصرت ایدر * والحمد لله الذی لا یخیب من قصده * والله تعالایه حمد اولسونكه ذاتنی قصد ایلینی خائب وخاسر ایتمز * والحمد لله الذی یجزی بالاحسان احسانا وبالصبر نجاة وغفرانا * والله تعالایه حمد اولسونكه احسان وخیر اعمال مقابله سنده فضلا وكرما احسان وصبره نجاة وغفران ایله جزاء خیر ویرر * والحمد لله الذی یكشف ضرنا بعد كربنا * والله تعالایه حمد اولسونكه ضر یمزی بعد الشدة كشف وازاله ایدر * والحمد لله الذی هو رجاؤنا حین تنقطع الحیل عنا * والله تعالایه حمد اولسونكه دفع

(شدائده)

شدائده بزدن تدبیر منقطع اولدقده یعنی ناچار قالدیغمزده مرجعمز درگاه اولوهیتید رحمدله لر بله شكر حق سبحانه وتعالایی ایفا ایلدی بعده ارمیا دانیالی علیهما السلام قیودن بوقارو چیقاروب براز مدت یاننده اقامتدنصكره مفارقت وشامه مراجعت ایلدی (حكایه اولنمشدر كه یحیی بن زكریا علیهما السلام دانیال علیه السلامك قبرشریفلرندن مرور ایدر ایكن قبردن * سبحان من تفرد بالقدرة وقهر العباد بالموت * صوت تمجید وتنزیه ناطقنی استماع ایلمشدر بعض صالحین قولنجه اشبو كلماتله بر كیمسه تضرع ومناجات ایلسه هر برشی او كیمسه یه استغفار ایدر یعنی جناب حقدن انك ایچون مغفرت رجا ایدر (قلت) بعض نسخه ده (تفرد) یرنده تعزز واقع اولمشدر (محكیدر كه ابراهیم بن ادهم قدس سره براز رفیق ایله یولجی اولمشلر اثنای راهده اوكلرینه بر ارسلان چیقر وفی الحال مشار الیه رفقاسنه * اللهم احرسنا بعینك التی لا تنام واحفظنا بركنك الذی لا یرام وارحمنا بقدرتك علینا لا نهلك انت رجاؤنا یا الله یا الله یا الله * دعاسیله جناب حقه تضرع ایدك دیدكده اوقودقلرنده اسد كیرو دونوب قاچمشدر * روایت اولنمشدر كه نوح علیه السلام سفینه لرینه هر حیواندن بر چفت تحمیل بیوردقلرنده سفینه ده اولان اصحابی ای نبی الله ایچمزده ارسلان وار ایكن ضررندن نه كیفیتله امین اوله لم دیدكلرنده حق سبحانه وتعالی ارسلانه حمی علتنی تسلیط ایلدی وابتداروی ارضه نزول ایدن یعنی وقوع بولان حمی اول حمادر بعده راكب سفینه فضلات حیواناتدن شكایت ایلدكلرنده بر اقتضای حكمت خنزیر اقصروب بورنندن فاره لر چیقدی وفاره لر چوغالوب ضرری ارتدقده شكایت ایتملریله باذن الله تعالی اسد دخی عطسه ایتدكده هره یعنی كدی چقوب فاره لر كزلندی (الحكم) مسئله ارسلانك لحمی حرامدر زیرا رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم سباعدن هر بر ذی نابك وطیردن هر بر ذی مخلبك اكلنی نهی بیوردیلر (قلت) ناب آزی دیشدر كه اوك دیشلرك آرددنده اولوب ثنایه ورنده رباعیه دنیلان دیشلرك اردنده اولاندر (سباع یرتیجی جانورلردر (مخلب میمك كسری وخانك سكونیله یرتیجی قوشلرده اولان چنكال كبی طرنقدر ونهی مذكور صحیح مسلمده اولان (كل ذی ناب من السباع فاكله حرام) حدیث شریفیدر كه راویسی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدر ومناوی شرح الجامع الصغیرنده سباعی یصول بنابه ایله توصیف ایتمشدر كه بوصورتده حرام اولمه ده صوله ایتمسی یعنی صالدرمق شرطدر حتی جملك نابی وار ایسه ده صوله ایلمدیكندن لحمی حلالدر دیمشدر (واسدك حرمت لحمنده حنفیه وشافعیه وحنبلیه وداود وجمهور متفقلردر لكن امام مالك استعیذ بالله تعالی * قل لا اجد فیما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا ان یكون میتة او دما مسفوحا او لحم خنزیر * نصیله بالاستدلال حرام اولمیوب مكروهدر دیدی لكن جمهور حدیث شریف مذكور ایله حرمتنه استدلال ایدوب نص مرقوم وقت مذكورده آیتده ذكر اولنانلردن ماعداسی حرام اولمادیغنی اخبار اولوب بعده سباعدن هر بر ذی نابك تحریمنده وحی غیر متلو واقع اولمشدر كه اول وحی یعنی حدیث شریف مذكوری قبول وموجبیله عمل واجب اولور دیدیلر انتهی (خواص) اسدك سمی تمساحلری اهلاك ایدر وشحمنی یعنی كرك ایچ یاغی وكرك اتنده حاصل یاغی كیمكه بدننه سوره اكا سباع تقرب ایده مز واركگنك مراره سی یعنی اودی باغلو یی چوزدكه عمل اجراسی نه ایسه اول كار ایله الت تناسلده حاصل اولان حالت سستیدر انی ازاله ایدر واو دخی ازاله ایدر روائی فلج علتنه نافعدر واكر ارسلاندر یسندن بر پارچه سی اشیا صندوغنه وضع اولنسه كووه وارضه وسائر قوردتقرب ایده مز واكر سائر سباعك جادینه وضع اولنسه تویلی دوكر (واسدك علی ماقبل عمری بیك سنه یه واررایمش ودیشلرینك دوكلسی كبرسنه علامتدر (ترجمهٔ معلومه ده * وشحمه من طلی به بدنه الخ * عباره سی

يانسخه سنده اولان بدنه لفظنك نقاطى نابجا وياخود بى نقاط بولنمغله ارسلانك ايج ياغنى
بركيسه اللرينه طلا ايلسه الخ) ديو ترجمه اولنمشدر ولابأس به انتهى (ابل) دوه كه
فارسيسى اشتردر جناب حق وفياض مطلق عزشانه دواب ايچره دوه دن خيرلو حيوان خلق
ايلمدى ديمشدر كه * ان حملت اثقلت * اكر يوكلندرلسه اغرلشدير يلور يعنى اغر يوك
كتورر يعنى طاشر * وان سارت ابعدت * ويوررسه اوزار يعنى بلافتور مسافهٔ بعيده يه كيدر
* وان حلبت اروت * وصاغيلور ايسه اروا ايدر يعنى سودى چوقدر * وان نحرت اشبعت *
وبوغازلنور ايسه طويورر يعنى اتى چوقدر وحديث شريفده دخى (الابل عز لاهلها والغنم بركة
والخيل معقود بنواصيها الخير الى يوم القيمة) ديو ثنا بيورلمشدر (قلت) اشبو حديث شريف جامع
صغيرده (والخيل معقود) يرنده (والخير معقود بنواصى الخيل الى يوم القيمة) عبارهسنده مسطوردر
مناوى مرحوم ابل مالكنه وصاحبنه عزدر وغنم لفظى ضأن ومعز يعنى قيون وكچى يه شاملدر و
(الخير معقود بنواصى الخيل) خيرات جنسنه منوط وملازمدر كه كويا جهاده اعانه سيچون خير خيلك
ناصيه لرنده باغلنمشدر ودابه دن آنك غيريسى كروفرده آنك يرينه قائم اولماز ديو شرح ايتمشدر
انتهى (وحقا كه دوه نك هر نه قدر ناسه كثرت مخالطه سندن ناشى عجب خلقتى خاطره كلمز
وكوزه كورنمز ايسه ده عجيب الخلقه بر مبارك حيواندر وجناب حق تعالى وتبارك دوه يى آدميان
وغيريسنه مطيع قيلمشدر حتى برقطار دوه نك برابينه ياغ طوقنمش اولوب اول ياغلى ايبى فاره
ياقه ليوب جذب ايلدكده اول قطارك فاره ايله برابر كتديكى منقولدر ودخى دوه مراكب
وسفاين بردندر يعنى كمى كبى كندويه شئ كثير تحميل اولنور ولهذا واجب الوجود تعالى شانه
قرآن كريمده سفينه يه مقارن قيلوب * وعليها وعلى الفلك تحملون * بيورمشدر وفقا كه
دوه مراكب بردن اولوب وبرك دخى بعضنده صو قليل وبعضنده ماء كثيرا اولوب يعنى صولو
وصوسز ير بولنديغندن حق تعالى وتقدس دوه يى صوسز لغه طيانور خلق بيورمشدر كه
اون كون عطش وحرارته طانديغى منقولدر (صاحب المستطرف حياة الحيواندن بالتلخيص
ناقلا ديركه (ودخى ابل حقنده ابن سيده (لاتسبوا الابل فانها من نفس الله) حديثنى نقل ايدوب
(اى مما يوسع الله به على الناس) ديو تأويل ايتمشدر لكن بيلديكمز (لاتسبوا الريح فانها من نفس
الرحمن) در انتهى (قلت) دميرينك عقب قول ابن سيده ده كتورديكى اشبو (لاتسبوا الريح الخ
روايتندن مرادى نه اولديغى تأمله وكتب حديثه مراجعته موقوفدر انتهى وتأويل مذكورك
مفادى ابله سب ايتمك كه حق تعالانك دوه جلب رزق وسائر امور لازمه ده استعمال اولنه رق كثير النفع
اولمغله ناسه انكله وسعت حال حاصل اولان نعمتلرندندر ديمكدر (قال اصحاب الكلام فى طبايع
الحيوان يعنى طبايع حيوانده اقوالى اولان حكما ديديلر كه عند الهيجان يعنى چفتلشمك وقتنده
دوه نك سوء خلقى واغزندن كوپك وآواز ظهورى سائر حيوانده اولماز حتى قرديغى وقتده
حمل معتادينك اوچ مثلى تحميل اولنسه تحمل ايدر واكلى آز اولور وآوازى هنكامنده اغزندن
طلاغه شبيه شقشقه ديدكلرى شى ظهور ايدر كه اجزاسندن نه اولديغى بيلنمامشدر ودخى
دوه احرار حيواناتدندر يعنى اناسنه وهمشيره سنه آشماز حتى منقولدر كه براعرابى قرمش ديشى
دوه نك اوزرينى برثوب ايله اورتوب ولدينى يناشدردقده اناسى بيلوب وولدينك ذكرينى فى الحال
قاپوب وقوپاروب آتمش وصاحبى اولان اول اعرابى يه حقدوكين ايدوب بعد زمان فرصت
دوشوروب اوزرينه چوكمكله هلاك ايتمشدر ودوه نك اودى اولماديغندن صبروشكيبى كثيردر
وجكرينك اوزرنده اودقابنه شبيه اولان رقيق نسنه سورمه يايلوب كوزه چكلمك علت اعشايه
نافع اولديغى منقولدر ودوه نك معده سى غايت قوى اولمغله دكنى يله هضم ايدر وطاتلى طاتلى بر

(حكم) ويحل اكله بالنص والاجماع واما تحريم يعقوب عليه السلام اكل لحمها فباجتهاد
منه وذلك انه يسكن البوادى فاشتكى عرق النساء فلم يجد ما يلايمه الا ترك لحومها فلذلك حرمه *
عبارهٔ مستطرف بويله در لكن مأخذ صاحب المستطرف اولان حياة الحيوان ايله مختصرلرينك
عباره سى (واما تحريم اسرائيل وهو يعقوب عليه السلام اكل لحومها والبانها على نفسه فكان
باجتهاد منه على الصحيح والسبب فى ذلك انه كان يسكن البدو فاشتكى عرق النساء فلم يجد شيئا يلايمه
الا لحومها والبانها فلذلك حرمه * صورتنده در واشبو عباره نك مفادى اسرائيل يعنى يعقوب عليه
السلام قول صحيح اوزره اجتهادلريله دوه نك لحمنى وسودينى كندو ذاتلرينه حرام قيلديلر وسببى
دخى بودر كه باديه وصحراده ساكن اولدقلرندن عرق النسا ديدكلرى علت ظهور ايدوب اول علته
ملايم يعنى باعث بر شى بوله ميوب انجق لحم ابل ولبننى بولمغله انلرى نفسنه حرام قيلوب اكل وشربنى
اجتهادلريله ترك ايلديلر ديمكدر (قلت) اشبو واما تحريم يعقوب عليه السلام الخ كلامنك ايضاحى
بودر كه * كل الطعام كان حلا لبنى اسرائيل الا ما حرم اسرائيل على نفسه من قبل ان تنزل التوراة *
نص شريفى دلالتنجه شريعت ابراهيميه ده دخى دوه قبل نزول التوراة حلال ايدى وحضرت يعقوبك
نسا نامنده اولان طمرلرنده وجع اولمغله اكر اول وجعدن شفاياب اولور ايسه كندولرينه زياده سوكيلى
اولان طعامى اكل ايتامك اوزره نذر ايلمدى ولحم ابل دخى كندولرينه احب ايدى شفا بولمغله اكل
ايلمدى وعلى قول اطبا رأى ايدوب واجتهادلرينه دخى موافق كلمكله ترك ايلمشدر كه انبيا عليهم السلامه
اجتهادى تجويز ايدنلر اشبو نص ايله احتجاج ايلديلر وتجويز ايتميلر يعقوب عليه السلامك نفسنه
حرام قيلديغى وحى غير متلو ايله در ديديلر (لكن موسى عليه السلامه نازل اولان توراتده قوله تعالى
* فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم * وقوله تعالى * وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذى ظفر *
نصلرى شحملر وثربلر يعنى ايچ ياغلرى واشكنبه وبغرسقلرى احاطه ايدن رقيق ياغلر ولحوم ابل
وسبت كونى صيد سمك وعمل حرام اولمشدر بعده شريعت ختم نبوت صلى الله عليه وسلم اول حكمى
بحكمته تعالى نسخ ايلدى انتهى (غريبه) ترجمهٔ معلومه ده * واما تحريم يعقوب عليه السلام الخ *
عباره سى و(على نفسه) ايله (انه كان يسكن البوادى) طورركن تفسير وتدريس اولنوركن (يعقوب
عليه السلامك امته تحريم ايلمسى يا وحى ايله ويا خود اجتهاد انبيا عليهم السلامى تجويز ايدنلره كوره
اجتهادلرينه بناء واقع وسببى حكايه ايتمشلردر كه اهل باديه عرق النساء علتنه مبتلا اولوب
يعقوب عليه السلام اول وقتده دواسنى لحوم ابلى ترك ايلملرينى اجتهاد ايتمشلر بو اجلدن نهى ايتمشلر
ديو ترجمه اولنمشدر فافهم (لاسعد الفقير) ديلر ايسه ايدر دانا دلى قلبى كبى نادان * اكر استرسه
نادانى جهانه كوستردانا * قودى حيرتده يكسر هوش وحكمت آشنايانى * ندر شهرتده بوترويراوضاع
سپهر آسا (قلت) دوه اتى اكلى ابدستى بوزمق خصوصنده اختلاف واقع اولوب اكثر اعلام بو زعمسنه
ذاهب اولوب اصحاب كزيندن خلفاء راشدين اربعه وابن مسعود وتصغير ايله ابى وابن عباس
وابو الدرداء وابو طلحه وعامر بن ربيعه وابو امامه رضى الله عنهم ايله جماهير تابعين وابن مالك
وابو حنيفه واصحابى وشافعى بوزماز طرفنده در واحمد واسحق ويحيى بن يحيى وابن المنذر
وابن خزيمه ايشانه مخالفت ايتمش يعنى بوزر ديمش وبو زعمى بيهقى اختيار ايتمش وقول اول
شافعى دخى بوزار جانبى ايمش روح الله تعالى روحهم (قلت) طرفينك دليللرى جزور ذكرنده
بنه تعالى كلور دوه معاطنى ومبارك نده يعنى صويه يقين يرده اولان يتاغيله مطلقا چوكديكى
يرلرده نماز قيلمق مكروهدر انتهى (خواص) ابن زهير وغيريسى قولنجه دوه لحمى باهى
وانعاظى يعنى جماعده نصكره يه حرص جماعى زياده ايدر وبول ابل سرخوشلغى كيدررر
ودوه نك بوكى يعنى يشمى احراق اولنوب كولى قان اقان محله اكلسه دم سائلى قطع ايدر

وقراد ابل يعني دوه يه ياپشان كنه ديدكلری حيوان عاشقك كوملكی يكنه ربط اولنسه عشقنی زائل ايدر (ارضه الفك فتحی وراءك سكونيله تمره وزننده اغاج قوردی ديدكلری دويبه دركه اغاج ويبراق يير وفعلی يرده اولديغندن ارضه مضاف قيلنمشدر (قزوينی قولنجه اول قوردك اوزرندن برسنه بكدكده ايكی اوزون قنادی بتكله طيران ايدر وسليمان عليه السلامك ارتحالنه دلالت ايدن دويبه اول قورد اولديغی منقولدر (قلت) اشبو ارتحال قضيه سنی سورهٔ سبأ ده اولان ﴿ فلما قضينا عليه الموت مادلهم على موته الا دابة الارض تأكل منسأته ﴾ نص جليلی حكايد رواجمال قصهٔ شريفه دخی شويله دركه داود عليه السلام يعقوب عليه السلامك فسطاطی موضعنه بيت مقدسك بنيانی تأسيس ايوروب لكن تمامندن اول ارتحاللری بالوحی معلوملری اولدقده ولد اكرمی سليمان عليه السلامه اتمامنی وصيت بيورملريله برموجب وصيت بناده جن وشياطينی بالاستعمال مباشرت اولنوب لكن سليمان عليه السلامه دخی قبل التكميل اجل ارتحال قريب اولديغی باوحی الهی معلوم اولدقده دركاه اله دن موت صورينی جن وشياطيندن بنادن فراغلرينه قدر مستور اولوب بوتقريبله جن وشياطينك غيبی بيلوزر دعواری باطل اولمسنی نياز ايلدكلرنده مستجاب اولدقده طائفهٔ مذكوره لره بابی اولميه رق شيشه دن شفاف برقصر بناسنه امر ايدوب قصر ياپلدقده درونده عصاء شريفلرينه متكئا صلاته قيام بيوردقلری عقبنده الله تعالی روح مقدسلرينی عصايه متكی اولدقلری حالده قبض بيورب سليمان عليه السلامده قيامده قائم وطائفهٔ مذكوره لر دخی مأمور اولدقلری عمل بناده باقی اولديلر تاكه ذكر اولنان قورد عصالرينی ايچندن اكله باشليه رق نهايتنه واروب قوت عصا قالماديغی زمانده بنای بيت مقدس تمام اولديغی حالده جسد شريف سليمان عليه السلام زمينه نزوليله عالم بالايه تشريفلری بيلندی وهر قنغی برده نمازده اولسه شياطين محرابی اطرافنده جمع اولسه لرده اول حضرت صلاتده ايكن ابليس احتراق خوفندن سمتنه يناشمزايدی لكن سقوطلری كونی يناشوب وارتحاللرينی طويوب خبر ويردكده قصری آچديلر برده كورديلركه عصايی اول قوردا كل ايتمش ووقت ارتحاللرينی بيلمك مراد ايدوب عصانك اوزرينه برقورد قويوب وبركون وبركيجه مقداری مكث ايتديروب مدت مذكوره ده اكل ايلديكی بريك مقدارينی عصايه نسبت ايله حساب ايلدكلرنده ارتحاللرندن برسنهٔ كامله كچمش اولديغنی بولديلر وحضرت سليمان عليه السلامك عمر شريفلری اللی اوچ سنه ايمش وملك كندولرينه اون اوچ ياشنده ايكن اعطا اولنمش وبيت مقدسك عمارتنه بدئی كندولرينه ملك اعطا اولنديغنك دردنجی سنه سنده در (ونص جليل قوم شياطينك غيبی بيلمدكلرينه دلالت ايدر زيرا سليمان عليه السلامك ارتحالی برسنه كچمشيكن بيلمديلر (ودخی ارضه كندويه خرده وهموار ويكمقدار چوپلردن خانهٔ عنكبوت كبی منتظم اسفلندن اعلاسنه قدر منخرطا مصنع بربيت وجهاتندن برينه دخی مربع برباب تصنيع ايدر ايمش وبيت مذكور كندوسنه قبر اولور ايمش * ومنه تعلم الاوائل وضع النواويس لموتاهم * يعني قوم عهد قديم موتارينه نواويس وضع وتصنيعنی بيت مذكور ارضه دن تعلم ايتمشلر ديو صاحب المستطرف نقل ايدر (قلت) مصباح منيرفيومیده * الناووس فاعول مقبرة للنصاری * ديو تعريف اولنمشدر كه نواويس مذكور ناووسك جمعی اولوب وناووس دخی نوسدن اوله رق فاعول وزننده نصارانك مقبره سنه مخصوص اسم اولديغی مستفاد در (ودخی قارنجه ارضه نك دشمنی اولوب جثه ده اندن اصغر اولمغله وجاها يناشوب غلبه ايده مديكندن وراسندن كلوب وطوتوب يووه سنه كتورر ايمش (حكم) ارضه نك استقذارندن ناشی اكلی حرامدر (ارنب) عناقه

يعني بكی باوروسی ديشيسنه شبيه حيوان اولوب لكن اللری قصير واياقلری طويلدر زمينه قوائمك مؤخريله بصر (قلت) ولهذا يوقوشه طوغری زياده چپار ولسان تركيده طوشان وفارسيده خركوش ديرلر كمال شهوتندن ناشی كيه ايكن چفتلشورلر ايمش وغرائبندندر كه برسنه اركك وبرسنه ديشی اولوب وكوزلری آچق اولديغی حالده اويورحتی صياد كلوب اويانق ظن ايدر ايمش (فائده) ابن اثير كامل نام تاريخنده احباسندن بريسی برارنب طوتوب ارنب مذكورك هم ذكری وهم فرجی اولديغنی ذكر ايتمشدر (منقولدر كه يعني همايون نامه حكاياتی مقوله سندن برروايتدركه برارنب بردانه خرما التقاط ايدوب هنوز اكل ايتمدين دلكو قاپوب يير ارنب مشاجره بريله بالاخره ضبك يعني كلرك حضورينه مرافعه يه كيدرلر ارنب كلره تعظيما كنيه سيله خطابا ياابا حسل * اتيناك لنختصم * ای ابو حسل حضوريكه دلكوايله اختصامه كلدك ديدكده كلر * عادلا حكيما * يعني عادل وحكيم حضورينه كلديكزدر بعده ارنب * فاخرج الينا * بزه چيق وكوزوك ديدكده كلر دخی * فی بيته يؤتی الحكم * يعني حاكمك اوليينه واريلور يوقسه حاكملر دعواجيلرك اياغنه وارمزلر دعوالكی سويله عدل اوزره حكم ايدرم ديوكويا اوطورر ايكن خروجنی طلبنده ارنبی تحميق ايلدی ياخود مجرد كندوينی ثنادر پس ارنب * انی وجدت تمرة * بن بردانه خرما بولدم ديدكده كلر * حلوة فكليها * طاتليدربی ديدی پس ارنب * قد اختلسها الثعلب * دلكو اول خرمايی قاپدی ديدكده كلر * لنفسه بغی الخير * دلكوخيری كندويه طلب ايتدی يعني خيرلوشی اولديغندن يمش ديدی پس ارنب * فلطمته * يعني دلكو قاپديغی كبی بنده اكا برتوقات اوردم ديدكده كلر * بحقك اخذت * استيفای حق ايتمش سن ديدی بعده ارنب * فلطمنی * دلكو دخی بكا توقات چالدی ديدكده كلر * قد اقتص * دلكو قصاص ايتمش ديدی پس ارنب * فاقض بيننا * ای كلر بيمزده قضا ايت ديدكده * قد قضيت * قضا ايتدم ديدی وكلرك اشبو اقوالی ضروب امثال اولمشدر (قلت) غالبا قاضی نادان حقنده قوللنيلور كمان اولنور (ومن ذلك يعني ذكر آتی قاضی شريحك لطيفه طريقيله حكايه سی اشبو قضای ضبعه شبيهدر كه بركون عدی بن ارطاة قاضی شريح حضرتلرينك محفل حكمنه كلوب * اين انت * سن نه مكانده سن ديدكده شريح * بينك وبين الحائط * سنكله ديوارك بيننده ديمجك عدی * فاسمع منی * بندن ايشت ديدكده شريح * للاستماع جلست * انجق استماع كلام ناس ايچون بوراده اوطوردم ديدی بعده عدی * انی تزوجت امرأة * بن برخاتون تزوج ايتدم ديدكده قاضی * بالرفاء والبنين * يعني امتزاج ايدوب دوللو ودوشلو اوله سن معناسنه دعا وتبريك ايلدی بعده عدی * وشرط اهلها ان لا اخرجها من بينهم * اول خاتونك اقرباسی يانلرندن چيقارمامی شرط ايتديلر ديدكده شريح * اوف لهم بالشرط * شرطلرينی ايفا ايله ديدی پس عدی * فانا اريد الخروج * لكن بن خروج مراد ايدرم ديدكده شريح * فی حفظ الله * سلامت اوله مأ لنده دعا ايله سن بيلورسن شيوه سنی كوستردی بعده عدی * فاقض بيننا * ای شريح دعوامزی فصل ايله ديدكده شريح * قد فعلت * بن ايشلدم يعني حكم وقضا ايلدم ديدی پس عدی * فعلی من * كيمك اوزرينه حكم ايلدك ديدكده شريح * علی ابن امك * سنك اناكك اوغلنه حكم ايلدم ديدی بعده عدی تعجبا * بشهادة من * كيمك شهادتيله ديدكده شريح * بشهادة ابن اخت خالك * سنك طايكك قز قرنداشی اوغلی شهادتيله ديدی (قلت) ابن امك وابن اخت خالك تعبير قديم بلغاسی مخاطبك نفسندن عبارتدركه بوراده عدی ديمكدر يعني سنك شهادتكله حكم ايتدم ديمكدر وفقيره قالسه اشبو حكايهٔ عدی ضبع حكومتی قبيلندن اولمامق كركدر

يعنى مزاح د كلدر فتبصر انتهى (خواص) جاحظ طوشان طوغنى بركيسه اوزرينه تعليق
ايلسه كنديسنه بدنظر وسحر ضررو يرمزودماغنى اكل ارتعاش علتنى دفع ايدر واركگنك انفحه سنى
يعنى قورصاغنى كبه اولان خاتون ايچرسه اركك طوغورور ديشيسنك انفحه سنى ايچرسه قز طوغورور
وترسنى طشبان عورت كبه قالماز ديمشدر انتهى (صاحب المستطرف دكز طوشانى سمومدن
اولمغله اكلى حلال اولماز ديوب ارنب برينك حكمنى كتورمامشدر (حكم) كافهٔ علما عندنده اكلى
حلال اولوب فقط عبد الله بن عمرو بن ابى ليلى مكروهدر ديمشدر وجمهورك دليلى ذكر
اولنان بجه وتحفه ده محرر اولوب بعد التفصيل بعض خبرلر اقتضا سنجه استقذار يله بيله
اكلى جائزدر ديمشلردر (قلت) شيعه طائفى طوپدن اكلى حرامدر ديرلر نه بيرلر ايسه يسونلر
ونه ديرلر ايسه ديسونلر بزه لازم اولان اهل سنت اقوالبدر (اسقنقور) سقنقور ديدبكمز قربغه
شكلنده برحيواندر ملح ايله برمثقال مقدارى اكل اولندقده باهه قوت و برر اهل هند يننده بر برلرينه
هديه ايدرلر اشياء نفيسه دندر النون سكين ايله ذبح ايدوب ومصر طوزى ايله طوزلبوب برمثقال
مقدارى لحمه ياخود يمورطه يه وضع اولندقده نفع عظيمى اولورايمش (قلت) صاحب التحفه
دير كه حياة الحيوان وقاموس وسائر لغاتده سقنقورك حركات حروفنه دائر برضبط كورميوب فقط
الف الحاقنى دميرى تجويز ايتمشدر لكن فانك ولامك فتحه لرى ونونك سكونى وحرف بانك ضميله
فلبوص اسمنه قياس اولنسه وجه وجيهدر واشبو حيوان ايكى نوع اولوب برى هندى وديكرى
مصريدرو بحر قلزمده تولد ايدن دخى مصريدندر و بلاد حبشه ده دخى تولد ايدر (وتميمى
ذكرنجه ديشيسى يكرمى يمورطه يمورطلوب قومه كومر وانده چيقار وضب كبى اناسنك ايكى
فرجى وذكرينك دخى ايكى ذكرى واردر (وعجايبندندر كه سقنقور بركيسه يى اصيرديغنده اول كيمسه
سقنقوردن اول صويه كلوب اغتسال ايلسه سقنقور هلاك اولوب واما سقنقور صويه سبقت
ايدر ايسه اول كيمسه فوت اولورايمش بو حيوان ايله حيه بينلرنده عداوت اولوب احدهما آخره ظفرده
اهلاك ايدرواشبو سقنقوره شبيه ورل نامنده برحيوان دخى واردر كه فرقلرى سقنقورك بوروسى قرب
ماده ياخود ماده وانك كى برارى وصحرالرده دروظهر سقنقور صاريله سياه بنكلى وجلدى جلد ورلدن
الين اولمق ايله در (مفردات طب صاحبى عصر بمزده سقنقور ديار مصريه ده انجق بلاد فيومدن
كلور و بردك اشتدادنده صودن قره يه چقمغله قبش كونلرى طوتبلور وسقنقور هندينك طولى
ايكى ذراع وعرضى نصف ذراع قدر اولور ديمشدر (حكم) اشبونوع سقنقور سمك اولديغندن
حلالدر لكن بونده وجه حرمت كلسى دخى محتملدر زيرا برده سقنقوره شبيه ايكى حيوان واردر كه
برى حرام اولان ورل وديكرى حلال اولان ضبدر بو صورتده تغليبا للتحريم حرام اولور واما دميرى
شافعينك تمساحدن تولد ايدرديدبكنه بناء اصلى كبى حرام اولور ومذهبمز اولان حنفيه نك قواعدى
اقتضاسنجه سقنقور مصرينك اكلى حلال اولماز زيرا سمك دكلدر اكر سمك اولسه ايدى قره ده يشامز
ايدى والحال كه سقنقور يشار وسقنقور هندى يه اكر لغت وعرفده سمك اطلاق اولنور ايسه اكلى
حلالدر والا فلا (تنوير الابصار ايله شرحى اولان درده متفرقات بيعده يازركه خنافس يعنى بجسى
بوواراق ايدن بوجكلر وقندزلر وعقربلر وقور بغه وكلر كبى هوام ارضك بيع وشراسى جائز
دكلدر وكذلك بنكج كبى هوام بحرك ودخى سمكدن ماعدا حيوان بحرك بيعى جائز دكلدر (وقنيه ده
كندو ايچون ثمن اولان سقنقور وجلود خز وجمل بحرى كبى اولان حيوان بحر اولمش اولمادقلرى
يعنى ديرى طوتلديغى حالده بيعى جائزدر ديمشدر (وحسن بصرى مطلقا حيوان بحرى
بيعى جائزدر ديمشدر (وابو الليث حيه لرك ادويه ده انتفاعى اولور ايسه بيعى جائزدر والا يعنى
انتفاع اولماز ايسه جائز دكلدر ديمشدر (لكن بدايعده قول ابى الليث سديد دكلدر زيرا شرعا

حرام اولان نسنه ايله تداوى ايچون انتفاع خمر ايله انتفاع كبى جائز دكلدر بو صورتده حرام
اولديغندن بيع وشراسى مشروعيتنه حاجت قالماز ديو رد اولنمشدر انتهى ترجمهٔ مافى التحفه
(قلت) حرام اولان شى ايله تداوى يه نك عدم جواز وجوازينه دائر احكامك عبد الغنى النابلسى
وخادمينك قدس سرهما طريقت محمديه شرحلرنده تفصيلى واردر مراجعت اولنه (افعى)
حيه لرك ديشيسنه دينور واركگنه همزه نك وعينك ضمه لريله افعوان ديرلر وافعى حياة الحيوانك
ترجمهٔ فارسيه سنده مار بزرك سرك وتاه چشم يعنى بيوك باشلو وكوچك كوزلو اولان يلاندر
ديو تفسير اولنمشدر وحيه نك عمرى يعنى عمر طبيعيسى بيك سنه اولور ايمش ونوعنك اشرى
اولان حيه يه شجاع اسود ديرلر وسجستان اولكاسنك حيه لرى اشر افاعيدر حتى بر كيمسه يى لدغ
ايلدكده يعنى صوقدقده شدت تأثيرندن فى الحال الى شق و ياوروسنى امزرر ايكن برده يى
نهش ايتدكده اناسندن اول ياورو تلف اولديغى محكيدر (منقولدر كه شبيب بن شبه نام بليغ منصور
عباسى خليفه نك حضورينه دخولنده خليفهٔ مشار اليه * ياشبيب ادخلت سجستان فانه بلغنى
انها كثيرة الحيات قال نعم قال صف لى افاعيها * يعنى اى شبيب سجستان سمتنه كيردكمكه
اورانك حيه لرى چوق اولديغنى ايشتدم ديو صوروب اودخى اوت كيردم ديدكده خليفه بزه يلانلرينى
بيان ايله ديو امر شبيب دخى * يا امير المؤمنين هن دقاق العينان صغار الاذناب مغلطة الرؤس
برقش بيرش كانما كسين باعلام الحبرات كبارهن حتوف وصغارهن سيوف * اى امير المؤمنين
سجستان حيه لرينك كوزلرى اوفاق وقويرقلرى كوچك و باشلرى قالين و بيوك بدنلرى الوان
مختلفه ده بنكلر وسبسلر ايله منقش وكويارنك كونا كونله اولان علملردن كسوه لنمش بيوكلرى
عين موت وهلاك وخرده لرى سيف قاطع بلالردر ديو بيان ايتمشدر (منقولدر كه حيه هنكام شتاده
درت ماه زمينه كوملوب بعده كوزى كورمز اولديغى حالده چيقوب الهام رب علام عزشانه ايله شجر
اخضر راز يانج يعنى راز يانه اغاجنه واروب كوزلرينى سوردكده قوت بصرى يرينه كلور ايمش
(زمخشرى دير كه يلان بيك سنه يه واصل اولدقده كوزلرى كور اولور والهامله بستانه واروب
وشجر مذكور ايله وجودينى قاشيوب برى اولور (حيه نك قويريغى قطع اولندقده كما كان عودت
ايتديكى وديشلرى سوكيلورسه اوچ كوندنصكره ينه بتديكى منقولدر لكن صاحب المستطرف حيه نك
قويريغى كسلدكده اكرذردن يعنى خرده قرنجه دن قويريغى قورتره بيلورسه يشار ايمش ديمشدر
(بعضيلر بيوك بو ينوزلى قوچى يوتمش بر يلان كوردمكه بو ينوزلرى يوطه مديغندن بو ينوزلرى
صاغنده وصولنده اولان طاشلره حركتيله چارپوب قردقدنصكره تماميله بلع ايلدى ديمشدر
(قلت) اشبو حكايه ده اولان * قال بعضهم رأيت حية قد ابتلعت كبشا عظيم القرنين فلم يقدر
على ابتلاع القرنين فجعلت تضرب به الحجارة يمنة و يسرة حتى كسرت القرنين وابتلعها * عباره سى
ترجمهٔ معلومه ده (بعضيلر ديمشلر كه عظيم الجثه برحيه بيوك بو ينوزلى بركبش يوتمق قصد ايلدكده
بو ينوزلرى بلعنه مانع اولنجه برطاش الوب بردفعه صاغ بو ينوزينه و صول بو ينوزينه اوروب
بو ينوزلرينى كسر ايلدكده دفعهٔ كبشى بلع ايلديكنى مشاهده ايلدم ديو ترجمه اولنمشدر عبارهٔ
حكايهٔ مذكورهٔ مستطرف طبقهٔ اعجاز ودرجهٔ علياده اولماديغنه يعنى تعبير و بيان وقرائت و ترجمه
وتفسيرنده تحريف وتغييرى مستوجب وعيدات ولحن وخطاسى مستدعى سيئات كلامدن
بولنماديغنه بناء ترجمه سنده خطا بولنسه خطاء شرعى اولميه رق اكرچه معفو اوله جقى باهر واوزرينه
قلم سيئه يازيله جغى ظاهردر لكن كبشى بلع قصد ايدن حيه نك عظيمة الجثه اولمسى لازم كله رك تعبير
عظيم الو يرايسه ده طاشى قنغى جارحه سيله الدى و بردفعه ده صاغ بو ينوزه وصول بو ينوزه
نه وجهله اوردى وقيردى بوراسى هله بركره عبارهده بوقدر اصلده اولميان وخلاف معقول سوز

خاطره نه صورنده خطور ایلدی بیلمزشیدر ارتق بومقامده ابو یلان بو یلان الخ مثللی ایراد دن
باشقه برشی دیه مم ترجه سی برنده ایسه ونه دینه جك ایسه کاره اشارت بیور یله والسلام انتهی
(وحبش دیارنده قنادلی حیه لر اولوب اوچار اولدیغی وحیه بیلده برکره د ریسنی د کشدردیکی
منقولدر (لکن بعضیلری دکشدردیکی جلدی اولمیوب بلکه جلدینك فوقنده اولان غلاف
وزار یی دکشدیرردیدیلر (وسنه ده بردفعه اضلاعی مقدارنجه یعنی اوتوزعدد یمورطه چیقاررایمش
لکن بقدرة الله تعالی یمورطه لرینه قرنجه لر اوشوب تلف ایدرلرایمش ایچلرندن فقط برقاچی نادرا
حیه اولور ایمش * ومن غریب امرها انها لاتردالماء ولاتریده * یعنی کردار غریبیدرکه صویه
یعنی نهروعین کبی جای آبه سائرحیوان کبی وارمز واسته مز ایمش لکن رایحهٔ خمری شم ایلدکده
صبری قالمیوب شرب ایدر ایمش وسکران اولوب یاتور قالور و بوتقریبله کندوسن قتل وهلاکه
عرض ایدرایمش (قلت) حیه نك باده اوجندن هلاکه رسیدا ولدیغی طوغریسی جای عبرتدر
نعوذبه تعالی من شرها ومن شرسکرها (وحیه نك ارککی برمحلده اقامت ایلمیوب کشت وکذار
ایدرایمش لکن دیشیسی یاورولادقده فراخی قوتلنجیه دك دلکنده اقامت ایدوب طوراندقلرنده
محلندن چیقوب قنغی ارالغی بولور ایسه ایچنده اولان حشراتی اخراج ایدوب انده اقامت
وچیقارلسه ینه عودت ایدرایمش وکوزلری دوران ایتمز وقلع اولنسه ینه عودت ایدر ایمش (وامر
غریبندن بری دخی عریان اولان آدمیدن فرار ایتمیدر وآتشی کورنجه فرحیاب اولوب تقرب
ایدرایمش وسودی زیاده سیله سورو بردلکه صوقلدقده اقوای ناس اخراجنه قادراوله میوب قویسه
دخی چیقارلمز ایمش اباقلری وطرنقلری اولمیوب لکن ضلعلری کثیراولدیغندن انجق ارقه سیله
قوتلنور ایمش (شریف النسب عمروبن یحیی حکایت ایلمشدرکه براز رفقا ایله مکهٔ مکرمه یه
کیدرایکن ایچمزدن بری علت استسقایه مبتلا اولمش ایدی خلال راهده طائفهٔ عربان کاربادن
برقطاردوه سرقت ایلدیلرمکرمستسقی مرقوم دوه نك بریسی اوزرنده بولنمغله ناپدیداولدی و بعد
زمان اول کیمسه ایله صحت وعافیت بولمش اولدیغی حالده کوفه ده ملاقات مقدراولوب حالندن
سؤال ایلدیکمزده وقتاکه عربان دوه لری الدقده بنی کتوروب چرکه لرینك کنارینه براقدیلر
اشتداد علت تقریبی موتمی تمنی ایدر ایدم برکون عربلر براز حیه لرطوتوب باشلرین وقویروقلرین
قطع وکباب ایدوب اکل ایلدیلر و بنم خاطریمه کلدیکه حیه لرانلره اکله اعتیاد ایتملریله ضرر
ویرمز لکن بن ییرسم ظنم اوزره فوت اولوروراستراحت بولورم دیوب عربلردن استطعام یعنی کباب مار
طلب ایلدم و بکاحیه نك کبابن ویردیلر یدم وقتاکه معده مده استقرار ایلدکده بنی برخواب
کران یاقه لدی ومیت کبی دوشوب یاتدم و براز زماندنصکره غرق عرق اولدیغم حالده اویاندم
و بونك اوزرینه بندن یوزکره مقداری دفع طبیعیلردخی واقع اولوب وقتاکه صباحه داخل
اولدیغمده بطنم هیئت اولاسنه کیروب الم منقطع اولدی وطعامه اشتهای تام کلدی مأکولات
استدم ویردیلر یدم ویاتلرنده براز ایام اقامتدنصکره نفسمده حرکته قدرت حس ایتمله
ایچلرندن بعضیلرینك دلالتیله جاده یی طوتوب کوفه یه کلدم دیدی (قلت) احبای فقیردن
برفاضل حکمت شناس ایله دواء روحانی وجسمانی یه دائرحسبحال خلالی زمانه ده درده مداوات
دشواراولدی صباوتمزهنکامنده اق قاشی دیده لرینی اورتمش زنده وصاحب شعور پیران قتی چوق
مشهودیمز اولوب لکن معالجهٔ بدن موسملرنده دخی یعنی مایس آینده دکاکین اطبا ومنازلده
انکرك مطبوخی طبخنی اکثرکوررایدك دیدیکی استسقای استسقا حکایه سنی تحریرایدرایکن
خاطره کلمکله اخطار اولندی قندیر (فائده) ریحان فارسی یعنی فسلکن نوشرواندن اول
موجوداولمیوب انك زماننده ظهورایتمش وسببی دخی شویله مرویدرکه نوشران برکون بعض

مفترخانه ده یعنی تزهنکاهده اوطورر ایکن برحیه کلوب پیشکاهنده دهاندن صالیه لر رواں ایدرك
کویا برکیمسه دن اشتکا ایدریوللو یوارلنمغه باشلدی بعض خدمه قتلنی استیوب لکن چاره بوله مدقلرنده
یعنی کندوبی قورندیغندن نوشران شوحیوانده بردرد اولملیدر حالنه دقت ایدك دیجك صانکه
حیه کلام نوشروانی درك ایدر یوللو وضع ایدوب حضورندن سوزلمکه باشلر وامر ملك ایله
اردینه براز خدم دوشرلر حیه برقیو باشنه واروب ایچنه نظر ایدر مأمورلر دخی نظر
ایتدکلرنده ایچنده اوزرینه برسیاه عقرب یاتشمش برحیهٔ عظیمه کوردکلرنده مزراق اوجیله
عقربی اهلاك ایدوب دونرلر و ملکه قضیه یی خبرویررلر فرداسی حیهٔ مذکوره اغزنده
برمقدار تخم اوله رق ملکك حضورینه کلوب وتخملری براغوب دونر نوشروان بزه
غالبا مکافات ایتمك مراد ایدرشو تخمی اکك کورلم نه بتردیدی تخم مذکوری اکدیلر
فسلکن بتدی ونوشروان شم ایلدکده کندوسنده اولان زکام قدیم مندفع اولدی (عجیبه)
وقتاکه عماد الدوله شیرازه مالك اولدقده ارکان وجنودینه ویریله جك معاش وشهریه
ایچون مستصحب اولان خزینه سنده تیزالدن نقد بولنمیوب بوجهتدن مغموم اوله رق شیراز
ملکلرینك سراینده ارقه سی اوزره متفکرا اویقویه یاتدقده برده برحیهٔ عظیمه یاتدیغی
اوطه نك سقفنده کائن بردلکندن چیقوب دیکر دلیکه کیردیکنی کوردکده نردبان طلب
ایدر وچیقوب دلکدن نظر ایتدکده ایچروسنده مخصوص نهانی یاپلمش برمکان کورر
واچدیروب کیردکده درونده بشیوزبیك دینارطولدرلمش برصندوق بولوب انی عسکرینه
فی الحال تقسیم ایتمشدر (وینه ملك مشار الیهه اوخلالده کیفما اتفق واقع اولان کیفیتدرکه
مشارالیه کندویه اثواب کسدیره جك اولوب خیاط طلب ایتمکله شیرازده ملوکك اثوابنی دیکر
برصاغر خیاط اولمغله حضورینه کتوروب دیکرلرمکرخیاط مذکورده ملك سابقك کیرلوجه
اون ایکی صندوق امانتی وارایمش عماد الدوله یه صندوقلر غمز اولنمش توهمیله خیاط حضور
عماد الدوله یه کیردیکی کبی افندم بنده ملك سابقك والله که ایچنده نه اولدیغنی بیلمدیکم حالده
مهرلو انجق اون ایکی عدد صندوقی واردر دیدکده احضاری ایله امر ایتدیلر وایچلرنده
اولان اشیا ایله کندوسنه وسعت حال کلوب جندینی تمامیله استعباد ایدوب بوایکی ماده قوت
اقبالنه دال اولمشدر (قلت) اشبو عماد الدوله علی بن بویهٔ دیالمه ملوکنك اولکیسیدر شیرازی
سال هجریه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه نك اوچیوز یکرمی ایکیسنده استیلا ایدوب
دارالاماره ایتمشدر واوچیوز اوتوزسکزك جمادی الاخره سنده فوت اولمشدر انتهی (صاحب
المستطرف الشافعی تحریر ایدر که نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم انذاردنصکره قتل
حیات ایله امر بیوردیلر یعنی حیات صحراده و یولده کورلدکده اولاسس وسائرشیئله اورکودیله اکر
صاوشمز ایسه اولدیریله دیمکدر وانذارحیات دخی یااوچ دفعه ویاخود اوچ کون دیمك ایله اولوردیو
روایتلر واردر واما سکان بیت یعنی او یلانلرینی انذار متعیندر یعنی البته انذار ایتملیدر ودخی
حدیث شریفده (من قتل حیة فکانما قتل مشرکا ومن لبس خفا فلینفضه ومن آوی الی فراشه
فلینفضه) وارد اولمشدرکه حیه یی قتل ایله وایاق قابی کیلزدن و یتاغه یاتمزدن اول سلکمکله
امر درایچلرنده حیه بولنمق احتمالنه بناء (حکم) تحفه ده دمیریدن نافلا دیرکه اکل حیه مضرتنه
بناء حرامدر بیهقی دیرکه ابن سیرین اکلی مکروهدر دیدی وامام شافعی دخی مکروه کورمکله
لحم حیادن معمول تریاق اکلی جائز دکلدر مکر اکل میته کبی حال ضرورتده اوله دیدی نبی اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك قتل حیات ایله امری وجوب ایچون اولمیوب بلکه ندب
ایچوندر وحیه نك انسانه عداوتی مستغنی بیاندر وقرآن کریمده ﴿ اهبطوا بعضکم لبعض عدو ﴾

نص شریفده ارضه جندن نزولی ایله مخاطب اولان آدم وحوا علیهما السلام ایله ابلیس
وحیه اولدیغی جمهور علما بیان ایتمشلردر (وابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن من ترکهن
فلیس منا) وعایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن من قتل حیة خشیة فی ثارها فعلیه لعنة الله
والملائکة والناس اجمعین) ومسند امام احمدده ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن (من قتل
حیة فکانما قتل مشرکا ومن ترك حیة مخافة عاقبتها فلیس منا) روایت اولنمش اولدیغی وابن عباس
رضی الله تعالی عنهمدن بنی اسرائیلدن بعضیلری مایمونه مسخ اولندیغی کبی جندن بعضیلری
دخی حیاته مسخ اولنمشدر دیدیکنی طبرانی وابن حبان روایت ایتمشلردر (واما بیوتده اولان حیه
اوچ کون انذار اولنمدقجه قتل اولنماز زیرا حضرت فخر الانام علیه الصلاة والسلام افندیمز
(ان بالمدینة جنا قد اسلموا فاذا رأیتم منها شیئا فآذنوه ثلثة ایام فان بدا لکم بعد ذلك فاقتلوه فانه
شیطان) بیورمشدرکه مآل شریفی مدینهٔ منوره ده مسلم اولمش جن اولمغله حیاتدن بعضیسی
کورلدکده اوچ کون اکا تأذین یعنی بروجه آتی تنبیه ایدك اکر بعد التأذین ظاهر اولورسه قتل ایدك
زیرا اول حیه شیطاندر دیمکدر (مشکاة شرحنده علی القاری رحمه الله تعالی (فانما هو شیطان
قولنی بو یسنی بیانده یعنی اول کوریلان یلان جن مسلم اولمیوب بلکه جنئ کافردر یاخود اولاد
ابلیسدندر وشیطان تسمیه سی تمردندن وایذاندنصکره عدم ذهابندندر زیرا جن وانس
ودابه دن هر متمرده شیطان تسمیه اولنور (ونووی رحمه الله تعالی مسلم شرحنده علما حیه انذار ایله
کتمدیکی وقتده نه هوام بیوتدن ونه مسلم اولان جندندر بلکه شیطاندر بو صورتده کندو
ایچون حرمت ورعایت اولمادیغندن قتل ایدك حق تعالی سزك ایچون انلردن اضراره سبیل
براقمامشدر دیدی دیمشدر انتهی (بعض علما بوخصوصی بالکز مدینهٔ منوره یه تخصیص ایتدیلر
لکن صحیح اولان هر بلده وهر قریه یه عامدر وبعضیلری حدیث شریفده مذکور اولان ثلثة
ایامدن مراد اوچ کره دیمکدر دیمش ایسه ده جمهور علما ظاهری اوزره اوچ کون مراد در دیمشلردر
وتأذینك کیفیتی دخی شویله درکه حیه مشاهده اولندقده * انشدکن بالعهد الذی اخذه علیکن
نوح وسلیمان علیهما السلام ان لاتبدوالنا ولا تؤذونا * دینیله (اسد الغابة نام کتابده مذکوردرکه
عبد الرحمن بن ابی لیلی رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدرکه رسول اکرم علیه الصلاة والسلام
(اذا ظهرت الحیة فی المسکن فقولوا لها انا نسألك بعهد نوح وعهد سلیمان علیهما السلام ان
لاتؤذونا فان عادت فاقتلوها) بیورمشدر (وحنفیه بیاض حیه نك جن اولدیغیچون قتلی لایق دکلدر
دیمشلردر کبار حنفیه دن طحاوی رحمه الله تعالی مجموعنك یعنی کرك سیاه اولسون وکرك اولمسون قتلی
لابأسدر لکن اولی اولان قبل القتل انذاردر دیمشدر انتهی کلام التحفه (خواص) حیه نك دمی
چشمه جلا ویرر وقلبی انسانه تعلیق اولنسه سحر تأثیر ایتمز وصاغ جانبنده کی دیشی اغریان صاغ
طرفده کی دیشه وصولی صول دیشه تعلیق اولنسه یعنی باشدن بر خیط ایله اول جانبه آصلسه وجع
سنی تسکین ایدر (وبقراط حکیم هر کیمکه لحم حیه یی اکل ایلسه امراض صعبه دن امین اولور دیمشدر
(اوز) سباحتی یعنی یوزمکی سو بر طیردر یاوروسی یمرطه دن چیقدیغی کبی یوزر (قلت) وانقولیده
اوزه همزه نك کسری وواوك فتحی وزانك تشدیدیله طیور قسمندن اولان قازدر وبعضیلر اوردکدر
دیدی مرغ آبی معناسنه واوز حرکات مذکوره ایله همزه سز اول معنایه در دیمشدر یعنی
اسم جنس اولمغله مفردی تا ایله اوزه در (وترجمهٔ حیاة الحیوانده مرغ آبئ خانکی وبتزکی اوردکی
کوبند دیمشدر انتهی (خواص) جوفنده کی خرده طاشلر مبطونه نافعدر وباغی ذات الجنب
وداء الثعلبه نافعدر سورلدکده بره حاصل اولور ودلی قطرات بوله نافعدر وغداسی جید ایسه ده
بطئ الهضمدر (قلت) ترجمهٔ حیاة الحیوانده تفصیل ایدوب اوزاتی افراط اوزره حار ورطبدر

وبقراط قولنجه آتی سائر طیوردن اجود وارطبدر ولهذا مولد بلغمدر وحار المزاج اولنلره
موافقدر وطبخندن اول اوزرینه روغن زیت وبهارات سورلسه اصلاح ایدوب غلظتنی کیدررر
سریع الهضم ویاخود بطئ الهضم معده یه موافق دکلدرکه مؤدی حمی اولور وبعضیلر
قولنجه خصیه سی بریان اولنوب بعد الاکل قربان اولنسه همسری حامل اولور ویمورطه سی
معتدل الحراره در لکن غلیظدر نیم برشته یعنی رفدان اولمق اولادر قولنج یاخود باد کرمی اولنلر
سعتر ایله اکل ایتسه لر ضرر ویرمز واوزك ودوه قوشنك یمورطه سی غلیظ ودیر هضم اولمغله صاریسی
اکل اولادر وهر بیضه نك صاریسی بیاضندن اعلادر وبیاضنده رطوبت بسیاردر دیمشدر
انتهی (حکم) بالاجماع اکلی حلالدر (ایل) الفك فتحی ویای مکسوره نك کسر وتشدیدیله یبان
کچیسنك ارککیدر وفارسیده کوزن دیرلر (قلت) وانقولیده الفك دخی کسری وینه تشدید
یا ایله یبان کچیسی ویبان صغری معناسنه در دیمشدر انتهی (وحیوان مذکور یبان صغرینه
شبیهدر وصیاددن خوف ایتدکده کندوبی طاغ باشندن القا ایدر وبر ضرر اصابت ایتمز ایمش
واکل حیه یه مولع وحریص ایمش وحیه کندویی صوقدقده بحره کلوب ینکجی یر وشفا
بولور ایمش وسمك ایله حیوان مذکور ینلرنده بربرلرینی رؤیته میل امر جبلی اولدیغندن اکثریا
دریا کنارلرنده کذر ایمش حتی بالق آوجیلری بو حالی بیلدکلرندن یبان صغرینك جلدینی قوردقلری
دامه سمك کلسون دیو کیدیررلر ایمش وکاهیجه کندوبی حیه صوقدقده کوزلری یشاروب واشکی
کوزلرینك چقورلرینه کثرت اوزره سیلان برله اوراده تجمد ایدوب موم کبی اولمغله اخذ ایدرلرکه
بادزهر حیوانی دیدکلری بودرکه لسان ترکیده پازهر دیو سویلرلر سمه علاج ودوادر واعلاسی
اصفریدر وبو بادزهر بلاد هند وسند وفارسده اکثرا اولور ایمش وبادزهر کاوی بی حیه لدغ ایلدیکی
کیمسه اغزینه السه منتفع اولور وبو حیوانك بوینوزلری طوغدوغندن ایکی سنه مرورندنصکره
بتروابتدا مستقیم اوله رق ظهور ایدوب بعده شجر کبی شعبه لری حاصل اولور التی سنه یه قدر
تزاید ایدوب بعده هر سنه ده بردفعه القا ایدر وینه نابت اولور (ارسطو دیمشدرکه بو نوع حیوان
اصلق واغازه یعنی اصوات مطربه ایله صید اولندیغندن صیادلر ساز واواز ایله ورامی جانبندن
کلورلر وحیوان مذکوری تأثیر اغازه دن ناشی قولاقلرینی صارقتمش حیران اولدیغی حالده
کوردکلرنده اوزرینه صچرایوب بلا تکلف طوتارلر وبوینوزی طولودر یعنی مجف دکلدر
واحلیلی یعنی ذکری سکردن اولوب لحم وعظمی یوقدر وسمنی تزاید ایدن حیواندندر حتی
حرکت سریعه سنه مانع سمن کلدکده صیاددن خوفا مکانندن فرار ایدر یعنی کیزلوونك یرلرده
کزر (حکم) مستطابدن اولمغله اکلی حلال اولدیغی آمدی ذکر ایتمشدر لکن صاحب التحفه
حلنده نظر واردر زیرا حیاتی اکل ایتمکله اکلنده خطر واردر دیمشلردر دیر (خواص) برخانه
بوینوزیله تبخیر اولنسه انده اولان هوامی طرد ایدر واحراق اولنوب کولیله دیشلری صرارن
کیمسه استیاك ایلسه یعنی دیشلرینه سورسه صرارمسی زائل اولور وبر کیمسه بوینوزندن
برپارچه سنی کندویه تعلیق ایلسه نومی زائل اولور ودمی ایچلسه مثانه ده اولان طاشی ازاله
ایدر ﴿ باب الباء الموحدة ﴾ الباز طوغان دینیلان طیر معروفدر وکنیه سی ابو الاشعثدر (قلت)
بونده برازلغت واردر یعنی باء مخففه ایله بازی ومشدده ایله بازی- وبلایاء بازدر لکن لغت فصیحی یاء
مخففه ایله در وجمعی کماة وغزاة وزننده بزاة کلور واشتقاقی صچرامق معناسنه اولان بزندندر
وفارسیده دخی ینه قازوزننده باز دیرلر وچغتایده قارچقای در انتهی غایت متکبر وتنك خو
برحیواندر قزوینی قولنجه باز دیشیدر واركکی چیلاق وشاهین جنسندن اولوب ولهذا الوان باز
مختلف اولور ومعرب باشه اولان باشق ایله بندق وصقر یعنی بلبان وچاقر دخی بازك اصنافندندر

واشبو باز زیاده حارالمزاج اولمغله صوسزلغه صبرایده مز بناءً برین صودن وانهاردن واوراقی کثیر
اولان اشجار وسائرسایه لردن مفارقت ایده مز وقنادلری خفیف و پرواز وطیرانی سریع حیوان
اولمغله کثرت طیراندن چوق کره مرضه مبتلا اولور زیرا طیران ایتدکجه لحمی منحط اولوب کندویه
هزال عارض اولور و بازنوعنك احسن ومقبولی ریشی قلیل وچشملری قرمزی وحدتلی اولان ایمش
وکوزلری ازرق واحمر اولان واصفری دخی بوندن دوندر و بوینی اوزن وصدری عریض
واموز ارالری واسع وجو سمادن انحطاط وتنزلی سریع وشدید وقوللری قصیر وغلیظ
اولمق صفات ممدوحه سندندر (حکایهٔ غریبه) محکیدر که هارون رشید خلیفه صید قصدیله
برکون صحرایه چیقوب بر طوغان صالر طوغان جوسمایه صعود وکوزدن مختفی اولوب چوق کچمکدن
اغزنده برسمك ایله نزول ایدر خلیفه سمادن سمك اتیانته تعجب برله علماء کرامی حضور ینه جلب ایله
خصوص سمك مذکوردن سؤال ایلدکده ایچلرندن مقاتل رحمه الله تعالی * یاامیر المؤمنین روینا
عن جدك ابن عباس رضی الله تعالی عنهما انه قال ان الجو معمور بامم مختلفة الخلق وفیه دواب
تبیض و تفرخ علی هیئة السمك لها اجنحة لیست بذوات ریش) یعنی ای امیر المؤمنین جد
اعلاکز ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن بز یعنی اهل حدیث روایت ایدرز دیمشدر که جوسما
امم مختلفه ومخلوقات متنوعه ایله معمور یعنی مملودر وجملهٔ مخلوقاتدن برنوع دواب یمورطلر
وهیئت سمکده شعری اولمیان قنادلو یاورولر چقرر دیمشدر دیدکده خلیفه محظوظ اولوب مقاتل
حضرتلرینه وافر نقد ینه ایله اکرام ایلدی (قلت) جوسماده دائم الطیران حیوان خلق
ویراسه نك اولدیغی کبی تو بسر قناد اولدیغی یمورطه دیغی کبی یاورولر قبوغندن چقوب طیران
ایتمسی محال اولمیوب قدرت ازلیهٔ الهیه نك متعلقاتندندر و بر ممکنده که نص کتاب و یاخود سنت
اوله انی کیفما نطق اهل اصول وکلامك تحقیقلرنجه قبول وتصدیقدن غیری عقله طریق یوقدر
والسلام (سبحان الله تعالی بوراده عبارهٔ مستطرف بروجه محرر روینا عن جدك ابن عباس
ایکن ومقاتل معاصر خلیفهٔ مشارالیه اولوب ابن عباس ایله بینلرنده ایکی یوز سنه یه قریب وقت
کچمش ایکن ترجمهٔ معلومه ده (مقاتل ای امیرالمؤمنین جدیکز ابن عباسدن استماع ایلدمکه
دیو ترجمه اولنمش قابل تأویل یلیدر واکر قرینهٔ حالیهٔ زمان ایله سمعت منه بوسائط الرواة تکلفیله
تأویل اولنه بیلور دینور ایسه دلالت صریحهٔ حقیقیهٔ عباره طورر ایکن بوکریوهٔ غیرنافذه
صاپلمغه ضرورت ندر بیلم انتهی (حکم) بهجهٔ وتحفه ده شویله یازارکه بازك جمیع انواعیله
اکلی حرامدر زیرا سلطان انبیاء عظام علیه الصلاة والسلام سباعدن ذی ناب وطیوردن
ذی مخلبك اکلنی نهی ایلدیلرکه اشبو نهیی امام مسلم میموندن اودخی مهراندن اودخی ابن عباسدن
رضی الله تعالی عنهم روایت ایلدیلر و بوروایته بناءً اکثر اهل علم حرمتنه قائلدر (لکن امام مالك وابو
اللیث واوزاعی و یحیی بن سعید طیردن بریسنی حرام قلمیوب آیت مبیحه نك عمومیله احتجاج
ایلدیلر (ترمذی عدی بن حاتم رضی الله تعالی عنهدن روایت ایدر که عدی صید بازیدن سؤال
ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (ماامسك علیك فکل) بیوردیلر دیمشدر انتهی
(باله) برسمك عظیمدر و قرو ینی قولنجه طولی بشیوز ذراعدر وعلی قول بعضیلر اللی ذراع
و بوسمکه عنبر دخی دیرلر بعض احیانده اهل سفاینه کورینور ایمش قنادلری کوپری کبی کبیر
و بلند اولمغله کشاد ایتدکده حاصل اوله جق امواج جبال مثالدن غرق درکار اولدیغنه بناءً
کورندیکی کبی ضرب اشیاء مصوته ایله اورکودرلر ایمش وحیوانات بحریه یه تعدی وشری تزاید
ایتدکده بحکمته وقدرته سبحانه برذراع مقدارنده اولان برنوع سمك مسلط اولوب من بعد خلاص
بولماق اوزره قولاغنه لصوق ایلدکده المندن قعر دریایه طالوب زیر بحرده اولان یره باشنی

هلاکنه دکین اوروب تلف اولور و بعد الهلاك صویك اوزرینه چقوب ریح کناره آتدقده
اهل ساحل قارننی شق ایدوب ایچندن عنبر چقررلر ایمش (ببغا) قلت ایکی باء مفتوحه لر
ایله زبازدو بعض بلغا نظم وقولنده دخی بو وجهله مقیدایسه ده دمیری اوچ باایله اولوب اولکی
واوچنجی بالر مفتوحه و ایکنجی باساکندر و تشدید را ایله دره دخی دیرلر و مفتوح
وساکن ایکی باایله اولمسی دخی قولدر (و فارسیده طوطی ولسانمزده ناس پپاغان وطوطی قوشی
دیرلر (واشبو قوشك انواع کثیره سی واردرکه یشل وکول رنکلیسی و بیاضی انلردندر حسن
لونی و نطق حاکیسنه بناءً رغبتکردهٔ ملوك واغنیادر (معزالدوله یه ایاقلری ومنقاری سیاه
بردرهٔ بیضا اهدا اولندیغی محکیدر (قلت) اشبو معزالدوله دیالمه ملوکنك اوچنجیسیدر (خواص)
اکل لسانی زبانه فصاحت و برر قانی قوریدیلوب ایکی دوست میاننده قیلنسه یعنی هر برینه
تعلیق اولنسه ارالرنده خصومت پیدا اولور ایمش و فضلاتی یعنی زبلی حصرم یعنی قورق
صو یله قارشدریلوب اکتحال اولنسه رمد و ظلمت چشمه نافعدر (قلت) مطلقا معالجات
کتابلرنده کورلدیکی کبی همان اجرا اولنمیوب قبل الاستعمال طبیب مجربله مذاکره یه موقوفدر انتهی
(حکم) صاحب التحفه ودمیریٔ شافعیدن ناقلا دیرکه اکلی رافعیدن نقل اولندیغی اوزره قول
اصحه بناءً حرامدرکه خبث لحمیله تعلیل ایتمشدر (و علی قول حلالدرکه طیبات اکل ایدر ودخی
نه ذوات سمومدن ونه ذوات مخلبدندر بونلردن باشقه نه قتلنده امر ونه نهی شرع واقع اولمشدر
(وصوتیله استیناس اولندیغیچون مالکدن استیجاری جوازینه شافعیه دن متولی نام ذات
جزم ایتمشدر بغوی دخی عندلیب کبی هر برصوتیله استیناس اولنان حیوانك استیجارینی تجویز
ایتمشدر انتهی کلام الدمیری (لکن مذهبمز اولان حنفیه قواعدنجه حل طرفی ایله قول بعید
دکلدر فتاوای ولوالجیه دن دخی ظاهر اولدیغی اوزره عقعق وانك شبهی اولان مخلبسز
طیرك اکلنده بأس یوقدر انتهی مافی التحفه (بجع) صاحب المستطرف ابیض اللون وصفرته
مائل منقاری طویل بطنی کبیر اکثر اکلی سمك برطیردر دیو اجمال ایتمشدر لکن دمیری حیاة
الحیوانده بجع حوصل دیدکاری طیردرکه باب حاده کلور دیوب و باب مذکوره دخی حوصل حوصلهٔ
عظیمه صاحبی برکبیر طیردر جمعی حواصل کلور وحوصله سندن یعنی بطنی طرفی دریسندن فروه
اعمال اولنور و ابن بیطار قولنجه اشبو طیر مصرده چوق بولنور و بجع و جمل الماء دیو معروفدر
وکی دخی دیرلر وایکی صنف اولوب برصنفی بیاض و برصنفی سیاهدرکه اشبو سیاهی کریه الرایحه
اولمغله چندان استعمال اولنماز وطیرده حوصله یعنی قورساق انسانده اولان معده منزله سنده در
(قلت) غالبا بو طیر هنکام شتاده بعضا خلیج قسطنطینیه ده قازدن پك بیوك و بورنی کبیر
کوریلان سقا قوشی دیدکاری قوش اولمق کرکدر هله ترجمهٔ معلومه ده یازلدیغی کبی مارطی
دکلدر (حکم) دمیری اکلی حلالدر و رافعی وغیریلری عمومی حلنی جزم ایدوب صاحب
اللهجه والتحفه دخی بویله جه نقل ایتمشلردر (براق) صاحب التاج والمعراج صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزك لیلهٔ اسرا ده رکوبلریله مشرف اولان دابه در وجثه سی بغلدن
کوجك و حماردن بیوك ابیض اللون در (قلت) دمیری سائر انبیاء علیهم السلام دخی راکب
اولدیلر و براق غمیده لمعان ایدن برقدن مشتقدر دیمشدر (برذون) بانك کسری و رانك سکونی
وذالك فتحی وواوك سکونیله اولوب جمعی براذین کلور اشبو حیوان فرس عربینك دونده برنوع خیلدر
حتی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك وعمر رضی الله تعالی عنهك رکوب بیوردقلری
روایت اولنمشدر عمر رضی الله تعالی عنه راکب اولدقده تخلحل یعنی حرکات غیر مستقیمه ایتمکله اینوب
اول برذونه بنمشلر ایدی بعدذا دخی راکب اولمادیلر (صاحب المستظرف برذونك طول

اذنیجون یعنی قولاقلری اوزون اولدیغندن بین العرب ابو الاخطل ایله مکنی اولدی دیمشدر (قلت) لکن دمیری ذوالکنیة ابو الاخطل کنی به لخطل اذنیه وهو استرخائهما * یعنی خطل لغتده قولاق دوشك اولمق معناسنه اولوب بر ذونك دخی قولاقلری دوشك اولدیغندن کنیه سی ابو الاخطل اولدی دیمشدر (وبرا ذین ذمنده سراج وراق * لصاحب الاجیاش برذونه * بعیدة العهد عن القرط * اذا رأت حبلا علی مربط * تقول سبحانك یا معطی * تمشی الی خلف اذامامشت * کانما تکتب بالقبطی * قطعه سن نظم ایتمشدرکه مآلی سرلشکرك بربرذونه سی واردرکه قولاغی کوپه طاقلمقدن دوردر یعنی قولاغنه سوز کیرمز یعنی حروندر وقازقده کوسنك کورسه یعنی باغلندقده چونکه کندنده سکون اولدیغندن تشکرا تنزیهه باشلر واوزر بنه بنلدکده کیروسنه کیدرکویا که خط قبطی یعنی خط اسلامك خلافنه اولهرق صولدن اولان یازو کبی یازر یعنی ترسنه کیدر دیمکدر اشبو قطعه نسخه مزدن بو دفعه نقل اولندی (حکم) بمنه تعالی قریبا خیل بحثنده حکمی کلور (خواص) دمنی شرب ایدن قاری ایدی * کوره مز حامله اولوب ولدی * چبقرر فشقبسن ایچرایسه زن * میت اولمش جنینی بطنندن * وقوربدوب غبار قلنه رق اول غبار انف راعفه یعنی * قانی آقوب کسلمیان بورنه * چکلنجه بچاق کبیجه کسر * وکذلك جریحه لر قانی * کسیلور قونسه اوستنه دیدیلر * (برغوث) بانك فتحیله وضمیله نسخه لردر (دمیری ضمی کسرندن اشهر در دیمشدر ترکیسی پره وفارسیسی کاف عربیه نك فتحی وبانك سکونیله کیك در (وعربیده احدب دخی دیرلر وبونك کنیه سی دخی یوقارودهکی بابنده قلم فقیر ایله درج اولدیغی اوزره ابو ظافر وابو عدی وابو وثابدر لکن ارقه طرفنه طوغری وثب ایدر یعنی صچرار وپره یه دخی قرنجه کبی طیران عارض اولدیغی محکیدر یعنی قنادلنور ایمش وپره نك چفتلشمسی سورکلی اولور ایمش حتی برابر صچرادقلری مشاهددر وبمورطه وضع ایدوب اندن یاورولری اولور واصل اولی اولان ترابدن ولاسیما قرانلق یرلردن دخی تکون ایدر وقوت وکثرتی اول فصل ربیع وآخر وقت خریفده در وپره فیل هیئت وصورتنده در وانیاب وخرطومی وار در خرده بین ایله نظرده ظاهر اولور (اهل مجاهده کبارندن برذات برکون ثوبنی فلی یعنی پره لنورکن براغیثی دوشیروب کهله یی برنده ثابت قیلارلر یعنی ترك ایدرلر ایمش اتراب واقراننددن بری کوروب فلی دوشرمدیککزه سبب ندر دیو صورقده * ابدأنا بالفرسان ثم اعکر علی الرجالة * یعنی فلی وپره لنمکی مقاتله یه تشبیه ایله قتلده سواریلردن باشلدق انلر بتدکدنصکره نوبت پیاده لرده یعنی بتلره کلمکله اوزرلرینه میل ایدر ودوزقیررم دیو استظراف ایلمشدر اشبو حکایهٔ لطیفه ده اولان * انه یفلی ثوبه فیلتقط البراغیث ویدع القمل * عباره سی ترجمهٔ معلومه ده (ثوبلرینی حاشلیوب پره لری ارضه القا وکهله لری ترك ایلدکلرنده دیو ترجمه اولنمسی طبعه خنده فرما بر مضحکه در رحمه الله تعالی (صاحب المستطرف بعضیلر پره نك تخمده مشبی بکا اصرمسندن اشد در دیمش ایسه ده پره برخبیث حیوان اولمغله ارقه سی اوزره کلوب ایاقلرینی دیکروا ویلجه حرکت ایدر اشبو حالنی بیلین انی تحت جنبنده یوررظن ایدردیمشدر (پره حقنده بربلیغ عرب * لیل البراغیث عنانی وانصبنی * لا بارك الله فی لیل البراغیث * کأنهن وجلدی اذ خلون به * ایتام سوء اغاروا فی المواریث * قطعه سن نظم ایتمشدرکه مفادی پره سی چوق اولان کیجه بنی بلایه اوغرادوب بنی دیکه قودی یعنی او یوتمادی الله تعالی اوپله پره یی وکیجه یی مبارك ایلمسون یعنی دورایتسون وبن او پله کیجه یه نه دن بد دعا ایتمیم که جلدم یعنی بن او پره لرله برارایه کلدکده جلدم مال موروثه وپره لر ایتام سوء یعنی هواسنه تابع یاخود حریص میراث یدیلره بکرزکه مالی غارت ایدرلر اشته پره لر دخی بنم جلدیمی غارت ایتدیلر

دیمکدر (حکم) اکلی حلال دکلدر ومحرم وغیر محرمه قتلی مستحبدر لکن پره یه سب اولنماز امام احمد وبزار وبخاری باب ادبده وطبرانی باب دعواتده انس رضی الله تعالی عنهدن روایت ایتمشلردرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم پره یه بر رجلك سب ایلدیکنی استماع ایلدکلرنده (لاتسبه فانه ایقظ نبیا لصلاة الفجر) بیوردیلر ومستغفری کتاب الدعواتده یازرکه ابو ذر رضی الله عنه روایت ایلدیکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا اذاك البرغوث فخذ قدحا من ماء واقرأ علیه سبع مرات ﴿ومالنا ان لا نتوکل علی الله وقد هدانا سبلنا﴾ الایة ثم تقول ان کنتم مؤمنین فکفوا عنا اذاکم وشرکم ثم ترشه حول فراشك فانك تبیت آمنا من شرها) بیوردیلرکه مفهوم شریفی اوزره برکاسه صو اوزرینه یدی کره ﴿ومالنا ان لا نتوکل﴾ آیتنی تمامنه دکین اوقیوب بعده * ان کنتم مؤمنین فکفوا عنا اذاکم وشرکم * دینیلوب جامه خوابك اطرافنه اول صو صاچلسه شر برغوثدن امین اوله رق یتنوت اولنور (فائده) امام مالك رحمه الله تعالا یه برغوثك روحنی ملك الموت قبض ایدرمی دیو سؤال ایلدکلرنده امام مشار الیه استفهام تقریری ایله برغوثك نفسی وارمیدر دیدی های های وار در دیدکلرنده ملك الموت بامر الله تعالی قبض ایدر دیوب ﴿الله یتوفی الانفس حین موتها﴾ آیت کریمه سنی تلاوت ایلدی (محکیدرکه عامل یعنی والیٔ افریقیه اعدل امویه عمر بن عبد العزیزه اذای هوامدن اشتکایی متضمن تحریرات ارسال ایلدکده عمر حضرتلری جامه خوابکزه دخولکزده ﴿ومالنا ان لا نتوکل علی الله وقد هدانا سبلنا ولنصبرن علی ما آذیتمونا وعلی الله فلیتوکل المتوکلون﴾ آیت کریمه سنی قرائت ایلمسون دیو یازدیلر (جبیر بن اسحاق دفع برغوثده حیله وتدبیر اوطه یی کبریت ایله توتسولمکدر زیرا اوتوتسودن پره قاچر دیمشدر (ودخی سذاب که سدابك معربیدر یعنی عربیده حیدر فیجن وترکیده تحریف ایله سدف دیدکلری نباتدر انك صوینی خانه یه صاچلسه ودخی مشاق مراکب غالبا سفینه ایپی وکهنه کمی اغاجی اغاج قاونی قبوغیله احراق اولنوب کولی صو ایله صاچلسه قاچر دیمشلردر (فائده) پره قولاغه کیردکده اکر صاغده ایسه صول خصیه وصولده ایسه بالعکس صاغ خصیه امساك اولنسه سریعا چیقار دیمشلر (بعوض) سوری سنك در وفارسیسی پشه در واشبو حیوانك خلقتی دخی خلقت فیل اوزره در لکن اعضاسی فیلدن زیاده در زیرا فیلك ایاقلری درتدر انك ایاقلری ایسه التیدر وفیلده جناح یوقدر انده ایسه درت جناح واردر وخرطومی مجوف ونافذ در جسد انسانی صوقدقده دمنی چکوب جوفنه خرطومیله اترایمش وخرطومی کندویه بلعوم وحلقوم کبیدر (قلت) صورتا ضعیف ولین اولوب سیرتا شرانداز اولان شخص ذمنده برشاعر بلیغ * مثل البعوض دائما طنینها * رکب فی خرطومها سکینها * بیتنی نظم ایتمشدرکه مآلی اینجه ونازك طنین واوازی دائما اولمه ده اریلر کبیدر لکن بچاغی خرطومنده ترکیب وتعبیه اولنمش برموذیدر دیمکدر (امابیت مرقومه بالاسنده کلامه مرتبط دوشیر یله رك ترجمهٔ معلومه ده وخرطومی سائر حیوانده حلقوم منزله سنده حتی شاعر شو بیتی نشید ایلمش * مثل البعوض الخ * معنای بیت سوری سنك کبی طنین وانینی دائم وبچاغی خرطومنده ترکیب وایجاد اولنمش یعنی دائم الاوقات اغلر واکلر ومخلوقاتی اضرار ایدردن کنایه در دیو ترجمه اولنمشدر (بلیغ مشهور قوجه جاحظ صنع عجیب باری فاطر عز شانه یی وقدرت وعظمت والطف الهامنی بیانده * من علم البعوضة ان وراء جلد الجاموس دما وان ذلك غذاء لها وانها اذا طعنت فی ذلك الجلد الغلیظ نفذ فیه خرطومها مع ضعفه * آیا پشهٔ ذره خلقته جاموسك جلدی داخلنده خون اولوب واول خون کندوسنه غذا اولدیغنی وجلد غلیظ مذکوره طعن ایتدیکنده خرطومنك ضعفیله بیله دلوب کچه جکنی کیم تعلیم ایلدی * ولوانك

طعنت فيه بسلاح شديدة رقيقة الحد لانكسرت * والحال كه سن اكر ارقه سى قالك واغرى
اينجه وكسكين سلاحى جلد مذكوره طعن ايدسك قيربلور * فسبحان من رزقها على ضعفها
بقوته وقدرته لااله غيره ولامعبود سواه * يعنى اول ذات واجب الوجودى كافهٔ نقايصدن تنزيه
ايدرمكه پشه نك ضعفى اوزرينه بو وجهله قوتنى وجلد جاموسى دلمكده قدرتنى اوحيوان
ضعيفه ويرمشدر لااله غيره ولامعبود سواه ديمشدر پشه يه جملهٔ الهامات بارى تعالادندركه
اعضاء انساندن برعضوه قوندقده مسام عرقى يعنى ترچيقن يرى تتبع ايدركه
اوراسى قان اخراجنده ارق واسرعدر وشره وحرصى اولمرتبه دركه قانى چاتلاينجيه دك
ياخود هلاك كنه دك ياخود طيراندن قالنجيه دك اموب بو وجهلر سبب هلاكى اولور وبرامر غريبى
دخى بودركه كاهيجه بعيركبى ذوات اربع يعنى چارپادن بعض حيوان طعندن هلاك اولور وصحراده
قلان ميته سندن سباع وجيفه اكلنه مألوف وطيوردن قنغيسى ييرسه فى الحال هلاك اولوراعمش
(قلت) غالبا بوسوزه كوره بعوضه طعنيله هلاك اولان لاشه ده حيوانه مؤثر سم خاصه سى اولمق
كركدر وبوراده عبارهٔ اكثر مستطرف * ومن عجيب امره انه ربما قتل البعير وغيره من ذوات
الاربع فيبقى طريحا * مقدارنده اولوب ترجمهٔ معلومه صاحبنك نسخه سى دخى بويله اولديغندن
ترجمه سنده امر عجيبندن ايمشكه حمار وبعير وفرسى يالكز بولور ايسه هجوم ايدرلر ايمش ديو
تحرير ايتمشدر لكن اولا ترجمه ظنمه كوره مذكوره يه چندان مطابق اولمديغندن باشقه
جاى تعجب بومقداردن زياده ده اتم اولديغى ذهنه تبادر ايدرك مأخذ مستطرف اولان حياة
الحيوانه باقمق لازم ايدى فقير باهر التقصير بتوفيقه تعالى مراجعت ايدوب بروجه محرر تكميل
ايلدم ظن ايدرم والله تعالى اعلم (جناب واجب الوجودك عزشانه قدرتنه بعوضهٔ صغيره ده
ابداع ايلديكى حاسهٔ لمس وبصر وشم ومنفذ غدا وجوف وايلك وطمرلر وككلر بربرهان
عظيمدر فسبحان من قدر وهدى ولم يترك شيئا من المخلوقات سدى وبو معنايى زمخشرى كشافده
سورهٔ شريفهٔ بقره طرفنده * يامن يرى مد البعوض جناحها * فى ظلمة الليل البهيم الاليل * ويرى
مناط عروقها فى جوفها * والمخ فى تلك العظام النحل * امنن على بتوبة تمحو بها * ماكان منى
فى الزمان الاول * ابياتنى نظم ايله تحرير ايلمشدر (قلت) امنن على بتوبة الخ) بيتى يرنده (اغفر
لعبد تاب من فرطاته ما * قد كان منه فى الزمان الاول * بيتى دخى روايت اولنمشدر (ومآل ابيات
ليلهٔ مظلمهٔ بى ضياده پشه نك خرده قنادلرينك اوزانديغنى وانجه ككلرينك ايچنده اولان
ايلكلرى ذات مقدسنه مختص اولان صفت قديمهٔ بصر ايله كورن اى بارى تعالى وتقدس بندن
زمن اولده صدور ايدن كناهلرى يعنى بندن صادر اولان جمله آثامى كندوسيله محو اولور توبه يه
توفيق ايله بكا احسان ايله ديمكدر ترجمة القطعة المذكورة لاسعد الفقير * شب تاريك ايچنده
پشه نك مدايتديكى بالى * دخى مغزرك باريكنى رؤيت ايدن الله * عنايت ايله توفيق ندامت چاكر زاره
كناهى قالمسون تا اولمسون بى مايه وكراه (حكم) پشه نك استقذارينه بناء اكلى حرامدر
(قلت) غدا اوله جق شى دكل ايكن فقهاء كرام حكم اكلن نيچون يازمشلر ديمك توهم محضدر
كالايخفى (بغل) معروف قاطردركه فارسيسى استردر عربده كنيه سى كثيره در ابو حجج
وابو قوص وابو الحرون جملهٔ كاسندندر كامر فرسله حماردن مركب يعنى ايكى نوع حيوانك
نتيجه سى برحيوان اولمغله كندوسنده صلابت حمار ايله عظم فرس مجتمع اولمشدر ونسلى ظهور
ايتمز يعنى عقيمدر ابن عساكر تاريخ دمشقده حضرت على رضى الله تعالى عنه وكرم الله
وجهه دن رواية حضرت ابراهيم عليه السلامك زمانلرينه قدر تناسل ايدرايدى ابراهيم عليه
السلام نارنجنيقه حطب نقلنده سرعت ايتديكندن بد دعا ايلملريله نسلى منقطع اولدى ديمشدر

(و بغلك)

وبغلك طبيعتى اعراق متضاده واخلاق متباينه وعناصر متباعده دن منجاذبه اولديغندن طباعك
اشريدر باباسى حمار اولور ايسه حماره زياده شبيه اولور وعجيبدركه بغلك قنغى عضوينى ملاحظه
ايلسك فرس وحمار بيننده بولورسن (قلت) دميرى اخلاقيده اعضاسى كبى اولوب كندوسنده نه
تماما ذكاى فرس ونه بلادت حماروار در وصوتى دخى صهيل فرس ايله نهيق حماردن مولد در ديمشدر
(خواص) قره قاطرك طرناغى ياقيلوب خانه تبخير اولنسه فاره لر فرار ايدرلر وقاطرك طرناغى ياقيلوب
بعده سحق اولنوب غبار مسحوق مذكور آس ومدرد ديدكلرى اغاجك ياغيله قارشديريلوب
رأس اقرعه يعنى باشنده قيل بتمين كله سورلسه بتر ترجمهٔ معلومه ده دهن آس (قورد ياغى)
ديو ترجمه اولنمشدر لكن قورد ياغى نه اوله جق بيلنه مدى وترجمهٔ فارسى حياة الحيوانده روغن كل
ديو ترجمه اولنمشدر واشبو روغن كل تركى يه چورلسه كل ياغى اولمغله بوى لطافتى بوراده اشمام
ايدر وحياة الحيوانده فاره وسائر هوامى قاچرن اركك قاطرك طرناغى بخورى وفاره قاطرك يالكز طرناغى
ياخود قانى خانه نك قپوسى اشكنه دفن اولندقده فاره لر اوخانه يه يناشه مز ديو مقيددر ومزكوم
يعنى زكامى اولان كيمسه زبلنى شم ايلسه زكامى زائل اولور (بقر) اوكوزكه فارسيسى كاودر
(قلت) بقر مذكر ومؤنثه اطلاق اولنور يعنى اسم جنسدر مفردى تا ايله بقرة وجمعى تاسز
بقردر وبو بقر اهليدر انتهى قوتى شديد برحيواندركه جناب خلاق عزشانه فضلا
وكرما بديهى اولديغى اوزره منفعت عظيمهٔ انسان ايچون خلق ايلمشدر وانواعى واردر
مانده ديديكمز جاموس دخى بقر نوعندندر وبونك لبنى سائر انواعندن زياده در وهر حيوانك
ديشيسى اركك سندن اينجه ايكن بقرده عكسنه در سنه ده بردفعه اركككى
ديشيسنه آشر وشهوتى اشتداد بولدقده سباعه دونوب اضرارى دركار اولديغندن اهل
رعيت يعنى اكن اصحابى على حالها براغوب يانندن صاوشورلر واركك آشدقده ذكرنده صلابت
شديده اولديغندن ديشيسى التنده التوا ايدر يعنى بورلوب ايكى بوكلم اولور (عجيبه) امام غزالى
روح الله تعالى روحه احياء علومده حكايت ايلمشدركه برسودجى شخصك بربقره سى اولوب سودينه
صو خلط ايدوب خالص سود ديو صاتر ايمش بركون واديده رعى ايدر ايكن يغمور ياغوب وسيل
كلوب بقره يى بوغوب كتورر صاحبى ندبه وفرياده باشلدقده قرزندن بريسى باباجغم يمه وفرياد
ايتمه بيچاره بقره يى لبنه خلط ايلديكمز صولر بريكوب آلدى كتوردى كلام حكمت ارتسام
ايله باباسنى آكاه ايتمشدر (قلت) اشته * يخرج الحى من الميت * سرى بو حكايه ده ظاهردر
مسعودى ريده بر بقر كوردم دوه كبى اوزرينه يوك قورلر ودوه كبى چوكر وقالقار ايدى ديمشدر
(خواص) اوكوزك اچ ياغى زرنيخ احمر ايله قارشديريلوب عقرب اولان محلره سورلسه عقربلرى
قاچرر برچناغه سورلسه پيره لر اوچناغه طوپلنور ولبنى آلت تناسله قوت ويرر وبو بنوزى سحق
اولنوب محموم اولانك طعامنه وضع اولنسه يعنى ايچرلسه حماسى وسمه سى زائل اولور وعلت
باسوره مبتلا اولان مراره سنى يعنى اودينى پوراصه صويى ايله قارشديروب طلا ايلسه نفع ويرر
وبدن انسانده ظهور ايدن سياه لكه يه طلا اولنسه ازاله ايدر * وخصية العجل تجفف وتسحق
وتجعل فى عسل وتؤكل فانها تزيد فى الباه * يعنى بوزاغينك خايه سى قوروديلوب ودوكيلوب وباله
قاتيلوب اكل اولنسه باهى زياده ايدرديدلر (قلت) اما اشبو عبارهٔ ترجمهٔ معلومه ده * وبوزاغونك
خصيه لرى يشاردقده طلا ايلسه لر تجفيف ايدر ايمش وينه بو بنوزى سحق اولنوب برمقدار
عسل ايله خلط اولنسه باهه قوت ويرر ايمش ديو ترجمه قيلنمشدر فاما بو ترجمه ده بوزاغينك
خايه سى يشارمه سنه علت ندر وعلت ميدر ومابه الطلانه اوله جقدر وبو بنوزى عباره نك
نره سندن چقدى جهالتده قالمش بركيفيتدر * وبقره نك قيلى احراق اولنوب كولى

اغریان دیشه سورلسه وجعی دفع ایدر و سر کنجبینه قارشدیربلوب شرب اولنسه طحاله یعنی
اق جکره فائده ایدر والله اعلم (حکم) اکلی وشرب لبنی بالاجماع حلالدر (بومه) بایقوش
دیدکلری قوشدر ارککنه و دیشی سنه ده اطلاق اولنور یعنی اسم جنسدر وفارسیده جغد وکنکر
دیرلر وترکستانده صاروقوش دیرلر ایمش وکنیه سی کامی ام الخراب وام الصبیاندر و بالطبع هر طبورك
یووه لرینه داخل اولوب یاوروسنی ییر وقوشلرك دخی بو بومه یه عداوت طبیعه لری اولدیغندن یعنی
کوردکلرنده اوزرینه هجوم ایلدکلرندن صیادلر دخی طبورکلسون دیو شبکه لرینه بایقوش باغلیوب
و بو وجهله دام تزویر قوروب قوشی قوش ایله شکار ایدرلر (قلت) ترجمهٔ فارسیهٔ حیاة الحیوانده
بایقوشه عربیده غراب اللیل دخی دیرلر زیرا کیجه قوشیدر دیمشدر * ونقل المسعود عن الجاحظ ان
البومة لاتخرج بالنهار خوفا من العین لانها تظن انها حسناء وهی اصناف کلها تحب الخلوة بانفسها
* یعنی تاریخ صاحبی مسعود جاحظدن نقل ایله بایقوش کندوینی کوزل ظنیله اصابت عیندن خوف
ایدوب کوندز یووه سندن طشره چقمز وانواعی اولوب هر بری بانفسها خلوتی یعنی جای خالی یی
سور ایمش دیمشدر (قلت) عبارهٔ مذکورهٔ جاحظك مفهومی بودر لکن حیوانك افعالی بالای بابده
یکن تبصرهٔ فقیرده کوستردیکی اوزره بحکمته تعالی انسانه مسخر اولدیغندن خلقیه وطبیعه در
بو بو بله ایکن اصحاب عقل اولان انسانده اولدیغی کبی مبادیدن مقاصده انتقاله آلات اولان
حواس باطنه نك تصرفات وترتیباتی یوقدرکه بومه اصابت عیندن احتراز ایده اما جاحظ دخی
بلغادن اولمغله بوندن یا تشبیه و یاخود آخر وجهله برمقصودی اولملیدر هله بی معنی بر کلام دکلدر
تأمل اولنه (خواص) جملهٔ خواصندن بری طیر مزبور برکوزینی قپاردیکر کوزی آجق اولدیغی
حالده اویور ایمش آجق اولان کوزی یوزك طاشنك زیرینه قونوب هر کیم اول یوزیکی
پارماغنه طاقسه مادام یدنده اوله او یومازایمش وقپادیغی کوز بونك عکسنه اولوب یعنی پارماغنده
اولان او یقودن باش قالدیره مزایمش اکر قپالو وآجق کوزلرینك تمیزنده اشتباه واقع اولور ایسه
صوده بللو اولورایمش که دیبنه چوکنی نوم و باطمیانی یقظه کوزی ایمش (قلت) تمیز مذکورده
آیا تجربه الویرمزمی لدی التجربه تأثیری کیفیتی دخی بللو اولمازمی فتبصر (هرمسدن منقولدرکه
بایقوشك قلبی آلنوب فتیهٔ نائمه نك یعنی او یورقارینك صول النه قونلسه کوندز نه اشلدیسه جمیعن
او یور ایکن * بر برحکایت ایلرایمش فتح ایدوب دهن (حکم) جمیع انواعنك اکلی حرامدر
وشافعیدن حلال اولدیغنه برقول واردرکه دمیری ذکر ایتمشدر (و ینه دمیری دیرکه رافعی
ابوعاصم العبادیدن نقلا بوم رخم وضوع کبی حرامدر دیمشدر واشبو نقله کوره ضوع بومك
غیری اولمق اقتضا ایدر لکن صحاح جوهریده ضوع هام جنسندن برطیرایلدر دیو یازر وفضل
دیرکه ضوع بومك ارککیدر وفضلك بو کلامنه کوره ضوعك اوزرینه اجرا اولنان حکم بومك
اوزرینه دخی اجرا اولنمق لازم کلور زیرا برجنس واحددن اولان ارکك ودیشی حل یاخود
حرمتده مختلف اولمازلر انتهی کلام الرافعی (و دخی روضه ده دیرکه اشهر اولان ضوع هام
جنسندن اولمغله تحریمیله حکم اولنور انتهی کلام الدمیری (عنایه دن ناقلا قهستانیده بوم مأکول
اولدیغی محرردر وفتاوای هندیه ده من غیراشعار خلاف * والبوم یؤکل * دیو مصرحدر
مراجعت اولنه (ابن السنی حسن بن علی بن ابی طالبدن رضی الله تعالی عنهم مروی
(من ولد له مولود فأذن فی اذنه الیمنی واقام فی اذنه الیسری لم یضره ام الصبیان) حدیث شریفنی
روایت ایتمشدر (وعمر بن عبدالعزیز حضرتلری اشبو حدیث شریفی تعلیم ایدر یعنی اولاد یکز
دنیایه کلدکده صاغ قولاغنه اذان اوقویك وصول قولاغنه اقامت ایدك تا که ام صبیان مولوده
ضرر ایتمیه دیرلر ایدی ام صبیانه بعضیلری بومه و بعضیلری جندن تابعه در دیمشدر هکذا فی تحفة

الاخوان (قلت) هام طیرلیلدرکه ذکری مرور ایلدیکی اوزره زعم جاهلیت اوزره مقتولك
رأسندن چقان صدی دیدکلریدرکه صیجرار ایمش وضوع ضادك ضمی وواوك فتحیله وعلی
لغة ضادك کسریله کیجه قوشیدر یاخود کروان یعنی اغاج دلن قوشی و یاخود بایقوشك ارککیدر
و یاخود غراب کبی اسود وطیب اللحم برقوشدر دیو قاموسده مفسردر (ووانقولیده ضوع کیجه
اوچان قوشلردندر بیقوش جنسندن (وفضل ایندی بیقوشك ارککیدر عبارسنده مسطوردر
(ورخمه اسم جنس اوله رق طائر معلوم دیو قاموسده محرردر ووانقولیده شول قوشدرکه ابلقدر
خلقنده کرکسه شبیهدر واکا انوق دخی دیرلر دیو یازر (ومهذبده کرکسه دیو یازرو ذکر اولنان
زعم جاهلیت شو یله درکه بر مقتولك قاتلندن انتقام اولنمسه انك روحی بایقوش شکلنه تمثل ایدوب
قبری اوزرنده دائما اسقونی اسقونی دیو یعنی بنی صواروب عطشم ساکن قیلك دیو صدا ویرر وشول
وقت که انتقام اولنه طیران ایدر ایمش لکن بو زعمی شریعت مطهره نهی ایتمشدر واشبو ماده
بالاده زعم جاهلیته دائر فوائدده مفصلا کذران ایتمشدر (بوقیر) قزوینی قولنجه برابیض
طیراولوب سنه ده بردفعه وقت معلومنده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمزك
نجل مکرمی ابراهیم حضرتینك والدهٔ معظمه لری ماریه نك رضی الله تعالی عنهما صعید مصرده
کائن بلده لری قربنده جبل طیر نام برطاغه طیر مزبور برازی کلوب قونارلر ایمش وجبل مذکورده
بردلك اولمغله هر بری اول کویه باشنی صوقاربرازطوردقدنصکره چقرر وکندینی بیله القا
ایدر و بعده چقوب کلدیکی طرفه کیدرلر ایمش و بو حالده اول دلکه باشنی صوقانلردن بربنی دلکده
برنسنه طوتار ایمش اولدخی مضطربا تلف اولنجه دك اصیلور قالورو بعد مدة مدیدة دوشر ایمش
اشته بو وجهله بریسی طوتلدیغی کبی دیکرلری دلکه کیرمك سوداسندن کچوب کیدرلر وسنهٔ آتیه ده
کله جك موسملرینه قدر طیر مذکوردن بریسی جبل مزبورده کورلمز ایمش ابو بکر الموصلی دیمشدرکه
بن بلدهٔ مذکوره نك بعض وجوهندن ایشتدمکه اکرحصب یعنی بوللق سنه سی اولور ایسه ذکر
اولنان دلکده ایکی طیر ومتوسطا اولور ایسه برطیر طوتیلوب وجدب یعنی قتلق اولور ایسه برطیر دخی
طوتولماز ایمش ﴿ باب التاء ﴾ تمساح قلت فارسیده نهنك وترکستانده اوت ولساتمزده بالغه اضافتله
تمساح بالغی دیرلر وتمساح لغتده حیوان مذکوره دینلدیکی کبی رجل کذابه دخی تمساح دینور یعنی
اسم مشترکدر (واشبو حیوان ضب یعنی سوسمار وکلر صورتنده در وصو حیوانتك اعجبیدرکه فم واسعی
واوست چکه سنده التمش والتنده فرق دیشی وعلی قول بالاده وزیرده قرقر دن سکسان دیشی واردر
وهر ایکی دیشی میانده بر دیش بعرس صغیری اولوب اغزینی قپادقده بربری ایچنه کیرر ایمش ولسانی
طویل وارقه سی قاپلو بغه صرتی کبی اولمغله اوزرینه حدید کار ایتمز واایاقلری درت وقویریغی
اوزوندر والت چکه سنك کمکی صدرینه متصل اولدیغندن تحریکه قادر اوله مز (قلت) یعنی
اهل منطقك * کل حیوان یحرك فکه الاسفل الا التمساح * مثاللرندن ظاهر اولدیغی اوزره انجق
اوست چکه سنی تحریك ایدر و بو حیوان نیل مصره مخصوصدر بعض سیاه جهانکر بحرهندده
دخی بولندیغنی سویلرلر وطولی اکثری التیدن اون ذراعه قدردر وعرضی ایکی یاخود
برذراعدر وهنکام شتاده درت ماه مدت تحت بحرده اقامت ایدوب ظاهر اولمازو بحرده شدید البطشدر
اهلاکی انجق قولنغو التندن اولور (وغرائبندندر فرج وذکری اولوب لکن مخرج فضلاتی
اولمادیغندن فندن چیقارر واغزنده قوردلر تکون ایتمکله متأذی اولدقده بالالهام بره چیقوب
اغزینی آچر وقطقاط اسمنده اولان طیر صغیر ینه الهاما کیروب اغزنده اولان شیلری وقوردلری
دوشیروب بو وجهله طیره مأکل وتمساحه راحت حاصل اولور لکن حصول راحتده طیری
یوتمق قصدی ایله اغزینی قاپه دقده صنع ازلی ایله طیر مذکورك باشنده وعلی قول قنادلرنده

بیشتر فصاد شکل ونأثیرنده ایکی ریشه اولمغله اول ریشه لرایله فم تمساحه ضرب ایتد کده بنه
اچاروطیردخی اول ارالقده چار فسبحان الحکیم الخبیر ولهذا * جازاه مجازاة التمساح* ضرب
مثل اولمشدر که ایلکه کملك ایدنلر حقنده ایراد اولنور (قلت) بوموقعده* اظلم من تمساح* دخی
ایراداولنور وذکراولنان طیره تورم وطیر التمساح دخی دیرلر که کوکرجین شکلنده درطباع حیواندن
بحث ایدنلرك بعضیلری زعم ایتمشلردر که تمساح دیشیسنه التمش کره آشر والتمش بیضه یمورطلر
و برده یاورولرینی التمش کونده چقارر وعمرطبیعیسی التمش سنه در و یاوروری چقدقده ایچلرندن
جبله صعود ایدنی ورل یعنی کلره شبیه حیوان اولور و بحره نزول ایدن تمساح اولور وآشمق مراد
ایتدکده دیشیسنی قارهیه چیقاروب ارقه سی اوزره چویرر وشهوتنی قضادنصکره ینه دوندیرر
اکردوندرمسه ظهرینك صلابتندن ناشی خود بخود چوریله میوب هلاك کنه قدراویله چه
قالور (قلت ذکری تحفه ده بحدیکی اوزره جبله صعود ایدن سقنقور اولور ایمش وحق سبحانه
وتعالی دکرمخلوقنك اضعفی اولان کلب مائی اوافوایه مسلط ایتمشدر منقولدر که کلب مزبور
تمساحی اغفال طبیعی ایله اغفال ایدوب یعنی چاموره کرکی کبی بولانوب اول باشله کندوبی
تمساحك آغزینه آترایمش اودخی چامور جنبشیله یومشاق کوردیکندن جوف طمعنه یوارلرایمش
وکلب ایسه جوفه واردیغی کبی سخونت بطن کلبی چاموردن پاك ایتمکله فی الحال امعا ومراق
شکمنی قطع ایله قتل وخروج ایدرایمش (خواص) چشم تمساح معاذ الله تعالی رمده یعنی کوز
اغریسنه مبتلانك عینه باغلنسه تسکین ایدراکن وجع یمیننده ایسه صاغ کوزینی وشمالنده ایسه
صول کوزینی شدایده‌لروشحمی قولاغنده صممی اولانك قولاغنه تقطیر اولنسه صممی زائل
اولور(حکم)حیاة الحیوان و بهجه ونفحه ده تمساح نابی یعنی ازی دیشیله تعدی ایتدیکیچون
حرامدر دیو مسطوردر (قلت) حیاة الحیوانده بحثادر که شافعیه دن برجماعت حرمتنی نابیله
عدو ایچون تعلیل ایتمشلرایسه ده تعلیل مذکور مسلم دکلدر محب الدین طبری شرح تنبیهده نابی
اولوب انکله افتراس ایدن قرش دیدکلری بالغك حلال اولدیغنی تصریح ایتمشدر وحیوان بحری
حیوان بری یه حکمده مخالف اولدیغی شکسزدر بوصورتده تمساحك حرمتی رافعینك شرحده
بیانی اوزره خبثی ضررندن ایچوندر انتهی (تنین) سکین وزننده برنوع حیه در که بو یی نخلهٔ
سحوق یعنی طویل خرما اغاجی وکوده سی تل یعنی دپه کبی وکوزلری قرمزی و براق واغزی وجوفی
واسع وچوق حیوان آلور و یوتار بربلای بالادر که اژدرها اوله جقدر ابتدای امرده برده اولور
برحیهٔ متمرده اولوب بعده طغیان برله حیوانه مسلط اولدقده مباشرت ملك ایله بحره وانده دخی
طغیان ایتدکده کذلك یأجوج ومأجوج سمتنه القا اولنور (قلت) تحت امکانده در اشبواقوال*
انی ایجاد دکل امرمحال ﴿باب الثاء﴾ ثعلب (قلت) یعنی تلکی دیدیکمز که فارسیده
روباه در و دیشیسنه ثا ایله ثعلبهٔ دینور وثعلبك جمعی ثعالب وجوال وزننده ثعال دخی کاور
بعضیلر ثعلب دیشیسنه و ثانك ولامك ضمیله ثعلبان ارککنه دینور دیمشدر لکن بوقوله
صاحب قاموس غلطدر دیمشدر حیوان مرقوم زیاده قورقاق ومکروحیله صاحبی اولوب حتی
مکارلغنه بناء اسد کبی اقویای سباعله الفت ایدوب برابرکیدر دیو حیاة الحیوانده مذکوردر
وتحصیل غداسی خصوصنده قوردیغی دام حیله سندندر که توامت ایدوب یعنی اولوطن اولنسون
دیو قارنینی شیشروب واباقلرینی دیکوب وارقه سی اوزره یاتوب وقتاکه یاننه حیوان بناشدقده
صچرار وطوتار وحتی کلب صیدی دخی اکثر یابوداممه اوغرادرایمش (وجملهٔ حیلندن بری دخی
چونکه ترسی حیاری یعنی طوی دیدکاری طیرك ترسندن انك وبدبوی اوله رق حیوانات قورقوسندن
قاچمله بوسببدن کسند وسنه ترسی سلاح اولدیغندن اوزری دیکندن عبارث اولوب

طوتلمسی دلکویه دشواراولان کرپی یی صید مراد ایتدکده اوزرینه سرکین انداز اولوب و بول
ایدرایمش بیچاره کرپی دخی بوی بد غائط و بولندن بایلدیغی کبی کشاده اولان بیخار شکمندن
یاقه‌لیوب اکل ایدرایمش (و پره لری دفعده دخی شو غریب وضعی ایدرایمش یعنی کندی اوزرندن
برازتوی یولوب واغزینه الوب و برصوکنارینه کلوب آهسته آهسته صویه کیررایمش و پره لر صودن
قاچه رق ویوروبه رك دلکونك باشنه بریکوب اندن دخی آغزنده کی تویه صارلدقلرنده تویی صویه براغوب
بوطریقله پره‌دن بری اولورایمش و بیان صوغانی قوقوسندن قوردنفرت اوزره اولدیغندن بوه سنك
اغزینه اوصوغانك یاپراقلرینی وضع ایدوب بووجهله یاورولرینی قورددن قوررایمش *وفروه ادفی الفرا
وفیه الابیض والرمادی وغیر ذلك * یعنی دلکونك کورکی سائر حیوانك کورکندن ادفی یعنی
اسیجقدر وفرو سنده بیاض وکول رنکنده وسائر رنکلرده کورك واردر یعنی رنکامیز اولان پوستنده
ذکراولنان رنکلرده اولان محللر جنس جنس دیکیله رك بردرنکده طلوم وکورك یاپیلور سائر حیوان
پوستنده بوقدرتنوع بوقدر دیمکدر لکن ترجمهٔ معلومدده *وفروه ادفی الفرا* عباره سی فروثعلبه
سائر حیواناتك فروندن ادق ایمش دیو ترجمه اولنمشدر (عجایب مخلوقاتده ذکراولنمشدر که منصور
سامانی یه ریشدن ایکی قنادلو بردلکو اهدا اولنمشکه انسان کندویه قریب اولدقده قنادلرینی آچوب
بعید اولدقده الصاق ایدرایمش (قلت) مستطرفده منصور سامانی دیو یازیلان سامان بن
حثمان بن جعمان بن نوشرذین بن بهرام چوبینه منسوب اولان منصورکه ماوراء النهر و بخاراده
یوز سنه دن متجاوز نسللری ممتد اولوب اوچیوز طقسان برسالی هجریه سنده منقرض اولان
دولت سامانیه نك التنجی ملکیدر بوقسه ترجمهٔ معلومه صاحبنك ظنی کبی منصور خلیفه
دکلدر که علی الاطلاق منصور خلیفه آل عباسده اولان منصور دوانیقی یه مصروفدر فندبر
(حیوة الحیوانده روباه ذی جناح ذکراولنان منصورك اوغلی ویدنجی ملك نوح بن منصور بن
نوحه اهدا اولندیغی مصرحدر لکن اصح مستطرفده منصوردر انتهی (حکایهٔ تشبیهیه)
ابن الجوزی کتاب الاذکیا نام اثرینك آخرنده وابونعیم دخی تألیفنده شعبیدن نقل ایله یازارلرکه
سرسباع اولان ارسلان خسته اولدقده سباع سائره ووحوش عیاده وزیارتنه کلورلر لکن دلکو
تخلف ایدر دلکونك کلمدیکنی قورد فرصت دوشوروب جمله مزك اوزرینه عیادتکزه کلمك لازم
ایکن دلکو بوآنه دك کلمدی دیو نماملق ایتدکده ارسلان طاریلوب کلدیکی وقتده بنی اخطار
ایت دیو قورده تنبیه ایدر وقتاکه دلکو کلوب وقورد اخطار ایتدکده ارسلان تلکویه کنیه سیله
یا اباالفوارس سن نرده قالدك دیو انفعالانه خطاب ایتدیکی کبی سعی عمازی تفرس ایدوب ذاتکزه
دواتدارکیله مشغول بولندیغمدن کچکدم دیدی ارسلان نه یی بولدك دیدکده ابوجعده نك یعنی قوردك
قربنده یعنی اباقلری سکرلرنده اولان بونجق دیدکده فی الحال ساق ذئبه پنجه صالوب خصبه‌لرین
قوپاردی قورددخی همان قانی روان اوله رق چقدقده دلکودخی سرعتله قوردی تعقیب ایدوب
برطریقهٔ سخریه وراسندن ای قزمری یعنی کین یکیت کبرا حضورنده بولندیککده مجالس امانات
اوزره اولدیغندن اغزکدن چقنه نظرایدوب بوش بوغازلق ایتمه دیو ندای پند احتوا ایتمشدر (قلت)
دمیری اشبوحکایهٔ مصنوعه‌نك عقبنده ذکرایدر که ابونعیم شعبی حضرتلری اشبوتصنیع ایتدیکی
مثلدن انجق عقلایه تعلیم وناسه تنبیه وحفظ اسان وتهذیب اخلاق وهرواده تأدبه پندی
تأکید ایتمشدر دیمشدر وفی الحقیقه محاکاتده وغیرناطق زبانندن افاده‌ده نفوسه تأثیر واستماعنده
وحفظنده رغبت زیاده اولور که مرزبان نامه ونوادرسهیلی وهمایوننامه وفواکه الخلفا بوروشده
تألیف اولنمش برقاعدهٔ تدبیرنفس ومنزل ومملکتی حاوی حکمت عملیه‌دن برکتاب فاخردر حتی
مرحوم ومغفورله رئیس الکتاب اسبق فاضل یکدانی عالی مناقب ابوبکرراتب افندی محققانه

یازدیغی سفارتنامهٔ مفصلنده بالمناسبه همایون نامه وامثالنك فن حكمت عمليه و بولتيقه يعنى
تدبیر اموردە اعلام آسیانك حكيمانه تأليفنه همت ايلدكلرى كتبدن اولديغى بيان وحكم شناسان
اوروپانك تسليم ايلدكلرينى ذكر ايلمشدر رحمة الله تعالى عليه رحمة واسعة انتهى (و ينه منقولدر كه
ارسلان وقورد ودلكو بالاتفاق قصد صيد ايدوب بر حمار وحشى و بر كلر و بركيك شكار بر له اقتسام
ايچون اوطوروب ارسلان تقسيمنى قورده حواله ايدر اودخى بيان اشكى بكا كيك ابو الحارثه يعنى
اسده وكلر دلكويه ديرديمز شير پنجهٔ غضو بانه سيله سركرکی خرد وخمير ايتديكى آنده دلكوبن
قولكز تقسيم ايده يم حمار وحشى ابو الحارثه صباح طعامى وغزال ينه ابو الحارثه اخشام وكلر
ينه ابو الحارثه بين الطعامين چرزا اولسون ديدى ارسلان دخى معمر اول اشبو تقسيمده اولان حذاقتكه
نه ديملى و بوحسابى سكا كيم اوكرتدى ديجك افندم بو فنده استادم اشبو قوردك باشيدر ديدى (و ينه
محكيدر كه بر دلكو على السحر بر شجر يانندن كچرايكن اوزرنده بر خروس كورر كه اوز خروسى دامه
كتورمك غرضيله ايغزمبسنكه صلات صبحى برابرجه ادا ايده لم ديدى خروس بصيرت مأنوس دخى
امام محله اغاجك اردنده اويقوده در قالدرديدكده دلكو دخى باقوب اوراده كلب صيدى او يور كوريجك
ضرطهٔ بيم چكه رك دونوب پيش خروسدن قاچرايكن خروس نمازه كلمزميسن ديوندا ايتدكده دلكو
ابدستم بوزلدى صبرايله تجديد وضو ايدوب كلورم ديو طبانى قالديرمش (قسمت رزقده امر عجيبدر كه
قورد دلكوبى اودخى كرپى بى اودخى افعابى اودخى سرچه بى اوده چكركه بى اوده زنبورى اوده نحله بى
اوده ذبابه يعنى قره سنكى اوده سورى سنكى اودخى قرنجه بى صيد ايدر و قرنجه دخى صغير وكبيردن
هر بولديغنى اكل ايدرلر فتبارك الله اتقن ماصنع (قلت اشبو كلام جاحظك در انتهى (خواص) رأس
دلكو كوكرجنلك اولان محله وضع اولنسه فرار ايدرلر وصبى اوزرينه ديشى تعليق اولنسه خلق وطبيعتى
كوزل اولور واودى صرعه لى اولان كيمسه نك بورننه قونسه خلاص بولور ولحمى علت لقوه نفع
و يرر وخايه سى صبى يه تعليق اولنسه ديشلرى نابت اولور ودمى بلوغ دونده اولان اقرعه يعنى
كله طلا اولنسه صاچى بتر وطحالى طلاق وجعنه مبتلا اولان كشى يه بغلنسه برى اولور (حكم)
ابو حنيفه ومالك حضرتلرى دلكوانى اكلنى مكروه قلديلر واحمد حضرتلرندن اكثر روايات تحريم
اوزره در زيرا سباعدندر اما شافعى حضرتلرى حلالدر ديدى وابن الصلاح حلنه دائر حديث شريف
روايت اولنمامشدر وتحريمنه ايكى حديث اكرچه مروى اولوب لكن انلرك دخى اسنادى ضعيفدر
ديدى وشافعى حلنه حكمده عربك اكلنه اعتياد لرينه اعتماد يعنى احتجاج ايتمشدر كه بو صورتده
﴿قل احل لكم الطيبات﴾ الآيه نصنك عمومنه مندرج اولور انتهى (ثعبان) هو الكبير من الحيات
ذكرا كان او انثى وهو عجيب فى هلاك بنى آدم يلتوى على ساق الانسان فيكسرها (ثعبان مار بزركه يعنى
يلانلرك بيوكنه دينور استرسه اركك يلان اولسون استرسه ديشى بنى آدمى اهلاكده كيفيتى عجيبدر كه
انسانك بجاغنه صارلوب قيرر ايمش (ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ مذكوره كبيرجيه در اركك وديشيسى
انسانه تصادف ايلدكده انجكلرينه صارلوب قبرار ايمش ديو محرردر واشبو ترجمه اياصوفيهٔ كبير
جامعنده تقريبا اوتوز سال مقدم حلبى صغير تدريس ايدن بر دليرذاتك حلقهٔ درسى يانندن كچرايكن
استماع كردهٔ فقير اولان تصرف غريب وتقرير تنشيط پذيرى قبيلندندر كه دلير جسور مومى اليه شرح
منيه ده واقع وان قطرت اى الدم فانه يذكر و يؤنث انتقض وضوءه للسيلان عبارهسنه قان كركسه
اركلكدن اقسون وكركسه ديشيدن ابدستى بوزر ديو بلند آوازايله معنى و يرمش ايدى والحال كه
شارح منية المصلى حلبى مرحومك دم اسمنى تذكير وتأنيث اولنور ديو شرحندن مرادى دمك مؤنث
سماعى اولديغندن فعلى سال كبى مذكر صيغه سيله ياخود قطرت كبى مؤنث صيغه سيله كلسى جوازينه
بناءً نسخهٔ منيه ده مذكر اومؤنث سال وقطرت وقوعنك وجهنى بيان درلكن دلير مار البيان بو وجهدن

بصر و بصيرتنى كليا قطع بر له معناى مذكور غريبى و دخى خيلى زمان جوامع ومجالسده نيجه
نيجه معانئ مسائل فنون بديعه بى بيان ديو بى معنى تقريرلرى كور كور سويلدى كندى
(غريبه) مومى اليه كبى ذواتك حلقهٔ درسنه اوطورمش طلبهٔ كرام ذوى الافهامدن برازفحول
يتشديكه هر برى مشار اليه بالبناندر و بوكيفيت دخى مستعدانه معلم وكتاب سبب عادى اولوب
علم موهبهٔ الهيه اولديغنه بر دليل اولديغى مستغنئ بياندر و السلام (و ثعبانه حيوانات ايچره
نمسدن غيرى عدو يوقدر اكر نمس اولماسه اهلى مصرى ثعبانلر اكل ايدرلر ايدى (نمس نونك
كسرى وميمك سكونيله مصر ولايتنده اولور بر ياصسى جانوردر كه قطعهٔ قديد مثالنده دردشمن اژدر
ديو وانقوليده مذكوردر (حكايهٔ رنكين) مشاهير عربدن عبد الله بن جدعان اوائل حالنده
يول كسيجى برشرير وجرى كيمسه اولوب بولديغنى باصديرر وقتل ايدر ايمش و بو وجهله جنايتدن
خالى اولمامغله پدر ومادرى وقومى خسارات عاقله لرى وتعديسى غرامتلرينه اوغراملريله كندوسندن
نفرت برله طرد ايتمشلر ايدى اودخى منفور ناس اولمغله اولومنى تمنى برله حيران اطراف مكهٔ مكرمه ده
سرسرى سير بواد ى ايكن طاغك برنده برشكاف كوروب و بونده حيه اولمق محتملدر ايچنه
صوقولورم وصوقولوب اراديغم اولومى بولورم ديوب كيرديكى كبى كوزلرى موم آسا ينار بر ثعبان
كورمكله اوزرينه حمله ايدر ثعبان دخى كيرولوب ارقه سنه طوغروسوزيلور ابن جدعان ينه اوزرينه
واردقده ثعبان سهم كبى كذلك سوزلمه صورتنى كوسترر خلاصه ابن جدعان ثعبانك دقتله
مصنوع ومطلسم اولديغنى اكليوب و ياننه ياقلشوب كورركه وجودى زردن وكوزلرى ياقوتدن
دوزلمش برشئ نفيسدر كوزلرينى چيقارر والور و بعده ايچنده التون وكمش سريرلر اوزره قديد
اولمش جثه لر اوله رق براوطه وجثه لرك باشلرى اوزرنده اول جثه لر رجال جرهمدن اولدقلرينى
وتاريخلرينى مبين يازولى برلوحه واوطه نك ايچنده زبرجد و ياقوت وذهب ولؤلؤ وفضه دن بريوك
ييغن كوروب وانلردن يوكلنديكى قدر الوب واول محله برعلامت قويوب قومنه رجوعله جمله سنى
غنى ايدر و ينه اول محله دوندى ايسه ده وضع ايتديكى علامتى بوله ميوب نهى عودت ايدر (قلت)
صاحب المستطرف اشبو حكايه نك عقبنده (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم لقد كنت
استظل بجفنة عبد الله بن جدعان من الهجير قالت عايشة يارسول الله هل ينفعه ذلك شيئا
قال لا لانه لم يقل رب اغفرلى خطيئتى يوم الدين) والله اعلم ديو بر روايت ذكر ايلمش ايسه ده
ايضاح روايت مذكوره مأخذى اولان حياة الحيوانده مصرح كلامك نقلنه موقوف اولديغندن
مفادى بورايه بو دفعه درج اولندى يعنى وقتا كه ابن جدعان مال مكنوز مذكوردن بر زشى
الوب باباسنه وعشيرتنه اعطا ايله استعطاف ايدوب وكندو دخى ناسى اطعامه وخلقه احسانه شويله
مألوف اولديكه جفنه سندن يعنى طعامنك قابندن قائمده اوزره راكب اولان اوزرنده ايكن يناشوب
اكل ايدر ايدى يعنى كبير ايدى حتى بر دفعه ايچنه بر صبى دوشوب غرق اولمشيدى اشته حضرت رسول
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز آفتابك حرارتى زياده اولان وقت ظهرده اول جفنه دن
استظلالرى كبر جفنه يى اقتضا ايدر وچونكه ذكر اولنان عبد الله بن جدعان تيمى كه ابو زهير ايله
مكنا در عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهانك ابن عمى اولديغندن داعيهٔ ميل قرابتله رسول
مجتبى صلى الله تعالى عليه وسلمه يارسول الله ابن جدعان اطعام طعام وقونوغه ضيافت و ناسه
احسان ايدر ايدى اشبو فعلى يوم قيامتده كندويه نفع و يررمى ديو سؤال ايلدكده (لا لانه لم يقل
يومارب اغفرلى خطيئتى يوم الدين) يعنى نفع و يرمز زيرا او يعنى ابن جدعان بر كون يعنى اصلا
يارب بنى قيامت كوننده يارلغه ديمدى بيورديلر (قلت) مخفى اولميه كه بوندن مستفاد اولان
وقت جاهليتده اولان اشبو ابن جدعان موحد صانع عالم دكل ايمش الله تعالى اعلم فتأمل

احدابن عمارك‌ری العاطش وانس الواحش نام كتابنده محرر دركه ابن جدعان شرب خمره منهمك
ايكن هنكام جهالتده كندو به باده بی حرام يعنی ترك ايدنلردن بريدر وسبب تركی دخی شو اولمشكه
بر كيجه مست ايكن يدينی مدايله پرتو قری طوتمغه چبه‌لدقده يارانی كولمشلر و بو حالتی وقت صحونده
خبر ويردكلرنده من بعد ايچمامكه اند ايچمش ﴿ باب الجيم ﴾ (جراد) چكركه در
فارسيسی ملخ در چكركه‌نك جهت مخصوصه سی اولميوب دائما هار با وهايما سيران ايلر يمورطه
وضع ايلمك مراد ايلدكده صحرا ره كيدوب قويروغيله ارضه ضرب ايلمكله يرده انفراج پيدا اولور
واول يار يغه يمورطه‌لر بيدوكروچكركه‌نك التی عدد اياغی اولوب اياقلری اوچلرينك ايكی طرفی
بچغی كبيدر والوان مختلفه اوزره در وچكركه ده جبابره يعنی اقويای حيواناتدن اون حيوانك
برر عضوی نظيری واردر وجهی وجه فرس وچشمی چشم فيل و بوينو اوكوز بوينی وصدری
ارسلان صدری و بطنی عقرب وجناحی جناح نسر وفخذی فخذ جمل كبی واياقلری دوه قوشی
اياغی وقويروغی حيه خلقتلرنده در و بودخی عسكرك سر عسكره انقيادی كبی رئيسلرينه بالطبع
انقياد ايدر حيواندن اولوب باشلری ظعن ايتدكده جمله سی وراسندن اكا اتباع ايدرلر (روايت
اولنمشكه برجراده رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم افنديمزك حضور سعادتلرينه دوشدی
برده قنادلری اوزره عبرانی خط ايله * نحن جند الله الاكبر ولنا تسعة وتسعون بيضة ولوتمت
لنا المائة لاكلنا الدنيا ومافيها * مألنده عباره يازلمش ايديكه مفهومی بزلر اكبر اولان الله تعالانك
عسكری يز وهر بريمزك طقسان طقوز يمورطه سی اولور اكر يمورطه مز يوزه واروب بو وجهله تمام
اوليدی دنياده اولان اشيايی اكل ايدرايدك ديمكدر پس رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم
افنديمز (اللهم اهلك الجراد واقتل كبارها وامت صغارها وافسد بيضها وسد افواهها عن
مزارع المسلمين ومعايشهم انك سميع الدعاء) ديو جرادك هلاكنه و يمورطه لرينك فسادينه وسلامت
مزارع مسلمينه دعا بيورديلر وعقب دعاده جبريل عليه السلام نازل اولوب حكمت الهيه اقتضاسنجه
دعانك بعضيسی قرين قبول اولديغی خبر ويردی (ترجمهٔ معلومه ده * نحن جند الله الاكبر *
عباره سی يعنی بز الله تعالانك بيوك عسكری يز ديو اكبری جنده صفت دوشوره رك
ترجمه اولنمشدر ديه‌لم كه علی رواية ضعيفة صفتله موصوفك ميانه مضاف اليه حيلولتی جائز اوله
لكن مطابقت معلومه وجزالت معنی بولنورمی بيلم وحياة الحيوان مترجمی ترجمهٔ فقيركبی * يعنی
ما لشكر خداوند اكبريم) ديمشدر فتدبر (قلت) دميريده (لاتقتلوا الجراد فانه جند الله
الاعظم) حديث شريف اولمق اوزره محرر دركه جرادك اعدامی منعدر لكن دميری اشبو
روايتك حديث اولديغی تسليم اولنسه دخی جراد مزروعات وغيريسنی افساد ايتمديكی
تقديرجه در اكر زرعه تعرض ايدر ايسه قتل وغيری صورتله دفعی شرعا جائزدر ديمشدر
(ودخی الله تعالی بيك عدد امت وجماعت خلق ايلديكه التيوزی بحرده ودرتيوزی برده در
و بو امتلردن ابتدا هلاك اوله جق جراد اولوب جراد هلاك اولدقده سائر امم هلاك كده اكا تتابع
ايدرلر ديرلمش حبه لرك ايپلكی قطع اولندقده دوكلكده بر برينه تتابع ايتدكلری كبی مألنده خبر
وارد اولديغی صاحب المستطرف تحرير ايدر (بعضيلر ديمشكه يحيی بن زكريا عليهما السلامك
طعامی جراد ايله اغاجلر اوزی اولوب اشبو طعامه ممنون اوله رق كندولرينه خطابا يا يحيی
سندن زياده متنعم وارميدر ديو صميمی تشكر بيورورلر ايدی (قلت) انبياء عظام عليهما
السلامك اشبو اقتصاد وقناعتلری انجق امتلرينی تعليم در فليحفظ (حكم) اباحت اكلنه
مسلمون اجماع ايتديلر يعنی حرمت وكراهتنه دائر بر قول يوقدر وائمهٔ اربعه حضراتی كركسه
كندو كندويه اولسون وكركسه ذبح اولنسون كركسه مسلم ومشرك ومجوسی صيد ايتسون

وكركسه جراددن برشی قطع اولنسون ياخود اولنمسون اكلی حلالدر ديديلر و امام احمد
حضرتلرندن اكر بردن هلاك ولور ايسه اكل اولنماز روايتی دخی واردر وامام مالك حضرتلری
دخی رأسی قطع اولنور ايسه حلال والا لاديمشدر وعموم حلته (احلت لنا ميتتان ودمان الكبد
والطحال والسمك والجراد) حديثی دليلدر كه شافعی و احمد ودارقطنی و بيهقی مرفوعا
روايت ايتمشلردر (وجراد صيد بری وياخود بحری حكمنده ميدر ديو اختلاف اولندی وثمرهٔ خلاف
دخی بحری ايسه محرمه صيدی حلال اولمق و بری ايسه حرام اولمق خصوصلريدر (بعضيلری
بريدر ديديلركه عمر وعثمان وابن عمر وابن عباس ايشاندندر رضی الله تعالی عنهم وصحيح اولان
قول بودركه محرم اتلاف جراد ايلسه مذهب حنفيده جنايت ايتمش اولمغله كفارتی لازمدر
و بعضيلری بحريدر صيديله محرم اوزرينه جزا لازم دكلدر ديديلر ابو سعيد الخدری رضی الله
تعالی عنه دخی بونلردندر هكذا فی حياة الحيوان والبهجة والتحفة (خواص) چكركه ايله تبخير
عسر بوله نافع ايمش (قلت) حياة الحيوانده ابن سينادن منقولا اون ايكی عدد چكركه‌نك
باشلری واطرافلری قوپاريلوب آس يابسدن مقدار قليل ايله معا نوش اولنسه صاحب استسقايه
نافع اولديغی واوزون بيونلی چكركه‌يی حمای ربعه مبتلا كيمسه اوزرينه تعليق ايلدكده نفعی
اولديغی و بيضهٔ جراد كلفه سورلسه ابرا ايده جكی محرردر انتهی (جرو) جيمك كسری
وعلی لغة فتحی وعلی لغة ضمی ايله كوبك وسائر سباع ياورولرينه ديرلر (قلت) علی قول جرو
هرشيئك حتی قارپوز و صوغان ورمان كبی نباتاتك دخی كوچكلرينه دينور (صاحب المستطرف
بوراده كلبك بعض احكامنه دائر اثر ذكر ايتمش ايسه ده هم ايجاز مخل صورتنده اولوب وهم
مأخذی اولان حياة الحيوانده احكام مذكوره تفصيلی باب الكافده يادايده جكن مؤلفی دميری
مرحوم ايله صاحب المستطرف جروده ذكر ايتدكلرندن اقتضا ايده جك اقوال كافهٔ كافه
براغيلوب بوراده ايجاز مذكور دخی ترجمه اولنمدی انتهی (عجيبه) حكايت اولنمشدركه
عهد قديم يعنی بنی اسرائيل زماننده برشخص عقيم اولوب لكن اولاده حرصی اولديغندن كمال
حسدندن ناسك اولادندن برتقريب اخذ ايلديكی معصوملری خانه سنه صوقوب بغير حق قتل ايله
مخصوصا ياپديغی چقوره طولدررر ايمش وشخص مرقومك زوجه سی منصفه اولمغله مرقومی
اشبو فعل اقبحدن نهی ايدوب حق تعالانك سكا اوله جق قهرندن قورقرم ديو پند ايتمكده
اولمش ايسه ده اصغا ايتميوب اكر حق تعالی مؤاخذه ايلسه ايدی بو كاره باشلديغم كونده ايدرايدی
بونجه زماندر قتل اطفال ايتمكده يم برشی ظهور ايتمدی ديدكده مرأهٔ صالحهٔ مومی اليها * ان
صاعك لم يمتلئ ولو امتلأ لاخذك * او لچكك وكاسه‌ك هنوز طولمامش اكر طولمش اوليدی اخذ
ايدرايدی يعنی هلاككك وقت مقدری كلدكده البته مؤاخذه اولنورسن ديدی (قلت) لسانمزده
دخی مثل اولان كاسه سی طولمامش تعبيريكه وقت زوالی كلمامش ديمكدن كنايه‌در مكر بودخی اسكی
عربی لساندن مأخوذ اولديغی بو حكايه‌دن مستفاد اولور (راوی حكايه ديركه خاتونك اشبو كلام
حكمت ارتسامی اوزرينه چوق وقت كچمدن شخص مرقوم بنه قصد صيد صبيان فساديله
خانه سندن بدر اولوب كزر ايكن بر محلده بربريله ملاعبه ايدر ايكی صبی معصوم كوردی و يانلرنده
دخی برجرو يعنی سك بچه واريدی خدعه ايله انلری خانه سنه صوقوب وفی الحال قتل ايدوب جرولرينی
طرد ايلدی وقتا كه معصوملرك بابالری فلذ كبدلرينی بوله ميوب اول عهدده بولنان نبی عليه
السلامه رومال اولوب ولدلری كم اولديغنی خبر ويردكلرنده اول نبی عليه السلام چوجقلرك
اوينادقلری بر اكلنجه‌لری واری ايدی ديو سؤال بيورديلر جروی سو يلدكلرنده اتبانيله امر
ايلدی جروی كتوردكلرنده خاتم شريفنی جروك ايكی كوزی ارسنه بند ايدوب صالبويردی

ووراى جروه دوشك قنغى خانه يه كيرر ايسه معصوملرانده در يوردبلر جرو محلات وزقاقلرى
طولاشه رق شخص قاتل مرقومك خانهٔ ادبار آشيانه سنه كيرر ناس دخى جروك اردندن كيره كلرنده
كرك اول ايكى صبى بى وكرك سائر صبيانى قازديغى چقورنده مقتول بولوب شخص مرقومى
اول نبى مكرم عليه الصلاة والسلامك حضورينه احضار ايلدكلرنده صلبيله امر ايدر داراغاجى
آماده ايدوب اصه جقلرى حينده زوجهٔ صالحهٔ مومى اليهاسى دخى اورايه حاضره اولوب اشته
كاسه لك طولمش و عدل الهى يرينى بولمش ديمشدر * ظالمى صانمك كه برخوردار اولور *
* ياكسيلور باشى يابردار اولور * قلت) اشبو عجيبه بى بيهقى شعبنك قرق يدنجى بابى اواخرنده
معاذبن جبل رضى الله تعالى عنهدن دخى روايت ايتمشدر كذا فى حياة الحيوان (حكم) بمنه تعالى
حرف كافده بو دخى بيان اولنور (جعل) جيمك ضمى وعينك فتحيله نجاست بوارلين بوجكدر كه
جمعى جيمك كسرى و عينك سكونيله جعلان كلور وجعرى يعنى برنجى جانورك يابس نجاستنى
جمع وادخار ايتديكيچون ابوجعران دينور وزعقوق دخى ديرلر وفارسيسى جلانك وسركين
كردانكدر وحيوان مذكور خنفسادن اكبردر وبهايمى فروجلرندن اصرمغله اندن فرار ايدرلر
وزياده سياه اولوب بطننده لون حمرت واردر واركككنك ايكى قرنى واردر اكثريا بقر وجاموس
مراحنده يعنى طامنده بولنور واحشاء حيوان مذكورلردن تولد وتكون ايتديكى دخى منقولدر
و بروجه محرر نجاستى جمع وادخار طبيعتيدر وعجيبدر كه كل وسائر معطرات بو بندن هلاك اولوب
فشقى به اعاده اولندقده تعيش ايدر (قلت) متنبى نك (ع) كما تضرر باح الورد بالجعل *
مصراعى اشبو معنايى اشعار ايدر ودو يبهٔ مزبورهنك ايكى قنادى اولوب طيران وقنده كورينور
والتى اياغى واورجكى دخى واردر وقهقرى يورر وغائطه كمال شهوتندن او بقوده اولانى بكلبوب
نائم قالقوب تغوطه كتدكده رجيع ونجاستندن اكل قصديله ارقه سنه دوشمك دخى طبيعتندندر
(حكم) استقذارينه بناء اكلى حرامدر * باب الحاء المهملة * (حجل) حانك وجيمك
فتحهلريله اركك ككلكدر واسم جنسدر مفردى تا ايله حجلةدر وقبج دخى ديرلر كه اركك وديشيسنه
شاملدر بونك مفردى تا ايله قبجه در ودجاج البر دخى ديرلر فارسيسى كبكدر وطير مذكور جثه ده
كوكرجينك فوقنده در و بورنى واياقلرى قرمزيدر وايكى صنف اولوب عربده برصنفنه نجدى
وصنف آخرينه تهامى ديرلر نجدى غبار رنكنده و تهامى بياض اولور وطير مذكور شدتله
طيران ايدر وشدت غيرتى اولديغندن اركك كككلكلر بربريله جنك ايدر و ديشيسى غالب اولان اركككه
اتباع ايدر وشهوتى غالبدر و ياوروسى يمورطه دن كاسبه يعنى تو بلنمش اولديغى حالده جقر
وعمر طبيعيسى يكرمى سنه درو آخرينه غالب اولدقده يمورطه لرينى اخذ ايله اوزرينه اوطوررلكن
اسرار الهيه دندر كه غصبا اوطورديغى يمورطه دن ظهور ايدن ياورولر طوراند يغى كبى اصل
اناسنى بولوب اتباع ايدر مقتضاى طبيعتى اوزره ضحك ايدر كبى اولان صوتيله امثالنى الدادر ولذا
صيادلر شبكه لرينه كككلك وضع ايدوب طيورى صيد وشكار ايدرلر ايمش (غريبه) منقولدر كه
ابو نصر محمد بن مروان الجعدى بعض سركردهٔ اكراد ايله طعام ايدرلر ايكن ايكى كككلك كبابى
مائده يه وضع اولندقده سركردهٔ مرقوم ضحك ايدر سبب ضحككندر ديو صوردقده بن آوان
شبابمده قطع طريق ايدر ايدم يعنى كسيجى وحرامى ايدم بركون بر تاجره مصادف اولوب و يدنده
اولان مالنى اخذ ايدوب كنديني قتل مراد ايلديكمده هر نه قدر تضرع ونياز ايلدى ايسه ده قبول
ايلمدم تاجر حياتندن مأيوس اوله رق ايكى جانبنه نظر ايدوب بزه قريب محلده ايكى كككلك كوروب
اى كككلكلر بو آدم بنى ظلما قتل ايدر شاهد اولك ديو طيرلرى اشهاد ايلمشيدى شمدى اشبو
كككلك كبابلرينى كورديكمده اول تاجر مرقومك اشتشهادنده اولان حماقتنى تذكر ايتديكمدن

كولدم ديمجك همان ابو نصر رحمه الله تعالى سركردهٔ كشتنىٔ مرقومه خطابا خدايه قسم ايدرمكه
سكا اول تاجر مرحومك قصاصنى اجرا ايده جك كيمسه عندنده اشبو كككلكلر شهادت ايلدى ديوب
فى الحال حبسيله امر و بعده نصاب شرعه تطبيقله بوينى اورد ردى (قلت) ترجمهٔ معلومه
صاحبنك خود بخود بوراده خليفه نصر بن مروان ديديكى عبد الملك بن مروان امو ينك ولاتندن
جزيره ايالتى واليسى اولان محمد بن مروان الجعديدر يوخسه امويه اقرباسندن دكلدر زيرا
هر ابن مروان نه خليفه در ونه امويدر (وجعده دخى عربده برقبيله نك جدى اسميدر او دخى
جعدة بن كعب ابن ربيعة بن صعصعه در وابن مروان مومى اليه اشبو قبيله يه منسوبدر فتدبر
(خواص) لحم حجل زياده جيد وهضمى معتدلدر ومراره سى يعنى اودى كوز پرده سنه نافعدر
وهر آى باشنده انسانك بورننه چكلسه ذهنى حدتلى ونسيانى قليل و بصرى قوتلى اولور (قلت)
اول مترجم مراره بى بورك صانوب بورلى چشمنده پرده اولا نه نافع ايمش و بوركنى تجفيف
ايدوب هر ماهده انفنه صعود ايلسه ذهننه جودت ونسيانه قلت و بصرنه قوت ايراث ايدر ايمش
ديمشدر والحال كه مستطرفك * ومرارتها تنفع الغشاوة و اذا سعط بها انسان فى كل شهر
حادذهنه الخ * ديو واقع اولان عبارهسنده بها ضميرى مراره يه راجعدر ارتق بوركله تجفيف
نره دن چيقدى وسعوط نه دن صعود اولدى بيلمدى فتدبر (حكم) بالاتفاق اكلى حلالدر
(حدائة) حانك كسريله ودالك وهمزه نك فتحى وآخرده تا ايله در كه چايلاقدر جمعى حدا
كلور وحركات مذكوره اوزره عربده شوحه دخى ديرلر و فارسيسى خنكلاهى و زغندر
وموشكير دخى ديرلر وشيرازده كوكوره ديرلر طير مذكور طيورك اخسيدر وايكى عدد يمورطه وضع
ايدر وكاهيجه اوچ دخى يمورطلر و يمورطه سنده يكرمى كون اوطورر ولونى كول رنكى وسياه اولور
وصيد وشكارى بجره ميوب فقط قوش ياورولرينى قاپار ايمش لكن بالطبع حسن مجاورتى يعنى قومشو
حقنه رعايتى اولمغله همجوارى اولان طيوره رعايت ايدوب هر نه قدر آج دخى اولوب هلاك مرتبه سنده
اولسه قومشوسى ياورولرينى اكل ايتمز ايمش (قلت) بوراسى * الكذوب قد يصدق * مثلنى
اكديرر (وطير مذكور صاغر اولور ديدكلرى دخى مسموع اولمشدر * وفى طبعها انها لاتخطف
من الجهة اليمنى لانها عسرى * يعنى چايلاق بالطبع صولاق اولمغله صول پنجه سيله قپار
ايمش عسرى اعسرك مؤنثيدر واعسر صولاقدر (اما ترجمهٔ معلومه ده اشبو عباره دخى
(و طيرى اخذ ايلدكده كندويه عسرتلو اولديغندن جانب يميندن كلميوب شمال جانبندن
كلور ايمش ديو ترجمه اولنمشدر آيا على قوله طيره شمالندن كلمه سنده سهولت نره دن كلور ديو
صورلسه نه جواب ويرر ايدى بيلمم (و بو دخى طوشان كبى برسنه اركك و برسنه ديشى اولور
ايمش ديمشلردر (عجيبه) حافظ ذهبى فضائل اعمالنده روايت ايدر كه ائمهٔ قرائدن الشيخ
عاصم بن ابى النجود ديمشكه برزمان بكا خصاصه يعنى فقر وضيق حال اصابت ايدوب مروت
اميد ايتديكم بر دوستمه واروب عرض حاجت ايلدم لكن لوننده تغير وجبيننده چين يعنى صورت
انقباض واستثقال كورديكم كبى منزلندن چيقوب طوغرى برجبانه يه يعنى صحرايه واردم وابدست
الوب برقاچ ركعت نماز قلدقدنصكره وجهمى سجده يه وضع ايدوب * يامسبب الاسباب و يا فاتح
الابواب و يا سامع الاصوات و يا مجيب الدعوات و ياقاضى الحاجات اكفنى بحلالك عن حرامك
واغننى بفضلك عمن سواك * دعا ومناجاتنه خلوص اوزره مشغول اولدم قسم ايدرمكه باشمى
سجده دن قالديرمه دن قريمه برنسنه دوشديكنى ايشيدوب باشمى قالديرديغمده بر چايلاق
بر قرمزى كيسه براقديغنى كوردم الوب وقالقوب آچدم واچنده سكسان التون و پنبه يه
صارلمش برجوهر كرانبها بولدم و اول سرمايه ايله اتجار ايدوب وقالقنوب صاحب عقار

اوادم وتزوج ايلدم ديمشدر (قلت) بوروايتى ذكر عقبنده تحفة الاخوان صاحبى ظنم بودركه عاصم حضرتلرى كتاب لقطه ده فقهاء كرامك يازدقلرى شرطى اجرا وياخود صاحبنه ضمانى نيت ايتدكدنصكره تصرف ايتمشدر ديمشدر وفى الحقيقه بويله اولمليدر (خواص) مرارتها اذا تجفف فى الظل وتنقع فى اناء زجاج فمن لسع قطر منها فى ذلك الموضع وا كتحل مخالفا لجهة اللسع ثلثة اميال ابرأته * يعنى اودى كولكه ده قوريدلدقدنصكره شيشه ده نقع اولنوب يعنى صو ايله اصلاديلوب وكيجه لدوب اول صودن عقربك ياخود حيه نك صوقديغى محله طاملدلسه وصو قلان محله خلافنده اولان كوزه يعنى صو قلمش بر انسانك صاغ طرفنده ايسه صول كوزه وصولده ايسه صاغ كوزه ميل سرمه ايله اوج كره اول صو چكلسه برء كلور ديديلر (اشبو عباره نك كحل ماده سى ترك اولنه رق ماعداسى (بورى كولكه ده تجفيف اولندقدنصكره زجاج اناده صو ايله اصلاديلوب عقرب وحيه لدغ ايلديكى موضعه طلا اولنسه شفا ويرر ايمش املاسنده ترجمه اولنمشدر زجاج اناده نقع يعنى او صو ايله اصلاديلوب عقرب وحيه لدغ ايلديكى موضعه بر قطره سى طاملدلسه برء ويرر (ودمى مسك وكل صو يله قارشديريلوب على الريق شرب اولنسه ضيق صدره مبتلا اولانه نافعدر وبرخانه يه تعليق اولنسه حيه وعقرب داخل اولماز (حكم) چيلاق قتليله امر اولنان فواسقدن اولمغله اكلى حرامدر خطابى جنابلرى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك چيلاغك فسقندن تحريمى مراد بيوردى ديمشدر وبخارى ومسلم ابن عمر وعايشه وحفصه رضى الله تعالى عنهمدن ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال خمس فواسق يقتلن فى الحل والحرام) حديثنى روايت ايتمشلر وبر روايتده (ليس على المحرم فى قتلهن جناح الحداءة والغراب الابقع والعقرب والفارة والكلب العقور) وارد اولمشدر غراب ابقع الهجه قرغه ديولغاتده يازلمشدر وكلب عقور برتيجى كوپكدر خلاصه اشبو بش نوع حيوانك قتلى محرم وغير محرمه جائزدر (شراح حديث اشبو بشك جواز قتلنى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ذكر ايله هر بر مضرك جواز قتلنه تنبيه بيوردى ديديلر (صاحب التحفه ديركه محرمه فهد ونمر ودب وصقر وشاهين وباشق وزنبور وبرغوث وبق وبعوض ووزغ وذباب ونمل اذا ايتدكلرى صورتده قتللرى جائزدر ديمشدر (ورافعى دخى حيه وذئب واسد ونمر ونسر وعقاب اشبو ذكر اولنان بش فواسقك معناسنده اولوب قتللرى محرم وغير يسنه مستحبدر ديمشدر لكن ينه رافعى باب اطعمه ده مستحب ديميوب قتلى على سبيل الوجوبدر ديمشدر هكذا قاله الدميرى انتهى ما فى التحفة (قلت) فهد پارس ونمر پلنك يعنى قپلان ودب آيى وصقر طوغان وبلبان وچاقر وابو حاتم قولنجه عقاب ونسردن ماعدا هر بر صيد ايدن طير وباشق قاموس ضبطى اوزره شبنك فتحيله باشه معربى اولان آتمجه دركه عربيده سرنوف دخى ديرلر ومعربات اوزان عربيه دن جيقمازد يينلره كوره باشق دانق وزننده در يعنى شبنك كسريله در (قلت) ابن قتيبه مشكل القرأن والحديث نام اثر لطيفنده يازركه ذكر اولنان اشبو بش حيوانه فاسق اسنادى كتب الهيه اقتضاسنجه دركه قرأن كريمده * مالى لا ارى الهدهد * الآيه نصنده هدهد تعذيب ايله مظهر وعيد سليمان عليه السلام اولمشدركه معصيتنى مستلزمدر زيرا عذاب عاصى يه اولور وعاصى يه فاسق تسميه سى صحيحدر توراتده دخى مذكوردركه نوح عليه السلام سفينه يه ركوب ايتدكدنصكره باقداره تعالى والهامه غرابى آبك وارضك احوالنى تجسس ايچون ارسال ايلدكده كيدوب صو يردن چكلمينجه دونمدى لكن كوكرجينى دخى دفعاتله ارسال ايلمشيدى هر كيدشنده اخشام اوزرى سفينه يه دونر ايدى آخر منقارنده زيتون ورقى اولديغى حالده دونمكله اندن يربو زنده صو قليل قالديغنه

استدلال اولنمغله حمامه يه دعا ايتمكله مبارك اولدى وغرابه عدم عودتيله عصيان ايتديكندن بددعا ايتمكله مشؤم اولدى ونوح عليه السلامدن بينونت وفرقت ايتديكندن غراب البين تسميه اولندى (ومكلف اولميان حيوانه كتب الهيه ده اسناد اولنان عصيانك معناسنى ادراكدن عاجز اولسق دخى اتباعا اسناد ايدرز وبوندن باشقه فسق لغتده طريقدن خروج وناسه ازدرا معناسنه دركه خرماقابى ياريلوب چقدقده فسقت الرطبة ديرلر وبرشيدن خروج ايدن هر شيئه فاسق دينور وفى الحقيقه حيه بجرندن چيقار وحلق صوقر وطعامه زهر ينى القايدر وفاره نك فسادى ايسه مستغنئ بياندر وقارغه دخى بعيرك ارقه سنده اولان يارهسنى كوردكده فرصت بولنجه هلاك اولنجيه دكين نقر وحسيرك يعنى يدناب بناتك كوزينى نزع ايدر وناسك اطعمه سنى قپار وكلب خروج ايدر وخلق طلار وكذلك تعدى ايدن سائر سباع دخى بويله در بوصورتده ذكر اولنان حيوانلره خروجلرى ومضرتلرى سببيله لغة فواسق تسميه سى جائزدر انتهى (قول ابن قتيبه نك قلم عاجز اسعد ايله بورايه اجمالى يازلدى بوخصوصده تفصيله وخصوصا حيه نك جنسنده حضرت حوانك اكل شجرۀ منهيه ده اغفالى قصه سنه اطلاع مراد ايدنلر اصلنه مراجعت بيوره لر (حرباء) حانك كسرى والفك مديله سمك هيئتنده وباشى اينك بوزاغيسى شكلنده بردويبۀ صغيره در جمعى حراب كلور مؤنثنه حربانه ديرلر وفارسيسى آفتاب پرستدر وانقولى ده بر نوع كرتنكاه دركه يوز طوتوب كونش نه جانبه دور ايدرسه اولدخى اول جانبه توجه ايدر ديمشدر (حيوان مزبور انسانى كوردكده ايلور وقبارر وشيشر ودرت اياغى واوركجى واردر حيلى كنيه لرى اولوب ابو ازنديق اول كنيه لرندندر واكاجمل اليهود دخى ديرلر وبروجه محرر داغما شمسى طلب ايدر ووجهيله شمسه استقبال ايدوب برابردونر وكسب معاشنه كونش باتدقدنصكره شروع ايدر ولهذا بو حيوانه مجوسيه دخى ديرلر واسانى بر ذراع قدر اولوب حلقنده دوشرلمش طورر وذبابى بر ذراع يردن دلايله طوتار ويوطار ايمش ديشيسنك كنيه سى تصغيرايله ام حبين در (قلت) وعلى قول ام حبين حربانك غيريدر (منقولدركه صيادلر حين صيدنده * ام حبين انشرى برديك ان الامير ناظر اليك وضارب بسوطه جنبيك * يعنى اى ام حبين ايكى قناديكى آچ امير ووالى سكا ناظر وقامچيسيله ايكى طرفكه اوريجيدر كلاميله ندا ايتدكلرنده طورديغى يرده اياقلرى اوزره قالقار ورنك آميز قنادلرى اولمغله اچار وتكرار ندا ايلدكلرنده آچديغى قنادلرينك تحتنده انلردن احسن وملون اولان ديكر قنادلرينى دخى آچار وقالور ايمش (قلت) صيادلر بو كلاميله ندا ايلدكلرنده كيفيت مذكوره سى وطوروب طوتمسى معناى كلام مذكوردن متأثر اولماديغى ظاهردر لكن حيوانك انسانه بحكمته تعالى مسخريتى اوزره مطلقا انسان نداسنك تأثيرى اولمق جائزدر ونداى مجرد يرنده كلام مذكورى صيادك برى كيفما اتفق ديه دوشوب بعده صيادلر ميانده معتاد اولمسى دخى محتملدر وحيوان مذكور يوردكن باشى اكروالوان مختلفه ايله تلون ايدرايمش ولهذا متلون المزاج كيمسه يه مشبه اولوب * يتلون كالحرباء * يعنى فلان حرباكبى تلون ايدر ديرلر (حماراهلى) يلديكمز اشكدر اهلى قيدى كيك نوعندن اولان حمار وحشيدن امتياز ايچوندر وفارسيسى دخى خردركه مشهوردر وديشيسنه حماره دخى ديرلر ايمش جنس حيوانده جنسنك غيريسنى نزو ووطئ ايدن حمار ايله فرسدن غيرى يوقدر وطوغديغندن اوتوز آى مرورنده همان ديشى يه آشر وكنيه سى ابوثواب وابو محش ودخى سائريدر كامر وحمارك طبعنده تفاوت واردر بعضيسى سريع الحركه ولين وحمول وبعض آخرى ضديله موصوفدر بركچديكى يولو بلمز ويوللرى بولور وحدت سامعه ايله متصفدر (ومدح وذمنده بحسب الاغراض اقوال متباينه واردر ومداحندن برى ابو صفوانددركه

جمله ثناسندن بری * و یمنعی ان اکون جبارا فی الارض * فقره سیدر که مآلی بنی بو یوزنده جبارلق صفتندن منع ایدر یعنی راکب اولان انسانك کبر ینی قیرر وقامت با لای جبروتنی پالانی اوستنده اکر وپست پایه ایدر دیمکدر وزمخشری و بلیغ ومنشیٔ مشهور عبدالحمید الوزیر زمنده . نظما ونثرا برازعبث سوزلر دیمشلردرکه اسعد فقیر بلار یا تصلبا طبنی وعدم ذکر ینی مثوبادن عدایتمشدر (نادره) بادیه نشین اولان کیمسه لردن بر ینك برخروس و برخرو برکلبی اولوب خروس نمازه قالدیرر وکلب شب وروز محارسه ایدر وخر دخی آخر یره نقل وحرکتده خیمه واثاثنی یوکلنوب بووجهله اشبو حیوانلر لوازم تعیشندن ایکن یوما من الایام خروسی دلکو یبوب ومتعاقبا خروکلب دخی اولورلر لکن اول مرد متوکل هر بری تلف اولدقجه خیر بونده در * ولاحول ولاقوة الابالله العلی العظیم * دیوب وصبر اوزره اولوب اصلا دها ن شکوای فزع اتمایی باز ایتامش بو اثناده اعدالری قبیله سی خیامنی باصوب اموال وحیوانات اهل خیامی غارت ایدرلر ومرد مومی الیه صابرك خیمه سنده صیت وصدا اولمادیغندن تعرض ایتمزلر برده علی الصباح قومنك خیامنی خالی و پریشان بولوب بقرایکن یاننه بر آدمی کلوب اشته سنك قومنك خیامی یغماسنه حیوانلر ینك اصواتی سبب اولمشدر وسنك حقکده مقدمادیك وحماروکلبیك هلاکلری خیر ولطف خفی وحکمت حق تعالایی یلنلر سنك کبی فعل باری تبارك وتعالا یه راضی اولوب بویله وارسته تعدی و یغما اولمیه رق کارلی چیقار دیو توکل وصبر ینی تحسین ایتمشدر (قلت) بو مقامده بهجة الانسانده بر روایت اولوب حقا که اهل بصیر تك ارادقلری نکاة لطیفه دن او لمغله تتر یك ایله هرنه قدر تعبیر رکیك ایسه ده یاراندن عفو قصور نیازی بر له بو ارایه قلم شکسته رقم فقیر ایله ضم اولندی (یعنی ثابتدن مرویدرکه عیسی علیه السلامه یا نبی الله لدی الاحتیاج رکوب ایچون کاشکی برمرکب واشك اتخاذ بیورسه کز اولمازمی دیو اخطار ایلدکلرنده بن ذات مقدس حضرت حق تعالادن بنی اشغال ایدن شیدن اولمقدن دورا وله رق عندالله اکرم یعنی ماسواسندن ازاده اولدیغم حالده عندالله مکرمم دیمشدر انتهی (صاحب البهجه دیرکه اشبو جواب عیسی علیه السلامدن مستفاد اولان ذاتلری مقام جمعده اولمسیدر واما خاتم الانبیاء والمرسلین محمد المصطفی علیه وعلیهم صلوات الرب المعین وسلامه الی یوم الدین مرتبهٔ جمع الجمعده اولدقلرندن ذاتلرینی بر شی شهود معنوی ذات باری تعالادن مشغول قیلمدیغنه مبنی حق تعالانك کندویه احسان بیوردیغی نعم کثیره ایله عملا جمله وخیله و بغله یه وحماره رکوب ایدرلر ایدی فتبصر (حکم) اکثر اهل علم لحم حمارك اکلی حرام اولدیغی اوزر ینه در وسودنده سلف اختلاف ایتدیلر اکثر علما تحریم ایلدی وعطاوطاوس وزهری ترخیص ایلدی لکن تحفه صاحبی دمیریدن ناقلا سودینك تحریمی اصحدر دیدی (حمام) حاء مهمله نك ومیمك فتحیله کوکرجندر وبوطیرك انواع کثیره سی واردر وکلامنز اولرده الفت ایدن کوکرجنه دائردر (قلت) حمام اسم جنسدر وواحدی تا ایله حمامه در وواحده دخی حمام اطلاق اولنور ولغتده حمام مطلقا بو ینده طوق یعنی تو یدن رنك دیکرده حلقه سی اولان قوشه دیرلر وکبك وقمری و بوغرتلق یعنی اسفرود ویبان کوکرجنی کبی لکن عامه قتنده حمام دواجنه یعنی اولرده بسلنوب مأنوس اولنه دیرلر کما اشار الیه ابن الخطیب آنفا وفارسیٔ مشهوری کبوتردر (صاحب المستطرف دیرکه حمام ایکی قسمدر بریسی بری درکه قریه لرده بولنور وقسم دیکری اهلی درکه انواع اشکال اوزره در رواغب براعبش شداد مضروب قلوب منسوب دیدکلری انواعندندر وطیر مرقوملك وکرینه یعنی یووه سنه میلی وصید اولنمسیله یاخود آخر وجهله یرندن دور اولدیغندن ولو اون سنه دخی کچسه ینه اونوتیوب فرصت بولدیغی کبی کلوب یووه سنی بولمسی

طبیعتندندر حتی قنادینه مکتوب ربطیله وطن جانبنه انکله خبر ارسال ایلدکاری منقولدر و بر تیجی قوشلر کوکرجنه سائر طیوردن زیاده خواهشکرلردر شاهیندن خوفی سائر شکارکر طیوردن اولان خوفندن برتردر وطیرانده شاهیندن اسرع ایسه ده اشك شیری وقیون قوردی وفاره هره یی کوردکلرنده بالطبع معتری ومغشی علیه اولدقلری کبی بو دخی شاهینی کورنجه قورقوسندن شاشرمغله پنجهٔ شکارینه ناچار کرفتار اولور ومادامکه ارککی صاغ اوله و یاخود غائب اولمیه آخرار ککله چفلشمامك طبیعت کبوتردراشیله ملاعبه یه واپوشمکه مجبولدر یمورطه دن چیقدیغی التی ماهه بالغ اولدقده چفتلشور واون درت کون مرورنده بحکمته تعالی ایکی بیضه وضع ایدر وتحضیندن یعنی یمورطه یه اوطوردیغندن یکرمی کون کچدکده یمورطه لرك برندن ارکك ودیکرندن دیشی چیقار ومادامکه کوکرجنی سطوحه یعنی عربستان بنالرنده کوریلان طامه چیقاروب اورادن اوچورمق وطاقله ایتدرمك کبی تلهی اولمیه خانه ده بسلمکده بأس یوقدر لکن تطیری ودائما انکله اشتغال جائز دکلدر زیرا رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حمامه یه اتباع ایدر بررجلی کوردکلرنده (شیطان یتبع شیطانة) بیوردقلری حدیث شریفی اهل علم ذکر اولنان تلهی وتطیر واشتغال دائمه حمل ایلدیلر ایمدی اکر ذکر اولنان شیلر حاصل اولمازایسه اتخاذ مجرده بأس یوقدر زیرا علی المرتضی رضی الله تعالی عنه وحدتنده توحشدن یعنی انقباض قلبیدن نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه شکایت ایلدکده (اتخذ زوج حمام یذکرك هدیره ویونسك غدیره ویونسك للصلاة) بیوردیلر (وقال علیه الصلاة والسلام (اتخذوا الحمام فی بیوتکم فانها تلهی الجن عن صبیانکم واللعب بها من عمل قوم لوط) (قلت) تحفة الاخوان صاحبی بو اجمالی تفصیلده دیرکه حدیث شریف مذکور ابو داود وابن ماجه وطبرانی وابن حبان سنن ومسندلرنده اسناد جیدایله ابو هریره دن رضی الله تعالی عنه مرویدرکه بر کیمسه یی حمامه یه اتباع ایدر یعنی کوکرجن ایله تلهی ایدر کوردکلرنده ذکر اولنان حدیث شریفی بیوردیلر (یتبع شیطانة) یرنده (یتبع شیطانا) روایتی دخی واردر (بیهقی دیدیکه اشبو ذم ونهیی اهل علم کوکرجن اوچورمسنی ادمانه و بو اطاره یه اشتغال وادمان ایسه واجب اولان امورك ترکنه سبب اولمسنه و بالای خانه یه بلاضرورة چقوب قومشولرك مقرنسوانته وحرملرینه نظره حمل ایلدیلر انتهی ولهذا ابو حنیفه ومالك حضراتلری مجرد کوکرجن ایله لعب ایدن کیمسه نك شهادتنی رد ایتمشلردر واکرلعبنه قمار ضم اولورسه بالاجماع شهادتی مقبوله دکلدر (و ینه بیهقی عمر بن عبدالعزیز حضرتلری طیران ایدن حمامك ذبحیله مقصصاتنك ترکنه امر ایلدیکنی اسامة بن زیددن روایت ایلدی مقصصات اوچسون دیو قنادلر ینك تویلری اوچلری کسلمش کوکرجنلردر و بو معناجه مقاصیص دخی مقصوصه نك جمعیدر (وابن السنی نك عمل الیوم واللیلة کتابنده محرردرکه خالد بن معدان معاذ بن جبلدن رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدرکه حضرت علی رضی الله تعالی عنه نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه وحشتدن شکایت یعنی برکره ضد انبساطنی عرض ایلدکده ذکر اولنان اتخذ حمامه حدیث شریفنی بیوردیلرکه انلرك هدیری یعنی اوتمه لری ذکر اللهی تذکیر فضیلتنی مستلزمدر و بو حدیثی ابن عساکر دخی روایت ایدوب لکن سندنده ضعف واردر دیمشدر (وکامل ابن عدی ده علی رضی الله تعالی عنه وحشتندن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه شکایت ایلدکده اتخذ زوجا من حمام تونسك وتصیب من فراخها وتوقظك تغریدها واتخذ دیکا یونسك و یوقظك للصلاة) بیوردقلری مرویدر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن دخی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك (اتخذوا الحمام المقاصیص فی بیوتکم فانها تلهی الجن عن صبیانکم) حدیث

شريفى مرويدر انتهى (قلت) مناوى مرحوم جامع صغير شرحنده (تلهى الجن عن
صبيانكم) عبارۀ شريفه سنى خانه‌لرده اتخاذ اولنان قادلرى مقاصلنمش كوكرجن جنى
صبيان جانبنه اولان عبث وازدرالرندن منع ايدر ديو شرح ايتمش وعلى قول بو خصوصده كبوتر
احمرك مزيد خصوصيتى وار در ديوب بعده خطيب وغيريسى اشبو اثرى روايتنده عثمان بن
مطر واردر ديو تضعيف ايتديكه عثمان مرقوم حقنده ذهبى موضوعات روايت ايدر ايدى
ديمشدر انتهى (وطبرانى عبادبن الصامتدن رضى الله تعالى عنه روايت ايدر كه بر رجل رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلمه وحشتدن شكايت ايتدكده اتخذ زوجا من حمام) بيورمشدر لكن
طبرانى بو حديث شريفك روايتنده حالى معروف اولميان صلت بن الجراح واردر وبقيۀ رواتى
رجال صحيحدر ديمشدر (حمام ايله لعب عمل قوم لوط اولديغى سفيان ثوريدن وحمام طياره ايله لعب
ايدن الم فقرى طاتمدقجه اولمز يعنى ايراث فقر ايلديكى نخعى دن مرويلردر (قلت) بو روايتلر
لعب مجردك ذمنى اشعار ايلديكى ظاهردر انتهى (مسند بزارده مرويدر كه هجرت نبويه على
صاحبها افضل الصلاة والتحيه ده الهام بارى تعالى ايله باب غاره عنكبوت آغ قوردى وبر جفت
برى كوكرجن يووه طوتديلر مشركيندن تعقيب ايدنلر غاره كلمشلر ايكن عنكبوت وكوكرجنلرى
كوردكلرنده بورايه كيرمامشلر ديو دونديلر وحالا حرم كعبۀ مكرمه كوكرجنلرى اول
كوكرجنلر نسلندندر (وابن وهب روايت ايلديكه يوم فتح مكه ده حضرت رسول اكرم صلى الله عليه
وسلم افنديمزى حمام مكۀ مكرمه اظلال ايلديلر يعنى اول مهر سپهر رسالت عليه الصلاة والسلامى
قنادلريله آچوب كونشدن حفظ ايلديلر واول بركزيدۀ كائنات عليه الصلوات والتسليمات دخى
انلره بركتله دعا بيورديلر (امام احمد رحمه الله تعالى باب زهدده يزيد بن ميسره دن روايت
ايتمشدر كه مسيح عليه السلام اصحاب وحوارئ كرامنه اكر بارى تعالانك عند معنويسنده حمام كبى
ابله اولمغه قدر تاب اوله بيلورسه كز همان ايشليك يعنى صفوت بالده اولك كه كوكرجندن ابله شى
يوقدر ديئور زيراكه تحت حضانه سنده اولوب هنوز اوچورمديغى ياوروسنى آلوب بوغازله‌سك ينه
اول محلده بيضه وضعيله ياورو چقارر انتهى (صاحب تحفه ديركه اشبو قول عيسى عليه السلامده
(اكثر اهل الجنة البله) حديث شريفنه اشارت واردر لكن كاملرك صفتى اولماديغندن رسول
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته (احترسوا من الناس بسوء الظن) و (لا يلدغ المؤمن من
جحر مرتين) حديث شريفلرى ايله امته حذاقتله امر بيورديلر انتهى (قلت) احترسوا
الخ حديثى مناوى شر اولان ناسك شرلرندن سوء ظن ايله كندوكزى حفظ ايدك كه سزه بو وضع
ايتمليدر ديو شرح ايتمشدر (لكن بوندن مقصود بودر كه مزاجى تجربه اولنميان بر كيمسه يه بر خصوص
حواله وتفويض اولنمق مراد اولندقده اول كيمسه‌نك اولا اخلاق ذميمه ايله اتصافى واردر قيلقلى نظر
اولنه واو نظر له حالنه باقيله يوقسه حالنى اوكرنمدن خوى بد ايله متصفدر ديو ظن وسيما اعتقاد
اولنميه اكر قبل الامتحان بعض اماراتله بويله كمان واعتقاد اولنمق كاهدر واشبو نظر ايله تجربه اولنه
تجربه ده وذمائم ايله اتصافى تبين ايتمزايسه حواله اولنان خصوصده سلامت دركاردر والا مصلحت
محوله دور ايدر مطمئن البال اولورايسك ديمكدر (خلاصه اشبو وضع صدق وكذب وصداقت
وخيانت ناس تبين ايتمكه بر طريق حكمت رفيقه‌در كه * سوء الظن من اقوى الفطن * كلام مشهورى
دخى بو معنايه دالدر (جاحظ مشهور حامه يه مفاخره بوندن هادى ديدكلرى نوعنك بر دانه سى بشيوز
دينار ه صاتيلوب بغداد و بصره ده كوكرجن تجارتيله قوشجيلر چفتلك وعقاره مالك اولدقلرى كافيدر
ديمشدر كه او عصرده رغبت كبار طير طرب طيران مذكوره اولديغنى اشعار ايدر كه هر عصر وزمانده
بو مقوله بعض اشيايه رغبت اولنه كلور (خواص) كوكرجن قانى چشمه عارض جراحتلره و پرده سنه

ودم راعفه يعنى بورون قانى قطعنه نفع ويرر وروغن زيت ايله قارشديريلوب آتش ياقديغى
عضو ومحله سورلسه برء كلور * وزبله الاحمر ينفع للسع العقرب اذا وضع عليه * يعنى كوكرجن
ترسنك قرمزى رنكنده كى عقرب صوقديغى محله وضع اولنسه نفعى واردر اما ترجمۀ معلومه ده
بو عباره دخى وقرمزى كوكرجنك فشقيسى عقرب لدغ ايلديكى محله طلا اولنسه صداعى
قطع ومضرتنى دفع ايدر ديو ترجمه اولنمشدر فيه ما فيه كاترى همان جناب شافئ ارحم عز شانه
ترجمه‌مز كورده صاغلق ويريلان معالجه يه بر احدى محتاج ايليوب عفو وعافيت احسان ايليه
آمين ذكر اولنان زبل احمرك ايكى درهمى اوچ درهم دارصينى يعنى دارچين ايله قارشديلوب
ايچمك مثانه طاشى ازاله سنه دوادر (حكم) كوكرجن طيباتدن اولمغله جميع انواعى حلالدر

﴿ باب الخاء المعجمة ﴾ (خطاف) ضم خا وفتح وتشديد طا ايله در (قلت) جمعى
خطاطيفدر وانقوليده قرلنغوج ديدكلرى قوشدر ديمشدر كه حالا شهريمزده قرلنغچ دينوب
طوغريسى سلاست بولديغى كوزل اولمشدر فارسيده پرستودر وترجمۀ فارسيۀ حياة الحيوانده
پرستوك ايله تفسير ايدوب تركيده لانقوچ ديرلر ديمشدر آذربايجان ياخود تركستان قديم تركجه سيدر
وبو طيره زوار الهند دخى ديرلر وقواطع طيوردندر زيرا ناسه بلاد بعيده يى قطع ايدر كلور صاحب
المستطرف ديركه بو طيرك انواعى اولوب برى سرچه دن اصغر وكول رنكنده در سواحل بحرده
مسكن طوتار وديكرى يشلدر كه اهل مصر اكا خضارى ديرلر ونوع آخرينك قنادلرى رقيق
واوزندر كه جبالده ساكن اولور وبر نوعى دخى جناحلرى طويل اولاندن اصغر اولوب مساجد ايله
مألوفدر وبو نوعه ناس صنونوه تسميه ايدرلر واشبو مألوف بالمساجدى بعضيلر ابابيل زعم ايتديلر
(قلت) بيضاوى ابابيل لفظنى طيردن برجماعات يعنى قوش جنسندن براز سوريلر ديو تفسير
ايتمشدر ولفظ مذكور بيوك امت وقوجاق معناسنه اولان اباله اسمنك جمعى اولوب صقلقده
طير سوريسى دمنه بكزر ديمشدر وعلى قول ابابيل عباديد وشماطيط كبى كندوسندن مشتق مفردى
اولميان اسم جمعدر ديمشدر (منقولدر كه آدم صفى الله صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه بحكمته
سبحانه ارضه هبوط ايلدكلرنده كندولرنده وحشت حصول بولمغله صوتيله موانست ايچون
اشبو طير خلق اولندى بنابرين بنا وبيوتلردن مفارقت ايتمزويتنك ياللرنده وال يتشمز يرلرنده
كند وياورولرى صغه جق قدر يووه يپار ويووه سنى صمان چوبلرى وقيللر وتطيين ايله احكام
ايدر اكر چامور بوله مزايسه لب بحر ونهره كيدوب وبين الماء والتراب تمرغ ايدوب يعنى يوارلنوب
يووه سنه چامورلى حاليله كلوب اوچامورى قوللنور وبو طير مبارك ياورولرينك زبلنى يووه سنه
براقيوب منقارى ايله خارجه اتار وياورولرى طوراندقده بو القاىى انلره تعليم ايدر وبو طيرده
ورع واردر يعنى صورت زهدده در كه مأبنك اقواتنه وذخايرينه شريك اولماز والتماس دخى ايتمز
يعنى سائر حيوان كبى نه آلور ونه صوت ووضع طلب وتملق ايله مأكل استر وبو سببدن ناس دخى
انى سورلر وبعض بلغا اشبو حالنى وصفده يعنى ارسال مثل اولەرق * كن زاهدا فيما حوته يد الورى *
تضحى الى كل الانام حبيبا * ما تنظر الخطاف حرم زادهم * اضحى مقيما فى البيوت ربيبا *
قطعه سن كوزل نظم ايتمشدر كه كلك اشكستۀ اسعد فقيره تأثير ايتمكله بالارتجال بو ترجمه منظومه يى
حمد اوله عاجزانه يازمشدر * كيم كه استغنا ايدوب جر ايتميه * ناس نزدنده اولور الحق حبيب *
* قيل پرستويه نظر كيم اولمده * قوت يتنه باقاديغندن ربيب * دميرى اشبو طيرناس عندنده
* عصفور الجنة * ديمكله معروفدر يعنى جنت سرچه سى ديرلر كه زبانمزده جنت قوشى دينور
ديوب ذكر اولنان زهدينى وقطعۀ مذكوره يى وقوتى بعوض وذباب اولديغنى بعد التحرير
(ابن ماجه وسائر اهل حديثك تخريج ايلديكى (ازهد فى الدنيا يحبك الله ازهد فيما ايدى الناس

يحبك الناس) حديث شريفنى ذكر ايدوب دنيادن زهد طاعت ومحبت دنيا معصيت اولوب جناب
حق عز شانه عن قلب دنيادن زهد واعراض ايدن مطيعنى سور وراضى اولور واما ايدى اهل دنياده
بولنان دنيا الغه ناس مفتون اولملريله معشوقلرينه مزاحم اولنلرى سوميوب اكا تعرض ايتمنلرى سورلر
ديو وجهنى بيان ايلمشدر انتهى (وطير مذكورك يووه سنى تجديد ايدوب اسكى يووه سنه التفات
ايتما مسى طبيعتندندر * واصحاب اليرقان يلطخون افراخه بالزعفران فيذهب ويأتى بحجر
اليرقان ويلقيه فى عشه لتوهمه ان اليرقان حصل لاولاده وهو حجر صغير فيه خطوط يعرفه
غالب الناس فعند ذلك يأخذه من به يرقان ويحكه ويستعمله (قلت) يعنى يرقانه كه صاريلقدر نعوذ به
تعالى مبتلا اولنلرقرلنغجك يووه سنه چيقوب وياورولرينى زعفران صويله بويايوب ينه يووه سنه
قورلر كلوب ياورولرينى اصفر كوردكده اولادى يرقانه اوغراد يغنى توهم ايله فى الحال كيدر
وحجمى صغير واوزرنده خطوطى وجزكيلرى اولوب اكثر ناسك معلوملرى اولان حجر يرقان
ديدكلرى خرده طاشى قانده ايسه آلوب كتورور ويووه سنه القا ايدر (دميرى حجر مذكور بدنه تعليق
وياخود حك اولنمق يعنى مقدار قليل صويه قازيوب اوصويى ايچمك ديو ايضاح ايتمشدر لكن
كيفيت استعمالى اطبادن صوريله ومار الذكر توهم ومعالجه دخى اوحيوانه الهامدر (عبارهٔ مرقومهٔ
دواء يرقان دخى ترجمهٔ معلومه ده قولنده آفت ومرض اولانلر يورولرينى اخذ وزعفران ايله صبغ
ايدوب اوزرنده خطوطى اولان حجر يرقان ديمكله معروف حجرى اخذ ويورووى مصبوغ ايله برابر
آشيانه يه وضع چند روزمرورنده حجرى اخذ وحك واستعمال ايدوب اول مرضدن سالم اولور
يورويى صبغ ايله مرادى علت معهوده يورويه سرايت ايلمسنى توهمدر ديو ترجمه يه خيلى ادك
صرف اولنمشدر هذا والسلام (عجايب احوال طير مذكوردندر كه صوت رعد يعنى كوك كورلديسندن
هلاك ه ياقلشور حيثيله قورقاروكندويه عمى طريان ايتدكده عين شمس نامنده اولان شجره يه يوزينى
سوررو كوزلرى آچيلور (دميرى شجرهٔ مذكوره يى اكل ايدر واشبوتدويه طبيعيه وخاصهٔ شجرهٔ
مزبوره ارسطونك كتاب نعوت خطاطيفندن منقولدر ديمشدر (حكايات مطايباتندندر كه برقرلنغج
قبهٔ سليمان نبى عليه السلام يعنى يا باركاه ويا قصر كنبدى كنارنده بر خطافه ايله يعنى جفتيله مواقعه
مراد ايدرلكن انثى امتناع ايتمكله همان خطاف بكار آم اولمغى امتناعمى ايدرسن اكر بن قصد ايدرسم
اشبوقبهٔ كردون بنيانى تقليب وزير بر ايدرم ديو ديوانه هيبت انداز اولان عتاب وانداز يني يعنى *
اساس قصر چرخى هدم ايدردم تا زمينندن * انك سرمايه سى بر آهدر اما تلاشم وار * مآل عاشقانه
سنى واقف منطق طيور اولان سليمان عليه السلام استماع يورروا حضار يله سنى بوكوچك جثه ايله
او يوك سوز جرأتنه بادى ندر ديو خطاب بيوردقده * يانبى الله العشاق لايؤاخذون باقوالهم *
يعنى اى نبى خدا عشاق ومحبان بومقوله قضيهٔ شعريه دن عبارت سوزلرى ايله مأخوذ ومستحق
تعزير اولمازلر ديوب ديوانه راقلم نيست معنا سنى اشراب ايله اعتذار واستعفا ايلمشدر (دميرى
بوحكايه رسالهٔ قشيريده قدس سره آخر باب محبتده يازيلو ردر ديمشدر اشبو حكايه ده واقع حياة
الحيوان تحريرنجه * فسمعه سليمان عليه السلام ومستطرف تعبيرنجه فسمع ذلك سليمان عليه
السلام * عباره سى ترجمهٔ معلومه ده محل تكلم خطا فين كوسترلميه رك روزكار بوكلامى
سليمان عليه السلامه ايصال ايلدى ديو ترجمه اولنمشدر هرچند مفاد حكايه يى تعبير مرقومى
بوزمزايسه ده مترجم عنهه مطابق دكلدر مقصودى روزكارك مسخريتنى بيان ايسه طوغريجه
ترجمه ايدوب تسخير مذكورى برمناسبتله خارج عباره دن كتوردبكنى ايما ايله وصفا يازسه
ولازم عباره اولان عرفان نطق طيورى كتورسه اولمازمى ايدى بيلم (خواص) مرارهٔ خطاف
قبلى قراردر وصداعى تسكين ايدر ولحمى سهر ايراث ايدر وقورودلمش قلبى باهى تهييج ايدر
(دميرى بونلرى ايضاح ايدوب تهييج باه ايچون قلبى تخفيف دن صكره سحق اولنوب مسحوقى

صو ايله ايچيله ودمنى تضميد ايله اخلاطدن حادث صداعى تسكين ومراره سى شرب اولندقده
اغارمش قيلى قراردر لكن ايچيلوركن ديشلر كوزه ديله زيرا اسنانيده قراردر ديوب مذكوراتده
وعيننده سائر خواص دخى يازمشدر ركرك حياة الحيوانه وكرك اطبايه مراجعت اولنه
(حكم) اكل لحم خطاطيف حلال وقتلى منهيدر (قلت) فليتأمل امام محمد رحمه الله تعالى
اكثريا حلال ايله تفوت ايتديكيچون حلالدر ديمشدر هكذا فى بهجة الانسان انتهى (الخفاش)
(قلت) ضم خا وفتح وتشديد فا ايله يراسه دركه فارسيده شپره وعربيده يوكنه وطواط
وكوچكنه خفاش دينور ايمش ويوقوش بحكمته تعالى خلقى اولان ضعف بصرندن ناشى
اماكن مظلمه ده بولنوب نه كوندز ونه ضياء قرده كوزلرى كورمكله قبيل غروب آفتابدن قبيل
عشايه دك كورر واوچاروقوتى وقت خروج مذكورنده طلب رزقى ايچون خروج ايدن سورى
سنكدركه حكمت بالغهٔ صمدانيه اقتضا سنجه طالب رزق طالب رزق آخر اوزرينه مسلط
اولنمشدر ويراسه نك طيرانى شديد اولوب حتى ايكى فرسخ يرى نصفنده قطعى منقولدر ويوطيرك
قولاقلرى وديشلرى وخايه لرى ومنقارى واردر نساكبى ديشيسى حيض كورر وانسان
كبى كولروچار پاكبى بول ايدر وياوروسنى امزيرر يعنى ممه سى واردر وتويلرى وككلرى يوقدر
ولهذا يعنى خلقتى سائر طيوره مخالف اولديغيچون اكل لحم معتادى اولوب واولميان كافهٔ طيور
كندويه بغض اوزره اولوب قتل ايدرلر وولدينه زياده شفقت اوزره مجبول اولمغله اوچاركن
دخى برابر آلوب امزررايمش (قلت) اشبو ضديت وعداوت حيوان حكمته دائر امور خلقيه دن
اولديغى طبايع حيوانات يازيلان كتابلرده مفصلدر (خواص) صاحب المستطرف برشى يازمامشدر
لكن مأخذنده يعنى حياة الحيوانده يراسه نك رأسى باقر ياخود حديد طنجره ده زنبق ياغيله
كوزلجه طبخ اولنوب كيجه لدكدنصكره اودهن مصفايى نعوذ به تعالى نقرس وفالج قديم وارتعاش
وتورم جسد مبتلالرى سورنسه لر نفع عظيمى اولديغى مجربدر وقلبى هيجان هنكامنده تعليق
اولنسه باهى تهييج وعنقى تعليق ايدن عقاربدن امين اولور واودى محل خروج ولده سورلسه
سهولتله تولد ايدر ويراسه قيناديلوب كيجه ليه رك طور يلان صويى عضو مستوره سورلسه
تقاطر بولى قطع ايدرودمى مقدار نجه اولان لبن ايله مزج اولنوب قولتغه تويلرى بولندقدنصكره
سورلسه وقبل البلوغ صبيانك اوسترهلق يرينه كذلك سورلسه قيل بتزمز ديو محرردر (حكم)
حلنده اختلاف اولندى بعضيسى قتلندن نهيه دائر وارد اولان روايته كوره اكلى حرامدر
ديدى شافعيه ده دخى اختلاف واردر هدايه شرحى نهايه نك بعض مواضعنده جواز اكلى
وبعض محلنده عدم جواز اكلى محرردر صاحب تحفه ديركه قهستانيده محيطدن منقولا اكل
خفاشده بر روايتده بأس يوقدر ديو يازلمشدر انتهى اشبو اقواله كوره احوط اولان شويله جه
يمامك ايدوكى ظاهردر (خنزير) اسكى تركجه سى طوكز واستعمال شايعده طموز وفارسيده
خوك ديدكلرى مشهور جانوردر وجمعى خنازير كلور (دميرى خنزيرى برى بحر يسندن تميز ايچون
برى ايله توصيف ايتمشدر برقولده خنزير لفظى رباعيدر وبرقولده كوز اوجيله باقمق معناسنه
اولان خزر ثلاثيسندن مأخوذدر كه خوك دخى اويله بقر وخنازير سراجه علتنه دخى ديرلر
* وله كنى كثيرة منها ابو جهم وابو زرعة وابو دلف وهو مشترك بين البهيمة والسبع لانه يأكل
الجيف وله ظلف ويأكل العشب والعلف وهو كثير الشبق حتى قيل انه يجامع الانثى وهى سايرة
فيرى فى مشيها ستة ارجل فيتوهم انه حيوان بستة ارجل وليس كذلك الخ * يعنى خنزيرك
كنيه لرى چوقدر ابو جهم وابو زرعه وابو دلف جملهٔ كنيه لرندندر واوحيوان يعنى خنزير بهيميت
ايله سبعيت بينلرنده مشتركدر يعنى بونلرك مزاجنى جمع ايتمشدر زيرا خنزير سبع كبى ات وجيفه لر

اكل ايدر و بهيمه كبى طرناقلو اولوب اوت وصمان يير وشهوتى غالبدر حتى ديشيسنه آشوب
او حالده برابر اشر ودوردن التى اياقلى برحيوان كمان اولنور والحال كه او يله اولميوب برجفندر
عبارهٔ مذكوره ابودلفدنصكره اولان (وهو) ضميرى خنزيره راجع اولديغنه قرينهٔ معنويه
ظاهر وابودلفك كنيهٔ عربيه اولديغنى بياندن باشقه بركيفيتى واستعمالى اولمديغى لغات وسيما
قاموسك دل ف ماده سنده (وابودلف كزفرمن كاهم معدول من دالف * تعبيرندن باهر ولفظ
واحد مشترك اصول فقه شريف ومعانى ونحو كتابلرنده محرر اولديغى اوزره من كل الوجوه
نه ايدوكى معلوم اهل علم و بصائر ايكن ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ مذكورهٔ مستطرف مأخذنده
واقع هو ضميرينى انجق قربنده اولان ابودلف كنيه سنه خودبخود ارجاعله و بهيمت وسبعيت
لفظلرينى بهيم وسبع لفظلرينه تبديل ايله كنيهٔ كثيره سى واردر ابو جهم و ابو زرعه
وابو دلف لكن كنيهٔ ابو دلف بهيمه ايله سبع بيننده مشتركدر خنزير جيفه واوت وصمان
اكل ايدر كثير الشهوه برحيوان اولمغله ديشيسى يورر ايكن دخى مجامعت ايدر
التى اياقلى كبى كورنديكندن بعضيلرى اياقلرى التى توهم ايلدى ديو ترجمه اولنمشدر فى الحقيقه
* عيب او دركيم كسند و عيبن قور اللك عيبن ارار * برمسلم پند در لكن تعليمات
وتفهيمات ناس مثابه سندن عبارت اولان متون وشروحده وحاشيه وترجمه لرده بو اسلوب خفى
اولميان نيت وقصده مبنى شاهراه ديرين اولديغندن باشقه اشبو امر امام المسلمين ايله عاجزانه
مبادرت ايلديكم تحريراتده نقلنده دخى خطامظنون اولميان بعض اقوال سابقهٔ معلومه يى جابجا
اخطارم علم وعرفان والهام ملوكانه يى بلا ريا بيان شكران صربجى واتباع وادئ سهو وطعن
نامحل و بالذن صيانت اذهان بعض اخوان اهل ايمان غرض صحيحى مصلحت واعتذار ينه
پيوسته درهمان دائما لازم اولديغى اوزره بو فقيرك دخى عذرينى قبول وخطاسنى اصلاح بيورمق
اخوان مؤمنيندن اعظم مسؤل واقصاى مأمولدر والسلام (خنزيرك اركك قرديغى هنكامنده
ديكر اركك لرينى طرد ومقاتله ايدر غالب كلان اناسنه اشمه ده مستقل اولور زمان هيجاننده
قو يروغنى متصلا تحريك ايدر و باشنى اشاغى اكروسى متغير اولور برزونده يعنى صچرايوب
آشمه سنده ديشيسى حامل اولوب التى آيدنصكره طوغورر و بكرمى وادى اولور * و ينزو الذكر
اذابلغ سنة اشهر وقيل اربعة اشهر باختلاف البلاد وقيل ثمانية لخ * يعنى اركك خنزير طوغديغندن
التى و يادرت و ياخود سكزاى مرورنده ديشيسنه آشر ديو اختلاف اولديغى بلادك هواسنه
تابعدر (اشبو عباره دخى ترجمهٔ مذكوره ده وديشيسنه ترنده اختلاف اولندى بعضيلر
التى ماهده بردفعه و بعضيلر درت شهرده بردفعه و بعضيلر سكز ماهده بردفعه درديدى ديو تعبير تغير
پذيرنده ترجمه اولنمشدر هله مسائل مبانده كزن لفظ اختلافك بو ماده وعباره يه كرفتار اولديغنه
يك آجيدم (حيوان جنسنك انسلى و مادهٔ جاعده اقواسى خو كدر يعنى زياده طوغورن
وباهى زياده خوك جنسيدر وآزولى اولان چار پاده خوكك نابى وآزوسى قوتنده ناب نايابدر حتى
ناب مذكور سيف ورمحى ملاقاتده قيرروآزولرى اوزايوب بربرينه التقا ايتسه اكلنه مانع اولملريله
هلاك اولور حياتى سمى تأثير ايلديكى حالده اكلى وكلبى اصيردقده تو ينك دوكولمسى وخسته اندقده
ينكج بدرمكله افاقت بولمسى وخصوصا برحمارك ارقه سنه ربط اولندقده اوزرنده ايكن حمار
تبول ايديجك هلاك اولمسى عجيبه لردر منقول اولديغى اوزره دريسى سائر حيوان دريسى كبى
صبولميوب سلخنده اتيله برابر قوپارايمش (خنفسا) قلت) وانقولبده خانك ضمى وسكون نون وفتح فا
و سين و مدالفله طكوزلى بو جكى ومؤنثى خنفساءه ديو يازر سكز يوز اوتوز برسال هجريسنده
مؤلف لسان قديم تركى ايله اولان ترجمهٔ حياة الحيوانده دخى طوكزان قرددر ديو بو ايله يازلمش

(وترجمهٔ)

وترجمهٔ فارسيه سنده فارسيسى سركين كردان در وتركيده دوزان قوردى دينور ديمشدر كه
دكرى مستهجن ايسه ده مثل آتى اشرابنجه دخى اوصورغان بوجكى اوله جقدر (دميرى نونى
زائده درجعل ديدكلرى بوجكدن كوچك ارقه سى اوزون سياه رنك عفونت ارضدن تكون ايدر
بر بوجكدر بونكله عقرب بيننده برصداقت اولوب حتى مدينهٔ منوره اهاليسى جاريةالعقرب تسميه
قلمشلردر وكنيه لرى اولوب اشهرى (ام فسو) دردو يبهٔ مزبوره دخى كثرت فسوه مخصوص
اولوب حتى عربك * الخنفساء اذاتحركت فسا * مثللرندندر (جعل) و (حمارقبان) و (بنات وردان)
و (حنطب) خنفسانك انواعيدر لكن حنطب خنفسانك اركك نه دينور ديمشدر فسو وراذن يل
جروجنه ديرلر (صاحب المستطرفك يازديغى اوزره حيوان مذكورك كيمكه دستنى اوزرينه قويه
رايحهٔ كريهه شم ايدر (فائده) منقولدر كه بررجل برخنفسا كوروب حاشاخالقى فائده سزدر زعميله
* ما ذا يصنع الله تعالى بهذه * خاطرهٔ فاسده سى قلبنه كلور و تفوهه دخى جرأت ايدر
وعقبنده بريارهيه مبتلا اولور كه حذاق اطبا دواء كران بهاء ودشوار تدارك ايله مدة مديده تدويه
دنصكره عجزلرينى بيان ايدرلر رجل مذكور پسترنشين حيرت ومترقب حلول اجل و رحلت
اولديغى حالده اسواق و بازارو محلاتده درده دوا ديو ندا ايدن وكزن برطبيب طرقى منزلى پيشكاهندن
چاغروب بچه دوشر مريض مأيوس مرقوم شو طبيبى كتورك ديو يانده بولنانلره سو يله دكده
عجز حذاق دركار ايكن بو طبيب جاهل ايله ايشكزنه در ديمشلر ايسه ده ابرام ايتمكله كتوررلر
يارهيى كورديكى كبى بكا شمدى برخنفسا بولوب كتورك ديجك حضار استهزا كنان اكرچه
كولرلر لكن خسته دردمشكل تدبيرينك حكمتنى ودواسنى اكليوب يعنى خاطرهٔ فاسدهٔ مذكورهيى
تذكر ايتمكله اشبو طبيب فننده بصيرت اوزره داود ضرير ماننده برحكيم ايمش هرنه استرايسه
فى الحال كتورك ديو مطلوب طبيبى تأكيد ايدر كتوردكلرنده خنفسايى احراق ايدوب وخاكسترينى
ياره سنه اكدكده باذنه وقدرته عز وجل ظاهرا و باطنا شفاياب ورو ى استغفار يى ماليدهٔ دركاه
رب الارباب ايدوب يانده بولنانلره * ان الله تعالى اراد ان يعرفنى ان اخس المخلوقات اعز
الادويه * يعنى اى ياران و خو يشان احسن خالقين اولان بارى وفاطر عزشانه نك بنى بودرده
ابتلادن حكمتى مخلوقاتنك نظر عباده اخسى كوريتن مخلوق كتر نفس الامرده اعزادويه بردواء
جوهر برابر اولديغنى بو بيهوش قولنه بيلدرمك وتصديق ايتدرمكدر ديو خاطرهٔ مذكوره سنى
نقل ايلمشدر (للفقير) قيلسه ده برزشت سيمانى استاد رسم * مرد دقت بين ينه اول صورتى
تحسين ايدر * خلق شر ظاهرى ايچره دخى واردر بو حسن * آيت خير اشبو معنايى كوزل
تبيين ايدر * ذكر اولنان رجل هرنه قدر محبوس محبس حس اولوب ساده ضمير دانش
وعرفان ايسه ده برمرد موفق مخلص اولمغله اشبو برهان احسانته تو به ايله وسلامت معاد سعادتنه
مظهر اولمشدر لكن معاذالله تعالى خلقتنه كنديلك اصلا مدخلى وعدم رحلتنه يعنى بقاسنه
چاره سى اولميوب عقلم ديديكى رشتهٔ قاصر ايله مثلا قعر دريا ومقعر سماده فرض اولنان دره ودرى
حقايق اشيايى خارجه چيقاردم وتزديعه ايندردم زعم ايدنلردن بو يله برارشاد و برهانه راست
كليان وتقليد جازم ايله مذهب صحيحده بولنميانلر الهيات و نبواتده حرف انداز اولورلر ايسه
كنديلرينى بى اشتباه اهل شقاوتدن عدايدوب عقللرينى باشلرينه طو پليوب ايتدكلرى اعتراض
سيئه لرينه آغليه لر وسيئه لرينى آتش ندامتله داغليه لر زيرا نيك و بد وو باى وكدا وشريف ووضيع
بو عالم فانيده دوام ابدى كورميوب ومدت بقاى مقدر ده دخى تندرستى وفراخ دستى ايله برابر
يشامدقلرى بديهيدر والبته بوندن باشقه برنشئهٔ اخرى دخى واردر كه كتب منزله وانبيا و مرسلينك
عليهم الصلاة والسلام خبر ويردكلرى آخرتدر و كوستردكلرى شاهراهده كيدوب اورانك سلامتنه

ایرمك انسانیدر تناسخك بطلانی ایسه براهین عدیده ایله شریعت وحکمت کتابلرنده یازیلودر اکر نشئهٔ اخری اولمسه مثلا افلاطون ایله برقیونك فرقی اولمامق لازم کلور حال بوکه فرقی وامتیازی بدیهیدر و بقای نیك نامك دخی نشئهٔ اخری اولمسه هیچ فائده سی یوقدر * اونودرلرمی بیچاره همان اولمی کور * اللهم احفظنا من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا آمین (خواص) سر مقطوع خنفسا کوکرجنلکه قونسه اوراده کوکرجن چوغالور جوقندن چیقان رطوبتله یعنی صوایله اکتحال اولنسه بصره حدت وجلا و یرد و پرده سنی صیبرد ودلب یعنی چنار اغاجیله تو تسولنان یردن خنافس یعنی خنفسالر قچارلر انتهی (دمیری دخی زیاده ایدوب حکایهٔ سابقه ده اولدیغی کبی رمادی یارهیه نافعدر و برخنفسا سمسم عصیر یله یعنی شیروغن ایله دوکیلوب وسوزیلوب اول یاغ قولاغه طاملدلسه انواع اوجاع اذنه نافعدر وخنفساد وکیلوب عقرب صوقدیغی یره وضع اولنسه بره و یرر دیوب آخر خاصه سنی دخی یازمشدر (حکم) اسنجا ایچون اکلی حرامدر (الخیل) جماعة الافراس (قلت) لفظ خیل خانك فتحی و یانك سکونیله آتلر دیمکدرکه اسم جنسدر و آتلولر یعنی فرسان معناسنه ده کلور علی قول رهط وقوم ونفر کبی کندو لفظندن مفردی یوقدر ومؤنث سماعیدر وعلی قول مفردی خایل اولوب خیل جمع وخیول جمع الجمعیدر (سبب تسمیه دخی مشی و حرکتنده اختیالی یعنی متکبرانه یورو یشی ایچوندر و اشبو مبارك حیوانه شرف یوتدن حق تعالانك قسمی کافیدر (قلت) قسم مذکور ﴿ والعادیات ضبحا ﴾ نص جلیلیدر * وهی خیل الغزاة التی تعدو وتضبح * دیو تفسیر اولنمشدر عدو سکرتمك وضبح سکردرایکن جوفندن چیقن صوت یعنی نفسی آواز و یرمك دیمکدر (ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی (الخیر معقود بنواصی الخیل الی یوم القیمة) وعلی روایة یوم القیمة لفظندنصکره (الاجر والغنیمة) دخی واردر و (علیکم باناث الخیل فان ظهورها عز وبطونها کنز) دیوب آتی وقسراغی ثنا بیوردیلر (قلت) دمیری دیرکه خطابی واعلامدن سائرلری قوللرنجه خیراتلرك ناصیه لرینه باغلنمش اولدیغی خیراتلره ملازمدرکانٔ ناصیه لرنده باغلودر دیمکدر وناصیه آتك النده مسترسل اولان صاچدر وناصیه مجموع فرسدن کنایه درعربك *فلان مبارك الناصیة ومیمون الغرة * دیدکلری قوللرنده اولدیغی کبی که مقصود ذاتی مبارك ومیمون دیمکدر (صاحب المستطرف حیاة الحیواندن نافلا بوراده خیلك ریحدن خلق اولندیغنه دائر اسرائیلیاتدن برقاج نقل ذکر ایتمشدرکه ینه حیوان مذکورك مبروك اولدیغی ناطقدر (ودخی خیل اوج اولوب بری رحمانه منسوبدرکه جهادده استعمال اولناندر و بری انسانك کندو نفعنه مخصوصدرکه انکله ادمان حرکت حربیه نیتیله قوشدیریلان خیل اوله جقدر و بری دخی شیطانه مضاف آتدرکه تکبر ایچون رکوب اولنان حیواندر مألنده براثر دخی تحریر ایدر (وینه صاحب المستطرف (ان الملائکة لاتحضر شیئا من اللهو الا فی مسابقة الخیل وملاعبة الرجل اهله) اثرینی دخی ذکر ایدر مفادی ملائکهٔ کرام لهو وطرب اولان یره وارمزلر لکن آت یارشدرمق ومؤمنك همسریله ملاعبه ایتمك محلنه حاضر اولورلرکه بونلر صورت لهوده ایسه ده جائزدر دیمکدر (ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم خیل اوزرنده مسابقه بیوردقلرینی تحریر ایتمشدر (قلت) ذکر اولنان مسابقه ده وملاعبهٔ زوجانده اولان جوازك اسبابنده واوکدیلك اخذی جوازی وسائر مسابقه جائز اولان یرازشیلرده فقهاء کرام شروط وقیود تحریر ایلمشلردرکه انلری بیلك ورعایت ایتمك لازم اولمغله مختار وسائر کتب فقهیه ده استحسان مطلبنه مراجعت اولنه واهل دانشدن صوریله (ینه صاحب المستطرف دیرکه آت قسراقدن اقوی اولدیغی منقولدر (قلت) اشبو مجمل نقلك وجهی مأخذی اولان حیاة الحیوان تحریرنجه چونکه خیلك اعظم

مصلحتی جهادده استعمالیدر قسراق هرنه قدر اقوی ایسه ده کاهیجه کبه و یاطابی بولنورسه راکبنه بار اولوب اقوی اولسه ده ضعیف قالور دیمکدر فتأمل (علی قول خیل فی الاصل سائر وحوش کبی وحشیه ایکن وحی وتسخیر الهی ایله بناء کعبهٔ مکرمه دنصکره اسمعیل علیه السلام زمام انس واطاعته کتوروب راکب اولمشلردر وعربده ابتدا اسب سوار اولان اسمعیل علیه السلامدر ولهذا اسبه عراب تسمیه اولنمشدر و بونی (ارکبوا الخیل فانها میراث ابیکم اسمعیل) خبری تأیید ایدر دیمشلردر و بوحیوان ممتازك نفسیله تعظیم وسرور وصاحبنه میل ومحبت وعلو نفسندن غیر بسنك بقیهٔ علفنی یمامك وقسراغك شهوتی بول اولمغله جنسنك غیری یه قرباندە بویونی اکمك اخلاق طبیعیه سندندر جاحظ قولنجه قسراق کاهیجه حیض کوررایمش وانجق فرقنه قدر آت قسراغه آشر وعمر طبیعی فرس طقسان سنه در وخیلك انسان کبی رؤیا کوردیکی دخی منقولدر وفرسك حدت بصری واردر واکر قوردك ایزینه باصسه ایاقلری دتره مکه باشلیوب عدم حرکته یاقلشور وجلدندن دخان چقار وفرسك سرعتنه طلاغی اولمدیغی سبب اولدیغی جوهری یازار وآت طوری صویه میل ایتمیوب آب صاف بولسه دخی بولاندیروب ایچمسی طبیعتندندر بعضیلری آب صافی آیینه کبی کندینی کوستردیکندن دیدهٔ تکبر خلقیسنه حیرت کلمکله بوجهتدن مانع شربی اوله رق آب صفوتمأبی سومز دیو وجه و یرمشدر لکن قضایای شعریه قبیلندندر فقط بو معنایی روشندلاندن اهل فسوتك نفرتنه ارسال مثل ایلمك پك انسب اولمغله ضایع ایده جك مضمون دکلدر بعض اهل تجربه دن استماع کردهٔ فقیر اولدیغی اوزره حمار دخی برصویه ایاغی کیردکده کرك ایچسون وکرك ایچمسون فی الحال تبول ایتمسی طبیعتندن ایمش ایشه یوب صکره ایچمسنه اشکالکدن غیری بروجه موجه یوقدر (خواص) صاحب المستطرف خیلك کرك خواص وکرك حکم مطلبلرینی فرس ذکرینه براغوب انده دخی تفصیل ایتمامشدر انشاء الله تعالی بونلر اورا ده تفصیل اولنور ﴿ الدال المهملة ﴾ دابة (قلت) بو اسم دبیدن مشتقدر ودبیب دخی لغتده باب ثانیدن اوله رق یرده یورومکدر بری یورودکده دب علی الارض یدب دبیبا دیرلر قاموسده مشی علی هینته دیو تأنی ورزانت اوزره اولدیغی کوسترمشدر فقدبر (ودابه اسم لکل مادب * وما دب من الحیوان کله * عباره لریله معرفدرکه یرده یورور هرنسنه دیمکدر لکن استعمالی مرکوب یعنی اوزرینه بنلمك شانندن اولان شیئه مخصوص اولمق اوزره اولدیغی شهرت بولمشدر یعنی بومعنی غلبه ایتمشدر (دمیری دیرکه بعضیلری طیره دابه اطلاقنه ﴿ وکاین من دابة لاتحمل رزقها ﴾ آیت مکرمه سی دلالت ایدر زیرا کاهیجه طیر دخی ایاقلری ایله یورورکه شانندندر حتی فصحای عرب عربادن اعشانك اطلاق مذکوره ثنای زبان حسانده * بنات کغصن البان ترنح ان مشت * دبیب قطا البطحاء فی کل منهل * دیو نظم ایتدیکی بیتی شاهد در دیمشدر (قطا) باغرتلق قوشی (بطحا) بیوك دره (منهل) مرعارده اولان قیو بیکارلر دیو وانقولیده یازار مآل بیت بنم دل و یردیکم بالاقد اولان بان درختنه شبیه قزلر هرصول باشلرنده یعنی مسیره لرده دره لرده اولان قطانك دبیب ومشیی کبی مشی ایلدکلرنده دلشاد وخنده زبان اولان کوزل وشوخ وشن قزلردر دیمکدر (قلت) بهجة الانسانده مولی علی قاری بعضیلری مایدب علی الارض معناسندن طیر خارجدر زیرا ﴿ ما من دابة فی الارض ولا طائر یطیر بجناحیه ﴾ نصی خارج اولدیغنه اشارت ایدر یعنی طائر طیران ایله وصف اولنه رق دابه یه عطف اولنمشدر دیمش ایسه ده بروجه محرر آیت سابقه ایله ﴿ وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها ﴾ آیت کریمه سی طیر دابه یه داخل اولدیغی ناطقدر بو بعض مذکورك ذهابی رد اولنور دیمشدر بوصورتده (ولاطائر) کلمه سی عطفنده اولان نکته یه وقوف ایچون تفاسیره مراجعت اقتضا ایدر خلاصه آیت ثانیه آیت اولی ایله مؤولدر فتأمل وسورهٔ سبأده اولان ﴿ الا دابة الارض ﴾

ذکری سبق ایدن ارضه نامنده بنه با لاده قلم فقیر ایله مآل قصه سی محرر سلیمان علیه السلامك منکاسنی
اکل ایدن خرده اغاج قوردیدر (واما محل خروج وکیفیت خلقتنده اختلاف اقوال اولوب
اشراط ساعت وقیامتدن اولان (دابة الارض) علی اختلاف الاقوال درت ایاقلی والتمش ذراع
طولنده والوان مختلفه ایله متصف اولان دابه درکه یاصفا ویاطائف ویاخود حجر کعبه دن
کیجه هنکامی علی قول برجمعه کیجه سی ناس مناده مجتمعین یاخود منایه سایرین یعنی کیدرلر ایکن
خروج ایدرلکن صفادن خروجی قولی قویدر دابهٔ مذکوره نك یانده عصای موسی ایله
خاتم سلیمان علیهما السلام واردر * لایدرکها طالب ولا یعجزها هارب * اکا براحد یتشه مز
وقچان دخی انی عاجز قیله مز یعنی نه طوتیلور ونه کندوسندن قاچیلور اویله برسریع
الحرکة والسیر مخلوقدر مؤمنه لاحق اولدقده اوعصا ایله اورر وروینده مؤمن اسمی محرر
اولور وبی دینه یتشدکده اوخاتمله وسمه ایدر ویوزنده کافر یازیلور (قلت) بو روایت حاکمك
اواخر مستدرکنده محرردر واشبو دابه نك امر معروف ونهی منکر منقطع اولدیغی وخبر قلت
بولدیغی وقتده خروجی مرویدر (حکم) تحفة الاخوانده اولان اجمال منطوقنجه بر حیوانکه
ذکر اولندیغی اوزره کندوسنده مضرت متمحضه اوله قتلی محرم وغیریسنه مستحبدر
فواسق سابقه وقورد وارسلان وقپلان وچیلاق وپره وبت وتخته بتی ومایمون وامثالی کبی واما
کندوسنده منفعت ومضرت اوله فهد وکلب معلم وعقاب وبازی وصقر ودخی بونلر کبیلر در
صید کبی کندولرنده منفعت اولدیغی جهتدن قتلی مستحب اولمازلکن ضرری جهتی ملاحظه سیله
قتلی مکروه دکلدر لکن برحیوانکه کندوسنده نه ضرر ونه منفعت اوله خنافس ودوده وجعلان
وسرطان وبغاثه ورخمه وخطاف وذباب وبونلره بکزه ینلرك قتلی مکروه اولوب لکن
جمهور علمانك جزم وقطعنه بناء حرام دخی دکلدر (واما مدن حشراتدن ماعدا طیوری قتل
بلا احتیاج عبث اولدیغنه بناء شاذ اوله رق قتللری حرام اولمق اوزره بروجه دخی حکایت اولنمشدر
(ودابه اوزرنده بلا احتیاج وقوف ایله اندن نزولی ترك مکروهدرکه سنن ابی داود ایله
غیریسنده ابوهریره دن رضی الله تعالی عنه (ایاکم ان تتخذوا ظهور دوابکم منابر فان الله
تعالی عزوجل انما سخرها لکم لتبلغکم الی بلد لم تکونوا بالغیه الابشق الانفس وجعل لکم الارض
مستقرا فاقضوا علیها حاجاتکم) حدیثی مرویدر ولدی الحاجه دابه اوزره وقوف جائز
اولدیغنه مسلم وابوداود ونسائینك تخریج ایلدکلری ام الحصین الاحمسیه نك رضی الله تعالی عنها
روایت ایلدیکی (قالت حججت مع رسول الله) صلی الله تعالی علیه وسلم (حجة الوداع فرأیت
اسامة وبلال) رضی الله تعالی عنهما (احدهما اخذ بخطام ناقة النبی) صلی الله تعالی علیه وسلم
(والاخر رافع ثوبه یسترمن الحر حتی رمی جمرة العقبة) حدیث شریفی دلالت ایدر وبو حدیثی
امام احمد وحاکم دخی تخریج وتصحیح ایلمشلردر (عزالدین ابن عبدالسلام جنابلرینك موصلیه نام
فتاواسنده یازدیغی اوزره دابه طوررایکن اوزرینه رکوبدن نهی غرض صحیح ضمننده اولمیه رق
اولان رکوبه محمولدر اما اغراض صحیحه ضمننده اوزرینه رکوب طویل ایله رکوب منهی دکل
بلکه کاه مندوب اولور عرفه ده اولان وقوف کبی وکاه واجب اولور واجب اولان قتال صفوفنده
وحراست جهاد ده اولان وقوف واعدانك شجونی خوفنده وقوف کبی انتهی (داجن)
دمیری خانه ومنازلده بسلنن مطلقا حیواندر قیون وکوکرجن وناقه وطاوق وسائری کبی داجنه
مؤنثیدر وجمعی دواجن کلور واهل لغت دواجن البیوت طیر وشاة وغیریلرندن منازل ایله
الفت ایدن یعنی الیشان حیوانه دیرلر ودجن فی بیته دیمك خانه یه ملازم اولدی دیمکدر دیمشدر
صاحب القاموس * دجن بالمکان اقام والحمام والشاة وغیرهما الفت البیوت وهی داجن

جمعه دواجن * دیوب ومؤنثه دخی داجن اطلاقنه وهی ایله اشارت ایدوب داجنه بی
یازمامشدر فتأمل (وینه دمیری بیوتله الفت واستیناس ایدن حیوانه داجن کبی راجن وعربدن
بعضی هاجن دیدکلری وها ایله هاجن دیندکده شاة یعنی قیون وکلاب صید دواجن ایچنه
کیرمیه جکی ابن السکیتدن منقولدر دیمشدر (دب) جمله نك بیلدیکی ترنجی جانوردرکه زبانزد
اولان ترکیسی آیی واملای قدیمی ایو وفارسیسی خرسدر وکنیه سی ابو جهل وابو جهینه
وسائرلبدر ودبی کثیراولان یره (ارض مدبة) دیرلر وتنهانشین اولمق طبیعتندندر حتی شتاکلدکده
هرآینه برلینه کیروب هوایه لطافت کلمینجه چقماز وایننده ایکن آچلغی جارپارلرینی یاله مقله
دفعدن باشقه وقتدر یعده غایت سمنله چیقار (قلت) اشته بودفع جوع سبب عادی اولان
طعامله اولمیوب اراده وقدرت حق تعالی ایله اولدیغی مسئلهٔ کلامیه سنه دلیل واضحدر
(ودب برمحلده اوطوروب کندویه سمن کلدکده چقوب اون درت کون مرور ایتمدکجه حرکت
ایده میوب بعده تدریجله حرکته باشلر ایمش وسفادی هنکامنده یعنی قرد قلرنده دیشیسنه
کبزلو برده ارقه سی اوستنه یاتدیغی حالده اشرایمش ویاورولری جوارح واعضالری بللو
اولمدقلری حالده برقطعهٔ لحم اوله رق طوغرلر اوزرلرینه مادهٔ ائتلافلری اولان قرنجه هجومی
خوفندن انالری اورادن بورایه طاشرایمش وبوحالده ینه اعضالری تمیز وتبین ایدنجیه دك
یاله مدن وهوایه رفعدن خالی اولمازایمش وحین وضعنده صعوبت چکوب کاهیجه هلاك بیله
اولور ایمش حتی بعضیلر آغزندن طوغوردیغنی وبروجه محرر خلقتی غیرمستبین یاورولر تولیدینی
ارککنه شوقا وسفاده حرصا اولدیغی زعم ایتمشلردر لکن شهوتنده شدت اولوب حتی وطئنه
آدمی بی دخی انسان حالله دعوت ایدر وبعض ذکری دردینه دوشمش خرمشربان وخصوصا
اکثریامریلری اولان قبطیان دوزمه سنه رغبت وجسارت ایدرلر اولدیغی منقولدر ویاورولرینه
ضرر خوفنده اشجاره چیقاروب بووجهله محارسه ایدر ایمش وطبعنده قبول تربیه ده فطنت
اولوب لکن معلم ومربیسنه ضرب شدید وعنف اولمدقجه اطاعت ایتمز ایمش ویاورولرینی جوز
اغاجی التنه کتورر وکندی صعود ایدوب انلره بالادن دانهٔ جوز آتوب بووجهله بسلر ایمش
وجهد وجد وآلات حدیدایله قطع اولنه جق سنکین اغاجلردن جریدشکننده چبق قوپاروب
فارسلره وصیادلره آتروکاهیجه برآتشده تلف دخی ایدر ایمش (خواص) آیی آزوسی مرضعهٔ
صبینك لبننه وضعله صبی یه ایچرلسه دیشلری سهولتله بتر وشحمی برصه سورلسه ازاله ایدر
وصاغ کوزی برنسنه یه صاریلوب انسان بازوسنه باغلنسه سباع اضرار ایتمز وحمای دائمه سی
اولان یعنی علی الدوام سیتمه طوتن اوزرنده طاشینسه برؤ کلور واودی بال ورازیانه صویله
کوزه چکلسه ظلمت بصری کیدرر وینه بونلرایله اولان اودی داء ثعلبه سورلسه قیلی بتزر وقانی
ینه بال ورازیانه صویله کوزده نعوذ بالله تعالی من کل المرض قبل بتمش ایسه قوپاریلوب
اکتحال اولنسه بتمز وحفظ صحت معناسنه اکتحالی دخی مانع نبت شعر عینیدر وشحمی
اوغوشدیره لق ولدنو میلاده سورلسه اوصغیره هر برسوءدن محجوب ومستور اولور وموضع باسوره
سورلسه نفعی کوریلوردر یسندن برپارچه سی صبی یه تعلیق اولنسه یکازلغی کیدرر وصول کوزی
قوریدیلوب طفله تعلیق اولنسه اویقوسنده اولان فزعی کسر (حکم) نابیله تغذی ایتدیکندن اکلی
حرام اولدیغی ولکن امام احمد بن حنبل اکرنابی اولمیه ایدی لابأس ایدی زیرا اشیاده اصل اولان
اباحتدر وبو حیوانده سائر محرماتك وجودی تحقق ایتمامشدر دیدیکنی دمیری یازر وتحفة الاخوان صاحبی
دخی ولوالجیه وهندیه فتاوارنده حرمت اکلی تصریح اولنمشدر دیمشدر که حنفیه ده حرامدر دیمکدر
(دجاج) طاوق وفارسیسی ماکیاندر ابن معن دمشقی وابن مالك وغیریلری قوللرنجه دالندر .

حركات ثلثه جائزدر يعنى دالك فتح وضم وكسر يله لغتلردر واسم جنسدر كه اركك وديشيسنه
دينورمفردى بطهٔ وحمامهٔ كبى تاايله در ودجاجه بر بنه قريب آهسته مشى ياخود كلوب ودونمك
معناسنه اولان دجدن مشتقدر كه عرب مشى رويد ايله تقارب ده ياخود اقبال وادبارده دج القوم
يدجون دجا ودجيجا ديرلر (اصمعى قولنجه فتح دال ايله دجاج طاوق وكسر يله كبكدن برسورى
وعلى قول فتحله اولان دخى هم طاوغه وهم اول سورى يه اطلاق اولنور وكنيه سى ام الوليد
وام احدى وعشرين وام قوت در وسائر كنيه لرى دخى واردر وطاوغه هرم كلدكده يعنى
قوجه دقده يمورطه سنده مح يعنى مادهٔ تولد اولمديغندن بلچ حاصل اولمز ايمش (ابن آويدن
باشقه سائر سباعدن خوف ايتميوب لكن آندن خوفى شو يله ايمشكه كوردبكى كبى شاشروب
كند وبى سطح وجدار وشجره دن اوزرينه آتر ايمش (قلت) ابن آوى چقال ديديكمز
جانوردر هر نه قدر دميرى طاوق انجق چقالدن قورقار ديمش ايسه ده ديار يمزده سكسلاردن
دخى ديديكى صورتده خوفى مشهوديمزدر مكركه مصرده وعربستانده سكسار اولميه وياخود
شهرلرده وقريه لرده مكان طوتميه نومى قونده ايكن انتباهى سريع يعنى نوم واستيقاظى
مقدار خروج ورجوع نفس واحدده اولور بتر وكند ويه كافى اولور ايمش وبو انتباه حالى
شدت جبانتندن ايدوكى منقولدر ويرده ياتميوب رف وديوار ودال اوزرلرنده وسائر بومقوله يرلرده
نومى حيل تحفظندندر وغروب آفتابده همان اويله يرلره وآلشديغى كومسه دخوله مبادرت
ايدر وبلچلر بيضه دن تو يلنوب ظريف ومطبوع وسريع الحركه اولدقلرى حالده وصوت
معهودو لى طقرداتمق ايله چاغرلسه اجابت ايدرلكن اوزرلرندن ايام مرور ايتدكده حمق ونقص
حس وكبس وقبحى ترقى يه باشلبوب نهايت ذبح واخذبيض وفروخ اگر خروس ايسه صباحدن
غيرى محاسنى قالماز (قلت) جمله نك بيلديكى بعض احوال مذكوره يى صاحب حياة الحيوان
دميرى كبى علماى ظرفادن بر ذاتك تحريرى ظاهرا حشو كورينوب حتى صاحب المستطرف
جبانتى كيفيتندن زياده سنى نقل ايتمامشدر لكن عالمده هر نه قدر حيوان مذكورى بيلميانلر
وار ايسه انلره تعريف مقصود يدر احتمالى جواب اوله بيلورسه ده اشبو ذكردن بر مقصود لطيف
ديكرى واردر و اودخى اصحاب طباع سليمك تفرس ايده جكى بر معناى تمثيل مدار شيرينيدر
فتأمل (وينه دميرى ديركه دجاج مشترك الطبيعه در كه طير جوارح وصياد كبى لحم وذباب يير
وبهائم وطيور آسا خبز وحبوبى اكل والتقاط ايدر يمورطه نك اوزونجه اولمسى طاوغه ومدور
وعريضى خروسه مخرج اولملرينه علامت ايمش وبلچ طاوغك حضننده يعنى كيفيت معلومه ايله
التنده وزبل وانك كبى مسخن شيئه دفن اولنمغله خروج ايدر (وبركونده ايكى يمورطليان طاوق
اولور ايمش (صاحب المستطرف اشبو حال اسباب موتندندر ديمشدر ومدت سالده ايام شتاده
ايكى ماهدن ماعدا لرنده يمورطلر وخلقت بيضه بطننده اون كونده تمام اولور وحين خروجنده
بيضه نك قابوغى نرم اولوب هوا اصابت ايتدكجه قاتيلشر ويمورطه يى احاطه ايدوب ميدانده
اولان صلابتلى قشرى كبى صاريسنى محيط يعنى صاريسيله ياضى ميانده بر اينجه زار واردر
وياضى لزوجتلى متساويةالاجزا رطوبت غليظه دركه انسانك منيسى منزله سنده در وصاريسى
طوكش دمه شبيه رطوبت سليسهٔ ناعمه در پلچه كوبكندن مادهٔ تغذى اولان دخى صاريسيدر
وياض مذكوردن اولا پلچك كوزلرى بعده دماغى وبعده جملهٔ رأسى تكون ايدوب بعده
كافهٔ ياض برلفافهٔ واحده كه پلچك دريسيدر وياض ايله قشر صلب مذكورك ميانده
كاغذر اشته اول لفافده يعنى او اينجه زار ايچنده جمع اولور وصاريسى دخى ذكر اولنان
كندو يى محيط زاره جمع اولوب واول زار دخى پلچك كوبكى اولوب جنين انسانه كوبكى

واسطه سيله دم رحم غدا اولديغى كبى اول صاريدن كوبكى ايله بر وجه اشارت تغذى ايدر
فتبارك الله احسن الخالقين (وبعض بيضه ده ايكى مح اصفر يعنى ايكى تخم اولمغله اندن ايكى
پلچ چيقاركه بو يله بر يمورطه دن ايكى پلچ خروجى مشاهده اولنمقده در الطف واغد بيضه
صاريسى زياده اولانيدر واقل غدا خروسى اولميان طاوقلرك يمورطه لريدركه بو نوع يمورطه دن
بحكمته تعالى پلچ دخى اولماز وكذلك على الاكثر نقصان نورقمرده ظهور ايدن يمورطه دن
حيوان خروج ايتميوب بلكه هلال دن بدره قدر ماه امتلاده يعنى نورى چوغالمقده اولمغله
اول ايامده چيقان يمورطه تكونه صالح وبدردن محاقه يعنى آخرماهده اولان اوچ كيجه يه دكين
ظهور ايدن يمورطه لر بونك ضدينه ملابسدر وپلچ بورندن طونيلوب آصلدقده تحرك ايدرسه
خروس وسكون اوزره طورورسه طاوق اولديغنه علامت ايمش (قلت) فتأمل وتدبر (خواص)
طاوق اتى معتدل الحراره در وتازه سى عقلى زياده ايدر ولونه صفوت وباهه قوت ومنى يه كثرت
ويرر لكن مداومتى نقرس وباسور ايراث ايدر ديمشلردر (قلت) نقرس نونك كسريله نعوذ به
تعالى طوپوقلرمفاصلنده واياقلر پارمقلرنده برالم ووجعدر يا ايله نقريس دخى لغتدر يعنى غلط
دكلدر (دميرى ديركه طاوق اتنك عقل ومنى ولونه بروجه محرر فائده سى وار ايسه ده اهل رياضته
ضررى واردر ومضرتنى دخى بال شربتى دفع ايدر (قلت) غالبا اهل رياضتدن ضررقرينه سيله
مرادى علت سببيله پرهيز ايدنلر ديمكدر وبو حيوانك اتى امزجهٔ معتدله اصحابنه وتازه ديش
اربابنه يعنى كنجه هنكام بهارده غداى معتدل توليد ايدر (ومعلوم اولسونكه دجاج معتدلة
الغدا اولوب نه صفرايه استحاله ايدن حار ونه بلغمى مولد اولان باسدر بو بو يله ايكن عوام
ناس ايله تجربه سى ناقص اطبانك نعوذ به تعالى علت نقريس مبتلاسنه مضر وعلت مزبوره يى
مورثدر ديو ايلدكلرى اجاعلرينه سبب نه اولديغى بيلمم والحال كه طاوغك ولاسيما پلچك
ذكر اولنان مزاج وخاصه سنه بالجمله اطبا متفق ومعتضدلردر لكن بيضه سى برودت ويبوسته
مائل حاردر وبيادوق نام طبيب ياضى بارد رطب وصاريسى حاردر وجيدى تازه سى يعنى
ياتلميانيدر ويمورطه باهى زياده ايدر لكن اكلنك ادمانى يوزده اولان كلفى يعنى صوسام دانه سى كبى
اولان لكه يى توليد ايدر وبطىءالهضمدر وضرر ينك دفعى اكلنى صاريسنه قصردركه كوزل
خلط توليد ايدر ديمشدر (ودخى معلوم اوله كه انسانه بيضه لرك اجودى معتدل النضج اولان
تازه طاوق يمورطه سى بعده دراج يعنى تراج قوشى ديدكلرى طيرك يمورطه سيدر
لكن ياتى باتخمه وياسمه ايراث ايدر (قلت) قاموس ترجمه سنده تحريفله تراج ديدكلرى دراج
ككلك جثه سنده خوشمنظر سوكلونك غيرى اتى نازك قوشدر ديمشدر وصاحب القاموس فقط
* كرمان طائر * عبارهسنه حصر ايتمشدر ودخى فى الحقيقه يمورطه معده ده چوق طورر وهضم
اولديغى وقتده غداسى چوق سوررد ويمبرشت بيضه يعنى نيم پشمش رافه دان ديديكمز
يمورطه نك غداسى چوقدر ومسلوقى يعنى حاضرلوب طبعده نه حال وار ايسه اكا منحل اولوب
طبعى اوحالده ربط ودائم ايدر وساز بجى يعنى چيك يمورطه حرارت معده ومثانه يه نفع وبرر
وصوتى تصفيه ايدر وحاضرلوپك انفعى زياده قينار صويه صوقلوب وطالديرلوب فى الحال
چيقاريلانيدر (ابن وحشيه حبه نك صوغديغى يره طاوق يينى قونلسه برؤ ويرمك خاصه سيدر
ديمشدر (وقزوينى ديمشدركه برطاوق اون عدد ياض صوغان وبرآوج قابوقلى صوسام ايله
كركى كبى پيشيريلوب اكل اولنسه باهى وشهوتى زياده ايدر وبعضيلر مداومت اكلى بواسير
ونقرس ايراث ايدر ديمشلر ايسه ده جاهل طب سوزيدر عمل اولنماز وخاصهٔ معنويه اوله رق
طاوغك قورساغنده بولنان طاش نعوذ بالله تعالى صرعه يه مبتلايه باغلنسه قورتيلور وبر كيمسه

اوزرينه تعليق ايلسه باهنه قوت كلوب و بد نظر كندوسندن مندفع اولور وصبينك باشى
التنه قونسه اويقوسنده فزع ايتمز وبرآدمى قره طاوق بينى آلت تناسلنه سوروب ديلديكيله
مجامعت ايدرسه من بعد اول مفعوله آخر آدمى نائل اوله مز ايمش وقره طاوق باشنى قاريسيله
مخاصمه اوزره اولان كيمسه لرك فراشى تحتنه نهانى دفن اولنسه ياخود قونسه فى الحال باريشيرلر
ايمش (قلت) مجامعت ماده سى يعنى خاصه سى كرچه خواصك تأثيرنده اولان چندان بيلنه مز
لكن پك غريبدر وخصوص تأليف زوجين دخى يپاغيچه افسو نكاراق ديمك ايسه ده لكن
اصلاح ذات البينه دائر اولمغله بوماده ده حتى دروغ دخى درجهٔ مساعده بولنديغندن تأثيرنده
جزمه قارشم اعمالنده بأس يوقدر وزمانه ده رواجلى بر تدبير درفقدبر (واشبو اصلاح ذات
البينده تجويز اولنان كذب صريح مسئله سى برشيده ايكى مفسدت جمع اولسه اومفسدتلردن
اخفى ارتكاب جائز اولمق قاعده سنه راجعدر يوقسه كذب ذاتنده حرامدر كذا فى الاشباه
انتهى (وينه قره طاوغك ياغندن درت درهم مقدارى برقوطى ايچره طاشلنسه باهى تهييج
ايدر ايمش وسياهى غايت شديد قره طاوغك ايكى كوزيله ينه سيم سياه كدينك كوزلرينى
قوريدوب وسحق ايله غبار ايدوب اول غبار سرمه كبى كوزه چكلسه روحانيلر كوربنوب انلردن
استخبار اولنور ايمش (قلت) نعوذبه تعالى ونسئل منه التوفيق والعفو والعافية بومقوله شى
استعمال ايتديكمز كارلردن دكلدر لكن دميرى يازمغله ترجمه اولندى وبونلردن باشقه بعض
خواص دخى يازمشدر استينلر مراجعت ايده لر انتهى (حكم) اكل دجاج طيباتدن اولمغله
حلالدر لكن جلاله نك يعنى نجس تناول ايدن حيوانك سودندن ولحمندن وبيضندن نهى وارد
اولمشدر ودجاجه بى اكل مراد نبوى عليه الصلاة والسلام اولدقده براز ايام برمحلده
طوتيلوب حبس اولندقدنصكره ذبح ايله تناول وقوعى مرويدر (قلت) در مختارده يازلديغى
اوزره عذره يعنى نجس اكل ايدن حيوان جلالك مطلقا اكلى ايچون لحمى بيمز
اولميوب بلكه اكلنك اوزرينه تغير ايدوب كندوسنده كوتوقوقو بولنديغى وقتده حبس اولنوب
اول قوقو كندوسندن زائل اولمدقجه يينمز ديمكدر زيرا برقوزى يه نجس اولان خنزير سودى
ايچرلمكله اول قوزى حرام اولماز كه مجرد شربيله قوزينك لحمى تغير ايتمز وتغذى ايتديكى
لبن مذكور ياخود سائر نجس مستهلك اولوب اثرى باقى قالمز (وجلاله اولان طاوغك مدت
حبسى قول اظهر اوزره اوچ كون وقيونك درت كون ودوه نك وبقرك اون كون تقدير اولنمشدر
ودجاجهٔ حبشيه هرنه قدركاهيجه بيوتده بسلنور والفت ايدر ايسه ده وحشيه اولمغله محرمه
صيدى عندالشافعيه حرامدر (وشافعيه دن قاضى حسين فتاواسنده اشبو دجاجهٔ حبشيه
(دراجه مشابهدر وعراقده دجاجهٔ سربه ديرلر وبوحيوان يبان طاوغيدر شكلده واونده
طاوغه قريبدر اكثريا سواحل بحرده ساكن اولور وبلاد مغربده چوق اولوب اوزاق يرلرده
مأوى طوتار ويمورطلر ديمشلر (خود بخود اولمش طاوغك ايچندن چيقان يمورطه ده ائمه دن
اوچ قول واردر (قول اول اكر قابلشمش اولديغى حالده ظهور ايدرسه طاهردر والا نجسدر
(وقول ثانى مطلقا يعنى كركسه قابلشسون وكركسه يومشاق اولسون طاهر اولمقدر وبو حكم
امام ابوحنيفه حضرتلرينك حكميدر (وقول ثالث بونك عكسنه در يعنى مطلقا نجسدر
هكذا فى الحياة والتحفة والبهجة (الدخ) صاحب المستطرف اعبر يعنى كثير الطيران
وكثيرا اسكندريه قربنده اولان ساحل بحرده اولور بربيوك طيردر ناس طوتوب
يرلر ديمشدر (لكن دميرى ابن سيده دن منقولا حد يمامده اولور طيورمادن سمين وطيب اللحم
اسكندريه ده چوق بولنور بركوچك قوشدر ديمشدر فليوفق (دود) تركچه بوجك وقورد

وفارسيده كرم ديدكلرى حيواندر دميرى ديركه دود دوده نك جمعيدر يعنى اسم جنسدر ودودك
يعنى قوردك جمله نك معلومى اولديغى اوزره انواع كثيره سى واردركه ميوه لرده وسركه ده
وزبلده واغاجلرده وجوف انسانده تكون ايدر (وامادود القز يعنى ايپك بوجكى وقورديكه
عربيده دودهٔ هنديه دخى ديرلر اعجب مخلوقاتدر شويله كه اولا انجير چكردكى قدر براوفاق بزر
وتخم اولوب اول بزردن استقبال وقت بهارده او بوجك چيقار وحين خروجنده اينجه
وخرده قرنجه دن اصغردر واول تخمى برچيقيه صررلر اكر براسيجق يرده بولنورسه حضنه
محتاج اولميه رق خروج ايدر وبعضا خروجى تأخر ايتدكده فساد پذير اولمسون ديو قولتق آلتنده
تحضين اولنور يعنى ذكر اولنان چيقى قولتق آلتنه وضع اولندقده سخونت محل اولمغله اورادن
ظهور ايدر وخروجندن تاهربرى پارمق قدر اولنجيه دك ورنك سياهدن بياضه انتقاله دكين
آق توت يپراغيله بسلنور واشبو كبر وانتقالى اكثريا التمش كون مدتنده اولور وبعده كندو
اوزرينه اغزندن چيقن شبكه اوشى بتجيه دكين نسجه باشلر ونسيجى جوز كبى بربو وارلق
نسنه اولوب كنديسى انك ايچنده محبوسا اون كونه قريب وقتده قالور بعده اول جوزه يى دلوب
بياض وايكى قنادلى پروانه اوله رق ظهور ايدر وقنادلرى ساكن اولميوب دائما حركت اوزره
اولور وبوهيئت ايله ظهور ايتدكده ديشيسيله سفاده وجمه تهييج اوزره اولوب قويرقلريله
بربرينه التصاق وبرازمدت التحام واتصالله طورورلر بعده ايريلورلر وافتراقلرنده ديشى ذكر
اولنان بزر وخرده تخمى آلتنه يايلان بياض بزه دوكربوندنصكره هلاك اولورلر واشبو حال
طبيعيلرى اوزره ترك اولنملرى تخم مذكورى اخذ ايچوندر (امااپك مراد اولندقده نسيج
مذكوردن فارغ اولدقده اون ياخود اون بجق كون ضوء شمسده ترك اولنور واشبو مدتده
جوزهٔ مذكوره ايچنده هلاك اولور وبوحيوانك كوك كورلمسندن ولكن وباقر وهاون صوتندن
ودخاندن وحائض وجنب لمسندن هلاكى اسرار طبيعتندندر وفاره وسرچه وقرنجه ووزغ
دخى دشمنلريدر حرارت وبرودت دخى تلف ايدر (مثال بى نظير) بعض ذات تأليفنده كتورمشدركه
بعض حكما بنى آدمى ايپكى النان دود القزه تمثيل ايتمش شويله كه دود مذكور جهلنه بناء
نفسى اوزره نسيج ايدوب لكن اول نسيج كندويه هلاكدن مخلص اولميه رق نفسى انده هلاك اولور
وتصنيعنه سعى ايلديكى ايپك غيريسنك اولور وكاهيجه نسيجندن بعد الفراغ اهلاك ايدرلر
يعنى ايپك اوزرينه صارلمش اولمغله اندن خروجى قصد ايدر وخود بخود خروج ايدرسه ايپكى
قطع ايدوب ومقطوع اولدقده ايشه يرامايه جغنه بناء كونشه قويوب وكاه آل ايله ازوب
اولوجهله چيقمسون ديو تلف ايدرلرتاكه ايپك صحيح وسالم اوله اشته بوحال مالى
كندوبى اهلاك ايدوب شقاوت ايتديكى شيده يعنى اول مال متروكده ورثه سى تنعم ايدن مرد
مكتسب جاهلك صورتيدركه اكر ورثه سى اول مال موروث ايله اطاعت ايدرلر يعنى شرع
وعقله مطابق وموافق اموره صرف ايدرلر ايسه اجرى ورثه نك اولور وبار حسابى مورثلرينك
اوزرينه يوكلنور امااو مخلفاتى وارثلر معصيته خرج ايدرلر ايسه مورثلرى دخى معصيتلرنده انلره
شريك اولور زيرا انلرى اومادهٔ معصيته مالك ايدن مورثدر ايمدى اشبو ايكى حسرتدن كه
برى غيرى ايچون عمرى اذهاب وديكرى مالنى ميزان غيريده مشاهده ايله اضطرابدر قنغيسى
اعظمدر تميز اولنه ديمشدر انتهى (واشبو معنايى ابو الفتح البستى * الم تران المرء طول حياته *
معنى بامر لايزال يعالجه * كدود كدود القز ينسج دائما * ويهلك غما وسط ماهو ناسجه *
قطعه سنده كوزل افاده ايلمشدر (اسعد فقيرك ترجمهٔ مرتجله سيدر * كوركه انسان نقد عمرين
مطلب دنيا ايچون * صرف ايدوب تحصيلنه تدبيركونا كون بولور * دود قز آسا

کدود نسج جمع اولمش ایکن * اورته سنده غم ایله منسوجك اما کم اولور * اصدقای قدیم فقیردن
حاجی دستان بك مرحومك نجل نجیبی خواجکان دیوان مشید الارکاندن وخلفای قلم کمال
آرای مکتوبیء صدر ساميكاندن جوان طبع و پیر عرفان شاعر ومنشیء سه لسان رضا بك
افندی اوغلمز حقوق پدر مانده یه رعایة بالذات استفسار خاطر مثوبه سنه رغبت معرضنده
خانهٔ درویشانه یه کلدکاری کلك اشکسته رقم فقیرك اشبو محلی تسویدایله مشغولیتی هنکامنه
تصادف ایدوب اصل وترجمهٔ ترکیهٔ رکیکهٔ فقیری کوردیکنده ترجمهٔ فارسیه سنی دخی التماس
فقیرایله عزم برله بالبداهه عربیده دو بیت تعبیر اولنان * آنانکه بنقد عمر دنیا طلبند * ازحرص
وهوا همیشه اندر تعبند * چون دود قزی که می تند پیله بخود * بادیء هلاك خویش رامبطلبند *
رباعیسی ایله * حیف ازآز کثیر جمع مال * موجب شغل دل مردم شود * همچو دودقز نهایت
هر حریص * درمیان نسج جمعش کم شود * قطعه سن نظم ایلملریله سایهٔ همت بلند مرتبت
شاهانده میر مومی الیه نال ماتمناه کبی قلمنده وسائر اقلام همایونده اشبو استعداد وکالده ذوات
کرام بحمده سبحانه وتعالی یتشوب و یتشمکده اوله رق دیوان عرفان عنوان دولت
علیهٔ ابد بقا انسا ساز شهرت عهد حسین بیقرا اولدیغی تبیانا وعنایت ترغیب علم وهنر
شهنشاهانه یی اعلانا ترجمهٔ نفیسهٔ فارسیهٔ میر مومی الیه دخی بورایه درجله توشیح سطور وبو
تقریبله تحدیث احسان موفور قلندی (قلت) بستینك قطعه سنده اولان اولکی کدود فعول
وزننده کددن مشتق صفت مشبهه درکه کسبنده زحمت کش دیمکدر وایکنجی کدود حرف
تشبیه اولان کاف ایله دود دن مرکبدر که دودکبی دیمك اولدیغی معلومدر وایکیسی
بیننده بولنان جناس مرکبدر لطافتی اهل دانشه ظاهردر (وآنفا ذکر اولنان تمثیل حکیمده
معصیت ورثه یه مورثك شریك اولمسی شقنه وارد اوله جق سؤاله بعض مطالعه یه کوره جمع
مال مورث جهت شرعیه وعقلیه دن خارج واکتساب ذخر ذاخر آخرت وتصفیهٔ باطنه
مانع اولمق ومورث جمع مذکورنده آزادهٔ نیت خیریه اولمق حیثیتلریله مقیددر یاخود ترهیبات
وتنفیرات قبیلندندر دیو جواب ویریله بیلور لکن ینه جای تأملدر (سینك سکونیله اولان
وسطایله سینك حرکه سیله اولان وسط اکرچه اورطه معنالری اورطه لرنده کزر لکن بینلرنده
ازهرینك بیانجه فرق واردر شویله که اکر برشیئك جزئی جزئندن مبین اولورسه انك میاننه
سکون سینله وسط دیرلر حلقهٔ توحید وتدریس وسبحه نك اورطه سی کبی واکر خانه وآوج
وبقعه کبی شیء مصمت یعنی جزء ترکیبیسی بربرندن سبحه حبه لری کبی مبین وممتاز دکل ایسه اول
شیئك میاننه حرکهٔ سینله وسط دیرلر وعلی قول سینك سکونیله وسط شیئك موضع ومکاننه
وسینك حرکه سیله وسط هرشیئك ایکی طرفی ماییننك اسمیدر (وصاحب القاموسك بو مقامده
اولان تعبیری جای نظر وتأملدر کما لایخفی علی المتتبع (ایمدی قطعهٔ بستیده اقتضای وزنله
دخی سکون سینله واقع اولان وسط ضرورت وزنله میدر یاخود الجای لغت میدر تأمل بیوریله
(دیك) دالك کسریله ذکر الدجاج یعنی ترکیجه وفارسیجه طاوغك ارککی اولان خروسدر
جمعی دالك ضمیله دیوك وادیاك وقردة وزننده دیکة کلدیکی وکاهیجه طاوغه دخی عربك
* وزقت الدیك بصوت زقا * قولی شهادتیجه اطلاق اولندیغی قاموسده محرردر (دمیری
دیرکه اسم تصغیری واوایله دویك در وبراز کنیه لری اولوب ابو حسان وابو یقظان جمله سندندر
انیس وموانس ایله دخی ملقبدر وبجلرك طاوق کبی بسلمه سی قیدینه دوشمك وزوجهٔ واحده ایله
قناعت ایتمك شانندندر وبالطبع ابلهدر که حائط دارندن دوشوب وکومسنی بتورسه خودبخود
بوله مز لکن دجاجه لری حسن تربیه وبرینی دیکرینه ترجیح واختیار ایتمیه رك ومشاجره لرینه

بر براقیه رق تسویه سی خصال حمیدهٔ طبیعیه سندندر ونادرا ایچلرندن بعض دجاجه یه
زیادهٔ میلی درکاردر (قلت) برده حبه وسائر مأکولات بولدقده طاوقلری صوت مخصوصیله
دعوت ایدوب اطعامی وصیاد قوشلردن بری هواده کوزینه ایلشدیکی کبی اندن دخی برنوع
صیحه سیله دجاجك توقیلرینه تنبیه ایتدکده چیل یاوروسی کبی کیزلنملرینه بادی اولدیغی دخی
مشهوددر (اهل دقتدن بری برخروس قصد جمله برطاوغی قوغه لدی لکن رام اولمیوب وقاچوب
بریره کزلندی پس خروس حبه بولمش شکلنده برخرده طاشی منقارینه آلوب وبراغوب
بووضعله صوت معهود اطعامه باشلیه رق کزلندیکی یردن ناز ایدن طاوغی دانهٔ دام تزویری
یانته کتوردیکی کبی علی غفلة اوزرینه صیچرایوب مرامنه نائل اولدیغنی کوردم دیو فقیره
حکایه ایتمشدر بونك کیفما اتفق وقوعبولمسی معقولدر لکن مطایبه مقوله سندن اولمغله درج
اولندی (وجنس خروسك معرفت اوقات لیله سی عجایبدندر شویله که کرك لیالی طویله
اولسون کرك قصیره اولسون نصف وثلث وامثالی کبی اولان اوقاتلری اعلانده صوتنی برصورتده
تعدیل ایدرکه برآنی بیله کم اولماز وصیحه سنی قبل الفجر وبعده ولی ایتدیرر * فسبحان من هداه
بذلك * ولهذا شافعیه دن قاضی حسین ومتولی ورافعی اوقات صلواتده دیك مجربه اعتمادك
جوازینه افتا ایتمشلردر (اذا سمعتم صیاح الدیك فاذکروا الله تعالی فانه یصیح بصیاح دیك العرش)
حدیث شریفنك صحیح بخاری ومسلمده مضبوط اولدیغنی صاحب المستطرف یازمشدر (ودمیری
دخی کتب سته دن سنن ابن ماجه دن ماعدالرنده ابوهریره دن رضی الله تعالی عنه مروی (اذا سمعتم
صیاح الدیکة فاسئلوا الله من فضله فانها رأت ملکا واذا سمعتم نهاق الحمیر فتعوذوا بالله من
الشیطان فانها رأت شیطانا) حدیثی محرردر دیمشدر مفادلری حدیث اول منطوقنجه خروسلرك
عرش اعظمده کائن ملکدن عبارت اولان دیك مبارکك صیحه سیله واقع صوت معلوملری استماع
اولندقده ذکر الهیه وثانی مدلولنجه ملك کورن دیکلرك صیاحی ایشیدلدکده فضل واحسان
حق تعالایی سؤال وطلب ایدك وحمارلرك شیطانی کوردکلرنده تخدیش اذن ایدن نهیق ونهاق دینیلان
انکر اصوات معلومه لری ایشیدلدکده الله تعالایه شیطاندن استعاذه یه تنبیه نبویدر علیه
الصلاة والسلام (ینه دمیری بعض ائمه دن نقلله سبب دعاء مذکور ملائکهٔ کرامك دعایه آمین
دیملری وداعی یه استغفارلری واخلاص وتضرع وابتهالنه شهادتلریدر وبو حدیث شریفده
صلحا حضورنده دعانك وایشان ایله تبرکك استحبابنه دلالت واردر ونهیق حمیر عندنده تعوذ ایله
مأمور یتمزه سبب دخی بودرکه شیطانك ظهورنده شرندن قورتولمغله بو صورتده اندن تعوذ
لازمدر (حجة الاسلام غزالی قدس سره میمون بن مهراندن ناقلا دیرکه * بلغنی ان الله تعالی ملکا
تحت العرش علی صورة الدیك فاذا مضی ثلث اللیل الاول ضرب بجناحیه فقال * یعنی الله تعالانك
عرش تحتنده صورت دیکده برملکی واردر یعنی خلق ایلمشدرکه ثلث اول لیل بجد کده ایکی
قنادینی بربرینه ضرب ایدوب * لیقم المصلون * نماز قیله جقلر قالقسونلر دیر * فاذا مضی الثلث
الثانی ضرب بجناحیه وقال لیقم الغافلون وعلیهم اوزارهم * یعنی ثلث ثانیسی بجدکده ینه ضرب
جناحین ایله غافللر قالقسونلر کناهلری اوزرلرینه اولسون دیر یعنی اولکی نداسیله نمازلری
ایکنجی نداسیله قالقمیان اهل غفلتی ایقاظ وقد اعذر من انذر معناسنجه انذار ایدر انتهی (قلت)
دمیری اشبو نقلی وصف ملك مشار الیهده براز الفاظ دخی اولدیغی حالده ذکر ایدوب
(ضرب بجناحیه) عباره لرندنصکره (وزقا) لفظنی دخی کتورمش و (زقا) یی صاح ایله
تفسیر ایلمشلردر (وصاحب المستطرف بوراده ینه ذکر اولنان دیك صورتنده اولان ملکك
خلقتنده وزینتنده دائر براثر کتورمش ودمیری هم اثر مذکوری وهم اول خصوصده دائره آثار

سائره دخی ذکر ایتمشدر وجمله سی تحت قدرت باریده اولان ممکناتدندر تفصیلنه اطلاع مراد ایدنلر مراجعت ایده لر (وروی الثعلبی عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (ثلثة اصوات یحبها الله تعالی صوت الدیك وصوت قارئ القرآن وصوت المستغفرین فی الاسحار) مفادی بانك خروس تسبیح وایقاظ اولمغله صوت تالی قرآن وسحر وقتلرنده قلب حزن آلودایله غافرالذنوبدن طلب مغفرت ایدن عباد عابدك صوتیله همرنك وعند معنوئ حق تعالی وتبارکه ده برمبارك صوت اولدیغی بیاندر (وفی الحدیث لاتسبوا الدیك فانه یوقظ للصلوة) اشبو حدیث شریف خروس نماز ایچون مؤمنینی ایقاظ ایدر برمبارك مخطر بر وخیرحیوان اولدیغندن سب ودشنامی جائز اولمادیغی ناطقدر (قلت) دمیری اشبو حدیثی امام احمد وابو داود وابن ماجه زید ابن خالدالجهنیدن رضی الله تعالی عنه روایت ایتدیلر واسنادی جیددر و برروایتده (فانه یدعوالی الصلاة) لفظنده در دیوب وامام حلیمی شافعیدن نافلا اشبو حدیثده هر برکندوسندن خیر استفاده اولنان شیئه سب واهانت لایق اولمیوب بلکه اکرام وتشکر وتلقی بالاحسان حقی اولدیغنه دلیل واردر ودیکك صلاته دعوتی مجرد صیحه سی حقیقة صلاته دعوت ایچون اولمق یاخود صراحة نماز یاقلشدی حاضر اولك دیمك اولمیوب بلکه معناسی چونکه اشبو حیوانك بحکمته تعالی مفطور اولدیغی فطرت وطبیعتی اوزره طلوع فجر وزوال وقتلرنده صرخات متتابعه ایله صراخ ایلدیکی عادتی اولدیغندن بووجهله ناسی تذکیر ایدر یعنی سسیله مؤذن آسا مسلمینك نماز وقتی دخولنی بیلدرلرینه سبب اولور دیمکدر لکن مصلینك بالکلیه بانك خروسله اندن باشقه شی دخی دلالت ایتمدکجه نماز قیلمه لری جائز دکلدر مکر اشارت اولدیغی اوزره قطعا تخلف ایتمدیکی تجربه اولنان دیك اوله اویله اولدیغی صورتده اویله وایکندی وسائر صلاتك وقتی دخولنه اشارت وعلامت اولور والله اعلم انتهی (قلت) لکن بوقول مذهبمز اولان مذهب مهذب حنفیده بوقدر تتبع وتیقظ اولنه (صاحب المستطرف بو محلده لطیفه عنوانیله برخروس حکایه سی یازمشدر لکن دائرهٔ ترجمه سنه قدم قلم قاصر فقیر کیره میوب میدان * اقدم رجلا واؤخر اخری * ده قالمشدر فتدبر (خواص) خروس اتی حار یابس اولمغله اکلی کوزل غدا تولید ایدر ومسنلره نافعدر وزمان شتایه مناسبدر وقارط خروس اتی مفاصل ورعشه وعتیق سیتمه یه وباش دونمه سنه سبب که طوزی چوق اوله فائده لودر واما اوتمکدیکی باشلمش دیك و دخی هنوز یمورطله ممش دجاجه اتی جمیع امزجه یه موافقدر ودائما اکلی طبالایقدر ودم ودماغ دیك هوامك صوقدیغی یره سورلسه برؤ و یرر ودم دیك ایله اکتحال نعوذبه تعالی کوزه کلان آقی دافعدر وعرف الدیك یعنی خروس ایبکی احراق اولنوب وکولی صوایله قارشدیریلوب کیجه او یقوده تبول ایدن اندن ایچسه اوعلت زائله اولور ودیك دجاجه یه بنوب سفاد ایدر ایکن قوریغنده اولان اوزون تویلر یولنوب حمامه وکرمابه یه جریان ایدن صو مجراسنه قونسه اول صودن اغتسال ایدن مردمده کرمئ شهوت و قوت میانپدا اولور وقنادلری اوجلرنده اولان ایکی دانه کتك حمائ ربعی اولان کمسه یه تعلیق اولنسه خلاص اولور وخایه لری کباب اولنوب کبه اولمیان خاتون حیض حالنده پاکلنمسنه اوچ کون قالهرق اکل ایدوب بعدالطهر زوجیله جماع ایتسه کبه قالور و بوعضوی جمع وقربان فراوان اراده ایدن کس برکاغده صاروب صول بازوسنه باغلسه بلافتور مراد و مرامنه ایرر یعنی توقانی دائمی اولور وچوزد ایسه ساکن اولور و قرمزی و یاخود بیاض خروسك ایبکی ایله مجنون توتسولنسه نفع عظیمی واردر واودی طانه مرقنه یعنی طانه اتی پشیریلوب صو ینه قارشدیریلوب آج قارننه اکل اولنسه اوتوتغانلغی کیدرر واونوتدیغی تذکیر ایدر ودم دیك باله قاتیلوب برازآتشه

کوسترلدکدنصکره ذکره طلا اولنسه قوی ایدوب و باهه قوت ویرر انتهی اشبو خواص سرابا حیاة الحیواندن نقل اولندی (حکم) صاحب المستطرف کرك دجاجده وکرك اشبو دیکده حکمنه دائر برشی نقل ایتممشدر لکن دمیری وسائر مأخذ فقیردن حکم دجاج یازلمشیدی دیکك دخی دجاجده یازیلان وجهه بناءاکلی حلالدر (وکاملده ابن عمر رضی الله تعالی عنهدن مروی روایت اوزره دیك وغنم وخیلی اخصادن نهی نبوی علیه الصلاة والسلام واقع اولمشدر اخصا خایه یی اخراجدر (قلت) لکن دمیری ذکرنجه نهی انجق خیله در قولی دخی واردر بونده دخی کتب حنفیه یه مراجعت اقتضا ایدر وخروس دوکشدرمك حرامدرهکذا فی التحفة (دمیری دیرکه بروجه حدیث سابق الذکرسب دیك مکروهدر و ینه آنفا اشارت اولندیغی اوزره شافعیه دن بعض ائمه قولنه کوره دیك مجربه اوقات صلواتده اعتماد جائزدر سعیدبن جبیر حضرتلرینك بردیکی اولوب صیحه سیله کیجه لرده نمازه قالقارایدی حیوان مذکور برکیجه اوتمدیکندن سعید حضرتلری اویانه میوب صباحلدی ونماز کندو یی فوت ایلدیکندن کوجنه کیدوب ومکدر اولوب خروسه * قطع الله تعالی صوته * دیو بد دعا قیلمغله من بعد دیك مذکورك صوتی ایشیدلمدیکنی اصبغ بن زید الواسطی روایت ایلمشدر (قلت) تأمل ففی هذه القصة حصة (اشبو حیوان دوکشور حکمی ان شاء الله تعالی بو دفعه قلم فقیر ایله حیاة الحیواندن نقلی منوی اولان کتبشده دمیری وغیریلرینك تفصیلی ذکر اولنور

ذال معجمه

(ذباب) ذالك ضمیله سنکدر وانقولیده اسودقیدیله قره سنکدر واحدی یعنی مفردی ینه ذالك ضمیله وتاایله ذبابةٌ در یعنی ذباب اسم جنس اولمغله مفردی تا ایله کلور دیمکی مراد ایدر و ینه وانقولیده مفرد مذکورده ذالك کسریله ذبابة دینلمسون یعنی کتابة وزننده اوقونمسون دیوب صحاح جوهری ایله مختارنده بوخصوصده واقع بعض تعبیروقوله دخل واعتراض ایدر مراجعت ومطالعه اولنه (فارسیده ذبابه تعبیرمزده واقع نکس لفظی وزنجه مکس دیرلر (قاموسده ذباب معلومدر ونحلك واحدی هاایله ذبابة دیوب حقاکه اجرای بلاغت ایلمشدر تأمل (دمیرئ فاضلك ایضاح وشرحیله معاندسی عاجزانه ترجمه اولنان بیان بدیعی اوزره دخی غراب وزننده اولان ذبابك مفردی ذالك ضمیله ذبابةٌ در ذالك کسری ایله دکلدر یعنی کتابة وزنجه دینلمزوجمع قلتی اغربه وزننده بالادغام اذبةٌ در و جمع کثرتی ذالك کسری و حرف بانك فتحی و تشدیدی وآخرنده نون ایله ذبان کلوب ذبابات کلمز واما راجز عربك * و یقضی الله ذبابات الدیون * قولنده اولان ذبابات اکرچه جمعدر لکن دیونه مضافدر یعنی قاموس ایله محیط و سائر لغاتدن مستفاد اولدیغی اوزره تمامه وزننده اولان ذبابه دیون وسائر شیئك بقیه لرینه دخی اطلاق اولنمغله اشته رجز مذکور فصیحده بولنان ذبابات اول معناجه اولان ذبابه نك جمعیدر بوقسه مفرد اسم جنس اولوب سنك دیمك اولان ذبابه نك جمعی دکلدر (قلت) وفیه محل تأمل (وسنك کثرت اوزره اولان یره (ارض مذبة) دیرلر میمك وذالك فتحه لریله و (ارض مذبوبة) دخی دینور وحوشی چوق یره ارض (موحوشة) دینلدیکی کبی وذباب تسمیه سی دخی حرکت واضطرابنك کثرتیچوندر یعنی ذبابك مشتق منهی اولان ذب وذبب برمکانده مستقر اولمیوب اختلاف ایتمکدر و بو حال ایسه ذبابده واردر وسنکك ابوالحکیم کنیه لرندندر و بوحیوان اجهل خلقدر که نفسنی تهلکه یه القا ایدر وطیور جنسنده ذبابدن باشقه ولوغ ایدن یعنی برنسنه یی کلب وهره کبی دیلینك اطرافیله ایچن اولمدیغی جوهری ذکر ایتمشدر و بو ماده یی صاحب المستطرف ذکر ایتمامش ایسه ده عنکبوت ذکرنده ان شاء الله تعالی بیان اولنور (افلاطوندن ذباب احرص اشیا یعنی مخلوقاتك احرصی ایدوکی واجفان یعنی مژکان وکرپکلر بحکمته تعالی مرأت حدقهٔ چشمی

غباردن تصقيل ايچون مخلوق اولوب لكن ذبابك حدقه سى كوچك اولمغله الّرينى جناب حكيم
بى علت علت حكمته اجفانه عوض قيلمشدركه انلر ايله حدقه سنى تصقيل ايدرديديكى
منقولدروفى الحقيقه ذباب دائما اللريله كوزلرينى مسح ايدركوريلور (فقيرديرمكه خارجا وداخلا
جسدوحيات حيوانه نه لازم ايسه لوازم كافه سنى جامع اولوب غباردن خرده بونجه دويبه
محسوسه ومنظوره ايكن ذبابك صغرحدقه سى اجفانى متحمل اولمامغله اللرى مركانه عوض
اولمشدر قولى حكمت ادل اوله مرمطالعه اولنوب بنه ذبابك اجفانى اولمامسنك حكمتنى علم مقدس
ازلى الهى محيطدر ديرسه افلاطون دخى بوسوزه قائل اولور والسلام وضع بارى تعالاده اولان
حكمت حوصلهٔ قاصرهٔ بشريه يه صغماز كه انى تعريف وبيان مقدور حكما اولمغكر انبياء ومرسلين
وصديقين قوللر بنه بيلدرمه سيله بيلهلرحتى ائمهٔ مفسريندن مقاتل حضرتلرى بروجه آتى اعتراف
وندامتدن مستفاد اولديغى اوزره اعجاب ايله ✱ سلونى عمادون العرش ✱ يعنى بكا عرشدن ماعدا
كافهٔ احوال كائناتدن صورك جوابى حاضردر ديه دوشدكده ذره ونمله نك امعاسى يعنى بغرسقلرى
ميانك بوقاروسنده ميدر يوقسه اشاغيسنده ميدر ديو برى سؤال ايلدكده نه ديه جكنى بيله ميوب
نفسم بنى حيفا عجبه دوشرمشيدى اشبو سؤال عقو بتيله معاقبه اولندم ديو عجز بشريتى
اقرار ايتمشدر (وينه افلاطوندن ذبابك اصناف كثيره سى واردر وعفونتدن متولده دركلامى
منقولدر (جاحظ قولنجه لفظ ذباب عرب عندنده يعنى لغتده زنبورلر ونحل يعنى بال اريسنه
وانواع بعوضدن اولان بق يعنى تخته بتنه وپره يه وبته وناموس يعنى سورى سنكه وفراشه ونمل
يعنى قرنجه يه وسائره حمل واطلاق اولنور (اما عند الاطلاق العرفى معروف اولان ذبابكه
نعره وقمع وخاز بازوشعراء وكلاب وباغچه لر وچايرلر سنكلر يله انسانه مخالط اولان سنكدن
عبارتدر وبونلرسفاد يعنى ازدواجدن وكاه اجسامدن خلق اولنورلر (نعره نونك ضمى وعينك
فتحى ايله قويريغى جانبنده اولان ايكنه سيله طرناغى بتون طوارى صوقان وكاه مركبك بورننه
كيرمكله مركبى برنسنه دوندره مديكى حالده باشن الوب كتمسنه باعث اولان ايرى وبشل وكوزى
كوك سنكدر كه غالبا بو كه لك ديدكلرى اوله جقدر (وقمع زياده اسيجق هواده دوه نك وآهونك
اوزرينه قونار سنكدر (وخاز باز برنوع سنكدر ولفظ مذكور خاز ايله باز دن مركب زايلرك
كسره اوزره بنالريله بركلمه قلنمشدر واعراب ثلثه ده كسره لرينه تغير كلمز (اما اصمعى خاز باز
فى الاصل حكايهٔ صوت ذباب اولوب بعض موضعده سنك معناسنه دخى كلور ديمشدر فليحفظ
(وشعراء شينك فتحى وعينك سكونى والفك مديله واحدى وجمعى برابر اوله رق اكنه سى اولان
سنكدر وشفتالومبوه سنه دخى شعراء ديرلر (وفراش پروانه ديمك اولان فراشه نك جمعيدر
(ومنقولدركه بقله بربرده زياده طورسه جمله سى سنكه استحاله ايدوب واول يرده بولنان دلكدن
اوچوب قابوقلردن غيرى برنسنه قالماز انتهى (جالينوس ذباب كونا كون اولوب يعنى مثلا ابلك
ذبابى باشقه وبقرك ذبابى باشقه در واصللرى اشبو چارپالرك بدنلرندن اوفاق قورد اولدقلرى
حالده چيقوب بعده ذباب اولور وانسانك ذبابى زبلدن تولد ايدر وريح جنوبك هيجاننده
تكثر ايدوب واول وقتده خلق اولنوب ريح شمال هبوبنده خفيف اولور وتلاش ايدر وذبابك
دخى بعوض كبى خرطومى واردر ديمشدر انتهى (سنكك بياض شى اوزرينه فضله سى
وراسندن سياه اولديغى وسياه نسنه اوزرينه بياض اولديغى حالده براقديغى عجيبه در وشجر
يقطين يعنى قباق نباتنه قونماز ولهذا يونس عليه السلام بطن حوتدن بره خروجلرى آنده
اوزرلرينه جناب حكيم لم يزل شجر يقطينى انبات بيوردى زيرا بدن ايمن يونس عليه السلام
اول حينده ذبابك وقوعيله دخى متألم اولوردى جسم شريفنه صلابت كانجه يه دكين وقوع

ذبابدن مصون اولدى (بوراده دميرى درتبوز قرق طقوزده فوت اولان مشهور ابو العلاء
المعرينك ذباب ذكرى مناسبتيله اشبو ✱ ياطالب الرزق الهنى بقوة ✱ هيهات انت بباطل
مشغوف ✱ رغت الاسود بقوة جيف الفلا ✱ ورعى الذباب الشهد وهوضعيف ✱ قطعه سنى
حياة الحيوانه درج ايتمشدر اسعد فقير دخى حين تحريرده مرتجلا وعجلا وخجلا ✱ ذاتكه مغرور
اولوب اومه ترفه سن سن اول ✱ رزق مقسوم خدايى بوزمز اصلا ذات وتاب ✱ شيرى سيرابت
كيم مفاوزده كززبرلاشه يى ✱ كمتر اولمشكن مكس اولدى الوف شهدناب ✱ نظم ركيكيله ترتيكنه
يعنى تركى يه چويرمه سنه قالقشمشدر معذور اوله (بخارى وابو داود ونسائى وابن ماجه وابن
حزيمة وابن حبان (اذا وقع الذباب فى اناء احدكم فليمقله فان فى احد جناحيه داء وفى الاخردواء
وانه يتقى بجناحه الذى فيه داء) حديث شريفنى روايت ايتمشلردر وروايت نسائى وابن ماجه ده
(ان احدى جناحى الذباب سم وفى الاخرشفاء فاذا وقع فى الطعام فامقلوه فانه يقدم السم ويؤخر
الشفاء) واقع اولمشدر كه مآللرى شراح بيانجه سنك قنادلرينك برنده كندوبى انكله وقايه
ايديجى داء يعنى سم وديكرنده دواء وشفا اولوب ذباب ايسه سملى قنادينى القاده تقديم وشفالوسنى
تأخير ايتمكله در وقتا كه برطعام بولنان قابه قوندقده تماميله طالديرك تا كه خارجده قلان شفالو قنادى
او طعامه كيرمكله سمنى وضررينى باذن الله تعالى دفع وازاله ايدن تنبيه طب طبيبى ناطقدر
(قلت) جامع صغيرده ينه بخاريدن (اذا وقع الذباب فى شراب احدكم فليغمسه ثم لينزعه
فان فى احدى جناحيه داء وفى الاخرى شفاء) لفظ شريفنده مضبوطدر وشراح شرابى ✱ ماء
او غيره من المايعات ✱ ديو شرح ايلمشلردر (دميرى اشبو حديث شريفه خلافى اولميان
اعتقادمنجسى بولنميان اشخاصدن بعضيلرى اشبو حال نيجه اوله بيلور وسنكك قنادلرنده داء ايله
شفاء نه كيفيتله اجتماع ايدر وذباب نفسنده بو كيفيتى نيجه بيلور حتى جناح دائى وقوعنده تقديم
وجناح شفايى تأخير ايده وبو فعلنه سبب ندر ديو ايلديكى اعتراضه خطابى (اشبو سؤال
يا جاهل ويا خود متجاهلدن صدور ايدر زيرا بردانا وعاقل كندو نفسنده وسائر حيوانات نفسلرنده
بولور وكورركه ذات حيوانده بربرينه ضد اولوب ملاقات ايتدكلرنده تفاسد ايده جك حرارت
وبرودت ورطوبت ويبوست جمع اولمشدر وبونلرك بينلرنده تفاسد ايسه دركار ايكن حق تعالى
حضرتلرينك اشبو اشياء متضاده نك بينلرينى تأليف واجتماع واتفاقلرى اوزرينه حكمنى وبو
امزجهٔ متضاده نك ائتلاف واجتماعلرندن حيوانك بقا وصلاحنى مستدعى اولان قوانك خلقنى
دخى كورر وتصديق ايدر وبو بويله ايكن برحيوانك ايكى جزء وعضونده داء ايله شفانك اجتماعنى
جزم وتصديق لايق شان عاقل اولديغى وارستهٔ دليل ديكردر زنبوره مسدس الشكل خانه لردن
بيت عجيب اتخاذينى وانده عسل بيدا ايلمسنى وذره وقرنجلره اكتساب قوتله ادخاريني الهام ايدن
جناب خالق وفاطر عزشانه وبهر برهانه اشبو مضمار تكليف ومدرجهٔ تعبد وامتحان اولان عالم
دنياده ابتلا حكمتنه بناء داء جناحنك تقديمنى مخلوقى اولان ذبابه الهامه قادردر وبو خلق
والهام خصوصى قطعا اعتراض اولنماز ديو جواب صواب نصاب ويرمش وهر برشيده حق
تعالانك حكمت ومصلحتى واردر ديوب ﴿ وما يتذكر الا اولوا الالباب ﴾ مكرمه سيله
جوابنى مسكى الختام قيلمش ديدكدنصكره دميرىٔ شافعى بندخى ذبابى كوروب تأمل ايلديكمده
صول قنادينى قونديغى طعامه القا ايدر يعنى صاغنى صوقمز بولدم صاغ دوايه مناسب اولديغى كبى
صول دخى دائه مناسبدر ديرم واشبو حديث شريفدن ذباب صولو شيئه دوشوب هلاك اولدقده
اول شيئى تنجيس ايتميه جكى مستفاد اولور كه ذبابده نفس سائله يعنى اقيجى قان يوقدر واشبو عدم
تنجيس دخى قول مشهوردر وبرقولده سائر ميته لر كبى ذباب دخى تنجيس ايدر وبوندن ذباب

و بعوض كبى عموم وكثرت وقوعى اولان حيوان تنجس ايتمبوب خنفسا وعقرب كبى وقوعنده
عموم اولميان حيوان تنجس ايده جكى استنبـاط اولنور لكن منازع فيها اولان ميتهٔ اجنبيه ده در
امادود القز وفواكه و پيزوسركه قوردى كبى نشئت ايتديكى شيده هلاك اولسه لر بعض عظماى
شافعيه نك بيانلرى اوزره اول شيئى تنجس ايتمزلر * وحكى الدارمى فى المسئلة ثلاثة اوجه ثالثها
الفرق بين القليل والكثير ومحل ذلك مالم يتغير به لكثرته فان كثر وتغير به فالاصح انه ينجسه ومحله
ايضا اذا وقع فيه بنفسه فان طرح فيه ضر * يعنى دارمى بو مسئله ده اوج وجه نقل ايلديكه وجه
ثالث قليل ايله كثيرك بينلرينى فرقدر و بونك محلى يعنى تصوير مسئله سى اكر ذباب كثير
اولور ايسه تنجس ايدركرك دوشدوكلرى شيئى تغيير ايتسونلر كركسه ايتمسونلر واما تغيير ايدرلر
ايسه قول اصحده تنجس ايدرلر لكن بو دخى ذبابلر اول شيئه بنفسه دوشوب هلاك اولدقلرى
وقتده در واما ذبابلر القوب اول شيئه ايتلور ايسه ضرر و يررلر ديمكدر لكن عبارهٔ مذكوره نك مفادى
بوميدر ياخود تصوير مسئله سى تعبير آخر ايله ميدر فقيره جاى اشكالدر بناء عليه عين عباره
تحرير اولندى معناسى هرنه ايسه مطالعه واستخراج بيوريله و بوندن باشقه كتب حنفيه يه
دخى مراجعت بيوريله والله تعالى اعلم (فرع) جاحظ وغيريدن سبقت ايدن نقل اوزره
ذباب لغتده زنبور وفراش ونحل وسائر لرينه اطلاق اولنديغى دركار و ذبابدن اولان نحل ناره
داخل اولماز مآلنده اولان خبر ايله حضرت على رضى الله تعالى عنهك عسل وصفنده * انه
مذقة ذبابة * كلامنده آرى ذباب جنسندن قلنديغى آشكار ايكن ذكر اولنان (اذا وقع الذباب فى اناء
احدكم الخ) قول نبويسنده اولان على قائله الصلاة والسلام غمس يعنى بروجه محرر طعامه تماميله
طالدرمق اوزره امر كه يا امر ارشادى وياخود امر نبدبدر حيوانات مذكوره نك داخل اولمسى ظاهر اولوب
فقط بال آريسى استثنا اولنوركه غمس دليل ديكر ايله قتلى حرام اولان اول آرينك هلاكنى
مؤديدر انتهى ما نقله اسعد الفقير من حياة الحيوان (قلت) بعض شروح جامع صغير هامشنده
شفا اولان جناح ذباب يمينى وسم اولان يسارى اولديغى طحاوى ذكر ايلمشدر عباره سنى و بعض
شروحنده دخى بعض حذاق اطبا ذبابه ده اصبردقده حاصل اولان قاشنمه ايله قبارمه دلالت
ايتديكى اوزره قوهٔ سميه واردر اول قوت ذبابه سلاح منزله سنده اولوب كندويه اذا و يريجى
شيئه سقوط ايتدكده سلاح مذكور ايله تلقى ايدر بنا برين حضرت شارع عليه الصلاة والسلام
سميت مزبوره يه جناح آخرده بايده جناب رب حكيم عزوجل نك ايداع ايلديكى شفا ايله
مقابله يى امر ايتمشدر تا كه باذنه تعالى ضرر ينى ازاله ايده تحقيقنى دخى اسعد فقير كورمكله بوراده
درج ايلمشدر وآنفا اشارت اولنان نحل ناره داخل اولماز خبرى مسند ابو يعلى ده اولان (عمر الذباب
اربعون ليلة والذباب كله فى النار الا النحل) حديث شريفيدر كه تحفه ده يازلديغى اوزره
ذبابك ناره دخولى ذبابه عذاب اوله رق اولميوب انجق اهل نار اوزرلرينه تعذيبا قونملرى ايچوندر
يعنى سمندر آسا ذباب ذوقباب عذاب اولميوب آلت عذاب اولورلر ديمكدر (صاحب المستطرف
اشبو ذباب مطلبنى حياة الحيواندن غايت اختصار اوزره معنى بها اقوالى آنفا تحرير اولنان
كيفيت اوزره اسئلهٔ مقدره يه جواب اوله رق اخذ ايدوب يعنى انجق (الذباب وكنيته ابو جعفر
وهو اصناف كثيرة تتولد من العفونات قد جمع الله فيه بين اشياء متضادة وهى الحرارة والبرودة
والرطوبة واليبوسة وان الذى الهم النحلة ان تتخذ البيت العجيب الصنعة وان تعسل فيه والهم
الذرة ان تكسب قوتها وتدخره لاوان حاجتها اليه هو الذى خلق الذبابة وجعل لها الهداية
والف بين هذه الاشياء المتضادة فله فى كل شئ حكمة وما يذكر الا اولو الالباب (ومن عجيب امره
انه يلقى رجيعه على الابيض اسود وعلى الاسود ابيض ولا يقعد على شجرة الدباء وفى الحديث

(اذا وقع فى اناء احدكم الذباب فليمقله فان احد جناحيه داء وفى الاخر دواء وان من طبعه ان يلقى
نفسه بالجناح الذى فيه الداء) عباره سيله اكتفا ايتمشدر لكن ومن العجايب المختلطة قبيلندن
اوله رق عبارهٔ مذكوره ومن عجيب امره دن الى اخره واقع اولان اقوال ترجمهٔ معلومه ده حيوان
مذكورك غريب امرلرندن اوله رق رجيعنى بياض شى اوزرينه وضع والقا ايدرسه سياه وسياه اوزرينه
القا ايدرسه بياض اولور ايمش و برى دخى قباق بپراقلرى اوزرينه قونماز ايمش وسنك
اطعمه واشربه دن برينه سقوط ايدر ايسه مجموعنى اوشيئه ادخال ايدوب اخراج وطرح
ايتمكدر بنا برينكه اثرده وارد اولديكه سزلردن برينك قابنه سنك واقع اولدقده سنكى دالديروب
صكره اخراج ايليك زيرا جناحلرينك برى علت وداء وديكرى علاج ودوادر وطبيعتندر كه
برشيئه نفسنى براقدقده ابتدا داء وعلت اولان قنادنى وضع ايدر كلماتيله ترجمه اولنمشدر
والسلام (باعث ايجاد كائنات عليه افضل الصلوات والتسليمات افندمزك محض نور اولان
وجوده همايونلرندن ذباب دور اولديغى يعنى اصلا قونمديغى خصايص نبويلرندن اولديغى
ابن الخطيب زيب سطور مستطرف ايتمشدر وثياب شريفه لرينه قونمديغى تحفه ده مضبوطدر
(خواص) جاحظ ديركه سود كندس يعنى تركيده قوندز تعبير اولنان نبات ايله چالقنوب اوطه وخانه يه
اول سود نضح اولنسه يعنى صاچلسه سنك داخل اولمازو سنكك باشى قو پاريلوب سائر بدنيله اربنك
صوقديغى براوغوشدير لسه المنى تسكين ايدرسنك احراق وسحق اولندقدنصكره باله قارشديريلوب
داء ثعلبه سورلسه توى بتررو ذبابك بونلردن باشقه خواصى واردر مأخذ اولان حياة الحيوانه باقيله
(قلت) موسم حجده منى ده خلقك كثرتى وحلويانك وفرتى واحيا واموادن حيواناتك واوساخك
زياده لكى وشدتى وار ايكن سنكك آز بولنديغى غريبه سنى صاحب التحفه يازمشدر (اهل عرفان
وحكمت رزقدن حبوب كفافه راضى اولميوب بو باغچهٔ خزان انجام عالمك كوزينى مافوق شكوفهاى
رنكارنك تمتعاته ديكنلرى شجر ورياحين خدايى نابته راضى اولميوب كوش فيلدن خروج ايدن آبه
نيل تماسيله بلا اذن قولاغنه بلكه دام هلاكنه قوندقده ضرب اذن فيل ايله هلاكه رسيد اولان ذبابه
بكزتمشلردر بعض بلغا هجوم ذبابدن متأذى اولدقده * هو ذباب السيف لا ذباب الصيف * ديمشدر
(قلت) فتأمل معناه اللطيف فانه كا لطيف (صاحب المستطرف حياة دميريدن اخذا * ان الذباب
اذا مات والقى عليه برادة الحديد (وعلى نسخة الدميرى فنثر عليه خبث الحديد عاش * ديمشدركه
مألى سنك اولدكده اوزرينه تيمورك كيفيت معلومه ايله حاصل اولان فضلات مسماسى دوكولدكده
حيات بولور ديمك اوله جق ايسه ده فقير تفهم ايدهمدم آياسنك اولمش كبى حس وحركتدن
قالدقده ديمكميدر بيلمم زيرا بى روح اولدقده مادهٔ آهن نيجه ديرلده بيلورم باذن الله تعالى سربله
احياء موتى اكرچه واقعدر ومعتقدمزدر لكن معجزه اوله رق مستثنادر (حكم) دميرىٔ شافعى
ديركه هر نوع ذباب اكلى حرامدر لكن بونده حلال اولان وجه دخى اولديغى رافعى شافعى حكايه
ايتمشدر امام ماوردى فقهاء كرامدن بعضيلرى حبوبات كبى مأكولاتدن تولد ايدن ذبابك اباحه سنى
نقل ايتمشدر وظن ايدرمكه اشبو قولى قائل اولان ذاتك مرادى فواكه دن متولد ذبابك اباحه سى
ديمكدر صاحب التحفة الحنفى دخى هر نوعنك اكلى حرامدر زيرا قهستانى وفتاواى هنديه ده
ذكر اولنديغى اوزره ذباب حشرات اندندر (وامداد فتاحده كل طعام وشراب وقعت فيه دابة
ليس لها دم فماتت فيه فهو حلال اكله وشربه ووضوئه) حديث شريفى مذكور دردينمشدر (ذئب)
بهمز ولا بهمز يعنى اشبو حيوانك فارسيده آدى كرك اولوب قورد ديديكمز جانورك اسم عربيسى
اولان لفظ مذكورك دميرى بيانيجه عين الفعلى هم همزه وهم يا ايله اوقنور لكن اصلى مهموز
العيندر مؤنثى ذئبه در وجمع قلتى افعل وزننده اذؤب وجمع كثرتى كرام وعربان وزننده ذئاب وذؤبان كلور

وبو جانور حاطف سيد سرحان ذوالشر عملس سلق دخی تسمیه اولنمشدر ود پشبسنه سلقه وسمسام دخی دیرلر وكنيهٔ شهيره سی ابوجعده در جعده قیونه ودخی وقت بهارده آچیلور وچابك صولر كوزل قوقولی بر نباتدر بو صورتده كركه بو كنيه ضد ایله تسمیه قبیلندندر زنجبیه منوره آدینی قومق كبی وكول رنكنده اولان رنكك آدی اولان عبش ایله دخی توصیف اولنوب ذئب اعبش وذئبهٔ عبشان دخی دیرلر آچلغه ارسلان ایله قورددن زیاده صبر وتحمل ایدرحیوان یوقدر اكن اسدك اكلده حرصی اشدایكن برازایام آج اولهرق طورمغه تحمل ایدر وقردك مأواسی مأكلدن نهی وكدی اكثرا ایكن برشی بولهمدقده نسیم ایله اكتفا ایدوب یعنی روزكاری قوت ایدر وخرما چكردكی قوردك معده سنده اریمیوب عینی ایله دبرندن چیقار ایكن كمكی اریدر وحیواناتده دیشیسنه اشدقده برمدت چاتشوب قالور قورد وكلب ودبدن ماعدایوقدرحتی ذئب ایله چاتشدقلرنده اوزرلرینه بری هجوم ایدوب قتل ایتسه دخی ایریلوب حمله ویاخود فرار ایده مزلر لكن بو حاللرنده بولنمری نادرجه اولور زیرا اشمق موسملرنده نفسلرینی كیفیت مذكوره دن خوفا انسان ایاغی باصممش یره چكلوب آنده دركار اولورلر والتحام حیننده عجزلری كیفیتی جاحظ احمد بن مثاذدن شویله نقل ایتمشدركه احمد مذكوره صحراده برقرمش قورد تصادف وهجوم ایدر مخلص بولهمیوب هلاكنه متیقن ایكن بنه قرمش بردیشی قورد اوخلالده ظهور ایتمكله بونی براغوب اكه چتار والتحام ایدر احمد دخی اجلی كلیوب مظهر مددغیبی اولمغله اجللری كلمش قوردلری سیفیله قتل ایدوب خلاص بولور (وذئب ذئبه به مضجعا علی الارض سفاد ایدر یعنی آینك آینی كبی دیشیسنه ارقه سی اوزره یاتمش اولدیغی حالده آشوب كوپك كبی ایتمز وقورد یالكزلغی سورو تعدی قصد ایتدكده ایزقوللیوب حیوان وانسانه اردندن صیچرایوب یاقهلر واكل ایلدیكی شیدن ارتوب برآقدیغی من بعد عودت ایدوب ییمز وقورد تیقظ ایله كندوبی احتراس ونومله استراحت ایچون بركوزینی یوموب ودیكر كوزینی آچوب وبعده قپالوسنی آچوب وآچیغنی قپایوب بو وجهله بركوزه اكتفا ایله اویودیغی عجایبات طبیعه دندر وحیوان مذكورباشی بوش كزركن عوعوی زیاده ایكن طوتلدقده عصادكل بچاغله پاره پاره ایتسهلر قطعا سسنی چیقارمز وقوهٔ شامه سی شول شدتده ایمشكه برفرسخ یردن قوقویی الور ایمش وقیون سوریسنه كلب محارسك رواحدن صباحه دكین تیقظ وقوریمقله تمام اویقوسی وقتوری كلوب اویویه جغی هنكام اولان وقت صبحده صوله ایدر وقورد بوستی قیون پوستی ایله جمع اولسه جلد شاة تمعط ایدر یعنی قیونك ریسینك تویلری دوكولسی وقوردك ورق عنصله یعنی یابانی صوغانك یپراغنه بصدیغی آنده هلاكی خاصهٔ عجیبه در وزیاده سیله آجقدقده اولومغه باشلر وصوتنی ایشیدن قوردلر باشنه بریكوب بربرلرینه نظر ایدرك طوررلر وبواثناده ایچلرندن بریسی دوندیكی كبی باقیلری اوزرینه صیچرایوب تمامیله ییرلر واوآج قورده شریك اولورلر وبرانسانه تصادف ایدوب مغلوبی اوله جغنی حس ایتدكده جنسندن استعانه اوزره آجی آجی عوعوه باشلر قوردلر ایشیدوب اوانسانه جمله سی بردن قصد اتلاف ایله هجوم ایدرلر لكن اول آدمی طورانوب بریسنی ادماء ایدر یعنی اوانسان برینك قانینی چیقره بیلورسه انسانی براغوب اومجروح قوردی پاره لر وبوفرجه ده انسان قوردلردن قورتیله بیلور كرك كرك آدمی وكرك حیوانده قان رایحه سی شم ایتدكده اوآدمی ناسك قلب یوتندن اشدی وامدی وسلاح جهتندن اكثر وادمنی اولسه دخی ناب اهلاككندن قورتیله مز دیمشلردر (قلت) لكن بو سوز غالبا باروت ظهورندن مقدم اولمق كركدر كرك زره ده قالدی شیری برصبی دخی الینه تفنك ویریلوب جاقدرلدقده انده طوب بولنه كیده رر ذئبك كندوسندن خوف ایدنه

هجوم وجسوردن خوف ایلمك دأب طبیعیسیدر (عرب العرباذئبك اوصاف مختلفه سیله ضرب مثل ایدوب ذئبه نسبتله (فلان اغدر من ذئب واحیل من ذئب) و(اخبث) و(اخون) و(اعتی) و اغوی) و(اظلم) و(اجری) و(اكسب) و(اجوع) و(انشط) و(اوقح) و(اجسر) و(ایقظ و(اعـق) و(الأم من ذئب) دیرلر كه صره سیله فلان كس قوردن زیاده غدرایدیجی وحیله كار وخبیث وخائن وازغون وظالم وچاپق وقازنیجی وآج ونشاطلی وجفتلشیجی وجسور واویانق ولئیم دردیمكدر ودخی (فلان اخف رأسا من الذئب) دیرلر كه قورددن باشی خفیفدر دیمكدر كه اشارتی كجدیكی اوزره قورددن یعنی چاپق اویانوردن كنایه اوله جقدر (قلت) بالاده امثال بابنده ذكر اولندیغی اوزره * من استرعی الذئب الغنم فقد ظلم * دخی امثالندندركه مفادی قوردی قیونه چوبان ایدن تحقیق ظالمدر دیمكدر اكن بونده ظلمی قیونه ایتمش اولور معناسی ظاهرایسه ده رعی غنم شانندن اولمیان قوردده ظلم ایتمش اولور معناسنی دخی عبارهٔ مذكور محتملدر زیرا مفعول محذوفدر فتأمل انتهی قاله الدمیری والاشبیهی (خواص) دمیری دیركه قورد باشی كوكرجین كومسنه آصلسه كدی وسائر مؤذیات یناشه مز وخایه سی دوشق قیلنوب وسعتر لهقار بشق ملح ایله طوزلنوب بعده برمثقال جرجیر یعنی كرفس صوینه صوقیلوب اول صویی وجع خاصره سی اولان ایچسه شفایاب اولور وكیفیت مذكوره طوزلنان عضو مذكور اسیجق صو وبال ایله اصلانسه یعنی اسیجق بال شربتنه قونوب ایچلسه ذات الجنبه نافعدر وقانی جوز یاغنه قاتیلوب قولاغه طامله دلسه صممی دفع ایدر وقوردك دماغی سداب وروغن زیت ایله اذابه اولنوب جسده سورلسه بردن ظاهر وباطن بدنده حاصل هر علته نافعدر (حكم) اكل ذئب نابیله تقوت ایتدیكیچون حرامدر كذا فی الحیاة وتحفه ده كلب حكمنده جمیع انواع كلابك اكلی حرامدر دیو یازار وقورد دخی كلب نوعندندر * راء مهمله * (رخ) رانك ضمی وآخرنده خاء معجمه ایله برطائر عظیمدر صین جزایرنده یعنی چین جانبنده اولور ایمش جاحظ ذكر نجه هرجناحی بیكر قولاج طولنده ایمش (حكایه) طیر مذكور یاور وسنك قنادی تویلرندن اولمق اوزره برقربه صوایچنه صغار برتوبی كندوسنده اولوب عجیبه اوله رق ناسه كوسترن اهل مغربدن برتاجر نقل ایتمشدر دیو ابوحامد الاندلسی شویله حكایت ایدركه تاجر مذكور بن جرایرچینه لاجل التجاره برسفینه ایله كیدر ایكن فورتنه وقوع بولوب باد شدید مخالف بزی برجزیرهٔ كبیره سمتنه كتوردی واخذ آب وحطب وآرام ایچون اول اطه یه چیقدق وجزیره ده اوزاقدن بوز ذراع یوكسكلكده باهر اللمعان وبراق برقبهٔ عظیمه كوردك تعجبا تقرب ایلدیكمزده بیضهٔ طیر رخ اولدیغنی بیلوب طاش وسائرسنكین شیلر ایله كسر ایتدیكمزده ایچندن تویلنوب چقمسی یاقلشمش ذی روح طاغ پارچه سی قدر بررخ پلیجی ظهور ایتدی ذبح ایدوب قنادلرینك ریشه لرندن سوروكلیوب كانه كتوردك ولحمندن برمقدار جزیرهٔ مذكوره ده نابت اشجاردن قطعله طبخ واكل ایلدك واول كیجه اوراده بیتوتت ایتدك اكلده آق صقاللو بولنانلر صباحه قره صقاللو اوله رق داخل اولدیلر یعنی صقاللری قراردی وطعام مذكوردن تناول ایدن قره صقاللی وكنج اولنلرمن بعد شیبه كورمدیلر یعنی صقاللری اغارمدی واوطعامی پشوردیكمز حطب عود شجر نشابدر دیدیلر (قلت) قاموس اشارتنجه یای تصنیع اولنور برنوع شجرایمش تاجر حاكی دیركه وقتا كه آفتاب طلوع ایتدكده صووحطب آلوب سفینه یه كیردك وریح موافق دخی هبوب ایدوب فك لنكر اقامت ایتمك اوزره ایكن برده سیاه وكبیر بلوت كبی طیررخ ایاغنه سفینه دن اكبر برصخرهٔ عظیمه آلوب هوادن اوزریمزه طوغری كلدی ومركبه محاذی اولدقده سرعتله سنك اكبر مذكوری براقدی لكن بفضله ولطفه تعالی سفینه یه راست كلیوب

بحره دوشمکله نجات بولوب وتیمور آلوب صاوشدق اشته طیرمذ کورك هنوز یورطه دن چیقمیان
وکوکی برند • فلان جناحی ریشه لرندن بریدردبوب ریشهٔ مذکوره یی کوستردایدی دیمشدر
(قلت) سیاحلرك حالی معلومدرکه حبه یی قبه ایلدکلری ضرب مثلدر لکن بو مقوله
حیوان کورلمش شی دکلسه ده تحت قدرت الهیه ده اولان ممکناتدندر ❊ وهو علی کل شیٔ
قدیر ❊ (رخمة) رانك وخانك فتحه لری ایله خلقتده نسره یعنی کرکسه شبیه طیرابقع یعنی الاجه
برقوشدر وجمعی ینه فتحتنله رخمدر (قلت) یعنی رخم اسم جنس اولوب مفردی تا ایله در
دیمکدر کما صرح به الدمیری و بعض لغتده رخمه قرتال دیو محرردر (ام جعران) (ام رسالة)
(ام عجیبه) (ام قیس) (ام کبیر) کنیه لریدر و بوطیره (انوق) و (ذات الاسمین) دخی دیرلر (طیر
مذکورك وحشت آباد اولان کوه وصخورده ودشمندن دور یرلرده یووه اتخاذی طبیعتندندر ولهذا
عربده شیٔ ممتنعده * اعزمن بیض الانوق * ضرب مثل اولمشدر که مثلا شوشی انوق یورطه سندن
نادردر یعنی بولنمز دیو شیٔ نایابده ونادرده استعمال اولنور (دمیری انوق ذکر ایلدیکی حرف
الف ابنده انوق رخمه نك دیشیسنه اطلاق اولدیغی مبرد کاملنده یازمش ایسه ده ائمهٔ عربیه دن
خلیل عروضی ارککنه اطلاق اولنور زیرا عربك محالده اولان مثل مذکوری معناسنه انسب
اولان اشبو اطلاقدر که ارکك یورطه مز و بیضهٔ ذکری اراده محالدر دیمشدر (وقالی امالبسنده
انوق ارککنه ودیشیسنه اطلاق اولنور دیدی دیمش وانوق اسوددر وعرف خروس کبی
عرفی واردر و یاخود اصلع الرأس اولوب منقاری صاری اولدیغی باب مذکورده ذکر ایتمشدر
و بوطیرك دیشیسی ارککندن باشقه سیله چفتلشمز واکثریا بریورطه یمورطلیوب او یمورطه دن
ایکز چقر و بوم وغراب کبی لئام طیورد ندر یعنی طیوردن شآمت توهم اولنان اشبو اوج
قوشدر حتی عربك بنه ضرب مثل اوله رق استعمال ایلدکلری فلان کیمسه رخمه دن احمقدر
مفهومنده • اولان * احمق من رخمة * قوللرند • حمق رخمه یه تخصیصلری لئامت مذکوره یه
ونجسی تناول ایلدیکنه مبنیدر دیمشلردر (خواص) رخمه نك تویله برمحل توتسولنسه هوامنی
قاچرر وزبلی شراب سرکه سیله از یلوب برصه سورلسه اولکه یی بدندن ازاله ایدر وچکری
کرکی کبی کباب اولدقدنصکره سحق اولنوب وغباری صویه قارشدیریلوب علی التوالی اوچ
کون اوچرنوبت مجنونه ایچرلسه شفا بولور و باشی وضع حمله زحمت اوزره اولان خاتونه
تعلیق اولنسه سریعا وضع ایدر وقانصه سنده یعنی بغرسغی مشابه سنده اولان شبئك اوزرنده
بولنان صاری دری قورودیلوب وسحق اولندقدنصکره بال شربتیله نوش اولنسه هرسمه نفعی
واردر و باشنده اولان کث باشه تعلیق اولنسه وجع رأسه نافعدر (حکم) اکلی حرام اولدیغی
دمیری بوراده وانوقده ذکر ایتمشدر

❊ حرف الزای ❊

(زامور) توحیدی بیاننجه
برظریف ولطیف ومبارك سمك صغیردر بالطبع اصوات ناسه الوف ومائل واستماع صوت
بشر ایله مونس اولمغله سفینه لرك اطرافندن سکاننك اصواتندن متلذذا آیرلماز وسفینه نك
کسر ینه سوء قصد ایدن حوت اعظمی کوردکده فی الحال صیچرایوب وقولاغنه کیروب ترمبرده
مستمر اولور واونهنك کبیرشول صورتده واردرکه خلاصه چاره بوله میوب کندینی کناره آتر و برقیا
بولوب قوجه قفاسنی زاموری اخراج دغدغه سیله هلاك اولنجیه دکین چارپمیه باشلر و بو وجهله
کبررکیدر ولهذا رکاب سفن اول نمك بحرام اولمیان سمك مبارکه حوت کبیردن سلامت
مصلحتی ایچون القای لحومات ایله اکرام وحرمت واظهار محبت ایدرلر و بوتقریبله اطراف سفاینه
ملازمت ایندیررلر وماهیٔ مکرم اولدیغیچون آغلرده چقدقده صیادلر درآن دریایه صالیویررلر
(قلت) فی الحقیقه برمبارك حیوان ایمشکه خصلت مذکوره سنك اشبو حکایه سی تحریری

بادئ تنشیط اسعد فقیر اولمغله * ای امور خلقد مأمور اسنزایدك راحتی * ایله هر برامر حق
حکم تدبیره اساس * اصدقایه لطف واحسان اهل شره قیل عقاب * تاکه زامور مبارك کبی
اول محبوب ناس * قطعه سن بدیههٔ نظم ایتمشدر (صاحب المستطرف سمك مذکورزامورك رهزا
طن فیهادن ماعدا صراحة کرك اشتقاقنه وکرك فنی بحرده اولورا کا دائر ومادهٔ اذاسنه متدائر
غالبا عر بستاند • معروف ومعلوم اولدیغنه بناء خصلت موانست محرره سند ن باشقه برنسنه
یازمیوب فقط سمك کبیرك کوشنه کیر یشنی بیانده * دخل فی اذنه ولصق بها وطن فیهالخ *
عباره سنی یازوب ومأخذی اولان حیاة الحیوان دمیریده دخی * وثب الزامور ودخل اذنه ولایزال
زامرا فیهالخ * دیو تحریر ایدوب لکن یوك بالغك زامور صغیرك بالکز قولاغنه کیرمك وسسلمك
شقلری ایله متأذی اولمسی واوسببلردن اولمسی ظاهرا معقول کورلمیه رك تتبع اولندقده قاموسده
* زمیر کسکین نوع من السمك * عباره سنده • کوریلوب بوندن غیری برحال یازلمامش ایسه ده
شارح قاموس الشیخ السید مرتضی قدس سره سمك مذکورك صرتنده بربومری دیکنی اولور
وصید اولندقده سسلنور دیوب وجه تسمیه یی وآلت اذایی کوسترمشدر (استانبول خلیجنده
جله نك معلومی اولدیغی اوزره لوفر بالغنه شبیه قولاقلرنده برسمیتلی دیکن اولوب صید اولنوب
اله الندقده چارپوب نعوذ بالله تعالی لسع عقرب کبی تأثیر ایدر تیرافونیه آدند • برسمك ایله ینه
قنار باغچه سی اطرافی کبی صیغ وقومسال سواحلده اولور دیکنلی وآرسلان ادلو برخرده
بالق اولوب کرك بو بالقلرك وکرك بحار عالمده زاموردن یازیلان کیفیت اوزره قولاغه صیقان بالق
اولدیغی اطرافیله بلنلر وار ایسه شفقه یه تحریر ایله کاره الصاق بیله ایضاح مطالب ایلملری
کوزل اثردر (زرافة) قاموس قولنجه سحابه وزننده بردابه نك اسمی وجماعت ناس وعلی لغة
ناسدن اون نفر معنالرینه وفاء الفعلی یعنی رأسی علی لغة مضمومدر لکن مشهوره دکلدر
وزرافة ایکی معنای مذکورلرده دخی زاینك ضمی جائزدر و بومضمومه ایله اولان زرافه نك
جمعی زرافی کلور وذکر اولنان دابه یه فارسیده • (اشتر کاو پلنك) دیرلر بعیر و بقرونمره
مشابه اولدیغیچون وعنق طویل اولدیغندن زرافه تسمیه اولنمشدر زیرا کلامی زیاده وتطویل
ایدنه زرف فی الکلام دیرلر انتهی (دمیری زرافه نك کنیه سی ام عیسی اولدیغی تحریر بدنصکره دیرکه
غزالی قدس سره عجایب المخلوقاتنده یازدیغی اوزره دابهٔ مذکوره حسنة الخلق اللری یعنی
اوك اباقلرندن اوزون واباقلری یعنی اردلری قیصه ومجموع چارپاسی اون ذراعه قریب و باشی
دوه شی و بویتوزلری اوکوز بوینوزی ودریسی نمر یعنی قپلان دریسی وطرناقلری اوکوز
طرناغی وقویروغی کیك قویروغی کبی اولوب طوبقلری انجق آردآیاقلرنده در و یورودکده
صاغ البله صاغ ایاغندن باشلرکه سائر چارپار بونك خلافنه اوله رق یورودکلرنده ابتدا صوللرینی
آترلرو بالطبع تودد وموانست وتبختر یعنی علوجناب اوزره در وقوت ورزقی اوراق اشجار اولدیغندن
جناب حکیم ذی الکبریا عزشانه رعیه استعانه مصلحتی ایچون اللرینی ایاقلرندن اطول خلق ایلمشدر
(تاریخ ابن خلکانده شاعر مشهور محمد بن عبدالله العتبی البصری الاخباری ترجمه سنده یازرکه عتبیٔ
مومی الیه (زرافه فتح وضم زای ایله بلاد حبشه ده اولور حیوان معروفدرکه ناقهٔ وحشیه و بقره
وضبعان یعنی صرتلان بینلرنده تولدایدرشویله که اکرارکك ضبعان ناقه یه یعنی دیشی دوه یه آشرسه
ناقه ایله ضبع بیننده برحیوان ظهورایدر واوظهور ایدن ولدارکك اولوب بقره یه آشرسه زرافه
تولدایدر بنابرین یعنی جماعتدن تولدایتدیکیچون جماعت معناسنه اولان زرافه ایله تسمیه اولنمشدر
و بوسببدن عجم (اشترکاو پلنك) دیمشلرکه فارسیده • اشتر جمل وکاو بقر و پلنك ضبع دیمکدر
لکن برازذوات زرافه حیوانات مختلفه دن متولده دروسبی دخی حیوانات مختلفه قرزدقلری هنکامده •

صو باشلرینه بر بکورل وارککلری کوز قرقنلغیله جنسنه وغیر جنسنه اشارلکبه قالملری ممکن اولنلر
بو کلنورل وممکن اولمیانلری همان بلا حل زیر جنبش ذکرده قالور وکاه اولور که حیواناتدن
بردیشی یه براز ذکور مختلفه آشر واول دیشیدن مختلف الصور والاشکال حیوان تولد ایدر
دیمشلر ایسه ده (جاحظ بو قوله راضی اولمیوب بو سوز جهل شدید اولوب انجق عندنده بضاعه
اولمیان ناداندن ظهور ایدر مألنده کلام ایله تزییف ایدنصکره حضرت خلاق جل شانه مراد
ایلدیکنی خلق ایدر و بو حیوان قیام خیل وحمیر کبی بنفسه قائمدر یعنی حیواندن برنوعدر
ذکری انثاسنه آشمغله تولد ایدر آتك واشکك تولدی کبی که زرافه نك بویله جه تولدی
مشهور ومعلومدر دیمشدر (قلت) جاحظ بلیغك زرافه نك بنفسه حیواناتدن برنوع اولدیغنی
بیانده * وهو نوع من الحیوان قائم بنفسه کقیام الخیل والحمیر * دیو کتور دیکی خیل و حمیر
تشبیهنده مطالعهٔ عاجزی اوزره بر نکته سی اولملیدر تأمل بیوریله (خواص)
بو خصوصده دمیری خواصندن بری لحمی غلیظدر وسوداوی الکیموسدر دیوب باشقه شی ذکر
ایتمامشدر (قلت) لکن اشبو خاصه سندن اهل طب ایله مذاکره ده خیلی احکام طبیه استخراج اولنور
(حکم) زرافه نك مذهب شافعیده حل وحرمتنه دائر دمیری مرحوم اکرچه تفصیل ایدوب
لکن بزه لازم اولان اقوال حنفیهٔ کرام اولمغله صاحب التحفه مرحوم بو مسئله یی کوزل تلخیص
و بیان ایلمکله مألی نقل اولنور (مولانای مومی الیه دیرکه نووی شافعی مهذب شرحنده زرافه
بلاخلاف حرامدر و حنابله دن ابو الخطاب دخی حرمتنه قائلدر دیمش ایسه ده شافعیه دن
ابن الرفعه حلالدر دیمشدر و حلنی بغوی دخی افتا ایتمشدر وقواعد حنفیه دخی حل جانبنی
آبی اولمیوب بلکه مقتضیدر وقواعد مذکوره دن بری اشباه ونظائرده یازلدیغی اوزره اشیاده
اصل اولان اباحت اولوب حرمتنه دلیل قائم اولمدقجه برشیئك اصلی اوزره قالوب حرمتنه حکم
اولنمازو حرمت حکمی صکره دن قائم اولان دلیل شرعی ایله درو بو قاعده یی ابو حنیفه حضرتلرینه
شافعی حضرتلری دخی نسبت ایلمشدر و کتب حنفیه دن بدایعده امر شرعدن اول
افعال عباده حرمته دائر برحکم یوقدر دیو یازلمش واصول حنفیه دن منار صاحبنك شرحنده
بعض حنفیه عندنده اشیاده اصل اولان اباحتدر واول بعضدن بری دخی کرخی در دیو تحریر
ایلمشدر و هدایه ده دخی مسئلهٔ زرافه بو قاعده یه ارجاع اولنمشدر و مذهب شافعیه ده دخی
مختار اولان زرافه نك حلیدر وحنفیه نك قواعدی کبی مالکیه نك قواعدی دخی حلنه دائردر
(اما مغرب اللغه ده واقع اولوب مألی زرافه فتح و ضم ایله سباعدندر وفارسیده اکا اشترکاو
پلنك دیرز دیمك اولان * والزرافة بالفتح والضم من السباع یقال له بالفارسی اشترکا و پلنك *
قولی حرمته دلالت ایدر یعنی سباعدندر دیمشدر لکن صاحب مستطرف بحر رایقده وحیاة الحیوانده
یازیلان کیفیت تولد وخلقتنی یازدقدنصکره اصح اولان سائر حیوانات کبی ذکر وانثاسی اوله رق
برنوع حیوان اولوب بالذات تولد وتناسل ایدر دیوب وحموینك اشباه حاشیه سنده بعضیلری
ضبع ایله ناقه دن تولد ایدر دیمشلر ایسه ده جاحظ کتاب الحیوانده بو قولی رد ایدر دیو محرردر

﴿حرف السین﴾

(سعلاة) صاحب المستطرف منشیطنه دن برنوعدر وسهیلینك نقلی
اوزره کوندزلرده ناسه تشکل ایدوب کورینان برحیواندر وکیجه لرده کورینان غولدر واکثریا غیاض
یعنی میشه زارلرده بولنور واکر یالکزجه برانسانی بولورسه طوتوب کدینك فاره ایله اوینادیغی
کبی بیچاره آدمی ایله اوینار وکاهیجه کندینی قوردصید ایدر و بیر و پنجهٔ شکارکر که دوشدیکی
جینده انسان آسا امان یتشك بنی قورد قاپدی دیو فریاد ایدروکاه اولور که بنی هرکیم قورتاررسه
بیك دینارو بریرم دیو اطماع ایدر لکن بولندیغی یرلرك سکانی بیلمرله فریادینه ووعدینه قولاق

اصمزلر انتهی (وقزوینی بروجه محرر منشیطنه نوعندندر غوله مغایردر دیمشدر (دمیری مرحوم
* السعلاة اخبث الغیلان ولذلك تمد وتقصر والجمع السعالی واستسعلت المرأة ای صارت
صخابة بذیة * یعنی سعلاة غوللرك اخبثیدر ولذلك مد وقصر اولنوب جمعی سینك فتحی وعینك
فتح ومدیله سعالی کلوروا ستفعال بابندن اوله رق برقارینك سسی شدتلی اولوب وفحشیات سویلمکه
باشلسه استسعلت المرأة دیرلر دیمشدر (قلت) قاموسده سینك کسری و قصری ایله
سعلاة وینه کسر ومد ایله سعلاء غول و یاخود ساحرهٔ جندر دیو تفسیر اولنمشدر ودمیریٔ فاضلك
ظاهر کلامندن معلوم ومستبان اولدیغی اوزره سعلاة اخبث غیلاندن اولدیغی ایچون مد وقصر
اولنور کلامنده مطالعهٔ فقیرانه م اوزره بر توریهٔ لطیفه سی اولمق کرکدر تأمل بیوریله اکر مطالعهٔ
کمترانه م خلیاء وهمه چیقرسه مسئله یه دائر اولمدیغندن قورقه جق نسنه دکلدر والا حمد الله تعالی
ساباش خرده بینانه مظهریتله کار افتخار درکاردر * وان خیف فیه من تعلق طرف الاعتراض *
(وفاضل مشار الیه بو مطلبده جاحظدن منقول اولمق اوزره عمرو بن یربوعك سعلاتدن متولد
اولمسنه وجرهمك نتاج ملائکه دن اولدیغنه دائر ومحققین اهل تفسیردن مروی اولمیان بعض
اسرائیلیات غیرمأثورده فی الحقیقه نصله ذاتلری متحقق وثابت اولان بلقیس وهاروت وماروت
و خضر وذو القرنینك بعض قصهٔ غیر متحققه لرینه متدائر اقوالی هم تفصیل ایلمش وهم روایات
صحیحه لرینی قبول وموهومه لرینی ادله لریله رد ایدوب هله بالخصوص ابن عباس رضی الله تعالی
عنهمك روایت صحیحه سی اولدیغی اوزره هاروت وماروت ملکین اولمیوب بلکه اولاد آدم علیه
السلامدن اولدقلرینی تحقیق قیلمشدر تفصیلنه اطلاع مراد ایدن کرك حیاة الحیوانه و کرك
ذوالجنا حین علوم ظاهره و باطنه واقف اسرار معارف بارزه وکامنه الشیخ عبد الغنی النابلسی
الحنفی النقشبندی القادری قدس سره نك تحقیق هاروت وماروتده یعنی ملك جنسندن
اولمیوب بشر اولدقلرینه متعلق قصه لرینی مبین وناطق اولان نص قرآندن قواعد عربیه واصول
شرعیه یه تطبیق ایله بالاستخراج مستقلا تألیف ایلدکاری رسالهٔ نفیسه یه مراجعت بیوروب
ریان آب حیات تدقیق اوله لر و بو رادهء صاحب المستطرف مرحوم ایسه اسرائیلیات
مزبوره یی بالکلیه طی ایله طوغریسی بلاغته رغبت ورعایت ایلمشدر (سمندل) سینك ومیمك
فتحه لری ونونك سکونی ودالك فتحی وآخرنده لام ایله اولدیغی مضبوط لغاتدر (دمیری ابن
سیده سمندل بردابه در دیمش دیوب بوندن باشقه برنسنه یازمامشدر (وصاحب المستطرف
برازجق تفصیل ایله ارض صین یعنی چین زمیننده بولنور برحیوان اولوب عجایب امرندندر که آتشده
یورطلیوب وانده یاور و چقرر وو برندن یعنی یوکندن الیجنسی طوقنور و اویعنی کیرلندکده آتشه
آتلنجه کیرینی آتش ییوب یانمدیغی حالده پاك اوله رق چقروانده طوقنمش برمندیل روغن
زیت ایله اصلادیلوب وناره قونیلوب براز زمان ایقاد قلندقدنصکره یانمدیغی محککدر دیمشدر
(لکن قاموسده هندجانبنده اولورنارده یانمز برقوشدر دیو تعریف اولنمشدر فالیوفق (سنجاب)
فاره هیئتنده اندن اکبرجه یربوع یعنی عرب طوشانی دیدکاری جانور قدر برحیواندر وترکستان
قدیمده چوق بولنور و بالطبع حیله کار و متکبردر وانسانی کوردکده قاچرو درخت بالایه چقوب
وانده یووه طوتوب اشجاردن تناول ایدروتویی فاره تویی رنکنده غایت ناعم و یومشاقدرو پوستندن
کورك یاپیلوروطبعی هرفصلده تلبسه موافقدر اعلا واحسنی ازرقیدر (اشبو رنگك ازرق سنجاب ویرد
مناسبتنی ومعناسنی مطالعه ایله مبرد پسند اوله رق اشبو * کما ازرق جلدی من البرد * تخلیت
انه سنجاب * کلامنی شاعر عرب بلکه بلیغ با ادب کوزل دیمشدر که مألی صغوقدن جلدیمك رنکی
کوکردکجه انی سنجاب تخیل ایدرم دیوب هرنه قدر بارد المعنی کورینور ایسه ده کویا برده بو خلیایی

پرده وسترهٔ تسلیت ایدرم دیه جکدر (ترجمهٔ فقیر) تنم شناده برودت ایله کوکردیجه * نوله تخیل سنجاب ایله اصنسم بن * بعض نسخه‌ده کلام مذکور شطرین میانه فاصله و یاخود سرخله علامت نظم اولمیه‌رق * کما ازرق لون جلدی من البرد تخلیت انه سنجاب * عباره سنده کورلمش ومشور اولمسی مطالعهٔ عاجزانه می تأیید ایلمشدر اکر بو عباره نسخه‌لر ایله بحور مستعملهٔ عربیه نك ضروب وزحافاتندن برینه تطبیقا وزنه کلور ایسه همت بیور یله (خواص) لحمی مجنونه یدیرلسه جنونی زائل اولور وامراض سودویه‌یه نفعی واردر ومفرداتده اسخان سنجاب قلیل الحراره در زیراپوست حیوانك مزاجنه تابعدر و بوحیوانك ایسه فواکه تناول ایتدیکندن رطوبتنده کثرت واردر وکثرت رطوبت مستدعیٔ قلت حرارتدر بناء علیه یعنی قلت حرارتیچون پوستنك تلبسی محرورلر ایله شبابه صالح اولور دیمشدر (حکم) دمیری تحریرنجه اکل لحم سنجاب طیباتدن اولمغله حلالدر حنابله دن بعض ذوات حبه‌لری نهش واکل ایتدیکیچون حرمتیله قائل اولمشدر وجمهور شافعیه حلالدر دیوب (امام شافعینك اکلی حلالدر دیدیکی یربوعه یعنی قیرفاره‌سنه سنجاب شبیه دراعدی برشیده حل وحرمت تردد ایتسه یعنی ایکیسنه دخی دلالت ایدر دلیل متساوی بین بولنسه جانب حل غلبه ایتمك قاعدهٔ شافعیه در دیو حلنه استدلال ایلدیلر (لکن امام اعظم سنجاب حشراتدن اولمغله حلال اولماز دیدیلر ومذهب شافعیده اکر سنجاب شرع شریفك بیانی اوزره بوغازلنوب وجلدی دباغت اولنسه اول جلدی کورك ایتمك جائزدر لکن بوغمق ایله اهلاك اولنوب دباغت اولنسه دخی قول اصح شافعی اوزره سائر میته جلودینك شعری کبی قیللر طاهر اولماز زیرا دباغتك قیله تأثیری یوقدر وعلی قول بنه مذهب شافعیده جلده تبعیتله قیل دخی طاهر اولور واشبو قولی شافعیه علماسندن برطائفه تصحیح ایدوب سبکی وامثالی اختیار و عمر فاروق رضی الله تعالی عنه عهدنده او زمانده اهالیسی مجوس آینده اولان دیار عجمدن اغتنام اولنان کورکلری اصحاب کرام اقتسام ایلدیلر دیو عمل اصحاب رضی الله تعالی عنهم ایله استدلال ایلدیلر (صاحب التحفه اشبو عمل صحابه مذهبمز اولان حنفیه قولن تأیید ایدر که مذهبمزده دباغتله طاهر اولان جلد میته‌نك قیللری دخی طاهردر دیوب قهستانی وولوالجیه وفتاوای هندیه‌ده عدم حل لحم سنجاب مصرحدر دیو تحریر ایتمشدر (قلت) تنویر الابصار شرحی درمختارك میاه بابنده دخی دیار اجنبیه‌دن چقان سنجاب پوستی اکر طاهر شی ایله دباغت اولندیغی بیلنور ایسه طاهردر واکر نجس ایله دباغت اولندیغی بیلنور ایسه نجسدر واماشك اولنور ایسه افضل اولان آب پاك ایله ییقمقدر وقول صحیح اوزره خنزیردن ماعدا حیوان میته‌نك قیللری وککلری وقول مشهور اوزره سکرلری وطرنقلری وباغدن یعنی چرو پیشدن خالی اولان بوینوزلری وکذلك قول راجح اوزره قورسق ولبن کبی کندولره حیات و روح حلول ایتمین اعضالری طاهردر دیو مصرحدر (سنور) سینك کسری وفتح نون مشدده ایله کدی وصبیان لسانجه پسی در وفارسیده کربه دیرلر وجمعی سنانیر کلور (صاحب المستطرفك اختصارنجه متواضع والوف برحیوان اولوب جناب حق سبحانه وتعالی انی قوللرینه فضلا فاره وسائر حشرات دفعی مصلحتیچون خلق ایلمشدر و بوحیوانك چوق کنیه و اسمی واردر (حتی محکیدر که اعرابیلردن بری برسنور صید ایلمش اعرابی دیکر کورد کده * ماتصنع بهذا الجنیدع * یعنی بو جنیدع ایله نه ایشلیه جکسن دیو آدی جنیدع دخی اولدیغنی بیلدرمش وآخری دخی کورنجه * ماتصنع بهذا الخیطل * دیوب خیطل دینلدیکنی دخی اکلتمش واردنجه براعرابی کوروب هر اسمیله * ماتصنع بهذا الهر * دیوب وآخری دخی نام دیکری اولان قط ایله * ماتصنع بهذا القط * دیو صورد قده سائل اخیره صاته جغم دیو جواب ویرد

سائل مزبور قاجه ویره جکسن دیر صیاد یوزدرهمه اولور دیمجك سائل بوحیوان اورالری طوتماز بونك قیمتی یارم درهمه مساویدر دیدیکی کبی صیاده غضب کلوب * قاتله الله تعالی ما اکثر اسماؤه واقل قیمته * بو بلاسنی بوله جق حیوانك اسمی چوق وقیمتی ازه جق دیو تعجب ایتمشدر (وحیوان مذکورك دوشهر فصل شتاده شهوتی تهیج ایدوب شول صورتده واردر که اوقردیغی هنکامده روز وشب خواهش جمع وسفاد ایله دیشیسی وارککی طاملرده کزوب فریاده باشلرلر بوحرکت شهوانیه‌لرینی کورن نیجه حره‌یی تجل وشرمسار وسست اندامرلری نائل مرام امرحل ایدرك قرین مسار و بونجه عزب و بیکارلری مشتمل تشبب وفراز اولان سبیل دشوار مرورمشتهی ومشتهاته دوچار وکیرلنمش سرایل تطهیرا وجندن لیالیٔ تعطیلی مادهٔ استغراق خدمت صابون ایله همرنك نهار ایدرلر * وفوه السنور کطیب فم الکلب فی النکهة والفتیان یقبلن السنانیر ویخبرن عن طیب افواههن وزعموا ان السکینة التی کانت فی تابوت موسی علیه السلام رأس هرة * قلت) بنه صاحب المستطرف ظاهرا سنورك اغزی رایحه‌ده فم کلبك بوی خوبی کبیدر کنج کسان کدیلر اغزلرین اوپوب طیب افواه سنورلری خبر ویررلر و براز ذوات تابوت موسی علیه السلامده اولان سکینه‌یی رأس هره زعم ایلمشلردر مفهومنده اولان عبارهٔ مذکوره‌یی اکرچه کتور مشدر لکن مأخذی اولان حیاة الحیوانده بو عباره اصلا بولنمادیغندن باشقه بوی طیب فم مشبه‌ده یعنی دهان هره‌ده ومشبه به یعنی دهن سك‌ده محال کورندیکندن ماعدی تجربه‌سی واوبمه‌سی نره‌ده قالدی قبله لفظی کلب ذکرندنصکره تفوه اولنمق بیله طبع سلیمك استکراه ایتدیکی شیدر وعلی الخصوص ان شاء الله تعالی کلب مطلبنده بیان اولنه جغی اوزره ملائکهٔ کرامك کلب اولان محللره دخوللرینه مانع اولان رایحهٔ کریههٔ کلبدر بو صورتده صاحب المستطرفك مرادی بعض قرینهٔ مسامحه‌سی قرین نسوانك زعم باطلنی بیاندر دیمکدن غیری نأویل بولنه‌مدی دیکرتأویلی ومحملی وار ایسه مطالعه ایدنلر کاره اشارته همت ایده‌لر لکن سکینه خصوصنی تحریر علوم مأنوس یعنی صاحب القاموس سفینه وزننده وعلی لغة سینك کسری وکافك تشدیدیله اولان سکینه طمانینت معناسنه اولدیغنی ذکردنصکره اشبو ایکی ضبط اوزره قرائتی مرویه اولان ﴿ فیه سکینة من ربکم ﴾ نص شریفنده واقع سکینه‌یی * ماتسکنون به اذا اتاکم او هی شیٔ کان لها رأس کرأس الهرة من زبرجد و یاقوت وجناحان واصبحوا مسکنین ای ذوی مسکنة وماکان مسکینا * دیو تفسیر ایدوب تابوت مشار الیهك ایچنده بنو اسرائیلك طمانینتلرینی مقتضی برشی اولوب وعلی روایة شیٔ مذکورك زبرجد و یاقوتله ترصیع اولنمش کدی باشنه بکزر باشی وقنادلری اولوب انی کوردکلرنده مسکنتلو اولدقلری حالده صباحلرلر ایدی دیوب روایت مذکوره‌نك درجهٔ ثانیه‌ده ذکریله ضعفنی اشارت ایتمش ایسه‌ده زعم مجرد اولدیغنی اشارت وافهام ایلمشدر (قلت) نص شریف مذکوری شامل اولان ﴿ اذ قال لهم نبیهم ان آیة ملکه ان یأتیکم التابوت فیه سکینة من ربکم ﴾ آیتی ترجمهٔ تفسیر تبیانده اطرافیله تفسیر اولنمغله مألی بورایه تحریر اولنمق تسبب اولندی (وقتاکه بنو اسرائیل اعدالریله قتال مصلحتی ایچون علی قول نبیلری بولنان اشموئیل علیه السلامه معجزه اوله‌رق کندولرینه برملك وسلطان تعیینی استدیلر اشموئیل علیه السلام دخی حق تعالادن نیاز ایلدکده طالوتی امر حق ایله تفسیرده محرر علامته موافق اوله‌رق ملك تعیین ایلدی لکن بنی اسرائیل طالوت سبط ملوك اولان یهوذا بن یعقوب علیه السلامدن اولمغله اعتراض ایدوب من قبل الله تعالی ملك اولدیغنه آیت وعلامت استدیلر بناء علی ذلك اشموئیل علیه السلام حضرت آدم صلوات الله علی نبینا وعلیه السلامدن برو پیغمبران ذیشان علیهم السلام حفظلرنده اولوب موسی علیه السلامدنصکره

آسمانه رفع اولنان شمشاددن مصنوع اولان تابوت موصوفی طالوت سزه حجت اوله رق کتورر
واول تابوتك يعنى صندوقك ايچنده ر بكزجل شانه دن سكينه واردر يعنى انك اتيانى سزه سكون
وطمانينت اولورديدى وملكلر آشكاره سمادن ايندروب طالوته ايصال ايلديلر (سكينه ٔ مذكوره بى
قلبه سكون ويريجى تورات وياخود زبرجد وياقوتدن باشى هره باشى وقويروغى وقنادلرى اولان
برصورت وعلى قول جنتدن چيقارلمش برالتون لكن وعلى قول بر روح ايله تفسير ايتمشلردر تورات
تفسيرنجه حين قتالده بنواسرائيل اول صندوقى تقديم ايتدكله نفوسلرى سكونت ايدوب فرار
ايتمزلر ايدى وصورت تفسيرنجه اندن صوت ايشتسه لر نصرتى تيقن ايدوب وحين قتالده تابوت
يوررايسه يوررلر وروح تفسيرنجه برشيده اختلاف ايتسه لر اول روح انى انلره سويلرايدى ديو
تفسير اولنمشدر تمام قصه تفاسيرده اولمغله مراجعت اولنه انتهى (وهره نك مدت حملى اللى كون
وسباع ايچنده سنور آزوسيله اصرمق وطرناقلريله طرمه لمق فعللرينى جمع ايلمشدركه سائرلرنده
بوفعللردن برى واردر واقصرمق واسنه مكده انسانه بكزر وياورولرينك وكنديسنك تويلرينى
لعاب فمى ايله برصورتده يارو وسخنى پاك ايدر كه كأن اوزرينه ياغ طلا اولنمش كبى پارلر وكدى
فضلاتنى سترده كدى زياده ايدر حتى مردارلغنى دفن ورايحه سى حس اولنمسون ديو قوقلبوب
وارايسه كم اولنجيه دك اوزرينه تراب يغار وبوسترى فاره لر قاذورات سنورى بيلمزلريله شم ايدرلر
ايسه بوراده كدى واردر ديو ميدانه چيقمزلر خوفندندر ديو بعضيلر وجه ويرمشلردر
زمخشرى ديركه كدينك بالالهام اشبوفضلاتنى سترى ناسدن قضاى حاجت ايدنلر كندولرندن
خروج ايدن شيئك ستر ايتملرينه تنبيه ايچوندر (قلت) فى الحقيقه بووجه ياقشور لكن ذكرى
كچديكى اوزره بومقوله شيلر فرع عقل اولان فكر وترتيب لوازمندندر حيواناتده ايسه امور
ضروريه ٔ حيوانيه لرى آزاده ٔ انتظام اولمغله فكر ايله اولميوب انجق بحكمته تعالى ماهيتلرينه
موضوعه طبيعت خواصندندر انتهى مااختصره صاحب المستطرف (دميرى ذكرنجه اركك
كدينك * ابوخداش * ابوالهيثم * ابوغزوان * ابوسماح * كنيه لريدر واناثاسنك كنيه سى
ام سماحدر وذكر اولنان اعرابى حكايه سنده اولان الفاظ اركك كنك آدلرى اولوب اناثاسنه تابله
سنوره واركتنه سنوردير ايمش ضفدع ايله ضفدعه ده اولديغى كبى لكن قياسا الفاظ مذكوره يه
مثلا قطه وهره كبى اناثاسنه تا الحاقيله اطلاقى الويرر (حيوان مذكورك بروجه محرر آخر شتاده
تهيج شهوتى دمنده فرياد واضطرابى شهوت مفرطه سندن ناشى دفع ماده ٔ شهوت ايتدكجه
زائل اولمازحيثيتنده الم شديده دوچار اولديغندندر وديشيسى آجقدقده ياورولرينى اكل ايدر
بعضيلر اكل مذكور اولادلرينه شدت محبتندندر ديمشدر وتولد والفت ايلديكى خانه يه خارجنده
اولان كديلرى همجنسيكن استحسان ايدرلر ايسه كندويه ترجيح ايدرلر ومأكلده بكا مشارك اولورلر
ديو خولدن منع ايدر ومنع مذكور ضمننده قارشو قويانلر ايله اشد محاربه ايدر هله حين هيجان
شهوتنده ديكر اركك كلريله اولديره سى جنكى دركاردر اكر اصحاب خانه كدى طوقنمسون ديو
صاقندقلرى مأكولاتى الدقده ضرب وطرد خوفندن قاچوب جاى مستورده يير وطرد ايدرلر
ايسه خصلت تملق وتواضع مستدعى ٔ عفو واحسان اولديغن بيلوب اهل خانه نك دامن
واطرافنه باشى مسح ايدرك تملق ايدر (قلت) كدينك انسانه اقصرمق واسنه مك وسومكرمك
وبرشيئى ايله تناولده مناسبتى اكرچه يازمشلردر لكن مناسبت تامه سى همجنسنى خانه دن مأكل
واستصحاب رشكندن محاربه ومقاتله ايله طردى ماده سى اولمغله رشك وحسدده بشره مشاركدر
ديسه لر ايدى دخى رعنا اولوردى (حضرت خلاق وحكيم على الاطلاق عزشانه قلب قبلده
هردن هرب خلق ايلمكله كدى يى كورديكى كبى اوقوجه كوده سيله فرار كيدر (وسنور اوج

نوعدركه برى اهلى يعنى خانه لرده اولان وديكرى وحشى يعنى طاغ كديسيدركه حجمده اهليدن
اكبردر واخرى ذكرى آتى سنور الزباددر وسنور زباددن ماعدالرى مفترس غضوب اولمغله افتراس
ايدوب دير ينك آتنى ودريسنى قوپاروب اكل ايدرلر وهره برسنه ده ايكى كره حامل اولور ومدت حملى
آنفا يازلديغى اوزره اللى كوندر (صاحب التحفه تحريرنجه بعض علما سنورك اتخاذى
وتربيه سى مستحبدر ديمشلردر (قزوينى اشكالده ابن الفقيهدن مروى بعض سنانيرك خفافيش
يعنى يراسه قوشلرى كبى قولاغى تويندن قوپر بغنه دك قنادلرى اولديغنى ذكر ايتمشدر (دميرى ديركه
اكر بو روايت صحيحه ايسه مشاكله اقتضاسنجه سنور برى كبى برحيواندر فتأمل (نادره) مجاهد
نقل ايتمشدركه قاضى شريح حضورينه بررجل كلوب آخرندن يدنده اولان برسنورى ادعا ايلدى
انكار بنه مقارن بينه طلبنده مدعى خانه مده تولد ايدن سنورده بينه بولهمم ديجك قاضى ٔ مشار اليه
طرفينه خانه ٔ مذكوره يه هره يى كوتورك اكر استقرار واستمرار ايدر ايسه هره خانه صاحبنكدر
واكر اقشعرار ايدر يعنى تويلرى اور پرد واوركر وفرار ايسه ذى اليدكدر ديو جواب ويرمشدر فتأمل
(خواص) سنور اهلى ٔ اسودك لحمندن اكل ايدنه سحر تأثير ايتمز وطلاغى حائضه اوزرينه باغلنسه
حيضى منقطع اولور وبركيمسه كوزلرينى قورودوب كندوينى انكله تبخير ايتسه طلبنده اولديغى
حاجتى حصول بولور وازوديشلرينى استصحاب ايدن كيجه اويقوسنده فزع ايتمز وبركيمسه قلب هره ٔ
سياهى دريسندن برپارچه يه صاروب استصحاب ايلسه اعداسى ظفر بولمز حياة الحيوانده بونلردن
باشقه خواصى واردر مراجعت اولنه وهرخواص ومعالجات اربابيله مذاكره سز استعمال اولنميه
والسلام (حكم) صاحب التحفه ديركه سنانير وحشيه واهليه نك اكلى مذاهب اربعه ده حرامدر
زيرا سنانير سبع اولديغى ناطق روايت واردر وتحريم اكلى قهستانى وولوالجيه وهنديه ده مصرحدر
(هره نك وثمنك اكل اولمسنده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك نهينى بيهقى جابر رضى الله
تعالى عنه وغيريدن روايت ايلمشدر (صحيح مسلم ومسند امام احمد وسنن ابى داودده بيع سنورده
مروى اولان نهى نبوى عليه الصلاة والسلام على قول بيعنده نفع اولميان سنور وحشى يه
محمولدر وبرقولده نهى مذكور تحريمى اولميوب بلكه نهى بيع غالب احوالده اولديغى كبى ناس
هبه واعاره ٔ سنورى اعتياد ايلسونلر ديو تنزيهيدر بوصورتده كندوسنده نفع بولنور حيوانك
بيعى وثمنى حلال اولور واشبو قول كافه ٔ علمانك دخى مذهبيدر فقط ابن المنذر وطاوس
ومجاهدك نقللرى اوزره بعضيلرى حديث شريف مذكورك اطلاقيله استدلال بريله خلافنده
اولديلر (ومذهب حنفيده خانيه ده يازلديغى اوزره بيع سنور جائز وسنورك سؤرى يعنى ارتوغى
تحريما وبرقولده تنزيها مكروهدر مكركه فاره يى ييوب وعلى الفور يعنى اراسى كچمه رك همان
اغزى بولشيغيله صو ايچه اول صو بالاجماع حرامدر واماقدورى شرحى زاهدى بيانجه
فاره يى ييوب وبرساعت مقدارى كچدكدن صكره ايچرسه اول ايچديكى صو امام اعظم عندنده
تنجس ايتمز واشبو حكملر عند الاطلاق متبادر اولديغى اوزره سنور اهلى حقنده در وسنور
وحشى وبرينك سؤرى ايسه كشف وقهستانى تصريحلرنجه هرحالده نجسدر (وشرنبلالينك
امداد الفتاحنده يازديغى اوزره كدى آرتيغى اولان صودن باشقه صو موجود اولمديغى صورتده
توضى كراهت تنزيهيه ايله مكروهدر (وبركيمسه نك كدى آوجنى يالاسه يقمه دن اول نماز قيلق
(وكدينك ييديكى طعامك بقيه سنى غنى اولوب باشقه طعام بولمغه مقتدر اولان كيمسه نك اكل
ايلمسى مكروهدر لكن فقير ايسه ضرورتدن ناشى اكلى مكروه دكلدر انتهى (اماسنور الزباد)
دميرى ديركه اشبو سنور هره ٔ اهلى كبى اولوب لكن جثه ده اندن اكبر وقويريغى دخى اطولدر
وتويى سياهه زياده مائل اولوب بعضا اسمرى دخى اولور وهندوسند جانبلرندن جلب اولنور
وحيوان مذكورده اولوب ومضاف قيلنديغى سحاب وزنده اولان زباد لزوجتلى سياه كبره

شبیه کسکین ومسك قوقو سنده برطیبدرکه قولتقلری واو یلقلری وقویریغی ایج طرفلرندن
وتویلری دیبلرندن خرده قاشق و یاصسی درهم ایله طوپلنور وبوسنورك تحریم اکلی دخی قول
صحیح اوزره سنور اهلی ووحشی کبیدر واما زباد اکرچه طاهردر لکن ماوردی و رویانی
زباد دکز کدیسندن صاغیلور قوقو ده ورنکده لبن کبیدرکه اهل بحر یعنی سواحل وجزایر
سکانی انکله دهن ورد کبی تطبب ایدرلر دیو حیوان بحریدن اولدیغیچون زباد حلالدر
دیمشلردر ایمدی زبادك اکل لحمی جائز اولمیان حیوانك لبنی اولمغله نجسدر دیرایسك
بونده ایکی وجه واردر و حیوان بحری اولدیغی تسلیم ایله نووی دخی زباد طاهر وبیعی
صحیحدر دیمشدر لکن اکلی جائز اولمیان حیوان بری اولدیغی صوابدر و بری اولدیغی حالده
زباد اکرچه طاهر اولوب لکن قیلی زباده تساقط ایله اختلاط ایلدیکی ظن غالب ایسه بویله ایجنده
قیلی مظنون بولنان زباددن احترازلایقدر زیرا اصح اولدیغی اوزره آدمی دن باشقه اتی ییمین حیوانك
قیلی اوحیواندن دیری ایکن منفصل اولسه نجسدر (قلت) صاحب القاموس مجد الدین * زباد
سحاب وزننده معلوم اولان طیبدر دیوب * الزباد دابة یحلب منها الطیب * یعنی زباد برچارپا
حیواندرکه اندن طیب صاغیلور یعنی اول حیوانك سودی عطریاتدندر دینلری تغلیط ایله
* وانما الدابة السنور والزباد الطیب وهو وسخ یجتمع تحت ذنبها علی المخرج فتمسك الدابة
فتمنع الاضطراب و یسلب ذلك الوسخ المجتمع هناك بلیطة او بخرقة * دابۀ مذکوره سنور
اولوب خوش بوی اولان زباد اول حیواندر قویریغی کوکنك ایج طرفنده بریکن کیردرکه
حیوان مذکور حرکت ایده میه جك صورتده صیق طوتولوب بریکن وسخ مرقوم قامش
قابوغی یاخود بر بز پارچه سیله صیریلور دیوب دمیری یی تصدیق ایتمشدر (صاحب التحفه
دیرکه امداد الفتاح قولنجه اصلی کبکك قانی ایکن طیبه استحاله ایله طیب اوله رق طهارتنده
اتفاق اولان مسك کبی زباد طاهر اولمغله آنی سورینوب اول حالده قیلنان نماز صحیحدر واشباه
ونظائرده دخی مسکك هر نه قدر اصلی دم وزبادا کلی حرام اولان حیوانك عرقی وتری ایسه لر
دخی طاهرلردر دیو محرردر (وینه صاحب التحفه دیرکه کتب مذهبده زبادك طهارت ونجاست
شقلرینه دائر بر حکمه نظر قاصرم واقف اوله مدی لکن ظاهر اولان متأخرین شافعیه دن
خیلی ذواتك ذکرایلدکلری اوزره طاهر اولمسیدر (وشیخ محققم بن مغرب علماسندن بعض
اخوان ایله زباد خصوصنی مذاکره ایله محرم الاکل اولان حیوانك عرقی اولمغله حلی نیجه
اوله بیلور دید یکمده جوابنده طبیعتك طیبه کبی صلاحه تحویل ایلدیکی شی مسك آسا نجاست
جنسندن چیقوب پاك اولور دیدی دیمشلردر و بو زباد حقنده اهل خبره ووقوفدن عرق سنور
بری وحشی اولدیغی استماع اولنمش ومنیة المصلی شرحنده ابن امیرالحاج نقل ایتدیکی اوزره
سدیدالدین کازرونی دخی موجز طب شرحنده زباد صحرای دیارحبشه ده اولور هره اهلیدن
اکبر اول هره نك افخاذندن طوپلنور بر نوع طیبدرکه حیوان مذکور طوتیلوب ولحم ایله
اطعام اولندقده ترد وکرواو یلقلرنده بو طیب پیدا اولور دیمشدر وجواهر الفتاوادن ناقلا
خزانة الروایاتده دخی زباد طاهر اولوب اکا مکروه اولان عرق الهره اطلاق اولنماز زیرا هر نه
قدر اصلی عرق ایسه ده تغیر ایدوب بلا کراهة طاهر اولمشدر دیو محرردر وشرح مهذبده
دخی اهل خبره نك ثقاتندن استماع ایتدیکم زباد عرق سنور فعلی هذا طاهر اولور دیو یازلمشدر
ومختصر مسائلدن منهاجیه ده دخی مسك طاهردر هر نه قدر اصلی دم ایسه ده تغیر ایدوب
احراق اولنان عذره ونجاستك کولی کبی اولمشدر وزباد وعنبر دخی مسك کبیدر دیمشدر ایمدی
حاشیۀ اشباه صاحبی الشیخ ابراهیم بیری ذکرایلدیکی اشبو تفصیلدن معلوم اولمشدرکه فتح قدیر

وشرح منیه ده زباده دائر مذکور اولان قول مذهبدن منقول روایت اولمیوب بلکه من حیث
السماع حکایتدر والحاصل اشبو محررات ایله بنسه اغتنام ایدوب اطلاعه شکر لازمدر انتهی
مافی التحفه (قلت) صاحب التحفه مرحومك کتب مذهب وروایت دیدیکندن مرادی
الله تعالی اعلم امام ابو یوسف و امام محمد حضراتنك جامع صغیر وکبیر ظاهر الروایاتی مشتمل
کتابلردر وشیخ محققم دیدیکی محدث وفقیه معاصری اولان تزیل اسلامبول ابن همات
مرحوم اولمق ویاخود راغب پاشا خواجه سی دیمکله عریف محشی درمختار وصاحب سائر
الآثار الشیخ ابراهیم مرحوم اولمق محتملدر (سوس) صوفده یعنی بوکده وطعامده یعنی
مأکولاتده اولان قورد در صحاح جرهری بیانجه واولك کسری وسین ودالك فتحه‌لریله
زمن وزنلرنده طعام سوس ودود دیرلرکه قوردلنمش یمك ویمش دیمکدر (قتاده ائمۀ اهل تفسیردن
﴿ ویخلق مالاتعلمون ﴾ نص جلیلنده کی (ما) سوس ثیاب ودود فاکهه در دیمشدر
(من الفوائد) بعض اهل خبره نك اخبارنجه مدینۀ منوره ده انار ه بخش حل اشکال وافتای
انواع سؤال ایدوب فقهاء سبعه وصفیله مشهور اولان ذوات کرامك اسم مبارکلری برکاغده
یازیلوب حبوبات انبارلرینه وضع اولنسه کاغد مذکور طوردقجه ضرر سوسدن مصون اولورکه
ایشانك اسماء متبرکه لرینی بعض بلغا خاصۀ مذکوره یی اشراباله بوقطعه ده جمع ایلمشدر
* الاان من لایقتدی بائمة * فقسمته ضیزی عن الحق خارجه * فخذهم عبیدالله عروة قاسم *
سعید ابو بکر سلیمان خارجه * دمیری مرحوم اسامی ایشان یازیلوب صداع عارض اولان
کیمسه نك رأسنه تعلیق اولنسه ویاخود اوقونوب اوفولنسه زائل اولدیغنی بعض اهل تحقیق
بکا افاده ایلدی دیمشدر ومناسبتله بوحکایۀ حکمت اشاره یی دخی تحریر ایدرکه عارف بالله
الشیخ ابوالعباس المرسی قدس سره نك حضورینه برخاتونك کلوب مشار الیهه خانه مزده
ذخیره مز اولان بغدای و بقله مسوس اولدی یعنی قوردلندی اوکوده جك اولدیغمزده
بغدایك قوردی ایتلنه میوب برابرجه اون اولور لکن بقله دن قورد هلاك اولمیوب دری اوله رق
چیقارلر دیدکده * صحبة الاکابر تورث السلامه * دیمشدر (قلت) خاتونك غالبا اشبو سؤالدن
مرادی قوردلك اکلی مسئله سنی اکلمق اوله و شیخ حضرتلری انك حکمنی بیاندنصکره
بقله یه نسبتله بیوك اولمغله خرده حنطه قوردقلری هلاکدن قورتوله میوب لکن بردن بیوك
بقله قوردلری تلفدن رها بولدقلرینی اکابره یعنی حقیقتده اکابر اولان اهل علم وعرفانه مقارن
اولان ذواتك سلامت دارینه واصل اوله جقلرینه تمثیل ایدوب برکنایلق معانی یی کلام موجز
مذکور ایله بیان ایدوب ﴿ وکونوا مع الصادقین ﴾ نصی ناطق اولان سر وفیض کینونت
صادقینی اشراب ایتمش حقاکه بو اشرابدن * کلام الکبار کبار الکلام * نکته سی بلنمشدر
وینه دمیری دیرکه اشبو حکایه یه قریب ابن عطیه نك تفسیر سورۀ شریفۀ کهفده کتوردیکی
برحکایۀ ایقاظ مآل دخی بودرکه ابن عطیه یه پدری مصرده واعظ اولان ابوالفضل الجوهریدن
روایت ایتمشدر برکون جوهری مشار الیه درر فشان نصایح اولدیغی مجالس وعظنك برنده
قنغی کیمسه یعنی مرد موفق که اهل خیره مقارنت وملازمت ایده انلرك برکته مظهر اولور
اشته شوکلب یعنی قطمیر تسمیه ایتدکلری کلب کبی که صلحادن اولان اصحاب کهفه مقارنت
ایتمکله انلرك سایۀ برکتنده حق سبحانه وتعالی قرآن کریمنده آنی ذکر بیورمش وقیامته قدر
السنه ده تلاوت اولنان قرآن مبین برکتیله مذکور اولمشدر ولذلك * من جالس الذاکرین
انتبه من غفلته ومن خدم الصالحین ارتفع بخدمته * دینمشدرکه مفادی برکیمسه که اهل ذکرایله
مجالسه ایده غفلت قلبدن منتبه ومتیقظ وصالحلره خدمت ومحبت ایدن اول خدمت سببیله

هر جهنده رفعت بولور دیمکدر انتهی (وقال صائب الایرانی فی هذا المعنی * کس از آمیزش روشندلان صافی کهر باشد * چوآه ازراه چشم آیدبرون نور بصر باشد * وللفقیر اسعد * کدر باطن نفسی کیدرر روشندل * محواولور سایه قرین اولسه اکر خورشیده ﴿حرف الشین﴾ (شادن) دالك كسریله بو بنوزلری طلوع ایتمش ظبی ذکر یعنی ارکك کیك وآهودر دمیری وصاحب المستطرف احوال ظبی حرف ظاده کله جك اولمغله اشبو شادنك تعریف مذکوریله اکتفا ایلدیلر (شاهین) قاموسده انجق طائر معلوم ایله میزانه دینور دیمشدر لکن دمیری عربی اولمیوب فقط عرب دخی تکلم ایلدی دیوب لغت مشترکه اولدیغنی کوسترمش وجمعی شواهین در دیمشدر (طیر مذکور صقر یعنی طوغان و بلبان هیئتنده اولوب لکن صفات جیده سندن اوله رق باشی یوك وکوزلری وصدری واسع وبالا ی سینه سی طولو وایلو وفخذینی قوتلو ساقینی قصیر ریشی وذنبی رقیق ومزاجی طوغانك یبوستندن زیاده یابس وبارد و یوقاریدن اشاغی یه حرکتی اندن اقوادر ولهذا صیده شدتله جارپوب حتی کاهیجه خطا ایدوب شدت مذکوره سیله توقفه مجالی اولمیوب یره کند وبی اوردقده هلاك اولور واشبو شدتله برله کندوسنده جبن وفتور واردر ومکلری سائر صیاد طیورك عظملرندن اصلبدر وطیر مذکور حقیقتده صقر جنسندن اوله رق شاهین وقطامی وایتق انواع ثلثه سندن عبارتدر وبعضیلری مرغ مذکور اسمده شریکی اولان میزان ایله همدنك و همرنکدر که طوقلقده واچلقده قیل قدر حاله تحمل ایده مز دیمشدر (قلت) طوغریسی شوتشبیهده قائل مومی الیه ظرافت ایتمشدر وملاحظهٔ کترانهم اوزره وجه تسمیهٔ شاهین شو حالی اولمق کرکدر (دمیری دیرکه ابتدا شاهین ایله شکاره باشلین قسطنطین ایمش ومنشیٔ دخی بو ایمشکه طیر مذکوردن برازینه قسطنطین راکب اولوب یورودکده باشی اوچنده قناد لرینی کروب کند ویه سایبان صورتنده آفتابك حرارتندن وقایه ایدرك طیران ایلملری وضعی تعلیم وبووجهله تربیه اولنمشلر ایمش برکون کیفیت مذکوره اوزره قسطنطین کیدرکن شاهینلردن بری برطیری صید ایلدیکنی کوروب استحسان ایتمکله طیور مزبوره یه صورت صید معلومی تعلیم ایلدیلر (قلت) کاتب چلبی مرحومك عربی العباره اولان فذلکه سنده اجمال اولندیغی اوزره ارتحال موسی علیه السلامدن اوجیوز یتمش ایکی سالدنصکره ظهور ایدن قیاصره حکومتنده دردت قسطنطین اولمغله صید مذکوری اختراع ایدن بعض احوال محرره سی اماره سنجه اولکی قسطنطین اولمق محتملدر والله تعالی اعلم (شحرور) اول الریح و المطر معناسنه اولوب شینك ونونك ضمه لری وحاو واوك سکونلری ایله مضبوط شحنون وزننده جثه ده سرچه نك فوقنده اصوات مختلفهٔ مطربه ایله صوت ایدر برسیاه قوشدر دیو ابن سیده دن روایتله دمیری وابن الخطیب یازمشلردر لکن قاموسده بو ماده ده انجق قسور وزننده شحور یعنی شینك و واوك فتحه لریله برطائردر دیوب هم اوصاف مذکوره دن وهم وزن شحروردن سکوت اولنمشدر بونلر بربرینه مغایر طیرلر میدر یاخود ایکیسی برحیوان اولوب شحور دخی لغتمیدر فقیر تفهم ایده مدم تتبع اولنه (یدیوز اون درتده وفات ایدن علاءالدین باجی نام علامهٔ علوم عربیه نك طیر مذکور درجیله نظم ایلدیکی اشبو * یابابل والمضرار والشحرور * یکسی طربا قلب الشجی المغرور * فانهض عجلا وانهب من اللذة ما * جادت کرما بید المقدور * دو بیتنی دمیری درج دفتر دفینهٔ حیاة الحیوانی قیلمشدر (شحمة الارض) مستطرفده یازلمامشدر لکن حیوة الحیوانده بردو بیه درکه کند ویه انسان طوقندیغی وقتده طوپلنور وقز و بنی اشکالنده حراطین تسمیه اولنان شحمة الارض نملی برده بولنور اوزون وقرمزی برقورد در وزمخشری ربیع الابرارنده قرمزی

نقطه لر ایله منقط بیاض بالق کبی بردو بیه در مرأه نك کنیه اکا تشبیه اولنور دیمشدر وهرمس حکیم شحمة الارض کوزل قوقولو بردابهٔ صغیره درکه کندوبی نار احراق ایتمیوب آتشك برجانبندن کیروب و برجانبندن صاغ وسالم چیقار وهرکیمکه بدننه سورسه انی آتش یاقمزولو آتشه کیرسه دخی دیمشدر دیو قانلری کوستریله رك بو یله جه یازلمشدر (قلت) قاموسده دخی دودهٔ بیضاء اوالخراطین دیو یازیلوب فی الجمله توفیق یولنی اشراب ایتمشدر اما لهجه ده صوغولجان ذکرنده عربیده دساس خراطین شحمة الارض امعاء الارض صفر وفارسیده کرم سرخ وکرم دراز خوی ناه دیرلر دیو صوغولجان دیدیکمز حیوانك شحمة الارض اولدیغنی کسمش ایتمشدر ومهذبده سبورك دیك یعنی کرم ریکدر دیمشدر (خواص) شحمة الارض قوریدیلوب ودوکیلوب صوایله بردرهم مقداری عسرتکش اولان حامله ایچرلدیکی کبی طوغورر وکباب اولنوب ایتمك ایله ینسه مثانه طاشلرینی اریدروب محفوفنك سفوفی برقان یعنی صاریلق علتنه نافعدر وکولی کل دهننه قارشدیریلوب کل باشه سورلسه توبلندیرر (حکم) صاحب التحفه دیرکه دمیری بونك حکمی نقدم ایدن دودك حکمی کبیدر دیمشدر و بوخبائثدن اولمغله غیر مأکولدر ﴿حرف الصاد﴾ (صعوه) دمیری تحریرنجه صادك فتحی وعینك سکونیله عصافیر صغاردن باشی قرمزی برطائردر وجمعی تاسنی حذفله صعو کلور (قلت) وانقولیده کوجورك سرچه مثالنده برقوشجغزدر وجمعی صعو وصادك کسری والفك مدیله صعاءدر دیو یازوب اسم جنس دیندیکنی دخی اشراب ایدر فتأمل ولکن قاموسده * عصفور صغیر وهی بهاء جمعه صعوات دیو یازوب اسم جنس اولمدیغنی کوسترر وصحاح وقاموسده باشنك رنکنه دائر برقول یوقدر ولهجه و ترجمهٔ قاموسده سرچه جنسندن برکوچك قوشك آدیدر ترکیده قویرق صلان و یوندقوش دیدکلریدر دیو مشروحدر (ونهایه ده هی طائر اصغر من العصفور (ومهذبده الصعو ترندك مرغسبت الصعوة والصعاء جمعه * دیو محرردر وفارسیسی کاف عربیهٔ اولانك ضمی وآخرنده کاف عربیه ایله کراك و پرده وزننده زعده اولدیغی مسطوردر * اشبولوکنت اجهل ماعلمت لسرنی * جهلی کاقد ساءنی ماعلم * کالصعو ترتع فی الریاض کانما * حبس الهزار لانه یتکلم * قطعهٔ سابقه سی کوزل نظم اولنمشدر (الترجمة المرتجلة) علم اولدی سبب ذل ولکن عزك * علتی جهل اولیور کاشکی اولسم نادان * اشته قویروق صالن اصلق چاله رق باغده اوچار * لیك بلبل هزار قفسده نالان * هزار فارسیدر لکن عرب دخی استعمال ایدوب حتی اسم عربی بویله الف لام ادخال ایدرلر طوطی کبی حکایهٔ کلام انسانی ایتمزایسه ناظم حنین صوتنك تأثیرینی کلام تشبیه ایله هزاره تکلمی اسناد ایلمشدر الله تعالی اعلم * الشی بالشی یذکر * عربیده حسدن وترکیده باشی قرمزی و ینه سرچه قدر اولوب سقاقوشی وفارسیده مرغ آبکش دیدکلری طیرظریف زیرك که جمله نك بیلدیکی اوزره قفسدن اشاغی ایپلك ایله صارقیدلمش اولان کوچك کاسه ایچنه قونان آبی تصنیع اولنان خرده چیقربغی اباغیله دوندیره رك ینه چیقربغه پیوسته ایپلکله قوغه صورتنده کاسه ده اطولان بوکسکی چکوب دروننده اولان چند قطره آبی ایچدکدنصکره کاسه یه براغن قوشی تمثیل ایله زادهٔ کیجه جی زاده عزت افندی مرحوم سیاق قطعهٔ مذکوره ده * سقاقوشی دولاب فلکده ناچار * زحمتله چکر ایچدیکی آب نابی * باز بچهٔ طفل ایتمش انی معرفتی * یارب بنی سن ایتمه هزار بابی * قطعه سنی اجبار سخنور یله نظم ایتمشدر رحمه الله تعالی ونسخهٔ دوم مصراع رابعده مرحومك * غیری نوله آزاولسه هزار بابی * نسخهٔ اولاسی واردر فتأمل (قلت) قطعهٔ عربیهٔ مرقومه عماد اصفهانیٔ مشهورك استادی اولوب بشیوز قرق درتده وفات ایدن قاضی احمد بن محمد ارجانی بلیغك اشعار شهیره لرندندر ومشار الیهك * احب المرء ظاهره جمیل * لصاحبه و باطنه سلیم * مودته تدوم لکل هول *

* وهل كل مودة تدوم * نظمى دخى شعر بليغ بدبعيدر كه بيت اخير آخرندن اولنه قدر لفظ ومعنى
متغير اولمديغى حالده معكوسا قرائت اولنور* شكر بترازوى وزارت بركش * مصراع فارسبسنده
اولديغى كبى

﴿ حرف الضاد ﴾

(ضأن) ضادك فتحى وهمزه نك سكونيله ذوات
صوف يعنى يوكلى اولان غنم مبارك كه قيوندر وفارسيسى كوسفندر وبو لفظ جوهرى وصاحب القاموس
يازدقلرى اوزره اسم فاعل صيغه سيله ضائنك جمعيدر يعنى كچى يه ماعز وكچيلره معز ديديكى كبى
برقيونه ضائن وقيونلره همزه نك سكونيله ضأن ديرلر راكب ايله ركب كبى وقاموسده همزه نك حركه سى
دخى لغتدر حارس ايله حرس كبى وكبير وزننده عبدك برجمعى عبيد اولديغى كبى ضائنك ضئين
دخى جمعيدر ومؤنثنه ضائنه ديرلر و بونك جمعى ضوائن والفك وهمزه نك فتحه لرى ايله اضأندر
وضائن لغتده ضعيف وقارنى يايغن ومأكلى قليل اولان جسم حسن وايض عريض اولان
قوملق معنالرينه دخى كلور ديو محرر در دميرى ديركه على قول ضائن واحدى يعنى مفردى
اوليان جمعدر حق سبحانه وتعالى نوع غنمده بر بركت خلق ايلمشدر كه ييلده بركره برر ونادرا
ايكز طوغورر ايكن ينه روى زمينى قاپلر وخلق عالم لحمنى يير لكن سائر سباع بونك خلافنده دركه
بربطنده التيشر ويديشر تولد ايدرلر ايكن اطراف ارضده سوريسى كورلميوب نادرا برر ايكيشر
كورينور وجلدى يومشاقلقده ضرب مثلدر وقيون ايله كچى يينلرنده تضاد اولوب بناء عليه
كچى ايله قيون چفتلشمز وقيونك قبل ودبردن مستورة العوره اولمسى جملهٔ محاسنندر اما كچى
ايسه مهتوك الستردر حتى موقع مدحده انسانى * هو كبش من الكباش * يعنى فلان قوچلردن
برقوجدر يعنى قوچ يكتدر ديرلر ومقام ذمده * تيس من التيوس * يعنى كچيدر وتكه در ديو
استهزاده وتزييفده مشبه به اولور و قيونك عجايب طبيعتندندر بحكمته تعالى عظم خلقنده
اولان فيل وجاموسدن اوركيوب قوردى كوردكده كند وبى بيم جسيم قاپلر وغربه سندن برى
دخى بودركه غنم سوريسى بركيجه ده بونجه قوزيلر طغورر وصباحنده چوبان قوزيلرى اغلده
براغوب انالرينى چراكاهه كوتورروب واخشام اوستى كتوروب قوزيلره قاوشدردقده فى الحال
هربرى انالرينى بولوب ممه لرينى امكه باشلرلر وهند جانبندن جلب اولنور بر نوع غنم واردركه
وراسنده اولان قويريغندن باشقه صدرى ايله اوموزلرنده برر قويريغى دخى واردر ومشيه مانع
اولور حبشيله قويريغى پيوكلشمز قيون واردر وباحكمه غنم ياغمور ياغر ايكن چفتلشسه كبه
قالمز واشمق هبوب ريح شمالده واقع اولورسه اركك اولاد وريح جنوبده اولور ايسه اولاد اناث
طوغورر واكل ايلديكى مزروعات ينه بتر لكن اكن چمنى كچى ييرايسه عودت ايتميوب
كوكندن بتر يعنى تكرار كوكندن يشرميوب تلف اولور (خواص) دميرى ديركه لحم ضأن سوداية
وسمومه نافع اولوب ومنى وباهى زياده ايدر ولحم معزه نسبتله حار رطبدر وحولبسنك يعنى
برياشنده اولان قيونك لحمى اجود اولوب معدهٔ معتدله يه نفع ويرر لكن اخشام طعامنده اكلنى
اعتياد مضر اولوب بو مضرتى كباب ايتميوب صوده پشرمك دفع ايدر ولحم نعجه يعنى
ديشى قيون اتى طبا مكروهدر زيرا علت توليد ايدر وقوزى اتى مولد بلغم وحولى صغيرندن
اعدادر ولحم ضأن سائر ازماندن هنكام بهارده انفعدر وخايه سى بورلمش ذكر قيونك اتى دخى
باهى جوغالدر و بوغازلنن قيونك قانى صوغومدن ايچق ايچق وضحه يعنى برصه سورلسه
لونى تغيير ايدر يعنى او بياض لكه يى بدندن چقارر وكبد كبش يعنى قوچ جكرى تازه ايكن
احراق اولنوب كوليله ديشلر اووولنسه آغردر وقوچ بوينوزى اغاجك دبينه كوموانسه چوق
يمش ويرر وقوچك اودى باله قارشدريلوب كوزه چكلسه نزول مادن منع ايدر وككى حطب
طرفاء يعنى ايلغون اغاجيله احراق اولنوب بال مومى وكل ياغلرى ايله قارشديريلوب بدنده

برعارضه ايله چور يمش يره سورلسه اصلاح ايدر ونعجه نك يوكنى حمل ايدن خاتون يوكلمز يعنى
كبه قالمز وبال قابنك اغزنى يياض ضأنك يوكى ايله اورتولسه قارنجه لر بناشمز (حكم) يياندن
مستغنى اولديغى اوزره لحم ضأن بالاجماع حلالدر (ضب) ضادك وحرف بانك ادغاميله تركجه كلر
وفارسيجه سوسمار ديدكلرى حيوان برى معروفدر دميرى ديركه حيوان مذكورك كنيه سى ابو حسلدر
كامر وضب لفظ مشتركدركه بعيرك طبانى شيشنه وعريضهٔ حديده ومسجد حيفك ارقه سنه
قريب اولان جبله ودوه نك سودينى آوجه صاغمغه ديرلر وحيوان مرقوم معناسنه اولان ضبك
جمعى ضباب ودخى كفك اكف اولديغى كبى اضبدر وضبك مؤنثى تا ايله ضبهٔ در انتهى (قلت)
صاحب القاموس ضبك جمعنده برمنوال محرر اضب وضباب كلديكنى بعد الذكر ضادك ضمى
وتشديد با ايله ضبان وقتلهٔ وزننده ضببهٔ دخى كلور ديوب ايكنجى بابدن اوله رق سيلان وياخود
سيلان دم وصالبه نك سيلانى واوچنجى بابدن بعيرك درسكرنده اولان علت وصدرنده وخفنده
اولان شيش وينه ايكنجى بابدن دوه يى مجموع كف ايله صاغمق وياخود باش پارمغى ممه سى باشى
اوزره قيوب سائر پارمقلرى ابهام اوزره كتوررك وياممه سى باشلرينى آوجه بربره كتوروب اويله جه
صاغمق وسكوت وبرشى اوزره احتوا وجبل مسجد مذكور ورجل وغيظ وحقد ودوداقده
برعلت ويره ياپشمق معنالرينه كلور ديو لفظ مشترك اولديغنى بيان ايتمشدر (وينه دميرى
ديركه ابن خالويه ليس نام كتابى اواثلنده حيوان مرقوم صو ايچمز ويديوز سنه ودخى زياده
يشار ديمشدر كه اشبو طبع حيوان مرقوم معناسنه ابتنا ايله عرب برشيئك عدم فعلنى قصد
وعزم ايلديكنى بيانده * لا افعله حتى يرد الضب الماء * ديرلر يعنى بن شوايشى ضب صو ايچمكه
كلنجيه دك ايشلمم عباره سنى محاله تعليق يوللو جزم مذكوردن كنايه ايدرلر وفرق كونده بركره
برقطره اوله رق بول ايلديكى وديشلرى اصلا دوشميوب حتى يكپاره اولوب متفرق اولمديغى
منقولدر وضبابه سى كثرت اوزره اولان بلد وارضه افعالدن اضب البلد وارض ضببهٔ ديرلر
(قلت) قاموسده ارض مضبهٔ دخى ديرلر ديمشدر (وينه دميرى ديركه عبد اللطيف بغدادى
ضب وورل وحرباء وشحمة الارض ووزغ خلقده بربرلرينه متناسبدر ضبك اركك نده
حرباء ايله حرذونده اولديغى كبى ايكى ذكر وانثاسنده ايكى فرج واردر ديمشدر (قلت) شحمة
الارضك منزه وبراق قورده ديديكى قاموسده محرر اولديغى وسائر تفصيلاتى تقدم ايلدى
ظاهرا بونك خلقتده ضبه تناسبى اكله شلمز تأمله وتتبعه موقوفدر ظن ايدرم وحرذون وانقوليده
برجانوردر وبعضيلر كلرك اركگيدر ديدى ديو يازيليدر (وعبد القاهر ديمشدر كه ضب
تمساح صغيرك ياوروسى حدنده در وانك قويريغى كبى قويريغى اولوب حرباءنك حرشمسده
تلونى كبى تلون ايدر ورنك كوناكونه كيرر انتهى (حيوان مذكور دلكنى برك برك برنده اتخاذ ايدر
ايمش وبالطبع ابله اولوب حسنده قوت اولماديغندن دلكندن چقدقده كاهيجه كلوب
بوله مز ايمش وكوكرجين يمورطه سى جرمنده يمش ياخود اندن اكثر يمورطلبوب فرق كونده
ياورولرينى چقارر ايمش وجرندن كوزلرينه ضعف طارى اوله رق خروج ايدوب فى الحال
شمسه استقبال وبو وجهله حدت بصر استحصال ايدر ايمش وبنى آدمدن بالطبع شدت اوزره
خوف ايتديكندن دلكنه احتراس غرضيله عقربلرى طولديرر ايمش وصوصه دقده نسيمى
استنشاق ايله ريان اولور ايمش ويلانلر ايله بيننده مناسبت اولديغندن وقت شتاده مار آسا
سوراخندن چيقماز ايمش والله تعالى اعلم (فائده) دار قطنى ايله بيهقى وشيخى اولان حاكم
وحاكمك شيخى ابن عدى ابن عمر رضى الله تعالى عنهما دن شويله روايت ايدرلر كه صحابى مشار اليه
ديركه بركون سرور كائنات عليه الصلوات والتسليمات اصحاب كرام بنده لرى ايله عقد محفل صحبت

بیوروب اوطوردلر ایدی بر اعرابی صید ایتمش اولد بغی ضبی بکنک ایچنه وضع ایله حضور سعادته
کلوب صراحةً ذکرینه لسان ایمان مطاوعت ایدهمیه جك تقول باطل ایله حاشا انکار
رسالت ایله اکر عرب بنی عجول دیه جکلری خوفی بنده اولماسه ایدی سنی عالم عدمه تسییر
ایدر ایدم دیه دوشر فی الحال شرفیاب عز حضور سعادت اولان عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه
ای رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم رخصت بیورك شو منقول اعرابی یی قتل ایدهیم
(لااماعلمت ان الحلیم کاد ان یکون نبیا) کلام دری النظام وحدیث احسان ارتسامیله رخصت
بیورمیوب صفةً حسنه دن اولوب شراح حدیثك بیانجه صاحبی اهل علم و عمل خیردن
اولدیغی حالده درجهٔ نبوته قریب اولان حلمله تنبیه بیوردیلر بعده اعرابی رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزه دونوب لات وعزامه قسم ایدرمکه بو ضب سکا ایمان ایتمدکجه یعنی
بعثتکی ورسالتکی تصدیق ایتمدکجه بندخی تصدیق ایتمم دیوکندن اخراج وخاکپای سعادته براغوب
بنه بو حیوان ایمان ایدرسه بندخی ایدرم دیجك رسول صادق باری تعالی ومظهر تشریف
ومایْنطق عن الهوی علیه وعلی آله واصحابه الصلوات والتحایا (یاضب) دیو اول حیوان غیر
ناطقه خطاب بیوردیغی کبی کافهنك تفهیم ایده جکی لسان طلق فصیح وتعبیر عربی مبین صریح ایله
لبیك وسعدیك یارسول رب العالمین عبارهسیله ازجان ودل منتظر امر وفرمان اولدی پس
نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (من تعبد) کیمه عبادت ایدرسن بیوردیلر ضب درآن* الذی
فی السماء عرشه وفی الارض سلطانه وفی البحر سبیله وفی الجنة رحمته وفی النار عذابه* یعنی عرش
اعظمی آسمانده اولدیغی مجزوم وروی زمینده تصرف وحکمی ودریالرده عبادینی امرار
ایلدیکی عنایتی مشهود ومعلوم وفضلا وکرما مطیعلره جنتده نعمی ومشرك وعاصیلره جهنمده
عدلا عذاب ونقمی اعتقادی صحیفهٔ جزممده مرسوم اولان واجب الوجود الله احد وواحده
عبادت ایدرم دیو مؤمن بهی مشتمل ومبدأ ومعاده متعلق اعتقاداتی کافل کلام مذکوری تکلم
ایلدیکنك عقبنده حضرت خاتم الانبیاء والمرسلین علیه الصلوات والتسلیمات من رب
العالمین ضبك اشبو کلام مذکوری ضمننده مندرج اولان تصدیق رسالتلرینی صراحةً اقرار
ایلمسنی قصد ایله (فمن اناياضب) ای ضب بن کیمم بیوردقلرنده* ضب دخی انت رسول رب العالمین
وخاتم النبیین وقدافلح من صدقك وقدخاب من کذبك* یعنی سن رب العالمین طرفندن مرسل ومبعوث
رسول صادقسن سندنصکره پیغمبرکلزمعناسنه جمله نبی ورسولك آخری سن وتحقیق سنی تصدیق
ایدوب رسول مبعوث اولدیغکه اینانوب ایمان ایدنلر دنیا واخرتده فلاح وسلامته واصل اولورلر وسکا
اینانمیانلر البته خائب خاسر اولوب سلامته نائل اولهمزلر دیو رسالتلرینی قول مذکوریله تصدیق ایلدیکی
کبی همان اعرابی* اشهد ان لا اله الا الله وانك رسول الله حقا والله لقد اتیتك وما علی وجه الارض احد
هو ابغض الی منك والله لانت الساعة احب الی من نفسی ومن ولدی فقد آمن بك شعری و بشری
وداخلی وخارجی و سری وعلانیتی* یعنی عبادت و پرستشه مستحق انجق الله تعالی اولدیغنه
وسندخی صدق اوزره الله تعالانك رسولی اولدیغکه شهادت وتصدیق ایدهرم والله تعالایه یمین
ایدرمکه تحقیق یریوزنده سندن زیاده براحد مبغوضم اولمادیغی حالده حضوریکه کلمشیدم
الله تعالایه ینه قسم ایدرمکه شمدی سن بوساعتده بکا جانمدن وولدمدن زیاده سوکلوسن تحقیق
سکا یعنی رسالتکه وجودیمك مویلری وجلدبدنم وباطن وظاهرم وسر وعلانیتم ایناندی وایمان ایلدی
یعنی سنك حب وتصدیقکده ذاتم ووجودم فانی ومستغرق اولوب خس وخاشاك وهم وشکم
بالکلیه محو اولوب یاندی ومصباح ایمانم نور تصدیقك ایله اویاندی مألنده اولان کلتین منجیتین
شهادتی بروجه محرر اتیان ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (الحمدلله الذی

هداك الی هذا الدین الذی یعلو ولا یعلی ولا یقبله الله تعالی الا بصلاة ولا یقبل الصلاة الا بالقرأن)
الی قیام الساعه عالی یعنی غالب و باقی اولوب سافل یعنی مغلوب وزائل اولمیان دین محمدی ایله
اعرابیٔ مشارالیهك اهتداسنه ومسلم مسلم اولدیغنه حمدایله مسلم مشارالیهك ارکان اسلامدن
اولان نمازك اقامسنه اهتماما ونمازده اوقویه جغی قرأنك تعلم ایلمسنی قرائت وقرأن شروط صلاتدن
اولدیغی اشعارا عندالله قبول دین نمازه ونمازك قبولی دخی قرأنه موقوفدر مألنده اولان نطق
تبشیر آرای مذکور ایله تعلیم قرأنه امری افهام بیوردقلرنده اعرابی* فعلمنی* دیو تعلیم
همایونلرینی نیاز ایتمکله اعرابی یه سورهٔ فاتحهٔ شریفه یی وسورهٔ اخلاص شریفی تعلیم بیوردیلر
وقتاکه اعرابی سورتین جلیلتین مذکورتینی تعلم و حسن سلیقهسی اوزره اعجازلرینی تفهیم
ایلدکده* یارسول الله ماسمعت فی البسیط ولا فی الوجیز احسن من هذا* یعنی یارسول الله
بلاغتله اتصاف وتمیزلری مسلم عالم اولان فصحای معانی آشنا و بلغای مشهور الاقوال عرب
العربانك نظما ونثرا ممل اولمیان کلام مطول ومخل اولمیان نطق مختصرلرنده اشبو سورهلردن
احسن برکلام ایشتمدم مألنده اولان کلام مذکوریله تصدیق معجزهٔ قرأن ایلدی پس آنکاه
حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی علیه وسلم (هذا کلام رب العالمین ولیس بشعر اذا قرأت
قل هو الله احد فکانما قرأت ثلث القرأن وان قرأتها مرتین فکانما قرأت ثلثی القرأن وان قرأتها
ثلثا فکانما قرأت القرأن کله) اعرابی جازم التصدیق مشارالیهه رضی الله تعالی عنه اشبو
سورتینی مشتمل اولان قرأن مبین کلام قدیم منزل رب العالمین اولوب الجاء طبیعت ایله سویلنیلان
شعر اولمدیغنی وسورهٔ اخلاصك برکره تلاوتی اجری ثلث قرأن تلاوتی اجرینه وایکی کره تلاوتی
ثلثان قرأن واوچ کره تلاوتی مجموع قرأنی تلاوت اجرینه معادل اولهرق فضیلتی درکار اولدیغی
بیان مألنده اولان قول مذکور نبویلریله خطاب بیوردقلرنده اعرابیٔ بلیغ مشارالیه* ان الهنا
یقبل الیسیر و یعطی الکثیر* یعنی بزم غنی عن العالمین اولان تکریمز عبادتدن آز عبادتی قبول
واعطای اجر کثیر ایله لطفنه مشمول ایدردیوب اخلاصك کیفیت فضیلتنی تسلیم وقول نبوییی
تصدیق و حق تعالی فاعل مختار اولوب اعطاسی محضا فضل وکرم اولدیغی تحقیق
ایلدکدنصکره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (الك مال) ای اعرابی مالك وارمیدر
دیو نیت لطفله صوروب بنی سلیم قبیلهسندن اولان اعرابی مشارالیه جوابنده* مافی بنی سلیم
قاطبة رجل افقر منی* قبیلهم اولان کافهٔ بنی سلیمده بندن زیاده فقیر یوقدر دیجك رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم اصحاب کرامه اعطا واعانه ایدك دیو امر وفرمان بیوردیلر وایشان
حضراتی شول صورتده ازجان ودل اعطا قیلدیلرکه اعرابینك تعیشنه انتظام تام کلدی وجملهٔ
مخاطبین امر اعطادن اولان عبدالرحمن بن عوف یارسول الله بن او اعرابی یه ناقهٔ عشرا یعنی
حملی اون آیی کچمش اولان دیشی دوه و یردمکه* تلحق ولا تلحق* ایلروسنده کیدنلره یتشور واکا
بردوه یتشمزجهسنه سرعت سیری واردر اول دوه یی بکا تبوك غزاسنده هدیه ایتمشلر ایدی دیو
بلار یاثنا ایلدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (قد وصفت ما تعطی وانا اصف لك
ما یعطیك جزاء) بیوردیلر مألینه شراح بیانجه ای ابن عوف سن لوجه الله تعالی ویردیکك
شیئی توصیف ایلدك بندخی بو خیریکه جزاء مکافاة اولهرق الله تعالانك سکا آخرتده فضلا
اعطا ایده جکی شیئی وصف ایدهیم دیو تبشیر بیوردی ابن عوف رضی الله تعالی عنه باللطف وصف
بیور یارسول الله دیو رجا ایلدکده حضرت نبی صادق القول صلی الله تعالی علیه وسلم (مألی
بو خیرك مقابلنده الله تعالی ابن عوفه بقدرته سبحانه آخرتده کندوسی دردن وکوزلری زبرجد
اخضردن وچارپاری خفی یعنی طبانلری زمرد اخضردن مخلوق برناقه احسان بیوره جغی

وناقهٔ مذكوره نك اوزرينه سندس واستبرقله دوشنمش برهودج وضع اولنوب وهودجك ايچنه
ابن عوفك دخوليله صراطدن برق خاطف كبي سلامت وسرعتله بچه جكنى ناطق قول صدق
اول حكمت وقدرت وعنايت اشعارى ايله تبشير بيورديلر وقتا كه اعرابى مشار اليه خاكپاى
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدن مسلما وغنيا ومسلما ومسرورا قبيله سى جانبنى قصد
ايدوب كيدرايكن جمله سى متقلد شمشير وراكب اسب صبا مسير بيك اعرابى دليره راست كلور
ورهبى اراده ايده يورسكز ديو اوسواريلره صورر جواب جهالت نصابلرنده حاشا شونبوتنى زعم ايدن
دروغ كوبى مريدز ديدكلرنده اعرابئ موحد مشار اليه اسبغ الله تعالى رضوانه عليه انجق
اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله تيغ شرك كشنى تقول باطللرينه حواله قيلسدقده.
صبوت يعنى على زعمهم لات وعزايى تركندن ناشى جهل وهوايه ميل ايتمش سين ديوب
تحقير ايتدكلرنده كيفيت بادئ اسلامنى يعنى معجزهٔ تكلم ضبى برمنوال مشروح فرسان مرقوملره
نقل وبيان ايلديكى آنده بجملتهم شرفياب لقاى فخر انبيا عليه وعليهم الصلوات والتحايا
اولمدن لا اله الا الله محمد رسول الله كلبا نكنى بكزبان اتحاد اوله رق پيوستهٔ سما قبلديلر وبعده
توتياى خاك پاك شه كشور لولاك عليه الصلاة والسلام ايله مصدقا اكتحال ايدوب يارسول الله
امر وفرمانك هرنه ايسه بيان بيور دركاه رسالتپناهكزك چاكر حلقه بكوشى يز ديو منتظر ارادهٔ
احسان افاده لرى اولدقلرنده (كونوا تحت لواء خالد بن الوليد) بيوروب سپهساران عسكر
اسلامدن خالد بن الوليد رضى الله تعالى عنهك زير لوارينه يعنى معيتنه تعيين بيورديلر راوى
مشار اليه ابن عمر رضى الله تعالى عنهما اشبو اعرابى اسلامى وقوعنه دكين سوارى مشار اليهمدن
باشقه عرب قبائلندن بر كونده بيك ذاتك دفعةً عرض اسلامى ظهوره كلمامشيدى ديو تزايد اخلاص
عربى بيان ايلمشدر رضى الله تعالى عنهم انتهى (قلت) بروجه محرر روايتكردهٔ دار قطنى
وبيهقى وحاكم اولان اشبو معجزهٔ ضبى دميرى حياة الحيوانه وابن الخطيب مستطرفه فائده
عنوانيله يازمشلردر لكن معجزهٔ مسطوره يى شعبى دخى ابن عباس رضى الله تعالى عنهما دن
روايت ايدوب وبو روايت دخى مستطرفه درج اولنوب وفى الحقيقه لدى المطالعه ظاهر
اوله جغى وجهله شعب فوائدى ناطقه اولمغله بعينها نقل اولندى (ونقلت ايضا على صفة اخرى
وهى هذه كما ترى (روى الشعبى عن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما انه قال خرج اعرابى من
بنى سليم يدبر فى البرية فاذا هو بضب يعدو فعدا خلفه فاصطاده ثم وضعه فى كمه ثم جاء الى رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم وكان عليه السلام اذا قال له الرجل يا محمد قال يا محمد واذا قال الرجل
يا ابا القسم قال يا ابا القسم فاذا قال يا رسول الله قال لبيك وسعديك وتهلل وجهه فقال له الاعرابى
يا محمد انت الساحر الكذاب الذى ما اظلت الخضراء ولا اقلت الغبراء من ذى لهج اكذب منك
انت الذى تزعم ان فى السماء الها بعثك الى الاسود والابيض واللات والعزى ولولا انى اخاف
ان تسمينى قومى العجول لضربتك بنصلى هذا واشار الى السيف فقتلتك وارحت بقتلك الاولين
والاخرين فقام عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه اليه ليبطش به فقال النبى صلى الله تعالى
عليه وسلم مهلا يا ابا حفص اجلس بمجلسك فان الحليم كاد ان يكون نبيا ثم قال يا اخا سليم هكذا
تفعل العرب يأتون الى مجالسنا ويتهجمون بالكلام علينا فوالذى اعطانى النبوة وخصنى بالرسالة
ان من صدقنى فى دار الدنيا واقر برسالتى كنت شفيعه يوم القيمة يا اعرابى ان اهل السماء
يسمونى احمد الصادق وفى الارض محمد الامين يا اعرابى اسلم يكن لك مالنا وعليك ماعلينا)
فقال الاعرابى يا محمد ان اقربك هذا الضب آمنت ثم القى الضب من كمه فخرج الضب من المسجد
ليهرب فقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم (ياضب من انا) فقال انت محمد بن عبد الله رسول الله

فقال (ياضب من تعبد) قال الهك الذى فى السماء عرشه وفى الارض سلطانه الذى خلق الجنة
والنار وبرأ النسم واتخذ ابراهيم خليلا وموسى كليما واصطفاك يا رسول الله حبيبا ورسولا ثم ان
الضب انشاء وجعل يقول منشدا بين يدى النبى صلى الله تعالى عليه وسلم بهذه الابيات التى تراها *
الا يا رسول الله انك صادق * فبوركت مهديا وبوركت هاديا * شرعت لنا دين الحنيفى بعدما *
عبدنا كامثال الحمير الطواغيا * فيا خير مدعو ويا خير مرسل * الا يا رسول الله لبيك داعيا * اتيت
ببرهان من الله واضح * فاصبحت فينا صادق القول وافيا * فبوركت فى الاقوام حيا وميتا *
وبوركت مولودا وبوركت ناشيا * ثم اطبق على فم الضب فلم يتكلم بعدها فقال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم (ماتقول يا اعرابى) فقال الاعرابى سبحان الله يا رسول الله ضب اصطدته بيدى
لا يفقه ولا يعقل كلمك يا رسول الله بهذا الكلام وشهد بهذه الشهادة اطلب اثرا بعد عين انا اشهد
ان لا اله الا الله وانك رسول الله قال ففرح النبى باسلام الاعرابى ثم قال (علموا اخاكم شيئا من القرأن
فعلموه الفاتحة وقل هو الله احد ثم قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم للاعرابى يا اخا بنى سليم هل لك
من مال فقال الاعرابى والذى اكرمك بالنبوة واختصك بالرسالة انا اربعة آلاف بيت من بنى سليم
مافيهم افقر منى ولا اقل منى مالا ما املك ذات اربع فقال النبى (من يحمل الاعرابى على ناقة وله
على ناقة من نوق الجنة) فقال عبد الرحمن بن عوف رضى الله عنه بأبى انت وامى يا رسول الله
عندى ناقة عشراء مخرجة للاعرابى فقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم (اتصف لى ناقتك
يا عبد الرحمن لاصف لك الناقة التى يعطيك الله تعالى بدل ناقتك) قال بلى يا رسول الله فداك ابى
وامى (وهى ناقة من ذهب قوائمها من العنبر ووبرها من الزعفران وعنقها من الزبرجد الاخضر
وعينها من ياقوتة حمراء وزمامها من اللؤلؤ الرطب تطير بك فى خلال ورق الجنة يغبطك عليها
الاولون والاخرون) فقال عبد الرحمن بن عوف رضى الله تعالى عنه (يا لبنى فديت ناقة الاعرابى
بالف ناقة ثم قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من يتوج الاعرابى وله على الله سبحانه وتعالى
تاج الوقار (فقال على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه ما تاج الوقار يا رسول الله قال تاج لا يقع
على جبين امرئ فيذل ابدا ولا يموت ابدا ولا يلقى نصبا ابدا وهو مخلد فى الجنة) قال فنزع عمامته
وعمم بها الاعرابى ثم قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم (من يزود الاعرابى بزاد وله على الله بزاد
التقوى) فقيل يا رسول الله وما زاد التقوى فقال (اذا كان يوم القيمة واخر يوم من ايام الدنيا لقنه
الله شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله فان قالها لقينى يوم القيمة وان لم يقلها لم يلقنى ابدا
قال فعند ذلك قام سلمان الفارسى رضى الله تعالى عنه فطاف بسبع بيوت ازواج النبى صلى الله تعالى
عليه وسلم فلم يجد عندهن شيئا يأتى به ثم قال ان يكن فرج ففى بيت الصديقة بنت رسول الله صلى الله
عليه وسلم فاتى فاطمة رضى الله عنها باكيا وقالت فاطمة ما يبكيك يا عبد الله فاخبرها الاعرابى وما قال
النبى فقالت فاطمة والذى اكرم وجه محمد بالنبوة واصطفاه بالرسالة على البشر ان الفاطمة اليوم
ثلثة ايام ما ذاقت شيئا وان الحسن والحسين رضى الله عنهما قد اضطربا من الجوع على كانهما
فرخان مشويان ولكن لارددت الخير اذ نزل بى اذهب بدرعى هذا الى شمعون اليهودى وقل له ان
فاطمة بنت النبى تقول لك اقرضنى صاعا من تمر وصاعا من شعير ردهما عليك ان شاء الله تعالى فاتى سلمان
رضى الله عنه بالدرع الى شمعون فقال يا شمعون هذا درع فاطمة بنت رسول الله وهى تقول لك اقرضها
صاعا من تمر وصاعا من شعير وهى تردهما عليك ان شاء الله تعالى فاخذ شمعون الدرع وجعل يقبله
ويقول يا سلمان بحق محمد هذا درع فاطمة قال نعم وحق محمد قال فجعل اليهودى يقبله ويبوس
ويبكى ويقول يا سلمان هذا هو الزهد فى الدنيا الذى اخبرنا به موسى عليه السلام فى التورية
ثم قال اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله ثم اعطاه الدرع واعطاه تمرا وشعيرا قال فجاء به

الى فاطمة رضى الله تعالى عنها واخبرها الخبر باسلام اليهودى فقالت الحمد لله ربى ثم قامت
الى الشعير فطحنته بيدها وخبزته وجاءت به وبالتمر الى سلمان فقال سلمان يابنت رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم خذى منه فهو شئ كثير فاسكنى به جوع الحسن والحسين رضى الله تعالى عنهما
فقالت رضى الله تعالى عنها مهلا ياعبد الله هذا شئ قدامضيناه لله تعالى فلا نأخذ منه شيئا
فجاء به سلمان رضى الله تعالى عنه الى النبى صلى الله تعالى عليه وسلم فقال له (من بيت من هو هذا
فقال من بيت فاطمة بنت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال (فاعطوه للاعرابى) فقال
جزاكم الله خيرا ثم ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قام مسرعا فاتى باب فاطمة رضى الله تعالى عنها
وكان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اذا اتى عند فاطمة لايفتح له الباب غيرها فلما فتحت للنبى صلى الله
تعالى عليه وسلم نظر الى اصفرار وجهها وتغير بحدقتها فضمها الى صدره وقبل بين عينيها
وقال لها يابنيتى ماالذى اراه بك من اصفرار لونك وتغير حدقتيك فقالت له ياأبت لنا اليوم ثلثة
ايام ماذقت انا وولدى من الطعام شيئا وان الحسن والحسين قد اضطربا من الجوع وناما يارسول الله
كانهما فرخان مشويان قال فجاء على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه فى ذلك الوقت
فاعتنق النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من الجوع وضج هو وفاطمة بالبكاء فرفع النبى صلى الله عليه
وسلم يديه الى السماء وقال اللهم هذه فاطمة بنت نبيك محمد وابنيها فارحمهم اللهم لاتعذب امتى
بعدى بالجوع ثم امر النبى صلى الله عليه وسلم فاطمة بالذهاب الى مخدعها فتوضأت ثم دخلت
مصلاها فصلت ركعتين ثم رفعت يديها الى السماء وقالت اللهم هذا نبيك محمد وانا ابنته وهذا
ابن عم نبيك وهذان الحسن والحسين سبطا نبيك صلى الله تعالى عليه وسلم قد هلكا من الجوع
اللهم انزل علينا مائدة من السماء كما انزلتها على بنى اسرائيل ثم التفتت فاذا هى بجفنة يفور منها
الاهال وريحها اطيب من المسك والعنبر مملوة زبدا ومرقا وعليها من الوان لحوم الطير فاحتملتها
وجاءت بها فوضعتها بين يدى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وعلى والحسن والحسين
رضى الله عنهم اجمعين فقال على رضى الله تعالى عنه يافاطمة من اين لك هذا فقال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم (ياعلى كل ولاتسئل الحمد لله الذى لم يخرجنى من الدنيا حتى ارانى بنتا مثل
مريم ابنة عمران التى قال الله حكاية عنها * كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا قال يامريم
انى لك هذا قالت هو من عند الله ان الله يرزق من يشاء بغير حساب * هذا ما تصدقت به فاطمة على
الاعرابى وقد اعطاها الله تعالى مائة مائدة فى الجنة وهذه المائدة من تلك الموائد فعجل لها هذه فى دار
الدنيا واطعمها وايانا منها وبقى لها تسعة وتسعون فى الجنه ياعلى اغلق الباب هذا طعام لايأكله الا
نبى او بنت نبى او وصى نبى * فاكلوا بحسب الكفاية وارتفعت المائدة ورجع النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
وامر الاعرابى ان ينصرف الى قومه بنى سليم ليدعوهم الى الاسلام فلما انتهى اليهم ناداهم ان اعقلوا
ياآل سليم افهموا ياآل سليم اسلموا بمحمد صلى الله تعالى عليه وسلم فانى اتيته جايعا فاطعمنى وعريانا
فكسانى وراجلا فحملنى فاتاه من بنى سليم ثلثة الاف نفس كلهم يقولون اشهد ان لا اله الا الله
وان محمدا رسول الله صلى تعالى عليه وسلم تمت القصة والحمد لله وحده (قلت) اشبو روايت
ايله روايت اولى بكرنك مفاداولوب فقط عباره دن ظاهر اولديغى اوزره بو روايتده بروجه روايت
سابقه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اعرابى مشار اليهه اعطا واعانه ايله امر بيوردقلرنده
امثال ايله اعطا ايدن اصحاب كرامدن عبدالرحمن بن عوف رضى الله تعالى عنهك اعطا
ايلديكى ناقه مقابله سنده جنتده احسان حق تعالى اوله رق ناقه نك اوصافنده وخصوص
اعطاء مذكورده على المرتضى رضى الله تعالى عنهك اعرابى يه اعطا ايلديكى عمامه ايله
فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنهانك سلمان فارسى رضى الله عنه واسطه سيله خبز وتمر اعطاسنده

مظهر اوله جقلرى وصف نعيم جنته ونزول مائده يه وبو معجزه وقوعى خلالنده شمعون نام يهودينك
كلمهٔ شهادتى كتوروب اسلامه كلمه سنه دائر براز تفصيلات ايله اعرابى مشار اليه اولا انكار ايله حضور
سعادته باقصد سوء كلوب روايتده مندرج تعبيرات باطله ايله تقول ايتديكندن غيرت شديدهٔ
اسلاميه ايله عمر رضى الله تعالى عنهك ازالهٔ اعرابى يه قيامنى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه
وسلم (مهلا يااباحفص اجلس مجلسك فان الحليم كاد ان يكون نبيا) حديث شريفيله بعد
المنع اعرابى يه توجه بيوروب اى اخ سليم قوم ممدوح ذى درايت اولان عرب مجلسمزه كلوب
لايق اولميان كلامله هجوم ايتمكلرى سزاميدر بكا اعطاء نبوت ورسالتله بنى تخصيص ايدن ذات
اجل واعلايه قسم ايدرمكه هر كيم كه بنى بودارد نياده تصديق ورسالتمى اقرار ايده بن اكا تصديق
اولديغيچون موجب كفر اولميان كناهى اشلمش وكفر ايله كتمش دكل ايسه يوم قيامتده بارى تعالادن
شفاعت ايدوب جهنمدن خلاصنه ودرجه ده رفعتنه سبب اولورم اى اعرابى تحقيق اهل سمابنى
احمد الصادق تسميه ايدوب روى زمينده دخى محمد الامين تسميه اولندم اى اعرابى مسلم اول تاكه
مسلمينك فوائدى سنك اوزريكه اولسون ومسلمينك مضرتنى كندومضرتك كبى عد ايدوب
غيرتلرنده اولمق دخى سنك اوزريكه واجب اولسون يعنى بو غيرتله نائل اجر اولورسن مألنده
اولان خطاباتله خطاب بيوردقلرنده اعرابى اى محمد صلى الله تعالى عليه وسلم اكر بو ضب
سنك رسالتكى لسانيله اقرار ايدر ايسه بنده ايمان ايدرم ديدكدنصكره صيدى اولان ضبى يكندن
القا ايدر ضب دخى فرار قصديله مسجد نبويدن چيقر وفى الحال رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم اى ضب بن كيم بيوردقلرنده ضب طوروب سن رسول الله اولان محمد بن عبدالله سن
ديو تعريف تام ايله تصديق رسالت ايدر بعده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ضب اى كيمه
عبادت ايدرسن بيوردقلرند سماده عرشى ويرده حكم وتصرفى اولوب وجنتى ونارى وانسان
ونفسى خلق ايدوب ابراهيم عليه السلامى خليل وموسى عليه السلامى كليم اتخاذ ويارسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم سنى حبيبى ورسولى اوله رق اصطفا واختيار ايدن آله واحده عبادت
ايدرم ديوب بعده ابيات محرره بى نظم وحضور سعادتده انشاد ايله ختم وقطع كلام ايلدكده
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اى اعرابى نه ديرسن بيورديلر درحال اعرابى دخى
سبحان الله اى رسول خدا بر ضب كه اللرمله طوتوب كتدوسنده اصلا درايت وعقل اولميان بو كلامله
ذات اعجاز آياتكى تكلم واشبو شهادت ايله شهادت ايده * الطلب اثر بعد عين * يعنى بن بو معجزه برهانى
كوزمله معاينه دنصكره دليل آخر استرميم بن دخى معبود بالحق انجق الله تعالى اولوب سن دخى رسول الله
اولديغكه شهادت ايدرم ديو عرض ايمان ويقين ايدوب اسلامى بادئ فرح رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم اولمشدر بعده اعرابى يه نمازده اوقونه جق مقدار قرآن تعليم ايلملرى بابنده
امر نبوى صادر اولمغله اصحاب كرام فاتحه وسورهٔ اخلاصى تعليم ايلديلر وقدرتنى استفسارلرنده
بنى سليمدن درت بيك نفوسدن عبارت اولان قبيله سنك افقرى اولوب مطيه سى دخى اولمديغنى
اعرابى خبر ويردكده بروجه محرر اعطا ايله مأمور اولان اصحاب كزين اعرابى يى سايهٔ
پيغمبريده اغنا قيلوب نائل اجراوفى اولديلر ورسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اعرابى
مشار اليهك قومى اولان بنى سليمى اسلامه دعوت ايلمك اوزره عودتنه رخصت بيوردقلرنده
واروب وقومنه بلند آواز ايله اى بنى سليم تعقل وتفهم ومحمد صلى الله تعالى عليه وسلمى
تصديق ايدك زيرا بن حضورلرينه قارنم آج وسترهٔ كهنهٔ معلومه دن ماعدا بدنم عريان وپياده
اولديغم حالده واردم بنى اطعام واكساواركاب بيورديلر ديو ندا ايلدكده قبيلهٔ مقبولهٔ
مرقومه دن اوچ بيك نفوس كلمتين منجيتين شهادتى براغزدن پيوستهٔ كنبد كردون ايدرك حضور

سعادته یوز سوردیلر و فضیلت وعزت اسلامی کوردیلر تفضیلاتی واردر (و روایت ثانیه
مذکوره ده دأب همایون فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم برکیمسه ذات برکزیده صفاتلریله
شرفیاب دولت عظمای صحبت اولوب کلامه اسم شریفیله یامحمد دیو باشلسه جوابنده بعینه
یامحمد لفظیله ابتدا واکر کنیهٔ لطیفه لریله یاابا القاسم دیسه کذلك یاابا القاسم ایله ابتدا
واکر یارسول الله تعبیریله سر آغاز کلام ایدرسه لطفا وعطفا * لبیك وسعدیك * بیوروب
وجه شریفلرنده اولان انوار تهلل وتلألأ ایلمك اولدیغی سیرتی دخی استفاده اولنمشدر واشبو
خصلت و دأب سعادت بعض اهل تفسیر اشارتندن تراشیده اولدیغی اوزره ﴿ واذا حییتم
بتحیة فحیوا باحسن منها اوردوها ان الله کان علی کل شیء حسیبا ﴾ نص کریمنك مقتضیاتنه
موافق اوله جغی ملاحظه اولنمشدر والله اعلم (سلیم ز بیروزننده اسم جد قبیله در (ومأل نظم ضب
ای رسول رب العالمین معلومکدر ومحققکدر که من کل الوجوه سن صادقسن ومن قبل الله
وحی منزل ایله مهدی ومؤید وعباد حق تعالایه هادی اولدیغك حالده مبارك قلنمشسن یعنی
وجودك رحمت خلق عوالم اوله رق مبارکدر و بز یعنی ناس حمار لایعقل کبی طاغی اصنامه
طاپوب ضلالته واردقده نصکره سن بعث اولنوب بزه دین حنیف اسلامی امر حق تعالی ایله
وضع وتعیین قیلوب طریق نجاتی کوسترد ك ای مبعوث ومرسل اولان پیغمبرلرك خیرلوسی
معلومك اولسونکه سکا دعا وصلاة وسلام ایلدیکمز حالده اطاعت ودعوت وامریکه جان
وکوکلدن اجابت ایدرز سن بزه برهان جلی یعنی معجزات وخصوصا قرآن معجزه سیله من
طرف الله مبعوث اولوب ایچمزده صادق القول ووافی وکافی اولدیغك حالده صباحلدك
یعنی ظهور ایلدك خلاصه میان مخلوقاتده سن کرك دار دنیاده ایکن وکرك بعد الارتحال یعنی
جمیع مکان وزمانده وطوغدیغکده وخلقنکده مبارکسن دیمکدر (خواص) اکل قلب ضب
دافع حزن وخفقاندر وشحمی اریدیلوب آلت تناسله طلا اولنسه شهوت جماعی تهییج ایدر
وکعبی جبههٔ فرمه باغلنسه یوکرك اولوب قوشوده انی سائر آتلر ایلرولیه مز و بعره سی برص
وکلفه سورلسه ازاله ایدر واکتحال اولنسه کوزه اینن مایی ازاله ایدر ولحمی اکل ایدن چوق زمان
صوصه مز (حکم) سباعدن ذی نابك اکلی نهینده ورود ایدن حدیث شریفك اطلاقیله امام
اعظم وهمام اقدم استدلال ایدوب ضبك اکلی حرامدر دیمشدر (وشافعیه نك تحلیل ضبده
احتجاج ایلدکلری مروی بخاری ومسلم اولان (قیل له علیه الصلاة والسلام احرام هو قال
علیه الصلاة والسلام لا ولکنه لم یکن بارض قومی فاجدنی اعافه) حدیث شریفیله بنه روایت
مسلمده (لااحرمه) وروایت اخراده (کلوه فانه حلال ولکن لیس بطعامی) حدیث شریفلری
تحریم خبائثده اولان امر الهینك نزولندن اول اوله رق ورود ایلدکلرینه محمولدر دیو توفیق
ایلمشلردر مع ذلك برشیده حل وحرمت دلیللری تعارض ایلسه عند الحنفیه تحریمه اعتبار
احوطدر دیو صاحب التحفه تحریر ایدوب (دمیرینك اقوالنده بحث ایلمشدر تفصیله اطلاع
مقصود اولورسه تحفه یه وحیاة الحیوانه باقیله (ضبع) جوهری فتح ضاد وسکون با ایله معانی
سائره سنی سرد دنصکره حیوان معروفه دخی دیرلر دیمش وصاحب القاموس دخی بعد بیان
المعانی السائره قوردکبی برسبع دخی اولوب فقط سبع مذکور قوشدقده اعرج ظن اولنوب
بنا برین ضبع عرجاء تسمیه اولنمشدر دیو تعریف ایتمشدر وواقفولیده بیلیلوقورده دخی دیرلر کفتاره
معناسنه دیو تحریر دردر وترکیده مشهور اولدیغی اوزره حیوان مذکوره صرتلان دیرلر (دمیری
جوهریدن ناقلا دیرکه ضبع مؤنث اولوب یعنی حیوان مذکورك دیشیسنه دینوب ارککنه
ضبعان وضع اولدیغندن انثاسی اراده اولنه رق تا الحاقیله ضبعة دینمسون یعنی دینمك

لغة جائز دکلدر یعنی براسمه تا الحاقی مؤنثله مذکر بینی تفریق ایچوندر بو ایسه یعنی ضبع تاسز
اوله رق مؤنثه موضوع ومذکرینه ضبعان لفظی موضوع اولدیغندن سائری کبی بالاحتیاج
تا الحاق اولنماز وارککنه موضوع اولان ضبعانك جمعی صادك وعینك کسره لری وآخرنده نون ایله
ضباعین کلور سرحان وسراحین کبی وانثای حیوان مذکوره ضبع دیندیکی کبی ضبعانه تا الحاقیله
ضبعانة دخی دینور وضبع ایله ضبعانه نك جمعی ضادلرینك کسریله ضباع وضبعانات کلور واما اشبو
جمع اول اولان ضباع مذکرایله مؤنثك جمعی اولور سبع ایله سباع کبی لکن ابن درید جوهرینك
اثناسنه ضبعانة دخی دیرلر دیدیکنه لایعرف دیوندرتله بلکه عربده بوقدر معناسنجه اعتراض
ایتمشدر انتهی (قلت) واما قاموسده محیط صاحبی صاحب ابن عباده عزوایله ضبع لفظنه تا الحاقیله
ضبعة دینور و بوضبعه مؤنثك جمعی ضادك ضمی وحرف بانك سکونیله ضبعدر دیوب بعده
* ولایقال ضبعة * دیوب ابن عبادك قولنه رد اولندیغنی کوسترمشدر (فائده لغویه) بنه
دمیری ابن دریددن نقل ایله دیرکه حکمی مطرد وانتظامی غیر مختل اصول عربیه دن اولدیغی
اوزره صیغه ده مذکر اصل ومؤنث فرع اولمغله نه زمانکه مذکرله مؤنث جمع اولسه حکم مذکر
مؤنث اوزره غلبه ایدر ناصر وناصره کبی که بری مذکر واخری مؤنثدر بونلرك مثلا کلدکلرینی
بیانده مذکرك صیغه سی بروجه قاعده غلبه ایدوب تثنیه ده جاءنی ناصران دینوب جائنی
ناصرتان دینمز ایکن اشبو ضبع ماده سیله تاریخ قاعدهٔ مذکوره نك خلافنه دریعنی شاذ اوله رق
بونلرده سبب آتی الذکره بناء مؤنث مذکره غلبه ایتمشدر شویله که آدی ضبعان اولان صرتلان ایله
آدی برمنوال مشروح لغت فصیحه اوله رق ضبع اولان صرتلانك تثنیه سنده ضبعك تثنیه سی
اولان ضبعان تعبیر اولنور مثلا دیشی وارکك بر جیفت صرتلان طوتدیغنده دینلوب مذکر اولان
ضبعانك قاعدهٔ امثلهٔ مطرده اوزره صدت ضبعانان دینمز زیرا حروف زوائددن اولان ایکی الف
ونون جمع اولور وتکرر ایدر ومستثناء ثانی که تاریخدرانده دخی مؤنث غلبه ایدوب مؤنث اولان
لیالی ایله توریخ اولنوب مذکر اولان ایام ایله تاریخ بیان ایتمزلر دیو استعماله سبب دخی اسبقه
مراعات ایچوندر شهردن سبقت ایدن لیله یعنی کونك کیجه سی مقدمدر وابن دریدك اشبو
بیانی کبی حریری دخی درة الغواصنده قاعدهٔ غلبهٔ مذکورهٔ مذکردن ضبعله تاریخ مستثنا
اولدیغنی ذکر ایلمشدر (ابن الانباری وابن هشام الخضراویدن ضبع ذکر وانثایه
اطلاق اولندیغی منقول ایسه ده محکم وغیر کتاب ثقاتده محرر اولدیغی اوزره معروف اولان ذکر
ایلدیکمز لغاتدر که ضبع مؤنثنه وضبعان مذکرینه دینور (صحاح مسلمك باب اعطاء القاتل سلب
المقتولده کنوردیکی حدیث شریف منطوقنجه ضبعك تصغیری الفك ضمی وضادك فتحی
وبانك سکونی وحرف بانك کسریله اضیبعدر جسد وجعار وحفصه ضبعك آدلریدر ام حنور
ام طریف ام عامر ام القبور ام نوفل کنیه لرندندر ضبعانك ابو عامر ایله ابوکلده وابو الهبیره
کنیه لریدر (وضبع ارنبده ذکری بجدیکی اوزره ارنب کبی حیض کوردیکنی بعضیلری زعم ایدوب
عرب العربانك * ضحکت الارنب ضحکا * قوللرینی حاضت دیمکدر دیوب یعنی جونکه
حیوانده انسان کبی مقتضیات عقلدن اولان تعجبك ایراث ایلدیکی ضحك اولمدیغندن
حیواندن حیض کورنلرك حیضنه ضحك وضع اولنمشدر شاعر عربك * وضحك الارانب
فوق الصفا * کمثل دم الحرب یوم اللقا * بیتیله استشهاد وابن الاعرابی دخی قائل حیض
ضبع اولوب ابن اخت تأبط شرانك * تضحك الضبع لقتلی هذیل * وتری الذئب لها یستهل
* قولنی شرحده صرتلان لحوم انسانی اکل ایلدکده حیض کورمکله اکا اضحکها الدم یعنی
قان صرتلانی کولدردی دیرکه مراد دم انسان سبب حیضی اولور دیمکدر دیمشدر لکن

ابن سیده نك نقلی اوزره ابن درید بو معنایی انکار ایدوب حتی ضباعی حیضی حیننده کیم کوردیکه حائضه اولدیغنی بیله واما شاعرك قومك قبیلهٔ هذیلدن اولان مقتوللره صرتلنلر کولر وقوردلر استهلال واستبشار ایدر مفهومنده اولان بیتنده کی ضحکدن مرادی جسد مقتوللری کوردکلرنده سو بنورلرو باشلرینه اوشدکلرنده خراشورلرسو بنمك سبب ضحك اولور یعنی ضحك ضبع ذکر سبب وارادهٔ مسبب نوعندن اوله رق مجاز مرسلدر دیمکی اراده ایتمشدر انتهی (جاحظ کتاب الحیوانده وزمخشری ربیع الابرارنده وقزوینی عجایب المخلوقاتنده ومفید العلوم نام کتابده وابن الصلاح رحله سنده ارسطاطالیس وسائر حکمادن مروی اوله رق صرتلان طوشان آسا برسنه ارکك و برسنه دیشی اولوب هنکام ذکوریتنده فاعل اولور القاح ایدر ووقت انوثیتنده مفعول اولور یعنی طوغورر دیمشلردر (وغریبه درکه عرب جنسنده ضبعیون ایله مسمی برقوم اولوب قوم مرقومدن برنفر سائر بیك نفوس ایچره بولنسه وصرتلان اشبو بیك نفرك ایچلرینه کیرسه انجق او بك نفر ضبعیونی قصد ایدوب دیکرلرینه طوقنماز اولدیغنی قزوینی نقل ایتمشدر (و بنه دمیری دیرکه ضبع حقیقت اولمادیغی حالده عرج یعنی طوباللق ایله موصوفدرکه وصف مذکور کیدر کن نظر ناظرده لنك تخیل وحس اولنمه سندندر و بو تخیل لنکی دخی ضبعك مفاصلنده برودت ورخاوت اولوب صاغ جانبنده دخی صولنه نسبتله رطوبت زیاده اولدیغندن مشیه سنده بوکیفیت عرج تخیل اولنور صاحب قاموسك بو کیفیته اشارتی دخی قلم فقیر ایله آنفا یازلمشدر (صرتلان لحم بنی آدمه کمال اشتهاسندن نبش قبوره مولع ایمش یعنی مرقدی اشرومیتی بیر* ومتی رأت انسانا نائما حفرت تحت رأسه واخذت بحلقه فتقتله وتشرب دمه * ونه زمانکه برانسانی یرده اویور کوردکده باشنك التنه کلان ترابی اویاروایچنه کیروب و بوغازندن یاقه لیوب اولدیرر وقانی ایچرایمش (قلت) اشبو عبارهٔ حیاة الحیوانی صاحب المستطرف * واذا مرت بانسان نائم حفرت تحت رأسه ووثبت علیه ففرت اوداجه وشربت دمه * تعبیرنده نحریر ایتمشدر معلوم اولدیغی اوزره بوینده اولان اوداج بوینده وکردنده اولان طمرمعناسنه موضوع ودجك جمعی وفرت بحثت یعنی ایشلق معناسنی مستلزمدر ووثب صیچرامقدر وتحت رأس قرینهٔ ظاهره سیله یاندیغی یرك باشی التنه کلان ترابدر یوقسه انسانك باشی تحتی دیمك دکلدر زیرا اورایه باشنك التی دینلیوب باشنك آردی دینلور ایمدی بو صورتده عبارتین مذکورتینك مفادی قبرده او یقوده بولنان کیمسه یی آچقدن باصدرمغه سر تسخیر انسانی اقتضاسنجه صرتلانك جسارتی اولمامغله باشی التنی اویوب ایچنده کندوبی ستر ایتدکدنصکره یردن بره بوغازندن طوتوب واولدیروب قانی ایچردیمك ایکن ونائمك کودهسی میداننده طوردیغی حالده برطرفنه طوقنبوت قانی ایچمك ایچون باشنك التنی یعنی آردنی صرتلان کلوب دلمسی خلاف معقول بلکه منکر محسوس ایکن ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ مذکورهٔ مستطرف وانسان اویورکن کلوب باشی تحتنی دلوب دمنی شرب ایدر دیو ترجمه اولنوب کویا صنعت ایجازی حاوی برفقره کوسترلمشدر هرچند اولجه صونا عن اثم بعض الظنکه وکاه ارائه قلنان بعض تراجم غریبه کبی اکثر صحایفده اولان عجایبات نکلمش ایسه ده بو فقره ده قلم اخطار بار کران صبروشکیبه طیانه مدیغندنمیدر و یاخود اجبار جهلندنمیدر هرنه ایسه عفو نیاز یله اشعاره اجتسار ایلمشدر (و بو حیوان زیاده غدار و بنی نوعنه بیله تعدیسی آشکار اولوب حتی غدروفسادینی عرب ضرب مثل ایتمشلردر وتعدیسی شو یله ایمشکه اکر قیون سوریسنه کیررایسه قوردك تعدیسی مقداریله اکتفا ایتمیوب قیونلرك هپسنی صقاطلر ایمش لکن سوریده قورد ایله صرتلان جمع اولسه لر بن یه یم سن یه مکالمهٔ مستمره سیله بربرینه دوشوب بو اراالقده اغنام ضبع وقوردك اراقهٔ دمارندن یاقه یی قورتاروب جای سلامته وصول ایله اغتنام حیات ایدرلر ایمش

وحتی عربك رمهٔ کوسفنده ایلدکلری * اللهم ضبعا وذئبا * دعاری بومعنایه مبنی ایمشکه ظاهرا مفهومی یارب قیون سوریسنده صرتلان ایله قوردی جمع ایله دیمکدر وشاعر عربك قیونلریمه بالکز قورد ویاخود ضبع کیروب پریشان اولدقلری کونده انلرك یعنی قیونلرم ایچون یارب انلره قورد ایله صرتلانی برابرجه مسلط ایله دیو دعا ایتدم مفهومنده اولان * تفرقت غنمی یوما فقلت لها * یارب علیها الذئب والضبعا * بیتی دعای منفعت و یاخود دعای مضرتمیدر دیو اصمعیدن صورلدقده دعا ایله دردیو ذکراولنان کیفیت ولزومی بیان قیلمشدر (وطام کبی برذروه ده کوپك بولنوب وکوپکك ضیاء قردن حاصل کولکه سنه صرتلان باصدقده کوپك یره دوشر وصرتلان سکردوب وطوتوب بیر ایمش وصرتلان حمق ایله موصوف اولدیغندن عربده صیادلرك بینلرنده معهود اولان بعض کلماتی صرتلانی کوردکلرنده تفوه وخطاب ایتملریله انکله قید صیده کرفتار ایدرلر ایمش لکن جاحظ بونلری خرافاتدن عد ایتمشدر (قلت) فقیره قالسه بعض کلمات و اوضاعده سبی بیلنمین تأثیرات و سر خواص تجربه اولنمش وکورلمش شیلردن اولدیغندن اشبو کوپك کولکه سی ماده سی ایله کلمات صیدده بالخاصه تأثیرك جواز وامکانی درکاردر (و بر شیده که جوازوامکان اوله کلیا واصلا انکار اولنه مز (اشبو خاطره یی فقیر بعد التسوید عین الخواص صاحبنك (مقناطیس حدیدی جذب ایلدیکی کبی ضبع دخی کلابی جذب ایتمك خاصه سیدر که مهتابلی کیجه ده سطحده کائن کلبك یره دوشن کولکه سنه ضبع باصدقده کوپك طامدن دوشر و صرتلان کلبی طوتوب بردیدیکی قولی کورلدیکنه و بوقول دخی تأییدا للمدعی بورایه درج اولندیغنه تشکراولندی (ع) خدا قادر درایلرسنك خارادن کهر پیدا (خواص محمدبن ذکریا الرازی مؤلفاتنده یازدیغی اوزره شحم ضبع برجسده سورلسه مضرت کلبدن امین اولوروا ودی قورودیلوب وسفوف یاپیلوب نصف دانق مقداری برزنه ایچرسه لر ایچن زنك شهوتی کیدوب جماعدن نفرت ایدر وصرتلان دریسندن تصنیع اولنسان قالبوردن کچیریلان حبوبات زرع اولندقده نابت اولان اکینه چکرکه مضرت ایده مز انتهی (عطاردبن محمد قولنجه صرتلان عنب ثعلبدن بالطبع هارب اولدیغندن او اوزملك شیره سی بدنه سورلسه مضرت ضبعدن امین اولنور وجلدندن برپاره سنی طاشیان کیمسه یه کوپك اورمز واودیله اکتحال ضعف بصره وکوزده کی صویه نفعی اولوب بصره حدت وقوت و یرر وضبعك صاغ کوزی قلع اولنوب سرکه دن یدی کون اصلا چقارلمیه رق اصلادیلوب بعده خاتمك فصی تحتنه قونیلوب الطقان کیمسه مادامکه النده در سحروانك کبی شیلرتأثیرندن قورقمز یعنی امین اولور ومسحور اولان کیمسه خاتم مذکوری ییقه یوب او صوبی ایچسه سحری اذهاب ایلدیکی مجربدر و باغلویه و انواع سحره نفعی درکاردر و باشی کوکرجین کومسنه قونسه حمامه چوغالور (قلت) یاورولری چوغالدردیمك ایسه نه کوزل والا ناسك کومسلرنده اولان کوکرجینلر اورایه طولمغله چوغالدر دیمك ایسه اوباشك سراو باش کبی دریایه القاسی امر صوابدر دیلی صاغ النده طوتانه کوپك اورمز واذا ایتمز حتی مهارتلو عیار وشطار نباح کلاب دلالتیله دوچار دست حراس نیل اولورز خوفندن بو یله امساك عادتلریدر وضباع تعدیسندن خوف ایدنلر اللرینه یبانی صوغان کوکندن بربنی السونلرکه اوکوکدن صرتلان نفار ایمش و صرتلانك آلت معهوده سی قوریلوب وسحق اولنوب سفوفی برخاتونه بیلدیکی حالده ایچرلسه اندن شهوت جماع کیدر (قلت) ظنمه کوره خاتونك بیلمامسی قید احترازی دکلدر یعنی بیلمامك تأثیرینك شرطیدر دیمك دکلدر بلکه بیلسه ایچمز دیمکدر بو صورتده ایچممه سندن احتراز ایچوندر فقدبر (و حیوان مزبورك فرجنی یاننده طاشیان مرد ناسك سوکیلیسی اولور ایمش (قلت) سحر رنکنده اولوب منفور طبیعت سلیمه

اولان بو خاصهٔ منقولهٔ عوام پسند یانده قورد بوزوکی وار دیدکلری مثلی تذکیر اید رهله بو یله
فرجلی محبت اولمزسه ده فلانمه دیه جك واعراض ایده جك شیلر دند ر بو یولدن یعنی قوری
حیوان کسی کزدرمکله کندو یی هرکس سوسن دردینه دوشوب عار ایتمینلر کس ناعم بشرذی
روحی خلق ایچون اولرنده بسلسه لردها زیاده محبوب عامه اولورلر ایدی معناسی اذهان ظرفایه
خطوردن بعید دکلدر مترجم عنهه اتباع اقتضا ایتمکله قلم خطا کارروی بیاض قرطاسی قره لدی
والاراسا یاز یله جق ماده دکلدر مسلم اهل درایت وواصل درجهٔ بداهت اولدیغی اوزره بر کیسه
اکرناس سراپا سوسونلر دیرسه مدار محبت خلق اخلاق حسنه وسبب عداوت ونفرت اخلاق
سیئه درهمان حضرت حق عز وجل جمله یی حسن خلقدن آیرمسون آمین (ضبعك دیشلری
بازویه ربط اولنسه نسیانی ووجع اسنانی دافع اولور ودر یسیله ایچی قایلمنمش کیله دن کچیریلان
حبوبات زرع اولنسه آفاتدن مصون اولدیغندن باشقه غرایب خاصه لرندن اومزر وعاتی اکل
ایدن وسواس یعنی وسوسه دن امین اولور وآوجنده حنظلی یعنی قرغه دوکلکی دیدکلری نباتی
طوتاندن صرتلان فراروشحمی طلا اولنان جسدی کوپك طاله مزو حنین بن اسحق قولنجه کوز قپاغی
ایچروسنده بتن قیل آلنوب ضبعك ویا بیغانك ویاخود دیشی کچی ویادیشی کبکك اودیله اکتحال
اولنسه عون حق تعالی ایله اوعینده شعرمذکور بتمز وکبرضبع قور یدیلوب وسفوف قلنوب ایکی دانق
مقداری بیین مرد لك شهوت جماعی قباروب نسادن اوصانمز و بعض اطبا دخی صرتلا اودینك یارم
درهمی اوقدر بال ایله قارشدریلوب ایچلسه باشده اولان علتلره نفعی اولوب خصوصا عینی نزول
مادن محفوظ وانتشاری شداید ر یعنی آلت تناسلی دائما قوامده اید ر حیوان مذکورك اشبو خواص
مذکوره دن ماعدا خواصی دخی حیاة الحیواندن مطالعه اولنه (حکم) صاحب التحفه دیر که
مذهب حنفیده ضبع حرامدر وامام مالك کراهتیله قائلدر وامام شافعی اجتهادنده حلالدر (هر
برینك ادله لرینی دخی صاحب التحفه یازر مراجعت اولنه (ضفدع) جوهری بیانجه ضاد ایله
دالك کسره لریله خنصر وزننده ترکیده قور بغه وفارسیده بزغ دیدکلری حیوان معروفدر
جمعی ضفادع ومؤنثی تا ایله ضفدعه د ر و نامك دالك فتحیله استعمالرینه خلیل صاحب
العروض دخل یعنی تغلیط ایدوب لسان عربده فعلل وزننده حرف ثالثك فتحیله انجق (درهم)
معلوم وطویل معناسنه اولان (هجرع) وکثیر الاکل معناسنه (هبلع) و بر طاغك اسمی اولان
(قلعم) دن غیری یوقدر دیمشدر (لکن صاحب القاموس خنصر وزنی ایله جعفر کبی صادك
ودالك فتحلری وجندب وزننده صادك ضمی ودالك فتحی ودرهم وزننده اولمسی لغت عربیه لر
اولوب فقط درهم وزننده اولمق لغت نادره وعلی قول مردود در دیوب وخلیل کبی کلیا یوقدر
دیمیوب رد خلیلی اخیرا اشراب ایتمشدر (ودمیری دخی تفصیل ایدوب من حیث اللغة اشهر
کسر ضاد ودال وخاصه دن اولان عامه نك یعنی جمهور اهل لغت السنه سنده اشهر کسر
ضاد وفتح دال اولوب لکن بعض اهل لغت کسر ضاد وفتح دالی انکار ایلدیکنی شرح ادب الکاتبده
بطلیوسی یازمش ومطرزینك حکایه سی کبی ضم ضاد وفتح دالك نادر اولدیغنی ذکر ایتمشدر
ومطرزی کفایه سنده جمعك ضمیله علجوم دخی نام ضفدع اولوب کنیه سی ابوهبیره وکنیهٔ
انثاسی ام معبد وام هبیره در دیو ذکر ایتمشدر (و بو حیوانك انواع کثیره سی واردر هم اجتماعدن
تولد ایدن وهم جریانی آزدره لرده عفونتدن وعقب امطارده تکون ایدر حتی سطوحلرده یاغموره
معاقب کثرت اوزره کورلدیکندن بولوتدن یاغدی کمان اولنور لکن سحابدن یاغموب هنکام
امطارده طباع مخلوقهٔ سراب ایله بقدرته سبحانه وتعالی مخلوق اولور وقور بغه کنندنه کمك
اولمیان حیواناتدندر واوت ایله اوتمین نوعلری واردر واوتنك صوتی قولقلرینك قربندن
خروج ایدر وظاهر اولدیغی اوزره صوتی حد نلیدر وخارج ماده اولوب اوتمدیکی هنکامده

حدت سمعله موصوفدر واوتمك قصد ایتدکده آلت چکه سنی صویه صوقار وآغزینه صو کیردکده
اوتمز اولور و بعض شعرا قلت کلامله معاتبه اولندقده معنای مذکور اوزره * قالت الضفدع
قولا فسرته الحکماء * فی فمی ماء وهل ینطق من فی فیه ماء * بیتنی اظرف نظم ایتمشدر دیو
دمیری ثنا اید ر و بعض نسخه ده (فسرته) یرنده (فهمته) واقع اولمشدر بیت مذکور
ظاهرا مفهومی قور بغه بر سوز سویلدکده اول سوزی حکما تفسیر وشرح ایدر یعنی بکنور بنم
اغزمده ایسه صو واردر واغزنده صو اولان نطق ایدرمی دیوب غالبا قلت تکلمنه اعتذار دیمکدر
اما ماء موصوله محصول بیتنه وصوله صلهٔ معلومانم یوقدر که اعادهٔ کلام واشراب مرام ایده یم
هله بونك حلی بحر العلوم اولان ذواتك جدول صحیفه ده ناودان قلم تحریری اجراسنه منوطدر
ونهایت ملاحظه ده محصول بیتی شو وجهله تخیل وتوهم ایتدم یعنی (شاعر دیر که مخاطب حکیم ودانا
ومعانی شناس اولمق لازمدر تا که متکلم بلیغه شوق کلوب جواهر نثار کلام اوله ای قلت
کلامم ایچون بکا معاتبه ایدنلر سزانجق لفظك موضوع لهنی اکلیه بیلوب معنای ثانی وثالث ودخی
زیاده سنی یعنی دلالات سائره سنی بیلنلر دائره سنه داخل دکلسکز که بنده نطق ایده یم اکر قور بغه نك
یا صوتندن اهل عرفان اولوبده تسبیح توهم ایدن و یاخود عالم و بلیغ اولوبده صوت ضفدعه
اغزنده کیفیت مذکوره اوزره صویك اولماسی لازم کلور دیوب بو وجهله معنای لازم لفظه انتقال
ایدن ذواتدن اولیدیکز بندخی سویلردم بو صورتده بنم اغزمده صو واردر یعنی قور بغه یی
سویلتمین صو اولدیغی کبی بنی دخی سویلتمین سزك عدم تفهمکز صویی واردر دیمك اوله معذور باد
عبد القاهر جرجانی دیر که حیهٔ کبیره قور بغه نك صیحه لری کندویه دلالت ایتمکله سسك
صاحبی یعنی اوتن قور بغه اوزرینه واروب اکل ایدر دیمش واشبو معنایی بر شاعر * یجعل فی
الاشداق ما ینصفه * حتی ینق والنقیق یتلفه * بیتنده درج ایتمشدر دمیری اشارتنجه شاعرك ینصفه
قولی عدالت معناسنه اولان نصفتدن اولیوب بلکه بر شیئی یارم قیلمق یعنی تنصیف ایتمك معناسنه
نونك وصادك فتحه لریله اولان نصفدندر و بو صورتده مفهوم بیت ضفادعك اغزلری
ایچنه تلف وهلاك اولمسنه اوتمسی سبب اولدیغی حالده اوتسون دیو نصف فك اعلاسنه
قدر صو وضع قلندی یعنی انجق الت چکه سی صو ایچنده اولدی واوست چکه سی خارج ماده
قالدی دیمك اولوب و بو مفهومك مفاد و محصلی دخی ملاحظهٔ عویزانه اوزره حکمت بالغهٔ
صمدانیه یی کورکه قور بغه یه کیفیت مذکوره سی اوزره صونك نصف اولمسی یعنی تمامیله اغزینه
صو یی طولدرمامسی سسنك ظهورینه سبب و اول سس مسببی دخی قاتلی اولان ثعبانك کلوب
قور بغه یی اکله دلالت یعنی دعوت ایتمکله مادهٔ هلاکی اولمشدر دیمك کورینور والله تعالی
اعلم (بعض اهل دل قلمی اشبو بیت مخیلی کشکول وجمع اثرینه بعد التحریر برسؤال مقدره
جوابی مشتمل اولان اشبو حکایه یی ذیلنه یازمشدر شویله که (بر طبیب حاذق مسلم عارف
بر بیماره واروب اقتضا ایدن دوایی ترتیب وزنهار شوقدر ساعت مرور ایتمدکجه اوزرینه صو ایچمه
دیو تنبیه واکر ایچلورسه هم تأثیر ایتمز وهم درد تزاید ایدر دیه رك ترهیب نصکره
ایچروب کیدر وکلوب خسته نك علتی مشتد اولدیغنی کوردکده قورقارمکه تنبیهمی دکلیوب
قبل الوقت صو ایچمك کرکسن دیو توبیخ ایدر مریض مرقوم اهل دانشدن بولنمغله طبیبه
﴿ وجعلنا من الماء کل شیء حی ﴾ مکرمه سنك مدلولنی ملاحظه ایله درددن خلاص
وحیات اختصاص ایچون ایچدم دیچك اول حکیم ذی فنون فی الحقیقه صو بر موجب نص
شریف مادهٔ حیات اشیادر درد دخی جمله اشیادندر سر احیا شیء ما اولان علتکده ظهور
ایتمکله علتك قوت واشتداد بولمش یوقسه امانهٔ علت ایتمامش ومادهٔ حیات اولان شی سبب

موت اولان مرضی یعنی مرض موتی وعلتی دافع اولمق خصوصنی مستلزم دکلدر دیو جواب
ویرمشدر لله دره فتأمل (ضعدع صوده اول نشئنده طاری جرمنده برسیاه تخم کبی ظهور و بعده
اوخرده طاری قدر تخمدن دعموص کبی خروج ایدوب بعده اعضاسی نابت اولور فسبحان
الله القادر علی ما یشاء (قلت) دعموص عصفور وزننده صویه طالر برجانوردر جکدر دیو
وانقولیده محرر در و ترجمهٔ قاموسده وزن مذکور اوزره برکونا سیاه قورتجغزه دینور که صو
کوللرینک و آرقلرک صوچکلمکه باشلدقده دیبلرنده وکنارلرنده پیدا اولور فارسیده اکا کفجلیز
دیرلر باشی و بدنی مدور وغایت سیاه وکوچک قویرغی اولور چوجقلر اکا ایت بالغی وقور بغه
یاوریسی تعبیر ایدرلر جمعی دعامیص در دیو یاصلمشدر البستان واوحوالیده اکا چومچه بالغی
دینلدیکی مسموع فقیر اولمشدر (ابو عبد الله القرطبی کتاب الزاهرنده یازرکه حضرت داود
علیه السلام جناب باری تعالی و تقدسی شول کونه تسبیح ایله تسبیح ایده رمکه مخلوقاتندن
براحد او یله تسبیح ایتمدی دیو صمیم بالدن تحدیث نعمت عبادت ایلدکده سعادتسرای نبویلری
ساقیه سندن برقور بغه یاداود حق جل وعلا حضرتلرینه اولان تسبیحک ایله فخرمی ایدرسن
بنم سنم سبعینه یتمش اولوب بومدتده حق تبارک وتقدس حضرتلری ذکرندن لسانمده جفاف
واقع اولمادی یعنی متصلا ذکر ایده رم واون کوندرکه ایکی کلمهٔ مبارکه یه اشتغالمدن ناشی
طعم خضرا وشرب ماایتمدم یعنی یوب وایچمدم دیوندا ایلدکده داود علیه السلام قور بغه یه
ای مخلوق حق کلمتین مذکورتین نه در دیو صوررر قور بغه دخی * یامسبحا بکل لسان ومذکورا بکل
مکان * در دیدکده اول نبی مکرم قلب وروعنده بن تسبیح وتمجید مده اشبو کلمتیندن ابلغ قوله
تقرب ایلمدم یعنی دیه مدم دیو تواضع ذکر مذکوری تحسین قلمشلردر (وبیهقی دخی شعبنده
انس رضی الله تعالی عنهدن روایتله داودنبی علیه السلام خالقنی عز وجل کندولرینک ایلدکلری
حمد وثنادن افضل برا حد ثنا ایلمدیکنی نفسنده ملاحظه ایتمکله الله تعالی وتبارک داود علیه
السلام برکهٔ مایانده اولان محراب عبادتده قاعد ایکن تبیانا و ارشادا برملک انزال ایدر و اول
ملک داود علیه السلامه یاداود اشبو برکه ایچنده اولان ضفدع نه یی تصویت ایدر یعنی صوتنده
نه سویلر تفهم ایله دیدکده صوتنه دقت ایدوب قور بغه نک * سبحانک وبحمدک منتهی علمک
دیدیکنی ایشیدر ملک منزل نیجه کوردیکز دیجه داود علیه السلام بنی نبی ایدن باری تعالایه
قسم ایدرمکه بن اشبو تمجید ایله مدح ایده مدم دیو تواضع واعتراف عجز ثنا ایتمشدر (جعفر بن
محمدک کتاب فضل الذکرنده عکرمه رضی الله تعالی عنهدن صوت الضفادع تسبیح دیدیکی
(وبنه کتاب مذکورده ابو صالح بابک صریرنی یعنی قپونک غجردیسنی ایشتدیکمده اشبو صریر بابک
تسبیحدر دیدیکی مرویدر (بعض اعلام قور بغه آغزیله صو آلوب نار ابرهیم علیه السلامی
اطفاسیله صب ایدن حیوان خیرخواهدر دیمشدر (فائده) رئیس الحکما ابن سینا دیمشدر که
عادتدن زیاده قور بغه تکثر ایلدیکی سنه ده نعوذ بالله وبا کوریتور ایمش (زمخشری فائقندن
یازرکه عمر بن عبد العزیزدن مرویدرکه برکیمسه باری تعالی وتقدسدن قلب بنی آدمده موضع
شیطانی کوسترمسنی سؤال و نیاز ایلدیکی خلالده رؤیاسنده اوکیمسه بللور کبی داخلی خارجندن
کورینور برآدمی بی وسوری سنک کبی خرطومی اولوب قور بغه شکلنده اوله رق خرطومنی اول آدمینک
صول کورکندن قلبنه صوقوب وسوسه ویررواول آدمی الله تعالایه ذکر ایلدکده چکاور اولدیغی
حالده شیطانی کورر (ان شاء الله تعالی کرکی ذکرنده بوخصوص وسوسه کرکی کبی یازیله جقدر
(حکم) صاحب التحفه قور بغه نک قتلندن نهی مروی اولمغله اکلی حرامدر دیوب بوخصوصده
وارد اولان روایاتی دخی ذکر ایلمشدر تفاصیلها وقوف دلخواه ایسه تحفهٔ مذکور جلوه کاه نکاه مطالعه

اولنه

﴿ حرف الطاء ﴾

(طاوس طیر مشهوردر (قلت) صحاحده وبعض نسخهٔ قاموسده برواوایله
محرردر (شافیهٔ ابن حاجبک املا مطلبنده داود کبی ایکی واولو اولان اسملرده اکثریا واوک
برینی کاتبده اهل دانش نقص ایدرلر یعنی واو ثانیهٔ ساکنه یی یازمازلر دیدیکی قول اقتضاسنجه
تلفظی اوزره ایکی واوایله یازمق جائز ایسه ده برواوایله یازمقده کثرت اولدیغندن او واو واحدهٔ
کثیرة الاملایه اتباع اولادر فلیحفظ (طاوسک تصغیری زیاداتنی حذفدنصکره طویس در
جمعی اطواس وطواویس کلور کنیهٔ طاوس حانک ضمیله ابو الحسن وابو الوشی در دواب میاننده
عز وحسنده فرس نه کونه ممتاز ایسه بودخی طیور اراسنده سرافراز در وطبعنده عفت اولوب
حسن خلقت نفسنده تکبری وتویلرینک رونق وپرتوینه تفاخر واعجابی سور وقویریغی
خصوصا اشی ناظر ایکن طاق آسا کشاد وعقد ایدر ودیشیسی اوچ ساله وارمینجه یمورطه‌مز
وارکیکی دخی بومدتده ریشنی اکمال یعنی تو یی دوزورنکنی اتمام ایدر و برسنه ده اون ایکی
یمورطه چیقارر ایمش و بوندن اقل واکثر دخی اولور وهنکام سفادی یعنی آشمه لری ایامی وقت
ربیع رکوز فصلی کلدکده اشجار اوراقنی دوکدیکی کبی بودخی ریشلرین دوکر وطلوع برک
شجرده بونک دخی ریشی طلوعه باشلر ایمش ودیشیسی یمورطه یه اوطوردیغی زمانده ارککی
انثاسی ایله ملاعبه ده مفرط اولوب کاهیجه وفرت جنبشدن یمورطه قیریلورو بوزیلور ایمش ولهذا
یمورطه سنی طاوق آلتنه قورلر لکن طاوقده ایکی یمورطه سندن زیاده سنی اداره ایده جک قوت
طبیعیه یوقدر وطاوق حضن بیضهٔ طاوسده ایکن اکل وشربدن محتاج اولدیغی شیلری
دائما یانده آماده ایتملیدر تا که اوزرندن قالقوب هوا بیضه لری افساد ایتمیه اما بحکمته سبحانه
طاوق آلتنده چیقان طاوس یاوریسی حسن وجثه ده طاوس آلتندن چیقاندن ناقص اولور ایمش
ومدت حضن طاوس اوتوز کوندر و یاورولری طاوق پلیجی کبی تو یلنمش اولدیغی حالده
یمورطه دن چیقارلر (دمیری دیرکه اشبو طائرک حسنیله بیله ذاتندن تشأم اولنمسی اعجب اموردر
وبونک سببی دخی الله تعالی اعلم طاوس جنته ابلیسک دخولیله آدم علیه السلامک جنتدن
دنیایه هبوطنه وبهشتک آدم علیه السلامدن دوام دنیا مدتنه قدر خلوینه علت اولدیغیچوندر
وبوسببدن اولرده طاوس بسلمسنی ابو صایمزلر (فائده) محکیدرکه آدم علیه السلام کرمه یی یعنی
اوزم اغاجنی دنیاده غرس ایلدکده ابلیس کلوب کوکنده برطاوس کسدی وقانی آصمه ایچدی
و یپراق دوکدکده کلوب برمایمون بوغازلدی وانک قانی دخی آصمه ایچدی و قورق دوکدکده
برارسلان بوغازلدی کذلک ایچردی واوزم اولدقده یه دینده برخنزیر اولدردی انک قانی دخی
شجر کرم ایچدی فلهذا شارب الخمری اشبو حیواناتک اوصاف اربعه سی احاطه ایدر شویله که
اهل عشرتده مشهود ناس اولدیغی اوزره باده اول شربنده اعضایه یایلوب اونه حسن کتورر
طاوسده اولان حسن لون کبی ومبادیٔ سکرومستی کلدکده مایمونلرک کاری اولان لعبه وآل
چربمغه ورقصه باشلر وقتا که تمامیله سرخوش اولدقده کند و بی صفت اسدیت طوتوب
عبثه وعربده یه باشلیوب فائده سز اوضاع جنت آثارده اولور بعده خنزیر آسا کیروب اویقویه
وارر و بیتاب اوله رق یاتوررقالور (خواص) دمیری دیرکه لحم طاوس عسیر الهضم وردی المزاجدر
واجودی بلیجیدرکه معدهٔ حاره یه نافعدر اکر طبخندن اول سرکه ده اصلدیلوب بعده پشیریلورسه
مضرتنی دفع ایدر وامزجهٔ حاره یه موافق کیموسی تولید ایدر وحکما کافهٔ طیورک لحومندن دون
وهضمی اعسردر واصحاب ترفه یعنی الوان لذائذ ونفایس اطعمه یه الشمش ذوات اکلندن منع
اولنملیدر زیرا طاوس ارباب ریاضتک طعامنی زیتون کبی مأکولاته حصر ایدنک اغدیه سندندر وابن زهر
خواصنده طاوس برطعام مسموم کورسه یاخود رایحهٔ سمی شم ایتسه فرحیاب اولمش حالتنی کوستروب

قنادلرینی نشر ایدر وکندندن احوال سرور ظهور بولور دیو یازمشدر (قلت) غالبا بوحالنی یازمقدن مقصود اکر طاوسدن باشقه سبب اولمیدرق طعام یانده بوبله برکیفیت بروزایدرسه تحری وتوقی لازم اولدیغنی اخطار اولمق کرکدر اکر طاوسك اودی سرکنجبین وصیجق صوایله مبطونه ایچریلورسه برؤ وبرر (وهرمسدن منقولدرکه اودینی سرکه ایله عقرب وحیه کبی کندوبی هوام صوقمش کیمسه ایچسه نفعی واردر (لکن عین‌الخواص صاحبی اکر بالکز طاوس اودی برکیمسه یه ایچیرلسه مجنون اولور وبن تجربه ایتدم دیمشدر (قلت) خود بخود ایچن مجنونی یعنی عقلی باشنده برشخص ایچمکله جنته واردیغنی مشاهده ایله تجربه ایسه نه کوزل ولاعین الخواص صاحبی ایچرمش ایسه ارتق انك صاغلق ویردیکی علاجلردن صاقنمق کارعقلادر فندبر (وینه هرمسدن مرویدرکه اکر دم طاوس انزروت وطوز ایله قارشدیریلوب حفظنا الله تعالی آکله علتنه واره جغندن قورقیلان قروح ردیئه رطبه یه وزبلی ثوالیله یعنی سکل دیمك اولان ثؤلولره سورلسه قلع ایدر وکمکی احراق وسحق اولنوب کلفه سورلسه باذنه تعالی کیدرر (حکم) صاحب التحفه دیرکه خبث لحمنه بناء اکل طاوس حرامدر وعلی قول مستقذرات اکل ایتمدیکندن حلالدر وعلی کلاالقولین یمی صحیحدر زیراقول ثانیجه اکل اولنور اولکی قولجه لون حسن ایدعنه نکاه اباحت ایله تفرج وتنزه اولنور واکل طاوسده بأس اولمادیغی مضمراتدن منقولا قهستانیده مسطوردر انتهی ﴿حرف الظاء﴾ ظبی غزال یعنی ترکجه کیك وفارسیجه آهو دیدکاری حیواندر جوهری بیانجه ظبی مفرداولوب یعنی اسم جنس اولمامغله جمع قلتی الفك فتحی وحرف بانك کسر ومدی ایله اظباء کلور لکن الفك فتحی وفانك سکونی وعینك ضمی ایله اولان افعل وزنی اوزره اظبی اولوب یانی صیانة ضم باکسره یه تبدیل اولنمشدر (وبواظبی اوق اوجی معناسنه اولان ظبه لفظنك دخی جمعی اولور وجمع کثرت ظبی ظانك کسری وحرف بانك فتح ومدیله ظباء کلور ومؤنث ظبی تا ایله ظبیة اولوب بونك جمعی دخی ظانك وحرف بانك فتحه‌لریله ظبیات کلور (قلت) قیس مجنونك * بالله یاظبیات القاع قلن لنا * لیلای منکن ام لیلی من البشر * بیتنده اولدیغی کبی دمیری بروجه محرر جمع کثرت ظبی اولان ظباده الف ممدود اولمق مطرد دکلدر زیرا قریه نك جمعی مقصوره اوله‌رق قری دردیو وارد اولان سؤاله جوهرینك قولنجه زکاة ایله زکا کبی معتل اللام اولان اسمك جمعنده الف ممدوده اولمق قاعدهٔ مطردهٔ صرف اوله‌رق اصلا تغیر ایتمز فقط جمع اولان قری بوقاعده وقیاسه مخالف اوله‌رق شاذا کلمشدرکه سائرلری اکا قیاس اولنماز دیو جواب ویرمشدر وعرب کیکی چوق اولان محله (ارض مظبأة) دیرلر (کرخی کیکك ارککنه ظبی ودیشیسنه غزال دیرلر دیدیسه ده وهمه حمل اولنوب کیك طوغوب تاقوت بوله‌رق بوینوزلری طلوعنه قدر غزال ایله مسمادر دینلدیکنی نووی تصحیح ایتمش وصاحب التنبیهك * وان اتلف ظبیا ماحضا * عبارهسنه صواب اولان * ظبیة ماحضا * دینملکدر زیرا ماحض حامل دیمکدر یعنی حمل اناثك شانیدر وظبیك اناثی ایسه تا ایله ظبیة دردیو دخل قلمشدر وظبیه‌نك یعنی دیشی کیکك ام الخشف وام شادن وام انطلا کنیه‌لریدر وکیك مختلفة الالواندر وبودخی اوچ صنفدرکه برصنفنه همزهٔ اولانك فتحی وثانیه‌نك مدی ایله ارءام دیرلرکه مفردینه رانك کسری وهمزه‌نك سکونیله رئم دیرلر دیو نوعی اکثریا قومده ساکن اولور ولحم وشحم صاحبی دخی اولدیغندن ضأن الظبا دخی دینور وبرصنفنه دخی عفر دیرلرکه لونی قرمزی وکردنی قیصه وسکرتمه ده دیکر صنفلرندن ضعیف اولوب مواضع مرتفعه واماکن صلبه‌ده اولور قال الکمیت * وکنا اذا جبار قوم ارادنا * بکید حملناه علی قرن اعفرا * مفهوم بیت بزه

جبار قوم یعنی قبائلك بهادر مشهورلری سوء قصد ایله هجوم ایتدکلرنده بز انلردن قاچیوب وقارشو واروب انلری اعفر بوینوزینه تحمیل ایده‌رز دیمکدرکه مفادی بز انلری اخذ وقتل ایدوب باشلرینی مزراقلریمزه طقارز دیمك اوله جقدر زیرا هنکام جاهلیتده قبائل عرب مزراغنی کیك بوینوزندن تصنیع ایدرلر ایدی (قلت) حیاة الحیوان صاحبی دمیری جوهریدن آخذا کیکك صنف ثانئ مذکورینه حرکه سنی بیان ایلمیه‌رك عفر دیرلر دیوب کیکك برنوعنه عربك عفر دیدکارینی شعراء قدماء عرب عربادن اولان کمیتك بیت محرر حماسیسیله اکرچه استشهاد ایتمشدر لکن بیت مذکورده اشتقاقی مطابق اولدیغی حالده عفر اولمیوب اعفر واقع اولمغله قول شاهد مدعایه منافی کورندیکندن تتبع اقتضا ایتمکله وانقولی‌یه باقلدقده (عفر عینك ضمی وفانك سکونیله شول آهولردر بیاضنه حمرت غالب اولوب قصیر الاعناق اوله‌لر وبومقوله اولانلر آهولرك سکرتمه جهتندن ضعیف اولانیدرکه یوکسك یرلرده وصرب موضعلرده اولور دیو دمیرینك حرکه سنی وشرحنی اهمال ایلدیکی عفر جمع اولدیغی ترکیده ادات جمع اولان (لر) ایله کوسترمشدر وبیت مذکورده اولان اعفر دخی عفر مرقومك مفردی اولدیغی مهذبده * الاعفر سپید نه روشن وآهوی سرخ العفر جمعه * دیو محرر اولان کلامدن مستبان اولمغله بوصورتده طی کلامدن ناشی حیاة الحیوانده کوریلان تنافی برطرف اولوب دمیرینك استشهادی یرنده اولور (اهل مطالعه دن بومقوله جرأت اولنان تصویبات فقیرانه‌نك عفوی نیاز اولنور وظبیك صنف آخری دخی ادم تسمیه اولنان حیواندرکه بوینك کردنی واباقلری دراز وشکم طرفی بیاض اولور اشبو اجمال دمیری دخی وانقولیدن تراشیده اولندیغی اوزره (ادماء همزه‌نك فتحی ودالك سکونی والفك مدیله آق اولوب اوزرنده بوزخطلری اولان آهودرکه طاغده ساکن اولمغین مسکنی اولان طاغلر رنکنده اولور وجمعی همزه‌نك ضمی ودالك سکونیله ادم دردیو تفصیل وشرح اولنمش یعنی ادم جمع اولوب مفردی ادماء اولدیغی بیان قلنمشدر (اما قاموسده ادمه ضم همزه ایله دوه‌ده سیاهله ویاخود بیاض ایله مشرب ومختلط اولان رنك یاخود بیاض واضح وکیکده بیاضه مشرب رنکدرکه انسانده اکا ادمه وزننده سمره دیرلر دیو معنای ادمه‌یی بعد البیان رنك مذکور ایله متصف اولدی معناسنه باب ثانیدن وخامسدن ادم فلان دیرلر وبورنکله متصف اولان رجله الفك مدیله آدم دینوب بونك جوهری کبی ضم همزه وسکون دال ایله ادم ودخی ادمان کلور ومؤنثنه ادماء دینوب بونك جمعی دخی ادم کلوب مؤنث مفرده ادمانة دیمك شاذدر دیدیکی محرر لکن لغتده کتاب العین ده اسم اللون ظبیه‌یه اکرچه ادماء دینوب لکن ارککك کبکه هرنه قدر قیاسا آدم دینورسه ده ایشتمدم دیمشدر فلیحفظ ودخی کیك حدت بصر ایله موصوف وقاچق یوندن حیوانك اشدیدر ومأواسنه کیررکن نفسنی وخشفاتنی خوف ایتدیکی شیدن وقایه ایچون استدبار وعینیله استقبال ایدر یعنی اطرافده صیاد وساعدن بری وارمیدر دیو کوزه درك فیچن کیرر واکر کیررکن کندوبی کوزه‌دنی کوررایسه مأواسنه کیرمیوب کورمز ایسه کیرر وحنظلی یعنی ابوجهل قارپوزی دیدکاری اجی نباتی سوه سوه یبر وتلذذ ایدر وکنار دریایه واروب طوزلی وآجی صویی شکر شربتی کبی طاتلی ایچر (ابن قتیبه کیك یاوروسنك اولکی سنه‌سنده آدی طانك فتحیله طلی وخانك کسریله خشف وایکنجی سالنده جدع واوچنه باصدقده موتنه قدر نامی ثنی دردیمشدر (دمیری جوهریدن ناقلا دیرکه چونکه ثنیه مقدمده‌کی دیشلر یعنی اغزده اولان اوك دیشلری اولوب بومعناجه فعیل وزننده ثنی ثنیه سنی الفاایدنه دینور وکیکك ایسه ابدا بحکمته تعالی ثنیه‌لری اولمامغله کیکه ثنی دینور دیمشدر (فصل) دمیری ظبی مطلبنده مسك کیکنی مستقل برفصلده ذکر ایتمشدر

لكن صاحب المستطرف طی ایلمشدر فقیر اجمالا درجنی تسبب ایلدم منه التوفیق (قال الدمیری
غزال مسکك لونی سیاه اولور اعضاده ذکر اولنان کیك انواعنه شبیه ایسه ده بو حیوانك الت
چکه سندن رو بنه طوغری خفیف ایکی عدد ازو دیشلری واردر منقولدر که حیوان مرقوم
تبت طرفندن هندە سفر ایدوب اوراده مسکنی القا ایدر ومسکك ابتداء القاده در بدر ومسکك
اصلی دخی کیکك کو بکنده برسنه‌نك ایچنده وقت معلومده جمع اولان قاندر که اعضایه منصب
اولان مواد منزله‌سنده در جناب حق عزوجل نافهٔ غزالی معدن مسك قیلمشدر هر سنه شجر ثمر ویردیکی
کبی بو حیوان دخی ثمر مسکی مزرعهٔ سره سنده باذن ربهاور بنا تعالی شانه انبات ایدر ومسك ششی
کو بکنده پیدا اولدیغی زمانده تکاملنه قدر حیوان مرقوم خسته اولور ومحکیدر که تبت
اهالیسی غزال مسك ایچون صحراره وبریه یه قازقلر قاقارلر ایمش حیوان مرقوم قارنی
او قازقلر ایله قاشیدقلرنده مسك اوتادیانلرینه دوشر ایمش (اما بعضیلری کیك کبی اولان دابهٔ
مسك وقت معلومده دربادن چیقار وناس انلری صید وذبح ایدوب کو بکنده دم بولورلر که
او دم مسکدر لکن اوراده مسکك رایحه سی اولمیوب بولدقلری محلك غیری اولان بلاده
کتوردکلرنده حاصل اولور دیمش و بعضیلری دخی نافجه جوف جدیده اولان انفحه کبی جوف
ظبیه‌ده اولور دیوب بعضیسی دخی بونی تأییدایله کیك مسکی طاوق یمورطه‌یی بطنندن القا
ایلدیکی کبی القا ایدر دیمش ایسه‌ده بوقوللر غریب اولوب یعنی مسك داخل بطن غزالده یمورطه کبی
مودع وموضوع اولمیوب بلکه آنفا نقل ایلدیکمز کبی بطننك خارجنده اولان سره سنده ملتحمه‌در
دیو ضعف اقوال مذکوره‌یی دمیری تصریح ایدوب سوزینی ترکجه دمور کبی کسمش آتمشدر
(خواص) دمیری دیر که رازی قولنجه لحم ظبی حار یابس اولوب لحوم صیدك یعنی چارپای
وحشیه‌نك اصلحیدر واجودی خشفی یعنی یاوریسی لحمیدر که حذاق قولنجه قولنجه وفالجه
وفضولی کثیر اولان بدنه نافعدر لکن اعضایه قوریلق کتورر واشبو مضرتی دخی یاغ واکشی
شیلر دفع ایدر یعنی کبابی ییمنوب و یاغله طبخ ایدوب قورق ولیمون کبی اکشیلر قونملیدر و بو
حیوانك لحمی امزجهٔ بارده‌یه وکهوله موافق اولان دم حاده تولید ایدر وهنکام شتاده اکلی اصلحدر
(ابن وحشیه دیمشدر که کیك بو ینوزی ایله بر محل تبخیر اولنسه هوامنی طرد ایدر ظبیك مرارهٔ سی
یعنی اودی اغریان قولاغه طاملدلسه وجعی زائل اولور و بعره سیله در یسندن برپارچه سی
بعد الاحراق والسحق یمکه باشلیش چوجوغك طعامنه اول سفوفدن مقدار مناسبی قاتیلوب
یدرمکده اولسه ذکی و فصیح و حافظ و طلاقتلی اوله رق نشئت ایدر (واما کو بك
مسکنك خاصه سی مسك حار یابسدر واجودی صفدی دیدکلری مسکدر که تبتدن جلب
اولنور بصره وقلبه ودماغه قوت ویرر ورطوبات بدنی تنشیف ایدر و بیاض عینه جلا و یرر
وخفقانه نافعدر وسمومه تریاقدر لکن حار اولان دماغه مضر ووجهه صفرتی مورث
اولوب دفع مضرتی دخی کافور ایله استعمالدر وطعامده استعمالی بخر یعنی اغز قوقوسی ایراث
ایدر ورایحه‌سی امزجهٔ بارده‌یه ومسنلره موافقدر (تبته منسوب اولان نوافح یعنی کوبك مسکلرینك
جرحاری دیدکلری مسك رقت ورایحه ده ضدیدر وغزنویسی بو ایکیلری بینلرنده متوسطدر
وصنو بری دیدکلری غزنویدن اشاغیدر وکیکك سنبل اکل ایدوب بحره بعید یرلرده اولنلرینك
مسکی الذ واذکادر (قلت) غیر مرة بو فقیر اخطار ایتمشدر که اشبو بابده وسائر مجامع
وکتب طبیه‌ده یازیلان خواص طبیب حاذق ایله مشورت اولنمدقجه استعمال اولنمامق
امر صواب اولمغله بو مسك خاصه‌لری ترجمه‌سی دخی اهل فن ایله مذاکره یورلمق اخطاریله
قلم کثیر التعبیر خامهٔ مسك اتمام ایلدی والسلام (حکم) دمیری شافعی و صاحب التحفهٔ

الحنفی کیك جمیع انواعیله حلالدر دیو بعد التحریر دمیری اما مسك ظبی حال حیات ظبیه‌ده
منفصل اولورسه حلالدر دیوب تفصیلنی ذکری آتی فاره مطلبنده ان شاء الله تعالی ذکر ایده رز
دیمکله فقیر دخی بعونه تعالی ولکرمه اوراده سایهٔ امداد رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمده
دغدغهٔ اهل ضغندن علی دوام الحیاة رها اوله رق کرك اقوال مشار الیهك ترجمه سنه وکرك
انجق اخوان مؤمنینه خدمت قصدیله سائر آثار قلمیه ومآثر خالصه‌یه موفق اولمغی درکاه آله
تبارك و تعالی و تقدسدن رقت قلبله نیازده و استرحامده‌یم حضرت پروردکار عالم عزوعلا
بحمده تعالی شرفیاب انتسابی اولدیغم حسنین احسنین رضی الله تعالی عنهما حرمتلرینه قبول
ایلیه آمین (ظربان) دمیری دیر که قافك فتحی و طانك کسریله اولان قطران وزننده کوپك
یاورو سی قوقنده ریحی بد و بللمسی چوق بردوبه اولوب حتی حیوان مرقوم فسو وحدثنك
بو یله بد بو اولدیغنی طبعا بیلدیکندن کندویه ریحنی سلاح ایدوب ضبك یعنی کلرك
یوواسنه واروب دلکنه دبرینی اویدروب وقویرغیله یل چقمسون دیو اطرافنی ایوجه
صقشدیروب بلانور و فسوینك تأثیری شویله اولور ایمشکه حدثی اوچه واردیغی کبی ضب
هلاك اولمغله کندینی ووار ایسه یاوورولرینی و بیضه لرینی اکل ایدر ایمش وحیوان مرقوم اکر
بر ثوبه فسو ایدر ایسه چور و بنجیه دك قوقوسی چیقمز دیو زعم اولنمش (صاحب القاموس
ظربان وزن محرر اوزره کدی قدر متنه یعنی ظاهر و باطنی قوقش بردوبه اولوب ظانك فتحی
ورانك کسری والف ممدوده ایله ظربا دخی دیرلر وجمعی ظارك فتحی ورارك کسریله ظرابین
و یانك تشدیله ظرابی دخی کلور وظارینك کسری وراینك سکونیله مقصورا وممدودا ظربی
وظرباء اسم جمعلردر دید کدنصکره * فسا بینهم الظربان * مثلی که مفهومی آرالرنده ظربان
یللندی دیمکدرکه بربرلرندن برماده سببله تقاطع ایدوب و بوزیشوب بارشمیه جقلر حقلرنده
استعمال اولندیغنی کوستروب حیوان مرقوم برثوبه حدث ایلسه قوقوسی چورو ینجیه دکین
کیتمز وصفنی وضبه فسو یله ایلدیکی فسادی ذکر ایلمش یعنی مذکورك وصف مزبوره اولان
مناسبتنی بیان ایلمشدر (ینه دمیری دیر که جمعی اولوب فانك وعینك کسری والف مقصوره ایله
اولان فعلی وزننده لغت عربیه‌ده جمع وارمیدر دیو ائمهٔ لغت عربیه‌دن ابو علی الفارسی شاعر
مشهور احمد متنبی‌یه صوررد ظربی ایله مجلی‌دن باشقه یوقدر دیدکده ابو علی اوچ کیجه کتب
لغتی تتبع ایدوب اوایکی جمعلره اوچنجی بوله مدم دیو متنبینك کمال اطلاعنی ثنا ایلمشدر (قلت)
اشته شو حافظه ایله معلومات کرکدرکه برذات متنبی وسائر اعلام مشاهیر عرب واعجام آسا مشار
بالبنان اوله (حیوان مرقوم هره وکلب فلطی قدردر وقولاقلری اولمیوب یرنده ایکی صماخی
یعنی دلکی واردر واللری بنکلی وقبصه وقویروغی اوزون اولوب ارقه سی کمکی سائر حیوانات کبی
بربرینه منصل فقراتلی ومفصلی اولمیوب مفصل رأسندن مفصل ذنبنه دکین یکپاره بر کمکدر
ودریسی غایت صلابتده اولوب سیف ایله ضرب ایتدکلرنده انفی طرفنه اصابت ایتمز ایسه
کسدیره مدکاری منقولدر وشجاعت وحماست اشعارندن شاعر عربك * الا ابلغا قبسا وجندب
انی * ضربت کثیرا مضرب الظربان * بیتی ضربانك قلیج تأثیر ایدن یری انجق بورنی
اولدیغنی افاده ایدر (مآل بیت) آکاه اولك وقومدن قبس وجندبه خبرویرك ومژده ایدك که بن
خصمم اولان کثیر بن شهاجای ضرب ظربان اولان محلندن قلیجله اوردم یعنی بورننی قطع ایتدم
دیمکدر وحیوان مرقوم نفسیله ییلانی پاره پاره ایدر وصید طیر ایچون خطرناك دیو آرلره و یو کسك
قیاره چیقار واو یله یرلردن دوشرکن قرننی ریح ایله فی الحال طلوم کبی شیشرمکله سقوطنك
کندو یه ضرری اولماز ودوه هجمه‌سی میانه کیرد کده درآن یللندیکی کبی دوه‌لر پریشان اولوب

روزکار آسا صحرالری طوتارلر وراعیلری طوپلرنده خلی زحمت چکرلر ولهذا عرب
اوحیوان خبیث مضره مفرق النعم تسمیه ایتمشلردر وحیوان مرقوم بلاد مغربده چوق اولور
(هجمه هانك فتحی وجیمك سکونیله جوهری قولنجه الی مابلغ اقلی قرق قدر اولان دوه
سوریسنه دخی دیرلر لکن صیغهٔ تصغیر ایله انجق یوز عدده دینور (قلت) قاموسده هجمه
قرقدن دخی زیاده سنه یاخود یتمش ایله یوز بیننده و علی قول یتمشله یوزك دونلرنده اولان دوه
سوریسنه دینور دیو یازلوب فاما دمیری یوز دوه در عبارهسنی یازمشدر فلیحفظ (حکم)
دمیری وصاحب التحفه استخبائیچون اکلی حرامدر دیمشلردر ﴿حرف العین﴾ (العجل) عینك
کسری وجیمك سکونیله ولد البقره یعنی اینك بوزاغیسی دیمکدر ومؤنثی وزن مزبور اوزره
تا ایله عجلة در ومعجل میمك ضمی و عینك سکونی وجیمك کسریله یعنی اعجالدن بوزاغیلی
اینك اوله جقدر که بقرهٔ معجل دیمك بقرهٔ ذات عجل دیمکدر وحیوان مرقومه عجل تسمیه سی
بنی اسرائیلك بوزاغی یه عبادت باطله ده استعجال ایلدکاری ایچوندر وطاپدقلری مدت قرق کون
سوروب اول ابادده منهی الهی اولان بوغوایت وضلالتلری قرق ییل معاقبه‌لرینه بادی
اولوب جناب رب ذی انتقام بنی اسرائیلك هر کون ایلدکاری بو کفر کناه عظیمی جزاسنده
عدلا هر یومه برسنه ایله مقابله قیلوب اول سنین مدتنده هر کون آه وندامت ایتمشلردر دمیری
بوراده * روی ابو منصور الدیلمی فی مسنده الفردوس من حدیث حذیفة بن الیمان رضی الله تعالی عنه
ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال لکل امة عجل وعجل هذه الامة الدینار والدراهم) قال
حجة الاسلام الغزالی وکان اصل عجل قوم موسی علیه السلام من حلیة الذهب والفضة (وقال
الجوهری قال بعضهم فی قوله تعالی ﴿عجلا جسدا﴾ ای من ذهب احمر انتهی روایت واقوالنی
ایراد ایتمشدر (قلت) مفهوم تفسیر نص شریف ومآل روایت شریفه و قول غزالی قدس
سره آشکار در سبب عبادت باطلهٔ مذکوره وقصه سی تفاسیرده مذکور ومستطرفك بالالرنده
بالمناسبه قلم فقیر ایله دخی تفاسیر مترجمه وتواریخدن نقلا مسطور ایسه‌ده دمیری بو محلده
اجمالا بیان وصاحب المستطرف دخی نقل ایتمکله ترجمه سنه عاجزانه ابتدار اولندی (وقتا که
موسی علیه السلام عاشورا کونی بنی اسرائیل ایله بحری مرور ایدوب فرعون دخی قومیله
مغروق یم هلاك اولدقدنصکره یوللرنده معبود بالحق اولان باری تعالی وتقدس عبادت مأمورهسنی
ترك ایله تماثیل بقره ده اولان اوثان واصنامه طپار بر طائفه یه تصادف ایلدیلر ابن جریج قولنجه
اول امر عجل یعنی منشأی بو اولمشدر بنی اسرائیل طائفهٔ باطلهٔ مرسومه‌نك بو طاپشلرینی
کوردکلرنده ﴿یا موسی اجعل لنا آلهة کما لهم آلهة﴾ نص جلیلی ناطق وحاکی اولدیغی اوزره
موسی علیه السلامه وحدانیت حق تعالاده شکلری اولمادیغی حالده بزلره دخی بویله تعظیم
ایده جك نسنه تعیین ایله دیدیلرکه بوندن مقصودلری بزه برشیٔ پیدا ایله که اول شیئه تعظیم
ایده‌لم وتعظیممز سببیله الله تعالی وتقدسه تقرب ایده‌لم دیمك اولوب بونده دیانته مضرت یوقدر
ظن ایتدیلر واشبو طلبلری ایسه ﴿انکم قوم تجهلون﴾ قول کریمی موجبنجه شدت جهللرندن
نشئت ایلدی (بواثناده یعنی چونکه موسی علیه السلام بنی اسرائیله مصرده اولدقلری وقتده
ان شاء الله تعالی عدولری هلاك کنده محتاج اولدقلری احکامی مشتمل بر کتاب الهی ایتیانی وعد
ایلمش ایدیلر عدولری هلاك اولمغله کتاب الله نزولی مناجاتنی و وجهی تفاسیرده محرر کیفیت
اوزره مع التکمله جمعا قرق کونده درکاه معنوی حق تعالاده اجرا ایلدیکی خلالده تماثیل بقره یه
عبادت ایدن طائفه دن ظاهرا ایمان ایدوب باطننده حب عبادت بقره مرکوز اولان موسی
ابن ظفر نام شخص ایله که لقبی سامریدر جناب حکیم مطلق تقدست ذاته عن کل النقایص

بنی اسرائیلی مبتلا وامتحان ایلدی یعنی شخص مرسوم بنی اسرائیل جهله سنه نسالرینك حلیلرینی
کتوردوب واندن برعجل تمثالی دوزوب و عجلك اغزینه جبرائیل علیه السلامك فرسی ایزی
ترابندن برقبضه القا ایتمکله بحکمته تعالی عجل مرقوم اتلی وجانلی وصوتلی اولان جسد عجله
تحول ایلدی اشبو روایت بغوی وسائر بنك تفسیرلرنده یازلدیغی اوزره ابن عباس وحسن بصری
وقتاده وسائر ائمهٔ اهل تفسیرك تفسیر اصحیدر (وعلی قول جسد مذکور روحی اولمیه‌رق
ذهبدن مجسد ومصنوع وکندوسندن صوت مسموع اولوردیو تفسیر اولنمشدر (وعلی قول خواری
یعنی عجل صوتی کبی سسی انجق برکره واقع اولدی (ایمدی سامری عجل مرقومی پیدا ایلدکده
حق تعالانك نعوذ به تعالی عبادتنی قوم بنی اسرائیل براغوب عجلك اطرافنده تعظیما طولاشورلر
و رقص وتواجد ایدر اولدیلر (وعلی قول عجلك خواری کثیر اولوب خوار ایتدکجه سجده
ایدرلر وسکوت ایلدکده سجده دن باشلرینی قالدیررلر ایدی (ووهبك تفسیرنجه عجلدن خوار
ایشیدیلوب لکن حرکت ایتمزایدی (وسدی عجل مذکور خوار ایدر و یوررایدی زیرا لغت عربیده
جسد بدن انسانه وذی روح ابدانه اطلاق اولنوب معدنیاتدن تصنیع اولنان صورت جسده
جسد دینمز وجنه دخی اجساد اطلاقی واردر وعجل بنی اسرائیل صیحه ایدر واکل وشرب ایتمز
ایدی ﴿واشربوا فی قلوبهم العجل﴾ نصندن مراد حب عجل دیمکدر دیمشدر (قلت) جوهری
صحاحنده اشراب مخالطه معناسنه دخی کلور ﴿واشربوا فی قلوبهم العجل﴾ نص شریفنده اولان
بو معناجه‌درکه مفهوم شریفی حذف مضاف ایله بنی اسرائیلك قلبلرینه محبت عجل مخالطه
قلندی یعنی قارشدیرلدی دیمکدر دیمشدر (خواص) قزوینی وغیریلری دیمشلردرکه عجلك
خایه سی قورودیلوب و بعده احراق اولنوب وصویه قونیلوب اوصو ایچلسه باهی تهییج
ایدوب وکثرت جماعه ایلدیکی اعانه سندن تعجب حاصل اولور خصوصا ذکری قورودیلوب
وسحقنده اهتمام اولنوب سفوفندن بر درهمی ایچن انسان پیر عاجز فانی اولسه‌ده ازالهٔ بکرده
همرنك شبان اولور وسفوف مذکوری نیمبرشت بیضه یه القا ایله ایچلسه بو کیفیت فوت باه
مشاهده اولنور وسفوف مذکورك صویه وضعله ایچلمسی دیش اغریسنه نافعدر اکر
او سفوف سرکنجبین ایله ایچلسه طلاغه نافعدر (فائده) بنو عجل عربده برقبیلهٔ کثیرهٔ شهیره
درکه جداعلالری عجل ضم لام وفتح خاء معجمه ایله اولان لخمك اوغلیدر واشبو عجل بین
العرب حمقادن معدود در وجهٔ حماقتندن بری بودرکه عجلك بر صوی ومعتبر فرسی اولمغله
اهل قبیله بویله جواد فرسه بین القبائل آد قورلرسز نیچون تسمیه ایتمدیکز دیدکلرنده بعد
الملاحظه اعور لفظنی بکنوب حسننه نقطهٔ شك قونمیه جق اوکوزل فرسنك برکوزینی کور
ایدوب اعور قومغله بو وضعی ضرب مثل اولوب حتی شعرای عربدن بری بنی عجل
قبیله سندن برازبنی بلکه بربنی تحمیقده بلکه غدرده * رمتنی بنو عجل بداء ابیهم * وهل
احد فی الناس احمق من عجل * الیس ابوهم عار عین جواده * فسارت به الامثال فی الناس
بالجهل * قطعه سنی وضع مذکور عجلی درجله نظم ایتمشدرکه (قلت) مآلی بکا بنی عجل
یعنی بعض منتمیان بنی عجل بابالرینك دائی یعنی اذاسنی القا یاخود حمقلری جهتیله بکا مؤذی
اولدیغی بیلیه‌رك برمعاملهٔ قبیحه ایلدیلر وناس ایچنده باباری اولان عجلدن احمق براحد وارمیدر
یعنی یوقدر و بونلر دخی العرق نزاع وفقیجه خلق جدلریله متصفدر البته بویله وضع غدر
ارتسام وفعل جهل التزام ایدرلر عجبا عجلك فعل احمقانه سی وارمیدرسن افترا ایده یورسن
دیو قولمی انکار ایتمه زیرا فرس جواد ذی عیننك آدینه اعور قویه جغم دیو برکوزینی
چیقاروب بکیشم ایتمکله بو کردار حماقت مداری جهلده مشهور جهان ومثل سائر زبان

اولمشدر یعنی انکاره کلمز امر بدیهیدر دیمکدر (قلت) آنفا ذکر اولنان نجم عظمای خاندان عربدندر ونظم مذکورده اولان عار لفظی عربك عار فلان عین فلان قوللرنده اولدیغی کبی کوزی چیقارمق معناسنه اولدیغنی دمیری ذکر ایتمشدر (حکم) عجلك اکلی برموجب نص کتاب حلال اولدیغی متحقق اولان حیوانات معلومه دن اولوب خصوصا بقره مطلبنده دمیری وصاحب التحفه اجماعله حلالدر دیو تحریر ایلدکلرندن بوراده حکمی مطلبی مستدرك کورنمکله طی ایلدیلر فقط فقیر اشبو شرحله اطناب مطلب ایلدم لکن ظنمه کوره ما لا یعنی دکلدر فتأمل (عقرب) دمیری هو امدن اولان دویه نك یعنی معلوم اولان بوجكك ذکر وانثاسنه اطلاق اولنور دیوب وصحاحده اولدیغی اوزره عقرب لفظی مؤنث سماعیدر دیمشدر قاموسده صحاحده اولدیغی کبی مؤنث سماعی اولدیغی ودیشیسنه تا ایله عقربة وغیرمنصرف وممدوده اوله رق عقرباء دخی دینور وعینك ضمی وقافك سکونی ورانك ضمی وحرف بانك فتحی وعلی قول بانك فتح وتشدیدیله عقربان ودخال الاذن یعنی قولغه قیچان دیدکلری بوجك ایله مطلقا عقرب وياخود عقربك دیشیسنه اطلاق اولنور وعقربی کثیر اولان یره ارض معقربة ودخی ارض معقرة دینور دیو یازیلور در (قلت) ذکر اولنان معقر به دحرج بابندن اسم فاعل بنیه سیله در ومعقره لفظ عقرب ثلاثی یه نقلله اسم مکاندر (مصباح منیرده اذا ارید تأکید التذکیر قیل عقربان * دیو محرردر فلیحفظ (دمیری عقیرب عقربك تصغیریدر دیوب ذکر اولنان دخال الاذنی صحاحدن اخذا اوزون ایاقلری اولوب قوربغی عقارب ذنبه بکزه مز بوجکدر ومعطوف اولمش یعنی اکلمش زلفه بنه بنیهٔ مذکوره ایله *صدغ معقرب* دیرلر دیمشدر (قلت) اشبو اطلاقه ایکی مناسبت وجه سبب اوله بیلور که بریسی ظاهر اولدیغی اوزره زلف حبیبك معوج یعنی اکری واوچلری قورق اولمسی ودیکری اوهیئت زلف ایله برقات دخی کسب ایلدیکی حسنك سینهٔ عشاقه تأثیر لسع نظیریدر وبنه دمیری ام عربط وام ساهره عقرب کنیه لری اولوب وفارسیده اسمی رانك فتحی وشینك سکونیله رشك در وعقربك سیاه وبشل وصاری یسی واردر جمله سی قواتل اولوب اشدی بشل رنکلیسیدر وطبیعتی مائیدر وسمك وضب کبی کثیرة الولددر وکبه اولدقده هلاکی ولادتنده اولور شویله که قارننده یاوروری طوراندقلرنده انالرینك شکمنی یوب خروج ایدرلر اولادلر خروجلرنده انالرینه هلاکدن غیری برشی قالماز (لکن جاحظ بوقولی بکنیوب بکا بعض ثقاة عقربك اغزندن ایکی کره یعنی بریلده ایکی دفعه طوغوردیغنی وبیت مقدارلرنده اولان اولادینی ارقه سنده طاشیدیغنی خبرویردی دیوب دمیری دخی جاحظك ذاهب اولدیغی بوسوزی صوابدر دیمشدر (وینه دیرکه عقرب حامل اولدقده اشرما بکون اولور و ایاقلری سکز اولوب کوزی ارقه سنده در وینه جاحظ قولنجه عقرب مینی ودخی نائمی تابدننندن بریری حرکت ایتمدکجه صوقیوب حرکتی آننده صوقار و خنافس ایله هم مأوی اولوب بربرلریله کرم القندرلر وافعانی یعنی حیهٔ کبیره یی لسعیله اولدیرر وبربرلرینی دخی صوقوب اولدیررلر ایمش (وقزوینی ذکرنجه عقرب حیه یی صوقدقده اکر حیه طورانوب عقربی اکل ایدرسه قورتیلور والا هلاك اولور ایمش ولسع حیه خاصهٔ عجیبه سنی بشبوز اوتوز حدودی اعلامندن عمارة الیمنینك * اذالم یسالمك الزمان فحارب * وباعدا ذالم تنتفع بالاقارب * ولاتحقرن کیدا ضعیفا فربما * * تموت الافاعی من سموم العقارب * نظمی متضمندر (ترجمهٔ مرتجلهٔ باهرالتقصیر * اکر زمانسکا صلح اوزره اولمدیسه چکش * تباعد ایله موافق دکلسه کرخویشان * کوزت آز اولسه دخی کیددشمنی زیرا * کلاك اولور سم کردمدن اکثری ثعبان * بعض نسخه ده نظم مذکورده اولان * کیدا ضعیفا * یرنده بالاضافه * کید الضعیف * واقع اولمشدر لکن

اندیشهٔ عجز پیشهٔ کمتری اوزره نسخهٔ اولی اولیدر فتأمل (ودخی عقربك احوال عجیبه سندندر که برشیئی صوقدیغی کبی معاقبه دن خشیت ایدنلرك فراری آسا فرار ایدر و جاحظ قولنجه ینه عقرب عجایبندندر که صویه آتلسه کرك راکد اولسون کرك جاری نه یوزر ونه حرکت ایدر وچکر که نك اکلنه حریص اولمغله مسکنندن صید جراد ایچون چیقر حتی برچوپ پاره یه چکرکه باغلیوب یووه سنه ادخال اولنسه کوردکده چوپه صاریلوب برابر چقدیغندن بوطریقله طوتوب اهلاك ایدرلر و یوراصه یه مائل اولمغله یووه سنه کرائی صوقوب چیقردقلرنده اتباعله چیقرایمش وعقرب کاهیجه طاش وکرپیچی دخی ضرب ایدر ایمش واشبو وضعی * رأیت علی صخرة عقربا * وقدجعلت ضربها دیدنا * فقلت لها انها صخرة * وطبعك من طبعها الینا * فقالت صدقت ولکننی * ارید اعرفها من انا * قطعه سی ناطقه در (بعض نسخه ده * انها صخرة * یرنده * عقرب اعلی * وطبعك * موقعنده * لطبعك * واقع اولمشدر مأللری بریره چیقرکما لایخفی تعقیدی اصلاح یورلمق رجاسیله کذلك بوقطعه دخی مرتجلا ترجمه اولندی * نرم ایکن سن سنك سختنه هیچ تأثیرایلمز * وجه لسعك هردم ای کژدم ندر دیدکده بن * دیدی قولك حقدر امامقصدم بیلدرمه در * بن کیم اول سنکه اشبونکته یی فهم ایله سن * (قلت) مفاد قول مخیل عقرب (کل میسر لما خلق له) خبر صدق اثرینی لسان حال ایله ندا و فحوای فعل مرقوم کژدم * کل اناء یترشح بمافیه * مثل اکلی نیدوکنی اشراب وایما ایدر فتبصر (دمیری مرحومك اشبو عقرب مطلبنده اجمال ایله جیم بابنده ذکری مرور ینه اشارت ایدوب باب مذکورده تفصیلنه همت ایلدیکی بیانی اوزره کامل الصناعه ده محرردر که عقربك برنوعی اولوب قویروغنی سائری کبی دیك طوتمیوب ارض اوزره سوروديكيچون جراره دیرلر صاری وجثه سی صغیره اولور وشهرزور ایله عسکرمکرم و بلاد شرق سمتلرنده اولوب اکثری شکر قونیلان قابلرده وطیندن مصنوع قالب سکرده بولنور ونعوذ به تعالی من لسعها قاتله ومهلکه اولور وجرارهٔ مذکوره نك اکثریا لسع ایلدیکی فی الحال تلف اولوب و بعضا دفعهٔ تلف اولمیوب لکن متأثر اولان لحم ملوعی شول کونه فسادپذیر ومتعفن ایدرایمشکه بیچاره نك یانینه لدی الاقتضا وارنلر نهایت نتندن بورونلرینی ضروری طوتارلر وسرایتندن خوف ایدرلر و بونوع عقرب علونارى ومواضع ناریه یی سور وسمی نار محرقدر دیو قزوینی وجاحظ یازمشلردر (قلت) ذکر اولنان عسکرمکرم بلده سی تستره سکز فرسخ بعدنده در و بلدهٔ مذکوره یه افعالدن اسم مفعول بنیه سیله اولان مکرمه عسکر اضافه اولنه رق عسکرمکرم تسمیه سنك سببی مصباح منیرده یازدیغی اوزره بنی جعونه دن اولان مکرم نام کیمسه نك معیتنه حجاج معروف عسکر قاته رق اول سمته تعیین ایدر رجل مرقوم دخی اهواز قربنه قونوب اورایی احداث بنیانله اعمار ایتمکله محل مذکوره رجل مبعوث مرقومه نسبتله عسکر مکرم دیمشلردر که غالبا بلدهٔ عسکر مکرم دینیلوب بعده بلده حذف اولنه رق بالکز عسکر مکرم زبانزد اولمشدر تشکیل تقویم وقایع حین اختراعنده بوفقیر نظارتی خدمتنه اولا مأمور اولدیغمده ورقهٔ مطبوعه یه تقویم وقایع جملهٔ اضافیه سی عبدالاحد کبی اسم وضع اولنمش ومکان طبعك بابی کتابه سنه تقویم وقایعخانه دیو جلی قلمله یازیلان لوحه تعلیق قلنمش ایدیکه اصلی مثلا عبدالاحد نام کیمسه نك خانه سنه خانهٔ عبدالاحد دینلدیکی کبی وصف ترکیبی ایله عبدالاحدخانه سی دیمك دخی جائز دراشته بویلجه خانهٔ تقویم وقایع یرنده تقویم وقایعخانه دینلمشیدی بعده لسان ناسده تقویم حذف اولنوب مکان مذکور وقایعخانه دیو شیوع بولدی ایمدی اطناب رنکنده بوراده یازیلان وقایعخانه مثالی معتکف بیت دانش اولان ذواتدن بری تجاوز الله تعالی عن سیئاتنا تسمیهٔ مذکوره یی بلکه اسم مذکوری ترجیح ایدن عظمایی بوقدر زعم ایده رك تخطئه

غرضیله غالبا صحیفهٔ مطبوعهٔ حوادثه وقایعخانه یه اضافتله تقویم وقایعخانه دیدکلری منجم باشینك تقویمندن امتیاز ایچون اولمق کرکدر دیو بالاستهزا ذکر اولنان اسلوبه تسمیه دن ووصف ترکیبیدن ومفرد منطقیدن غفلت ایله عوام ناسك استعمالنی سند ایده رك ایلدیکی اعتراضی نابجا اولدیغنی بسط ایله * کامل خطا ایدرکه انی ناقص ایلمز * وفقنجه آلایش غرض فاسدورشك مجرد دامن پاك کلمه یی دخی مرکب دانانی ایله مسود ایدرموقظه سنی بلاریا اخطار ایچوندر لاغیر (ابن جمیع کتاب ارشادنده جراره عقاربدن برنوعدرکه سمی حار یابس اولمغله اندن بدنده التهاب حاصل اولور لکن لسع ایلدیکی محلده الم بولنمز وماء الشعیر وماء الجبن وآب بارد ایله سویق التفاح اشربهٔ نافعه‌در دیمشدر انتهی (قزوینی وجاحظ ذکرلرنجه عقاربك طیاره یعنی اوچار نوعی دخی وارایمش وبونوع دخی اکثریا مهلك ایمش وعقرب قاتله نصیبین ده دخی وارایمش واوراده بولنمسنه سبب دخی عهد قدیمده بعض ملوك نصیبینی محاصره ایدوب شهرزوردن عقارب کتوردوب منجنیق ایله درونه رمی ایلمسیدر دیو اخبار احاددن اولمق اوزره محکیدر (قلت) بو اول زمان حکایه سنده یعنی وقوع رمی عقربده شبهه اولسه ده باروت ایجادندن اول اولدیغنده اشتباه یوقدر (حکایه) جاحظ یازمشدرکه نصر بن الحجاج السلمی نك خانه سنده عقارب قاتله وارایمش برکیجه کونی خویلی برضیف فاسدی جاریه‌لرندن برینی وطیٔ قصد سویله حرکت یعنی صوصه دیدکلری نهضت منذبذبانه یه جرئت واقدم رجلا واؤخر اخری اهتزازی ایله نشان قوردیغی جامه خواب جاریه یه کیدرکن عقارب مذکوره‌نك بریسی مذاکیر مسافر مستحق التعزیر مرقومی ضرب ایلدکده نصر مومی الیه * وداری اذا نام سکانها * یقیم الحدود بها العقرب * اذا غفل الناس عن دینهم * فان عقاربها تضرب * فلاتأمنن سدی عقرب * بلیل اذا اذنب المذنب * نظمیله تعریض ایلمشدر (قلت) مفاد نظم ای ضیوف بنم خانه مده امور غیر مشروعه اوله مز وسکنه سی اویقوده اولدقلری هنکامده یرلرینه عقربلر قائم اولوب حدودی یعنی تعزیراتی اقامه واجرا ایدوب نکهبان خانه اولورلر همان ایچنده ادبسزلکدن اجتناب ایدك جناب باری تعالی وتقدسك قدرت وذات اجلنه شایان اولان جبروت وعظمتنی فکر ایله دائما رضای سلامت اقتضاسنی تحصیلده اولوب مناهیسندن توقی وحذر ایدك که مظهر وعد احسانی اولوب عقاب عدل نصابنه مستحق اولمیه سز ربمز حق تعالانك ناس یعنی قوللری ذکر وعبادتندن غافل اولدقلرنده قدرتنی کورك که مخلوقاتندن عاجز وکمتر وخرده اولان عقرب بزم مسافر کبی غافللری وعاصیلری اورر بوصورتده کناهکار اولنلر کیجه ظاهر اباشسز ومدیر سزکرن عقربدن امین اولمیوب اللیلة جنة العاشقین مثل مخیلنه مغرورا کیجه کورمز دیو کناه اشلمکه جسارت ایلمسون مألنده برموعظهٔ موقظه در (غریبه) یافعی شافعی رحمه الله تعالی تاریخنده بشیوز یدی سنه سی وقایعی خلالنده ذکر ایتمشدرکه اوعصرده خاندانندن برینه بعض منجمین فلان سنه نك فلان شهرینك فلانجه کونی شو ساعت ودقیقه ده عقرب لدغندن وفات ایده جکنی استخراج ایله خبر ویرمش اولدخی وقت مذکور قیلنده ستر عورت ایده جکی سر بالندن ماعداسنی چیقاروب وبراسی کوزی اوکنده قیللرینی طرادوب ویقادوب تنظیف وآماده ایدوب عریان اوله رق وسربالنی تحری ایدرك راکب اولوب بحره آت ایله کیرر وصبغ برنده وقت مذکور مرورینه انتظار ایدر برده وقت مرقوم دخول ایلدکده اسب آقسروب بورنندن بروز ایدن عقرب راکبی اوآنده لدغ ایتمکله وفات ایدوب * ما اغناء الحذر عن القدر * کلامنه مظهر اولور (غریبهٔ اخری) معروف الکرخی قدس سره دن محکیدرکه مشار الیه دیمشدرکه ذوالنون المصری دن قدس سره بزه بالغ اولدی یعنی مشار الیهدن روایت اولنمشکه برکون کارنیله غسل نیتیله واردقلرنده ناکاه اوزرینه جسامتلو برعقرب یوروشرندن حق تعالایه

استعاذه ایله مشغول اولور وعقرب دخی ایلرولیوب طورر بو خلالده نیلدن برقور بغه چیقار وعقربی آرقه سنه آلوب قارشو یقه یه کوتورمکه باشلر ذوالنون اشبو غریبه یی کوردکده آشکار اولدیغی اوزره بونده برحکمت واردر دیو صوینوب وپشتمال قوشانوب یوزه رك اردلرینه دوشر وکوزه درك کنار جانب آخره عقربی تعقیبا بیشر عقرب چیقدیغی کبی سرعتله یورروینه ذوالنون آردینه دوشر عقرب اغصان وظلی بسیار بر درخت سربلند تحتنه واررمکر زیر شجر مذکورده برشاب امرد مست مخمور وبلاشعور یاتر بولنور ذوالنون بو حالی کوروب لاقوة الا بالله اشبو جوانك کیفیت مذکوره اوزره کلمسی بو غافل فتانی لدغ ایچون ایمش دیو تعجبده ایکن برده بر اژدر آفت اثر اشبو شاب مرقومی لسع واهلاك قصدیله سورینوب کلدیکی کبی عقرب صیچرایوب تنین قتالی دماغندن لدغ ایلدیکی حینده اولدیروب بلاتوقف رجعت واب نیلده کندویه مترقب اولان ضفدع مرقومه بنوب وکلدیکی جانبه چقوب بحر ینه کیدر ذوالنون قدس سره اشبو قدرت وحفظ حق تعالایی مشاهده ایدیجك * یاراقدا والجلیل یحفظه * من کل سوء یکون فی الظلم * کیف تنام العیون عن ملك * یأتیك منه فوائد النعم * نظم جوهر نظامنی انشا وانشاد ایلمشدر (مفاد نظم) ای رب جلیلك لطفا وکرما لیل ایچره کافهٔ سوء وخطردن حفظنده اولدیغی حالده نائم اولان کیمسه معلومك اولسونکه درکاه عوالم پناهندن عامهٔ مخلوقاته نعمتلر فائده‌لری کلان وواصل اولان اول ملك ذی الجلالدن اهل بصیرت ودرایت نه کیفیتله غفلت ایدوبده ذکر وعبادتنی ایفا واداایتمیه یعنی غفلت مذکوره مؤمن موحده شایان دکلدر همان ذکر وعبادتنده اولهلم وکافهٔ شدائد واکدارده باری تعالی وتقدسه اتکال ایده‌لم هرکیم که بویله ذکر وعبادت واتکال ایده بعنایته سبحانه سلامت دارینه نائل اولور دیمکدر بعده ذوالنونك قدس سره تنبیهات ومناجات مذکوره‌یی استماع ایله شاب سرمست مرقوم بیدار ومرشد الیهك خبر ویردیکی ماجرای عقرب خارقه سی کندویه مدار استغفار واستبصار اولمغله توبه ورجوع ایدوب فی الحال اثواب لهوی لباس تقوایه تحویل وپای سیاحتله طریق توفیق رفیق سلوکه یونلوب سرمنزل عرفانه وصولله انفاس معدوده سن تکمیل ایلمشدر (ذوالنونك قدس سره اسمی ثوبان بن ابراهیم وعلی قول فیض بن ابراهیم اولوب لقبی ذوالنوندر ابن جوزی بیانی اوزره اصلی نوبه دندر مصره کلوب توطن ایلمشدر اهل قلب وعرفان میانده فائق الاقران وعلم وورع وادب وحالده مشار الیه بالبنان اولوب جیزه ده ایکیوز قرق التی سنه‌لی ذی القعده سنك یکرمی یدنجی کیجه سی عالم آخرته ارتحال ایدوب مصرده قرافهٔ صغرایه دفن اولنمشدر (واما معروف بن قیس الکرخی نك که قدس سره اوتوزنجی بابده ذکری سبق ایلمشدر سال ارتحالی اوچیوز حدودنده در حصده اهالیسنك زعمی اوزره مطلسم اولدیغندن عقرب یشامزایدوکی ربیع الابرار زمخشریده مسطوردر (فائده من حیاة الحیوان) امام مالك وبخاریدن ماعدا اهل حدیثدن برجماعت ابو هریره دن رضی الله تعالی عنهم اشبو حدیث شریف آتی یی روایت ایلدیلر (جاء رجل الی النبی صلی الله تعالی علیه وسلم فقال یارسول الله مالقیت من عقرب لدغتنی البارحة فقال صلی الله تعالی علیه وسلم اما انك لوقلت حین امسیت اعوذ بکلمات الله التامات من شر ما خلق لم یضرك) مفاد حدیث شریف حق تعالایه کلمات تامانه ملابسه ایله شر مخلوقدن صغنیرم دیك مفهومندن عبارت اولان (اعوذ بکلمات الله التامات من شر ما خلق) دعاسنی اخشاملیلر اوقوسه‌لر عقربك مضرتندن بعنایته تعالی امین اولورلر دیمکدر ابن عدینك کاملنده تحریرنجه حدیث شریف مذکور مدلولی اوزره کندویی عقرب صوقمغله حضور سعادته واروب استشفا ایدن ذات بلال حبشی رضی الله تعالی عنه ایمش (ترمذی روایتنده حدیث مذکور (من قال حین یمسی

ثلاث مرات اعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق لم يضره حمة تلك الليلة) عباره سنده واقع اولمشدر (سهل قدس سره دعاى مأثور مسطورى خانه مز سكنه سى هر كيجه اوقورلر ومضرت عقربى كورمزلر ايدى فقط بر كره بر قرنجغزى صوقديسه ده وجعى بيله بولمدى يعنى مضرتى اولمدى و بو خبر حديث حسن در و كلمات الله قرآندر وقرآنك تماميله موصوف اولمسى نقص وعيبك كلام ناسه دخولى كبى قرآنه داخل اولمامسندن عبارتدر ديمشدر (بيهقى ديركه احمد بن حنبلدن رحمه الله تعالى مروى اولديغى بكا واصل اولديكه امام مشار اليه اشبو حديث شريف ايله كلام الله غير مخلوق اولديغى استدلال ايلمشدر فتأمل (والتامات لفظى على قول النافعات الكافيات الشافيات من كل ما يتعوذ به ايله شرح اولنمشدر (تمهيد نام كتابنده ابو عمر و بن عبد البر سعيد بن المسيب دن روايت ايدركه بر كيمسه حين مساده ﴿ سلام على نوح فى العالمين انا كذلك نجزى المحسنين انه من عبادنا المؤمنين ﴾ آيت مكرمه سنى قرائت ايده انى عقرب لدغ ايلمز (عمرو بن دينار ديمشدر كه كيجه ده ياخود كوندزده آيت شريفهٔ مذكوره يى تالى اولان كيمسه يه عقرب مضرت ايتامك اوزره عهدى اخذ اولنمش يعنى عقربه تعهد ايتدرلمشدر واشبو عهدك وقوعى صورتنى استاد المشايخ ابو القاسم القشيرى قدس اسرارهم تفسيرنده شويله ذكر ايدركه حيه ايله عقرب نوح عليه السلامك خاكپايلرينه يوز سوروب اسم شريفكزى ذكر و ياد ايدنلره مضرت ايتامكى تعهد ايدرز بو شرطله بزى دخى سفينه يه تحميل ايله احيا بيوردبو رجا ايلدكلرنده نوح عليه السلام تأكيدا للعهد اولا سز سبب ضر و بلاسز ديو عدم رضا صورتنى كوسترديكى بعده عهد مذكورى مؤكدا اخذ ايله سفينهٔ سلامت دفينه يه آلديلر بناء عليه قنغى كيمسه كه مساء وصباحده آيت كريمهٔ محرره يى قرائت ايده مضرت حيه وعقربدن سلامت بولور ديمشدر (خواص) زرنيخ احمر ودخى شحم بقر ايله بر بر تبخير اولنسه اوراد ن عقارب فرار كيدر واترج يعنى اغاج قاونى چكردكنك بر مثقالى ايچلسه سم عقربى قطع ايدر بر عقرب صوقمش كيمسه يه زيتون يپراغى تعليق اولنسه بر وً الساعه در (قلت) مضرت عقربى دفع ايده جك شيلردن ذكر اولنان مقدارى صاحب المستطرف حياة الحيواندن اخذ ايله يازوب اكتفا وعقربك كندى ايله ورماديله دفع اوله جق علل وخواصنى كلّيا ترك ايلديكندن مطالعهٔ آتيه اوزره اصابت ايتمش كيدر اطلاع مراد ايدنلر مأخذ مذكوره هم مراجعت ايده لر و همده خود بخود اجرا ايتميوب متصفين ومرحمت قرين اولان حذاق اطباء مؤتمنين ايله مشورت ايده لر زيرا عقرب هر نقدر خلقنده حكمت ومصلحت وار ايسه ده بالنسبه الى المخلوق شرى ظاهر اولمغله اندن اخذ ترياق پك دشوار وهمت حذاقه محتاج اولديغى آشكاردر (حكم) صاحب التحفه ديركه عقربك اكلى و بيعى حرامدر وحل وحرمده قتلى جائزدر خطابى يحيى بن كثيردن نقلله عقرب صويه دوشدكده اول صو منجس اولور ديمشدر لكن عامهٔ اهل علم بو قولك خلافى اوزره در وفتاواى هنديه ده اكلنك حرمتى مصرحدر (امام ابو يوسفدن مرويدركه امام اعظم ابو حنيفه رضى الله تعالى عنهما كندوسنده حياتدن جزؤ اولان ترياقك اكلنى مكروه قيلدى لكن ترياقك شى حلال كندوسنده غالب اولديغيچون بيعى جائزدر (حسن بن دعلى دن مرويدركه جاريه لرندن برينه ترياق ايچرمشدر كذا فى القنية اما ابن نجيم كنز شرحى اولان بحر رائقنده اتفاقا ترياق حرامدر ديو تصريح ايلمشدر (قلت) فليوفق وليراجع الى الفتاوى الحنفية (عصفور) بو طير صغيرى صاحب المستطرف قيد سطرنا ليفى قيلمامشدر لكن لمطالعهٔ ماماًخذندن يعنى حياة الحيواندن قلم فقير وقيراطه نقل اولندى (عصفور) عينك فتحى ايله زبازدايسه ده صحاح وقاموسده ضميله مضبوط اولوب اما دميرى ايله ابن امير الحاج ابن رشيقك كتاب الغرائب والشذوذندن فتح عين ايله

دخى لغت اولديغنى نقل ايلمشلردر وعصفورك ديشيسنه تا ايله عصفورة دينلديكى شاعر عربك * كعصفورة فى كف طفل يسومها * حياض الردى والطفل يلهو ويلعب * وعصفورك جمعى عصافيردر ابو الصعود ابو محرز وابو مزاحم كنيه لريدر (اعلام عربيه دن حمزه رحمه الله تعالى * سمى بعصفور لانه عصى وفر * قوليله كه مفهومى عصيان ايدوب قاچدى ديمك اولديغى ظاهر عصفور ايله تسميه سنه سبب عصيان ايدوب قاچه سيدر ديو بر نكته يه اشارت ايلمشدر لكن فى الحقيقة فقير تفهم ايده مدم تأمل اولنه (قلت) اشبو نكتهٔ تسميهٔ عصفور بو فقيرك هنكام شبابده بعض اسن اهل دانشدن استماع ايدوب حالا تماميله ياد داشتم اولميان كلام آتى قبيلندن اولمق كركدر يعنى برغوثه يعنى پره يه نهى مأثور موجبنجه سب ودشنام اولنمق جائز دكلدر برغوث لفظى برابله غوثدن مركبدر ديمش وسائر نكته دخى سويلمش ايدى لكن بروجه تمام درخاطر دكلدر (قلت) هر نقدر عصفور اسمى زمخشرينك مقدمة الادبنده كنجشك ايله تفسير اولنوب واقصى الاربده كنجشك اركك سرچه و پچك دخى ديرلر مؤنثى عصفوره در دينلوب وانقوليده دخى سرچه يازيلوب يعنى عصفورى بيلديكمز سرچه لفظيله تعريف ايتمشلر ايسه ده قاموسده * العصفور طائر وهى بهاء * عباره سيله يالكز طير جنسندن ايدوكى كوسترلديكندن باشقه حياة الحيوانده وهو انواع منها ما يطرب بصوته ومنها ما يعجب بصورته وحسنه والعصفور الصوار وهو الذى يجيب اذا دعى من الصبرورة وعصفور الجنة وهو الخطاف واما العصفور البيوتى فان فى طباعه اختلافا الخ * يعنى عصفورك انواعى اولوب برنوعى صوتى طرب آور اولاندر و برنوعى صورت وحسنى مستحسن و برنوعى بلبچ كبى خدن صوت معلوم وياخود پرماغله زمينه ضرب بله چاغرلدقده كلور يعنى توحش ايتمزاولانى و برنوعى عصفور جنت ديدكلرى قرلنغجدر ديوب عصفور ذكر اولنان طبوره اطلاق اولنديغنى و بزم سرچه ديديكمز طيرى بيوتى يعنى منازل ناس مساكنده لانه سى اولان طيردر ديو جنس عصفوردن اولديغنى بيان و بروجه آتى جاحظدن انواع ديكرينى ذكر ايتمشدر بو صورتده فارسيده كنجشك انواع مذكوره يه شامل اولمق وياخود عصفور بيوته تخصيص اولنوب انواع سائره سنك آدلرى تركيده اولديغى كبى باشقه جه اولمق شقلرينك هر برى محتملدر لكن اقصى الارب تعبيرينه نظرا كنجشك بزم ديديكمز سرچه يه مخصوص اولمق اقتضا ايدر لكن اهل ايراندن بردانا بولوب اندن تحقيق اولنه زيرا التمزده اولان برهان وفرهنكدن استكناه اولنه مدى (وعصفور بيوتينك دميرينك قولنجه طبعنده اولان اختلافلر سباع كبى لحم تناولى ومخلبى اولميوب بهائم كبى بقولى وحبوباتى اكلبدر وسرچه نك ارككى رجل ونكه وخروس كبى صقالليدر ولحيه سى سياهدر وروى زمينده سرچه دن ايلرو ياورولر ينه زياده حب وتعشق اولور طير وسبع و بهيمه ده برحيوان بو قدركه ياورولرى يووه سندن اخذ اولنسه حال مذكورى اضطرابندن تبين ايدر حتى عمرانده اتخاذ لانه سى مجبور محبتى اولان فراخنه جوارحك تعديسى خوفندندر و برقريه ومحلك اهاليسى پريشان اولسه لر عصافيرى دخى طاغيلور وعودت ايدرلر ايسه عصفورلر دخى عودت ايدرلر وطير مرقوم مشى بيلمز يعنى سائر حيوان كبى قدملرينى آته رق يورى يه ميوب وثب ايدر يعنى سكه رك وصچرايه رق كيدر وكثير السفاددر كه چوق دفعه برساعتده يعنى اشبنه آشمه زمانده يوزكره سكه رك ركوب ايتديكى هر كسك مشهوديدر ولهذا عمرى قصه اولوب اكثر يا برسنه دن زياده يشامز فتنبه (ويا ورولرينه طيرانى تدريب وتعليم ايدر شويله كه تدريجله برابرجه اوچارق ومسافه يى زياده ايدرك وكندى اوچورد يغى يره دونوب صوتيله چاغره رق اوچمه ده اولادلرينى ملكه مند ايدر حتى جاحظ برفرسخ يردن دعوت ايتدكده دونرلر ديمشدر وينه جاحظ ذكرنجه عصفور نوعندن اولان عصفور الشوك كه اسم مذكور ديكن

دیکن سرچه سی دیمك اوله جقدر بو نوعك اکثرمأواسی چورا‌قلی یرلرده اولور ارسطو حکیم قولنجه اشبو طیر ایله حمار میاننده عداوت وارایمش وسببی دخی بو ایمشکه اشکك بدننه قرنجه وسائر بوجك کیردکده عصفور مذکورك یوه‌سی اولان دیکننده قاشنغله یاوروری یاخود یمورطه‌لری دوکیلوب تلف اولورایمش وکاهیجه صوت انکر خر دخی فراخ و بیضه لرین وکرندن اسقاطله اتلاف ایدرایمش ولذلك اواوفاق مغدور قوش بقدرالوسع اوقوجه اشکك باشنه قونوب قنادلرینی یوزینه وکوزینه چارپارق واطرافنده طیران ایدرك اذادن خالی اولمیوب وکاهیجه کوزینی کور ایدوب بو وجهله اخذثار ایدرایمش (قلت) دامت صواتها وقال الفردوسی* بموری دهد مالش نره شیر* کندپشه برپیل جنکی دلیر* (قبره) (حبسون) (بلبل) (صعوه) (حمره) (عندلیب) (مکاکی) (صافر) (شوط) (وضع) (براقش) (قیعه) نامارنده اولان طیور صغار دخی عصفورك انواعیدر (خواص) سرچه اتی حار یابس وطاوق اتندن اصلبدر واجودی هنکام شتاده اولان سمیزلریدر واکلی باهه قوت ویرر لکن رطوبات اصلیه اصحابنه مضر اولوب ومضرتنی دهن بادام دفع ایدر ولحم مذکور خلط صفراوی تولید ایلدیکندن سنده پیره ومزاجده بارده وهنکامده شتایه موافقدر وعصفور الشوکك طوزلیجه کبابی مثانه طاشلرینی ازاله ایدر ودماغ عصافیر ماء سداب وعسله قارشدیریلوب شربت یاپلسه وعلی الریق ایچلسه باسوره نافعدر وعصفور ذبح اولنوب اسیجاق اسیجاق قانی مرجمك د قیقنه طاملدیلوب وفندق مقداری حبه‌لر یاپیلوب وقوریدیلوب یوطلسه باهی تهییج ایدر وحبهٔ مذکوره‌دن بری روغن زیته خلط اولنوب احلیله سورسه تقویت بولور وذرق عصفور لعاب انسانه خلط اولنوب یعنی سرچه نجاسنی توکرکه قارشدیریلوب سکله سورلسه قلع ایدر (فائده) امام شافعی حضرتلری دیمشلردرکه* اربعة اشیاء تزید فی الجماع اکل العصافیر واکل الاطریفل الاکبر واکل الفستق واکل الجرجر* درت شی یعنی سرچه‌لر واطریفل اکبر وفستق وهاوج اکلی جماعده اولان قوتی زیاده ایدر* واربعة اشیاء تزید فی العقل ترك فضول من الکلام واستعمال السواك ومجالسة الصالحین والعمل بالعلم* ودرت شی دخی یعنی فضول کلامی ترك واستعمال مسواك شریف وصلحا مخلصین ایله الفت وانسیت وعلم ایله عمل مدار زیادهٔ عقل ودرایتدر* واربعة اشیاء تقوی البدن اکل اللحم وشم الطیب وکثرة الغسل من غیر جماع ولبس الکتان* ودرت شی دخی یعنی لحومات اکلی وکوزل قوقولوشیلر شمی ونوم ویقظه ده ایجاب ایدن غسل جنابت اولمیه‌رق غسل بدن وکتاندن منسوج کوملك وسائر لباس تلبسی بدنی قوی ایدر* واربعة اشیاء توهن البدن وتسقمه کثرة الهم وکثرة شرب الماء علی الریق وکثرة الجماع* ودرت شی دخی یعنی کثرت هم وآچ قارنه کثرت شرب آب وکثرت جماع بدنی کوشه در ووجودی خسته ایدر (قلت) اشته ائمهٔ اهل سنت وجماعتدن امام شافعی رضی الله تعالی عنه حکمت عملیه‌نك وفن جلیل طبك اصول وقواعدینی جامعدر دینسه اووصفه لایق اولوب شرح اولنسه انواع فروع ظهور ایدن بریوك کتاب اولور کلامی سوپلمشلردر حال اعلام دین بویله اولوب وسیمامناقب جلیله‌لرنده کتابلر تألیف اولنان امام اعظم وهمام اقدم رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك بحرزخارهر علم وکمال ومقتدای مشایخ علم ظاهر وباطن اولدقلری کالشمس فی وسط السماء آشکار ایکن بعض بی وقوفدن چند سال مقدم فنی یوك کلمات فاحشهٔ جهالت نشاندن اوله‌رق امام اعظم طبی بیلمزدیو جرئت ایلدیکی اعتراض باخطاسیکیم استماعده بو فقیرعاجزی محزون ایدوب عن قلب انکارایله جناب رب عزیز ذی الجلالدن دعای استنصرار ایتمش ایدم اول معترض جسور چوق سورمیوب سمت خاموشانه روان اوله‌رق لسان طعنی

منقطع اولدی تجاوز الله تعالی عن سیئاته امام اعظم مشارالیه حضرتلرینك ازجمله نواقض وضوده انسانك سبیلیندن ماعدی بدنندن خروج ایدن قان رأس جرحدن سیلان ایتمزسه یعنی قان چیقوب دوکه باشی کبی طوب طوروب کندو کندویه اطرافنه یاییلمزسه وضوء بوزلمز واکر چیقوب بنفسه رأس جرحدن منحدر اولور یعنی طاغیلور ویاییلورسه بوزولور زیرا صورت اولاده اولان دم دم خالصدر وثانیه ده اولان دم خالص اولمیوب بلکه فضلاتندر دیدیکی وبنه جوف انساندن ویاخود رأسندن اولوب بوغازدن چیقان قان علق اولور یعنی طوکش قان بولنورسه وضویی بوزمز یوق طوکش دکل یعنی دم سائل ایسه بوزردیدیکی علم ادیانده کاللری اولدیغی کبی علم ابدانده اولان وقوف وکماللرینه دلالت ایتمزمی یعنی اهل طب وتشریحك بیانلرنجه بدل مایتحلل معده وکبدده وسائر مجری ومحللرده اولان کیفیات معلومه ایله بعدالتکیف دم خالص اولوب اودخی لحم واعضا واجزاء سائرهٔ بدنه مادهٔ نمو اولورکه منحدر اولمیان دم ایله علق مذکور لحم حکمنده در وانسانك بدنندن یالکز لحمك قوپاریلوب ویاخود قوپوب چقماسی منتقض وضو اولمدیغی کبی دم مذکورك خروجی دخی منتقض اولمازاشته امام مشارالیه وسائر ائمه‌نك احکام ومجتهداتنی مسئلهٔ مذکوره‌یه قیاس ایتملیدرکه ایشان حضراتنك اقوالی علم کتاب وسنته وکافهٔ علوم نقلیه وعقلیه‌یه پیوسته درو بزاره* قول المجتهد دلیل المقلد* قولی سند اولوب همان اقتدا ایلدیکمز امامك کلامنه باقوب موجبنجه عمل ایتمك ووهم مجرده اویوب کرکی کبی اکلمه‌دن آفت فهم سقیم ایله طعن ایتمك سیئه‌سنده بولنمامق سبب سلامت داریندر والسلام (فائده دیکر) برکس که جماعی چوق ایدوب کندویه دأب وعادت ایده بدننده قاشنمه وقوت وبصرنده ضعف پیدا اولوب لذت جماعی یتورر وچاپك قوجارانتهی (حکم) صاحب التحفه دیرکه اکل لحم عصفور بالاجماع حلالدر ونسائی روایتنجه اکل ویاخود منفعت دیکر ضمننده ذبح اولنمیوب عبثا اتلاف وقطع اولنان رأسنك رمیی صراحةً نهی نبوی ایله علی ناهیه الصلاة والسلام منهی ومأثوردر وسرچه‌یی اعتاق یعنی صالی ویرمك جائز دکلدر وعلی قول جائزدر لکن ابن الصلاح وجلابی بیانلرنجه اعتاق جائز اولان حیوان شکاری یعنی صید اولنور حیوانات وحشیه در واما اوکوز وسائر بهایمدن انسی اولان حیوانی اعتاق عادات جاهلیه‌دن اولمغله قطعا جائز دکلدر وباطلدر درمختارك کتاب الجنده جامع الفتاوادن نقلا مذکوردرکه برکیمسه صبیاندن صید ایتدکاری عصافیری صاتن الوب آزاد ایتسه جائزدر اکر آزاد ایدرایکن کیم طوتارسه انك اولسون دیمز ایسه ملك معتقدن یالکز آزاد اخراج ایتمز وعلی قول اعتاق تضییع مال اولدیغندن جائز دکلدر انتهی لکن صاحب الدر المختار بو محلده* قلت وحینئذ فتقید الاطارة بالاباحة فتأمل* دیمش ومختارالنوازلك کراهیت کتابندن نقلا برکیمسه دابهٔ مریضه‌سنی تسییب ایلسه یعنی قاپوب صالیویرسه وبرکیمسه دخی دابهٔ مسیبهٔ مذکوره‌یی کوروب اخذ واصلاح ایلسه اکرتسبیبی عندنده مالکی بونی کیم آلورسه انك اولسون دیمش ایسه بردخی مالکی اخذ ایده‌مز یوق اکر صالیویرر ایکن بنم بو حیوانه احتیاجم یوقدر دیمش اولسه بوقدرجق کلامله مالندن چیقمیوب بنه الورذی الید دابه بولنان کیمسه ایله ترافع ونزاع واقع اولوب بن صالیویرر ایکن اخذایده‌نك اولسون دیمدم ایدی دیرسه قول یمینله مالککدر یعنی بویله دیمدم دیو یمین ایدر ودابه‌یی ذی الیددن الورمسئله‌سنی دخی یازمشدر (قلت) اشبو مسئله‌لری صاحب الدر کتاب الحظروالاباحه‌نك دردنجی فصلنده دخی ذکرایتمشدر (العقعق) عرعروزننده ترکیده وفارسیده نجل (قرله* کسك* کشکر* کاچکینه* بجله* کالیجه* وکلجه* دیدکاری معلوم اولان طیردر (دمیری دیرکه عربیده بوطیره شین معجمه ایله کندش دخی دیرلر (قلت) ع)

(كندشك وزنى بلبل آسادر * وصوتنه عقعقه ديرلر و شكل غرابده كوكرجين قدروقنادلرى
كوكرجين قنادلرندن اكبرقويروغى اوزون بياض وسياه اولهرق ايكى رنكلودر (قلت) قلبيده نام
ديكرى اولدى * فليقلب صحايف الافكار * طيرمزبورسقوف زيرنده يووه لميوب سقفله استظلال
ايتميوب مواضع مشرقه واماكن رفيعه ده وكر يعنى مأوى اتخاذايدر وطبعنده زناوخيانت دركار در
يعنى ذكروانثاسى يالكزجفتيله اكتفا ايتمزلر وسرقت وخبث ايله موصوف اولمغله عرب صفات
مذمومهٔ مذكوره ده ضرب مثل ايتمشلردر وانثاسى يمورطه يه اوطوردقده خفاش يعنى يراسه خوفندن
بيضه لرينى خفاش منفورى اولان چنار يپراغيله اورتر زيرا خفاش بيضه لرينه تقرب ايتدكده
افساد ايدر ايمش بو حيوان بالطبع قوتنى صاقلر وادخار ايدر ايمشكه زمخشرى كشافنده
ودخى غير مفسرين رحمهم الله ﴿ وكأين من دابة لاتحمل رزقها الله يرزقها ﴾ نص جليلى
تفسيرنده جنس حيواندن انجق انسان وقارنجه وفاره وعقعقدن غيرى قوتنى خبأ وادخارايدر
برحيوان يوقدر ديو يازمشلردر (وبعض اعلام بلبلك احتكارينى يعنى قوتنى صاقلدیغنى دخى
كوردم ديمشدر (وعقعقه اشبوحالنه بناء خابى دخى ديرلر لكن صاقلديغنى اونوتمق مزاج
طبيعيسى ايمش (قلت) حتى بعض اهل تجربه ودقت بو فقيرى اساس وشكاف ديوار و بويله
مناسبتسز يرلرده بتن تين وزيتون وفندق وكستانه وخصوصا جوز كبى اغاجلر طير مذكورك
احتكارادفن ايدوب اونوتديغى جوزوسائردانه لردن خلقك تناول ايلديكى اثرلريدر ديو اخطار
ايلمشلردركه معقول خبردر (وطير مذكور بطبعه حلى يى الدن و باشدن قابعه فنده صاحب
بدطولادركه * فكم من عقد ثمين اختطفته من يمين * سيجعله شاعرك * اذا بارك الله فى
طائر * فلابارك الله فى العقعق * قصير الجناح طويل الذنب * متى مايجد غفلة يسرق *
يقلب عينين فى رأسه * كانهماقطرتازيبق * قطعه سى حال مذكورينى بليغانه وشاعرانه
افاده ايدرلر (فذلكهٔ معناى قطعه الله تعالادن طيورسائره بركت ووفرت بولدقجه عقعقده بركت
بولنمسونكه قنادلرى قصه وقويروغى اوزون اولوب غفلت فرصتى بولديغى وقتده سرقت ايدر
وكوزلرى باشنده كوياجيوه قطره لرى كبى فرل فرل دونر بر بدخلق قوشدر ديمكدر (طيرمزبوره
عقعق تسميه سى جاحظ قولنجه ياورولرينه عقوقى يعنى طعامسز براغوب بووجهله عطفى ترك
ايتديكيچوندر و بووضعنه بناء عقعقك غرابدن برنوع اوديغى ظاهر اولور (و بعضه كوره اسم
عقعق صوتندن مشتقدر (قلت) يعنى صقصغانك ظهورايدن اوازى حركتى عين متحركه عقعقبنده
قاف ساكنه يى حاكى اولمغله كندوسنه اشبوحال صوتى نام اولمشدرنته كيم لكلكه حركت ايله اولان
صوتى لق لق لفظه لرين حاكى اولديغندن يعنى اكدرديغندن لقلاق دينلديكى كبى وحتى لكلك
آوازيله حركت واضطرابى ناطق اولان هرآوازه زلزله وزننده لقلقه ديرلر (دميرى جوهريدن نقلا
ديركه عرب نفس عقعق وصياحيله تشأم ايدرلرزيراطيره ده كوروب واستماع ايتدكلرى شيلردن معانى
مشتق قيلدقلرندن عقعقدن عقوق مفهومنى وعقابدن عقوبتى وشجرهٔ خلاف يعنى صفصافكه
مكود اغاجيدرانى كوردكلرنده وفاقك ضدى اولان خلافى اخذ ايدوب تشأم ايدرلر (قلت)
اشبو تطيره متعلق اقوال مستطرفك التمسنجى بابنده اصلا و الحاقا ونقلا تفصيلات كذران
ايتمشدر (خواص) صقصغانك يينى پنبه اوزرينه آلنوب اوق تمرنى وديكن كبرن محله وضع
و الصاق اولنسه سهولتله خروجلرينه سبب اولور و لحمى حاريابس ردى الكيموسدر (قلت)
كيموس خلط معناسنه لفظ سريانيدر و اخلاط دخى امزجهٔ اربعهٔ انسانيه دركه (ع) دم
و سودا وصفرا ايله بلغمدن عبارتدر (حكم) صاحب التحفه ديركه صقصغانك تحريم اكلنده
وحلنده اختلاف اولندى امام احمد رضى الله تعالى عنهدن سؤال اولندقده اكر جيفه يمزايسه

بأس يوقدر ديوجواب ويرديلر (دميرى حكم عقعق بيانى خلالنده رافعى شافعيدن
نقل ايله امام اعظم رضى الله تعالى عنهدن بركيمسه يوله چيقوب شروعنده عقعق صوتى استماع
ايتمكله رجوع ايتسه يعنى تطير ايلسه تكفير اولنورمى ديوسؤال اولندقده على قول تكفير اولنور
ديوجواب ويرمشلرو كتب حنفيه دن قاضيخانده دخى بويله كوردم ونووى شافعى بزم عنديمزده
تطير مجرد ايله تكفير اولنماملق اصحدر ديدى ديو يازمشدر (وعلى قارى حنفى بهجه سنده بزم
عندمزده يعنى مذهب حنفيه ده دخى مجرد تطيرله تكفيراولنميوب بلكه اوتطير بكا بالذات مضردر ديو
اعتقاد ايدرايسه تكفيراولنور زيرا مخلوقك هر برى طالب اولديغى نفع واجتناب ايتديكى
مضرت دهرانجق بارى تعالى وتقدسك خلقيله در ديمشدر (وقهستانى هنديه يه معزيا عقعقك
حلنى تصريح ايتمشدروولوالجيه ده عقعق وانك كبى مخلبى اولميان طيرك اكلنده بأس يوقدر ديو
مذكوردر وفتاواى هنديه ده مضبوطدركه امام ابو يوسف ابو حنيفه دن رضى الله تعالى عنهما
حكم عقعق سؤال ايلدم بأسى يوقدر ديديلر تكرار نجاسات اكل ايدر ديديكمده امام اعظم
عقعق نجاستى شئ آخر ايله خلط ايدوب بعده اكل ايدر ديوجواب ويرديلر ديمشدر وفتاواى
قاضيخانده محرراولديغى اوزره ابو يوسف عندنده عقعق مكروهدر دجاجهٔ مخلاتك مكروه اولديغى
كبى ملتقى و تحفة الملوك ودرر وغررده * حل العقعق * ديومسطوردر انتهى (علق) لغتده
عينك ولامك فتحه لريله بدن انسانه وسائر حيوانه ياپشوب قانى امر سياه ودخى قرمزى رنكلو
صوده اولورسولك ديديكمز معروف قورددر ودخى علق لغتده دم غليظ يعنى قويى قانه ده ديرلر
(قلت) و بوماده مصباح منيرده منى كندى طورندنصكره دمه انتقال ايدوب بعده دم غليظ
منجمد اولدقده اكا علقه ديرلر ديو تعريف اولنمشدركه منينك رحمده دمه استحاله سندن
صكره دم غليظ اولمسندن عبارتدر وعلقه دخى قطعهٔ لحمه صيرورت ايدركه اكا مضغه تعبير
اولنور (و ذكر اولنان سلوكك استعمال اولنانى سياه رنكلوسيدر قرمزينك استعمال
اولنمديغنه وجه نه ايسه اربابندن صوريله ودودمر قومه فارسيده زالك ونونك ضمه لريله زنوديرلر
ونام سائرلرى دخى واردر انسانده اولان دم غالب وزائدى امرب اخراج ايتديكى ايچون اورام
دمويه وحلق ادويه سندندر ولفظ علق اسم جنس اولوب مفردى تا ايله علقة در (حديث
عامر رضى الله تعالى عنهده (خير الدواء العلق والحجامة) وارد اولديغنى دميرى بومطلبده
ذكر ايدر (قلت) طب القلوب وشافع اهل الذنوب پيغمبريمز صلى الله تعالى وسلم افنديمزك
بوحى الله عزوجل علوم اولين وآخرين باصولها وفروعها صحيفهٔ ايحا اليفه ضمير اعجاز تخمير
نبويلرنده ظاهر ومنتقش اولديغى خبر مذكور دخى نطق ايدر همان جناب فياض مطلق عز
شانه جمله مزى امت مرحومهٔ ناجيه لرى اوله رق زير لواء نعيم احتوالرنده حشر وجمع ايليه آمين
ثم آمين (وفعيل وزننده عليق موسى عليه السلامك شجرهٔ معلومه لرينك اسميدر (خواص)
علقك املاق يعنى كوزك برون طرفلرى و يناقلركبى اعضاء ضعيفة التركيب ومواضع موله يه
ياپشدرلمسى نافعدر زيرادم فاسدى بدندن مص واخراجده حجامت يرينه قائمدر و لاسيما اطفال
ونسايه واهل رياضتدن اولميان ارباب رفاهيته مناسبدر وكوز قپاقلرنده اولان دم فاسدى دخى
مص ايدر وحيوان مرقوم صوده اولديغندن انسان وسائر حيوان صوايچرايكن بوغازينه كيرر
و ياپشرو بوغازدن انى تلكو يولى تبخير اولندقده فى الحال دوشوركه مجرب عجيبدر و بردرهم
باقلاسنكى شراب سركه سنه قاتيلوب غرغره اولنسه بودخى بوغازه قاچوب ياپشان علقى دوشورر
(قلت) دميرى دوه طبانى دريسنك دخانى دخى دشورديكنى منتخب حياة الحيوانده ذكرايتمشدر
علقك ياپشديريلان محلدن اسقاطى مراد اولندقده اوزرينه ماء الثلج صاچلسه فى الحال دوشر

دیو دمیری یازمش ایسه ده قارصو بو هر یرده وهر زمانده بولنمز نسخه مزده ماء الثلج کورلدی
لکن طوزلی صو دیمك مأ‌لنده اولان ماء الملح اولوب قلم ناسخدن سهوا ملح یرنده ثلج وقوع بولمسی
محتملدر خلاصه طوزاکث ایله سقوطی مشاهد ومجربدر (عین الخواص صاحبنك تجربنجه
سولك کولکه ده قوریدیلوب نوشادر ودهن زیت ایله داء الثعلبه اوغریان طلا ایلسه قیلی بتر و بعض
اطباقولنجه قوریسی ایله بر محل تبخیر اولنسه تخته بتی وسوری سنك کبی موذیلری قاچرر وسولك
برقپانی شیشه ده اولنجیه دك ترك و بعده سحق اولنوب بدنده اولان موی بولندقدنصکره برینه
سفوف مسحوق مذکور سورلسه من بعد اوراده توی بتمز وکذلك قلایدن مصنوع قاب ایچنده ترکله
بعدهلا که سحق اولنوب سفوفی محل مویه سورلسه بتمز بونلردن باشقه خواصنی دمیری یازمشدر
باقیله (حکم) دمیری شافعی علقك اکلی حرام و بیعی کندوسنده منفعت اولدیغندن جائزدر
دیو تحریر ایدر وصاحب التحفه بحر رائقده بحر حیوانده سمکدن ماعدا قورباغه و ینکچ وسلحفات
یعنی قاپلو بغه لروسائرلری کبی اولان حیوانلرك بیعی جائز دکلدر یعنی انجق بالعلق اکلی کبی بیعی دخی
جائزدر لکن ذخیره ده علقك ناس اکا محتاج اولدقلرندن بیعی جائزدر وصدر شهید دخی
جواز بیعیله افتا ایتمشدر دیو محرر اولدیغنی یازمشدر (عنقاء مغربه) قلت) دمیری شرح
آتی بیانجه موصوف ومضاف اوله رق مستعمل اولان اشبو اسمی * من الالفاظ الدالة علی
غیر معنی * دیو تعریف ایتمشدر که امثال میدانی و ازهری و صحاح وسائر آثاردن تراشیده
اولندیغی اوزره غالبا مقصودی عینك ضمی ونونك سکونی و آخرنده الف ممدوده ایله مؤنث
اولان لفظ عنقاء افعال بابندن اسم فاعل بنیه‌سیله اولان مغرب لفظیله موصوف یعنی مغرب
کند ویه صفت و یاخود عنقاء مغرب مذکوره مضاف اوله رق استعمال اولنور وعلی کلا
التقدیرین هرنه قدر سالف الذکر لغاتده اسمی معروف وجسمی غیر معروف طیردر و یاخود
طیرانده بعید ودوراولور طیر عظیم دردینوب و بو معناجه یعنی قوش اوله رق فارسیده بالکز
عنقانك نامی اوتوزقوش دیمك اولان سیمرغ اولدیغی مقدمة الادب زمخشریده یازلمش واوتوز
رنك دیمك اولان سیرنك دخی نام دیکر فارسیسی اولدیغی اقصی الاربده کورلمش ایسه ده
موضوع لهلرینك یعنی مفردا عنقانك ومرکبا عنقاء مغربك دلالت مطابقیه ایله دلالت ایلدیکی
معنای مشتقك غیری اولان معانی یه بلکه مخیله وموهومه یه دلالت ایدن الفاظدندر یعنی عنقاء
لغتده بویی اوزون کیمسه معناسنه الفك ونونك فتحه لریله مضبوط اولان اعنق لفظنك مؤنثی که
طویلة العنق مرأه دیمك (ومغرب محل دور معناسنه ایکن بونلره دلالت ایتمز دیمکدر والله
تعالی اعلم (ودخی عنقاء مغرب داهیه وجبل طویلك ذروه سنده اولان کوچك دپه معنالرنده
وغربته دوشه رك خبری اوزایوب ومحسوسه اولمیوب وکوریلممش اولان مرئه و یامطلقا ذکر
وانثایه شامل اولان نفس یعنی شخص و یاخود طائفه وجماعت و بو معنادن مأخوذ یعنی
غیبت منقطعه ایله غائب اولان جقنده عربك قوللندقلری * طارت به العنقاء * مثلی ایله مأیوس
اولدقلری شیده * حلقت به عنقاء مغرب * دیو استعمال ایلدکاری مثلك محتوی اولدیغی
معنی و قصدلرده مستعملدر (قلت) ملاحظهٔ عاجزانه‌مه کوره فیروزابادی مرحوم قاموسده
* من الفاظ الدالة علی غیر معنی * عبارهسنی دمیرکبی یازدیغنك عقبنده تعبیر آتی الذکرنده
کوریله جکی وجهله ذکر اولنان داهیه وسائر معنالری ذکر ایتمکله عبارهٔ مذکوره نك شرحنه تلمیح
ایلمشدر دینسه بعید اولماز (و بو ملاحظهٔ کمترینك رد وقبولی رأی اهل دانش ودید واصحاب فکر
سدید ورشیده احاله اولنمشدر شاهد رأیلری نه صورتده جلوه کر مجلای اندیشه اولورسه
کاربنده اشارت بیوره رق قول کمترکرك بونده وکرك سائر یرلرده معوج ایسه طوغریسنی بعنه تعالی

استفاده ودرست چیقرسه بو موهبه ایچون دخی ناصیهٔ عبودیتمی برای سجدهٔ شکر ملهم الصواب
زمین خضوعه تکرار نهاده ایدرم (وعلی قول المیدانی عنقاء طیر معناسنه اولدیغی تقدیرجه
مغرب ایله توصیف اولندیغی ناسدن بعید اولدیغی ایچوندر (قلت) اکر عنقاء لفظی مؤنث اولوب
صفتك موصوفنه تأنیث وتذکیرده مطابقتی قاعدهٔ نحویه دن ایکن هرچند عنقاء مغربة دیو
قاعده جه استعمالی دخی لغتده وار ایسه ده بلامطابقه صیغهٔ مذکر اولان مغرب ایله عنقاء مغرب
دیو ینه لغتده توصیف اولنمسی نیجه الویرر دینورسه اهل لغت بیانی اوزره لفظ عنقاء عاشق وناقه
وحبه کبی مؤنثه ومذکره اطلاق لغوی ایله اطلاق اولنان الفاظ قبیلندن اولدیغندن باشقه اهل
لغتك بو باسی جقمش لحیه بی ناصل دیو مذکرله توصیف ایدوب لحیة ناصل دیدکلری کبی الفاظ
مذکوره یی دخی صیغهٔ مذکر ایله توصیف برله اینجه دوه یه ناقة ضامر وعشقه مبتلا
اولمش زنه مرأة عاشق دیوب عنقایی دخی عنقاء مغرب دیو مذکرله توصیف ایدرلر یعنی
جائزدر دیو سؤال مذکوره جواب ویریلور (واشارت اولندیغی اوزره قاموسده عنقاء مغربك
معنالرینی * العنقاء المغرب بالضم وعنقاء مغرب ومغربة ومغرب مضافة طائر معروف الاسم
لا الجسم اوطائر عظیم یبعد فی طیرانه او من الالفاظ الدالة علی غیر معنی والداهیة ورأس الاکمة
والتی تغرب فی البلاد فناءت فلم تحس ولم تر * دیو بیان ایدوب معانیٔ مذکوره دن دمیرینك دخی
یازدیغی * اومن الالفاظ الدالة علی غیر معنی * عبارهسنی بو فقیر عاجز صورت محررهٔ سابقه ایله
ترجمه یه وایضاحه اکرچه جرئت ایلدی لکن مترجم قاموس عاصم افندی مرحوم (یاخود
کلمهٔ مزبوره برمعنایه دال اولمیان الفاظ قبیلندندر تعبیرات واهیه کبی دیو ترجمه ایلمشدر مومی
الیهك الفاظك صفتی اولان (الدالة) کلمه سی دیکلی طاش کبی قائم وپایدار واستوار ایکن
و (غیر معنی) تعبیرینك معناسی وار ایکن بر معنایه دال اولمیان کلامی مترجم عنهی
اولان * الدالة علی غیر معنی * کلماتنه مطابقمیدر ودکلمیدر شقلری و بونك اوزرینه تعبیرات
واهیه کبی دیو اتیان ایلدیکی اشبو مثالی شبهه لر ویردی محملی وار ایسه تحمیل وترجمه‌دن
قنغیسی بجا ایسه قبول واشارت وتحشیه ایله نقصان تعبیر تکمیل همتی مطالعه‌دن متمادر ومالهذا
الفقیر ادعاء صحة المقال وعلم الله التقدیم الازلی محیط بحال البال وبکافة الاحوال والافعال انتهی
(ایمدی دمیری ذکرنجه عنقاء طیردر دینلره کوره بعضلری عنقاء طاغلر قدر یعنی جسیم یمورطه لر
یمورطلر وطیرانده تباعد ایدر یعنی دور ودراز پرواز ایدوب چکیلوب کیدر پك بیوك برقوش اولوب
عنقاء ایله تسمیه سی بوغازنده ریشندن طوق کبی بر بیاض رنك دائره اولدیغیچوندر دیدیلر
(وعلی قول طیر مذکور مغرب شمسده اولور (وقزوینی قولنجه عنقاء مغرب جثه وخلقت جهتندن
اکبر طیوردر که چایلاغك فاره لاشه سنی قاپدیغی کبی بر قوجه فیلی پنجه سیله قپارایمش عهد
قدیمده ناس میانده بولنوب تعدیسندن متأذی اولورلر ایمش آخر بر کلین قزی حلبسیله قاپغله
اوعهده بولنان نبی علیه السلامك بددعاسیله جزایر بحر محیطدن خط استواء اوراسنده اولوب
ناسك واصل اولمدیغی وفیل وکرکدان وجاموس جسیم و ببر وسائر سباع حیوان وجوارح طیور
طولوسی اولان بر جزیره یه بارادته سبحانه القا اولنمشدر وطیرانده قنادلری رعد عاصف کبی کورلر
و بیك سال یشایوب بشیوز یاشنه باصمایجه چفتلشمز و یمورطه لدیغی هنکامده کندوسندن
الم شدید ظاهر اولور دیوب سائر اوصافنی بالاطاله تحریردن صکره ینه قزوینی (ارسطا طالیس
نعوتنده عنقاء بعضا صید اولنوب مخلبلرندن یعنی طرناقلرندن شرب میاه ایچون قدحلر
تصنیع اولنور وکیفیت صیدی دخی شویله ایمشکه بر جفت اوکوز قوشلمش عرابه نك ایچنه تحریکی
ممکن اولمیه جق صورتده بیوك طاشلر طولدیریلوب صحرایه براغیلور وعربه نك یاننه بر صوندرمه

قور بلوب درونه اجزاء ناریه ایله برکیسه صاقلیلور وقتا که عنقاء ثورلری اختطاف ایچون
کلوب طرناقلرینی ثورینه یاخود بر بسنه طقار لکن بروجه محرر طاشلر طولد یرلمش عربه به
رابطه لو مربوط اوکوزلری نه قلعه ونه کرکی کبی کیرمش اولان طرنقلرینی دفعةً چیقارمغه
بروضع بوله میوب اخراجی تلاشنده ایکن رجل مختفیٔ مرقوم اجزالری طوتشدیروب پیدا
ایلدیکی آتش سرکش ایله عنقایی احراق ایدروبو تقریبله مخالبی اخذ اواونور وعنقانك بطنی
بطن طیر وطعامی طعام سبعدر وسباع طیورك اعظمیدر دیدی دیمشدر انتهی (شارح مقامات
حریری ابو البقاء عکبری شرحنده اهل رس ارضنده آسمانه پیوسته یعنی غایت یوکسك طیوری
کثیره مخ نامنده برجبل اولوب خلقتده عظیم ووجهی انسان وجهی کبی و بدننده هر برحیواندن
برشبه بولنان احسن طیر اولان عنقاء بیاده برکره کوه مذکوره کلوب طیوربنی دوشیرر ایمش بنه
سالك برنده کلوب لکن جبلك قوشلری کزلمملریله عنقاء برصبی بعده برصبیه قپار اهل رس نبیلری
بولنان ذاته علیه السلام شکایت قیلدقلرندن دعای نبویلریله عنقایه برصاعقه اصابت ایتمکله
محترقه اولمش واولاد اهالی رس جای سلامت رس اولمشدر کذا فی حیاة الحیوان مع تفصیلات
والله تعالی اعلم (قلت) قاموسده رس رانك فتحی وسینك سکونی وتشدیدی ایله طاشلر ایله
طولدیرلمش معطل قیویه ودخی ثمود بقاسنك قیولری ادیدرکه قوم مرقوم نبیلرینی تکذیب ایدوب
قیویه رس ودفن ایتمشلردردیو نوشته در (ربیع الابرارك باب طیرنده محرردرکه حق سبحانه وتعالی
عهد موسی علیه السلامده برطیر خلق ایلدیکه اسمی عنقاء وهر جانبده در درقنادی اولوب جناب
باری تعالی اوطیره هرشیدن برقسط وحصه اعطا واکا کندی کبی برانثی دخی خلق ایلیوب موسی
علیه السلامه طیرین عجیبین مرقومینك خلقی وبیت مقدس حوالیسنده اولان وحوش وطیورك
اوطیرینه رزق قلندیغی وحی اولندی بعده طیرین مرقومین تناسل ایدوب نسللری تکثر ایلدی
موسی علیه السلامك ارتحاللرندنصکره عنقاء نجد وحجازه نقل ایدوب اورارده وحوش اکل
وصبیانی اختطافدن خالی اولمادیلر بالاخره اهالیسی (قلت) بغوی وابن کثیر بیانلرنجه قول
اصح اوزره اول عهدده مستجاب الدعوه اولان برولی صالحه شکایت قیلدلری ایله بددعا ایدوب
باذن الله تعالی نسلی منقطع ومنقرض اولوب دنیاده عنقاء بولنمزاولدی دیو محرردر (ینه دمیری
دیرکه ابن خلکان دیمشدرکه بن تزیل ومتوطن مصر احمد بن عبد الله بن احمد الفرغانینك
تاریخنده کوردمکه فاطمیوندن عزیز نزار دائره سنده اجتماع ایدن غرایب حیوان برملکك عهدنده
جمع اولمادی وایچلرنده عنقاء دخی وارایدی وطیر مرقوم کندویه صعید مصر جانبندن کلمشیدیکه
بلشون یعنی کردنی وپاری طویل اولوب مالك الحزین دخی دیدکاری طیر طوانسده وجسمی
بلشوندن اجسم ایدی لحیه سی ورأسنده وقایه سی والوان متعدده سی اولوب طیور کثیره یه مشابه
ایدی دیو یازمشدر لکن بروجه محرر زمخشری عنقانك نسلی منقطعدر عالمده بولنمز دیمشدروحتی
عدم وجود عنقاء مغربه ابتنا ایله محقق مغرب زمین صاحب الشفا قاضی عیاض * واذا السعادة
احرست عیونها * نم فالمخاوف کلهن امان * واصطد بها العنقاء فهی حبالة * واقتد بها الجوزاء
فهی عنان * شعر بلیغنی انشا ایدوب اکثریا انشاد ایدر ایدی (مفاد نظم) ای سرسری سیر
وادیٔ طلب آمال اکرسنی سعادت وبخت مسعود عینلری حراست ایدر وچار چشمله شب وروز
کورر وکوزه درسه یعنی سکا اقبال وفلك یار اولورایسه همان یوشنه یورلیوب او یووراحته وار زیرا
کافهٔ مخاوف وقورقولر سکا اماندر یعنی تنکدستی واد باروکید اعدادن سکا ضرر کلمیوب عالم سکا
بنده وخیرخواه سرافکنده اولور واول سعادت صیادیله اسمی موجود وجسمی معدوم اولان
سیمرغی شکار ایت واوسعادت اکا واصله در یعنی محال عد ایتدیکك آماله نائل اولورسن ودخی

اوسعادت ایله آسمانده صاحب البرج اولان جوز اکوکبنه اقتدا ایتکه اوسعادت اتك عنانیدر یعنی
امر دشوار آمال اسبنك باشنه سعادت بردیزکیندر استدیکك کبی قوللنور وتصرف ایدرسن دیمکدر
اشبو قطعه کافهٔ قواعد ونکات معانی و بیان و بدیعی جامع برکلامدر دینسه بعید دکلور شرحی قلم
شکسته فم کمترك برکره بلنی بوکریمنی طوغریسی بودرکه بجره مزوتوسلا بحوله سبحانه وان سلم دینسه برکتاب
مطول اولور همان ذوقیاب اوله جق اصحاب دانش وعرفانك طبع سلیم وذهن مستقیمنه حواله ایله
الدن کلدیکی قدر مفادینی بجوالك مختصر یعنی ترجمهٔ فی الجمله ایله اکتفا بلکه کوشهٔ تخلصده اختفا
اولندی (علما وادبادن اولوب بعض مصالح فقیرانه سنك تسویه سی امنیه سیله باب الآمال اولان
دار الخلافة العلیه ده بو اثناده مسافر اساکن شهر زوری الاصل و بغدادی المسکن سید خضر
نالی افندی فقیر ایله کورشمکه کلدیکی نظم مذکوری فقیرك تحریر وترجمه ایلدیکی هنکامه
تصادف ایتمکله کورد کده لسان فارسیله نظما ترجمه ایلمشدر لطیف اولمغله قید سطور قلندی
* نیك بختی چون تراچشمش نکهداری کند * خواب خوش کن باشدت هر جاکه جای امان *
* صیدکن عنقا با آن کزوی بود دامت بدست * قید کن جوزا با آن کزوی بکف داری عنان *
(عنکوت) ترکیده اورمجك وفارسیده تننده دینیلان دویبهٔ معلومه در دمیری عنکبوت فعللوت
وزننده در دیمش یعنی نونی فاء الفعل یرنده کوستروب زائده اولمادیغنه اشارت ایتمش وصاحب
القاموس دخی نونی اصلیه اولان عندلیب کبی مرتبهٔ ثانیه ده بولنان عنکب ماده سنده یازمشدر
لکن جوهری ع ك ب ترکیبنده یازوب زائده اولدیغنی ارائه قیلمشدر (وینه دمیری عنکبوتك
جمعی عناکبدر وارککنه عنکب دیرلر وکنیه سی ابو جثمه وابو قشعم وانثاسنك کنیه سی
ام قشعمدر دیمش وجوهری دخی جمعی عناکب اولوب عنکبات عنکبوت معناسنه در دیمش
لکن صاحب القاموس عنکبوتك انثاسنه عینك وکافك فتحه لری ونونك سکونی ایله
عنکباة والف ممدوده ایله عنکباء دخی دیرلر وارککنه عنکب ودیشیسنه عنکبه دخی دیرلر جمعی
عنکبوتات وعناکب کلور دیوب لف ونشر مرتب اوزره اولان ترتیبی اشارتنه کوره عنکبوت ایله
عنکبك جمعی عنکبوتات وعنکبه نك جمعی عناکبدر دیمك مرادی اولدیغی کمان اولنمشدر
فتأمل (وعینك کسریله عکاب وعینك وکافك ضمه لریله عکب و الفك فتحی وعینك سکونیله
اعکب اسماء جموعدر دیمشدر (ودخی صاحب القاموس (العنکبوت) دیو عقبنده * قد یذکر *
دیمه سیله عنکبوت لفظنك مؤنث سماعی اولدیغنه وعلی لغةٍ مؤنث سماعی اولمادیغنه ویاخود
دم لفظی کبی تذکیروتأنیثی جائز اولدیغنه اشارت ایتمشدر فتأمل رحمه الله تعالی (دمیری دیرکه
دویبهٔ مزبوره نك هر برنده سکز عدد پای دراز والتی عدد چشم کبیر اولوب هواده نسج ایدر
وصید ذبابی مراد ایتدکده یره یاپشور وایاقلریله کندوینی طوپلیوب ومکسه آتیلوب اصلا خطا
ایتمیه رك طوتار (وافلاطون حکیم احرص حیوان ذباب واقنع حیوان عنکبوت اولوب حضرت
حکیم مطلق عز شانه اقنع اشیانك رزقنی احرص اشیا قیلمشدر فسبحان الله اللطیف الخبیر
دیمشدر (وعنکبوتك اشبو نساجنه صاید ذباب دینور لکن عنکبوتك برنوعی واردرکه رنکی حمرته مائلدر
وقورقاقدر و باشنده درت اکنه سی اولوب انلرله صوقار ونسج ایتمیوب خانه سنی یرده حفر ایدر
وبرنوعی دخی واردرکه اکا رثیلا دیرلر واشبو رثیلایی دمیری حرف راده شویله تعریف
ایدرکه (رثیلا رانك ضمی وثانك فتحی ایله هوام جنسندندر و الفك مدیله رثیلاء دخی لغتدر
وبو اسم حیواناتدن یعنی هوامدن انواع کثیره یه اطلاق اولنور علی قول نوعی التی وعلی قول
سکزدر و بونلرك طوپی عنکبوت اصنافیدر وحذاق اطبا ذکرنجه انواع مذکوره نك شر وقهر
یونیدن مضره سیدر اما اکثر بلادك بیوتنده بولنان ایکی نوع عنکبوتك نکایتی قلیلدر ورثیلانك

بقیهٔ انواع اخری صولاق برلرده بولنور و بر نوعی دخی وارد رکه قور قاغید ر اهل مصر
اکا ابو صوفه دیر نهشی عقرب اسعنه قریبدر انتهی (قلت) لسان اتراکده الف مضمومه
وواو مجهوله زله (او بو) ودیار بکر واولحوالیده بوی دیدکاری غالبا ابوصوفه دن بوزوتی
اولمق کرکدر (عنکبوت یمورطلر وتحضین ایدر و یاورولری اولاخرده قوردلر اولدقلری حالده
ظهور ایدوب اوج کون ظرفنده هیئت وصورت عنکبوتی بولور و فی الحال نسجه قدر تیساب
اولورلر که سائر فروخ حیوانده کارینه بویله جه درآن شروعه قدرت اولمادیغندن اعجب فروخدر
و بو حیوانك چفتلشمسی سورکلی اولوب ارکك دیشیسیله جمعی قصد ایتدکده آغنك اورطه سندن
بعض تارلرینی جذب ایدر ودیشی دخی کذلك جذب ایدوب بربرلرینه آهسته آهسته یانشوب
شکم ذکر قبالهٔ انثایه دوشه رك صار یشیرلر (وعنا کبك بر نوعی بحکمته ربنا الخالق عز شانه
شویله بر دقتکار درکه آغنك اولاسدی یعنی بوینی بعده لحمه یعنی ارغاجنی وسطندن
شروعله اعمال ایدوب صید ایتدیکی ذبابی وضع ایچون خزانه کبی بر موضع آماده ایدر ونسجنه
مکس دوشدکده بلامکس رصد کاهندن اوزرینه واروب فی الحال اوستنه شبکه اوروب ضعفنه
قدر حالی اوزره ترك ایدر وضعف یاب اولدقده کتورر خزانه سنه قور وآغنك بوزیلان تارلرینی
ترمیم ایدر ونسج ایلدیکی تارفمندن خروج ایدر نسنه اولمیوب خارج جلدندن خروج ایدر
اغزل من العنکبوت ضروب امثال عربدندر که حامارانده قوللنیلور ومعتدبها فائده اولمیان
شیده بیت عنکبوت دخی امثال عربدندر که جناب رب حکیم مفضل عز وجل کتاب منزلنده
چونکه امثال معانی خفیه یی صور جلیه یه عند العقل ابراز ایلدیکی حکمته بناء حق تعالانك
دونده مشرکین جاهلینك اتخاذ وتصنیع ایتدکاری بتلری واکتساب قلدقلری آیین ضلالت
قرین پرستشلری روز جزاده کندولرینه امیدنده اولدقلری سلامت فائده سنی و یرمیه جکنده
تارندن قماش وسائر منسوجات تصنیع اولنمیه جق بیت یعنی نسج عنکبوته تمثیل ایله استعیذ بالله
﴿مثل الذین اتخذوا من دون الله اولیاء کمثل العنکبوت اتخذت بیتا وان اوهن البیوت لبیت العنکبوت
لوکان یعلمون ان الله یعلم ما یدعون من دونه من شیء وهو العزیز الحکیم﴾ بیوروب بعده ذباب
وعنکبوت و بونلر کبی شیلر امثالنی حاوی آیات جلیله یه حسن وفائدهٔ امثالی ادراك ایتمیه رك
حرف انداز طعن اولان جهلهٔ کفار قریشی ردا ﴿وتلك الامثال نضربها للناس ومایعقلها
الا العالمون﴾ بیورمشدر صدق الله العظیم وفی الحقیقه انجق عاقل براهین انفسیه وآفاقیه توحیدنی
ناطق اولان باری تعالایی تعقل وتصدیق واوامرینه طاعت مقدسنه وعبادت ومناهیسندن
مجانبت ایدن ذوات اصحاب توفیق صفای قلب وارباب علم وفطرت سلیمه واهل عرفاندر فلیتأمل
(نادره) منقولدرکه زوجی طشره یه کتمش اولان برکبه خاتون برقز طغوروب اجیرینه یعنی
حوائج خانه یی اجرتله رؤیت ایدیجی خدمتکار بولنان کیمسه یه طغورن خاتون قومشومز فلان خاتونی
چاغردیوب کوندرر اجیر دخی قومشوبی کتورمك اوزره منزلدن چیقدقده قاپونك یاننده بر رجله
راست کلور رجل مرقوم اجیره بو خانه ده غالبا ولادت واقع اولمش کمان اولنور طوغان نه در دیو
صورر قزدر دیو خبر و یردکده رجل مرقومك امارهٔ دلیلی نه ایسه بو قیز یوزارکك ایله زنا ایدر
وخانه نك اجیرینه وارر وموتی دخی نهش عنکبوت اولور دیو خبر و یرر اجیر دخی بو قضیه یی قلبنده
مکتوم طوتوب فرصت کوزلیدرك آخر صبیهٔ مرقومه نك بطننی فنای منزلده تنها بولوب عمدا
شق ایله فرار ایدر والده سی صبیه یی مستغرق دم اولوب حیاتدن رمق قالمش صورتنده کوردکده
شقنی فی الحال دیکوب معالجه سنه سعی ایدر وشفایاب اولور وقتا که بالغه اولدقده هتك پردهٔ
ناموس ایدوب شاهد بازار ووعقوق والدین ایله مطبه سوار سیر بلاد ودیار ونهایت مراسیده

بولنان بر بلده ده ساحل بحرده بر مکان اتخاذیله بغی وزنایه درکار اولوروامااجیر مذکور
صبیه یی شق ایله فرارندنصکره تجارتله مشغول اوله رق مال بسیاره مالك وطی بلاد ومسالك
ایدرك بلدهٔ مرقومه یه توانکر وخدم وحشم صاحبی اولدیغی حالده واروب آب وهواسندن ممنون
وهم بندر کاه تجارت کونا کون اولمغله وطن اتخاذ ایدر وعجایز شهردن برینه بوراده تزوج نیت
ایتدم بکا غایت حسنا برخاتون بول دیو سپارش ایدر عجوز دخی بوراده سنك استدیکك کبی برزن
حسنا واردر که اندن رعناسی بلده مزده یوقدر لکن شاهد بازار یعنی بغیهٔ زنا کاردر دیو معهوده یی
خبر و یرر اجیر دخی برکره کورسك دیبجك عجوز علی الرأس دیوب واروب خبر و یردکده بغیهٔ
مرقومه عجوز مذکوره یه حسب البشر کارواز زنایی مرتکب اولدم ایسه ده جانمه کارو بنی مستحق
عقاب رب غفار ایتدی بعد ازین توبهٔ نصوح ایله توبه ایتدم وعن صمیم البال اول امرنهیدن
ندامت قیلدم قبول ایدر ایسه تزوج ایله بنی هروجهله جراغ بیوررلر دیو یلوارر دونوب
اجیره ماجرای توبه سنی اخبار ایتدکده وعلی جوازه کتوروب کوردکده حسننی پسند ایتدیکندن
فضله تعشق دخی ایدوب فی الحال کندو عقد وترتیب ولیمه ایله زفاف وکمال مودت ومحبتله ائتلاف
اولور لیلهٔ قرانك برنده همبزم صحبت کرما کرم ایکن هر بری سرکذشته لرینی ذکره بالطلب
تصدی برله اجیر بن ابتدای حالمده فلان نام کیمسه نك خانه سنده اجیر ایدم دیوب فقط عنکبوت
قصه سنی کتمله احوال ولادت وشق وفراردن تا بلدهٔ مذکوره یه کلنجه یه دك وقوعاتنی یاد ایلدکده
تائبهٔ مومی الیها خدایه قسم ایدرمکه بو یله بغیه وفاحشه بکا زوجه اولمسون ملاحظه سیله
شکمنی شق ایلدیکك معصومه اشته بو کنهکارر ندامت استنصار در دیو نافه سنی کشاد وارائه
ایدر اجیر دخی علامت شقی کوردکده سجده خوان اوله رق عنکبوت خبرینی اعلام واهتمام
تام ایله مومی الیهایه برصرح مشید محفوظ انشا ومبیت ومکانی اوزره ایچنه شکاف وثقبدن
عاری رخامدن آیینه کبی بر برج بنا ایتدیرر و یوما من الایام برج مذکورده اوطوررلر ایکن
کوررلر که بر عنکبوت کلوب نسجه باشلر اجیر قالقوب وطوتوب طشره اتار وقورقدیغم اوروجك
بو اولمق کرکدر دیه دوشر ومومی الیها دخی ابهامیله یره کومر واورتر بو اثناده ازلمش عنکبوتك
صو یندن بر شیجکز ابهامنه طوقندیغی کبی تأثیر و پارماغنده ورم حاصل اولوب ورم مذکور
بیچاره نك قلبنه قدر کیدوب سبب وفاتی اولور و برج وصرح برشیئی مفید اولمیوب آیت کریمهٔ
﴿اینما تکونوا یدرککم الموت ولوکنتم فی بروج مشیدة﴾ سر وحکمی ظهور بولور (فائده)
بالهام المولی عز وجل و بقدرته الاشمل عنکبوت برقاج موضع اوزره نسج ایله پرده کش چشم
اعدا ونسجنه باذن الله تعالی تاب بخش حکم سد اسکندر جهان آرا اولمشدرکه بری نسج
مشهور غار رسالتپناه علیه الصلاة والسلام من قبل الاله ودیکری علیه الصلاة والسلام افندیمز
مشرکیندن خالد هذلی قتلنه مأمور بیورد قلری عبد الله بن انیس رضی الله تعالی عنهك اختفا
ایلدیکی غاره که مرسومی برتقریبله قتلدنصکره سر مقطوعنی الوب صاوشوب آردینه دوشن
قوم مرقومك کاردی ادراکندن خوفا کیرلندیکی غاردر وآخری عریانا صلب اولنان زیدك جای
واجب الستری اوزرینه اولان نسجدر وزید مشار الیه نجل علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنهمدر وعلی قول نسج مرقوم ایکیدر که بری غار سعادت ودیکری طالوت
منحری وطالب داود علیه السلام اولدقده اختفا ایلدکلری غارك بابی اوزره اولان نسج عنکبوتدر
(اسعد فقیر اشبو عنکبوت مطلق تحریری خلالنده بفیضه سبحانه لایح خاطر عاجزانه سی
معنایی حاوی نظم ایلدیکی قطعهٔ فقیرانه سیدر* کم وکیف اوزره اکرکمتر کورنمش اولسه ده * بی ریا
اعمال اولور نزد خداده معتبر* خودفروش اولمغله دود القز حریر اولدی حرام* تارزمین ونفسی

نفسنه ویردی ضرر * اولدیغیچون کوچه کیر عجزوخواری عنکبوت * اولدی غاراوزره نسیجی
پردهٔ خیر البشر * چند سطور مقدم ذکری مرور ایدن نالی افندینك اشبو قطعه یی
حذوا بحذو ترجمه ده هم وزن اوله رق نظم ایلدیکی قطعهٔ دریهٔ لطیفه سیدر * کرچه
درچوبیٔ چندی کیم نمودد بس حقیر * بی ربا اعمال با شد نزد باری معتبر * کرم پیله
خود فروش آمد حریرش شد حرام * نسیجهٔ نرم ونفیسش داده نفسش راضرر * چونکه کشته
کوشه کیر عجز وخواری عنکبوت * شد بباب غار نسجش پردهٔ خیرالبشر *
(خواص) اورمجك آغی ظاهر بدنده اولان تازه یاره یه یعنی بریرکسلدکده فی الحال اوزرینه
قونسه آزمه سندن وشیشمه سندن حفظ وسیلان دمی قطع ایدر و یاصلنمش فضه یه جلا ویرر
وکنفده بولنان اورومجك آغی بر بزه صاریلوب محمومه تعلیق اولنسه برؤ ویرر وکذلك تعلیق
حمای ربعی دفع ایدر و عنکبوت دیری اولدیغی حالده روغن زیت ایله سحق اولنوب اول
روغن ایله حماره مبتلا لرك بدنلری اوغولسه کیدرر و یاش آس اغاجنك ورقی ایله برمکان
تبخیر اولنسه اورومجکلر قاچارلر کذا قاله صاحب عین الخواص (ونهشی موثر اولان مارالذکر
رتیلا آدنده اولان نوعنك دماغی برمقدار فلفل ایله صویه قارشدیریلوب شرب اولنسه سمی
قطع ایدر (حکم) دمیری شافعی استقذاریچون اکل عنکبوت حرامدر دیوب صاحب التحفه
عدم حلی کتب حنفیه معتبراتندن فتاوای هندیه ده دخی مصرحدر دیمشدر ﴿ حرف الغین ﴾
(غراب) طیر معلوم اولان قارغه که فارسیده زاغدر سیاه رنك اولدیغیچون غراب
تسمیه اولنمشدر زیرا زیاده قاره محله لغتده عفریت وزنده غربیب دیرلر که غرابیب جمعیدر
(دمیری ومنه قوله تعالی ﴿ وغرابیب سود ﴾ وهما لفظتان بمعنی واحد ومن احادیث
رشد بن سعد ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال (ان الله یبغض الشیخ الغربیب) فسره
رشد بن سعد * بالذی یخضب بالسواد * یعنی سورهٔ شریفهٔ ملائکه ده اولان نص لطیف
منظورده کی غرابیب سواد معناسنه در ورشد بن سعدك روایت ایلدیکی (ان الله الحدیث)
حدیث شریفنده اولان شیخ غربیبی راوی مشارالیه سیاه ایله اختضاب ایدن پیردر دیو تفسیر
ایلدی دیمشدر انتهی (قلت) شیخ غربیب تفسیر قرطبیده برمنوال محرر * الذی یخضب
بالسواد * ایله مفسر ایسه ده مقاصد حسنه ده * الذی لایشیب * یعنی قوجامش ایکن صقالی
اغارمیان مسندر دیو شرح اولنمشدر فتأمل (ونص جلیل محررك اعراب وتقدیر وتفسیرینه
اطلاع اراده اولنورسه تفاسیره خصوصا روح البیانه مراجعت اولنه فقط ترجمهٔ تفسیر تبیانده
اولان نص مذکور آیتله سباقنده کی آیتك مفاهیمی درجی مناسب اولمغله بعینها تحریر اولندی
قال الله تعالی ﴿ الم تر ان الله انزل من السماء ماء فاخرجنا به ثمرات مختلفا الوانها ﴾
یا محمد بیلزمیسنکه الله تعالی سمادن ماء انزال ایدوب انکله اشجاردن شول اجناس واوصافی
مختلف میوه لر اخراج ایتدك ﴿ ومن الجبال جدد بیض وحمر مختلف الوانها ﴾ وطاغلردن
طریقلر ایتدك که انك کیمی بیاض وکیمی قرمزی شدت وضعفنده لونلری مختلفدر ﴿ وغرابیب
سود ﴾ وانك کیمی شدید السواد در کأنه سوادی غراب لونه بکزیو بدر ﴿ ومن الناس
والدواب والانعام مختلف الوانه کذلك ﴾ وثمار وجبالك مختلف الالوان اولمسی کبی دواب
وانعامدن دخی مختلفة الالوان ایتدك ایمدی اول کیمسه که رب تعالانك آثار صنعنی ادراك
ایدوب معتبر اوله خالقنی بیلور واندن اکا خوف کلور نته کیم اکا دلالت قیلور اشبو قولی که ذکر اولنور
﴿ انما یخشی الله من عباده العلماء ﴾ الله تعالادن قورقمز الا انلرکه انك صفات وافعالنی بیلور
اولکه انی اعلمدر اندن قورقوسی زیاده اولور قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (انی اخشاکم

واتقاکم) پیغمبریمز علیه الصلاة والسلام اصحابنه خطاب ایدوب دیدیکه بن سزك جمله کزدن
زیاده الله تعالادن خشیت واتقا ایدرین دیدی (دینلدیکه کشی یه خشیة الله علم یتر واغترار بالله
جهل یتر ﴿ ان الله عزیز غفور ﴾ الله تعالی ملکنده عزیزدر اکا عصیاندن توبه ایدنه
غفوردر انتهی (غرابك جمعی غربان واغربه وغرابین وغرب کلور که الفیهٔ نحو صاحبی ابن مالك
اشبو جمعلری * بالغرب اجمع غربانا واغربه * واغرب وغرابین وغربات * بیتنده جمع ایتمشدر
(قلت) صاحب القاموس غرابین جمع الجمعدر دیو یازر تأمل (ابو حاتم * ابو جادف *
* ابو الجراح * ابو حدر * ابو زیدان * ابو زاجر * ابو الشوم * ابو عتاب * ابو القعقاع
* ابو المرقال * غرابك کنیه لریدر * ابن الارض * وابن بریح * وابن دابه * دخی دیرلر
(وغرابك اصنافی اولوب برصنفنه عداف و برصنفنه زاغ ودیکرینه اکحل وآخرینه غراب الزرع
و برینه دخی اورق دیرلر و بو اورق ایله غراب الزرع بیغا کبی ایشتدیکنی حاکی یعنی مقلد اصواتدر
و برصنفنه دخی اعصم دینور (دمیری بو محلده طبری ایله نسائیدن نقل ایلدیکی حدیث شریفلرده
نسانك خیرلوسی اعصمه تشبیه وغراب اعصم ایاغنك بریسی بیاض اولان غراب ایله منقاری
وایکی ایاغی قرمزی اولان غرابه دینور دیو تعریف بیورلمشدر و احیاء علوم غزالیده قدس
سره ابیض البطنه دخی اعصم دیرلر دیو مذکوردر و بعض اعلام قنادلری و بعضیسی ایاقلری
ابیض اولان غرابه دخی اعصم دیرلر دیمشلردر انتهی (قلت) دمیرینك مقصودی ایاغنك
بری و یاشکم جانبی و یاقنادلری و یاخود جلبنی بیاض اولان و یاخود منقاری ایله ایکی ایاغی قرمزی
اولان قارغه لر نوعنك جمله سنه اعصم وصف اولوردیمکدر که حتی قاموسده ع ص م ماده سنده
بو معنالرك لغت اولدیغنه فی الجمله اشارت واردر (ودخی غربانك برنوعی دخی اکا غراب
اللیل دیرلر جاحظ دیرکه بو غراب غربانك اخلاقنی ترکله بوم اخلاقنه تشبه ایدوب طیرلیلدن اولمشدر
وبعض ثقاتدن استماع ایتدیکم اوزره اکثریا کیجه لری مشاهده اولنور وارسطاطالیس نعوتنده غربان
درت جنسدر که بریسی سیاه و بریسی ابلق ودیکر جرمی لطیف وکردننده بیاض طوقی وانجق
حبوبات اکل ایدندر واخری دخی تویلری براق وایاقلری قرمزی اولاندر که زاغ دینور وهرنه قدر
قارغه لر کبرلو ومستور چیقمشلورسه ده اشبو جنس اخیر آشکارا ناسیله اجتماع ایدر وقلت وفاسنه
بناء اشنی اشدقدنصکره ترکله سمنه وارمز وقارغه درت بش قدر یمورطلیوب فراخی یمورطه دن
چقدقلرنده طرد ایدر زیرا جرملری صغار و باشلری ومنقارلری عظام وتویدن عاری واعضاری
متفاوت وغیر متناسب اولوب بویله جه زیاده سیله قبیحة المنظر اولدقلری حالده چقمش
اولملریله ابوینی یاورولرینی بو حالده کوردکلرندن کویا بزاره بکزمیان پیچلر بوللو ترك ایدرلر لکن
جناب رزاق عزشانه و بهر برهانه قوتلری کلوب ریشلری چقنجیه دك قوتلرینی خود بخود
یووه لرینه کلان ذباب و بعوضدن قیلمغله تعیش ایدرلر وقتا که تویلرینی دوزوب حقیقة لامجازا متعارفا
قارغه یه دوندکلرنده والدینی یووه سنه کلوب طیرانلرینه قدر تحضین و اطعام ایدرلر (وغربانك
طبعنده ذی روح اولان طیر وسائری صید و شکاره تعاطی یوقدر بلکه اکل لحم ایدن جیفه
ولاشه اکل ایدر وحبوبات تناول ایدن حبوباتله تعیش ایدر اکر بونلردن برینی بوله مزایسه اچلغندن
اولورینه صید ایتماز یاخود خرده طیور آسا تقمقم ایدر یعنی سو پرندی یی قارشدیروب انده قوت
آررو غربانك حذر وتنافری شدیدر وغداف نامنده اولان نوعی که اغستوس قارغه سی وغراب
القیظ دخی دیرلر بوم ایله مقاتله ایدر و یمورطه لرینی اختطاف ایله اکل ایدر و برآدمی قارغه نك یاورولرینی
یووه سندن اخذ قصد ایتدکده ابوینی ایاقلرینه مقدارنجه طاشلر آلوب یووه دن آخذك
دپه سندن رمی ایدوب کویا بو وضعله دفعنی قصد ایلدکلری عجیبه دندر (قلت) نعوذ به تعالی

خصم الد قوینك مروت ایتمیه‌رك فعله كوردیكی قهرنامنی مقابله ایله دفعه قدرت مسلوب اولدیغی حالده تخلص كریبانه مدارا وسائر كونه تدبیر رجاسیله چالیشلوب ناچار قالندقده ینه شو یلجه طورمیوب آدن كلدیكی قدر مقابله ایتمك خلاف معقول اولمادیغنه طبورك زیركندن اولان غرابك اشبو رمی سنك ماده سی دلیل خطابی اوله بیلور زیرا محتملدر كه آتدیغی خرده سنك عین آخذه و یاخود بر نازك عضوینه اصابت ایتمكله مانع اخذی اولورو * مرغ زیرك چون بدام افتد تحمل باید ست * وضعی اشبو رمی سنك وضعنه منافی اولمادیغی طباع سلیمه اصحابنك عندنده ظاهردر تأمل اولنه (جاحظ منطق الطیر نام كتاب صاحبندن ناقلا دیركه جنس غراب لئام طیردن اولوب كرام واحرارندن دكلدر اكل جیفه ونقرمز بله طبیعتیدر غراب حالك یعنی سیم سیاه قارغه ایسه ناسده اولان زنجیلركیدركه انلر تركیبا ومزاجا شرار انساندر طائفهٔ مزبوره بابلادینك برودتندن قدر ارحامده پشمیوب جیك قالمش و یاخود سخونتندن كانون رحم كندولری قاوروب یاقش كسان كیلردر اهل بابل عقولی سائر اقالیم عراقیه اهالیسنك عقولی فوقلرنده اولدیغی اعتدال اقلیم والكاندر وذكر اولنان غراب شدید السوادك زیركلكی اولوب ابقعی یعنی الاجه قارغه دیدیكمز كندی بیاض وسیاه رنك اولان قارغه نك عرفان حبسی اكرچه واردر لكن سیاهندن الأمدر انتهی (وعرب غرابدن تشأم ایدوب ولهذا غربتی اندن مشتق قیلدیلر با لاده تشأم غرابه دائر كلام سبقت ایتمشدر (استطراد) سلوانده یازلدیغی اوزره غربت اسمی درت حرفدن مركب اولوب حروف مذكوره دن هر بری بر داهیه ومهلكه و یا ذمیمه اسملرینك باشلریدر (اما غین كسر غینله غره وغیبته وغبن وغم وحرارت حزن معناسنه اولان غلة وغوله سردر (واما را رزا وروع وهلاك معناسنه اولان ردانك (واما با بلوی و بوئس وداهیه دیمك اولان برح وهلاك دیمك اولان بوارك (واما ها هلاك وهوان وهول وهمك ابتدالریدر انتهی (قلت) اللهم احفظنا من جمیعها (محاسه صاحبی دیركه قارغه فراقه نسبتله غراب البین تسمیه اولندیغنك سببی نوح علیه الصلاة والسلام سفینه‌لرندن صو یردن چكلمش میدر وار جبال راسخاتدن یوز كوسترمش وارمیدر دیو تجسسه مأمور بیوردقلرنده ینونت ایدوب رجوع ایتمامسیدر دیو وضعندن خلق تشأم ایتدیلر انتهی (غرابه فاسق اطلاق اولندیغی نوح علیه السلام بروجه محرر استخبار ایچون ارسال ایلدكلرنده دونمیوب جیفه اكلنه دوشدیكیچون اولدیغنی ابن قتیبه ذكر ایتمشدر وسالف الذكر منطق الطیر صاحبی غراب حل و حرمده قتلنه امر شارع تعلق ایدن فواسق حیوان جنسندندر وشانندن اوله رق فساده تعاطی ایدن ابلیسك بر اسمی دخی فاسق اولمغله غرابه اندن مشتق قلنمشدر وهر بر اذاسی اشداولان شیئه دخی فاسق اطلاق اولنور وفسقك لغة معناسی خروج عن الشیء در واصطلاح شرعده طاعة الله دن خروجه فسق دیرلر دیمشدر (جاحظ دیركه غراب البین ایكی نوعدر برنوعی صغیر اولوركه لوم وضعف ایله معروفدر ونوع اخری سكنه‌سی ارتحال ایتمش و بوش قالمش وطاغلمش منزل ومكانده بوروله یعنی انجق كندوسنده اولان شأمتجه غراب البین دیدكلری كه غراب صغیر ابقعدر نوع اول مزبوردر واما خالی یرلرده اتخاذ مكان ایدر معناسنجه اولان غراب البینه هر بر صفت مذكوره ده اولان قارغه نوع ثانیدن معدود اوله‌رق داخلدركه اصحاب وسكانی افتراق ایدن منازل وامكنه ده اولدقلریچون غراب البین دینمشدر (عجیبه) ابو الفرج المعافا بن زكریا كتاب الجلیس والانیسنده یازركه بر كون عظمای قضاة دولت عباسیه دن ابو الحسن نام ذاتك دائره‌لرینه زیارت قصدیله بعض احبابله واروب معتاد اولدیغی اوزره داخل بابده اوطوروب دخوله اذن صدورینه مترقب ایدك ارباب

حاجاندن براعرابی دخی كلوب اوطوردی اوخلالده صحن دائره ده واقع خرما اغاجنه بر قارغه قونوب وصرخه ایدوب اوچدقده اعرابی اشبو غراب خانه صاحبنك یدی كوندنصكره وفات ایده جكنی خبر ویردی دیو تطیر ایلدی و بزلر انفعال كلوب اعرابی زجر ایتدیكمزدن صاوشدی بعده جناب قاضیدن دخولمزه اذن خروج ایتمكله یاننه كیردك لكن كندویی مغموم ومتغیر اللون بولمامزله ما الخبر یاسیدنا دیو مزاجنی استفسار ایلدیكمزده بو كیجه نومده بركیمسه * منازل عباد بن زید * علی اهلیك والنعم السلام * بیتنی بكا اوقودی بعده اویاندم لكن صدرمدن حضور كتدی ونارغم ایله یاندم دیدی بزلر دخی براز تسلیت ویروب دعا ایدرك منصرف اولدیغمزده یدنجی كونی دفین خاك اولندی دیمشدر (قاضی ابو الطیب الطبری بو ماجرایی بن شیخم ابو الفرجك لساندن ایشتدم دیمشدر (قلت) هنكام جاهلیتده بونك كبی بر غریبه دخی حیاة الحیوان صاحبی یازر نظر اولنه هرنه قدر تأویل ومحملی بولنورسه ده ظهور و وقوع تطیر قضیهٔ اتفاقیه دندر یعنی كیفما اتفق تصادف ایتمشدر دیمك هر وجهله اسلمدر (خواص) منقار غرابی بركیمسه اوزرینه تعلیق ایلسه كوتو نظردن محفوظ اولور وكبدیله اكتحال بصره قوت ویرر ودم غراب نبیذه قونیلوب ایچلسه نبیذن شاربنه برودت و بغض كلور یعنی خرمادن یاپیلان مسكردن نفرت كتورر (قلت) سائر مسكراتدن دخی قارغه قانی مبتلا سنی بویله جه اكر وازكچوررسه حاضر اهلا كی برعنوان مشروح محرم وغیر محرمه مجبور اولان اوفاسق اولدیروب قاننی یاقوت سیالهیه یعنی خمر حمرایه وضع ایتمك بركوزل علاجدر وغراب ابقعك كبابی اكلا قولنجه وزبلی خناق وسراجه یه طلاء نافعدر وزبل مزبور چیقن اولنوب طاشنسه سعالی ازاله ایدر وغرابك دیكر خاصه‌لری واردر حیاة الحیوانه نظر اولنه (حكم) صاحب التحفه‌نك حكمه دائر غراب مطلبنده اجمالا وغداف ذكرنده تفصیلا یازدیغی اقوالك مفاد وخلاصه‌سی بودركه دمیرینك ذكرنجه امام شعبی انجق زرع وحبوبات اكل ایدن غراب كبیرك اكلی جائزدر دیوب حجله بكزندی (وحضرت امام اعظم غربانك مجموعی حلالدر دیدی وهشام بن عروه‌نك روایتی وتوجیهی اوزره قتلی محرمه حلال اولوب فاسق تسمیه اولنان حیوان طیباتدن اولماز دیندی ومذهب شافعیده اختلاف اولنوب حلال اولمسی معتمدلری اولدی لكن مذهب ابی حنیفه ده رضی الله عن جمیع الائمه كافهٔ غراب مطلقا حلال اولمیوب بلكه تفصیل اوزره در زیرا كتب حنفیه دن ولوالجیه ده غراب ابقع واسود اوج وجه اوزره در اكر جیفه ولاشه یرسه مكروهدر واكر جیفه اكل ایتمیوب حبوب وزرع تناول ایدر ایسه مكروه دكلدر (واماهم جیفه وهم حبوب اكل ایدر ایسه ابو حنیفه عندنده مأكولدر وابو یوسف نزدنده مأكول دكلدر دیو یازلمشدر (وهندیه ده غداف وابقع كبی جیفه اكل ایدن قارغه طبعا مستخبثدر اما غراب زرعی كه حبوبات التقاط ایدر یعنی یبر مباح طیبدر روا كر غراب اختلاط ایدر یعنی كاه جیفه وكاه حبوبات یر ایسه ابو یوسفدن مكروه اولدیغی وابو حنیفه دن اكلنده بأس اولمدیغی ودجاجه یه قیاسله صحیح اولان حكم دخی ابو حنیفه دن اشبو روایت اولنان قول اولدیغی مبسوطده مسطوردر عباره سی مفهومنده محرردر (وملتقاده ویكره الغراب الابقع والغداف * وتحفة الملوكده * ویحرم الغداف والغراب الابقع الذی یأكل الجیف ویحل غراب الزرع * دیو یازر انتهی ﴿ حرف الفاء ﴾ (فاخته) دمیری فتح فاو كسر خاو بعده تا ایله دیو ضبط ایتمشدر اقصی الاربده اوكیك دیو ذكر ایدر وجمعی فواخت كلور فارسیده دخی فاخته دیرلر وفاخته ذوات الاطواقدندر (قلت) ذوات الاطواق یعنی كردنی اوزره طوق شكلنده بدننده اولان رنكنه مغایر رنكده توی بولنان قوشلردندركه بونلر اشبو (فاخته) (وقری)

و(ساق حر) و(قطا) و(ورشان) و بونلره شبیه طیور در وذوات اطواق معناسنجه جمله سی
عرب عندنده حمامه جنسنه داخلدر (ومهذبده یازلدیغی اوزره فاخته کرمه وساق حرقری نر
وورشان کبوتر کوهی وقطا کند قوشلریدر یعنی فارسیده نامـلری بودر (قلت) فاخت لغتده
ضوء القمر یعنی آی آیدینلغنه دینمکله فاخته لون قرده اولمسی باعث تسمیه اولدیغن شارح قاموس
سید مرتضی افندی قدس سره ذکر ایتمشدر وفارسیده کرایله مه دن مرکب اولوب لغة
آی توزی دیمک اولان کرمه اشبو باعثی تأیید ایدر وساق حرکه قرینک ارککیدر اطلاقنه باعث
کویا صوتی ساق ساق حر لفظلرین حکایه ایلدیکی یعنی اکدردیغندر وعلی قول ساق کوکرجن
وحر یاوروسنه دینور (مترجم برهان عاصم افندی مرحوم (مفردات سائره دن تلخیصمزه کوره
بیانی حمامه نوعندن دیدکلری الاجه قوشدر دیمشدر دیو تفسیر اولنمشدر (واقانمده کند فتح
کافله چکق قوشی دیو یازر والله تعالی اعلم (وفاخته یه ضم صادبن ایله صلصله دخی دیرلر ایمش
علی قول فاخته دن حیه بالطبع فرار ایدر ایمش حتی محکیدر که بریرده حیه تکثر ایتمکله اهالیسی
بعض حکمادن دفعنه تدبیر التماس ایلدکلرنده فاخته یی استصحاب ایدک دیمکله تدارک ایدرلر
بعده اوپردن حیات منقطعه اولمشدر وفاخته نک عراقیه سی یعنی اواولکاده اولنلری معتبره در
وحسن صوت وعذوبت دمی واردر ونسله انس طبعندندر وخانه لرده بوه لر وفاخته یی عرب
کذب ایله توصیف ایدرلر وجهی دخی بودرکه چونکه فاخته نک هنکام صوتی خرمانک اولدیغی
وقت ایکن مثلا امارهٔ بهار اولان فریاد عندلیب کاهیجه قار یغار ایکن وقوعه کلدیکی کبی
ثمر تمر خام اولدیغی اوانده سرآغاز آواز اولدیغندن کذبه نسبت ایدرلر حتی شاعر عرب فاخته نک
بور وشنی اخذ ایله * اکذب من فاخته * تقول وسط الکذب * والطلع لم یبدلها * هذا اوان
الرطب * شعرینی نظم ایتمشدر (لکن دمیری مرحوم فاخته نک دروغ کوبی ایله توصیفه سبب
سلیمان علیه السلامک فاخته یی مؤاخذهٔ آتی الذکرینه بادی اولان حالتی اولمق کرکدر که
حجة الاسلام امام غزالی قدس سره احیاء العلومنده صبر وسکون کتابلرینک اواخرنده اول
حالتی ذکر ایلمشدر یعنی امام مشارالیه دیرکه محبتلری افراط اوزره اولان عشاقک هرنقدر اعتماد
اولنمز ایسه ده کلاملری استماعده تلذذ درکار اولمغله ایراد اولنور یعنی تمثیلا للمطلب یازیلور اشبو
حکایه کبی که بر فاخته همسرینه عاشق ودلداده اولوب لکن همسری مراوده دن یعنی وصالدن
امتناع اوزره ایمش اشبو نازهمسر خلالی فاخته دلداده آجکر کوشم بنم کبی فرمانبر اطاعتک
اولان افتادهٔ محبکه نیچون بویله جور وجفا ایدرسنکه اکر ملک سلیمان علیه السلامک التی
اوستنده کلک اوزره تقلیبنی امر ایدر ایسک سنک صفاکی اکتساب ایچون شمدی اجرا ایدرین دیه
دوشر سلیمان علیه السلام بوماجرای کذاف احتوای فاخته یی استماع بیورمغله دیوان همایونلرینه
احضار بیوروب ای فاخته بی عار سنک کبی بی شعورایا قداشنه بو آتوب طوتدیغک کذبه مادهٔ
اجتسارندر دیو عتاب بیوردقلرنده * یا نبی الله انا محب والمحب لا یلام وکلام العشاق یطوی *
یعنی ای نبی رب متعال بو بنده لری بندکمند محبتم ومحب مفرط معذور اولمغله قول وفعلنده مجانین
آسا لوم اولنماز وطومار هفوات ودروغ عشاق نزد عظماده دوریلوب وبوکیلوب صوچلری احسان
عفوه قرین قلنور دیو اعتذار ایتمکله مظهر عفو واطلاقلری اولمشدر دیو کشیده زیب سطور
حیاة الحیوان ایلمشدر روح الله تعالی روحه (وفاخته سائر طیور صغاره نسبتله معمر یندندرکه
ابوحیان توحیدی واندن مقدم ارسطو قوللرنجه یکرمی بش سنه یاشیانلری کثیرا کورلمشدر
لکن قرقنه وارمشنی اهل تجربه خبر ویرمامشدر (خواص) دم فاخته دم حمار اسود ایله قارشدیریلوب
برصه سورلسه لکه یی کیدرر وذبلی صبی مصروعه تعلیق اولنسه صاوشدیرر ودمی کوزه

(طملداسه)

طملداسه ضربه وقرحه کبی اولان آثار مزمنه سن کیدررر (حکم) بالاتفاق اکلی ویبی
حلالدر (فاره) معلوم اولان صیچاندرکه فارسیده موش دیرلر لفظ فاره مفرد اولوب ذکر
وانثاسنه اطلاق اولنور وجمعی تاسز فاردر یعنی تمرة وتمر کبی اسم جنسدر بعض اهل لغت ایکنجی
بابدن اوله رق مهموز العیندر دیدیلر یعنی فئردندر بعضیلری اجوف واوی اوله رق فوردندر
دیدیلر لکن مصباحده فیومی مهموز اولمسی اثبتدر دیدی لکن فارة المسک که نافجه دیدکلریدر
جوهری قولنجه مهموزه در سائر فاره لرک مهموزه اولدیغی کبی لکن جمله سندن همزه نک ترکی دخی
جائزدر فتأمل (و بریرده فاره چوغالدقده فئر المکان ومفعل وزننده مکان مفئر دیرلر وام الخراب
فاره نک کنیه لرندندر وفاره نک صنفلری واردرکه بونلردر (فارهٔ معلومه) و(جرد) و(یربوع)
و(زبابه) و(خلد) و(فارة البیش) و(فارة الابل) و(فارة المسک) و(ذات النطاق)
ذکر اولنان جرد ایله فارهٔ معلومهٔ بیت فرقده جاموس ایله بقر مثابه سنده در وذبابه صاغر ویربوع
کوردر ویربوعک ان شاء الله تعالی کیفیت وحکمی حیاة الحیواندن اخذ ایله حرف یاده بیان اولنور
اما ذات النطاق قزوینی بیانجه اوزرنده بیاض نقطه لر اولوب جانب اعلاسی سیاه اولان فاره در
لونلری بربرینه مغایر ایکی پیرهن کیوب میاننی نطاق ایله بندنصکره اوستنده کی پیرهنک اعلاسنی
اسفلنه صالیویرن زنه ذات النطاق دیرلر فارهٔ متلونهٔ مذکوره مرتبهٔ مرقومه یه تشبیه اولنمشدر
(قلت) بو هیئت غالبا عربستان زنانه بلکه بادیه اعرابیه لرینه مخصوص اولمق کرکدر زبابه
دخی سحاب زنه سنده برنوع ایری وقولاقلری صاغر وعلی قول تویی قرمزی ویاتو یسز فاره یه
دینور (وخلد بضم الخاء وسکون اللام کوزسز کوپک دیدکلری جانور موش کور معناسنه دیو
وانقولیده یازیلودر (واما فارة البیش یعنی سم اولان بیشه مضاف اولان فاره حقیقة فاره
اولمیوب فاره یه شبیه بردوییه در وجولده بولنوب ومنابت سمومی کذر واکل ایدر برسم قاتلدر
(وفارة الابل دخی دوه نک سودینی شربدن امتناع ایدوب غنم سودینی ایچن برنوع فاره در وبو
فاره دن بوی طیب فایح اولور ایمش (وفارة المسک بیان کیفیتی وانواعی ظبی مطلبنده کذران
ایتمشدر لکن مستطرفک فرق یدنجی بابنده * وما اکثر من یأکلها * دیو یازیلان عباره ده قرینه
لفظیه اولمیوب ظاهرا ما اکثرده اولان مایی نافیه کمان ایتدرمکله ترجمه سی نافیه صورتنده
یازلمش اولدیغی بو دفعه کورلدی لکن یازیلان مسوده برطرفدن باصلمقده اولدیغندن اصلاحی
دشوار دوشمکله * ما اکثر من یأکلها * ده ما اکثر صیغهٔ تعجب اولوب ترجمهٔ مزبوره ده سهو
وقوعی شمدی اخطار اولنور وکذلک باب مذکورده * وتعجبه من کثرة اکلها * دیو دمیرینک
کلامندن نقل وتحریر اولنان مفهوم نقصان عباره دن ناشی بو دفعه تمامی اولان * یدل علی استطابتها
والفقهاء لم یتعرضوا لهذا النوع * عباره سنه ظفر بولنمغله حق ترجمه (چونکه اکل اولندیغنه تعجب
طیب اولمسنه دلالت لکن فقها بونوعک حکمنه تعرض ایتمامشلر دیمک اولدیغنه بو دفعه ظفر
بولندی باب مذکور ایله بوراسی برابر مطالعه اولندقده افاده تبین ایدر (وتصغیر صیغه سیله
فویسقه ایله توصیف قلنان فارهٔ بیتدرکه اشارتی سبق ایتدیکی اوزره حل وحرمده اهلاکنه
امر شرع صادر اولمشدر ومعنای فسق دخی فی الاصل استقامت وحددن خروجدر وعاصی یه
فاسق تسمیه سی اشبو معنایه مبنیدر وفاره ایله سائر اسملری کذران ایدن حیوانلره فواسق دینمک
یا خباثتلرندن ناشی مجازدر ویا حل وحرمده یعنی جمیع احوالده احترامدن خروجلرینه مبنیدر
وفاره نک تسمیهٔ مذکورینه سبب یا نوح علیه السلامک سفینه لری ایپلرینی قطع ایتدیکیدر
(وطحاوی احکام قرآننده ذکر ایلدیکی روایت اوزره سبب تسمیه سی شویله درکه زید بن ابی نعیم
ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن فاره یه نه ایچون فویسقه دینمشدر دیو سؤال ایلدکده

ابو سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنه بركيجه چشم قلب انورى دائما بيدار اولان حضرت
رسالتپناه عليه الصلاة و السلام خوابدن مستيقظ اولدقلرنده فاره يى فروزان اولان قنديلك
فتيله سنى بنار اولديغى حالده احراق بيت ميليله اخذ ايديجى اويغنى مشاهده بيوردقلرنده قيام واهلاك
بيوروب حل وحرمده اهلاكنى حلال بيوردبلر ديمشدر كه مرادى باعث تسميه بو خيانت وخباثتى
اولدى ديمكدر (وابوداود ابن عباس رضى الله تعالى عنهما دن ايلديكى روايتده فاره فتيله يى
الوب نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حضور سعادتلرنده مفروش اولان خمره القا
ايتمكله فى الحال درهم مقدارى برينى احراق ايلديكى تفصيل واردر (وعكرمه نك كذلك ابن عباسدن
رضى الله تعالى عنه ايلديكى روايتده اشبو تفصيل آنى دخى وار در يعنى آلوب جر ايدر ايكن
فاره فتيله يى حضور سعادتده بولنان جاريه زجرينى قصد ايلدكده رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم جاريه يه خطابا (دعها) ديو تركيله امر بيوردقدنصكره فاره كلوب فتيله يى قاعد
اولدقلرى خمره يه القا ومقدار مذكورنى احراق ايديجك عليه الصلاة والسلام افنديمز
(اذا نمتم فاطفؤا سرجكم فان الشيطان يدل هذه على هذا فتحرقكم) بيوروب يعنى اويقويه
واردقده ذكر بيوردقلرى افساد شيطانى الغاسيچون قنديلك اطفاسنى امر بيوردبلر (حاكم
اشبو حديث صحيح الاسناد در ديدى (وخمره مصلينك اوزرنده سجده ايلديكى سجاده يه
دينور وجهى تخمير وتغطيه ايلديكيچون (صحيح مسلم وسائر كتب احاديثده رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم و بارك وكرم نوم عندنده اطفاء نار ايله امر بيوردقلرى وسببى دخى فويسقه نك
كار مكروه مذكورى اولديغى بيان بيوردقلرى مسطور در (و ينه صحيحده (لا تتركوا
النار فى بيوتكم حين تنامون) حديث شريفى مضبوطدر (شارح صحيح مسلم نووى رحمه الله
تعالى اشبو امر نبوينك على قائله الصلاة والسلام عمومى واردر كه قناديلك نارنى اطفاء ايله امرى
سائر نارە شاملدر واما مساجد وسائر يرلرده آصلى اولان قناديلك نارندن احراق خوف اولنور ايسه
اطفا ايله اولان امر مذكوره داخل اولور واما احراقدن امنيت اولور ايسه تركنده بأس يوقدر
زيرا اطفاسنده اولان سبب منتفى اولمشدر سبب وعلت منتفى اولدقده منع زائل اولمق قاعدهٔ
شرعيه دندر ديمشدر انتهى (قلت) نوو ينك قولندن تراشيده اولنديغى اوزره احراق خوفيچون
نارى حين نومده على حاله براقامق اگرچه امر اولنمشدر لكن مثلا هنگام شتاده نارى اطفا باعث
تبريد مكان اولور و بو دخى بدنه مضر دوشر دينلمسون زيرا نار مذكورى قناديل معلقه ده اولان
امنيت حالنه ارجاع ممكندر يعنى اوزرينه قپاق اورتمك ياخود آخر وجهله جمره سنى آخر يره
تأثير ووثوب ايتمامك صورتنده محافظه ايله خوف مذكور مرتفع اولمغله اول وجهله محافظه اولندقده
عدم اطفايه امكان اولمغله تبريد مذكور دخى برطرف اوله جغى آشكاردر اشته امر نبوينك
هر برنده حرج و مشقت اولميوب بلكه عين حكمت ومحض مرحمتدر ايمدى بو يله امتنى نار
دنيادن و نيران آخرتدن من كل الوجوه صيانت ومرحمت بيوران سلطان الانبياء والمرسلين
و رحمت شاملهٔ عالمين عليه وعلى جميع الانبياء والرسل وعلى آل كل وصحبهم اجمعين افنديمزه
الحمد لله تعالى امت اولديغمزه تشكر واجبهٔ ذمت ديانت و سنت سنيه سنه اتباع اكبر كرامت
اولديغى واصل رتبهٔ بداهتدر (وذكر اولنان فارهٔ معلومه ايكى نوعدر برينه جرذان وديكرينه
فيران ديرلر و بونلرك حاسهٔ سمع و بصرى واردر وجنس حيوانده فاره دن افسد واذاسى بيوك
برحيوان يوقدر زيرا شئ حقير وشئ جليلى مثلا زنبيل ايله فرمايش شالى و هر برشيئى تلف ايدر
(دميرى خلد ذكرنده فاره نك حيله سندن يعنى طبعنده مركوز بيرندن اوله رق بو يله نقل ايتمشدر كه
فاره بوغازى طارشيشه ايچنده اولان ياغى طورديغى يرده اولا قويريغى طالديروب و بولشان ياغى

ايچوب بو يله جه قويريغى نهايت بولديغى يره واصل اولنجه يه دك بولنان ياغى دوكدوب بعده اغزيله
صوطاشيوب بالطبع صواشاغى يه كيتمكله ينه طبعا صودن يوقارى چيقان ياغلرى دخى ايچه رك ياغى
تماميله بتوروب شيشه يى صوايله طولدرديغى كورلمشدر (و بو يله شيشه ده بولنان مأكولاتى
شيشه يى طاش ايله شكست ايدوب اكل ايلديكى دخى كورولديكى منقولدر (خواص) عين
الخواصده يازلديغى اوزره سرفاره كتان بزى پارچه سنه صفيحه صاريلوب شدتلى باش اغريسنه
مبتلا اولانك باشنه تعليق اولنسه صداعنى ازاله ايدر وصرعه علتنه دخى نفعى واردر وفاره نك
كوزينى قلنسوه سنده يعنى باش كسوه سنده طاشيان سهولتله مشى ايدر وحماى ربعى دخى دفع
ايدر اگر بريرده شب ياخرد ضب زبليله تبخير اولنسه فاره لرى فرار ايدر اگر فاره طوتيلوب وقويريغى
كسيلوب وسط بيته دفن اولنسه فاره مدفونه اولدقجه بيت مزبوره فاره كيرمز وفاره نك بولى
كاغددن يازوبى چيقارر وطريق تدارك بولى شوصورتده مطالعه اولنمشدر كه فاره تيمور تلدن
مصنوع براوفاق قفسه قونيلوب اول قفس كندوبى اداره واحاطه ايدر چناغك اوزرينه وضع
اولنه بعده فاره يه بركدى ارائه اولنه فاره كدى يى كوردكده شدت خوفندن فى الحال بول ايدر
و بولك دخى چناغه دوكيله جكى بللودر فاره نك بوندن باشقه خواصنى دميرى مرحوم ثبت
صحيفهٔ حياة الحيوان قيلمشدر نظر اولنه (حكم) دميرى وصاحب التحفه ذكر ايدرلر كه بخارى
ابن عباس واو دخى ميمونه بنت الحارث رضى الله تعالى عنهمدن روايت ايدر كه ياغ قابنه برفاره
دوشوب هلاك اولدقده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه و سلمه مشار اليها حكمنى سؤال
ايلدكده (القوها وماحولها وكلوه) ايله جواب صادر اولمشدر (قلت) بو حديثك مفادنده
دميرى تفصيلى اوزره ابوداود ونسائى دخى ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن روايت ايتمشلردر
وترمذى دخى ابو هريره دن روايت ايدوب لكن اصول علم حديث اوزره فاره دوشن ياغ مايع
اولورسه حكمنه دائر وارد اولان حديثده بحث ايدوب و بحث مذكوره طحاوى بيان مشكل نام
اثرنده يازديغى تأويل ايله جواب و يرمشدر مراجعت اولنه (واما علماء عظام كتاب وسنتدن
استنباط ايله جامد اولان ياغه ميته دوشدكده اول ميته ايله اطرافنده اولان ياغ آتيلوب
بقيه سنك اكلى جائز اولديغنده اجماع واتفاق ايتمشلردر واما سركه ور وغن زيت واريمش
يعنى صولو اولان روغن ساده وسود وشيره وجامد اولميان بال كبى مايع اولان شيلره دوشدكده
على حاله اكللرى جائز اولماديغنده اختلاف يوقدر ولكن مشهور اولان قول اوزره اومقوله ميته
دوشمش غير جامد ياغ ايله مكروه اولديغى حالده استصباح يعنى قنديلده ياقق جائزدر (وعلى
قول ﴿ والرجز فاهجر ﴾ نص شريفيله بعض علما استدلال ايدوب قناديلده ياقسى دخى جائز
دكلدر ديديلر (ابو العاليه ايله ربيع رجز ضم را و كسريله نجاست و معصيت معناسنه در
ديمشلردر واشبو جواز وعدم جواز استصباحه دائر كلام مسجدك غيرنده اولان يرلرده بولنانلره
كوره در واما مساجدده فروزان اولان قناديلده روغن منجس مزبورى وضعله ايقادى جزما
جائز دكلدر ورغن وسمن مزبور ايله سفاين وقايق ياغلمق وصابون اتخاذ اولنوب اول صابون ايله
اغتسال جائزدر لكن اول صابونى بيع جائز دكلدر (قلت) روغن منجس مزبور ايله اعمال
اولنان صابون ايله اغتسال تجويز اولنمش ايسه ده كرك مغسول اولان يد و بدن اولسون وكرك
اثواب اولسون وسخ چقدقدنصكره ماء طاهر ايله ييقانمسى سوق كلامدن اگرچه منفهم اولور
لكن تحقيقنده مطولات كتب حنفيه يه رجوع اقتضا ايدر (ابو حنيفه وليث روح روحهمادهن
منجسى نجاستى اولديغى مشترى يه كتم ايتميوب بيان ايدرك بيع ايتمك جائزدر ديديلر (واصحاب ظاهر يعنى
ظاهرى مذهبى اربابى ايچنه فاره دوشمش سمنك بيعى و انكله انتفاع جائز اولميوب لكن ايچنه

فاره واقع اولمش روغن زيت وسركه وعسل وسائر جميع مايعاتك بيعى جائزدر ديوب زيرانهى
متن حديثده انجق ياغدو شن فاره حقنده وارد اولمشدر وذكر اولنان مايعات تصريحيله وارد
اولمامشدر ديو استدلال ايدرلر (قلت) لكن اشبو مذهبده تواتر منقطع اولوب تقليد ايدنلر
قالمه رق مهجور حكمنده در انتهى (ينه دميرى بربوعك ذكر حكمنى حرف يايه براغوب ماعداسنك
يعنى انواع فاره نك اكلى حرامدر ديوب (صاحب البهجه دخى بويله جه ذكر ايدوب وسؤر الفار
يعنى فاره ارتغى مكروه اولديغن دخى يازمشلر ودميرى كبى ابن وهبك ليثدن رواية ابن شهاب يعنى
زهرى اكثى المايله فاره آرتغى اكلنى كربه كوروب بونلر انسانه نسيان ايراث ايدر دير ايدى وعسلى
اكل ايلدكده اشبو مبارك بال مورث ذكادر دير ايدى ديو تحرير قيلمشلردر (ودخى صاحب
التحفه كتب حنفيه دن اولان (ملتقط) و (خلاصه) و (فتاواى هنديه) و (بحررايق
و (فتاواى خيريه) و (مجمع الدرايه) و (مجتبى) و (قنيه) و (قهستانى) و (درر) و (درمختار)
و (امداد الفتاح) و (فتح القدير) و (صيرفيه) و (حاشيهٔ اشباه ابراهيم پيرى على التفصيل نقول يازوب
ونقول مذكوره نك خلاصه سى (روغن زيت ودهن وعسل وبكمز وسود كبى مأكولات ومشروبات
حلالدن برينه فاره دوشوب هلاك اولسه دوشديكى شى ياجامد يعنى قتى اولور و ياخود ذاتى قتيلشمغه
مستعد كلسه ذائب صولو بولنور اكرقتى ايسه او فارهٔ ميته يى احاطه ايدن يعنى قاپلين اطرافى النوب
اتيلور يعنى اكل اولنمازو باقيسى طاهردر يعنى مأكولدر واما صولو بولنورسه امام اعظم حضرتلرى
عندنده ابدا طاهر اولمازلكن اكلك غيرنده بروجه محرر استعمال جائزدر (واما امام ابى يوسف وامام
محمد حضراتى عندلرنده يا فارهٔ ميته وياخود آخر نجسله متنجس اولان صولو شى اكر روغن
زيت اولورسه مثلا صاقسى كبى النده دلكى اولان قابه دليكى براغاج وياباز پارچه سيله طقانوب
ذكر اولنان روغن اول قابه بوقاروسى براز خالى قالور حيثيتده وضع اولنوب اوزرينه بعضه
كوره ياغك مقدارنجه ماء طاهر دوكيلوب صوقابك اشاغيسنه بالطبع اينوب وياغ بوقاروسنه
چيقه جاغندن اشاغى اينن صويى قابك طقاجنى اخذ ايله دوكوب بعده بو وجهله ايكى كره
دخى كه جمعا اوچ نوبت ايدرغسل اولنسه طاهر اولور (ذكر اولنان قاب دلككى اولماسه بوقارو
چيقان ياغى اوزرندن النوب ديكر قابه نقليله صو دوكلدكدنصكره ينه اول قابه قويوب ايكنجى
واوچنجى غسلى دخى بويله باشقه قابه المغله دخى طاهر اولور (وروغن متنجس ايله تطهير مذكور
اولمقسزين صابون قيلنادلسه طبخله مستحيل اولديغندن اول صابونى استعمال جائزدركه
امام محمد صابون قلنمسى تغيردر وتغير مطهردر ديمشلردر وعموم بلوادن ناشى امام مشار اليهك
قوليله افتا اولنمشدر (اما جامدك تعريفى يعنى ذكر اولنان قاتيلغك صورت وكيفيتى شويله دركه
اكر فاره يى اطرافنده اوله رق احاطه ايدن دهن وسمن چيقارلديغى وقتده چقور قلان يره فى
الحال سمن آقوب وطولديروب مستوى اولور يعنى آنيده دوبدوز اولوب چقوراق كيدرايسه
مايع يعنى صولو حكمنده در اشته ذكر اولنان روغن زيت اشبو صنع وصورت ايله طاهر اولور
وكذلك امام ابى يوسف حضرتلرندن مروى اولديغى اوزره بروجه محرر اوچ كره غسل ايله
طاهر اولور واشبو طهارته فتاواى ظهيريه ده جزم اولنوب وعليه الفتوى ديمشدر مجمع وغير
كتبده دخى بويله در وخلاصه عباره سنك ظاهرندن اوچ كره تطهير شرط اولمديغى مستفاددر
واشبو عدم شرط غلبهٔ ظنه مبنيدر يعنى طهارتده اوچ عددى شرط اولميوب طاهر اولديغى
جانبنده نه زمان روغن صاحبنك ظنى غالب اولورسه اول وقت طاهر اولور ظن مذكور كرك
برغسلده اولسون وكركسه ايكيده اولسون خلاصه غلبهٔ ظن اوچ كره غسل يرينه قائم اولور
واشبو شقبنك يعنى غلبهٔ ظن حاليله تثليث حالنك هربرينى علمادن مصحح واردر وغالبا

صاحب الخلاصه شق اولى ترجيح ايتمشدر واشبو ترجيحى مسئلهٔ ثوب متنجسده تصريح ايتمشدر زيرا
مسئلهٔ مذكوره ده وقت طهارت ثوب متنجس قلبك سكونى قنغى مقدارده كلورسه اودر
ديمشدر فتاواى هنديه ده محرر اولديغى اوزره فاره خمره دوشوب هلاك اولسه وبدنى خمر ايچنده
طاغلمزدن اول چيقار يلوب بعده خمر سركه قيلنسه اول خلى اكلده بأس يوقدر لكن فاره بعد الهلاك
خمرك ايچنده شيشدكدنصكره چقار يلوب سركه ياپلسه او خلى اكل حلال اولماز وتنجس
ايدن عسل وبكمزك ابو يوسف حضرتلرى قتنده تطهيرينه برطريق دخى بودر شويله كه اوزرلرينه
صوقونيلوب طنجره ده حال اولارينه كلنجيه دكين نارده غليان ايتديريله بعده ثانيا ينه ديكر
صو وضعيله كذلك قيناديله وبعده ثالثا ينه غليان ايتديريله اشبو اوچنجى غليانده طاهر اولور
لكن ظاهر اولديغى اوزره بكمز وبال آجى اوله جغنى صاحب القنيه ذكر ايلمشدر (قلت) صاحب التحفه
بوراده ذكر اولنان حاشيهٔ اشباه ايله قنيه دن اشبو مسئله يه دائر براز اقوال دخى يازمشدر تحفه
ومأخذ مذكوره يه مراجعت اولنه يعنى فقير اشبو عجز وقصور ومعترضهٔ مستدعيات فتور ايله
يازديغى خلاصه ايله اكتفا اولنميوب احتياط لازم اولديغندن كتب مذكوره وسائر كتب
متداوله يه نظر بيورلمق وسهو فقير واقع اولديسه * وهو مأمول * اصلاح بيورمق پك بيوك ثوابدر
(فرس) صاحب المستطرف خيلى بابنده ذكر ايتمكله اكتفا ايدوب فرسى يازميوب فقط بروجه
آتى فرس البحرى يازمشدر اما فرس ماده سنده دميرى خيلى فوائد يازديغندن مستقلا جواد قلم
فقير ميدان بيانده باقدار الحق عزشانه جولان ايدر (فرس) فانك ورانك فتحه لرى ايله خيلك
يعنى اتك واحديدر يعنى برآت ديمكدر وجمعى افراس كلور وفرسجه فرسه اسب اطلاق اولنديغى
قانون الادب زمخشريده محرردر لفظ فرس قسراق ايله ذكرينه يعنى آته اطلاق اولنور واصلى
دخى مؤنثدر يعنى لفظ فرس مؤنث سماعيدر لكن اعلام عربيه دن ابن جنى ايله فرا مؤنثنه تا ايله
فرسهٔ ديرلرديوب فرسى ارككنه مخصوص قيلديلر ودميرى جوهريدن ناقلا فرس خيلك اركككى
اسميدر وانثاسى دخى فرس ايله ودخى فرسه ايله تسميه اولنمشدر وفرسك تصغيرى فريسدر لكن
خاصهٔ قسراق ديمك مراد اولنور ايسه البته تا ايله فريسهٔ دينيلوب فريس دينلمز ولفظ فرس
كسر ايتمك ويارمق معناسنه اولان افتراسدن مأخوذدر كأن آت يرى سرعت مشيندن ناشى
افتراس ايتديكندن ديمشدر لبن صاحبنه يعنى سودجى يه لابن وتمر صاحبنه يعنى خرماجى يه
تامر ديلديكى كبى راكب فرسه اسم فاعل صيغه سيله فارس دينور صاحب الفرس يعنى آتلو
ديمكدر وشاذ اوله رق يعنى خلاف قياس اولديغى حالده فارسك جمعى اتلولر معناسنه فوارس
كلورديمشدر (يعنى قياسده فواعل فاعلة كلمه سنك جمعى اولوب مذكر اولان فاعلك لفظنك
جمعى اولماز قاعده بويله ايكن بروجه محرر شاذ اوله رق فارسك جمعى فوارس كلمشدر وشاذ
اوله رق فارسك جمعى فوارس كلديكى كبى نسايه مخصوص معناجه وذوى العقولك غيريده
يعنى حيوانده وجماده فاعلك جمعى فواعل كلور نساء حائض ايله نسوان حوائض وجمل
بازل ايله جمال بوازل وحائط ايله حوائط كبى (بازل ازى ديشى يران دوه يه ديرلر (وشاذ اوله رق
هالكك جمعى هوالك وناكسك جمعى نواكس دخى كلمشدر (لكن اشبو اوچ كلمه لر جمعلرينك
خلاف قياس اوله رق كلمه لرنده وجه واردر ووجه مذكور دخى فارسيت مؤنثده اولمديغندن
اثنايه التباسدن سلامت بولمسى وهوالك مثل اولان * هالك فى الهوالك * ده واقع اولمغله
مثلك تغير قلنمسى ونواكس ضرورت وزنله واقع اولمغله اول ضرورتدن ناشى اولمسيدر (ابن
السكيت فارس البغل اضافتنى مشتمل شعر عربدن استشهاد ايله فارس اته بنن كيمسه يه مختص
اولميوب قاطره ومركبه راكبه دخى اطلاق اولنور لكن بغل وحمارك ذكرلرى لازمدر يعنى فارس البغل

وفارس الحمار دينلمك اقتضا ايدردېمشدر (اما عمارة بن عقيل بن بلال بن جرير ورداېله بن صاحب البغل
وصاحب الحماره بغال وحمار ديرم ديمشدر اسم وكنيه بابنده قلم فقيرايله اشارت اولنديغى اوزره
(ابوشجاع) و (ابوطالب) و (ابومدرك) و (ابوالحصى) و (ابوالمضمار) فرسك كنيه لريدر
فرسده كرم وشرف نفس وعلو همت صفاتى موجود اولديغندن انسانه زياده شبيه برحيواندر
وزعم عرب اوزره فرس فى الاصل وحشى يعنى طاغ حيوانى اولوب صكره دن انسى قيلنمشدر و بونده
اولان تفصيل خيل مطلبنده بحث اولنمشدر وفرس وخيل ايكى نوعدركه برينه عتيق وديكرينه هجين
ديرلر عتيق باباسى واناسى جنس يعنى عربى اولان فرسدر و هجين انجق باباسى عربى واناسى
عجمى يعنى ناجنس اولاندر جنسه عتيق تسميه سى عيوبدن وامور منقصه طعندن سلامتى ايچوندر
وهرشيدن كريم اولانه دخى عتيق تسميه اولنور وعتيق ايله هجينك من جهة الخلقه فرقى
شويله دركه حرف باده مذكور اولان برذونك كمكلرى فرسك كمكلرندن اعظمدر وفرسك
عظمى برذونك عظمندن اصلب واثقلدر و برذون فرسدن زياده يوك قالديرر وفرس برذوندن
اسرعدر وعتيق غزال وآهو و برذون شاة وقيون منزله لرنده در و برذون هجين اوله جقدر
(دميرى بومحلده زمخشرينك تفسير سورۀ انفالندن وحافظ دمياطينك كتاب الخيلندن (وابن
ابى سعدك طبقاتندن وابن قانعك معجمندن وطبرانينك معجمندن وكامل ابن عديدن (وقاضى
ابوالقاسم النخعينك كتاب الخيلندن (فرس عتيق بولنان داره ومنزله شيطان قريب اولميوب
وسكنه سنى تخليل ايتمز وكفرۀ جن دخى داخل اولماز مفادنده خبر اولديغى وفرس عربى
صاحبنك خيره دعا سنده اولديغى تحرير ايلمشدر تفصيلنه اطلاع مراد ايدنلر باب فرس حياة
الحيوانه مراجعت ايده لر (خواص) فرس عربينك ديشلرى صبيانه تعليق اولنسه ديشلرى
المسز واضطرابسز بتر واو يقوده غط ايده نك باشنه باغلنسه غطيطنى قطع ايدر غطيط
او يقوده خورلمقدر ولحم فرس عربى رياحى طرد ايدر وترى صبينك عانه سنه يعنى اوسترەلق يرينه
وقولتقلرينه سورلسه اوراده قيل بتمز و برقيلى آلنوب خانه نك قپوسى اوزرينه اوزرن اوله رق يعنى
صارقيديله رق ربط اولنسه شعر مذكور اوله جه طورديغى مدتده خانۀ مذكوره تختەبتى كيرمز
و برخاتون برذونك دمنى ايچسه من بعد كبه قالماز وطرناغنك كولى زيت ياغنه قارشديريلوب
خنازير بديكلرى سراجه يه سورلسه دفع ايدر وسودى خاتونه بيلدرميه رك ايچريلوب مجامعت
اولنسه باذنه عزشانه اول ساعت حامله اولور و بال ايله قارشديريلوب ايچرلسه لذتبخش جماع اولور
(و بصل الفارسحق اولنوب حرون اولان فرسه سورلسه صعوبتنى كيدررا كرزبل فرس قوريدياوب
و بعده سحق اولنوب يارەيه اكلسه دمنى كسر واول مسحوق كوزه چكلسه عارض اولان بياض
عينى ازاله ايدر (عين الخواصده يازلديغى اوزره برذونك اوزرنده بولنان صبغى زياده سيله صو
دوكيلان يرده كى قيلى كيدرر حيثيله قيناديلوب اول لكه نك اوزرينه صب اولنسه لكه برنده اولان
قيلارى دوكيلوب لكه يه مخالف رنكده قيل بتر (ودخى اشهب آتى ادهم رنكه چويرمكه برصورت
دخى ذكر ايتمشدر شويله كه (راسخ) (عفص) (زنجار) (نوره) (زاج اساكفه) (طين حوزى)
بربرينه مساوى اوله رق جسم فرسى احاطه ايده جك مقدار آلنوب وصحاق صو ايله معجون
ياپيلوب حيوان اشهبه سوريله يعنى معجون مذكور ايله سراپا بويانه و بركون و بركيجه ترك
اولنوب بعده يقنه ديو بونده بو خصوصده برقاچ صورت دخى يازمشدر حياة الحيوانده كوريله (حكم)
صاحب التحفه ديركه امام اعظم ابوحنيفه وامام مالك واوزاعى حضراتى لحم خيلك كراهيتنه ذاهب
وكراهت مذكوره نك تحريميه اولديغنه بالخصوص امام مالك قائل اولمشدر واما امام شافعى
وامام احمد وامام يوسف وامام محمد بن الحسن وعبدالله بن المبارك حلال اولمسنه ذاهب اولمشلردر

و بو حل قولنه قاضى شريح وحسن بصرى وابن الزبير وعطا وسعيد بن جبير وحماد بن زيد وليث بن
سعد وابن سيرين ودخى سلفدن برجماعت قائل اولمشلردر ائمۀ مشار اليهمك اشبو مسئلۀ مجتهد بهاده
اولان ادله لرى حياة الحيوان وتحفه ده تفصيل اوزره محرردر وقوف مطلوب اولور سه انلره نظر اولنه
(فائده) در افراس النبى عليه الصلاة والسلام ماسار الحجاج راكبا وماشيا لى البيت الحرام * اسامىء
افراس شريفۀ سعادت * سكب * سبحه * مرتجز * لزاز * طويس * لخيف * ورد *
* اباق * ذوالعقال * ذواللمه * مرتجل * سرحان * يعسوب * بحر * كميت * ادهم * ملاوح
* طرف * سبحا * مرواح * مقدام * مندوب * سكبى عليه الصلاة والسلام مدينۀ منوره ده
بنى فزاره قبيله سنه منسوب براعرابيدن اون اوقيه اشترا بيورمشلر ايدى اعرابى بايع عندنده
اسمى مضرس ايدى بعده سكب كه سكب مادن مأخوذدر كأن سرعتده سيل كبى اولمغله عليه
الصلاة والسلام سكب تسميه بيورديلر ورنكى سياه ايدى وغزاده شرف سيده ركوب بلرى اولان فرس
مبارك اولدر (سبحه اوزرنده ايكن مسابقه ايله سبقت بيوردقلرى اسبدر (مرتجز حسن صهيل
صاحبى ايدى (لزاز سهيلى يانى اوزره مسابقه ده براسب كند و بى سبقت ايده ميوب انى لزيعنى الزام
وغلبه ايدر ايدى (وردى تميم دارى رضى الله تعالى عنه اهدا ايلمش ايدى رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم دخى عمر بن الخطابه رضى الله تعالى عنه بخش بيورديلر ايدى وفاروق رضى الله تعالى عنه
سبيل حقده اول اسبه سوار اولور ايدى اشبو ذكر اولنان اسبلردن يدى اسب همايون متفق عليه در
وماعدا لريكه اون بش رأس اسبدر مختلف فيه در حافظ دمياطى ايله غيريلرى افراس شريفۀ
نبويه على صاحبها الصلاة والتحيه ده بسط كلام ايلمشلردر (تتمه) ابن بشكوال ديانت وعلم
وزهد وورعى مجمع عليه اولان آنفا اسمى مسطور عبدالله ابن مبارك حضرتلرندن روايتله كتاب
مستغيثينده يازركه مشار اليه ديركه جهاده فرسمله خروج ايلمش ايدم بولده كيدركن ناكاه
فرسم مصروع اولوب يوارلندى و درحال حسن الدجه وطيب الرايحه برذات ظهور ايدوب
فرسكه ركوب استرميسن ديدى نعم ديديكمده النى فرسك النه مؤخرينه دك مس ايليوب
بعده * اقسمت عليك ايها العلة بعزة الله و بعظمة عظمة الله و بجلال جلال الله و بقدرة
قدرة الله و بسلطان سلطان الله وبلا اله الا الله و بما جرى به القلم من عند الله وبلا حول ولا قوة الا بالله
الا انصرفت * دعاسنى وعزيمتنى اوقودى وفى الحال فرس انتفاض ايلدى بعده اول ذات قالقوب
وركاب فرسى طوتوب اركب ديدى بندم و فرس واقعه سيله ناچار آيرو دوشديكم رفقامه
لاحق اولدم وقتا كه صباح اولوب اعداء دين اوزرلرينه صوله مزده ذات مشار اليه حاضر اولدى
يانلرينه واروب دونكى كون شرف قباب ملاقاتى اولديغم ذات سز دكلميسكز ديو صورديغمده
بلى بيوردى پس بالله من انت ديو ذاتلرينى بيلمكى تأكيدا نياز ايلديكمده قائم اولدقلرى حالده
وثوب ايلمدكلرنده باصديغى يرلر بشر بحك خضر عليه السلام اولديغى اشبو كرامتيله
ظاهر اولدى و بعد ذلك دعاى مذكورى اوقوديغم عليل باذن الله تعالى شفا بولدى ديديلر
(فرس البحر) برحيواندركه نيل مصرده بولنور وناصيه سى ناصيۀ فرس كبيدر اغطس الوجه يعنى
قصبۀ انفى يصى و يابواندر و طرناغى اوكوز طرناغى كبى چتال يعنى ايكى شقدر وقويريغى
قصه اولوب خنزير ذنبنه شبيه در وصورتى صورت فرسه شبيه ايسه وجهى اوسع وجلدى
غايت غليظدر كاهيجه قريه يه چيقوب اوتلر و بعضا انسان وسائر كوچى يتديكى حيوانى
تلف ايدر ايمش (خواص) جلدى احراق اولنوب كولى دقيق كرسنه يه قارشديريلوب داء
سرطانه سورولسه باذنه سبحانه اوچ كون ايچنده برؤ اولور ورماد مذكور يالكز شيشه سورولسه
صاوشديرر ووجعنى تسكين ايدر ومراره سى اوتوز كون صوده ترك اولنوب بعده قوريديلوب

وسحق اولنوب آتش كورمدك بال ايله كوزه چكلسه كوزده اولان قره صويى كيدرر وسنى
وجع بطنه نافعدر اكر نعوذ به تعالى تخمه دن وامتلادن مونه مشرف وجع معده يه مبتلا
كمسه يه تعليق اولنسه باذنه تعالى شفاياب اولور وجلدى برقريه و بلده نك وسطنه دفن اولنسه
اول محلده آفاندن برشئ واقع اولماز (قلت) ذكر اولنان كرسنه كافك فتحى ورانك سكونى
وسينك فتح ونونك تشديديله برنوع شجراسميدر كه صغيراولور وغلاف ايچره ثمرلرى اولور بعض
نسخه ده الكرسنه نبت وهوالكشنى عبارتيله مرسومدر ومفرد انده كرسنه تركيده بورچق وفارسيده
كشنه وكاودانه ديدكلرى غله ايله مبيندر كذافى ترجمة القاموس (حكم) صاحب التحفه ديركه
دميرى شافعى مذهبى حكمنجه * حل الاكل لانه كالخيل المتوحشة التى تعدو فى غالب احوالها * ديدى
لكن بوحكم ابو حنيفه حضرتلرينك مذهبنه مخالفدر زيرا حنفيه سمكدن ماعدا بحرده اولان
حيوانك اكلى جائز اولماديغنى تصريح ايلمشلردر (وولوالجيه ده سمكدن باشقه سرطان وضفدع
وكلب الماء وخنزير الماء كبى هر برحيوانك اكلى مكروه اولديغى محرردر (وفتاواى هنديه ده
دخى اما بحرده تعيش ايدن حيوانلرك اكلى حرامدر لكن خاصة سمكك اكلى حلالدر انك
دخى بحرده كندوكندويه اولمشى حلال الاكل دكلدر ديو يازيلودر (و بحر رائقده سمكدن
باشقه ضفدع وسرطان وسلحفاة وفرس البحر و بونلر كبى حيوانلرك بيعى جائز اولماديغى مسطوردر
(ودر مختار ده سمكدن باشقه سرطان كبى هوام بحرك ودخى دكزده سائر حيوانك بيعى جائز
دكلدر لكن قنيه ده حى اولدقلرى حالده سقنقور وجلود خز وجمل الماء كبى ثمنى حيوانك بيعى تجويز
اولنمشدر وحسن بصرى جوازى اطلاق ايلمشدر ديو مذكوردر (قلت) تأمل معنى الثمن
فى هذا المحل (فهد) فانك فتحى وهانك سكونيله پارس ديدكمز حيواندر وجمعى فهود وزننده
فهود كلور وفانك وهانك فتحه لريله فهد پارسه بكزه مك معناسنه دركه بر كمسه نك اويقوسى
وكرنمه سى چوق اولدقده و بوحاللرده فهده بكزه دكده باب رابعدن اوله رق فهد الرجل ديرلر
وحيوان مذكورك فى الحقيقه بوحاللرى كثرت اوزره در (ذهاب ارسطو اوزره فهد ارسلان ايله
قپلان بينلرنده متولددر يعنى باباسى و يا اناسى ارسلان و ياخود بالعكس قپلاندر ديمك مستفاددر
وفهدك مزاجى نمر يعنى قپلان مزاجنده وادوا ودواده كلبه بكزر يعنى كلبه مخصوص علتلر ايله
عليل اولور وكلبك بالطبع ايلديكى علاجى ايدر (منقولدر كه فهدك كبه لكى اغرلشدقده
يعنى طوغورمسى قريب اولوب حركتدن قالدقده هر بر كورن اركك فهدلر اكا آجيوب
صيدلرندن حصه كتوره رك مواسات ايدرلر ايمش و وضعى قريب اولدقده اولا آماده ايلديكى
موضعه كيدوب انده طورغوررايمش وفهدك كثرة نومى مثل مشهوردر وفهد شويله ثقيل
الجثه دركه اوزرينه چقديغى حيوانك ارقه سنى اوفادر يعنى اغرلغندن كسرايدر وغضب خلق
طبيعتندندر كه صيدينى قصد ايله وثب ايتديكى حيوانى طوتمادقجه تنفس ايتمز ورئه سى حبس
ايتديكى هوا ايله ممتلى اولمغله محموم اولور وصيدنده خطا ايتدكده غضبله دونوب كاهيجه
اوغضبدن ناشى سايسنى يعنى صاحبنى ويدنى وبسلينى تلف ايتديكى دخى واقع اولورايمش
(ابن جوزى ديركه فهد صوت حسن ايله صيداولنورايمش يعنى كوزل سسه مائل اولمغله استماعنده
تأثير ايله حسدن قالور واو وجهله قولايجه طوتولورايمش (و ينه ديركه فهد صيده اوچ كره
وثبه دنصكره اكر يافقه ليه مزايسه غضب ايدر وكندوبى خوشجه طوتانلره وسونه موانست
وانثاسنه ميل وعطف زائد طبعندندر و بيوكلرى كوچكلرندن زياده تربيه وتعليمى قبول ايدر وفهد ايله
تربيه ايدوب ابتدا صيد ايتديرن عظماى عربدن كليب ابن وائلدر واولا خيله تحميل ايدن يعنى
موكبنده كزديرن آل اميه نك مستغنئ تعريف و تصريح اولان ابكنجبيدر وفهد ايله

ملاعبه ده اشتهارى اكثر اولان ابو مسلم خراسانيدر (فهدك فارسيسى يوز اولديغى و پارسى
تعليم ايدن كمسه يه فهاد ويوزبان ديدكى قانون الادب زمخشريده مرسومدر (فائده) دميرى
ابن خلكاندن ناقلا ديركه هرون الرشيد طلب ثراه صيدينك برنده الآن قبرانور على المرتضى
رضى الله تعالى عنه اولان دور محله منتهى اولوب اوراده صيده فهدلرى صالبوررفهدلر سرعتله
صيده صالديررلر ومحل مذكوره واردقلرنده جمله طوروب فرار ايدرلر شكارى اخذه اقدام ايتمزلر رشيد
بوحاله تعجب ايله فكرده ايكن حيره اهاليسندن بررجل نزد خليفهٔ مشار اليهه كلوب يا امير المؤمنين
اكر اراده ايدرسه كز ابن عمك اولان على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنهك قبرينه سكا دليل اوله يم
بكا نه احسان ايدرسكز تعبيريله تقرير كلام خير ارتسام ايدر خليفه دخى اى كمسه بنم عندمده
سنك ايچون اتم مكرمت واردر همان كوستر ديدكده رجل مومى اليه اشته فهودك تجاوز ايتمدكلرى
موضع و محل مرقد فيض مرصد امام مشار اليهى حاويدر ديديككنك عقبنده خليفه
بو خصوصى نه دن بيلدك ديو سؤال ايدر رجل دخى بن بابام ايله بورايى زيارته كلدك ايدى
و بابام بكا جعفر صادق رضى الله تعالى عنه ايله برابر كلوب بو محلى زيارت ايلديكنى وجعفر
رضى الله تعالى عنه دخى محمد باقر رضى الله تعالى عنه ايله برابر كلوب زيارت ايلديكنى ومشار اليه
دخى والدى على زين العابدين رضى الله تعالى عنه ايله معا كلوب زيارت ايلديكنى ومشار اليه دخى پدرى
حسين رضى الله عنه ايله بالمعيه كلوب زيارت ايلديكنى وحضرت حسين رضى الله تعالى عنه بو محلده
مكان قبره بعينه اعلم اولديغى خبر ويردى ديو باباسنك خبر ينى روايت ايلدكده خليفه ممنونا رجل
مومى اليهه اكرام واو محل وموضعى رخام ايله اعماره امر ايله اهتمام ايدوب بناى رشيد قبر لطيفلرينك
اول اساس سديدى اولوب و بعده ايام دولت سامانيه و بنى حمدانده ابنيه سى تزايد بولوب
زمان دولت ديالمه يعنى آل بويه عهدنده تفاقم وتعظم ايتدى (وينه ابن خلكان مشهد منور
حيدر كرار رضى الله تعالى عنهى اظهار واعمار ايدن ملوك ديالمه دن عضد الدوله در وكنديسنك او
مقامه دفننى دخى وصيت ايلدى (اما بو خصوصده ناس بيننده اختلاف متباين واردر حتى
بعضيلرى موضع مرقوم مغيرة بن شعبة الثقفى رضى الله تعالى عنهك قبريدر ديدى و روايتلرك اصحى
مدفنلرى عهد خلافتلرنده كوفه ده كائن قصر الاماره ده اولمقدر انتهى (دميرى حقيقت اوزره
قبر مبارك امام على رضى الله تعالى عنه بيلنمدى ديمشدر (قلت) اشبو فائده و خواص فهد
مستطرفده مسطوردر (خواص) فهدك اكل لحمى حدت ذهن وقوت بدن ايراث ايدر
ودمنى ايچن آدمينك بلاهتى غلبه ايدروز بلى بر يرده ترك اولنسه اويردن فاره فرار ايدر (عين
الخواص صاحبى * بول فهدى طاشيان عورتلر * حامل اولمز وكه اولورعاقر * ديوب بونى
بعض كتابده كوردم ديمشدر (حكم) دميرئ شافعى اكلى حرامدر زيرا ذوناب در واسده اشبهدر
لكن صيده قوللنلديغيچون بيعى جائز اولوب ايجارينك جوازنده خلاف يوقدر ديمشدر
(صاحب التحفه اشبو افادهٔ دميرى بى نقل وتحرير دنصكره قهستانى وولوالجيه وهنديه ومناسك
رحمة الله السندى كبى شروح وفتاواى فقه حنفيه ده حرمت اكل لحمى مصرحه در
وملتقاده * يصح بيع الكلب والفهد وسائر السباع علمت اولا * ديو محرردر ديمشدر (فيل) فانك
كسريله معروف اولان حيواندر جمعى همزه نك فتحيله (افيال) وضمتيله (فيول) وكسر فا
وفتح يا ايله (فيله) كلور وصاحبنه يعنى فيلبان و تعليم و تربيه وضبط ايدن كمسه يه يانك
تشديديله فيال ومؤنثنه فيله ديرلر فارسيده فابرنده پاء عجميه ايله پيل ديدكلرى قانون الادب وسائر
لغاتده مصرحدر كما لايخفى (ابن السكيت افعله وزننده جمعى افيله اولمسى جائز دكلدر ديدى
(سيبويه فيلك اصلى بيض ده اولديغى كبى ضم فائله اولمق جائزدر لكن لاجل الياء مكسور

قلندی دیمشدر انتهی مانقله الدمیری وغیره (قلت) لکن وانی و قاموسدن تراشیده اولندیغی
اوزره اخفش اشبو قول سیبویه مفرد ده یوریموب بلکه جمعه مخصوصدر دیو رد ایتمشدر
(وفیل ثقیل خسیسه دخی دینور (ورأینده خطا ایدنه وضعیف الرأی اولنه قال وزننده فال
الرجل یفیل دیرلر که مصدری فیلولة وفیلة دربفتح الفـاء فیهما (و دخی ضعیف الرأی اولنه
اضافتله فانک فتحی وعلی لغة کسریله رجل فیل الرأی وفانک فتحی و یانک کسر وشده سیله رجل
فیل الرأی وقائل وزننده رجل فائل الرأی دیرلر واضافتسز رجل فال دخی دیرلر که بوصیغه لرك
معنای مذکور اوزره جمعی انجق اجار وزننده افعال ومصدرلری حواله وزننده فیاله وفانک
و یانک ضمه لریله فیوله ومفاعله زنه سنجه مفایله در ومیمک فتحی وفانک سکونی و یانک ضم ومدی
ولامک الف ممدوده ایله ومدی ایله مفیولاء شویله جه اولاد فیله دیرلر * ابو الحجاج * ابو زغفل
ابو مزاحم * کنیه لرندندر (اسم فیلده نظم اولنان * ما اسم شیٔ ترکیبه فی ثلاث * وهو ذو
اربع تعالی الا له * قبل تصحیفه ولکن اذاما * عکسوه یصیرلی ثلثاه * لغز لطیفنی دمیری
زیب سطری قیلمشدر (قلت) مفهوم نظم کندوسی درت صاحبی اولدیغی حالده ترکیبی
اوچده کائن اولان شی غریبک تعالی شان خالقه اسمی نه در هر چند تصحیفنی دیمشلر ایسه ده
تصحیفنك یعنی مصحفنك ثلثانی بنم اولور دیمکدر لکن لغزا معناسی اسم مذکورك ماده سی
اوچدرکه ف ی ل حرفلریدر ودرت صاحبی اولمق درت ایاقلی اولمسیدر وتصحیفی که قیل در
یعنی فیل فاسنه برنقطه دخی قونسه قیل اولور وفیلك ثلثانی کیم یا ایله لامدریل رسمنده اولور
رسم مرسوم عکس اولندقده لی اولور (دمیری دیرکه فیل ایکی نوعدر برینه فیل و دیکرینه
زند دیرلر که فرقلری بقر ایله جاموس وخیل ایله برذون ونمل ایله ذرك فرقلری کبیدر وعلی قول
فیل ارککنه زند دیشیسنه دیرلر و اشبوزند نوعی هر نه قدر اهلی قلنسه دخی انجق بلادنده
وتناسل ایتدیکی یرده کبه قالور واغتلامنده یعنی قزدیغی وقتده یمکی وایچمکی ترکده دوەیه بکزر
اولور و باشی شیشر و بو حالده سایسنه یانندن هر بدن باشقه چاره قالماز یعنی صالر و اهلاك
ایدر وارککی بش باشنه کیرمدکجه دیشیسنه آشمز ودیشیسی ایکی سال حامل قالور (وعبد
اللطیف بغدادی قولنجه مدت حملی یدی ییلدر ارککی انجق واحده یه آشمغله قناعت ایدر
یعنی بویله جه ایتمسی ایله بالطبع دفع شهوت ایتمش اولور واشنه غیرتی شدیده در یعنی باشقه
فیلی بناشدرمیوب بعض حیوان کبی اشتراکی ارتکاب ایتمز وحین حملنده ارککی تقرب ومس
ایتمز ووضع حملندن اوچ عام بچمدکجه ایتمز وهیجان شهوت فیل وفیله هنکام بهاردر و مدت
حمل اتی تمام اولوب وضعی وقتده نهره کیروب ظهور ولدینه دك طورر زیرا قوائمنك فواصلی
یعنی مفصللری اولمادیغندن قائمه اولدیغی حالده طوغورر و بعد الوضع ارککی کندینی وولدینی
حیه لردن محارسه ایدر وفیلك دوه کبی حقدی اولدیغی و کاهیجه حقدا صاحب وسایسنی
اهلاکی منقولدر (واهل هند زعمی اوزره لسان فیل مقلوب اولوب اکر بویله اولمسه شدت فهمندن
تکلم ایدر ایمش وناپلری عظیم اولوب کاهیجه بالکز بر دیشی بوزمن یعنی باطمان کلور ایمش
(قلت) من میمک فتحی ونونك تشدیدیله اهل لغت عندنده ایکی رطل وهر بر رطل یوز اوتوز
درهمدر لکن بطمانك مقداری اصطلاح مخصوص محل ایله الآن مختلفدر و خرطومی انفی
وبدیدر یعنی اول ایکی عضوك ایشلرینی انکله کورر که طعامی وصوینی خرطومیله اغزینه قور
وانکله مقاتله وصیاح ایدر لکن صوتی جثه سی قدر دکلدر زیرا صیاح صبی کبیدر وخرطومنده
شول کونه قوت واردرکه اغاجی کوکندن قلع ایدر وفهمی شو صورتده درکه تأدیبی وتربیه یی
کوزل قبول ایدر کبرایه انحنا وغیری صورتنده اولان تعظیمده وسلم وحرب حالتلرنده خیروشردن

اقتضا ایدن افعالی ایفاده سایسنك امر واشارتنه فی الحال امتثال ایدر وحیوان مزبورك
اخلاقندندرکه بعضیسی بعضیسیله مقاتله ایدر و مغلوب اولان غالبه خضوع ایدر واهل
هند فیلده اولان علو سمکه و بلندی وعظم صورت وغرابت منظر وطول خرطوم وسعت اذن
وثقل حمل یعنی بارکرانه تحمل وطول عمر وخفت وطیٔ کبی خلق ممدوح وخلق غریب
جهتلرندن ناشی فیله تعظیم ایدرلر ایمش (دمیری دیرکه خفت وطیٔ شویله ایمشکه حسن وضع
وخطوینه و استقامتنه بناء بعضا انسانك یانندن کچدکده طویماز ایمش دیو محرر در (قلت)
بورادە خفت وطیٔ ماده سنی دمیری * وربما مر بانسان فلایشعر به لحسن خطوه واستقامته
کلامیله افاده ایتمش ولکن صاحب المستطرف اشبو افادهٔ مأخوذه یی * وربما مر الفیل مع
عظم بدنه خلف القاعد فلایشعر بوطئه ولایحس بمره لخفة خطوه * عبارهٔ مفیده سیله
مسامحه دن قورتاروب طوغروسی راه تفهیمه کتمشدر کما لایخفی علی الفطن (ترجمهٔ معلومه یه
مراجعت ترك اولنمسنه نه شکل ترجمه ایلدیکی یازیلور ایدی ارتق ترجیح افادتین مذکورتین
محول ارباب طبع سلیمدر (و ینه صاحب المستطرف ذکر اولنسان یوزمنی اوچبوز منه چیقاروب
فیل عظمت جسمیله بیله املح واظرف وهر بر خفیفدن اطرب ورشیقدر وخرطومنك دلکلرنده
منفذ اولمیوب عنقی قصیر اولوب صویه ومرعایه باشنی اکه میوب وخرطومیله آلوب فمنه قویدیغندن
اودلکلری طعام ومایی طولدرمغه و عاوقاب مثابه سنده در فیللر بربرلریله مقاتله ایتدکلری کبی
اهل هند عادتلرنجه اولان جنکی فیله تعلیم ایدوب برابر قتاله دخی کتورر لر وفیلك عجایبندن
بری دخی بودرکه راکبی اوجی اکریجه بتور دن مصنوع بردکنك ایله اقتضا ایدن حث وضرب
واشارتی اجرا ایدر ایمش شویله که اول دکنکك براوجی راکبك یدنده اولوب اکری طرفیله
فیله جبهه سی جانبندن هر برفعله دلالت ایدر تعلیم ایلدیکی کیفیت اوزره دورتر واجرا ایتدیرر
ایمش واولا تعلیم ایلدکلری فعل ملوك هنده سجده ایمش (دمیری ارسطودن حکایت اولندیغی
اوزره دیرکه عهد ارسطوده درتیوز یاشنده برفیل ظهور ایتمش وسن مرقومی اوزرنده بولنان
بعض قدیم وسمه وتمغالردن استخراج ایتمشلر ایمش (وکدی ایله فیل میاننده برعداوت ونفرت
طبیعیه اولوب حتی سمعك بیاض خروسدن فراری کبی فیل هره یی کوردکده هارب اولور ایمش
(صاحب المستطرف یازرکه ازدك عتقاسندن هرون نام سرکرده حربك برنده یانده برکدی
کزلیوب اعدانك غرورایله اوزرینه صالیوردکلری فیل جنك آوره قارشو سل سیف ایله
بی پرواهجوم ایدوب تقرب ایتدکده * هره یی وجهیله رمی ایدیجك * هار بادوندرر صیحان کبیجه
* بوحالی اهل اسلام کوروب انحق هروندن قاجدی نعرهٔ سروری پیوستهٔ مقعر آسمان ایتمشلردر
(و ذکری غیر مرة سبق ایدن ابو الشمقمق نام بلیغ فیل وصفنده وکورمیلره تعریفده اشبو
قطعه یی کوزل دوزمش وذکری موقعه پك مناسب دوشمشدر * یاقوم انی رأیت الفیل بعدکم
* فبارك الله لی فی رؤیة الفیل * رأیت بیتاله شیٔ یحرکه * فکدت اصنع شیئا فی السراویل *
محصول نظم عجایب مخلوقاتی رؤیتنده لطف حق تعالایه مظهر اولوب فیل دیدکاری حیوانی کوردم
یعنی اوطه قدر بر جسم کوردمکه کندنده تحریك ایدر برشیٔ واردر یعنی خرطومیدر بویله جسامت
ومهابتله کوردیکم کبی خوفمدن طوتمه عند الخوف الشدید واقع اولان شیٔ عمله یاقلشدم دیمکدر
(و ینه دمیری قزوینیدن نقلا دیرکه فیله نك فرجی قولتغی التنده اولمغله بوحالده فیلك تقربی تحت
امکانده اولەماز وقتا که وقت ضرابده یعنی آشمه زی هنکامه سنده اوعضو مستور قبارمغله ارککك
تقربنه امکان کلور صورتده خارجه بروز ایدر ایمش (غریبه) حلیه نام کتابده ابو عبد الله
القلانسینك ترجمه سنده اشبو حکایه محرر درکه مشار الیه بعض سیاحتنده سفینه ایله کیدر ایکن

زياده سيله قورتنه ظهور ايدوب سكان سفينه مأيوس حيات اوله رق تضرع ومناجات ونجاتلر ايچون
نذور وصدقاته نيات خالصات ايدوب مشار اليه دخي نذر ايلمسي خصوصنده الحاح ايدرلر وانلرك
دخي لسانندن بلا تأمل اكر نجات بولورسق من بعد فيل اتي اكل ايتميم كلامي جريان
ايدر و بونك اوزرينه سفينه ساحله دوشوب منكسر اولديسه دخي جمله سي غرقدن قورتلوب
مستغرق درياي حيات اولورلر وساحل مرقوم زاد وانساندن خالي اولمغله براز ايام آج اولدقلري
حالده اقامت خلالنده اهل سفينه بر فيل ياوروسي طوتوب ضرورته بناء ذبحله مشار اليهدن
ماعدالري ييوب انلر محفوظ درج كتمان ايلدكلري عهدينه وفا ايله اكل ايتمزلر مشار اليه دير كه وقتا كه
كيجه اولوب ياتدقلرنده او ياورونك اناسي اثر ولديني تتبع ايله كلوب ونائملري يكان يكان شم ايدوب
رايحهٔ لحم ولديني كيده حس ايتديسه قوائميله چكنيوب جمله سني اتلافدنصكره بكا كلوب رايحهٔ
مذكوره يي بولمديغنه بناء بني تركندن فضله ارقه سنه ركوبمي اشارت ايتدي بندخي بنديكمده
سير سريع ايله تمام ليلده كيدوب على الصباح اوتلي وصولي بر يره واروب ونزولمه اشارت ايدر
واوراده اولان قوم دخي بني كوروب ملكلرينك حضورينه كوتوررلر ملك ترجماني واسطه سيله
احوالمي استخبار ايلدكده بندخي قصه مي وماجرايي خبر ويرنجه ملك فيله نك بر كيجه ده
قطع ايلديكي مسافه سكز كونلك يولدر ديو تعجب وغريب نوازلق ايدر قوم مذكورك عندنده
يسرم حاصل اولنجه دك قالوب وممنونا اهل وبلده مه رجوع ايلدم ديمشدر (حكايه) قاضي
تنوخينك الفرج بعد الشدة نام كتاب عبرت نصابنده محرر اولديغي اوزره تنوخي اصفهانيدن
روايت ايدركه اصفهاني بن اخبار اوائلي ناطق بعض كتبي اوقودم وكوردمكه اسكندر جهانكير
قصد تسخير ايله اقليم چينه منتهي اولور بر كيجه نك نصفنده موكب اسكندره ملك چيندن
ايلچي كلوب وحاجب اسكندره يعني سفرايه متعلق اموري رؤيته معين ذاته وصولي آننده
حضور اسكندره بلا توقف دخول ايله مأمور اولديغني افاده ايدر اولدخي كلوب اسكندره
عرض ايلدكده كتور ديو امر ايدر ووقتا كه سفير ملك چين حاجبله باركاه اسكندره كيروب
وعادتلري اوزره يره اوپوب طورر وبني ارسال ايدن ملك چين محبكز مأمور اولديغم مصلحتي
حضور شهنشاهانه كزده بر احد بولنمديغي حالده عرض ايله تنبيه ايلمشيدي ديدكده اسكندر
حاجبدن ماعدا ديوانده پايرجاي قيام اولان بندكانك خروجنه فرمان ايدر تكرار سفير عرض
ايده جك سوزي ذات والاكزدن غيريسي استماع ايتمامك ايله دخي مأمورم ديو تبليغمي عفو بيورك
ديو حاجبك دخي بولنمامسني اشراب ايدر پس اسكندر احتياطا سفيري تفتيش ايتديروب آزادهٔ
سلاح اولديغني بيلدكده دستنه سيف مسلول آلوب وسفيره دخي بعيدجه اولان موقفندن برو
تجاوز ايتمامسني تنبيه برله حاجبي دخي چيقاروب استنطاق ايدر پس باركاه اسكندر خدمدن
خالي قالدقده سفير اي اسكندر جهانكير معلومك اولسونكه بن سفير ملك اولميوب بلكه ملك چينم
حضوريكه مثول وورودم بندن اراده ايلديككك شيئي سؤال ايچوندر هر نه قدر تكليفك دشوار
شيئله دخي اولور ايسه ده مادامكه انقيادمده اولمكامه وتبعه مه ضرر بينكاي واخلال احوال
رعايا حاصل اولميه او مقوله مطلوبي اجابت وقبول ايدرم تاكه سن وبن حال انجامي بيلميان
محاربه بارندن خلاص بوله لم ديدكده اسكندر ملكه اقعاد سرير ايله بعد الاحترام اي ملك چين
سكا بندن امنيت نه ايله حاصل اولديكه بويله جه تك وتنها دست تصرفمه بالاختيار كيردك
ديديكنده ملك چين اي اسكندر حكمت شناس هوش ودرايتكه ومقدما بينمزده بر مطالبه
ضمننده عداوت سبق ايتمديكنه وخصوصا اهل چين بني اتلاف وياخود اسير ايلديككده اولكاي
چيني سكا تسليم ايتميه جكلري ايله بنم عدمم كندولرينه ملك ديكر بولنمسنه مانع اولميه جغنه

وبنم بويله جه متوكلا داخل باركاه امان اولديغمك اوزرينه تلقيمه قالقيشير ايسك بو فعل غير جميل
وضد حزم واحتياط اولمغله جهان خلقي سني مذمت ايده جكلرينه متعلق اولان علمكي
بيلديكمه استنادا دست انصاف ودرايتكه خود بخود كلوب تسليم اولدم ديو قواعد حكمت
عمليه دن اولان بر كتابلق سوزي سرد ايلدي اسكندر ملك چينك اشبو مقالني استماع ايديجك
براز زمان سر بزانوي تفكر اولوب بعده باشني طوغرلتدي وملكك قولي صادق وذاتي منصف
عقل كامل اولديغني بيلوب اولكاي چينك اوچ سنه لك ايراد دولتني پيشين اوله رق واوچ سنه
مرورندنصكره ايراد سنوينك نصفني دولتم طرفنه سال بسال اعطا ايتمك شرطيله مسالمه يي
تكليف ايلدي ملك اولا بو تكليفك برازي تنزيل اولنمزمي ديدي اسكندر لا ديدكده يعني عدم
رضا كوستردكده درحال قبول ايلدي بعده اسكندر اولكاي چيندن اشبو مقطوعي ويرديكك
حينده حالك نه كيفيتده اولور ديو صوريجق جوابنده * اكون قتيل اول محارب واكلة
اول مفترس * مألني افاده ايلديكه هيئت مجتمعه يه لازم كلان تدبير نفس ومنزل وبلده يه
اويغونسزلق الجا ايدر مفادنده در بعده اسكندر ايكي سنه لك ايرادينك اخذينه قانع اولسم
حالك نيجه اولور ديجك ملك بو اولكنه نسبتله ايودر لكن بو حال كافهٔ لذائذي كيدروب قوت
لايموت درجه سنه ايندرر ديدي پس اسكندر شرط سلمي سدس واردات دولتك يعني التي
پايدن برينك قبضنه قصر ايتسم ادارهٔ مملكتكه سكته كلورمي ديدكده اشبو الاجقك سدس
سال بسال مصرفندن آرتوب خزانه مده تراكم ايدوب ادخار اولنمقده اولان مبلغ ديمك اولوب
خمسهٔ اسداس ايراديني يعني سدس باقيسي مصرف جند وسائر مصرف الزم دولته كافيدر ادخار
خصوصنده توكل ايدرم ديوب بو وجهله ملك اسكندر ايله سراني عقد سلم وصفوت وبو عقده
راضي اوله رق بنه كيجه ايچره صورت سفيرده عودت ايلدي وقتا كه شاه اختران موكب آسماندن
طليعهٔ پرتو بني سوق سمت خاكيان ايلدكده يعني صباح اولدقده حسابه كلمز جيش چين اردوي
اسكندري احاطه ايلديكي كورولدكده موكب اسكندرده بولنان عسكر راكبا وراجلا آمادهٔ
مقاتله اولمشلر ايسه ده اشبو شبخون ناكاه ظهورندن باشقه كثرت عده وعتاد ملك چين ظاهرا
هلاككلرندن غيري بر شي ايراث ايتميه جكني جزم ويقين ايله هركس حياتلرندن مأيوس اولدقلري
حالده ملك چين باشنه تاجي كيوب وبر فيل جسيمه راكب اولوب كوكبهٔ عظيمه ايله ظهور ايتديكني
اسكندر كورديكي كبي ناچار سمت مداراية سوق سمند عزيمتله اسبندن نزول وپيشكاه ملكه مثول ايدوب
وزمينه طوغرو قد خميدهٔ احترام اولوب اي ملك عاليجناب بزه غدرمي ايتدك ديو صورت استرحام
ارائه قيلدقده ملك لا والله غدر ايتمدم ديدي بعده اسكندر يا بو جند لايحصي ايله شبخون ووضع
سابق حيله نمون ندر ديدكده ملك بو وضع ومعامله مدن غرض صحيحم جنابكزه اولان اطاعتم
قلت وضعفمدن اولماديغني سزه بيلدرمك ايچوندركه مشهوديكز اولان اشبو عسكر وفيره نك
امر غلبه ده كفايت ايده جكي اظهر ومشهوديكز اولميان عساكر سائره ايسه بونلردن اكثردر
لكن عالم اكبرك يعني پروردكار عالمك جنابكزه اولان احساني وسزدن اقوي واشكر وشوكتي ذاتكزك
عسكر وقوتندن ازيد وبالا بولنان ملوك وعظمايه غلبه كز باينده اولان تمكين وتوفيقي كوردم
وبيلدم وجزم ايتديمكه سزه محارب اولان معانده پروردكاره بهر برهانه محارب اولمش اولور
وهر بر صاحب هوشكه پروردكار عالم واكه اكبر واعظم جل شانه يه محارب اوله البته مغلوب
ومقهور اولور واشبو جزمك اوزرينه سزه طاعتم واسطه سيله خداي اكبره تعالى وتبارك
اطاعت وذاتكزه مذلت وتواضعم سببيله امر يزدانه عزوجل مذلت اراده ايدوب ولهذا اسلمه
رغبت ايلدم ديدي اسكندر بو كلامي ملكدن بعد الاستماع سنك كبي ذاتدن شي آلمق

بروجهله لایق دکلدروسزدن غیری فضل وعقل ایله وصفه سزا براحد کورمدم بندخی بیناده عقد
ایلدیکمز شیئی فسخ ایلدم شمدی موکیمی قالدیروب حدود کدن منصرف اوادرم دیجک ملك
اکر بو یله ایدرسه کز بحسر ایلمز سکزدیوب ملك چین اسکندره تعهد ایلدیکی مبالغك اضعافنه معادل
هدایا والطاف عرض ایدوب اوادخی وداعله منصرف اولدی انتهی (عهد عمریده رضی الله
تعالی عنه سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه سپهسالار مسلمین اوله رق فتح خاور زمینه سوق
عسکر اولنوب حرب قادسیه نامیله مشهور اولان جنکده ملك فرس یزدجردك لشکرینه سپهبد
اولان رستم که رستم داستان قدیمك غیریدر برپیل بزرکه بنوب رستمانه صف قتالده بولنمشیدی
شجعان عرب عربادن عمرو بن معدیکرب رضی الله تعالی عنه رستمك اوزرینه سیفله صوله ایدوب
برحالشده فیلك چار پاینی چارپوب فیلی رستمله برابریره دوشوروب رستمی قتل ایدوب وفیله محمول
ایچنده قرق بیك دینار بولنان خرجی وسائر کران بهاسلب وسلاحنی اخذ ایله صاحب الاغتنام
ونائل اجر وکاسب شان ونام وبوهمتیله جند فرسه باعث انهزام اولمشدر اشبو حربهٔ سیف
صارمك مثلی کرك هنکام جاهلیتده وکرك وقت اسلامده وقوع بولدیغی غیرمسموع اولندیغن
مورخین ثقات یازمشلردر انتهی (هندیلر زعمی اوزره بیلده بر کره جبههٔ فیلدن چوق ترسیلان ایدر
بوعرقك بو بی یعنی بوتزك قوقوسی رایحهٔ مسکدن اطیب برترایمش دیو مستطرفده محرردر (دمیری
آنفا ذکری بجدیکی اوزره تناسل ایتدیکی محلك غیریسنده حامل اولمیان فیله زند دید کلری
نوعه مخصوص اولدیغن تصریح ایتمش ایسه ده صاحب المستطرف تعمیم ایدوب مطلقا فیل
مولد ومحلنك غیرنده تولد ایتمز دیمشدر استکناه مقصود ایسه فیل استصحاب اولنان اولکالر
ثقاتندن صوریله (دمیری وصاحب المستطرف سورهٔ شریفهٔ فیل خواصنه دائر فائده
عنوانیله بو مقامده برازاقوال برکذار ایتمشلردر مراجعت اولنه (خواص) برکیمسه فیلك
قولاغی کیرینی صویه قاتوب ایچسه برهفته کیجه وکوندز باشنی وسادهٔ نومدن قالدیره میوب اویور
یاترایمش (قلت) معاذالله تعالی خاصهٔ مزبوره شاننده * دردمشکل علاج افلاسی * یاتیرر بردوا
دینلسه نوله * فیلك مراره سی برصه سوریلوب اوج کون ترك اولنسه کیدرر وعظم فیلدن عبارت
اولان عاج صبیانك کردننه تعلیق اولنسه فزعلرینی صاوشدیرر وعظم مذکور بر شجره یه
آصلسه اول سنه ده یمش ویرمز واوعظم ایله تبخیر اولنان اوزم آصمه سی ومزروعات واشجار
قوردلنمزوانلره قورداوشمزوعظم مذکور دفن اولنان مکانده تخته بتی بولنور ایسه هلاك اولور
وعاج مذکورتوریله سحوق قلنوب هر کون سفوف مذکورك ایکی درهمی بال شربتیله نوش
اولنسه جودت حفظ ایراث ایدر وشربت مذکوره بی عاقر اولان مرئه یعنی زوجه یدی کون
ایچوب تمامنده مجامعت اولنسه کبه قالوروفیل دریسندن برپارچه سنی حمای نافضه مبتلا اولنلره
تعلیق اولنسه زائل اولور وجلد مذکور اوزرنده صاحب التشنج نائم اولسه زائل اولور وفیل
زبلی بعدالاحراق سحق اولنوب کرپکی دوکیلان کیمسه بال ایله کوزلرینه چکسه کرپکی بتورر
وجلدینك دخانی تونسبسی باسوره نافعدر (قلت) دمیری خواص سائره سنی یازمشدر لکن
مکررا اخطار اولندیغی اوزره ذکر اولنان علاجلر طبیب مجرب ایله مشورت اولنمدقجه استعمال
اولنمامق صوابدر (صاحب المستطرف فیلك کمکلری سراپا عاج اولوب لکن جوهرناب یعنی
آزواری سائر کمکلرندن اکرم وزیاده قیمتدار اردر اکرعاجده شرف وقدر اولماسه احنف بن قیس
کبی خاندان عرب واشهر بلغا اهل کوفه یه * نحن اکثرمنکم عاجا ودیباجا وخراجا * دیو تفاخر
ایتمزایدی دیو تحریرایلمشدر (حکم) دمیری وصاحب التحفه یازرکه لحم فیل قول مشهور اوزره
حرامدر (امام احمد یعنی مقتدای حنبلیه فیل اطعمهٔ مسلمیندن دکلدر دیمشدر (وحسن بصری

فیل ممسوخدر دیدی یعنی فی الاصل انسان ایکن صورت فیله دوندی دیمکدر ماعون کبی بناء علی ذلك
حلال دکلدر دیمشدر (امام اعظم رحمه الله تعالی مکروهدر دیدی (امام شعبی اکلنده رخصت واردر
وامابیعی اوزرینه اشیا تحمیلی ورکوب ایچون صحیح اولوب لکن اوزرنده مسابقه یعنی فیل ایله یارش
جائز دکلدر دیدی و بو صحت بیع فیل ایله عدم جواز مسابقهٔ فیل حکم امام اعظمه وامام احمده دخی
موافقدر (عدم جواز مسابقه سنی امام شافعی ذکر ایتمامش ایسه ده بعض علماء مذهب شافعی
جائزدر دیوب و بعضیسی تجویز ایلمدی ملتقانك کتاب طهارتنده یازلدیغی اوزره فیل دریسی دباغتله
طاهر اولمقده سائر سبعلر دریلری کبیدر لکن امام محمد دباغت ایله پاك اولمامقده خنزیر پوستی کبیدر
دیدی (وملتقانك کتاب البیوعنده محرر اولدیغی اوزره وشارحی کواکبی حلبی بیانی وجهیله فیل
کمکنك بیعی وانکله انتفاع امام اعظم وابو یوسف عندلرنده جائزدر وامام محمد عندنده جائز دکلدر
منح الغفارده مذکور اولدیغی اوزره امام محمد عندنده فیل خنزیر کبیدر وحکمی خنزیرك حکمی کبیدر
وابو حنیفه وابو یوسف عندلرنده فیلك سائر سباع کبی لحمی ایله سؤری یعنی آرتیغی نجس اولمغله
سائر سباع آسایم عظمی وکندولریله بوکده وقتالده ورکوبده انتفاع جائز اولوروانتفاعده کلب کبیدر
بخاری روایتی اوزره رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنهایه
عاجدن برسوار یعنی بیلازك اشترا بیوردیلر و بو اشترادن صکره استعمال امت ظهور ایلدی
و بعض اعلام دین جواز یعنده اجماع علما واردر دیمشدر (وزهری علماء سلفدن برازذواته
یتشدم وکوردمکه میته اولان فیل وغیرسنك کمکلرندن طراق ودهن قویه جق قوطی بی استعمال
ایدرلر و بونلرده بأس کورمزلر ایدی دیمشدر (ابن سیرین ایله ابراهیم عاج تجارتنده بأس
یوقدر دیدیلر انتهی ما فی المنح (علی القاری نقایه شرحنده منحده یازلدیغی کبی فیل امام
محمد عندنده خنزیر کبیدر واما امام اعظم ایله ابو یوسف نزدنده سائر سباع کبیدر وامامین
مشارالیهماسنن بیهقیده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم عاجدن مصنوع طراق ایله
تمشط بیوردی دیو مضبوط ومروی اولان حدیث ایله احتجاج ایلمشلردر وعاج دخی محکمده
یازلدیغی اوزره ناب فیل وصحاحده ممشوق اولدیغی اوزره عظم فیلدر وعلی القاری ناموسنده
یازدیغی اوزره عاج ذالك فتحی وحرف بانك ضمیله ذبل که عظم فیلدر وعلی قول دکزقاپلو بغه سنك
ظهرینه دینور (ومصباح فیومیٔ شافعیده عاج فلس وزننده ذبل دینورکه عاجه شبیهدر
و بعضیلری ظهر سلحفاة بحریه در دیدی دیو یازلمشدر (وینه مصباحده عاج انیاب فیله یه
دینوب نابك غیرسنه عاج دیمز و بر وجه محرر ظهر سلحفاة بحریه یه دخی دینور وحدیثده یعنی
ذکر اولنان حدیث سنن بیهقیده واقع اولان سوار فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنها ظهر
سلحفاة مذکوره حمل اولنوب انیاب فیله یه حملی جائز دکلدر زیرا انیاب فیله میته در دیمشدر
(صاحب التحفه اشبو کلام فیومیٔ شافعی مذهبنی تقریردن عبارتدر دیمشدرفلیفهم (قاضیخانده
دخی بیع فیل جائزدر دیو مصرحدر (ملتقانك کتاب البیوع مسائل شتاسنده کلب وفهد
وسائر سباعك تعلملری اولسون وکرك اولمسون بیعلری جائز اولدیغی یازلمشدر (ملتقی وغرروغیریلری
کبی اولان متون فقه شریفده وولوالجیه کبی اولان فتاوی وقهستانی کبی اولان شروح فقهده
اکل لحم فیلك حرمتی مصرحدر (قلت) قاموسده ذکرا ولنان ذبل اسمنی دکز یاخود قره
سلحفاتی یعنی قابلو بغه سنك جلدی در و یاخود بردابهٔ بحریه نك ظهری وارقه سیدرکه اندن
سوارلر وطراقلر یاپرلر وطرانورلر دیو تفسیر ایتمشدر (ذکر اولنان مسئلهٔ اجتهادیه لرده دخی هر بر
جبل راسخ آسا سرکشیدهٔ آسمان علم وعرفان اولان امام همامك (روح الله تعالی روحهم
سرداپلمدکاری دلیللری زیب آرر صحایف تحفه وحیاة الحیوان وشواهد دل آرای حکم شریعت

جلوه كرمرأت لوايح بيان اولمشدر صفا ايله نظر اولنه وحكم شناسان شرع انورك اقوال صحيحه لريله
عقال عقل اولان رشتهٔ وهم وكمان عقده سندن قورتولنه والسلامة على من اتبع الهدى والتزم
شريعة محمد المصطفى عليه وعلى آله واصحابه الصلوات والتحايا ﴿ حرف القاف ﴾

(قاقم) جثه ده سنجاب سابق الذكره بكزر بر دويبه در لكن جهت مزاجده سنجابدن ابرد وارطبدر
وابيض امهق يعنى غايتله بياضدر و پوستى جلد فنكه شبيه در وفروه سى قيمت بوندن سنجابدن
اعزدر (قلت) صحاحده فنجيتله فنك شول جانوردر كه دريسندن كورك ياپيلور ديمشدر
(وقاموسده فنك كورك جنسنك اشرفى واعدليدر ديو اطلاقده براغلمشدر (وصحاح ترجمه سى
اولان صراحده فنك سكسار كوركيدر ديمشدر (ومصباح صاحبى فيومى بعضيلرى فنك ديار رومده
اولان دلكو ياوروسنك برنوعيدر ديدى ولهذا زهرى واهل لغتدن سائر فنك اسمى عربى اولميوب
معربدر ديديلر و بكا بعض سياحين فنك بلاد تركستانده كلنجك ياوروله رينه ديرلر ديو حكايت
ايلدى ديمشدر تأمل اولنه (ومصباح مرقومده ينه سياحدن نقلا قاقم تركستان بلادنده فاره
شكلنده اولوروادن اطول اولوب فاره يى اكل ايدر بر حيواندر ديوب قاقم اسمى آمل وكابل وزنلرنده
عربى البناء در وعربيده عين الفعلى مضموم اولان فاعل وزنى انجق اشبو قاقم ايله رصاص اسود
معناسنه اولان آنك و كرمد ديمك اولان آجردن باشقه اسم يوقدر ديمشدر (لكن وانقوليده
آجرك راسنده شده وار در ديو مضبوطدر تأمل اولنه (حكم) دميرى شافعى و على القارى
حنفى قاقم طيبـاتدن اولمغله اكلى حلالدر ديمشلردر (قاوند) بووه سنى لب دريادە اتخاذ ايدر
برطيردر يدى يمورطه چيقروب و يدى كون اوستنده ياتر بعده ياوروكرى چيقر ويدى كون دخى
بسلر بعده ياورولرى بالذات تدارك قوتلرنده قدرتياب اولورلر (دريا يوجيلرى بوطيرمبروكك
هنكام اتخاذ وكربنى كوزه درلرايمش زيرا اووقت تحضينده بحرده فورتنه اولماز ايمش واو
وقتده عدم وقوع هيجان بحر دخى منقول اولديغى اوزره جناب ارحم الراحمين تعالى اسمه طير
مرقومه رحمتيدر كه اكر هيجان بحر اولسه موجلر بووه سنى برباد ايده جكى ظاهردر واشبو عالم
اسبابده مرغ مذكورك بووجهله رحمت الهيه يه مظهريتى منقول اولديغى ابوينه اولان بر
وخدمتى ثمره سى ايمشكه ياورولرى انالرى وبابالرى اولنجيه دك قوتلرينى كتورورلر واللرندن كلان
وهربر قوشجه اقتضـا ايدن سائر خدمت واحتراملرين يرلرينه اتيان ايدرلر ايمش (قلت)
طوغريسى حق تعالى وتبارك حضرتلرينك قوللرينه عـبرت آلملريچون شو قوشده خلق
ايلديكى حسن خلق وشفقت حكمت صمدانيه سنه بربرهان جليدر (خواص) واشبو طيردن
اتخـاذ اولنوب ومشـهور اولان شحم القاوند مقعدى اقامه ايدر يعنى سفره سى چيقانلر سورسه لر
يرينه كتورر ومزمنه اولان بلغملرى تحليل ايدر وامراض بارده واوجاع اعصابه نفعى واردر
(هممان كندى وكيفيت استعمالى طبيب مجرب ايله مذاكره اولنمق ينه رجاى فقيردر (قرد)
فيل وزنـده مايمون ديديكمز قبيح ومليح وسريع الفهم والحس حيوان خبيث معروفدر وفارسيده
پوزينه ديرلر جوهرى وصغانى قوللرنجه ديشيسنه فيله وزننده قرده دينور وجمعى ضمتيله قرود
وعنبه وزننده قرده دخى كلور (ومصباحده احمال وزننده جمعى اقراد دخى كلديكى
وانسانى اولان قرده نك جمعى قافك ضميله يعنى سوده زنه سنـده قرده اولديغى محرردر
(ابو حلف وابو قشـه جمله كنيه لرندندر (پوزينه بوزينه باقلديغى كبى كوزلرينك
حركت سريعـه و سائر اوضاع دقيقه سندن ظاهر اولديغى اوزره حسى وادراك وقابليتى
سائر حيوان غير ناطق كبى اولميوب ايلرودر وصنايعى تعلمى دركاردر حتى ملك نوبه دن يعنى قره لر
ملكندن متوكل عباسى خليفه يه برى خياط ودبكرى صايغ يعنى قيومجى اوله رق ايكى مايمون

اهدا اولنديغى محكيدر واهل يمن حوايج يتلرينى قروده كورديرلر و بقال وقصاب مقوله لرى
ايشلرى ظهور يله دكانلرندن بريره كيده جك اولسه لر كلنجيه دك دكانلرين مايمونه كوزتديررلر ايمش
ومايمونه سرقت دخى تعليم ايدرلر ايمش (دميرى وصاحب التحفه بوراده سرقت تعليم اولنمش
مايمونك حكمنه دائر مذهب شافعيده برمسئلهٔ نادره ذكر ايتمشلردر يالكز بيلمك اختيار اولنور ايسه
محل مذكورلره نكاه اولنه مايمون بطن واحدده اون واوندن برقاج زياده اوله رق اولاد طوغورر
واركككنك اناث اوزره غيرت شديده سى واردر وانسانه اكثر حالاتنده شبيهـدر كه كولر
ودوكرو ديشيسنى ارقه سى اوزره چوكروب قربان ايدر وحكايه ايدر يعنى آخر حيوانك اوضاعنى
تقليد ايدر واللرى ايله شى آلور و پارمقلرينك مفاصلى وكالانسان طرناقلرى واردر وتلقيـن
واشارتى اكلر وتيز تعلم ايدر وناس ايله استيناس والفت ايدر ومعتادى وخلقتجه يورومسى
درت اياغيله در لكن احيانا ايكى اياغله براز يورر وكوزينـك انجق آلت قپاغى كرپكلودر واشبو
ذكر اولنان احوال وخلقت ايله انسانه مشابهت مايمونك غيرى اولان حيوانده يوقدر وصويه
دوشدكده غرق اولمقده دخى يوزمكى تعلم ايتمين آدمى كبيدر ونفسنى هواده آلور وخصوصا مفاخر
انساندن اولان غيرت عورت يعنى زوجه ده عدم رضاى اشترا كده سائر حيوانلردن ممتازدر وشهوتى
غلبه ايلدكده جلقى اللريله بجره مديكندن اوماده ده اغزينى قوللنور يعنى قامشى نه صوقوب
انكله استمنا ايدر وديشيسى نساء انسـان كبى ولديتى ارقه سنه يوكلدوب طاشير واشبو حيوانك
سرندندر كه كيجه اولوب او يوياجق اولدقلرنده بريرده نقدر مايمون بولنور ايسه صف واحد
اوله رق ديزيلورلر و برر مايمون آشيرى اولنلرا و يقويه واررلر و يانلرنده اولنلرا و يومايوب يانده كى
او يوياني اوطورديغى يرده قالقوب صفى بوزميه رق صره سيله بويله جه بربرلرينى بكلرلر و يتانلر
براز او يودقد نصكره يعنى يتلرنده كويا تقـدير ايتمش اولدقلرى مقدار كافى اولان نومك وقتى
تمام اولدقده بيدار وقائم اولنلرا وطوروب يانلرنده اولان نائملرى صيحه لريله قالديررلر وكند ولرى
ياتورلر وصباحه قدر برقاج نوبت نائم قائم وقائم نائم اوله رق بوحالله صباحه داخل اولورلر (قلت)
دميرى اشبو كيفيت نومى ترجمهٔ فقيرده اولديغى كبى يازديغنه معـاقب * فتبيت فى ارض وتصبح
فى اخرى * ديمشدر كه مفهومى ظاهر اولديغى اوزره مايمون كيجـه اولدقده بريرده او يور
ودبكر يرده صبـاحه داخل اولور يعنى صبا حلر ديمكدر بو عبارەنك مقتضـاسى مايمون كرك
ذكر اولنديغى اوزره برسورى اولسون وكرك بر و يا ايكى اولسون ياتوب واو ياندقلرنده او يقو يرلرينى
دكشديره رك ايلرولمليدر كه مينلرنده صباحلدقلرى بر برينه متغاير اوله هله حيوان مزبورك قبول
تربيه وتعليمى خفى دكلدر حتى اموبه نك ايكنجيسى برمايمونه مركبه بنوب قوشدرمغى اوكرتمش
اولمغله آتلولر ايله قوشوايدرايدى بركره آتلرى بجمكله شعرا اوتانى يى بومادهٔ مايمون واشكى
سررشته ايدوب شعرلر يله ثانى اولديلر ومقابله سنده بدرهٔ بادره وصرهٔ صله بولديلر (قلت)
حقـا كه شعرا شو خصوصده برنكتهٔ لطيفه كوسترمشلردر كه اهل عرفان بيكر كيسه جائزه
ويرسه لر آزدر لكن استخراجى خيلى ملازمه لر مطالعه سنـه وضمنه توقف ايدر فليتأمل
(وابن عدى كامل نام كتابنده رمله ده قيومجيلق ايدر بر مايمون كورلمش اولديغنى وكوريكنى
اوفورمك لازم كلدكده وسائر كنديـنك الجاء اعضاسنجه بالذات اجرا ايده ميه جكى شيلرى يانده
بنى آدمدن برشاكردى اولوب اشارتيله اول آدمى يه كورديكنى ثقـاتدن روايت ايتمشدر
(قلت) حيله كارىٔ پوزينه ده وفهم ديده استماع ايتديكم بعض حكايه لردر كه برقبطينك
ملاعبهٔ معلومه ايچون برايوايله مايمونى وارايمش بركون اوى وياچركه سنه برچناق يوغورت
آلوب براغور وكندى ايشنه كيدر مايمون مكانى خالى بولمغله يوغوردى تماميله ييوب

برمقداريني آيونك الني و يوزي يعني قفاسنده اللريله ياله مق ممكن اولميه جق يرينه سوروب
كندوسي تميزلنوب پاك دامن صورتنده بركوشه يه چكلوب آيو ايله صاحبنك وقوعه كله جك
وضعي جنبشي سيرينه منتظر اولور وقتاكه قبطي كلوب چناغي بوش وآيونك اغزي وقفاسي
بوغورت ايله بولاشق كوردكده آيو يي ايوجه دوكر بعده برقاچ كره دخي بو حال واقع اولدقده
قبطي آيو يي ضرب شديدد نصكره بوكاره جسارت ايده مز قورقارمكه بونده مايمونك برد سيسه سي
اوله ديو تجسسه قالقار و ينه برچناق يوغورت الوب و براغوب كندوسي طشره كيدر كبي كوريتوب
لكن مايمونه بيلدرميه رك اوك بريرده كيزلنوب برده ينه مايمون چناغي بوروب كما كان آيو يه
بولاشدرمغي قصد ايتدكده آيو فرياد وفغانله دفعي صددنده اولورسه ده پوزينه تيزدستي ايله
چناغك بقيه سني بيچاره دب كيره بولاشديروب ينه برشيدن خبري يوق قلقلي كناره چكلديكي كبي
قبطي اوقوجه آيوجي صوپاسيله مايمونك ضربنه كيريشوب لايق اولديغي وجهله خرده وخمير
وآيو يي طعام اعطا سيله ارضا ايدر ابو الطيب المتنبينك اخرك ايتديكي جنايت ايچون
معاقب اولان بي كناهي فعلنه ندامت ايده نك اصرديغي سبابه سنه يعني ايكنجي پارماغه تشبيه ايله
* غيري جني وانا المعاقب فيكم * فكانني سبابة المتندم * كوزل نظم ايتمشدر لكن اشبو
حكايهٔ دب و پوزينه دخي بيتي نوع تغييرايله (للفقير) غيري غوي وانا المعاتب بينكم * فكانني
الدب الذي لم يذنب * ديلسه محتملدر يعني ضرب مثل اولور بوندن دبه تشبيه قبيحجه ايسه ده
معاتب غيرمذنب اولان اول امرده اقتضا ايدن حزم واحتياطي ترك ايلمسي احتمالي ملاحظه سندن
بعيد اولمامغله بو جهتله دبه تشبيه بجاكبيدر (حكايهٔ ديكر) بركيمسه طنجره سنه برطاوق
قويوب خانه سنك حولسنده بشورر ايكن برابشي ظهور ايدوب انكله مشغول اوله جغندن
اتخاذ ايتمش اولديغي تربيه لو مايمونه طاوغي كوزت ديوب براغوب ايشنه كيدر مكر هواده
برچايلاق طاوغي قاپمق امليله طولاشمقده ايمش برده طنجره نك يانندن آدميدن خالي اولديغن
كورديكي كبي سوزولوب طاوغي قپار و مايموني حيرت الوب همان طنجره نك يانينده باشني يره قويوب
ومقعد طرفني تماميله هوايه ديكوب طورر وديكر چيلاق ياخود طاوغي قپان محل طبخده مايمونك
قب قزل طورن كوتني جكر ظنيله سوز يلوب ياقلشديغي آنده مايمون تيز رفتار يله صيچرايوب
چايلغي قاپديغي كبي قاپنار طنجره نك ايچنه طالديروب خاشلر واويله براغوب ينه هيچ
برشي اولمامش يوللو طنجره يي كوزتمكده اولور و بوغريبه يي قومشوسي دخي تماشا ايلمش بولنور
صاحبي كلدكده قومشوخبريدن واقع حال اولوروا كر بريسي كورمسه طاوغك يرنده طاقيله برچيلاق
پشمكده اولديغني كوردكده في الحقيقه كيفيت معاينه اولنمدقجه بيلنمز صورتنده مشكل الاطلاع
اولمغله استخراجي دشوار برماجرادر (حكايهٔ آخر) دريا يوجيلرندن بريسنك برمايموني
اولوب سفرهنكام شتايه تصادف ايتمكله مايمون اوشويوب صاحبنك جامه خوابنه كيرر ايمش
لكن صاحبنك پي در پي اضطرابده انف ودماغ اولان ضرطهٔ كريهه سندن مايمون متأذي
اولور ايمش بركيجه كوندز آماده ايلديكي وارل طاپه سني ينه ريح كريه چيقمه يه باشلدقده دبرينه
يرلشدرمكه چابه لديغي و اوجني يرلشدرديكي صاحبني اوياندردقده هم كولوب وهم دوكوب
طرد ايتديكي چوق فكروغريب دركدر (حكايهٔ دكر) بركيده مايمون بولنوب وكينك صويي
آزه لوب هركس وصول ساحله قدر بالحساب والتخمين يوميه برر فنجان صويي ضروري
قناعت ايلدكلرندن مايمون صوسز قالوروبولنان خمري و بررلر كمال عطشندن ناشي كركي كبي ايچر
ومست اولوب يا تر قالور بعده ايلوب بنه شرابي و بردكارنده ضرب ايتمشلر ايسه ده ايچمامش
اولديغي دخي مطالعه اولنسه فهم وادراكنده وعلى قول طب طبيعنه يوك دليلدر (دميري

وصاحب التحفه يه حقينك ابو هريره رضي الله عنهدن روايت ايلدكلري اشبو خبري يازمشلرشويله كه
سوده صوقاتمغي سلطان الانبياء والمرسلين عليه الصلاة والسلام نهي بيورمشلر و بني اسرائيل
عهدنده سوده مثلي قدر صو قاتوب بيع معتادي اولان بررجلك مايموني اولوب انكله كمي يه بنوب
بريره كيدر ايدي اواثناده بالهامه تعالى عباده مابه العبره اولمق حكمتيله مايمون اوقار يشق سوددن
قزانديغي كارصره سني الوب وديركينك دپه سنه چيقوب وآچوب صاحبنك كوزي اوكنده ايچنده
اولان التونلردن بربيني الوب دريايه وديكر يني الوب سفينه يه اتهرق ايكي يه تقسيم ايله صره ده
التونلرك نصفني صويك حصه سني بحره وسودك پايني سفينه يه آتمشدر (قلت) اشته اوحيوان
غير ناطق عبرت بخش انسان عين ذهن انسان اولمشدر وسر جزا دنياده اولديغنه اشارت
ايتمشدر همان جناب رب منان عزشانه جمله يي استقامتدن ايرميه آمين اشبو اطناب فقير * وغير
التقي يأمر الناس بالتقى * طبيب يداوي الناس وهو عليل * طعني الجا ايدر ايسه طعن مذكور
انجق واعظ غير صالحك حال نفسني بياندر بوقسه منتصح اولميانلرك نصحي اصغا اولنمسون
ديمك دكلدر و بويله اولمسي قاعدهٔ شرعيه يه مخالفدر زيرا شرعده ممنوع اولان شيئي اشلمامك
نه شكل واجب ولازم ايسه طريقت محمديه وشروحنده و نصاب الاحتساب وسائر كتب فقهيه
وكلاميه ده يازدقلري شروطه رعايت اولنه رق يعني شروط مذكوره بولنديغي وقتده آخرين لسانا
اخطار و پند ايتمك دخي واجب ولازم ايمدي ايكي واجبك بربيني تركده واجب آخري ترك لازم
كلميه جكي شرعا وعقلا ظاهردر عامل اوليان آخر عامل اولمبي اوامردن ايسه ايشله ونواهيدن ايسه
ايشلمه ديمك اول ناصح غير عامله واجبدرسن نيچون ايشلميورسن ايشلميانك نصيحتني طوتمام ديمك منافي
هوشدر غايه مافي الباب اول ناصحه سنده ايشله دينور وعامل اوله رق اخطار ايدرسه تأثيري بليغ وقوي
اولور انتهى (خواص) جاحظ لحم قردك بدلي لحم كلب بدلنده بلكه اندن شر واخبثدر ديمشدر كه
غالبا مرادي من جهة الطب والخاصه ديمكدر زيرا جهت اكللرنده اولان حرمتلري دركار و بهردونك
پاك اولماديغي آشكار اولديغندن باشقه خواص مطلبنده يازلديغي ومسئلهٔ شرعيه ده جاحظك
سوزي عند الكل معتبر اولماديغي بديداردر (ابن سويددن منقولدركه مايمون ديشني اوزرينه
تعليق ايدن كيمسه يه نوم غلبه ايتمز واويقوده فزع دخي قيلمز ولحمني اكل جذامه نافعدر ودريسي
اوزرينه اصيلان اغاجدن ضرر بردي دفع ايدر و دريسندن ياپيلان غربال يعني قالبوردن
الكريلان حبوبك اكني چكركه آفتندن سالم اولور ومايمون قاني اسيجاق ايكن ايچن كيمسه نك
في الحال دلي طوتولوب اخرس اولور ايمش ومايمون مسموم اولان طعامي كوردكده بالطبع
قورقوب وصيحه ايدر ايمش (قلت) باري تعالى وتبارك كوسترمسون برطعامدن وسوسه اولندقده
يازيلان خاصه يه نظرا قبل الاكل هرچند احتمال ضرر عين ضرردر قاعدهٔ مسلمه سنجه اصلا
تناول ايتمامك اهم اموردن ايسه ده مايمونه ارائه ايتمك احتياطدر اكر مايمونك برقيلي نائمك
باشي التنه قونسه رؤياسنده اهوال مفزعه كورر ايمش (قزويني عجايب المخلوقاتنده بركيمسه
اون كون على الصباح مايمونه نظر ايلسه او كيمسه يه مسرت كلور وهيچ محزون اولمامغه
قريب اولور روزرقي وسعت بولور ونساء اني حب شديد ايله سورلر واستحسان ايدرلر ديمش
ايسه ده دميري قزوينينك بوكلامنده نظر واردر ديو تزييف ايتمشدر (قلت) تزييف مرقوم
محزون اولمامغه يناشمق ووسعت رزق جهتلرندن بجا كوريتورسه ده مسرت وحب مذكورده
بردن بره خواصدن اولان شيئي انكار اولنماز مكر دميري تجربهٔ صحيحه ايله انلري تجربه ايتمش
اوله وانجام تجربه ده عدم تأثير بني بوله (حكم) صاحب التحفه دميرينك عباره سني بعينها نقلله
عندمزده يعني شافعيه ده قردي اكل حرام اولوب واشبو حرمتله حكمه عكرمه رضي الله تعالى عنه

وعطا ومجاهد وحسن بصری ومالکیه‌دن ابن حبیب دخی قائل اولمشلردر (واما امام مالك
وجمهور مالکیه حرام دکلدر واما جواز بیعی تربیه قبول برله شمعدان طوتدیغی وامتعه‌یی حفظ
ایدیکیچون جائزدر دیدیلر (وابن عبدالبر تمهید نام کتابنك اوائلنده یازدیغی اوزره بعد اثبات
الدلیل من الحدیث قردك حرمت اکل وعدم جواز بیعیله قائل اولمش و ذکر اولنان امساك
شمعه وحفظ امتعه منفعتنه منفعت مقتضیهٔ تامه دکلدر معناسنی بالاشراب جواب ویرمشدر
انتهی نقل الدمیری (قلت) اشبو مسئله‌ده اولان تفصیل استدلال ائمه‌یه اطلاع مطلوب ایسه
مرآت صحایف حیاة الحیوان وتحفه جلوکاه محبوب شیرین رفتار مردمك مطالعه اوله (صاحب
التحفه بعد تحریر النقل المرقوم مذهب منصور ابی حنیفه‌ده قردك حکمی قهستانی و ولوالجیه
وهندیه آسا شروح فتاوای معتبره‌ده اکل لحم قردك حرام اولدیغی مصرحدر (واما بیعی
ملتقی الابحرده اولوب مقدما دخی ترجمهٔ ذکری سبق ایدن * یصح بیع الکلب و الفهد وسائر
السباع علمت اولا * عباره‌سی منطوقنجه جائز اولدیغی مستبان (وخانیه‌ده اولان * و بیع الفیل
جائز وفی القرد روایتان عن ابی حنیفة * عباره‌سنده امامزدن جواز روایتی دخی مستفاددر یعنی
عدم جواز بیعنده حصر یوقدر ودر المختار نام شرح معتبرده وهبانیه‌دن نقلا ما یعون ایله
تمسخر یعنی اکثریا قبطیلرك اجرا ایتدیردکلری لعب هرنه قدر حرام ایسه‌ده بیعنه مانع اولمیوب
بلکه شیره‌یی میکده جیلره واتخاذ خمر ایده‌جك نصاری ویهود وسائر ملل نصارایه بیع کبی
مکروهدر دیو مصرحدر (قلت) اشبو کراهت تحریمیه میدر یاخود تنزیهیه میدر و بینلرنده
فرق ندر حواشی درمختار ایله سائر کتبه بهر حال باقوب وفقها دن صورمق لازمدر والسلام
(قنفذ) قافك ضمی وعلی لغة فتحی و نونك سکونی وفانك فتحی وذال معجمه ایله کرپی دیدکلری
جانوردرکه فارسیسی خارپشت در ومؤنثنه تا ایله قنفذة دینور وقنفذك جمعی قنافذ کلور وقنفذه
کیجه ابجره کثرت ترددندن عساعس دخی دیرلر وعس عینك فتحی وسینك تشدیدیله وعسس
فتحتیله کیجه‌یی اهل فساددن بری ایتمك ایچون طولشمق معناسنه‌در عربده بو مقوله امره مأمور
اولنه عاس دینور و بونك جمعی دخی عسسدر (قلت) بو صورتده عساعسك جمع الجمع اولمسی
باقشور فلیراجع الی اللغات و ابوالشوك کنیه سندندر (قلت) کما هو الظاهر فی ظهرها ظهورا
بینا لایحتاج مناسبته بالبیان و ام الدلدل انثاسنك کنیه سیدر * وفیها احتیاج * وقنفذه انقذ
دخی دیرلر واشبو حیوان ایکی صنفدر قنفذ ارض مصرده اولور وفاره قدردر و بر صنفی ارض
شام ایله عراقده اولور (قلت) غالبا عراق عرب اولمق کرکدر و بو صنف کلب قلطی مقدارنده‌در
(قلت) قلطی عربی وزننده انسان وسنانیر وکلابك غایت قیصه‌سنه دینلدیکی قاموسده محرردر واشبو
صنفینك فرقی فاره ایله جرذك یعنی جاموس ایله بقرك فرقی کبیدر (و بو حیوان آجقدیغنده
آصمه‌یه چیقوب صالقمی قطع و اشاغی آتر بعده اینوب حوصله‌سی مقدارنجه براکر یاورولری
وار ایسه صالقمك اوزرنده یوارلنوب ودیکنلرینه طاقیلان حبه‌لرله یواسنه کیدوب اولادینه ییدیرر
و بو حیوان انجق بردن کیجه چیقار وحیات وافاعی اکلنه مولع ومائل اولوب حیه‌دن متوحش
ومتألم اولمازایمش یعنی یلانی قویروغندن طوتوب و باشنی ایچروسنه چکوب اویله جه ییدیکندن
حیه صوقمق قصدی ایله قیورلدقده براسع ایده‌جك بر بوله میوب دیکنلرینه کند و یی
چار پمقدن غیری برنسنه ایده مدیکندن ودیکنلره چارپمق ایسه حیه‌یه عین ضرر اولمغله بو وجهله
صوقمه‌سنی قیدا تمغزایمش واما اکرکندو یی یعنی خارجه چیقاردیغی باشنی کاهیجه حیه صوقار ایسه
سعتر یی اکل ایله ضرر سمندن بری اولورایمش وکرپینك اغزنده بش دیشی واردر * قال
الدمیری والبریة منها یسفد قائمة وظهر الذکر لاصق بظهر الانثی * یعنی دمیری بریسنك بریسی

چیفتلشمك قصد ایتدکده ارککنك ارقه‌سی دیشیسنك ارقه‌سنه ملاصق اولدیغی حالده ایاغه
قالقوب بو حالده جمع اولورلر ایمش دیمشدر (لکن صاحب المستطرف * وهو من الحیوان الذی
یسفد مباطنة کالرجل * یعنی کرپی انسان کبی مباطنه طریقیله اشیله جماع ایدن حیوانندر
دیمشدرکه قول مرقوم دمیری ایله بونك اورته‌سنده مباینت وچتاللق کوریتور توفیقی وتأویلی
سپردهٔ عهدهٔ اهل دقتدر (وکرپینك بش ایاغی اولدیغنی دخی صاحب المستطرف یازمشدر
(خواص) قنفذك مرارهسی قیللری یولنمش محله سورلسه من بعد اوراده قیل بتمز وکوزه چکلسه
بیاض عینی ازاله ایدر ومرارهٔ مزبوره کبریته قارشدیریلوب بهقه سورلسه زائل اولور
وشربی جذام وسل وزحیره نافعدر ودهن ورده قارشدیریلوب صمم قدیمی اولەنك اذننه طاملداسه
و براز ایام اشبو تقطیره مداومت اولنسه بروکلور وقنفذك اکل لحمی دخی سله وجذامه و برصه
وتشنجه ووجع کلایه نافعدر وملحی یعنی قنفذاتی صالموره‌سی داء فیله وجذامه منفعتلودر وفراشنه
کیجه اویقوده بول ایدنه دخی جیددر ودم قنفذ قودزکو بکلك طلادیغی یره سورلسه وجعی
تسکین ایدر وشحمی مجذومه سورلسه نفعی واردر وشحمی ودخی دمی وروغن زیت یعنی
بونلر خلط اولنوب معقود عن النسایه یعنی باغلو اولان کیمسه مسح اولنسه باغی چوزیلوب مرادنه
ایرر (قلت) کل ذکری ضمننده جزؤ مراد اولمیوب معقودك مجموع بدنی اولمق کرکدر (حمای
ربعی اولان کیمسه‌یه قلبی تعلیق اولنسه قطع ایدر وطحالنی وجع طحالی اولان یعنی طلاغنده وجع
اولان کیمسه بالشربیله ایچسه برؤ ویرر (قلت) طلاق ایچیلورنسنه اولمدیغندن قرینهٔ سابقه
وآتیه ایله غالبا قوریدیلوب یاخود یاقیلوب بونلرك مسحوقی شربت عسله قاتلمغله ایچیلور دیمك
خاطره کلور هرنه ایسه طبیب معرفتیله استعماله موقوفدر وطلاغنك کبابی اکلی دخی وجع طحاله
نافع ایمش لکن شربت مذکورینك تأثیری کبابدن اسرع ایمش (وکلیه‌سی یعنی بوکرکی قوریدیلوب
ومسحوقنك بردرهمی قره نخود صوییله ایچلدکده عسر بولی سریعا کیدرر (و بر سیفله قنفذ
اولدیریلوب و اول سیفله باشی دخی قطع اولنسه سیف مذکور ایله انسان قتل اولنماز (قلت)
دمیرینك انسان او سیفله قتل اولنماز دیدیکندن مقصودی نه ایدوکنی فقیر بیله مدم یعنی خاصه
اوله رق من بعد آدم قتلنده اول سیف قوللنلمز دیمکمیدر یاخود انسان ضرب اولنسه دخی
ینه خاصهٔ معنویه اوله رق کسمز دیمکمیدر شقلرینك عقده‌سنی ترجمه اولنان * لم یقتل به انسان *
دیو یازدیغی دقتلو وکسکین جارحهٔ عباره‌سی هرنه قدر شق اوله ادل کورینور ایسه‌ده ظاهرا
شق ایدوب شوشقدر دیو بکسوب ایتمامشدر تأمل اولنه وسیف مذکور مجنون ومصروع
ومختل الدماغه تعلیق اولنسه نفعی واردر (واکر کرپینك صاغ ایاغی اوجی دیری اولدیغی حالده
کتان بزی پارچه‌سنه صاریلوب حمای حاره و بارده مبتلاسنه اوسته‌لی کیمسه بزده‌نولدیغی بیلمیه‌رك
تعلیق اولنسه قطع ایدر (قلت) بو دخی قنفذك خاصهٔ معنویه‌سی اولدیغی ظاهردر وصاغ
التنك طرناقلری ایله محموم تبخیر اولنسه کیدررایمش (قلت) دمیری قنفذك صاغ کوزنده وصول
کوزنده ومرارهسنده براز خواص دخی یازمشدر نظر اولنه واخطارده تصدیعمزدر کار ایسه ده
اشبو حیوان بابنده من اوله الی آخره یازیلو اولوب شرب واکل وطلاشقلری ایله استعمال
اولنه جق معالجاتی طبیب حاذق مجرب ایله کرکی کبی مذاکره ایتدکجه عمل ایتمامك اقصای بالدن
بلار یاییازدرو بشانهٔ فقیر اولدیغی روشن و بو بابده اولان رجای پیاپی پیوستهٔ رشتهٔ معذرت
التکراردر (حکم) دمیریدن ناقلا صاحب التحفه دیرکه امام شافعی قنفذك اکلی حلالدر دیدی
وابن عمر رضی الله عنهما اباحتیله افتاد قیلدی (وامام ابو حنیفه وامام احمد حلال دکلدر دیدیلر
(وامام مالکدن سؤال اولندقده لادری دیدی یعنی توقف ایلدی انتهی (ینه صاحب التحفه

ولواجيه وهنديه وتحفة الملوكده حرمت اكل قنفذ مصرحدر (وقهستانى حشرات ارضدن
ورحمة الله سندى منسككنده محرمه وغير محرمه قتلى حلال اولان هوام ارضدن عدايلديلر
(و بحررائقده ودر مختارده قنفذك بيعى اتفاقا جائز دكلدر دیو مصرحدر (وقنيه‌ده (ظم) رمزيله
قنفذك مطلقا اكلى حلال اولميان شيلردن اولديغى تفصيلاتيله محرردر ديمشدر (قلت)
احتياطا قنيه‌يه وسائر كتب حنفيه‌يه نظر اولنه وائمهٔ مشار اليهمك استدلال ومباحثه‌لرى دخى
حياة الحيوان و بهجه وتحفه ده مكتوبدر ﴿ حرف الكاف ﴾ (كركدن) دميرى ديركه
جاحظ بو حيوانه كركدن تسميه ايتمشدر حمار الهندى وخرش دخى تسميه اولنور قاموسده
كافك فتحى ورانك سكونى وكافك فتحى ودالك فتح وتشديد وآخرنده نون ايله در عوام ناس عرب
نونى تشديد ايدرلر ديو محرردر (وصولجان وزننده كركدان دخى غلط مشهور اولديغنه لهجه ده
اشارت اولنمشدر وفارسيسى غبور وزننده ختوردر و بوينوزينه دخى ختورديرلر (وحيوان مذكور
فيلك دشمنيدر و يرى بلاد هند ونوبه‌در يعنى قره‌لرديار يدر وجثه سى جاموسك دونده در
وفرس ايله فيل بينلرنده متولد اولديغى دخى منقولدر و باشنده ايچى طولو وكوكى قوى واوجى كسكين
يالكز بر بوينوزى واردر ثقلندن باشنى يوقارو يه قالديره مز واو بوينوزايله مع الفيل مقاتله ايدوب
اوقرنك يانده فيلك نابلرى مفيد اوله مز وقوجه فيل قهرندن قور ينوب قورتوله مز (وقرن
مذكور طولا بچلسه وشق اولنسه ايچندن سياه ايچره بياض اوله رق طاوس وآهو وانواع
طيور وشجر وصورت بنى آدم و دخى سائر عجايب نقوشدن صور مختلفه خروج وظهور ايدر كه اندن
سر برملوك وزره صفحه‌لر وقوشاقلر تصنيع ايدرلر وغالى اثمان ايله آلنوب صاتيلور (قلت) بو فقير بوندن
اون سال مقدم سفارتله ايرانه وارديغمده تحف فروشلردن نجف رنكنده برفص خاتم ايله غروش
جرمنه قريب برقوشاق باشى آلدمكه جوهرلرينك ايچنده بقدرته تعالى قره قلم شكلنده هندسه سى برنده
اوله رق قهوه رنكنده دوردن كور بلور صورتنده نهر كنارنده واقع درخت بلند سايه دارلر وچمنزار
نقشى مستباندر الآن جلوه كاه انسان عين عبرت ومفيد وتقديس وتمجيد رب عزندر فسبحان الله
العظيم علت حكمته وشملت قدرته (قلت) مفردات طبى بازركتبدن مالايسع لطبيب جهله)
نام كتاب معتبر عربى السبكده كركدن برحيوان هندى برى اولوب جثه سى سبع متوسط
مقدارينه بالغدر لكن رنكى سياهدر و باشنك اورته سنده كوكى قالن وطولانى قرن واحدى واردر كه
بر بچوق ذراعه قدر ممتد اولور واوجى اكنه كبى كسكيندر و بو حيواندن فيل قورقار اوزرينه وارمغه
جسارت ايتمز وتقاربنده فيلى قتل ايدر و بعض اطبا جزع بوقرندر ديمش ايسه ده بوقول صحيح
دكلدر وقرن كركدانك طبده نفعى اولميوب فقط تونسبندن هوام وسباع بخارلر وشحمى بدنه
سورلسه مهابت ايراث ايدر انتهى (وينه مالايسعده جزعى بر حجر معروفدر وحالندن ظاهر
اولديغى اوزره معدنى اولمسيدر يمن وحبشه دن جلب اولنور واجودى يمنى مشطب زيتى
اولانيدر وعلى قول جزع اورارده اولان بردابه نك بوينوزنده بولنور وغايتله قوى ومجلادر مسحوقى
ديشلره سورلسه زياده سيله جلا ويرر واندن خاتم اتخاذ اولنوب طاقلسه هم وحزنى آرتيرق
وقورقولى دوش كورمك وصاحب خاتم ايله ناس مياننده خصومت چوغالمق و برطفله تعليق
اولنسه لعابنك سيلانى چوق اولمق واندن اتخاذ اولنان اناء وكاسه ده ايچيلوب واكل اولنمق نومى منع
ايلمك ووضعده زحمت چكن خاتونك صاچنه صارلدقده ولادتنه سهولت كلمك خواصندندر ديو
تأثيراتى تعريف و بيان اولنمشدر (هرنقدر كركدان وخصوصا بوجزعده قلم فقير كوزه للك قيلدى
ايسه ده فوائددن خالى ولاسيما جزعك تسهيل ولادنده خاصهٔ نافعه سندن باشقه‌لرى قاچنه جق
مضرات اولديغندن * عرفت الشر لا للشر ولكن للتوقى * عبارهٔ معلومه سى اقتضاسنجه عباد الله

يلوب اوطاشى يانلرينه اوغراتمسونلر رجاسيله اختيار اطناب اولنمشدر ظنمه كوره بونيت مدار عفو
منصفيندر (واهل هند زعمنجه حيوان مرقومك بولنديغى يرده اطرافنده يوز فرسخ محلدن برى
اولان يرده كركدان هيبتندن حاصل هر بدن جنس حيوان بولنماز ايمش (وينه هنديلر سوزنجه
بو بونوزينى فيله طاقوب يوقارويه قالديرر ايمش (قلت) بعضيلرندن استماع اولنديغنه كوره
بعضا بو بونوزينه طاقديغى فيلى چقره‌ميوب كندو قزانجى اولان اوثقيل يوك باشنه بلا اولوب
سبب هلاكى اولور ايمش * كندى قزاندى دوشسه توله ديك نكبتد * و بونوعك ديشيلرى فيل
ديشيسى كبى حملنى يدى ييل بطننده طاشير وولدلرى ديشلرى وقرونى وحافر يعنى طرناقلرى
بتمش و چيقمش وقوى اولديغى حالده خروج ايدرلر ايمش (و وضع حملى قريب اولدقده
ولدينك مصدرندن باشنى چقروب وشجرداللرى اطرافندن يوب ينه سرينى شكم امنه چكمك كبى
افعال وتصرفى منقول ايسه ده جاحظ معتزلى رد وانكار ايتمشدر نقل مزبور متواتر اولماديغيچون
انكار ايتمش ايسه ده برنده درلكن احتمال وقوعى درجهٔ امتناع ذاتيدن دور وداخل دائرهٔ امكان
اوله رق قدرت قديمهٔ ازليه‌يه تعلق صحيح ايدوكى مسلم اهل انصاف وشعور در (وجنس حيوانده
بو بونوزينك اوجى مشقوق كركداندن غيرى يوقدر (و بو حيوان دخى بقر و بعير وغنم كبى
اجترار ايدر يعنى كوپش كتورر و اوتلق بير لكن انسانه بالطبع عداوتى شديددر كه رايحهٔ
انسانى شم وياخود حركتنى كوش ايتدكده ارار و بولديغى كبى انجق اتلاف ايدوب اندن برشى
اكل ايتماز (وزمخشرى قولنجه ديشيسنه تا ايله كركندده دينور ايمش (ابو عمرو بن عبد البرك
كتاب الاممنده يازلديغى اوزره قرن كركداندن تصنيع اولنان قوشاق اهل چين ميانده بر وجه
محرر معتبر اولوب بر منطقه سى دردبوز بيك مثقال التونه النور ايمش ذهب دخى چين ده هين
اولوب حتى دابه‌لرينك ديزكينلرينى وكلابلرينك زنجيرلرينى آلتوندن يابديررلر ايمش (خواص)
(دميرى على رأس قرنه شعبة مخالفة لانحناء القرن ولها خواص عجيبة وعلامة صحتها انيرى
منها شكل فارس و لا يوجد تلك الشعبة الا عند ملوك الهند * ديمشدر كه مألى كركدانك قرنى
رأسنده قرنك انحناسنه مخالف برشعبه سى واردر كه خواص عجيبه صاحبيدر يعنى قرنى سيف
وارى اكريجه اولمغله شعبهٔ مذكوره اشبو اكريلكه مائل اولميه رق قار شورسنه طوغرو كه
سر قرنى ايله شعبهٔ مذكوره بر يره كلسه تصورده بالق قويروغى صورتنده اوله جغى ملاحظه
اولنمشدر و بوشعبه‌دن شكل مرسوم شعبهٔ قرن كركدان اولديغنه
علامت و شاهد صحتدر و غايت ذى قدر وقيمت اولديغندن نزد ملوك هند ده بولنور (قلت)
عبارهٔ مرقومهٔ دميرى عاجزانه بو وجهله ترجمه اولندى برنده ايسه نه خوش والا كرك بورانك
وكرك سراپا ترجمهٔ دور يشانه تصحيحنه همت هر خير خواهدن كدالركبى نياز فقير در (وقرن
مذكورك هر عقدى حل ايتمك وقولنجه مبتلا اولان النه آلديغى آنده شفاياب اولمق ووضعده
زحمتكش اولان خاتونلر طوتديغى كبى طوغورمق وطاشيانلر بدنظردن سالم اولق وتعليق
اولنان اسب سور چامك خواص معنويه سندن اولوب اسيجاق صويه قونوب ترك اولندقده
تبريد ايدر (وحيوان مرقومك صاغ كوزى بركيسه يه تعليق اولنسه اندن كافهٔ آلام زائل
اولوب اكا جن وحيه‌لر تقرب ايتمز وصول كوزينك تعليق نافض حمايه نافعدر وجلدندن
يعنى دريسندن اتخاذ اولنان تجافيفه قليج كار وتأثير ايتمز (قلت) تجاف كتاب وزننده جنك
كوننده آته كيدردكلرى و بعض دليرلرك كيديكى زره اوله جقدر (فائده) سالف الذكر ابن عبد البر
كتاب مرقومنده كتورمشدر كه صين يعنى چين اهاليسنك رنكى صارى يه مائل بياضدر وفطس
الانوف يعنى برونلرى يصى و يايواندور مرقوملر زنايى حاشا مباح عد ايدوب او بابده برشيئى انكار

ايدوب كريه كورمزلر وميرائد ه ديشى يه اركك دن زياده ميراث ويررلر وشمس برج حمله دخولنده عيد ايدوب يدى كون بيرلر ايچرلر واقليم چين واسع اولوب اوچيوز قدر شهرى مشتملدر واقليم مذكورده عجايب كثيره واردر وابتداء عمرانى عامور بن يافث بن نوح عليه السلام عهدنده در عامور ارض مذكوره يه نازل اولوب كندو واولادى مداين و بلاد بنا وعجايب اعمال وانشا ايلمشدر مدت ملكى اوچيوز سنه سوروب بعده اوغلى صاين بن عامور ايكيوز ييل مدت ملك قوم وجمهور اولمشدر واقليم مذكوره صين تسميه سى صاين مناسبتيله در صاين عهدنده باباسى عامورك صورتنده آلتون سرير اوزره آلتوندن تمثال دوزديروب تمثال مذكورك تعظيما اطرافنى كندوسى وقومى طولاشور وعبادت ايدر اولوب جميع ممالكنده صورت مذكور اوزره عمل ايلديلر و بوقوم آيين صابئين اوزره ايديلر (قلت) لكن بعض تاريخده چينده ملت بيضاء اسلاميه دن وسائر مللدن طوائف اولديغى مسطوردر خواندمير وميرخواندكه پدر و پسردر سبك فارسيده اولان حبيب السير و روضة الصفا نام تاريخ معتبر نادر كبير واكبرك مؤلفلريدر انلرده چينك بعض تفصيلاتى واردر مطالعه اولنه ومتأخريندن جغرافيا يازوب و يازمقده اولنلر يله انلرك تحريراتلرى دخى اطلاع احوال اقاليم حقيقيه وعرفيهٔ عالم فائده لو شى اولديغندن كوزدن كچريله (وبنه ابن عبد البر صينك وراسنده برازام واردركه انلردن برقوم عرياندركه وقيللر يله بوريتورلر (قلت) شعور ايله بورومك حيوان جلدى كبى بدنلرى تويلى اولمسن كوسترر (و برقوم دخى قزل يوزلى وقزل قيلليدر (و برقوم دخى واردركه كونش طوغديغنده مغاره لره قاچوب غروبنه دك چيقمزلر ويمكلرينك اكثرى كمئه يعنى منتره بكزر بنبات وسمك بحردر ديوب بعده يأجوج ومأجوجى ذكر و بونلر يافث بن نوح عليه السلامك اولادندندر ديوب كتاب الاممى حضرت ختم الانبياء والمرسلين ورسول كافهٔ سكان عالم وثقلين صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز ليلهٔ معجزه اراى اسراده جانبلرندن اجتيازلرنده انلرى دخى تفهيم ايده جكلرى لغتلرى ايله دين واسلامه دعوت بيوروب لكن اجابت ايتميوب استكبار ايلدكلرينه روايت وخبر ايله ختم ايلمشدر (قلت) مذكورانك جمله سى ممكناتدن داخل تحت قدرت قديمهٔ ازليهٔ الهيه اولديغى بى اشتباهدر (وماذلك على الله بعزيز (حكم) صاحب التحفه حياة الحيواندن نقلله تتبع شديد وتأكيد وسؤال عديد ايله بيله بن حكم كركدانه تعرض ايدر كيمسه يى كورمدم لكن ظاهر اولان حل اكليدر زيرا كركدان اوراق شجر يير وكويش كوررو بروجه محرر انسانه اولان عداوتى حلنه مانع دكلدركه ضبعك دخى عداوت مذكوره سى دركار ايكن اكلى حلالدر اكر برمنوال مشروح فرس ايله فيل بينلرنده تولد ايتمش يعنى باباسى فرس واناسى فيل اولديغى ثابت ومتحقق اولورسه حرام اولور لكن بوقول بعيددر ديمشلردر صاحب التحفه اشبو نقلى ذكرندنصكره ظاهر اولان مذهب حنفيده على الاطلاق حلال اوله مز بلكه اناسى جانبنه نظر اولنور اكر اناسى فرس ايسه فرس حكمنده در واما امى فيل ايسه انك حكمنده وفرس وفيلك حكملرى دخى مرور ايتمشدر باقيلوب عمل اولنه (قلت) هرنه قدر هركسه كوره كركدان اتى يولوب اكل ايتمك امتناع عادى ايله ممتنع ايسه ده انك واعضا واجزاسنك مسئلهٔ شرعيه سنى دخى بيلمك على طريق الكفايه واجب وعلى الاطلاق علم ودانش اعلاى مفاخر ومناقب ومايه التميز انسان اوله جق وبيلنجه شايان اقصاى مطالب ومآربدر (كركى) طورنا ديديكمز طير كبير معروفدر كه اشبو عربيسى كاف اولانك ضمى و ثانيه نك كسرى ورانك سكونى وآخرنده ياء مشدده در وفارسيده فرفه وكلنك و فسام و فانك كذلك كسر يله فرنه دخى ديرلر وكركينك جمعى اولنده كى كافك فتحى وياء مشدده ايله كراكى دركه طورنالر ديمكدر (ابو عريان)

(ابو عينا) (ابو العيزار) (ابو نعيم) (ابو الهيصم) (كناسيدر (بعضيلرى اهل لغتك صوقوشلرندن بوينى اوزون اولان قوشدر ديو تفسير ايتدكلرى غرنوق بودر يعنى كركيدر ديديلر (وكركينك رنكى اغبر يعنى توز رنكلى و صاقلرى طويلدر كركينك اركلى چيفتلشدكى هنكامده ديشيسى اوطورميوب عصفور كبى اشيله ايشى سر يعنا كورر و بوحيوان دخى بالطبع رئيس اتخاذ ايدوب ايشلرينى اتباع ايله كوررلر وسدى اولميوب تنا سر اوزره ديرلر وسور يسى متفرقا طيران ايتميوب صف واحد اوزره اوچارلر و پيشلرينه اوچارلر ايكن برى سى رئيس كبى تقدم ايدر وجمله اكا تابع اولوب يعنى اصل وضع طبعى اوزره مبتدايه خبرك تعاقبى كبى اومقدمه جمله صف تالى وتابع اولوب كنديكى بوله كيدرلر ودغدغهٔ پريشانيدن سلامت بولوب واصل مقصد اولورلر و بويله جه برازطيراندنصكره بالالهام قنغى سره مبنى ايسه صنى بوزميه رق يرلرينى دكشديره رك بنه متبوعه تبعيتله مرحله يه ومبنه واررلر (و بوهيئت اجتماعيه واتباع دخى بالطبع خوف اوزره اولدقلرى بچوندر ديمشدر (قلت) اشبو حاللرينه اطلاع وضع وحركتلرينى مشاهده دن اولمق كركدر پس خوف مذكوره بناء بريره نزول ايلدكلرنده نوملرنده برلرينى نوبتله محارسه ايدرلر يعنى برى نائم وبانده كى قائم اولور وقائم اولان بالطبع كويا يقظان اولديغنى بيلسونلر يوللو صوت عجيب لطيف ايله صوت ايدر (وطير مذكورك منزل ومبيتلرنده برد كشدرملرى و بالون كبى جوهوانك دورنده طيران ايلملرى خوف مذكوره دن ناشى ايدوكنى يازمشلردر و ياورولرى بيودكده ابوينه بر واعانه لرى طير مرقومك دخى طبعنده واردر و وطواطده دخى بوايو خصلت واردركه قلم فقير ايله انشاء الله تعالى مستطرفه درج اولنور حتى كشاجم لقب شاعر بليغ فاضل بومعنايى اخذ ايله پسر ينه پند ده اشبو قطعه يى كوزل سويلمشدر * اتخذ فى خلة فى الكراكى * اتخذ فيك خلة الوطواط * انا ان لم تبرنى فى عناء * فبرى ترجو جواز الصراط * مفهوم قطعه ظاهر بلكه عبارهٔ قطعه اهل دانشك ازبرنده بولنه جغى متبادر خاطردر (احوال حيوان يازنلردن بعضيلرى كركى سماده ياورى چيقررو ياوروليره دوشمزديمش ايسه ده مرقومى ثقاة مورخين تكذيب ايلديلر (قزوينى طورناطيرى خسف ارضدن خوفا يعنى بريار يلور بانه رم قورقوسندن براوزرنده اياغنك برينى قالديروب وطوتوب وديكرينى خفيفجه باصوب بويله جه آهسته يورر ديو يازمشدر (دميرى مرحوم ذكرى اتى مالك الحزين مطلبنده بوخصوصه بعض كلام واردر انشاء الله تعالى ذكر ايدرم ديمشدر بمنه تعالى اوراده ترجمه اولنور (فائده) سهيلى بيانجه حضرت خاتم الرسالة والنبوة صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم عادت عظماى قريش اوزره بنى سعد قبيلهٔ مقبوله سنده سود والده سى نزدنده بركت بخش قوم كرام ايكن بحكمته سبحانه واقع اولان شق صدر ناف سعادت صدر رسالت وغسل درون انوار مشحون وقلب همايون ووضع خاتم نبوت خدمت شرف ماسنه مأمور كركى صورتنده تمثل ايتمش ايكى ملك مبارك اولديغى دخى مرويدر (دينورينك مجالسه سى اوائلنده يازلديغى و مستدركده محرر اولديغى و حافظ قطب الدينك ذكرى وسير ابن هشام ايله حاكم وترمذينك مناقب نام كتابلرنده تحريرلرى اوزره مأمورلرك كيفيتلرى وختم شريفك وصف ومقدارى جهتلرنده اولان روايات آخر حياة الحيوان دميريده تفصيلا بيان اولنمشدر مراجعت و مطالعه اولنه وباصره يه استجلاب انوار قبلنه (سهيلى ديركه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم وسوسهٔ شيطانيه وكافهٔ اخلاق غير حسنه دن معصوم ايكن شق ناف ايله غسل درون وقلبه تشريف بيورلمسنده حكمت محضا امته اعتبار ايلملرى يعنى عبرت الوب قلبلرينى تعيين وتعليم شرعله تطهير وتصفيه ايلملريله تنبيه وختمده دخى حكمت قلب اعجاز آراى نبوى على صاحبه الصلوات والتسليمات حكمت

و یقین ایله املایپورلمغله مسك ایله املاقلنان قاب اوزرینه ختم وضع اولندیغی کبی تعظیما لشانه
ختم وضع بیورلدیغنه اشارتدر (وواقعا رسول خدای چاره‌ساز عزوجل سر نبوت ایله عصمت ایله
ممتاز ایسه دخی بنی آدمده موقع وسوسهٔ شیطان قلبدر و بو مدعایه (ضفدع) مطلبنده دخی
ذکری مرور ایدن اشبو روایت شاهد صادقدر (روی میمون عن عمر بن عبد العزیز رضی الله
تعالی عنه ان رجلا سأل ربه ان یریه موضع الشیطان منه فاری جسدا کالبلور یری داخله
من خارجه والشیطان فی صورة ضفدع عند کتفه یحاذی قلبه له خرطوم کخرطوم البعوضة
قد ادخله الی قلبه فاذا ذکر الله تعالی العبد خنس (قلت) موضع وسوسهٔ شیطان قلب بنی
آدم اولدیغی کرك اشبو روایت وکرك سائر آثار دلالتیجه ظاهر وکمال انسانیت دخی جامع صغیرده
مضبوط اولان حدیث شریفده واقع (الا وان فی الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد کله واذا
فسدت فسد الجسد کله الا وهی القلب) حدیث حکمت تحدیثی منطوقنجه اول مضغه‌یی اصلاح
وتطهیر وتصفیه حصول بوله جغی یعنی اساس مصلحت کمال انسانیت مصفی ومنور اولان قلب ایدوکی
باهر و بو شاهد تصفیه دخی افراد رجال یعنی مظهر تجلی خاص الهی اولوب اویسیان تسمیه اولنان
ذواتدن بولنیان ذوات حقلرنده محقق مشهور ملا شمس الدین فناری‌نك روح الله تعالی روحه مفتاح
الغیب صدر قنوی قدس سره شرحنده سردایلدیکی براهین ودلائل متعددهٔ عقلیه ایله بیان ایلدیکی
اوزره سلسلهٔ نسبتی وسائط عارفان بالله ایله مربوط دست اعجاز پیوست ارشاد ختم نبوت علیه
الصلاة والسلام اولوب سالك شاهراه سنن محمدیه ومالك ملکهٔ فیوضات احمدیه اولان مرشد
کاملك همت تربیه‌سیله مرئی مرآت شهود اوله جغی نزد ذوی الادراکده کالشمس فی السماء بدیهی
اولدیغی وارد هر خاطردر اللهم یسرلنا آمین (دمیری مرحوم اشفاق صدر رسالتپناه علیه
الصلاة والسلام ایکی دفعه حاصل اولمشدرکه بری ذکر اولندیغی وجهله هنکام صباوتده
ودیکری بعد البعثه لیلهٔ شریفهٔ اسراده دیوب و بو خصوصی صحیح بخاری و مسلمده اولان
حدیث شریفله اثبات وحدیث مرقوم ایله سائر روایات دخی ذکر ایلمشدر * استرابسك اکی وقوف
تمام * اومحله نظرده قبل اهتمام (خواص) طورنا اتی بارد و یابسدر ودسمی یعنی چرویشی
بو قدر اعلاسی طوغانك طوتدیغی طورنادرکه بده نفعی واردر لکن سیئ الهضمدر یعنی کوشت
کرکی کبی معده‌ده کرکی درکی وار ایسه تره‌تخمی کبی حار تخم وحبوب ایله یومشاق اولنجیه دك
پشرمك کرکدر و بویله جه طبخ اولنورسه ضرری دفع ایدر ولحم مرقوم دم غلیظ تولید ایدر یعنی
قانی غلیظ وقالن ایدر اکلی مزاجنده حرارت اولنلره خصوصا کنجلره موافق ومناسبدر وقبش
وقتی بیتمسی کوزلدر واکلی اوزرینه حلوای عسلیه ایله طاتلیلنمق مختاردرکه خروجنی تسهیل
ایدر یعنی مدار هضمیدر انجق بر و یاخود ایکی کون آشری اکلی طبا واجبدر وذبحندنصکره
ایاقلرینه طاش باغلیوب وتعلیق ایله براز زمان یعنی بوزلمیه جق مرتبه‌یه دك طور دیرلورسه
لحمنده‌کی غلظت کیدر و یومشاق وکوزل پشر و هضم اولنور لحمی کرکی لحمی کبی
غلیظ اولان حیوانلر بعد الذبح فی الحال پشرلمیوب بویله‌جه هوالندرلدقدنصکره طبخ اولنسه
سریع الهضم اولمغله بو قاعدهٔ طبیه حفظ اولنوب دائما اجرا اولنمق کرکدر دیو دمیری تأکید
ایلمشدر و بو طیرك مراره‌سی نافع قرعدر و قرع بر عارضه ایله صاچ دوکلمکه وکللکه دیرلر و مرارهٔ
مزبوره دماغیله برابر زیتده قارشدیریلوب نسیانه مبتلا بورنه چکسه اونوتدیغنی تذکر ایدر و ینه
مراره‌سیله قلبی زیتده خلط اولنوب کذلك چکلسه مادهٔ تذکردر و برکیمسه که تننده توی بتمامسنی
سورسه برمقدار رازیانه آلوب واول مقدار طورنا ایلکیله برابر دوکوب اومسحوقی بدنندن توی
نابت اولمامسنی اختیار ایتدیکی یره طلا ایلسه او یرده شعر طلوع ایتمز واندن بته جك موی کونش

بوزی کورمز انتهی ماقاله الدمیری (صاحب التحفه تذکرهٔ داود طبیب وعین الحیاتدن نقلله دیرکه کرکی
غرنوقدر اوزه بکزر حدث لمعانده اوله رق رمادی اللون قلیل اللحم صلب العظم احیانا صویی
مأوی ایدر ابتر الذنب بر قوشدرکه طبیعتی آخر درجهٔ ثانیه‌ده حار یابسدر بدنی تشدید وقولنجی
حل ایدر دماغی مراره‌سیله معادهن ذنبقله تسعیط اولنسه مجرب اولدیغی اوزره نسیانی کیدررر
وصقالی کج اغردر انتهی (قلت) بونده دخی مشورت طبیب خصوص اهمی نسیان اولنمیه
یعنی چکلدکدنصکره تذکر اولنه جق حالته واردیرلمیه (قلت) زنبق لغتده روغن یاسمن دیو
یازیلودر لکن بعض نسخ حیاة الحیوانده ژیوه معناسنه اولان زیبق نقطه‌لرنده کورلدی بو صورتده
تحقیقی بهرحال طبیب حاذق مذاکره‌سنه موقوفدر (حکم) دمیری شافعی بلاخلاف اکلی حلالدر
دیمش وشافعیه‌دن عبادینك بعض کلامی عدم حلنی ایهام ایدر دیین کیمسه‌نك کلامی وهم محض
وواهیدر دیو رد ایلمشدر (صاحب التحفه مذهب شافعیده بلاخلاف حلال اولدیغی بعد الذکر
فتاوای هندیه‌ده دخی بویله جه مصرحدر دیوب مذهب حنفیده دخی حلال ایدوکنی بیان ایلمشدر
(کبش) مستطرفده ذکری مطویدر لکن حیوان طوقوشمنك حکمی بیلمك مصلحتی وسیادمیری
بونك ضمننده براز فوائد یاد ایلمکله اول خصوص ایچون درجنی نیاز توفیق باری تعالی ایله بو فقیر
دیك مطلبنده تعهد قیلمشیدی حمد الله تعالی حدیث شریفده لنك واولك انکاء عصای توکل ایله
راه ترجمه‌یه سلوك برله باقدار الهی حرف کافهٔ کافهٔ عبش اخضر ایله یتشمکله شکرا له سبحانه اجمال
آتی منوی‌یه براغلیوب تحریرینه بسمله کش مبادرت اولمشدر اللهم یسرلی اتمامه وتحریر سائر الآثار
آمین (کبش مرقوم کافك فتحی وحرف بانك سکونیله قیونك ارککی اولان قوجدر فارسیده کشن میش
دیرلر کذا فی قانون الادب وغین ایله غوچ دخی لغت فارسیه‌در (دمیری دیرکه کبش قنغی یاشده اولورسه
اولسون فحل الضأنه دیرلر وعلی قول ایکی وقول آخر اوزره درت یاشنده کبش دیرلر وجمعی
همزه‌نك فتحی وکافك سکونی وباء موحده‌نك ضمیله اکبش وکافك کسریله یعنی کتاب وزننده
کباش کلورکه قوچلر دیمکدر وکبش املح ایله توصیف اولنورکه بیاضی سیاهندن چوق و یاخود
نقی البیاض اولان قوچدر (خواص) قوچك خصیه‌سی یعنی طوبره‌سی کباب ایدیلوب واو یقوسنده
فراشنه بول ایتمکه مبتلا اولان اکلنی ادمان ایلسه اوردردن قورتیلور وطوغورمه‌سی عسرت
اوزره اولان خاتون قوچ شحمیله بقره شحمنی الوب و بر برینه قارشدیروب تحمل ایلسه یعنی معناسی
معلوم اولدیغی اوزره طوتونسه سهولتله تولید ایدر و کلیه‌سی طمرلری ایله قوپاریلوب کونشده
قوریلدقدنصکره روغن زنبق ایله اذابه اولنوب یعنی اریدیلوب مکان مویه طلا اولنسه
چیقمازو مراره‌سی ممه‌یه سورلسه سودی کسر فلیراجع الی الطبیب (دمیری مرحوم بوراده عرق
النساعلتنه طب مأثور اولمق اوزره نه بیوك ونه کوچك اولان کبشك الیه‌سی یعنی قویروغی النوب
واوچ پایه قلنوب هر بر پایی اوچ کون علی الریق اریدیلوب ایچلدکده شفادر معالجه‌سی حاکم وابن
ماجه‌دن مروی ایدوکنی وعبد اللطیف بغدادی اشبو معالجه بادیه‌نشین اعرابه صالحه‌درکه انلره علت
مزبوره یبوست مزاجلرندن حاصله اولمشدر دیدوکنی ذکر ایتمشدرکه عبد اللطیفك قول مذکورنده
فن طبیده علاج مرقوم مزاج مذکوره اصحابنه تخصیص مقصود عالی اولندیغی اشراب ملحوظدر
فتأمل (فائده) دمیری دیرکه اعلام اهل عرفاندن صاحب الخواص المشروعه بونی نور الله تعالی
قبره لمعة النورانیه نام اثرنده اشاره ارای مشکاة البیاندرکه اکر انسان العیاذ بالله تعالی
قتل وتعذیب وسائر دواهینك نفسی اوزرینه وقوعندن خوف ایدر ایسه اضحیه‌ده اولدیغی کبی
عیوبدن سالم برسمین قوچ الوب خالی اولان موضعده قبله‌یه موجها * اللهم هذا لك ومنك
اللهم انه فدای فتقبله منی * دعاسنی اوقویوب بعده ذبح سریعله اذاسز ذبح ایدوب ودمنی

اوزرینه براحد باصمسون دیو بر چقوره کوموب و اوزرینه تراب چکوب بعده مجموعنی التمش
قطعه یه بولوب واصلا نه کندو یبوب ونه اوزرینه انفاقی واجب اولنلره یدیروب اوالتمش قطعه‌یی
فقرایه ومساکینه تفریق وتقسیم ایلدکده اول خائف اولان کیمسه یه کبش مذکور فدا اولوب
قورقدیغی شیلر جهتندن اصلا نفسنه بر مکروه باذنه تعالی اصابت ایتمز واشبو مستمدا من المولی
عزشانه وتعالی ایفا اولنان ذبح واطعام فقرا ودعا مجرب ومعمول به‌در والله المحسن لعبده المنعم علیهم
(قلت) بوراده اولان مساکین مسکینك جمعیدر ومسکین دخی فقیره وحالی فقیردن زیاده پریشان
اوله یعنی فقیر قوت یومیه‌سی اولان ومسکین قوتی مذکوری دخی اولمیان دیمکدر (ودخی بونی
دخی یازمشدر که اکر بر کیمسه مار الیان مخاوفك دوننده یعنی انلردن خفیف قورقودن سلامت
رجاسیله التمش مسکینه حل و نفاست جهتلریله افضل طعامدن اطعام ایده وانلری طویوره
وعند الاطعام * اللهم انی استکفی هذا الامر الذی اخافه بهم هؤلاء واسئلك بانفاسهم
وارواحهم وعزماتهم ان تخلصنی مما اخاف واحذر دعاسنی مرفوع اجابتکاه الله عز وجل ایده
فانه یفرج عنه * بحوله وقوته سبحانه کدر خوف مذکوردن مرآت صدری جلای انفراج
بولوب مرادی حاصل اولور و بودخی متفق علیه ومعمول به واهل طریقت علیه دن مستفیضدر
ولله الحمد والمنه انتهی (قلت) اخذا من الامالی فی الاعتقاد * وللدعوات تأثیر بلیغ *
* وقد ینفیه ارباب الضلال * امور مشروعه ومباحه ضمننده درکاه حقدن استنصار دیمك
اولان بومقوله خواصك یعنی ادعیه وصدقه نك جواز وتأثیری بی اشتباهدر کما بینه الاعلام
فی آثارهم (حکم) مقدما ضأن حکمنده بیان قلندیغی اوزره ضأن دیمك اولان اشبو کبش
بلاخلاف عند الائمه حلالدر لکن مناطحهٔ کباش یعنی قوچلری طوقوشدیروب و دوکوشدرمك
بین البهایم تحریشدن نهی بابنده ابوداود وترمذینك ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن روایت
ایلدکلری حدیث شریف موجبنجه حرامدر وتحریشی اهل حدیث بعض حیوانی بعضیسی
اوزرینه تهییج واغرادر قوچلر وخروسلر وسائر حیوانلر بینلرنده اجرا قلندیغی کبی دیو شرح
وبیان ایلمشلردر (قلت) اهل لغت ناسی و کوپکلری بر برینه قشقردوب اوغراشدرمق
وطلاشدرمغه دیرلر ومهارشه وتهریش دخی ها ایله بو معناره دردیو بیان قلمشدر (وشافعیه دن
حلیمی اشبو مناطحه حرام وممنوع اولوب بونده براحده اذن شرعی یوقدر یعنی بر کیمسه
بوخصوصده مرخص دکلدر زیرا محارشه‌ده حیوانلرك هر بری آخرندن متألم ومتأذی ومجروح
اولور ولو محرش اولان کندو الیله فعل تحریشی اجرا ایتسه ده یعنی النی باطبانقلی اوله رق
یاخود حیوانك بوینوزی صوله سنی صاوشدرمه ده تبرزدستلك ایده رك و یاخود انده تخته وسائر
سپر ایده جك نسنه یی الوب انکله حیوانه حمله وکندویه دعوت ایده رك محارشه ایتسه دخی
ینه حرامدر هکذا فی حیاة الحیوان والتحفه * عند النطاح یظهر الکبش الاجم * امثال عربدن
اولدیغی حیاة الحیوانده مبیندر ومفادی طوقوش هنکامنده بوینوزسز قوچ ظاهر
اولور دیمکدر (قلت) امثال میدانیده وبعض نسخ محاضراتده (یظهر) بدلنده (یغلب)
و (کبش) بدلنده نسخه دیکر اوله رق (تیس) دخی واقع اولمشدر عباره‌ده ظاهر اولان معنی اوزره
یغلب فعلی مجهول اولمق اقتضا ایدر فتأمل (ومثل مذکور قرینه یعنی جنك ایلدیکی
کیمسه یه اعداد ایتدیکی شی وسبب ایله غلبه ایدن حقنده ضرب واستعمال اولنور (کروان)
کافك وراءنك فتحه‌لریله بطه یه بکزر بر قوشدر که کیجه اویومزکری اویقویه وارمق معناسنه
اولمغله بوصورتده تسمیهٔ مزبوره ضدیله تسمیه در ودیشیسنه تا ایله کرواة دیرلر فتح کافله اولان
کروان مذکورك جمعی علی غیر القیاس کافك کسریله ورشان ایله ورشان کبی کروان‌در دیو

دمیری تعریف و بیان ایدر (ترجمهٔ صحاح جوهری اولدیغی معلوم اولان وانقولیده محرردر که کروان
فتحتنیله برجنس قوشك اسمیدر که اول اغاج دلن دیمکله معروف اولان قوشدر دیمشلر چوینه
معناسنه وبعضیلر طوی دیمکله معروف اولان قوشدر دیمشلر مشهور اولان بودر (وکری
کافك فتحی والفك قصریله کروانك مذکری یعنی طوی مذکری وچپان صید مراد اولنسه عرب *
اطرق کری اطرق کری ان النعامة فی القری * دیرلر و بونی مثل طریقیله تکبیری ترك ایت دیمك محلنده
دخی ذکر ایدرلر واطرق یره باق دیمکدر ونعامه دوه قوشیدر یعنی دوه قوشلری صید اولنمشدر
سندن عظیم وجسیم ایکن (قلت) اجمال مقال عربلر کراپی صید قصدلرنده اوزرینه
مثل مذکوری اوقویه رق وار دقلرنده طیر مذکور حرکت ایتمیوب طورر وسهولتله طوتولور
ایمش یعنی صورت افسونده برشیدر وسبك مستعمل مفهوم مثل دخی (ای کری ای کری یره باق
یره باق یعنی باشکی اوکوکه اکوب زیاده سیله مؤکدا دوشن وطاشن وتکبر وعدم اطاعتدن صاقن زیرا
قره‌ده یعنی دامکاه تدبیر انسانده یاخود مرصد سر نسخیرده سندن جسیم اولان قوجه دوه قوشی
چارهٔ خلاص بولمامشدر سن ایسه قبض واخذ وصیدی انسانه آسان برخرده قوشجغزسن
البته طوتیلورسن نابجا بورلمه دیمکدر انتهی (ینه وانقولیده دخی کروان کافك کسری
وراءنك سکونیله کروانك جمعیدر علی خلاف القیاس ورشان و رشانك جمعی اولدیغی کبی
ورشان قمری دینمکله معروف اولان قوشدر و بوزوائد حذفیله اولان جمعدر کویا که کراپی جمع
ایتمشلردر اخله اخوان کبی (کراوین کافك فتحی وواوك کسری ومدیله کذلك کروانك جمعی
ورشانك جمعنده وراشین دخی دیدکلری کبی دیو یازیلودر (وینه وانقولیده آنفا دمیرینك
مشبه به اوله رق ذکر ایلدیکی بطه یی (بط قاز واوردك معناسنه ده کلور بطه بانك فتحی وطانك
تشدیدیله واحدیدر ها تأنیث ایچون دکلدر بلکه وحدت ایچوندر مذکر ومؤنثه اطلاق اولنور
حمامه کبی ودجاجه کبی دیو تعریف اولنمشدر (قلت) فلیوفق (صاحب المستطرف رحمه الله تعالی
طیر معروف لاینام غالب اللیل خصوصا فی القمر وعنده ذکاء قیل انه یتکلم بجمیع ما یبصره
ولا یحتمل المعاینة * دیمشدر که دردست اولان نسخه‌ده اولان بر وجه محرر معاینه عیندن یعنی
عین ماده سندن اولان مفاعله رسم ونقاطنده ایسه ده غالبا غیندن اولان مغایبه اسمنده واعجامنده
مغایبه اوله رق مفاد عبارهٔ مذکور طیر مرقوم اکثرشبده خصوصا مهتابده اویومازوذکاء طبیعیسی
واردر و بعضیلرینك نقلی اوزره کوردیکی شیئك مجموعنی تکلم ایدوب مغایبه یی متحمل دکلدر یعنی
کوردیکی حالده تقلید ومحاکاة ایدوب طوطی و ببغا کبی تقلید ایلدیکی شی ابصردن صاوشدیغی کبی
بللیوب اول شیء مبصری دکل ایکن محاکاة ایده مز دیمك کبیدر معنای آخری دخی کناره تحریر ایله مثاب
اوله‌لر * اجبن من کروان * امثالدندر که آجق اولدیغی اوزره طورنه‌دن زیاده قورقاق دیمکدر وطیر
مذکوره قورقاقلق اسنادینك وجهنده دمیری * لانه اذا قیل له اطرق کری ان النعامة فی القری التصق
بالارض فیلقی علیه ثوب فیصاد وهذا المثل یضرب للمفتخر بنفسه * دیمشدر زیرا اکا (اطرق
کری ان النعامة فی القری * دیندکده یره یاپشور ایمش و بوحالنده ثوب وچارشب کبی برنسنه اتیلوب
طوتیلور * وهذا المثل * یعنی اشبو اطرق کری الخ مثلی نفسیله مفتخر اولان کیمسه یعنی مال وکمال
واقبالنه مغرور وبادهٔ جهات مذکوره ایله مست ومخمور اولان غافللر حقلرنده ضرب اولنور
و بومقوله سرمستان انجام کار صید دامکاه جورفلك اولدقلرندن عبرت ال دیمك معناسنه سو یلنور
ایمش دیمشدر قلم فقیر ایله اشبو کیفیت صید آنفا اشعار اولنمشیدی (خواص) لحم وشحمی باهی
تحریك عجیب ایله تحریك ایلدیکن قزوینی تحریر ایلدر دیو دمیری ذکر ایدر (قلت) مالا یسعده
کروان حرارتیله یله یبوستی شدیددر قطار بولی اولنه تبولده زحمکش اولوب قطره بقطره

تبول ایدنلره اكلى نافعدر ومثانه یى قوى وطاشلرینى ازاله ایدوب حرارت و یبوست مزاجی اولنلره
مضردر دیو مضبوطدر (حكم) بالاجماع اكلى حلال اولدیغی تحفه ده مقیددر (كلب) حیوان
معلومدر یعنی كوپك وایت وفارسیده سك دیدكلری دخی معلوم اكثرناسدر (دمیری صحاح جوهر یده
اشارت اولندیغی وجهله * ربما وصف به فقیل للرجل كلب وللمرأة كلبة دیمشدر (قلت) عبارۀ
مرقومه نك مفادی كلب حیوان مرسومك آدی اولدیغی كبی غالبا قاموسده وسائر لغاتده
كوسترلدیكی كبی مكالبه چكشوب بربنه ضرر قصد ایتمك معناسنه ومادۀ ك ل ب ده غضب واسف
معنالری دخی دائر اولمغله اشبو معنالر قصد بر له صفت اوله رق حقیقة استعمال اولنوب رجل كلب
ومرأة توصیفنده صفتك تأنیث وتذكیرده موصوفه مطابقتی قاعدۀ نحویه دن اوله رق تاء تأنیث
الحاقیله مرأة كلبة دینور دیمكدر (وانی افندی مرحومك ترجمۀ صحاحده بو خصوصی بیان
ایدرایكن تلمیحا برظرافتی واردرتأمل اولنه وقرائت فاتحه ایله مثل ثوابی روحنه اهدا قلنه جوهری
وسائر لغتدان ودمیری یازدقلری اوزره كلبك جمعی همزه نك فتحی ولامك ضمیله اكلب وكافك كسریله
كلاب وكافك فتحی ولامك كسریله كلیب كلور عبدك جمعی عبید كلدیكی كبی لكن فعیل وزننده
اولان كلیب جمعی نادردر (قلت) یعنی ع ب د ایله ك ل ب ماده لرینه مخصوص كبیدر پس بو صورتده
نفس المتكلم مع الغیری افاده ایدن مثلا * امرنامه لری طرف عبیدانه مزه وارد اولدقده الخ
عباره سنده اولان عبید عبده مخصوص صیغۀ جمع اولمغله عینك فتحیله قرائتی لغته مطابق
دوشر اما نفس المتكلم وحده اوله رق مثلا * تنبیه نبیه دولتلری مسموع عبیدانهم اولندقده
الخ صورتنده اولسه فتح عین مخالف لغتدر بو تقدیرجه عبید لفظی مفرد اوله رق عبدك معلوم
اولدیغی اوزره عینك ضمی وحرف بانك فتحی و یانك سكونیله اسم تصغیردر كه قولجغز دیمكدر
اشته او یله جه ضم عینله اوقونمق قاعدۀ لسان عربیه دندر واسلافك انشارنده مقام وحدتده
یازلمش اولان عبید اسم تصغیر اولمق جزمیله یازلمشدر لاغیر لكن بروجه محرر نوادر جموعدن
اولدیغندن باشقه مفرد اولان فعیل صیغه سنده اولمسی پرده كش ذهن اوله رق عبارۀ ثانیه مثالده
لسانی عبیده فتحیله آچدرمه ده انسان معذور كبیدر مقصود قاعده یه وقوفدر یوقسه سهوا
واعتیادا بو بابده حركه ده یا كلمه ده كفارتی موجب بركناه یوقدر وفصحادن صدوری حیثیتله استعمالی
جائز وشاهراه اولان غلط مشهورلرك اعتیادی دخی بو قبیلدندركه ظنمه كوره انلرده مخاطبك تفهمی
نسبتی رعایت اولنمق كركدر (ومصابیح زنه سنده اولان اكالیب اكلب مذكورك جمعی اولدیغی دمیری
یازروجوهری دخی یازمشدر (وابن سیده دن نقلله كلابات دخی كلابك جمعی ایدوكن دمیری یازمشدر
وقاموسده دخی نوشته در (قلت) بو صورتده اكالیب ایله كلابات لفظلرینك جمع الجمع اولدقلری
كلوب كوربنور * احب كلبا من كلابات الناس * مصراع عربیۀ قدیمی شاهد مدعی اولق
اوزره مضبوط جریدۀ حیاة الحیواندر (ولفظ كلاب مفاعله بابندن مكالبه نك مصدری دخی
اولور جمع معناسی ملحوظ اوله رق بر رجله عربك كلاب تسمیه سی شجاعتنده زیاده وشدت
قصدینه مبنیدر وقبائل عربده اولادلرینه كرك مفرد وكرك قصد مذكور ایله جمع صیغه سیله
كلب وكلاب وذئب واسد كبی سباع آدلرینی وضع ایتمك معتاددر حتی ابو الدقیس الاعرابیدن
ابناكزه اشبو شر اسمالری تسمیه ایدوب عبیدیكزه مرزوق ورباح كبی احسن اسمالری نیچون
وضع ایدرسكز دیو صوردقلرنده * انما نسمی ابناءنا لاعدائنا وعبیدنا لانفسنا * یعنی بزم اوغللریمزه
شر آدلری وضعمز اعدامز ایچوندر وچاكرلریمزه احسن اسما وضعمز نفسلریمز ایچوندر
دیمشدر كه بونده یعنی تسمیۀ مزبوره اولاد ده مقصودلری مكالبه وقهر عدوده تفأل دیمكدر
(وكلبك دیشیسنه تا ایله كلبة دینور كه بونك جمعی كلبات كلور (قلت) قاموسده كلب

هر طلایجی جانور واشبو نابح یعنی اوروجی اولان كلبه غلبه ایدنه دخی دیرلر دیو بیان اولنمشدر كه
مقصود شو كلبه دیش كچوره میلره یعنی غالب كلبه جكلره كلب دینمز دیمكی اشعاردر فتأمل (پس
اشبو كلب شدید الریاضه وكثیر الوفا برحیواندر وكویا نه سبع ونه بهیمه اولوب خلق مركب ایله
مخلوقدر زیرا طباع سبعیت اكر كلبده تمام اولسه ایدی ناس ایله الفت واستئناس ایده مز ایدی واكر
بهیمه طبیعتلری كندوسنده تمام اولسه ایدی حیوان اتی یه مز ایدی لكن دمیری حدیثده اكا
بهیمه اطلاقی واقع اولدی دیوب مسلمدن برحدیث شریف نقل ایلمشدر نظر اولنه (حیوان مذكور
ایكی نوع اولوب بری اهلی ودیكری سلوقی ایله موصوفدر (سلوق فتح سین وضم لام ایله یمن اقلیمنده
بربلده نامیدر سلوقی بلدۀ مزبوره یه نسبتدر (قلت) اورایه دروع یعنی زرهلر دخی نسبت اولنوب
درع سلوقی دیرلر (وبویله جه نسبتله ذكر اولنان مصنوعات واشیا یا منسوبك جیادت و یاردائت
شقلرندن بریله والحاصل برخاصه ایله سائرندن امتیازی واو امتیاز ضمننده ترتب ایده جك
برحكم وحمل وقضیه ایچوندر حتی مثلا میوه فروش اولان سوقینك اسكدارده نابت اولان اوزمك
جیادتنه بناء سائر اوزمی صاتسه دخی اسكدار اوزمی دیو ندا ایلدكلری نسبت دروغ امیزلری
امتیاز مذكوری ناطقدر واهالیسنك طبیعتلری مدخول اولان بلده یه نسبتله فلان شورالیدر
دیدكلری دخی قصد مذكوره دالدر (ما لایسعده كلب بری ومائی واهلیدر واهلی ایكی صنفدر
صنفك بری صیدیدر و بو صیدی یه سلوقی دیرلر وصنف دكری غیر صیدیدر كه بو كا عوام
ناس عكب دیرلر دیو تعریف وتقسیم اولنمشدر فتأمل (ذكر اولنان ایكی نوع سكان طبیعتده
یكساندر یعنی اهلی وسلوقی نك طبعده فرقلری یوغیمش (حیوان مرسوم بنی آدم كبی احتلام
اولور ودیشیسی حیض كورر ایمش وكبه لكی التمش كون سورر واقلده دخی طوغوردانی اولور
ایمش ومشاهده اولندیغی كبی یاورولری كوزلری قپالو اولدقلری حالده طوغارلر واون ایكی
كوندنصكره آچیلور ایمش (وارككی دیشیسندن اول قزار وبر یاشنه كیردكده كلبه یه اشار وكاهیجه
اقلده دخی اشانی اولور ایمش (اكر كلبه یه كلاب مختلفة الالوان آشرلر ایسه ولدنده لونلرندن
بر شبه بولنور ایمش (كیزلو ایز بولمق ودوردن رایحه یی شم ایتمك ایله سائر حیواندن تمیزی
واردر (وجیفه یی ولاشه یی سومه سی وعذره ونجسی وقوصموغنی قارننه طولدرمه سی
طبع مردارندندر (كوپكله ضبع یعنی صرتلان میانلرنده عداوت شدیدۀ طبیعیه وضدیت
وخوف ونفرت واردر حتی مهتابده كوپك برمرتفع یرده بولنوب ظل قمرده كوریلان كولكه سنه
صرتلان باصرسه كوپك كندینی مخذولا صرتلانك اوزرینه آتار واو دخی طوتوب ییر وكلبه
ضبعك شحمی سورلسه جنون كتورر یعنی قودورر وبر انسان لسان ضبعی طاشیسه اوزرینه
كوپك اورمز وعوعوه قیلماز دیو دمیری ذكر ایتمشدر (كلبك صاحبنی حراستی وحرمنی یعنی
دائره سنی مالكی حاضر و یا غائب وذاكر و یا غافل ونائم وبیدار اولسون یعنی جمیع احوالنده
كوروب وكوزتمك طبع مطبوع ومقبولندندر (وحیوان مرسوم وقت حاجتده یعنی اشبو
حراست دمنده او یقوسنده دك ایقظ حیوان اولوب كوزینی قپامز وانجق او یقوسی حراستندن
چندان استغنا عندنده یعنی كوندز غلبه ایدر (واو یقوسنده فرسدن وعقعقدن اسرع واحذردر
واو یودیغی زمانده كوزینی تمامیله قپامیوب اجفانی ارالق براقه رق او یور واشبو وضعی
خفت نومندندر ونومنك خفیف اولمسنه سبب دخی انسانه نسبتله دماغنك بارد اولمسیدر (واجلۀ
ناس واهل جاهه اكرام وتعظیمی یعنی بو مقوله ذواته عوعوه ایتمیوب قویریغنی تحریك
خفیف ایله تحریك ایدرك تملق و یولندن صاوشمسی واما ادانیۀ ناسه وثیابی كهنه لره وضعیف
الحاله عوعوه سی عجیب طباعندندر (قلت) ایتمك الهجق ونائل كسرۀ كرمی اوله جق ذواتی نظرۀ

اولاده طانیوب ضحکه شبیه صوت مخصوص ایله نیاز واسترحام اشعار ایدن وضع واهتزاز برله استانبولك اکثر یرلرنده وبتخصیص فرن قربلرنده مرور ایدنلری برطاقم ایربلی واوفاقلی بجرکسز همجنسلر یله استقبال کلاب تیز رفتار چوق کره کورلمشدر (مطلقا تبصبص یعنی قویریغی صالمق حالیله تملق وتودد وتألف وضرب وآزار ایتدکدنصکره چاغرلدقده فی الحال اجابت وطرد اولندقده رجوع ومالکی اولان کیمسه ملاعبه ایتدکده آزولری طاشه صاپلنور حبثنده قوتلو ایکن ایلام ایتمامك وآجتمامق کیفیتنده اصرمه سی وتربیه وتدریبی سهولتله قبولی طبیعتندندرحتی تربیه یی قبولی شو یله ایمشکه باشنه یاغله لبالب طولو یاقلمش قندیل قوسه لر رأسنده قندیل موقد مملو مذکور اویله جه طورر ایکن اوکونه یه جك قورلر ایمش اقتضای تعلیملری اوزره درجه سز آج اولسه دخی قندیل دوشمسون دیو بار قندیل سرندن قالقنجیه دك طعامه التفات ایتمز وقندیل باشندن آلندیغی آنده کمال حرص وآز ایله مأکول اوزرینه اتیلور ایمش (قلت) حیوان مسفورك بعض دیارده تربیه ملکه لولرندن بومقوله اوضاع غریبه ودقیقه لری وحتی امور یوتده استعمال واستخداملری ایشیدلمکده در وحیوان مرسوم زمان مخصوصده امراض سوداویه یه اوغرار جمله عوارضدن بری فتح لام ایله کلب دیدکلری جنونه شبیه علت ودادرکه او حالنده قودز اولمش دینلور کلبك کوزلری قزارمق وقولاقلری ودلی صارقوب چیقمق وصالیه سی چوغالمق و بورنی سیلان ایتمك وباشنی اوکنه دکك وارقه سی قانبورلمق وصلبی برجانبه اعوجاج ایتمك وقویریغی بجاقلری اراسنه صوقوب وصیقشدیروب هیچ چیقارمامق وسرخوش قلقلی حیران وخائف صورتنده کزمك وآچغوب صوصامش ایکن یوب ایچمامك وکاهیجه صویی کوردکده اندن فزع وفریاد ایتمك و بعضا صویی کورنجه خوفا من الماء هلاك اولمق و برشیح وقرالتی کوردکده سس سز اوقرالتی یه حمله ایتمك وسائر کلابك کندوسندن قاچوب اوزاغندن نباح ایتملری یناشمش بولند قلرنده اوکنده تبصبص وتواضع قیلملری علت مذکوره نك حیوان مرسومه عروض ایلمش اولدیغنه علامتلردر (واشبو علتله اوغرامش سك برکیمسه یی العیاذ بالله تعالی طالهسه اول کیمسه یه امراض ردیه عارضه اولور ازجمله صوصار وصوو یرك دیو طلب مادن خالی اولمدیغی حالده و یرسه لر ایچه مز و بواضطرابله حرارت وعطشدن هلاك اولور و بو علت یرلشدکده تبول ایدنجه اندن یعنی بولندن غایت خرده کلاب صورتنده شیلر خروج ایدر ایمش (فن طبده تألیف اولنمش موجز مشهور صاحبی دیرکه کلب یعنی علت مزبوره جذام کبی برحالتدرکه کلبه وذئبه وابن آوی یه یعنی چقاله وابن عرسه یعنی کلنجکه وثعلب یعنی تلکو یه عارض اولور دیوب ذکر اولنان احوال کلبك چوغنی دخی ذکر ایتمشدر (قلت) سابق الذکر موجز القانونك مؤلفی ابن النفیس ایله شهیر التیوز سکسان یدی سنه لی ارتحال ایدن علاء الدین نام ذات فضائل انیسدر (بعض اعلام دخی علت مزبوره کلابه اصابت ایدن جنوندرکه سبب هلاکی اولور واصردیغی هر ذی روحی بحکمته سبحانه اتلاف ایدوب فقط معالجه ایله انسان هلاکدن سلامت بولور وحمار وابله دخی عارض اولور اودوه یه عروضنی اخبارده ثلاثیدن اوله رق کلبت الابل وتکلب کلبا دیرلر و برقومك دوه لرنده وقوعنی افاده ده افعالدن اوله رق اکلب القوم دیرلر (وعلت مزبوره سی اولیه رق اکل ناس واضراری معتاد ایدن کوپکه دخی کلب الکلب واستفعالدن استکلب الکلب دیرلر دیمش انتهی (قزوینی عجایب المخلوقاتنده حلب قرالرینك برنده برکلب دینور برقویی اولوب اشبو کلب طلیان کیمسه اوعلته دوچار اولدیغندن قرق کون مرورندن اول اوقویی صویندن ایچرسه قورتیلور والا اولور بن اوچ کیمسه کوردم ایکیسی قرقك ایچنده ایچدن اولملری ایله شفایاب واوچنجیسی قرقدنصکره ایچدیکندن داخل تراب اولدیلر(وکلب سلوقینك کبکی اکر قریب واکر بعید اولسون کلورمی و یاخود کیدرمی انلری

ودیشی آهوایله ذکرینك یورو یشلرینی وناسك صاغنی اولمشنی یعنی علیل اولوبده العیاذ به تعالی سکته دیدکلری حالتده اوغرایوب جانی وار ایکن کندوسنده میت قیافتی وهیئتی بولنانلرك حالنی فرق ایدر دیمشدر (قلت) حی ومیتی فرقی تربیه ایله اوکرنمش اولدیغی اشارت معهوده معلومه سندن ذکر اولنه جق اشارت معلومه سندن تمییز ایده جکی بیلنمك جائز ومعقول وفائده سی ظاهردر لکن غزالك مقبل ومدبرینی ونروماده سنی فرقده نه فائده واردر بیلنمك ایسه ده فائده سی اولد یغنی فرض ایدسك دخی بوفرقی انسانه نه ایله بیلدیرر بیان ایلمامشدر بونده بر وجه محرر بروجه معقول معتبر مطالعه اولنه مدی وار ایسه هامشه اشارت اهل دانشدن مرجودر (ینه قزوینی دیرکه سك مذکورك ادراك وحس مرسومنه بناء سکنه روم مرده لرینی اوجنس کلاب کورمدن القای تراب ایتمزلر ایمش یعنی حیوان مرسومه میتی ارائه ایدرلر واودخی قوقلیوب شمندن استدلال ایتدیکی حیات وممات شقلرندن برینی اشارت معلمه سی نه ایسه انکله اظهار ایدر ایمش و بونوع کلبه قرطی وقلطی دیرلرکه ایاقلری وجرمی غایت قصیردر و بوچینی دخی تسمیه اولنور انتهی (قلت) ذکر قلدلی چند سطور قبیلنده دخی برنبذه جك یازلمشیدیکه اشبو تعریفی دلالتنجه فینو دیدکلری اصحو که حیوان دیمك کبیدر (سلوقینك دیشیسی تربیه یی قبول بوشندن ارککندن اسرعدر لکن فهد برنده یازلدیغی اوزره بونك عکسنه در وسیم سیاه سك صبر وتحمل جهتندن سائر کلابدن اقلدر (احوال ممدوحه کلابه دائر * کتاب فضل الکلاب علی کثیر ممن لبس الثیاب * کلام بلاغت انسجامیله بنام محمد بن خلف المرزبان خدمتلرینك مؤلفی اولان اثرنده دمیری مرحومك بیانی اوزره مفهومی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم برمحلدن مرورلرنده بررجل مقتول مشاهده والحکمة والمصلحة سبب قتلندن سؤال بیوردقلرنده مقتول مرقوم بنی زهره قبیله سنك رمه کوسفندینه وثبه ایدوب برغنم غصب ایتدکده کلب ماشیه اوزرینه صیچرایوب غاصب مرقومی تلف ایلدیکین خبر و یردکلرنده رجل مقتول مرقومی ذم ایله انی قتل ایدن کلب اندن خیرلودر مألنده اولان مدحدن عبارت اثر محرر وجهت خیریت کلب مزبورنان ونمك حقی صایوب مالکنك مالنی حراست وصیانت قیلمه سیله اوله جغی مفاد اثردرکه مقتول مرقوم تلابس ثیاب ایدن انسان ایکن جنایت مرسومه سیله مستحق عقوبت ولایق مذمت وکلب مرقوم رعایت جانب حق نعمت ایتدیکندن متصف فضیلت اولمش اولور فتبصر وکن من آخذی العبر (جمله نك معلومیدرکه شرعا وعقلا ثابت اولدیغی اوزره انسان اشرف وممتاز حیواندر لکن انسانیت شو هیکلدن عبارت اولمیوب بلکه فضائل وفواضل شرعیه وعقلیه ایله تحلیه وذمائم و رزائل مشروعه ومعقوله دن تخلیه ایله تحقق ایدر پس اشبو وجهله آب روی جنس حیوان سائره اوله بیلورسه فبها ونعمت والا جمله حیوانك دوننده الجق برشخص اوله جغنده اشتباه یوقدر و بو الحقلق دخی کالی مشککدر ومصلحت نعوذبه تعالی شر مطلق اولماقدن توقیدر همان جناب دافع الکروب عز شانه او مقوله شر مطلقك شرندن عبادینی دور ایلیه * بودعای فرح افزایه همین * دیه لم جان کلدن آمین * وینه کتاب مرقومده ابن عباس رضی الله تعالی عنهما نك (کلب امیر خیر من صاحب خؤن) کلامی مسطوردرکه مألی صاحب امارت وجاهك حارس بابی اولان سك کوتو وخائن مقارنندن خیرلودر دیمکدر (خون فتح خا وسکون واو ایله قاموسده * ان یؤتمن الانسان فلا ینصح * تعریفنجه امین اتخاذ اولنان کیمسه نك متخذه مشروع ومعقول اولمیان امورنده طرق متعدده مرعیه سنجه اولان نصح واخطاری ایتمامك حالت فاسده سندن عبارتدر و ذکر اولنان لفظ خؤن فعول وزننده صیغه زیاده درکه زیاده خائن دیمکدر و مطالعه اولندیغی اوزره بورادهیعنی مقارنت وائتمان حالنده خیانتکم وکیفدن اعمدر یعنی خیانتك انحق عددی زیاده اولمق مقصود اولمیوب بلکه شو وثوق واعتماد اوزرینه دنی مرتبه ده وادنی

شبده اخطاری ترك ایتمش اولسه زیادهٔ خیانت صایلور فتأمل * ومن الغرائب فیها * بالای مستطرفده
بعض ابوابده مسبوق بالذکر اولدیغی اوزره بر ذواتك پرورده‌ٔ نان و احسانی اولان بر بندهٔ
نمکحرامی اولوب اول شر بشر ناموسنه خیانت ایدن زوجهٔ فاحشه سی ایله کوتو یوله سلوکده
میانه‌لرنده نهانی سوزی بر یره کتوروب فرجهٔ فرصت کوزه درلر ایمش بر کون ولی آلالری
بولنمیه‌رق خانه تنها قالدقده اوغلام ملعون فراش مراودت ملعونهٔ مزبوره‌یه کیروب درکار زنا
اولورلر مکرمر بای درولی نعمتلری اولان کلب حقوق پروری کنار باب بیتده زانوزن نیم خواب
ایمش اوکار مرداری واوآمدشد راه ناهمواری کوردیکی آنده سزاوار نفرین * لعنت بجان هردو *
اولان اوکافر نعمت و قاصر هوش ودیانتی یعنی غلام ماآب خطا وزن زانیهٔ بدفرجام بی حیایی
قتل وافنا وبو بابده حقا که قطمیر اصحاب کهف آسا بر نوع عدل اوزره ملهم اولدیغی صداقتی
ایفا ایدر وقتا که صاحب خانه منزلنه رجوع ایدوب قضیه‌یه واقف اولدقده کلبی استراحت
ایده‌جکی کافهٔ خصوصنه اهتمام ایله قرین التفات ورعایت و * فیاعجبا للعبد یهتك حرمتی
* ویاعجبا للکلب کیف یصون * الی آخره نظم عبرت مدا رینی یادکار ارباب بصیرت
ایلدیکنی دمیری دخی ذکر ایلمشدر رحمه الله تعالی رحمة واسعة (ینه دمیری دیرکه کلبك
غرائب وفاسندن بری دخی ابن جوزی خدمتلرینك بعض مصنفاتندن مأخوذ اشبو نقلدر
سیاحلردن بری کیدر ایکن برچیفتلك وقریه کنارنده کوزل ومستحسن یاپلمش برقبه واوزرنده
اشبو قبه‌نك سبب بناسنی بیلمك قصد ایدن اولور ایسه کویه کیروب مسکنه سندن سؤال ایلسون
مآلنده عباره کورر وقریه‌یه دخول وهرچند تحدیده سعی ودقت ایتمش ایسه‌ده جمله سی بو
بابده معلوماتمز یوقدر دیوب فقط بلکه شویله دیو یاشی یوزی کچمش بر پیر سالخورده وروزکار
دیده‌یه دلالت ایدرلر بیره کیفیت بنایی صوردقده اشبو عالم کون فساد ایچره تلخ وشیرینی طاتمش
ودنیایی ناچار بر یوله صاتمش اولوب بقیهٔ انفاس معدوده سنی صایمقده اولان اول پیر باباسندن
روایت طریقیله عهد قدیمده بو اراضی داخل دائرهٔ تصرفی اولان بر حکمدارك بر کلبی اولوب
کلب مذکوری سفر وحضر ونوم ویقظه‌سنده یانندن آیرمز یعنی اعتبارنده ایدی واول حکمدارك
دلسز ومقعد بر جاریه‌سی دخی اولوب اکا دخی صدق طویتنه بناء مرحمت وحرمتیله رعایت ایدوب
دائرهٔ خاصه‌سندن دور ایتمزایدی برکون تنزها بر نزهتکاهه کتمك اراده ایدوب لکن نه مطالعه‌یه
مبنی ایسه یوم مذکورده کلبی برابر کتورمیوب قصرنده ربط ایتدیروب وطباخهٔ خاصه سنه
سوددن بو نوع طعام طبخیله قصر مذکورنده عودتندن اول آماده ایلمسنی امر ایدوب مسیره‌یه سیران
ایلدی وقتا که طباخه فی الحال طبخنه شروع وبعد الطبخ کتوروب وقصره موضوع قیلوب
صاوشدقده العیاذ بالله سبحانه بلای ناکهانی کبی بر حیهٔ عظیمهٔ سیاه رنك سوز یلوب قصره دخول
وخرسا ومقعده اولان جاریهٔ مزبوره دن غیری بر احد بولنمدیغی وکورمدیکی حالده اوسودلی
طعامی صوروب ودرآن طباغنه ایچدیکی هضمدن اول قیافتیله بالتمام قوصوب یقیلوب کیدر
یعنی قفول ایدر بعده نزهتدن لدی العوده امر حکمدار ایله طعام مرقومی جواری پیشنهاده
ایلدکاری حینده هر چند بر یاکه دلسز و ایاقسز جاریهٔ مزبوره دلسوزانه اللرینی بر برینه
چرپه‌رق وصاچلرینی یولوب چاك کریبانیله عدم اکلنی اشارت ایتمش و بریکا دخی زنجیر ایله باغلو
اولان کلب مرقوم صیحه ونباح وعوعوه ایله طوقنده اولان ارضاع رقت الماعله راه اخطار
واشعاره کتمش ایسه‌لرده غشاوهٔ غفلت عین تفهملرندن صیریلمیه‌جق صورتی ایکیسی بردن
ادراك وحس ایتدکلرنده وسعلرنده اولان حرکت وصدقی مزداد وخصوصا کلب کندوبی
اولدیره‌سی وپاره‌لیه‌سی مرتبه‌ده فریاد ایدوب ووار قوتنی کردن غیرتنه کتوروب اجل دخی کلمش

اولامغله زنجیرینی چکوب و کروب قو پارمغه چالشمسی ولی نعمتنه حیرت ویروب سلسلهٔ سکی
جوزك وحبل اضطرابنی اوزك دیو امر ایدر جوزدکاری کبی طعامی النه الوب آغزینه صوقه‌جغی
هنکامه راست کلدکده ولی نعمتنك بلا توقف اوزرینه هجوم وصیچرایوب یدینه ضربله یدره‌یوب
لقمه‌یی فرلدیجق سبدینه غضب کلوب یانسده طورن تبری الوب کلبه اتکله ضربی هم
وقصد ایتدکده کلب اناء طعامه باشنی طالدیروب یلادیغی انده یاننه دوریلوب کمال تأثیر سمدن
اتلری دوکلکه باشلیوب بووجهله افندیسی یولنده جاننی فدا ایدر ولی نعمت وقوع بولان اشبو
حالتدن وجاریهٔ معقده‌نك اشاراتندن لدی الدقه کردار مردار ماره مطلع اولوب طباخه ظرف
طعامی قپاقسز براقدیغیچون تأدیب وکلبی دفن ایتدیروب اوزرینه کوردیکك قبه‌یی بنا
وکتابت مذکوره ایله امر ایتمشدر دیو اخبار ماجری ایلدی دیو مسطوردر (قلت) کتابت
مذکره بالکز قریه‌یه دلالت ایدن عباره‌یه منحصر اولمیوب ماجرایی دخی ظاهر واحتمال اولدیغی اوزره
حاویه اولمق کرکدر لکن قلم ناسخك سهویله نقل مذکورده طی اولنمش تأویلی عاجزانه مطالعه اولندی
واشبو مطالعه اولنان احتمال خیلی اسئلهٔ مقدره‌یه جواب اوله‌رق دفع اعتراض ایدر دقتله تأمل اولنه
* ومن الغرایب فی وفاء الکلب ایضا * بغدادده برکیمسه کلبنی آلوب خانه‌سندن صیده چیقمشیدی
لکن خانه سنه یالکز کلبی دونوب کندیسی مفقود اولمش وفقدانی رایکان اوله‌رق اوعهدده
خلیفه بولنان راضی بالله طاب ثراهك مسموعی اولمغله بولنمسنه فرمان ودقت ایتملریله هرنه قدر
تحری اولنمش ایسه‌ده بولنمامش ایدی مکر صیاد مرقوم مفقودك براز اشخاص عدوی جانی اولملریله
اوآوه چقدیغی کون تنها یاقه‌لیوب رنك وبرمیه‌رك دام تزویر واغرا ایله ایچلرندن برینك
خانه سنه صوقوب وفی الحال مرغ روحنی شکار یعنی بیچاره‌نك ایشنی بتوروب جسدینی بر چقوره
کومه‌وب واوزرینه طوپراق چکه‌رك کم ایدوب کلبنی طرد وبدر ایتمشلر ایمش کلب وفادار
مذکوری اقرباء مفقود قومشلر ایسه‌ده کویا مالکنك ماتمنی ایدر یوللو قپوسی اشیکندن ایرلمامش
ایدی یوما من الایام قپونك اوکندن قتیل مرقوم خانهٔ لصوص آشیانه سنده دفین خاك هلاك
اولان شخص کچرکن کلب ایاغنه صاریلوب وطلایوب ودامننی دیشلرینه کچیروب عوعوه
وصیاح وفریاد ونباح ایله برهنکامه قوپاررو زقاقه بریکن مارین وسائرین تخلیص شخص
مرقومه چاره بوله میوب تعجبده قالورلر واو اثناده ضابطلر دخی طویوب وکلوب ومفقودك
مادری وسائر اقاربی دخی طشره اوغرایوب کلبك شخص مرقوم ایله اولان کیفیتنی کوردکلرنده
کلبك شو شخصه صاریلوب فریادنده برقصه واردر یعنی مفقودی بونك اتلاف ایتمسی کورندی
دیوب شخص مرقومی کلبله معا حکم شریعته مأمور اولان ذات حاضر اولدیغی حالده
مفقود ومرتب دیوان عدل خلیفه‌یه کتوردکلرنده مادر مفقود وسائر اقارب منحصره‌سی
شخص مزبوردن مفقودی قتل ایلدی دیو ادعا ایدرلر شخص مرقوم اول امرده انکار
ایتمکله مصلحت تحقیق ضمننده مظنهٔ فرار اولان شخص مرقوم حبسه کوندریلور وکلب
وفادار مذکور دخی درخانهٔ مالکندن باب محبسه انتقال ایدر یعنی سجندن شخص محبوس
کویا فرار ایدر یوللو شب وروز حبسخانه‌نك قپوسندن ایرلماز اولور بعد ایام خلیفه حضرتلری
برمصلحت آتیه ملاحظه‌سیله اطلاق شخص مرقوم ایله امر ایتمکله محبس قپوسندن چیقدیغی کبی
ینه کلب صاریلور وناس متعجبا جهد جهید ایله قورتاروب ماوقعی تنبیه خلیفه اوزره حضورینه
عرض ایلدکلرنده بندکان خاصندن برینه نهانی اولا شخص مرقومه کشاد ویریلوب بعده
کلبی کبرلیه‌جك صورتده یانکه آلوب شخص مرقومه ییلدرمه‌رك آردینه دوش وقولله ونره‌یه
کیردسه عقبنجه سنده کیر وکلبی صالیویر کیفیت نره‌ده قرار وبرسه کوروب وکلوب حضوریمه

عرض ايله ديو فرمان وتعليم ايدرلر بندهٔ مأمور بر وجه محرر عمل ايدوب تا شخص مرقومك
كيردبكى منزله كيروب درحال تفتيش ايتديسه ده بر اثر كوره مزلكن كلب نباح وصيحه ايله
مقتولى دفن ايتدكلرى جايى اشمكه باشلر مأمور دخى متعجبا اورى نبش ايلدكده رجل قتيلك
جسدى ظهور ايتمكله صاحب منزلى يعنى شخص مرقومى دارالخلافه يه اتيان وكيفيتى
اخبار ايلدكده خليفهٔ مشاراليه حضورنده قاضى القضاة ورثهٔ مقولك دعواى صحيحهٔ
شرعيه‌لرينه مقارن شخص مرقومى استنطاق ايلدكده اول امرده انكار ايتمش ايسه ده ثانيا موجبى
قصاص اولان قتل ايله قتل ايلديكنى طايعا اقرار معتبر ايله اقرار وعونه سنى دخى اخبار ايتمكله
طلب ورثهٔ منحصره سنك طلبيله مواجه‌لرنده حدودكاه عدالتده شرعا قتل اولنوب لكن رفقاسى
قضيهٔ قتل واخبارى ايشتمش اولملريله فرار ايدرلر اشته اشبو احقاق حقه او حيوان حقوق
شناس بر وجه محرر باعث اولمشدر (قلت) مشاراليه الراضى بالله محمد ابن جعفر المقتدر اوجيوز
يكرمى ايكنجى سال هجريه سنده خليفه اولان يكرمنجى خليفه‌در نور الله تعالى روحه (عجايب
مخلوقاته يازلمشدركه اصفهانده بر كلب هر كون بر قبو باشنه كلوب نباحى التزام وبر شخص
معلومى دخى كوردكده اوزرينه هجومده على الدوام اقدام ايلديكى بين الناس شيوع بولدقده
قبوبى حفر وتحرى ايتدكلرنده ايچنده بر مقتول بولنوب وشخص مرقوم دخى ضابط طرفندن
لايقيجه استنطاق اولندقده مكر مقتول مذكور كلبك مالكى وشخص مرقوم دخى اقرار طايعى
موجبنجه قاتلى اولديغى ظاهر اولمغله برنهج شرعى مرافعه‌سى كوريلوب قصاص اولنديغى
دميرى تحرير قيلمشدر (احياء علوم‌ده محرردركه بعض دل آكاهان ذواتدن بر عارف بالله
شويله روايت ايتمشدركه بلده‌مز اولان طرسوسدن براز اخوان تفرج كنان بركون خارج شهره
چيقديغمزده شهردن باغمزه بر كلب طاقلمش ايدى نزهتكاهه واروب اوطوردق واورانك كنارنده
بر فرس ميته‌سى بولنمشيدى كلب مرقوم فى الحال شهره دونوب وچوق كچمدن يكرمى قدر
كلاب طرسوس ايله كلدى كتورديكى كلاب لاشه‌يى كوردكلرى كبى قبولديلر لكن كلب مرقوم
چكيلوب وكنارده اوطوروب انلرك اكلنى تماشا ايلدى سكان تماميله شبعان اولوب صولانمغه
كتدكلرنده قالقوب استخوان ميته‌ده بولنان لحم جزئى اكليله قناعت ايدوب بعده منصرف
اولديغى روايت ايلمشدر (قلت) طوغريسى اوكلبك اخوانى نفسنك اوزرينه ايثار ديمك
اولان شو حال ومروتى عبرت آلنه جق پك عجيب بر وفادارلغيدركه حجة الاسلام امام الغزالى كبى
ذات عرفان وكمالات صفاتك قدس سره احيا نام كتاب فاخر ارشاد مظاهرينه تحريرى دخى
جاى اعتبار اولديغنه دلالت ايدر (فائده) مناقب يعنى بيان احوال امام احمدده مسطوردركه
امام مشاراليه ماوراء النهرده بر ذات شرط اهل حديث اوزره انجق اوچ حديثك راويسى
اولديغنى استماع ايتمكله اخذيچون شد رحل بر له بلدهٔ راوى يه واصل ومجلسنه بالاستيذان
داخل اولدقده ذات راوى بى كوردكه بر كلبى اطعام ايله مشغول بر پير كيمسه درسلام ويرد
ورد سلامدنصكره امام احمده ترحيب وقدومندن سؤال كبى برنسنه ديميوب بنه اطعام مذكور
شغلنده اولور اما امامه بو وضع پير كران كلوب قلبا اعتراض ايدر پير راوى اطعامى اتمامدنصكره
امامه التفات وتوجه ايدوب (حدثنى ابو الزياد عن الاعرج عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه
ان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال من قطع رجاء من ارتجاه قطع الله تعالى منه رجاءه يوم
القيمة فلم يلج الجنة) حديثنى روايتدنصكره بزم مكانمز اولان اشبو ارض كلاب بتاغى دكلدر
يعنى كلاب بولنمز وبو اطعام ايلديكم ييانجى كلب آچ اوله رق بنى قصد ايتمش يعنى قارنى
طويورم اميديله بكا كلمشدر حق سبحانه وتعالى بنم يوم قيامتده دركاه مغفرت پناهندن نياز

(ورجام)

ورجام اولان عفوى قطع ايدر خوفيله كلب مذكورك رجاسنى قطع ايتمدم يعنى مأيوسا طرد
ايتميوب باشقه ايشه باقمدن انجق انك اطعامى شغليله مشغول اولدم معناسنى اشراب ايله اعتذار
ايلدكده امام مشاراليه اشبو حديث شريف بكا كفايت ايدر ديمشدر (قلت) صاحب مستطرف
نهايت كلامده امام مشاراليه كفايت ايدر ديوب وطننه عودت ايلدى ديمش ايسه ده مأخذى اولان
حياة الحيوانده وطننه عودت ايلدى صحبتى بوقدر لكن كفايت ايدر تعبيرندن عودت مستفاد
اولور وكفايت ايدردن مراد حديثك فائدهٔ عاليه سنه بالكز بو حديثك اخذيچون شد رحل اولنوردبو
سرور اخذينى بيان ايدوب مطلبى اولان ديكرلرينى دخى اخذ ايله عودتى احتمال اغلبدر وبو احتمال ايله
مطالعه اولندقده صاحب مستطرفله صاحب حياة الحيوان افاده‌لرى توفيق اولنه بيلور تأمل اولنه
(حكايه) عهد قديمده حجازده وقوع بولمش اولان غريبهٔ كلبدركه بركون بر كيمسه برادرى
وقوم شوسى ايله متنزها جبانه يعنى صحرايه چيقمش واوكيمسه‌نك حارس بيت بر كلبى اولمغله اودخى
آردينه دوشمش وهرنه قدر ضرب ورمى سنك ايله اقدام ايتمش ايسه ده اوينه اواسكى سكى
اعاده ايده مامش وقتاكه برجاى سايه داره واروب اوطوردقلرنده كلب مرقوم صاحبنك قارشوسنده
كويا محارسه ايدر صورتده اوطوروب جوانبنه نكاه ايتمكده اولمش پس بو خلالده اول كيمسه‌نك
مكرمكر انديش وخيانت كيش بردشمن حياتى اولوب فرصت بين اعدامى اوله رق طلب
وتحرى يسنده اولمغله اورايه كلمكده اولديغنى دوردن كورديكى وخصم مرقوم قوى اولمغله خصمى
يعنى قرنداشى ايله برابر صوله سنى دفعه چاره بوله ميه چقلرينى جزمندن باشقه ناصيه لرنده‌رنك جبانت
مشاهده ايلديكى كبى حياتندن يأس ايله اومحلده بر قورى قبو بولنمغله رفيقلرينه امان بنى شو عدوى
بى امان كلوب كوروب طانيمدن اول بو بئره يعنى قبويه قويك وترابله طولديرك ديو اهون شرينى ناچار
اختيار ايتمكله اويله جه ايدرلر وشر دشمندن بيمله انلر دخى صاوشوب كيدرلر لكن كلب نباح
ايتمك اوزره اوراده قالور وعدو دخى بنه دوردن بوجانبى استميه رك يقلوب ديكر طرفه سوق
سمنداد بار ايدرچون شيخ دشمن بر طرف اولدقده سك نان شناس ووفا اسيناس قبونك ترابنى
على قدم الاستعجال سرمدفون كورنجيه دك اشوب حياتندن رمق قالمش اولان صاحبنك
تنفسنه امكان كتورر وبو اثناده الطاف جناب پروردكار تقدس ذاته عن الاستبصار ايله اوراهدن
بر كاروان كچه دوشمكله بيچاره‌يى تماميله جبدن چيقاروب اهل وعيالنه اولاشديررلر وبو واقعه‌دن
طولايى او بئره بين العرب قبر الكلب تسميه اولنمش وبو وقعهٔ غريبهٔ وفاء كلبى مشعر اولان * تفرق
عنه جاره وشقيقه * وماحاد عنه كلبه وهو ضاربه * شعرى نظم قلنمش اولديغى مستطرفده
پيرايهٔ سطر اعتبار اولمشدر (مفهوم بيت) بلايه دوچار اولان كيمسه‌نك يانندن لا بوين قرنداشيله
همجوارى نصرت واعانه ايتميه‌رك صاوشمشلر ايكن كلب نعمت پرورى اول كيمسه كندونك ضاربى
يعنى اوكوپكى دوكمش ايكن راه وفاسندن دونميوب باعث حياتى اولمشدر ديمكدر (مقدمجه دميريدن
نقلله كلبك اون ايكيدن زياده ياورولديغى يازلمش ايدى لكن مستطرفده اشبو توليد نادر اولوب
غالب احوالده بش ياخود التى وكاهيجه بر طغوروب وبلكنكسن طبيعيسى اون يل ونادرا يكرمى
اولديغى دخى منقولدر ومتوكل عباسى خليفه يه طابثراه كردستانده بر كيمسه‌نك ارسلانه قارشوقور
برسك بزرك دليرى اولديغى اخبار اولندقده كتوردوب آچ براقدرديغى آرسلان ايله مقابله
ايتدردكده بر بريله تهارش وتواثبلرنده يعنى صواشدقلرنده انجامى ايكيسى بردن بى جان اوله رق
خاك هلاكه دوشمش اولدقلرى مرويدر وقصاب دكاننده‌ات اميديله كوزينى ديكوب طورن ونار
حسرت اوزره اوطورن كلب غنى جوارنده بولنان تهى دست غيرصابره تشبيه اولنور
زيرا اوصغر اليد بى شكيب غنينك نعمتنى كوررو پشم كيدينى ديدن كدر ايله نفسى اوزولوب وكاهيجه
اولور فقره‌سى ودخى * قيل مابال الكلب يشيل رجله اذا بال * يعنى كوپكه نولديكه بول ايتدكده

اباغنی قالدررد بو سؤال اولندقده * قال خاف ان یتلوث دراعته قبل اوللکلاب دراعة قال هو یتوهم انه
بدراعه * بریسی جوابنده کوپکك دیواره وقالدرمه ایشرکن قیج بجاغنی قالدرمه‌سی نیچوندر
دیدکده زرهی ملوث اولور قورقوسندندر دیجك یا کوپکك زرهی وارمیدر دینلدکده مجیبك کوپك
کندینی زره ایچنده صانور لطیفه سی دخی مسنطرفده مکتوبدر (فائده اخری) کلب اصحاب
کهف احوالی مستطرفده اسم ولون ایله ذکری آتی حیوانلر جمله سندن اوله‌رق جنته کیره جکنه
دائر اقوالدن عبارت اولان اوچ سطرده غایت اجمال اوزره محرر وحیاة الحیوانده نهایت تفصیلده
مسطر اولمغله قلم قاصر فقیر لفظا ومعنی بین بین بولندن کیدررك حسب المأمول نزد اهل انصافده
قرین قبول اولور صورتده آچیجق دیدکاری لاقردی یعنی سهل المأخذ ایله بو یله جه تحریر
ایدر * منه التوفیق الی سواء السبیل بالتحقیق * اهل تفسیرك چوغی کلب مذکور کلاب
صو بندندر دیوب رنکنده اختلاف ایتدیلر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن برروایتجه الهجه
ومشار الیهدن باشقه راوی نقلنجه قزل اولوب آدی قطمیردر دیمش (مقاتل صاری (وقرطبی
قزله مائل صاری (وکلبی دخی خلنجی اللوندر دیمشلردر (قلت) خلنج اوق معناسنه اولان خدنك
لفظ فارسیسینك معربیدر وتبری عربده اونام ایله بنام اولان یعنی خلنج دیدکاری اغاجدن
تصنیع ایدرلرایمش اشته رنك مزبور هرنه ایسه او اغاجك رنکنه نسبتدر (وعلی قول قطمیرك رنکی
آسمانی (وبرقولده اسود وابیض واحمردن مرکب اولان ابلق یعنی الهجه در (علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنه اسمنه ریان (واوزاعی تبر (وشعیب حالی حمران (وعبدالله بن سلام رضی الله تعالی
عنه بسیط (وکعب الحبر صهبا (ووهب نقبادر دیمشلردر (ابن جریج روایتی اوزره قطمیر کلابدن
اولمیوب ارسلان ایدی وارسلان ایکن کلب اطلاق اولنور زیرا حدیث شریفده اسده کلب
اطلاق اولنمغله اشبو اطلاق لغت عربیه اولدیغی اوخبردن ظاهر اولوردیدی (واعلامدن برجماعت
قطمیر انسان اوله‌رق اصحاب کهفدن بری ایدی رفقاسنه طلیعه یعنی حارس اولمق اوزره
باب کهف یعنی داخل اولدقلری مغاره نك قپوسنده اوطورمش ایدی ناسی محارسه‌یه ملازم اولان
حیوان محارسه فعلنده شبیه اولدیغندن تسمیه اولنوب بووجهله لقبی اولمشدر نتکیم انسانه اتباع
ایدن کلب آساجوزایه تابع اولوب برابر دوراین نجم معلومه کلب تسمیه اولندیغی کبی دیو استدلال
ایلمشلردر (ودمیری دیرکه طبرینك نقلنجه برقوم دخی قطمیر اصحاب کهفك آشجیلری ایدی
دیدیلر ایسه ده اشبو نقلی مطالعه اوزره اشجی‌یه کلب اطلاقده حراست معناسی کبی برمناسبت
اولمایغندن ﴿ وکلبهم باسط ذراعیه بالوصید ﴾ نص شریفنده اولان بسط ذراعین تضعیف
ایدر زیرا عرف عربده بسط ذراع کلبك وصفیدر (خالد بن معدان دواب جنسندن جنته انجق
اصحاب کهفك کلبی وعزیر علیه السلامك حماری وصالح علیه السلامك ناقه‌سی داخل اولورلر
دیمشدر ابن عطیه (پدرم ابو الجوهر یدن درتیوز التمش طقوز سنهٔ هجریه‌سنده استماع ایلدیکی
(ان من احب اهل الخ) کلامنی بکا روایت ایلدی دیمشدرکه مفاد کلام مذکور برکیمسه اهل خیر
وصلاحی سورسه مسبب الاسباب اولان باری تعالی وتقدس اول کیمسه‌یی برکتلرینه نائل ایدر اشته بو
کلب یعنی قطمیر اهل فضلی ومقارنتلرینی سومکله حضرت رب العالمین بهر برهانه قرآن کریمنده انی اهل
فضل وخیر صره‌سنده ذکر ایلمشدر دیمکدر (لعله مر) وبومقامده دمیری ثعلبی وغیرندن نقلله معجزه
طریقیله خلفاء راشدین رضی الله تعالی عنهم غار اصحاب کهفه سفارت طریقیله سلطان الانبیاء
صلی الله تعالی علیه وسلم طرف همایونندن باذنه سبحانه وساطت ریح ایله ارسال بیوریلوب واردقلرنده
ایشانك بقدرته تعالی ارواحی بدنلرینه ردا ولنوب تبلیغ اولنان سلامی وعلی محمد السلام مادامت السموات
والارض وعلیکم بما ابلغتم * کلامیله اجابت سلام نبوی ایله قبول دین متین محمدی ایدوب

بعده * اقرأوا محمدا منا السلام * دیوب خوابکاهلرینه یاتدیلر وآخر زمانده ظهور ایده جك
عهد مهدی یه قدر اویورلر ومهدی خروجنده ایشانه سلام وترحیب ارسال ایدوب بنه
ارواحلری قالبلرینه رد اولنه رق احسن تحیه ایله مهدینك هدیهٔ سلامنی الدقلرندنصکره
بنه یاتوب تاقیامت قوپنجیه دکین اویورلر اثری وبعده خلفاء راشدینی رضی الله تعالی عنهم
مطیهٔ ریح حضور سعادتنه اعاده ایدوب استخبار بیورلدقده ما وقعی بعد الاخبار (اللهم
لاتفرق بینی وبین اصحابی وانصاری واغفر لمن احبنی واحب اهل بیتی وخاصتی) دعاسی فم
سعادتدن صدور بولمش اولدیغی اثر حیاة الحیوانه درج ایتمشدر وماذلك علی الله بعزیز
(ودخی اصحاب کهفك غاره دخوللری * جمله نك مقصودی براما روایت مختلف * بولندن یعنی
قرآن کریمده ایشانك یعنی اصحاب کهفه متعلق نص جلیلك مدلولنه بریسی مخالف اولمدیغی حالده
براز اقوال اوزره بیان اولنمشدر (محمد بن اسحق دیرکه وقتاکه اهل انجیل اراسنده جن غیرمؤمن
وساوسیله قاریشقلق وزعم وقوع بولوب اصنامه عبادته وطاغوت وبتلره قربان کسمکه
دورشدیلر وملکلری بولنان دقیانوس دخی بت پرستلردن ایدی وایچلرنده دین مسیح الله اوزره
قائمکه الله تعالا یی توحید یعنی شریکدن وندن تنزیه ایله عبادت ایدر بقایا دخی وار ایدی
(دقیانوس اولکاسنی دوره چیقوب ایشانك یعنی اصحاب کهفك بلده‌لری اولان افسوسه نزول
ایتدکده خلقنی بتلره عبادت وقتل بیننده تخییر ایتدیکندن بلدهٔ مزبوره ده اهل ایماندن هرب
وفراره امکان بولانلر قاجدی وقورتلدی وطوتیلانلردن حیاته رغبت ایدنلر رخصتله عمل ایدوب
ظاهرا بته عبادت صورتنی کوستروب وقایهٔ نفس ایلدی وعزیمتله عمل ایدنلر شهید اولدیلر
(اما ایشان ذوی الاعتبار واصل زادکان رومدن سکز نفر شباب ایدیلر حکم انجیل غیرمحرف
اوزره صلات وصوم وتسبیح ودعایه اقبال ایلدیلر دقیانوسه ایشانك بووضعلری غضبه کتوروب
احضار وتخییر مذکوری تکرار ایتدکده ایچلرنده اکبرلری بولنان مکسلینا بزم آله ورب‌مز ملك
السموات والارض اولوب هر برشیدن اعظم واجل ومعبود بالحق اولان ذات مقدس خدای
واحد تعالی شانه دربز باشقه شیئه آله دیمه‌یز دیدکده دقیانوس بن سرزی قتلده عجله ایتمم زیرا
کنج کیمسه‌لرسکز سزی سورم وآجیرم براز زمان مهلت ویره‌یم دوشنوب عقلکز باشکزه
کلسون دیو تعیین مدتله امهال ایلدی ایشان دخی خانه‌لرندن نفقه‌لرینی آلوب خروج
ومغاره‌یه واروب دخول وعبادت حق تعالی ایله کندولرینی باصفای بال مشغول ایلدیلر وبرکلبلری
اولمغله غاره کیدر ایکن اتباع ایلدی (وکعب روایتی اوزره کلب کندولرینك اولمیوب یولده
اتباع ایتدی علی کلا القولین کلب اولومغه باشلمغله مرارا طرد ایتمشلر ایسه ده دکمدی نهایت
ایکی اباغی اوزره قالقوب ودعا ایدن بنی آدم هیئتنده اللرینی کوکه قالدیروب ونطقه کلوب
بندن قورقمیك بن احباء الله عز شانه یی سورم سزاو بویك بن سزی محارسه ایدرم دیمکله بوحال
غریبی کوردکلرنده حالی اوزره ترك ایلدیلر (ابن عباس رضی الله تعالی عنه قولنجه ایشان
شهردن کیجه صاوشدیلر ویدی ذات ایدی غاره کیدر ایکن یانده کلبی اولان برچوبانه راست
کلدیلر دین مبینلرینی تصدیقله ایشانه اویوب غاره داخل وعبادت خدای واحده صدق
درونله بی غش وغل مشتغل ونفقه‌لری خصوصنی ایچلرندن جلادت وجماله متحلی اولان
یملیخایه سپارش قیلدیلر یله سائل اثوابی کیوب یعنی تبدیل قیافتله شهره کیدر واشترای طعام
وتجسس اخبار ایدر ایدی براز زمان بووجهله کذرانندنصکره دقیانوس فرارلرینی طویمش
اولمغله طلب واخذلری قیدینه دوشدیکنی یملیخا خبر الوب افاده قیلدقده فزع وحزن ایدوب
غروب شمسدنصکره شر دقیانوسدن خلاص چاره سی مذاکره سنه شروعلری خلالی باراده الله
تعالی کلبلری ذراعینی مغاره قپوسنه بسط ایلدیکی حالده ایشانك جمله سنه حال رقود کلدی

ودقیانوس دخی جبلده واقع غارده اولدقلرینی طویوب لحکمة القاء الهی ایله اصحاب کهف
بیدارد رظنیله آچلق وصوسزلقدن اولسونلر قصدیله مغاره‌نك قپوسنی محکم سد ایله امر ایتمکله
اوردیلر مروی اولدیغی اوزره بو القاده حکمت الهیه دخی ایشانه یعنی اصحاب کهفه اکرام
وحاللری قدرت ازلیه سنه عندالخلق آیت وعلامت اولمسیدرکه حق تعالی حضرتلری ایشانك
ارواحلرین وفات نوم ایله توفی ایلدی وصاغدن صوله وصولدن صاغه تقلیب ایچون ملائکهٔ
کرام تعیین قلندی ودائرهٔ دقیانوسده ایکی مؤمن کیمسه‌لر اولمغله ایشانك حال وشاننی واسملرینی
ونسبلرینی قلایدن مصنوع برلوحه‌یه حك ایدوب وباقردن برقاب ایچنه قویوب بناء غاره اوردکلری
دیوارك ایچنه حاللری کم وضایع اولماسون دیو برتقریب برلشدیردیلر الله تعالی مؤمنان مومی
الیهما دن راضی اوله (عبید بن عمیر روایتنجه اصحاب کهف اول عبدهٔ اصنامدن کردنلری
طوقلی وناصیه‌لری پرچلی فتیان یعنی دلی قانلی دیدکلری شباب اولوب بیرام عید ایتدکلری
کونلرنده معبود اتخاذ ایتدکلری بتلرینی الوب کلب صید دخی یانلرنده اوله رق صحرایه چقدیلر
وعقب خروجلرنده رفیق توفیق قرینلری اولوب جناب هادی المضلین قلب خالصلرینه
ایمان الهـام والقا ایدوب حق تعالی وتقدسی شریکدن تنزیه وذات مقدسنی توحید ایلدیلر
وایشاندن بریسی وزیرملکلری ایدی لکن اشبو ایمان وتوحید ایله هر بری شرف بولمشلر ایسه‌ده
بربرینه آچیوب ابتدای امرده سر ایمان درمنور کبی صدف صدرلرنده مکنوز اولدی صحراده
ایکن ایچلرندن شابك بریسی بکانه سیر ایدر یوللو دائرهٔ صحبت یاراندن چیقوب وبرشجرك
کولکه سنده واروب قرار ایلدی بعده دیکری دخی کذلك رفقاسی مجمعندن چقوب یاراندن اغاج
کولکه سنده اوطورن ذاتی کوروب کندنده اولان ایمان حالی اوطورانده دخی واردر ظن وکمانیله
حال صفا اشتمال بال وباطنی آچیه‌رق یانته واروب اوطوردی وآخرلری دخی بروجه محرر بربر
کلوب تحت شجرهٔ انشراح ثمرهٔ مذکوره‌نك التنده جمع اولوب یکدیکره بورایه بویله جه برکامز
بوش یره دکلدر یعنی امور اختیاریه دن اولمغله البته برمطالعه یه وغرضه مبنیدر دیوب بعده
جمله سی متفقا ایکیشر نفر یمز قالقوب وبرتنهایره واروب سرومکنوزدرونلری اولان مطالعه‌نی
بربرینه قاندیره رق آچسونلر وآب ناب اطلاع دفع سوزش اضطراب ایچسونلر وینه سائرندن
مکتوم طونه رق بودرخت سایه دار تحته کلسونلر رفقامزك آردی آلندقدنصکره باقه لم مطالعه
وضمیرلرمز جع اتحاده رجوع ایدر وظاهر اولورمی دیو بعدالرأی والقبول ایکیسی قالقوب وخالی
یره کیدوب صحبتلری بتدکدنصکره بشاشت وجهله دونوب سایهٔ شجره کلورلر پس بوطریقله
حرکت ایدرك عددلری نهایت بولدقده جمله سنك مضمری یکسان یعنی ایمانده یك وجود اولدقلری
آشکار ونمایان اولمغله بونك اوزرینه عقدانجمن مذاکره ومشورت ایله قرار رأی وتدبیرلری ربان
رحمت رب منان ودنیا وآخرنده نائل جای امان لطف رحمان اولمق رجاسیله کهفه رجوع
ودخول ایدوب اولوجهله کلبلری دخی برابر اوله رق کهفه کیروب اوچیوزسال وطقوزسنه دخی
زیاده ایله جمعا اوچیوز طقوزییل نومده اولدیلر لکن ایشانی ارایوب بوله مدقلری یعنی مفقود
اولدقلری وقتده اصل زاده وخاندان اولدقلرندن باشقه غرابت وقعه‌لرینه بنـاء ابناء عظمامزدن
فلان بن فلان وفلان بن فلان دیو اسما وانسابلری بیانیله اعتبار ایتدکلری سال وماه هرنه ایسه
فلان سنه‌نك فلان شهرنده فلان مملکتده مفقود اولدیلر مفهومنده اولان کلامی لغتلری قنغی
لسان ایسه اولسان اوزره برلوحه ثابت قاله جق کیفیت اوزره نقش وقید ایله لوح مذکوری
ملکلرینك خزانه سنه وضع وحفظ ایدوب بووقعه‌نك البته عالمده برشانی اولور دیدیلر (قلت)
اشبو اسکی دنیـاده بومقوله غرائب واعتبار واعتنایه واقتفایه شایان کائنه وواقعه وقوعنـده

اونودولماسون غرضیله سنك مرکوز والواح مستحکمه یه یازوب حفظ دول اولده اسکی عادت
اولدیغنه بعض آثار باقیه دلالت ایدر هله ابنیه اوزرلرنده نظما ونثرا منقوش ومحکوك اولان
تواریخ ونقوش سنك مزار شاهدمدعادر (علی المرتضی رضی الله تعالی عنه عهد عدل خلافتلرنده
منبرنشین خطابت ایکن بریهودی یاخود نصرانی کلوب ای امیرالمؤمنین ذات علی الشانکزه
برشی سؤال ایده جکم رخصتکز اولورمی دیو بو معنایی افاده ده لازم کلان حسن تعبیر ایله
استیذان ایلدکده های های سویله مألنده اولان کلمات علیه‌لریله رخصت بیوریجق سزکه
معاشر مسلمین سکز کتب منزلهٔ اربعه که توراة وزبور وانجیل وقرآندر بونلر معاملاتك بعض
عباداتده بحکمته سبحانه وصفا بالاقتضاء الحکمه زیاده ونقصـان قلنمسندن یعنی امر موقتك
انجامی کلمشدره عناسنه اولان اعمالدن ماعدا اصول شرع الله واخبار الهیده یکسان اولوب اصلا
بربرینه خصوص دینده ومعتقداتده مخالف دکلدر دیرسکز حالبوکه توراتده مدت رقود اصحاب
کهف انجق اوچیوزسنه اولدیغی ناطقدر قرآنده ایسه اوچیوز طقوزدر دیدیکی آنده جناب
مرکزدائرهٔ ولایت اسدالله الغالب رضی الله تعالی عنه تورات شریفك اوقاتی حکمت صمدانیه
اقتضاسنجه سنهٔ شمسیه اوزره محسوب وقرآن کریمك حاوی اولدیغی اوقات سنهٔ قمریه یه دائر
اولدیغی ظاهر اولوب بودخی مقتضای حکمت علام الغیوبدر بنابرین سنهٔ شمسیه‌نك اوچیوز
سالنده سنهٔ قمریه طقوز ییل دخی ارتر ولهذا ینه کتابین مشارالیهما یکسان معنادر واریلدیکك
قاعدهٔ حسابه تطبیق ایت وبویله اولمغله اکله‌ده ایشکدکیت مفهومنده اولان خطابیله جواب
ویردکلرنده مکر سائل ومعترض مرقوم فن حسابده استاذ اولمغله خیالنده اولان قواعده
مراجعت ایلدکده حساب سنین طبق کلام امیرالمؤمنین اوزره اولوب نفس الامر بیوردقلری کبی
اولدیغنی جزم ایتدیککندن علی ملاء الجماعة العظمی اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله
دیوب وادیان سائره‌دن تبری ایدوب شرفیاب اسلام وایمان وقصر اسایش داربنی آبادان ایلدیکی
روایت آثار متعددهٔ اعلامده منظور اسعد فقیر اولمشدر وامیرالمؤمنین مشارالیهك ینه خطبه‌ده ایکن
کسور تسعه‌نك بلاکسر مخرجی اوله جق عددنه‌دردیو سؤال ایدن یهودی‌یه فی الحال ایام هفته‌یی
ایام سنه‌یه ضرب قیل حاصل اولان عدد مخرج کسور اولور دیو برقاچ عملده کاغده طولدیره جق
ارقامده حاصل اوله جق حسابی دفعهٔ بیان ایله وقوعه کلان کرامتدن سائله یقین حاصل اولوب
مسلم اولدیغی دخی مرسوم لوح آثار اعلامدر (سدی روایتنجه ایشان بلده‌لرندن خروجلرنده
یولده بروجه محرر معیتلرنده کلبی اولان برراعی‌یه تصادف ایتدیلر چوبان سبب خروجلرینی بیلدکده
بن دخی الله تعالی وتقدسه عبادتده سزه اتباع ایدرم دیو رجا وقبول دین ایلدکده برله کل یوری دیو
یانلرینه الدیلر کلب دخی پیرولری اولدقده‌ای راعی بوکلب اولورد وبزی طبوردیرم اکا احتیاجمز
دخی یوقدر دیوب طرد ورجم ایتدیلر ایسه‌ده سك ابا ایتمیوب لحوقده اقدام ونهایتنده داعی درکاه
آله عزشانه اولان آدمی کبی دست برداشته اولوب انطاق الهی برله‌ای قوم بنی نیچون قوواروب‌دن
طاشلرونیه مبنی دوکرسکز بن خدایه قسم ایده‌رم که علی التحقیق الله تعالی وتبارکی سزلك
عرفانکزدن قرق سنه اول بیلوب توحید وتصدیق ایتدم دیدیکی کلامی استماع قیلدقلرنده تعجب
وبوخارقه هدایتلرینی زیاده وتأکید ایدوب ترك طرد ایلدیلر (محمد باقر رضی الله تعالی عنه اصحاب
کهف صیاقله اولوب کهفك اسمی حیدمدر دیمشدر واشبو قصهٔ شریفهٔ مشهوره کتب تفاسیر
وقصصده طویل الذیل اولوب بوراده مقدار محرره ایله اکتفـا اولندی (قلت) صیاقله فتح
صاد وکسر قاف ایله حیدر وزنده اولوب قلیجی آچوب جلاویرن کیمسه معناسنه صیقلك جمعیدر
واشبو صنعت اصل زاده لکه منافی دکلدر تأمل اوانه (وذکر اولنان افسوس هنکام جاهلیتده

اسم بلده اولوب بعد الاسلام طرسوس دينلمش اولديغني صاحب التحفه تحرير ايتمشدر واشبو تسميه به قاموسك حلزون وزنجه طرسوس حالا بلدهٔ اسلاميه در ديديكي اشارت ايدر (فائدهٔ اخرى) زمذى قولنجه آدم عليه السلام ارضه هبوط ايلدكلرنده ابليس اغواسيله سباع زمين حضرت ابو البشر عليه السلامه اذا ايدرلر اولوب ايچلرندن كلب اذاسنده اشد اولدى جبريل عليه السلام نزول ايدوب يدلرينى كلبك اوزرينه وضع ايلملرين تعليم ايلدى قودقلرنده كلب فى الحال مطمئن اولوب والفت ايدوب حراستى خدمتنه مداوم اولدى واشبو الفت كلب روز قيامته قدر اولاد آدم عليه السلامه باقى اولدى ادم عليه السلامدن صكره نوح عليه السلام كلبى حراست خدمتنده استعمال ايدنلرك اولبدر زيرا سفينه يى تصنيعده كوندز تسويه اولنان شيئى كيجه قوم منكرين كلوب بوزرلر ايدى الهام حق تعالى ايله كيجه كلبى حارس اتخاذ ايلدى مفسدلر كلديكى كبى كلب اوندركده نوح عليه السلام صوتيله اويانوب اومفسد ملعونى طرد ايدرلر ايدى (خواص) كلبك اتى اچ باغنك اوسنده اولور قيون بونك خلافنه ملابسدركه اچ ياغى لحمنك اوسنده در اكر قيونى كلبه امزررلر ايسه اتى ايت اتى صفتى اوزره اولور واشبو خاصهٔ ارضاع كلبه خصوصنده جدقبلهٔ مقبولهٔ عرب اولان ربيعه ومضر ايله انمار واياده بينلرنده جريان ايدن برقصهٔ فراست مختصه واردركه مرسوم صحايف اكثر محاضرات ومنظور نظرار باب معلومات وحيثياتدر (سياه رنك سككك دلى كسيلوب بركيمسه الندة امساك ايتمسه اكا كوپك اورمز (كلبك قولاغنه پايشان كنه يى بركيمسه الوب يدنده طوتسه كورن كلابك كافه سى اكا تملق وخضوع ايدر (وديشى برصبى يه تعليق اولنسه سنلرى زحمتسز بتر واذوسى كلب طالهمش كيمسه يه اصلسه وجعنى تسكين ايدر وعلت برقانه دخى تعليقى نافعدر وكذلك انى طاشيانه كلب نباح ايتمز (واو يقوسنده سو بلين وصايقليان كيمسه يه اصلسه سسن كسوب صايقلمزاولور (وكلبك ذكرى قوريدلوب او يلوغد تعليق اولنسه باهى قباردر وقولنجدن شدته ملاقى اولان كيمسه او يقوده بولنان بركلبى قالديروب كلبك ياتديغى يره تبول ايتسه اول ساعت زائل اولوب اماكلب كبرديو دمبرى قزو بنيدن نقلا تحرير ايدر وكو پكك سودى قللره سورلسه طراش ايدر وصو يه قارشديريلوب ايچلسه او كسوريكى تسكين ايدر و يالكز شربنك سموم قاتله يه نفعى واردرو كوزه چكلسه تمام ليلده او يقو يى قاچرر (و بولى ثأليله يعنى الده واياقده چيقن سكله سورلسه قلع ايدر (وسراپاسياه رنكلو كلبك قيلى مصروعه تعليق اولنسه نفعى واردر (و زبل كلب دوكيلوب وماء كسفره ايله تعجين قيلنوب حار اولان شيشلر سورلسه باذنه تعالى نفعلودر (حكم) دميرى وصاحب التحفه كلبك لحمى اكلى وسؤرى يعنى ارتغى واقتناسى يعنى بسلمه سى ومأذون يعنى تربيه لوسى وغير مأذونى وكلب بدوى ايله كلب حضرى وجلدى يعنى دريسى وقيلى وصالبه سى پاك اولوب واولمامسى و لحمنك نجس عين اولوب ياخود اولمامسى و يه جك وايچه جكنى و يرميوب بوشنه حبس ايله اهلاكى وطونديغى آودن اصرديغى يرك طاهر اولوب واولمامسى وكيفيت تطهيرى وبيع وشراسى وكرايه و يرلمه سى ومتلفنك تضمينه دائر وسائر شيلرنده مذاهب متواترهٔ اربعه ايله مذهب داود ظاهريده و مجتهدين عهدنده بولنان ائمه ايله سائر اعلامك اقوال و بيان ايلدكلرى احكامى ادله لرينى سرد ايله على التفصيل حياة الحيوان وتحفده بيان ايتمشلر اولوب لكن بزه بيلمسى لازم اولان امام اعظممزك مذهبنده اولان احكامى اولمغله احكام مذكوره على وتيرة الاجمال مأخذلرينى كوستررك قلم فقير ايله بروجه آتى ذكر اولنور (جميع انواع كلبك اكلى حرامدر وابن شحنه نك بسطى اوزره مذهبمزده اصح اولان قول اوزره كلب بيوك اولسون وكركسه صغير ومأذون يعنى تعليم اولنمش اولسون ياخود اولسون نجس عين اولميوب هرنه قدر بعضيلرى نجس عين اولديغنى ترجيح ايتمشلر ايسه ده

فتوى نجس عين اولمامسى اوزرينه اولمغله اليوب صاتيلور وكرايه و يريلور وتلف ايدن تضمين اولنور ودباغت اولنمش دريسندن سجادهٔ نماز وقبوقوغه سى اتخاذ واعمالى جائزدر وقيو يه كلب دوشوبده اغزينك صويى وصالبه سى قيونك صوينه اصابت ايتمديكى حالده ديرى وحى اوله رق اخراج اولنورسه ماء بئرى افساد ايتمز سوموكى ايله و يالكز اصرمه سيله ما دامكه آغزينك صويى وصالبه سى طوقنميه اثوابى و بدنى شرعا مردار ايتمز و بووجهله طوقنان شيلرى غسل لازم كلمز (و بركيمسه كلبى كرك بيوك اولسون كركسه كوچك اولسون قوينده وجيبنه و يكنه و اومزينه و باشنه قومق وارقه سنه ربط و وضع كبى اولان احوالدن بريله يوكلنسه و اول حالده نماز قيلسه نمازى فاسد اولماز ولكن حلوانى رحمه الله تعالى مصلىٔ حاملك كلبك اغزينى شد ايتمسى يعنى باغلمسنى شرط ايلمشدر (ومذهب امامزده كلبك اتى نجس اولوب وشعرى يعنى قيللرى پاك اولديغنده خلاف اولمديغى درمختار وقهستانيده مسطوردر (شرنبلالى دخى صحيح اولان كلبك نجس عين اولمامسيدر ديمشدر (كلبك اقتناسى يعنى حراست وصيد ايچون بسلمسى مباحدر اكر بركيمسه نك كلبى اولسه اول كيمسه انى يا طعامنى و يرر و يا اطعام ايتمز ايسه قپار صاليو يرر و يا انتفاع ايده جك كيمسه يه و يروب دفع ايدر بوقسه هلاك اولسون و اولسون ديو حبس ايتمك جائز دكلدر (حلبينك منيه شرحنده كلب نجس عين اولمديغى قول اوزره آنفا بيان اولنان صلات حامل كلب ودخى سؤرى نجس اولان سائر حيوانى حامل اولنك نمازى نجاست اولان لعاب يعنى صالبه لرينى حامل اولديغندن جائز اولماز اما مصلى اول حيوانك اوزرينه باصوب او يله قيلسه و بو كلنمسه نجس عين اولديغى قول اوزره جائز دكلدر لكن قول اول اوزره يعنى نجس عين اولماديغى حكم اوزره (ينبغى) تعبير يريله جائز اولور دينوب زيرا او مصلى نجاستى حامل دكلدر ديو غالبا صالبه يى حامل اولور استدلالنك ضعفنى اشراب ايتمشدر (و اشبو اشرابى رضى الدين محيطنده اشبو قولنده ايضاح ايدر يعنى ديركه بركيمسه كلب ايكى و ياخود ارتيغيله وضوء جائز اولميان حيوان ايله يعنى اوزرنده صورت مذكوره اوزره اوله رق نماز قيلمق على قول جائز دكلدر لكن اصح اولان قول اوزره اكر اغزى آچق ايسه جائز دكلدر كه نجس اولان صالبه سيله پاكمى يعنى مصلينك يكى وياخود ثو بنك آخر يرى اصلانور و اصلنان ير بردرهم جرمى مقدارندن اكثر اولورسه متنجس اولمغله نمازك جوازينه مانعدر واما اغزى صالبه سى ثو به واصل اولماز حيثيتله مشدود و باغلو اولورسه نمازى جائزدر زيرا هر حيوانك ظاهرى طاهر اولوب نجاست اولمسى موتيله حاصل اولور و باطننك نجاستى معده سنده واشكنبه سنده در بو يله مستور اولان نجاستك حكمى ظاهر اولماز بوعينى ايله مصلينك بطننده اولان نجاست كبيدر انتهى (و بونده حكمك اشبهى وظاهرى تفصيل مذكور صالبه سنك سيلانى غلبه شاننده اولان كلب حقنده دركه حاملى صلاتدن فراغندن اول صالبه سى مصلى يه اصابت ايدر حيثيتله اولان ديمكدر اكر بو يله اولورسه صلاتى مانع اولمغله بونك اغزى باغلنورسه خروجنى منع ايتمكله انكله نماز جائز اولور و بو يله اولماز يعنى غلبهٔ سيلان مذكور كندوسنده بولنماز ايسه بونده بدايعده مشايخ حنفيه دن مروى كلامدن ظاهر اولديغى اوزره اطلاق جواز در (ديكر شرح منيهٔ مرقومه ده ابن امير الحاجك يازديغى اوزره ذكر اولنان صور جوازكلبك مرجح اولديغى وجهله نجس عين اولمامسى اوزرينه دائردر واما نجس عيندر ديه نك قولى اوزره مطلقا و بر وجهله حاملينك نمازى صحيح اولماز خنزيرى حامل اولنك صلاتى جائز اولماديغى كبى انتهى (قلت) فقهاء عظام حضراتى وقوعى امتناع عادى ايله ممتنع اولان شيلرك احكام شرعيه سنى اصوله تطبيقا و بلكه اصولى ايضاحا وشرحا امتناع ذاتيسى اولمامغله

برازمسائل منصوره تحریر بیورمشلردر واشبو تحریرلرنده مصیبلر در اثنده کلبی بوکلنوب نماز قیلق
دخی بو قبیلدن کوریلور والا برداعی وسبب بوغیکن بو بارنکلفی بوکلنوبده کو یکی قوجاغنه
آلمق وقوینته صوقمق واوموزینه چقرمق ایله نماز قیلق خاطره کلمز ظن ایدرم واما بونده بنه اعلامك
ترجیحنجه مسائل مذکوره‌یی بیلوب بعده کلبی نجس عین عد ایدرکبی اولوب نمازده وسائر احکامنده
عد مذکوره مطالعه سیله عمل ایتمك عزیمت اولمغله احوط واولی اولدیغی بنه عبارات علمادن تراشیده
اولنه جغی ملاحظه اولنمشدر (کلب انسانك عضوندن برینی و یاثوبنی اصرسه اکر اصردیغی یرده
بلل یعنی اوراده یاشلق بولنمازایسه ملتقط متننده یازدیغی اوزره متنجس اولماز و یاشلق بولندیغنده
شك بولنسه اول شك ایله تنجس تحقق ایتمز واشبو اصیران کلبك حال تلاعبیله حال غضبی یکساندر
یعنی انسان ایله اوینار ایکن و یاخود جانی آجیدیغی وقتده اصرسون حکمی بردر که مادام اصلاقلق
متحقق اولمیه یالکز اصرمق ایله تنجس ایتمز (بو قولی حلبی دخی مختار اولان بودر دیوب
واستدلال دخی ایتمشدر (وخزانة الفتاواده کلبك اصلتمش اولدیغنه علامت اصردیغی محل
ال ایله طوتلدیغنده الك اصلنمسیدر دیمشدر ابن امیر الحاج دخی علامت بودر دیوب (وبعضیلری
تلاعب حالنده کلب اغزیله اصردیغندن صالیه سی سیلان ایتمکله تنجیس ایدر وغضب حالنده
دیشیله اصردیغندن دیشی نجس اولمادیغنه مبنی تنجیس ایتمز دیدیککنی ذکر ایدوب اشبو قولی
ابن امیر الحاج ایله حلبی دخی یازمشلردر (وحلبی یانجه کلب اوزم صالقمنك برازینی ییسه
نجس اولان صالیه سی طوقنان دانه لری اوچ کره ییقامق لازمدر کذلك ایچنده شی ایچدیکی
ویالادیغی قاب اوچ کره غسل اولنمق لازمدر وکذلك قوری اوزم صالقمنده دخی مسئله بو یله در
انتهی (صاحب التحفه دیرکه اشبو مسائل واقوال مفصلۀ محرره دن ذکری آتی مسئله نك
حکمی معلوم ومستفاد اولور یعنی کلبك صید ایلدیکی حیواندن اصردیغی یرنده صالیه سنك
یاشلغی ظاهر اولورسه اول محلك غسلی لازم اولوب معفو دکلدر والا یعنی اصلاقلق بللو اولمازسه
غسل لازم کلمز دیوب بعده کلب اسودده وقتل کلب وعدم اقتناء کلبده اولان اقوال ائمۀ عظام
وعلماء کرامی واستدلاللرینی بسط ایدنصکره مذهبمز ایله بعض ائمه نك دخی مذهبنده کلب
اسود ایله سیدك جوازی وقتلی جائز اولان کلب صالیجی وقودوز کلب اولدیغی وخانه سنی وباغ
وتارلاسنی وقیونلرینی حراست وصیاد ایچون کلب اتخاذی جائز اولوب اشبو مصالحی
اولمیانلره شویله جه کلب اتخاذی جائز اولمدیغی ورحمت وبرکت واستغفار ملائکۀ کرامنك
زیارت قصدیله داخل اولملرینه مصالح مذکوره ضمننده بولنان کلبلر مانع اولمیوب مصالح
مذکوره ضمننده احتیاج مس ایتمیه رك شویله جه بوشنه کلب اولان یرلر ایدوکی وحفظه
وقبض ارواحه موکل ملائکۀ کرام مأمور اولدقلرندن مطلقا کلب اولان محللرده آشکار اولدیغی
ومطلقا کلبك یعنی تربیه لو اولسون وکرکسه اولماسون بیعی جائز اولدیغی شروح احادیث
ومعتبرات کتب فقهیۀ حنفیه ده مصرحدر دیو محللرینه اشارت ایله تحریر ایلمشدر مطالعه اولنه
﴿حرف اللام﴾ لغلغ) لیلاك دیدیکمز طیر معروفدر وفارسیده دخی لقلق دیدکلری لهجه ده یازیلور در
صاحب المستطرف بو یلجه غینلر ایله یازمشدر (ولکن دمیری غینلر ایله دیرلرایسه ده جوهری
قافلر ایله (لقلق) تعبیر ایدوب اسم اعجمیدر وحیات اکل ایدن طیردر دیدی واهل عراق
عندنده کنیه سی ابو خدیجدر وجمعی جوهری دیدیکی اوزره لقالقدر دیمشدر انتهی (صحاحده
لقلق صوت معناسنه اولان لقلاقدن قصر اولنمشدر دیو محرردر (قاموس ایله صحاحده
نهایۀ ابن الاثیرده اولان (من وقی شر لقلقه دخل الجنة) اثری منطوقنجه لقلق لسانه
دخی دیرلر دیو مسطوردر (صاحب القاموس افصح اولان لامك فتحیله اولان مرقوم لقلاقدر

(ولقلقه طیر مذکورك صوتیله هر برا ضطرابده اولان صوت یاخود صوتك شدتنه دیرلر دیمشدر
(صاحب المستطرف طیر مذکور ایام شتاده مصره کلور وقیستنی دوشردکدنصکره بلادینه
کیدر دیمشدر (حیاة الحیوانده طیر مرقوم فطنت وذکا ایله موصوفدر قزوینی کتاب الاشکالنده
ذکاسنده رئیسدن یعنی رئیس حکما ابن سینادن نقل طریقیله دیرکه مرغ مزبور ایکی یووه اتخاذ
ایدوب هر برنده سالك بعضیسنی امرار ایدر وحدوث وباده هوانك تغیرینی حس ایتدیککبی
عش ومکاننی ترك ایدوب اویردن فرار ایدر وکاهیجه یمورطه لرینی دخی براغور چفار طرد هوامه
کندوسیله توصل اولنور مرغ اولمغله بریرده لقلق اتخاذ واستصحاب اولنسه فزع وشماته سندن
هوام هرب ایدر وظهور ایدرلرایسه لقلق قتل ایدر دیو مرقومدر (خواص) برلکلك یاوروسی
ذبح اولنوب فانی العیاذ به تعالی جذام علتنه مبتلا اولان کیمسه نك بدننه سورسه لر نفع بین
وظاهر ایله نفعی اولور (هرمسدن مروی اولدیغی اوزره برکیمسه لقلق کیکنی یاننده طاشیسه
هم وغمی زائل اولوب وعاشق طاشرسه تسلیتیاب اولور وصاغ کوزینك حبه سنی طاشیان
اویوماز وصولنی طاشیان بالعکس اویور واویانمز یعنی اویقوسی آغر وسورکلی اولور دیمك
کبیدر * ومن حمل عینه ودخل الماء لم یغرق وان کان لم یحسن السباحة (قلت) یعنی
یوزمکی ابو جه بجره مین ارکشی لقلق کوزینی بلکه ملاحظۀ فقیرانه اوزره جاننی یاننه الوب صویه
کیرسه باتمز مألنده اولان کلامی دمیری دیوب لم یحسن السباحة تعبیرنده ظرافت ایتمشدرکه
هیچ یوزمکی بیلمیلره بوز ویرمامشدر زیرا اصلا سباحت بیلمز مردمك تجربه یه جکه جکی شی
دکلدر مکرکه بلنه ایپ باغلق والنه انسانی متحمل آغ اتوب طالیانجیلرکبی اطرافدن کوزتمك
تکلفنی ایدهلر (لقلقك بورادهخاصۀ معنویۀ دیکری دخی حیاة الحیوانده مذکوردر مراجعت اولنه
(حکم) صاحب التحفه مرحوم دمیری مرحومك لقلق حکمنده اولان اقوال ائمۀ شافعیه یی
بیاندنصکره کتب معتبرۀ حنفیه دن تحفة الملوکده (غراب زرع وعقعق ولقلق حلالدر دیو
محرر اولدیغی (ومضمراتده هدهد ولقلق وطاوس کبی ذی مخلب اولمیان طیرده بأس اولمادیغی
مضبوط ایدوکنی (وقهستانیده نظم دن یعنی منظومۀ فقهیه دن ذکر ایله عقاب ولقلق
وفاختهنك مکروه اولمسی مکتوب بولندیغنی تحریر ایلمشدر فلیحفظ ﴿حرف المیم﴾ مالك
الحزین جوهری بیانجه صوقوشلرندن برقوشدر دیوب (ابن البری حواشنده بلشون دیدکلری
بوینی وایاقلری اوزون طیردر دیمشدر وانقولیده اکا بالقجل دیرلر دیو ترجمه اولنمشدر (جاحظ
اشبو مالك الحزینك حالی اعاجیب دنیادندر زیرا دائما قرب ماده وانهار وسائر صولرك منبعلرنده
طوروب جریان وذهاب آبی کوردکجه محزون قالور وکاهیجه ایچرسم ازالور خوفندن شربی
ترك ایدوب حرارتدن اولور کیدر ایمش وکیجه ایچره ضیاء شمعه کبی شعله کوستروب کوندز دخی
طیران ایدن جناحلی دودۀ خضراء ملساکه شبیره وآتش بوجکی دیدکلری حیواندر بونك
حالی دخی اشبو طیرك حال غرابت اشتمالنه قریبدرکه غداسی اولان تراب روی زمیندن
دوکنور وبتر خوفیله کرکی کبی ییوب جوعا هلاك اولور ایمش وبو حیوانك خواص کثیره
ومنافع واسعه سی اولدیغی دخی جاحظ ذکر ایتمشدر (قلت) خواص دودۀ مذکوره وطیر
مذکور تجربه ایله بیلنور شیلردندر لکن ذکر اولنان خوف حال غریبه لرینی اعتزاله نسبت
اولنان جاحظ نه دن بیلدی وکندوسندن صورولسه نه دیه بیلوردی بیلم (صاحب التحفه مدنی
دیدکله معروف عالم وزاهد طربزونی محمد افندی رحمه الله تعالی رحمة واسعة * وهذان مثلان
لحرص ارباب الدنیا وبخلهم علیها * دیوب ابن آدمك ذهبدن ایکی وادیسی اولسه اوچنجیسنی
استر وبنی آدمك جوفنی انجق تراب طولدیرر وتائب اولان قولنك توبه سنی حق تعالی قبول ایدر

مألنده اولدیغنی شراحك بیان ایلدكاری خبرمد عامزه شاهد در دیمشدر (دمیری * وهذا
الطایر لما كان یبعد عن المیاه التی انقطعت عن الجری وصارت محزونة سمیت مالكا ولما كان یحزن
علی ذهابها سمی بالحزین وهو عطف بیان لمالك الخ * دیمشدر كه مفهومی اشبو اوچان یعنی
قوش آقفدن كسلمش صولردن دور اولدقده محزون اولمغله آدینه مالك دینمش وصولرك اقوب
كتمسی اوزرینه حزن ایدر اولدیغندن معرف اولان حزین اكا آد قونمشدر والحزین مالك
اسمنك عطف بیانیدر دیمك كوربنولكن محزونه اولمسی مالك تسمیه سنده سبب اولدیغنك وجهنی
فقیر فهم سقیمدن ناشی تفهم ایده مدم مثلثا لفظ ملك مرعی ومشرب ومال ودخی بركیمسه نك
حفر ایدوب منفرداً تصرف ایلدیكی قیووضم میم وسكون لام ایله ملك ماء قلیل معناسنه قیو وصو
معنالرینه اولملریله بونلردن برینه مالك اسمی طوقنور وعبارهٔ دمیریده سهو ناسخ ایله زیاده
ونقصانمی وار در تأمل اولنه (نسخ حیاة الحیوانه باقیلوب بولنه ومطالعهٔ صحیحه نه ایسه
وفقیرك استخراجده مأمول اولدیغی اوزره قصوری وارایسه یادكار اوله جغندن كنارهٔ قیدقیلنه
حتی صاحب التحفه بورایی مطالعه سنده وجه تسمیه یه دائر كلام دمیریدن برنسنه یازمیوب
مالك الحزین عطف بیاندر ابوحفص عمركبی دیمشدر (توحیدی كتاب الامتاعنده اشبو طیر
بالقلری صودن قاپوب ییر وطعامی بودرلكن كوزل یوزهمز وامساك ایتمكده خطا ایدوب اجقدقده
كندینی كنار بحره طرح ایدر وتزاوج وسفاده یعنی اشمغه محتاج دكلدر دیمشدر (قلت) بوندن
مستفاد اولان بالقجلك سائر طیوركبی تناسلی ازدواج وچفتلشمكدن اولماز دیمكدر لكن پك مجمل
برسوزدر احوال وطباع حیوانات یازر كتب حكمایه باقیله (خواص) لحمی غلیظ بارد اولمغله
ادمان اكلی باسور تولید ایتمك خاصه لرندندر (حكم) صاحب التحفه دمیرینك دیدیكی كبی
اكلی حلالدر دیو یازر ﴿ حرف النون ﴾ (نحل) وانقولیده فتح نون وسكون حا ایله بال
آریسی مذكره ومؤنثه اطلاق اولنمسی جائزدرمكركه نحل یعسوب ونحل وحل دیرلر كه بوحینده
مذكره مخصوص اولور ویعسوب آری بكنه اطلاق اولندیغی كبی اركك آری یه دخی دیرلر
دیو مضبوط ومعروفدر ولهجه ده فارسیده فتح همزه وسكون نون وآخرده كاف ایله (انك) بال
اریسنه دیرلر دیو محرردر (بو حیوان اجتماع ایدوب یعنی باشلری اولدیغی حالده برهیئت
مجتمعه اولوب ایشلرینی شویله تقسیم ایلمشلر یعنی بعضیسی شمع وبعضیسی بیوت بنا ایدرلر
وبیوتلری اعجب اشیادركه منحرف اولمیان شكل مسدس اوزره مبنیه در واویله متناسبة
الاضلاع ومتساویة الخطوطدركه كویا قیاس هندسی وآلات مهندس ایله وضع وتشكیل
اولنمش صورتده در وشكل مسدسلر دخی بر دائرهٔ مسدسه ایچره وضع اولنمشدر كه كندوسنده
اختلاف بولنمیوب اتصال تامله قطعهٔ واحده شكلنه كیرمش اولور زیرا شكال مثلثدن معشره دكین
مثللریله جمع اولنسه بر برینه متصل دوشه میوب البته بینلرنده فرجه لر پیدا اولور لكن مسدس
امثالیله جمع اولنسه بروجه محرر جمله سی قطعهٔ واحده اولوب ایچنده انفراج بولنماز واشبو
تصنیع واعمال نحلك هپسی قیاسسز وآلتسز وفكرسز اوله رق حصولپذیر اولور (قلت) فكری
ایچنده اولدیغمز اشبو باب حیوانك اولندن قلم فقیر ایله یادكار صحیفهٔ تعریف اولمشیدی نظر اولنه
وبادئ صنع وعمل حكمت شمول حیوان مرقوم انجق اثر صنع لطیف خبیر عزشانه والهام
پروردكار قدیر بهر برهانه دركه ﴿ واوحی ربك الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتا ومن الشجر
ومما یعرشون ﴾ الایه نص حكمت فصی الهام حق تبارك وتعالی اولدیغی ناطقدر پس حیوان
مرقومك ربی ورببمزك جل جلاله امرینه كمال اطاعت و حسن امتثالی تأمل اولنه كه آیت
كریمه ده اولان امكنهٔ ثلثه كه جبال وشجر وناسك عروش اتخاذ ایلدكاری حینده اولان

بینلرده اتخاذ بیت ایتمشلردر وامكنهٔ ثلثهٔ مذكوره نك غیریده بالطبع بیت یعنی ساكن اولدقلری
وایچنده بال قودقلری قوانی بنا ایلدكاری اصلا كورلمامشدر یعنی یاپمزلر (عرش لغتده سقف
بینه وكولكه لك ایلدكاری نسنه یه دخی اطلاق اولنور (ودخی تأمل اولنه كه اكثر بینلرینی آیت
شریفهٔ مسطوره ده ذكری مقدم اولان جبالده بعده جبالدنصكره مذكور اشجارده بعده
اشجاردنصكره ذكری واقع اولان ناسك تعریش ایلدكاری بیونده بنا ایدرلر وبیوت ناسده
یابدقلری بنالری دیكرلرندن آزدر (وشوحالده اولان حسن امتثاللرینه دخی نظر عبرت ایله
نظر اولنسه كه بینلرینی وقت بهاردن اول بنایه باشلیوب اتماملری هنكامی زمان بهار واثمار
حلول ایتمكله بینلرندن چیقوب نباتات وازهار وثمراتدن اكل ایدوب بینلرینه دخی كتوررلر زیرا
جناب رب العالمین نص جلیل مسطور منطوقنجه اولا اتخاذ بیتی وبعده اكل ثمراتی امر ایلمشدر
اشته بوترتیبه دخی ملهم اولوب طبق امر وترتیب اوزره عمل وحركت ایدرلر (حجة الاسلام
امام غزالی قدس سره احیای علومنده اهل بصیرت الله تعالی وتقدس حضرتلرینك
نحله نك حالنده اولان حكمتنه نظر وفكر ایدیكز كه نه كیفیت ایله اوحوانه وحی والهام ایلمشدركه
ممتثلا لامره والهامه سبحانه جبالدن بیوت اتخاذ ایتدیلر ولعاب حیوان مذكوردن نه كیفیتله
شمع وعسل اخراج ایتدیروب برینی ضیا ودیكرینی شفا قیلدی اكرنحله نك عجایب احوالدن
اوله رق ازهار وانهاری تناولی ونجاسات واقذاردن احترازی وایچلرندن برینه كه جثه بوندن
اكبرلری وامیرلری اولان آریدر اوامیرلرینه ایلدكاری طاعت حال وشانلرینه واوامیرلرینه من
طرف الله تعالی مسخر اولوب بینلرنده اجرا ایلدیكی عدل وانصافه كه اوزرنده نجاست
بولنه رق خلیه یعنی قوانه عودت ایدن آری یی باب بینلرندن قوان ومحارسه یه مأمور مستقل اولوب
كویا بواب وسیاف یرلرنده بولنسان آریلره اقتضا ایدن تعزیری ایتدیرداشته بومقوله بی غرضانه
لمصلحة عامة وقوعه كلان تدابیر مستحسنه سنه نفسكده بصیرت اوزره اولدیغك وامل وقصد
بطن وفرج وشهوتكدن ومعادات اقران واخوانكدن لایقیله فارغ بولندیغك حالده تأمل
ونظر ایدرایسك صنع الهی نك عجب وعین حكمت اولدیغنه حكم ایدرسن واشبوفراغ مذكور
صفوتیله ذكری آتی اعمال حیوان مذكوره دخی نظر ایدرایسك نه حكمت ومصلحت جناب
حكیم مطلق عزشانه وتباركده یقین وتصدیقك حاصل اولور كه نحل بنیانی شمعدن تصنیع ایدر
وبو بنیانی اشكالدن اختیار ایلدیكی شكل مسدس اوزره انشا ایدوب شكل مستدیر ومربع ومخمسی
ترك ایتمشدرمسدسده برخاصه واردركه انی ادراكده فهم مهندس قاصردر یعنی مسدس ومسدسه
قریب اولان اوسع واحوای اشكالدر امامربعدن زوایای ضالعه خروج ایدر وشكل مستدیر
مستطیلدر مربعی زوایای فارغه قالمسون دیو ترك ایتدی واكرشكل مستدیرده بنا اولنسه
ایدی خارج بیونده فرجهٔ خالیه قالوردی زیرا مستدیر اجتماع ایتسه لر بربرینه بتشك اوله رق
جمع اولنه مز وفرجه اولمادیغی حالده اجتماع انجق شكل مسدسك خاصه سیدر ودخی حق
سبحانه وتعالانك اومخلوق حكمت منطوقنك صغر جرم وبدنی اوزره لطفا وعنایة عبثی خوش
اولسون مصلحتنه بناء محتاج الهی اولان شیده نه كیفیتله الهام ایلمشدر نظر ودقت قیلنه
فسبحانه ما اعظم شانه واوسع لطفه وامتنانه دیمشدر روح الله تعالی روحه انتهی (وآرینك
طبعنده بو دخی واردركه بعضیسی بعضیسندن فجار وبعضا داخل خلایاده یعنی قوانلری
ایچنده مقاتله ایدرلر وقوانه یاقلشانی قوارلر وصوقرلر وكاه اولوركه صوقدقلری هلاك اولور
وداخل خلیه ده بری هلاك اولورسه فی الحال میته یی خارجه آتوب ایچروده الیقومزلر ونظافت
طبیعیه لری اولمغله خلیه دن فضلاتلرینی طشره یه آترلر زیرا فضلات ورجیعات هوایه تعفن

ابراث ايدر وهنكام اعمالری بهار ايله كوز فصللرنده در موسم بهار ور بعده اولان عسل اجود
والطفدر وصغيرلری كبيرلرندن عملده اكثردر وآبك طاتليسنی وصافنی ايچرلر و بويله آب نرده ايسه
انی آررلر و بالدن طويه جقلری مقداری ييوب دوكمكدن احترازايدرلر وخليه ده وقت شتاده
غدا ايچون ادخار ايلدكلری بال ازالدقده نفسلرينك تلف اولمسندن خوفله صوقاتوب چوغالدرلر
يعنی وقت محصول جديده دك شربتله بكنورلر (حكمای قدمای آتنه دن براستاد شاكردلرينه
نصيحتده ای معنوی اولادم سزلر قوانده اولان آريلر كبی اولك ديمش شاكردلری دخی نحلك
خليه ده اولان حاللری نه كيفيتده اولور ديو صوردقلرنده آريلر قوانده بطالی البقوميوب طرد
ايدرلر وفی الحال قوارلر زبرانيلر يری طرالدر و بالی بو يننه اولسون بوش يره بالی بتورر ونشيطه يعنی
شوقله ايش كورر حامرانه كسل يعنی حاليله بلكه اوشمزسه قاليله تنبلك اوكره در ديو
بطال كاغده جلی خط و التونله يازلمغه لايق حكمت طرد بطالی بيان ايلمشدر * فليحفظ
ذلك النصح الاشمل * وليعمل بمقتضاه فی كل مكان وعمل (قلت) يا آلادن برو يازيلوب وغايت
مطلبه قدر يازيله جق احوال نحل ملاحظه اولنسه حكمت عمليه يه كه معلوم اولديغی اوزره
تدبير نفس و منزل ومملكتدن عبارتدر برنمونه و اعتباره شايان براز قواعد و تدابير وحكم
مشحونه اولوب (ع) آری باتفاق جهان ميتوان درست * معناسنی تصديقه اجبار ايدر
* اللهم وفقنا لمرضاتك آمين فی كافة اعمال و فی كل حين * اشبو حيوان مبارك دخی حيه لركبی
دريسنی دكشديرر واتار و اصوات لذيذه ونغمات موافق مزاجيدر وسوس يعنی كووه ديدكلری
بوجك آری يه مضردر و بونك دواسی يعنی مضرت مذكوره نك دفعی قوانه براوج طوز قومق
و آيده بركره قوان آچيلوب اخثاء بقر يعنی اوكوز تزه كی ايله تونسی و تبخير اولنمق ايله اولور
(وقواندن اوچوب عودتنده اصلا خطا ايتميه رك آری كندی مكاننی بولمق طبيعتلرندندر (اهل مصر
قوانلری قايقلره قويوب چيچكلی واغاجلی برلره كتوروب وآچوب صالويررلر ورعی ايتدكلرندنصكره
هر بری يننه يرينه كلورايمش اشته بويله جه تجديد هوا غرضيله بويله كزديررلر ايمش (امام احمد وحاكم
ونسائی راويسی عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه اولان اشبو حديث آتی يی روايت ايلمشلردر
(انه قال كان رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم اذا نزل عليه الوحی سمع عنده دوی كدوی النحل
فنزل عليه يوما فمكثنا ساعة ثم سری عنه فاستقبل القبلة ورفع يديه فقال اللهم زدنا ولا تنقصنا
واكرمنا ولا تهنا واعطنا ولا تحرمنا وآثرنا ولا تؤثر علينا وارضنا وارض عنا) ثم قال صلی الله عليه وسلم
لقد انزل علی عشر آيات من اقامهن دخل الجنة ثم قرأ صلی الله تعالی عليه وسلم ﴿ قد افلح
المؤمنون الذين هم فی صلاتهم خاشعون ﴾ امام احمد اشبو حديث صحيح الاسناد ديمشدر (شراح
بيانجه مفاد حديث شريف جناب فاروق رضی الله تعالی عنه وحی الهی وقوعنده نزد سعادت
پيغمبری عليه الصلاة والسلامده آری سسی كبی برسس استماع اولنور اولديغنی و بوما
من الايام مشار اليه حاضر بالمجلس الشريف ايكن اول علامت وحی ظهور ايدوب براززمان
مكث ايدنصكره حال وحی ذات رسالتپناه عليه الصلاة والسلامدن منكشف اولدقده قبله يه توجه
ومنبع استفاضه وافاضه اولان مبارك ومسعود دست شريفلرين برداشته درگاه معنوی الٰه عزشانه
بيوروب محرر اولان دعای استزادهٔ احسان وتشكر رب منانی ايفادنصكره اول آيات اول قد افلح
سورهٔ شريفه سی اولوب بعده صره سيله مصاحف شريفه ده مكتوب اولان آيات كريمه نزول
ايلديكنی وهركيم آيات مذكوره يی اقامه ايده جنته داخل اولور بيوردقلرينی جناب فاروق اعظم
رضی الله تعالی عنهك بياندر (كبار مفسريندن نحاس (من اقامهن) لفظنی (عمل بهن
ولم يخالف ما فيهن كما تقول فلان يقوم بعمله) يعنی آيات مذكوره يی اقامه وانلرك مقتضاليله عمل

وايچلرنده اولان احكام الهيه يه مخالفت ايتميه ديمكدر و بو معناجه لغت عربيه ده شو كيمسه ايشنی
اقامه ايلدی ديو مستعملدر ديو شرح وتفسير ايلمشدر (ابن ماجه نعمان بن بشيرك رضی الله تعالی
عنه روايت ايلديكی (ان مما يذكرون من جلال الله تعالی من التسبيح والتحميد ينعطفن حول
العرش لهن دوی كدوی النحل تذكر صاحبها الا يحب احدكم ان يكون له او لا يزال له من يذكر له)
حديث شريفنی عنعنهٔ رواتله تخريج ايلمشدر وحاكم دخی روايت ايدوب شرط مسلم اوزره صحيح اولديغی
مسلمدر ديوب ودوی لفظنی والدوی صوت ليس بالعالی ديو شرح ايلمشدر (قلت) وانقوليده دوی
دالك فتحی و يانك تشديد يله برنسنه نك اواز يكه اندن ويزلدی ايله تعبير اولنور ويقال دوی الريح
لحفيفها وحفيف الريح حاء مهمله ايله وفاء ايله روزكار اوازی (وكذلك دوی النحل والطائر يعنی
اری قنادينك آوازينه وقوش قنادينك آوازينه دخی ديرلر ديو مفسردر (ومستدركده عبد الله ابن عمر
رضی الله عنهما روايت ايلديكی ان الله لا يحب الفاحش ولا المتفحش ولا سوء الجوار ولا قطيعة الرحم
ثم قال انما مثل المؤمن كمثل النحلة وقعت واكلت طيبا ثم سقطت ولم تفسد ولم تكسر كمثل قطعة الذهب
الاحمر ادخلت النار فنفخ عليها ولم يتغير ووزنت فلم ينقص فذلك مثل المؤمن) حديثی مضبوط اولوب
وصحيح الاسناددر ديلمشدر (قلت) جامع صغيرده جابردن رضی الله عنه مروی اولان (ان الله لا يحب
الفاحش المتفحش ولا الصياح فی الاسواق) حديث شريفنده اولان فاحشی مناوی قول ياخود
فعلنده فحش صاحبی اولان ومتفحشی فحش مذكورده تكلف وتعمد ايدن ايله وصياحی چارسولرده
اهل سوقه ودلاللر كبی كثير الصياح اولان ديو شرح ايلمشدر ولغتده فحشاء پرامز ايش فاحشه
معناسنه هر پرامز فعلكه حددن تجاوز ايده اكا فاحش ديرو فحش پرامزلق ديو بيان اولنمشدر (واسناد
حسن ايله معجم اوسط طبرانيده ابو هريره رضی الله عنهك روايت ايلديكی (مثل بلال مثل النحلة
غدت تأكل من الحلو والمر ثم يمسی حلوا كله) حديثنی ضبط ايلمشدر (قلت) اشبو حديث لطيف
جامع صغيرده دخی مسطوردر لكن مناوی شارح بلال رضی الله تعالی عنه مؤذن رسول اكرم صلی الله
عليه وسلم اولديغنی ونحله نك هرنه قدر قرينهٔ صارفه وارايسه دخی غالبا معجمه ايله نخله ظن
اولنمسون مطالعه سيله (بحاء مهملة) قيديله تمييز ندن باشقه شرحنه دائر برنسنه نقل ايتميوب
فقط شرح مناويدنصكره تأليف اولنان السراج المنير نام شرحك صاحبی جهت اعرابنده
كله لفظی مرفوع يمسی نك رفعله تأكيديدر ديوب و بلالك رضی الله تعالی عنه نحله تشبيهنده
وجه شبهنه شراحدن تعرض ايدن ذاتی كورمدم وجه شبه نحله دن خروج ايدن و بلالدن صادر
اولان شيئك طيب اولمسی احتماليدر والله اعلم بمراد نبيه ديمشدر يعنی اريدن طيب اولان بالك
ظهوری كبی بلالدن طيب اولان اقوال وافعال صادر وواقعدر ديمكدر (و بنه امام احمد وابن ابی
شيبه وطبرانی (المؤمن كالنحلة تأكل طيبا وتضع طيبا وقعت فلم تكسر ولم تفسد) حديث طيب
تعبيرينی (وشعب بيهقيده مجاهدك عمردن رضی الله تعالی عنه روايت ايلديكی (ان مثل المؤمن
كالنحلة ان صاحبته نفعك وان شاورته نفعك وان جالسته نفعك وكل شأنه منافع وكذلك النحلة
كل شأنها منافع) حديث بشارت توريثی مفيد اولوب راوی مشار اليه مجاهد مكهٔ مكرمه دن مدينهٔ
منوره يه عمر رضی الله تعالی عنه معيتنده بركلشده اثنای راهده جهت حديثدن انجق اشبو حديثی
استماع ايلمش ايدم ديديكی دخی محرردر (ابن الاثير محقق نهايه سنده (مؤمن ايله نحله نك بينلرنده
وجه مشابهت نظافت وفطانت وقلت اذی وحقارت ايله منفعت وقناعت ونهارده سعی
ومردار وپسخدن تنزه واجتناب وطيب اكل كه غيرينك كسبنی ييوب كديديی ايله بكنمك وامير
وريسنه طاعت وانقياددر ودخی نحلك براز آفاتی واردركه عملنی اجرايه مانع وقاطع اولور
وآفات مذكوره دخی ظلمت وغيم يعنی هوانك بولانقلغی وروزكار ودخان وصو وآتشدر كذلك
مؤمنك دخی آفاتی واردركه عملنه فتور ويرر وانلر دخی ظلمت غفلت وغيم شك وشبهه يعنی

تصديق واجب شبده شبهه يه دوشمك وريح وروزكار فتنه ودخان حرام وسعهٔ حال ونارهوى
وهوس اشته بو آفتلر دخى وجه شبهدر مألنده شرح ايلمشلر * جعل الله الجنة مثواه * وينه
مستدركده على بن ابى طالبك رضى الله تعالى عنه * كونوا فى الناس كالنحلة فى الطيرالا وهو
يستضعفها ولم يعلم الطير مافى اجوافها من البركة لم يفعلوا ذلك بها وخالطوا الناس بالسنتكم
واجسادكم وزايلوهم باعمالكم وقلوبكم فان للمرء ما اكتسب وهو يوم القيمة مع من احب * كلامى
مضبوطدركه مفاد كلام ارشاد ارتسام مذكور اى مؤمنين دقت بين سز خلقده وخوبده
وعملده وخيرده آرى كبى اولك آرى او يله برحيواندركه جرمى خرده اولمغله سائر قوشلرانى اكرچه
ضعيف وحقير عد ايتمشلردر لكن او ظاهر نظر اولان قوشلر نحلك اجوافنده و باطننده اولان بركتى
ادراك ايتمهلر ايدى او يله ايتمزلر يعنى نظر حقارتله باقمزلر ايدى سز دخى انسانيت سيرت حسنهٔ
باطنيه اولديغى يلموب اقتصاد وقناعت سوقنده سرمايهٔ اعمال خيريهٔ ظاهريه وافعال
واخلاق حسنهٔ باطنيه ايله كسب تجارت سلامت آخرته سعى ايدك وآكاه اولك كه عظمت
ظاهريه ومال وجاه دنياى فانيه كمال دكلدر هركيم انلرى كمال وشان انسانيت عد ايدر ايسه ومجرد
صاحب جاه ومال اوله يم ديرواملى اكا قصر ايدر واومقوله اولوره انجق جاه ومالارى اوجندن
صميمى ميل وركون ايدرسه طيوركبى حيوان غير ناطق طاقمندن معدوددر واشبو عالم اسبابده
بهرحال ناس ايله اختلاط لازمدر اختلاطى السنه واجساد بكز ايله ايدك يعنى قولا وفعلا استخدام
وخدمت ناس وعقد معاملات واخذ واعطا ضمننده الجاء مدنيت ايله الفت ومصاحبت ايدك
لكن اعمال عبادات وافعال قلبيهٔ اعتقاد واخلاق جهتلرندن ناسك كسلمندن وذمائم اخلاقلرندن
كند وكزى ازاله ايدوب اوجهتلرده ناسه قلبا اتباع ايتميك وقلبا او مقوله اوضاعده اولان
كسانى سوميوب انلردن كسلك و باطنا انكارنده سعى وغيرت ايدك زيرا كوتى ايله اختلاط
ومقارنت كوتيلكى جلب وجذب ايدر چونكه امور ضروريه موجبنجه اختلاط لازمدر اشته
او اختلاط ضروريده كنديكزى بروجه محرر وقايه ايدك ودنياده كسب ايلديكز اعمال خيريه
واعتقادات حقه آخرتده مدار سلامتدر وانسان سوديكيله حشر اولور سوديككز صلحا واعمال
صالحات كه سبب سمو وسلامتدر يوم قيامتده سزه قرين اولور وعكسى دخى بو يله در يعنى كوتى يى
قلبا سورسه كز اكا اتباع بالخاصه لازم كلكله انكله حشر اولورسكز او ايسه منتج ندامتدر ديمك
ملاحظه اولنمشدر (وينه مستدركده مسطوردركه ابن عباس كعب الحبردن رضى الله تعالى عنهم
تورات شريفده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزك نعت ووصف سعادتلرينى
نه كيفيتله محرر بولدك يعنى كتب منزلهٔ سماويهٔ سابقه ده لطف ظهور خاتم الانبياء عليه الصلاة
والسلام ده واوصافنه آيات ودلالات اولمغله تورانده اولان وصف نه كونه در ديو سؤال ايلدكده
كعب دخى محمد بن عبدالله عليه الصلاة والسلام مكه ده تولد وطيبه يه يعنى مدينه يه هجرت ايدر
وملك وتصرفى شامده اولور يعنى اورايى اولا قهرا امنى فتح وتصرف ايدر * ليس بفاحش
ولاسخاب فى الاسواق * يعنى فاحش دكلدر وچارسوو بازارده اكل وشرب ايتمز وسيئه يه ينه سيئه ايله
مكافات ايتمز ولكن سيئه يه عفو وصفح ايله مقابله ايدر وامتى حامدلردر الله تعالى يه هرسراء
وضراده يعنى جميع احوالده حمد ايدرلر واطرافلرينى تطهير ايدرلر واوساط اقرانلرينه و بر برلرينه
محبذاعانه ايدرلر وامر ديندهاولان قتاللرنده صف اولدقلرى كبى صلاتلرنده دخى صف اولورلر
ومساجد ومعابدلرنده دوى نحل كبى دويلرى واردر وجوهوا ده منادبلرى ندا ايدر
مألنده اولان كلامله موصوف اولديغى بولدق وكوردك ديمشدر (ابن خلكان وفياتنده
يعنى تراجم اعلامنده دميرينك باب جيم حياة الحيوانده مجملا بيان ايلديكى عبدالمؤمن بن على كه

اندلسده تصرف ايدن موحدين ديمكله معروف اولان دولتك اولبدرانك ترجمه سنده يازلمشدركه
مشاراليه عبدالمؤمن قبل سلطنه صباوتنده كيجه ايچره او يورايكن باباسى على او يانق وايشيله
مشغول اولديغى حالده سما جانبنده بردوى استماع ايدوب باشنى قالديروب نظر ايلدكده هواده خانه سنك
اوزرنده كويا سقف صورتنده سياس بولوت شكلنده نحلدن برهيئت مجتمعه كورر واونحلك بر بلوكى
اوعلى صبى عبدالمؤمنك اوزرينه اينوب برازطوردقلرندنصكره اصلا زيانلرى اولميه رق وصبى
مرقومى او يانديرميه رق قالقوب اوچارلر و بو ماجرانك ايرته سى كونى مغربده اوناريخده رمل
و بومقوله فنى بيلور معروف بركيمسه اولمغله على او كيمسه يه واروب قضيه يى خبر ويردكده الله
تعالى اعلم سنك اوغلك مقتداى اهل مغرب اولمسنه علامتدر ديمكله بارادته سبحانه او يله جه
اولمشدر (على المرتضى رضى الله عنه وكرم وجهه ذات دنيايى تحقيرا و بالذات وبحيثيتها دوست اهل
واعتبار ايله صاريله جق نسنه اولمديغنه تنبيها * اشرف لباس ابن آدم فيها لعاب دودة واشرف
شرابه فيها رجيع نحلة * يعنى دنياده كيه جك اثوابك اشرفى ايپكدركه بوجك صالبه سندن اولور
ودنيا مشروباتنك اشرفى آرى زبليدر ديمشلردر (دميرى ديركه اشبو كلامك ظاهرى ابن عطيه نك نقلى
اوزره عسل نحلك غيرندن اولمسنى اقتضا ايدر لكن ينه حضرت حيدر كراردن معروف اولان روايت
اوزره * انما الدنيا ستة اشياء مطعوم ومشروب وملبوس ومركوب ومنكوح ومشموم فاشرف
المطعوم العسل وهو مذقة ذباب واشرف المشروب الماء و يستوى فيه البر والفاجر واشرف
الملبوس الحرير وهو نسج دودة واشرف المركوب الفرس وعليه تقتل الرجال واشرف المنكوح
المرأة وهو مبال فى مبال واشرف المشموم المسك وهو دم حيوان * كلامندن مستفاده اولان عسلك
غير فم نحلدن عدم حصوليدر (واما تحقيق اولان عسلك نحل بطنندن خروجى اولوب لكن
مخرجى اغزيميدر ياخود اغزينك غيريميدر بيلنه مدى حتى ارسطاطاليس كيفيت تصنيع نحله
اطلاع مطالعه سيله شيشه دن برقوان ياپديروب آريلرى ادخال ونظر كاهنه نهاده ايلدكده درحال
شيشه يى ايچروسندن بالجق كتوروب وسرايا بالجق ايله صوايوب كيفيت تصنيعلرينى بووجهله
عين ناسدن ستر ايله سر ايتدكلرى حكايه يى غزنوى وغيريلرى تحرير ايلمشدر فسبحان الله الملهم
(تفسير اوسط كواشيده عسل سمادن نازل اولوب روى زمينك اماكنده نبت ايدر وآرى كلوب انى
ايچر بعده خليه يه كلوب شمعدن عسله آماده قيلدقلرى يرلره القا ايدر يوقسه بعض ناسك توهمى كبى
فضلات غداء نحلدن معده سنده عسله استحاله ايدر صورتنده دكلدر ديو مرويدر والله تعالى اعلم
(فائده) معلوم اوله كه عسلك لغت عربيه ده اسماء كثيره سى اولوب تنور وسنور وزنلرنده اولان
(سنوت) اسامى عسل دندر (عليكم بالسنا والسنوت) حديثنده اولان سنوت بال ديمكدر (سلوى
دخى اسميدر هر حلودن طاعمى فارغ ومتسلى ومستغنى قيلديغى مطالعه ايله سلوى ديمشدر
وشعراى عرب العربادن خالد بن زهير الهذلى شعرنده سلوى اسمنى بال معناسنه اوله رق
كتورمشدر (وشهده حافظ وامين دخى اسملرا ولمشدر زيرا باله وضع اولنسان شى محفوظ اولور
شو يله كه اكر ميت بال ايچره قونسه بوزلميوب وتفعن ايتميوب دائما طورر ولحم قونسه اوچ آى
وفاكهه يعنى ياش يمش قونسه التى آى تر وتازه قالور (كتب ستهٔ معتبره ده ام المؤمنين عايشهٔ
صديقه نك رضى الله تعالى عنها روايت ايلديكى (ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم كان يحب
الحلواء و يشرب العسل) حديثى مضبوطدر اعلام دين حلوادن هر بر شيرين وطاتلى مراد
اولوب اندنصكره عسلك ذكرى يعنى هر حلوده عسل داخل ايكن ينه بعدالحلوا ذكرى
عسلك شرف مزيتنه تنبيه ايچوندركه علماء معانى بوتعبيرى ذكر الخاص بعد العام ديو بنام
قيلمشلردر ولفظ حلواء الف ممدوده ايله حمراء كبى اولوب سلوى كبى مقصوره دكلدر (دميرىٔ
شافعى ديركه اشبو روايتده طعامدن هر لذيذك ورزقدن طيبانك اكلى جوازينه دليل واردر

واكل لذائذ زهد و مراقبه يه منافى دكلدر سيما كه كيفما اتفق سفرهٔ اطعام اخوانده تصادف
اولنه (وتاريخ اصفهانيده ترجمهٔ احمد بن الحسين ده ابن عمردن رضى الله تعالى عنهما روايت
اولنان (اول نعمة ترفع من الارض العسل) اثرى محرردر (قلت) اشبو فائدهٔ مسطورهدن
اول لطيفه وفائده عنوانيله دميرى مرحوم عسل وصفنده اولان ﴿ فيه شفاء للناس ﴾ نصنه
ونحله وعسله وطب نبويده عليه الصلاة والسلام عود هندى وحبهٔ سوداء وعسلك خاصه لرينه
دائر براز اقوال لطيفه و بعض اجانبك اعتراضنه جوابده ادلهٔ قاطعهٔ طبيه يازمشدر كه طوغريسى
مطالعهسى وحفظى لازم مسائل شرعيه وعقليهدندر لكن بو رايه درجى خصوصى اختصار
ملتزم صاحب المستطرفه نظرا دائرهٔ ترجهيه صغميه جغندن بمنه تعالى سايهٔ احسان وايهٔ
لطف پادشاهيده بو فقير آلاء رب قدير وقت وسيع مرهونى اختلاس و خامهٔ كوتاه قامهسى
دوقرين مداد و دوات ايله تدارك جاى سر استيناس ايتدكده دعا و ثناى خدايكان اعظم
وشهنشاه امم حضرت عبد المجيد خان جل الله تعالى سبحانه دعايم سلطنته باقية الى آخر
الزمان افنديمزى عنوان ديباجهسى قيله رق وشكر احسانى تكرار ايدرك بعض مطالعه درجيله
دخى كرك مطلب عائدٔ مذكورى وكرك ابقاى نام وشان دولت عليهلرينه سبب اوله جق
آثار سائرهيى ان شاء الله تعالى خدمة للاخوان المؤمنين قلمه آلمق نيت خالصه سيله الحالة هذه
محلى ومأخذى كوسترهرك يازيلان مقدار ايله اكتفا اولندى * رب انطق لساننا بالخير *
بدفاع الموانع و الضير * آمين (خواص) عسل حار يابسدر ما لايسع صاحبى درجهٔ ثانيه
قيدينى كتورمش وحرارتى اقوا دردېمشدر وجيدى شهد يعنى مومىلى بال كه كوج بالى ديو تفوه
ايلديكمز عسل مصفادر و بو يعنى مطلقا بال مدر بول در ومسهل ومهيج قى در و معطش
يعنى صوسزلق ويريجيدر وصفرايه مستحيل در ودم حادى مواد در اكر صو ايله قينادوب
كوپكى آلنسه حدتى كيدر لكن حلاوتى دخى ازالور و غدائيتى و بولى مدرلكى چوغالور
واكل ايچون اجودى وقت بهارده صادق الحلاوه اولان صافى بالدر بعده صيفده و بعده
شتاده حاصل بالدر وشتويسى ارادئ واغلظيدر واحمره واسودهمائللرى و ييلمشى رديدر
و بالك مضرتنى آجى الما كيدررر وآب وآتش ودخان كورميان بال مسك ايله قارشديريلوب
اكتحال اولنسه نعوذ به تعالى كوزه نازل صويه نافعدر و بدنه سوراسه كهله يى قيرر واوفى
قودوز طلاديغى يره ومطبوخى سمومه نافعدر و بالمومنك خاصهسى دخى استصحاب وعلى
قول اكل ايدن مغموم اولور لكن احتلام اصابت ايتمز انتهى ما قاله الدميرى فليراجع الى الاطباء
(حكم) صاحب التحفه ودميرينك حكم نحلهده يازديغى اقوال بعد المطالعه خلاصهسى
و مذهبمز ائمهسنك اقوالنى شويله تحرير ايدركه (هرنه قدر عسلك اكلى حلال ايسه ده
نحلك اكلى حرامدر انسانك لحمى افضليتنه بناء حرام اولوب لبنى حلال اولديغى كبى (و بعض سلف
جرادك اكلى كبى نحلك اكلنى اجتهادلرنجه مباح قيلمشلر ايسه ده مذهبده بو وجه ضعيفدر زيرا قتلنه
نهى نبوى عليه الصلاة والسلام متعلق اولمشدر واشبو نهى حرمتنه دليلدر (امامز ابو حنيفه
نحلك وزنبورك و سائر حشراتك بيعى صحيح دكلدر ديديلر (ومذهب شافعى اربابى بيع نحلك
صحتنده اختلاف ايدوب بعضيلرى نحل حيوان طاهر منتفع بهدر ديو طهارت و انتفاع ايله
استدلال يله بيعى شاة كبى جائزدر لكن زنبور و حشرات بونك خلافنه در ديديلر (قلت) اسم
زنبور نحله دخى على لغة اطلاق اولنور ايسه ده بوراده نحل مراد اولميوب بلكه مراد بنه آرى
جنسندن ايرى ومستطيل الجسد يعنى بيت نحل كبى اوله رق تراب ايچنده ترابدن تصنيع ايدن وغداسى
تراب و بنه لسع ايديجى اولان حيواندر (صاحب التحفه ديركه ملتقى وتحفة الملوكده اكل زنبورك

عدم حلى مصرحدر وقهستانيده دخى بويله محرر اولوب لكن بعده دود زنبورك قبل نفخ الروح
اكلنده بأس يوقدر زيرا قاضيخانده اولديغى اوزره روحى اولميان ميته تسميه اولنماز ديمشدر
(وفتاواى هنديه وملتقى ايله شرحنده كوارهسز نحلى بيع امام اعظم ايله امام ابو يوسف عندلرنده
جائز دكلدر لكن امام محمد عندنده اكر نحل محرز ايسه يالكز بيعى جائزدر وائمهٔ ثلثه يعنى
شافعى و مالكى وحنبلى دخى قول محمد اوزره قائل اولديلر ودخى دود قز ايله بيضهٔ دود قزك
بيعلرى امام اعظم عندنده جائز اولميوب اما امام ابو يوسف عندنده قز ايله اولور ايسه دود قزك
بيعى جائز اولوب بيضنك بيعنده ابو يوسف عندنده ايكى قول واردر قوللكبرى جوازى وديكرى
عدم جوازيدر لكن امام محمد عندنده دود قزك و بيضهسنك مطلقا بيعلرى جائزدر ومختار
اولان قول دخى بو اولوب ائمهٔ ثلثهٔ مشار اليهم دخى معتادى اعتبار ايله بو قول ايله قائللردر (وبحر
رائقده نحلك ودود القزك بيعى انجق تبعا منعقد اولور ديو مسطوردر (قلت) كواره كافك
ضمى وواوك فتح وتخفيفى ايله هنوز شمع ايچنده اولان بالدر * يقال كوارة النحل لعسلها فى الشمع (وعلى
القارى رحمة الله السندى الحنفيك منسكى شرحنده هوام ارضك يعنى حشرات ارضك قتلنده
برشى يوقدر يعنى حل وحرمده انلرى قتل ايدنه كناه يوقدر حيه وعقرب وزنبور و بونلر
كبيلرى حشرات ارضدندر و زنبورك مطلقا قتلنده يعنى كركسه بالنى اخذ ايچون اولسون
وكركسه غيرى ايچون اولسون واولماسون اتلافنده اثم يوقدر ديو محرردر وحشرات دخى تعداد
اولنمشدر (نمل) نونك فتحيله و على لغة ضميله معروف اولان قارنجهدر كه فارسيسى دور
وزننده موردر (ونمل مفردى تا ايله نملةٌ در جمعى قتال وزننده نمال كلور وقارنجهسى چوق يره
نونك فتحى وميمك كسريله ارض نملةٌ ديرلر كه ارض ذات نمل ديمكدر وقارنجه اوشمش طعامه
طعام ممنول دينور ممنول مقبول وزننده در ونمله نميمه معناسنه دخى كلمكله بو معناجه رجل نمل
دينور كه رجل نمام ديمكدر (وشاعر بليغك اشبو بيت رنكين جناس رهينى بر كوزل پنددر * اقنع
فاتبق بلا بلغة * فلبس ينسى ربك النمله * ان اقبل الدهر فقم قائما * وان تولى مدبرا نم له *
يعنى اى باهوش سن پايكه دوشن رزقك هر يسه وهرنه ايسه يعنى كركسه مقارنت غيث ونم له
برك سبز آسا تازه وزمين اولسون وكركسه تاب تموز ايله قاورلمش كياه كبى خشكين اولسون قناعت ايله
مادامكه بو دامكه حياتده دانه چين غداسن بلغهسز يعنى حبهسز ولقمهسز قالمازسن سنك ربك
وريمز عرشانه خردهسنك وذرهونمله سنى اونوتمز سنك نحن قسمنا سفرهٔ احسانندهتعيين بيورلمش
اولان روزى ورزقكه دخى لطفا وكرما كفيلدر يعنى احسان ايدر اكر دهر تقدير خدا ايله سكا
اقبال ايدرسه همان قالق ومقتضاى اقبالى شكرا اجرا قيل واكر فلك اصل كردار جبلى مدار
متخيلانهسى روشنجه سندن روكردان اوله رق دونر و يوز چويررسه على تخييل الشعراء كردون
دون پروردن مأمول اولان وضعى دخى ادبارى اولديغندن وعند التحقيق اقبال وادبار شيوهٔ
قدراولمغله اقبالده مسرور اوله رق وقوعه كلان اطوارك نه ايسه مقعد يأسه اوطورمهدن اوطوردن
دونميوب ومكدر اولميوب پستر آرامده صفاى بال ايله نائم اول * واين نيز بكذرد * و تعبير آخر
* بوده كيدر * وذا يروح * موقظهسنى دوشون يات وسنك سينه كه چوكن سنك كران غمى
آل آت كلمانى حل قطعهٔ مذكوره كبيدر * حل النظم جعله نثرا * وكنيهسى ابو المشغول
اولوب ديشيسنك ام ثوبه وام نازن در ونمله ايله تسميهسى كثرت حركتيچوندر كه نونك ضميله
نمله كثرت حركت معناسنه اوله جقدر نمل تزاوج وقربان ايتمز ايمش وديشيسندن ارضه سقوط
ايدن خردهشيلر نمو بولوب بيضه اولور واو بيضهلردن تكون ايدر ايمش (هر بيضه
ضاد ايله اولوب نمل بيظهسى بويله جه ظا ايله در (قلت) هر ظهر دخى ظا ايله اولوب فقط

جلك يعني طاغك ضهري ضاد ايله درو هر غلط طا ايله اولوب انجق حسابك غلتي تا ايله در
فليحفظ (اشبو حيوان طلب وتحصيل رزقده عظيم التدبير اولوب اكرچكه ميه جكي نسنه
اولورسه ديكرلرينه وارر خبر ويرر كاورلر واو يوكي بيوكي وكوچكي بريكوب بالاتحاد سوروكلرلر
وكوچ ايشلري كويا جرانقال بولندن كوزلجه كوررلر وبتوررلر وعلى قول هرطائفه نملك آربلركبي
متبوعلري اولمغله بومقوله اعمالي انك امريله اجرا ايدرلر (قلت) بوقول معتبر وايش كورمه ده
بر يول شاهراه ومعقول ومقبول اولديغي اظهردر وهنكام شتا ايچون زمان صيفده رزق تداركيله
احتكار وادخار طبع نملده مركوزدر وادخارده جمله تدبيرلرندن بري دخي اكرندارك ايتدكاري
حبوباتك زمينده بيشرمه سي وقوعه كله جك حب اولور ايسه اول حبوبي بردبرد اورته لرندن
بولوب برآي ادخار اوبله جه كومرلر ايمش فقط كزبره يي يعني كشنشي دردده بولرلر ايمش زيرا
اول تخمك نصفي دخي انبات ايدر اولديغنه نمل ملهم ايمش وتعفنندن خوف ايتدكاري تخمي
ادخار ايلدكاري يردن كاهيجه طشره چيقاروب هوالنديررلر ايمش واكثريا بوني آي آيدنلغنده
ايدرلر ايمش ونملك چونكه جوفي وبطني اولميوب نصفندن مقطوع واينجه قيل كبي شي ايله
دوشق صورتنده اولان بدني بربرينه مربوط اولديغندن حيات وتعيشي وقوام بدني اكل وبلع حبوبله
اولميوب بلكه بدل ما يتحلل حبوبي شق ايدوب هنكام شقده استنشاق ايلديكي ريح اولور وبوريح
كنديه كفايت ايلر ايمش اشته جناب رب حكيم بي علت علت حكمته بعض مخلوقني روزكار ايله
بسلر فسبحان القدير (ابن عيينه روايتنجه اشارتي سبق ايتديكي اوزره مخلوقاتده اقواتي ادخار
ايدوب صاقليان انجق انسان وعقعق ونمل ايله فاردر (وامام غزالينك قدس سره بوماده ده ذكر
اولنان درده انحصارده جزمي اولديغي احياء علومنك باب توكلنده تحرير ايلمشدر (وبعضلر بلبل
دخي جمله محتكريندن ايمش وبعضيلر عقعق صاقلديغي نسيان ايدر ديمشدر (ونملك قوه شامه سي
شديده ايمش وقنادلنمسي اسباب هلاكندندر ونمل قنادلنديغي زمانده سرچه لر بوللغه دوشرز يرا
حال طيرانده عصفورلر صيد ايدرلر واشبو معناي هلاك نملي ابو العتاهيه * واذا استوت للنمل اجنحة *
حتى يطير فقد دنا عطبه * بيتنده كوسترمشدر وهرون عباسي برامكه نكبتي هنكامنده اكثريا بيت مذكور
ايله تمثل ايدر ايدي ونمل قريه سي يعني مسكن وبيتي التي عدد اولان قوائم يعني اياقلري ايله حفر ايدر
وايچنه ياغمور صويي طولميوب آقسون ديو معاوج يعني اكري واقندبلي چيقندبلر يپار وذخيره
مدخره يي بروجه محرر ياغمور ونم تلف ايدر خوفيله اكثريا مسكنني برقاج قات اوله رق بربري اوزرينه
بنا ايدر (بيهقي شعبنده سخي مشهور حاتم طائينك اوغلي جواد بن جواد عدي نمله * انهن جارات
ولهن علينا حق الجوار * يعني قارنجه لر قومشومز اولمغله اوزريمزده قومشولق حقلري واردر
ديو داءيما ايتمك طوغرر اولديغي تحرير ايلمشدر (ودميري وحش مطلبنده بالمناسبه زاهد وولي
مشهور فتح بن خرشف حضرتلري دخي قارنجه لره هركون اتمك اوفه لمق دأبي اولديغني ويوم
عاشوراده اكل ايتمدكلريني روايت ايلديكني يازمشدر (صاحب التحفه دخي عين الحياة صاحبي
امامندن نقلا قارنجه يوم عاشوراده آغزلرينه برنسنه آلميوب صائم اولدقلريني هامش تحفه ده
يازمشدر (وجنس حيوانده بدنك مراتب كثيره ده ضعفي يوكلنور قارنجه دن غيري برحيوان
يوقدر حتى اصلا انتفاع ايده ميه جكي دركار اولوب كندونك مقدارده اضعاف مضاعفه كثيره سنده
اولان خرما چكردكني هزار تكلفله چكرسوررر واشبو حمل كرآن بي فائده يه قارنجه يي سوق وحمل
ايدن طبعنده مكنوز حرص وشرهيدر وحرص وآزي شويله چوقدركه عمري برسنه دن اكثر
دكل ايكن بشامش اولسه سنين كثيره ده كندويه يته جكي غداسني هزار جد وسعي وتعب ايله
طوپلر (وقريه سي زيرزمينده اوطه لر ودهليزلر وطبقات معلقات ايله تصنيع ايدوب حبوب وذخاير

شتاي شتا ايله طولدرمه سي عجايبدندر (قلت) فسبحان من الهمها ذلك هله شو تصنيع بيت وآنفا
ذكر اولنان كزبره وكسفره تخميكه كشنش وعلى قول عربيده جلجلان ديدكلري سوسام تخمني
بتنده انبات ايتمسون ديو تربيع ايله ادخار ايلدكلري عجيبه لر هر بناء ومعمار وارباب فلاحتك
بيله جكي شيلردن دكلدر فخر رازي حضرتلري تفسير كبيرنده * حتى اذا اتوا على واد النمل قالت
نملة يا ايها النمل ادخلوا مساكنكم * آيت مكرمه سنده بعض تحقيقات بياننده نصكره نمله نك
تكلمي عقلا مستبعد دكلدر يعني ممتنع ذاتي حكمي ايله ممتنع دكلدر زيرا نمله يه حصول علم ونطق
نفس الامرده ممكندر جناب رب قدير عز شانه هر ممكناته قادر اولديغي براهين قاطعه ايله ثابتدر
ديمش وبو صنعده والهامده اولان اعتراضات مقدره يي قالديروب آتمشدر روح الله تعالى روحه
(قريه قافك فتحي وراءنك سكونيله يعني صولة وزننده لغتده كوي وبلده معنالرينه كلديكي كبي قارنجه
يووه سنه دخي اطلاق اولنوب مسكنه قرية النمل ديرلر وكوي وبلده معناسنه اولان قريه نك راسي
كسره وياسي شده ايله اولميوب ودخي رقم لفظنك قافي شده ايله دكل ايكن عوام ناس شده لر ايله
اوقورلر لكن لسان اهل دانشه صغه جق شي دكلدر فقط رانك كسره وياءنك شده سيله غنيه زنه سنده
قريه مخصوص اوله رق اشبو قارنجه يووه سنه ديمك دخي جائزدر وعصايه دخي شده ايله قريه
اسمدر فليحفظ (نمله نك فارس نامنده برنوعي دخي واردركه بونك خلقده وخلقده نمله نسبتي
زنبورك نحله نسبتي كبيدر (وبرنوعنه دخي مقدمي اسده ومؤخري نمله شبيه اولديغندن (نمل الاسد)
ديرلر (فائده) دميري شافعي يازاركه قتاده حضرتلرندن محكيدركه مشاراليه كوفه يه داخل
اولدقلرنده تمام وظيفه علمي اوزره مشكلاتي اولنلر كلسونلر وصورسونلر بيلديكمزي اخوان
مؤمنينه سويلمك ثوابني قزانمق استرم ديو ناسه رخصت ويرمه لريله مشكلاتي اولنلر كلوب مسئله سني
اوكرنورلر وابو حنيفه حضرتلري عليه رضوان الله ورحمته دخي اوعصرده حديث السن
ايمش مجلس قتاده يه داخل اولوب وصغير اولديغندن بالذات سؤالده حجاب ايدوب برواسطه يه
مولانادن سليمان عليه السلامك نص جليل مذكورده اولان نمله سي اركك وياخود ديشيمي ايدي
سؤال ايدك ديدي صوردقلرنده سكوته واروب وسائلي اكليوب اوغلم سن سويله ديدكده ابو حنيفه
انثى ايدي ديدي انثى اولديغنه دليلك ندر دينلدكده آيتده كائن فعل مؤنث اولان قالت لفظ
شريفيدر اكر نمل ذكر اولسيدي قال بيوريلور ايدي كلاملريني ديباجه كتاب اجتهاد مطلقلرينه
براعة الاستهلال ايلمشدر (نمله نك انثى اولمسنده تاسي دليل اوله مز زيرا تاء مذكوره تأنيث تاسي
اولميوب حمامة شاة تاسي آسا تاء وحدتدركه اول تاء وحدت ايله اولان لفظ ايسه مذكر ومؤنث
اوزرينه واقع اولور فليحفظ (اشبو فائده جليله ايله بوني حياة الحيوانده ولي ايدن ديكر فائده لرده
دميري مرحوم آيت مسطوره نمله سليمان عليه السلامه متعلق نيجه فرائد فوائد نكات جزم وجواهر
تحقيقات عوائد مظاهري سلك سطره نظم ايتمشدركه هربري قلادهٔ كردن حور وچشم مطالعه ده
نور على نور قيلمغه چسباندر مراجعت قلنه (صاحب المستطرف اشبو مطلب نملده مبتداسي
يعني اولى قال عليه الصلاة والسلام ايله معنون (الا تنظرون الى صغير ما خلق كيف احكم خلقه
واتقن تركيبه وفلق له السمع والبصر وسوى له العظم والبشر انظروا الى النملة في صغر جثتها
ولطافة هيئتها لا تكاد تنال بلحظ البصر ولا يستدرك الفكر كيف دبت على ارضها وسعت في طلب
رزقها تنقل الحبة الى جحرها تجمع في حرها لبردها وفي ورودها لصدرها لا يغفل عنها المنان ولا
يضيعها الديان ولو فكرت في مجاري اكلها وفي علوها وسفلها وما في الجوف من شراسيف بطنها
وما في الرأس من عينيها واذنها لقضيت من خلقها عجبا وللقيت من وصفها تعبا فتعالى الذي
اقامها على قوائمها وبناها على دعائمها لم يشركه في فطرتها فاطر ولم يعنه على خلقها قادر

لا اله الا هو ولا معبود سواه) خبريني كتورمشدر كه سراپا قدرت شامله‌ء صانع عالم عزشانه‌يي بيان وتوحيد معبود بالحق وافعال حكيم مطلق بهر برهانه‌يي تبياندن عبارتدر (خواص) قارنجه‌نك يومورطه سي النوب وسحق اولنوب قيل بتن يره طلا اولنسه نبتي منع ايدر اكر او مسحوق يومورطه‌نك بردرهمي بركيمسه ايچسه اسفلنك زمام تصرفي الندن چيقوب اول كسه ضرطه غلبه ايدر (ماء سذاب قرية نمله صب اولنسه اتلاف ايدر ايمش ماء مذكور ايله ماء سماقدن يره لر دخي هارب اولورلر ايمش (اكر حائض عورتك خرقه سي يعني بزي برنسنه‌نك يانه اصلسه اول نسنه‌يه قارنجه تقرب ايتمز ايمش فتدبر (مصري المسكن دميري مرحوم اكر بدي عدد اوزون قارنجه دهن زنبقله طلو برشيشه‌يه قونوب واغزي محكم شد اولنوب بركون وبركيجه بطن فرسه يعني فشقي يه كومياوب وطوردير يلوب بعده اخراج ووضع اولنان قارنجه لردن دهن مذكور تصفيه اولندقدنصكره احليله يعني آلت تناسله ومافوقنه سورلسه باهي تهييج ايلديكي وعمل چوغالديغي ومادهء جماعه قوت كلديكي مجربدر ديمش وازالهء قارنجه ايله قارنجه‌نك خواص آخرلريني دخي يازمشدر كه كور يله وطيب ايله سو يلنشيله (حكم) دميري وصاحب التحفه نهي قتل نمل حقنده وارد اولوب دارقطني وحاكمك تخريج ايلدكلري ابو هريره رضي الله تعالى عنهك روايت ايلديكي حديثي ذكر ايله موجبنجه قارنجه‌نك قتل واتلافي مكروه اولديغني (قارنجه‌نك اغزي واياقلريله يوكلنديكي وسوريكلديكي شيئك اكلي منهي اولديغني ناطق ابو نعيمك طب نبويده تحرير ايلديكي خبري ونملك اكلي دخي قتلي ممنوع اولديغنه بناء حرام اولديغني حياة الحيوان وتحفه ده يازمشلردر (وصاحب التحفه متن ملتقاده محرم يعني احرام بند اولان حاجي قارنجه قيرنجه اوزرينه برشيء لازم كلمز ديو مسطور اولوب وبو مقامده درمختار صاحبنك تأليفي اولان ملتقى شرحي درمنتقاده اذي ويرمين شيئك قتلي حلال اولماز ديديكني وقارنجه اذي ايدرسه صويه القانك غيريله قتلي يعني اهلاكي جائز اولوب اذي ايتمديكي حالده قتلي مكروه اولديغني (وطريقت محمديه ده سراجيه‌دن نقل ايله ايچنده قارنجه اولان حطبي واغاجي احراقده بأس اولماديغي مفيد ايدوكن تحرير ايله ارباب فتاوي وغيريلرندن بخصوصه تحريم اكل نمله تعرض ايتمش براحدي كورمميوب لكن ولوالجيده اولان * واكل جميع الهوام ممايكون سكناه في الارض حرام لانها من جملة الخبائث قولنك عمومندن نملك اكلي حرام اولديغي مسئله سي اخذ اولنمشدر (نسر) فتح نون وسكون سين ايله فارسيجه كركس ديدكلري قوشدر جمع قلتي فتح الف وضم سين ايله (انسر) وجمع كثرتي ضمتيله (نسور) كلور (ابو الابرد) و (ابو الاصبع) كنيه‌لرندندر انثاسي كنيه سي (ام قشعم) در (قلت) ام قشعم موته دخي ديرلر كامر طير مذكور برشيئي ولاشه‌يي قوپاروب اكل وبلع ايتديكيچون نسر تسميه اولنمشدر زيرا نسر لغتده دتمك وطاغتمق وقوپارمق معناسنه‌در (قلت) مقدمة الادب زمخشري ايله شرحي اولان اقصى الارب ده كركس پير يعني قوجه كركسه ومسن كيمسه‌يه قشعم دينوب جمعي قشاعم كلديكي (ودخي ميمك فتحي وضادك سكوني وخانك كسري وآخرنده يا ايله مضرخي آق بابا تعبير ايلديكمز كركس سپيد يعني آق كركسه اطلاق اولنديغي (وناهض چوزهء كركس يعني كركس ياوروسنك قناتلري كلوب اوچماغه قريب اولانه وهر قوشك بووجه اوزره اولان ياوروسنه دينديكي مقيددر (وقاموسده ذكر اولنان مضرخي قنادلري اوزون اولان چاقره وهر شيئك يباضنه وقومك سيدينه واوزون نسنه‌يه اطلاق اولنديغي محرردر (وبو طير يعني نسر عريف طيوردر (امام حسن بن علي رضي الله تعالى عنهمانك قولنجه اشبو قوش صباحنده * ابن آدم عش ماشئت فان الموت ملاقيك * ديرايمش كه مفادي اي آدم اوغلي نه كونه حركتله اسنر ايسك اويله جه كيفما تشا يشا البته موت

سكا ملاقي اولور واولا شور يعني بو دنيانك حياتي ثابت وشجر بقا بو مزرعهء آخرتده ثابت دكلدر باري جانك تنده ايكن فرصت عبش سه روزه ده اعتقاد صحيح وعمل صالحده اول كه اول سكا سرمايه اولور وآخرتده بيله سنجه كيدرسن مأ‌لنده برطوته جق وقفس روعه قويوب اوچورميه جق مرغ لطيف نصيحتدر (ودميري مرحوم اشبو پندنده مرغ مذكورك طول عمره مخصوص اولمسنه مناسبت واردر ديمشدر كه مرادي قول مذكور نسر كندو طبعنده اخلاق حميده اولمسنه وكوزل خوي دخي عدم اضرار غيره وبو دخي چوق يشامه‌سنه وسائلدر ارزق بوندن حصه آلنه وبو بيله برآب زلال نصيحته طالنه ديمك اولديغي عاجزانه ملاحظه اولنمشدر باقي اهل دانش اعلمدر (بو فقيرك هنكام شبابده بعض پيران خجسته صفات خويشاوندمدم استماع ايدوب مرزباننامهء فارسيء دهلوي لطيف وفوا كه الخلفاء بلبغهء عربيه وهمايوننامهء تركي السبك بابيغ معروف حكايات تمثيلات اشاراتندن اولمق كركدر كه بر كركس وشاهين بربريله موانست وصحبت ايدرلركن انجرار كلامله شاهين تيزشكار كركسه سنزك عمر طبيعيكز نه قراره پيوسته اولور ديو صوردر كركس شوروزكار كهن سالده يك يشارزديجك شاهين صفير كش تعجب يعني استغراب ايله برصقلق يعني اصلق چالار نوبت سؤال كركسه كلوب صورنجه شاهين بزم نهايت مراتب اعمار بمز درجهء اولاي عشراته وارميوب نادرا بش سنه‌يه واركي اولديغي كورلمكده‌در ديو ويرديكي جوابه اوفوجان كركس دخي بر كوروليلي صقلق چالدقده شاهين بنم صفيرم برنده لكن بش سنه يشامه جاي عجاب وباديء استغراب دكلكن صقلغك اصلي نه‌در ديدكده كركس بن كناره‌نشين ذروهء جبل وقديد چين لقمهء مطروحه مزبل ايكن سنك قوس آسماندن آتلمش تير قضا كبي بركبوتركتر خرده‌يه قصد جانله نزول صاعقه رنككي كورمش ايدم او وضع وروشه كوره بش سال يشامه بسيار وجنسمزك قديد وقورومش اوله‌رق مطروح مزبله بولنان كسره‌لره ولاشي مقوله‌لرينه قناعت ايله جان آجتمامقده مظهر توفيق حضرت پروردكار كائنات تقدس ذاته عن الاستنصار اولدقلريمزدن درجهء سلم عمريمز بيك سنه قدمه‌سنه وارمسي كثير اولميوب بلكه لطف حق تعالانك وسعتنه نظرا الف كواحد منزله‌سنده اوله جغي آشكار ومحل استغراب اولماديغي پديداردر ديمش حكايه سي مطالعه اولنان مراد دميري‌يي تأييد ايدر (ينه دميري طيرمر قوم بروجه محرر عمريوندن اطول طيور اولوب بيك سنه معمر اولديغي يعني كركس ايكن وصف مذكوريله هزار بولنديغي منقولدر ديمشدر (قلت) طيرمذكورك بيك ياش يشاديغي نه‌دن بيله‌لم دينورسه بو مقوله اشيا يا مطلقا خبرينك صدقي شرعا ويابداهة مسلم اولان ذواتك يا بالذات ويا بالرواية المعتبرة اخباري واقوالي ايله بيلنور وياخود امور مباحهء دنيويه‌دن تصديقي مخالف شرايع حقه اولميه جق خواص اشيا وطبايعي دانا اهل وقوفك آثار وافواهيله بيان ايلدكلري بعض علايم مجرباتي علامت اوله بيلور ونحت امتناع حكمي‌ده دكل ايسه تصديق وقبول اولنور فاما اخبار صادقهء ايشان بحمده تعالى عنديمزده اجلاي برهاندر ديو جواب ويررز * من آنچه شرط بلاغست باتو ميكويم * توخواه از سخنم پند كير وخواه ملال * وكركسك سائر يرتيجي قوشلر آسا مخلب يعني چنكالي اولميوب طاوق وقارغه كبي طرناقلري واردر لكن اظفاري مخالب طيور جارحه مانندي حداد يعني همرنك سكين اوله‌رق كسكين‌در (وبازي ايله نسر خروس كبي سفاد ايدرلر (وبرقومك زعمي اوزره كركس‌دن برنوع ديشي اولور كه اركككنك كند ويه نظر مجرديله يومورطلر يعني يومورطله سي چفتلشمك استه‌مز ودائما كونش كورر اماكن عاليه ومرتفعه‌ده يومورطلدقلرندن حضانه‌يه يعني يومورطه‌لره سائر طيور كبي اوطورمغه حاجت مس ايتميوب حرارت

آفتاب مقام حضنه قائم اولمغله ياورولرنسرك تحضينسز خروج ايدرلر (وينه دميرى نقلنجه
نسرك حدت بصرى اولمغله درت فرسخ يردن جيفه يى كورر وكذلك حاسهٔ
شمه سى بوقونده در لكن طيبى يعنى طيب الرايحه نسنه يى شمى آننده هلاك اولور وبو طير طيران
وجناح يونلرندن اشد واقوا درحتى بركونده سائرطيوردن زياده طيران ايدر ايمش
وبرميته وجيفه يه قونديقده اولاشديه مقدمجه اولاشور وبير بولنور عقبان يعنى عقابلرويرتيجى
قوشلر بولنورلرسه چكيلوب نسر يراولديغى مدتده كيروليوب طوررلر واولشى اولشمزلر واوزاقدن
كدى حيران باصدرمه موقفنده اوطوررلر (بوكينهٔ غير صالح وجركاب آلودهٔ عمل طالح
اعنى اسعددرد منلك چند سال اول * غير التقى يأمر الناس بالتقى * روش اضحوكه منشدن
نظم ايلديكى قطعه يى اشبو محل مذكر اولمغله عفو مروتدانه مغرورا درجنه جسارت اولندى
* مال دنيا بر منجس لاشه در كه اوستنه * نيجه يوز بيك كركس اوشمش بر بريله جنك ايدر *
* عاقبت جنك وچكشله بولدن اكله زمن * اوچديلر قالدى يرنده ينه لاشه سرنسر (ع)
ان السلامة منها ترك مافيها * كركس مال دنيايه عن صميم البال ميل ايدن ودنيايه كلمه دن مقصود
مال دار اولمق كمان ايدنلر يرنده اولنلردر بوقسه دنيا اصلسز وعبث نسنه ديمك دكلدر اكر
اويله اولسه جناب حكيم بى علت علت حكمته وجلت قدرته انى خلق ايلمز ايدى اهل دانش
ود رايت بانده آشكار اولديغى دنيادار تكليف ومكتب تكميل ذات اولديغى اجلدن كتب
شرعيه وعقليه ناطق اولديغى اوزره ممدوحدر وجهت شرعيه وعقليه دن درهم اولان درهم
ومال كسب عبادات ماليه يه سرمايه اولمغله عزيزدر واكابو يولده اولان ميله مساغ شرعيه وعقليه
دركاردر وانى * برازجق بى برازجق دخى صاقله * برازجق دخى وبرتكرى بولنه * اوزره
تقسيم ايتمك عين فضيلتدر والسلام (ودخى هر برتيجى قوش نسردن قورقار وشرهى وآزى
چوق اولمغله جيفه يه قونديقده شول مقدارده اكل ايدر وقارننى طولدير ركه طيران وپروازه
طاقتى قالميوب صحرايه رق طبقة على طبقة نفسنى هوايه وجوه قالديروب تحت ربجه كنديني
هزار كدايله اولاشديروب امداد روزكار ايله اوچار وبطنه وامتلاسى حالنده اولقدر كوشركه
ناسك ضعيفى بلكه صبى اليله صيد وضبط ايده بيلور وبوطيرك ديشيسى يمورطه لر وياورولر بنه
خفاشك تعديسندن خوف ايدوب يووه سنه خفاشك بالطبع نفرت ايلديكى ورق دلب يعنى
چنار اغاجى يپراغنى فرش ايدر وديشيسنك فراقنه حزن ايدن مرغانك اشديدر وديشيسنك حالى
دخى بويله اولوب احدهمادن آخرى فوتله بربرندن آيرلسه‌لر صاغ قلانى * حزن وكدوكدرندن
ناشى * فرقت همسرايله هالك اولور (وملهمات غريبه سندندركه ديشيسى حامل بيضه
اولديغى هنكامده ارككى هنده اوچوب اورادن جوزجرمنده برحجر كتورركه حجر مزبور تحريك
اولندقده ايچندن چنغرق سسنه شبيه تحرك حجر آخردن حاصل برسس حس اولنور اول طاشجغزى
همسرينك يووه ده يا اوستنه ويا التنه وضع ايلدكده ظهور بيضه ارده عسرتنى كيده رر
(وعقاب مطلبنده بوحجر هندى خصوصنى قزوينينك بويله جه يازديغى دميرى ذكرايتمشدر
(وسباع طيرده جثه سى نسردن اكبر برطير يوقدر وبومعناجه نسره ابو الطير ديرلر
(دميرى ديركه نسره سيد الطير دخى اطلاق اولنديغى نفحات الازهار ولمحات الانوار نام كتابده
مقيد اولديغى وجهله على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه وكرم وجهه نك روايت ايلديكى
اشبو خبر ناطقدر (انه قال سمعت حبيبى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يقول هبط على
جبريل عليه السلام فقال يا محمد ان لكل شئ سيد فسيد البشر آدم وسيد ولد آدم انت وسيد الروم
صهيب وسيد فارس سلمان وسيد الحبش بلال وسيد الشجر السدر وسيد الطير النسر وسيد الشهور

رمضان وسيد الايام الجمعة وسيد الكلام العربية وسيد العربية القرأن وسيد القرأن سورة البقرة)
(قلت) سدرسينك كسرى ودالك سكونى ايله عربستانده كورديكمز نبق ديدكلرى اغاجدر
(دميرى بوخبرك عقبنده نسره وبالمناسبه بخت نصره ونمروده دائر ودانيال عليه السلامه
متدائر طبرانينك معجم اوسطندن وسدى دن بعض روايت فوائد ماهيت ذكر ايلمشدر مطالعه اولنه
* اعمر من نسر * ودخى * اتى الابد على لبد * ضروب امثالدندر (قلت) ابد فتحتينله
دهر معناسنه دركه زمان طويلدن عبارتدر لكن مثل مذكورده على الاطلاق وقت ديمك اولور
وبوراده اولان لبد لامك ضمى وحرف بانك فتحى ايله قرأن كريمده قصه سى اولان قوم عاددن عاد
اصغرك اوغلى اولان لقمانه منسوب يدى عدد نسرك آخرى اولان طيرك آدى اوله جقدر (لكن
صحاح جوهرى ايله قاموسده ل ب د ماده سنده اونسرلرك يدى اولديغى مصرح ايكن
قاموسده ف رزع ماده سنده سكز عدددر ديو محرر درتأمل اولنه (ومثل مذكور تركيبنك
مفهومى زمان لبدك اوزرينه كلدى ديمكدر كه مقصود بلا حرف تعريف لبد له مسمى اولان على
قول يدنجى وعلى قول سكزنجى نسر لقمان بن عادك زمان هلاكى يتشدى ديمك اوله جقدر وضرب
مذكورك سببى دميرينك على التفصيل يازديغى وتفاسير وكتب لغات وامثال عربيه مضبوط
اولان واقعه دن آشكار اولور واقعهٔ مذكوره نك خلاصهٔ موجزه سى حضرت هود عليه السلامه
ايمان ايتميان عاد وقومى من قبل الله تعالى مبتلا اولدقلرى قحط مطردن ناشى عاد اوغلى لقمانى
استسقا دعاسيچون اولدقلرى اولكاريه برآيلق مسافه ده واقع عهد ابراهيم عليه السلام دنبرو
قبائل عربك كرك متبع ملت حنيفهٔ خليل الله اولنلرى وكرك موحد اولميانى يعنى مجموعنك حرمت
وتعظيم وزيارت ايلدكلرى بيت مكرمه كوندر ديكندن كلوب وبرماه قدر خارج شهر شريفده
مقيم اولوب دعاء استسقايى قيلمشلر ايسه ده نبوت هود عليه السلامى مصدق اولمادقلرندن عمل
صالح اولان زيارت ودعا برحكم شرع الله قرين اجابت اولميوب هود عليه السلام معيت سلام
ونجات غايتنده بولنانلردن ماعدالرى نجات بوليميوب آتش ريز اولان سحاب عذابله مقهور
اولديلر فقط بحكمة اولقمان اوتسز وصوسز طاغه براقيلان يدى رأس بقر عمرى يعنى يادفعة
ويامتعاقبا اويدى رأس بقرك حياتلرى مدتنده اولان عمرلريله يدى عدد نسرك كذلك نهايت
عمرلرينه قدر مرورايده جك زمان بينلرنده يشامق شقلرنده تخيير اولندقده سوينوب ونسرلرى
ترجيح ايدوب وسوينوب هنوز يمورطه سندن چيقمش اولان يدى نسر ياوروسنى اخذ ايله
بسلمه سنه دقت ايدر وسكسان سنه ظرفنده نسرك التيسى هلاكه رسيده اولور وبناى عمرلرينك
التى اوسنته دونوب يقلوركيدر ونوبت لبد تسميه ايلديكى يدنجيسنه كلور اودخى نه قدر زمان
ايسه قوجايوب وطيراندن قالور واياقداشلرينه هلاك اولاشديغى انده لقمان دخى هلاك
اولمشدر وغالبا عرب لقمانه يدنجى نسر حركتدن قالديغى هنكامده وقوعه كلان تلاشنده * اتى
الابد على لبد * ديمشلر در ومثل مذكور نمونهٔ زوال وادبارى كورينانلر حقنده تعريضا
وياخود اخطارا ايراد اولنمق محتملدر امثاله باقيله وواقعهٔ مرسومه يه اطرافيله تحصيل وقوف
مراد ايدنلر حياة الحيوانه التفات ايده لركه انده كوزلجه بيان اولنمشدر (تخيير لقمانى بيان ايدن
عباره حيات وسائر فقيرك كورديكى آثارده * وخير لقمان * ديو خير بناء مجهول ايله واقع
اولمشدركه ظاهر اولان امر تخيير بالوحى هود عليه السلام جانب شريفندن اولمقدر لكن سحاب
عذابدن نداى منادى وقوع بولديغى مرويدر تخيير مذكور اول منادى غيبى طرفندن اولمق
دخى محتملدر كرك بوخصوص وكرك لقمانك ازاولسه دخى برازمان ابقاسنه حكمت نه در اوخصوص
كتب معتبره دن تتبع قيلنسه (خواص) نسرك صول فخذنده اولان كمكى النوب اسكيمش

و بیلنمش سجح علتنه مبتلا اولنه تعلیق اولنسه نفعی واردر و بروکلور (قلت) اهل لغت
سینك بعده حاء مهمله نك فتحه لری وآخرنده جیمله سجح صبرق واطباقنده معروف برمرض در
* وبه سجح * دیمك انده صبرق یاخود مرض مذکوروار در دیمکدر دیو تحریر ایلمشلردر ونسرك
صاغ ساقی عقبی یعنی اوکجه سی کمکی صاغ اباغنده نقریس اولنه وصول ساقی عقبی نقریس صول
اباغنده اولنه آصلسه فائده سی اولوروتو یله تدخین اولنان مکانده هوام قالماز وجکری احراق
اولنوب کولی ایچلسه باهه منفعت عظیمه سی واردر و یمورطه لری النوب و بر برینه ضربله
قریلوب وایچلری بر یره کتوریلوب یعنی یکدیکره قارشدیریلوب اوخلط اولنوب معجون کونه
اولان ماده اوج کون علی التوالی احلیله یعنی الت تناسل وعضو ولادته طلا اولنسه وایچیر یلوب
در یسنك داخلنه براشدیریلور صورتده ال ایله او وشدیرلسه قوت عجیبه سی دست چوب آسا
دردست تحصیل وامساك اولورومراره سی یعنی اودی بدی کره ماء بارد ایله کوزك اطرافنه سورلسه
چشمهٔ چشمه نازل صو یی قطع ودفع ایدر واوست جکه سنی بر بزه صاروب کردننه تعلیق ایدن
کیمسه یه هوام تقرب ایتمز و طوغورمقده عسرتکش اولان خاتونك تحتنه تو یندن بری
وضع اولنسه سرعتله مولود تولد ایدر و قلبنك جلب محبت و مهابته متعلق بعض خاصهٔ
معنو یه سی وکیفیت عملی دمیری نقل ایلمشدر استکشاف استیانلرحیاة الحیوانه نکاه ایده لر
(حکم) دمیری و صاحب التحفه بالمعیه نسرك استخباثی و جیفه اکلی ایچون اکلی
حرامدر دیدکلرندنصکره صاحب التحفه کتب مذهب حنفیدن والواجیه و فتاوای هندیه
وقهستانیده و منسك رحمة الله السندی ده دخی حکم بو یله اولدیغی محرر در دیمشدر
(نعام) فتح نون وعین ایله معلوم اولان دوه قوشی وشترمرغدر حمام وجراد کبی اسم جنس
اولمغله ارکك ودیشیسنه اطلاق اولنوب مفردی تا ایله نعامهٔ درونعامه جمع قیلنمق قصد اولنسه
نعامات وانثاسنه ام البیض وام ثلثین وجاعتنه بنات هبق وذکر ینه یعنی ارککنه ظلیم دینور
وعند المتکلمین نعام هرنه قدر یمرطلر وقناتلری ور یشی وار ایسه ده طبایع حیوان اوزره اولوب
طیردکلدر والحال که خفاش هرچند کبه قالور وطوغورورودو اذن بارزی اولوب ازادهٔ ریش
وتوی ایسه ده ﴿ واذ تخلق من الطین کهیئة الطیر ﴾ نص جلیلی لفظنه رعایةٔ طیردر دیدیلر
ودجاجه یه طیران ایتمز ایسه ده طیرتسمیه قیلدیلر (و بعض ناس نعامه جمل ایله طیردن متولده
اولدیغن زعم ایتدیلر لکن بوسوز صحیح دکلدر (وجاحظ دخی ذکر ینه ظلیم دیرلر وفرس ظلیمه
اشترمرغ دیرلر اشترمرغك تأو یلی بعیر وطائر دیمکدر و بعیرك اباغنه خف ومنسم دیرلرکه
جملری خفاف ومناسم کلور کذلك نعامه اباغنه دخی خف ومنسم دیرلر وابلك انثاسنه قلوص
دیدکلری کبی نعامك انثاسنه ده قلوص دیرلر و بو یله دوه یه اطلاق اولنان شیلرك نعامه اطلاقنه
سبب بونلرده کوردکلری بعض مشابهتدر وزعم عرب او زره نعامه ایکی بو ینوزطلبیله کتمشیدی
و یرمدیلر وقولاقلرینی کسدیلر ولهذا ظلیم تسمیه اولندی دیمشدر انتهی (دمیری جاحظك
بوسوزینی مقام ایضاحده نعامك خواهش ایتدیکی قرنینی و یرمیوب قولاقلرینی کسدکلری ظلم
اولمغله ظلیم دیمشلردر واشبو وجه تسمیه اعتقاد فاسدز ینه مبنیدر دیمشدر (قلت) معلوم
اولدیغی اوزره ظلیم صفت مشبهه اوزانندن فعیل وزنندن مفعول معناسنه اوله رق مظلوم
دیمکدر وجه مظلومیتی کو یا حکایهٔ غیر مسلمهٔ مذکوره ایمش لکن اکر ظلیم لفظی دوه قوشنك
ارککنه علم ایسه اعلامده چندان وجه تسمیه ارانمیوب همان واضع معناسنی واشتقاقنی
دوشنمیه رك وضع ایدرحتی اسم ایله مسمی بینلرنده ضدیت درکار ایکن مطالعه اولنمیوب وضع
وتعیین دخی قلنورنتکیم یلان صوقمشه سلیم ومهلکه دن عبارت اولان صوسزواوتسز چوله

مغازه وسیاه جاریه یه بیضاء دیدکلری آساهرچند وجهنده تفألدرکبی یاقشور و یاقشمز وامر موهوم
ومصنعدن عبارت بو یله شیلر یازمشلر ایسه ده تعلیل اکثریسی تعلیل بعد الوقوعدر واما القبده
ذات ملقبده مدح وذم معنالری ملحوظ اولور لکن اول معنالر دخی بعد الشیوع علم نوعندن
اوله رق مهجور قالورو الحاصل مطالعهٔ عاجزانه یه کوره حکایهٔ ظلیم هرقومك اصطلاح و بینلرنده
اولدیغی کبی مزاح آمیر پرداخته ودوزمه مثل قبیلندندر قبیل مذکوردندرکه فقیر بعض احبابله
وافرسال اول صحبت ایدرکن انجرار کلامله اسامیٔ بلدانده لطائف اوله رق وجه تسمیه
واشتقاق مذاکره اولنور ایدی یاراندن بری کوستنجه ده وجه تسمیه نه اوله دیو سؤال
ایدرودیکری دخی غالباحین فتحنده بقیة السیوفدن بری کارده دریسی شکست اولمش برکوس
حربی بولنمغله ایچنه قاچمش اولوب غزاتدن بری دخی دیکرینه باقك شوفراری یه جای تحصن
بوله میه رق شوکوسه کیروب میدانی خالی بولورسه قاچمق غرضیله کاه و بیکاه باشنی کوسدن
چیقاروب اطرافه نکاه ایدر وحرکت حسنده ینه چکر و بو وضع کوسدن جه در دیمکله غازینك
اشبو لطیفه سی شیوع بوله رق کوستنجه دیمك کرکدر وحالامیان صبیانده دل و باش ایله اشارتجه
دیرلر ایسه ده جائزکه تاریخ فتح کوستنجه ده یوکلرك دخی قوللندقلری تعبیر وسوز اوله دیوب
واسلامبول تسمیه سنده دخی اوزون اوزادی ینه مطایبه آرایروجه بوله رق قلب یارانه سروری
القا وخنده فرما اولمشیدی وقس علیه (دمیری والنعامة صمعاء * یعنی نعامه صمعادر دیوب
واشتقاق و معنای مادهٔ (ص م ع) ده یقال خرج السهم متصمعا اذا ابتلت قذذه من الدم و یقال
اتانا بثریدة متصمعة اذا رققها وحدد رأسها وصومعة الراهب منه لانهـا رقیقة من اعلی الرأس
ورجل اصمع القلب اذا کان حدیدا ماضیا و یقال للرجل ایضا اذا کان قصیر الاذنین لاصقتین بالرأس
اصمع والمرأة صمعاء و بنی اصمع قبیلة من العرب منهم الاصمعی الخ * دیمش ومأخذی صحاح جوهری
اولمغله وانقولنك انی یانده یازدیغی کلامی قلم فقیر ایله بو یله جه تلخیص وتهذیب اولنمشدر
(صمعاء اصمعك مؤنثیدر واو دخی احمد وزننده اوله رق متنبه وذکی اولان قلبه دیرلر که متیقظ
القلب وذکی اولنه هو اصمع القلب دینور(واصمعی قولنجه قولاغی کوچکه دخی اصمع دینور ومؤنثی
صمعاءدر (وتثنیه صیغه سیله استعمال ایلدکلری اصمعـان قلب ذکی ورأی عازمدن عبارتدر
وصنعایو یوب هنوزچیچکی آچلیان بتمی دیدکلری دیکنه دخی دیرلر (وتفعل بابندن اوله رق
اسم فاعل بناسیله متصمع پری یعنی یلکی یاقان یاخود غیری نسنه دن دوشرلمش کبی اولان
حیثیله اصلنمش اوقه دیرلر و بومعنایی یعنی قذذی یعنی یلکلری دم وغیریندن اصلنوب بر برینه
منضم اولان اوقی خبرده * خرج السهم متصمعا * عبارهٔ عربی سیله افاده ایدرلر (واصمع کوچرك
معناسنه ده کلورو بونك جمعی ضم صاد وسکون میمله صمع کلدیکی الکلاب صمع الکعوب ترکیبندن
ظاهردرکه معناسی کو پکلر کوچك طو پوقلولردر دیمکدر (وتفعیل بابندن اسم مفعول بنیه سیله
مصمعه اینجه و باشی سوری اولان ثریده و بیت النصاری یعنی نصاری او ینه باشی اینجه اولدیغی
ایچون صومعه دیمشدر بیت مذکور احجار واشجار و چادربزندن بنا وتصنیع اولنسه جمله سنه
صومعه اطلاق اولندیغی محتملدر و باشی اینجه لکندن برنوس دیدکلری لباسه دخی صومعه
دینور انتهی (قلت) جوهری ثریدك صفتنده مصمعه یی بروجه محرر تفعیلدن ودمیری تفعلدن
کتورمشلردر بواتیان غالبا ایکی بابدن دخی جائز اولمسنی اعلان ایدر لکن معلوم اولندیغی اوزره
ثرید ومثرود اوفانمش اتمکدرکه بزلسانمزده تاایله تریده دوندرمشزدر بوطعامی اینجه و باشی سوری
اولان دیمك ایله تعریف قیصه جه کور ینور مقصود اولنان نان بو حالده اولمق دیمکمیدر
یاخود قدره و یاقصعه و یا طباق وچناق وتبسی یعنی نه کونا قاب ایسه ایچنه ثرید سوری

وایجه‌دپه‌لی اوله‌رق طولمش وکأن صومعه‌دپه‌سی کبی اولمش دیمکمیدر تأمله محتاجدر کبی کوریور
(ذکر اولنان اصمعی نك اسمی عبد الملك بن قریب در فحول لغت ونحاة بر نحو وشعر ونوادر
ونکاتندر بصره‌ده ایکیوز اون التی سنهٔ هجریه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه سنده
ارتحال ایلمشدر برد الله تعالی مضجعه (اعاجیب نعامه دندرکه یمرطه‌لرینی طولا وضع
ایدر یعنی خط مستقیم اوزره بر صره دیزوب سائر طیور آسا بریره طوپلاماز واستقامت وضع طولیسی
اول کونه‌درکه خیط یاخود پرکار وجدول ایله طرفین ترتیب طولانی اولچولسه ایچنده
بر یمورطه‌نك ذره قدر جزکیدن خروج ایتدیکی کوریله‌مز وحضانه‌ده یعنی اوزرینه اوطورمده
هر بیضه‌نك نصیبی نه ایسه یعنی نه‌قدر اوطورمق لازم ایسه بالطبع اوعیاری بیلوب جسمنك
اوطوردقده احاطه ایده‌بیله‌جکی بر وایکی دخی زیاده نه قدر یمورطه ایله ایدرایسه انلرده
صره‌سیله اوطوروب وبعده قالقوب دیکرلرینه اوطورر ویمورطه‌ده اوطوردیغی هنکامده
یلمنك ایچون قالقوب تحری طعام ایدرکن باشقه‌سنك یمورطه‌لرینه تصادف ایدر یعنی دیکر
نعامه‌نك دخی طلب رزقله قالقدیغی وقتده بوش بولنان یمورطه‌لری کوررسه اوبیضه‌لره
اوطوروب کندو یووه‌سنده اولان بیضه‌لری اونودر ولهذا حمق ایله موصوف اولوب انکله
حماقتده ضرب ایتمشلردر (منقولدرکه یمورطه‌لرینی اوچه تقسیم ایدوب برینه یاورو ایچون
اوطورر و برقسمنك صارولرینی کندویه قوت وغدا ایدر و برقسمنی دخی یاوروله غدا اوله‌جق
قوردنکونی ایچون برطرفلرندن دلر و هوایه وضع ایدر ایمش او قرق یمورطه‌لر هواده بعد
التعفن ایچلرنده قوردلر حاصل اولور ایمش (دمیری دیرکه کفایه نام کتابده ظلیم صیحه ایتدکده
عار الظلیم واناثسی صیاحنده زمار دیرلر ایمش (وابن قتیبه دخی * عر یعر للذکر وزمر زمارا
للانثی * دیوب تأیید ایتمشدر (وحریری نعامه مقامه‌سنده نعامه‌یی اسم صوتیله تسمیه ایله
مسئلهٔ لغزیه اوله‌رق * ماتقول فیمن اتلف زمارة فی الحرم قال علیه بدنة من النعم * دیمشدر
(ونعامه حضانه وقتنده اناثسنه اعانه ایدن حیواندر (وهر ایکی ایاقلی حیوان بریسی شکست
اولدقده حرکتده دیکر ایاغندن استعانه ایتمکله مدار حرکتی اولور لکن نعام مستثنادرکه
برپایی قیرلسه جوعدن هلاک نه قدر اولدیغی یرده مکث ایدرکه شاعر بومعنایی غالبا ارسال
مثل طریقیله * اذا انکسر رجل النعامة لم تجد * علی اختها نهضا ولاباستها حبوا * بیتنده
کتورمشدر (ونعامه‌ده حاسهٔ سمع اولمیوب لکن شم بلیغی یعنی قوهٔ شامه‌سی اقوی اولمغله
اوشم قوتیله سامعه ایله ادراک اولنه‌جق مسموعاته بقدرته سبحانه وتعالی واقف اولور وشامه‌سی
شویله شدیده‌درکه کاهیجه دوردن رایحهٔ قناصی یعنی آوجی قوقوسنی طویوب فرار ولذلك
عرب * اشم من الذرة * کبی * اشم من نعامة * دیو شمه‌سیله ضرب مثل قلمشلردر (کتاب
لیسنده ابن خالویه یازرکه دنیاده ایچمز وابدا صو ایچمز حیوان انجق نعامدر هر نه قدر ضب
دخی ایچمز ایسه‌ده ایشیدر لکن نعام ایکیسنی جمع ایتمشدر ونعامك مخی یعنی کمکلرنده ایلیکی
یوقدر ونعامك حمقندندرکه قناصی کوردکده قوجه کوده‌سی کوده خارجده کورینه‌جکی
درکار ایکن قوم یعنه ودپه‌سنه کویا کندوبی صیاد کورمز یوللی انجق باشنی صوقوب
استخفا ایدر وترک ماده صبری قویدر وقلت روزکارده زیاده سکردر وسکرتمه‌سی شدت
عضوبنه باغلودر وسخت استخوان وحجر ومدری یوتار (جاحظ دیرکه نعامك طاشی وقتی
ککی ارتمه‌سی فرط حرارت جوقندندر زعم ایدن خطا ایتمشدر لکن حرارتنك مدخلی اولوب
اذابه‌ده انکله بیله برفریزهٔ دیکر یعنی برقوت وسبب آخر دخی اولمالیدر زیرا حرارت مجرده
حجری اذابه ایلسه ایدی مدت مدیده آتش اوزره وضع اولنان طاشدن وطوپراقدن معمول قدره‌لر

اریرایدی نتکیم کوبکله قوردك جوفی عظمی اریدر ایکن خرما چکردکینی اریده‌مز ودوه دخی
ام غیلان وسمر دیدکلری قتی دیکنلی جالیلری اکل ایدر وغداسی دیکنه منحصردر وبعد
الاکل هضم ایدوب فضله‌سی روث اوله‌رق چیقر ایکن اریه‌یی بیر ایسه عینیله صحیحا چیقار
دیمشدر (قلت) جاحظك اشبو مذکوراتدن مقصودی یالکز حرارت مذیبه اولمدیغنی بیاندر
(ودخی نعام تیموری یوتار وصوکی اریدر وبرینك قولاغنده انجو وکوپه وحلقه کورسه قپار
ویوتار وجمره یعنی کمور وسائر شیدن قب قزل یانمش وشعله‌لنمش اولان شیئی یوتار وجمره‌یی
اطفاده جوفی عامل ومؤثر اولوب لکن جمره جوفنی احراقده عامل اوله‌مز (ونعامه‌ده ایکی عجیبه
واردرکه بری تغذی اولنمیان شیلری تغذی وآخری کوش کتورمکله هضمیدر واشبو خاصه‌لر
انکاره کلمز زیرا ذکری تقدم ایتدیکی اوزره سمندل دیدکلری حیوان آتش ایچره یمورطه‌لر
ویاورولر (قلت) غایة مافی الباب بومقوله شیلر خاصه ونادره اولوب هر ذی روحده بولنماز
لکن تحت امکانده اولدیغندن وقدرت شاملهٔ الهیه‌یه دلیل ایدوکندن اخبار صادقه اصحابندن
روایت اولندیغی صورتده قبولنده کتاب وسنته مخالفت بولنمدیغی وقتده قبول اولنمق مقتضای
دیانت ودرایتدر (ابو نعامه اشبو مستطرفك قرقنجی بابنده ذکر فی الجمله‌سی کچن
خوارجدن وشجعان عربدن عهد امویده اولان جعونه قطری بن مازن الفجاءة المازنی نام
مقدامك کنیه‌سیدرکه حریری مقاماتنك التنجی مقامه‌سنده اولان * نقلدوه فی هذا الامر اکثر
عامة تقلید الخوارج ابا نعامة * فقره‌سنده ذکر ایتمشدر (قطرینك تفصیل احوالنی وحجاجله
اولان محاربانی ابن خلکان وسائر مورخین یازمشلردر (قطری شاعر بلیغ دخی اولمغله طوغروسی
اجبن ناس وشخص خوف استیناسی استماعیله اشجع ودلیر ایده‌جك نفسنه خطابا بلارویه
نظم ایتمش اولدیغی اشبو ابیات حماست پیرا وکفتار شجاعت آراسی درجه سزاکوریلوب
یادکار اهل دانش ودید وبرکذار روزکاران روزکار غرائب بدید قیلنمشدر * اقول لها
وقدطارت شعاعا * من الابطال ویحك لاتراع * لانك لوسألت بقاء یوم * علی الاجل الذی
لك لم تطاع * فصبرا فی مجال الموت صبرا * فما نیل الخلود بمستطاع * ولاثوب البقاء بثوب عز
* فیطوی عن اخ الخنع الیراع * سبیل الموت غایة کل حی * وداعیه لاهل الارض داع * ومن لایغتبط
یسأم ویهرم * وتسلمه المنون الی انقطاع * وما للمرء خیر فی حیاة * اذا ماعد من سقط المتاع *
(خواص) مرارهٔ نعام سم ساعه‌در وایلکینك اکلی سل ایراث ایدر وذرقی بعد الاحراق
والسحق سعفه اوزرینه اکیلوب سورلدیکی آنده برؤ کلور (قلت) ذرق فتح ذال وسکون را ایله
قوش نجاستیدر وسعفه فتح سین وسکون عین ایله چوجوقلرك باشنده چیقان چبانلردر (ودوه
قوشی یمورطه‌سنك ایچنده بولنان شیلرك جمله‌سی چیقاریلوب سرکه‌یه قونسه حرکت ایدوب
بریاندن بریانه خل اوزرنده خود بخود کزران ایکن بلاتوقف کزر ایمش * مثل النعامة لاطیر ولا جمل *
اوزرینه خیر ایله شر شقلرندن بریسیله حکم اولنمیان یعنی * برقوری قالب اولان ذاتندن *
* خیروشردن بری پیدا اولماز * کیمسه‌لر حقنده ایراد اولنور برمثل اجملدر (حکم) دمیری
وصاحب التحفه دیدیلرکه * یحل اکله اجماعا لانه من الطیبات * وعن الشافعی ان حمزة رضی الله
تعالی عنه یوم بدر غرز ریش نعام فی صدره ولعله اشعارا بقوة قلبه حال حربه وشدة امره *
(وقهستانیده ولابأس بما لبس بذی مخلب کالخطاف الی ان قال والنعامة * دیو محرردر
(نمر) فتح نون وکسر میم ایله اولوب فتح نون یاخود کسر نون ایله اسکان میم دخی جائز
اولان ترکجه قپلان وفارسیجه پلنك دنیلان یرتیجی معروف جانوردر هیئتی ارسلانه شبیه‌در لکن
اندن کوچکدر دریسی سیاه وبیاض نقطه‌لر ایله منقوطدر یعنی بنکلیدر (قلت) بومقوله

معروف اولان حیوان وسائر اشباهی مؤلفینك توصیف وتعریفلری عبث دكلیدر دیو اعتراض اولنه جز زیرا تصنیف كتاب اهالی ربع مسكوندن بیلمیانلری تعلیم وتربیه غرض صحیحنه پیوسته اولور یكی دنیا وچین دكل ممالك قریبه مزده اهالیسنك صبیانی دخی بیلوب بزم بیلدیكمز بلكه ایچلرنده بولندیغمز یرلرده بعضمزك بیلدیكی شیلر واردر بهانه جوی اخطار اولدیغم حالده بوراده صورت حشوده مشهود اولان اشبو سیاهكاری تحریرده یعنی بویله غیر وارد اعتراض نابجا توهمی دفعده واقع اخطارده هرنه قدر كتاب دیكردن ناقل اولان فقیره حرف اندازلق وظیفه جه جائز اولمیوب مكابرهٔ مناظره ایسه ده مجبور اولدیغم كیفیت ارباب انصاف وبصیرت عندنده لدی التأمل آشكاردر حسبنا الله تعالی وكفی والعذر عند كرام الناس مقبول انتهی (قبلان ارسلاندن اخبثدر كه غضبی عندنده نفسنی ضبطه مالك دكلدر حتی شدت غضبنده كندینی اتلافه یناشر (ونمرك جمعی انمار وزننده انمار والسن وزننده انمر وفنور زنه سنده نمور وقتال وزننده نمار كلور ودیشیسنه تا ایله نمرة دینور (قلت) قاموسده نونك ومیمك ضمه لریله نمر ومناره وزننده نمارة دخی جمعلریدر دیمشدر كه بوصورتده جمعا جمعی التی اولور لكن صحاحده انجق نمور واردر وینه قاموسده نونك ضمی ومیمك سكونیله نمرة قنغی رنكدن اولور ایسه اولسون نكتهیه دینور ونكته لغتده لفظا ومعنی نقطه كبیدر یعنی بریره برنسنه ایله نقطه قویوب نشان ایتمكدر (وانمر اسود وزننده كندوسنده بری بیاض دیكری سیاه نكته لر اولان نسنه در اول صاحب نكته اركك اولور ایسه انمر ودیشی اولور ایسه مدایله حمراء وزننده نمراء دیرلر ونونك فتحی ومیمك كسریله نمرة سحاب پارهٔ صغیره سنه دیرلر كه جمعی آخرنده تا اولمیه رق نونك فتحی ومیمك كسریله نمر كلور (ابو الابرد) (ابو الاسود) (ابو جلعد) (ابو جهل) (ابو خطان) (ابو الصعف) (ابو رفاس) (ابو سهیل) (ابو عمرو) (ابو مرسال) اركككنك و(ام ابرد) ایله (ام فارس) دیشیسنك كنیه لریدر (قلت) بعض كنای حیوانات دخی مستطرفك اسم وكنیه ولقب بابنه قلم فقیر ایله ضم اولندیغنه كوره ینه بویله جه یازمق بعض فوائد حاصله مطالعه سنجه نزد اصحاب عرفانده زائد كورنمز فتأمل (اصمعی انمر فلان دیمك تنكر وتغیر ایتدی دیمكدر زیرا قبلانه نه زمان ملاقی اولنسه متنكر وغضبان بولنور ومعدی بن كرب بو معنایی شعرنده كتورمشدر دیمشدر (ونمرك مزاجی مزاج سبع كبیدر ونمر ایكی صنفدر برصنفی عظیم الجثه وصغیر الذنب وصنف دیكری بونك عكسنه در وهردو صنفی قهر وقوت وسطوت صادقه ووثبات شدیده صاحبیدر وبر احدك سطوتندن خوف ایتمز وحیوانه زیاده عدودر ونفسنه معجبدر یعنی متكبردر وطویدیغی دمده اوچ كون اویور وفنك رایحه سی كوزل قوقار سبع سائرك فمی ایسه بدبودر دیرلر ومریض اولدقده صیچان ییروانكله ازالهٔ مرض ایدر ایمش (جاحظ ذكر ایتدیكنه قبلان باده سور وبریره بولدقده ویرلدكده سرخوش اولنجیه دك ایچر ومستلكی بدا اولمیوب اوصلو اولور وسكران ایكن صیدی سهولتلیدر (وبعض كسانك زعمنجه قبلان طوغوردقده یاورولری حیه ایله مطوق اوله رق تولد ایدر والحال كه حیه لر صوقارلر ونهشلرینك ضرری اولمازایمش وقبلانك منزله سی اسددن برمرتبه اشاغیدر جرمی ضعیف وحرصی شدید حركتده متیقظ برحیواندر وطبعنده اسده عداوتی مركوز اولمغله بربرلیله مقاتله ایدرلر وظفر وغلبه ینلرنده سجالدر یعنی كاه او وكاه بو غالب دوشر ونمر زیاده طلایجی وقابیجی وبعید الوثبه در وبعد وثبه سی شویله دركه صاعدا قرق آرشون یره صیچرار وصیچرادیغی نسنه یی اووثبه ده دردست ایده مز ایسه اكل ایتمز وآخر سبعك صیدندن یمز واكل جیفه دن دخی نفسی منزهدر (قلت) طوغریسی شوروشلر اقتضای شجاعت وحماست وشجاعتك لازمی اولان فضیلت سماحتدر *شمر واتزر والبس جلد النمر* فقره سی برشینك اجراسنه مأمور اولان كیمسه یه امر وایشكده جد

واجتهاد وسعی قیل دیو تنبیه اساسو بلنه جك كلام مذكور یرنده ایراد اولنور ضرب مثلدر كه مفهومی ساعد وساقكی صغه وایش ازاریله اتزار ایله وقبلان دریسنی كی دیمك اولدیغی باهردر *فلان البس لفلان جلد النمر* یعنی فلان فلانه قبلان دریسنی كیدردی مفهومنده اولان تركیب مذكور عداونده وعداوتی اظهارده قوللنیلور مثلدر (خواص) قبلانك باشی بریره دفن اولنسه اورایه چوق فاره جمع اولور ومراره سیله اكتحال ضیاء بصری زیاده وچشمه نزول مایی مانع اوله جغنی ومرارهٔ مزبوره نك بردانقنی ایچن ظاهرا دوا ایله چاره بوله میه جق صورتده سم قاتل ایدوكنی وقوقش اولان یینی قوقلندیغی آنده برمهلك سم اولدیغنی ارسطاطالیس كتاب طبایع الحیوانده حكایه ایلمشدر (بعضیلری دیمشدر كه نمر جمجمهٔ انساندن یعنی آدمی قفاسندن قچار ولحمندن بش درهمی اكل ایدنه حیه لر زهری ضرر ویرمز لكن قزوینی قوانجه نمرك جمیع اجزاسی سم قاتل عملنی اعمال ایدر خصوصا مراره سی (قلت) آرتق بو بویله ایكن یعنی قزوینی طوپی مهلكه دردینجه ضرر موهوم اولسه دخی اتنی ییمن ضرر زهر حیه دن بری اولور سوزی پك دور قالور (ودمیری مرحوم دخی وهذا هو الصواب دیوب قزوینی كلامنی تصویب ایلدكدن صكره ذكری طبخ اولنوب صویی ایچلسه تقطیر بوله واوجاع مثانه یه نافعدر دوائیتنی یازمشدر وهو غریب جدا مكر مصلحی اوله خلاصه بو ماده ده طبیب ایله مشورت لازمدر ورمز تعالی شانه وتقدس باسوره و بردرده قوللربنی ومبتلا ایلمیه مبتلالرینه شفای عاجل احسان ایلیه باسور خسته لری بلا حائل قبلان پوستنه قعودده مداوم اولسه لر نفعی واردر (دمیری عین الخواصدن ناقلا قبلانك شحم وجلدنده بعض خواص وتأثیرات دخی یازمشدر كوریله (حكم) دمیری شافعی وصاحب التحفة الحنفی اكل نمر سبع ضار یعنی مضر جانور اولدیغیچون حرامدر دیدكلرندنصكره دمیری مذهب شافعیده كرك لحمنك وكرك نجس عین اولدیغی اوزره اجزاسنك حرمتنه دائر اقوالی واستدلالی سرد ایلمش (وصاحب التحفه مذهبمز اولان مذهب حنفیده بوخصوصده تفصیل اولمغله ایراد وذكرنده بأس یوقدر دیوب شویله تحریر قیلمشدر كه مذهبمزده هراهاب طاهر اولوب انجق جلد آدمی محترم ومكرم اولدیغیچون وجلد خنزیر نجس عین ایدوكیچون طاهر وپاك دكلدر وفیل امامین عندلرنده سبع كبی اولوب امام محمد عندنده خنزیر كبیدر وائمهٔ حنفیه جلد دباغتله پاك اولدیغی كبی ذكات یعنی برنهج شرعی اولان ذبحله دخی پاك اولور ولحمی حرام اولان حیوانلرك جلودی حكمی دخی بویله در ومیته نك قیلی وكمكی واعصابی وطرناقلری وبوینوزلری دخی طاهردر وشعر وعظم انسان دخی بویله دركه بونلردن بری اوزرنده بولنه رق نماز قیلق هرنه قدر درهمی تجاوز ایتسه ده جائز اولدیغی ملتقی الابحرده مصرحدر اورایه مراجعت ونقلده سهو وار ایسه تصحیح اولنمق مرجودر (علی القاری مختصر قاموسنده قبلان پوستنه ركوب اسباب كبردن اولدیغندن ویاخود شعری دباغت قبول ایتمدیكندن منهیدر دیمش ایسه ده تعلیل اخیر یعنی عدم قبول دباغت خصوصی بعینه شافعیه نك دلیلیدر واما عندمزده یعنی مذهب حنفیده نمرك شعری یعنی انده اولان قیل قبل الدباغه طاهر ایكن بعدها طاهر اوله جغی بلاشك ظاهردر ولوالجیه وفتاوای هندیه وقهستانیده حرمت اكل نمر مصرحدر وسباعك فهد وغیریسی كبی كركسه تربیه لو اولسون كركسه اولمسون جواز بیعی ایسه مروی ایلمشدر انتهی

﴿حرف الهاء﴾

(هدهد) هالرینك ضمی ومابینلرنده كی دالك سكونی ایله باشنده كاه آچوب وكاه قپادیغی چلنكلی اوزری الوان كثیره ایله ذوخطوط فارسیده پوپو و بوبه و پوپك وتركیده بالتحریف ایبك دیدكلری معروف قوشدر (اقصی الارب صاحبی بعض نسخ مقدمة الادبده پوپو لفظ فارسیسیله مفسر اولمیوب (بوشك) یازلمش ایسه ده سهو اولمق ملاحظه اولنور زیرا فارسیده بوشك كربه یعنی كدی

معناسنه در دیو نسخهٔ مذکوره‌یی رد ایدر (ابو الاخبار)(ابو ثمامه) (ابو الربیع)(ابو روح)
(ابو سجاده)(ابو عباده) کناسیدر دمیری دیرکه طیر مرقومه هداهد دخی اطلاق اولنور شاعر
معتبر القولك * کهداهد کسر الرماة جناحه * مصراعی شاهد مدعادر (وفتح هاء اولی وکسر
ثانیه ایله هدهدك جمعی هداهد کلور (قلت) قاموسده طیر مرقومه حرکات مذکوره اوزره هدهد
دینلدیکی کبی طیر جنسندن هر برقرقره ایدن طیره دخی دیرلر وهدهد ده علبط وزننده دال اولانك
فتحی وثانیه‌نك کسریله وعلابط وزننده دال اولانك فتحی وبنه هاء ثانیه‌نك کسریله دخی لغتلردر
جمله‌سنك جمعی فوانح وزننده هداهد ومصابیح زنه‌سنده هداهید کلور دیو مصرحدر (وبعض
مقبول القول ذات هامش قاموس صحیح فقیره وانما سمی الهدهد المعروف بصوته دیو قید ایلمشدر
وقرقره لغتده برنوع کولمك وکوکرجینك اوتمسنه دیرلر طیر مزبور بالطبع کوتو قوقار برقوشدر
زیرا الخوصه سنی یعنی یوه‌سنی فشقیده پیار (قلت) اعجوبه وزننده الخوصه قطادیدکلری قوشك
اشبنوب یاتدیغی برده دیرلر (وبوننك وبدبوهر جنسنده واردر واوقوش حقنده انسانك شیشه ایچره
صویی کوردیکی کبی باطن ارضده اولان صویی اوزرندن کوردیکی مرویدر وبعض قول
ضعیفه کوره طیر مرقومی تفاسیر شریفه‌ده قصه‌سی مفصله اولان تفقد سلیمان علیه السلامه
سبب صویه دلیللری اولدیغیچوندر که مصلحت مذکوره‌یه بناء غیبت طیر مرقومه تفقد بیوردیلر
(قلت) قصهٔ مذکوره یعنی واسطهٔ خبر هدهد ایله بلقیس لدی الاستخبار وقوع یافته اولان
کیفیاتی واحوال هدهدی دمیری مرحوم بوراده بسط لطیف ایله یادکار روزکار قیلمشدر تمامیله
نقلی صره سنده ایسه ده قصهٔ مذکوره اشبو مستطرفده دخی فی الجمله ذکر اولندیغنه بناء تمامی
مطولاته وتفاسیره وسیما حیاة الحیوان مطالعه سنه حواله ایله عین فائده پرعائده دن عبارت اولان
عنوان قصه‌نك نقلی بقبضه واقداره تعالی وشاح الصدر عفیفهٔ حسنای ارقلندی (شویله که
وقتا که سلیمان علیه السلام بناء بیت المقدسدن بعد الفراغ زمین حرم محترمه خروجی عزم
بیوروب معسکر همایونلرینك عقد اول مرتبهٔ ثالثهٔ عدده بالغ فراسخی محیط جن وانس وشیاطین
وطیور ووحشدن مرکب اولان عسکری بعد التجهیز والاستصحاب اردوی روح وریحان وسمن
بوی سعادتلرینی بقدرته سبحانه مطایای ریح بردوش ایدرك رسیدهٔ حرم مکهٔ مکرمه اولدیلر
وهرکون طعام عسکر ایچون بش بیك ناقه وبش بیك ثور ویکرمی بیك قیون نحر وذبح
اولنور اولدیغی حالده براززمان اقامتدنصکره یمن جانبنه تشریف بیوردیلر وقضیهٔ صادقهٔ
بلقیس اوجهتلرده نتیجه پذیر وقوع بولمشدر اما مکهٔ مکرمه‌ده هنکام اقامتلرنده سلیمان علیه
السلام بالوحی الالهی جل شانه برکون دیوان فیض آشیانلری حضوریله شرفیاب
اولان اشراف قومه خطابا اشبو مقیم اولدیغمز مقام مبارکدن شو صفت ونعت اوزره بر نبی
عربی مبعوث اولور که کندویه نداوالتجا ایدنلره نصرت اعطا ایدر وهیبتی ظهورنده مسیرهٔ شهره
بالغ اولور واظهار حق وعدلده کندویه قریب وبعید اولنلر عندنده یکساندر یعنی
اقرباسنه ومتعلقاتنه میل ایدوب اجانبك حقلرین ابطال ایتمز وامر الهی انفاذنده لوم لائمه باقمز
مألنی افاده لرنده مستمعین یانبی الله ظهوریني وصفاتنی بیان بیوردیغکزده نبی عربی حضرتلری
قنغی دین ایله تدین ایدر دیو صوردقلرنده سلیمان علیه السلام دین حنفی اوزره متدیندر عهدینه
یتشنلره واکا ایمان ایدنلره مژده‌لر وبشارتلر اولسون معناسنی بعد البیان ینه حاضرون یانبی الله
عهدیمزدن بعثتلرینه نه قدر وقت واردر دیدکلرنده بیك سال مقداری سنین واردر اشبو پیامی
شاهد غائبه یعنی بندن استماع ایدنلر استماع ایتمینلره خبر ویروب تبشیر ایلسونلر زیرا اونبی عربی
سید الانبیا وخاتم الرسلدر مفهومنی افاده بیوردیلر ومکهٔ مکرمه‌ده نسکی ادایه قدر اقامت

وبعد الادا هنکام صباحده ینه مطیهٔ ریحله یمن جانبنه بالیمن سیر وحرکت بیوردیلر الی آخره (قصهٔ
هدهدك آخرنده دمیری یازر که عکرمه‌دن روایت اولندیغی اوزره سلیمان علیه السلامك هدهد
حقنده حین فقداننده ذبح ایله وعیدی اولمش ایکن عفوی طیر مذکورك بیودکده دخی والدینی
ترك ایتمیوب وطعاملرینی طاشیوب بو وجهله بار اولدیغی ایچوندر (وجاحظ قولنجه هدهد
وفادار وحفوظ وودود برطیر اولوب بوندن فضله اکر همسری غائب اولسه اکل وشربنی
وتدارك قوتی وهر حوایجنی ترك ایدوب عودتنه قدر فرهاد کبی طاغلرده فریاددن خالی اولماز
ایمش اکر تلف رسیده اولورسه من بعد دیکر انثی ایله مسافه ده ایتمز وعمری نه قدر ایسه
اولنجیه دکین صیحهٔ اشتیاقی کسمز وطوینجه یه دك ییمیوب سدرمق ایده جك غدایه قناعت
ایدرایمش (خواص) هدهد تویله تبخیر اولنان یردن هوام هرب ایدر وکوزینی اونوتغان کشی
یانده طاشیسه نسیان ایتدیکن تذکر ایدیجی اولور وکذلك قلبی کباب یاپیلوب سذاب ایله اکل
اولنسه حفظه وذکایه نافعدر وآکلی کلی وجزئی برنسنه‌یی نسیان ایتمز (ودمیری قلب
مشوی مذکور حفظ وذکا خصوصنده حب الفهم دن انفع واسلم دیو یازمشدر (قلت)
حب الفهم حبوبانده نمیدرد کلیدر وددرست بولنسان مفردات طبیه ده ولغاتده فقیر بوله‌مدم نه در
وعبارهٔ حیاة الحیوانده سهو قلم وخطامی واردر مطالعه ایدنلرك تحری وتحریری همتنه منوطدر
(وطرناقلرندن بری صبی‌یه تعلیق اولنسه بد نظر لاحق اولماز واوزرنده طوردقجه عافیتده اولور
ولحمی مطبوخا اکل اولنسه قولنجه نافعدر وحار اولان دمی العیاذ به سبحانه عینده عارض بیاضه
طاملدلسه دفع ایدر واکر ایلکیله کوکرجین کومسی تبخیر اولنسه موذیلر اوغرایه مز وهدهد ذبح
اولنوب برخانه‌یه طاقیله تعلیق اولنسه سکنه‌سی سحردن امین اولورلر مجنون هدهد چلنکی ایله
تبخیر اولنسه افاقت بولور (دمیری حیاة الحیوانده اشبو خواص وتأثیراتندن باشقه خیلی
تأثیراتنی دخی یازمشدر بوراده طی اولندی اوراده * خذ ما صفادع ما کدر * نظر یله کوریله
* اسجد من هدهد * نه مناسبته مبنی ومضرب نه حکایه‌یه متکی ایسه داء الثالب ایله متهم یعنی
علت ردیهٔ معهودهٔ شهوت معکوسه ایله مبتلا ومتلذذ فعل اجنبی غیر محرم حقلرنده ایراد اولنور
برقدیم واسکی مثلدرو * ابصر من هدهد * دخی زیر زمینده صویی مشاهده سندن طولایی
دینمش غالبا اهل دقت حقنده ایراد اولنور مثلدر لکن ذکری هدهدك بمنه تعالی قریبا ذکر
اولنه جق ضرب مثل اولان * اذا نزل القضاء عمی البصر * مثلی بومثله درقفادرنکاه استکاه ایله
دقت اولنه ودرکاه اجابتکاه معنوی اله عزشانه‌یه راه صدق قال وحال ووتیرهٔ تصفیهٔ بالدن بول
بولنه * باشقه زباند ریوری بول ترجمان (حکم) صاحب التحفه دیرکه دمیری شافعی مذهبنده
واقع حرمت اکل وعلی قول حلنه دائر اقوال وادله‌یی بیان وعلی قاریٔ حنفی دمیری‌یه تحریم ایله
اولان قولنده اتباع ایتمش ایسه‌ده کتب حنفیه‌ده اباحت اکلی فتاوای هندیه‌نك * اکل الخطاف
والصلصل والهدهد لابأس به لانها ابست من الطیور التی هی ذات مخالب * عباره سندن
مستباندر وظهیریه ایله قهستانینك نقایه شرحنده مضمراتدن نقل ایلدیکی مسئله دن
دخی اباحتی مستفاددر صاحب الاشباه والنظائر والبحر الرائق المولی ابن نجیم فتواسنده * سئل
عن اکل الهدهد هل یجوز ام لا * اجاب نعم یجوز * دیو جواز اکلیله افتا ایلمشدر ﴿حرف الواو﴾
(ورشان) وعلی لغة وقول الف یرنده یا ایله ورشین ذکری سابق ساق الحرنام طیردر وارکك
قمری دیو تعریف ایدن دخی واردر (قلت) وانقولیده ورشان قمری دیمکله معروف قوشدر
دیو یازر ومصباحده ابو حاتم دن نقلا * الوراشین من الحمام * دیو محرردر وعلی قول
فاخته ایله حمامه دن تولد ایدر (صاحب المستطرف مرقوم بو قوله قصر ایتمش یعنی بو قولی

بازمشدر (و ورشانك جمعى سراحين وزننده وراشين كلديكى كبى واوك كسر يله ورشان
دخى كلور (ابو الاخضر) (ابو عمران) (ابو النايحه) كنيه لريدر (و بوطيرك اصنافى
اولوب اصناف مذكوره دن برى نوبى دركه اسوددر و برى دخى حجازيدر اونوبى بوحجازيدن
اشجى الصوتدر ومزاجى حجازيه نسبتله باردرطبدر وصوتى حجازيات صوتى مانند ساز لر بينارنده
صوت عود كبيدر (وطير مذكوراولادينه حنومفرط يعنى ياورولرينه زياده ميل وعاطفت وشفقت
ايله متصفدرحتى اوجينك دست امساكنده ياورولرينى كوردكده كاهيجه نفسنى اهلاك ايدر اولور
ايمش (عظماى اعلامدن اولان عطا ديركه طير ورشان صباحنده * لدوا للموت وابنوا للخراب *
پندينى كويا اولور يعنى بانطاقه تعالى اشبومعنايى افاده ايدر (قلت) مفهوم ومآلى اى ذوى
الارواح تواديكزك غايتى موت وابنيه كزك عاقبتى خرابدر يعنى طوغان اولور و بنا يقيلور اشته حال
دنيا بويله در لايق اولان بحكمته تعالى جاى اكتساب كمال وثواب اولان دنيا ديدكلرى دار امتحانده
طورديغى مدة قاصره ده بقاى ابديدن عبارت اولان آخرتك سلامتنه ودائما معمور وآبادان طوران
جنت قصرلرينه دخوله طريق اولان مسلك عبادات وطاعاته سلوكده كيجه وكوندز سعى وغيرت
وجهد وهمت ايدك زيرا حيات مستعاردنيا كه نقش بوريا ايله موصوف بلغادر كه بركيمسه حصير
اوزرينه ساعدينى وسائرعضوله براز جق ياتدقده اوعضوه تار حصيرتأثيرايدوب قالقدقده حصيرك
تارلرينى منتقش ومنعكس بولورلكن دم جريان ايتديكى كبى زائل اولوراشته اويله ودخى اشاغى سريع
الزوالدر ديمكدر (صاحب المستطرف ديركه هدهد دخى صباحنده * اذا نزل القضاء عمى البصر *
وفاخته دخى * ليت هذا الخلق ماخلقوا وليتهم اذا خلقوا علموا لماذا خلقوا وليتهم عملوا لما علموا
* وخطاف دخى * قدموا خيرا تجدوه عندربكم * وحمامه دخى * سبحان ربى الاعلى * و بازى
دخى * سبحان الله ربى وبحمده * وسرطان دخى * سبحان المذكور بكل لسان * ودراج دخى *
سبحان الرحمن على العرش استوى * وعقاب دخى * البعد عن الناس رحمة * تسبيح ونصحلرين
معنوى پيرايه صحيفه صبحه بيان ايدرلر (قلت) قال الله فى كتابه المبين ﴿ وان من شئ الا يسبح
بحمده و لكن لاتفقهون تسبيحهم انه كان حليما غفورا ﴾ صدق الله العظيم (و بعض طيور
دره كبى تعليم ايله فاتحه شريفه يى قرائت ايدوب حتى قرا آسا ولا الضالين مدينى يرينه كتورديكى
منقولدر انتهى ما الحقه صاحب المستطرف (دميرى ديركه ذكر اولنان (لدوا) ايله (للخراب) ده
اولان لاملره علماء علوم عربيه مجازا لام العاقبه ديرلركه شاعرك * له ملك ينادى كل يوم * لدوا
للموت وابنوا للخراب * بيتى كه ورشانك پندينى متضمندر معناى عاقبتى عاجزانه مفهومنده كوستر لديكى
اوزره ناطقدر (قلت) استعيذ بالله ﴿ فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا ﴾ الاية
نص جليلنده اولان ليكون لفظنه داخل لام دخى لام مذكورعاقبت اولديغنى اهل تفسير يازمشلردر
دميرى ديركه * بعلة الورشان تأكل التمر المشان * امثالدندر وسبب مثل بودركه براز كيمسه لرك
خرما القلرى اولوب بالاشتراك برزنجى عبد آتوب خرمالرينه بكجى ايتمشلر ايمش لكن غلام مرقوم
خرمالرى هم ييروهم فرصت دوشوردكجه دوشيروب صتار ايمش صاحبلرى اشبو فعل قبيح وخيانت
عبدى طويوب توبيخ وعتاب ايتدكلرنده بن ييميوب ورشان يديلر ديمكله مثل مذكورى تفوه ايتديلر
و بو مثل برشيئى اظهار ايدوب شئ ديكرى اراده ايدنلر حقلرنده ايراد اولنور ديو دميرى
يازمشدر (خواص) ضرب وسائرسببدن ناشى كوزه جمع اولان قانى طيرمذكورك قانى طاملدلسه
تحليل ودفع ايدر وكوكرجينك دمنده دخى بوخاصه واردر و بركيمسه ورشانك يمورطه سى
اكلنه مداوم اولسه باهى آرتروعشق ايراث ايدراولديغى هرمسدن مرويدر (قلت) ذكر اولنان
عشق صدر الشريعه نك تعديل العلوم منده وسائر كتب صوفيه وحكماده تفصيل اولنمشدر
مراجعت وسيما راغب پاشا مرحومك معتبراندن جمع ايلديكى سفينه نام اثر نفيسنه نظر اولنه

خلاصه بلااختيار علل وامراض كبى نفسه عروض ايدر بركيفيدر ومدار ترك ميل دنيا و ياور سلوك
راه تقوى اولمغله اصلى مذموم دكلدر حتى مبتلا اولوبده كتم وعفت ايدن اومرضله وفات ايدرسه يعنى
برمؤمن داء وداد مجازى يه مبتلا اولوب هركسدن وخصوصا معشوقه سندن ومعشوقندن كتم ايدوب
يعنى عاشق اولديغنى اصلا قولا وفعلا واشارة وتلميحا طويورميوب ودواعى شهوتدن اولمغله مقتضيات
شهوتى ترك ايدوب بووجهله عفت ايدرك فوت اولور ايسه مطعون ومبطون كبى اجر شهيده نائل
اوله جغنه دائر براثر يازمشلردر (حكم) طيبادن اولمغله حل اكلى متفق عليه اولديغن دميرى وصاحب
التحفه يازمشلردر ﴿ حرف الياء ﴾ (يأجوج ومأجوج) دميرى ديركه اشبو اسملر على قول مهموز الفاء
وعلى قول مهموز دكلردر مهموزدر دينلر عندلرنده الفك فتحى وجيمك تشديدى ايله شدت وقوت
معناسنه اولان اجة الحردن مشتقدر كه حرارتك شدت وقوتنه اجة الحر ديرلر ونارك توقد وتلهب
وحرارتندن عبارت اولان اجيج النار دخى اجدن مشتقدر وازهرينك بيانتجه همزه لرى ترك
اولدقده يأجوجك وزنى يفعول ومأجوجك وزنى مفعول اولور ومفعول وزننده اولملرى دخى محتملدر
فتأمل (واسمين مذكورينك غيرمنصرف اولملرينه علت معرفه للك ايله تأنيثدركه ايكى قبيله
اسملريدر لكن اكثر اعلام اسم اعجمى غيرمشتق اولدقلرينه قائل اولديلر يعنى معربلردر ولهذا
مهموز دكلردر وعجمه ومعرفه اولدقلرينه مبنى غيرمنصرفلردر ديديلر (سعيد اخفش ديمشدركه
يأجوج يجدن ومأجوج مجدن مأخوذدر (قطرب ديركه مهموز دكلردر دينك نزدنده يأجوجك
وزنى داود وجالوت كبى فاعولدر ويجدن مشتقدر ومأجوجك مجدن مشتق اوله رق وزنى ينه فاعولدر
ومهموز اولميان اسماء اعجميه دن دخى هاروت وماروت وطالوت وجالوت وقارون فاعول وزنلرنده
و بروجه محرر مهموز اولميه رق فاعول زنه سنده اولان يأجوج مأجوجك هرنه قدر اعجميان اولسه لرده
اصلى مهموزلى اولوبده تخفيفا همزه لرى حذف اولنوب سائرغيرمهموز اولنلر كبى استعمال اولنمش
اولديغى دخى جائزدر زيرا ذكر وانثاسنه اطلاق اولان عقرب مختلفا تلفظ اولنور يعنى عينك ضمى
ايله عقربان دخى دينور (ودخى اختلاط معناسنه اولان اجه دن مأخوذ اولملرى دخى جائزدركه ﴿ وتركنا
بعضهم يومئذ يموج فى بعض ﴾ نص عظيم الشاننده اهل تفسيرك بيانتجه يأجوج ومأجوجك صفتى
اولان يموج اى مختلطين ايله تفسير اولنمشدر انتهى (دميرى ديركه ظن ايدرمكه اخفش
وقطربك ذكر ايلدكلرى يج مشتق منهى اولان اجدن مبدل اوله زيرا كلام عربده جيم ايله يانك
مخرجلرى قريب اولديغندن يج ك وقوعى بلنمز يعنى كورلمدى والحاصل بروجه محرر بونلرك مهموز
اولملرى وترك همزه لرى لغة جائز وسبعه ايكيسيله دخى قرائت واردروا كثراعلام همزه يى ترك اوزره
متفقلردر وقبيلتين مذكورتينك اسمين مذكورين ايله تسميه لرى كثرت وشدتلر يچوندر (و برقولده
زياده طوزاوصو معناسنه اولان اجاجدن مشتقلردر (قلت) وانقوليده باب اولدن اجيج مصدرى
آتشك يالكلنمه سى وتأجج يالكلندرمق وتأجج وايتجاج يالكلنمق و ينه ايتجاج كوندزاسى اولمق واجوج
ضيا ويريجى واج بالتشديد دوه قوشى يلمسى وسكرتمه سنده حفيف اولمسى وحاء مهمله ايله حفيف
قوشك يلكى آواز يدر واجه اختلاط وشدت حر واجاج كسر الفله جمع اجة وضم الفله طوزلو واجى
واجوج ضمتيله صو طوزلو اولمق يأجوج ومأجوج اخفش نقلنجه بونلرى مهموزدن يفعول ومفعول
وزنلرى ايدر واجيج ناردن اخذ ايدر ومهموز دكلردر دين اوكى يج د ن ايكنجيسى مجدن اخذ
ايدر ومج صويى اغزدن طشره آتوب پراكنده قيلمقدر و بونلر غيرمنصرفلردر انتهى نقلنه
ملخصا (مقاتل بونلر يافث ابن نوح عليه السلام اولادندر ديدى تركدن اولديغى دخى مرويدر
(قلت) بيضاوى سوره شريفه كهفده واقع ﴿ ان يأجوج ومأجوج ﴾ نص كريمى تفسيرنده
يأجوج ومأجوج ولد يافث بن نوح عليه السلام دن ايكى قبيله در وعلى قول يأجوج تركدن

ومأجوج جبلدن يعنى قبائل انساندن برطائفه در وغير منصرف اولدقلرى اسم اعجمى اولملرينه
دلالت ايدر (وعلى قول عربيلر اولوب مدغم اولان اجّ دن مشتقدر واج اسرع معناسنه دركه
ظليم يعنى شترمرغ سيرنده سرعت ايتدكده اجّ الظليم ديرلر واصللرى مهموز در عاصم مهموزا
قرائت ايدوب تعريف وتأنيثلرى ايجون يعنى اسم قبيلتين اولدقلرندن معرفه والفظلرى مؤنث
سماعى اولمغله عاصم صرفدن دخى منع ايلمشدر ديمشدر انتهى (صاحب القاموسك اجج ماده سنده
يازديغى عبارهٔ موجزه يأجوج ومأجوجك ماده وهيئت واشتقاق ومعانيسنه متعلق سرد اولنان
اقوالى وكلى جامع اولمغله اشبو مستطرفى مطالعه ايدنلره ترجمهٔ قاموسدن قطع نظر ايله اصلنه
الزم اولان مراجعتده زحمت كش اولماسونلر نيت خالصه سيله بحمده تعالى شرفياب استنصحابى
اولديغم يك اصح قاموس فقيردن بعينها نقلى تسبب اولنمشدر عاقبتله مطالعه وتأمل اولنه
* الاجيج تلهب النار كالتأجج واججها تأجيجا فتأججت واج الظليم و يؤج عدا وله حفيف والاجة
الاختلاط وشدة الحر وقد ائتج النهار وتأجج وماء اجاج ملح مر وقد اج اجوجا بالضم واججته
و يأجج كيسمع و ينصر و يضرب موضع بمكة واليأجوج من يأج هكذا وهكذا و يأجوج ومأجوج
من لا يهمزهما يجعل الالفين زائدتين من يجج ومجج وقرأ روبة آجوج وماجوج وابو معاذ يمجوج
والاجوج المضئ النير واجج حمل على العدو انتهى (بو مطلبده دميرى يأجوج ومأجوجك اصللرينه
ومكانلرينه وكيات وكيفياتلرينه وخلقت وقيافتلرينه وسد منصوصه وهنگام ظهور آيتلرينه
دائر وسائر احواللرينه متدائر ظاهر وذاتنده ممكناتدن اولوب قدرت بارى وفاطر تعالى شانه يى ناطق
اقوال كثيرهٔ نفيسه يازمشدر لكن ترجمه سيله بيان خصوصنده خامهٔ خام فقير كوتاه اولديغندن
فضله تفصيله محتاج اولمغله اواطناب غير ممل وفوائد مستملى درجه محل تنك ومأمورين دار الطباعه
ايسه ضرورى درنك بولنوب نحافت بال وبدن دخى برطرفدن اختصار واستعجالى دعوت
ايتديكنه بناء بلكه * على تنشيط مقدار الزمان * سرورى جنبشيله مع المذكورات خامهٔ فقير
كاره كيردائرهٔ اكتفا وزاويه نشين دوات بى ادوات اختفاونيم نكاه اهل مجد ورشد وصدق ومحمدت
ايله متسلى صباح ومسا اولمشدر * زمانى ان رمانى لاابالى * فانى ذقته حلوا ومرا (يحمور) بردابهٔ
وحشيه دردستره كبى ايجى طولو ايكى اوزون بوينوزلرى اولوب عطش آلود اولدقده يعنى
صوصادقده انلر ايله شجرى بحر وحيوان مرقومك قرينى ايله دوشق اولمش شجرلر فرات نهرنده
كاهيجه بولنور ايمش (ينه دميرى ديركه على قول اشبو يحمور ذكر ايتديكمز يأمورك عينيدر (قلت)
يامورى صاحب المستطرف سائر طى ايلديكى حيوانلرك قطارينه ديزمش يعنى يازمامشدر لكن فقير
ان شاء الرحمن بعد الختام اجمالا باشقه جه درج نيتنده اولديغم اساميده اتيانه موفق اولورم (يحمورك
اونى حمرته مائلدر وايلدن اسرعدر و بوينوزلرى هرسنه دكشديرر وتازه لر وجوهرى قولنجه
يحمور حمار وحشيدر (فائدهٔ نادره) ابو الفرج ابن الجوزى عرايسنده شويله يازركه قانون درس
اوزره طلبهٔ صحيحهٔ علومدن برذات تحصيل فنون داعيهٔ خالصه سيله بلده سندن پاى سياحت
مطيه سيله چقوب كيدركن يولده برشخصه تصادفله رفيق ايدر قصد ايتديكى بلده يه قريب
اولدقلرنده شخص مرقوم طالب مومى اليهه رفاقت تقريبيله بر بريمزك اوزرنده حقلر بردر كاردر
بن جن طائفه سندن اولوب برچاكر خدايم سندن انجق نيازم بودركه اشبو بلده يه داخل اولديغكده
منازلندن فلان برده وشوهيئتده اولان منزلده طاوقلر اولوب ايچلرنده مجرد برخروس واردر اوخروسى
صاحبندن اشترا برله ذبحكدر ديدكده بعد الوعد طالب دخى سندن بو فقيرده برنسنه رجا ايدرم
واو دخى بودركه اكر شيطانن ماردينى آدمدن برينه مسلط اولوب وعزائمله برطرف اولميوب
اضرارده اصرار ايدرسه دواسى نه ايله اولور ايسه كرم ايدوب شوخبراو شيئى بكا تعليم قبلكه

بنده يادكارك اولسون ديدكده جنىٔ مرقوم اودردمشكل العلاجك دواسى يحمور دريسندن وترقوس
قدر برسجم كسوب مصاب اولان كيسه نك ابهام يعنى باش پارمقلرينى بربرينه كتوروب اول
وترايله محكم باغلندقدنصكره سذاب برى دهنندن يعنى فيجن دخى ديدكلرى سدفك يبانيسى
ياغندن مصابك بورنى دلكلرندن صاغ طرفنه درت طامله وصول جانبنه اوج طامله اقيدلدقده
داخل اولان مارد هلاك اولور و بعدازين اكا مارد ديكر مسلط اوله مز ديوب وداعله غائب
اولمش طالب مومى اليه ديمشكه وقتاكه بلدهٔ مرقومه يه كيردم وجنينك تعريف ايتديكى منزلى
بولوب خروسى دخى كوردم برعجوزك مالى ايمش طالب اولدم اولا امتناع قيلدى اضعاف
ثمنيله اطماعمده طبانه ميوب صاتدى وآلوب المه الديغم كبى رفيقم اولان جنىٔ مرقوم بكا اوزاقدن
تمثل ايدوب وكوزينوب اليله ذبحمى اشارت ايتدى خارج منزلده بوغازلديغم آنده منزلده بولنان رجال
ونساطوپدن طشره يه دوكيلوب بنى اى ساحر دبو ضربه باشلديلر بن دخى حاشا ساحر دكلم ديديجه
يانه دن ساحرد كلسنكه سن خروسى بوغارلديغكه متعاقب بربكر قزيمزه جن مسلط اولدى او بر دواسى
دشوار داء عضالدركه طوتدقدنصكره اصلا مفارقت ايتمز ديدكلرنده بحوله تعالى بن علاجنى بيلوردم
تيز بكا جلد يحموردن وترايله دهن سذاب برى بولوب كتورك ديدم بولوب كتوردكلرنده بروجه
تعليم جنى ابهام شابهٔ مصابه يى وترايله قويجه باغلديغم كبى طوتن جنى صيحه ايدوب بن سكا مكر
مضرت نفسمى تعليم ايلمشم ديدى بعده دهنى كيفيت مذكوره اوزره تقطير ايلديكمده اول ساعت
هالك اولوب شابهٔ مبتلاة مذكوره شفاياب وكندويه من بعد ارواح خبيثه معاودت ايلمديكى منقول
اولدى انتهى (قلت) معتبرات مفردات طبيه دن مالا يسع سذاب برينك خاصهٔ مذكوره سنى
اشعار ايدر وعباره سى بودركه بعينها نقل اولندى * واذا سحق بعصارته داخل منها خير
الصبيان نفعهم من الصرع الذى يسمى بام الصبيان (قلت) ديك مطلبنده كذار شيدنرقلم
تحرير اولديغى اوزره خروسك ارواح خبيثه استثقالنده خاصهٔ معنويه سى اولديغى وآدمى شكلنه
كيروب طالب مومى اليهه رفيق اولان جنينك شابه يه تسلط غرض فاسدى اولوب خروسى دفعه
تدبير مذكورى ايتمش ايسه ده غرض فاسدنك جزاسى ترتبنه كندو باعث اوله رق سرجزا
لامحاله تخلف ايلمديكى وجناب قادر وقيوم بهر برهانه نك ارادهٔ ازليه سى تعلق ايلديكى
شيئك تسخير وحيله ده ضرب مثل اولان جن دخى چاره بوله ميوب * كالباحث عن حتفه
بظلفه * حفره سنه ومطمورهٔ هلاكه * فاول ما يجنى عليه اجتهاده * لكديله دوشه جكى بى اشتباه
ايدوكى سوق حكايهٔ مذكوره دن مستفاد ايدوكى عاجزانه ملاحظه اولندى خواص
يحمورك دهنى بيلسان دهنيله برابر اوله رق نعوذ بالله تعالى انسانك احد شقينده حاصل
اولان استرخاده يعنى عدم حس وحركتده استعمال اولنسه يعنى سورلسه باذنه سبحانه منفعتى
اولور (حكم) دميرى وصاحب التحفه كبى ارباب معانى * الحل كيف كان * ديو حل
اكلنده اجماع اولنديغنى بروجه بديع بيان قيلمشلردر (يربوع) صاحب المستطرف بو حيوانى
دخى يازمامشدر هرنه قدر فقير مستغرق التقصير مطويات صاحب المستطرفى آخر بابه بعنه تعالى
مجملا الحاق ومعنى ترجمهٔ حياة الحيوانه حسب القدره شد نطاق نيتنده اولديغمدن بو يربوعك
او يره درجنى سياق كتاب الجا ايدر ايسه ده خلالنده خيلى فوائدى دميرى ذكر ايتمكله بورايه بالتفصيل
تحريرى تصويب اولندى وقوع بولان اوزانلق عفو بيورلمق ازباب مروتدن مستدعا ومفيد
فوائد اولان سخن مختصر اوله ميوب مطول دوشرسه ده نزد هوشده وميان اهل دانشده مقبول
اوله جغى هويدادر (اسم مذكور فتح ياوضم ومدحرف بايله اياقلرى اوزون واللرى يك قيصه در
وقويروغى قانوب الادبده موش برو اكثر كتب لغاتده صحاندن برنوع ديو معرف جرذ ديدكلرى

حیوانك قوبروغی کبی اولوب برمحله صعودنده اوقوبروغنی یوقارو دیکن کیك رنکنده برحیواندر
و ذوالرمح ودالك کسری و رانك سکونی ایله درص دخی دیرلر (قلت) وانقولیده بربوع عرب
طوشانی دیو مفسر اولوب وقانون مذکورده درص موش بچه یعنی صیچان یاوروسی دینوب میدانی
امثالنده * ضل درص نفقه * مثلی شرحده درص صیچان و یابان صیچانی وکدی کبی برجانورك
یاوروسنه دیرلر و نفق فاره دلوکیدر دیو شرح ایتدیکی (وصاحب وسیط مثل مذکورمرادی
تحصیل طریقنده خطا ایدوب راه وصوله ظفر بولمیان حقنده ایراد اولنور دیدیکی اقصی الارب ده
افاده اولنمشدر (دمیری یربوع لفظنده یا ایله واو زائدلر اولدیغندن لایق ومناسب اولان بونی
ر ب ع ماده سنه یازمق ایدی لکن بعض ناسه زیاده اولدقلری خفی اولوب یعنی مادهٔ اصلیهٔ
کلمه دندر صانوب بورایه یازدیلر دیمشدر (قلت) چونکه بویله ایسه دمیری دخی زیاده
اولدقلرین یاده کتورمیوب یاده یازمه سی مادهٔ اعتراضدر جوابنده مکرناسه یعنی حیوان احوالی
یازنلره اتباع ایتدم دیه (ومصباح منیرده دخی یربوع یفعول وزننده دینمکله یا وواونك مزیدتان
اولدقلری کوسترلمش وقاموسده دخی یربوع ر ب ع ماده سنده یازلمغله زیادهٔ مذکوره یه
اشارت قلنمش (وصحاحده یربوع یرابیعك واحدی یعنی مفرد یدر و یا ایله واوی زائده لردر
زیرا کلام عربده فعلول یوقدر و یرابیعی چوق اولان یره ارض مربعة دیرلر دیو زیادهٔ مذکوره یی
تصریح وتعلیل ایلمشدر (قلت) خفی دکلدر که اهل صرف کلمه ده واقع اولان حرف زائده
یا وواو ایله اشارت ایدرلر نته کیم اشبو یربوع لفظنه یفعول وزننده دردیوب ف ع ل مادهٔ
اصلیه سنه زیاده قلنان حرفلره یا و واو ایله اشارت ایتمشلردر اما کلمه اصلا ووضعا مثلا جعفر کبی
رباعی اولسه انك وزننده فعلل دیوب یفعل یاخود فعیل وزننده در دیمشلردر اشته جوهرینك
کلام عربده فعلول یوقدر دیدیکی قاعدهٔ مذکوره یه مبنیدر (لکن بعض مترجم لغات
بوقاعده دن غالبا غفلت ایله یفعول یازه جق یرده فعلول یازمش وشکوفه استخراجی سنبل اوله جق
ایکن دیکن اولوب آزمشدر دقت اولنه یعنی اومقوله ترجمه یه وخصوصا بوفقیرك سوزینه دفعة
اعتماد اولنموب اصل ترجمه سنه یاخود سائر لغات معتبره یه ومحل نقله مراجعت اولنه فلیحفظ
* عصمنا الله تعالی وایاکم عن کل الخطاء فی الاملاء والانشاء والاعمال الظاهرة والباطنة آمین *
(دمیری دیرکه طبایع حیوانی یازان علماء وحکما هردابه که حضرت خالق کائنات تقدس ذاته
عن الجهات انلرك اشبو عالم اسبابده ضرردن صاقلیوب طول بقالرین اراده بیوره انلرینی یعنی
اولك ایاقلرینی قیصه خلق ایدر زیرا برشیدن خوف ایتدکده سباع و مفترسك طرمنه میه جکی
ذروهٔ جبال وصخوره سکردوب بو وجهله قچار قورتیلور (و بوحیوان بالطبع رطوبته مائل
اولمغله رطوبت ارض صو یرینه قائم اولسون دیو مسکنی درون زمینده اتخاذ ونسیمی سووب بخاردن
نفرت ایدرو یتنی زمینك مرتفع یرنده وهرجهاتدن روزکار طوقنه جق محلنده یاپار و بووه سنی
منقار یا اوج عدد حفر ایدوب هر برینه بردلك آچوب برینی ظاهر و بریوزینه قریب ودیکرلرین
مکتوم ایدر وعرب بونلره نافقاء و قاصعاء و راهطاء تسمیه ایتمشلردر اکر صیاد کندوبی
قاصعاء نام بووه سندن قصد ایدرسه باشیله نافقانك سقفنی دلوب طشره قچار (قلت) لغتده
رهطاء یربوعك یووه سنه دیرلر که قازدیغی طپراغی اندن چیقاروب جمع ایدر ودخی نفق
یرالتنده اولوب آخر جانبه چیقراوه و یووه یه دخی دیرلر کامر اجمالا وتنفیق ومنافقه یربوعك بروجه
محرر نافقاسنه کیرمسنه دیرلر ودینده نافقك اشتقاقی ذکر اولنان منافقه دندر یعنی اصطلاح شرع
انورده منافق اطلاق اولنان شخصه منافق دیدکلری دینده حیله وخدعه اوزره اولدیغنه بناءدر
دیو وانقولیده مسطوردر (دمیری مرحوم منافقك وجه تسمیه سنی بیانده دیرکه یربوعك ظاهر یتی
دوزو هموار تراب و باطنی حفره لردر اشته بونك کبی منافقك دخی ظاهری ایمان باطنی کفردر یعنی

باطننده تصدیق دین ونبوت اولمیوب ظاهرده رداء اسلام ایله مرتدیدر (وجاحظ وغیریلری
دخی اشبو وجه تسمیه یی بیانده یعنی معنای لغوی ایله معنای اصطلاحیٔ مذکورك بینلرنده اولان وجه
مناسبتی ایضاحده دیمشلردر که هنکام جاهلیتده کفری اسرار وکتم وایمانی اظهار ایدن معناسنجه
اسم منافق یوغیدی یعنی بوحالده برشخص اولمادیغندن منافق اسم مصطلحی وضع اولنمامش
ایدی ولکن باری تعالی وتقدس یربوع نافقاسندن مأخوذ اصلدن اشبو اسم منافقی مشتق قیلوب صفت
مذکوره ایله متصف شخصه کفری ابطان وایمانی اظهارده و برشیدن شیٔ دیکری نوریه یعنی برشیٔ
دیکرشی ایله سترده وباب حیله یه دخول ودیکر کیمسه یه نفسنده اولمیان شیٔ اوشی ایله متصف
صورتنده ایهامده یعنی کوسترمکده یربوعه شبیه اولدیغیچون تسمیه بیوردی دیمشلردر (قلت)
الحمد لله علی فضله انوار تصدیق وقبولیله ازهر جهت منور وشرفیاب اولدیغمز آفتاب اسلام
مطلع بعثت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلمدن آیات بینات ومعجزات باهرات ایله ظهور
قیلدقده برمنطوق کتاب وسنت وعلی الهام من تنزهت ذاته وتقدست شعائر دینیه الجاسنجه بعض
الفاظ موضع لغتدن وجه مناسبتله یله موضع اصطلاحه نقل اولنمش وآیین واعمال هنکام جاهلیت
ضمننده مستعمل بولنان بعض الفاظ دخی شرع انور اول اعمالی نهی وابطال ایتمکله اوالفاظ
دخی زائل اولوب استعمالی ترك اولنوب کان لم یکن شیئا مذکورا حکمنه کرمشدر (واشبو اصطلاح
اولنلر ایله متروك ومهجور قلانلری اسحق خواجه سی دینمکله بین اهل العلم والادب مشهور اولان
فاضل وادیب احمد افندی مرحوم سابق الذکر اقصی الارب نام اثر فاخر معتبرینك مقدمه سندن
برفصلده مفصلا کوزل بیان قیلمغله اورایه مراجعت اولنه (وحیوان مرقوم طوشان کبی
ایزی باقی قالمیه جق یره بصارو کرشی و فك اعلی واسفلنده اسنان واضراسی یعنی اشکنبه ایله
اغزنده اوستلی آلتلی دیشلری وازولری واردر واوتر (جاحظ ایله قزوینی نقلنجه یربوع فاره
جنسندندر (وقزوینی بو حیوانك دخی نحل کبی بالطبع متبوعلری یعنی تحت اداره و حکمنده
اولدقلری باشلری واردر و اومتبوعلرینك یووه سی برمرتفع یرده ایسه اندن واولمادیغی وقتده
بریوکسك قیا اوزرینه چیقوب هرجانبده بولنان بوللره بقار اکر برقورقوله جق شی کوزینه
ایلشور ایسه اوتروصدا ایدر صداسنی ایشدن یربوعلر یووه لرینه کیروب سلامت بولورلر وطلب
رزق ایچون چیقدقلرنده باشلری ایلرولرنده واوکلرنده کیدوب تجسس مضرات ایدر اکر برنسنه
حس ایدر ایسه ینه سسیله تابعلرینی اخطار ایدوب قاچررر دیمشدر (خواص) یربوعك قانی
کوزقپاغی ایچنده بتن قیل قوپاریلوب یرینه سوراسه باذن الله تعالی بعدازین بتمز (حکم)
صاحب التحفه دمیری شافعینك مذهب شافعی ده اکلی حلال اولدیغنه متعلق قول ودلیلنی
نقلدنصکره کتب حنفیه دن ملتقی و نقایه و وقایه وغرر وتحفه وقهستانی ایله شرح النقایه
لعلی القاری ودرر وشرح الملتقی لمحمد الحلبی و ولوالجیه و تاتارخانیه و هندیه کبی متن وشرح
وفتاوالرده یربوعك عدم حل اکلی مصرح اولوب اصحاب آثار مسطوره نك بعضیسی عدم
جواز یربوع حشراتدر و بعضیلری هوامدندر دیو تعلیل واستدلال ایلمشلردر انتهی (قلت)
(بوفقیر وقیرکبی محتاج لطف رب جلیل مستعان قدیر اولان یراعهٔ بی براعه م بارکران ترجمه سی
الترده بی تاب وتوان اوله رق سزاوار اراحه ودرمان اولان اشبو حیوانات مندرج اولنمش ایکنجی
بابی صاحب المستطرف حضرتلری یأجوج ومأجوج ذکرنده بتوروب آخر باب مذکورده
(فوائد) عنوانده خواص حیواناته علی الاجمال برمطلب نفاست اشتمال و برفذلکهٔ قواعد
مآل یازمغله اودخی بروجه آتی بالعجز والقصور ترجمه اولنمشدر (ضب ایله خنزیر ابدی دیشلرندن
برنسنه القاایتمزلر فتأمل (هربرحیوان بالطبع عوم یعنی سباحت ایدر و یوزر لکن انسان ایله

قرد مستثنادر (قلت) انسان و مايمون دخي طبعا سباح اولوبده خوفلري تلاشندن بحره ميوب
غرق اولملري خاطره كلور زيرا هر نه قدر اعتياده وملكه نك مدخلي وارايسه ده اكر طبعلرنده
عوم مركوز اولمسه هيچ بوزه مزلر ايدي ديديله بيلورمي بيلم بوقسه فقيرك بوخاطرم توهم ميدر اني
دخي بيلم (هرذي عينك يعني كوزي اولان حيوانك كريكلري چشمنك انجق جفننك اعلاسنده يعني
اوست قپاغنده در لكن انسانك ايكي قپاغنده دخي كريكلر واردر (فرسك طلاغي (و بعيرك
اودي (و دوه قوشنك كمكنده ايلك (و يلانلرك ديشلري (و بالغك نفس المديغيچون يعني
جلب هوايه محتاج اولمدقلرندن ريه سي يعني مجراي نفسي يوقدر (وهر حافري اولميان حيوان
بو ينوزليدر (و بو ينوزي اولنلرك حافري يوقدر (وهر قولقلري ظاهر و اشكار اولان
حيوان طوغورر (واكر قولاقلري خافيه ايسه يعني كورنميوب كزلو ايسه يمورطلر (ولواطه ايله
متهم اولان حيوان يعني حيوان غيرناطق قرد وخنزير وحمار وسنوردر (كيجه ايچره ضيادار اولان
كوزلر اسد و نمر و سنور و افعي عيونيدر (و جنس حيواندن ادخار اقوات ايدن انجق
انسان و فار و غراب و نمل و نحل در (و حيواندن حيض كورن انسان و فرس وكلب وارنب
وضبع وخفاشدر وسمك نوعندن اولان رعاد نامنده كي حيوان دخي على قول حيض كورر ايمش
انتهى (قلت) وانقوليده رقاص زنه سنده اولان رعاد دريا بالقلرندندر رجحان انسان اني اليه
السه الي قولنه وارنجه او يوشوروديري ايكن النده طوردقجه يدي دتره مدن خالي اولماز ديو قاموس
وصحاحده محرردر * ثم قال جامع المستطرف فتبارك الله رب العالمين وهذا آخر ما قصدت ايراده في
هذا الباب والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب وصلى الله على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه اجمعين *
* يقول البائس اسعد الفقير الى ربه الصمد القدير * اشبو احوال حيوانه مخصوص بابده
ابن الخطيب مرحومك مجموعه اسلوبنده اولوب ترجمه وطبعنه بالمأموريه اشتغال قلنان
مستطرفده الفدن يايه دك كما وكيفا بالاختصار ذكر ايلديكي مشهور حيوانات هر حرفدن
منتخبات لكن تحرير ايلدكلرينك الزم اولان كيفياتلري مأخذندن يعني حياة الحيواندن اخذ ايله
اكرچه بحمده سبحانه تكميل خدمتنده قلم قاصرم مستخدم دست كوتاه فقير اولوب ترك ايلديكي
حيواناتك دخي بنه مأخذ مذكور ايله تحفه يه بالمراجعه مجرد اسملري وحكملري والزم كورينان
خاصه لري يازلمق اوزره جمله سني حروف تهجي ترتيبنه رعايتله مستعينا بلطف خالقنا بو بابه
تذييلا يازمق امر صواب يعني ولو مجمل اولسون حياة الحيواني تماميله ترجمه صورتنده اوله جغي
مسلم اولي الالباب اولمغله اول وجهله كلك پريشان تحرير شيخزادهٔ فقير بسمله خوان ابتدا وحمدله
كويان نعمت خداي ستار اولمشدر منه التوفيق (ابابيل) قاموس وصحاحده مفردي اولميه رق
فرقه لر وعلى قول قوش فرقه لريدر دميري نقلنجه مفردي على اقوال مختلفة ابالة وعجول وزننده
ابول وكسر الف وتشديدبا و ياخود تخفيف با ايله ابالة در (نص جليلده اولان طير ابابيلك
قيافتده واعضاسنده اولان روايتلري دميري تفصيل ايدوب وابابيل حرف سينده ذكر ايده جكي
سنونو ديدكلري ومساجد ومعابدده يووه اين طيره ديرلر ديمشدر (قلت) بالمناسبه سنونو ايله ابابيل
ترجمه لري بالاراده قلم ترجمه دن كچمشدر و بعض نسخه ده صاد ايله صنونو كورلمشدر (ذكر اولنان ابيل
راهب نصارايه دينوب وعيسى عليه السلامه نصاري ابيل الابيلين ديمشلر اولديغي وكسر الفله اولان
ابالة حزمة من الحطب يعني بر قوجاق اودونه دينديكني دميري يازمشدر والله تعالى اعلم (اتان)
همزه نك كسريله ديشي مركبدر خواص وحكمي مطلبنده كچمشدر (اخطب) بر قولده ارقه سي
قيچندن يوكسك اشكه و بر قولده ارقه سنده سياه چيزكي اولان خره ديرلر وعلى قول ان شاء المولى
ذكري آتي صرددر (اخضر) قره سنك مقدارنده يشل سنكدر خواص وحكمي ذبابده سابقلردر

(اخيل) يشل رنكلو بر قوشدر وقناتلرنده رنكنه مخالف پارلقلق واردر و بر قولده يمنه تعالى بيان اولنه جق
شقراقدر اخيل يده ه يبون بوران ديدكلري قوشكه بنك بنك بكلري واردر واري قوشي دخي ديرلر
ديو يازار (فائده) لفظ اخيل حرف تعريف داخل اولميه رق برينه اسم وضع اولنسه غير منصرفدر
لكن بعض نحاة تعريف وتنكيرنده منصرف قيلمش وشاعر عربك * ذريني وعلمي بالامور وشيمتي *
* فاطاري فيها عليك باخيلا * بيتيله احتجاج ايلمشدر فتأمل (ارقم) رنكي بياض ايله سياهدن
مركب اولان يلاندر خواصي وحكمي حيه ده بمشيئته تعالى يازيلور (ارنب بحري) قزويني قولنجه
طوشان باشلي اوله رق بدني بالق وابن سينا بيانجه صدفي بر حيوان صغيرسمدر (دميري اكلي سم
اولديغندن حرامدر ديوب هر بر برده اكلي جائز اولان حيوانك درياده بولنان شبيهي جائز الاكلدر
قاعدهٔ شافعيه سندن اشبو ارنب بحريي شكلده يرارنبنه بكزه ميوب فقط اسمده موافقدر ديو
اخراج ايتمشدر وحكم مذهب حنفي دخي سمكده بافداره سبحانه كلور (اروية) همزه نك ضمي و يانك
تشديدي ايله اولان اضحيه وزننده وعولك انثاسيدر يعني وعل ديدكلري يبان كچيسنك
ديشيسيدر و وزني افعولة اولوب اعلال اولنمش يعني اروويه لفظنك ايكنجي واوي يايه قلب اولوب
و بو واودن مقلوبه يا ايكنجي ياي اصليه يه ادغام و واو اولانك ضمي يانك ثقلدن سلامتيچون كسره يه
تبديل قلنمشدر اوچه قدر جمعي افاعيل وزننده اراوي وجمع كثرتي افعل وزننده يعني همزه نك
فتحي والفك قصريله خلاف قياس اوله رق اروي در وقاموسده محرر اولديغي اوزره اروي اسم
جمعدر وعلى قول اروي طاغ قيونيدر طرناغي و بو ينوزي توزلري روغنه قارشدير يلوب كثرت
سير اوزره اولان ساعي بالمكتوبك اللرينه و بجاقلرينه سورلسه يورغونلغن كيدروب كو يا يورومامشه
دونر (قلت) بر ساعي دخي واردركه اكا ساعي بالفساد ديرلر انك يورغونلغي اللرينه و بجاقلرينه
لايقنجه قودقلري بوقاغي دفع ايدر واكل لحمي وعولده كله جكي وجهله حلالدر (اساريع)
دميري همزه نك فتحيله قرمزي بقلده وانك كبي سبزه ده اولور بر قورددر قابندن چيقوب فراشه
يعني كلبك اولور ديمشدر ابن سكيت اساريع لفظنك اصلي فتح يا ايله يسروعدر ديمشلر ايسه ده
اولنك فتحيله يفعول كلام عربده يوقدر ديو رد ايدر وكفايه ده ابن السكيت اساريع بقلده يعني
سبزه لرده اولور اوزون و بياض بر قورددر وشعراصابع نسايي اكا تشبيه ايدرلر مفردي اسروعدر
ديمش وابن قتيبه دخي ادب الكاتبنده زبلده اولور يومشق و بياض مشبه به اصابع نسا بر قورددر
وواحدي اسروعدر ديو يازمشدر وصاحب الارجوزة النحويه كندي شرحنده مهموز وغير
مهموز اولمسي لغت اولان الفاظ ذكري صره سنده يسروع واسروع بقلده اولور بر دودر كه
انجامنده بالانسلاخ فراشه اولور ديوب وابن سكيت ايله غيريلري اساريع و يساريع باشلري
قرمزي واجسادي زبلده اولور مشبه به اصابع نسادر ديدكلريني يازمشدر (لكن دميري
ابن سكيتدن نقلنده نظر واردر زيرا ابن سكيت اصلاح المنطقنده بقلده اولور ديوب زبلده
ديمامشدر مكر ابن مالك بقلدن تصحيف اولنمش اولان زبل لفظنه اعتماد ايده ديمشدر و بعض
قوم دخي باشي قزل وكوده سي بياض مشبه به مذكورات زبلده اولور دود در ديمشدر
(و بعض ناس دخي يعني اهل لغتدن بعضيلري اساريع باب شبنده كله جك شحمة الارضدر
ديمشلر ايسه ده صواب اولان ديكر حيوان اولمسيدر ديو دميري تحرير ايتمشدر (اشبو دود
سحق اولنوب كسيلان اعصابه يعني سكرلره وضع اولنسه دران ساعت منفعت عظيمه سي كوريله
جكني (و رازينك حاوي نام كتابندن يازديغي اوزره اساريع يقنوب وبعده قوريديلوب
واصلاديله رق دوكولوب بعده شيروغنده يعني شيرلغان ديدكلري صوصام ياغنده بر كيجه
طوردرلدقدنصكره اول ياغله ذكر ياغلنسه قالنلشوب قوت بوله جغني دميري يازمشدر لكن شباب

وكهولت وشيخوخت فصللرينك وخلقت ذاتيه نك كرك بومعالجه نك وكرك مادهٔ مذكوره ده
سرايا بابده ه با زبلا ن تدابير باهك تأثيرلرنده مدخلى وارميدر يوقسه يوقيدر سؤالنده اولان
رازى يه محقق رازى ارائه وايما ونه دميرى فاضل اشاره واملا ايتمش ونه مطلقا تجربه اولنمشدر
يوللو برلاقرديله سبيل ازاله بكر اشكاله كتمشلردر بنابرين انك رازى تصحيف اوله رق انسانى دوچار
زارى ايتمشدر للفقير * صاقن رياسنه الدائمه زاهد عصرك * عفاف نفسنه فقدان باهدر باعث *
دميرينك دود مرقوم حشراتدن اولمغله اكلى حرامدر ديديكنى فقط صاحب التحفه هامش
كتابنه يازمشدر (اسقع) ذكرى آتى صقردر وصقورك كلبسى سقعدر وسقعه شفعه وزننده
قرمزى يه مائل اولان رنك سياهدر (اسود ساخ) زياده قره اولان برنوع ييلاندر لغتده ساخ
قره ييلان اولوب اضافتسز اسود ساخ ديرلر و بوراده ساخ اسوده صفتدر اضافتله ذكر اولنماز
وساخ ديديكى هرسنه دريسنى سلخ ايدوب تازه لنديكى ايچون اولديغى ومؤنثنه تا ايله اسودة
دينورسه ده صفتى دوشن سالخه تا ايله سالخة ديمز يعنى بونده موصوفنه مطابقت لازم اولماديغى
وانقوليدن مستفاددر (دميرى دخى مطابقت مذكوره لازم اولماديغى يازديغندن باشقه اصمعى
وابى زيد قوللرنجه اسودان تثنيه سنده ساخ صفتى مثنى اولمق اقتضا ايتميوب اسودان ساخ
دينور وابن دريد تثنيه قلنوردیمش ايسه ده اولكى قول اعرفدر (وابن سيده جمعى دخى جائزدر
يعنى اساود ساخ ديلديكى كبى اساود سواخ دخى دينور ديمشدر (قلت) معلوم اولديغى
اوزره صفت موصوفنه اعراب جهتندن رفع و نصب و جر ايله تعريف وتنكير وافراد وتثنيه
وجمع وتذكير وتأنيث ده تابع يعنى مطابق وموافق اولمق لازم اولوب فقط صفت مشبهه
اوزانندن فاعل معناسنه اولان فعيل وفعول وزنلرنده اولوب مذكره ومؤنثه شويله جه اطلاقده
مساوى اولان صفتلرده ودخى علامهٔ كبى صفت مؤنثه اولوب مذكره ومؤنثه اطلاق اولنور
صفتده تأنيث وتذكيرده مطابقت لازم اولماديغى كتب نحويه ده محرردر (سؤال) لكن اشبو
فاعل صيغه سنده اولان ساخ صفتنده جمع وتثنيه وتذكير وتأنيثده مطابقت اقتضا ايتمز
دينلره كوره ساخ شقين مذكور بندن برينه ظاهرا داخل كورنمكله دفع توهم مذكور اهل
دانش ودرايتك فهم نفيسنه محولدر يعنى برينه داخميدر ياخود سبب آخرى وارميدر هامشده
اشارت قلنه وجعده تطبيق وعدمنده اولان اختلافه بادى نه در اودخى تأمل اولنه (اصرمان)
شو يله جه صيغهٔ تثنيه ايله ذكر اولنه رق قورد يعنى كرك ايله قارغه مراد در ابن سكيت بونلره
اصرمان ديديكى ناسدن منقطع اولدقلرى ايچوندر وليل ونهاره دخى احدهما آخردن
ايريلوب منقطع اولدقلرندن اصرمان ديرلر ديمشدر ذئب وغرابك خاصه وحكمى يرلرنده مرور
ايتمشدر (اصله) فتح همزه وصاد ايله باشى بيوك وجسمى كوچك اتلو يه آيتلور واتلاف ايدر
بريلاندر (ابن انبارى قولنجه اياقلرى اولوب انكله كزر وانسانه صچرار برخبيث حيه در وجمعى
همزه وصادك فتحه لريله اصل در (جاحظ ديمشدر كه اعرابدن منقولدر كه مار مذكور مرور
ايتديكى شيئى يعنى يانندن صاوشديغى نسنه يى هر آينه احراق ايدر بنابرين يعنى اشيايى
استهلاك واستيصال ايتديكندن اوتورى اوآصيله جاغك ادى اصله اولمشدر وعلى قول يوزى
انسان يوزى كبى زياده سيله جسيم براضردر بعضيلرى اوشرك سيماسى بو يله جه وجه بشره
دونمه سى دفعهٔ اولميوب باشى ييك ييله واردقده اولور ايمش ونظر يله منظور بنى اهلاك خاصهٔ
خبيثه سيدر دميرى باب حاء مهمله ده بو مضره دائر برازشى دخى كاوردیمشدر (اطلس) اونى
بوز اولوب قره يه مائل قورده ديرلر واون مذكورده اولان هر برشيئه دخى اطلس ديرلر وحكمى ذئبده
كچمشدر (اطوم) صبور وزننده سلحفاة بحريه يعنى دريسى غليظ دكز قابلو بغاسى اولديغى جوهرى

وسلحفاة مز بوره ايله جلدى غليظ سمك اولديغى قاموسده فيروز آبادى يازوب ودميرى بعضيلر
سمك غليظ الجلدمر قومك دريسندن بعير جلدى كبى دوه جيلر خفاف يعنى اياق قابى وچارق
ياپرلر ديدى ديمشدر و بو فقير عين اللغه ده ليث وعلى رواية خليل اطوم بحرده برسمكه در دريسى
كوردم احبابمز بقره جلديدر ديديلر يعنى او يله كمان ايلديلر وجلد مذكوردن جالين
خفاف ياپدقلرينى دخى كوردم ديمشدر ديو عباره كوردم (و ينه دميرى على قول اطوم قنفذ يعنى
كر پى وعلى قول بقره دردیمشدر (اعنز) ابن سيده قولنجه صوقوشلرندن بو ينى اوزون برقوشدر
(اقال واقاويل) صغيردوه لردر كه بنات المخاض اوله جقدر و بنت المخاض شول دیشى دوه ياورو سيدر
بر ييلى تكميل ايد وب ايكنجى ييله كيره و باصه اكر اول ياورو اركك اولورسه ا كا ابن المخاض ديرلر
ومخاض لغتده طوغورمق اغريسيله كبه ناقه يه ديرلر واقالك مفردى تتبع ذكرنده يازيله جغى اوزره
افيله در (اقهبان) تثنيه اوله رق ذكرنده فيل ايله جاموس مراد دركه عرب العربا شعراسندن
برينك اشبو * والاقهبين الفيل والجاموسا * مصراعنده واقع اولمشدر (املول) ابن سيده قولنجه
قومده اولور بردويبه در (انس) جوهرى بيانجه كسر همزه وسكون نون ايله بشر معناسنه در
واخرينه ياء مشدد ده الحاقيله انسى ونونى ساكنه اولميوب مفتوح اوله رق انسى بنه معناى مذكوره در
وانسى انسانك صاغ جانبنه دخى ديرلر (اصمعى قولنجه صول سمتنه ده اطلاق اولنور (ابوزيد ايله
اصمعى انسانده جفت اولا ن اعضادن اقبال يعنى توجه ايدنه انسى وادبار ايدنه وحشى ديرلر مثلا
اللك ايچ طرفى واياغك اوزرى انسانه متوجه اولدقلرندن يعنى انسان انلرى بلا تكلف كوررا ولمغله
انسى واما اللك طش يوزى واياغك طبانى برمنوال مشروح متوجه اولمدقلرندن وحشيدر وقپونك
باغرينه دخى چكن كيمسه يه وجه محرر اوزره توجه ايتديكندن انسى وارقه سنه وحشى ديرلر
اناسى فتح همزه وكسر سين وتشديد يا ايله انسينك جمعيدر وانسانك جمعى اولمق دخى محتملدر
و بو صورتده يعنى ذكر اولنان انسان لفظنه نظرا اناسى ياسى نوندن عوض اولور * واناسى
كثيرا * نص جليلنده اولان اناسى انسانك جمعى اولمق اوزره مفسردر (قلت) قاموسده نص
شريف مذكورده يانك تشديديله اولان اناسى لفظ كريمنك ياسى تخفيفيله دخى قرائت
اولديغى مذكوردر وانسان فتح همزه ايله اناس صيغه سنده جمع قلنماز اولديغى جوهرى يازار
ودخى انسانك فتح همزه وتخفيف يا ايله اناسيه دخى جمعيدر صيقلى وصيرفى مفردلرينك صيارفة
وصياقلة جمعلرى اولدقلرى كبى صيرفى صرف ايدن وصيقلى دمور جنسنه جلا ويرن معناسنه در
(وانسان آدم زاده ديمكدر كه نساء طائفه سنه دخى اطلاق اولنور وهر نقدر عامه تا الصاقيله
عورتده انسانه اطلاقنى قوللنورلرسه ده لغتجه انسانه ديمز (قلت) صاحب القاموس دخى
ها ايله نسايه انسانه اطلاقنى بروجه بيان عامه يه نسبتدنصكره اشبو * لقد كستنى فى الهوى * ملابس
الصب الغزل * انسانة فتانة * بدر الدجى منها خجل * اذا زنت عينى بها * وبالدموع تغتسل * تغزل
نفيسنده واقع اولمشدر بو تقديرجه انسانه صحيحه در دينلرى ردا كانه مولد ديمشدر مولد ديموب ظنى
افاده ايدركان ايله تعبيرى شعر مسطور شعراى متقدمينك اولمسى جائز ايسه ده لغت فصيحه اولميوب
لغت فصيحه شواهدندن اولان شعراى معلومه نك شعرنده مرئيه انسان اطلاق اولنمشدر ديمكى
مراد ايتمش اولديغى احتمالى عاجزانه ملاحظه اولنمشدر وعلى كلا التقديرين ابيات مذكوره غايت
مطبوعه و بليغه اولديغى وسزاوار تحرير كشكول ايدوكى طبع تسليم نزدنده آشكار ومسلمدر (دميرى
جوهريدن ناقلدر كه انسان العين يعنى عينك انسانى مردم چشم وكوز ببكى معناسنه در
وانسان عالمدن برنوعدر وجمعى ناس كلور وتقدير انسان يعنى انسانك وزنى فانك كسرى
وعينك سكونى ايله فعلاندر واسم تصغيرنده يا زياده قيلنوب همزه نك ضمى وفتح نون ايله

انیسان دینور رجلك تصغیرنده یا وخلاف قیاس اوله رق واوز یاده قیلنوب رویجل دینلدیکی کبی واهل لغتدن بعض قوم انسانك اصلی همزه نك کسریله افعلان وزننده انسیان اولوب اسانده کثرت اوزره جاری اولدیغندن تخفیف قصدیله یا حذف اولندی واما تصغیری کثرت اوزره مستعمل اولمدیغندن اصلنه ردایاء مذکوره اثبات اولنمشدر دیوب واشبو قوللرینی ابن عباس رضی الله عنهمانك * انما سمی انسانا لانه عهد الیه فنسی * کلامیله استدلال ایدرلر فتذکر وتأمل (واناس انسانده لغتدر وناسك اصلیدر همزه سی حذف اولنوب ناس دینمکله تخفیف قلنمشدر (قلت) اشبو انسان لفظنه دائر سابق ولاحق یازیلوب وباقداره سبحانه یازیله جق اقوالی حقا که بلیغانه فذلکه وخلاصه ایدن فیومی فاضلك المصباح المنیر نام کتاب فاخرینه درج ایلدیکی ان س ماده سنده کائن عبارهٔ جوهرین عیار واشارهٔ آفتاب انواری علی فرض بوسلك سطور ترجمه یه تنظیمی مستدرك اولسه وخرمهره صره سنه دره دیزمك رنکنه دونسه دخی ایجاز جهتیله عنوان مقامات حریری اولمغه چسبان وعیب پوش تقصیرات فقیر بی توان برانشاء لطیف اولدیغندن تتمیما للفوائد بلکه جبرا للنقصان اقوال مسطورهٔ فقیر مآلا عبارهٔ فاضل مشار الیهك شرحی کبی دوشمکله بعینها نقل بزم نقل وتسطیر وعذبهٔ ترازو یعنی لسان میزان آسامیانهٔ تعدیل کفتین اقوال کونا کونه تحریر اولنوب بلاریا دست تتبع مطالعینی تقلیب اوراق تکلف ومشقتدن قورتاره جق بر برکذار شچراغ بها وبو ماده ده تدارك مصباح منیر زجتندن مغنی سایهٔ استاد ده بر شمعه قرلمعه ایقادیله مجلس فوائد مجالس وانجمن عوائد محلس شعشعه وار و پرضیا قلنمشدر الحمد لله علی فضله * قال المولی الفیومی رحمه الله تعالی * انست به من باب علم وفی لغة من باب ضرب والانس بالضم اسم منه واستأنست به وتأنست به اذا سکن قلبه ولم ینفر وآنست الشی بالمد علمته وانسته ابصرته * والانس خلاف الجن * والانس من الحیوان الجانب الایسر وسیأتی تمامه فی الوحشی * والانسان من الناس اسم جنس یقع علی الذکر والانثی والواحد والجمع * واختلف الناس فی اشتقاقه مع اتفاقهم علی زیادة النون الاخیر * فقال البصریون من الانس والهمزة اصل ووزنه فعلان وقال الکوفیون مشتق من النسیان فالهمزة زائدة ووزنه افعان علی النقص والاصل انسیان علی وزن افعلان ولهذا یرد علی اصله فی التصغیر فیقال انیسیان * وانسان العین حدقتها والجمع فیهما اناسی * والاناس قیل فعال بضم الفاء مشتق من الانس لکن یجوز حذف الهمزة تخفیفا علی غیر قیاس فیبقی الناس انتهی * وقال الفیومی ایضا فی باب الواو * والوحش مالا یأنس من دواب البر وجمعه وحوش * وکل شیء یستوحش من الناس فهو وحشی کان الیاء للتوکید کما فی قوله * والدهر بالانسان دواری * ای کثیر الدوران وقال لفارابی الوحش جمع وحشی ومنه الوحشة من الناس وهی الانقطاع وبعد القلوب عن المودات * ویقال اذا اقبل اللیل استأنس کل وحشی واستوحش کل انسی * واوحش المکان ویوحش خلا من الانس * وحمار وحشی بالوصف وبالاضافة والوحشی من کل دابة الجانب الایمن قال * ومالت علی شق وحشیها * وقد ریع جانبها الایسر * قال الازهری قال ائمة العربیة الوحشی من جمیع الحیوان غیر الانسان الجانب الایمن وهو الذی لا یرکب منه الراکب ولا یحلب منه الحالب والانسی الجانب الآخر وهو الایسر (وروی ابو العبد عن الاصمعی ان الوحشی هو الذی یأتی منه الراکب ویحلب منه الحالب لان الدابة تستوحش عنده فتفر منه الی الجانب الایمن قال الازهری وهو غیر صحیح عندی قال ابن الانباری ویقال ما من شیء یفزع الا مال الی جانب الایمن ولان الدابة انما یؤتی للرکوب والحلب من الجانب الایسر فتخاف منه فتفر من موضع المخافة وهو الجانب الایسر الی موضع الایمن وهو الجانب الایمن فلهذا قیل الوحشی الجانب الایمن والوحشی الید والقدم مالم یقبل علی صاحبه والانسی ما اقبل ووحشی ظهرها

وانسیها ما اقبل علیك منها انتهی (قلت) السنهٔ ثلثه اوزره مؤلف کوریلان بعض قطع واصلاح قلم کاتب رسائلنده قلمك صیری جانبنده اولان صاغ شقنه انسی وصول شقنه وحشی دیدکلری یازلمشدر که کلیهٔ مذکوره نك افرادندندر (قلت) بیضاوی حضرتلرینك سورهٔ شریفهٔ بقره ده واقع ﴿ ومن الناس من یقول الایة ﴾ آیت کریمه سی تفسیرنده ناسك اصل واشتقاقنه متعلق یازدیغی تحقیقك مآل ومفادینی قلم فقیر بحول الرب القدیر بو وجهله یازر که عال وزننده اولان ناسك اصلی همزه نك ضمیله فعال وزننده اولان اناس اولوب الوقت ایکن همزه سنك حذفیله لوقة قلان لفظندن حذف اولندیغی کبی همزهٔ اناس حذف اولنوب حرف تعریف همزهٔ محذوفه دن عوض قلنوب الناس اولمشدر ولهذا اناس لفظنده سعه ده یعنی نثرده الف ایله حرف تعریف جمع اولنماز درجه سنه یاقلشمشدر واشبو اناس رخال لفظی کبی اسم جمعدر زیرا کلام عربده ابنیهٔ جمعده فانك ضمیله فعال وزننده جمع صیغه سی بولندیغی متحقق اولمامشدر (وناس نونك کسری وعلی لغة فتحی ایله انس دن مأخوذدر زیرا انسان امثالیله یعنی همجنسیله استیناس ایدرلر یعنی لغنجه موانست ایدیجیلردر (وعلی قول انسان مفاعله بابندن اولوب ابصر معناسنه اولان آنس دن مأخوذدر زیرا بنی آدم ظاهر ومبصر ومشهودلردر وکذلك بشر تسمیه اولنمشلردر وبشرایسه ظاهر بدن انساندر که انده معنای ظهور روشن وآشکاردرنته کیم بالعکس جنه اجتنان واستتارلرندن اوتوری جن تسمیه اولندیغی کبی انتهی (قلت) صاحب الکشف بیضاوینك قول مذکورینی بالاجمال والاختصار ذکردن صکره (بعضیلر ناس حرکت معناسنه اولان انس دن مأخوذدر دیدیلر (وبعض آخر نسی ینسی دن مقلوب اولوب یعنی (ن س ی) بالقلب ن ی س اولدقدنصکره یا الفه قلب اولنوب (ن ا س) اولمشدر دیدیلر دیوب * وجوزنا اطلاق الجمع علی مثل اناس * تعبیریله اناس لفظنك اسم جمع اولمیوب جمع اولدیغی یعنی کلام عربده وقوعنی تجویز ایتمشدر (قلت) بیك یوز حدودی لحولندن وثقاتدن فن لغت وعلوم عربیه ده صاحب مائه دینمکه چسبان ایدوکی آثارندن مستفاد اولان محمد یحیی بن شفیع قزوینینك کافهٔ ابواب لغات عربیه اولان جمع ومصدرلرك اوزانی جامع اثر معتبر نادرنده کتف وزننده اولان رخل لفظنك جمعی رانك ضمی وخانك فتحی ومدیله رخال کلور دیو محرر اولدیغی منظور فقیر اولمشدر (قلت) ی اس ماده سنده دخی اشبو قلب قولی اولمغله اسم مفعولنده اصله وقلبه کوره مأیوس ومیؤس نسخه لری بعض آثار لحولده محرردر (قلت) راغب اصفهانی رحمه الله تعالی مفرداتنده بنی آدمه انسان تسمیه سی علی قول بحکمته تعالی خلقتلری اوزره قوام وتعیش ودواملری لامحاله بعضیسی بعض آخرله انس ایتمك ضمننده حاصل اولدیغیچوندر وانسانه مدنی بالطبع دینلدیکی دخی بعضیسنك قوامی بعض آخرله اولوب اسباب تعیش وقوامنی یالکز بر کیمسه خود بخود اقامه واجرا ایده میه جکیچوندر (وعلی قول انسان تسمیه سنه سبب بشر هر بر الفت ایتدیکی ایله انسیت قیلدیغیچوندر (وعلی قول انسان لفظنك اصلی افعلان وزننده انسیاندر وانسیانله تسمیه عهدینی اونوتمشدر راشته اونسیاندن دولایی دینمشدر (قلت) اول الناس اول الناسی * کلامی معنای مذکوری تذکیر ایدر (هرچندباب حیوان مستطرفه تذییل صورتنده اولان ضم فقیر اختصار اولنه جق ولکن احوال اهم واقوال والزم دوشدکده ناچار بسطی کلور کوربنور دیو اشارت معتذره سبقت اولان خصوص مذکورده اشبو اعتذارك کبی دائرهٔ صدددن خارج کوریننان بوقدر اطناب نه دن اقتضا ایتدی وکیت قلمك * لا طائل تحته * دیدکلری کلام راهنه کندی دیو اعتراض وارد اولورسه فی الحقیقه جابجا سلوك اولنان بو یول ظاهرا فضول من الکلام

كوربنه جكى اكرچه مسلم ومقبولدر ولكن هرنه قدر اومقوله تفصيل باصره ده وظيفهٔ ترجمه دن
دورمشاهده اولنورسه ده اصل مطلب مطالعه سنه مانع ومضر اولمامغله التفات وخواهش
ورغبت ايدن اهل بصيرت هم هفوات فقيرى اصلاحله تربيه ايده جكلرى بكا عائد برفائدهٔ عظيمه
اولوروكندولرينه دخى مفاكهه قبيلندن عد اولنور ملاحظه سى ومطلبدن خارجه ومعانى ثانويه يه
نكاه ايتمنلر باقيوب يعنى خارج صددى مالا يعنى عديله براغوب سد حاجر مبحث اولمديغندن ورق ديگر
مانحن فيهه كچه رك خذ ما صفا دع ما كدر پنديله عامل اوله جقلرى باعث جسارت تحرير فقير اولمشدر
شكسته و بسته معذور باد (قلت) بيضاوى رحمه الله تعالى ﴿لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم﴾
نص عظيم الشانى تفسيرنده واقع اقوال عظماى اهل قال وحالك خلاصهٔ خالصه سى اولوب هر بر
لفظنك بيان وتحشيه سى بر كتاب كبير اولمغه متحمل عبارهٔ موجزه ايله جنس انسانك احسن تقويمده
مخلوق اولمسى يعنى خلقت انسانيه نك احسنيت تعديلى انتصاب قامتله مخصوص يعنى قد وقامتى
چارپا ومار وضفدع وسائر حيوان كبى اولميوب منصوب وقائم اولمسى وازهر جهت حسن صورتى
وكافهٔ كائناتك خاصه لرى ايله سائر ممكناتك نظائرلرينى استجماعيدر ديو بيان ونظائر سائر
ممكناتى بعض محشين فطين رأس انسان سقف آسمانك وحواس كواكبك نظيرلريدر ديوب
و بعضيسى دخى جنس انسانك نظائر ممكناتى استجماعى انسانك برفردى ملك و برفردى جن
و برفردى سبع وجانور نظيرلرى اولمقدر وياخود هرفرد انسان ملك وجن وسبعدن اولان سائر
ممكناتده بولنان خاصه لر وقوتلرك نظيره لرينى جمع ايتمسيدر يعنى برانسانده صفات واخلاق
ممكنات مذكوره واردر ديو شرح ايتمشلردر (قلت) اكر خلقت وحقيقت انسانيه يه اطلاع مقنع
مطلوب ايسه تفاسير كبار اعلام وآثار حجة الاسلام امام غزالى وشيخ اكبر وعبد الكريم جيلى وسائر
مشاهير علما ومشايخ ومصنفات متكلمين وحكمايه قدس الله تعالى اسرارهم وروح ارواحهم
باقلمق لابدايدوكى عيان وتحصيل يقين وعرفان مقدور مقصود ايسه دست مرشد كاملدن اخذ
اناتله افاضهٔ ذكر وسلوك وتصفيهٔ باطنه توقف ايلديكى مستغنئ بيان ومعلوم وجدانئ اهل
درايت استعداد نشاندر (دميرى مرحوم دخى احسن تقويمى انسانك اعتدالى وتسويهٔ اعضاسيدر
كه جناب خالق فاطر عزشانه سائرلرينى مكبا على وجهه خلق ايدوب لكن انسانى سويا خلق
ايلدى يعنى انسان بخلقته قائما يورر لكن سائر حيوان يوزى زمينده اوله رق سير ايدر وانسانك
تكلم ايدر لسانى وقبض وامساك ايده جك اصابع واناملى واردر وعقل ايله مزين وامر ايله يعنى
تكليف الهى ايله مؤدب وتمييز ايله مهذبدر وما كول ومشروبنى يديله تناول ايدر و يرديو تعريف
ايتمشدر (دميرئ شافعى ديركه مرويدركه موسى بن عيسى الهاشمى زوجه لرينه حب شديد
ومفرط ايله محب ايمش برليلهٔ مهتابده مومى اليها ايله همصحبت انسيت ايكن اى محبهٔ صادقهم
اكرسن شو قمردن احسن دكل ايسك ثلاثه ايله شويله اول ديو عنان عقدازدواجى عطف شرط
مذكور ايتمكله اول عفيفه دخى فى الحال وقوع طلاق ظنيله ستره پوش احتجاب واستتار
اولوب ياندن صاوشمش موسى آتش عشق وافتراق ايله سوزان اوله رق صباحه طاربتشوب
صبحدم خليفهٔ عصرى بولنان منصور عباسئ دوانقى يه طاب ثراه روماليدوب سوز وكداز
ايله عرض ماجرى ايلدكده درحال فقهاء كرامى يعنى مجتهدينى نزدينه دعوت ايدر ايشان
دخى خصوص شرط مذكوره دائر بينلرنده اصلين اصيلين دين اولان كتاب وسنتدن ادله
استنباط واستخراجى مصلحتنه شروع ايله اظهارا للحق عقد بزم بحث ومناظره ايدرلر وايچلرندن
انجق برى * لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم * نص جليلى اقتضاسنجه طلاق واقع اولماز
ديو استدلال ايلدكده جمله سى وخليفهٔ مشار اليه اصوله واقف اولمغله اول دخى تحسين

(وقبول)

وقبول ايدرلر يعنى انلرك دخى اجتهاد وافتالرى عدم وقوع طلاقده قرار قيلدقده موسايى
فرح وشادان خانه لرينه ارسال ايدر واشبو جواب شافعيدن منقولدر انتهى ما قاله الدميرى
(قلت) فنونه و بتخصيص تاريخه آشنا حنفى المشرب المذهب براهل دانش دميرينك روايت
مذكورهٔ مسئلهٔ طلاقى حاكى اولان عبارهسنده *الا واحد فقال لا تطلق* ايله * وهذا الجواب
ينقل عن الشافعى* تعبيرلريله احترازا عن الرد والطعن كوشك افادهيى محتوى اولان تعصبى
جواب يعنى افتاى عدم طلاق امام همام اقدميز سراج الامهٔ وكاشف الغمهٔ ابو حنيفه
نعمان بن ثابت رضى الله تعالى عنهك افتاسيدر زيرا ثقات مورخيندن ابن خلكان وسائر مورخلرك
اتفاقلرنجه امام شافعى رضى الله تعالى عنهك ولادتى يوز اللىده وخليفهٔ مشار اليهك وفاتى ايسه
امام شافعى مصرده سكز ياشنده صبى اولديغى حالده يوز اللى سكزده ومعاصر خليفهٔ مشار اليه
اولان امام همام اعظم مشار اليهك وفاتى دخى سنهٔ ولادت جناب شافعى اولان يوز اللىده ايكن
روايت تعليق طلاق موسى بن عيسانك جواب مذكورى امام شافعى يه نوجهله نسبت اولنور
بو برتعصب بارددر ديورد ملزم ايله رد ايتمشدر راشته فن تاريخك قدرى جليل ونفعى كثير
وجزيل اولديغى واول علمه واقف اولنلرك دخى دلخواهى ايسه شايسته اولدقلرى اوزره
مقارن التفات تسرير وتشويق نصاب ولدى الاقتضا موافق حكمت عمليه اوله رق ايقاف موقف
استجواب اولملرى جملهٔ تدابير حسنه دن ايديكى الزام تعصب مذكوردن مستفاددر *القطرة
تدل على الغدير* استطراد ﴿ويستفتونك فى النساء﴾ نظم جليلى تفسيرنده زمخشرى يازمشدركه
خوارجدن عمرو بن حطان غايتله قاره قورى برشخص قبيح المنظر اولوب لكن زوجه سى
مرقومك ضدينه نهايت مرتبه اجمل نسا بر محبوبهٔ حسنا ايمش يومامن الايام عمروك يوزينه
زياده سيله اوزون اوزادى باقوب الحمد لله تعالى ديو حمد ايدر عمر شو نظر طو يلنك اوزرينه
زوجه سنك حمدله سنى ايشيد نجه سبب حمد خدانه در ديو صوررهمسر حسنا مرقومه دخى سن
و بن اهل جنتدن اولديغمز بادئ حمد مدر ديدكده بونده دخى استشكال وتعجب برله اهل نعيم
وجنت اولديغمزه جزمك وارميدر ديجك هاى هاى واردر زيرا صابرين وشاكرينه بارى تعالى
وتقدس جنتله وعد بيوردى سن بنم كبى حسنا ايله مرزوق اولديغكه شكر ايتمكده اولديغكدن
و بن دخى سنك كبى زشت رو مقدرم اولديغنه عن صميم راضيه اولوب صبر ايتمكده اولديغمدن
مظهر وعد الهى اولورز ديو استظراف ايتمشدر * آل بويه دن عضد الدوله امكدارى اولان
تركستانلى برعبد عتيقنى چراغ ايدوب بيت عفتدن برخاتونك قزى دخى الويرلمكله امر ايدر
بعد التزوج والزفاف دختر مذكوره دن براوغلى اولور لكن چوجوغى طوغورديغى انده اناسى
وجده سى سودانايه و يروب قطعا باباسنه كوسترمزلر بالاخره عبد معتق زوجه وقاين والده سنك
اشبو وضعلرندن شكايتى متضمن درعضد الدوله يه رفع رقعه ايدر خاتونلرى احضار ووراى پردهدن
عبد مرقوم دخى حاضر اولديغى حالده عضد مشار اليه استنطاق ايديجك قاين والده سى داماديمز
قولكزه اوغلنى عدم ارائه مزده اولان شكايت وقولى نفس الامره مطابقدر بزم سترميز ينه داماديمزك
خاطرينه رعايت وكندوينى حزن وكدردن صيانت ايچوندر زيرا صبى مرقوم سرندن سره سنه
قدر ابلق وبياض وناقدن پاينه دك سيم سياه بر بليه در ديو اعتذار ايلدكده حضور عضدده
بولنان عبد مرقوم ابلق لفظنى استماع ايتديكى ساعت فرحندن صيحه ايله اوچوچوق صحيحا
بنم اوغلمدر اوغلمدر زيرا بنم جدم دخى ابلق ايدى بن راضى وشاكرم كوسترسونلر كدرايتميوب
سويئوروسودرم ديو تشكر ايدر خاتون دخى اشبو شكران خنن ايله فرحان اولوب وداماديني آلوب
خانه سنه كيدرو اوغلنى اظهار وداماديك قلبنى بزدن دركاه ملكه نابجا شكايت ايتدك ديو بغض

وآثار يله محزون قيلوب بنه محبت اوزره رعايت خاطر دامادى اجهار ايدر (قلت) دميرى بو نقلده نه فائده حاصله در ذكر ايتميوب بو قدر ايله اكتفا ايتمشدر تأمل اولنه ووجهى دخى يك كزلو كورنمامكله مابه الاثبات والاستدلالى بولنه (حكما دن عبد المسيح ايله ملقب حكيم احوال حيوانده تأليف ايلديكى كتابنك اولنده مزاج وافعال وحس وادراك ورأى جهاتندن اعدل واكمل والطف وانفذ حيوان انساندر وانسان سائر خليقه يه يعنى حيوانات مخلوقه يه آمر وحاكم كيدر وانسانك سائر حيواناته حاكم اولمسنه داعى حضرت رب وهاب بهر برهانه انسانه عقلى هبه واحسان قيلمشدر كه اول جوهر عقل ايله سائر كافهٔ حيوانات بينيدن ممتاز ومستثنا اولور وعند الحقيقة والمعنى ملك عالمدر ولهذا اقدميدن برقوم انسانه عالم اصغر تسميه ايتمشلردر ديمشدر (قلت) مستطرفده اشبو حيوان بابنك اولنده انسانك آمر حيوانات اولمسنه يعنى سائر حيوانى تسخيرينه وعقل وفكر انسانه متعلق بعض اقوال قلم ترجمه ايله درج اولنمشديكه اشبو قول حكيمك شرحى كبى دوشر او رايه مراجعت اولنه (صاحب التحفه دير كه بز انسانه عالم اكبر ديرز زيرا (ما وسعنى ارضى ولا سمائى ولكن وسعنى قلب عبدى المؤمن) حديث قدسيسى وارد اولمشدر ودخى بارى تعالى هر شيئى بالحكمة الازلية انسان ايچون خلق ايلمشدر وانسان دخى عبادت ربنى كسب ايدر وقاضى ابو بكر بن العربى دخى ديديكه جناب خالق الكائنات جل وعلا نك انساندن احسن مخلوقاتى يوقدر انسانى حى وعالم وقادر ومريد ومتكلم وسميع وبصير ومدبر وحكيم خلق ايلديكه ﴿ليس كمثله شئ﴾ تنزيهيله منزه اولان ذات ذى الكبرياسى صفات مذكوره ايله متصفدر يعنى صفات مذكورهٔ قديمهٔ ازليه يه انسان مظهر تامدر ديمكدر انتهى (قلت) سالف الذكر حديث قدسينك تحقيق عظماى صوفيه ايله اهل تفسير وحديثك آثارنده وارد رانلره وقاضى ابو بكرك قول مجمل مذكورى (خلق الله آدم على صورته) حديثى شرحلرنده يازيلان اقوال شراحه باقيلوب تفهم اولنمغه بهر حال توقف ايدر (خواص) ودخى ذكر اولنان حكيم عبد المسيح دير كه خواصه دائر يازدقلرى نسنه لردن اولوب تجربه دخى شهادت ايتمشدر كه بر كوزل صبى تصوير اولنوب صورت مذكوره نك لوحه سى هنكام جماعده منكوحه ومشتراة مرأه نك كوره جكى يره نصب وتعليق ايله مز بوره يه او صورته باقديغى حالده قربان اولنسه ولد اكثر اعضاده صورت مرسومه يه مشابه اولديغى حالده طوغار بو فقيرك ضم ايتديكى منكوحه ومشتراة لفظلرى قيد احترازيدر فتدبر وانسان ميتك ضرسى اضراس اغريسنه مبتلا يه تعليق اولنسه وجعنى تسكين ايدر (قلت) ضرس كسر ضاد وسكون را ايله سورى ديشلرك وراسنده اولان ديشدر وضرس ايله نابدن ماعدا ديشلرك آدلرى مؤنث سماعى اولوب اما بونلر مذكر درديو اغتده يازر فليحفظ (وهنوز طعام ايتمدن يعنى قارنى آج بولنان انسانك توكركى هوام لدغنه وسكله وقوبايه سورلسه نفعى واردر (ولبن نسا بال ايله برابر ايچلسه مثانه طاشلرينى دفع ايدر والعياذبه تعالى قودوز طلاديغى يره انسان بولى يعنى سديكى وضع وتقطير اولنسه نفع ظاهر ايله نفعى واردر وبعضيلرى شريف اولان انسانك بولنى مكلوب يعنى كندوبى قودوز طلامش كيمسه استعمال ايتسه اول ساعت برى اولور ديمشدر وبول انسانك شربى هر سملى حيوانك صوقديغى كيمسه يه نافعدر واو بول تقربيسه مبتلا نك اياغنه سورلسه وجعنى وضربانني تسكين ايدر واصابع قسمده اولان قروح حادثه يه يعنى اياق پارمقلرنده چيقان هر درلو چبانلره وقور دلنمش قروحه نافعدر خصوصا كه قاروره ايچره طورمغله اسكيمش سدك اوله وانسان وما يمون ومجموع حيوان سمينك اصرديغى يره سورلسه منفعتى واردر (وانسان تزيله دكرمن توزى يوغريلوب اول خمير شيشن ممه يه وضع اولنسه دفع ايدر وسودى جامد سديه وبعد التوليد سودى كلين ممه يه سورلسه منفعى اولور وانسان منبسى سدايله برابر سحق اولنوب حاصل اولان سفوف آكلديه اكله بره حاصل اولور وسفوف مذكور بال ايله

معجون اولوب خناقى اولان بوغازك خارجنه سورلسه نافعدر وصبينك طوغديغى وقتده ظهور ايدن يعنى ابتدا چيقن نجوى آلنوب وقوريدلوب وبعده سحق اولنوب كوزه سورمه كبى چكلسه نعوذبه تعالى كوزه كلان آبى وپرده بى دفع ايدر (وانسان نجوى دخى نخود مقدارى آلنوب وخالص سركه يه قاتيلوب اوسركه قولنجه وعسر بوله مبتلايه اسقا اولنسه يعنى غالبا رنك وبرلميه رك مطلقا دوا درديو ايچيرلسه نفعى واردر واكر اول نجولى سركه اسيجاق اولور ايسه انسان اصير يغنه ايچلديكى ساعت نفعى مشاهده اولنور (نجو فتح نون وسكون جيم ايله جانب اسفل انساندن مقابل قبلده واقع منفسدن شكمدن بروكاوب چيقن نسنه در صانمك (صالبه سى ايچنده قورد اولان قولاغه طامله دلسه چقارر واكر زراونديله قارشديريلوب بواسيره وضع اولنسه بروكلور (قلت) زراوند راوند معلوم اولميوب مفرداتده تفصيل اولنان بر نوع شجردر (صبينك كسيلان كوبكندن بر پارچه سى يوزك فصنك يعنى قاشنك وطاشنك آلتنه قونسه اوخاتمى طاقنان قولنجدن سالم اولور (ابن زهير قولنجه بنه قولنجه مرءنه نك ابتدا طوغورديغى اركك صبى اولور ايسه انك سنى كومش ياخود آلتوندن اولان خاتمك فصى تحتنه قونوب طاقلسه نافعدر يعنى اوخاتمى طاشيان رجال ريح قولنجدن سالم اولورلر اوجاع انواع رحمه مبتلاة خاتونلر انسانن قبليله كنديلرين تبخير ايتسه لر نفعنى كوررلر اكر مرأه ابتدا طوغورديغى ولد نفاسى دمنى ممه لرينه سورسه ياشاديغى مدتده كبه قالماز (صبيدن ابتدا دوشن سن يره سقوط ايتمكسزين آلنوب وتحت فص خاتمه قونوب اوخاتم بر خاتونه تعليق اولنسه كذلك مانع حبل وحملى اولور (نساترى او يوزه سورلسه بروكتورر (صبينك طلوعندن يكرمى ياشى حدينه دك بو ميانه ده اولان بولى برصى اولنلره ايچيرلسه برى اولور (وبول انسان آصمه جبوغى كولنه قارشديريلوب قطع اولنمبان قان موضعنه وضع قلنسه كسرودكديرر (قيصوم وشونيز يعنى چورك اوتى كوللرى زبل عتيق ايله مختلط اصقال بتن يره سورلسه بتورر (قلت) قيصوم يپراقلرى خرده شقوق دقيقه ايله مشقوق اطرافنده آلتون رنكنده مستديروطيب الرايحه چيچكلرى اولوب هنكام صيفده نابت مر الطعم بر شكوفه درونشوونما ايده رك آغاجلور ديو مالايسعده يازر سائر مفرداتده دخى باقيله دم حيض عضهٔ كلب كلبه وبرصه سورلسه برى اولور (قزوينك عجائب المخلوقاتنده يازديغى اوزره اذا رعف الانسان يعنى بر آدمينك بورنندن دم كلسه دم مذكوره ايله آدى بر بز پارچه سنه يازيلوب نصب عينينى قيلنسه يعنى كوزلرينك اوچلرينه دوشن بورنى باشنه قونسه اوانف راعفدن يعنى قان روان اولان بورندن اوقانى كسر (نطفهٔ انسانك طلاسى برصه وقوبايه مادهٔ بروردر (قلت) مؤنث غير منصرف اولان قوباء لفظى ضم قاف وفتح واو والف ممدوده ايله قاوليوب يايلان تمره كى ديديكمز معروف مرضدر اكا اغزيا ريلا دخى علاج اولنديغى آنفا مذكوردر (حين ازالهٔ بكارت منكوحه ومشتراتده جريان ايدن دم بكر ممه سنه سورلسه بيوتمز (قلت) حقا كه بو ايلاج ضمننده حاصل اولان علاج حفهٔ بكر فكر شبسان بيت شرعيده حفظ اولنه جق بر تدبير فرح كير شوق امتزاجدر * وكان اخطارى هذا مسئلة من كتاب رد الشيخ الى الصبا مقتفيا بآثار الاسيوطى وغيره من اساطين اهل الفضل والنهى (فائده) اطبا ديديلركه مرءنه نك عقيم اولمامسنه علامت ارانورسه بر باش خرده وياخود استعداد محل الحاسنجه برديش صرمساغى پنبه يه صاروب او مرءنه نك عضو مستورينه ادخال ايتديريلوب تمام بدى ساعت طورديريله وبعد الاخراج استشمام ودقت اولنوب اكر اوخاتون ثوم حاملهٔ موقته نك فندن ثوم قوقوسى فايح وظاهر اولورسه امارهٔ بركت ولد اولمغله همان معالجهٔ حمل برله مألجه اولنه بالموهبة الازلية حامل اولور والا فلا يعنى بوى ناخوش سير دهانندن كلمز ايسه علامت عقم اولمغله مادهٔ ولدنبتيله ذكر اولنان معالجه ومار البيان مألجه ترك اولنه (رازى دخى اشبو ثوم خصوصى تجربه اولنوب

ظهور حل ایله عدمی اماره لری قرین صحت اولدی دیمشدر والله تعالی اعلم (قلت) مالا یسعده
صنوبر صغیرك ورقی جکنه نور واوزرینه نبیذ ریحانی ایله مضمضه اولنور یعنی اغزچالقه نورایسه
مر مساق قوقوسی فمدن زائل اولور دیو یازر (قلت) صنو برچام اغاجیدر (حکم) صاحب التحفه
دیرکه درمختارده یازلدیغی اوزره انسا ن اتنك اکلی اجماعا حرامدر وانسانك مکرم اولدیغیچون
دریسی دباغت اولنمازاکر دباغت اولنورسه هرنه قدر استعمالی حرام اولورسه ده ذاتدری طاهر اولور
حتی کمکی حبوباتدن بریله اوکنوب دقیق اولسه قول اصح اوزره اودقیق احتراما اکل اولنماز
انتهی ما فی الدر (علی القاری نقایه شرحنده اما جلد آدمی ناس حق تعالا لانك تکریم
ایلدیکی شیئك اجزاسنه ابتذاله جسارت ایتمسونلر دیو دباغتله پاك اولماز وانسان مکرم اولدیغنه
بناءجلدیله انتفاع جائز اولمیوب وانتفاع جائز اولمیه جق نسنه ده دباغتك تأثیری اولمامغله پاك
اولمازدیمشدر انتهی (ومفاد عبارهٔ شارح مومی الیه درمختار اشارت ایلدیکی اوزره چونکه جلد
آدمینك دباغت اولنسه ده استعمالی بروجه محرر جائز اولمادیغندن دباغتی عبث اولمغله حکمده
دباغتله طاهر اولمیان جلدمنزله سنده اولور دیمکدر والله تعالی اعلم (باب اول وثالثدن اوله رق
دری بی سپیله مك معناسنه اولان سبع وزننجه دبغ وقیافت زنه سی اوزره دباغت وقتال وزاننده
دباغ مصدرلردرکه * دبغ فلان اهابه دبغا ودباغة ودباغا * دیرلر وحدیث شریفده دباغ
واقع اولمشدر (وامداد الفتاح شرنبلالیده حکم جلد آدمیده یازدیغی دخی بسط اولنانی
مؤید درکه بعینه نقل اولندی * الاجلد الخنزیر والادمی * یعنی لایطهر بالدباغة لنجاسة عین
الخنزیر ولحرمة الادمی وان حکم بطهارة جلد الادمی بالدباغ لایجوز استعماله ولا الانتفاع به
کسائر اجزائه * بحر رائقده دخی اشبو عبارهٔ امداد کبی یازلمشدر (ودخی بنه بحر رائقك
حکم سن آدمی وعظامنده وجلدنده * واما الادمی فقد قال بعضهم ان جلده لایطهر
بالدباغة اصلا احتراما له فالقول بعدم طهارة جلده تعظیم له حتی لایتجرأ احد علی سلخه ودبغه
واستعماله (وفی التجنیس لابأس ببیع عظام الموتی لانه لایحل العظام الموت ولبس فی العظام
دم فلاینجس فیجوز بیعها الا بیع عظام الادمی والخنزیر انتهی * دیو محرردر ودخی حکم
سن آدمی وعظامنده (صاحب التحفه ظهیریه وغیریسنده کلبك دیشلری پاش واصلاق
اولمیوب قوری اولدقده پاکدر واما انسانك اسنان یعنی دیشلری نجسدر زیرا کوپك
کسلدکده پاك اولوروکسلمکله پاك اولان حیوانك کمکلری دخی پاك اولور (یعنی کلبك اتی حرام
اولدیغی ذبحیله اعضا واجزاسی پاك اولوب استعماللری جائز اولور (لکن آدمینك حکمی بونك
خلافنه درکه کمکلری پاك اولماز دیو تحریر ایلدکلری ضعیفدر زیرا بدایع وکافی وبونلر کبی
معتبراتده ظاهر مذهب اوزره انسانك دیشلری طاهردر وقول صحیح دخی بودر دیو یازیلموب
بدایعده زیرا سن آدمیده دم یوقدر ومنجس اولان نسنه دخی دمدر ودخی کلبك دیشی پاك
اولوبده مکرم اولان بنی آدمك سنی طاهر اولمامق صورت محالده درلکن سن آدمینك بنی آدمه
احتراما بیعی جائز اولمیوب انکله انتفاع یعنی لمصلحة استعمال حرامدر نته کیم آدمی سنی یاخود
کمکی حنطه ایله برابر دقیق قیلنسه اندن اعمال اولنان نانك تناولی مباح اولماز دیو استدلال وتعلیل
اولنمشدرومبسوط ایله نهایه ومعراج الدرایه ده دخی بدایع وکافیده اولدیغی کبی مسطوردر
* وعلی هذا ماذکر فی التجنیس * یعنی تجنیس نام فتاوای نفیسده اولان قول آتی دخی اووجه
اوزره درکه اندهه * رجل قطعت اذنه اوقلعت سنه فاعاد اذنه الی مکانها اوسنه الساقطة الی
مکانها فصلی اوصلی واذنه فی کمه یجزیه لان مالبس بلحم لایحله الموت فلاینجس بالموت انتهی *
یعنی ظاهر عباره اوزره بر کیمسه کسلمش قولاغنی یرینه اعاده ایتسه یعنی کسیلان یره ربط وچیقرلمش

یاخود دوشمش اولان دیشنی ربط ایدروب و یاخود مقطوع قولاغنی ومقلوع ومسقوط دیشنی کنه
قویوب ویاپانه آلوب انلر ایله نماز قیلسه جائزدر زیرا لحم اولمیان شیئه موت حلول ایتمزکه موت ایله
متنجس اوله دیو محرردر (بنه صاحب تحفه بوراده صاحب التجنیسك سن خصوصنده یازدیغی
مسلمدر لکن اذنده مسلم دکلدر زیرا بدایعده حیدن یعنی دیریدن مبان ومنفصل اولان اجزا
واعضادن ید واذن وانف کبی کندولرنده دم اولان اجزاء بالاتفاق نجسدر اما کندولرنده قیل ویوك
وطرناق کبی دم بولنمز اجزالردن اولورسه مذهب حنفیده طاهردر وشافعی خلافنه قائلدر دیو
یازلمشدر دیمشدر (قلت) نسخهٔ تحفه ده یازیلان صاحب التجنیسك نقلنده بروجه محرر *
لان مالبس بلحم لایحله الموت فلاینجس بالموت * عبارهسی مسطوره در لکن صاحب التحفه نك
بدایعدن نقل ایدوب مفادی ترجمه اولنان کلامده * ما ابین من الحی من الاجزاء ان کان
المبان جزءا فیه دم کالید والاذن الخ * عبارهسی یازلمشدر عبارتین مذکورتین مطالعه اولندقده
(بلحم) دنصکره (فیه دم) اولملی یاخود تجوز کوزه دلملی کبی خاطره لایح مفکرهٔ عاجزانه
اولمشدر تأمل ونسخ متعددهٔ تحفه وبدایعه مراجعت اولنه بو درویش یعنی فقیرده بدایع
حق کتوره دولاب نیازنده در وتحفه دخی بردر * والحمد لله علی کل حال ولبس فی قولی هذا
بلار یاءبیان الانفعال * وبنه صاحب التحفه فتاوای قاضیخانده اولان عباره صاحب التجنیسك
کلامنی مؤیددر دیوب عین عبارهسنی نقل ایتمشدر کوریله انتهی ملخصا یعنی صاحب التحفه نك
آنفا بحر رائقدن نقله ابتدار ایلدیکی محلدن بو محله دك تلخیص واختصار برله ذکر ایلدیکی اقوال بوراده
انتهاء بولمشدر بعده صاحب التحفه شرح تنویر اولان درمشهوردن متامع شرح * ولم یبح
الارضاع بعدمدته * لانه جزء آدمی والانتفاع به بغیر ضرورة حرام علی الصحیح شرح الوهبانیه
وفی البحر لایجوز التداوی بالمحرم فی ظاهر المذهب اصله بول المأکول * کلام مسائل انتظامنی
نقل وتحریر ایلمشدر انتهی (انسان الماء) یعنی صو انسانی اوله جقدر بو حیوان انسانه شبیه
اولوب انجق زائد اوله رق قویروغی وارایمش (قزوینی قولنجه انلردن زمان قزوینیده اشخاص
متعدده کتورلمش ایمش وبحر شامده یعنی برالشام سواحلندن بعض اوقاتده دریاده شکل
انسانده آق صقاللی اوله رق حیوان کوریلور ایمش واشبو حیوانك کورلدیکی سنه ده
ناس اوجوزلق وقوعنی تجربه ایتملریله رؤیتلرنده استبشار ایدرلر ایمش (محکیدرکه
بعض ذوی الاقتدار اولان اهل همت بو حیواندن برینی حالنی استکناه غرضیله صید ایتدیروب
قابل تربیه بولمغله اولندردکده برولدی اولور ولد مذکور ابو ینك کلامنی تفهم ایتمکله برکون
باباسیله تکلم خلالنده سویلر دیو صورلدقده بابام بکا حیوانانك قویروقلری اسفلده در بونلره
یعنی انسانلره نه اولدیکه قویرقلری یوزلرنده اولیور دیو صوردر دیمشدر (قلت) بو حیوان
بیاض صقاللو دیو بروجه محرر تعریف اولنمش ایکن وکندوهم صقاللو وهم قویروقلو
ایسه جای تعجب انسان برینك قویروغی اولماسی اولمق کوریبورایکن انسانك صقاللرینه انسان
مائینك تعجبی لحیه ده اولمسی واشبو ادراکی واکر ادراکی انسان کبی ترتیب فکرایله ایسه خاتونلرك
صاچلرینه عدم تعریضی خلاصه قول مذکور صاج کبی پریشان وقاربشق سوز کوریبنور
والله تعالی اعلم (دمیری حیوان مذکورك قریبا یازیله جق مادهٔ بنات ماده دخی براز احوال
یازیله جقدر ردیمشدر بعنه تعالی قلم فقیر دخی یازه جغی نسنه لری اورادهاشعار ایدر بورایی یازرکن
* جهان آرا جهان ایچنده ارایی بیلمزلر * شو ماهیلرکه دریا ایچره در دریایی بیلمز * بیت مشهور
مبرخیالی مقامه مناسبتی وارمی یاخود بوقمی اصلا ملحوظ اولمیه رق لایح خاطر فاتر اولمغله خامهٔ
تحریر دخی همان بلا رویة یازه دوشدی معذور باد (انقد) همزهنك وقافك فتحه لری

ونونك سكونيله قنفد دخى ديدكارى حيواندر كه كرپى اوله جقدر وقنفدده ذكرى كچمشدر حيوان مذكور كيجه صباحه قدر اويوماز ولهذا سهر اوزره اولانلره يعنى تمام شبده اويومیانلره ضرب مثل اولوب * بات فلان بليل انقد * ديرلر كه كرپى كيجه سيله كيجه لدى ديمكدر (مداينى انقد اسامه كبى علم جنس اولمغله معرفه در كه اوزرينه حرف تعريف داخل اولمازديمشدر ونقد لغتده حيوانك ديشلرى يتمك معناسنه دخى كلمكله يعنى اضراسده حركتدن ناشى حاصل اولان فساده دخى دينوب و بو فساد والم سنه العياذ به مبتلا اولان كيجه اويومادیغندن سندن شكايت ايدنه دخى انقد ديرلر (انكليس) همزه سنك فتحى وكسرى لغتلردر ردى الغذا حيه يه بكزر بر بالقدر وجيم ورانك كسره لرى وياءنك شده سيله جرى دخى ديرلر كه جيم مجلنده ان شاء الله تعالى كلور اسم فارسيسى اولان مارماهى عربيده دخى نام ديكرى اوله رق مستعملدر بو اسم دخى صيد محلنده باقدار الازلى كلور كافنك يرنده مع جواز الفتح والكسر فى الهمزة قاف اوله رق دخى مستعملدر وعلى قول قافله انقليس ديندكده همزه سى انجق مكسور اولور (زمخشرى انكليس فتحيتله بالقدر ديمش (وابن سيده بصره نهرلرنده اولور بركوچك سمكدر كه قويرغنك يانده قوربغه اياغى كبى ايكى اياغى واردر والرى يوقدر والفاظ مذكور عربى دكلدر ديمشدر (قلت) بالق قطا يعنى بوغرتلق واسفرود ديدكارى قوشدر (دميرى وصاحب التحفه على المرتضى عمارى رضى الله تعالى عنهما سوقه كوندروب سمكدن اولان انكليسى اكل ايتمك ديو تنبيه ايلمش اولديغى روايتى بخارى صحيحنده ذكر ايدر ديدكارندن صكره صاحب التحفه (اميرالمؤمنين على رضى الله تعالى عنهك اكلنى كريه كوردكارى ردى الغدا اولديغيچوندر يعنى نهى طبيدر يوقسه اكلى حرام اولديغى ايچون دكلدر ومارماهى ايله مسمى وزبانزد اولمسى تسميه سى اكلى حلال اولديغنده صريحدر زيرا مذهب حنفيده اولان بطون متبنه متون صراحت حل اكل مارماهى ايله مشحوندر مألى تحفه سنه يازمشدر (قلت) بو صورتده قنغى متن شريف دلخواهك ايسه براى اطمينان قلت نظر ايله طورمه وصحت نقل حلنده شك برله باكمان مارماهى ديو صورمه (انى) محكمده محرر اولديغنجه ايكى نون وضم همزه ايله رنكى سياهه چالار برقوشدر وكردننده طوقى يعنى كوده سى رنكنه مغاير رنكده كردانلغى واردر واياقلرى قرمزيدر وجامه آسا منقارى اولوب لكن منقارى سياهدر صوتى اينددر يعنى آوازى وآه وآهى اكديرر ايمش (انوق) قلت) قاموسده يازاديغى اوزره صبور وزننده عقاب ورخمه ياخود باشى ايكلى وعلى قول اصلع و بورنى صارى برقره قوشدر دميرى رخمه دردیوب ورخمه صفاتى اولمق هيئت مذكوره بى يازوب رخمه ده ذكر اولنان خصال اربعى بوراده دخى ياد ايتمشدر لكن صاحب القاموس چارسرشت محرره الى دخى ضمله خصلتلرى اونه ابلاغ ايتمشدر وقوف مقصود ايسه اصل قاموسه قاموس الده بولنميوب ترجمهٔ عاصميه ياخود غيريسى موضوع سفرهٔ استصحاب ايسه اوراده ارانه حكمى دخى صاحب التحفه نك تنبيهى واشارتى اوزره مفسرلرى اولوب سبقت ايدن اسملرده كوريله و* اعز من بيض الانوق * ايله * ابعد من بيض الانوق * مثللرى دخى وكرو آشيانهٔ مافسر بدده خلاصه باآلارده تحرى اولنه (الفة) سعلاندر كه بعنايته سبحانه سينده كلور (الق) همزه سى كسريله لغهٔ وخواصا وحكما سبق ايدن ذئب يعنى قورددر وديشيسى تا ايله القهٔ در وجمعى همزه نك كسرى وفتح لام ايله الق در وعلى قول القه ديشى مابعو نه ديرلر بو معناجه ارككنه ذكر اولنان الق ديمبوب قافك كسرى وراءنك سكونيله قردو كسرها وتشديد باء موحده وحاء مهمله ايله رباح ديرلر (اورق) لونى سياهه مائل اولان بياض ايلدندر جوهرى قولنجه لحم يوندن اطيب ايلدر لكن استعمال وسيرسمندن عرب عندنده چندان ممدوح دكلدر خواص وحكم وساير احوال ابل محلنده مرور ايلمشدر

(اوس) اسم ذئب اولوب لكن اسامى انسان اعرابدن دخى اولور واسم تصغير صيغه سنده اويس ذئبه دخى اطلاق اولنمشدر كيت ايله لجين كبى ومكبر ومصغرا قورده اطلاقنه شاهد اولان بيت هذلى و بيت كيت حياة الحيوانده مقيدر (ايم) فتح همزه ايله حيه در ازروقى تاريخ مكهٔ مكرمه سنده اركك حيه در ديمشدر (ابن سكيت سوزنجه اصلى ياءنك شده سيله اولوب بعده تخفيف اولنمشدر لين وهين ده اولديغى كبى وجمعى ضمتينله ايومدر (ابن آوى) تركجه سى فارسيسى اولان شغالدن محرف اوله رق چقالدر جمعى بنات آوى ايله تعبير ايدرلر نتكيم كلنجك ديدكلرى ابن عرس وايكى ياشنه بصان دوه ديمك اولان ابن مخاض واوچنه كيرمش اوله جق دوه اولان ابن اللبونه بنات عرس و بنات مخاض و بنات لبون ديدكارى كبى (قلت) بونلرك ديشيلرينه اكرچه ابن يرنده بنت دينور لكن جمعنده اولان بنات ذكور وانثاسنه شاملدر اخفش ابن عرسك جمعنده بنو عرس دخى دينور ديمشدر وابن ماء دخى بويله در كه جمعنده بنات ماء دينور وابن ماء قاز واوردك كبى صوده اولان قوشدر يعنى صوقوشيدر (باكى وزننده اولان مذكور آوى افعل وزنى اوزره اوله رق معرفه اولديغندن غيرمنصرفدر قال الشاعر * ان ابن آوى لشديد المقتنص * وهو اذا ما صيد ربح فى القفص (قلت) دميرى بيت مرقومى آوى غيرمنصرفدر ديو ايلديكى مدعاسنه شاهد كتورمشدر شهادتى دعواسنه مطابق اولديغى وآوينك اصلى واعلالى نيدوكى شبان اهل دانش و بينش يانلرنده روشندر (چقاله ابن آوى تسميه سى استيحاش ايدوب يالكز قالديغى وقتده ابناء جنسنك عواسنه يعنى اولومغه رجوع ايدر ومأوى ومرجع ديمكدر فتأمل وعواسى انجق كيجه لرده در وصيحه سى صبيان صيحه لرينه شبيهدر (قلت) حقيقى بنوت متصور اولميان شيده ابنك اضافتى ابن السبيل و بنو الدنيا وسائرى كبى مضاف اليهنه مائل ومواظب وملازم ديمك معنى ونكته سنه مبنيدر خلاصه مبالغه انجاب قصدينه مقروندر يعنى تجوزه محمولدر (خواص) اكل لحم شغال جنونه و آخر شهرده عارض اولور صرعه علتنه نفع ويرر اذن بارى تعالى ايله اوحيوانك صاغ كوزينى تعليق ايدن خائف كدر وشر ديكردن امين اولور وعين عاين يعنى بدنظر كندويه ضرر ويرمز وقلبى بركيسه يه تعليق اولنسه سائر سباعك شرندن امين اولور (حكم) دميرى وصاحب التحفه ديرلر كه اكلى عند الامام الاعظم والامامين الهمامين حرامدر امام احمددن سؤال اولندقده نابيله نهش ايدن يعنى آزوسيله اصرن سباعدندر ديمشدر ومذهب شافعيده وجهان اولوب برى معتبراتلرندن محرر ومنهاج وغيريلرنده يازلديغى اوزره اصح اوله رق حلى وديكرى مختار ابى حامد غزالى اولديغى وجه اوزره حرمتيدر

❊حرف با❊

(بازل) كسر زاى ايله ازو ديشى يران اركك وديشى دوه در واشبو فطر ناب دوه نك طقوزينه باصديغنده و كاه سكزنجى ييلده ده اولور ضمتينله (بزل) و نوازل وزننده (بوازل) جمعلريدر (وبازل مطلقا ايكى بتن ازوديشنه دخى ديرلر بوندن اولان خاصه وحل ممشوق صحيفهٔ ابل اولان سطورده داخلدر (بالام) فتح با ممدوده و بالام مفتوحهٔ ممدوده يعنى بادام وزننده در دميرينك على التفصيل يازديغى اوزره بخارى ومسلمك روايت كرده لرى اوله رق يوم قيامتده نزل وادام اهل جنه دائر وارد اولان حديثده بالام ثور ايله شرح وتفسير اولنمشدر ولفظ بالام قول صحيح اوزره عبرانيدر و بوراده دميرى خطاسيدن منقول بالامه متعلق بعض توجيه دخى ذكر ايلمشدر مراجعت اولنه (صاحب التحفه ديركه بالامك ادام جنتدن اولمسى حكمتى بياندن مغنى يعنى مستبعددر (ببر) ايكى با ايله كه برى مفتوحه و برى مكسوره در برجانورك آديدر (بريد) ومقاصد وزننده (فرانق) دخى ديرلر (قلت) مرادف بريد اولان فرانق پروانه دن معرب اولديغى و پيره اطلاقى پيش اسدده انذار ايتديكى يعنى قورقو خبرين ويرديكى ايچوندر زيرا ذكر

اولنسان لفظلر بو معنایه کلور دیو لغتلر یازر (جوهری جمی بیورکلور دیوب * یعادی الاسد *
تعبیریله دخی توصیف ایتمشدر و انی یعنی تعبیر مرسومی و انی مرحوم شول جانور درکه
ارسلانه قارشو قوردیو ترجمه قیلمشدر لکن دمیری مرحوم * یعادی الاسد من العدو لامن العدوان *
یعنی یعادی عداوت وخصومتدن مشتق ومأخوذ اولمیوب بلکه سیر وسکرتمك وتجاوزدن مأخوذ
اوله رق اسدی یکردیمکدر دیمکله خصوص اشتقاقده تتبع وتأمل اقتضا ایدر کمان ایدرم (ولفظ
ببراغت هندیه دن اوله رق تعریب اولنمش یعنی عرب دخی قوللنمشلردر و بو ببر قیافتده چقاله
شبیه در یعنی بکزر وروزکار کبی سریع السیر بر حیوان اولدیغندن صیدینه براحد قادر اوله مز
ایمش ولهذا یاورولرینی آوجیلر کندوسی یانده یوکنمقسزین چالوب بر مناسب قاروره یه
یعنی شیشه یه قورلر و الوب زیاده قوشار آتلرله قوشه رق صاوشیرلر ایمش ابو یتندن بری اکر
طویارسه ورالرندن فی الحال اولاشور ایمش کلدیکی کورلدکده قاروره لردن برینی یره براغوب
بنه قچارلر ایمش شیشه یی یاوروسی ایچنده اوله رق کوردکده اکانظرله مشغول بولندیغی
فرصتله صیادلر یول آلورلر ایمش (دمیری یاورولرینی صید ده بعض حیل دخی یازمشدر
(خواص) ببرك اودینی بر مقدار صویه قارشدیروب سرسام و برسام کندویه اصابت ایدن
کمسه باشنه سورد رسه نفع عظیمی کورر مرارهٔ مذکوره یی برخاتون عیب الذکر عضوینه
تمیه ایله ایلاج ایلیوب طوردرسه من بعد ولد کتورمز ایمش (قلت) لکن طبیب ایله بالاطراف
سویلشلمدن خودبخود ایدیله جك علاج دکلدر (و ببرك طوپوغنی زندینه یعنی بلکنه باغلیان
مادامکه حاملدر یورولماز ایمش واوهر کون یکرمی فرسخ برسیر ایدر ایسه ده دیو یازمشلر والله تعالی
اعلم (قلت) ساعی بالمکتوبه بو دخی صاغلق ویره جك برعلاجدر (وحب القرع علتنه مبتلا اولانلرك
جلدی اوزرنده اوطورمسی مزیل علت مزبوره ایمش (حکم) نایله تغذی ایدر حیواندن اولمغله اکلی
حرامدر (ببغا) عباب عباره سنجه وسطی مشدد وطرفینی مفتوح اوچ بادنصکره غین والف
مقصوره ایله (دره) دخی تسمیه اولنان یشل رنکلو حمامه مقدارنده اولان طیر لطیف معروفدرکه
ترکیده طوطی وتحریفله پبغان وپارسیده توتك دیرلر وسائر آدلری دخی واردر (ابن السمعانی انسابنده
مفتوح وساکن ایکی بایه قصر ایتمشدر وشاعر مشهور ابو الفرج فصاحتی وقضاعی قولنجه لثغه سی
یعنی تخلفته تلفظده رایی غین و یاخود لام وسینی ثا اوقودیغی ایچون ببغا ایله ملقب اولمش و بونی
یازرکن عطایی مرحومك منثو یاتندن * لکنی وار دردیمه سن بی وقوف * آیر بله مز طاتلی دلندن
حروف * بیت بلیغی ترجمه یه درجله حقاکه تزیینه قلم فقیردم فرصت بولمشدر صدد دن زائد
سوز کوریور ایسه ده سخن آوران عفو ایدرلر (دمیری دیرکه دیالمه ملوکندن معز الدوله ابن بویه یه
منقاری وایاقلری سیاه وسائر پرلری بیاض باشنده رنك فستقیده ذوابه یعنی پرچم کبی دپه لکی
اولان برده اهدا اولنمش ایمش وطیر مرقومك انواعی اکرچه واردر لکن حالا اخضرندن
ماعداری معدوم مدروا ونفس قوش انسان یدیله مأکلی تناول قیلدیغی کبی بو دخی پایله تناول
ایدر یعنی منقار یله آلمازو دمیهٔ الخلق وثاقبهٔ الفهمدر یعنی صورت منقشهٔ حسنه وصفوت حس
اوزره مخلوق برحیواندر و بخلقه تعالی مطلقا اصواتی حکایه ایدر یعنی تقلید دیدیکمز استعداد
وقبول تلقین وتعلیم وتدریب قوتی طبعنده واردر واشبو طیر زیرکی ملوك حضراتی وکبار قوم
تمیمهٔ اخبار ایچون پیشکاه وامام قصر اعتبارلرنده قفس زیب استصحاب واتخاذ ایدرلر وناس
تعلیمنده طرق عدیده ایله احتیال ایدرلر یعنی مدار تعلیم اوله جق تدابیر واردر واشبو صورت
تعلیم ارسطالیسه منسوبدر شویله که ببغانك تعلیم تکلمی قصد اولندقده پیشنه برآیینه قونوب
معلمی اولان آدمی کندوسنی ببغایه کوسترمیه رك او آیینه نك سری جانبنده یعنی ورا سنده مستورا

اوطوروب تعلمی مراد ایتدیکی کلامی قنغی لغتده اولور ایسه اولسون ومنظوم ومنثور واغازه لی
واغازه سز اولسون تکلمه آغاز و بو وضعی تاطیرك ملکه سنه قدر ایدروچونکه طیرمرقوم مرآتده
عکسنی کوروب صورت منعکسه سنی حاسهٔ باصره سنده کندی کبی بر ببغا وکلام معلمی عکس
مرقومك صوتی صانمغله تکرار ایله کلام مذکور کبی صوتله صوت ایتمکی اعتیاد ایدر (دمیری
دیرکه مسالك البلدان صاحبی ابن الفقیه ایله شهیر نصر الله بن جزیرهٔ رانجده غریبهٔ الاشکال
حیوانلر کوردم ایچلرنده قنغی لغت اولور ایسه اولسون انکله تکلم ایدر احمر وابیض واصفر
ببغالر کوردم دیمشدر (قلت) علماء عهد آتی الذکردن سپاهی زاده محمد افندی مرحومك اولا
فردوس آشیان سلطان سلیمان خان اول نور مضجعه الرب الاجل صدور عظامندن ابراهیم
پاشا مرحوم همتیله سبك عربیده تألیف بعده ترکی لسانله تصنیف ایدوب جنتمکان سلطان مراد
خان ثالث صب سجال الغفران علی تربته الملك الباعث خزانهٔ الکتبنه صاحب الخیرات صدر
اعظم محمد پاشا مرحومك همتیله طقوز یوز سکسان تاریخنده اهدا ایلدیکی اوضح المسالك نام
کتاب معتبرنده جزیرهٔ رانج بحر اخضرده جنوبه صوله طوغرو ایچنده جسیم حیه لر ودوردن
کوریور دائما مشتعل النارجبال اولان بیوك براطه در و بحر اخضر دخی بحر هند درکه جهت
شرقیه سی بحرچین وشمالی بلاد هند وغربیه سی بلاد یمن وجنوبیه سی هنوز تاریخ مذکورده معلوم
اولمیوب خط استوایی کچه رك جنوبه ممتد بر بحر اولوب اهل جغرافیا قولنجه خرابندن ماعدا
بیك یدی یوز جزیرهٔ معموره واردر وتألیف اولنمش ربع معمور رسمی اطرافنه اشبو بحرك طوللری
وعرضلری اشارت اولنمش ایسه ده یاقوب بعضیلرینی موافق بوله مدیغمزدن اشبو اوضح
المسالکده اندن بحث ایتمدك دیو مولانای مشار الیه یازمشدر (قلت) ریاضیات وطبیعیاته واقف
فرستوفولس قولونبس یعنی قولون نامنده اولان اهل فنك اولافردوس آشیان سلطان سلیمان
خان اول نور تربته الاجل درکاهنه کلوب ذکر آتی املنك حصولنده اعانهٔ پادشاهانه لرینی نیاز
ایلدکده خداوندکار مشار الیه اسبغ الله سبحانه صبب رضوانه علیه حضرتلری مظهر احسان
بیکران و اکرامی قیلوب لکن بعض رأی صائب وفکر ثاقب ملکدارانه لری اشارتیله طلبنه
مساعده مرآتنده صورت شاهد حسن مشاهده بیورمیوب یعنی مطالعهٔ وقتیه لرنده ملکا
برفائدهٔ زائده ومنفعت عائده بوله مدیغی واسطهٔ ارکان ایله افاده اولندقده دونوب بعض دول
آوروپا اعانه سیله الف کامل هجریه سنه قریب اولان تاریخده علی صاحبها افضل الصلاة
والتحیه بافن هیئت قواعدینه واقف اولمغله آفتابك بحکمته تعالی اول طرفلرده زیر پرتو تربیه سنده
مربی عمران ومکان وحیوان اولمق ممکندر دیو اول فن قوتی وعلی قول اول جهانه مقدما سفر
ایتمش اسپانیولکی جبسندن خبردار اولمغله انك خبری اقدامیله سفر ایدوب بعده میلادك بیك
درتیوز سنه سنده آمار یقوس وسپیوس نام قپودان پورتقال دینیلان دوات اعانه سیله کیدوب
کرکی کبی کورمش ولهذا اول اقلیم ومشتملاتنه اسمندن اخذ ایله امار یقا دیمشلردر (پس صاحب
مسالك البلدان ابن الفقیهك نقل مذکورندن دولایی بونلردن یعنی قوللرندن مقدم امار یقایه
آسیا وآوروپا وافریقادن وارلمسی امکاننه دائر واهل میزان ومنطق تحقیقلرنجه تحت امکانده
اولان اشیایی یعنی متعلق قدرت اولان مقدوراتی اثباتده جواز کافی اولوب اتیان برهانه حاجت
مس ایتمیه جکنه متدائر بعض مطالعات بفیضه سبحانه لایح خاطر فاتر ولدی المراجعه بعض
تحقیقات اعلام علوم شرعیه وعقلیه منظور دیدهٔ ناظر اولمشدر لکن صانکه اولمامش کبی تعهد
عدم تطویل کلامه بناء بوراده عنان کمیت قلم سمت طیه کتمشدر تأمل اولنه ومطالعهٔ مذکوره
* من الالفاظ الدالة علی غیر معنی * ایله دخی تعریف اولنان نیرنك کبی معروف الاسم لا الجسم

مقوله سندن اولمامغله خود بخود استخراجنه يول بولنه * ابو اسحق القتانى نام بليغ وصف
ببغاده ببغا ايله ملقب ابو الفرج مذكورك ستايشيله مذيل * انعتها صبيحة مليحة * ناطقة باللغة
الفصيحة * عدت من الاطيار واللسان * توهمنى بانها انسان * تنهى الى صاحبها الاخبارا *
* وتكشف الاستار والاسرارا * شكاء الا انها سميعه * تعيدما تسمعه طبيعه * زارتك من بلادها
البعيده * واستوطنت عندك كالقعيده * ضيف قراه الجوز والارز * والضيف فى اتيانه يعز *
* تراه فى منقارها الخلوقى * كلؤلؤ تلقط بالعقيق * تنظر من عينين كالفصين * فى النور والظلمة
بصاصين * تميس فى حلتها الخضراء * مثل الفتاة الغادة العذراء * حبيد خدورها الاقفاص *
ليس لها من حبسها خلاص * تحبسها ومالها من ذنب * وانما تحبسها من حب * تلك التى قلبى بها
مشغوف * كنيت عنها واسمها معروف * يشرك فيها شاعر الزمان * الكاتب المعروف بالبيان *
ذلك عبد الواحد بن نصر * نفسى تقيه حادثات الدهر * مثنوبسنى يازوب ابو الفرجه كوندرمشدر
اودخى ثناى ابو اسحاقده دميريده بعضيلرى يازلمش اولان مثنوى بى نظم ايله ارسال ايتمشدر (قلت)
* بنه سودايى شاشردى خامه * طولدى صد حشو ايله سطرنامه * لكن كرك بو وكرك باشقه يرلرده
بولنمش سوزلر حد اولسون بكده اصوات طيور قبيلندن اولمامغله ما نحن فيهدن دكلسه ده
تنشيط اذهان اخوان نيتيله يازلمشدر عفو اولنور بلكه ديدهٔ مرحمتله باقيلوب بكنيلور املنده يم
(خواص) طوطى دلنى اكل ايدن كلامده فصيح جرى اولور (قلت) لكن ابن الكمال حضرتلرينه
منسوب اولان * كر قرا طاشى قزل رنكله تزيين ايتسك * قلبه تأثير قيلوب لعل بدخشان
اولماز * ايلسك طوطى يه تعليم اداى كلمات * سوزى انسان اولور اما اوزى انسان اولماز *
قطعهٔ درر تعبيرينك مفهومى اشارتنجه بلكه منطوقنجه اكر انسانك ذاتنده استعداد خداداد
بوغيسه وعنايت الهيه فيضان قيلمزسه يعنى * خدا قادردر ايلرسنك خارادن كهر پيدا *
سربنه مظهر دوشمز زبان ببغا اكلى شونده طور سون اداى تعليمنده سكاكى درسنه سكسان
سنه حاضر وسعد بن فاضلين صباح ومسا مذاكره جيلرى اوله رق هر برى عين همتله تحصيلنه
ناظر اولسه بلاغت باانسجام وفصاحت كلام قنده قالدى (زبان طوطى) جملهٔ اضافيه سنى
تلفظ ايده مز لكن جناب فياض عزشانه تأثيرينى خلق ايده دعاسنى ايدرك تدا و يده بأس اولماديغى
و اوامر ونواهيسى ﴿ لا يسئل عما يفعل ﴾ حصن متيننده مصون تجاوز طعن ملحدين اولان
بارى تعالانك پيوستهٔ سبب اولان اشبو دنياده كسب اعمال ايله مأمور اولديغمز اهل سنت
و جماعت عندنده امر مجزومدر و السلام و ببغانك مراره سى يبنورسه اسانى آغراشدير ر وتركى
قورق صويله قارشد يريلوب كوزه چكلسه رمدله ظلمتى ازاله ايدر (حكم) صاحب
التحفه حياة الحيواندن مع الادله نقلله مذهب شافعيده ايكى قول اولوب برى اصح اوله رق
ببغانك حرمتى و ديكرى حلى در ديدكدنصكره مذهب حنفيه نك قواعدى قول ثانى يى
يعنى ببغانك اكلى حلال الجايدر وفتاواى ولواجيه دن ظاهر اولان دخى بودر كه انده اماعقعق
و مخلب صاحبى اولمامقده عقعقه بكزر حيوانك اكلنده بأس يوقدر ديو ب حلنى كوسترمشدر
(بحاق) غراب وزننده اركك قورده دينور (بحوج) بقرهٔ وحشيه ولديدر (بخت) دميرى
ديركه ضم بايله بخت ابل اجناسندندر ولفظ معربدر و على قول بخت لفظى عربيدر ومفرد
مذكرى يانك شده سيله (بختى) ومفرد مؤنثى (بختيه) در و جمعى (بخاتى) در يعنى فتح
با وخا و تشديد يا ايله وبو جمع جمع الجمع اوزانندن اولمغله غير منصرفدر و جوهرى ايله ابن
السكيت اصلاحنده يازلديغنجه كرك بو جمعك وكرك مفردى ياء مشدده ايله اولان نظيرلرينك
يالرينى تخفيف دخى جائزدر (غوادى) (سرارى) (قلالى) (اوافى) (اثافى) (كراسى)

(مهارى) وغيريلرى كبى (قلت) قاموسده جمع مذكورك ياسنى بالكليه طى ايله حالت جرورفعى
لفظ ناقصك اسم فاعل صيغه سى كبى منونا مجرور اوله رق بخات دخى مستعملدر وابل مذكور
خراسانيه درديوب بعضيلرى بختى بى ابل عربى ايله ذو السنامين اولوب فالج ديدكلرى ابلدن
تولد ايدن ابل درديو تعريف ايتمش (ووانقوليده بخت نصره منسوب اولديغيچون بختى دينوردیمشدر
(حل ايله خاصه سى بجدى دوه ذكرنده (بدنه) فتحتيله بالاجماع حلال اولوب خاصه لرى
دخى يازلمش اولان ناقه واينكه دينور وبدنه ديديكى سمن وضخامت يعنى سمزلكى وايريلكى
مناسبتله درنووى قولنجه مطلقا بعيره يعنى اركك وديشى دوه يه دينوركه شافعيه نك مختارى دخى
بودر واهل لغت عندنده وعلى قول بعض لغويين نزدنده بروجه محرر دوه و بقره دينوركه مختار
ائمهٔ حنفيه بودر (بذج) فتح با وسكون ذال ايله قيون قوزيلرندن درت آيلق ياورودركه كچى
ياوروسنك درت آيلق اولوب عتوديدكلرينك منزله سنده دركه شاعر عربك * قد هلكت
جاراتنا من الهمج * وان تجع تأكل عتودا او بذج * بيتندن ظاهردر وجمع بذج بانك ضميله بذجان
كلور جوهرى همجدن شاعرك مرادى معاشده سوء تدبيردر ديو معنى ويرمشدر (برغز) فتح
با وضم غين ايله وادبقرهٔ وحشيه يعنى يابانى اينك ياوروسيدر (برغش) فتح با وغين ايله
سورى سنكدن بر نوعدر (برا) ضم با ايله بمنه تعالى سبنده كله جك سمول دخى دينيلان
قوشدر باآلاده كچن بوقيره دخى سموله ديرلر ديو محرردر (برقانه) ابن سيده قولنجه رنك اميز
اولان چكركه در (برقس) سرچه قدر بر قوشدركه اهل حجاز اكا سرسود ديرلر (بركه) ضم
با وسكون را ايله صوقوشلرندن بياض رنكلو برقوشدر جمعى ضم با وفتح را ايله برك در
واشبو برك مفردى اركك دوه ديمك اولان باركك جمعى دخى كلوركه بو باركك مؤنثى تا ايله باركه
دينور (وذكر اولنان بركه نك ابن سيده قولنجه جمع الجمعلرى (ابراك) و (بركان) در وعلى
قول بونلر دخى بركه جمعلريدر (ضفدعه دخى بركه ديرلر (بشر) دميرى بشر انسان ديمكدركه
واحد وجمعنه ومذكر ومؤنثنه اطلاق اولنورديوب بعده حركه سنى كوسترميه رك * والجمع
بشر * ديمشدركه مطالعهٔ عاجزانه م اوزره الغاز قصد ايتمشدر والغاز مذكورى نقل ايده جكم
قول قاموس حل ايدر كيدر يعنى قاموسده دميرينك والجمع بشر قولندن ماعداليرينى يازدقدن
صكره على قول بشر تثنيه ودخى همزه نك فتحيله ابشار صيغه سيله جمعلنور ديوب بعده * وظاهر
جلد الانسان قيل وغيره جمع بشرة و ابشار جمع الجمع * يعنى ودخى بشر انسانك ظاهر بدننه
وعلى قول سائر شيلرك بشره سنه يعنى ظاهر يوزينه اطلاق اولنور و بشر بشرة لفظنك دخى
جمعى اولوب ابشار بروجه محرر جمع الجمعدر ديو حقا كه عبارهٔ مذكوره ايله هم حل تعقيد
دميرى ايتمش وهم بر كوزل لغز كوستروب كتمشدر (بط) دميرى ديركه بط صوقوشلرندندر ولفظى
اسم جنس اولوب مذكر ومؤنث وجمعنه اطلاق اولنور ومفردى تا ايله بطة دركه بطة واحد
و بطة واحدة دينور وعربى محض دكلدر يعنى لغت قوم آخر اولوب بعده عربلر دخى معناى
موضوع لهنده استعمال ايتمشلردر وعند العرب بط كوچكلرينه واوز بيوكلرينه ديرلر ديمشدر انتهى
(قلت) وانقوليده بط قاز واوردك معناسنه ده كلور ديو يازار واشبو نعميه ودميرينك بيوكنه
اوزدينورديديكنه كوره قازه اوزديمك يانقشور خاصه وحكم بط اوزده كچمشدر (بطين) بالق
انواعندندر صاحب المعطار قولنجه مركب آسا يازى ياز يلور مراره سى واردركه ياز يلوب قورودقده
يازو كوندز ضياسنده نه صورتده اوقنورسه كيجه قرانلغنده دخى اوقنور ايمش (بعصوصه) ابو عبيد
وجوهرى قوللرنجه بانك وصادك ضمه لرى وعينك سكونيله بردويبه در بركوچرك جانواردركه
بياض و براقدر (بعير) اكلى حلال اولان وخاصه سى يازيلان ابلك اركككنه وديشيسنه
شامل نامدن انسان ورجلدن جمل ومرئه دن ناقه وفتادن يعنى كنج يكيتدن قعود وجاريه دن

يعنى كوجك دخىردن قلوص منزله‌لرنده‌در وابله بعير اطلاقى ذال معجمه ايله اجذع يعنى التى‌يسنده
اولديغى وقتده‌اولور و بعيرك فتح همزه وسكون باوكسر عين ايله ابعرة واصاغر وزننده اباعر وضم
باوسكون عين ايله بعران جمعلريدر (بعيع) اركك سمين كيكدر حلى وخاصه سى ظبى ده كچمشدر
(بكر) دونك فتاسيدر ومؤنثنه بكره ديرلر جمعى بكار كلور فرخ ايله فراخ كبى وجمع قلتى همزه‌نك
فتحى و كافك ضميله ابكردر دميرى ديركه (بلج) ضم باوفتح لام ايله ابن سيده قولنجه اغبراللون
نسردن بيوك وتويلرى خلقى محترق برقوشدر بر تويى ديكر قوش تويينك اوزرينه دوشدكده
يقارايمش وعلى قول بلج غايت باشلو نسردر وجمعى بانك كسرى ولامك سكونيله بلجاندر (بلشون)
سبقت ايدن مالك الحزينك نام ديكريدر (بلصوص) دميرى ديركه ضم باوتشديد لام ايله برقوشدر
جمعنده قياسه مخالف اوله‌رق فتح باولام وسكون نون والف مقصوره ايله بلنصى ديرلر سيبويه قولنجه
جمع مذكورده اولان نون زائده‌در زيرا مفردى نونسزدر و بلصوص لسان عامه‌ده بولصيص
تعبير بله طولاشور (بطليوسى شرح مشهورنده اهل لغت اشبو بلصوص ايله بلنصى‌نك قنغيسى
جمع ومفردى قنغيسيدر تحقيقنده اختلاف ايتديلر بعضيلرى بروجه محرر بلصوص مفرد و بلنصى
جمعدر ديوب بعضيلرى عكس ايتديلر وبعضيلرى دخى بلصوص اوطيرك ارككى وبلنصى ديشيسيدر
ديوب شاعر عربك شعرى ايچنده بقرينه واقع اولان * والبلصوص يتبع البلنصى * كلاميله استشهاد
ايتديلر واما قياس اوزره بلصوصك جمعى بلاصيصدر (دميرئ شافعى اشبو طائرك حل وحرمتنه
دائر حكم ومسئله سى نيدوكنى بيله‌مدم ديمشدر وكذلك صاحب التحفه بو يله يازمشدر (بقروحشى)
آدميدن نفار اكلى حلال طاغ اوكوزى اوله جقدر قيافتده كچى‌يه شبيهدر و بو بنوزينك بقر
اهلى كبى ايچى بوش اولميوب طولو وغايت قتيدر انكله كندوبى و ياورولرينى كلاب صيد وسباعدن
قوررسلاحيدر حيوان مرقوم يازلرده صو بولورسه ايچر و بوله مزسه بطبعه روزكارى استنشاقله
قناعت وانكله قنارايمش و بوخصوصنك صبرى وروزكار ايله ريان اولمدده قورد تلكو چقال
يبان اشكى كيك طوشان دوه شريكلر ايمش (و بقروحشى‌نك شهوتى غالب وآشغى دائما طالب
اولوب حتى ديشيسى كبه قالدقدنصكره اركككنك حملى اوزره اشماسندن متأذى اولديغنه بناء
اندن نفار كزر ايمش * و بو دركار اولان افراطله شهوت سببى * اركككى اركككنه راكب اولور
ديمشدر (بقرماء) بكدى (بهار) ضم با ايله دريا القلرندن بر ياض باالقدر جوهرى ديمشدر كه
بنه ضم با ايله بهار كندوسيله اشيا وزن اولنور شيدر يعنى اوچيوز رطله حاوى اولان ظرفدن عبارت
اوزاندر وقوليله لغاتده استشهاد اولنه جق برذات برذاتك تركه‌سنى بياننده * ترك مائة بهار فى كل بهار
ثلاثة قناطير ذهبا * ديمشدر وابوعبيد بهار كلام عربده اوچيوز رطلدر ولفظ بهارك عربى اولمسى
عندمده مظنون وقبطى لغتى اولمسى غالبدر ديمشدر (بهمة) دميرى ديركه فتح باوسكون ها ايله
بقروغنم و بومقوله اهلى ووحشى حيوانانك اركك وديشى اولادينه يعنى ياورو وقوزيلرينه اطلاق
اولنور وجمعى بهم و بهام و بهامات كلور ديمشدر وترجمهٔ صحاح جوهرينك يعنى وانقولينك
بو محلنده بهمه قيون قوزيسى مذكره ومؤنثنه اطلاق اولنور وسخال كبى اوغلاغنه ديرلر وچان
قوزى ايله اوغلاق جمع اولسه مجموعنه بهام ديرلر و بهم دخى ديرلر وكاه اولور بهام اولاد بقره
دخى اطلاق اولنور نتكيم بعض اشعارده واقع اولمشدر ديو محرردر فتأمل (بهم) فتح باوسكون ها
و بهام كسر با ايله در و بهامات بانك كسريله جمع الجمع اولديغى قاموسده مسطوردر ينه دميرى
ازهرينك شرح الفاظ مختصرندن نقلله غنم ياوروسى بعضا ضأن ايله معز بينلرنده تولدايدر اشته
اول قوزى‌يه كرك اركك اولسون وكرك ديشى سخله ديرلر و جمعى سخالدر لكن بهمه انجق انك
ديشيسنه ديرلر وكچينك قوزيلرى درت آيلق اولوب اناسندن آيرادقلرنده انلره جفار دينوركه

مفردى جفردر واو نلغه باشليوب قوتى كلدكده عريض وعتود ديرلركه جمعلرى عرضان وعتدان
كلور و بو نلرك بوحالنده تا بر ياشنه باصنجيه دك اركككنه جدى وديشيسنه عناق ديرلركه جمعى
عنق‌در و بريللق كچينك اركككنه تيس وديشيسنه عنز ديرلر وايكى ياشنده اولان كچينك اركككنه
جدع وديشيسنه‌نا ايله جدعة ديرلر ديوب و بوصورتده شراحدن بعض ذاتك بر بوعده عناق
تعبيرنده خلل كورينور ديو ايراد ايتمشدر ولغات مذكوره‌يى حاوى روايات دخى ديمشدر مراجعت
اولنه (وحكم بهمه با لاده بعضا كچمش و بعضا كله جكدركه جمله سى حله دائردر (بهرمان) ابن
سيده قولنجه عصفوردن برنوعدر (بهنه) ضم با ايله بقرهٔ وحشيه‌در وحكمها حل كامر
(بهيمه) دواب بر و بحردن هر برذات اربع يعنى چارپا ودرت اياقلى حيوانه اطلاق اولنور (قلت)
قاموسده ذكر اولنان اطلاقدن باشقه هر بر تمييز ايتميان حى يعنى هر بر تمييز اشيايه مقتدر اولميان
ذى روحه دخى بهيمه ديرلر وجمعى بهايم يعنى على كلا المعنيين جمعى قوائم زنه سنده بهائمدر
ديو محرردر (بعض محشئ تفسير بيضاوى تمييز ايده مين ذى روحه صبى دخى داخل اولور ديوب بعده
صبى‌يى ذكر اولنان ذى روح قابل تمييز اولميان يعنى تمييز اشياشاننده‌دن اولميان حيوان غير ناطق مراددر
ديو اخراج ايتمش وكشافده دخى بو كونه يازلمشدر (دميرى ديركه چارپايه بهيمه تسميه سى نقصان
نطق وفهم وعدم تمييز وعقل جهتلرندن ابهامى يعنى مغلق اولديغى ايچوندر ومغلق يعنى
كليدلو وقپالو قپويه باب مبهم وزياده قرانلق سيم سياه كيجه‌يه ليل بهيم ديدكلرى معناى مذكوردن
مأخوذدر (و چارپانك مرعى يعنى اوتلق و چراكاهده كزوب يورولسانه فتحتيله نعم ديرلركه
جمعى فتح همزه ايله انعامدر اشته بو تعريفده داخل اولميانلره بهيمه دينور وانعام ايله بهائمك فرقى
معناى مذكوردن ظاهردر (وابن عباس رضى الله تعالى عنهما ﴿ بهيمة الانعام ﴾ قول كريمنى ذبح
عندنده اناسنك بطنندن ظهور ايدن جنينلردر ديو تفسير ايدوب وجنين مذكورذبحسز اكل اولنور
ديو دميرى تحرير ايتمشدر (دميرى مرحوم ﴿ احلت لكم بهيمة الانعام ﴾ نص كريمنده بهيمه‌نك
انعامه اضافتى بياننه دائر و بنه قرآن عظيم الشانده اولان ثمانيهٔ ازواجه ولغت بهيمه‌يه مناسبت اولان
بعض رواياتنه متدائر اقوال نفيسه يازمشدر مطالعه اولنه (قلت) ذكر اولنان اضافت
ثوب خز كبى بيانيه‌در تقديرى (بهيمة من الانعام) اولوب و على قول اضافت مذكوره ملابسه
شبهيه يعنى اضافت بمعنى اللام اولديغى بيضاوينك انوار التنزيلنده سورهٔ انعام تفسيرنده يازلمشدر
اورايه وحواشنه دخى باقيله * ما الانسان لولا اللسان الاصورة ممثلة او بهيمة مهملة * ضروب
امثالدندركه تكلمده اولان قدرتى مدح وثناده ايراد اولنور هله شكل واثوابده كوزل ومحتشم نادان
كوردكجه درج خاطره ده ابتداى تجريده فى الحال بولنور بر جوهرهٔ نفيسه ومذكرهٔ انيسه در
(بيذيت) فيعيل وزننده بر سمك بحريدر (بياح) جوهرى قولنجه بانك كسرى و ياء مخففه
وآخرنده حاء مهمله ايله برنوع بالقدر وعلى لغة باسى مفتوحه و ياسى مشدده ده‌در (بنات الروم)
ابن ابى الاشعث قولنجه بحر رومده اولور لونلرى اسمر ونسوانه شبيه و بكزركاكلى وذى كس
بزرك ومهملى ومفهومى غير معلوم كلامله تكلم ايدروكولر وقهقهه قيلر برنوع سمكدر
كاهيجه بعض كمى جيلرك دستنه كيروب بعد التصرف ينه بحره صالبويردكلرى محكيدر بوجنس
حيواندن بر اركككى طوتيلوب بر آدميه ايله جمع ايتديرلدكده ايو ينينك سوزلرينى اكلر بر ولدلرى
اولمش اولديغى حكايه بالاده انسان ماء ذكرنده كچمشدر العهدة على الراوى (بنات وردان)
وحيوانه دائر كلام ان شاء الله آخر باب واوده كلور (ابو بريص) سام ابرص تسميه اولنان
(وزغ) دركه بوكا متعلق كلام ان شاء الله تعالى باب سين ايله باب دالده كلور (بوه) ضم با
و تشديد واو ايله ذكرى كچن بومه بكزر واندن اصغر بر طائردر وديشيسنه بوهه دينور

وامرئ القيس ك * ياهند لاتنكحى بوهة * عليه عقيقته احسبا * بيتى ناطق اولديغى اوزره احق
كيسه بوهه يه تشبيه اولنور وعلى لغة روزكارك قالدروب اوچورديغى نسنه لره بوهه دينور وعلى
قول بوه بومك ياشلوسيدر بو بوهك خاصه سى وحكمى تقدم ايدن بومده مذكوردر ﴿باب التاء﴾
(تالب) وعل دركه ياقداره سبحانه باب واوده بيان اولنور ووعلك انثاسنه تا ايله تالبة ديرلر
(تبيع) بقره ياوروسنه ابتداى سنه سنده اطلاق اولنور ولفظ بقره مضاف اوله رق (بقرة تبيع)
ديمك ياوروسى يانده اولان بقره ديمكدر ياورو ديشى اولورسه تا ايله تبيعة ديرلر (دميرى والجمع
تباع مثل افيل وافايل وقد تقدم فى باب الهمزة (يعنى مؤنثنه تبيعه ديرلر ديدكدنصكره جمعى
باب همزه ده كچن افيل وافايل كبى تبايع كلور ديمشدر (اما وانقوليده تبيعه نك جمعى تبايع
وتبيعك جمعى كسر تا ايله تباع وتباعك جمعده فتح تا وكسر يا ايله تبايع كلور افيل ايله افائل
وافائل كبى كه افيل كوچرك دوه در ديمش وتبايع جمع الجمع اولديغنى ايماء قيلمشدر نسخ حياة
الحيوانه باقيلوب تأمل اولنه (دميرى دركه اناسنه تابع يعنى معيننده كزن بوزاغويه تبيع
باشى برسنه دن دون اولورسه اطلاق اولنور واوچنجى سنه يه باصدقده مسنه ديرلر (بعضيلرى
التى آيلق بوزاغويه تبيع وبر ياشنده اولنه مسنه ديديلرايسه ده غلط در ديمشدر (تبشر) دميرى
دركه تا وفتح باء موحده وتشديد شين ايله صفاريه ديدكلرى قوشدر وتاء مذكوره زائده در (قلت)
يعنى اصلى (ب ش ر) ماده سندندر وقاموسده دخى ب ش ر ماده سنده كتوره كله تاء زائده اولديغنه
اشارت ايتمش وحركاتنى دخى بانك ضمى وشينك تشديديله ديو بعد البيان جوهرى باء مفتوحه ايله
يازدى ديمشدر ومحيطده دخى فتح با ايله اعراب اولنمشدر (دميرى اشبو طيره دائر بعض كلام باب
صادده كلور ديو بوراده شبيكه بنداخطار اولمشدر (تنفل) قنفذ وزننده يعنى ضم تا وسكون نا ايله تلكو
ياوروسيدر * وبونك تاسى دخى زائده در * بنه صاد ايچره كلور اوصافى (تدرج) حبرج زنه سنده
يعنى حانك ضمى وسكون يا وضم را ايله دراج كبى باغ وبوستانده اصوات طيبه ايله دمساز اولوب
وصفوت هوا وهبوب باد شمالده سمين بولور وضدلرنده ضد سمنله متصف اولور وبو وه سنى بومشاق
طپراقده بيار ومعروض آفات حيوانات اولمسون غرض طبيعيسيله كيجه وقتى وضع ايدر ايمش
ابن زهر طير مليح مرقوم ارض خراسان وبلاد فارسده اولور ديمشدر (خواص) لحمى اطيب
لحوم طيرا ولمغله اللهم زد ولاتقال فهم وباهى زياده ايدر ومراره سى اللهم احفظنا دماغنده
اختلال بولنانلرك ووسواس ايله مبتلا اولانلرك بورننه چكلسه دخى نفعى كور يلور وكباب لحمى
دخى اوچ كون صحاق صحاق يينورايسه باذنه سبحانه تعالى علت مذكوره دن برى ايدر (حكم)
اكردراجدن برنوع ايسه بابنده يازيله جغى اوزره عدم استخبائنه بناء حلالدر (تفلق) زبرج
وزننده عبابده يازلديغى وجهله صو قوشلرندندر (تفه) شكل فهدده وكوچك كوپك جرمنده
سباعدن عناق الارض ديدكلرى جانوردر اشبو مفترسك حيوانى صيدى غايت جودت
وملاحتده در يعنى حيل وصنعت ايله اولور ايمش دميرى بو مطلبده تفه لفظنك وبالمناسبه نقل
ايلديكى رفه نك اشتقاق واصلى خصوصلرنده بعض فوائد لغت يازمشدر كوريلوب حفظ اولنه
(حكم) ذى ناب اولان سباع منهى الاكله داخل اولمغله حرامدر علماء شافعيه دن بعضيلرى
تفه او كديسى شكلنده وتلكويه قريب طاغ كديسيدر وحلنده ايكى وجه اولوب وجهك برى فاره
اكل ايتديكيچون اصح اوله رق حرام اولمسيدر رديدى (تم) اوزقدر منقارى دراز وبوغازى
اوزعنقدن اطول طيبادن برقوشدر (تمليه) ابن سيده قولنجه حجازده اولور هره قدر بردو يه
اولوب جمعى تملات كلور (تنوط) وانقوليده فتح تا ونون وضم وتشديد واو ايله وعلى لغة ضم
تا ونون وكسر وتشديد واو ايله برقوشك اسميدر اغاجده ايلرآصوب اول ايلر اوزره بووه يپار

ومفردى فتح تا ونون وضم وتشديد واو ايله تنوطة در ديو مضبوطدر اصمعى بووه سنى اغاچدن
اشاغى صالبويرديكى خيطه يابديغيچون طير مرقومه تنوط تسميه اولندى ديمشدر زيرا مشتق
منهى اولان نوط آصمق وبرنسنه دن اصيلان شئ معناسنه در واشبو طير كيجه كلدكده نفسى اوزره
اولان خوف طبيعيسنه مبنى بووه سندن چيقوب تا بصبح بلاقرار اطرافنده دوار اولور ايمش قزوينينك
عجايب المخلوقاتنده يازلديغى اوزره تنوط سكين ايله بوغازلنوب سكرنده عربده ايدن مسته ايچرلسه
ابدا او حالت عربده يه عودت ايتمز ايمش واودى شكر ايله قيناديلوب صبى يه ايچرلسه خلقى حسن
اولور ايمش وككى قرك نورى تمام اولديغى هنكامده تعليق اولنسه هرچند كريه اللقا ايسه ده ناسه
محبوب اولور (قلت) يعنى خلق سورلر وبعبارة اخرى اوزشت صورت چوچوغه عالم باباسى كوزيله باقرلر
ديمكدر وبمنه تعالى باب صادده بانده يازيله جق صفاردر عصافيردن برنوع اولمغله اكلى حلالدر
(تواب) بجش كه اشك صيپه سى اوله جقدر سيبويه سوزنجه فوعل وزننده اولمغله منصرفدر
وبونك ديشيسنه ام تواب ديرلر وحكمى انشاء المولى حاء حطى ده كلور (تيس) معزدر عولك
ارككيدر وجمعى تا ويانك ضمه لريله تيوس وفتح همزه وسكون يا ايله اتياس كلوب فتح وتشديد
يا ايله اركك كچى صاقلنه وبسلينه تياس ديرلر (كچى صقالنى جماع ربعى وباشى آغريان
اوزرينه باغلسه باذنه تعالى ازاله ايدر وطلاق علتنه مبتلا اولان كچى طلاغنى اليله يرندن قطع
ايدوب ياتديغى اوطه ومحله تعليق ايلسه قورودقجه الم طحالى كيدر ورطوبت كبدى اغريسان
قولاغه طاملدلسه وجعى زائل اولور وطپوغنك سفوفى صو ايله ايچلسه باهى آرتر وبولى
قانلشنجيه دك قايناديلوب ومثلى قدرشكره قارشديريلوب حمامده او يوزه سورواسه كيده رر
وبعره سى كيجه او يقوده بكا ايدن چوچوغك باشى التنه قونسه اندن بكا زائل اولور ولحمى
بالاجماع حلالدر (دميرى مرحوم اشبو تيس مطلبنده فنون منقوله ومعقوله دن مناسبت آلديره رق
وافر لآلئ اقوال يازمشدر كه ياقوب درج حافظه يه درج ايده جك نفايسدر ﴿حرف ثاء﴾
(ثاغيه) ذكرى بفيضه سبحانه كله جك نعجه در (ثرمله) ضم ثا وميم ايله يا لاده مذكور ثعلبك يعنى
دلكونك ديشيسنه ديرلر (ثعاله) زباله وزننده يعنى ضم ثا وفتح وتخفيف عين ايله دلكودر علم جنس
اولمغله معرفة غير منصرفدر (ثعبه) وزغدن برنوعدر (ثلج) ابن سيده قولنجه عقاب ياوروسيدر
(ثفا) فا والف ايله دلكويه قريب واوركديسى شكلنده قيركديسيدر (ثقلان) شويله جه تثنيه
بناسيله ذكر اولندقده انس ايله جن مراددر (ثنى) فتح ثا وتشديد يا ايله اوك ديشلرينى براغن
طواردر واشبو القاءسن چتال طرناقلو ايله بتون طرناقلوده اوچ ياشنده وذى خفده يعنى دوه ده التنجى
ييلنده اولور (ثور) فتح ثا وسكون واو ايله بقرك يعنى صغرك اركگيدر وديشيسنه تا ايله ثوره دينور جمعى
كسر ثا وفتح واو ايله (ثوره) وكسر ثا ومد يله (ثيره) كلور وثانك كسريله ثيران دخى كلور حياة الحيوانده
بوماده ده دخى بعض فوائد خصوصا ثيره نك اصلى ثوره اولديغنه واعلالنه دائر كلام اولوب
وانقوليده دخى ماده اشتقاقى ايو يازلمشدر نظر اولنه (ثول) دميرى فتح ثا وسكون واو ايله
بال آريسنك اركگيدر وعلى قول برفرقه سيدر جماعت نحل معناسنه واصمعيدن رواية بونك لفظندن
مفردى يوقدر ديمشدر لكن جوهرى يالكز جماعت نحلدر ديوب اصمعينك روايتن دخى ذكر
ايتمشدر (ثيتل) اعوالك ياشلو اولان اركگيدر ﴿حرف جيم﴾ (جاب) اسد وغليظ اولان حمار وحشيدر
وجمعى جوبدر (جارب) ييلان ياوروسى (جارحه) تعلم صيد شانندن اولان جانورلر ايله طيوره
دينور وجمعى جوارح كلور (جاموس) حيوان حلال معلومدر كه صوصغرى وماندە ديو ز بانزديرلردر
دميرى معربدر وجمعنده جواميس ديمشدر ديمشدر كه فارسيسى كاوميش اولديغى معرب بانده
محرردر (جان) فتح جيم وتشديد نون ايله بياض ييلان ياخود مار صغيردر (قلت) مصاحده

(واحدمن الجن) دخی دیمشدر (جبهه) خیله یعنی آته دخی دیرلر (جمله) قره قارنجه‌در (جعل) جیم بعده حا ایله ذکر اولنه جق جباری‌در (جحمرش) مرضع یعنی امزکلی خاتون وعجوزوزن کرانجان وثقیله یه دینور جمع لغویسی جحامر وتصغیری جحیمرشدر (جحش) حمار وحشی و حمار اهلی یاورولر ینه و یومز دن اول طوشانه دینور جحاش وجحشان جمعلریدر و علی لغة مهر دیدکلری دوه یاوروسنه ده دینور وهذیل قبیله سی کیك یاوروسنه دخی دیرلر (جحدب) دمیری ضم جیم وخا مخذو دال ابجد ایله یشل رنکلو ایاقلری اوزون جمعی جناداب اولان جندبلردن یعنی چکرکه‌لردن برنوعدر وجمعی جحادبدر (وعظاة نوعندن یعنی کرتن کله جنسندن بردوبه‌یه دخی دیرلر که اکا ابوجحادب دخی دینور دیمشدر (قلت) لکن وانقولیده جحدب بی جعفر وزننده در وضم جیمله جحادب دخی دینور وابوجحادب ذکراولنان چکرکه نك اسمیدر معرفه‌در نته کیم ارسلان ایچون ابوالحارث دیرلر وفرموده دوه‌یه دخی جیلرك ضمیله جحدب وجحادب دیرلر جمعی فتح جیمله جحادب کلور دیو یازر وآنفا مذکور عظاة ویا زیاده سیله عظایه دخی وانقولیده فتح عینله وزعه دیدکلری کرتن کله‌دن بیوجك برجنسیدر که اسم جنسنه فتح عین والف ممدوده ایله عظاء دینور مألنده مشروحدر (جدجد) جیملرك ضمی واولکی دالك سکونی ایله چکرکه‌یه بکزر کیجه اوتن ذکری آتی صرار اللیل دینیلان سیاه قورد جغزدر وجمعی ینه ضم جیمین ایله جداجددر (میدانی امثالندن خنافس‌دن برنوع‌در که ابتداء اخشامدن وقت یامه‌دك صحرالرده صوت ایدر و بری آرمسه کورمز و بولمز برحیواندر ولهذا* اکن من جد جد* مثلی اراتوب بری بولنمیان وایزینی آشکار ایتمین کیمسه حقنده ایراد اولنور دیمشدر (جدایه) کسر وفتح جیم جائز اوله رق التی آیلق اولمش مطلقا یعنی ارکك ودیشی کیك یاورولرینه دینلور بعضیلری ارککنه تخصیص ایتدیلر وانقولیده اصمعی دیشیسنه دینور دیدیکن یازوب التی آیلق قیدینی یازمامشدر (جدی) کچی یاوروسیدر اوچه قدر جمعی فتح همزه وسکون جیم وکسری دال ایله اجدی وجمع کثرتی کسر جیم ومدالف ایله جداءدر (اوچه قدر قیدی اولیوب مطلقا جمع قلتی اجدادر دیو یازلمشدر وجدی ارکك کچی یاوروسی یعنی بزغاله نر دیو تخصیص ایتمشدر فتأمل (لحم جدی حرارت ورطوبت یوندن خروفدن آزدر وهضم جهتندن معزدن یعنی قوزیلقدن چقمش کچیدن اسرعدن وجدیلرك اجودی واعلاسی قزل رنکلوسیله ازرقی درکه لحمی چابك منهضم اولور لکن قولنجه مضردر وبال طادی او مضرتی دفع ایدر هله جیدة الغذا در وارکك ودیشی جدینك یاغلوسی کچ وکوج هضم اولمغله طبا مکروهدر وبالجمله کچی اتی چبانی وقبارجغی اولانلره نافعدر وقبش وقنی اکلی رد یدر اما صیفده جیددر و بهار وکوز موسملری متوسطدر ودمیری اشبومعز وجدی یه دائر بعض کلام خروفده کلور دیمشدر (اجدل) شدت خصومت معناسنه فتحتینله اولان جدل اسمندن مأخوذ در صفت ایکن صقره یعنی طوغانه اسم غالب اولمشدر اعجم پرنده اعجمی دیدیکی کبی اجدل پرنده اجدلی دخی دیرلر (جذع) فتح جیم وذال مخذ ایله قیون وکچی وصغر ودوه‌دن اولان علی اختلاف الاقوال لغات وسیما لغات فقهیه وحیاة الحیوانده وکتاب الاضحیه مذاهب اربعه متون وشروحنده یازیلان معلوم سنلرده وکیفیتده بولنان یاورولرینه اطلاق اولنور وجذعك جمعی ضم جیم وسکون ذال ایله جذعان وکسر جیم ایله جذاعدر ودیشیسنه جذعه دینور وضأنك یاوروسنه ایکی یاشنده اولدقده شاة دینور وطرناقلی حیوانك اوچنده کنه ودوه‌نك بشنده کیلره جذع دینور واشبو جذع مدت سن مذکوره‌دن ناشی اطلاق اولنمشدر یوخسه ثنی دن اولدیغی کبی دیشك نبت وسقوطی حالی ایله اطلاق دکلدر (جرذ) ضم جیم وفتح را وذال مخذ ایله ارکك صچاندر جمعی جرذان در صردایله صردان کبی ابن سیده یانجه جرذ یربوعدن بیوك برنوع

موشدر (جاحظ جرذ ایله فاره نك فرقی جوامیس ایله بقرك فرقی کبیدر وانطاکیه جرذانه کدیدن ناشی برهره مقابل اوله‌مزایمش وبلاد خراسانده کدیلار جدا قوی اولوب حتی نائمك قولاغنی قوپاردیغی ایشید لمشدر دیوب وبن کوزمله برجرذ کوردم هره ایله مقاتله وکدینك کوزینی کور ایدوب قاچدی دیو یازمشدر (زمخشرینك ربیع الابرارنده یازدیغنجه هر حیوان خصی قیلنسه یعنی حیادن وارسته ایدلسه اولکی قوتی قالماز لکن جرذان بونك عکسنه اولوب خصی قیلندقده قوتی آرتوب انواع فاره‌یی اکل ایدردیمشدر وبوجرذه متعلق بعض کلام فاره‌ده سبقت ایتمشدر (جرجس) بعنه عزشانه قافده کله جك خرده سوری سنك اولان قرقس ده برلغتدر (جزور) فتح جیم وضم زای ایله بوغازلنق ایچون اولان مذکرو مؤنث دوه یه اطلاق اولنور والفظی مؤنث سماعیدر وضمتینله جمعی جزر کلور کما قاله الجوهری (ابن سیده جزور جزر اولنور ناقه اولوب جمعی جزائر وطرق وطرقات کبی جرز وجرزات کلور (وعلی قول ذبح اولنان موضعك نامی اولان جرزه ذکر اولنان جزوره لغة اطلاق اولنور دیمشدر (کتاب العین ده جزوری فتح جیم وسکون زای ایله قطع معناسنه اولان جرزدن مأخوذ قیون وکچی‌یه تخصیص اولنمشدر (وحل جزور مستغنی عن البیاندر (جساسه) فتح جیم وتشدید سین اولی ایله ابن سیده قولنجه خروج دجالده اخبار تجسس ایدوب دجاله اخبار ایدن جزائر بحرده اولور دابه‌در (وابوداود سجستانی روایتنجه قرآن کریمده اولان دابة الارض اشبو جساسه در وارض مذکوره دخی بحر قلزمده برجزیره در دمیری حیاة الحیوانده بومطلبده براز روایات دخی یازمشدر (جریث) کسر جیم وراء مشدده مکسوره وثاء مخذ ایله در جوهری قولنجه برنوع بالقدر وقاموسده سکیت وزننده حیاته شبیه برکونه ماهیدر که فارسیده مارماهی دیرلر دیو محرردر ودمیری دخی اشبو سمك ثعبانه بکزر وجمعی جراری کلور انجق صوده یاشر وکسر جیم وراء مشدده مکسوره واخری یا ایله ذکری آتی جری دخی دینیلور ومارماهی انکلیس ذکرنده کچدی دیمشدر (ووانقولیده برنوع بالقدر ومهذبده مارماهیدر دیو یازلمشدر وترجمه مختارده قالقان بالغیدر دیمشدر دیو مسطوردر (اما حکمی دمیری تفصیلنجه ثعبانه یعنی یلانه بکزه‌ین سمك مذکور انجق دریاده یشایوب قره‌یه چقدقده هلاك اولان بالقدر بالاتفاق حلالدر لکن هم برده وهم بحرده تعیش ایدن حیه‌لر سموم صاحبی اولان حیات اولمغله حرامدر (قلت) مشاهده اولندیغی اوزره ماره اضافتله یلان بالغی دیدیکمز سائر بالق کبی پوللو وقنادلو یلان کبی اوزنجه بر بالقدر لکن دریا ماری یباغیجه قره یلانی کبیدر وقره ده نه شکلده حرکت وسیر ایدرایسه دریاده دخی اویلجه یوزر یعنی مارماهی ایله مارماهینك فرقی آشکاردر (صاحب التحفه درر وغرر وحاشیه سی اولان وانی اثرندن بعض بحث وقول نقلندنصکره کتب حنفیه نك فتاوی وشروح ومتوننده جریث مارماهی نك غیری اولدیغی ظاهر در تأمل اولنه دیمشدر (جریث اودی فرس مجنونك بورننه تقطیر اولنسه جنّنی کیدرر ولحمی صوته جیادت ویرر (جوارس) فتح جیمله بال آریسیدر وفتح جیم وسکون را ایله جرس صوت خفیفدر (جعده) دمیری شاة در دیمشدر که ابوجعده ذئبك کنیه‌لرندن اولمغله ذئبك ذکرنده کچمشدر (قلت) لکن قاموسده فتح جیم ایله وسکون عین ایله جعده کتف وزننده یعنی فتح را وکسر خاء مخذ ایله قیون قوزیسی معناسنه اولان وحل در دیو یازلمشدر (جعد) ابن سیده قولنجه نعامه یاوروسیدر (جفرة) فتح جیم ایله درت آیلق اولوب اناسندن ایریلان کچی اوغلاغیدر ارککنه جفر دیرلر جمعی اجفار وجفار کلور (جعار) ضبع در (جلکا) دمیری دیرکه مرطی وجرزی وزنلرنده حیه ایله سمك بینلرنده متولد برنوع حیواندرکه بوغازلندقده قانی چیقمز وککی یومشاقدر اکر ککی لحمیله بینسه وجودی سمر درفتأمل (جلاله) فتح جیم

وتشديد لام مفتوحه ايله جله يعنى دوه وسائر حيوان فشقيلرينى ونجسى دوشيروب و بطننده
طولديرن هر برحيواندركه ائمه بينلرندهاولان حكمى دجاجهده ونحلهده بعضا بحدى (قلت)
صاحب التحفه بوراده دخى كتب معتبرهٔ حنفيه دن اولان فتاواى هنديه وولوالجيه دن مسائل
نقل ايتدكه مراجعت اولنه والحاصل دوه وقيون وصغر وطاوق وسائر لحمى حلال حيوانك جلالهسى
كتب شريفهٔ فقهيهيه باقيلوب ودانالردن صوريلوب كيفيتى اوكرهنلدكجه بردن بره مردارقوقو
كسب ايتمش اومقوله حيوان اكلى امرمكروهنه جسارت اولنمامق كركدر (جلم) صقرلردن بو بو
ديدكلرى نوعدركه بابنده ياده كلهرك بالمن الابدى بيان اولنور (جمل) معلوم اولان اركك دوه در
فرادعشدركه ابن مسعود رضى الله تعالى عنهدن جمل ندر ديو سؤال اولندقده جميع ناسك
بيلديكى شى صورلدقده سائلك بووجهله اولان جهلنه تعريضا *هو زوج الناقة* يعنى جمل
ديشى دوه نك زوجى يعنى قوجه سيدر ديو جواب ظرافت نصاب و يرمشدر *جمل جمعى جمائل
هم جمالات وجمال واجمال *على قول جمالاته جمالك جمعى ديمشدر* واشبو رجال وزننده جمال كه
جمالك جمعيدر رجالات ده اولديغى كبى جمع الجمع اوله رق جمالات ايله جمعلنمسى تصحيح بناء
كلمه ايچوندر فتأمل (قاموسده ميمك سكونيله جمل شاذ اوله رق ديشى دوه يه دينوب وميمك فتحه سيله
جمل خرمايه دخى نام اولديغى (وجامل وضم جيم وسكون ميم ايله جمل و مقالة وزننجه جمالة
و اجامل دخى جمعى ايد وكى (وصحاحده جمالة ايچلرنده ديشى بولنميان دوه قطارينه
دينلديكى (ونهايهده جمائل جمل مفردينك جمعى و برقولده كذلك رساله ايله رسائل
آسا جمل جمعى اولان جماله نك جمعى اولوب و بويله اولمسى اشبه بولنديغى مذكوردر
(جمل البحر) دميرى وصاحب التحفه اوتوز ذراع بو يندهبر بالق ايمش (جاحظ بيان وتبيان
نام كتابنده ابوعبيدهدن رضى الله تعالى عنه مروى اوله رق قره دوهسنه بكزه ين دريا دوه سنك
اكلى مأذون اولديغى مسطوردر (جمل اليهود) حربادركه كچمشدر (جعليل) دميرى
فتح جيم وميم ايله ضبعدر ديو ضبط وتفسير ايتمشدر (لكن قاموسده خزعبيل زنه سنده يعنى ضم
خاوفتح زاى وسكون عين وكسر ومد بايله هرشيدن جمع ايدن يعنى الوب طوپليان كيسهيه دينور
ولامدن صكره ها ايله جمعليه ضبعه وقوجه مش ياخود شديدهٔ محكمه اولان و ياخود ارقلغندن
يره ياپشوب يورومكه درمانى اولميه رق بالضروره صالبو بريلان ديشى دوه يه ديرلر ديو يازلمشدر
(جميل) اسم تصغير صيغه سنده اوله رق برقوشك اديدر جمعى جملان كلور كعيب ايله كعبان كبى
وسيبويه قولنجه بلبلدر (جندب) دميرى دالك فتحى وضمى وكسرى لغات اوله رق برنوع چكركه در
وجمعى جنادبدر وسيبويه نونى زائده درديمشدر (لكن صحاحده جيملرينك ضملرى ودالك كسرى ايله
اولان ايكى لغتى يازوب دالك كسرى لغتنى اهمال ايتمشدر (اما قاموسده درهم وزننده جندب دخى
لغتدر ديوب اوچه ابلاغله بحر دمعلوم اولان چكركهدر ديوب نوعندن اولديغى قيدينى كتورمشدر
(جاحظ اشبو چكركهيك صحاقده يرى قازوب ايچنه كومبلور وكاهيجه شدت حرده ده اوجار
ديمشدر (جندع) ابن سيده قولنجه قنفذ وزننده ايكى طويل بوينوزلى اولان جندب اسوددر
وزياده برلك وقتى اولمغله يينهمز (ابو حنيفه رضى الله تعالى عنه جندب صغيردر ديمشدر (قاموسده
جندعه قنفذه زنه سنده مطر قطره سندن صو اوزره پيدا اولان نفاخه دركه حباب وقبارجق
ديديكمز در وجمعى جنادعدر وجنادع بر بوعلرك يووه سنده اولان جنادبه دخى دينور ديو مقيددر
(جنبر) ابن سيده قولنجه سور وزننده ذكرى كله جك حبارى ياورو سيدر (لكن صاحب القاموس
جنبر مقعد وزننده قالن وقيصه جملدر ديوب بعده فرخ الحبارى دخى جنبردر وسمسار وزننده جنبار
وجيم ونونك كسرى وحرف بانك تشديديله جنبار دخى ديرلر ديمش وحرف بايرنده تخذ ثاسى ايله

(جعفر)

جعفر وقنفذ وزنلرنده (جنثر) دخى قالن وسمز جمله دينوب جمعى جنائر كلور ديو تحرير قيلمشدر
(جن) انسك خلافى اولوب كتب متكلمين وحكما ولاسيما ابن سينا تأليفاتنده اشكال مختلفه ايله
تشكله واعمال شاقهيه قادر عقول وافهام صاحبى اجسام هوائيه در ديو تعريف اولنمشدر واشبو
مطلبك بحثنا تفصيلى بركتابلق كلامله اربابنك افادهايده جكى شيدر و بوعاجز بى وقوف اعلام
علوم شرعيه وعقليه نك انده اولان مباحثانى بعض اوراقده حسب الطاقه بلاترتيب وتهذيب
حاطب ليل كونه ضبط وقيد ايدوب تبييضى نيتنده يم بارى تعالى سايهٔ آسايش وايهٔ ظليئپناهده انك
وسائر مسوداتك قرطاس سفيده كشيده اولمسن ميسر ايده آمين (خلاصه سى جن قومنك
وجودين كتب منزله واخبار انبيا عليهم الصلاة والسلام ناطق وانبياى عظام عليهم الصلاة
والسلامى مصدق جمهور ارباب ملل ايله قدماء فلاسفه دن جمع عظيم دخى وجودينى معترف
اولديلر لكن اكثر فلاسفه خارجده وجودينى منكرلر اولوب اجسام عاقلهٔ خفيه در ديديلر وخارجده
وجودينى معترف اولانلر اجسام واجسامده حال اولميوب بلكه بانفسها قائمه جواهر در ديديلر
وسلبده واجب الوجوده مشارك كورنملرى ماهيتده ذات واجب الوجوده مساوات اقتضا ايتمز ووقوع
رؤيت انبيا عليهم السلام معجزه در ديديلر ايمدى بركيمسه كه عجايب مقدورات ومصنوعات حق عز
وتبارك اولان ارضين وسماوات ومابينلرنده اولان حدسز وحسابسز غرايب كائنات عرفانى احاطه
وتفكر ايده ذات جنك خلقى محال اولمديغنى وانى خلقدن قدرت ازليه قاصره وبى مجال دكل ايديكنى
اقرار ايدروجنى برانمق ايله قواعد عقليه دن برقاعده باطله اولميوب بلكه شمول قدرت الهيهيه دلالت
ايدر مخلوق اولديغنى و وجودجنى انكار اصول دينيه دن بولنماديغنى دخى اقرار ايدوب و وجود
جنى استبعاد ايتميوب راه تأويله صاپمه دن ظاهر ادلهٔ سمعيه نك مقتضاسيله عمل ايدر و غايه
مافى الباب وجودينى اعترافده براز اشخاصك بيمزده موجود اولدقلرى حالده كورنملرى
شق كلور كوريتور بوشق ايسه يعنى كورنملرى جنك وجودينى منع ايدر دليل دكلدر اكر منع ايدر دليل
اوليدى جوهر وجسم وعرض اولميوب وبونلرك احوالندن ازهر جهت منزه اولان صانع عالم عز
شانه ايله ملائكه وحفظهٔ كاتبين كرامك دخى وجودلرى ممتنع اولمسى لازم كلوردى پس برنسنه نك كه
خطاشاندن اولان حسك نتيجهسى بولنان وهمده مسلم اولمامسى ايله ثبوتى عند العقل دليل ايله تحقق
ايلدكده اول نسنه نك محال اولمسنى موجب دكلدر ووهم عندنده محال كورينان شيئه برشويى
معقول دكلدر ديه ميوب بلكه موهوم دكلدر ديرز بركيمسه كه برشيئك وجودى دليلى عندنده
عقلا ثابت اوله اول شيئه هرنه قدر وهم قبول ايتمزسهده اتباعا للدليل اقرار لازم وهركيم بوراده
وهمه اويارسه ضرر ايلر لكن وهم عقله مسلطدر اكا عقلك غلبه سى توقيفه موقوفدر
كورلمزميكه شكل اول ادل منقطيدن مرتب اولودن قورقولمز زيرا اولو جماددر وهر برشيكه
جماد اوله قورقولمز اولودن دخى قورقولمز حكمنى انتاج ايدن قياسى عقل عندنده مسلم ومجزوم
ومحقق ايكن وهم اولودن قورقولمز نتيجهسنده طيانوب عقله قارشو قور يعنى قورقولور دير
وقورقار چار وصو ايله طولو بللور بركاسه ايچره مثلا زيتون دانهسى قونسه حاسهٔ باصره واسطهسيله
اول دانه يى واهمه بيوكدر ديو حكم ايدر حالبوكه عند العقل بنه دانه هرچند صو ايچره بيوك
كوريتورسه ده مقدار اول معلومنده اولديغى جزم ايدر اشته وهمك حالى بونلردن قياس اولنه
(اشبو جن مطلبنده دميرى مرحوم وافر فرائد فوائد ومسائل واحكام باهرة العوائد نظم سلك
سطر حياة الحيوانى قيلمشدر وكليات جامعى ابو البقاء الكفوى مرحوم دخى (ج ن ن) ماده سنده
جنه متعلق خيلى اقوال اجمال ايتمشدر مطالعه اولنه (جنان البيوت) كسر جيم وفتح نون ايله
كوچك وياخود اينجه و بياض حيه ديمك اولان مار اليان جانك جمعيدر (جند بادستر) ذكرى

آنی قندزك خایه‌سیدر (جنین) دمیری *هومایؤخذ فی بطن البهیمة بعد ذبحها* یعنی بهیمه
بوغازلندقده بطننن چیقان شیدر یعنی طوغورمزدن اول بهیمه شکمنده اولان یاوروسیدر دیو
تعریف ایتمشدر که اهل لغت بیانیجه تعریف دمیری اصطلاح فقهاء کرامی اشراب دیمك
اولور (ومصباح فیومیده وقاموسده بروالد که مادام اناسنك قارننده اوله اکا جنین دیرلر وجمعی
فتح همزه وکسر جیم ونون مشدده ایله اجنه دردلیل ایله ادله کبی وفتح همزه وسکون جیم
وتفکیك نون ایله اجنن کلور وهر مستور اولان شیئه دخی جنین دیرلر دیو مفسردر (امام اعظم
وزفر وحسن بن زیاد عندلرنده اناسی ذبح اولندقدنصکره میت اوله‌رق یعنی ذی روح بولنمیه‌رق
اخذ اولنان جنینك اکلی *اشعر اولا* یعنی تویلنمش اولسون یاخود اولماسون حرامدر واما
ائمهٔ ثلثه واوزاعی وثوری واسحق عندلرنده حلالدر وامامین یعنی ابو یوسف ومحمد *تم خلقه*
یعنی خلقتی بطن مادرده بوحده تمام اولمش اوله‌رق بولنان جنینك اکلی حلالدر واکر
خلقتی هنوز تمام اولمامش ایسه جائز دکلدر دیدیلر (ائمه حضرتلرینك ادله‌لری ملتقی وشرحلریله
نقایه شرحی علی القاریدن نقلله تحفه‌ده مرقومه در (جهبر) جعفر وزننده آیی‌نك دیشیسنه دیرلر
طوغوره‌جغی هنکامده آسمانده بنات نعش صغرایه استقبال ایدرده سهولتله طوغورر ایمش
و یاوروسی قطعهٔ لحم اوله‌رق طوغر دنیایه کلدکدنصکره اعضاسی اوقات معلومهٔ متعاقبه‌ده
تدریجله تبین وتکون ایدر ایمش وقطعهٔ لحم اولدیغی اوانده قارنجه هجومندن خوفله بریردن
بریره نقل ایتمکده اولور ایمش وکاهیجه یاور یلرین اونودب ضبع یاورولرینی امزرر ایمش ولهذا
عرب *احمق من جهبر* دیو حمقنی حبل مثله بند ایتمشلردر حکمی دیده مسبوقدر (قلت) اودبهٔ
حامل بنات نعشه استقبالدن ایسه دب اصغر یاخود اکبره دونسه دخی جزالتلو دوشر لکن
بوتناسب باشی ضرب مثل مذکوره باغلو حیوان بی فکر یادینه کلیه‌جکی اظهردر (لطیفه خاطر
کذار اولدی تکثیر سواد قبیلندن اولمغله عفو رجا اولنور (جواد) فتح جیم وواو مفتوحهٔ
مخففه ایله جیادت وسرعت سیری اولان فرس درآنه وقسراغه دخی اطلاق اولنور جریده
جود ایتدیکیچون تسمیه اولنمشدر جمعی ضم وحرف علتدن اولان واوك سکونی ایله جود در
قذال ایله قذل کبی وثیاب وزننده (جیاد) دخی کلور ودخی بوجمع اولان جود جومردلك یعنی
سخاوت معناسنه در (جراف) ضم جیم وراء مفتوحهٔ مخففه ایله سمکك جبوندن اولمیان
برنوعیدر که مالك بن دینار حضرتلرینك دنیاشو اکل وشرب وسائر تمه لرندن عبارتدر تلخ وشیرین
هرنه ایسه فانی اولور آخرت مصلحتنه باقه‌لی معناسنی بیانده *اکلت رغیفا ورأس جرافة
فعلی الدنیا العفاء* کلامندن بالغك ایوسندن اولمادیغی مستباندر عفا اندراس ومحو اثر وعلی
قول تراب دیمکدر (جوذر) دمیری تحریری وقاموسده یازلدیغی اوزره ضم جیم وسکون همزه
مع الواو وضم ذال تخذ وعلی قول فتح ذال ایله (جؤذر) و فتح جیم وسکون یا وفتح ذال ایله
(جیذر) وضم جیم وسکون واو مجرده وفتح ذال ایله فوفل وزننده (جوذر) یاخود فتح جیم ایله
یعنی کوکب وزننده (جوذر) وفتح جیم وکسر ذال ایله (جوذر) ولد بقرهٔ وحشیه‌در (جوزل)
فتح جیم ایله کوکرجین یاوروسیدر ودخی قطاء وانواعیدر جمعی جوازل کلور (جیأل) دمیری
دیر که فیعال وزننده حکم وخاصه سیله بیان اولنان ضبعك اسمیدر شویله‌جه یعنی الف لامدن
یعنی حرف تعریفدن معری اوله‌رق معرفه‌در (ابو جراره) اهل عراق عرب باریجان واهل شام
مصیر دیدکاری قوشدر لحمی اذایه اولنوب بواسیره سورلسه نفع ویدیکی اولدیغی دمیری یازر
﴿حرف حا﴾ حاء حطی ایله (حاتم) قره قارغه‌یه دیرلر عرب زعمنجه فراق ایله حتم وحکم وقضا
ایتدیکیچون تطیراً تسمیه اولنمشدر (حباب) ضم حا ایله حیه کبی یلان معناسنه در و بومحبت

معناسنه‌ده کلور جوهری حیه‌یه حباب تسمیه سنك وجهنده زیرا شیطانك برآدیده حباب وحیه‌نك
دخی برآدی شیطاندر پس اشبو دوشر اسمین مذکور بنده نامداش اولمشلردر *اللهم احفظنا من
شرهما (قلت) مالا یسعده خنافسه‌دن کوچك عقربی الشکل بند بنجیندن غیری برده بولنماز
وانسانی صوقدقده اوچ کونی کچمدن افنا ایدر برسیاه مضر حیواندر دیو محرردر (حبب) قوریغی
کسلمش یلانه دیرلر (حبز) دلکودر (حباحب) هداهد وزننده سنك کبی ایکی قنادلی اصفر اغبر
برحیواندر که کیجه ایچره اوچدقده کویا نار کبی کورینور وفارسیده آتشپاره وکرم شبتاب دیرلر
اضعف من نار الحباحب ضرب مثلدر وعلی قول حباحب مخارف بن حفصه قبیله‌سندن
بخل ایله مشهور اولوب ضیف ومسافر خوفندن اوجاغنده تا که دوردن کوروب ضیف ایتمیه‌لر
دیو آز آتش یقان شخصك آدی ایمش ولهذا ضرب مثل ایتمشلردر جوهری یالکز *نار ابی الحباحب*
قولی مثلدر دیمشدر (مرصعده انتفاع اولنمیه‌جق آز ناره وطائر مذکوره ابوحباحب دیرلر دیو
یازیلودر بوطائر قطرب تسمیه اولندیغی ابن البیطار وغیریسی یازمش وصاحب صحاح قطرب طائردر
دیمش اولدیغی وحشرات دن اولمغله اکلی حرام ایدوکنی دمیری یازر (حباری) ضم حا
وفتح با و آخرنده الف مقصوره ایله طوی دیدکاری قوشدر واسم جنس اولمغله ارککنه ودیشیسنه
ومفردینه وجمعنه حباری اطلاق اولنور جوهری ودمیری اکر جمع ایتمك مراد ایدرایسك حباریات
دیرسن دیدیلر اهل مصر بوطیره حبرج دیرلرشدتله اوچار عنقی طویل ومنقاری طویلجه رمادی
اللون اکر تویی یولنسه ویا نسه کچ بتمکله کدندن یعنی حزن مکتوم ومبطونندن هلاك اولور ایمش
جاحظ قولنجه دبری فربنده اولان رقیق امعاسنده آماده مادهٔ لینه اولوب طوغان وسائر یرتیجی
طیور تسلطنده اومادهٔ فضله‌یی مسلطك اوزرینه صاچمغله هلاك ایدر ومادهٔ مزبوره کندویه
سلاح اولور ایمش طیر مذکور تدارك رزقنده کوزل تدبیر بیلور حیوان ایمش ومع ذلك اکثر
تدبیر مزبوری سبب هلاکی اولور ایمش فسبحان القادر علی ما یشاء (ویاوروسنه نونك فتحیله
نهار در دیو دمیری یازمشدر لکن وانقولیده یاوری قیدی اولمیوب نهار کیجه یه وطوی قوشنك
ارککنه‌ده دیرلر اصمعی کتاب فرقده بویله یازدی دیمشدر لحمی بط لحمندن اخفدر تسکین ریاحه
نافع ایسه مفاصل وقولنجه معیدر وضرریی دارچین وزیت وخل دفع ایدر امزجهٔ بارده
صاحبلرینه موافقدر خصوصا وقت شتاده تقویم الصحه مؤلفی انی غلظتندن وعسرت
هضمندن ناشی طبا مکروهدر اکر یینورسه بوغازلنوب کوکسنه وافخاذینه برچوق صرمساق
وفلفل قویوب ایکی کون طوردیرلدقدنصکره ابا زیر ایله پیشیریلوب ییمك کرکدر دیمشدر
(بودخی قبشده اوله بیلورز یرایازده بهرحال قوقارو بعد الهضم غدای کثیر دخی تولید ایدر و بعد
الاکل اکل عسل واجب اولور قور صاغنده اولان حجر تعلیق اولنسه مادام طوره احتلامه مانع
و بطن اوزره باغلنسه اسهالی قاطع اولدیغن قزوینی یازر طیباتدن اولمغله اکلی حلالدر
(حبرج) ضم حا ایله حباری ارککنه و یحبور یاوروسنه وعلی قول یحبور صوقوشلرندن باشقه سیدر
جمعی حبارج ویازیاده سیله حباریج کلور (حبری) فتح حا وحرف بانك دخی فتحی وسکون را
وآخرنده الف مقصوره ایله کنه در وزن مزبور اوزره زنی نا ایله حبرکاندر و بلغای عرب اللری
قیصه کوده‌سی قالن ارقه‌سی اوزون کیسه‌یی کنه‌یه تشبیه ایدرلر لکن بلغادوام اوزره اولان فعل
مستهجن الذکره درکار اولنلری کنه‌یه بکزه درلر قنغیسی اشبه در تدبر اولنه (حبلق) جوهری
حانك وحرف بانك فتحه‌لری ولام مشدده ایله بخلقته یپومز اولان خرده قیونلردر ولامك بری زیاده
اولنمشدر دیمشدر دمیری علی قول مطلقا قیصه واینجه ولاغر قیونه دیرلر دیو یازر (حبیش)
جوهری اسم تصغیر صیغه سیله برجنس قوشك آدیدر دیمشدر (حجدر) ابن عبیده روایتنجه

قارنجه‌دن بیوك ایاقلری اوزون بردو یبه‌در (حجر) کسر حا وسکون جیم ایله قسراغك یعنی دیشی
آتك دخی آدیدر و بومعناجه یانته تاء تأنیث اتیانته احتیاج یوقدر زیرا تاسز قسراغه موضوع
اولدیغندن مذکر وجمع بونده اکا شریك اولمازلر که تمییز ایچون تاکتوره‌یله
(قلت) اشته بعض اوصافکه انده مؤنثه مذکر شریك اوله‌میه کذلك انلرده دخی
تاکتورلمز حائض وحامل وحابل کبی که مرأة حامل دینوب مرأة حاملة دیمز ودینسه حشو
اولورمکر وزن وقافیه اقتضا ایده لکن حشو مفسد دکلدر تأمل اولنه فلیحفظ (لکن
دمیری تا ایله حجرة لفظیله معنای مذکورده واقع روایت تا ایله استعمالی جوازینه دلالت ایدر
دیمشدر (حجل) فتح حا وجیم ایله ککلك در ومفردی مع التاء یعنی فتحتینله حجلة در وجمعی
حانك کسریله حجال در ودخی کسر حا وسکون جیم والف مقصوره ایله حجلی کلوب ووزن
مذکورده یعنی فعلی اوزره جمع انجق بوماده ایله بد رایحه‌لو بردو یبه اولوب ظاده یازیلان ظربان
لفظنك ظربی جمعندن غیری یوقدر طیرمز بورك بورنی وایاقلری قرادر ودجاج البر دخی دیرلر
عربستانده نجدی نسبتی ایله موصوف اوله‌رق برصنفی یشل وتهامی نسبتی ایله موسوم اوله‌رق صنفی
بیاضله یشل رنکده اولور ایمش ترابده طاوقلر وسائر طیور وحیوان معلوملری کبی تمرغ یعنی یووارلنوب
وطوپراغه بولانوب ربشلرینك اوزرینه صیله وعلی قول ارککنك صوتنی ایشتمکله حامل اولوب
یمورطه‌لر ویموطه‌لرینك بالالهام ارکك اوله جقنی ارککی ایروب ودیشیسنی دخی دیشیسی
آیروب هربری جنسا بجنس اوزرینه یاتوب یاورولرینی چقارر وزمان طیرانلرینه قدر بسلرلر
وتربیه ایدرلر ایمش وعمر طبیعی طیر مذکور یکرمی سال ایمش وذکور واناثی یان‌یانه کندولرینه
بربووه تصنیع ایدرلر ایمش وطبعنده دیکر ککلك یووه سنی وبیضه‌لرینی اخذ ایله تحضین ایتمك
اولدیغی کبی یاورولر دخی سرپلدکلرنده ابوینی بولوب اتباع ایتمك طبعلرندن ایمش وقوت وشدت
طیرانی اولوب بوحالتنی بیلیان کورسه صیاندن چیقوب وفرلیوب سرعت سیری اولان حجرکبان
وبلکه کماندن چیقان تیر تیزپر اولدیغی اتقان ایدر ایمش واناثسنه غیرتی شدتنده اولمسنه بناء
ایکی ذکر ککلك برحجله اوزره مقاتله ایدرلر ایمش وقنغیسی غالب کلورسه مادهٔ غوغا ومنازع فیها
اولان حجله ذکر غالبك حجله کاه مطاوعتنه کیروب تسلیم دکهٔ التقاح ایدر ایمش وکویا میانه‌لرنده
کالانسان محاسده وارقلقلی برینی قرقرمسی یعنی کوزکبی اوتمه‌سیله الدادوب شبکهٔ بلا وهلاکه
اوغرادوب دوشورمك کردار طبیعتندن اولوب حتی آوجولری صوت صفا صفتنه ابنای جنسی
مغرور اولوب برکسون دیو داملرینه برینی ربطله اوتدیررلر ایمش اومقید قید اسر دخی بکا اولان
بوحال بلای اشتمال دیکرلرینه دخی اولسون دیو کویا تقاضای رشك یوللوا لسان سرور ایله سرود
تزویر مز بور ینی مزمار منقار ایله اجرا واغازهٔ اغرایی فم ترنمیله ایفا ایله برسوری حیوانك بند کمند کرند
اولمسنه بادی اولور ایمش * اللهم احفظنا من مثل هذا التزویر الصادر عن ابناء جنسنا آمین
(لحم حجل معتدل جید وسریع الهضم در چکرندن صحاق ایکن یارم مثقال مقداری یودلمسنده
فرعه نفعی وارد روا ودی کوزه چکلسه غشاوهٔ مظلمهٔ چشمی کیدررو هرآیده برکره بورنه چکلسه
ذهنه حدت ونسیانه قلت وبصره قوت کتورر (اکلی بالاتفاق حلالدر ونخامده دخی بوکا
دائر کلام کلور ان شاء الله تعالی (حذف) فتح حا وذال مفتوحهٔ نخذ ایله غنم حجازدن خرده وسیاه
رنکلو قیونلردر مفری حذفة در (حره) فرس عتیق یعنی صوی آت وکوکرجین یاوروسی وعلی
لغة کوکرجینك ارکك یاورولری وکیك ویلان یاوروسی وصقر وبازی معنالرینه کلور (وابن سیده
قولنجه حر اسم ابقع قوبرغی قیصه اوموزلری وسری عظیم وعلی قول رنکی یشله چلار آوجی
برنوع قوشدر (حرذون) کسر حا وسکون را وذال معجمهٔ مفتوحه ایله ضبه یکزر برجانوردر وبرقواده

ضبك ارککیدر زیرا ضب کبی دوکیر صاحبیدر وسمیثلی برحیواندر عمران مهجوره وخرابه زار وامکنهٔ
بی سکنه‌ده چوق بولنور آوج واصابع وانامل انسانککی کبیدر وجلدنده برصی یوقدر لکن سام
ابرص بونك خلافنه‌در عبد اللطیف بغدادی حرذون ورل در دیمش ایسه ده حق اولان ورلی
اولمامسیدر (ارسطو قولنجه شحم حرذون ایله یاغلنان کیسه به تمساح اضرار ایده مزحس
ورایحه‌سنی شم ایدنسه حذرندن ارقه‌سی اوزره دوشر ایمش ودریسی یاقیلوب کولی برکیسه‌نك
بدننه سورلسه ودوکولسه ویاغی سری جسدندن آیرلسه‌یله الم ضربی حس ایتمز ایمش وعبارلك
ضربلرنده نباتلری ظهوری ثمرهٔ طلای رماد مزبور ایمش (قلت) کرچه بوخاصهٔ رمادی
ارسطو یه نسبت ایتمشلر لکن خواص معنو یه‌دن دکل ایکن چندان تصدیق اولنور نسنه یه بکزه مز
ومعاذ الله کوتك ینور شی دکلدر که تجربه اولنه خلاصه یقرأ ولا یعمل به قبیلندندر وحیوان مذکور
عقربی قتل ایدر ایمش وشحمنی برسیاه بزپارچه‌سنه قویوب حمای ربع مبتلاسنه تعلیق اولنسه ازاله
ایدر ایمش (مهراریس قولنجه وضع ووصف مذکور اوزره قلبنی تعلیقده دخی خاصهٔ مرقومه اولور
ایمش (ذوات سمومدن اولمغله اکلی حرامدر (حرشوف) جراد مهزول کثیر الاکل یعنی ارقلنوب
بوغازی دردینه دوشن چکرکه‌در واحدی خرشافه‌در دیدیلر (قلت) صحاح وقاموسده واوسز
حانك وشینك فتحه‌لریله حرشف واردر اودخی بالق پولی وخرده قوشلر ودوه قوشی وهرشیئك وزرهلرك
صره‌لری وضعیفلر وپیرلر وپیاده وسلاحلر کندوسیله تزیین اولنان شیلروشائك دیدکاری اوت که
فارسیسی کنکردر بومعنالرده اولوب تا ایله حرشفة دخی غلیظ وقتی ارض در وحا وشینك ضمه‌لریله
حرشفه دخی بومعنایه‌در تأمل وتتبع اولنه (حرقوص) حا ایله قافك ضمه‌لری ورانك سکونی وآخرنده
صاد وعلی لغة صاد عوضنده سین ایله پره اسلو بنده بربوجکدر که بعضا قنادی بتوب اوچار وزنبور کبی
صوقار (حریش) کسر حا ورا ایله اوزرنده نقطه یعنی بنکاری اولان برنوع ییلاندر (وحریش
ارسلان طرنغی کبی طرناقلری وهامه یعنی دپه‌سنده بربوینوزی اولان جانوره دخی دیرلر کرکدان
دیدکلری جانوردر دیو جوهری یازر (قلت) اصل مستطرفده ذکری دخی کچن کرکدان اکر
بروجه محرر بربوینوزلیدر لکن چندسال اول مصردن دار الخلافة العلیه‌یه کوندرلمش اولان کرکدانك
بوینوزی ایکی ایدی سایسی کبی بانده برابر اولنلردن صورلدقده فی الحقیقه بوجانور مضبوط
ومشهور اولدیغی اوزره خلقتی قرن واحده مقروندر لکن مثلا التی پارمق کبی نادرا مخاوقده
عضو زائد بولنور بونك بوینوزی ایکی اولمسی اوقبیلدندر دیدکلری سؤال مقدره جوابا بوراده
خاطره کلمکله قید اولندی (ابوحیان توحیدی بوحریش جدی قدر برحیواندر ووسط سرنده
ایچی طولو برقرنی واردر آنکله کافهٔ حیوانه قارشو قور وسرعت سیرینه وقوت جسمنه بناء
صیادلری عاجز ایدر لکن بالطبع سود امرصبیه‌یه ارککی ودیشیسنك محبت طبعیه‌سی اولمغله
اوجیلر اوبله برچوجوغی سمتنه براغوب کمینکاهده کوزه‌درلر کلور ویاغی سوکی معامله سیله
قوجاقلر وکندو یه باده‌دن حاصل اولان نشوهٔ سرخوش کبی برکیفیت عارضه اولوب حسی
مختل اولمغله همان صیادلر کلورلر وچوجوق یانده ایکن یعنی حالت سرسامیده حرکتنه مجالی
اولمیه جق صورتنده باغلیوب بووجهله طوتارلر دیو یازمش وقزوینی دخی اشکالنده بوبله‌جه
قید ایدوب بلغار وسجستان صحرالرنده بولنور ایمش دیر (قانی صوایله ایچلسه خناق فی الحال
منتفخ اولور انی قولنجی اولان یسه بری اولور برمنوال مشروح کرك حیات وکرك سباعدن
اولسون حرامدر (حسبان) ضم حا وسکون سین ایله چکرکه در واحدی تا ایله حسبانة در
وخرده قارنجه‌یه دخی دینور (حساس) ضم حا ایله بالق نوعندن خرده سیدر که اکاهف دیرلر
قاموسده * سمك صغار یجفف * دینمشدر که قوریدیلوب وصلامورده‌یه‌یلان اوفاق بالقلر دیمك اولور

(حسل) فتح حا وسكون سين ايله هنوز يومورطه سندن چيقمش كلر ياوروسيدر كلره ابو الحسل كنيه‌سي بو معنادن مأخوذدر كلرك ديشي اولنجيه‌دك دوشمديكندن * لا آتيك من الحسل * مثل دعا مشتمل قلنمشدر فتح همزه وسكون سين ايله (احسال) وضم حا وسين ايله (حسول) وكسر حا وسكون سين ايله (حسلان) وكذلك (حسلة) جمع حسل در باباسنك حكمي بوكه دخي انتقال ايتمشدر (حسيل بقره يعني صغر ياوروسيدر كندو لفظندن واحدي اولميوب ديشيسنه حسيلة ديرلر (دميري جوهري بروجه محرر افاده ايتمش ايسه‌ده وهمدر صواب اولان حسيل اولاد بقره‌يه ديرلر واحدي يعني مفردي تا ايله حسيلة در ديمكدر كه لفظندن واحدي ايشيدلمشدر زيرا كفايه كتابنده حسيلة بقره‌در جمعي حسايل كلور ديو محرردر ديوب جوهري‌يه اعتراض ايدر (لكن صاحب القاموس تا ايله حسيلة شو وشو ديو براز معنالر بني تحرير بردن صكره ولد بقره‌يه دخي ديرلر تاسز حسيل جمعيدر ولفظ حسيل بقر اهلي‌يه دخي ديرلر و بونك واحدي يوقدر ديمشدر كه مطالعه اولنسه بونده جوهري‌يه نصرت كوربنورسه ده جوهرينك ديشيسنه حسيلة در ديرلر ديديكي بنه قيد تعقيد ده قالور تأمل وتوفيق اولنه (حسون) قرمزي وصاري و بياض وسياه وكوك و يشل الوانله ملون بر طير ظريف ايمش اهل اندلس يعني اوجانبده بولنان عربيلر طير مزبوره ابو الحسن ومصريلر ابو زقايه وكاهيجه زايي سينه تبديل ايله ابو سقايه ديرلر ايمش تربيه وتعليمي لايقيله قابل ايمش حتى مالكينك اجنبيسي بولنان كيسه‌نك يانده والنده برشيئي كورسه مالكينك اولديغي يلوب والوب صاحبنه كتورر ايمش وعصافير يعني سرچه جنسندن اولمغله عصفورده ذكر اولنمشدر (حشي) ودخي حاشيه ايچلرنده يوكي بولنميان خرده دوه‌لر وكذلك ارالرنده بيوك كيسه اولميان كوچك كيسه‌لره‌ده اطلاق اولنور (حشرات) دواب زمينك وهوامنك كوچكلرينه ديرلر واحدي يعني مفردي حانك وشينك فتحه‌لري وتا ايله حشرة در (اشبو حشراتك ارضه اضافتي بهايم وانعام كبي شم هوا وشرب مايه محتاج اولميوب يووه ومكانلرندن طلب هوا وماضمنده مفارقت ايتمكلر ايچوندر * افاعي * حيات * جرذان بريه واهليه * يربوع * ضب * حرذون * قنفذ * عقرب * خنفسا * وزغ * نمل * حلم * وانواع سائره‌لري حشراتندر كه بعضيلري ذكر اولندي و بعضيلري ان شاء الله تعالى كلور (امام اعظم وشافعي واحمد وداود مذهبلرنده حشرات ارضك اكلي حرامدر وعدم نفعنه بناء يعني دخي صحيح دكلدر وامام مالك عندنده حلالدر جمله ائمه‌نك ادله‌لرين دميري يازمشدر اوراده مطالعه اولنه (حصان) كسر حائله صوي‌آنه ديرلر صو بني صو بسز قسراقدن صاقنديغي يعني كوتي جنسه آشمديغيچون حصن وتحصندن مأخوذ اوله‌رق حصان ديمشدر لكن بعده كثرت استعمال ايله هر آيغر آنه دخي حصان ديديلر (حصور) ناقة ضيقة المخرجدر يعني بولي يولي طار اولان ناقه ديمك وعورتله جماع ايتمين كيسه ودخي بخيله حصير ديديكي كبي حصور دخي دينور (حضاجر) بو ايله جمع صيغه‌سيله ضبعلرك بطن وعظمنك وسعتنه بناء كرك اركك وكرك ديشيسي اولسون واحدينه اطلاق اولنور معرفه اولمغله معرف اولسون ومنكر اولسون منصرف اولماز ابن حاجبك قول اوجهنجه حضاجر جمعدن منقول اسم علم ضبع اولديغنه بناء غير منصرفدر (حضب) كسر حا وسكون ضاد ايله حيه‌نك قالن اولان اركككنه دينور (اينجه حيه‌يه ياخود بياض حيه‌يه دينور قوللري دخي واردر صاد مهمله ايله حصب دخي لغتدر وحضجر طلومه ديرلر (حفان) فتح حا وفتح فاء مشدده ايله دوه قوشنك اركك وديشيدن اعم ياوروله‌رينه ديرلر وعلى لغة جثه جهتيله كوچك دوه‌لره دخي ديرلر (حفص) فتح حا وسكون فا ايله ارسلان ياوروسنه وانسانه دخي اسم اولور (حقم) فتح حا وسكون قاف ايله طير جنسندن كوكرجنه بكزر برنوعدر

وعلى قول نفس كوكرجندر (حلزون) دميري بيانجه سواحل بحر وكنار انهارده اولور انبوبة حجريه ايچنده برقورددر كه اول انبوبة صدفيه سندن ياريسنه قدريني چقاروب تغدي ايده‌جك مادۀ رطبيه طلبنه صاغنه وصولنه يورر ورطوبت حس ايتديكي يرده منبسط اولوب طورر وخشونت وصلابت حس ايتديكي يرده جسمنه مؤذي خوفندن منقبض اولوب جوف انبوبه سنه چكيلور و بعد التغدي مكانه كيدر (جوهري ترجمه‌سي وانقوليده فتحتيله حلزون مرعارده اولور بر بوجكدر كه اتي معده‌يه وقودز ايت طلاديغي جراحته نافعدر ديوب تفصيل مذكوري كتورمامشدر (لهجه‌ده سموكلي بوجك وسائر قابوقلي اولوب اياقسز اولان بوجكلرك بر و بحريسنه اطلاق اولنور ديمشدر (كتب طبيه‌دن مالا يسعده بري وبحري ونهري اولسون هر حيوان صدفيدر ديمشدر (ابن سيناقولنجه حلزون جبهه‌يه طلا اولنسه العياذ بالله تعالى عيني انصباب ماده‌دن امين ايدر (صادده ودالده بنه تعالى ياز يله‌جق ضرر سببندن بشقه استخباثي ايچون حرامدر (حلم) حا ولامك فتحه‌لريله قراد يعني كنه ديديكمزك بيوكلرينه ديرلر مفردي تا ايله حلمه‌در وقافده كله‌جك قراد مهزوله دخي ديرلر ودخي اصمعي روايتي اوزره قيونك ظاهر و باطننده اولان دريسنه دوشن قورده ده دينور كه دري دباغت اولندقده اوقورد دوشن يرلري رقيق اولور واوقوردك اكلنه ايكنجي يابدن اوله‌رق حلم الاديم بحلم حلما ديرلر (ينه اصمعي‌دن مرويدر كه كنه‌يه صغرنده مقامه بعده حمنانه بعده قراد بعده حلم دينور (ابن السكيت كتابلري يين وكاغدلري پاره‌لاين قورددر ديدي (كنه‌نك استخباثندن اكلي حرامدر و بوكه دائر كلام ديكر دخي بمشيته سبحانه قافده كلور (حلكة) (وحلكا) دميري بفتح الحاء وضمها وكسرها ديو حانك حركات ثلثه‌سي جائز ايديكني تصريح ايله عظانه يعني كرتنكله‌يه بكزر رمله يعني ما ئيلر نه صورنده صويه طالار ايسه بودخي قومه طالر بردويبه در ديمشدر (لكن وانقوليده ضم حا وفتح لام ايله كرتنكله‌دن برنوعدر و بعضد كوره قومه طالر برجانوردر ديوب صحاحك صراح نام ترجمۀ فارسيه‌سي صاحبي عين عظايي عين معجمه وظاء منقوطه‌يي طاء ساده صانوب وغطا برشيء كند وسيله اورتيلان نسنه‌يه دينديكندن حلكه‌يي * نوعي از پوشش * ديوايلديكي تعريفنده خطاسنه اشارت وتنبيه ايلمشدر (حمد) فرخ القطاة يعني بوغرتلق واسفرود ديدكلري قوشك ياوروسي اوله جقدر (امثالنده ميداني * حمد قطاة يسمى الارانب * مثلني يازمشدر كه مفهومي بوغرتلق ياوروسي طوشانلري طوتمق طلبنده اولور ديمكدر ومثل مذكور ضعيفك قوي‌يه كيد قصدنده اولدقده توبيخا وهزلا ايراد اولنور (لكن ينه ميداني برمعناي مذكورده حمدي كتب اهل لغتده كورمدك ديمشدر (حمر) ضم حا وفتح وتشديد ميم ورا ايله عصفور كبي برنوع طيردر (ووانقولي بيانجه باشي قرمزي قوشجغزدر كه اكا قباقوشي ديرلر سرچه‌يه شبيهدر (وواحدي تا ايله حمرة در وتخفيف ميم ايله دخي لغتدر دميري ديركه جمعي يعني جمع اراده اولندقده حمرات كلور (بونك بالاجماع اكلي حلالدر زيرا عصافير انواعندندر (عبادي بعضيلري نهاش در ديوب حرمتنه قائل اولدي ديدي (دميري لكن بو قول شاذ ومردود در ديوب برروايت اتيان وايراديله رديني تأييد ايلمشدر (حمسة) ابن سيده قولنجه حانك وميمك فتحه‌لريله دواب بحردن برداية در وجمعي تاسز حمس در (حمطاط) والف يرنده واو اوله‌رق حمطوط كسر حائله عشبده يعني اوتلق ايچنده اولور بردويبه در (حمك) هرشيئك كوچكنه دينور مفردي حمكة در لكن بو اسم كهله‌يه غلبه ايتمشدر وقطا ونعام ياورولرينه دخي دينور واراذل ناسه دخي اطلاق اولنور (حمل) فتح حا وميم ايله التي آيلق قيون قوزيسيدر كه فارسيده بره و بره ديرلر وعلى قول

ولد ضأن جذع در جمعی ضم حا وسکون میم ایله حملاندر دمیری فتح همزه ایله احمال دخی کلور
ایدیکنی اشارت ایتمشدر (حمل حر) فتح حاء اولی وعلی قول کسری ایله برقوشدر (حنسان)
ذکری وصفتی آنفا کچن کوجك کنه یه دینور واحدی حنسانه وحینة در (حمولة) جوهری
بیانجه حمول اوزرنده یوك اوریلان دوه یه دینور وکذلك قیله یوك اوردقلری طواره دینور
کرك حمار اولسون وکرك غیری وصیغهٔ فعول مفعول معناسنه اولدقده الکا تاء تأنیث ادخال
اولنمق قاعدهٔ عربیه دن اولمغله بونده دخی اول معنی درکار اولمغله الحاق تا ایله حمولة اولمشدر
باب فاده دخی بو بابده اولان بعض کلام کلور ان شاء الله تعالی (حمیق) ابن سیده بیانجه
قطا وحنادب و بومقوله لری صید ایدن برقوشدر و بعض علمادن استماعنه کوره بوطائر باشق
دیدکلری آنجه درکه تاریخ مکهٔ مکرمه ده تعظیم حرم مطلبنده اولان ابن جریحك قولنده
حمیق باشق ایله تفسیر اولنوب حمیق صقره عطفله *فانهما یأخذان حمام المسلمین* دینلوب
اهلاکلری تجویز اولنمشدر (حنش) فتحتینله دمیری ذکرنده حیه در وعلی قول افعی در
وعلی قول احناش یعنی حنشلر ضب وقنفذ ویربوع وغیربلری کبی جمیع دواب ارض اولوب
بعده حنش حیه یه مخصوص اولمشدر و بعض کیمسه دخی حنش ایله تسمیه اولنور یعنی
معنای مذکور اوزره مطبوع شخص دیمکدر (وعلی قول قالن وبیاض حیه در
ثعبان یاخود اندن بیوك وعلی قول سیاه حیه لردر (ودخی حنش کرك طیر وکرك هوام
وحشرات جنسندن اولسون هر صید اولنان حیوانه دینور (کتاب العین ده حنش باشی حیه
باشی کبی اولان وسام ابرص وانك کبی یه دینور دیو محرردر انتهی (لکن وانقولیده معانی مذکوره دن
انجق بر وجه محرر صید اولنان حیوانات بعده حیه وافعی وتسمیهٔ رجل یازیلوب ماعدالری یوقدر
(حنظب) ضم حا وظاء معجمه ایله چکرکه نك ارککیدر وظاده فتح دخی لغتدر جمعی خنافس
وزننده حناظب در (خلیل قولنجه حناظب خنافس در ومفردی حنظب وحنظبا در (حمزهٔ
اصفهانی حنظب مرکبادن اولوب دلکو ایله هرهٔ وحشیه بیننده برحیواندر دیوب حسان بن ثابت
رضی الله عنه شعریله استشهاد ایتمشدر (حوار) ضم حا ایله ولد ناقه یه اناسندن انفصالنه قدر
اطلاق اولنور بعد الانفصال فصیل دینور اقل جمع اولان اوجده جمعی احوره وجمع کثرتنده
حیران وحوران دینور (حوت) باضم حا بالقدر جوهری جمعی کسر حا ایله حیتاندر دیوب دمیری
احوات وحوتة دخی کلور دیمشدر بعونه سبحانه خاصه وحکمی ذکر سمکده کلور (حوت حیض)
ابن زهرك برؤیت ایدن کیمسه دن ایشندمکه حیوان مرقوم بحرده برداٰبهٔ عظیمه درکه سفاینی
سیردن مانع اولور واهل سفاین اومضرك تعدیسندن مشرف غرق اولدقلرنده اوزرینه بالتجربه
معلوملری اولهرق احتیاطا مدخرلری اولان عورتلرك حیض بزلرینی اتارلر واودخی اومردار بزدن
نجار وحوت مرقومك بروجه آتی آدی فاطوس درو عجایب خاصه دندر که مارالذکر خرق حیضدن
قاچدیغی کبی حایض خاتون بولنان سفینه یه دخی تقرب ایتمز (مراره سندن برحبه آغری قدری
مصروعك بورننه چکلسه باذنه سبحانه صرعه سی کیدر ومجربدر ووسط لحم ظهرندن برپارچه سی
انسان اغزنده چینه سه باهنی تهییج ایدر وچکرندن قوریدیلوب وسحق اولنوب دم سائل وجرح
جسمه اکلسه بروٴ کلدیکی دخی مجربدر کلور حکمی سمکده لطف حقله (حوش) نعم متوحشه یعنی
اورکلیان وحشی طوارلره دینور وابل حوشیهٔ یعنی حوشه نسبت اولنان دوه زعم عربان اوزره
فحل ابل جندر یعنی دوه یی جن چار بردیرلر واو ایله چاریلمش زعم ایتدکلری دوه اوله جقدر (حوصل)
حوصلهٔ عظیمه یعنی بیوك قورصاغی اولوب کندوسندن کورك یاپدقلری طیر کبیردر وجمعی
حواصلدر مصرده چوق اولور نجع وجمل الماء وضم کافله کی دخی دیرلر اسود وابیض ایکی صنفدر

اسودی بدبودر اجودی ابیضیدر حرارتی قلیلدر دیمش ایسه ده اصحی کثیر اولمسیدر شبابه
وامزجهٔ حاره یه وصفراسی غالبه صالحدر واکلی حلالدر (حلان) عثمان وزننده وعلی لغة نون
یرنده میم اولهرق حلام اناسنك قارنندن یکی آلنمش اولان جدی یعنی اوغلاقدر (اصمعی خرده
غنمه دیرلر دیمشدر (ابن السکیت نسك ایچون ذبحه یعنی قربانه برایان والوبرن غنم دیمشدر
حکمی ان شاء ربنا کلیور (حیدره) ارسلان آدلرندن بریدر (حیرمه) بقره یعنی صغردر جمعی
ناسز حیدر وزننده حیرم در (حیه) معلومدر ارککنه ودیشیسنه اطلاق اولنوب تمیز قصد
اولندقده *هذا حیة ذکر وهذه حیة انثی* دینور مبرد کاملنده تا جنسدن بری اولدیغیچون داخل
اولمشدر دیو تحریر ایتمشدر (قلت) مقصودی افراد ایچون اولوب تاء تأنیث دکلدر دیمکدر ومع هذا
بعض عربدن یعنی بلغاسندن *رأیت حیا علی حیة* کلامی منقولدر که ارکك ییلانی دیشی
ییلان اوزرنده کوردم دیمکدر که اشبو کلامده ارککنه ناسزجی دینلدیکنی دخی افهام واردر
وحیه لرك ارککنه حیوت وزننده (حیوت) دیرلر که اصمعی استشهادا *ویأکل الحیة والحیوتا*
وتخبق العجوز او تموتا* بیتنی انشاد ایتمشدر قاموسده حانك و یانك تشدیدیله حیوت کبیر حیانه دینلدیکی
وحیه نك تشدید یاء ایله جمعی حیات وافوات وزننده حیوات کلور اولدیغی نوشته در کبیر الحیات تعبیرنده
نکته واردر تأمل اولنه ومار الذکر حیوانه طول عمری ایچون حیه دینمشدر (صاحب القاموس بو معنایی
یقال لاتموت الا بعرض عبارهٔ ظریفه سیله بیان ایدر حیه علی زعم بیك ییل یاشایوب هرسنه
دریسنی آتوب تازه لمك ولدغ عقربله هلاك اولمق و بعد الذبح براز وقت اولمامك وعریاندن قاچوب
وآتشی مشاهده سنده فرحناك اولمق وسودی اوزیانکار زیاده سومك عجایبندندر (اکلی ضررینه
بناء حرامدر (امام شافعی لحم حیاتله معمول تریاق اکلنی تجویز ایتمز مکرکه اکل میته ضرورتی
حالتی اوله (قلت) اشبو تریاق مسئله سی کتب حنفیه دن تفحص وتتبعه محتاجدر (دمیری
حنفیه عندنده بیاض ییلانك جن طائفه سندن اولدیغی تعلیلنجه قتل واهلاکی جائز دکلدر
دیمشدر (لکن طحاوی انواع حیه نك قتلی جائزدر لکن قبل القتل کیفیت معلومه اوزره انذار
لازمدر دیمشدر وهکذا فی التحفه (حیه نك انواعی اولوب بعضیسی کچمش وبعضیسنك
ذکری کلور وخواصی دخی واردر بوراده دمیری یه مراجعت اولنه دینلوب نقلی تسلسلدن
رها قلمق اولی کورلدی (حیوت) مر (حیددان) ورشان در (حیقطان) قافك ضمیله
دراجه نك ارککیدر (حیوان) حا و یانك فتحه لریله جنس حی یعنی دیری اولان نسنه که
موتانك مقابلیدر (ودخی نفس دیریلك یعنی حیاتدر ودخی جنتده کائن اولان حالتدر که
زمخشری مدلول حضرت قرآن اولان اول حالی وکیفیتی *ان الدار الاخرة لهی الحیوان* نص
جلیلی تفسیرنده (ای لیس فیها الا حیاة مستمرة دائمة خالدة لاموت فیها وکانها فی ذاتها حیاة)
عبارهسیله بیان ایلمشدر که اربابنك معلومی اولدیغی اوزره اهل معانی و بیان ذات حیاتی آخرنه
حمل اولان نکته *رجل عدل* قضیه سنده ذکر ایلدکلری نکته دن عبارتدر محلنه مراجعت
اولنه همان حق تعالی وتقدس سلامتله جنته واروب اوحیاة دائمه یی مشاهده جمله اخوان
مؤمنینه میسر ایده آمین (غریب اللغه ده حیوان حیاة کقوله تعالی *ان الدار الاخرة لهی الحیوان*
ای الحیاة دیو تفسیر اولنمشدر قاموسده حیات طیبه *الرزق الحلال والجنة* ایله تعریف قلنمشدر
حیوان حی لفظنك مصدری اولوب اصلی حییان اولمغله اعلالی وحیات ایله بینلرنده لغة فرق
نیدیکنی وحیوان درت قسم اولوب هر برینك تعریف وصفتی دمیریده مفصلا یازلمشدر مختار
قولنجه لحم حیوان مخصی یعنی خایه لری چیقارلمش حیوان لحمندن یعنی ذی ذکر وخصیه لوسی لحمندن
ابرد وسمین اولور ایسه لذیذ مرطب وطبیعتی ملین و بطی الانحدار اولور واما مهزول یعنی ضعیف

واتسزاولورايسه سمينك ضدينه اولوب لكن انحدارى سريع يعنى اشاغى ايغه سى چابك اولور
واحود لحم بريبلق معزدركه منفعتى سرعت هضميدر ومضرتى معده يى كوشتمسيدر لكن مضرتنى
دفع دخى قابض اولان فاكهه لرك شربى مياهيله حاصل اولور (دميرى بونلردن باشقه خواص يازمشدر
اندن النه (ام حبين) وانقولى بيانچه ضم حا وفتح وسكون با ايله برجنس جانوردر مهذبده اشارت
اولنديغى اوزره كرتنكله در ديمشلر وبو صورت كنيه ده اولان ام حبين (ابن عرس) (اسامه)
(ابن آوى) (سام ابرص) وكسر قافله (ابن قتره) كبى معرفه در لكن بونك تعريفى جنسى تعريفدر
يعنى علم ماهيت وجنسدر وحيوانات مذكوره كما سبق وسيجئ صره سيله (كانجك) (ارسلان)
(چقال) (كرتنكله) (برجنس خرده ييلان) ديمكدر حبين لفظنه واخوات مذكوره سنه لنكتة
معلومة كاهيجه حرف تعريف ادخاليله ام الحبين ديرلر حرف مرقوم تعريف كسب ايتمز يعنى
اوحرف حذف اولندقده نكره اولماز ويا ابن مخاض وابن لبون عن اصل علم جنس اوله رق معرفه
اولمدقلرندن حرف مذكور ايله معرفه اولوب بعد حذفها اينه نكره قالورلر (حبن) استسقا معناسنه
اولوب حيوان مرقومك دخى قارنى بيوك اولمق مشابهتيله ام حبين ديمشدر وخلقتى حرباكيدر
فقط صدرى بكرمز ايمش على قول حربانك ديشيسيدركه ضبه بكزر آوج قدر بردابه در دميرى
ام حبين ده براز اقوال دخى يازمشدر دميرى امام شافعى عندنده طيباتدن اوله رق اكلى حلالدر
وخلافنه دخى اقوال وارد ر ديديكنى صاحب التحفه يازمشدر (ام حسان) انسانك كفى قدر بردوبه در
(ام حبس) ضم حا ايله اياقلرى چوق برسياه دوبه در (ام جارس) فتح حا ايله ابن الاثير
تحريرنجه غرالهدر ❊ خاء معجمه ❊ (خازباز) ايكى كلمه ايكى زانك كسرى اوزره بناسى ايله كلمهٔ واحد
حكمنده اوله رق واعراب ثلثه ده متغير اولميه رق برجنس سنكه آد قونمشدر (اصمعى قولنجه
اصل سنك آوازينى حكايت اولوب وبعضا نفس سنكده استعمال اولندى على قول اونك
وبر روايت انسان ودوه بوغازينه عارض برمرضك آديدر (خاطف ظله) جملهٔ اضافيه اوله رق
سرچه جنسندندر كولكه سنى صوده كوردكده قاپمق اوزره توجه طبيعتندن اولمسى
سبب تسميه سيدر (خاطف) قورد جانوريدر (خبهقعى) فتح خا وفتح با وعين ايله
اخرى الف مقصوره وياخود ممدوده اوله رق اناسى وباباسى كوپك اولان ياوروددر (ختق)
فتح خا وثاء تخذ ايله رسطونك نعوتنده يازديغنجه چين وبابل وبلاد تركستانده اولور غايت
اولو برقوشدر وبر احد آنى صاغ اوله رق كورميوب وحياتنده كورمك دخى مقدور دكلدر
وطير مرقومك رايحهٔ سمى شم اولسه قورقمق وترلمك وحسى كتمك شانندندر (بعضيلرى قولنجه
اوقوشك مشتا وصيفنده وممرينك دوزنده ويوقوشنده سموم كثيره اولديغندن شم ايله
هلاك اوله رق دوشر وجثه سى اول وجهله اخذ اولنور كمكندن اوانى وبچاق قبضه سى
ياپارلر وعجيبدركه كمكى سم نزدنده بولنسه ترلر وبو كيفيتدن طعام مسموم بيلنور وايلكى هرذى
روحه سمدر وكمكندن ييلان نچار وتقرب ايتمز (خداريه) ضم خا وفتح دال ابجد ايله عقابدر
زياده سياه اولديغندن تسميه اولنمشدركه شديد السواد كيجه يه ليل خدارى ديرلر (خدرنق)
خانك ودال ابجدك فتحه لريله اوروميجك اولديغى درة الغواص حريريده محرردر (خرب)
فتح خا وزاى ايله ذكرى كچن حبارى يعنى طوى ديدكلرى قوشدر (جوهرى جمعى اخزبك
مصدرى اولان عصبان وزننده خزبان در ديمشدر (لكن دميرى جمعى خراب واخراب
وخزبان كلور ديمشدر تأمل (خرشة) فتحتيله برجنس سنك اولديغنى جوهرى يازر (خراطين)
على قول فتح همزه وكسر ومد را ايله اصمه نك كوكندن چيقان قدانلر معناسنه اولان اسارعدر
لكن آق منتردن عبارت اولان شحمة الارض اولديغى صوابدر شبنده محرردر (خرشفلا)

سمك بلاطى در (بلطى فتح با وسكون لام وفتح ظاء معجمه وآخرنده الف مقصوره ايله طواده
برقولاجه قريب بالق اولوب مفردى تا ايله بلطاة اولديغى محيطده مذكوردر (على قول
بعض مواضعده بولنور اوزون وبيوك سولكدر بوعلق زيت ياغيله ازيلوب يومشاق اوله رق
باسوره مبتلاسى محلنه وضع ايلسه نافعدر (وبرازى روغن زيت ايله برقاب ايچنه قونوب
ودفن ويدى كوندنصكره اخراج اولنوب وروغندن آيريلوب روغنك رايحه سى كيدنجيه دك
طورديرلدقدنصكره نصفى مقدارى شقايق نعمان ايله برابر برشيشه يه قونوب ينه يدى كون دفن
بعدنده سياه قللره بو يا اورركبى سورلسه قللر كچ اغارر ايمش (خرق) جاحظ قولنجه ضم خا
وضم وتشديد را ايله سرچه انواعندندر (خرشنة) حمامدن برطائر كبيردر ان شاء الله تعالى
كافده كلور (خرنق) كسر خا ايله طوشان ياوروسيدر خرانق چوق يرده ارض مخرنقة دينور
(خرز) ضم وفتح زاى ايله طوشانك اركيدر جمعى صردان وزننده خرزان اولوب ادغام زائين
وتشديد ايله خزان اولمشدر صردان مرقوم كزكن ديدكلرى قوش آدى اولان صرده نك جمعيدر
(خروف) فتح خا وضم را ايله حمل يعنى قوزى وبره يه دينور واصمعى قولنجه كا الى وياخود يدى
آيلق مهره يعنى آت طايه دخى دينور (خشف) جوهرى قولنجه ينه صرد زنه سنده يعنى
ضم خا وفتح شين ايله يشل سنك معناسنه در (دميرى نقلنجه شينك سكونيله كيك ياوروسنه
دينور (راموزده ايكى معناجه ده شينده حركات ثلثه نك جوازى وولد ظبيه ذكور واناثنه
اطلاقى محرردر (خسان) خفاشك نام ديكريدر (خشرم) جعفر وزننده زنابير اولوب
اصمعى قولنجه لفظندن مفردى يوقدر وانقوليده خشرم اوغول آريسى وسائر بال اريلرينه
دينوردبو ترجمه اولنمشدر (خصارى) ضم خا وكسر را وتشديد يا ايله ذكرى كچن اخيل آدلو
قوشدركه آرى قوشى ديرلر وبعضيلر بنكارى اولان يبون بوران قوشيدر ديدى (ومهذبده وقانونده
صورت اجمالده سياه رنكلو قوشدر ديمشدر (خضرم) ضم خا وفتح ضاد وكسر را ايله يعنى
علبط زنه سنده كلر ياوروسيدر (خلف احمر قولنجه ولد ضبك يعنى بچهٔ سوسمارك اولكى درجه سنه
حسل ايكنجى مرتبه سنه مطبخ اوچنجى مرتبه سنه خضرم وكمالى بولدقده ضب ديرلر (لكن
ابوزيد خضرمى ذكر ايتميوب حسل دنصكره غيداق بعده مطبخ ديرلر ديدى (واما خلف احمر
خضرمى دخى ذكر ايتمشدر (خطاف) ضم خاء ايله اولانى كچمشدر اما فتح خا وتشديد
طاء ايله اولان ابو حامد اندلسى قولنجه سبته صولرنده كائن ارقه سنده ايكى سياه قنادلى هواده طيران
ايدوب ينه بحره عود ايدن بالقدر (ختان) رمان وزننده وزغه در (خلد) خاسنده حركات
ثلثه لغتلر اوله رق جاحظ قولنجه صاغر وكور بر دابه در اوكنده اولان شيئى شميله حس ايدر
وبووه سندن چيقوب طورر خرده سنكلر اطرافنى الور او دخى نفسيله قسمتى اولانلرينى جوفنه
چكر وبووجهله تغذى ايدر فسبحان الله الرزاق (رسطو بيانچه ❊ كتعيش السمك فى جوف الماء ❊
انجق تراب ايچنده يچنور حيوان اولمغله كوزدن مستغنيدر (جناب حق عزشانه عوضا
حدت سمع احسان بيورمغله دوربردن حركت خفيه يى طويار وموذيسندن زمينى حفر
ايدرك فرار على قول مبصراتى دخى سامعه سيله درك ايدر ايمش بووه سى سمتنه مائل
اولديغى بتى قورلر ايمش اكلى قصديله چيقدقده باصدرمغله صيد بنه حيله اولنور ايمش
وطبعنده كوزل قوقودن نفرت اولوب صوغان وپراسه يه زياده مائل ايمش بونلرى بووه سى قربنه
قورلر واستشمام ايله چيقدقده طوتارلر ايمش (وانقوليده خلد كوزسز كوپك وجانور موش ديو
ترجمه اولنمشدر ومصباحده ❊ والخلد وزان قفل نوع من الجرذان خلقت عمياء تسكن الفلوات ❊
ايله بيان اولنمشدر اقصى الاربده موش كور ايله تفسيرا وانان خلد كور صيجان يعنى كوسنبك ديو

ترجمه اولنمشدر (دمیری اهل تفسیر سد مأربی باقداره تعالی خراب ایدن خلد در دیدیلر دیوب
تفصیل ایلمشدر فارنو عندن اولمغله اکلی حرامدر (اما امام احمد بن حنبل* لابأس باكل الخلد
والحیات اذا ذکی* دیمشدر کذا فی الحیاة والتحفة (قانی کوزه چکلسه آغر یسن کیدرر قو یروغنك
قانی سراجه یه سورلسه کیدرر حمای ربعیسی اولان کیمسه اوست طوداغنی باشنه آصسه کسر
دماغی کل یاغیله برشیشه یه قونوب برآزجق طوردورلدقدنصکره او یوز ولکه وبدندن ظهور ایدن
بونك کبی شیلره سورلسه کیدررر (جاحظ علی زعم البعض خلدك یوه سندن طشره چقاردیغی تراب
آب ایله اصلدیلوب نقر یس محلنه سورلسه دفع ایدر (بونده دمیری حالومه قلقلی براز تأثیرات
دخی یازمشدر (خلفه) کبه دوه اولوب جمعی خلفات کلور (خمل) فتح خا وسکون میم ایله
ابن سیده قولنجه برنوع بالقدر (قلت) لکن قاموسده • وسمك والصواب بالجیم محركة وبالكسر
والضم دینمشدر که بو کلامندن ظاهر اولان فتح خا ایله خمل خطا اولوب صواب اولان خا
برنده جیم مضمومه اوله رق میمك کسره ویاخود ضمه حرکه‌لر یله اولمسیدر دیمکدر که بوشرحده
مأخذ صاحب القاموس تهذیب ایله کتاب صاحبدر (خنتعة) قنفذة وزننده دیشی دلکودر
(خندع) وزنا ومعنی جندب کیدر واوفاق یلانه دخی دیرلر و بعض لغاتده خفاشدر (قاموسده خندع
بروجه محرر وزنا ومعنی جندب یعنی چکرکه ویاخود خرده چکرکه وقنفذزنه سنده نفسنده خبس
اولان شخصدر و بومعناجه دال برنده ذال دخی لغتدر دیو مسطوردر (خنزیر بحری) ائمه یننلرنده
اولان حکمی بریسی ذکرنده سبق ایتمشدر که امام اعظم عندنده حرام وائمهٔ سائره اجتهادلرنده
اختلاف واردر (خیتعور) فتح خاونا قرشت ایله دمیری تحریرنجه اختلاف اقوال صورتنده تردید
ایله قوردجانوری وحالنده دوامی اولمیان غول ووجه ماده اولوب بر یرده قرار ایتمین دو یبه وهوادن
بیاض ایپلك یاخود تارعنکبوت کبی نازل اولان شی ودنیای داهیه در لکن قاموسده • او ایله تردید
اولنمق* الخیتعور السیئة الخلق والسراب وکل مالایدوم علی حالة و یضمحل وشیء کنسج
العنکبوت یظهر فی الحر کالخیوط فی الهواء والذئب والغول والداهیة والشیطان والاسد والنوی
البعیدة ودویبة تکون فی الماء ولاتثبت فی موضع* دیو لفظ مشترك اولدیغی تصریح اولنمشدر
(خیذع) ودخی (خیطل) کدی آدلریدر که سینده ان شاء الله تعالی کلور ﴿دال مهمله﴾
(دبدب) عبابده ذکراولندیغی اوزره حمار وحشیدر (لکن سبعة ابحر نام لغتده دبدبه قارنجه
نوعندن عجروفدر دینمشدر (وعجروف ضم عین ورا ایله برجنس کوچك جانوردر وعند البعض
اپاقلری اوزون قارنجه‌در دیو وانقولیده مفسردر (دبر) فتح دال ابجد ایله جماعة النحل یعنی اوغل
دینیلان بال آر یلری طائفه‌در وسائر آر یلره دخی دینور اصمعی دبرمفردی اولمیان جمعلردندر دیمشدر
واحدینه حشرمة دینور لکن قاموسده واحدینه دبرة دینور دیمشدر وضمتینله دبور لفظی دبرك
جمعیدر رفافهم (ودبرآری جماعتنه دیندیکی بوروایتدن مستفاددر یعنی عاصم بن ثابت الانصاری
رضی الله تعالی عنهه اعدا شهید شهادتی ذوق ایتدرد کلرنده اعضاسنی قطع قصد ایتدیلر حق تعالی
وتقدس اوخلالده اعدا اوزرلرینه مسلمین آلوب دفن ایتسونلر حکمتیله عظیم آر یلر مسلط
قیلوب طاغتمغله دفن ایلدیلر و بوسببدن شهید مشار الیهه (حمی الدبر) دیدیلر که دبر آر یلر دیمك
اولدیغی ناطقدر و دخی بلغاء عربك* جعلت کلامه دبر اذنی* دیدکاری دخی بوندن مأخوذدر که
انك کلامندن اغماض ایدوب صاغرلغه اوردم دیمك محلنده ذکراولنور (وکسر دال ایله دبر
خرده چکرکه یه دینور (دبسی) دمیری ضبطنجه فتح دال وکسر سین سعفص وتشدید یا ایله
وعلی قول ضم دال ایله اولان دبس رطب یعنی تازه دبسه منسوب اولان قوشدر وضم دال لغی
نسبتده تغییرات جواز ینه دائردر دهروسهل وقومه نسبتده دهری وسهلی وقامی اولدیغی کبی که

بونلرده قیاس فتح دال وسین وضم قا ایکن اولکیلر ضمه وقا فتحله مده تغییر اولنمشلردر اشبو یازیلان
دبس رطب هر نقدر اوزمدن اولان بکمز دیدیکمزه تخصیصا زبازدیمز ایسه‌ده وانقولیده شول
نسنه‌در که خرمادن اقار دیو ترجمه اولنمش وسائر لغات عربیه‌ده دخی عنب ماده سنه تخصیص
کورلیوب تعمیمده قالمشدر لکن جائزکه لفظ بکمز شمدی اوزمك حلو معلومنده مستعمل ایسه‌ده
اصل وضعنده خرمادن اقانه مرادف اولوب بعده عنبدن معموله غلبه ایده فتأمل (وهمزه‌نك
وحرف بانك فتحه‌لری ایله ادبس رنك دبس یعنی قره ایله قرمزی بیننده اولان خیل وطیره دینور
وخیل مرقوم طوری دیدیکمزدر صحاحده دبسی انجق ضم دال ایله مضبوط اولوب* ومنسوب
الی طیر دبس* دیو تفسیر اولنه‌رق فتح داله تعرض اولنمامشدر لکن مترجمی وانی مرحوم بحثنا
(دبس ضم دال ایله ذکر اولنان ادبسك جمعی اولدیغی نسخ صحاحك ظاهرندن اکرچه
منفهمدر لکن دبس یرینه حمرة کبی دبسة اولسه اولی اولوردی زیرا نسبت بقای صیغهٔ جمعه
مناسب دکلدر دیمشدر فتأمل (قاموسده کسر دال وسکون سین و یا حرف سینك کسریله دخی
خرما آری باللرینه وفتح دال ایله هر شیئك قره سنه وکسر دال ایله ناسدن جمع کثیره دینور وبو
معناده فتح دخی جائزدر وضم دال ایله لونی بین السواد والحمرة اولان طیره دینیلان ادبسك
جمعیدر وضم دال ایله مع النسبه دبسی طیر سسنه یعنی لون مذکورده اولوب قرقره دینیلان
صونده اولان قوشه دینور دیو محرر وضم دال ایله دبسهٔ رنك مرقومده اولان قیله دیندیکی
محیطده مرسومدر (ادبس مطلقا حمام برینك یعنی یمامك برنوعی اولدیغی وعلی قول ارککنه
دیندیکی وطبا طبوربریه نك افضلی بو اولوب بعده شحرور وسمانی وحجل ودراج و فراخ
و حمام وورشان افضلینده مرتبهٔ ذکرلرنجه اولدقلرینی وورشان حار یابس اولوب وکسر دال
وآخرنده الف ممدوده ایله دباساء چکرکه نك اناثی ایدوکنی و دخی سائر فوائدی دمیری یازمش
(وقاموسده مفردد باساءتا ایله اولدیغی مرسوم بولنمش (وفقیر دخی وقوع بولان اشبو تطویل
سراپا مورث صداع اولمامغله ار باب مروتدن عفو اولنورم املنه دوشمشدر (دحاس) دالك
وحاء مهملهٔ مشدده نك فتحه لری ایله تراب ایچره کیرلنور برجانوردر (وانقولیده کسر دال وفتح
ومدخاء تخذ ایله (دخاس) چار پایعنی درت آیاقلی حیوانه دخی دیندیکی مسطوردر (دخس)
دمیری ضبطنجه ضم دال وتشدید خاء تخذ ایله علی قول ابن سیده بالق نوعندندر وانشاء المولی قریبا
یازیله جق دلفیندر (دخل) دالك ضمی وتشدید معجمه ایله بر کوچك قوشدر (وانقولیده کنجشك کوهی
وبیان سرچه سی دیو ترجمه اولنمشدر جوهری ودمیری جمعی مصابیح وزننده دخاخیل دردیوب دمیری
اشجار وخرمانك باشلرینه اوشر اغبر اللون برخرده قوش اولوب مفردی تا ایله دخله‌در دیو شرح
ایتمشدر (درص) کسر دال وسکون را ایله طوشان و یربوع وکلر وصیچان و پسی یاوروسی و بونلره
بکزرلرك یاورولریدر اسم تصغیری یاوروجق معناسنه اوله‌رق دریص در (قلت) یاورو لفظ
وتعبیری وضعا صغره دال ایکن مصغر اوله‌رق اساغزده غالبا تأکیدا یاوروجق دیدیکمز استعمال
بلغایه موافق اولدیغی اشلدیکی ایشده عاجز وفرومانده قلان کیمسه‌ده ایراد اولنان* ضل دریص
نفقه* مثلندن مستفاددر که مفهومی یاورو جق یووه سن یاوه قیلدی دیمکدر (اصمعی
روایتنجه درصك جمعی همزه نك کسریله ادراص در (ودخی کسر دال وفتح را ایله درصة در
(وابو ادراص) احمقه و (ام ادراص) یربوعه دیرلر (دره) غره وزننده ذکری باآلاده چکن
ببغایه دخی دیرلر (بوراده دمیری نطق طوطی یه دائر برحکایهٔ غریبه یازمشدر کوریله (دساسة)
دالك وسین مشدده نك فتحه لری ایله صاغر یلاندر که زیر زمینده اندساس ایدر یعنی کومولور
وکزلنور ولهذا دساسه دینمشدر وعلی قول شحمة الارض در که ذکری ان شاء المولی کلیجیدر

(دعشوق) عصفور وزننده خنفسا آسا بر بوجكدر كاهيجه زن كرنه قده دويبهٔ مز بو ره يه
تشبيهـا دعشوقه دينور اولديغنى دميرى يازر (دعموص) ضم دال ايله صوده يوزر بردويبه در
برغوثك جمعى براغيث اولديغى كبى بونك جمعى دخى دعاميص در (على قول حيهٔ مايه بكزر
بركوچك بالقدر * وهذا دعيميص هذا الامر * مثل دركه بركيمسه برنسنه‌يه كركى كبى واقف
اولوب اربابندن اولسه ثناجهتيله ايراد اولنور (دغفل) جعفر وزننده فيل ياوروسى ودالكونك
ارككيدر و بنى شيباندن بررجلك دخى آديدر واصمعى روايتجه وسعت عيش يعنى بول درلكه دخى
دينوب * عيش دغفل * ديو توصيف ايدرلر و بركنلى بيله دخى عام دغفل دينور (ابن سيرين
رجل مذكورى * كان دغفل رجلا عالما ولكن اغلبته النساء * ديو وصف ايتمشدر (آل امويه‌دن بريسى
دغفله تاريخ ونجوم وعربيه‌دن بعض مشكلات واحكام صوروب جواب صواب نصاب ويردكده
اوغلنه معلم ايلدى و بوعلومى نه وجهله حفظ وملكه ايلدك ديدكده * بلسان سؤل وقلب
عقول * ديمشدر (قلت) معلومات بشريه نتيجهٔ نقل و عقل اولوب علوم منقوله سماعه
موقوف وعلوم عقليه نك خواجه سى فيض الهى ايله انسانده مودوع اولان هوش واندیشه
اولوب او هوش ودرايت منقولاتك دخى استنباط واستحكامنه اساس اولديغى معلوم اهل وقوف
اولديغنه كلام مذكور دغفل ادلدر (دغمش) بنه جعفر وزننده جنس عصفوردن بحر مالح
سواحلنده بولنور ارقه سى حمرت ايله رقطا يعنى قرمزى بنكلى وعنقى سفيد وسياه آميخته طوق ايله
مطوق شرير الطبع وشديد النقار برخرده قوشدر و سرچه جنسندن اولمغله اكلى حلالدر
(دقشة) دميرى ضبط و بيانجه ضم دال وفتح قاف ايله صرددن اصغر برطير صغيردر وعامه
اكا دقناش ديرلر (دميرى ديركه ظن ايدرمكه بوقوش دغمش اولوب تلاعب يولندن كاه دغمش وكاه
دقشه ديرلر وصحاح جوهريده ابو الدقيش نام شاعر معروفدن دقيشك معناسى ندر ديو صورلدقده
بيلمم ناس اسم اولديغنى ايشيدوب تسميه ايدرلر ديديكى محرردر حكمى دخى دغمش كبيدر (قلت)
قاموسده دقشه فتح دال ايله قطادن اصغر قطاطيردر ديو مضبوط ومصرح ايسه ده صغانى
دميرى كبى ضم دال ايله عظادن اصغر قطا برقوشدر ديمشدر و ينه قاموسده دقش نقش
كبيدر و يونس نحوى ابو الدقيشدن بروجه محرر دقيشى سؤالنده جواب مذكورى ويردى ديديكى
مسطوردر (نسخ قاموسده دقشه اكرچه فتح دال ايله اوله رق معناسنده * دويبة اقطاء اصغر
من القطاة او طائر ارقش * ديمشدر لكن تهذيبده دقشه‌يى يانده كرتن كله جنسندن ديمك اولان
عظا اولوب اصغر من العظاء يازلمشدر (لكن بعض ذوات ابن دريد ابو حاتمدن ضم دال ايله
اولادقشه ندر ديو اسئلهٔ اثناسنده عظادن كوچك بنكلى بردويبه در ودقش بنم عندمده نقشدر ديوب
(وابو عمرو بن ثعلب دخى ابن اعرابيدن ابو الدقيش بردابه‌نك كنيه سى اولوب آدى دقش اولديغنى
روايت ايتمش و بوروايت ابو حاتمك قولنه قريب دوشمشدر (اما صواب اولان ازهرينك ذكر
ايتديكيدر ز يرا قطاة طيوردن اولوب دوابدن دكلدر عظا ايسه دوابدندر ديو بحث ايلدى فتأمل
(دلدل) داللرك ضمه‌لريله قنفذلرك يوكيدركه مقوقسك سلطان انبيا و رسل عليه الصلاة
والسلام افنديمزه اهدا ايلديكى بغلهٔ شهباء دلدل ايله مسماتدر ولغتده تدلدل اضطراب (قاموسده
تدلدل صارقمق واشغى اينه‌رك تحرك معناسنه‌در وزلزله وزننده دلدله كسر دال اولى ايله اولان
دلدال كبى بورر ايكن باشى واعضايى تحريكدر واسم مصدرى فتحله دلدالدر (ودال اولانك
ضمى و كذلك ثانيه نك ضم ومدى ايله و بلامد (دلدول) و (دلدل) قنفذدر و على لغة
قنافذ عظيمدر و ياخود قنفذ كبيره شبيه برحيواندر ديو مبيندر (دميرى حيوان مرقومك سائر
اوصاف واحوالنى دخى تفصيل اوزره يازمشدر مراجعت اولنه (حكمنه دائر اقوال قنفذ ذكرنده

يكمشدر (دلفين) دخش ذكرنده جوهرى بيانجه بواسم يعنى دلفين دخشك نام ديكرى
اولديغى اجمال فقيرده يكمشدر (راموزده دلفين بضم الدال و كسر الفاء دابة فى البحر تنجى
الغريق وابو دلف كنيتها * ديو معرفدر (يعنى حيوان مرقوم دميرينك ذكرنجه برسمكدر كه
برقول راموز مغروقك ارقه‌سندن قالديره رق يوزمه‌ده اعانت برله نجاتنه باذنه سبحانه سبب اولور
(و على قول دلفين خنزير بحرى ديدكلرى ايمش شيشرلمش طولم كبى اولوب باشى قنى كوچك
ايمش بوندن ماعدا بحرده ريه‌لو دواب اولميوب ولهذا كندوسندن نفخ وتنفس مسموع اولور ايمش
و براحده اذاسى اولماديغندن فضله بروجه محرر غريقى كناره سوق ودفعله نفعى اولديغى واكلى
سمكك اتنه منحصر ايدوكنى وكاهيجه صو اوزره ميت كبى كورينور وهنكام صيفده طوغوروب
امزرر و ياوروارى نره‌يه كيدرسه آثارينه اتباع ايدر وطبعنده ناس ايله خصوصا صبيان ايله انس
اولوب وشبكهٔ صيده دوشدكده دلافين كثيره صيادى كويا دفع صدديله امدادينه كلور اولدقلرينى
وعميق درياده زياده مكثنده حبس نفس ايدوب بوكالدقده تنفس ايچون اوق كبى سرعتله روى بحره
چقار و برسفينه كوردكده مركبدن يوقارو باكيه وثبه ايدر واركى اصلا ديشيسز كورلميوب
يعنى جفتيله برابر كزر اولديغنى (و شحمى ايچى چيقارلمش حنظله قوبوغنده قينه دقدنصكره
قولاغه طامله دلسه صممه نفعى اولور لحمى بارد غليظ بطئ الهضمدر وديشلرى دخى دوكنى
صبيانه و سائره طاقلسه فزعلرين كيدرر و اكل شحمى وجع مفاصله نافع ايدوكنى
وسائر خواص معنويه سنى و استثنا اولنانلرندن ماعدا سمكك حل اكلنده اولان عموم اوزره
دلفين مستثنياتدن اولمامغله اكلى مذهب شافعيده حلال اولديغنى دميرىٔ شافعى يازمشدر
لكن صاحب التحفه بزم عنديمزده يعنى مذهب حنفيده سمك معروفدن ماعدا حيوانات
بحر حلال دكلدركه ولوالجيه ده * ويكره اكل شئ فى الماء سوى السمك كالسرطان والضفدع
وكلب الماء وخنزير الماء * ديو مصرح اولديغنك اوزرينه اهل لغت دلفينى تفسيرده
دابه ديو يازمشلردركه سمك اولماديغنه دالدر وبو تفسيرى بعضيلرينك دلفين خنزير بحردر
ديدكلرى دخى تأييد ايدر (دلق) داللك ولامك فتحه‌لريله (دله) فارسيسندن معرب اوله رق
سموره قريب بردويبه اولديغى قاموسده دخى مسطوردر دميرى ذكرنجه كاهيجه افتراس ايدر
وقان ايچر وقول ضعيف اوزره ذكرى جائى نمس ديدكلرى جانوردر وعلى قول ابن عرسدر وقز و ينى
قولنجه كوكرجنه شدت اوزره دشمن برحيواندر صاحب التحفه هنديه وولوالجيه وقهستانيدن
نقلا اكلى حرامدر ديمشدر (دمة) محكمدن نقلا سنور اولديغنى دميرى يازر (لكن راموزده كسر
دال وتشديد ميم ايله بت وقارنجه و پسى ورجل قصير حقيره دينور ديو مصرحدر (دنة) ابن سيده
قولنجه كسر دال وتشديد نون ايله بردويبه دركه راموز دخى بونكله اطلاق اوزره يازر (دنلس) صدف
وحلزوندن برنوعدر رطوبت معده واستسقايه نافع اولديغنى دميرى نقل ومذهب شافعيدن حل
وحرمتنه دائر اولان اقوالى اهل طبك واحوال حيواناتى يازر حكمانك قواعدينى بالمناسبه ذكر ايله
تفصيل ايتمشدر مطالعه اولنه (صاحب التحفه بو دخى اكلى كرارا يازلديغى اوزره سمكدن
اولمامغله مذهبمزده جائز دكلدر ديو يازر (دهانج) علابط وزننده ضخامتلى ذوسنامين اولان
ذكرى بمن المولى كله جك بعيره ديرلر (دهلاة) قزوينى قولى اوزره نعامه راكب هيئت انسان اوزره
مخلوق درياطه‌لرنده بولنور نسنه دربعضه كوره درياده كميلره تعرض ومحاربه ايدر وصيحه سيله سكان
سفينه‌يى اهلاك ايله جثه‌لرينى بلع ايدر (دودمس) ابن سيده قولنجه دال اولينك ضمى ودال ثانيه‌نك
فتحى وميمك كسريله بوغازى شيشك برحيه دركه نفخ ايتدكده نفسى طوقنان محلى ياقرجمى ضم دال اولى
وفتح ثانيه و كسر ميم ايله دودمسات ودخى دوامس كلور كذا فى القاموس (دوسر) فتح دال وسين ايله

لغتده فرموده یعنی ضخامتلی رجله دینور و بوصفتده اولان ارکك جمله دخی دینورکه مقصود
اواولوب اثناسنده دوسره دیرلر ونسبت صورتنده او یله دوه یه دوسری دخی دیرلر که کویا ضخمه
منسوبدر (دوبل) بیومکه خلقهٔ مستعد اولمیان اوفاق اشکدرکه چوچوسی دیمکدر (دیسم)
فتح دال وسین وسکون یا ایله صحاحده ذئب یاوروسیدر دینلشدر وابو الغوث قولنجه آیی یاوروسیدر
صراخده واقع (بچهٔ خرکوش) ترجمه سی بچهٔ خرسدن محرف سهو ناسخ اولمق کرکدر محکمده
دلکو یاوروسی دینمش (وجاحظ سوزنجه باباسی ذئب و یا اناسی کلبه اولوب اوزری سواد ایله ممزوج
بنکلی اولان یاورودر اکلی علی کل تقدیر مذهب حنفیده حرامدر (دیلم) دیسم وزننده توراج نام طیر
حلالك ارککیدر (ابن دایه) دایه کردن وایکو کمکیدر که جمعی یانك تشدیدی ایله کلور و بویله
ابن اضافتله ذکری یچین غراب ابقعه دینور زیرا بر حیوانك ارقه سنده وعنقنده قرحه کورسه قونمق
و یاز یلان عظام وفقراته قدر دلوب یه دیکی کثرت اوزره کوریلور (دئل) دالك ضمی و یا صورتنده
رسم اولنان همزه نك کسری ایله ابن عرسه یکزر بر دابه در لکن صاحب القاموس بروجه محرر
ضم دال وکسر همزه ایله وهمزه نك ضمی ایله دخی ابن آوی یعنی چقالدر و حرف مضمومدن
صکره همزهٔ مضمومه اولان لفظ انجق بوکا مخصوص اولوب لغت عربیه نظیری یوقدر
وفتح دال و سکون همزه ایله ابن عرس یعنی کلنجك کبی برد و یبه در دیمشدر فتأمل
﴿ ذال معجمه ﴾ (ذواله) اسامه اسم جنس اسد اولدیغی کبی بوده ذئبك اسم مذکور
معرفه سیدر ومشیهٔ خفیفه معناسنه اولان ذیلاندن مأخوذدر که قورده بو حالت واردر (ذره)
خرده وسرخ قارنجه مخلوقیدر مفردی تا ایله ذره در (ثعلب ذرهٔ نك مقدار ینی بیانده یوز ذره یکدانهٔ
کندمدر یعنی بردانه بغدایك یوز پاینده بریدر دیمشدر (ذراریح) جوهری بیانجه ضم ذال
وفتح راء مشدده وآخری حاء حطی ایله و (ذروح کذلك راء مشدده نك دخی ضمی ایله سیاه نقطه لو
ذات سمومدن اوچار بر بوجکدر مفردی ضم ذال وفتح دور ایله فعلعل وزنی اوزره ذرحرح در زیرا
کلام عربده فاء الفعلك ضمی وعینك ضم وتشدیدی ایله فعول صیغه سی یوقدر حتی سبوح
وقدوسی سیبویه فتح فاء الفعل ایله اوقوردی (ذرع) فتحتین یعنی ذال و رانك اوستونلری
و آخری عین مهمله ایله یبان صغری یاوروسیدر که طوغورمسنه اذراع وکندو یه اسم فاعل
صیغه سیله مذرع دینور (ذعلب) و تا ایله ذعلبه کسر ذال وسکون عین مهمله وفتح لام ایله
سرعتلی اولان ناقه یه دینور (ذیخ) کسر ومد ذال و آخری خاء تخذ ایله ذکری اصلده یچین
قیلری چوق ضبعك ارککیدر (ذیوخ) و (اذیاخ) و (ذیخة) جمعلریدر ﴿ راء مهمله ﴾
(راحله) قافله وزننده و (رحول) اوزرینه اثاث بیت وسائردن یوك تحمیلنه الویرن ارکك ودیشی
دوه در وتاسی داهیهٔ تاسی کبی تأکید و مبالغه ایچوندر یوقسه تاء تأنیث دکلدر و بعضا فاعل
وفعول صیغه لری مفعول معناسنده مستعمل بلغا اولدیغندن بوراده دخی راحله مرحوله معناسنده در
(رال) فتح را وسکون همزه ایله دوه قوشی یاوروسیدر ومؤنثی تا ایله رالهٔ در جبال وزننده (رئال)
وکسر را وسکون همزه ایله (رئلان) جمعلریدر (راعی) قزوینی قولنجه ورشان ایله حمام بیننده
مولد شکل غریبده اولان طیردر (ربی) جوهری بیانجه فعلی وزننده یعنی ضم را و فتح باء
مشدده ایجد ایله یکی طوغورمش قیونه دیرلر (وکسر را ایله رباب ولادت زمانی یاقلشمق
معناسنه مصدردر که ربابی ظاهر اولان قیونه شاة ربی دیرلر (دمیری دیر که یاوروسی اولمش اولان
قیونه ربی دخی دیرلر وطوغورمه سنه یکرمی کون و یاخود ایکی آی قالنجه شاة ربی دیرلر و ابوزید رباب
تعبیری یچی یه مخصوصدر دیدی لکن غیر یلری ضأنده دخی دینور دیدی وعلی قول ربی معزه غوثه
یعنی امزکلو کچی ایله امزکلو قیونه دخی دیرلر (قلت) جوهری رباب مذکور دوه ده دخی

مستعملدر (و ذکر اولنسان یکرمی کون وایکی آی ظاهر اولدیغی اوزره بعض امارات مجربه ایله
نشانلنمش تقریبی بر تحدید اولمق کرکدر (رباح) ضم را وتشدید با وآخرنده حاء حطی ایله ارکك
مایموندر یوزینهٔ زمعناسنه (ربع) ضم را وفتح با ایله فصیل یعنی دوه یاوروسیدر وکو یا که
وزن ومعنای مذکورده ربع دخی لغتدر ودخی زاغه شبیه بر قوشه دیرلر و ربع ایج باغنه دخی
دیرلر (ربة) ابن سیده قولنجه فار ایله ام حبین بیننده بر دویبه در و بعضیلری فاردر دیدی
(وانقولیده اشبو ضم را وسکون با ایله اولان ربة حشرات ارضدن بر نوعدر دیو ترجمه اولنمش
و ضم را والف مقصوره ایله جمعی ربی در دینلشدر (رتوت) صحاحده ضم را وتاء قرشت ایله
یبان خنزیرلرینه دینور ومفردی فتح ایله رت در دیو یازیلور (لکن محکم بیانجه خنزیره بکزر
بر جانوردر وجمعی رتوت کلور وعلی قول مطلقا ارکك خوکه دینور (رتیلاء) رانك ضمی وفتح تاء
قرشت ولام والف ممدود ایله ودخی الف مقصوره ایله (رتیلی) رتل ماده سنده واقع قاموس
بیانجه هوامدن انواعی اولان بر حیواندر که اصلده ذکری بالمناسبه کچمش بعنه تعالی صیدده
دخی دام سطوره قید اولنور قاموسده انواعی دخی تفصیل اولنمشدر (ومحیطده تصغیر صیغه سیله
رتیل دخی دیدکلری مسطوردر (رخل) فتح را وکسر خاء تخذ ایله قیونك دیشی یاوروسیدر
وارکك یاوروسنه حمل دیرلر کما سبق (رشا) قوتلنوب وتحرك ایدوب اناسیله کزن کیك یاوروسنه
دینور وجمعی ارشاء کلور مصباحده مهموز اللام اولوب جمعی سببك اسباب اولدیغی کبی ارشاءدر
دیو ایضاح اولنمشدر (رشك) ضم را واسکان سین ساده ایله ابن الجوزی قولنجه فارسی اوله رق
عقرب آدیدر (قلت) یعنی عرب دخی بعینه عقربده استعمال ایتمشلردر (رفرات) فتح را
واسکان فا ایله ذکری یچین (خاطف ظله) وکله جك (ملاعب ظله) معناسنه در ینه ذکری
کچر ظلیمه وابن سیده قولنجه بر نوع بالغه دخی دیرلر (وانقولیده دوه قوشنك ارککنه دخی دیرلر
دیو مرقومدر (رق) جوهری ضبطنجه فتح را واکثرون بیانجه کسری و تشدید قاف
ایله تمساح ودخی سلاحفك یعنی قپلو بغه نك بیوکنه دینور جوهری اشبو قپلو بغه ایله یاز و یاز یلان
یوفقه دری یه دینوردیوب باشقه شی یازمشدر (رکاب) کسر را ایله ابل اولوب مفردی راحله در
یعنی کندی لفظندن مفردی یوقدر ووانقولیده رکاب شول دوه لردر که اوزرینه بنوب سیر وسفر
ایدرلر دیو ترجمه اولنمشدر جمعی رکائب در (وانقولیده جمعی ضمتینله رکبدر کتاب ایله کتب کبی
دیمشدر (رکن) ابن سیده قولنجه فاره در واسم تصغیر اوزره (رکین) دخی دینور (راموز ده
رانك فتحیله الجرذ والفار دیمشدر (رمکه) ذکری یچین براذینك ارککنه دینور ورانك کسریله
(رماك) و (رمکات) و (ارامك) جمعلریدر (مصباحده رقبهٔ وزننده اولوب جمعی رقاب کبی
رماکدر دیوب ایضاح ایتمشدر و دیکر جمعلرینی یازمشدر (رهدنهٔ) و (رهدن) رانك
فتحه لریله حمره یه بکزر مکهٔ مکرمه خصوصا مسجد حرامده کثرت اوزره اولان قوشدر دیو دمیری
یازر (وانقولیده رهدن جعفر وزننده سرچه مثالنده مکهٔ مشرفه ده بر جنس کوجك قوشدر
وجمعی فتح را وکسر دال ایله رهادندر و رهدن قبه قوشی دیدکلری باشی قزلجه قوشه بکزر
بر قوشه دخی دیرلر لکن رهدنك رنکی دخی قو یجه دروقبه قوشندن جثه ده دخی یوکدر دیو ترجمه
و ایضاح اولنمشدر (رئم) فتح را وسکون همزه ایله کیك یاوروسیدر جمعی همزهٔ اولانك فتحی
وثانیه نك مدی ایله ارآم در (وانقولیده ارآم شول آهولردر که انلرك بیاضی خالصدر واصمعی
بو شول آهودر که اکثریا قومده ساکن اولور دیو شرح اولنمشدر (ام رتاح) مرصعده یازلدیغی
اوزره فتح را وتاء مخففه وآخرنده حاء حطی ایله اغبر واحمر الجناحین والظهر عنب ییر بر قوشدر
(ابو ریاح) کسر را وآخری حاء ساده ایله آخر ذیلده بعنه تعالی کله جك بو بودر (ذورح)

رمح مرزاق وذو معلوم اولدیغی اوزره صاحب معناسنه درکه مرزاقلی دیمك اولور ابن سیده سوزنجه
ذکری آتی بر بوعك خرده سیدرور محی تشبیهافو بروغیدروعلی قول ایاقلری اوزون بر بوعه دینور
﴿ زای ﴾ (زاغ) زرعی دیدکلری منقاری و ایاقلری قرمزی زیتون بیر حسن الشکل
والمنظر کوچك قارغه نوعیدر (بعضلری سیاه وکبیر اولوب بیك ییلدن افزون یشار قارغه در
دیمش ایسه ده صواب اولان قول اولدر (غرابده کچدیکی وجهله ذکر زاغ صغیر موصوفك
امام محمد عندنده اکلنده بأس یوقدر اما سیاه ایله مطلقا کبیرینك مکروهدر (زاقی) خروس اولوب
چعنده زواقی دیرلر صیحه معناسنه اولان زقیه دن مأخوذدر و هر صیحه ایدنه دخی زاقی دینور
صایح معناسنه (زبابة) دمیری هر محتاج اولدیغی شیئی سرقت ایدن فارهٔ بریه در دیو بیان
ایتمشدر (اشبو بیاندن ظاهر اولان بوموشك اشیاء سائره یه تعدیسی اولمازدیمکدر فتأمل
وجوهری فقط زبابه فارهٔ عمیا وصما یعنی کوزسز صیچانه دینور وجمعی ازباب کلور وعربده
انکله ضرب مثل ایدوب * اسرق من زبابة * دیرلر وجاهلی دخی تشبیه ایدرلر دیمشدر (زبزب)
عبابده کدی کبی بردابه دردیو محرردر (تاریخ کامل ابن الاثیرك اوچیوزدرت سالی حوادثی صره‌سنده
یازلمشدر که بغدادده خانه‌لرك سطوحلرنده کیجه ایچره کزر وخلق او یقوده ایکن سود امر
چوجوقلری بیروکاه رجل ومرأه‌نك النی وممه سنی اصرر وقطع ایدر برموذی حیوان پیدا اولوب
ناس ضروری کندولرینی محارسه یه مجبور اوله رق او یله برشئ حسلرنده صحن ولکن ضربیله
اورکودر اولمشلر اوعهدده خلیفه بولنان ذات طاب ثراه طرفلرندن صونا للعباد صیدینه امر شدید
وتأکید اولنمغله ضابطان کیجه ایچره ایاقلری واللری قیصه برحیوان طوتوب قید وربط ایتمشلر
وزبزب بودر دیمشلرو دفعة اهلاك ایتمیوب برای تجربه برآی قدر توقیف ایلدکلرنده اضراره مذکور
کسلمش و بعده بغداد کوپروسنه آرام قلب ناس ایچون یافته سیله صلب ایتمشلر دیو مسطوردر
(زخارف) درت ایاقلی وصو اوزره اوچار خرده سنك معناسنه دخی مستعمل زای ورانك ضملری
وسکون خاء منقوطه ایله اولان زخرف اسمنك جمعیدر (زرزور) زایلرك ضمی وراوواك سکونلری ایله
صغرجق دیدیکمز قوشك آدیدر (جاحظ دیمشدرکه زرازیر وعصافیر کبی صغیر الجناح وجید الرجل
اولان هر قوشك ایاقلری قطع اولنسه هیچ اوچه مز انسانك یدی کسلدکده سکردوب
وقوشامدیغی کبی هندبه ده اولدیغی اوزره زرزورسرچه دن اولمغله اکلی حلالدر (زرق) ابن سیده
قولنجه بازی ایله باشق میانده آوجی اولان برقوشدر لکن قراباز ایضدر دیمشدروجمعی زرار یقدر
و بوطیر بازیدن الطیف برصنفدر لکن مزاجی احرو ایبسدر ولهذا جناح وطیران واقدامی اشد
واسرع واقوادر وکندیسنده بالطبع ختل یعنی خدعه وخبث واردر ارقه سی سیاه وکوکسی بیاض
وکوزی قرمزی اولانی جیدیدر (زرباب) ذکری آتی ابوزریقدر (زغبة) ابن سیده قولنجه فارهٔ یه
بکزر بردویبه در (راموزده زای مضمومه وغین معجمهٔ ساکنه ایله بردویبه در دیو اطلاق اوزره
محرر و حرف تعریف داخل اولیه رق زغبه جریر شاعرك حمار مشهوری آدی اولدیغی مقیددر
(زغلول) لغتلرده زای ولامك ضملری و غین معجمه نك سکونی ایله مضبوطدر وازغال قوش
یاوروسنه اغزیله غداو یرمکه دینوب بو یله بسلدیکی حالده بولنسان یعنی مادام اناسی کندویه یم
طاشی یه اکا زغلول دیرلر ودخی سود امن غنم ودوه یاورولرینه دینور وارککدن خفیف اولان کیمسه یه
وطفله دخی دینور (زغیم) قاموسده زبیروزننده غین معجمه ایله برطیردر دیمشدر (ودمیری ایله
صاحب الراموز را و عین مهمله دخی لغتدر دیمشدر و ینه دمیری ابن سیده دن نقل ایله ذکری
متصل زقه نك نام دیکر یدر دیو یازر (زقة) ابن سیده قولنجه صوقوشلرندن طالدیغی محلات
بك اوزاغندن چیقان برطیردر (زلال) ضم زای ایله قار ایچنده مربی وقاره صاری نقطه او

بر پارمغه قریب دوددر ناس برلرندن الورلر وجوفنده اولانی ایچرلر ایمش ولهذا ماء باردی زلاله
تشبیه ایتمشلردر لکن صحاحده زلال طاتلو صودر دیو مفسردر و بوندن ظهور ایدن صوطهوردر
(زماح) ابن سیده وغیریلری بیانلرنجه زمان وزننده هنکام جاهلیه ده یثربده یعنی مدینهٔ منوره‌ده
طام اوزرنده اولور وتفهم اولنمازشی سو یلر برقوش ایمش (منقولدرکه اهل بلده‌دن برینك باغچه‌سنه
اینوب اکل ثمر ایدرکن سهم ویاحجر ایله اوروب اولدرمشلرو لحمنی اکل ایدنلر سراپا اولمشلر (قلت) العهدة
علی الراوی (زمج) وانقولیده خرد وزننده یعنی زانك ضمی ومیمك شده‌سی ایله برقوشك آدیدرکه اکا
فرس دلنده ده برادران دیرلر دیو جوهری قولنی ترجمه ایتمشدر (دمیری اختلاف اقوال ایله آوجی
طیورندن اولدیغی وطبعنده غدروقلت وفا اولوب تعلیمی بطائت اوزره قبول قلدیغی وعجملر
اکا صیددن عاجزاولدقده برادری یعنی همجنسی معینی اولدیغیچون دو برادران دیدکلرینی وصیدی
بر یوزنده اولوب یعنی یرده بولنسان قوشی آولیوب سائرلری کبی هواده شکار ایتدیکنی وعقابدن
برنوع وعلی قول عقابك ارککی اولوب جمعی زمامیج کلدیکنی واکل لحمی ادمان خفقان قلبه
نافع ومراره‌سی اکتحال غشاوهٔ عین وظلمتنی مزیل وزبلی کلف ونمشه سورلسه دافع ایدوکنی یازمشدر
صاحب القاموس والراموز جوهرینك اون قرداشلر دیمك اولان ده برادران دیدیکنی وهم در
دیمشلردر (قلت) اشبو وهم تکمله‌ده دخی واردر وفرهنك سروری ایرانیده * دو برادران
مرغی باشد صیادرا مانند آله اما از وکوجتر * دیو محرردر سباع طیوردن اولمغله حرامدر
(زمج الماء) اهل مصرك نورس دیدکلری حمامه قدر برطیردرکه هوالنور بعده کندو یی صو اوزره
براغوب بالق یاقه‌لر ومأکلی انجق سمکدر واکلی حلالدر (ابوزریق) قریبا یازیلان زرباب ایله
کله‌جك قیق درکه بیغا دن زیاده تعلیم تکلمی قابل برلطیف قوشدر (ابوزیدان) برنوع قوشدر
(ابوزیاد) اشك اوله جقدر (کنیهٔ مذکوره ایله مکنا مشهور آدمی یی هیچوده بو بیت پك
معنیداردر * زیاد لست ادری من ابوه * ولکن الحمار ابوزیاد * وکیره دخی ابوزیاد دینور ایمش
﴿ سین مهمله ﴾ (سابوط) ابن سیده قولنجه دواب بحر دندر (ساق حر) قرینك ارککی
اولان ورشاندر ذکری اصلده کچمش وقافده کله جکدر (سام ابرص) میمك تشدیدیله وزغك
بیوکنه دینور (دمیری کرك بونك وکرك ساق حرك اعرابی (حاز باز) وباخود (خمسة عشر)
کبی اوله رق علم جنس اولد قلرینی و ساق حر تسمیه سی صیحه سنی حکایه طریقیله اولدیغنی
وسام ابرص ایسه سمیتلو اولوب رنکی ابرص اولد یغندن ایدیکنی تفصیل ایتمشدر (سانح)
رائینك صاغ جانبندن کلوب صول طرفنه مرور ایدن ظبی یاخود طیره دیرلر که عرب بو یله کوردکلری
حیواندن تیمن ایدوب وصولدن کلوب صاغه کچندن تشأم وتطیر برله اکابارح دیرلر (سبد)
جوهری بیانجه سینك ضمی وفتح با ایله تو یی غایت یومشاق اولدیغندن ارقه‌سنه برایکی قطره
صو دوکلسه طورمز وآقر حیثیتده اولان برقوشدر وجمعی کسر سین وسکون با ایله سبدان در
وعرب آتی ترلمش اولدیغی حالده بوقوشه تشبیه ایدرلر کما قال طفیل * کأنما سبد فی الماء مغسول
(قلت) بوراده نظر واردر تأمل اولنسه (سبع) قاموس تصریحنجه فتح سین وضم وفتح
وسکون باء ایله حیوان مفترس یعنی یرتیجی جانوردر وحرف باده اولان ضم وفتح وسکون لغتلر
اولدیغنی دمیری تصریح وحیوان مفترسه یدی معناسنه سبع دن مأخوذ اوله رق سبع ودیندیکی
بطن مادرده یدی آی مکث وانثاسی یدی اولاد طوغردقدنصکره تولید ایتدیکی وارککی یدی
یاشنه کیرمینجه دیشیسنه آشمدیغی ایچون اولدیغنی بیان ایتمشدر (وسبعك لحمی حرامدر
وزکوتی مکروه اولدیغی وفهد وفیل وقرد کبی نفعی اولنلرینك بیعی جائز وانتفاع اولنمیانك بیعی جائز
اولمیوب علی قول دریسی ایچون انلرك دخی بیعی جائزایدوکن صاحب التحفه دمیریدن نقل ایدرلکن

بهر حال كتب معتبرهٔ حنفيه يه باقلمدقجه و تصحيح اولنمدقجه اشبو تحفه دن يازيلان قول ايله كرك بوراده
وكرك سائر محلده يازيلان ايله عمل اولنميه جائزكه نسخه سقامت اوله (سبندى) قاموس صاحبى
تحرير نجه سين وحرف باقتحه لرى ونونك سكونى والف مقصوره ايله طويله وهر بر شيئك جرى
وجسور ينه ونمره يعنى پلنك وقپلانه دينور وصحاح جوهريده طويل مذكور اولميوب ودال يرنده
تا اوله رق (سبنتى) دخى لغت اولديغى مذكور وجمعى قاموس ورآموزده (سباند) ودخى (سبانده درديو
مسطوردر (وعلى قول سبانده فراغ واصحاب لهو وبطله يعنى هر برامور دنيويهٔ لازمه واخرويه دن
اوشمكله فارغلره ووقتلرينى ايونلرله كچرن تنبللره ديرلر ديو مذكوردر (سبيطر) سينك وحرف بانك
فتحلرى وبانك سكونى وفتح طاء حطى وآخرده راء مهمله ايله انشاء المولى ذكرى جائى عمثيل كبى
اكثريا ديبى بقين اولان صولرده اولور ابو العيزار ايله مكنى بو ينى غايتله اوزون برقوشدر (سحله)
سينك ضمى وحاء مهمله نك فتحى يعنى همزه وزننده خر بقدن يعنى سود امر ياورودن يوكسلمش
واناسنك باقه سندن آيرلمش اولان تازه طوشانه ديرلر (خر يق خانك وحرف بانك كسرى ومباندهكى
راء خنجر شكلك سكونيله طوشان ياور وسيدر كذا فى القاموس (سحا) سينك وحاء حطينك
فتحلرى والف مقصوره ايله خفاش اولوب مفردى ينه مقصوره ايله سحاة در (سخلة) فتح سين
وسكون خاء تخذ ايله اركك وديشى اولان قيون وكچى ياوروسيدر وجمعى حذف تا ايله (سخل
وخانك فتحه سيله (سخلة) وسينك كسريله (سخال) در لكن صحاحده سخلة جمعى مذكوردكلدر
وهم سخله هنوز طوغمش ياورودر ديو مقيددر وبو قيدى دميرى دخى بوراده معزوغنم ياورولرينك
مراتب سنلرنده اولان آدلرينى بيانده قيون وكچى ياوروسنك اركك وديشى سنه طوغديغى آنده سخله
بعده درت ماهه قدر بهيمه وجمعنه ضم با ايله بهم ودرده باصوب اناسندن آيرلدقده كچى ياورولرينه
جفار ومفردينه جفر وديشيسنه جفرة وقوتلنوب اوتله ديغى هنكامده عريض وعتود وجعلرنده
عرضان وعتدان وبو حالده جمله سنه يعنى كچى وقيونه تابريله دك جدى و يالكز كچى يه عناق وجمعنده
عنوق و بعد السنه اركك كچى يه تيس وديشيسنه عنز وايكنجى سنه سنده اركگه جذع وديشى يه
جذعة دينور ديوب تصريح قيلمشدر اكلنك حلى وجلالهسنك حكمى يازلمشدر دميرى خواصنى
دخى يازمشدر (سرحان) دميرى ديركه كسر سين ايله فعلان وزننده ذئب اولوب جمعى فتح
سين ايله يعنى ثمان زنه سنده سراح ودخى سراحين در واناسنه تا ايله سرحانة دينور ديوب وجمع
سرحانه ده * والجمع كالجمع * عبارهسيله ظرافت ايتمشدر رحمه الله تعالى يعنى مطالعهٔ فقيرانه
اوزره جامعة وجمعه لفظنك جمعى جيمك ضمى وميمك سكونيله جمع اولديغى كبى سرحانه نك
جمعى دخى ضم سين وسكون را ايله سرح در ديمكى مراد ايدر والله تعالى اعلم (وسرحان هذيل
لغى اوزره ارسلانه دينور قاموسده ذكر اولنان مؤنث ايله جمعى مفقود وسراحين وثمان وزننده
اولان جمعلردن ماعدا ضباع وزننده يعنى سينك كسريله برجمعى دخى اولديغى وكلبه دخى
اطلاق اولنديغى قولى موجوددر ونون سرحان زائد اولديغنه صحاح وقاموس ورآموزده س رح
ماده سنده ذكرى دخى دلالت ايدر (وسرحانه اطلا فى كسائى قوايدر ديو حيوانلرك حكم
وخواصى بيانى دخى كچمشدر (سرحوب) سرعوب وزننده حاء مهمله ايله اولان بو اسم حياة
الحيوانده بو قدر لكن قاموسده مطلقا (طويله) دينلوب وصحاحده يره يقين واوزون يعنى كربه لى
اولان آته دينلوب لكن اركگى توصيف اولنوب بونكله ديشيسى توصيف اولنماز ديو مذكور
(ورآموزده اركگنه دخى وصف اولور ديو مسطوردر (وقاموسده رجل طويل دخى سرحوب
ديو وصف اولنور وابن آوى يه دخى دينور ديو محرردر (حيوانه دائر اسم اولديغندن ضمه جسارت
اولندى (سرطان) سين وراو طاء ممدوده نك فتحلريله يننكچ ديديكمز حيوان معلومدر (دميرى

تشريحنى وخلقنى وطبعنى وخواصنى تفصيلا يازمش وسيما صاحب القاموس خواصنى يادكار
آثار طبى ايلمشدر اطلاع مراد ايدنلر مطالعه ايده لر وبونك نونى دخى زائددر ديوب حتى لغانده س رط
ماده سنده ذكر ايتمشلردر (مذهب حنفى وشافعيده يننكچ اكلى حرامدر ومالكى تجويز ايتمشدر
كذا فى الحياة والتحفة (سرعوب) سين وعين ساده نك ضملرى وسكون را ايله ابن عرس در (وكفاية
المتحفظده ذكرى كچن نمسه دخى ديديكى مذكوردر (لكن قاموسده انجق ابن عرس مذكوردر
(سرفون) سين مفتوحه وراء ساكنهٔ مهمله وضم فا ايله قيرغين اولان كوز زجاجده تعيش ايدر
وبووه سنى نار مستمرهٔ دائمه سى اولان كلخن وفرن كبى برده ياپرواده يمورطلر ويا ورولر يردو يه در
(قلت) سمندل وزلال كبى كورلمش شى دكل ايسه ده تحت امكانده اولوب امتناع ذاتيسى يوقدر
وسرفون مطالعه اولنان لغاتده كورلميوب انجق دميرى حياة الحيوانتده كورلمشدر (سرفة)
ضم سين واسكان را ايله وفتح فا ايله ذكرى كچن ارضه نك ديكر آديدر وحشرات غيرها كوله دندر
(سرمان) طاش كبى يعنى قتى بردو يه در وبرنوع اصفر زنبوره دخى دينور (سروه) كسر سين وسكون
را ايله يضه سندن ابتدا ظهور ايدوب قورد شكلنه كيرن چكركه يه دينور واصلى مهموز اللام
اوله رق سرء در وناقص يائى اوله رق سرى دخى لغتدر (سرباح) ابن سيده قولنجه چكركه در
(سعدانه) حمامه در (سفنج) ضم سين واسكان فا وضم وآخرنده جيم ايله ابو عمرو قولنجه
ذكرى كچن ظليمك خفيفيدر و جوهرى قولنجه لفظ مذكور تشديد حرف ثالث ايله خماسى يه
ملحقدر وعبابده مذكور اولديغى اوزره سفنج ديشارى چوق برقوشه دخى ديرلر (سقب) فتح
سين وسكون قاف ايله دوه ياوروسنك طوغديغى وقتده آديدر وجمعنه سقوب وسقاب وانثاسنه
سقبه دينور قاله الدميرى (اما جوهرى انثاسنه سقبة ديمز سقب اركگنه مخصوصدر وناقه نك
ديشى ياوروسنده حائل دينور سقبة اشك صپاسنك ديشيسى آديدر وطويل وسمين اولان هر شيئه دخى
سقب ديرلر وكنه ديديكمز قورده دخى سقب دينوب بو معناجه صاد ايله صقب دخى لغتدر ديمشدر
(سقر) قرو بنى قولنجه عجايبدن اوله رق عجم شاهينده برصياد طير اولوب فقط مخلبى غايت
غليظدر و بلاد بارده ده يمبش ايدوب تركستانده چوق بولنور واخذ طيره صالديرلدكده طيرك
اطرافنى طيران مستدير ايله دائره ايچنه آله رق طولاشور ودائره يه بدأ ايلديكى نقطه دن يعنى محلدن
طولاشه رق واصل اولدقده دائرهٔ مزبوره وسط وداخلنده بولنان قوشلر يك دانه دخى اولسه
خط مستدير دائره دن خارجه چيقه ميوب كو يا حلقهٔ دامه طوتلمش كبى قالور و كندوسى
كأنه دائره نك زمينه چكر صورتنده آهسته آهسته ايندكجه قوشلر دخى اتباع ايله برابر برهاينوب دو كيلورلر
وصالبو يرنلر دخى اياقلرندن باغلوشكلنده اولان قوشلرى اللريله دوشيررلر ايمش العهد على
الراوى (سلفان) كسر سين وسكون لام ايله ككلك ياوروليدر ومفردى ضم سين وفتح لام ايله
سلف دركه بردانه ككلك ياوروسى معناسنه (ابو عمرو مؤنثنه سلفه ديديكى اكرچه مسموع اولمادى
لكن ذكرى آتى سلكه سلكانك واحدينه ديديكى كبى سلف سلفانك مفرديدر ديسه يك احسن
اولوردى ديمشدر (سلق) كسر سين وسكون لام ايله قورد جانوريدر ومؤنثى تا ايله سلقة دروزن
بى وزن سليطه يعنى حياسز عورته و بازى ديدكارى اونه دخى سلقه ديرلر ومصيبت عندنده صيحه سنى
بلند ايدن زنه سالقه ديرلر (سلك) دميرى كسر سين ايله (قطا ياوروسيدر وعلى قول ضم سين ايله
ككلك ياوروسنك اركگى اولوب انثاسى سلكه در (و بعضلرى مفردى سلكانه در ديمش يعنى اسم
جنس اولديغنه اشارت ايتمشدر ديمشدر (لكن صحاحده قطا ياوروسى مذكور دكلدر وقاموسده
* كصرد فرخ القطا والحجل وهى سلكة * ديو قطا ياوروسى مذكور ايسه ده ياخود ككلك ياوروسى
تعبيريله معناى ثانى ترديد برله ضعيف كوسترلمش وايكى معناده دخى ضم سين نمايان قلنمشدر (سلوى)

دمیری دیرکه ابن سیده قولنجه ذکری قریب البیان سمانی کبی بر بیاض قوشدر ومفردی سلواةدر
و بعضلری سلوی باله دخی دیرلر دیمشدر وعلی قول سلوی لحم در (قزوینی وابن البیطار سلوی
سمانیدر دیدیلر وغیریلری سمانیه یقین برقوشدر دیدیلر اخفش دیدیکه بو اسمك مفردی اولمیوب
مفرد وجمعی براجی اوتك آدی اولان دفلی یه شبیه در دیدی و بو قوش دائما درك صو وسطنده
تعیش ایدر وطیر بازوجع قلب ایله خسته اولدقده بالطبع طیرمرقومی نحری وصیدایله کبدینی
اکل ایلدکده شفا بولور و بنی اسرائیله نازل اولان سلوی قول مشهور اوزره بو قوشدر
خالد هذلی بالدر دیمش ایسه ده غلط در انتهی (صاحب القاموس ضم سین ایله
سلوانه فتح سین ایله اولان سلوی کبی بالدر ودخی سلوی برقوش اولوب مفردی سلواة در
دیدی (سلوانك اکلی بالاجماع حلالدر وخواص نافعه سنی دمیری یازر مطالعه یه شایاندر
(سمانی) زبیدی قولنجه ضم سین وفتح نون ایله حباری وزننده یعنی قاموس وصحاح ومحیط
نصر بحارلنجه دخی حرکات مذکوره وتخفیف میم یعنی میمی مشدد اولمیه رق آخری الف
مقصوره ایله برجنس قوشدر جوهری ودمیری جمعی ضم سین وفتح نون ایله سمانیات دیو بره
حصر ایدوب لکن صحاحده مفردی سماناةدر یازلمش وقاموسده سمانی مفرده و جمعنه شاملدر
وعلی قول واحدی سماناة دخی کلورمش دیو تضعیف کوسترمشدر (ترجمهٔ ترکیهٔ قدیمه ده
سمانی بلدرجن در دیو ترجمه اولنمشدر (ودمیری دیرکه طیر مذکور یره بادشق یعنی اورکوتنجه
یردن آیرلمز واوچاز برقوشدر وکوك کورلمه سنی ایشتدکده هلاك اولمغله *قتیل الرعد* دخی دیرلر
و یمورطه دن چقدیغی آنده طیرانی منقولدر وقیش وقتی یرده ساکن وساکت اولوب یاز کلدکده اوتر
وسم قاتل اولان بیش دیدکلری اوتی بیر وکندویه ضرری اولماز وقواطع طیوردندر یعنی نره دن
کلدیکی بیلنمز حتی بعضلری طیرمذکور دریاده برقنادی یلکن کبی آچق ودیکری صوایچره اوله رق
کزدیکنی کورمکله دریادن چقر زعم ایتمشدر (قلت) هرنه قدر دکزدن خروجی تحت امکانده
ایسه ده دلیل مذکور غلط شائندن اولان حواس خمسدن بوراده مجرد حس بصر غیر بدیهی یه
مبنی اولمغله برهان اولمیه رق مدلولی یقینی مستوجب دکلدر وسند منع منطق ومناظره فنلرینی بیلنلرك
معلومیدر فلیحفظ *فانه الزم لالزام اهل الحس المجرد* بلدرجنك اتی طاوق اتنه یقیندر اکلی
سنك مثانه یه و یردن حاصل وجع مفاصله نافعدر ومدر در لکن قلبنده حرارت اولانلره مضر اولوب
ومضرتنی کسفره ویاخود سرکه دفع ایدر وقانی قولاغه طاملدلسه وجعنی تسکین ایدر وقلبنی
اکل قلبی یومشادر واکلی بالاجماع حلالدر (سمحج) حاء مهمله بعده جیم ایله خنجر وزننده
ارقه سی اوزون اولان دیشی اشکه دیرلر وطویل الظهر اولان قسراغه دخی دینور بو هیئتده
اولان آت وحمار ذکره دینمز (سمع) کسر سین وسکون میم وآخری عین ساده ایله سبع مرکبدر
یعنی ذئب ایله ضبع بیننده اولان یاورویه دینور که بو جانورده شدت وقوت ضبعله جرأت وخفت
ذئب واردر (بعضلری جانور مرسوم حیه کبی علل بیلمز وحتف انفه اولمز زعم ایتمشدر
وسرعتده روزکار کبیدر وقوت سامعه سی واردر *اسمع من السمع الازل* وترك لفظ ازل ایله
اسمع من السمع مثلدر ازل صغاغریسی وبودلری خفیف اولان حیوانه دینورکه جنس قورده
دخی بو صفت واردر قاله الجوهری (قلت) حکمی ابوینك حکمنده اولدیغی درکار و برمعنی
الحیة لا تلد الا الحیة مثلندن آشکاردر (سمسم) عرعر وزننده تلکودر و بریرك دخی آدیدر
(سمسمه) سینلرك کسری ومیم اولانك سکونیله نمله حمراء یعنی قرمزی قارنجه در (سمور)
فتح سین وضم میم مشدده ایله سفود وزننده کدی یه بکزر برحیوان بریدر بعض ناس سمور
نمس اولوب لکن برینك هواسی ومزاجی تأثیرندن نمسده اولان رنك تغیر ایدوب سموره اولان

کیفیت واوتی بولور زعم ایتمشدر (عبداللطیف بغدادی بیانجه جرشده سموردن اجری برحیوان
اولمیوب حتی حیله وتدبیر ایله آولرلر واتی طاتلودر ترکستانده سائر لحوم کبی بیرلر انتهی (تهذیب
الاسماء واللغاتده سمورك طائردر دیو یازلمسی سبق وسهو قلم مقوله سندندر و بو سهودن اعجبی فصیح
شرحنده سمور جن دن برنوعدر دیو تحریر اولنمسیدر ومشهودیمز اولدیغی اوزره جلدینك زمین
وخفیف واحسن وملونق وکرانبها وخاصه سی اولمسی جهتلرندن عظماندن فروه اتخاذ
ایدرلر (شعبی نك سموردن قبا اتخاذ ینی مجاهد کوردم دیو روایت ایتمشدر (دمیریٔ شافعی ثعلبه
الحاقا اکلی مذهب شافعیده حلالدر دیوب لکن صاحب التحفه امام اعظم وامام مالك ثعلبی
سبعدن اولمغله تحریم ایلدیلر خصوصا سمور جانوردن اولان سنوره شبیهدر والحال که قهستانی
وهندیه وولوالجیه صاحبلری عدم اکل سموری تصریح قیلمشلر فاغتنم دیمشدر (سمیذع)
قاموسده یازلدیغی اوزره فتح سین ومیم وذال مفتوحهٔ تحذ وآخری عین مهمله ایله کرك جانوریدر
(سمیطر) عمیثل کبی بو بی غایتله اوزون برقوشدر نامد یکری اولان سیطرده وبا لاده کچن مالك
الحز بنده ذکری کچمشدر (سناد) بعض نسخه ده فا ایله (سفاد) وبعضنده آخر ماده ده کورلمشدر
لکن وانقولیده کسر سین ایله سناد قوی دوه دیو ترجمه اولنمشدر دمیری ایسه قزوینیدن نقل ایله
فیل صورتنده اولوب جثه ده اندن کوچك واوکوزدن بیوك ومنقولدر که مادری بطننده ایکن مخرجندن
باشنی چیقاروب اوتلر وقوتلنوب بوسبتون چقدیغی کبی اناسنك دیکن کبی اولان لسانیله یالهمسی
اضراری خوفندن فرار ایدر اکر یاقه لیوب لحس ایدیسه ککلرینه قدر اتنی صیروب بادیٔ هلاکی
اولور دیو یازلمشدر والله تعالی اعلم سبحان الملهم لمخلوقه (سنداوة) دیشی کرك دروارککننه دخی
دینور (سنیه) دابه در(سندل) ذکری با لاده کچن سمندلك مرادفیدر(سنونو) ضم سین ونونین ایله
خطاطیفدن برنوعدر ومفردی سنونوةدر وصوابی سینله در صاد ایله دکلدر دیو طیرك بعض
حالی وحکمی مناسبتله با لاده خصوصا خطافده کچمشدر (کوزینك بری بر بزه صار یلوب
ودوشکه تعلیق ارانسه وزرنده اولان او یو یامز وکوزی توتسندن عصفورلر قاچرلر وجماسی اولان
تجخیر اولنسه باذنه تعالی بری اولور (سودانیه) ابن سیده قولنجه اوزم ییر برقوشدر (دمیری دیرکه
ظاهر اولان ذکری کچن زرزور در بو طیرك لحمی بارد یابس درباهه قوت و پرسه ده دماغه مضردر
ومضرتنی امراق رطبه دفع ایدر بهارده اکلی اصلحدر وامزجهٔ بارده و پیرانه مرا فقدر
(سودنیق) کفایهٔ المتحفظده یازلدیغی اوزره صقردر (سید) کسر سین واسکان یاء حطی ایله
ذئب آدرلندر (ابو سیراس) قزوینی قولنجه بوادی وصحرالرده بولنور برحیواندر قصبهٔ
انفنده اون ایکی دلك اولوب تنفس ایتدکده نای آسا هر برندن صوت حسن متناسب چیقوب
تأثیرندن اطرافنه حیوانات بریکوب سراپا دمبسته وحیران اوله رق استماع ایدرلر ایچلرندن
کمالیله مدهوش اولوب واخذینه مناسب دوشنی صید واکل ایدر وصید ایده مز ومناسبنی
باقه لیه مزایسه ضجرتله صیحهٔ هائله ایتدکده انلر دخی تأثیر دهشت اندازندن جمله سی
متفرق و پریشان اولورلر والله تعالی اعلم (قلت) بو حیوان مصطلحات فارسیه یی جامع دستور
خالصانام مجلهٔ معتبره ده تفصیلا مقید اولان ققنوس اولمق کرکدر نظر قیلنه ﴿شین معجمه﴾
(شادن) کسر دال ابجد ایله بو ینوزلری یکی چیقن ارکك کیکدر قدسبق (شادهوار) دمیری
تحریرنجه اقصای بلاد رومده بولنور برحیواندر که یتمش ید ی دلکلی ایچی بوش برعدد بو ینوزی
اولوب روزکار اوزرنده اسدکده اندن اصوات مؤثرهٔ حسنه ایشیدلمکله کذلك حیوانلر استماع
صونیچون جوانبنه جمع اولورلر ایمش (بعض ناس بکا او بو ینوز اهدا اولنمش ایدی هبوب ریحده
پیشمه قویدم انسان حین استماعنده نهایت تأثیرندن او چوق درجه سنه کلور صورتنده اندن

صوت حسن مطرب خروج ایتدی پس منکوسا وضع ایلدیکمده اندن انسانی اغلدر مرتبه سنه کتوریجی صوت حزین چیقدی دیوذکر وحکایه ایتمشدر (شارف) مسنه ناقه‌در جمعی شرف کلور بازل ایله بزل کبی قاموسده کرم ونصر بابلرندن کلدرك تا ایله شارفه دخی دینوب جمعی شوارف وکتب ورکع وعدول وزنلرنده شرف وشرف وشروف دخی کلوردیمشدر (شاة) قیون وکچینك ارکك اولسون کرکسه دیشی بردانه‌سنه دینور واصلی شاهة درز یرا معیاراصل مادهٔ الفاظ اولان اسم تصغیری شویهة وجمعی اونه قدرها ایله شاه واونی طاشدقده یا ایله شیاه واعداد کثرت ووفرت بولدقده کثیره ایله تأکید اولنوب شیاه کثیرة دینیلور (قلت) اشبو تأکید شاة جمعنه مخصوص اولمیوب جمع قلت وکثرتی اولان اسملر ایله کثرت وقلتنه شامل بالکز برصیغه ایله جمعلنن الفاظده معدود چوغالدقده کثیره وصفی کتورلمك اولکنده تأسیس ویکنجیده تأکید مطالعه اولنه رق شیوهٔ لسان عذب البیان عربیدرفتأمل (ودخی شاة ثوروحشی یه دیرلر واسم منسوبی شاویدر (قلت) قاموسده یا برنده واوایله (شواه) ومساجد وزننده (اشاوه) وفتح شین وکسروهد واو بعده همزه ایله (شوئ) وکسرو یاخود فتح شین وسکون یا ایله (شیه) وسید وزننده (شیه) دخی جمعلریدر دیو محرردر اقصی الاربده (شاء) لفظنك جمعی (شوئ) کلور دیو جمع الجمع اولمسنه اشارت اولنمشدر تأمل اولنه هنوزصو یلمش قیون دریسی صیجاقلغی اثری اوسننده ایکن قامجیله ضرب اولنمش کیمسه جسمنه صارلسه نافع اولوب الم ووجعنی تسکین ایدر و بوخاصه مشهور ومتعارفدر (شاهمرك) ملك الطیرمفهومنده اولان شاهمرغ معربیدرکه کنج طاوغه بیورطلغه باشلرندن چند ایام مقدم اولان وقتنه اطلاق اولنور وکنیه سی ابو یعلی‌در (شب) یاشلو اوکوزدر شبوب ومشبب دخی دیرلر (شبثان) کسرشین قرشت وسکون باء ابجد وفتح ومد ثاء ثخذ وآخری نون ایله ابن قتیبه‌نك ادب الکاتبنده یازدیغنجه قومده اولور بردو یبه اولوب یوروددیکی شیٔ اوزره تشبثندن اواسم ایله بنام اولمشدر (شبث) شین وحرف بانك فتحه لری ایله کثیرة الارجل بردو یبه‌در یعنی قرق ایاق دیدکلری بوجکدر وبو معناجه شبثده شین مکسوره اولمازوجمعی کسرشین ایله شبثاندر خرب ایله خربان کبی دیو جوهری عباره سی وانقولبده ترجمه اولنمش دمیری دخی ترجمهٔ مذکوره نك مفهومنده اولان صحاحی تحریر قیلمشدر (قلت) لکن قاموسده کسرشین ایله شبث بقله در وحرکه ایله اورمجك ودخی دو یبهٔ کثیرة الارجل اولوب جمعی شبثك کسریله شبثاندر دیو یازیلوب ابن قتیبه‌نك صورت مفردده کوستردیکی شبثان لفظنك معنای مرقومنه دائر برنسنه اشراب ایتمامشدر تأمل اولنه وصاحب القاموس کسرشینی تصریح ایتمش ایسه ده مهذبده ینه یازدیغی معنارده شبث انجق ضم طا ایله اولان طمروزننده در دیمشدر فتأمل (قلت) قانون الادبده (شبثوت) فتح شین وسکون با وضم ومد ثا وآخرنده تا ایله برجانوراولدیغی مسطور وصحاح وقاموسده غضنفروزننده (شرنبث) آوجلری وایاقلری ایری اولنه دینوب (اسدشرنبث) دیو ارسلان دخی بونکله صفتلندیغی وضم شین وکسر با ایله (شرابث) دخی بومعناده اولدیغی محرردر وانقولبده سیبو یه‌دن نقل ایله اسمده معنایه تغیر کلیه‌رك شرنبث وشرابث وجرنفش وجرافش کبی نون الفه تبدیل اولنور وجرنفش پهلوسی بیوك آدمی یه دیرلر مألنده کوریلوب ترجمهٔ قول جوهریدن عبارت اولان اشبوقاعدهٔ لغو یه بوراده محصلینه خدمت اراده‌سیله مشوق خامهٔ فقیر خادم اهل العلم اولدی عفو اولنه (دمیری شبث محکمه‌ده یازلدیغی اوزره الی قراغی وقوائمی ظهور یله ارقه‌سی صاری قره باشلی وزرقاء العین بردو یبه‌در وعلی قول پاری بسیار آغزی واسع مؤخری یعنی فیجی مرتفع بری ارانشدیرر شحمة الارض دخی دیدکلری بوجك اولوب جمعی اشباث وشبثان کلور دیمشدر فلیطالع اشبو شبثان وشبث حشرات اندن اولمغله حرمت اکلنی دمیری وصاحب التحفه

بازمشلردر (شبدع) زبرج وزننده یعنی شین ودال ابجدك کسرلریله عقربدر قاموسده فتح دال دخی لغت اولدیغی کوسترلمشدر مفردی شبدعة در وجمعی وزنا ومعنی عقارب کبی شبادعدر (شبربص) سفرجل وزننده جمل صغیره یعنی خلقتی کوچك دوه‌یه دینور (شبوه) جوهری وصاحب بن عباد وصاحب الامثال ضبط وتحریرلری اوزره فتح شین وواو وسکون باء منسوطه وآخرنده تا ایله اولدیغی وجمعی فتحتینله شبوات کلدیکی حالده صحاحده عقرب اکنه سی دیو محرر اولوب لکن دمیری واوایله یازه رق ومطلق اوله رق شبوه عقربدر دیوب وصاحب القاموس دخی (شباة) رسمنده یازه رق هنوز طوغمش عقربك اسمیدر وعلی قول صاری عقربدر وعقربك اکنه وهرشیئك اوجنه دخی دینور وجمعی فتح شین ایله شبا وشبوات کلور دیمشدر (قلت) ازهری واوایله شبوة اذا معناسنه درج ایتمش (وصاحب ابن عباد شبوة اسم للعقرب الصفراء وکذلك الجاریة الفحاشة * یعنی تعریفسز غیرمنصرف اوله رق شبوه صاری عقربك نامی اولوب جمعی شباء وشبواتدر وزناو فحشی زیاده چاقیجی تازه یرامز دختره ده دینور دیو کتابنه یازمشدر بوصورتده قاموسده بروجه محرر واو برنده الف ودخی تاء مفرد کتوره رك (شباة) یازلمسی سدید اولمامق کرکدرزیرا ذکر اولنان مأخذ معتبره دن نقل ایتدیکمز نصر یحلرجه شبوه شویله‌جه عقربك آدیدر ایمدی صواب اولان تابی کتورمیه رك شبا عقربدر ومفردی تا ایله شبوه‌در دیوب وقاموسده فیروز آبادیٔ فاضلك اشبو (ش ب و) مطلبنك باشندن چند سطر اشاغیده ذکر ایلدیکی * وشبوة العقرب * تعبیرینی مکرر اولمسون دیو ترك ایتمسیدر کما لایخفی علی الفطن * والانسان مأخوذ من النسیان (شبل) جوهری کسرشینله آرسلان یاوروسیدر وجمعی فتح همزه وضم با ایله اشبلدر دیوب لکن دمیری صاحب القاموس کبی شکاره ایر یشور حدینده اولورایسه شبل دینور قیدینی کتوروب همزه وممدوده اولان بانك فتحه لری ایله (اشبال) وشین وحرف باء ممدوده نك ضمهلریله (شبول) وقتال وزننده (شبال) دخی جمعلری اولدیغی قاموسده مرسومدر (شبوط) دمیری سفود وزننده یعنی قدوس وتنور کبی فتح حرف اولی وضم وتشدید حرف ثانیسی ایله آخری طاء حطی اوله رق قوریغی اینجه واورته سی عریض ومسی یومشاق وسری کوجك برنوع بالقدردیوب وصاحب القاموس اوصاف مذکوره یی تحریردنصکره بربطه بکزر وفتح قافله دخی لغت اولان قدوس وزننده بانك تشدیدی ودخی تخفیفیله لغتدر دیو زیادهٔ بیان قیلمشدر (وینه دمیری لیثدن نقل ایله شین معجمه برنده سین ساده ایله دخی لغتدر دیوب اشبو نوع بالغك دیشیسندن ارککی چوقدر وبوسببدن قلیل البیضدر واوجیلرك بعضیسندن منقولدرکه آغه طوتولوب عدم خروجنی حس ایتدکده آغك ایچنده کیرولیوب وطوپلنوب قوت بولمغله هوایه اون آرشون مقداری قالقه رق صو یه آتیلور وصجرامه سی شویله زورلیدرکه آغه راست کلسه یرتر و بویله‌جه شبکه دن قورتیلور واتی چوق بربالق اولوب دجله ده چوق بولنور دیمشدر (شجاع) دمیری یانجه شبنك ضمی علی لغة کسری ایله آتلو وپیاده یه قوربغی اوزره قالقوب آتیلان وکاهیجه فارسك باشنی قوپران یلاندرکه صحرالرده اولور (شحرور) دمیری دیرکه ابن سیده ودیکری قولنجه سحنون وزننده سرچه دن بیوجك اصوات متنوعه ایله صوت ایدر برسیاه قوشدر (قلت) قاموسده شحرور اولمیوب فقط (ش ح ر) ماده سنده (شحور) قسور وزننده برقوشدر دیو یازلمشدر فتأمل واماوزن شحرور اولان سحنون ذکری کچدیکی اوزره سینك فتح وضمی جائز اولمغله اشبو جوازه نظراً شحرورشینك دخی مفتوحه ومضمومه اولمق جوازی کورینور وسحنونی دخی صاحب القاموس ذکر ایتمامشدر لکن ابن خلکانده ابن سعیدتنوخی ترجمه سنده برطیرز برکك اسمی اولان سحنون ایله ملقبدر وبونك سینی مفتوح ودخی مضموم اولور دیمش وشافیه‌ده سحنونك وزنی ضم فاء الفعل ایله فعلولدر یوقسه فعلون دکلدر واکر فتح صحیح اولورسه

جدون کبی وزنی فعلون اولور و بو دخی علمه مخصوصدر زیرا فتح فاء الفعل ایله فعلول نادردر
یعنی انده اولان نون اصلی اوله مز وصعفوق وخرنوب وارایسه ده لغة ضعیفدر دیو مسطوردر
تأمل و بو کوزلك دخی عفواولنه حکمی عصفور کبیدر (شحمة الارض) مناسبات ایله ذکری
بوقاروارده کچمش ایدی دمیری دیرکه بو بر بوجکدر که انسان یاپشدقده بونجق کبی طوپلنور
(وقزوینی قولنجه بو کا خراطین دخی دیرلر براوزون وقزل دوده درکه صولق یرلرده بولنوردر بیع
الابرار مختصرنده بیاض بالق کبی قرمزی نقطه لو دودهٔ طویله درکه کف زنانه مشبه بهادر
دیو محرردر هرمسدن شحمة الارض قوقوسی کوزل ونارکندوبی یاقرز وشحمی جسدینه سورنی
دخی آتشه کیرسه بیله تأثیر ایمز بردابهٔ صغیره دردیومنقولدر (بو حیوان قوریدیلوب ودوکیلوب
سفوفیله ولادتده زحمت کش اولان خاتون اسقا اولنسه اول ساعت طوغورر وقزوینی قولنجه
کباب اولنوب اتمکله ینسه مثانه طاشنی کیدررر وقوریسی طاشیان صاحب یرقانك صفرتی
زائله اولوروکولی دوکیلوب دهن ایله کله سورلسه باشنده قیل بتوررمشورت طبیب بنه رجا اولنور
بو حیوان دخی خبائثدن اولان دود حکمی تحتنه داخل ایدوکی تحفه ده یازیلودر (شذا)
فتح شین وذال نخذ ایله کوپك سنکیدر و بعیره دخی قونار مفردی شذاة در (شران)
بعوضه شبیه خلقلك یوزبنی قاپلر برنوع سنکدر (شرشق) شقراق آتی الذکر در (شرشور)
ابن سیده قولنجه وزنا وخلقهٔ عصفور کبی لطافت حمرت اوزره بوز برقوشدر باده کچدیکی وجهله
ابو براقش بوقوشدر عموم عصفورده داخل اولمغله حلالدر (شرغ) خرده خلقت قوربغه درلکن
بو اسمك حیاة الحیوان نسخه لرنده الده بولنانلرده حرکه واعجامنده مخالفت کورلمکله جوهر یده مذکوره
اولمیوب قاموس وسائرنده بولنمغله انلردن نقل اولنور یعنی غین معجمه ایله شرغ که ضفدع صغیره در
قاموسده شینك فتحی ایله لغت ایسه ده کسری افصحدر وراسنك حرکه سی دخی جائزدر و(شرنوغ)
زانك ضمیله اولان زنبور وزننده ضفدعدر دیو محرردر وصاحب بن عباد محیطنده غین معجمه
وزانك تخفیف وتثقیلی ایله ضفدع صغیره اولوب جمعی کسر شین ایله شغران کلور دیمشدر
(وسمعانی شرغ فتح شین وسکون را ایله بخارایه درت فرسخ محلده کائن جرغ دیدکاری قریه نك
نام دیکریدر دیوب لکن قاموسده قریهٔ مذکوره اسمنده دخی کسر شین وحرکهٔ را جوازینه
اشارت وارد ازهری دخی *الشرغ یخفف ویثقل وهو الضفدع الصغیر* دیدکدنصکره (شریغ)
ومصغرا (شر بریغ) دخی دیرلر دیمشدر (قلت) اشبو (ش رغ) ترکیبی کتب لغتده اختلاف اوزره
اولوب بروجه محرر تهذیب ازهرده قاموسده اولدیغی کبی غین معجمه وراء قرشت ایله مذکور
ومحیط صاحبده غین وزای معجمه ایله مسطور وصحاحده ایسه مطلقا غیر مزبور اولدیغندن
جای تأملدر (شرنی) دمیری تحریرنجه حنظل وزننده عرب یننده معروف برقوشدر (شصر)
فتح شین وصاد ایله ودخی (شاصر) ابو عبیده قولنجه کیك یاوروسیدر لکن قاموسده شصر
وشاصردن باشقه شوصر دخی علی لغة بو بنوز یله طوقشمق درجه سنه واصل اولان کیك
یاوروسنه وعلی لغة برآیلق یاوروسنه یاخود هنوز سوددن باشقه شی اکل ایتمینه و یاخود قوتلنمش
ایسه ده دها حرکت ایده میانه دیرلر وجمعی اشصار کلور ومؤنثنه تا ایله شصرة دیرلر ودخی
سرچه دن خرده برقوشدر دیو مسطوردر (شعراء) شینك فتح وکسری جوازی وعین مهملهٔ
ساکنه والف ممدوده ایله اشتر وخروسکه قونار وشدیدا اذا ایدر ازرق و یا احمر سنکدر وعلی قول
کوپك سنکی کبی بر سنکدر (شغواء) فتح شین وسکون غین معجمه والف ممدوده ایله بورینك اوسی
التندن اوزون اولدیغندن اوتوری عقابه دینور (شفدع) دمیری ابن سیده دن حکایهٔ ضفدع
صغیره دینلدیکنی یازوب حرکاتی بیاننی اهمال ایلمشدر لکن قانون الادبده شینك ودال ابجدك

ضملری وفانك سکونی وآخری عین مهمله ایله (وزغ خرد) دیو مضبوط ومفسر اولدیغی منظور
فقیر اولوب محیطده آخری غین معجمه ایله *الشفدغ الضفدع الصغیر* دیو محرر ایسه ده بعض
اهل علم کنار نسخهٔ محیطه غین معجمه یه اعتراضا *هذا الترکیب سقط من قلمه* دیو رد ایتمشدر
(شفاری) وانقولیده شینك ضمی وفانك تشدیدیله شول عرب طوشانیدر که قولقلری قبلی اوله دیو
مرقومدر (شفنین) کسر شین اعداددن ستین مجرور وزننده دمیری بیانجه کسر شین وسکون
فا ایله یعنی نون مکسوره ایله ایکی نوع مأکول طیر یننده متولد برطیر اولوب جاحظ کوکرجن
انواعندن عد ایتمشدر وجمعی شفانین کلور (قلت) صحاح وقاموسده بوقدر لکن تهذیبده اول
مکسور الفاظده *شفنین مرغیست جنس کبوتری منقاروچنکال ذی سرخ شفانین جمعش*
دیو یازلمش ومحیطده *الشفانین التدارج واحدها شفنین* دیو نسطیر قلنمشدر وتدارج تذورك
معربی اولان تذرج وتذرجه نك جمعیدر (وسمعانی انسابنده شفنینی ضم شین وسکون فا وکسر
نون ایله ضبط ایدوب عبید الله بن محمد بن عیسی بن محمد المعتصم ابن هرون الرشیدك لقبیدر
دیمشدر و بعضیلری دیدیلر که عامه نك یمام تسمیه ایتدکاری بوقوشدر ترنمده صوتی رباب سازی آوازی
کبیدر وصوتنده تحزین وار در واصواتی اختلاط ایدیجك کوزل اولور وفنا ءل فیه (و بو طیر عزلت مونس
بالطبع چفتندن جدا اولسه عدمنه قدر عزب اولور یعنی شوهری معدوم اولورسه همسرسز وبالعکس
همسر شوهرسز قالور کیدرودشمندن احتراس ونفور دخی طبیعتندندر جامدن اولمغله بالاجماع
حلالدر لحمی حار یابس در ولهذا یاوروسنك اکلی اعلادر ودهن کثیر ایله طبخ وتناولی تعدیل ایدر
وروغن زیت ایله یمورطه سنی طبخ واکل باهه قوت ویررودمی کوکرجین قانی کبی رمدعینه
و شبشنه صیچاق ایکن طاملدلسه ودخی یمورطه سنك آغی کل یاغیله قارشدیریلوب پنبه یه وضعله
کوزاوزرینه قونسه نفعی مجربدر (دمیری بعض خواص معنویه سن دخی یازمشدر (ودمیری
تحریرنجه طیر مرقوم سمرد کده تویلری دوکیلور واشنه آشمدن قالور فندیر (قلت) صاحب
مالایسع طیر مذکور مقدارده فاختنه یه قریبدر اواسط ربیعده عراقده چوق بولنور ومصرده یمامه
دینمکله معروفدر دیوب سائر خواصنی ونفع وضر ومصلحنی یازدقدنصکره (شفنین بحری) نام
خفاشه بکزر بری مذکور کبی ایکی قنادی ولونی وفاره کبی قویروغی اوزون در یا مخلوقندن برحیوان
واردر که قویریغنك کوکنده برایکنه سی اولوب انکله لسع ایتمکله شدیدا ایلام ایدر و بو حیوانه
خفاش بحری دیمیوب شفنین بحری دیدکلرینه تعجب ایدرم واشبو حیوانك قشره سی اغریان
دیشك اوزرینه قونسه تفتیت ایله اخراج ایدردیوب بعض خواص غریبهٔ معنویه سن دخی یازمشدر
(شق) کسر شین وتشدید قاف ایله در (قلت) لغة شق برشیئك نصفیدر (دمیری قزوینیدن
ناقلا اشبو شق شیاطیندندر وصورتی صورت نصف آدمیدر که انجق برالی وبر کوزلی و برایاقلی در
(و بعضیلری زعملرنجه نسناس ایله مسمی اولان نسنه آدمی ایله شقدن مرکبدر که بو جبلره کوریبنور
(قلت) بوراده دمیری مرحوم شق وسائر او مقوله غریبة الخلقه مخلوقه دائر برقاچ صحیفهٔ بسیطه
سطورنجه اقوال یازمشدر اطلاع مقصود ایسه حیاة الحیوانه باقیله (شقحطب) سفرجل
وزننده درت بوینوزلی قوچه دیرلر جمعی (شقاحط) و(شقاطب) کلور قاله الدمیری (قلت)
لکن قاموسده ایکی بوینوزلی و علی قول درت بوینوزلی کبشه دینور که او بوینوزلرك هربری
شق حطب کبی اوله دیو تفسیر اولنوب کذلك جمعین مذکورین تحریر اولنمشدر وجمعین مذکورینك
برنده مفردینك باسی ودیکرنده حاسی حذف اولنمق قاعده سی فن صرفده صرف دقت ایدنلرك
معلومیدر و سفرجلك جمعی دخی سفارجدر (شقراق) محکمده یازلدیغی و ابن قتیبه نك
ادب الکاتبنده اولدیغی اوزره شینك فتحی وکسری لغتلردر (بطلیوسی شرح ادب الکاتبده

کسرشین قیاسه زیاده موافقدر زیرا فعلان وزننده کسر فا منقولدر وابن قتیبه غریبنده دخی
وبو یله اوقودق وخلیل دخی بو یله حکایه ایدوب شقراقده کسر شین وسکون قاف وفتح شین ایله
وشقراق یرنده شرقراق ایله اوچ لغات واردر دیمشدر انتهی (قلت) وانقولیده شقراق شینك
فتحی وقافك کسری ورانك تشدیدیله وشینك کسری دخی لغتدر شول قوشدر که اکاییون بورن
دیرلر بنکلری اولورکه اسکینه معناسنه (وشقراق شین ورانك کسریله پالوده معناسنه اولان
سرطراط مثالی انده لغتدر مألنده تعریف اولنمش (وقاموسده ومحیطده زبرج وزننده (شرشق)
شینك وقافك کسری ورانك تشدیدیله (شقراق) معناسنه اولدیغی بعد البیان یالکز
قاموسده شقراق شینك فتحی ورانك تشدیدی وکسری ایله دخی وقرطاس وزننده وفتح شین
وعلی لغة کسری وفتح را وسکون قاف ایله ودخی سفرجل وزننده خضرت وحمرت وبیاض ایله
مرقط ارض حرمده بولنور طیرمعلومدر دیو ضبط وتفسیر اولنمشدر (دمیری دیرکه اشبو طیر کوکرجن
قدر رنکی غایت کوزل یشل قنادلرنده سیاه رنك وتننده یشل وقرزل وقره نقطه‌لر اولوب عربك
تشأم ایتدکلری واخیل دیدکلری قوشدر وبلاد روم وشام وخراسان ونواحیسنده چوق بولنور
ومشتا ومصیفی واردر وطبعنده شره وشرارت ودیکرشقراقك یاورولرینی سرقت اولوب وناسدن
تباعد ورؤس جبالده الفت ایتمك ولکن ینه یووه سنی معمور یرلرك ال دکمسون دیو یوکسکلرنده یاپمق
طبعندندر ویووه سی غایت قوقشدر (وشارح غنیهٔ شافعیه ایله جاحظ بوطیرقارغه جنسندندر
وطبعنده سفاددن عفت اولوب استغاثه سی کثیره درکه برقوش ایله اوجرقده اوقوشی ضرب
ایتسه ده کویا کندوسی مضروب کبی صیحه وفریاد ایدر دیمشلردر (قلت) بو بویله ایسه
شیریت مزبوره سنه برهان کیدر (مرارسی آق قیلی قرارندیغنی وسائرخاصهٔ غریبه سنی ولحمی
حار ظاهر اولمغله امعاده اولان ریاح غلیظه یی تحلیل ایلدیکنی واکل لحمی عندالشافعیه
حرام ایدوکنی دمیری یازوب تحفه صاحبی دخی * وقیل الشقراق لایؤکل * قولنی ولوالجیه دن
نقل ایتمشدر (شنقب) قنفذ وزننده برنوع قوشدر (قاموسده قنطار وزننده شنقاب دخی دینلدیکی
مرقومدر (شه) شو یله جه اشرف طیور شکارکار ومعتبرکبار وصغار ولاسیما مرغوب ملوك
عظام اولان شاهینه بکزر وصید کبوتره مائل برطیر لطیفدر ومعرب دخی دکلدر قاله ابن سیده
(شهرمان) اباقلری قیصه لونی ابلق لیلکدن کوجك برنوع صوقوشیدر (شهام) جوهری
وغیر یلری قولنجه سعلاتدر (قلت) جوهری ارکك قنفذه حیدر وزننده (شیهم) دیدکلرینی دخی
یازر بو اسعده نسخ مستصحبهٔ حیوة الحیوانده سهولرکه وردیکندن جوهریدن نقل اولندی
(لکن صاحب القاموس دلدله وارکك کرپینك دکنلری یوك اولانه دخی شیهم دیرلر دیمشدر (شوط)
فتح شین وسکون واو ایله جوهرینك برجنس بالقدر دیدیکی شبوطدن باشقه اولان برنوع بالقدر
(شوط براح) جوهری قولنجه چقالدر وخانه ایچره پنجره ودلیکدن کیرن ضیاء آفتابده
کورینان ذره وهبا دیدکلری خرده نسنه‌لره شوط باطل دیرلر دیدیکنی دمیری جوهریدن
نقل ایدر (شوحه) فتاوای شافعیهٔ ابن الصلاحده سابق الذکر حداة اولدیغی مسطور در
(شوشب) کهله وعقرب وقارنجه یه دینلدیکنی دمیری یازر (شوله) فتح شین وسکون واو ونا
ایله یوقارو قالقمش اولان عقرب قویرغیدر (قلت) وانقولیده (شایل) یانك کسریله تاسز
ارککیله جمع اولمق ایچون قویرغنی قالدیرن واصلا سودی اولمیان ناقه یه دینور جمعی ضم
شین وتشدید واو ایله راکعله رکع کبی (شول) کلدیکی وذکر اولنان (شوله) فتح شین وتشدید
واو ایله قویریغنی قالدیرن نفس عقربك آدی اولدیغی ایضاحی مذکوردر (شیذمان) فتح
شین وضم ذال تخذ ایله قورد جانوریدر (شیصبان) ذکر النمل یعنی ارکك کهله اولدیغی

دمیری یازر (قاموسده اسم مذکور شینك ویانینك سکونی وصادك فتحی وحرف بانك فتح ومدی
وآخری نون ایله ارکك قارنجه یاخود یووه سی ودخی جندن برقبیله واسم شیطاندیو مفسردر
(شمسیه) ابوحیان توحیدی قولنجه قرمزی وپارلق برنوع یلاندرکه کوزینه عمی کلسه مشرقه
قارشو اولان دیواره چیقوب طلوع آفتابه متصلا یدی کون حدقهٔ چشمنی توجیه ایله شعاعنی
اقتباس ایدروتمام ایام مذکوره ده بصری عودت ایدروسائرحیاتك چشمنه رازیانه اکنجایله مداوات
ایتدکلری کچمشدر (شبع) بیع وزننده ارسلان یاوروسیدر (شیم) برنوع بالقدر ﴿ صاد مهمله ﴾
(صوأبهٔ) دمیری جوهری یانجه ضم صاد وسکون واو وهمزهٔ مفتوحه ایله سرکه دیدکلری
بت یومورطه سیدر (وجمعی صواب ودخی همزه نك سکونیله صئبان کلور وباب رابعدن * صئب
رأسه * باشی چوق سرکه لندی دیمکدر دیمشدر (قاموسده صوأبه غینك ضمی ورانك فتح ومدیله
اولان غرابه وزننده مضبوط وافعالدن اوله رق باشده صوأب چوغالدقده * اصئب رأسه * دخی
دینور دیو مسطوردر (وذلك فتحی وحرف باسکونیله اولان ذبل یعنی بالق دیشی دیدکاری طراقله
طرانمق بالخاصه سرکه یی کیدر دیدیکی دمیری وصاحب القاموس یازمشلردر (مذهب
شافعیده حاجیٔ محرمك سرکه قرمه سی قتلی قرمه حکمی آسادرکه ولو برلقمه اولسون تصدق
ایتمسی مستحبدر (ومذهب حنفیده حکمی قتل کبیدر (صارخ) خروسه دینور کیجه ایچره صیحهٔ
کثیره سی اولدیغیچون (صافر) دمیری دیرکه بو حیوانه (صفاریه) دخی دیرلرکه انواع عصافیردن
اولوب کیجه اولدقده اغاج دالنه یجاقلرینی ضم ایله باشی اشاغی اوله رق آصیلور وطلوع فجر وظهور
نوره قدر صیحه ایدر (بعضیلری صافر ذکری چکن تنوط دردیدی (وصافردن زیاده قورقاقدر
مفهومنده اولان * اجبن من صافر * امثالدندر وعربك * ما فی الدار صافر * قولنده
اولان صافر (ماء دافق) و (سر کاتم) کبی مفعول معناسنه درکه خانه ده صقلق ایدیله جك
یعنی اصلق چالنه جق کیمسه یوقدر دیمکدر وبعضیلری فاعل معناسنه اوله رق خانه ده اصلق
چاله جق یوقدر دیمکدر دیدی (قلت) صفار لغتده ضم صاد ایله صقلق دیمکدر ووانقولیده
صافر صقلق ایدیجی قوش دیو تفسیر اولنمشدر اکلی بالاجماع حلالدر (صدف) معروف
اولدیغی اوزره حیوانات بحریه دندر ومفردی تا ایله صدفة دریاغمور یاغدقده اغزینی اچار وقطرات
داخله انجو اولمغله غلاف لؤلؤدر (خفقانی کیدرمك ودم قلب وکبدی تصفیه قلمق لؤلؤ
خواصندندر ولهذا سرمه یه قونور صوایله کرکی کبی حل اولنوب بهقه سورلسه برسورشده
صاوشدیرر وصدفك دخی یاقیسی نقرس ومفاصل وجعنه نافعدر وسائرخواصی واردر حیاة
الحیواندن کوریله (صوادف) نواصر وزننده حوضه یعنی
مجمع مایه صوایچمکه کلان دوه سوریسنك اوزرینه ینه صو یه کاوب اول کلان سوری صو ایچنجیه دك
اردلرنده طوروب کتمکلرینه منتظر اولان دوه سوروسنه دینور (صدی) فتح صاد ودال وآخری
یا ایله بومك ارککیدر دمیری جمعی اصدی کلور دیمشدر ووانقولیده بایقوشك ارککیدر دیو
مترجمدر (وعدیس قولنجه صدی کیجه ایچره بریردن بریره قانقوب اوچان واوتن قوش اولوب
ناسك زعم ایتدکلری جندب دکلدر زیرا جندب صداردن اصغردر وزعم اهل جاهلیتجه صداده
اولان سوزلر عادات عرب بابنده سبقت ایتمشدر (وحکمی دخی بوم ذکرنده مذکوردر (صراخ
کتاب وزننده خاء معجمه ایله طاوسدر (صرار اللیل) شداد وزننده جدجد سابق الذکردر وجندبدن
اکبردر وبعض قبیله صرار اللیله صدی تسمیه ایتمشلردر (صرحان) دمیری حاء حطی ایله
رمان وزننده عرب عندنده معروف مأکول برقوشدر دیو یازر (وصاحب القاموس فیروز آبادی
وزن مزبور اوزره جندبه بکزر مأکول قوشدر دیو هیئتنه اشارت ایتمشدر (قلت) فیروز آبادی

صرار الليلى مشددة طوير * يعنى صيغهٔ تصغير ايله قوشجغز ديو تفسير ايتمش ايسه ده بعض
اهل تتبع قوش اولمسنده نظر واردر زيرا دميرى بروجه آتى اجنحه دن آزاده در ديمشدر مكركه
قرين قبول اولورسه فيروز آبادينك تصغير ايله ذكرندن مرادى تشبيه ديمك اوله ديو تأويل
اولنه (صر) فتح صاد وتشديد را ايله عصفور قدر صارى بر قوشدر (صرصور) عصفور
وزننده و دخى هدهد و فدفد وزنلرنده (صرصر) بردويبه و بيوك دوه ودخى بختى ديدكلرى
دوه در (صرصرانيات) تشديد يا ايله بختى ايله عرب دوه سندن حاصل اولان دوه معناسنه اولان
(صرصرانى) نك جمعيدر و على قول صرصرانيات فوالج يعنى ايكى اوركجلو اولان دوه لردر
ودخى صرصرانى دريا بالقلرندن ارقه سى دوز اولان برنوع سمكدر (قلت) نسخ دميريده بو محلده
اختلاف ونقصان بولنديغندن (صر) دن صرصرانى يه دك يازيلان مقال صحاح وقاموسدن
نقل اولندى (صرد) حروف مهمله ايله وفاسنك ضمى وعينك كسريله ابو كثير كنيه لى فرق
عصفورده سرچه لرى شكار ايدر ووانقولى ترجمه سنجه بعض يرلرده كزكن ديدكلرى ونصر بن
شميل قولنجه بنكلى نصفى بياض ونصف آخرى سياه وسرى ومنقارى بيوك وقالن و بووه ومكانى
اشجار ورؤس جبال واعالى كوهسار وصيدى دشوار شديد النفس و شديد النفار وغداسى لحمه
منحصر وهر نوع طيرك صوتنى حكايه وتقليده قابل اولوب باغرض صيد اصوات مختلفه ايله دمساز
اوليجق سسنه الدانوب يانينه كلان طيورى بو تدبير ايله قاپوب فى الحال اكل ايدن وحالى دائما
بومنوال اوزره اولان قوشدر وجمعى صردان كلور (صاحب التحفه اصح اولان تحريم اكليدر
ديوب ائمهٔ سائره ميانده اختلاف اولديغنى دخى تفصيل ايتمشدر (صرصر) عرعر وزننده در
دميرى آنفا مذكور صرار الليلك مرادفى اولديغنى * و يقال له صرار الليل * عباره سيله
بيان ايدوب كندوسنده جراده مشابهت واردر صيحه ايجيدر وصياحى دقيقدر واكثريا كيجه لرده
صيحه ايدر ولهذا الليله مضافدر وذكرى آتى اجنحه دن عارى بنات وردان يعنى حمام بوجكى انواعندندر
وعلى قول جدجد مذكوردر حتى جوهرى جدجدى صرار الليل ديو تفسير ايتمشدر برى بيلمز
مكر صوتيله تتبع اولنه ومكانى صولق يرلردر وقزل وسياه وازرق كبى الوان مختلفه ده اولور وفلوات
وصحارى جند يدر ديوب شرح قيلمشدر فيروز آبادى صرصرى خروس ايله تفسير ايتمشدر
(ابن سينا قولنجه قردمانا ايله استعمالى بواسير ونافض وسموم هوامه نافعدر احراق وسحق اولنوب
سرمه ايله اكتحال اولنسه بصره حدت ويرر و اوكوز اوديله حكلمه سى طرفة العينه دوادر
(قلت) كيفيت استعمالى طيبه صوريله و قردمانا يونانى اولان قردامودن معربدر (صعب)
دميرى فقط بو بركوچك قوش اولوب جمعى صعاب كلور ديوب ايضاح ايتمديكندن و فقير
ايسه الده اولان مأخذلرده بوله مديغمدن حركات واشتقاقنى بيان كوجلشمشدر تحقيقنه همت
ايدن ذاتك كار آرا اولمسى رجا اولنور (صفاريه) ضم صاد وتشديد ونسبت ايله يا آلاده يازلمش
اولوب ضبط قاموس اوزره تا ايله يانك ضملرى وشين مشدده ايله وجوهرى وصاحبك اعرابلرى
اوزره حرف يانك فتحى ايله اولان تبشر نام طيرك اسم ديكريدر (صفر) فتح صاد وفا ايله
بطن انسانه مشرف اولان شراسيف تعبير اولنور اضلاع ده زعم جاهليتجه بولنان حيه نك
آديدر كه زعملرى اوزره حيهٔ مذكوره تحرك ايدكده انسان آجيغر ديديلر لكن اشبو زعمى
اسلام ابطال ايلديكى وسائر تفصيلاتى اللى طقوزنجى بابده قلم فقير ايله اصلا والحاقا بروجه اشباع
تحرير اولنمشدر مراجعت اولنه (صقر) فتح صاد وسكون قاف ايله كندوسيله آو آولنيلور
قوشدر كه جوهرى وابن سيده جنس بازى وشاهين صقردر ديديلر جمعى فتح همزه وسكون صاد
وضم قاف ايله (اصقر) وضم صاد وقاف ايله (صقور) و كسر صاد ايله (صقار) وصقور

(مذكوره)

مذكوره تا الحاقيله (صقورة) كلور و مؤنثى تا ايله صقرة (و سيبويه جمعه تا الحاقى تأكيد
ايچوندر ديمشدر (لكن قاموسده صقارمز بوره يه تا الحاقيله (صقارة) وضم صاد وقاف ايله
(صقر) دخى جمعلرندن اولديغى مسطوردر (دميرى مرحوم بوراده شرح مهذب نووى يدن
نقلا صقرده صاد زايه وسينه ابدال ايله (زقر) و (سقر) لغتلر اولوب وصيدلانى دخى ماده سنده
صاد ايله قاف اولان كلمه ده (بصاق) و (بزاق) و (بساق) كبى اوچ لغات واردر ديمش
ايسه ده ابن السكيت انكار ايدوب معنالرى تغير ايدر ديديكنى تفصيلا تحرير ايتمشدر (قلت) اشبو
ابدال حروف مطلبنده شافيه آسا اولان متون معتبرهٔ صرفيه وشروحنده استدلاللريله تصريح
واشارت اولنديغى اوزره صادك سينه تبدلى اطلاقده كورنميوب بلكه سين مهموسهٔ منخفضه دن
صكره كرك متصل اولسون كركسه منفصل حروف مجهورهٔ مستعليه دن اولان غين معجمه و ياقاف
و ياخود طاء مهمله بولنور ايسه او حالده همسده سينه توافق ايدن صاده سينك ابدال اولنمسى
جائز اولور (اسبغ) و (سلخ) و (مس سقر) و (سراط) ده (اصبغ) و (صلخ) و (مس صقر
و (صراط) ديلديكى كبى واشبو تحرير عاجزانه ده برمعناى نهفته دخى اولمغله آثار
اهل صرفه صرف دقتله تأمل وسهو بمز وار ايسه اصلاح اولنه (و بو صقر بالخصوص فتح
همزه وسكون جيم ايله اجدلدر كه اكا قافك ضمى وفتحى جائز اوله رق ياء مشدده ايله قطامى دخى
ديرلر (ابو شجاع) و (ابو الاصبع) كنيه لرندندر (وانقوليده صقر بلبان ديدكلرى طوغاندر
و چاقره دخى ديرلر زيرا صقرى دانشمندان عجم (چرغ) ايله تفسير ايتمشلردر چرغ ايسه بلبانه
و چاقره اطلاق اولنور ديو مشروحدر (صقرك دماغى كلف اسوده سورلسه كيدرر وآلت تناسله
طلا اولنسه باهى تهييج ايدر حكمى شاهين مطلبنده يازلمشدر (صل) صادك كسرى و لام
مشدده ايله رقيه وافسون كار ايتميين يلاندر (لكن قاموسده اطلاق اوزره حيه در و ياخود اينجه
وصارى اولان ماردر ديو مفسردر (صلب) عبابده يازلديغى اوزره صرد وزننده برطير اولديغى
حياة الحيوانده مسطوردر (صلبناح) حاء حطى ايله سقنطار وزننده برابنجه بالق آدى ايدوكى
بنه عبابده مذكور اولديغن دميرى حياة الحيوانده يازمش وقاموسده * كسقنطار سمك طويل
دقيق * ديو طويل اولديغى دخى كوسترلمشدر (صلصل) جوهرى قولنجه هدهد وزننده
وانقوليده ترجمه سى اوزره اوكيك ديدكلرى فاخته در وانك النه دخى ديرلر * لكن قاموسده
والقدح او الصغير منه وطائرا والفاختة والراعى الحاذق و موضع * هدهد وزننده ناصيهٔ فرس
انك الى اولوب بو معناده فتح دخى جائز ايدوكى وآنك صاچى نابت اولان يرده قبل ايچنده اولان
بياضه وصوبى ايكى كيسه بى قانديره جق قابدن عبارت اولوب عربيده قدح ديدكلرى ظرف آبه
و ياخود اندن كوچكنه و برقوشه ياخود فاخته يه وراعى يعنى چوبانك حاذق وماهرينه ومدينهٔ منوره ده
برموضعه و عمامه قربنده برصويه وموضع آخره وآنك سمرواكرى وسينه بندى يرلرنده اولان قيللرى
دوكلكله او يرلرده قلان بياض خرده تو يلره صلصل دينوب وتا الحاقيله (صلصلة) كوكرجن
ايله وقره يه اطلاق اولنور ديو محرردر (وقره باشدن اينجق قولاقلرك بومشاق اتنه دك اينى صاچه
دينور (قلت) اشبو صلصل خصوصنده ترجمهٔ قاموسده فيه مافيه دينه جك برقاچ يروار در
دقت اولنه (صناجة) فتح صاد وتشديد نون ايله قزوينى قولنجه ارض تبت ده اولور نهايتده
بيوك بر حيواندر كه يتى يعنى ياتديغى محل برفرسخ يرى قاپلر ايمش وغايت غرائبندندر كه حيوان مذكوره
قنغى حيوان بقر ايسه هلاك اولور واو دخى ديكر حيوانه باقسه تلف يعنى كنديده اولور ايمش ولهذا
حيوانات بو سره بالالهام عارف اولملريله كوزلرينى اچيه رق بزى كورمكله هلاك اولسون
ديو صناجه دن قاچيوب كوز بنه كور ينورلر ايمش وكبرد كده لاشه سى كبرندن ناشى مدت مديده

طعمهٔ حیوانات اولور ایمش والله تعالی اعلم وقدیر (دمیری دیرکه حریریٔ بلیغ لفظ
صناجه‌یی قرق التیجی مقامده ذکرایدوب وشراح مقامات معروف اولان طبل ایله تفسیرایتمشلردر
وتاء صناجه تأکید الحاق اولنمشدر (قلت) مطرزی صناجه‌یی صنج صاحبی دیمکدر وتاسی
مبالغه یعنی تأکید ایچوندر وصنج فتح نون ایله آلت تلهیدر دیمشدرکه معروف اولدیغی اوزره
زیل دیدیکمزتوجدن مصنوع بربرینه ضرب اولنور مدورموز یقار آلتلرندن اوله جقدر (قاموسده
بنه چالنور اوتارلی آلت سازندکانه دخی دیرلر ومعربدر دیو محرردر (صوار) کسر صادایله القطیع
من البقر یعنی اوکوزسوریسیدر جمعی صادك کسرومدی ایله (صیران) در ومسك قابنه دخی
صواردیرلر (قلت) وانقولیده واو برنده یاایله صیار دخی لغت ایدوکی وصوت ووضع معهودی
ایله چاغر یلنجه اجابت ایدوب کلن سرچه‌یه فتح صاد و تشدید واو ایله (صوار) دینه‌دیکی
یازلمشدر (صومعة) مجرد ده یازلدیغی اوزره مقدوراحدا ولمیان مکان مرتفعده اولمق جهتندن
عقابه‌دینور (صید) مصدردر لکن اسم معامله‌سی اولنه‌رق صید اولنمش حیوانه دخی اطلاق
اولنور (قلت) حیوان مصیدك وصیدك وسرقتك احکامی وکافهٔ تدابیر دینیه ودنیویه السنهٔ
ثلثه‌ده مؤلف اولان کتب فقهیهٔ مذاهبده همم ائمهٔ دین وکرم فحول دقایق بین ایله رضی الله
تعالی عنهم مضبوط ومحرردرهمان مراجعت اولنه ومجموع اشکالات اصول مطالعه‌یه رعایت‌له
باقیلوب ومیزان ازهانده کفتین منقول ومعقول برله طارطیلوب خلاصه کمال روایت ودرایت ایله
اداب مطالعه ومناظره‌یه تطبیقا حل قلنه والسلام (بوفقیر بعض اسفار مؤلفه ده عدل
ورأفتدن عبارت اولوب انجق عقلله بولنمش تدابیر حسنه دردیو شرح وبرلمش اولان یکرمی یی
متجاوز قاعدهٔ معاملات کورمش ایدم بحمده تعالی قواعد مسلمهٔ مذکوره‌یی متون مذهب منصور
حنفیه‌ده وجدان توفیقنه مظهر اولمله شرح مذکوردن توحش ایتدم یعنی یوق دکلدر بلکه
توفیق ارایوب بولمقدر (صیدح) فتح صاد ودال ایله سسی شدید اولان آتدر (جوهری بومك
ارککنه دخی صیدح دیمشدردیدیکنی دمیری یازر (قلت) فقیر صحاحده وترجمه‌سنده (ص د ح)
ایله (ب و م) ماده‌لرنده بوله‌مدم جائز که مواد دیکرده بالمناسبه یازه‌لر (دمیری صیدح لغتنده
صباح کبی مبالغه صیغه‌سیدرکه زیاده سسلی اوله جقدر وسبب تسمیه دخی بودردیمش وبویله
اولدیغی قاموسده (صیدح) و (صدوح) و (صیداح) و (مصدح) تشدیدیالر ایله
صباح صیت یعنی صوتی زیاده اولنه‌دیو مصرحدر صباح ایله صیت یالری مشدده در (وذی الرمه
نام بلیغ قدیم عربك ناقهٔ مخصوصه‌سی آدی دخی صیدح اولدیغی لغتلرده وحیاة الحیوانده
واردر (صیدن) فتح صاد وسکون یا ایله دلکودر (صیدنانی) فتح صاد ودال وآخرنده‌کی
یانك تشدیدی ایله جوف ارضده یتنی یابوب وکزلین بردویبه‌در (قلت) دمیری اشبو
(ص د ن) ماده‌سنی بویله یازر لکن صحاحده صیدنانی چرچی دیدیکمز بایع که فارسیده
آدی پیلوردر بونده صیدلانی دخی لغتدر ودخی صیدنانی برالتنده یووه یاپوب نابدید ایدن
جانوره دخی دیرلر واکا صیدن دخی دیرلر دیو یازلمش (وقاموسده صیدن وصیدنانی
ضبع وثعلب وجانور مذکوره دیرلردیوب چرچی یازلمامش وایکی معناده دخی محرر بولنمش
(ومهذبده بیوزی فروش اولان صیدلانی وصیدنانی جمعلری صیادله وصیادنه کلودیمشدر
(صیر) صادك کسری ومدی ایله صحناة اعمال اولنان خرده بالقلردر وبعضیلری صحناته اطلاق
ایتدیلر قاله الدمیری (قلت) صحاحده بو معنی یالکز اصلنه نظرا مهموز العین اوله‌رق
(ص ء ر) ماده‌سی مذکور اولمیوب لکن قاموسده کسر ایله صیر صحناة یاخود صحناته شبیه
نسنه‌در یعنی طوزلی قاتق وصملانه کبی شیٔ وصحناة اعمال اولنان طوزلنمش اوفاق بالقلردر (وصحنا)

صادك فتحی وکسری وحاء حطی نك سکونی والفك مدی وياخود قصری ايله خرده بالقلردن
طوزلنوب صلاموره وصبرداليه ديدکلری اوله‌جقدرکه مشتهی ومعدوی برقاتقدر ديو مذکوردر
(وصحنانك مفردی تاايله صحناةدر (جبريل بن بختشوع قولنجه بعض معلوم ومستعمل اولان بزر
وتخم ايله ياپلمش صحناة رطوبت فاسده وآغزقوقوسنی دفع ونکهه‌يی تطييب ايدوب بلغمدن
متولد وجعه وطلا سنك عقرب صوقديغی يره نفعی واردر (قلت) سنبل زاده وهبی
مرحومك نخبه‌سنده مندرج (يك ثقيل آدم ايمش حمای روح * بختشوعه اوبله ايتمشدر سنوح)
بيتی اشارتی وفاضل مشهور شارح التحفة الوهبيه حياتی افندی مرحومك نجلی سيد شرف
افندينك فوائد کثيرهٔ عربيه‌يی حاوی طبع ونشره شايان اولان شرح جديد نخبه‌سنده تصريحی
اوزره عضرفوط وزننده اولان بختشوع سريانی اولوب عبدالمسيح معناسنه‌در واشبو بختشوع
ابن جبريل هارون الرشيد خليفه طاب ثراه زماننده مشاهير اطبادن اقرانته فائق برطبيب
حاذق ايدی که خليفهٔ مشاراليهه بزم کتابلرنده يعنی کتب حکماده * مجالسة الثقيل حمی الروح *
واقع اولمغله ثقيل کسان ايله مصاحبت يورمه ديو طبيبانه مخلصا اخطار ايتمشدر (قلت)
دردست اولان نسخ حياة الحيوانده جبريل بن بختشوعدر لکن معربانلرك بعضنده طبيب عهد
خليفهٔ مشار اليه بختشوع بن جبريلدر جائزکه بختشوعك اوغلی دخی طبيب اوله وباباسی آدينی
اوغلنه وضع ايده بوصورتده توفيق اولنور ﴿ضاد معجمه﴾ (ضوضو) ابن سيده اخيلدر
ديوب لکن ابن دريد توقف ايتمشدر (ابوضبه) ذکری کچن دراجدر (ضرغام) جريال وزننده
ودخی تاايله (ضرغامة) ارسلاندر (قلت) بوماده صحاحده بوقدر وقاموسده جعفر وزننده
ضرغم وبعين برنده ضادايله ضرضم دخی لغتلر اولديغی محرردر (ضريس) ذکری آتی طبهوجدر
* اکسل من الضريس * امثال عامه‌دن اولديغنی دميری يازمشدرکه مفهومی ظاهر اولديغی
اوزره ضريسدن زياده تنبلدر ديمکدر وحيوان مرقوم کسلدن ناشی زبلنی ياوروارى اوزرينه
القا ايدر ايمش (ضغبوس) ضم ضاد وسکون غين وضم باايله ولد ثرمله يعنی دلکو ياوروسيدر
(دميری قاموسده اولديغی اوزره ولد ثرمله دردبدکدن صکره دلکو ديشیسنه دينديکی بالاده
کچدی ديمشدر تأمل اولنه (جمعی ضغابيس کلديکی دخی قاموسده يازلمشدر (ضوع) ضم ضاد
وفتح واو مخففه ايله اشهر اولان هوام جنسندن برحيواندر (جوهری بنه هوامدن اوله‌رق
کيجه قوشيدر ديمشدر (بعضيلری بومك ارککيدر وجمعی اضواع وضيعان کلوردیدی (قاموسده
صرد ودخی عنب وزنلرنده کيجه قوشی ياخود کروان وياذکر البوم وعلی قول غراب کبی اسود
وطيب اللحم برقوشدر وشداد وزننده (ضواع) دلکودر (وضوايع) ابلك ضوامريدر (ضئب) ديو
مذکوردر کسر ضاد وسکون همزه ايله دميری تحريرنجه دواب بردن هيئت کلبده برشی اولديغی ابن
سيده ديمشدر (قلت) لکن قاموسده دواب بحرندندر وعلی قول حب لؤلؤدر ديو يازلوب (وقربان وزننده
(ضؤبان) سمين شديد اولان جمله دينديکی دخی مذکوردرکه صفات حيواندن اولمغله ضمی
تنسيب اولندی (ضئبله) فتبله وقبيله وزننده حبهٔ دقيقه يعنی اينجه يلان اولديغنی جوهری
ديمشدر (قاموسده کوچك ديله ودخی حبهٔ دقيقه‌يه ديرلر ديو ديل ذکرده تقديم اولنه‌رق تفسير
اولنمشدر (قلت) دهان اهل افك وافترا ونفاق وحسده ده اولان لهاة دخی داخل معنای کلی
اولمغله حبهٔ دقيقه معناسنده دخی اولان ضئبله‌نك لفظ مشترك بولنمسی لغت عربيه‌نك عين حکمت
اولديغنه بردليل جليله‌در کما لايخفی علی الفطن (ضيون) فتح ضاد واسکان ياء وفتح واو ايله
(قلت) شويله جه اعلال وادغام اولنميه‌رق ارکك کدی‌يه اسم وضع اولنمشدر وجمعی فتح ضاد
وکسر واو ايله ضياوندر (قلت) مهذب وسامی ده کربهٔ دشتی يعنی يبانی کدی ديو تخصيص

كوسترلشدر (ومجلده كدى يه بكزر بردو يه يه وكدى يه دخى دينور ديو محرردر ﴿طاء مهمله﴾
(طامر) پره يه وبرا حد كيم اولديغى بيلنمان كيمسه ايله بنه پره يه (طامر ابن طامر) ديرلر (طاير)
طيرك مفردى اولوب مؤنثى لغت نادره اوله رق تا ايله طايره در وطايرك جمعى اطيار وضم طا ايله
طيور كلور وبروجه اشارت طير دخى طايرك جمعيدر لكن واحده دخى اطلاق اولنور هكذا
فى القاموس وطيران طانك ويانك كسرلرى ايله (وطير) غير وزننده (وطيروره) صيروره وزننده
قنادلى حيوانك هواده قنادلر يله حركتى ديمكدر اهل تفسير بيانجه ﴿ومامن دابة فى الارض
ولاطائر يطير بجناحيه﴾ نظم جليلنده طايره صفت واقع اولان يطير بجناحيه قيدى نظر
بعينه وقال بفمه وضرب بيده ومشى برجله تعبيرلرنده وسائرلرنده اولديغى كبى احتمال مجاز واستعاره يى
دفع ايچون تأكيدا واقع اولديغى يعنى طيران سرعتدن و ياخود طيران بالهمه دن وسائر جهاتدن مجاز
اولمق توهمنى قالدرمق نكته سنه مبنى ايدوكى معانى آشنايه خفى دكلدر ﴿وكل انسان الزمناه طائره﴾
نص مبيننده مستفاد اولان طاير انسان كندو يه مقلد قيلنان عملى ورزقى وخير وشردن اولان حظ
ونصيبى در ودخى طاير دماغه وكندو سيله تيمن وتشأم اولنان شيئه اطلاق اولنوب لكن اصلى
ذى جناحده در فليحفظ (طبطاب) فتح طا ايله كوش كبيرلرى اولان بر طايردر وهكذا فى القاموس
(طبوع) ذكرى آتى ققامه در قاموسده تشديد نو نله اولان تنور وزننده اولديغى وسملى بردو يه يه
دخى دينديكى مذكوردر (طثرج) صحاحده قارنجه در ديو تفسير اولنوب وانقولى ترجمه سنده
ضم طا ورا ايله ضبط ايدوب لكن قاموسده فتحه لر يله مضبوطدر (وشمس العلومده ثاء مثخذ
برنده باء ابجد ايله طبرج ديو محرردر (دميرى بعضيلرى خرده قارنجه ديدى ديمشدر (طحن)
قاموسده صرد وزننده بردو يه اولديغى مصرحدر وطحن فتح طا وسكون حا ايله دقيق اوكوتمك
يعنى حبوباتى اون ايتمك معناسنه در (دميرى زمخشرينك ربيع الابرارندن ناقلا طحن ام حبين
سابق الذكره بكزر بردو يه در كه اطرافنده صبيان طوپلنوب * اطحن لنا * يعنى بزه شى اوكوت ديو
چاغرشيرلر او دخى يرى ايچنده كم اولنجه دك قارشدرمغه باشلرايمش (قلت) اشبو نقل وجه
تسميه اولديغنه اشارتدر مطالعه اولندى (طرغلودس) دميرى ديركه اشبو حيوانى اهل اندلس
بيلورلر واكا صيغهٔ تصغير ايله (ضريس) دخى ديرلر ورازى كافيسنده بو حيوان جميع عصافير
نوعندن اضعف بر عصفوردر ولونى رمادى واحمر واصفر يعنى بو الوان ايله متلون اولوب جناحلرنده
ريشهٔ ذهبيه واردر ومنقارى رقيق وقويروغنده نقط بيض متوازه اولوب دائم الصفير واجودى
سمينيدر (اكلى حلال اولان اشبو حيوانك مثانه ده متكون حصاتى دفعده وتكوننى منعده
خاصهٔ عجيبه سى واردر (قلت) لفظ طرغلودس كوردكمز لغاتده ومفرداتده ناياب اولمغله
اشتقاقى وقنغى لسان اولديغى واعراب وموادى تحرير اولنه مدى (طرف) اصمعى روايتنجه كسر
طا ايله اعلى وصوى آتدر وابوزيد آنه مخصوص بر وصف اولوب قسراغه ديمز ديمشدر وجوان كريم
الخصاله دخى طرف ديرلر (طغام) طانك وغين معجمهٔ مخففه نك فتحه لر يله ودخى تا ايله (طغامه)
ابن سيده قولنجه طير وسباعك وكذلك ناسك ارذلنه دينور ومفرد وجمعى بردر وانقوليده
طغام شول كيمسه لردركه دنى اولوب بوغازى طوقلغنه خدمت ايده وكذلك قوشلرك الچاغنه
ديرلر ديو ترجمه اولنمشدر لكن غرضى مجاهده وزهد خالص اولماديغى حالده مجرد دنائهٔ قيدى
لازمدر فتأمل (طفل) هر حيوان وحشينك ياوروسنه ومعروف اولديغى اوزره انادن طوغان
ولده يعنى مولودينى آدمه دينور وجمعى اطفالدر لكن بونده جمع وواحد بنه طفل ديمك دخى جائز
يعنى لغندرو يكى طوغرمش اولوب ياوروسى كنديله برابر اولان كيكه وكذلك ناقه يه ضم ميم وكسر
فا ايله (مطفل) دينور وجمعى مطافلدر (ذو الطفيتين) بو يلجه تثنيه وذواضافه سيله بر حيه

(خبيثه)

خبيثه يه دينور وطفيه لغة غرفه وزننده خوصة المقلدر خوصه وزن مذكور اوزره ورقهٔ شجر
ومقل شغل زنه سنده كونلك اغاجيدر يعنى جمعى كونلك اولان شجردر مار الذكر حيه نك ارقه سنده
اوخوصه يه شبيه ايكى خطا اولمغله تسميه يه سبب اولمشدر (بعضيلرى حيهٔ مزبوره مقطوع الذنب
وازرق برنوع يلاندر كه حامل خاتون باقدقده دهشتندن اسقاط جنين ايدر ديمشدر (طلا)
فتح طا والفك قصرى ايله مطلقا چتال طرناقلى حيوان ودوابك ياوريلرينه اطلاق اولنور
وجمعى فتح همزه ومد الف ايله اطلادر (طلى) دميرى فتح طا وتشديد يا ايله كچينك كوچك
ياوروسنه دينور طلى حبس معناسنه اولوب او ياورولر اياغندن برنيجه كون قازيغه ايپله ربط اولنور
اولمسى سبب تسميه در وجمعى ضم وسكون لام ايله طليان كلور رغيف ايله رغفان كبى ديمشدر
لكن وانقوليده طلى اولاد غنمك خرده سى ديو مترجمدر (وقاموسده دخى * الطلى كغنى الصغير
من اولاد الغنم * ديو نسردرو صحاحده دخى اولاد الغنم يازر بو صورتده مراجعت اولنان بر نسخ
معتمده ده اولاد المعز يازلديغى يا سهو ناسخ ياخود لغتدر (طليح) فتح طا وكسر لام ايله قولاغه
ياپشان كنه در وانقوليده ضم طا وسكون لام ايله طلح وفتح طا ايله طلايح جمعيدر فليوفق (طرموق)
ابن سيده قولنجه فتح طا ايله خفاشدر هكذا فى حياة الحيوان (لكن قاموسده عصفور وزننده در
ديو ضم طا يه اشارت اولنمشدر (طمل) كسر طا وسكون ميم ايله وسربال وزننده (طملال) وطمر
وزننده يعنى كسر طا وتشديد ميم ايله (طمل) لونى بوزوقره يه مائل وشخص وجثه سى خفى يعنى
كورونمز مرتبه اولان قولاق قورد جانور ينه دينور (طنبور) زنبورلردن برنوعدر كه اخشاب يير
دميرى كبار شافعيه دن نوو ينك مهذب شرحندن بالنقل هر اكنه سى اولان حيواندن چكركه
حلال اولمغله مستثنادر قول صحيح اوزره قنفذ دخى مستثنا يعنى حلالدر ديمشدر كه سائرلرى حرام
ديمكدر (قلت) ذوات ابرك مذهب حنفيده حكمى زنبور ذكرنده كچمشدر (طول) ضم طا وفتح
واو مشدده ايله ابن سيده وغيريسى ذكرنجه بر قوشدر وانقوليده بعضيلر صو قوشلرندن بوز
رنكلو اياقلرى اوزون وقويريغى سياه اولان قوشك اسميدر ديدى ديو مسطوردر (طوطى)
احياء علومك باب ثانيسنده اولان كسب حكمنده ببغايه دينديكى مسطور ولسانمزده دخى
مذكوردر (طير) اشبو مطلب طاء اولنده كچن طايرك صاحب ايله صحب كبى جمعيدر (قلت)
بو مقامده دميرى طايرده ذكر ايلديكى كبى طيره دائر ومناسب آثار ومواعظ ايله فوائد نفيسه ذكر
ايتمشدر مراجعت اولنه (طيهوج) اشارتى مرور ايتديكى اوزره طانك فتحيله كوچك ككلكه
شبيه وككلكه بكزر بر طير جبلى اولوب لكن كردنى ومنقار ورجلينى حجل آسا احمر ايسه ده قنادلرينك
التى اسود وابيض ودراج ماننده خفيف وبالاجماع حكمى حلدر اتى كثير الحراره والرطوبه
ايدوكنه يوحنا قائلدر وبعضيسى معتدلدر ديدى (دميرى ديركه اعتدال قولى صوابدر وعلى
قول هضمده درجهٔ ثانيه ده در واجودى سميزى وهنكام خريفده اولان رطو بتليسيدر كه اكلى
باهى وعقلى زياده ايدر لكن معده سى قوى اولنلره ال ويرمز مكر كه هريسه سنى اكل ايده وضعيف
المعده ايله صبى يه موافق وبلاد شرقيه ده وقت بهارده اكلى اجوددر (قلت) دميرى ايله صاحب
مالا يسع بو طيره اندلسده ضريس ديرلر ديوب لكن آنفا ذكر اولنان طرغلودسه دخى
ضريس ديرلر ديو دميرى يازمش ايدى والحال كه انك وصفى بونك وصفنه موافق دوشمديكندن
لفظ ضريس مشتركدر ديمك تأويلنه احتياج كوربنور فتأمل (طورانى) با آلاده يازلديغى اوزره
كوكرجندن برنوعدر (قلت) ضم طا وسكون واو وتشديد ايله طورى ودخى طورانى لغتده وحشى
معناسنه در (طير العراقيب) دميرى طير الشوم عند العرب وكل ما يتطير به تسميه العرب بذلك
ديمش و برقاچ نسخه ده عبارهسى بودر يعنى هنكام جاهليتده عرب تطير ايتدكلرى طيره طير العراقيب

دیرلر ودخی تعمیم ایله هر بر مشؤوم عد ایتدکلری نسنه‌لره ده اطلاق ایدرلر ایمش (قلت) اسماء مبهمهٔ عمومیه‌دن اولان (ما) دمیری‌نك کل ماقوالنده طیردن وسائر شیدن اعم اولمق کور ینور ایسه‌ده امثال میدانیده * اشأم من طیر العراقیب هو طیر الشؤم عند العرب وکل طائر یتطیر منه للابل فهو طیر العراقیب لانه یعرقبها * دیو واقع اولان عباره طیر جنسنه مخصوص اولمسنی ناطقدر وقرینه‌ده بودر بو صورتده عبارهٔ دمیری جای تأملدر (واما قاموسده طیر العراقیب شقراق دیو مفسردر وشقراق بیون بورن وعلی قول آری قوشیدرکما سبق (طیر الماء) مطلقا صوقوشی دیمك اولوب جنس مرغ آبه (ابو سحل) و (ابن الماء) و (بنات الماء) دخی دیرلر (طیطوی) ارسطاطالیس بیانجه مبشه‌لك وصولق یرلردن آیرلیان بر طائردر لحم ونبات تناول ایتیوب کنار غیاض وآجام نتنندن حاصل قوردلر مأکلی اولدیغندن اوطو یدیغی یرلردن دور اولماز بازی حرارت کبدندن خسته اولنسه طیطو یی طوتوب قلبنی اکل ایله شفایاب اولور صیحه سز کاهیجه اوچار ویرینی دکشمز مکر بازیدن قاچه اوزمان یرینی دکشدیرر کیجه چقار ایسه صیحه ایدر ایمش لحم طیطوی باهی زیاده ایدر (و بنت طبق) ودخی (ام طبق) طانك وحرف بانك فتحه‌لریله سلحفاندر وعلی قول شول حیهٔ عظیمهٔ خبیثه‌در که التی کون اویور ویدنجی کونی اویانوب قنغی شیئه اوفورسه اهلاك ایدر و بلا وآفته * احدی بنات الطبق * اطلاق ایلدکلری دخی وانقولیده محرردر ووجه اطلاقی زعم عرب هنکام جاهلیت اوزره قپلو بغه یوز یمورطه یمورطلیوب یوزنجیسی سیاه حیه وماعداسی سلحفاة اولور ایمش دیو کوسترمشدر واشبو اطلاق معناسنجه * جاء فلان باحدی بنات الطبق * امثال عربدندر که آفت انداز اولان مرحمتسز ومروتسز ذی شر وقاسی القلب اولانلر حقلرنده ایراد اولنه جغی ظاهردر ﴿ظاء معجمه﴾ (ظلیم) با آلازده ذکری کچدیکی اوزره دوه قوشنك ارککیدر (ابو البیض) (وابو ثلثین) و (ابو الصحاری) کنیه‌لریدر جمعی (ظلمان) کلور ولید ایله ولدان کبی (صیغهٔ فعیل اوزره لفظك کسر فا ایله فعلان وزننده جمعی قلیل اولدیغن سیبویه بعد البیان قضیب وقضبان وعریض وعرضان وفصیل وفصلانی ذکر ایدوب اشبو ولید وولدانی سویلمامشدر (و بعض اعلام عربیه مجرای آب معناسنه اولان فری مشددة الیانك جمعی فریان ودخی سری وسریان وصبی وصبیان وخصی وخصیانی الحاق ایتمشدر فلیحفظ ﴿عین مهمله﴾ (عاتق) جوهری بیانجه شول قوش یاوروسیدر که قنادینك یلکی چوغالوب واوچاغه یلتنوب لکن اوچابیان قوشك یوقار یسنده اوله انتهى بو حالده اولان هر قوش یاوروسنه عاتق دینوب اما او بلتنمه حالنده اولان یاورویه ناهض دیرلر (ابو عبید عتق سبق معناسنه اولمغله یاورونك حال مذکورده اولمسی مدار سبق اولدیغندن سابق مطالعه سیله عاتق دینمشدر دیو مناسبتنی بیان ایتمشدر (ابن سیده قولنجه ناهض یمورطه ده اولان تویلری دوکیلوب ریشی جدیدی بتنه‌باشلامش اولان یاورویه دینور وعلی قول هنوز طاورانمیان کوکرجن یاوروسنه عاتق دینور وجمعی ضمتین ایله عتقدر وینه جوهری قولنجه عاتق زن جوانه صفت اولهرق * جاریة عاتق * دینلوب وعلی قول تازه قیزه که بکرا اقرباسنك اونده کالان بولوب هنوز زوجنك اوینه کوندرلمامش اوله اکا اطلاق اولنور (وعتیق فرس رایعه یعنی چابك آته دیرلر وجمعی کسر عینله عتاقدر (وعتاق برنجی قوشلره دخی دینور و (ارحبیات عتاق) دوه‌نك ایوسنه دیرلر نجائب معناسنه ارحبیات فتح همزه وحا وتشدید یا ایله قبیله‌یه منسوب اولانلردرکه انلرده چیقان دوه اعلادر وعتیقه ازادلو جاریه‌یه وکریمهٔ جمله اولان خاتونه امرأة عتیقة دینور یعنی مرئهٔ کریمه دیمکدر وعتیق هر شیئك قدیمنه ودخی برنسنه‌نك کریم ومختار وممتازینه دینور (و بیت عتیق کعبهٔ معظمه‌در (قلت) قاموسده اسباب تلقیبی مذکوردر باقیله وابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه

(حسن)

حسن وجمال صاحبی اولدقلریچون وعلی قول (انت عتیق من النار) خطاب بشارت نصاب نبویسی ایله علی قائله الصلاة والسلام مخاطب ومبشر بیورلدیغیچون عتیق ایله ملقب اولمشدر (عاسل) قورد جانوریدر جمعی رکع وزننده عسل وفوارس وزننده عواسل کلوب مؤنثنه عسلاء دیرلر لکن قاموسده مؤنثنه دائرکلام اولمیوب عینك کسری وسینك سکونیله (ابو عسله) ذئبه دینلدیکی محرردر (عانك) فرس اولوب جمعی عوانك کلور (قلت) صحاح وقاموسده اولمیوب فقط فیروزآبادی * عنك یعنك کرّ فی القتال والفرس حمل للعض * عباره سنده اصرمغی قصد ایله حمله ایدن آته قاعده اوزره عانك دینله جکنی ضمنا بیان ایدر (عاطوس) برداب‌در که ندوسیله تشأم اولنور ناعوس آنی الذکرده دخی کلور قاموسده هر برآقسردیجی شیئه دخی دینور اولدیغی مذکوردر (عافیه) کرك انسان وکرك بهیمه وکرك طائردن هر بر رزقنی طالب اولنه اطلاق اولنور یعنی کسب وتحصیل رزق حالنده دینلور قاموسده * کل طالب فضل ورزق کالمعتفی * عباره سیله مفسردر (عائذ) باذال نخذ یاوروسیله برابر اولان ناقه‌در (عائر) شول ارکك دوه‌در که بر ناقه‌یی قیوب آخر ناقه‌یه واره * یقال الجمل عائر اذا کان یترك الشول الی اخری وشول قویرق قالدرمغه دیرلر وانقولیدن نقل اولندی (عبقصه) و (عبقوص) ابن سیده قولنجه بر دویبه در (قلت) بو اسم مأخذلرده فقیرك کوزینه ایلشمدی لکن قاموسده (عقنقصه) عین مهمله‌نك وقافك اولانك فتحه‌لری ونونك سکونی وقاف ثانیه ایله صاد مهمله‌نك فتحی اوزره غضنفره وزننده ودخی عین مزبوره‌نك ضمی وقاف اولانك فتحی ونونك کذلك سکونی وقاف ثانیه‌نك کسری وصاد مرقومه‌نك فتحی ایله خبعثنه زنه سنده بر دویبه‌در دیو مسطوردر فتأمل (عبور) غنمك جذعه سیدر علی لغة جذعه‌دن اوفاق اولانه دینور (لحیانی اوناغنه تخصیص ایدوب عبور سوددن هنوز کسلمش اولاندر دیدی (وابن سیده هنوز عادتنی کورمیان قیزه دخی عبور دینوردیدی قاموسده فتح عین وضم با ایله عبور * الجذعة من الغنم * ایله انجق جذعه‌یی یازوب جمعی عبائردر وسنسز یعنی اقلف آدمی‌یه ده عبور دیرلر لکن بو معناجه عینك ضمی وسکون با ایله عبوردر دیو یازلمشدر (عترفان) ضم عین ایله خروسدر (عثة) ضم عین وتشدید ثاء مثلثه ایله یوکی وکورکی طلاین بوجکدر جمعی عث ودخی عثث‌در یعنی ادغام وتفکیك وثانی حذف ایله جمعلنور دیوب اسم جنس اولدیغنه دمیری جوهریدن نقل واشارت ایتمشدر (وحکمی تحریم اکلیدر (قلت) اشبو عث باب اولدندر * وعثبة تقرم جلدا املسا * ضرب مثل درکه مفهومی کوه‌جك دوز وهموار وارقه‌لی دری یی طالر دیمکدر (فروم ضمتین ایله اکل ضعیفه دیرلر (ومثل مذکور برایشه باشلیوب عهده سندن کلمیان حقنده ایراد اولنور (ودخی عثه قاری اولان عورته دینور * نقلته ملخصا من وانقولی * وآنی مرحومك اشبو قاری اولان عورته تعبیرندن قاری اصل ترکیده عجوز ومسنه خاتونه دینلدیکی مستفاد اولدیغندن باشقه سکز یوزسنهٔ هجریه سندن مقدم تألیف اولنمش بعض سبك ترکی واملای مهجور قدیمده محرر کتابلرده دخی معنای مذکورده استعمال اولندیغی وسیما یدیوزله سکز یوز میانده مؤلف مختصر حیاة الحیوان ترجه سنده * الدجاجة المسنة * عباره‌سی (قاری طاوق) دیو ترجه اولندیغی کورلمشدر (ومسن ارککه دخی قوجه دینور ایمش صکره‌لری وحالا قوجه لفظی هرنه قدر زوج معناسنده مستعمل ایسه ده ینه اصل معناسی اولان مسنده قوللنیلوب لکن قاری مطلقا عورت معناسنده مستعمل اولوب فقط قوجه‌یه مقارن ذکر اولنسه زوجه معناسنی بولور فلیحفظ (بولاقردی بوراده آرتق برسوز کورینور ایسه ده ینه ایشه یارار یری واردر دیو دوشونمك صوقو شدرلمسنه بو اکسکلی قوجغزی قاندرمشدر * جهانده کشینك آدیدر قالان * قالانی یلاندر یلاندر اینسان (حیاة الحیوانده (عثمن) جعفر وبعض حبرج وزننده فرخ الحباری یعنی طوی دیدکلری قوشك یاوروسنه (وعثمان ولد الحیه دیو

مفسر اولوب لكن قاموسده حبرج وزننده اولمیه رق عثمان فرخ الحبارى وفرخ الثعبان وفرخ الحیه وعلى قول بالكز فرخ الحیه دیو محرر اولوب وصحاحده انجق فرخ الحبارى مسطوردر فتأمل (عثمم) بنه حیاة الحیوانده اسددر دیو مفسر اولوب اما صحاح وقاموسده عثمم سفرجل وزننده ٥ وتاابله عثممة شدید ارككـ دوه‌در یازیلوب قاموسده دوه‌نك طویل اولمسی دخی مقید در (وصحاحده ارسلانه عثمم دینه‌دیكی یره‌رك باصدیغندن اوتور یدر تعلیلی (ومحیطده قاطره دخی عثمم دینلدیكی وعثممه‌نك جمعی عثممات كلدیكی یازلمشـدر (عثوثح) ایكی ثاء تخذله بعیر ضخم فرموده یعنی اتلی وجانلی توانا دوه‌در (ام عجلان) عطشان وزننده حیاة الحیوان وصحاح وقاموسده برقوشدر دیو یالكز جنس كوسترلمشدر (عجروف) زنبور وزننده یعنی ضم عین ورا ایله صاحب قوائم طوال یعنی اوزون اایاقلی بردویبه وعلى لغة طویلة الارجل نمله در *قاموسده الحقیقة من النوق ودویبة اوالنمل الطویل الذى رفعته عن الارض قوایمه * عبارهٔ ظریفه سیله نون تقدیم اولنه‌رق تحریر اولنمشدر (عجوز) فتح عین وجیم ایله *ارنب *اسد *بقره *ثور *ذئبه *رخم *رمكه *ضبع *عقرب * فرس *هر *كلب * وعامهٔ وحش جمله‌سنه اطلاق اولنور (قلت) بو فقیر الاءرب قدیر اسعد نادان بی كس لفظ مشتركـ اولان اشبو عجوز اسمنـده موضوع التمش بش شئی جامع علامهٔ علوم عربیه جمال الدین محمد بن اصبع الازدى اللغوینك غایت بلاغت وسهولت الفاظ وحسن سبكده ورقت معانیده اخلاق حسنه‌یه ترغیبا نظم ایدوب یكرمی قدر عالملك وسیما اثیر الدین ابی حیان النحوینك شرح ایلمش اولدیغی مشروح اولان منظومه‌سنی كورمكه موفق اولوب شیرازه بند انتخاب ایتدیكی نوادر لغت جمعنه مخصوص كشكول درویشانه‌سنه قید ایلمشدر تنشیط ایام الجاسیله صمیمی ممنونا خاموش اولان كشكول مرقوم استنطاق اولنورسه یكان یكان تقریر ایدر (عدس) فتحتنله زجر ایله تسمیه طریقیله قاطره دینور یعنی حیوانه درست اشوب كنه‌سی وار كلمه‌سی ایچون دهده دیو سائقلرك قرلاندقلری وجهله بغله دخی استركشان عرب عدس عدس دیو چاغررر اولمرتبه قاطرك زجرینه دلالت ایدر لفظ اولدیغنـدن نفس بغله دخی تسمیه ایتمشلردر (عذفوط) ضم عین وسكون ذال تخذ ایله بیاض ویومشاق بردویبه اولوب اصابع جوارئ بی بهایه مشبه بهادر (عربد) بن سیدة وبن قتیبه قوللرنجه سلغد وزننده یعنی كسر عین وسكون را وفتح با وتشدید دال ایله جردحل باینه ملحق اوله‌رق برحیه‌یه دینور كه انسانه نفخ ایدر ایسه ده یعنی قباروب وقورغر رسه‌ده اذى ویرمز (وعربده سوء خلق معناسنه‌در كه رجل معربد معنای مذكوردن مأخوذ اوله‌رق عربده لی آدم دیمكدر (قاموسده قرشب وزننده یعنی بروجه محرر كسر عین وسكون را وفتح با وتشدید دال ایله وحرف باء مذكورك كسرى دخی جائز اوله‌رق هرشیئك شدیدینه ودأبه وعادنه واافاعینك اركـكنه وبرمنوال مشروح مار البیسان نفخ ایدوب اذاسی اولمیان حیه‌یه وبرقزل حیهٔ حبشیه‌یه دیرلر (ودخی زبرج وزننده یعنی دالی مشدد اولمیه‌رق عربد حیه ایله خشین اولان زمینه دینور دیو محرردر (قلت) فیروز آبادی مرحومك زبرج وزننده دردیمسی عربدك رباعی یه ملحق اولدیغنه اشارت بلكه صراحتدر فتأمل (وبنده قاموسده كسر عین ایله (عربید) واسم فاعل صیغه‌سیله (معربد) حال نشوه وسكرنده ندیم بزمنه اذى ایدن بدمسته دینور اولدیغی مرسومدر (عرباض) ابن سیده قولنجه باء ابجد وضاد معجمه ایله قرطاس وزننده (وعربض) هزبر یعنی كسر عین وفتح را وسكون با ایله كلكلی قوى بقره‌یه دیرلر (قلت) كلكل عرعر وزننده كوكس یعنی سینه در (صحاحده بقر یازلمیوب یرنده غلیظ وشدید دوه دردیمش (وقاموسده عرباض وعربض مرقومان * الغلاظ من الناس ومن الابل والاسد الثقیل العظیم كالعربض كقمطر فیهن لح * یعنی اسمین من بوربن انسانك من جهة البدن غلیظی ودوه وارسلانك ثقیل

عظیمى دیو بلا بقر ایكی معنای دیكر دخی درج اولنمشدر (عرس) كسر عین وسكون را ایله دیشی ارسلان اولوب جمعی فتح همزه ایله اعراس كلور (وبو اعراس دوكون طعامی معناسنه ضم عینله اولان عروسك دخی جمعی ایدوكی صحاحده مسطور در (عربقصه) دمیرى بالصاد المهملة دویبة عریضة كالجعل * یعنی جعل كبی بردویبهٔ عریضه در دیدیكی متعدد حیاة الحیوانده كورلدی لكن صحاح وقاموسده وسائر چند قطعه مأخذلرده فقیر لفظ مرسوم مذكوری بمادته واملاته كوره مبوب لكن قاموسده عین وحرف باء ابجد وقاف وصاد مهمله‌دن مركب جعفر وعصفور وزنلرنده (عبقص) بردویبه در دیو مسطوردر تأمل وتتبع قلنه (عزة) فتح عین وتشدید زای ایله بنت ظبیه‌یه دینور كه آهو بچه در (وشاعر مشهور كثیرك معشوقه‌سی بونام ایله بنامدر (قلت) اهل معانی وبیانك معلومی اولدیغی اوزره ظبی وظبیه محبوب ومحبوبه‌یه حقیقت عرفیه اوله‌رق اطلاق اولنور كه آهوده اولان اكثر شمائل حسنه بنی آدمده كمال جمالدر * كما قیل فی وصف شادن محبوب مع مطایبة * سلبت محاسنك الغزال صفاته * حتى تحیر كل ظبی فیكا * لك جیدة ولحاظـه ونفاره * وغدا تكون قرونه لایكا * غالبا قیس مجنونك اولوب شواهد كتب معانیدن اولان * لله یاظبیات القاع قلن لنا * لیلای منكن ام لیلى من البشر * بیت دلنشینی ترجمه‌ده بوندن چند سال اقدم اسعد شتیت البال ومهجور الامثالك عاجزانه نظم ایدوب پسندیدهٔ اهل تمییز اولان بیتی بوراده خاطر فاترینه كلمكله تعبیر ایسه‌ده تحریرینه اجتسار اولندی * لله ای آهوان چمزار سویلیك * سز دیمیدر یانوع بشردنمی سودیكم (عسا) جكركه‌نك دیشیسیدر (قلت) مأخذه كوریله‌مدی تتبع اولنه (عساعس) فتح عین اولى وكسر ثانیه ایله قنافذه دیرلر كیجه وقتی كثرت تردد لرینه مبنی تسمیه در كه عس كیجه ایچره كزمك وطواف ایتمكدر (عساس) فتح عین وتشدید سین ایله قورد جانورینه دیرز (لكن قاموسده قلیل وزننده (عسیس) وابجد زنه سنده (عسعس) وخشخاش مثالنده (عسعاس) دخی اغتلر اولدیغی (وملول وزننده (عسوس) سودی ازاقان یاخود علی لغة خلقدن اوزامیجه سودویرمیوب تنها یرده ویرن ویاخود صاغمق ایچون قالدیرلدقده یارطولاشمدیغه لبن ویرمین ودخی صاغیلوركن بدخوی اولان ودخی اولمش دوه‌كلر بنی كوردكده انلره رقتله حنین ایدوب آجیسان ودخی سودی وارمیدر دیو صغنوب یوقلنان ناقه‌لره دینور دیو یازلمشدر حیوانه دائر مادهٔ (عس س) ده برلغت اولمغله الحاق اولندی (عباهل) دمیرى ابل مهزوله اولوب مفردی عبهولدر دیو تحریر ایدر (قلت) صحاح وقاموسده افرادینه ومهزوله متعلق كلام اولمیوب انجق * صحاحده عبهل الابل ای اهملها مثل ابهلها والعین مبدلة من الهمزة وابل معبهلة لاراعی لها ولاحافظ * یعنی چوبان دوه‌لری كندو باشلرینه براغوب رعیده اهمال ایلدكده عبهل الراعی الابل دیرلر وبو یله براغلمش راعیسی وكوزه دیجیسی اولمیان دوه‌لره ابل معبهلة دیرلر وعین یرنده همزه ایله ابهل دخی لغتـدر یعنی همزه عیندن مبدلدر دیو مسطوردر (قاموسده دخی تبدیل مذكور اولمیه‌رق برتحریر جوهرى یازیلوب فقط عینلرك فتحه‌لریله ابل عباهل ومعبهلة دینلور كه مهملة دیمكدر دیو عباهل زیاده قلنمش وایكیسنك معناسی دخی یازلمشدر بو صورتده دمیرینك یازدیغی بالغت ویاخود مهملة یازیله‌جق ایكن قلم ناسخ غلط ایدوب مهزوله یازمش مطالعه اولندی هله تتبع اولنه (عسبار) حیاة الحیوانك بعضنده عینك كسرى وسین ساكنه ایله ضبعك ذئبدن اولان یاوروسیدر ومؤنثی تا ایله عسبارة اولوب جمعی عسابر كلور عبارسیله اكتفا اولنمش (وبعضنده (عسبور) دخی ضم اولنه‌رق ذئبك ضبعه آشوب ایدن ولدی اولدیغی جوهرینك (ع ول) ماده سنده یازدیغی كمیت نام شاعر قدیمك * كما خامرت

فى حضنها ام عامر * لدى الحبل حتى عال اوس عيالها * بيت شاهدى ذيلنده (مشبهها اولوب
قورددن ولدى اولان ام عامر كه ضبعدر طوتلدقده ولد مذكورى يو ينجيه دك باباسى يعنى
قوردبسلر ديديكى قول ايله استدلال اولنمشدر (لكن انجق قاموسده (عسبر) عينك وحرف
بانك ضمترى وسكون سين ايله نمردرومؤنثى (عسبرة) دردخى (عسبور) واوممدوده زياده سيله
ذئبدن اولان ولدكلبدر وكذلك عسبورة دينور و (عسبار) عينك كسرى ودخى تا الحاقى ايله
عسبارة ذئبدن اولان ولدضبعدر وعلى قول ولدذئبدرو(عسبره) ايله (عسبوره) ناقهٔ سريعهٔ نجيبه يه
دخى دينورو (عيسجور) فتح عين وسكون يا وفتح سين وضم جيم ايله ناقهٔ صلبهٔ سريعه
ودخى سعلاتدر ديو تحقيق قلنمشدر (بعض نسخهٔ قاموسده عسبر مذكورقنفذدر ديو مفسر
اولديغى مشهود فقير اولمشدر فتأمل بالتتبع (عسلق) حياة الحيوانده ابن سيده دن نقلا هر سبع
جرى يه وظليمه وعلى قول ثعلبه اطلاق اولنور ديو مفسردر لكن قاموسده عسلق جعفروز برج
وعلابط وعين وميم ولام مشدده نك فتحه لريله عملس وزنلرنده ماشرب يعنى ايچيله جك شيئه وذئبه
واسده وظليمه وهر برصيده جرى اولان سبعه وكوتو خويلويه وخفيفه وبونى اوزون اولنه
وثعلبه اطلاق اولنوب اشبو موضوع لهلرك انثارينه عندالوقف ها يازيلان تا الحاقيله (عسلقه)
دينيلور ديو مشمولا تحقيق قلنمشدر (عسنج) آنفا مرقوم عملس وزننده ظليمدر (عشراء)
ضم عين وفتح شين والف ممدوده ايله كه اولديغى وقتدن اون وعلى قول سكز آى كچمش
اولان ناقه يه وضع حملنه دكين اطلاق اولنور وعلى لغة ساده نفساء كبى اولان يعنى توليد
عقبنده اولان حالتى وقتنده دينور كه نسوانه اول حالتده لوسه دينور وتثنيه ٔ عشراء
عشراواندر وجمعى ضم عين ايله عشار درقاله الدميرى والجوهرى والفيروز آبادى جوهرى
همزهٔ ثانيهٔ واوه قلبله عشراوات دخى جمعيدر ديوب قاموس دخى بوجمعى بالتقديم يازمشدر
وصاحب الصحاح فعلاء لفظى قتال وزننده فعال ايله جمعلنمك عشراء ايله نفساء لفظلرينه
مخصوصدر يعنى كلام عربده باشقه لرى يوقدر ديمشدر (قلت) فيروز آبادى آنفا يازيلان عسلق
شرابه يعنى ايچيلك شاننده اولان شيئه دخى اطلاق اولنور ديمش ايدى لكن اهل دانشدن
بريسى نسخهٔ قاموس فقيرده مشاراليهك قولى يازلمش اولان سطرك كنارينه (وفى التهذيب
والسراب وهو الصواب وكانه مقلوب عسقل * عباره سنى يازمش ومطالعهٔ عاجزى اوزره
اصابت ايتمشدر وعسقله تربع سرابدر فتأمل وقاموسده كسر عين ايله عشار برازى طوغورمش
وبرازينك نتاجى منتظر اولان ناقه لر سوريسنه دينور وسودى چوق ديشى دوه يه كسر ميم وسكون
عين ايله ناقهٔ معشار دينيلور ديو محرردر (عضل) جوهرى بيانجه ضم عين وفتح ضاد منقوطه ايله
جرذ يعنى كچن برنوع فاره در جمعى كسر عين وسكون ضاد ايله عضلان كلور جرذان كبى لفظا
ومعنى (عرقوط) دميرى تحريرنجه كسر عين ايله حيوانك اكل ذريع ايله ييديكى بردويبه در
لكن صحاح وقاموسده نه وزن مذكور ونه حيوان مسطور كورلدى تتبع اولنه (عريقطه) ودخى
(عريقطان) دويبه وزعفران وزنلرنده يعنى تصغير بنيه لريله بردويبهٔ عريضه يعنى يصى
برجانور در وهكذا فى القاموس (قلت) بعض لسان قديم تركى اوزره مؤلف كتابلرده بسيطه
قريب شيئه يايسى نسنه يازلديغى وغالبا قالفش مقابلى اولان ياتشده معناى بسط كوريلوب ونومده
دخى بسط دركار اوله رق ياتسو نمازى ديدكلرى اقتضارنجه دوزنسنه يه قريبه وعين بسيطه يايسى
ديمك معقول ياده القدن نظرى قطع ايله تركيده حرف مشددبوغيكن صاده شدده ايله يصى يازلمسى
معتاد اولمشدرو چاره سزينه اويله جه يازلمشدر لكن غلط مشهوردر عريضه مناسبتله قيد اولندى
(عطار) قزوينينك اشكالنده اولان بيانجه اشبو حيوان اعجب دواب صدفيه دن اولوب بلاد هندده كائن

راكد صولرده وارض بابلده بولنور باشى واذنان وعينانى وفى ظاهر بر مخلوقدر كه قابندن يعنى اولان
صدفندن چيقار وصدفى ارقه سنده اوله رق برابر يره سوريننه رك يورر وهنكام صيفده قوراقلق
اولدقده قابنه طوپلنور ورايحه سى عطرناكدر صرع علتنه يافيلوب توتسولنسه نفعى واردر
ورمادى ديشلره جلاوير ر (عطاط) فتح عين ايله ثبات وزننده اسددر (قلت) جوهرى مرد
دلير وبهادره ده ديرلر دير (ابن الاثير خطبهٔ بليغهٔ حجاج شرحنده ضم عين ايله عطاط وعلى قول
فتحه له طير نوعندن برطير معروفدر ديو تاريخ كاملنده يازر (عظاء) جوهرى قولنجه ظاء منقوطه ومد
وفتح عين ايله وزغه دن اكبر برجنس كرنكلا در وعقايهٔ دخى بومعنايه در ومفردى عظاءة
وعظايه در (قلت) قاموسده فقط * والعظايهٔ دويبهٔ كسام ابرص جمعها عظاء * ديو
مفسردر ونهايهٔ ابن اثيرده عظايه بردويبهٔ معروفه در وبرقولده سام ابرصدر جمعى عظايا
كلور وعظاءة دخى لغتدر بونك جمعى عظاء كلور ديو مضبوطدر (ازهرى ديركه بو برارقه سى
هموار وترددوسكرتمه سى اكثر سام ابرصه شبيه ولكن اندن احسن اذى ايتمز بردويبه دركه
شحمة الارض وشحمة الرمل دخى ديرلر ومصرده سحليه تسميه اولنور ابيض واحمر واصفر
اوله رق انواعدر وجمله سى سياه ايله منقطه در واشبو اختلاف الوانه تغاير مسكن سببدر كه
برآزى قوملى يرده وبرازى صو قربنده وبرطاقمى اوتلى يرده اولورلر ورنكلرى اويرلر طبعلرندن
آلورلر وبووه لرنده برنسنه ييميه رك درت آى طوره رق وكسب تصلب ايچون آفتابه ميل وتوجه
طبعيدندر صاغ اليله صول اياغنى بزه صاروب ياننده طاشيمق مدار زيادهٔ باهدر وكندوسى سياه
بزه صاريلوب طاشنسه حماى ربع مزمنه يه نافعدر وقلبنى اوزرينه تعليق ايدن خاتون اوسنده
طورديغى مدتده حابل اولماز وبقر ياغيله محو اولنجيه قدر يعنى زياده پشيريلوب عقرب وحيه
صوقشه سوراسه برؤ يرر (عضمجه) وزنا ومعنى ثعلبه در (عطرف) بيوك افعادر تتبع اولنه
(عفر) دميرى تحريرنجه اروپه ياوروسيدر * واوفى من عفر * مثل عربدر وكسر عين ايله اركك
خنزيره وشخص خبيث مداهنه دينور ومرئهٔ خبيثه يه دخى عفريهٔ نفريهٔ دينور عفريت نفريت
ديديكى كبى (قلت) عفريه شرذمه وزننده در ونفريه اتباعدر واروية ضم همزه وسكون را
وتشديد يا ايله يبان كچيسنك ديشيسيدر واصلى افعولة وزننده ارووية اولوب واو ثانيه يايه قلب
وادغام وواو اولى صيانةً للياء مكسور قلنمشدر قاموسده عفر كسر عين ايله اولديغى وذكر خنازير
معناسنده ضمله دخى جائز اولوب عفر على لغة مطلقا خنزيره وعلى قول ولدينه وعين وفانك
ضمه لريله صبين وياخود شهره اطلاق اولنديغى مصرحدر (عفريت) دميرى بيانجه شياطينك
قوى ماردينه ديرلر وتاسى زائده در ﴿عفريت من الجن﴾ قول كريمنده واقع عفريت
لفظنى ابورجا وعيسى الثقفى (عفرية) قرائت ايلديلر يعنى قرائتدن وصديق اكبر رضى الله تعالى
عنه (فرقة عفر) قرائت قيلديكه جمله سى لغت صحيحهٔ عربيه در (قلت) قاموسده رجل عفر
وعفرية وعفريت بكسرهن وعفر كطمر وعفرى وعفرينة وعفاريه بضمها بين العفارة بالفتح
خبيث منكر الخ * ديو لغات متعدده يازيلوب جمله سنك مدلولى عفارتى ظاهر وآشكار اولان
خبيث منفور ومنكردر ديلمش وعفريت مذكور ودخى عينك وفانك كسرلرى ورانك تشديدى
ايله عفر بن النافذ فى الامر المبالغ فيه مع دهاء * ديو تفسير اولنمش واشبو (ع ف ر) ماده سنده
بعض لغات ومعانى دخى تسطير قلنمشدر فليراجع (وواني مرحوم ترجمهٔ مطبوعه سنده عفريت
ابوعبيده روايتنجه هرنسنه ده مبالغه اوزره اولان كيمسه در يقال عفريت نفريت وعفرية
نفرية (نفرية تبعيتله مذكوردرو (عفارية) فتح عين وكسر را وفتح ايله عفريت كبيدر ومفرددر
خليل قولنجه شيطان عفرية وعفريت وهم العفارية والعفاريت ديرلرو بونلرده اولان يارى

مفتوح ایلدكلری حینـده ها یعنی تأنیث ایله استعمال ایدوب ساكن قیلدقلری وقتده هایی تایه
قلب ایدرلر وعفریه بلا وآفت معناسنه اولان داهیه ده اطلاق الخ مأ‌ننده بیان ایتمشدر دمیری
مرحوم نص جلیل مذكوره دائر وسائر فوائد یازمشدر كوریله بو فقیرلغته دائرینی فی الجمله اتیان
ایتمشدر خطـاسی واقع ایسه اصلا حنه همت اولنه (عضر فوط) جوهری قولنجه عینك
ورانك فتحی وسكون ضـاد وضم فائله اركك كارضم وفتح ضاد وكسر را ایله و بعدالراء المكسوره
اشبـاع یعنی یا ایله عضیرف وعضیریف تصغیرلریدر (عقـاب) ضم عین وقاف مخففه ایله
بالمناسبه بو قارولرده كچدیكی اوزره تراجم لغـاتنده قره قوش نوعندن طوشنجل دیو تفسیر اولنمشدر
(مترجم قاموس عاصم افندی مرحوم شارح قاموس سید مرتضی قدس سره شرحندن اخذا
طیر مذكور شكاری آلدقـدنصكره شكار اخرایه تعلب ایلمسی باعث تسمیه در دیو یازمشدر جوهری
قولنجه جمع قلتی همزه نك فتحی ایله افعل وزنی اوزره اعقبدر زیرا عقاب مؤنث سمـاعی اولمغله
اومقوله مؤنثـات سماعیه جمعنه وزن مذكور مختصدر عنـاق ایله اعنق وذراع ایله اذرع كبی
وجمع كثرتی عقباندر انتهی دمیری جمع الجمعی عقابین كلور دیمشدر (قلت) قاموسده قبو ایچره
قوغه یی برتن سوری طـاشه وكارنده اولوب اوزرینه باصوب صو چكدكلری طاشه وطاغ بوكرنده
نردبان هشنده اولان الچین قبایه وطوار اباقلرینك برنده چیقار بادام رسمنده اولان مهرهیه وكوپه یه
طـاقیلان خیطه وحوضه صو كلان یوله دخی عقاب دیرلر دیو محرردر (ابو الایشم) (ابو الحجاج)
(ابو حسـان) (ابو الدهر) (ابو الهیثم) اركككنك و (ام الجدار) (ام الشعور) (ام كلبد (ام لوح)
(ام الهیثم) دیشیسنك كنیه‌لریدر و بین العرب كاسر ایله توصیف اولنوب العقاب الكاسر دیرلر
وعقابك حدت بصری واردر والهذا * ابصر من عقاب * ضرب مثل اولمشدر اسم عقاب مذكرینه
ومؤنثنه اطلاق اولنوب اركككی هذا عقاب ودیشیسی هذه عقاب دینیله رك اسم اشارتله وهی وهو ایله
تمییز اولنور ودیشیسنه لقوه دخی دیرلر لكن خلیل لامك فتحی وكسری لغت اوله رق لقوه سریعه اولان
عقـابه دینوردیمشدر (با آلاده ذكر اولنان عنقـای مغرب قصد اولنیه رق مكان بعیددن كلدیكیچون
عقابه دخی عرب عنقـاء مغرب دیرلر (اشبو طیر ایكی نوع اولوب برینه عقاب دیكرینه
زمج دیرلر ایمش (قلت) صحاحده ضم زای وفتح وتشدید میم ایله قبر وزننده زمج قصیر القـامه
ومذمومه وقاموسده زمج مذكور ایله زومج بونلره ودخی ضعیفه واسود قبیحه ورمان وزننده زماح
صمی یی بشكدن قیان برطیره دیرلر دیو مسطوردر اما عقـاب یشل وصاری وقرمزیدن باشقه
رنكلرده اوله رق لون جهتیله تنوع ایدر وعقـابك بعضیسی جبل و بعضیسی صحرا و بعضیسی
میشه زارده و برنوعی كارانهـارده مسكن اتخاذیله دخی متنوع ایمش (ودخی یمورطه سی اكثریا
اوچ اولوب اوتوز كونده یاورو چقارر وسائر جوارح طیورك یضئینی اولوب یكرمی كون اوزرلرینه
اوطورر وعقاب چیقـاردیغی اوچ یاورویی بسلمه كند ویه كران كلدیكی وقلت صبری ایچون
برینی آتر ایمش وطرح ایتدیكی بیچاره یاوروجغی هراناسز قالمش یاورولری بسلمك معتادی اولان
نفیضه سبحانه ذكری آنی كاسر العظـام نام طیر مرحمت طبع تربیه ایدر ایمش فسبحان
القـادر علی كل شیء الهم كل نفس هداها * ودخی عقاب شكارینی دفعهٔ برینه كتوره یوب بربردن
بریره نقلله كتورر ایمش وطوشانی صید ایتدكده یاورولرندن باشلرصكره یوكارینی صید ایدر ایمش
وعقـابك حرارت وحركت و یوستی اقوی وقنادلری خفیف اوله رق سریعـة الطیراندر حتی
بركونده عراقده تغدی و یمنده تعشی ایدر ایمش وقنـادلری ریشه سن شتاده فرومی وصیفده
شمسیه سی ایدر (حركتدن قالوب كوزلرینه عمی طریانده یاورولری انجه ایله قالدیروب زمین
هندده سرجبلده برصاف بكار آرایوب واوعینـه طالدیروب وچقاروب برتو آفتابه قورلر ایمش

واشبو معالجهٔ ولی ایله توبلری دوكیلور وجدیدی بتر و بعده ینه طالدر دقلرنده كنج وتوانا اولور
ایمش عجایب مخلوقاتده اول بكاره عین العقاب دیرلر دیوب و بروجه محرر یاورولرینك وكندینك كیفیتی
دخی مسطوردر عقابك جكرنده بردرد پیدا اولدقده طوشان ودلكو جكرلرینی وجبه نك باشنی براغوب
سائرینی وطیورك جكرینی ترك ایله سائر انلرینی اكل ایله تداویه ایدر ایمش (ابن خلكان عمـاد
كاتب ترجه سنده بالمناسبه یازركه جمیع عقاب دیشی اولوب انلره آشن همجنس اولمیان طیر دیكر
ایمش وهرچند جای تعجب ایسه ده عقابه دلكو دخی آشر دیمشدر انتهی (ذكری آتی خاصه سی
اولان حجر العقاب دیدكلری طاش كه تحریك اولنسه ایچنـده برشی وار كبی صوت ایشیدیلور
وقیرلدقده بوش چقار ایمش آنی عقاب عین مرقومدن یووه سنه كتورر ایمش بركیمسه حجر
مذكوری قصد ایله یووه سنه یونلدكده كویا قصد مذكوری بیلور كونا اوطاشی اوزاقدن كوستروب
آل كیت یوللو آتر ایمش دیو عجایب مخلوقاتده مقید در (خاصهٔ حجر مذكور وضع حملده عسرت
اوزره اولان خاتونه تعلیق اولنســه سریعا طوغورر ودشمنیـله مكالمه ایدن زیرزبانه قوسه
غلبه‌ده تأثیر ایدوب ایشنی بتورر ایمش (قلت) آغزینه طاش آلدی تعبیری سكوتدن اكرچه
كنایه‌در مكر هرطاش اولمیوب بعض حجر سكوته و بعضیسی تكلم وتأثیر نطقه سبب اولور ایمش
لكن بو فقیره قالسه تأثیر كلامه وامر مطلوب الزامه باعث متكلمده جوهر مكنتك وجودی
وخصوصا الكن مخاطبده دانش ایله اتصافك بولنمه سیدر هرچند حسن خطابت ونقدینهٔ بلاغت
مدار تأثیر كلام ایسه ده ولكن * لاحیاة لمن تنادی * حالتی كورلدكده كلام صرف سورلمش
مقنا طیسه دوز والسلام (نسرده دخی بو كونا خاصه یاد اولنمشیدی نفس عقابك دخی صبرنام
نبات اولان مسهلدن قاچمق وتو یله توتسولنان محلده بولنان حیات هلاك اولمق واودیله اكتحال
كوزده اولان ظلمات ایله صویی دفع ایتمك خواصندن اولدیغنی قزوینی یازر اشبو عقاب مطلبنده
دمیری روایة و درایة وادبا برخیلی فوائد یازمشدر مطالعه اولنه برنجی قوشلرك مذاهبده اولان
حكمی بو قارولرده بیان اولنمشدر (عقل) وصال وزننده قلوص فتیه یه یعنی تازه و كنج ناقه یه
دینور و برسنهٔ كامله ده لازم كلان زكاة ابل وغنمه دخی دینور (قلت) ودخی دوه نك دیزینی
باغلدقلری ایپه دخی دیرلر وفتح عین وتشدید قاف ایله عقال طوارك اباغنه عارض اولان آقسمغه
دینور (عقف) فتحهٔ عین وقاف ایله دلكو ولغهٔ عقف عطفدر * یقال عقفت الشیء فانعقف ای
عطفته فانعطف (عقیب) انجق تصغیر صیغه سیله مستعمل برطیردر (عكاش) رمان وزننده
اركك اور مجكدر عینك كسری وسكون كاف وكسر را وآخرنده شین معجمه ایله (عكرشه) دیشی
طوشاندر (عكرمه) عكرشه وزننده را ایله دیشی كوكرجندر واسم رجل دخی اولور كه اصحابدن
عكرمه رضی الله تعالی عنهك آدیدر (علج) كسر عین وسكون لام ایله سمین وقوی اولان حمار
وحشیدر وعرب مقابلی اولان یعنی عربستان اولكارندن ماعدا كافهٔ اقالیم اهالیسنه عموما اطلاق
اولنان عجمك عظماسیدن وشجعاسندن اولنلره دخی علج دیرلر (قلت) جنتمكان سلیم خان ثانی طاب ثراه
حضرتلری عهدنده قپودان دریا اولان علی پاشا مرحومه وصف ولقب قیلدقلری قلیج هرنقدر اول
غازی زیره وصف لایق ایسه ده سیف دیمك اوله رق ابتداء اویله موضوع اولمیوب بلكه اشبو علجدن
غلط درو زیر مشار الیهه افریقیه جانبنده بكلكنده ووزارتنده بحرا وقوعه كان دلیرانه غزواتنده اهالی
جزایر وتونس وطرابلس اولحوالیلرده اولان اهالی عرب مقام ستایشده علج دیمشلرایدی بعده اسانمزده
قلیجه چوریلوب اویله جه تلفظ وكتابت اولنمش وشهرت دخی بولمشدر ارتق علج دینیله مز وخلقك
لسانی قلیج سوزندن كسدیریله مز (عل) فتح عین ایله قراده مهزولدر (علجوم) فتح عین
وسكون لام وضم جیم ایله ابن سیده سوزنجه ضفدع ذكر وعلی قول بط ذكردر (قلت) قاموسده

خرماسی چوق بسنانه وچوق وکراه صویه وموج بحره وقراده وکندم کون یعنی قره یاغز کیکه
وظلیمه وکبشه و وعله و تورمسنه و بریاض قوشه ودوه نك شدیدینه وعلی قول خیارینه دخی
دینوب جمعی علاجیم کلوردیمشدر (علام) ضم عین وتشدید لام وآخرنده میم ایله ذکری کچن باشقدر
قاموسده ضم عین ایله (علکوم) دوه نك شدیدینه ودخی ارککنه ودیشیسنه دینور ضم عین ایله علکوم
وعلاکم ومعلکم دخی مرادفلریدر وضمله اولان علاکمك جمعی فتح عین ایله علاکمدر دیو مسطوردر
مانحن فیهه دائر اولمغله ضم اولندی (علوش) ابن رشیقك غرائب وشذوذكابنده یازدیغنجه
کسر عین وفتح لام مشدده ایله سنور وزننده ابن آوی ودخی ذئب ودخی بردوبه دروودخی
سباعدن برنوعدر (امام عربیه خلیل کلام عربده بر کلمه ده شین ایله لام جمع اولوب
واول لام شیندن مقدم اولمق انجق یکتا اوله رق اشبو علوش کلمه سنه منحصردر یعنی نظیری
یوقدردیمشدر (قلت) لکن صاحب القاموس ادغام شین ایله (لش) وبروزن زلزله (لشلشه)
وجلاج زنه سنجه (الشلاش) کلمه لرین دخی ضم ایدوب وعلوش خفیف حریصه دخی دیرلر
وعلوش فتح عین وسکون لام ایله علشدن مشتقدر دیوب ماده ٔ (ع ل ش) یازمامشدر فلیتأمل
(علهان) کروان وزننده ظلیمدر (علس) فتح عین ولام ایله قرا ضخم یعنی بیوك وکوده لی
کنه در وکنه یه ابتدا حالنده (قمقامه) بعده (حمنانه) بعده (حلمه) بعده (علسا) دیرلر که اشبو
آخرده اولان حالنده نصکره نمو ایتمیوب آخر عمرینه دك اووجودده قالور * ایجب فی العلس زکاة اذا
بلغ خمسة اوسق اواکثر منهما قال لا وان علم بذلك الساعی اعرض عنها * کلامی امتحان اذکیا
معرضنده اولان الغاز عتیق فقهیه دندر وحلی الغازات فقهیه یی مطالعه ایدن ذوات بیلورلر
بوفقیرك حصه سنه اول مقامه یعنی حلندن قطع نظرله انجق محلنه اشارت دوشدی فتأمل والسلام
(علامات) ابن عطیه دیرکه بحر هندده طولده وانیجه لکده والوان وحرکاتده حیاته بکزر برازحیتان
یعنی بالقلر واردر بونلر علامات در یعنی بحر مذکورك طول ووسعتنه بناء قطع مسافه دشوار اولمغله
سفاینده اولان یولجیلرك جای خلاص مهالك اوله جق بلادهنده وصوللری قربنه ذکر اولنان
بالقلرك کورلمسی علامت نجاته دلیل وبشارتدرو بعض اعلام ﴿ وعلامات وبالنجم هم یهتدون ﴾
نص جلیلنده اولان علاماتدن مراد ذکر اولنان بالقلردر دیو تفسیر ایتمشدر واوعلاماتك یعنی حیتان
بحر مذکورده مشاهده ایدن عدد کثیر بکا کیفیتلرینی نقل ایلمشدر دیو علماء مشرقدن برذات پدریمه
واوادخی بکا نقل وروایت ایلدی دیوب ابن عباس رضی الله عنهما نصده اولان علامات
کوندزده معالم طرق وکیجه ده ارشاد نجومدر دیو تفسیر ایتمش وکلبی علامات جبال دیوب
مجاهد ونخعی نجومدر که علامات وهدایات ایله تسمیه اولنمش دیمشلردر دیو بیان قیلمشدر انتهی
قول ابن عطیة (علهز) کسر عین واسکان لام وزایدن اول اولان هانك کسری ایله قراد
ضخمدر (علعل) هدهد وزننده ذکرقنا بردر (قلت) صحاحده اولدیغی اوزره قنابر
طوبغار معناسنه ضم قاف وسکون نون وضم با والف ممدوده ایله اولان قنبراء اسمنك جمعیدر
لکن جوهری استعمال عامه حرکات مذکوره ایله القسر قنبرة اوزره در و بعض رجزده دخی اویله
واقعدر دیوب فیروز آبادی دخی * ولاتقل قنبرة کقنفذة اولغیة * دیو صیغه ٔ تصغیر ایله تعبیر
یله قنبره نك لغت ضعیفه اولدیغنی بلیغانه بیان ایلمشدر (اشبو اسمی ترجمه یه درج قنبره یه پاره
قومق کبی فائده دن معدود در تأمل اولنه (عمروس) ضم عین وآخری سین سعفص ایله یا لاده
کچن حروف اولوب جمعی عماریس کلور هکذا فی حیاة الحیوان (عملس فتح عین ومیم وتشدید
لام وآخری سین ساده ایله ذئب خبیث وکلب خبیثدر یعنی جنسین مذکورینك پك موذیسیدر
ووالده سی خدمتنه رعایتی اتم بولنوب حتی ارقه سنده هرسنه مادرینی حج شریفه کتورن وناسی

والده لرینه بویله خدمت ایلیه لر مثوبه سنی اخطارا * ابر من العملس * مثلی ضربه سبب اولان
ذاتك آدیدر (دمیری مرحوم نصح آمیز اولان برمنظومه سنده مثل مذکورك سبب ضربنی
درج ایلدیکی * وضربوا الامثال بالعملس * فی البر کی به البنون تأسی * بیتنی یازمشدر (قاموسده
یورومکده قوی وتوانا وجست اولان انسانه دخی عملس دیرلر دیو یازلمشدر (عمیثل) اسد در
(قلت) قاموسده فتحه ٔ عین ومیم وثا وسکون یا اشارتیله مضبوط اولوب عظمندن ناشی هربر
بطی اولان شبثه وارسلانه ووعول وظبادن ذنبی طویل اولانه وضخم شدید عریض اولان
شبلره وثا ایله عمیثله ناقه ٔ جسیمه یه دینلدیکی وحیوانه دائر اولمیان برازمعنالری دخی محرردر وعمیثله
روایتکرده ٔ ابو زید در (مهذبده شیر ومردم کران جان وعمیثله حدث مردم دیو یازلمشدر
(صحاحده دمیرینك نقلی اوزره اصمعی قولنجه عمیثل الذیال بذنبه یعنی قویروغن سوروبان وخلیل
قولنجه ایشنی بتوروب اتکنی چرتمکده احتیاجی قالمیه رق صالویرن کیمسه کبی اتکن سورویه رك
یورویان بطی کیمسه یه دینور دیو مسطوردر (عناق) بالآلرده بالمناسبه یاد اولندیغی اوزره کچینك
دیشی یاوروسیدر جمعی اعنق وعنق وعنوق کلور (عناق الارض) شویلجه ارضه اضافتله
فهددن کوچك ارقه سی طویل هر برشیئی یعنی صید ایده بیله جکی حیوانانی حتی طیری شکار ایدر
بردوبه در که برنامی دخی سیقت ایدن تفه در (قتاده نك نهایة الغریبنده کلبدن اصغر وهره دن
اکبر جوارحدن بردابه ٔ وحشیه در وجمعی عنوق در ومثلده داهیه یه اوغرادی معناسنه * لقی
عناق الارض * دینور و بوحیوان تربیه اولندقده اوده اوده یه صالیویریلور اوحیوانی اولور
مألنده مقیددر (عنبس) اسددر ورجل دخی بو اسم ایله تسمیه اولنور وعبوسدن مشتق اوله رق
فنعل وزننده در (قلت) صحاحده بروجه محرر تصریحدن باشقه کرکانده وکرك قاموسده (ع ب س)
ماده سنده یازلمسی نون عنبسك زائده اولدیغنه دلالت ایدر (قاموسده جعفر وعلابط وزنلرنده اسددر
واکر اسم ایله تخصیص اولنورسه غیر مجری اولدیغی حالده عنبسه دینور دیو مسطوردر یعنی
عنبس وصفیتدن اسمیته نقله دلالت ایدرتا الحاقیله اسم دخی اولوب بوصورتده غیر منصرف
اوله رق یالکز بولندقده یعنی آخره مضاف بولنمزایسه مجرور اولماز دیمکدر (وقانون الادبده
عنبس دلیروشیر سخت اندام وشیر دیو مفسردر (وقبیله ٔ قریشدن امیة بن عبد شمس اکبرك
اوغللرینه عینك فتحیله عنابس اطلاق اولنور که بونلر (حرب) (ابوحرب) (سفیان)
(ابوسفیان) (عمرو) (ابوعمرو) نام التی نفراسددخی تسمیه اولنان قرنداشلردن عبارتدرو بونلردن
ماعدا اوغللرینه اعیاص دینور و هکذا فی الصحاح (عنبر) بربیوك دریا بالغیدرکه دریسندن
قالقان اعمال اولنور و بومناسبتله ترسه یعنی قالقانه ده عنبر اطلاق اولنور (قلت) قاموسده عنبر
معلوم اولان طیب درکه بردابه ٔ بحریه نك روثیدر وعلی قول دریاده واقع برقیودن نبع ایدر ولفظی
مؤنث سماعیه دخی اولور ودخی بنی تمیم دن برقبیله نك آدیدرودخی برسمکه ٔ بحریه یه وزعفرانه وورسه
یعنی یمن زعفرانه واوسمك بحریه نك جلدندن یاپیلان ترسه اطلاق اولنور دیو تفصیل اولنمشدر
باب باده عنبره دائر کلام دخل تعرض وحرمتنه دائر احکام دخی بعض مناسبتله اومحلده تقدم ایتمشدر
(عندلیب) معلوم اولان بلبل وهزاردرو جمعی عنادل کلور یعنی آخرنده اولان یا وحرف با حذف
اولنه رق جمعلنور زیرا صرف قاعده سنجه درت حرفدن زیاده اولان وحرف رابعی حرف مد
وحرف لین بولنمیان اسم جمع ویاخود مصغر قلنمق مراد اولدقده رباعی یه بعد النقل جمع وتصغیر
اولنور اشبو عندلیب کبی که نقل اولندقده عندل قالور و بو عندلك جمعی عنادل اولور لکن بروجه
اشارت حرف رابع حرفین مذکوریندن بری اولورسه نقل اولنماز فتأمل (قلت) عندل
لفظنی بعض ذات بلبل معناسنه قوللندقلری کاهیجه کورلمشدر حتی شرح جدید تحفه ٔ وهبی ده

حبانی زاده شرف افندی حافظ عینتابینك مستزادی اولان * فی جنتك عندل قلبی لیلای *
* ارو جهك یاورد * باغکده سنك بلبل کوکلم ایدر آواز * کوستر یوزك ای کل * مصراع
مترجنده قوللندیغی تحریرایله کوسترمشدر معتبرات متداوله لغاتده بوغبسه ده * حدث عن النحو
واللغة فلاحرج علیك * وفقنجه لغات عربیه بر بحر بیکراندر تتبع اولنه بلکه بولنور زیرا باقشقلی
استعمالدر (مصراع مذکور ترجمه ده اولان بلبل کوکلم معلوم اولدیغی اوزره مسامحه وارد راکر * دل
بابلی باغکده سنك ایتمه ده آواز * دینسه مسامحه قالقار کمان ایدرم انجق ترجمه صره سیله اولمامش اولوب
والحال بأس یوقدر لفظی دخی اصل وضعی اوزره رباعی غیرمزید اوله رق جعفر وزننده ابو عمرو قولنجه
هراوزون نسنه یه وابوزید قولنجه باشی بیوك اولنه دینور هکذا فی الصحاح (لکن قاموسده تعمیم
اولنموب (عندل) باشی ضخامتلو بعیرك ارککنه ودیشیسنه ودخی طویله اطلاق اولنور واشبو طویل
معناسنده مؤنثی تا ایله عندلة در دیو مفسردر (ودمیری دخی * العندل * البعیر الضخم الرأس
یستوی فیه الذکر والانثی * دیو تحریر ایتمشدر (عنز) بکی یاور وسنك دیشیسیدر کامر جمعی
اعنز وعنوز کلور * لاینتطح فیه عنزان * امثالدندر که مفهومی بونده ایکی عنز طوقوشه مز
دیمکدر (اشبو مثلی میدانی او خصوصده یعنی بو مصلحت و امرده تغییر ایله نکیر یوقدر یعنی
بو ماده آز و ضعیف شی ایله بوزلماز وانکار اولنماز معناسنه در دیو شرح ایدوب اشبو مثل عربك
* لایحبق فی هذا الامر عناق * قوللری مألنده در دیمشدر (لکن دمیری مثلده اولان فیه یرنده
ضمیر غائب مؤنث ایله فیها ایله کتوروب واثردر دیوب طوقشمق تکه وقوچ شاننده اولوب
عنز غیر قادر اولدیغنه بناء بوراده عنز شی ضعیف دیمك اولمغله معنای مثل ممثل اولان مصلحت
مقتضیه وواقعه ده یعنی قضیهٔ مخصوصه هرنه ایسه انده خلف ونزاع جاری اوله مز دیمکدر دیو
شرح ایتمشدر که میدانی ودمیرینك شرحین مذکور ینلری مألده برلشور تأمل اولنه (عنزك اودی
یوشن درایله قارشدیریلوب بدندن قوپاریلان قبلك برینه سورلسه من بعد قیل بتمز (رسطو قولنجه
پراسه ایله حلط اولنوب سورلسه ینه بتورمز (پاجه سی صوایله یقنوب سلس البولی اولان اول
صوبی ایچسه قورتیلور (سودی ایله قرطاسه یازیلان خط ثابت اولور ولکن کورنمز قرائت قصد
اولندقده اوزر ینه کول سلکلدکده ظاهر اولور (بونلردن باشقه بعض تأثیرات معنویه سین دخی
دمیری یازمشدر (عنس) ناقهٔ صلبه یعنی محکمه وقویه در (قاموسده فتح عین ایله مع سکون
السین عقابه دخی دینلدیکی و (عابس) جمل سمین نام اولوب بونك مؤنثی تا ایله عابسة اولدیغی
(وصحاحده علی قول عنس قوبروغنك قیللری چوق اولان ناقه یه دخی دیندیکی مقیددر (عنظب)
ضم عین وضم ظاء منقوطه ایله چکرکه نك ارککیدر فتح ظا دخی لغتدر کسائی قولنجه ضم عین وظا ایله
عنظاب وعنظوب دخی لغتلر اولوب مؤنثی عنظوبه در وجمع مذکری فتح عین ایله عناظب
وجمع مؤنثی عنظوابادر وکتاب سیبویه ده مد وضم ایله عنظباء مؤنثیدر دیو محرردر قاله الدمیری
(عود) فتح عین وسکون واو ایله یاشلو ابله دیرلر که یاشده بازلی و مخلفی کچمش وزیاده
اوله بازل قابل وزننده سکزنده ومخلف مقبل وزننده طقوزنده اولان دوه لردر وجمعی کسر عین وفتح
واو ایله عوددر ومؤنثنده تا ایله ناقة عودة دیرلر (صحاحده طریق قدیم وسودد قدیم یعنی اسکی
یوله واسکی اولولغه یعنی خاندانلق واصلزاده لکه دخی عود دیدکلری مرقومدر * زاحم بعود
اودع * مثلدر میدانی امثالنده و جوهری صحاحنده شرح ایتمشلر و وانی مرحوم دخی ترجمه
ایتمشدر مراجعت اولنه (ینه صحاحده * ان جرجر العود فزده وقرا * دخی امثالدن اولدیغی
یازیلودر که وانقولیده (یاشلو دوه چاغردیغه بوکن زیاده ایله دیو ترجمه اولنمشدر * العوذ
المطافیل * عوذ ضم عین و سکون واو وآخرده ذال نخذ ایله یا کلای باب عینده مذکور عائذك

(جمعبدر)

جمعیدر که دمیری بیانجه ناقه یه طوغوردیغندن اون وعلی قول اون بش کون کچنجه یه دك واقع
اولان ایامنده یعنی لوخسه لغنده اطلاق اولنور واون بش کوندنصکره یاوروسی کندیله یله اولان
کرك ناقه یه وکرك آهو یه ضم میم وکسر فا ایله مطفل دیرلر که جمعی مساجد ومصابیح وزنلرنده
مطافل و مطافیل کلور و بو صورتده العوذ المطافیل یاورولی دوه دیمك اولور (قاموسده عائذك
ضم عین ایله (عوذان) دخی جمعی اولدیغی وعوذ * حدیثات النتاج من الظباء وکل انثی *
یعنی تازه طوغورمش کیکلر ایله هر جنسك لوخسه سنه اطلاق اولندیغی مذکودر (عوساء ابو عبیده
روایتنجه فتح عین والف ممدوده ایله حامل اولان خنفسا در (عوس) عینك ضمی ومدی یعنی
سکون واو وآخرنده سین مهمله ایله قیون جنسندن برنوعدر و بو نوعه منسوب قیونه ینه ضم عین
ویاء نسبتك شده سیله عوسی دیرلر (عومة) عینك ضمی ومدی ایله برقور بجغزدر که صوده یوزر
وفص اسود یعنی یوزك قاشی کبی مدور وصیر یجق اولور هکذا فسره الوانی (وجمعی حذف تا ایله
عوم در (علا) قطاة در تتبع اولند (عوهق) دمیری بیانجه فتح عین وسکون واو ایله حطاف جبلیدر
وعلی قول غراب اسود در وعلی لغة عیراسود جسیم در وبو اسمده تذکیر وتأنیث مساویدر (صحاحده
طویله وخلیل قولنجه زمان اولدن دوه نك اعلاسنه منسوب الیه اولان برطاغه اطلاق اولندیغی
وکاهیجه اون عوهق ایله سیاه رنك وعلی قول سیاهه مائل رنك مراد اولدیغی وجوهری بنی سلیم دن
برینه ما العوهق دیو صوردیغمده ربدن اوزون اولانه دیرلر دیدی دیدیکی مسطوردر وضم را ایله
ربد دوه قوشلریدر (عیثوم) فتح عین وضم ثاء نخذ ایله جوهری قولنجه دیشی فیل وابو عبیده
روایتنجه ضب در (عیر) جوهری قولنجه غیر وزننده علی الاطلاق حمار وحشی ایله اهلیسنه
دینور ومؤنثی عیرة در فتح همزه وسکون عین ایله اعیار وفتح عین وسکون یا والف ممدوده ایله
عیوراء وضمتینله عیورة عیرك جمعیدر نخل ایله نخولة کبی (قاموسده عیرك حمار وحشی یه اطلاقی
غلبه ایلمشدر وجمعی عینك کسریله عیار وضم عین ایله بلا تا عیور دخی کلور وجمع الجمعی
کسر عین ایله عیارات در دیو محرردر (عیر) کسر عین ایله ابل وجمعی عیران در (عین السراة)
جامه هیئتنده برطائردر (عبس) کسر عین وآخرده سین ساده بیاضنه شقره قاریشق اولان
ابل ابیض در مفردی اعبس ومؤنثی مد ایله عبساء در وعلی قول عبس کرام ابلدر (قاموس
تحریرنجه جرادك مؤنثنه دخی عبثاء دیرلر وکذا فی الحیاة (دمیری بوراده شاهد لغت اوله رق اشبو
قطعهٔ رنکینی * وما احسن قول الاول * دیو تحریر ایتمشدر * ومن العجایب والعجایب جمة *
* قرب الحبیب وما الیه وصول * کالعبس فی البیداء یقتلها الظما * والماء فوق ظهورها محمول *
(الترجمة المرتجلة لاسعد الفقیر * جهان عجایب ایله طو بطلودر ازجمله * تقرب الده ایکن وصل
یار اولور دشوار * بونك مثالی شو اشترکه آبی طاشر ایکن * عطشله چولده اولور چاره سز هلاك ده وچار
(عیلم) ودخی (عیلام) دمیری بیانجه عیلرك فتحیله ارکك ضبعدر و بونلرده اولان یا والف زائدلردر
(قاموسده ضفدعه دخی دیرلر دیو یازلمشدر لفظ مشترك اولان (عین) ارقه سی یشل وقارنی صاری قری
مقداری برقوشك دخی آدیدر (عیهل) ابو حاتم قولنجه عین وها فتحه لریله ناقهٔ سریعه در لکن ارکك
دوه وصفنده جمل عیهل دینمز (لکن قاموسده تا ایله سرعت سیری وعلی لغة دیشی ونجیبهٔ شدیده
سنه تا ایله عیهلة ودخی ضم ها ایله عیهول وعیهال دینوب ذکر اولنان عیهل ابل ذکره
دینور دیو محرردر فتأمل (عیجلوف) جیم ایله حیزبون وزننده قرأن کریمده مذکور نمله نك اسمیدر
(عیدسوق) ینه وزن مذکور اوزره بر دوه یه نك آدی ایدوکی قاموسدن بورایه نقل اولندی
(ام عجلان) جوهری قولنجه طبور دندر (ابن الاثیر قولنجه سیاه برقوشدر (وعلی قول رنکی
بیاض ایله سیاهدن مرکب قویروغنی تحریك ایدر برقوشدر (ام عریف) با کلاده ذکری

واوصافی بکن دویبهٔ صغیره در (ابو عیزار) فتح عین وسکون یاوآخرنده را ایله سیبطر سابقدر
﴿غین معجمه﴾ (غداف) دال ابجدایله غراب وزننده غراب قیظدر وجمعی کسر غین ایله
غدفان در (علی قول غراب کبیره وابن فارس قولنجه غراب ضخمه وعبدری شافعی قولنجه
کول رنکنده اولان غراب صغیره دیرلر ونسر کثیرالریشه دخی علی قول غداف دینور (قاموسده
تشدید فا ایله اولان هجف وزننده غدف ارسلانه دخی دیرلر دیو محرردر بالخاصه بعض
تأثیرینی دمیری یازر (غذی) یا تشدید یا غنی وزننده ذکری بکن سخله در لکن سخله وانقولیده
هنوز طوغمش قوزیدر جمعی فصیل ایله فصال کبی غذاء در (غرنیق) ضم غین وفتح
نون ایله جوهری وزمخشری قوللرنجه بو ینو اوزون ورنکی بیاض برقوشدر (نهایة الغریبده
صوقوشنك ارککیدر وغرنوق دخی لغتدر وعلی قول کرکی در دیو یازر (ابن خبرة الاعرابی قولنجه
غرنیق تسمیه سی بیاض اولدیغیچوندر وانسان تسمیه اولندقده مفردی غینك کسری ونونك بنه
فتحی ایله غرنیق وغرنوق دینور وایکبسنده ده ضم نون لغتدر (وعلی قول غرانیق وغرانقه بط
قدر برسیاه طیردر (صحاحده کسر غین وفتح نون ایله مذکور اولان عرس وغرنوق بو ینی اوزون
رجل در (وغینك ونونك ضملریله غرنوق وضم غین وکسر نون ایله غرانق شاب ناعم یعنی تازه
یکیت معناسنه در وفتح غین وکسر نون ایله غرانق ذکر اولنان غرانقك جمعیدر تازه
و تریکتلر معناسنه در واشباعله غرانیق ودخی غرانقه جمعلریدر دیو یازر (طبرانینك
سعید بن جبیر رضی الله تعالی عنهدن اسناد صحیح ایله تخریج ایلدیکی روایتده غرنوق قبطیه
رنکنده بیاض برطیر اولدیغی وعلی روایهٔ خلقت غرنوقده دیکر طیر اولدیغی مصرحدر
(قلت) لغهٔ قبط کسر قاف وسکون با ایله فی الاصل مصر سکنه سی کندولرندن عبارت
اولان قوم وطائفه نك آدیدر وقبطی بنه قافك کسری وسکون با وتشدید یا ایله طائفهٔ مذکوره یه
منسوب کیمسه یه دیرلر (وقبطیهٔ ذکر اولندیغی اوزره صیغهٔ نسبت ایله آق اینجه کتاندن مصرده
ایشلنور وطوقنور ثیابدر (جوهری وفیروز آبادی ثیاب مذکوره معناسنه اولان اشبو قبطیه قافك
کسری وحرف بانك اگرچه سکونیله اولوب لکن کاهیجه قافی مضموم ایدرلر زیرا بعضا نسبتده
تغییر جائزدر دیوب باعث تغییری بیان ایتمیه رك همان علی غیرقیاس تغییرات نسبتدر دیمشلردر
(فاما فائقده دمیری بسطی اوزره ثیاب معناسنجه اولان قبطیه ده کسر قاف جوهری وفیروز
آبادی کبی کوسترلیوب فقط سبب تغییر ثیاب ایله ناسی فرق ایچوندر که قافك ضمیله قبطی
وقبطیه ثوب وثیابدر (اماانسان وغیریسی اولان شیلرده مثلاسنه وسائری کبی نسبت اولندقده
اصلی اوزره کسر قافله نسبت یعنی اجراء قیاس اقتضا ایده جکی اشبو نقولدن مستفاددر (قزوینی
دیمشدر که زعم هنکام جهالت اوزره غرنیق غراب وبوم کبی طیور قواطعدندر طیر مذکور
تغیرهوایی حس ایلدکده بلادی سمتنه قولاغوز وحارس اتخاذیله رجوع ایدر وطیرانده تعرض
سباع طیور خوفندن غایت یوکسکه قالقاروغیم هواده وکیجه ده واکل وشربده یره اینرلر وخوف
مذکوردن ناشی سلرینی کسرلر واویودقلرنده باشلرین صدمه یه باشه نسبتله اهون دوشن
وسیر اولان جناحلری تحته صوقارلر ورأسك ایچنده اشرف اعضا اولان چشم ومدبر بدن
اولان دماغ اولدیغنی بالالهام بیلوب بروجه محرر ضرردن وقایه ایدرلر وایقولری ثقیل اولمسون
دیو برایاقلری اوزره اویورلر اماحارسلری اصلا اویومازوسرینی قنادینه صوقمزودائما اطرافنه نظرده
اولوب برنسنه حس ایتدکده اعلای صوتیله فی الحال سائرلرینی ایقاظ ایدرفنعم الحارس (قلت) بالاده
اوصاف مذکور کرکی ده کرکی کبی ذکر اولنمشدر (بعض ترجمهٔ لغتده غرنیق قوغودیدکلر بدر
دیو کورلمشدر (زبل غرنوق صوایله سحق وانکله برفتیله اصلادیلوب بورونه صوقلسه اندهاولان

کافهٔ قروحه نافعدر (دمیریٔ شافعی غرانیق طیباتدن اولمغله حلالدر دیمشدر (صاحب التحفه
دیرکه بن مذهب حنفیده بوکا دائر برمسئلهٔ صریحه کوره مدم لکن قواعد واصول مذهبمز حلنی
آبی دکلدر خصوصا اکر غرنیق کرکی ایله تفسیر اولنورسه حلی ظاهردر (دمیری اشبو مطلبده خیلی
فوائد وسیما اویسی سیرنده سلك اللآل تحقیقه چکیلان غرانیق مبحثنی تفصیل ایله ویسی مرحومی تأیید
ایتمشدر نظر اولنه (غاق) وغاقه طیرمادن برنوعدر (غر) ضم غین وتشدیدرا ایله صوقوشلرندن
سیاه برطیردر قاله ابن سیده (غراء) فتح غین والف ممدوده ایله باشی بیاض برقوش اولوب ارکك
ودیشیسنه اطلاق اولنور وجمعی ضم غین ایله غردر نقلته من القاموس (غارة) تشدید را ایله
برطویل سمك اولدیغی دخی قاموسدن نقل اولندی (غزال) بو ینوزلری ظهور بنه دکین کیك یاوروسنه
دینور جمعی غلمه وغلمان کبی غزلة وغزلان دردیشیسنه ابن سیده وغیریلری قولنجه غزالة دیرلر حتی
حریری آخر مقامهٔ خامسه ده محرر * فلما ذرقرن الغزاله * طمرطمور الغزاله * سجعنده استعمال
ایلمشدر که اولکی غزاله دن شمس وایکنجیسندن انثای اولاد ظبا اراده ایلدی (هرنه قدر
بعضیلری حریریٔ بلیغی تغلیط وتخطئه قلمش ایسه ده عدم تغلیط صوابدر زیرا مؤنثنه غزاله
اطلاقی عرب عربانك نظم ونثرنده واقعدر قاله الدمیری (تحریر شافعیه ده تحریر اولندیغی
اوزره غزال بو ینوزی طلوعنده ظبی وغزاله ظبیه تسمیه اولنور (حکم غزال ظبیده کچدی
(مرارهٔ غزال قطران وطوزه قارشدیریلوب صچاق صوایله ایچلسه دم وقیحی قذف ایدوب
اوکسورکی کسر سائر منافع شحم ودماغی وفوائد آخری یادکار دمیریدر کوریله (غرناق)
کسر غین ایله برطائر اولدیغن ابن سیده حکایه ایتمشدر (وقاموسده (غرنوق) زنبور وفردوس
وزنلرنده سیاه وعلی قول غرنیق وغرنوق مذکور کبی برطیرمائیدر دیو محرر اولوب جوهری
بو حیوانی غرنیق باشقه دکلدر دیو وهم ایدوب (غ ر ق) ماده سنده قوش معناسنه اوله رق
ذکر ایلمامشدر دیو اعتراض اولنمشدر (قلت) وزن قسطاس اوزره ابن سیده دن محکی اولان
اسم صاحب قاموسك یازدیغی اولوبده قلم ناسخ واو برینه الفمی یازمشدر یاخود اوده باشقه میدر
توهمی درکاردر زیرا صحاح وقاموسده غرناق بوقدر تتبع وتأمل اولنه (غضاره) فتح غین ایله
ابن سیده قولنجه قطاة در کذا فی القاموس (غضب) ضم غین وسکون ضاد معجمه ایله ثور
واسددر قاموسده (غضوب) فتح غین وضم ضاد ایله بومعنالرده لغت اولدیغی وحیهٔ خبیثه یه
دخی غضوب دیدکلری مذکوردر وغضوبده معنای حیه یی دمیری دخی مستقلا یازر (غضفة)
غین وضادك فتحلریله قطای جونی در (وانقولیده فارسیده سنك خارهٔ سیاه دیندیکی مصرحدر
(قاموسده برقوشدر ودخی قطادر دیو دیکر قوشه دخی دینلدیکی کوسترلمشدر (قلت)
جون لون وزننده سیاهه مائل بشل رنکدر (غضیض) شدید وزننده ولد بقرهٔ وحشیه در
(قاموسده فتح غین وتشدید ضاد ایله غض دخی بومعنایه اولوب یکی طوغمش اولاد بقردر دیو
مفسر اوله رق وحشیه قیدی یوقدر (غطریف) دمیری بیانجه فردوس وزننده طاء حطی ایله
سنك ودخی بازی یاوروسی ودخی سید وشریف یعنی اولو وعالی نسب ودخی سخی معنالرینه در
وجمع الجمعی غطارفة در (وبعضیلری بونده تصحیف اولوب صحیحی عین مهمله ایله وظاء
معجمه ایله عظریفدر دیدی انتهی (اما قاموسده اعتراض مذکوره دائرسوز اولمدیغندن فضله
غطریف کسر ایله سید وشریفه ودخی سخی سری شابه دیرلر وبومعنالرده عینك کسریله
غطراف دخی لغت اولوب بونلرك جمعی غطارفة در یازیلوب جمع الجمع قیدی یازلمدیغی وبعده
ذباب وفرخ البازی یه وحسنه یعنی کوزله دخی دیرلر وبومعنالرده ضم غین ایله غطروف دخی
لغتدر وفردوس وزننده شاب ظریفه دیرلر دیو مضبوط ومفسردر فتأمل (سری مذکور وزنا

ومعنی سحنی دیمکدر عبارهٔ قاموسده سحنی لفظنه صفة ذکری تأکید و ایضاح ایچون اولمسی
ملاحظه اولندی فتأمل (غطلس) عماس وزننده ذئبدر قاموسده ابو الغطلس کنیه سی
دخی اولدیغی مذکوردر (غطاط) جوهری قولنجه سحاب وزننده ارقه سی وقارنی نقطه لی
وقنادلرینك ایچ جانبی سیاه ایاقلری و بوینی اوزون متناسب الاعضا واطافت اوزره اولوب وجنسنك
سور یسنه قارشمیوب نهایت ایکیسی اوجی بر یرده کزر بر نوع قطادر (و ابن سیده قولنجه
غطاط مطلقا قطادر و علی قول غطاط ایکی نوع اولوب بریسی ایاقلری قیصه و بوینلری
صاری وصهب الخوافیدر که کدریه وجونیه دینور (ودیکر نوعی ایاقلری اوزون وقارنی بیاض
وکوزلری واسعدر که غطاط دینور (و بر قول غطاط نوعندن اولمیان بر نوع قوشدر قاله الدمیری
(قاموسده غطاط قطایه دینیدیکی و علی قول جوهرینك ذکر ایلدیکی نوعه دینوب مفردی
غطاطة اولدیغی مذکور و (غطغطة) دیشی سخلهٔ واحدهیه دینوب جمعی غین اولانك فتحی
وثانیه نك کسری ایله غطاغط اولدیغی مسطور در (لکن ازهری غطغطه غین معجمه ایله
تصحیف اولوب صوابی عین مهمله ایله عطعطه در دیمشدر (غفر) ضم غین وسکون قاف ایله
ولد الارویه یبان کچیسنك اوغلاغیدر جمعی فتح همزه ایله اغفار در (وانقوابده ضم میم وسکون
غین وکسر فا ایله (مغفره) ذکر اولنان اوغلاغك اناسیدر یعنی یاورولو یبان کچیسیدر دیو ترجمه
اولنمشدر وجمعی مغفرات کلور دیمشدر (قاموسده غفر مذکور اولا فتح غین ایله کوستریلوب
بعده ضمی اکثردر وجمعی عنبة وزننده غفرة ایله قبور وزننده غفور دخی کلدیکی مضبوطدر (غفر)
کسر غین وسکون فا ایله ولد بقرهٔ وحشیه در لکن قاموسده وحشیه قیدی یوقدر ودخی بردوبه آدیدر
دیو محرر در (غماسه) دمیری بیانجه فتح غین وتشدید میم ایله صویه چوق طالار بر طائردر واهذا طیر
مادن عد اولنمشدر وجمعی ینه تشدید ایله غماسدر (لکن قاموسده طبور مادندر دیو تفسیر اولنمش
ومهذبده غطاطك صویه چوق طالنیدر دیو یازلمشدر (و ینه قاموسده عبوس وزننده (غموس)
* والناقة التی لا یستبان حملها والتی یشك فی مخهاار یراوقصید والتی فی بطنها ولد وهی لا تشول
فیبین * یعنی کبه لکی بللو اولمیان ودخی مخی وسمزلکی کیدوب آرقلغندن ایلکی آریمش وفاسد
اولمشمی یاخود انی قوریمشمیدر دیو شك اولنان یعنی ایلکی فاسد اولموب یالکز آجلقدن
انی قوریمشمی دیو اشتباهده قلان ودخی قارننده ولدی اولوب قویریغنی قالدرمق علامت حمل
اولدیغی حالده کبه لکی تبین ایتمسون دیو قالدرمیان ناقه لره اطلاق اولنور دیو محرردر لکن
صحاحده غموس انجق طوغورمسی یاقلشنجیه قدر حملی ظاهر اولمیان ناقه در دیو تفسیر اولنمشدر
ترجمهٔ قاموسده واو عاطفه ایله سرد اولنان معانیٔ مذکوره وغموس (او) ایله ترجمه اولنوب یاخود
بو و یاخود شودر دینلدیکی یرنده میدر تأمل اولنه (مخ ایلکه دینلدیکی کبی دوه نك سمزمه سنه دخی
دینور فتأمل (غنافر) ضم غین وکسر فا ایله قیللری چوق اولان ضبعلردر (غنم) فتحتینله معلوم
اولان قیوندر و محکمده بیان اولندیغی اوزره غنمك کندی لفظندن مفردی یوقدر یعنی غنم شاة
لفظنك مد الفله جمعی اولان شاه معناسنه اولوب برغنم دیمك اراده اولندقده غنمك مفردی
اولمامغله شاة دینیلور وغنمك جمعی اغنام وغین ونونك ضمه لریله غنوم کلور وافعال بابنك اسم
مفعول بنیه سیله مغنمه لفظیله غنم توصیف اولنوب (غنم مغنمة) دیمك غنم کثیرة دیمکدر و بو غنم
اسمنده جوهرینك وانی مرحومك ترجمه ایلدیکی قولی مألی بودر که غنم لفظی مؤنث سماعی
اوله رق قیون جنسنه موضوع نوع ذکرینه ونوع اناثنه یکان یکان و مختلط اولدقلرنده جمله سنه
اطلاق اولنوب تصغیرنده ها یعنی تاء تأنیث الحاقیله غنیمة دینلور زیرا اسم جمعلر آدمینك غیرنده
استعمال اولندقده انلره تأنیث لازم اولوب تصغیری بروجه محرر تا ایله اولور وکذلك هرنقدر

قیون ارکك وقوچ اولسه ده مثلا خمس من الغنم دینیلوب عدد تأنیث وتذکیرده معنادن قطع نظر
ایله لفظ اوزره جاری اولدیغندن عدد تأنیث اولنور که اوجدن اونه قدر نحو قاعده سنجه
معدود مذکره مثلا خمسة دینیلوب مؤنثنه خمس دینلور که اشبو عدد ماده سنده تأنیث وتذکیر
عکسنه درسبب وتعلیل کتب نحویه دن کوریله وغنمده ذکر اولنان اشبو احوال لفظیه بعینها
ابل اسمنده دخی جاریه در انتهی (وصاحب القاموس اغاظم وزننده اغانم دخی جمع غنمدر وغنمك
تثنیه سنده قطیعتین یعنی منفلجه ایکی سوری اراده اولنه رق غنمان دخی دینور وافعالدن غنم
مغنمة دینلدیکی کبی تفعیلدن دخی مغنمة دینور که بر منوال مشروح غنم کثیره دیمکدر دیمشدر
اشبو حیوان حلال مبارك مطلبنده دخی دمیریٔ فاضل نیجه سنابل فوائد ومسائلی زیب کشتزار
اوراق حیاة الحیوانی ایتمش و امام همام شافعینك روح الله تعالی روحه بیوردیغی بر قطعهٔ
نفیسه سنی ثبت ایله معنی کلهٔ روزکار راهنه کتمشدر رحمه الله تعالی همان استفاده اولنه (غواص)
بر قوشدر که اهل مصر غطاس دیرلر و بو طیر بمنه تعالی ذکری آتی قرلادر قزوینی دیر که بو قوش
انهار اطرافنده اولور وقوت وطعامی صید ایتدیکی ماهیدر وکیفیت صیدی شویله در که صویه
معکوساً قوت شدیده ایله طالوب رؤیت سمکه قدر صوده طورر و وردیکی کبی طوتوب صعود ایله
بیردرون ماده زیاده طورمه سی عجایبدندر وارض بصره ده چوق بولنور ﴿غریبه﴾ کورندن
منقولدر که بر غواص یعنی طیر مرقوم طاوب صید ایتدیکی بالقله چیقدقده بر قارغه غلبه ایله
بالغی آلور تکرار طالوب ینه شکاری ایله طلوعنده غراب ینه قاپر اوچنجی دفعه ده ینه بالقله
چقوب وقارغه ینه اکرچه قاپر لکن غراب بالق کلیله مشغول ایکن غواص شدتله صچریوب
وقارغه نك ایاغندن یاقه لیوب فی الحال بر صویه طالر وقارغه نك هلاکنه قدر صوده طوروب بعده
چیقار که حیوانه کوره بر عجیب انتقامدر ذکره الدمیری (دمیری وصاحب التحفه قزوینیدن نقلله
اکلی حلال اولدیغی رافعیٔ شافعی غیریسنك مفهوم کلامیدر دیمشلردر و بوندن
باشقه تحفه ده بر حکم مذهب حنفی یازلمامشدر دمیری بو طیرك قانی قور یدیلوب بعده انسان شعر یله
سحق اولنسه طحاله نافعدر وککنده دخی بو خاصه واردر دیمشدر لکن شعر ایله سحقنك صورتی
وکیفیت استعمالی بو حال ارباب صحبته توقف ایده جکی ظاهردر (غوغا) جراددر و بالالرده
بالمناسبه بوکا دائر کلام کچمشدر (غیداق) فتح غین ایله ضب یاوروسیدر که حسلدن اکبردر
وخلف الاحمر قولنجه غیداق حیدلردر قاموسده غیداق کریمه وحیلك طوبلنه دخی اطلاق
اولندیغی مذکور وغیادق مرقومه حیات معناسنه اوله رق اشباعله غیادیق املاسیله
مسطوردر (و ینه قاموسده (غنبول) زنبور زنه سنده بر طائر ایدوکی (غنجل) قنفذوزنی اوزره عناق
الارض اولوب جمعی کلدیکی وزنبور وزننده حقیقتی معروف اولمدق بردابه اولدیغی مقیددر
(غیطله) ینه فتح ایله بقرهٔ وحشیه در کفایه ده جماعت بقر وحشی یه بائین موحدتین ورائین
مهملتین ایله مع سکون الباء الاولی ربرب وکذلك همزه نك وجیمك کسریله اجد دخی دیرلر
ایدوکی مذکوردر لکن قاموسده اجد زجر للابل دیو تفسیر اولنمش وجماعت بقر وحشی یرنده
القطیع من بقر الوحش دیمشدر تأمل اولنه (غیلم) دیلم زنه سنده سلاحفك ارککیدر (غیهب)
اعلام عربیه دن سهیلینك غزوهٔ بدرده مکرر بن حفصك شعر شرحنده یازدیغی اوزره نعامك
ارککنه ودخی عقلسزه دیرلر ﴿فاء﴾ فانك ضمیله فعال وزننده جمع چندا حرفدن عبارت اشبو
فرار اول احرفدن یعنی کلمه لردندر نقلته من الصحاح (فازر) رادن اول زای ایله کندوسنده حمرت اولان
قاره قارنجه در قاموسده دخی بویله در لکن صاحب القاموس (فرز) ماده سنده یعنی رادن صکره
زایده فارز جد السود من النمل دیمشدر فتأمل ودخی فانك کسری وزایك سکونیله (فرز) ضأنك

اون كونلكندن فرق كونلكنـه وعلى لغة اوچندن اونه قدر اولانه وجـديه و ببرك اركك
باوروسنه دينور وديشى باوروسى فزرة در واناسنه سحـابه وزننده فزاره ديرلر ومطلقـا ديشى
بيردخى فزاره دردبو قاموسده محرردر (فاشيه) وزناومعنى ماشيه دركه مال جنسندن ابل و بقر
وغنم سائمه كبى ارضده منتشر اولان حيواندر بركيسه نك مواشيسى چوغالدقده * افشى فلان * ديرلر
(فاعوس) جاموس وزننده حيه ووعلدر قاموسده كره يعنى آلت تناسل باشنه وداهيه يه دخى ديرلر
ديو مسطور در ائمهٔ عربيه دن ابن الاعرابى مقام استشهادده اشعار عرب عربادن * قديهلك
الارقم والفاعوس * والاسد المدرع النهوس * يعنى بعد الانشاد كلام عربده فاعول وزننده لام الفعلى
سين مهمله اوله رق اشبو فاعوس وسودا مرصبى معناسنه (بابوس) وعبر معناسنه (رابوس)
ووسط دريا معناسنه (قاموس) وجبل معناسنه (قابوس) وكندوسيله تشأم اولنان دابه معناسنه
(فاطوس) و (جاموس) معلوم وا كول معناسنه اولان (جاروس) دن غيرى يوقدر ديمشدر
لكن ابن دريد انسانه او يقوده واقع نسنه وحال معنـاسنه اولان (كابوس) ايله صاحب الخبر
معنـاسنه اولان (ناموس) وصـاحب السر يعنى سرداش ومحرم ديمـك اولان (خاطوس)
اسملرين دخى كتورمشدر (صحيحين بخارى ومسلمده واقع اولوب سير شريفه لرده تفصيل اولنان
بدأ وحى كيفيتنده مذكور (ان ورقة بن نوفل قال هذا الناموس الذى انزل على موسى بن عمران
عليه السلام) روايتنى شارح مسلم نووى ودخى غيريسى اشبو ناموسدن مراد جبرائيل عليـه
السلامدر وسبب تسميه دخى جناب حق عزوجل جبرائيل عليه السلامى خصوص وحيه تخصيص
بيورديغيدر ديمشلردر (فاطوس) حوت الحبضدر كه با لاده كچمشدر (فالج) دهانج كه ذكرى دال
ابجدده كچمشدر (فالية الافاعى) بعنه تعالى واوده ذكر اولنه جق بنات ورداندر (فتاح) عين مهمله ده
ذكرى مرور ايدن ام عجلان ايله مكنى اولان طائردر لكن قاموسده كتان وزننده برطائرك علميدر
وجمعى مفاتيح كلورو (فتاحيه) ضم فا وكسر حاء حطى وتخفيف يا ايله طير آخر اولوب * ناقة
مفاتيح * و ياحرفى نون اوزره مقدم اوله رق * اينق مفـاتيحات سمزدوه لر ديمكدر و صبور وزننده
(فتوح) احليلى واسع ناقه در ديو محرردر (فتع) ابن سيده قولنجه دود احمر اولوب مفردى
فتعه در تتبع اولنه (فدوكس) كذلك جعفر وزننده (دوكس) اسد ديمك اولديغى وانقوليدن نقل
اولندى (فدش) ضم ايله عنكبوتدر وجمعى فرده وزننده فدشه در (فحل) ذوى الارواحدن
طرناقلى وچتال طرناقلى ودوه ايافلى اولان مخلوقك ارككنه دينور وجمعى فتح همزه ايله افحل
وضم فا ايله فحول وكسر فا ايله فحال وفحالة كلور جماله كبى (فرا) فانك ورانك فتحهلريله بلامد
حمار وحشيدر وجمعى جبل ايله جبال كبى كسر فا والف ممدوده ايله فراء در * كل الصيد فى جوف
الفرا * مثلدر كه مفهومى آشكار اولديغى اوزره هر شكار شكم فراده در ديمكدر ومثل مذكورك
اصلى براز رفقا صيده چقوب برى كيك و ديكرى طوشان طوتوب رفيق ثالثه تفاخرا كوسترلر
اودخى فرا يعنى جسامتلو اولان بر يبان اشكى ياقه ليوب قول مذكورى ابتداء تفوه ايتمشكه مآلى
سزك مظفر اولديغكز ظبى وارنب بنم صيدم اولان فرامك ايچنده در سزك آو يكز وسائر صيدلردن
اعظمدر ديو افتخار عظيم ديمش بعده معناى مذكوره مناسب يرلرده استعمال اولنمش و * يقولون
كافات الشتاء كثيرة * وماهى الا واحد غير مفترا * اذا صح كاف الكبس فالكل حاصل * لديك
وكل الصيد فى جوف الفرا * قطعه سنده اولديغى كبى نظم ونثر شعرا و بلغاء عربده قوللنلمشدر
(فراشه) فانك وراء مخففه نك فتحهلريله * كيجه ايچره عاشق آساطور مبوب دائم اوچوب * كنديى
شمعه آتوب ناره يناز پروانه در * يعنى كله بكدر وجمعى فتحتيله فراشدر قنديل وموم كنديى
القـاسنك سببنى بيانده دميرى ديركه فراشه ضعف بصرندن ناشى ضياى نهارى آرار واو بيچاره

حيوان شبهنكام شموع وسرجى كوردكده كو يا كنديى بيت ومحل مظلمده وشمعه يى او يرنده
كائن بركوه يعنى خارجه آچلمش دلك وپنجره صانوب طلب ضيا ايله نفسنى ناره القـادن خالى اولماز
يعنى اولا صالدرديغى آتشدن قاچرو ينه قرا كرلغى كوروب كوه يه سداد اوزره اصابت ايلدم
كانيله مرة بعد اخرى احتراقنه قدر آتشه دونر واشبو حال پروانه يى حجة الاسلام غزالى قدس سره
صلاحه ترغيب بابنده يازديغى كلامنه توطئه وتمثيل اوله رق ذكر ايدوب ديمشدر كه (اشبو فراشك
بو كيفت هلاكى نقصان وجهلندندر ومعلوم اولسونكه انسانك معاصى يه انكبـابى وآتش
شهواته تهافت ودوشمك اوزره ارتكابى اولانلرك فراشك جهلندن اعظم اولان جهالت ايله اجهل
اولمسندندر نيجه اجهـل اولمسونكه العياذ بالله تعالى هلاك مؤبد ايله هلاكنه دكين كنديى
شهوات ومعاصى يه مكب اوله رق خود بخود القا ايدر وراه ضلاله كيدر كاشكه جهل آدمى جهل
فراش مقدارنده اوليديكه اوبيچاره نادان حيوان ظاهر ضوئه اغترار ايله محترق اولوب فى الحال المدن
واضطرابدن خلاص اولور كيدر آدمى ايسه عياذا به تعالى ابدى و ياخود مدت مديده دوزخ
عذابده قالور واذلك رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (انكم تهافتون فى النار تهافة الفراش
وانا آخذ بحجزكم) بيورمشدر انتهى (دميرى وحكمه تحريم الاكل ديوب صاحب التحفه دخى
ولوالجيه دن نقل ايله دمى اولميان مخلوقدندر ودمسز حيوانك سمك وجراددن ماعداسى حرامدر
ديمشدر (فرافصه) ضم فا ايله غضنفر يعنى ارسلاندر وفتحيله نام رجلدر * وكل فرافصة فى العرب
بالضم الا فرافصة ابى نائلة * كلامى منقولدر كه مآلى مطالعهٔ عاجزانه اوزره فواعله وزنى بنى آدمده
مستعمل اولورسه فانك فتحيله اولوب سائر حيوانه اطلاقده ضميله در ديمكدر فتأمل (صحاحده
ضم فاء اولى وكسر ثانيه ايله اسددر و بوسبيدن رجالدن بعضيسى اسم مزبور ايله تسميه اولنور
ديو مزبور وقاموسده ضم ايله فرافص وفرافصه اسد شديد غليظ وسبع غليظ ورجل شديد البطش
وفتحيله رجلدر ديو مسطور اولوب حيوانده انجق ضم وآدمى دهضم وفتح مشترك اولديغى تصريح
اولنوب لكن صحاحده بو اشتراك مسكوت عنه در فتأمل (فرخ) فا ايله رانك فتحهلرى وآخرى خاء نخذ ايله
فى الاصل قوش ياورولرينه موضوع اولوب وحيوان ونبات جنسندن هر برصغير وخرده ده
استعمال اولنور يعنى هر برذى روح ايله نامى نك سنا و نباتا اوفاغنه اكرچه ياورو دينلور لكن اطلاقى
اضافتله اولور مثلا انسان ياوروسى وطاوق ياوروسى وآت ومايمون ياوروسى وآصمه ياوروسى
وسنبل ياوروسى كبى بوصورتده سوق كلام مذكوردن يالكز ياورو ديمكله قوش ياوروسى
اكلاشلمز اوله جغى مطالعهٔ فقيردر وفرخك مؤنثى فرخة وجمع قلتى افرخ وكثرتى افراخ كلور
(فرش) دميرى بيانى اوزره فتح فا وسكون را وآخرى شين معجمه ايله ذبحدن غيرى شيئه صالح
اولميان خرده واوفاق دوديه و بقره و غنمه اطلاق اولنور ﴿ ومن الانعام حمولة وفرشا ﴾
قول كريمنده واقع فرشا لفظى معناى مذكوردندر وحموله نك فرشا اوزرينه تقديمى حموله نك
انتفاعى انتفاع فرشدن اعظم اولديغى ايچوندر كه اكل وجلده انتفاع حموله دركاردر
(امام فرا رحمه الله قولنجه فرشك جمعى عربدن استماع اولنموب مصدر اوله رق انكله حيوان تسميه
اولنمشدر ومصدر اولديغنه بلغانك * فرشها الله تعالى فرشا * دعاربنى فراشاهد كتوروب
* بثها بثا * ايله تفسير ايتمشدر (قاموسده دخى الفرش المفروش من متاع البيت والزرع
اذا فرش والفضاء الواسع و الموضع يكثر فيه النبات وصغار الابل ومنه ﴿ ومن الانعام
حمولة وفرشا ﴾ والدق الصغار من الشجر والحطب كل ذلك لا واحد له والبيت والبقر والغنم
والتى لا تصلح الا للذبح واتساع قليل فى رجل البعير وهو محمود والكذب الى آخره * ديو محرردر
فليحفظ (فرفر) هدهد وزننده كوكرجن جثه سنده طيورمادن برطائردر (فرفور) عصفور

زنه سنده برقوشدر جوهری * واعله الذی قبله * یعنی فرفور ذکر اولنان فرفرده لغتدر کمان ایدرم دیمشدر
قاموسده ده فرفر هدهد وزبرج وعصفور وزنلرنده برطائردر دیو مفسردر (فرع) دمیری
تحریری ونقلی اوزره فتحتینله یعنی فا ایله را اوستون اوله رق ناقه نك اول طوغن یاوروسیدر یعنی
الکیدرکه وقت جهالتده انی معبود باطللری ایچون بوغازلیوب و بیبوب اناسنك کثرت نسلیچون
تبرك قصد ایدرلردی و بوکار باطل (لافرع ولاعتیرة) حدیث شریفی دلالتیجه ممنوع حضرت
شارعدر علیه الصلاة والسلام (وعتیرة فتح عین ایله بر ذبیحه درکه انی اول یوم شهر رجبده ذبح ایدرلر
ورجبیه دخی دیرلر ایدی (جوهری العتیرة وهی شاة کانوا یذبحونها فی رجب لالهتهم) دیو زمان
جاهلیتده بتلر ایچون ذبح ایلدکلری قیون ایله تفسیر ایدوب لکن دمیری مرحوم ذبیحه یی اطلاقله اول
رجب قیدینی کتورمش ووانی مرحوم دخی عتیره یی دوه دردیو ترجمه ایتمش وصاحب القاموس
فرع مذکور اول ولد ناقه ویاخود غنم درکه الههٔ باطله لر ایچون ذبح ایدرلردی وعلی قول برینك
دوه سی یوز رأسه واردقده اول مالك مائهٔ کامله بربکر دوه یی صنمی یانه تقدیم ایدوب بوغازلر
ایدی اشته فرع اول دوه درکه صدر اسلامده بونلر نسخ اولندی (وعینك کسر ایله عتر ودخی
عتیرهٔ مرقومه زمان جاهلیتده بتلره ذبح اولنان قیوندر دیو ایضاح وبلکه توفیق ایلمشدر فتأمل
(حکم اول شهر رجبده عادت هنکام جهالتیجه تفاخر طریقیله اولمیوب مجرد لله تعالی ذبح
ذبیحه مستحب ایدوکی دمیری ایله صاحب التحفه نك بو مقامده کتوردکلری آثار واقوالدن
مستفاددر مراجعت اولنه (فرعل) قنفذ وزننده عین مهمله ایله ضبع یاوروسیدر وجمعی فراعل
کلور (فرقد) جعفر وزننده اوکوز یاوروسیدر و (ابوفرقد) ثور وحشیدر (فرنب) کسر فاایله
ابن سیده قولنجه فار یعنی موشدر وعلی قول یربوعدن اولان فار یاوروسیدر وهکذا فی القاموس
(فرهود) جلمود وزننده ولد سبع یعنی یرتیجی حیوان یاوروسنه وعلی قول ولد وعله وجثه سی
ایری غلامه یعنی خدمت ایتمکه قابل صبی یه دیرلر وسمرن کیمسه یه تفعل بابندن اوله رق تفرهد فلان
دیرلر قاموسده ضم فا وها ایله فرهد وکذلك فرهود مجتمع الاعضا واتی طولو ودخی ناعم وتار یعنی
تر وملایم وممتلی کیمسه یه و دخی ارسلان یاوروسنه ومعنای مذکور اوزره اولان ممتلی وکوزل غلامه
دینوب فتح فا یعنی جلمود وزنیجه دخی لغتدر دیو مسطوردر (دمیری بیانیجه قلیل وزننده (فریر)
وفانك ضمیله (فرار) نعجه وماعزه وبقره اولادی یعنی دیشی قیون وکچی وصغیر یاوروله یدر
وعلی قول کوزی خرده اولان کچی یاوروسیدر ابن سیده قولنجه فریر مفرد وجمعی فرار مذکوردر
(ترجمهٔ صحاحده اشبو فریر ایله فرار طویل ایله طوال کبی برمعنایه در یعنی ایکیسیده بیان صغری
یاوروسی آدلریدر بعضیسی فرار جمع فریر دیدی واشبو قولی ابوعبید دخی ذکر ایدوب لکن کلام
عربده عینك ضمیله فعال وزننده جمع برقاچ کلمه دن عبارت اولوب بریسیده بو فراردر دیوندرتنی
کوسترمشدر دیو محرردر (وفیروزآبادی دخی فریده لغات اوله رق امیر وغراب وصبور وزنبور
وهدهد وعلابط وزنلرنده کلوب نعجه وماعزه و بقرهٔ وحشیه یاوروله ینه دینور دیو بقره یی
وحشیه یه تخصیص ایدوب وعلی قول خرفان وحملانه دیرلر وجمعی دخی نادر اوله رق غراب
وزننده کلور دیو بالایجاز صحیفهٔ قاموسنه یادکار فوائد تحقیقات عوائد ایلمشدر علیهم الرحمه (فروج)
فتح فا ایله فتای دجاجدر یعنی طاوغك تازه سیدر ولحیانی روایتیجه ضم فا دخی لغتدر وجمعی
فراریجدر قاموسده تنور ودخی سبوح وزنلرنده فرخ الدجاج دیو ضبط وتفسیر اولنمشدر (فرناس)
غربال وزننده و (فرانس) ضم فا ایله اسده ورجل شجاع شدیده دخی دیرلر نقلته من القاموس
(فسافس) ابن سینا قولنجه خنافس وزننده زیاده بدبوی قراد کبی برحیواندر مالایسعده عدسی
الشکلدر دیو توصیف اولنمشدر (قزوینی بوحیوان تخته بتی اولمغه شبیهدرکه سحق اولنوب

(الت)

آلت تناسل ثقبه سنه یعنی دلکنه وضع اولنسه عسر بوله نافعدر دیمشدر فتأمل مالا یسعده
بوخاصه وسائر خواصی محرردر باقبله (فصیل) اناسنك امزرمه سندن مفصول اولمش یعنی کسلمش
وآیرلمش اولان دوه یاوروسنه دیرلرکه قتیل وجریح مقتول ومجروح دیمك اولدیغی کبی بودخی
مفصول دیمکدر یعنی فعیل بمعنی المفعولدر وجمعی ضم فا ایله فصلان ودخی کسر فا ایله فصال
کلور کمامر سابقا نهایه ده * مافصل من اللبن من اولاد البقر * دیو مفسردر قاموسده * وولد الناقة اذا
فصل عن امه * دیو مفسر اولوب جمعی ضم فا وکسر فا دخی لغت اوله رق فصلان وکتاب وزننده
فصال دخی کلور دیو محرردر تأمل اولنه (فلحس) انجس وزننده قوجه مش کلب ودبدر قاموسده
شخص حریص دخی فلحسدر دیو زیاده قلنمشدر (مهذبده مردحریص وزن لاغرسربن وسك
فلاحس جمعش دیو محرردر (فلو) فانك حرکات ثلثه سی لغت اوله رق مهر صغیر یعنی اوفاق
طایدر وجمعی همزه نك فتحی والف ممدوده ایله افلاء در جوهری فتح فا وضم لام وتشدید واو ایله
ضبط ایدوب ضم میم ایله ولد فرس معناسنه در ومهره فلودیدکلری افتلا اولدیغندن یعنی اناسنك
ممه سندن قطع اولندیغندن اوتوریدر ومؤنثی تا ایله فلوة در جمعی عدو ایله اعدا کبی افلادر
دیمشدر اما قاموسده فتح فا ایله فلا ودخی ینه فتح فا ومد الف ایله فلاء سود و یرمامك ویاخود
سوددن کسمك معناسنه در وافعال وافتعال بابلرندن افلا وافتلا دخی بومعناده در وکسر فا
ایله فلو دخی عدو وسمو وزنلرنده سوددن کسلمش وعلی لغة بریاشنه باصمش بچش ایله مهر اولوب
جمعی بروجه محرر افلاء ودخی فتح فا والف مقصوره ایله فلاوی کلور دیمشدر (ومحیطده جمعی
کسر فا والف ممدوده ایله فلاء اولدیغی مقیددر (وجمع اولان مذکور فلاوی لفظنك اصلی
خطایا کبی فعایل اولدیغی وابوزید بیانیجه فلوك فاسی مفتوح قلنسه واو تشدید ومکسور قلنسه
تخفیف قلنور وثلاثی اولان فلو قطع معناسنه اوله رق عن ایله تعدی ایتمکله فلوته عن امه دینوب
وافعالدن سوددن کسمك معناسنه اوله رق بنفسه تعدی ایتدیکندن افلیته دینیلوب وفلوی
اولان فرسه فرس مفل دینوب مفلیة دیمك دخی جائز ایدوکی حیاة الحیوانده مکتوبدر واشبو
تفصیل قاموسده عبارهٔ موجزه ایله طوپلنمش اولدیغی البابه روشندر ذکر اولنان مفلی ومفلیه
حامل ایله حامله نکته سی کبیدر تأمل اولنه (فناة) فتح فا ایله صغر اولوب جمعی فتحتینله فنوات
کلور (فنك) عسل وزننده کورکی آلنور بردویبه در ابن بیطار بیانیجه صقالبه بلادنده اولور
برحیواندر یسبدرکه کورکلرك اطیبیدر و بعض اماره ایله انی طاتلی اولمق کمان اولنور ومزاجی
سموردن ابرد واعدل وسنجابدن احر اولمغله امزجهٔ معتدله اصحابنه صالحدر (دمیریٔ
شافعی طیباتدن اولمغله اکلی حلالدر وتمهیدنده ابوعمر و امام ابی یوسفدن سنجاب وفنك
وسمور ثعلب وابن عرس کبی سبعدن اولدیغی نقل ایلمشدر دیو تحریر وصاحب التحفه
دخی قهستانی فنکی سباع ذوی الانیابدن عد ایتدی دیمشدر (فنیق) عرب میاننده
مکرم ومحترم عدیله نجیبوب واهانت ایتمدکلری فحلدر وجمعی فنق وافناق کلور (وانقولیده فنق
ضمتینله جوان وسمز اولان ناقه یه ودخی نازو نعیمده اولان عورته دیرلر وفتح فا وکسر ومدنون ایله
فنیق مکرم اولان یعنی اکرام وحرمت اولنان ارککه دیرلر وابوزید قولنجه فنیق مذکور صفت
اولمیوب بلکه فحل مکرمه دلالت ایدن اسملردن براسمدر وجمعی ضمتینله فنق در وابن درید روایتیجه
جمعی فتح همزه ایله افناق در دیو مفسر ومفصلدر (قاموسده الفنیق کامیر موضع
قرب المدینة والفحل المکرم لایؤذی لکرامته علی اهله ولایرکب جمعه ککتب وجمع جمعه افناق)
دیو مفسردرکه ترجمه سنده فحل مکرمی عاصم افندی مرحوم شول بهور دوه یه دینورکه بغایت
کرم ونجیب اولمغله کندیسنه تحمیل کبی حائله رنج واذا اولنمیوب واوزرینه رکوب
اولنمیه دیو شرح ایتمشدر لکن بونده بردقت بری واردر تأمل اولنه (فور) ضمله ظبا یعنی آهولردر

ولفظندن مفردی یوقدر (قلت) مهذب وصحاح وتهذیب ومحیطده دخی بو یله مضبوط ومفسردر
لکن قاموسده فور ضمله ظبادر که فارٹ جمعیدر وها ایله دخی لغتدر دیو مسطور در تأمل اولنه
(فولع) ایاقلری قرمزی وباشی بو یالی صقال رنکنده برطائردر وابن سیده قولنجه باشی سیاه
وسائر یری اغبرنوعی دخی واردر (فبصور) فبصوم وزننده حمار نشیط یعنی ایشه وجمله طبعا
میلی اولوب تنبل اولمین اشکدر (فو یسقه) تصغیر بنیه سیله فاره‌در که بو که وسائر فو یسقانه دائر
تفصیلات بالاارده کذران ایلدی (فیاد) صیاد وزننده بومك ارککیدر (قلت) صاحب بن عباد
فانك ضمیله وواوك تشدیدیله فواد فیادك جمعی اولدیغنی ذکرایتمشدر (فینة) فتح فاوسکون یا ایله
ابن سیده قولنجه عقابه بکزر برطائردر که اولدیغی یره بردکله‌جکی قبیلنده یمن جانبنه منحدراولور
یعنی اینز کیدر وفینات ساعات یعنی اوقات معناسنه درکه *الفینة الفینة بعد الفینة* دیمك لقیته
الحین بعد الحین دیمکدر وفینه الف لام سزلقیته فینة بعدفینة دیمك دخی جائزدر انتهی (قلت)
دمیری وصاحب القاموسك جوازینی کوسترد کلری تجرید عن اللام ده اولان نکته‌یی صاحب
النهایه *وهومما تعاقب علیه التعریفان العلمی واللامی* عبارۀ لطیفه سیله کوسترمشدر تأمل
اولنه پس اشبو قوش برحینده یمنه منحدرو برحینده دیکر محله ذاهب اولمغین اسم حین وزمان ایله
مسمی اولمشدر (ابوفراس) اسددر وفرس سکون را ایله لغتده عنق دق یعنی بیونی شق معناسنه
موضوع اولمغله فرس الاسد فریسته یفرسها فرسا وافترسها دیمك عنق صیدینی شق ایتدی
دیمکدر اشته اصلی بو اولوب بعده مطلقا قتل معناسنه استعمالی شیوع بولمشدر (قاموسده فارس
وفتح فا ایله فروس وفتح فا وتشدیدرا ایله فراس اسددر وفرس فریسته الخ معناسی دق عنقها دیمك
اولوب وهرقتل فرس در وفریس قتیل معناسنه‌درکه جمعی فتح فا ایله قتلی وزننده فرسی کلور
وابوفراس کتاب وزننده اسدك دخی کنیه سیدر بالایجاز تحقیق مقام اولنمشدر ﴿قاف﴾ (قادحه)
دود یعنی قورددر وجوهری قولنجه فدح فتح قاف وسکون دال ایله دیشی قورد یمکه دخی دیرلر
وقدح الدود فی الاسنان والشجر قدحا وهوتأکل قولی قوردیشه واغاجه دوشوب یمکدر یدر بو قسمه
حقیقتده اکلی دکلدر یعنی دیشك واغاجك فسادینه وقوع دود سبیدرکه قاموسده القادحة الدودة
دیو تفسیر اولنوب وقادح شجرده ودیشلرده اولان علت وزحمتدر وعود ده اولان شقدر دیو حقیقة
اکل دوده اولمدیغنه اشارت وبلکه صراحت واقعدر (قاره) دیشی آبی در (قاریه) جوهری
ساریه وزننده یعنی تخفیف یا ایله عربك تیمن ایدوب مرد سخی وجوانمرده مشبه ایلدکاری
اباقلری قیصه ومنقاری اوزون یشل ارقه‌لی برقوشدر وعامه تشدید یا ایله استعمال ایدر دیوب لغت
فصیحه اولدیغنی اشراب ایتمشدر (لکن قاموسده تشدید یا یه قصر اولنمشدر تأمل اولنه یاسی
مخفف اولدیغنه دمیری اشعار حماسۀ فصحاء قدیمه دن اولان *امن ترجیع قاریة ترکتم* سبایاکم
وانتم بالعناق* بیتی بینه ایتمشدر (بوراده عناق خیبت معناسنه در (قلت) قاموسك قصرینه
نظرا اشبو بیتده واقع تخفیف ضرورت وزن ایله اولمق محتملدر وقواری فتح قاف وکسر ومد
را ایله جمعیدر هکذا فی الصحاح (بطلیوسی شرح سابق الذکرنده دیرکه عرب طیرمذ کوردن بر ینی
آسمان غیم وسحابدن خالی اولدیغی هنکامده کورسه تطیر بر له خوف ورجوع والحال که اشبو
وجهله کورلمسی مطره علامت اولدیغی بیلنلرنده تجربه اولنمش اولدیغندن تبشیر ایدوب حتی
سخی یی بوطیره اشبو وجهدن ناشی تشبیه ایتلر بله تیمن دخی ایدرلر خلاصه هم تطیر وهم تیمن
ایدرلر ایدی (ابن سیده قولنجه قواری نادر وشاذ اوله‌رق متبع ومستقری معناسنه اولان قاری
اسمنك جمعی در (دمیری شافعی طیبا تدندر دیمش وصاحب التحفه برحکم نقل ایتمیوب نقل
دمیری یی یازمشدر (قاق) حال وزننده صوقوشیدر واکلی حلالدر (قانب) ضارب وزننده

ذئب عواء یعنی چوق اوروجی اولان قورددر (وقائب ذئاب ضاریه یعنی آواوکرن قوردلر دیمکدر
(قبج) فتح قاف واسکان با وآخری جیم ایله ککلك اولوب مفردی تا ایله قبجة دریعنی قبجه
اسم جنس اولمغله مرة بعداخری امثالنده بیان اولندیغی اوزره ذکروانثاسنه اطلاق اولنوب ارککنه
یعقوب اسمی مختصدر وبومقوله اسم جنسلره الحاق اولنان تا تای وحدت اولوب تاء تأنیث دکلدر
وکذلك ذکرلری ایچون دراجه وبومه وحباری ونعامه ونحله دخی امثاللری اسم جنس اولوب ارکك ایله
دیشیلرینه بو اسملر اطلاق اولنور ودراجه‌نك ذکرینه حیقطان وبومه ذکرینه صدی ایله فیاد
وحباری ذکرینه خرب ونعامه ارککنه ظلیم ونحله ذکرینه یعسوب اسملری مختصدر یعنی
بونلر دیشیلرینه اطلاق اولنماز (وصاحب مهذبك حباری اسمنی حوزماده دیو ابلدیکی تفسیری
مخالف لغتدر فلیحفظ (کرع یانجه قبج فارسی معربدر زیرا کلام عربده برکلمه‌ده جیم ایله
کاف مجتمع اولماز جوالق وجلق واشبو قبج ومکیال صغیردن عبارت اولان کیلجه کبی که بونلر
معربلردر وفراخ قبجه ذکری ایچون فرار یج کبی یورطه‌دن تو یلی خروج ایدوب اون یورطه یورطلر
وارککی خروس وسرچه کبی قوت سفاد یعنی کثرت اوزره چیفتلشمك طبعی ایله موصوفدر وشدت
میل سفاده بناء دیشیسنك یورطه‌لری برینی قصد ایله بیضه‌لرینی قیرر ولهذا دیشی دخی اخراج
فراخ هنکامی ارککندن قاچوب یووه سنی کزلو یرده یاپرودیشیلرینك بروجه محرر فرارلری هنکامنده
ارککلری کمال شهوتلرندن بر بر یله مشاجره یه باشلیوب صیحه یی چوغالدرلر وقاهری مقهور ینی
تحت تصرفنه الور یعنی قو یسی ضعیفنی سفاد ایدر (وطیر مذکور صوتنی حاجتی قدرنجه
انواع متشابه تغییر ایدر وعمرطبیعیسی اون بش ییلدر (قلت) حجل مطلبنده دمیری اکثریا نهایت
عمری یکرمی ییلدر دیمش وبعض اوصافن دخی یازمشدر باقیله (قزو ینی قبجه صیادك قصدینی
حسنده کو یا کندینی صیاد کورمز صانوب انجق باشنی قار ایچنه صوقه قو یوب او وجهله تستر ایتمسی
جای تعجب دردیمشدر (قلت) اکن حیونجه تستر بو یله اولمغله جای تعجب دکلدر اکرانسان بو یله
ایدرسه تعجب اندر اولور (وظاهر حال فعلنه دال ایکن بو مقوله تستره قالقیشانلر قبجه یه
تشبیه واندرق مثل اولسه *دوه یه بنوب جالی یه صاقلنمش* دینیلان مثله عدیل اولور کمان ایدرم
(وقبجه‌نك ناشنه عیرت شدیده سی درکاردر کامرذکره فی الحجل (واثاسی بلاسفاد مجرد رایحۀ
ذکر یله مادۀ بیضه‌یی پیدا ایدروککلك هرنوعی تغنی واصوات طیبه‌یی سووب حتی یووه‌سی قربنده
نغمات ایدنلرنده تأثیرندن بی مجال طیران ایدوب زحمتسز طوتیلور ایمش لحمی شیرمادرکبی حلال
اولدیغی متفق علیه در (حکمادن عبدالملك بن زهر قولنجه ارککنك اودی ایله اکتحال اولنسه
نزول مادن چشمی وقایه ایدر اکر راز یانه صویله کوزه چکلسه کیجه کورمین عینه نفع عظیمی
واردر وشحمی انفه چکلسه سکته ولوقه علتلرینه نافعدر (ارسطو قولنجه مرارۀ مزبوره زنبق
یاغیله قارشدیر یلوب مجموعك طوندیغی حینده انفه چکلسه برء کلور (اریه اونی باده ایله بوغدیلوب
اول خمیر یووه‌لری سمتنه وضع اولندقده ییوب وسرخوش اولمغله سهولتله طوتیلور اولدیغی ارسطونك
تعلیمیدر (قلت) اول حکیم شهیرك اشبو تعلیمنده خیلی دقت یری واردرکه برطاش ایله ایکی
دکل بلکه برسوری طیوری صیده یاغیجه برقاعده وضع ایتمشدر فتأمل (قبعه) ضم قاف
وحرف باء مخففه ایله وعین مهمله‌نك فتحه‌لریله سرچه قدرله جه برقوشجغزدر وجرذان یعنی
بیانی فاره‌لر بو قوشك یووه سنه قریب یرده اولوب لچان او صیچان برشیدن قورقسه یووه سنده
انقباع ایدر یعنی کیروب کزلنور *انقبع الجرذ فیها* دیمك ابن سکیت قولنجه فاره قبعه
یووه سنه کیروب کزلندی دیمکدر فلیحفظ (قبیط) حمیر وزننده برقوشدر (قنبع) ضم قاف
وتخفیف نا سیله اغاجی ییر برقورددر ومفردی تا ایله در (قراد) ضم قاف ایله بالمناسبه مذکور اولان

كنه در وجهی كسر قاف ایله قرداندر و تفعیل بابندن صیغهٔ امر ایله *قرد بعیرك* طوركدن
كنه‌یی نزع ایت دیمكدر (دمیری حكمنه دائر كلام تقدم ایتدی دیوب (اما صاحب التحفه قهستانی
شرح نقایه‌ده كنه‌یی حشراتدن عد ایدوب وار باب متون معتبرهٔ فقهیهٔ حنفیه ایسه حشراتك
عدم حل اكلنی تصریح ایلدیلر دیمشدر (قردوح) ذكر اولنان كنه نك كوده‌لیسیدر (قاموسده
قردوح ضم قاف وذال ایله مضبوطه اولوب ضم قاف وفتحی دخی لغت اوله‌رق (قردح) دخی اول
معناییه اولدیغی مسطور در (قرش) كسر قاف و اسكان را ایله وآخرده شین معجمه ایله
دواب بحردن بردابهٔ عظیمه در كه كمیلری دریاده سیردن الیقور و بوارلر وضربه سیله كسر ایدر
(زمخشری شو یله نقل ایتمشدر كه بزمكهٔ مكرمه‌ده باب بنی شیبه ده اوطورركن یانمزده بولنان
تجاردن بری قرشی وصف ایله دیدیكه حیوان مرقومك خلقتی مدور واشبو اولدیغمز یردن
كعبهٔ معظمه‌یه وارر حیثیتده عظمی عظیم اولوب سفن كبیره‌یه تعرض ایدر وجارهٔ خلاصی انجق
مشعله‌لر یاقیلوب یوزینه طوغروامرار ایله اولور الاكیلر كرداب اضرارنده باتركیدر و برشیدن باكی
اولمیوب فقط ناردن قورقار دیو حكایت ایتمشدر انتهی (حكم) دمیریٔ شافعی دیمشدر كه
اسنویٔ شافعی قرشك حل اكلیله افتا ایتدی ومحب الدین طبری ایله ابن الاثیر دخی حلنی تصریح
ایتدیلر وابن عباس رضی الله عنهمك * انه یأكل ولا یؤكل* دیدكلرندن مرادی قرش حیوانات
بحریه‌یی اكل ایدوب حیوان سائره سی انی اكله قادر اوله‌مز دیمك اولدیغی مظنونمزدر و بو حیوان
سقنقور مطلبنده اشارت اولندیغی اوزره بحر قلزمده عقبة الحاج منزلی عندنده وفرعونك غرق
اولدیغی محل صولرنده بولنور خلاصه امام شافعی قولی و جمهور شافعیه اطلاقی اوزره قرش
سمكدن اولوب وانجق صوده تعیش ایدوب یعنی قره‌ده یاشه مدیغندن اكلی جائزدر ونووی مهذب
شرحنده بحرده اولان حیوانات حلال اولوب ایچلرندن استثنا اولنانلر قره‌ده دخی تعیش ایدنلریدر
یعنی هم بحروهم برده یوزوب وكزنلری حلال اولمیوب سائری حلالدر دیمشدر (صاحب التحفه
اشبو دمیری نقلنی سرد ایتدكدنصكره بن علماء حنفیه دن قرشك بخصوصه نفی واثبات حلنه
دائر كلام تصریح ایدن برذاتی اكرچه كورمدم یعنی كتب مذهبمزده برنقل بوله مدم لكن بحر
حیواناتی حكمنده قاعده و ضابطه سمك تسمیه اولنمقده در یعنی دكزده حلال اولان حیوان
سمك دینیلان مخلوقدر وسمك تسمیه اولنمیان حیوانك اكلی جائز دكلدر وعلی هذا قرش مذهبمزده
حلال دكلدر زیرا قاموس وناموس ونهایه وحیاة الحیوان وعین الحیاة كبی معتبرات كتب لغاتده
قرش دابه دیو تفسیر اولنوب سمك دینلمامكله اشبو تفسیردن قرشك سمك اولمدیغی معلوم اولور
و آنفا دمیرینك قرش سمكدندر دیدیكی اكر صحیح ایسه یعنی لغتده سمك اطلاق اولنور ایسه
اكلنك جوازینه دلالت ایدر لكن قرشك سمك اطلاقی لغت اولمیوب جمیع حیوانات بحریه‌یه
شافعیه‌نك سمك اطلاق ایلدكلرینه مبنیدر یعنی اصطلاح فقهاء شافعیه‌ در (اما مذهب حنفی
اصطلاحنده سمك كافهٔ حیوان بحره دینمیوب بلكه بعض حیوان بحری‌یه اطلاق اولنور دیمشدر
انتهی (قلت) اساس و مجمل وسبعهٔ ابحر و راموزده دخی قرش دابه ایله مفسر اولوب فقط
كتاب العینده * القرش سمك بالحجاز یقال له كلب البحر * دیو محرر ایسه ده دقت یری واردر
تأمل اولنه (قرقش) كسر قافین ایله بعوضدر (قرشام) و (قرشوم) و (قراشم) قراد
ضخم یعنی قرموده‌ وكوده‌ او كنه‌ در (صحاحده وقاموسده قرشوم عصفور وزننده مضبوطدر وانجق
قاموسده قرشام كسر قاف وقراشم ضم قاف وكسر شین ایله مضبوطلردر (صاحب القاموسك
بو مقامده اولان * القرشوم كعصفور القراد العظیم كالقرشام بالكسر والقراشم وشجرة
تأوی الیها القردان او القراشیم من الرمث مثل الطبقتین یكون فیه دابة بیضاء ثم تصیر قرادا الواحد

قراشمة بالضم والفتح الخ * عبارہ سنك مفهومی قرشوم وقرشام وقراشم مذكورلر بیوك كنه‌یه
ودخی كنه‌لرك مأوی ایلدیكی شجره‌یه وعلی لغة مرعای شوره زارده اولان اوتلردن اولوب ایچنده
اولان دابهٔ بیضا یعنی برپیاض حیوان و بوجك اوله‌رق تكون و پیدا و بعده كنه هویدا اولان اوته
دینور و بو قراشمك مفردی قافك ضم وفتحی جائز اولان قراشمة در دیمكدر (واما ترجمهٔ قاموسده
* وشجرة تأوی الیها *قولی الی آخره وقرشوم برشجرك آدیدر كه میمون قسمی انده ایوا ایدرلر
و بعضیلر دیدیكه قراشیم خباشیم وزننده شول كنه‌لره دینور كه رمث دیدكلری اوت نوعندن
برنوع اوت واردر كه ایكی قات طبق طرزنده اولور وانده برآق بوجك ظهور ایدوب كیدرك كنه
اولور مفردی قراشم در قافك ضمی وفتحیله دیو ترجمه وطبع اولنمش لكن عینیله نقل اولنان
عبارهٔ مذكورهٔ قاموسی استخراج ایدن ذواته نظرهٔ اولاده معلوم اوله‌جغی حیثیتده غرابت اوزره
برترجمه وتصرفدر زیرا *وشجرة الواحد قراشمة *قرینه سیله قربنده اولان القراشم اوزرینه
معطوف اولوب القرشوم اوزرینه معطوف دكلدر وقردان عجاب وزننده كنه معناسنه اولان
قرادك جمعیدر وقافك ضمی ورانك فتحی ایله مایمون دیمك اولان قرد اسم جنس اولوب مفری
تا ایله قردة در یوقسه قرده نك جمعی قردان دكلدر و بوندن باشقه شجرك مایمون مأواسی اولمق
غیر مسموع بلكه خلاف معقولدر واو القراشیم شجرة اوزرینه معطوف اوله‌رق داخل
اولان حرف تعریف ایله قراشیم لفظ واسمنه اشارت اولنمش ایكن ترجمهٔ مذكوره‌ده عهد
خارجی معین صورتنده القراشم لفظنه اشارت اولنمشدر ودخی عبارهٔ قاموسده تفسیر اولنان
رمث مشروحدن عبارت اولان قراشیم ایكن ترجمهٔ مزبوره‌ده كنه دیو تفسیر اولنمش و (مفردی
قراشمة دیمك اقتضا ایدر ایكن تاسز قراشم دینمشدر اكر بوراسی سهو من الطابع دیو تأویل
اولنه بیلورسه فیها والا بو دخی نهایت دائرهٔ غرابتده قالور (پس بو خطا كار فقیرك انطاق
الهی ایله یازدیغی اشبو اخطارده غرض صحیحی اهل مطالعه‌یه برخدمتدر لاغیر فالمرجو من
المنصفین اصلاح خطائی كذلك مع الدعا حسبة لله تعالی (قرعبلانه) جوهری بیانجه
فتح قاف ورا و بنه فتح با وسكون عین مهمله ایله بربیوك یاصی جانوردر و اصلی قرعبل اولوب
اوزرینه اوچ حرف زیاده قلنمشدر زیرا اسم اصل وضعده بش حرفلو اولوب زیاده اولماز وتصغیر
قرعلانه قریعبهٔ عیننك كسریله (قرعوش) دمیری قراد عظیم در دیو تفسیر ایتمشدر
(لكن قاموسده قرعوش زنبور و فردوس وزنلرنده ایكی سناملی جمل و دخی ارسلان
یاوروسیدر دیو محرر در تأمل وتتبع اولنه (قرقف) هدهد وزننده برطیر صغیر در (قرقفنة)
دمیری ضبط عباب اوزره نون مشدده ایله در دیدكدنصكره روایت آتیه‌یی یازمشدر دیو
قرقفنه اول روایتده اولان طائر اوله‌جقدر (روی الدینوری فی المجالسة والزمخشری وابن الاثیرمن
حدیث وهب (اذا كان الرجل لاینكر عمل السوء علی اهله طار طائر یقال له القرقفنة فیقع علی
مشربق بابه فیمكث هناك اربعین یوما فان انكر طار وذهب وان لم ینكر مسح بجناحه علی عینیه
فصار قیدعا دیوثا فلو رأی الرجل مع امرأته لم یرذلك قبیحا فذلك القیدع الدیوث الذی لاینظر
الله تعالی الیه انتهی) یعنی دینوری وزمخشری وابن الاثیر وهبدن روایت ایلدكلری نقل مذكوردن
بركیمسه محرم وعیالنك اجنبی ایله دركار اولان سوء عملنی كوروب انكار ایتمسه یعنی سكوت ایتسه
قرقفنه دینیلان طیر طیران ایله كلور واول كیمسه‌نك مشربق بابنده یعنی خانه‌سنك كونش ضیاسی
كیرن برنده قرق كون مكث ایدر اكر او كیمسه اشبو قرق كونك ایچنده حال مذكور عیالنی انكار یعنی
دفع ایدر ایسه طیر مذكور اوچار كیدر والا قرقی كچدكده قنادلرینی اول كیمسه‌نك كوزلرینه مسح
ایتمكله قیدع اولوب اجنبی ایله قاریسنی بردوشكده كورسه دخی اول امر منكرك قبحنی كورمز یعنی

انفعال ایتمزوسلمزوارتق اول کیمسه قیدع یعنی دیوث اولمغله حق تعالی اکا نظر ایتمز یعنی
راضی اولمازمآلی مستفاد در (دمیری مرحوم ابراهیم الحزلی دن ناقلا دیرکه مشربق باب مدخل
شمسدروقیدع غیر تلمیان یعنی محرمنه غیرتی اولمیان کیمسه در و بو معناده هروی دخی دیکر روایت
کتورمشدر (قلت) طیر مذکور امر معنوی اولوب ظاهرا کوریلور اولمدیغی مطالعه
اولنمشدر تأمل اولنه وکتب احادیث ولغات و شرحلرینه وسیما نهایهٔ ابن الاثیره مراجعت
قلنه بتوفیقه تعالی مستصحب فقیر اولان نسخهٔ مصححهٔ قدیمهٔ معتمدهٔ قاموسده قرقفنه قافلرك
وفانك ونون مشدده نك فتحهلری ایله مضبوط اولوب کرهٔ معهوده یه و دخی روایت مذکوره
منطوقنجه قیدع دیوثك کوزلرینی مسح ایتمکله یومشاقلغی یعنی اودیوثك قاریسی یاننه کیرن
چقان کس زه منعی اولمیه رق ملایمتی ارتن طائره دیرلر دیو تعریف اولنمشدر (قرلی) قافنك ضم
وکسروفتحی جائز اوله رق ذکری کچوب وکله جك ملاعب ظله دیدکلری طیردر (جوالیقی معرب یاننده
فارسیٔ معربدر دیدیکن ومیدانی امثالنده بوقرلی طبورمادن صغیر الجرم حدید البصر سریع
الاختطاف برقوش اولوب دائما چبلاغك مطلقا طیرانی کبی جانب روی آبده مرفوع کوزیلوب
کوزینك بری ایله طمعا قعرمایه ودیکری ایله حذرا هوایه نظرده اولوب اکرصوده یوته جغی
بالغی کوررسه اوق کبی اینوب قعرمادن قاپر و اکرهواده برطیرجارحه کوزی ایلشورسه روی زمین
وسیعه طوغری قچار و بومعناده * کن حذرا کالقرلی ان رأی خیرا تدلی و ان رأی شرا تولی *
فقره لری هند بنت خس نام بلیغهٔ قدیمه نك سجعلرندندر وازهری بو اسمك عربی اولمادیغنی رأی ایلدم
دیو ایلدیکی بیانی دمیری یازمشدر لکن بعض ایضاحات دخی ضم ایتمشدر (قلت) احذر
من قرلی * ضرب مثلدر واحذر یرنده احزم دخی نسخه در (معربات انطاقیده قافك ورانك
کسره لری ولامك شده سیله مضبوط اولوب * خاطف ظله * نام طیره دیرلر وفارسیدر وعلی قول
ذی حزم اولان طیره دیرلر دیو میدانینك تعریفی وشاعر عرب عربانك * یامن جفانی وملا * لبت
اهلا وسهلا * وما ترجیت حتی * رأیت مالی قلا * انی رأیتك تحکی * بما فعلت القرلی * نظمی
مسطوردر ودمیری دخی بو شعر تغزل افزای پیرایهٔ حیاة الحیوان قیلمش وحمزهٔ میدانینك اشبو
تفسیرینه راوه نسب مخالفت ایدوب قرلی دیدکلری عربدن طعام اولان محلدن اصلا تخلف
ایتمز یعنی هرسفرهٔ قرابه وولیمه وضیافت شهر وقرایه کیدر و اکل ایدر وقنغی یولده برخصومت
وجدل کورسه فی الحال اول طریقی ترکله دونر یعنی غوغادن قچار ومطعمه طمعندن قوشر بررجلك
اسمیدر که * اطمع من قرلی * مثلی اول رجل حقنده در دیمشلردر وبنم عندمده رجل مذکور طیر
مرقومه تشبیه اولنوب اسم طیر ایله تسمیه اولنمشدر دیدیکنی دخی یازمشدر (دمیری یحل اکله
لانه من طیر الماء * دیمشدر صاحب التحفه اشبو قول دمیری بی * یحل اکله لانه من الطیبات * دیو
نسخه سنده نقل ایتمشدر فتأمل (قرمل) دمیری بیانجه بختی دیدکلری دوه یاوروسیدر و (قرامل
ذوات سنامین یعنی ایکی اورکچلی اولان دوه لردر * ذلیل عاذ بقرملة * مثلدرکه مفهومی شوذلیلدرکه
قرمل اغاجنی پناه ایدنمشدر دیمکدر یاردم ایتمکه قادر اولمیان ضعیفدن استعانه ایدنلر حقنده
ایراد اولنور (قرملة) خلی اولمیوب برساق اوزره اولان شجره یه دینور انتهی (قاموسده قرمل
جعفر وزننده شوکی یعنی دیکنی اولمیوب اوزرینه یاصلدقده یعنی چکنندکده متأثر اولان شجره یه
دینور وواحدی تا ایله قرملة در و * ذلیل عاذ بقرملة * مثلی بوندن مأخوذ در وزبرج وزننده
قرمل ولد بختی وعلی لغة بعیر ذو السنامیندر ودخی خاتونلرك صاچلرینی باغلدقلری باغدر
وقافلرك کسریله قرمل ونسبتله قرملیه او باری یعنی یوکاری چوق اوفاق دوه لردر دیو مسطوردر
(قرمود) ابن سیده قولنجه ذکر الوعول یعنی یبان کچیسی اوغلاغیدر وانقولیده قافك

ومیمك ضملریله مضبوط اولوب جمعی فتح قاف وکسر میم ایله قرامید کلور دیو یازلمشدر
(قرنب) موش اولدیغن * یدب فی اللیل لجاراته * کضبون دب الی قرنب * بیتی ناطقدر قاموسده
قنفذ وزننده یوش بوکره ودخی یربوعه وعلی قول فاره یه وعلی لغة یربوعدن اولان صیچان
یاوروسنه دینور دیو محرردر (یربوع مستقلا آخر ذیل فقیرده کلور (قرنبی) دمیری بیانجه قصر
الفله ایاقلری اوزون خنفسا مقدارنده بردوبیه در وعلی قول خنفسادن برازجق اوزوندر میدانی
امثالنده قرنبادن زیاده یاپشیجی وصوقولیجی مفهومنده اولان * الزق من قرنبی * مثلنده قرنبی
قافك ورانك فتحه لری ونونك سکوننه اشارتله جثه ده خنفسانك فوقنده بردوبیه در بو دوبیه ایله
جعل برکیمسه تغوط قصد ایتدکده آردینه دوشرلر ومثل مذکور برکیمسه یه استکراه ایتدیکی شخص
لزوق ایدوب یعنی آردینه دوشوب واو دخی دائما اندن قچار اولدقده اشته اول مقوله کیمسه
حقنده ایراد اولنور ومثل مذکورك اصلی صحراده یتوتت ایدن کیمسدیه جعلك او کیمسه غائطه
قالقدقجه اتباع وملازمت ایتمسیدر دیو یازمش و بومعناده براز ابیات دخی تحریر قیلمشدر (وادب
الکاتب ابن قتیبه ده دخی قرنبی خنفسادن اکبردر دیو مقیددر (قرهب) و دخی واو ایله (قوهب)
ثعلب وزننده ثور مسن یعنی یاشلو اوکوز در (قاموسده قرهب علی قول یوك وکوده لی
اوکوزه و دخی تو یلی کچی یه ده وسید یعنی اولو ذاته ویاشلو کیمسه یه ده دینور دیو مسطور در
(قرم) فتح قاف وسکون را ایله ابلدن فحل کریم یعنی معزز ومکرم اولوب اوزرینه یوك اورلمیه رق
وبنلمیه رك مجرد دول ایچون حفظ اولنان دوه در وجمعی قافك ورانك ضملریله قرومدر ودخی
دمیری بیانجه مجرب امور اولان سید عظیمه یعنی اولو ذاته دخی قرم دیرلر (جوهری وابن الاثیر
بیانلرنجه خلقك اولوسی اولوب معزز ومکرم اولان ذاته قرم مقرم دیدکلری ذکر اولنان دوه یه
تشبیهادر (فیروزآبادی فتح قاف ایله قرم فحلدر وعلی لغة کندوسنی حبل مس ایتمامش دوه در
وبونلره اسم تفضیل بنیه سیله اقرم دخی دیرلر وسید معناسنه ده کلور دیوب جوهرینك بعیر اقرم
کلامنده اقرم لغت مجهوله در دیدیکی خطادر دیمشدر (ازهری ابوعبیددن روایهٔ ابوعمرو
* لا اعرف الاقرم و لکنی اعرف المقرم * دیمش دیو مؤید جوهری اولمش ایسه ده ابن الاثیر
زمخشریدن روایتله چوق کره فعل وافعل التقا ایدرلر یعنی بر برلرینك یرنده استعمال اولنورلر
یعنی معنای زائد ملاحظه اولنماز فعلده وجل اوجل واسمده خشن ایله اخشن وکدر ایله اکدر
کبی دیوب صاحب القاموسی تأیید ایلمشدر (قرز) دمیری نقلنجه قاف مکسوره بعده زای
وآخرنده را ایله سباعدن برنوع اولدیغی خطیئه نك حضرت عمر فاروق رضی الله عنه بحق حبس
ایتدکده محبسدن استرحاما نظم ایله حضورلرینه تقدیم ایلدیکی شعرنده واقع * فامن علی
صبیة فی الرمل مسکنهم * بین الاباطح یغشاها بها القرز * بیتندن مستفاد در (قرة) جوهری
قولنجه ضفدعه در (وقاموسده ضم قافله ضفدع یعنی قورباغه یه دینور وقافك حرکات ثلثه سی
دخی لغاتدر دیو مقیددر (قسورة) کانهم حمر مستنفرة فرت من قسورة * قول عظیم الشانی
منطوقنجه اسددر (دمیرینك تفصیلا ذکر ایلدیکی روایتلرده اسد معناسنه اولدیغی مفسر
اولوب وابن عباسك رضی الله عنهما ارسلانه لسان عربده اسد ولسان حبشه ده قسوره ولسان
فارسیده شیر ولسان نبطده ارنا دیرلر دیدکاری روایتی دخی ذکر ایلمشدر (علی قول قسوره فعوله
وزننده اولوب قهر معناسنه اولان قسردن مأخوذ در و اسد سباع سائره یی قهر ایتدیکندن
قسوره تسمیه اولنمشدر (ابن جبیر نص جلیلده اولان قسوره یی رجال القنص ایله تفسیر ایلمشدر
(وقنص صید معناسنه اولمغله آوجیلر دیمکدر (وعلی تفسیر شدید اولان رجالدر (ثعلب
قسوره یی ظلمت لیل ایله تفسیر ایدوب وبروجه لفظ قسوره غلبه وقهر معناسنه اولان قسردن

مأخوذدردیمشدر (قصیرا) صیغهٔ تصغیرایله افاعیدن برنوعدر (قشعمان) جوهری ضبطنجه
قافك و عینك ضملری و سکون شین ایله عقربان و ثعلبان وزنلرنده نسر در دمیری تحریرنجه
نسر یعنی کرکسدر لکن جوهری جنس کرکسدن ارکك و بیوك اولاندر دیمشدر (قشه) جوهری
قولنجه کسرقاف و فتح نون مشدده ایله مایموندر وجثه سی کوجك صغیره قزه دخی دیرلر (اصمعی
قولنجه مایمونك صغیر یاوروسنه دینور کذا قاله الدمیری (قط) قافك کسریله یا ادغام طا
ارکك کدی یعنی پسی درکربهٔ نر معناسنه ودیشیسی تا ایله قطهٔ وجمعی ینه کسرقافله قطاطه در
(دمیری ابن درید لفظ قطی عربیهٔ صحیحه درکمان ایتم دیمش ایسه ده آثرده وقوع بولدیغندن
صحیحه دردیوب واثری تحریر ایلمشدر (قطا) قافك وطاء مخففه نك فتحه ایله بالمناسبه ذکری
کچن بوغرتلق دیدکلری قوش که فارسیده اسفرود در و مفردی تا ایله قطاة وجمعی فتحتیله
قطوات و دخی قطیات کلور (قلت) اشبو واو و یا ایله جمعی تجویز ایدن کسائیدر ووجهنك
خلاصه سی دخی بودرکه قطانك فی الاصل الفی کوجك دیل معناسنه اولان لهاتك جمعی اولان
لهیات کبی واواولوب بعده یایه منقلب اولمشدر و بونلر مشتق قلینه رق چندان تصرف اولنمدیغندن
یعنی غزاکبی یغزو وغزوت دینلمدیکندن اصلی اولان واوك ظاهر اولمسی نادر در و لهذا یا ایله
قطیات دینور واصلنه اشارتله قطوات دخی دینمك جائزدر واماغزا ماده سی غزوت واغزو
دیو واوایله استعمال اولنمق کلام عربده معروف اولمغله جمع قلندقده اصلی اوزره غزوات دینلوب
یا ایله غزیات دینلمز انتهی (قلت) لکن قاموسده جمعی فتح قافله قطا و دخی قطوات یازیلوب
قطیات یازلمامشدر ودخی تفعل وسائر بابدن تصرفاتی معانیٔ دیکر یله کوستریلوب حتی ثلاثیدن
قطا ثقل مشیه دیمکدر دینمشدر فتأمل (جوهری قولنجه ضم قاف وفتح طا وتشدید یا ایله
قطی قطانك تصغیریدر (دمیری دیرکه قطانك حمام جنسندن اولدیغنه فقهاء شافعیه دن
رافعی واهل لغتدن ابن قتیبه دخی قائللردر (لکن بطلیوسی دومی الیهمانك شاهدلری اولان
ابن نابغه بیتندن قطانك حمامدن اولدیغی مستفاد دکلدر دیو بحث ایلمشدر بیته وتفصیل
بحثه اطلاع اراده اولنورسه حیاة الحیوانه مراجعت اولنه (قلت) مصباحده وصحاحده وطبریده
دخی حمام جنسندن دینمش ایسه ده مشهور اولان خلافی اولدیغن صاحب التحفه یازمشدر قطانك
اکثریضعلری اوج اولدیغندن (ام الثلاث) ایله مکنادر وقطا ایله حمامك انواعنه امهات
الجوازل دخی دیرلر جوازل جوزلك جمعیدر وجوزل یاورو دیمکدر و بوطیره قطا تسمیه سی صوتنی
حکایه طریقیله درکه صوتی قطاقطا لفظنی اکدیرر (دمیری مرحوم بو طیرك انواعنی
وطبع و اوصافنی وضروب امثالنی کوزل یازمشدر نظر اولنه قطانك تجربه کردهٔ ابن زهیرطبیب
اولدیغی اوزره ککلری یاقیلوب کولی روغن زیتله اغلاد نصکره تویسز باشه وداء ثعلبه قللری
دوکیلن یره سورلسه تو یلری بتورر دیمشدر و بعض اعضاسنك تأثیرات معنویه سی دخی واردر
کذلك حیاة الحیوان کوریله (قطا بالاجماع حلالدر (قطا) تشدید طا ایله بربیوك بالقدر قزوینی
قولنجه اویله کبیردرکه ضلعندن ممر ناس اوله جق کوپری اتخاذ اولنور (قلت) ممکناندندر ولکن
العهدة علی الراوی (ینه قزوینی قولنجه شحم سمك مذکور برص علتنه سورلسه ازاله ایدر
(قطامی) قافك ضمی و فتحی جائز اوله رق صقر یعنی طوغاندر (قلت) میمك کسری
و یانك تشدیدی مضبوط لغاتدر (قاموسده سحاب وزننده قطام دخی لغت اولدیغی وصقرك
لحمنه دخی اطلاق اولندیغی (ومحیطده یاء مشدده سی نسبت حقیقیه اولیوب صورت نسبتده وضع
اولدیغی (وصحاح ایله قاموسده قطامی تغلب قبیله سندن اولان تصغیر صیغه لریله عمیر بن شییم نام
شاعرك آدی ایدوکی (وقاموسده کلب ایله ملقب قبیله به منسوب ینه بنیهٔ تصغیرایله حصین

(ابن)

ابن جمال ابو الشرفینك دخی اسمی اولدیغی محرردر ومحیطده دخی انجق اشبو حصین مسطوردر
(قطرب) ضم قاف وراوسکون طا ایله سراپای شبده او یوموب طیران ایدر برقوشدر واعلام
علم نحودن تلمیذ خاص سیبویه مثلثات وسائر آثار صاحبی محمد بن المستنیر دخی قطرب ایله ملقبدر
وسبب تلقیب دخی حضور سیبویهه سائر تلامذه سندن اول علی الصباح کلدیکندن برکون
استاذی سیبویه مشارالیهه سن قطرب لیل سن دیمکله قطرب ایله ملقب اولدی (قلت) قطرب
ایکیوز التیده وفات ایتمشدر (ابن سیده دیرکه قطرب ودخی اشباعله قطروب ذکری کچن سعلانك
ارککیدر (وعلی قول طائفهٔ جنك خرده سیدر (و برقولده قطارب صغار کلابدرکه مفردی
قطرب در (وعلی قول سعی وحرکتندن ناشی کوندزنده مستریح اولمیان بردوبیه در انتهی
(ومحمد بن ظفر قولنجه قطرب بالاده لدی المناسبه مذکور اولان غول وسعالی جنسندن صعید
مصرده اولوب کاهیجه بولده انسانه تعرض واواطه ایله اهلاك ایدن حیواندر (وتوبی دوکلمش
کلب ایله قارمیه وسفیهه ومالخولیانك برنوعنه قطرب دیرلر (دمیری دیرکه عند التحقیق ابن مسعودك
رضی الله تعالی عنه کلامی اولان * لا یلقین احدکم جیفة لیل قطرب نهار * قول حکمت اولنك
معناسی کیجه ایچره جیفه آسا بریکز یاتوب بده بعده کوندز ایچره مجرد امر دنیا ایچون قطرب کبی
اولمسون که یعنی کوندزلرده کندینی وعهده سنه انفاق واکسائی شرعا وعقلا کسی واجب امور
ضروریه سنی تنظیم ایچون مقدار کفایه ده اولان نقددن ایلرو داعیهٔ طمع وسرف ایله تحصیل
تمتعات زائده وتلذذات شهوت عائده ایچون کثرت حرکت وسعی ایله یورلوب و بیتاب اولوب
کیجه اولدقده جیفه کبی حرکته مجالی اولمادیغی حالده صباحه قدر او یو یوب قالمسون دیمکدر
(قعید) فتح قاف وکسر عین ایله هنوز قنادی برابر اولمیان چکرکه در ودخی آوجینك آردندن
کلان صیده دیرلرکه نطیحك ضدیدر (یعنی نطیح حرکات مذکوره ایله اوکندن کلان شکاردر
(قعقع) دمیری دیرکه جوهری قولنجه لعلع وزننده صوقوشلرندن کوده لی و ابلق و منقاری
طویل برطائردر (ابن سیده رنکی بیاض وسیاه ایله آمیخته در دیمشدر (لکن صحاحده طیرما
تعبیری اولمیوب الهجه و یورنی وایاقلری اوزون برجنس قوشدر دیو اطلاق اوزره در وترجمهٔ صحاح
اولان ترجانده لقلقدر دیو مفسردر ولکن وانی مرحوم صحاحده لقلقله مفسر اولمادیغی طیر
آخر اولمسنی مشعردر دیمشدر (و قاموسده دخی قعقع هدهد وزننده عقعق و علی لغة منقاری
وایاقلری اوزون ابلق برطیردر دیو مفسر اولمسی مأید صحاحدر (قلقانی) جوهری وغیریلری
قولنجه فاخته کبی برطائردر (وانی مرحوم قافلرك ضملری ومابینده اولان لامك سکونی وآخرنده
یانك تشدیدی ایله اوکیك دیدکاری قوشه شبیه برقوشدر دیو ترجمه ایلمشدر (قلو) کسرقاف
وسکون لام ایله خفیف الوجود یعنی چابك اولان حمار در (قاموسده هرشیئك خفیفنه وکنج
اشکه دیرلر دیو مفسر در (قلوص) بالاده ذکری مناسبتله کچن کنج دیشی دوه در که
نسوانه نسبتله لغنجه اولان جاریه منزله سنده در (وجمعی جوهری بیاننجه ضمتینله قلص وقافك
فتحی ایله قلائص کلور قدوم ایله قدم وقدائم کبی (قدوم کسر قافله اغاج یونندقلری آلتدرکه
کسردیدیکمزدر (دمیری جوهریدن نقلله دیرکه عدوی قولنجه قلوص یوقارو ده واشاغیده
ایکشر یعنی درت دیشدن عبارت اولان ثنیه بتنجیه دك ابتدا بنیلان دیشی دوه در و بو حال
وصفنده اولان ارکك دوه یه قعود دیرلر و بوارکك دوه یه ذکر اولنان دیشلری ظهورندنصکره جمل
دیرلر وعلی لغة ایاقلری ناقه یه قلوص دیرلر ودخی قلوص دوه قوشی یاوروسنه دخی دینور (قلیب)
سکین وزننده وکذلك خنوص وزننده قلوب قورد جانوریدر (خنوص) کسر خا ایله خنزیر
یاوروسیدر (قری) طائر مشهور حسن الصوتدر اناثسنه قریه دیرلر وارککی ساق حردر کما

جمعی غیر منصرف اوله رق قاری در (ابو زکریا) ایله (ابو طلحه) کنیه سیدر (طیر مذکور
حمام جنسندن اولمغله حل اکلنده اجماع اولنمشدر (قمعه) فتح قاف ومیم ایله هوا زیاده ایصجاق
اولدقده دوه وکیکك اوزرلرینه قونار برسنکدر * تقمع الحمار * اشك باشنی تحریك ایتدی دیمکدر
(قلت) اشبو تقمع تفعل بابندندر (جاحظ قمعه کلاب ذبابندن برنوعدر دیر (کفایه ده ذباب
ازرق عظیم دیو مفسردر (قمل) فتح قاف وسکون میم ایله عالمك بیلدیکی بت وکهله در ومفردی
تا ایله قمله در (ابن سیده قولنجه واحدینه سحاب وزننده قمال دخی دینور وجمعی قمل در * قمل
رأسه قملا * عبارهسنك قمل بابی رابعدن اوله رق باشی بتلندی دیمکدر (ام عقبه) و (ام طلحه)
دیشی بتك (ابو عقبه) ارککنك کنیه لریدر وجمعنه (بنات عقبه) و (بنات الدروز) دیرلر
ودروز خیاطت معناسنه در وکهله دیکش یرلرینه ملازمت ایتدیکندن یعنی بت مبیتی دیکش
یولری اولدیغندن بنات الدروز تسمیه اولنمشدر (وجوهری قولنجه (قملة الزرع چکرکه کبی
اوچار بردویبه اولوب بونك جمعی قمل کلور (قاموسده * قملة النسر * یازیلوب بردویبه در
دیو تفسیر اولنمشدر (دمیری تفصیل ایدوب دیرکه اما قملة النسر بلاد جبلده اولوب فارسیده
دره دیرلرکه کهله دن بیوك اولوب اصرمغله قتل ایدر یعنی مهلکدر ونسردن سقوط ایتمکله نسره
مضافدر انتهی (و قملك باش قیلنك رنکنه کرمسی غریبهٔ طبیعیه در یعنی موی قزل ایسه
بت قزل وقره ایسه قره وآق ایسه آق اولور و بت اناثی کثرت اوزره اولان حیوانلردندر (ینه
دمیری دیرکه بت ترابله وسخدن تولد ایدر یعنی بونلر اثوابه و یابدنه و یاخود صقاله وصاچه
وسائر قیللو یرلره اصابت ایتمکله اورالرده برعفونت پیدا واوراده کهله هویدا اولور لکن جاحظ
دیمشدرکه بالحکمه بعض انسانك طبع بدنی سبب تکون قمله اولوب دائما بدنی تنظیف وتطهیر
وثیابنی تیز تیز تبدیل ایتسه ده بتدن تخلص کربیسان ایده مبوب اوزرنده ینه بت ثابتدر (نص
جلیلده قمل بغدایدن چیقان قورد وعلی تفسیر جراد طیار ذی جناح وعلی تفسیر قنادسز خرده
چکرکه وعلی قول بنات جراد وعلی قول قرادك برنوعی اولوب حمیان دیدکلری حیوان وعلی
قول خرده وسیاه دواب و دخی براغیث وعلی تفسیر قمل معروف اولمق اوزره اختلاف اولنمشدر
و بواختلاف جمله سنك یکان یکان یاخود مجموعی بردن تسلیط اولنملری احتمالیله توفیق ممکندر
وقملك بونلره دخی اطلاقی جوازی اشبو تفاسیردن مستفاد در واکل قمله بالاجماع حرامدر
انتهی (صاحب التحفه دیرکه قمله یی قهستانی حشراتدن عد ایتمشدر (قلت) حیاة الحیوان ایله
تحفه ده اشبو قمله یه دائر خیلی مسائل وفوائد تحریر اولنمشدر مراجعت اولنه (قمقام) قافك فتحی
ومیمك سکونیله اوفاق کنه یه وقبلرك دیبنه زیاده یاپشوب طوران کهله نوعنه دینور مفردی
قمقامه در وعوام ناس طبوع دیرلر (قندز) حیوان بری و بحری در یعنی قره ده ودکزده تعیش ایدر
انهار عظامده اولوب کنار نهرده ایکی قپولی یووه اتخاذ ایدر وطعامی لحم سمکدر خصیه سی پاب جمیده کچن
جند بادستردر (قنعاب) سنجاب وزننده وعولك عظیم سمیننه دینور (قنفشه) کسر قاف
وفا ایله ابن سیده قولنجه بردویبه در (قاموس بیانجه احناش ارضدن بردویبه در ودخی جلدی
منقبض بردویبه در و بودویبه یه منقفشه دخی دیرلرکه فارسیده ترك وترکیده تسبیح بوجکی
دیدکلریدر (قهبا) فتح تا فله عنکبوتدر (قهیبه) جهینه وزننده ابن سیده قولنجه تهامه ده
اولوب بیاضله یشل رنکلو ککلك نوعندن اولان طیردر (قراقر) ضفادعدر (قواع) ضم
قافله طوشانك ارککیدر (قوب) باورو دیمکدر (وقابیه) یمورطه قابوغنه دیرلر (قوبع)
ضم ق ف وفتح باء موحده ایله آخر باب عینده کچن کندو سیاه ودائما تحریك ایلدیکی قویروغی
بیاض برطائردر (قوق) عبابده یازلدیغی اوزره بو بنی اوزون برصو قوشیدر (قوقس) زمین هندستانده

کائن برطائردر قزوینی نقلنجه طیر مذکورك حال غرابت اشتمالی شویله ایمشکه بر بریله اجتماع
عندنده یووه سنه برچوق حطب برکدیروب وچفتلشدکلرنده صکره ارککی ودیشیسی منقارلرینی
دق طاش وچاقمق کبی حکه وضربه باشلیوب آتش چیقاررلر ایمش و ظهور نار ایله حطب
اشتعال ایتمکله ایکیسی دخی یانوب کول اولورلر ایمش وحاصل اولان رماده مطر سقوط ایتدکده
رماد مذکورده قورد تولد ایدوب وکیدرك قنادلری چیقوب طیر اولور وانلر دخی بروجه محرر
کندولرینی یقارلر وبو وجهله تناسل ایدرلر ایمش (قید الاوابد) فرس جواده دینور
سرعت سیرینه بناء وحشی حیوانی فراردن منع ایتدیکندن یعنی راکبی اولان یتشوب صید
ایتدیکندن فرس قید الاوابد ایله تسمیه و توصیف اولنمشدر (و اوابد وحشی حیوانلر دیمکدر
(قیق) قافك کسریله ناسه الوف وتعلیم وتربیه یی قبول وادراکده سریع یمامه قدر برطائردرکه
اهل شام ابو زریق تسمیه ایدرلر (ام قشعم) فتح قاف ایله نسره وعنکبوته وضبعه ولبوه یه
ومنیه یه وداهیه یه وحربه ودنیایه اطلاق اولنور (ابوقیر) ابن الاثیر و غیر یلری قوللرنجه
ذکری کچن طائر معروفدر (ام قبس) عجلده مذکور اولان بقرهٔ بنی اسرائیلك کنیه سیدر
﴿ حرف کاف ﴾ (کاسر) عقابه دینور وکسر طیر یرتجی قوش شکاره وقوع وسقوطی
قصد ایتدکده قنادلرینی بریرینه ضمله سوزلدیکی حالنه دینورکه بوندن عربیده کسر الطیر یکسر
کسرا وکسورا ایله تعبیر اولنور وکسر وکسور مصدرلریدر (کاسر العظام) ذکری یمنه تعالی
بیان اولنه جق مکلفه یه اطلاق اولنور (کتفان) ضم کاف وسکون تا ایله ابتداء طیرانی
اوانده چکرکه یه دینور مفردی کتفانه در (کتع) کافك ضمی وتاء مثناة فوقیه نك سکونیله
دلکو یاورو سیدر وجمعی کسر کافله کتعان کلور (کدر) ضم کاف وسکون دال ابجد ایله
رنکنده کدورت اولان یعنی قرا مطراق لونلو برطیردر (قاموسده کدری ترکی وزننده قطا یعنی
بغرتلق قوشنك رنکی بوز وارقه سی نقشلو وبوغازی صاری اولان نوعنه دینور (قلت) قطایا لاده
کوستردیکی اوزره بری کدری مزبورو بری قارنی وقنادی سیاه اولان جونی و بری دخی ارقه سی
وقارنی بوز اولان عطاط اوله رق اوچ کونه در ودمیری ایله صاحب القاموسك کدر ایله کدری
دیدکلری بر میدر دکلمیدر تتبع وتأمله موقوفدر کمان ایدرم (کرکر) جعفر وزننده قزوینی قولنجه
بحر صینده اولوب حمامه قدر خرشنه نامنده برطیرك تحتنده طیران ایدر برقوشدر و بو کرکر قوشنك
غداسی خرشنه نك القا ایتدیکی زبلی ایمش وخرشنه دخی دائما زبلنی اوچارکن دوکر ایمش
کعیث) ثاء مثلثه فوقیه ایله مصغر اوله رق بلبله دینمشدر جمعی کثعان در (ککم) ارض طبرستانده
اولور کوزلری غایت کوزل ولونی منقش برقوشدر وککم ایله تسمیه صیحه سی حکایه طریقیله در
یعنی سسی ککمی اکدیرر وتعیشی طاملرده وصولرده اولان عصافیر وصغار طیوری صید ایله در
وکیفیت اصطیادی دخی شویله درکه انجق هنکام بهارده اول نهارده صوته باشلر واومقوله قوشلر
اطرافنه بریکوب اخشامه قدر استماعنده اولورلر واو دخی بریسینك سرینه طوقنیوب وقتا که آخر
نهار اولدقده انجندن برینی قاپوب یبرتا انقضاء ربیعه دکین بو حالده اولوب بعد الانقضاء سسی
کسر وبانه کلان قوشلری ضرب وطرد ایله قووب انلردن نجار (فردوس الحکمه مؤلفی علی
ابن زید الطبری ذکر ایتمشدرکه اشبو طیرك ایکی اباغی بردن یرده اولدیغی کورلمیوب علی طریق
المبادله برایاغ اوزره طورر (وجاحظ ذکرنجه کرکید ومالك الحزین ده یازلدیغی اوزره بودخی
کویا انخساف ارضدن خوفله یرده بر پای اوزره برپادر والله تعالی اعلم وملهم بالصواب (کلثوم)
زنبور وزننده ابن سیده قولنجه فیل در (کلکسه) برطائفه ابن عرس وطائفهٔ اخری ابن عرسك
غیری برحیواندر دیدیلر (ذومقراطیسك کتابنده اغزندن یمورطلر برقوشدر وزبلی سحق اولنوب

خل ایله حل دن صکره موضع نملهٔ ظاهره یه سورلسه نفع یتی اولور (قلت) ترجمهٔ قاموسده
عاصم افندی مرحوم علت نمله یی تفصیل ایله شویله ترجمه ایدرکه (نمله انسانك جنبنده ظهور
ایدر برکونه یاره اسمیدر نمل دخی دیرلر کذلك بدن انسانی یه عارض اولور برکونه خرده سیوجلیره
دینورکه ابتدا آتش کبی احتراق والتهاب ایله وجزئیجه شش ایله ظهور ایدوب بعده قرنجه کبی
اطرافه یورویوب یاییلورسببی حدتلو صفرادرکه دقیق طمرلرك اغزلرندن خروج ایدوب حدتندن
وشدت لطافتندن ظاهر بشره نك داخللرنده محتبس اولیوب طشره اورر کتب طبیه ده بوایکی
علت شیءٔ واحد اولمق اوزره مرسومدر اکثری انسانك جنبنده تحدث ایدر اکر صفراده پك حدت
وشدت یوق ایسه بثرلر ظهور وقرنجه کبی اطرافه سیر وسریان ایدر وقرنجه اصررکبی اجیدر
بوکا طشره ترکیبنده سیرجك واصرغی تعبیر اولنور واکر غلیظ وحاده ایسه برمحل قرنجه
یووه سی کبی اویوب متقرح اولور اکا قرنجه یووه سی وکوستبك یووه سی تعبیر اولنور کتب طبیه ده
جاورسیه وساعیه ورطبه اسملریله انواعی مرسومدر وحیاة الحیوانده رقیه سی مرقومدر انتهی (کمیت)
ضم کاف وفتح میم ایله حمرتی زیاده اولان فرسه صیغهٔ تصغیر ایله موضوعدر دمیری بیانجه
قوبروغیله غره سی سیاه اولمدقچه کمیت دینلمیوب اکر ذنبیله الی قرمزی اولورسه اشقر ورنکی
کمیت ایله اصفر بیننده بولنورسه وردی دیرلرکه جمعی وردان دروکمیت باده نك اسملرندندر (جوهری
کمیت قسراغه وآته دخی اطلاق اولنور دیمشدر (قاموسده لفظ کمیت تأنیث دخی اولنور دیو مؤنث
سماعی اولدیغی کوستر لمشدر (کنداره) کافك کسریله اورکجی اولان برنوع بالقدر (کنعبه)
دمیری ناقهٔ عظیمه یعنی عظیم الجثه اولان دیشی دوه دیو یازلدیغی چند قطعه حیاة الحیوانده کورلدی
(لکن صحاحده (ك ع ر) وقاموسده (ك ن ر) ماده لرنده عظیم کافك فتحی ونونك سکونی ورانك فتحی
وآخرنده تا ایله (کنعرة) ناقهٔ عظیمه در وجمعی کناعر دیو یازلموب (ع ك ب) ماده لرنده اشبو کنعبه
بولنمدی بوکنعره اولوب ده نسخهٔ حیاة الحیوانده سهومی اولمشدر یاخود لغت دیکرمیدر تتبعه توقف
ایدر (کنعد) جوهری قولنجه جعفر وزننده برنوع سمکدر قاموسده سمك بحری دیو سمك بحر مالح
اولدیغنه یعنی طاتلی صوده اولمدیغنه تلمیح مالح اولنمشدر (کندس) عقعقدر (کهف) جاموس
مسنه دینور (کودن) کافك ودالك فتحیله برذون بطیدر صحاح مترجمی وانی مرحوم سمر
اور یلان بارکیردرکه کاهیجه بلیداولان کیمسه یی اکا تشبیه ایدرلر دیو جوهری قولنی ترجمه ایتمشدر
(قاموسده کردن وکودنی فرس هجین وفیل و بغل و برذونه اطلاق اولنور دیو محرردر دمیری
بغله دخی اطلاق اولندیغن ابن سیده دن نقل ایدر (ومعربات انطاقی ده یازلدیغی معرب
اولمسی مفید در وعربیده استعمالنه ابن عباس رضی الله تعالی عنهمانك روایتنده اولمسی
دلالت ایدر و بوروایت حیاة الحیوانده ومعربات مذکوره ده مرسومدر نظر اولنه (کوسج)
بجغی کبی خورطومی اولان سمکدر ومفترسدر وکاهیجه بنی آدمی دخی ایکی بچر وعلی قول ذکری
یکین قرشدر ونخم دخی دیرلر ضم لامله بو بالق کیجه صید اولندقده قارننده شحمهٔ طبیه چیقوب
کوندز طوتیلورسه ظهور ایتدیکی غریبه دندر (قزوینی قولنجه کوسج برنوع سمکدرکه دکزده
شری اسدك قرده اولان شرندن اشددر صو حیوانلرینی دیشیله شمشیر قاطع کبی قطع ایدر
ودیشاری سن انسان کبیدر حیوانات بحریه بوندن قاچرلر وظهوری وقت معینده در ودجلهٔ
بصره ده چوق بولنور قزوینی دیرکه بن کوردم بریاخود ایکی ذراع مقدارنده بر بالقدر (قلت) آنفا
ذکر اولنان معرباتده کوسج کوسه دن معرب اولدیغی وکوره یه ودیشی اوتوز ایکیدن ناقص اولنه
دخی اطلاق اولندیغی مذکوردر دمیری دیرکه امام احمد بو بالغك حرمتنه اکابله قائلدر وامام
مشار الیهك اصحابندن ابوحامد تمساح ایله کوسج ناسی اکل ایتدکلرینه وذی ناب اولدقلرینه بناء

حرامدر دیمشدر ومذهبمزك یعنی اجتهاد امام شافعینك مقتضاسنجه حلال اولوب اماقرشه
قیاس ایدنلر حکم کوسجه دخی اجرا ایدرلر انتهی (کهول) کافك فتحی وهانك ضمی ایله ازهری
بیانجه عنکبوتدر دمیری دیرکه خطابی وزمخشری باشقه وجهله ضبط ایدوب عنکبوته دخی دیرلر
دیمشلردر (قلت) صاحب القاموسك ✱ وکحرول وضبور العنکبوت ✱ تعبیرینه نظرا کافك
فتحی وهانسك سکونی وواوینك فتحی ایله کهول دخی لغت اولمغله خطابی وزمخشرینك ضبط
دیکرلری اشبو لغت اولمسی وسوق افادهٔ دمیر یدن معنای آخر دخی یازمش اولدقلری مطالعه
اولنمشدر آثارلری تتبع اولنه ✱ حرف لام ✱ (لأی) لعی وزننده یعنی لامك وهمزه نك فتحی وآخرنده
صورت یاده یازیلان الفك قصریله یبان صغریدر وجمعی جبل ایله اجبال کبی فتح همزه وسکون
لام ومد الف ایله الآء کلورالغاء کبی ومؤنثنه لامك وهمزهٔ ممدوده نك فتحه لریله لأة دینور لفاة کبی
(قلت) لعی ولغات حریص وحریصه دیمکدر (دمیری دیرکه اهل لغتدن فارسی لأینك الف
مقصوره سی یادن منقلب اولمسی جائزدر دیمشدر یعنی ناقص یائیدر ومحکمده ناقص واوی اولمسنك
جوازی مذکوردر یعنی اصلی لأو اولوب واوی الفه منقلبه اولمشدر زیرا ثور قوتله توصیف اولنور
دیو مرقومدر (ابن انباری قولنجه سلطان انبیا علیه الصلاة والسلام افندیمزك جدلری اسمی
اولان لوی اشبو ثور وحشی معناسنه لئی وزننده لأینك اسم تصغیریدر وعلی قول لأی بقره در
(قلت) لکن قاموسده سعی وزننده فتح لام وسکون همزه وآخری یا ایله لأی ودخی لعی وزننده
لأی ابطاء واحتباس وشدت معنالرینه در ولعی زنه سنده کی لأی ثور وحشی وعلی لغة بقره در ولامك
فتحی وهمزه نك سکونی ایله اولان لأی اسم اولوب تصغیری لویدر وغالب بن فهرك نجلی اولان
ذات مومی الیهك اسمی بوندن مأخوذدر دیو تحریر اولنمشدر تأمل اولنه (لبادی) ضم لام ایله
زبیدی قولنجه ارضهٔ تلبد یعنی کوکسنی زمینه ملاصق ایدن برقوشدرکه اورکونیجه اوچاز
درجه سنه قریبدر قاموسك ضم لام وتشدید با و فتح دال ایله وعلی لغة تخفیف با ایله لبادی
برطائردرکه کوریلوب ✱ لبادی البدی ✱ ترکیبی مکرراسویلندکده یره یاپشور و قولایلقله طوتیلور
دیو ترجمه اولنمشدر و (بدی) ضم با وکسر ومد دال ایله مضبوطدر (لبد) ذکری باب نون اصلده
یکین آخر نسر لقمان در (لبئة) فتح لام وسکون با ایله مهموز اللام اوله رق دیشی ارسلاندر ابن سکیت
قولنجه ناقص واوی اوله رق لبوة دخی لغتدر ودیشی آرسلانه عرس دخی دیرلر قاموسده دخی
(ل ب و) ماده سنده علی قول ابن السکیت عنوة وزننده و بنه واوی اوله رق لامك کسریله لبوة
ودخی سمرة زنه سنه مهموزا اوله رق لبؤة وقناة وزننده لباة وحرف بالرك تشدید وتخفیفی جائز اوله رق
(لبة ولب اسدة) دیو مرسوم و (ل ب ء) ماده سنده لامك فتحیله مهموزا لبئة وسحابة وزننده لباءة
وسمرة وهمزه وزنلرنده لبوئة وواوی اوله رق فتح لام ودخی کسریله لبوة ودعة وزننده لبة ولامك فتحی
وعلی لغة کسری وحرف بانك ضمی وواوك فتحی ایله لبوة وقطاة زنه سنده لباة دیشی ارسلان معناسنه
اولوب جمعی فتح لام وفتح با والف ممدوده ایله ابآت وضم لام ومد با ایله لبوء وفتح لام وضم با وفتح
واو ایله لبوء وضم لام وفتح با وفتح ومد واو ایله لبوات کلدیکی مؤیدا بالتفصیل مرقومدر (لجأة)
لامك وجیمك فتحه لری ایله بره و بحرده تعیش ایدر برنوع قابلو بغه دروجأهٔ بحریه نك کوکسنده
لسانی اولوب اصابت ایتدیکی حیوانی انکله اهلاك ایدر وقوش وسائر حیوانی صیدده برحیله سی
واردر شویله که صویه طالوب و بعده قره ده یوارلنوب اوزرینی طین آلود ایدر وطیر وحیوانك
صوایچه جکی یرده کیرلنوب حیوانلر موضع مایه کلدیکی کبی طوتوب برابر صویه طالر شکاری غرقله
هلاك اولدقده اکل ایدرایمش و بیضه سنی یره وضع ایدوب نظریله حضانه ایدرایمش

(ارسطاطالیس نعوتنده یازمشدر که لجأة بمورطه سنك بحره استقبال ایدنی بحره و بره مستقبل اولانی بره کیدوب لکن اشبو بری بحری کبی اصلی مائی اولدیغندن بحرده دخی تعیش ایدر وجمله سی یلان پرلایمش ورسطو قولنجه چکری تازه اوله رق اکل اولندقده داء کبده نافعدر وسرکه ایله طبخ اولنان اتنك صو بی شرب اولنورسه استسقایه نافعدر وقلبه قوت و پرور یاخ سوداویه بی سورر کیدرر دمیری شافعی بغوی ونووی شرح مهذبده تحریم اکلنی یازمشلردر دیوب صاحب التحفه دخی ملتقی وتحفة الملوك متنلرنده وسائر کتب حنفیه ده سلحفاتك عدم حل اکلی مصرحدر دیو ذکر ایتمشدر (لحکاء) لامك وحاء حطینك وکافك فتحه لری والف ممدوده ایله و همزه ولمزه وزننده (لحکة) وادب الکاتبنده ابن قتیبه نك بیانیجه فتح حاء مهمله واسکان لام والف ممدوده ایله (حلکاء) ودخی ازهرینك تهذیب اللغه ده بیانی اوزره ضم حا وفتح لام مشدده وقصر الفله (حلکی) طیرك صویه طالدیغی کبی قومه طلار شحمة الارضدر (وابن قتیبه نك غیریسی تا ایله (حلکة) در دیمشدر جوهری قولنجه همزه وزننده (حلکه) کرتن کله دن بر نوعدر وعلی قول بروجه محرر قومه طلار برجانوردر (ولحکة) علی ظن الجوهری اشبو حلکه دن مقلوبدر وابن الصلاح مشکل الوسیطنده ازهرینك بیانیجه مقصور اولمسی موثوقدر و بو لحکه حمرته مائل شحمه کبی برهموار دوبه درهمزه وزننده حلکه دخی دینور وعرب حسنه بناء انسانك پارمقلرینی بوحیوانه تشبیه ایدرلر دیمشدر (وابن السکیت اصلاح منطقنده دیمشدر که لحکه عظایعنی کرتن کله یه شبیه کوك رنکلو برق اورر یعنی پارلدار وقو یروغی کرتن کله ذنبی کبی اوزون دکل وایاقلری خرده وکیزلو حشرات ارضدن برجانوردر انتهی (وصید لانی ایله رو یانی لحکه پارمق قدر وقومه طلار برحیواندر دیمشلردر (دمیری مرحوم اشبو لغاتی واقوالی بعد الذکر بحثا دیر که ابن السکیتك قولی ازهرینك قولندن احسندر وجوهرینك لحکه حلکه دن مقلوبلدر دیدیکنی مؤیدومقویدر زیرا جوهری قومه طلار حیواندر دیو ابن السکیت روشنجه تفسیر ایتمشدر لکن ازهرینك تفسیر بنده وتشبیه مرقوم عربه اشتقاق مساعد دکلدر که حلکه عربك * اسود حالك * قولندن مأخوذ در وحلوکه ضمتینله سیاه اولمق وحالك کسر لامله زیاده سیاه اولان شیدر و بو حیوانك بوزلغنده شدت سواد اولمغله اسم مذکور ایله تسمیه اولنمشدر انتهی وحیوان مرقوم انواع وزغدن اولمغله اکلی حرامدر (لخم) ذکری و حکمی کچن کوسج نام ماهیدر (لعوس) جرول وزننده ذئبدر که سرعت اکلیچون تسمیه اولنمشدر (قلت) قاموسده لعوس * الذئب والرجل الخفیف فی الاکل الحریص * دیو تفسیر اولنوب وانقوابیده لعوس حرصندن خفیف اولان کیمسه کرك اکلده وکرك غیری نسنه ده بو سببدن قورده دخی لعوس دیرلر دیو ترجمه اولنمشدر فتأمل (لعوه) فتح لام وسکون عین ایله کلبه در که * اوجع من لعوة * بو معنایه اوله رق امثال عربیه دندر (قلت) میدانی کلبهٔ حریصه در و جمعی لعاء کلور و * نعوذ بالله من لعوة الجوع واوعته * دیو دعا اولنور که بونده اولان لوعه حدت دیمکدر ولعو حریص جشع یعنی زیاده حرصلو کیمسه دیمکدر دیو تفسیر ایتمشدر وقاموسده لعو لامك فتحیله ولعی صفا وزننده سیئ الخلق وفسل یعنی دنی وناکس وشره وحریص کیمسه در ومؤنثنه تا ایله لعیة دینور دیو تفسیر اولنوب جمع مذکور لامك کسری والف ممدوده ایله لعاء دیو ضبط اولنمشدر (لقحه) ناقهٔ ذات اللبن یعنی صاغیلود دوه در لامنك کسر وفتحی لغت مشهورلر اولوب لکن کسر اشهردر وجمعی کسر لام وفتح قاف ایله لقحدر قربه ایله قرب کبی (دمیری دیرکه علی قول لقحه طوغورمسی کچمش اولمیان دوه یه دینور (ولقوح) سودینی نادرو یرن دوه در انتهی (قلت) صحاحده مذکوردر که لامك فتحی وسکون

قاف ایله (لقح) وفتحتینله (لقاح) دوه حامله یعنی بوکلو اولمق معناسنه باب رابعدن لقحت الناقة لقحا ولقاحا دیرلر وارکك خرما دن آلنوب دیشی خرمایه یمش و یره دیو اصدقلری نسنه یه دخی لقاح دیرلرو (لاقح) بوکلو ناقه در ولامك فتحیله (لقوح) صاغلان دوه لره دینوب جمعی لامك کسریله (لقاح) در صاغلان دوه لر معناسنه قلوص ایله قلاص کبی وذکری کچدیکی اوزره قلوص کنج ناقه در طوغورن دوه یه ایکی اوج آیه دك لقوح و بعده لبون دیرلر ولقاح جمع ایکن عربك تثنیه ایله لقاحان اسودان دیدکاری سوری اعتبار یله درکه ایکی سوری دوه لر دیمکدر واعتبار مذکور اوزره لقاح جمعی برعدد یله دخی توصیف اولنوب لقاح واحده دیرلر انتهی (وینه صحاحده ذکر اولنان لقحه ایله لقح جمعی معنای مسطور لری اوزره مرقومدر (لکن قاموسده اطلاق اوزره اولاکتاب وزننده لقاح ابلدر مفردی صبور وزننده لقوحدر دیو تفسیر اولندقدنصکره ودخی ناقهٔ حلوب یعنی صاغلان دوه وعلی قول لقوح طوغور دیغندن ایکی وعلی لغة اوج ماه کچورمش اولان ناقه درکه وقت مذکور بعدنده اکالبون دینور ودخی لقوح نفوس معناسنه اولوب مفردی لامك کسریله لقحة در نفس واحدة معناسنه ودخی ارکك دوه نك مائیدر یعنی منیسیدر ولامنك کسر وفتحی جائز اوله رق لقحه لقوح معناسنه درکه جمعی برمنوال مشروح لقح ولقاحدر ولقحه عقابه وغرابه وامزکلی خاتونه دخی دیرلر دیو مرسومدر فتأمل (وینه قاموسده ضم میم وکسر قاف ایله (ملقح) فحل یعنی ارکك دوه درو جمعی فتح میم وکسر قاف ایله (ملاقح) در وضم میم وفتح قاف ایله افعالدن اسم مفعول مؤنث بنیه سیله (ملقحه) قارننده ولدی اولان خاتوندرکه بونك دخی جمعی ملاقح مذکوردر وثلاثیدن اسم مفعول صیغه سیله (ملقوحه) مادر در ودخی امك بطننده اولان جنین وعلی لغة ارککك ظهرنده اولان نسنه در فتأمل و بونك جمعی اشباعله (ملاقیح) در انتهی (قلت) وانی مرحوم ذکر اولنان ملاقحی حامله قلیجیلر فحول معناسنه وقارننده یاوروسی اولان ناقه لر (وملقح) اسم فاعلی ملاقحك مفردیدر معنای اول اوزره یعنی بوکلو قلیجی دوه لر معناسنه دیو ترجمه دنصکره (ملقح) اسم مفعولی ملاقحك مفرد یدر معنای ثانی اوزره یعنی بوکلو اولمش دوه معناسنه در دیمشدر (لقاط) تشدید قافله طیر معروفك آدیدر حبوباتی دوشردیکیچون تسمیه اولنمشدر (قلت) اکثر طیورك التقاط حبوبات شانندن ایکن طیر مذکوره صیغهٔ مبالغه ایله لقاط تسمیه سی یا اکلی حبوباته مقصور اولدیغی و یا برنوع حبه یه کیفیت مخصوصه ایله ملازمتیچون و یاخود اشتقاق مطالعه اولنمیه رق شو یله جه وضع اولنمش احتماللری ملاحظه اولنمشدر تأمل اولنه (دمیری مرحوم مقتضای مذهبی اوزره بحثا وتحقیقا حل وعدم حل لقاطی بیان ایتمشدر واکتساب علم وکمال ووقوف علم وعرفان وحکمت اعلام دین باهر الافضال ایچون مطالعه سی لازمدر مطالعه اولنه (وصاحب التحفه ملا علی القاریدن نقلا لقاط حلالدر دیمشدر (لقلق) لکلك دیدیکمز طیر معروفدر وقافلرك برلرنده عینلر ایله تلفظ دخی اولنور لکن جوهری قافلر ایله تعبیر ایدوب اسم اعجمیدر دیمشدر (قلت) لکن قاموسده تعریبنه دائر بر اشارت یوقدر ومعربات انطاقیده لقلغ ایله ذکر ایدوب لقلق وعلی قول لقلقك غیری برقوشدر دیو تفسیر اولنمشدر فتأمل (اهل عراق عندنده (ابو خدیج) کنیهٔ لقلقدر وجمعی مفاسد وزننده لقالقدر وطیر مذکور اکل حیات ایدر وصوتنه لقلقه دیرلر وکذلك هر برصوتده که اضطراب وحرکت اوله لقلقه دینور وقاموسده لقلق لسانه دینور ودخی طائردر وعلی قول افصح لقلاقدر ولقلقه شدت صوته دخی دینور دیو مفسردر (ونهایه ده * من وقی شر لقلقه دخل الجنة) خبر یله لسانه لقلقه اطلاقی استشهاد اولنمشدر (و بو طیر فطنت وذکا ایله موصوفدر (قزوینی ابن سینادن نقلا دیرکه لقلقك ذکاسندندرکه ایکی یووه یاپوب هر برنده موسم بموسم ساکن

اولور وخدانكرده حدوث وبا عندنده تغيرهوايى حس ايلديكى انده يووه سنى ترك واو يله متغير
الهوى دياردن فرار وكاهيجه يورطه لرينى تركله دخى صاووشراعش وطردهوامه اتخاذلقلق
وسيله درز براهوام فرخ لقلقدن فچار واودخى ظهور هوامده اهلاك ايدر صاحب التحفه مذهب
شافعيده لقلقك حل وحرمتنه دائراقوالى دميريدن نقلدنصكره كتب حنفيه دن تحفة الملوكده
حل غراب زرع وعقعق ولقلق مصرح اولوب مضمرانده دخى هدهد ولقلق وطاووس كبى ذى مخلب
اولان طيورك اكلنده بأس اولماديغى ونظم ايله قهستانيده عقاب ولقلق وفاختهنك مكروه
اولديغى محرر ايدوكن تحرير ايتمشدر (اكلك ياوروسى ذبح اولنوب قانى بجذومه سورلسه
نافعدر دميرى لقلقك بعض خواص معنويه سن دخى يازمشدر با قيله (لهق) كتف
وزننده ودخى لامك وهانك فتحه لريله بياضى شقره سبله قار يشق بعيره دينور ومؤنثى تاايله
لهقه در وجمى لامك فتحى وهانك كسرى ايله لهقات ولامك كسرى وفتح ومدها ايله
لهاقدر و بياض ثور ايله هر برايضه دخى لهق ولهاق دخى ديرلر نقلته من القاموس
(لهم) ثورمسندر وجمى لهوم كلور قاله الدميرى (قلت قاموسده كسرلام وسكون ها ايله لهم
ثورك وهر برشيئك مسنه دينور وجمى لامك وهانك ضمه لريله لهوم در ولهوم مذكور مفرد
اوله رق ناقهٔ غزيره يعنى سودى چوق دوه يه وواسع خرجه وجهاز مرأه يه وقطره سى چوق بلوده
وعدد كثيره وجيش عظيمه دينور وغراب وزننده لهام دخى جيش عظيم وكثيرالخير معناسنه در
وكثيرالخيره لامك فتحى وهانك سكونى ايله لهم دخى دينور ولهم كتف وصرد وصبور ومنبر وزنلرنده
لغات اوله رق اكول ديمكدر وحدب وزننده يعنى كسرلام وفتح ها وتشديد باايله لهم رأيى مرغوب
وعظيم الكفايه جواد معنالرينه در وجمى كسرلام وفتح ها وضم ميم مشدده ايله لهمون در
وبحر عظيمه وخيل ايله ناسدن جواد سابقه دخى وزن حدب اوزره لهم ديرلر وبحر ايله جواد
مذكور معناسنده لامك كسرى وهانك سكونى وميم اولانك كسرى ايله لهميم واشباع ايله لهميم دخى
لغتلر اولوب بونلرده ضم لاملر دخى جائزدر (صحاحده لهوم مذكور خيل وناسك جوادينه دخى
اطلاق اولنديغى مسطوردر (اوب) ضم لامله ودخى ضم نون ايله (نوب) دميرى بيانجه بال
آريسى جماعتيدر (لوشب) كوكب وزننده ذئبدر (لياء) كساء وزننده بحرده برسمكدر كه جلدينه
سلاح كار ايتمديكندن قالقان تصنيع ايدرلر (ليث) معروف اولديغى اوزره ارسلان آدلرندندر
وجمى ضم لامله ليوثدر ودخى ليث معلوم اولان اورومجكدن كوچك بنه نسجيله سنك آورلر
برنوع عنكبوتدر ومرد دليره دخى ليث اطلاق اولنور (ليل) كروان ياوروسيدر ومعناى مذكور
اوزره *فلان اجبن من ليل* امثال عربيه دندر (ابن فارس مجمل نام كتابنده (بعض طيره ليل اطلاق
ايتملر در لكن بن نه موصوف نه صفتنى بيلورم ديمشدر وان شاء المولى بيان اولنه جغى وجهله
واسحبارى يه نهار اطلاق اولنور

﴿حرف ميم﴾

(ماريه) تشديد يا ايله قطاة ملسا
وتخفيف ايله بقرهٔ وحشيه در (مارور) بحر مغربده اولور برطائر مبارك ومتيمن در تحفة الغرائبده
يازلديغى اوزره ليمانلرده سفاين اصحابى سواحلده طيرمرقوم بيضه سنى كوردكلرنده تجربه لرنجه
سكون بحرى استدلال ايدوب فك احبال اقامت ايدرلر ايمش ودرياده جاى خطر ودابهٔ مضرهٔ
بحريه قريب صولرده طيرمرقوم كورينوب سفاينك ديركار ينه قونر ايمش ملاحلر دخى مخاطرات
قريبى ظهوريله خبرويرديكنى بيلوب تيقظ اوزره اولورلر ايمش (ماشيه) ابل وبقر وغنم وسائر
مواشى يه اطلاق اولنور مشى ايلدكلرى حالده رعى ايتدكلرندن ماشيه تسميه اولنمشلردر وعلى قول
كثرت نسللرينه بناء ديمشدر زيرا بركيمسه نك ماشيه سى چوغالدقده امشى الرجل دينور (متردية) برشى
ياخود جاى عاليدن زمينه دوشوب هلاك اولان حيوان اولوب بنفسه ويا آخر القاسيله سقوط

(ووقوعك)

ووقوعك فرقلرى اولميوب جمله سنه متردية دينور وبالاجماع اكلى حرامدر (مجثمة) فتح جيم
وتشديد ثا ، تخذ ايله باغليوب اولديغى حالده يره آتيلوب وهلاكنه قدر ترك اولنوب بو وجهله تلف
اولان حيواندر طيرايله انسانده اولورسه جثوم وبعيرده اولورسه بروك ديرلر وجاثمين وباركين
ركبه سندن باغلو اولنلردر (مذبح) ابن سيده قولنجه طيورمادن قبيح الهيئه برطائردر
(مرأ) رجل يعنى اركك ديمكدر ولفظندن جمعى كلمز وعند البعض مرؤن ديو جمعلنور
وعلى لغة ذئبه دخى امرأ دينور (مرزم) اياقلرى و بوينى اوزون ومنقارى اعوج واطراف
جناحينى سياه برصوقوشيدر واكثر اكلى لحم سمك واكلى حلالدر (مرعه) ثعلب وابن السكيت
قوللرنجه ضم ها ايله همزه وزننده سمانى مقدارنده طيب الطعم وحسن اللون برقوش اولوب جمعى
ضم ميم وفتح را ايله مرع در طير مذكور دراجه شبيه در وحلال الاكلدر (ابن زهر قولنجه شق
اولنوب ديكن ياخود اوق تمرنى صاپلنمش اته وضع اولنسه جذب واخراج ايدر (مسهر) هرمس
قولنجه سراپاى شبده اويوماز ومعيار روزده براى استجلاب روزى كزر برطائردر وكيجه ايچره
صوت ايدر ودم ونغمه سى شول كونه مؤثردر كه ترجيع وتكرارينى استماع ايدنلر تلذذ ايدوب اويقويى
فدا ايدرلر (طيرمرقومك باشنى بركيمسه النده طوتسه ياخود اوزرينه تعليق ايلسه وحشت
ووسوسه سى زائل اولوب كنديه نهايت درجه ده طرب حاصل اولور (دماغنده دخى بعض
مؤثرات اولديغن كيفيت اعماليله دميرى تحرير ايتمشدر (مشا ذكرى مروايدن فراش در (مطيه)
فتح ميم وتشديد يا ايله در (دميرى ابن الاثير قولنجه مطيه يى *الناقة التى تركب مطاها اى
ظهرها * ديو تفسير ايتمشدر كه ارقه سنه بنمك ايچون اولان ناقه در ديمكدر (مجمل ده مطيه
سيرده امتداد معناسنه اولان مطو ايله على قول ارقه سنه بنلديكندن ظهر معناسنه اولان
مطادن مشتقدر ديو محرردر (صاحب القاموس مطا فتح ميم وقصر الف ايله سيرده اوزامق
وظهر معنالرينه دخى كلور ديوب معانى آخر دخى ذكر ايتمشدر (صحاحده فقط ارقه معناسى
محرردر وجمى فتح همزه وسكون ميم والف ممدوده ايله امطادر (ولفظ مطيه قاموسده سيرنده
امتداد ايدن دابه وجمى مطايا وتشديد يا ايله مطى دره ديو مفسر ومضبوطدر (صحاحده ذكر
اولنان مطى يوك ايچون و بنمك ايچون اولان بعير يعنى طواردر ومطيهٔ مذكوره مفردى يعنى
ذكر اولنان طوارك برى معناسنه در وجمى مطايا ومطى در ديو مذكوردر (دميرى جوهرينك بيانجه
ديركه فتح ميم وكسر طا وتشديد يا ايله مطى مرقوم مفرد وجمع ومذكر ومؤنث اولور يعنى بونلره اطلاق
وحمل اولنور ومطاياى مرقومك اصلى فعايل در خطايانك اعلالنده اولديغى تقديم وتأخير ايله
فعالى اولمشدر واصمعى قولنجه مطيه مد معناسنه اولان مطودن مأخوذ اوله رق لغت اولوب
سيرينى اوزادن طواره مطيه دينور وابو العميثل قولنجه مطيه مذكر ومؤنث اولور فتأمل (مطوقه)
كردننده طوقى اولان كوكرجن در كذا فى مختار الصحاح (مطوق عين الحياتده يازلديغنجه
ذوات الاطواق اولان حمام و مشابهلرينه وانواع عصافيردن واحد اقواتى تراب كيجه دخى
بلبل كبى اوتر واماكن اسافلى سوربرقوشدر (معراج) قز وينينك جزاير بحار احوالنده يازديغى
اوزره رنكى صارى و باشنده بردانه سياه بو ينوزى اولان طوشان قدر برداهٔ عجيبه در كه هر كورن
دواب اندن فرار ايدرلر (معز) ميمك وعين مهمله نك فتحه لرى وعلى لغة عينك تسكينى ايله
اسم جنس اوله رق قيونك مقابلى اولان كچيدر وفتحتيله (معز) وفتح ميم وكسر عين ايله
(معيز) وضم همزه وسكون ميم وضم ومد عين ايله (امعوز) وكسر ميم وسكون عين وقصر
الف ايله (معزى) دخى اسم جنسلردر (قاموسده كتاب وزننده اولان معاز دخى ضم
اولنوب (معزى) ده الفك مدى جوازى دخى تصريح اولنمشدر (ومعزك مفرى ماعزدر

صاحب ایله صحب وتاجر ایله تجر کبی ومؤنثی تا ایله ماعزة در وماعزه نك جمعی مواعز در
و برطائفه نك چپسی چوغالدیغی اخبارده * امعز القوم * دیرلر وکنیهٔ ماعزه (ام السحال) در
(بچی د ر بسنه دخی ماعز دیدکلری صحاحده مسطور در (مقوقس) اسم فاعل بنیه سیله
رنکی سیاه ایله بیاضدن مرکب وکردنی طوقلی کوکرجن مقدارنده طائر معروفدر (مکاء)
ضم میم وفتح وتشدید کاف ومد ایله باغچه لرده اوتر فارسیده شبان فریب وترکیده چوبان الدادن
دیدکلری قوشدر ومکوی یعنی اصلغی ایچون تسمیه اولنمشدر ومکاء تخفیف کاف ایله لغتده صفیر یعنی
صقلق در ومکو فتح میم و سکون کاف ایله صقلق چالمقدر هکذا فی وانقولی (دمیری دیرکه
مکاء خطاف کبی ضم فاء وفتح عین ایله فعال وزننده در وزن مذکور اکثریا کندوسندن اصوات
کلور فعللرده مستعملدر بکا وصراخ ورغا ونباح وخوار وسائر شبیهلری کبی و جمعی میمك فتحی وکاف
ثانیه نك کسر ومدی ایله (مکاکی) در (طیر مرقوم اوتر واصلق چالر (تفسیر بغویده نص
جلیلده اولان (مکاء) صفیر ایله تفسیر واغنده حجازده اولور وصفیرایدر بر بیاض قوشدر دیو
تعریف اولنمشدر (ابن السکیت (مکاء الطائر ومکاء الرجل یمکو مکوا دینور اللرینی جمعله
اصلق چالدیغی وقتده وبو اسم صیاحدن مأخوذ در زیرا مکاء صوتدن عبارت صفیر در دیوب
و ﴿ الامکاء وتصدیه ﴾ نظم جلیلنی ای صفیرا وتصفیقا دیو تفسیر ایلمشدر (تصفیق ال
چرپمقدر (ابن قتیبه تخفیف کاف ایله صفیر و تشدیدیله ریاضده ایزوفونر بر طائردر که مکو
ایدر دیوب شاعر بلیغ عربك * اذا غرد المکاء فی غیر روضة * فویل لاهل الشاء والحمرات *
بیتیله استشهاد ایتمشدر مفهومی مکاء باغچه نك غیرنده تغرد ایلدکده یعنی صوت حسنیله اوتدکده
قیون وحمارلر صاحبلرینه ویل وهلاك حاصلدر دیمك اولان بیت حکمت آرایی بطلیوسی شرحده
دیرکه باغ وبوستانده سکون وصونه مألوف اولان مکاء قیرچ یرلرده اوتدکده صفاسندن
اولمیوب بلکه افراط جدب وعدم نباتی کورمکله ازهار وسبزه یه حسرتندن ناشی آه فریاد ایدر
اشته بو حسرتله اوتوشی دمنده قیون وخردن باشقه مالی اولمیان کیمسه لره ویل واردر (وبیتده
اولان حمرات ضم میم ایله حمرك جمعیدر وحمر دخی حمارك جمعیدر کتاب ایله کتب کبی وحمر قلیل
وزننده اولان حمیرك جمعی اولمق دخی جائزدر قضیب ایله قضب کبی (وعلی قول حمیر جمعلنمیوب
لکن اسم جمعدر عبید وکلیب کبی انتهی (قلت) اشبو عاجرانه خدمتنده اولدیغم مستطرف
ترجمه سنك یوقاروارنده اشارتی سبقت ایتدیکی اوزره سیوطی وسائر اعلامك بیانلرنجه عبدك خیلی
جمعی اولوب بریسی دخی عینك فتحی وحرف بانك کسر واشباعیله عبید در دیمشلر در لکن
بطلیوسینك اشبو نقلنجه اسم جمع اولمسی احسن کورینور زیرا وزن مزبور صفت مشبهه اوزانندن
اوله رق صیغهٔ مفرد اولمغله اسم جنس اولمغه مناسبدر وعلی کلا التقدیرین مقام انفراد ده یعنی (بنم
طرف عبیدانه مه پیام کلدی کبی اولان تعبیرلرده عبنك فتحیله اوقونمیوب ضم عین صیغهٔ
تصغیر ایله اوقونمق (وبزم طرف عبیدانمزه امر نامهٔ سامیلری وارد اولدی کبی مقام
جمعده اولان سکلرده فتحیله اوقونمق لغة واجبدر * التکرار حسن * ابن عطیه دیمشدر که
مکاء وتصدیهٔ قبل الاسلام قدیما عبادت زعمیله افعال عربدن ایدی حتی اقو یای عربدن بریغی
کوردمکه صفای مکهٔ مکرمده تصفیر ایلدی وصفایه درت میل بعدنده اولان جبل حرادن استماع
اولندی (ومخرمة بن قیس بن عبد منافك اصلغی دخی کذلك حرادن ایشیدلدیکی محکیدر
مولد حضرت رسالتپناه علیه الصلاة والسلام افندیمزدن مقدم قریش بیت مکرمی عراة اوله رق
یعنی ستری لازم یرلرینك ماعدالری جبلاق اولدیغی حالده صفیر وتصفیق ایله طواف ایدرلر
ایدی (قزوینی دیرکه اشبو مکاء طیور بادیه دن اولوب عجیب یووه سی وحیه ایله میانه لرنده عداوت

واردر حیه بیضه وفراخنی اکل ایدر (هشام بن سالم حکایت ایتمشدرکه بر یلانك مکانك
یمورطه لرینی یمکله مکا اخذ ثار قصدیله باشی اوچنده طولاشمغه باشلر مکر حیه نك اغزینی اچدیغی
کوزه درایمش آچدیغی کبی یاقلشوب دهانه بر کسکین دیکن آتمش دیکن حیه نك بوغازینه باتمغله
هلاك اولمشدر (قلت) بو حکایه خصمك قارنجه ایسه مردانه بیل دیدکلری مثل ایله بومعناده
اولان امثال عربیه و فارسیه یی طوغروسی تأیید ایتمشدر (مکلفه) تفعل بابندن اسم مفعول
بنیه سنده در عقاب ذکرنده . یاز یلان طیردر که عقاب چقاردیغی اوچ یاوروسندن برینی اتمق معتادی
اولمغله مطرودی اولان یاوروسنی بسلاین طیر خیر در وانی بسلمه ده من قبل الحق عزشانه مأمور
صورتنده اولمغله مکلفه دینمشدر (عقابك اشبو فعل قبیح الفاسنده عقاب تشریحی اقتضاسنجه
ایکیدن زیاده سنی حضانه ایده مامك ویا اوچ یاورویی اطعام کندویه کران کلمك ویاخود نفسا
اولان نسوانك وهنی کبی حضانه وهنی درکار اولمغله اوچی بسلمکدن کندو یه ضعف کلی کله جکندن
صید وشکارینه فتور کلامك ویاخود ولدی تربیه حمل ثقیل صبره توقف ایدوب عقاب ایسه سیئ
الخلق اولدیغندن اشبو صبر خلق حسنی تمامیله اختیار ایتمامك ویاخود اکله حرصی زیاده اولوب
اولادینه نفسنی ترجیح ایتمك وجوهلرینی مطالعه ایتمشلردر (قلت) بو فقیرك مطالعهم
حیوانده انسان کبی فکر اولمدیغندن باالهام آلهی افعاللری طبعلرنده مرکوزدر اشبو عقابك طردی
وجنسندن اولمیان حیوانك او مطرودی استصحابی خلمك مطرودی حق تعالانك مطرودی
اولمیوب ومخلوقنك رزقنی مأمول اولایان یردن احسان بیوردیغی قوللرینك مشهودی اولمق
اوزره برعلامت بدیهیه درلاغیر (مکلله) بنه تفعیلدندر برقارش ودخی ارتیجق بویده باشی بیاض جزکیلی
برنوع حیه درکه سور کلندیکی یرلرده بولنان اوتلری اومقوله اشیایی یاقر وباشی اوچندن اوچان
طیوری تأثیر سمی دوشوررو وظهورنده کافهٔ دواب دورندن فرار ایدر ناسه ظهوری قلیل برشر
محضدر (قتل ایدن کیمسه نك حاسهٔ شمی فی الحال برباد ایدوب من بعد علاج پذیر اولمیه جغی
خواص غریبه سندندر (مناره) ابو حامد اندلسی بیانجه مناره شکلنده برسمکهٔ بحریه اولوب
کندویی سفینه یه رمی ایله کسروسکاننی غرق ایدر وظهور ایده جکنی اهل سفاین حس
ایتدکلرنده اوانی نحاسیه وبوری ایله اورکودوب تبعید ایدرلر وبحرده برمحنت عظیمه در (منخنقه)
ایپ ایله بوغوب ییدکلری حیواندر قبل الاسلام عربك دمه حرصلرندن ناشی اجرا ایتدکلری
فعللری ایدی زیرا دمی ییرلر وآدینه فصید دیوب لحم دم جامددر دیرلر ایدی جناب حق تعالی
قرآن کریم ایله منخنقه یی حرام قیلمشدر (منشار) عجایب مخلوقاتده یازلدیغنجه بحر زنجده اولور
جبل قدر برباالقدر دبه سندن قویروغنه دك انبوس کبی سیاه بمککدن ایکیشر ذراع دیشلری اولان
بجقبسی واونر ذراع کلور باشنده ایکی عظمی واردر عظمین مرقومین ایله یمینا وشمالا بحره ضرب
ایتدکجه صوت هائل استماع اولنور واغزیله اوفوردیکی صو آسمانه طوغری فرلایوب رشاشه سی
کیلراوزره مطر کبی دوکیلور وتحته کیردیکی سفینه یی زیر وزبر ایدر مبتلا اولان اهل سفاین
حیاتلرندن وتشبث اسبابدن یأس ایله انجق حول وقوت حق تعالایه التجا ایدرلر (مها) فتح میم
ایله بقرهٔ وحشیه معناسنه اولان مهاتك جمعیدر وجمعی مهوات دخی کلور وعلی قول مها بقر
وحشیدر ومها حامل اولدقده بقردن نجار واجتماعه افراط میل طبعندندر وارککی فرط شهوتله
ذکر آخره بنزایمش وبو حیوان معز اهلیه یه زیاده شبیه در وبوینوزلری زیاده قتیدر (بقر وحشی ده
حکمی ومسئله سی کچمشدر (مخ مها طعمی قولنجه نافعدر بو ینوزندن بر پارچه سن طاشیباندن سباع
نجار قرن وجلد وظفرندن تبخیر اولنان یردن حیات هارب اولورلر ورماد قرنی یعنی بوینوزینك کولی
قوردیبین دیشه اکلسه وجعی ساکن اولور وقبلی توتسوسندن فاره وخنافس فرار ایدر وقرنی یاقیلوب

جای ربع مبتلا سنك طعامنه قونسه ازاله ایدر وشربی باهه واعصابه قوت و برر وانف
راعفه یعنی قان آقان بورنه چکلسه دمنی کسر وقرنیدنی یاقیلوب کول اولدقدنصکره سرکه ایله
قارشدیریلوب کونشه قارشو موضع برصه سورلسه زائل اولور (مهر) والد فرسدر جمعی امهار
ومهار کلور وانثاسنه مهرة دینور وجمعی ضم میم وفتح ها ایله مهر ودخی مهرات کلور (موق)
ضم میم ایله قنادلو قارنجه در (موقوذه) ثلاثیدن اسم مفعول بناسیله در زجاج دیمشدر که
ضرب ایله اولدریلان حیواندر (مول) میمك ضمی ومد ایله عنکبوتدر ومفردی موله در (ملاعب ظله)
ذکرلری یکن قرلی وخاطف ظله و رفراف دن عبارتدر (ابومزینه) رجل صورتنده بحرده
اولور بر سمکدر قزوینی نقلنجه اسکندریهٔ مصره بر اس ورشیده جلدی لزوجتلی وجسمی متشاکل
صورت بنی آدمده اولوب ناسك دست صیدینه چکدکده اغلر و عویل ایدر بحردن بر مخلوق
چیقمش اولدیغی محکیدر (ابوالملیح) کنیهٔ صقر اولدیغی مرور ایلدی (ابنة المطر) کتاب
مرصعده مرقوم اولدیغی اوزره برقرمزی بوجکدر که یاغمور ردبجه ظاهر وصو بی برجکدیکی کبی
تلف اولور (ابن ما) یته کتاب مرقوم افاده سنجه صو قوشلرند نوع مخصوصك آدیدر جمعنده
(بنات ما) دیرلر بو ترکیبك صو یه طالوب وملازمی اولان هر طیره حسب اللغه شمولی ظاهر ایسه ده
ماءسمنی الف لامسز استعمال ایدوب نوع مخصوصه علم قلمشلردر وشمول مذکور اراده اولندقده
حرف تعریف ادخالیله ابن الماء دیرز اما (ابن عرس) ایله (ابن اوی) ده شمول مذکور اولمدیغندن
عرس ایله اوی یه الف لام داخل اولماز فلیحفظ (قلت) لکن عین الحیاتده علی قول ابن ما نوع
مخصوصه دینموب کافهٔ انواع طیور مایه اطلاق اولنور دیو مذکوردر (ابن مقرض باب افعالدن
اسم فاعلدر سورمه رنکلو ارقدسی اوزون درت عدد صاری بجاقلی فاره دن خرده کوکرجنه
دشمن وانوابی قرض ایدر یعنی کسر بر دو یبه درکه وانقولیده سکسار دیو مترجمدر رافعی شافعی
باکاده یازیلان دلقدر دیوب حلنی اشعار ایتمشدرلکن ابن عباسدن رضی الله تعالی عنهما حرمتی
روایت اولنمشدر (تحفه ده ابن مقرض عباره سی بولنمدی کتب حنفیه تتبع اولنه ﴿حرف نون﴾
(ناب) جوهری قولنجه ناقه‌نك یاشلوسی اولدیغی * لا افعل ذلك ما حنت النیب * مثلندن
مستفاددر وناب‌ك جمعی کسر نونله نیبدر و بونون فتح ایله اولمق اصل ایسه ده یانی صیانةً مکسور
قلنمشدر مفهوم مثل شو ایشی ایشلم ناقه یاوروسنه شوقله صوت ایدیکی مدتجه دیمکدر وناقه‌یه
ناب تسمیه‌سی نابی یعنی آزی دیشی اوزونلغیچوندر وناب لفظی جمل یعنی ارکك دوه‌یه صفت اولمیوب
ناقه‌یه مخصوصدر (وقومك سیدینه یعنی اولوسنه دخی ناب دیرلر (ناس) ذکری کچمشدر
(ناقه) دیشی دوه‌در جوهری ابن سکیتدن ناقلدر که ناقه‌نك اصلی واوك حرکه سیله نوقه‌در
زیرا واو وحرکات اصلیهٔ فعلی آشکار ایدن جمعی ضم نونله نوقدر بدنهٔ ایله بدن وخشبهٔ ایله
خشب کبی وجمع قلتی فی الاصل فتح همزه وسکون نون وضم واو ایله انوق اولوب بعده واو اوزره ضمه
ثقیل کورلدیکندن واوی نونه تقدیم ایله حرکات سابقه سی اوزره اونق اولمش وجمع الجمعنده فتح
همزه وکسر نون ایله ایانق دینمشدر که نیجه بلوك ناقه‌لر دیمکدر وطی قبیله سندن بعضیلری
اونق مذکور واوینی یایه قلب ایله اینق دخی دیرلر ودخی ناقه کسر نون نیاق ایله جمعلنور ثمره ایله
ثمار کبی و بونك اصلی نواق ایسه ده واوینك ماقبلی مکسور اولدیغندن اوتوری یایه قلب اولنمشدر
ونیاق یوکسك طاغ معناسنه اولوب کسر ومد نونله مضبوط نیق اسمنك جمعی دخی اولور
(ام حامل) (ام حوار) (ام السقب) (ام مسعود) کنیهٔ ناقه در (بنت الفحل) (بنت الفلاة) (بنت
النجائب) دخی دیرلر (حکم ناقه ابلده مذکوردر * لا ناقتی فیها ولا جملی * و * استنوق الجمل *
امثالدر که اولکیسی امانت وظلمدن تبریده وایکنجیسی فعلنده وقولنده ثباتی اولمیوب برایشی

یورمه‌دن دیکرینه انتقال و برسوزی دوکتمدن آخرینی خلط ایدن کسان حقلرنده استعمال
اولنور و بو مثللرك مفهوملری ظاهردر (ناهظ) عقاب یاوروسیدر (نباح) رمان وزننده هدهده
دینور قرقره سی کثیراولدیغیچون (نبر) کسر نون ایله کنه‌یه بکزر لکن اندن اصغر بعیرك کزدیکی
یرلرینی قباردر بردو یبه‌در و جمعی نونك کسری ایله نبار ودخی فتح همزه ایله انبار کلور (ابن سیده
قولنجه انبار ساعدن برنوعنه دخی دینور (انجب) ابل وخیل وانسانك کریمنه دینور جمعی ضم نون
وفتح با ایله (نجبا) وفتح همزه ایله (انجاب) در ومؤنثلرینه نجیبه دینوب بونك جمعی (نجایب) کلور
(نحام) ضم نون وفتح حاء مشدده ایله اوزخلقتده برطائردر وانقولیده اوردك شکلنده انقددر که
فارسیده سرخ اوی دیرلر دیو ترجمه اولنمشدر تك وجفت اوله رق طیران ایدرلر ورفلرکبی برلری دیشیلری
باشقه وارککلری باشقه اوله رق اتخاذ مبیت ایدرلر دیشیسی زق ذکری ایله سفادسز حامل بیضه
اولور زق لغتده فتح زای وتشدید قاف ایله قوش آغزیله یاوروسنه غدا ییدرمکدر (بورطه‌لرینی
اخراجدنصکره دیشیسی فرار ایدوب وارککی قالوب بیضه‌لری زبلی ایله اورتر اودخی صاووشور
مدت حضنند نصکره زبل التنده یاورولر کند و لرنده حرکت اولمیه رق چیقارلر و بو اوانده
انالری کلوب برونلرینه نفخ ایتمکله بحکمته وقدرته سبحانه اونفخه سبب عادیسیله جانلنورلر
و بو حینده بابالری دخی کلوب انا ایله معا تربیه ایدرلر لکن ارککنك طبعنده غلظت ووفاسنده
قلت اولمغله یاورولرینك بالذات طعمه قونلری بدایتلرنده ضرب وطرد ایتمکله انالری یاورولری ایله
قالور و هنکام سفاده قدر ارککك سمتنه وارمز ودیشیسی ارککندن نفرت ایدرسه دیکرارککله
ازدواج ایلرطیب اتدن او لمغله اکلی حلالدر (نحوص) نونك فتحی وحاء ممدوده‌نك ضمی وآخری
صاد مهمله ایله اتان حائل یعنی یوکلی ارلمیان وکبه قالمیان اشکدرکه جمعی نحص ودخی نحاص
کلور (نساف) ابن سیده قولنجه بورنی بیوك برطائر قاووسدر زنار وزننده خطاطیف کبی برطیردر
وجمعی نساسیف کلور دیو مفسر ومضبوطدر (نسوس) باشی بیوك ومأواسی جبال اولان برطائردر
بعض نسخه‌ده نسنوس کورلدی تتبع اولنه (نضو) کسر نون وسکون ضاد ایله بعیر مهزول
یعنی ارق دوه‌در وارق دیشی دوه‌یه ناقهٔ مهزولهٔ دینور وجمعلری فتح همزه والف ممدوده ایله انضاءدر
وافعالدن انضتها لاسفار بوللر ناقه‌یی مهزوله ایتدی دیمکدر وناقه‌یه بو بابدن معنای مذکورجه
منضاة دینور انضی فلان بعیره اهزال ایتدی دیمکدر (نعاب) تشدید عین ایله غرابدر صوت ایتدکده
وچاغردقده باب ثالثدن اوله رق * نعب الغراب نعبا ونعیبا ونعبانا ونیعابا * دینور (دمیری
دیرکه علی قول نعب غراب بو یننی اوزادوب و باشنی اکدیکی حالده دینور (ابن الصلاح فتاوای
شافعیه سنده نعاب لقلقدر دیمش ایسه ده دمیری معروف اولان غراب اولمسیدر دیر * یارازق
النعاب فی عشه * داود علیه السلامك دعاری اولدیغی احوص بن حکیمدن مروی یا مجالسهٔ
دینورینك جزء عاشری اوائلنده محرردر وراویٔ مشار الیه اشبو دعانك وجهنده یعنی جناب
خالق تعالی رزاق کافهٔ مخلوقاتی ایکن نعابه مضاف رزقنی تخصیص ایله داود علیه السلامك
دعاسنده نکته‌یی بیانده شویله دیمشدر که چونکه غراب یمورطه‌دن بیاض اوله رق خروج
ایتمکله ابوینی یاورولرینی او حالده کوردکلرنده اورکوب قاچرلر و یاورولر دخی اغزلرینی بقدرته تعالی
آچق طوتارلر بالهامه سبحانه خرده سنکلر یانلرینه بریکور وآغزلرندن ایچرو کیرملری ایله
یاورولره قرار نجیه قدر غدا اولور واسودادلرینی ابوینی کوروب یانلرینه کلدکلرنده ذبابلر
بحکمته تعالی صاووشر ووقت طیرانه دکین ابوینی تربیه ایدرلر انتهی بو نقلی صاحب الحجه
وغیریلری دخی مجاهددن روایت ایتمشلردر و بو حال غرابده باکاده دخی اشارت سبقت ایتمشدر نیاز
مزبوری حریری دخی اون اوچنجی مقامه ده * یارازق النعاب فی عشه * وجابر العظم الکسیر

المهيض * انح لنا اللهم من عرضه * من دنس الذم نقى رحيص * قطعه سنده ذكر ايتمشدر
(نعثل) جعفر وزننده ضباعك اركككيدر (نعبور) ابن دريد وغيريلرى قوللرنجه برطائردر ديو
دميرى يازر لكن نسخده اختلاف بولندى تحرى اولنه (نعجه) ضأنك انثاسيدر وذكرى كچمشدر
(نعرة) همزه يعنى ضم عين وفتح همزه ايله ايرى و يشل كوك كوزلى قو ريغى اوجنده اكنه سى
اولوب انكله انجق ذوات حافرى يعنى طرناغى بتون طوارى صوقان وكاهيجه مركبك بورننه كيردكده
برنسنه اشكى دونديره مز حيثيده باشن آلوب قاچرن وسبب تسميه صوتيدر زيرا فتح نون
وكسر عين ايله نعره خيشوم يعنى ككرن دن كلان آوازدر (نعم) دميرى بيانيجه نون وعينك
فتحه لر يله اهل لغت عندنده دوه يه وقيونه اطلاق وتذكير وتأنيث نعم جائزدر زيرا ﴿مما فى بطونه﴾
نص جليلنده انعامه راجع ضمير مذكردر وموضع اخرده واقع ﴿مما فى بطونها﴾ نصنده كى
مؤنث ضميرى ومفرد اولمغله جمعى فتح همزه ايله انعامدر وجمع الجمعى اناعيم كلور واصطلاح
فقه شريفده نعم ابله و بقره وغنمه شاملدر ابن الاعرابى نعم خاصةً ابله وانعام ابل و بقر وغنمه دينور
ديمشدر قشيرى ﴿اولم يروا انا خلقنا لهم مما عملت ايدينا انعاما فهم لها مالكون﴾ نظم عظيم
الشانى تفسيرنده انعام ابل و بقر وغنم وخيل و بغال وحميردر ديوب (مالكون) قولنى (ضابطون
مطيقون * ديو تفسير ايتمشدر ومالك لفظى ضابط معناسنه كلديكى اشعار بليغهٔ شعراء قدماده
واقعدر وانقوليده انعام اوتلقده يورو ين طوار ونعم مفردى اولوب اطلاقى اكثرى دوه يه دروفرا
قولنجه نعم مذكردر مؤنث استعمال اولنماز ونعمان ضم نون وسكون عين ايله حمل ايله حملان
كبى نعمك جمعيدر وكاه مذكر وكاه مؤنث اولور زيرا بروجه محرر نص شريفك برنده ضمير
مذكر وديكرنده ضمير مؤنث واقع اولمشدر واشبو ذكر اولنان كلام قول جوهريدر لكن انعام
نعمك جمعى اولديغى تقديرجه على كل حال مؤنث اولوب ضمير مذكر ارجاع اولنان صورتده تأويل
لازم اولوردبو ايضاح وترجمه اولنمشدر (قاموسده نعم عينك فتحى ايله وسكون عين دخى جائز اولهرق
دوه ايله قيوندر وعلى لغةٍ دوه يه مخصوصدر جمعى انعام وجمع الجمعى اناعيم كلور ديو محرر
اولوب تأنيث وتذكير مذكوره دائر كلام يوقدر (نعوس) نونك فتحى وعينك ضمى ايله
شول ناقه در كه سودو يرمده جوش داوله كويا كه سودى و يررايكن امرغنه حياة الحيوانده كورلميوب
وانقوليدن نقل اولندى قاموسده دخى واردر (نغر) جوهرى بيانيجه ضم نون وفتح غين
معجمه ايله عصافير كبى منقارى احمر طائردر كه جمعى صرد ايله صردان كبى نغران كلور ومؤنثى
نغره در مدينهٔ منوره اهاليسى بلبل ديرلر (نغض) كسر نون وفتحى ايله ظليم باشنى تحريك ايدر
اولديغندن اسمى اولمشدر ﴿فسينغضون اليك رؤسهم﴾ نص جليلى * اى يحركونها
استهزاء * ايله تفسير اولنديغى دميرى ذكر ايتمشدر (نغار) حفار وزننده عصفوره نغورندن
ناشى اسم اولمشدر (نقار) قاف ورا ايله صغار عصافيردن برطيردر وثب معناسنه اولان نقردن
مشتق كيدرفتأمل (نقاقه) ضفدعدر ونقيق قور بغه نك صوتنه دينور * اعطش من النقاقة *
امثالدندر كه ضفدع اولديغى صو دوكندنده هلاك اولور (نقد) نونك وقافك فتحيله قيونك
كوجك كوده لبسيدركه مفردى نقده وجمعى نقاد در * اذل من النقد * مثلدر اصمعى يوكك
اجودى صوف نقددر ديمشدر (نكل) فتحتيله فرس قوى مجربدر (نمس) صحاحده ميم مكسوره
ايله يلانلر اولدير قطعهٔ قديدكبى عريض بردويه يعنى جانوردر كه مصرده بولنور ومجملده
دلق ديرلر بردو يه در (ومهذبه چيزيست ازدها رابكرد و بكشد (ومحيطده اخبث سباعدن
برسبعدر وثعبان يير بردو يه دركه ناطورده يعنى باغبانده بولنور ديو تفسير اولنمشدر دميرى دخى
ديركه حيوان مرقوم قاتل مار اولديغندن ناطور ثعباندن اشتداد خوفنده اتخاذ ايدر يعنى

باغچه و بوستانده باننده بسلر و بوطائفه اللرى واياقلرى قيصه وذنبى اوزون برحيواندر فاره
وحيه يى صيد ايله اكل ايدر ديديلر وفضل بن مسلمه ظربان در ديدى وجاحظ على زعم مصرده
اولور فاره كبى اولنجيه دك بوزيلور واوزر ينه ثعبان كلدكده قبارر وشيشر وثعبانى قطع ايدر
نمس آدنده بردو يه واردر ديمشدر (ابن قتيبه ديركه نمس ابن عرسدرسوزى بركيمسه اخفا ايتدكده
عرب * نمس بالكلام * ديرلراندن مأخوذ اولهرق و ياخود اوچى زر يبه سنده كزلندكده نمس الصياد
ديرلراندن تراشيده اولنه رق يعنى ابن عرسده بو حالت اولمغله نمس ايله مسمى اولمشدر (رافعئ شافعى
كتاب الحجده بالمناسبه نمسك انواعى واردر ديمشدر وتنوع مذكور اشبو لغات متباينه يى جمع وتوفيق
ايدر (قاموسده انمس زياده قرامترق رنكلو اولان نسنه در ولهذا نونك ضميله نمس قطايه دينور
ديو محرردر (ومحيطده دخى ضم نونله نمس جماعت قطايه دينور انمس اللون اولدقلريچون ديو
مسطوردر (زر يبه فتح زاى وكسر را ايله صيادك صيد ايچون كزلنديكى ودخى غاجدن بايلان
اغلدر وكسر زاى دخى لغتدر (نهار) واد حبارادر ادب الكاتب شرحنده بطليوسى ديركه اهل
لغت اشبو نهارده اختلاف ايدوب بعضيلرى فرخ قطاندر و برطائفه ارككى بومدر واثاسنه
صيف ديرلر و بعض آخر اركك حبارى اولوب ديشيسنه ايل ديرلر ديديلر وعلى قول فرخ الحبارا در
انتهى (دميرى ولد حبارى اولمق صوابدر ديو تحرير ايتمشدر (نهس) دميرى بيانيجه سين مهمله وشين
معجمه ايله لغتلر اولهرق صرده شبيه برطائردر لكن صرد كبى ملمع دكلدر وذنبنى تحريكدن خالى
دكلدر وسرچه اولر وجمعى صرد ايله صردان كبى نهساندر (بن سيده قولنجه نهس صرددن
برنوعدر لحمى نهس ايتديكيچون تسميه اولنمشدر واصل نهس لحمى اطراف اسنان ايله اكلدر
وشين ايله نهش مجموع ديشلر ايله اكلدر ايمدى طير اتى طرف منقار يله ييديكندن نهاس تسميه
اولنمشدر (قلت) لكن وانقوليده فتح نون وسكون ها ايله نهس اوك ديش ايله اتى اصرمقدر
ونهس برجنس قوشه دخى ديرلر ونهش شين ايله يلان صوقمق واوك ديش ايله برنسنه يى اصرمق
معناسنه ده كلور الخ ديو قول جوهرى مترجمدر (وقاموسده شين ايله نهش سين ايله اولوب
مقدم اسنان برله اتى الوب ويمك معناسنه اولان نهس معناسنه وصوقمق واصرمق وعلى
لغةٍ نهش لحمى اضراسله المق وسين ايله نهس نى اطراف لسانله المق معنالرينه
مفسرلردر بو صورتده بيانكردهٔ دميرى اولان اقوالده جاى تأمل واردر (قاموسده شداد
وعبوس ومنبر وزنلرنده نهاس ونهوس ومنهس اسددر وصرد زنه سنده صيد عصا فير ايدر
برطائردركه جمعى رمان وزننده نهساندر ديو دخى مذكوردر (هنان) نون اولانك تشديدى
ايله برطائردركه نهار دخى ديرلر (قلت) دردست فقير اولان لغتلرده (ن ه ن) ماده سى
اولميوب و (ه ن ن) ماده سنده دخى بو اسمى كوره مدم ومراجعت اولنان چند قطعه حياة الحيوانده
دخى املا واعراب وتفسير جهاتنده اختلاف اولمغله مطالعه ايدنلره بونده تحرى اقتضا ايدر
بولدقلرى تحقيق ايله هامشى توشيح رجا اولنور (لكن قاموسده وصحاحده مادهٔ مزبوره ده عنبه
وزننده قنافذ يعنى خارپشت وكرپى جنسندن برنوع مخصوصدر اسمى واردر (امام شافعى
حضرتلرى نهاس اتى نهس ايدن سباع كبى حرامدر ديديكنى دميرى يازمش وصاحب التحفه
دخى حرام اولديغى قواعد واصول مذهبمزآبى دكلدر ديمشدر (نهام) ضم نون وتخفيف
ميم ايله برطائر اولديغى اهتداء عمرى ده رضى الله عنه سهيلى ذكر ايتمشدر ووانقوليده برجنس
قوشدر و بعضيلر يقوش ديمشلردر ديو مترجمدر (نهسر) جعفر وزننده قورد جانور يدر وعلى
قول ولد ذئب وعلى قول ضبعدر (نهشل) جعفر وزننده ذئب ودخى صقر در (نواح) صيغهٔ
مبالغه ايله قمرى كبى برطيردر قمر يله همحال ايسه ده مزاجا وصوتا قمريدن احر وادمن در اصوات

شبجه اصحابی اولان طبوره سرآمددر دینورسه سزادر وتغنبسنده کندو دخی طرب ایدر (نوب)
ضم نون وسکون واو ایله بال آریسیدر ولفظندن مفردی یوقدر لکن علی قول واحدی نائب در غوط
غایطك وفره فارهك جمعی اولدقلری کبی (ابو عبیده قولنجه نحله نوب اطلاقی رنکلری قره یی
چالدیغی ایچوندر وعلی قول اوتلاغه واروب کلدیکی ایچوندر و اصمعی قولنجه فتحتبنله قرب
معناسنه اولان نوبدن اوله‌رق وقت معروفده خلفه قریب اولدقلری ایچوندر (نورس) ذکری
تقدم ایدن زمج الماء نام طبورمادن بر بیاض قوشدر (نوص) فتح نون ایله حمار وحشیدر (نون)
حوت یعنی بالقدر جمعی حوت وحیتان واحوات آسا نینان وانوان کلور ﴿حرف ها﴾
(هالع) نعام سریعه دینور ومؤنثی هالعه‌در (هامه) دمیری بیانجه تخفیف میم ایله مشهور
اولدیغی اوزره صادك فتحی والفك قصریله کیجه قوشی اولان صدی‌در و جمعی هام وهامات
کلور وذکری کچدیکی اوزره بومك ارککنه صدی وصیدح دیرلر خلاصه نه‌قدر کیجه قوشی وار ایسه
جمله سنه بطریق الاشتراك صدی و صودی دیرلر و لغتده صدی عطش وصادی عطشان
معناسنه اولوب وزعم عرب قدیم اوزره طیرمر قوم عطشان اولوب بنی اسقا ایدك دیو چاغردیغندن
صدی تسمیه اولنمشدر ودخی صدی اغزدن ظهور ایدن صوت طاغلره وطاغلره شبیه یرلره لدی
العکس اورالردن جواب صورتنده ظهور ایدن صوته بکزر استماع اولنان سسه دیرلر و * اصم الله
صداه * دعای عربدر که مفهومی صداسی صاغر اولسون دیمکدر و بونك مفادی برشخصه
دلی طوتلسون دیو بدعادر انتهی (لکن جوهری مفاد بدعای مذکور هلاك اولسون دیمکدر
زیرا برکیمسه فوت اولدقده صدی دیدکلری شیء اندن برشی اشیده مزکه جواب ویره دیو تحقیق
مقصود عرب ایتمشدر (ینه دمیری دیرکه صدی دماغه دخی دینور زیرا صورت صداده مصور در
وصدی کبیر الرأس اوله‌رق وصدانك باسی کبرده سرآدمی‌یه شبیه اولدیغندن انسانك باشنه دخی
هامه دینور وهامه‌نك هیامدن مشتق اولمسی دخی جائزدرکه ضم ها وتخفیف یا ایله هیام دوه‌یه
عارض برمرضدرکه دوه اومرضده ایچدیکی صودن قانمز و ﴿ فشار یون شرب الهیم ﴾
نص عظیمی بو معنادندرکه * کالابل العطاش * ایله تفسیر اولنمشدر (وهیم مسطور کسر
ومد ها ایله اوله‌رق احمر وزننده اولان اهیمك جمعیدر واهیم علت مذکوره اصابت ایدن ابلدرکه
جمل اهیم وناقه هیماء وابل هیم دیرلر (وعلی قول هامه یه مصاص یعنی امیجی دخی دینورکه کیجه
ایچره کلوروکوکرجینك قانن مص ایدرو امر (وجنس هامك بعضسنه بومه دیرلرکه صبحه سندن
بوم و بومه حرفی مسموع اولور و بعضیسی قاف و واو ایله صباح ایدرکه اکا قوقه وام قویق
دیرلر (قلت) بو مقوله طبوره دائر اقوال بالاده کچمکله بو راده اولان سائر اقوال دمیری طی
اولندی (هبع) ضم ها و فتح با ایله وقت نتاجك آخرنده طوغن دوه یاورسیدرکه * ماله
هبع ولا ربع * دیرلر ربع وقت ربیعده اول نتاجده طوغن دوه یاورسیدر (هجاة) ابن سیده
قولنجه ضفدعدر لکن معروف اولان جیمله هاجه‌در (قلت) قاموسده دخی جیم الفدن مؤخر
اوله‌رق هاجه ضفدعه انثی اولوب جمعی هاجات کلور دیو تفسیر ومقلوب اولمدیغنه اشارت بلکه
تصریح اولنمشدر (هبلع) درهم وزننده ابن سیده قولنجه کلب سلوقی در یعنی یمنده سبنك
فتحی ولامك ضم ومدی ایله اولان سلوق نام قریه‌یه منسوب کلبدر (هجرس) دمیری بیانجه
کسرها وراوسکون جیم ایله دالکو یاورسی اولوب جمعی هجارس کلور وعلی قول ولد ذئبدر وابوزید
مایموندر دیمشدر (قاموسده قرد وثعلب وعلی قول ولد ثعلب وائیم ودب وجثه ده ثعلب ایله
بربوع بیننده اولوب کیجه کزن حیوانه دینور دیو مفسردر (صحاحده قرد وولد ثعلب وائیم ودب
یوقدر (مجملده انجق ولد ثعلب اولوب (مهذب ایله سامیده بچهٔ روباه دیو مفسردر (هجرع)

درهم وجعفر وزنلرنده ابن سیده قولنجه کلب سلوقیٔ حفیفدر (هجین) خیل ایله انسانك
پدری عربی ومادری عربیه اولمیاندر وهجان بیاض دوه در و بونده مذکر ومؤنث مساویدرکه
بعیر هجان وناقـهٔ هجان وابل هجان ومرأهٔ کریمه‌یه امرأهٔ هجان دیو حمل وتوصیف اولنور
(هجنع) عملس وزننده قاموسده * ظلیم اقرع وبه قوة یعدوهی بهاء ومن اولادا بل مایوضع
فی حمارة الغیظ * دیو تفسیر اولنمشدر فتأمل بلامراجعة الی الترجمة (هدی) فتح ها وسکون
دال ایله یانك تخفیفی وتشدیدی لغتلر اوله‌رق نعم جنسندن حرم شریفه یعنی کعبهٔ معظمه‌یه اهدا
اولنسان وکوندریلان قرباندر و مفردی تا ایله بالتخفیف هدیة و بالتشدید هدیة در (هدیل)
فتح ها وکسر ومد دال ایله کوکرجندر واوازینه دخی دینورکه باب ثانیدن اوله‌رق هدل القمری
یهدل هدلا دیرلر (ودخی اهل لغت هدیل عهد نوح علیه السلام ده شول کوکرجن یاوروسی
ایدیکه انی برتیجی قوش الدقده کافهٔ حمام بکا ونوحه ایلدکارین اهل لغت یازدیلر یعنی اومحکی
اولان یاوروجغك مخصوصا آدیدر (هربع) عصفر وزننده لصوص و ذبابك خفیفیدر دیو
قاموسده یازلمشدر (هرماس) کسرها ایله ارسلان اسملرندندر وعلی قول سباعك شدیدینه
دینور و (هرمبس) ینه کسرها ایله ابن سیده عندنده ذکری مارکر کدندرکه فیلدن اکبر در
(هر) کسرها وتشدید را ایله کربه و پسی در وجمعی قرده وزننده هرره در ودیشی پسی هرة در
(هرفصانه) کسرها وسکون را وفتح ومد صاد وآخری نون ایله سرفه دیدکاری ذکری
سابق دوده‌در (قاموسده یورومه سنه فتح ها ونون وصاد وسکون را ایله هرنصة دیرلر دیو مقیددر
(هرنع) عصفر وعصفور وزنلرنده خرده کهله وکسرها ونون ایله هرنعه وینه عصفور وزننده
هرنوع بیوك کهله و بت در نقلته من القاموس (هرهیر) هانك کسریله سمکدن برنوعدر
مبرددیرکه اشبو حیوان سلحفاة ایله اسود سالخدن مرکبدر یعنی ایکیسنك خلقتنی جامعدر
و برسنه‌ده التی آی او یور یعنی یرندن حرکت ایتمز بعده حرکت ایدر وسلیمی سالم اولماز یعنی هر
صوقدیغی هلاك اولور (دمیری دیرکه اشبو تعریفدن ظاهر اولان حیه ایله سمك بیننده مشترکدر
(هرزون) ودخی (هرزان) ظلیم در (هرعه) فتح ها وسکون را ایله کهله در (قاموسده
سکون را وجواز فتح ایله قمله در وفتح را ایله بزدوبه در دیو مذکوردر (هزار) دمیری بیانجه
صادده کچدیکی اوزره فتح ها ایله عندلیب در (لکن صحاح وقاموسده استعمال عرب ضم ها ایله
اولدیغی مصرحدر یعنی فتح ها ایله اصلی فارسی اولوب لدی التعریب فتحه ضمه‌یه مبدله اولمشدر
(هزبر) کسرها وفتح زای واسکان با وآخرنده را ایله اسددر علی قول الجوهری وآخرینك قولنجه
شکل وجسد سنور وحشی ده برحیوان اولوب لکن اونی یبان کدیسی اوننه مخالفدر وانیا بلودر بلاد
حبشه‌ده چوق بولنور (قلت) معربات انطاقیده هزبر حاکم مجوس وخادم ناردر وجمعی هزابره
وهزابر کلور دیو محرردر یعنی معنای مذکورلرده دخی مستعملدر (هشمشمه) هانك وشینلرك
فتحه‌لری ایله اسد معناسنه اولدیغی قاموسدن نقل اولندی (هف) فتح ها وادغام فا ایله خرده
سمك جنسندن سابق الذکر حساسدر (هقل) کسرها ایله نعامك کنجنه دینور (هقلس)
عملس وزننده ذئب در (همج) ها وجیمك فتحه‌لریله بعوض کبی خرده سنکلردرکه قیون
وحمارك یوزینه وکوزینه اوشرلر وصوقرلر ومفردی همجة در (وهمج آج اولمق معناسنه دخی
کلور ونا کبدا ایچون اسمدن مشتق قیله‌رق همج هامج دیرلرکه زیاده آجلق دیمك اولور وانجق
معنای زیاده قصدیله لیل لائل وصیف صائف ووتد واتد ویوم ایوم وجاهلیة جهلا دیرلر
(قلت) بوراده دمیری مرحوم کلمات علیهٔ حیدر کرار رضی الله عنه وکرم وجهه‌دن لفظ همجی
حاوی بر کلام کرامت انسجام یازوب شرح ایتمشدر مراجعت اولنه (همع) فتح ها ومیم ایله

خاصهٔ آهوی صغیره دیرلر (همل) هانك ومیمك فتحه حرکه سیله چوبانسز اولان ابل درنفس
کبی لکن بوانجق کیجه چوبانسز اولان ابله وهمل کیجه و کوندزه شاملدر وبو معناده (ابل
همل وهمال وهوامل دیرلر وحیوان سدی اولدقده یعنی اهمال اولندقده که کیجه وکوندز راعیسی
قالوب صالیو یرد کده ترکتهادیرسن *اختلط المرعی بالهمل* مثلدرکه راعیلیلر وراعیسزلر بربرینه
قارشدی دیمکدر (دمیری مرحوم دیرکه ثعلبی وغیریلری ﴿ایحسب الانسان ان یترك سدی﴾
دکرده سنده ضم سین والف مقصوره ایله اولان سدی مفادی لایؤمر ولاینهی اولان همل ایله وعربك
واسدیت حاجتی کلامنی مقصودیمی یتردم ایله و *ابل سدی* بی استدیکی یرده چوبانسز
کزن ابل ایله تفسیر یتمشلردر (هملع) عملس وزننده ذئب در (صاحب قاموس جمل سریعه دخی
هملع دیرلر دیوب و بو اسم رباعیدر جوهری ایسه وهم ایتدی دیو اعتراض ایتمشدر (قلت)
جوهری فی الحقیقه (ه م ع) ماده سنده یازوب هملعده اولان لام زائده درکمان ایدرم دیمشدر
(همهم) ابن سیده قولنجه هالرك کسره لری ومیم اولانك سکونیله اسد در (قلت) قاموسده فتح
هااولی وفتح ونانیه ایله همهام وضم اولی وضم بمدثانیه ایله همهوم دخی اسده وصوتی صدرنده
تردد ایدن حاره دخی دینور دیو مسطوردر (وبعض اهل فضل همهم لفظی تهذیب
وصحاح ودیکر لغتلرده یازادیغی اوزره هاء ثانیه اشباعیله همهیم اولمق صوابدر دیمشدر فتأمل
(هنبر) خنصر وزننده ولدضبعدر (ابوزید قولنجه (ام الهنبر) لغت بنی فرازه ده اسماء ضبعدندر
(ابوعمرو قولنجه هنبر جحش ولذلك اتانه ام الهنبر دیرلر و *احمق من الهنبر* مثلی مؤید مدعادر
(هودع) فتح ها ودال ایله نعام در (هودة) دمیری بیانجه ضم هاء وسکون واو وآخری
دال مهمله ایله برنوع طیردر (وقطرب قولنجه قطادر وجمعی حذف ها ایله هود در فتأمل
(هوزا) دمیری دیرکه ابن سیده قولنجه فتح ها واسکان واووفتح زای ایله برطائردر وواو یدلنده
یا ایله (هیزا) اعراب فارسدن برشخصك آدیدرکه کلشن اباد سلامت اولان نار ابرهیم علی
نبینا وعلیه الصلاة والسلامی القای نمرود ایتمشدر (هلال) کسرها ایله دمیری تحریرنجه مطلقا
حیه در وعلی قول ارکك ییلاندر ودخی جری وسبرندن هزال وضعف کسب ایتمش جمله دخی
دینور ودخی معروف اولدیغی اوزره غرهٔ قمردر (قلت) علی اختلاف الاقوال ماهك ایکی
کیجه لکینه ویااوچ ویاخودیدی یه قدر وآخر شهرده دخی ایکی کیجه لکینه هلال وماعدالرینه
قمردیرلر (قاموسده هلال ماء قلیله وسنانه وحیه یه ویاخود ارککنه وسلخ حیه یه وجمل مهزوله
دیرلر دیو یاز یلوب معانی آخر دخی محرردر (صحاحده معنای حیه مؤخر یازلمش وسنان ایکی
شعبه لو اولوب انکله وحوش صید اولنور دیو تقیید اولنمشدر (هلابع) ضم ها ایله یعنی علابط
وزننده کرك جانور یدر وسبب تسمیه سی حرصیدر زیرا اکله حریص اولنه هلابع دیرلر (هیثم)
هانك وثاء مثلثه نك فتحه لری ایله فرخ الحباری وجوهری قولنجه فرخ العقاب وکفایه ده یازلدیغی
اوزره علی قول فرخ النسردر (هیجمانه) دره در یعنی یبغا نوعندن اولوب ذکری کچن طیردر
(قاموسده هیجمان فتح ها وسکون یا وضم جیم ایله برجلك آدی وها ایله هیجمانه دره وارکك
اورنجك وعربده عنبر بن عمروك دختری نامی معنالرینه دردیو (ه ج م) ماده سنده مضبوط
ومذکوردر (هیطل) هیکل وزننده ثعلبدر (قاموسده فتح ها وطا وسکون یا ایله ثعلب اولدیغی
وکسرها ایله هیطل ذئب واحمق وعاجز سارق وعلی قول انجق عاجز بعیر اولدیغی وآهسته
آهسته مشی ایدن ناقه یه وابله سکری وزننده ناقة هطلی وابل هطلی دینلدیکی مسطوردر (هیعی)
غول وامرأهٔ فاجره وخفت وطیش معنالرینه در (قلت) صحاحده وقاموسده تا ایله (هیعرة)
دیو مضبوط اولوب وقاموسده علی قول مرئهٔ زفقه یه دخی دینور یاز یلوب صحاحده هیعرة شوزندر که

بلاعفت اولان ترقندن یعنی حرکتندن مکاننده طوروب اوطورمیه رق بو وجهله متحرکه اوله
دیو محررو بوحالی مرأه اجرا ایتدکده یتدصحاح وقاموس تحریرانجه *هیعرت وتهیعرت المرأة*
دیرلر دیو مسطور وصحاحده هیعره ده اولان یاء زائده اولمیوب اصلیهٔ لازمه در زیراکلمهٔ عربیه ده
هادنصکره عین ائتلاف ایتمیوب یعنی متنافر اولمغله تنافر مذکوری دفع ایچون برحرف ایله
فصل ایتمك لازم اولمغله حین وضعنده یاء مذکوره اصلیه اوله رق وضع اولنمشدر یعنی هیعره رباعی
غیرمزیددر مألنده اولان بیان ایله استدلال مرقوم در (هیق) کسرها وسکون یا ایله ظلیم
یعنی نعامك ارککیدر وهیقم دخی دینور (دمیری میم هیقم زائد دیوب قاموسده (ه ی ق) ماده سنده
اتیان اولنمغله زائده اولدیغنه اشارت اولنمشدر (هیکل) فتح ها ایله فرس طویل ضخمدر
(ابو هارون) حنجره سنده کافهٔ نوایحك فوقنده اصوات شجیه سی اولوب صباحه ودمکش
اولوب سماعی التذاذیله اطرافنه قوشلر جمع اولور برطیردر دمیری دیرکه ترنمی اویله مؤثردرکه اکر بیچاره
عاشق سرسری سیرك قولاغنه سسی دوشه جك اولسه حرکته مجالی قالمیوب همان اوطورر واغلر
والله تعالی اعلم ﴿حرف واو﴾ (وازع) غنمدن ذئبی منع وطرد ایتدیکیچون
کلبه دینور (واق واق) ذکری سبنده کچمشدر جاحظ قولنجه بعض نبات بعض حیوان ماینده
اولان نباتدر (قلت) بعض جغرافیا اسفارنده تعریفی ووجداکانی یازلمشدر نظر اولنه (لکن
تذکرهٔ داووده محرردرکه شجرهٔ واق واق صورت انسانده ثمره سی اولوب ثمرهٔ مذکوره نك صورتی تمام
اولدقده واق واق صوتیله دوکیلور وپنبه کبی اولان غشاسی شرب اولندقده عمری ارتر وصحی حفظ
وجربجه یه قوندقده برقلوب اتلنور دیو عجایب یازنلرك بوسوزی خرافات قبیلندندر (قلت)
تحت قدرت الهیه ده اولوب ممتنع بالذات اولمدیغندن انکاری خلاف درایتدر فتأمل (واقی)
رامی وزننده صرد در کسر قافله واقی دخی دینور تسمیه سی صوتی حکایه در ودخی واق
حروف مذکوره یی نطق ایدر برطیرمادر (رافعی شافعی قولنجه اهلمدن معدطیورمانك حلال
اولسی اصحدر (وبر) فتح واووسکون با ایله کحلاء اللون یعنی رنك زایده کدیدن کوچك قویروقسز
بیوتده اقامت ایدر بردویبه وجمعی واوك ویانك ضملریله وبوروکسرو وایله وبارکلو ومؤنثی وبره
قاموسده وباره دخی جمعی ایدوکی مضبوطدر (دمیری دیرکه جوهر ینك قویرغی یوقدر دیدیکی
ذنبی طویل دکلدر دیمکله مأولدر والاویرك قویروغی واردر شوقدرکه پك قصه در (قلت)
دیار یمزده اولرده ساکن بومقوله حیوان کورلمامشدر غالبا عربستان یاخود عراق عرب وعجمده
اوله خلاصه سؤاله محتاجدر (الوح) دمیری قطا ونعامدر دیو تفسیر ایتمشدر لغات مصححه مده
فقیر کوره مدم تتبع اولنه (وحره) جوهری قولنجه فتح واو وحا ورا ایله قطاکبی زمینه یاپشور
برقرمزی دویبه در (وآخری فتح حا وجواز سکونی ایله سام ابرصه بکزر ارضه التصاق ایدر
بردویبه وعلی قول برنوع قطادرکه مأکولات ومشروباتدن قنغیسنه یاپصرسه زهرا اولور وبرقولده
حیوان مذکور سام ابرص شکلنده در دیمشدر (وحش) ناس ایله استیناسی اولمیان هر دابهٔ
ارضدن عبارتدر وجمعی وحوش نسنسز ونسبتله استعمال اولنوب حمار وحش وثور وحشی
دینور وانسانك استیناس ایتمینه دخی وحشی دینور وبو خصوصده دائر لام با لالارده دخی کچمشدر
فلینظر (ودع) مفردی ودعة درکه جوف بحرده اولور لونی کوزل وبراق وحجر کبی قتی
برحیواندر بحر بره قذف ایتدکده هلاك اولور دوشیر یلوب دولینوب وقلاید یاپیلوب نسوان وصبیانه
حلی اولور ولفظ مذکورك دالنده فتح وسکون جائزدر (قلت) دلمسی دیار حبشه ده اولمق کرکدر
کما لایخفی (قاموسده ودعه نك جمعی واو ودال وعینك فتحه لریله ودعات در دریادن چیقار بیاض
خرزدر وشقی شق نواة کبیدر دفع ضرر عین ایچون تعلیق اولنور دیو مرسومدر (مهذبده ایچی

بوشدروايچنده حماه كبى بردوبيه واردر ديو مرقومدر (ورد) ارسلاندر لونى شم اولنوركله شبيه
اولديغندن تسميه اولنمشدر ورنكى كميت ايله اشقر بيننده اولان فرسه دخى ورد ديرلر جمعى ضم
واوايله ورد در جون ايله جون آسا (وردانى) راء مهمله ايله سابق الذكر ورشان ايله حمام بيننده
متولده برطائردر وغرابت وظرافت طبيعيه ايله متصفدر (ورل) ابن سيده قولنجه فتح واوورا ايله
خلقت ضبده بردابه اولوب لكن ضبدن اعظمدر جمعى ادرل وورلان كلوب موئثى ورلةدر
(قزوينى ديركه بوحيوان وزغ وسام ابرصدن بيوك وذنبى طويل وسريع السير وخفيف الحركه‌در
(عبد اللطيف بغدادى قولنجه ورل وضب وشحمة الارض وحربا ووزغ خلقتده بربرينه
متناسبه در اماورل كه حرذون دخى ديرلر جهت سفاد ده اندن اكثر برحيوان يوقدر ضب ايله
بينلرنده عداوت طبيعيه اولوب لكن ضبه غالب كلوب اهلاك ايدرو يميز حيه يه ايلديكى كبى (جاحظ
حرذون ورلدن باشقه برحيواندر ديوب ناحيهٔ مصرده اولور كوزل والوان كثيره ايله منقش
وموشى بردابه‌دروكفى كف انسان كبى اولوب اصابع انامله مقسومه در وحيانى قهر واكل ذريع ايله
بيرودلكندن چيقار وب كندى كبرر اظلم ظالم برحيواندر ديو تعريف ايتمشدر (فائده) اهل
لغت بيانى اوزره لفظ عربيده را ايله لام انجق ورل مذكور و برجلك ادى اولان ارل وقلقه معناسنه
اولان غرل و برنوع طاشدن عبارت اولان جرلده التقا ايتمشلردر وحرفين مذكورين بربرينه متصل
الفاظ ديكر يوقدر فليحفظ (دميرى ورلك حل وحرمتنه اقوال مفصله اتيان ايتمش وصاحب
التحفه مذهبمزده اولان حكم حشرات وهوام مقتضاسنجه ورلك اكلى حرامدر ديمشدر (لحم
وشحم ورلده بدنه باتان ديكنى جذب قوتى واردر ودر يسى يافيلوب رمادى زيت دردى يعنى طورتوسى
ايله قارشدريلوب رعشى اولمش اعضايه سورلسه صاوشديرر وزبلى كلف ونمشه طلا اولنسه
نافعدر (وزغه) واووزاى وغينك فتحلريله ذكرى مرارا كچديكى اوزره كرتنكله ديديكمز
دويبهٔ معروفه در بو وسام ابرص برجنس اولوب لكن سام ابرص بيوكيدر وحشرات موذيات
فويسقاتدن اولديغى متفق عليهدر جمعى ابن سيده بيانجه وزغ واوزاغ ووزغان وبدل اوزره
ازغان كلور (بومقامده دميرى كامل خيلى فوائد شرعيه وادبيه و بعض مطالب طبيه يازمشدر
جلوه كه مردمك مطالعه اوله (وصيله) ذكرى عادات عرب بابنده كچن ناقهٔ موصوفه‌در (وضع)
فتح واووضاد ايله ذكرى تقدم ايدن صعوه در (وطواط) مار الذكر خفاشدر (دميرى قتلندن نهى
اولنمغله حرامدر ديمشدر (تحفه‌ده يازلديغى اوزره فتاواى هنديه‌ده * واما الخفاش فقد ذكر
فى بعض المواضع انه يؤكل وفى بعض المواضع انه لا يؤكل لان له نابا * ديو مرسوم (وقهستانيده
* ولا بأس باكل الخفاش فى رأى كما فى المحيط * ديو مرقومدر (قلت) اشبو اختلاف
اقوال ولا بأس تعبيرى اكلنى خدانكرده حالت ضرورته برافه سن اقتضا ايدر مطالعه
اولنمشدر كما لا يخفى على الفطن (وعوع) مذكور اولان ابن أوى در الوع دخى ديرلر قاموسده
عينك تشديله (وع) ودخى واوك فتحه لرى وعين اولانك سكونى ايله چقال وثعلب ديو مفسردر
(وعل) فتح واوو كسر عين ايله همزه ده ذكرى كچن اروى در جمعى فتح همزه ايله اوعال
وضم واوو عين ايله وعولدر (وقواق) قطقاط زنه‌سنده ابن سيده قولنجه برطيردر (دميرى قافده
كچن قاق اولمق كركدر ديمشدر والله تعالى اعلم (بنات وردان) ذكرى بالمناسبه كچن فاعلة
الافاعى دخى ديدكلرى دويبه دركه صواق يرلرده واكثر ياحاملرده وساقيه لرده تولد ايدر
والوان مختلفه ده اولورلر ﴿ حرف يا ﴾ (يامور) ابن سيده سوزنجه اماول جنسندندر
وعلى قول جنس مذكوره شبيه بربوينوزلى و بوينوزينك وسطندن بوقاروسى منشعب برحيواندر
(وبعض اخر قولنجه ايلك ذكريدر وايل مرقومك بجق شكلنده ايكى بوينوزى واردر واكثر

احوالده بقر وحشى يه شبيهدر واشجارى بربرينه بتشمش مواضعده يعنى اورمان و بالقانده مأوى
طوتروصوايچدكده نشاطى كلوب بين الاشجار اويناوصچرار كاهيجه بوينوزى اغصان اشجاره
ايلشر قورتره‌مينجه صبحه يه باشلر وناس صباحنى ايشتدكلرنده واروب طوتارلر ايل آسا
حلال الاكلدر و پوستنه جلوس دافع بواسيردر (يحبور) حبارانك اركگيدر (يحموم) الوان
حسنه ايله ملون برطيردر ارض حجازده حله ده چوق بولنور (دميرى طير مذكور يعاقيب وحجل
نوعندن اولمغى ظن ايدرم ومستطاب اولمغله اكلى حلالدر ديمشدر (و دخى يحموم ملوك
عربدن نعمان بن المنذرك آتى ادى بدر ودخان اسوده دخى ديرلر بعض اعلام مكرمه ﴿ وظل
من يحموم ﴾ ده اولان يحمومدن مراد دخان اسوددر زيرا لسان عربده سياه نسنه يه * اسود يحموم *
دينور ديمشدر (وعلى تفسير يحموم جهنمده ﴿ لا بارد ولا كريم ﴾ حاليله متصف يعنى بارد المنزل
وكريم المنظر اولميان برجبلدر كه اهل نار انكله استظلال ايدرلر (وعلى قول يحموم اسماء ناردندر
نعوذ بالله تعالى منها ومن سيئات اعمالنا ونسئله السلامة من شرها والتوفيق لما يحب ويرضى
(يراعه) فتح يا ايله بر كوچك قوشدر كه كوندزا وچدقده طيردر وكيجه اوچدقده شهاب ثاقب ياخود
مصباح طياره دونر (ابوعبيده قولنجه يراع مقدارده بعوض ايله ذباب ميانده اولان هميج
سابق الذكردر و يراعه نعامه يه وقصبه يه يعنى قامشه دخى دينور و جمعى يراعدر يعنى مفرد
يراع تا ايله يراعه‌در فتأمل (يربوع) فتح يا ايله ذكرلرى كچن (درص) ايله ذور ميجك نام ديكر يدر
حيوان مرقومك زياده سيله اياقلرى اوزون والرى قيصه در احوال سائره سى و حكمى دخى
يازلمشيدى كوريله (دم يربوع خدانكرده كوزده بتن قيل بولوب يرينه طلا اولنسه باذنه سبحانه
من بعد بتمز (يرقاء) ابن سيده رحمة الله تعالى قولنجه زرعده اولور قورد در بعده انسلاخ ايدوب
پروانه اولور زرع قوردلندقده * زرع هيرق * دينور (يسف) ذبابدر (يعر) فتح وياسكون عين ايله
زربيهٔ اسده ومأواى ذئبه يعنى ارسلان وقورد دوزاغنه باغلدقلرى جدى يعنى كچى بوزاغيسيدر
و * فلان اذل من اليعر * مثلى بوندن مأخوذدر (قاموسده زربيهٔ اسده وعلى قول زربيهٔ ذئبه
وعلى قول ايكيسنك دخى زربيه‌لرينه باغلنان جديدر وتا ايله يعره دخى دينور ديو مسطوردر فتأمل
وحراسانده اولوب كد اوزره يعنى حركت ايتدكجه وزحمت چكدكجه سمرر بردابه يه دخى يعر دينور حمزه
وغيريلرى قوللرنجه اشبو دابه معناسنه اولان يعر غين معجمه ايله يغردر وغين ايله * سمن من يغر *
امثالدندر (يعفور) خشفه وولد بقرهٔ وحشيه يه دينور بعضيلرى يعافير تيوس ظبا يعنى اركك آهو لره دينور
ديوب بشر بن حازمك * وبلدة ليس بها انيس * الا اليعافير والا العيس * بيتيله استشهاد ايتمشلردر
(قلت) اشبو شاهدك قبول اولنه جغنده شبهه واردر مكر ذكر اولنان ياوروجقلر مراد اولنه فتأمل
(يعقوب) اركك ككلكدر (جواليقى معرباتنده ذكر حجل معناسنه اولان يعقوب عربيدر (واما
اسم نبى اولان يعقوب و يوسف و يونس واليسع كبى عليهم السلام اعجميدر ديمشدر دميرى قول
جواليقى اقتضاسنجه معناى اولده اولان يعقوب غير منصرف اولوب اولنده اولان يامزيده اولمغله
وزن فعل اوزره در ديلمز ولكن معناى ثانى اوزره يعنى اسم انسان اولان يعقوب الف لام داخل
اولسه دخى ينه غير منصرفدر وغير منصرف اولديغنه علت عجمه‌لكى ايله علميتدر ديمشدر
(قلت) لكن قاموسده مطلقا يعقوب عربى اولمق جانبى رعايت اولنوب يعقوب عليه السلام
عيصو ايله بربطنده اوله رق عيصونك عقبنه متعلق اولديغى حالده تولد ايلمشدر ديو يعقوب
اسمنك عقبدن اشتقاقى بيان اولنمش (ومعربات انطاقيده يعقوب اسمى اعجميدر معرفه ده
منصرف اولماز واشتقاق مذكور تعسفدر ديلوب قول صاحب القاموسه اعتراض رونمون اولوب
معربات جواليقيده برمنوال مشروح توفيق بولنمشدر (شهاب خفاجى مرحوم دخى ارواء الغليلنده

* یعقوب و یونس والیسع کلها معربه‌ و یعقوب ذکر الحجل عربی وان وافقه لفظا * دیو
جوالیقی سعنی طوتمشدر (یعمله) فتح یا ومیم ولام وسکون عین ایله بالطبع سیر و حرکت و حمله مائل
ناقهٔ نجیبهٔ معمله اولوب جمعی یعملات کلور وانقولیده یعمله ایشلکن اولان ناقه که اندامی
خوب وعمله متحمل اوله دیو مفسردر (وقاموسده والیعملة الناقة النجیبة المعتملة المطبوعة والجمل
یعمل ولا یوصف بهما انما هما اسماء وناقة عملة کفرحة بینة العمالة فارهة * تعبیر بلیغیله یعمله‌نك
صیغه‌سی و بناسی واسمیتی رنکین بیان اولنمشدر تأمل ایله کسب نشاط اولنه (وتهذیبده دخی جمع
مذکور * ویجمع الیعملة من النوق یعملات * دیو مذکوردر (یمام) اصمعی قولنجه اوییانی
کوکرجن اولوب مفردی یمامه‌در واما کسائی قولنجه وحشی اولمیان اوکوکرجینیدر و باب حاده
یکدیکی اوزره عربده برمرأه‌نك اسمی دخی یمامه‌در (یؤیؤ) هدهد وزننده مهموز اللامدر و ذکری
حکمیله یکن حلم نام قوشدرکه ابورباح کنیه‌سیدر وبو یؤیؤ برنجی قوشلردن باشقه بکرز
قوشدر وانقولیده بعضیلر دلوجه طغاندر دیرلر دیومر قومدر وجمعی بلبل ایله بلابل کبی یأیی کلور
(دمیری جوهری جمعی یأیئ کلدیکن شعر ابونواس ایله استدلال ایتمش ایسه‌ده مولد اولمغله لعنده
قولیله استشهاد اولنمازدیورد ایدر (ابن حبان دیرکه یؤیؤ لفظی بناء غریبدر ووزن مذکورده انجق
بش کلمه حفظ اولندی بری یؤیؤ مذکور وبری اصل معناسنه اولان ضؤضؤدرکه فلان ضؤضؤ
الکرم دیرلر اصل الکرم معناسنه وبری دخی صدر سفینه یعنی کمی کوکسی معناسنه اولان جؤجؤ
ودؤدؤ ولؤلؤدر (ولؤلؤده درت لغات واردرکه هر بری سبعه‌ده قرائت اولنمشدر اولکیسی بروجه
محرر همزتین ایله ایکنجیسی بلاهمزه واو ایله اوچنجیسی اولی همزه وثانی واو ایله دردنجیسی بالعکس
یعنی اول واو وثانی همزه‌در (یؤیؤك دماغی قوریدلوب وسکر طبرزد ایله دوکیلوب واچنه بعرضب
قاتیلوب کوزه چکلسه نعوذبه تعالی عینه کلان آق صویی ازاله ایدر ومراره‌سی شهد ایله صو بیله انفه
چکلسه باذنه سبحانه صدعه نفعی واردر (یوصی) فتح یا وواو وکسر صاد مشدده ایله قادی باشه‌دن
اوزون عراقده اولور ذکری مع حکمه یکن صید جهتندن اخبث حر دیدکاری برنجی قوشدر
(یعسوب) الفاظ مشترکه‌دندر درت قنادلی اولوب دائما انلری آچق طوتان وابدا یورودیکی کورلمیوب
یانهال درخته واقف واحود طائر مشهود اولان جراده قدر طائره دخی دیرلر (جوهری جراده‌دن
اطولدر وقنادلرینی قپامز دیو بعد التعریف یاء یعسوب زائده‌در دیمشدر (المنة لله تعالی وتقدس اشبو
ذیل اسعد فقیرك تسویدی رجب المرجبك اون ایکنجی کونی قاکلیجه قریه‌سنده کائن کلبهٔ فقیرانه‌ده
ساعت بش قرارلرنده اختتام بولمشدر همان رب قدیر عزشانه اجمال مرقومك تفصیلی قبضنه
توفیق احسان بیوروب عبادی اوزره ظل ظلیلی وشرع شریفك خادم ویاوری اولان ومحرر
فقیرك * عبدالمجید خان مجدد نشانه‌نك * اولسون همیشه جمله بداندیشی مضمحل * بالعنعنه
حدیث صحیح خلافتی * اولدی وجود حضرت عثمانه متصل * اسکندر ایلسیدی تماشا نظامنی
درحال اولوردی حکمتی دعواسنه خجل * قدرآشنادر آرتق اثر نشری وقتیدر * ای کاتك
لب کرفته کلادن یتر کسل * ستایش حقیقیسنك تمامیله مظهری اولان پادشاهمز زاد الله
سبحانه نصره واوصل الی یوم المیزان مع وجوده عصره حضرتلرینك توجهات کرامت
آیاتلری جامع انواع علوم وفوائد اولان حیوة الحیوان آسا کتاب فاخرك علی التمام ترجمه‌سنه ونام
وشان شاهانه‌لرین تخلید ایدن سائر آثاره بوکتز قولنی موفق ایلیه آمین بالنبی الکریم
صلوات الله وسلامه علیه وعلی سائر الانبیاء والمرسلین وعلی آلهم واصحابهم اجمعین

﴿ الباب الثالث والستون ﴾

اشبو التمش اوچنجی باب عجایب مخلوقاتدن نبذهٔ قلیله ذکرنده‌در (قلت) کافهٔ مصنوعات الهیه

طوق بشر ادراکندن عاجز اولدیغی حیثیتده عجیبدرکه فکرنده عقول بشره ونفوس ناطقه‌یه
حیرت کلور بو بویله ایکن عجایب مخلوقات یازنلرك مقصودی هر اولکاده اولمیان شیلری کورمینلره
تعریف ایتمك معناسنه واردر وبو مطلبده تألیف کتاب ایدنلر عظیم الجثه اولان حیوانی ومخلوقی
اکرچه عجایبدن عد ایتمشلردر لکن کاهیجه صحایف واوراق اوزرنده ظهور ایدوب حاسهٔ
باصره کوجله کورر نقطهٔ موهومهٔ هندسه آسا دویده واردرکه ذی روحك شامل اولدیغی
اعضاء داخلیه وباطنیه‌یی مشتملدر ایشته بویله خرده بولنسان حیوان وسائر بونك کبی مشهود
اولان مخلوقك جای تعجبی قبله اولان تعجبك صد هزار مرتبه‌ده ایلروسنده اولدیغی اهل هوش
نزدنده عیان وصانع وحکیم ومختار اولان پروردکار عالمك جل جلاله وحدانیتنه وقدرتنه برهاندر
(وتحت قدرت ازلیهٔ الهیه‌ده اولان اشیا هرنه قدر نادر اولور ومعتاده مخالف کوریورسه‌ده مادامکه
امتناع ذاتیسی اولمیه انکاره کلمز وممتنع بالذاته متکلمین وحکمانك بیانلری اوزره قدرت قدیمه‌نك
عدم تعلقی کماله منافی اولمدیغی کتب کلامیه‌ده مفصلدر واما معاشا ومعادا شرع انورك هر برخبر
ویردیکی امورك دلیل ومدلولی مبرهن اولمغله مصدق متدینین وعاقلین‌در (صاحب المستطرف
مرحومك یعنی مؤلفك اشبو بابده بیانی اوزره (هر برعاقل که جائز ومستحیل یعنی ممکن وممتنع
معلومی اوله هر مقدور قدرت الهیه‌یه اضافت اولندقده قلیل قالدیغنی بیلور وجائز الوقوعی
وامر ممکنی استماع ایتدکده علی الخصوص که حضرت شارع خبر ویره تکذیبه جسارت ایتمیوب
فی الحال تصدیق واستحسان ایدر (قلت) حضرت شارع مبرهن الصدقك خبرینی تصدیقده
عاقل اولان اصلا تردد ایتمز زیرا الکز عقل اشیانی میدان وضوحه خود بخود کتوره بیلدی
حکما لاخلا ولاملا دیمزلر وبقاء ابدیٔ وجود وشبابه چاره بولوب موت وفنادن اجلك اوکنی کسدیررلر
وجذر اصمی تحقیق ایدرلر ووجه خلقت بعض اعضا واجزای بدنده حیران قالمازلر وغلط طبیعت
دیمزلر ایدی وفنون طبیعیه‌ده وریاضیه‌ده بعض مشکلات وحکم حل اولنه بیلوردی انتهی
واما جاهل ممکنی ممتنعدن عدم تمییز ایله کورمدیکی شیئی ایشتدکده تکذیب قائل وتزییف ناقلده
جزم ایدر واو بیچاره‌نك اشبو انکاری قلت عقلندن وعدم عقلنه بناء اکتساب معلوماته
عدم توفیقندن ناشی متصف اولدیغی جهالت وعقلسزلقندر وجاهلده اولان عدم عقل
﴿ام تحسب ان اکثرهم یسمعون او یعقلون﴾ نص جلیلیله ثابتدر ایمدی مرد بصیره لایقدرکه
باری تعالی وتقدس حضرتلرینك آفاقده اولان عجایب مصنوعاتنده ایداع ایدوب ﴿وکأین من آیة
فی السموات والارض یمرون علیها وهم عنها معرضون﴾ آیت کریمه‌سی منطوقنجه هر بری
ذات وصفات قدیمهٔ ازلیه‌سنه دلالت ایدن شیلره دقت ایده واشبو دقت ونظرك مأمور بها اولدیغی
﴿قل سیروا فی الارض فانظروا﴾ قول کریمی ناطقدر خلاصه اشیاء عجایبده اولان آیات وعلامات
حق تعالانی منکر اولماق واجبهٔ عهدهٔ اهل دیانت ودرایتدر ومعنای مذکور * وفی کل شیء له آیة *
* تدل علی انه واحد * و * علی قضب الزبرجد شاهدات * بان الله لیس له شریك * وبیت بلیغ
قدیملری و * هرکیاهی که اززمین روید * وحده لاشریك له کوید * قول لطیفی کوزل افاده
ایتمشدر برکیمسه که مغناطیس ایله حدید جذبنی وحدیدك کسرندن عاجز اولدیغی الماسی
رصاصك یعنی قلایك کسر ایتدیکی وکذلك یاقوت وپولاد رصاصی دلمدن عاجز اولدقلری حالده
رصاصك انلری دلدیکنی کوره اشبو سر جذب وکسری ایداع ایدن حق تعالی هرشیئه قادر
اولدیغنی درك وجزم ایدر پس ای مرد مکلف وجه حکمتنی بیله‌مدیکك نسنه‌یی فعلا کان اوقولا
صاقن انکار ایتمه وراه ضلاله کتمه که بومقوله منکرلری جناب رب فاطر عز وجل ﴿بل کذبوا بما لم
یحیطوا بعلمه ولما یأتهم تأویله﴾ آیتیله ذم بیورمشدر وبومذموملر ایسه عاجلا وآجلا سزای

جزای سوء اوله جغی دخی منصوصدر (وقلت) استطرادا اسرائیلیات دیدکلری اخبار سابقه‌دن
منصوص اولمیانلری تصدیقده مکلف اولان مجبور دکلدر (ومعلوم اوله که صاحب
المستطرفك عجایب مخلوقاته دائر وجغرافیایه متدائر یازوب وفقیرك وظیفهٔ مترجم اولدیغی اوزره عینی
ترجمه‌یه مجبور اولدیغی شبلرنهایتی سکز یوز حدودینه قدر اکثریا مسافرین وسیاحین اخبارندن جمله
مؤلف اولان اسفاردن منقولدر لکن اندن صکره‌لری *لیس الخبر کالعیان* قاعده سنه رعایتله تألیف
اولنوب ونو بنو تألیف اولنقده اولان اسفاره تطبیق اولنمق وتأویل قلنمق لازمدر کما لا یخفی (فلنشرع
بترجمة الاصل مؤلف مرحوم مسعودیدن نقلله دیر که منقولدر که حق تعالی وتقدس آدم علیه السلامی
خلقدن اول خلقت وانواعی مختلف یکرمی سکز امت خلق ایلمشدر ازجمله برنوعنك قنادلری
اولوب کلاملری صوت حمام کبی قرقره‌در (و برنوعنك بدنلری ارسلان و باشلری قوش کبی اوله‌رق
تویلی وقویرقلی وکلاملری دوی وفشلدیدر (و برنوعنك ایکیشر باشلری اولوب بری اوکلرینه
ودیکری آردلرینه ناظر وایاقلری چوقدر (و برنوعی طولدن نصف انسان کبی اولمغله جفت اولان
اعضاء انسانیه انلرده بردانه‌در ومشی وحرکتی صیچرامغله‌در وکلاملری صیاح غرانیق کبیدر
(و برنوعنك یوزی بنی آدم وارقه‌زی قبلو بغه کبی اولوب باشلرنده بربو ینوزلری واردر وکلاملری
عوعوهٔ ذئاب کبیدر (و برنوعنك دخی قیللری بیاض ذنب بقر کبی قویروقلری واردر (و برنوعنك
دخی خنجر کبی انیاب بارزه وظاهره‌لری واوزون قولاقلری واردر (ومنقولدر که اشبو امم تناکح
وتناسل ایله یوزیکرمی امته وقومه بالغ اولمشلردر و باری تعالی وتقدس امم ایچره انساندن افضل
واحسن واجل برامت خلق ایلمامشدر واشبو قول عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهه منسوبدر که
حق تعالی بیك یکرمی امت خلق بیورمشدر انلرك التیوزی بحرده ودرتیوز یکرمیسی برده‌در
وانسانده امم مذکوره خلقندن برخلق نسبتی واردر بناء علی ذلك مجموع خلق انسانه مسخردر
وانسانده جمیع لذات جمع قلنمشدر جمیع آلات وادواتی الیله تصنیع ایدر نطق وضحك و بکا
وفکرت وفطنت صاحبی اولوب اشیایی اختراع وعلومی استنباط ومعادنی استخراج ایدر امر
ونهی ووعد ووعید ونعیم وعذاب انسان اوزره واقع اولمشدر وانسان مخاطب الهی وقرب
معنوی ایله مقربخدادر وحق سبحانه تعالی اسرافیل علیه السلامی صورت انسانده خلق
ایتمشدر وحق تعالایه قرب معنوی ایله اقرب ملائکه‌در صاحب المستطرف یعنی مؤلف دیرکه
(لا تضربوا الوجوه فانها علی صورة الانسان) وارد اولمشدر نتیجهٔ کلام نوع بشرده ایات قدرت
الهیه اکثر من ان تحصی در *فتبارك الله احسن الخالقین* تحفة الالبابده شیخ عبدالله دیرکه
باشرقد نام محله واروب انده قبور قوم عادی کوردم انلردن برینك بردیشی ایکی من وزننده کلدی
عرضی ایکی قارش بولنمدی و برینك النده اولان یان دیشلرندن یارم قالمش بردیشی چیقارتدم بیك
ایکیوز مثقال وحالا یانمده‌در واوعادینك چکه سی دوری اون یدی ذراع و برینك بازوسی کمکی
سکز ذراع وهر برضلعلری عرضی اوچ قارش ایدی وینه دیرکه سیاحتمده بشیوز اوتوزسنه سی
بلغار دیارنده نسل عاددن دلقی آدنده برکیمسه کوردم طولی یکرمی یدی ذراعدن افزون ایدی
و برفرسی برکیمسه قولتغنه صبی بی الدیغی کبی زحمتسز الورایدی وقوتی شویله ایدیکه فرسك
ساقنی الیله قیرر واعضا ودریسنی قطع ایدر وقوپارر و باقله کبی سهولتله ازرایدی ملك بلغار
انکیچون برزره ایله بربیضه یعنی سلاح تأثیر ایتمسون دیو نمجوردن مصنوع باشه کیدکلری توغلغه
یاپدرمش ایدیکه برعربه نك یوکی ایدی و برعدد پلاموداغاجنی عصا کبی النه الور ایدیکه اکر
بریله چارپسه هلاك اوله جغی درکاردر ومقرملك بلغارده بربیوك حمام اولمغله انجق اکا کیره
بیلوردی وخوبی غایت کوزل خیرومتواضع ایدی وکندویه راست کلدکجه بکا سلام وبرر وحال

وخاطرمی صورر ایدی والحال که یاننده واردیغمده باشم دیزینه دخی یتشمزایدی وهمجنه
برهمشیره سی دخی اولوب دفعاتله بولده کورمش ایدم (قاضی بلغار یعقوب بن نعمان نام ذات بکا
اشبو مرأهٔ عادیه نك اقوای اهل بلغاردن آدم نام برزوجی وارایدی برکون اوآدمی میل ومحبتله
قوجاقلیوب صقدقده اضلاعی منکسره اولمغله وفات ایلدی دیو حکایه ایلدی انتهی (قلت)
بعض تراجمده مذکوردرکه ویسی مرحوم اسکوب قاضیسی ایکن قبورك برنده خیلی بیوك بردیش
بولنوب ودیشی آستانه‌یه کتورمش ایدی غریبه اولمغله بلغای عصری *ویسی دیش کتوردی*
فقره سنی تاریخ دوشوردیلر (عوج بن عنق) (قلت) صاحب القاموسك ضبط وتفسیری اوزره
عینلرك ضملری وواولرك سکونلری ایله عوج بن عوقدر و بورجل آدم علیه السلامده زماننده
طوغوب زمن موسی علیه السلامه قدر یاشه مش دینور وعظم خلقتده شناعت ذکر اولنمشدر
انتهی (صاحب المستطرف بیانجه وهب بن منبه عوج حقنده *کان من احسن الناس واجلهم
الا انه لا یوصف طوله* دیمشدر که مفادی عوج ناسك کوزلی ومتناسب الاعضاسی اولوب لکن
طولی وصفدن مستثنادر دیمکدر (قلت) مراد وهب یاعوجك طولی غایت زیاده در دیمك و یاخود
بعضیلرینك دیدکلری کبی وصف اولنماز یعنی وصف مزبور درست دکلدر دیمك احتماللری
مطالعه اولنمشدر فتأمل (قلت) وینه مستطرفده عوج هنکام طوفانده صو دیز
قباغنه چقمدیغی حالده کزرایدی وعلی حکایة هنکام مذکورده صواطول جبالی قرق ارشون
کچمشکن انسانك اینجه صولرار غنده کزدیکی کبی کزردی وعمری اطول اولوب عهد موسی علیه
السلامه یتشدی وافعالنده جابر اولمغله بحروبرده کزروایستدیکی فسادی ایدرایدی بنی اسرائیل صحرای
تیهده ایکن اردولری محیط جبل قدر برقیایی باشنه آلوب انلری اهلاك قصد ایتمش ایدی بالالهام
برقوش منقارینه برحجر مدور آلوب باشنه الدیغی حجره وضع ایندکده دلنوب عوجك عنقنه کچدی
وبالوحی موسی علیه السلام عصاری اوجیله ضرب برله قتل ایلدیلر قد موسی علیه السلام ایله
قد عصاری اونر ذراع اولوب وهوایه وثوبلرنده دخی اون ذراع قالقوب بووجهله جمعا اوتوز
ذراع اولمش ایکن عوجك عرقوبی یعنی اوکجه سی اوزرنده چکلمش اولان سکرینه محل ضربلری
واصل اولمادیغی دخی اشاغیسنه اصابت ایتدی دیو یازلمش ایسه‌ده تاریخ لاری ترجمه سنده
خواجه سعدالدین مرحوم طولنده اولان روایت اهل حدیث بیانجه اسنادنده نظر اولان
روایاتدن اولوب موضوعات واخبار جهلهٔ احبار بنی اسرائیلدن منقول وعقل خلافنه شاهد
اولان مجازفات باطله دندر دیو تحقیق ایتمشدر (ومنقول اولان عجایبدن بری دخی بوعوجك اناسی
اولان عنقدر که آدم علیه السلامك قزندا شسزیالکز قوغمش اولان قزی ایمش خلق قبیح
اولدیغندن باشقه ایکی باشلو واللری اونر پارمقلی وهر پارماغی ایکی طرناقلی ایمش علی رضی الله
عنهه نسبت اولندیغی قول اوزره روی ارضده ابتدا زنا وعمل فجور ومجاهرهٔ معاصی واستخدام
شیاطین ایله انلری اسباب سحره صرف ایدن عنق مرسومه ایمش واستخدام شیاطینه سبب
دخی قبل معنوی باری تعالی وتقدسدن آدم علیه السلامه شیاطیندن احترازایچون اسماء عظیمه انزال
وحوایه تعلیمی دخی امر اولنمش ایدی عنق حضرت حوا رضی الله عنهایی اغفال ایله اوکرنوب اسم
اعظم تأثیریله شیاطینی استخدام وکهانتله تکلم ایدر ایدی عنق اوغلی عوجی طوغوردیغندن ایکی
سنه مرورنده دسیسه سنه آدم علیه السلام واقف اولمغله عنقك علیهنه دعا ایدوب وحوا دخی
آمین دیوب سهم بددعا رسیدهٔ هدف اجابت اولمغله تسلیط الهی ایله فیلدن اکبر براسد عنقه
هجوم ایله قتل ایلمشدر انتهی والعهدة علی الراوی (ومن العجایب) بعض اهل موصل بن جبال
موصلده اولان بعض اکراد ایچره برآدمی کوردم درجهٔ احتلامه بالغ اولمامش صبی ایکن طولی

طقوز ذراع ایدی ورجل کبیر قوی بی الیله قالدیروب ارقه سنه آتار ایدی موصل حکمداری
استخدامنی قصد ایتمش ایسه ده عدم عقلی خبرو یرلمکله ترك ایلدی دیو حکایت ایتمشدر والله
تعالی اعلم (ومنها) امام شافعی رضی الله عنه دن منقولدر دیدیلر که اوان تحصیل حدیثده بلدهٔ
یمنه واروب انده وسطندن اسفلنه قدر بر بدن مرأه ده ووسطندن اعلاسنه قدر بر باشلی وبر یوزلی
وایکیشر اللی بر برندن مفترق ایکی بدنلی بر انسان کوردم بیرلر وایچرلر وتقاتل وتلاطم وتصالح
ایدرلر ایدی واورادن کیدوب ازمدتده عودت ایتدیکمده برشقی فوت اولدیغی خبر و یردکلرنده
شق میتی نه یاپدیلر دیو صوردیغمده حبل ایله صاغ قلان شقه ربط اولندی وقورد لنجیه دك طوردی
بعده قطع اولنوب صاغه ضرری اولمدی حالا بر حیاتدر دیدیلر وفی الحقیقة جسد آخری
جار سوده ذاهبا وراجعا کوردم دیمشدر (ومنها) حکمداران نصارادن بری ناصر الدینه
ایکی کیسه کوندردیکه جسد واحده ایدیلر یعنی بر برینه متصل ایدی ناصر اطبابی احضار ایله
بر برندن انفصاله تدبیرلرینی اراده ایلدی اطبا مرقوملره برابرمی اجیغر وصوصارسکز دیو سؤال
ایتدیلر مرقوملر نعم دیدکلرنده یعنی جوع وعطشلری معا اولدیغن خبرو یرجك فصلی امکان
پذیر دکلدر دیدیلر ناصر بابالرینی دخی جلب ایدوب حاللرینی صوردقده تفصیل ایدوب حتی
کاهیجه بر برلرینه مخاصمه دخی ایدرلر و بنیلرینی اصلاح ایدرم دیو خبر و یردی (ومنها) منقولدر که
منصور خلیفه یه ایکی بوینوزلی بر فرس وایکی قنادلو بر دلکو اهدا اولنمشیدی که دلکو یه انسان تقرب
ایتدکده قنادلرینی اچار و بعید اولدقده قپار ایمش مرذکره (صاحب الشفاء قاضی عیاض علیه رحمة
الرب الفیاض دیمشدر که بر مولود تولد ایلدیکه بر جانبنده (لا اله الا الله محمد رسول الله) کلمهٔ منجیه سی
قدرتدن مکتوب ایدی واشبو خصوص بعید دکلدر زیرا سنور برکیده چوق کره بو قدرت الٰهیه
مشاهده اولنمشدر انتهی (مصر قاهره ده در ایاقلی واللی بر غلام تولد ایلدیکی مذکوردر امادرت
بوینوزلی قوچ ودرت ایاقلی طاوق ومخرجی براوله رق ایکی باشلی بر حیوان کثیر الوقوعدر (ودخی
منقولدر که متصرف مصردن برینك طقطونامنده بر معتق اولوب اعمال صعیددن قوصی تولیه ایله
کوندرمشیدی طقطو اوراده تزوج ایدوب ایکی ولدی دنیایه کلدکدن صکره مرأه یه منقلب
وعروس اولوب ایکی ولد دخی طوغوردی دیو کذلك صاحب المستطرف یازمشدر والله تعالی اعلم
(وعجایبدن بری دخی (انسان ما) ایله (بنات ما) درکه بونلر علی التفصیل باب سابقده مذکورلردر
(ابو العباس حجازیدن محکیدر دیمشدر که تجاردن بری بکا نقل ایتدیکه سنة من السنین دریاده
بر بیوك بالق جثه سی کوریلوب قولاقلرینی نقبله بره وساحله جرایلدیلر بردن ایچنده کو بکندن
نصف ساقلرینه قدر اینجه پیرهن شکلنده پیش و پسنی ساتردی اولدیغی حالده غایت درجه ده
کوزل بر قز ظهور ایلدی والحال نسا آسا صیحه ایده رك یوزینی اللریله لطمه وشعرینی نتفه
باشلیوب بو حالله فوت اولدقده میته سنی دریایه القا ایلدیلر (قزوینی بعض کمیجیلردن حکایت
ایتمشدر که اقتضای ریح ایله انهار واشجاری چوق بر جزیره کنارینه واروب بر ازمدت موافقت هوا
انتظاریله لنکر انداز مکث اولدق وکیجه اولدقده جزیره دن اصوات وضحك وکیفیت ملاعبه
استماع وحس اولنور ایدی وسکان سفینه دن بر از اهل جرأت استکناه ایچون جزیره ده بر یره کیزلنوب
کیجدلدیلر وقتا که کیجه اولدقده مکر اصحاب اصوات ذکر اولنان بنات ما اولملریله عادتلری اوزره
دریادن چیقارلر وکمین اولانلر صچرایوب ایکیسنی طوتارلر و هر برینی بر کیمسه تزوج ایدر
وقاچسونلر دیو ربطلرینه تقید ایدرلر بری برازجك طوروب اعتماد کمان ایتمکله قیدینی الدقده
فی الحال کندینی دریایه آتار اما دیکر بو فراری کوریجك اصلا ربطدن رها ایتمز و بو حالده
کوزده رك کیدر واندن بر ولد بدر آساسی وجوده کلور وتولیدندن بر از زمان کذران ایتدکده میل

(ومحبنده)

ومحبنده وولدنی شفقت مادرانه ایله فدا ایتمز مطالعه سنه وثوق ایله زنجیر ربطدن ازاد ایتدکده
بعض اطوار اعتماد اشعار ایله زوجنی کرکی کبی اغفال ایدن صکره اودخی بحره آتیلوب ملاح مرقومه
* انجبنی طوزنبه * مثلنی تذکیر و دریای تأسف عظیمه القا ایله تکدیر ایدر و بعد ایام
بحردن ظاهر اولوب و مرکبه یناشوب وزوجنه دروار بر صدف انار دریتیم مرقوم اولقدر اعلا
چیقرکه مرد مرقوم صاتوب ثمنیله تجار کباردن اولور انتهی (ابن زولاق تاریخنده بو حکایه یه
نظیره اولان شو حکایه یی یازمشدر که اندلس طرفنده اولان جزیرهٔ خضرا اهالیسندن بر رجلك
الینه بنات بحردن بر دختر آفتاب لقا کیرمش ایدی و یانده معشوقهٔ ملتفه سی اوله رق چند سنه اقامت
ایدوب اندن بر اوغلی دخی اولدی پسری درت یاشنه باصدیغی اوانده رجل مرقومك بر جانبه
عزیمتی اقتضا ایتمکله مزبوره یی اوغلیله استصحاب ایدوب سفینه یه سوار اولدی ومیانه ده اولان
محبت وولده نظرا امنیت ایدوب نظارتنه تقید ایتمز ایدی وقتا که انکنه صالوب کیدر ایکن چوجوغی
الوب نفسنی عمان بیکرانه انداخت ایدرو بیچاره بابا کمال شغفندن اردلری صره کندوینی آتمق قصدینی
ایدر اهل سفینه اکلیوب ربط ایدرلر اوچ کون بجدکده ظهور ایدوب درر آلود صدف کثیر القا
وزوجنه سلام وترحیب ایله آخر صحبتمزدر دیو وداع ایله ینه بحره طالر والله تعالی اعلم فتبارك الله ما اکثر
عجایب خلقه ومالم نشاهده ونسمع به اکثر فسبحان القادر علی کل شیء لا اله الا هو ولا معبود سواه
انتهی (تحفة الالباب مؤلفی عجایب البلدانده بلاد سودانده باشسز بر امت وقوم اولدیغن
یازمش (وسیر الملوك نام کتابدن ناقلا جهت مغرب زمینده سراپا نساء آدمیدن اوله رق بر امت
واردرکه یرلرنده ارکك تعیش ایده مز وسبب تولیدلری دخی بوکونه ایمشکه اوراده بر صو غدیری
اولوب غدیر مذکوره طالارلر وکبه قالورلر واولادلری دائما بنات اولور ایمش (منقولدر که ملك
یمن تبع اول ذوالقرنینك واصل اولدیغی جای ظلمات طلبیله سفر ایلدکده او اولکای نسایه
داخل اولوب بر شهر بنا ایدر وافریقین نام اوغلی اولمغله اکا نسبتله افریقیه تسمیه ایتمشدر اورادن
وادیٔ سبته واروب لکن وادیٔ مرقوم قوم دریاسی اولوب مروری دشوار وحیواناتی باصدیغی
کبی کومولور وهلاك اولور کیفیتده اولدیغی تبعه آشکار اولدقده اورادن رجوعه استعجال
ایتمشدر (قلت) سپاهی زاده بیاننجه بو ملك تبابعهٔ یمندن ذوالمنار الحمیری دیدکلری ملکدر انتهی
و اما ذوالقرنین وادیٔ مرقومه واروب دخولی قنغی کون ایسه یوم السبته قدر سکون ایدوب
یوم مرقومده قومك جریانه سکون کلمکله او وادیدن عبور ایله ظلماته واصل اولدی والله تعالی
اعلم وذکر اولنان امت بی سرك کوزلری اوموزلرنده واغزلری کوکسلرنده و بونلر امم کثیره اولوب
بهایم کبی تناسل ایدرلر و بربرلرینه اصلا مضرتلری یوقدر و ملکلری عظیم و عدلی کثیر
اولوب اولکالری نعم جزیله ایله مشحون وتدابیر حسنه لری درکار اوله رق دائما رخا وامن اوزره
اولوب اصلا جور وظلم وغدردن خوفلری یوقدر (واهل بلاد هند وصین یعنی چین علم طب ونجوم
وهندسه ده اعلم ناسدرلر و صناعات عجیبه لرینك عینی اتیانه اقالیم دیکر اهلنده قدرت یوقدر
ودیار و جزایرلرنده عود وکافور اشجاری وقرنفل وسنبل ودار صینی وکبابه و بسباسه کبی
انواع عقاقیر وادویه وانواع طیب وحیوان مسك وزباد نابت وحاصلدر وانواع یواقیت دخی
واردر و یاقوتك اعلاسی آدم علیه السلامك هبوط ایلدیکی جزیرهٔ سرندیبدن چیقار وزبادك
رایحه سی بلاد مغربده زیاده اولور دیمشدر (قلت) مسك وزبادك کیفیتی بالالرده کچمشدر
(محکیدر که بابلده یدی شهر اولوب هر برنده برایچوبه واردر اما برنده روی زمینك تمثالی وصورت
مجسمه سی اولوب ملکه بر یرك اهالیسی اطاعت ایتمدکلرنده او محلك انهارینی صورتنده اوزرلرینه
جورنجه ذوالصورتك انهارلرندن دخی صولر بلده لرینه یوررو سد و بندینه عاجز اوله رق ضروری

انقیاد ایدرلر ملك دخی تمثالده سد ایدر یعنی سد ملك اولمدقجه انهارلری اهل بلده یی غرق ایدر
ایمش (قلت) صورتده اولان انهارلرنده دخی رصد وضع اولنمش کبی کورینور خلاصه مع
غرابة الحکایه بو صولابقیله تصور اولنه مدی تأمل اولنه (وایکنجی شهرده برحوض وار ایمشکه
ایچنه اشربهٔ ممنوعه دوکلدکده هر نه قدر شربتلر برینه مختلط اولورسه ده دوکنلردن هرکیم
اندن طولدیریلوب اسقا اولنسه کاسه یه او کیسه کنور وب دوکدیکی شربتی نه نوع ایسه
طولوب انی ایچر ایمش (واوچنجیسنده برطبل اولوب اقربا ومتعلقاتی طشره ده بولنان کیسه لر
حال غائبنی بیلمك اراده سیله کلوب اوطبلی ضرب ایدرلر ایمش اکر حیاتده ایسه طبلدن صوت چیقر
ومیت ایسه سس چیقمزایمش (ودردنجیسندن برآینه اولوب بنه حال غائبنه اطلاع قصد ایدنلر
کلوب بقارلر ایمش واو غائب نه حالده ایسه اومرآتده مشاهده ایدرلر ایمش (وبشنجیسنده باقردن
براوردك تمثالی اولوب شهرلر بنه غریب الدیار کیسه کیردکده اوازه آوازایتمکله صوت مز بوردن
دخول غریبی اهالیسی بیلورلر ایمش (والتنجیسنده صواوزره جالس ایکی حکم اولوب ترافعه
کلان خصمین کارمایه وار ایمش احدهمانك محق کیم ایسه صوده یورویه رك نزد حکمین مرقومینه
وارر ومبطلی سیره قادر اوله مز ایمش (قلت) بونك دخی اصلی وار ایسه مصرح دکلسه
دخی سیاق کلامدن او حکمین تمثال اولمق کرکدر فتأمل فیه مافیه (ویدنجیسنده
بربلند وعریض شجره اولوب اکر زیرینه بیك نفراوطورسه سایه سی جمله سنی احاطه ایدر
ایمش واکر بیك نفردن برنفردخی ارتق اولسه سایه سی برطرف اولوب جمله سی شعلهٔ آفتابده
قالورلر ایمش والله تعالی اعلم (مؤلف وجامع مرحوم اشبو عجایباتده بسط کلام ایتسك
کتابمزه صغمیه جغندن مذکوراته قصر ایتدك * والحمدلله رب العالمین علی کل حال * کلامیله
اتمام باب ایتمشدر (قلت) بروجه اشارت منصوص اولمیان اخبار ممکنه یی تصدیقده
عقل مجبور اوله ماز وبو بابده وجغرافیایه متدائر باعیانها ترجمه اولنان و ادیلرك اطلاع تام
ممکنی سیاح مردمك مطالعه نك اوفنه دائر مؤلفات متأخره ده سیر وسفر ینه توقف ایدر

الباب الرابع والستون

اشبو التمش دردنجی باب برقاچ فصلده اوله رق خلق جن وصفتلری ذکرنده در (قلت) (ج ن ن)
ماده سی استتار و اختفا معناسنه دال ودائر شیلرده مستعملدر یعنی ذکر اولنان اشیاده استتار
ملحوظدر وانسك مقابلی اولان جن طائفه سنك وجودینه کتاب منزل وانبیا علیهم السلام خبرلری
دلالت ایدر وانبیا علیهم السلامی مصدق اولان جمهور ارباب ملل وقدماء فلاسفه دن دخی
جمع عظیم وجود جنه اعتراف ایتمشلردر (وجود جنه قدرت ازلیه نك تعلقی محال اولمادیغندن باشقه
اعترافی قواعد عقلیه دن برقاعده یی ابطال ایتمز وبو بابده ظواهر ادلهٔ سمعیه ایله بلاتأویل عمل
ماین دلیل عقلی دکلدر غایة ما فی الباب اعتراف مذکورده کوره مدیکمز براز اشخاصك بیمزده
بولنمسی لازم کلور بو ایسه ممتنع دکلدر لکن بو یله حس بصر ادراك ایده مدیکی اشخاصك
واشباك بیمزده بولنمسنی وهم قبول ایتمز وعدم قبول وهم ایسه برشی دکلدر زیرا طوروهم
طورعقله وبالعکس طورعقل طور وهمه مخالفلردر شعلهٔ جواله ده ظاهر اولدیغی کبی که واهمه
اودائرهٔ جواله یی آتشدن دائره وحلقه در دیو حکم ایدر عقل ایسه اودائره نك اصلی برچوب پاره
اوجنده اولان جمره درکه سرعت اداره دن حس بصرده دائره کبی کورینور دیو بالاصابه یعنی
نفس الامره مطابق اوله رق حکم ایدر وهم وعقلك سائر احکامی دخی بوکا قیاس اولنه (لکن
جنی سورهٔ شریفهٔ جن تفسیری وحواشی بیضاوی ناطق اولدقلری اوزره حضرت نبی الثقلین
سلطان الانبیاء والمرسلین صلوات الله وسلامه علیه وعلیهم اجمعین افندیمزك مشاهده بیوردقلری

ثابتدر (وحقیقت جنی اعتراف ایدنلردن مجرداته یعنی موجودات غیرمتحیزه یه قائل اولمیانلر
طائفهٔ جن اجسام هوائیه در وعلی قول ناریه درکه اشکال مختلفه ایله تشکله قادرلردر وعقول
وافهام اصحابیدر واعمال شاقه یه قدرتلری واردر سلیمان علیه السلامك انلره بنا ایتدردیکی محاریب
وتماثیل وجفان وقدور کبی دیدیلر (ومجرداته قائل اولانلر طائفهٔ جن مجردات ارضیهٔ سفلیه در
زیرا مجردات یا تدبیر اجسامه مأمور اولمیان مجردات عالیه در ملائکهٔ مقربین کبی حکماء مشائیون
انلره عقول واشراقیون انوار عالیهٔ قاهره تسمیه ایتمشلردر ویاخود تدبیر اجسامه متعلقه درکه
بونلره دخی نفوس سماویه واشراقیون انوار مدبره دیرلر وایشانك اشرفلری بیان اهل شرع
اوزره حملهٔ عرشدرکه الآن درت اولوب یوم قیامتده سکز اولورلر وبونلرك حولنده (ملائکهٔ حافون
بعده ملائکهٔ کرسی بعده طبقة علی طبقة ملائکهٔ سماوات بعده ملائکهٔ کرهٔ اثیر وهواء وطبع
نسیمده اولانلر بعده ملائکهٔ کرهٔ زمهریر بعده ملائکهٔ بحار بعده ملائکهٔ جبال بعده اجسام
نباتیه وحیوانیه ده متصرف ارواح ارضیه درکه موجودلردر واشبو ارواح ارضیه نك برطائفه سی ارواح
مشرقهٔ الهیهٔ خیره درکه انلره صلحای جن دیرلر و برطائفه سی ارواح کدرهٔ شریره درکه انلره شیاطین
دینور وظاهر وراجح اولان شیاطین ابلیس ایله اعوانندن عبارتدر وعلی قول ﴿ شیاطین
الانس والجن ﴾ نص جلیلی مدلولنجه شیطان انس وجندن هر برمتمرد وعاتی وجادهٔ
مستقیمه دن مضل ومنحرف اولان اشخاصدن عام اولدیغی تفسیر فاتحهٔ محقق فناری ایله
روح البیانده محرردر * مؤکدا ومشدودا بحبل التکرار حسن انتهی (صاحب تحفة الالباب
شیخ عبدالله دن مرویدر دیمشدرکه بعض کتب متقدمهٔ اهل علمده کوردمکه خلق جن اراده سنده
نارسموم خلق اولنوب ومارج نار یعنی دخانسز ناردن برقوم خلق اولنوب انلره جان تسمیه اولندیکه
﴿ والجان خلقناه من قبل من نار السموم ﴾ ایله ﴿ وخلق الجان من مارج من نار ﴾ قول
کریملری دالدر (ودخی منقولدرکه ملائکهٔ کرام نور ناردن یعنی ضیاء ناردن وجن لهیبدن
یعنی آتش یالکندن وشیاطین دخانندن مخلوقدر (وخبرلرده کلمشدرکه نوع جن خلق آدم علیه
السلامدن اول اروی زمینده ساکن اولوب بر و بحر وسهل وجبلده چوغالمشلر ایدی وبانلرنده
نبوت وسلطنت یعنی نبی مرسل وسلطانلری اولوب قوانین دین وشریعت ایله عمل وسمایه
طیران ایدرلر وملائکهٔ کرام ایله صحبت ایدوب انلردن سماواتده اولان احوالی استماع
ایدرلر ایدی وکندولرنده نعم الهیه تکثر وتزاید بولدی وقتاکه بغی وطغیان ایدوب انبیالرینك
اوامر وتنبیهات ووصایالرینی ترك ایتدکلرنده اوزرلرینه ملائکهٔ کرام مأمورلر اولوب
طوائف جنی قتل عظیم ایله مقهور ومغلوب قیلوب اطراف بحاره طرد وتبعید ایتدیلر
(مسعودی ذکرنجه یریوزنده جن براز قبائله منقسمدرکه برطاقی آسماندن استراق سمع ایدرلر
وبرطاقی لهب نارآسا اولورلر وبرطائفه سی طائرلردر وهر برقبیله نك حاکمی وار ایدی وابلیس
دخی سرکرده لرندن اولوب سمایه صعود برله ملائکهٔ کرام ایله اختلاط ایدر ایدی وبش بیك سنه دن
صکره افتراق ایتدیلر وبو حال ایله دخی سکون اوزره مدت طویله طوروب بعده سرکرده لری
میاننده داعیهٔ تحاسد وطمع ایله بربرینه اغاره وهجوم ایدرك وقایع وحروب ظهوره کلدی
پس ملائکهٔ کرامدن اوزرینه جیوش مأمور اولوب وجنی منهزم قیلوب خلقت آدم علیه السلامه
دکین فرشتکان مدت مدیده ارضی تملك ایلدیلر بعده احوال معلومهٔ آدم علیه السلام میدان
ظهوره کلوب وروی زمینه هبوطلرنده شانی عظیم اولدقده ابلیس بحر محیطه کیدوب انده مأوی اتخاذ
ایتدی وابلیسه قوت شهوت سفاد القا اولندی وتولید ایتوب طیر کبی یومورطه لر وهر بریومورطه سندن
التمش بیك شیطان چیقار اولدی وبعض خبر مدلولنجه جناب حق تعالادن ابلیس مسکن

ومأكل ومشرب و مصايد يعنى طوزاقلر طلب ايتدكده بالحكمه بودار امتحان اولان دنياده اسواق
و بازار و بسمله سز بدأ اولنان اطعمه وهر برمسكر وطائفۀ نساء مرسومه مسكن ومأكل وشراب
ومصائد تخصيص اولندى

بوفضل ابليس مطرودك كيدلرى ﴿ فصل ﴾

ذكرنده‌در (مكايدندن برى بنى اسرائيل عابدلرندن برصيصايه اولان كيد معروفيدر كه قومشوسنك
بركوزل قزى وار ايدى واو دختر خسته اولدى همجوارلرى باباسنه قزيكى برصيصايه كتوركه
دعاسيله شفا بوله ديديلر ابليس ملعون قزدن اول صورت آدمى ده برصيصايه واروب قومشو حقنده
رعايت لازم اولديغى معلومكدر جار ملاصقكك برخسته وضعيفه قزى واردرخانه‌كك برجانبنده
اسكان ايله اعقاب عبادتكده دركاه حق تعالادن شفاياب اولمسنه دعا ايدرايسك مأمولدر كه سنك
كبى عابدك نيازينى حضرت چاره‌ساز قبول ايله قز افاقت ويره و بووجهله سنده حق جارى ايفا
ايده‌سن ديو برصيصايى ظاهر الاخطار خير ايدرك اغفال ايتدى وقتا كه دختر ايله باباسى واردقده
اوجاربنه برصيصا قزيكى خانه‌مده براق وسن كيت ديدكده ترك ايدوب منصرف اولدى فى الحقيقه
قز بركات دعاسيله چند ايام ظرفنده عافيت بولدى بو اثناده ابليس ينه كلوب والقاء وسوسه ايله
قزى برصيصايه وطئ ايتدرمكله قز كبه قالدى ووضع حملندنصكره قزى وولدينى اتلاف واخفا
ايت تا كه بين الخلق مفتضح اولميه‌سن ديو ينه اضلال ايتدكده برصيصا مرقومانى قتل ايله دفن
ايتدى و بوحينده ابليس مطرود قزك والدى واقرباسنه واروب قضيۀ خبيثۀ برصيصايى بيلدردكده
برصيصانك منزلنه واروب مدفن دختر وولدى كشف ايله جسد قتيلانى اخراج ايدرلر وماجرايى
برصيصا دخى ترافعلرنده اقرار ايتمكله اجراى قصاص ايچون اقارب دختر ايله ميدان قتله
كيدرلر ايكن ينه ابليس برصيصايه كورينوب اكر معبود اتخاذيله بكا سجده ايدرايسك سنى قتلدن
رها ايدرم ديمجك اودخى سجده ايدرو بوحالنده برصيصادن تبرى ايله صاووشوب برصيصا دخى
العياذ بالله تعالى بلاتوبه بلاى ابدى كفر ايله كبرر كيدر* اللهم اعصمنا من الشيطان
وقنا من كيده ودسائسه برحمتك يا ارحم الراحمين (ومن كيده) بنى اسرائيلك اهل طغيانى برشجره‌يى
معبود اتخاذلرنده عابدلرندن برى برباطه الوب شجرۀ مزبوره‌يى قطعه كيدركن ابليس اوكنه
چيقوب اولى اولان عبادتنكى ترك ايله شجره‌يى كسمكده معنى نه‌در ديو ترك قطعنه سعى ايدرلكن
عابد ابليس ايدوكن بيلوب دكله مدكده ابليس مقاتله‌يه قالقار ومصارعه ايدرلرهر برنده عابد
غالب كلوب ابليسك ارقه سن يره كتوره رك سينۀ پركينه سى اوزره چيقارو بى تاب دوشمكله
صومعه سنه كلوب كيجه ارامدنصكره فرداسى ينه قطع نيتيله كيدركن كذلك ابليس معارضه
ومصارعه ايدر و بووجهله اوچ كون عابده شركير اولور بالاخره ابليس وجه محرر اوزره مانع
قطع اوله جغندن يأسله جهت اطماعه كيدوب اى عابد اكر شجرى ترك ايدرايسك سكا هركون ايكى
التون ويريرم ديدكده عابده ميل كلوب ير ينه دونر وواقعا چند روز تحت وساده سنده ايكيشر
التون بروز ايدر لكن بش اون كون كچدكده التونى ابليس قطع ايتمكله ينه عابد فاسى يعنى الت قطعى
دسننه الوب قطع درخته روان ايكن ابليس معارضه ايدر يعنى بولده پيشنه چيقارو محاوره ومجاذبه
ايدرك عابده غلبه ايله صدر ينه چوكر وقطع شجردن رجوع ايتمز ايسك سنى قتل ايدرم ديو
اخافه ايدر عابد كيفيت غلبه‌كى خبر ور يرايسك بندخى شجره‌يى عدم قطعه تعهد ايدرم ديدكده
ابليس دخى سينۀ عابددن قالقوب سن بكا الله غضب ايتديككده غالب كلدك اما نفسك ايچون غضب
ايتديككده بن سكا غالب اولدم يعنى اولكى غلبه‌لرك نصرت دين ايچون اولان غضبكه مقارن
ومصارعۀ اخيره ده اولان مغلوبيتك نصرت مذكوره‌يى اونودوب انجق نفسك ايچون اولان
غضبكه قرين اولمشيدى ديو اوشر مطلق* الكذوب قد يصدق* بولندن عابده بو بله برحكمت

آميز جواب ويرمشدر (مؤلف مرحوم ديركه كيد ابليسدن اشياء كثيره واردر لكن بومجموع محل
استيفاسى اولمامغله ترك اولندى و﴿ واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابليس كان من
الجن ففسق عن امر ربه افتتخذونه وذريته اولياء من دونى وهم لكم عدو بئس للظالمين بدلا ﴾
نظم جليلى ناطق حال ابليسدر ديو ختم فصل ايتمشدر (قلت) اشبو نصك مدلول شريفى تفاسير وسيما
تفاسير امام بغويده كوريله

بوفصل متشيطنه بياننده‌در ﴿ فصل ﴾

(انلرك برنوعنه
دكهان ديرلر كه صورت انسانده اوله رق جزاير بحارده بولنور بعض مسافرين بحردن محكيدر كه
انلردن برى نعامه‌يه ركوب ايله سفينه‌يه هجوم ايدوب صيحۀ عظيمه ايدر واهل سفينه حيرت
ايله يوزلرى اوزره قپانورلر وايچلرندن بعضيسنى الوب كيدر (ومتشيطنه‌نك برنوعى دخى باب سابق
حيوانده ذكرى كچن سعلاتدر كه انلردن برصنفى زى نساده تزى ايدوب رجاله كورينور (حكايت
اولنمشدر كه بركيمسه انلردن بربنى انسان ظنيله بيلميه رك الور برازايام تحت ازدواجنده قالوب اندن
ذكور واناث اولادى اولور ايـله‌ من ليـالى برابر سطح خانه‌يه چيقوب صحبت ايدرلركن صحرانك
نهايتنده برآتش كورينور زوجه نارى كورديكى كبى طرب ورقصه باشلبوب زوجنه نيران سعالايى
كوردكمى ديوب واونى تغير ايدوب بيتمى وابنا و بناتمى سكا خير اوزره كوزتمكى وصيت ايدرم ديوب
آتشه طوغرو طيران ايدرو من بعد عودت ايتمز (وانلرك برنوعنه دخى مذهب ديرلر كه بونلر عباد
وزهاده خدمت ايدرلر و بوخدمتـدن غرض فاسدلرى عباد وزهادى عجب نفسه وريايه القادر
محكيدر كه بركيمسه سلوك قصديله برزاويه‌يه نزول ايدوب عبادته مشغول اولور چوق كچمدن
ذكر اوزره ايكن انلردن برى صورت درويشده قنديل وطعام ايله ظهور ايدوب سالك مرقومك
قدامه قويوب غائب اولور سالكه تعجب كلوب زاويه‌ده بولنانلردن برينه ياخود شيخ زاويه‌يه حال
مذكورى عرض ايتدكده عرض ايتديكى ذات عارف كامل اولمغله شخص آتى مرسوم مذهبدر كه
سنى حين سلوككده بو بنم كراماتمدر ديوب ضلاله وارمك وترقئ فيوضدن كيرو قالمك ايچون
اضلال ايـدر و بنم مجزومم اولديغى اوزره اوخبيث شيطان مضلدر التفات ايتمه ديو ارشاد ايدر
(و بعض مشايخ عظام بيانچه مذهبك اصنافى اولوب برصنفى شيخ ياخود درويش كيجه ايچره
كيدركن بروجه محرر فانوس وفنر و بونلر كبى ضيا ويره جك شيلر ايله ناكاه چيقوب اوكنده كيدر
و برصنفى طعام وصو كتورر و برصنفى دخى انشاد شعر ايدرلر واصناف ديكرلرينك دخى دسيسۀ
متنوعه‌لرى واردر (بعض بوجيلردن منقولدر كه ديمشدر عبدم ايله برطرفه كيدردم برمرحله‌ده
غلام اباق ايتدى يعنى قاچدى بحر يسنه چيقوب آرر ايكن درت شخصه راست كلدمكه
اوطوروب فرزدق وجريرك اشعارينى انشاد ايدرلر ايدى يانلرينه واروب سلام ويردم بكا حاجتنك
نه‌در ديو صوردیلر حاجتم بوقدر ديدم لكن برسى غلامكى ارارسن ديمجك بنم غلام ارادیغمى نه‌دن
بيلدك ديديكمده بالتعريض جهلكى بيلديكم كبى بيلدم ديدى يابن جاهليم ديديكمده هاى هاى
هم جاهل وهم احمقسن ديوب غائب اولدى وغلامى مقيد اوله رق كتوردى بو حالى كورديكمده
حيرتمدن بكا غشى عارض اولمغله دوشوب ياتدم ووقتا كه افاقت كلدكده غلامى كتورن شخص
بكا غلامك يدينه اوفور ديدى نفخ ايتديكمده قيدى فى الحال چوزلدى اوزمانده برو قنق قيده
ووجعه نفخ ايتسم چوز يلور وصاحب الوجع خلاص بولور (قلت) كلۀ مشايخك بيانلرى اوزره
مرشد كاملسز سلوكده خطر ضلال دركار وهر برخارق عادت كرامت اولماديغى اشبو نقللردن
آشكار اولوب كمال ايله كرامتك محك تميزى دخى شرع انور اولديغى بديداردر انتهى (ومتشيطنه‌نك
برنوعى دخى عفريتدر كه ناسى اختطاف ايدن يعنى قاپوب كتورن موذيدر (قلت) اشبو عفريت
دخى باب سابقده مرور ايتمشدر (عهد عمر يده رضى الله تعالى عنه براز رفقا ايله سياحته چيقمش

اولان بر ذاتدن اشبو حكايه منقولدر ذات مشاراليه دیمشدر كه رفقام ایله كیجه كیدردك بعض سبب ضروری ایله رفقامدن آیریلوب یولك برجانبنه كتدم ودنوب انلره یتشمك اوزره اثرلرینه طوغری كیدركن دوردن برخیمه كوردمكه یاننده شعله سی بلند آتش ایقاد اولنمشیدی یاننه واردم وایچنده بر دختر حسنایی اوطورر بولدم وحالندن صوردم بن فلان قبیله دنم بنی صیغهٔ تصغیرایله ظلیم نام برعفریت قاپوب بورایه كتوردی كیجه‌لری غیبوبت ایدوب كوندزلری یانمه كلوردیدی كل بنمله كیت سنی قبیله كه كتوره یم دیدم سن وبن اتباع عفریت مرسومدن هالك اولورز زیرا بزه یتشوب بنی آلوروسنی اولدیرردیدی بحوله سبحانه سنی اخذ وبنی قتله قادراوله مز دیدم وبو وجهله خیلی امتناع وابرام وقوعندنصكره راضیه اولدی ناقه مه ردیف ایدوب طلوع فجره قدر سیرسریع ایله كتدك آی طوغدیغی انده ایاقلری یری لمس ایدر اولدیغی حالده برشخص مهول ومهیب راكب اوكزه چیقه كلدی دختر بكا اشته عفریت بودركه بزه سوء قصد ایله كلدی دیدكده فی الحال دوه‌می چوكردوب اطرافنده الله قوم اوزره بردائره چزدم وجناب قادرقیومه تعوذ ایله قرآندن داخل دائره‌ده قرائت آیاته آغاز ایتدم عفریت كنار دائره‌یه كلوب * یاذاالذی للحین یدعوه القدر * خل عن الحسناء رسلاثم سر * انی امرء مالك خبرفاصطبر * رجزینی انشاد ایتدیكه مفادی ظاهر اولدیغی اوزره قزی طاتلولغله براق بنم سكا خبرم اولور دیمكدر (ذات مومی الیه دیركه عفریت بوقولی بعدالانشاد بندخی * یاذا لذی للحین یدعوه الحمق * خل عن الحسناء رسلا فانطلق * مالانت فی الجن باول ماعشق * رجز یله جواب یأس ویردم بعده عفریت مارسیاه شكلنه كیروب وبنی ذنبیله صاروب دائره دن خارجه جذبه برساعت قدر چالشدی قوتله غلبه‌دن مأیوس اولدقده ذیل برطبله واطماعه تشبث ایله شواوح خصوصدن قنغیسنه راضی اولورسن دیدی اوخصوصلرنه‌در دیدیكمده یایكیوز رأس دوه ویره یم و یامادام الحیاة خدمتكده اوله یم ویاخود شمدی بیك دینار صایه یم بونلرك برینی اختیار ایت ودختری بكا براغوب سن یولكه كیت دیدی بندخی دیمنی دنیایه دكشمم وسنك خدمتكه بنم احتیاجم یوقدر نره دن كلدك ایسه اوسمته طوغرل دیجك تفهم ایده مدیكم بعض كلمات سویلیه رك یقلوب كتدی وبن دختری الوب اقرباسنه اولشدردم وتزوج ایدوب اودختردن اولادم اولدی دیمشدر انتهی (منقولدركه جناب حق تعالی سلیمان نبی علیه السلامه جنی مسخرقیلدقده جبرائیل علیه السلام * ایتها الجن والشیاطین اجیبوانبی الله سلیمان بامرالله تعالی * دیو ندا ایلدی وعقبنده جن وشیاطین طاغلر وكهفلر ومغاره‌لر ووادیلر وصحرالروذروه‌لردن چیقوب فوجا فوجا لبیك لبیك دیوورارندن سوق ایدیجی ملائكهٔ كرام اولدیغی حالده دیوان سلیمان علیه السلامه طایع اوله‌رق كلوب طوردیلركه یكرمی درت فرقه ایدیلر سلیمان علیه السلام علی اختلاف الالوان والاشكال یعنی سیاه واشقر وبنكلو وبیاض وصاری وییشل رنكلو اوله‌رق جمیع حیوان صورتلرنده یعنی بعضیسی ارسلان باشلی وفیل بدنلو وبعضیسی خرطوملو وقویروقلی وسائرانواع حیوان اوزره صنع عجیب باری یی مشاهده ایلدكده تعجب وشكرالله تعالی سجده ایدوب * الهی البسنی هیبة من عندك * مناجاتنی عرض دركاه اله عزشانه قیلدقدنصكره فرق مذكوردن مأكل ومشربلری كیفیتلرین سؤال ایدوب بیان ایلدكلرندن صكره قطع اشجار واحجار وغوص بحار وبناء حصون وقلاع واستخراج معادن وسائر صنایعه نفریق ایله استخدام ایلمشلردر قال الله تعالی ﴿ هذا عطاؤنا فامنن اوامسك بغیرحساب ﴾ (جامع ومؤلف رحمه الله تعالی بوبابی دخی * ویكفنی بذلك النزرالیسیر والله المسؤل فی تیسیر كل عسیر * دیو ختم كلام ایتمشدر وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین

﴿ الباب الخامس والستون ﴾

(اشبو التمش بشنجی باب فصول عدیده اوزره دریالر وانلرده اولان عجیبه‌لر ونهرلر وقیولر ذكرنده در بواولكی فصل بحار وعجایبنه وجزیره‌لره وبونلره مناسب شیلره

﴿ الفصل الاول ﴾

مختصدر (قلت) بولدیغمز اكرچه ترجمه اولندی لكن اشارتی مكررا سبق ایدن وجه اوزره كرك بوبابك وكرك باب آتینك حاوی اولدقلری مواد مبصراتدن اولمغله بروجه ایضاح تفهیمی متأخرینك تألیفلرینه وكاتب چلبی مرحومك فن هیئتده بحر وبرده اولان آثارینه ولاسیما مشارالیهك اطلس مینور ترجمه‌سنه مراجعتله حاصل اولور (مؤلف وجامع المستطرف مرحوم بوفصل اول اولانده اشبو قول ابن عباس رضی الله عنهمایی تحریر ایتمشدر * انه قال لما اراد الله تعالی ان یخلق الماء خلق یاقوتة خضراء لایعلم طولها وعرضها الا هو ثم نظر الیها بنظر الهیبة فذابت وصارت ماء واضطربت فخلق الریح ووضع علیها الماء ثم خلق العرش ووضعه علی متن الماء وعلیه قوله تعالی ﴿ وكان عرشه علی الماء ﴾ انتهی (قلت) بوقولده اولان كیفیت خلق ما حضرت مسبب الاسباب بهر برهانه‌نك قدرت ازلیه سی تعلق ایدن ممكناتدندر وهوعلی كل شیء قدیر فلیصدق (طقوز یوز طقسان یدیده وفات ایدن سپاهی زاده مرحومك * اوضح المسالك الی معرفة البلدان والممالك * نام عربی العباره اولان كتاب معتبر مختصرنده یازلدیغی اوزره (بحرمالح عناصراربعه‌نك بری اولوب وبحار عظیمهٔ مشهوره دخی بشدر كه (بحر محیط) و (بحر صین) یعنی چین و (بحر الروم) یعنی اق دكز و (بحر نیطش) یعنی قره دكز و (بحر حزز) دن عبارتدر وكتاب مرقومده بحار كبار مزبوره‌نك جهاتی وطول وعرضلری وبعض مشتملاتی واندلسدن سكز نفرك سفینه ایله بحر اوقیانوسه سفر ایدوب كوردكاری احوالی یازلمشدر نظر اولنه (ینه مؤلف اعلم ایله بعد التصدیر بحر ظلماته شمس وقمر داخل اولماز یعنی اكثرا وقاتده اوزرندن ظلمت زائل اولماز وبحر هند ایله بحر لازقیه وبحر صین وبحر فارس بحر ظلماتدن بر خلیج یعنی بر پارچه‌در واصللری بحر اسوددر كه اكا بحر محیط دخی دیرلر (قلت) اشبو بحر اسود متأخرین اصطلاحنجه اولان قره دكز اولمیوب سوق كلامدن مستفاد اولدیغی اوزره متقدمین اصطلاحنجه اولان بحر ظلمات ومحیط دیمكدر انتهی (واما بحر حزز وبحر خوارزم وبحر ارمنیه ومدینهٔ نحاس عندنده اولان بحر ایله سائر بحار صغار بحر محیطدن منقطعدر یعنی اتصاللری ومحیط مجرالری یوقدر وبو بحرلرده انجق جزر اولوب مد یوقدر دیمش وبو محلده مد وجزر حقنده یازدیغی برائرك دخی سبب ظاهر یسنده علوم عقلیه اربابنك ذكر ایلدكلری اقوال اثرمرقومده مباین اولمیوب اثرمذكور مخدوم خادم عقل بولنمشدر (سپاهی زاده مرحومك بیانی اوزره بحر محیط غربیده نهارك اوچنجی ساعتندن ساعت تاسعه‌یه قدر مد بعده التی ساعت جزر بعده التی ساعت مد بعده التی ساعت جزر ایله كوندزبركره وكیجه دخی بركره مد وجزر واقع اولور وبونك سببی اشبو بحری اول ساعت ثالثهٔ نهارده روزكار تهییج ایدر وآفتاب افقدن طلوع ایتدكجه زیادهٔ ریحله مد واقع اولور بعده آخر نهارده آفتابك غروبه میلندن ریحه نقصان كله‌رك جزر اولور وكذلك كیجه اولنده ریح بحری تهییج ایتمكله مد وآخرنده ریحه ركود كلمكله جزر حاصل اولور وبوصورتده مد وجزر بروجه محرر ریحك شدت وخفتندن اولمش اولور انتهی (وجوها نغاده مد وجزرده اسباب سائره دخی یازلمش ومستصحب فقیر اولان بركتاب مستقلده حكمته تطبیقله كوزل ومعقول وجوه دخی كورلمشدر خلاصه جمله سی قدرت الهیه‌یه راجعدر (وینه مؤلف بحر محیطه اسود تسمیه سنه سبب كوزه سیاه كورنمسیدر والحالكه ذاتنده آب دریا بیاضدر كه انسان زجاجدن كاسه‌یه وضع ایتسه بیاض صافی كورر لكن صبردن زیاده اجی وطوزلودر اشته بویله اولان دریا صوبی بحر رومده زنجار كبی یشل وبحر هندده دم كبی احمر ودیكر بحرده اصفر وآخرنده بیاض كورینور دیوب تغیرالوانك

سینی الله تعالی ونقدس بیلور (وعلی قول تغیرلون بحرز برنده اولان برینك لونی اقتضاسیله در
دیمشدر (وینه مؤلف بوراده بحردن چیقان عجایبك بری باب سابق ذیلنده یازیلان عنبر نام بالغی یازوب
جابر بن عبدالله رضی الله عنهك عنبر مزبوره بورواینی حیاة الحیواندن اخذ ایله یازمشدر كه
مآلی بالاجمال بودر كه سال هجرتك سكزنده ابو عبیده امارتیله مهاجرین و انصاردن اوچیوز
نفردن عبارت بر سریه رضی الله تعالی عنهم جهینه قبیله سندن ساحل بحرده ساكن برطائفه
اوزرینه مأمور اولور وذخیره لری اولان تمر بولده دوكنمكله جوع شدیده مبتلا اولدقلری
حالده ساحله واررلروب بحرده عنبر دیدكاری دابهٔ عظیمه نك میته سنی بولورلر حالت ضرورت
تحقق ایتمكله بدأ امیر مشار الیه رضی الله عنه ایله اومیته یی برماه قدر اوراده توقفلرنده كندولر بنه
طعام ایدرلر ضعفلری زائل اولدیغندن فضله بدنلرینه سمن دخی كلور بعده لحمندن تزود ایدوب
یعنی یانلرینه اندن زاد آلوب وقالقوب تاب تامله جهت مأمور بتلرینه روان اولورلر جابر رضی الله عنه
عنبرك وقب عیننه یعنی بر كوزی دلكنه اون اوچ غازی صغدی واضلاعندن برضلعنی بره ركز
واقامه ایلدك بر بوكسك دوه نك اوزرنده بری قائم اوله رق طوروب ضلع مرقومك آلتندن قیامی
حالنده بكدی دیمشدر (منقولدر كه بحر محیطده برسمكهٔ عظیمه یی اندن اعظم بر بالق بلعی ایچون
آردینه دوشوب قوه له مش چقان بالق ینه بحر محیطه دونمش والحاصل مجمع البحرینك عرضی
ایكی فرسخ ایمش (سابق الذكر صاحب تحفة الالباب یازر كه سیاحتمده برسفینه ایله كیدر ایكن مجمع
البحرینه داخل اولدم ناكاه طاغ قدر بر بالق چیقوب برصیحه ایتدیكه عمرمده اویله اهول واقوی
صیحه ایشتمدیكمدن اودم قوپه یازدی بن وسائر راكب كشتی یوزی قیون دوشدك بعده كندوینی
بحره القا ایتدی وبحره شویله اضطراب وحركت ویردیكه امواج عظیمه سی سفینه یی غرقه
یاقلشدردی هله فضل حق تعالی ایله نجات بولدق و بعض ملاحین بغل دیدكاری بالق بودر
دیو نامنی تعیین ایلدی دیدكدنصكره ذیل باب سابقده یازدیغمز منشار ایله مناره نام بالقلری دخی
ذكر ایدوب بعده بعض مسافرین بحردن مسموعم اولدیكه دریاده كیدر ایكن برجزیره یه
كیلری یناشوب اثوابلرینی غسل ایچون اوزرینه چیقمشلر و غسل واستراحتدنصكره برآی طبخ
طعام ایچون آتش یاقشلر بو خلالده جزیره حركته كلوب باتمغه باشلامش مكر اوجزیره سمكه ایمش
بیلدكلری كبی كندولری سفینه لرینه آتمشلر فسبحان القادر علی كل شیٔ لا اله الا هو دیوب وینه دریاده
كیدر ایكن براطه یه یناشوب چقدق و برقیادن اوزری سیاه نقاطلی برذراع مقدارنده برصاری
حیه قویروغی چیقمش كوردم واباغمی صارمق صددنده اولدیغی حسمده تباعد ایتدم برده قیانك
آلتندن باشنی چیقاردی و طوشان باشنك عینی ایدی میانمده خنجر اولمغله سل ایدوب صوقدم
خنجریمی قورتارمدن باشنی ینه زیر صخره یه صوقدی وقبضهٔ خنجر خارجده قالمغله یاپشوب سعی
ایتدم ایسه ده قورتاره میوب قبضه یی دودستمله طوتوب جرایدرك حجردن ایرمغه چالشدم حجر
حركته كلوب باشنی چیقردی برده كوردمكه رأس واحدده بش حیه ایمش جزیرهٔ مذكوره خالیه
اولمیوب سكانی اولمغله بعضیلرینه صوردیغمده بوحیه یه ام الحیات دیرلر آدمی بی صوده ایكن
قبض ایدر وموتنه قدر طوتوب بعده اكل ایدر و برسرده اولان بش حیه نك هر بری یكرمیشر
ذراع اوانجیده دكین بیور وقایقلری تقلیب ایدوب ایچنده بولنوب دریایه دوشنلردن كیمی طوتارسه
اكل ایدر ودریسی غایت اینجه ایكن حدیدیله تأثیر ایتمز دیدیلر والله اعلم دیو بو حكایه یی ودخی بر كره
بحرده برصخره كوردمكه اوزرنده كثرت اوزره ترنج طری طورر ایدیكه كأنه اغاجدن قوپوب زمینه
دوشمش صورتنده ایدی وفكرمده غالبا بو میوه لر بركیده بولنوب كمی غرق وشكست اولمغله امواج
بحر ایله بو صخره یه القا اولنمش اوله دیو تأویل ایتدم و واروب بردانه سنی اله جق اولدم برده

كوردمكه حجره ملاصق قدر طوتوب وطرملدیغمده حركت واضطرابه كلمكله بیلدمكه حیواندر ثو بمك
یكیله بربنی قبض ایله صقدیغمده برچوق مادهٔ مائیه چیقاروب بعده اغزینی ضم ایتدی وهرنه قدر
جدا ایتدم ایسه ده یرندن قلع ایده میوب عاجز اوله رق ترك ایتدم اشبو حیوان اغزندن غیری عینی
و جوارحی یوق عجایب خلق حق تعالادن اولوب لكن قنغی شیئه صالح ایدوكی یعنی حكمت
خلقتی علم الهیده در دیمشدر (وینه صاحب التحفه دیر كه جانب بحرده وقت شتاده اوجانبلرده
اصلا اصمه یعنی كرم عنب نابت دكل ایكن دانه سی بسیار ورنكی سیاه اوزوم صالقمی كوردم كه
كویا هنوز اصمه دن قوپارلمش ایدی اكلی اراده ایله بردانه سنی طوتوب دفعاتله جذب ایتدم
قوتده آهن كبی اولمغله قوپارمق ممكن اولمیوب فقط قبوغی صیرلدی وایچی بعینه عنب ایچی ایدی
ورائحه سی سمك بوینده ایدی سؤال ایلدم بحر عنبیدر دیدیلر (وینه مومی الیه دیر كه شیخ
ابو العباس الحجازی هرون الرشید نسلندن هارونی نسبتیله معروف اولان ذاتدن روایت ایتمشدر كه
اوذات بحر هندده سفر ایدوب كیدر ایكن دریادن طاووس بریدن احسن واوانا اجمل برطاووس
چیقمشكه كمال حسننی كورنلر تكبیر ایتمشلر وطاووس دخی بالتسبیح قنادلرینی آچوب كندوینی
و ذنبنی برمقدار تماشادنصكره دریایه طالمش ایمش انتهی (مومی الیه بوراده غریق بحری
قورتارن مار الذكر بالغی ومؤلف دخی ینه ذكرلری باب سابقده مرور ایدوب دیشندن قبضهٔ
سیف وطراق و بونلره شبیه شیلر اعمال اولنان سمك كبیر ایله رعاد نام بالغی ذكر ایتمشلردر (ومؤلفك
تحریرنجه علی زعم البعض سمك مرقوم تغنی وصوت حسنه مائل اولوب استماعیچون محل ضرب
سازه واوازه تقرب ایدر ایمش حتی بعض صیادین انواع سمك صوت رعدی استماعلرنده قعر
بحره فرار ایدرلر دیمش وعلی قول خیل برصفتنده اولان دكز آتی نیل مصرده بولنور وتمساحی وكاهیجه
قریه یه چیقوب مزروعاتی دخی اكل ایدر ایمش واهل مصر اباغنك اثری بولنان محله قدر آب نیلك
طلوع ایلدیكنی استدلال ایدرلر ایمش (بحر محیطده حصون كبی روی آبده ارتفاع ایدر وكندوسندن
صور كبیره ظهور ایدوب بعده غیبوبت ایدر برشی كورینور ایمش اولدیغی محكیدر (وعجایب بحر
محیطدن بری دخی بودر كه انده یاغموری كثرت اوزره اولان اوچ شهر معموری حاوی جزیره اولوب
قلت طلوع شمسه بناء اهالیسی اكنلرینی قورومادن یعنی چورومدن بچوب تصنیع ایتدكلری
محله وضعله اطرافنه آتش ایقادیله انده قورودرلر ایمش وجزیرهٔ مزبوره ده حسابه كلمز عجایب
دخی وار ایمش (منقولدر كه اسكندر بحر ظلمته سیر وسفر ایتدكده برجزیره یه اوغرامشكه اهالیسی
كوپك باشلو اولوب آغزلرندن آتش علوی چیقار ایمش كیلرینه چقوب محاربه ایتمشلر انلردن
قورتیلوب صور متلونهٔ شتی وطولی یوز ذراعدن برتر وكمتر بالقلر كورمشلر (وبعض جزایرده دخی
محكم البنا برقلعه اوزره بلوردن مصنوع برقصر كورمشلر كه قصر مرقومك انحاسنده اصلا سونمز
قنادیل وار ایمش (وجزیرهٔ قمر دخی جزایر بحردندر و بونده طولی یوز وساقی یوزیكرمی ذراع
برشجره اولوب موز ورقنه شبیه لكن اندن نرم ورقی اولدیغی واهالیسی بدنلری عریان سودان اولوب
ورق شجر مرقوم ایله التحاف یعنی اورتوندكلری وجزیرهٔ مزبوره نیل مصرك قربنده ایدوكی واهالیٔ
مزبوره مذهب شافعی اوزره امر معروف ونهی منكرده غایت لطافت ونهایت دقتده اولدقلری
وقور بلرنده معدن ذهب ویاقوت وجزیرهٔ مرقومه ده فیل بیاض ووحوش وغیرندن مختلفة
الاشكال حیوانات وعود قماری وابنوس وطاووسلر وبرچوق شهرلر اولدیغی منقولدر (قلت)
سپاهی زاده مرحوم جبل قمری ذكر ایدوب دیر كه بعضیلری فتح قاف ومیم ایله ماه معنایه مضافدر
دیمش ومشترك ادلو كتاب یاقوتده ضم قاف وسكون میم ایله مضبوط اولوب واقصای جنوبده
كائن جزیرهٔ زنج دخی جزیرة القمر ایله مسمی بونده قمر ضم قافله در دینلوب وابن مطرف دخی

جزيرهٔ مزبوره يى يازوب لكن قرك اعرابنى ضبط ايتميوب قرالطربدن مشتقدر ديوب وقول
مذكوره نظرا فتح قاف وميم ايله اولمق اقتضا ايدرز پر اصحاح جوهريده قارلى هنكامده اولان
مهتابده كوز خيره لنور واهذا بركيمسه ثلجده كورمسه يعنى قار كوزينى السه قرالرجل ديرلر ديو
مسطوردر وجبل مزبور خراب جنوبيده كائندر وعرض جنوبئ خط استوا اوله رق اون بر درجه در
ونيل مصرك منبعلرى بونده در كه اون ايكى عيندن منحدر اولور و بورايه بركيمسه نك دخولى ثابت
ومتحقق اولميوب بلكه دوردن كورينور ديوب اوراده وقوع ثلجه وعدمنه دائر طوسى اقوالى اوزره
بحث دخى ايتمشدر انتهى (ومنه مؤلف ديركه عجايب بحردن برى دخى جزيرهٔ وقواق در وبو جزيره
داخل بحر جنوبيده واقع اصطفيون نام جبلك خلفنده كائندر وبو جزيره يه حكم ايدن مرأه اولديغى
وبعض سياحين جزيرهٔ مرقومه يه واروب اول ملكه يى سرير اوزرنده باشنده التوندن تاج
واطرافنده درتيوز جوارى ابكار پابرجاى قيام اولدقلرى حالده مشاهده قيلمش ايدوكى وبو جزيره ده
ذهب كثرت اوزره اولوب حتى اتلرينك وكلبلرينك سلاسل واطواقى التوندن اولديغى منقولدر
(ذكرى كچن شجرهٔ وقواقى دخى مؤلف بوراده تحرير ايتمش (وعجايبدن برى دخى جزيرهٔ صين در
ديوب مجملا بويله تعريف قيلمشدر (بو جزيره ده قرى واطرافدن باشقه اوجيوز شو قدر شهر واردر
واون ايكى قپوسى واردر و بونلر بحرده جبالدن عبارتدركه هر ايكى جبلك بيننده فرجه لر اولوب
بو وجهله اولان جبالى كميلر يدى كونده مرور ايدوب ابواب مذكوره يى تجاوز ندصكره اراده ايتديكى
موضعه قدر طاتلى صوده سير ايدر وصينده وصفى ممكن اوليه جق صورتده ادويه واشجار وانهار
واردر انتهى (قلت) سپاهى زاده بيانجه صين جهت مشرقك اقليم غربيسى اسميدر تحفة الادابده
صين بن يافث بن نوح عليه السلام ايله تسميه اولنديغى محرر در وصين جهت مغربده كنگ وايله
هند بيننده اولان چول جنوبدن بحار وشرقدن بحر محيط شرقى وشمالدن اراضى يأجوج
ومأجوج ايله احوالى واخبارى منقطعه ومجهول اولان اراضى ايله محاط ومحدود در وملوك
صين سياست يوندن اعدللردر واهل صين صناعت ونقوش وتصويرده اهل ارضك عاجز
اوله جغى صورتده حذاقت ومهارتلرى واردر و بويلرى قيصه وباشلرى يوكدر ومذاهب مختلفه ده
اولوب كيمى مجوس وكيمى اوثان واصنامه وكيمى جبال وسائر اشيايه طاپرلر وصين الصين كه
شرقده ونهايت عمارنده اولان موضعدركه بونك وراسنده نجق بحر محيط واردر الى آخره انتهى
(خداوندكار اسبق جنتمكان و پادشاه قدردان سلطان محمد خان رابع طاب ثراه حضرتلرينك
مصاحب خاص معتبرى و منجم باشيسى محقق هرفن الشيخ احمد المولوى قدس سره نك بين
الانام منجم باشى تاريخى ديمكله معروف جامع الدول ايله مسمى تاريخ معتبرعربيسنده يازديغى
اوزره طول بلاد صين مشرقدن مغربه طوغرو ايكى آيلق مسافه اولوب عرضى شمالده بحر صيندن
سد يأجوج ومأجوجه كيدركه على قول عرضى طولندن اكثر اولوب اقاليم سبعه يى مشتملدر يعنى
انلردن حصه مندر و بلاد صين ايكى قسمدركه برينه صين خارجه وديكرينه صين داخله ودخى
صين الصين ديرلر و بو ايكى قسمك اوائلنده بر حاجز واردر بر جبلدر و بو جبلده قاپولر واردر
وشهرلرى كثير اولوب على قول اوجيوز بلده در وهر اللى بلده بر اولكا اولوب ملك مستقللرى واردر
واعظم بلادى خانقو ايله خمدادر و بو جبلره اقرب اولان خانقودر باب صين وفرضته سى يعنى
اسكله سيدر و بو بلده نك طول قرق فرسخدر اما خمدان بلدهٔ ملكدر و بو بلده ايكى يه منقسم
اولوب بينلرنده طويل عريض بر اولو يول واردر قسمك برنده شاه واشكرى و آخرنده تبعه
ورعيه سى يعنى اصناف وتجار ساكنلر واسواق دخى بو قسم آخرده در وخانقو ايله خمدان بينلرى
ايكى آيلق يولدر وفى بو منا هذا يعنى احمد مولوى زماننده بو بلده لر واكثر مواضع صين تاتار استيلاسندن

خرابدرلر ومواضع كثيره سنك حكومتى دست تاتارده در وتصويرده مهارت اهل صين شوصورتده دركه
صورتده ضحك مستهزى ايله سيماى شامت ومتعجب ومسرورى تفريق برله كوسترلر وزعملرنده
صنعت تصوير عبادتدر ومغربات انطاقيه ده مذكوردركه مصورلرى برتمثال نقش ايلدكده قصر
ملكلرينه تعليق ايدوب تمثال مرقوم برسنه طورر وحذاق تصوير طرفلرندن خالى اولديغنه دائر
بر اعتراض وقوعه كلمز ايسه يعنى بو وجهله امتحان اولندقدنصكره ملك نقاشنه خلعت كيدرر
واحسان ايدر ايمش و بركره جانب رومدن ادعا ايله بر مصور كلوب بر يشل سنبلهٔ حنطه نقش
ورسم ايدوب اوزرينه دخى بر سرچه بندرمش وكتوروب باب قصر مرقومه لوحهٔ تصويرمزبورى
آصمش وملك دخى پسند ايتمش لكن امتحان مزبور بر يل بولمديغندن اكرامى تأخير اولمش
پس بر پير مصور كلوب بونده قصور وخلل واردر ديو دخل ايتدكده ملك لوحه يى كتوردوب نقاشى
و پير معترضى حضورينه احضار وخللنى كوستر ديو امر ايدر پير فى الحقيقه يالكز سنبله وعصفوروجاى
وضعى قاعده مزه موافق وهندسه سى اوزره در لكن اى ملك ذيشان سنبله اوزره سرچه قوندقده
ضعف ساقدن سنبله دن اشاغى ميل ايدر ومعوجه اولور بو تصويرده ايسه اماله كوسترلميوب ساق
سنبله ديمديك طورر صورتده رسم اولنمش اكر بو دخى اولايدى وضع وحكمتك نهايتنده اولوردى
ديدكده ملك ونقاش ناچار تسليم وقبول ايتمشلر انتهى (قلت) بو فقيرك ايكيوز اللى ايكى سالى خلالى
سفارتله دولت عليهٔ مؤبده جانب وجليل المناقبندن طهرانده بولنديغم اوانده معتبران مصورلرندن
بر ايرانى فقيرك تمثالمى اثواب ديوانيه ايله يعنى بيوك تللى عمامه و ياقه سى صرمه لى يشل فراجه ايله
دست راستمده مسبحه و يد يسارمده صدريمه محاذى اولنه رق مطالعه اولنور صورتده آچق
اوله رق بر كتاب طوتديغم حالده رسم ايدوب ادعاى كمال ايما ايدرك فقيره كتوردى واقعا بكزتمش
واولدجه هندسه سنده كورنمش ايسه ده وضع مذكورده صول اليمك انجق ابهامى صحيفهٔ كتابك
آخر طرفنده شيرازه اوزرينه طوغرو كورينوب سائر انامك كورلمامسى لازم كلور تصوير
مذكورده ايسه تمام اقتضاسنجه ابهامى ونصف كفمى كوستر ديكنك اوزرينه سبابه ووسطى
وخنصر يمك اوچلرنده اولان بر ر مفصللر يعنى صحيفهٔ اولانك اوست طرفندن ايچرو قبوروب كتابى
اوچ پارمق ايله طوتدرمش اوله رق رسم ايتمش فقير كورديكم كبى اى نقاش ظريف هنرمندين
وقايع نكار دولت عليهٔ ابدبقام ايسه مده خامهٔ موئين رسمى عمرمده دستمه الدم يعنى رسام دكلم لكن
سنك شو تصويركده بنم هر برقلم انكشتم خلقت مطبوعهٔ انسانيه يه منافى دوشر يعنى نقش ايلديكك
اشبو تمثالك اندازه ومقياسى نسبتنجه تمثال دستنك بر شبردن زياده اولمه سنى اقتضا ايدر بو ايسه
خللدر الحال كه دست بيمده بو خلل كوسترلمامش واشبو خللك دفعى دخى انامل مذكوره يى بالاى
صحيفه دن كوسترلمامكله حاصلدر الديو الني سايهٔ شاهانه ده نقدمند ايدرك كنديسنه و يردم رسام
عناد ايتميوب تسليم برله اصلاح ايدرم ديو كمال حجابله آلوب كتوردى وطهرانده بين المصورين
بو اعتراض فقير تحسين اولنه رق شيوع بولوب ورسام مذكوره رشك ايدن همصنعتلرينه سررشتهٔ
طعن اوله رق سائر هنرمندانه قول فقيرانه مى قبول ايتدرديكم كبى نقاشلرينه دخى قبول ايتديروب
بو وجهله خدمت اعلان شان دولت عليه ده اولدم وتحريراثر ايله دخى اعلان ايتمكده يم الحمد لله
على ذلك (منقولدركه كسرى سدينى بنادن فارغ اولدقدنصكره حق تعالايه حمد وثنا ايدوب
او يقويه واردى و بحردن ناكاه بر حيوان بزرك و بلند چيقوب افق سد ايدر مرتبه ده يوكسلدى وزد
كسرا ده اولان حارسلر وقراوللر كندولرينى او حيوان ابتلاع مراد ايدر كمانيله دتره يوب فزعه
باشلديلر كسرى بوكوروادن او يانوب سزه نولدى ديو صوردقده حيوانى كوستر ديلر كسرى
اجلى كلدكجه براحدى اخذايده مز بنى دشمندن وقايه ايدن بحردن چيقن حيوانلرى بكا تسليط

ایلر دیدیکنه معاقب که برانك یانده حیوان یاقلشوب ای ملك بن بو بحرك حیوانلرندنم اشبو بنا
ایلدیککك سدك یدی دفعه بنا اولنوب وخراب اولدیغن کوردم دیوب غائب اولدی انتهی
(قلت) مؤلف مرحومك اجمال اوزره یازدیغی اشبو نقلك آنفا ذکر اولنان جامع الدول تاریخنده
مذکور اولدیغی اوزره ایضاحی بودرکه ترکان وتاتارك جد اعلاسی اولان قره خانك اوغوز نام
اول اولادیکه هم مؤمن موحد وهم ابوالاتراکدر وجهالت وملل باطله اوزره اولان سائر اولادی
آباء تاتاردر اوغوزه اولا تبعیت ایدن طوائفه بایغور واخوانته بعد الغلبه اتباع ایدوب عشایردن
عبارت اولان طوائفدن برطائفه یه (قانقلی) ودیکرینه (قپچاق) و برطائفه یه دخی (قارلق) وآخرینه
(خلج) دیرلر وقتاکه اوغوزك شان اولاد واتباعی کثرت وعظمت بولدقده جمیع ترکستان اوزره
حکمی جاری اولوب اولادی واحفادی واحدا بعد واحد سلطنتی توارث ایلدیلر واحفادندن
ایل خان ملك ترکستان اولدیغی هنکامده شاه توران تور بن فریدون اوزرلرینه سفر برله پریشان
ایلدی و بوانهزامده تاتاردن (قیان) و (تکور) نام قرنداشلر صعب المرور جبلك وراسنده کائن
وادی یه اولاد وعیالی ایله قاچدیلر ووادی مذکورده نسللری چوغالدی وطائفهٔ مغول دخی
بونلردندر واولاد قیانه قیات وتکور اولادینه (درتکین) دیرلر وتاتار چوغالوب حدود صینه قدر
واردیلر وتحت تصرفلرینه الدیلر وذکر اولنان طائفهٔ قپچاق اتراکدن دشت وصحرای بی پایانه
واقصای قریمه قاچدیلر ولذا دشتی انلره اضافتله دشت قپچاق دینور و بقیهٔ اتراك ترکستان
دیدکلری مسکنلرنده باقی اولوب تور بن فریدونه رعیه و بعد مدهٔ مدیده ترکستانده انلردن
هیئت مجتمعه حاصله اولوب یعنی ملوك وخواقین ظهوره کلدی بعده دهرداهر عادتی
اوزره بونلر ایله تلاعب ایدوب محمد خوارزم شاه بونلری استیصال ایلدی و بو حینده طائفهٔ
قپچاق ایله ترکدن معیلرنده اولانلر فی زماننا عرب وفرس وروم ده باب الحدید یعنی تمور قپو
وسر پرودربند دیدکلری باب الابوابه هارب اولوب قانقلی قبیله سندن برطائفه جبل قنیقده
واقع باب الحدید مذکوره محافظ اوله رق اسکان اولندیلر ونسللری انده چوغالدی وقنیق اولا
خفیفجه تحریف اولنوب قنق بعده فاحشجه اوله رق قومق اولمشدر وقتاکه اکاسره دن یعنی
طبقهٔ ثالثهٔ شاهان عجمدن نوشروانك بالذات اورایه واروب سد مذکوری و بابی بنا وقانقلی قبیله سی
اولولرندن برینی طرفندن قائمقام نصب ایدوب کسری متصرف اولدقده طائفهٔ قومق اول
منصوبی سریر ملکه اجلاس ایلدیلر ونهذا انلره اصحاب سریر دینور وتوارث سلطنت ایله قپچاق
دشتلرنده ساکن اولدیلر وجنکیز اولادی اورالری استیلایه قدر تکثر ایتدیلر وجزیره یی اعمار ایدوب
مداین وقصبات یاپدیلر وملك وحکومت یدلرنده ایدی وقتاکه استیلای مرقوم وقوع بولدقده
خاندانلری مقتول اولوب بقیه لری تاتاره مندرج اولدیلر انتهی (خداوندکار اسبق فردوس آشیان
سلطان محمد خان ثالث طاب ثراه حضرتلری عصری اعلامندن عاشق چلبی مرحومك فن
جغرافیادن مناظر العوالم نام اثر لطیفنده محرر اولدیغی وجهله نوشروان ملك خزر اولکاسندن ایران
جانبنه بلا رخصة براحد کچمسون دیو عرضی اوچیوز ذراع وطولی یدی فرسخ اصغرنی اللی آدمی
نقل ایدر طاشلردن رصاص ایله استحکام ویره رك برجانبی بحر وبرجانبی صعودی دشوار
جبال اولوب جبل قنیقه ایصال ایلدیکی حالده بردیوار وسور بنا ایتدردی و یدی مسلك وضع
ایدوب هر مسلکه برشهر یاپوب ومحافظه یه معاش مستوفی ایله یوزر جنکجی دلاور الیقودی
و بو وجهله بحر خزر ایله جبال بیننده عبوره امکان قالمدی ونوشروان سریرینی بحر اوزره بنا
ایلدیکی شهرده قودیروب شر اتراکی دافع اولدیغیچون حق تعالی وتقدس درکاهنده سجدهٔ
شکر ایتدی وسریرنده ارقه سی اوزره اوزانوب الآن استراحت ایتدم دیدی وشهر باب الابوابکه

عجمده بر وجه محرر دربند دخی دیرلر ذکر اولنان یدی شهرلردندر وبعض خلق سد مذکوره سد
یأجوج ومأجوج دیرلر لکن روایت ضعیفه در واصلی بوقدر الی آخره (عجایبدن بری دخی یمنده
ایکی جبل میاننده برشهردن عبارت اولان جزیرة النسناس درکه باراندن باشقه صوبی اولمیوب
طولی التی فرسخ قدر باغ کروم و بوستان ونخل واشجار ایله پر بر بلدهٔ حصینه در ایچنه دخول
مراد ایدن انسان یوز ینه تراب سورمینجه کیره مز واکر سورمه دن کیررسه یا بوغیلور و یا صرعلی
اولور ایمش علی قول سکنه سی طائفهٔ جندر وعلی قول نسناس خلقندندر (وریح عقیم ایله هالك
اولان قوم عاد بقایاسندن هربری شق انسان اولدیغی دخی منقولدر (محکیدرکه ایکی یولجی
کیدرکن کیجه اولوب بر وادیده بیتوتت ایدرلر صباح اولدقده اغاج اوزرندن برقائل * یا ابا مجیر * الصبح
قد اسفر * واللیل قد ادبر * والقناص قد حضر * فالحذر الحذر * فقرات بلیغه سنی اوقودیغن
استماع ایدرلر مألی ای ابو مجیر ایله مکنی اولان صباح اغاردی وکیجه کتدی وصیاد حاضر اولدی
صاقن صاقن طوتولمه دیمکدر وقتاکه آفتاب ارتفاع ایتدکده یانلرنده بولنان کلبلر بنی شجر مرقوم
سمتنه صالیویرمشلر بوحالده * ناشدتك ناشدتك * دیو شجردن ینه برصوت ایشتمشلرکه مألی
یلوارمه دن عبارتدر رفیقین مرقومیندن بری آخر ینه شجرده اولانلری ترك ایله یعنی طوقنمه کیدهلم
دیمش شجرده اولانلره بو کلامدن اعتماد حاصل اولمغله اغاجدن اینوب جای فراره یوز طوتمشلر لکن
کلبلر آردلرینه دوشوب وجریده جد ایدوب انلردن برشخصی صید ایتمشلر یولجیلره طوتیلان شخص
* الویل لی مما دهانی * دهری من الهموم والاحزان * قفا قلیلا ایها الکلبان * الیکما کم ذا انجار یانی
* قول نیاز اشتمالنی اوقودیغی حالده یتشوب اخذ ایله بیتوتت ایتدکاری یره دونمشلر رفیقیندن بری ذبح
وکباب ایدوب اکل ایتمش ودیکری ترك ایدوب داغتماش (قلت) اشبو حکایهٔ اخیره چند قطعه
مستطرفك برنده بولندی فاما صیدمز بورنه جنسدن اولدیغی تصریح اولنموب شخص ایله تعبیر
اولنمش ذبح واکله نظرا حیوان اولمق وتکلم ایله عدم اکل دیکر هرچند موهوم ایسه ده انسان اولمسنی
کوسترر لکن غرائب حیوانیتنی ترجیح ایدر ابو مجیر کنیه سی باب حیوانده وسائر یرده کوریله

﴿ فصل ثانی ﴾ نهرلر وقیولر و بکارلر ذکرینه مخصوصدر (قال الله تعالی ﴿ الم تر ان الله انزل
من السماء ماء فسلکه ینابیع فی الارض ﴾ جامع المستطرف دیرکه مفسرون کرام بو آیت کریمه ده
اولان ماء مطردر و (سلکه) نك معناسی مطری ارضه ادخال ایله مایه ارضده جسدده اولان طمرلر کبی
عیون ومسیله لر ومجرالر قیلدی دیدیلر که مفادی یاغموری سحابدن ایندیروب یرده کی عیون ومجاری یه
ادخال ایدر دیمك اولدیغی بیانکردهٔ اهل تفسیردر (انهار دنیانك بعضیلری امطاردن مجتمعه در یعنی
یاغموردن حاصل اولور بنابرین ماده سی اولان باران انقطاعنده یعنی نعوذ به سبحانه قحط وقوعنده
قورور و بعض انهار یرده اولان بکارلردندر واطول انهار بیك فرسخ واقصری اون فرسخدن ایکی
واوج و بونلرك ینبلرنده دخی اولور وجمله سی جبالدن بدأ ایدوب بحاره منتهی اولورلر ومرلرنده
شهرلری وکویلری سقی ایدنصکره فضله لری طوزلی دریایه دوکیلوب انکله مختلط اولور وانهار
دنیانك تعدادی ممکن دکلدر لکن بز عنه تعالی بعضیلرینی بروجه آتی ذکر ایدرز (انهار النیل)
انهارده یعنی دنیاده معلوم اولان نهرلرده نیلدن اطولی یوقدر زیرا بلاد اسلامده بر آیلق و بلاد
سائرده ایکی وخراب آباده درت که جمعا یدی آیلق مسافه مسیره سیدر ومباهج الفکرده یازلدیغی
اوزره منبعندن واصل اولدیغی بحر رومه دکین مسافه سی بیك یدییوز قرق سکز فرسخدر و موقت
اوله رق زیاده اولمسنك سببنده اختلاف اولنوب حق سبحانه وتعالی حضرتلری زیاده اولمسنی
اراده ایلدیکی وقتده انهار وعیون امدادیله آرتر دیمشدر (واهل اثرك نیل انهار جنتدندر
دیدکاری دخی استبعاده دکلدر فتأمل (قلت) سپاهی زاده مرحوم ابن سیناد ن نقلا نیل مصر

اوج صفتله انهار سائره دن ممتاز در (اولكيسى اطول اولمسيدر كه طولى كثرت جريانني
وجريان كثيردخى لطافتنى مستلزمدر (ايكنجيسى قوم سال وطاشلقدن جريدركه مادهٔ غلظت
آب اولان وحلدن يعنى صولى بالچقدن سالم اولور (اوچنجيسى طاشلرى يوسون طوتمازكه
صفوتنه دالدر (وزياده اولمسى زياده اولديغى هنكامده نيلك بولنديغى دياره امطارك وقوعيدر
ونقصى وقتنده عدم وقوعيدر (نهر الفرات) مؤلف ديركه اشبو نهر اراضى ارامنده در وفضائلى
كثيره در ونيل حلاوت جهتندن فراتدن اصدقدر وايچنده اولان سمك ايصدن قنطار دمشقى ايله
برى برقنطاركلور بالق بولنور وطولى ملاطيه دن بغداده قدر التيوز اوتوز فرسخدر ووسطنده احمال
فراتدن معدود جزائرده براز شهر واردر (جيحون) كندويه انهار كثيره اتصال ايدن برنهر عظيم
اولوب خوارزمه واصل اولنجيه دك مدن كثيره اوزره مرور ايدر وخوارزمدن غيرى برك اندن
انتفاعى يوقدر زيرا خوارزم جيحونك اسفلنده در وممرنده اولان سائر محللر يوكسكدرلر نهر
مرقوم خوارزمدن كچوب التى كونلك مسافه ده واقع بربحيره يه دوكيلور ووقت شتاده بش قارش
طوكروصو تحت جمددن جريان ايدر واهالى خوارزم بوزى قيروب لازم اولان يرلرينى سقى ايدرلر
شتاشدت بولدقده انجمادى قالنلشوب وارض ايله نهرك بينلرنده فرق قالميوب واوزرينه تراب
ربكوب قوافل ابل وبوكلو عرابه لر مرور ايدر وبو حالده ايكى ماه قدر طورر ايمش (سيحون)
بودخى نهر عظيمدر على قول مبدائى تركستان حدودى اولوب اندن جريان ايله بلاد فرغانه يه
متصل اولور وبعض يرلرده كاهيجه جيحون ايله اجتماع ايدر (قلت) قطرانا طولده جيحان
وسيحان نام ايكى نهر دخى واردر كيفيت وجهتلرى اوضح المسالك وسائر هيئت ارض اسفارنده
كوريله (دجله) نهر بغداددر وبوندن باشقه آدلرى واردر وآبى نيلدنصكره اعذب مياهدر
وكندوسندن زياده انتفاع اولنور وعلى قول مقدار طولى اوچيوز فرسخدر وكاهيجه شويله طغيان
ايدركه غرق بغداددن خشيت اولنور (قلت) سنهٔ حاليهٔ تسويد ترجمهٔ فقير هر برده يعنى
(غرهٔ نو) تاريخندن چند سال اقدم طغيان ايدوب بغدادك بعض محلاتنه ضررى وقوعه
كلشدرو برمبارك نهر اولمغله ايچنه دوشنلرك اكثريسى غرق اولميوب قورتيلور (محكيدركه دجله دن
كندوسنده روح اولديغى حالده برغريق چيقامشلر افاقت تامه بولدقده حالندن صورمشلر
اوكيمسه بن دوشوب ويأس حياتله كندمدن كچديكمدنصكره عقلم باشمه كلدى ونفسمده بنى كويا
بريسى يوكلتوب صو اوزرنده طوزكبى برحالت مشاهده ايلدم ديو خبرويرمشدر (مرويدركه
بارى تعالى وتقدس دانيال عليه السلامه عبادينك انتفاعيچون يردن حفر ايله صو اخراجنى امر
بيورمغله دجله ايله فراتى اول نبى عليه السلام حفر ايله اجرا ايلمشدر (مؤلف ديركه اما انهار
صغار عالمك چوق اولمغله بومجموعه براز ينك بروجه آتى ذكرى ايله اكتفا اولنمشدر
(نهر آذربيجان) على قول قرب آذربايجانده برنهر اولوب بريل صويى جريان ايدوب سكز
يل منقطع وطقوزنجى يلده عودت ايدر ايمش وعلى قول جرياندنصكره تحجر ايتمكله اندن
كرج ايدوب بنالرنده استعمال اولنور ايمش وعلى قول ارض اذربايجانده سمكى يوق بربحيرهٔ عظيمه
اولوب بريل صويى طورر وبرى يل قورر وبعده ينه صويى كلور ايمش فتبارك من بيده الملك
وهو على كل شئ قدير (نهر صقلاب) اشبو نهرده صو هفته ده بركون آقوب التى كون كسيلور
(نهر عاصى) ارض حماه وحمصده كائن نهر مشهوردر وبعض بلغاى متأخرين نهر مذكورى
اشبو * مدينة حمص كعبة القصف اصبحت * يطوف بها الدانى ويسعى بها القاصى * لها روضة
من حسنها اندسية * تعلق فى اكناف اذيالها العاصى * قطعه سنده كوزل توريه ايتمش (قلت)
وثابت مرحوم دخى * دولاب التفات مدار محمدى * عاصى صو بنده امته دائر دكلبدر * يتنى رنكين

نظم قيلمشدر (اوضح المسالكده يازديغى اوزره نهر مذكوره نهر ارنط ونهر مقاوب ونهر حماه
دخى ديرلر عاصى تسميه سنه سبب اورازده اكثر انهار جنوبه متوجه ايكن بونك انلره مخالفتله شماله
توجهيدر وعلى قول انهار سائره بالذات سقى اراضى ايدر لكن بو نهر آلت دولاب ايله سقى
ايتديكندن عاصى ديمشلردر واولا بعلبك سمتنده برنهر صغير اولوب ممرنده بعض نهره التقا ايله
بحيرهٔ قدسه دوكيلور واندن خروجله حمص وحماه وسائر يرلر مسيرى اولوب سويديه يانده بحر
رومه واصل اولور حماه آبنى اجرا ايدن دولاب كبير دولاب محمدى ايله مشهوردر بونسبته وجه
وسبب تتبع اولنه (نهر عامود) مؤلف ديركه بو نهر هندستانده در اوزرنده حديد وياخود نحاسدن
برشجره وياننده نحاس وياخود آهندن فوق الماء اون ارشون طوانده وبرذراع ارضنده باشى اوج
شعبه مستويه محدده لى بر دبرك ودبركك ياننده الندن بركتاب طوتوب * يا اعظم البركة طوبى لمن
صعد هذه الشجرة والقى بنفسه على هذا العامود فيدخل الجنة * كلامنى اوقور بر رجل دخى
وار ايمش واول طرف اهالبسندن بعضيلرى كلام مذكوره امتثالا كه معادى مژده اولسون
شول كيمسه يه كه اشبو اغاجه چيقه وكندوبى شودبرك اوزرينه اتمغله جنته داخل اوله ديمكدر
بروجه محرر چيقوب واتوب تقطع ايتمشدر انتهى (قلت) اشته بو حكايه يى دخى تصديقده
مجبوريت يوقدر زيرا ظاهرى اوزره عادت الهيه يه بلا اقتضا مخالف وشرعده دخى عبادته راجع
اولمديغندن غير مطابق برسوزدر فتأمل (تحفة الغرايب صاحبى قولنجه يمنده برنهر واردركه
طلوع شمسده سمت مشرقدن مغربه وغروبنده مغربدن مشرقه جريان ايدر (بلاد حبشه
وسودانده جهت مغربدن جهت مشرقه جارى اردوب اكثرنده نيله شبيه برنهر واردر ومسيرى
اولان يرلر بركتلودر وكنارلرنده اراكه بكزر براغاج بتركه قاربوز شكلنده قند آسا حلاوتلو ميوه سى
اولور لكن فى الجمله حوضتى واردر وبلاد مذكوره ده سكز آيلق مسافه يى طولاشوب بحر محيطه
دوكيلور فسبحان من دبر العالم باحكم التدبير لا اله الا هو جل وعلا ﴿ فصل ثالث ﴾ ابار يعنى
قيولر ذكرنده در (قلت) مؤلف مرحوم بو فصلده اولا بئر بابلى يازوب عقبنده هاروت وماروته دائر
اولان حكايهٔ مصنوعه يى اطلاق اوزره اشعار ايتمشدر لكن بر دلالت نص روى زمينه هاروت وماروت نام
ايكى ملكك لحكمة مفسرة انزالى وعلى تفسير ملك ايله موصوف هاروت وماروت اسمنده ايكى
صالح كيمسه نزلى ايدوكى صحيح وتأويلى موافق قواعد شرعيه وعقليه ايدوكى صريح اولوب
فاما بو ملكلرك عصيانلرى ايله سياراتدن زهره نك اصلنده روايت اولنان قصه نك اصلى اولميوب
افك وتصنيع يهود اولديغن اعلام علوم مشروعه ومعقوله دن واهل كشف وعرفاندن قاضى
عياض وفخر رازى وابن الجوزى وبيضاوى وجلال دوانى ومتأخريندن ابن حجر وشيخ
عبد الغنى نابلسى وابو السعود وسائر ذوات كرام ومحققين عظام تصريح ايله تزييف
ايتلريله ترجمه سى ما لا يعنيدن عد برله طى اولنمشدر (وبابل عراق عربده عهد قديمده برشهر اولوب
نارنمرودك ايقادى انده اولمشدر لكن حالا خراب اولوب يرنده برقريهٔ صغيره واردر ديو اوضح
المسالكده محرردر (بئر برهوت) حضرموت قربنده دركه مجمع ارواح كفار اولديغى مأثور
وعلى المرتضى رضى الله عنه دخى حق سبحانه وتعالى حضرتلرينه بقاعك ابغضى بئر برهوت
وبئرمذ كورك صويى سياه ومنتن وارواح كفاره مأوادر مآلنده كلام ايله ذم ايتدكلرى مرويدر
(بئر بضاعه) صو يله استشفا اولنور برمبارك قيودر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
آب دهان روح بخشالرينى او بئرمسعوده القا ايلدكلرى وتوضيلرى منقولدر (اسماء بنت ابى بكر
الصديق رضى الله عنهما مرضايى انك صويله يقه ديغمزده شفاياب اولورايدى ديمشلردر
(ارض حلبده دخى بر بئر واردركه مكلوب يعنى قودورمش كلب طلامه سيله عليل اولان كيمسه

قرق كون كچمدن صو بندن ایچرسه افاقت بولور (ونیسابور اولكه سنده دخی فیروزجه یعنی
فیروزه جوهری نه معدن اولان براز آبار واردر انلرده عقرب كثرتی اولدیغندن اوجوهره دسترس
اولان آز بولنور (ارض فارسده دخی برقیو واردركه صویو برسنه ظرفنده بركره طاشر و برازجق
جریان ایدوب اول اندك مدت جریانده سقی ارض منفعتی حصولیله ینه كسیلوب اولكی حالنه عودت
ایدر ایمش (بونك كبی عجایبات صنع الهی غیر متناهی اولوب حصردن دوردر لا اله الا هو ولا معبود سواه

الباب السادس و الستون

بو التمش التنجی باب ارضك واندە اولان جبال ورمال ایله بلدان و بنیان وعجایب وغرایبنك براز
فصول ایچلرنده ذكرلرین حاویدر ﴿فصل اول﴾ زمین ایله مشتمل اولدیغی
عمران وخرابی محتویدر (جناب فاطر السموات و الارض عز و جل اون سكز بیك عالم ایجاد
بیورمشدر وعوالم مذكوره دن بریسی عالم دنیا اولوب خرابی ایچنده اولان عمران بركیمسه نك
اوجی ایچره بولنان خردل دانه سی كبیدر یعنی اوجك دائره سنه نسبتله برخردل دانه سی قدردر
خلاصه خرابندن معموری آزدر مآلنده اولان اثری وهب بن منبه روایت ایلمشدر (رواة اثر
یعنی علماء حدیث دیمشلردر كه باری تعالی و تبارك علم ازلیسنده اولان چراگاه مخلوقنك برنده
ردابه خلق ایلمشدر كه سراپای عالمك رزقی مقدارنده اولان رزق ایله اول دابه یی بهر كون مرزوق
ایدر ودنیاده درت بیك بشیوز اللی التی مداین یعنی شهرلر واردر وعدد آخر دخی منقولدر (وممالك
مأمون عباسی عهدنده تعداد اولنوب اوچیوز قرق شهره چیقمشدر كه اوسعلری بنك اراسی
اوچ آیلق و اضیقلرینك میانی اوچ كونلك مسافه در (اهل هیئت خط استواعندنده فصول
اربعه بریلده ایكشر كره اولور و بعض بلادده برسنه نك التی آیی كیجه والتی آیی كوندز اولور
و بعض بلاد حر و بعضیسی بردر فسبحان من خلق كل شیء واتقنه ﴿فصل ثانی﴾
جبال ورمال بیانده در (منقولدر كه جناب مسبب الاسباب تعالی شانه عن الغرض والارتیاب
زمینی خلق ایلدكده زمینه اضطراب كلمكله جبالی خلق ایله ارضك اضطرابنی انلرله طوردروب
مستقر قلمشدر واقالیم سبعه ده معروف اولان یوز یتمش سكز طاغدر وجبال مذكوره نك طولی
یكرمی و یوز فرسخدن بیك فرسخه بالغ اولانلری واردر (جبال مذكوردن ناس میاننده مشهور
اولانلرینك ذكری ایله اكتفا اولندی (جبل ابی قبیس) آدم علیه السلام اورادن اقتباس نار
ایتمكله كنیه مذكوره یی وضع ایلمشلردر (وسبب تكنیه ده وجه آخر دخی منقولدر (جبل القدس)
برجبل شریف مباركدر و ایچنده كیجه ایچره سراجسز ضیادار زیارتگاه ناس اولان برغار
واردر (جبل روند) همدانده در ذروه سنده برقیادن چقارعین واردر كه برسنه ایچره ایام معدودەده
اقار اطرافدن مرضا كلوب شربیله استشفا ایدرلر (شامده دخی لونی كومر كبی سیاه ورمادی
بیاض برطاغ واردر كه رماد مذكور ایله اثواب آغردرلر (اندلسده دخی براز جبال اولوب برنده
برغار واردر كه ایچنه یاغلنمش فتیل ادخال اولندقده موم كبی یانار و برجبلنده دخی یپنلری برقارش
مقداری فرجه ده برندن ماء بارد ودیكرندن آب حار نبع ایدر ایكی بكار واردر كه اوآب حار جریان
ایدن عین زیبق و كبریت وزنجفر معدنی اولدیغی منقولدر (جبل سمرقند) بوندن برآب
تقاطر ایدر كه هنگام صیفده جلید یعنی بوز اولور وایام شتاده حرارتندن احراق ایدر (جبل الصور)
كرمانده در بو طاغك طاشی قیرلدقده ایچنده قائم وقاعد ومضطجع هیئتلرنده بنی آدم
صورتلری نمایان اولور اكر سحق اولنوب حاصل اولان غباری صویه طرح اولنسه روی آبده
دخی صور مذكوره كورینور (جبل ارجان) طبرستانده در بوندن برآب تقاطر ایدر كه هر نقطه سی
یعنی قطره سی مسدس الشكل یاخود مثمن اولدیغی حالده تحجر ایدر (قلت) سید شریف

قدس سره صاحب المواقفك * و ینقلب فی بعض المواضع الماء حجرا صلبا * قولی شرحنده
موضع مذكورمراغه قرالرندن سیاه كوه نام قریه در كه انده اولان عین حجر مرمره منقلب اولور
دیمشدر (ومشار الیهك قول مذكورندن جغرافیا كتابلرنده اولان جبل سیاه كوه كه بحر طبرستان
یانده در قریه مذكوره نك غیری اولدیغی منفهم اولور و مؤلفك یازدیغی بو جبل ارجانده اولان
آبك شكل مرقوملرده تحجری قول سیده مباین دوشمز فتأمل (جبل هرمز) بوندن برصو چیقوب
بروهده یه یعنی چقوره دوكیلور اكر بركیمسه جریان ایدر ایكن صیحه ایدر ایسه اوصو طورد اكر
صیحه یی تثنیه ایدر یعنی بردخی صیحه ایدر ایسه جری ایدر ایمش (جبل طیر) اقلیم سعید
مصرده برطاغدر كه هر سنه بركره نزدنده قوشلر جمع اولوب وانده بركوه یعنی پنجره كبی دلك اولمغله
كوه مذكوره یه طیور كیررلر وایچلرندن اكر برینی كوه امساك ایدر ایسه سائرلری طیران ایدرلر
ایمش و بو امساك سنه نك اوجوزلغنه علامت اولدیغی مجرب ایمش (قلت) بو كیفیت طیر باب
سابقده دخی مذكوردر (مؤلف مرحوم بوراده جبالی بیانده مذكوراته بر قصر ایتدك مجموع
جباله وقوف اراده ایدنلر مرآة الزمان نام تاریخه مراجعت ایتسونلر دیمشدر فقیر دیرمكه اطلاع
نام تألیفات متأخرینی دقتله مطالعه ده حاصلدر (و مؤلف فصل مرقومده رمالك ذكرینی
وعد ایتمشیكن انجاز ایتمدیكنك وجهی بولنه مدی ﴿فصل ثالث﴾ مبانیء عظیمه
وعجایب وغرائب بنا بیانده در (اهل اخبار وتواریخ روی زمینده ابتدا وقوعه كلان بنا
نمرود الاكبر ابن كوش بن حام بن نوح علیه السلام ك یاپدیغی صرح نام بنادر كه بقعه سی ارض بابلده
اولان كوشا نام موضعده وعصر یمزه دینی زمان مؤلفه قدر بناء مذكورك طاغلر بوكسكلكنده بعض
آثاری باقی ایمش وصرح مذكورك طولی بشیوز ذراع اولوب ینه طوفان اولورسه كندینه وقومنه جای
نجات اولسون فكریله حجر سخت ورصاص وجذب آبه ووهنه مانع اجزا ایله بنا اولندیغی وجناب
قادر قیوم عز شانه بركیجه ایچره صیحه واحده مأمور ایله خراب ایدوب صیحه مذكوره سندن بین
الناس تبلبل یعنی اختلاف وتغیر السنه ظهوره كلمكله ارض مذكور بابل ایله تسمیه اولنمش اولدیغی
منقولدر (قلت) جامع الدول تحریرینجه باقیء صرح مذكور نمرود بن ماش بن ارم بن سام بن نوح علیه
السلامدر یعنی بو نمرود نسل حام بن نوح علیه السلامدن دكلدر و بابل مقرنده بشیوز ییل تملك
ایتمشدر وتبلبل وتفرق لسان زماننده طوفاندن التیوز ییل كچدكدنصكره واقع اولوب وسام ایله حام
نسللرنده لسان اون یدیشر ونسل یافثده اوتوز التی لسان پیدا اولدی وسبب تسمیه ده شویله روایت
اولنمشدر كه نسل نوح علیه السلام ازوب مرهء اخراده مجیء طوفاندن خوفله تحصن زعمیله یتمش ایكی
برجلی اوله رق صرح بلند مذكوری یاپدیلر لكن انتقام الهی وقوعیله لسانلری لغات شتایه تفرق ایتدی
وعابر بن شالخ بن ارفخشد بن سام طاعت حق تعالاده مقیم اولمغله انك لغتی اولان عبرانیه تغیرایتمیوب
ابقا اولندی و بنی نوح علیه السلام عند التبلبل اطراف عالمه منتشر اولوب یتمش ایكی شعبه یه
متفرق اولدیلر واقدم لغت سریانی اولوب آدم علیه السلام واولادی تبلبله قدر لسان مذكور ایله
تكلم ایدرلر ایدی انتهی (ارم ذات العماد) بو بناده مؤلفك نقل ایلدیكی حكایه نك وظیفه مترجم
اوزره لسانمزجه مآلی بودر كه جمیع عالمه حكم ایتمش اولان شداد بن عاد اولی كه قوت ومكنتی
فی الحقیقه منصوص دراتی وقومنی توحیده بعث الهی ایله دعوت ایدن هود علیه السلامه اطاعت
ایتمیوب بكامنك اطاعتنه دعوت قیلدیغك حق تعالایه انقیادده نه فائده حاصلدر دیو سؤالنده
هود علیه السلام اكرام ینه امتثال ونهیندن اجتناب ایله نفسكه وعباد حق تعالایه ظلم وعدوان
ایتمزایسك آخرتده سكا ذهب و یواقیت ولؤلؤ وانواع جواهرله بنا اولنمش جنتی اعطا ایدر بیوردقده
اول جبار عنید بندخی اوبله بر یر یاپدیریرم دیوب وجبابرهء قومندن بیك وعلی قول یوز نفر

سر كرده لره كه هر بری بیكر نفرك مدیری ایدیلر محل مناسبتی تحری یه مأمور ایتدی طولاشوب جبل عدن قربنده برمناسب ارض واسعهٔ طیبة الهوا بولوب مهندس و بنالر معرفتلریله هرضلعی اون فرسخ اوله رق مربع الشكل درتیوز ذراع قامتنده برحائط بنا واساس حائطی صوچیقنجیه دك حفرایله حجارهٔ جزع یمانیدن اساسلر وضع ودیوار مذكوری یالدیزلی صفایح فضه ایله قاپلدیلركه اشراق شمسده لمعانی كوزی قاشدیرر ایدی و شداد مأمورلر تعیینیله معادن عالمدن جواهری چیقاردوب ودست ناسده بولنان جواهروذهب وفضه یی تمامیله غصب بریله طاشیدوب ودرون سوره رؤساء مملكتی عددنجه یاپدرمش اولدیغی یوز بیك قصر كه هر قصر یوزر ذراع اولان یوزر عماد اوزره انشا اولنمش ایدی انلری جواهر وفضه وذهب ایله تزیین ووسطنه دخی برنهر عظیم اجرا ایتدیروب قصورومنازله نهر مرقومدن صولر آقتدیروب و بیوت ومنازلك دیوارلرینی مسك وعنبر ایله طولدیروب و برباغچه دخی انشا ایله اغچنه اوراق واثماری جواهردن اوله رق كونا كون تصنیع اولنمش اشجار معموله دكدیروب واقفاس مرصعه ایله بربرطیور مغرده ومغنیه آصدیروب ودنیانك اقمشهٔ نفیسه سندن فرش و پرده و بساط ایله واوانی سیم وزر ایله قصور بنی زینته باصدیروب واوشهر مزینك اطرافنه حراستیچون بیك مناره بنا ایتدردی وقتاكه امر بنا وانشا تكمیل اولدقده شداد مقری اولان حضرموتدن ارم ذات العماد قصدیله اركان دولتنی الوب خروج وكمال كوكبه ایله قربنه واوج ایله شهری كوردكده اشته بكا هود علیه السلامك بعد الموت كورممی وعد ایلدیكی جنتی دنیاده تحصیل ایتدم دیوب یادر ركاب عزم ایدر ایكن برملك مأمورك صیحهٔ واحدهٔ غضبیه سیله ملك الموت فی طرفة العین روحلرینی قبض ایتمكله یوزی اوزره دوشدیلر بعده مدینهٔ ارم ذات العماد اعین ناسدن اخفا اولندی ومدینهٔ مزبوره یی بریهٔ مزبوره ده ذهب و یواقیت لمعانیله كیجه كورنلر كوندز كوردكلری سمته واصل اولدقلرنده برشی بوله مازلر ایدی الی آخر الحكایه (قلت) سورهٔ شریفهٔ فجرده اشبو هلاك قوم هود علیه السلام قصه سنی ناطق ﴿الم تركیف فعل ربك بعاد ارم ذات العماد التی لم یخلق مثلها فی البلاد﴾ نظم جلیلنده اولان عاد اهل تفسیر بیانجه هود علیه السلامك مبعوث اولدیغی عاد ابن عوص بن ارم بن سام ابن نوح علیه السلام قومیدر وقوم مذكور جدلری اولان عاد مزبور ایله تسمیه اولنمشدر بنی هاشم هاشم ایله تسمیه اولندیغی كبی وارم برقولده ارم بن سام مذكوردر كه من حیث الاعراب مضاف اولان سبط تقدیریله عماده عطف بیاندر كه بعاد بسبط ارم تقدیرنده در و برقولده اوقول صحیح اولدیغی صورتده ارم قوم مرقومك بلده لری اسمیدر حكایهٔ مذكوره ده كوستردیكی كبی (وعلى قول عاد مسطور عاد اولی اولوب جدی اولان ارم ایله تسمیه اولنمشدر وعماد دخی ارم اسم بلده اولدیغی قوله نظر ابنیهٔ رفیع وارم بن سام نامی اولدیغنجه قوم مذكورك طوبل اولان قدلری ورفعت وثباتلری ایله تفسیر اولنه رق ارمك من حیث الاعراب صفتیدر بو صورتده مفاد نص سبط ارم اولان اولاد عاد اولی كه مثلی سائر بلادده اولمیان ابنیه واسطوانهٔ رفیعه یاخود قدود طوال ورفعت وثبات اصحابی اوله رق قوتله مشتهر قوم ایكن هود علیه السلامی تصدیق ایتمدكلرندن آیت اخری تفسیرنجه سمادن برصیحه ایله دفعهٔ مجموعی بردن هلاك اولدیلر دیو كفار حقنده سابقده وقوع بولان قهر الهی یی بیاندر (واما حكایهٔ مذكوره ده اولان تفصیل یعنی عادك شداد و شدید نام دنیایه مالك وقاهر ایكی اوغلی اولوب شدید اولدكدنصكره شداد مستقلا مالك معمورهٔ دنیا وجمله ملوكه مقتدا اولدیغی حالده ذكر جنتی استماع ایتمكله بعض صحارای عدنده دار النعیم مثالنده برجنت یاپوب وارم تسمیه ایدوب واهلیله عازم اولوب وصولنه بركیجه و بركونلك مسیره قالدقده سمادن بعث صیحه ایله هلاكی و بعد هلاكهم ارم دیده دن نهان اولدیغی واصحاب كرامدن

عبد الله بن ابی قلابه رضی الله عنهم هجرتدن تقریبا اوتوز سنه مروریدنصكره ضایع ایلمش اولدیغی ابلنی ارار ایكن ارم مذكوره یی كوردیكی روایتدن بروجه محرر صیحه ایله هلاك قوم عاد صحیح ومنصوص اولوب بلدهٔ موصوفهٔ مذكورهٔ ارم دیده دن نهان اولمسی وصحابی مشار الیهك كورمسی جامع دول ده یازدیغی اوزره خرافاته اشبه قصص موضوعه دندر ارم نامنده اولان شهر مزین مذكور موجود دردینلره رؤیتنه دائر بزه برخبر نقل مقبول ایله نقل اولنمدیغندن باشقه یالكز موجود اولدیغنه متعلق خبر دخی واصل اولمامشدر دیو جواب وبرلدكده بعضیسی ارم حس بصردن اكرچه غائبدر لكن اهل ریاضت انی كورر دیو ویردكلری جواب ظاهر اولدیغی اوزره واهیدر خلاصه بعضیلرینك ذكری مجرد نقول واهیه یه اعتماده مبنی اولوب ونص جلیلدن مستفاد اولان ابسه مطلقا بر بناء رفیع اولمسیدر فتأمل (قصر خورنق) مبانی عظیمه دندر حیره نام محلده ملوك عربدن نعمان اكبر یكرمی سنه مدتله بنا ایتدرمشدر وقتاكه قصر مذكور رسیدهٔ ختام اولدقده نعمان مثلنی دیكر بینه انشا ایتمسون دیو سنمار نام معماری بالای بنادن آتدیروب بو وجهله اتلاف ایتمكله بین العرب (جزاء سنمار) مثل اولمشدر (قلت) احسان مقابله سنده اسائله مجازات كورنلر حقلرنده بو مثل كاهیجه قیامته قدر ایراد اولنور اماروزرستاخیزده كی مجازات الهیه سراپا عدل ولطف محض اوزره اجرا اولنور والسلام (وسبب بناسی دخی بودركه اول عهدده اعظم ملوك اولان یزدجرد بن شابور نام شاه عجمك اولادی معمر اولماز ایدی اوغلی بهرام تولد ایتدكده تربیه واسكان ایچون هواسی جید بر موضع تحری ایتدیروب سمت حیره مناسب اولدیغی اطباسی بالتتبع بولوب خبر وبردكلرنده فرمانبری اولان نعمانه اوغلنی كوندروب واورادة خورنق یعنی برقصر و دائره انشاسنی امر واراده ایتمكله اولدخی بنا ایتدردی و بهرام برازمدت تربیهٔ نعمانده بولنمشدر (جزاء مذكوری متضمن عبد العزیز بن امرئ القیس كلبینك نظم ایتدیكی قطعه در * جزانی جزاه الله خیر جزائه * جزاء سنمار وماكان ذا ذنب * سوی مرصة البنیان عشرین حجة * یعل علیه بالقرامید والسكب (سلیط بن سعد دخی * جزی بنوه ابو الغیلان عن كبر * وحسن فعل كما یجزی سنمار * یعنی انشا ایتمشدر (اتلاف سنماره سببده بودخی منقولدركه قصر مذكور تمام اولوب استحسان اولندقده سنمار اكر بنم مستحق اولدیغم اجری وبره جككری واهلیتمی بیله جككره واقف اولیدم سنزه بر بنا انشا ایدردمكه آفتاب نه جانبه دور ایدر ایسه بنای مذكور دخی اوسمته دونر حیثیتده اولوردی دیدكده نعمان چونكه سن بوخورنقدن افضل بنا تصنیعنه قادر ایمشسن نیچون بزه دور فلك كبی دونر ابنیه انشا ایتمدك دیو غضب ایدوب اعلای قصردن القا ایله امر ایدوب ایشی بتورمشدر بو حكایه بوقاروده ابوابك برنده مناسبتله مرور ایلدی (حائط عجوز) فرعون زماننده اعیان قوم قبط مصریه دن دلوك نامنده اولان مرأتك سبب آنی ایله یاپدر دیغی بناء عجیبدر یعنی مزبوره نك بر اوغلی اولوب طالع ولادتنده بلع تمساحله تلفنه دائر علامت بولندیغن منجمین عصر خبر ویرملریله حكم طالع مرقوم خوفندن عریشدن بدأ ایله جانب شرقی كورهٔ مصری مشتمل اولدیغی حالده حائط مرقومی یاپدردی وصورت تمساحی دخی شكل مهابت نما اوزره یاپدیروب ولد مرقوم هنكام صباوتنده كوروب تمساح خوفیله سمت نیله وارمسون دیو داخل حائطه وضع ایتدیروب اخافه ایله تمساحدن تنفیر ایتدردی لكن حكم قضا یرینی بولوب ینه اوغلنی تمساح بلع ایلدی (قلت) مؤلف حائطك یعنی سور مرقومك هیئت بناسنده و سبب انشاسنده بعض سوزلر دخی یازمشدر نظر اولنه وبالمناسبه یوقاروارده دخی فی الجمله بو حكایه كوسترلمشدر (ابنیهٔ عجیبه دن بری دخی مصرك جانب غربیسنده الاٰن مرئی اولان اهرامدر مؤلف دیركه اوج عدد هرمدن هرم اكبرك

هرجهتی بشر یوز وارتفاعی دخی بشیوز ذراعدر مأمون عباسی طاب ثراه مشاهدهٔ اهرام قصدیله بغداددن مصره کلدکده هرمك برینی آچدیروب وبناسی کیفیتنه تعجب ایتدی که هرحجری عرضده اوتوز وطولده اون ذراعدر وبر برینه الصاق وتسویه وامتزاجی شول صورتده مصنع وهموار درکه اغاجدن اوصنع وتسویه ده مثلی نجار ماهر تصنیعه قادر اوله مز (قلت) اوضح المسالکده یازلدیغی اوزره اهرامك ایکیسی بیوکدر وقربلرنده انلرك مقدارنده اولمیان اهرامات کثیره دخی واردر وابو الهول آدنده حجردن مصنوع برشخص منصوب دخی واردر الخ (اشبو ابو الهولده یازیلان صفات ایله اهرامك سائر تفصیلاتی جغرافیالرده مضبوط اولدیغندن طی اولنوب فقط مؤلفك نقل موجودی ترجمه سنه قناعت اولندی مؤلف نقلنجه عجایب بنادن اولان منارهٔ اسکندرك بانیسی ذوالقرنین در سراپا رصاصه کومولمش طاشدن بیك ذراع طولنده بحره اوزادلمش طاقه لی اوجیوز اوطه یی مشتمل وهربر اوطه یه بوکاوداپه زمیندن اشیا ایصالنه قابل واوزرنده نحاسدن مصنوع تمثاللری اولان بنادر که تمثالك بری الیله دریایه اشارت ایدیجی صورتده بر رجلدر که دشمن اسکندریه یه بر کیجه لك مسافه قلان محله کلدکده هیکل مذکوردن برصوت ایشیدلمکله اهالیسی اوسدن اعدا کلدیکنی بیلوب مدافعه سنه دائر شیلری آماده ایدرلر ایمش وتمثالك بریندن دخی کیجه وقتی برساعت مرور ایتدکجه ایچندن برصوت مطرب کوش اولنمغله آنکله وقتی بیلورلر ایمش وتمثال آخرك دخی بالاسنده پولاددن مصنوع یدی ذراع عرضنده برآینه اولوب اوآینه قبرسدن کورینور ایمش وعلی نقل بلاد ومرسای رومدن بحره خروج ایدن کافهٔ سفاین ایچنده مشاهده اولنور کیفیتده اولمغله سفاین اعدادن اولدیغی کورندکده آینه یی ستر مخصوصیله ستر ایتیوب علی حاله ترك ایدرلر ایمش وقتا که کمی محل معلوم تأثیره کلدکده مرآتی آفتابه توجیه ایدرلر وآفتابك پرتوی مرآته عکس ایلدیکی حالده کمی جهتنه تحریك ایتدکلرنده محترق اولور ایمش (قلت) حاصل کلام آینهٔ اسکندر فی الحقیقه امثالدندر لکن اصلی وکیفیتی وتأثیر مذکوری ومؤلفك تفصیلنجه امویه دن ولیدبن عبدالملك عهدینه قدر موجود وتأثیر مرقومی رونمود اولوب طرف دیار رومدن نجات سفاین وتجار ایچون عقد سلم ایله امویه طرفنه سال بسال کلیتلو مال ویرمش اولدقلری وبالاخره غلبهٔ تدبیرهٔ غیر موحشه ایله انواع حیل ودسایس برله آینهٔ مرقومه یی امویه دولتنه هدم ایتدردکلری کذلك تصدیقنه مجبور اولدیغمز اموردن اولمامغله العلم عند ربنا المتعال دینلوب اختصاری بلاغتدن عد اولنمشدر (عجایبدن بردخی سلیمان بن داودك علیهما السلام طائفهٔ جنه اسکندریه ده تصنیع ایتدردیکی صفه یعنی محفل صورتنده اولان بنادر که بناء مذکور جزع یمانیدن مصیقل ومجلی درکلر اوزرنده ایمش وصفهٔ مزبورهنك وسطنده دخی یوز ذراع طولنده رخامدن بردیرك دیکلی ایمش که طلوع شمس ایله شرقا وغربا تحرك ایلدیکنی ناس مشاهده ایدرلر وسببی نه ایدوککنی بیلمزلر ایمش (قلت) بودخی مأثور اولمیان حکایات اسرائیلیاتندر فلیحفظ (شهر مسکون حصك تحتنده حص کبی بیوت وغرف ومحلاتی حاوی وطرقلرندن هرطریقده صویی جاری برشهر غیر مسکون وار ایمش العهدة علی الراوی (وحوران دیدکلری یرده لجاة آدنده هرداری بریرندن مفرز وغیر ملاصق ابواب وبیوت وسقوف وکافهٔ مشتملاتی طاشدن اویولمش ویونلمش وهندسه واستحکاماتی زبان بلغا وعقلا وصفدن عاجز ایکی بیکدن زیاده اوی حاوی بربلده وار ایمش که اونواحینك خلقی اغارهٔ بدخواه واعدارندن خشیتده اولاد وعیال واشیا وحیوانات واموالیله اودارله کیروب دورای ابوابنی طاشلر وضعیله احکام پذیر ایدرلر ایمشکه براحد فتحنه قادر اوله مز وایچنه دخوله امکان بوله مز ایمش وبوبلده نك بانیسی قنغی ذات ایدوکی برکیمسه نك معلومی اولمیوب عرب قبائلی هنکام خوفده ملجأ ایتدکلرندن

لجاة تسمیه قیلمشلردر والله تعالی اعلم (قلت) حوران ینکی دنیانك هنوز کشف اولنمدق یرلری واقصای چین کبی دور ومجهول محل اولمدیغندن ترجمه اولنان بلدهٔ مزبوره صوریله اکر مؤلفك یازدیغی کبی موجود ایسه نه کوزل والاقلم ترجمه معذور طوتیله * مبانیٔ شهرتکیر عجیبه دن بری دخی ایوان محقق کسرای عجمدر که سابور ذوالاکتاف یکرمی وشوقدر سنه ده بنا ایتمشدر طولی یوز وعرضی اللی وهر کنکره سی اون بش ذراعدر اهل اسلام دام غالبا الی یوم القیام مداینی عهد عمری رضی الله تعالی عنهده فتح واستیلاده بالایجاب احراق ایدوب ایچندن بیك کره بیك دینار اخراج ایتمشلردر (منصور خلیفه بغدادی بنایه شروعده ایوانی کلیا هدم ایله انقاضنی استعمال اراده قیلدقده عقد مجلس مشورت ایله مصرف هدم نقضی اثمانته عدیل اوله مز دیو ارکان دولت عباسیه رأی ایتمشلر ایسه ده خلیفه اصغا ایتمیوب شرافه سندن بربنی ییقدردی وصرف هدم دیدکلرینه مطابق دوشمکله ترك ایتدی وعلی قول سبب ترك ارکانندن بر ذات آثار ایوان علامت ظهور اهل اسلام ایکن هدمی مناسب دکلدر دیمکله هدمندن واز کچمشدر (قلت) کتب معتبرهٔ سیرده یازلدیغی اوزره حین ولادت اعجاز آیت سلطان الانبیاء علیه الصلاة والسلام افندیمزده ظهوره کلان وقایعدن بری دخی ایوان مذکورك بعض قبهٔ مستحکمه سنك دفعةً هدمیدر وذات مشار الیهك علامت ظهور اسلام دیدیکندن مقصودی هدم اولنان یرلری طوردیغی حالده اطلال ایوانك بقاسیدر (قبساریه نام شهرده برآینه وار ایمشکه همسرنده افعال فاحشه توهم ایدن کیمسه نظر ایتدککده مادهٔ تهمت یرنده ایسه زانیسی صورتنی ایچنده کورر ایمش وقاتل وسائر کردار مردار اربابنی دخی کوسترر ایمش قتل نفسه جرأت ایتمش اولان برشخص ولی قتیل صورتنی کورمسون خوفیله کسر ایتمش دیو مؤلف بو بلهجه یازر والعلم عندالله سبحانه وتعالی (قلت) قبساریه ارض فلسطیندن ساحل شامده عکایه اوتوز ایکی میل مسافه سی اولان محلده فی الاصل عظیم وحالا خراب اولان بلده در

الباب السابع والستون

بو باب معدنلر وحجرلر وخواص جواهر بیاننده (معدنلر لاتحصی اولوب لکن بعضیلرینی ناس بیلور وبعضیلرین بیلمزلر وجنس معادن ایکی قسمدر که برقسمی اریمك شانندن وقسم دیکری شانندن اولمیان یعنی آتش کندویه تأثیر ایتمیندر وخلق بیننده مشهور اولان معادن یدیدر که (ذهب) و(فضه) و(رصاص) و(نحاس) و(حدید) و(خارصینی) و(اسرب) دن عبارتدر اما ذهبك یعنی زر والتونك طبعی علی قول حار لطیفدر واجزاء مائیه سنك اجزاء ترابیه سنه شدت اختلاطنه بناء اجزاسنی تفریقه نار قادر اوله میه رق یانماز وچوریمز وپاسلنماز دینلمشدر ویومشاق وبراق وحلو الطعم واصفر اللون اولوب صاریلغی ناریتندن ویومشاقلغی دهنیتندن وبراقلغی صوینك صفوتندندر (خواص) التون قلبه قوت ویرر وتعلیقی علت صرعه یی وفزع وخفقانی (قلت) سیما علت افلاسی دافعدر التون میل ایله اکتحال چشمه قوت وجلا ویرر التون ابره ایله قولاق دلنسه ثقبه سی اتلنمز والتون ایله داغ اچلسه یاره سی ازماز واغزده طوتمه سی بخری کیدرر (فضه) یعنی سیم وکوش طبعده التونه قریبدر لکن پاسلنور وچورور وتراب چورر وکندویه رصاص وزیبق رایحه سی طوقنسه منکسر اولور وکبریت قوقوسی اصابت ایتسه قرارر (خواص) بودخی فمده طوتولسه اغز قوقوسی دردین کیدرر وزیبق یعنی جیوه ایله اذابه اولنوب بدنه سورلسه او یوزاغی وقاشنمه یی وعسرت بولی ازاله ایدر (قزدیر) فضه نك معدننده ایکن زمیندن آفت رسید اولان صنفیدر که طنجره یه قونسه ایچنده اولان نسنه نضج ایتمامك خاصه سندندر (قلت) قزدیر مزبور رصاصدر که بعض کتاب فن کیمیاده صاد ایله قصدیر یازلمشدر (نحاس) یعنی مس وباقر طبعنده فضه یه قریبدر لکن

زياده يابس واغلظدر پاسی اكثی شی طلاسيله كيدر وآينه سندن يعنی باقرقابدن اكل طعام دواسی
مشكل مرضلر توليد ايدر مصلحی قلايدر (حديد) يعنی آهن ودمور كثير الفائده در زيرا برصنعت
بوقدر كه تصنيعده حديدك مدخلی اولميه (قلت) مبدأ قضاء حاجات بحكمته سبحانه ذهب وفضه
اولديغی كبی مدار حراست ملك وحراست ملك دخی حديدركه بو معنايی ﴿ وانزلنا الحديد فيه
بأس شديد ومنافع للناس ﴾ نص حكمت فصی ناطقدر (خواص) تعليق حديد غطيط نائمی يعنی
اويقوده اولان خراديی كيدرر وبانده طاشيه سی قلبه قوت وخوفه وافكار واحلام رديه يه يعنی
قورقولو رؤيايه زوال ونفسه سرور ويرر پاسندن پايلان سرمه نك كوزه چكلمسی مرضلرينی
دفع ايدر وطاشيق بواسيره نافعدر (اماخارصينی) يعنی خارچينی مؤلفك يعنی جامع مستطرفك
تعريفجه لونی حمرته مائل برسياه طاشدركه اندن تصنيع اولنان مرآته باقلسه لقوه يه نفعی واردر
وبندن پايلان ملقط يعنی جمبز ايله قوپاريلان قيل برندن من بعد بتمز لكن برينه زيت طلا
اولنمسی مرآتده محرردر (قلت) فرهنك شعوريده خارچينی اول طبراقدركه اندن صرچه سن آلوب
آينه وكاسه ايدرلر آخرنده يانسيدر ودخی اوق دمرنی ايدرلر هر كيمه طوقنسه اول ساعت هلاك
ايدردیو تفسير اولنمشدر وصاحب مرآة العوالم خارصينی لون وصلابتده اسفهدروهه شبهدر
لكن صفوتی سواد ايله بياض اراسنده مشكوكدر وجواهر فلزاتده بونك صوتی كبی صوت
اصفی اولماز خصوصا كه بوندن اجراس طبرو ياخود جرس كبير اتخاذ اولنه ديوب وخواص
مذكوره سنی دخی يازدقدنصكره خارصينی بلاد صينده متكوندركه جابر بن حنان كتبنده
خارصينينك تكونی ذكر ايتمشدر (امام غزالی قدس سره عجايب المخلوقاتنده خارصينی ترجمه سنده
الفولاد هو الخارصينی ديو ايراد ايتدی ديو تعريف ايتمشدر وسنبلزاده وهبی مرحوم دخی
تحفه سنده (روی تونيابی معادندن ايدوب هم تعداد * خارصينی ديو تعبير ينه هب اولدی مجبر) ديو
بيان ايدرفتأمل (اسرب) جامع المستطرف بو اسرب رصاصدر والماسه تأثيرايله كسری خاصه سندن
الماس رصاصه ربط ايله خناز برعلته يعنی سراجه يه وغدده مبتلالره تعليق اولنسه برؤ ويرر
ديو تعريف ايتمشدر (قلت) لكن معادن سبعه يی ذكرنده رصاصی واسربی باشقه باشقه يازوب
وآنفا ذكر اولنان قصديری ايضاح ايتمامش ايكن بوراده اسرب رصاصدر ديمكله معادن مذكوره
التی يه اينزو تقسيمده يازميوب تفصيلده يازديغی قزدير مذكوری فضه صنفندندر ديمكله ينه حساب
التی ده قالوروالحال كه قاموس وسائر لغاتده اسرب الفك مديله قورشون ديمك اولان (آنك) ايله
وفتح رايله رصاص قلعی يعنی فارسيده ارزيز وتركيده قلای ديدكاری معدنی كه انكله قاب قلايلرلر
ديو تفسير اولنوب هر بری باشقه اولديغی كوسترلمشدر فليوفق (احجار جوهريه) جامع المستطرفك
كلامندن مستفاد اولديغی اوزره احجار جوهريه دن انجويی اراده ايله دير كه جوهرك اصلی يعنی
جای تكونی نقل اولنديغی وجهله وقت مطرده قعر بحردن ساحله صعود ايدر برحيواندركه اذنی
فتحله مطری ديوشيروب وقپار وقعر بحرده مقر ينه اينوب اخذ ايتديكی مطر جوفنده نضج
ايدنجه دكين اذنی قپامه دن خالی اولماز تا كه اجزاء بحر ايله ماده در اختلاط ايدوب ردی وفاسد
اولميه اكر اخذ ايتديكی قطره صغيره ايسه دره دخی خرده اولور واكر كبيره اولور ايسه كبيره اولور
وقبل النضج بطننده آب دريادن برشی بولنورسه دره سی بوله نق اولور وبولنمز ايسه صافيه
اولور (امارسطو قولنجه انجو قعر بحرده بتر برنباندركه ثمره سی دره در وقطعنك وقتی اولوب
اولنده قطع اولنورسه دری مليح ورنكين وغبر اولنده كسيلورسه رنكسز وقبيح اولور * اولمادن
دوشيريلان ميوه كبی * ومواضعی در جزيرهٔ سرنديب ايله ديار عماندر (ينه مؤلف دركبير وصغير
اولهرق ايكی نوع اولوب كبيرينك دانه سی برمثقال وزننده كلديكی منقولدر ديمشدر (قلت)
لكن برينه نسبتله جرمده انواعی كثير اولديغی مشهوددر (قلبی تفريح ونفسی بسط ووجهی

تحسين ودم قلبی تصفيه وسرمه يه قاتيلوب چكمك ايله اعصاب عينی تشديد خواص اوادر
(ياقوت) سر آمد جواهر در اصول الوانی درتدر كه قرمزی وصاری وكوك رنك وآسمانجونی يعنی
بياض مهتابی رنكلر بدرو الوان مذكوره دن حصه آلهرق واختلاط متفاوته ايله اختلاط ايدرك
انواعی تكثر ايتمشدر يعنی الوان اربعهٔ مذكوره نك هر بری جنس عالی كبی اولوب تحتنده انواع
والوانی واردر لكن اعدل واعلاسی قرمزی وشفاف ناردانه سنه شبيه اولان احمر خالص اولنده
اولانيدركه بهرمانی دينور و بياضه مائل اولان احمری رمانينك دوننده اولوب بعده وردی
وخمری وعصفريسی صره سيله بربرينك وزننده اولوب پك رديسی سوسام چيچكی رنكنده اولان
ازرق وقيمت جهتندن اقلی بياض خالص اولانيدر پولاد والماس ونار ياقوته تأثير ايتمامك
خواصندندر لكن آتشده قيرز وصوغوز يعنی بوزولميوب اولكی حالی اوزره قالان ياقوتدر (قلت)
مستطرفده بروجه ترجمه * لا يعمل فيه الفولاد ولا حجر الماس * ديمش ايسه ده مرآة العوالمده
يواقيتك جمله سی احجاری اكل وقهر ايدر ويواقيته برنسنه كار ايتمز الا حجر الماس كار ايدر ديوب
وبعض جوهرشناسان دخی بوقولی تصديق ايتمشدر * ياقوت طاشی طاشيانه مهابت ووقار
ايراث وقضاء حوائجی تسهيل ايدر وفمه وضعی رينی آقيدر وحرارتی كسر وجميع انواعندن
قنقيسی تعليق اولنورسه سحری وصرعيی دفع ايدر وقلبه قوت ويرر وبياضی نفسی بسط ايدر
ونقل اولنديغی اوزره صاريسنك بردانه سی اوتوز مثقال وزننده بولنور ايمش (مرآة العوالمده
بهرمانی ياقوتدن اون ايكی مثقال واندر اولهرق يكرمی مثقال وزنلرنده اولانی بولنور ايمش (بلخش)
(قلت) لعل بدخش ديديكمز جوهردر (مؤلف ديركه حجر مذكور قيمتده ياقوته قريب وشرفده
انك دوننده در واحمر واخضر واصفر اولهرق اوچ نوع اولور (خواص) قبض نفس وسوء خلق
وحزن ايراث ايدر (قلت) جوهرمز بو رعهد اسلامه قريب زمانده بدخشانده زلزله وقوعيله
جبالده شكاف واقع اولمغله ظهور ايتمشدر بنابرين كتب متقدمينده يوقدر ديو مرآة العوالمده
محرردر (بنفش) برنوعی حمرتی پك اچق اولان قرمزی وبرنوعی زياده قرمزيدرو برنوعی سرخ ايله
سياه ميانده بنفسجيدر ونوع رابعی آچق صاری ايله اصفردر (عين الهر) بوحجر ياقوت معدننده
تكون ايدر ولونی اشراق مفرط ومائيهٔ رقيقهٔ شفافه ايله بياض ناصع وخالصی غالب كيفيتده در
وبو حجرك مائيتنده برسر واردر كه حجر صاغه تحريك اولنسه مائيت مذكوره صوله وبالعكس
صوله تحريك اولنسه صاغه حركت ايدر (تعليق كوزی جدری يعنی چيچك ضررندن كوزه در
(الماس) مؤلف تعبيرنده الف لامی كلمه دن عد ايتميوب يالكز ماس اراده ايلديكنی اشعار ايتمشدر
وبوكا دائر كلام بالاده كچمش ولغاتده دخی واردر نظر اولنه وعلی كلا التقديرين لسانمزده
معرف اولهرق الماس مستعملدر بو صورتده ماس ديديله مز جوهر مرقوم هندستانده جسامتلو
حياتله مشحون بروادیده بولنور واخذی اراده سنده اولانلر اووادی يه كلوب بيوك آينه وضعنه
جد وجسارت ايدوب بعد الوضع صاووشورلر حيات عكوس وخيالاتنی آينه ده كوردكلرنده
بالطبع نفرت ايله اوجانبدن فرار ايدرلر فرارلرين كوزه دن كيسه لر حس ايتدكلرنده همان كلوب
اوطاشدن قسمتلری نه ايسه آلورلر وعلی قول وادیٔ مزبورده دولر بوغازليوب انلرينی اووادی يه
يايرلر وانلره زيرنده بولنان الماس وديكر احجارك بعضيلری ياپشور پس قوشلر كلوب انلری
پنجه ومنقارله قاپوب اطرافنده اولان طاغلره چيقوب انلری اكل ايدرلر وياپشمش
اولان حجرلر متروك قالمغله اورالره واريلوب ديوشيريلور ايمش وبعضيلری حياتك سنه ده آلتی آی
مشتا والتی آی مصيفی اولمغله مشتادن مصيفه چكلدكلرنده حيه دن خالی قالان مشتايه وكذلك مصيفه
واريلور والماسلر التقاط اولنور ديمشلردر والله تعالی اعلم بصحة ذلك (مؤلف يازر كه الماسك كسری قصد

اولندقده برقاش بوغومنه قونوب ضرب اولنورسه تفتت ایدر ومنکسر اولور ایمش که غریبه دندر
وکذلك الماس بال مومنه صار یلوب و یاخود برشیشه یه قونوب اوزرینه ارکك بکجی قانی وضعیله
آتشه تقریب اولندقده اریدیکی غریبدر (الماسك خرده پارچه سی ولو سوسام مقدارنده اولسون
سم قاتلدرکه جوف ذی روحده بولنسه باغرسغی پاره لمکله اهلاك ایدر و مطلقا الماس یاننده
سم بولنسه یعنی کرك طعامده وکرك شو یله جه عیناسمه مقارن اولسه ترلمسی خواصندندر (ذمرد)
مؤلف دیرکه ذمرده زبرجد دخی دیرلر اخضر وجنکاری و صابونی رنکلر ایله تنوع ایدر و بش
مثقال وزننده ودخی اقلده بولنور (بدنظری دفع ایدر وقلبه فرح و بصره قوت وذهنه صفوت
ونفسه بسط ویرر (فیروزج) پیروزه معربیدر ایکی نوع اولوب برینه اسحاقی دیرلر (قلت)
لکن ابواسحق دن مخفف اوله رق ایرانیان بسحاقی دیرلر واجودی ازرق صافی اولان اسحاقیدر
ونوع دیکرینه خلنجی دیرلر (قلت) مرآة العوالمده فیروزجك معدن نحاسدن تصاعد ایدن
بخاردن تکونی مرقومدر (خواص) فیروزجه نظر چشمه جلا وقوت ونفسه انبساط ویرر
واندن خاتم اتخاذ ایدنه قتل وغرق کبی آفت اصابت ایتمز جعفر صادق رضی الله تعالی عنه
* ما افتقرت ید تختمت بفروزج * بیورمشدرکه مألی فیروزه یوزك طاقنلر صفر الید فقیر اولمازلر
دیمکدر معدنندن خروجندن یکرمی سال کچدکده رنکی تنزله باشلیوب کیدرك اصلا اثرلونی قالمز
درجه یه وارر ایمش (عقیق) معدنی ارض صنعاء یمنده در و الوان متعدده ده اولور اوزرنده
بر رقیق پرده یعنی یمورطه زاری کبی جنسندن زاری اولدیغی حالده بولنوب بعرهٔ ابل آتشیله
قزدیروب صوغودقدنصکره اول پرده یه سهولت کلمکله قوپارر و آیررلر علی قول هندده دخی
بولنور لکن یمنیسی اجوددر (خواص) تختمی وطاشیمه سی حلم و رأی صواب و سرور نفس
و وقار و حسن خلق و خصومت عندنده سکون حدت ایراث ایدر (من تختم بالعقیق لم یزل
فی برکة) اثری حقنده وارد اولمشدر (قلت) عقیقدن خاتم اتخاذینه و خاتمه دائر بعض
مسئله قلم فقیرایله باآلارده تحریر اولنمشدر (جزع) جیمك فتحی وزانك سکونیله یمندن ودخی
چیندن کلور برحجردر (قلت) مولانا الوانی و جزع شول یمنی بونجغه دخی دیرلر که
انك آغی وقراسی اولمغین شعرای عرب محبوبه نك کوزینی اکا تشبیه ایدرلر دیو صحاح ترجمه سنده
یازمشدر (و بوحجرك الوانی کثیره در خلق بونك استعمالنی استحسان ایتمزلر زیرا کثرت همی
وسوء خلقی وقورقولی دوشلری و عسرت قضاء مطلبی وکثرت بکای صبیانی مورثدر و دخی
سحق اولنوب صویه وضعله شرب اولندقده سیلان لعابی وثقل لسانی و برقومك بیلدکاری
حالده بیلنلر ینه براغلسه میانلرنده عداوت پیدا ایدرلکن تعلیق تسهیل ولادت ایدر دیدیلر (قلت)
صاحب مرآة العوالم بوحجر برنیجه صنفدر برصنفی بقراندر و برصنفی عروی فارسیدر و برصنفی
حبشیدر و برصنفی شمعیدر و برصنفی عسلیدر و برصنفی زیتیدر و برصنفی معرقدر و بقرانی
صنفی اوچ طبقه در احمردر و ابیض در و بلوریدر دیوب واوصاف اصناف مذکوره یی تفصیلدن
صکره عطارد حاسدن نقلله جزعك یاضی قرنور ایله طولدقجه زیاده اولور و اکسلدکجه
اکسیلور وکندوده کتورمك صبیاندن شرعینی ازاله ایدر و بوندن مصقلهٔ ذهب اتخاذ اولنور
و اکا کثرت نظر مردم بالغه غم و پریشان مناملر کتورر و اطفاله کریه ایراث ایدر دیمشدر
فلیحفظ (بلور) مؤلف دیرکه بلور زجاجدن برصنفدر محکیدرکه بلاد ترکستانده ایکی جبل
اولوب بری بلور ایمش اندن قطع اراده اولندقده کیجه ایچره کسرلر ایمش زیرا کوندز جبل
مذکورك شعاع عظیمی اولور ایمش (یعنی مرآة العوالم تحریرنجه ترکستانده اسفرد ناحیه سنده
موضع بلورده ایکی جبل براق اولوب نهارده حرارت شمس تأثیرندن عملهٔ بلورك لباسلری آتش کبی

یقار حیثیتده سوزان اولملریله کیجه کیدوب کسرلر ایمش (مرآة مذکورده یازلدیغی اوزره (بلور)
ودخی (مها) نك ایکیسی ابیض وشفاف ماء صافی راکده بکزر حجرلر اولوب بلور مهادن اصفی
وشفافدر و بلور معالجه یعنی بعض اجزا ایله اریر و بونك دخی اوزرنده اینجه زاری اولوب صو یلدقده
ماء مقطر صافی اولنده چیقار واجود بلور بریهٔ مغربدن و بندقیه دن کلور ایمش یمنی اورالرده
دخی معدنی وار ایمش و یوزمن وزننده قطعه سی بولنوب ناحیهٔ مرقومه خلقی اندن برایکی قلهٔ
آب صو استیعاب ایدر آنیه تصنیع ایدرلر ایمش (دیش اغریسنی تسکین و بسط نفس خاصهٔ
بلوردر (مرجان) نبات ایله معدن بیننده واسطه در زیرا شجرده نباته و تحجرده معدنه شبیه در
ومعدننده ایکن دائما لین یعنی یومشاق در معدنندن مفارقتنده تحجر ایدر وقاتیلشور (خواص
نظری صدری تشریح ونفسی منبسط وکربی تفریح وعینده محتبس دائی ازاله ورمدی تسکین
ایدر مسحوقی سرکه ایله قارشدیریلوب دیشه سورلسه پاسنی کیدرر و یاره یه اکلسه تنفخ ایتمز
یعنی تشنجدن منع ایدر ومرجانك انواعی اولوب ازرق وابیضی دخی واردر واصلی یعنی منبتی بحردر
علی قول بحرده بتر شجر وعلی قول حیوان بحریدندر والله تعالی اعلم (قلت) مرآة العوالم صاحبی
مرجان یاننده بسد دیو برحجر دخی یازوب و بوایکی حجر نبات مقوله سندن اولوب بسد بیخ ومرجان
شاخدر و بونبات حجری خلقتده نبات ایله حجر بینلرنده متوسطدرکه شجر وقواقك اول حیواناتده
وآخر نباتاتده وغولك اول انسان وآخر جانده وصدفك اول معدن وآخر حیوانده وانسانك اول
ملك وآخر حیوانده وقوفلری یعنی توسطلری کبی واقف ومتوسطدر دیو ایضاح وحجر بسدی ذکر
ایتمش وخواصنده ذکر اولنان خواصی یازدقدنصکره برادهٔ مرجان دیشه سورلسه جلا ویرردیوب
سرکه یه قارشدیرلمسنی یازمامشدر وداء محتبس چشمی دخی ضربله کوزه کلان قاندر دیو شرح
و رمد عینی صاوشدرمسی کوزه مرجانی ربطله حاصل اولور و بدنده ضربدن اولان یره یی
ازاله ایدر و بسد ومرجان خاصیتده برابر اولوب ایکیسی دخی رعافی ودمی امساك و عسرت
بولی حل ومصروعه مفیدر و باغرسق یاره سنه صحت ویرردیو بیان وزیاده قیلمشدر (حجر الطامس)
حجر هندیدرکه حدید کندویه تأثیر ایتمز وقنغی خانه ده بولنسه سحر طوتماز وجن کیرمز ولهذا
اسکندر حجر مذکوری عسکرینه یانلرنده طاشیدر ایدی (قلت) مرآة العوالمده حجر نابطس
دیو مضبوطدر تتبع اولنه (حجر الماهانی) اشبو حجردن خاتمی اولان روع وغم وحزن وهمدن
امین اولور لونی ابیض واصفر یعنی بیاض اولوب صفرته مائلدر وخراسانده بولنور (قلت) سکته
علتنه دخی مفید و محروقی باسوره نافعدر دیو مرآة مزبورده یازلمشدر (حجر مراد) بو حجر
جانب جنوبده بولنور و حاملی اولان کیسه یه جن تابع ومطیع اولوب اراده ایتدیکی ایشلرده
استخدام ایدرکه اکا خادمه مالك دیرلر (قلت) بو طاشه لغت یونانیه ده سر وطالبس دیرلرکه سنك
طیار معناسنه در آفتاب فوق زمینده اولدقجه هواده طیران و پرواز ایدر و زیر خاکه کتدکده
روی ارضده طورور ولونی اخضردر بحار بخارك لطیفندن هواده منعقد اولور وحد جنوبیده
اولور وحامل حجر مذکوره شیاطین متابعت ایدوب هرنه دیرلرسه اکا تعلیم ایدرلر دیو مرآة ده
مرسومدر والله تعالی اعلم (دهنج) حکاکه سی یعنی براده سی اکرچه سمدر لکن سم ایچمش
کیسه یه ایچرلسه نفعی واردر وصوقلمش یره سورلسه تسکین ایدر وخفقان قلبه نافعدر و ینه
حکاکه سی بیاض برصه طلا اولنسه ازاله و حجر مذکوری حامل اولان کیسه نك باهی غلبه ایدر
(سبج) بو حجره کیرسند ن و یاخود نزول مادن ناشی ضعف اوزره اولان عین صاحبی نظر
ایتسه چشمی قوت بولور وادمان نظری ودوکلشنك اکتحالی بصره حدت وجلا ویرر وطاشیمه سی
عسر بوله نافعدر و تعلیق صداعی ازاله ایدر (قلت) حجر مذکورك لونی زیاده سیاه و براق

وسريع الانكسار اولوب هندده بولنديغى وبروجه محرر اكتحالى چشمدن نزول آبى دافع ايدوكى
ونزول مرقومه كوزك اوكنده برمكس پران تصورى علامت ونشان اولديغى مرآنده مرسومدر
(سبج جيم ايله حرج وزننده شبه معربيدر سياه وبراق وخفيف وسريع الانكسار برطاشدر اندن
مصنوع ميل ايله اكتحال باصره يه معين وحملى اصابت عين دافع وباشه تعليقى صداعه نافعدر وحجر
مزبورهندن جلب اولنور (مغناطيس) (قلت) مغنطيس ومغنطيس لغتلر اولديغى معربات
انطاقيده مضبوطدر (بحر هندده بولنور واوصولرده كزن كميلرده حديد اولماز وبلاد اندلسده دخى
چيقار واعلاسى حمرته مائل اولان سياهيدر (خواص) مسحوقى سرمه قيلنسه مكتحلك محبت ايتمش
اولديغى يار ايله الفتى مزيد اولور وتعليقى تسهيل ولادت ايدر واندن خاتم اتخاذ ايدنلرك
مطالبى حصول بولور يعنى رجاسى مؤثر اولور وكردنه تعليقى ذهنى زياده ايدر ومسحوقى مسعوده
ايچرلسه تأثير سمى قطع ايدر وسرمساق رائحه سى خاصيتى اولان جذب حديدى ابطال ايدر
لكن سركه ايله يقنسه حالت اولاسنه عودت ايدر ويارم مثقال حديدى جذب ايدرسه اجوديدر
يعنى اعلاسنك امتحانى ومحكى بودر (قلت) مغناطيس خراسان اولكاسنده برناحيه ده
دخى بولنديغى واوچ نوع اولوب برنوعى حديدى جاذب وديكرى آهندن هارب ونوع ثالثنك برجانبى
جاذب وجانب آخرى هارب اولوب افضلى يعنى جذبده اقواسى اشبو نوع ثالثى ايدوكى وصوغان
دخى تأثيرينى قاطع اولوب كچى قانيله دخى يقانمغله خاصيتى عودى ومسمومه شير ايله ايچرلسى وحاملى
وجع مفاصل ونقرسدن ايمن اولمسى وقارنجه اوشن يره وضع اولندقده قاچرمسى وصائم صفراوى
ريقى دخى تأثيرين ثوم وبصل كبى باطل قيلديغى مرآنده مشهوددر (حجر الخطاف) باب حيوانده دخى
قلم فقير ايله يازلديغى اوزره طير خطافك يوه سنده ايكى حجر بولنور كه برى قزل وبرى بياضدر بونلرك
تعليق نومده اولان فزعى مزيلدر وخصوصا بياضنى تعليق صرعه يى دافعدر (حجر الزاج) سحاقه سى
يعنى مسحوقى ايله تبخير اولنان يردن فاره وذباب فرار ايدرلر مرآنده اجزاء محترقهٔ مائيه وارضيه
بربرينه شديدا اختلاط ايدوب وقوت حرارت شمس دخى بو اجزاده تأثير ايتمكله دهنيت وملحيت
وكبريتيت پيدا سيله زاج اولور ديوب سبب تكونى محرردر (حجر الزنجفر) اصلى جيوه اولوب اندن
استحاله ايدر وخاصيتى جراحاتى اوكديرر وات بتورر (حجر الملح) يعنى نمك وطوز بونك انواعى
واردر واجود واعلاسى بحيرهٔ اوطرزنده كائن ارض سدومده اولان معدنندن حاصل اولانيدر
وجناب رزاق مخلوقات اشبو ملحى دنيانك قوامى ايلمشدر وشاهنده على المرتضايه رضى الله عنه
خطابا (ياعلى ابدأ بالملح واختم به فان فيه شفاء من سبعين داء) اثرى وارد اولمشدر ديو مؤلف
اتيان ايدر (نمك آبدن اجزاء ارضيهٔ محترقه ويابسه اختلاطيله تكون ايدوب اختلاط قوى اولورسه
ملح اجاج يعنى تلخ ومعتدل اولورسه ملح خوش طعم اولوركه طعامه ادخال اولنور وارض سدومده
اولان طوزلده بى خوش طعم اولاندركه (اندرانى) ديرلر ونه كيفيتله كسر اولنسه مربع الزوايا
اولور وبو نوعك اجودى رائحه سى شبه بوى بنفشه اولان ابيضدر (وبرنوعنه دخى ملح هندى ديرلر
ابيض وصلبدر وبونده منافع اولديغى كتب طبيه ده مذكوردر (وبرنوعى دخى ملح ششيدر كه درت
درلو اولور يعنى ابيض واحمر واصفر واخضر بخاريدر وبونك معدنى اصفهان وخراسان وسجستان
اراضيسنده اولور وبرنوعى دخى بحريدر كه برادهٔ غليظه كبيدر وبو نوع سلانيك واورفا طرفلرنده
ساحل درياده اولوب ايام باخورده ساحلده چقورلر قازرلر وبحردن اوچقورلره بيجه يوللر آچرلر
دريادن صو چقورلرده او يوللردن واروب بر يكور وشدت حر شمس او بركش صو بى براز ايام طبخ ايله
كثافت ماء بحر اوحفره لرده منعقد اولوب آبى هوايه انقلاب ايله قورودقده ملح اولور (وبرنوعى
دخى حجريدر كه معدنى افلاقده در معدنندن بيوك پارچه لر اوله رق اخذ اولنور (وبرنوعى دخى
بلوريدر كه ملح تركى دخى ديرلر وعامهٔ ناس اكا حاجى بكتاش طوزى ديرلر كه طوزلرك پك كوزلى

بوطوزدر (ومنافع ملح لاتحصادر جملهٔ احجار وفلزات طوز ايله مصفى واغلب اغذيهٔ انسان
ملح ايله لذت پذير اولور كه اهل نحوك * النحو فى الكلام كالملح فى الطعام * ديدكلرى كلامده
نحوى طعامده ملحه تشبيهلرى مؤيد مدعادر (قلت) بلكه مدعاى لذتك بديهى اولديغى هويدادر
قروحده پيدا اولان فسادى ازاله خاصهٔ ملحدندر وجرب قوى وعرق النساء قديمى دخى دافعدر نقلته
ملخصا من المرآة (علماء نحوك مثال مذكورينه وارد اولان سؤال مشهورك جوابى سپردهٔ عهدهٔ
اصحاب ذوق سليم وذهن مستقيمدر (حجر الاطرون) (قلت) مؤلف بويله يازر لكن مرآنده
(نطرون) ديو مضبوطدر ومعربانده دخى بويله در (ارسطو قولنجه رطوبتى غلبه ايتمش رحملره
نافعدر كه رطوبتى آلوب قوت ويرر وعجين يعنى خميره قونسه كوزل ايدر يعنى تنشيف ايدر واغاردر
واحمر وابيض اوله رق ايكى نوعدر (مرآنده محرردر كه مصرده اولان طرانه معادن نطرون دركه
ايچنه ما ومواليد ثلثه دن هرنه القا اولنسه انده اولان نطرونيت قوتى مائى وسائرلرينى نطرونه دوندرر
ونطرون بورق يعنى بوره جنسندندر وعلى قول ديار ارمنه منسوب بورهٔ ارمنى در وبو بوره اجسامى
وسخدن تطهير وتنظيف ايدر وقولنجه وكوز قرارمسنه وفلج وجربه نافعدر امازهنهٔ القلو بده
يازلديغى اوزره خارج بدنده استعمال كركدر يعنى اكلى جائز دكلدر ولحوم قسمنك ايچنه طبخده نطرون
قوسه لر فى الحال نضج ويرمسى غريبدر مصرده قلت حطبدن ناشى لحومى نطرون ايله طبخ
ايدرلر فاما طعم مطبوخه تغيرما عارض اولور ديكر مضرتى محسوس دكلدر لكن ديار مصريه ده
كثرت اوزره اولان علت فتقك مورثى اعتقاد عامه جه نطرونلى طعام اكليدر (حجر اللازورد)
مشهوردر ارسطو قولنجه اندن خاتم اتخاذى صاحبنى اعين ناسده نبيل ايدر يعنى ذاتا لابضاعة
فضيلتلو اولور وعلت سهره دخى نفعى واردر والله تعالى اعلم (مرآنده اجودى ومعادنى بالتفصيل
ذكر اولندقدنصكره بسط نفس وتقويهٔ بصر ودفع سودا وصرعه خاصه سى اولديغى مذكوردر
(جامع المستطرف مرحوم بو بابده بز معروف اولان احجار ومعادنى يازدق تعمق اراده ايدن
بو خصوصده مخصوصا تصنيف اولنمش كتبه مراجعت ايده لر ديو ختم ايتمشدر (قلت) هيئت
ارض وسما ومافيهمايى وفن تشريحى حاوى اولوب كاهيجه قلم فقير ايله بعض اقوالى درج اولنان مرآة
العوالم مذكورده معادن سبعه واحوال فلزات واحجار معدنيه وحيوانيه وهوائيه وترابيه ومائيه وبونلره
متعلق شيلر سبك تركيده كوزل افاده اولنمغله اول اثر لطيفى مطالعه ده كسب فوائد شكار ومعلومات
آشكاردر همان باقلمسنه همت اولنه كه واحد كالف اولمغله سائردن استغنا حاصل اولور

الباب الثامن والستون

فى الاصوات والالحان وذكر الغنا واختلاف الناس فيه ومن كرهه ولاى شئ كرهه
ومن استحسنه ونحو ذلك وما ذكرت ذلك الا لانى كرهت ان يكون كتابى هذا
بعد اشتماله على فنون الادب والتحف والنوادر والامثال عاطلا من هذه الصناعة التى هى
مراد السمع ومرتع النفس وربيع القلب ومجال الهوى ومسلاة الكئيب وانس الوحيد وزاد الراكب
لعظم موضع الصوت الحسن من القلب واخذه بمجامع النفس * يعنى شافعى المذهب اولان
صاحب المستطرف روح الله تعالى روحه چونكه اشبو بنم كتابم فهرسنده محرر فنون كثيره يى
حاوى ايكن صوت والحان وتغنى دن وبوصوت منتظم حسن ومسئلهٔ مجتهد فيهادن اولمغله
جوازى وعدم جوازينه دائر ومدار حكملرينه متدار مجتهدين دينك اقواللرندن خالى قالمسى
مناسب اولمديغى مطالعه وبويله برسامعه وروح ونفسك مقصود ومعشوقى اولوب قلبك بهارى
وسوزش ومحبتك جولانكاهى ومكدرك مدار تسليتى ووحيد وغريبك انيسى ويولجيلرك زادى
اولان وقلبده مقامى بولنان شئ لطيفك تركى لايق اولمديغى ملاحظه بيله اشبو التمش سكزنجى بابى

خصوص مذکوره تخصیص ایله کتابی تکمیل ایلدم مآلنی قول مذکور بله تمهید ایتمشدر
(قلت) کتب معتبرهٔ حنفیه ده دخی تصریح واشارت اولندیغی اوزره مطلقا تغنی والحان منهی
یعنی حرام لعینه اولمیوب زمان ومکان ونیات واشخاص وآلات والحانله قرائت اولنان
کلام اختلافاتیله احکامی مختلفه اولور برمسئله در ومؤلف مرحوم اشارت ایتدیکی اوزره احکامنه
وجواز وعدم جوازده اولان استدلالره متعلق اقوال یازمش ایسه ده المستطرف فی کل فن مستظرف
نامنده اولان اشبو مجموعه سی تمامیله جوهرهٔ نفیسهٔ مسئلهٔ شرعیه به چندان ظرف اوله جق یعنی
احکامی استیعاب ایده جك محل اولمدیغندن وخصوصا شافعی المذهب اولوب مقتدای دوات
علیه اولان مذهب منصور ائمهٔ حنفیه دلیللرینی تفصیلاتیله یازمیوب بووجهله بزه نسبتله ناقص
بولنوب تحریرمسائل مذهبمز دخی درج اولنسه ترجمه جسامت کسب ایدرك قلم کترانهم ازهرجهت
تحمل ایده میه جکندن بوفقیر آلاء رب صمد سید محمد اسعد فقط شاه نقشبند حضرتلرینك سماع
خصوصنده اولان کلام دقایق انسجاملرینی عنوان ترجمه قیله رق بو بابده مؤلفك یازدیغی اشعار
وحکایات واقوال حکمانك حسب المقدور متوکلا علیه سبحانه وتعالی ترجمه لرینه قصر وتعریف
فن موسیقی وسائر فوائد لازمهٔ مستتبعه دخی الحاق ایله خذما صفا مقتضاسنه حصر ایتمشدر
تفصیل مسائله اطلاع اراده ایدن ذوات کتب فقهیه ده اولان حظروا باحه واستحسان
طرفلرینه و بالخصوص تألیف اولنمش فرح الاسماع برخص السماع نام رساله یه و برکوی فاضل
متورعه منسوب اثرمنصفانه یه وسیما عظماء صوفیه دن قشیری وحجة الاسلام غزالی وصاحب
عوارف المعارف وعبد الغنی النابلسی الحنفی قدس سرهم حضراتنك سماع وغناده یازدقلری
تألیف محققانه یه مراجعت وتعصبدن قاچوب تصلب ایده لر والسلام (موصل عرفان اولان
طرق حقهٔ صوفیه نك اکثرنده مریدانی تربیه مصلحتنده باب سماع وغنا مفتوح ایسه ده طریقت
علیهٔ صدیقیه یعنی اصولی سنهٔ سنیه یه کمال رعایت واعمال اربابی پیوستهٔ رابطهٔ عزیمت اولان
طریقت نقشبندیه ده سماع وقوال وناشد ودوران یوقدر حتی امام الطریقه وغوث الخلیقه الفیض
الجاری والنور الساری الشیخ محمد بهاء الدین الشهیر بشاه نقشبند قدس الله تعالی سره وافاض
علینا بره حضرتلری * این کارنمیکنیم وانکار نمیکنیم * دیوب یعنی سائر طرق مشایخنك سماعنی
وذکر جهریلرینی انکار ایتمیوب کندولری سماع وذکر جهری ایلمدکلرینی بیان ایلمشدر
وبو بیاندن قصدی دخی خاطر عاجزانه به سایهٔ افاضهٔ ایشانده لایح اولدیغی اوزره طریقت
نقشبندیه نك نسبتی اوبله برنسبت شریفهٔ تیزتأثیر تصفیه درکه قلب مریدی برتوجهله پاك
وانوار عرفان املاسیله تابناك ایدوب تعلق کونیه یی ازاله ده سماع وسائر تدابیر کبی تکلفه محتاج
ایتمز دیمکدن کنایت وغیرمحتاج ایله اشتغال ایسه عبثه اشتغال اولمغله اشبو اشتغال بی فائده یی
منعدن عبارتدر (معلوم اوله که تغنی مطلقا حلقوم انساندن خروج ایدن صوت اولمیوب بلکه
نفسه تأثیری جهتندن اولان درجه سنده بولنان نظامی یعنی اصوات ونغمك بربرینه اولان
نسبتی وعدد ایله اولان تقدیری اعتباریله ظهور ایدن صوتدر و بوکا متعلق اولان علمه علم موسیقی
دیرلر وموضوعی صوت مذکوردر وعلم مذکور فقط ذهنده ماده دن تجردی جائز اموردن بحث ایدن
علوم ریاضیه دندر وحلقومدن چیقن صوت انسانیه یه ضروری کاهیجه ضعف وقرقلق کله رك
نظام نغماتی اخلال ایتمکله کرك بوجهتدن وکرك صوتده طبیعت انسانیه ده بولنمیان حالت
مناسبه نك عدمی مناسب کورلدیکندن آلات مصونهٔ موسیقیه یعنی انواع سازدخی ایجاد ایلمشلردر
وبوعلمك منفعتی ارواحی تنشیط وتعدیلدر ودخی احیانا انقباض وبرمکدر زیرا نغمات مذکوره
ارواحی یا مبدائندن ویاخود مبدائنه تحریك ایدر مبدائندن تحریکده روحده سرور ولذت وکرم

وشجاعت وبونلره بکزر حالات حدوث ایدر ومبدائنه تحریکنده عواقب اموردده فکر واهتمام
وبونلره شبیه احوال حدوث ایدر ولهذا نغماتی کاه افراح وحروبده وخسته لره علاجده وکاه
ماتم وجای عباداتده استعمال ایدرلر (واما نفسك نغمات والحاندن متأثر اولمسی الحانك نفسه عالم
اولی یعنی عالم ارواحی تذکیرا یتمسیدر که بو الحان ایله حرکات افلاکدن استماع اولنان الحان بیننده
مناسبات واردر دیو ایلدکلری استدلالده علی ظاهره نظر واردر زیرا کتب حکمیه ده محرر اولدیغی
اوزره صوتك پیدا اولمسنه سبب اولان قرع ایله هوا افلاکده یوقدر که صوت حاصل اوله واستماع
اولنه وبونك تحقیقی یعنی تذکر مذکورك وجهی افلاکده اولان حرکات باذنه سبحانه مؤثرات
افلاك ولطیف ومجرد غیرکثیف اولان عقوله افلاکك کمال شوق وعشقندن ناشیدر اشته نفوس
افلاك اوامر لطیفه نه صورنده عاشق ومائل ایسه نفوس انسانیه دخی امور لطیفهٔ موزونه یه مائل
وعاشق وحیران اولوب صورت حسنه کورد کده وصوت حسن ایشتدکده عالم عقولی تذکر ایدوب
اواجلدن نفوس انسانیه یه انبساط وانشراح وافلاکك امر لطیفه ارتیاحی کبی ارتیاح کلور
خلاصه لدی الملاحظة الصائبه مطالعهٔ اسبابدن نظری قطعله نغماتك بحکمته سبحانه مطلقا
حیوانانه وفقیرك ثقاتدن استماع ایلدیکی تجربهٔ جدیدهٔ مشهوره یه کوره جماداته دخی نوعما
تأثیری واردر وعلم موسیقیده فارابی وابن سینا وصفی الدین عبد المؤمن تألیف کتاب ایتمشلردر
وکتب کثیره دخی واردر لکن جمله سی افادهٔ علم ایدر وعملی سماعه موقوف اولوب طالبی اولانلر اولا
استاد حاذقدن استماع وبعده مسموعندن تمرن انتفاع ایتمك کرکدر وبوفنك فروع کثیره سی واردر
(شرعنا الی ترجمة مانقله المؤلف علی وظیفة المترجمین ﴿فصل﴾ فی الصوت الحسن
بعض اهل تفسیر ﴿یزید فی الخلق مایشاء﴾ نص جلیلنی صوت حسن ایله تفسیر ایتمشدر
(وعن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال اتدرون متی کان الحداقالوا لا ابایدنا وامنا قال ان اباکم مضر
خرج فی ماله فوجد غلامه قد تفرقت علیه ابله فضربه علی یده بالعصا فعدا الغلام بالوادی
وهو یصیح وایداه فسمعت الابل صوته فعطفت علیه فقال مضر او اشتق من الکلام مثل هذا
لکان کلاما فاجتمع علیه الابل فاشتق الحدا) حدا ضم حا ومد دال ایله ودخی فتح حا وسکون
دال ایله حدو دوه یی تغنی ایله سوق ایتمك یعنی سورمکدر که عادت عربدر ومؤلفك یازدیغی اشبو اثر
شریف حدانك وضعی مبیندر شویله که اجداد پاك نژاد نبویه دن مضر مالنی یعنی دوه لرینی
بحری یه چیقوب وراعیسی اولان غلامنی دوه لری اطرافه طاغلمش اولدیغی حالده باکز طورر
بولدقده تسبیبچون غلامك النه عصاسیله ضرب ایتدکده توجعندن وادی یه وآیداه یعنی
حیف اللریمه دیو اغازه ایله استغاثه وفریاده باشلردوه لر غلامك اشبو صوت موزوننی وحزیننی
ایشتدکلرنده همان غلامك یاننه دونوب بریکورلر مضر بوحالی کوردکده من بعد جمع وسوق
ابل متفرقه وسائره ایچون بویله مطرب کلام مشتق قلنسون یعنی وضع واجرا اولنسون دیمکله
حدا صوت مذکوره وضع اولنمش اولدیغی اصحاب کرینه بیان مآلنده در والله تعالی اعلم (وقال
النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (لابی موسی الاشعری رضی الله تعالی عنه لما اعجبه حسن صوته)
یعنی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم صحابیٔ مشار الیهك حسن صوتنی استحسانده (لقد اوتیت
مزمارا من مزامیر آل داود) (قلت) لغتده مزمار کسر میمله ساز قسمندن اولان دودکدر وجمعی
مزامیردر وعطادن مروی اولدیغی اوزره داود علیه السلامك مزمارلری اولمغله زبوری قرائتده
انلری چالرلر وانس وجن وطیر ووحشدن اطرافنه جمع اولانلری آغلدرلر وکندولری دخی آغلرلر ایدی
لکن مبرد قولنجه مزامیر مذکور الحان واغانیلرندن عبارتدر و بعض اعلام حقیقة مزامیر اولمیوب
بلکه حسن صوتی وطیب نغمه سی مزامیره تشبیهدر دیدی ونهایهٔ ابن الاثیرده مزامیر داود علیه

السلام ایله حسن اصوات وحلاوت نغماتده تمثل اولنورکه فی الحقیقه قرائتده حسن صوت داود
علیه السلامه منتهیدر یعنی کمال اوزره ایدیلر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ابوموسانك
قرائتنی استماع بیوردقلرنده (اعطیت مزمارا من مزامیر آل داود) بیوردیلرکه تمثیل مذکور معناسنه در
و بو حدیثده اولان آل علی قول ذات معناسنه در دیو مسطوردر (منقولدرکه داود علیه السلام
بیت مقدسده هفتده برکون صحرایه چیقوب وخلق حضور عالیلرینه جمع اولوب زبور شریفی
قرائت رخیمه یعنی رقیقه ومؤثره ایله اوقورلر ایدی و بدن شریفلرینه شول صورتده وجد کلورایدیکه
خد متلرنده کوجلی وقوتلی ایکی رأس جاریه اولمغله اوجاریه لر جسد شریفلرینی اکر
ضبط ایتمسه لر مفاصل شریفه لرینه انفصال کلورایدی واول کیفیتده صوت حیات بخشاری مؤثر
ایدیکه استماع قراءتیچون وحوش وطیور اطراف دیوانلرینه جمع اولورلر ایدی (مالك بن دیناردن
مرویدرکه باری تعالی داود علیه السلامی یوم قیامتده ساق عرشده اقامه ایدوب (یاداود مجدنی
الیوم بذلك الصوت الحسن الرخیم) مدلولیله امر بیورمغله اول نبی مکرم دخی صوت حسنیله ذات
الوهیتی تمجید وتقدیس ایدر (محکیدرکه حداسی مشهور ومثل اولان سلام حادی برکون منصور
عباسی خلیفه یه ای امیر المؤمنین امر بیورکه برازدوه لری صوسز براقسونلر وکمال اوزره حرارتلری
کلدکده جانب مایه صالیورسونلر تاکه کیفیت حدام منظور یکز اولسون دیو عرض ایدر اوله جهله
امر ایدوب وقتاکه عطشان دوه لری کوزلری اوچنده حوضه عرض ایلدکلری حینده سلام حدایه
آغاز ایتدکده سراپا دوه لر نهایت تأثیرایله باشلرین بالایه دیکوب صوبی ترکله حیران وسرکردان
اولدیلر (اهل طب قولنجه صوت حسن جسمه سریان وعروقده جریان ایدوب دمی تصفیه ونفسی
تنمیه وقلبی منشرح وجوارحی متحرك وحرکاتی خفیف ایدر ولهذا اطفالك بکالری عقبنده تنویمی
کریه کوروب ترقیص وتطریبله او یودملرینی رأی ایتدیلر (اشته مهد متحرك وصالنجق ایله نینی نك
اصلی بوندیردر (وحجاج معروف نسوان بلیغات عربدن لیلی اخیلیهٔ معروفه نك شاب مؤدب ولدینی
کوروب وتربیه سنی استحسان ایدوب بو نجل نجیلی نه کیفیتله تربیه ایتدك دیو صوردقده
* انی والله ماحملته سهوا * ای امیر قسم ایدرمکه بن بولدی سهوا یعنی بقایای حیضده بوکلمدم
* ولاوضعته یتنا * ودخی مسکنه قومدم یعنی طفل شیرخواره ایکن بره بازمدم یعنی مهدده
و یاصالنجقده تحریك ایله او یوتدم * ولا ارضعته غیلا * ودخی بن اوغلومه فاسده سود ایچرمدم
* ولا انمته مئقا * ودخی بن انی مستوحش و باکی اولدیغ حالده یاتزمیوب بلکه ترنم وتغنی و بالیلی ننی ایله
او یوتدم دیو بلیغانه جواب حکمت نصاب و یرمشدر (وقول فلاسفه اوزره یعنی حکما قولنجه
انسانده اولان نغمه لر منطقدن یعنی قوهٔ ناطقه دن باقی فعله کتورمکه قادر اولمدیغی برنطقدرکه
طبیعت انسانیه او فضل منطقی ترجیع وتکریر اوزره اولان الحان ایله قوه دن فعله اخراج ایدر
ولدی الظهور روح ونفس انسان اکا تحنن وتعشق ومیل ایدر و بدیهیدرکه کافهٔ اهل صناعات
بدنلرینه ملال تام وفتور بطالت ارتسام کلسندن خوف ایتدکلرنده یعنی بو حال خشیت عارض
اولدقده بالطبع ترنم واغازه یه آغاز و بلبل زبانلرین نغماتله دمساز ایدوب بو وجهله نفسلری کسب
راحت ایدر زیرا احد یوقدرکه کندوسندن طرب ایتمیه وطنین سرندن اوصانوب عدم ترکی
بوانه کتمیه صوتك هیچ بروجهله فضیلتی اولمسه اکا اشبو شرف بترکه انسانه مأکل وملبس ومشرب
وقربان وشکار وسائر جهتلرله اولان لذائذ دنیویه نك جمله سنی اجراده بدنه زحمت وجوارحه
مشقت بدیهی الظهور وفتور متعاقبه اجلی من البدور اولوب لکن سماع وتغنیده ابدانه مذکورلرده
اولدیغی کبی تعب کلدیکی مستغنی استدلالدر (و بوراده مؤلف دیرکه الحان حسان و نغمات
مقرونة الاستحسان ایله خبردارینه توصل اولنور شووجهله که الحان روح انسانه تصفیه بخش

اولمغله مکارم اخلاق صاحبی ایتمکله افعال ممدوحه یی ایفاده اولور وصلهٔ ارحام یعنی اقربا
ومتعلقاتنه ازهرجهت رعایت وانعام واغراض فاسده یی ترك وقباحت دیکری عفو ایدر و لحنله
انسان خطا وکناهنه اغلر ونعیم ملکوتی تذکر وضمیرنده تخیل ایله فعله ونیت جازمه سنه کتورمش امور
نفسانیهٔ فاحشه سنه ندامتله یورکی داغلر واهل ریاضات عهود قدیمه یی نغمات و الحان ایله
تمجید ایدوب خطایالری اوزرلرینه بکا ونعیم آخرتی تذکرایله رجا ایدرلر ایدی وحسن صوته
قلوب انسانك تحنن وشوقندن باشقه طیر و بهائم دخی مائلاردر وفلاحات صاحبی جنس نحل
سائر حیواناتدن زیاده تغنی اوزرینه طرب ایدر دیوب شاعر قدیم عربك * والطیر قد یسوقه
للموت * اصغاؤه الی حنین الصوت * بیتیله استشهاد ایتمشدرکه مألی آشکار اولدیغی اوزره
طیر جنسی جای هلاك اولسه ده سمت صوت حسنه کندو یی اتاروتلف اولور دیمکدر (و بعضلرینك
زعمی اوزره دریاده بعض دابه وحیوان وارایمشکه اندن اصوات مطربه ولحون مستلذه صدور
ایدرایمشکه سامعینه حلاوتندن غشی حالی کلور ایمش وهرچند موسیقی شناسلر الحانی اوصوت
حیوانه تشبیه قصدنده اولمشلر ایسه ده لایقیله بکرده ممشلر (و ینه زعم بعض اوزره بلاد یوناندهبرمرغ وارایمشکه صوت ایتدکده انواع طیور استلذاذ ایانه جمع اولورلر ایمش وکاهیجه صوت
حسن دماغه لطافت ایله وصولندن وقلبه ممازجتندن سامعینه غشی ایراث ایدرکه ولد مادرینك
اغازه سنی سمعیله قبول ایدوب بکاسنی ترکی ودوه نك حدایله نشاط وقوتی مزداد اولمغله قولاقلرینی
دیکوب وصاغنه وصولنه بختر ایله باشنی دوندررك یوریمه سی وعلی قول قیلی آلات طرب وملاهی
اجراسیله حیرت و یره رك شاشردوب صید ایتدکلری شاهد مدعادر (و بحار بابنده کوسترلدیکی
اوزره ینه علی زعم اطراف عراقده اولان بالقجیلر جوف ماده کیرن بالق چیقه مز صورتده یرلر یاپوب
یانلرنده اصوات شجیه یه باشلدقلرنده بالقلر تأثیرصوتله جمع اولوب او یرلره دوشرلر ایمش وراعی
و چوبان یراعه سنی یعنی قامش و یاقوالنی اوفور دکده قیونلر اذان تأثر ایله اصغا ایدوب
رعیلرنده جدلری ودابه یه تمامیله صویی صفیر ایله ایچردکلری ظاهردر والحاصل مستلذاتده
مؤنه جهتندن سماعدن اخف برنسنه یوقدر (افلاطون حکیم * من حزن فلیسمع الاصوات
الحسنة فان النفس اذا حزنت خمدت نارها فاذا سمعت ما یطربها و یسرها اشتعل منها
ما خمدت ومازالت * دیمش یعنی حزن وغم قلبك آتشنی ساکن قیله رق علیل ایدر اولمغله
اول دردده آواز خوب ونغمات انتظام اسلوب دوا اولدیغی بیان ایتمشدر (وملوك فارس یعنی
شاهان پیشین عجم اشبوخصوص موسیقی یه اهتمام ایله علت حزن وسائر علل ایله مریض اولانلره
سماعله معالجه ایتدیررلر واذهان خستکانی فکرردیدن بوطریقله وقایه ایدرلر ایدی وقوم عرب
واهل حجاز تغنی یی عجمدن اخذ ایتمشلردرکه بودعوایه شعراء قدماء عربدن ابن غیلة الشیبانی نك
* وسماع مسمعة تعللنا * حتی ننام تناوم العجم * بیتی کواهدر (محکیدرکه منصور خلیفه نك
طاب ثراه بعلبکی نام مؤذن خاصی برکیجه دار الخلافه سنده اذانده ترجیع ایدر ایدی واوخلالده
خلیفهٔ مشار الیه توضی ده بولنمغله صودوکن جاریه سی تأثیر ترجیع ایله دتره مکه باشلیوب
بلا اختیار النده کی ابریق دوشدی پس خلیفهٔ مشار الیه حرمسرالرندن جماعته چیقوب اقامهٔ
نمازدنصکره مؤذن مومی الیهی ای بعلبکی سکا برجاریه و یره یم من بعد شو ترجیعك کبی ترجیع
ایتمه دیو جاریهٔ مزبوره یی احسان ایتمشدر (قلت) اصطلاح فقه شریفده اذانده ترجیع
کلمتین شهادتینی اولا صوت خفی ایله دیوب بعده رجوع ایله یعنی تکرارا شهادتینی صوت بلند ایله
اتیان ایتمکدر و اشبو وضع یعنی اولا خفیا و بعده رفعله تکرار مذهب حنفیده مکروه و مذهب
شافعیده جائزدر (مؤلف مرحوم بوراده عبدالرحمن بن عبدالله بن ابی عماره نام بلیغك برقینه

يعني سازنده زن حسنا وصفنده نظم ابتديكي قطعه دردبو * الم تر لا ابعد الله دارها * اذا رجعت
في صوتها كيف تصنع * ترف نظام القول ثم ترده * الى صلصل من صوتها يترجع * يعني
يازوب بعده * و بعد فهل خلق الله شيئا اوقع بالقلوب و اشد اختلاسا للعقول من الصوت
لاسيما كان من وجه حسن كما قال الشاعر * وسماع حسن * سمعته من حسن * مقرب
من فرح * مبعد من حزن * لافارقا لي ابدا * في صحة من بدن * وهل على الارض من جبان
مستطار الفؤاد يعني بقول جرير * قل للجبان اذا تأخر سرجه * هل انت من شرك المنية ناجي *
* فتحركت به الاشاش وشجعت نفسه وقوى قلبه ام على الارض بخيل قد تقطعت اطرافه
لؤما يعني بقول حاتم الطائي * يرى البخيل سبيل الماء واحدة * ان الجواد يرى في ماله سبلا *
الا انبسطت اماله ورشحت اطرافه * ديوب * واختلف الناس في الغناء فاجازه عامة اهل الحجاز
وكرهه عامة اهل العراق الى آخره * قوليله ادله وطرق جواز وعدم جوازتغني بي بسط ايتمشدر
(قلت) مؤلفك مفاد قول مذكوري صوت حسن قلوبده اوقع وعقلي قاپمه ده اشد ولاسيما كه
اوصوت حسن ذو وجه حسن ومحبوب مستحسن دن صادر اوله شاعرك نظم مذكوري منطوقنجه
فرحي تقريب وحزن وكدري تبعيد ايدر وروى ارضده قورقاقلغندن قلبي اوچار بر بددل يوقدر كه
جريرك موتدن قورتولش وارميدر نيچون معركه ده صوله ايتمز سن ديو جبانه سويليك وتشجيع ايدك
مفهومنده اولان قول مذكور يله تغني وترنم ايده البته اوجبانك سرور ونشاطي تحرك ايدز وقلبي
قوى اولورده دشمنه صالديرر وكذلك عالمده بر بخيل يوقدر كه بخلدن ناشي قولي وقنادي مقطوع
يعني دست بذلي مكسور ولؤم اولديغندن اطراف ومتعلقاتي وهر كس كندوسندن نفرت ايتمشيكن
حاتمك جودي مشوق اولان بيت مرقوميله دمساز اوله انامل بذلي منبسط اولور وسماحت اللري
ترشح ايدر يعني آب سخاسي جريان ايدر ديوب تأثير صوت حسني بليغانه بيان ايتمشدر (لكن
مرحوم مومى اليهك اشبو محبوبدن صادر صوت خوبك ستايشي اطلاق اوزره اولميوب هرنه قدر
اقتضاى فن رياضي اوزره مسلم ايسه ده بو بابده نابلسي مشار اليه ايضاح الدلالات في سماع الالات
اسمنده اولان رساله سي فذلكه سنده احياء علومدن نقلا يازدقلري حكم حفظا ولنه مألي انشاد غزل
اوصاف محبوبه ايله تغني وترنم حلال اولان زوجه وامه نك غيريلري حقنده نظم اولنور وتغني
بونلرك غيريسي اولان اجنبيه دن صدور ايدر ايسه حرام اولمغله اجتناب ايجاب ايدر ومؤلف مرحومك
غنا حكمنده يازديغي اقوالك ترجه سي اشارت اولنسان مطالعه يه بناء ترك اولنوب فقط تغني نك
عربده منشائي بيانده يازديغي قول مجمل آني نك ترجه سنده خدمت اولندي معذور باد (اصل
الغنا ومعدنه * هشام ابو المنذر ديمشدر كه غنا اوچ وجه ايله دركه نصب وسناد وهزجدن عبارتدر
امانصب كنجلرك وركبانك تغنيسيدر اماسناد نغماتي كثير اولان ثقيلدر يعني ثقيل موسقيدر واماهزج
حلمي تهييج ايدن غناء خفيفدر وفي الاصل غنانك معدني ومنبعي امهات قرا ديديلان مدينه
طائف خيبر فدك وادي القرى ودومة الجندل يمامه دركه اشبو بلده لر عهد اولده مجامع اسواق
عربدر (عود نامنده اولان سازي لامك بن قاين بن آدم عليه السلامك اختراع ايلديكي
منقولدر كه اني چالر و وفات ايتمش اولان اوغلي فراقنه اغلر ايدي و على قول صانع
عود فن موسيقيده كتاب اللحون الثمانيه نك مصنفي اولان بطلميوس حكيم در انتهى الباب

﴿ الباب التاسع والستون ﴾

اشبو التمش طقوزنجي باب مغنيلر يعني عربده عهود سابقه ده اولان سازنده لر ايله اخبارلري
ومجالس رؤساده اولان نوادر ولطائف جلسابي بيانده در (على قول عربده ابتدا تغني ايدن
ايكي سازنده قزلردركه جرادتان ايله بناملردر * الا ياقين و يحك قم فهينم * لعل الله يصحبنا

غماما * يعني غنا لر ندر كه قحط مطر و قوعنده بونكله ترنم ايتمشلر در (وعربده قينه يه كرينه
وعوده كران و بربطه مزهر ديرلر (وعربده هنكام جهالت برطرف اولدقدنصكره ابتدا
غناء رقيق ايله تغني ايدن ابن سريج ودلال ونومة الضحى وابو عبد النعيم ايله مكنى وملقب اولان
طويس بن طنبوردر واولا اشبو بيتله آغازه ايتمشدر * قد براني الشوق حتى * كدت من وجدي
اذوب * وطويسدن صكره خانندهٔ مشهور يمنى الاصل اولان (نجم) دركه غناسي اخف
واهزج ايدى * و فتيان على شرب جميعا * دلفت لهم بباطية هدور * فلا تشرب بلا طرب
فاني * رأيت الخيل تشرب بالصفير * قطعه سيله تغني ايتمشدر ومشاهرك بري دخي حكم
الوادي ايله ملقب اولان كمسه دركه * امدح الكأس ومن اعملها * واهج قوما قتلونا بالعطش *
* انما الكأس ربيع باكر * فاذا ان لم نذقها لم نعش * ايله تغني ايتمشدر خليفهٔ عباس هارون الرشيدك
طاب ثراه خانندكان خاصه لري وار ايديكه ابراهيم الموصلي وابن جامع السهمي انلردندر وصوما
نامنده بر زامري دخي وار ايدي ابراهيمك فن موسيقيده تصرفي زياده اولوب ابن جامعك نغمه سي
طاتلي ايدي خليفهٔ مشار اليه صومايه بركون ابن جامعه نه ديرسن ديو غيابنده صورد قلرنده بن
نه حيثيتله ذوق اولنسه يعني طاتلسه طبب اولان عسل وصفنده نه تفوه ايده يم ديو ثنا وابراهيم موصلي يي
دخي كذلك سؤالنده موصلي كافهٔ ثمار ورياحيني جمع ايتمش اولان بر بستاندر ديو ستايش ايتمشدر
(قلت) اشبو قرنا وندماء خليفه موسيقي شناس اولدقلرندن باشقه حكمت عمليه علمنده دخي كامل
اولدقلري اشبو سؤال و جوابدن مستفاد در فتأمل (و عهد مذكورده ابن محرز دخي مشهور
خانند ايديكه طباع ناسده اولان مشتهياتي درك و هر كسك ميلنه و مزاجنه مناسب مقام ايله
تغني ايدر و كويا هر انسانك قلبنده مخلوق بر ذات ايدي (ابن الكليدن مرويدر كه عصر
تابعينده ابن عايشه نام بر ذات وار ايديكه ناسك تغني جهتندن احسن وانبهي ايدي لكن ضيق
مشرب اولمغله اكر تغني ايدك ديو رجاده اولسه لر بنم كبي كمسه هيچ تغني وترنم ايدرمي اكر
بوكون تغني ايدرسم بر كوله ازاد اولسون ديو عتقه تعليق ايدر واكر تغنيسندنصكره كوزل ايتديكز
ديرلر ايسه بنم كبي كمسه يه احسنت ديورمي اكر بوكون اخشامه دك تغني ايدرسم بنه شو بله اوله
ديو تعليق عتق ايدر ايدي (سيلان وادئ عقيق موسمنده بركون هواده لطافت بولنه رق مدينهٔ
منوره اهاليسندن رجال ونساء مسيرهٔ مذكوره يه چيقمشلر ايدي وابن عايشه دخي رداسنك انكيله
باشني اورتوب وقورانه مسيره يه كيدر ايدي وينه اومسيره يه كيدن حسن بن الحسين بن علي المرتضى
رضي الله تعالى عنهم ابن عايشه يه خلال راهده تصادف ايدوب ركابلرنده پويان اولان ايكي
رأس ديرك كبي بلند اندام عبد اسودلر بنه اي غلاملر شمدي سويليجكم امرمي اكر اجرا ايتمزسه كز
سزي قسم بالله تعالى كه تكدير ايده رم ديدكده غلاملر ياسيدنا امر ايدك بجري بو شالدوب
دوكه رز ديو اراده سي صدورينه منتظر اولديلر مشار اليه شو فضل ردا سيله متعجر اوله رق
كيدن ذاته واسطه كز ايله سويليه جكم شيئي اكر اصغا ايتمز ايسه ك سني سيل عقيقه اتارز ديك ديو
ارسال ايدر وعقب غلامينه حسن حضرتلري دخي دوشر وقتا كه غلاملر تنبيه سيد اوزره ابن
عايشه نك طوبديغي حالده على غفلة اوموزلرندن ياقه لدقلري كبي ابن عايشه كيمدر بونلر ديو
حايقردقده جناب حسن بنم اي ابن عايشه ديو خطاب ايدر ابن عايشه لبيك وسعديك مرادك
ندر امر ايله بابام وانام يولكه فدا دردينجك حضرت حسن سوزيمي طوت زيرا غلاملرك يدنده اسيرسن
بوزنوع صوت ايله يعني مقامات متنوعه ايله تغني ايده جكسك والا بو غلاملر سني عقيقه طرح
ايدرلر ديديلر ابن عايشه بو تكليفي ايشيدنجه واويلاه و اعظم مصيبتاه ديو صيحه زه باشلر حسن
حضرتلري فوري صباحي براق و بزه نفعي اولان نغمانه باشله ديدكده سمعا وطاعة ديوب همان

يولده‌سر آغاز آغازه ايديجك كافهٔ ناس سمت عقيق ترك ايله اطرافنه اجتماع وجان ودلدن صوتنى
تماما يوزنوعه وار نجيه دك حيران قاله‌رق استماع ايتديلر بعد الاتمام اجتماع ايدن ناس لسان واحد
اوزره شويله برتكبير ايتديلر كه صداسى طاغلرى وطاشلرى طوتوب حركتنه كتورمكه ياقلشدردى
وحسن حضرتلرينه * صلى الله تعالى على روحك حيا وميتا فما اجتمع لاهل المدينة سرور قط
الا بكم اهل البيت * يعنى بارى تعالى و تقدس معاشا و معادا سنك مقامكى عالى قيلسون
اى اهل بيت نبوت سكان مدينه‌يه سرور انجق سزك ذاتكز ايله حاصل اولور ديو دعا وثنا ايلديلر
بعده حسن حضرتلرى ابن عايشه‌يه اى ابن عايشه سكا بنم بو معامله‌م متصف
اولديغك اخلاق شكسه كه يعنى چتن خو بلو اولديغك ايچون بر نوع تربيه در ديو
تلطيف ايلديلر ابن عايشه دخى اى سيدنا بكا بوندن اعظم برشدت مرور ايلمدى يعنى بن بو آنه دك
بويله شدت كورمدمكه اعضام متفرق اولور صورتنه وارمشيدى ديوب بوتربيه كندويه مجاهده
اولديغنى بيان ايله ممنونيت اظهار ايلدى وابن عايشه‌يه سنك اوزركدن روزكارده مرور ايتمش
اولان شدت ندر ديو سؤال ايدر اولدقده يوم العقيقه‌ده اولان شدتدر ديو ماجراينى حكايت ايدر ايدى
(سعيد بن محمد العجلى اصمعى دن شو حكايه‌يى روايت ايتمشدركه عصر امويه‌ده ابو الطمحان
ديرلر برقينى يعنى خاننده زنلره فن موسيقى اوكره‌در سحرساز بركيمسه وار ايديكه فسقله دخى متوغل
ايدى قينى مرقوم بركون يزيد بن عبد الملك دار الاماره‌سنه واروب حضورينه دخولده استيذان ايتدى
وچند ايام طوردى لكن رخصتياب اوله‌ميوب بالاخره مغنيلرندن برينه اشبو قطعه‌م ايله حضور
اميرده تغنى ايله ناظمى كيمدر ديو صورر ايسه بنم قپوسنده طوردیغمى خبر ويرظهور ايدن عطيه‌يى
بالمناصفه تقسيم ايده‌رز ديوب * يكاد الغمام الغر يوعدان رأى * محيا ابن مروان و يرعد بارقه *
* يظل فتيت المسك فى رونق الضحى * تسيل به اصداغه ومفارقه * نظمنى الينه و يردى وقتا كه
مغنى مرقوم اشبو شعر ابى الطمحان ايله الحان ايتدكده يزيد طرب پرمزيد ايدوب ناظمى برخوردار
اوله كيمكدر ديو صوروب ومغنى دخى حالا باب الامارهٔ رخصت حضور اولان ابو الطمحانكدر
ديو خبر ويردكده يزيد بن او شخصى بيليورم ديمكله جلساسندن برى يا امير المؤمنين صاحب الدير ايله
معروف اولان آدميدر ديديكنده يزيد كتورك كوره‌يم وقصهٔ دير نه‌در صورلسون ديو حضورينه
احضار ايدركلدكده قرنادن برى اى ابو الطمحان ادناى فجورك نه‌در سويله امر اميردر
تعبير يله استنطاق ايتدكده مسؤل مرقوم ليلة الدير دراو دخى شويله اولمش ايديكه بركيجه
اقبه نام ديره يعنى مناستره نهادهٔ همبان مهمان ولحم خوك و بقلوا اكل ايله پشمش طغشلى يعنى مرجمك
شورباسنى اكل ايله شكمنى ملبان وبنت العنبى يعنى باده سيله كنديمى سكران وزنا بوندن آنده بولنان
دختر ايله قربان ايدوب بعده دخترك انوابنى سرقتله صاووشدم ديدكده يزيد خيلى كولوب ووافر عطيه
ويروب السون وبعده ذادائرهٔ اماره‌دن دور اولسون ديو فرمان ايدر ابو الطمحان احسان يزيدى الديغى
آنده مغنى مرقومى حصهٔ موعودهٔ نصفيه‌دن محروم ايده‌رك اوقپودن دخى صاووشوب كتمشدر
(مؤلف مرحوم بو مقامده خلفاء عباسيه واقربا ومتعلقات واركاننك الحان ضمننده وقوع
بولمش بعض حكاياتنى ومكارم اخلاقلرين دخى نقل ايتمشدر لكن اطناب ممل عد وترجمه‌لرى ترك
اولنوب فقط اشبو حكايهٔ آتيه انتخاب اولنمشدر (هرون الرشيدك وزير نافذ مستقلى جعفر بن يحيى
البرمكى نك بعض احباسندن اولان براهل تعيندن منقولدركه راوى حكايه ديركه هنگام اقبالنده
بركون كندو دائره‌سنده خلوت نشين ذوق وشوق اولمق ايچون خليفه دن استيذان ايدوب رخصت
باب تعطيل اولمغله يوم مذكورده بنى اركندن وارمم اوزره دعوت ايتمشيدى بندخى بكور غراب
كبى تبكير يعنى زمان فجر كاذبده سراينه شموع انجم لموع انوار افشان وراه قدومنه نكران اولديغى

(حالده)

حالده وارديغمده قارشولیوب وقت ضحايه قدر اطيب عيش وصفا ايله بعد المصاحبه افخر طعام
وانفس ادام ايله مرتب اولان مائده آماده اولندى يوب واللريمزى غسل وعطرياب ايله تطييبدن
صكره نفايس اقمشه‌دن كيجه‌لك البسه‌سى كتورلمكله كيوب وجعفر اقتضاى سجيهٔ سخيه‌سى اوزره
حاجب بابنه بوكون زيارتمز قصديله هركيم كلورسه مانع اولميوب بزم بزم سرور يمزه كتوروب ذكرى
آتى صلاح ايله مشتهر اولوب دارهوادن دارانسه چقان عم خليفه اولورسه دخى همان كتور ديو
تنبيه ايدوب مجلس طرب ومنادمه‌يه دخول ووراى پرده‌ده زانوزن مقام الحان اولان مغنيه وسازنده
جاريه لرك اغاره‌لرينى استماعله مشغول نوشانوش وغم دهرى فراموش يولنه عزيمتمزه مقارن كمال
ورع وتقوى ونهايت زهد وانزواسى سببيله هيبت وجلال ورفعتى قلوبكبر صغير وكبير اولوب
حتى نزد خليفه‌ده دخى بو وقعى معتبر واجلال وتعظيمى ملتزم اولان خليفه‌نك عمجه‌سى عبد الملك
بن صالح كيفما اتفق جعفرى بعض افاداتى ضمننده كورمك قصديله كلمكله ناچار حاجب
مزبور پيشروى اوله‌رق مجلس خلوت وجاى مستور عشرتمزه ناكاه كتوره دوشدى كلديكنى
كورديكمز كبى عقلمز ونشوه مز باشمزدن كيدوب ادوات طرب وجنبش ومزه‌لر پريشان وفرط
حيادن حيران اوله‌رق صيچرايوب استقبال واجلاله براو يوب حضورنده طور قالدق عبد الملك
بزى بو حالده وعقلمزى اختلالده كوردكده * لابأس عليكم كونوا على ما انتم عليه * يعنى صقلماك
دخترزى كوره‌يم * اوسزكچون يابالكزدكله * كرچه همشيره‌مزدكلسه بزم * ياسمزكده حلالكزدكله *
معناسنى اشراب ويا غلام ديو چاغروب غلاملر ايچرو كيردكده آرقه‌سندن بالاپوشنى يعنى فراجه وبنش
كبى كيديكى اوروبه‌سنى چقاروب بزه توجهله مستلذات نفسكزنه ايسه بوزمبوب اجرا ايدك ديو
خلاف مأمول مساعده كوستردكده فى الحال اكا دخى امتعهٔ نفيسهٔ زربفتدن معمول اثواب آرام كتورلدى
صو ينوب وكينوب ومستقلا كتوريلان طعام ومدامدن اكل وشربه باشليوب وبزه‌اى ياران اشبو آب تلخ
غيرشيرين وبنت العنب فاحشه آيين ايله الفت ومنادمتم اولماغله تخفيف ايدك وعدم ابرام
تكرارده سمت مسامحه‌يه كيدك ديو رجاده اولنجق جعفرك غايت ممنونيت وسرورندن يوزى
كولوب درحال دست وپاى عبد الملك صالحى تقبيل ايله افندم جانم بولكده فدا اولسون بنى بو معاملهٔ
كريمانك ايله قپوكده آزاد قبول ايتمز قول ايتدك لطفا وتواضعا بوادنى چاكر يكزك داركترانه‌سنى
تشريف باهر التلطيفلرى امثالى باعث افتخارى اوله‌جق برامر وفرمانلرى ضمننده اولق
ملاحظه اولنور هرنه ايسه شمدى بيان بيور واجبهٔ ذمتم اولديغى اوزره خدمت ايده‌يم تاكه فكر
تسويه‌سى مزاحم حضور وآرام متنعمانه‌لرى اولميه وبو يوزدن بنده كزى برقاندخى احيا بيوره‌سز
ديو تشكر ونيازده اولدقده صالح مشار اليه بلى بنم برازاملم اولوب اولا قلب خليفه‌ده طرفه دائر بر اغبرار
خاطر اولمغله آنى ازاله ايله ترضيهٔ امير المؤمنينه همت وثانيا اون بيك دينار دينم اولمغله خزانهٔ دافعهٔ
الاحزان خلافتپناهيدن تأديه‌سى بابنده بذل مكرمت وثالثا وغلم ابراهيمك ظهرينى صهارت امير المؤمنين
ايله توثيق وتشييدده يعنى غاليه نام كريمه‌لرينى نجل موم اليهمه عقدده اولان لطف مزيده شفاعت
ورابعا نجل موم اليه ازهر جهت مستعد ادارهٔ امور وشاب داناى فنون موفور اولمله سررفعتنده
رفع الويهٔ ولايته يعنى براولكايه والى اولمسنه موهبت قيلكز دلخواهمدر ديدكده جعفر نشاط ضرورى
واختيارى ايله وكالت مطلقه‌سنه بناء تحقق وقوعنه اشاره صيغهٔ ماضويه ايله * قد فعل امير المؤمنين
مثل ذلك وولى ولدك ابراهيم بالمصاهرة مصر والدنانير حاضرة لك من مالى ولك من مال امير
المؤمنين مثلها * يعنى حضرت خليفه التماسلريكزى جميعا اجرا ايله حقكزده صفح جميل وجاه
ولايت مصرى دامادى نجلكز ابراهيمه توجيه والتونلر مالمدن و برلدكدنصكره برمثلى دخى كنج
خليفه دن اعطا اولندى ديدى بعده عبد الملك اداى سلام ووداعله بانشوهٔ سرور حصول مطلب

استغفار كان منصرف اولدی وراوی دیركه بن اشبو بلا استیذان قبولده اولان اقدام جعفره متعجب
قالوب كوكادن خلیفهٔ رشید رضی ومال وتولیه‌یی اكرچه تنفیذ ایدر لكن عقد خصوصنده آیا
معامله‌سی نه كونه اولور دیمش ایدم وقتاكه صباح اولدقده علی السحر دار الخلافه‌یه واروب
خصوص مرقومك ظهورینه ترقبده اولدم برده جعفر دخی قالقوب وكلوب حضور خلیفه‌یه دخول
وچوق طورمدن قاضی القضاة عهد جناب رشید امام همام ابو یوسف حضرتلریله ابن عم خلیفهٔ
مشار الیه ابراهیم بن عبد الملك صالح وسائر اعلام واركان دعوت اولنوب حضور خلیفه‌ده منعقد
مجلس حافلده كریمهٔ محترمهٔ مشار الیهایی ابراهیم جنابلرینه امام مشار الیه عقد شرعی ایله بعد
العقد ولایت مصر خلعتی الباسیله حضوردن چقوب دائره‌سنه مجلس عقدده بولنان ذواتدن مرتب
الای وآلای ایله خانه‌لرینه عزیمت ایلدی بعده جعفر یانمزه كلوب كمان ایده‌رمكه حضرت
خلیفه ایله بو قضیه‌ده وقوعه كلان كیفیتك استماعی مقصودیكز اولمق كركدر دیدی های های
كانكز كیدر دیدیكمزده (وقتاكه دائره‌مدن علی الصباح خاكپای خلیفه‌یه رومال ایتدیكیم كبی
ای جعفر دونكی كون مجلسكز نیجه اولدی سویله بیوردیلر ماجرایی نقله باشلیوب كلام عبد الملك
دخولی بیانه كلدكده خلیفه حضرتلری كمال انبساطلرندن وساده‌لرینه متكی ایكن طوغریلوب
بابا كه رحمت سكا نه دیدی ونه استدی امان سویله بیوردیلر بندخی اولا رضای عالیكزی
رجا ایلدی دیدیكمده نه دیدك بیوردی * رضی عنك امیر المؤمنین دیدم دیجك * وقد رضیت * بیوردی
بعده دخی نه دیدی بیوردیلر * وعلی عشرة آلاف دینار * دیدی دیدیكمده * فبم اجبته * بیوردی
* قد قضاها امیر المؤمنین عنك * دیدم دیجك * قد قضیتها * بیوردی بعده دخی نه دیدی بیوردی
* واحب ان اشد ظهر ابنی ابراهیم بصهارة من امیر المؤمنین بنته الغالیة * دیدی دیدم دیجك
* فبم اجبته * بیوردی * قد فعل امیر المؤمنین ذلك * دیدم دیجك * قد اجبته الی ذلك * بیوردی
پس دخی نه دیدی بیوردی * واحب ان تخفق الالویة علی رأسه * دیدی دیدیكمده‌ینه * فبم اجبته *
بیوردی * ولیه امیر المؤمنین مصر * دیدم دیجك * وقد ولیته * بیوروب اول ساعت كافه‌سنه
مساعده بیوردی دیو خلیفه ایله اولان صحبتنی حكایت ایلدی راوی حكایه دیركه عبد الملكك بزم
منادمه‌یه قعودی وعمرنده فعله كتورمدیكی شیئی اجراسی ایله جعفرك بلا استیذان تكلفات
مذكوره‌ده قبوله اقدامندن وخلیفه حضرتلرندن توجیه جعفری تنفیذ وامضاسندن قنغیسی
اكرم واعجب اولدیغنی بیله‌مدم یعنی بربنی آخرینه ترجیح ایده‌مدم مكارم اخلاق اولور ایسه
بویله اولور دیمشدر (قلت) مطالعهٔ عاجزی اوزره جعفرك اقدامی دیكرندن اعجب
وراجحدر زیرا توجیه ولایت واعطاء مال برمكینك نزد خلیفه‌ده اولان اعتبارینه وصدر
وزارته مكین اولدیغنه نظرا جرأت دكلدر لكن هر نه قدر كفویت برنده ایسه ده خصوص
عقد دختر خلیفه‌یی بلا رخصت تعهد خیلی دشواردر حتی محاضراته متتبع برذاتدن فقیر بو
حكایه‌یی ازمنه تقدم استماعمده جعفره عقد مذكور مصلحتنده جسارتك درایتكه منافیدر دیو
معاصرلرندن بری اعتراض ایتدكده جعفر مرحوم فی الحقیقه بنم بونده اولان جرائتم غفلتدر
حتی عبد الملكك تفوهندنصكره آیا خلیفه تنفیذ ایدرمی دیو بكا ندامت كلشدی سررشتهٔ اقدام
مشهودم اولان مساعدهٔ ایام ایدی زیرا خلیفه حضرتلرینك بر كون و بر كیجه بكا حضورندن
دور اوله‌رق خانه‌مده انجمن بند طرب اولمسی كمال محبتلرینه كوره عادتا محال ایدی بو بابده
مساعدهٔ علیه‌لرینه ایامك مساعده‌سنی كوردیكمده ایلروسی دخی اویه جغنی جزم ایتمدم دیو وقوعبولمش
اولان اعتذار یله برابر نقل ایتمش ایدی فاما اصل مدار افراط غفلت بیدوكی اشرابسز تأمل
ایله نزد اولی الالبابده ظاهردر (محكیدركه عصر تبع تابعینده برذات جریدة العربده اولان

بلاددن بلدهٔ منوره والیسی اولوب بلدهٔ شریفهٔ مشار الیهایه دخوللرندن خاندان واشراف
بلده‌نبریكلرینه واروب ابتدای ملاقات مذكوره‌ده بو مقام مباركده منع تغنیدن احری واولی برعمل
اولمازهمان یساغ ایله دیو اخطار والتماس ایدرلر اودخی اصغا واوج كونه‌دك بوراده اولان مغنیلر
طوره‌یوب كتسونلر وایام مذكوره‌دنصكره كیتمز بولنورسه نفسنه لوم ایلیه دیو ندا ایتدیرر راوی حكایه
دیمشدر كه والی مشار الیهك ورودی خلالنده طشره‌ده بولنمش اولوب بلدهٔ لطیفه‌سنه عودت
ایتمش اولان براهل تعین ودرایتكار ذات بلیغ نهی مزبوری هنوز طویمامغله خانه‌سنه دخولدن
اول رحلنی او بلده‌ده اولان مغنیاتدن الفت سابقه‌سی اولان سلامة الزرقاء نام بلیغه‌نك قپوسنده
حط یعنی دوست طوغری ایاغنك توزیله اورایه اینوب اشته خانه‌مه ترجیح ایله اولا سكا كلدم دیو
عرض اشتیاق ایدر صاحبة البیت مجرینه بوریوب ترحیب واكرام وفی الحال ماحضر ایله اطعامدن
حسبحاله آغاز ایله جنابكزك بورادن مفارقتكزدنصكره ظهور ایدن حادثه‌یی طویدیكزمی دیوب
یساغی وعلی الصباح ارتحال بلدهٔ اخری ایده جكنی خبر ویردكده ذات مومی الیه ای
سلامه بن والی‌یی كورمدكجه سن حركت ایتمه وخانه‌كی براغوب برجانبه كتمه دیوب وذكری آتی
شیلری دخی تعلیم ایدوب والی‌یه توجه ومجرد زیارتكزی قصد ایله كلدم یوللو كلمات ایله باشقه
افاده‌سی اولمدیغی صورتی اشرا یدنصكره مقر ولایتكز اولان اشبو شهر مباركده مسامحات
ولاتله تغنی‌یه رواج كلدی افضل اعمال انی منعدر دیو نهیندن تجاهل ایله اخطار ایتدكده والی
اخوانكز یعنی اشراف واعیان بلده اوخصوصی سزدن اول بكا اشارت ورأی ایتملریله بندخی
یساغ وخانندكان سازندكانك جمله‌سنی بقلوب كتسونلر دیو ندا ایتدردم كتمكده درلر غالبا مسموعكز
اولمامش دیجك ذات نطوق مومی الیه بلی اجمالا قولاغمه چالنمش ایدی بو امرده سز واخطار
ایدنلر موفق اولمشلر لكن جوار یمزده اولور مغنیاتك اوادنجه اهل پرده‌سی برخاتون واردر آغازه‌سی
مدایح مقبوله قبیلندندر اتباعمدن استماعمه كوره بن تغنی‌یه توبه ایله مسجد جامعه ملازمت وانده
عبادت ایدرم دیمش ایمش دیدی والی دخی چونكه بویله در یالكزانی ابقا ایده‌لم دیدكده مومی الیه
بركره حضوریكزه جلب وسیما وحال وقالنه نظر ودقت ایدك ابقاسنی تجویز ایدرسه كز ترك
اولنسون هله قبل الاطلاع تركی جائز دكلدر دیو مخاطبهٔ دلفریبله خطابت ایدیجك جلبنه مجبور
اولوب برضابط تسیار یله احضار ایلدی سلامهٔ بلیغه دخی زی صالحاتله تزی ودستنه برسبحه الوب
مومی الیه حاضر ایكن حضورینه مثول ایدوب مأثر آبا وخاندانی نقلنه تعبیرات بلیغانه ایله باشلدقده
والی اومرثه‌ٔ قوالعنك فصاحتنی استحسان ایلدیكنه معاقب ذات مومی الیه ای سلامه مسموعم
اولدیغنه نظرا سن حافظهٔ قرآن عظیم الشان ایمش سن حضورامیرده قرائت قیل استماع ایده لم
دیدی والی غایتله قرائتنی تحسین وشاباش وآفرین ایله سلامه‌یه چشم شفقتله نكاه ایلدیكنی
مومی الیه كوریجك ای سلامه حدای عرب اسلوبنده برمناجات اوقی دیدی اوقویجق والی‌یه وجد
كلدیكی كبی مومی الیه ای والی والا شان یساغ ایتدیكمز صنعتی آیانه كیفیتده ایمش بیلسك اولمازمی
دیدكده والی تغنی قیل ای سلامه كوره لم وتجربه ضمننده برصفاجق سوره لم دیو امر ایتمكله
* سددت خصاص الخیم لما دخلته * بكل بنان واضح وجبین * بیت تغزل نظمیله آغاز آغازه
ایتدكده جمله مزه حالت عجیبه الویروب والی سر برندن نزول وسلامه‌نك اوكنه دیزچوكوب وسنك كبی
درهٔ نادره‌نك بلده مزدن خروجی ممكن دكلدر دیو ب خانه‌سنده صفای خاطر یله اوطورسون
دیدی ذات مومی الیه چونكه سلامه‌نك مقامنه یعنی اقامه‌سنه اذن ویردیكز خلق اكا اذنه
وسائرهم صنعتلرینك عدم اذننه معنا رویروب لوم ایدرلر واراجیف پیدا اولور بو كفت وكویه
دخی برچاره لازمدر دیدكده والی جمله‌سنه اذن ویردم قالسونلر دیمكله ذات ظریف بلیغ مومی الیه

يساغى و نفى افناده بروجه محرر حسن تدبير ايتمشدر تجـاوزالله تعالى عن سيئاتهم وسيئاتنا آمين

الباب السبعون

اشبو يتمشنجى باب انبساط نصاب انجق قينات واغانى يعنى تغنى ايدن وسازچالان جاريه لر ذكرنده در (بلغادن على بن الجهمدن محكيدر ديمشدركه شرفياب خدمت منادمه سى اولديغم برملجأ انامه خراسان واليسندن هداياى جليله كلوب طائفده تربيه اولنمش جمـال وكمال واجادهٔ شعرده وموسيقيده جمله يه فائقه محبوبه آدنده برجاريه دخى جملهٔ هدايادن ايدى متبوع عظيم يعنى ولى نعمتم جاريه يه كماليله تعشق و برآن يانندن آيرمازايدى لكن بينلرنده شكرابى شيوه سى وقوعيله دائره سنده بربلوكه قويوب برآز ايام محبوبه يى مهجوره ايلدى راوى ديركه اشبو انفعال خلالى مابين دائرهٔ ولى نعمتده بركيجه بن او يوركن نصف ليلده ولى نعمت باشى اوجه كلوب اى على قالق ديو بنى بيدار يوردى لبيك ياملجأ الانام ديو قالقوب طورديغمده بن رؤيامده محبوبه ايله بار يشوب راضى اولديغمى كوردم ديجك افندم خبراوله اوسنك جاريه كدر رضا وجفا ذات دولتكزك بنده در اظهار رضا ايله جاريه كزى مسرور بيورك ديدم و بز بوتكلمده ايكن ماينده نوبتجى بولنـان زنجى خادملردن برى كلوب ياامير نادائرهٔ محبوبه دن برعود سازى آوازى ايشتدم ديوخبر ويردكده ولى نعمت اى على هايده كيده لم ونه ايشلديكنى كوره لم ديوب بنى يانته الوب قپوسى يانته اصولله واروب و پرده ده كزلنوب محبوبه يى الده عودنام سازى الوب كندى نظم مرتجلى اولان * ادور فى القصر لاارى احدا * اشكو اليه ولايكلمنى * كأننى قداتيت معصية * وليس لى توبة تخلصنى * فهل شفيعا لنا الى مليك * قد زارنى فى الكرى وصالحنى * حتى اذاما الصباح لاح لنا * عاد الى هجره و صادمنى * تحسرى ايله تغنى ايلديكنه واقف اولدق كه رؤياسنده اودخى بارشمه يى كورمش اولديغى مفيددر وقناكه ولى نعمتم عشق حلال ايله تعشق ايدوب لقاسندن خيلى زمان دوراولديغى معشوقه سندن صوت حسن ايله اشبو تحسر اشعارشعر جكر سوزى كوش ايندكده ضرورى آه وفرياد ايدرو محبوبه دخى كذلك آوازهٔ آه ايله سكردوب ولى نعمتمزك اياغنه قپانور پس ولى نعمت * ماهذا * ديو كيفيت رؤياسنى صوردقده يامولاى بوكيجه عفو ورضاكى معناده كوروب واو يانوب نظم مذكورى انشادايله تغنى ايدركن صبحهٔ ولى النعمانه لرندن تشريف احياء رديفلرينه منتظر طوردم ديدكده ولى نعمت بندخى اويله كوره ش ايدم اى على اشبو اتفاق رؤيالردن اعجب برنسنه كوردكمى ديوب كمال سرورايله جاريه لر ينك الينه يا پشوب خلوتسرالرينه داخل اولوب و بنى خادملر الوب ماينه چيقار ديلرديمشدر (حكايه) ملوك قديمهٔ عربدن برذات بزم منادمه وصحبتده اويقوسى كلدكده همان ايويوب صوبنوب جامه خوابه كيمك تكلفنده اولميوب ندما ومغنى وسازنده لردن دخى اويور بولنانلرى حضورندن چقارمزايمش بركيجه بعدالاكل والشرب اويقويه وارمش ومغنيه جاريه لر دخى رقود ايدوب لكن مغنيلردن برينك اويقوسى بوغيكن تراقد ايدوب يعنى اويوركبى ياتوب قالمش وقتـا كه مجلس بيدارلردن خالى قالدقده متراقد اولان مغنى بليغ نومده بولنان جوارى مغنياتدن برينه عاشق اولمغله طوغر يلوب جمال معشوقهٔ نائمه تماشا ايله بلندن دواتنى چيقاروب مألى تمنى وصال ايله بن منادمه سنى ايكيمز برياقده اولديغمزومنكبلرك اوجده وساعدم زيررو يكده زلال بارد آسا اولان آب دهانكى صورديغم حالده كوردم ديمك اولان * انى رأيتك فى المنام ضجيعتى * مسترشفا من ريق فيك البارد * وكأن كفك فى يدى وكأننا * بتنا جميعا فى لحاف واحد * ثم انتبهت ومنكباك كلاهما * فى راحتى وتحت خدك ساعدى * شعربنى نظم و برورقه يه تحرير ايله ورقه يى او يانسون قصديله جاريهٔ مذكوره نك اوزرينه حظليجه فرلدر مكر جاريه نك دخى ناظمه علاقه سى اولديغندن اودخى شيوهٔ تراقده اوله رق بيدار بولنمش اولمغله ورقه يى قاپوب

ظهرينه بالبداهه بونك دخى مفادى حبرلر اوله حاسده رغماً قريبا املك اولان وصالمه نائل اولورسن و ايكيمز برپرده كوزه ديجى قورقوسندن امين اولديغمز حالده بيتوتت ايدرز ديمك اولان * خيرا رأيت وكلا املته * ستناله منى برغم الحاسد * وتبيت بين خلاخلى ودمالجى * وتحل بين مراشفى ونجاسدى * ونكون انعم عاشقين تعاطيا * ملح الحديث بلامخافة راصد * نظمنى تحرير ايله رقعه يى عاشقنه آتمغه طور انديغى وقتده ملك مشاراليه بيدار بولنمغله جاريه نك الندن الوب بوندر ديو عنف ايلدكده ايكيسى دخى صيحرايوب واياغنه قپانوب قسم و يمين ايله بوندن اول بينلرمزده نه كلام ونه مذاكره ومخابره ونه واسطه ايله معاملهٔ فاحشانه وقوعه كلميوب علت عشق بزى مست وحيران ايدرك شومشاعره مز بووجهله شمدى ظهور ايتمشدر ديو استرحام ايلديلر ملك دخى فى الحال جاريه يى ازاد ومغنىٔ مرقومه عقد ووافر احسان وجهاز اعطاسنه دخى امر ايله الزوجه كى دمن ايليكزدخى سرايمه اوغرامبك ديو هم احسان وهم حسن سياست ايتمشدر (قلت) سنزده ملك يمينده اولميان جاريهٔ غير حره حكمنده دكلدر يعنى شهوتدن امنيتده باشنه و يوزينه و كوكسنه و بازولرينه و بالدرلرينه نظر جائز اولوب سائر يرلرينه نظر حرامدر وشهوتدن عدم امنيتده آخرك جاريه سنى لمس حرامدر وعندالاشترا لمسى شهوتدن خوف اولنورسه دخى لضرورة لمس تجويز اولنمش ايسه ده اختيـارده يازلديغى اوزره فى زماننا تجويز اولنمامشدر المنة لله تعالى وتقدس دولت عليهٔ عثمـانيه ده كافهٔ جوارىٔ بيوت حتى زنجيلره دخى سنزده حرائر معامله سى اولنوب حرملردن سلاملغه چقمادقلرى واسواق و بازار ومسيره وتفرجكاهلره قادينلر كبى ياشمق و فراجه ايله مستوره اولدقلرى حالده خروجلرى جملهٔ مستحسنات دولت عليهٔ آل عثمان ايدها الرحمن وابقاها الى آخر الدوراندر و بوامر مستحسن درمختار ودرمنتقى استحسانده اولان مسئلهٔ زمانيه يه مطـابقدر فتأمل (حكى ابويزيد الاسدى وقال * ادباء عهد بنى اميه دن اولان ابويزيد اسدى حكايت ايدوب ديركه * دخلت يوما على سليمان بن عبدالملك بن مروان * امويه دن عبدالملك بن مروانك اوغلى سليمانك حضورينه بركون وارمش ايدمكه ٭ وهوجالس فى ايوان مبلط بالرخام الاحمر مفروش بالديباج الاخضر فى وسط بستان ملتف قداثمر واينع * اشجـار باهرة الاثمار بربرينه بتشمش برباغچه نك اورطه سنده كـائن طاشلرى قرمزى سماقى دن ووساده لرى يشل ديبادن دوشنمش برايوانده اوطورر * وعلى رأسه وصائف كل واحدة منهن احسن من صاحبتها * و باشى اوجنده بربرندن كوزل جاريه لر طورر * وقدغابت الشمس وغنت الاطيار فتجاوبت وسفت الرياح على الاشجار فتمايلت * وآفتـاب جامه خواب اغترابه كيروب يعنى حرارت هوابرطرف اولوب مرغان شب خيز بربرينه قارشولق و يرك ترنمده ور باح لطيفه دستكاه اشجارده نقاش طوقيوب يعنى ترادفله موزونا اسمكله درختان تمايلده ايدى * وقلت السلام عليك ايها الامير ورحمة الله تعالى و بركاته * همان تحيه وسلام سنتنى برينه كتوردم * وكان مطرقا فرفع رأسه * سليمان ايسه ايوان مذكورده سربنى اوكنه طوغرو اكوب تفكرده يعنى دريای حيرته طالوب دوشمكده ايدى سلامى استماع ايتديكى كبى باشنى قالديروب * وقال ايابزيد فى مثل هذا نصاب حبا * اى ابويزيد بونك كبى جاى صفاايچنده ايكن حب وعشق ايله مصاب ومبتلا اولدم ديوب * آه كيم ايلسمده سير بهشت * برنهانى عذاب واردلده * سوزشنجه جكرم كبـاب ودموع چشمم همرنك شراب وفراق يارايله كوكلم پراضطرابدر معناسنى اشراب قيلدى (قلت) اصلح الله الامير اوقامت القيامة بعد * بندهجى بارى تعالى وتقدس اميرى صلاح وفلاحده ايلسون عشق ومحبتدن صكره يعنى عاشقك اوزرينه قيامت قوپارمى وسوكى وعاشقى اهلاك ايدرمى ديدم * قال نعم على اهل المحبة * هاى هاى اهل محبت عشق اوزرينه قيامت قوپار ديدى * ثم اطرق

مليا فرفع رأسه فقال ابا يزيد مايطيب فى يومنا هذا * بعده زياده سبله اطراق رأس عقبنده
طوغرى بلموب اى ابو يزيد اشبو كونمزده كوزل ومناسب شى نه در دبدكده * قلت قهوة حمراء
فى زجاجة بيضاء تناولها غادة هيفاء مضمومة لفاء واشربها من كفها وامسح فى بفمها *
بندخى اشبو سوز وكداز آلود عشق اولان كونه مناسب شى ساغر بلور بن سفيد ايچره قونمش
آب سرخ رنك يعنى مى دركه اودواء دوى عشق برسمين سيمين رنك تازه ودلنواز وشكم واعضاسى
مناسب بر بنت خوش آواز صونه و بر بنه متعاقب اوله رق سرعتله صونيله ده بندخى اوساقيهٔ
حسناك الندن آلوب نوش وفمى فنه سوروب اودم ايله كدرايامى فراموش ايدم ديدم * فاطرق
سليمان مليا لا يرد جوابا تنحدر من عينيه عبرات بلا شهيق * وقتا كه بو سوزى بن سويلينجه يعنى
معشوقه سنى اكدرنجه سليمان جوابه يعنى كلامه تصدى ايتمديكى حالده بنه سربر پيش
ايدوب وراه حيرته كيدوب هر دو چشمندن سس سزوصداسز ياشلر دوكمكه باشلدى * فلما رأين
الوصايف ذلك تنحين عنه * وقجان سمت سرنده طوران جوارى درارى بو حال حزن مآل سليمانى
كوردكلرنده ياندن اوزاغه چكلديلر * ثم رفع رأسه * بعد مكث كثير باشنى قالديروب * فقال
ابا يزيد حضرت فى يوم فيه انقضاء اجلك ومنتهى مدتك وتصرم عمرك والله لاضربن عنقك
او لتخبرنى ما اثار هذه الصفة من قلبك * كمال شغب ودردندن سر سام اولمغله اى ابو يزيد
بر كونده يانمه كلدك كه او كونده اجلكك انقضاسى ومدت حياتكك انتهاسى ورشتهٔ عمريكك تقطعى
اولكده در قسم بالله كه اكر اشبو صفتده يعنى بنم دردمك دواسنده قلبكك يعنى عقلكك اشاره
ورأيني بكا خبر و يرمز يعنى برچاره بولمزايسك بو ينكى اورورم ديدى * قلت نعم اصلح الله تعالى
الامير كنت جالسا عند باب اخيك سعيد بن عبد الملك فاذا انا بجارية قد خرجت الى باب القصر كانها
غزال انفلتت من شبكة صياد * بندخى هاى هاى چاره بولورم وتسليت و يريجى اولورم حق تعالى
همان اميرى صلاح وعافيتده قيلسون برادريكز سعيد جنابلرينك كچنده دائره‌لرى بابنده اوطورر
ايدم ناكاه باب قصره ايچرودن برجاريه خروج ايتديكم كويا اوجينك طوزاغندن قورتلمش بر كيك
ايدى يعنى ايچرودن تلاش واضطرار ايله كزران اولمش كبى حيرت مآثر و پريشان خاطر ايدى
* عليها قميص سكب اسكندرانى يبين منه بياض بدنها وتدوير سرتها ونقش تكتها *
* اوزرنده بر پيرهن رقيق اسكندرانى وار ايديكه بدن سيم رنكى ودائرهٔ نافى واوچقورينك نقشى
سجيلور صورتده اينجه ايدى (قلت) غالبا او عصرده اينجه كوملكلك بزاسكندريه ده نسج
اولنور ايمش كه اورايه نسبت ايتمشدر * وفى رجلها نعلان صراران قداشرق بياض قدمها على
حمرة نعليها بذؤابتين تضرب حقويها * وايا غنده ايكى يوكسك نعاللرى وار ايديكه بياض قدمى
اوسرخ رنك اولان وطبانه كلان برى از رينه طوقنان نعلينه اشراق ايدوب الماس كبى رنكلر
كوسترر ايدى * لها صدغان كانهما نونان * ونونلر آسا قورلمش ايكى زلفى * وحاجبان قد قوسا
الى محاجر عينها * وايكى چشمنك بكارلرى اوزره قوسلنمش يعنى چورلمش قاشلرى * وعينان
مملوتان سحرا * وسحر يعنى قوهٔ جاذبه ايله طولو كوزلرى * وانف كأنه قصبة بلور * وكويا
بلوردن مصنوع بياض بورنى * وفم كأنه جرح يقطر دما * وكأن قان تقاطر ايدر يارە كبى
فمى وار ايدى (قلت) رنك فم ولعلنى وكوچكلكنى قطرهٔ دمه تشبيه ايتمش ايسه ده پكده
مطبوع كورنميور وشاهراه اولان غنچه يه بكزتسه اندن رنكين دوشردى ملاحظه اولنمشدر
* وهى تقول عباد الله من لى بدواء مالا يشتكى وعلاج مالا يسمى طال الحجاب وابطاء الجواب
فالقلب حائر والعقل عازب والنفس والهة والفؤاد مختلس والنوم محتبس رحمة الله على قوم عاشوا
تجلدا وماتوا كمدا ولوكان الى الصبر حيلة والى العزاء سبيل لكان امرا جميلا * ودخى اوجاريهٔ
موصوفه سوز كدازايله اى عباد الله شكايت اولنمازدردمه وتسميه اولنميه جق يعنى آدى سو يلنميه جك

علتمه يعنى عشقمه بنم ايچون دوا وعلاج ايدر كيم دركه يتشوب معالجه ايده زيرا حجاب يعنى افتراق
وهجران اوزادى وجواب بطائت ايتدى يعنى معشوقم مفقود اولمغله پيام كچكدى ولهذا قلبم
حيران وعقلم پريشان ونفسم واله وقلبم قاپلمش وخوابم حبس اولنمش يعنى اويقوم كم اولمشدر بارى
تعالى وتقدسك رحمتى شو طائفه اوزرلرينه يعنى عاشقلره اولسونكه مجاهدهٔ عشقده دليرانه ياشه يوب
وكدر فراقى چكه رك فوت اولديلر بنم ايچون اكر شدائد صبرى تحمله تدبير وتعزيه يه طريق اولبدى
كوزل شى اولور ايدى لكن صبرم جكرم كبى ياندى وكارد استخوانه طياندى ديوب * ثم اطرقت
طو يلا ورفعت رأسها * بعد اطراق وچوق طوردقدنصكره باشنى قالدردى * فقلت ايتها الجارية
انسية انت ام جنية سمائية ام ارضية فقد اعجبنى ذكاء عقلك واذهلنى حسن منطقك * بندخى بو حال
وقالنى كورنجه اى جاريهٔ حسنا و بليغهٔ زيبا آياسن انسميسن يوقسه جنمى وحور سماويميسن ياخود
ارضيمى زيرا ذكاوت عقلك وحسن نطقك بكا تعجب وذهول وحيرت و يردى ديدم * فسترت وجهها
بكمها كأنها لم ترنى * بنم بو سوزيمى ايشتديكى آنده رويني يكيله اورتدى و بو وضعندن ظن ايدرمكه
ايچرودن يانه رق چيقوب بنى كورميه رك اغياردن خالى يردركانيله حسبحال سوزش مآل مذكورى
ديوب وكورنجه حجاب ايلمشدر * ثم قالت اعذر ايها المتكلم فما اوحش الساعد بلا مساعد والمقاساة
لصب معاند ثم انصرفت * بعده بكا اى متكلم بو اضطراب وانحرافده بن معذور اولمامله عذريمى
قبول قيل كه مساعد ومعاونى اوليان ساعدك يعنى بيچاره عاشقك و يولنى شاشرمش عاشق
مشتاقك وحشتى وشدائدى عظيم وجسيم اولور ديوب منصرفه اولدى * فوالله اصلح الله الامير
ما اكلت طيبا الا غصصت به لذكرها ولا رأيت حسناء الاسمج فى عينى لحسنها * اى امير يمين
ايدرمكه جاريهٔ مزبوره شو كونه شيرين وكوزل ايديكه اطعمهٔ لذيذهٔ خوشكوارا كل ايدر ايكن تذكر
وتفوه ايتسم بوغازمده طوررو كورديكم كوزللرانك حسنى يانده كوزيمه چركين كور بنورديد يكمده
* فقال سليمان ابا يزيد كاد الجهل يستفزنى والصباء يعاودنى والحلم يعزب عنى لشبح ماسمعت اعلم ابا يزيد
ان تلك التى رأيتها هى الدلفاء التى يقول فيها الشاعر * انما الدلفاء ياقوتة * اخرجت من كيسة
الدهقان * سليمان اى ابا يزيد سنك اشبو تعداد ايتدك محاسن جميله ايله دل مشتاقده حاصل
اولان غم وغصه سببيله هنكام شباب احكامى بنى صچراتمغه قريب اولدى وصباوت جنبشى بكا
عودت ايتدى وحلم ووقاريمدن دور اولدى اى ابا يزيد معلومك اولسونكه اوكورديكك جاريه
صباحت و بلاغت وحسن صوت وتغنيده شهرتكير انام اولان دلفانام زن زيبا دركه وصفنده
شاعر عرب * انما الدلفا الخ * بيتنى نظم ايتمش و بر كيسه دهقانده يعنى كويلى طغار جغنده بولنمش
وچقنجى النده طوغان مثلنه مظهر دوشمش يعنى حرزاده خاندان دكلسه ده بر ياقوتهٔ نفيسه
وفائقهٔ حرابر بردرهٔ يتيمه در ديمشدر * شراؤها على اخى الف الف درهم وهى عاشقة لمن باعها
والله ان مات من يموت الا بحزنها ولا يدخل القبر الا بغصتها وفى الصبر ساوة و فى توقع الموت
نهبة قم ابا يزيد فى دعة الله يا غلام نقله بدرة فاخذتها وانصرفت * اوجاريه نك شراسى برادريمك
اوزرينه بيك كره بيك درهم يعنى ثمن مزبور ايله اشترا ايتدى و بايعى اولان جوانه عاشقه در
ديوب مكرجاريه يه عاشق اولوب لكن ملك يمين برادرى اولديغندن باشقه مطلقا قابله وصال
ديكر اولماديغندن برمنوال مشروح جاريه نك حال وقال سوزش اشتماليله كباب آتش علاقه
وهواسى اولديغنى بعد الاشراب اى ابو يزيد آرتق سلامتله قالق كيت ديوب غلام خازننه ابو يزيده
بر بدره كتور ديو امر ايلدى غلام اوا ون بيك درهم سكه سيمدن عبارت اولان طوربه يى كتوردكده آلوب
حضوريندن چقدم ديدى * قال فلما نقضت الخلافة اليه صارت الدلفاء اليه فامر بفسطاط فاخرج
على دهناء الغوطة وضرب فى روضة خضراء مونقة زهراء ذات حدائق بهجة تحتها انواع الزهر

من بين اصفر فاقع واحمر ساطع وابيض ناصع *راوى ابو يزيد ديركه وقتاكه سليمان دولت امويه ده
بيعت اولنوب سرير خلافته قعود ايلدكده معشوقه سى اولان دلقايه مالك اولدى وسليمان
هنكامنده يعنى موسم بهارده غوطهٔ شام نزهتكاهنه خيام ايله نقل ايدوب بر روضهٔ ازهار آلوده نصب
ايتدرمش ايدى *وكان لسليمان مغن يقال له سنان به يأنس واليه يسكن فامره ان يضرب فسطاطه
بالقرب منه وقد كانت الدلفاء خرجت مع سليمان الى ذلك المنتزه فلم يزل يومه ذلك عند سليمان
فى اكمل سرور واتم حبور الى ان انصرف من الليل فاتى فسطاطه فنزل به جماعة من اخوانه*
وسليمانك سنان نام استيناس ايتديكى برمغنى نديم خاصى دخى اولوب آنك خيمه سى دخى امريله
باركاه خاصى قربنه قورلمش ايدى ودلقا دخى خيمهٔ حرمله سليمانك معيتنده ايدى سنان بركون
مهتابلى كيجه نك برمدتنه قدر اكمل سرور واتم حبور ايله نديملك ايدوب اويقو زمانى چادرينه كلدكده
احباسندن بعض كيمسه لر سنانى زيارته كلوب* فقالوا له زيد قرانا اصلحك الله تعالى فقال وماقراكم
قالوا اكل وشرب وسماع قال الاكل والشرب فحاضران واما السماع فعرفتم غيرة امير المؤمنين
ونهيه عنه الاماكان فى مجلسه* بعد الترحيب والدعا عيش ونوش وسماع يعنى سفرهٔ عشرت ايله
تغنيسنى نياز ايلديلر سنان دخى اكل وشرب آمادهٔ بزم احباب اولوب لكن امير المؤمنين حضرتلرينك
قسقانمه خويى وتغنيدن يساغى معلومكز در حضورلرندن باشقه محلده تغنيى يساغ بيورديلر
ديو اعتذار ايلدكده *قالوا لاحاجة لنا بطعامك وشرابك ان لم تسمعنا قال فاختاروا صوتا واحدا
اغنيكموا* انلر دخى بزه سماع ايتمز وغداى روحمزى ويرمز ايسك سنك طعام وشرابكه بزم احتياجمز
يوقدر ديو التجاى تغنى ايلدكلرنده سنان صوت واحدى يعنى برمقامى تعيين ايدك تاكه تغنى ايده يم
ديوب فصل ديدكلرى اسلوبده ترنم ايتمه جكنى اشراب وبنده لكنه اغترار ايساغ ايسه ده التزام
خاطر احباب ايلدى وتعبير ايلدكلرى مقامده اوله رق مهتابى ودلقايى وحسن لقا وصوتنى
وعشقنى آكديرن *محجوبة سمعت صوتى فارقها* من آخر الليل لمانبه الشجر *فى ليلة البدر ما يدرى
مضاجعها* اوجهها عنده ابهى ام القمر *لم تحجب الصوت حراس ولا غلق* ودمعها لطروق
الصوت منحدر *لو مكنت لمشت نحوى على قدمى *تكاد من لينها للمشى تنفطر * ابياتيله آغازه
ايلدى *قال فسمعت الدلفاء صوت سنان فخرجت الى صحن الفسطاط تسمع شيئا فجعلت لا تسمع
شيئا من حسن خلق ولطافة قد الارأت ذلك كله فى نفسها وهيئتها فحرك ذلك ساكنا من قلبها
فهملت عيناها فانتبه سليمان فلم يجدها معه فخرج الى صحن الفسطاط فرأها على تلك الحالة فقال
ماهذا يا دلفاء * حاكى قصه ابو يزيد ديركه وقتاكه دلقا سنانك صوتنى كوش ايتدكده خيمه صحننه
يعنى پردهٔ خارجى يانه استماعه چقوب وابيات تغزل اشتمال سنانده مبسوط حسن خلقت ولطافت
قدى سراپا ذاتنده مشاهده ايتمكله يعنى نظم اولنان صفات واحوال خوبى وعشق كندوسنده
كورينوب واو صوت حسن ووصف مستحسن دلقانك قلبنده كامن اولان آتش عشقى تحريك
وتهييج ايدرك دودبده سى ياشلر دوكوب وبوغيلوركبى اغلمه سى غلو ايتمكله بو حالى نومده بولنان
سليمانى اويانديردى سليمان بيدار اولوب دلقايى يانده بوليمجق صحن فسطاطه چيقوب حالت حيرت
وبكاده كوردكده اى دلقا بو حال كدر مآل نه در ديو صوردقده (فقالت) الارب صوت رابع
من مشوه * فبح المحياء واضع الاب والجد* يروعك منه صوته ولعله *الى امه يعزى معا والى عبد*
اواوزى ويوزى چركين واب وجدى الحق سنانك استماع ايدن جاريه وعبدى ائتلاف ايتمكله
تعزيه اولنور صوت بالاى حسن مؤثرى بنى بو حاله قودى معناسنى الماع ايدن نظم مذكورى انشاد
ايلدى* قال سليمان دعينى من هذا كله فوالله لقد خامر قلبك منه ماخامر يا غلام على بسنان *
سليمان دخى بو استماعى ترك ايت تحقيق قلبكى تغيير وعقلى البته پريشان ايدر ديوب خادملردن

برينه بكا سنانى كتور ديو امر ايدر* فدعت الدلفا خادما فقالت ان سبقت رسول امير المؤمنين الى سنان
فحذرته فلك عشرة آلاف درهم وانت حر لوجه الله تعالى * دلقا دخى احضار سنان تعزير وتكدير
ايچون اولديغنى درك ايله آچوب كندو خادمنه اكر اميرك خادملرندن اول سنانه يتشوب قاچره
بيلور ايسك سكا اون بيك درهم وبروسنى آزاد ايدرم ديوب كوندرر* فسبق رسول سليمان *لكن خادم
سليمان سبقت ايدر* فلما آتى به قال يا سنان الم انهك عن مثل هذا * وقتاكه خادم سنانى كتوردكده سليمان
اى سنان بن سنى بونك كبى شيدن يعنى تغنيدن نهى ايتدمى ديوب توبيخ وعتاب ايتدكده* قال يا امير
المؤمنين حملنى الثمل وانا عبد امير المؤمنين وغرس نعمته فان رأى امير المؤمنين ان يعفو عن عبده فليفعل
* سنان اى امير المؤمنين بنى اشبو كيفيت عصيانه كتورن نشوهٔ عقاردر بن افنديمزك مربى قولى
وغرس نعمتى يم اكر قولنك كناهى عفوينه اراده بيورر ايسه اجرا بيورسون ديو استعفا ايلدى * قال
عفوت عنك ولكن اما علمت ان الفرس اذا صهل تودقت له الحجرة وان الفحل اذا هدر ضبعت له الناقة
وان الرجل اذا تغنى اصغت له المرأة* سليمان دخى صوچكى عفو ايتدم لكن بيلمزميسنكه آت
كشنهدكده قسراق آكه بناشور واركك دوه كورلده دكده ديشى دوه سمت وصاله قولنى اوزادر
واركك تغنى ايتدكده مرأه كلام مرام رجلى جان قولاغيله دكليوب رام اولور *اباك والعود
الى ماكان منك فيطول غمك *صاقن سنده اولان حاله من بعد عود ايتمه يعنى بعدذا چالوب چاغرمه
زيراغم وكدرك اوزار يعنى سنى تعذيب ايدرم ديدى (مؤلف مستطرف ديركه سليمان سنانك خايه
وآلت تناسلنى قطعله نفى ايلديكى ومدينهٔ منوره ده مغنيلر چوغالديغنى خبرويرملريله انلرى دخى
اخصا ونفى ايتمك اوزره والبته امر كوندرديكى دخى منقولدر (محكيدركه جزيرة العربده
اولان بلدانك برنده كائن برخاندانك رشا وجوذر ناملرنده ايكى قينهٔ مغنيهٔ ظريفهٔ اديبه لرى وارايمش
واوبلده ده مزيد آدنده برمضحك كيمسه دخى اولوب مجالس ظرفادن چيقمزوقنده كه بربزم ياران
اولسه البته اوانجمنده بولنورايمش كيجه نك برنده او خاندان دائرهٔ خاصهٔ عشرتنده معتبر كبرا
اولان اومضحكى سخريات ومضحكاتيله اكلنمك ايچون جلب ايلمش كلدكده سفرهٔ عشرته
اوطوروب ذكر اولنان مغنيلرك فصللربنى استماع ومطايباتله صحبته وشقايه باشلرلر مكر صاحب
دائره نك اوجه تنبيههى ايله مضحكه صوندقلرى نبيذه مسهل قونمش اولمغله تكرر دور پياله دن
معده سى قارشمغه باشلديغنى خاندان كوردكده تناوم ايدر يعنى كوزينى قپايوب اويور كبى ياتار
جاريه لر اوسنى اورتوب بنه تنبيه مقدم اوزره مغنيه لر اغازه يى كسه رز مضحك كنديني خلايه آتمق
درجه سنه واروب مضطر اولمغله غالبا بو مغنيه لر بنده نزيه اولنمشه بكزر ديو ملاحظه ايتمكله
بنده كنيفلره مراخيص دنيلكله مضحك قرزره* يا حبيبتى اين بيت المراحيض * يعنى اى بنم
سوكليلرم مرخاص نره ده در كوسترك ديو صوردقده * فقالت احداهما اصاحبتها مايقول سيدنا
قالت يقول غنيانى * فرك بربسى اياقداشنه تجاهل ايله مسافر افنديمز بزه تغنى ايدك ديو امر ايدر ديوب
* رحضت فؤادى فخلينى* اهيم من الحب كل وادى* بيتيله تغنى ايدوب مضحكى ازعاج ايدرلر بعده
مضحك ايچندن غالبا بونلر مربات مكه دندر ديوب اهل مكه اصطلاحنجه* يا حبيبتى اين المخرج *
ديدكده ينه بكره بكره تغنى دكراستر ديوب * خرجت بها من بعد مكة بعدما * اقام المنادى
بالعشاء فاعتما * شعريله دمساز اولوب مضحكك طلبنى قومه يبديررلر پس مضحك ينه سوزينى
فهم ايده مديلر ظنيه كوره شامده يومك كركاردر ديوب اصطلاح شاميجه * يا حبيبتى اين المذهب *
اى سوكليلرم محل ذهاب نره سيدر بيلديرك ديدكده كذلك باشقه نغم استبور ديوب * ذهبت من
الهجران فى كل مذهب* ولم يك حقا كل هذا التجنب* نظمنى آغازه به الوب ينه قول مضحكى
كم ايتديلر بعده مضحكه غضب كلوب لاحول ينه مطابى اكله مديلر كان ايدرمكه بو قحبه لر مدينه لى

اندن چیقمق کرکدر دیوب علی اصطلاحهم آسو کیلی کوزللر بیت الخلا قنغی برده در دیو
صورنجه بنه بستهٔ آخرایله تغنی طلب ایدر دیوب * خلی علی جوی الاحزان اذطعنا * من بطن
مکة و النسهید و الحزنا * کفتار یله غنا ایدوب بنه مطلوب مضحکی بیلمزلندیلر بو کره مضحك
انفعالی آرتوب استرجاعله شوفاسقه‌لر قورقارمکه مصرقار بلر بنه مفاره‌نه‌لردر دیوب قول درشت ایله
مصرلیجه * این بیت الحش * دید کده کذلك مغنیه‌لر بنه تغنی دلخواهیدر دیوب * او حشونی
وعز صبری فیهم * ما احتیالی ومایکون فعالی * یعنی اوقو یوب قصد مضحکی کورولدی یه
کتور دیلر بعدذا مضحك کوفه ده یتشمشلر دیوب کوفه لیجه * این الکنیف * دید کده
بنه بری آخر ینه طوغریسی شو مسافر افندیمز کبی صاحب طبیعت و قریحه بر ذات کورمدك
غدای روح اولان غنادن کندویه فتور کلیوب بنه آوازهٔ خوب استر دیوب * تکنفنی الهوی
طفـلا * فشبنی و ماا کتهلا * سوزیله تغنی به باشلدقلری کبی مغنیه‌لرك سؤاللرندن متنق
کلماته ییتلرنظم ایدرك تجاهل ایله دفع ثقلتنه یول و یرمدکلری طورلرینه وامساك اذایه مضحك
تحملی قالمیوب * واویلاه واعظم مصیبتاه * دیو فریاده باشلدقده یورغان التندن ما جرایی
تماشا ایله تبسمده اولان خاندان چاتلبسی مرتبه ده ضحکی طوتدردقده مضحك اباغه قالقوب
مغنیه‌لره بهی زانیه‌لر اکر بنم مقصدیمی بیلدیکزایسه اشته سزه بیلدیره‌یم دیو همان اتکنی درمیان
واوطوردیغی مقعدی ومغنیه‌لرك اوستلرینی تلویث ایدر وخاندان ایسه قهقهه‌دن بایلورمرتبه یه
واروب ای مزید حیاك و ادبك یوقمی مفروشات قصریمی برباد ایتدك دیو عتاب ایدیجك بنم
حیات نفسیم سنك وطا ومفروشاتکدن عندمده اعزدر بهی سفیه دیو حایقردیغنه دخی ضحك ایله
منبسط اولوب عطایای کثیره یه نائل ایلمشدر (قلت) مؤلف مرحوم بو بابی دخی اشبو ماده ده حکایات
کثیره اولوب اکر جمله سنی بسط اراده اولنور ایسه مجلداته احتیاج درکار اولمغله همان * ماقل وجل
خیرمن یمل * طریقندن براز یله اکتفا اولنمش دیمش وفقیر دخی مؤلفك اتیان ایلدیکی حکایاتك
چوغی امویه اهالیسندن لهوولعبه مائل بولنانلره ان صح وان کذب عزو واسناد اولنان هوایی شیلردن
عبارت اولمغله عباره‌سی بلیغه ومفهومی اهون اولانلرینی انتخابله ترجمه ایدوب سائرلرینی نقل وترجمه ده
براع کونه قائم مطاوعت ایتامکله ضروری ترك ایتمشدر * کورمك استرلرایسه اصلنه باقسونظرفا

﴿ الباب الحادی والسبعون ﴾

اشبو یتمش برنجی باب برازفصللره ایجره عشقك ذکری وعفتك افتخاری وعشق سببیله فوت اولانلره
متعلق احادیث بیانده در ﴿ فصل اول ﴾ جاحظ قولنجه عشق محبتدن زیاده اولان
حاله دینور جود وسخانك زیاده‌سنه سرف دیدیکی کبی یعنی نصاب جود شرعی وعقلی یی طاشغن
اولان اعطایه سرف دیدکلری کبی محبت معتدله یی یکن حبه دخی عشق دیرلر * قیل اول العشق
النظر واول الحریق الشرر * یعنی برقولجه اول حریق اولدیغی کبی یك نظر دخی عشقه بادیدر
یعنی عشقك اولی سهولتله اولان نظر واحد ایسه ده صوکی دشوار اولور (اعرابیدن بر عاشقه
مکهٔ مکرمه ده معشوقه نك حبنده نه مرتبه یه بالغ اولدك دیو صورلدقده حالا مکانی طائفدر
بو راده تذکر ایتدیکمده رایحه سی دماغمه واصل اولور دیمشدر * لم یکن المجنون فی حالة *
* الا وقد کنت کما کان * لکنه باح بسر الهوی * وانی قد ذبت کتمانا * اشبو شعر ایلای عامریه نکدر
وقیس مجنون حقنده نظم ایتمشدر که مفادی مجنون نه حالده ایسه بن دخی انك حالنده اولوردم لکن
او سر عشقی اشاعه ایتدی و بن کاتم اولدیغم حالده اریدم دیوب طرفین بر برینه عاشق اولوب
وافراط عشق طرفینی یکرنك ایلدیکی اشراب و ملاحظهٔ عاجزی اوزره بیت ثانی ایله بر اقتضای
اتحاد اودخی عشقی کتم ایتملی ایدی لکن فاش ایتدی دیو اعتراض ایتمشدر تأمل * ایها العاشق

المعذب صابر * فخطایا اخی الهوی مغفور * زفرة فی الهوی احط لذنب * من غزاة وحجة مبرور *
اشبو قطعه صاحب المتوکل فتح بن خاقانك نظمیدر که مألی ای عاشق معذب صبر ایله زیرا عشقه
ملازم اولانلرك خطالری مغفوردر وعشقده اولان زفره یعنی عاشقك آتش درون ایله اولان بر آهی
ذنبی غزاة وحجاجك سعی مبرورلرندن زیاده محو ایدر دیمکدر (قلت) بحث آیدن منفهم اوله جغی
وجه اوزره بو آهده عفت شرطدر * وانی لیرضینی الممر ببابها * واقنع منها بالشتیمة والزجر * اشبو
بیت دخی احمد بن عثمان نام خطاطکدر که مألی بن معشوقه‌مك قپوسندن کچمکه راضی وشتم
وزجرینه قانعم یعنی معشوق جوری عاشقه لطف وقرب مکانی مشاهده سنه بلکه عاشق صادق
نزدنده وصالنه عدیلدر دیمکدر * لوجز بالسیف رأسی فی محبتها * لطار یهدی سریعا نحوها
رأسی * بو دخی شعرای هنکام جهالتدن شیبان عذرینکدر که مفادی عاشقك معشوقه نك محبتنده
ایکن سیفله باشی کسلسه او باش برهوا اولوب یاخود محبتده اوله‌رق سریعا جانب معشوقه
اوچاردی دیمکدر (قلت) اکر بیت مذکور غزلده اوله رق رأسی قافیه سنده اولمیوب مفرد
ایسه مطالعهٔ عاجزی اوزره (نحوها رأسی) یرنده (نحو مسکنها) اولسه عیب تکرار قالقارایدی
(یحیی بن معاذ حضرتلری عذر عاشق بیانده وعشقك عذاب درون اولدیغی افاده ده اکر تقسیم
عذابه مأمور مستقل اولسه‌م ایدی عذابی عاشقلره تقسیم ایتمزایدم دیمشدر ﴿ فصل ثانی ﴾
عفت ایدن عاشقلر ایله افتخارلری ذکرنده‌در (روی عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما قال قال
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم من عشق فعف فمات فهو شهید وقال صلی الله تعالی علیه وسلم
عفوا تعف نساؤکم) اشبو خبرلری مؤلف یازمشدر (قلت) شیخ ابو بکر کلابادینك معانی الاخبار
نام کتاب فاخرنده محرر اولوب راغب پاشا مرحومك سفینه سنه بالانتخاب قید ایلدیکی نقل منطوقنجه
حدیث شریف مذکورده عاشق کاتم عفیف شهدا سلکنه مندرج اولدیغنه حکمت هر نه قدر
عشق شنیع و بعض ناس عندنده وصف فظیع ایسه ده حصولنده اختیار عبد اولمیوب علت کبی
انسانه عروض ایدر بر کیفیت اولمسیدر شهدادن اولان مقتول فی سبیل الله ومبطون ومحروق
ومغروق وسائرلرینه عارض اولان سبب ضروری کبیدر لکن کتم وعفت شرطیدر وافلاطون
دخی هوانك یعنی عشقك ماهیتنی بیلمم لکن جنون الهی اولدیغنی ومبتلاسی نه مدح ونه ذم اولنور
دیو افعال اختیاریه وکسبیه دن اولمدیغنی اشراب ایتمشدر خلاصه عشق محبتك حدینی
تجاوزیدر زیرا محبتك بدایت ونهایتی واردر ابتداسی (موافقت) اولوب (میل) و (ود) و (محبت)
و (هوی) و (وله) مرتبه‌لرینه بالترقی صره سیله واره‌رق (عشق) ده قرار ایدر (واحمد بن عیسی
المصری شویله تعریف وتقسیم ایدر که محبت دیدیکمز برشیئه اقبال وتوجدوا کالطاعت وانکله
استیناسدر پس محبت معانی مذکوره ده کمال بولدقده اندن ود نشأت ایدر وود محب ایله محبوب
بیننده وحشتدن اولان وسائطك زوالیله حصول الفتدر بو دخی معاینه سنده کمال بولدقده هوی نشأت
ایدر که محبوبدن غیری شیدن قلبك فراغیدر بو دخی تمام اولدقده اندن صبابه نشأت ایدر وصبابه
کاسهٔ قلبك رحیق حب ایله طولوب فیضان ایتمسیدر ایمدی اشبو فیض تحکم ایدوب قلبه مستولی
اولدقده عشق پیدا اولور وعشق دخی محبوبك قربی رایحهٔ روح وصفاسنی تنسم ایدر وروح
مذکور قلبده جریان ایتمکله قلب طارلشوب شغف نشأت ایدر وشغف قلبك احتراقیدر وقرآن
کریمده اولان ﴿ قد شغفها حبا ﴾ عین مهمله ودخی معجمه ایله قرائت اولنمشدر وعلی قول
مهمله ایله شعف رأس قلب ومعجمه ایله شغف قلبك وعاسی و یازاری و یاجلدی و یاخود وسطی
و یاسویداسی اولمق اوزره اقوال واردر ومحبتك رأس قلبی تغشی ایتمسی شعف ووسطندن
تغشیسی معجمه ایله شغفدر وحسن بصری حضرتلری شغاف حجاب قلب وشغاف سویداسیدر

وسويدا جوف قلبده برعلقهٔ سياهدر وقتاكه محبت شغاف مرقومه يعنى سويدايه واصل اوله
نفس تلف اولور ديمشدر وابوعمرو بن العلاء ﴿ قد شغفها حبا ﴾ قول كريمنى * اى حرق حبه
شغاف قلبها وهو حجاب القلب * ديو تفسير ايلمشدر انتهى قول ابن عبسى (و بعض ادبا دخى
بومقامده شويله ديركه عشق ابتدا نظر واستحساندن تولد ايدر بعده قوت بولدقده مودت اولور
ومودت سبب خلتدر واشبو خلت بين المحب والمحبوب تكلفى وسرائرى كشف واسقاط ايدر بركيفيتدر
و بودخى قوتلندكده هوى حالنى ايجاب ايدر و بوحال دخى محبك زمام ارادهسنى دست محبوبه
تسليم ايدرو بو دخى تقوى ايلدكده عشق اولور (و بعض متكلمين عشقى تعريفده بويله
ديركه عشق قلبده تولد ايدر وانده حرصدن براز مواد مجتمع اولور برطمعدركه قوت بولدقجه
مبتلاسنده هيجان واضطراب واويقوسزلق مزداد اولمغله صفراسى تلهب ايدرودمى محترق اولور
ودم وصفرا دخى بالاستحاله سودايه صيرورت ايله سودا غلبه وطغيان ايدر و بو طغيان دخى
فكرى افساد ايتمكله اولميان و بولنميان شيلرى تمنى يه باشلبوب جنونه مؤدى اوله رق عاشق كاهيجه
طغيان سوداده بالذات نفسنى قتل ايدر وكاهيجه غم ايله فوت اولور وكاهيجه عاشق نفس الدقده نفسى
غلاف قلبده بوغيلوب يعنى صقشوب وقلبى دخى اوزرينه منضم اولمغله انفراج بولميه رق فوت اولور
وكاهيجه دخى محبوبنه زيادهسيله تشوقده اولوب اوخلالده محبوب يانينه كلديكى آنده نفسى فجأة چيقار
كيدر والحاصل علماء متكلمين وفلاسفهنك اخبارلرنجه عشق فساد طبايع واختلاط امشاج وانضمام
وانفراج سببيله اولان حركات قلبدن بادى تلف عاشقدر واسباب مذكوره وذات عشق افعال
اختياريهدن اولمامغله علما وادبا وحكما اشبو بلا ايله مبتلالره رفق ورقت ايتمشلردر وشهادت
عاشق دخى بومعنايه مبنيدر يعنى عشقك مبدائى نظر غير اختيارى وكيفياتى دخى معفو اولان
هاجس وخاطر وهم مرتبهلرنده كوريلان احوال قلبيهدن اولوب افعال فعليهٔ اختياريهٔ جوارحدن
اولمديغنه بناء بو بولده فوت اولان حكم شهادتله مبشردر لكن انده ايكى شرط واردركه برى
عفت وديكرى كتم محبتدر وعفت دخى ايكيدركه برى امر فاحش وارتكاب ممنوعدن عفتدر وامر
فاحشه عاشقده ميل از بولنور وذكر اولنان اوصافده اولان عاشقده شهوت نفس وحركت طبع
كم اولنور يعنى يوقدر وعفت ثانيه محبوبى كورمكدن ومجالسه سندن وصحبت ايتمكدن و برنوع
تأويل ايله مع المحبوب مواضع استراحت وتنهاده بولنمقدن نفسى حبسدركه بونلر محظورده بولنمغه
سببدر انتهى النقل ملخصا (منقولدركه بعض اهل عرفان ديمشدركه كعبهٔ مكرمهيه استقبال
ايتمش ضعف بدن ونحافتى غايتده برمرأه كوردمكه اللرينى قالدرمش اولديغى حالده دعا ايدر بكا
رقت كلمكله اى خاتون برحاجتك وارايسه سويله ديدم نيازم * تزود كل الناس زادا يقيهم * ومالى
زادا والسلام على نفسى * نظمم ايله موقفده ندا اولنمقدر ديديكه مألى هركس نفسلرينى اقامه
وابقا ايده جك زاد وتزود وذخيره ادخار ايتديلر لكن بنم زادم اولمامغله نفسمه سلامت اوله يعنى بقا
فنايه وارر ديمكدر (راوى ديركه وقتاكه امر مرأه اوزره بيت مذكورى ميان حجاجده ندا ايلديكمده
ناكاه نحيل الجسم برفتى بكا طوغرو كلوب زادينم ديدى بن دخى اوزادادنده اولان نحيف يكدى آلوب
مرأهنك يانينه كتوردم * فازدعلى النظر والبكاء ثم قالت انصرف بسلام * بربرلرينه نكاه و بكادن
برشى زياده ايتمديلر يعنى تكلم ووقوع بولميه رق برازطوردقلرندنصكره مرأه اوفتايه سلامتله كيت
ديمكله منصرف اولدى و بن بوحال غرابت اشتمالى كورديكمده مرأهيه اى همشيره شوملاقاتكزده
نظر و بكايه قصرك سرى نه اولديغنى بيله مدم ديديكمده * امسك ياهذا اما علمت ان ركوب
العار ودخول النار شديد * صوص هى كيمسه عاره ركوب وناره دخول شديد اولديغن يعنى نظردن
ايلرو واربنده حيا اولنه جق كارى ايدوبده نارجحيمه كيرمك فنى كوچ ايدوكنى بيلمزميسن ديو
عاشق عفيف صادق اولديغنى اظهار ايلدى * كم قد ظفرت بمن اهوى فيمنعنى * منه الحياء وخوف الله

والحذر * كم قد خلوت بمن اهوى فيقنعنى * منه الفكاهة والتأنيس والنظر * اهوى الملاح
واهوى ان اجالسهم * وليس لى من حرام منهم وطر * كذلك الحب لااتيان معصية * لاخير فى لذة
من بعدها سقر * اشبو قطعهٔ محرره ابراهيم بن محمد المهلبى الواسطى نكدركه مفادى بن معشوقه
واصل اولدم لكن بارى تعالادن حيا وخوف وحذر بنى خشياتدن منع ايتدى وسوديكم ايله چوق
زمان خلوتنشين اولوب ملاطفه وموانسه ونظرى بنى قانع قيلدى بن كوزللرى ومجالسهلرى بنده
حرامه ميل اولمديغى حالده سورم اشته محبت مقبوله بودر يوخسه معصيتده بولنمه دكلدر
و برلذتكه صوكنده جهنم اوله انده خير يوقدر ديمكدر (بنى كلب بلغاسندن برى دخى نظر ايله
قناعتى افتخارنده * ان اكن طامح اللحاظ فانى * والذى يملك الفؤاد عفيف * بيتن نظم ايتمشدركه
مألى بن كوزله زياده باقيجى وزياده طالب ايسهمده تقليب قلب يدقدرتنده اولان ذات اجل واعلايه
قسم ايدرمكه بن ناظر عفيف وعاشق صلاح البقم ديمكدر وافتخار عفتده اشبو * فقالت بحق الله
الاآتيتنا * اذا كان كون الليل شبه الطيالس * فجئت ومافى القوم يقظان غيرها * وقدنام عنها
كل واش وحارس * فبتنا بليل طيب نستلذه * جميعا ولم اقلب لها كف لامس * نظمنى
دخى كوزل ديمشدركه مألى بكا معشوقهم رنك شب طيلسانلره دوندكده يعنى سياه رنكلى اولان
باش اورتسى كبى قرار دقده آنده ايجهرك خانهسنه ومبيته دعوت ايلدى بن دخى كتدم وسندن غيرى
بيدار اولمديغى وقوغلبجى ايله كوزديجيك چشمى اندن غافل اولديغى حالده كلدم واو كيجه تا بصباح
نظر وصحبتيله تلذذ ايدرك لمس ايديجى كف انى تقليب ايلديكى يعنى تننه طوقنمديغم حالده برابر
يتوتت ايتدك ديمكدر (محكيدركه برفرارى كيمسه يارانندن برينك خانهسنه قاچوب امان برادر
بنى دشمنم تحرى ايده يورلر صاقله وجانمى قورتار ديو التجا و دخالت ايدر اودخى طشره كيدر
بولنمغله زوجهسنه * اوصيك بضيفى هذا خيرا * يعنى اشبو مسافرى صاقله وكيمسهيه طيورمه
ديو تنبيه ايله يولنه روان اولور وطشره ده برآى ظرفنده ايشنى بتوروب وعودت ايدوب همسرينه
مسافريمز نه كيفيتده دردبو صوردقده خاتون * مااشغله بالعمى عن كل شئ * هرشيدن كورلك
مسافرى عجب مشغول قيلدى ديو جواب و يرر يعنى مكر مسافر مرقوم خانه صاحبى كنديكى كبى
كوزلرينى قپايوب دونيشنه قدر اچمامغله نه خاتونى ونه منزلى اصلا كورممش ايمش (قلت)
اهل فجور وخيانته كورلك اوله رق متبصرانه برعفتدر * عربده عفتله مشتهر اولانلردن برى دخى
عمرو بن ابى ربيعهدر مجنون كبى مشاهير عشاق عربدن جميلك معشوقهسى بثينه لمصلحة امويهدن
عبد الملك بن مروانك حضورينه كلش ايمش عبد الملك اى بثينه عاشقك اولان جميل شاعرك
سنك حقكده نظم ايلديكى اوصافدن سنده بن برشى مشاهده ايده مدم ديدكده اولدخى * يا امير
المؤمنين انه كان يرانى بعينين ليستا فى رأسك * اى امير المؤمنين جميل بكا اول ايكى كوز ايله يعنى
نظر عاشقانه ايله نظر ايدر ايديكه او كوزلر سنك باشكده يوقدر يعنى سزك نظريكز عشقله دكلدر
ديدى بعده عبد الملك * فكيف رأيته فى عشقه * جميلى سنك عشقكده نه كيفيتله كوردك يعنى عشق
صادقانه ميدر يوقسه دكلميدر ديدكده بثينه * قالت كان كماقال * جميلك بكا اولان عشقى اشبو
شعرنده ديديكى كبيدر ديوب * لا والذى تسجد الجباه له * مالى بماتحت ذيلها خبر * ولابفيها
ولاهممت بها * ماكان الا الحديث والنظر * نظمنى اوقوديكه مفهومى اوذات مقدس
ذى الكبريايه يمين ايدرمكه ذات اجلنه مخلوقاتنك جبههلرى سجده ايدر حبيبهمك زيردامننده
اولان شيلرنده خبرم يوقدر يعنى بندن انك مستوراتنه مطلقا نظر ولمس صادر اولمامشدر وفمنده
دخى خبرم يوقدر يعنى تقبيل دخى وقوعه كلمامشدر واصلا قصد شهوتم دخى واقع اولميوب
خلاصه صحبت وتماشاى جمالدن ماعدا برحال شهوت اشتمال بينلرمزده پرده برانداز ظهور اولمدى

دیمکدر (اشبو قطعهٔ جمیل بالمناسبه بالاده ده یازلمشدر (ابو سهل ساعدیدن منقولدر دیرکه
جمیلك روبنده اثرموت اولدیغی وقتده یعنی حالت احتضارنده یاننه وارمش ایدم بنی کورنجه
* یااباسهل ان رجلا یلقی الله ولم یسفك دما ولم یشرب خمرا ولم یأت فاحشة اترجو له الجنة *
ای ابو سهل بر کیمسه که بغیرحق قتل نفس ایتمیه و باده ایچمیه وزنا وانك امثالی افعال فاحشه یی
کتورمیه یعنی ارتکاب فحشیات ایتمیه و بوحالده لقاء الله ایله مشرف اوله یعنی جانب بقایه
انتقال ایده انك حقنده جنت مأمول ایدر میسن دیدی بندخی * ای والله فمن هو * های های
امید دخول جنت ایده رم اول کیمسه کیمدر دیمجك * انی لارجوان اکون ذلك * جمیل اورجل
بن اوله جغمی رجا یدرم یعنی بندن ذکر اولنان منهیات صادره اولمدی دیو تشکر ایلدی بعده
بوقولنك اوزرینه معشوقه سی بثینه یی تذکر ایلدم * انی لفی آخر یوم من الدنیا واول یوم من الآخرة
لانالتنی شفاعة محمد ان کنت حدثت نفسی بریبة قط * جمیل دخی اونذ کیرمك عقبنده بن ایام
دنیانك آخری وآخرتك اولکی کوننده یم یعنی اصلا امر دنیاده علاقه م قالمیوب رباایده جك کوشه
یوقدر دیوب کاذب ایسه حضرت محمد علیه الصلاة والسلامك شفاعتی کندویه واصل اولماسنه
تعلیق ایله بثینه یه دائر خواطر قبیلندن اوله رق دخی بندن اصلا سوء نیت صادر و بادی تهمت اوله جق
حالت اولدیغنی بیان ایلدی رحمه الله تعالی (مرویدر که اب محترم حضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم عبدالله بن عبدالمطلبی بر بغیه یعنی نفس پروران نسواندن بر جمیله خاتون
مشارالیهك اومهر سپهر رسالته مطلع اوله جغنه کهنه دن بالاستماع مطلع اولوب ونور نبوتی عینیی
بیننده دخی مشاهده ایتمکله اوآیت رحمت کندوسندن کلمك املیله بالمخادعه عبدالله پاك دامنی
خلوتخانهٔ مراودته جلبه سعی بسیار ایلدی مشارالیه دخی خصیصهٔ سلسلة الذهب اجداد پاك نهاد
اولان عفت اوزره نکاحسز وصالدن امتناع و ابا ایدوب * اما الحرام فالحمام دونه * یحمی
الکریم عرضه ودینه * بیتنی نظم ایله اوخاتونه ارسال ایتمشدر که مفادی بن نکاحله اولورسه
راضی اولورم اما حرام ایله وصال مطلوب ایسه کریمك عرضنی ودینی بو بابده وقایه ایدن مرك
وموت بکا سپر اولمشدر یعنی بنی اولدرسه ده وصلت حرامی استمم دیمکدر * وعفت فخرنده
برشاعر دخی * واحور مخضوب البنان محجب * دعانی فلم اعرف الی مادعا وجها * بخلت
بنفسی عن مقام یشینها * ولست مریدا ذاك طوعا ولاکرها * قطعه سن نظم ایتمشدر که
مفهومی بنی برسیاه وسپید چشمی غایتده اوله رق زیاده کوزل کوزلی وقنالی پارمقلی محجب یعنی
پچه وازاراورتولی بیلدیکم برقز دعوت ایلدی لکن نه ایچون دعوت ایتدیکنی بیلدیکمدن اکاشین
ویره جك یرده بولنمسون دیو بخل نفس ایتدم یعنی کتمدم و بن بکا ودیکره شین ویره جك شیئی طوعا
وکرها اراده ایتمم دیمکدر محبوبه یه بونظمده صیغهٔ مذکر ایله اسناد فعلی شخص اعتبار یله و یاخود
استعاره درفتأمل (لیلای اخیلیهٔ شاعره یی برشاب مراوده یعنی وصلتنی تمنی ایلدکده اشمئزاز ایدوب
* وذی حاجة قلناله لاتبح بها * فلیس الیها ماحییت سبیل * لناصاحب لاینبغی ان نخونه *
* وانت لاخری صاحب وخلیل * قطعه سن نظم ایله جواب یأس ویرمشدر که مالی بزدن وصال
امل ایدن کیمسه یه مادام الحیات راه ضلاله یزم ایچون طریق یوقدر و بزم صاحبمز یعنی زوجمز واردر
اکا خیانت ایتمزسن دخی دیکرینه صاحب ودوستسن یعنی سنك دخی زوجهك واردر اوسکا
زنا ایله خیانت ایتسه راضی اولور میسك دیمکدر (وقال آخر * انس حرائر ماهممن بریبة *
* کظباء مکة صیدهن حرام * یحسبن من لین الکلام فواسقا * ویصدهن عن الخنا الاسلام *
مآلی عربك او پاك دامن کوزل قزلری موانسته وجه شایان حره لردر که کنولك کندولرندن
صادر اولمامشدر وانلر حرم مکهٔ مکرمه ده اولان آهولر کبیدر که صیدلری مؤمنلره حرامدر کلمات

شیرین ونرمین لرندن فاسقه لردر کمان اولنورلر لکن انلری اسلام خنادن یعنی فاحش سوزدن منع
ایتمشدر دیو عفتلرینی ثنادر (عباس بن احنفك تحسبنکردهٔ اصمعی اولان قطعه سیدر * اتاذنون
اصب فی زیارتکم * فعندکم شهوات السمع والبصر * لایضمر السوء ان طال الجلوس به * عف
الضمیر ولکن فاسق النظر * مآلی ضمیر وقلبی عزیمت سوءدن پاك اولان عاشقه طول قعود ایله
مجرد تماشای جمال و مصاحبت صفا اشتمال ایتمك ایچون زیارته اذن و یرر میسکز بو محبوبلره
خطابدر فتدبر (منقولدر ابراهیم بن المهدی عباسی مأمون خلیفه دن فراری هنکامنده
همشیرهٔ عمی زینب بنت ابی جعفرك خانه سنه قاچوب کیزلنمش ایدی مشارالیها دخی حرمنده
براوطه ده صاقلیوب خدمتنه حسن وادب وکمالده فریدهٔ زمانی اولان ملك نام جاریه سنی تعیین
ایلمش ایدیکه بشبوز بیك درهم سکهٔ سیمله شراسنه طالب وار ایکن صاتمامش ایدی بوخلالده ابراهیم
مختفی ملك مذکوره یه چارپلوب عاشق حیرانی اولدی و بالنفس طلبده حیا ایدوب برکون
باشی اوجنده خدمتنه قائمه ایکن ارتجالا نظم ایلدیکی * یاغزالا لی الیه * شافع من مقلتیه *
* انا ضیف وجزاء * الضیف احسان الیه * شعری تغنی ایله طالب متاع وصالی وعاشق جمال
مثنت البالی اولدیغنی اشعار ایلدی جاریه دخی ظاهر اولدیغی اوزره ابراهیمك اراده ایلدیکی
ماده یی تفهم ایله سیده سی زینبه شعری قرائت وماجرایی حکایت ایلدکده مشارالیها فی الحال
جاریه یه ابراهیمه کیت وسنی اکا هبه ایلدیکمی افاده ایت دیو اعاده ایلدی وقتا که جاریه غنج
ودلال و پیام استبشار وتبسم وصال اشعار ایله نزدینه وارد قده ابراهیم شعر مذکوری کدلك تغنی
ایله تکرار ایلدیکی انده مادهٔ هبه یی سویلدن درآغوش معامله سنی اجرا ایده دوشیجك * کفی
فلست بخائن * یعنی ای جاریه چکل بن خائن دکلم دیو استنکاف وصال ایلدی بعده جاریه
* یاسیدی قدوهبنی لك مولاتی وانا المرسل * یعنی افندم ملك جاریه کزی سیده م سزه هبه ایلمکله
انی تبلیغ ایچون بنی کوندرمشدر دیمجك * اما الان فنعم * اشته شمدی های های مجتنیٔ ثمرات
بوستان وصال اولورم دیوب خلوتخانهٔ حل طیبده ذوقیاب وصلت وتمتع مراودت اولمشدر
(معنای افتخار مذکورده مبرد دخی * ما ان دعانی الهوی لفاحشة * الانهانی الحیاء والکرم *
* فلا الی فاحش مددت یدی * ولامشت لی لزلة قدم * قطعه سن دیمشدر که مفادی عشق
ومحبت افعال فاحشه یه بنی دعوت ایتدکجه حیا ایله کرم بنی اجابتندن نهی ایتمکله بن امر فاحشه
مد ید ایتمدم وایاقلرم دخی سورچه جك یرده مشی ایلمدی دیمکدر (وشاعر آخر دخی احکام فضایای
شعریه دن اوله رق بلکه تأویله مساغ اولمغله او یوادن * یقولون لاتنظر فتلك بلیة * بلی کل ذی
عینین لابد ناظر * وهل فی اکتحال العین بالعین ریبة * اذا عف فیمابینهن السرائر * دیمشدر که
مآلی حلالك اولمیان کوزله باقمه که بربلیه دردیرلر بلی او بربلیه در لکن هرصاحب چشم اولانك
نظردن افتراقی یوقدر وآیا عینی عین ایله اکتحالده یعنی جلا بخش بصر اولان عین مکحل دلبره
یدنلرنده اولان سرائرده یعنی قلبده عفت اولدیغی وسوء نیت بولنمادیغی وقتده نظرده بر تهمت وارمیدر
دیمکدر (محکیدر که خلفادن برذات سبب مایله شعر انشا وانشاد ایتمامکه تعهد ایدوب نه زمانکه
بربیت اوقویه عتق رقبه ایده یم دیو نذر ایلمش ایدی واشبو عزیمتی ایچنده بیت مکرمی طواف
ایدر ایکن وجهلری خوب و تکلملری بلاغت اسلوب برجاریه یعنی برتازه یاشلی قزایله برشابی
عاشقانه موانست وصحبت ایلدکلری حالده مشاهده ایدوب شابه خطابا * یاهذا اتق الله افی
مثل هذا المکان * یعنی ای آدمی حق تعالادن انقا ایله بونك کبی مبارك مکانده فحش آلود
سوز اولورمی دیو عتاب ایدر شاب دخی * والله ماذاك لخنا وانها ابنة عمی واعزالناس علی وان
اباها منعنی من تزوجها الفقری وفاقتی وطلب منی مائة ناقة ومائة اوقیة من الذهب ولم اقدر علی ذلك *

خدایه سوکند ایدرمکه بزم اشبو صحبتمز فحشیاته دائر اولیوب سوز وکداز حسرت عاشقانهٔ صادقانه‌در
و بو جاریه بنم عمم قزی وعندمده اعز ناسدر یعنی معشوقهٔ عاشقه‌مدر او بنی وبن انی استرز لکن
باباسی فقر وفاقه‌مه بناءً محاله تعلیق صورتنده مهر اولمق اوزره بوزدوه و یوز اوقیه التون طلبیله بکا
تزویجدن امتناع ایدر والحال که بونلری ادایه بنده قدرت یوقدر دیدکده خلیفه حضرتلرینه
رقت قلب کلوب فی الحال مطافه قزك والدینی احضار وطلب ایلدیکی دوه و التونلری شمدی و یراسون
دیو امر ایدوب عقد خبری کلمدکجه بورادن حرکت ایتمم شمدی وار عقد ایت تنبیهیله والدینی کوندرر
والد دختر حیوان و التونلری الوب وعقد ایدوب خبرینی حضور خلیفه‌یه کتورر حضرت خلیفهٔ
باهر الاحسان روح الله تعالی روحه الی یوم المیزان موفق اولدیغی احسان مذکوره شکران ایله
بعد الطواف سرورلرینه بناء دائرهٔ حرملرینه بر بیت شعر ترنمیله داخل اولور جواری
خاصه‌لرندن برجاریهٔ مقبولهٔ بلیغه نذر مذکوره واقفه اولمغله * یامولای تنشد شعرا انسبت
ماندرت ام نراك قد هویت * ای ولی نعمت افندیمز شعرمی انشاد بیورورسز نذرشر یفکزی
اونوتدیکزمی یاخود بر دلفریب کوزله علاقه ایدوبده زمام اختیاری الدنمی کیدر دیکز دیو مطایبه
ایدیجك در حال بالارتجال * تقول ولیدتی لما رأتنی * طربت وکنت قد اسلیت حینا * اراك
الیوم قد احدثت عهدا * وجدلك الهوی داء دفینا * بحقك هل سمعت لها حدیثا * فشاقك
اورأیت لها حزینا * فقلت شکی الی اخ محب * کمثل زماننا اذ تعلمینا * فذا الشجو القدیم وان
تعزی * محب حین یلقا العاشقینا * ابیاتنی نظم وقرائت ایلدیکه مفادی جاریه‌مز بورهٔ خلیفه‌نك
مطایبه‌سنی و ما جرای طواف وعقدی بیاندر حضرت خلیفه نظر مذکوری قرائتدن
صکره تعداد ایتدکده بش بیت اولمغله هر بریچون برجاریه آزاد وجهاز بسیار ایله بر بنده‌لرینه
عقد ایله چراغ ونائل مراد ایدوب جاریهٔ مز بورهٔ بلیغه‌یه * لله درك من خمسة عتقت خمسة
وجمعت بین رأسین فی الحلال * ای جاریه خدانك عزوجل خیرینه نائل اوله‌سین بش بیت انشاسیله
بش نسمه‌نك عتقنه وایکی رأسك حلالده جمع اولمسنه یعنی معتقلرك ذات زوج ومال اولمسنه سبب
اولدك دیو تحسین ایلمشدر (قلت) اوقیه همزه‌نك ضمی ومدی وقافك کسری و یانك تشدیدی ایله
قرق درهمدر تنکیم حدیث شریفده واقع اولمشدر وزمان قدیمده دخی اوقیه بو معنایه‌در واما
بو زمانده خلقك اصطلاحنده واطبانك تقدیرنده اوقیه اون درت درهم و بر درهمك دخی بش
سبعیدر کذا فی وانقولی اما حالا الناس استعمالنده زه‌یه وارسك اوقیه درتیوز درهمدر (عثمان ضحاك‌دن
منقولدر دیمشدر که حج شریف اراده‌سیله کیدرکن مرحلهٔ ابواده بر خیمه‌یه قونق اولدم وخیمه‌نك
قپوسنده اوطورر برپاره دختر حوری منظر کوردمکه کمال حسن وجمالی بکا حیرت آور اولوب
شاعر عرب نصیب مشهورك معشوقه‌سی زینب حقنده نظم ایتدیکی * بزینب المم قبل ان یرحل
الرکب * وقل ان تملینا فما ملك القلب * بیتنی تمثل ایتدم او دختر بیتی استماع ایتدیکی آنده بکا
* یاهذا اتعرف قائل هذا الشعر * ای طورن ذات بو شعرك قائلنی بیلورمیسن دیدی بندخی ناظمی
نصیبدر دیدم بعده * افتعرف زینبه * نصیبك زینبنی دخی بیلورمیسن دیدی بلم دیجك بنم دیدی
حیاك الله وحیاك دیو دعا ایتدم پس (اما والله ان الیوم موعده وعدنی العام الاول بالاجتماع فی
هذا الیوم لعلك لا تبرح حتی تراه * تحقیق بو کون کچن سنه کچن وعدی اوزره ملاقاتمز کونیدر ظن
ایدرمکه نصیبی کورمدن بورادن زائل اولمازسن یعنی کتمدن کوررسن دیدی و بز بو صحبت اوزرنده
ایکن وادیدن برو برسواری کلمکده اولدیغی نمایان اولدی زینب بکا شورا کبی کوردکمی دیدکده
نعم کوردم دیدم ظن ایدرمکه نصیبدر دیدی فی الحقیقه نصیب اولمغله بزی اسنیه‌رك کلوب وخیمه‌یه
قریب بره اینوب جانبمزه اقبال ایلدی وسلام و یروب زینبه قریب محلده اوطوردی زینب انشاد

شعر ایلمسن التماس ایتمکله انشاده باشلدی بندخی ایچمدن مدت مدیده بربرندن افتراق ایدن محبلر
میاننده البته برحاجت ونهانی عرض ایده‌جك حالت اولوردیو قالقوب دوه‌مك یاننه کیدوب شدینه
شروع ایلدیکمده نصیب ای رفیق راهم اوله‌جق ذات * علی رسلك انی معك * عجله ایتمه بن سنك
معیتکده‌یم یعنی برابر کیده‌جکم دیوندا ایلدی براز جق توقف ایتدم زینبه وداعه کلدی و بر لکده
کیجه مسامره ایدرك یوله روان اولدق و بدایت حرکتمزده بکا ای رفیق آیا خاطر یکه طول زمان ایله
هجران اوزره اولان محبلر التقا ایتدیلر احدهمانك آخره سو یلیه‌جك بر حاجتی اولمق لابددر
معناسی کلدیمی دیو صوردقده اوت کلدی ایدی دیدیکمده اشبو بیت مکرمك صاحبنه عز شانه
قسم ایدرمکه زینبه ملاقاتمده اشبو کوردیکك محلدن اقرب یره قعود بندن واقع اولمدی دیو بیان
عفت ایتدی راوی دیرکه نصیبك نصیبی اولان نصاب تام استقامتندن بکا تعجب کلوب * هذه
والله هی العفة * دیدم دیمشدر یعنی * اشته عفت اولور ایسه بو یله کرك * نوله بو عاشقه
دینورسه ملك * ما ألیجه اولان قسملی کلامله شاباش وتحسین ایلمشدر (اصمعیدن منقولدر
دیمشدر که براعرابیه دن سزلرده عشق نه عد ایدرسز یعنی معاملهٔ عشاقکزندر دیو
صوردیغمده اوم ثه‌ٔ بلیغهٔ عفیفه بزلرده معاملهٔ عاشقین قوجاقلمه وسقشدرمه واو پمه‌در یعنی
انجق بونلره منحصر اولوب بو دائره‌دن خارج کر یوهٔ غیرنافذه تخطی یوقدر دیوب بو معناده اولان
* ما الحب الا القبلة * وغمز کف وعضد * ما الحب الا هکذا * ان نکح الحب فسد * شعرینی انشاد ایلدی
(منقولدرکه برعاشقك معشوقه‌سی عمجه‌سی اوغلیله زفاف اولدیغی کیجه‌ده عاشق مرقومه
بو کیجه معشوقه‌که ظفر بولسك ایدی مسرور اولورمیدك * نعم والذی امتعنی بحبها واشقانی بطلبها *
بنی حب معشوقه‌مده ممتع وطلبنده شقی ایدن یعنی وصالنده بدبخت ایدن ذات اجل واعلایه قسم
اولسونکه مسرور اولوردم دیدی و بو ظفرده معشوقه‌که نه کونه معامله ایدردك دیدکلرنده
* کنت اطیع الحب فی شمها واعصی الشیطان فی اثمها ولا افسد عشق عشرین سنة فیما یبقی
ذمیم عاره و ینشر قبیح اخباره‌نی اذا للئیم لم یعد لی اصل کریم * حب وعشقمه یعنی زور محبتمه
انجق تقبیلنده اطاعت ایدوب ایلرویه تجاوز ایتمز واو تجاوزایله حاصل اوله‌جق اثم وکناهده شیطانه
عصیان ایدرم یعنی ایلبسك سوزینی واغواسنی دکله‌مزم و یکرمی سنه‌لك عشق صادقی باقی
قاله‌جق مذمت عار ونشر اوله‌جق قبیح اخبار ایله افساد ایتمم اکر بو یله‌جه افساد ایدرسم بن اصل
زادکاندن معدود اولمیان لئیم اولمش اولورم دیو عفتنی بیان ایلدی

﴿ فصل ثالث ﴾

اشبو فصل حب وعشق سببیله وفات ایدنلر ذکرنده‌در (محکیدرکه عهد امویه‌ده طیبهٔ
طیبه‌ده وجه وذکا وادب جهتلرنده احسن واکمل واکثر قرآن کریمی قرائت وعلوم عربیه‌یی
تعلم ایتمش برجاریهٔ ممتازه وار ایدی جاریهٔ مذکوره‌یی عبدالملك اوغلی یزید ثانی استماع ایتمکله
بالاشترا متاع تملکنه وصلت بولمش ومجامع قلب یزیدی ضبط ایتمکله عاشق شیداسی اولمش ایدی
برکون خلال موانسته‌ده ای دختر هیچ سنك اقربالك وصاحب اولکك احباسی یوقیدرکه انلری
سنك خاطر یکه رعایهٔ مظهر احسان واکرام ایده‌یم دیدکده جاریه براوپوب ای امیرالمؤمنین بنم
اقربام یوقدر لکن سبدا اولمك مدینهٔ منوره‌ده اوچ نفر اصدقا‌یی واردر انلرك سایهٔ امیرانه کرده نائل
خیر وکرم اولملری املمدر دیو استرحام ایدیجك مدینهٔ منوره‌ده اولان عامل ووالی‌یه هر برینه اونربیك
درهم خرجراه اعطاسیله جانب شامه یعنی دار الاماره‌یه ارسالی ایچون امر کوندرر وقتا که ذکر اولنان
اوچ کیمسه خرجراهلرینی الوب ورمال سروره طالوب باب دار الاماره‌یه واصل اولدی الاستیذان
حضور یزیده داخل اولدقلرنده زیاده‌سیله اکرام و مطالبکز هرنه ایسه سو یلیك تسویه
اولنسون دیو احسان تام ایلدی ایکیسی حاجتلرین عرضله بکام اولوب لکن ثالثی اولار فتی یا امیرالمؤمنین
بنم مقصودم یوقدر دیو استغنا کوسترذی یزید و بچك نه دن املك اولمیه آیا بن سنك حوائجکی

رؤیته قادردکلیم البته سویله دیو ابرام ایدیجك ای امیرالمؤمنین بلی ایفاسنه قادرسکز لکن قوقارمکه بنم مرادیمی قضا بیورمیه سز دیو اعتذار ایدر یزید ینه تعبس ایله ویجك تیز سویله بر حاجتکه تنظیمی وسعمده اوله یعنی محال اولمیه انی هر آینه قضا ورؤیت ایدرم دیدی فتی دخی ای امیرالمؤمنین امان و یرمینجه سویلیه مم دیوب امان امیری الدقدن و مجلسی تنها قیلدردقدنصکره ای سریر نشین امارت کبری بو قوللریکزی حسن تعریف و ترتیب سیله مقارن انعام واحسان بیوردیغکز جاریه کزك اوج نوع مقامله تغنیسنی استماع اخص آمالم ومابه الحیاة بالمدر دیوب نظر برقدم حیا وادب اولدی امیرك اکرچه بو استرحامده وجهنه تغیر یعنی کندویه غضب و تهور کلوب لکن تعهد ایتمش بولندیغندن وعهده وفادخی ملتزمی اولدیغندن همان قالقوب و حرمه کیدوب ماجرایی جاریه یه سویلدکده جاریه دخی مکر عاشق فتی و جلبدن مراد فؤادی مشاهدهٔ معشوقی اولمغله ای ولی نعمت بو خصوصك مساعده بیوررسه کز ذات دولتکزه برضرری یوقدر دیو نیاز فتایه مساعده رجا ایتمکله جاریه یی مابینده سس چقمیه جق برتنها اوطه یه و فتایی دخی اورایه کتوروب کندوسی سریرنده قعود وجاریه ایله فتایی بررصندالی یه اقعاد ایدوب فتایه ای یکیت املك نه ایسه سویله دیدی فتی دخی ای امیرالمؤمنین جاریه یه تغنی ایله امر ایتملدر دیجك جاریه یه تغنی قیل دیو فرمان ایلدی اودخی اولا* لااستطیع سلوا عن مودتها * اویصنع الحب بی فوق الذی صنعا * ادعو الی هجرها قلبی فیسعدنی* حتی اذا قلت هذا صادق انزعا* شعرمر تجلهٔ عاشقانهٔ تحسرانه سیله دمساز مقام حجاز اولدیکه مألی بن معشوقه مك عشق شدیدندن ناشی چکدیکیم مشقته تسلیت بولمقده مقتدر اولهمم اما عشق بکا ایتدیکی اشبو مشقتك فوقنده مشقت دیکر ایده بیلورمی یعنی مشقتم وبلیه یم نهایتی بو وادی وهجران یاریمه قلبمی دعوت ایلدیکمده بکا اسعاد ومطاوعت ایدر یعنی مهجور مجبوری اولدم لکن ای قلب سنك اشبو مطاوعتك صادق قیدر یعنی صحبی هجران وافتراق یاری استرمیسن دیدیکمده تسلیم روح یعنی وفات ایتمکله مطاوعتنده صادق اولدیغنی اثبات ایدر دیمکدر (اشبو تغنی بتدکدنصکره سویله ینه امر امیر ایله فتانك تعیین ایلدیکی مقامده جاریه *تحربت من نعمان عود اراکه* لهند ولکن من یبلغه هندا * الا عرجانی بارك الله فیکما * وان لم تکن هند لارضکما قصدا * نظم عاشقانهٔ مشتاقانه سی تنعیمیله دفع غم عشاق ایدر که مألی حجازده کائن مرتفع وهوادار ومسیره کاه اولان جبل نعمانك برنده نابت اراك اغاجندن هند یعنی معشوقه م ایچون برتازه دال ارادم وبولدم لکن او تازه نهالی هنده یعنی لفظا یاخود معنی دور اولان مکان معشوقه کیم ایصال ایده بیلور آکاه اولك وکرم ایدك ای ایکی جبل الله تعالی سزلری دائما مبارك ومسعود ایده بنی ذروه کزه چیقارك هندسزی کورمك وتنزها کلمك قصدنده دکل ایسه ده ارضکز مقدما مقدمیله کسب سعادت ایتمش اولدیغندن ینه بکا آنی مشاهده ایتمش صورتنده انبساط حاصل اولور دیمك کبید رملاحظه اولنمشدر هند ثانی منون اولدیغندن هندستان اولمق محتملدر وهند ولیلی وعذرا وسعاد وسلمی کبی معشوقات مشهورهٔ عربدندر که هر بری مطلقا معشوقه معناسنده استعمال کردهٔ بلغادر فتأمل نعمان طائف یولنده بر وادیٔ لطیفه درانده ایکی مرتفع طاغ واردر که تفرجکاهدر وجبل نعمان دیو مستعمل شعرای عربدر (وبو تغنی تمامندندنصکره امر امیر ایله جاریه* منی الوصال ومنکم الهجر* حتی یفرق بیننا الدهر* والله لا اسلوکم ابدا* مالاح بدر او بدا الفجر* سخن سوزناك شعور ربا سیله آغازه باشلدقده هنوز تبیین قراریی بولمدن او عاشق صادق یکیت صندلیدن مغشیا علیه یوزی اوزری دوشوب یاتدی امیر بو حالی کوردکده جاریه یه *قومی انظری ماحاله* یعنی قالق حالی نه در کورهلم دیدکده قالقوب تحریك ایلدکده وفات ایتمش بولور

امیر بو کیفیتی کوردکده آجیوب ای جاریه بو بیچاره یه اغله و بورکك داغله دیجك جاریهٔ بلیغه* حمد اوله سن صاغ ایکن بن اغلهمم دلدار یمه* معناسنده* لاابکیه وانت حی* دیدی و بونك اوزرینه امیر مشفق* فوالله لو عاش ماانصرف الابك* اغله تحقیق اغله اکر اوفتی فوت اولماسه ایدی حضورمدن سنکله برابر کیدر یعنی او جوانه اویله اجیدمکه سن بیم علاقه کردم ایکن اکر برحیات اولسه ایدی سنی اکا هبه ایدرایدم دیو امیر و جاریه بکاء شدید ایله بکا و ماتم ایلدیلر وفتایی امر امیر ایله تجهیز وتکفین و برمقام زیارتکاهده تعظیم ایله اوکنجی کنج کبی دفن ایتدیلر و ما جاریه دخی ایام قلیله مرورنده در دعشق ایله انتقال ایدوب جوار قبر جوانه دفن اولنمغله دارالقرار مقرنده بربرینه رفیق اولدیلر حشرهم الله الغفار مع الابرار (قلت) مآل نظم اخیر ای یار غمکسار بندن تمنای وصال آشکار سندن ایسه هجران بدیدار اولوب بو حالده بیغزی دهر تفریق ایتدی یعنی سن عالم قراره کتدك و بن درد وصال ایله بو عالم فانیده حسرتله قالدم ارتق بدر لایح اولدقجه وفجر طلوع ایتدکجه یعنی قیامته قدر سکابندن کله جك تسلیت برطرف اولدی دیمکدر (قلت) اشبو یزید بن عبد الملك امویه نك طقوز نجیسی الفادر یصنع الله ایله ملقب وابو حامد ایله مکنی یزید ثانیدر یوز برجنده کندویه بیعت اولندی و براز ایام پدرینك ابن عمی عمر حضرتلری سیرتنده اولدی وحبابه نام بر جاریهٔ مملوکه سنه زیاده میلی وار ایدی جاریه نك وفاتی موجب کدری اولهرق سل مرضیله خسته لنوب سواداردنده جاریه نك فوتندن اون یدی کون صکره یوز بش شعبانده انتقال ایدوب دمشق الشامده دفن اولنمشدر (محکیدرکه عبدالله بن جعفر ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنه مدینهٔ منوره دن عبد الملك بن مروانی لمصلحة کورمك قصدیله شامه قدوم ایتمشیدی دارالضیافه سنده مهمان عزیز ایدوب بر کیجه صحبت ایدرلر ایکن عبد الملك ابن جعفره عشاقه دائر مشاهده ایلدیکك بعض عجایب وار ایسه حکایه ایدك که تلذذ ایدهلم دیدکده او دخی او بابده تصادف ایلدیکم غریبه بودر دیو شویله حکایت ایله دیرکه ای امیرالمؤمنین بنم اون بیك درهمه اشترا ایتمش اولدیغم برجاریهٔ مولدهم وار ایدیکه غایت ماهره ومطبوعه ایدی حتی یزید ابن معاویه حسنی وکمالنی ایشیدوب یاهبه ویا بیع طریقیله بکا کوندر دیو یازمش ایکن ملکمدن چیقارمامغه عزم ایتدم دیو جواب یازمغله سکوت ایتمش ایدی و یوما فیوما جاریه یه حب وشغفم زایده اولدیغی حالده برکون حجاز دائره مدن برعجوز قاری یانمه کلوب یاسیدی خبرك وارمیدرکه سنك سوکیلی جاریه ك ایله اعراب مدینه دن برینك میانلرنده رشتهٔ علاقه ومحبت ارتباط بولهرق بربرلرین کورمکدن خالی دکللردر یعنی اعرابیٔ مرقوم بهر شب یوزینه نقاب طاقوب هیئت متنکره ایله حرم جانبی دیوارینك کنارینه کلور وجاریه دخی شهنشین پنجره سی قفسی دالکلرندن کورروپس پرده دن جاریه تغنی ایدر واعرابی اغلر کیدر اشته حاللری بودر دیو افاده ایلدی بندخی جاریه یه بیلدرمیه رك بعد المغرب احبابمدن برینك خانه سنه کیدر یوللو طور کوستروب وقت مذکوره برکیزلو یردن انتظارده اولدم فی الحقیقه اعرابی باشنی اورتمش اولدیغی حالده کلدی وجاریه دخی پنجره یه واروب بربرینه اصلا ایچنده خشیات اولمیه رق عتاب عاشقانه دن عبارت کلماتله فجر کاذبه دك تکلمده اولدیلر بعده مبیتمه کویا طشره دن کلور کبی واروب درآن مرتبهٔ جواری اولان جواری مستاندن برینی چاغروب وارفلان جاریه یی یعنی جاریهٔ عاشقه یی شمدی کیمسه طویمدن همان مهما امکن تزیین ایله یانمه چابك کتوردیدم تزیین ایدوب کتوردکده روی التفاتله الندن طوتوب وحرم قپوسندن برابر چقوب اعرابینك یانه واردق مدهوش یاتر بولنمغله ای اوغلم قالق دیو بیدار ایلدم مدعورا قالقدی لابأس علیك قورقمه اشبو جاریه یی سکا هبه ایتدم دیدیکمده برآه جانکاه چکوب مدهوش اولدی و بکا اصلا جواب ویرمدی قولاغنه اکیلوب

ای فتی حق تعالی سنی مرادیکه علی وجه الحلال واصل ایلادی شکرایله وآل بو جاریه‌یی معزلکه کونوردیدم ینه جواب ویرمدی تحریك ایلدم برده کوردمکه تسلیم روح ایلمش اشته ای امیر المؤمنین عشق خصوصنده بوندن اعجب شی کورمدم دیدم عبدالملك تحقیق شی عجیب تحدیث ایلدیکز فتی فوتندن صکره جاریه‌نه یاپدی دیدکده ای امیرالمؤمنین فتانك اوزرینه اولان کمد ووجدایله فی الحال خسته‌لنوب وچوب کبی نحول پیدا ایدوب ایام قلیله دنصکره فوت اولدی دیدم دیمشدر (منقولدرکه عبدالله بن عجلان الهندی نام عاشق معشوقه سنك اثرکف وآیه سنی زوج معشوقه‌سنك ثو بنده کوردیکی انده فوت اولمشدر (محمد بن واسع الازدی ذکرایتمشدرکه عبدالملك بالاستقلال عراقده والیسی اولان حجاج معروفه برامر کوندرمش ایدی که امر مذکور بودر * من عبد الملك بن مروان الی الحجاج بن یوسف اما بعد اذا ورد علیك کتابی هذا وقرأته فسبرلی ثلاث جوار مولدات ابکارا یکون البهن المنتهی فی الجمال فاکتب لی بصفة کل واحدة منهن ومبلغ ثمنها * ومفاد امر مذکور ابو یکی رق اوله‌رق سواد اعظمده طوغمش وشهر یلرکبی تربیه اولنمش غایت حسنده اوج جاریه بولوب بهالرینی واوصافلرینی بعد الاشعار طرف عبدالملکدن قبول جوابی کلدکده ارسال اولنمق اوزره حجاجك عبد الملك ایچون اوج رأس بکر جاریه اشتزا ایلمسی امردر (وقتاکه امر مرقوم حجاجه واصل اولدقده اسیرجیلری چاغروب مبالغ کثیره اعطاسیله اقصای بلادی دوروسیرایله جواری موصوفهٔ مذکوره‌یی بولمرین تنبیه وولات وعمال بلاده دخی خصوص مذکورده سعی وتتبع ایلملری بابنده مکتوبلر ارسال ایلدی نخاسلر بلده بلده واقلیم باقلیم طولاشوب عبدالملك اراده سنه مطابق نظیرلری ناباب اوج رأس جاریه بولوب نزد حجاجه مستورهودجلر ایچنده اوله‌رق وخادملر کوروب کوزه درك کتوردیلر حجاج حرمنه خادملر ایله ایندیروب صفك دماده نه قدر کسکین ایسه بلاغتده دخی اوقدر کسکین ایدی حرمنده اولان محرملری واسطه‌سیله جاریه‌ٔ مذکوره‌لرك اوصافنی صوروب واکابوب برنده چقدقده فی الحال دیوان کاتبنی چاغردی و برطریقهٔ املا حضور عبدالملکه بو عرضی یازدردی (بعد الثناء الجمیل * وصلنی کتاب امیرالمؤمنین امتعنی الله تعالی ببقائه * امیرالمؤمنینك حق تعالی بقاسیله بنی ممتع ایتسون فرمانی بکا واصل اولدی که * یذکر فیه ان اشتری له ثلث جوار مولدات ابکارا وان یکتب له بصفة کل واحدة وثمنها * درونده ذات عالیلری ایچون اوچ بکر جاریه مولده اشتراسی وقبل الارسال بکان بکان صفتلری و بهالری اشعاری امری محرر ایدی * فاما الجاریة الاولی اطال الله بقاء امیرالمؤمنین فانها جاریة عیطلة السوالف عظیمة الروادف کحلاة العینین حلوة الوجنتین قد انهدت نهداها والتفت فخذاها کانها ذهب شیب بفضة وهی کما قیل * بیضاء فیها اذا استقبلتها دعج * کانها فضة قد شابها ذهب * وثمنها یا امیرالمؤمنین ثلاثون الف درهم * امتثالا للامر العالی اشترالری خدمتنده بولندم اما جاریهٔ اولانك عجایز دائرهٔ بندکانهم اخبارلرنجه قولاغنك ممه‌سی اوزونجه وسربنی سمین وکوزلری قدرتدن سورمه‌لی و یکافلری طاتلی یعنی کوزل وممه لری هنوز قوبمش وفخذین معلومینی ملتفه یعنی طولغون کویا فضه ایله مخلط برالتون طوبی اولوب شاعرك بیت مذکورنده اولان وصفه ماصدقدر وقیمتی دخی اوتوز بیك درهمدر * واما الجاریة الثانیة فانها جاریة فائقة الجمال معتدلة القد والکمال یشفی السقیم کلامها الرخیم وثمنها یا امیرالمؤمنین ستون الاف درهم * واما ایکنجی جاریه جمالده فائقه وقامتی اعتدال وکمالده رقیق وملایم اولان کلامی خسته‌یه شفا ویرر بربکر اولوب ثمنی دخی ای امیرالمؤمنین التمش بیك درهمدر * واما الثالثة اطال الله بقاء امیرالمؤمنین فانها جاریة فاترة الطرف لطیفة الکف عجیمة الردف شاکرة للقابل مساعدة للخلیل بدیعة الجمال کانها خشف الغزال وثمنها یا امیرالمؤمنین ثمانون الف درهم * واما

اوچنجیسی باری تعالی وتقدس بقاء امیرالمؤمنینی درازایلیه خسته چشم نازك کف ردفی طولغون قلیله شاکره دوسته یاخود زوجنه مساعده جمالی بدیع کویا آهو یاوروسی برجاریه اولوب ثمنی دخی سکسان بیك درهمدر دیو اوصاف واثمانلرنی بیلدیروب وعریضه سنی شکر وثنای فراوان ایله بتوروب وختم اوروب اسیرجیلرندارکات راهی کورك و بو جاریه‌لری سلامتله کوروب وکوزه درك دارالاماره‌یه کتورك دیو تنبیه وخادملر ترفیقیله جانب شامه تسییر ایدر لکن کتورن نخاسلردن بری کبرسنی واولکی سفرندن دولایی حاصل اولان ضعف بدنتی بیانله اعتذار و برینه جوان اوغلنی اذن حجاج ایله وکیل ایتمش اولمغله اولوجهله عازم اولور وقتاکه قافله اری یوله چقوب کیدرار ایکن مرحلهٔ اولالرنده سایه دار بریره قونوب جواریٔ مذکوره شمسیه اری تحتنده نومهٔ استراحتله طالدقلری حالده ایچلرندن برینك یعنی مکتوم نامنده بولنان جاریهٔ کوفیه‌نك نافنی اسن روزکار کشف ایتمش بولنور و یانلرندن کیف ما اتفق جوان مرقوم کچرایکن ناکاه مکتومك اوساطع النور ناف آینه صافی کوز ینه الیشوب نظر قیلدقده درآن ساعت مفتون جمالی وعاشق آشفته حالی اولوب وزمام اختیاری الدن کیدوب و راحه طو یورمدن یانه واروب * امکتوم عینی ما تمل من البکاء * وقلبی باسهام الاسی یترشق * امکتوم کم من عاشق قتل الهوی * وقلبی رهین ایت لا اتعشق * نظم علاقه انباسنی مکتومك باشی اوجنده بالانشا قرائت ایدر قیز دخی اویانوب و آیده آتش علاقهٔ جوان ایله یانوب * لوکان حقا ما تقول لزرتنا * لیلا اذا هجعت عیون الحسد * نظمیله یعنی ای جوان اکر دیدیکك حق ایسه وعشقك صادق ایسه حساد واغیارك کوزلری یاندیغی دمده کیجه ایچره بزی زیارت ایدردك قول وعد اشعار یله جواب ویرر وقتاکه کیجه اولدقده جوان مرقوم راه یارده جاننی فدا وسیفنی قلادهٔ کردنی ایدوب جانب مکتومه وارر وکوررکه جوانك قدومنه انتظار ایله ایاقده طورر همان دستنی طوتوب برابر قاجیق اراده لرنده ایکن حراس وخادملر طویوب وطوتوب جوانی قید و بند ایدرلر و بو یله پای وکردنندن مقید اولدیغی حالده راحلهٔ جواری شامه واصل وحرمسرای دارالاماره‌یه داخل اولور جواری حضور عبدالملکده قائمات ایکن عرض حجاجی قرائت ایتدکده جاریه‌لرك ایکیسنی یازیلان صفاته موافق وثالثه‌سنك یعنی مکتومك صفتنی غیرمطابق بولدیغندن باشقه رنکنده دخی صفرت و بدننده انحلال مشاهده ایتمکله مقامنه چیقوب نخاسلره جاریهٔ ثالثه‌نك حالی نه‌درکه حجاجك یازدیغی وصفده اولمادیغندن باشقه اصفرار وانحلال وهزال ایله متصفه دردیو سؤال ایلدکده جوابلرنده یا امیرالمؤمنین امان احسان بیوررسه‌کز سویلرز دیوب طلب امان ایدرلر عبدالملك طوغروسو یارسه‌کز امانده والاهلاك‌ده‌سکز دیود ستور ویرمکله ماجرای جوانی نقل ایتدیلر وامر یله اسیرجیلردن بری چیقوب جوانی مقیدا حضوره کتوردی وقتاکه جوان تعذیبنی اتقان ایتدکده شدتلو بکایه باشلیوب اغلیه رق * الیك امیرالمؤمنین انیت رغما * وقدشدت الی عنقی یدیا * مقر بالقبیح وفعل سوء * ولست بما رمیت به بریا * فان تقتل ففوق القتل ذنبی * فان تعفو فمن جود علینا * ابیات استرحام ارتسامنی نظم ایتدیکه مفهومی ای امیرالمؤمنین بن حضور مراحم ظهوریکزه الارم بوینه باغلو اوله‌رق و یوزم خاك مذلت واستحقاره سوریله‌رك کتورلدم و بن کار قبیح وفعل سوئمه مقر ومعترفم وخبرویردکاری کناهدن بری دکلم اکر قتلمه امر ایدر ایسك یرنده‌درکه بنم ذنبم قتل ایله جزامك فوقنده‌در یعنی اشد سیاستله اعدامه شایانم یوق عفو ایدرایسك محضا بکا جود واحساندر دیمکدر (عبدالملك شعر مذکوری استماعدنصکره تازه لکنه آجیوب و طبعی بکنوب * یافتی ما حملك علی ما صنعت استخفافا بنا ام هوی للجاریة * ای یکیت بزی صایمیه رق اشبو ایشلدیکك شنیعه سنی قنغی نسنه سبب اولدی آیا جاریه‌یه علاقه‌می ایتدك دیو عتاب آمیز استنطاق بلکه تلقین جواب ایتدکده

جوان بلاغت نشان دخی * وحق رأسك يا امير المؤمنين وعظم قدرتك ماهو الاهوى للجارية *
ای امير المؤمنين سر دولتك وعظم قدرتك حقيچون بنی بو ورطهٔ هلاكه القا و مجنون شيدا ايدن عشق
مفرط جاريه و سبول سبشا تم راه فرهاد ده جاريه در ديديكی آنده عبد الملك اوجه اشراب
ايلديكی ونيتی اوزره * هی لك بما اعد * ای جوان جاريه يی طاقيله سكا هبه و تمليك ايلدم
ديو حقا كه بر بری اوستنه سماحت ايلدی جوان دخی اعداد وآماده قلنان حلی وجواهر يله
جاريه يی الوب فرحا ومسرورا بلده سی جانبنه كيدن كاربان ايله روان اولدی وكاربانك اول
مرحله سنده هنكام شب بر برينه صاريلوب خيمه لرنده ياتديلر برده صباح اولوب خلق قافله
حركت ايلدكلرنده بونلرك خيمه سنده بر حركت اولمديغنـدن قالدرمق اوزره وار دقلرنده
ياتدقلری يرده متعانقا وفات ايتمش بولمريله كافهٔ اهل كاربان اشك چشملرين ريزان
ايدرك تجهيز وتكفين ونمازلرينی قيلوب اودو عاشق يك تنی كار طريقه دفن ايدوب ماتم ايدرك
چكاديلر و بو خبر كدر مخبر سمع عبد الملكه رسيده اولدقده وافر آغليوب تعجب ايلدی (تعجب
اولنه جق حكايات عشاقدن بری دخی ثوريدن منقول اولان اشبو غريبه در ديركه اصح پيران
واصدق رأی اهل عرفان اولان جبلة بن الاسود ديمشدر كه * خرجت فی طلب ابل لی ضلت
ومازلت الى ان اظلم الليل وخفت الطريق فصرت اطوف واطلب الجادة فلا اجدها اذ سمعت
صوتا وحسا من بعيد و بكاء وتنهدا فشجانی حتی كدت اقع عن فرسی * ضايع اولمش اولان دوه‌مى
بولمق اوزره وادی يه چقوب اخشامه دك ارايوب بوله مدم لكن كيرمش بولنديغم چيقمز يوللرك
مضرتندن خوفله شاهراهی بوله يم ديو كزدم وجاده يی دخی بوله مدم بو حالده اوزاق يردن
بر صوت وحركت و بكا وفرياد استماع وحس ايتدم و بكاء وآه بكا تأثير برله قلبمی صقوب ورقت
كتوروب بندخی كوزلرمدن ياش دوككه باشلبوب شول كونه متأثر اولدمكه راكب اولديغم فرسدن
دوشه يازوب * فقلت لاطلبن الصوت ولو تلفت نفسی * ودرونمدن تحريده روحم بدنمدن چقسه
دخی بن بو سس وآه صاحبنی البته ارار بولورم ديوب * فنزلت اقرب الى ان هبطت واديا * سسه
ياقلشه رق بر وادی يه اينـدم * فاذا راع شاب قد ضم غنماله تحت شجرة وهو يترنم بهذه الابيات * وكنت
اذا ما جئت سعدی ازورها * اری الارض تطوی لی و يدنوا بعيدها * من الخفرات البيض
ودخلبيها * اذا ما انقضت احدوثة لو بعيد ها * برده بر جوان چوبان قيونلرينی براغاجك
سايه سی التنه جمع ايدوب اشبو بيتلر ايله ترنم واغازه ايدر اولديغنی كوردم * فدنوت منه وسلمت عليه
فرد علی * فی الحال يانه ياقلشوب سلام و يرديكمده سلاممی آلدی * وقال من الرجل * وسن كيمسن
ديو بنی صوردقده * فقلت منقطع المسالك اتاك يستخبرك و يستعينك * بن دخی يوللری كسلمش
يعنی يولنی غائب ايتمش وشاشرمش بر آدمی يم سندن جاده يی خبر آلمغه و يوراهده يارديم طلبنه كلدم
ديدم * قال مرحبا واهلا انزل علی الرحب والسعة فعندی وطاء وطئ وطعام غير بطی * اهلا
وسهلا مرحبا صفای خاطر ايله نزول ايت بنده يومشاق يتاق وهضم اولنور طعام آماده اولمغله
يوب و ايجوب استراحت قبل بن سكا بوله دال وسمتكه خجسته سراع وصال اولورم معنا سنی الماع
ايتدی * فنزلت * بو يله ترحيب وتسليت وروی التفات كوستر نجه بنده فرسمدن ايندم * فنزع
شملته و بسطها تحتی ثم اتانی بتمر وزبد ولبن وخبز * درحال بورنديكی شمله سنی تحتمه يايدی
بعده كيدوب خرما وقايمق وسود واتمك ايله كلوب اوكه يورك ديو قويدی * ثم قال اعذرنی فی هذا
الوقت * و بو ندارك نصكره بكاوقت تنك بولنمغله اشبو آما ده قيلد يغم طعاملك قلتنی
عفو ايدور ديو اعتذار ايتدكده * فقلت والله ان هذا الخبز كثير * بن دخی حق تعالی دانادركه
بالكز جهتان عزيز اولسه ده كرم كثير در ديو تشكر ايتدم * فقال الی فرسی فربطه وسقاه وعلق عليه *
بعده فرسمك جانبنه ميل ايله باغلبوب وصو واروب اوكنه اوت دوكدی * فلما اكلت توضأت

وصليت واتكيت فانی لبين النائم واليقظان اذا سمعت حس شئ فاذا بجارية قد اقبلت من كبد
الوادی فضحت الشمس حسنا * وقتا كه اكلدن صكره توضی ايدوب ونماز قيلوب او يقوم دخی
كلكله وسادهٔ نومه طياندم و بن او يورواو يانق ميانده ايكن بر شی حركتنی حس ايتديكمه مقارن
وادينك اورطه سندن بر وحسن جهتندن آفتابه خجالت بخشا بر تازه قز طرفمزه طوغرو كلديكی
كورنديكی كبی * فوثب قائما عليها فمازال يقبل الارض حتی وصل اليها وجعلا يتحادثان * راعئ
جوان قز قياما صچرايوب يرلری او په رك يانه واردی و صحبته باشلديلر * فقلت هذا رجل اعرابی
و لعلها حرمة له * وضع مذكو ر ايله قزی استقبالنی كورديكمـده بو كيمسـه اعراب باديه دن
اولمغـله عادات جاهليـه دن بر نوع تعظيم اوله ديو تصور ايدوب * فتناومت ومابی نوم *
ميانلرنده نه معامله وقوعه كلور كوره يم ديوب او يقوم قاچمش ايكن كنـدمده صورت نائم
كوستردم * فماز الا فی احسن حديث والذه مع شكوی وزفرات الا انهما لا يهم احد هما
لصاحبه بقبيح * علی الاتصال افتراقدن شكوی وآهلر چكه رك سوز وكداز هوی ايله فجره قدر
كوزل وطاتلی عاشقانه وصادقانه صحبتلر ايتديلر وميانلرنده اصلا امر قبيحه دائر قصد وقوعه كلدی
* فلما طلع الفجر تعانقا وتنهد الصعداء و بكا و بكت ثم قال يا ابنة العم سألتك بالله لا تبطئ علی كما
ابطأت الليلة فقالت يا ابن العم اما علمت انی انتظر الواشين والرقباء حتی ينامو ا * وقتا كه فجر طلوع
ايتدكده بر بريله قول قوله اولوب بو حالده وادی يه دك حركتله وداع ايلدی وهر بری آغلشدقدن
صكره جوان الله تعالی ايچون سندن ای عم دختری بو كيجه اولديغی كبی اغرطاور غبوب كچ
قالمامق اقصای مرادمدر ديو نيازو * يارم كيجه كلدی بنه يارم كيجه كتدی * هيچ عمرمی بيلم
نيجه كلدی نيجه كتدی * معناسنه وارميوب سرا پای شب ده همصحبت اولمق املنی ابراز ايتدكده دختر
دخی ای ابن عم بنی بيلمز ميسنكه قوغلجيلرك ورقيبلرك او يقو يه طالملرينه انتظار ايدرم كچكديكمه
سبب بودر ديوب * ودعته وسارت وكل واحد منهما يلتفت نحو الاخر فبكيت رحمة لهما *
پس بر برينه دونوب باقدقلری واغلدقلری حالده قز دخی وداعله سمتنه و قبيله سنه سير وحرام
ايلدی و * كندی طو بی بر بكا سرود لار بر بكا * حالی نمايان اولدی و بندخی افتراق هوش ربالرينی
كورنجه انلره شفقتمدن ياتديغم يرده رنك و يرميه رك آغلدم وقفس تندن پران ايده جك مرتبه يه
كلان مرغ روحمی رشتهٔ محكم صبر ايله باغلدم * وقلت فی نفسی والله لا انصرف حتی استضيفه
الليلة وانظر ما يكون من امرهما * وكوكلمده حاللری نه كونه كوذر ايده جكنی بيلمك ايچون ليلهٔ آتيه
موعوده ده درويش زاويهٔ مسافرت اولمسنی جواندن استرم وحاللری نه اولور كورمد كجه كتمم ديوب
يمين ايله بو عزممی تأكيد ايتدم * فلما اصبحنا قلت له جعلنی الله فداك الاعمال بخوانيمها وقد نالنی امس
تعب شديد واحب الراحة عندك اليوم فقال علی الرحب والسعة لو اقمت عندی بقية عمرك ما وجدتنی
الا كما تحب فعمد الی شاة فذبحها وقام الی نار فاججها وشواها وقدمها الی فاكلت واكل معی الا انه اكل
من لا يريد الاكل فلم ازل معه نهاری ذلك ولم ار اشفق علی غنمه ولا الين جانبا ولا احلی كلاما الا انه
كالولهان ولم اعلمه بشئ مما رأيت * وچوق نجمدن وقتا كه صباحلدقلرنده جوانه تلطيفا
حق تعالی بنی سكا فدا ايتسون اعتبار هر شبنك آخرينه در بكا دونكی كون چوق يورغونلق
عارض اولدی يعنی دوه ارامه سی دردينه دوشوب وافر چقمز يوللره صاپمغله خيلی بيتاب دوشدم
سايهٔ كريمانه كده بو كون راحت تمام دلخواهمدر ديديكمده كشايش وراحت اوزره مهمانم اولك
اكر بقيهٔ عمركده يانمده اقامت ايتسك بنی استه ديكك وسوديكك طورده بولورسن ديوب وآنيده
بر قيون آلوب وذبح ايدوب وكنار آتشه كوتوروب وناری پارلدوب وكباب پشروب پيشمه
قودی يدم او دخی بنمله اوطوروب طوق اكلی كبی استراسته مز يدی يعنی ضيفه رعايت معناسنه
اكل ايلدی واو كونمـده دائما بنمله برلكده اولدی غنمـه شفقت واخلاقده ونوازشده وكلامده

اوجواندن اشفق والين واحلى بركيمسه كورمامش ايدم لكن هرنه قدر اكلنمامق داعيه سنده
اولديسه ده والهان و بى هوش وحيران ايدى و بندخى طول نهارده كيجه دختر ايله وقوعه كلوب
كورديكم حالى اصلا بيلدرميوب كويا كنديمى هيچ كورممشه دوندردم * فلما اقبل الليل وطأ وطائى
فصليت واعلمته انى اريد الهجوع لما مربى من التعب امس فقال نم هنيئا. فاظهرت النوم ولم انم
فاقام ينتظرها الى هنية من الليل فابطأت عليه فلما حان وقت مجيئها قلق قلقا شديدا وزاد عليه
الامر فبكى ثم جاء فحركنى فاوهمته انى كنت نائما فقال يا اخى هل رأيت الجارية التى كانت تتعهدنى
وجاءتنى البارحة فقلت قد رأيتها قال تلك ابنة عمى واعز الناس على- وانى لها محب وفيها عاشق
وهى ايضا محبة لى اكثر من محبتى لها وقد منعنى ابوها من تزويجها لفقرى وفاقتى وتكبر على فصرت
راعيا ابيها فكانت تزورنى فى كل ليلة وقد حان وقتها الذى تأتى فيه واشتغل قلبى وتحدثنى نفسى
ان الاسد قد افترسها * وچون كيجه اقبال ايلدكده يعنى كيجه اولدقده دوشكمى يايدى و بندخى
فى الحال نمازى قيلوب بكا دونكى يورغونلقدن دولايى تمام شبده اركندن ياتوب اويومق
اراده سنده اولديغمى بيلدرديكمده تعبسز راحتله اويويدى بنده اويقوم يوغيكن اظهار نوم
ايتدم و بن كوزيمى قپاديغمده قالقوب كيجه دن برمقدار مدتده قرهٔ انتظارده اولدى لكن بطائت
ايتدى ومأمول اولان وقت قريب اولوب بنه ظهور ايتميجك اضطراب شديد ايله مضطرب
وغمى مضاعف ومدغم اولمغين اغلدى واشك چشمى سيل كبى چاغلدى بعده يانمه كلوب بنى حسبحال
ايچون متحيرانه تحريك ايتدى بندخى نائم اولديغمى ابهام ايله قالقديغمده اى اخ اخرت دون
كيجه كلوب بو كيجه دخى كله جكنى تعهد ايدن تازه دخترى كوردكمى ايدى ديو صوردى تجاهل
ايتميوب كورمش ايدم ديديكمده اوقز عمجه مك بنتى و بانمده اعز ناس اولوب بن اكا واو
بكا محب صادق وازجان دل عاشق وانك علاقه سى بندن اكثر در حالبوكه پدرى فقر وفاقه‌م
جهتندن بكا تزويجدن اباو تكبر واستعلا ايدر فلهذا دردعشقيله مجنون كبى صحرالره دوشوب شبان
اولدم و بو حال حيرت اشتمالى بولدم جاذبهٔ عشقله بيچاره هر كيجه كلوب زيارت ايتمكده در بو كيجه
دخى ميقات تشريفى ياقلشمشكن هنوز كلمامكله قلبم انك اوزرينه مشغول يعنى خارج دائرهٔ
ذوى العقول اولدى ونفسم اوروح روانمى ارسلان پاره لمش اولديغنى بكا تحديث يعنى قلبمه
بويله برالهام كلوب بكا حيرت و پريشانى توريث ايلدى ديوب * مابال منية لاتأتى لعادتها *
* اعاقها طرب ام صدها شغل * نفسى فداك لقد احلت بى سقما * تكاد من حرة الاعضاء تنفصل *
قطعهٔ دلسوزينى انشا و نظم ايلديكه مفادى آيا اول مه نوا ديكه عادتنى اجرا يعنى اماته ايچون
كلمز عجب اكا برطرب وصفامى عائق اولدى ياخود برشغلمى كلدن انى منع ايتدى اى معشوقه
عاشقك نفسى سكا فدا اولسون كلمامك ايله عاشقه برسقم ومرض انزال ايتدك كه عضولرى پاره لنمغه
يوز طوتديغندن بربرندن ايرلمغه ياقلشدى ديمكدر * قال ثم انطلق فغاب عنى واتى بشئ فطرحه
بين يدى واذا بالجارية قد قتلها الاسد واكل اعضاءها وشوه خلقها ثم اخذ السيف وانطلق هنية
واتى ومعه رأس الاسد فطرحه ناحية ثم انشاء يقول * الا ايها الليث المدل لنفسه * هلكت لقد
جريت حقا لك الشرا * اخلفتنى فردا وقد كنت انسا * وقد عادت الايام من بعدها صفرا * راوى
ديركه جوان مرقوم (مابال منية الخ) نظمنى اوقودقدنصكره كيدوب و برزمان غائب اولوب
برشئ ايله عودت ايدوب واوشئى اوكمه براقدى برده كوردمكه او بيچاره قزى جوانك كوكلنه
كلديكى كبى مكر كه اوركن ارسلان پاره لوب واعضاسنى ييوب وخلقتنى تغيير ايتمكله اوحالده
اولان بقيهٔ جسديدر جسد مزبورى جوان بعدالطرح سيفنى طاقنوب بنه كتـدى برازجق
طوردقدنصكره يانده آرسلانك باشى اوله رق دونوب اوسر مردارى دخى كناره آتوب *

الا ايها الليث الخ قطعهٔ مرتجلهٔ حكمت مفيده سنى نظم ايلدى (مفاد قطعه اى جاننه دل ابل اولان
يعنى * كالباحث عن حتفه بظلفه * مفهو منجه كندى هلاكنى ارايان آرسلان اشته هالك اولوب
تحقيق سكا سزا اولان شرى جر ايتدك يعنى مستحق اولان مكافاة قتل نفسى بولدك و بنى يالكز
ترك ايتدك يعنى يارمى اتلاف ايله بنى يالكز براقدك والحال كه بن انسيت ايديجى ايدم يعنى بن يارمله
اودخى بمله انسيت ايدر ايدك اوكندى بن تك وتنها قالدم و يار يمك عدمندنصكره ايام صفر
اوله رق عودت ايتدى يعنى يارم بكا اولمغله ارتق دنيا بكا ياردن خالى قالدى ديمك اولديغى
عاجزانه مطالعه اولندى (قلت) كرك بو مطالعه ده وكرك اشبو ترجمهٔ مجموعهٔ مستطرفك مطلعندن
مقطعنه دك بالاقدار الازلى يازيلوب و يازلمقده اولان مطالعات وتحريرات اسعد فقيرده مرتجات
دهر يوق يوق قلت مرجاة مستوجبهٔ الحصر ايله وقوع يافته اولان خطاره تسويه وتحشيه اولنمق
مثوبه سى ومرحمتى اهل مروت وكرمدن اقصى المأرب حقير در * ثم قال بالله يا اخى الا ما قبلت ما
اقوله لك فانا اعلم ان المنية قد حضرت لامحالة فاذا انامت فخذ عباتى هذه فكفنى فيها وضم هذا
الجسد الذى لها معى وادفنا فى قبر واحد وخذ شويهاتى هؤلاء وجعل يشير اليهم فسوف تأتيك
امرأة عجوز فهى والدتى فاعطها عصاتى هذه وثيابى وشويهاتى وقل مات ولدك كمدا بالحب
فانا اعلم انها ستموت وجدا فادفنها الى قبرنا وعلى الدنيا منا السلام قال فوالله ما كان الا قليلا حتى صاح
صيحة و وضع يده على صدره فمات من ساعته فقلت والله لاصنعن به ما اوصانى فغسلته وكفنته فى
عباته وصليت عليه و دفنته ودفنت باقى جسدها الى جانبه و بت بليلة عظيمة باكيا حزينا فلما كان
الصباح اقبلت امرأة عجوز وهى كالوالهانة فقالت لى هل رأيت شابا يرعى غنما فقلت لها نعم
وجعلت اتلطف بها ثم حدثتها بحديثه وما كان من خبره فاقبلت على البكاء وانا الاطفها الى ان
اقبل الليل فشهقت شهقة فارقت الدنيا فغسلتها وصليت عليها ودفنتها الى جانب قبر ولدها
و بت الليلة لرابعة فلما كان الفجر قمت وشددت فرسى وسقت الغنم وجمعتهم واذا بصوت هاتف يقول
* كنا على ظهرها والدهر ذو غفل * والشمل مجتمع والدار والوطن * ففرق الدهر بالتفريق الفتنا *
وصار يجمعنا فى بطنها الكفن * قال فاخذت الغنم ومضيت الى الحى لبنى تميم فاعطيت الغنم وذكرت
لهم القصة فبكوا عليهم اهل الحى بكاء شديدا ثم مضيت الى اهلى وانا متعجب مما مر لى فى طريقى * راوى
ديركه جوان مرقوم * الا ايها الليث المدل لنفسه * الخ شعرينى قراءت ايتدكدنصكره بكا اى برادر الله تعالى
ايچون البته شو قولمى و وصيتمى قبول ايله كه بن لامحاله موت شمدى حاضر اولديغنى بيلورم اولديكم
وقتده اشبو عبامى آل و بنى ايچنه وضع ايدوب بنى آنكله تكفين و بو جسد معشوقه مى دخى يانمه ضم
وقبر واحده ايكمزى بردن دفن قيل ديدى ودخى اليله اشارت برله شو اشياء ناچيزيمى دخى آل وقريبا
سكا برمسنه خاتون كلور كه اونم والده مدر اكا بنم عصا وثوب واشياء مذكوره مى ويروب اوغلك
حزن نهانى محبتله فوت اولدى دى و بن بيلورمكه اودخى حزنله همان فوت اولور آنى دخى مرقديمزه
كوموب دنيايه بزدن سلام ايله ديوب بو سوزندن چوق زمان كچمه دن برصيحه ايدوب ودستنى
سينه سنه قويوب اول ساعت ارتحال ايلدكده اوزريمه وصيتنى ايفا لازم اولدى ديو غسل
وديديكى وجهله تكفين وصلاة جنازه يى بعد الادا كنديني وباقى جسد مذكورى جنبنه دفن ايدوب
اوبليهٔ عظيمه لى ليله ده باكى وحزين اوله رق بيتوتت ايتدم وقتا كه صباح اولدقده حيرت نمون
برمسنه خاتون كلوب بكا آيا غنم كودر برجوان كوردكمى ديو صوردقده اوت كوردم ديوب لكن
ما وقعى سويليوب تلطيفه آغاز ايله خلال تلطيفده اوقاره خبرى آچوب صرمسيله تسليت آميز
كلامله افاده ايلديكم آنده بنه تلطيف ايلديكم حالده چشمه سار ديده لرندن ياشلر آقمغه باشليوب
اخشامه قدر اغلدى وآفتاب غروب ايتدكده شهقه يعنى صيحهٔ موت ايله برصيحه ايدوب دنيادن

فرقت قيلمغله آني دخي غسل ونمازيني قيلوب اوغلنك قبري يانته كومدم واوجاي عبرت احتوايه
ورودبعك دردنجي كيجه بولنان ايلهٔ فوت مادرده دخي يانوب فجر اولدقده قالقوب فرسمك قولاكني شد
وجوان راعينك ترك ايلديكي قيونلري صوواروب جمع ايلديكم اثناده هاتف غيبنك صوتني
استماع ايلدمكه * كاعلي ظهرها الي آخره * قولندن عبارتدر بعده قيونلري آلوب متوفالرك بني عملري
اولان قبيله يه كيدوب ورثه يه تسليم وقصه يي ذكر ايلديكمده اهل قبيله بكاء شديد ايله ماتم ايلديلر
بعده بو يولده مرور ايدن احوال مذكوره يه تعجب ايدرك سمته وخانه مه واصل اولدم ديمشدر
(قلت) مفاد قول هاتف دهر غفلتـده وخانه ووطن وجماعتمز طوبلو ايكن بز دنيانك اوزرنده
متمتع ايدك برده دهر غفلتدن بيدار اولدقده وعقلني باشنه طوپلدقده الفتمزي وجمعيتمزي خوبي
اولديغي اوزره تفريق وپريشان ايدوب دنيانك بطننده كفن ايچره بزي جمع ايتدي ديمكدر
وبعض بلغانك * اتعب الله الفلك في راحته * دعاسيله * ياليته لودام في غفلاته * تمناسي اشعار رنجه
فلك بحكمته سبحانه مدار افنا اوله رق كانه آنك افناي وجود طبيعتندن اولمغله دنيانك حضور وبقاء
وصفاي موقتي كويا فلكك غفلتيله حاصل واستيه رك واصل اولان خلاف طبيعي معامله سنه
مجازا غفلت اسناد اولنه رق استعمال اولنور تعبيردر فليحفظ (وذكر اولنان اشبو حكايهٔ عجيبه دن
دخي عشق مفرط عاشق معشوقته اولان تعلقدن باشقه سائر كافهٔ تعلقات كونيه دن بلكه روحنه
تعلقدن وارسته ايدوب ذهننه صفوت وقلبنه رقت كلمكله مهبط كشف والهام اولديغي
مستفاد * والمجاز قنطرة الحقيقة * معناسني اشراب ايتديكي مسلم پاك نژاددر وعلامهٔ هرفن
صدر الشر يعه روح الله تعالى روحه نك تعديل العلوم نام كتابنده بعض قيود ايله يازدقلري قول
ومسئله اشبو مدعايي محقق اولمغله اطلاع مراد ايدن ذواتك كتاب مستطاب مرقومه مراجعت ايلملري
اخطار اولنور ودر مختار ومنحه يازاديغي اوزره يالكز بولنان رأس آدمي ياخود نصفندن اقل اولان
جسدك برشقي غسل اولنماز ونمازي قيلنماز وبو حالده دفن اولنور واما احد شقين نصفندن زياده اولورسه
ولو باشي اولماسه ده غسل اولنور ونمازي قلنور بعده دفن اولنور وبر خاتون فوت اولوب اجنبي اولان
اركلكدن غيري براحد بولنمز ايسه اول اركك كوزيني يوموب والنه بر بز صاروب اول بز ايله تيمم ايتديرر
فليحفظ (ومن العجايب في هذا المطلب عربده قيس وليلي كبي عشق مشهور اولانلردن بري دخي
عهد امويه ده اولان كثير وعزه در كه نچن ابوابك بعضيلرنده لدى المناسبه ياد اولنمشلر ايدي محكيدر كه
عزهٔ مزبوره نك زوجي بولنسان كيمسه حج شريفي نيت ايدوب زوجه سي عزه يي دخي برابر كتورر
عاشق عزه اولان كثير شاعر دخي ايشيدوب بلكه عزه نك بر نظره سنه نائل اولورم ديو كعبهٔ
مكرمه يه كيدر وقتا كه وآرر لر حجاج كرام طواف وداعـده ايكن عزه كثيرك كارده
جوكرتمش اولديغي جملنك يانته واروب اظهار حنين وشوق ايله ايكي كوزي ميانني مسح ايلديكي
* وحييت يا جمل * ديو سووب ودعا ايلديكي حالده كوروب ايشيدنجه يتشمسنه مبادرت ايتمش
ايسه ده صاوشمغله اولشه ميوب جملنك يانـنده طوروب * حييتك عزة بعد الحج وانصرفت *
فحي ويحك من حياك يا جمل * لو كنت حييتها مازلت ذا شرف * عندي ولا مسك الادلاج
والعمل * قطعـه سن نظم ايلدي (مآلي اي جمل عزه حج ايتدكدنصكره سكا تحيه ايلدي
وحال وخاطريكي نوازشله صوروب يولنه روانا ولدي ويحك سنده سكا تحيت ايدنه تحيت ايله
اكر عزه يي تحيت ايده ايدك بنم عندمده دائما شرفلي اولوب سكا ادلاج وعمل يا پشمزوطوقنمازايدي
يعني سني اينشه وكوجه صوقيوب همشه كوزل بسلر ايدم ديمكدر كه مقصود معشوقه اظهار
تشوقدر ادلاج اول شبده سيردرو نچ كلهٔ مرحمتدر (راوي ديركه مكرا وسالده فرزدق شاعر دخي
حج شريفده اولمغله كثيرك كيفما اتفق يانده بولنمغله نظم مزبوري استماع ايدروكثيره

سن كيمسن يرحمك الله ديو نوازشله صورر اودخي كثيرم ديدكده بنه فرزدق كثيرٔ عزه ديدكلري
سز ميسكز ديبجك ناس اويله ديرلر وسز دخي كيمسكز ديو صوردقده انا الفرزدق بن غالب التميمي
ديوكندوني بيلديرر بعده كثير يارك افتراق ورحلتي دمنده سويلمش اولوب اشبو مقامه مناسب
اولان فرزدقك نظم ايتمش اولديغي * وجدت جمالهم بكل اسيلة * تركت فؤادي هائما مخبولا
* لو كنت املكهم اذا لم يرحلوا * حتى اودع قلبي المتبول * ساروا بقلبي في الخدور وغادروا *
* جسمي يعالج زفرة وعويلا * نظمني اوقيوب ناظم قول مذكور سز ميسكز ديبجك فرزدق نعم
ديدكده كثير نظم مذكوري فرزدقه ملاقاتدن دولايي تذكر ايدوب وحالنه غايت مطابق دوشه رك
متأثر اولديغندن * والله لولا انى بالبيت الحرام لاصيحن صيحة افزع هشام بن عبد الملك على سرير
ملكه * يعني اكر بيت محترمده اولمسم وانك حرمتي بني مانع قيلمسه بر صيحه ايدزدمكه شامده سرير
نشين سلطنت اولان هشامه دهشت وير روصوت وشدتم بورادن اورايه واصل اوله جقندن
قيامت قوپدي صانوب فزع ايدر ايدي معناسني افاده ايلدي فرزدق دخي اندايچوب ي كثيرسنك
بو قولكي البته هشامه بيلـديريرم ديوب بربرينه وداعله افتراق ايتـديلر (قلت) كثير وفرزدق
معاصر اولوب مشهور آفاق اولان اشعارلريني لا محالة كوروب احدهما آخري بيلور ايسه ده
اجتماع وقوعه كليوب اول ملاقاتلري اشبو حجده اولمق اشبو حكايه دن مستفاددر (وقتاكه
فرزدق دمشقه واصل وحضور هشامه داخل اولوب كثير ايله اتفاقي واقع اولان ملاقاتني وكيفيت
جاريه يي نقل ايتدكده هشام فرزدقه بر تدبير وارضا ايله عزه يي زوجته تطابق ايتديروب كثيره
تزويج ايدررز همان زديمزه كلسون بويله يازديو امر ايدر فرزدق دخي درحال چقوب اولوجهله
بورقه تحرير وصوب كثيره تسيير ايتمكله كثير فرح كثير ايله قبيله سندن قصد دمشق وقصائد
تشكري مشق ايله چيقوب يولك برازجغني قطع خلالنده بان اغاجنك برنده قلي ابدر يعني بتلنور
وبتلنوركن ريشي تساقط ايدر اولديغي حالده برقارغه كورمكله تطير ايدوب بكزي صرارر وقلبنه
قورقو دوشر وسيرده جدا يدر وكيدركن راحله سني صوارمق اوزره بورادن صاپوب زجرهٔ طيردن
اولان بني نهد قبيله سنه اوغرار وايچلرندن بر پير كثيري كوروب سيماسندن استدلال ايله يا ابن اخي
طير بقكده سني قورقوتمش برشي كوردكمي ديوصورر كثير دخي نعم يا عم بانه اوزرنده تقلي ونتف ريش
يعني تويني يولر بر غراب كوردم ديو نقل ايدبجك پير بد سخن دخي غراب اغتراب وبانه بين وفراق
ونقلي فرقتدر ديو جاهليت زعمي اوزره شرع شريفك اعتقاديني نهي ايلديكي معناي بدي ويرد
كثيرك بو فال بدي ايشيدبجك حزني آرتوب وصوله سرعت ايله دمشقه كلور وابوابنك برندن
كيردكده ناسك بر جنازه نمازيني قيلدقلريني كوروب اودخي برابر قيلار نمـاز تمامندنصكره جماعتدن
برذات صيحه ايدوب * لا اله الا الله ما اغفلك يا كثير عن هذا اليوم * يعني بقا بقاي خدايست
وملك ملك خدا * اي كثير بو كوندن سنك غفلتكه تعجب اولنور ديدي كثير دخي ياسيدي بوكون
نه در وجاي غفلتم نه سيدر ديدكده صايح مرقوم عزه فوت اولدي وبو جنازه سيدر ديديكنه
معاقب كثير بايلوب دوشر وقتاكه افاقه مـا كلدكده حال تطير مذكوري مبين اولان * ما اعرف
النهدي لادر دره * وازجره للطير لا عز ناصره * رأيت غرابا واقعا فوق بانة * ينتف اعلى ريشه
ويطايره * فقال غراب اغتراب من النوى * وبانة بين من حبيب تعاشره * شعريني اوحسرتكش يار
عيني چشمه ساراشك آتش نثار ايدرك نظم عقبنده برشهقهٔ جان ربا ايله اول ساعت قرين
رحلت ويوم واحدده معشوقهٔ عاشقه سي عزه ايله دفين مرقد مغفرت اولمشدر (اصمعي حكايت
ايتمشدر كه بر كون باديه ده كزركن بر حجر كوركه اوزرنده * ايا معشر العشاق بالله خبروا * اذا حل
عشق بالفتى كيف يصنع * بيتي يازلمشدر ومآل بيت اي عاشقلر عشق بر جوانه حلول ايلدكده اوجوان

نه‌یاپسون یعنی دردعشقه نه‌ایله دوا ایتسون بروجه حسبی سویلیك دیمكدر اصمعی بلیغ دخی التنه
اوعاشق اولان یكیت عشقه مدارات یعنی صبر ایدوب حالنی كتم وهر برامورده یعنی جانب معشوقدن
جوراكان اولطفا هرنه ظهور ایدرسه خشوع وخضوع ایدوب قبول ایده مفادنده اولان* یداری
هواه‌ثم یكتم امره * ویخشع فی كل الامورو یخضع *بیتنی یازوب صاووشر وایرته‌سی كونی اوسنكك
یانندن ینه یكچوب زیر جوابنه قائل فتی اولان عشقه صبر اولنورمی فذلكه سنده اولان* فكیف
یداری والهوی قاتل الفتی* وفی كل یوم روحه تتقطع* بیتی یازلمش بولوب بونك دخی التنه كتم
سره صبر ایده مین عاشقه موت انفع ودافع غم‌در معناسنه اولان* اذا لم یجد صبرا لكتمان سره*
فلیس له شیٔ سوی الموت انفع* بیتنی اصمعی یازوب اوچنجی دفعه‌ده ینه یكدكده حجرك یاننده میت
اوله‌رق یرشابی ملقی كورمشدر (مؤلف مرحوم تلفكرده عشق اولان عشاق حكایاتی چوغبسه‌ده
ازیله اكتفا اولندی دیوب فقیر اوآزه دخی طمع ایتمیوب كلید ینه قناعت ایتمشدر

﴿الباب الثانی والسبعون﴾

اشبو یتمش ایكنجی باب برفصل ایچره (اشعار رقیقه) (موال) (زجل) (دو بیت) (كان كان)
(حماق) (قومه) (الغاز) (مدح اسماء) (مدح صفات) ایله بونلره اشبه اولان طرق اشعار عربیه
بیاننده در ﴿الفصل الاول فی الشعر﴾ (قلت) اهل عروض ومعانی واهل منطق
شعری تعریف وتحدید وابحاث دقیقه ایله نه اولدیغنی تحقیق ایتمشلردر كه بونلرك هر بری بلطفه
عرشانه لسانمزجه بالاختصار ترجمه وشرح اولنسه دخی اوچ بش جزء استیعاب ایدر بر كتاب
اوله جغی بی اشتباه وبو دخی چونكه خدمت ترجمه سنده اولدیغمز مستطرف هرچند تبویب
اولنمش ایسه‌ده فنون متنوعه‌دن اولان بابلرنده یازیلان شیلر متون فنونده اولان تزییدن نظری قطعله
مجموعه اسلوب وطرزنده فقره فقره مقید اولوب متون سائره آسا موضوع وغایت وفائده سنی بالتحریر
تمام مسائل فن صره سیله كوسترلمش اولمدیغندن هرفقره شعریه ونثریه سنك مقدمات لازمه سی
شرح وبیان اولنسه بهرحال اطنابی مؤدی اولدیغی حالده مجموعه اسلوبندن چیقه جغی مسلم
عرفای دقت اكناه اولدیغندن ماعدا هر برلسانك كرك منثور وكرك منظوم اولسون اولسان اهلی
نزدنده استعمالات مخصوصه سی اولوب اواستعمال مذكور دیكرلسانده اولان مرادفیله
تعبیر اولنسه لطافتی كیده جكی معلوم ومفهوملری نقل وترجمه اولنه جق لسانله ادا اولندیغی
تقدیرجه تفصیل اولنمدیجه لطافت ومعانی ثانیه سی بیلدیریله میوب تفصیلی ایسه اطوبلی محتوی
اوله جغی امر مجزوم اولمغله ذكر اولنان تعریف شعرك استفاده سی شجرهٔ الذهب وسبحة المرجان
ومقدمهٔ ابن خلدون وبدایع الصنایع وبدایع الافكار وسائر كتابلرك مطالعه لرینه موقوف ولاسیما
شعر علی الاطلاق فقهاء كرام عندنده منهی اولمیوب بعض حیثیات ایله ممدوح وبعض جهاتدن
مذموم اولوب بونك مسائلی دخی بطون معتبرات كتب شرعیه ده بتخصیص سبحة المرجان
مرقومده مسطور اولدیغندن ظاهر اولدیغی اوزره انلره مراجعته توقف ایلدیكی معلوم اهل
وقوف اولوب وعلی هذا بو عاجز تهی همیانك قلم شكسته فهم مشروح الصدری مؤلف مرحومك
بو بابده یازدیغی وانتخاب ایلدیكی اشعارك كذلك شرحی مع صعوبته علیه مطول واطول اولمسیله
چند سطر مختصره صغشدیرمیه جغندن بعضیلرینك كاسبق مألنی كوستره‌رك استفاده سنی اربابنه
تفویض ایله باعیانها یازوب ذكر ایلدیكی موال وسائر انواعی فصللرنده تعریف قیله‌رق ترجمهٔ
میسره سنه مستعینا بحوله سبحانه ابتدار ایتمشدر مؤلف مرحوم اشبو فصلك اولنده * قدقسم الناس
الشعر خمسة اقسام مرقص ومطرب ومقبول ومسموع ومتروك * یعنی ناس شعری اشبو بش
قسمه تقسیم ایتمشلردر دیوب هر برینك مثال آتیلرینی یازمشدر (قلت) بدیعیهٔ قدیمه لرده وكتب

معانیده اقسام مذكوره یازیلوب تعریف اولندیغی كورلمدیكندن ناس تعبیری اشرابنجه ادبای
متأخرین عربك بلكه عصرمؤلفده‌كی بلغای مصرك پك بكندكلری شعره مرقص یعنی رقصه
كتوریجی وانك دوننه مطرب یعنی سرور ویریجی واندن اشاغی یه مقبول واندنده دونه مسموع
وبیاغبسنه متروك ادلرینی وضعله بینلرنده اصطلاح خاص اولدیغی ملاحظه اولنمشدر اصطلاحرزده
دخی پك پسند ایلدیكمز شیئه مثلا كورمسی وحسنی وسسی وفصاحتی بنی رقصه كتوردی واورته حاللو
شیئه مرقص دینور كه اصطلاح مجرددر خلاصه دكانله بیلور لفظا ومعنی شومقوله اولان شعرددیو
تعریف اولنمش نوع مخصوص معلوم اولمیوب مطلقا بلاغت وفصاحتی حاوی اوله‌رق انتخاب
اولنان سخن دیمك اوله جق ایسه ده مطالعه اولنسه* والناس فیما یعشقون مذاهب * وفقیجه هر
كس بكندیكی نظمه بو تعبیری اطلاق ایده بیلور ونفس الامرده ابلغ اولان كلام دخی بعض مزاجه
كوره مسموع قسمنه تنزل ایدر ولهذا تذكرهٔ شعراده ومنتخبات مجموعه لرنده اعلای سخن دیو
بعض ابیات یازلمشدر كه نفس الامرده وسط دخی اوله مزمكر ابیات منتخبه طرق بلاغتدن
برطریقه پیوسته اولوبده وتیرهٔ مذ كورهٔ نك اعلاسی دوشد فتأمل ﴿مثال مرقص﴾ والشمس
لاتشرب خمرالندی * فی الروض الابكؤوس الشقیق * اشبو بیت اندلس تصرف اهل اسلامده
ایكن ملكی بولنان ذاتك وزیری غالبا التیوز حدودی بلغاسندن ابوجعفر طلحه نام فاضلكدر كه
كونش كبی آشكار اولدیغی اوزره مفهوم نشوه بخشی مهر انور بادهٔ شبنمی انجق لاله ساغرلریله
ایچر دیمكدر واسا نمزده باقی وویسی ونفعی مرحوملرك شعری مرقصدر دینلور (قلت)
سبحان ربنا الفیاض بو فقیر باهر التقصیر ایله سنهٔ آتیه ده یعنی بیك ایكیوز التمش اوچ محرمی
غره سنده مدینهٔ منوره مولویتنی ضبط ایتمك اوزره حالا عازم سمت حجاز اولان عصمت بك افندی
زاده فضلای مخادیم فخامدن السید عبدالله رأفت بك افندی وسروری مرحوم ایكیوز یكرمی سكز
سالنده برتعطیل درس كونی همبزم انسیت واجتنای ثمرات سخن ایله مكسب لذت ایكن میررأفت
افندی سلمه الله تعالی فقیره برمصرع ازاده نظم ایلدم هنوز تضمیننه صورت ویرمدم دیوب* ژاله‌یی
مهره صونوب لاله قدحكار اولدی *مصرعنی اوقودقده فقیر دخی* صبحدم مجلس كلشنده
صبوح امته یجك* مصراع اولی بداهة نظم ایتمش ایدم سروری مرحوم معنای مصراع میری
وتضمین فقیری غایت پسند ایدوب دعا ایتمش ایدی اوتاریخه دك فقیر مستطرفك مالكی ومنهج
مطالعه سنك كلا وجزءا سالكی اولسه ویاخود صحایف دیكرلرده كورسه ولسان اهل دانشدن
ایشتسه ایدی اوقنوب میانمزده بیتین مرقومینك حسن افادهٔ معناده قنغیسی راجحدر
مذاكره سی اولور ایدی اشته بعد زمان كثیر اشبو خدمت ترجمه وسیله سیله كورلدی لكن هرنه قدر
ظرف ظریف اولان مصراع اولی فقیر عاجزانه تنظیم ورقاص اندیشه‌یی ترقیص ایتمش ایسه‌ده
بو فقیر اصحاب ترجیحدن اولمامغله بو بابده مسود ورقه اولمقدن اجتناب بر له مطالعه ایدن عارف
دقایق فنون بولنان ذوات كرامك رأینه وقول حكمت اولنه حواله اولنمشدر ﴿مثال مطرب﴾
تراه اذا ماجئته متهللا * كأنك معطیه الذی انت سائله * اشبو بیت زهیر قدیمكدر كه مألی
ای صاحب امل سن حضورینه خوفله وارەجغك ذاتی سن اندن طلب ونیاز ایلدیكك شیئی
كویاسن اكا ویریجی اولور صورتده كوررسن یعنی سكا التفات وكرم ایدر وطلبكه درحال ایركورر
دیمكدر كه فی الحقیقه معنای اطیفدر ندیم مرحومك سخنی بومطرب روشن آكدیرر ﴿مثال مقبول﴾
ستبدی لك الایام ماكنت جاهلا * ویأتیك بالاخبار من لم تزود * بو قول طرفه نكدر كه فلك
سكا بیلدیكك شیلری سكا قریبا كوستررو آماده قیلدیغك خبرلر ایله سكا بر كیمسه كلور

يعنی عادت دنيا آن بان انقلاب اوزره اولمغله توقع ايتديكك وخيال وخاطريكه كلمسان شی
وقوعه كلور غفلت ايتمه و برشيئه مغرور اولمه ومعموريت معاده چالش ديو اهل منطقك مشهورات
ديدكلری قضايادن عبارت برمقبول ومسلم سوزدر نابی مرحومك اشعاری اكثری بو يولده در
(مثال مسموع) سقی الجزيرة ذات الظل والشجر * ودير عبدون هطال من المطر * بو قول ابن
المعتز طاب ثراهكدر كه مفهومی باران متتابع سايه وشجرلری اولان جزيره ايله دير عبدونی صواردی
ديمكدر كه چوق ياغمور اولديغی اخبار وبلاغت وفصاحتدن ساده كورينور سخن اولوب فقط الفاظنده
ثقلت اولمامغله دكلنيلور وجزيره فرات ايله دجله ميانده اولان يردر (مثال متروك) تقلقلت للهم
الذی قلقل الحشا * قلاقل هم كلهن قلاقل * مؤلف مرحوم بو متروك قسمنی سمعه وطبعه كران اولان
سخندر ديو تعريف ايتمشدر و بيت مذكور مستطرفك بالا زنده دخی بر مناسبتله كچمشدر لكن كلال
بخش اولمسی جای تأملدر (ودخی مؤلف مرحوم اقسام مذكوره يی مثاللر ايله يازدقدنصكره
مرجع بلغا اولان حماسه نام ديوانك جامع ومرتبی ابو تمامك تبويبی حسبنجه فنون شعری اهل
ادب اون ايه تقسيم ايتدكلرينی وائمهٔ عربيه دن عبدالعظيم بن ابی الاصبع اون سكز فن ايله تنويع
ايدوب انواع مذكوره (غزل)(وصف)(فخر)(مدح)(هجو)(عتاب)(اعتذار)(ادب)
(زهد)(مراثی)(بشارت)(تهنيت)(وعيد)(تحذير)(تعريض)(ملح) ايله (سؤال
وجواب) دن عبارت ايدوكنی بعد التحرير بمشيئته سبحانه اشبو انواعدن علی سبيل الاختصار
متيسر اولانلری ذكر ايدرز ديوب محبوبه دائر غزللردن ابتدا ايله ابن نباته نك اشبو غزلنی عنوان انتخاب
قيلمشدر * الاغصان بان مالری ام تمائل * والاقارتم ماتضم الغلائل * و بيض رقاق او جفون فواتر *
وسمر دقاق ام قدود قوائل * وتلك نبال ام لحاظ رواشق * لها هدف منا الحشا والمقاتل * بروحی افدی
شادنا قد الفته * غدوت ولی شغل من الوجد شاغل * امير جمال و الملاح جنوده * يجور علينا
قده وهو عادل * له حاجب عن مقلتی حجب الكری * وناظره الفتان فی القلب عامل * رفعت اليه
قصة الدمع شاكيا * فوقع يجری وهو فی الخد سائل * سكوت فما الوی وقلت فما صنعی * وجد
بقلبی حبه وهو هازل * طويل التدانی وله متواتر * مديد التجنی وافر الحسن كامل * اطارحه
بالنحو يوما تعللا * فيبدو وللاعراب فيه دلائل * و برفع وصلی وهو مفعوله الهوی * و ينصب
هجری عامدا وهو فاعل * تفقهت فی عشق له مثل ماعدا * خبيرا باحكام الخلاف يجادل * فيامالكی
ماضر لو كنت شافعی * بوصلك فافعل فی ما انت فاعل * فانی حنبلی الهوی متحنبل * بعشقك
لا اصغی وان قال قائل * بو ابيات تغزل اشتمالده قد دلبران سروكبی بو يلو اولان بان اغاجنه
و ساعد سيملری سرلرينه نهاده ايلدكلری حالده بدر تماملره و پيتاب ديده لری اينجه و كسكين
سكينه ودخی قاتلری قاتل اولان سنانه تشبيه اولنمش وحسن وچشم معشوقی ثنا ايله جور وجفاسی
انبا اولنوب بعض عروض ونحو و فقه مصطلحاتی بر طريقهٔ توريه * طويل التدانی * دن
آخرينه دك يازيلان ابيات سنيه يه ادراج اولنمشدر (قلت) فن عروضده تأليف اولنمش بر كتاب
لطيف ديباجه سنده ترضيهٔ آل واصحاب كرزين رضی الله تعالی عنهم حضراتنه بلا تكلف فن
مذكورك اون ايكی بحوری ايله مصطلحاتندن وتد ومجموع وثقيل وفاصله توريهٔ مندرج اولديغی
كورلمشيدی بوراده تذكر اولنمغله نقل بزم عرفا اولمق اوزره بو محله نقل اولندی (وهزاران درود
سعادت ورود آل كرام واصحاب عظامه كه هر بری ذو حظ وافر بلكه بسيط بر بحر زاخر ومدت مديد
روز طويلده صائم ووابل قصيرده متدارك وقائم امتثال امر ذی الجلالده تمام خفيف وسريع وقتال
صف رجالده هر بری كه يكنده ثابت وتد ثقيل ومجموعی بلا فاصله جبل منيع اعدايه صوت وصدالری
رجز وهزج واوليايه نظم كلام وادالری مفتاح الفرج سعی وطواف ورملده هر بری چابك وجست

ومنسرح ومبنای امل قبللرندن مجتث اولمغله دللری منشرح شجاعتده اسوده مشابه ومضارع
وقناعتده برك تره ايله نان خشكه قانع علوم وفضائلده علماء امتی كانبياء بنی اسرائيل مقتضاسنجه
درجهٔ انبيايه متقارب (واصحابی كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم) مقتضاسنجه افادهٔ مسائل واجادهٔ
دلائلده كامل ومقتضيلر ايدی انتهی (غزل كمال الدين بن النبيه) الله اكبر لبس الحسن فی العرب
* كم تحت لهذا التركی من عجب * صبح الجبين بليل الشعر منعقد * والخد يجمع بين الماء واللهب
* تنفست عن عبير المسك ريقته * وافتر مبسمه الشهدی عن حبب * لا فی العذيب ولا فی بارق
غزلی * بل فی جنا فيه اور يقه الشنب * كأنه حين يرمی عن جنبته * بدر رمی عن هلال
الافق بالشهب * يا جاذب القوس تقريبا لوجنته * و الهائم الصب منها غير مقترب * البس
من نكد الايام تجرمها * فی و بلثمها سهم من الخشب * من لی باغيد قاسی القلب مبتسم * لا عن
رضی معرض عنی بلا غضب * فكم له فی وجود الذنب من سبب * و ليس لی فی مقام العذر
من سبب * تميل اعطافه تيها بطرته * كما تميل رماح الخط بالعذب * اشار نحوی وجنح الليل
معتكر * بمعصم بشعاع الكأس مختضب * بكر حلاها ابوها قبل ماجليت * فی حجرة الدن
اوفی قشرة العنب * بو غزل تركی اولان بر محبوبك جبين يعنی آلنی وصاچی وتری ورخساری وآب
دهانی وفمی وقاشلری ومژكانی اوصافنده اولوب آخرنده ومحبوب بعد المغرب بكر باده يه حجله
كاه آل پرده اولان ساغرك پرتوی عكسيله رنك پذير اولان بلرك پر يله يعنی دستيله همبزم عشرت
و حلقه بنداه مسامرت اولدمزه اشارت ايلدی ديمك مفادنده در (غزل بهاء زهير) يعاهدنی
لا خانی ثم ينكث * واحلف لا كلمته ثم احنث * وذلك دأبی لا تزال ودأبه * فيا معشر الاحباب
عنا تحدثوا * اقول له صلنی يقول نعم غدا * ويكسر جفنا هاربا بی ويعبث * وما ضر بعض
الناس لو كان زارنی * وكنا خلونا ساعة نتحدث * امولای انی فی هواك معذب * وحتام
ابقی فی الغرام وامكث * فخذ مرة روحی ترحنی ولا اكن * اموت مرارا فی النهار وابعث * و انی
لهذا الضيم منك لحامل * ومنتظر لطفا من الله يحدث * اعيذك من هذا الجفاء الذی بدا *
* خلائقك الحسنی ارق وادمث * تردد ظن الناس فی فاكثروا * احاديث منها مايطيب
و يخبث * وقد كرمت فی الحب منی شمائل * و يسأل عنی من احب و يبحث (غزل) ماكنت
اعلم والضمائر نصدق * ان المسامع كالنواظر تعشق * حتی سمعت بذكركم فهويتكم *
وكذاك اسباب المحبة تعلق * ولقد قنعت من اللقاء بساعة * ان لم يكن لی للدوام تطرق
* قد ينعش العطشان بلة ريقه * و يغص بالماء الكثير و يشرق * فعسی تری عيناي منك
لبعدها * وجها يكاد الحسن فيه ينطق * اشبو يازيلان غزل عشق صادقانه يی بياندن
و تحسردن عبارتدر جامع المستطرف فقط نابلسيدر ديو بر ذاته نسبت ايدوب نابلس شام ايله
غربدن قنغيسيدر وناظمی كيمدر كوسترمامشدر (غزل ابی الحسين الجزار) بخده من بقايا اللثم
تخميش * و بی لتشويش ذاك الصدغ تشويش * محبوبك بوسه بقاياسندن رخسارنده طرملنمش
اثری وزلفنده پريشانلق و بو پريشانيدن بنده ده پرتشويش واردر يعنی اوشكار وحشی دست تصرف
رقيبه كچمش اولديغی امارهٔ مزبوره لردن آشكار اولدقده بندخی پريشان خاطر اولدم ديمكی اسنر
* ظبی من الترك اغننه لواحظه * عما حوته من النبل التراكيش * اوآدوی حسن وملاحت
بر محبوب تركی در كه نكاهلری قلاده قيلديغی تركشلرنده كی سهملری طرف عشاقه آتمدن كندو يی
مستغنی قيلمشدر يعنی تيرتيز غمزه سی سينهٔ مبتلالرينه زحمتسز ايشلر يكر * اذا انثنی فقلب الغصن
منكسر * وان تبدی فطرف البدر مدهوش * او يله محبوبدر كه قد بالاسيله ايكی جانبه
صالندقده تازه نهال اشجارك رشكندن قلبی منكسر اولور وظاهر اولدقده چشم بدر تمام مدهوش

و حيران اولور * ياعاذلى ان تكن عن حسن صورته * اعمى فانى عما قلت اطروش * اى بنى
عشقمده لوم ايدن بى بصيرت اكر سن اومحبوبك حسن صورتندن اعمى ايسك يعنى حسننى
منكر ايسك بن سنك اوسوزكدن صاغرم يعنى اصغا ايدوب محبتندن دونمم * كم ليلة بات يسقينى
المدام على * روض له بذات الغيم ترقيش * او محبوب وافر شب نبات غيم يعنى فيض باران ايله
آچلمس چيچكلر وچن صورت حسنه يه كتورمش باغچه اوزرنده بادۂ ناب ايله بنى سقى ايدر اولديغى
حالده يتوردت ايتدى * والغيث كالملك يرنج الوجودله * والبرق رايته والرعد شاووش * اشبو
بيت انبات نبات مجازا كندويه اسناد اولنان باران صاحب شوكت ووجود برملك كبيدر كه علمى برق
وچاوشى رعددر يعنى غيث نشو ونمو نباتاته سبب عادى اولديغى نمودار اولمغله او باغچه يه و يرمش
اولديغى زينت وحسن صورت استبعاد اولنماز مألنده اولەرق حسن روضه يى تأكيددر فتأمل
* فى مجلس ضحكت ارجاؤه طربا * لانه بديع الزهر مفروش * او محبوب ايله همبزم عيش
وعشرت اولديغمز باغچه برمجلس ايديكه اطرافى طرب وسرور ايله كولمش يعنى پرايدى زيرا بديع
واطيف ازهار ايله مفروش وساقئ كلروى دستيله دهانمز مستغرق نوشا نوش ايدى و برمجلس كه
بو حالده اوله نه دن دافع غم اولماز و نيچون صفا وسرور هر طرفنه طولماز مفهوملرنده در (اشبو غزلده
ترصيع و برقاج نوع جناس محسنات لفظيه سى ومذهب كلامى واوج نوع استعاره اولديغى اربابنه
غير ستيردر وغزل مذكورده اولان تراكش تركشك جمعى اولمغله تركشى وجمى شبنه تبديل ايله چاوش
اسمنى مولد بن تعريب برله استعمال ايلدكلرى دخى استفاده اولنمشدر ﴿ غزل مجد الدين
ابن مكانس ﴾ اهدى تحيته وجاد بوعده * افديه من قمر بدى فى سعده * بدر جرى ماء الحياة
بثغره * ورددت فضلاته فى خده * اسكنته قلبى فاعدت خده * نيران اشجانى عليه ووجده *
* من لى به حلو الشمائل اهيف * ردت العواذلى عن مسقف قده * ياعاذلى فى عشقه لوابصرت *
عيناك فوق الردف مسبل جعده * لعذرت كل متيم فى حبه * وعلمت ان ضلاله من رشده *
* فوحق موتى فى هواه صبابة * وحياة مبسمة الشهى و برده * ماجاد غيث الدمع الاعن هوى *
* خلع القلوب ببرقه و برعده * قم يارسولى وابلغ العشاق ما * القاه من جور الحبيب و بعده *
* واذا سألتك ان تؤدى فى الهوى * خبرى فصف فعل الغرام وابده ﴿ غزل عز الدين الموصلى ﴾
* نفس عن الحب ماعقت ولاغفلت * باى ذنب وقاك الله قدقتلت * دعها ومد معها الجارى
فقد لقيت * ماقدمت من اسى قلبى و ماعملت * افديك من ناشط الاجفان فى تلفى * والسحر
يوهم طرفى انها كسلت * و واضح الحسن لو شاءت ذوائبه * فى الافق وصل دجى الظلماء
لاتصلت * معسل بنعاس فى اواحظه * اماتراها الى كل القلوب حلت * من لى بالحاظ ظبى يدعى
كسلا * وكم ثياب ضنى حاكت وكم غزلت * وسمرة فوق خديه ومرشفة * هذى ترق حواشيها
وذى ذبلت * اما كفانى تكحيل الجفون اسى * حتى المراشف منه باللما كحلت * استودع الله
اعطافا شوت كبدى * وكلما رمت تجديد الوصال قلت * ومهجة لى كم القت بمسمعها * الى الملام
ولا والله ماقبلت ﴿ لاخر ﴾ شرخ الشباب بحبكم افنيته * والعمر فى كاف بكم قضيته * وانا الذى
لومر لى فى نحوكم * داع وكنت بحفرتى لبيته * كيف التعرض للسلو وحبكم * حب بايام الشباب
شربته * لله داء فى الفؤاد اجنة * يزداد نكسا كلما داويته * قالوا حبيبك فى التجنى مسرف *
* قاس على العشاق قلت فديته * أأروم من كلفى عليه تخلصا * لا والذى بطحاء مكة بيته *
* ولو استطعته بكل اسم فى الورى * من لذة الذكرى به سميته ﴿ غزل شيخ بدر الدين الدمامينى ﴾
* سل سيفا من الجفون صقيلا * مذ تصدى الى رحت قتيلا * صح عن جفنه حديث فتور *
* وهو مازال من قديم عليلا * منه ابدى لنا من الخصر ردفا * فارانا مع الخفيف ثقيلا * ذو قوام

كانه الغصن لكن * بالهوى نحو وصلنا لن يميلا * كامل الحسن وافر ضل وجدى *
* فيه ياعاذلى مديدا طويلا * فاتك الجفن ذا جمال كثير * اتلف العاشقين الا قليلا *
* قلت اذ لاح طرفه ولماه * فاتر اللحظ بكرة واصيلا * كيف حالى وهل اصب اليه * من سبيل
فقال لى سلسبيلا * بو غزلده جمع ضدين و بحور عروضدن توريهٔ درت بحر آدينى جامعدر
﴿ غزل لشاعر ﴾ لو ان قلبك لى يرق و يرحم * مابت فى الم الهوى اتألم * ومن العجايب اننى لاسهم لى
من ناظريك و فى فؤادى اسهم * يا جامع الضدين فى وجناته * ماء يريق عليه نار تضرم *
عجبى لطرفك وهو ماض لم يزل * فعلام يكسر عندما نتكلم * ومن المروة ان تواصل مدنفا *
والدهر سمح والحوادث نوم ﴿ غزل ديكر ﴾ تصدق بوعدان دمعى سائل * وزود فؤادى
نظرة فهو راحل * فخدك موجود به التبر والغنى * وحسنك معدوم لديه المماثل * ايا قمرا من
شمس طلعة وجهه * وظل عذاريه الدجى والاصائل * تنقلت من طرف لقلب مع الهوى *
وهاتيك للبدر المنير منازل * جعلتك للتمييز نصبا لخاطرى * فهلا رفعت الهجر والهجر فاعل *
(قلت) اشبو غزلده اولان بيت ثانينك مفهومى اى دلبرسنك رو يكده تبر و ثروت موجود در
و حسنك نزدنده مماثل معدومدر يعنى حسنده سنك نظيرك يوقدر همان ارائه ده بلكه تقبيلنده
صنت ايتمبوب جوانمردلك قيل ديمكدر وتبر مذكوردن مراد دخى كلفدر يعنى سمسم دانه سى كبى
يوزه عارض اولور نسنه در كه صفت ممدوحهٔ محبوب اوله رق انجق استعمال كردهٔ بلغاى عربدر
اب نمكين يعنى طوزلى دوداق انجق وصف مستحسن عجم اولديغى كبى كه بو نلر تركى يه نقل
و ترجمه اولنسه مستعمل اولمديغندن طاتلى دوشمز خلاصه * لكل قوم ان يصطلح * وفقنجه
هر لسانك بر تعبير خاصى اولمغله لسان آخرده اكابمز ادفه اقتفا اولنماز واشبو مدعايى ازاد الهندى
نام فاضلك سبحة المرجان ايله مسمى كتاب نفيسنده (بن اهل هندك اختراعى اولان صنايع بديعيه دن
بعضيسنى عربيه يه نقل ايتدم و بعضيسى لسان هنده مخصوص اولوب عربيه يه نقل قبول ايتمديكندن
ترك ايتدم ديديكى اثبات ايدر فليحفظ وغزل مرقومك بيت اخيرنده اصطلاح نحو اوزره توريه
اولديغى معلوم اهل دانشدر ﴿ لابن صابر ﴾ قبلت وجنته فالفت جيده * خجلا ومال بعطفه
المياس * وانهل من خديه فوق عذاره * عرق يحاكى الطل فوق الآس * فكأننى استقطرت
ورد خدوده * بتصاعد الزفرات من انفاسى * اشبو فكأننى الى آخره بيتى معنيدار اولمغله
قلم روزه داره اهتزاز معنوى كتورمكله بو وجهله ترجمه قيلنمشدر * صانمه تردرورد روى دل با اوزره
مكر * قطره قطره آتشين آهمله دوككده كلاب ﴿ لآخر ﴾ وغزال كل من شبهه * بهلال
او ببدر ظلمه * قال اذا قبلت وهما فمه * قد تعديت واسرفت فمه * مألى بنم يارم برآهوى
ملاحتدر كه هلاله و ياخود بدره تشبيه ايدنلر ظلم ايتديلر يعنى برنده وصف ايتمديلر زيرا يارم
اومشبه لردن اعلادر و بن او يارك سهو اوجسارة و ياخود دهنى غايت خرده اولمغله محلنى درك
ايتمديكم حالده تقريبا تقبيل ايلديكمده فى الحال بكا خطابا تحقيق سن بو خصوصده تعدى وخطا
ايتدك بردخى ايتمه ديو بنى توبيخ ايتدى ديمكدر (مه) اسم فعل امر در ايتمه وفراغت قيل ديمك
اولور وفمه ايله اشبو فا ايله اولان فمه بينلرنده جناس اولديغى هويدادر ﴿ لاخر ﴾ بابى غلام
لست غير غلامه * مذ جادلى بسلامه وكلامه * ذو حاجب ما ان رأيت كنونه * ابدا
وصدغ مارأيت كلامه * مألى بابام بولنده فدا اولسون شوكركيدن هنوز فورتولمش محبوبه كه بن انك
سلام وكلاميله سخاوت ايتديكندن برو ازاد قولى اولدم واوغلام وتازه برقاشى كوزل وصدغى سررشتهٔ
امل محبوبدر كه انك نونه شبيه اولان قاشى وحرف لامه بكزر كبسولرى كبى قاش و كبسو اصلا كورمدم
ديمكدر بونده دخى ايكى كلام بينلرنده اولان جناس هلال مردمك آسا مشهود چشم اهل دانش

وديد در ﴿لجمال الدين بن مطروح﴾ ذكر الحمى فصبا وكان قد ارعوى * صب على عرش
الغرام فداستوى * تجرى مدامعه ويخفق قلبه * مهما جرى ذكر العقيق واللوى * واذا تألق
بارق من بارق * فهناك بنشر من هواه ما انطوى * فخذوا احاديث الهوى عن صادق *
ماضل في شرع الغرام وماغوى * وبمهجتى رشاء اطالت عذلى * فيه اعلام وقد حوى ماقد حوى *
قالوا افيه سوى رشاقة قده * وسواد عينيه وهل مرتى سوى * ماابصرته الشمس الاواكتست *
خجلا ولاغصن النقا لا انثوى * يرى الاراك محاسنا عن ثغره * ياطيب مانقل الاراك ومارؤى *
اشبو غزلك محصولى مهجور ومشتاق اولان عاشقك دار يارى ومسير كاهلرينى يادوعذل واوامك
جاى طعنى ردايله قامت وچشم ودندانى وصفله اظهار سوزشدن عبارت اولوب جابجا نوع
اقتباسى دخى حاوى بدر كمازى ﴿لشاعر﴾ عبث النسيم بقده فتأودا * بادنسيم تازه نهال قد
محبوب ايله اوينادقده اكلدى وميل ايتدى * وسرى الحياء بخده فتوردا * وحيا رويند سرايت
ايدوب كلندى يعنى يوزى قزاردى * رشاء تفرد فيه قلبى بالهوى * لماغدا بجماله متفردا *
واوآهو بچه كمال جمال ايله نفردايلديكى حالده صباحلدقده يعنى كافۀ محاسنيه چونكه فائق اولدى
بنم قلبم دخى عشقيله تفرد ايتدى يعنى عشق مفرط سرآمد عشاقى اولدم * قاسوه بالغصن
الرطيب جهالة * تالله قد ظلم المشبه فاعتدى * اكرچه او محبوبك قامتنى جهالت جهتندن
تروتازه نهاله قياس ايتديلر لكن انى بويله تشبيه ايدن يرنده قياس ايتميوب تجاوز ايتدى * حسن
الغصون اذا اكتست اوراقها * وتراه احسن مايكون مجردا * زيرا نهال اشجارك حسنى اوراقنى
اكتساسنده حاصلدر يعنى ورقسز نهالده حسن اولماز اما او محبوبى ايسه ثوب و پيرهندن ساده
وعارى اولديغى حالنده احسن كورر سن بو صورتده وجه شبهده اتحاد بولنمامغله تشبيه مذكورده
حسن معنى اولماز (قلت) خيلى سال اول بوفقير ابن هلال صابينك كرك اخذ طريقيله اولسون
كرك توارد قبيلندن بولنسون بيتين اخيرين مذكورين معناسنده برقطعه سنى كورمش اولوب * سكا
اى روح مجرد نيجه تشبيه ايده يم * يوغيكن وجه شبه تازه نهال چمنى * او بولور كسوۀ سبزين ورقله
رونق * سن ايسه احسن اولورسن چيقاروب پيرهنى * نظم ساده معناسيله ترجمه يه جرأت ايتمشيدى
مناسبتى دوشدى ملاحظه سيله بورايه دخى قيد اولنوب تكثير سواد اولندى معذور اوله ﴿لغيره﴾
* ياحسنا مالك لاتحسن * الى قلوب فى الهوى متعبه * رقت بالورد و بالسوسن * صفحة خد
بالسنا مذهبه * وقدابى خدك ان اجتنى * منه وقدالبسنى عقربه * ياحسنه اذقال ماحسنى *
* وبالذلك للفظ ماعذبه * قلت له كلك عندى سنى * وكل الفاظك مستعذبه * ففرق السهم ولم
يخطنى * ومذرأنى ميتا انجبه * سراپا نظم سلبس وحسرتكشانه غمكسار وانيسدر كما لايخفى
عليك ايها الجالس ﴿غزل﴾ بابى غزال غازلته مقلتى * بين العذيب و بين شطى بارق * وسألت منه
زيارة تشفى الجوى * فاجابنى منها بوعد صادق * بتنا ونحن من الدجا فى خيمة * ومن النجوم الزهر
تحت سرادق * عاطيته والليل يسحب ذيله * صهباء كالمسك الذكى لعاشق * وضممته ضم الكمى
لسيفه * وذوابتاه حمائل فى عاتقى * حتى اذا مالت به سنة الكرى * وخرجته عنى وكان معانقى *
* ابعدته عن اضلع تشتاقه * كى لاينام على وساد خافق * لمارأيت الليل آخر عمره * قدشاب فى
لمه ومفارق * ودعت من اهوى فقال تأسفا * صعب على بان ارى مفارقى * بوغزل بى بدل
مدكورمدكرفقه وذكاسى مشهور ومطايبتى محاضراتده مسطور قاضى القضاة عهد مأمون
رشيد ومستشار خليفۀ رأفت پديد فاضل بى معادل يحيى بن اكثم منسوبدركه براى تشحيذ
ذهن عالم معناده قوردبغى مواصلت محبوبه بناءً بيل نظم ايتمش كركدر ومشار اليهك سلمى وعزه
وليلى تشبيبى ايله محبوبه لره دائر اشعار بى مردمك مطالعه اسفار ديده سكورممشدر فتدبر

(لابن نباته) بداوردت لواحظه دلالا * فابهى الغزالة والغزالا * واسفر عن سنا قمر منير *
* ولكن قد وجدت به الضلالا * صقيل الخد ابصر من رأى * سواد العين فيه فخال خالا * وممنوع
الوصال اذا تبدى * وجدت له من الالفاظ لالا * عجبت بثغره البسام ابدا * لنا درا وقد سكن
الزلالا * شهدت لشهد ريقته لانى * رأيت على سوالفه لالا * فيا انعم حسن قد حواه * وقد
اهدى الى قلبى الوبالا * سأشكو الحسن مابقيت حياتى * واشكر من صنايعه الجمالا (للقاضى فخر الدين
السابق ذكره وفيه تورية) ياغصنا فى الرياض مالا * حملتنى فى هواك مالا * ياراحجابه دماسبانى *
حسبك رب السماء تعالى * وجه توريه يك مخيلدر فتأمل ﴿ايضا تورية﴾ اجارك الله فدرثت لى *
* مماالاقى عدا وحسد * وعاذلى مذرأى ضلوعى * تعد سقما بكا وعد د * ترجمه بالمأل للفقير *
* آچيوب مرثيه لر ايلدى آماده بكا * كور بجك پستر دردايچره اهل حسد * عشقمه طعن ايدن
اغيار صايوب اضلاعم * سرتسر آغلديلر دشمن ايكن بكا مدد (للشيخ برهان الدين بن رفاعه)
ووردى خد نرجسى لواحظه * مشايخ علم السحر عن لحظه رووا * ودارات صدغيه مكين
عقربا * من المسك فوق الجلنار قد التووا * ووجنته الحمراء تلوح كجمرة * عليها قلوب
العاشقين قداكتووا * وودى له باق ولست بسامع * لقول حسود والعواذل ان عووا * ووالله
ما اسلو ولو صرت رمة * فكيف واحشائى على حبه انطووا (لبرهان الدين القيراطى) شبه
السيف والسنان بعينى * من لقتلى بين الانام استحلا * فابى السيف والسنان وقالا * حدنا دون
ذاك حاشا وكلا ﴿وله ايضا﴾ بابى اهيف المعاطف لدنا * حد الاسمر المثقف قده * ذوجفون
اورمت منها كلاما * كلمتنى سيوفهن بحده ﴿لشاعر آخر﴾ تملك رقى شادن قدهو بته * من
الهند معسول اللما اهيف القد * اقول لصحبى حين يرنو بطرفه * حذوا حذركم قد سل صارمه
الهند * اشعار آتيه زن زيبا و بنت حسنايه دائر غزللردركه قائللرينه نظرا عشق حقيقى بى دخى
اصطلاحا ناطقه اوله بيلور ﴿للشيخ شمس الدين بن البديرى﴾ خيال سلمى عن الاجفان لم يغب *
وطيفها عن عيانى غير محتجب * وذكرها انس روحى وهى نائبة * والقلب مازال عنها غير
منقلب * لم اصغ فيها اللاح راح يعذلنى * ولا لواش خلى راح يلعب بى * عذابها فى الهوى عذب
الذ به * ومرهجرانها احلى من الرطب * فان نأت اودنت وجدى كما علمت * تشبب فيه الليالى
وهو لم يشب * دعها خامر هو المحبوب متبع * وغير طاعته فى الحب لم يجب * اشبو غزلك بشنجى
والثنجى بيتلرى لفظا ومعنى غايت رنكين ودقيقدر كه عشق عذاب ايكن عاشق صادقه عذب والذ
وفرقت آجى ايكن اولمش خرمادن طاتليدر ومعشوق غائب اولسون كركسه حاضر بنم وجد
وعشقم بيلديكى كبى برقرارويك رنكدر كه وجدم قوجه مادبغى حالده او وجدده كيجه لر قوجار
تا بصباح وجديمه فتوركلميه رك بن عشقنه متصلا قرينم يار بندن دور اولسه ده عشقم زائل اولماز
مألنده در خلاصه غزل مذكور تماميله فنافى المعشوق حالنى مبيندر ﴿وله ايضا﴾ غزل طويل
الذيل دخى سراپا يكرنكى و يكانكئ عاشقينى مفيد برسخن دلنشين اتحاد پديددر * سقا طللا
حية سلمى معاهد * وحياه من دمعى مذاب وجامد * فربعه سلمى مصيف ومربع * وارض نأت
عنها قفار جلامد * وحيث ثوت ارضا فاعذب مورد * ولو كدرت منها على الموارد * رعا الله
دهرا سالمتنى صروفه * وصلت ليالبه بسلمى بساعد * وقد غفل الواشون عنا ولم ازل
ويقظان طرف البين عنى راقد * وايامنا بالقرب بيض زواهر * واوقاتنا بالوصل خضر اماليد *
* وارواحنا بمزوجة وقلوبنا * ونحن كأنا فى الحقيقة واحد * وكم قد مرجنا فى مروج صبابة *
* ولم يطرد فينا من البين طارد * نجر ذيول اللهو فى قص الهوى * تلوح علينا للغرام شواهد *
* ولم يخطر التفريق منا بخاطر * ولم تحسب الايام فينا تعاند * فهل انت ياسلمى وقد حكم الهوى *

* كما كنت لى ام حاد بالقلب حائد * وهل ودنا باق والا تغيرت * على عادة الايام منك العوائد * وهل محيت آثار رسم حديثنا * وانساك حفظ الود هذا التباعد * وهل تذاكرين العهد اذ نحن باللوى * وقولك لاعاش الخؤن المعاهد * وهل انت غيرت الذى انا حافظ * وهل انت احللت الذى انا عاقد * وهل بدات منك المودة بالجفا * وفيك يقينى بالوفا منك شاهد * وانى ما بدلت بعدك فى الهوى * ولا نقضت فيما علمت القواعد * ولابت مسرورا وعيشك ليلة * وكيف سلوى والحبيب مباعد * فان كنت حبل الود اصرمت طرفة * فودى طريف فى هواك وتالد * * وان قلت ان الحب غيره الهوى * لعمرى وجد بالحشاشة واحد * وان اوردوا بوما صبابة عاشق * فبى يضرب الامثال من هو وارد * فاشئت كونى اننى بك مدنف * صبور على البلوى شكور وحامد * ومنك تساوى الوصل عندى والجفا * وفيك لقد هانت على الشدائد * ولو رمت اننى عن هواك اعتنى * لقاد زمامى نحو حبك قائد * نصبت شراك الحب صدت حشاشتى * فكيف خلاصى والهوى منك صائد * بعدت وقلت البين يسلى اخا الهوى * وهل ينسى الاحباب الا التباعد * وما غير التفريق ماتعدينه * وشوق سلوى فى المحبين كاسد * وجل مناى القرب منك وانما * اذا عظم المطلوب قل المساعد ﴿ وله ايضا ﴾ تهددنى بتبريح و بين * وتوعدنى بتفريق وصد * وتحلف لى لتلبسنى سقاما * تهى جلدى به وتهين جلدى * و ترمينى بنبل من جفون * فتصمينى وتصبينى وردى * وتحرقنى بنار الصد حتى * تذيب حشاشتى كمدا وكبدى * * فقلت لها ودمعى فى انسكاب * يفيض دما على صفحات خدى * ومن لى ان يقال قتيل وجد * واذكر فى هواك ولو بصدى ﴿ وله ايضا ﴾ سلوى عنك شئ ليس يروى * وحبى فيك سار مع الركاب * ولم يمرر سواك على ضميرى * و وجدى فيك ايسره عذابى * ومالك عن سواد العين يوما * ولا سوداء قلبى من حجابى * و ماخطرت دواعى الشوق الا * هززت اليك اجنحة التصابى ﴿ وله ايضا قدس سره ﴾ قفابك دار اشط عنها مزارها * و انحلنا بعد البعاد ادكارها * فقد نابها ربما من الانس ان رنت * بمقلتها بصمى القلوب احورارها * تصيد قلوب العاشقين انيسة * ويحسن منها صدها و نفارها * وعوجا باطلال محتها يد النوى * فاظلم بالنائى المشئت نهارها * ويهزؤ بالاغصان لين قوامها * اذا مال فوق الدعص منها خمارها * ولبس لبدر التم قامة قدها * وماهو الا حجلها وسوارها * منازلها منى الفؤاد وان نأى * عن العين مثواها ففى القلب دارها * يمثلها بالوهم فكرى لناظرى * واكثر ما يفنى النفوس افتكارها * وهيج دمعى حر نار صبابتى * وما خمدت بالدمع منى نارها * و ساعدنى بالايك ليلا حمائم * تهاتفن ليلا لايقر قرارها * بكين ولم تسفح لهن مدامع * وعينى فافضت بالدموع بحارها * اشبو غزل آنى مؤلف مستطرف مرحومك زادهٔ طبعى وسقاطهٔ خامهٔ دست فضل فنون نبجى اولوب هرنه قدر تواضعا وهضما عنوانده * وهو قول ضعيف على قدر حاله لكنه يسأل الواقف عليه من افضاله ستر مايراه من عيوبه وان يدعو له بمغفرة ذنوبه يازوب يعنى مرحومك حالى قدر نجه ضعيف اولان اشبو سخن مطالعه ايدنلرك فضلا وكرما عيوب نظمى ستر وقائلنك مغفرتنه دعا ايلملرى نياز يله درج وتحرير اولندى ديمش ايسه ده قوهٔ علميه ايله ديشى وصفنده اوله رق درركبى منتظم اولان سوزلرك اركيكيدر فتأمل (مشار اليهك بالاده اولان بابلرك برنده دخى بعض ذواتك غفلتله امام اعظم حضرتلرينه نسبتله شرح ايلدكلرى * ياسيد السادات جئتك قاصدا * الى آخره نعت شريفى و برقاج قطعه سى دخى ز يور مستطر فدركه شعره جابجا رغبتلرينه دال اعذب مقالدر اللهم اغفر ذنوبنا واملأ من الرحمة ذنوبنا آمين * نسيم الصبا بلغ سليمى رسائلى * بلطف وقل عن حال صبك لسائلى * فقد صار بالاسقام واه معذبا * قريح جفون من دموع هوامل * صبور على حر

الغرام و برده * حليف ضنا لم يصغ يوما لعاذل * يبيت على مثل القتاد مقلبا * بئن غراما فارحميه وواصلى * الا ياسليمى قد اضربى الهوى * وهاجت بتبريح الغرام بلابلى * رميت بسهم من الحاظك قاتل * فلم تخط قلبى والحشا ومقاتل * كتمت غرامى فى هواك ولم ابح * بسرى فباحت ادمعى برسائلى * سليمى سلى ماقد جرى لى من النوى * فقد عادلى حالاله رق عاذلى * فهلا تجودى للكئيب و تسمحى * بوعد و بعد الوعد ان شئت ما طلى * عسى تنطفى نارى من الوعد واشتفى * وبالسقم اعضاى دهت ومفاصلى * خفيت عن العواد لولا تأوهى * وعظم انينى لم ار لمسائلى * فى فقد رقت عداى لذلتى * و فاضت على حالى عيون عواذلى * قطعت زمانى فى عسى ولعلما * ومافزت من الايام منك بطائلى * فاآن ان ترضى على وترحمى * ضنا جسدى فالوجد لاشك قاتلى * بوغزلك آخرنده جسارتى حاوى بر بيت دخى واردر لكن فقيرتأ و يلنى بوله مديغمدن اسلوب تشبيه يعنى اسلوب تشبيب قصيده به چندان تطبيق ايده مديكمدن تحريرينه جرأت ايده مدم ﴿ وله ايضا ﴾ ياربة الحسن من بالصد اوصالى * حتى قتلت بفرط الهجر مضناك * ويافتاة بفتان القوام سبت * من يا ترى فى الورى بالقتل افتاك * لقد حنبت غراما اذرأى نظرى * فى النوم طيف خيال من محياك * ومذ رأه جفا طيب المنام وقد * شاكى عليك حزينا لم يزل باكى * عذبتنى بالتجنى وهو يعذب لى * فعل ان تسمحى يوما برؤياك * ان كنت لم تذكرينا بعد فرقتنا * والله يعلم انا ما نسيناك * ماآن ان تعطفى جودا على فقد * اضحى فؤادى اسيرا لحظ عيناك * ماكنت احسب ان العشق فيه ضنا * ولا عذاب نفوس قبل اهواك * حتى تولع قلبى بالغرام فما * امسى اسيرا سوى فى حسن مغناك * * رفى لرقك جودا واعطفى وزرى * ولا تطيلى بحق الله يكفاك * ياهند رفقا القلب ذاب فيك اسى * * ومهجه تلفت ياهند ما فداك * رق العذول بحالى فى الهوى ورثا * وانت ياهند لم ترثى لمضناك * تالله لومت لم اسلاك يااملى * ولو فنيت غراما لست انساك ﴿ لابن الساعاتى ﴾ قبلتها و رشفت خمرة ريقها * فوجدت نار صبابة فى الكوثر * و دخلت جنة وجهها فاباحنى * * رضوانها المرجو شرب المسكر ﴿ لشاعر آخر ﴾ بكت للفراق وقد راعها * بكاء المحب لبعد الديار * كأن الدموع على خدها * بقية طل على جلنار ﴿ نظم ديكر ﴾ قالت متى البين ياهذا فقلت لها * اما غدا زعموا او لا فبعد غد * فامطرت لؤلؤا من نرجس فسقت * وردا وعضت على العناب بالبرد (قلت) مآل مفهوم قطعه كاربانله منهى سفر اولوب معشوقه مدوداعه وارديغمده اظهار حزن وكدر ايله افتراقزنه زمان اوله جق ديو صورديغمده يارين و ياخود او بر كون اوله جق ديرلر ديديكمده نركسدن انجو ياغديروب وكلى صوواروب طولو ايله عنابى اصردى يعنى تأسف ايله اوجى قنالو پارمغنى اصيروب كوزندن ياش چيقاروب او ياش رويى اوزره جريان ايلدى ديمكدر كه بيت ثانيده بش شيئى بش شيئه تشبيه واردر كه كوزى نركسه واشكى انجويه ورويى كل احمره وقنالى پارمغى عنابه وديشى طولويه تشبيه دن عبارتدر (مؤلف مرحوم بو قطعه نك عنوانده * الوأوأ الدمشقى تضمين عباره سن يازمش اولوب وسياق عباره يه كوره بيت مضمن آخر وأوأك و تضمين يعنى بيت اول شاعر آخرك اولمليدر وفامطرت فاسى دخى اولنده بر كلام اولمغه دلالت ايلديكندن باشقه معنى دخى كلام آخره مربوطيتنى الجا ايدر وكلام مزبور دخى سليقهٔ اهل عشق وطبيعت سليمه اقتضاسنجه باكره اولان دخترده دخى عشق اولديغنى مشعر اولمليدر واولوجهله ماقبلنده اولان كلمات عشق وسوزمبانى بى وايضاح معانى بى قصد ايدنلر آثار خطيب دمشقيه و بيت اخير مرقوم حريرينك حلوانه نسبت ايتديكى ايكنجى مقامه ده دخى مندرج اولمغله شروح مقاماته مراجعت ايده لر (وأوأ تشبيهانده يدطولاسى اولان ابو الفرج عبد القاهر بن عبد الله الدمشقينك لقبيدر

﴿ لوأوأ ايضا ﴾ يامن نفت عنى لذيذ رقادى * مالى ومالك قداطلت سهادى * فبأى ذنب
او باية حالة * ابعدتنى ولقد سكنت فؤادى * وصددت عنى حين قدملك الهوى * وروحى وقلبى
والحشا و قيادى * ملكت لحاظك مهجتى حتى غدا * قلبى اسيرا ماله من فادى * لاغروان
قتلت عيونك مغرما * فلكم صرعت بها من الاساد * يامن حوت كل المحاسن فى الورى *
* والحسن منها ما كف فى بادى * رفقا بمن اسرت عيونك قلبه * ودعى السيوف تقرفى الاغماد *
* وتعطفى جودا على بقبلة * فبيم مبسمك شفاء الصادى * ماتت اطال الله عمرك سلوتى *
* ولقدفنى صبرى وعاش سهادى * ومن المنى لودام لى فيك الضنا * ياحبذا الاراك من عوادى *
* واجيل منك نواظرى فى ناضر * واقول ماشئت اصنعى يامنيتى * مالى سواك ولوحرمت مرادى *
* لامدح المصطفى هو عمدتى * و به سألقى الله يوم معادى * اشبو نظم بلاغت جزم وأوأ بلغاى
عرب عربا اوزره قصيدهٔ برده يعنى بانت ساد و برءه كبى وصف معشوقه ايله تشبيب اولنمش يعنى
غزل عاشقانه ايله باشلنمش برنعت شريف اولديغى بيت اخيرندن مستبان اولمغله تمامنه مظفراولان
اهل مطالعه نك كاره تحريرايله مشاب اولملرى اخطار اولنمشدر ﴿ لبها زهير ﴾ اذاجن ليلى هام
قلبى بذكركم * انوح كما ناح الحمام المطوق * و فوقى سحاب يمطر الهم والاسى * وتحتى بحار
بالهوى تدفق * سلوا ام عمرو كيف بات اسيرها * تفادى الاسارى حوله وهوموثق * فلا انامقتول
فنى القتل راحة * ولا انا ممنون عليه فيعتق (قلت) اشبو نظم ازهر زهير نفحات الانس جامى
قدس سره السامیده سیدی احمد بن ابی الحسن الرفاعی قدس سره نك اشعارندن اولديغى تحرير
اولنقد نصكره على رواية ابيات مذكوره بى قوال وناشددن رفاعى حضرتلرى بعد الاستماع ارتحال
دار بقا ايلديكى دخى محرردركه بهازهيرك اولمسنى اشعار ايدر ﴿ لمجنون ليلى ﴾ وقدخبرونى
ان تيماء منزل * لليلى اذا ما الليل القى المراسيا * فهذى شهور الصيف عنا ستنقضى * فما للنوى
يرمى بليلى المراميا * اعد الليالى ليلة بعد ليلة * وقدعشت دهرا لااعد اللياليا * واخرج من بيت
لعلى * احدث عنك النفس بالليل خاليا * الا ايها الركب اليمانين عرجوا * علينا فقدامسى هوانا
عانيا * يمينا اذا كانت يمينا فان تكن * شمالا ينازعنى الهوى عن شماليا * اصلى فما ادرى اذا
ماذكرتها * اثنتين صليت الضحى ام ثمانيا * خليلى لا والله لااملك الذى * قضى الله فى ليلى
ولاما ضى ليا * قضاها لغيرى وابتلانى بحبها * فهلا بشئ غير ليلى ابتلانيا * ولو ان واش باليمامة
داره * ودارى باعلى حضرموت اهتدى ليا * وددت على حبى الحياة لوانه * يزاد لها فى عمرها
من حياتيا * على اننى راض بان احمل الهوى * واخلص منه لاعلى ولاليا * اذا ماشكوت الحب
قالت كذبتنى * فالى ارى الاعضاء منك كواسيا * فلاحب حتى تلصق الجلد بالحشا * وتخرس
حتى لايجيب المناديا (قلت) قيس مجنونك اشبو ليلهٔ پر و يلهٔ هجران ليلى سوزشنى كويا اولان نظم
عاشقانه سنك * اصلى فما ادرى الى آخره * بيتى خيلى مخيلدر زيرا مفهومى وقت هجرانده ضحى
نمازين قيلار ايكن ليلايى تذكر ايتديكمده حاصل اولان وجد واستغراق سببيله اونمازى ايكى
ركعتمى قيلدم وياخود سكزر كعتمى قلدم بيله مم ديمكدر وبو مفهوم ايسه يعنى عدد ركعات ضحى درت
ايكن شكى سكز وايكى يه تخصيص ظاهرا كرچه مشوش كورينور فاما عاجزانه لدى التأمل سياق نظم
اقتضاسنجه مفهوم بيت مذكور چونكه مجنون عاشق ادا ايلديكى ركعاتك عددلرينى بيلمكه پارمقلرينى
بربرينه ضم ايتمكى وياخود بربرندن منفصل قيلمغى اكرچه مقدما ذهننده علامت تعيين ايلديكى
حالده نمازه مشروع ايدوب وقتاكه قعده ده ايكن ديزلرى اوزرلرنده اون عدددن عبارت اولان پارمقلرندن
ايكى پارماغى منضم وسكزينى كشاده كورديكى خلالده تذكر ليلى ايتدكده تعيين مز بورى شاشروب
منضملريله كشاده لرندن قنغيلرى ادا اولنان ركعاته علامت اولديغن بيله مدم ديمكى مراد ايتمشدر

ديو مطالعه اولنوب و بو يله معنى و يرلمكله حل اولنمشدر كان اولنور بوندن باشقه بهه برو جدموج
وحل غيرمموه وارايسه تحشيه يورلمق اهل فطانتدن مستدعادر ﴿ لشاعر آخر ﴾ قالت اطيف
خيال زارنى ومضى * بالله صفه ولاتنقص ولاتزد * فقال خليته لومات من ظماء * وقلت قف
عن ورود الماء لم يرد * قالت عهدت الوفا والصدق شيمته * يابرد ذاك الذى قالت على كبدى *
﴿ لكمال الدين بن النبيه ﴾ اماو ياض مبسمك النقى * وسمرة مسكة العبس الشهى * ورمان
من الكافور يعلو * عليه طوالع الند الندى * وقد كالقضيب اذا تثنى * خشيت عليه من ثقل
الحلى * لقد اسقمت بالهجران جسمى * واعطشنى وصالك بعد ريى * الى كم اكتم البلوى
ودمعى * يبوح بمضمر السر الخفى * وكم اشكو للاهية غرامى * فويل للشجى من الخلى ﴿ لصفى
الدين الحلى ﴾ ابث الوصال مخافة الرقباء * واتتك تحت مدارع الظلماء * اصفتك من بعد الوصال
مودة * و كذا الدواء يكون بعد الداء * احبت بزورتها النفوس و طالما * ضلت بها فقضت
على الاحياء * ايت بليل والنجوم كأنها * در بباطن خيمة زرقاء * امست تعاطينى المدام وبيننا
* عتب عتبت به عن الصهباء * ابكى واشكو مالقيت فتنثنى * عن در الفاظ بدر بكاء *
* اومت الى جسدى لتنظر ما انتهت * من بعد فيه يد البرحاء * الفت به وقع الصفاح
فراعها * جزعا و ما نظرت جراح حشاء * امصيبة منا بليل لحاظها * ما اخطأته اسنة
الاعداء * اتعجبت مما قد رأيت و فى الحشا * اضعاف ما عاينت فى الاعضاء * امسى ولست
بسالم من طعنة * نجلاء اومن مقلة نجلاء ﴿ وله ايضا ﴾ فنى وادعينا قبل وشك التفرق * فما انامن
يحيى الى حين نلتقى * قضيت فما درى الحمام بمهجتى * وشبت فما حل المشيب بمفرقى * قنعت لنا
بالذل فى مذهب الهوى * ولم تف فى بين المنع والسقى * قرنت الرضى بالسخط والقرب بالنوى
* ومزقت شمل الوصل كل ممزق * قبلت وصايا الهجر من غير ناصح * واحييت قول النهى من
غير مشفق * قطعت زمانى الصدود وردتنى * عشية زمت للترحل اينق * قضى الدهر بالتفريق
فاصطبرى له * ولا تندمى افعاله وترفق ﴿ وقال ايضا ﴾ جائت انتظر ما ابقت من المهج *
فعطرت سائر الارجاء بالارج * جلت علينا محيا الوجلته لنا * فى ظلمة الليل اغنتنا عن السرج * حورية
الخد تحمى وردوجنتها * بحارس من نبال الغنج والدعج * جرت اساءة افعالى بمغفرة * فكان
غفرانها يغنى عن الحجج * جادت لعرفانها انى المريض بها * فما على اذا ذنت من حرج * جفونتى
فرأيت الصبراجمل بى * والصمت فى الحب اولى بى من اللهج * جارت لحاظك فينا غير راحمة *
ولذة الحب جور الناظر الغنج ﴿ لابن نباته ﴾ عذول لست اسمع منه قولا * على غيداء مثل البدر نما *
له طرف ضرير عن سناها * ولى اذن عن الفحشاء صما ﴿ لاخر ﴾ ورب ليال هواها سهرتها *
اراعى نجوم الليل فيها الى الفجر * حديثى عال فى السماع لاننى * رويت احاديث السهاد
عن لزهر ﴿ للسراج الوراق ﴾ يالائمى فى هواها * اسرفت فى اللوم جهلا * ما يعلم
الشوق الا * ولا الصبابة الا (قلت) اشبو نظمك مفهوم ومآلى اى عشق معشوقهم ايله بنده
اولان حال شدت وحيرت مآل ضروريه مى اوم وطعن ايدن كيمسه سن اولومده جهلك جهتندن
عبث ايتدك زيرا عشقك شدتنى درد عشق چكنندن غيرى براحد بيلمز ياخود درد عشقى انجق
عاشق ومبتلا بيلور ديمكدر كه بونده التفات ونوع تضمين اولديغى ملاحظه اولنمشدر فتأمل
﴿ لاخر ﴾ وعدت ان تزور ليلا فالوت * وانت فى النهار تسحب ذيلا * قلت هلا صدقت
فى الوعد قالت * كيف صدقت ان ترى الشمس ليلا ﴿ لعز الدين الموصلى ﴾ قدسلونا عن الغزال
بخود * ذات وجه بها الجمال تفنن * ورجعنا عن التهتك فيه * ودفعناه بالتى هى احسن *
﴿ لآخر ﴾ قالت وناولتها سواكا * سادبفيها الاراك * سوك ماذاق طعم ريقى * قلت نعم ذاقه سواكى

(لآخر) سألتها ان تعيد لفظا * قالت محب دعوه بعذر * حديثها سكر شهى *
واحسن السكر المكرر (لابن نباته) ومملولة فى الحب لما ان رأت * اثر السقام بجسمى المتهاض *
قالت تخبرنا فقلت لها نعم * انا بالسقام وانت بالاعراض (وله ايضا) رقت لنا حين هم السفر
بالسفر * واقبلت فى الدجا تسعى على حذر * راض الهوى قلبها القاسى فجادلنا * وكان ابخل
من تموز بالمطر * رأت غداة النوى نار الكليم وقد * شبت فلم تبق من قلبى ولم تذر * رشقة اوتراها
عندما سفرت * والبدر جاء اليها سهو معتذر * رأيت بدرين من وجه ومن قمر * فى ظل جنحين من
ليل ومن شعر * رشفت برد المحيا من مقبلها * اذ نبهتنى اليها نسمة السحر * رنت نجوم الدجى
نحوى فانظرت * من رشف الراح قبلى من فم القمر * راق العناق وابدت لى نواهدها * باليلة
الوصل يا غرة العمر (لابى الطيب المتنبى) بابى الشموس الجانحات غواربا * اللابسات من الحرير
جلاببا * الناهبات عيوننا وقلوبنا * وجناتهن الناهبات الناهبا * الناعمات القابلات المحييات *
المبديات من الدلال غرائبا * حاولن تعذيبى وجفن مراقبا * فوضعن ايديهن فوق ترائبا
* وبسمن عن برد خشيت اذيبه * من حر انفاسى فكنت الذائبا * ياحبذ المتحملون وحبذا
وادلثمت به الغزالة كاعبا * كيف الرجاء من الخطوب تخلصا * من بعد ان انشبن فى مخالبا * بيتين
آتين دخى متنبينك بعض قصيده سندن منتخبدر * ولما التقينا والنوى ورقيبنا * غفو لان عنا
ظلت ابكى وتبسم * فلم ار بدرا ضاحكا قبل وجهها * ولم ترقبلى ميتا يتكلم (للشريف الرضى)
وتميس بين مزعفر ومعصفر * ومعنبر وممسك ومصندل * فيفاء ان قال الشباب لها انهضى *
قالت روادفها اقعدى وتمهلى * واذا سألت الوصل قال جمالها * جودى وقال دلالها لا تفعلى *
(لابن اسرائيل) وعدت بوصل والزمان يسوف * نشوانة صهباء منهل ثغرها * درر وريقتها
سلاف قرقف * تختال بين البدر منها والنقى * غصن يميس به النعيم مهفهف * لا تحسبن الخلف
شيمة مثلها * وعدت ولكن الزمان يسوف * يابانة قد اطلعت اغصانها * ورداجنيا باللواحظ
يقطف * وغزالة يحكى الغزالة وجهها * ويغير ناظرها الحسام الاوطف * ما تأمرين لمغرم
تسطو به * اجفانك لمرضى ولا تستعطف * أأماد وجهك وهو صبح مشرق * وسواد شعرك
وهو ليل مسدف * ويهز غصن البان منك على النقى * مالى الى احد سواك تشوف * جامع مستطرف
مرحوم بو محلده غزلياتى يعنى محبوب ومحبوبه يه دائر اوصافله نظم اولنمش اشعارى بعد الانتخاب
والتحرير ولنذكر ان شاء الله تعالى فى هذا الباب من ملح النظم ودقايق الشعر من غير تبويب ولا
ترتيب ديوب سخنهاى شيرين معانى بديع البيان شتابى بالانتخاب لطائف الحبال اسلوب بنده
بروجه آتى ذكر اينمشدر (للشيخ شمس الدين بن البديرى) ولما اتت سلمى وشط بها النوى *
وايقنت انى بالغرام اذوب * علقت باخرى غيرها متلاهيا * لتطفى ضرام فى الحشا ولهيب * فكان
هيامى والهوى وصبابتى * لمن هو فى الاولى الى حبيب (وله ايضا فى ذلك المعنى) تلاهيت عنها فى
الغرام بغيرها * وقلت لقلبى هذه هى زينب * وقبلت فاها مبرد الصبابتى * فاضرمت نارا فى الحشا
تلهب * فكنت كمن اضحى غريقا بلجة * تمسك بالموج الذى يتقلب (وله ايضا) سألت القلب
هل ميل لليلى * وهل عند الفؤاد لها التفات * فقال الآن لا لكن تأنى * فقلت الصب فيه
تقلبات * وان الحب يهجم بعد يأس * ويعتاد المحب تغيرات * فلا تظهرها يوما سلوا *
فتفضحك التصابى الواردات * وترمى بالصدود وبالتجنى * وتحلك الوعود الكاذبات * فكن
جلدا ولاتك ذا الجاج * فايغنيك ان فات الفوات (لعبدالله بن الدمينه) ولما ابى الا جمالا فؤاده *
ولم يغن عن ليلى بمال ولا اهل * تسلى باخرى غيرها فاذا التى * تسلى بها تغرى بليلى ولا تسلى *
(للبيطار) يقولون هذى ام عمرو وقريبة * دنت بك ارض نحوها وسماء * الا انما قرب الحبيب وبعده

* اذا هو لم يوصل اليه سواء (لغيره) وقالوا ابع حبيبك وابع عنه * حبيبا اخر انحى سعيدا *
اذا كان الحبيب هو المضافى * وخان فكيف تأمن الجديدا (لآخر) لم انس اذ قلت من وجدى
لها غلطا * ووجهها مشرق فى حندس الظلم * سلوت عنك فقالت وهى فى حنق *
لتقرعن على السن من ندم (لآخر) امن المروة ان ابيت مسهدا * قلقا ابل ملابسى بدموعى *
وتبيت ريان الجفون من الكرى * وابيت منك بليلة الملسوع (لآخر) الى الله اشكو جور اهيف
شادن * وقعت فالى من يديه خلاص * جرحت بعينى خده وهو جارح * بعينيه قلبى والجروح قصاص
(لآخر) قد كنت اسمع بالهوى فاكذب * وارى المحب وما يقول فاعجب * حتى رميت بحلوه
ومره * من كان يتهم الهوى فيجرب (لآخر) سألتها التقبيل فى خدها * عشرا وما زاد يكون
احتساب * فذ تلا قينا وقبلتها * غلطت فى العد وضاع الحساب (لآخر) يامن سقامى
من سقام جفونه * وسواد حظى عن سواد عيونه * قد كنت لا ارضى الوصال وفوقه * واليوم
اقنع بالخيال ودونه (لآخر) صبحته عند المساء فقال لى * ماذا الصباح وظن ذاك مزاحا * فاجبته
اشراق وجهك غرنى * حتى توهمت المساء صباحا * اشبو معناده اسعد فقيرك قطعه سيدر *
عجمى روى جوانى فتاده شبده كوروب * ديرايسه اوله صباحك اى آفتاب سعيد * شاشوبده
طلعت يارك ضياسنه يعنى * شبه صباح ديسه عاشقان اولورمى بعيد * بالكز بيت اول قطعهٔ فقير
* صبحته الى آخره قطعه سنك مخيل اوله رق وكذلك مصرع ثانى ترجمه سى اوله بيلور زعم ايده رم يعنى
آزاده لردر فليصح (لابى عبدالله الغواص) من عذيرى من عذول فى رشا * قام القلب هواه فقمر
* قمر لم يبق منى حسنه * وهواه غير مقلوب قمر (وقال آخر) حادثتها والريح تجذب عقربا * من فوق
خد مثل قلب العقرب * وطفقت الثم ثغرها فتحجبت * وتسترت عنى بقلب العقرب (قات عقرب زلف
وكيسوى حسنادر وقلب عقر بدن مراد برقع و ياشمقدر) (وقال آخر) لومت من كثرة الاشواق
وابتدلت * مدامعى بدم من كثرة السهر * ما اخترت عنك سلوا لا ولا نظرت * عينى لغير محيا
وجهك القمر (لابراهيم بن العباس) تم الصبا اصفحا بجانب ذى الغضا * ويصرع قلبى اذ يهب
هبوبها * قريبة عهد بالحبيب وانما * هوى كل نفس حيث حل حبيبها (للنوفلى) اذا اختلجت
عين رأت من تحبه * فدام لعينى ما حييت اختلاجها * وما ذقت كأسا مذ علقت بحبها * فاشربه
الا ودمعى مزاجها (وقال آخر) ياذا الذى زار وما زارا * كأنه مقتبس نارا * قام بباب الدار
من تيهه * ما ضره لو دخلت النارا (وقال آخر) ولقد جعلتك فى الفؤاد محدثى * وابحت منى
ظاهرى لجليسى * فالجسم منى للجليس موانس * وحبيب قلبى فى الفؤاد انيسى (لابن نباتة)
انا شده الرحمن فى جمع شملنا * فيقسم هذا لا يكون الى الحشر * اذا ما عدا مثل الحديد فؤاده *
فو العصر ان العاشقين لفى خسر (قلت) اشبو نظمده اقتباس مجوز واردر (لامين الدين بن
ابى الوفا) يانازلا منى فؤادا راحلا * ومن العجايب نازل فى راحل * اضرمت قلب متيم اهلكته *
وسكنته فالنار مثوى القاتل * يقول اسعد الفقير فى ذلك المعنى * اى سفر براولان آفت نه عجبكيم
قلبدك * بايكه دوشمش اولان كوكلمى آرامده ير * قاتل اولديغى ايچون سرجزا اوزره مكر *
دل دوزخ منش عاشقه كيردى دلبر (لآخر) ياعاذلى فى هواه * اذا بدا كيف اسلو * يمر بى
كل وقت * وكلما مر يحلو (قول الحاجبى) ملأت فؤادى من محبة فاتن * اميل اليه وهو كالظبى
زايغ * وقلت لقلبى قم تعشق شادنا * سواه فقال القلب ما انا فارغ (وقال ديك الجن) ولى كبد
حرا ونفس كأنها * بكفى عدو ما يريد سراحها * كأن على قلبى قطاة تذكرت * على ظماء وردا
فهزت جناحها (لعبدالله بن طاهر) اقام ببلدة ورحلت عنها * كلانا بعد صاحبه غريب *
اقل الناس فى الدنيا سرورا * محب قد نأى عنه الحبيب (وقال آخر) ما اخترت ترك وداعكم

يوم النوى * والله لاملالا ولا التجنب * لكن خشيت بان اموت صبابة * فيقال انت قتلته فيقاد بى
(وقال ابن المعتز من آل عباس) هب لعينى رقادها * وانف عنى سهادها * وارحم المقلة التى * كنت
فيها سوادها * كن صلاحالها كما * كنت دهر فسادها ﴿وقال آخر﴾ وقالوادع مراقبة الثريا * ونم
فالليل مسود الجناح * وقلت وهل افاق القلب حتى * افرق بين ليلى والصباح ﴿وقال آخر﴾
ولى فؤاد اذا طال النزاع به * طار اشتياقا الى لقيا معذبه * يفديك بالنفس صب لو يكون له *
اعز من نفسه شئ فداك به ﴿لآخر﴾ وماهجرتك النفس يامى انها * قلتك ولا ان قل منك
نصيبها * ولكنهم يا احسن الناس اولعوا * بقول اذاماجئت هذا حبيبها ﴿وقال البحاربى﴾
اذا انت لم يوقن بما صنع الهوى * باهل الهوى فافقد حبيبا وجرب * ترى حرقات
يلدغ القلب حرها * بانضج من كى الغضا المتلهب (وقال الاقرع بن معاذ) اقول لمفت
ذات يوم لقيته * بمكة والانضاء ملقا رحالها * بحقك اخبرنى اما تأثم التى * اضرت
بجسمى منذ حين خيالها * فقال بلى والله اوسيصيبها * من الله بلوى فى الزمان ينالها *
فقلت ولم املك سوابق عبرة * سريع على جيب القميص انهما لها * عفى الله عنها كل
ذنب ولقيت * مناها وان كانت قليلا نوالها ﴿وقال آخر﴾ بالله ربكما عوجا على سكنى
* وعاتباه لعل العتب يعطفه * وعرضانى وقولا فى حديثكما * مابال عبدك بالهجران تتلفه *
فان تبسم قولا عن ملاطفة * ماضر لو بوصال منك تشفعه * وان بدالكما من سيدى غضب *
* فغالطاه وقولا ليس نعرفه ﴿لعبدالله بن ابى الشيص﴾ ومعرضة تظن الهجر فرضا * تخال
لحاظها للضعف مرضى * كانى قد قتلت لها قتيلا * فما منى بغير الهجر ترضى ﴿للحسن
بن الضحاك﴾ بعضى بنار الوجدمات حريقا * والبعض منى بالدموع غريقا * لم يشك عشقا
عاشق فسمعته * الاظننك ذلك المعشوقا ﴿لابن الرومى﴾ واجيل فكرى فى هوا * ك بلا لسان
ناطق * ادعو عليك بحسرة * من غير قلب صادق ﴿لغيره﴾ ياويح من حبل الاحبة قلبه *
* حتى اذاظفروا به قتلوه * غزوا ومال بى الهوى فاذله * ان العزيز على الذليل يتيه * انظر الى
جسد اضربه الهوى * لولاتقلب طرفه دفنوه * من كان خلوا من تباريح الهوى * فانا الهوى
وحليفه واخوه ﴿لاحمد بن ابى طاهر﴾ تقول العاذلات تسل عنها * وداو غليل صبرك
بالسلو * فكيف ونظرة منها اختلاسا * الذمن الشماتة بالعدو ﴿لاسحق مولى المهلب﴾
* هبينى يامعذبتى اسأت * وبالهجران قبلكم اسأت * فاين الصبر منك فدتك نفسى * على اذا
اسأت كما اسأت ﴿وقال ابو العتاهيه﴾ يقول اناس لو نعت لنا الهوى * ووالله مادرى لهم كيف
انعت * سقام على جسمى كثير موسع * ونوم على عينى قليل مفوت * اذا اشتدمابى كان افضل
حيلتى * له وضع كفى فوق خدى فاسكت ﴿وقال بشار﴾ اقرة العين شانى ان اسميك * اكنى
باخرى اسميها واعنيك * اخشى عليك من الجارات حاسدة * اوسهم غيران يرمينى ويرميك *
* لولا الرقيبان اذودعت غادية * قبلت فاك وقلت النفس تفديك * يا اطيب الناس ريقا غير
مختبر * الاشهادة اطراف المساويك * قدزرتنا مرة فى الدهر واحدة * بالله لاتجعليها بيضة الديك
﴿وقال آخر﴾ الم تعلمى يا احسن الناس اننى * احبك حبا مسكنا وباديا * احبك مالو كان بين
قبائل * من الناس اعداء لجر التصافيا ﴿لآخر﴾ اقول لشادن فى الحسن اضحى * يصيد
بطرفه لحظ الكمى * ملكت الحسن اجمع فى نصاب * فاد زكاة منظرك الشهى * وذاك بان تجود
لمستهام * برشف من مقبلك الشهى * فقال ابو حنيفة لى امام * يرى ان لازكاة على الصبى *
﴿وقال آخر﴾ سقا الله وقتا كنت اخلو بوجهكم * وثغر الهوى فى روضة الانس ضاحك * اقمنا
زمانا والعيون قريرة * واصبحت يوما والجفون سوافك ﴿وقال جميل﴾ الم تعلمى ياعذبة الماء اننى

* اظل اذا لم اسق ماءك صاديا * ومازلت بى تأنين لوانى * من الوجد استبك الحمام بكاليا *
﴿لابى العباس﴾ يا راحلا وجميل الصبر يتبعه * هل من سبيل الى لقياك يتفق * ما انصفتك جفونى
وهى دامعة * ولا وفى لك قلبى وهو محترق ﴿لآخر﴾ لاعذبن العين غير مفكر * فيها بكت بالدمع
اوفاضت دما * ولاهجرن من الرقاد لذيذة * حتى يعود على الجفون محرما * هى اوقعتنى فى حبائل
فتنة * لولم تكن نظرت لكنت مسلما * سفكت دمى فلاسفكن دموعها * وهى التى بدأت فكانت
اظلما ﴿لعتبى﴾ اضحت نجدى للدموع رسوم * اسفا عليك وفى الفؤاد كلوم * والصبر يحمد
فى المواطن كلها * الاعليك فانه مذموم ﴿للرفاء الاندلسى﴾ ومهفهف كالغصن الاانه * تحير
الالباب عند لقائه * اضحى ينام وقد تكلل خده * عرقا فقلت الورد رش بمائه ﴿لآخر﴾
اخضر واصفر لاعتدال * فصار كالنرجس المضعف * كأن نسرين وجنتيه * بشعر اصداقه
مغلف * يرشح منه الجبين ماء * كأنه لؤلؤ منصف ﴿لآخر﴾ مازال ينهل من فرط الطلاقرى *
حتى غدت وجنتاه البيض كالشفق * وقام يخطر والارداف تثقله * طورا وحاول ان يسعى
ولم يطق * شمائل فعلت فعل الشمول به * فعل النسيم بغصن البانة الورق * حادثته لعناق
فانثنى خجلا * وكللت وجنتاه الحمر بالعرق * وقال لى بفتور من لواحظه * ان العناق لاثم قلت
فى عنق ﴿لآخر﴾ ياركان هذا البيت انى اطائف * وفى الكون اسرار وفيه لطائف * رعى الله
اياما وناسا عهدتهم * جيادا ولكن الليالى صيارف * وبى ذهبى اللون صبغ لمحنتى * يريد امتحانا بى
ومانا زائف * يذيب فؤادى وهو لاغش عنده * فياذهبى اللون انك خائف ﴿لآخر﴾
اسنى ليالى الدهر عندى ليلة * لم اخل فيها الكأس من اعمالى * فرقت فيها جفنى والكرى * وجمعت
بين القرط والخلخال ﴿رقبايه واغباره دار چند نظم منتخب نوادر در﴾ لو ان لى فى الحب
امرا نافذا * وملكت بسط الامر فى التعذيب * لقطعت السنة العواذل كلها * ولكنت اقلع
عين كل رقيب ﴿لاعرابى﴾ لسهم الحب كلم فى فؤادى * ولا كالكلم من عين الرقيب * تمكن
ناظراه به واضحى * مكان الكاتبين من الذنوب * ومن حذر الرقيب اذا التقينا * نسلم كالغريب
على الغريب * ولولاه تشاكينا جميعا * كما تشكو المحب الى المحب ﴿لديك الجن﴾ من عاش
فى الدنيا بغير حبيب * فحياته فيها حياة غريب * عين الرقيب غرقت فى بحر العما * لا انت
لابل عين كل رقيب ﴿اشك چشمه دار بعض نظم ابدار منتخبدر﴾ لابن عيينه * ابكى عليك
اذا الحمامة اطربت * ياحسن ذاك الى من تطرب * وانا الغريب فلا الام على البكا * ان البكا
حسن بكل غريب ﴿وقال آخر﴾ وما فارقت سعدى عن قلاها * ولكن شقوة بلغت مداها
* بكيت نعم بكيت وكل الف * اذا بانت حبيبته بكاها ﴿لآخر﴾ وقائلة مابال دمعك ابيض *
فقلت لها يا علو هذا الذى بقى * الم تعلمى ان البكا طال عمره * فشابت دموعى عند ماشاب
مفرقى * وعما قليل لادموع ولادما * ولم يبق الالوعتى وتحرقى ﴿لآخر﴾ ولم ار مثلى غار من
طول ليلة * عليه لان الليل يعشقه معى * ومازلت ابكى فى دجا الليل صبوة * من الوجد حتى ابيض
من فيض ادمعى ﴿لآخر﴾ رجوت طيف خيال * وكيف لى بهجوع * والذاريات جفونى *
والمرسلات دموعى ﴿لآخر﴾ يازح الدار مر نومى يعاودنى * فقد بكيت لفرط النار حين دما
* اوجبت غسلا على عينى بادمعها * فكيف وهى التى لم يبلغ الحلما ﴿لآخر﴾ ارحم رحمت
لوعتى * وابعث خيالك فى الكرى * ودمع عينى لاتسل * عن حاله ياماجرى ﴿للصفدى شارح
لامية العجم﴾ املت ان تتعطفوا بوصالكم * فرأيت من هجرانكم مالا يرى * وعلمت ان فراقكم
لابدان * يجرى به دمعى دما وكذا جرى ﴿وله ايضا﴾ ان عينى مذغاب شخصك عنها *
يأمر الشهد فى هواها وينهى * بدموع كانهن الغوادى * لاتسل ماجرى على الخد منها *

﴿ولآخر﴾ يقولون لى والدمع يفرح مقلتى * بنار اسامن تحته القلب يقدح * ادمعك جمر
قلت لاتعجبوا * وكل وعاء بالذى فيه ينضح ﴿لبدر الذهبى﴾ قالوا تباكى بالدموع ومابكا *
بدم على عيش تصرم وانقضا * فاجبتهم هو من دمى لكنه * لما تصاعد صار يقطر ابيضا *
﴿معناى مذكورده اولان قطعهٔ فقيردر﴾ صائغه اشك سفيديمى جانا * آبدر ديده دن ايدر
جريان * خون داد رتقاطر ايله وليك * اولمه ده آب رنكى اوزره روان ﴿باب اشكده ساغ
كريدينك بر ديوان بلاغت نشانه عديل بيت بكاسيدر﴾ ماجرى وارسنى غرقاب ايدر اشكم
اجيرم * يتراى بحر سياه كدرم آق دكزه ﴿هنكام شباندنبرو ياد داشت فقير اولان بر قطعهٔ
مخيلهٔ بليغهٔ عربيه دركه حسن مقطع اشعار بكادخى قلندى﴾ لم يبك حين بكيت من *
هجرانه متحسرا * لكن حكى لى خده المصقول صورة ماجرى ﴿لابن مطروح فى الغيرة﴾
ولوامسى على تلفى مصرا * لقد معذبى بالله زدنى * ولاتسمح بوصلك لى فانى * اغار عليك
منك فكيف منى ﴿لغيره﴾ اغار عليك من غيرى ومنى * ومنك ومن مكانك والزمان * ولوانى
خبئتك فى جفونى * الى يوم القيامة ماكفانى ﴿لمظفر بن عمر الآمدى﴾ قل للذين جفونى
اذ لهجت بهم * دون الانام وخير القول اصدقه * احبكم وهلاكى فى محبتكم * كعابد النار
يهواها وتحرقه ﴿لغيره﴾ لم انس ايام الهوى والصبى * لله ايام التجا والنجاح * ذاك زمان
مرحلو الجنا * ظفرت فيه بحبيب وراح ﴿لآخر﴾ عللانى بذكركم واسقيانى * وامزجالى
دمعى بكأس دهاق * وخذا النوم من جفونى فانى * قد خلعت الكرى على العشاق ﴿لآخر﴾
قالوا ازقد مذ غبنا فقلت لهم * نعم واشفق من دمعى على بصرى * ماحق طرف هدانى نحو
حسنكم * انى اعذبه بالدمع والسهر ﴿لعز الدين الموصلى﴾ فسدت لطول بعادكم احلامنا *
وعقولنا وجفا الجفون منام * والطيف قد وعد العيون بزورة * ياحبذا ان صحت الاحلام
﴿سهر وطول وقصر ليله دائر اشعار منتخبه در﴾ (لشاعر) ورب ليل سرينا وقد طلعت *
بقية البدر فى اولى تسامره * كانما ادهم الظلماء حين نجا * من اشهب الصبح التى نعل حافره
﴿لآخر﴾ ليل المحبين مطوى جوانبه * مشمر الذيل منسوب الى القصر * ماذاك الالان
الصبح نم بنا * فاطلع الشمس من غيظ الى القمر ﴿لغيره﴾ فلم ار مثل ليل ذوالتصابى * وكل
يشكيه بكل حال * فيشكوا طوله اهل التجافى * ويشكوا قصره اهل الوصال ﴿لآخر﴾ ليلى
وليلى سواء فى اختلافهما * قد صيرانى جميعا فى الهوى مثلا * يجود بالطول ليلى كلما بخلت *
بالطول ليلى وان جادت به بخلا ﴿بعض مجموعه ده مصراع اولى﴾ ليلى وليلى نفى نومى اجتماعهما
بالطول والطول ياطوبى لواعتدلا * اولهرق مشهورد ديدهٔ فقير اولشدركه ظاهر اولديغى اوزره
نسخهٔ اولادن اجزل وراجحدر ومحسنات لفظيه دن طول ايله طول وليلى ايله ليلى بيتلرنده اولان
جناسلر وسائر جهاتله قطعهٔ بليغه در فتأمل ﴿لآخر﴾ ان الليالى للانام مناهل * تطوى
وتنشر بينها الاعمار * فقصارهن مع الهموم طويلة * وطوالهن مع السرور قصار ﴿لآخر﴾
رب ليل لم اذق الكرى * حظ عينى فيه دمع وسهر * كلما هيج ليلى حرقى * صحت ياليل اما فيك
سحر ﴿لآخر﴾ ياليل طل اولاتطل * لابد لى ان اسهرك * لوكان عندى قمر * مابت ارعى
قمرك ﴿لبشار﴾ خليلى ما بال الدجا لايزحزح * ومابال ضوء الصبح لايتوضح * اضل النهار
المستنير طريقه * ام الدهر ليل كله ليس يبرح ﴿لغيره﴾ كأن الثريا راحة يشبر الدجا * لتعلم
طال الليل ام قد تعرضا * فليل تراه بين شرق ومغرب * يقاس بشبر كيف يرجى له انقضا
﴿لابن منقذ﴾ لما رأيت الطرف ساه طرفه * والقطب قد القى عليه سباتا * وبنات نعش فى الخدود
سوافر * ايقنت ان صباحهم قد ماتا ﴿ليلهٔ ممطره يعنى ياغمورلى كيجه وصفنده برنظم ابدار در﴾

اقول والليل فى امتداد * وادمع الغيث فى انسلاخ * اظن ليلى بغير شك * قدبات يبكى على الصباح
﴿اشعار خمريه يعنى باده وشرابه دائر نظم منتخبدركه اصطلاح روشندلان اوزره خمر عشق
حقيقيه دخى اطلاق اولنديغى خمريه لر ايله دواوين اهل قلوب وساقينامهٔ عاشقانه لردن
مستباندر﴾ ﴿لصفى الدين الحلى﴾ بدت لنا الراح فى تاج من الحبب * وخرقت حلة الظلماء باللهب
بكر اذا زوجت بالماء اولدها * اطفال در على مهد من الذهب * بقية من بقايا قوم نوح اذا
لاحت جلت ظلم الاحزان والكرب * بعيدة العهد بالمعصار اونطقت * لحدثتنا بما فى سالف
الحقب * باكرتها برفاق قد زهت بهم * قبل السلاف سلاف العلم والادب * بكل مستشح بالفضل
متزر * بذلت عقلى صداقا حين بت بها * ازوج ابن سحاب بابنة العنب * بتنا بكاساتها صرعا
ومطربنا * يعيد ارواحنا من خفة الطرب ﴿لشرف الدين بن موسى القدسى﴾ اليوم يوم
سرور لاشروربه * فزوج ابن سحاب بابنة العنب * ماانصف الكأس من ايدى القطوب لها
وثغرها باسم عن لؤلؤ الحبب ﴿لآخر﴾ قد قلت اذاضحى يعبش كلما * دارت عليه بالمدام
الأكوس * تالله ماانصفتها ياسيدى * تأتيك باسمة وانت تعبس ﴿لعز الدين الموصلى﴾ لئن
شبه الساقى المدام بعسجد * فقد مال بالتشبيه عن صنعة الادب * ولكن رأها جوهرا سمت
اطلا * فموه لما حلت الكأس بالذهب ﴿لغايرزاد﴾ وشمسة كرم برجها قاع دنها * ومطلعها
الساقى ومغربها فى * مدام كتبر فى اناء كفضة * وساق كبدر فى ندامى كانجم ﴿لآخر﴾ كأن
الندامى والسقاة ودننا * وكاسا تنافى الروض تملى وتشرب * شموس واقمار وفلك وانجم * ونور
ونواء وشرق ومغرب ﴿لآخر﴾ فكأنها وكأن حامل كأسها * اذ قام يجلوها على الندماء
* شمس الضحى رقصت فنقط وجهها * بدر الدجا بكواكب الجوزاء ﴿لكشاجم﴾ صدح
الديك فى الدجا فاسقينا * خمرة تترك الحليم سفيها * لست ادرى من رقة وصفاء * هى فى كأسها
ام الكأس فيها ﴿لكمال الدين بن النبيه﴾ قم ياغلام ودع مقالة من نصح * فالديك قد
صدح الدجا لما صدح * خفيت تباشير الصباح فاسقنى * ما ظل فى الظلماء من قدح القدح *
صهباء مالعبت بكف مديرها * لقطب الاتهلل وانشرح * تالله مامزج المدام بمائها * لكنه
مزج المسرة بالفرح * وضحت فلولا انها تروى الظما * قلنا سراب اوشراب قد طفح * هى
صفوة الكرم الكريم فاسرت * سراؤها فى باطل الاسمح * من كف فتان اللحاظ بوجهه
عذر لمن خلع العذار وافتضح ﴿لغيره﴾ وليلة اوسعتنى * حسنا ولهوا وانسا * مازلت اثم بدرا
بها واشرب شمسا ﴿لعبد الله بن العطار وقيل ليزيد المرموز اليه﴾ وكأس ترينا آية الصبح
فى الدجا * واولها شمس واخرها بدر * مقطبة مالم يزرها مزاجها * فان جاءها جاء التبسم
والبشر * فواعجبا للدهر لم يخل مهجة * من العشق حتى الماء يعشقه الخمر (لابن تميم) وليلة
بت اسقى من غياهبها * راحا تسل شبابى من يد الهرم * مازلت اشربها حتى نظرت الى * غزالة
الصبح ترعى نرجس الظلم ﴿للشيخ شهاب الدين الحجازى﴾ نزل الطل بكرة * وتوالى تجددا
والندا ماتجمعوا * فاحل كأسى على الندا ﴿لابن مكانس﴾ كأسنا فى الطل صرفا * حابت بين
الندامى * لم نجد ماء لمزج * فقنعنا بالندامى ﴿لصفى الدين الحلى﴾ كيف لاتخضع العقول لديها
وهى قهار سائر المنكرات * الفوا فى الحياة اذمزجوها * بين ماء الحيا وماء الممات (قلت) فيه
تغيير برادفه فتأمل (لغيره) صهباء فى الكأس صرفا * غلبت ضوء السراج * ظنها فى الكأس نارا
* فطفاها بالمزاج ﴿لمجد الدين ابن تميم المذكور﴾ نديمى لاتسقنى * سوى الصرف فهو الهنى *
ودع كأسها اطلسا * ولاتسقنى معدنى ﴿لتقى الدين بن حجة﴾ حيابها عاصر فى كأسها * مشرفة
باسمة كالثغر * وقال هذى تحفة فى عصرنا * قلت اسقنيها يا امام العصر ﴿لابى الطيب المتنبى﴾

ياصاحبي امزجا كأس المدام لنا * كيما يضيء لنا من افقها الغسق * خمرا اذا نديمي هم يشربها
اخشى عليه من اللألاء يحترق * لوراح يحلف ان الشمس ماغربت * فى فيه كذبه فى وجهها
الشفق ﴿لآخر﴾ بنت كرم ايتموها امها * واهانوها بدوس القدم * ثم داروا حكموها فيهم
ويلهم من جور مظلوم حكم ﴿لآخر﴾ عنا قيد على قضب تدلت * حكى منظومها عقد
اللآلى * اذا عصرت بدا فى الكأس منها * دواء قد ترتب من دوالى ﴿لبرهان الدين المعمار﴾ باكر
لكرم العنب المجتنى * واستحنه من عند عنابه * واعصره واستخرج لنا ماءه * لكى تزيل الهم عنا به
﴿لجولان العادلى﴾ اذا ما الخمر فى الكاسات صبت * رأيت لها شموسا فى بروج * وان دخلت
على الشراب يوما * تزاحمت الهموم على الخروج ﴿وله على الشراب المطبوخ يعنى المثلث﴾ يامن
يعذب ماء الكرم يحرقه * بالنار فى اى شئ مظلم العنبا * ان الذى طبختها الشمس انفع لى * ولست
اخسر لاقدرا ولاحطبا (وله ايضا) وعشيقة رقت وراق مزاجها * لطفا وانحلها الزمان الغابر
لم يبق منها غير نور ساطع * لايستطيع يجول فيها الناظر * ترنوا اليك من الحباب باعين * خلقت
ولم يخلق لهن محاجر ﴿وله﴾ لاتعصرن زبيبا واعتصر عنبا * فبين هذين فرقان بتصريح
هذا من الحى للاحياء معتصر * وذاك يعصر من جسم بلا روح ﴿لغيره﴾ عانوا على مداما
اخرتها الصبوحى * واستنكروها وقالوا * تخللت قلت روحى ﴿لآخر فى الشراب على الرعد والبرق﴾
امازى الرعد بكا واشتكا * والبرق قد اومض فاستضحكا * فاشرب على غيم كضبع الدجا *
اضحك وجه الارض لما بكا * وانظر لماء النيل فى مده * كانما صندل او مسكا ﴿لآخر﴾ ياليلة
جمعت لنا الاحبابا * لو شئت دام لنا النعيم وطابا * بتنا نسقاها سلافا قرقفا * تذر الصحيح بعقله
مرتابا * من كف غانية كأن بنانها * من فضة قد قمعت عنابا ﴿لآخر﴾ امازى الغيث كالباكى بادمعة
* والارض تضحك والازهار فى فرح * فقم فديتك تشكو ما نكابده * من الزمان وما نلقى الى
القدح ﴿لابن نباته﴾ امازى الليل قد وات غياهبه * وعارض الفجر بالاشراق قد طلعا * فاشرب
على وردة وردية قد مت * كانها خد ريم ريم فامتنعا (لعضد الدولة) طربت الى الصباح مع
الصباح * وشرب الراح والغرر الملاح * وكأن الثلج كالكافور نثرا * ونارى بين نارنجى وراحى
فشمومى ومشروبى ونارى * وثلجى والصباح مع الصباح * لهيب فى لهيب فى لهيب * صباح
فى صباح فى صباحى ﴿لابن وكيع﴾ وصفراء من ماء الكروم كانها * فراق عدو ولقاء صديق * كأن
الحباب المستدير بطوقها * كواكب در فى سماء عقيق * صبيب عليها الماء حتى تعوضت * قميص بهار
من قميص شقيق ﴿لآخر﴾ وحمراء قبل المزج صفراء بعده * اتت بين ثوبى نرجس وشقائق *
* حكت وجنة المعشوق صرفا فسلطوا * عليها مزاجا فاكتست لون عاشق ﴿لآخر﴾ اذا
الكروان صاح على الرمال * وحل البدر فى برج الكمال * وجعد وجه بركتنا هبوب * تمر به الجنوب
مع الشمال * وحركت الغصون فشابهتها * قدود سقاتنا فى كل حال * فهات الكأس مترعة
ودعنى * ابادر لذتى قبل ارتحالى * وكل جماعة لاشك يوما * يفارق بينهم صرف الليالى *
﴿لشاعر فى الشراب على الغيم﴾ ارى غيما تؤلفه جنوب * ويوشك ان يوافقنا بهطل * فوجه
الرأى ان تدعوا برطل * فنشربه وتدعو لى برطل ﴿لآخر﴾ فيابكر باكر بكرة بكر كرمة *
* فقد يبكور باكرتك بها بكر * وداو خمار الخمر بالخمر انما * دواء خمار الخمر من ريقها الخمر
﴿للصنوبرى﴾ لاتبكين على الاطلال والدمن * ولا على منزل اقوى من السكن * وقم بنا
نصطبح صهباء صافية * تنفى الهموم ولاتبقى على الحزن * بكرا معشقة عذراء واضحة * تبدوا
فتخبرنا عن سالف الزمن * يسعى بها غنج فى خده ضرج * فى ثغره فلج يغنى الى اليمن * فى ريقه
عسل قلبى به خبل * فى مشيه ميل ارى بى على الغصن * كأنه قمر ماخلته بشر * فى طرفه حور

برفوا فيخرجنى * سبحان خالقه ريح لعاشقه * يهدى لرائفه صنفا من الشجن * فى روضة
زهرت بالنبت قد حسنت * كانما فرشت من وجهه الحسن * والطير قد سجعت فى الايك واندفعت
* كانما شربت من وجنتى سكن * خمرا معتقة صفراء مروقة * كانما مزجت من طرفه الوسن *
* ياطيب مجلسنا والطير يطربنا * والعود يسعدنا مع منشد لسن ﴿لكمال الدين بن النبيه﴾
* طاب الصبوح لنا فهاك وهات * واشرب هنيئا يا اخا اللذات * كم ذا التوانى والزمان مساعد *
* والدهر سمح والحبيب مواتى * قم فاغتبق من شمس كأسك واصطبح * بكواكب طلعت
من الكاسات * حمراء صافية توقد بردها * فعجبت للنيران فى الجنات * عذراء واقعها المزاج
اما ترى * منديل عذرتها بكف سقات * يسعى بها عبل الروادف اهيف * خنث الشمائل
شاطر الحركات * يهدى فتسبقه ذوائب شعره * ملتفة كأسا وذا الحبات * لو قسمت ازراقنا
بيمينه * عدل الزمان على ذوى الحاجات ﴿وله ايضا﴾ باكر صبوحك اهنى العيش باكره * فقد
ترنم فوق الايك طائره * والليل تجرى الدرارى فى مجرته * كالروض تطفوا على نهر ازاهره *
* وكوكب الصبح نجاب على يده * مخلق تملاء الدنيا بشائره * فانهض الى ذوب ياقوت لها حبب
تنوب عن ثغر من اهوى جواهره * حمراء من وجنة الساقى مراشفه * فهل جناها مع العنقود
عاصره * ساق تكون من صبح ومن غسق * فابيض خداه واسودت غدائره * بيض سوالفه
لعس مراشفه * نعس نواظره خرس اساوره * مفلج الثغر مغسول اللماغنج * مؤنث الجفن فحل
اللحظ شاطره * مهفهف القد يبدى جسمه ترفا * مخضر الخصر عبل الردف وافره * تعلمت بانة
الوادى شمائله * وزورت سحر عينيه جاذره * كانه بسواد الصبح مكتحل * وركبت فوق
صدغيه محاجره * فلو رأت مقلتاها رؤت آيته (ص) الكبرى لا من بعد الكفر ساحره * فالعمر
كالكأس تستحلى اوائله * لكنه ربما مرت اواخره * واجسر على فرص اللذات محتقرا * عظيم
ذنبك ان الله غافره ﴿لآخر﴾ شربنا بالبواطى ثم رحنا * نعلل بالكؤس وبالقنانى * ولولا ضيقة
الاجرام قلنا * لساقيها ادرها بالدنانى ﴿لبرهان الدين المعمار﴾ ارى جرار الخمر تغلو وقد *
* عزت وبالافلاس حالى عجيب * جئنا لخمار وقلنا له * احمل الينا جرة كى نطيب * قال زبيبا
ماتريدون ام * خمرا فان الكل منى قريب * قلت له خمرا فنادا زنوا * فى جرة عشرين قلنا الزبيب *
﴿وله ايضا﴾ صرف الزبيبى اصرف همى * نص على نفعه طبيبى * اها على سكرة لعلى * ان اخلط
الهم بالزبيب ﴿قدحى بدنده حبس ايدن يعنى ساغر بدست اولوب صونمايان ساقى
دل باحقنده ديمشدر﴾ قالوا الذى تهواه يحبس كأسه * فى كفه من غير ذنب موجب * فاجبتهم
كفوا الملام لانه * قمر يتزه طرفه فى كوكب ﴿كرم سكر ليده ديمشدر﴾ اذا هز اللئيم السكر
يوما * بدا فى بذل ماله فيه ضنا * يجود بماله فى الشرب سكرا * ويأكل كفه فى الصحو حزنا *
﴿بودخى شجاعت سكر جبانده در﴾ اذا شرب الجبان الخمر يوما * اعارته الشجاعة باللسان *
* وعند الصحو تلقاه جزوعا * اذا اشتد القنا يوم الطعان ﴿وكذلك فيه﴾ يقول جبان القوم فى حال
سكره * وقد شرب الصهباء هل من مبارز * واين الخيول الاعوجيات فى الوغا * انا قل فيها كل ليث
مناهز * ومن لم يجرب لبس يخمد نارها * وعمرى انى لست فيها بعاجز * ففى السكر قيس وابن
معدى وعامر * وفى الصحو تلقاه كبعض العجائز ﴿قيل فى شرب الثلثه يعنى شارب وخوانده وساقى به
منحصر عشرت وصفنده ديمشدر﴾ ثلثة فى مجلس طيب * عيشهم ما فيه تكدير * هذا يغنى
ثم هذا الذا * يسقى وذا بالشرب مسرور ﴿وقيل فى شرب الاربعة﴾ الا انما اولى المجالس مجلس *
به وله صفو الزمان مساعد * فتاة وساق والمغنى وصاحب * وخامسهم هم على الكل زائد *
﴿وقيل فى شرب الستة﴾ اولى المجالس خمسة او ستة * اوسبعة وعلى الكثير ثمانية * فاذا

زمدى صار شغلا شاغلا * وتكسرت بين الرجال الانيه * فاهرب اذا ما كنت تاسع مجلس * ولئن
ابيت له فامك زانيه (قلت) اشبو قطعه لردن اولان (اولى) لر (خير لفظندن قلم ففقير ايله اولى
اولهرق مبدلدر احلى اولسه دخى طاتلى دوشرفتأمل ﴿نجار عشرتنك عسرتنده ديمشدر﴾ نمرت
مع النجار وكان يوما * جعلت حضورنا فيه وداعا * فذاك يقول كم اطلقت بيعا * ووفيت الذى
بعت الذراعا * وقال هذا عندى كل شئ * ولكن لا ابيع ولا اباعا * ولا تجعلهم ابدا ندامى * فتكسب
من مكاسبهم صداعا ﴿بزم عشرتنده مجرد اكل ايدن حقنده در﴾ وندمان اذا الكاسات دارت *
بغير الاكل ارتعدت بداه * نديم دأبه فى السكر اكل * فلا يبقى على شئ يراه ﴿قيل فى قدح﴾ غرامى
و وجدى بالذى كان فى الثرى * مهانا فاضحى فى المجالس حاكما * قضى ماعليه من ورود جهنم *
فصار لجنات النعيم ملازما ﴿بزم عشرت باغه دعوتى متضمن محمد بن جعفرك بعض يارانه
كوندرمش اولديغى نظم شريفيدر﴾ بساط الارض مسك او عبير * وزهر الارض وشى او حرير *
وقد صفى الزمان الخمر حتى * لقد عادت لدينا وهى نور * ومن يرد السرور يعش هنيئا * اذا العيش
الهنئ هو السرور * وعندى اليوم فتيان كرام * وجوههم شموس او بدور * وقطب الامر
انت وهل لامر * بغير القطب فيه رحى تدور * فرأيك فى الحضور فحق يومى * عليك وقد دعيت له
الحضور (قلت) زهر الارض * وصفى الزمان * زهر الروض * وصفى الربيع * اولسه لر
اولى اوله جغى كما نكرده فقير در و بلاغت نظمه نظرا مدعو اولان كيمسه نك نامى قطب الدين
اولمق كركدر ﴿لاخر﴾ باكر صباحك و اشربها مشعشعة * واهنا بعيش حميد غير
مذموم * حمراء او قل ما احمرت موردة * طافت علينا فسرت كل مهموم * كأن فى كأسها والماء
يقرعها * اكارع النمل او نقش الخواتيم * لا اصاحبنى يد لم تغن الف يد * ولم ترد القنا خمر الخياشيم
* بادر بجودك بادر قبل عائقه * فان وعد الفتى عندى من اللوم ﴿ساقى وصفنده سيف الدوله
ابن حمدانكدر﴾ وساق صبيح للصبوح دعوته * فقام وفى اجفانه سنة الغمض * يطوف بكاسات
العقار كانجم * فمن بين منقض علينا ومنفض * وقد نشرت ايدى الجنوب مطارفا * على الجو
دكنا والحواشى على الارض * يطرزها قوس السماء باصفر * على احمر فى اخضر تحت مبيض *
* كاذيال خود اقبلت فى غلائل * مصبغة والبعض اقصر من بعض ﴿لابن النبيه فى ساق كذلك﴾
* ساق صحيفة خده ما سودت * عبثا بلام عذاره و بنونه * جمد الذى بيمينه فى خده * وجرى
الذى فى خده بيمينه ﴿لاخر فى ساق﴾ وساق كالهلال سعى بكأس * و باقة نرجس فسقا
وحيا * فقلت تأملوا بدرا منيرا * سقا شمسا وحيا بالثريا ﴿فى جارية ساقية﴾ نديمى جارية
ساقيه * ونزهتى ساقية جارية ﴿فى وصف مجلس الانس﴾ ومجلس راق من واش يكدره
* ومن رقيب له باللوم ايلام * مافيه ساع سوى الساقى وابس به * على الندامى سوى الريحان
نمام ﴿للصفى الحلى فى العود﴾ وعود به عاد السرور لانه * حوى اللهو قدما وهو ريان ناعم *
* يعرب فى تغريده فكانه * يعيد لنا ما لقنته الحمائم ﴿لغيره﴾ وناطقة بالنفخ عن روح ربها *
تعبر عما دوننا و تترجم * سكتنا و قالت للقلوب فاطربت * فنحن سكوت و الهوى يتكلم *
﴿فى الفانوس لابن تميم﴾ انظر الى الفانوس تلق متيما * ذرفت على فقد الحبيب دموعه *
* يبدو تلهب جسمه لنحوله * و تعد من تحت القميص ضلوعه ﴿فيه لابن قزل﴾ وكانما
الفانوس فى غسق الدجا * دنف براه شوقه و سهاده * حنيت اضالعه و رق اديمه * وجرت
مدامعه وذاب فؤاده ﴿ولمحاسن الشوى فى شمعة يعنى مومده اولان حالت عاشقانه بى حاكى
بر قطعهٔ بلاغت لمعه در﴾ حكتنى وقد اودى بيا السقم شمعة * وان كنت صبا دونها متوجعا *
ضنا وسهادا واصفرارا ورقة * وصبرا وصمتا واحتراقا وادمعا ﴿بهار و باغ و بستان و حديقه

وازهار ونهر وحوض ايله بونلره مناسب اشعار منتخبهٔ بلاغت شعاردر﴾ ﴿لشاعر﴾ هذا الربيع
وهذه ازهاره * متجاوب فى ايكه اطياره * وبدا البنفسج والشقايق مؤنق * والورد يضحك
بينهما و بهاره * فاشرب على وجه الحبيب وغن لى * هذا هواك وهذه ازهاره ﴿لغيره﴾ غدونا
على الروض الذى طله الندى * سحيرا واوداج الاباريق تسفك * فلم ارشيئا كان احسن منظرا *
* من النور يجرى دمعه وهو يضحك ﴿لاخر﴾ اماترى الارض قد اعطتك زهرتها * مخضرة
واكتسا بالنور عاريها * فللسماء بكاء فى جوانبها * وللربيع ابتسام فى نواحيها ﴿لغيره﴾ ان
السماء اذا لم تبك مقلتها * لم تضحك الارض عن شئ من الزهر * والارض لا تنجلى انوارها ابدا *
* الا اذا رمدت من شدة المطر * ايا حسنها من رياض غدى * جنونى فتونا بافنانها * مشى
الماء فيها على رأسه * لتقبيل اقدام اغصانها ﴿لابن قرناص﴾ انظر الى الاغصان كيف
تعانقت * وتفارقت بعد التعانق رجعا * كالصب حاول قبلة من الفه * فرأى المراقب فانثنى
مترجعا ﴿لابن تميم﴾ وحديقة ينساب فيها جدول * طرفى برونق حسنها مدهوش * يبدو
خيال غصونها من مائه * فكانما هو معصم منقوش ﴿وله ايضا﴾ لم لا اهيم من الرياض
وحسنها * واظل منها تحت ظل ضاف * والزهر حيانى بثغر باسم * والماء وافانى بقلب صافى *
﴿لاخر﴾ قد سعينا نبتغى زيارة دوح * قد حبانا باللطف والاكرام * ناولتنا ايد الغصون ثمارا *
(اخرجتها لنا من الاكمام ﴿فى وصف الورد﴾ لبعضهم) يا راقدا ونسيم الصبح منتبه * فى رقة
القصف والاطيار تنتحب * الورد ضيف فلا يجهل كرامته * فهاتها قهوة فى الكأس تلتهب *
سقيا له زائرا تحيى النفوس به * يجود بالوصل شهرا ثم يحتجب ﴿لاخر﴾ طاب الزمان وجاد
الوصل فاصطبحا * مادام للورد انوار وازهار * واستقبلا عيشنا بالكأس مترعة * لا طولت
للئام الناس اعمار ﴿لغيره﴾ اشرب على الورد من حمراء صافية * شهرا وعشرا وخمسا بعدها
عددا * واستوف بالكأس من لهو ومن طرب * فلست تأمن صرف الحادثات غدا ﴿لاخر﴾
* اشرب على ورد الخدود فانها * ايام ورد والصبوح بطيب * ما الورد احسن منظرا من وجنة *
حمراء جاد بها عليك حبيب ﴿لاخر﴾ ولقد رأيت الورد يلطم وجهه * ويقول وهو على
البنفسج يحنق * لا تقربوه وان تضوع نشره * من بينكم وهو العدو الازرق ﴿فى البنفسج
لابن المعتز العباسى طاب ثراه﴾ ولا زوردية وافت بزرقتها * بين الرياض على زرق اليواقيت *
* كأنها فوق طاقات ضعفن بها * اوائل النار فى اطراف كبريت ﴿لغيره﴾ للورد فضل على
زهر الربيع سوى * ان البنفسج اذكى منه فى المهج * كانه وعيون الناس ترمقه * آثار قرص
بدا فى خد ذى غنج ﴿لاخر﴾ يا مهدياً لى بنفسجا ارجا * يرتاح صدرى له و ينشرح * يسرنى
عاجلا مصحفه * بان ضيق الامور تنفسح ﴿مما قيل فى النرجس﴾ ارأيت احسن من عيون
النرجس * فى روضة مطلولة او مجلس * احداقها من عسجد وجفونها * من سندس وجفونها
من سندس ﴿لاخر﴾ وقضب زمرد يعلو عليها * عيون لم تذق طعم اغتماض * توهمت
الغمام لها رقيبا * فنكست الرؤس الى الرياض ﴿لاخر﴾ انت يا نرجسة الرو * ض لزهر الروض
ست * ودليل العقول فيه * ان ادراقك ست ﴿لاخر﴾ اقول و طرف النرجس الغض
شاخص * الينا وللنمام حولى المام * ايا رب حتى فى الحدايق اعين * علينا وحتى فى الرياحين
نمام ﴿للصفى الحلى﴾ لما تمادى الورد فى زهره * وراح من اعجابه يراس * تلون المنثور
مما به * واصفر من غيظته النرجس ﴿مما قيل فى النيلوفر﴾ للامير تميم بن المعز المصرى) وبركة
تزهو بنيلوفر * نسيمه يشبه نشر الحبيب * مفتح الاجفان فى يومه * حتى اذا الشمس دنت
المغيب * اطبق جفنيه على خده * وغاض فى البركة خوف الرقيب ﴿وله ايضا﴾

رأيت فى البركة نيلوفرا * وقلت ماشانك وسط البرك * فقال غرقت فى ادمعى * وصادنى ظبى الفلا
بالشرك * فقلت مابال اصفرار بدا * فيك وماهذا الذى غيرك ﴿مماقيل فى البان﴾ قد اقبل
الصيف وولى الشتا * وعن قليل نسأم الحرا * اماترى البان باغصانه * قد قلب الفرو الى برا
﴿وقال آخر فيه﴾ اماترى البان الذى يزهو على * كل الغصون بقده المياس * داقا يبشر بالربيع
وقربه * تختال فى السنجاب والقرطاس ﴿مماقيل فى الشقايق﴾ حييته بشقايق فى مجلس *
ورأى الرقيب فشق ذاك عليه * فاحمر من خجل فانبت خده * اضعاف ماحملت يدى اليه *
﴿وفيه لاخر﴾ لولم اعانق من احب بروضة * احداق نرجسها الينا ينظر * ماانشق جيب
شقيقها حسدا ولا * بات النسيم بذيله يتعثر (قلت) وانقوليده نعمان نام كيمسه يه اضافتله شقايق النعمان
كلنجك چيچكى ديمكله معروف اولان چيچكدر كه اكالانه كوهى دخى ديرلر واحدى وجمعى برابردر
ديو مفسردر وسبب اضافتى دخى مذكوردر ﴿مماقيل فى المنثور﴾ يعنى اچلمش چيچك اشعار يدر
* تخال منثورها فى الدوح منتثرا * كانما صيغ من در وعقيان * والطير ينشد فى اغصانه سحرا *
* هذا هو العيش الاانه فان ﴿لاخر﴾ قد اقبل المنثور ياسيدى * كالدر والياقوت فى نظمه *
* ثناك لازال كانفاسه * وخ من يشناك مثل اسمه ﴿لغيره﴾ ولقد خلوت مع الاحبة مرة *
* فى روضة للزهر فيها معرك * مابين منثور اقام ونرجس * مع اقحوان وصفه لايدرك * هذا
يشير باصبع وعيون ذا * ترنو الى وثغر هذا يضحك ﴿مماقيل فى الياسمين﴾ والارض تبسم عن
ثغور رياضها * والافق يسفر تارة ويقطب * وكان مخضر الرياض ملاءة * والياسمين بها
طراز مذهب ﴿لاخر﴾ رأيت الفال بشرنى بخير * وقد اهدى الى الياسمين * فلا تحزن فان
الحزن شين * ولا تيئس فان اليأس مين ﴿مماقيل فى السوسن للاخطل الاهوازى﴾ سقيا الارض
اذا ما نمت نبهنى * بعد الهدو وبها قرع النوا قبس * كأن سوسنها فى كل شارقة * على
الميادين اذناب الطواويس ﴿فى الاقحوان لعبد القادر ابن المهنا المعرى﴾ افدى الذى زارنى
سرا فاتحفنى * باقحوان يحاكى ثغر مبتسم * فبت من فرحى افنى مقبله * لثما وارشف من ريقه
شيم ﴿فى الجلنار﴾ وجلنار مشرق * على اعالى شجره * كانه فى غصنه * احمره واصفره *
* قراضة من ذهب * فى قرقة معصفره ﴿مماقيل فى الآس﴾ اهديت مشبه قدك المياس *
غصنا نضيرا ناعما من آس * فكانما يحكيك فى حركاته * وكانما تحكيه فى الانفاس ﴿فى الريحان﴾
* وغصن من الريحان اخضر ناضر * نمى بين نرجس وشقايق * يريك اذا كف الصبا
عبثت به * شمائل معشوق وذلة عاشق ﴿وقال الاخر﴾ قضيب من الريحان شاكل لونه *
اذا ما بدا للعين لون الزبرجد * فشبهته لما بدا متجعدا * عذارا تبدى فى سوالف اغيد (قلت)
اقحوان پاپاديه وسوسن جوهر وزننده بالتحريف صوصام ديدكارى آسمانكون چيچكدر كه زنبقدن
برنوعدر جلنار ضم جيم وفتح لام مشدده ايله كلنار فارسى معربيدر كه نار چيچكيدر ريحان فسلكن
ديدكارى خوشبوى نباتدر وعلى قول مطلقا كوزل قوقولى نباته وعلى قول اوچلرينه وياخود يپراقلرينه
دينور آس ناس وزننده مرسين ديدكارى شجر معلومدر كه مفردى تا ايله آسه در ﴿فواكه وثمار يعنى
ميوه لرى متضمن درخت آراى باغ وبستان انتخاب واجتنا اولان نظم آبدار در﴾ ﴿مماقيل فى الاترج﴾
* حباك من تحوى باترجه * ناعمة مقدودة غضه * جلدها من ذهب اصفر * وجسمها الناعم
من فضه ﴿لابن الرومى﴾ كل الخلال التى فيكم محاسنكم * تشابهت منكم الاخلاق والخلق
* كانكم شجر الاترج طاب معا * حملا ونشرا وطاب العود والورق ﴿ماقيل فى الليمون للحسن بن
رئيس الرؤسا﴾ يارب ليمونة حبابها قمر * حلو المقبل المى بارد الشنب * كانها كرة من فضة خرطت *
واستودعوها غلافا صيغ من ذهب ﴿لابن المهنا المعرى﴾ وصاحب نادبته * والطير لم يغرد *

* انهض الى الراح ولا * ترض بعيش نكد * واشرب سلافا قرقفا * من كف ساق اغيد *
* قد اكتست تلهبا * من خده المورد * ولاتدع مجتهدا * لذة يوم لغد * اماترى الليمون فى *
* غصن من الزبرجد * كاكر من فضة * ملطوخة بعسجد ﴿ماقيل فى النارنج﴾ لعبد الله
ابن المعتز العباسى * نظرت الى نارنجة فى يمينه * كجمرة نار وهى بارد اللمس * فقربها من خده
فتألقت * فشبهتها المريخ فى دارة الشمس (قلت) اصل لغت عربيه ده اترج اغاج قاوننه ديرلر
ونارنج معرب نارك دركه نورنج ديديكمز ميوه در وپورتقاله دخى اطلاق اولنور فارسيده تورنجه
وپورتقاله بالنك ديرلر ﴿ماقيل فى التفاح﴾ ولما بدا التفاح احمر مشرقا * دعوت بكأس وهى ملأ
من الشفق * وقلت لساقيها ادرها فعندنا * خدود الغوانى قد جمعن على طبق ﴿لاخر﴾
* وتفاحة من سندس صبغ نصفها * ومن جلنار نصفها وشقايق * كان الهوى قد ضم
من بعد فرقة * بها خد معشوق الى خد عاشق (قلت (سندس) يرنده (سوسن) نسخه سى
دخى كورلمشدر ﴿لاخر﴾ تفاحة كسبت لونين حلتها * خدا محب ومحبوب قد التصقا * تعانقا
وبداواش فراعهما * فاحمر ذا خجلا واصفر ذا فرقا ﴿وقال الاخر﴾ وتفاحة وردية ذهبية *
تجلى عن المهموم ليل همومه * كان سلاف الخمر روى اديمها * بخمر فجاءت باحمرار اديمه *
تذكرنى شكل الحبيب وحسنه * وتوريد خديه وطيب نسيمه ﴿فى النارنج﴾ ونارنجة بين
الرياض نظرتها * على غصن رطب كقامة اغيد * اذا اميلتها الريح مالت ككرة * بدت
ذهبا فى صولجان زمرد ﴿وفيه ايضا﴾ ونارنج يلوح على غصون * ومنه ماترى كالصولجان *
اشبهها ثديا ناهدات * علا بلها اصبغن بزعفران ﴿لاخر فى التفاح﴾ حمرة التفاح فى خضرته *
* اشبه الالوان من قوس قزح * فعلى التفاح فاشرب قهوة * واسقنيها بنشاط وفرح *
﴿فيه لاخر﴾ اهدى لنا التفاح من كفه * من لم يزل يجنيه من خده * وخط بالمسك على بعضها *
قد عطف المولى على عبده ﴿مماقيل فى السفرجل﴾ سفرجلة صفراء تحكى بلونها * محبا
شجاه للحبيب فراق * اذا شمها المشتاق شبه ريحها * بريح حبيب لذ منه عناق * وطيبة عند
المذاق فطعمها * كريق حبيب طاب منه مذاق ﴿فيه لاخر﴾ حاز السفرجل لذات
الورى فغدا * على الفواكه بالتفضيل مشهورا * كالراح طعما وشم المسك رايحة * والعبر لونا
وشكل البدر تدويرا ﴿مماقيل فى المشمش﴾ بدا مشمش الاشجار يذكو شهابه * على غصن
اعناق من الروض ميد * حكى وحكت اشجاره فى اخضرارها * جلاجل تبر فى قباب زبرجد *
﴿ماقيل فى الكمثرى﴾ وكمثرى لذيذ الطعم حلو * شهى جاء من دوح الجنان * مناقير الطيور
اذا انتدا * مغبرة بلون الزعفران (قلت) كمثرى ضم كاف وفتح ميم مشدده وقصر الفله كمثرى
امرود دردهان ناسه ارمود اوله رق دوشمشدر ﴿ماقيل فى الاجاص﴾ انظر الى شجر الاجاص
قد حملت * اغصانه ثمرا ناهيك من ثمر * تراه فى خضر الاوراق مستترا * كما احتشى الزنج
فى خضر من الازر (قلت) اجاص كسر الف وتشديد جيم ايله ارك ديديكمز ميوه در ومعربدر زيرا
لغت عربيه اصليه ده بر كلمه ده صاد ايله جيم جمع اولمامشدر ومفردى تا ايله در ﴿ماقيل فى الخوخ﴾
* اهدى لنا ذاك الزمان خوخا * منظره منظر انيق * من كل مخصوصه بحسن * معناه فى مثلها
دقيق * حمراء صفراء مستغير * بهجتها التبر والعقيق * كوجنة مسها خلوق * فزال عن بعضها
الخلوق (قلت) خوخ فتح خا وسكون واو ايله شفتالو ميوه سيدر بودخى واوكى مقلوب مستو يدر كذا فى
داماد ﴿ماقيل فى الفستق﴾ تفكرت فى معنى الثمار فلم اجد * بها ثمرا يبدو بحسن مجرد * سوى الفستق
الرطب الجنى فانه * زهى بمعان زينت بتجدد * غلالة مرجان على جسم فضة * واحشاء ياقوت
وقلب زمرد ﴿ماقيل فى البندق﴾ ولقد شربت مع الغزال مدامة * حمراء صافية بغير مزاج *

فتفضل الظبي البهي ببندق * شبهته ببنادق من ساج * فكسرته فوجدت صوفا احمرا * قداف
فيه بنادق من عاج (قلت) بندق بانك و دالك ضميله اصل لغتده هر شيدن مدور اولوبده آتله
اكا اطلاق اولنور فندقه بندق ديديكي تدوير نندر ﴿ماقيل في النبق﴾ وسدرة كل يوم *
من حسنها في فنون * كانما النبق فيها * وقد حلا في العيون * جلاجل من نضار * قد علقت
في الغصون * (قلت) نبق لغتده نونك فتحي و سكون بايله كتابت معناسنه در وسدره نامنده
عر بستانده نابت اغاجك يمشنه دخي ديو و بونده بانك كسرى دخي لغتدر ﴿ما قيل في اللوز يعني
بادام﴾ ومهد الينا لوزة قد تضمنت * لمبصرها قلبين فيها تلاصقا * كانهما حبان فازا بخلوة *
على رقبة في مجلس فتعانقا ﴿دوسته اهداى انكور اوزره ديمش نظم صاف در﴾ هدية شرفتنا
من اخي ثقة * نعم الهدية اذ وافتك من يده * نو عان من عنب جاء على طبق * كأن طيبهما
من طيب محتده * فابيض العين يحكي لون ابيضه * واسود العين يحكي لون اسوده ﴿ماقيل في
قصب السكر يعني شكر قامشي﴾ ورماح لغير طعن وضرب * بل لا كل ومص لب و رشف *
كملت في استوائها واستقامت * باعتدال وحسن قد ولطف ﴿ماقيل في البطيخ الاصفر﴾
اتانا غلام فاق حسنا على الورى * ببطيخة صفراء في عاشق * فشبهته بدرا يقراهلة * من الشمس
مابين النجوم بنادق ﴿الاخر﴾ و بطيخة وافابها فوق كفه * الينا غلام فاق كل غلام * فخل له
شمس الاصيل اهلة * يقطعها بالبرق بدر تمام ﴿مماقيل في البطيخ الاخضر﴾ وظبي اتى في
الكف منه بمدية * وقدلاح في خديه شبه شقيق * فمال الى بطيخة ثم شقها * وفرقها مابين كل
صديق * فشبهتها لما بدت في اكفهم * وقد عملت فينا كؤس رحيق * صفايح بلور بدت في
زبرجد * مرصعة فيها فصوص عقيق ﴿الاخر﴾ و بطيخة خضراء في كف اغيد * اتانا بها
فارتاح ذو الهم وابتهج * و اقبل يفريها بمديته و قد * فرى طرفه الساجي القلوب مع المهج
(قلت) بطيخ كسر با وتشديد طا ايله لغتده قاوندر و يشل رنك ايله توصيفي دخي معناى مذكوره
دالدر وترجمة قاموسده بطيخ قار پوزه دخي شامل اولوب فرق ايچون قار پوزه بطيخ شامي
و بطيخ هندي ديرلر وقار پوزك آدي عربيده فتح در تشديد جيمله (و بيان مصباح اوزره فتح با ايله
بطيخ عاميه در زيرا اوزان عربيه ده فتح فاء ايله فعيل يوقدر واهل حجاز طايي تقديما طبيخ ديرلر
﴿ماقيل في القثاء﴾ انظر اليها انابيبا منضدة * من الذمرد خضرا مالها ورق * اذا قلبت
اسمه بانت ملاحته * وصار في عكسه ابي بكم اتق (قلت) قثا كسر قاف وتشديد ثا ايله
خياردر مفردي قثاءة در وقافك ضمي دخي لغتدر ﴿في الباذنجان﴾ و كانما الابذنج سود حمائم *
اوكاره حلل الرياض الاخضر * نقر مناقره الذمرد سمسما * فاستودعته حواصلا من عنبر
﴿مماقيل في الانهار والبرك والنواعير ونحو ذلك﴾ (قلت) بانك كسرى وكافك فتحيله برك بنه
كسر با وسكون را ايله حوض معناسنه اولان بركه نك جمعيدر ونواعير كافور وزننده اولوب
صو يي چكركن آوازى اولان دولاب معناسنه موضوع ناعورك جمعيدر ﴿في البركة﴾ يا من
رأى البركة الحسناء رؤيتها * والآنسات اذا لاحت معانيها * فلم تمر بها بلقيس عن عرض *
قالت هي الشمس تمثيلا وتشبيها * كانما الفضة البيضاء سائلة * من السبايك تجري في مجاريها
اذا علتها الصبا ابدت لها حبكا * فحاجب الشمس احيانا يضاحكها * ورونق الغيث احيانا
يباكيها * اذا النجوم تراأت في جوانبها * ليلا حسبت سماء ركبت فيها (قلت) هي الشمس
يرنده (هي الصرح) نسخه سي كورلدي تأمل اولنه ﴿فيها ايضا﴾ اماترى البركة الغبراء
قد لبست * نورا من الشمس في حافاتها سطعا * والبهو من فوقها بلهيك منظره * كانه ملك
في ملكه ارتفعا * والماء من تحته الق الشعاع على * اعلا سماوته فارتج والتمعا * كانه السيف

مصقولا بقلبه * كف الكمي الى ضرب الكمي سعا ﴿لاخر﴾ وبركة للعيون تبدو * في غاية
الحسن والصفاء * كانها اذ صفت ورقت * في الارض جزء من السماء ﴿في انهر﴾ لمحمد بن
سارة المغربي) النهر قد رقت غلالة صبغه * وعليه من صبغ الاصيل طراز * تترقرق الامواج
فيه كانها * عكن الحضور نهرها الاعجاز ﴿لاخر﴾ في نهر تسبح فيه غلمان (يعني درون
آينه شوننده دلبران سيمتنان جنبش اراي سباحت وشناوري اولان جويبار وصفنده نظم اولنمش
قطعه ابدار در﴾ خليج كالحسام له صقال * ولكن فيه للرائي مسرة * رأيت بها الملاح تجيد
عوما * كانهم نجوم في المجره ﴿لاخر﴾ ونهر خالف الاهواء حتى * غدت طوعاله في كل امر *
اذا سرقت على الاغصان القت * اليه بها فيأخذها و يجري ﴿في النيل لشاعر﴾ النيل قال
وقوله * اذ قال ملأ مسامعي * في غيظ من طلب العلى * عم العباد منافعي * وعيونهم بعد الوفا
قلعتها باصابعي ﴿و فيه ايضا﴾ كأن النيل ذو فهم واب * لما يبدو لعين الناس منه * فيأتي
عند حاجتهم اليه * ويمضي حين يستغنون عنه ﴿وفيه ايضا﴾ وفت اصابع نيلنا * وطفت
وطافت في البلاد * وانت بكل مسرة * هاذي اصابع ذي ايادي ﴿في الناعورة﴾ وكريمة
سقت الرياض بدرها * فغدا تنوب عن الغمام الهامع * بلسان معشوق ودمعة عاشق * ومسير
مشتاق وانة جازع ﴿وفيه ايضا﴾ وحنانة من غير شوق ولا وجد * يفيض لها دمع كمنتثر العقد
احن اذا حنت وابكي اذا بكت * فليس لنا من ذلك الفعل من بد * ولكنها تبكي بغير صبابة *
وابكي بافراد الصبابة والوجد * وادمعها من جدول مستعارة * ودمعي من عيني يفيض على
خدي ﴿وفيه للخطيري﴾ رب ناعورة كأن حبيبا * فارقته فقد غدت لي تحكي * ابدا هكذا
تأن بشجو * وعلى الفها تدور وتبكي ﴿لاخر﴾ وناعورة قالت. وقد حال لونها * واضلعها
كادت تعد من السقم * ادور على قلبي لاني فقدته * و اما دموعي فهي تجري على جسمي *
﴿سيدي ابو الفضل ابن ابي الوفا﴾ وروضة دولابها * الى القلوب قد شكا * من حين ضاع
نشرها * دار عليه وبكا ﴿لابن تميم فيه﴾ تأمل الى الدولاب والنهر اذ جرى * و دمعها بين
الرياض غزير * كأن نسيم الجو قد ضاع منهما * فاصبح ذا يجري وذا يدور ﴿فصل﴾
اشبو فصل هر صنف وهر اهل حرفتك محاسني وصفنده اولان اشعار منتخبه يه مخصوصدر
﴿لابن العفيف في قاض مليح﴾ ورب قاض مليح * يعرب عن منطق لذيذ * اذا رمانا بسهم
لحظ * قلنا له دائم النفوذ ﴿لاخر في فقيه مليح﴾ و بمهجتي ظبيا غدا متفقها * وهو المهذب في الرشاقة
والحور * امسى بسبط الشعر منه مطولا * لكن وجيز العصر منه مختصر ﴿لاخر في محدث مليح﴾
علقته محدثا * يسرد عن جفني الوسن * حديثه ووجهه * كلاهما عندي حسن ﴿لابن الرومي
في مليح عروضي﴾ بي عروضي مليح * موتتي فيه حياة * عاذلاتي في هواه * فاعلات فاعلات
﴿لاخر في مليح مؤذن﴾ و مو ذن اضحى كريما وجهه * لكنه بالوصل اي شحيح * ابدا
اموت بهجره لكنني * من بعد ذاك اعيش بالتسبيح ﴿وفيه لاخر﴾ و بنفسي مؤذنا قد سباني
* لم يفدني شكوى الغرام اليه * كيف يصغي لما اقول حبيب * واضع اصبعيه في اذنيه *
﴿وفيه لاخر﴾ ومؤذن في حسنه * انا مغرم لا اصبر * لما طلبت وصاله * اضحى علي يكبر
(قلت) كبرت عليه تعبيري عربده موتدن كنايت ومفادي تكبير صلات جنازه دن عبارتدر
فتأمل ﴿في امام صبيح الوجه﴾ جاء يسعى الى الصلوة بوجه * يخجل البدر في ليال السعود *
فتمنيت ان وجهي ارضا * حين اومى بوجهه للسجود ﴿في مريد مليح﴾ مراد قلبي مريد
* مخبيا في الزوايا * وليس ذا بعجيب * ففي الزوايا خبايا (قلت) مصراع اخير امثالدندر كما مر
﴿في مليح فقير﴾ بي فقير كغني * بسنا وجه منير * لا تلمني في افتضاحي * فغرامي في الفقير
﴿لابن دانيال الحكيم في امير شكار﴾ بي من امير شكار * وجديذب الجوانح * لما حكى الظبي
حسنا * حنت اليه الجوارح (قلت) سياق نظمدن مستفاد اولديغي اوزره صيد معناسنه اولان

شكار لفظ فارسيسى بامعربا عربيده مستعمل وياخود دول سابقهٔ اسلاميه ده علم جاه اولمق كركدر
فتأمل ﴿فى مليح مغن عواد﴾ غنى على العود شاد سهم ناظره * امسى به قلبى المضنا على خطر *
دنى الى وجست كفه وترا * فراحت الروح بين السهم والوتر ﴿فى مليح كاتب﴾ بروحى كاتبا
كالبدر حسنا * بديعا ما رأينا منه اجمل * على ريحان عارضه المفدا * بوجنته غدا دمعى
مسلسل (قلت) اصطلاح بلغاده كاتب لفظى خوشنويس اولان خطاط معناسنه‌در و بو نظم
بعض انواع خط اسملرينى مشتملدر فليحفظ ﴿فى وراق﴾ وراقنا ذا المفدا * فيه تزايد عشقى
ولو يجود بوصل * لكان مالك رقى ﴿وفيه لبعضهم﴾ ياحسن وراق ارى خده * قد راق
فى التقبيل عندى ورق * تميل فى الدكان اعطافه * ما احسن الاغصان بين الورق ﴿وفيه
للسيد صلاح السيوطى﴾ فديتك ايها الوراق روحى * لمطلك بالوصال يكاد يبلا * وقد طلب
الوفاء وغير بدع * محب يسأل الوراق وصلا (قلت) وراق كاغدجى معناسنه اولديغى ظاهر
ايسه ده اصطلاح بلغاده كاغد فروش ايله مجلده دخى اطلاق اولنوركه مصراع اخيرده اولان
وصلا لفظى اصطلاح مرقومى موميدر ﴿لابن ابى حجله فى مليح صيرفى﴾ ياسائلا عن حالتى
ماحال من * امسى بعيد الدار فاقد الفه * بى صيرفى لايرق لحالتى * قد مت من جور الزمان
وصرفه (قلت) صيرفى صراف اوله جقدر يعنى انجق اقجه بوزن ديمكدر رفتدبر ﴿لابن الوردى
فى مليح فرا﴾ قلت لفرا فرى ادمعى * وزاد صدا وطال هجرا * قد فرى نومى وفرى
صبرى * فقال لما عشقت فرا (قلت) فرا كوركجى ديمكدر ﴿لابى الفضل بن ابى الوفا فى مزين﴾
حبى لمزين وافا * بعد البعاد بنشطه * وفش دمل قلبى * بكأس راح وبطه (قلت) مزين
حلاق يعنى بربر ديمكدر ﴿لابن الوردى فى مليح صياد﴾ ومولع بفخاخ * يمدها وشراكى *
قالت له العين ماذا * تصيد قال كراكى ﴿لاخر فى رامى بندق﴾ واهيف القد ذى دلال * طار
قلبى عليه واجب * كالشمس فى كفه هلال * يرمى الى البدر بالكواكب ﴿فى راعى﴾ افديه من راع
كبدر الدجا * قوامه فوق الغصون الرشاق * ضيعنى بالجدى ناديته * ما القصد ياه ولاى الا العناق
﴿للقيراطى فى مليح طحان﴾ حسن طحان سبانى * بلحاظ وبقامه * خاف من واش فاضحى
يجعل الغمز علامه ﴿لبدر الدين البلقينى فى تراب مليح﴾ رب تراب مليح * اورث القلب
عذابا * قلت لما ان بدالى * ليتنى كنت ترابا * (قلت) حسب اللغه تراب طوپراقجى ديمك
اولوب لكن مراد خاكله مشغول اكنجى وباغبان اولمق كركدر فليراجع ﴿وفى معنى ذلك﴾
كسر الجرة عمدا * وسقا الارض شرابا * قلت والاسلام دينى * ليتنى كنت ترابا ﴿لابن نباته
فى مليح حبشى﴾ بروحى مشروط على الخد اسمر * دنا ووفا بعد التجنب والسخط * وقال على
اللثم اشترطنا فلا تزد * فقبلته الفا على ذلك الشرط ﴿وله ايضا﴾ ومن عجب تدعى لطيبك
سنبلا * ونشرك كافور وذكرك عنبر * وسعدك اقبال وحسنك مرشد * وخلقك ريحان
ولفظك جوهر ﴿لاخر فى مليح بوجهه صفرة﴾ قالوا به صفرة شانت محاسنه * فقلت
ما ذاك من عيب به نزلا * عيناه مطلوبة فى ثار من قتلت * فلست تلقاه الا خائفا وجلا
﴿فى مليح ارمد﴾ شكا رمدا فقلت عساه كلت * لواحظه من الفتكات فينا * وقالوا سيف
مقلته تصدا * فقلت نعم لقتل العاشقينا ﴿وفيه لمجد الدين بن مكانس﴾ تورمت مقلة المحبوب
من رمد * وبات يشكو لهيب القلب والالما * وبات يرمى محبيه باسهمه * فيا له من حبيب
قد شكا ورما ﴿لابن ابى حجله فى مليح اعور﴾ ماشان من اهواه عين اصبحت * مقلوعة
بمحاسن متزايده * لولا استخف العالمين باسرهم * ما بات ينظرهم بعين واحده ﴿فى مليح
راهب﴾ رأيته يضرب الناقوس قلت له * من علم البدر ضربا بالنواقيس * وقلت يانفس

اى الضرب يولمكى * ضرب النواقيس ام ضرب النواقيسى ﴿لابن ابى حجله فى مليح اسمه بدر﴾
سموه بدرا وذا لما * ان فاق فى حسنه وتما * واجمع الناس مذ رأوه * بانه اسم على مسمى
﴿فى مليح اسمه حمزه﴾ متى يبدو لحمزة ما بقلبى * ويرثى لى وينظر فى بلائى * واشفا بالمبرد
من لماه * واجمع بين حمزة والكسائى ﴿وفيه ايضا﴾ كلفت به ولم ابلغ مرادى * غزال قد تحكم
فى قيادى * فتصحيف اسمه فى وجنتيه * وفى مغسول فيه وفى فؤادى ﴿فى سروجى اى السراج﴾
فتنت به سروجيا بديعا * به قد ذبت وجدا من صحيحى * اذا جذب الغرام له عناقى * يلذ لى
الركوب على السروجى ﴿فى مليح﴾ اسمع مقالة حق * وكن بحقك عونى * ان المليح مليح
يحب فى كل لون ﴿فى محموم يعنى محبوب محمومه دائردر﴾ قالوا حبيبك محموم فقلت لهم
* انا الذى كنت فى حمائه السبب * عانقته ولهيب النار فى كبدى * فأثرت فيه تلك النار واللهب
﴿لابى نواس فى الثغ﴾ ومهفهف دنف الصباذى لثغة * تصبوا اليه ذوى العقول الرجح *
قبلت فاه فقال لى متخوفا * من كاشح يتذال بث انحى (قلت) لثغه ضم لام وسكون ثا ايله
راحرفنى تلفظده غين ويالام ايتمكه وياخود سينى ثاء ايتمكه ديرلر ومفاد نظم دخى كمال عقل ايله
ممتاز ناس اولانلرى حسن وملاحتى صبيان مشرب ايدن برصاحب لثغه طفل شفاف جمالك
شفه سنى اوپديكمده وصال خواهندن قورقار اولديغى حالده تواضع اوزره بكا (بث انحى)
يعنى بيراوته صاوش ديدى ديمكدر كه لفظ بث بس ايكن سينى ثا ايتمشدر (وطوغروسى عطايى
مرحوم مثنوياتنك برنده محبوب الكن وصفنده * الكننى واردر ديمه سن بى وقوف * ايريله مز
طاتلى دلندن حروف * يعنى شيرين تلفظ ايتمشدر (نسخه) لكننى واردر ديمسون بى وقوف
لكنت كلامى اداده عجز وكلام فهم اولنمامق معناسنه‌در ﴿فى خباز﴾ ان خبازنا المليح المفدى
* فى حشا الصب من جفاه كلوم * خلت دكانه البديع سماء * وهو بدر والخبز فيها نجوم *
﴿كوزلمه جى دلبر تصور بله فقيرك نظم ايتمش اولديغى بيتدر﴾ برشوخ سوق ايچنده صاتار
تازه كوزلمه * سير اول جانى ايله دكر تازه كوزلمه ﴿فى حائك مليح﴾ وحائك ياصاح ابصرته *
كالبدر فى كفيه ماسوره * فلم ارح الا وروحى لما * عاينت فى كفيه ماسوره (قلت) صاحبيدن
مرخمدر وحائك جولهه ديمكدر ﴿فى لاعب شطرنج﴾ لعبت بالشطرنج مع شادن * رشاقة
الاغصان من قده * احل عقد البند من خصره * والثم الشامات من خده (قلت) بند معرب
فارسيدر ﴿وفيه ايضا﴾ ولاعبت بالشطرنج مع من احبه * فناد منى حتى سكرت من الوجد
* وانشدنى مالى اراك مفكرا * تطوف على الشامات وهى على خدى ﴿فى خياط﴾ خياطنا
الفاتن المفدا * بديع حسن فريد شكل * فصل للجسم ثوب سقم * لما جفانى وكف وصلى *
﴿دبشن چكدرمك قصد ايدن محبوب وصفنده صفى الدين حلينك نظم دُر نظيريدر﴾
لحا الله الطبيب لقد تعدى * وجاء لقلع ضرسك بالمحال * اعاق الظبى فى كلتا يديه * وسلط كلبتين
على الغزال ﴿آهويه تير آتار دلبر وصفنده حلّى مشار اليهكدر﴾ وظبى يقفر فوق طرف مفوق
* بقوس رمى فى النقع وحشا باسهم * كشمس بافق فوق برق بكفه * هلال رمى فى الليل حسنا بانجم
﴿بو دخى عود نام سازى چالار دلبر وصفنده‌در﴾ فتن الانام بعوده وبشدوه * شاد تجمعت المحاسن فيه
* حتى كان لسانه بيمينه * اوان ما بيمينه فى فيه ﴿لاخر فيه﴾ واغرابدى من مواجب عوده * نعما اصبح
به القلوب وامرضا * يدا اذا سخطت على اوتاره * نال الرفاق بسخطها عين الرضا ﴿وفى ناى﴾
ياناقخ الصور بل ياباعث الصور * من رقدة السكر لا من ظلمة الحفر * قرنت حسنك بالاحسان
فيه لنا * فكان فيه مراد السمع والبصر * ضمنت للصحب اقبال السرور كما * ضمنت نايك ناى
الهم والكدر * صوت بسيط به ارواحنا انبسطت * اذ جئت فى اللفظ والمعنى على قدر (قلت)

نای لفظ فارسیسی سبك عربیده معربا مستعمل اولدیغی بو نظمدن ظاهردر ﴿ فی ساق ملیح ﴾
* وساق من بنی الاتراك طفل * اتیه به علی جمع الرفاق * املكه قیادی وهو رقی * وافدیه بعینی
وهو ساقی ﴿ فی رسول ملیح اتاه من عند من یحبه یعنی یاردن سلام وكلام ورودایله واردا اولان دلبر
وصفنده در ﴾ من كنت انت رسوله * كان الجواب قبوله * هو طلعة الشمس الذی * جاء
الصباح دلیله * لم یبد وجهك قبله * الا ارتقبت وصوله * فاذا اذا واجهتنی * بل الفؤاد
غلیله ﴿ فی ملیح قارئ ﴾ روحی الفداء لشادن شاهدته * یوم الزیارة قارئا فی المصحف * فتن
الانام ببهجة وبلهجة * تسبی وتنفی كل صب مدنف * فتلی ملیا جل سورة یوسف * وجلی
محیا مثل صورة یوسف (قلت) بو بیت صنعت ترصیعی حاویدر ﴿ فی مكتمل العذار ﴾
* وكامل العارض قبلته * فصد نی وازور عن قبلتی * وقال كم انهاك عن فعل ذا * وانت
ما تفكر فی لحیتی * عذار كنار رویده اولان مویدر ونظم مرقوم وصف محبوب مزلف اوله جقدر
﴿ فی ملیح حجام ﴾ كلفی بحجام تحكم طرفه * فغدا علی سفك الدماء بواطی * اضحی كثیر
الاشتطاط ولم تكن * منه اللحاظ كابلة المشراطی ﴿ بطرس نام نصرانینك ختمت عاقبته بالخیر
(العین سراقة) مثلی متضمن انشاد ایلدیكی قطعه در * وشادن تخجل الاقمار طلعته * فی ثغره
الدر وضاح وبراق * لا تعجبوا ان بكا طرفی له دررا * اذا تبسم ان الطرف سراق ﴿ اسعد فقیرك
تشطیر یدر ﴾ وشادن تخجل الاقمار طلعته * ولبس من ضوئه للشمس اشراق * فی خده
الورد ضحاك علی شفق * فی ثغره الدر وضاح وبراق * لا تعجبوا ان بكی طرفی له دررا * وان
بدا من دماء الدمع اهراق * فی حالة الاذن للتقبیل من فمه * اذا تبسم ان الطرف سراق
﴿ لاسعد الفقیر ﴾ ظبی تركی قد دعانا * وجهك قد حاز خالا * عمه قد سد بابا * قال للزوار
لالا * لعلهما مرا

﴿ فصل فی الالغاز ﴾

معلوم اوله كه لغز ومعمی الفاظك مقصوده
غایت خفیه اولان دلالت ایله دلالتندن عبارتدر لكن خفاء مزبورده اذهان سلیمه نك نفرت ایلمیوب
وانتقاله منضجر اولمیوب بلكه استحسان ایدوب منشرح اولمسی شرطدر اگر طبع متنفر اولورسه
معتبر ومستحسن اولماز پس اگر مراد برشیئك اسمی اولورایسه اكا معما دیرلر واگر مراد اسم اولمیوب
كرك مطلقا ذی روح وكرك جماداتدن اولان شیلرك ذاتلری اولورسه اكا لغز دیرلر لكن بلغای مولدین
عرب اشبو فرقه چندان رعایت ایتمیوب یعنی لغز لفظنی معمای مرقومه دخی اطلاق ایدرلر ورعایت
مزبوره بی عرب مقابلی اولان عجم بلغاسی ملتزملردر (و بو فن لغز ومعما علم بیانك فروعندندر زیرا
علم بیانده معتبر اولان لفظك معناسنه دلالتی واضح وآشكار اولمقدر لغز ومعماده ایسه بر وجه محرر
حیثیت استحسان مرقوم ایله اولان خفاء دلالت اولمغله واضح الدلاله اولان اصل علم بیاندن
اولمیوب علم بیان ایله لغزك ومعمانك غرض وغایتلری بربرینه مغایر اوله رق فروع بیاندن اولمشدر
(و بوفنلرك مبادیلری اهل الغاز ومعمانك كلاملرینی تتبع ومطالعه دن مأخوذ ودخی اصحاب
درایتك اذواق سلیمه وافكار مستقیمه ایله اعتبار واستحسان ایتدكلری امور تخییلیه در وجمیع
مسائللری هرنه قدر سالف البیان عجم بلغاسنك متأخرلری فن معماده براز قواعد وضع ایتمشلر
ایسه ده قواعد مزبوره یه منحصر اولمیوب داللر ایله مدلولات خفیه بینلرنده ذهن سلیم وطبع مستقیمك
قبول ایده جكی مناسبات ذوقیه ووجدانیه یه راجعدر یعنی الی غیر النهایه اسلوب مرغوب
مشروحه رعایتله انواعنی اختراع ممكندر ومعماده بلغای مرقومه عجم اكثریا توریه صنعتنی التزام
ایتمشلردر مثلا حسن اسمی تعمیه سنده * لب حبیب بدندان گرفتم وگفتم * زهی حلاوت لب
لا اله الا الله * بیتنده اولدیغی كبی كه بیت مزبورده بری قریب ودیگری بعید ایكی معنی اولوب
اولكیسی حبیب یعنی یارك لبنی دندانم ایله طوتوب كمال استحسان ایله نه گوزل طاتلی دوداق دیدم

دیمكدر (و ایكنجی معنای معماییسی حبیبك لبی كه حادر دندانك عربیسی اولان سن لفظنه بالالحاق
مقصود اولان حسن اسمی رسمی ظاهر اولمغله توریه تبین ایدر (لكن بلغای قدمای عرب توریه ملتزم
دكلدر (و بو فن اطیفلرك منفعتلری اذهان وافكاری تربیه وریاضت وتقویم وتشحیذ وفهم دقایق
امتحاندر حتی شقایق نعمانیه مؤلفی طاشكوپری زاده مرحوم موضوعات العلومنده (بن هنگام
شبابمده سید شریفك قدس سره مطالع حاشیهٔ دقیقه سنی قرائتم خلالنده علم معمایه سعی وورزش
ایلادم ایدی بو علم لطیف سببیله استخراج دقایق حاشیهٔ مرقومه ده خیالمده تفاوت بین وذهنمده
زیادهٔ ادراك متعین اولوب شركا واحبابم دخی بنم بو حالمی مشاهده ایلدیلر دیو تشحیذمدعاسنه شهادت
ایتمشدر و بو فنلر منظومه منحصر اولمیوب كلام منثور ایله ده اجرا اولنور (جامع مجموع مستطرف
مرحوم هرچند همان لغزلری ومعمالری یازوب شرحنه دائر برنسنه قید ایتمامش ایسه ده اسعد فقیر
انجق معمالرك مفاهیمنی كذلك تحریردن صرف نظر ایله بحوله سبحانه اجمالا كاهیجه حلنی گوستره جكی
نیت ایتمشدر خطایای واقعه تصحیحی مرجودر انتهی ﴿ لغز یعنی معما فی اسم غزال ﴾ اسم من قد
هویته * ظاهر فی صروفه * فاذا زال ربعه * زال باقی حروفه * یعنی غزال لفظندن غین اسقاط
اولنسه زال لفظی ظاهر اولور ﴿ لغز فی كوز فقاع ﴾ ومحبوس بلا ذنب جناه * له فی السجن ثوب من
رصاص * اذا اطلقته وثب ارتفاعا * یقبل فاك من فرح الخلاص * كوز ضم كافله برداقدر
وفقاع ضم فائله امك ایله ایچنده كی شیئی ایچدكلری قاپدر ﴿ لغز فی طاحون ﴾ ومسرعة
فی سیرها طول دهرها * تراها مدی الدهر تمشی ولا تتعب * وفی سیرها لا تقطع الاكل ساعة *
* وما قطعت فی سیرها خمس اذرع * ولا ثلث ثمن من ذراع ولا اقرب ﴿ لغز فی دواة ﴾
* ومرضعة اولادها بعد ذبحهم * لها لبن ما الذ فطر لشارب * وفی بطنها السكین والثدی رأسها *
واولادها مذخورة للنوائب ﴿ وفیها ایضا ﴾ ومامام یجامعها اخوها * ولبس علیهم یجب
الحدود * كانهم اذا ولجوا حشاها * افاع فی اماكنها رقود ﴿ لغز فی قلم ﴾ واهیف مذبوح
علی صدر غیره * یترجم عن ذی منطق وهو ابكم * تراه قصیرا كلما طال عمره * ویضحی بلیغا
وهو لا یتكلم ﴿ وفیه ایضا ﴾ بصیر بما یوحی الیه وماله * لسان ولا قلب ولا هو سامع * كأن
ضمیر القلب باح بسره * الیه اذا ما حركته الاصابع ﴿ وفیه ایضا ﴾ واصفر عار انحل السقم
جسمه * یشتت شمل الخطب وهو جموع * حما الجیش مفطو ما كما كان تحتمی * به الاسد
فی الغابات وهو رضیع ﴿ وفیه ایضا ﴾ وذی نحول ساجد راكع * اعمی بصیر دمعه جاری *
ملازم الخمس لاوقاتها * مجتهدا فی طاعة الباری (قلت ﴿ فیه لقنالی زاده ﴾ ما امرد
منه القوام مقوم * والرأس منتكس كشیخ فان * ابصرته فرأیت فیه عجایبا * حدث بترعرع
سنه اثنان ﴿ وفیه لنادری ﴾ وطائر فی وكره نائم * یوقظه المرء لاوطاره * یكرع فی مستنقع
القار كی * یأخذ بالمنقار من منقاره ﴿ معمی فی اسم السلطان حسن لابن ابی حجلة ﴾ ما اسم
محب للقلوب لانه * حسن الحروف یجود بالاحسان * تصحیفه امسی حبیبی كلما * صحفت احرفه
بكل بیان * او جادلی یوما برؤیة وجهه * نلت المراد وعشت بالسلطان ﴿ فی لغز الشبابه ﴾
* وما صفراء شاحبة ولكن * تزینها النظارة والشباب * مكتبة ولبس لها بنان * منقطة
ولیس لها نقاب * یصیح لها اذا قبلت فاها * احادیث تلذ وتستطاب * ویحلو المدح
والتشبیب فیها * وما هی لاسعاد ولا الرباب ﴿ وفیها ایضا ﴾ ومقروحة الاجفان مثلی شجیة *
* تناءت عن الاهلین وانتابها البعد * تزوجها عشرا وذاك محرم * ولا حرج كلا ولا وجب
الحد * اذا ما وطئها القوم تصرخ صرخة * یلین الیها القلب لو انه صلد ﴿ وفیها ایضا ﴾
منقبة مهما خلت مع محبها * یزودها لثما وینظرها شزرا * وتصحیفها فی كف حاملها فقل *

اذاشئت فی الیمنی وان شئت فی الیسری ﴿ لغز فی دملج ﴾ الی النساء یلتجی * وعندهن یوجد * الجسم منه فضة * والقلب منه جلمد * دملج ضم دال ولام ایله معضد یعنی بازوبند در ﴿ لغز فی خلخال ﴾ ایا عجبا من صابر صامت ولم * یفه بکلام قط فی ساعة الضرب * اقام ولم یبرح مکانا ثوی به * علی انه اضحی یدور علی الکعب ﴿ لغز فی کتاب ﴾ وذی اوجه لکنه غیر بائح * بسر وذو الوجهین للسر یظهر * تناجیك بالاسرار اسرار وجهه * فتسمعها بالعین مادمت تبصر ﴿ لغز فی شعر اللحیة ﴾ وذی عدد کالرمل سام محله * جبل علی کل الملاح له حق * یحاذر من موسی ویرهب بأسه * وفی قلب هرون الهلاك والمحق * هرون لفظی قلب اولندقده نوره اولور که قیلی ازاله ایدن اوت دیدیکمز شیئك آدیدر وعلمرده الف زائدهٔ حذفی قاعدهٔ املاء عربیه در مثلا صالح کبی که صلح صورتنده یازیلور هارون دخی برقاعده هرون یازیلور فلیحفظ ﴿ لغز ومعما فی التین ﴾ ای شیء لذ طعما * ناعم الملمس ولین * کیف لا یبدو وضوحا * وهو فی التصحیف بین * تین لفظنك نقطه لری تغییر اولنسه بین اولور و تصحیف بعض ویا هر نقاطی وکذلك حرکاتی تبدیل ویاخود مطلقا حذف ویاساده بی منقوط ایتمك صورتلرندن اعمدر ﴿ لغز ومعما فی موز ﴾ ما اسم لشیء حسن شکله * تلقاه عند الناس موزونا * تراه معدودا فان زدته * واوا ونونا صار موزونا * موز عربستانده حاصل ومشهور میوه در ﴿ معمی فی اسم حمزه ﴾ من لی بمعتدل القوام مهفهف * ازری بغصن البان لین قده * فی فیه تصحیف اسمه وبخده * وبقلب عاشقه لشدة صده * تصحیف حمزه جمره در ﴿ وفیه ایضا ﴾ اسم الذی انا اهواه واعشقه * وطول دهری اخشی من تجنبه * تصحیفه فی فؤادی دائما ابدا * ید و وفی خده ایضا وفی فیه ﴿ لغز فی ساقیه ﴾ وجاریة لولا الحوافر ما جرت * اشاهدها تجری ولیس لها رجل * وترضع اطفالا ولاهی امهم * ولیس لها ثدی ولیس لها بعل ﴿ وفیها ایضا ﴾ وباکیة تبکی اذا اللیل جنها * بلا الم فیها ولا ضرب ضارب * علیها رجال صلبوا بعد حرقهم * وما کان صلب القوم الا بواجب * ساقیه حیوان ایله اداره اولنان صو چرخی وچشمه سارلره دینور ﴿ لغز فی زروعروه ﴾ وما اخت یجامعها ابوها * ولیس علیهم فیه جناح * یری بجوازه الحکام طرا * وفی اعناقهم ذاك النکاح * زروعروه ایلك ودوکمه در ﴿ لغز فی راویه ﴾ وسوداء تشرب من رأسها * وان شئت تسقیك من فرد ید * ولون لها مثل لون اختها * ونسبتهم واحد فی العدد * وتحبل فی الوقت هی واختها * وفی ساعة یضعان العدد * راویه صو چکدکلری طلوم واکا مشابه شیلره اطلاق اولنور ﴿ لغز فی شطرنج ﴾ یاذا النهی ما اسم له حالة * یحار فیها الذهن والفکر * له حروف خمسة انما * ثلثة منها له شطر ﴿ لغز فی مرملة ﴾ معشوقة الذوات العز قد صنعت * خزانة ما تراها قط تبتسم * کانما من صروف الدهر خائفة * تبکی دماء علی ما سطر القلم * مرمله ریکدان در وقان اغلمه سی عربستانده قزل رنك استعمالنه مبنیدر ﴿ معما فی اسم نجع ﴾ ما طائر فی قلبه * یلوح للناس عجب * منقاره کبطنه * والعین منه فی الذنب * نجع ذکری باب حیوانده کچن جسیم المنقار قوشدر ولفظ مذکورك قلب مستویسی عجب اولور وعین حرفی آخرنده در فتأمل ﴿ لغز ومعما فی فیل ﴾ ایما اسم ترکیبه من ثلث * وهو ذو اربع تعالی الاله * حیوان والقلب منه نبات * لم یکن عند جوعه یرعاه * فیك تصحیفه ولکن اذا ما * رمت عکسا تکون لی شفاه * فیل اوچ حرفدر واباقلری دوردر تصحیف فیل قبل در وعکسی لیف اولوب ثلثانیکه لام ایله یادر لب اولور ﴿ لغز فی نار ﴾ وما اسم ثلاثی به النفع والضرر * له طلعة تغنی عن الشمس والقمر * ولیس له وجه ولیس له قفا * ولیس له سمع ولیس له بصر * یمد لسانا یختشی الریح بأسه * ویهزؤ یوم الضرب بالصادم الذکر *

* یموت اذا ما تسقیه عامدا * ویأکل ما یلقی من النبت والشجر * فیا قاریء الابیات دونك شرحها * والافهم عنها ونبه لها عمر ﴿ وفیها ایضا ﴾ واکلة بغیر فم وبطن * لها الاشجار والحیوان قوت * اذا اطعمتها انتعشت وعاشت * وان اسقیتها ماء تموت ﴿ لغز فی هاون ﴾ * خبرونی ای شیء * اکبر ما فیه فمه * وابنه فی بطنه * یرفصه ویلکمه * وقد علا صراخه * * ولم یجد من یرحمه ﴿ فی کوززیر ﴾ وذی اذن بلا سمع * وذی قلب بلا لب * اذا استولی علی حب * فقل ما شئت فی الصب ﴿ معما فی اسم علی ﴾ اسم الذی اعشقته * اوله ناظره * * ان فاتنی اوله * فان لی اخره * اولی عیندر که چشمه دخی دینور وعین طی اولندقده باقیسی لی اولور ﴿ لغز فی ید هاون ﴾ قل لی فما شیء یری نائما * منتصب القامة طول الزمان * اطول من شبر له جرؤه * مفلس الرأس قوی الجنان * یسمع فی القعر له رنة * ویظهر الصفق باعلی مکان ﴿ لغز فی خشخاش ﴾ وما قبة مبنیة فوق شاهق * لها علم یحکی الملاحة بالظرف * * واولادها فی بطنها فی جماعة * یکونون الفا ویزیدون عن الف * ویأخذها الطفل الصغیر بجهله * یقبلها عشقا علی راحة القلب ﴿ لغز فی موس للصفدی ﴾ وما شیء له حد وخد * * یکلم من یلابسه بحقه * وکل حلقه من تحت رأس * وهذا الرأس ضارب تحت حلقه * ﴿ معمی فی اسم حلب لابن الفارض قدس سره ﴾ ما بلدة بالشام قلب اسمها * تصحیفه اخری بارض العجم * وثلثه ان زال من قلبه * وجدته طیرا یشجی النغم * حلب قلب اولندقده بلح اولور وبلح خرمانك بسرا ولمازدن اول اولان حالتده اولانیدر وبلح نقطه لنسه توران اقلیمنده اولان بلدهٔ بلخ اولور ومقلوبنك ثلثی کتسه بح قالور ویاخود لفظ حلبك ثلثی اسقاط اولنسه یالب و یاحب اولور وبونلرك طیر اولمسی مطالعه اولنه میوب فقط ایکیلرندن لب قلبی نصف بلبل در تأمل اولنه وبلحی شامه تخصیصی حلب مناسبت معلومه سی ویاخود ضرورت وزن ایچوندر زیرا خرما بانواعه عربستانك هر یرنده وار در ﴿ لغز فی سمرقند یعنی معماها ﴾ وما اسم سداسی اذا امتحنته * * تری فیه اجزاء تذم وتشکر * له ثلث یأتی به الموت فجاءة * وثلث مع الکتاب یطوی وینشر * وثلث رعاك الله یاصاحبی له * علی مدد الایام نشر مسطر * وفی نصفه لما تحرك بعضه * حدیث شهی فی اللیالی تذکر * وفی نصفه الثانی اذا ما اعددته * الی النار والتحلیل والعقد سکر * ففسر لنا ذا اللغز ان کنت ذاحجی * فلبس علی ذی الفعل لغز معسر * ظاهر اولدیغی اوزره سمرقندك حروفی التیدر اجزاسندن سم مذموم وسائری محمود در ثلثی سم در که مادهٔ موت فجاءه در وثلث دیکری رق که ورقدر وثلث اخری طیب معلوم یاخود عنبر معناسنه اولان ند در ونصف اولی کیجه یاران ایله صحبت معناسنه اولان سمر در ونصف ثانیسی قند در که شکر در ﴿ معما فی اسم مکون ﴾ ایها العطار اعرب لنا * عن اسم شیء قل فی سومك * تنظره بالعین فی یقظة * کما تری فی القلب فی نومك * ع مکون قلب اولنسه نومك اولور هویدا ﴿ لغز فی قالب طوب ﴾ وما آکل فی قعدة الف لقمة * ولقمته اضعاف اضعاف وزنه * اذا نزل المأکول جنبیه لم یقم * سوی لحظة او لحظتین ببطنه * وانقولیده طوب ضم طا ایله اهل مصر لغتی اوزره کرمد معناسنه در دیو محرر در لکن مطلقا یوارلق نسنه اولمق دخی سیاق نظمدن تفهم اولنور فتأمل ﴿ لغز فی العین ﴾ وباسطة ابلا غضب جناحا * وتسبق ما یطیر ولا تطیر * اذا القمتها الحجر اطمأنت * ویجزع ان یباشرها الحریر (جامع المستطرف مرحوم بورا ده اشعار الغازیه یی بتوروب بالای بابده ذکرینی وعد ایلدیکی فنون سبعهٔ شعری علی وجه الاختصار بیانه آغاز ایله دیر که سبعهٔ مذکوره (شعر قریض) و (موشح) و (دوبیت) و (زجل) و (موالیا) و (کان وکان) و (قوما) دن عبارت اولوب و علی لاختلاف بعضیلری حماقی دخی سبعهٔ مرقومه یه الحاق ایتدیلر وکافهٔ محققین عربیهٔ فنون سبعهٔ

مزبوره‌دن شعر قريض وموشح ودوبيت دائما معربه اولوب بونلرك اعرابنده اصلا لحن اولماز يعنى
ملحون قلنمز لكن زجل وكان وكان وقوما ابدا ملحونه يعنى اعرابه مخالف اوله‌رق مستعملدر (وايچلرنده
مواليا برزخدر كه هم اعراب ايله وهم اعرابسز اولور ديديلر (و بعضيلرى موالياك اعراب ولحن
شقلرينى متحمل اولمسى نظم موالياك بعض الفاظى معربه و بعضيسى ملحونه اولمق دكلدر زيرا
بو اسلوب اقبح عيوبدر بلكه سراپا ابياتى معربه اوله‌رق وياخود كذلك ملحونه اوله‌رق ياپلمسى
جائزدر ديمكدر ديديلر وفنون مذكوره‌نك قواعد وامثله‌سنى (ابو المحاسن صفى الدين الحلى * العاطل
الحالى و المرخص الغالى * تسميه ايلديكى ديوانند ه ايضاح ايتمشدر ديوب محلنه مراجعتى ايما
قيلوب شعر قريضدن اولان ابياتى بر منوال مشروح فن اول عديله بعد التحرير سائرلرينك ابياتنه
شروع عله ﴿الفن الثانى الموشح﴾ ديوب موشحدن باشلمشدر (قلت ديوان مذكورناياب
وتداركى دخى پيوسته امور صعاب اولمغله بعض آثار مطالعه‌سندن عاجزانه تراشيده اولنان تعريفات
وايضاحات فنون مرقومه‌نك بعونه سبحانه بين الايجاز والاطناب قلم فقير ايله محل بمحل بياننه بالنيه
ذكرلرينه ابتدار اولنمشدر (بعض محققين مقدمه كتابلرنده ورساله‌لرنده ذكر ايتدكلرى اوزره شعر
قريض اهل عروضك يازدقلرى بحورده حيثيات معلومه ايله اولان منظومات عرب العربا وفصحا
اولوب فنون سائره مذكوره‌يى متأخرين ايجاد ايتمشلردر كه موشح غرب اعلامندن قاضى
هبة الله بن سنا الملك اختراعيدر وموشح عند البلغا اعتبارده باقيلرندن مقدمدر زيرا معرب
اولمقده قريض يعنى شعر كبى اولوب فقط بروجه آتى اوزانده شعره مخالفتى واردر كه كاه اوزانى شعردن
زياده وكاه موافق اولور وموشح ديديكى مثاللرندن مستبان اولديغى اوزره كثرت اغصان وقوافى
واسماط واعاريض مختلفه‌سندن اسماط مذكوره حلى معلوم وشاحه تشبيها نظم مرقوم
موشح ايله موصوف اولمشدر (وموشحده اولان ابياتك عدد قوافيسى هربيت واحد اصلنده
آخر نظم وقطعه يه قدر ملتزمدر لكن اصل اولان بيتلره كتورلان اوچر اغصانك يعنى
مصارعك قافيه‌لرى بربرينه موافق اولور ايسه ده اصلاره موافق اولميوب مختلفه اولور كه
مثاللرنده ظاهردر (وموشح اكثرى بدى بيته منتهى اولور وموشحدن هر نوع انشا
اولنور يعنى غزل ومدحيه ومرثيه وسائر اغراض نظم اولنور انتهى

﴿موشح لابن سناء الملك﴾

(قد انحل * الجسم اسمر الكحل (واوجل * القلب فيه مدخل (امبل * له فلا يميل (يحول *
* وعنه ولا احول (اقول * اذ زادنى فى النحول (اما حل * عقد الصد وريحل (وارحل *
* عن نجمى المزحل (كم ابعد * وكم ايت مكمد (ويعمد * بهجره لا فقد (واجهد *
* لارتصاد من قد (نمحل * والحاسد ون دخل *(ممحل * والوعد منوا محل *
(متوج * بالحسن هذا الابلج (مسبج * عذاره البنفسج (مفلج * وطرفه ذا الادعج *
(مكحل * وثغره منحل (مخلخل * بعنبر مفحل (برغمى * من بستبيح ظلمى (ويرمى * بحر به لسلمى *
(وجسمى * من التزام سقمى (منحل * وقد عدا مرحل (فن حل * سفك دمى وما حل *
(قلانى * واشتط ذا الفلانى (غزانى * بطرفه اليمانى (ترانى * انشد لمن يرانى *
(قد انحل * الجسم اسمر الكحل (واوجل * القلب فيه مدخل (اشبو موشح غزلدر
ورد العجز على الصدر صنعتبديعيه‌سنه دخى رعايت واردر زيرا مطلعيله مقطعى بر بيتدر
﴿وله ايضا﴾ (كالى * ياسحب تيجان الربا بالحلى (واجعلى * سوارك المنعطف الجدول *
(ياسما * فيك وفى الارض نجوم وما (كلما * اخفيت نجما اظهرت انجما *
(وهى ما * تهطل الا بالطلا والدما (فاهطل * على قطوف الكرم كى تمتلى (وانقل *

للدن طعم الشهد والفوفل (تنقد * كالكوكب الدرى لمرتصد (يعتقد * فيها المجوسى بمايه تقد *
(فانشد * ياساقى الراح بنا واعتمد (واملى * حتى ترانى عنك فى معزل (قلل * كالعشق ان تردتقل *
(خذ منى * واعط كاسى مثل كاسك هنى (واسقنى * على رضاب الفطن المحسن *
(والهنى * ببعض ماصيغ من الالسن (لوتلى * مدح ثناه مع رشا الكحل (لذلى * على سنا الصهباء السلسل
(ازهرت * ليلتنا بالوصل اذا سفرت (اظهرت * بزورة المحبوب ما اضمرت (اخرت *
فقلت للظلماء اذ قصرت (طولى * ياليلة الوصل ولا تنجل (واسبلى * سترك والمحبوب فى المنزل *
(من ظلم * فى دولة الحسن اذا ما حكم (فالالم * يجول فى باطنه والندم (من ظلم * فى دولة
الحسن ولم يعدل (يعزل * الاعيون الرشاء الاكحل * ذكر اولنان فن موشح اشبو غزل مرقومدن
آشكار اولديغى اوزره موزون اوله‌رق برقافيه‌ده اولان اوچ و بش ويدى قدر ابيات اولور وابيات
مذكوره مصراعلرينك اولرنده‌ينه قافيه ابياته موافق اوله‌رق بركلمه وتركيب و يا امثال اتى الذكر اوزره
بر كلام كتورلور مستزادك آخرينه كتورلديكى كبى وهر بيته دخى ارادهٔ اولنان باشقه قافيه‌لرده اوچر
مصراع دخى الحاق اولنور و بو الحاق اولنان مصراعلرك دخى اوللرينه كذلك قوافى مصارع ثلثه
مذكوره‌ده بر كلمه كتورلور و آخر ابيات اصليه مصارع ملحقه‌دن آزاده اولور يعنى كتورلميوب
اويله جه بيت اوله‌رق قالور (وموشحك برنوعى دخى اول مصارع اصليه ايله ملحقه‌ده ذكر اولنان
كلمه الحاقات اولميه‌رق نظم اولنانلر (وبونوعك مثالى دخى اشبو موشحدر كه ذكر اولنور

﴿غزل موشح آخر لغيره﴾

* ترى هل يشتفى منك الغليل * ويشفى من صبابته العليل * لقد اسرفت فى هجرى
وصدى * بلا كلف سوى كلفى ووجدى * وماذا فى سلوى عنك يجدى *
* خضاب الوجد ليس له نصول * واسياف الهوى فينا تصول * لئن شحبت عنى بالسلام *
* وطيفك قد جفا لجفا المنام * فقد جادت باربعة سجام * جفون بالبكا كادت تحول *
* على خد اسف به النحول * لقد ارسلت فى طى النسيم * حديث هوى عن الوجد السقيم *
* فعادت وهى عاطرة الشميم * تخبران طعنهم نزول * بدار لم يزل بها نزيل * تلقته الموالى والموالى *
* بالحاظ وزرق من نصال * واعطاف وسمر من عوالى * فكم بطل هناك وكم قتيل
(موشحك بروجه اشارت كذلك مسمط اولان يعنى اول مصراعلرينه كلام كتورلان نوعنك
مثالى دخى جامع المستطرفك قيد ايلديكى اشبو موشحدر ﴿موشح﴾

﴿كم ذا تعتفى * يامدعى الصلاح * لى رب يرحمنى * معروف بالسماح﴾
﴿قل لى فما ذنبى * ياذا الذى كمل﴾
﴿ان كان لى ربى * قد خيب الامل﴾
﴿فما تفد كتبى * والعلم والعمل﴾
﴿قل لى وحدثنى * فما عليك جناح * تقدر يجنبنى * افعالى القباح﴾
﴿العشق ماسلك * بالزهد والرقا﴾
﴿ولا الشفا يدرك * بالعلم والتقا﴾
﴿كم عالم اهلك * بالذل والشقا﴾
﴿سلم وخلصنى * والق له السلاح * البيض ماتغنى * كلا ولا الرماح﴾
﴿دعنى فيا عالم * قلبى قد اكتوى﴾
﴿ولا تكن ظالم * بالحكم للهوى﴾
﴿ان كنت لى راحم * وفى يدك دوى﴾

﴾ باالله فطبنی * قلبی به جراح * اولا فساعدنی * یاسعد بالنواح ﴿
﴾ کم ذقت یا فقیه * فی العشق من غصص ﴿
﴾ وکم رفعت فیه * بالشوق من قصص ﴿
﴾ فاحذره واتقیه * ما فیه من رخص ﴿
﴾ والسقم یلزمنی * یقول لایراح * دعنی فواخرنی * دمعی سفح وساح ﴿
﴾ العشق لایروق * الا لمن خلع ﴿
﴾ واخلق الخروق * فی الحب واتضع ﴿
﴾ قم فاخلع الدلوق * واطرب وطب ودع ﴿
﴾ وانقل وقل عنی * ان الطرب مباح * انت الذی اعنی * یا من سکر وصاح ﴿
﴾ ارجع الی الصبا * یا شیخ واسترح ﴿
﴾ وقل لمن صبا * فی العشق یفتضح ﴿
﴾ واستنشق الصبا * هناك ان تصح ﴿
﴾ یا برق حدثنی * عن نسمة الصباح * کرر علی اذنی * اخبارك الصحاح ﴿
﴾ فی ذلك المقام * دار علی انسی ﴿
﴾ العشق و الغرام * فی سرها القدسی ﴿
﴾ والذکر والمدام * فی حالها درسی ﴿
﴾ باالله فذکرنی * فی الروض والاقاح * وناد عن اذنی * حیا علی الفلاح ﴿
﴾ قم فاسقنی وحدی * مدامة القلوب ﴿
﴾ لو کنت فی لحدی * عنها فلا اتوب ﴿
﴾ ما وجدکم وجدی * قلبی هو الطروب ﴿
﴾ فیا ندیم غنی * وامزج کؤس راح * واشرب و زودنی * فقد دنی الرواح ﴿
﴾ فی الحان یلحانی * من یجهل الصواب ﴿
﴾ روحی وریحانی * فی الکأس والشراب ﴿
﴾ والذکر عیدانی * هذا هو الثواب ﴿
﴾ والناس یعرفنی * باللهو والمزاح * لکن لی ظنی * ارجو به النجاح ﴿
﴾ نادیت خماری * لما دنی الرحیل ﴿
﴾ خفف من اوزاری * یا سیدی قلیل ﴿
﴾ فقال غفاری * یا عبدی الذلیل ﴿
﴾ قدم وقد سنی * عن شبهة الملاح * وحد وکن سنی * وما علیك جناح ﴿

﴾ الفن الثالث الدوبیت ﴿ (قلت) روض الازهار ودقیق الاشعار مؤلفی عبدالرحمن ابن اقبای بیانجه دوبیت معربدر یعنی بلغای عجمك وزن واحد مخصوص معلومده اولا اختراع ایلدکلری نوعدر که ایکی بیتدن عبارت اوله رق مصراع اولنده دخی قافیهٔ بیته رعایت اولنور وکاهیجه مصارع اربعه قافیهٔ واحدهده اولور و بونوعی بروجه محرر اولا بلغای مرقومه اختراع ایدوب دوبیت و دوشان تسمیه ایتمشلردر لکن صکره عجمده درت مصراع اولوب قافیهلری یکسان اولدیغی جهتدن رباعی دیمکله اشتهار بولمشدر و بعده بلغای عرب دخی اقتفا وینه عجمك استعمال ایلدکلری وزن اوزره نظم و ورزش ایدوب دوبیت دیمشلردر

و بونوع هرنه قدر وزن مخصوص عجم اوزره ایسه ده موزون اولدیغندن موالیا ایله سائرلرینه تقدم ایتمشدر (مؤلف مشارالیه ذکراولنان موشح ایله اشبو دوبیتده حروف عاطله یعنی بی نقط حرفلر ایله دخی نظم اولنور دیوب حروف ساده و بی نقاطی اکرچه بونلره منحصر کبی کوسترمشدر لکن حروف ساده دن تألیف کلام ایسه محسنات لفظیه دن اوله رق نثر ومطلقا نظمده واقع وشایعدر و بومد عایه فیضی هندینك تفسیر شریف بی نقاطی شاهد ومقامانده و بونجه دواوینده اولان بی نقاط شعرفریض ابیاتی عین دعوایی منوردر مکر مؤلف عریده موشح و دوبیتده کثرت اوزره استعمال اولنمغی قصد ایتمش اوله فتأمل ﴾ دوبیت لشرف الدین ابن الفارض قدس سره ﴿ اهوی قمراله المعانی رق * من صبح جبینه اضاء الشرق تدری باالله مایقول البرق * ما بین ثنایاه و بینی فرق * بو رباعیده مصراع ثالثده دخی قافیهیه رعایت اولنمشدر ﴾ وله ایضا قدس سره ﴿ اهوی رشاء کل الهوی لی بعثا * مذ عاینه بصری مالبثا * نادیت وقد فکرت فی خلقته * سبحانك ما خلقت هذا عبثا * بونده رعایت مز بوره اولنیوب مصراع ثالث قافیهسزدر و (کل الاسی) نسخهسی واردر ﴾ وله ایضا قدس سره ﴿ ان جزت بحی لی علی الابرق حی * وابلغ خبری فاننی احسب حی * قل مات معناکم غراما وجوی * فی الحب وما اغتاض عن الوصل بشی ﴾ وله ایضا قدس سره ﴿ عرج بطویلع فلی ثم هوی * واذکر خبر الغرام واسنده الی * واقصص قصصی علیهم وابك علی * قل مات ولم یحظ من الوصل بشی ﴾ وله ایضا قدس سره ﴿ یا محیی مهجتی ویامتلفها * شکوی کلفی عساك ان یکشفها * عین نظرت الیك ما اشرفها * روح عرفت هواك ما الطفها ﴾ وله ایضا افاض الله تعالی علینا بره ﴿ روحی لك یا زائر فی اللیل فدا * یا مونس وحشتی اذا اللیل هدی * ان کان فرقنا مع الصبح بدا * لا اسفر بعد ذاك صبح ابدا ﴾ لقاضی برهان بن خلکان ﴿ یا شمس ضحی جبینه وضاح * ساعات رضاك کلها افراح * عشاقك لو فعلت ماشئت بهم * ما تواکدا وبالهوی ما باحوا ﴾ لغیره ﴿ اهواه مهفهفا ثقیل الردف * کالبدر یجل حسنه عن وصف * ما احسن واوصدغه حین بدت * یا رب عسی تکون واو العطف ﴾ للتلعفری ﴿ قلبی ذهبت لبعدکم راحته * ما الصبر علی بعادکم عادته * یتم فرقی لمابه شامته * لا کان فراقکم ولاساعته ﴾ لسیف الدین المشد ﴿ احسانك طول الدهر لا انساه * لا اذکر بعد خالقی الا هو * ان ابعدك الزمان عنی جدا * مولای خلیفتی علیك الله ﴾ لاخر ﴿ ان جئت ربا الحما ولاحت نجد * فاذکر واهی و ماجناه البعد * قد کنت اقاسی الصد حتی رحلوا * یا لیتهم عادوا وعاد الصد)

﴾ الفن الرابع الزجل ﴿ (قلت) زجل لغتده فتح زای وجیم ایله صوت وآوازدر وفتح زای وکسر جیم ایله صوت صاحبی یعنی سسلی اولان شیدرکه رعدی وسسی اولان بلوته سحاب زجل دیرلر (واشبونوعك زجل ایله تسمیهسنه بادی جامع المستطرفك انتخاب ایلدیکی زجللردن ظاهر اولدیغی اوزره مقاطع اوزانی ولزوم قافیهسی سهل الفهم اولدیغندن اصول موسیقی یه اوفق دوشهرك انکله تغنی وصوت اولندیغیدر (ونوع مرقوم مفهوم ولفظ جهتلریله بش قسمه منقسمدر یعنی مفهوم نظم غزل و بهاریه وخمریه وشکوای عاشقانه اولورسه زجل (ومفهومی هزلیات وخلاعه اولورسه بلیق (وینه مفهومی هجو اولورسه قرقی (و بعض الفاظی اعرابلی و بعضیسی ملحون اولورسه مزیلج (وحکمت وموعظهیی ناطق اولورسه تفعیلدن اسم فاعل صیغهسیله مکفر دیرلر (ونوع مرقومی مار البیان موشح اندلسده شیوع بولدقدنصکره عامهٔ اهل امصار اصطلاحات بلدهلریله موشح منوالنجه اعراب و بنایه باقیه رق نظملر دوزوب وناممنه مناسبت مذکوره یه بناء زجل دیوب انکله اغازهیه باشلادیلرکه دیارمزده قهوهخانهلر

ومسیره لرده اقلی درت واکثری اون ایکی سبب خفیفی حاوی مصراعلر ایله چارسو و بازارده جاری اولان لاقردیلر وغلطات اوزره بوزوجیلرك دوزدکاری وانکله چالوب چاغردقلری دیش ومانی وترکیلری وشرقی دیدکاری انك نظیریدر وشرقی شهقی عربیدن غلط اولمق کرکدر و بو دیشلری ملکه برله بالبداهه بوزوجیلرك بر بریله مشاعره‌لری دخی اولورکه غریبه دندر (وقتاکه اندلسده بین العوام اسلوب مزبوره رغبت اولنه رق شیوع کلدکده اولا اعلامدن ابو بکر بن قرمان القرطبی حسن صورت ویروب معانی لطیفه یی نظم مرقوم عوامه تنزل برله کاه ملحونا وکاه تجویز ایتدکلری اوزره معربا نظملر انشا ایلدی بعده زجله عربستان وسیما بغدادده رغبت اولنوب لغت مستهجه ایله ابکار افکاری مرأت زجلده کوستردیلر (واشبو زجل ناسك مأخذی قیلدقلری موشح کبی زجل آتیدن ظاهر اولدیغی اوزره بش ویدی وطقوز بیته قدر قافیهٔ واحده ایله ابیات اصلیه اولوب هر بیته قوافی مطلوبهٔ دیکرده اوچر مصراع الحاق اولنور واقصر اوزانده دخی نظم اولنور (و بعضیلری زجلده بر وزن اختراع ایتمشدرکه وهلهٔ اولاده سامعی آنی برقافیه‌لو ویاخود ایکی قافیه‌لو بر بیت صانور ولدی التقطیع آنی التی قافیه‌لو مطلع و بیت کورر (واهل زجلك حروفی زیاده قلمق ونقصان ایتمك ومعربی سبب جزم اولمدیغی حالده مجزوم ایتمك اصطلاحلرندندر خلاصه شعر قریضده ممنوع اولان اشیا بونده جائزدر حتی ابو بکر مشار الیه لحن زجل اعتراض وارد بنه جواب اوله رق (لقد جردته من الاعراب کما تجرد السیف عن القراب) دیوب یعنی بن نظم زجلده اول نظمی اعرابدن چیقردم سیف قندن چقارلدیغی کبی کلامیله لسان اعتراضی کسمش آتمشدر (لکن دائما ملحون واعرابسز اولمسی شرط دکلدر یعنی اشارتی کجدیکی اوزره قریض کبی اسلوب وزن زجل وعدد مصارعی اوزره معرب و فصیح اوله رق دخی نظم اولنور (ولهذا بونده دخی ایطایی یعنی یدی بیت آشرو تکرار قافیه یی شعر آسا تجویز ایتمشلردر ولسان بلغامزجه دخی موزون اوله‌رق شرقی دیدیکمز نظم ترکی زجل فصیح الالفاظ قارشولغیدر دینلسه یاقشق آلور فلیحفظ (وزجلك ما بعدنده اولان فنون ثلاثهٔ آتیه‌یه عند البلغا تقدمه سبب کثرت اوزانی وصعوبت نظمی وموشحه اغصان وخرجاتی جهتیله قریب اولمسیدر (لکن ملحون اولمسی جهتدن موشحه مخالفدر وفی الحقیقه عوامك استعمال ایلدکلری زجل نظمی مصورك شکل اقبح وزشت ولاغری تصویر ایلمسی نه صورتده کوج ایسه عوام ناسك ملحون وغلط لاقردیلر یله معنای دقیق بیان کوچدرکه هر استادك الدن کلمز و نفایس اطعمه ایله قارنی طویورمغه الشمش ذاتك بلاضرورة نان قدید و بصل خام تناولی وهضمی دشواردر مکرکه معده سی قوی اوله اشته بلیغك دخی غیر فصیحی استعمالی بوقبیلدندر وحقیقتده بو بویله درکه سوزیمزه برچوق یاردیمی اولان عربی وفارسی یی آرادن چیقاروب لسانمز اولوب لکن چوغینك ترکیبی متروك اولمغله بوله مدیغمز الفاظی کتوررك لفظی آز ومعناسی چوق لاقردیلری کوزلجه میدانه قومق و بلاغت و فصاحتی بو بوله صوقمق و بو قالبه برلشدرمك طوغروسی بر بیوك ایش وبتون خلقك بکندکلری واکلدقلری قولابلغه کیدشدرکه سهل ممتنع دیمکله ثنا اولنسه سزادر (خلاصه یازدقلری اوزره فصحاء عرب وفضلاء اهل ادب نظم زجل ایله امتحان اولنورلرایمش ولدی الامتحان بعضیلرینك صحت لسانی خسران میزانه مؤدی اوله رق وزنده خطا ایدر و بعضیلری صحت اعرابی التزام ایله قاچدیغنده اوغرر یعنی ورطهٔ لحنه ضرر وری دوشر و بعضیلرینی لفظ قوی تحریسی یوررایمش انتهی

﴿ زجل فی نعته صلی الله تعالی علیه وسلم بالتغزل لحلف الغبار ﴾

﴿ قل لغزلان وادی مصر والشام * بقصر واذا النفار * لهم اجعل حشائی مرعا * وفؤادی قفار ﴾

﴿ مصر والشام فیها ملاح اقار * بالمحاسن تسود ﴾
﴿ ذا ابیض احمر وذا ملیح اسمر * لو عیون نجل سود ﴾
﴿ ذا غزال صار یفوق علی الغزلان * و یصید الاسود ﴾
ذا غصین بان اهتف قوام قدوا * وقد الاغصان جهار * وذا بدر الکمال ظهر فی اللیل وذا شمس النهار
﴿ تدر بالله اش قالت ملاح الشام * بعد ذاك الصدود ﴾
﴿ قد سمینا بصحة الابدان * واعتدال القدود ﴾
﴿ وتخضب تفا حنا الاحمر * فوق بیاض الخدود ﴾
﴿ وانتوا یا عشاق لکم قلنا * والحسوم فی الغبار * لکم انتوا التفاح * ومابقصد منکم الخیار ﴾
﴿ وملاح مصر قالت * احن اصحاب الوجوه الملاح ﴾
﴿ والحلاوا طیبة الاخلاق * فی الخلایق مباح ﴾
﴿ احنا الاقمار واحنا بدور اللیل * وشموس الصباح ﴾
﴿ وفی الالفاظ والظرف والمعنی * ما لنا حد حار * وورثنا ذا الحسن من یوسف * واکتسبنا الفخار ﴾
﴿ حسن حبی الفرارجی فرجه * بدر فی السعد لاح ﴾
﴿ فرخ ناتج اخرجن من قشری * فاق ملاح الملاح ﴾
﴿ کل ما اعمل رضاه یفسد * یجناه الصلاح ﴾
﴿ ومن البیضة قد خرج ناقر * رد جفنی جفار * ولحانی وجد بیاض جسمی * خلفوا بالصفار ﴾
﴿ وقع الظل خط بالابیض * فی اخضرار الطروس ﴾
﴿ قم یا ساقی علی بساط زهری * تحت ظل العروس ﴾
﴿ هاتها شمس راح شمول ترقف * بکر عذرا عروس ﴾
﴿ انها الطف النسیم وضوء الماء * وابتهاج الثمار * قد جلوها فی کأس زجاج ابیض * اکتسا باحمرار ﴾
﴿ خمر فیه سر او جعل فی اشیاف * رد الاعمی بصیر ﴾
﴿ اقطع القطف اسود تخال اللیل * شفق احمر یصیر ﴾
﴿ یا تری ذا السر فی کرموا * او نقول فی العصیر ﴾
﴿ وذاك النورانی علیه یلمع * ذاك من ابش استنار * وذاك الکأس اتی بحال یاسمین * من کساه جلنار ﴾
﴿ فی ریاض صفوت من الاغصان * قابلتها صفوف ﴾
﴿ کیف لا نرقص والریح بها موصول * و ورقها دفوف ﴾
﴿ ولا تعجب للنهر اذا صفق * لو من الموج کفوف ﴾
﴿ والغیوم نقطت وحین جاء المطر * طالب اعلا مطار * باختلاف الالحان سحر فی الروض * صاح علی عود وطار ﴾
﴿ احمد الشرع بین الاسلام * والهدی والضلال ﴾
﴿ والشرایع والحق والباطل * والحرام والحلال ﴾
﴿ نبی من بین اصابعوا تحقیق * نبع الماء الزلال ﴾
﴿ ولوان النبات جمیع اقلام * والمداد البحار * والخلایق تکتب مدیحوا * تاه کل کاتب وحار ﴾
﴿ خلف استاذ فی الفن ما ینطاق * ذاق عداه المنون ﴾
﴿ ما یقیسوا بالشکل غیر ناقص * عقل زائد جنون ﴾
﴿ شیخ مصدر ادیب لبیب قیم * فی جمیع الفنون ﴾
﴿ باتضاعوا مع الصغار مرفوع * فوق رؤس الکبار * واهل الاداب تجری * للغباری غبار ﴾
(اشته اشبو زجلده زجلجیلرك ذکر اولنان مسامحات وغلطات ملتزمه‌لری ظاهر و آشکاردرکه

اكثر اسم وفعلده اعراب وحركه اولميوب ساكن كتورلمشدر وضمير جمعلر (هم) ايكن املاده (هموا) (ونحن) (احنا) و (احن) و (له) (او) يازيلوب (اش) و (قدو) و (قوام) كبى كلمات سوقيه ايله دوزلمشدر

زجل ربيعى لناصر الغيطى

كنز روضى طالبوا يسعد * ياخليع قم فى دجا الاسحار * تلتقى در الندا يرهج * فوق فصوص غرائب النوار

كنز روضى نزه للطالب * جوهر وابين الورق يرهج

و لجين الما بينكسر * يا خليع هبا سعا انفرج

بين عنابر تلتقى الخلع * كل احد مع الفوا درج

واحن فى غرس الرياض نرتع * فى نعيم واغصان وما واطيار * فوق بساط زمرد وقضبان *

* كل ورد حكت لنا دينار

واعمل فى الروض سماع باكر * بين الاغصان والزهور انغام

شبب الريح و الغدير صفق * والخليع من كثر وجد واهام

و النخيل باكامها ترقص * واقبل الريحان بحال اعجام

رقصوا مكشفين الرؤس * من سحر وقت الاستغفار * والعصافير شيخهم ريق *

* لو طريق بين الازاهر طار

وكذا الياسمين بحال فضه * ضربت لاهل النزه صلبان

والشحارير لابسين اسود * بفلوسات كنهم رهبان

وكذا الكتان وهو مصفر * بعمائم زرق للناس بان

وانجلت بين القسوس فى * وعليناداره الخمار * والقطيع الراهبى يحكى شخص * والتوبح عليه زنار

الفراق نار والوصال جنه * والخلايق بعضهم يعشق

ذا حبيب قلبو عليه غضبان * وذا محبوبو عليه يشفق

ولهيب الهجر يتوعد * ونعيم وصل الملاح يعشق

والمليح عندى دنا فى اطمأن * وسط روض زهرها معطار * فى نعيم بين حور وولدان *

* والعدو مسكين صبح فى نار

ناصر الغيطى صحبت انسان * انكر الصحبا وعادانى

وبغضنى حين بقيت مسمى * والاله بفضلو سمانى

فى بلاد قبلى وفى ارض الشام * يشكرونى سائر اقرانى

والشجيع الشاطر المذكور * فى جميع البلاد لو تذكار * والباطيو قع واو انفلق * مايصل مراتب الشطار

وله ايضا رحمه الله تعالى

جار حبيبى فقلت ذا الحجاج * جاء بجورو يزيد * لو عدل كنت عشت به مسرد * ويكون الرشيد

اقلع القلب فى هوى العشاق * والدموع فى انحدار

وبحار الهوى اذاها حت * لبس لهـا من قرار

كنت احسب قلبى معى رايس * غرقوا ذا البحار

صحت لما رحلت يامحبوب * بحر عشقك مديد * خفت فيه الغرق فقال افرح * من غرق مات شهيد

انا فى الغبوق باتفرج * على شط الغدير

وانا انا بشخص يتفرح * شب صياد صغير

نظرت مقلتى الى منظر * ما احسنو نظير

قلت ياعين ان شرك الصياد * بالجمال المصيد * يوقعك فى فخاخ شباك عشقو * وكراكى يصيد

من يحبو حديد حبيب قلبى * يوم صدقتو وصدق

قلت لين ياقاسى لمن دمعوا * سال وحالو وقف

دار وقال لى ما لاسم بالانجيل * قلت اسمى خلف

قال عليا يكتب ومن يسمع * ذا الكلام يستفيد * فى الحقيقه ماس لا يكون داود * مايلين لو احديد

لك عوارض فى الخد مرقومه * لبس لها من مثال

وجفاك صار حاق * وباب وصلك كان وكان ياغزال

وانت ذو بيت موشح * القاما ياعزيز الدلال

ولك الفاظ صارت مواليا * بالزجل والنشيد * وبشعرك متوج القاما * وانت بيت القصيد

عن محرم شرابنا صمنا * ونفطر الثمار

حين وجدنا سفرجل البستان * يذهب الاصفرار

وغنا الطير بيه الجماد يطرد * وكذا الجلنار

فى ربيع حين راى الثمر عاقد * فيه تعاليق عقيد * حسب الروض النص من شعبان * صار يقيد فيه وقيد

من لهيب دمعى جرى الطوفان * للهيب ماطفى

وانا هو الغبار فى العشاق * ماجرى كفى

حين عليا بالصد والهجران * والبعاد والجفا

جار حبيبى فقلت ذا الحجاج * جاء بجور ويزيد * لو عدل كنت عشت بيه * ويكون الرشيد

(قلت) ديدهٔ اهل ديده بديد اولديغى اوزره اشبو زجل من جهة المعنى برغزل ربيع نضارتدركه مطالعه سى صفاى روح ومستجلب نشوهٔ صبوح اولوب الفاظ عامى ايچره شاهد معناى لطيفى پلاس پوش دلبره ياخود حلقهٔ رصاصده اولان كرانبها جوهره بكزدلسه سزادر وايكى بندى مشهود اولديغى وجهله فنون سبعهٔ مرقومه اسامينى ايهام طريقيله حاويدر)

قطعه زجل لابن رحجة الحموى

حين سكت القلبى ياعبسى * امس من بعد الحزن فرحان * وتقدس بيك والكنو *

* ما جرت فيه يا ابن عين سلوان

عارضو لما عشقو خدد * غرت من وجدى بقيت حائر

جئت الى طرفو وناديت لو * احرسو وكن عليه ناظر

بعد حين نظرت فى خدوا * النقى العارض وهو دائر

وعليه قددب بالسرقة جئت * لطرفو قلت ياكسلان * هكذا هى حالة الحراس قال لى *

* اعذرنى انا نعسان

بدر شعبان منبتى لما * فى بروج السعد لاح بخمو

شلت اوقصه بفيض دمعى * اطلقوا واجزاء على رسمو

قلت لودام الله اطلاقك * فالحزين قلبى المشوم قسمو

ايش قد اذنت حتى فطرتو * زاد يغلط قولى بالبهتان * قال صوم عن الوصال ناديت *

* لبس يصوم يابدر شعبان

حين تدبج احمرار خدو * باخضرار العارض اسبانى

ضحك ابيض شيبتى وابتسم * على اسود شعرى ابكانى

وحين اضحيت باصفرار لونى * اشعث اغبر فى هواء غانى

قال لونى قدرجع حائل * وقد ابصر مدمعى ملوان * ذقت تدبيج لغرام ناديت *

* فى هواك ذقت الهوان الوان

قلت لو حين عنی انخلف * بالله كن لی یارشید مهدی

قد تلون دمعی من بعدك * وتجری الیوم علی خدی

دارالی انسان مقلتی قال او * انت ماعندك نظر بعدی

ماتری ماقد جری منك * علی خدی قال لو یافتان * جری الماتحت من بعدك * راقب الله ما انا انسان

ذا الغزال النافر الانسی * للغزالة قد اعار النور

وكسر قلبی كسیر جفنو * فاعجبوا للكاسر المكسور

وبخمار باقواقد عربد * وادعی انی انا المخمور

وابتسم لی عن نقا ثغرو * وخطر عن ایمن الكثبان * صحت یاقلبی صفاوردك * انت بین النقا والبان

(قلت) اشته بو وجه اشارت موشح ایله زجلك ابیات اصلیه‌لری مطلعندن مقطع نظمه قدر بر وزنده اولمسی وهر ایكی بیت اصلی ارالرینه كتور یلان اوچر بیت دیكر قافیه‌ده بولنمسی یعنی اوائل مصارع ابیات اصلیه‌یه نظمرزده اواخر مصارعه كتوردیكمز مستزاد كبی بر كلام وكاهیجه بر مصراع كتورلمسی وسائر احوالی جامع المستطرفك انتخاب ایلدیكی موشح وزجل مذكورلردن مستباندر (وقید اولنان زجللرك حشویات عروضیه‌سنده كائن (بیه) و (لو) و (طرفو) و (بیكو) و (لكنو) املالریله (عشقو) و (خدو) كبی اولان لفظلرك درست وصحیحلری وارسنهٔ تعریف اولدیغی اوزره (به) و (له) و (طرفه) و (بك) و (لكنه) ومرفوع منون اوله‌رق (عشق) و (خد) اولوب غالبا اصول ترنم و اغازه‌دن ناشی حروف والفاظ زجل اشباعله اوقوندیغندن املاده دخی اواصول وضرب تغنی یه اشارةً دوال حركات ثلاثه اولان واو ویا والف ایله یازیلور اولدیغی عاجزانه مطالعه اولنمشدر (خلاصه غلطات لفظیه واملائیه احتمال مذكوره وسائره بناءً بالاده كذارشپذیر خامهٔ تحریر اولدیغی اوزره فنون سبعهٔ مرقومه‌دن (زجل) و (موالیا) و (كان وكان) و (قوما) یه مختص قیلنمشدر فلیلاحظ (اشبو زجلك ناظمی اولوب بوقارولرده جابجا بعض بكر فكری مزینهٔ مشاطه قلم اولان وخصوصا سلطان حسن اسمنه نظم لغزایدن بدیعهٔ مشهوره ناظم وشارحی مؤلف ثمار الاوراق والثمرات الشهیه فاضل شاعر ماهر ومنشیٔ مخترع النوادر ابن حجة تقی الدین ابو بكر بن علی الحموی دركه حماده نشئت ومصرده توطن ایدوب (مركز عرش) تاریخنده شعبان ایچره انتقال آخرت قیلمشدر (ابن حجه لقبنده اولان حجه اسم شهر در غالبا مشارالیه جبینك برنده طوغمق كركدر و سلطان مشار الیه دخی ابو یه فروعندن اهل تاریخك تركیه دیو یازدقلری دولت ملوكنك اون طقوزنجیسی مصرده مدارس ومكاتب وجامع كبیر بنا ایدن سلطان حسن صالح دركه التیوز التمش ایكیده وفات ایلمشدر طاب ثراه ❊الفن الخامس الموالیا❊ جامع المستطرف مرحوم (موالیایی بر وزنه منحصر ودرت قافیه‌سی واردر دیو مجملا تعریف ایتمشلردر (یقول اسعد الفقیر) اشبو موالیایی اولا بلدهٔ واسط فضلاسی بحر بسیط دن هر مصراعنده قافیه بر وایكی بیت یعنی قطعه اوله‌رق نظم ایدوب كفتهٔ تغنی اولدیغندن اوقطعه‌یه صوت واحد تسمیه ایتدیلر (و بعضیلری آدینه بیتین دیمشلردر وقطعهٔ مرقومه‌ده الفاظ فصیحه واعراب ایله قاعدهٔ شعر قربض اوزره هر وادیٔ نظمی یعنی غزل ومدیح وسائرینی نظم ایدرلر ایدی وقتا كه اختراعكردهٔ اهل واسط اولان اشبو اسلوب مخترع بغداده نقل ایتدكده قرین اعتبار اولوب وكیدركه انجق رشاقت معنایی التزام ایله جد وهزلده دخی زجل كبی اعرابدن عاری وساده اوله‌رق یعنی اعرابی حذف قیلنمغله لحنه قرین قلنه‌رق نظملر دوزوب انكله آهنك تغنی ایدر ایدی وشول كونه رواج بولدیكه اختراعی بغداده نسبت اولندی واورادن اطرافه وامصاره طاغیلوب وشایع

وزایع اولوب ناس تداول ایلدیلر (وموالیا ایله تسمیه‌سی دخی بغداده اولمشدر شویله كه الفاظی سهل التعلیم والفهم اولدیغنه وعامه‌نك واهل سوقك زبانلرنده جاری اولان كلماتدن بولندیغنه بناءً ناسك باغ و بستانده استخدام قیلدقلری عبدلر از برلیوب نخل واشجار ده میوه دوشرر لر و سقی نبات وزرع حبوبات ایدرلر ایكن انكله اغازه ایدوب قرار هر صوتده اغازلرینه اشارةً یاموالیا دیو ندا ایلدكلرندن موالیا ایله بنام اولمشدر وزد بلغاده بونك (كان وكان) و (قوما) یه تقدمی بحر قریضده معربا دخی نظم اولندیغیچوندر ❊من الموالیا للصفی الحلی❊

* یاطاعن الخیل و الابطال قد غارت * والخصب الربع والاموات قد غارت *

* هواطل السحب من كفیك قد غارت * والشهب قد شاهدت طلعتك قد غارت *

(قلت) اشبو یازیلان موالیا ایله ولی ایدنده اولان قوافی اربع اكرچه بكرنك در لكن معنالری تأمل اولندقده دیكر صورت كسب ایدر ❊وله ایضا❊ سل مقلتیك الكحل عمن سلا سلها * واسئل مراشفك من مرشف سلا سلها * وعارضیك الذی مدت سلا سلها * كم من اسود ضواری فی سلاسلها ❊لغیره❊ قداوعدونا العضابا اننا نخلوا * فی ظل بستان حاذق بالثمر نخلوا * والظل من فوقنا قد بلنا نخلوا * ومن كلام الاعادی قط ما نخلوا ❊لاخر مغزل❊ اقسم وحق من مستها و جامعها * ومن امر نابه یحدو جامعها * لوحل مع منبتی عابد وجامعها * كان افتتن بمحاسنها وجامعها ❊لاخر ایضا مغزل❊ قوم اسقنی ما تبقی من اباریقو * اما تری الصبح قد لاحت اباریقو * وشاذن كلما دارت سقاریقو * سق المدام وان غرت سقاریقو * (قلت) اشبو موالیای ملحونده ایكی قافیه صورتی كورنمشدر دقتله نظر اولنه ❊مثله❊ البارحا ریت بعینی فی الدجاجین * اثنین مثل البدور فی الدجاجین * تازیتهم این كنتو یاخفاجین * قالوا لمن قد وعدنا فی الخفاجین (قلت) البارحة قد رأینا فی الدجاجین) دخی نسخه‌در ❊آخر غیر منقوط خمری❊ كأس الطلا اطلاها طال لما دسر * وصار لما حوی حمرا مكمل در * مدام لوطعم حلوما هو مر * ماحل مملوك الاصار مالك حر (كر كلام عاطلدر و كلامده عكس صح ومسامحه واردر امامداولا درر آساسحر حلالدر (سطره محمد اسعد ولد احمد ❊آخر فی الحماسة❊ * لك یا امام الوغا فی كل موقع حرب * سماع یطرب منو السامع وینفی الكرب * هذا ولك كلما دارت رحات الحرب * سیف یغنی وكف لاهل الضرب ❊للصفی فی السماحة والحماسة❊ اغنت وافنت كفوفك فی الندا والحرب * فی البعد والقرب من شرقها والغرب * وفیض جودك وسیفك بالعطاء والضرب * ذا الكرب افرج وذا ارمی فی القلوب الكرب ❊وله ایضا❊ من قال جود كفوفك فی الحیا مثلین * اخطا القیاس وفی قوله جمع ضدین * ماوجدت الا وثغرك مبتسم ای زین * وذاك ماجاد الا وهو باكی العین ❊وله فی مثل ذلك❊ لما استعابوا وعابوا مجدك المحسود * قالوا بخوض الردا او یتلف الموجود * فكان ذا الذم عین المدح والمقصود * انك جری فی الوغا اومسرف فی الجود ❊وله تهنیة بعید❊ اربت ذا العید اول یوم من عصرك * وربت ذا الیوم مع ذا الشهر فی نصرك * وربت ذا الشهر مع ذا العام فی نصرك * والكل بالكل اول مبتدا عمرك * ❊وله یعاتب بعض الولاة❊ عنی تسلیت و اسیاق الجفا سلیت * ومذ تولیت عن طرق الوفا ولیت * لما تملیت بالاعمال لی ملیت * اذا تخلیت تعرف قدر من خلیت ❊وله غزل❊ ای قلب ان غدروا فاغدر وان خانوا * فحن وان هم قسوا فاقسوا وان لانوا * فلن وان قربوا فاقرب وان بانوا * فبن وكن انت معهم كیف ما كانوا ❊وله❊ حلف حكار اعلیا ان یقاطعنی * وصدعنی

واقسم ما يطـا وعنى * كم ذا يصد استرحتوا كم بصدعنى * ان كنت انا هو المطلق لايراجعنى

(وله هجو) قطع قفا ابن اخت خالك وابن اخو عمك * والكلب يصفع ابو بنتك وابن امك * وان تكلمت تصفع باتسيل دمك * وان سكت فايرالكلب فى فمك (وقال آخر فى التسلية)

* ان ردت تسلم طوال الدهر مابرح * لاتيأسن ولاتقنط ولاتمرح * واصطبر قط ولاتحزن ولاتفرح * وان ضاق صدرك ضحا اقرأ الم نشرح (غيره فيها) ان كنت عاقل وربك بالتقارك * ادفع اذاك ومات حبرك ودع شرك * وان ربت حسودى بالحسد ضرك * ناديه ياايها الانسان ماغرك (لغيره ايضا) ياقلب ان خانك المحبوب لاتدبر * عنوا وقصتك بالسلوان لاتخبر * واستعمل الصبردائم للعدو وتقبر * فان والله ماخاب الذى يصبر

(الفن السادس الكان وكان) وله وزن واحد وقافية واحدة ولكن الشطر الاول من البيت اطول من الشطر الثانى * يعنى صاحب المستطرف مرحوم ذكراولنان فنون سبعه دن بين الادبا * كان وكان * ايله معروف اولان قسمى قيد ايلديكى نمونهٔ آتيلردن هويدا اوله جغى صورتله بو بيتده مصراع اول صورتنده اولان شطر اولى صورت مرقومه اوزره اولان شطر ثانيسندن اطول اوله رق كان وكان اهلنك بينلرنده موضوع ومعهود وزن واحد اوزره قافيهٔ واحده سى اولان اسلوبدر يعنى مطلعى قنغى قافيه ايله باشلنمش ايسه مقطعنه دكين اول قافيه ده اولور ديو موجزا ترسيم وتعريف ايدر (قلت) سالف الذكر روض الازهار صاحبنك ايضاحى اوزره اسلوب مذكورده يعنى كان وكانده نظمك قافيه سى پراولديغندن باشقه آخر قافيه ده اولوب اهل عروضك حرف روى ديدكلرى حرفك ماقبلنده بولنان حرفك حروف علتدن بريسى اولمق ملتزمدر وبو اسلوبه (كان وكان) دينلديكى چونكه استعمالرنده حكاياتى مثنوى ايله نظم وبيان ايلديكمز كبى بلغاى عرب دخى حكايات ومنقبه وقصه لرى بو اسلوبده بيان ايدرلر وحكايه ايسه كان كذا وكان كذا يعنى شويله اولدى و بويله اولدى ايدى ديمكدن عبارت اولمغله معناى حكايه يى مبين اولان لفظ نظم مخترع مرقومه دخى كان وكان ديمشلردر و بوصورتده كان وكان لفظ واحد حكمنده اولور فتأمل (و بو قسمى فضلاء بغداددن ابن جوزى وشمس الدين كوفى كبى عظما پسند ايدوب واسلوب مزبورده مواعظ ودقايق وحكم نظم ايلديلر والى الآن عربستانده شيوع واتساعى اوله رق مدار مجالس مذاكرات ومحاضرات وشمع شوق لمع انجمن مسامرات اولمشدر (وقوما اوزره تقدمى بعض الفاظى معربه وبعضيلرى ملحونه اوله رق قرين نظم ودخى اهلى بيننده موضوع وزن واحده منحصرا اولمغله مارالذكر رجلمه دخى مخالفدر

(من الكان وكان من الوعظيات)

* ياقاسى القلب مالك * تسمع وما عندك خبر * ومن حرارة وعظى * قد لانت الاحجار *

* افنيت مالك وحالك * فى كل ما لاينفعك * ليتك على الحالة * تقلع عن الاضرار *

* تحضر ولكن قلبك * غائب وذهنك مشتغل * فكيف يامتخلف * تحسب من الحضار *

* ويحك تنبه يافتى * وافهم مقالى واستمع * فى المجالس مجالس * يحجب عن الابصار *

* يحصى دقايق فعلك * وغمز لحظك بعلمه * وكيف تعزب عنه * غوامض الاسرار *

* تلوت قولى ونصحى * لمن تدبر واستمع * ما فى النصيحة فضيحه * كلا ولا انكار *

(ومنه)

* صرح بذكر المحبة * ما فى المغرم فائده * وقل نعم انا عاشق * صادق بلا تمويه *

* ودع حديث العواذل * لبس الخبر مثل النظر * انا عشقت حبيبا * كل المعانى فيه *

* من اين للبدر حسن * يحكيه اوشمس الضحى * حاشا لذاك المنظر * من مشبه يكفيه *

* ان غبت فهو انيسى * وان حضرت منادمى * وان شربت مدامى * فالكاس هو ساقيه *

* فنه روحى وراحى * اذا سكرت وراحى * وفيه عزى وذلى * بمهجتى افديه *

* قولوا لمن قدلحانى * فى الحب قصر واعتبر * هذا الذى قدعشقو * قدحار وصفى فيه *

(قلت) نظم اولده (يافتى) يرنده (لنفسك) و (وفعلك) يرنده (لفظك) ونظم ثانيده (يكفيه) يرنده (يحكيه) نسخه لرى اكرچه مستطرف نسخه لرنده كورلدى فاما قيد اولنان نسخ اولى اولمق كركدر فتأمل ونظم ثانيده ايطا يعنى (فيه) قافيه سى اوچ ابياتده نصكره دردنجيده تكرار اولنمشدر واشارتى كچديكى اوزره اكريدنجى بيتده شعر قريضده بيله تكرار اولنسه عيب عروضدن رها بولور لكن شعرده جائز اوليان شيلر بونلرده مجوزدر

(للصفى ابى المحاسن الحلى)

* شمرت طيرا فى ايدى * وقت حتى انصب شرك * ماكل صيد يحصل * يفرح الصياد *

* طيرى الذى انى * او رمت مثلو ما حصل * وهو عليا معقود * وانا عليه معتاد *

* فدكان شرطى وخلق * لبرج غيرى ما عرف * كانا فى الصحبه * جينا على ميعاد *

* من قبل مايصبص لو * يجى ويدخل مصورى * واناارصدونى مطارو * وخاف لاينصاد *

(وله ايضا)

* ما ذقت عمرى جرعه * امر من طعم الهوى * الله يعين قلبى * على الذى يهواه *

* الناس تعلم منى * حال الجلادة والقوى * ما اطيق التجلد * على اليم جفاه *

* لى حب مثل الخوخه * لولون وطعم ورايحه * ما اكثر معانى حبيبى * وما اقل وفاه *

* اذا عرفتو حظى * الى من احسن لويسى * لوكنت اعشق ظلى * ماكنت قط اراه *

(وله من الفراقيات)

* ياسادة هجرونى * وهم تزول بخاطرى * لا اوحش الله منكم * فى سائر الاوقات *

* اوحشتم العين منى * وانسكم فى خاطرى * فالقلب فى النور منكم * والعين فى ظلمات *

* قدانتهى الهجر منى * وما بقى فيارمق * هيهات انى احيا * من بعدكم هيهات *

* لم يبق غير خيالى * يلوح كالشبح الخفى * اعد بين الاحيا * وانا من الاموات *

* ودعتمونى وسرتم * والقلب يتبع ركبكم * ايش كان لوكان جسمى * من جملة التبعات *

* ما مر ما ريت ضدى * يقول لى من فرحته * هونا تشق المزار * وتسكب العبرات *

* اولم اسلم روحى * واروض نفسى بالمنا * لكان قلبى تقطع * من بعدكم حسرات *

* وقفت لما رحلتم * جيران بين اضعانكم * اخفض جناح المذله * وارفع الاصوات *

* طوال ليلى اسهر * كى اريد الكمبا * اقطر الدمع منى * واصعد الزفرات *

* ما اطول ليالى جفاكم * ساعاتها مثل السنه * وما اقصر ايام وصلى * كانها ساعات *

* مالى ارى حسناتى * بالسيئات تبدلت * وسيئات الاعادى * تبدلت حسنات *

* خالفتمونى وعمرى * ما زلت اتبع امركم * كذا العبيد تتابع * اوامر السادات *

* نسكت ونصبر عنكم * ويفعل الله ما يشاء * والدهر من عاداتو * يقلب الحالات *

(قلت) اشبو يازيلان (كان وكان) امثله سنده قصر شطر ثانى وجدانده دقت يعنى رقاص انديشه ايقاف ارامكاه ساكن قلنمبوب اوقصر قصره وقوف ايچون شاهد مفكره نك حركتنه همت قلنه فتدبر

(الفن السابع القوما) (يقول اسعد الفقير) فنون مذكوره دن اشبو قوما قسمنك اربابنك التزام ايلدكلرى ايكى وزن مخصوصى واردركه اولكى وزنده اولان قومانك درت قفلى يعنى فقره سى و بندى وتسمعطى اولوب اقفال مذكوره نك درج فقره لرى وزنده

وقافيه ده بربرلرينه مساوى اولوب لكن اقفال اربعهٔ مرقومه دن بريسى وزنده سائرلرندن هم اطول وهم قافيه سز يعنى قافيه ده سائرلرينه موافق اولمبوب هردورلو حرفده انشا جائزدر (وايكنجى وزنده اولان قومانك وزنده مختلف وقافيه ده متحد اوچ اقفالى اولوب اول قفل ثانيدن اقصر وثانى دخى ثالثدن اقصر اولور (واشبو قسمى عباسيه عهدنده اهل بغداد شهر شريف رمضانده اعلان زمان سحور ايچون ايجاد ورسم ايتمشلردر و بو اسلوبك قوما ايله تسميه سنه سبب دخى مؤذن ومغنيلرك بعضيسى بعضنه (نسحر قوما) يعنى قالقك ناسه وجماعته وقومه وقت سحورى اخطار ياخود سحورتناول ايده لم ديمش اوادقلرندن تثنيهٔ امر حاضر اولان (قوما) لفظى غلبه ايله نظم مرقومه اسم اولمشدر ديمشلردر وقلم فقير ايله بو ترجمهٔ عاجزى ده يازلديغى وذكرى كچديكى اوزره لسان عربده مخاطب براولسون وكرك زياده اولسون صيغه تثنيه ايله خطاب اولنمق معتاد در (وقومايى ابتدا ابونقطه نام مغنى آل عباسك اوتوز دردنجيسى اولوب اون بيك مجلد كتب ايله مشحون دار الكتب ومحال كثيره ده افطار فقرا ايچون خانه لر بنا واهل حرمينه تعيين معاش وكعبهٔ معظمه سياه ديبا الباس واهل علم وهنره احسان كبى بونجه خيراته موفق اوله رق قرق يدى سال خلافتدنصكره التيوز يكرمى اوجده سبعينه يتمش بلكه كچمش ايكن ارتحال ايدن الناصر لدين الله خليفه يه طابتراه ايجاد واختراع ايدوب انكله اغازه وخليفهٔ مشار اليهه اخطار هنكام سحور قيلدقده محظوظ اولوب واستحسان ايدوب ابونقطه يه ضم معاش كلى وهر بار انكله تغنى قيلمسن تنبيه ايتمشيدى وقتاكه ابونقطه وفات ايندكده معاش مرقوم قطع اولندى ابونقطه نك نظم قوماده ماهر اولان ولد صغيرى بى بهره قالوب هرنه قدر اقامهٔ رسم قوما كندويه معاشيله احسان اولنمسى نياز اولديسه ده ذات خليفه دن رجا واسترحامه برشفيع مشفق بولنه ميوب شهر رمضان حلولنه قدر والده سيله برابر صوم صبر طوتديلر شهر مبارك مرقوم داخل اولدقده ابتدا كى كيجه والدينك اتباعى صغير مز بورى الوب دائرهٔ خلافتك قربنده طورديلر صبى مميز ذكى صوت رقيق ايله قومايه باشلدقده خليفهٔ مشار اليه قصرلرندن كمال ميل ايله تمامنه دك استماع وتأثيرندن طرب ايله ارائهٔ حال سماع قيلدى وصغير پيرتدبير روشن ضمير انصرافى قيلنده (ياسيد السادات* * لك بالكرم عادات) انا ابن نقطهٔ * تعيش انت ابى قدمات) ديجك اوجوقدن درايت ايله بو يله بر مختصر حسن طلب و بلاغت ظهورينه كمال تعجب ونهايت استحسان ايله فى الحال حضورينه احضار برله خلعت كيديروب و معاش سابقى ايكى قات قبلوب باباسنك خدمتنه تعيين واهل خانهٔ ابن نقطه يى احيا وكامبين ايلمشدر (روح الله تعالى روحه) وار باب طرز مرقوم قوماده معانى رقيقه البته اهل سوق وعامى كلاميله نظم اولنمق وجهت معتاده كان وكان دن ارق اولمق لابقدر و بو اسلوبك فنون مذكوره ده مؤخر اولمسى عدم اعرابى ودخى وزنى ايكى يى تجاوز ايتديكى ايچوندر ديديلر انتهى

﴿ القوما فى التغزل للصفى الحلى ﴾

﴿من كان يهوى البدور * ووصل بيض الخدود * بالبيض والصفر صيخو * وقد جلس فى الصدور﴾
(من حب بيض الخدود * ورام لزوم الصدور * يسمح وا لا فيبقى * من بينهم مهدور)
(كم بين سحف الخدور * من عاشق مصدور * يرعى الكواكب لعلو * يرى جمال البدور)
(بين الكلل والخدور * وجوه مثل البدور * اشرافها فى المعاجر * وغربها فى الصدور)
(قد كنت فوق الصدور * بين الظبا والبدور * قد صرت احسد من ابصر * خيامهم والخدور)
(نوائب المقدور * مثل الكواكب تدور * من بعد طيب الخواطر * يقضى بضيق الصدور)
(غيرى بلزا الصدور * وانا عليكم ادور * واصلتم الضد وانا * من بينهم مهدور)

﴿ وله ايضا ﴾

(حال الهوى مجبور * يريد جلد صبور * يصون سر و والا * يبقى من اهل القبور)

(من كان يهواه مستور * يخطى برفع الستور * ومن هتك ستر حبو * يمحى من الدستور)
(ابدل لبيض النحور * اموال مثل البحور * ان ردت تظفر و تملك * ولدانهم والحور)
(قم وابذل المدخور * وفى العطا لا تجور * يريد هذا المحبه * قلوب مثل الصخور)
(كم حول تلك الخدور * من عاشق مهدور * مثل الدوالب تجرى * دموعها وتدور)
(من يركب المحذور * هو فى الهوى معذور * يظفر بحبو ويبلغ * قصدو ويوفى النذور)
(كن بالهوى مسرور * ولا تبيت مغرور * واجعل تراب عتبهم * لاجفان عينيك ذرور)
(طرق المحبه وعور * كم بينها مذعور * من فتك بيض السوالف * على سواد الشعور)
(كم عاشق موغور * فى حب بيض الثغور * يغار قلبى ولكن * مدامعو لا تفور)
(كم بينهم يعفور * كالظبى انس تفور * من اهل بدر فديتو * ايش ما عمل مغفور)

(قلت) جامع المستطرفك اشبو انتخابنه قيد قيلديغى قومالر برمنوال اشعار فقير اقفال اربعه سندن بريسى يعنى فقرهٔ ثالثه سى قوافىٔ فقرات ثلاثه مطابق اولميان صورتده نظم اولنمشلردر كمازى (واوجه فى الجمله بيان اولنديغى اوزره قوما ودخى شعر قريضدن ماعدالريك بعضيلرنده وقوع بولان لحن اعراب وغلط املامثلا املاى صحيحى (فديت) اولوب قاعدهٔ املايه مخالف اوله رق واو ايله (فديتو) وضمير متصل مثلا (جنابه) كذلك واو ايله (و بعضا مضموم (نحن * نحنا) كبى الفله يازلمق وخلال مصارع وشطر وقفلرده بعض كلمات تلفظده ساكن قلنمق وحرف مفتوح مكسور اوقونمق خلاصه حركات تغيير اولنمق عوام ناسك تلفظ غلط اشتمالرينه اتباعا ملتزم اولديغى اكرچه كورينور (لكن چونكه بونلر كفتهٔ تغنى ومقام اولديغندن وضع طبيعى اولوب لكن قاعده تحتنه ادخال ايلدكلرى نسبت وصوت مخصوص موسيقى مقتضاسندن اوله رق الفاظده اشباع وقوعه كلور بو صورتده تقطيع عروضى بيلدرمك ايچون خط عروض وزنه تابع اولوب مثلا (له شان واجلال * كضوء الشمس لا يخفى) بيتى وزنى بيلدرمك ايچون (لهوشانن) مفاعيلن (واجلالن) مفاعيلن (كضوء ش شم) مفاعيلن (س لا يخفا) مفاعيلن صورتنده يازلديغى كبى بونلر دخى ضرب ترنمى بيلدرمك ايچون او املالرده يازيلور دينور سه پك بعيد دوشميه جكى مطالعه اولنمشدر و فى الحقيقه مصحف شريفك يعنى رسم عثمانينك خطى واملاسى ايله خط عروض املاسى مخصوص اولوب مقيس عليه اولمدقلرينى فن املاده وعروضده (خطان لا يقاس عليهما شى خط المصحف وخط العروض) ديو يازمشلردر مراجعت اولنه انتهى

﴿ بنه صفى حلى نك بعض خلفايه شهر رمضانده سحورده اوقونمق اوزره نظم ايلديكى قومادر ﴾

(لازال سعدك جديد * دائم وجدك سعيد * ولا برحت مهنا * فى كل صوم وعيد)
(فى الدهر انت الفريد * وفى صفاتك وحيد * فالخلق شعر منقح * وانت بيت القصيد)
(يا من جنابو شديد * ولطف رأيو سديد * ومن يلاقى الشدايد * بقلب مثل الحديد)
(لازلت فى انتأييد * فى الصوم والتعييد * ولا برحت تهنا * بكل عام جديد)
(نحنا لذكرك نشيد * بقولنا والنشيد * ونبعث اوصاف مدحك * على خيول البريد)
(ظلك علينا مديد * ما فوق جودك مزيد * وقد غمرت بفضلك * قريبنا والبعيد)
(لازلت فى كل عيد * تحظى بجد سعيد * عمرك طويل وقدرك * وافر وظلك مديد)
(لازال قدرك مجيد * وظل جودك مديد * ولا برحت موفق * كما يوفى الوليد)
﴿ لازال ظلك مديد * دائم وبأسك شديد * ولا عدمنا نوالا * فى صوم وفطر وعيد ﴾

﴿ ومما قيل فى الحماق ﴾

﴿ انا ما عبورى الحمام * بجسمى حتى ينظف * الا الدمع جارى * على الما ولا يتوقف ﴾

وذيك الجـاري تجرى * ودمعى تسابقها * تقول الانام فى الحمام * فدا احباب وفارقها

ومنه

ترى كل من نعشقو * عليا يقيم انفو * فاسلاه واترك هواه * وسد الطريق خلفو
وان زاد عليا عشقوا * وزاد فى الهوى والذل * تركتو لوانه يحيى * اهل القبور والكل

(يقول الفقير اسعد) جامع المستطرف مرحوم باب اشعارى اشبو حما قلرده بتوروب فنون سبعه دن نفوسه نشاط وصفا وعيون مطالعينه تاب و انجلا ويره جك نظملرى توفيق منزل القرأن عز شانه عن النقصان ايله غايت اختصارده جمع وانتخاب ايلدم ديو تحريرنده تشكر ايتمش وفى الحقيقه قيد ايلديكى اشعاره متنوعه بى لسان عرب العرباو كلام بلغاىى بيلوب ووزرش وملكه ايدنلر نزدنده اشكار اولديغى اوزره انتقاد و انتخابده راه صوابه كتمشدر وبو فقير دخى اولا قامت فلم قاصرمدن دوبالا اولان شرح اشعارمذ كوره بى بالتد قيق يازمق المدن ومعانيسنك بيان بدبعى دلمدن كلميه جكندن باشقه زمخشرى بعض آثارنده وابن خلدون مقدمه سنك علوم مطلبنده يازديغى اوزره اشعار عربيه وهر لسانك بلاغتنى واساليبنى بيلوب و بيلدرمك او لسان اهلنك خواص تراكيب كلاملرينه ممارست واستماع وتفطنده تكرر يعنى قوم لسان ايله مدت كثيره ده الفت برله تحصيل اولنه جق ملكه يه موقوفدر ولهذا بلا ملكه يالكز لغاتى كتبندن اوكرنمك ايله وسائر فنون ادبيه بى كتابلرندن استخراج مجرد بضاعه سيله بيلوب و بيلدرمك ممكن اولماديغندن قوت مجردهٔ مذكوره ايله شرح اولنسه دقايق كلام بيان وذوق اولنميه جغندن و تركى لسان مادر زاددن غيرى لسانى بيلميانلره شعر عربى لايقيله ترجمه دخى اولنسه كندولرنده ملكهٔ مذكوره اولمديغنه بناءً فائده متداوله ميه جقلرندن وملكهٔ مذكوره يه مالكلر اولنلر ايسه ترجمه يه محتاج اولمدقلرندن طى لمومارترجمه ايله سلك سطور مستطرفه دز يلان جواهره نقصان كلمسون ديو يالكز اشعار مذكوره بى قيد ده قلم شكسته رقم خادم اولمشدر (والعذر عند كرام الناس مقبول) * ويقول الفقير ايضا * جامع المستطرف حماق مذكورى فن موشح ذكرى قبيلنده (بعضيلرى حماقى فنون سبعه دن يعنى اقسام شعردن عد ايتديلر لكن بونده اختلاف واردر ديو مجملا يازوب اشتقاقنده وسبب تسميه سنه دائر برنسنه كوسترميوب فقط آخر فنون سبعه ده قيد اولنان ايكى مثالى يازمشدر وفقير دخى مقدمهٔ مذكوره ده براشارت جزئيه كوزوب سائر يرده تفصيله ظفر بولمامشدر لكن محيط نام لغتده (ح م ق) ماده سنده طعام رخيص اولدقده يعنى اوجوزلدقده وجوغالدقده حمق الطعام دينور ديو واقع اولان تفسيره كوره بزم ديارلرده ناسك مانى ديو چاوب چاغردقلرى كبى عرب بستانده بوحماقك دخى سوقه وعامى اسانلرنده وياخود زبان حمقاده كثرت اوزره دوران ايتمسى سبب تسميه اولمق جائزدر ديو مطالعه اولنمشدر تفصيلنه مطلع اولانلردن هامشده اشارت رجا اولنور (ومثال مذكورلرده كورلديكى اوزره حماق اكرچه قومايه ظاهرا بكزر كيدر لكن درت بيتدن عبارت اولمق وهرايكى بيتك قافيه لرى باشقه باشقه اولوب غصن وقفلرنده قافيه اصلا ملتزم اولمامق ايله قومايه مغاير كوربنور انتهى

الباب الثالث والسبعون

اشبو يتمش اوچنجى باب نسانك وصفاتلرينك ونكاح وطلاقلرينك والفتلرنده مدح وذم اولنه جق حالاتلرينك ذكر وبياننده فصول عديده اوزره مرتب برمطلب كزيندر

الفصل الاول

بوفصل اول نكاح ايله فضيلتنى وترغيب نكاحى حاويدر (نكاح امر مباح وسبب بقاى نوع انسان اولوب درده قدر يعنى بر كيمسه نك درت خاتون نكاحى جائز اولديغنى قوله تعالى (فانكحوا ماطاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع الايه) وقوله سبحانه و تعالى (وانكحوا الايامى منكم

والصالحين من عبادكم وامائكم) وقوله عز وجل (ولاجناح عليكم فيما عرضتم به من خطبة النساء اوا كننتم فى انفسكم الايه) نص شريفلرى ناطقدر (قلت) عهد آدم عليه السلامدن الى الان باقى مشروعه وجنتده دخى مستمر اولان عبادت ايمان ايله نكاحدن غيرى اولماديغى درمختارده محرردر ودخى نكاح زناده وقوعى الجايدن توقان عندنده فرض وقول اصح اوزره حال اعتدالده سنت مؤكده وخوف جورده مكروه وتيقن جورده حرام وسائر احكامى وشروطى وركنى كتب شرعيه ده نكاح مطلبنده بيان اولنمشدر مراجعت اولنه (ومؤلف مستطرف احاديث شريفه دن (يامعشر الشبان من استطاع منكم الباءة فليتزوج فانه اغض للبصر واحصن للفرج ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له وجاء) ودخى (استوصوا بالنساء خيرا فانهن عوان عندكم) (ودخى تزوجوا الودود الولود فانى مكاثر بكم الامم يوم القيمة) ودخى * سوداء ولود خير من حسناء عقيم * ودخى * اعظم النساء بركة احسنهن وجها ارخصهن مهرا * ودخى * انظر فى اى نصاب تضع ولدك فان العرق دساس * ودخى * اياكم وخضراء الدمن قالوا وما خضراء الدمن يارسول الله قال المرأة الحسناء فى المنبت السوء) خبرلرينى يازمشدر كه تكثير مسلمين وشهوت مفرطه سى اولانلرى حرامدن وقايه ايچون نكاحه ترغيب و بكرك تزوجى مستحب وولود اولان ثيبك تزوجى عقيمى تزوجدن اولى اولديغى مفاهيم شريفه لرندن مستفاددر (ثم قلت) خبرده وارد اولان ولود طوغورىجى خاتون وعقيم طوغورميان خاتوندر (اياكم وخضراء الدمن الحديث امثال ميدانيده دخى محرردر كه نسبى الحق اولوب صلاح حال اوزره اوليان خانه دن هر نه قدر حسنى وار ايسه ده نسب فاسد اولمسون ديو تزوجدن تحذيردر ودمن دالك كسريله قيون زبلى دركه انده كاهيجه منظرى كوزل چيچكلر بتر لكن منبتى فاسد اولمغله زيورسز قلمغه يعنى تزوجه شايان دكلدر مألنده شرح ايلمشدر (وحديث اولده كتب فقهيه نك استحسانده يازيلان اداب طعام وثنا وله رعايتله افطار اولنان صومده كسر شهوت ورياضت حكمتى نمايان در و (اعظم النساء الى آخره) خبرنده حسن مرأه ايچون مهرده افراط وطمع اولنمامغه تنبيه وازمهره قناعت ايدن خاتون حسنا حسن خلقله متصف بولنه جغندن شايان خطبه اولديغنه اشارت واردر والله تعالى اعلم (خانهٔ سوءدن تزوجى زهيده * اذا تزوجت فكن حاذقا * واسئل عن الغصن وعن منبته * ودخى * واول خبث الماء خبث ترابه * واول خبث القوم خبث المناكح * قديما نظم اولنمش اشعار بلغاندر (جامع المستطرف اشبو آيات واحاديثى يازدقدنصكره عقبنده (فينبغى للرجل اذا اراد التزوج ان يرغب فى الدين وان يختار للشرف والحسب) يعنى تزوج مراد ايدن كيمسه اولا خاتونك ديانته باقه بعده شرف وحسبنه نظر ايدوب يالكز شرف وحسب مادهٔ رغبتى اولميه ديوب اشبو حكايه ايله تنوير مدعا ايتمشدر (محكيدر كه عهد قديمده فضل وكمالى مشهور مرو قاضيسى نوح بن ابى مريم دخترينى تزويج مراد ايتدكده بر مجوسى قومشوسى اولمغله انكله استشاره ايدر مجوسى دخى سبحان الله بو غريب شى دكليدر كه ناس مشكلاتنى سزدن استفسار ايدرلر سز ايسه اهم مصلحت اولان تزويج بنت خصوصنى مابينده مغايرت دينيه وار ايكن بندن استفسار ايدرسز ديو استنكاف ايتدكده قاضى مشار اليه بو خصوصده بكا اشاره وبرشى رأى ايله ديو ابرام ايديجك مجوسى بزم اولومز كسرى يعنى ملك عجم تزويج ماده سنده مالى وملك قيصر حسب ونسبى اختيار ايدر اما سزك رئيس ومقتدا اكز محمد دينى اختيار ايدر صلى الله تعالى عليه وسلم ايمدى ايها القاضى بونلردن قنغيسنه اقتدا ايدرسن نظر وفكر ايله ديو كندوسى بى دين ايسه ده قبول اولنه جق قول حق بيان ايتمكله قاضى دخى متدينى تحرى ايله كريمه سنى اكا تزويج ايتمش واو مجوسى دخى دين ختم نبوت صلى الله تعالى عليه وسلمده

اولان ذواتدن قاضی مشار الیهك فیض دین اسلامله اولان بو تواضع وحقانیتی مشاهده ایتمكله
دین مجوسیتدن تبری ایله اهتدا قلمشدر فلیتنبه (حسن بن علی دن رضی الله تعالی عنهما بر كیمسه
قزینی تزویج مرادمدر قنغی آدمی به ویره یم رأی بیوردیو نیاز ایتدكده اوامام همام بلاغتی بیان
مجلداته صغمازمرتبه ده اولان * زوجها من یتق الله فان احبها اكرمها وان ابغضها لم یظلمها *
كلامیله اشاره ورأی ایتمشدركه (قلت) مفهومی قزیكی حق تعالادن قورقان ذاته تزویج ایله
اكر اوذات قزیكه محبت ایدرسه سنده اوقزه اكرام واحترام ایله‌ و اكر بغض ایدرسه قزیكه
ظلم ایتمامش اولور یعنی حق تعالادن تقوی كافهٔ عبادات قلبیه وفعلیه وقولیه یی جامع بر درجه‌در
اللهم اوصلنا الیها ودرجهٔ تقوی (انا كرمكم عندالله اتقاكم) نص شریفی منطوقنجه عند
معنوی باریده داعئ اكرام آلهی اولان درجهٔ علیادر پس اومقوله ذات همجنسنه محبت ایتمكله
قز دخی او درجه ده بولنمش اولور ونعوذ بالله تعالی بغض اهل تقوی رضای حق تعالی ایچون
اولوب حظوظات نفسانیه ایچون اولماغله او بغضه سزا اولان مظلوم اولمامش اولور دیمكدر
(حكمادن برذاته مرأه طرفی فلان كیمسه بزم قزیمزی خطبه ایدرنه دیرسكز دیو استشاره
ایتدكلرنده اوحكیم انجق او كیمسه نك عقل ودینده یساری وارمیدر یعنی عاقل ومتدین میدر
دیوب جهت تمولنی صورمدی نعم مالی یوغیسه ده عقل ودینی وار در دیدكلرنده (فزوجوه)
یعنی همان تزویج ایدك دیمشدر (وتزوج بكر مستحب اولدیغنه * علیكم بالابكار فانهن اعذب افواها
وانتق ارحاما* خبری دلیلدر (قلت) نترق ضمنیله عورت چوق اولاد طوغورمقدر واشبو خبرده
(علیكم) لفظیله اولان امر وجوب ایچون اولمیوب اباحت ایچوندر فتأمل (اشهی المطیة
ما لم یركب واحب اللآلی مالم یثقب) فقره لری ابكاروصفنده ایراد اولنوركه مآلی بنكك اشهاسی
ومرغوب فیهی بینلمیان ودرجی احجی دلنمیاندر دیمكدر واشبو كلام ومثلی قدمای شعرای عرب
العربادن تمیم بن خزیمة التمیمی * قالوا نكحت صغیرة فاجبتهم * اشهی المطی الی مالم یركب
* كم بین حبة لؤلؤ مثقوبة * ثقبت وحبة لؤلؤ لم یثقب * قطعه سن نظم ایتمشدرلكن بوقضیة
شعریه یی بنه قضیهٔ شعریه ایله برمرأهٔ فصیحه رد یعنی * ان المطیة لا یلذ ركوبها * حتی
تذلل بالركاب وتركبا * والحب لیس بنافع اربابه * مالم یؤلف فی النظام ویثقبا * نظمیله تعریض
ایتمشدركه (قلت) مآلی بنك ركابله تذلیل یعنی بنیلوب شكمی برای تربیه اوزنكی بیدكجه واوزرینه
ركوبله تربیه اولنمدقجه دیزكنه مطاوعت ایتمز وانجواهرسی دلینوب سلكه دیزلدكجه اصحابنه
نفعی اولماز وقوللنماز دیمكدر وغالبا شاعرهٔ مزبوره ثیب اولمغله غیرته كلوب شعرا كوزل جواب
ویرمشدر لكن دلیلی یقینی موجب برهان دكلدركما لایخفی علی من تزوج البكر والثیب فتأمل
(منقولدركه جعفر بن سلیمان بن علی اولادینك بعض افعاللرینی استحسان ایتمیوب حضورینه
احضارایله تعییب وتوبیخ ایتدكده ایچلرندن احمد نامنده اولان اوغلی ای والد ذی شان سز
فاسقانه میل ایله نطفه كزی انلره طولدردقدنصكره بزم نجابتمزی اراده ایدرسز نولوردیكه
پدربكركز سزه ایتدیكی معامله یی بزم حقمزده ایدوب عقیلهٔ قومی وصالحات نسایی تزوج ایدوبده
بزصالحاتدن طوغیدق دیو الزام ایتمشدر (خطبه اولنمغه شایان صفاتكه حسب و دیانت وادب
یعنی حسن وخلق و بكر وولوداولمق وحسن ونكاحی جائز اقربادن اولمیوب اجنبیه اولمقدن
عبارتدركه صفات مذكوره اوزره اولان اناثك تزوجنی شرع شریف مستحب قیلمش واحادیث
شریفه دخی وارد اولمشدر اول صفاتی بیانده نظم اولنمش بر قطعه در * صفات من یستحب
الشرع خطبتها * جلوتها لاولی الابصار مختصرا * حسیبة ذات دین زانها ادب * بكر ولود
حكت فی حسنها القمرا * غریبة لم تكن من اهل خاطبها * هذی الصفات التی اجلوا لمن نظرا

* بها احادیث جائت وهی ثابتة * احاط علما بها من فی العلوم قرا * سنا رغبته شایان
زنان حقنده * مطیات السرور فویق عشر * الی العشرین ثم قف المطایا * فان جاوزت
المسیر فسر قلیلا * وبنت الاربعین من الرزایا * قطعه سی نظم اولنمشدركه یكرمی یاشنه قدر
مطیهٔ سرور ویكرمیدن قرقه قدر مسرت درجه بدرجه تنزلده اولوب قرقه واردقده اربعین
شتا اسا ابرد اولوب مكدرات شتایی ایراث ایدرك همیان شرور اولدیغنی افاده ایدر * ذم
عجوزده نظم اولنمش بیتدر * فایاك ایاك العجوز ووطئها * فما هو الامثل سم الاراقم * یعنی
صاقن صاقن قوجه قاریننك تزوجندن وقربانندن زیرا عجوز بی شبهه انكركلر زهری كبیدركه
بادئ هلاك مردمدر دیمكدر (جامع المستطرف قولنك صحتنه تنبیها اعلم خطایله دیركه راحتله
تعیشك طوپی خلیلهٔ صالحه اوزره مقصور ومترتبدر یعنی زوجه سی صالحه اولان مرد موفق
دائما راحت وصفاده اولور وكافهٔ بلا دخی قرینهٔ سوئه موكلدركه اومقوله كونی عورت ایله
القفدن نفس نفرت ایدر ورؤیتیله عیونه سرور وانجلا كلمز (منقولدركه عروة بن الزبیر انسانه ایمان
بالله سعادتندنصكره ذات ونسبی پاك خلیله یه موفقیتدن اعلا سعادت ونعوذ بالله تعالی شرك
وكفردنصكره زوجه سوئه مقارنتدن الحق حالت یوقدر دیوب عصرنده بولنان برمرأهٔ سوءی
اراده ایله اسمنی یاد ایتمیدرك حق تعالانك لعنتی فلانه اوزرینه اولسونكه فلان قبیله درازقد
وسفید رویلرایكن انلری قیصه بویه ورنك سیاهه تقلیب ایتدی دیو كونی قارینك تأثیرات
فاحشه سنی بیان ایلمشدر وعروه نك بوقولنی اصمعی ابن ابی زباددن واودخی عروه دن روایت
ایتمشدر * المرأة العاقلة تبنی بیت زوجها والسفیهة تهدمه * كلامنك مفادی اقوال حكمت
اشتمال سلیمان بن داود علیهما السلامدندركه (مردمك خانه سنی همسرذی هوش یاپر (كر
سفیهه ایسه یقوب بابنی طاشلرله قاپر) مطلع فقیرانه سی ترجمه سی اوله جقدر (محكیدركه كبار
قبائل عرب عربادن عمرو بن حجرام ایاس ایله مكناة اولان كریمه سنی عوف بن محلم الشیبانی یه
عقدایله داماد ایلمشیدی لیلهٔ زفافنده والدهٔ كریمه نصح وپند ایدوب جملهٔ وصیتندن اوله رق
(ای بنیة انك فارقت حقك الذی منه خرجت وعشك الذی منه درجت) ای بنم قز جغرم
سن كندوسندن چیقمش اولوب یتشدیكك حقكدن یعنی والدینكك خانه سندن ویوبوب یوردیكك
یووكدن مفارقت ایدوب * الی رجل لم تعرفیه وقرین لم تألفیه * بیلمدیكك كیمسه یه والفت
ایتمدیكك قرینه كتدك * فكونی له امة یكون لك عبدا * واحفظی له خصالا عشرا یكون لك
ذخرا * پس سن انی كوردیكك انده بدأ ایله ابداجاریه سی اول یعنی قول كبی رضاسنی كوزت كه
اودخی سكا قول اوله یعنی سوه ورضیه كی التزام ایده بو اون خصلت وحالتی دخی ازبر واجرا
قیل كه سنك صفای بال ایله خانه سنده تعیشكه ذخیره اوله (اماالاولی والثانیة فالرضی بالقناعة
وحسن السمع والطاعة) اما اولكی وایكنجی خصلت قناعته رضا یعنی سكا نفقه وكسوه دن
هرنه كتورر ایسه انی ازجان ودل قبولك وامر ونهی وكلام ممدوح ومعقولنی كوزلجه استماع
واطاعتكدر (واماالثالثة والرابعة فالتفقد لمواضع عینیه وانفه فلاتقع عینه منك علی قبیح
ولایشم منك الا اطیب الریح) واما اوچنجی ودردنجی خصلتلرانك كوزلری كوروب وبورنی شم
ایده جك یرلری تفقد وتحری ایتماكدركه سنده برقبیح شی كورمامسنه وبورنی سندن انجق
رائحهٔ طیبه شم ایتماسنه سعی ایله یعنی كوتی شیلر ایتمه وبدبوی شیلردن قاچن كه كوروب وقوقلیوبده
سندن استكراه ایتمیه (واماالخامسة والسادسة فالتفقد لوقت منامه وطعامه فان شدة الجوع
ملهبة وتنغیص النوم مغضبة) واما بشنجی والتنجی خصلتلر او یوموسی ویمسی وقتلرینی ارامقدر
یعنی بونلری نه وقتده عادت ایتمش ایسه اووقتلری كوزه دوب یمكنی ودوشكنی وقتنده حاضر وآماده

ايدوب كچكدرمامكدر زيرا زياده آچلق نارنهورك تلهبي يعنى شعله لنمسى يرى ونومك حركتى جاى
غضبدركه خدمت مذكوره لرده قصور ايدرسك مقارن غضب وتكديرى اولورسن (واما السابعة
والثامنة فالاحتراز بماله والارعاء الى حشمه وعياله) وامايدنجى وسكزنجى خصلتلر مالنى تلفدن وقايه
واحتشام وشانى ايله معلقاتنه رعايت ايتمكدر (واما التاسعة والعاشرة فلاتعصين له امر
ولاتفشين له سرا فانك ان خالفت امره اوغرت صدره وان افشيت سره لم تأمنى غدره) واما
طقوزنجى واونجى خصلتلر امرينه اصلا عصيان وواقف اولديغك سرينى قطعا افشا واعلان
ايتمامكدر اكر امرينه مخالفت ايدرسك صدرينى كينه دار ايدرسك يعنى سندن صفوت صدرينى
كيدروب كندوكه دشمن ايدرسن وسرينى افشا ايدرسك غدرندن هيچ امين اولمه كه البته سكا
غدر ايدر ديوب (ثم اياك والفرح بين يديه اذا كان مهتما والكآبة بين يديه اذا كان فرحا) بعده
انى مهموم ومغموم كورديكك وقتده زنهار يانندە فرحلو طورميوب سندخى كنديكى محزون
كوستر واكر فرحناك كوررسك حضورنده محزون طورميوب كنديكى فرحلو كوستر يعنى عن
صميم البال انك سروريله مسرور وكدريله مكدر اول وسنك سرور وكدرك صميمى دكلسه
دخى ظاهرده كندوكى انك حاليله همرنك كوستر ديدى (فقبلت وصية امها فانجبت وولدت له
الحارث بن عمرو جد امرئ القيس الشاعر (فى الحال كريمهٔ مذكوره دخى والده سنك وصيت
ونصيحت مرقومه سنى عن اقصى الفواد قبول وموجبلريله عمل ايدوب عيش طيب ايله بربريله
كذارندهٔ ايام اولوب شاعر بليغ معروف امرئ القيسك جدى اولان حارثى زوجى عمرو
مومى اليهه طوغورمشدر (قلت) لسان وطبيعت عربده اولان حكمته دقت اولنه كه تدبير
منزلك حسن معاشرت زوجينده حكمت عمليه ده يازيلان اخلاق حسنه يى برخاتون عرب
نطق ايتمشدر ارتق لسان مذكور اوزره اولان وحى متلو الهيده يعنى قرآن عظيم الشانده اولان
حسابه كلمز حكمتلرك درجهٔ علياسى نره ده ايدوكى بوندن تفهم اولنه (هيثم بن عدى الطائى
كندى كبى كبار تابعيندن اولان شعبيدن اشبو حكايه يى روايت ايتمشدر شعبى ديركه بركون
ابو اميه ايله مكنى قاضى شريح تابعى ايله صحبت ايدركن مناسبت دوشمكله مشار اليه بكا اى شعبى
زوج قصد ايدرسك بنى تميم قبيله سندن قز ال زيرا بن انلرده عقول ودرايت كوردم ديدى
شهودك نه وجهله اولدى ديو صورديغمده بن بوندن اقدم وقت شبابمده خارج بلده نك دورنده
واقع قبرستانه برجنازه ايله كيدوب دفن متوفادنصكره قبل الظهر منزلمه عودتده بنى تميم
قبيله سندن بولنان دارلرك اوكلرندن كچركن كوردمكه بردارك قپوسى يانندە برعجوز اوطوروب
يانندە آفتاب منظر برتازه دختر طورر ايدى كه اكا بكزر برحسنايى عمرمده كورمش ايدم اودختر
ى پيكر تحمل سوز اولمغله حرارتم يوغيكن يانندە وارمغه بهانه اوله رق يولدن عدول ايله واروب
عجوزدن صو استدم عجوز بكا قنغى شرابى سوورسك سويله انى كتوره لم ديدى بندخى
قولايلقده نه وارايسه انى صوندردونمه شربت انيسون اولسون مألنى اشراب ايلدم عجوز
ويحك اى دختر بوفتايه سود كتور زيرا بونى بن لايق الاحسان غريب الديار كمان ايدرم ديدى
قزواروب سودى كتورردى ايچدكدنصكره (فقلت للعجوز من هذه الجارية قالت
هى زينب ابنة جرير احدى نساء بنى حنظلة) عجوزه بوتازه قز كيمك كريمه سيدر ديدم عجوز
بوقز بنى حنظله نسا سندن جريرك قزى زينبدر ديدى (قلت هى فارغة ام مشغولة قالت
بل فارغة) بوشميدر طولميدر يعنى زوجى وارميدر يوقسه يوقميدر ديديكمده فارغه در يعنى ذات
زوج دكلدر ديدى (قلت زوجنيها قالت ان كنت لها كفأ ولم يقل كفوا وهى لغة تميم) بكا
تزويج ايله ديو خطبه ايلدم اكر كفئى ايسەك اولور ديوب واوايله كفوى ديمديكه مهموزا

كفأ تميم لغتيدر (فتركتها ومضيت الى منزلى لاقيل) بعده برغوب قيلوله ايچون منزلمه كتدم
قيلوله اويله وقتنده اويومقدر (فامتنعت منى القائلة) لكن بندن قائله يعنى قيلوله امتناع ايتدى
يعنى اويويامدم (فلما صليت الظهر اخذت بايدى اخوانى من القراء الاشراف علقمة والاسود
والمسبب ومضيت اريد عمها فاستقبلنا فقال ابا امية ماشانك فقلت زينب ابنة اخيك فزوجنيها
فلما صارت فى حبالى ندمت وقلت اى شئ صنعت بنساء بنى تميم وذكرت غلظ قلوبهن) وقالقوب
اويله نمازينى قيلدقدنصكره اخوانم اولان اشراف قراء يعنى تابعين باهر العرفان ومفسرين قرآندن
علقمة واسود ومسبب حضراتنك اللرينى طوتوب يعنى انلرى آلوب برابر دختر مومى اليهانك
عمنى كورمك قصديله خانه سنه واردق عم مومى اليها بزى اكراما قارشيليوب فى الحال بكا يا ابا اميه
شانك يعنى اراده ك نه در ديدى بندخى قرانداشكك قزى زينبى خطبه در ديديكمده در آن
برنهج شرعى حضور رفقاء مشار اليهمده اكرچه عقد ايلدى لكن بعد العقد نساء بنى تميمك
غلظت قلوبلرين تذكر ايله قلبا ندامت ايلدم وواهمه م بومقوله نسادن اولان قرايله نشليه جكسز
ديو اعتراض ايلدى (فقلت اطلقها ثم قلت لا ولكن ادخل بها فان رأيت ما احب والا كان
ذلك) بندخى واهمه مه اتباع ايله بوشارم ديدكدنصكره شمدى بوشه مم لكن زفاف اولورم اكر
سوديكم معامله يى كوررسم اليقورم والا تطليق ايدرم ديو توطين والزام ايتدم (فلما ادخلت على
فقالت لى ان من السنة اذا دخلت المرأة على زوجها ان يقوم و يصلى ركعتين فيسئل الله تعالى
من خيرها و يعوذ من شرها فصليت ثم سلمت فاذا هى تصلى بصلاتى فلما قضيت صلاتى اتتنى
جوار بها فاخذن ثيابى والبسنى ملحفة قد صبغت بالزعفران فلما خلا البيت دنوت منها فمددت
يدى الى ناصيتها فقالت على رسلك ابا امية ثم قالت الحمد لله احمده واستعينه واصلى على محمد وآله
اما بعد فانى امرأة غريبة لاعلم لى باخلاقك فبين لى ما تحب فاتيه وما تكره فاجتنبه فانه قد كان لك
منكح فى قومك ولى فى قومى مثل ذلك ولكن اذا قضى الله امرا كان وقد ملكت فاصنع ما امر الله اما امساك
بمعروف او تسريح باحسان اقول قولى هذا واستغفر الله العظيم لى ولك) وقتا كه دخترك متعلقاتى
اولان نسوان تزيين ايله كتوروب بيت العروسه ادخال ايتدكلرنده دختر مومى اليها اول كلامنده
زوجه بيت زفافه كتورلدكده زوجك قالقوب رضاء الله ايكى ركعت نماز قيلدقدنصكره زوجه سنك
خيرينى دركاه رب ذى الكبريادن نياز وشرندن استعاذه قيلمه سى سنتدندر ديدى بندخى هاى هاى
اويله در ديوب درحال نمازى قيلدم وسلام ويردم وكوردمكه دختر دخى بنم قيلديغم نمازكبى
نماز قيلار ووقتا كه صلاتى ادا ايلديكمده جاريه لرى كلوب واوزرمده كى اثوابمى چيقروب بكا
زعفران مسك آلود ايله بويانمش كيجه لك جامه سى الباس ايتديلر وحجله كاه عروس تخليه
اولندقده يانندە واروب ناصيه سنه دستمدى مدايدجك عجله ايتمه اى ابو اميه ديوب بو خطبه يه
اغاز ايلدى يعنى حمدله وتصليه يى سردنصكره اى ابو اميه بن برمرأهٔ غريبه يم اخلاقكدن علم
وخبرم يوقدر يعنى خويك ومزاجك ندر بيلمم سوديكك وخشنود اولديغك هرنه ايسه بيان قيل تاكه
برينه كتوره يم وكريه كورديكك شيلرى بيلدر تاكه انلردن اجتناب ايده يم سن خاندان قومكدن المغى
وبن دخى كذلك دودمان قومدن برخاندانه وارمغى قصد ايتمش وبلكه تصارلمش ايكن سوق
قدرله بربريمزه نصيب اولدق وبكا عقد شرعى ايله مالك اولدك آرتق پروردكار عالمك عزشانه مباح
اولان امرى ايله عامل اولكه يا لطف وكرمله بنى امساك ويا خود تسريح يعنى تطليق ايله احساندن
عبارتدر اشته بوسوزى بويله ديرم وبنم وسنك ايچون مولاى عظيم الشاندن مغفرت طلب ايدرم ديدى
(قال فاحوجتنى والله ياشعبى الى الخطبة فى ذلك الموضع فقلت الحمد لله احمده واستعينه واصلى
على محمد وآله اما بعد فانك قد قلت كلاما ان ثبت عليه يكون ذلك حظك وان تدعه يكن حجة عليك

احب كذا واكره كذا ومارأيت من حسنة فاثبتها ومارأيت من سيئة فاسترها فقالت كيف محبتك زيارة الاهل قلت ما احب ان يملني اصهاري قالت فمن تحب من جيرانك يدخل دارك اذن له ومن تكرهه اكرهه قلت بنوا فلان قوم صالحون وبنوا فلان قوم سوء قال و بت معها ياشعبي بانعم ليلة ومكثت معي حولا لااري الاما احب فلما كان رأس الحول جئت من مجلس القضا فاذا انا بعجوز في الدار يأمر وينهي قلت من هذه قالوا فلانة حماتك قلت مرحبا واهلا) راوي حكايه شعبي ديركه قاضي مشار اليه دخترك خطبه سني حكايه قرائتدن صكره بكا ديديكه والله اي شعبي دخترك اشبو بليغانه وحكيمانه كلامي بني دخي برخطبه انشاسنه مجبور ايتمكله بعد الحمد والصلوة اي خليله م بكا بر كلام سويلدك كه اكر اوسوزك وتعهدك اوزرينه ثابت اولورسك سنك حظ وسرورك مستلزم اولور اكر ترك ايدرسك بكاسني تكديره برسند در التماسك اوزره شوني و بوني سودم ايشله و بوني وشوني دخي سومم ايشلمه وسندن مشاهده ايده جكم حسنه لري اثبات ايله يعني ترك ايتمه وكوره جكم سيئه لري ستر ايله يعني انلردن واز كچ ديديكمده اهل واقرباءك بني زيارت ايتملريني سورميسن ديدي واصهاريمك يعني اقرباي زوجه مك بني اوصاندرمه لريني سومم يعني صفيجه صفيجه كلمه لريني ديدم قومشولردن قنغيلري خانه كه داخل اوله يعني قنغيلريني استرسن بيلدركه دخوللرينه اذن ويره يم وقنغيلريني كريه كورورسن سويله كه بندخي اكراه ايده يم ديدي فلان خاندان قوم صلحادر وفلان طاقم قوم سودر ديو تعيين وبيان ايدوب سرور عمردن معدود اولان اول ليله يي وبله رفاقي تا بصباح صفاي بالله بجوردي بكمزك اوزرينه برسنه كامله ده دخي محبتي ارتر ديغي معامله سندن باشقه كندوسندن بردلشكنلك وقوعه كلميه رك يانمده مكث وقرار ايلدي وقتا كه رأس سال داخل اولديغي خلالده بركون مجلس قضاء وحكومتدن اخشامه قريب منزله كلديكمده صاحبة البيت ومديرة الدائره اسامر ونهي ايدرسر بست برعجوزه ملاقات ايدوب بو كيمدر ديو صورديغمده حليله كز قريبانندن فلانه خاتوندر ديو تعريف ايتدكلرنده اهلا وسهلا ديو ترحيب وتكريم ايلدم (فلما جلست اقبلت العجوز وقالت السلام عليك يا ابا امية فقلت وعليك السلام واهلا بك ومرحبا قالت كيف رأيت زوجتك قلت خير زوجة فقالت ان المرأة لاترى اسوء حالا منها في حالتين اذا ولدت غلاما اوحظيت عند زوجها فان رابك مريب فعليك بالسوط فوالله ماحازت الرجال الى بيوتها اشر من المرأة الورهاء المدللة) و وقتا كه يرمه اوطورديغمده خاتون يانمه كلوب بكا سلام و بردي بندخي رد سلام وترحيب واكرام ايتدم همسريكي نه كيفيتده كوردك يعني خوشنود ميسن ديدكده خيرلو خاتون كوردم ورضامده در ديديكمده عجوز زنان قسمي بوكورديكك حالدن كوتو حالده انجق ايكي حالت ايچره كورينور كه بري اركك ولد طوغورورسه خويني دكشديروب كبرورعونته باشلر و ديكري زوجي يانده دائما حظ و صفاده اولورسه بدخوي اولور يعني اوائل احوالنده رضا جويانه حركاتي جعلي اولمق محتملدر لكن مدار رعونت اولان تولد وحرمت زوجي كوردكده خويي بدايسه ميدان ظهوره چيقارر وناز لنوب وقامتي آرتيررسنك زوجه كده اشبو ارائه ايلديكي حالت مرضيه جعلي اولميوب مدارمذكورده تبديل اخلاق ايله كريه كورديكك اندن وقوعه كلور ايسه همان قامچي البكه الوب تربيه سنده قصور ايتمه ونحت قهريكه آل خدايه قسم ايدرمكه رجال خانه لرينه خشونتلي ونازلي قاريدن اشر نسنه جمع وضم ايتمز ديدكده (فقلت والله لقد ادبت فاحسنت الادب ورضت فاحسنت الرياضة) بندخي خدايه قسم كه اي خيرلو پيره زن دختري تربيه كده كوزل تدبير ايتمش سن مرباة ومرضاتدر ديو راضي اولديغمي بيان ايلدم (قالت كيف تحب ان تزورك اصهارك قلت ماشاؤا فكانت تأتيني في رأس كل حول فتوصيني بتلك الوصية فمكثت معي ياشعبي عشرين سنة لم اعب عليها شيئا وكان لي جار من كنده يفرع امرأته ويضربها فقلت في ذلك * رأيت رجالا يضربون

نسائهم * فشلت يميني يوم اضرب زينبا * ءاضربها من غير ذنب اتت به * فما العدل مني ضرب من ليس مذنبا * فزينب شمس والنساء كواكب * اذا طلعت لم يبد منهن كوكبا * انتهى بعده پيره زن مومي اليها بكا زوجه كك حضملري يعني بن وسائري سني زيارته كلمكه راضيميسن يعني كلمه لمي و ياخود نه كونه كلمه لم ديدكده خاندان دخترك اخلاق مرضيه لري مجربم اولديغندن رأيلرينه محول ديمش ايدم او پيره زن دخي هر ييل باشنده كلوب بكا وزينبه نصيحتلر ايدر ايدي اشته اي شعبي زينب يكرمي سنه همسرم اولوب بومدتده كنديني تعييب ايده جك نسنه سني كورمدم و بنم كنده قبيله سندن برهمجوارم اولوب زوجه سني خويسز اولمغله دائما قرع وتوبيخ وضرب ايدر ايدي انك حالي اشبو نظم تشكر جرمك انشاسنه بادي اولدي ديو شعرمز قومي اوقودي ديو شعبي ختم حكايه ايتمشدر (مآل نظم) براي كيمسه لري كوردمكه نسالريني ضرب ايدرلر بنم ايسه زينبي دوكديكم كونده درحال صاغ الم چولق اولدي يعني يابركره اقتضاسنجه دوكش ايدم منبهه اولمغله من بعد بندن ضرب واقع اولمدي و ياخود بي كناه ايكن ظلما دوكش ايدم نادم اولمغله ترك ضرب ايتدم وياخود زينب بدخوي دكلدر كه دوكه يم وصوجسزي بن نيجه ضرب ايده بيلورم اكر ذنب كندوسندن وقوعه كلميان نفسي دوكمك بندن صادر اولسه بن اجراي عدله مأمور قاضي القضاة ايكن عدل ايتمش اولورميم خلاصه زينب اخلاق حميده يي تماما مستجمعه اولمقده كونش كبيدر سائر نساء ايسه صفات حسنه يي سراپا جامعه اولمادقلري جهتدن سائر يلدزلر كبي ضيالري متفاوته وشمسه نسبتله ناقصة الضيادر كه زينب كورنديكي كبي كواكبدن يعني نساء سائره دن بريسي ظاهره اوله مز يعني كم اولوركه واخلاق رديه لريني كوسترمليله ناچار كاهيجه دوكولدرلر ديمكدر واشبو نظمده اولان كنايات ومجازات واستعارات غايتله يرلرنده اولديغي اهل دانشك معلوميدر (محكيدر كه حجاج مشهور ثقفي نجل جعفر طيار عبدالله حضرتلرينك رضي الله تعالى عنهما كريمه لري ام كلثومي سرا ايكي ييك كره ييك وعلانية بشيوز درهم مهر تسميه سيله كندويه تزويجي قصد ايله يازوب شاهدلر ايله وكيلني مدينهٔ منوره يه كوندردي مشار اليه دخي اجابت ايله مشار اليهايي حجاجه عقد ايدوب عراقه ارسال ايلدي مشار اليهانك نزد حجاجده اقامتي سكز ماهه رسيده اولديغي اوانده لمصلحة عبدالله بن جعفر عبدالملك بن مرواني قصد ايله دمشق الشامه كيدوب نزول ايلدي و في الحال عبدالملك ترحيبه اوغلي وليدي كوندردي وليد قارينه بنوب خدم وحشميله مكان ابن جعفره واردقده ابن جعفر چيقوب ترحيب وتكريم ايله قارشولادي وليد قارندن ايغدن ملاء ناسده (لكنك انت لامرحباك ولااهلا) يعني سن ترحيب وتكريمه لايق دكلسن ديو عتاب ايلدي ابن جعفر عجله ايتمه اي قرنداشم اوغلي بو مقاله وعتابه سن طوررکن بن اهل وسزا دكلم ديو رد ايتدكده وليد بلي هم اهل وهم دهاز ياده يه لايق شرسن ديدي ابن جعفر آيا بو معامله نه دن اقتضا ايتدي ديو صوردقده وليد ياسن عقيله نساء عرب وسيده نساء عبد مناف تحقير ايله عبد ثقيفه تفخذ يعني هم آغوش اولسون ديو تفريش ايلدك يعني هاشميه قزيكي حجاج ثقفي يه ويردك ديجك ابن جعفر اي ابن اخ سن بني بونك ايچون مي عتاب ايتدك خدايه قسم ايدرمكه ناسك احق ومنصفي بو ماده ايچون بني اصلا لوم ايتمز انجق سنك و باباك كبي انصافسزلر لوم ايدرلر زيرا سزدن اول اولان ولاة بني اميه صله رحم ايدر و بنم حقمي برينه كتوب قدريمي بيلورلر ايدي اما سن و باباك عبدالملك بيت مال مسلميندن معين اولان معاشدن بني منع ايتمكز يعني معاشمي قطع كز ايله ديون كثيره باري اوزريمه چوكدي و الله كه اكر بورني كسلمش برعبد حبشي عبد ثقيفك ويرديكي مبالغي بكا ويرسه ايدي قزيمي اوحبشي يه تزويج ايدر ايدم بن قرمله رقبه مي ناردن قورتاردم يعني كريمه م الديغي مهري بكا ويروب بندخي اصحاب ديونه

نقسیم ایله انلرك روز جزاده اوله جق مطالبه لرندن قورتولدم دیوب * انکه شیرازاکند روبه
مزاج * احتیاجست احتیاجست احتیاج * معناسیله اعتذار ایلدی پس ولید برکلمه ایله دخی
جواب و یرمیه رك یعنی ملزم اوله رق ایتمدن قاریننك عنانی باباسی جانبنه عطف ایله طوغری
عبدالملکه واروب کنیه سیله (مالك یاابا العباس انك سلطت عبد ثقیف وملکته حتی تفخذ نساء
عبدمناف * یعنی سکا نولدی ای پدر که حجاجی خلقه تسلیط ایله صاحب نفوذ ایتمکله خاندان
عبدمناف کریمه لرین زیر لحافنه الدی دیو تشنیع ایلدی و بو تقریع عبدالملکی غیرته کتورمکله
درحال حجاجه برفرمان یازدیروب درونده اشبو امری الکدن براقدن کریمۀ ابن جعفری تطلیق ایله
امرین درج ایتدیروب هیجان ایله سریعا کوندردی لدی الوصول امتثال ایدوب اکرچه
تطلیق ایلدی لکن حجاج فوتنه دکین کریمۀ مشار الیهایه ترتیب وتعیین قیلدیغی رزق وتکریمی
قطع ایتمیوب ابن جعفره دخی سال بسال اموال وکسوه وتحف هدایاسیله یوکلو قطاری کلور ایدی
(ذکر اولنمشدر که مغیرة بن شعبه کوفه والیسی نصب اولندقده اول اولکه ده دیرهند دیو معروف
اولان دیرده اوهند تاریخ مذکورده صاغ اولوب کوزلرینه عماطر یانیله ترهب و انزواده ایدی
خاتون مرقومه یی کورمکه واردی ولدی الاستیذان یانینه کیردکده هند سن کیمسن دیو صوروب
او دخی مغیرة بن شعبه الثقفی یم دیو کندینی تعریف ایتدی هند حاجتك ندر دیدکده مغیره سنی
خطبه در یعنی تزویج قصد ایدرم دیدی هند دخی (انك لم تکن جئتنی لجمال ولا لکمال ولکنك
اردت ان تتشرف فی محافل العرب فتقول انکحت ابنة النعمان بن المنذر والافای خیر فی اجتماع عمیا
واعور) یعنی سن بکا جمالم و کمالم ایچون کلمیوب و بونلر مطلوبك اولمیوب مجرد مجالس
عربده بکا خاندان ملوك عربدن نعمان بن المنذرك قزی نکاح اولندی دیو تفاخر ایتمك ایچون
بنی استرسك اکر غرضك بو اولمسه ایکی کوزی کورمز ایله بکیجشمك اجتماعنده نه خیرا
ولور دیو بلیغانه جواب و یرمشدر (وذکر اولنان نعمان ابتدای بعثتدن درت یوز سال مقدم
اوله رق اولکیسی جفنه اولوب شامده تسلطن ایدن ملوك غساندن اوتنجیسی نعمان ثالثدر
و بو آل جفنه نك آخری جبله درکه قصه سی قلم اسعد فقیر ایله اوائل کتابده یازلمشدر (ناسك
وجها احسنی اولان عبد الرحمن بن ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهما اجمل نساء
قریشدن اولان حلیله لری عاتکه بنت عمرو بن نفیله افراط ایله محب اولوب بو حالده حسب
القدر طلاق رجعی ایله تطلیق ایتمکله قبل المراجعه مشار الیهك نظم وقبس اسا صحرا نورد
اوله رق انشاد ایلدیکی شعر دلسوز بلیغدر * اعاتك لاانساك ماذرشارق * وماناح قمری الحمام
المطوق * فلم ارمثلی طلق الیوم مثلها * ولامثلها فی ای تطلق * لها خلق عف ودین ومحتد *
* وخلق سوی فی الحیاة ومصدق * بعده مراجعت ایلمکله مشار الیهك شهادتلرینه قدرینه
عاتکه رضی الله تعالی عنها پیرایۀ حرامسرای ازدواج وعفتلرنده اولمشدر حین شهادتلرنده
مشار الیهانك نظم ایلدیکی مرثیه بودر * فآلیت لاینفك نفسی حزینة * علیك ولاینفك جلدی
اغبرا * فلله عینی لم اری مثله فتی * اکر واحمی فی الهیاج واصبرا * اذا شرعت فیه الاسنة
خاضها * الی الموت حتی یترك الرمح احمرا * محکیدر که حارث بن عوف اوس بن حارثة بن لام
الطائی نك قزلرندن برینی خطبه قصدیله قبیله سندن و احباسندن خارجة بن سنانی کندویه
رفیق ایله مطیه سوار اولوب اوسك بلادی جانبنه کیدرلر واوسی منزلنك حوالیسنده بولورلر حارثی
کوردکده (مرحبابك یاحارث ماجاءبك) خوش کلدك ای حارث سنکله نه کلدی یعنی نیچون کلدك
دیو سبب ورودینی صوردقده حارث (جئت خاطبا) قزیکی تزوج قصدیله کلدم دیدی او دخی
(لست هناك) سن بو راده دکلسن یعنی دامادلغه قبول ایتمم دیوب دها برنسنه سویلیه رك

غضبله زوجه سنك یانینه کیرر زوجه سی اوسك غضبینی کوروب اورجل و مسافر کیمدرکه
کلدی وسلام و یردی سن ایسه انکله اوطورمیوب واطالۀ کلام ایتمیوب غضبله بو یله صاووشدك
دیو سبب غضبینی صورر اوس دخی اورجل عربك سیدی واواوسی حارث بن عوفدر دیدکده
زوجه سی نولدی سکا که ایندیروب اکرام ایتمدك دیو تعریض ایدر اوس یا اول بنی احمق صاندی دیدی
زوجه نه کیفیتله سکا معامله ایتدی دیمجك خطبه یه کلدی دیدی یاسنك قزلریکی تزویج مرادك
دکلمی دیدکده نعم مراد مدر دیدی یاسید عربه تزویج ایتمیوب کیمه و یره جکسك دیدکده استثقال
حارثه نادم اولوب سکوت حیرته واردقده زوجه سی سندن صادر اولان بو اویغونسزلغی تدارك
ایت و تیز حارثه یتشوب جویر کتور دیدکده یا بندن حارث حقنده صادر اولان فرط کبیر یعنی
تقصیر عظیم ایله یوزینه نه وجهله باقه یم ونه ایله عذر دیله یم دیدکده منزلمده برنسنه ایچون غضب
ایلدیکم حالده بکا ملاقات ایلمش ایدك بندن حقکزده بلاشعور واقع اولان قصوریمی عفو
ومنزل فقیرانه می تشریفده وقدم رنجه بیورهر نه یه میل ومحبتکز وارایسه اوراده اماده در
دیه رك اعتذار ودعوت ایله دیو کلمات مصلحت آمیز روشی معقول اولدیغنی زوجه درك
ایتمکله اول یولدن معذرت مذکوره یی تعلیم ایله بندیروب ارسال ایلدی (ناقل حکایۀ مذکوره
رفیق حارث خارجة بن سنان دیمشدرکه بز اوس اوندن اوانشقالی کوروب راه معاودتده
کیدرلر وغم یأس ایله صحبت ایدرلر ایکن برده ارقه مزدن یاحارث خانه مه عودت قیل نداسیله
اوس کورینه دوشدی توقف ایتدك ووصولنده بنه بیورك دیوب وعذر مذکوری سرد ایدوب
واو کومزه دوشوب اجابتمزه مسرورا بزی منزلنده مسافر اوطه سنه انزال ایدوب کندی زوجه سنك
یانینه کتدی راوی خارجه دیمشدرکه صکره دن استماع ایتدیکم اوزره اوس زوجه سنك یانینه
واردیغی کبی تیز بیوك قزیمزی کتور دیدی کلدکده ای قزجغزم اشبو حارث بن عوف یعنی مسافرم
سادات عربدن برسید در بکا خاطبا کلدی سنی اکا تزویج قصد ایدرم نه دیرسن دیمجك دختر
(لاتفعل) یعنی تزویج ایتمه دیدی باباسی اباسندن سؤال ایتدکده (انی امرأة فی خلقی رداءة وفی لسانی
حدة لست بابنة عمه فیرعی رحمی ولاهو بجارك فی البلد فیستحیی منك ولاآمن ان یری منی مایکره
فیطلقنی فیکون علی بذلك سبة) بن خلقمده رداءت ولسانمده حدت اولان برمرئه یم وحارثك
عمی قزی دکلم که بندن نفرت ایتسه ده خصملق غیرتیله تحمل ایدوب ناچار بوشامیه رق بنی بسلیه
و او دخی سنك بلدکده قالمز و یاخود بورالی قومشو دکلدرکه سندن اوتانوب بوراده بکا برابر
ضروری اوطوره و بن دخی حارثك استکراه ایده جکی ایشده تقصیمك بولنمیه جغنه امین دکلم پس
بندن رداءت مزاج تقاضاسیله غضب ایده جکی برنسنه وقوعه کلدکده بنی درحال تطلیق ایدر
ومیدانده بی کس براغوب کیدر بو ایسه بکا بین الناس اوتانه جق برشی اولور دیو اعتذار ایتدکده
اوس (قومی بارك الله فیك) دیو اعتذارینی بکنه رك قالق کیت دیوب یانندن اخراجدن صکره
اورتانجه قزینی چاغردوب اکا دخی آبله سنه دیدیکی سوزی سرد ایتدی واو دخی اختنك اعتذاری کبی
اعتذار ایله جواب و یردی بعده هنیسه نامنده اولان کوچك قزینی کتوردوب خطبۀ حارثی
بیلدردکده (انت و ذاك) یعنی سن وحارث بیلور دیو ضمیرنده مستتر اولان میلنی ضمیر مخاطب
واسم اشارتله اکدیروب رضا کوستردی حارث هنیسه یه همشیره لرینك و یردکاری جوابلرینی ذکر
ایتمیه رك ای هنیسه بن بو خطبه یی قرنداشلریکه دخی عرض ایتمشیدم استنکاف ایتدیلر دیو
استنطاق سبب رضا ایتدکده اوکاسید روضۀ بنات یعنی هنیسۀ زکیۀ عارفة النکات کویا
بیوکلرینك جوابلرینی استماع ایتمش کبی ادات استدراك ایله (لکنی والله الجمیلة وجها الرفیعة خلقا
الحسنة رأیا فان طلقنی فلا اخلف الله علیه) لکن بن خدایه قسم که وجه خوب وخوی بالای

محبوب ورأی حسن وتدبیر مستحسن ایله متصف اولمله حارث بکا محبت ایدوب ترك ایتمز یوق
اکر بوشار ایسه کند و خو یسزلغندن قدردان اولماسندن بوشامش اوله جغی عندالناس
معلوم اوله جغندن بن ملوم اولمیکه حجاب ایدهیم بلکه اوهم مذمت اوانور وهم الله تعالی اکا عوض
ویرمز یعنی بنم کبی همسر بوله میوب پشیمان اولور وجزاء غدرینی بولور دیهجك اوس (بارك الله
علیك) دیو دعا ایدوب بعده یانمزه کلدی ای حارث هنبسه نامملو قزیمی سکا تزویج ایتدم
واودخی قبول ایتدم دیوب عقد واشهاد ایتدی وزفاف ودخول منزلنده اولمق املیله درحال اناسنه
لوازم عروسی تهیئه ایله دیو امر ایدوب وعادت عرب اوزره برخیمهٔ مستورهٔ عروس قوردیروب
وحارثی درونه اقعاد وعقبنده تزیین اولنمش اولان کلنی بلکه بوستان نسلنك کلنی اوصفهٔ صفایه
ادخال ایله خانهٔ سرور حارثی اباد ایلدی (راوی دیرکه وقتاکه هنبسه حجله کاهده حارثه انیسه
اولدقده حارث مدت قلیله لبث نصکره بیت عروسدن چیقوب یانمه کلدی و بن (افرغت من شانك)
یعنی مصلحت وصال اولدی بندیمی دیدیکمده (لا و الله) دیو غنچه نکشوده قالدیغنی و هنوز
ذوقیاب عسیله سی اولمدیغنی بیان ایتدی وسبب تأخیرینی صوردیغمده ای برادر وقتاکه کلنه مد
دست محبت ایتدیکمده ابوین واخوه مك یانلرنده مواصلت تامه اولورمی دکلدر دیوب بخله وطعنده
زفاف تامك اجراسنی عزم والتماس ایتدی دیوب وقاین پدرینه دخی بیلدیروب هنبسه یی هودج
سوار اوله رق الوب سمت وطنه روان اولدی و برازجق کتدکدنصکره حارث تحمل ایده میوب بکا
کرم ایله جزنیجه بکله وطوردیوب هودج هنبسه یی کار راهده کورلیه جك بر دپه وراسنه چکوب
وچوق طورمه دن ینه بوله کتوردی وکذلك (افرغت) دیدیکمده یوق دیمکله وجهنی سؤالمده
صاحبة الهودج نیاز وصالمده سن بکامهٔ جلبیهٔ سبیهٔ اخذه یعنی اسیر جاریه یه اولان معامله کبی
معامله می ایدر سن بو اراور نسنه دکلدر تاکه جزور وغنم ذبح وخاندان عرب دعوت اولنوب
ولیمهٔ عظیمه ترتیب و سنك و بنم کبی اصلزاده لر عادتی اجرا اولنمدقجه وصال محالدر دیو جواب
ویردی بندخی تحقیق سنده همت وعقل مشاهده ایتدم ان شاء المولی سن بکا همسر نجیبه اولورسن
دیو دعا ایتدم دیدی بعده بوله چیقوب و دوزه لوب بلده مزه کلدیکمزآنده حارث بر مکمل ولیمه
یاپوب بیت الزفافه کیردی وینه فی الحال چیقدی کذلك حکمت قلت مکثی استفسارمده وقتاکه
داخل اولوب اشته دلخواهك اولان ضیافتی اجراء واستدیکك مالی آماده ایلدم دیوب معاملهٔ
مباحه یی رجامده (لقد ذکرت من الشرف بما لیس فیك) مکر سن سنده اولمیان شرفله مذکور
ایمش سن یعنی خلقك حقکده سماحت وحماست وسائر شرف آرا اولان صفاتله اتصافکی اعتقاد
وذکر ایدرلر بو اعتقاد واشتهار ایسه اسنادمالم یکن ایمش دیدی بندخی نیه بناء بو یله دیرسن
دیدیکمده یا حالا عرب میانده قتال درکار و بربرلرینی قتل و سبی ایلدکاری آشکار اولوب
بو اختلالده شرفله اشتهاری اولان مردلر نکاح نسایه یعنی قربانه مشغول اولور می دیدی
بندخی (فما ذا تقولین) یعنی ای برکزیدهٔ زنان زمان بو خصوصده نه رأی بیوررسن دیهجك
(اخرج الی القوم واصلح بینهم ثم ارجع الی اهلك فلن یفوتك ما ترید) قومین یعنی منحا صمین
عرابی قصد ایله بورادن چیق کیت و بینلرینی اصلاحدنصکره اهل بیتکه رجوع ایت ومرادك
اولان وصال بو ارالقده اصلا سنی فوت ایتمز یعنی مرادیکه ینه ایررسن دیدی بندخی ینه سنده
عقل ورأی کوردم دیدم دیوب درآن ساعت چیقوب ووارروب مقاتلینك بینلرینی اصلاح ومقتولینك
اوچ بیك بعیره بالغ اولان دیتلرینی ورثهٔ قتلایه ویردیروب واجمل ذکر وثنا قازانوب عودت ایتدك
بعده حارث دائرهٔ وصاله صفای بال الله داخل وذوق شهد سروره واصل اولوب چوق وقت زوجان
عیش طیب ایله امرار زمان ایتدیلر وحارثك هنبسه دن بنین و بنات اولادی دخی اولمشدر وذکر اولنان

معرکه یوم حرب عبس وذبیان دیو بین العرب مشهور اولان قتالدندر (فقلت) خانه سنده
یوز بیك ایش اولوب تسویه لرنده شاشرمش اولان کیمسه نك هنبسه کبی برزوجهٔ عاقلهٔ مدبرهٔ
مدبره سی اولسه خانه سنك امور مشکلهٔ شتاسنی سهولتله تنظیم ترده قالدی اول کیمسه حلال
مشکلات انام اولور (فضل بن محمد الضبی بعض احبابندن روایتله حکایت ایتمشدرکه بنی سعد
قبیله سنك معتبرانندن بوانان وجمیل الوجه اولان برکیمسه نك اوکندن برکون امیة بن عبدالله
ابن خالد بن اسیدك صاحبهٔ ظرف وجمال اولان جاریهٔ بلیغه سی مرور ایدر اول کیمسه شجاع
وجسور اولمغله جاریه یه کرچه ایکن سنك کبی زوجه سی اولان کیمسه یه طوغروسی (طوبی له) دینیلور
وغبطه اولنور دیو حرف انداز ملاطفه اولوب وطاقیلوب وعقبنجه زوجی وارمیدر وار صور دیو
بر اوشاغنی کوندرر اوشاق واروب سؤال ایتدکده سنی کوندرن ذاته صور که حرفتی یعنی مدار
تعیشی وجهت افتخاری نه در بکا بیلدرسن دیو اعاده ایدر اوشاق کلوب دیدیکنی تبلیغ ایتدکده
* وسائلة ما حرفتی قلت فتی * مقارعة الابطال فی کل شارق * اذا عرضت خیل لخیل رأیتنی
* امام رعیل الخیل احمی حقایقی * واصبر نفسی حیث لا حر صابر * علی الم البیض الرقاق
البوارق * شعرینی نظمله اوا وشاغه اوکردوب جاریه یه اوقودیوب اعاده قیلدی که مضمون نظم حرفتی
ومابه الافتخاری شجاعت اولدیغنی بیاندر پس اوشاق جاریه یه اولاشوب اوقودقده جاریه دخی
کیرودون سنی کوندرنه (انت اسد فاطلب لنفسك لبوة) یعنی سن ارسلانسن نفسکه بردیشی ارسلان
آره دی دی و بو ابیاتی دخی اوقودیوب اعاده ایلدی ﴿ الابیات ﴾ الا انما ابغی جوادا اماله *
* کریما محیاه کثیر الصدائق * فتی همه مذ کان خودا خریدة * یعانقها باللیل فوق
النمارق * ویشرب بها صرفا کمیتا مدامة * ندامات فیها کل حر موافق * خلاصه جاریهٔ
بلیغهٔ مرقومه برمنطوق کلام مرسوم وابیات وقرینهٔ سوق مقال بن اکرچه ذات زوج دکلم لکن
بنم بهلوانله ایشم وویریشم وایشم بوقدر ارتق او ارسلان اغا نفسنه کندی کبی بردیشی ارسلانی
اش ایتسون و بن جمالنك اوزرینه مالی اولان اری ارارم وشول جوانمرد دی استرمکه صدقه وصله
واحسانلری چوق وسیماسی کریم اوله واویله اولان جوانمرد جوهر فرید کبی برجاریه یی الدقده
اوجاریه انك اسیر جمالی اولوب کیجه لر ایچره ینه دوشکلر اوزره انکله معانقه ایدر واودخی مداما
بادهٔ صافی جاریهٔ عشیقهٔ مزبوره سنه نوش ایتدیروب نشوهٔ سرور وعقار ایله ذوق وصفالر
سوررو اوکریمه کیجه سنده هرحر موافق وظریفدن شرطنجه دوندیم بلیغ منادمت ایدرلر دیو
جواب یأس و یرمشدر (یحیی بن عبدالعزیز ذکر ایتمشدرکه بر رجل زوجهٔ واحده سنك اوزرینه
بردیکر مرأه تزوج ایدر زوجهٔ جدیده سنك جاریه سی زوجهٔ قدیمه سنك بیتی یعنی اوطه سی
قپوسندن * و ماتستوی الرجلان رجل صحیحة * واخری رمی فیها الزمان فشلت * بیتنی
انشاد ایله چکوب وعودتنده ینه چکر ایکن * و ماتستوی الثوبان ثوب به البلی * و ثوب بایدی
البایعین جدید * بیتنی اوقیوب * اسکی خاتونه اولور حرف انداز * مأل بیتین مرور زمان ایله
عملمانده اولان ایاق ایله صاغ وسالم اولان ایاق یکسان دکلدر و ایکی اوروبه که بری چورك وردی
ودیکری بایعده جدید وجدید اوله یکدیکره مساوی دکلدر یعنی ایشه یرایان رغبته شایان اولان پای
درست ایله ثوب جدیددر دیمکدر (وزوجهٔ قدیمه نك جاریه سی دخی معارضه یه اغاز ایله جدیده نك
باب بیتی پیشندن مرورنده * نقل فوادك حیث شئت من الهوی * ما الحب الا للحبیب الاول *
* کم منزل فی الارض یألفه الفتی * و حنینه ابدا لاول منزل * قطعه سنی اوقومشدرکه مألی
عشق ومحبت تحریکیله قلبکی استه دیکك یره نقل ایده طور لکن محبت انجق ینه اولکی دوسته
مقصور اولوب صکره دن اتخاد اولنسان یارانده حب وودادپایدار اولماز ووری زمینده یکیت برچوق

منزل ایله اکرچه الفت ایدر لکن اشتیاق وارزوسی ابتدا الفت ایتدیکی منزل ایچون اولور
دیمکدر (قلت) واقعا اول زمان ایچنده اولان شیوه بوایدی که بوقاعده یه و بودستوره
استناد ایله * اسکی عمخوارلرین ایله خاطرده ن دور * یکی یارانلریکك باشی ایچون سلطانم *
* رجاسی اولنه کیدر * عمرو بن العلاء دیمشدر که ناسدن نسانك حالنی اعلم اولان یعنی نسوانك
مشوار ومزاجلرین ایوجه بیان ایدن عبدة بن الطبیب ایمش که * فان تسئلونی بالنساء فاننی *
* بصیر باودا النساء طبیب * اذا شاب رأس المرأ اوقل ماله * فلیس له فی ودهن نصیب * قوانی
نظم ایتمشدر (والمآل) اکر بندن مدار محبت زنانی صوررسکز انی تحقیقده بن مرد بصیر واکاه
و اودرد درونی تشخیصده طبیب حاذق اولمله سزه شو یله بیلدیره یم که اکر مردك یعنی زوجك
باشی آغردقده یاخود مالی ازالدقده اومرد ایچون قار یلرك سوکیسندن نصیب و پای یوقدر (قلت)
و بلکه سب ودشنام و پای چوقدر یعنی نسوان یاقربان استروقربانه قدرت قالمادقده درجهٔ ثانیه
اوله رق انجه استر دیمکدر و فی الحقیقه برطوغری کلام حکمت ارتسامدر (مغیرة بن شعبه دن
صفات نسا سؤال اولندقده جوابنده عجبه قرزلی مواساة بونند ن یعنی مردك بولداش وحالداش
ایدوب کندو یه برابر ایتمك جهتندن احسن نسادر واجنبیه لر انجبدر (وماضرب رؤس الاقران مثل
ابن السوداء) واقران وحرلرك باشلرینی ضربده براحد ابن سوداء کبی اولمدی یعنی زنجیه نوعی زنانی
بد خو بدر دیمشدر (مردمانك باشنی ضرب سوء خلقك اثریدر قره لرك اوغلاری بو یله اولیجق قرزلری
دخی اشد اولور دیمکدر معناسی عاجزانه مطالعهٔ اسعد فقیر مسود الحروفدر (عبد الملك بن مروان
(برکیمسه قربان قصدیله تسری مراد ایدرسه جاریهٔ بربریه آلسون وتوالید اراده ایدرسه فارسیه
السون وخدمت اراده سنده ایسه رومیه آلسون دیمشدر که جواریٔ مزبوره مصالح مذکوره یه
تقسیم مذکور اوزره مخصوص وزیاده اهل اولدقلرینی بیاندر (قلت) عهد عبد الملك
اوائل فتح الاسلام اولمغله جواریٔ اولکاهای مرقوم سبی طریقیله اولورایدی و برابره قاموسده
یازلدیغی اوزره مغرب زمینده برقوم و دخی حبشله زنج میانده کائن برقوم دیکردر که آلت تناسل
ذکوری قطع ایدوب او ذکر مقطوعی نسایه مهر ایتمك عادتلری ایمش و بو برابره عربده قیس
غیلان اولادندر وعلی قول حمیر صنهاجه ایله کتامه د ن ایکی بطن وقبیله اولوب افریقس نام
ملك افریقیه یی ضبط و استیلا ایتدکده برجانبنه یرلشمشلردر (معجم البلدان بیانیجه بوقوم
دیکرزیلع مذکوردرو عادت مرسومه نك صورتی دخی بودر که طائفهٔ مرقومه دن بری برمرأه یی بکنوب
کفوی اولمدیغی حالده تزوج قصد ایتسه شویله جه خطبه ایتسه نائل مرام اولمیه جغندن استدیکی
مرأه نك باباسی و یاخود دیکر وابسی صغرلرندن برکیه صغری ارارو بولدقده قویروغنك برمقدارینی
کسوب صالیویررو کندیسی ایچلرندن کوجی یته جکی کیمسه یی بولمغه سعی ایدر و بولدیغی کبی
او کیمسه نك النی قطع ایدوب قاچر وقتا که چوبان بقره نك قویروغی کسلدیکن مرأه نك باباسی
واقرباسنه خبر و یردکده قاطعی تحری یه قالقارلر واکر ظفر بولورلرسه قتل ایدرلر وعدم ظفرده
ذکری مقطوعی تجسس ایدرلر اکر بقره التی کسکه ظفرندن اول طوغورر سه خاطب غیر کفو
مرقومك عملی کندی کبی باطل اولمغله بلده سنی ترکله بوله میه جقلری وخبری منقطع اوله جغی
یره یقلور کیدر واکر ایچلرینه دونه جك اولور و یاخود اولدیغی یری طوبارلر ایسه اولدیررلر واما
خاطبك ذکرینی کسمش اولدیغی بیچاره یی صغر طوغورمازدن مقدم بولورلرسه خاطب قاطع
مزبوره ناچار مرأه یی کیمك قرزی اولور ایسه اولسون کفوی دکلکن و یررلر ومنع عادتلرنجه اللرندن
کلمز واشبو عادت باطله دن ناشی اجداد زیلع وطنلرینی ترکله عادت مرسومه بولنمیان مغربده غربتی
اختیار ایتمشلردر والله تعالی اعلم (اصمعی دیمشدر که بکا برقریشی ذات کلوب تزوجنی قصد

ایمش اولدیغی مرأه خصوصنده استشاره ایلدی بن دخی ای ابن الاخ (اقصیرة النسب ام طویلته)
یعنی تزوجنی اراده قیلدیغك خاتونك نسبی قیصه میدر یوقسه اوزونمیدر دیدیم لکن نظرهٔ اولاده
بلاعنله انصافنی ظن ایله سویلمش اولدیغم اشبو کنایه طریقیله موجز و قیصه دوشن کلامی
دفعةً تفهم ایده میوب مرادیمی صوردقده (یا ابن اخی القصیرة النسب التی ذکرت آباها اکتفیت به
والطویلة النسب التی لا نعرف حتی تطیل فی نسبها) یعنی قصیرهٔ نسب اولان باباسنی و سلسلهٔ
نسبنی ذکر ایتدکده سکا کفایت کلان خاتوندر یعنی مضبوط النسب اولمغله تعداد ایدر و سنده
بیلورسن بوایسه خاندانده اولور وطویلهٔ نسب اولان سلسله وجدینی صوردیغکده یله مدیکندن
لاقردینی اوزالدن و طولاشدیرن خاتوندر بو ایسه مجهول النسب حالیدر (فایاك ان تقع فی قوم
قد اصابو کثیرا من الدنیا مع دناءة فیهم فتضع نفسك بهم) ایمدی زنهار دنیالقلری ومالری چوق
اولوب اکن کندولرنده دنائت اولان قبیله نك واوجاغك ایچنه دوشمه یعنی انلردن قاری آلمه تا که نفسك
ارالرنده ضایع یاخود الحق والودهٔ ذل واودودمانده کلیا انوب کل اولیه دیو رأی واشاره قیلمشدر
(منقولدر که اهل کوفه دن برفتی عساکر ایله غزایه چقمش اولوب معرکه ده برجاریه ایله برفرس
اغتنام ایتمکله اعطای مال ومنال ایله مکرمه سی اولان عمی قزینه غیرة لها * لا ابلغو ام البنین باننا
* اغتنبا واغتننا البطارقة النجد * بعیده مناط المنکبین اذا جری * و بیضاء کالتمثال زینها العقد * فهذا
الایام العدو وهذه * لحاجة نفسی حین ینصرف الجند * نظمیله وصف جاریه یی وفرسی
بیان وشادن عبارت واستفسار عصمت واشعار غیرتدن کنایتدر مرقومه یه ترقیم ایدوب کوندردی
وقتا که نظم مرقوم منضود قزه ورود ایلدکده خادمه سنه دواتی کتوردیوب جوابنده شو
ابیاتی تنظیم ایله ابن عمنه تقدیم ایلدی * الا قرده منا السلام وقل له * غنبنا واغتنا غطارفة
المرد * بحمد امیر المؤمنین اقرهم * شبابا و اغزاکم خوالفة الجند * اذا شئت غنانی غلام
مرجل * ونازعته من ماء معتصر الورد * وان شاء منهم ناشیٔ مدکفه * الی کبد ملساء اوکفل
لهده * فما کنتم تقضون حاجة اهلکم * شهودا فتقضوها علی النائی والبعد * فعجل علینا
بالسراح فانه * منانا ولاتدعو لك الله بالرد * فلا قفل الجند الذی انت فیهم * وزادك رب الناس
بعدا الی بعد * لجان اشبو ابیات رسیدهٔ دست فتی اولدقده مهب هواء تغزل وهوی اولدیغندن
اصلا توقف ایتمیوب شوقا وغیرة لها فرس دفوره سوار وجاریهٔ مزبوره یی اردف ایدوب
یعنی فرسده ارقه سی جانبنه بندیروب وطولو دیزکن بنت عمنه اولاشوب بعد السلام ابتدا کلامی
(بالله هل کنت فاعله) سؤالی اولدی و بوسوزی عربده ابتدا تکلم ایدن فتای مرقومدر که
نامحرمه پیراهن عصمتنی کوستردکمی دیمکدر پس کلام مرقومی فتی دیدیکی کبی بنت دخی مرقومه
(الله فی قلبی اعظم واجل وانت فی عینی اذل من ان اعصی الله فیك) یعنی واجب الوجود عز شانه
قلبمده و یقین واعتقادمده اعظم واجلدر انك خوف وقهرندن دامن عصمتمه حرکت فاحشه
کبری کتورمدم یوقسه سنك خودك بکا سد راه فساد دکلدر زیرا سن بنم عینمده برعاجز قول
اولالك ایله سنك کبی عاجزك خوفندن عصمتی التزام ایتمش دکلم (فکیف ذقت طعم الغیرة) ارتق
سن طعام غیرتی نه کیفیتله طاتدك یعنی مقصدك اولان عصمتم پایدار اولدیغن اکله دك مآلی
او کلام موجز بلیغیله بیان ایتمشدر فتی سرعتله کلوب وجاریه یی مومی الیهایه هدیه ایدوب
ینه غزایه عودت ایلدی سیاق کلامدن اکلاشلدیغی اوزره مومی الیها فتانك نشانلیسی یاخود
منکوحهٔ بی بهای غیر مدخول بهاسی اولمق کرکدر وابیات مرقومه نك فحواسی دخی غزای فتانی
تبریك وملاقاتی رجا ونکهبانم یوغیکن ومراد ایتسم محایب ایله عیش وعشرت و وصال ممکن
ایکن سنك غیابکده ناموسمی الله تعالی وقایه ایلدم دیو عفتنی انبا ونصرت و سلامت وعودتنه

خبردعادر كما لايخفى على من طالع هذا الامن الابتداء الى الانتهاء ﴿ فصل ثانى ﴾
بوفصل صفت حسنهٔ نسا بيانده در (حجاج معلوم امراء عربدن حكم بن ايوبه عبد الملك
بن الحجاجه تزويج ايچون * اخطب له امرأة جميلة من بعيد مليحة من قريب شريفة فى قومها
ذليلة فى نفسها مواسية لبعلها * اوزاقدن جميله ويقيندن مليحه يعنى هر حالده خلقا و خلقا
كوزل وقومى ايچنده شريفه يعنى خاندان و نفسنده ذليله يعنى متواضعهٔ غير متكبره و بعلنه
مواسيه يعنى ارينه يار موافق برمرئه اره و بول وخطبه ايدوب خبرينى طرفمزه بيلدر ديو يازر
اودخى (قد اصبتها لولاعظم ثديها) اوصاف مذكوره ده برمرأه يى اكرچه كه نسايه بولدردم
لكن ممه لرى بيوك ايمش كاشكى اولميدى ديو عيب عدايلديكى كبر ثديى كوسترك خبرينى يازدقده
حجاج بلغ دخى (لايكمل حسن المرأة حتى تعظم ثدياها فتدفى الضجيع وتروى الرضيع) مرأه نك
حسنى كامل اولماز ممه لرى بيوك اولمادقجه كه ثدى كبيره همفراشنى اورتوب اصيدر وصبىٔ شيرخوارى
سوده قاندرر ديو يازوب رضا كوسترر (قلت) بوتقديرجه نزد حجاجده مرأهٔ حسناو يوغان
وسودى بركتلو اينك اعتبارده يكسان اولمق لازم كلور (وذكر اولنان جميلهٔ بعيده و مليحه قريبه نك
معنالرى قريبا متن مستطرفده بمنه تعالى كلور (عبدالملك بن مروان غطفان قبيله سندن بر
بليغه احسن نسايى بكا وصف و بيان قيل ديدكده (خذها ياامير المؤمنين) اى امير المؤمنين ال
يعنى استماع ايت ديو بروجه آتى تعداد ايدر احسن نسا (ملسنة القدمين) اياقلرى اندامل
(درماء الكعبين) طوپقلرى ات ايله اورتلمش (ناعمة الساقين) بالدرلرى يومشاق (جماء الركبتين
دزقپاقلرى اتلو (لفاء الفخذين) او يلقلرى بربرينه دورلمش (ضخمة الذراعين) بازولرى طولو
(رخصة الكفين) آوچلرى واسع (قاعدة الثديين) ممه لرى ديم ديك (حمراء الخدين) يكاقلرى
قرمزى (كحلاء العينين) كوزلرى قدرتدن سورمه لى (زجاء الحاجبين) قاشلرى اينجه (شماء العرنين)
بورننك بالاسنده اكريلك اولميه رق رأس انفى هموار وطويل الانف (شنباء الثغر) وديشلرنده
طاتلولق يعنى بياض وهموار (محلولكة الشعر) مويلرى زياده سياه (غيداء العنق) كردنى ناعم
ولين (مكسرة البطن) نافه سى حد اعتدالده ملحم (بائنة المركب) دزقپاقلرى آشكار
(لمياء الشفتين) طوداقلرينك قرمزيلغى معتدل يعنى قرمزلغى نصابنده (بلجاء الجبين) حاجبينى بينى
ضيادار اولان حسنادر ديد يكنده (عبد الملك و يحك بواوصافده اولان حسنا قنده
بولنور واومقوله درهٔ نادره يه نه طريقله ظفر بولنور ديجك رجل وصاف مرقوم اى امير المؤمنين
سزاوحسناء مستثنايى خالص عرب وخالص فارسلره يعنى خاندان عرب وعجمده بولورسز ديو ختم
كلام ايتمشدر (عليك بمن تربت فى النعيم ثم اصابتها فاقة فاثر فيها الغنى وادبها الفقر) معانى
كثيره يى حاوى بركلام اهل حكمت وتجربه در يعنى تأهل مراد ايدرسك اهل ثروت خاندانندن
اوله رق ناز ونعيم ايله پرورده اولوب بعده كردش روزكار ايله فاقه يه دوچار اولمش مرأه يى تزوج
ايت والتزام قيل زيرا تمول مكنتى ايله مزاجنى هروادئ تمتعده قوللنمغله چوق شيده تحصيل
وقوف ايله ارزوكش اولديغى مجهولى قالميوب بعده فقر وفاقه وضرورت محكى نيك و بداخلاقى
كندويه بيلديره رك بووجهله فاقه مؤدب ومعلمى اولمش اولديغندن انى تزوج ايدن بركامله
الاخلاقه وقانعه وصابره يه مالك اولمش اوله جغندن منزلى انتظام اوزره اولور ديمكدر والله
تعالى اعلم (برمرد عاقل دانا اولنه جك اولوب خاطبنه يعنى قلاغوزينه (ابغ لى امرأة لاتونس جارا
ولاتوهل دارا) يعنى بنم ايچون برزن بول كيم قومشولرينه كتمز وقومشولرى دخى اكه كلمز اوله
وبعبارة اخرى مخدراتدن اولوب اصلا كيمسه ايله اختلاط ايتميه واسواق وبازاره و مسيره يه
خلاصه خانه سندن خارجه بلاضرورة چيقر اولميه ديو سپارش ايتمشدر و بومعناده يعنى مخدره يى

ثناده برشاعر ماهر دخى * هيفاد خيها اذا استقبلتها بحف * غيطاء غامضة الكعبين معطار
* خود من الخفرات البيض لم يرها * بساحة الدار لابعل ولاجار * قطعه سنى نظم ايتمشدر كه
اصلا طشره چقميوب خانه سنك ساحه سنده زوجى و پنجره دن قومشوسى دخى كورمز مألندر
(وقدماى شعراى عربدن اعشى دخى ثناى مذكور ده * لم تمش ميلا و لم تركب على جمل *
ولم تر الشمس الا دونها الكلل * بيتنى انشا قيلمشدر كه يوزينى كونش دخى كورمامشدر مفادنده در
(وينه قدمادن برشاعر آخر دخى مستورهٔ خيمهٔ عفتى ستايشده * ابت الروادف والثدى لقمصها
* مس البطون وان تمس ظهورا * واذا رياح مع العشى تنسمت * نبهن حاسدة وهجن غيورا *
شعر رنكين مخيلنى ثبت صحيفهٔ روزكاره وملاحظهٔ عاجزانه م اوزره كنايه طريقه سيله او مخدره لر سرين
و بستانلرينى يعنى ظهرا و بطنا ذاتلرينى كيجه ايچره كه اختيار و شعورى سلب ايدن حالت
نوم وهنكام عدم ضيا اولمغله مانع رؤيت عالم دراووقت وحالده لامس وجود اولان پيراهنلرينه يله
بايشدرمزلر فكيف كه زمان يقظه ونهارده چشم اجانب انلرى كوره مألنده اولان معنايى اشعار
ايتمشدر زيرا مفهوم كنوى ومعناى لازم نظم مرقوم اول مخدره لر اختيارلريله نامحرمدن
كندولرينى كالى اوزره ستر ايدرلر و كيجه ايچره او يودقلرنده افعاللرنده اكرچه اختيارلرى كيدر
وظلمت شب مانع رؤيتلرى اولور ايسه بو حالده دخى انلر مستورات بيوت عفت و پستر آراى
زهادتلردر كه بدنلره ملاصق اولان قميصلرينه بدنى محيط اولان هوا وروزكار اسدكده بدنه
كوملكدن فى الحقيقه اقرب اولمغله قضيهٔ شعريه جه كويا كوملكك تقربنى چكه ميوب وقسقنوب
حاسد اولديغى حالده كوملكه دور باش يعنى اوزاق دور ديوتنبيه وغيرتى هيجان ايدرك تهديد
ايدوب كوملكى بدندن تبعيد ايدر يعنى اسمكله كوملكرينى روزكارلر قباردر و بوتقريبله كوملكلر
بدنلرندن ايرلمغله مخدرات مذكوره نك كفلرندن وممه لرندن دور اولدقلرندن مس ايده مملرى لازم
كلور (اشته خاطر فاتر اسعد كمتره كلان حل بودر بوندن باشقه برمعناى رنكين بولنورسه
تسطيريله كارى تزيين رجا اولنور (قلت) اشرف كافهٔ قبائل اقاليم عالم اولان عرب عربانك
ناموس و غيرتلرى اشبو نظملردن آشكاردر كه خيمه نشينان ايكن عرض وناموسلرين زياده
كوزه دوب حتى اهل عرض اولان اهل بيتلرينى بويله جه اشعار بليغه ايله مدح وثنا قيلمشلردر
(محكيدر كه وجه جهتدن اقبح ناس اولان عمران بن خطانك اجمل نسادن بر زوجه سى وار ايمش
زوجه سى بومامن الايام عمرانه (انا واياك فى الجنة ان شاء الله تعالى) سن و بن ان شاء الله تعالى
جنتلكز ديدى عمران بوسوزى نيه بناء ديدك ديجك زوجهٔ بليغه (لانى اعطيت مثلك فشكرت
واعطيت مثلى فصبرت والشاكر والصابر فى الجنة) يعنى سنك كبى يه بنم كيبسى من قبل الله تعالى
اعطا اولنمغله سن شكر ايله و بن صبر ايله متصفز شاكر وصابر ايسه بر منطوق نص وعد
جنت ايله مبشرلردر ديو سبب دخول نعيمى شرح ايتمشدر (اشبو مطايبه يى جامع المستطرف
بالمناسبه بوقارودهابك برنده دخى يازمش ايدى (بعض سياحين نقل ايتمشدر كه بن طريق
مكهٔ مكرمه ده براعرابيه يه راست كلدم ايديكه احسن نسا ايدى تحمل قالمامغله اوطوروب صنع
بديعى وحسن وجمال منيعى تماشا ايدركن برقصير القامه پيركلوب وقولاغندن طوتوب كوتوروب
كتدى همان بن دخى ارقه لرندن واروب قيزه اى ماهلقا بو پير سالخورده كيدر ديدم حسنى كبى
نطق دخى شيرين اولان اوحسناء مستثنا حليل وزوجمدر ديدى بن دخى حيرتله سنك كبى كوزل بو
پير كبى اثقله همسر اولمغه نه كيفيتله رضا داده اولور ديجك مكر شاعره دخى اولمغله عقب
سؤالمده * ايا عجبا للعود يجرى وشاحها * تزف الى شيخ من القوم تنبال * دعانى اليه انه
ذوقرابة * بعز علينا من بنى العم والخال * شعرينى نظم ايدوب منطوقنجه حسنده درفريد كبى

اولوب وشاح وحليسى صارقوب سوربنان دخترك قومدن قبصه بو بلى بيره زفاف اولمسنى جاى
عجب ايسه ده او برصفت مذكورهٔ حسنده بولنه يعنى بكا عمجه زاده ودايى اوغلمدن دور
خصم ايسه بزه يعنى بكا انلردن عزيز اولمسى زوجه‌سى اولمه سنه اولمه بالتراضى سبب اولدى
ديو اعتذار ايتمشدر (وغالبا دخترك عندنده او پيرك عزيز ومحترم اولمسنه پيرك توانكرلكى سبب
اولمق كركدر وياخود پير مرقوم اقصاى امال جنس نسا اولان شئ معلومده شهرت كير اولمق
وياخود اقتضاى كمال درايت دختردن ناشى پيرسالخورده وزوركارشناس نزدنده معتبر اولمه سندندر
(شعر مرقومك مضمونى دخى تماميله استخراج اولنه مدى كاره اشارت بونده دخى سائرلرى كبى
متمادر * ابن علقمه حضورنده بعض بلغا * ومن لم يرد مدحى فان مدائحى * توافق عند
الاكرمين مرامى * توافق عند المشترى الحمد بالندا * نفاق بنات الحارث بن هشام * نظمنى
انشاد ايتدكده كه مفادى بنم مدحمى كيم استميوب دونديره بيلمور كه بنم مدحيه‌لرم اكرملر نزدنده
هدفه اصابت ايدن تير خفيف راست سير كبى برنده در وندا وكرمه حمد وثنادن عبارت اولان
مدحيه‌م رغبت ايده نك نزدنده حارث بن هشامك قزلرى نفاقنه يعنى رواجنه موافقت ايدرده
اصلا رد اولنميوب قبول اولنور ديمكدر مفاد نظم مطالعه فقيرجه اكرچه بروجه محرر كوستردلدى
خطاسى وارايسه اصلاح ايله مثاب اوله‌لر (پس بو نظمى ابن علقمه استماع ايتدكده نفاق
بنات حارث نه صورتده در ديو كيفيتنى صوردر او بليغ دخى جوابنده بنات مذكوره احسن نسادن
اولدقلرندن فضله باباارى انلرى تزويجنده كيتلو مهرلر ايله يعنى جهاز كرانبها ايله براوزوجلرينه
سوق ايدر ايدى ديمجك ابن حارثك بو فعلنى اكر بر مخنث فاسق بناتى حقلرنده اجرا ايتمش اولبدى
صومعه نشين اولان رياضت كشلر انلرى ازدواجه بربرلريله منافسه مناقشه ايدرلردى ديو استظراف
ايتمشدر (قلت) اشبو تمثيل فرضى ابن علقمى جرأت اولنماز صورتده ايدى انلرى طى ايدوب
برلرينه مخنث فاسق ايله رياضتكشلر تعبيرينى كتورمكده حمداً لله تعالى اسعد فقير موفق اولمشدر اصله
رجوع ايله ملاحظه اولنه (براعرابى تزوج ايدوب زوجه‌كى نه كيفيتده بولدك ديدكلرنده
(وجدتها رصوفا رشوفا اندفا) بولدم ديمشدر كه عضو مستوريني تنك وفم وايقنى پاك بولدم ديمكدر
(محكيدركه ملك كنده عمرو بن حجر كه امرئ القيس شاعرك جديدر عوف بن محلم شيبانينك ذات
كمال وجمال اولان زوجهٔ مترو كه‌سى ام اياسى تزوج مراد ايلدكده عقل وثبات وادب
صاحبه‌سى اولان عصام نام خاتونى قلاغوز ايدوب ام اياسه دقت واذعان ونصاب شعورينى
امتحان ايله ديو ارسال ايلدى عصام دخى اولا ام اياسك اناسى امامهٔ بنت حارثه واروب بيلديكى
شئى بيلدردى يعنى عمروك خطبه سنى افاده قيلدى امامه دخى قزى ام اياسه اى قزجغزم اشبو
سكا كوندرديكم سنك خانه كدر يعنى بنم عندمده همشيرم كبى معتبره در سكا بعض شانكه يعنى
صفات واحوالنكه نظر ودقت واستكناه ايچون كلمشدر نظرينى اراده قيلديغى شيلردن برينى
ستر ايتميوب كوستر واستنطاق ايلدكده حجابله سكوت ايتميوب سويله خبريله عصامى ارسال
ايلدى وقتا كه عصام ام اياسه واروب بهجت وحسن وجمال جهاتندن چشم جهانك مثلنى
كورمديكى كمالى ام اياسده كوروب ومومى اليهايى ناس ميانده خلقهٔ احسن وعقلا اكمل ولسانا
افصح بولوب درحال افادهٔ حال ايچون حارثه رجوع ايدر حارث عصامى (ماوراءك) ديو
ماجرادن استفسار ايديجك عصام (اخبرك حقا وصدقا) يعنى اى حارث ام اياسده مشاهده
ايلديكم اوصافى سكا حق وصادق اولدقلرى حالده خبر ويريم ديوب (مارأيت جبهة كالمرآة
المصقولة يزينها شعر حالك كاذناب الخيل المضفورة) ام اياسده اولان جبهه كبى بر جبهه كورمدم
زيرا كه شول آينهٔ مجلايه بكزركه اوزرنده زياده سياه رنكلو اولوب قوله اتك مقبول اولان سياه

رنك قوروغى كبى دراز اولان موى يعنى كاكل عنبر رنك زيب وزينت ويرمشدركه اكر كاكل
مرقومى صاليويرر ايسك سلسلهٔ مصقوله تخيل ايدرسن (قلت) بدويت اوزره اولان اصل عربده
كاكل طويلى تشبيه‌ده بينلرنده نهايت مرتبه‌ده اعز مال اولان خيلك ذنبندن باشقه مشبه به
اولماديغندن اكا تشبيه ايتمشلردر والا حضريله ظهوره كلان تار حرير وسائر امثاله نازك شيلره
زينله تشبيه مذكور كيرو قالمش وبلكه موى غليظه مشبه به اولوب حالا عرب وعجم وروم‌ده
مقام ذمده صاحبى آت قويروغنه بكزر قارى ديو هجويه‌ده قوللنيلور اولمشدر وحتى شعراء قدماى
عرب اهل سخن بى قيوقوه سنه بكزندكارى مابى صرف وجه شبهنده قوه‌دن غيرى برشئ
كورمدكلرينه بناءدر فليحفظ (ومع ذلك حاجبان كانما خطا بقلم اوسودا بحمم قد تقوسا على
مثل عين العبهرة التى لم ترقانصا ولم يروعها قسورة) واشبو جبههٔ موصوفهٔ حسنه ايله‌يله انده
ايكى قاش واردركه كويا بربرينه كما وكيفا مساوات‌ده ورقنده بر قلم ايله يازلمش وچكلمش وسياه
اولمه‌لرنده كورايله يرلرينه تسويد اولنمشدر واويله برقاشلردركه يايك ممتلى يعنى طولو اولان قبضه‌سى كبى
اولوب صيادى كورمين يعنى آوجيلردن قورقيان وارسلان كندوينى اوركتميان يعنى اسددن دخى
قورقميوب وقيميوب آفت دوران اولان چشملرى اوزره تقوس ايدوب يعنى يايلنوب قورولمشلردر (بينهما
انف كحد السيف المصقول لم يخنس به قصر ولم يمعن به طول) و بوقاشلر اراسنده سيف مصقول
تيز قطع منتهاسى كبى اولوب كندينى قيصه‌لق وجهدن متأخر ايتمش اولان يعنى قيصه اوله‌رق
اوجى برمقدار يوكسك اولميان وطول دخى كندينى حقير وغير معتبر قيلميان انفى واردر (حفت به
وجنتان كالارجوان فى بياض ناصع يخطف العيان) ام اياسه بياض خالص ايچره كوزلر
قاپان واستيلاب ايدن ارغوان رنكنده اولان ايكى ينكاق الطاف افزا اولمشدر (شق فيه فم
كالخاتم لذيذ المبسم) انده صنع قدرت حلقهٔ خاتم مقدارنده كوالشى وياخود ايچنده كورينان
اوك ديشلرى طاتلى برفم شق قيلمشدر (فيه ثنايا كالدرر يثم اليك منه ريح الخمر اونشر الروض
بالسحر) واوفمده اولان سنلرك جمله‌سى انتظام ورنكده انجولر كبى بياض وهموار اولوب سكا
اوفم اهل نشوه مذاقنده معتبر اولان بوى باده‌ده وياخود سحر وقتنده بوى بوستانده تمام اولور
يعنى بو بولرى سكا ايصال ايدر (يتقلب فيه لسان ذو فصاحة و بيان يقلبه عقل وافر وجواب
حاضر) اوفم اويله برفمدركه ايچنده فصاحت وبيان صاحبى لسان اولوب اولسانى ايسه عقل
وافر وجواب حاضر تقليب ايتمكده در (يلتقى دونه شفتان حمراوتان كالزبد يحلبان ريقا كالشهد)
اوفمك يانده قايمق كبى طاتلى ايكى قرمزى طوداق التقا ايتمشدركه شهد ناب كبى ريق وآب اقيدرلر
(تحت ذلك عنق كابريق الفضة ركب فى صدر يتصل به عضدان ممتلئتان لحما مكتنزان شحما
وذراعان ليس فيهما عظم يجس ولا عرق يمس) زير شفهٔ مرقومه‌ده ساغر سيم آسا صدره
قونلمش بركردن براق اولوب صدر مرقومه دخى اته طولو مجمع شحم يعنى شحمى ولحمى برنده
ايكى بازو ايله كندولرنده ال ايله بوقلنيلوب بيلنه ميان عظم ومس اولنه‌جق طمار اولميان يعنى
طولو اولمريله كمكارى وطمرلرى بلورميان ايكى ساعد متصلر در (ركب فيه كفان رقيق
قصبهما لين عصبهما تعقد ان شئت منها الانامل وتركب الفصوص فى حفر المفاصل) ساعد
مرقوملرك هر برنده كمكارى رقيق وسكرلرى لين بر اوج يعنى دست تركيب ووضع اولنمشدركه
اواللرك پارمقلرندن استه ديكنه سزاوار اولديغى اوزره عقد ايله يعنى نشان باغله يعنى خاتم طاق
و بوغوملرى چقورلرينه فصوص جواهر براشدر (قد تربع فى صدرها حقان كانهما
رمانتان) كورديكم ام اياسك سينه سنده نار كبى ايكى حقه يعنى ممه تربع ايتمش يعنى باغداش
قورمشدركه بغداش جلسه‌كشانك وضع مخصوص معلوميله اوطور يشيدر اشبو تعبيردن ونار

میوه سنه تشبیهدن ممه نك یومرو اولمسی ودیك طورمه سی صفت ممدوحه سندندر كه آنفاینـه
ثدیی مدحده (قاعدة الثدی) تركیبله تصریح اولنمش ایدی ونفس الامرده دخی ممه نك اوهیئتده
اولمسی یعنی طورمه سی مطبوع و یابوان اولمسی غیرمطبوعدر ولهذا ینه آنفا محرر اولان (ابث
الروادف والثدی الخ) روادفله ثدیك قمیصی ظهر و بطنه لمسدن منع ایملری معنای مخیلی اول
عضولرك خجلی ودیك طورمه لری هیئتندن لازم كلدیكی اشبو (قد تربع الخ) فقره سنی
یازركن معلم اولمغله بورایه درج اولندی بو صورتده قطعهٔ مزبوره نك بیت اولی مستقلا بر بیت
آزادهٔ مدح و بیت ثانیسی اولان (واذا الریاح الخ) آزاده برمدح دیكر ومقدما یازیلان مفهوم
دخی وجه آخر اولور (من تحت ذلك بطن كطی القباطی المدمجة كما عكنا كقراطیس الورق
المدرجة) اوممه لرك آلتندن قباطی كبی قاتلنمش و برابر دیرلمش یعنی دوشیرلمش برقارن روینمودركه
اوزرنده مسطر اوزره یازوسی اولان كاغد كبی بوكملر ایله كسوه لنمش یعنی زینتلنمشدر یعنی
مقصود شكم ام ایاس كاغد كبی بیاض ولحم معتدل ایله اوزرنده اولان بوكملری اوقاتلنمش قماشك
بوكملری ایله سطر هموار وكاغده تشبیه ایله ثنادر (قباطی لغتده اینجه كتاندن مصرده اشلنور
ثوبدر دیو وانقولیده یازیلودر (تحیط تلك العكن بسرة كمدهن العاج) عكن مزبوره شیرمایی
و فیـل دیشندن مصنوع مدور كل یاغی قوطیسی كبی نافه سنی احاطه ایدر یعنی سره مركز دوائر
خطوط عكندر (قلت) مدهن اسم آلت اولوب یاغ حفظ ایده جك شیشه وسائر شیدن یاپیلور
ظرف دیمكدر اسم آلتده اولان قاعدهٔ صرفیه اوزره میمی مكسور وهاسی مفتوح اولمق اقتضا
ایدرایكن بو ماده ده شاذ اوله رق میم وها مضموم اوله رق مسموع ومستعملدر وهاون معناسنه اولان
مدق ایله قالبور والك مفهومنده اولان منخل ودخی مسعط ومكحله ومحرضه ومنصل و برلغتده
مغزل میملرینك ضمله ومناره ایله منقل وعلی لغة محمل الحاج میملرینك فتحه لریله شاذ اوله رق
كلمشدر (خلف ذلك ظهر كالجدول ینتهی الی خصر لولا رحمة الله تعالی لانخزل تحته كفل یعقدها
اذا نهضت وینهضها اذا قعدت) ینه عصام دیركه اوشكم لطیفك ارقه سنده برظهر یعنی ام ایاسك
بر ارقه سی واردر كه جدول یعنی نهر هموار مختصر كبی برابنجه بله یعنی وسط رقیقنه منتهی اولمشدر
اكر مرحمت الهیه احسان قیلمسه ایدی او بلك تحتنده اولان كفل یعنی قیچ وصاغری كبرندن ورقت
خصرندن اوتوری ارتفاع ایده مز و بالایه قالقه ماز وكفل مذكور شویله دركه ام ایاس حركت
ایتدكده مومی الیهانی اقعاد واوطوردقده اقامه ایدر (قلت) حسب الظاهر (كفل الخ) قولندن
مستفاد اولان معنی كه قالقنجه اوطوردر واوطورنجه قالدیرر دیمك اولمغله اكرچه یازلدی لكن
هرنه قدر كفلك معتبر اولدیغی اوزره جسامت معتدله مقبوله سی صاحبه سنی آغر پاصه رق اقعاد
ایتسون و بو اقعاد ایله لازم جسامت معتبره اوله رق ثنا اولنسون دیه لم فاما اوطوردقده اقامه سی
نه نكته یه مبنی ایدوكی خفاده قالمش وقنغی معنادن كنایه اولدیغی و بادی حركه نیدوكی مطالعه
اولنه مامشدر تدبر بحركة الفكر (كانه غص رمل لبده سقوط الطل) واو یله بر كفل دركه كویا
دكرمی بریاض رنك قوم یعنی اولوب كندینی سقوط باران خفیف اصلدوب رنك بخش لطافت
اولمش و مجسم قیلمشدر (تحمله فخذان كانهما نضید الجمان تحتهما ساقان خدلجان تحمل
ذلك قدمان كحذو اللسان فتبارك الله تعالی فی صغرهما كیف یطیقان حمل ما فوقهما واما ماسوی
ذلك فكرهت ان اصفه غیر انه احسن ما وصفه واصف بنظم و نثر) او یله بر كفلدركه انی
نضید جمانه بكزر ایكی اویلق واو اویلقلری دخی تحتلرنده بولنوب خدلج اولان ایكی ساقلر
وساقلری لطافت زبان كبی انلو ایكی قدم قالدیررلر واو قدملرك صغرلریله بیله مافوقلرنده كائن
ذكر اولنان اعضایی وخصوصا كفل كرانی تحمل ایملری صنع بدیع قدرت ازلیه اولمغله مقام

تمجیددر واوصاف حسنهٔ مذكوره ایله متصف اولان اعضادن ماعدالرینك وصفی و بیانی
بوادبرنده تصریح اولنورشیلردن اولمیوب شوقدر واركه انلر دخی نظم ونثر ایله واصف اولانلرك
وصفلرندن احسن یعنی هر شاعر ومنشی انلری لایقیله وصف ایده میه جكی روشندر دیو عصام
بیان احوال ام ایاسی بلیغانه بیان ایله اتمام ایتدكده عمرو بن حجر ام ایاسك پدرینه خطبه ایچون
اتباعندن برمعتبری ارسال ایله مصلحت عقدی دخی اتمامندنصكره ولیمهٔ عظیمه ترتیبیله زفاف
اولمش وام ایاسدن دنیایه اولادی دخی كلمشدر وزفافنده ام ایاسك خطبه سیله خطبه سی واناسنك
وصیت ونصیحی كیفیتی اشبو بابك آلاسنده ذكر اولنمشدر (خدلجه خانك ودالك فتحی ولامك
تشدیدی ایله بالدرلری وقوللری اتلو وطولو اولان مرأه یه اطلاق اولندیغی قاموسده محرردر
(ونضید مرتب اولان نسنه در وجمان انجو كبی كمشدن مصنوع دانه لردركه عصام بلیغه آتی
فخذ مطبوعه مشبه به قیلوب وغالبا بومقوله شی حلیٔ نساء عربدن اوله رق فخذی جماندن مرتب
برطوب كبیدر دیمشدر (حذو اللسان) قولنده اختلاف نسخ اولدیغندن باشقه قدمه تشبیهنده
وجه شبه لایقیله مطالعه اولنه میوب اشتباهده قالدی حلی نیاز اولندی ﴿الحسن احمر﴾
دیو حسنی احمر ایله بلغای عربك وصفی وجه زن زیر پرده وستره ده زیاده مكث وعطریات
سورمكله صاری بی چلار حیثیتده اولدیغنده مستعمل ایمش (ودخی دریسی اینجه ورنكی صافی
اولان وجه صاحبی اوتاندقده تحمر ایتدیكندن یعنی قزاردیغندن وقورقدقده صارردیغندن
اشبو رقتدن ناشی حاصل اولان تلونه بلغا دیباج الوجه دیرلر (علی بن زید تلون وجه حسناتی
وصفده) حمرة خلط صفرة فی بیاض * مثل ما حاك حائك دیباجا * بیتنی نظم ایتمشدر
﴿وابن عبد ربه دخی﴾ بیضا تحمر خداها اذا خجلت * كما جری ذهب فی صفحتی ورق *
بیتیله * عطـائل كالارام اما وجوهها * فدر ولكن الخدود عقیق * بیتنی انشا قیلمشدر
(بلغاء عرب جاریهٔ حسنا شمسك تلونیله تلون ایدركه وقت ضحاده بیضا وهنكام عشی ده صفرادر
دیدیلر وحتی بومعناده ذوالرمه * بیضاء صفراء قدتنازعا * لونان من فضة ومن ذهب * بیتنی
نظم ایلمشدر (حسنا دوردن ناظرینك بصرینی تمامیله اخذ ایدر یعنی تماشا ایدنلر حیران
جمالی اولوب و باقلشدقده دوردن كوریلان صفتده بعینها بولنمزسه اوحالده اولان حسنایی
بلغا جمیله ایله توصیف ایتمشلردر وتكرار نظرده حسنی زیاده ده بولنورسه اوصفتده اولان حسنایه
ملیحه دیمشلردر لكن قربده اوزاقدن كورلیشی كبی اولمیـان زن مذكوره ده ینه اصل حسن
بولندیغی حالده عرب عربا جمیله دیمشلردر یوقسه اصطلاحرده كندینی تزیندن ناشی
اوزاقدن نامی و یقیندن زوجنی یاقن عجوز و زن بدلقا دیمك دكلدر زیرا اویله اولان قارینك
وصفی هرحالده یقیلغنده واوزاقلغنده قبیحه در غفلت اولنمیه ﴿حكمت شناسان عرب﴾ اذا
اردت ان یصلب ولدك فاغضب المرأة ثم قع علیها) یعنی صلابت وشجاعتلی ولدی اولمسنی
اراده ایدن زوجه سنی اغضاب ایدوب بعده قربان ایلسون دیمشلردر (قلت) بو كلام حین
جماده اولان حال امك ولده بالحكمة تأثیری اولدیغنی اشعار ایدر (واشبو معناده برشاعر عربك
* ممن حملن به وهن عواقد * حبك النطاق فعاش غیر مهبل * حملت به فی لیلة مزؤودة *
كرها وعقد نطاقها لم یحلل * نظمی زادهٔ طبع حكمت تبعیدر ﴿الفصل الثالث﴾
اشبو اوچنجی فصل مرأهٔ سوء صفتنی مبیندر (نعوذ بالله تعالی منها (قلت) اشبو فصلده نسوانك
كوتوخویلری كورولوبده نسوانده ایوخویلی یوقدر ظن اولنمسون زیرا مطلقا انسانده كرك
اركك اولسون وكرك دیشی اولسون اخلاق حسنه اصحابی ایله اخلاق سیئه اصحابی اولدیغی
كونش كبی آشكاردر ونسوانده اخلاق حمیده اصحابی نیجه ذوات واردركه كوزل آدلری

وشانلری وصاپی یه کلمز خیرات وحسناتلری تاریخلرده یازلمشدر خلاصه ارکك ارسلان ارسلان
اولورده دیشی ارسلان ارسلان اولمزمی فحواسنجه نساده بونجه وایدلر وعالمه وفاضله وشاعره‌لر
ومصنفه‌لر واردر اگر کوزل خوی نساده اولمیدی جامع المستطرف یچن ایکنجی فصلی یازه‌مز
ایدی (ان المرأة السوء مثل شرك الصیاد لاینجو منها الامن رضی الله عنه) اشبو عباره ترجمهٔ کلام
حکمت ارتسام داود علیه السلام دندر که مدلولی کوتی خویلی قاری آوجینك آغی کبیدر
یعنی اومقوله قاری یه مبتلا اولان آغده طوتلمش بالق کبی هلاك رسید دشوار خلاصدر مکر
حضرت حق تعالانك مظهر رضای ورحمتی اولوبده امداد قدسیله خلاص اوله دیمکدر
(قال عمر رضی الله تعالی عنه النساء ثلاثة لینة هینة عفیفة مسلمة تعین اهلها علی العیش ولاتعین
العیش علی اهلها واخری وعاء للولد وثالثة غل یلقیه الله فی عنق من یشاء) اشبو کلام فاروقی‌نی
اصمعی ابوعمر بن ابی العلادن اودخی امیرالمؤمنین مشارالیهدن روایت ایتمشلردر ومدلولی مطالعهٔ
فقیرانه‌جه زوجه اوچ قسم اولوب اولکیسی یومشاق وآسان یعنی نازك خویلی وعفیفه ومسلمه
اولان خاتوندر که بار حوایج بیتی بتون بتون زوجنه یوکلتمیوب کندوسی دخی نسج قبص کبی
مناسب ومباح اولان مکسبله یاردم واعانه ایده یاخود نفقه وکسوه وسائر تدارکی لازم اولان اشیای
منزلده حاجتدن زیاده‌سنی طلب ایتمیوب حاضره قناعت ایله زوجنی تعجیز ایتمین ذاتا وحالا
صالحه وراضیه وعایشه وزاهده وعابده وسالمه اولان کریمه قادینلردر (وایکنجیسی ولده وعا
وقاب یعنی چوچوق طوغورن وبسلین خاتوندر که اخلاق حسنه ده وصفت مذکورهٔ اعانه
وعدم تعجیزده چندان اولکی خاتون ایله همدنك اولمیوب لکن ولود اولدیغندن ینه قرین قبول
اولان قادیندر (اوچنجیسی بوغازه طاقدقلری بوقاغیدر یعنی کوتی خویلی قاریدر که نعوذبالله تعالی
من سخطه پروردکار عالم عزشانه حضرتلری لحکمة اراده بیوردیغی قوللنی اوطوق بلا ایله مبتلا
ایدر وغل تعبیریله مقیده اولمه‌سندن وصفاتی اطلاقده براغیلوب تعداد وبیان اولنمادیغندن
اوقارینك نهایت مرتبه‌ده سوء مزاج وطبع بد ایله اتصافنی اقتضا ایتدیکندن باشقه ولوددنصکره
قسم مستقل اوله‌رق ذکر اولندیغی عقیم اولمسنه دخی دلالت واشارت ایدر انتهی
ما لاحظه الفقیر (منقولدر که اخلاق نسوانی تجربه ایتمش اولان بر روزکار دیده اعرابیٔ
بلیغه صفت نسایی بزه بیان قیل دیو سؤال ایتدکلرنده جوابلرنده (شرهن الخفیفة الجسم القلیلة
اللحم المحیاض الممراض الصفراء المشؤمة العسراء السلیطة النفراء السریعة الوثبة کأن لسانها
الحربة تضحك من غیر عجب وتدعو علی اهلها بالحرب نفس فی السماء واست فی الماء) دیمشدر که
مفهوم ومفادی قاریلرك زیاده کوتیسی جسمی خفیف واتی از یعنی قوری ولاغر ووقت حیضی
وخسته‌لکی سورکلی ومشأمت عدا اولنان صاری رنك ایله زیاده متصف وعسراء سین مهمله ایله
اولان نسخه‌جه صولاق ویاشدیده ویاخود شوم وشین معجمه ایله عشراء نسخه‌سی اوزره احمق
اولوب سلیطه یعنی لفظا ومعنی دلی اوزون وبولاشق ونفراء یعنی جزعی وتباعدی چوق وزوجنه
آتیلوب بولاشمه‌ده چابك ولسانی دل آزارلقده ولقلقه وسب ودشنامده تأثیر وتکدیر جهتندن
حربه‌یه شبیه اولوب تعجب اولنمیه‌جق یرده احمق اولمغله ناپجا خنده ایدن وزوجنه وخصملرینه
کندی یتزایکن مبتلای دشمن اولك دیو بد دعا ایدن ویاخود انلره مقاتله ومشاجره‌ده میدان
اوقیان بورنی یرده وکوتی صوده یعنی کندنده اسباب کبردن مال وجمال یوغیکن متکبره اولان
قاریدر دیو تعریف بلیغ ایله ایضاح ایتمشدر (قلت) نفس فی السماء الخ مثلدر که صغیر الشان
متکبر حقنده ایراد اولنور میدانیده انف فی السماء عباره‌سنده اوله‌رق محرردر وحریری فرق
بدنجی مقامه‌سنك بعض عباراتی شرحنده (یضرب لمن یتکبر مقالا ویصغر فعالا دیو تصریح

ایدر وشفیق مرحوم مقالهٔ مشهوره‌سی شرحنده ادیبوك کوتی قووق مثلی غالبا بوندن مأخوذدر
دیمشدر ورأس فی السماء الخ ترکیبله دخی مستعملدر (وبلیغ دیکر دخی مرئهٔ سوء وصفنده
اللهم احفظنا من شرورها بویله دیمشدر (ایاك وکل امرأة مذکرة منکرة) صاقن هر بر مرئهٔ
ثیب مطلقه وسزوکهٔ مستکرهه‌دن که (حدیدة العرقوب) اوکچه‌سی اوزرنده چکلمش اولان
سکری سخت وقتی (بادیة الظنبوب) اینجکنده اولان قوری کمکی آشکار (منتفخة الورید) شاه
طمرلری ششکین وقالن (کلامها وعید) سوزی کوتیلکی اجرا ایده‌جکنی بیان (وصوتها شدید) ودخی
سسی شدتلی وشماتله‌لی وقتی اولان (تدفن الحسنات) کوردکلری ایولکلری اورتوب انکار (وتفشی
السیئات) وکوردیکی کوتولکلری افشا واظهار (تعین الزمان علی بعلها) حال وزمان زوجنه باقیوب
طاقتی اولمیان شیلر ایچون ابرام ایدن (لیس فی قلبها له رأفة) قلبنده زوجنه رأفت وشفقتی
(ولاعلیها منه مخافة) وزوجندن اصلا خوف وخشیتی اولمیوب (ان دخل خرجت) زوجی
منزله کلدکده منزلدن چیقن (وان خرج دخلت) وزوجی اودن چیقدقده کیرن (وان ضحك
بکت) وزوجی کولدکده اغلیان (وان بکا ضحکت) واغله‌دقده کولن (کثیرة الوغا) صوتی
چوق (قلیلة الارعا) رعایتی آز اولان (تأکل لما) وطعامی یالکزجه اخرك ایله بیله تمامنه دکین
(وتوسع ذما) وذم زوجنی توسیع واشاعه ایدن (صخوب غضوب) زیاده چاغریجی وحایقریجی
(ضیقة الباع) قولاجی طار (مهتوکة القناع) باشمغی یرتلمش یعنی بی عار (ضیفها مهزول)
مسافری آچلقدن زبون وارق (وبیتها مبلول) اوطه‌سی سدکلی ومردار اولوب (اذا حدثت
تشیر بالاصابع) معایبدن معدود اولدیغی اوزره لاقردی ایدر ایکن علی الاتصال پارمقلریله
اشارت ایدن (وتبکی فی المجامع) ومجمع ناسده اغلین (بادیة من الحجاب) ستره سندن ظاهره
اولان یعنی چرچبلاق کورینجی (نباحة علی بابها) قپوسی اوکنده اولویجی (تبکی وهی
ظالمة) ظالمه اولدیغی حالده اغلیان (ویشهد وهی غائبة) وغائبه اولدیغی حالده یعنی
کورمدیکی شیئه شهادت ایدن (قد ذل لسانها بالزور) یلان یره شهادتده لسانی آلشمش
اولان (وسال دمعها بالفجور) وکوزلرینك یاشی فجور وفسوقه شوقندن ناشی سیلان ایدن قاریدر
دیو بیان ایدوب غالبا بلیغ مومی الیه اوشرلردن برینه دوچار اولمش بولندیغندن (ابتلاها الله تعالی
بالویل والثبور وعظایم الامور) حق تعالی وتقدس بوصفتده اولان قاری‌یی هلاك وخسران
وجسامتلو بلیه‌لر ایله مبتلاة ایدوب عبادینی شرلرندن قورتارسون دیو بد دعا قیلمشدر (قلت)
ضیقة الحوصلة بخیله اطلاق اولندیغی مجمع الامثالده کورلمش ایسه‌ده ضیقة الباع عباره‌سنی انده
وسائر دردست مطالعه اولان کتابلرده فقیر کوره‌مدم وقنغی معناده مستعمل ایدیکن اوکرنه‌مدم اکر
بخلده مستعمل ایسه صفت بخل حکمانك یازدقلری اوزره ارککده عیب ایسه‌ده نسوانده حسنه‌دن
عد ایتمشلردر کما لایخفی وجهد هله هرنه ایسه مقام ذمده کتورلمکله ذمی مشعر بر معنادن کنایه
اولمق اقتضا ایدر تتبع اولنه (قلیلة الارعا) یرنده (قلیلة الدعا) نسخه‌سی دخی کورلدی وعلی
هذا مقام ذمده اولمق قرینه‌سیله علی ایله صله‌لنان مضرتله دعادر دیملیدر اما اطلاق کماله مصروفدر
قاعده‌سنجه خیر ایله دعاسی قلیل دیمك اولور بو ایسه کمال ذمه منافیدر وارعانك دخی رعایتده
استعمالی کذلك تتبعه موقوفدر (اهل علم وحکمت دیدیلر که رجلك آخر عمری اولندن خیر اولور
زیرا حلمی وعلمی چوق ورأی وتدبیر وشوری کوزل وتجربه‌لری تام وکامل اولور واما مرأنك آخر
عمری اولندن شردر که جمالی کیدر ولسانی شوم ورحمی عقیم وخلقی بد اولور (واشبو معنایی
جعفر بن محمد (اذا قال لك الرجل تزوجت نصفا فاعلم ان شر النصفین الذی بقی فی یده) قولیله
عبارت جزالنده بیان و(وان اتوك فقالوا انها نصف * فان اطیب نصفیها الذی ذهبا) نظمی

دخی انشاد ایله تنشیط طبع اهل عرفان ایتمشدر که مفهوم قول مرقوم بر کیمسه سکا نونك وصادك قبحیله
نصفی یعنی اورته یاشلو برخاتونی تزوج ایتدم دیرسه بیل که اول کیمسه نك ایکی بولنمش نسنه نك
شر طرفی یدنده قالمشدر دیمك اولوب مآل و مفهوم نظم مرقوم دخی خطبه ایتدیکك خاتونی
تجسسه کیدنلر بعد التحری والسؤال کلوب ده سکا اوخاتون نصفدر دیدکلرنده اوقاریك اطیب
نصفی کیدن وکچمش اولان زمانی اولدیغی بیلمش اول دیمکدر (مجامع العجوز من المهلکات) یعنی
عجوز وقوجه قاریلر ایله مجامعتلر رجلی هلاك وتلف ایدن اشیادندر کلامی اقوال حکمت
شناساندندر (شعراء اواثلدن زید بن عمرو برامه یی یعنی جاریه دیدیکمزی هجوده (اعاتبهـا
حتی قلت اقبلت * اباالله الاخزیها فتعود * فان طمثت قادت وان طهرت زنت * فهاتیك
تزنی دائما وتقود * قطعه سنی نظمه کتورمشدر که مفهومی بن اوامه یه لایقنجه ایلدیکم عتاب
غایتنده کل دیدیکمده اکرچه صورت اجابت کوستروب کلور لکن دائما خزی وخسرانده اوله
عقبنجه خدمت کورمدن دونر ویقلوب کیدر وحیض کوردکده دیاثت ودم طهارتنده زنا ایدر
خلاصه شو امه زنا ایله یزه ونلك کارمی دارلرندن خالیه دکلدر دیمکدر (مرأه زوجنه بغض وعداوت
اوزره اولدیغنك علامتی زوج یاننه کلدکده طرفی اندن مرتده اولور یعنی باقیوب کویا زوجنك
غیری اولان کیمسه یه باقر کبی طورر اما محبت اوزره اولدیغنك علامتی کوزینی اصلا زوجندن
قلع ایتماسیدر دیمشلردر (بعض شعرا زوجه سنی ذم وانکسارده * لقد کنت محتاجا الی موت زوجتی *
* ولکن قرین السوء باق معمر * فیالیتها صارت الی القبر عاجلا * وعذبها فیه نکیر ومنکر *
نظمنی انشا ایتمشدر که مآلی قرین سوء اولان زوجه نك طاقت کداز وعذاب قبره محسوب اولان
احوالنه بناء موتنه محتاج یعنی امور ضروریه کبی اولمسنی طالب اولدیغم محقق ایسه ده اولیوب
باقی معمر درنولیدی همان اولیدی وقبره کیدوبده بن قورتولیدم واکادخی مستحق اولدیغی عذابی
قبره موکل اولان ملکین مشار الیهما حضراتی اجرا ایوره لر ایدی دیمکدر (داود علیه السلام
مرئهٔ سوء بعلنه یعنی زوجنه پیر کبیر السن ضعیف اوزرینه یوکلدلمش بار کران کبیدر لکن مرئهٔ
صالحه زوجنه تاج مرصع کبیدر که هر بارنکاه ایتدکجه قرهٔ عینی یعنی باعث سروری اولور مآلنده
کوهر نثار بیان اولمشلردر (اشأم علی الازواج من عاتکة بنت الفرات) ایله (اشأم من ام حبیب
بنت قیس) مرئهٔ سوء وشوم حقنده ایراد اولنان مثللردر عاتکهٔ مزبوره رؤیاسنده سینه سنده
اوچ دانه لو اکسر ایتدکلرینی کورمش ایدی رؤساء عربدن تزوج ایدن اوچ نفر کیمسه لر وفات
ایتدیلر وکذلك مزبوره ام حبیبك دخی ازواج عدیده سی فوت اولدیلر حتی برذات اکرم مرقومهٔ
ثانیه حقنده (من اراد الشهادة الحاضرة فلیتزوج بها) کلامیله استظراف ایلمشدر (ابو الحسن
المدائنی نقل ایلمشدرکه کبرای قبیلهٔ جذامدن زوجه سنه غیرتی شدیده اولان روح بن زنباع
حلیله سی هند ابنة النعمان بن بشیر ایله دائرهٔ حرمنده اوطوررلر ایکن هند کوهٔ یتدن روحه
سفارت طریقیله قبیلهٔ مرقومه دن کلمش اولوب خارجیهٔ دائرهٔ حولیسنده بولنسان کسانه زیاده
نظرایلدیکنی کورمکله زجر وعتاب ایدیجك هند (والله انی لابغض الحلال من جذام فکیف
تخافنی علی الحرام منهم) یعنی بن علی التحقیق قبیلهٔ جذامدن حلالم اولان کیمسه یه زیاده
بغض ایکن سن نه کیفیتله انلردن بکا حرام اولان کیمسه لره نکاه ایتدك دیو بنی قورقودرسن
دیدیکه حلال اولان دیدیکندن مرادی روح اولوب انی جان وکوکلدن سومدیکنی بو وجهله
غضبناك اوله رق سویلدی (وینه هند برکون روحه تعریضا سن قبیلهٔ غیر مقبولهٔ مرقومه دن
جبان وغیور مفرط ایکن اشبو اوچ خصلتله نه کیفیتله ریاست قومه انتخاب اولندك بوماده
جای تعجبدر دیدکده روح دخی جوابنده بن جذامدن ایسه مده ارومه سندن یعنی خاندان

واصل زاده سندنم ورجلك حسبی قومنك ارومه سندن اولمسیله تحقق ایدر و اماقورقاقلق بنم نفسم
براولمدن یعنی متعدد روح و جان صاحبی اولمامدن نشئت ایدر ولذا احتیاطا روح واحدی محافظه
ضمننده جبانم اکر دیکر جانم اولیدی انی جسارتله فدا وجومردلك ایدوب بریسیله اکتفا ایدرایدم
واما غیرت برمصلحتدرکه سنده آخرله شریك اولمامی اقتضا ایدروسنك کبی احمق زوجه سی اولان
کیمسه یه غیرت لازمدرکه آخر کندی کبی اشکدن قزاندیغی ولدی کتوروب او کیمسه نك قوجاغنه
و یرمیه دیو هندی الجام ایتمشدر 《 الفصل الرابع 》 اشبو دردنجی فصل نسوانك
مکرو غدر و ذملری ایله انلره مخالفت بیاننده در (حکمت داود علیه السلامدندرکه (بن بیك
رجلك ایچنده بر رجل کامل بولوب لکن جمیع نساایچره برمرئهٔ کامله بوله مدم بیورمشدر (لاتثق
بامرأة وان بذلت لك ودها ولاتغتر بمال وان کثر) اقوال حکمادندرکه هرنه قدر مرأه سکا محبتنی بذل
ایدرسه ده اعتماد ایتمه ومال هرچند چوق ایسه ده اکا مغرور اولمه دیمکدر (عدم وثوق مرأه ده
برشاعر بلیغ بو نظم نصیحت آمیزی یادکار براقمشدر * تمتع بها ماساعفتك ولاتکن * جزوعا اذا
بانت فسوف تبین * وخنها وان کانت تفی لك انها * علی قدم الایام سوف تخون * وان هی
اعطتك اللسان فانها * لغیرك من طلابها ستلین * وان حلفت ان لیس تنقض عهدها *
* فلیس لمخضوب البنان یمین * وان سکبت یوم الفراق دموعها * فلیس لعمر الله ذاك یقین *
برطریقهٔ شرح عاجزانه اشبو نظمك مفادینی قلم فقیر شویله یازرکه تحت تصرفکده اولان زن
سکا مطاوعت کوستردیکی مدتده انکله بشرط التبصر تمتع قیل و سندن کندی طلبیله
آیرلدیغی وقتده دوست وفادار صانوبده جزع وفزع قیلمه که مزاج نسوانیتی ولازم ماهیتی اولان
سوءنیتی بالاخره البته میدان مشاجره یه کتورر اول هنکامده سن اندن ینوتنه یعنی انی تطلیقه مجبور
واورسن بوصورتده اولکی صورتده وقوعه کلان جزعك عبث اولور و تطلیق ایتمیه رك نسا
ایله آخر عمره قدر تعیش ایدنلرك صبری وتحملی لعله ولسبب دریوقسه هر نساده همان تطلیق
ایتمکی مستدعی احوال کریهه بولنور وکاملات نسا نوادردندر نادر ایله النادر کالمعدوم قضیه سنجه
قاعدهٔ کلیه بوزلماز وخلقت نساده الحکمة ام القوی اولان قوهٔ شهویه وغضبیه نك غلبه سی وقوهٔ
عقلیه نك نقصانی اقتضاسنجه جنس نسا سوء مزاجله متصفلردر وحتی حصهٔ ارثیه لرینك از
اولماسی اشبو شهویه وغضبیه ده اولان سورتلرینی کسر حکمتنه مبنی ایدوکی اشارات نصوصدن
مستفاددر والحال که ادارهٔ ایله الحکمة رجال مکلفلردر ایمدی هرنه قدر سکا زن وفادار کورینورسه ده
مقابله لرنده انلر خیانت اولنمغه شایانلردر وفای حاضرلرینه اعتماد ایتمه زیرا اویله ابراز وفا ایدنلری
صکره خیانت ایده کلمشلردر و اکر زن سکا کثرت اوزره لین المزاج و مطاوعه اولورسه ده سنك
غیرك اولان طالبلرینه دخی قریبا اویله اولور یعنی محبتی صمیمیه دکلدر واکرسنك ایله اولان عهد
ودادی نقض ایتمم دیو یمین ایدرسه ایناتمه زیرا پارماقلری قنالولره یمین مجزوم بوقدر و اکر
طشره یه کتدیکك وقتده فراق ووداع کونی کوزینك یاشنی اقیدرسه الحق که عن صمیم البال
اولیوب ریاکارلر بکاسی کبیدر (عدم وفای نساده طاهر بن سیار العجلی دخی * رأیت مواعید
النساء کانها * سراب لمرتاد المناهل حافل * ومنتظر الموعود منهن کالذی * یؤمل یوما
ان تلین جنادل * نظمنی کوزل دیمشدر (ومفهومه) بن نسانك وعدلرینی سرابه یعنی طوارلرینی
صوله مق اوزر بیکار نحر یسنده اولان کیمسه نك مزعه لرده دوردن صوکبی تموجده کورلکله
آب کمان ایتدیکی شئ موهومه بکزر کوردم حال بویله ایکن ارتق نسواندن وعدلری اوزره وعد
اولنان شئ ظهوره کلور دیو منتظر اولان کیمسه بی کونلردن برکونده طاشلر یومشار دیو امیدده
اولان کیمسه کبیدر دیمکدر سرابی مرتاد مناهل کورر دیو تخصیصی برادعادر زیرا انی دوردن هرکس

تخيل ايدرمكر ناظم وفاى نسابى امل ايدنى دخى بوشنه چالشمقده مرتاد مذكوره تشبيه ايتمش اوله (لم تنه امرأة عن شئ قط الافعلته) كلام حكما در يعنى طائفهٔ نسانهى اولنان شيلرى اجراده بالطبع مجبوره لر در ديمكدر (و قدماء شعراء عرب عربادن طفيل الغنوينك * ان النساء متى ينهين عن خلق * فانه واقع لابد مفعول * بيتى معناى مذكورده واقعدر (ان من اقتراب الساعة طاعة النساء) كلام نخعى در (قلت) طاعتك نسايه اضافتى فاعلنه مضاف ايسه معناى كلام نسانك رجاله يعنى زوجه نك زوجنه اطاعتى قرب قيامته علامتدر ديمك اولور واما مصدرك مفعولنه اضافتى شقندن ايسه زوجك زوجه سنه اطاعتى ديمك اولور پس مطالعهٔ عاجزانه اوزره زوجه نك طاعتى قسرى وخلاف طبيعتى اوله رق غريبه دن اولمغله شق اول اولى كورينور (اشبو نخعى حضرتلرى تابعين كرامدندر و يالكز طقسان بش سنه سنده انحال داربقا قيلمشدر واسمى ابراهيم بن يزيد در قومندن انتخاعنه يعنى بعدينه بناء نخعى دينمشدر (من اطاع عرسه فقد اضاع نفسه) مشهور اولان كلام مسجعلردندر (عرس كسر عينله لغةً كلنه اطلاق اولنور لكن بوراده مطلقا مرأه ديمك اولديغى ظاهردر كه معناسى (للمترجم الفقير) قارينك هر سوزينى دكلين انسانك اولور * جوهر عمرى تلفكردهٔ دست بى هوش) ديمكدر (ذل من اسند امره الى امرأة) نطق جوهر نصاب ابو بكر الصديقدر رضى الله تعالى عنه خليفهٔ مشار اليه حضرتلرى بو كلامى عصرنده نجم طرفنده بر واقعه حدوثنى استماع ايتدكده بيورمش اولديغى بعض نسخده منظور اولمشدر (اكثروا لهن من قول لا فان نعم تغريهن على المسئلة) اشبو كلام دخى عمر الفاروق رضى الله تعالى عنهك كلام حقانيت ارتساميدر كه اى نسوانك هر مطلبنه اولسون دينلپوب لا يعنى يوق دينلمليدركه نعم كلمه سى انلرى مغرورلندروب بده طلبى چوغالتميه لر ديمكدر (اياك ومطاوعة النساء فان رأيهن الى افن وعزمهن الى وهن اكفف ابصارهن بالحجاب فان شدة الحجاب خير لهن من الارتياب وليس خروجهن باضر من دخول من لا يوثق به عليهن وان استطعت ان لا يعرفن غيرك فافعل) كلمات عليه خليفه رابع يعنى قول حيدر كرار ناشر المنافعندر رضى الله تعالى عنه و مفادى اى مؤمن رأيلرى ضعف فكره وعزم وقصد صميملرى وهنه منتهى و پيوسته اولان نسايه مطاوعت وانقيادن البته اجتناب و بصرلرينى ستره و يا منزلده امساك ايله نامحرم وسيما شبابه و بتخصيص تجملات نسوانه باقمه لرندن منع ايت زيرا اهتمام ايله انلرى مستوره ايتمك انلر حقلرنده ارتيابدن يعنى ناموسلرينى شكده براقه جق ظهورلرندن خيرلودر ومنزلده اوطورملرى شانلرندن اولان نسوانك بلا ضرورة منزلدن خروجلرى واعتماد اولنميه جق نسوانك منزله دخوللرى مضرتلو شيلردر لكن اعتماد اولنميه جق اويغونسزلرك دخوللرى خروجلرندن زياده مضردر اكر مقدورك اوله بيلورسه همان منزلكده اولان نسوان سندن غيريسنى بيلمملرى مصلحت معنابهاسنه ومادهٔ اهمنه سعى وكوشش ايده كور ديمكدر (وبعض نسخ مستطرفده بنه اقوال عليه دن اوله رق (لا تطيعوا النساء على حال ولا تأمنوهن على مال ولا تذروهن لتدبير العيال ان تركن ومايردن اوردن المهالك وازلن الممالك ينسين الخير ويحفظن الشر يتهافتن فى البهتان ويتمادين فى الطغيان) كلام بلاغت انسجامى مسطوردر كه عدم امنيت نسوانى واخلاق سيئه لرينى معلن وناطقدر (اعص النساء وهواك واصنع ماشئت) برحكيم كاملك كلام اكمال مآل دررنظاميدر (قلت) چونكه نساده بروجه اشارت غلبهٔ قوهٔ شهويه وغضبيه ايله دواعى سمت افراط بسيار وتدنى قوهٔ مدركه ايله ره مستقيم حد وسط و اعتدالى بولمق ملكه سى ناياب اولديغى آشكار اولمغله دارينده حيا اولنه جق واوامر ونواهى قوانين شرعيه يه

مخالف دوشه جك شيلره ميل وركونده بواندقلرندن و مطلبلرى اذا خليت مع طباعها منهيات اولديغندن انلره زوجلرينك عصيانلرى يعنى مخالفتلرى محضا درايت (وهو اكه يالكز شهوته اتباعتمدن عبارت اولان رأى دراكه دخى مخالفت عين عدالت اولديغنه بناء اشته اشبو افراط وتفريط بينلرنده كائن حد معتبر منجئ وسط واعتدالده اولان ذات عاجلا وآجلا مستدعى سلامت اولان مقتضيات اخلاق مرضيه يى اجرا ولوازم اخلاق سيئه دن اتقا ايله متصف اولور وهرنه ايشلرسه افعالى درجهٔ مدح وثنايى بولور اولديغندن حكيم دانا ومرد مستشاددن امين اوله رق اى بنم جكر كوشم نسا وهواكه عصيان ايله ده ديله ديككى ايشله ديوب برمطول كتابده مشروح اولان حكمت عمليه نك مسائل كثيره سنى اومختصر سوزيله بيان ايلمشدر (منقولدر كه بر بالقجى عجيب الخلقه بر بالق طوتوب ساسانيه نك يكرمى ايكنجيسى اولان پرويز خسروه عرض ايدر پرويز سمكك حسن وسمننى استحسان وصياده درت بيك درهم اعطا ايله زوجه سى شيرين مشهوريه اهدا ايدر وقتا كه شيرين كوردكده حظ ايدوب خسروه اكر صياد حضور يكه بنه بر سمك كتورر سه اولكى سمك اركك و يا ديشيميدر ديو صوراسون ديشى ديرسه اركككى واركك ديرسه ديشيسى طلب اولنسون ديو سپارش ايدر وچرق نچه دن بنه صاد سمك لطيف ديكر ايله كليجك بروجه سپارش اولكى سمكى صوردرد قده صيادات بانده كله جك امر دشوار دن غافل اولديغى حالده او بالق انثى ايدى دير ارككنى كتور ديدكلرنده صياد قضيه يى طوبوب بليغ اولمغله اى ملك عظيم الشوكه طال بقاك او بالق اكرچه انثى ايدى لكن هنوز ازدواج اولنميه رق بكر اولديغندن اركككى يوقدر ديجك خسرو صيادك اشبو حاضر جوابلغنى (زه) ديو تحسين ايله سكز بيك درهم دخى بخش ايدوب (اكتبوا فى الحكمة الغدر ومطاوعة النساء يورثان الغرم الثقيل) ديوب يعنى غدر ودخى مطاوعت نسا غرم ثقيلى يعنى كوچ ايشلرى ايراث ايدرلر مآلنده اولان كلامى سويلپوب وبو كلامى دفتر حكمته قيد ايدك ديو امر ايلمشدر (قلت) خسروك مطاوعت نسايى غدره عطفى غدرك زحمتى انتاج ايتديكى كبى مطاوعت نسا دخى مستوجب امر دشوار اولديغى بيان ايچوندر زيرا تأمل اولنسه اشبو صياد قضيه سنده حسب الظاهر غدره دائر برنسنه يوقدر ولكن ملكك فرقى واتيانى محال عادى اولان سمك مطلوبى كتورمكله صياده امرى غدر عد اولنه بيلورسه غدر مع المطاوعة المزبورة ديمك اوله بيلور فتأمل

﴿مطلب فى التسرى﴾

(ابراهيم خليل الله صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه هاجرى رضى الله تعالى عنها تسرى بيوروب مشار اليهادن نجل جليلى اسمعيل عليه السلام تولد ايلمشدر (منقولدر كه آل بيت عظامدن زيد بن زين العابدين على بن الحسين رضى الله تعالى عنهم امويه دن هشام بن عبد الملكك ياننه وارد قده هشام توبيخا زيد حضرتلرينه ايشتدم كه سن خلافتى اكا صالح اولماديغك حالده ايچكده قورارايمش سن وعدم صلاحيتك دخى امه زاده اولديغكدر ديجك مشار اليه اما نفسكدن خلافتى قورارسن ديديكك مغيبات اموردندر فلا يعلم الغيب الا الله واما امه زاده ديديكك مانع خلافت اولان شيلردن دكلدر زيرا اسمعيل عليه السلام ابن امه اولوب جناب بارى تعالى صلب شريفندن حضرت خير البشرى صلى الله تعالى عليه وسلم اخراج بيوردى و برادر اسمعيل اسحق عليهما السلام ابن حره ايكن نسلندن پروردكار عالمك عز وجل قرده وخنازيره تبديل ايلديكى طائفهٔ يهود خروج ايلدى ديو الزام واسكات ايلمشدر (اصمعى ديمشدر كه اهل مدينهٔ منوره نك از قديم تسرى يه رغبتلرى يوغيدى وقتا كه اولاد اماء اولان زين العابدين على بن الحسين وقاسم بن محمد بن ابى بكر الصديق وسالم بن عبد الله بن العباس كبى علم وفقه وورع وزهدده اهل مدينه يه فائق ذوات كرام نشأت ايلدكلرينى كوردكلرندنصكره سرارى يه

رغبت تام ايله اعتبار ايلديلر (قال الشاعر) لاتشتمن امرء من ان يكون له * ام من الروم او سوداء عجماء * فانما امهات القوم اوعية * مستودعات وللاحساب اباء * اشبو نظمك مآلى حسبده اعتبار بابالره در يوقسه روميه وزنجيه وعجميه اولان مادرلر ايچنه ودايع نفايس قونمش ظرفلردر ديمكدر

﴿ مطلب فى الباه ﴾

باه جاه وزننده جماع معناسنه در (امام مالك ابن انس نزدنده باهه دائر صحبت اولندقده (هو نور وجهك ومخ ساقك فاقلل منه او اكثر) يعنى باعث مجامعت اولان منى بادئ رونق جمال ومخ ساق يعنى بالديرك ايلكى وقوت بدن اولوب بو وجهله ملاك بدنده ماالدراسه ترسه كز تقليل ودلرسه كز تكثير ايدك ديو تقليلنه تنبيه ايلمشدر (عيسى بن موسى جاريه سنك اوطه سنه داخل اولوب برشيئه قادر اولماديغنده اسف يوتندن * النفس تطمع والاسباب عاجزة * والمرء يهلك بين اليأس والطمع * شعرينى نظم ايتمشدر كه حال بشر غفلت مخبرى پك يولنده سويلمشدر (واشبو عيسى آل عباسدن برخانداندر ومرذكره (تمامه جاريه سيله خلوت نشين اولوب ميانه ده عجز كورندكده كويا مقام اعتذارده (ويحك ما اوسع حرك) يعنى نهايت وسعت مدخل مانع حركت ودفق اولدى ديجك جاريهٔ بليغهٔ مزبوره (انت الفداء لمن قد كان يملؤه * ويشتكى الضيق منه حين يلقاه * بيتنى على الفور نظم ايتمشدر كه فذلكه سى قباحت جاريه ده اولميوب بلكه قصور تمامه ده اولديغنى اشعاردر زيرا مفهوم بيت سن شول كيسه يه فدا اول كه اوكس سنك وسعتندن شكايت قيلديغك مدخله ملاقاتنده انى املادن صكره طاشغى قالديغندن او طاشغى املا ايده جك ير بوله ميوب تنلكندن شكايت ايدردى ديمكدر

﴿ شعر فى لذة الباه ﴾

شفاء الحب تقبيل ولمس * وسحب بالبطون على البطون * وزهر تذرف العينان منه * واخذ بالمناكب والقرون * مفهومه) محبتك شفاسى يعنى صفاسى او پمك ولمس ايتمك وشكمى شكم اوزره چكمك وكوزدن ياش كتورر يعنى كوزى قاشدرر ضبا ويا حاجت معلوم واموز باشلرندن وقرون يعنى باشدن ياقه له مقدر كه حين قربانده اولان حال وهيئتى بيان برله جماعى شنادر چكمك تعبيرى جماع فوقانى صورتنى ايما ايدر (محكيدر كه ظرفاى عربدن برينك ينه ظريفاتدن زوجه سى اولوب زوجهٔ مزبوره بركون زوجنك كندويه قلت اتيانندن شكايتى ايما ايلدكده زوج زوجه سنه سن و بن ارادهٔ آمره امتثال ايده لم كه آيده بركره ده وقوعنه تنبيه ايتمشدر ديدكده زوجه كافهٔ ناس اويساغنه ايلشميوب انجق ممتثل ايكيمز قالدق ديو ضمننده تعريض ايدر زوج زوجه نك دخى فرتوته لكن يعنى قابلهٔ قربان اولمديغنى بيانده * انا شيخ ولى امرأة عجوز * تراودنى على ما لايجوز * وقالت رق ايرك مذ كبرنا * فقلت بلى قد اتسع القفيز * والمفهوم) بن پير سالخورده نك زوجه سيكيم بو عجوز پيره زن قوجه قاريدر بنى لايجوز اولان شيئ اوزره مراوده ايدر يعنى طاعتك استكراه ايتديكى جماعنه طلب ايدر و بو حالده دونوب قوجه ديعمز زماندنبرو سنك كبرك رقيق اولدى ديو تعريض ايتدكده بندخى موضع معهود مستهجن الذكرينى اراده ايدرك بلى بنده كى ديديكك كيسه ده اولجك بوللندى ديدم ديمكدر (بركيسه نك دائما مشاجره ومخاصمه ايدر بر زوجه سى اولوب مخاصمه يه قالقدقجه او كيسه مواقعه يعنى قربان ايدوب شجرهٔ مشاجره سن ديبندن قطع ايدر ايمش قارى ينه عادتى اوزره بركون معركه يه حركت ايدر واو دخى شماتنى قربانيله باصديرنجه قارى قوجه سنه بهى لايقنى بولهجق كيسه نه زمانكه سنكله مخاصمه يه باشله سق اورته يه بر مصلح ذات البين رجاجى كتوروب قورسنكدن اوخيرخواهى رده اصلا قادر اولهمم ديو طوغريسى ظرافت ايتمشدر (ظرفاى امرادن برذاته بركيسه مطايبه يوتندن زوجه سيله مواقعه سنده آمدشد ايدركن زوجه سى (قتلتنى قتلتنى) يعنى بنى اولدردك مددا اولدردك ديو ندا ايدر ديو حكايه ايتدكده اوامير محترم (اقتلها بهذه القتلة

وعلى اثمها * يعنى اشبو نوع قتل ايله همان زوجه كى قتل ايله وزر ووبالى اوزريمه اولسون ديو استظراف ايتمشدر فتأمل (اقوال اهل طبدندر كه بركيسه نك جماعى قليل اولسه بدنى اصح وجلدى اقوى وعمرى اطول اولور واشبو حكم طبى يه حيوانك اركك حالندن اخذ ايله اعتبار ايتمشلردر كه ديشيسنه آشميان قاترك عمرى اطول وسفادى اكثر اولان سرچه نك عمرى اقصردر

﴿ الفصل الخامس ﴾

اشبو تمش اوچنجى بابك بشنجى فصلى طلاقه دائر اقوالى وحكاياتى مبيندر (اصمعى عمجه سندن روايتله ديمشدر كه بركون عمى هرون الرشيد خليفه ايله صحبت ايدرلركن خليفه عمجه عربدن برى بركون ايچنده بش عدد منكوحه خاتونى تطليق ايتمش اولديغنى استماع ايتدم بوايسه نه كيفيتده اوله بيلور كه دردندن زياده زوجه نك عقدى باطلدر ديو صورتنى وتوجيهنى سؤال ايلدكده عمم دخى اى امير المؤمنين رجل مرقومك درت زوجه سى اولوب بركون مزبورات بربرليله منازعه ايدرلركن يانلرينه وارد وشاطر اولمغله انلره نيجه يه دك اشبو تنازع عكرديو عتاب وبعده ايچلرندن يالكز برينه بادئ نزاع سن اولمق كركسن ديو خطاب و (اذهبى فانت طالق) ديوب او مخاطبه يى تطليق ايتدكده اورتاقلرندن بريسى رجل مرقومى توبيخا بيچاره خاتونى اطلاقده عجله قيلدك طلاقدن باشقه شى ايله تأديب ايده ايدك اصلح اولوردى ديجك (وانت طالق) ديوب انى دخى بوشار بونك اوزرينه اوچنجى زوجه سى قبحك الله تعالى نيچون مزبورتان حقلرنده سكا محسنه لر ومطيعه لر ايكن بوغدرى ايتدك ديو تقبيح ايلدكده (وانت ايتها المعددة اياديهما طالق ايضا) يعنى اى مزبورتانك احسانلرينى شمار ايدن سن دخى مطلقه م سن ديوانك دخى عقدهٔ عقدينى چوزر پس دردنجى زوجه سيكيم هلاليه ايمش اى كيسه نسا كه صدرك طاراشدقده انجق طلاق ايله تأديبده مى توسيع ايدرسن ديو مؤاخذه قيلدقده انك دخى (وانت طالق) سوزيله رشتهٔ حلنى قطع ايدر واشبو معركه يى مكر جار ملاصقى بولنان برخاتون شكاف پردهٔ يتدن زوجيله بيله استماع ايدرلر ايمش طيانه ميوب وراى پرده دن بهى قومشوم سكا وسنك قبيله كه عرب يعنى ناس ضعف ايله انجق سنده كوردكلرى وبولدقلرى بو حاله بناء عليهكه شهادت ايدرلر يعنى مروتسزلككنه حكمه بروقتده صره سيله زوجاتى بعكى بوشه ماك ماده سى كفايت ايدر ديو عتاب وتحقير ايتدكده رجل مرقوم او قومشو قادينه اى مالا يعنى ايله متكلمه اولان خاتون سن دخى بوش سن اكر زوجك بكا اجازت ويررسه ديدكده حاضر بولنان زوج جاره هبه قد اجزت ديمكله او دخى بوش دوشر ديوب رجل مرقومك بش نسوهٔ منكوحه يى بركونده بوشامش اولديغى بو صورتى بسط ايله حل الغاز ايلمشدر (قلت) اشبو لغز فقهى وكالت ايله دخى تصوير اولنه بيلور كركسه دردنده اصالت وبرنده وكالت وكرك ايكيده ودها زياده وياخود نسوهٔ خمسده وكالت اولسون لكن صورت واقعهٔ اولى اولادر فتأمل (فائدة حررها الفقير) لغتده ذكر اولنان شاطر طانك كسريله شول كيسه دينور كه خباثتيله اهلنى عاجز قيله وازهرى تحقيقنجه شطر جانب معناسنه اولمغله صفت مذكوره ده اولان شخصه شاطر ديديكى مستقيم اولميان جانبى طوتديغيچوندر كه فى الحقيقه خلق خوبدن تباعد ايتمشدر (وطالق لامك كسريله بوش اولان عورته دينور ابن انبارى قونجه انجق اثناده صفت اولوب مذكوره صفت ونعت اولميان لفظلره تاء تانيث كتورلمز اشبو طالق وطامث وحائض وكبه معناسنه اولان حابل وحامل كبى واعشانك شعرنده تا ايله طالقة واقع اولمش ايسه ده بعضيلر شعر مذكورده طالقة لفظنى طالقة غدا ديو تأويل ايلديلر واقاموسده جواز ينه اشارت واردر وجوهرى دخى تجويز ايتمشدر لكن بونلرده بحث واردر و بحث مذكور مصباح منيرده مسطوردر مراجعت اولنه (محكيدر كه بركون مغيرة بن شعبه بارعه نام زوجهٔ ثقفيه سنك

اوطه‌سنه کیرر و بارعه‌یی صلات ضحایی قیلار کورر بارعه نمازدن فارغ اولدقدنصکره دیشلرینی
خلال ایله آیقلیه باشلر مغیره اکرسن اخشامدن سنلرکده قالمش شیلری تخلیل ایده یورسڭ بشعه
اولمکی یعنی دیشڭه کیرمش اولوب بوزیلان طعام لذیذی اکل ایدیجی اولمانڭ اقتضا ایدر یوق
بو صباح طعامندن کیرنلری تخلیل ایده یورسڭ جشعه یعنی حریصه اولماکی اشعار ایدر علی
کلا التقدیرین منفورهم اولماکله (کنت بنت) یعنی زوجهم ایدڭ فراق ایتدڭ تعبیر معروفیله
بوشادقده بارعه (والله ما غضبت اذ کنت وما اسفت اذ بنت وما تخللت بشیء مما ذکرت ولکن استکت
فتخللت للسواك) حق تعالی بیلورکه بن زوجه لکمده اغضاب اولنمدم یعنی سندن راضی ایدم
و بوینوتمده یعنی بوش دوشمده دخی صوچم اولمادیغندن اسف ایتمدم یعنی کدر ایتم قدر
بویله ایمش وسنڭ ذکر ایتدیکڭ شیلردن ایچون تخلل ایتمدم لکن توضی ایلدیکمده مسواك
طوتمش ایدم سواکدن کیرمش اولان شیلری اخراج ایدردم دیدکده مغیره ایتدیکی ایشه متندما
کندوینی کدرندن طشره آتدی و خاندان ثقیف صدیق قدیمی یوسف بن ابی عقیله ملاقاة
ایدوب ای برادرجان برابرم شمدی بن معتبرهٔ نساء ثقیف سفقندن زمین فراقه ایتدم واویله بر مخدرهٔ
عاقلهٔ عابده دن آیرو دوشدم دیوب ماجرایی اسالهٔ دموع تأسف وندامتله بیان وهمان طورمه
امر حقله انی باری سن تزوج ایله زیرا قریبا کوتوریلور یعنی اخری قپار دیو تشویقده اقدام
بیکران ایدر او دخی تزوج ایتمکله یوسفڭ اوغلی حجاج مشهور بلیغی تولید ایلمشدر (منقولدرکه
اهل بیت عظامدن حسن بن زین العابدین بن الحسین رضی الله عنهم حلیله لری عایشه بنت
طلحه یه برکون برشیدن دولایی کوجندیکندن و یاخود محبتنی امتحان ایتمك غرضندن ناشی
(امرك بیدك) یعنی ارادڭ الکده اولسون تعبیریله زمام طلاقی مومی الیهانڭ دست اختیارینه
تسلیم ایلدیکده مومی الیها جوابنده یکرمی سنه دنبرو امر طلاق ذات عالیکزڭ یدنده ایکن
حفظنده احسان بیوردیکز شمدی بر آن ایچنده بو فقیره‌نڭ النه دوشدی بن انی البته ضایع ایتیوب
ینه سزه صرف ایدرم دیو امر طلاقی ینه صاحبنڭ النه ویروب کندوسندن نزع ایلدی مشارالیه
دخی استحسان ایله کاشانهٔ ازدواج عالیلرنده کما کان اسکان ایلدیلر فنعم الزوجان علی
مضجعهما الروح والریحان (برکیمسه زوجه سندن خوشنود واو دخی رضا آلود اولدیغی حالده
اقتضای قدرله بینلرنده مفارقت وقوع بولوب زوجه اشیاسنی آلوب کیدرکن زوج مفارقی
خاتونه (اسمعی ولیسمع من حضر انی والله اعتمدتك برغبة و عاشرتك بمحبة و لم اجد منك زلة
ولم تدخلنی عنك ملة ولکن القضاء کان غالبا) یعنی ای بنی یالکز راغوب کیدن مفارقته لایق
اولمیان سویلیه جکم سوزی یسوز یمی دکله خدایه قسم ایدرمکه مدت زوجیتده سکا رغبتله یله
اعتماد و محبتله برابر سنکله معاشرت ایتمش وسندن اصلا بر سورچه وجنحه کورمیوب سندن
قلبمه قطعا اوصانمه داخل اولمامش ایدی لکن حق تعالانڭ قضا وحکمی غالب اولمغله اصلا
اکا قارشو قونلمز ولهذا سنی حکم قدرله اکرچه بوشامش ایسه‌مده سندن خوشنودم دیبجك
خاتون دخی (جزیت من صاحب ومصحوب خیرا فما استقللت خیرك ولا شکوت ضیرك ولا تمنیت
غیرك ولم اجد لك فی الرجال شبیها ولیس لقضاء الله مدفع ولا من حکمه علینا ممتنع) یعنی احبا
واصدقا کدن خیر ووفا کورمکله مجازات بوله‌سنکه بندخی معزل نشین زوجیتڭ اولدیغمدنبرو
دائما بکا ایصال ایلدیکڭ خیر ولطفکی طمعا آزعد وضیرکدن یعنی اضرار وتکدیرکدن شکایت
ایتمدم یعنی ضررڭ وقوع بولمدیکه شکوی ایدیم یاخود بولدیسه ده سکا اولان محبتم اضرار
اوزره اولان معامله کی بکا کوزل کوسترمکله شکایت یری براقدی و محبتی سکا قصر ایدوب
سندن باشقه سنی سووب زوجم بو اولیدی دیو قلبا تمنی ایتمدم وارککلر ایچره سکا بکزر بوله مدم

یعنی عندمده سندن اعلا رجل یوقدر لکن قضاء الهی‌یی بوزه جق وجناب حق علت حکمته
اوزریمزه نه حکم بیوردیسه انی منع ایده جك برشی یوقدر دیوب بروجه مشروح طرفین
بربرندن شکران اوزره اولدقلرینی بیان برله وداع ایتمشلردر (قلت) اشبو حکایه دن مستفاد
اولدیغی اوزره شو صورتده اولان حسن معاشرت زوجان تواریخ ومحاضرات واخلاق کتابلرینه
یازلمغه شایان اولور حیثیتده نادرهٔ روزکار و معاشرتمز بوره صورت محرره اوزره اولدیغی
حالده بردوام و پایدار اولمیوب یا طلاق و یا زوجه‌نڭ ارتحالیله سورکلی دوشمیه رك ینه حسن
معاشرت نسا یوقدر دینیله جك منزله یه نزول ایدر صورتده دردار دن بدر اوله جغی
بدیدار واوشکار وحشت مدارك الدن قاچه جغی آشکاردر (ائمهٔ عربیه دن ابو عبیده
(طلاق معدل وطلاق اویس بین العرب مثل مشهور اولوب تطلیقنه پشیمان اولان
حقنده ایراد اولنور دیوب عربدن بر رجل زوجه سنی بوشایوب لکن تطلیقنده متندم اولمادیغی
بیانده * لقد طلقت اخت بنی علات * طلاقا ماظن له ارتدادا * ولم اك کالمعدل او اویس *
* اذا ما طلقا ندما فعادا * قطعه سنی نظم ایلمشدر دیو شعر مرقوم ایله استشهاد ایتمشدر
او مفهوم شعر ناظمڭ بوشادیغی زوجهٔ مطلقه سنده بوشایوب عقبنده ندامتله تجدید نکاح ایتمکله
مشهور اولان معدل واویس کبی پشیمانلغی اولمادیغنی افاده در (قلت) لغتده بنی العلات برکیمسه‌نڭ
متعدد نسادن اولان اولادینه اطلاق اولنور اما اصطلاح فقه شریفده بابا بر برادر وهمشیره یه
دینور و بنو الاعیان لغتده وفقهده بابا وانا بر مجموع قرنداشلره دینور و بنو الاخیاف ینه فقه
ولغتده انابر و بابالری باشقه اخوه واخواتدر لکن نظم مرقومده اولان اخت بنی علات خال
وخاله وعم وعمه قزلرندن بری دیمکدر ومصراع اولڭ وزنی بجای نظردر تأمل اولنه (عبدالله
بن عباس رضی الله تعالی عنهما یه بر رجل کلوب بر رجل زوجه سنه عدد نجوم سما مقدارنده بوش
ول دیمش حکمی ندر دیو استفتا ایدکده مشار الیه جوابنده عدد مذکوردن اورجله
کواکب جوزانڭ عددی کفایت ایدر دیمشدر (قلت) اهل نجوم وهیئت بیانجه برج جوزاده
طوز کوکب رصد اولنمشدر دخی زیاده و یا ناقص ایسه اربابندن صوریله ومشار الیه حضرتلرینڭ
مرادی رجل مرقومڭ تعبیر مرقومی اوچ طلاق اولوردیمك اولوب واو اوچی زیاده سندن نظری
قطع ایله جوزا حاوی اولمغله سائر کواکبڭ عددینه حاجت مس ایتیوب لغو اولور دیمکی
بلیغانه بیاندر واشبو استفتا وجواب روایتی جامع المستطرف الشافعی مرحوم اکرچه یازوب
فقیر دخی بروجه وظیفه نقل ایلدم لکن برکیمسه زوجه سنه بویله کوك یوزی یلدزلری صاییسنجه
بوش اولسون دیسه قاچ طلاق واقع اولور مسئله سی کتب فقهیهٔ حنفیه دن کورلمکه محتاجدر
(وروایت مرقومه دن فیضان فقه وعلوم ایله مظهر دعای پیغمبری اولان صلی الله تعالی علیه وسلم
وعلی آله واصحابه صحابیٔ مشار الیهك برکیمسه دن تعلم ایتمدن فیض صحبت ایله هیئت افلاك ونجومه
اطلاعلری اولدیغی ظاهر اولور ﴿ذکر من طلق امرأته فتبعتها نفسه﴾ اشبو مطلب
مستقل زوجه سنی بوشایوب ونفسی علاقه سنه بناء آردینه دوشوبینه تزوجنی طلب ایدنلری ذکر
ایدر (امویه دن فاسق ایله ملقب اولان ولید بن یزید بن عبدالملك سعدی نام زوجهٔ حسناسن تطلیق
ایدر او دخی دمشق الشامدن چیقوب دیکر قصبه یه نقل ایله انده عدتی انقضاسنده آخره وارر لکن
ولید تطلیقندن نادم و پشیمان ودیکره واردیغنی دخی ایشتدکده اضطراب درونی فراوان ودوزخ
بطنی منفحهٔ آه وواه ایله علو فشان اولدیغی خلالده موالرندن اولان اشعب یانه وارد قده محرمانه
یاتوب یاقیلوب وای اشعب شعبذات دلفریب ایله شو سعدانڭ کوکلنی طرفمه جلب برله واردیغندن
بوشادوب بکا کتوره بیلورمیسن سکا بر رجا نامه یازوب ودخی اون بیك درهم ویره یم وکوندره یم

دیدکده اشعب جرار مشرب ظریف دخی هات المبلغ دیوب اقجه یی وولیدك با کندی نظم
ایتدیکی و یا آخره یازدیغی *اسعدی هل الیك لنا سبیل * ولاحتی القیامة من تلاق *بلی ولعل
دهرا ان یواتی * بموت من حلیلك اوفراق * قطعهٔ محررهسنی آلوب یوله روان وواصل دائرهٔ
سعدای بلاغت‌نشان اولوب لدی الاستیذان سرا پردهٔ سعدی پیشکاهنه وارر وطورر سعدی
اوزرینه شال بورینوب واشمبه کورینوب ای کیمسه زیارتمزی قصدیکه بادی نه در دیو
صوردقده اشعب یاسیدتی ولیدبنی بر رجانامه‌سیله سزه کوندردی دیوب قطعه‌یی صونر سعدی
نام‌ولیدی ایشتدیکی کبی اشعبك سعدایه ولید طرفدن شفاها افاده‌سی سپارش اولنان کلماته قولاق
آصمه‌دن همان جاریه‌لرینه شو خبیثی اورك دیجك اشعب طیاغی طویدوغی آنده لاقردیسن
چویروب کرم بیورك بکا ولید اون بیك درهم ویروب اطماع ایتمکله جر ضمننده جرأت ایتدم
دیو استرحام ایدر سعدی اکر بنم یازه جغم کاغدی دخی ولیده کوتوروب ویرمز ایسك البته سکا
اله کتوروب عقاب ایدرم دیجك اشعب ابن وقت ای سیده‌م بوخدمتك مقابلنده جعل یعنی
اقچه و بوغچه استرم وهرچه باد اباد قهرندن قورقولان ولیده کوتوریرم دیدی سعدی دخی
اوطوردیغی کرانبهـا بساطنی جعل ایتدکده اشعب لطیفه طریقیله اوزرندن قالقك دیدی
سعدی دخی قالقوب جاریه‌لرینه ارقه سنه یوکلدك دیو مطایبه ایتدی بساطی اشعب قاپوب
وکاغدی ویرك دیدکده * ابکی علی سعدی وانت ترکتها * فقدذهبت سعدی فماانت ضایع *
یعنی یازوب و برمنطوق بیت سن سعدایی ترك ایتمشیکن نیچون فراقنه اغلرسن و بورککی داغلرسن
علی التحقیق سعدی کندی وسندخی ضایع دکلسن یعنی سن صاغ و بن سلامت دیو یأس
جوابنی کوندردی وقتا که اشعب خبر یأسله واردقده روی زمین ولیده تنك اولوب وکند و بی
کظم وغضب قاپلیوب ای اشعب شو اوچك برینی اختیار ایت که قتل و یابو اوطوردیغم
قصردن سنی اشاغی به طرح ویاخود شو زنجیرایله مربوط اسده سنی القادن عبارت اولان
اهلاکدر دیدکده اشعب حیران قالوب برازمان سربزمین اطراق اولدقدنصکره (یاسیدی
ماکنت لتعذب عینا رأت الی سعدی) ای سیدم سعدی کبی ذاتك چشمنی کورن عینی تعذیب
ایدیجی دکلسن تعبیر دانشبنی دیجك وحسن استشفاعی یرینه کتوریجك غضبی کیدوب معاملهٔ
عفوایله یاننده ن چقاردی (قلت) ترجمه ده ذکر جز وارادهٔ کل یولندن مرئی اشعب چشم
سعدی اولمق اوزره یازلدیغنك نکته‌سی دیدهٔ دقت دیده به آشکاردر وآنفا یازیلان حلیل حاء
حطی ایله زوج معناسنه درنایله حلیله دخی زوجه‌یه اطلاق اولنور (بعد التطلیق زوجه سنه
نفسی اتباع ایدن یعنی آه کشید فراقی اولان کیمسه‌لردن بری دخی (عربده عربده آرای بلاغت
وچابکسوار میدان سخن وطبیعت اولان شاعر شهرتکیر فرزدقدرکه نوار نامنده‌کی همسرینك
عقدهٔ حلنی دست طلاقله حل ایتدکدنصکره انکشت بردهان ندامت و پشت بدیدار حیرت
اولوب اشبو اشعاری آتش درون ایله تنظیم وسرمشق اهل طبع سلیم قیلمشدر * ندمت ندامة
الکسعی لما * غدت منی مطلقة نوار * فاصبحت الغداة الوم نفسی * بامر لیس لی فیه خیار
(وقال ایضا) ندمت ندامة الکسعی لما * غدت منی مطلقة نوار * وکانت جنتی فخرجت منها
* کادم حین اخرجه الضرار * ولوانی ملکت بها یمینی * فکان علی للقدر الخیار (یقول
الفقیر اسعد) فرزدقك اشبو اشعارنده اشعار ایتدیکی یعنی ندامتنی ندامتنه تشبیه قیلدیغی
کسعی‌نك امثال میدانیده محرر قصهٔ طویله‌سنك خلاصه‌سی بودرکه ندامتی ضرب مثل اولان
کیمسه‌نك اسمی محارب بن قیسدر وکسع کافك ضمی وسینك فتحی ایله یمندن برقبیله‌نك اسمیدر
محارب مرقوم اوقبیله‌یه منسوبدر مرقوم برکون وادیده ابلاریی رعی ایدرکن عربده

یای یایدقلری نبعه نام اغاجده برتازه نهال کوروب وبکنوب ینشنجه‌یه دك بکلیوب یای تصنیعنه
قابل اولدقده کسوب اندن بریای وبونغه‌لرندن بش عدد تیر هموار یاپر وکیجه ایچره
برکمینکاهه صقنوب مرور ایدن برکیك سوریسنه قوس مذکور ایله تیرك بیرین آتر تیر برآهویه
بعد الاصابه اونه طرفندن چیقوب برطاشه طوقندقده آتش چیقرکسعی ایسه خطا ایتدی
وآهویه راست کلمدی زعمیله سهمك برین دخی دیکر سوری‌یه آتر کذلك کیروب وچیقوب سنکه
اصابتله نار کورینور وبووجهله بش رأس آهویی هر برتیر کیروب چقرق اولدرمش ایکن خطا
ایتدیلر کمانیله طاریلوب وهر برینك علی زعمه خطاسی عقبنده * ماباك سهمی یوقد الحباحبا
* قدکنت ارجوان یکون صائبا * وامکن العیر وولی جانبا * فصار رأیی فیه رأیا خائبا *ارجوزه‌سی
کبی ارجوزه‌لر نظم ایدوب قوس مذکوری دخی * ابعد خمس قد حفظت عدها * احمل
قوسی وارید ردها * اخزی الاله لینها وشدها * والله لاتسلم عندی بعدها * ولاارجی ماحییت
رفدها * ارجوزه‌سنی دیوب وطاشه چالوب کسر ایدر وقتا که صباح اولوب برده آهولری
اورولمش اوله‌رق مطروح بی روح واسهم خمسی دم آلود کوردکده کسر قوسدن
نادم اولوب ابهامنی دخی قطعله * ندمت ندامة لوان نفسی * تطاوعنی اذن لقطعت
خمسی * تبین لی سفاه الرأی منی * لعمرابیك حین کسرت قوسی * شعرینی دخی نظم ایتمشدر
واشبو ندامت وکردار غریبی مثل اولمشدر (فرزدقك شعرنده واقع اولان
(ولوانی ملکت بها الی آخره) بیتی یرنده (واوضنت بها نفسی وکفی * لکان علی للقدر الخیار)
بیتی نسخه درومعول علیهده فرزدقك (ندمت ندامة الکسعی الی آخره) بیتندنصکره (وکنت
کفاقیء عینیه جهلا * فاصبح لایضیء له نهار) بیتی دخی واردر انتهی (عربده بعد
المفارقه ندامت ایدن کساندن بری دخی قیس بن دریح نام شاعردرکه باباسنك ابرامیله لبنی نام
همسرین بوشایوب وآتش پشیمانی وعشقله * فبی صبری وعاودنی ودامی * وکان فراق لبنی
کالخداع * تکنفنی الوشاة فازعجونی * فیاللناس للواشی المطاع * فاصبحت الغداة الوم
نفسی * علی امر ولیس بمستطاع * کمبون یعض علی یدیه * تبین غبنه عند البیاع * نظم
معنیدار نار اندشارینی یادکار حسرتکشان قیلمشدر (عتبی روایت ایتمشدرکه کوفه عاملی بولنان
عبد الرحمن بن الحکمه محاکمه قصدیله برپیر کهن سال وسراپای بدنی کویاسیمدن مصنوع
بر دختر بدیع الجمال کلورلر پیرمرقوم زوجه‌سی اولان دختر بنم یاشمی یاردی دیو شیخه‌سنی ارائه
ایله دعوی ودختر دخی یاسیدنا یارلدیسه‌ده قصد اولنوب عود وکافور کبی بعض طیب سحق ایدر
یعنی دوکرکن دستمده بولنان هاوننك الی یدمدن فرلیوب سرپیره اصابت ایتمکله شج ایتدی والحال که
بدنمده اجرای قصاصه تحمل یوقدر دیجك عبد الرحمن جنابلری ای پیر بوحادثه‌دنصکره
نیچون طوتارسن زمام نکاحنی رضاکله بالاطلاق صالیویرمك مناسب دوشردیدی پیر زبور دخی
یاسیدنا مهری درت بیك درهم اوله‌رق اغر اولدیغندن فراقنه نفسمده طاقت یوقدر دیدکده
عامل مومی الیه‌ای پیرعاجز مبلغ مرقومی سکا بخش ایتسه‌م بوشارمیسن دیوب و پیر دخی نعم دیوب
وعامل مار الذکرك علی العجله حضورلرنده اماده ایتدردیکی مبلغ مرقومی پیر رعشه‌دار آلوب
(هی طالق) قولیله دخترك عقدهٔ عقدینی چوزوب صداق مرقومنی اعطا ایله تحسرکنان داردن
بدر اولورکن جناب عامل دختره (احبسی علینا نفسك) کلام بلیغیله ای دختر نفسکی بزم
ایچون حبس ایت یعنی عدتك منقضیه اولدقدنصکره آخر اره وارمه که بن سکا خاطب ممنون
وطالب مفتونم مآلنی دیوب بیچاره پیره خطابا * یاشیخ ویحك من دلالك بالغزل * قدکنت یاشیخ
من هذا بمعزل * رضت الصعاب فلم تحسن ریاضتها * فاعمد بنفسك نحو القرح الذلل *

نظمنی انشا قیلمش و بعد الانقضا دختر ایله حجله نشین ازدواج اولمشدر (قلت) عصریمزده برمحکمهٔ عالیه ده دخی بوقضیه یه قریب تاریخنه قیده شایان بر حادثهٔ عجیبه واقعه اولمش یعنی مرافعهٔ زوجانده اتصال انفصاله بالانقلاب زوجه دار الحکمه ده سکوتی بولمش ایدی فقط بوشایان بوشانان کبی تازه و بوشادوب النی سالخورده افندی ایسه مقوس القامه کپازه ایدی لکن خلوت زفافنك سروری شب صفاچیچکی رونقنه دونوب فرداسنده الوداع موالیاسی آغازه سیله قبهٔ کردون صدا و یردی علیه الرحمه (قلت) اشبو کیفیات محرره اوزره نسایه دائر اولان باب اکرچه بوراده غایت بواوب لکن حین ترجمه ده معتبرات کتب فقهیه دن هدایه حاشیه سی نهایه ده لدی الاقتضا کتاب النکاح عاجزانه مطالعه اولنورکن فضیلت و حکمت نکاحه متعلق بعض تدقیقات مشهود اولمغله فوائد مرئیهٔ مذکوره بجملة ومترجمة بومحله یه قیدایله باب مرقوم مسکی الختام اولمشدر (نکاحك فضائل و محاسنندن بری ظاهرا و باطنا غایت انضمام ایله ذکر و انثانك انضمامیدر زیرا اشبو عقد ازدواجده بینلرنده التیام بولنمدقجه بقا اولماز و بو التیامه (ومن آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا الیها وجعل بینکم مودة ورحمة) آیت کریمه سی دلالت ایدر (و بری دخی نکاح نهایت فناسنه دکین بقای عالمه بادی اولان حکم باری تعالایه مسارعتدر زیرا جناب واجب الوجود عز وجل هرنه قدر بلا ازدواج تولد تحت قدرت الهیه ده ایسه ده حکمة بقای عالمی توالد وتناسله تعلیق بیورمشدر وتوالد وتناسل ایسه ذکر ایله انثانك اجتماعیله تحقق ایدر واجتماع دخی یا اختصاص شرعی ایله و یاخود اختصاص بولنمقسزین اولور یعنی اشبو ایکی شقدن خالی دکلدر و اختصاص شرعیسز اولان شقده ایسه ایکی فساد واردر که بری اشرف حیوان اولان انسان ناطقك حیوان غیر ناطق و بی عقل اولان بهایمه التحاقی فسادیدر که بوندن عقلك ابا ایده جکنه بداهة عقل کواهدر و ایکنجی فساد که اساس مفاسد و تهییج حقد وحسد اولان تغالب وتقابلدر یعنی اجتماع ماده سی وهی لمن غلب حکمی تحتنه کیرر ونظام تناسل مختل اولور بوصورتده شق اول تعین ایدر که نکاح شرعیدن عبارتدر و بو نکاح شرعی بر مرأه ده بعد الاجرا او مرأه ده آخرك عرق طمعنی قاطع بر سیف اوله رق نظام عالمه خلل کلمز (وحکمت وفضیلت نکاحك بری دخی اصل سعادات اولان مصالح عبادتك انتظامنه باعث اولمسیدر و باعثیتی شو یله درکه چونکه اقامهٔ عبادت انجق مصالح بدنی اقامه ایله اولور و مصالح بدن دخی دارك داخلیله خارجنه تعلق ایدر واشبو داخل وخارج منزله متعلق اولان مصالحك تحقیقی البته ذکر ایله انثانك اجتماعنه موقوفدر تاکه احدهما دن بری خارجك و دیکری داخلك مصالحنی رؤیت وتسویه ایده لر (وحکمت نکاحك بری دخی جلب منافع ودفع مضار جهتلرندن زوجانك بالکز اولدقلری حیثیده کندی وجودلری کافی اولمدیغی حرکت ووضعده بر برینه اعانه لریدر (وفضیلت نکاحدن بری دخی اشارتی قلم فقیر ایله یازلدیغی اوزره چونکه نسوان غالب احوالده برداعیهٔ غلبهٔ قوهٔ شهویه وغضبیه اغضاب ایله متصفه لر اولملریله نکاحله اکمل اخلاق حمیده اولان صفت حلمی استعمال وادمان و بوتقریبله تربیه نفس ورپاضتنده بولندرق سرمایهٔ عرفان ولاسیما خلق عظیم ایله موصوف اولان نبی کریم حلیم علیه افضل الصلاة والتسلیم افندیمزك سنت سنیه لریله استنان حاصل اولور و فی الحقیقه سوء خلق مقتضیاتنه حلم وتحمل اخلاق ابرار وصنیع اخیاردر وحلم وتحمل مرقومك صنیع اخیار اولدیغی بداهت عقله ثبوت یافته اولوب دلیل سمعی دخی عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن مروی اولان خبردر که سوء خلق اولان بر جاریه لری فوت اولدقده بکا بیورمشلر سبب بکاسندن لدی التعجب سؤال اولندقده جاریه مز بوره دن سوء خلقنه بناء صادره اولان افعال مغضبه سی

مشقتنه تحمل ایله نائل اوله جغم اجر فوتیله بنی فوت ایتدی اوا اجره تحسرا بکا ایدرم بیورمشلردر انتهی

الباب الرابع و السبعون

اشبو یتمش دردنجی باب خمرك یعنی باده نك ذم وتحریم ونهینه دائردر (جامع المستطرف مرحوم دیرکه جناب حکیم مطلق عزشانه خمر حقنده (قلت) یعنی ذم وتحریمنده اوج آیت کریمه انزال بیوردیکه بری (یسئلونك عن الخمر والمیسر قل فیهما اثم کبیر ومنافع للناس واثمهما اکبر من نفعهما) نص جلیلیدرکه بونك نزولندنصکره امت اجابتك بعضیسی خمری شارب و بعضیسی تارك اولدیلر شول واقعه یه دکین که امتدن برکیمسه ایچوب نمازه شروعدنصکره کیفیت نشوهٔ شرابله نمازینی بوزدی بونك اوزرینه قوله تعالی (یاایها الذین آمنوا لاتقربوا الصلوة وانتم سکاری) آیت کریمه سی نزول ایلدی واشبو نهیدن صکره مسلمیندن ایچنلر ایچدی و ترك ایدنلر ترکلرنده دائم اولدیلر تاکه امتدن برذات ایچوب داعیهٔ سکرایله دوه چکه سی کمکیله عبد الرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنهه اوروب رأسنی یاردیغندن باشقه بدر غزاسنده مقتول اولان قتلای مشرکینك مرثیه سی اولوب اسود بن یعفرك نظم ایتدیکی (قلت) ومفهومی حاشا هجو اهل دین اولمغله عیننی یازمه ده قلم فقیر انامل کمترانه مه یازم الکی چك بهی جسور دیو لایقنجه جواب و یردیکی مهملات باطله ترنم ساز نوحه اولدیغی درکاه ملائك پناه حضرت سرور کائنات علیه وعلی آله واصحابه اکمل الصلوات و التسلیمات افندیمزه واصل اولدقده سعادت سرای همایونلرندن رداء شریفه لرینك ذیلنی جرایله تحصیل رضای حق تعالی ایچون غضبناك اوله رق خروج ودست معجزه پیوست علیالرنده بولنسان شیئی ضرب ایدرك (اعوذ بالله من غضب الله وغضب رسوله) بیوردیلر واشبو حالك عقبنده (انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة و البغضاء فی الخمر والمیسر و یصدکم عن ذکر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون) نص جلیلی نازل اولدقده عمر رضی الله تعالی عنه دخی کذا (انتهینا انتهینا) دیو فرمانبر امر الهی اولدی (انتهی ماقاله الجامع) چند قطعهٔ نسخ مستطرفده شج رأس ماده سی وشرب شراب ونوحه فاروق اعظم رضی الله تعالی عنهه اسناد صورتنده یازلمش کورلدی لکن دست دسیسهٔ اهل رفض ایله درج اولندیغنه اشتباه اولنمسون زیرا ذکری آتی اقوال اهل تفسیرده اسناد مذکور بوقدر حتی صاحب الکشاف بیله شرب وشج ونوحه دیکرك افعالی اولدیغنی تصریح ایتمشدر اصل مستطرف نسخه دن اشبو دسیسه اوسی کورلدکده صاحب مستطرفه طعن اولنمامق نیت خیریه سیله اشبو محظرهٔ فقیرانه ضم اولنمشدر فلاتغفل (قلت) بیضاوی وصاحب الکشاف ومحشون بیانلرنجه بروتیرهٔ اجمال ایضاح نقل مجمل مذکور بودرکه (وقتا که مکهٔ مکرمه ده مقام تعداد نعمده وامتنان شایان الهی ده (ومن ثمرات النخیل والاعناب تتخذون منه سکرا) نصی نزول ایلدکده مسلمون خمری ایچرلر ایدی یعنی حلال ایدی پس عمر ایله معاذ ودخی اصحاب کرامدن بعض ذوات رضی الله تعالی عنهم حضور سعادته واروب یا رسول الله خمرك حکمنده افتا اولنسون کیم مذهبهٔ عقلادر یعنی خمر کثرت اوزره جای ذهاب عقلدر دیو بیان حکمنی رجا ونهیینی تمنی ایتدکلرنده (یسئلونك عن الخمر والمیسر الآیة) نزول ایدیجك برازی (منافع للناس) قول کریمنه نظرا شرب ایتدیلر و قوم دیکر (واثمهما اکبر من نفعهما) قول جلیلنه نظرا ترك ایلدیلر بعده عبد الرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنه برازکیمسه لری منزلنه دعوت ایدوب اول کیمسه لر ایچدیلر وسکران اولدیلر وحال سکرده ایچلرندن بری امام اولوب سورهٔ کافرونده برآیت کریمه یی نمازبوزیلور صورتده یکلش اوقودی و اشبو واقعه (لاتقربوا الصلوة وانتم سکاری) نصنك سبب نزولی اوله رق نزول ایلدی و بونك اوزرینه خمری ایچنلر ازالدی شو کونه که بعض ذوات کرام برشی که بزمله نماز بیننه حیلولت ایده یعنی نمازه

مانع اوله انده خبر بو قدر دیو کلیاً ترك ایتدیلر و بعضیلری اوقات صلواتده ایچمیوب اوقات مذکوره نك
غیرنده ینه ایچرز ایدی شو صورتده که شرب استرسه یاتسو نمازندنصکره ایچوب صباحلدقده
سکری زائل اولمغله صباح نمازین قیلار وصلاة فجری بعد الاقامه ینه ایچر واویله وقتنده صحو
کلدکله قالقوب صلاة ظهری قیلارلر ایدی بو حالك اوزرینه برازایام مرورندنصکره عتبان بن مالك
سعد بن ابی وقاصی رضی الله تعالی عنهما وسائرلرینی دعوت ایدوب نجان حال سکر پرده کش
شعور اولدقده تفاخره و انشاد شعره باشلرلر واول صره ده سعد دخی انصار کرامك هجوینی
مشتمل اولان شعر آخری انشادنده یعنی اوقودقده همجلس اولان بر انصاری ذکر اولنان
چکه کمکیله سعدك باشنی یاردی وسعد دخی حضور سعادته واروب شکایت ایلدی اوا‌ثناده عمر الفاروق
رضی الله تعالی عنه حضور سعادتده بولنمغله (اللهم بین لنا فی الخمر بیانا شافیا) دیو دعا ایلمکله
دعای عمری رضی الله تعالی عنه هدف اجابته رسیده اولوب فی الحال (یاایها الذین آمنوا انما
الخمر والمیسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون انما یرید
الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر ویصدکم عن ذکر الله وعن الصلوة
فهل انتم منتهون) نظم صریح جلیل جلی الدلالتی نزول ایلیوب خمرك ومذکورات سائره نك
حکم حرمتلری تبین ایلدی عمر رضی الله تعالی عنه املنك حصولنه تشکرا بعد النزول (انتهینا
یارب) دیو ندا ایلمشدر (قلت) (اثم کبیر) بیان الهی سندنصکره (فاجتنبوه) نهی الهی سی
نزولنه دك بعض کبار اصحابك شرب خمر ایلدکلرینه دائر وارد اولان روایت اوزره اثم کبیر تعبیرینك
حرمت خمره دلیل اولمسی خصوصنده محقق نیسابورینك وبیضاوینك وبعض محشینك
بحثلری اولوب واشکالات کورینوب بالاخره بعض طالب علم روایت شرب اخبار احاددن اولوب
علی تسلیم وروده مطلقا دلالت نص کتابه معارض اولماز و بوصورتده حرمت خمره (ویسئلونك
عن الخمر والمیسر الآیة) دلیل اولوب (انما یرید الشیطان ان یوقع الآیة) آیت کریمه سی
حرمت مذکوره یه دلیل مؤکد اولدیغی تبین ایدر دیدیکی دافع اشکالات اولور مطالعه اولنمشدر
تفصیلنه اطلاع قصد ایدنلر محللرینه مراجعت ایده لر (یقول الفقیر ایضا) محققین اعلام
خمرك بعثتدنصکره براز زمان اصلی اوزره درجهٔ اباحه ده براغلمسنه بعده بروجه مشروح انکاه
امتنان اولنمسنه بعده اولا اوقات صلواتده شربی نهی اولنوب بعده متعاقبا ومؤکدا تدریجله
نهینه دائر بعض حکم ونکت یازمشلردر محللرینه مراجعتله نظر اولنه وشرع اطهرك علو شاننه
دقت قیلنه (کتب کلامیه ده تصریح و تفصیل اولنان بر آهین اوزره ذات وصفات مقدسهٔ
الهیه یه زمان جریان ایتمیوب علم ازلیسنده اولان احکام الهیه سنده تغیر یوقدر و بزه نسبتله اولان
امرونهی الهی ده اولان نسخ وتبدل احکام امرونهی موقت حکمنده در و بونك سروکنهی
ادراکدن عقول بشریه قاصر اولوب همان مخبر صادقك امرینه امتثال وحقانیتنی تصدیقدن
باشقه مأمور یمز یوقدر ادله سی خمسه منتهی اولان علوم حکمیه ده دخی براز مسائل واردر که
تحقیقدن نیجه افلاطون کبی حکما عاجز قالمشلردر فکیفکه مسائل الهیه‌دن عاجز قالمیه لر بونده
(ماللتراب ورب الارباب) دیمکدن غیری سوز یوقدر والسلام (جامع المستطرف آیات مذکوره یی
بر منوال محرر تحریر ویاندنصکره (ومن الاخبار المتفق علیها فی تحریمها) دیوب یعنی خمرك
تحریمنه دائر اهل حدیث عندنده متفق علیها اخبارندندر دیو (لایدخل الجنة مدمن خمر)
ودخی (اول مانهانی ربی بعد عبادة الاوثان شرب الخمر وملاحات الرجال) خبرلرینی تحریر
ایلمشدرکه حسب الظاهر اولکینك مفهومی (جنته مدمن باده کیرمز (قلت) خبر ثانی مسند
دیلمیده (اول ماعهد الی ربی ونهانی عنه شرب الخمر وعبادة الاوثان وملاحات الرجال) لفظنده

ام سلمه دن رضی الله تعالی عنها مروی اوله رق مسطور اولوب و ملاحات الرجال لحیث الرجل
اذالمته دیو اجتماعدن مشتق اولدیغی اشعار قلنمشدر و اخترده ملاحات نزاع
ایدشمك دیو تفسیر اولنمشدر بوصورتده مفاد خبر ابتدای عهد نهی شرب خمر و عبادت
اوثان وناس ایله نزاع نایجادن اولدی دیمك اولدیغی مقتضای لغتدر (قلت) عند اهل السنة
والجماعة عمل ایماندن جزء اولمادیغنه بناء نص قطعی ایله حرام اولدیغی متحقق
اولان شیلری مادامکه حرمتی ناطق اولان نصی انکار ایتمیه اوحرامی ارتکاب ایدن کافر اولماز که
جنته کیرمیوب جهنمده مخلد اوله اشته اهل حدیث بو مقوله محرماتی مرتکب اولنلر حقلرنده
وعید اوارد اولان احادیث نبویه دن مقصود ترهیب وتخویف اولوب کافرك جزاسیله مجازاة
صورتنده اولمسی ترهیبی تأکیددر دیوب جامع صغیر سیوطیده مضبوط (لایدخل الجنة الارحیم)
و (ولایدخل الجنة قاطع) و (ولایدخل الجنة خب ولابخیل ولامنان) و (لایدخل الجنة
من لایأمن جاره بوائقه) و (لایدخل الجنة سیء الملکة) احادیث شریفه لرینی و بومقوله اولان
سائر اخبار وارده یی اصول کتاب وسنت اوزره یا بروجه محرر نص قاطعله اولان منهیاتده نصی
انکار ایدرسه جنته کیرمزلر ویاخود مدمن خمر اولمیان وصلهٔ ارحامی قطع ایتمین وخدعه کار
ومفسد اولمیان و بخل ایتمیوب بده زکاتنی و یرن واوزرینه انفاقی واجب اولنلری انفاق ایدن و امتنان
ایدیجی اولمیان وقومشوسی مضرتندن وداهیه سندن امین اولنلر وقوللرینه سیء الصنیعه والمعامله
اولمیانلر حقلرنده اماده اولان مقام مخصوصلره ذکر اولنان شیلرك خلافنده اولنلر واصل
اوله مزلر ویاخود مخالفین مرقومه اولا جهنمه کیروب وکناهی مقداری یانوب بووجهله نارایله
تطهیر اولنمقسزین اول امرده جنته کیره مزلر وکاهی اضرار جار کبی تعدی مقوله سندن ایسه
تعدی ایتدیکی کیمسه عفو وحلال ایتمدکجه بهشته دخول ایده مز دیو تأویل وتوفیق ایتمشلردر
(ذکر اولنان ایکنجی خبردن سلطان الانبیاء والمرسلین افندیمز حضرتلری علیه وعلیهم
الصلوات والتسلیمات بعد البعثه وقبل التحریم شرب خمردن تنزیه الهی ایله منزه اولدقلری
مستفاددر اماولادت همایونلرندن بعثت سعادتلرینه قدر ینه شرایع سابقه ایله شریعت لاحقه لرنده
حرام قلنان کافهٔ اشیادن ارهاصات قبیلندن اوله رق مصون اولدقلرینی اهل سیر یازمشلردر
بوصورتده (نهانی) تعبیری ملك واسطه سیله دخی دیمك اولدیغی متبادر خاطر بعض طالب
علمدر و نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك شرایع سابقه ایله عمله دائر اولان بحث کاپی
اصولدن تحقیق نام شرحده مشروحدر مراجعت اولنه انتهی (قلت) عن علی رضی الله
تعالی عنه لووقعت قطرة من خمر فی بئر فبنیت مکانها منارة لم اؤذن علیها ولووقعت فی بحر
ثم جف ونبت فیها الکلاء لم ارعه (قلت) اشبو روایت علیه یی صاحب الکشاف زمخشری
(انما الخمر والمیسر الآیة) تفسیرنده یازوب آخر روایتده (وهذا هو الایمان حقا) دیو ستایش
ایتمشدر و بو کلام عالی علی رضی الله عنهك مفهومی خمردن برقطره قیویه طاملیوب بعده اوقیونك
یرینه اکر برمناره یاپلسه اومناره نك اوزرنده بن اذان اوقومم وقطرهٔ خمر بر بحره دوشوب بعده بحر مرقوم
قورویوب انده اوتلر بتسه بن او اوتده حیوانمی اوتلتمام دیمك اولور زمخشرینك اشبو کلامی ثناده اشته
الحق ایمان بودر یعنی مؤمنین مناهی الهیه یه امثالده بویله اولملیدر دیدیکی حسب الظاهر درست
قول ایسه ده ملاحظهٔ عاجزانه م اوزره کشافنده معتقداته متعلق یرلرده اصلا فوت ایتمدیکی
روش تعصب اعتزال مقتضاسنجه بوی اعتزال استشمام اولندیغی کتب کلامیه یی مطالعه ایدنلره
آشکاردر (جامع المستطرف مرحوم اخبارده خمری بعد التحریر هنکام جاهلیتده یعنی وقت فترتده
تعاطی بنت عنبدن یعنی شرب خمردن کف ید ایدن مشاهیر قوم عربی ذکر ایتمکله عباره سی شویله

ترجمه اولنور كه (قریش قبیلهٔ مقبولهسی اولولرندن وجوادلردن عبدالله بن جدعان بركون امیة بن
الصلت الثقفی ایله همبزم نوش شراب اولور و بخار سكر قبهٔ دماغنه چقدقده امیه نك كوزینی
ضرب ایدر وقتا كه عین امیه قان جناغنه دونوب ودمع دیده سی یاقوت مذابه بكزه یوب
ذهابندن خوف اولنور هیئتده صباحلدیغی ابن جدعان كورنجه كیجه هنكامی اوردیغندن غافل
اولهرق ابن الصلته (مابال عینك) یعنی كوزیكه نولدی دیجك امیه سكونه واررتكرار ابن جدعان
الحاح ایتكله امیه یا بو حادثه نك صاحبی دون كیجه سن دكلیدك دیو اخطار ایلدكده یابنم شریبم
بو درجه یه بالغ اولدیمی من بعد ایچمم وسكا ایكی كونلك دیت در دیوب اون بیك درهم اعطا
و بوندنصكره خمری طانم بكا حرام اولسون دیوب اتقا ایتمشدر (وهنكام مرقومده خمری ترك
ایدوب ایچمیه نك بری دخی قیس بن عاصم و بری دخی عباس بن مرداسدر وقیس مرقومك
سبب تنفری دخی شو یله اولمشكه بر كیجه زیاده مست اولمغله قزینه یاخود همشیره سنه شركیر
اولور واو دخی فرار ایدر وقتا كه صباح اولوب وصحوی كلوب فلانه نره ده دیو صورار
یاسن كیجه ایچره نه یاپدیغكی بیلمزمیسن دینلوب ماجری اخبار اولندقده * كار تقوایه اهتمام
ایتدی * نفسنه باده یی حرام ایتدی (ابن عاصم دخی برلیلهٔ قراده یعنی مهتابده نزهتكاهه
چقوب سرخوش اولدقده (لا ابرح حتی ازاله) یعنی یمین ایله قمری زمینه ایندرمینجه بورادن
كتمم دیوب متعاقبا صحرامیه باشلر و وثبات اثناسی یوزی اوزره دوشوب لاشه كبی صباحه قدر
قالوب صباح اولدقده صحو ایله اویانوب حال سفاهت اشتمالنی كوردكده بنم بو دیوانه كانه حالم
نه در دیو صورر ماجرایی خبر ویردكلرنده غایتله حیا ایدوب قسم مؤكد ایله ارتق ابدی باده ایچمم
دیو اند ایچوب ترك ایتمشدر (ینه مسكراتدن ساغر ادمانی نهی ایدن اشراف قبیله سعد بن
سالمه در (لم لا تشرب النبیذ) یعنی خرما شرابنی نیچون نوش ایتمزسن دیو سؤال ایتدكلرنده
(تركت كثیره لله تعالی وقلیله للناس) دیمشدر كه مطالعهٔ عاجزانه اوزره مفادی امتثالا للنهی
خود بخود ایچمامكی قصد ایتدم لكن ابرام احبا اولورسه نه چاره خاطرلرینه رعایتله كاهیجه
قوللنیلور دیمك اوله بیلور و بو كلامك مفهومی كه (نبیذك چوغنی حق تعالی ایچون ترك ایتدم
وآزینی ناسه ترك ایتدم) دیمكدر فقیرانه یازمش اولدیغم مفاددن باشقه بر لازم معناسی خاطر
اهل كماله كلورسه اشارت ایده لر (شاعر ماهر مشهور نصیب بركون عظمای شامدن برینك
حضورینه داخل اولدقده او عظیم الجاه انشاد شعرایت دیو امر ایدر نصیب نظم و انشاد
ایتدكده اشعارینه غایتله محظوظ اولوب نصیبی صلهٔ كثیره ایله مسرور ایتدكدنصكره طعام
آماده قیلنمغله نصیبی سفره یه آلوب برابر تناوله باشلرلر وصاحب الطعام (یا نصیب هل لك
فیما ینادم علیه) یعنی ای نصیب كندیله منادمه اولنور شیدن سنك ایچون نصیب وارمیدر
یعنی نشوه بخش خاطر اولان مسكری ایچرمیس دیو تكلیف نوش شراب ایتدكده نصیب دخی
ای امیر (جلدی اسود وخلقی مشوه ووجهی قبیح وانما بلغنی مجالستك ومواكلتك عقلی وانا اكره
ان ادخل علیه ما ینقصه) یعنی بدنمك دریسی سیاهدر یعنی زنجی یم وخلقتم و یوزم چركیندر
بو حال نفرت الجاده ذات والا كز ایله مجالست وسیما بو سیما ایله برابر طعام ایتمك شرفنه بنی عقلم وشعورم
واصل ایلدی بن دولتمه سبب اولان عقلمی ناقص ایدیجی شیئی سومم واسته مم دیو اعتذار
قیلدقده او امیر اشبو اعتذار نصیبی كمال اوزره استحسان ایله تكرار مظهر احسان بیكرانی
قیلمشدر (منقولدر كه حجاج معروف لمصلحة عراقدن ولیده كلور حضورینه دخولنده ولید
طعامده بولنمغله حجاجه (هل لك فی الشراب) دیو تكلیف نوش عقار ایدر حجاج دخی ای امیر
امریكه مخالفت ایده مم لكن بن ایالات عراقده معتمده اولانلری وناسی اندن منع ایتمش ایدم بن

ممتنع اولمدیغم یعنی ایشلدیكم ایشی خلق اشلمك دیو منع ایلدیكی كربه عد ایدرمكه باری تعالی
وتقدس (وما ارید ان اخالفكم الی ما انهیكم عنه) ودخی (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسكم)
بیورمشدر دیو اعتذار ایتمشدر (قلت) اشبو نصلر بیان اولنه جق تفصیلی مانع دكلدر زیرا
مدلولاری نه دیمك اولدیغی تفاسیرده واردر مراجعت اولنه (ثم قلت) واقعا امر معروف ونهی عن
المنكر كه یازدقلری شرطلرینه رعایتله اقسام معلومه سی اوزره ایشلدیكك شوشی شرعا حسندر
اشلیك وشوشی شرعا قبیحدر ایشلمیك دیمكدن عبارت اولوب بونلری دین كیمسه دخی مكلف
ومأمور اولمغله امر ایسه امتثال ونهی ایسه اجتناب ایتمك اوزرینه فرضدر ولكن كندو متصف
اولمدقجه امر ونهیك تأثیری اولمازكه حجاجك مقصودی اشته او تأثیر دیمكدر یوقسه بعض
اذهانه تبادر ایدن معنی دكلدركه بعض كیمسهلر امر معروف ونهی منكری متصف اولمیان
كیمسه دیه مزلر دیرلر بو ایسه شرعك وعقلك خلافنه ملابسدر زیرا معتبرات كتب حنفیهدن
(الحاوی القدسی) نام كتابك استحسانندهٔ محرر اولان (ولا یترك مرتكب النهی النهی عن المنكر
فانه اذا ترك فرضا لا یجوز ان یترك فرضا آخر وكذا من ترك العمل بالعلم لا یجوز ان یترك فرضا
آخر) مسئله سی ایله معتبرات فتاوای حنفیهدن بزازیه نك كتاب الكراهیه سنده محرر (رأی
منكرا وهو ممن یرتكبه ینهاه لان الواجب علیه شیئان فلترك احدهما لا یترك الاخر) عبارهسنده
یازیلان مسئلهٔ مؤكده ناطق اولدقلری اوزره ایكی فرضك بری كه مثلا بوراده خمر منهیینی
ایچمامكدر و بری دخی او منهیی یی ارتكاب ایدن كیمسه یه شرطنه رعایت ایدرك ایچمه دیو
نهی ایدر اشبو ایكی فرضك برینی ترك ایتمكله دیگر فرضی ترك لازم كلمز وكذلك ضرر و ربات دینیهدن
اولان علم مقتضاسیله عامل اولمیان كیمسه تحصیلی فرض اولان علمده تحصیل وطلبی ترك ایتمك
یعنی مثلا نمازی قیلمیان كیمسه صلاته دائر اولان مسائلی تعلم ایتمامك لازم كلمز فقط منهیی اولان
شیئی اشلمیان كیمسه نك نهی منكرده كلامی زیاده تأثیر ایدر وعلمیله عمل ایدن ذات فضیلتلو سعادتلو
بلكه دولتلو وعنایتلو اولور وتأثیر ایتمز وهمی مانع امر ونهی اولماز وكتابین مرقومین وسائرلرنده
اولان مسئلهٔ مرقومه یی فاضل بركوی دخی بعض رسالهٔ معتبره سنده یازمشدر (وعند البعض
مستور بطون معتبرات اولان اشبو مسئله نك مفادینی ازبره سهوانله النه رق نفعی شامل
اولسون نیتیله چند سال مقدم قلم اسعد فقیرك درجله نظمنه موفق اولدیغی * ترك ونهی
منكر اولمشكن وجیبه ذمته * ناصح فاسق نه دن مدخول اولورای بوالفضول * هر دو واجبدن
برن ترك ایله ساقطمی اولور * واجب آخر تفكر ایله برحكم اصول * قطعه سی تحفهٔ اهل
انصاف قیلندی ومنه التوفیق (براعرابیٔ بلیغه (لم لا تشرب النبیذ) دیو مداما قوللنمش
اولدیغی نبیذی تركنك سببی صورلدقده (لا اشرب ما یشرب عقلی) یعنی عقلمی مخالطه
ایدیجی وقار شدریجی تركیبه سی عقلمی بوزان شیئی ایچمم دیمشدر (جناب ضحاك بن مزاحم
برشارب نبیذه (ماتصنع بشرب النبیذ) یعنی شرب نبیذ ایله نه یاپرسن یعنی عملی نه در ونه سندن
خوشلنورسن دیو صورر اوشارب دخی یهضم طعامی یدیكم یكی معدهمده اوفالتور و كسر
ایدر دیمجك سائل ناصح مشار الیه بر طریقهٔ مشاكله (اما انه یهضم من دینك ومن عقلك
اكثر) یعنی طعامی هضم ایتسون اما دینكدن وعقلكدن كسر ایتدیكی مقدارلر هضم اولنان
طعامكدن اكثردر دیو مسكرك مؤدیٔ ارتكاب منهیات ومحرمات وباعث نقصان هوش اولدیغی
بلیغانه بیان ایلمشدر (ابن ابی الوفا شرب خمردن نهی اولنان قومنه یعنی متعلقانه خطابا * الا یا قومی
ابس فی الخمر رفعة * فلا تقربوا منها فلست بفاعل * فانی رأیت الخمر شیئا ولم یزل * اخو
الخمر حالا لاشرار المنازل * شعرینی انشا قیلمشدر كه مفادی ای قوم اكاه اولك كه خمرده

شان ورفعت يوقدر يعنى ايچيجيدنى ووضيع وذليل ايدر صاقنك اكا يناشمیك و بندخى اشليجى
وايچيجى دكلم زيرا بن خمرى شويله مشاهده ايتدم و جزم و يقينم شويله دركه مدامه مداوم
ومواظب وخمره ملازم وملازب اولانلر اشرار منزللرينه وخرابات وكارخانه لره كثرت اوزره ملازم
ياخود زياده كونو منزللرده حلول ايديجى اولورلر ودائما مذلت وخسران بولورلر ديمكدر
(حسن بصرى حضرتلرى (لو كان العقل يشترى لتغالى الناس فى ثمنه فالعجب لمن يشترى
بماله مايفسد لعقله) يعنى اكر جوهر عقل وهوش بازار روزكارده النور اولسه ايدى ثمنده ناس
تغالى ايدرلر يعنى طالبلرى بهاسنى چوغالدير لر ايدى ياخود زياده بها ايله آلورلر او يله نفيس شيدر
حال بو يله ايكن اوشى نفيسى وجوهر كرانبهاى عزت انيسى فساد پذير ايده جك شئ خبيثه
يعنى عقلى مختل قيله جق خمرى نقد وماليله مشترى وخريدار اولان پد مشربلره تعجب اولنور
ديمشدر رضى الله تعالى عنه (جامع المستطرف بوراده (من بات سكرانا بات للشيطان عروسا)
كلامنى حديث شريف اولمق اوزره قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم تعبيريله تسطير
ايلمشدر اوكما قال عليه الصلاة والسلام (مفهومه) سرخوش اوله رق ياتن يعنى او يوبان كيمسه
شيطانه كويكو اولديغى حالده ياتمش واو يومش اولور ديمكدر وعهدهٔ بشرده اولان بلاغتك
مرتبهٔ قصواسنده دركما لايخفى على الفطن البليغ مناوى مرحوم (من بات على ظهر بيت ليس
عليه حجار فقد برئت منه الذمة) حديثنده بات لفظنى اى نام ديو تفسير ايدوب اكثريا نوم
كيجه ايچره اولديغندن نوم بيتوتت ايله تعبير بيورلمشدر ديو مناسبتنى بيان ايلمشدر (قلت)
كاهيجه بيتوتت وظلول ايله زمانك كلبسى ايله تعبير ودوامدن اخبار اولنديغنى بنه مناوى (اياكم
والوصال) الحديث قول شريفى شرحنده يازمشدر (الخمر داعية الى كل شر) بو كلام
عربى عيسى عليه السلامك قولى ترجمه سيدر كه خمرك هر شره سبب اولديغنى افاده ايدر (ذم
نبيذ ده وشيوعنده بعض شعرا * بلوت النبيذيين فى كل بلدة * فلبس لاخوان النبيذ حفاظ
* اذا دارت الارطال ارضوك بالمنى * وان فقدوها فالوجوه غلاظ * قطعه سن نظم ايتمشدر كه
مألى وتقديرى هر بلده ده نبيذ جيلر وسائر مسكرات سكرانى اولانلر ايله مبتلا قيلندم يعنى نبيذ
وسائرى ميان ناسده شيوع بولوب هركس شرب مسكر ايله مبتلا اولمغله ناچار انلر له اختلاط
بلاسنه اوغرادم و بو ابتلا دكلدر كه مسكرات شربنه مداوم اولانلرده محافظه يعنى منهياتدن
مجانبت اولمامغله بندخى حكم مقارنتله اهل فجوردن اولدم وانلره مخالفتده اولوب شرب نبيذ
ايتميه جك اولسم يوزلرى قبيله شوب چهره لر بن بندن وچو يررلر واما مجلسلرنده رطل كران
دورايتسه يعنى انلرله بول بول عيش ونوش ايتسم سندن يعنى بندن مقصودلرى اوزره راضى اولوب
التفات ايدرلر لكن روش موافقت سلامت معاده سدراه وطور مخالفت ايسه بروجه اعتياد
سهولت معاشه مانع بر وضع مضايقه پناه اولمغله اشبو وجهين ايله نبيذ بربلاى دوبالادر
ديمكدر بلوت مجهول مخاطب اولديغى صورتده ارضوك خطابى حقيقت اوزره مستعملدر
واما محتمل اولديغى اوزره نفس متكلم مجهول ايسه ارضوك تعبيرنده التفات وتجريد اسلوبلرى
كورنديكى معانى آشناره روشنادر (برحكيم ذى فنون * اياك واخوان النبيذ فبيناانت متوج
عندهم مخدوم مكرم معظم اذ زلت بك القدم فجروك على شوك السلم * فاحفظ قول القائل *
* وكل اناس يحفظون حريمهم * وليس لاصحاب النبيذ حريم * لئن قلت هذا لم اقل عن
جهالة * ولكننى بالفاسقين عليم * ديمشدركه مدنولى قدح كشان نبيذ وخمردن صاقن كه
حين عشرتده يانلرنده معزز ومحترم ايكن اياغك سورجديكى آنده سنى سلم ديكنى اوزره سوردو يوب
اتارلر يعنى قدحداشك مختلو كورنشى سالب الشعور اولان مسكرات الجاسيله اولوب دوامه وخلوصه

مقارن دكلدر سكايبل وركونلرى داعيهٔ هوا ايله اولمغين ثابت قدم ميدان وفا اولمدقلرندن كردش
روزكار ايله انسان دوچار مزلقه اولور و بر بلايه كرفتار ايله حالت يأس واضطراب بولور ايسه
تخليصه دامن درميان غيرت اولمادقلرندن باشقه همدملرندن ادنى مرتبه ده طبع سفاهت
نعلرينه مخالف ازقضا و بلا اختيار ياخود حسب البشريه برحركت كوررلر ايسه عفو وصفح
ايتميوب وتحقيق امر اهمنه باقميوب فى الحال حفرهٔ تنكيب وتحقير ونكد بره او بيچاره يى آتر
و بنم بوقولمى ناطق اولان شو شعر شاعر ماهر حكمت شناسى دخى از بر ايله كه مضمونى ارباب
نبيذ انسانك حيواندن تميزينه سبب اولوب هركسك وقايه سنه چالشدقلرى ناموسى محافظه قيدنده
اولمازلر ومر قوملرك بو حالده اولدقلرينى بن عن جهل بيان ايتمدم وهر نقدر نوش نبيذ ايسه ده ميان
فساقده كورديكم معامله لرندن استدلال ايدرك تحصيل علم ويقين ايلدم ديمكدر (قلت) بو صورتده
اومقوله لردن دور اولوب واختلاط ايتميوب همان سلامت داريني موقظ ومروج اولان اهل
عقله مقارنت قيل وقوله تعالى (وكونوا مع الصادقين) نص شريفى امرينه ازجان ودل امتثال
ايله شرف كينونت اهل صدق وصفاوكسب فيض ارباب حب ووفا ايچون ايشان روشندلانك
دامن نسبتلرينه دودست سعى وجد ايله صارل مألنده حكيمانه برنصيحت مدالله در (سلم فتح
سين ولام ايله باديه ده بتر بر دكنلى اغاجك دخى آديدر (اعرج طائى توبه ميده وترك شعر فجورارادة
* تركت الشعر واستبدلت منه * اذا داعى صلاة الصبح قاما * كتاب الله ليس له شريك
* وودعت المدامة والنداما * نظم صلاح افزاسنى انشا قيلمشدر ﴿ومن المجون فى ذلك﴾
يعنى حالت مستى ايله وقوعه كلان برمسخره لق حكايه دركه بر بد مست شخص كيدركن
دوشوب قالور و ياتديغى يرده استعانه يولندن نعره اوردقده باشى اوجنه بر كو پك كلوب طوداقلرينى
يلامغه باشلر شخص بى شعور ايسه كلبى كندى كبى انسان كمان ايدوب قبيلهٔ بلغا دن بولنمغله
(خدموك بنوك ولاعدموك) اوغللرك سكا خدمتكارلر اوله لر وسنى معدوم قيلميه لر يعنى اولادك
بوغبسه اوله وسنكله برابر چوق ياشه يه لر ديو دعا ايدر پس سك شفقتينى لحس وراسنده رو ينه
بول ايديجك (ماء حار ايضا فكن فى البركة) بو صودخى صحاق يعنى بو يله صحاق صو ايله
يوز يبقه ماسنه نه ديملى همان بركنده دائم اول ديو برقاندخى دعا ايتمشدر (قلت) دعاى اولك
اعرابى (اكلونى البراغيث) ولا بارك الله تعالى اعرابلرى كبى مأول اولديغى اهل نحوه هويدا
و بيانى بنان فقير ايله بواثرك يوقاروسمتلرنده قرين املادر (بعض بلغا اقسام بد مستانى بيانده
(السكارى ثلاثة قرد حرك رأسه فرقص وكلب هارش ونبح وحية زويت فنامت) يعنى كوك
قازل سرخوشلر اوچ كونه صورتله ملعبه اراى رزالتدركه برى مايموندر باشنى تحريك ايدوب
او ينروبرى قز ديرلمش كو پكدر كه حاولر واولور و برى دخى چوركلمش يلاندركه او يورر
يعنى احواللرى وكيفيتلرى بوحيوانلرك حاللرينه بكزر ديمشدر (عقال الناسك مرداس بن جذام
اسدى يه واروب سود استدكده خمره سود خلط ايتديروب بك چوق ايچرر ودرحال سرخوش
اولوب اوچ كون كيجه لريله يلهٔ باصدرمه كبى يام ياصى ياتور قالور واو ياندقده مرداس (سقيت
عقالا بالعشية شربة * فالت بعقل الكاهلى عقال * قرعت بام الخل حبة قلبه * فلم ينتعش
منها ثلاث ليال * قولنى نظم ايتمشدر (جامع المستطرف اشبو (الخمر مصباح السرور ولكنها
مفتاح الشرور) قول مشهور بليغنى يازوب يعنى باده قنديل بزم شب اراى مسرات عاجلهٔ
دنيويه ايسه ده مدتك ابواب شرور عاجلهٔ دنياى فانيه ومفتاح مشقت اجله دار باقيه
اولد يغى بندينى كلام مذكور ايله بيلديروب بو بابى دخى اتمام و (اللهم تب علينا
وعلى العصاة والمذنبين برحمتك يا ارحم الراحمين استغفار ونياز يله ابراز حسن ختام قيلمشدر

الباب الخامس والسبعون

اشبو يتمش بشنجى باب مزاحده ومزاحدن نهى ده و رخصتنده و انبساط وتنعمده وارد اولان اخبار واقوال واشعارى فصلا بفصل بيان ايدر (قلت) وانقوليده فتح ميم وسكون زاى ايله اوجنجى بابدن اوله رق مزاح لطيفه ايمكدر ديوب لطيفه بى دخى خورته ديو ترجمه ايلمش وميمك ضميله مزاح اسمدر خورته قيلق وميمك كسريله مزاح مصدر اولوب خورته لشمق معناسنه در ديمشدر (وشمائل شرحنده مناوى فاضل مزاح بر كيمسه نك ديكر كيمسه ايله اذاسز انبساطيدر ديو تعريف ايدوب اشبو تعريف ايله استهزا وسخريه خارج قالور ديمشدر

الفصل الاول

اشبو فصل منهى اولان مزاح بياننده در (جامع المستطرف (المزاح استدراج من الشيطان واختداع من الهوى) كلامنى مقول ذات رسالتپناه عليه الصلاة والسلام اولمق اوزره تحرير ايلمشدر كه مقتضاسى مزاحدن نهيدر (وعلى المرتضى رضى الله تعالى عنه قولى اولمق اوزره (ما مزح امرء مزحة الا مج من عقله مجة) ودخى (اياك ان تذكر من الكلام مايكون مضحكا وان حكيت عن غيرك كلاملر يله (عمر رضى الله تعالى عنه بلاده نصب ايلدكلرى ولاة وحكامنه (امنعوا الناس من المزاح فانه يذهب بالمروة ويوغر الصدور) ديوناسى مزاحدن نهى بابنده امر نشر ايلمش اولدقلرينى دخى تسطير ايلمشدر كه بونلر دخى مزاحك عدم جوازينى ومزاح مزيل عقل وسبب ضيق صدر وداعى غضب اولديغنى ناطقدر (تجنب شوم الهزل ونكد المزاح فانهما بابان اذا فتحا لم يغلقا الابعد عسر) كلام بعض حكمادر كه اذا قصد اولنان هزل ايله مزاح غير مقبولك شأمت ومضايقه تعبش ايله مجازاتلرى متحقق اولديغندن انلردن اجتناب ايله تنبيه و بونلر نفسك وهوانك ميل ايده جكى مستلذات شهويه سلفيه دن اولمغله قپولرى آچيله جق و بوزو ير يله جك اولورسه يعنى تكرار ايله اعتبار اولندقده قپانمه لرى يعنى تركى دشوار اولديغى وصغيره ايكن كبيره اوله جغى تنفيردن عبارتدر (قلت) فى الحقيقه مزاح وهزله توغل اسايش تعيشه مانع اولوب مبتلاسى دوچار بلا اولديغى تواريخ وتذكره شعراده يازيلودروعصريمزده دخى تجربه اولنمش يعنى كورلمشدر خلاصه افراطى خصوصا غير مقبول ومنهى سى صاقنه جق شيدر (وبعض حكما دخى تنفير مزاح غير معتبرده (لكل شئ بذر وبذر العداوة المزاح) ديمشدر كه هر شيئك بر تخمى واصلى اولمغله مزاح يعنى شقاو خورته ديدكلرى شى دخى عداوتك تخميدر ديمكدر (حسن بصرى حضرتلرى (ضحك المؤمن غفلة من عقله) ديمشدر كه (قلت) بو قضيهٔ حسنه ضحكه سبب اولان مزاح انسان مؤمنك غفلت عقلندن نشئت ايدر وغافل اولميان عاقل مؤمن ايسه كولمز زيرا عاقل مؤمن دارينك حالنى وانجامنى تفكردن خالى دكلدر بر كيمسه كه دنيانك بديهى اولديغى اوزره تغيرينى وفانى اولديغنى ووقوعنه على وجه اليقين ايمان ايتديكى حال آخرت حقنده نه صورتده كوريله جكنى يعنى انشاءالله تعالى اهل نعيمدنمى وياخود نعوذ به سبحانه ارباب جحيمدنمى اوله جق بونلرى فكر ايده كولميوب بلكه اغلر ومحزون كزر ديمكى انتاج ايدر رضى الله تعالى عنه (غروان بن غروان الرقاشى حضرتلرندن مرويدر كه مشار اليه ديمشدر كه بن حضرت واجب الوجود وعز شانه ايله معاهده ايتدم يعنى يمين ايتدم كه قنغى داره بنى ايصال بيورديغنى بن كورمدكجه يعنى دار نعيم ورضايه ادخال الطفنه مظهر اولوب العياذ به تعالى دار جحيم قهرندن ازاد بيورديغنى مشاهده ايتمدكجه ضحك ايتميم ديوب وارتحالنه قدر كولمامشدر (بر كيجه اعرابينك برى خيمه سندن چيقوب واديده كزركن بر تازه قزه راست كلوب مراوده ايدر يعنى شر كبر اولور قز ايسه خاندان عفت وبلاغتدن اولمغله اعرابينك بو وضع حرامنى ردا (ياهذا مالك زاجر من عقلك اذا لم يكن لك واعظ من دينك) اى كيمسه فى الحقيقه سنك دينكدن واعظ وناصحك يوقدر يعنى اكر دينك اولسه

ايدى علم ازليسى هر برشيئه محيط اولان و ذات مقدسنه برشى نهان اولميان پروردكار عالم عز وجل حضرتلرينك قوللرينه اولان امر ونهيني بيلوب بو معامله يه جرأت ايتمز ايدك لكن عقلك دخى يوغيمش اولسه ايدى عقلك دخى نفسكه بو حياسزلغى ايتمه ديوب سنى زجر ومنع ايدردى مآلنده اولان كلام موجز بليغ مرقومى سويليجك اعرابى (والله ما يرانى الا الكواكب) زعمى اوزره الزام ايدرم بوللو بزى يلدزلر دن غيرى كيمسه كورمز يعنى اورته لق تنهادر ديديكه واقعا دخترك ظنى بلكه تحقيقى كبى بيلمسى ضروريات دينيه دن اولان صفات ازليهٔ قديمهٔ الهيه يى بيلديكنى وجهلنى كوستردى بعده دختر درهٔ فريده برابر (ياهذا فاين مكوكبها) اى شخص اشبو كواكبك خالق وفاطرى اولان بارى تعالى نره ده در يعنى علما واحاطة حاضر وناظر دكلميدر واول عظيم الشان وباهر البرهاندن حيا وخوف ايتمز ميسن ديجك اعرابى بو كلام درى النظام خجل ايدوب واعتذار ده ديه جك سوزينى كم ايتديروب اعرابينك وضع مذكورى هر نه قدر سعادت مقابلى شقاوت ايسه ده مزاح ديمك اولان شقايه بكزر شى اولميوب خورته اولسه ده تعريفى مرور ايدن بالكز انبساط ديمك اولان مزاح مقوله سندن دكل ايكن مقام اعتذارده (انما كنت مازحا) يعنى بن سكا وضع وقول مذكورى لطيفه ايديجى اولديغم حالده ديدم ديه دوشدكده او بليغهٔ فصيحه * فاياك اياك المزاح فانه * يجرى عليك الطفل والدنس النذلا * ويذهب ماء الوجه بعد اختفائه * ويورث بعد العز صاحبه الذلا * شعرينى انشا وانشاد ايلمشدر (قلت) دختر اميه مرقومه نك بلاغت طبيعيه سنه دقت اولنه كه كلام ونظم مذكورنده اعرابينك احوالنى خورده سال تفرس ايله محقق الوقوعه مستعمل اذا الفظنى اتيان ومزاح معتبر وغير معتبرى بالطبع ادراك ورونق وجه وناموسدن عبارت ماء الوجهك محافظه سى لزومى بديهى ايكن عجزه نك عمليله برباد اوله جغن بيان لفظى ومعنوى ايله اعرابى يى الزام خلاصه معلوم اهل دانش اولديغى وجوه كثيره ايله اجراى بلاغت قيلمشدر واشبو هر اولكاده بر كونه جارى اولان وزنه وتقطيعه مختص اولميان طبيعت شعريه و بلاغتكه حيواندن انسانى تمييز ايدن قوهٔ ناطقه نك وعلم وادراكك جيادت وقوتندن انسانده وديعه اولان بر جوهرهٔ غيبيه در كه اشبو طبيعت ايله شرفياب اتصاف اولنلرده بر قوت ادراك وهبيه وجبليه واردر كه انكله اشيانك ماهيتلرينه وكيفيت واحواللرينه و بربرلرينه اولان نسبتلرينه ومراتب متفاوته ده اولان ملازمه لرينه وسع بشرده كائن اطلاع حاصل اولور (واشبو مدعايه طبيعت مذكوره ايله متصف اولنلرك تشبيهات واستعارات ومجاز وكنايه ومحاكات وتخييلاتلرى مثلا وجه شبه ومشبه ومشبه به بينلرنده اولان مناسبتى ولزوم بين وغير بيننى بيلمك ايله اجرا ايلدكلرى شاهددر (ولزومى ادراك دخى قوهٔ فكريه ايله اولديغندن برشيئك شيئ آخره لزومى اوج درت وبش ودخى زياده مرتبه ده قوت مذكوره نك جولانيله بولنور وانسانك كمالى دخى اشبو جولانك چوغلمسيله بيلنور شطرنج حسابى كبى كه مات قرارينى بولنجيه دك فكرينك جولان متعدديدر اشته بويله دورلرينى صبيان كيمسه يه صاحب منصوبه وكامل ديرلر (ومرتبهٔ فكر مذكورده تفاوتك مثال آخرى دخى اشبو اثرده مرور ايدن باب حيواناتك بر محلنه قلم فقير ايله يازيلان اجالده كوستريلان مثالدركه بر كيمسه بر سقف بنا ايده جك اولسه خصوص لزومده اولا ذهنى اساسه بعده ديواره بعده مقصودى اولان سقفه كيدوب فكرى اوج مرتبه ده كزر وبعض مقصدك حصولى ايسه فكرينك مراتب كثيره ده جولاننى يعنى مباديدن مقاصده حركتنى اقتضا ايدر اكر قوهٔ ادراكيه سى بالا روايسه اسبابنى ملازمه لريله بولوب كارينى اتمام ايدر يوق ادراكى ضعف اوزره اولوب اصلا بوله مز ايسه بو وقتده مصلحت استشاره يه طيانور يعنى جولان ذهن وفكرى زياده اولان ارانور واسباب تماميله بولنسه بيله

استشاره‌نك واظهارا للواقع وتأكيدا الامر والمطلوب مذاكره نك ينه فائده سی انكار اولنماز اشته
طبیعت مذكوره اربابی اشبو اسباب وملازمه‌لری بولور ذواتدن اولور وهر اعقلی يوقلسك نظم
ایتمزسه‌ده انده بوطبیعت بولنور و بو بویله ایكن شعر یالكز مثلا (مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن)
وزنی مشتمل كلامدن عبارت اولمادیغی طبع سلیم نزدنده مسلمدر و فی الحقیقه یالكز بوایسه یعنی
قضیهٔ شعریه‌ده ارائه جق بسط وقبض یعنی تشویق وتنفیر طبع وخاطر یوغیسه واقعا بكمیه‌جك
شی اولور (رئیس حكماء اسلامیه فارابی وابن سینا وامثاللری قضیهٔ شعریه‌یی یعنی بالافاضه
آثار ایشان ونحار یر مأخوذ معانیٔ ثانویه اوله رق فقیرانه حسن تعریفنه بروجه محرر بالاحسان
ازلی موفق اولدیغم طبیعتی باب مخصوص قیله رق خادم العلوم اولان فن منطقه درج ایتمشلر
(و حكماء عرب و یونان وافریقا دخی تعریف وتحسین ایدوب چونكه قضیهٔ شعریه تعریف
حكما اوزره محاكات یعنی برشیئی شیٔ آخره تقلید وانك جنسنه بالادعا تنزیل وطبیعت بشریه
دخی محاكاته بالطبع مائله اولدیغندن تأثیرده ادلهٔ خطابیه دن زیاده مؤثر اولمغله تدبیر نفس و منزل
ومملكتی قضیهٔ مذكوره ایله مرتب كلمات برله اجرا ایتمك الزمدر دیو اول اسلوبده تألیف كتاب
ایتمشلردر (هرنه قدر بو اوزنجه سوز بر معترضهٔ زائده كورینورسه ده ملاحظهٔ عاجزانه جه
فائده‌دن خالی اولیوب وتعریف مذكور و بعض مثال حمدا لله تعالی موهبه اولدیغندن مناسبة ما
ایله تحدیثا للنعم درج اولندی معذور باد (للفقیر) بوسوزی قو عیوب همان عدده * كلهلم بعداز ین
بنه صدده (كثرة الضحك تذهب الهیبة وكثرة المزاح تذهب المروة ومن لزم شیئا عرف به)
اشبو كلام احتفكدركه * واررسه كثرته ضحك و مزاح بركسده * مهابت ایله مروت قالورمی
هیچ انده * ایو كوتونیه مشغول اولورسه مردم كر * انكله مشتهر اولور زبان دورانده * همان
عبادت وصمت ایله ذكرقلبه چالش * براقه عاقل ایسك راه حقی برآنده * قطعهٔ فقیرانه سی
كویا ترجمه سی اوله جقدر (جامع المستطرف مرحوم اشبو فصل اول آخرنده (ومماروی عن
الصحابة رضوان الله تعالی علیهم انهم كانوا یتحادثون و یتناشدون الاشعار فاذا جاء ذكر الله
انقلبت حمالیقهم كانهم لم یعرفوا احدا) دیوب (قلت) یعنی معنی مزاحك جهت نهینی ومدار جوازینی
كوستروب فصل آتی جوازه كلام مرقومی مقدمه صورتنده كتور مشدر زیرا مفاد قول مذكرر
(روایت اولندیغی اوزره اصحاب كزین رضی الله تعالی عنهم اجمعین حسب الخلقة البشریة
حائل اولدقلری روحلرینی ترویح وتلذذ روحانیله تذویق و بوتقریبله قربانی اجرایه تشویق
ضمننده بربرلریله حبا لله تعالی قطعا مفهوملرنده هوی وهوسه دائر اشیا اولمیان اشعار بلیغانه یی انشاد
ونظم شعر حكم آمیز ایدرلر ومزاح مقبول ایله بربرلرینه انبساط بخش اولورلر ایدی واماتام خدایی
یادده امور مباحهٔ دنیویه دن اولان اشیایه نظر شدید ایله باقن والتفات ایدن كوزلری فی الحال
منقلب اولوب كویا بركیمسه یی بیلمزلر مرتبه سنه واررلر ایدی دیمك اولوب و بو مفهومك فذلكه سی
دخی صوفیه حضراتی وسیما مكتوبات امام ربانی ده قدس سره تفصیل اولنان فنا فی الله و بقاء
بالله ایله اصحاب كرام متصفلر ایدی وانلرك اشیاء مباحه وعلی الاطلاق ماسوایه نظرلری كرك
حال فنا وكرك حال بقاده شرفیاب اولدقلری شهود معرفتنه مزاحم اولمیوب مزاحلری دخی
مزاح معتبر شرعی ایدی دیمك اولمغله بو وجهله فصل آتی‌یه تمهید اولمش اولور اولدیغی تبین ایدر
كما لا یخفی اشبو فصل مزاحده وجه رخصت و بسط و تنعم

﴿ الفصل الثانی ﴾

و بونلره مماثل شیلر ذكرنده در (قلت) جامع المستطرفك اشبو فصلده ذكر ایده جكی مزاحك
تعریفی فصل اولده كی منهی مزاحی اخراج ایتمكله بو وجهله حسب الظاهر خبر نهی ایله خبر
رخصت بینلرنده كورینان منافاتی دفع ایدرسه‌ده مزاح مسنونك حكمتنه دائر وتوفیق طرفنده

كور یلان فوائد متداثر اقوالك ذكری بالتنسیب قلم فقیرانه ایله شویله جه تحریر اولنور كه (قلت)
اول فصل اولده ذكر اولنان شرح شمائلده و بتخصیص سیر كبیر امام محمدك (باب الحرب
كیف یعبی له) دیو معنون اولان بابنده یازلدیغی اوزره قلم فقیر ایله آنفا محرر اولان تعریف كیفیتنده كی
مزاح شرعی كه سنتدر بو صورتده نهی امرنده جامع المستطرفك ذكر ایلدیكی (المزاح استدراج
من الشیطان واختداع من الهوی) دیو كتوردیكی خبر ایله ابن قتیبهٔ محققك شرح مشكلات
الایات والحدیثده یازدیغی (ما انا من ددولا ددمنی) خبری كه لهو بندن دكل و بن لعب ولهودن
دكلم دیو وانی مرحوم صحاح ترجمه سنده مفهومنی یازمشدر مزاحك جوازینه مانع اوله رق خبرین
بینلرنده منافات كورینوردینورسه اشبو منافاتی خطابی حضرتلری مزاح شرعی سنت اولدیغنك
حكمتنده چونكه مهابت جابلهٔ جبلیه لری اولان ذات رسول اكرم صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمزك وجود مرحمت آلودلری عالمینك رحمتی اولوب خلق عظیم ایله متصف اولدقلرندن
كمال شفقت ومرحمتلرندن ناسه دعابه ولطیفه ایله ابنساط اورزه اولور ایدی تا كه مهابت ذاتیه لرندن
حیران قالان مخاطبلری رخصت تكلم بوله دیو حكمت مزاجی بیان ایدوب * یتلقی الندا بوجه
صبیح * وصدور القنا بوجه وقاح * و بهذا وذاتم المعالی * طرن الجد غیر طرق المزاح *
شعر لطیفنی دخی انشاد ایله توفیق اشعار بلكه اهل نحو و بیانه واضحا اظهار قیلدیغندن باشقه
مشار الیه ابن قتیبه بیانجه مزاح پیغامبری علیه الصلوة و السلام ایله نهی اولنان مزاحك
فرقلرینی بیانده رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك مزاح عالیلری شو حكمته مبنیدركه
چونكه ناس هدایت وارشادلرینه اقتدا ایله مأمور اولدقلرندن اكر طلاقت و بشاشت وجهی ترك
بیوروب تعبسه ملازم اولسه‌لر ناس وامت دخی اقتدایه جبرا امر دینی ایله مجبور اولملری لازم كلور ایدی
بو ایسه یعنی عدم بشاشت وجه وتعبس دائمی جبلت انسانیه‌یه مخالف اولدیغندن مشقت
وزحمت امتی مستوجب اولور ایدی پس كمال كرم ومرحمتلرندن تعلیما للامه كاهیجه مهر مزاح
همایونلری شارقه آرای مطلع ظهور اولوردی تا كه امت دخی مقبول اولان مزاحی اجرا ایله
مزاح بشریلرین ترویح ایده لر (قلت) والحاصل كه مزاح سعادتلری استهزا وسخریه واذادن
وخلاف واقعدن آزاده صورت توریه وایهامده اولان مزاح اولدیغی سیرده مسطوردر وكافهٔ كلمات
واحادیث شریفه لرنده حاشا وصمهٔ دروغ اولمدیغی نص ایله ثابت ومقتضی وعایشهٔ صدیقه
رضی الله تعالی عنهادن مروی (انه كان یمزح و یقول ان الله لایرد اخذ المزاح الصادق
فی مزاحه) حدیث شریفی مدعایه شاهد صادق داشته نهی اولنان مزاح اشبو وصف اولنان
مزاحك خلافنه ملابس یعنی كذب واستهزا وسخریه وهزل اوله رق اولان مزاحدر دینمكله
توفیق اولنور والسلام (شمائل شریفه ده مزاح مسنونده اتی حدیث شریف ذكر وروایت
اولنمشدر مراجعت اولنه ومزاح رخصتله عمل قیلندن اولدیغنه دخی دقت قیلنه فلیحفظ ومزاح
شریفنه دائر بعض حدیث شریف بعنه تعالی بو بابده دخی قریبا ذكر اولنور انتهی (جامع المستطرف
مرحوم دیركه مادامكه مزاح سفه اولمیه استعمالی لا بأس در زیرا جناب حق تعالی شانه (والذین
یجتنبون كبائر الاثم و الفواحش الا اللمم) آیت كریمه سی منطوقنجه لممده تجاوز و عفوه وعد
بیورمشدر (قلت) سفه لغتده عاقلك مقابلیدر و لمم لامك و اتصالنده كی میمك فتحه لریله
و باله وكناهه قریب اولان فعل ودخی جنوندن برحالتدر و اشبو آیت كریمه بیضاوی تفسیرنده
یازلدیغی اوزره اوزرنده اولان (و یجزی الذین احسنوا بالحسنی) قول كریمنده مذكور
اعمال حسنه‌لری جزاسنده احسان الهی یه مظهر اوله جقلری وعد بیوریلان مؤمنینك صفتیدر یعنی
اول مؤمنلر بیوك كناهلردن ودخی او بیوكاردن زنا وناحق یره قتل كبی فاحش اولان كناهلردن

اجتناب ایدنلردر دیو ثنادر ولمم استثناء منقطع ایله مستثنادر یعنی اوکبائر وفواحشدن اجتناب ایدن مؤمنلرك لممی مغفوردر (وکبائر بخصوصه وعیداوزرینه ترتب ایدن کناهدر کهبونك عقابی کبیر اولوروعلی تفسیر کبائرحدی واجب اولان کناهدر ولمم قلیل وصغیر اولان کناهدر دیو تفسیراولنمش و آخر آیت اولان (ان ربك واسع المغفرة) باری نك تعالی وتقدس رحمتی واسعه در کبائردن اجتناب ایدن مؤمنك صغایرینی مغفرت ایدردیو تفسیراولنمشدر هذا (اشبو تفسیر مطالعه اولندقده مرخص ومسنون اولان مزاح شمائل شرحنده تعریف اولنان معنایه اولوب صغایردن اولمامغله بوصورتده جامع المستطرفك رخصت مزاحده آیت شریفهٔ مرقومه یی دلیل مقامنده ذکری محل تأمل و نظر اولدیغی لایح خاطر فقیر اولمشدر فتأمل (مرویدرکه یحیی بن زکریا عیسی ابن مریم علیهم السلام ملاقاتنك برنده عیسی علیه السلام وجه منور یحیی علیه السلامی کوردیکی کبی تبسم ایدرانلردخی نولدیکه سزی لهوایدیجی کوردم آیا امین میسزدیجك عیسی علیه السلام نولدی که بندخی سزی تعبس ایدیجی کوردم عجبا مأیوس میسزدیوب بوخصوصده وحی الهی نزولنه قدر بوراده طوروب مراقب اوله لم دیدیلرناکاه (ان احبکما الی احسنکما ظنابی) وعلی روایة (احبکما الی الطلق البسام) مألنده وحی الهی اولدی (قلت) اشبووحی (سبقت رحمتی غضبی) حدیث قدسیسی مضمونینی مشعردر و بوروایت مأثوره اولدیغی اختلاف روایت تعبیری اشارت ایدر (بلبغ معروف علی بن الجهم * ماحثت الکؤس بالاثار * کحثها بالملح القصار * ان الاحادیث بالسمار * اجلب للهو من العقار) فقره لریله لطیفه لری ستایش ایتمش یعنی بزم عیش ونوشه بزم مضمون دیدیکمز قیصه لطیفه لرك شوقلندرمسی کبی حکایات طویله شوقلندرر مزوقندرمز وهنکام شبده یاران ایله اولان مطایبه لر لهو وصفایی باده دن زیاده جالبدر دیمشدر (وکان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یمزح ولایقول الا حقا فمن مزاحه صلی الله تعالی علیه وسلم انه جاءه رجل فقال احملنی علی جمل فقال (لااحملك الاعلی ولد الناقة قال لایطیقنی فقال الناس ویحك وهل الجمل ولد الناقة) یعنی جامع المستطرف جواز مزاحی استدلالده دیرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم مزاح بیوررلر ایدی لکن هرنه تکلم بیوررلر ایسه حق وصدق اولوب قول شریفلرنده اصلا خلاف واقع برشی وقوع بولمدی (قلت) یعنی بالجمله انبیاء عظام صلوات الله تعالی و سلامه علیهم اجمعین کذب محضدن معصوملردر واشبو مزاح شرعی کبی انبساط قلب وتسلیت کبی مصلحت خیریه ضمننده استعمال معارض ایدرلرکه ایهام وتوریه ایله ایکی معنالو کلام سویلمکدن عبارتدر که بونده کذبدن مخلص واردر ازجمله بروجه نقل مجمل مذکور برکیمسه خاکپای همایونلرینه یوزسوروب بنی بردویه بندر دیوجمل نیاز ایلدکده سنی بندرم انجق دوه یاورویسنه ارکاب ایدرم بیوردیلر اول کیمسه نك ذهنی نکتهٔ قول شریفلرینه دفعة انتقال ایده میوب بنی دوه یاورویسی چکه مزدیجك استماع ایدنلر بازقلر سکا جمله جمل دوه یاورویسی دکلیدر دیوب تفهیم معنای مراد ایتمشلردر (اشته اشبو کلام نبوی مزاح مقبولدر (وقال صلی الله تعالی علیه وسلم لامرأة من الانصار الحقی زوجك ففی عینیه بیاض فسعت المرأة نحو زوجها مرعوبة فقال لها ما دهاك فقالت قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لی ان فی عینك بیاض فقال نعم وسوادا ایضا) یعنی ینه جامع المستطرف دیرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم انصار خاتونلرندن برینه زوجکه ملاحق اول و یتش که کوزلرنده بیاض واردر بیوردیلر خاتون دخی فی الحال قورقه رق زوجی جانبنه سرعتله واردقده زوجی خاتونك دهشتله کلدیکنی کوردکده سکا بوحال نه دن کلدی ونه اولدك دیجك خاتون نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بکا سنك کوزکده بیاض واردر دیوخبر ویروب یتش بیوردیلر دیدی (قلت) زوجی

دخی اوت بنم کوزمده سواد دخی واردر دیوب نکتهٔ شریفهٔ قول لطیفی بیان ایلدی یعنی مراد رسالت پناه علیه الصلاة والسلام هرکوزده بالخلقه اولان بیاضی اراده بیوروب لکن کوزه علت اولهرق عارض اولان آق صومعناسنه دخی بیاضك احتمالی اولمغله خاتون اول معنایی اکلمشیدی زوجی مقصود اولکی معنی اولدیغی های های سیاه دخی واردر تعبیریله تفهیم ایلدیکه بوسیاهلق دخی کوزده بالخلقه واردر وعلت اولان قره صویه دخی احتمالی واردر بودخی توریه اولور و بوندن غرض صحیح پیغمبری علیه الصلاة والسلام زوجان بینلرنده الفای موانست ردلاغیر (وجاءته ایضا عجوز انصاریة فقالت یارسول الله ادع الله ان یدخلنی الجنة فقال یا ام فلان ان الجنة لایدخلها عجوز فولت المرأة تبکی فتبسم صلی الله تعالی علیه وسلم وقال لها اماقرأت قوله تعالی انا انشاناهن انشاء فجعلناهن عربا اترابا) یعنی ینه مؤلف کده جامع المستطرفدر دیرکه حضور سعادتمسنه برانصاریه خاتون کلوب یارسول الله حقمده الله تعالایه دعا بیورکه بنی جنته ادخال ایله احسان ایده دیو نیاز دعا ایلدی اول رحمت عالمین علیه الصلاة والسلام دخی ای ام فلان تحقیق جنته مسنه خاتون داخل اولماز بیوردقلرنده عجوز انصاریهٔ مشار الیها بکا ایدرك دونیجك تبسم بیوروب خاتونه اشبو آیتی اوقومادکمی دیوب آیت شریفهٔ مسطوره یی تلاوت یعنی خاتون مراد همایونلرینی دفعة تفهم ایده مدیکندن محزونه اولمغله کمال مرحمتلرندن صفت اهل جنت که برمدلول آیت دنیاده مسن ومسنه اولان مؤمنین ومؤمنات حشرده کنج اولوب اویله جه بهشته داخل اولملرندن عبارتدر انی بیان ضمننده بلطفه تعالی دخولنه اشارت وخاتونه بشارت بیوردیلر (وقال الفقیر) شمائلده مزاح نبوی بابنده اولان التی احادیث شریفه نك اوچنجیسی (عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال قالوا یارسول الله انك تداعبنا وقال غیرانی لااقول الا حقا) دیو ابوهریره دن مروی اولان اشبو حدیث شریفدرکه شمائل شرحنده تداعبنا دال وعین مهملتین ایله تمازحنا دیمکدر و دعابه زمخشری بیانجه مزاحه معناسنه داعب دن یعنی باب مفاعله دن مصدردرکه برکیمسه مزح ایلسه داعب فلان دیرلر ومصباح افاده سنجه دعب یدعب وزنا ومعنی مزح یمزح کبیدر فاعلی داعب کلور وضم دال ایله دعابه اصطلاح اولنان یعنی طبیعته لذت وصفا ویرن نسنه نك اسمیدر دیو اشتقاقنی بعد التحقیق طیبی شرحنجه حکمت تداعبی سؤال ایدنلرك اشبو کلاملرینی تأکید ایچون اولان ان ایله یعنی انك ایله مصدر ومعنون اولمسی قاعدهٔ علم بیان اوزره برانکار واعتراض سابقه دلالت ایدر شویله که کویا ذات معلی کزکبی صدرنشین رسالت مداعبه یه رغبت ایدرمی وسزامیدر دیمش اولملریله انلری ردا نعم مداعبه ایدرم لکن بن البته وانجق حق سویلرم بیوردیلر که بوصورتده مداعبه کماله منافی اولمیوب بلکه کمالات ذاتیه نك توابع وتمامندن اولور زیرا کلام حق قانون شرعی یه مطابق اولهرق جریان ایدر انتهی توجیه الطیبی (لکن ملاعصام مدقق توجیه طیبی یی ردا ذات پیغمبریدن علیه الصلاة والسلام لایق اولمیان شیئك صدوری اصحاب کرامك قلبلرینه خطور دخی ایتمز اعتراضه جرأت ایسه ابعد احتمالدر بوصورتده مداعبه لرندن سؤاللری آیا خصایص نبوت اولوبده اقتدا اولنمیه جق شیلردنمیدر انی اوکرنمك ایچون اولوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم جوابلرنده خصایصدن اولمادیغی ومزاح مشروع اولدیغی بیاننده بن انجق حق سویلرم برکیمسه که قول حق وتجنب کذبی ومهابت ووقار شرعی یی محافظه ایده انك ایچون مداعبه جائزدر و برکیمسه که مداعبه یه دوام ایده یاخود چوق استعمال ایده یاخود مزاحی کذبی مشتمل اوله یاخود مهابت شرعیه یی اسقاط ایده بوشقلردن بریسی اولدیغی تقدیرجه اکا جائزدکلدر

زیرا بویله اولان مزاح کثرت ضحکی وقسوت قلبی و ذکر الله دن اعراضی و مهمات دینیه یه دائر تفکرك ترکنی براث ایدوب بلکه ایذا وحقد وعداوت وآب رویی اذهاب وصغیرك کبیر اوزره جرأتنی انتاج ایدردیمشدر انتهی قول العصام (قلت) دقت اولنسه عصامه دخی طیبی یه ایندیکی اعتراض وارددر فتأمل (اشته شمائلك اوچنجی حدیثی مزاحك نهیه دائر وارد اولان روایتله جوازینه متعلق اولان روایتلرك بینلرینی توفیق ایدر (خلاصه ینه شراح شمائل بیانلرنجه محذورات مذکوره دن سالم اولان مزاح که بوشرط مشروحی ایله اولان مزاح مندوبدر افعال نبویه دن علی صاحبها الصلاة والسلام اولمغله عملی مندوب اولوب مباحات درجه سنده قالماز زیرا امور ضروریهٔ بنیهٔ بشریه اولمیان افعال واقوال نبویه یه اصولجه دلیلنه کوره مادامکه دلیل مانع اولمیه یاوجوبا ویاندبا اقتدا لازمدر واشبو مزاح مشروحده دخی مانع اولمامغله مندوبا اجرا اولنور (ومرویدرکه شعبی بر ولیمه یه داخل اولوب خانه ده اولانلری سکوت اوزره کوردکده جنازه ده میسز دف وتغنی نره ده در دیمشدر (قلت) شعبی مجتهددر لکن بزه اشارتی یوقارولرده کچدیکی اوزره بوخصوصده دخی یعنی ولیمه ده اولان کیفیت دف وغناده کتب حنفیه یه مراجعت اقتضا ایدرتاکه امام اعظم حضرتلرینك ومأذونلرینك اجتهادی نه ایسه انکله عمل ایده لم (شارح آخر شمائل ابن حجر هیتمی ینه شراح بیانجه سفیان بن عیینه یه مزاح هجنتدر دینلدکده بلکه سنتدر لکن انده برمقتضای حسن ارانور وموضعنه وضع اولنور یعنی شرط مذکورینه مطابق اولمق لازمدر دیوب ومزاح لطیف مصطفی علیه الصلاة والسلام ندرت طریقیله اولوب کندوسنده موانست وتألف کبی عامهٔ امت حقلرنده برمصلحت خیریهٔ عامه و تامه اولدیغی حالده ایدی یعنی حضرت برکزیدهٔ کائنات علیه الصلوات و التسلیمات افندیمزده برمهابت ذاتیه اولوب ولاسیما تجلیات سبحانیه عقبنده مهابت ذاتیه لری برکمال اولمغله امت مرحومه نك حضورینه وارمغه ومصالح دینیه ودنیویه لرینی عرضه طاقتلری مسلوب اولدیغندن تألیف قلوب وموانستلریچون ممازحه بیوررلر ایدی واهذا فجردنصکره زمینه اضطجاع سعادتلرینه ویاخود بعض ازواج طاهراتلریله مکالمه بیوره جقلری زمانه قدر مهابتلری نهایتده اولدیغندن براحده کورنمزلر ایدی اکرعقب مناجات صمدیه وفیوض رحمانیه ده کورنمش اولسه براحدك رؤیتلرینه قدرتلری اولهمز ایدی دیوب حکمت مزاحلرینی تفصیل قیلمشدر (قلت) روایت مذکورهٔ عجوز شمائلده حسن بصریدن مروی اوله رق (اتت عجوز الی النبی صلی الله تعالی علیه وسلم فقالت یارسول الله ادعو الله یدخلنی الجنة فقال یا ام فلان ان الجنة لایدخلها عجوز قال فولت تبکی فقال اخبروها انها لاتدخلها وهی عجوز ان الله تعالی یقول انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابکارا عربا اترابا) لفظلرنده مسطوردر وشراح بیانجه دعای دخول جنتی نیاز ایدن زبیرك والده سی رضی الله تعالی عنهما صفیه درکه حضرتك علیه الصلاة والسلام عمه لریدر وراویٔ حدیث اسمنی واسمنك مضاف الیهنی نسیان ایتمکله اسم وعلمدن کنایهٔ مستعمل اولان فلان لفظیله ام فلان دیو تعبیر ایتمشدر و بو تعبیرده ولدی اولمیان ارککك وخاتون تکنیه اولنمسنك جوازینه اشارت واردر حتی عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها صاحبة الولد دکل ایکن ام عبدالله کنیه لری ایدی ذم وقبحی مشعر لفظدن سالم اولدیغی حیثیتله اولان کنیه تعظیم ایچون وضع وانکله خطاب وندا اولنمق قانون عرب عربادر وعمهٔ مشار الیهایه (ان الجنة لایدخلها عجوز) کلام دررباریله اولان خطاب سعادت مشار الیها ذاتی حین سؤالنده هیئت وسن وسائر مسلمین دخی حین وفاتلرنده اولان هیئت وسنلرنده حشر ایله اوحالده داخل جنت اولورلر مطالعه سنی جزم ایدر اولدیغی حالنده تفهیم ایله آتیده یعنی آخرنده اوله جق حاله مطابق اولمیان

وهمنك خلافنه ارشادینی اراده ایلدکلری حالده ممازحه بیورمشلردر دیو توجیه اولنمشدر و (تبکی وات) فعلنك فاعلندن حالدرکه ذهبت حال کونها باکیة دیمکدر (اخبروها) بیلدیرك دیمکدر (انها لاتدخلها الخ) بوجمله اخبروانك مفعول ثانی مقامنه قائمدر (ولاتدخلها) ودخی مابعدنده اولان هی ضمیرلری یاصفیهٔ مشار الیهایه یاخود مطلقا عجوزه راجعدر لکن شق اول اقربدر (وهی عجوز) حال اولوب اشبو صفاتله موصوفه اولدیغی حالده جنته داخل اولماز دیمکدر و (ان الله تعالی یقول الخ) قولیله حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم مشار الیهایی تسلیه وخاطرینی تطییبا یاخود عجوز اولدیغی حالده دخولنی نفیا دخولنی استشهاد بیورمشلردر فتأمل (انشأناهن الایه) آیتنی اهل تفسیر اشارتی فهم فقیرایله کچدیکی اوزره من قبل الله تعالی جنلك اولان نسوه ولادت توسطی اولنقسزین ابتداء بقا ودوامه لحکمة مناسب اولان خلقله خلق اولنورلر وبقا ودوامه مناسب اولان خلقت ایسه خلقتك کمالی وقوای جسمیه نك توفرینی وسمات نقصك انتفاسنی مستلزم اولور وانلر دنیاده عجایز ایکن آخرتده بکر اولدقلری وزوجلرینه عاشقه لر ومتحببه لر وسنلری نفس الامرده نساء دنیا سنلرینك افضلی اولان اوتوز اوچ یاشلرنده اولانلره مساویه اوله رق خلق اولنمش اولوردیو تفسیر ایتمشلردر (ابکارا) لفظنك دلالتی یوغیسه ده اثر ایله ثابت اولدیغی اوزره اهل جنت اولان خاتونلر جنتده هربار زوجلریله جمع اولدقلرنده ینه بکر بولنوردیو بومقامده اهل تفسیر بیان ایتمشلردر انتهی ما نقله الفقیر مترجما من شروح الشمائل و ماقاله (ینه جامع المستطرف رخصت مزاحی استدلالده عایشهٔ صدیقهٔ رضی الله تعالی عنهادن مروی اولان برخبری یازرکه مفادی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ایله سن مشار الیها ازایکن موانسهٔ مسابقه ایلدکلرنده سبقت مشار الیها طرفندن واقعه اولورمش بدنلری سمن کلدکده ینه مسابقه وقوع بولدقده اول بالارؤ مقام علیاء رسالت وصدرنشین منزلهٔ علیاء نبوت علیه وعلی آله وازواجه واصحابه الصلوات والتحیات ماصعدت الشمس من سلم السماء ومازالت مشار الیهایی کچدکده مبارك کف کافی کریمانه لریله مشار الیهایه طوقنوب (هذه بتلك) تعبیر بلیغ لطیفه آمیزیله بواکا قارشولقدر یعنی بندخی سنی کچمکله اخذ ثار ایلدم بیورمشلردر (قلت) درمختار وسائر کتب معتبرهٔ حنفیه ده یالکز برجانبده جعل وضعیله یعنی ایکی کیسه قنغیمز کچرسك شوشی انك اولسون دیو قودقلری شیدرکه اوکدل دیرلر بوشرطله وکرك اوکدل اولمیه رق اوق وفرس وابل و بغل وحمار واباق ایله یارش ایتمکده بأس اولمادیغی محرردر محل مذکوره نظر اولنوب استیضاح قیلنه (وینه مشار الیها روایت ایتمشلرکه حال صغرنده اقرانی اولان اینسه لر صبیه ایله ملاعبه ایدرکن حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم اولدیغمز محلی تشریف ایدیجك مونسه لرم قاچدیلر ایدی قاچیوب وبندن کیزلنیوب اولدیغکز حالده اولك دیو ملاعبه مزه رخصتی اعطا ایلدیلر دیمشدر (وعلی المرتضی رضی الله تعالی عنه (لابأس بالمفاکهة یخرج بها الرجل من حد العبوس) دیمشلردرکه مفاکهه دن مرادلری مزاحدر (نعیدن اصحاب رسول الله صلی الله تعالی علیه وعلی آله واصحابه کولرلر ایدی دیو صورلدقده های ای ایمانلری قلبلرنده جبال رواسی قدر ایکن ینه ضحك ایدرلر ایدی دیدیکه مادامکه ضحك کده سفه اولمیه ایمان وصلاحه منافی دکلدر دیمکدر (قلت) سؤال مذکوردن برسرنهفته استشمام اولنورکه انکله اتصاف عین عرفان وکمال ایماندر اللهم یسرلنا (نعیمان نام صحابی رضی الله تعالی عنه مزاحده اولع ناس ایدی یعنی لطیفه یه غایت مائل ایدی نزد پیغمبریده علیه الصلاة والسلام مشار الیهك شهادتندنصکره ذکری کچدکده حقنده (یدخل الجنة وهو یضحك) کوله رك جنته داخل اولور بیوردیلر (مشار الیهك مزاحندن

بری بو ایدیکه برکون حضرته علیه الصلاة والسلام براعرابیدن بردیناره اشترا ایلدیکی براوغلق
طاومی طلوسی عسلی هدیه کتوردی واعرابی یی دخی باب سعادته قدر کتوروب سن طوردیوب
نقد بعدنصکره اعرابی یه ثمن عسلی بو محلدن آل دیوب کندی صاوشدی قضیه معلوم حضرت
علیه الصلاة والسلام اولدقده نعیمانی احضار ایله (ماحملك علی ماصنعت) ای نعیمان اشبو
ایشلدیکك ایشه سنی قنغی شی تحمیل ایلدی دیو سؤال بیوردقلرنده خاکپایکزه عرض عبودیت
وهدیه یی قصد ایتدم لکن یانمده برشی بولنمدیغندن جمله مزك داربنده محتاج احسانی اولدیغمز
افندیمزك باب فیوضات مآبلرینه ثمننی حواله ایلدم دیدکده تبسم بیوروب اعرابی یه دیناری اعطا
وهدیه سنی مرحمة قبول ایله سرور نعیمانی دوبالا بیوردیلر (عطاء بن السائب نقل ایتمشدر که
سعید بن جبیر بزه مقام نصحده بعض قصص زواجر سویلر ایدیکه کمال تأثیرندن بزی اغلدر
ایدی واکثریا عقبنده بعض مطایباتله بزی کولدرمبنجه مقام وعدن قالقماز ایدی (وتاج الدین ایله
ملقب برنطوق واعظ وار ایمشکه انك دخی دأبی اولاخلق زواجر ایله ابکابعده مطایباتله اضحاك
وتنشیط قلوب اندوهناك ایمش لطائفندن بری بودرکه برکون عادتی اوزره وعیدات ذکر یله
مستمعینی ابکادنصکره تضحیکی قصد ایله شویله دیمشدر (تصحیفه توغلرینی یعنی برکلمه نك
مدح تعبیریکن نقطه لرینی تغییر وباخود وضع نقطه ایله ذم تعبیرینه چیقارمق صنعتیکه
متأخرین بلغانك بدیعه الحاق ایتدکاری صنعتدر) اشته اول صنعته رغبتلرینی کوردیکمده
بکا دخی میل کلوب سوق صحافینه واردم والرفندن برکتاب الدم و کتابی اچدیغم کبی اولکی
صحیفه سنك ابتداسنده سکباج لفظنی کوروب لفظ مذکور تصحیف اولندقده سك تاج اولمغله
بونی کوردیکم کبی اوفن ایله اشتغال ایتمیم دیو یمین ایتدم دیدکده بردن بره بویله دیدیکی یعنی
کندو یی فدا ایله تعبیر مصحف مرقوم تاج ایله ملقب اولدیغندن کوپك تاج دیمك اولدیغی اشراب
ایتدیکی و بلکه ناطقه سی سلاستلی اولمسی جهتیله ناسه تعجب و برمکله غشی مرتبه سنه وارنجیه دك
جمله سنه ضحك عارض اولمش ایمش (قلت) لکن بوسوز ناسی غشی درجه سنه وار دیره جق
جای ضحك اولوب واولمدیغی بیلمکده * ابط فکری غیجلمق استر * هیچ بوسوزله اغلیانمی
کولر * دینلور مکر برازجق بعید ایسه ده (سکباج) (بذیك تاج) صورتنه کیردیریله بو فقیر
سفارتله ایرانده ایکن تبریزده و بعد العوده وطنم اولان دار الخلافة العلیة یعنی اسلامبول حماها الله
تعالی و سائر البلاد المحروسة فی العرض والطولده کوریشوب صحبت ایتدیکم صفا مخلص بلیغ
سالم الاعتقادك سلمه الله تعالی (نیش بما زجر ست) کلامنی استماع ایتدمکه مفهومی نیش بزه
زجردر دیمکدر لکن کلام مرقوم تصحیف اولندقده (پیش نماز حرست) اوله رق خنده
صفا ایراث ایده جك برسوز اولوب اماصفا افندی انجق بلده سنده کرانجان بولنان اخوندیی
غالبا اراده قیلمش ایمش فافهم (اعمش مشهور دخی مزاحه مائل ایمش حجه کتدیکنده
دوه جیسیله برخصوصده چکشوب بالآخره عصاسیله اوروب اعرابینك باشنی یارر رفقاسی
برعاجزك قفاسی ای ابا محمد شیخ اولمق محرمه لایقمیدر دیو تعریض ایتدکلرنده لطیفه طریقه سیله
نسك حجدن اولمق شکلنده (اتمام الحج ضرب الجمال) یعنی حجی اتمام دوه جی یی ضرب ایله
حاصل اولور دیو مزاح آرا اولمشدر

الفصل الثالث

اشبو فصل
شطرنجك نهینه ودخی رخصتنه وانکله ملاعبه یه متعلق اقوال وحکایه لری مشتملدر (قلت)
نردیعنی طاوله ودخی شطرنج قمار اولمدیغی وقتده ودخی واجبك اجراسنه مخل دخی بولنمدیغی صورتنده
بیله کراهت تحریمیه ایله مکروه اولوب (شطرنج امام شافعی و برروایتده امام یوسف اصرار
بولنمدیغی یعنی نادرا اولدیغی حالده درجه اباحه ده دردیدکاری وقمار ایله اولورسه و مداومت

اولنورسه و واجبی اجرایه مخل اولورسه بالاجماع حرام اولدیغی درمختارك کتاب الحظر
و الاباحه سنده مسطوردر (جامع المستطرف دیرکه علی المرتضی رضی الله تعالی عنهدن
مرویدرکه شطرنج اوینار برازکسانك اوکندن کچرلر ایکن (ما هذه التماثیل التی انتم لها
عاکفون) ایله بالاقتباس منع ایلمشلرکه عدم جوازینه دلیلدر (قلت) آنفا یازیلان
شرط ایله اباحه ده براغنلر منع مزبوری روایتی تسلیم ایلدکلری تقدیرجه شرط مذکوره
موافق اولمادیغیچون دیمك احتمالنی دیملری اقتضا ایدر والله تعالی اعلم (ودخی ابو القسم
الکسری شطرنج اوزرنده برغنی یی کوردم که بخیل اولمیه و برفقیری کوردم که طفیلی
اولمیه و برنادره استماع ایتدم که بارده اولمیه دیو شطرنج بازلری ذم ایتمشدر (قلت) بو تعبیر دخی
بند شرطنه موافق اولمیان دیمك مرادیدر دیمکله تأویل اولنور (یاخود ابعض مباحدر دیمکی
موهمدر فتأمل (ینه جامع المستطرف دیرکه شطرنجبازك بری محتضر اولدقده نعوذ به تعالی
شهادت کلمه سی کتوره جك یرده شاه مات دیو نفسنی توکتمش ایمش (قلت) تأمل اولندقده
بو دخی دلیل منع اوله مز (واما رخصتنده اولان اقوالدندرکه شعبی دن شطرنج لعبی جائزمیدر
دیو صورلدقده اکر تقامر وتبادل اولمزسه لابأسدر دیمشدر (قلت) بو قول شافعی ایله ابو یوسفك
اجتهادلرینه موافق دوشمشدر لکن یازلدیغی اوزره قماردن باشقه ایشانك نزدنده عدم اصرار
و واجبه مخل اولمامسی دخی شرطدر (بعض اهل علمدن منقولدر دیمشدرکه بن وضع روزکار ایله
ینه مجتهد مطلق اولان ابن سیرین ایله سجنده برابر بولندق بعض محبوسین ایله مضایقه بالدن
ناشی دفع کدر ایچون شطرنج اوینار ایدم ابن سیرین یانمزدن کچرکن قائم اولدقلری حالده طوروب
شوطاشی قالدر شو خانه یه قو دیو تعلیم ایدوب بزی تعییب ومنع ایلمدی دیمشدر (وسعید بن المسیب
دخی بن ظلم وغدر حجاجدن خوفله اصدقامدن برینك خانه سنده اختفا ایتدیکم هنکامده شطرنج
اوینار دم دیمشدرکه انجق تفریح قلب ایچون لعب شطرنجك شرط مذکور ایله بیله لابأس
اولدیغنی اشعار ایدر (ثنای شطرنجده شاعر ماهر مشهور علی بن الجهم * ارض مربعة
حمراء من ادم * مابین حرین معروفین بالکرم * تذاکرا الحرب فاختارا لها مثلا * من غیران
اثما فیه بسفك دم * هذا یغیر علی هذا وذاك علی * هذا یغیر وعین الحزم لم تنم * فانظر الی همم
جاشت بمعرکة * فی عسکرین بلا طبل ولا علم * نظم لطیفنی سلك سطره انجوکبی دیزمشدر
وعلی قول اشبو نظم مطبوع مأمون خلیفه نك زاده طبع درایت نبعیدر (جامع المستطرف
سبب ایجاد شطرنج اولمق اوزره ملوك هند اسلوب قتالی بجرمدکارندن برکوره واولکه وممالکت
اوزرینه بیلرنده نزاع واقع اولدقده طرفیندن برر کیمسه انتخاب اولنوب انلره شطرنج اوینادرلر
ایمش سوزاو بونده غالب کلان ومات ایدن طرفك اولوب بووجهله محل نزاع طرف غالبده
قالهرق نزاعلری فیصل بولمق قانونلری ایمش اشته بوخصوص ایچون حکمای هند شطرنجی
ایجاد ایتمش اولدقلری منقولدر دیمشدر (قلت) لکن شطرنجك ایجادینه سبب اولان شیء
معقول ایله موجدی اولان حکیمه دلخواهك نه در سویله که سکا اعطا ایله اکرام ایده لم دیو ملك
عصری طرفندن استنطاق اولندقده اول حکیم نطعك التمش درت خانه سی اولوب اولکی خانه یه
بر بغدای حبه سی قونیلوب هر خانه ده کینك ضعفی یانده کی دیکر خانه یه قونیله رق نهایتده کی
خانه ده جمع اولان بغدایی احسان ملکدن نیازمدر دیدکده نظره اولاده ازشی ظنیله مع الانفعال
ویراسون دینوب برده لدی الحساب دنیایه صغماز مرتبه یه بالغ اولمغله ملك بوماده ایجادندن
بالاهمز دردیوب مظهر کرم ایلدیکی دشبشه نام لغتده مفصلا مسطوردر اکا مراجعتله اطلاع حاصل
اولور (جامع المستطرف تحف روزکاردن اولان اوزره بعض ملوك فرسك یاقوت احمردن اوج بیك

دینار قیمتلو شطرنج طاشلری اولدیغی منقولدر دیو اکرچه یازمشدر (قلت) لکن مرادی
یاقوتله مزین دیمك دکلسه اولا یاقوتدن رنکده وقدرده مساوات اوزره بولنملری وبیدقلر بروزنده
اولسه ده سائر آلات متفاوته اولمق لازم کورینه‌رك وبو اوتوزایکی طاش تفاوت مذکوره ایله نه قدر
اوفاق اولسه ده ال ایله شطرنج اوینامغه یاقشور طاش اولدیغی حیثیت مقتضیه سیله
بیدقلرینك بیله قیراط مفرط جوهراز بدنه اولمسی ودینارك مقداری اوعصرده نه نصابده اولدیغی
مجهول ایسه ده دینار متعارف ملاحظه قلنسه قیمت مذکوره برشی دیمك اولمدیغی ظاهر اولمغله
نقل مذکور ممتنع دکلسه ده خلاف معقول دوشوب العهدة علی الراوی سوزینك
اعلی یری اولدیغی کاور کورینور (مؤلف مرحوم بعض لعب جدك کوره میه جکی خیرلو
ایشی انتاج ایدر بوللواشبو روایت آتیه ایله فصل لعبی اتمامده الحق که ظرافت ایتمشدر شویله که
عهد عمر فاروقده رضی الله تعالی عنه اهل بحریندن براز اطفال مسلمین برمیدانده کره وصولجان
یعنی کوی وچوکان لعبی اوینارلر اولوب بحرین اسقفی یعنی اوراده اهل ذمت دیرینك بیوك راهبی
دخی برکارده اوطوروب چوجوقلری تماشا ایدرایمش خلال لعبده طوپ اطفال اسقفك صدرینه
دوشر اسقف آلوب چوجوقلر طلبنده اولورلر ایسه ده ملاطفه غرضیله ویرمکده ابا وامتناع
ایدر چوجقلردن بری (سألتك بمحمد صلی الله تعالی علیه وسلم الارددتها علینا) یعنی محمد المصطفی
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حقیچون بزه ویر دیو رجا قیلدقده ویرمدیکندن باشقه اوملعون
منکر حاشا شان نبوته ناسزا سوزه آغاز ایتدکده بولنان اطفال چوکانلریله راهبه هجوم وکبرنجیه دك
چاربمه‌دن واز کچمیوب دوکه‌دوکه اهلاك ایدرلر لعنة الله علیه اشبو واقعه باب عالی خلیفهٔ مشار
الیهه عرض اولندقده والله العظیم بن غلمانك اسقف مرقومی اهلاکلرنده کسب ایتدیکم فرح کبی
رفتح وغنیمتده فرحان اولمدم الان اسلام مقارن عزت وشان اولدیکه اطفال صغار نبیلرینك
شتمنی استماع ایتدکلرنده لله تعالی ولرسوله غضبناك اولوب وانتصار ایدوب اسقفك دمنی هدر
ایتمشلردر دیو تشکر ایلمشلر (قلت) مشرکك تفوه قول باطل مرقومده مذهب منصور حنفیده
ایجاب ایدن تعزیری کیفیتی درمختارده مفصلا مذکوردر نظر اولنه (خلیفهٔ مشار الیه رضی الله
تعالی عنهك اسقف مار البیانك تلف اولمسنه فرحی صلابت دینیه مقتضاسندندر نیجه فرح
اولنمسون کیم برشارع اعظم صلی الله تعالی علیه وسلم که بنه درمختارده یازلدیغی اوزره مسلمك
مشرکه یا کافر دیو خطابنی تجویز بیورمیوب مادامکه تحت انقیادده اولوب اهل اسلامه بنه
کتب فقهیه‌ده یازیلان کیفیتلر اوزره سلاح قالدرمیه وبنه بیان قلنان اوضاع معلومه‌ده اولاید
مالی وعرضی وجانی محافظه اولنمسنه امر ایده وکافهٔ اقوال وافعالی عین حکمت اوله اویله اولان
وجود مرحمت آلوده اتباع ایتدیکی وزری کندی بوینده اولسون که بزدن مسؤل دکلدر لکن
سفاهتی نه درجه‌ده در دقت اولنه که قوص قوجه علی ما ادعاه اوقومش معقول دیدکلری مربی
اخلاق اوله جغنی ادعا ایده براسقف ایکن وشرع مطهرمز کندینی آحاد نصاری کبی طوتمیوب
بعض حکمله ممتاز قیلمش ایکن بردکل وافر مکلف اولمیان اطفالله ملاطفه یه قالقیشی بعده نیاز
ایتملر ایکن طوپلرینی ویرماسی وبونك اوستنه احتمال غالبجه ایچلرنده بالغ ومراهق اوله‌رق
قونلوری بولنان اطفال کثیره‌یه قارشو طورمسی وادنی مرتبه‌ده عقل معاشی اولان دخی انسا نتیجه
حسبا ایدوب دیمیه جکی وضعه یعنی اطفال مرقومه علی فطرة الاسلام نام شریفی یاد ایلدیکمزده
کره مزی ویروب بزی طوپدن سویندیرر ولا محاله عاقل اولدیغندن لادیمز تدبیر مسلملر بنه باش
کسمیوب حاشا دشنامه جرئتی طوغریسی هلاکنی دعوتدن عبارت برسفاهت فاحشه‌در والسلام

﴿ الباب السادس والسبعون ﴾

اشبو یتمش التنجی باب نوادر ذکرنده یعنی هرصنف وهرحرفت اهلنك حکایه ولطیفهٔ نادره لری
بیاننده براز فصول اوزره مرتب باب انبساط نصابدر ﴿ فصل فی نوادر العرب ﴾
برتهی دست اعرابینك زهره آدنده محبت ایتدیکی برکنج زوجه‌سی وارایمش یاراننده‌ن بری
زهره‌یی اهلاك ایتمامز شرطیله سکا امارت ویره لم دیسه‌لر راضی اولور میسن دیو صوردقده
(لا والله تذهب الامة ولا تضیع الامة) دیو جواب ویرمشدر (قلت) بو حکایه ملاحظه اولنسه یکده
نادره اوله مز کما لایخفی (منقولدر که اعرابینك بری هم پروهم ایشر وهمده ثوبنك بتلرینی آلوب
اتارایمش بو حالنه تعجبله بربسی ای اخ بو نشکل شیدر دیو صوردقده یا بنم وضع وحرکتم کوزل
تدبیر دکلمیدر که تعجب ایدرسن اسکی‌یی چیقاروب جدیدی ادخال واعدامی اعدام ایده یورم
دیو جواب ویرمشدر (بعض اعرابه اثنه شهر رمضان کلدی دیدکلرنده (والله لابددن شمله
بالاسفار) یعنی قسم ایدرمکه قوکلسون بن انك جمعیتنی سفرله البته پریشان ایدرم دیمشدر
(قلت) اشبو کلام اعرابی‌ده براطیفه توربه کورینور فتأمل (براعرابی جاهل قارئ قرآنك
(الاعراب اشد کفرا ونفاقا) آیت کریمه سنی تلاوت ایتدیکنی ایشتدکده (قلت) هرنقدر
آیت کریمه اولدیغنی بیلمزایسه‌ده یعنی بو آیتی هنوز استماع ایتمامش ایسه‌ده عرب اولمغله مفهوم
شریفنی تحت اللفظ تفهم ایتدیکندن (لقد هجانا) یعنی بوقارئ اولان کیمسه بزی هجو ایتدی
دیوب بعده تالی (ومن الاعراب من یؤمن بالله والیوم الاخر) آیتنی دخی تلاوت ایتدکده باس
یوقدر هجودنصکره مدح دخی ایتدی (هذا کما قال شاعرنا) یعنی شاعرمز بو حالی (هجوت
زهیرا ثم انی مدحته * ومازالت الاشراف تهجی وتمدح * دیو ثنا ایتمشدر که مفاد بیت بن زهیری
هجو ایدوب بعده مدح ایتدم بنم هجوم انك شاننه مخل دکلدر زیرا اشراف قوم هجو ایله مدحدن
خالی اولمازلر دیمکدر (براعرابی خانداندن وکرمای عربدن ذکری بالالرده مرارا کچن یزید
ابن مزیدك مائده سنه حاضر اولور یزید اعرابی‌یه اکرام قصدیله یارانه (افرجوا لاخیکم) یعنی
قرنداشکزه صقلشوب سفره‌ده یرویرك دیدکده اعرابی سزك افراجکزه حاجت یوقدر بنم اطنابم
یعنی ایپلرم اوزوندر دیدیکه مرادی قوللرم اوزوندر صحنه اوموز باشلردن ساعدیمی اوزادوب
یتشیرم وتناول ایدرم معناسنی کنایه ایلدی وقتا که اعرابی ایلك اوزادشده ضرطه کش
اولیجق یزید ضروری ضحکه باشلیوب غالبا ای اخ اعرابی ایپلریکزدن بریسی قرلمق کرکدر که
صدای قطعی ایشیدلدی دیجك جمله‌سی ضحکدن قریلور ایکن واعرابی ایسه کورلدی یه
قولاق آصمیه‌رق وشکمنك بوش یلنی بوشالدوب برینه یمك طولدیره‌رق وکوله‌رك یبوب وایچوب
جنبشه مست قالیر (معترضه) تاریخ ترجمهٔ فقیردن تقریبا سکسن طقسان سال مقدم اکابر
اهل علم وبلغا وشعرادن برذاتك مطایباتندن اوله‌رق بعض کهن سالدن کوشزد فقیردر که
ذات مشار الیه اخلاق حمیده اصحابندن وکرمادن اولمغله هنکام شبابنده الفت ایتمش اولدیغی
احبابنی وضیع ورفیع ویای وکدا سفرهٔ اطعامندن آیرمیوب قیش کیجه لری اطراف تنورینه
طوپلیوب انلرله مسامره وصحبت ایدرایمش برکیجه بعد التناول تنور آرای مسامرات
ایکن ایچلرندن بر پیرك طناب زیری کوشیوب حدثی ظهور ایدر لکن صاحب خانه‌دن غیریسی
طویموب وذو الحدث دخی جمله‌سی طویمدیلر کمان ایدوب بونك اوزرینه یارم ساعت زمان
مرورنده صاحب خانه ساعتنی الوب باقر ذو الحدث افندم قاچه وارمش دیو صوریجق همان

بر کره دخی باقوب پارماغیله دقیقه زی بش اون یکرمی دیه رك صایوب سزاوصورەلی تمام یارم
ساعت اولمش دیدیکی کبی هرکس قهقهه قوپارمش وبیچاره ذوالحدث کم اولدی وطوبولمدی
زعمیله سویلنورکن اضحوکهٔ بزم اولمش ایمش علیه الرحمه ولعله مر (جماعده اسرا فی درکار
براعرابی یه بعض یارانی کثرت جماع عمااراث ایدرندرنه بندردیدکده (فدیت بصری علی ذکری)
دیمشدر (برجاهل اعرابی اکر اوزرندن برغاشیه قاپوب مسجده کیدر وصلوة جهریه قیلنور
وقته تصادف ایدر برده امام بعد انفاتحه (هل اتاك حدیث الغاشیة) نظم جلیلنی
اوقویه دوشمکله اعرابیٔ نادان یافقیه نه سو یلیورسون دیوب و (وجوه یومئذ خاشعة) قول
کریمی دخی اوقودقده اونادان قرأن الك غاشیه کزی الك یوزم خاشع قلمسون دیوب
وآتوب مسجددن خروج ایدر (براعرابی براز کیمسه لرك اوطوروب عبادتله احیا وقیام لیل
فضائلنی یاد ایدرلرکن یانلرینه وارر اعرابی مرقومه ای ابا امامه سندخی کیجه قالقارمیسن
دیدکلرنده اوت دیوب نه یاپارسن دیدکلرنده قالقار وذکری مستهجن شیدن بو یله شو یله ایدر
وبعدذا ینه یاترم دیو مسخره لق ایتمشدر (قلت) صغرت العبارة واشربت فتأمل (اعرابینك
بری جاریه اشترا ایچون برشهره وارر واسیر بازارینه کیروب برجاریه بازارلشوردلالی اولان کیمسه
اعرابی یه دوستلق غرضیله نهانی یعنی رمزا ای اخ اعرابی اشبو امه ده اوچ کوچ خوی واردر
اکر راضی اولورایسك نه ابو والا ترك ایت دیو اخطار ایدر اوخصال ثلث نه در دیو صوریجق
دلال (انها ربما غابت ایاما ثم تعود اذا طلبت) یعنی اما خصلتك بری چوق کره براز ایام غیبوبت
ایدوب بعده استندکده ینه عودت ایدر دیجه اعرابی برسوز کدن مرادك اباقی یعنی قاچمه سیدر
دیدکده اوت اودردیدیکنده اوزرینه اعرابی بن خرده قارنجه از بنی بیله قومده بیلورم امه زوبی
دیلرسه کتسون ایزندن بولور وکتوریرم (هات الثانیه) ایکنجیسنی کتور یعنی خصلت
ثانیه سنی سو یله دیدی دلال (ربما نامت فقطرت منها قطرات) یعنی خصلت دیکراو یودیغنده
چوق کره اندن طمله لر طملر دیجك اعرابی کو یا سن یتاغنه بول ایدر دیمکی استرسن نه غم بنم
یاتغمده فراش یوقدرکه خوف و باك ایده یم خیمه مده طو پراق طوب طلودر دیلدیکی کیفیتده تبول
ایتسون (هات الثالثه) اوچنجی خوینی بیلدر دیدی دلال (ربما عبثت بالشیٔ) یعنی کثیرا
برشیٔ ایله عبث ایدردیجك اعرابی ظن ایدرمکه سارقه دردیه جکسن بنم یاتغمده قوت ایده جکی
لقمه بیله بوله مزچاله جغی شی نره ده قالور دیوب جاریه نك الندن امساك ایله چکدیرر کیدر
(براعرابی عرض حاجتله حجاج معلومك حضورینه واردیغی هنکامده طعامی چقمش بولنور
اعرابی بی دخی سفره یه اوطوردر وبولنانلرایله بتناوله باشلر برقاچ قاب طعام ییندکدنصکره حلوا
طباغنی سنی یه قودلر اعرابی حلوادن برلقمه طاتدیغی عقبنده حجاج اعرابی یه طاقلق طریقیله
بو حلوادن کیمکه برلقمه دخی آلورسه بوینی اورورم دیجك حجاجك مادهٔ قتلده هزلی
جده واردیغی یعنی بهانه جوی قتل ناس اولدیغی مجرب اولمغله مزاح اولدیغی ظاهرایسه ده
غلبهٔ وهم ایله جمله آکلین کف ید ایدوب طوررلر اعرابی دخی النی چکوب کاه حجاجك یوزینه وکاه
حلوایه باقه رق براز طورد قدن یعنی میانهٔ دو معنا طبسده ایره یه دوندکدنصکره (ایها
الامیر اوصیك باولادی خیرا) یعنی ای امیر اولادیمی خیرایله الله تعالی کورکوزت دیوب طباغه
صالدردقده حجاج و سائر حاضرین استلقا مرتبه سنه دك کولوب اعرابی بی نیازینه مساعده دن
باشقه صلهٔ وفیرهٔ مسرت موصله یه واصل ایدر (براعرابی اوغلنی شهره کتوروب تعلم قرأن
کریم ایچون معلمه و یروکندی قبیله سنه کیدر براز مدت مرورندنصکره کلوب قنغی سوره قرائتنه
کلدك دیو اوغلنه صورر اودخی سورهٔ کافرون اوقو یورم دیدکده (بئس العصابةانت فیهم)

یعنی انلردن اوله رق سن نه کوتی صوی سون دیوب ینه یرینه دونر وبرمدت کچیجك ینه سواده
کلوب بوکونلرده درسن قنغی سوره دردیو ینه سؤال ایتدکده اوغلی (اذا جاءك المنافقون)
سوره سنی تعلم ایده یم دیجه اعرابی بهی اوغلان سن انجق کفرقازقلری اوزره منقلب اولوب
دونمکده سن ارتق غمکه ملازمت ایله کوت دیوب یعنی *سن بنده اسکی خرواسکی پلان*
قچان آدم اوله جقسن حیوان * معنا سنی اکدیروب ومکتبدن آلوب وقالدیروب احیاسی
جانبنه چکر کتورر (قلت) بوحکایه نك حسب الظاهر نادره اولدیغی کورنیوب فقط کفر
ونفاقه دائر نصلره اعرابینك تصادفی کورینور لکن تأمل اولندقده اعرابینك شو دیشلری پك
نکته لی شی اولدیغی عاجزانه ملاحظه اولنمشدر تأمل اولنه (علی المرتضی رضی الله تعالی عنه
خلافتلرنده اعرابینك بری خفیفجه نماز قیلدیغن کوروب دره لری ید مؤیدهلرنده اوله رق یانینه
واروب ای اعرابی نمازیکی اعاده قیل دیوب وطوروب تکرار تعدیل ارکان ایله قیلدیرر اعرابی
فارغ اولدقدنصکره اشبو تعدیل ایله قیلدیغك صلاتمی خیرلودر یوقسه اولکیمی دیو صوررر
اعرابی اولکی خیرلودر دیدکده وجهی نه دردیو سؤال بیورنجه اولکی نمازم حق تعالی
رضا سیچون ایدی بونی ایسه قامچی خوفندن قیلدم دیجك اول امیرالمؤمنین اعرابینك و یردیکی
جوابی استظرافله خنده بیوردیلر (اصمعیدن مرو یدردیرکه بادیه ده ایدم کوردمکه برمرأه برقبر
یاننده اوطوروب بکا ایله * فمن للسؤال ومن للنوال * ومن للمعالی ومن للخطب * ومن للحماة
ومن للکماة * اذاما الکماة جثوا للرکب * اذاقیل مات ابومالك * فتی المکرمات فرید العرب *
مرثیه سن اوقوردی مرثیهٔ مزبوره یه اشبو مرثیه منطوقنجه مونیله صفات مذکوره ایله متصف
اولانلرك مونلری تحقق ایدن کیمدر دیدیکمده اغلیوب ابو مالك ایله مکنی ابومنصور دینلان
جوانهمك داماد ردیجك اصمعی شعرنده اولان اوصاف مذکوره دلالتنجه بن او بلاسنی
بوله جق جوامنجی بی کبار عربدن براولو کیمسه کمان ایتدم ایدی دیمش (مفهوم ومفاد مرثیه
اخلاق کریمه ایله متصف فرید العرب اولان ابومالك وفات ایتدی دینلدکده بندخی انك
فوتندنصکره ناسه طلب کرم واحسان ونوال ومعالی وجسیم امورلر وصغمق وکینکاهده اغاردیه
وهجومه کزلنمش اعدانك دفعی ایچون التجا ونیازواستعانه واستمداد ده کیم قالدی و بوایشلری
کوره جك ابومالك کتدی دیوب آجیدم وسوز وکداز ایتدم دیمکدر (موسی نامنده برجاهل
اعرابی برودن صرهٔ نقد چاوب اوجنده اوله رق مسجده کیرر امام صلاة مغربده کیفما اتفق
(وماتلك بیمینك یاموسی) آیتنی اوقودیغی کبی اعرابی کند و یه خطاب ایدر زعمیله امامه البته سن
ساحرسن دیوب وصره بی پیش امامه یعنی پیش نمازه آتوب مسجددن خروجله قاچمشدر
(قلت) مستطرفده بونك کبی برقاچ اعرابی نادان حکایه سی دخی وار در لکن فقیر ترجمه ایتمه لربنی
ترجیح ایدوب فقط بونی وآنفا یازیلانی برنکتهٔ دقیقه یه اشارة یازدم تأمل اولنه (اصمعی حکایت
ایتمشدرکه راکب اولدیغی دوه سی غائب اولمغله تحریسیچون وادی یه چقمش وچقدیغی کون
غایت صوق اولدیغندن ماعدا یاغموره دخی طوتلمغله قبائل عربدن برقبیله خیامنه التجا ایدر
وصلات ظهری اداده اولان برجماعتك قربلرنده شدت برددن ناشی برکلیمه بوروتوب ودزه مکده
اولان بر پیری کوررکه *ایارب ان البرد اصبح کالحا * وانت بحالی عالم لا تعلم *وان کنت یوما فی جهنم
مدخلی *ففی مثل هذا الیوم طابت جهنم * نظمنی انشاد ایتمکده در اصمعی او پیرك فصاحتنی بکنوب
مطایبه غرضیله ای پیر آخر عمریکه وارمشکن صلاتی ترککدن حیا ایتمزمیسن دیدکده همان
* ایطمع ربی ان اصلی عاریا * ویکسو غیری کسوة البرد والحر * فوالله لاصلیت ما عشت
عاریا * عشیا ولا وقت المغیب ولا الوتر * ولا الصبح الا یوم شمس ضحیة * وان غیمت فالویل

للظهر و العصر * و ان يكسنى ربى قيصا وجبة * اصلى له مهما اعيش من العمر * شعرينى نظم ايدر اصمعى برقاندخى بو نظم مرتجلى و بلاغتنى تحسين ودرحال قيص وجبه سنى چقاروب و بيره بخش ايدوب بونلرى كى وقالق نمازى قبل دير او دخى كيوب بلاوضوء اوطورديغى يرده قبله يه استقبالله نمازى قيلاراصمعى اى پير تيره ضمير بلا وضوء آبدستك اولمديغى و اوطورديغك حالده نماز قيلنورمى ديديكنده درحال پير * اليك اعتذارى من صلاتى خاشعا * على غيرطهر موميا نحو قبلة * فالى ببرد الماء يارب طاقة * و رجلاى لا تقوى على ثنى ركبتى * ولكننى استغفرالله شاتيا * واقضيكما يارب فى وجه صيفتى * و ان انا لم افعل فانت محكم * بما شئت عن صفقى ومن نتف لحيتى * ديوب يعنى برنحواى نظم بلا وضوء ايما ايله خاشعا قيلديغم نماز بدنمك ضعفى وآبك تحمل ايده ميه جكم مرتبه ده بارد اولوب اويله جه استعمال ايدرسم يعنى تسخينك امكانى اولمامغله برودتيله دوكونورسم هلاك اولورظن غالبيله ترك ايلدم عذرينى كوستروب ياز ايچره بونمازى قضا ايتمك نيتنده يم اشته شتاده عذرم بودر وحق تعالادن مغفرت نياز ايدرم حكم واراده بارى تعالانكدر صقالمى يولدرمق وشمارلتمق اراده سنده در يعنى ديلرسه مغفرت ايدر وديلرسه عذاب ايدر حكمنه راضى يم ديو اصمعى يه عذرينى بيلدرمش (قلت) نظمده تصريح بوغيسه ده تيم ايله قيلمش اولديغى قوتلو احتمالدر زيرا اكا اعتذار بوقدر بعده اصمعى فصاحت و اعتذارينى تكرار بتكرار بكنوب وداعله صاوشمشدر (براز اعرابيلر بره كلوب شرب نبيذ ايدرلر ايمش ايچلرندن برينه بيت الخلايه وارمق اقتضا ايتمكله قربلرنده بولنان ممشاى خيمه يه كيرر وضرطهٔ قويه چكر يارانى ايشيدوب كولرلر فواره چكن اعرابىء بليغ خنده لرينه يرنده اوله رق طاريلوب همان خلاده ايكن * اذا ما خلا الانسان فى بيت غائط * تراخت بلا شك تشارىح فقحته * فمن يك ذا عذر فيعذر ضارطا * فمن يك ذا جهل ففى نحت سرته * قطعه سنى طرح ميدانه هجو ايتمش يعنى خلاده ضرطه وقوعى ضرورى صورتنده در عذرى قبول ايدن اهل درايت قبول عذر ايدرلر وقبول ايتمينلر جاهل اولملريله اوضرطه انلرك فلان محللرينده اولسون (قلت) اصل نظمده (ففى نحت سرته) تركيبى يرنده نسخهٔ مستطرفده يازلديغى وجهله محاسن انسانيه ده اولان واجب التوقير برمحلى مشتمل تركيب واردر بوفقيرانى لازم اولديغى اوزره يازميوب صدر يرنده نحت ولحيته يرنده كوبك ديمك اولان سرته لفظلرينى لفظنى ترجمه ده بالكنايه فلان لفظى تحريرينه موفق اولمشدر نسخ مستطرف اليه كچنلر بووجه تحرير فقير تصحيح ايلسه لر ثواب قازه نورلر (اصمعى حكايت ايدندر كه برقصبه يى قاصد عراق عرب اهاليسندن براز كنج يوجيلر مرحله نك برنده آرام ايدوب نبيذ ايله طعام ايدرلر ايكن اعرابدن برعجوز انلره تصادف ايدر وعجوزه ترحيب ايله براز طعام ويروب و برقدح نبيذ دخى ايچررلر عجوزك خوشنه كلوب تبسمه باشلر قدح ديكر دخى صونرلر يوزى رنك پذير نشوه اولوب ضحكه اغاز ايدر قدح ثالثى دخى طوتشدرقلرنده اى يكتلر عراقده سزك نسا كز نبيذ ايچرلرمى (كرم ايدك بكا خبر ويركز) ديو صوردر نعم ايچرلر ديدكلرنده عجوز بليغه (زنين ورب الكعبة والله ان صدقتم لما فيكم من يعرف ابوه) مؤكدا قسم ايدرم كه اوسزك زنا نجقلريكز البته زنا ايدرلر و بو سوزيكز طوغرو ايسه ايچكزده باباسى بيلنور كيمسه يوقدر ديو خنده فرماى فتيان اولشدر (قلت) جامع المستطرف بومقامده ايات كريمه واحاديث شريفه ذكرينى مشتمل اوچ اعرابى جاهل ولاابالى حكايه سى دخى يازمشدر لكن سنطورىء خامه نك سطور ترجمه ده ترنم سازاولماسى راست اوله رق بلاغتدن عد وخوانندهٔ زبانك بومقامده سكوتى موسيقيدن اولديغى ملاحظه اولنه رق راه جسارت بونده دخى ايلروده كچنلر كبى سد اولنمشدر * استينلر

نكاه ايدوب اصله * التفات ايتمسون قيصه فصله) براعرابيهٔ بليغه يه نزديكزده ايرك يعنى كيرك صفتى وشانى نه كونه در ديو استفسار ايتدكلرنده (عصبة ينفخ فيها الشيطان فلا يرد امرها) يعنى اوعضو مستور برسكردركه انى شيطان شيشرمكله امرى يعنى حكم وتنبيهى رد اولنماز اولور شيدر ديو من ماهيته الى نهايته ايو تعريف بيورمشدر (محكيدر كه بركون هرون رشيد خليفهٔ طاب ثراه معيتنده عيسى بن جعفرايله فضل بن يحيايى آلوب تبديل هيئتله قصد تفرجله صحرايه چقاررلر وابتدا اعرابدن شهره مركبه راكبا كلور كوزى علتندن ناشى يا شلو برپيره تصادف ايدرلر فضل خليفه يه شو قوجه كشى روزكار ديده در تنشيط عاليلرينه موجب اولور كلام سويليه جكى سيماسندن دخى مظنون اولمغله رخصت بيورلور ايسه حرف اندازاوله يم ديوب مرخص اولور و پيرك يانته واروب سلامدنصكره دماء عينكزه بردوا تعليم ايده يم دفع ايدر ديجك پيرنه كوزل بندخى جوينده دوا اوله رق شهره كلور ايدم سويله ايكى كوزم اوغلم سويله وهمان دعامى آل ديدى فضل هوا ايله ماغبارلرينى آل و برجوزقبوغى ايچنه قويوب انكله اكتحال ايت ديجك پيرظريف التقرير غرضى اكليوب واكيلوب فى الحال حماركك اوستندن برضرطهٔ قويه قويويروب اوغلم وصف دوا اجرتى اوله رق شمديلك بيغكه بونجغكزى آل وصف دوايى آرتردقجه بزدخى اجرتى آرتررز ديجك خليفه بولطيفه ايله ضرطهٔ پيره برصورتده كولمشدركه ظهر اسبلرى اوزره استلقا و پيرى حبوبات زرناب اعطاسيله مقارن شفا قيلمشدر (امراوكرماى عربدن مشهور معن بن زائده خواص اتباعيله بركون صيده چقدقده انلرى قطيع ظبا اعتراض يعنى اوكلرينه برسورى آهو چيقه كلور هربرى برآهويى شكار قصديله فرسلرين تسريع ايدرلر معن دخى برينه پيرو اولوب اتباعندن دوردوشر وطوتوب ذبحله اولديغى يرده اتباعنه انتظارايله مكث ايدر برده بريه دن برى بر پيراعرابىء قروى حمارينه بنوب كلور اولديغى معن كورمكله فرسنه بنوب قارشولر وسلام ويروب (من اين الى اين) يعنى نره دن كلور وزره يه كيدرسن ديو پيره صورر اودخى قريه مده يكرمى سنه دنبرو بوز وخالى قالمش برمزرعمم وارايدى بوسنه سوروب قناء ديكدم ايدى فيض بارى تعالى ايله موسمندن اول يتشوب اكلى مرتبه سنه وارمقده اولمغله طورفنده اولمق اوزره كوزجه لرندن برازينى الوب بوآنه دك كورمديكم معن بن زائده نك كرم مشكور وفضل مشهور ومعروف مأثور واحسان مذكورندن حصه مند اولمق آرزوسيله اكا كتوره جكم ديجك معن اى پير معندن اميدك نه مقدار مبلغدر يعنى اكر معن سكا بندن هديه ك عوضنده نه استرسن ديو صوررسه نه ديرسن ديجك پيراعرابى بيك دينار استرم ديدى ياچوقدر ديرايسه ديدكده بشيوزه ايندرم ديدى يانى دخى چوقسنورسه ديدكده اوچيوزه تنزيل ايده رم ديدى يابو كاده كثيردرديرسه ديدكده ايكيوز استرم ديدى يااولماز ديرسه ديدكده يوزه دوشوررم ديدى يايوز ويرم ديرسه ديدكده اللى يه تنزل ايده رم ديدى يابوده چوقدر ديرسه ديدكده پير هله اوتوز التوندن اشاغى ويرمز ديجك معن اكر معن اوتوزيده چوقسونه رق ويرميه جك اولورسه نه ياپرسن ديجه پيره غضب كله رك حماريمك درت اياقلرينى امه سنك يعنى جاريه سنك ذكرى مستهجن محلنه ادخال ايدر وخائبا وخاسرا اولاد وعيالم جانبنه يونه ليرم ديديكنده معن غايتله كولوب و پيره سلام وداع ويروب كنديني اكلتميه رق اتباعنه بالالتحاق دائره سنه سرعتله عودت ايدوب درحال حاجبنه شو هيئتله حمارسوار قثاء يوكيله بر پير بزى قصد ايله بولده اولوب كلمكده در كوزت وورودى آنده يانمه كتور ديو تنبيه ايدر وقتا كه پير برساعت ظرفنده باب اميره كلدكده حاجب الوب حضور اميره كتوررر معن البسهٔ صيديه سن دكشديروب اثواب متجمله ايله يمين ويسار

ویاننده خدم وحشمی قائما نظر برقدم طورر وکندو جلالتله صدرده اوطورر حیثیله ابهتلو اولمغله پیر هر نه قدر بولده بروجه محرر معنی کوروب وصحبت ایتمش ایسه ده بیله مدی معن پیره بویله مهیب اولدیغی حالده یا اخا العرب حضوریمزه ورودیکه باعث نه در ونه حاجتله کلدك دیدکده پیر رعایت ادابله امیرك کرمنی بالامل سعیم وچابهم وجهه لمم ایله وقلشز یتشمش فناهدیه سی کتوردم دیدی معن دخی برمفهوم محرر (فکم املت منه قال الف دینار قال کثیر قال خمسمائة قال کثیر قال ثلثمائة قال کثیر قال مائتین قال کثیر قال مائة قال کثیر) اشبو کثیر اخیر که یوزك جوابنده معنك دیدیکی کثیردر سوز بورایه کلدکده پیر (والله لقد کان ذلك الرجل علی مشؤما) یعنی بولده تصادف ایتدیکم کیمسه‌نك بکا شأمتنده شبهه‌م یوقدر که بوسوزاری سو یلمش ایدی نه بد فال ایمش که کلدی چقدی دیوب (ثم قال خمسین) بعده خمسینه ایندی (قال کثیر قال فلا اقل من الثلثین) یعنی بعده معن الیده چوقدر دینجه پیر اوتوزدن اشاغی اولماز دیدکده معن کولمکله اعرابیٔ پیر یولده کوردیکی کیمسه امیر اولدیغنی بوکولشدن بیلوب افندم اکر بو اوتوز التونه جواب ویرمز ایسه‌کز حمارم قپوده باغلو طورر وامیر حضرتلری دخی سرمسند عزتده اوطورر دیدیکنك اوزرینه معن اولقدر کولدیکه ارقه سی اوزره دوشدی بعده امیر مدیر دائره سنه شو اعرابی یه برنده بیك دینار ودیکرنده بشیوز وآخرنده اوچیوز ودیکرنده ایکیوز وبرنده یوز وآخرنده اللی وبرنده دخی اوتوز دینار اوله‌رق یدی صره که ایکی بیك یوز سکسن دینار ایدر ربط وآماده ایدوب ویردیو امر دنصکره پیره ای اخ عرب ارتق حماری یرنده براق دینجك اعرابی حیران اولوب وچیقوب وچیقیلری مدیردن الوب دعای فراوان ایله روان اولور (قلت) اشته کریمك دهرده ذکر با خیری بطون اوراقه یازیله‌رق بویلجه بقا بولور اکر امیر ارتق حماری یرنده قوبرنده حماریکی چارپایی تحریك ایدرك سوار اولده منزلکه کوتوره واوراده قوللن دیسه دها کوزل دوشردی فافهم

فصل

اشبو فصل مجرد قرا اولان یعنی سائر علومدن بهره سی اولمیان ودخی دیار ترکیه مزده بالتحریف ذمایله لا یق اولدیغی اوزره یارم فقی وعربستانده ولو واحد اولسه ده یالکز فقها دیدکاری کیمسه‌لرك ودخی لطائفه مائل بعض فقیه فاضلك نوادر ومطایبات ومضحکاتلرینه مخصوصدر (قلت) فخر رازی وانك امثالی نحاریر واعلام اومقوله فقها نه مفردی ونه جمعی فلسفه دان وحکم شناسان غیر متدین ایله بحث ومناظره دن منع وحجر اولنمق لازمدر زیرا جاهل اولوب سرد ادله دن عاجز اولور وناتمام بلدیکی کلام ایسه دلیل اوله‌میه جغندن العیاذ بالله تعالی فلسفیٔ مجردك دین متینه طعنه‌سنه بادی اواوردیمشلردر سفینهٔ راغب پاشای فاضله مراجعت اولندقده صحت نقل فقیرا اکرچه ظاهر اولور لکن فی الجمله تفصیلی بمنه تعالی اشاغیده خامهٔ فقیر ایله برمناسب محلده یازلمق منویدر (محمد بن عبدالله نام فاضل نقل ایتمشدر که ذکر اولنان قرادن عثمان بن ابی شیبه دیدکاری ساده ضمیره بعض ظرفا ایله وارمشیدك حرمندن چیقوب یانمزه کلدکده (ن والقلم) قنغی سوره ده در دیو بزدن سؤال ایله خنده فرما اولمشدر (قلت) ظاهر اولدیغی اوزره (ن والقلم) رأس سورهٔ شریفه اوله‌رق نام سوره ایکن قنغی سوره‌ده در دیو صورمه‌سی جای تعجب وضحکدر (منقولدر که ابوالعینا نام خاندانك منزلنده براز اهل علم وبلغا وظرفا جمع اولوب صحبت علمیه وشعریه ایله مؤانست ایدرلر ایدی لکن میانلرنده سنابل کندم ایچره کیاه بیکانه کبی متعبسا اوطوروب اصلا تکلم ایتمز برکیمسه بولنمش ایمش یاران طورلرندن حمق ونادانلغن تفرس ایله ای برادر تفسیر قرآن عظیم الشانه قدرتك وحفظك واریدر دیو صوردقلرنده بلاتواضع های های قرآنه عالمم دیو نادانلغنی ایما بلکه ایضاح ایدیجك ظریفك بریسی برای امتحان خود بخود بالارتجال برکلام عربی دوزوب

یاسیدنا وعالمنا بواوقوبغم قول قنغی سوره‌ده در دیو صورر براز وقت باشنی اشاغی صارقیدوب تفکر دنصکره حم الدخانده در دیوب یارانه انبساط بخش قهقهه اولمشدر (برکیمسه ماراالبیان فقهادن برینه کلوب یاسیدنا رمضانده برکون بلاعذر شرعی اورجی بوزدم ایدی بونك حکمی نه در دیو صورر فقی باشه دخی برینه برکون طوت وقضا ایله دیو جواب ویرر سائل مرقوم برکون قضاسی نیتیله طوتمش ایدم لکن او کون سوقه چیقوب منزله عودت ایتدیکمده اهل بیت مأمونیه دیدکاری حلوایی طبخ ایتمش ایمش الیمی طوتوب طباغنه صوقدی بندخی طیانه میوب یدم دیدکده انی دخی یوم آخرده قضا ایت دیدی ینه سائل قضا ایتدم ایدی اوصاحبه‌سی مشمش طاتلیسی پشرمش اولوب کالاول الیمی صوقدقده طاتدم دیجك او دانای معظم وعلی قول نصف ضد مقدم بنم رأیم سنك الك بوغازیکه باغلندیغی حالده صائم اولما کدر دیمشدر (قلت) جواب اخیرنده اینجه ظرافت کوسترمش ایسه ده بلاعذر شرعی رمضان اورجی بوزدم وطوتمدم دیو ولو مطایبهٔ صورمش اولان شخصه برینه برکون طوت دیوب کفارت اقتضا ایده جکنی بیاندن سکوتی فقیلغن بیلدرمشدر اکر سکوت ایتمیوب دیسه‌ایدی حاقت قنده قالور اظرف ناسدن دینله بیلوردی مکر بونده دخی تجاهل یولندن ظرافت ایتمش دینله (لطیفه کوبرفقیه فاضله برکیمسه کلوب بن حنبلی المذهبم توضی ایدوب نمازیمی قیلدقدنصکره طونمده بزباشلق حس ایدوب قوقلدیغمده رائحه سنی کریهه وخبیث بولدم دیجك هی کیمسه عاقبتده اوله‌سن سائر مذاهب اجماعنجه دخی کیفیت معلومه ایله سرا ویلکی بربادلمش اولدیغکده شبهه یوقدر دیو استظراف ایتمشدر (قلت) لطیفه دن نظری قطعله اشبو قمیص وسرا ویلده واثواب بدنده وفراشده بولنان یاشلق نومدنصکره ویا یقظه ده کورولمك ومنی ومذی ومدی اولمق وتذکر احتلام وقبل النوم انتشار عضو معلوم شقلری اوزره غسلك وجوب وعدم وجوبنه دائر اولان مسائل کورلمکه بلنمکه محتاجدر ومحاضرات کتابلرنده اولسون بالمناسبه یازلمش اولان مسائلی تحقیقده کتب فقهیه‌یه مراجعت لازم کله جکی وارسته اشعاردر واحتیاطا غیر مرة یعنی هر بار مناسبتی دوشدکجه بو مراجعتك اخطاری ملتزم فقیر معذور باد (جمقادن وياخود اقوال واقعه‌لنده لاقید اولان ژاژخوایاندن بری برفقیه عالم خوشکویه کلوب بن برکیمسه‌یم که دائما اثوابمی حدثله شویله طولدیررم که اثوابم بدبو کوتی قوقر اولوب ایله نماز جائزمیدر دیدکده اومرد ظریف جائزدر (قلت) یعنی مادامکه اوزرینه دوکلمش اولان بول وسائر صولو نجس قوریوب اندن ناشی اولان بوی اولمیه هرنه قدر تقوایه اویماز ایسه ده اصل جوازه مانع دکلدر کندو قید ایتمز ایسه مسلمینی بوی متأذی ایده جکی درکاردر صوغان وصرمساق قوقوسی جماعته اذی ویره جکندن مسجده اوحالده دخول مسئله سی ملاحظه ومطالعه اولنه (لکن لا کثرالله تعالی فی المسلمین مثلك) یعنی حق تعالی سنك کبی بد طبیعت کریه اشخاصی مسلمین اراسنده چوغالتمسون انکساریله طوغریسی ظرافت ایتمشدر (برکره اعمش ایله زوجه سی بینلرنده وحشت ووقوع بولمش اولمغله نسوان میانده یالکز فقهالرك وعاظك اعتباری درکار اولدیغندن اعمشك اصدقاسی اویله برفقیهانك توسطنی رأی برله نصح وپند ایله اصلاح مابین وترضیهٔ زوجه واستراحت طرفین ایچون خانهٔ اعمشه ارسال ایدرلر وقتا که فقها واردقده زوجهٔ اعمشه عینی اچه‌رق بلکه چانلده‌رق ای صالحه وعابده خاتون ابومحمد یعنی اعمش علم وسن جهتلریله شیخدر انده کی اولان عمش عین یعنی ضعف بصرله کوزینك دائما اقان یاشی ویجاقلرینك اینجه لکی ودیز قپاقلرینك ضعفی وقولتغنك قوقمش اولمسی واغزینك بد قوقمسی واوجلرینك قوریلغی سکا صوقلق ویرمسون اشبو

معايب متنفره سنه باقمه ديديكنى اعمش ايشيديجك (قبحك الله تعالى قم عنا فقد اريتها من
عيوبى مالم تكن تعرفه) يعنى بهى لايقنى بوله جق حريف يانمزدن قالق كيت مرأه نك بيلمديكى
عيوبنى اكا كوستردك ديو طرد ايتمشدر ﴿فصل﴾ بوفصل لطافت اختصاص
بالكز نحوه متوغل حمقانك ودخى ظرفاى اهل نحوك نوادرينه خاصدر (قلت) اهل بلاغتك
اشبو مطايباتى يازدقلرى ونحوه نسبت ايتدكلرى برنحوى يعنى بين الناس محاورات كروهدن
مرادلرى متصف اولدقلرى حماقتدن وسائر فن انسانيتدن بى بهره اوله رق قاعدهٔ نحوه رعايتله
الشده و و برشده وناس ايله محاوره ده يعنى صحبتده تكلم و بلكه اوقاعده ده بيله بزدانايز يوللو
مثلا مدغم اولان لفظى مدغم اولديغنه تنبيه قيلقلى تفكيك وقاعده سى اوزره الفه منقلبه واوى
بنه واو اوقق كبى غرابت ايدن بليدلر ربوايسه داناالق دكل بياغيجه نادانلقدر كه بديع الزمان
همدانى وحريرى ووصاف وويسى دخى اولسه بين الناس متداول اولان تعبيرى غلط فاحش
اولسه دخى قوللنورلر وعلى الفرض مكاتيبده وانشاده مستعمل تعبيرات لاقرديده اجرا اولنسه
غايت چركين دوشه جكى آشكار شيدر اشته اوچركين وضعى اجرا ايدنه احمق ديمكدن غيرى
وصف يوقدر (وقف نحوى على بياع عنده ارز بعسل و بقل بخل فقال كم الارزز بالاعسل
والاخلل بالابقل فقال بالاصفع فى الاؤس والاضرط فى الاذقن) بومطايبه نك مطالعهٔ عاجزانه
اسعد اوزره شرحى ومفادى بودركه نحوى معهودلردن برى بياعك يعنى ارزاق متنوعه و بلكه
معمول صلاطه ومطبوخ حلويات بيع ايدن كيمسه كه بقال اوله جقدر دكانى اوكنده طورر
واو بياعك يانده على احتمال بالده برنج يعنى پشمش زرده وسركه ده بقله يعنى بقله صلاطه سى
اولمغله نحوى مرقوم ملاحظهٔ فقير اوزره ارز وعسل وخل و بقل اسم جنسلر اولوب كرك
اسم جنس وكرك اسم مصدرك قليل وكثيره اطلاق اولنديغى معلوم وهرنه قدر جمع قلت
وجمع كثرتك وزنلرى اولوب اسملرى اووزن اوزره كتورمك ممكن ايسه ده هر اسمك جمعى قاعده
وقياسنجه اولميوب اكثريسى سماعه موقوف ولغته باقمغه محتاج اولديغى مسلم اهل دانش وفهوم
ايكن وچارسو و بازارده ومحاورانده و بلكه مطلقا تحرير وتكلمده سهل المأخذ مستعمل الفاظ
استعمالى عين بلاغت وفصاحت ايكن اظهار هنر بلكه اجهار جهل ايله ذكر اولنان اسملرى
صيغهٔ جمع قلبله قويوب بروجه عبارهٔ مرسومه اى بياع ارززده اعسل واخللده ابقل قاچ
درهمه در ديجك بياع مذكور كلامندن معلوم اولديغى اوزره مرد ظريف نكته دان بولنمغله
(بالصفع فى الرأس والضرطة فى الذقن) بدلنده راه مشاكله دن كيدوب نحوينك اشبو صاچمه
كفتارينى هزل وكسر ايله تقليد اله (بالاصفع فى الاروس والاضرط فى الاذقن) عبارهٔ مزيفه سيله
باشده سله يه وچكه ده اوصروغه ويريرم ديوب قوغمشدر انتهى ارز بعسل و بقل بخل تركيبلرنده
لايح خاطر فاتر اولان معنايى بروجه محرر تحريره داعيهٔ معلومه ايله جسارت ايتدم لكن لايقيله
دكل بلكه مقصودينيكى هيچ بوله مدم هرنه قدر حال ومقال نحوى و بقال من جهة الالفاظ
مستفاد اولمش ومانحن فيه دخى الفاظ ايسه ده تركيب مذكورلرك مدلولى اوله جق مبيع نه
اولديغى بيلنه مدى ونفس الامرى تفهيم اولنه مدى بولنلرك ودرجهٔ بداهته قويانلرك كاره
اشارتلرى كرچه رجا چوغالدى بونده دخى درخواستدر ولاحجر فى الطلب والعجز معلوم (برنحوىٔ
معهود دخى بروسيع ودرين مشابه دلكندن دوشر وخلق اطرافنه اوشر اخراجيچون
كتوردكلرى كاس يعنى سو پرنديجى نحوى اولوميدر ياخود ديريمى تبين ايتسون ديو بوقارودن
صيحه ايدر نحوى صاغ اولمغله كاسه اعرابه رعايتك اوزرينه شيجى دخى ضم ايله (ياخى
اطلب لى حبلا دقيقا وشدنى شدا وثيقا واجذ بنى جذبا رفيقا) ديجك كاس (امرأته طالق

ان شالك منه) يعنى سنى خلادن كيم چيقررسه قاريسى اوچ طلاق بوش اولسون ديوب نحوى بى
على حاله تركله صاوشمش (قلت) اشته كارعقل بو هنكامه ومخاطره ده عوام عرب ارا سنده
مستعمل اولان (اخرج منو ياخاى) يعنى امان قرداش بنى چيقر قوتار ديوب او بلادن قيصه
سوزله برآن اقدم خلاص ايكن واطنابك قطعا يرى دكل ايكن اطناب اطنابى الدن براقيوب نهايت
حماقتدن ناشى اصطلاحى بوزمايم ديوطويل ومسجع سوز ايله هلاككى دعوت ايتمشدر ظرفاى اهل
نحودن برذاتك كلامده تقعر ايدن يعنى هر بار دوشوه رك تكلفلى كلام ايله تكلم ايدن براوغلو وار ايمش
لكن طور مرقومنه بناءً منفور پدر ايمش ظريف مومى اليه موتى مشرف علت ايله خسته لنوب اسير
فراش اولور واحتضارى ظهوره كلدكده مار البيان اوغلندن ماعدا اولادى طوپلنوب اى پدر فلان
دادريمزى دخى چاغره لم ديو استيذان ايتدكلرنده چاغرمهيك اكر كلورسه داوخبيث اوز اوغلم ايسه ده
اوزه رك بنى اولدير ديواذن ويرمز تكرار سزى تعجيز واصلا تكلم ايتمامسنه دقت ايدرز
ديوب ورخصت آلوب شرط عدم تكلم ايله احضار ايدرلر كلديكى كبى (ياابت قل لااله الا الله
تدخل بها الجنة وتفوز من النار يا ابت والله ما شغلنى عنك الا فلان فانه دعانى بالامس فاهرس
واعدس واسفيدج وسبكنج وطهيج وافرخ ودجج وابصل واوزج وافلوزج) ديدكده بابا سى
بنى اورتك اورتك شو ولدزنا ملك الموتى سبقت ايتدى ديو طرد ايدر (قلت) كلام مرقومك
عنوانى كه مشهور اولديغى اوزره اللهم اختمنا بها كلمهٔ شهادتدر انى صحيح اولديغى اوزره باعث
دخول جنت وسبب نجات نار اولمغله باباسنه تلقين ايتمش فى الحقيقه خسته يه خصوصا محتضره
كلمهٔ شهادتى اخطار يوك دوسلقدر لكن حب ورقت قرابتله او اخطاره اقربانك بالذات
جرأت ايده ميه جكلرى امور طبيعيه دن اولمغله اكثريا اوتلقينى اقربا اهل عزيمت وورعك
عهده سنه تحويل ايده كلمشلر در ابن مرقومك دفعهٔ جرائتى اوشفقت كندوسنده بولنماديغى
اشعار ايتدن باشقه بلاغت مقتضاى حاله رعايت اولوب ومختصر كيمسه يه تلقين ذكر ايله مختصر
كلام ايله سسزجه اوله رق اجرا اولنمق وقطعا تعجيز ايتمامك ادب عبادت ومروت درايت
مقتضاسندن ايكن كلام مرقومكه اى پدر بن سكا دون دخى كله جك ايدم بنى فلان كيمسه
خانه سنه چاغردى كشكك ومرجمك واسبيداج وسكباج وطهباج وبلج وصوغان واوزج
وفالوزج طعاملرى طبخ ايتدرمكله انلرى يدردى اوا وچهله كله مدم ديمك اولوب واقعا
بليغ ايسه ده اولا مطول اولوب خسته يه سو يلمسى اقتضا ايتمامكله بومقامده درجهٔ بلاغتدن
دوشديكندن فضله شغلنى وطعامى والوانى بركيمسه صورمدن درر دخى اولسه بويله در در
سو يلمك صداع ايراث ايدر لاطائل تحته مقوله سندن حشويات و بزدخى اوزاتميه لم خلاصه اوغلنك
اشك مشرب اولديغى بوسوزندن مستباندر (ينه برنحوىٔ معهود برخسته بى عياده يه واروب قپوسنى
دق ايدر مريضك اذكيادن دون البلوغ اولان اوغلى باب دارى آخرنحوى غلامه (كيف
وجدت ابيك) باباكى نه كيفده بولدك ديو حالنى استفسار ايدر او دخى (ياعم ورمت رجليه)
اياقلرى شيشدى ديجك نحوى (لاتلحن قل رجلاه) لحن ايدوب اعرابه مخالف اوله رق ياايله
رجليه ديه يوب نحو قاعده سنجه الف ايله رجلاه دى ديوب (ثم ماذا) بعده دها نيجه اولدى
ديجك غلام (ثم وصل الورم الى ركبتاه) بعده اوشش دزقپاقلرينه واردى ديجك نحوى
بنه (لاتلحن قل الى ركبتيه ثم ماذا) ياايله ركبتيه دى واندنصكره نه اولدى ديدكده غالبا قرينهٔ
مقام وحال دلالتيله پدرى فوت اولمامشيكن شوبلايى دفع ايده لم غرضيله (مات وادخله الله
تعالى فى بظر عيالك وعيال سيبويه ونفطويه وجحشويه) يعنى غلام درايت ارتسام بعده والد
وفات ايتدى وعيالك وائمهٔ نحودن ذكر اولنان اوچ ذاتك عيالرى شكملرينه داخل اولمشدر

دیوب وقپوبی قپایوب لاقردیسنی بوغازینه طقدی (قلت) بوفقره قالسه یعنی او مخدومك
پدرینی بولنسم ایدی او مصحف باده فروش عربی‌یه یعنی نحوئ مرقومه‌نك عیاده‌ادابندن بری عدم
تجویز مریضه رعایت اولوب حتی خانهٔ مریضدن حالت اضطرارده کاسه صودخی استنوب ایچملك
اولماز ایکن وین والدك خدمتنده اولوب مرضنه مکدر و پریشان شعور ایکن مهذب قواعد
نحو اولان ابو ا.ود دخی اولسه‌م او حالده لحن ایده جکم معلوم وخصوصا محاوره ده لحن
ارائه ایدیگی بین البلغا امر سوم وسیما تثنیه نك حالت جری یا ایله دخی لغت اولدیغی عرب
عربادن بربلیغك (ان اباها وابا اباها) مصراعیله ثابت ایکن نه در بو حشو محضك و تلحینه
نابجا قالقوب بنی باعث وجودم اولان پدریمك خدمت واجبه سندن الیقو یوشك دیدکدن
صکره هر طرفنه اوروب مانند خمیر و بلکه اغزینی پرتش و یاخود تسمیر ایتدکدنصکره قپوبی
قپاردم لکن غلامك اخلاقی دخی حسنه ایمسکه صبر ایدوب دیدیکم کبی حرکت ایتمامشدر هله
مخدومك علم و کمالی اولدیغنه ائمه نحاتی بیلوب ولقبلری و یه‌لو اولانلرینی تعداد ایتمسی
دلالت ایدر (ظرفادن بری خسته لنمش ایلان برنحوئ معهودی ثوابنه عیادت ایدر وشکایتك
نه‌دند ر دیو صورر نحوی دخی (حمة حائية نارها حامية منها الاعضاء واهية) دیجك اوم‌رد
ظریف مقابلهٔ بالمثل ایله نحوی‌یه (لاسقاك الله بالعافية باليتها كانت القاضية) دیمشدر که نحوینك
خسته ایکن علتی اولان حمایی بیانده تکلفلی سوزندن مرد مرقومه غضب گلمکله دعای شفایه
بدل عافیت بولمه وحماك سنی اولدرسون مآلنده بددعا ایتمشدر طرفینك کلامنده نوع اقتباس
دخی واردر کمالایخفی (قلت) عیاده ده واقع برمطایبه یادداشت فقیر اولمغله بالاجمال بورایه
درجی تنسب اولندی (برظریف مسلم خسته لنمش اولان قومشوسنی عیاده ایدر و پریشان
حال بولوب فی الاصل متصف اولدیغی حمق ترقبده ایکن استفسار مزاج تکرارنده جواب
آله‌میوب بنی بیلدکمی دیو صوردبلی بیلدم کوشه باشنده‌کی اتمکجی ارتین دکلمیسن
دیجك هی فلان بو بیلشله سن فلانمی قالقارسن دیو یانندن صاوشور

﴿فصل﴾

بو فصل معلمینك یعنی مکتب خواجه لرینك نوادرینی مبین حسبحاله سزا برمطلب ضحك
افزادر (قلت) بوطائفه دائما صبیان ایله الفت وانسیت ایتدکلرندن حکم مقارنتله چوجوق
طبیعتنده ابلهانه اطواردن خالی دکللردر (جاحظ دیمشدر که برمعلم صبیان کوردم یاننده براوزون
وبرقیصه عصا و برکره و صولجان و بربوری وارایدی ای معلم بوعده وادواتك نزدکده
طورمه‌سی نه سببه مبنیدر دیو صوردیغمده جوابنده بنم مکتبمده اوباش یعنی حشاری و یرامز
چوجوقلر چوقدر برینه اوقی لوحه‌کی دیه‌جك اولسم سوزیمی دکلمز بندخی قیصه دکنك ایله
برکره اوروررم بندن اوزاق بیوك دکنکی یتشدردیکمده چاغار بعده کره‌یی صولجانه قویوب یعنی
الشدیروب انکله ضرب ایتدیکمده باشنی شج ایدر واواو باشك باشی یاربلنجه ارقداشلری اولان
صبیان غیرتلنوب سریمه اوشرلر والواحلریله بنی هرطرفدن ضرباته باشلرلر بنده ناچار قاله‌رق
طبلی کردنمه طاقوب و بوری‌یی فمه صوقوب چالوب واقورمکه اغاز ایدرم اهالئ محله بوهنکامه‌یی
طویوب سکردیرك کلورلر و بنی هلاکدن قورتاررلر دیمشدر دیو نقل ایتمشدر (قلت) لوحه سراپا
عربستانده اطفال مکتبك مهره تختهٔ‌سی کبی اللرنده کزدردکلری صاپلی برخرده تخته درکه اوزرینه
درسلرینی هم یازوب وهم حفظ ایدوب و بعده سیلوب درس دیکرینی یازرلر و بوتقریبله یازویی دخی
تعلم ایدرلر (ینه جاحظدن منقولدر دیمشدر که یولم دوشمکله برخرابه زاردن کچردم کوردمکه
معلم صبیانك بریکار عرصه‌ده کائن برمنزلك دیواری شکافنه کیرلنمش طورر وکوپك کبی اولور
اولحالده ناکاه سترهٔ منزلدن برچوجوق چیقه کلدی ومعلم باقه لدی بو حال معلم غایت غریب

اولمغله یاننه واروب ای دانا شو اولو یشکك و چوجوغی قبضکك اصلنی کرم ایله بکا بیلدر
دیدیکمده اشبو چوجوق تعلیمدن قاچوب و داخل داره داخل اولوب چیقمدی و انك ملاعبه
ایتدیکی برکلبی واردرصوتمی ایشیدنجه کوپکنك صوتی صانوب چیقار دیو اولومش ایدم ظمکبی
ظن ایتدی و اشته چیقدی بندخی طوتوب مکتبه کوتوریرم دیو تقریر ایتمشدر (منقولدر که
برزن معلم اطفاله کلوب مکتبنده اولان ولدندن شکایت ایدر معلم دخی چوجوغی اخافه غرضیله
اوغلان من بعد یرامزلقدن واز کچمزسك اناکی فلان ایده رم دیو ازارلدقده او خاتون کشی
درایتکاری بوندن معاله ای دانا مخاطبك صبی اولمغله اکا کلام فائده ویرمز یدیکك سوزی ووعیدی
کوزینك اوکنده شمدی فعله کتور که تائب اولوب بردخی کتوایش ایشلیه دیمشدر (ینه جاحظ
دیمشدر که معلم اطفالك برینی ضم کاف وتشدید تاایله کتابده یعنی مکتبده یالکز اوطورر کوروب
ای معلم چوجوقلر نره‌ده درکه تك وتنها اوطورر یورسن دیو استفسار تنهایی قیلدیغمده کشایش
ذهن ایچون عادتلری اولدیغی اوزره ورای باب داخل مکتبده کائن احقلقده بر برلرینه
توقات اورمق لعبیله مشغوللردر دیدی لعبهٔ صفعی کوره‌یم دیجك (ما اشیر علیك) یعنی
کورمکزی رای ایتم مناسب دکلدر دیدی البته کوریرم دیو ابرام ایدیجك باب مرقومك یاننده باشکی
آچوب طور وتخخخ ایت یعنی او کسور که سنی بنی صانوب عماکتورنجیه دك قفاکه سله‌لر اوره‌لر
اوزمان سبلی زن او بونی تولدیغنی طانرسن دیجك معلمك یه کلدیکی شماری یمه دن صاوشدم
دیمشدر (منقولدر که معلم اطفالك برینه ایکی چوجوق بربریله چکشه‌رك وچکه‌رك شکایته
کلورلر معلم نزاعکز نه‌دندر دیو صوریجق بریسی بنم بو اغلان قولاغمی اصردی دیدی ودیکری
لا والله یا سیدنا بن عض ایتمدم اذتی کندی عض ایتدی دیو انکار و امکانده اولمیان نسنه‌یی
شاکبسنه اسناد ایلدی معلم کویا حکیمانه تأمل ایدر قیلقلی براز زمان تفکردنصکره انکار ایدن
چوجوغك جوابی معقول اولمادیغنه تنبیها بهی ولدالزنا بوچوجوق دوه میدر که کندی قولاغنی
اصره دیو بو دوه کوله جك سوزی سرد ایتدیکی کبی متخاصمان بیله ضحك ایدوب و بربریله
باریشوب کوله‌رك واویناپه‌رق رحله‌لری یاننه کتدیلر (ومعلمك بریسنی دخی کورمشلرکه
مکتبنده نماز قیلارکن رکوعنده باشنی زیاده جه اکوب فخذینی میانندن ارقه سی جانبنده بولنوب
ملاعبه ایدن صبیانه باقوب ای بقال وخباز وقصاب اوغلاری بایدقلر بکز حیاسزلقلری کوردم
هله نمازی بتوره‌یم کورك بن سزه لایق اولدیغکز جزالری کوستره‌یم دیو بعده سجده‌یه واروب
نمازینی صورتا بتورمش ایمش (جاحظدن منقول اولان اشو حکایه کاسد لطایف معلمیندر
جاحظ متفنن برمال آتی دیرکه بن نوادر تغفل معلمین اطفالده برکتاب تألیف ایتمشیدم لکن بعض
ملاحظاتدن ناشی کتاب مزبوری قطع وتمزیقه عزیمت ایدوب بوقصد اوزره سیاحته چیقوب
بربلده‌یه واردم اوراده هیئت حسنه ده برمعلم کوروب زیارتنه واردم وتوقیر ایله سلام ویردم
احسن وجهله ردسلام وترحیب وتکریم ایلدی وانکله تفسیر قرآن عظیم الشانده بحث ایدوب
اوعلمشریفده ذاتنی ماهر بولدم بعده فقه ونحو وعلم معقولات واشعار عرب وانساب وتاریخده
مذاکره ومباحثه‌لر ایدوب هر برنده مکمل الادوات اولدیغی تبین ایتمکله مومی الیهك کمالی عزمیمی
بوزدی بونك اوزرینه زیارتنی براقیوب کاه وکاه مکتبنه کیدر ایدم برکون ینه زیارتنه وارمش ایدم
مکتب قپوسنی قپالو بولوب صوردیغمده دائره سندن برجنازه چقمغله محزون اولوب برقاچ کوندرکه
کلمدی دیدیلر تعزیه ایچون خانه سنه واروب دق باب ایتدیکمده زنجیه جاریه سی ورای بابه
کلوب نه استرسن دیدی معلمی زیارته کلدم دیدم طورك افاده ایده‌یم دیوب کندی و فی الحال
کلوب (بسم الله) دیوب دخولمی اشراب ایلدی یاننه واروب جالس بولدم و (اعظم اجرك

لقد كان لكم فی رسول الله علیه الصلوة والسلام اسوة حسنة كل نفس ذائقة الموت فعلیك بالصبر) دیو تعزیه وتسلیه ایدوب بعده متوفی والدیكزمیدر دیدیكمده لادیدی والدیكزمی دیجك لادیدی برادریكزمی دیجك لادیدی یاكیمدر سویلك دیجك (حبیبتی) یعنی سودیكم زندردیدی وبویله دیجك بنده درونمدن اشته نامبارك خویلرك اوجی اولی كورندی دیوب بنه مقام تسلیه ده (یاسبحان الله النساء كثیر وتجد غیرها) یعنی نساء زیاده چوقدر اندن باشقه سنی بولورسكز دیدیكمده سن اوحبیبه می بنی كوردیمی كمان ایدرسن دیه دوشدكده بنه قلبمده هاها باقه لم بو سوزی منحسه وثانیه یعنی ایكنجی مشرب معلومیدر دیوب یاكورمدیككز زنه نه كیفیتله عاشق اولدیكز دیدیكمده اراده سنجه كویا بكا كلام ملزمدر ویدیهیدر وسن غبیسن بوللواعلم لفظیله باشلیوب بن بومكانده كچنده اوطوروب طریقه نجره دن باقركن اوزرنده پرده اولان بر كیمسه یی كوردم كه * یاام عمرو جزاك الله مكرمة * ردی علی فؤادی ایما كانا * لا تأخذین فؤادی تلعبین به * وكیف تلعب بالانسان انسانا * شعرینی اوقور ایدی بن بو نظمی استماع ایتدیكمده نفسمده اكر نظم مذكور منطوقنجه اشتیاق اولنان ام عمرو ایله مكاة اولان زن دن احسن بر حسنا اولیدی اشبو ثنایی مشتمل شعر حقنده نظم اولنمزدی دیوب اشبو وصفیله غیابنده عاشق اولمشیدم وقتا كه ایكی كون مرورنده اول پرده پوش بدوی بنه بورادن * لقد ذهب الحمار بام عمرو * فلا رجعت ولا رجع الحمار * بیتیله تغنی ایدرك كچدیكنده بیت مرقوم ام عمری حامل اولان اشك تحقیق كندی وبردخی نه ام عمرو ونه اشك دونمدیلر معنای فراقنی مشتمل اولوب وعدم عودت معنای لازم موت اولمغین رحلتنه انتقال ایله محزون اولوب تعزیه سیجون تعطیل مكتب ایدوب منزلمده بویله اوطوردم دیدكده اومعلمه خطا ایتمزیكی بابنده عزمم اولوب سزك كبی ذوات اوصافنده تألیف قلدیغم كتابك ابقاسی امرنده جزمه باعث اولدیكز سزی اوكتابه عنوان وناظر مكاتب اذعان ایدرم دیدم دیمشدر (قلت) اكرقائلی معلم اطفال اولمیوبده اخری اولیدی جاحظه ای قوجه اوستاد (والاذن تعشق قبل العین احیانا) یعنی انسان قولاقدن دخی عاشق اولور نكته مسلمه سنه نه دیرسن دیو معارضه اولنه بیلوردی لكن نه چاره قائلی لاجورد ایله مسطور كروهدندر (اللهم احفظنا من مجالسة مثل هذا المعلم ومن سوء صنیعه الناشی من بلادته آمین الف الف الف الف الف الف الف آمین)

﴿ فصل ﴾

بو فصل متنبیلر نوادرنده در (قلت) كاهیجه صدر اول وثانی وثالثده وقوع بولان خذلهٔ مرقومه نك یعنی دعوای نبوت ایدن باطلارك حكایه لرندن مستفاد اولدیغی اوزره غرض فاسدلری حقه بازلق بولنه كیروب جرمعمدن عبارت اولدیغی اطوار وافعاللرندن تبین ایدرك مسخرهٔ عالم اولمشلردر وقرن ثالثدنصكره وقوع بولدیغی نوادر نجده آزكورلمشدر (جامع المستطرف هرون الرشید ومأمون ومعتصم ومتوكل خلفالر طابت ثراهم عصرنده وبعض ملوك اسلامیهٔ عهود قدیمه زمانلرندن اومقوله لردن بر مسخره لقله قیاروزضمنده اولان جرأتلرینی طوپلمش ایسه ده چونكه مسخره لقلری بیانی ارا سنده افظ شریف معجزه ودها معظم تعبیر اولوب تعظیملری وثنالری واجب اولان انبیاء عظام علیهم الصلوة والسلام افندیلریمزی متنبی حكایه لری ضمننده ذكر ایسه شان والالرینه مخل دوشه جكندن بوفقیر بلاریا ترجمه ایتملرینی روا كورمیوب ترك ایتدم وشعبده لرینك تفصیلنی كورمك ایستینلر اصله مراجعت ایدرلرسه كندولری بیلور دیوب فقط نمونه اولمق اوزره براهونی ترجمه سنه بو وجهله آغاز اولنمشدر (عهد خلافت هرون الرشیدده ادعا نبوت ایدن برشخص طوتیلوب حضورینه كتورلدكده خلیفه ای شخص سنی نه تهمتله اخذ ایتدیلرسو یله دیدكده (انی نبی كریم) دیدی بعده خلیفه دلائلدن سنده نه وار دریجك نه یی طلب ایدرسكز صورك دیدی حضورلرنده

طورن ساده رو عبیده یاقوب بونلری شمدی صقاللندر دیجك باشنی اكوب براز دوشندكدنصكره قالدیروب افندم اشبو امردلری ملتحی قیلمق وصور حسنه لرینی تغییر ایتمك جائزمیدر دیوب بنه حضورده بولنان ملتحی بندكانه نكاه ایله اكرام بیورر سكز لحظهٔ واحده ده شوملتحیلری امرد ایده رم دیو مضحكه یه باشلیوب مقصودینی اشراب ایدیجك خلیفه كولوب وتوبه ویردیروب تعزیردن اغماض عین واحسان صله ایله دخی وارسته دین ایلمشدر (قلت) امرد ایدرم دیدیكی اوستره وجنس جنبشیدر

﴿ فصل ﴾

بو فصل نوادر السؤال یعنی دلنجیلرك مطایباتی ذكرنده در (براعرابی سائل برمنزلك پیشنه كلوب سؤال ایدر منزلك بابی یاننده برصغیر طورر ایمش سائله (بورك فیه) یعنی دلنجیلك مبارك اوله دیجك سائل طاریلوب (قبح الله هذا الفم لقد تعلمت الشر صغیرا) دیمش یعنی كوجك ایكن شری تعلم ایدوب بنی بوشیٔ حسبس اولان سائلك مبارك اوله دیو یا استهزا ویاخود سفاهتكدن ناشی خساستده قالمامی ترغیب ایله اغفال ایده یورسن شقلرینی ملاحظه ایله بددعا ایتمشدر (قلت) اكر سائلك شیٔ غیر خسیس آخر ایله كسبه اقتداری صبی مرقوم تفهم ایدوبده اندن وازكچسون نیتیله تنفیرا برونیرهٔ سخریه بورك فیه دیسه خیرایله دعایه سزا اولور (سائلك بری برمنزل قپوسی یاننده طوروب یاصاحب المنزل دیو ندا ایدوب كلام طلبه باشلمه دن اول صاحب الدار (فتح الله علیك) یعنی خدا عزشانه درمطابكی آچه دعاء معلوم مبذولنه مبادرت ایدیجك سائل اوصاحبنه خطاای قرنان احتمالی یوقیدر كه بن سنی بلكه ولیمه یه دعوته كلمش اوله یم بویأس جوابنه عجله لك نه دن اقتضا ایتدی دیو تو بیخ ایدر قرنان لفظی قلتبان معناسنه در (ابو عثمان جاحظ نقل ایتمشدر كه سائلك بری بردار ده طوروب آجم وصدقه یه محتاجم دیدكده اهل دار یلان سویلرسن دیو جواب یأس ویردكلرنده بوفقیری ایكی رطل خبز وایكی رطل لحم ایله تجربه یه یورك دیمش وحسن طلب كوسترمشدر (وینه حاضر جواب كدانك بری برخانه یه قارشو طوروب ای خاندان برپاره نان ویرك دیو نیاز ایتدكده قادر دكلز دیمشلر غایت آز برو یافول ویاشعیره دخی قانعم دیدكده انلره دخی قادر دكلز دیرلر سائل باری دهن ویازیت ویاخوابندن مقدار اقل اولسون ویرك دیجك انلردن دخی خانه مزده برقطره بوله میز دیرلركدا برایجم صویه سوز یوغه دیدكده یانمزده آب دخی یوقدر دیدكلرنده یابویله خالی یرده آج ومحتاج نیچون اوطورر سكز همان قالقك وسؤال ه باشلیك سزدلنجیلكه بندن احق وشایان سكز دیمشدر

﴿ فصل ﴾

بو فصل مؤذنلر نوادرینی نادیدر (برمؤذنه اذانكی رفع صوتله ایدسك دخی استماع ایده میورز دیدكلرنده بن كندو صوتمی برمیل یردن استماع ایدرم دیوب خنده بخش سامعین اولمشدر (برذات نقل ایتمشدر كه بن برمؤذن كوردم مناره ده اذان ویردكدنصكره اینوب بوله طوغر وقوشوقو پارردی سكرتمه كرك اصلی نه دیر دیو صوردیغمده اذانم زه یه واصل اولورسه اورادن استماعی سوه رم دیمشدر (محكیدر كه ایكی كیسه نك برجاریهٔ مشتركده نزاع ومخاصمه لری وقوع بولور وقبل المحاكمه اخشام اولمغله جاریه یی او كیجه برامین كیسه نك خانه سنده ایداعه وعلی الصباح آلوب حضور حاكمه وارمغه راضیلر اولوب اماتله معروف اولان مؤذن محله لرینه ودیعه ایدرلر وقتا كه صباح اولوب ومؤذن اذان صبحی مناره یه چیقوب اوقودقدنصكره جامعه ایمزوزد جماعتده تعجبا بعدالتهلیل حیفا كه ناس میانندن امانت كتمش وقالقمش واو امانت قوطی سنك مهری بوز یلوب آچلمش دیجك نه كیفیتله كتمش دیدكلرنده اشته بو كیجه امانت اوله رق اویمه قودقلری ویدعقمه تسلیم ایتدكاری جاریه یه بكر دیمشلر ایدی وقتا كه یاننه واردیغمده سبب بولدم دیوب امانتكار اولدیغنی بو یوزدن كوسترمشدر (بربلده ده مؤذنك اذانی بركاغده یازوب كاغده ده باقه رق اوقودیغنی كورلدكده

انسان اذان شریفی از برینه المق کوچیدر دیوب حفظنی تدیه ایندکارنده بلده مزك قاضبسنه
سؤال ایدك دیو نوع ظرافتله اعتذار ایدر اهالی محله قاضی یه حال مؤذنی بیان ایچون واروب سلام
علیکم دیدکلرنده سلاملرینی المدن بر دفتر چقاروب وتقلیب اوراق ایدوب بعده وعلیکم السلام
دیجك مؤذنی معذور طوتدیلر که قاضی دخی و علیکم السلامی دفتره یازمغله اندن اوقومشمش
(قلت) بو یازشلرك اوزر ینه قاضی بی مؤذنك ودفتری قاضینك حفظنه آلمش اولدقلری جای
تعجبدر (بر ظریفه خاتون بر مؤذن طلوع افتابدن صکره اذان فجری اوقودکن (الصلاة خیر
من النوم) فقره سنه کلدکده (النوم خیر من هذه الصلاة) یعنی بو یله کونش طوغدقدن
صلات فجری وقتسز ادادن خیرلودر معناسنی افاده ایتمشدر (قلت) خاتونك کلامنده اولان
خیرمعنای حقیقیسی اوزره اولمیوب الصیف ابرد من الشتاء قبیلندن اولدیغی معلوم اهل دانشدر
(بر بدمست قوی دست برسسی ردی مؤذنی یاقه لیوب واباغنك التنه الوب دیمه سیله دوککه
باشلامش بریکوب الذن الدقلرنده بهی یاران بونك کوتی صوتندن بکا برضرر ترتب ایتمز لکن مسلمین
حقنده یهود ونصارانك اشبو مؤذن سببیله وقوعه کله جك شماتتلری بنی غیرته کتوردی دیو بر اعذار
ضحك مدار ایتمشدر ﴿فصل﴾ بو فصل نوادر نواتیه ده در (قلت)
قاموسده نواتی بحرده اولان ملاحون یعنی کمیجی طائفه سی اولوب مفردی نونك ضمی و واوك سکونی
و یاء مشدده ضبطیله نوتی در دیو محرر و بعض معربات ده کلمهٔ معربه درد یمشدر (جامع المستطرف
بو فصلده اول طائفه نك آحادندن برکیمسه بر بلده نك سوق قدر ایله مدیری و حاکمی بولنوب
و سوق حکایه دن حس اولندیغی اوزره یاصعید مصرده کاشف دیار مراسیٔ تونسده بیوك
ضابط اولوب لکن ملاحون میاننده متعارف اولان کلمات و مصطلحاتدن غیری تعبیرات بیلدیکندن
بالاقتضا حکومت ایتدکده ناسه اول کلماتله تکلم ایدر وخلقك بیلمدیکی سوزلر اولمغله عباد الرب
حیران اولورلر ایمش اشته اومقوله برخطابی ناطق عرفای دیار یمزك اذهانی امتحان ایده کلدکلری
بر حکایه سنی ختم فصل ایتمشدر لکن چونکه دولت اسلامیه ده ظهور واستعمال سفاین حربیه
وغیر حربیه دست افرنجده بولنان سواحل و بلاد مغرب فتح اولندقده سفن افرنجیه ید امراء
عربه کچوب و دونغا ترتیبی دخی اقتضا ایتمکله سفینهٔ متنوعه لر انشا اولنوب محل انشا و ایقاف
ومشتا اولان لیمانلره محرفی ترسانه در دیدکلری دارالصناعه تسمیه ایتمشلر در و افرنج ملاحلرندن
واقف احوال سفاین اولان مهتدی وغیر مهتدی اسرایی قوللنمشلر وطائفهٔ مرقومه نك لسانلرنده
اولان اسامی ادوات مراکب واوضاعی دخی بالضروره بعضا عینا و بعضا تحریفا قوللنمشلر که حالا
سفاین اسلامیه ده دخی مثلا قره وترنکته وفونده وفوغه کبی مصطلحات اسان آخراوله رق مستعملدر
بعد زمان معربك قاشو یاقه سنده انشا کردهٔ دول اسلامیهٔ عرب اولان دونغایه کردش روزکار ایله
خلل واندراس کلوب میان ملاحده بروجه محرر جاری اولان مصطلحات معربهٔ مغرب زمین ایله
سائر اختراعکرده اولان مصطلحاتك اکثریسی مهجور و متروك اوله رق مجهول قالمش
اولدیغندن جامع المستطرفك یازدیغی حکایهٔ واحده ده مندرج اولان کلمات نواتیه یی هر نه قدر
دانشلو بعض اهالی غرب وعربدن بو فقیر استفسار ایلدیکمده براز بنی تعریف ایتدیلر ایسه ده
سائرلرینی بیله مدیلر وتمامی تحقیق اولنمدیجه الفاظ مجهوله سن تلفظ وتحریر ایدرك ترجمه اولندقده
اوقدرله استیفای حظ اولنمیه جغی ظاهر ایسه ده حکایهٔ مذکوره ده مجهول اولان کلمه لر دفعهٔ
تبیین ایدسون ملاحظه سیله ظرفینه قوسلر رسم اولنه رق بعبارتها نقل اولنوب و ترك
اولندجق حکایه اولمادیغندن من جهة الاعراب مستفاد اولان مفادی مجهوله لری ناچار درج
بر له تفهم اولنان الفاظك معانیسی کوستریله رك ذیلنه تحریر تنسیب اولنمشدر حل ایدنلر کاریته

اشارت ایدرلر ایسه مطلوب حاصل اولور (حکی ان بعض النواتیه تولی احد الکراسی السلطانیه
لمساعده الزمان الخبیث فبینما هو جالس فی داره اذ سمع صوتا بر الباب فقال لزوجته اری (عثاعث)
فی البر خلی قلوعی و اعملی (سفیرتی) علی جاموری وقدمی لی (اسقالة) الرجل وفیمینی بمدرة
فامتثلت کلامه فنزل و جلس علی مصطبته و قد علت مرتبته و اصطفت المقدمین بین یدیه
ووقفت الجلیة من حوالیه واذا بشیخ قد اقبل وثیابه مقطعة وعمامته فی حلقه والدم نازل من انفه
وهو یصیح بصوت عال انا بالله و بالوالی فقال له تعال یا شیخ مالی اری ارطمونك فی حلقك
وشابورتك مکسورة وانت (تبرلع) الماء المتغیر وتقیم الملالا فی الساحل دخل علیك علی (بواجیه)
(فقال الشیخ والله یا سیدی بعض نواتیة البحر عمل بی هذا فقال یا قیاد جیبوا غریم هذا الرجل
فان شمر علیکم و ما عبر البر (بحتسوا) عدته و قطشوا کل شیٔ علی ظهره وجروه علی مقدمه
حتی یعبر البر فامتثلوا کلام الامیر وجاؤا بالغریم فلما مثل بین یدیه قال له والك هو انت یا بغنوس بسفر
البحر انت الذی قلعت (الفلت) وخرجت فی (الشعت) حتی لقیت هذا الرجل نطعت
(مخطمته) وکسرت اسقالته لو انصلح ما کان عملتك فی مدراره وعلقتك فی اشمال الصاری
فلما سمع الرجل کلام الوالی علم انه من اولاد المعبشة فقال له بهمزة النواتیة والله یا خوند هو کازرنی
معاشی (احصطن) علی الوحل وانا نائم فی اللیل واذا بشرد جائنی من المشرق مکابسة هز اطرافی
و کسر شابورتی و قطع لبانی و ها هو بحمد الله منی بر السلامة وان انصلح فیه شیٔ انا برسوم
الامیر اجیب له القلفاط یسد له فتحه و اعیدله وسقه و اخلیه یخرج یروح فی طریقه فقال له الوالی
اراك تقذف فی وجهی وتطرح مقادیفك حتی تعبر علی الحجر یا رجالة الصاری سلسلوا اطرافه
وعروا مقادیفه و بلوا شبین لبان وازاوه علیه واوسقوه حتی یلعب الماء علی (بروقه) (بطومسته)
هبا (قواصته) زوایاه جنب برا جنب جواجن قدام جن وراء الصاری العروس اکل علقة
من کعبه الی اذنه فقالت النواتیة یا خوند هو (دبن حنفسه علیه الطمیة) البحریة فقال
مدارتین نقیمه فلما قاموا باس ید الامیر وقال یا خوند سألتك بهبوب الریاح وطیب النسیم لا یبلیك
بحر اللبان فی الخلاف وانت حافی فی الصباقی برب لا یبلیك بالغطس بالار بعانیات فی الاندلیة قال فرق له
الامیر ثم قال له واما الاخر اقسم بمن ضرب القلع عند حنفسة الریح وفروغ الزاد وعیاط الرکاب وقیام
الموجة و بعد البر فی ایام النیل لولا شفاعة الرکاب لامدك اسقالة واقعد فی زوائدك واخلی ظهرك
جیفة فقال و الله یا خوند ما بقی فی جنبی محمل لهذا الوسق العظیم و لکن ان عدت من الیوم
اعبر لهذا الوجه احسف بین اضلاعی لوح واغرقنی بالقائم فقال الحمد لله علی سلامتك اخرج
من هذه الطیابة وکتب له المرسوم و علم علیه علامة النواتیة الله لك الله لی یا حملات علی
ابوس انتهی * شرح الالفاظ * عثاعث) مجهولدر لکن صیغهٔ جمعده اوله رق اصطلاح
ملاحجه کورولدی وصیحه دیمك اولدیغی قرینهٔ سوق کلامله مستفاددر (قلوع) قلاعك
جمعیدر که یلکن در (اسفیره) مجهولدر (جاموره) سفینه نك باش طرفنده اولان ایلرو
اوزادلمش دیرکدر که جوا دره دیرلر (اسقاله) اسکله دیمکدر (مدره) کاره طیایوب قایغی
یورندکلری صیرقدر (ارطمون) بابافنغو دیدکلری بردهٔ اولان یلکن اولمق سیاق کلامدن مستفاددر
(شابوره) اکثریا بعض قایقلرده و بعض کیلرده دخی اولان باش طرفنه یابدقلری مقوس شیدر که قانجه
باش دیدکلریدر زورقده دخی اولور (سرلع) بعض نسخه بو رسمده بی نقطه اوله رق و بعضنده
(بتربع) رسم ونقاطنده و بعض آخرنده (بتزلع) نقطه لرنده واقع اوله رق مجهولدر (بواجی)
مجهولدر لکن بو جهیه بکرز (ملالا) یدك چکدکلری ودمور الدقلری هنکامده ملاحلرك صوت
مخصوصلریدر (شرد) غایت صیجاق و قوی روزکار در که صنق لدوس اوله جقدر غربی

قرینه سیله (بواج) مجهولدر (شمر) تشمیردن دیوشرمك وطوپله مقدر و بوراده بلکی
تمامیله دیوشرمیوب یارپسنه قدر ر بطدر (بخنسوا) امر صیغه سیدر لکن معناسی مجهولدر
(قطشوا) اسکی خلاط پارچهلرینی ارقه سنه یوکلادك دیمك اوله جقدر (والك) و یلاك دیمکدر
(بعنوس) مجهولدر (فلث) و (وشعث) و (مخطمه) مجهوللردر (مدرارة) شبکه یعنی
بالق اغی (صاری) کمی دیرکی (خوند) کبیر وامیر دیمکدر (معاش) جریم دیدکلری قایقدر
(و جانی) مجهولدر لکن بالقرینه باصدردی دیمك کبیدر (احصطن) مجهولدر (لبسان)
قایغی قره یه باغلدقلری ایپ وخلاطدر (وسق) کمی یه تحمیل اولنان یوکدر (تقدف) مفرد
مخاطب مضارعدر ومقدف کورکدر که جمعی مقادیفدر که تقدف سن کورك چکرسن دیمك اولور
(یارجاله) یارجال دیمك اوله جقدر (شبین) مجهولدر (قلفاط) معلوم (بردق) و (طومسه)
مجهوللردر (هیا) مجهولدر (قواضنه) و بعض نسخه ده (قواصنه) نقطه لرنده اوله رق
مجهولدر (فن) و برنسخه ده (جن) نقطه سنده مجهوللردر (لکن بو جن و خن جنب
دیمك کبیدر که قره دن یاکه ودیرکدن یکاچورو دوندر دیمك اولدیغی مقتضای سوق کلامدر
یاخود خن مذموم اوله رق یقل کیت دیمك اولدیغی محتملدر (د بن خنفسه علیه الطمیة) برنسخه ده
بو یله و نسخهٔ اخراده (دس خنفست علیه الطمیة) شکلنده در و علی النسختین مجهولدر
(عروس) سباع بحردن اولمق محتملدر حیواة الحیوان نقلندن کوریله (مدرابین) آنفا یازیلان
مدره که مدری اولمق مظنوندر انك تثنیه سیدر (جر اللبسان) یدك چکمك (بعض نسخه ده
بروجه محرر (فی الخلاف وانت حافی فی الصبافی) و بعضنده (فی الحال فی اوانة الصبافی)
و بعضنده دخی (فی الخلافی) واقعلردر خلافی غالبا فیا فی دیمك وصبافی ایام صیف دیمکدر
(اربعانیات) صیفده اولان ایام شدت حر دیمك کبیدر (یاخود اربعین شتادر (خنفسه) شدت
روزکاردنصکره لپالنلقدر (عیاظ) صیاحدر (رکاب) بوجیلر (اخسف) بوراده میخله دیمك
کبیدر (قائم) قایقلرده اولان قانجه در (طبابه) جوك علامات ریاح شدیده دن خلوی
یعنی کشایش هوادر (یاحلات علی ابوس) مجهوللر و یاخود محرفلردر وغالبا مدلولی مدعیانه
وخدمه یه طاغیلك کیدك دیمکدر (خلاصهٔ مفهوم حکایه) اوملان نشئت اید وب اصطلاح
ملاحیندن باشقه معلوماتی اولمین امیر دائرهٔ حرمنده ایکن خارجدن برشاکی سسی ایشیدوب
همسرینه اثواب خارجیه یی کتور معناسنه کمی ادواتی آدلرنجه اسئیوب کلدکده کیوب وعصاسنی
الوب مقام حکومتنه حضورنده ضابطان وخدمه سی صف بستهٔ قیام اولدیغی حالده اوطوردقده
سسنی حرمده استماع ایتدیکی کیمسه که بر پیر ملاح ایمش صوت بلندایله اولا حق تعالی وثانیا
امیر عدل آرا دیو استغاثه ایدر امیر اصطلاح معلومیله سؤال و پیر امیرك منشائی کند و صنعتی
اولدیغی طویوب اصطلاح مرقوم ایله دیکر ملاحدن شکایت ایدر امیر امرنده وسؤالنده وخطاب
وتعبیرنده اصطلاحنی بوزمیه رق پیرك بنی دوکدی قایغمی شکست ایتدی دیو خبر و یردیکی
دیکر ملاحی احضار ومتداعیین وامیرك ذکر اولنان کیجی سوزلریله بربرینه افاده واستفاده ایدرك
امیر پیرك قایغنی خصمی تعمیر ایتمك اوزره بارشدیروب و خصمنی دخی حبسیله امر ایتمش ایکن
غیرت اتحاد صنعت وعصبیت حرفت اقتضای طبیعه سنجه صوچنی عفو ایدوب یدینه ملاحلق
تذکره سی دخی اعطا ایدر خلاصهٔ حکایه بو در که فی الجمله یازیلان شرحلری مطالعه سیله
حکایه یه نظر اولندقده اهل دانشك تفهم بیوره جقلری ظن غالبدر ﴿ فصل ﴾
اشبو فصل اخیر نوادر جامعهٔ متفرقه یعنی صنوف شتانك لطیفه یی حاویدر (صافدل خاتونك
بری جامعه کیدر وکرسی یه چیقوب وعظ ایدن قصاصدن بری برکیمسه حسبی برکون اورج طوتسه

برسنه لك كناهی مغفرتنه سبب اولور دیدیکنی ایشیدوب ایرتسی کونی صائمه اولور ونصف نهار
اولدقده اشته بو کون نصف سنه اولان الی ایلق کناهم یارلغاندی یارپسنی دخی یارین ینه اویله یدك
طوته جغم اورجله بخش ایتدیریرم دیوب اورجنی بوزمشدر (قلت) اشبو خاتون عربده حکایه لری
معروف اولان بحانك زوجه سی اولسه ایدی پك مناسب دوشر ایدی (بر مجوسی اسلامه کلور
وصوم شهر رمضان نفسنده کران کلمکله خانه سنده کائن قرا کیلق مخزنه کیرلنوب اکله باشلر مهتدیٔ
مرقومك اوغلی مخزنده برکیمسه اولدیغنی حس ایله کیمدر بودیو باب مخزندن صیحه ایتدکده
بابالك اوله جق کناهکاردرکه کندو اتمکنی ییوب اختلاط ناسدن زهد ایتمشدر دیو مضحکه
کواولمش یعنی بو پرهیز نه و بولاهنه تورشیسی نه مثل ترکیسنه و بلکه هم مید هد وهم تصوف
میکوید سوزینه مصداقیت بولمشدر (عهد عباسیه ده سالم اسمنده لطیفه کو برقصاص
وارایمش مومی الیهه بریسی دعا ککز رجا اولنور دیو فصسز یعنی طاشسز برخاتم و یریجك
بو کیمسه یه جنده طوانسز برکوشك اعطا اولنه دیو دعا ایتمشدر (اقوال وافعاللری غرایب
اوله رق محاضراته یازیلان حمقا معنا سنجه مغفلین دیدکلری طاقدن بریسی برکیمسه ایله
علی الاشتراك السوی برمنزل بنا ایدرلر مغفل مرقوم یارانه شومنزلده اولان نصف حصهٔ
شایعه می بیعه عرض ایلدم تا که صاتوب وثمنیله بنم اولمیان نصف آخری اشترا ایله تمام منزل
بنم اوله دیوقهقهه بخش اولمشدر (قلت) بوفقیر دخی بردائره ده یکرمی اوتوز سال مقدم علمادن
کچنان اویله برمغفل ایله براز ایام همصحبت اولمش ایدمکه آن بان اندن صدور ایتمش اولان
اضحوکه بردفتر جسیمه یازلمش اولسه ایدی مشاهده قلنان بعض دیوان نظم ونثر قدر برسفر
مطایبات اولور ایدی (ازجمله سعود منحوس اقلیم حجاز فیوض نوازدن طرد وتنکیب یعنی از اقلیم
جنت شمیم وجود وسخ الود قوم وها بی دن تطهیر وتطییب اولندیغی فوز تبریکنده نظم
ایدوب (المنة لله تعالی وتبارك) ذیل دفتر بندکان صداقت نشان شاهانه لرینه قیدایله مستغرق
احسان فراوانلری اولدیغم و بندهٔ موروث بارکاه سلطنتلری اولمق شرفیله سرمای افتخار وترفه
بولدیغم حالا بالارث والاستهال سریر آرای سلطنت وشوکت فرمایه دولت السلطان
ابن السلطان السلطان عبدالمجید خان ادامه الله سبحانه فی اریکة الشوکة بالنصر والفوز الی یوم
المیزان حضرتلرینك و الدخالد المحامدلری خداوندکار غفران اقتران و پادشاه محمود الخصال
فردوس اشیان جعل الله تعالی مضجعه مقاما من الجنان حضرتلرینك رکاب شاهانه لرینه
تقدیم ایله مالك کنجینهٔ نکاه مرحمت ونائل جائزهٔ وفیرهٔ عبودیت اولدیغم تاریخك بالاسنده اولان
ابیات دلنشیندن اصول قصیده اوزره مقام خطابده ＊ آفرین ای درکهی قبله منا اصحابنه ＊
＊ ایلدی تطهیر یینه سعی مشکورك صدور ＊ بیتنه مغفل مومی الیه دخل ایدوب تطهیر تعبیری
اولماز زیرا بنم خاطریمه کونو شی کتوره دوشدی دیدیکه مرادی ایهام قبیح دیمکدر فقیر دخی
چونکه مومی الیه دانش ادعاسنده اولمغله (ان طهرا بیتی للطائفین والعاکفین والرکع السجود)
نص جلیلنه نه دیرسن که انده حضرت ابراهیم و اسمعیل علیهما السلامه خطابا بیت مکرمی
تطهیر ایله امرالهی وار در اشته مرتبهٔ اعجازده اولان حضرت قرآنده کعبه حقنده تطهیر
تعبیری طوردکن اعتراض پك بیوك خطادر وتطهیر انجق نجاست حسیه دن اولماز ومعنای
آخری دخی واردر تفسیره نظر قیل دیدیکمده جوابنده نص مسطور طائف حقنده در دیجك
حاصل اولان ضحك ضروریدن طاقتم قالمیوب بایلق درجه سنه وآره رق فقط علی زعمه العجیب
الباطل عاکف وراکع وساجده نه بیوردسز دیوب اوجهل مرکبله متصف احمق مصور
معلومه سکوتدن غیری جواب الزام نصاب بوله مدم (و القطرة تدل علی الغدیر) حال وقال

مغفل مرقوم بو يله ايكن و (كنج قارى كورنجه كنجه ديوب) و اجرت لفظنى الفك ضمنه
اشارتدر ديو واو ايله اوجرت يازركن ومتعا قبا بو مقوله اطوار ظرفاى عصرك دام جمعهم
اكلنجه سيكن ميان ناسده • علمله مشهور اولوب مجالس ومحافله كلدكجه صف النعالى صاوشوب
متصدئ قعود صدور اولورايدى عليه الرحمه (عهد قديمده • جامع صيدلانى نام مغفله قز بكرك
عمرى نه مقداره واردى ديو سؤال اولندقده بيله ميورم فقط اناسى انى پيره زمانى طوغوردى
ديمشدر (اشبو نادره خاتمة النوادردر شو يله كه هرون الرشيد طاب ثراه بركيجه حرم سراى
دار الخلافه لرينه مابيننده بعد الورود بعض فكر مصلحت اراحهٔ عبادن ناشى او يقولرى
قاچوب برطريقله نومى جلب ايده ميوب وبنه ما بينه چيقوب وزيراعظمى جعفر بن يحيى
البرمكى بى چاغردر حضوره مثول ايلدكده اى جعفر شو فكر دن ناشى او يقوم قاچدى وصدرم
صقلدى نه يا په جغمى بيله ميورم ديدكده جعفر بعض تسليت آميز كلامه آغاز ايتمش ايسه ده
خليفه يه كشايش تام قلب كلميوب حيران طوردقلرى حالده خادم خاص معتبرى مسرور نام طواشى كه
پيشكاهلرنده قائم ايدى كوله دوشدى خليفه اشبو اضطرابده ايكن مسرورك ضحكنه طار يلوب
اى بى ادب بنى استهزا واستخفافى قصد ايدرسن ديو عتاب ايتدكده مسرورك ضداسمنه
بالانقلاب جان باشنه صچرايوب و يوزى خوفندن يم بياض كسيلوب سيد المرسلين صلوات الله
وسلامه عليه افنديمزه اولان قرابتكز حقيچون ضحك بندن بالعمد و القصد صادر اولميوب بلكه
دونكى كون ظهر قصر خلافتدن يكا طولاشه رق دجله جانبنه وارمش ايدم ناس تفرجه كثرت اوزره
چيقمشلر ايدى وارديغم جانبده بريكن ناسى اضحاكله تعيش ايدن ابن المغازلى نام مضحكك
باشنه طوپلنوب مسخره لقلرينه ضحك ايدرلر ايدى سوزلرندن برى شمدى خاطريمه كلمكله سبب
ضحكم او كلام اولدى والعفو ياامير المؤمنين ديوب پاينه قپاندى خليفه عفوايله مسرور
ايلدكدنصكره اى مسرور تيز شمدى او مضحكى كتور ديو امر ايدر مسرور مسرعا كيدوب
واو بنى صوروب و بولوب اى ابن المغازلى امر اميرالمؤمنينه امتثال ايت سنى شمدى استر ديجك
سمعا وطاعة ديوب بوله طوغر ولدقلرنده مسرور اى ابن المغازلى سنى حضور خليفه يه شوشرطله
ادخال ايدرمكه مظهر اوله جغك احسانك ربعى سنك وثلثهٔ ارباعى بنم اوله ديدكده مضحك
مرقوم نصفيت اوزره اوله ديدى مسرور ابا ايدوب ثلثى سنك وثلثانى بنم اولسون ديدى و بوقوله
طرفين راضى اولديلر وقتا كه مضحك حضوره سلام وترحم معتادى آدابله ادا وانواع تكريماتى
ايفا ايله داخل اولوب پيشكاهنده قائم اولدقده خليفه اكر بنى كولديره بيلورايسك سكا بشيوز
التون بخش ايدرم والا يانلرنده بولنمش اولان كيسه به اشارت ايله بونكله سنى اوچ كره ضرب
ايتديريرم باشله كوله لم ديدكلرنده مضحك كيسه بى نهى اوله رق ضرب ايده جك صانوب ونيل
ذهب فرحيله ايلروسنى دوشو نميوب كندو كندو يه اشبو بوش كيسه اوچ دكل دها زياده
اولسه ده تحمل اولنماز نسنه دكلدر كولديريرسم زرغنا آوره نيل دركارو كولديره مزسم كيسه ضربنه
سرفروغبردشواردر ديوب فعلا وقولا وسعنى صرفله هرچند هزلر كوله جك مسخره لقلرينى اجرا
ايتديسه ده جناب هرون الرشيد اكلنمه غرضيله صبرايدوب ضحك دكل تبسمه دخى يوز و يرمدى بوحالى
مضحك كورنجه كندو بى حيرت وضجرت وخشيت استيعاب ايتمكله طباغه ارقه ويروب آماده اولدقده
خليفهٔ رشيد اشته بو وجه شرط مستحق ضرب اولدك ديوب او بوش كيسه يه بيك درهم
مقدارى دراهم قودوروب انكله مضحكى بركره ضرب ايتدردى وقتا كه ضربهٔ
واحده رقبه سنه دوشيجك صرخهٔ عظيمه ايله صرخه ايلديكى خلالده مسرور ايله سبق ايدن
شرط خاطرينه كلمكله (الله عفو ياامير المؤمنين اسمع منى كلمتين) يعنى مرحمت بيوروب برقاچ سوزم

واردر استماعنه رخصت بيورلسون ديجك مضحك مأذون اولمغله برمنوال مشروح مسرور
طواشى ايله ظهور ايده جك نعم اميرالمؤمنينك و ياخود نقملرى بينمزده • چوغى انك وپك
ازى بنم اولمق اوزره شرطنه دائر مقالات ومنازعات وقوعه كلوب نهايت اوچده برى بنم
وايكيسى انك اولمق اوزره عن صميم البال قرار و يرلمشيدى (والان لم يحصل لى غير الضرب
وقد شرطت على يا اميرالمؤمنين ثلاث ضربات فنصيبى فيه واحد ونصيبه اثنين وقد اخذت
نصيبى وها هو واقف فادفع له نصيبه يا اميرالمؤمنين) يعنى الان قولكزه برضربدن زياده سى
هنوز حاصل اولمدى والحال كه شرط دولتلرى دخى اوچ كره ضرب اوزره اولمغله انده اولان حصهٔ
واحده مى بن استيفا ايتدم مسرورك نصيبى بولنان ايكى ضربه كندوسى كبى طوريبور اميرا
المؤمنين ارتق انى دخى دفع واعطا بيورر ديوب بو كلامله ضمنا شرط خليفه اولان اوچى عدم
تجاوزده استرحام وخلاف شرط معامله بيورلمامسنى افهام ايديجك خليفه نك صبره مجالى قالميوب
استحسانا وتعجبا ضحكه آغاز ومسروره آل سنده • باقى ديو بالذات كوله رك كوله سى مسروره
كيسهٔ كران وزن مذكوره بى بركره اورديغى كبى مسرور دخى صيحه ايدوب اى ولى النعم زمان
حصهٔ باقيه مى ابن المغازلى يه رضامله هبه ايتدم ديدكده بوسوزه دخى ضحك ايدوب انشراح
قلب حاصل اولمغله مسرور ومضحكدن هر برينه بشربوز التون احسان و وزيراعظمى جعفره
دخى خلعت فاخره خاصه الباسيله شادان ايلمشدر (حق جمله سنك روحلرين ايليه مسرور

﴿ الباب السابع والسبعون ﴾

اشبو يتمش يدنجى باب دعا وادابى وشروطنى مبين ايكى فصل ضمننده برمطلب مثوبات مآبدر
(قلت) بوفقير الاء رب قديراو توز يدى سالى خلالى نوائب نيابتله مبتلا اولوب (بركيدن بركى يه
نيابتله) (تو به ايلر بحق شرع شريف) بيتى حسبحال وحق تعالى قبول ايده • حالا مشغول
اولديغم موفقيت توفيق عزيز دعاسنى وردغدو وآصال ايلديكم اثناده اعلام متقدميندن ابوعبدالله
محمد بن ابى بكر الشامى تغمده الله تعالى بغفرانه مأالفاتندن برنسخهٔ قديمه نك استملا كنه اوراده
موفق اولوب بالعجز والقصور مطالعه سيله اكتساب انشراح بال وحسب القدرة استفادهٔ حل
بعض اشكال ايلديكم كتاب فاخر نادر مرقومده اشبو مطلب دعايه دائر برفصل نفيس جامع الفوائده
مظفر اولدم ايدى فصل مذكورك مفهومى ايسه جامع المستطرف مرحومك بو باب دعاده
جمع ايلديكى اقوالك تفهمنه و بلكه بو بابدنصكره يازديغى قضا وقدر بابنه برقاعده لازمه لى
برمقدمه اوله جغندن بعونه تعالى ترجمه سنه ابتدار وعنوان باب فيوضات مدار قلنمشدر (مؤلف
مشاراليه ابوعبدالله ديركه معلوم اوله كه اشبو دعا مسئله سنده برسؤال مشهور واردر شو يله كه
اكر دعا وطلب اولنان شى ازلده تقدير اولنمش ايسه البته وقوع بولور عبد استرسه دعا قيلسون
استرسه قلمسون واكر تقدير اولنمامش ايسه وقوع بولماز و بو صورتده • عبدك سؤالى وعدم
سؤالى مساوى اولور (برطائفه اشبو سؤالك صحتنى يعنى صحيحا وارد اولديغنى اعتقاد ايدوب
دركاه معنوى اله ده عزشانه دعايى ترك ايتديلر ودعاده فائده يوقدر ديديلر واشبو طائفه فرط جهل
وضلاللريله بيله تناقض ايديجيلردر زيرا اشبو ذهاب جميع اسبابك تعطيلنى ايجاب ايدر
و بو زعمده اولانلردن برينه سنك آجلغك وصوسزلغك اكر مقدر ايسه اكل وشرب ايتسكده
وايتمسكده لامحاله وقوع بولورلر واكر تقدير اولنمامش ايسه كذلك ييسك وايچسك ياخود ديميوب
وايچمسك دخى واقع اولمازلر واكر ولدك مقدر ايسه اولور زوجه يه ملاقات معلومه بولنوب
و بولنمامه مساويدر يوق تقدير اولنمامش ايسه ولد اولماز و بونك اوزرينه تزوج وتسرى يه
وهلم جرا هيچ براسبابه حاجت مس ايتمز بوايسه برمذهب باطلدركه عاقل ويا آدمى اولان

كيمسه او بله مذهبه ذاهب اولماز آدمی نره ده قالور حيوان بی عقل ونطق دخی قوام وحياتنه
باعث اولان اسبابه تشبث ومباشرت اوزره مفطوردر وحكمت الهيه دخی بوعالم اسبابده مسببك
سببه ارتباطنده در هر نه قدر بلاسبب خلق تحت قدرت الهيه ده ايسه ده عادت الهيه تشبث
اسباب اوزره در بوتقديرجه (كالانعام بل هم اضل سبيلا) توصيفنه سزا اولان طائفهٔ مرسومه‌دن
حيوانلرك اعقل و افهم اولملری اقتضـا ايدر (و بعضيلری طائفه جائفهٔ سابقه دن كياستلی
كورينوب دعا ايله اشتغال باب تعبد محضدر يعنی دعا بر نوع عبادتدر كه باری تعالی وتقدس
انی عبدی اوزرينه حصول مطلوبده وجه ما ايله تأثيری اولمادیغی حالده تشبث يعنی مأمور
ايتمكله اداسی عبادت اوله‌رق لازمدر وامر تعبدينك حكمتی ارانمق لازم دكلدر ديديلر (واشبو
كياستلی كورينان زمره‌نك نزدنده حصول مطلوبده اولان تأثير خصوصنده دعا بينی ايله دعايی
بالقلب واللسان امساك بيننده فرق اولميوب عندلرنده دعانك مطلوبه ارتباطی سكوت كبی اولوب
بربرينه مساوی لازم كلور بوايسه خلاف بداهتدر (وبر كروه دخی اوايكی طائفه‌دن زياده
كياستلی وعقللی اولوب دعانه مؤثر ونه تعبددر بلكه بر علامت مجرده‌در كه حق سبحانه وتعالی
انی مطلبك حصولنه اماره قيلمشدر نه زمانده عبد دعايه موفق اوله اودعا حاجت عبدك
قضاسنه اماره وعلامت اولور وبوكيفيت شو مقوله‌دندر كه قيش وقتنده برسياه بولوت
كورديكمزده انی ياغمور اوله‌جغنه علامتدر ديرز وطاعتله ثواب ومعصيتله عقابك حكمی دخی
بويله‌در كه بلوت بارانه وطاعت ثوابه ومعصيت عقابه ودعا حصول مطلوبه اسباب اولميوب
بلكه علامتدر ديديلر وبوكروهك عندلرنده كسر ايله انكسار واحراق ايله حرق وقتل ايله
ازهاق روح احكامی بويله‌در كه قرمق قرلمغه وياقق يانغنه واولدرمك روحك بدندن خروجنه
قطعا سبب وعلت اولميوب بوفعل ايله انفعاللر يعنی فعلك اوزرينه ترتب ايدن وقوعات بينلرنده
هيچ ارتباط دخی بولنميوب انجق برمقارنت عاديه‌در يوقسه تأثير سببی دكلدر ديوب شرعه
وحسه وعقله وفطرته وكافهٔ طوائف عقلايه مخالفت ايدوب عقلايی بوسوزلر يله كولدرديلر
(ايمدی دعا مطلبنده صواب وراست اولان معترض وسائلك ذكر ايتديكندن باشقه برقسم
ثالث وتوجيه حق واردر واودخی بودر كه مقدوراتك وقوعی برسببه منحصر اولميوب مقدر
اولان نسنه‌نك اسباب متعدده‌سی اولور واسبابدن بری دعادر وبوصورتده مقدور سببسز اولميوب
بالحكمة الالهيه سببله تقدير اولنمشدر كه عبد نه زمانكه سببه تشبث ايده مقدور يعنی فعل
عبد وقوع بولور وتشبث وتوسل ايتمزسه منتفی اولور تكيم طوقلق وقانمق اكل وشرب ايله
وولد اجتماع زوجان ايله واكن تخم ايله وروحك خروجی ذبح ايله ودخول جنت عمل خير
ودخول جهنم عمل شر ايله وقوعه كلور پس اشبو قول حق وصواب ايكن معترض بوقول
ايله اعتقاد ايتميوب توفيقدن محروم اولمشدر (قلت) اشبو حق سوزك خواسندن چونكه
تقدير الهی معلوم بشر اولمادیغندن وبرمسببك اسباب كثيره‌سندن قنغيسی وقوعه مداردر
يعنی مسببك سببيدر كذلك معلوم بشر اولمادیغندن اسبابی تحری ترك اولنميوب البته توسل
لازم اولدیغی مستفاددر فتأمل (ايمدی دعا اقوای اسباب اولوب مدعوبه يعنی مطلوب اولان
شی دعا ايله وقوع بولدیغی عين حكمت اولديغی صورتده دعاده فائده يوقدر ديمك اكل وشربده
وجميع حركات واعمال اختياريهٔ عبدده فائده يوقدر ديمك كبيدر وبويله ديمك ايسه بروجه
محرر شرع وعقل وطبع وحسك خلافيدر والحال كه حصول مطلوبده دعادن انفع وابلغ
برنسنه يوقدر واصحاب كزين رضی الله تعالی عنهم ميان امت مرحومه‌ده الهيات ونبوات ايله
سائر احكام الهيه‌يه فيض صحبت رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم ايله افقه واعلم اولدقلرندن

اشبو سبب دعايه وشرائطه وادابنه سائرلرندن زياده اهتمام واقدام ايلديلر عمر بن الخطاب
رضی الله تعالی عنه اعدای دينه دعا ايله استنصار ايدوب عندنده اعظم جند دعا اولوب صحابه‌يه
رضی الله تعالی عنه سز كثرت ايله نصرت اولنور كاننده اولمك يعنی كثرت جند موجب نصرت
دكلدر ونصرت انجق سمادن اولور يعنی وقوعی دست دعايی دركاه عاليشان معنوی پروردكار عالم
عز وجل قبلنه رفع ايدوب نياز نصرت ايتمكه محتاجدر وبن اجابت جانبنی دوشنميوب انحق
امر دعايه اهتمام ايدوب اكر دعايه ملهم اولورسم اجابتی يانده اولدیغنی جزم ايدرم ديمشدر
حتی شاعر بليغ اشبو قول فاروقك رضی الله تعالی عنه معناسنی اخذ ايله * لولم ترد نيل مارجو
واطلبه * من جود كفيك ماعودتنی الطلبا * ديمشدر خلاصه بر كيمسه كه دعايه ملهم اوله انك
حقنده اجابت اراده اولنمش اولور يعنی باطفه تعالی مقرون اجابت اولور زيرا كه جناب واجب
الوجود سبحانه وتعالی قرآن كريمنده (ادعونی استجب لكم) ودخی (واذا سألك عبادی عنی
فانی قريب اجيب دعوة الداع اذا دعانی) بيورمشدر وسنن ابن ماجه‌ده ابوهريره‌دن رضی الله
عنه (من لم يسئل الله يغضب عليه) حديث شريفی مضبوطدر كه مفادی رضای حق تعالی
دركاه والاسندن عبدنك سؤال ونيازنده وطاعت وخشوع عنده اولدیغنه يعنی تحصيل مطلب
داربن خشوع وتذلل وافتقاردن عبارت اولان دعا ايله اوله‌جغنه دالدر وبر عبد كه ربمز تعالی
شانه كندوسندن راضی اوله هر خيره رضای عاليسنده مظهر اولور وبر كيمسه كه نعوذ به تعالی
مقارن غضب رب جليل اوله هر بلا ومصيبته دوچار اولور (امام احمد كتاب زهدنده (انا الله
لا اله الا انا اذا رضيت باركت وليس لبركتی منتهی واذا غضبت لعنت ولعنتی تبلغ السابع من الولد)
حديث قدسيسنی ذكر وروايت قيلمشدر كه فحوای لطيفی رضای رب الارباب ومسبب الاسباب
تعالی شانه بركت بی انتهايی مستدعی والعياذ به سبحانه غضب قاهری يدی بطنه‌دك نسله سورر
لعنت وطردينی بالحكمة الالهيه مؤيد رديمكدر وفی الحقيقه عقل ونقل وفطرتك حكمی وبوجه امم
وملل ونحل مختلفه‌نك تجربه لری اوزره حضرت رب العالمين جلت عظمته علت حكمته يه عبادتله
تقرب معنوی وطلب رضاسی ومخلوقاتنه اولان بر واحسانی نياز هر خيری جلب ايديجی اسبابك
اعظمی (وبو عبودينك ضديله حركت هر شری جلب ايديجی اسبابك اكبری اولمغله ارتق
عاقل اولانلر ذكر ايلسونلركيم نعم رب اكرمی جلب ونقمتی سلب طاعت وتقرب ايله اولور
وآيات قرآنيه دخی اشبو مدعايه شاهد صادقدر كه جناب حق عز شانه وبهر برهانه كتاب معزانده
دنيا وآخرتده حصول خيراتی جزانك شرط ومعلولك علت ومسببك سبب اوزرلرينه ترتبلری كبی
ترتيب بيورمشدر كه قرآن كريمك چوق موضعنده اشبو حكمت مذكوردر ولهذا كتاب كريمده
كاهيجه حكم خيری كونی وامر شرعی كرك خير وكرك شر اولان فعل عبده مناسب وصف
اوزره ترتب ايتديكی صريحدر (فلما عتوا عما نهوا عنه قلنا لهم كونوا قردة خاسئين) نص جليلنده
اولدیغی كبی كه تفاسيرده تفصيل اولندیغی اوزره يهوددن برطائفه‌نك وقت بنی اسرائيلده
طرف آلهيدن نهی اولنان شيئی ارتكابلری بالقدرة الازلية مايمونه تبدللرينه سبب اولمشدر
ودخی قوله تعالی (فلما آسفونا انتقمنا منهم) ودخی (والسارق والسارقة فاقطعوا ايديهما) آيتلری
ناطق اولدیغی اوزره ترتب جزا وحد (عصيان وسرقت وصفلری اوزرلرينه مترتبدر ودخی
(ان المسلمين والمسلمات) (والذاكرين الله كثيرا والذاكرات اعد الله لهم مغفرة واجرا عظيما)
قول كريمنه دك اولان آيت كريمه‌ده مذكور اجر عظيم اسلام وايمان وتصديق وذاكريت
وصفلری اوزرينه ترتب ايتديكنی مخبردر كه اشبو سياقده اولان آيات جدا كثيردر (وكاهيجه
شرط وجزا جمله‌سيله مذكوردر (ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا ويكفر عنكم سيئاتكم ويغفر لكم

ودخی (فان تابوا واقاموا الصلوة واتوا الزكوة فاخوانكم فی الدین) ودخی (وان لو استقاموا علی الطریقة
لاسقیناهم ماء غدقا) وامثالی اولان آیات مكرمه لرده اولدیغی كبی (و بعضا تعلیل معناسنه اولان
و بعضا كذلك معنای تعلیلده اولان كی و بعضا ظاهرا ومحذ و فا مفعول له ایله (و بعضا فاء
سببیه ایله (و بعضا جزایه دلالت ایدن لماحرفیله (و بعضا مابعدینك ماقبلنه ارتباطی اولان
لو حرفیله (و بعضا ان لفظی و عاملیله (وتارة شرطه دال اولان لو لفظیله واقع اولمشدر كه
(لیدبروا آیاته ولیذكر اولوا الالباب) و (لیكونوا شهداء علی الناس و یكون الرسول علیكم شهیدا)
و (كیلا یكون دولة بین الاغنیاء منكم) و (ذلك بما قدمت ایدیكم) و (بما كنتم تعملون) و (بما
كنتم تكسبون) و (ذلك بانهم كفروا بایاتنا) و (فرجل وامرأتان ممن ترضون من الشهداء
ان تضل احدیهما فتذكر احدیهما الاخری) و (ان تقولوا یوم القیمة انا كنا عن هذا غافلین)
و (ان تقولوا انما انزل الكتاب علی طائفتین من قبلنا) كه كراهة ان تقولوا ایله مفسردر و (فكذبوه
فعقروها فدمدم علیهم ربهم بذنبهم فسویها) و (فعصوا رسول ربهم فاخذهم اخذة رابیة)
و ذكر اولنان (فلما آسفونا انتقمنا منهم) و (انهم كانوا یسارعون فی الخیرات) و (انهم كانوا قوم سوء
فاغرقناهم اجمعین) و (فلولا انه كان من المسبحین للبث فی بطنه) و (ولو انهم فعلوا ما یوعظون به
لكان خیرا لهم) آیات مكرمه‌سی طرق مذكوره بی صره سیله ناطقلردر و بالجمله فرقان اعجاز
بیان اولنان آخرینه قدر خیر وشر ایله ترتب جزاده و امور كونیه و امریه احكامی اسباب
واعماله پیوسته ومربوط اولدیغنی تصریح ایدر ایمدی بر كیمسه كه درایت كامله ایله بیان اولنان
اشبو مسئله‌یی وقولی بیله وحق تأمل ایله تأمل ایده غایت انتفاعله انتفاع ایدوب جهلا وعجزا
وتفریطا واضاعة قدر بویله ایمش دیو توكل صوری وجهلی كوسترمز وتوكلی بویله جه عجز
وعجزی توكل اولماز وفقه تام یعنی عقل و ذهن تمام ایله فقیه وعاقل اولان قدره قدرله چاره
بولور وانسانك تعبشی و بقاسی انجق اشبو وضعله دركه آجلق وصوسزلق وصوق وانواع
مخاوف ومحاذیر ومخاطرات حاللری كه قدر اولدقلرنده شبهه یوقدر وخلق عالم اشبو قدرلره قدرله
یعنی بنه قدر اولدیغی بدیهی اولان قوت وصو وثوب وسائرلرینك اسباب دفعی اولان شیلر ایله
چاره بولورلر وهر كیم كه موفق ورشده ملهم اوله قدر عقوبت آخرویه یه قدر توبه وایمان
واعمال صالحه ایله چاره جوی اولور ومعاده یعنی آخرته دائر اولان قدر مذكور معاشه یعنی دنیایه
دائر اولان قدر مذكورك عندالحق تعالی ذاته وزاننده در یعنی انك عدیلیدر ودارینك ربی ایسه
واحد لاشریك له در عزشانه وحكمت بالغه سی دخی واحده دركه بعضیسی بعضی نقض وابطال
ایتمز خلاصه اشبو مسئله وقول قدرینی بیلنلر وحقی اوزره رعایت ایدنلر نزدنده اشرف مسائل واقوالدر
والله المستعان (لكن اشبو قولی تصدیق ایدن ذات اوزرینه شیء آتی الذكره رعایت اهمدر كه اكر رعایت
ایدر ایسه سعادت وفلاحی تمام اولور وشیء مذكور بودر كه مرد موفق كند ویه بصیرت حاصل
اولمق ایچون تفاصیل اسباب خیر وشری بیلمكه سعی ایتمك كركدر واسبابی بیلمك ودخی عالمده
مشاهده ایلدیكی و كندو نفسیله غیر یسنده تجربه قیلدیغی وقدیما وحدیثا اخبار امم‌دن
استماع ایلدیكی وقوعات ایله حاصل اولور واخبار امم سالفه یه اطلاعه ایسه قرآن عظیم الشان
اكمل وجوه ایله كفیل و ناطقدر و اسباب خیر وشر جمیعا بر وجه تفصیل كندوسنده مبیندر
و بعد القرآن سنت سنیه یعنی احادیث شریفه ده مذكوردر وسنت قرآنك شقیقی ووحی ثانیدر
بر كیمسه كه عنایت وارادهسی كتاب وسنته صرف ایده غیری شیئه نظردن اكا استغنا حاصل اولور
وكتاب وسنت سكا خیر وشری شو صورتده كوسترر كه خیر و بدكاری وقوعاتی زمان وقوعنده
بولنوب كورمش كبی اولورسن وكتاب وسنتی مطالعه دنصكره اخبار امی وحق تعالانك وطاعت

یاخود معصیتنده یچن ایام سابقه یی تأمل قیلدیغكده كتاب و سنتدن اوكرندیكك و بیلدیكك
احواله نفس الامری مطابق بولورسن یعنی امر ونهی الهی یی حكمته موافق بولوب اصلا
اعتراضه مجالك قالماز و آفاقده اولان ایات وعلامات دن دخی قرآن كریمك ورسول اكرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزك حق و صدق اولدقلرینه وحق تعالانك وعدینی انجاز یوره جغنه
دلیل قوی بولورسن وكتب تواریخ وسیر اخبار كتاب وسنتك شرحی مقامنده در انتهی ترجمة
الفصل المرقوم من الكتاب النادر المذكور (قلت) احیاء غزالی قدس سره‌دن ناقلا علی القاری
حصن حصین شرحی اولنده دعایه دائر یازدیغی نقل فذلكهٔ مؤكده اولمغله مجملا ترجمه اولنوب
بومحله الحاق اولندی لمنه تعالی وتبارك (معلوم اوله كه دعا ایله بلایی رد قضاء الهیدر ودعا
بلایی رده ورحمتی جلبه سببدر قلقانك اوقی وسینك رده وصونباتی یردن چیقارمغه و بتورمكه سبب
اولدقلری یعنی قلقان اوقی دفع ایله بربرینی تدافع ایتدكلری كبی دعا بلا ایله قارشیلشوب بربرینی
تعالج ایدرلر وسلاح طاشیمامق قضاء الهی یه اعترافك شرطندن دكلدر زیرا كه جناب خدا
عز وجل غزاة مسلمینه (حذوا حذركم) بیورمشدر و تخمی یره صاچلدقدنصكره صوارلمیوب
وسائر اسباب انباته باقلیوب بتمسنه قضاء الهی سبق ایتمش ایسه بتروایتامش ایسه بتمز دینلمز واسبابی
مسبباته ربط قضاء اولدر وتدریج وتقدیر اوزره اولان تفاصیل اسبابه تفصیل مسبباتك ترتبی
قدردر وتقدیر خیر ایدن واجب الوجود عزشانه سبب ایله تقدیر ایلدیكی كبی شرك دفعنه دخی
سبب تقدیر ایلمشدر بو صورتده صاحب بصیرت نزدنده اشبو موردده تناقض كورنمز ایمدی دعاده
تأثیرمی قوم اولدیغندن باشقه شوفائده لرده واردر كه خدا عز وجل ایله حضور قلبی دعوت ایدر
و حضور و شهود معنوی مذكور ایسه منتهای عباداتدر و دخی قلبی تضرع واستكانت ایله
دركات معنوی حق تعالایه چویررواهذا بلا انبیا علیهم السلام و بعدهم اولیایه قدس الله تعالی
موكلدر زیرا كه بلا قلبی افتقار ایله قبل حق تعالایه دوندیرر ونسیان حق تعالایه مانع اولور انتهی
(ثم قلت) اشبو مطلبده بالترجمه نقل اولنان فصل كتاب ابی عبدالله الشامی باب آتی عنوانه باقلم
فقیر عنه تعالی یازلمسی منوی اولان فذلكهٔ مسئلهٔ ارادهٔ جزئیه‌ده كوستریلان معتزله وجبریه‌نك
توهم ایتدكلری اشكالاتلرینك دفعنه بر كوزل مسلك اولمغله اوراده بوراسی تذكر اولنه و فصل
مترجم مرقوم بروجه محرر متقدمیندن ابو عبدالله نام نحریرك اثری ایكن مشار الیهك زماندن
تقریبا بش التی یوز سنه یچدكدنصكره دنیایه كلان محشی تفسیر بیضاوی شهاب خفاجی
مرحومك طراز المجالس نام كتابنه قائلنی بر وجهله اشراب دخی ایتمیه‌رك وعباره یی نوعما دخی
تغییر قیلیه رق بعبارته درج ایلمسی جای تعجبدر كما لایخفی ﴿الفصل الاول﴾
مستطرفده بولنان اشبو فصل اول دعا ایله آدابی بیاننده در قال الله تعالی (واذا سألك
عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان الایه) اشبو آیت كریمه ده اولان قرب اهل
تفسیر بیانیجه باری تعالانك كافهٔ افعال و اقوال و احوال عبادینه علم ازلیسی محیط اولدیغی
تمثیل علم بیان طریقیله مبیندر كه مفادی حق تعالانك اشبو احاطهٔ علمی حالی مكانی بر برینه قریب اولان
عبادهٔ بر برلرینه اولان اطلاعلری حالنه تشبیه اولنمشدرو (اجیب دعوة الداع اذا دعان) قول
كریمی قرب مجازی باری تعالایی تقریر وتأكید ودعا ایدن عبده اجابتله وعددر (جامع المستطرف
اشبو آیت كریمه نك سبب نزولنده برقاچ قول یازوب اخیرا حسن بصری دن روایت اولنان قولی
شویله یازمشدر كه برقوم نواهتدا نبی اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن قرب و بعد حق
تعالایی بزه بیلدر یكز كیم قریب ایسه مناجات مزی ایده لم یعنی معتاد اوزره اولان صونله نیاز یمزی
عرض ایده لم بعید ایسه ندا ایده لم دیو استفسار ایلدكلرنده آیت شریفهٔ مسطوره نزول ایلدی

دیوب (اجیب دعوة الداع اذا دعان) نصنی (اقبل عبادة من عبدنی) ایله تفسیر ایلمشدر که
مفادی قولنك عبادتنی قبولدر وتفسیرمذکوراوزره دعا عبادت واجابت قبول دیمك اولور (واهل
تفسیردن برازذوات کرام آیتده اولان دعا طلب ودیلهمك معناسنه اولوب اجابت دخی مطلوبنی
احساندر یعنی اجابت حق تعالانك قول صدقی اولمغله البته بروجه آتی تحقق ایدر یعنی بعض
دعانك اجابتی دنیاده ظاهر اولوب طلب ایلدیکی نسنه حصوله کلور و بعض اجابت دخی ظاهر
اولمیوب لکن دعا ایدهنك کناهی دعاسی سببیله مغفرت اولنمغله اشته بووجهله اجابت تحقق ایدر
و بعض اجابت دخی آخرته ادخار اولنور یعنی دنیاده نیاز اوزره مطلب ظهور ایتمزسه ده دعا
سببیله آخرتده داعی اولان مظهر احسان مخصوص اولور وشقوق مذکوره اوزره اولان اجابتلری
ابو سعید الخدری نك رضی الله تعالی عنه روایت ایلدیکی (ما من مسلم یدعو بدعوة لیس
فیها اثم ولا قطیعة رحم الا اعطاه الله بها احدی ثلث اما ان یعجل له دعوته واما ان تدخر له واما
ان یکف عنه من السوء بمثلها) حدیث شریفی ناطق ومفسر آیت کریمهٔ مذکوره در (ودخی
مفادی روز قیامت وقوع بولوب بعد الحساب اهل جنت جنتده مستقر اولدقلرندنصکره هر عبد
مؤمن قصور بی قصورلرنده سکون آرای صفا ایکن ملائکهٔ کرام قبل باری تعالادن اولان
تحفه لر ایله عند معنویٔ رب العالمین دن کلدکلرنده اول مؤمنلر لطفا و فضلا بز مستغرق احسان
بی کران باری تعالی ایکن بو احسان مزیده فضلا وکرما آیا نه عبودیتله مظهر اولدق دیو مسرورا
حکمتنی سؤال ایلدکلرنده فرشتکان کز بن یاسز دنیاده حق تعالی وتقدس سجده کاهنده دعا
قیلمدیکزمی ایدی اشته بو ایلدیککز دعادر که سزك ایچون ادخار اولنمشیدی دیرلر معناسنی افاده
ایدن روایت دخی مؤیدمدعادر (مرحوم مشار الیه اعلم لفظی تصدیر وسطری ایله دیرکه دعانك
اجابتنده لامحاله برازشرطلر واردر یعنی دعانك داعیده ودعا اولنان شیده شرطلری اولمغله انلره
رعایت اولنمدقجه اجابتی تحقق ایتمز اما دعا ایدن مؤمنك کندوسنده اولان جناب واجب الوجود
عزوجلادن غیری قادر اولمیوب اشیا و افعالده اولان وسائط واسبابك جملهسی خالق الکائنات
تعالی شانهنك قبضهٔ معنویهٔ تصرفنده اولدیغنی وتسخیرینه مسخر بولندقلرینی جزم وتصدیق
ایتمك ونیت صادقه وحضور قلب ایله دعا قیلمقدر زیرا باری تعالی قلب لاهی صاحبنك دعاسنی
استجابه بیورمز ودخی اکل حرامدن اجتناب ایدوب و دعادن اوصانمیوب شوق درون یعنی
البته مطلوبم بو دعا ایله حصول بولور حسن ظنیله بوقدن وارایدن خالق الاکوان عز شانهیه
یالوارمقدر (واما مدعوفیه ده یعنی طلب ایلدیکی شیده اولان شروطدن اول شرط مطلوبك
شرعا طلب وفعلی جائز ومباح اولان اموردن اولمسیدر که ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن
روایت قیلدیغی حدیث شریف مسطورده واقع (ما لم یدع باثم ولا قطیعة رحم)
قول شریفنده بو شرط مصرحدر واشبو اثمده هر بر کناه قزانیله جق ذنوب ورجده
کافهٔ حقوق مسلمین و مظالملری داخل اولورلر (قلت) حقوق ومظالمدن مراد حقوقه
رعایت وظلمدن اجتناب دیمك اولدیغی ظاهردر (سهل بن عبد الله التستری قدس سره
(شروط الدعاء التضرع والخشوع واکل الحلال وحفظ اللسان وحفظ العین عن النظر الی
ما لا یحل وحفظ البطن من الحرام) یعنی تضرع وخشوع واکل لقمهٔ حلال وحفظ لسان
یعنی مطلقا کرنو سوز سویلمامك ونظری حلال اولمیان شیدن کوزی حفظ وحرامدن بطنی
محافظه شروط دعادندر دیمشدر (قلت) (حفظ البطن عن الحرام) قولی (اکل الحلال)
دیدیکندنصکره ذکر اولنمق تأکید صورتنده ایسه ده زنانی ایهام ایدرك کلام مؤسس اولمق
دخی محتملدر (وابن عطا دخی دعا ایچون ارکان واجنحه یعنی قنادلر واسباب واوقات واردر

اکر ارکانته موافقت ایدرسه قوت بولور واجنحهسنه موافقت ایدرسه سمایه طیران ایدر یعنی سهم
دعا منزل رسیدهٔ اجابت اولور موافیتنه راست کلورسه فائز اولور واسبابنه موافقت ایدرسه نجاح
بولور وذکر اولنان ارکانی حضور قلب وخشوع وخضوع واجنحهسی صدق ومیقاتی هنکام
اسحار واسبابی صلات وسلام نبی مختار صلی الله تعالی علیه وسلمدر دیمشدر (دعانك لحندن
یعنی اعراب والفاظی غلطاولمقدن سالم بولنمسی شروط دعادندر دینلوب بعض بلیغ قدیم اشبو
شرطی * ینادی ربه باللحن لیث * لذاك اذا دعاه لا یجیب * شعری مفهومیله اشعار ایتمشدر
(عریف وشرطی وجبایت کار وعشارك وصاحب غرطبه ایله صاحب کوبهنك دعالری قرین
اجابت اولماز دینمشدر جامع المستطرف غرطبه طنبور و کوبه اورته سی ضیق آلت تغنیدر
دیمشدر ﴿ واما آداب دعا ﴾ دعا ایدن مؤمن قبلهیه یونلوب اللرینی
معروف اولدیغی اوزره یوقاری قالدرمق آدابندر که (ان ربکم حی کریم یستحیی من عبده
اذا رفع یدیه ان یردهما) قولی حدیث شریف نبوی علیه الصلاة والسلام اولمق اوزره مرویدر
(ودعا ختامنده اللریله دعا ایدن یوزینی مسح دخی آدابدر که اشبو مسح خصوصنده عمر رضی الله
تعالی عنه بر خبر روایت ایلمشدر و بصری دعاده سمایه دیکمك منافی آدابدر که بونده یعنی مطلقا
دعاده دخی جامع المستطرف بر خبر ذکر ایتمشدر (قلت) لکن جامع صغیرده صلاتده یعنی
نمازده اولان دعاده قیدیله جابر رضی الله تعالی عنهدن (لینتهین اقوام عن رفعهم ابصارهم عند
الدعاء فی الصلاة الی السماء او لیخطفن ابصارهم) لفظنده اولان حدیث مضبوطدر وازهار
نام شرحده خارج صلاتده اولان دعاده سمایه نظری بعضیلری مکروهدر دیدیلر وسبب قوللری
حاشا مکان حق سما اولمسنی ایهام ایتمسیدر واکثر علما سما قبلهٔ دعا اولمغله اوجانبه دستی و بصری
رفع جائزدر دیدیلر (وسیرده معاویة بن الحکمك جاریهسنه (این الله) سؤال نبویسنه علیه
الصلاة والسلام جاریهنك فی السماء و (من انا) سؤاللرینه (رسول الله) دیو جاریه جواب
ویردکده (اعتقها فانها مؤمنة) روایتیله احتجاج ایتدیلر لکن رفع بصری تجویز ایدنلره
تجویز ایتمینلر جاریهیه این الله سؤالی مکاندن سؤال دکلدر زیرا باری تعالی مکاندن منزه ایدوکی
عند النبی علیه الصلاة والسلام وعند المؤمنین متحققدر بلکه سؤال شریف جاریهنك توحیدینی
استفسار وتمییز ایچوندر زیرا مشرکین عرب ارضده اولان اصنامه رب در دیو اعتقاد ایدرلر ورب
ارض وسما (واحد لا شریك) اولدیغنی انکار ایدرلر ایدی دیو تأویل ایلدیلر فتأمل (ودخی
(ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) نصنجه مطلوبك حصولیچون دعا ایدن مؤمن سسنی حفض
ایدوب بلند ایتمامك آدابندندر (عبد الرحمن الهمدانیدن نقل اولنمشدر مشار الیه بن ابی اسحق ایله
صباح نمازینی قیلمش ایدم نمازی اقامه دنصکره بر کیمسهنك دعاده جهرینی همدانی ایشیدوب
لکن زکریا (اذ نادی ربه نداء خفیا) دیدی دیمشدر (قلت) ذکرده امام اعظم حضرتلری
قولی اوزره طریقت صدیقیهٔ نقشبندیهده اولان ذکر خفی ایله طریقت جهریه اصحابنك
بحث و اجتهادلری مکتوبات فاروقیه و معصومیهده قدس سرهما کوزل یازلمشدر مراجعت
ومطالعه اولنه و بعض کتب فقهیهنك استحسانندهده دخی ذکر خفی وجهری مسئلهسی اولوب
هر برینك حیثیتله برلری اولدیغی وجوازلری یازیلو درکور یله (ودخی بر فحوای اثر وارد دعاده
تکلف اولنمیوب کلام مطبوع اولمق وسجعله طو بطواو اولمامق لایقدر یعنی آدابندندر (واشبو
آدابی بیانده (ادعوا بلسان الذلة والاحتقار لا بلسان الفصاحة والانطلاق) دینلمشدر
(قلت) اثرده اولان نهی سجع دعا بعض اهل دانشك توجیهی اوزره مطلقا کلام مسجعدن نهی
اولمیوب الا که دعاء مأثورهلرده وقوع بولدیغی کبی بداهة عن قلب وخالصا صادر اولمیوب بده بالالتزام

سجعی دوشنوب تألیف اولنان مسجعات دیمکدر و بو التزام ایسه خاطری وقلبی معنی وارسته‌ٔ خلوص وصفوت ایده جکندن باشقه ظاهرا اظهار هنر دیمکه چیقماغله واندن بری ر یا استشمام اولنمغله ارتق بومقوله سوزك درکاه حکیم على الاطلاقدن جلب اجابت ایده میه جکی نزدوطبع سلیمده مسلمدر (اهل عرفان وعلم دعانی بدی کلمه دن زیاده ایتمیوب دخی نقصاننده بیله ایفایه سعیلری اکثر اولوب بو وضعله سورهٔ شریفهٔ بقره که (ربنا لاتؤاخذنا) دن (فانصرنا على القوم الکافرین) دعاسنه قدر یدی جملهٔ دعائیه ایله مسکی الختام اولمشدر دعاده بو اسلوب حکم مصحوب ایله قرأن کریمه اقتفا ایتمشلردر رضی الله تعالى عنهم (وعن سفیان بن عیینة لایمنعن احدکم من الدعا مایعلم من نفسه فان الله تعالى اجاب دعاء شر الخلق ابلیس اذقال انظرنی الى یوم یبعثون) دیمشدر که بعض خدمهٔ علم مطالعه سنجه مفادی برکیمسه صلاح حال اوزره اولمیوب درکاه حقده دعام قبوله مقرون اولمز دیوایلدیکی یأسی دعادن کندو یی اصلا منع ایتمسون یعنی ندامت و توبه ایله ینه دعا ایلسون زیرا باری تعالى و تقدس شر مخلوق اولان ابلیسك دعاسنی قبول ایله قیامته قدر احیا ایلدی دیمك کیبدر وجه آخری وارایسه اشارت اولنه (وعن النبی صلى الله تعالى علیه وسلم (اذا سأل احدکم ربه مسئلة فتعرف الاجابة فلیقل الحمد لله الذی بنعمته تتم الصالحات ومن ابطأ عنه ذلك فلیقل الحمد لله على کل حال) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده دخی مضبوطدر که مفادی مناوی بیانجه عبد مؤمن ربی ور بمزدن تعالى شانه برشیٔ مباح طلب ونیاز ایلدیکی وقتده حصول اجابتی بیلنجیه قدر اجابتك اماره سی ظهور ینه دکین طلب ایدوب ظهور اماره ده حق تعالایه شکر حصول اوله رق (الحمد لله الذی بنعمته تتم الصالحات) عباره سیله ندباشکر ایده که مفهوم جملهٔ مذکوره کرم ومنتیله نعم حسان کامله اولان الله تعالایه حمد ایدرم دیمکدر واما تعرف اجابه تأخر ایدر یعنی امارهٔ اجابت کچکوب عبد مؤمنه سرعت ایتمزسه ینه ندبا (الحمد لله على کل حال) دیه و مفهوم (کل حال) حق تعالانك تقدیر ایلدیکی کیفیاتدن هر کیفیت اوزر ینه یعنی کچکمك کیفیتنده دخی حمد ایدرمکه حق تعالانك مؤمنه قضا وحکم ایلدیکی کیفیاتك جمله سی مؤمنك حقنده خیر اولوب شویله که اکر پردهٔ غفلت قالقوب سر قضا وقدر ظاهر اولمش اولسه ظاهرا حقنده مضرتلو کمان قیلدیغی مقدره ظاهرده وقوعیله مسرور اولدیغی مقدردن زیاده فرحیاب اولور او یله برخبر محضدر (سلمة بن الاکوع رضی الله تعالى عنه علیه الصلاة والسلام افندیمزدن دعالرنده (سبحان ربی العلی الوهاب) تعزیه‌یله بدء ایوردقلرینی استماع ایدردم دیو روایت ایتمشدر (سلیمان دارانی حضرتلری دیمشدر که برکیمسه حضرت رب منا ندن عزوجل مرادینی سؤال ایدر ایسه دعاسنك اولنده صلاة رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم وختام دعاسنده ینه صلات نبی اکرم صلى الله تعالى علیه وسلم ایله نیاز ایتسون و مؤمنه شایان اولان دعاده سعی وجهد ایتمك و اجابتده رجا ایدوب مرحمت وعنایت حق تعالادن قنوط یعنی یأس ایلمامکدر زیرا عبد مؤمن غنای مطلق ایله عالمیندن مستغنی وکریم ذات مقدس ذی کبریادن احسان خواهدر

﴿ واما اوقات دعا ﴾

اکثریا اجابته مقرون اولان اوقاتی سحر و افطار و اذان ایله اقامت میانی وخطیبك منبرده خطبتین بینده اولان جلسه سنده سلام صلات جمعه یه دك اولان اوقاتلر ایله یاغمور یاغدیغی وحق تعالى یولنده اولان جهاد ده جنك قتالی وقتلریدر و (ان فی اللیل ساعة لایوافقها عبد مسلم یسأل الله تعالى شیئا الا اعطاه) حدیث شریفی دلالتنجه کیجه نك ثلث اخیری و ینه (اقرب مایکون العبد من ربه فی السجود فاکثروا الدعاء) حدیث شریفی اخبارنجه سجده وقتی ودخی چهارشنبه کونی اویله نماز یله ایکندی نمازی اراسی واضطرار وکدر وحالت سفر یعنی

بوله چیقوب غربتده اولان زمان وخسته لك هنكامی اوقات اجابتدر که هر بری آثار ایله ثابتدر (قلت) هله کدر وغربت ومرضده اجابتك حکمتی ظاهردر که احوال مذکوره ده انسانه رقت قلب حاصل اولور ورقتله اولان دعالرك خلوصه ودرکاه حق تعالایه صمیمی عوله مقرون اولدیغی معلوم اوله (جابر بن عبد الله رضی الله تعالى عنه شو یله روایت ایلمشدر که رسول اکرم صلى الله تعالى علیه وسلم مسجدده یعنی سجده کاهده فتح ونصرته بر بازار ایرته سی کونی وایرته سی صالی کونی وفرداسی چهارشنبه کونی اوچ کره دعا بیوردیلر ایدی اثر اجابت چهارشنبهٔ مذکورده بین الصلاتین ظهوره کلمش اولدیغی وجه مبارك و مسعودلرنده اولان نور سروردن بیلدم بکا برامر مهم غلیظ نازل اولدقده یعنی کرب عظیم وقوعنده او وقتده یعنی یوم الار بعاده بین الصلاتین دعا ایلدیکمده اجابتی ادراك ایدرم دیمشدر (بعض کتب منزلهٔ سابقه ده (یاعبدی اذا سألت فاسألنی فانی غنی واذا طلبت النصرة فاطلبها منی فانی قوی واذا فشبت سرك فافشه الی فانی وفی و اذا اقرضت فاقرضنی و انا ملی و اذا دعوت فادعنی فانی حی) مفهومنده وحی متلو اولدیغی مرویدر که مفاد ترکیبی کافهٔ عبادی و حوایجنی خلق و ایجاد ایدن خدای غنی قوی عز شانه نك سجده کاه کبریاسنه روی نیاز سورادکده احسان واجابت بیوریله جغنی ناطقدر (لغتده حی غنی وزننده حالی کثرت اوزره استقصا وسؤال ایله اکرام ایدن ذاتدر (عن ابی هریرة رضی الله تعالى عنه ان رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم قال ینزل ربنا کل لیلة الى سماء الدنیا حین یبقى ثلث اللیل وهو الاخر فیقول من یدعونی فاستجیب له من یسألنی فاعطیه من یستغفرنی فاغفرله) جامع المستطرف بو اثری یازمشدر که متشابهاتدن اولدیغی ظاهردر زیرا ذات مقدس ذی الکبریا نزول وصعوددن منزه اولدیغی مبرهندر بومقوله متشابهاتده اهل اصولك بیانجه مجاز حذفی طریقیله نزول رحمت واجابت وشمول احسان کبی وسائر جهات معلومه ایله تأویل اولنمق کرکدر والله اعلم ورسوله بالصواب ومفادی ثلث اخیر وقت اجابت وقبول اولدیغی ناطقدر (وهب بن منبه حضرتلری شویله دیمشدر که بکا شو روایت بالغ اولدیکه موسى علیه السلام قائما بکا وتضرع طویل ایدر بر رجله راست کاورلر و کوردیلر که اثر اجابتدن محرومدر مناجاته واروب یارب بوقولك اشبو تضرع و بکا ایله اولان دعاسی استجابت بیورلمدیغنك حکمتنه اطلاع نیازنده یم دیوب منتظر وحی الهی اولدقلرینه مقارن یاموسی اوقولم نفسنی تلف ایدنجیه‌دك بکا وعنان سمایه بالغ اولنجیه قدر اللرینی قالدرسه دعاسنی استجابت ایتمم مآلنده وحی الهی وقوعه کلدکده ینه موسى علیه السلام حکمتنی بیانده لطف وحیه مترقب اولمغله بطننده حرام وبیتنده حرام اولمسی بحکمة ومصلحة مانع استجابت اولمشدر مفهومنده ایحا بیورلمشدر (منقولدر که ابراهیم بن ادهم قدس سره سیاحتلرنده بصره یه اوغرایوب بازار کاهندن کچرکن ناس زیارت وتعظیم قصدیله اطرافنه جمع اولوب یا ابا اسحق بزه نه حال اولدیکه درکاه حقده دعا ایدرز استجابت وقبول اثری مشاهده ایده میورز بوخصوصده همتکزی یعنی دعاکزی رجا وسببنی استقصا ایدرز دیو یلواردقلرنده بعد المراقبه استجابت اولنمدیغی قلوبکز اون شی سببیله میت اولدیغیچوندر دیدی واشیاء عشره یی صوردقلرنده (اولکیسی حق تعالایه عرفانکز وارایکن حقنی ادا ایتمامکزدر (ایکنجیسی رسول اکرم صلى الله تعالى علیه وسلم افندیمزی سورز ادعاسنده ایکن سنت سنیه سنی ترك ایلمکزدر (اوچنجیسی قرأن کریمی قرائت ایتمش ایکن احکامیله عمل قیلمامکزدر (دردنجیسی نعم الهیه‌یی آکلرکن شکرینی ادا ایلمامکزدر (بشنجیسی شیطانه عدومزدر دیرکن موافقتکزدر (آلتنجیسی جنت حقدر و واردر دیرکن اکا دخوله سبب اولان اعمالده بولنمامکزدر (یدنجیسی ناره وجهنمه دخی واردر دیرکن آندن هارب اولمامکز یعنی

كاهدن عدم اجتنابكزدر (سكز نجيسى موت حق و بديهى ايكن اكا استعداد كسب ايتمامكزدر
يعنى سهولتله كچنمكه سبب اولان تقواده بولنمامكزدر (طقوزنجيسى اويقودن اويانديغكزكبى
عيوب ناس ايله اشتغال ايدوب كندو عيوبكزى ترك ايتمكزدر يعنى اقدم امور بكز عيوب
نفسكزى اصلاح ايكن اقدامكز دائما تجسس عيوب خلق وطعن اولمشدر (اوننجيسى موتا كزى
دفن ايتدكدنصكره انلرك حاللرندن عبرت المامكزدر ديمشدر (يحيى بن معاذ حضرتلرى (من اقر لله
باساته جاد الله عليه بمغفرته) يعنى بركيمسه عصيانتى دركاه معنوى آله ده عزشانه اقرار ايده
حق تعالى مغفرتيله جود واحسان ايدر (ومن لم يمن على الله بطاعته اوصله الى جنته) يعنى
بركيمسه كه حق تعالايه طاعتيله امتنان ايتميه انى جنته فضلا وكرما ادخال ايدر (ومن اخلص لله
فى دعوته من الله عليه باجابته) يعنى بركيمسه كه دعاسنده حق تعالايه اخلاص ايده اجابت وقبوليله اكا
من واحسان ايدر (على المرتضى رضى تعالى عنه (ادفعوا امواج البلاء بالدعا) ديمشلردركه مفهومى
بلانك طالغه لرينى دعا ايله دفع ايدك ديمكدر يعنى بلا نه قدر مضاعف وشديد ودريا كبى كثير
ومديد اولسه ده اجابته مقرون دعا او بلايه بلا اولوب محو ايدر مألنده در (وانس رضى الله
تعالى عنه دعادن عجز كتورلمامك اوزره دعا ايله اشتغال ايدن هلاك رسيده دكلدر مألنده مرفوعا
براثر روايت ايلمشدر (وجابر رضى الله تعالى عنه دخى مرفوعا مطلوبنده دعايى اكثار ايدن
مطلوبنى اعطا وياخود منع اولنسون بركت حق تعالادن خالى دكلدر مفهومنده برخبر روايت
ايلمشدر ﴿الفصل الثانى﴾ اشبو فصل نفس ادعيه ده اولان اقوالى حاويدر

(قلت) تراجم تركيهٔ لغت عربيه يه وارنجيه دك كافهٔ لغاتده ومنظومات عربيه واشعار تركيهٔ
فصحاده كورنديكى وطوبطلو اولديغى اوزره (ادعيه) همزه نك فتحى ودالك سكونى وعينك
كسرى وياك تخفيفى ايله يعنى يامشدد ومدغم اولميه رق دعاء اسمنك امثلهٔ وزننده جمعى ايكن
بين الناس غلط فاحش اوله رق يايه شده ويريله رك استعمال اولنديغى مسموع عدر اشته رقم
بيچاره سنك قافى وقريه نك ياسى دخى زبان اهل دانشده ازادهٔ شده ايكن زبان نادانده دوشدكجه سنك
شده يمكده در (لا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم) (قيل لسعيد بن عتبه رضى الله
تعالى عنه ما حديث روى عن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (افضل دعاء اعطيته انا
والنبيون قبلى اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير)
قال من ينكر من ذا ثم حدث بقوله صلى الله تعالى عليه وسلم (من تشاغل بالثناء على الله اعطاه الله
فوق رغبة السائلين) ثم قال هذا امية بن ابى الصلت يقول لابن جدعان * أاذكر حاجتى ام
قد كفانى * حباؤك ان شيمتك الحياء * اذا اثنى عليك المرء يوما * كفاه من تعرضه الثناء *
فهذا مخلوق يقول لمخلوق فاظنك برب العالمين * يعنى سعيد بن عتبه يه رضى الله تعالى عنهدن (افضل
دعاء الحديث) حديثى واقعميدر ديو استعلام اولندقده انى كيم تسليم ايتمز يعنى واقعدر ديدكدنصكره
ثنا على الله ايله تشاغل ايدن ذاتلره حق تعالى مطلوبلرينك فوقنده اولان يعنى خاطرلرينه
كلمامش كرملر اعطا ايدر مفادنده اولان حديث شريف مذكورى دخى روايت ايدوب اشته
مخلوق حق تعالى اولان امية بن ابى الصلت صكارى مخلوقى ثنا ده (أاذكر الى آخر القطعه)
ديوب ابن جدعان مجرد ثنا ايله ثنا ايدن كيمسه تعريض ايتديكى يعنى استه مديكى وخاطرينه
كلمديكى كرم ايله مكافات ايدر ديمش ايكن بو منطوق حديث شريف مسطور رب العالمين جلت
قدرته وعظمت مكرمته حضرتلرينه ظنك نيجه در يعنى كرم واحسانده ظن وشكمى ايدرسن
البته فكر عبده كلميان احسانى ايدر ديمشدر (قلت) جامع المستطرف اشبو روايت سعيد دنصكره
بعض تابعين عظام ومشايخ متقدمين كرامك ادعيه لرينى وبونلرك خلالنده نادرا بعض ادعيهٔ

مأثوره يازمشدر لكن جامع صغيرده اللهم عنوانلريله مصدر خاصهٔ نبوت اولميوب ورد صباح
ومسا ايده جك ادعيهٔ مأثوره لرى پادشاه دوران وسلطان سلاطين جهان عبد المجيد خان طال
بقاه ونال ما يتمناه الى آخر الزمان حضرتلرينك همت بلند مرتب شاهانه لريله وجه معلوم
سابق التحرير اوزره تأليفنه موفق اولديغم اشبو ترجمه يه بلا ريا قصد تيمن وتبرك بريله اخرلرينه
روات ومأخذلرى اشارت وجابجا شروحه مراجعت ايله مفاهيم شريفهٔ لازم الايضاحلرى
تحرير اولنه رق درج اولنمق فائده سى مطالعه اولنوب اولوجهله زبان وكلك فقير بسمله خوان
نقل وتسطير اولمشدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم (اللهم لا عيش الا عيش
الاخرة) (حم ق عن سهل بن سعد) رضى الله تعالى عنه بو حديثك تتمه سى (فاكرم الانصار
والمهاجرة) كلاميدر مهاجرين وانصار غزوهٔ خندقده ارقه لريله طپراق اخراج ونقللرنده
تعب ومشقتلرينى كوردكده بويله دعا بيورديلر كه مفادى دنيانك عيش ونعمتى زياده اولسه ده
زائل وآخرتك نعمتى باقيه در اى بارى تعالى انصار ومهاجرينه نعمت آخرت احسان ايله ديمكدر
وبوندن مقصود امتك نفسلرينى رغبت دنيادن قطع وآخرته رغبته حمل ومشاق عباداته تحميلدر
(قلت) معلوم اهل دانشدر كه شارح بخارى مولانا عينى وسائر اعلام عربيه بيانجه (اللهم) لفظ
لطيفنك اصلى (يا الله) منادای شريفيدر وحرف ندا حذف اولنوب حرف مذكوردن عوض اوله رق
آخر لفظهٔ جلاله يه ميم مشدد الحاق اولنوب (اللهم) اولمشدر ونداده اشبو حذف وتعويض
اسم جلالك خاصه لرندندر قسمده تاء قسمك الحاقى و(يا الله) نداسنده الفنك وصل اولنميوب
قطع اولنمسى خاصه لرندن اولديغى كبى واهل عربيه نك بو تصرفدن يعنى حرف ندايى حذف
ايدوب مخرجى آخر لفظه كتوردكلرى نون كبى حرف علت مخرجنه قريب اولان ميمى آخر
اسم جلاله كتورمكلرندن غالبا مقصودلرى اسم شريف بارى تعالانك نداسندن اول امرده
ممتاز اولمسيچوندر (وحياة الحيوانده دميرى ذكر ايتديكى اوزره (اللهم) لفظ شريفندن
الف لامك حذف اولنه رق (لاهم) ديمك دخى لغت اولوب ابرهه بالذات هدم كعبهٔ مكرمه
قصديله سوق فيل وعسكر ايتديكى هنكامده جد النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عبد المطلب بيت
مكرمه قارشو طوروب ايلديكى دعاسنده (لاهم) تعبيريله بدأ ايلديكنى دخى يازمشدر (اللهم
ارزق آل محمد فى الدنيا قوتا) (حم ت عن ابى هريرة) رضى الله تعالى عنه (آل زوجات طاهرات ودخى
نفقه سى دائرهٔ نبويه دن اولان مؤمنين بنى هاشم ومطلبدر ودخى على قول الى يوم القيام اولان اتقياء
امت اجابتدر وبو معناى اخير ايله اطعمه حمل فى الدنيا طرفنه نظر ايتمدر و(قوتا) يرنده (كفافا)
روايتى دخى واردر كفاف لزومدن فضله قالميان وقدر حاجتده اولان رزقدر وقوت سد رمق
ايده جك مقداردر خلاصه بر رزق كه سؤال مذلتنه وارد رميه ديمكدر وكفاف وقوت اشخاص
واحواله مختلفدر وحديث آخرده اولان طلب غنا بو حديثه منافى دكلدر زيرا غنادن مراد قدر
كفاف ديمكدر (اللهم اغفر للمتسرولات من امتى) البيهقى فى الادب عن على رضى الله تعالى
عنه (متسرولات) متسروله نك جمعيدر كه سراويل كين نساء امت اجابتدر كندولرينى اجانبدن
ستر ايله مأمورلر اولوب اول امرى حفظ ويرينه كتوردكلريچون مستحق دعاء غفر اولورلر كه
اصلى ستر معناسنه در يعنى ستر عورات ايلدكلريچون ستر خطيئاتندن عبارت غفران دعاسيله
مقابله بيورديلر (اللهم اغفر للحاج ولمن استغفر له الحاج (هب عن ابى هريره) رضى الله تعالى عنه
ولمن استغفر له الحاج جمله سى اوچ كره تكرار بيورلديغى مرويدر (اللهم يا رب جبريل وميكائيل
واسرافيل ومحمد نعوذ بك من النار) (طب ك عن والد ابى المليح) رضى الله تعالى عنه حرالى
بيانجه ايل ملأ اعلاده مرادف لفظهٔ جلاله اولمغله جبريل عبد الله ديمكدر وبو ذات روح

امر حقدن قلوبده مابه الاحیا سیله اولان روح اللهی بسطه برید و واسطه وقدرتدرکه روح
حیاتی یدقبضیله عزرائیل ایله حقه ارجاعندن اول شوداردنیاده حقه ارجاع ایدر (ومیکائیل
دخی اسم عبودیتدرکه اجسامده مقیم اولان ارزاقه یدبسطدر (واسرافیل دخی مابه الحیاة
اولان ارواحی بسطه ید وواسطه در (جزولی شرح رساله ده (اسرافیل تسمیه سی کثرت اجنحه سندن
ومیکائیل تسمیه سی مطرونباتی تکییل ووزنه موکل اولدیغندن اوتریدر دیمشدر (ومحمد علیه
الصلاة والسلام روح الارواحدر دعاده اشبو ملائکهٔ ثلاثی تخصیص بالذکره وجه اشرف ملائکه
اولدقلرندن ودخی جبریل بروجه محرر حیات قلوب اولان وحیه ومیکائیل حیات ارض وحیوان
اولان مطر ونباته واسرافیل حیات عالمه وروحک اجسامه عودینه سبب اولان نفخ صوره
موکللر اولوب بووجهلر ایله اشبو وجود کائناتک مدار نظامی اولان حیاته موکل اولدقلری یچون
اولوب وحیات مذکوره یه موکللر اولان ارواح مقدسه ربوبیتله متصف اولان باری تعالایه
توسلک حصول مطلبده تأثیر کثیری اولدیغی ظاهردر واشبو وجه تخصیص ثلاثهٔ مشار الیهانک
حق تعالایه کمال اختصاصلری وافضل ملائکه اولدقلری یچون تخصیص اولنمشدر قولندن اولادر
وقول اول ایله قول اخیر ثانیدن افضلدر واول واخیرک بینلرنده کی تفصیلده دخی اقوال واردر
اقوال مذکوره نک اوچنجیسی توقفدر (وختم نبوت علیه الصلاة والسلام ایله توسل ایسه
سلطان وجوهدر وبونده دخی تعلیم امت آشکاردر (اللهم انی اعوذ بك من علم لاینفع وعمل لایرفع
ودعاء لایستجاب) حم حب ك عن انس رضی الله تعالی عنه) منفعتسز علم تعلمی مشروع اولمیان
یاخود مشروع ایسه ده عمله مقرون اولمیان واخلاق ردیه بی تهذیب ایتمیان علمدر رفع وقبوله
مقارن اولمیان عمل اخلاصی اولمیوب ریاآلود اولان عملدر وقبول اولنمیان دعا صاحبنک صدرنده
غل اولان دعادر بودعاء مأثور تعلیم امتدر (اللهم انی اسئلك من الخیر کله بما علمت منه
وما لم اعلم واعوذ بك من الشر کله بما علمت منه وما لم اعلم) الطیالسی عن جابر بن سمرة
رضی الله تعالی عنه) اشبو دعاء مأثور جوامع دعادر حضرت پیغمبر صلی الله تعالی
علیه وسلمه قبل باری تعالادن اعطا اولنان خیر وعلم غیریلرینه اعطا اولنمامش ایکن
بنه هر خیری وعلمی طلبلری مخلوقاتک صفاتی زیاده ونقصانی قابله اولدیغنه نظرا اولدیغنک
اوزرینه بونده تعلیم امت دخی واردر فتأمل (اللهم احسن عاقبتنا فی الامور کلها واجرنا من خزی الدنیا
وعذاب الاخرة) حم حب عن بشر بن ارطاه رضی الله تعالی عنه) طبرانینک روایتنده (من کان ذلك
دعاه مات قبل ان یصیبه البلاء) کلامی زیاده قیلنمشدر وبونده دخی امته تعلیم واردر (اللهم
انك سألتنا من انفسنا مالایملکه الا بك فاعطنا منك مایرضیك عنا) (ابن عساکر عن ابی هریرة
رضی الله تعالی عنه (شراح حدیث (سألتنا) لفظنی (کلفتنا) ایله شرح ایتمشلردر (اللهم انی
اعوذ بك من جار السوء فی دار المقامة فان جار البادیة یتحول) ك عن ابی هریرة رضی الله تعالی
عنه) مقامه باضم میم وطن ایله تفسیر اولنمشدر (اللهم اجعلنی من الذین اذا احسنوا استبشروا
واذا اساؤا استغفروا) هـ هب عن عایشه رضی الله تعالی عنها) اشبو استغفار ایله اولان دعا
دخی امتک مواظبت ایتملرینی ارشاددرکه عملرینی بکنوب هلاک رسیده واستدراجه مبتلا
اولمسونلر دیو مرحمتدر (اللهم انی اعوذ بك من شر ما عملت ومن شر مالم اعمل) م د ن هـ
عن عایشة رضی الله تعالی عنها) اللهم اعنی علی غمرات الموت او سکرات الموت) (ت هـ ك وکذا
النسائی عن عایشة رضی الله تعالی عنها) او سکرات الموت یا عایشه نک رضی الله تعالی عنها ویاخود
انلردن صکره اولان رواتدن برینک شکیدر قرطبی بیاننجه انبیا علیهم السلامک تشدید موتلری
واللری رفع درجات ایچوندر که کندولرینه نقص وعذاب اولماز (اللهم زدنا ولاتنقصنا واکرمنا

ولاتهنا واعطنا ولاتحرمنا وآثرنا ولاتؤثر علینا وارضنا وارض عنا) (ت ك عن عمر رضی الله تعالی
عنه (تهنا اصلنده تهوننا اولوب واوک کسره حرکه سی اولندهکی هاء ساکنه یه ویریلوب واو
حذف اولنمشدر بوحدیث شریف زیادهٔ علوم ومعارفه وعدم ذهابلرینه واعدادینه واعداءدینه
غلبه یه واعدانک عدم غلبه لرینه وقضایه اعطاء صبره وطاعت قلیله نک قبولنه دعادر وبونده
دخی تعلیم وارشاد امت مندرجدر کما لایخفی (اللهم انی اعوذ بك من قلب لایخشع ومن دعاء
لایسمع ومن نفس لاتشبع ومن علم لاینفع اعوذ من هولاء الاربع) (ت ن عن بن عمرو بن العاص
(د ن هـ عن ابی هریرة الدوسی عن انس) رضی الله تعالی عنهم (مناوی بوحدیثده دعاده سجعک
جوازینه دلالت واردر دیمش وحجة الاسلام مکروه اولان ضراعت وذلته منافی اولان تکلفیدر
دیوب ابن حجر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن کلام مسجع قصده مقارن اولهرق دخی صدور
ایتمشدر ولهذا غایت انسجامده اولور دیو حسن بیان ایلمشدر (اعوذ بك من هولاء الاربع
استعاذه سنک اعاده سیله مذکوراتدن مزید تحذیره تنبیه اولنمشدر (اللهم ارزقنی حبك وحب
من ینفعنی حبه عندك اللهم ارزقنی مما احب فاجعله قوة لی فیما تحب اللهم ومازویت عنی مما احب
فاجعله فراغا لی فیما تحب) (ت عن عبدالله بن یزید الخطمی رضی الله تعالی (اللهم اغفر لی ذنبی
ووسع لی فی داری وبارك لی فی رزقی) (ت عن ابی هریرة) رضی الله تعالی عنه (نبی اکرمك صلی الله
تعالی علیه وسلم استعاذه قیلدقلری ذنب لایق اولمیان شی یاخود آتیده وقوع ذنب ایله تفسیر
اولنمشدر وهرنه قدر حق تعالایه اقربیت معنویهٔ حبیب خدا علیه الصلاة والسلام ظاهر ایسه ده
جلال کبریاء الله عز وجل به الیق عبودیت مقدور عبد اولمامغله کمال قربه نسبتله بوقصوره مجازا
ذنب دینمشدر (هکذا قال المناوی شارحا) رزقک خیر اولسی مقسومه توفیق رضا ورزق ایچون حق
تعالادن غیری یه عدم التفاتدر ضیق مرافق دار صدری تنك وهمی جلبه واشغال بال وروحی
مغموم ایتدیکی ایچون توسیع دار ایله دعا اولنمشدر ویاخود داردن مراد حقیقة دارو بعضه طار اولان
قبردر دیو مشروحدر (اللهم انی اعوذ بك من زوال نعمتك وتحول عافیتك وفجاءة نقمتك
وجمیع سخطك) (م د ت عن ابن عمر) رضی الله تعالی عنهما (زوال مفارقت شی ثابت (وتحویل
شیئی تغییردر (فجاءة بغتة دیمکدر ضم فاومد الف ایله اولوب فتح وقصری دخی لغتدر قاله
المناوی (قلت) بوصورتده عمدة وزننده فجأة غلط اولمیوب غلطدر دیمک غلط اولوب درتیوز
سکسن درت دکل درتیوز سکسن بشدر دیمک حسابی غلتدر فتأمل (اللهم انی اعوذ بك من
منکرات الاخلاق والاعمال والاهواء والادواء (ت طب ك عن عم زیادة بن علاقة) اخلاقک
منکراتی (حقد) (حسد) (جبن) (لوم) (کبر) وغیریلری کبی اولان سیئاتدر واعمالک منکراتی
(قتل) (زنا) (شرب خمر) (سرقت) کبی اولان سیئاتدر اهواء شهواته میل نفس معناسنه مقصور
اولان هوی لفظنک جمعیدر (بونلری عصمتلری مبرهن ایکن ذکر تعلیم امت ایچوندر ومنکرات ادواء
(جذام) (برص) و(سل) و(استسقا) و(ذات جنب) کبی مرضلردر اللهم احفظنا من تلك الامراض
والمنکرات المذکورة امین (منکرات اضافتلری صفتک موصوفه اضافتی اولدیغن طیبی ذکر
ایتمشدر (اللهم متعنی بسمعی وبصری واجعلهما الوارث منی وانصرنی علی من ظلمنی وخذ منه
بثاری) (ت ك عن ابی هریرة والبیهقی عن جریر رضی الله تعالی عنهما) بر روایتده متعنی دن صکره
(فی الدنیا) زیاده اولنمشدر سمع وبصرک منفعتی رضای حق ضمننده اولان مسموعات ومبصراتده
استعماله موفقیتدر (مسموعات ومبصرات خیریه نک ثوابی اخرت ذخیره سی اولوب اول خیراتی ثمراتی
اشلیه نک ارتحالندن صکره باقیه اولمغله وارثدن استعاره قیلنوب اجعلهما الوارث منی بیورلمشدر
هکذا فی الکشاف (اللهم انی اسألك غنای وغنی مولای) (طب عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه)

بوراده مولی اقارب وعصبات واتباع وانصار واصهاردر وغنادن مراد غنای قلب اولوب غنای
مال دکلدر زیرا حق تعالایه اعتماد ووثوق ایدن حق تعالایه افتقارایله مستغنی مال اولور فتأمل
(اللهم انی اسئلك رحمة من عندك تهدی بها قلبی وتجمع بها امری وتلم بها شعثی وتصلح بها غائبی
وترفع بها شاهدی وتزکی بها عملی وتلهم بها رشدی وترد بها الفتی وتعصمنی بها من کل سوء
اللهم اعطنی ایمانا ویقینا لیس بعده کفر ورحمة انال بها شرف کرامتك فی الدنیا والاخرة اللهم انی
اسئلك الفوز فی القضاء ونزل الشهداء وعیش السعداء والنصر علی الاعداء اللهم انی انزل بك حاجتی
فان قصر رأیی وضعف عملی افتقرت الی رحمتك فاسئلك یاقاضی الامور و یاشافی الصدور کما تجیر
بین البحور ان تجیرنی من عذاب السعیر ومن دعوة الثبور ومن فتنة القبور اللهم ما قصر عنه
رأیی ولم تبلغه نیتی ولم تبلغه مسئلتی من خیر وعدته احدا من خلقك اوخیرانت معطیه احدا
من عبادك فانی ارغب الیك فیه واسئلك من رحمتك یارب العالمین اللهم یاذا الحبل
الشدید والامر الرشید اسئلك الامن یوم الوعید والجنة ذات الخلود مع المقربین الشهود الرکع
السجود الموفین بالعهود انك رحیم ودود وانك تفعل ماترید اللهم اجعلناها دین مهدیین غیر
ضالین ولامضلین سلما لاولیائك وعدوا لاعدائك نحب بحبك من احبك ونعادی بعداوتك
من خالفك اللهم هذا الدعاء وعلیك الاجابة وهذا الجهد وعلیك التکلان اللهم اجعل لی نورا فی قلبی
ونورا فی قبری ونورا بین یدی ونورا من خلفی ونورا عن یمینی ونورا عن شمالی ونورا من فوقی
ونورا من تحتی ونورا فی سمعی ونورا فی بصری ونورا فی شعری ونورا فی بشری ونورا فی لحمی
ونورا فی دمی ونورا فی عظامی اللهم اعظم لی نورا واجعل لی نورا سبحان الذی تعطف بالعز وقال به
سبحان الذی لبس المجد وتکرم به سبحان الذی لاینبغی التسبیح الا له سبحان ذی الفضل والنعم
سبحان ذی المجد والکرم سبحان ذی الجلال والاکرام) (ت د محمد بن نصر فی کتاب الصلاة
طب والبیهقی فی کتاب الدعوات عن ابن عباس رضی الله تعالی عنه) اشبو دعاء مأثوره دخی مغفرت
ونجاته دائر اولان دعالر تعلیم وارشاد امت ایچوندر (راوی حدیث ابن عباس رضی الله تعالی
عنهما دیمشدر که بنی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه پدرم عباس کوندرمش ایدی اخشام
اوزری واروب خالهم میمونه نك رضی الله تعالی عنها یننده بولدم کیجه ایچره قالقوب
قبل الفجر ایکی رکعت نمازی اقامه دنصکره اشبو دعایی (اللهم انی اسئلك رحمة من عندك
تهدی بها) ختامنده اولان سبحان ذی الجلال والاکرام تنزیهنه قدر تمامیله عرض درگاه
حق تعالی وتبارك ایلدیلر دیو روایت ایلمشدر (قلت) میمونه مبارکه زوجات طاهراتندر رضی الله
تعالی عنهن (وتصلح بها غائبی) فوقنده کی غائبی (ماغاب عنی) ایله شرح ایدوب واندن باطن
مقصود اولوب باطنك ایمان وخلاق مرضیه وملکات رضیه ایله تعلیما للامه صلاح پذیر اولمسیله
دعادر دیدیلر ورکع ضم را وفتح کاف مشدده وسجود ضم سین وجیم ایله ذات رکوع وسجود
اولان صلاتی کثرت اوزره اقامت ایدیجیلر معناسنه اولدیغن مفسرین ومحدثین تحریر قیلمشلردر
(اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ولاتنزع منی صالح مااعطیتنی) (البزار فی مسنده عن ابن عمر
رضی الله تعالی عنهما طرفة عین کوز قپاغی تحریك قدر قلنده کثرتی بیانده بر تعبیردر اشته بو دخی
دعایه امتك همتنی تحریك اراده سیله دعادر زیرا حقلرنده اعطا اولنان صلاحك نزع وسلب
اولنمیه جغی معلوم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدر (اللهم اجعلنی شکورا واجعلنی صبورا
واجعلنی فی عینی صغیرا وفی اعین الناس کبیرا) (البزار عن بریدة رضی الله تعالی عنه (حضرتك
صلی الله تعالی علیه وسلم اعین ناسده کبیر اولمسیله دعاسی یعنی خلقك نظرنده عظمتلو اولمرینی
رب عز تعالی شانه دن استیهاب ونیازی حاشا کبرا اولمیوب بلکه خلافة الله تعالی فی الارض اولان

امر عظیم فی الجمله کندولرینه سهولتلو اولوب امر ونهی آلهی یی تبلیغده تأثیر مصلحت
خیریه سیچون اولدیغنی شراح حدیث یازمشلردر (قلت) وغرض صحیح پیغمبری علیه
الصلاة والسلام بویله اولدیغن (واجعلنی فی عینی صغیرا) تعبیرلری دخی ناطقدر واشبو دعایه
سجده گاه آلهده عزشانه مواظبت امام المسلمین اولان پادشاهه غایتله سزادر (اللهم انك لست باله
استحدثناه ولا برب ابتدعناه ولا کان لنا قبلك من اله نلجاء الیه ونذرك ولا اعانك علی خلقنا احد فنشرکه
فیك تبارکت وتعالیت) (طب عن صهیب رضی الله عنه) بعض نسخه دهالرك بدللرنده کاف
خطاب ایله استحدثناك وابتدعناك واقع اولدیغنی شراح یازمشلردر (اله ورب اسملرینه حرف
بانك دخولی نفیی تأکید ایچوندر ومفهوم شریفی یاالله عز وجل سن عظیم الشان حاشا بوغیکن
حدوث وتجددیکی طلب ایلدیکمز آله واختراع ایتدیکمز رب دکلسن یعنی اویله محدث آله بوقدر
واولماز اویله بر آله یوقدر که سنی براغوب اکا التجا ایده لم وعدمدن بزی ایجاد ایتمکده سکا اعانه
ویاردم ایدن براحد یوقدر که عبادت والتجامزده انی سکا شریك ایده لم سن مثل وشریك وند
وضد وکافهٔ نقایصدن مقدس ومنزه سن دیمکدر واویله در حقا وصدقا اشبو دعاء مأثور ایله
نبی الله داود علیه السلامك دعا ایلدیکی دخی مرویدر (اللهم انك تسمع کلامی وتری مکانی وتعلم
سری وعلانیتی لایخفی علیك شیء من امری وانا البائس الفقیر المستغیث المستجیر الوجل المقر
المعترف بذنبه اسألك مسئلة المسکین وابتهل الیك ابتهال المذنب الذلیل وادعوك دعاء الخائف
المضطر من خضعت لك رقبته وفاضت لك عبرته وذل لك جسمه ورغم لك انفه اللهم لاتجعلنی
بدعائك شقیا وکن بی رؤفا رحیما یاخیر المسؤلین ویاخیر المعطین) (طب عن ابن عباس رضی الله
تعالی عنه حق تعالانك استماعی مسموعات خفی دخی اولسه ذات مقدسنه عزشانه غائب
وکیزلو اولمامسیدر (لایخفی علیك الخ) قولی (تعلم سری وعلانیتی) قولنك مجاز ویاخود
تخصیص ایچون اولمق توهمنی دفعا تأکید ایچون ذکر اولنمشدر (بائس ضرورتی مشتده (وفقیر
جمیع احوالده محتاج (مستغیث حق تعالادن منتصر (مستجیر عذابدن امانی طالب اولان دیمکدر
(خضوع رقبه تذلله رضا ایله سرفرودر (عبره فتح عین وسکون با ایله کوز یاشی (ذلیل مستهاندر
(رغم انف برونی ترابه الصاقدر (وادعوك دعاء الخائف المضطر ایله نبی مختار علیه الصلاة والسلام
افندیمز عبدك رتبه سی هرنه دکلو عالی وبلند اولورسه دخی ینه اقتضای ماهیت وحقیقتی
اوزره اضطراری دائم اولدیغنه تنبیه واشارت بیورمشدر زیرا عبد ممکندر وهر ممکن کندو یه
مدد یعنی امداد ایدیجی یه مضطردر (وذل لك جسمه) جمیع ارکان ظاهره وباطنه ایله حق
تعالایه انقیاد ایله شرح اولنمشدر (اللهم لاتجعل بدعائك شقیا) تعباخائبا ایله تفسیر قلنمشدر
(اللهم اصلح ذات بیننا والف بین قلوبنا فاهدنا سبل السلام ونجنا من الظلمات الی النور وجنبنا
الفواحش ماظهر منها ومابطن اللهم بارك فی اسماعنا وابصارنا وقلوبنا وارواحنا وذریاتنا وتب
علینا انك انت التواب الرحیم واجعلنا شاکرین لنعمتك مثنین بها واتمها علینا) (طب ك عن ابن
مسعود رضی الله تعالی عنه سبل السلام آفاتدن سلامت طریقلری یاخود تعلیما للامة جنت اولان
دار السلام یوللری یعنی اعتقاد صحیح وعمل صالحه دلالتی ایچون دعادر ظلمات ایله نوردن مراد ظلمات
دنیا ونور آخرتدر یاخود ظلمات معصیت ونور طاعتدر (اللهم الیك اشکو ضعف قوتی وقلة
حیلتی وهوانی علی الناس یاارحم الراحمین الی من تکلنی الی عدو یتجهمنی ام الی قریب ملکته
امری ان لم تکن ساخطا علی فلا ابالی غیر ان عافیتك اوسع لی اعوذ بنور وجهك الکریم
الذی اضاءت له السموات والارض واشرقت له الظلمات وصلح علیه امر الدنیا والاخرة ان یحل
علی غضبك اوینزل علی سخطك ولك العتبی حتی ترضی ولاحول ولاقوة الا بك) (طب عن

عبدالله بن جعفر رضی الله تعالی عنه ابن ابی طالب) (اللهم واقبة كواقية الوليد) (ع عن ابن عمر
رضی الله تعالی عنهما) مناوی مرحوم بیانجه اشبو دعای استنصار وعانك مفهوم شریفی یاربی
سندن طفل مولودك حفظی كبی حفظ سؤال ونیاز ایدرم دیمك اولوب و یاخود موسی علیه السلام
قصه سنی مبینه اولان آیتك برنده قول فرعونی ذكرده (الم نربك فينا وليدا) نصنده ولید دن مراد
موسی علیه السلام اولمغله مفهوم دعا یارب سندن موسی علیه السلامی حجر فرعونده ایكن شر
فرعوندن وقایه ایلدیكك كبی بنم حقمده دخی ایچلرنده اولدیغم قوممك شرندن وقایهٔ الهیه كی
طلب ایدرم دیمكدر (معلوم اوله كه اشبو دعاء پیغمبری علیه الصلاة و السلام دعاء طائف ایله
شهرت بولدی و بوشهرته سبب بودركه علیه الصلاة والسلام افندیمزه ابوطالب خدمت
حمایهٔ معلومه سنده ایكن اشرار مشركین اولقدر اذالرینه ابوطالبدن حذرا جسارت ایده مزلردی
وقتا كه ابوطالب فوت اولدقده اذالری اشتداد بولنغله علیه الصلاة والسلام افندیمز اهل طائف
دینه نصرت واعانه ایدرلر امید خیرمفید یله اوجانبی تشریف بیوردیلر لكن بحكمته سبحانه طائف
طائفه لرینك اذالری قومنك اذالرینه غالب كلوب حتی سفهاسی مبارك ومسعود قدم همایونی رمی
سنك ایله قنانمغلریله ذات سعادتلرینه بواذا ایچون اولیوب بلكه اهتدا ایتمدكلرینه حزن كلوب
و مكهٔ مكرمه یه رجوع بیوروب اوزمان اشبو دعا ایله دعا بیوردقلری ورجوع حیننده باری
تعالی وتقدس جباله موكل ملكی طرف رسالتپناهلرینه ارسال بیوروب اوطاغیلری یعنی اهل طائفی
باصدیروب اهلاك ایتملرین قصد ایدرسه طاغلره خطاب ایلسون امر الهی ایله مطاوعت ایدرلر
خبر الهی سی واسطهٔ ملك مشارالیه ایله واصل اولدقده ملك مرسله اقتضای تخییر الهی ایله
بلكه اوطاغیلرك اصلابندن ذات مقدس خالق البرایایی توحید وعبادت ایدر قوللر خروج ایدر
مطالعه سی باعث تأنی اولدی بیوردقلری روایت اولندیغن شراح حدیث یازمشلر (قلت)
توحیده سیف شریعتله دعوت اولنان كفارك جزیه یی قبول ایلدكلرندن اوزرلرندن سیف
قالدیرلدیغنك برحكمتی دخی یا بالذات كندولری اسلامك شرفنی پردهٔ غفلت و عناد اوزرلرندن
تدریجله قالقدقجه بیلوب اهتدا ایتملری و یاخود نسللرینك مسلم اولملری مصلحتی اولدیغنی اهل
تفسیر وحدیث واصول یازمشلردر (اللهم كما حسنت خلقی فحسن خلقی) (حم عن ابن مسعود
رضی الله تعالی عنه) بعض اهل علم بیانجه حسن خلقت یعنی اوصاف ظاهره یی مشبه بها
بیوردقلری تحدیث نعمت الهیه در (مفردی خانك ضمی ولامك سكونی ایله اولوب جمعی ضم خا
ولام ایله اولان خلق وخوی خوب كه اوصاف باطنه دن ومناط كمالدن عبارتدر انی ینه تعلیما
للامه طلبلری اثقال امور خلق وامتی تحملده وعبودیتی تحققده وقضایه رضاده ومشاهدهٔ
ربوبیتده تقوی ایچون اولدیغنی شراح كرام و بعض اعلام یازمشلردر (اللهم احفظنی بالاسلام
قائما واحفظنی بالاسلام قاعدا واحفظنی بالاسلام راقدا و لاتشمت بی عدوا ولاحاسدا اللهم
انی اسألك كل خیر خزائنه بیدك واعوذبك من كل شر خزائنه بیدك) (ك عن ابن مسعود
رضی الله تعالی عنه) قیام وقعود ورقود ذكری جمیع حالاتی مشعردر جمیع زمانده حفظ اسلام
شغلنی طلبدن مقصود اكمال دین خدمت ربانیه سبیله نعمت الهیه نك اتمامنده طلب كمالدر دعاء
دفع شماتت فرح عدو وحاسدی مستدعی بلیه یی دفع نیازیدر موضعین مذكورینده (بیدك)
روایتی دخی واردر اشبو ید قوت متصرفه دن مجازدر وتثنیهٔ ید عالمینده تنوع تصرفدن
عبارتدر رفاله المناوی (اللهم انا اسئلك موجبات رحمتك وعزائم مغفرتك والسلامة من كل اثم
والغنیمة من كل بر والفوز بالجنة والنجاة من النار) (ك عن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه) كسر
جیمله موجبات جمع موجبه در و بومقامده موجبه مقتضای وعد الهی ایله قائلنه رحمتی ایجاب ایدن

كلمه در (غرایم یا موكدات و یاخود موجباتدر یعنی بوكلامله حضرت علیه الصلاة و السلام
مغفرت باری تعالایی هبه و احسانه باعث اعمال معزمه ومجزومه توفیقی طلب ایتمشلردر (جنته
نیل ونار دن نجاتی طلبلری ینه امته منهاج تعلیم طریقیله درز یرا فوزایله نجات نبوی محكوم له در
(اللهم امتعنی بسمعی و بصری حتی یجعلهما وارثانی وعافنی فی دینی و جسدی و انصرنی
علی من ظلمنی حتی ترینی فیه ثاری اللهم انی اسلمت نفسی الیك و فوضت امری الیك والجأت
ظهری الیك وخلیت وجهی الیك لاملجاء منك الا الیك آمنت برسولك الذی ارسلت و بكتابك
الذی انزلت (ك عن علی رضی الله تعالی عنه (سمع و بصر ایله تمتع اولنمق ووارث اولملری حین
ارتحاله قدر صحیح وسالم اولملری یاخود وقت كبرو انحلال قوتده بقای قوتلریدر (ظلم ایدنلردن
مراد اعداء دیندر (اخذ ثاردشمن دینك هلاك اولملریدر (تسلیم نفسدن مراد نفس همایونلرینی
حكم حق تعالایه طایعه وامرینه منقاده قیلمسیدر (ظهری الجاحق تعالایه طیانمقدر ارقه یی
تخصیص انسان استناد ایلدیكی شیئه ارقه سیله اعتماد ایتمك اوزره عادت جاریانیچوندر (رسول
مؤمن به دن بومقامده یاذات نبویه علیه الصلاة والسلام یاخود كافهٔ رسل علیهم السلام یاخود
ینه تعلیم امتدر (كتاب دخی احتمالات مذكور اوزره در (اللهم انی اعوذ من العجز و الكسل
و الجبن والبخل و الهرم و القسوة والغفلة والذلة والقلة والمسكنة واعوذبك من الفقر والكفر
والفسوق والشقاق والنفاق والسمعة والریا واعوذبك من الصمم والبكم والجنون والجذام والبرص
وسیئی الاسقام) ك والبیهقی فی كتاب الدعاء عن انس رضی الله تعالی عنه) بو دعاده عجز سكون
جمله سلب قوتله تخلف توفیق (وكسل قوتله بیله لایق اولان اموردن تثاقل وتراخی یعنی اوشنمك
وآغر طورامق (وجبن دم وجان اوزره قورقودن ناشی قتال دشمن دینه شروعدن ضعف (بخل
حاجتدن ارتق مالدن سائل محتاجی منع (هرم سقوط قوابی وذهاب عقلی وخبط رأیی مؤدی
كبرسن (قسوت غلظت قلب وقتیلغی (غفلت قلبدن مهم اولان شیئك غیبوبتیله عدم
تذكری (ذلت ناس میاننده محقریت وناسك عین احتقار ایله نظری (قلت) قلت صبر و تحمل
وكفایت مقدارندن دون اولان انصار ومال (مسكنت قلت مال ایله بیله سوء حالدر (فقر
عند الاطلاق متبادر خاطر اولان حاجت ضروریه اولمیان فقر نفسدر زیرا احتیاج مذكورجه
اولان فقر كافهٔ موجود وممكنه شامل اولوب اندن انفكاك ممتنع اولدیغنه (یا ایها الناس انتم
الفقراء) نص جلیل اجلی دلیلدر فلاحاجة لنا الی البرهان فیه (كفر عناد وجحد وتدین ونفاقدن
اعمدر بعض اهل علم افاده سنجه تدین بوراده حكم نسخنه ایمان ایتامك یعنی بعض احكام شرع
موسی و یاخود عیسی علیهما السلامك نسخنه بعد نزول القرآن ایناتمیوب احكام منسوخله عمل
ایتمكدر (فسوق استقامتدن خروج وجور در (شقاق حقده مخالفتدر كه متنازعینك هر بری
برشق وجانبده بولنه رق مخالفت ایدن برشق اولمش اولور (نفاق حقیقی ایله مجازی یه شاملدر
(سمعه ضم سین ایله خلق اشتسون غرضیله عمل بر له قصد ارتفاع شاندر (ریا ناس ثنا وحسن
حالنی اعتقاد ایتسونلر دیو عبادتی اظهار در كه بوندن غرض جلب زخارف دنیادر (سرور
كائنات علیه افضل الصلوات والتسلیمات افندیمزك ذكر اولنان خصلتلردن استعاذه لری قبیح
اولدقلرینی بیان وانلردن امتلرینی زجر ومنع ایچوندر (صمم بطلان سمع و یاخود ضعفی (بكم
خرس یعنی دلسز اولمق (جنون زوال عقل (جذام قیلی اسقاط ولحمی تفتیت ایدوب كندوسندن
ماء رقیق جریان ایدن علتدر نعوذ بالله تعالی منها ومن كل الامراض (برص اعضاده بیاض
رنكلر احداث ایدن علتدر (سیئ الاسقام اللهم احفظنا ردی وفاحش اولوب مبتلا سندن
دوستلری و اهللرینك فرار و فقداتی مؤدی اولان علتلردر (شراح حدیثدن توربشتی

روح الله تعالى روحه اشبو دعاء مأثورى شرحده ديركه حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم حمى وصداع ورمد وامثاللرندن استعاذه بيوروميوب شفقة للامة وتعليمالهم ذكر اولنان صمم وبكم وجنون وجذام وبرصدن استعاذه بيوردقلرينك حكمتى بودركه بوعلتلرك ماعدالرنده انسان نفسى اوزره صبر ايله تحمل ايلدككده مؤنتى خفيفه ومثوبه سى عظيمه اولديغندن باشقه ايامى وزوالى قريب ومنتهى در اما مارالبيان امراضك ايامى ممتد وآثارى دائمه ونفسده موقعى جسيم اولوب بروجه محرر مبتلاسندن حميم وموانس وقريبى ومداويسى اوصانوب وبرلرينى جهنم كبى اوصانوب فرار ايدرلر وشين ايله تغير هيئتى مورث اولورلر (صمم كه سمعك ابطاليدر (وبكم كه نطقى خرس ايدن يعنى دلسز ايكدراشته بوحاللر دشوار ومستدعىء مشقت بيشماردر وجنونكه عقلى ازاله وامنى سلب ايتمكله مبتلاسنك قتل نفس ايتمسندن امنيت اولنمز وجذام وبرص ايسه قذارت وبشاعت اولدقلرندن باشقه صورتى مغيره علت مزمنه لردر وعلم طبه متعاطى اولان حذاقك اتفاقلرنجه علتان معديتان معقبتاندرلر انتهى (اللهم انى اعوذبك من علم لاينفع وقلب لايخشع ودعاء لايسمع ونفس لاتشبع ومن الجوع فانه بئس الضجيع ومن الخيانة فانها بئست البطانة ومن الكسل والبخل والجبن ومن الهرم وان اردالى ارذل العمر ومن فتنة الدجال وعذاب القبر وفتنة المحيا والممات اللهم انانسألك قلوبا اواهة مخبتة منيبة فى سبيلك اللهم انانسألك عزايم مغفرتك ومنجيات امرك والسلامة من كل اثم والغنيمة من كل بر والفوز بالجنة والنجاة من النار) ك عن ابن مسعود رضى الله تعالى عنه) بى منفعت اولان علم عمل اولنميان ياخود كندوسنه دينجه حاجتمس ايتمين علم ايله مشروحدر (جوع معده خالى اولدقده ذى روحه عارض اولان المدن وجوعك كوتى اولمسى راحت بدنه مانع اولمسى وبلابدل مواد جيده بى تحليلى ودماغى تشويشى ووسواسى مورث اولمسى جهتلرندندر (خيانت سر انقض عهد دوستى ايله حقه مخالفتدر (قبرده عذاب غالب اولديغنه بناء قبره مضاف اولمش ايسه ده مطلقا عذابدن استعاذه در (فتنة المحيا) محيا ميمك فتحيله اولوب وانك فتنه سى انسانه مدت حياتنده افتتان دنيا وجهالات ايله عارض حالت رديه در ياخود فقدان صبر ايله بليه يه ابتلادر (فتنهء ممات موت عندنده كنديله افتتان اولنان حالتدر وموته اضافتى موته قريب اولديغيچوندر (قلب اواه متضرع ياخود دعا وبكاسى كثير قلبدر (مخبت خاشع مطيع منقاد ديمكدر (منيب توبه ايله حق تعالايه راجع ديمكدر (عزايم مغفرت رحمته نيلده اصلا ذنب ايتمين عبد ايله عبد مذنب تائبك مساوى اولملرى كيفيته مظهر يتدر (منجيات امر بارى عزشانه عقابدن نجات ويرن وعذابدن صيانت ايدن احساندر (كاهدن سالم اولمق وجنته فوزوناردن نجات ايله دعاء حضرت عليه الصلاة والسلام اشارت اولنديغى اوزره تشريع امتدر (اللهم اجعل اوسع رزقك على عند كبرسنى وانقطاع عمرى) (ك عن عايشة رضى الله تعالى عنه) انقطاع عمر وقتنده وسعت رزق انقطاعه اشراف وقرب زمانيدركه كبرسندن عبارتدر وبوهنگامده آدمى ضعيف القوه وقليل الكد وسعيدن عاجز بولنور واسباب دور قالوب انجق مسبب الاسباب عزوجل سجده كاهنه رومال اولور (بعض طالب دانش اشبو دعاء مأثور دخى انسانك بادىء عادىء حكمت مبادى بقاى وجود اولان اشيايى كسب عهده سنه واجب اولديغنه اشارت واردر ديمشدر فتأمل (اللهم انى اسألك العفة والعافية فى دنياى ودينى واهلى ومالى اللهم استر عورتى وآمن روعتى واحفظنى من بين يدى ومن خلفى وعن يمينى وعن شمالى ومن فوقى واعوذبك ان اغتال من تحتى) (البزار عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه) راوىء دعاء مذكور ابن عباس رضى الله تعالى عنهما اشبو دعايه حضرت عليه الصلاة والسلام مسا وصباحده مداومت بيوردقلرينى

روايت ايلمشدر (عفت يعنى عفاف حلال اولميان شيلردن تنزه در (دنيا ودينده اولان عافيتده كافهء مكارهدن وقايه مندرجدر (بعض اهل علم مطالعه سنجه ذكرده دينه دنيانك تقديمى سببك مسببه تقديمى قبيلندن اولمسى ياخود دنيادن مؤخر اولان آخرت سلامتى اولمق ملاحظه اولنمشدر (عورت عيوب وخلل وتقصير ايله هر بر ظهورندن استحيا اولنان شيدر (روعه فزع اوله جقدر (تحتدن اغتيال من حيث لايشعرنا كاه خسف كبى بر هلاكدركه جهات ستى استيعاب ايدر (اللهم انى اسئلك ايمانا يباشر قلبى حتى اعلم انه لايصيبنى الا ماكتبت لى ورضى من المعيشة بما قسمت لى) (البزار عن ابن عمر رضى الله تعالى عنه (اللهم انى اعوذبك من الكسل والهرم والمأثم والمغرم ومن فتنة القبر وعذاب القبر ومن فتنة النار وعذاب النار ومن شر فتنة الغنى واعوذبك من فتنة الفقر واعوذبك من فتنة المسيح الدجال اللهم اغسل عنى خطاياى بالماء والثلج والبرد ونق قلبى من الخطايا كما نقيت الثوب الابيض من الدنس وباعدينى وبين خطاياى كما باعدت بين المشرق والمغرب) (ق ت ه عن عايشة (استعاذه اولنان مغرم يا مغرم ذنب ويا حلال اولميان شيده اولان دين مغرميدر وياخود حلالده اولوب لكن وفاسندن عجز كله جك ديندر وياخود مطلقا دينه احتياجدر بو استعاذهء نبويه دخى تعليم امت ياخود اظهار افتقار وعبوديتدر (فتنة القبر ملكينك جوابندن حيرتدر (وعذاب القبر عامى خاصه عطفدر زيرا عذاب قبر بعضا جوابده حيرت اولان فتنه دن نشأت ايدركه حيرت مذكوره عقبنده عذاب واقع اولور وبعضا حيرت مذكوره ايله اولميوب حق ايله ملكينه جواب ويردكدنصكره مأمور ياخود منهيده وقوع بولان تفريط اوزره يعنى كناهلردن ناشى قبرده عذاب واقع اولور (فتنهء نار خزنه نك سؤال وتوبيخلريدر (وعذاب نار افتتان مذكوردنصكره احراقيدر (فتنهء غنى وثروت بطر ايله طغيان ومعاصى يه صرف مالدر (فتنهء فقر اغنيايه حسد ومالدارك مالنه طمع وانلره تذلل ومقسومه عدم رضادر (بوراده مسيح دجال ديدكلرى شخص اوله جقدر كوزينك برى ممسوح اولديغندن وياخود شخص مرسوم مسيح اولنديغندن وياخود زمان قليلده ارضى ومسافه يى قطع ايتديكندن مسيح دينمشدر (دجال خلط وياخود كذب معناسنه اولان دجلدن مشتقدر بوندن استعاذهء حضرت عليه الصلاة والسلام انى كوره جك امت مرقومه لرى كفرينه ملبس اولمامق ايچون بين الامه خبرينك انتشارى مصلحتى ايچوندر (ازالهء خطايا ايله دعاء حضرت عليه الصلاة والسلام على فرض اولان ذنوبدر (صو وقار وطولو ايله تطهيرده تأكيد اوله رق انواع مغفرت ديمكدر (قلب ملك اعضا اولوب انك استقامتى اعضاء سائره نك استقامتى ديمك اولمغله خطايادن قلبك نقايه سنه اعتنا اولنمشدر (مشرق موضع شروق ومغرب محل غروبدر (وباعد الى قوله (والمغرب) دعاسنك معناسى (يارب سن ذنوبمدن حاصل اولان شيىء محو وبنم بينم ايله وقوعندن خوف اولنان ذنوبك بينى تحليل قيل تاكه ذنوبه بندن بالكليه افتراب حاصل اولميه ديمكدر (اللهم انى اسألك من الخير كله عاجله وآجله ماعلمت منه ومالم اعلم واعوذبك من الشر كله عاجله وآجله ماعلمت منها ومالم اعلم) مشايخ واهل حديثدن حليمى بيانجه اشبو دعا جوامع الكلم حضرت عليه الصلاة والسلامدن واحب الدعاء الى الله در واجابت جهتندن اعجل اولان دخى جوامع الكلم بولنان دعادر (اللهم انى اسألك من خير ماسألك عبدك ونبيك واعوذبك من شر ماعاذ به عبدك ونبيك اللهم انى اسألك الجنة وماقرب اليها من قول وعمل واعوذبك من النار وماقرب اليها من قول وعمل واسألك ان تجعل كل قضاء قضيته لى خيرا) ه عن عايشة رضى الله تعالى عنه) اولان هر قضانك ذاتلريچون خير ايله قضاسنى حق تعالادن طلب ايلمرندن مقصود طلب دوام شهوددر يعنى قلبك هر بر قضاء واقعى خيردر ديو شهود

وعرفانیلر که بوندن رضا نشأت ایدر یعنی بعض اهل دانش شرحنجه بو مقام شهود صاحبی نزدنده ماجاء من المحبوب محبوب قضیه سی روشن اولوب توحید حقیقی معلومی اولور بو دعایی روایت ایدن عایشه رضی الله تعالی عنها رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بکا (یاعایشة علیك بالجوامع الکوامل) بیوروب وعقبنده اشبو اللهم دعاسنی آخرینه قدر اوقیوب دام قبل بیوردیلر دیدیکی مرویدر (اللهم انی اسألك باسمك الطاهر الطیب المبارك الاحب الیك الذی اذا دعیت به اجبت واذا سألت به اعطیت واذا استرحمت به رحمت واذا استفرجت به فرجت) (ه عن عایشة رضی الله تعالی عنها) بو دعاده اولان اسم طاهر رب عزشانه اقدس وانفس وهرعیب ونقصدن منزه و (طیب نفیس و (ومبارك خیری زائد و فضلی عمیم و (واحب جمیع اسماء الهیه دن نزد حق تعالاده احب دیو شرح اولنمشدر (اللهم انی اسألك الثبات فی الامر واسألك عزیمة الرشد واسألك شکر نعمتك وحسن عبادتك واسألك لسانا صادقا وقلبا سلیما واعوذبك من شرما تعلم واسألك من خیر ماتعلم واستغفرك مما تعلم انك انت علام الغیوب) ت ن عن شداد بن اوس رضی الله تعالی عنها) امرده ثبات دینده دوام ولزوم استقامتدر (عزیمت رشد امرده حسن تصرف وامراوزره اقامه در (شکر نعمتی سؤال انعام الهیه شکرینه توفیقدر (حسن عبادت وجه حسن مرضی اوزره ایقاعیدر (لسان صادق کذبدن محفوظ اولمسیدر قلب سلیم هیجان غضبده قلق واضطرابده اولمامسی حیثیندر اشبو مطلوبات دخی آنشریع امندر (غیوب ابتداء علم لطیف خبیر عزشانه دن غیری فردآ فریده نك علمی نافذ اولمیان اشیاء خفیه در (اللهم لك اسلمت وبك آمنت وعلیك توکلت والیك انبت وبك خاصمت اللهم اعوذ بوجهك لا اله الا انت ان تضلنی انت الحی القیوم الذی لایموت والجن والانس یموتون) (م عن ابن عباس رضی الله تعالی عنه) (اللهم لك الحمد کالذی نقول وخیرا مما نقول اللهم لك صلاتی و نسکی و محیای ومماتی ولك تراثی اللهم انی اعوذبك من عذاب القبر ووسوسة الصدر وشتات الامر اللهم انی اسألك من خیر ماتجیء به الریاح واعوذبك من شر ما یجیء به الریح) (ت هب علی رضی الله تعالی عنه (لك) متعلقیله (صلاتی الخ) مبتداسنك مقدم خبریدر وتقدیمی حصر ایچوندر که نمازم وسجده اولان عباداتم یار بی انجق سکا اولوب غیری یه دکلدر یعنی خالصدر وریادن وارسته در دیمك اولور (محیا حیات (و ممات موتدر (صلاتی و نسکی ومحیای ومماتی) اقتباسدر محیای فتح یا و مماتی سکون یا واو دخی فتح یا وایکی یا ر دخی سکون ایله قرائتلر در (تراث انسانك ورثه سنه تخلیف وترك ایلدیکی شیدر حضرت علیه الصلاة والسلام (لك تراثی قولیله مال متروکلری ورثه یه قالمیوب لله تعالی صدقه اولدیغنه اشارت بیورمشلردر (خیری سؤالده صیغۀ جمعله ریاح وشردن استعاذه ده صیغۀ مفرد ایله ریح تعبیر بیورلدیغی رحمت الهیه غضبی سابقه و واسعه اولدیغنه اشارتدر (اللهم عافنی فی جسدی و عافنی فی بصری واجعله الوارث منی لا اله الا الله الحکیم سبحان الله رب العرش العظیم الحمد لله رب العالمین) (ت ك عن عایشة رضی الله تعالی عنها) عافیت بدن و بصر مکارهدن سالم اولمقدر و عافیتك وارث اولمسی وارثك مورثنه اولان لزومی موته قدر بدنه ملازم اولوب ایرلمامسیدر (ومعنای (الحمد لله) جمیع صفات کمال ایله وصف بالکز الله تعالا یه منحصردر دیمکدر (اللهم اقسم لنا من خشیتك ماتحول بیننا و بین معاصیك ومن طاعتك ماتبلغنا به جنتك ومن الیقین ماتهون مصائب الدنیا و متعنا باسماعنا و ابصارنا و قوتنا ما احییتنا و اجعله الوارث منا واجعل ثارنا علی من ظلمنا وانصرنا علی من عادانا ولاتجعل مصیبتنا فی دیننا ولاتجعل الدنیا اکبر همنا ولامبلغ علمنا ولاتسلط علینا من لایرحمنا) (ت عن ابن عمر رضی الله تعالی عنه) حضرتك علیه الصلاة والسلام درکاه حق تعالا دن بنه ارشاد اللامه دعا ایلدیکی مصایب

دنیایی تسهیل ایدن یقین و اعتقاد تحصیلی تقدیر الهی حکمت و مصلحتدن خالی اولمادیغنی یعنی قوللری حقلرنده هرنه کیم ایشلر ایسه انلرده قوللرینك صلاحی اولدیغی جزما اعتقاد مسهل مصایب اولدیغی بیاندر (اللهم انفعنی بما علمتنی وعلمنی ماینفعنی وزدنی علما الحمد لله علی کل حال واعوذ بالله من حال اهل النار) ت ه ك عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه) علمك نفعی مقتضاسیله عملدر و منفعتلی علمی طلب تکثیر عمل مستوجب الثواب ایچوندر زیادۀ علم معلومات سابقه یه مضاف اوله رقدر (کل حال) احوال سرا وضرادر (احوال اهل النار جهنمده و قبرده وسائر عذابکاهلرنده اولان حاللریدر نعوذ بالله تعالی (اشبو دعا دخی جوامع الکلمدندر (اللهم اجعلنی اعظم شکرك واکثر ذکرك واتبع نصیحتك واحفظ وصیتك) ت عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه (اعظم شکرده بولنمق شکرك تکراری و دوام استحضاری توفیقی (و اکثار ذکر قلبی و لسانی اولان ذکر دیمك (واتباع نصیحت رضایه مقرب وغضبدن مبعد اعماله توفیق امتثال (و حفظ وصیت مأموراتی ایفایه و منهیاتدن اجتنابه ملازمتدر (اللهم انی اسألك واتوجه الیك بنبیك محمد نبی الرحمة یامحمد انی توجهت بك الی ربی فی حاجتی هذه تنقضی لی اللهم فشفعه فی) ت ه ك عن عثمان بن حنیف رضی الله تعالی عنه) شراح بیانیجه مفهوم دعاء شریف (یارب عالمینه رحمت اوله رق مبعوث قیلدیغك محمد اسمیله مسمی اولان نبی ذی شانکه توسل ایله قولك سندن سؤال ودرکاه معنوی رحمتکه توجه وعول ایدرم ای محمد سندن دخی اشبو مرادم ایچون ربمه شفاعتکی رجا ایدرمکه حاجتمی حاصل قیله ای ربم بنم حقمده اونبی رحمتك شفاعتنی قبول ایله دیمکدر (راوی دعا رضی الله تعالی عنه دیرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك حضور سعادتلرینه براعمی رجل کلوب ای نبی الله علیه الصلاة والسلام الله تعالا یه بنم حقمده دعا قیل که بکا عافیت احسان بیوره دیدی حضرت علیه الصلاة والسلام دیلرسك دعایی تأخیر ایده یمکه سنك حقکده خیر اولان بودر واسترسك دعا ایده یم بیوردقده تخییر بیورلدیغنه بناء دعایی رجا ایتمکله توضی ایدوب و ایکی رکعت نماز قیلوب بعده تحریر اولنان دعاء مأثوری اوقو بیوردیلر انتهی (قلت) بو صورتده دعاء مذکور امت ایچون اولوب خاصۀ نبوت اولمدیغی روایۀ دخی مستباندر ومقام تواضعده اولمغله اسم محترملری تصریح اولنمشدر واثنای دعاده ذات نبوت پناه علیه الصلاة والسلامك مخاطبك داعی اولمسی ابراهیم الحلبی مرحومك شرح کبیر منیه ده تحیاتده واقع السلام علیك شرحنده اشارت ایتدیکی اوزره سر ارتباط معنوی یه وتوسله اشارت و بلکه صراحت واردر و اعلام واساطین دینك کینونت و رابطه ده وزیارت مراقد کملین دینده تألیف ایلدکلری آثارلری مطالعه اولنوب بو مسئله نك تفصیل و تحقیقنه اطلاع حاصل اوله (اللهم انی اعوذبك من شر سمعی و من شر بصری ومن شر لسانی ومن شر قلبی ومن شر منیی) د ك عن شکل رضی الله تعالی عنه) بو دخی تعلیما در (اللهم عافنی فی بدنی اللهم عافنی فی سمعی اللهم عافنی فی بصری اللهم انی اعوذبك من الکفر والفقر اللهم انی اعوذ بك من عذاب القبر لا اله الا انت) د ك عن ابی بکرة رضی الله تعالی عنه) وفیه بعض ارشاد (اللهم انی اسألك عیشة تقیة و میتة سویة ومردا غیر مخز ولا فاضح) البزار طب عن ابن عمر رضی الله تعالی عنه) تقیۀ زکیۀ راضیۀ مرضیه دیمکدر میتة بناء نوعدر (مرد فتح میم وراء وتشدید دال ایله آخرته مرجعدر (غیر مخز ضم میم وسکون خا ایله و بر روایتده اثبات یاء مشدده ایله مخزی غیر مذل ولاموقع فی البلاء دیو (ولافاضح ای کاشف للمساوی والعیوب دیو شرح اولنمشدر وفیه ایضا بعض تعلیم (اللهم ان قلوبنا وجوارحنا بیدك لم تملکنا منهما شیئا فاذا فعلت ذلك بهما فکن انت ولیهما) (حل عن جابر رضی الله تعالی عنه) اللهم اجعل فی قلبی نورا و فی لسانی نورا وفی بصری نورا

وفى سمعى نورا وعن يمينى نورا وعن يسارى نورا و من فوقى نورا ومن تحتى نورا ومن امامى نورا ومن خلفى نورا واجعل لى فى نفسى نورا واعظم لى نورا) (حم ق ز عن ابن عباس رضى الله تعالى عنه) شارح مشارق ابن ملك محقق اشبو دعاء مأثورى شرحده (معلوم اوله كه قلب انسان الاء الهيه نك مقر فكرى واسان محل ذكر وشكرى وبصر محل نظر ايات الهيه وسمع محل سماع قول حقدر شيطان مطرود ايسه ناسه اشبو اعضالرده كلوب ظلمته شبيه بلكه عين ظلمتدن عبارت وسوسه لر ايقاع ايتديكندن حضرت عليه الصلاة و السلام ارشادا لامته المرحومه اعضاء مذكوره نك هر برنده اثبات نور ايله وساوس شيطانيه نك دفعيله دعا بيورمشدر ونوردن ضياء حق وصوابى اراده قيلمغله بو صورتده مفاد دعا ارباب اعضاء مذكوره مى حقده استعمال وتصرف وتقلبى راه صوابده قيل ديمك اولور و يمين و يسار وسائر جهاتى ذكرلرى انوار قلب ولسان و بصر وسمعلرندن ظهور رنده يمين و يسار وسائر جهاتده خلفدن بولنسانلره تجاوز ايتديكيجون فتأمل وجوانب مذكوره ده حرف جرك اعاده سى تمام اناره واحاطه يه اشارتدر زيرا انسانى ظلمات بشريه وشهوات نفسانيه تماميله احاطه ايتمش اولوب انجق انوار الهيه به مظهريت ايله تخلص اولنور مقوله دن اولمغله بو خصوصده اهتمام اقتضا ايتمشدر ديمشدر انتهى (و اعظم لى نورا) قولنى مناوى اى اجزل لى من عطائك نورا عظيما لايكتنه كنهه لاكون دائم السير والترقى فى درجات المعارف) ديو تفسير وشرح ايتمشدر (اللهم اصلح لى دينى الذى هو عصمة امرى واصلح دنياى التى فيها معاشى فاصلح لى آخرتى التى فيها معادى واجعل الحياة زيادة لى فى كل خير واجعل الموت راحة لى من كل شر) (م عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه (صلاح دنيا ودين ومعاد كه اصول مكارم اخلاقدر بونك اصولنى دعاده تعليم امتدر ودينك وصلاحى حافظ جميع امور اولديغى ونعوذ بالله تعالى فسادى افساد كافۀ امور ايلديكى آشكاردر واصلاح معاد حق تعالانك طاعت وعبادتنه لطف وتوفيقدر وزياده حيات طاعت ايچون طلب اولنور وموت مشقت دنيادن خلاصه سبب وغموم دهردن تخلصدر اللهم اختمنا بالايمان وطول اعمارنا مع الطاعات آمين (اللهم انى اسألك الهدى و التقى و العفاف و الغنى) (م ت ه عن ابن مسعود رضى الله تعالى عنه (اللهم استر عورتى وآمن روعتى واقض عنى دينى) (طب عن حباب ابن ارت رضى الله تعالى عنه) بو راده ستر عورت اظهارى سوء اولان شيلردر وروع خوف وفزعدر كه اندن سلامت دعاسنه امتى ارشاددر قضاء دينى دعا وفاسنه اقتدارى رجادر (للهم اجعل حبك احب الاشياء الى واجعل خشيتك اخوف الاشياء عندى واقطع عن حاجات الدنيا بالشوق الى لقائك واذا اقررت اعين اهل الدنيا من دنياهم فاقرر عينى من عبادتك) (حل عن الهيثم بن مالك الطائى الشامى الاعمى) حب حق عز وجل احب اشيا اولدقده مدارج معرفت حق تعالانك ترقى بولمسى ومعرفت تزايد ايتدكجه احبيتك تضاعفى لازم كلور خشيت كمال تعظيمه مقترن اولان خوفدر اخوف اشيا اولمسى كاملا خوفى موجب اولان انكشاف صفات جلال ذى الكبريادر عز شانه (اللهم انى اعوذبك من شر الاعميين السيل والبعير الصؤل) (طب عن عايشة بنت قدامة بن مظعون رضى الله تعالى عنه بو دعاء مأثورده شرلرندن استعاذه اولنان ايكى اعمى حمله ايديجى وصالديريجى وصحرا ايجى سيل و بعير ايله بيان بيورلمشدر (اللهم انى اسئلك الصحة والعفه والامانة وحسن الخلق والرضى) (البزار عن ابن عمرو بن العاص رضى الله تعالى عنه) حصول عفت و امانت وحسن خلق وقدره رضا ايله تعليم امتدر (اللهم انى اعوذبك من يوم السوء و من ليلة السوء ومن ساعة السوء ومن صاحب السوء ومن جار السوء فى دار المقامة) طب عن عقبة بن عامر الجهنى رضى الله تعالى عنه (اللهم انى اعوذ برضاك من سخطك و بمعافاتك من عقوبتك واعوذبك منك لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك (م عن عايشة رضى الله تعالى عنها (لا احصى الحديث)

ثناء حق تعالادن واجب اولان مرتبه يى اراده تقصيرى اعترافدر (قلت) بو دخى بيان اساطين دين اوزره عين عبوديت وثنادر (اللهم لك الحمد شكرا ولك المن فضلا) (طب عن كعب بن عجرة) (اللهم انى اسألك التوفيق لمحابك من الاعمال و صدق التوكل عليك وحسن الظن بك) (حل عن اوزاعى مرسلا الحكيم الترمذى عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه) مناوى فاضل توفيق خلق قدرة الطاعة ايله تفسير ايلمشدر و بو دخى ارشاد در (اللهم افتح مسامع قلبى لذكرك وارزقنى طاعتك واطاعت رسولك و عملا بكتابك) (طس عن على رضى الله تعالى عنه (رسولدن مراد فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم و كتابدن مقصود قرآن عظيم الشاندر مرزوقيت طاعت كمال لزوم اوامر در ذكره مسامع قلبك انفتاحى هر لسان ذاكرك نطق ايلديكى اذتى ادراكدر ولذت ذكرى ادراك ايتمين قلب ميت كبيدر بلكه ميت اندن خيرلودر و بو دعاده ارشاد امت دخى واردر (اللهم انى اسألك صحة فى ايمان وايمانا فى حسن خلق ونجاحا يتبعه فلاح ورحمة منك وعافية ومغفرة منك ورضوانا) طس عن على رضى الله تعالى عنه) ايمانده صحت قلبده تمكن قصديله برابر بدنده صحتدر وحسن خلقده ايمان حسن خلقه مقارن اولان ايماندر (فلاح مطالب دنيا وآخرته فوزدر (رضوان مناط فوز خير دارينددر (اللهم اجعلنى اخشاك حتى كانى اراك واسعدنى بتقواك و لا تشقنى بمعصيتك و خرلى فى قضائك و بارك لى فى قدرك حتى لا احب تعجيل ما اخرت و لا تأخير ما عجلت و اجعل غناى فى نفسى و امتعنى بسمعى و بصرى واجعلهما الوارث منى وانصرنى على من ظلمنى وارنى فيه ثارى واقر بذلك عينى) طس عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه) طلب اولنان تقوى سبب هر خير وسعادتدر وغنى انجق غناى مال اوليوب غناى نفس اولمغله انك حصولى مسؤلدر فخر كونين عليه الصلاة والسلام هر ذنوبدن معصوم اولديغى متحقق ايكن معصيتله شقاوتدن مصون اولمسيچون دعالرى رب عزته تواضع وخضوع ايچون اعتراف عجز طريقى ودخى امتنى ارشاد قصديله در (قلت) لكن مناوى شرح كبيرنده بو دعا مأثور سلمان رضى الله تعالى عنهه وصيت طريقيله ليل ونهارده قرائت قيل ديو صدور ايدوب و اول دعاده صحابئ مشار اليهه خطابا (قل) لفظى دخى واردر كه تعليما (قل اللهم اجعلنى الى آخره) قرائت بيورلمشدر ديمشدر كه روايت اخراده ديمك اولور فتأمل (اللهم الطف بى فى تيسير كل عسير فان تيسير كل عسير عليك يسير واسألك اليسر والمعافاة فى الدنيا والاخرة) (طس عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه) بونده دخى ارشاد دخى واردر (اللهم اعف عنى فانك عفو كريم) (طس عن ابى سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنه كذلك تعليم در (اللهم طهر قلبى من النفاق وعملى من الريا ولسانى من الكذب وعينى من الخيانة فانك تعلم خائنة الاعين وما تخفى الصدور (الحكيم خط عن ام معبد الخزاعية) اللعبية عائكه رضى الله تعالى عنها) احياء علومده (ولسانى من الكذب) دنصكره (وفرجى من الزنا) زياده قيلنمشدر خيانت چشم امور منهيه يه كوز ايله رمز و اشارت و يامسارقت نظر ونظر بعد النظردر وخائنة الاعين تركيبى صفتك موصوفه اضافتى اولديغن مناوى (و تقديره الاعين الخائنة) ديو اشعار ايلمشدر تأمل اولنه بو دخى ارشاد در (اللهم ارزقنى عينين هطالتين تشفيان القلب بذروف الدموع من خشيتك قبل ان يكون الدموع دما والاضراس جمرا) ابن عساكر عن ابن عمر رضى الله تعالى عنه (مفهوم دعاء خشيت بارى تعالادن ناشى هول موقفده كوز ياشى قان وديشلر شدت عذابدن جمره اولمدن ياشلر آقيدن و او ياشلر ايله دل بيماره دوادن دوچشمى طلب ديمك اولور بو صورتده بو دعا محضا تعليم امت ايچون اولديغى آشكارا اولور زيرا ذات رسول الثقلين عليه الصلاة والسلام (لا خوف عليهم ولاهم يحزنون) تشريفيله مشرف اوله رق آمنون وفرحون اولان ذوات كرامك اعظمى

و پادشاهیدر (اللهم عافنی فی قوتك وادخلنی فی رحمتك واقض اجلی فی طاعتك واختم لی بخیر عملی واجعل ثوابه الجنة) (ابن عساكر فی تاریخه (عن علی رضی الله تعالی عنه (اللهم اغننی بالعلم وزینی بالحلم واكرمنی بالتقوی وجملنی بالعافیة) ابن النجار فی تاریخه (عن ابن عمر رضی الله تعالی عنهما رافعی دخی روایت ایتمشدر (اغناسی طلب اولنان علم امور آخرتدر كه غنی ایجق او علمدر زیرا او علم مدار سعادات دارین اولان برقطبدر (اللهم انی اسألك من فضلك ورحمتك فانه لایملكها الا انت) (طب عن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه (اللهم حجة لا ریاء فیها ولا سمعة) (ه عن انس رضی الله تعالی عنه (اللهم حجة) اللهم اسألك حجة تقدیرنده در كه اللهم قرینه سیله اسألك حذف اولنمشدر (اللهم انی اعوذبك من خلیل ماكر عیناه تریانی وقلبه یرعانی ان رأی حسنة دفنها وان رأی سیئة اذاعها) ابن النجار عن سعید بن ابی سعید رضی الله تعالی عنه (شراح بیانجه مفهوم دعا یاربی ظاهرده محبت و وداد اظهار ایدوب و باطن امرده محتال وخدعه كار اولان بردوستدن سكا صغنورم كه خداع ومداهن اوله رق ایكی كوزی حقیقی دوستنك دوستنه نظری كبی بكا نظر ایدر وقلبی ایسه بنی ایذایه مراعی اولوب اذام ایچون رصدگاه فساده كزوب اگر بنم ایشلدیكم بر گوزل ایشی طویروبیلورسه او فعل حسنی میتی دفنی كبی گزلر و اورتر و اگر بنم برخطامی طویارسه نشر وخبرینی ناس میاننده اظهار ایدر دیمكدر (بو دعانك موردی بر قولده اخنس بن شریق نام منافق و بر قولده كافۀ منافقین حقلرنده وارد ایدوكی مرویدر وبونده دخی تعلیم امت وحال استقبالدن خبرده برمعجزۀ حكم اشارت واردر وعلی القاری حزب اعظم نامنده ترتیب ایتدیكی حزبه دخی درج ایتمشدر فتأمل (اللهم اغفرلی ذنوبی وخطایای كلها اللهم انعشنی واجبرنی واهدنی لصالح الاعمال والاخلاق فانه لا یهدی لصالحها و لا یصرف سیئها الا انت) طب عن ابی امامة الباهلی رضی الله تعالی عنه (راوی مشارالیه اقتدا ایلدیكی هرنمازده بو دعایی رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم قرائت ایلدكلرین استماع ایدردم دیو روایت ایلدیكنی مناوی یازر بونده دخی ارشاد واردر (اللهم بعلمك الغیب وقدرتك علی الخلق احینی ما علمت الحیاة خیرا لی وتوفنی اذا علمت الوفاة خیرا لی اللهم واسألك خشیتك فی الغیب والشهادة واسئلك كلمة الاخلاص فی الرضی والغضب واسألك القصد فی الغنی والفقر واسألك نعیما لاینفد واسألك قرة عین لاتنقطع واسألك الرضی بالقضاء واسألك برد العیش بعد الموت واسألك لذة النظر الی وجهك الكریم والشوق الی لقائك فی غیر ضراء مضرة ولا فتنة مضلة اللهم زینا بزینة الایمان واجعلنا هداة مهدیین) (ن ك عن عمار بن یاسر رضی الله تعالی عنه (بونده منقطع اولمیه جق قرۀ عین یعنی مسرت كه حصولیله دعا بیورلمشدر كثرت نسل مهدیین مستمر یاخود نمازه محافظه توفیقیدر كه قرۀ عین نمازه تخصیص اولندیغی دخی حدیث آخر ایله متحققدر وموتدن صكره برد عیش مطلوب تجلیء ذاتی ابدی ایله اولان نور یعنی بر انكشافدر كه اندن اوته سنده حجاب وستر یوقدر و بو دعاده دخی ارشاد واردر كما لایخفی (اللهم رب جبریل ومیكائیل واسرافیل اعوذبك من حر النار ومن عذاب القبر) (ن عن عائشة رضی الله تعالی عنها امام احمد دخی روایت ایلمشدر و فیه تعلیم ایضا (یعنی بونده دخی تعلیم امت واردر (اللهم انی اعوذبك من غلبة الدین غلبة العدو و شماتة الاعداء)(ن ك عن ابن عمر رضی الله تعالی عنهما (غلبة العدو) مصیبته فرح ومسرته حزن ایدن بدخواه و(شماتة الاعداء) عدوك بلیه یه فرح ایتمسیدر و (غلبة الدین) نعوذ بالله تعالی ادایه قدرت مفقود اولدیغی حالده مدیونده بولنان ثقلت وشدت وسیما كه داین طلبده ازعاج ایده اندهاولان اضطرابدر دیو تفسیر اولنمشدر وفیه تعلیم ایضا وفیه معجزة باهرة (اللهم انی اعوذبك من غلبة الدین وغلبة العدو ومن بوار الایم

ومن فتنة المسیح الدجال) (قط فی الافراد طب عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما (بوار لغتده هلاك معناسنه در واستعاره طریقیله كساده دخی مستعملدر وایم كرك بكر وثیب اولسون وكرك مطلقه ویا زوجی فوت ایتمش اولسون بو وجهله زوجی اولمیان خاتوندر وانك كسادی بر احدك كندویه رغبت ایله نكاحنی طالب اولمامسندن عبارتدر (ومسیح آخر زمانده خروجی اشراط ساعتدن اولان دجال دیدكلری كذابك دخی آدیدر (وفی الحقیقه اندن گران وباشع بار فتنه وبلا یوقدر وفیه تعلیم ایضا (بعض اهل علم اشبو دعانك ضمننده چونكه قوم اهل اسلام هر جزء افرادندن مركب بركل وبرهیئت مجتمعه اولوب هر برینك معاد ومعاشی اسبابنك انتظامنه خلل گلسه جمله سنه كله جكی مسئله حكمیه اولمغله فعلی وقولی وتقریری وحی رب عزت وعین حكمت ومصلحت اولان حضرت برگزیدۀ كائنات علیه الصلوات والتسلیمات افندیمز مطلقا نسادن كندویه رغبت ایدن بولنمدیغی حالده حوایج ضروریه سنه خلل تطرق ایدرك هلاك رسیده اولوب وبو هلاك دخی هیئت مجتمعه یه لا محاله طوقنه جغندن او مقوله بیكس خاتونك كسادی دفعنه دعا وبو دعا ایله تدابیر ملكت اصولندن براس اعظمه اشارت بیورمشدر كه اندن كافۀ تدابیر استخراج اولنور دیو حاشیه زیب اولدیغی برفیض واسعدر كه بتوفیقه تعالی گورلملوب بورایه فهم فقیر ایله درج وتصویب اولندی (اللهم انی اعوذبك من التردی والهدم والغرق والحرق واعوذبك ان یتخبطنی الشیطان عند الموت واعوذبك ان اموت فی سبیلك مدبرا واعوذبك ان اموت لدیغا) (ن ك عن ابی الیسر رضی الله تعالی عنه (اسم راویء مشارالیه كعب بن عمرودر ابو داود وغیریسی دخی اندن روایت ایتمشدر (تردی) یوكسك یردن سقوط ودخی قیویه دوشمكدر (هدم) سكون دال ایله بناتك انسان اوزرینه ییقلمسیدر (غرق) كسر را ایله فرح وزننده غرقله موتدر وفتح را ایله دخی مرویدر (حرق) فتح حا ورا ایله نار ایله یانمقدر (اشبو وجهلر ایله موتده شهادته نیل وار ایكن استعاذه سی بركوچ چكیت اولدیغندن بعض بشر ثبات ایده میوب بوتقریبله شیطانك اخلال دینه سررشته سی اولور مصلحتنه بناءدر (سبیل حقده مدبرا فوت شروع سبیل صواب ایتمشیكن كیرو دونمك ویاخود اعلای دین ایچون صف جنكده قائم ایكن فراردر كه حرامدر دیو شرح اولنمشدر (لدیغ) فعیل وزننده مفعول معناسنه دركه صوقولمش دیمكدر ولدغ سملی حیوانك صوقمسنده مستعملدر وفیه تعلیم كذلك (اللهم انی اعوذ بوجهك الكریم واسمك العظیم من الكفر والفقر) (طب فی السنة عن عبد الرحمن بن ابی بكر الصدیق رضی الله عنهما) بوراده ذكری گچدیكی اوزره فقر فقدان مال ویاخود فقر نفسدر وذا تعلیم للامة ایضا (اللهم لایدركنی زمان ولاتدركون زمانا لایتبع العلیم ولایستحیی فیه من الحلیم قلوبهم قلوب الاعاجم والسنتهم السنة العرب) (حم عن سهل بن سعد الساعدی (ك عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنهما (بو دعاء اعجاز وعا ذات حضرت رسالتپناه علیه وعلی آله وصحبه الصلاة والسلام ایله اصحاب كزینی رضی الله تعالی عنهم حضراتنه دائر بر دعای حكمت آرادر (اللهم انی اعوذبك من فتنة النساء واعوذبك من عذاب القبر) الخرایطی فی كتابه اعتلال القلوب عن سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه (فتنۀ نسا انلرله امتحان ومحبتلریله ابتلادر واستعاذۀ عذاب قبر كذلك تعلیم امتدر (اللهم انی اعوذبك من الفقر والقلة والذلة واعوذبك من ان اظلم او اظلم) (د ن ه ك عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه (قلت كسر قافله قلت مالدر وبو حالده عدم صبر خلالنده شیطانك اغنیایی القا بریله تسلط ایتمسندن قورقیلور یاخود جند معین وامدادك قلتیدر واولكی اظلم معلوم صیغه سیله ظلم وجور ایتمك و ایكنجیسی بنیۀ مجهول ایله ظلم اولنمقلق یعنی مظلوم اولمقدر بونده دخی تعلیم اولوب ظلمدن استعاذه مندوب اولدیغنه

دلالت واردر (اللهم انی اعوذ بك من الجوع فانه بئس الضجيع واعوذبك من الخيانة فانها بئست
البطانة) (د ن ه عن ابی هريرة رضی الله تعالی عنه (جوع یعنی آجلغك المی وشدت مصابره سندن
استعاذه در (وضجيع) همفراش دیمکدر (جوع آجه ملازم اولوب یاتقده دخی برلکده اولدیغندن
ضجيع دینلشدر (جوع مادامکه اسلوب ریاضت ومنهج سلوك اوزره اعتیاد اولنمیه خلاصه
مرشدك امر وتدبیریله اولیه حسب البشریه مادۀ ضعف بدن اولوب عبادتك اقامتنه مانعدر خیانت
احوال قلبیه دن اولمغله اهل وخاصۀ مرد اولان بطانه قلقلی قیلنمشدر وفیه تعلیم ایضا (اللهم
انی اعوذبك من الشقاق والنفاق وسوء الاخلاق) د ن عن ابی هریرة رضی الله عنه (شقاق) نزاع
وخلاف وتعادی وعداوت (نفاق) نفاق عمل دیو شرح اولنوب (سوء الاخلاق) صاحبی بالاخره
قاچدیغی مطوره کاهه البته دوشر دیو تعلیل اولنمشدر وفیه تعلیم ایضا (اللهم انی اعوذبك
من البرص والجنون والجذام ومن سیئی الاسقام) حم د ن عن انس رضی الله تعالی عنه (جذام)
اشارتی چکدیکی اوزره شعور وحس اعضایی کیدررر ولحمی تقتیت وتفریق ایدر مرض مشکلدر
واسقام سیئه سل واستسقاوذات الجنب وغیرلری کبی اولان عللدر علل ثلاث مذکوره اسقامده داخل
ایکن تصریحی بین العرب ابغض امراض اولدیغیچوندر و بونده دخی تعلیم امت واردر (ابن ملك
هر بر مرضکه مبتلا سندن ناس احتراز ایدهلر انلردن ناس وانلر دخی ناسدن انتفاع ایدهمیوب
و بوسببدن مبتلالر حقوق حق تعالی ایله حقوق مسلمینی ایفا ایدهمیه جکلرندن اشبو مرضلر ایله
سائر عللدن استعاذه نك استحبابی آشکار اولور دیمشدر (قلت) وآنفا ذکر اولنان حاشیۀ بعض
اهل علمی بو بیان ابن ملك تأیید ایدر (اللهم رب الناس مذهب البأس اشف انت الشافی لاشافی
الا انت اشف شفاء لایغادر سقما) حم ٣ عن انس بن مالك رضی الله تعالی عنه (مرض ذنوبدن کفارت
دخی اولدیغی شقه نظر ادفعیله دعا اشکالی مستبعددر سؤالنه چونکه نفس دعا عبادت اولمغله ثوابه
منافی اولمادیغندن باشقه مرض ایله کفارتك حصولی ابتدای مرض واومرضه صبرده تحقق ایدر دیو
جواب ویرمشلردر تأمل اولنه (اللهم ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار)
(ق عن انس رضی الله تعالی عنه حسنۀ دنیا صحت وکفاف وعفاف وتوفیق و (حسنۀ آخرت
ثواب ورحمت و (وقنا عذاب النار) سوء اعمال ایله استحقاق اولنان عذاب ناردن عفو ومغفرت
ایله تفسیر اولنمشدر و بونده تعلیم دخی واردر (اللهم انی اعوذ بك من الهم والحزن والعجز
والکسل والبخل والجبن وضلع الدین وغلبة الرجال) حم ق عن انس رضی الله تعالی عنه) هم ایله
حزنك بر برندن فرقی واردرکه اوتوقع اولنان و بو واقع اولان مکدر و بلیه ده وقاضی بیضاوی
بیانیجه حزن کچمش وهم کله جك شدت غمنده وعلی قول شدتلبسنده هم وضعف اوزره اولانده
حزن مستعملدر و (کسل) قدرت وسیله بیله برشی اجراسندن اغر دوشمك (وضاد ولامك
فتحه لریله ضلع اعوجاجدر دینك مدیونی اکری ایتمه سندن یعنی آغرلغی یعنی کدری بلی
بوکه سندن عبارتدر (وغلبۀ رجال خلقك بغیر حق تغلب وجدلی اوله جقدر (بو مقامده
بعض اهل عرفان دیرکه کلام حکم انسجام نبوتك علی صاحبه الصلاة والسلام فهمنده تحقیق
وتحته مستتر ومنطوی اسرارك معرفتنده تدقیق ایله ظاهرنده توقف ایتمامك واجبدر ایمدی
ذات تحقق خلقدن حصول قهرك سببی نیدوکنه نظر ایلدکده خلق مقهورك قهرینه تحریك
ایدن واجب الوجود عز شانه اولدیغی شهود وادراکه قهر ظاهری خلق اولدیغی حجاب
ایدوکنی بولدقده اوحجابدن یعنی فعلی خلقه اسناددن دونوب درگاه معنوی آلهی یه رجوع وعول
ایدر لکن ظاهر قال وحالده کرچه قهر مذکوری حق تعالادن شهود ایتمیوب بلکه خلقدن
شهود ایدر و بوشهود ظاهری ایله قهردن حالی منفك اولماز واکر فعلی الله تعالادن شهود

ایدرسه قهر زائل اولوب حکم آلهی یه راضی اولور واشبو تقریر تحقیق مدار اوزره استعاذه
انجق حجاب مذکوردن عبارت اولان سبب قهردن اولمش اولور فافهم (اللهم احینی مسکینا
وامتنی مسکینا واحشرنی فی زمرة المساکین) (عبد بن حمید عن ابی سعید الخدری رضی الله تعالی
عنه (طب والضیا المقدسی عن عبادة بن الصامت رضی الله تعالی عنه (ابن جوزی موضوعدر
دیو ادعا ایتمش ایسه ده دکلدر فقط ضعیفدر قاله المناوی) بو راده نیاز اولنان مسکنتدن مراد
مسکنت معلوم فقرا اولیوب درگاه معنوی رب عزت عز شانه یه اولان مسکنت قلبیدر وعلی
قول رزق کفافی تجاوز ایتمامکده دعادر (اللهم انی اعوذ بك من العجز والکسل والجبن والبخل
والهرم واعوذ بك من عذاب القبر واعوذبك من فتنة المحیا والممات) (حم ق ٣ عن انس رضی الله
عنه بو دخی امتك حق تعالادن بو یله نیاز ایتملرینه ارشاددر (فتنۀ محیا) فقدان صبر ورضا ایله
ابتلای بلادر ومماتك فتنه سی منکر ونکیر حضراتنك سؤاللرنده حیرتدر عجز امور دارینده فعلی
واجب شیئی ایانده ضعفدر کما قاله الشراح انتهی مانقلته عن الجامع الصغیر) اشبو نقل اولنان
ادعیه مأثوره ده صاحب الجامع الصغیر مولانا سیوطی نك روح الله تعالی روحه مأخذی اولان
کتب احادیث رموزلرینك ایضاحی کرك بوراده و کرك کوریلان دیکر کتابلرده لازم کلمکله خدمة
لاخوان الدین بو محله درج اولندی (خ) یالکز ایکیوز اللی بسالی یعنی موافق عدد نور اولان سنه ده
فوت اولوب صدق عدد بنه سیان سنه ده تولدایدن محمد بن اسمعیل البخارینك صحیح
شریفنه و (م) ایکیوز التمش برده فوت اولان حسین بن الحجاج القشیری النیسابورینك صحیحنه
(ق) مشار الیهمانك اتفاقلرینه (د) ایکیوز یتمش بشده قرق اوچ یاشنده ایکن فوت اولان
سلیمان بن الاشعث السجستانی الشافعینك سننه (ت) ایکیوز طقوزده طوغوب سبعینه یتمش
ایکن فوت اولان ابو الحسن محمد بن عیسی بن سورة الترمذینك سننه (ن) اوچیوز اوچده طوغوب
سکسن سکز سننده وفات ایدن احمد بن شعیب الخراسانی الشافعینك سننه (ه) ایکیوز یتمش
اوچده فوت اولان حافظ کبیر حدیث ابن ماجه محمد بن یزید الربعی نك سننه اشارتلردر
وابن ماجه والدینك لقبیدر ودخی (٤) ائمۀ حدیث مشار الیهم حضراتنك مجموعنه (٣)
ابن ماجه دن ماعدالرینه (حم) ایکیوز قرق برده سکسن یدی یاشنده فوت اولان ناصر
سنت وصابر محنت امام احمد بن محمد بن حنبلك مسندینه (عم) امام احمدك اوغلی عبد الله نام
خیر خلفك زوائد مسند والدینه (ك) حاکم محمد بن عبد الله بن حمدویه الضبی که اوچیوز یکرمی برده
متولددر اول ثقه نك مستدرك صحیحیندن ماعدا کتابلرینه (خد) بخارینك مستقل اولان
کتاب الادب نام اثرینه (تخ) مشار الیهك تاریخنه (حب) اوچیوز اللی درت سالی عقدثمانینده
فوت اولان ابو حبان محمد بن حبان التمیمی البستی الشافعینك تقاسیم نام کتاب صحیحنه (طب)
حفاظ معمرین عالمیندن وثقاتدن سلیمان اللخمی الطبرانینك اسامی اصحابده یازدیغی معجم کبیرینه
مشار الیه ذهبی قولنجه یوز اون یاشنده اصفهانده فوت اولمشدر (طس) مشار الیهك غرائب
شیوخنده یازدیغی معجم اوسطنه (طص) بنه مشار الیهك معجم اصغرینه (ص) ایکیوز یکرمی
یدیده طقسان یاشنده مکۀ مکرمه ده فوت اولان ثقاتدن ابو عثمان سعید بن منصور خراسانی
وعلی قول طالقانینك سننه (ش) ایکیوز اوتوز بشده فوت اولان ابو شیبه عبد الله بن محمد بن
ابی شیبة العبسی الکوفینك مسندینه (عب) ایکیوز اون بشده بغدادده فوت اولان احد علامدن
عبد الرزاق بن نافع ابو بکرك جامعنه (ع) طقسان یدی یاشنده ایکن اوچیوز یدیده فوت اولان
ثقاتدن محدث اولکای جزیره ابو یعلی احمد بن علی بن المثنی التمیمی القاضی نك مسندینه
(قط) یتمش طقوزنده ایکن اوچیوز التیده فوت ومعروف الکرخی قبرینه مدفون اولان امام زمانی

علی بن عمر البغدادی الشافعینک افراد وعلل نام کتابلرینه (قو) ابومنصور شهردار بن شیرویه الدیلمی نک مسند فردوس نام کتابنه (حل) طفسان درت یاشنده درتیوز اوتوزده فوت اولان ابونعیم احمد بن عبد الله الاصفهانی الصوفی الشافعینک حلیة الاولیاء نام کتابنه (هب) یتمش درد نده ایکن درتیوز اللی سکزده نیسابورده فوت اولوب بیهقه نقل اولنان احد ائمهٔ شافعیه دن حافظ کبیرک عزیز الفوائد اولان شعب الایمان نام کتابنه (هق) مشار الیهک سبکی علیه الرحمه تهذیب وترتیب وجودت جهتلرندن مثلی براحد تصنیف ایتمشدر دیو شهادت ایدن سننِ کبراسنه بر وجه محرر اشارتلردر (بیهق نیسابورده قرای مجتمعه در ✻انتهی فلنشرع الی ترجمة ما فی المستطرف من الاقوال فی الادعیة ✻جامع المستطرف مرحوم (اللهم انی اسألك الجنة بلا عمل عملته واعوذبك من النار بلا ذنب ترکته) قاضی شریحک دعاسندندر دیو تحریر ایلمشدر وعملسز جنت ویرکاه اوله رق مجانا ناردن خلاص نیازی او لمغله محض رجا وانجق رحمت واسعه الهیه یه التجادن عبارت برعبودیتدر (براعرابیهٔ بلیغه بیت مکرم یانده (الهی لك اذل وعلیك ادل) دیو دعا قیلمشدر که مآلی سجده کاه نیاز مغفرت حق تعالاده ذلیل وبو وضعیله عظمت خدای ذی کبریایه جل جلاله دلیلم یاخود بنده عمل خیر یوغیسه آخرک اهتدالرینه سبب اولدم دیمکدر فتأمل (وعمر بن ذرک (اللهم ان کنا عصیناك فقد ترکنا من معاصیك ابغضها الیك وهو الاشراك وان کنا قد قصرنا عن بعض طاعتك فقد تمسکنا منها با حبها الیك وهی شهادة ان لا اله الا انت وان رسلك جاءت بالحق من عندك) دعاسی ایمش که مناهیده نعوذ بالله تعالی شرك بالله دن مبغوض معاصی بولنمدیغنه واوامرده کلمتین شهادتینك جزمنده ثباتی بیان ایله استغفاردر که اعترافدن عبارتدر (وسلام بن مطیع دخی بو یله دعا ایلمشدر (اللهم ان کنت بلغت احدا من عبادك الصالحین درجة ببلاء فبلغنیها بالعافیة) ومفاد دعا یارب صلحا قوللر یکك امتحان ابتلایه تحمل وصبر ایله نائل اولدقلری درجه یه بن قولکی عافیتله یعنی بلا بلا نائل ایله دیمکدر (فتح موصلی قدس سره یه بزم ایچون جناب حق تعالایه دعا ایله دیو رجا ایلدکلرنده (اللهم هبنا عطاءك ولا تکشف عنا غطاءك) دیو دعا قیلمشدر که مفادی یارب فضلکله بزه بخش عطیه قبل یعنی مغفرت ایلیوب غطامزی آچمه یعنی بزی سترهٔ عفوك اورتسون اکر سیئاتمزه باقیلورسه بز اصلا مستحق احسان اولهمیز دیمکدر (مطرف بن عبد الله بن برجمیتکاه نیازده ناسك دعاده اولان ایکلدیسنی وسوز وکدازینی ایشیدوب حق تعالی وتقدس بویله آه وانین ایله مغفرت رجا ایدن قوللرینی عفو ایده جکی اقتضای مرحمت ووعد الهیدندر دیو غفرانلرینه یمین ایتمکی هم وقصد ایتمش ایدم بر ده بن دخی ایچلرنده بولنه رق بکا ایله فریاد ایدنلردن اولدیغم خاطریمه کلمکله یمینه جسارت ایده میوب ترك ایتدم دیمشدر صب الله تعالی علیه شآبیب الغفران (اللهم لا تحرمنی خیر ما عندك لشر عندی فان لم تقبل تعبی ونصبی فلا تحرمنی اجر المصاب علی مصیبة) سلف صالحین دعالرندر که یارب خزینهٔ غیبیهٔ غیر نفادکده اولان خیر واحسانکدن یعنی غفرانکدن بنی بنده اولان شر وسیئاته جزا اوله رق محروم ونومید قیلمه اکر عبودیتکده اولان تعب ومشقتم قبوله شایان دکلسه باری مصاب اولان قوللریکه موعود اولان اجردن بنی محروم ایلمه دیمکدر واشبو (اللهم لا تکلنا الی انفسنا فنعجز ولا الی الناس فنضیع) دعاسی بعض اسلاف نیازیدر که (یا الله بزی عبودیتکده ونعیشمزده نفسمزده کی مکنتنه براقمه که عاجز اولورز یعنی عبادت وحسن معاشه توفیق ویرناسك دخی ارشاد وارزاقده اللرینه ترك ایتمه که ضایع اولورز یعنی یارب اهتدا وامر معاد ومعاشده لطف سنکدر دیمك اولدیغی عاجزانه اقدار الهی ایله مطالعه اولندی الامر لاهل العرفان (حسن بصری حضرتلری برکیمسه قبرستانه زیارته واردقده (اللهم رب الارواح

الفانیة والاجساد البالیة والعظام النخرة التی خرجت من الدنیا وهی بك مؤمنة ادخل علیهم روحا منك وسلاما منی) دعاسنی اوقوسه (کتب الله له بعدد من مات من لدن آدم الی ان تقوم الساعة حسنات) یعنی اول کیمسه نك الله عظیم الشان دفتر اعمالنه عهد آدم علیه السلامدن قیامته قدر فوت اولوب واوله جق موتای مؤمنینك اعدادی قدر حسنات یازدیرر یعنی احسان ایدر دیمشدر (قلت) سوق کلام اشبو قول حسن حسن وخیر اولمسنی ارائه ایدر والله اعلم (معروف قاضی حکایه قیلمشدر که برسال حجاج مسلمین عرفاتده جناب حق عظم سلطانه وتعالی شانه درکاه اجابتپناهنده دعا ونیازده جهد تام ایدرلرکن ترك طائفه سندن برحاجی ناسك عربی ولسان آخرده اولان ادعیه ومناجاتلرك قرائتنه قدرتی اولمادیغندن ساکت وحیران طوروب وعجز وعیندن کندویه رقت قلب کلوب لسانیجه اشبو (اللهم انك تعلم انی لا احسن شیئا من دعائهم فاسألك ما یطلبون منك لما دعوا) مألنده یعنی ای تکرم بیلورسنکه بن اشبو حاجیلر قوللریکك سوزلریله بیلوروب استدکلری نه اولدیغن هم بیلم وهم سویلیه مم ارتق ای اولولردن اولو چلبم یوجه لردن یوجه اولان قاپوکه یوزیمی وکوزیمی اشته سوردم اوقوللرك سندن دیدکاری سوزلر ایله نه دیلرلرسه بن قولکه دخی ویلکلری باغشله معناسنده اولان لغتیله اغلیه رق یالوارمش ایمش اشبو نیاز ترکینك اوزرینه صلحادن برذاته رؤیاسنده بوسنه جناب حق تعالی حجاجك حججنی بر ترکینك کندینی فقر وفاقه ده کوردیکی یعنی عجزینی درکاه رب عزتده اعتراف ایله افتقار ایلدیکی ایچون قبول بیوردی دیو افاده ایدرلر (مثل الذی یدعو بغیر عمل مثل الذی القوس الذی یرمی بغیر وتر) قولی لسان ناصحینده دائردر که مفادی (للفقیر) ✻دعای بی عمل اولماز قرین استجابت هیچ ✻کمان بی زهك تیری اولور می منزله واصل ✻بیتیدر (عامر بن قیس هر صباح (اللهم غدا الناس الی اسواقهم ومعایشهم ولکل منهم الیك حاجة وحاجتی الیك یارب ان تغفرلی) دیو دعا ایدر ایمش یعنی یا الله عز شانه ناس علی الصباح چارسو ومکسب تعیشلرینه کیدرلر وهر برینك برامل اولغله انلرك حصوللرین توسل سبیله بارکاه احسانکده استرلر وبنم انجق مطلبم بن قولکی مغفرتکدر دیو رجاده اولور ایمش (اصمعی عبد الملك بن مروانك حین فوتنده تکلم ایلدیکی (اللهم ان ذنوبی جلت عن الصفة اللهم وانها لصغیرة فی جنب عفوك فاعف عنی) کلمه سنه یعنی دعاسنه بن غبطه ایلدم دیمشدر که اصمعی پسند اولنسه ده یاربی عزوجل ذنوبم چو غالوب مقداربنی بیان هرنه دکلو طاقتمدن ایلروایسه ده عفو یکك یانده خرده در معفو قبل دعاسی نفس الامرده باقی استاذك ✻غرق ایدر دریاری برقطره آب مغفرت ✻وار قیاس ایت وسعت دریای رحمت نیدوکن ✻بیت دلنشین شیرینی اشرانجه سعهٔ رحمت الهیه یی بیانده برکوزل مناجاتدر (ابراهیم بن ادهم قدس سره سیاحتنده سفینه ایله کیدرکن فورتنه قوپوب سکنه سی هلاکارین تیقن بر له بکایه باشلرلر مشار الیه ایسه برکلیم پاره یه بورینوب ظاهرا اویقوده وباطنا استغراقده ایمشلر صحوایله فالقوب اوطوردقلری کبی نفس متکلم مع الغیر تعبیریله یاربنا قدرتکی کوردك عفو یکی دخی بزه کوستر دیو مناجات عقبنده روزکار کسیلوب بحره سکون کلدیکی منقولدر (اللهم زهدنا فی الدنیا ووسع علینا فیها ولا تزدها عنا وترغبنا فیه) دعاء سلف اولدیغن ثوری حضرتلری حکایت قیلمشدر که مفادی ومألی مالی محبت ومیلسز ودخی غنای قلبی طلبدر (وقال علی المرتضی رضی الله تعالی عنه قد جعل الله فی یدیك مفاتیح خزائنه بما اذن لك فیه من مسألته فمتی شئت استفتحت بالدعاء ابواب نعمته واستمطرت شآبیب رحمته فلا یقنطك ابطاء اجابته فان العطیة علی قدر النیة وربما اخرت عنك الاجابة لیکون ذلك اعظم لاجل السائل واجزل لعطاء الآمل

و ربما سألت الشئ فلا توءتاه واوتيت خيرا منه عاجلا فرب امر قد طلبته فيه هلاك دينك لو اوتيته) يعنی جناب حيدر كرار كرم الله تعالی وجهه حق سبحانه وتعالی طلبنده سكا اذن ویردیکی اشیانك يعنی مباح اولان حاجاتله مملو اولان خزائن غيبيه سنك مفتاحی يعنی دعايی سنك بدل يكه تسليم ايلمشدر نه زمان دیلرسك اوءدنك يعنی دعا ايله ابواب نعمت الهيه يی آچ وشأبيب رحمتی يعنی مرحمتی مصلقلرينی استمطارده اشك نيازی سجده كاهده اطرافنه صاچ اكر اجابت ابطا ايدرسه چكديكی سكا يأس ويرمسون زيرا عطيه قدر ومقدارنجه در وكاهيجه سندن اجابت اجر طالب وسائل اعظم وعطاء امل اجزل اولسون مصلحتيچون تأخر ايدر يعنی قبولی آخرت نعمتيله اولور وبعضا دخی مطلوبك بعينه حاصل اولمیوب حقكده اندن خيرلوسی عاجلا ظهور ايدر زيرا بعض مراد اولور كه انی خير صانورسن اولايسه ظهوره كلورسه هلاك دينكه بادی اولور مآلنده تنبيه آرا اولمشلردر (من قرع باب السماء مثل مفاتيح الدعاء) كلام بلاغت ارتسام اعلامدندر (بعض اعراب يتاغنه اوزانه جقنده (اللهم انی اكفر بكل ما كفر به محمد صلی الله تعالی عليه وسلم واومن بكل ما آمن به) ديوب بعده باشنی يصديغنه قورايمش (قلت) اشبو كلام عربده اولان كفر اسلامدن صكره موضوع وشايع اولان ضد ايمان معناسنه اولميوب انكار معناسنه اولان كفر لغويدر وبو معناجه مفهوم كلام مرقوم يارب محمد المصطفی صلی الله تعالی عليه وسلمك انكار ايلديكی هر بر شيئی بن دخی انكار وايمان ايلديكی يعنی مقبولی اولوب تصديقيله امتنه امر ايلديكی شيلره ايمان وتصديق ايدرم ديمك اوله رق بر موجز وبليغ سوزدر كه فخر الوری عليه الصلاة والسلامك انكار بيوردقلری اشيايه كافهٔ كفريات وسيئات وتصديق وقبول بيوردقلری اموره ايمان وعامهٔ عبادات وحسنات داخل اولور (بر مرأة بدويه دعاسنده (يا صباح يا منّاح يا مطعم يا عريض الجفنة يا ابا المكارم) ديو ندا ايلديكنی عربدن بر رجل ايشيدوب مرأه يی زجر ومنع ايدیجك اوخاتون فصاحت نمون (دعنی اصف ربی وامجد الهی بما تستحقه العرب) يعنی بنی حالمه براق تا كه ربمی وآلهمی عرب ثنايه مستحق كوردكلری وصف ايله وصف ايده يم ديمشدر (وبو خصوصی زمخشرينك ربيع الابرارنده يازديغی اشبو كلام آتی ايضاح ايدر دير كه كعبهٔ معظمه ده ركن يمانی جهتنده عرب عربادن بری يا ابا المكارم يا ابيض الوجه ديو مناجات ايلديكنی استماع ايلدم اشته بو وصفلر ودخی امثاليله عربك تمجيد وتقديس وتسبيحلری واردر ومقصودلری ثنا علی الله در واستعاره طريقيله ابو المكارمدن كرم وابيض الوجه دن تنزه عن القبيح قصد ايتمشلردر وعرب عندنده كريم ايله ابو المكارم وجواد ايله عريض الجفنه ومنزه ايله ابيض الوجه فرقلری اولميوب هر بريله بر برلرينی ثنا ايدرلر انتهی (قلت) لكن كتب كلاميه ده تفصيلی مشوق اقلام اعلام اولديغی اوزره اسماء الهيه نك توقيفيه اولمسی مسئله سنده اولان تحقيقات اقتضاسنجه لغتده اوصاف حسنه يه موضوع اسما ايله هر نه قدر مشعر مدح ايسه ده چونكه لغات عربيه بحر بی ساحل اولوب بلكه معناسی ثنا اشتمال اولان بر لفظ يا مشترك ويا خود اضداددن يعنی بر برلرينه ضد اولان ايكی معنايه موضوع اولمق احتماللرينه بناء عند اهل التحقيق ذات اجل واعلايه مادامكه كتاب وسنتده اطلاقی كورلميه اطلاق اولنماز يعنی او ايكی اصلده كورلمكه توقف ايدر وتوقيفيه ديمك دخی بودر اكر قرآن وحديثده اطلاق اولنمش ايسه هرچند مثلا يد كبی جسميتی اشعار ايدرسه ده بنه اطلاق ايدرز ومتشابهاتدن ديوب حق تعالی جسم وجسمانيتدن منزهدر اعتقاديله معناسنه يا قيوب العلم عند الله ديو اطلاق ايدرز ويا خود بعض اعلام نجو برنجه يدی قدرت وتصرف ايله تأويل ايدرز وكتاب وسنتده بولنمسه هر نه قدر كندوسنده ايهام نقص بولنمسه ده علی قول المحققين

ذكر اولنان اشتراك وضدين احتماليله اطلاق ايده میز اكر تفصيلنه اطلاع استنورسه برلرينه باقيله (بر اعرابی يه ربك ور بمز عز شانه يه دعاده حسن طلبه يعنی بليغانه عبوديته شايان تعبيره قادرميسن ديدكلرنده نعم ديوب (اللهم انك اعطيتنا الاسلام من غير ان نسألك فلا تحرمنا الجنة ونحن نسألك) ديو دعا ايتمشدر كه مفادی يارب وقت فترتده ارسال قبل ديو طلبنده اولماديغمز ختم الانبياء عليه الصلاة والسلام ايله بزه اسلام احسان ايلدك وحالا طلبنده اولديغمز جنتدن بزی محروم ايلمه ديمكدر (قلت) اشبو حسن طلب متأخرين علم معانينك فن بديعه درج ايتدكلری صنعتدر وفی الحقيقه يالكز داعيهٔ حسن تعبير ايله مطالبك نزد سر كارانده قضاسی صورت بولديغی انكاره كلور شی دكلدر علمای اعلامك اقوالندن مستفاد اولديغی اوزره هر نه قدر نزد معنوی حق تعالاده اقتضای غنای مطلق ايله حسن طلب وتعبير عبدك قبول واجابتده حقيقةً مدخلی يوغيسه ده ولله المثل الاعلی عادت الهيه اوزره بين الخلائق اشياء مباحه ده حسن صورتده ودائرهٔ ادبده اولان اوضاع موافق رضاء حق تعالادر مثلا حضور عظمايه ثوب بذله وخسيس ايله يعنی بالا بوش وبنش وساره ومقوله حرمته منافی اثواب حرمتسز كيرلمديكی كبی مساجد ومعابده دخی ثوب زينت وحرمتسز داخل اولمق مخالف عبوديت اوله رق مكروهدر (اما حجاجك احرام پوش اولملری دخی مستقل بر نوع عبوديتدر كه نكته سی كتب شرعيه ده بيان اولنمشدر (ايمدی روش عبوديت وحسن ادب كلام ودعاده دخی دركاردر (وامام ربانی ومجدد الف ثانی احمد الفاروقی الحنفی النقشبندی قدس سره نك بعض آثارنده امام اعظم حضرتلرينك اجتهادلرنده امامك نمازده قرائتی جماعتك قرائتی برينه قائم اولديغی تمثيلده يازدقلری قول مدعامزی تأييد ايدر شويله كه بر ملك اعظم ديوانته بر بلده اهالیسی بر خصوصلری ضمننده كلسه لر البته ايچلرندن برينی پيشوا ايدرلر وملك دخی يالكز او پيشوايی استنطاق ايدر واو دخی نياز اهالی بودر ديو سويليوب سائرلری نظر بر قدم اوله رق طورورلر كه پيشوانك كلامی كلام اهاليدن عبارتدر اشته امام جماعت پيشوای اهالی وجماعت دخی اهالی مقامنده اولورلر اكر پيشوا نيازی تقرير ايدركن اهالی دخی هر قفادن سوزه باشلسه لر حاجتلرينی ملك اعظم قضا قيلماديغندن باشقه طرد دخی ايدر ولهذا امامك قرائتی جماعتك قرائتی يرنده اولمغله سكوتی اداب عبوديتدن اولمش اولور ديمشدر فتأمل (منقولدر كه سلام بن مطيعه (حكمتی نه در كه بعض مصاب بليه اولان كيمسه اوزرندن بلانك قالقماسنه دعا ايدرسه ده اجابت تأخر ايدر ديو سؤال ايلدكلرنده سلام حضرتلری سمعمه بر روايت واصل اولمشدر كه حق سبحانه وتعالی بعض مبتلای مصيبت اولان عبد مؤمنك بليه سی آثار مرحمت الهيه دندر يعنی بليه يه صبری باعث ارتفاع درجهٔ اخرويه سی اولديغندن شايان احسان اولان عبد مؤمنك ارتفاع بليه يه ايلديكی دعاسی مانع درجهٔ مذكوره اولديغنه بناء اجابته قرين اولماز ديمشدر (طاوس حضرتلری دير كه بن كيجه بيت مكرمده حجر اسمعيل عليه السلامده قائم ايدم كوردم كه علی بن الحسين رضی الله تعالی عنهما داخل اولديلر ممنون اولوب قلبمدن اهل بيت خير وكراتدن بويله بر ذات بو مقام مبارك والايه كلديلر نه كوزل تصادفدر دعاسنی استماعله تبرك وشمع فيضندن اقتباس انوار ايدرم ديوب آمادهٔ استماع اولديغمده (عبيدك بفنائك مسكينك بفنائك فقيرك بفنائك) يعنی يارب سنك قولجغزك ومسكينك وفقيرك دائرهٔ مرحمتك فناسنده يعنی حوالیسنده در تعبيرلری ايله مناجات ودعا ايلدی وبن نه زمانكه بو عالم كون وفساده بر كرب ومشقته دوچار اولسه م اشبو تعبيرلر ايله دعا ونياز ايلديكمده البته فرجياب وفرجنصاب اولورم ديمشدر (قلت) اشارتی غير مرة مرور ايتديكی اوزره عينك فتحيله مديد وزننده عبيد عبدك جمعلرندندر وبو دعاده اولان عبيد عينك ضميله اسم تصغير مفرددر كما لا يخفی (اعرابينك

بری (اللهم انا نبات نعمتك فلا تجعلنا حصاد نقمتك) دیو دعا ایتمشدر که بر کلام موجز بلیغ اولدیغی روشناو (الهی بز نبات نعمت اولدق) (بزی آخر حصاد نقمت ایتمه) کویا ترجمهٔ معنادر (سعید بن المسیب حضرتلری بن مسجد سعادتده بین الروضة والمنبر بر ذاتك (اللهم انی اسألك عملا بارا ورزقا دارا وعیشا قارا) دیو دعا ایلدیکنی استماعله از برلدم ایدی انکله هر بار که دعا ایدرم خیردن باشقه برشیء کورمدم دیمشدر (موقف عرفاتده بر اعرابیه خاتون (اللهم اسألك سترك الذی لا تزیله الریاح و لا تخرقه الرماح) دیو دعا ایلدیکی منقولدر که غایت بلاغتده در تأمل اولنسه (مجانیق الضعفا) بین بلغاء العرب دعا معناسنده مستعمل ایمش (بر اعرابیء بلیغ دخی (اللهم افرغ مافی قلبی من کذب وخیانة فاجعل مکانه صدقا وامانة) دیو دعا قیلمشدر که قلبدن کذب وخیانت اخراج و یرلرینه صدق و امانت ادراج اولنمسنی رجادر که بشرده ایکنجی صفتلرك کوکلده کوکلی اولدیغی اشراب ایدر فتأمل (منقولدر که عبدالله بن المبارك حضرتلرینك یاننده برکیمسه نماز قیلار ایمش نمازی بتوردیکی کبی یعنی سلام ویردیکنك عقبنده قیامله عودته مبادرت ایلدکده عبدالله دست مبارکیله انکنی طوتوب (امالك الی ربك حاجة) دیمشدر که مفادی ای کیمسه سنك ربمز تعالی وتقدسدن بر حاجتك یعنی مقصودك یوقیدر که دعایی ترك ایتدك دیو توبیخ نصیح آمیز ایلمشدر (سفیان ثوری حضرتلری بر اعرابیدك اشبو (اللهم ان کان رزقی فی السماء فانزله وان کان فی الارض فاخرجه وان کان نائیا فقربه وان کان قریبا فیسره وان کان قلیلا فکثره وان کان کثیرا فبارك فیه) دعاسنی استماع ایدوب تحسین ایلمشدر ومفهومی یارب اکر رزقم سماده ایسه انزال وزمینده ایسه اخراج ودور ایسه تقریب وقریب ایسه دردست وصول وازایسه کثیر وچوق ایسه مبارك بیوردیمکدر که عمان احسان الهی بیکران وعبدیمکنك جمیع احوالده واجب الوجود عز شانه یه احتیاجدن منفك اولمدیغی بو دعاء بدیع بیان ایدر تأمل اولنه (اشبو * احییت من شعر بشار وکلنه * بیتا لهجت به من شعر بشار * یارحمة الله حلی فی منازلنا * وجاورینا فدتك النفس من جار * قطعه سنك بیت ثانیثی شاعر مشهور بشارك وبیت اولی ابو نواسكدر که تضمین ایتمشدر ورحمة الله بر جاریهٔ حسناء بصریه نك اسمی اولوب بشار انکله تغزل ایدر ایمش وجامع المستطرف مرحومك (وانما کتبناه علی رحمة الله التی وسعت کل شیء فکل یتأول علی حسب همته وتأویلنا احسن) تعبیرینه نظرا بشار بیت مذکورده ابهام قصد ایدوب یعنی رحمة الله ترکیبندن ایکی معنی مراد ایدرکه بری هر شیئه شمولی اولان رحمت الهیه ومراد دیکری جاریهٔ مذکوره نك اسمی اولمغله مرقومه نك ذاتیدر لکن مرحوم مشار الیه اسم مذکوردن توریه یی قالدیروب بز انجق رحمت الهیه قصدایده رز دیوب واقعا احسان ایلمشدر ومفهوم قطعه بن بعض شعر بشار ونوع کلامندن شو بیتی سووب انکله تکلمه حریص اولدم وشعر مذکور دخی (یارحمة الخ) درکه ترجمه سی ای رحمة الله بزم خانه لریمزه حلول قیل یعنی کل ومجاور اول یعنی زائل اولمیوب دائما اوطور وروح سنك اقامتنه فدا اولسون دیمکدر (قلت) ابو نواس دخی کلامی اشرابنجه توریه وایهامی قصد ایتمشدر (مرویدرکه حضرت موسی علیه السلام مناجاتنده یاربی سن عظیم الشانیکا مأمولدن افزون بذل عطیه بیورورسن حکمتنی بیان نیازمدر دیدکده قیل رب عزتدن (لکثرة قولك ماشاء الله لاقوة الا بالله) یعنی یاموسی سنك ماشاء الله لاقوة الا بالله تحمیدینه کثرت مداومتکی سبب کثرت اعطا قیلمشمدر مألنده وحی الهی اولمشدر فلیحفظ (یامحسن قد جاءك المسیء فتجاوز عن قبیح ماعندی بجمیل ماعندك) دعاء

بعض صلحا اولدیغی مسموع اولمشدر (مرویدرکه علی المرتضی رضی الله تعالی عنه برکیمسه یی کورمشلر که ستار شریفهٔ کعبهٔ معظمه یه یاپشمش اولدیغی حالده اشبو (یامن لایشغله سمع عن سمع ولا تغلطه المسائل ولا یبرمه الحاح الملحین اذقنی برد عفوك وحلاوة مغفرتك) دعاسنی عرض درکاه رب ستار عز شانه ایدر ایدی جناب حیدر کرار کرم الله تعالی وجهه مناجات مرقومه یی استماعلرنده (والذی نفسی بیده لوقلتها وعلیك ملؤ السموات والارض من الذنوب لغفرلك) یعنی ای کیمسه روحم قوت تصرفنده اولان باری تعالی یه قسم ایدرمکه اکر سنك سماوات وکافهٔ ارض طولوسی کناهك اوله رق دیمش یعنی معروض درکاه واسع الرحمه عز وجل قلمش اولسه ایدی مغفرت اولنوردك دیمشلردر (اللهم حسن وجهی بالیسار ولا تبذل جاهی بالاقتار فاسترزق طالبی رزقك واستلطف شرار خلقك وابتلا بحمد من اعطانی وافتتن بذم من منعنی وانت من وراء ذلك کله ولی الاجابة والمنع) دعای بلاغت احتواسی وتمجید کرامت بدیدی مناجات علیهٔ حضرت علیدندر رضی الله تعالی عنه (جامع المستطرف مرحوم ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدر دیو اشبو خبری تحریر ایتمشدر (ماانتهیت الی الرکن الیمانی قط الا وجدت جبریل قد سبقنی الیه یقول قل یامحمد اللهم انی اعوذ بك من الکفر والفقر والفاقة ومن مواقف الخزی (قلت) فقیر اشبو نقل جامع المستطرفی جامع الصغیر و دردست اولان کتب حدیثده کورمدم واثر اولدیغی فرض اولنسه بالاده اشارتلری کچدیکی اوزره محضا تعلیم وارشاد امت ایچوندر کما لایخفی (و بو روایتی دخی مشار الیه یازمشدر (وهبط جبریل علی یعقوب علیهما السلام فقال یایعقوب ان الله یقول لك قل یاکثیر الخیر یادائم المعروف رد علی ابنی فقالها فاوحی الله الیه وعزتی اوکانا میتین لنشرتهما لك) یعنی جبریل یعقوبه علیهما السلام وحی ایله هبوط ایدوب (یاکثیر الخیر یادائم المعروف رد علی ابنی) دیو دعاده اولك که امر باریدر دیو خبر ویردکده یعقوب علیه السلام اولوجهله دعا ایلدکده باری تعالی وتقدس عزت مقدسهٔ وحدانیتنه قسم ایله یعقوب علیه السلامه خطابا اکر نجلین جلیلینی عالم آخرته انتقال ایتمش بولنسه لر ایدی نشر واحیا ایله یعقوب علیه السلامه رد وایصال اولنور ایدی مألنده اولان وحی ایله تبشیر ومناجات مرقومه نك برکتی تبیین اولندی (قلت) دعاء مذکورده اولان ابنی لفظنده اولان ابن مفرد اولمیوب تثنیه اوله رق ابنین در یای متکلمه اضافتله نون تثنیه ساقط اولوب ابنی قالمش وکندوسنده یاء متکلم ایله یاء تثنیه بولنمغله تشدید اقتضا ایدرك یاء اخیر متکلم فتحله اوقونمق لازم کلمشدر وابنیندن بری یوسف ودیکری قصه مفصله ماکنعانده تبیین اولنان اخ شقیق یوسف بنیامین علیهما وعلی ابیهما السلامدر (داعی خلافت آل عباس مشهور ابو مسلم خراسانی برمقصدی اولدقده (ایاك نعبد وایاك نستعین) قول کریمله تکرار بتکرار دعا ایدر ایمش (جعفر بن محمد (ما المبتلی الذی اشتد بلاؤه باحق بالدعاء من المعافی الذی لایأمن البلاء) یعنی بلاسی مشتد اولان مبتلا بلادن امین اولمیان یعنی بلیه یه اوغرامسی امکانده اولان عافیت وصفا صاحبی کیمسه دن زیاده دعایه مستحق دکلدر دیمشدر که دوام عافیت واقبال وانصرام علت وادبارده خلاصه جمیع احوالده دست افتقار و دعا برداشتهٔ درکاه اجابت خدا عز وجل قلمق مقتضای عبودیتدر دیمکدر (زهری حضرتلری روایتدن وتدریس حدیث شریفدنصکره جامع انواع خیر ومراد اولان (اللهم انی اسألك من کل خیر احاط به علمك فی الدنیا والاخرة) کلامیله دعا ایدر ایمش (دعوة فی السر افضل من سبعین دعوة فی العلانیة) عقبة بن عبد الغافردن مرویدر (جامع المستطرف عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (من فتح نهاره بذکر الله وختم لیله بالاستغفار غفر الله مابین ذلك) دیو تحریر ایتمشدر که اول نهار و آخر لیل یعنی هنکام فجرده

ذكر الله وطلب مغفرت ودعا اوقون ايله كيجه سنده اولان سيئاتك عفوينه سبب اولديغى مشعردر
(وينه مشار اليه (واعلم ان التوحيد والدعاء عند نزول الملمات هو سفينة النجاة من الحوادث المهلكات)
يعنى ذكر الله ودخى دعا دريای شدايد دنياده بر صرصر ملمهٔ شديده نزول وهبوبنده او حادثهٔ مهلكه‌دن
قورتاريجى بر سفينه دردبو توحيد ودعانك سر بليه اولديغنى شرح ايتمشدر (وعن ابى الدرداء
رضى الله تعالى عنه قال صلى بنا رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم العصر فمر بنا كلب
فما بلغت يده رجله حتى وقع ميتا فلما انصرف رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من صلاته فقال
من الداعى على الكلب آنفا فقال رجل من القوم انا يارسول الله قال لقد دعوت الله باسمه الذى
اذا دعى به اجاب واذا سئل به اعطى كيف دعوت الله قال قلت اللهم انى اسألك بان لك الحمد
لا اله الا انت المنان بديع السموات والارض ياذا الجلال والاكرام (قلت) جامع المستطرفك
اشبو روايتكردهٔ ابو الدردا اوله رق تحرير ايلديكى (اللهم انى اسألك الخ) خبرينك مآلى بز رسول
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ايله ايكندى قيليوركن پيشدن كچمش اولان كلبك عليهنه جماعتدن
بر ذات دعاء مذكورى قرائت ايتمكله تأثير ايدوب كلب همان هلاك اولدى ديمكدر و دعا ايدن
نمازده ايسه دعاء مذكور صلاتده دعا يرلرينه تصادف ايلمسى اقتضا ايدر تأمل (مرويدر كه بصره
اهاليسندن برينك قولاغنه بر خرده طاش كيروب صماخنه قدر وارر و بونجه طبيب علاج وتدبير
ايتمشلر ايسه لرده اخراجنه چاره بوله مزلر اول كيمسه تدبير ظاهريدن مأيوس اولوب دواء روحانى يه
توسل برله حسن بصرى حضرتلرينك تلميذلرندن بر ذاته كلوب حالنى عرض وتوجه ودعاسنى رجا
ايلدكده ذات مشار اليه دخى علاء بن حضرمى نك (ياعلى ياعظيم ياحليم ياعليم) الى آخره دعاسيله
دعا ايدر راوى ديمشدر كه صباحه وارمقسزين سنك مذكور سرعت ايله اول كيمسه نك صماخندن
چيقوب او بليه دن رها بولمشدر (وعن انس رضى الله تعالى عنه عن رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم انه قال (لا تعجزوا عن الدعا فانه لا يهلك مع الدعاء احد) اشبو خبرى دخى جامع المستطرف
مرحوم تحرير ايتمشدر كه دعادن عدم عجز ايله امر ودعايه مقارن اولان كيمسه عاهاتدن سالم وامله
نائل اولور مآلنى مبشردر (وعن انس رضى الله تعالى عنه (اذا قال العبد يارب يارب يارب
يقول الله لبيك عبدى) بو خبر انس رضى الله تعالى عنه دخى كه ربمز تعالى شانه‌نك قولى يارب
يارب يارب ديو قلبا ولسانا تكرار دعا ونياز ايتدكده بارى تعالى وتقدس لبيك اى قولم دير يعنى لطفا
واحسانا دعاسنى قبول ايدر مفادنده دريو مرحوم مشار اليه تحرير قيلمشدر (وينه مرحوم انس رضى الله
عنهك (وعنه قال مر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم برجل وهو يقول ياارحم الراحمين
ياارحم الراحمين فقال له رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم سل فقد نظر الله اليك) خبرينى تحرير
ايدر كه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بر ذاتك ايكى كره ياارحم الراحمين مناجاتنى
استماع بيوردقلرنده اى داعى ومناجى املكى وحاجتكى حق تعالادن طلب ايله زيرا الله عظيم
الشان سكا نظر ايتدى يعنى نظر معنوئ مرحمتله ناظر ومحسن درمآلنده اولان قول شريف مذكورى
بيورمشدر (وينه مرحوم (وروى عن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اذا فتح الله على
الدعاء فليكثر فان الله يستجيب له) خبرينى يازمشدر كه مآلى اكثار دعا سبب اجابت خدا عز وجل در
ديمكدر (على بن زفر صالح و فاضل اولان قرنداشندن شويله روايت ايدر كه بارى تعالادن
اسم اعظم كه انكله دعا اولندقده قرين اجابت اولور بن قولنه او اسم اعظمى ارائه بيور يعنى بكا
بيلدر ديو نيازده اولديغم حالده بر كيجه نمازه قالقديغمده اوطه طواننده بر قعقعه يعنى شاقردى
ايشتدم بعده يوزيمه قارشو بر نور هبوط ايتدى كوردمكه نور ايله (يارحمن ياذا الجلال والاكرام)
عباره سى يازلمش طورور ديمشدر (اللهم انى اسألك يامن يملك حوايج السائلين ويعلم ضمير

الصامتين فان لكل مسئلة منك سمعا حاضرا وجوابا عتيدا ولكل صامت منك علما باطنا محيطا
اسألك بمواعيدك الصادقة واياديك الفاضلة ورحمتك الواسعة ان تفعل لى كذا وكذا)
اشبو دعا ادعيهٔ كريده‌دن اولديغنى وهب بن منبه رضى الله تعالى عنهمادن روايت ايتمشدر ابن
عباس رضى الله تعالى عنه ديمشدر كه بو بر دعادر كه بن انى مناممده تعلم ايلدم وبر احد بونى
بيلور ديو رأى ايتمم يعنى انجق اول امرده بكا رؤياده تعليم ربانيدر ديمك مراد ايتمشدر والله تعالى
اعلم (وينه وهب روايت ايتمشدر كه الله تعالى وتقدس آدم عليه السلامى جنتدن ارضه اهباطنده
اصوات ملائكهٔ كرامى فقدانندن توحش قيلدقده جبريل عليه السلام اذن الهى ايله هبوط
ايدوب يا آدم دنيا وآخرتده انتفاع ايده جكك نسنه‌يى سكا تعليم ايده‌يمى ديدكده بلى تعليم ايله
ديو خواهش ايديجك (اللهم تمم لى النعمة حتى تهنئنى المعيشة اللهم اختم لى بخير حتى لا تضرنى
ذنوبى اللهم اكفنى مؤنة الدنيا وكل هول فى القيمة حتى تدخلنى الجنة فى عافية) دعاسن اوقويوب
واوقو ديوب تعليم ايلدى (معروف الكرخى قدس سره دن مرويدر ديمشدر كه قوم يهود
اخزاهم الله تعالى عيسى عليه السلامى قتل زعميله اجتماع ايتدكلرنده حضرت رب احد عز شانه
قبلندن جبريل عليه السلام قنادينك ايچ جانبنده اشبو (اللهم انى ادعوك باسمك الاجل الاعز
وادعوك اللهم باسمك الاحد الصمد وادعوك اللهم باسمك العظيم الوتر وادعوك اللهم باسمك
الكبير المتعال الذى ملأ الاركان كلها ان تكشف عنى ضر ما اصبحت وامسيت فيه) مناجاتى
مكتوب اولديغى حالده عبد الله اولان عيسى عليه السلامى آلوب مقام معنوئ عالى يه رفع
ايلمك امريله جبريل عليه السلام انزال بيوريلوب جبريل عليه السلام دخى وحى الهى موجبنجه
مأموريتنى اجرا ايلمشيدى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اصحاب كرينلرينه سز بو دعايه
ملازمت ايدوب اجابتى بطائت وتراخيسنه نظر ايتميك يعنى بر امل خير ضمننده اوقوندقده اكر حصول
بولمز ايسه نيچون قرين قبول اولمدى ديميك كه (فان ما عند الله خير وابقى للذين آمنوا وعلى ربهم
يتوكلون) بيورديلر انتهى (جامع المستطرف ديركه اشبو روايتك اسنادى معروف كرخى
حضرتلرينه متصل اولوب كندولرندن ايلروده اولان ذوات منقطعدر يعنى مذكور دكلدر
لكن روايت مذكوره ده اولان بركت انجق روايت مشار اليه اولسه ده قبول ايله موجبنجه عمله
كافيدر انتهى (حديث عبد الله بن ابان الثقفى) اشبو عنوان ايله جامع المستطرف تحرير ايلديكى
روايتى شويله بيان ايدر كه راوى ابن ابان ديركه بنى حجاج مشهور ابن يوسف الثقفى انس بن مالك
رضى الله تعالى عنهى طلب واخذه تعيين ايلمش ايدى و بن دخى ذهمده مشار اليه بر يره اختفا
ايدوب بكا كورنمز كانده ايدم وخيل حشمله قالقوب خانه سنه وارديغمده كندولرينى باب دارنده
اياقلرينى اوزاتمش اولديغى حالده جالس بولوب قالقك امر اميره اجابت ايدك ديديكمده قنغى
امير بونى صوردى ابو محمد الحجاج درديجك قطعا چكنميه رك حق تعالى انى ذليل قيلمشدر
بن انى تعزيز اغريز ايده‌مم زيرا عزيز طاعت الهيه‌ده اولان ذاتدر وذليل دخى معصيت بارى تعالاده
ذليل اولان شخصدر سنك صاحبك يعنى سنى كوندرن ايسه بغى وطغيان وتعدى وكتاب وسنته
مخالفت ايتمشدر والله تعالايه قسم ايدرمكه البته خداى قهار انى انتقام ايدر ديدى بندخى
كلامى قيصه طوت وهمان اجابت امرايله ديديكمده قالقوب وبنمله برابر حضور حجاجه واردق
حجاج فى الحال انس بن مالك سن ميسن ديدكده نعم بنم ديدى بعده حجاج بزم عليهمزه بد دعا وسب ايدن
سن ميسن ديدكده ينه نعم ديدى بانه دن اقتضا ايتدى ديدكده ياسن ربمز تعالى شانه يه عاصيسن
ونبى كريمك عليه الصلاة والسلام سنتنه مخالفسن زيرا اعداء الهى تعزيز واولياء الهى تذليل
ايده‌يورسن ديدى بعده حجاج بن سكا نه يابه جغمى بيلورميسن ديدكده بيلم ديدى سنى شر قتل ايله

قتل ایده جکم دیجک انس رضی الله تعالی عنه اکر بنی قتلك سنك یدکده اولدیغنی بلیدم حق تعالایه ایده جکم عبادتی سکا ایدر ایدم دیدی بعده حجاج بو عنفله بنی توبیخه جرأت و جسارتکه باعث نه در دیجک رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بکا بر دعا تعلیم و هر کیم بو دعا ایله هر صباح دعا ایلسه بر احدانك اوزرینه طریق غلبه بوله مز بیوردیلر ایدی بن بو صباح دخی انکله دعا ایلدم دیدی بعده حجاج بکا او دعایی تعلیم ایله دیجک معاذ الله سن ما دامکه حیاتده سن بن انی بر احده تعلیم ایتمم دیدی بعده حجاج سبیلنی تخلیه ایدك دیمکله انس رضی الله تعالی عنه سلامت وعافیتله سمت عائلرینه روان اولدیلر راوی دیر که انس رضی الله تعالی عنه حجاجك یانندن چیقدیغنده حاجب حجاج شوقدر کوندر بونك طلب واخذنده تکلف اولنمشیدی شمدی قاپوب صالیویرلسنده وجه نه ایدیکنی بیله مدم دیدکده حجاج بن اکا نه دیه بیلورمکه یانلرنده اغزلرینی آچمش ایکی ارسلان طورردی دیدی ودعاء مذکور بودر که انس رضی الله تعالی عنه محتضر اولدقده اصدقا واحبابنه تعلیم ایلمشدر (بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله خیر الاسما بسم الله الذی لا یضر مع اسمه اذی بسم الله الکافی بسم الله المعافی بسم الله الذی لا یضر مع اسمه شیء فی الارض ولا فی السماء وهو السمیع العلیم بسم الله علی نفسی ودینی بسم الله علی اهلی ومالی بسم الله علی کل شیء اعطانی ربی الله اکبر الله اکبر الله اکبر اعوذ بالله مما اخاف واحذر الله ربی لا اشرك به شیئا عز جارك وجل ثناؤك وتقدست اسماؤك ولا اله غیرك اللهم انی اعوذ بك من کل جبار عنید وشیطان مرید ومن شر قضاء السوء ومن شر کل دابة انت آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم اللهم کما لطفت فی عظمتك دون اللطفاء وعلوت بعظمتك علی العظماء وعلمت ما تحت ارضك کعلمك بما فوق عرشك وکانت وساوس الصدور کالعلانیة عندك وعلانیة القول کالسر فی علمك وانقاد کل شیء لعظمتك وخضع کل ذی سلطان لسلطانك وصار امر الدنیا والاخرة بیدك اجعل لی من کل هم وغم اصبحت وامسیت فیه فرجا ومخرجا اللهم ان عفوك عن ذنوبی وتجاوزك عن خطیئتی وسترك علی قبیح عملی اطمعنی ان اسئلك ما لا استوجبه علیك وما قصرت عنه ادعوك آمنا واسئلك مستأنسا وانك المحسن الی وانا المسیء الی نفسی فیما بینی وبینك تتودد الی بالنعم مع غناك عنی وانبغض الیك بالمعاصی مع فقری الیك فلم ار مولی کریما اعطف منك علی عبد لئیم مثلی ولکن الثقة بك حملتنی علی الجراءة علیك فاسئلك بجودك وکرمك واحسانك وطولك ان تصلی علی محمد وآله وان تفتح لی باب الفرج بطولك وتحبس عنی باب الهم بقدرتك ولا تکلنی الی نفسی طرفة عین فاعجز ولا الی الناس فاضیع برحمتك یا ارحم الراحمین) (قلت) انس رضی الله تعالی عنه حجاجه سن صاغ ایکن او دعایی بر کیمسه یه اوکرتمم دیوب یمین ایتمشدر اوکرتمه سنده عباد مسلمینه نفع وار ایکن عدم تعلیمده سر وحکمت نه ایدوکی ظاهرا تفهم اولنه مدی خلاصه تأمله موقوف بر نکتهٔ سربسته در (حافظ الحدیث نسفی ابن شهاب زهری دن اودخی ابو سلمه دن اودخی ابی هریره دن رضی الله تعالی عنه اشبو حدیث شریفی روایت ایدرلر (قال ابو هریره رضی الله تعالی عنه مر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم برجل ساجد وهو یقول فی سجوده (اللهم انی استغفرك واتوب الیك من مظالم کثیرة لعبادك قبلی فایما عبد من عبادك او امة من امائك کانت له قبلی مظلمة ظلمته ایاها فی ماله او بدنه او عرضه علمتها او لم اعلمها ولا استطیع ان اتحللها فاسئلك ان ترضیه عنی بما شئت وکیف شئت ثم تهبها لی من لدنك انك واسع المغفرة ولدیك الخیر کله یا رب ان تکرمنی برحمتك ولا تهنی بذنوبی یا رب وما علیك ان تعطینی الذی سألتك یا الله یا رب فقال له رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ارفع رأسك فقد غفر الله لك ان هذا الدعاء دعاء اخی شعیب علیه السلام)

مفاد روایت مذکوره اشبو دعا ایله بر ذات سجده ایچره دعا ایلدیکنی سرور کائنات علیه الصلاة والسلام استماع بیوردقلرنده اول ذاته مظهر مغفرت الهیه اولدیغنی تبشیر ودعاء مذکور شعیب علیه السلام دعاسی اولدیغنی خبردن عبارتدر (اللهم انی اسئلك باسمك المخزون المکنون المبارك الطیب الطاهر المطهر المقدس) صالح المری اشبو دعایی اوقومده بکا بر قائل دعاك مستجابه اولدیغنی استرسك بو دعا ایله دعا قیل دیو تنبیه واوقویوب تعلیم ایلمشدر بن دخی قنغی شیء مباحده انکله دعا ونیاز ایتدم ایسه اجابتی تعرف ایتدم یعنی آثار قبولی بیلدم دیمشدر (بسم الله الرحمن الرحیم اللهم اسئلك بالعزة التی لا ترام وبالملك الذی لا یضام وبالعین التی لا تنام وبالنور الذی لا یطفی وبالوجه الذی لا یبلی وبالحیاة التی لا تموت وبالدیمومیة التی لا تفنی وبالصمدیة التی لا تقهر وبالربوبیة التی لا تستذل ان تجعل لنا من امورنا فرجا ومخرجا حتی لا نرجو غیرك یا ارحم الراحمین) جامع المستطرف مرحوم اشبو دعاده اسم اعظم اولدیغی منقولدر دیمشدر (سعید بن المسیب نقل ایلمشدر که بر لیلهٔ مقمرده یعنی مهتابده مسجده واردم کیجه ایکن صباح اولدی ظن ایدوب نماز قیلدم و بعد الصلاة اوطوروب دعایه مشغول اولدم برده ارقه جانبدن بر هاتف هتف وندا ایدوب ای تکری تعالانك قولی بنم دیدیکمی دی دیوب (اللهم انی اسئلك بانك ملك وانك علی کل شیء قدیر وما تشاء من امر یکون) دعاسنی اوقودی اشبو دعا ایله قنغی شیء ومطلب ایچون دعا ایتدم ایسه نجاحنی مشاهده ایلدم دیمشدر (شیخ کمال الدین دمیری یعنی مؤلف حیاة الحیوان قاضی القضاة عز الدین عبد العزیز بن جماعه دن روایت اودخی خطیب دمشق شیخ شرف الدین ابو العباس احمد بن ابراهیم بن سباع الفرازیدن انبا اودخی قرائة علیه طریقیله شیخ زین الدین ابو البقا خالد ابن یوسف النابلسی دن انبا اودخی بنه قرائة وسماعا حافظ الحدیث ناصر السنة محمد بن الامام ابو محمد القاسم بن الحافظ علی بن الحسین بن هبة بن عساکر دن انبا واودخی سندینی تابعی جلیل محمد بن سیرینه ایصال ایله روایت ایدرلر که ابن سیرین حضرتلری دیمشدر که بن بر محله سیر وسفرمده نهر تیری دیدکاری مرحله یه نزول ایلدیکمده اول منزلك اهالیسی کوچ بو محلدن ارتحال ایدك زیرا بو محله نازل اولنلرك متاعی اخذ اولنور دیدیلر یعنی مأوای لصوص وباغی وحرامیلر یتاغیدر رفقام ایشیدیجك قالقوب کتدیلر و بن تخلف ایله قالدم وقتاکه اخشام اولدقده لیل آخرینه وارمقسزین بر طائفه سل سیفله ظهور ایدوب تقریبا اوتوز کره جهتمه هجومده اولوب لکن واصل اوله میوب عودت ایلدیلر وصباح اولدقده قالقوب آمنا وسالما یوله روان اولدم وکیدرکن الندہ قوس عربیه اولان بر مسن آتلو بکا ملاقات ایدوب ای کیمسه سن انسی میسن یاخود جنیمی دیو بندن صوردی بنی آدم دیدیکمده یا سنك حال وشانك نه در که بو کیجه یتمش کره دن زیاده سنی صویماغه هجوم ایتمشیدك هر هجمه مزده سنك ایله بزم بینمزده دموردن بر سور حیلولت ایلدیکنی مشاهده ایتدك دیدی بندخی ابن عمر رضی الله تعالی عنهما رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن (من قرأ فی لیلة ثلثا وثلثین آیة لم یضره فی تلك اللیلة لص طاری ولا سبع ضاری وعوفی فی نفسه واهله وماله حتی یصبح) حدیث شریفنی روایت ایلمشدر دیدم دیدی یعنی آیات مذکوره یی اوقومش ایدم ولهذا ضرریکزدن باذن الله تعالی امین اولدم معناسنی اشراب ایلدی که راوی مشار الیه ابن سیرین دیمشدر که وقتا که پیر مرقوم بو حدیث شریفی استماع ایتدکده فرسندن اینوب وقوسنی قیروب من بعد او بدکاره عودت ایتمامکه حق تعالی ایله عهد یعنی یمین ایدوب تائب ومستغفر اولدی وآیات شریفه دخی روایت مذکوره اوزره بودر که ذکر اولنور (الم ذلك الکتاب لا ریب فیه) الی (واولئك هم المفلحون) و (آیة الکرسی) الی (وهم فیها خالدون) و (آمن الرسول) الی آخر

السورة و (ان ربكم الله الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام ثم استوى على العرش)
الى (ان رحمة الله قريب من المحسنين) و (قل ادعوا الله اوادعوا الرحمن) الى آخر السورة
و (والصافات صفا) الى (من طين لازب) و (يا معشر الجن والانس ان استطعتم) الى
فلا تنتصران) و (لوانزلنا هذا القرأن على جبل) الى آخر السورة و (انه تعالى جد ربنا ما اتخذ
صاحبة ولا ولدا وانه كان يقول سفيهنا على الله شططا) (قلت) بعض نسخهٔ مستطرفده مذكوردركه
احد يونى (على الله شططا) الى قوله (شهابا رصدا) و (والله من ورائهم محيط بل هو
قرأن مجيد فى لوح محفوظ) روايتنى دخى زياده قيلمشدر) راوى مشار اليه ابن سيرين (اشبو
حديثى بن شعيب بن حربه ذكر ايلديكمده بز آيات مذكوره يه آيات الحرز تسميه ايتمش ايدك
و بو آياتده جذام و برص وغير يلرى كبى بوزدرلودرده شفا واديغى منقولدر ديدى ديمشدر (وروات
مشار اليهمدن محمد بن ابى القاسم على دخى بن بو آياتى متعلقاتمدن بر پير مفلوجه قرائت ايتمشيدم
حق تعالى وتقدس شفا ويردى ديمشدر (وابن عساكر دخى والدم رحمه الله تعالى آيات مذكوره يى
هر كيجه اوقورايدى و بن دخى مداومت ايدرايدم بو خلالده رؤيامده كوردمكه بكا برقائل اكر محفوظ
اولمغى استرايسه ك صباح ومساده قرائت قبل ديوب مواظبته تنبيه ايتمكله بن دخى بروجه تنبيه
قائل قرائت ايدرم ديمشدر (جامع المستطرف دير كه بعض متأخرين ديمشدركه آيات شريفهٔ
مذكوره ده اولان روايتى ابن مسعود رضى الله تعالى عنهك روايت ايلديكى (من قرأ الآيتين
من آخر سورة البقرة فى ليلة كفتاه) حديث شريفى تحقيق وتأييد ايدر و بو حديث بخارى ومسلم
احاديثندندر ومدلول حديث شريف آخر سورهٔ بقره دن بر كيجه ايچره ايكى آيت قرائت ايدن
كيمسه يه او ايكى آيت كفايت ايدرلر ديمكدر واشبو كفتاه لفظ شريفنى اعلام علمانك تمام ليلى قيام
برينه قائم اولورلر و بعضيسى بعنايةالله تعالى كافهٔ شر شيطانه سپر اولورلر و بعض آخر او كيجه
ايچره اولان آفاتى دفع ايدرلر و بعض دخى جميع آفاتى محافظلردر ديمشلردر و آيتين مذكورتين
ايسه اوللرى (آمن الرسول) دن آخر سورهٔ بقره يه قدر اوله رق آيات متقدمه دندر و بو آيتلرك
خاصهٔ شريفه سى نيجه انكار اولنه بيلوركه بارى تعالى و تقدس (و ننزل من القرأن ما هو
شفاء ورحمة للمؤمنين) بيورمش وقوللرينه فضل واحسانى واسع اولديغنى بيلدرمشدر (ومشار اليه
يونى حضرتلرى دخى يونى يعنى (اشبو آياتك شرفى مشهور و فضلى مذكور اولوب علمده
قدمى راسخ وقدرى شامخ اولان مشايخ تجربه قيلديلرو آيات شريفه نك رواية ودراية اولى
فاتحة الكتاب بعده اول سورة البقرة الى آخر الايات ر ديمشدر رفتأمل (ابو العباس احمد
القسطلانى رحمه الله تعالى شيخ ابو عبد الله القرشيدن انلردن دخى ابو زيد القرطبى دن سماع
طريقيله روايت ايدر وقرشىٔ مشار اليه دير كه قرطبى مشار اليه بعض آثارنده بر كيمسه كه
يتمش بيك كره لا اله الا الله ديه او يتمش بيك كلمهٔ توحيد انك ناردن فداسى اولور ديو يازوب
وذكر ايتمشيدى بن دخى بركت وعده نيل رجاسيله اهل بيت يعنى اقربا ومتعلقاتمك سلامتى ايچون
بر كره عدد مذكور قدر تهليل ايدوب بر كره دخى ايفا ايله نفسم ايچون ادخار ايلمش ايدم و او اثناده
خانه مده بيتوتت ايدر برشاب معتمده ايديكه بر جماعت كثيره اوشابك صغر سننده اهل كشف
اولوب موتانك نعيم وعذابده اولدقلرينى مشاهده ايدر ديو حقنده حسن شهادت ايدرلر ايدى
لكن بنم قلبمده هر نه قدر حسن ظنم وار ايسه ده كشفى خصوصنده برخاطره پيدا اولمش ايدى
و بو خاطره ده ايكن احبامدن برى منزلمه بنى دعوت ايلمش ايدى شاب مرقوم ايله واروب احباء
سائره دخى مدعو بولنمغله طعام ايدرلركن شاب مرقوم بر صيحه ايدوب وكندويه غشى حالى كلوب
و بندطورانوب صيحه ايله اى عم اشته بنم والدهم ناردده دردى وصيحه وحالى شو صورتده اولديكه

استماع ايدن بو صيحه بوشنده دكل بر امر عظيم ضمننده در ديو جزم ايده جكى بى شك اولور ايدى
وقتا كه شابك اشبو انزعاجنى كوردكمده نفسمده بو كون توحيد مذكورك صدقنى تجربه ايده يم
ديو بالالهام مقدما نفسمه ادخار ايلديكم يتمش بيك تهليلى واثر مذكور حقدر و بزه روايت ايدنلر
دخى صادقلردر يارب اشبو شاب قوللك والده سنه فدا اولسون ديدم اشبو نهانى قلبمده ايلديكم
مطالعه ومناجات تمام اولمقسزين شاب مذكور يا عم اشته والده م ناردن اخراج اولندى الحمد لله
الحمد لله ديدى وخدايه حمد وثنا اولسونكه بكا بو واقعه دن ايكى فائده حاصل اولديكه برى اثرك
صدقنه اعتقاد و ديكرى شاب حقنده اولان خاطره دن رها وصدق شابه علمدر انتهى
(بر كيمسه بر كيمسه نك شرندن خوف اوزره اولسه اخشام نمازينك فرض وسنتنى قيلدقدنصكره ايكى
ركعت نماز قيلوب سلام ويردكدنصكره النى پاك ترابه وضع ايده و بو وجهله سجده ده ايكن (يا شديد
القوى يا شديد المحال يا عزيز اذللت بعزتك جميع من خلقت صل على محمد وآله واكفنى فلانا بما شئت)
دعاسيله دعا ايلسه شرندن امين اولور ديو جامع المستطرف يازمشدر (نسفى محمد بن على بن الحسين
رضى الله تعالى عنهم اسناد ايله روايت ايدر مروى عنه محمد رضى الله تعالى عنه بخلته خطابا
اى اوغلم بر كيمسه يه مصائب دنيادن بر مصيبت اصابت و برنازله نزول ايلسه اول كيمسه
وضوء حسن ايله توضى ايدوب ويرت وياخود ايكى ركعت نماز قيلوب بعد السلام اشبو دعاء آتى ايله
دعا ايده زيرا قنغى مبتلا كه بو دعا ايله وجه مشروح اوزره دعا ايتدى حق تعالى اكا فرج
احسان بيوردى ديمشدر ودعاء مذكور بودر (يا موضع كل شكوى وسامع كل نجوى ويا شاهد
كل داء ويا عالم كل خفية ويا كاشف ما شاء من بلية ويا نجى موسى ومصطفى محمد وخليل ابراهيم
ادعوك دعاء من اشتدت فاقته وضعفت قوته وقلت حيلته دعاء الغريب الغريق الفقير الذى
لا يجد لكشف ما هو فيه الا انت يا ارحم الراحمين لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين)
و بو دعاء آتى على قول اسم اعظمدر (اللهم انى اسئلك يا مونس كل وحيد يا قريبا غير بعيد يا شاهدا
غير غائب يا غالبا غير مغلوب يا حى يا قيوم يا بديع السموات والارض يا ذا الجلال والاكرام اسئلك
باسمك بسم الله الرحمن الرحيم الحى القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم واسئلك باسمك بسم الله الرحمن الرحيم
الحى القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم واسئلك باسمك بسم الله الرحمن الرحيم الحى القيوم الذى عنت له
الوجوه وخشعت له الاصوات واقلقت له القلوب خشية ان تصلى على محمد وعلى آل محمد وان تعطيق
كذا) (على قول اسم اعظمى حاوى اولان ابيات ابن حجر طاشدر * انى لارجو عطفة الله ولا
* اقول ان قيل متى ذاك منى * لابد ان ينشر ما كان طوى * جودا وان يمطر ما كان خوى *
وربما يسر ما كان زوى * وربما قدر ما كان لوى * وكل شئ ينتهى الى مدى * والشئ يرجى
كشفه اذا انتهى * لطائف الله وان طال المدى * كلمحة الطرف اذا الطرف رنا * كم فرج بعد اياس
قد اتى * وكم سرور قد اتى بعد الاسا * من حسن الظن بذى العرش جنا * حلو الجنا الرايق
من شوك الشفا * من لاذ بالله نجا فيمن نجا * من كل ما يخشى ونال ما رجا * من يتجرع غصص
الصبر يذق * حلاوة النجح وان طال المدى * سبحان من يفعل ما شاء بما * شاء و يقضى ما قضا
بمن قضا * سبحان من يغفر ويعفو دائما * ولم يزل مهما هفا العبد عفا * يعطى الذى يخطى
ولا يمنعه * جلاله الخطا من العطا * (وينه اسم اعظمى شامل سهيلى قدس سره نك نظميدر
* يا من يرى ما فى الضمير ويسمع * انت المعد لكل ما يتوقع * يا من يرجى للشدائد كلها * يا من اليه
المشتكى والمفزع * يا من خزاين رزقه فى قول كن * امنن فان الخير عندك اجمع * مالى سوى
فقرى اليك وسيلة * و بالافتقار اليك فقرى ارفع * مالى سوى قرعى لبابك حيلة * فلئن رددت
فاى باب اقرع * ومن الذى ادعو واهتف باسمه * ان كان فضلك عن فقيرك يمنع * حاشا لمجدك

ان تقنط عاجباً * الفضل اجزل و المواهب اوسع ﴿ بو دخی بعض صاحب العرفانك ورد
منظومیدر ﴾ یاخالق الخلق یارب العباد ومن * قد قال فی معظم التنزیل ادعونی * انی دعوتك
مضطرا فخذ بیدی * یاجامع الامر بین الكاف والنون * نجیت ایوب من دعواه حین دعا * بصبر
ایوب یاذا اللطف نجینی * واطلق سراجی وامنن بالخلاص كما * نجیت من ظلمات البحر ذا النون
* جناب رب منجینك جل جلاله بطن حوتده مظهر نجات بیوردیغی یونس علیه السلامدر كه
محكم تنزیل یعنی قرآن عظیم الشان (وذا النون اذ ذهب مغاضبا فظن ان نقدر علیه فنادی
فی الظلمات ان لا اله الا انت سبحانك انی كنت من الظالمین) نص مبینی ایله مناجاتنی ناطقدر
﴿ وانشد بعضهم ﴾ مازال لطف منك یشملنی * وقد تجدد لی ما انت تعلمه * فاصرفه عنی كما عودتنی
كرما * فمن سواك لهذا العبد یرحمه * ﴿ بو دخی برمناجاتدر ﴾ یامن یذل بذكره * جعل النوایب
والشداید * یامن الیه المشتكا * والیه امر الخلق عاید * یاحی یاقیوم یا * صمد تنزه عن مصادد
* انت الرقیب علی العباد * وانت ذو الملكوت واحد * انت المعز لمن اطا * عك والمذل لكل
جاحد * انی دعوتك والهمو * م جیوش قلبی تطارد * فافرج بحولك كربتی * یامن له حسن
العوائد * فخفی لطفك یستعا * ن به علی الزمن المعاند * انت المیسر والمسبب والمسهل والمساعد
* سبب لنا فرجا قریبا یا آلهی لا تباعد * كن راحمی فلقد یأست من الاقارب و الا باعد *
ثم الصلاة علی النبی * و آله الغر الا ماجد * و علی الصحابة كلهم * ما خر للرحمن ساجد
﴿ دعاء عظیم مبارك مأثور ﴾ اللهم انی اشكو الیك ضعف قوتی وقلة حیلتی وهوانی علی الناس
انت رب المستضعفین وانت ربی الی من تكلنی الی بعید یتجهمنی او الی قوی ملكته امری
ان لم یكن بك غضب علی فلا ابالی ولكن عافیتك اوسع لی اعوذ بنور وجهك الذی اشرقت له
الظلمات وصلح علیه امر الدنیا والاخرة من ان یحل بی غضبك او ینزل بی سخطك فلك العتبی
حتی ترضی ولا حول ولا قوة لنا الا بك یارب العالمین وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه
وسلم (قلت) جامع المستطرفك اشبو تحریر ایلدیكی دعاء مأثور فقیرك بالای بابه جامع صغیردن
نقل ایلدیكی ادعیه مأثوره صره سنده بعض الفاظی روایتی اوزره باشقه اوله رق مسطوردر
﴿ ناسك بربرلرینه اولان ادعیه بلیغه لریدركه ذكر اولنور ﴾ مسرك الله فیما ساءك ولا ساءك
فیما سرك ﴾ لا اخلاك الله من ثناء صادق باق و دعاء صالح واق * بركیمسه یه اطعام ایلدیكی
اعرابی (اطعمك الله الذی اطعمتنی له فی الجنة رسله فقد احییتنی اقتل جوعی ودفعت عنی مالم یكن
یدفوعی) دیو دعا ایتمشدر كه مفهومی ای مطعم كسب رضای باری ایچون بنی اطعام ایلدك
حق تعالی سنی دخی رسوللرینی جنتده محققا اطعام ایده جكی شیلر ایله اطعام ایلسون تحقیق
آچلغمی قتل ایله بنی احیا ایلدك ودفعنك چاره سی مقدورم اولمیان شیئی یعنی جوعی بندن قوت
اعطاسیله دفع ایتدك كه بنده تدارك قوته نقود مفقود ایدی دیمكدر (و براعرابی دخی برینه
(رحب وادیك وعز نادیك ولم الم بك الم ولا طاف بك عدم سلمك الله ولا اسلمك) (قلت) دعاده
ساده ده واردر ادراك (جامع المستطرف مرحوم بنم بعض عربدن استماع ایلدیكم دعادر دیو
بو دعایی یازمشدر (سلمك الله من الوهق و الرهق وعافاك من الوجل والزجل سلمك الله من
البادرات والواردات سلمك الله بین الاعنة والاسنة (عبدالله بن جعفر الطیاره رضی الله تعالی عنه
براعرابی (لا ابتلاك الله ببلاء یعجز عنه صبرك وانعم علیك یعجز عنها شكرك وابقاك ما تعاقب اللیل
والنهار وتناسخت الظلم والانوار) قول بلیغیله دعا قیلمشدر * دعاء آخر * زودك الله الامن فی مسیرك
والسعد فی مصیرك ولا اخلاك فی شهر تستجده وخیر من خیر الله تستمده) شبیب بن شبه بر یهودی یه
(اعطاك الله علی مصیبتك افضل ما اعطا احدا من اهل ملتك دعاسن ایتمشدر تأمل ﴿ اعدا

وظلمه حقنده بعض دعا علیهدر ﴾ براعرابی برظالمه بد دعاده (لا ترك الله له شفرا ولا ظفرا)
دیمشدر كه جامع المستطرف شفری عین وظفری ید ایله تفسیر ایتمشدر (فته فتاوحته حتا واجعل
امره شتا) اشبو كلام دعاء عربدندر (قلت) فت فتح فا وتشدید تا ایله كسر وحت فتح حا وتشدید
تا ایله اغاجدن یپراغی و یردن منی یی و بونلره بكزرنه كه وار ایسه انلری قازیمق ودخی عجله ایله
اورمق معنالرینه در وشت فتح شین وتشدید تا ایله طاغلمق وطاغنق نسنه در وعلی هذا عبارهٔ
مذكوره نك مفادی فلانك كندی وایشلری كمال پریشانی ایله پریشان اوله دیمكدر (براعرابی
برطرفه سفری نیت یعنی طشره یه عزیمتی قصد ایله زوجه سیله وداع ایدوب كیدركن مزبوره نك
مرقومه محبت ومیلی اولاد یعندن ارقه سندن نواة یعنی برخرما چكردكی اتوب (شط نواك) ونای سفرك
توجه ایتدیكك جانب و یولك ایراغ اولسون یعنی دونمه سن دیوب بعده روثه یعنی فشقی پارچه سی
آتوب (رثك اهلك ورات خبرك) یعنی اهلك سنی القا ایتدی خبرك ابطا ایتسون یعنی مفقود اول
دیوب بعده حصاة یعنی برخرده طاش آتوب (حاص رزقك وحص اثرك) یعنی قسمتك تنك اولسون
دیوب بو وجهه بد دعا ایتمشدر (قلت) حالا دیار عجمزده خلق میانده بركیمسه نك سومدیكی كیمسه
طشره یه كتدكده ارقه سندن اوچ طاش آتدم دیوب قوللندقلری عربده دخی عادت ایدوكی بو
نقلدن مستبان اولوب فقط عربده چكردك وروث روشی زیاده در (و براعرابی دخی آخره
(اطفأ الله ناره وخلع نعلیه) دیو بد دعا ایتمشدر كه كور ومقعد اولمه سنه دعادر (و براعرابی دخی
(سقاه الله دم جوفه) دیو بررجله دعاء علیه قیلمشدر كه مفهومی حق تعالی انی جوفی دمیله
صوارسون دیمك اولوب و بو كنایه دن غرضی اورجلك اوغلی قتل اولنوب دیتنی اخذوا ودیتدن سود
آلوب ایچسون دیمكدر دیو صاحب المستطرف یازمشدر (و بری دخی (بعث الله علیه سنة قاشورة
تحلقه كما یحلق الشعر بالنورة) دیو بد دعا ایتمشدر (قلت) قاشوره قحط اولان ییله دیرلر ومفاد دعای
مزبور فلان قتلق ییلنه اوغرایه ده اول ییل انی اوت دیدكاری نوره قیلی نه صورتده تراش ایدر سه او ییله
تراش ایده یعنی اموال واشیانی قالمنجه دك بوغازینه صرف ایده دیمك اولور لكن بو یالكز بركیمسه نك
علیهنه منحصر اولمیوب خدانكرده عالمه ساریدر واهل انصافك وعقلك تفوه ایده جكی دعا
دكلدر باری (بعث الله علیه افلاسا یحلقه الخ) دیسه انحصار اولور وناس بو انكساردن قورتیلور
و بری دخی نظما * ازال الله دولته سریعا * فقد ثقلت علی عنق اللیالی * بیتیله بد دعا ایتمشدر كه
مفهومی الله تعالی فلانك دولتنی سریعا ازاله ایلسونكه كیجه لرك كردننه یعنی دنیایه وجودی كران
كلدی دیمكدر (و بنی ضبه قبیله سندن برمرأه دخی زوجنه * ومادعوت علیه حین العنه * الا
وآخر یتلونی بآمین * فلیته كان ارض الروم منزله * واننی قبله صیرت للصین * قطعه سیله
بد دعا ایتمش كه مفهومی زوجهٔ مرقومه دیركه بن اكا یعنی زوجنه لعنت ایلدیكم حالده علیهنه
دعا ایتدیكنده آخری یعنی استماع ایدن آمین ایله زوجه یه تالی اولور یعنی عقبنده قبول اوله دیو دعا
ایدر كاشكی انك یری روم اولكه سی و زوجه چینده اولیدی یعنی بینلری بو یله دور دوشوب
زوجیت حاصله اولمیدی دیمكدر (قلت) ارض روم بو نظم عربیده عربستاندن اوزاق دوشن
دیار روم دیمكدر یوقسه بلدهٔ معلومه ملاحظه اولنمامق كركدر زیرا نظم مرقوم قدیمدر مراد
اولسه ده معنی بعید دكلدر فتأمل (حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم یوم الاحزابده
یعنی غزوهٔ احزابده خطبهٔ شریفه لرنده اعداء دینك علیهنه (اللهم كل سلاحهم و اضرب
وجوههم ومزقهم فی البلاد تمزیق الریح للجراد) دیو دعا بیوردقلرین جامع المستطرف یازمشدر
(اشبو دعا دخی حق اعداده برذات بلاغت سمات كدر (اللهم اكفنا اعدائنا ومن ارادبنا سوء
فلیحفظ به ذلك السوء كاحاطة القلائد بترائب الولائد ثم ارسخه علی هامته كرسوخ السجیل

على هام اصحاب الفيل وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم (جامع
المستطرف مرحومك باب دعايى بودعا مباركله ختم ايدەلم ديو اخيرا يازديغى دعادر (اللهم انك
عرفتنا بربوبيتك وغرقتنا فى بحار نعمتك ودعوتنا الى دارقدسك ونعمتنا بذكرك وانسك ان ظلمة
ظلمنا لنفوسنا قدعمت وبحار الغفلة على قلوبنا قدطمت فالعجز شامل والحصر حاصل والتسليم
اسلم وانت بالحال اعلم الهى ما عصيناك جهلا بعقابك ولا تعرضا لعذابك ولكن سولت لنا
نفوسنا العاجزة الفقيرة الى حلمك واعانتها شقوتنا وغرنا سترك علينا واطمعنا فى عفوك برك بنا
فالان من عذابك من يستنقذنا وبحبل من يعتصم ان قطعت حبلك عنا واخجلتنا غدا من الوقوف
بين يديك وافضيحتنا اذا عرضت افعالنا القبيحة عليك اللهم اغفر لى ما علمت ولا تهتك ما سترت على
اللهم ان كنا عصيناك بجهل فقد دعوناك بعقل حيث علمنا ان لنا ربا يغفر ولا يبالى آلهى تحرق بالنار
وجها كان لك مصليا ولسانا كان لك ذاكرا وداعيا لا بل نسئلك بالذى دلنا عليك ورغبنا فيما
لديك وامرنا بالخضوع بين يديك وهو محمد صلى الله تعالى عليه وسلم خاتم انبيائك وسيد اصفيائك
فان حقه علينا اعظم الحقوق بعد حقك كما ان منزلته لديك اشرف منازل خلقك صل يارب
على سيدنا محمد وعلى آله وارحم عبادا غرهم طول امهالك واطمعهم كثرة افضالك وذلوا لعزك
وجلالك ومدوا اكفهم لطلب نوالك ولولا هدايتك لم يصلوا الى ذلك اللهم اغفرلنا
ولوالدينا ولكل المسلمين اجمعين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

الباب الثامن والسبعون

اشبو يتمش سكزنجى باب قضا وقدر ايله احكاملرينى وتوكل على الله الرزاق عز شانه يى مبين بر مطلب
عاليدر (جامع المستطرف مرحوم مطلب مذكورشانه اعتنا ودقت اولنه جق مبحث اولديغندن
اعلم تنبيهى تصديريله يعنى معلوم اوله كه ديو ديركه عالمده هربر حركت وسكون وخير وشر
ونفع وضر وايمان وكفر وطاعت ومعصيت انواعندن اوله رق جريان ايدن احوال وافعال
حق تعالى وتقدس حضرتلرينك قضا وقدريله اولوب هر طائر جناحيله وهر حيوان بطن وپايله
قضا وقدر الهى اولمادقجه طيران ودب ومشى ايده مزلر وبعوضه نك يعنى خرده سنكك تحرك
وحركتى واشجاردن اوراقك سقوطى انجق بارى تعالانك قضا وقدر واراده ومشيتيله اولديغى كبى
كافهٔ كائنات عوالمه علم ازلى الهى سابق اولمدقجه وقوعه كلمز (ودخى معلوم اوله كه هر بر قضا
وقدر الهى لامحاله كائن اولديغى يعنى وقوعه كلديكى كبى اوله جغى علم الهيده اولان هر برشى
البته كائن اولوب بعض شيئك بارى تعالى بغير طلب سكا وصولنى تقدير ايلمش ايسه هر آينه مرأت
ظهورده جلوه كر اولور يعنى سكا واصل اولور وبعض شى دخى واردر كه حق تعالى وتقدس سكا
وصولنى بعد الطلب يعنى كرك لسانا استه مك سببيه وكرك سائر اسبابدن برينه تشبث ايله تقدير
ايلمش ايسه البته طلبكدن وتشبثكدن صكره سكا واصل اولوب قبل الطلب والتشبث حاصل
وواصل اولماز وبو صورتده طلب وتشبث دخى جملهٔ قدر الهيدن اولوب برشى تعسر ايدر ايسه
حسرت مزبوره وتيسر ايدرسه يسر مرقوم حق تعالانك تقديرلرى اولور وعلى هذا بركيمسه
امور وافعالدن بر امر وفعلى قصد ايدر ايسه انى تحصيلده طريق باب سببى باغليوب امرينى قدره
حواله وحصولنه انتظار ايله طورمق اولميوب سبيل تحصيل حق تعالى وتقدس حضرتلرينك
شرع وبيان بيورديغى وجه اوزره طلبنه شروع ايلمكدر يعنى چونكه قضا وقدر علم ازلى الهيده
اولان شيدر انى قول بيلمديكندن وجه مشروع مبين ايله اسبابنه تشبث وتوسل ايتمك
لازم كلور اشته حضرت شارع اعظم صلى الله تعالى عليه وسلم تشبث اسباب مسبباتى
امته فعل وقول وتقريريله كوستروب تعليم وتشريع بيورمشدر كه جهادده

ايكى زره تلبس واحزاب غزاسنده مدينهٔ منوره نك حولنده دشمندن محارسه ايچون خندق
حفر وخالد بن وليد رضى الله تعالى عنه حرب عهد هنكامى هنوز شرفياب اهتدا اولمامغله جانب
اعداده بولنمش ايدى انك هجمه سنى دفع ايچون رماة يعنى اصحاب كزيندن رضى الله تعالى عنهم
كمانكش اولان ذواتى جبل احدده كائن شكافك يانته اقامه ولامهٔ حربى يعنى زرهى تلبس وعسكر
مسلمينى تعبيه يعنى برلو يرنده تهيئه ايدوب مصالح حربده اقتضا ايدن وضع وحركتله امر ونهى
وبالذات رقيه ودعاء خواص وتداوى ايدوب امتنه دخى استرقاء وتداوى ايله امر بيوروب
(انزل الداء الذى انزل الدواء) حديثيله دردك دواسنى حق تعالى انزال وخلق ايلدى ديو
بر وجه محرر اسبابه توسلى مشروع قيلديلر ﴿سؤال﴾ اكر رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم (من استرقا واكتوى فقد برئ من التوكل) حديث شريفى منطوقنجه
رقيه ايدن وياقى آچن توكلدن بريدر ديو بونلرى منع بيورملريله درد ايچون بووجهله تداوى
توسل سببى ممنوعدر ديو سؤال اولنورسه ﴿جواب﴾ جوابنده اولابنده نبى اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم (اعقلها وتوكل) بيوردى يعنى دوه سنى بغلامدن توكل ايله صالوبروب ضايع
ايدن ذوات حضور سعادتلرينه دوه سنك بووجهله كم اولديغنى عرض ايلدكده هم بغله
وهم توكل ايله بيورمغله مطلقا تشبث اسبابى منع بيورمديلر ديو جواب ويردكدنصكره اشبو ايكى
خبرك بينلرينى توفيق نه وجهله اولور سؤالنه دخى (من استرقا او اكتوى على الرقية والكى وان
البرء من قبلها خاصة فهذا يخرجه من التوكل وانما يفعله كافر يضيف الحوادث الى غير الله تعالى)
يعنى بركيمسه بكا انجق رقيه وكى برء ويرر ودردى بالذات بونلر صاوشديررلر ديو اعتقاد ايدرسه
اشته بو اعتقاد انسانى حق تعالايه توكلدن برى ايتمكله نهى اشبو اعتقاد باطل اوزره دائردر زيرا
وقوعاتى حق تعالانك غيريه بالذات ايقاع وايجاد ايدر ديرسه غيره بالذات اسناد واضافه اعتقاد
مشركدر وجائز اولان استرقا واكتوى سببه توسل قبيلندن اولان شيلردندر كه بز كسب وتسببله
مأمورز يعنى حكمت الهيه اقتضاسنجه هر شئ ومسبب سببنه پيوسته قلنمشدر وسببه تشبث
يعنى مانع ومعطى بنه حق تعالادر اعتقاديله برشيئك اولاسببنه شروع اولنمق تشريع ورخصت
الهيه دندر كورلزميكه بارى تعالى وتقدس والدهٔ محترمهٔ عيسى اولان جناب مريمه عليهما السلام
(وهزى اليك بجذع النخلة) آيتى منطوقنجه خرمانك اغاجدن سطوقنه سبب اولان تحريك
نخله ايله بواسطة الملك امر بيوروب بلا تحريك الشجر رطبى مريمه اسقاطه قادر اولان مسبب
عزوجل سكون ايله امر ايلمامشدر كه اشبو معنايى بياندر باب كسبده ذكر اولنان * الم تر ان الله قال
لمريم * وهزى اليك الجذع تساقط الرطب * ولوشاء ادنى الجذع من غير هزها * اليها ولكن
كل شئ له سبب * قطعه سن انشاد ايتديلر وبحكمته تعالى شئ مسبب مربوط سبب اولديغى
باعث خلقت عالم صلى الله تعالى عليه وسلم (لو توكلتم على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير
تغدوا خماصا وتعود بطانا) حديث شريفيله اشعار بيورمشدر يعنى اشبو حديث شريفده
طيورك ارزاقى طبوره يووه لرنده حمل اولنميوب بلكه پروردكار عالم غدو ورواحده طلب طيره
الهام بيورمشدر وطلب وكسب رزق دخى مانع توكل اولميوب عين توكل اولديغنه حديث مرقوم
دلالت ايدر (ودخى معلوم اوله كه علماء اعلام قدر ايله طلب وكسبك بينلرينى شويله جمع وتوفيق
ايتمشلردر كه قدر وكسب دابه نك اوزرنده اولان عدلين يعنى هكبه كوزلرى كبى بردنك كبى اولوب
اكر اشيا يالكز او كوزلردن برينه زياده جه قونلسه وزنده ديكر كوزدن آغر دوشمكله دابه يه يوكلدلدكده
برجانبى صارقوب لامحاله يولده كيدركن ارالقده دوشر واولوب يوكلمك نكانى كلوب كورينه رك
كرك دابه وكرك يولجى زحتلره ومشقتلره دوچار اولور واما ايكى هكبه ودنكك يوكى هم وزن

اولسه تكلف ومشقت برطرف اوله رق سفر هر جهتله سهولتلى اولوب اشته قدر وكسب نسبت
مز بوره ده اولسه مطلب تمام اولور ديوب بومدعايه برمثال عجيب ضرب وذكر ايتمشلردر
بووجهله كه برقريه ده برى اعمى وديكرى مقعد ايكى فقير اولوب بونلرك قائد وحاملى يعنى كتبلرينه
يديجى و يوكلنجيلرى دخى اولميه رق سزاوار اتفاق اولملر يله اهالئ قريه دن بركيمسه بروجه
حسبى مرقوملرك قوتلرينى هركون اياقلرينه كتورمكله اول كيمسه نك حياتنده متنعم ايديلر وقتاكه
تعيشلرينك باعثى اولان كيمسه فوت اولدقده برقاچ كون قوتسز قالورلر واشتداد جوعدن مرتبهٔ
اهلاكه رسيده اولدقلرنده كسب قوتده بينلرنده مشورت برله رأيلرى مقعد اعمانك ارقه سنه آلوب مقعد
بصريله اعمانى طريق ومنازله دلالت ايتمك اوزره قرار ايتمكله مقعد اعمايه استعلا و بوبولدن
اهل قريه نك صدقه لريله هر برى حوايج ضروريه لرينى رؤيت ايله كسب تعيش پيدا ايلدى
كربو يله ايتمسه لر هلاك اولورلر ايدى اشته قدر دخى بويله دركه سببى طلبدر وطلبك دخى سببى
قدردركه هر برى آخره معيندر كورلمزميكه ناسدن بركيمسه زرع وذخيره وواده مطلوبى ايكن هرنه قدر
تحت قدرت ارليه به داخل ايسه ده قربانسز وتخم وزرعسز ممكندر ديو منزلنده اوطوروب
بالكز قدره وثوق وحواله ايله تارلايه تخم اكمسه وحلالنى وطئ ايتمسه اول كيمسه نك بو وضعى
عقلدن خارج واسبابه توسل بابنده اولان امر الهى يى تارك اولمش اولور (واسبابه تشبث توكله
مانع دكلدر حتى حجة الاسلام شيخ غزالى قدس سره باب توكلده صاحب عيال اولان كيمسه برسنه لك
قوت اولاد وعيالنى خانه سنده ضعفلرينى جبر وقلوبلرين تسكين ايچون ادخار ايلسه اشبو ادخار
اول كيمسه يى حد توكلدن اخراج ايلمزكه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم عيال كزينلرينك
رضى الله تعالى عنهم برسنه لك قوتلرينى ادخار بيورديلر والحال ام ايمن وغير يسنى رضى الله تعالى
عنهن شئ ادخارندن نهى و بلال حبشى يه رضى الله تعالى عنه (انفق يابلال ولا تخش
من ذى العرش اقلالا) بيورديلر ديمشدر (قلت) امام غزالينك اشارتنجه جواز ادخار قوت
سنه جبرضعف وتسكين قلب مصلحتى ضمننده اولوب ادخارى نهى مصلحت مذكوره ضمننده
اوليان ادخار اولمسى منفهمدر (قلت) جامع المستطرف مرحوم اشبوقول غزالى يى نقلى عقبنده
بروجه آتى چند عدد حكايت يازمشدركه مطالعهٔ عاجزانه م اوزره بوسؤال مقدره جوابدر و سؤال
مرقوم دخى وصف مقدسى (وهو على كل شئ قدير) اولان پروردكار عالم و مسبب الاسباب
عز وجل سببسز شيئ ايجاده قادر وواقع ايكن عبادندن برى اشبو ايجاده اعتقاد ايله ترك تشبث
اسباب ايتمكله خلاف معقول حركت ايتمه نه دن واقع اولور ديمكدر راشته اشبو سؤاله جواب
مطالعه سيله حكايات مذكوره يى ايراد ايتمشدركه غالبا مرادى توكل تام اصحابى يعنى قوهٔ قدسيه
اربابى قياسه كلمز وانلر وشنده اولنلره سوز يوقدركه احواللرى خارق عاده در اول مقامه واصل
اوليانلره كوره دردبمكدر (منها) يعنى حكايات مزبوره دن برى بودركه عبدالله بن الفرج ديمشدركه
ابراهيم بن ادهم قدس سره نك برحال كرامت اشتمالنه مطلع اولدم كه شامده بربوستانده ارقه سى
اوزره ياتورلر ايدى و برحيه دخى يانده طوروب اغزينه الش اولديغى بر نركس چيچكيله يوزينه
قونان سنكلرى قووار ايدى اشته اولى عظيم الشانك توكلى تفكر قيلنسون نه درجه دركه بو حالى
مؤدى اولدى (ومنها) ابو عبدالله الهروى دن مرويدر ديركه فضل بن عياض ايله قدس سرهما
جبل ابى قبيسده برابر بولندق ايدى بكا اى ابو عبدالله بر رجل حق تعالايه توكلده صادق اولسه
شو جبله حركت قيل ديسه حركت ايدر ديديكى انده خدايه قسم ايدرمكه جبل ابى قبيس حركت
ايتمكده اولدى و بو حالى ابو الفضل كوردكده اى جبل سنك حركتكى قصد ايتمدم ديجك
ساكن اولدى (ومنها) قصص اسرائيلياندندركه بركيمسه ديه برمصلحت ضمننده بيك التونه معادل

نقد استقراضى اقتضا ايدر ومتمولندن بركيمسه يه واروب اى برادر شوقدر مبلغ قرضا ايندى آلوب
فلان بلده يه كيده جكم واوراده اخذ واعطام واله جغم اولوب بعد الرؤية والاخذ كلور و بعونه
تعالى ادا ايدرم شوقدر زمان تمهيل يرله بكا اقراض ايله ديو استقراض ايتدكده متمول مرقوم
ويريرم لكن وقت امهال بتدكده كوندرمز ايسه ك مطالبه ايده جكم بركفيل بالمال
كوسترمزسك ويرمم ديجك اول كيمسه الله تعالى وتبارك مالكه كفيلدر ووفاده غفلت ايتميه جكمه
شاهددر اكر بوكفيل وشاهد باهر البرهانمله اعطايه راضى اولورسك ويرديمش مقرض متمول
مومى اليهك قلبنه مستقرضك كلام خلوص ارتسام مرقومى ايراث رقت والقاء خشيت رب
عزت قيلوب مال مطلوبى توكل تام ايله اول رجله بالخلوص اعطا ايدر رجل دخى آلوب وقصد
ايتديكى بلده يه بحرا كيدوب ومصلحتنى تسويه ايدوب ومقرض ايله كندى بيننده اولان اجل دخى
تقرب ايتمكله دينى آماده وقصد عزيمت ايله سفينهٔ سافره يه منتظر اولدى لكن كيدركمى
بولنمامغله مدت تمهيل مروردن باشقه براز ايام دخى كذران ايدوب باعث غم وكدرى اولديغندن
دينى اولان بيك دينارى بركوتك ايچنه دلوب ووضع وفلان ذاته واصل اوله ديو ايچ جانبنه تحرير
ايدوب ورابطه لى صاروب (يارب علم محيطك شامل اولديغى اوزره سفينه بوله ميوب بالذات اشبو
مالى صاحبنه ايصاله سبيل بولمديغم حالده ذات مقدسه كى ايصالنده كفيل قيلوب متوكلا عليك بحره
طرح والقا ايلدم مالكنه لطفكله يتشدر ديو دريايه آتوب كندوسى وجدان كشتى يه قدر بلده ده
خيلى وقت دخى اقامه دنصكره مركب ظهور ايتمكله بنوب بلده سنه كلديكى كبى منزلنه وارمدن
ابتدا مقرضك خانه سنه واردقده مقرض اولاسن بنم اله جغمى شو هيئتده براغاج ايچنه تعبيه واوزرينه
فلانه واصل اوله ديو تحرير ايله ارسال ايتدكمى ديو صوردر اودخى نعم ديجك حق تعالى وتقدس
نعم الكفيل اولمغله بكا ايصال ايلدى ديو شكر وتمجيد ايدر بعده رجل مستقرض خشبهٔ مزبوره
طرفكزه نه كيفيتده واصل اولدى ديو استفسارنده مقرض بيمزده مقرر اولان وقت مهلت كچدكده
باسكا وياخود سندن خبر كتوره جكه ملاقات امليله اسكله يى بوقلمه دن خالى اولمدم بركون بنه
لب بحره واروب اوطوردركن خشبهٔ مزبوره اوطورديغم يرك كنارينه كلدى وغلامه شو كوتك
حطب اولور ديو چقاردوب ياردرديغمده ايچنده دنانير ايله تحرير ظهوره كلدى آلدم وحق
سبحانه وتعالايه حق توكل ايله توكلكه بناء املكى تحقيق ايلديكنى يقينا بيلدم ديو صورت وصولنى
بيان ايتمشدر (منها) منقولدر ذو النون المصرى قدس سره نك سلوكنه باعث بوخارقه اولمش كه
مشار اليه بعض سواد مصرده آب ومرعادن بعيد براعمى طير كوردى وطير مرقوم صويى وقوتى
آيانه صورتده تدارك ايده بيلور ديو تفكرده ايكن بردن برى التون وديكرى كومش اوله رق ايكى
سكرجه يعنى ظرف وقاب ظهور ايدوب طير مرقومك منقارى يانته وصول بولور كه برنده صو
وآخرنده بغداى دانه سى اولمغله صويى ايچوب وقمحى يوتار و بعده سكرجه لر غائب اولورلر
اشبو حالى ذو النون كوريجك ناسدن قلبا وقالبا انقطاع ايدوب بالكليه جانب واحد لايزاله عول
وتوجه ومراقبه ايتمشدر (انتهت الحكايات) (قلت) متأخرندن برعالى كعبه منسوب رسالهٔ
عربيه ده صدر الشريعه حضرتلرينك توضيحنده اولان مقدمات اربعنى شرح وايضاح
وقدرت وارادهٔ كليهٔ ازليه ايله اختيار جزئى عبادى تعريف وارادهٔ جزئيهٔ عباد فنى مقوله دن
ايدوكنى و بو مسئله ده اشاعره وماتريديه نك مذهب حقلريله مردود اولان جبريه وقدريه
مذهبلرينى سكز فصلده بيان ايدرك كوزل تحقيق ايتمكله فصول مذكوره هرنه قدر معنى بربرينه
پيوسته اولوب جمله سنك نقلى اقتضا ايدر ايسه ده طوله بناء طى اولنوب صاحب المستطرف
مرحومك بو بابده بيانى قيلديغى قضا وقدرى تفهيمنه قصد عبد تعبير اولنوب سبب مؤاخذه

اولان ارادهٔ جزئیه‌یی حاوی دردنجی فصلی شرح كبی اوله جقدن قلم كسیر اسعد فقیر ایله ترجمه مجمله‌سی بو وجهله تحریر اولنور (معلوم اوله كه سبب مؤاخذه اولان صنع عبد عاجزا ولدیغی ایجاد فعل ایله فعله محل اولدیغی ایچون اولیوب بلكه مدار مؤاخذه نه موجود ونه معدوم اولان برشی ایچون اولور واول شیٔ انجق برنسبت واضافتدر زیرا قدرت عبدك صنعنده اصلا تأثیری اولمادیغندن قدرت عاجزه‌سی مؤاخذه‌یه مدار اوله‌مز وبو صورتده مدار فعل انجق عبدك قصدی اولدیغی تعین ایدر وارادهٔ جزئیه تسمیه اولنان اشبو قصد عبددر وبو قصد دخی عبد ایله فعل وصنعی بیننده برنسبت واضافت اولدیغندن عبد جانبندن اولدیغی بی شك وشبهه‌در وعلی هذا قصد مذكور موجود ومعدوم اولمیان شی مقوله‌سندن اولور ودخی قصد مذكور فعل وصنعك وجودینی موجب دكلدر وفعلك عدم انفكاكنی دخی ایجاب ایتمز یعنی قصدنه زمانكه بولنه فعل بولنور قیلندن اولمیوب بلكه انفكاكی جائزدر یعنی كاهیجه قصد عبد بولنورده فعل وصنع وجوده كلمز وبالعكس قصد عبد اولمیه‌رق صنع تحقق ایدر واشبو ایكی شقدن شق اولك یعنی قصد بولنوبده فعل وقوعه كلامك جائز اولدیغنك ودخی شق ثانی كه بلاقصد العبد فعلك وقوعی جائز اولدیغنك مثاللری عهد سعادتده فتح مكهٔ مكرمه‌ده وقوع بولمشدر كه مشركین قتل وحرق قصد ایتمشلر ایكن وقوعه كلیوب وبعد غلبة المسلمین منهزمینك بعضیلری قبول ایمان وبعضیلری استیمانله داخل دار الامان اولدقدنصكره علیه الصلاة والسلام افندیمز بقیهٔ سكان مكه‌دن بعد وفور القتل سیف رفع اولنسون دیو امر بیوروب وبو امرلرینی اصحاب كرامه تبلیغ ایچون برصحابی‌یه امر بیورمشلرایدی صحابیٔ مشار الیه لساندن ایسه قتل نهی بیورلمش ایكن قصد واختیاری اولمادیغی حالده بقیهٔ مرقومه‌یه اجراء سیف ایله امر بیورادی كلامی صادر اولمغله خیلی نفوس مقتول اولدیلر اشته قتل مذكور امری جارحهٔ لسانه منسوب اولان فعل صحابیٔ مشار الیه‌در وقصد عندنده صنع بولنمق واجب اولمادیغی یالكز قصد عبد فعلنك وجودینه علت تامه اولمدیغیچوندر زیرا وقوع صنع ارادهٔ ازلیه ایله اولان قدرت ازلیه (وفعله مصدر اولان ذات عبد (ومبدأ افعال عبد اولان قدرت عبد (ومع الفعل اولان قدرت عبد (وعبدك صرف قدرتی (وعبدك قصد فعلی (وموانعك ارتفاعی وبونلر كبی براز اسباب وعلل ایله تحقق ایدر (ویالكز قصد عبد ایسه اسباب مذكوره‌نك بریسیدر (ایمدی بوتقدیرجه یعنی صنع وفعلك وقوعنه علت تامه اولان اشیا واسباب مذكوره‌نك جمله‌سی علت تامه اولدیغی وقتده اشیاء مذكوره‌دن انجق بریسنك وجودیله فعلك وجودی واجب اولماز واشیاء مذكوره‌دن قصد بولنمغله عبدك كندولرنده اصلا مدخل وصنعی اولمیان امور سائرهٔ مذكوره‌یه متوقف اولان صنع تحقق ایتمز وبو صورتده عبدك صنعی نه موجوددر ونه معدومدر دیدیكمز امر اولمسی تعین ایدر وامر مذكور واجب الوجوده مستند اولان قدرت عبد وذاتی ایله دخی واجب لغیره اوله‌مز زیرا قدرت ایله ذاتنك وجودنده عبدك صنعی یوقدر وعلی هذا عبدك صنعنده آثاردن برأثر بولنماز والحال كه عبدك بعض افعالنده صنعی اولدیغی بالوجدان ثابتدر وصنع مذكور دخی بروجه محرر لاموجود ولامعدوم دینیلان شیدركه اكا كسب اطلاق ایدرلر وبو تفصیل مجملك خلاصه‌سی وبو بابده اعتقاد سالم بودركه كافهٔ افعال عبادك خالقی انجق حق سبحانه وتعالی اولوب عبدك فعلی وجودنده وتحققنده مؤثر اولان قدرت ازلیهٔ باری تعالادر وبو یله اولمغله عبد فعلنك ایجادنده مضطر ومجبور دخی اولماز زیرا عادت الهیه جریانجه قدرت الهیه‌نك فعل عبده بلا ایجاب تعلقی قصد عبد ایله‌در وكاهیجه قصد عبد بولنمدیغی وقتده دخی حق تعالی وتقدس فعل عبدینی خلق وایجاد ایدربقیهٔ سكنهٔ مكه‌نك ذكر اولنان قتللرنده اولدیغی كبی لكن بو خلق خرق عادت قبیلندندر وبروجه اشارت عادت الهیه عبدك قصدنده یعنی قدرت

جزئیه‌سی فعل وصنعه تعلق ایدوب وعبد قدرتنی دخی فعلی جانبنه صرف ایلدیكی وقتده قدرت ازلیه تعلق ایدوب فعل عبدی ایجاد ایتمك اوزره جریان ایتمكده‌در هرنقدر ابراهیم علیه السلامی نادرا وخارق للعاده نار احراق ایتمدیسه‌ده ال اتشه یاپشدقده یانمق ایجاد اولندیغی كبی (وقصد عبدك مؤثر اولمدیغی برمنوال مشروح قصد مذكوره برطاقم اسبابك اجتماعی علت تامه اولوب اول علالدن قصد عبد علت تامه اولمدیغیچوندر ویالكز اول علت ناقصه ایله فعل وجوده كلمز ولكن فعلی كسبه قصد مذكورك مدخلی واردر ومدخلی اولدیغیچون قصد مرقوم مدار مؤاخذه اولشدر (وعلی هذا بوراده عبدك قصد مجردنك فعلنده وفعلنی ایجادنده تأثیری اولمیوب فعل عبد انجق قدرت ازلیه‌نك تعلقی حیننده حصوله كلدیكی صورتده قصد مذكوردن عبدك فائده‌سی نه‌در دیو سؤال اولنورسه تقریر سابق اوزره جوابنده قصد عبدك فائده‌سی انجق عبدك قصد مذكور ایله كندینی فعل ایله متصف قیلمسی وفعل خیرده ثواب ویاخود فعل شرده عقابه لایق اولمسیدر كه بو وجهله قصد مذكور مواخذه‌یه مدار اولور دیرز (واشبو صرف قدرت واختیار جزئی ایله مسمی اولان قصد عبد لاموجود ولامعدوم ایله موصوف یعنی موجود ایله معدوم بیننده واسطه اوله‌رق نسبت واضافت قبیلندن اولمغله اكا خلق تعلق ایتمز ومخلوق دخی اولماز وعبد قصد مذكورنده ودخی فعلنده مجبور اولنماز واكر قصد مذكور مخلوق اولسه ایدی عبد فعلنده مجبور اولمق لازم كلوردی اكر قصد عبد مخلوق اولسه ایدی البته قدرت ازلیه مخلوق فرض اولنان قصد عبده تعلق ایتمك اقتضا ایدر ایدی زیرا قدرت ازلیه تعلق ایتمكسزین خلقك تحققی محالدر وقدرت الهیه قصد مذكوره تعلق ایتسه ایدی بالضروره قصد مذكور مخلوق وموجود اوله‌رق عبد قصد مذكورنده مجبور اولوردی (ایمدی مذهب حق ماتریدیه اوزره قصد مرقوم عبد تعلق قدرت ازلیه ایله اولمیوب بلكه عبدك وصفی اولدیغی وقتده قصد مذكوری سببیله عبدك فعل اختیاریسنده صنعی تحقق ایدر وقصد مذكوره كسب دینلور فلهذا صدر الشریعه وسائر اعلام ماتریدیه اولا عبده قصد واختیار وثانیا قصد مذكورك لاموجود ولامعدوم قیلندن اولدیغنی اثبات ایتدیلر تاكه قصد مرقوم اضطرار وجبری ایجاب ایدر خلقه توقف ایتمیه وبو تقریردن جمیع افعال عباد تأثیر وایجاد یونلرندن قدرت ازلیه‌نك تعلقیله موجود اولمسی ظاهر اولور لكن افعال مذكوره‌نك اكثرنده هرنه دكلو بعض افعال عبادی عبدك مدخلی اولمیه‌رق باری تعالی ایجاد ایدر ایسه‌ده بلا اضطرار عبدك مدخلی واردر وبلا مدخلیهٔ العبد موجود اولان بعض افعال نار نمرودك احراق ایتمدیكی كبی خارق عاده ونادر اولمغله تكلیفده اول خوارقه باقلمز بلكه اعتبار عادت ازلیه نو وجهله جریان ایتمش ایسه اول جریانه‌در وجریان عادت دخی عبد فعلنی هربار قصد وقدرتنی اول فعل جانبنه صرف ایده پروردكار عالم عز شانه اول فعلی خلق ایلمك اوزره‌در وعبدك قصدی اولمقسزین وقوعه كلان فعل مناط ثواب وعقاب اولمز (وكذلك عبد برفعلی قصد ایدوب لكن اول فعله قدرت الهیه تعلق ایتمز ایسه قصد مذكور فسق وفجوره دائر اولسه دخی موجب عقاب اولماز (قلت) اشبو افعال قلبیه‌دن اولان قصد ونیت عبد كه اصطلاح فقه شریفده اكا خواطر دیرلر اشباه ونظائر وكتب كلامیه‌ده یازلدیغی تفصیل اوزره بش مرتبه‌ده‌در وهر برینك برر نامی اولوب بشنجی مرتبه‌سنك نامی عزیمتدر وبو عزیمت مرتبه‌سنده انسان مثلا حسد كبی بو فعل منهی ضمننده اولورلرسه مؤاخذه اولنور وسائرلرنده اكر فعل خیر ایسه مجرد نیت ایله مثاب اولور واكر سیئه ایسه معفودر وبو خصوصك تفصیل وتحقیقی (وان تبدوا ما فی انفسكم او تخفوه یحاسبكم به الله) نظم جلیلی تفسیرلرنده دخی مذكوردر مراجعت اولنه

انتهى (قلت) بنده متأخرين دن بر محققك قضا وقدر الهيه يه دائر تأليف ايلديكى رساله مخصوصه سنك دخى بو بابه مناسبتى اولمغله بالاجمال ترجمه ايله بو محله درج اولدى *قضا* علم الهى ازلينك موجوداته اولدقلرى حال اوزره الى ابد الاباد وجه كلى احاطى ايله تعلقندن عبارتدر وفيضان موجوداته مبدائيت ومؤثريتى اعتبار يله قضاء مذكوره قلم اعلى وام الكتاب تسميه اولنور وعنايت سابقه وصفيله دخى توصيف قيلنور واشبو معنى اقتضاسنجه قضاء الهى رد ودفع اولنماز قضيه سى تحقق ايدر زيرا اشيايى وماسوايى الى الابد محيط اولان علم ازلى تغييرى قبول ايتمز اكر قضا دفع اولنسه ايدى حق سبحانه وتعالايه حاشا حدوث وجهل عارض اولوردى تعالى الله عنهما وعدم قبول تغييره (جف القلم بما هو كائن) مألنده اولان اثر شريف دخى دلالت وعلم ازلىء بارى تعالانك كليت واحاطه سى (لايعزب عن ربك من مثقال ذرة فى السموات والارض) نص شريفى منطوقنجه جزئيات مفصله نك علم ازلى يه انطباقنى موجبه در * واما قدر * علم ازلىء الهى مذكورك هر بر موجوده سلسلهء علل واسباب وشرائطده مرتبهء خصوصيات ضروريهء مفصله لرى اعتبار يله اولان تعلقندن عبارتدر مثلا فلان كيمسه نك شو وقتده تولدينه وشو وقتده شو مرض وعارضه سبيله فوتنه واعتقاد اسلام وشو عمل صالحدن داخل دار نعيم ونعوذ به تعالى فلان كيمسه نك كفر وظلم ايله داخل نار اولمسنه علم ازلينك تعلقى كبى (واشبو قدرده محللرنده تفصيل اولنديغى اوزره برقاج اعتبار يعنى نسبت وملاحظه اولوب نسبتك برى جزئيات مفصلهء مذكوره نك قضاده معتبر اولان كليت واحاطه يه مؤثريت و احاطه اعتبار يله انطباقى اعتبارندن عبارت (ونسبتك برى دخى بعض جزئيات بعضندن وجودده كندوسنه زمان ومكان وهيئت ووضع ودخى مشخصاتدن بونلره مضاهى ومشابه احواله ملابستى كبى تغيير وتبديلى قابله امور خارجيه ولوازم عارضيهء متمايزه ايله جزئياتك كلياتنه انطباقندن عبارتدر كه بو تقديرجه قدر موجوداتده محو واثبات وحيات وممات وسعادت وشقاوت ومرض وشفا كبى احوالى قابل مقدر در ديمك اولور (واشبو جزئيات دخى لوازم تفصيليه سيله بيله تخلف ومراتب كلياتنه مخالفت ايتمز تكيم اشخاص انسانيه يعنى هر بر انسانده لوازم وجوديه وامور مشخصه نك تغيراتى منافى اولميوب افرادى نوعنه مطابق اولديغى كبى (وقدر دن قضايه مطابق اولان اشبو مرتبه و بو اعتبار تغير وتبدلى قبول ايدر كه بو مقام رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك (لا يرد القضاء الا الدعاء ولا يرد البلية الا البر) و (الصدقة ترد البلاء وتزيد العمر) حديث نبويلرى ونص قرآن وحديثدن سائرى ايله تغيرندن تعبير واقع اولان مقامدر (واشبو قضا وقدر تعريفلرندن فلاسفه نك علم ازلى جزئياته تعلق ايتمز سوزلرى خاطر صفا مقاطره اصلا كدر و اضطراب ويرمسونكيم اول سوز تهافتلرده وسيما محقق سيالكوتينك رسالهء مخصوصه سنده سرد اولنان براهين وادله موجبلرنجه بطلانى پذيردر زيرا بزم سوزيمز مثال آتيده ظاهر اوله جغى وجهله تغيير قابل اولان مقدوراتده واقع هر بر جزئى اعتبار ونسبت مذكورهء ثانيه جه مرتبهء قدرده مميز ومخصص وحد ذاتنده حق تعالى وتقدس حضرتلرينه كلى كبى معلوم ومقدور وجزئياته منطبق كلى افرادندن بر فرددر (و بارى تعالانك كافهء اشيايى محيط اولان علم ازليسنك جزئى يه مرتبهء قضا ايله مرتبهء قدرده تعلق برنسنه نك ما به التشخص والتعين اولان شيئه تعلق كبيدر والحال كه عقل الى غير النهايه معلومات ومقدورات الهيه نك بينلرنده اولان رابطه ومناسباتى نهايتى اولماديغندن تخيل ايده مز ايسه ده ذكر اولنان مرابطات و مناسباتك نسبتى غير متناهى اولمامغله اشبو نسبتده مقدوراته حدوث متجدده ووقوعات كونيه كلنده تبدل اولماديغى حالده علم ازلى نك تبدلى رنكنده تغيرات وتبدلات عروضى صورتنى اهل درايت وفطنت مشاهده

ايدر (ايمدى استعيذ بالله تعالى (ويضرب الله الامثال للناس لعلهم يتذكرون) نص مكرمى منطوقنجه معانىء دقيقه يى طبيعت انسانيه مثال ايله ادراك وتذكر ايده جكى دركار اولديغندن سرد اولنان معناى قضا وقدرك سهولت تفهمى ايچون قلم اعلام ايله شو مثالده كشيدهء سلك مقال دركه (مثلا عالم وقادر ومؤيد اولان بر پادشاه يكرمى نفر كيمسه لرك بر جنايت ضمننده وضع زندان اولنملرينى امر ايدوب اشخاص مرقومه محبوسلر ايكن پادشاه مشار اليه خالصا ومخلصا مفسدت مقابلى اولان مصلحت خيريهء عامهء ملكيه ملاحظه سيله وزير اعظمنه خطابا ايچلرندن اون نفرنى قتل واون نفرنى اطلاق قيل ديو اجمالا يعنى كرك اطلاق وكرك قتل اولنه جقلرينى باساميهم واشخاصهم تعيين ايتميه رك بر خط همايون كوندردكده وزير اعظم دخى امر شاهانه يه امتثال ايله ايچلرنده اولان اون نفرك قتل وقهرلرينى مستدعى احواللرينى ملاحظه دنصكره قتله واون نفرنك دخى ابقاء حياتلريله عفولرنده وجوه مصالحه مراعات ايله عفو واطلاقه تخصيص برله صورت تخصيصنى عتبهء شاهانه يه عرض وتلخيص ايدوب پادشاه دخى عرضنى تقرير وتخصيصنه راضى وتربيتنى تحسين ايله امضا وتنفيذ ايلديكى وقتده اشته پادشاهك محبوسلر حقنده علم اجمالى واحاطى اوزرينه مرتبه اولان قدرتى اوزرينه مترتبه اراده سى وفقنجه صادر اولان حكمى كندوسنده اصلا تبديل اولميان قضا منزله سنده ده زيرا حكم مرقومى اون نفرنك قتلى واون نفرنك عفوى اولوب وزيرك عرضى دخى كذلك اون نفرك قتلى واون نفرك عفو يدركه هر برصنفى زياده ونقصان دكلدر يعنى وفق مقتضاى ارادهء شاهانه اوزره در لكن عمل وتخصيص وزير خصوصياتندن نظرى قطع ايلديكمزده حكم مرقوم علم اجمالىء كلى اولوب تفصيلا واقع اولان تخصيص وزير اول علم اجمالىء كلى يه جزئياتك كلياتنه انطباقى كبى تطابق ايتمشدر (واشته اشبو تطابقك حصولى و امضاء حكم و قضاء سابق پادشاهانه عندنده ايكى اعتبار وملاحظه كوريلور كه ملاحظه نك برى مطلقا وزيرك رأى وتعيينى اوزره عفو اون نفرنده اولمقدر كه اشبو اون نفر زياده ونقصانى قابل دكلدر زيرا پادشاه بويله جه يعنى اون نفرك عفوينه حكم ايتمشدر ووزيرك امتثالى دخى فعلا حكم مذكوره مطابق دوشمشدر (وايكنجى اعتبار وملاحظه اول يكرمى نفرك ايچلرندن مثلا احمد سالم سعيد خالد حميد صالح عابد وحيد سليم وايدنام اون نفرى وزير طرفندن برلرينه ديكر اون نفردن برى تعيين اولنمق امر اجمالى پادشاهى يه مغاير دكل ايكن وقوع شفاعت ورجا وسائر مصلحت ملكيه كبى اسباب وشرائط مخصوصه ايله عفوه تخصيص وترجيح اولنمقدر كه بونده بروجه محرر تغيير وتبديل محتملدر (وبو ملاحظتين تفاصيليله وزيردن واقع اولان فعلى پادشاهدن صادر اولان حكم كلى اجمالى سابقه مطابقتدن اخراج ايتمز زيرا ملاحظه لرك ايكيسنده دخى حكم سلطانى يه امتثال حاصل اولوب بو صورتده حكم سلطانينك وزيرك امتثال واجرا ايلديكى فعله تعلقى قدر ومقدوراتده اعتبارات منزله سنده در ومقدورات مذكوره دخى علم ازليده اعتبارين مذكورين مثابه سنده دركه علم ازلى مذكور فيما لايزالده ومعلوماتده طبق سنت حكيم على الاطلاق عزشانه اوزرينه اولان سلسلهء وجوه مسببات ومعلوماتده علل واسباب وشرائط معتبره يه مقارنت حيثيله اعتبارين مذكورينه متعلقدر ايمدى بو تقديرجه اولا مرتبهء قضا وثانيا مرتبهء قدره وموطن ومحل انطباقده فوى وقدره متعلق علم الهى ازلى بالاعتبار بربرينه مختلف وبالذات متحد در ولولا الاعتبار لبطلت الحكمة وفقنجه علم الهى ده اعتبار مدار تكليف عباددر فتدبر (واذا كان الامر كذلك علم قضاء اقتضاسنجه جارى اولان امر وفعله رضا عهدهء اهل ديانته واجب اولورو بلكه بونده عدم رضاء شئ قطعا متصور دكلدر زيرا قضاده اولان علم اجمالينك ردى واندن مخلص محالدركه سابق وازليدر (واما قدر علل واسباب خارجه

اوزره مرتب ومقدوره مقارنتی وعدم مقارنتی ممکن اولوب قدرت وارادت حادثهٔ عبدکبی مقارنت
وعدم مقارنت جانبلرندن برنده استعمال ایله ترتب اسباب ومسبباتده مقتضای سنت الهیه ایله
وقوع مقدوری الجا ایدن حالدرکه بونده حذر واتقا حکمت بالغهٔ صمدانیه اقتضاسنجه جاری وواقع
وجائزدر نته کیم زی یعنی صوسزلق دفعی ایچون ماء باردی شربده وبقاء حرارت وعطشده ترك
شربده جریان ایلدیکی کبی فلیحفظ (لکن عبدك استعمال ارادهٔ محدثه سی حقیقتده قضا وقدرك
اقتضاسیله ایسه دخی ترك تشبث اسباب حکمت الهیه نك تعطیلنی موجب وعبادك عجز نهاده
سر قدره خوض ایتمیوب یعنی اوبله عمان بی قعر وکناره طالمیوب شرع شریفك حکم ناطقنه
امتثال برله توسل اسباب لازمدر (واشبو آنفا جلوه کر آیینهٔ سطر بیان اولان شاهد مثال
مطالعه سیله قوله تعالی (من یهدی الله فهو المهتد ومن یضلل فلن تجد له ولیا مرشدا)
وقوله عز وجل (الله یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر) وقوله سبحانه وتعالی (ومنکم من یتوفی
ومنکم من یرد الی ارذل العمر) وقوله تعالی شانه (فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر) ودخی بو معنالرده
اولوب ازل آزالده قلم قضانك جریانی ولوح محفوظده مسطور کفر وایمان وارزاق واعمار وآجاله
متعلق تقدیر الهی نك تغییری امتناعنه دائر آیات قرآنیه واحادیث نبویه علی قائلها افضل
الصلوات والتسلیمات افعال اختیاریهٔ عباده اسناد اولنوب ثواب وعقاب مکتسب عبد اولدیغنه
متدائر نصوص قرآنیه وحدیثیه نك توفیق وتطبیق سهولتلی اولور والسلام انتهی ماقاله البعض
من المتأخرین (قلت ایضا) اشبو قضا وقدر وافعال عباد یعنی ارادهٔ جزئیه مسئلهٔ غامضه سی
اهل سنت وجماعتدن ماتریدیه واشعریه ایله معتزله وجبریه وسائرلری میانده تجزیه باری غرضیله
معرکه آرا بر مبحث عظیمدر وبو مطلبده خلاصهٔ بحث اهل سنت دخی شویله درکه چونکه سعه
درّه مسی کبی حرکت قسریه ایله قصد بمنزله اولان حرکتك فرقلری بدیهی وظاهردر وفرق ظاهر
مذکور یعنی عبدك قصدیله بدندن ظهور ایدن حرکت مثلا زید کلدی واوردی دیو کلمك ودوکمك
فعلی زیده حقیقهٔ اسناده ظاهرحال ایسه مدار تکلیف اولمه ده کافی ووافیدر وکسب دیدکلری
اختیاری فعلك مبدائی کوریلان قصد دخی ارادهٔ جزئیه وبو اراده نك دخی مبدائی صورتنده
اولان شوق وانبعاث دخی درون حالی اولوب وبو حالدن بحث وتحقیق ایسه وظیفهٔ مأموریت
بشر اولمادیغندن باشقه دائرهٔ عقلمزدن خارج سرقدر دیمك اولدیغی باهر وبعض فعل اختیاری
قصد عبده مقرون ایکن وجود بولدیغی ظاهر اولمغله (ایمدی اشبو تقریردن مسئلهٔ دقیقهٔ مرقومه ده
معتزله نك عبد فعلنك موجدیدر دیدکلری ساقط اولوب وجبریه نك دخی عبد جماد کبی اوله رق
اصلا کندوسنده اختیار یوقدر وفعلی زیده نسبت مجازیه نسبت اولوب فاعلنه اسناد دکلدر
زیدکلدی دیمکله چوجوق بیودی دیمك فرقی اولماز دیدکلری برطرف ومردود اولوب
سلامت وسعادت (ما انا علیه واصحابی) وصف شریفیله موصوف اولان اهل سنت
وجماعت طرفنده اولدیغی تبین ایدر ومعتزله ادله اولمق اوزره دیدکلری سوزلرده اولان
ملازمه لری کتب کلامیه ده رد اولنمغله همان بر وجه محرر تکلیف عبدده ذکر اولنان امر
ظاهر کافی اولوب امر باطنی یعنی سر قدری تحقیق وادراکه مأمور اولمادیغمزدن ماعدا
عقلمز دخی احاطه وادراك ایده مز (خلاصهٔ کلام ارادهٔ جزئیه مسئله سنده وسائر احوال
اخرویه ده صدق وحق ومعجز اولدیغی بونجه براهین عقلیه ونقلیه ایله ثابت اولان
قرآن عظیم وکذلك ذاتنده وخبرنده صدقی براهین ایله متحقق اولان نبی کریم علیه
الصلاة والتسلیم حدیثی شبهه لری ووهملری ازاله ایدر شویله که کتاب وسنتده واقع اولوب
تشریع قلنان امره امتثال ونهی دن اجتناب اولنوب احکام الهیه ده وامر تعبدیده خاطره

کلان اوهامه تابع اولیه رق وعقول قاصره نك کنهنی ادراك ایده میه جکی معتقدات وعملیاتك
حقیقتی وحکمتی بیلنمیور دیو اعتراض اولنمیوب اصلا بر وجه محرر متحقق اولان کتاب وسنت موجبلریله
عملدن باشقه سبیل یوقدر (وحکمت امر ونهی بیلنمامکله نصوص مثبته انکار اولنمق کار عقل
دکلدر که ادله سی امر محسوسه طیانان علوم حکمیه ده خلا وملا وجذر اصم وحساب احاد
اعداد غلط دکل ایکن بعض کره میزانك تخلفی ووجود انسان وسائر حیوانده بعض اعضانك
بدنه کیفیت خدمتی وسر جذب مغناطیس وحکمت خواص بعض اشیانی وکیفیت مد وجزر بحری
ومثلا ترابی فن تحلیل ایله برازشیلردن عبارت اولدیغی بیلوب اول شیلرك حقیقتنی حکما تحقیق ایده میوب
عجزلرین اعتراف ایتدکلری کبی سر قدر وسائر کتاب وسنتك خبر ویردکلری مواطن اخرویه
کنههابیلنمز ولکن بیلنمامکله انکاره دخی کلمز وهمان بر منطوق نصوص انسانك وافعالنك
وکافهٔ اشیا وماسوای حق تعالانك خالقی حضرت باریٔ فاطر عز شانه اولوب وکسب عبادك
دخی بالاده محرر صورت تکلیفده مدخلی اولدیغی تصدیق ایله خاقانی مرحومك دیباجهٔ حلیهٔ
منظومه سنده مندرج * متصرف اودر اشیاده تمام * نه خواص آرده هرکز نه عوام * بحر
افکاره دوشوب چکمه امك * نکتهٔ چون وچرادن ال چك * کسمش آنشدرانی ایغه جدل *
* تیغ لا یسئل عما یفعل * ابیات حکمت سماتی شمشیر بی سل ایله دشمن وهمه قارشو طوروب
فلاسفه یه دخی بزکه الحمد لله تعالی مدار تکلیف اولان عقل ایله متصف موحد سالم الاعتقادز
بزم مدلول صریح کلام قرآن وامر مخبر صادق کافی اوله رق دلیل قویمزدر قرآن وحدیث ثابت
الاصل ایله متحقق اولان شیئك کنهی طور عقله ادراك ایدیله ممکله صدق وحقانیتی انکار
اولنماز وسزك مارالذکر حل ایده مدیککز مسئله لردن ناشی علم حساب وهیئت سما وفن تشریح
وسائر فنلری انکار ایده مدیککز کبی دیوب خلاصه برفنك بر مسئله سی تحقیق اولنمغله اوفنك آخر
مسئله سنك ودخی فن آخر مسئله سنك تحقیق اولنمسی لازم کلمز وبن شو مسئله یی تحقیق ایتدم تحقیق
وادراك ایده مدیکم مسئله نك اصلی یوقدر دیو انکار اولنماز دینیله رك فن مناظره اوزره معارضه
ومکالمه واجبدر (حتی رئیس حکماء اسلام ابو علی بن سینا عقاید جلالیه ده یازلدیغی اوزره کتاب معادنده
معاد وحشر جسمانی یی انکار ایتمش ایکن کتاب نجاة شفاسنده (یجب ان یعلم ان المعاد منه وماهو
مقبول من الشرع ولا سبیل الی اثباته الا من طریق الشریعة وتصدیق خبر النبوة وهو الذی للبدن
عند البعث وخیراته وشروره معلوم لا یحتاج الی ان یعلم وقد بسطت الشریعة الحقة التی اتانا بها
سیدنا محمد صلی الله تعالی علیه وسلم حال الشقاوة والسعادة التی بحسب البدن ومنه مایدرك بالعقل
والقیاس البرهانی وقد صدقه النبوة وهو السعادة والشقاوة الثابتان بالقیاس الی النفس وان
کان الاوهام منا تقصر عن تصورهما الان) دیو نقصان عقلی وکمال شرعی یقینا تصدیق
ایلمشدر کمازی (ثم اقول) هرنه قدر افعال اختیاریهٔ عبادك سرقضا وقدر متفرعاتندن اوله رق
طور عقل انسانی ایله استکناهی دشوار ایسه ده ذکری جائی مثاللردن دخی اقناع حاصل اولور
وبو مبحثده اولان مذاهب آتی البیان انکشاف بولور یعنی سعد الدین محقق شرح مقاصدده
لعب نردی که طاوله اویونیدر مذهب جبریه وشطرنجی قدریه دیمك اولان معتزله مذهبنه
مثال کتورمش وبعض اهل دانش دخی نردی تحریر اولنه جق مذهب حکمایه همرنك طوتمش
وبر خادم علم شریف دخی ملاحظهٔ دقیقه وتصویر دیکر ایله اشعری وبلکه ماتریدی مذهب
منصورینه شبیه بولمشدر واجمالنك بیانلری بودرکه اکرچه حقیقتده لعب نرده دقت وتصور
اولنسه براویونی تمامنه قدر اشبو عالم خلقه مثال یعنی دنیامزه شبیه اولوب کویا عمر انسانك
برمنه سی کبیدر شول حیثیتده که تخته سنك اون ایکی قپوسی برسنه نك آیلری وزار تسمیه اولنوب

رمی اولنان ایکی جسم مربع که اوزرلرنده ارقام واردر لوح محفوظ زارلده اولان مقدر منزله سنده در و پول تسمیه اولنسان آلات که اعمالی وحرکتی زارلرك اوزرنده محرر ارقامك حسابنه تابعدر خارجده اولان افعال عباد منزله سنده در واعمال دخی شول حیثنده درکه اوینیان کیمسه آلت اولی یعنی زارلرده یازیلان ارقاملره مخالفته قادر اوله میوب آلات ثانیه یعنی پوللری وضعده وتحریکده زارلرك ارقامی وفقنجه عمله مجبوردر اشته عمل مذکور اوزره نزدی عبدك تقدیر الهی یه وحقنده لوح محفوظده اراده حق تعالادن هرنه یازلمش ایسه اکا مخالفته عدم قدرتنه رمز ایلمشلردر که زارلرك ارقامی قدر و پوللر افعال و پردانه پول قالمینجیه دك لعبك بتمسی عمر انسان منزله لرنده درلکن مشهور اولدیغی اوزره زار شمس وقمر منزله سنده در و بو صورتده نزد مذهب حکما اوزره ایجاد اولنمش اولور که حکماء عالم سفلیده متصرف فلك اول وشمس وقمر وسائر اجرام فلکیه ظهورات عالم سفلیده بلکه امور واقعه وحوادث کونیه حرکات علویه یه تابعدر دیدیلر لکن نزدی وضع وایجادده اشبه واولی اولان سعدالدین حضرتلرینك قولی اوزره جبریه یه مثال اولمسیدر (واما شطرنج که کندوسنده جبر اولمیه رك مذهب اعتزال اوزره درکه لاعبی لعب مذکورده متبصر اولوبده بساط والاتنك محافظه سنده ومتعلقات الاتنك تطرق مکر اعدا وخدعه خصمادن ناشی تطرق حوادث و پریشانی یی اعمالنده اختراعات نافعه وافکار صائبه ایله نصب منصوبه تدبیر وترتیب مقدمات ثاقبه ایله عاقلانه وقایه یه قادر اوله الك ایچون بساط وانصارك هر برنوعنده انتظام حال تیسر اوزره اولور اشته لعب مذکورده اولدیغی صورتده هر برکیمسه نك حقنده مدت حیاتنده حادثه دهردن کرك فائده وکرك ضرر شقلرندن بریسی کورندکده دفع مضرت وجلب منفعت ایله دوام اقبال ایچون تدبیر وتصرفنده تبصر ایده هنکام زندکانیسنده قلت وذلت مغلوبیتدن مصون وضرورت مضایقه وانعدام تبعه وانصاردن خصمایه احتیاج قیدندن قورتیلور وبولعب شطرنجی شاهان قدیم عجمك محاربه سنده مغلوب اولنلره تشبیه دخی ایتمشلردر شویله که شطرنجك اتمام لعبی خصمك شاه تسمیه اولنسان الاتی اخذ ایله اولور واخذ مذکوره حال مردمك انجامنه اشارة مات تسمیه اولنمشدر (واما برخادم علمك طاوله یی نظر دقیق ایله مذهب منصور ماتریدی یه همرنك طوتدیغی شو شکلده در که مثلا اون نفر کیمسه لر پوللریله بش عدد طاوله تخته لرینی بر برینه کوسترمدکلری حیثیله اوکلرینه قویوب و بش تخته نك زارلری دخی بر اولوب یعنی اول زارلرك ظهور ایدن ارقاملریله اقتضاسنجه اول کیمسه لر اوینایوب واو زارلری دخی خارجدن یالکز برکیمسه زمینه اتوب زارلرده ظهور ایدن شکل ارقام مثلا دوسه دوشدکده زاری آتن دوسه دیوندا واول کیمسه لر دخی اوکلرنده اولان تخته لرینه دوسه حسابنجه هر بری آخرکنه صورتده دوسه یی بابلرینه و یرلرینه وضع ایتدکلرینی بیلمیه رك متعدد اولان یرلرندن برمحلی اختیار بله ترجیح برله وضع و بو وجهله نداء مذکور اوزره جمله سی او پوللرینی نهایته کتوردکلرنده اعداری مساوی اولمیوب تخته لرك بعضیسنده سیاه جانبی و بعضیسنده بیاض طرفی غالب کلور اشته زارلرك شکلی بر وجه محرر قدر و پوللر بالاختیار وضع اولنه رق وقوعه کلان لعبلر افعال وکسب عباد وغالبیت خیر ومغلوبیت شر منزله لرنده اولور تأمل اولنه (وشارح مشارق ابن ملك حضرتلری (من لعب بالنرد شیر الحدیث) خبرینی شرحده واضع لعب مزبور اول ملوك ساسانیه شابور بن اردشیر درکه طاوله تخته سنی روی زمینه وتقسیم باعی یی فصول اربعه یه واوتوز پولی اوتوز کونه وسیاهلرینی کیجه یه و بیاضلرینی کوندزه واون ایکی خانه یی شهورسنه یه وزارلری انسانك اوزرینه جاری قضاء آسمانی وانسانك غرضی ضمننده سعی ایلدیکی خصاله دانکله یعنی کسبه شبیه ایلدی دیوب وجه محرره اشارت ایتمشدر فتأمل (ودخی بو لعبی شرعك نهی ایلدیکی

عادت مجوسی احیا اولدیغندن ردیمشدر (و بو مسئله ده قول لطیف صوفیه قدس الله تعالی اسرارهم واعلام متکلمین روح الله تعالی ارواحهم حضراتنك شو قوللریدرکه ایشان (کل میسر لما خلق له) حدیث شریفی اشعارنجه عباده استعدادات ذاتیه غیر مجعوله اثبات ایدرلر که اول استعداد اقتضاسنجه عبد مخلوقدن خیر وشر وعبادت وعصیان وایمان وکفر ظهوره کلور مثلا ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهك افعالنه واختیارینه علی فرض خلق باری تعلق ایتمسه اذا خلی وطبعه استعداد غیر مجعولی اقتضاسنجه تصدیق نبوت ایدر و ابو جهلك استعداد مذکوری عدم تصدیق نبوته واردر که صورت ذی الصورته تابع اولدیغی کبی علم ازلی معلومه تابعدر دیدکلری مسئله کلامیه سی استعداد مذکوردن منشعبدر فتأمل (و بو تقریر سابقا یازیلان لاموجود ولامعدوم وصفیله برابر مطالعه اولنه وتفسیر فاتحه فناری دخی کوریله (نتیجه کلام هرحالده طریق نجات وصفای قلب وحیات امتثال کتاب وسنتدر (فذلکه مذاهب ماتریدیه واشعریه وجبریه ومعتزله) جبریه عبدده اصلا قدرت یوقدر فکیف که تأثیری اوله دیدیلر اشعریه ایله ماتریدیه عبدده قدرت اکرچه واردر لکن او قدرتك وجود فعلنده تأثیری یوقدر وتأثیر انجق قدرت حق تعالاده در و عبدك فعلنه قدرتنك تعلقنده برشی حاصل اولمیوب لکن قدرت عبد ایله فعلی کسب وفعلده قدرتنك مدخلیتی حاصل اولور دیوب اشعریه عندنده قدرت وارادت عبد مخلوق اولمغله مدخلیت مذکوره مجرد عادت الهیه عبدك فعلنی قصدنده اول فعلی باری تعالی خلق ایتمك اوزره جاری اولمغله بو وجهله حق تعالانك خلقی اولان فعل عبد عبدك قصدینه مقارن اولمسندن عبارتدر واما ماتریدیه قصد عبد ماهیت اشیا کبی غیر مجعولدر وفعلك تحققنده علت تامه اولان اسباب متعدده دن بری دخی قصد عبددر ومدخلیت مذکوره بو طریق اوزره در دیدیلر واشعریه نك قولی اوزره مدخلیت قصد عبد مقارنت مرقومه دن عبارت اولدیغی تقدیرجه ظاهری اوزره جبری اشمام ایدر لکن اعلام اشاعره نك علو مرتبه لری اولمغله عبدك قدرت و اختیارندن مرادلری ظاهر قوللرندن استفهام اولنان معنادن باشقه اولوب ده کمال دقتدن تفهیم اولنه مدی دیمك اقتضا ایدر که بو توجیهی حجة الاسلام غزالی قدس سره اشبو قولیله اشعار ایدر ودیرکه جبر محض وقتا که بالضروره یعنی بالبداهه باطل وعبد فعلنی خالق اولدیغی دلیل ایله ثابت اولدقده اعتقادده افعال عباد اختراع جهتیله قدرت الهیه ایله واکتساب جهتیله قدرت عبد ایله مقدوره در وقدرت عبد تعلقدن بر نوع اوله رق اکتساب تعبیر اولنور و قدرتك مقدوره تعلقی البته علی وجه الاختراع اولمقده یعنی تعلق ایتدیکی کبی البته وجوده کلمکده ضرورت یوقدر زیرا قدرت الهیه ازلده عالمه وکونه بلا اختراع تعلق ایدوب اختراع عندنده دخی تعلقدن برنوع آخر ایله تعلق ایدر دیو صورتنده عبدك حرکت و فعلی خلق جهتیله قدرت الهیه یه نسبتی اعتباریله باری تعالانك خلقی وعبدنك وصفیدر یوقسه عبدك کسبی دکلدر یعنی حقیقة ایجاد وکسب ایتمشدر (قلت) جبر محض بالبداهه باطلدر زیرا یوکسك یره بالاختیار صعود ایله یوکسك یردن سقوط یعنی دوشمك بینلرنده فرق ظاهردر که مکان عالی یه صعوده بر اختیار یعنی بر صفت واردر که صفت مذکوره عقبنده صعود بولنور وصفت مذکوره نك صعود فعلنده مؤثر اولمسی کمان اولنور لکن علودن ساقط ایچون سقوطه قیاسا صفت مذکوره یوقدر (واما معتزله (عبده هم قدرت وهم تأثیر اثبات ایله افعال اختیاریه عبادده قدرت الهیه تعلقنی نفی ایله تأثیر قدرت عبده منحصردر دیوب واکرچه عبدده بو قدرت اولمسه افعالك شرعده مدح وذمی عبث اولور ومحال ایله تکلیف لازم کلور دیو استدلال ایتدیلر وجوابنده لزوم مذکور جبریه مذهبنه کوره در یوقسه ذکر اولندیغی کیفیتده اولان اشعریه و ماتریدیه قوللرنجه لزوم مذکور

کورنمز ومدح وذم افعال محابت اعتبار ایله در یوقسه فاعلیت اعتباریله دکلدر دینور ومذهبلرینی
مؤید در زعمیله کتوردکلری و خلاف اصول معنی و یردکلری ادلهٔ سمعیه نك بعضیسی اصولجه
مأول وموفق و بعضیسی عبد افعاله سبب اولمغله اسناد ده مجاز اولمق اوزره قاعدهٔ معانیجه
مستعملدر دینمشدر و بو مجمل جواب و بحثك مفصلی شرح مواقفده وسائرنده واردر مراجعت
اولنه (ثم قلت استطرادا) سعادت دارینه کتاب وسنت موجبلریله عملدن باشقه سبب اولمادیغنه
دائر التیوز تاریخی اعلامندن تاریخ حکما مؤلفی جمال الدین بن القفطی نك سارسائل اخوان
الصفاء وخلان الوفا ترجمه سنده یازدیغی اقوال بسلك جواهر نفیسه اولمغله سایهٔ رأفت وایهٔ امام
المسلمین شید الله دولته الی یوم الدین ده ایجازا قلم فقیر ایله اولان ترجمه سی بو محله درج اولنمق تنسبب
اولندی (در تیوز حدودی علماسندن ابو حیان توحیدی یه دولت دیالمه وزیری اخوان الصفا کیمك
تألیفیدر دیو بالتحریرات سؤال ایتدیکنده یازدیغی جوابده دیرکه (زید بن رفاعه نام حکیم فطین
ذی فنون بر انجمه رسائل مذکوره بصره ده متوطن مقدسی دینمکله معروف ابو سلیمان محمد بن
مشعر البستی (وابو الحسن علی هرون الزنجانی (وابو احمد المهرجانی (وعوفی (و بونلردن باشقه برقاچ
نفر کیمسه لرك تألیفی ایمش که بونلر بر بریله حسن معاشرت وصداقت ایله ریاضت اوزره اولوب
و بینلرنده بر مذهب نو پیدا ایدوب زعملرنجه انکله رضای الهی یه وصول وفوز حاصل اولور
دیدیلر وعلی زعمهم شریعت مطهره جهالات وضلالات ایله مدنسه ومختلطه اولدی وغسل
و تطهیری انجق فلسفه ایله اولور وفلسفهٔ حکما وشریعت عربیه انتظام بولورسه کمال
حاصل اولور دیوب کافهٔ فنون فلسفهٔ عملیه وعلمیه یی حاوی اوله رق اللی رساله تصنیف
وایچلرینه کلمات دینیه وامثال شرعیه والفاظ موریه وطرق مموهه دخی طولدیروب و بو وجهله تدلیس
ایدوب نامنی رسائل اخوان الصفا قودیلر واسملرینی کتم ایله نسخ متعدده یازدیروب اشخاص
مجهوله یدلریله اسواق صحافین بلاد ده بیع وشو که بو کهعبه ایله نشر ایتدر دیلر دید کدنصکره
مومی الیه ابن رفاعه نك رسائل مذکوره یی استاذم ابو سلیمان محمد بن بهرام مجستانی
منطقی یه دخی عرض ایتدیکمده الوب بر زمان مطالعه دنصکره بنه بکا رد ایدوب مصنفلری
یوریلوب توانکرا ولمامشلر وتغنی ایدوب رقص ایده مامشلر کبی تعبیرلر ایله تزییف ونجوم وهیئت
ارض وسما ومجسطی وموسیقی ومنطق وسائر علوم طبیعیه یی وکمیات وکیفیاتی شریعته دس
ودرج وشریعتی فلسفه یه ربط زعمنه دوشمشلردر بوایسه بر مطلبدر که نیلی دشوار و بونلردن
اول کندولرندن عظمتلی وقوتلی قوم بوسودایه قالقشمشلر ایسه ده مرادلرینه واصل اوله میوب
لوثات قبیحه واطلخات واضحهٔ موحشه وعواقب مخزیه تحصیل ایلدیلر دیو تحقیق ایدیجك یانمده
بولنان ابن العباس بخاری (و ماذلك ایها الشیخ) دیو مدعای تزییفه دلیل طلبنده اولدیغنی
اشعار ایلدی استاذم دخی ای ابن العباس تحقیقا شریعت مطهره الله عزوجل دن ذات مقدسیله خلقی
بینده طریق وحیدن سفیر اولان ملك وساطتیله ودخی باب مناجات وشهادت آیات وظهور
معجزات ایله مأخوذه اولوب کندوسنده کیفیتدن بحثه واکا غوصه سبیل ومجال اولمیوب مدعو
الیهه یعنی امرینه ونهیی وتنبیهنه تسلیم وانقیاددن غیری یه یول یوقدر واوراده لم ساقط
وکیف باطل وهلا زائل ولو ذاهب ولیت برهوا اولدیغی هویدادر ومواد مذکوره شریعتدن
دور وشریعتك جمله سی ایسه خیر محض اولدیغی اجلی من البدور وتفاصیلی حسن تقبل اوزره
موصولدر (قلت) یعنی شریعتده یعنی کتاب وسنتده خلاف معقول برنسنه یوقدر که قبولنده
تردد اولنه رق لم کیف دیو شکل منطقه احتیاج مس ایده والحال که کافهٔ معلومات ومعقولاته
کندوسنده اصل اصیل وقاعدهٔ کلیه ایله دلالت واردر (کلوا واشربوا) نص جلیلی ایله اصل

طب اولان حمیه یه اشارت اولندیغی کبی انتهی (وشریعت یعنی کتاب وسنت نیجه قبول اولنمیه که
ظاهر حال بدیهی مکشوفه متعلق وتأویل صحیح ایله معروف ولغت شایعهٔ واضحه ایله ناصره
ودلایل ملزم مبین ایله حامی وعمل صالحی مرشد ومثل سائر مؤثری ضارب و برهان واضحه راجع
وحلال وحرامی مبین واهل ملت بینلرنده مشهور اثر وخبره مستند واتفاق امته راجع اولوب انده
منجمك بالفعل و بالذات تأثیرات وحرکات افلاکده اولان قولی وصاحب الطبیعه نك آثار طبیعیه
وحرارت و برودت ورطوبت و یبوسته و بونلرك فاعل ومنفعللرینه وتمازج وتنافرینه دائر ومقادیر
اشیا واوازمندن بحث ایدن قول مهندسه و مراتب اقوال واحکام وقیاساتدن بحث ایدن
فن منطقه متدائر شیلر یوقدر یعنی امر ونهی حیثیتندن انلره نه انلر محتاجدر ونه بیانلری شرعا لازمدر
فعلی هذا اخوان الصفایه خود بخود نفسلرندن طریق شریعتده حقایق فلسفه یی جمع ایدرز
دعواسی نه کیفیتده جائز اوله بیلور ومع ذلك اشبو فلسفه جی اولان اخوان الصفا ورامنده عزیمت
وکیمیا وطلسم اصحابی ومعبر رؤیا ومدعیٔ سحر ومستعمل وهم کبی بر طاقم جماعت واردر انلر دخی
(فنلرینه اعتنا ایدرلر لکن شریعته فنلرینی قارشدره رق دعواسنه قالقمادیلر اگر فنون مذکوره نك
شریعته خدمت ایتملری جائز اولیدی باری تعالی وتقدس انی تنبیه ایدر وصاحب الشریعه صلی الله
تعالی علیه وسلم شریعتی انکله تقویم واستعماللریله تکمیل و علی زعم الاخوان المذکوره
نقصانی غیریده بولدیغی فلسفهٔ مذکوره زیاده سیله تلافی ایدوب و یاخود فلسفه جیلری
شریعتی فلسفه لر ایله ایضاحه تخصیص و شریعتی اتمام و طاقتلری حسبلرنجه شریعتدن
منعی لازم کلان شیلری منع ایچون انلره تقویم وعرض ایدر ایدی و الحال که نه بالذات بویله
ایلدی ونه خلفاسی ودینیله قائم اولنلر سز اهل فلسفه یی خصوص شریعتده استخدام ایدك
دیو صراحة واشارة توکیل ایلدی وتوکیل ایلمدیکندن ماعدا فلسفه یه خوضی نهی وذکرینی
ناسه مکروه وتوغل ایدنلری مظهر وعید ایدوب (من اتی عرافا او کاهنا او منجما یطلب غیب الله
فقد حارب الله ومن حارب الله حرب ومن غالب غلب) ودخی (لو ان الله حبس عن الناس
القطر سبع سنین ثم ارسله لاصبحت طائفهٔ کافرین یقولون مطرنا بنوء المجدح) بیورمشدر ومجدح
منازل قمردن دبران دیدکلریدر (قلت) ودخی اصول وفروعده اظهارا للحق امت مرحومه
انواع اختلاف واحکامك مشکل وواضح وحلال وحرام وتفسیر وتأویل وعیان وخبر وعادت
واصطلاحنده بونجه تنازعلر ایلدیلر و مابه التنازعده بریسی اثبات مدعی ایچون اصلا منجم
وطبیب ومنطقی وهندسی وموسیقاره وعزیمت وشعبده وسحر وکیمیا اصحابنه فزع ورجوع
ایتمدیلر زیرا الله تعالی وتقدس ونبیسی علیه الصلاة والسلام ایله تتمیم ایدوب وحی ایله وارد اولان
بیاندنصکره حبیبی رأی ایله موضوع اولان شبهه محتاج قیلمدی اشبو امت مرحومه امور شریعتده
برشیئده اصحاب فلسفه یه فزع ورجوع ایتدکلری کبی ادیان سابقه دن امت موسی علیه السلام
اولان طائفهٔ یهود عهد شریعت مذکوره ده دینلرندن برشیده فلاسفه یه رجوع ایتدیلر وکذلك
امت عیسی علیه السلام اولان نصاری دخی عهدلرنده (و بروقتده حق اولمیان مجوسی یله فلاسفه
فنلرینه مراجعت ایتدیلر (ودخی صاحب الشرع الانور علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك
عالم مقدسه ارتحاللرندنصکره بنه امت مرحومه من جهة الاعتقاد آراء ومذهب ومقالاتلرنده
اختلاف ایدوب اهل سنت ومعتزله وشیعه ومرجئه وخوارج کبی اصناف وفرق اولدیلر که
(قلت) اشبو فرقه لره معجزه) و تفرقت امتی علی ثلث وسبعین فرقة الحدیث) و بر روایة
وستفترق حدیث شریفیله پیغمبریمز علیه الصلاة والسلام اشارت ایلمشلردر فرق مذکوره

دخی مقاله‌لرینی فلاسفه‌نك شواهد وشهادتلریله تحقیق ضمننده فلسفه‌یه رجوع ایتدیلر وکذلك
فقهانك دخی احکام فروعده واقع اولان اختلافلرنده فلاسفه اقوالیله تظاهر و استنصار
ایلدکاری کورلمشدر وارتق فلسفه ایله مأخوذ رأی زائل زه‌ده ووحی نازل زه‌ده اولدیغی
تفکر اولنه (قلت) مجتهدین کرامك اقواله دقت اولنسه قواعد منطقیه و فن مناظره دن
خارج بولنماز و امام اعظم رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك سبیلینك ماعداسنده بدندن
ظهور ایدن دمك ناقض وضو اولوب اولماسنده اولان قولی اشبو ترجمهٔ کتابك بالاسنده ذکری کچدیکی
اوزره فن تشریحه مطابقدر والحال که عصرلرنده منطق وتشریحه دائر طرف اسلامده برکتاب
مدون اولمیوب کرك بو فنلر وکرك حکمیات سائره مودوع عقل انسانی اولوب دینجه کندولرینه
احتیاج مس ایتمین مثلا عروض وموسیقی بیلیان اجرای ترنم ونظم شعر ایتدیکی کبی ایفا اولنور
موهبهٔ ربانیه در وحتی عهد احمدخان ثالث طاب ثراه علماسندن وموالیدن یانیوی اسعد افندی
مرحوم لسان یونانیدن عربی‌یه نقل ایلدیکی کبیر الحجم منطق کتابنده منطق طبیعی دخی اولدیغی
تحقیق ایلمشدر مراجعت اولنه (اکر فلاسفه عقل ایله استدلال ایدرلرسه عقل دخی
هر قوله قدرنجه بر موهبهٔ الهیه در هر کس مقدار عقلنك ما فوقنی ادراك ایده‌مز لکن وحی
الهی نور قدرت حق ایله منتشر و بیانی متیسر اولوب هر قوله شاملدر اکر عقل عبد
کافی اولیدی یعنی سلامت معاش و معادی بالکز انکله بولیدی وحیده فائده بولنماز وانکله
استغنا حاصل اولمازایدی و عقلده منازل ومراتب ناس ایسه متفاوته در وجوهر عقلده
هر کسك حصه ونصیبی مختلفه در اکر عقل ایله وحیدن مستغنی اولسق ایدی
نه‌بایه جعمزی‌یله مزایدك زیرا عقل نوع بشردن بالکز برکیمسه‌یه مخصوص اولمیوب جمیع ناس
ایچون حاصلدر یعنی هرکسده حصهٔ عقل واردر وهر عاقل دخی مقدار عقلنه موکولدر یعنی
عقلنی بکنور ورأی عقلیله عملی استر وعلی هذا عاقلك بری عقلی مقدار برنسنه‌یی رأی وحکم
ایلدکده عقلده اندن ایلرو بولنان آخر کیمسه حکم مذکورك خطاسنی بولیجق سن بو حکمکده
جهل وخطا ایتدك دیو لاخاله اکا معارضه ایدر واو مقدار عقلنجه حکم ایدوب لکن نفس الامرده
حکمنده خطا ایدن کیمسه چونکه (کل حزب بما لدیهم فرحون) نص شریفی دلالتنجه عقلنی
بکنمشدر بالاصابه تخطئه ایده‌نی دکلیوب حد ذاتنده اولان نقصانی معترض مصیبدن استفاده‌یه
باعندا ویا جهل غیر بسیطندن ناشی تنزل ایتمز (قلت) و بو صورتده اختلال نظام عالم وعدم
بقای نوع بنی آدم کلور کور بنور زیرا هر انسان جهت عقلده کامل اولوب دین ودنیاسی احوال
و حوائجنك کافه‌سنی تدبیر وتسویه‌ده مستقل اوله‌رق غیری‌یه محتاج اولمسه عقل قوتیله دخی دین
ودنیاسنده اولان جمیع حاجاتنده مستقل اولمق و بالکزجه جمیع صناعات ومعارفی ایفا ایدوب
بنی نوع وجنسندن براحده محتاج اولمامق اقتضا ایدر بونلر ایسه دشوار و بلکه محالدر (قلت)
بالکز معاد ومعاشه یاخود بالکز معاشه عقل کافی اولوب وحی وشریعت و معجزه و خارقهٔ قوهٔ
قدسیه‌یه حاجت یوقدر دیمك دیه‌نك زعمنجه بر انسانك معاد ومعاشك ویاخود بالکز معاشك
ایشنی بالکز کورمك اقتضا ایدر بو ایسه بر وجه محرر محالدر زیرا ضروری مدنی بالطبع اولان
انسان اولا امور ضروریهٔ بقاء نفس که (اکل وشرب ولباس ومسکندر) بونلری اعانهٔ
اصناف متنوعه ناس اولمدقجه بجره‌میه جکی بدیهیدر و بونلرك اجرا وایفاعنك تدبیری ایسه بالکز
چونکه عقول متفاوته اولدیغندن آخرلرك مشورت وتدبیری انضمامنه محتاجدر واو بالکز بجریرم
دین اعقل ناس فرض اولنوب خصوصات مذکوره ده تدبیر ورأی دیکره محتاج دکل ایسه
انك رأینه کیم سر فرو ایدر وسر فرو ایده جکاری فرض اولنسه فناپذیر اولدقد نصکره حکمنی

کیم طوتار واذا کان الامر کذلك بالکز امر معاشده عقل واحد کافی اولمیوب عقول دیکره وهیئت
اجتماعیه‌یه احتیاج لازم کلور (واما معادده کافه عقول کافی اولمیوب سلامت معاش البته وحیه
ووضع الهی اولان شریعته (وحسن معاش یله چونکه شرع اطهر اعدل احکام وکافهٔ
عقول سلیمهٔ عالمه‌نك کمال قبول وانقیاد ایله تسلیم ایلدکاری ابدع نظام اولمغله انك تمامیله
مقتضیاتنی اجرایه پیوسته در انتهی بو تقدیرجه تقول مذکور یعنی تحصیل سبب سلامت دارینه
عقلك مستقل اولمسی قولی مرذول ورأی مخذولدر قولیله ماراالبیان ابن عباس بخاری‌یی استاذم
الزام ایلدی دیوسابق الذکر ابن رعافه قولنی ابو حیان نقل ایلمشدر انتهی (قلت) کتاب
ودخی سنت که (وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی) و(وما آتاکم الرسول فخذوه)
آیت کریمه‌لری دلالتلرنجه اصل قوی ثانی دینلدر بروجه اشارت سابقه رهین رتبهٔ بداهت
اولدیغی اوزره اعلام دین واساطین محققین بیانلرنجه فلسفه‌یه احتیاجلری اولمادقلری حالده
کامل ومکملدر والحال که حدیث بطون معانی قرآن منطوقنجه کافهٔ علوم معلومه مدونه عالم
ایله قیام قیامته قدر صدور واختراعی جائز اولان فنون عقلیهٔ متجدده‌یه (لا رطب ولا یابس الایه)
نصی مقتضاسنجه کندولرنده اشارت ودلالت واردر شویله که قرآن کریم وفرقان عظیمدن
ووضع الهی اولان شرع متیندن هر فن اربابی فنلرینه دائر اشارات مسئله وقاعده‌یی استنباط
واستخراج ایتمشلردر مثلا (الم غلبت الروم فی ادنی الارض) قول کریمنده واقع ضاد حرفنك اسمی
اولان ضاد عددی سکز یوز بش سالی عددنجه اولوب سال مذکورده حرب معلوم تیمورلنك
وقوع بولمشدر (ودخی سورهٔ شریفهٔ هودده اولان (ما من دابة فی الارض الا هو آخذ بناصیتها)
آیت مکرمه‌سی معماطریقیله مخرج اسم هود اولمشدر (وصاحب المفتاح سکاکی فن رد مطاعنده
یازدیغی اوزره قرآن باهر البرهانده هر بحر عروضده بلاقصد الوزن ایات شریفه بولنمشدر
ودخی (الحمیة رأس الدواء) حدیث شریفی منطوقنجه رأس واس دوا اولان حمیه‌یی (کلوا
واشربوا ولا تسرفوا) نص جلیلندن استنباط ایتمشلردر (ودخی بعض معاصرینك لایح خاطری
اولدیغی اوزره (یأتی من بعدی) نص اعجاز فصنك عددی رفع عیسی علیه السلام زماننده
ختم نبوت علیه الصلاة والسلامك ولادت همایونلرینه کلنجه‌یه دك کذران ایدن سنه‌لره قول اصح اوزره
مطابقدر (ومحقق فناری‌نك ایساغوجی شرحی اوزرینه قول احمد مرحومك تألیف ایلدیکی حاشیه
سنده اهل منطقك صناعات خمس دیدکاری بش قیاس ودلیل که (برهان)(جدل)(خطابت)
(شعر)(مغالطه) دن عبارتدر و بونلرده معتبر اولان برهان وجدل وخطابتدر (ادع الی سبیل ربك
بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتی هی احسن) آیت کریمه‌سنده اشارت واردر که حکمت برهانی
وموعظه خطابی‌یی وامر جادل جدلی اشارت ایدر دیمشدر دوذکر اولنان برهان شکسز اولان علم یقینی
موجب قیاسدر که بدیهیاتدن اولان (الواحد نصف الاثنین) یعنی بر ایکینك یاریسیدر و (والکل
اعظم من الجزء) یعنی کل جزئندن بیوکدر ومشاهداتدن (الشمس مشرقة) کونش اشراق ایدیجیدر
(والنار محرقة) یعنی آتش یاقیجیدر ومجرباتدن یعنی (السقمونیا مسهل الصفرا) یعنی سقمونیا
نامنده‌کی نبات صفرایی مسهلدر قضیه‌لری وسائره‌لری کبی (وجدل) الزام خصم واقناع قاصر الادراك
ایچون مشهور اولان مقدمه‌لردن مؤلف قیاسدر (العدل حسن)(والظلم قبیح) یعنی عدل کوزلدر
وظلم قبیحدر قضیه‌لری کبی (وخطابت) ناسی دنیا وآخرتده کندولره نفعی اولان شیلره ترغیب
غرضیله خلقك معتقدی اولان ذوات شریفه کلمات مقبوله‌لری مقدماتندن ویاخود مظنوناتندن
مؤلف اولان قیاسدر (وشعر اهل منطق عندنده نفس انسانیه‌یه یا انبساط و یا انقباض ویریجی
مقدماتدن مؤلف اولان قیاسدر (الخمر یاقوتة سیالة)(والعسل مرة مهوعة) یعنی باده اقیجی

یعنی اقار یاقوتدر و بال قوصولمش اوددرکبی که اولکندن طبعه انبساط کله جکندن بو یله جه
بسط و بیانی باده‌یی ترغیب وقوصمق تصوریله طبعه نفرت کله جکندن بو یله جه ذکری
بالی تنفیردر (وحکما یانلرنده قیاس اشعرینك منظوم اولمسی شرط دکلدر اکرمنظوم اولورسه
دها زیاده مؤثردر وقیاس مزبور چونکه محاکات ومخیلاتدن مرکب اوله‌رق نفسه تأثیری زیاده
اولدیغندن بعض حکماء کبرا تربیهٔ نفسده بوقیاسی خطابته ترجیح ایتمشلردر (ومغالطه حقه
وباخود مشهوره شبیه اولان شیلردن وباخود مقدمات وهمیهٔ کاذبه‌دن مؤلف قیاسدر و بونی
بیلمکدن غرض (برآی مار سیه خوشترست سنك سیه) بولندن منکر معاندك بومقوله مقدماتدن
ترتیب ایتدیکی قیاس باطلی رد ودفع ایچوندر (ومغالطه ماعدالرندن بروجه محرر برهان وجدل
وخطابتك استعمالی هرفن اربابی میانده قدر مشترك اولوب لکن مستدله نظرا عمده اولان
انجق برهاندرکه انکله عقاید حقه تحصیل و عقیدهٔ باطله تزییل اولنوب خطابت وجدلدن
هرنه قدر علم حاصل اولورسه ده مرتبه‌سی یقینده اولیوب (لم لا یجوز) ایله یعنی جواز سندیله
منع اولنه بیلور (اما برهان ایسه امر بدیهی یه مبتنی اولدیغندن انکار اولنه‌مز وانکار ایدن یا جهل
مرکبله جاهل و یاخود غبی ومجنون اولمق لازم کلور (وعلی هذا حقانیت واعجازینه برهان قائم
اولان حضرت قرآنده خارق عاده واقع اولان بعض حکم و بیان محال وممتنع اولماز زیرا کتب
کلامیه ده تفصیل اولندیغی اوزره ممتنعاته اراده وقدرت ازلیه‌نك تعلقندن ذات مقدس باری
تعالی منزهدر و بوصورتده بیان نص جلیل بروجه محرر خارق عاده ده اولدقده انکارینه مجال
یوقدر زیرا بیان وخلق وکون مذکور هرچند عادته مخالف بولنمش ایسه ده محال اولمیوب دائرهٔ
وسعهٔ امکان ایچره داخل اولمغله بووجهله اولان امر مبین منصوص قوی‌یی قبول ضروریات
دینیه‌دن اولور و بو یله اولدیغی حالده اول مبین منصوصی منکرك انکارنده یعنی طعننده مادهٔ
طعنه اقیسه‌دن شعریه و مغالطه یه التفات اولنمیه جغندن اتیان ایده جکی دلیل لا محاله
یاخطابت و یاجدل اقیسه‌زندندر لکن بالاده فی الجمله کچدیکی اوزره بونلر ایله استدلال تطرق
جواز ایله ساقط اولمغله طاعنه حکم منصوصك ممتنع اولدیغنه برهان کتوردیمك اقتضای قانون
مناظره اولدیغی کلور کوربنور ممکنك ممتنع قیلنمسنده اقامهٔ برهان ایسه بالبداهه محال اولمغله
بوتقدیرجه حکم نص قرآنی انکار خلاف معقول وضلالات دیمك اولور والعیاذ به تعالی من ذلك
(واشو مجملا یازیلان سوزه امتناع ووجوب و بانواعه امکانك حکمنجه تعریفلری کتب کلامیه
وحکمیه وتعریفاتلرده مطالعه اولنسه اطلاع تام حاصل اولور (نتیجهٔ سخن خلوص مکمن)
مطلقا کتاب و سنتك شانلرینه طعنی مشرب ومعلن نسنه‌لردن وقایه ایله رعایت وتکریم لازمهٔ
ینهٔ ذمت موحد اولوب اشکال وقوعنده اهل اصولك بیان ایلدکلری اصول وقواعد وطرق
معلومهٔ مسلمه‌لر یله تأویل وتوفیق وشرح و بیان ایتملیدر کورلزمیکه کتب منزلهٔ سابقهٔ الهیه
هرنه قدر قرآن کریم منطوقنجه بعض احکاملرین تحریف ایتمشلر ایسه ده شریعتمزده محضا
کتب الهیه یه تعظیما اهل کتابه مخصوص امتیازات معلومه اولدیغی مؤید مدعادر (واماماداملکه
حکمت ریاضیه وطبیعیه مسائلنده وارستهٔ طعن اولان خصوصی مسئله ده مصلحت مباحهٔ
دنیویه ومعاشیه درکار اوله‌رق استعمال جمله عباد الله بینلرنده وسیما قواعد اصول اوزره مستنبطین
مسائل فرعیه اولان مجتهدین کرام حضراتی میانده قدر مشترکدر حتی اهل سیرك تفصیلا یازدقلری
اوزره فن فلاحتدن وزرعدن اولان خرما آشیسنده اهل هنکام جهالتك وقوفلری اولدیغندن
انلره او خصوصده مراجعتله مذاکره‌سی انلر امور دنیویه‌یی یعنی حوایج تعیش بشری اولان
امور ضروریه‌یی سزلردن اعلمدر دیو رخصت بیولمشدر اشته اومقوله اولوبده کتاب وسنده یعنی

دینه مغایر اولمیان ماده‌لری اهل علم ودرایت انکار ایتمز ونیجه اولنه بیلورکه علم حسابکه علوم ریاضیه‌دندر
فرائضك یعنی ارث شرعینك موقوف علیهی اولمغله تعالی فروض کفایه دندر وتقسیم میراث
منصوص اولدیغندن بوکونه علملری ومسئله‌لری انکار مردود اولان تعصبدر بوقسه تصلب دکلدر
وانکار ایدن یارم فقی دیدکلری جاهللردرکه انلری مسئله سویلمدن منع وحجر لازمدر (سید شریف
بیانجه نهایتی ادراکات جزئیهٔ حسیه یه پیوسته اولان ریاضیات وطبیعیات قواعدی استعمالیله
مبداء اختراعاتی قدیم اولان تصنیعات بدیعه ونفیسه تجربهٔ مکررهٔ کثیره ایله احتمالاتی ارائه‌ده
صرف نقودبی شمار واوقات بسیار اولنه‌رق ظهوره کلوب وکلمکده در اشته اومقوله صنایع
بدایعی درتیوز تاریخی اعلامندن وحکماء اسلامدن صاعد اندلسی طبقات امنده یازدیغی نکته
اوزره عقل وفکر وترتیب مقدمات قیاسدن ساده و بری اولان زنبور وسائری کبی خرده وموهوم
الوجود مخلوق حیوانلره حرکاتلریله انسانك عاجز اولدیغی صورتده اعمال ایتدیرن پروردکار
عالم عزشانه و بهر برهانه حضرتلرینك کتاب منزلی احکامنه اینا نمقدن غیری انسانه چارهٔ
سلامت یوقدر واعتقاد اهل سنت وجماعت دنیا آخرنده انسانه زحمت و مشقت و یرر نسنه
دکلدرکه نفس سلیمه قبول ایتمیه و فی الحقیقه (الفضل للمتقدم) قضیهٔ مسلمه درکه
اکرچه الغ بك رصد جیلرینك صکره‌دن تلاحق افکار ایله اعمال اولنان کبیر دوربینلر
اللرینه کچوب مقوادن یاپلمش خرده‌لری آنسه‌لر وهیئت اجتماعیه‌لرینه دور فلك پریشانلق
و بره‌بوب زمان وسیع ودخی مکنت بولسه‌لر ایدی دائرهٔ امکاندن وایجادده اولوب مشهود عالم
وقرآن مبینده اطلاق وصیغهٔ جمع ایله مذکور اولوب صابییه کلمز ومخلوق حق تعالی اولان
نجوم عالم ارا سنده برازسیاره دخی واسطهٔ الات ایله بولمزلر میدی بیلم (واشبو مدعایه حلیهٔ
الکمیت‌ده یازیلان اشبو ملزمه دلیلدرکه برصبی زکی مشهور ابو العلاء المعری یه مولانا * وانی
وان کنت الاخیر زمانه * لآت بما لم تستطعه الاوائل * بیتنك قائلی سنمیسن دیو صوردر
معری بلی بعدرديد کده صبی کبیر الکلام اوائل یکرمی سکز و (لا) ایله یکرمی طقوز اولان حروف
هیجا که هرحرفی کلامه لازم وانلرسز سوز مختل اوله جغی امر جازمدر اول حروفی وضع ایتمشلردر
سنك ایچون حروف مذکوره ده برحرف زیاده ایتمك ممکنمیدرکه اوزیاده ایده جکك حروف
موضوعهٔ سابقه کبی کلامه لابد وانسز کلام مختل اوله اکر بو یله حرف زیاده سنه قادر ایسه‌ك
اوائلك کتورمدکاری شیئی کتورمش اولورسن دیجك ابو العلا سکوته وارمش ایمش (قلت)
اقتضای لغت ومخرج ایله ژای وچیم و پا وکاف عجمی بنه مخارج زای وجیم وحرف با وکاف دندر
بوقسه حروف تهجیدن خارج اوله‌رق زیاده قلنمدیغی وارستهٔ اشعاردر والسلام (قلت ایضا)
الحمد لله تعالی علی الهامه التمش ایکی شوالی خلالنده بو فقیر الاء رب قدیر قاکلیجه قریه‌سی کنارنده
کائن درویشخانه ده بعض احباء کرام ایله همصحبت ایکن انجرار کلامله نبوتی منکر اولان
براهمه طائفه سنه دائر سوز آچیلوب زعم باطللرینك ردینه متعلق عن قلب ادلهٔ عقلیه تفکری
اثناسنده بوعبداقلك خاطر فقیرانه سنه بعض مقدمات ودلیل لایح اولمغله همان یارانه تقریر ایلمش
ایدم جمله‌سی بسند ایدوب قلمه المسنی التماس والحاح ایلدیلر ایدی امتثالا لالتماسهم تحریر وتسوید
اولنان مقاله‌ده‌کی استدلال فقیر درتیوز تاریخی لحولندن ابوحیانك آنفا تحریر قلنان ردکفایت
عقلده یازدیغی استدلاله مطابق ومتوارد اولوب یعنی تاریخ مذکور حکمایی مطالعه‌ده اوبحثی
کورمدن اول وکتب سائره ده دخی او یله برقول مشاهده سندن مقدم صحبت اراسنده فی الحال
والله و بالله بفضل الله المتعال (خدا قادردر ایلرسنك خارادن کهر پیدا) موهبه شنجه صدقهٔ
صاحب الشریعه علی محسنها افضل الصلاة والتحیه اوله‌رق ادلهٔ مذکوره بتمامها مع الزیاده

ذهن كثرده آماده اولديغى نعمتى تحديثا والطاف الهيه نك عبادى حقلرنده الى الابد شامل واوسع اولديغى تصديقا اشعار اولندى لا لغرض آخر ومنه التوفيق (معلوم ارباب دانش اولديغى اوزره مار البيان تعصب ايله تصلب بينلرنده فرق عظيم اولوب يعنى تعصب جهل مطلق وغيرت جاهليه وجربزهٔ غير مقبوله وكبر وعجب شقلرندن برينك تقاضاسيله عنادده طبانى حالت (وتصلب ظاهر اولديغى اوزره طوغرى شيده لوم لائم وتركجه سى خاطر وكوكله باقيوب وتكدير ايدرلر ديو تردد ايتميوب غرض نفسانى اولميه رق بروجه حسبى طانلى تعبير ايله سويلمك وانكار ايدنى قاندرمق بابنده متانت وصلابتدن عبارتدر بو بويله ايكن تصلب ايدنى تعصبه حمل ايله مباحثه ايدوب ملزم اولدقده تعصب ايتدى ديمك اهل فن مناظره ومكالمه بيانلرنجه غدر ومكابره در (وبو مدعانك ايضاحى حجة الاسلام امام غزالى قدس سره نك ذكرى كچن تهافت نام كتاب فاخرينك مقدمه سنده يازوب على التفصيل صدر الوزرا وبدر سماء الفضلا راغب پاشا مرحومك سفينه سنه درج ايتديكى قولنك اشبو اجمالندن مستفاددر شويله كيم حكمانك بيانلرنجه قمرك خسوفى يعنى ايك طوتلمسى كرى الشكل اوله رق مخلوق اولوب هر طرفنى بنه مخلوقات فاطر السماء والارض عز شانه دن اولان سماء كروى احاطه ايدن ارض قمر ايله كونشك بينلرينه توسط ايتدكده يعنى قمر نورينى بقدرته تعالى كونشدن اقتباس ايتمكده اولمغله توسط مذكورده قمر ظل ارضده بولنه رق شمسدن اقتباس ايتديكى ضياء قمرك ارضك ظلى مقدارنجه منمحى اولمسندن يعنى زوالندن عبارتدر (وكونشك انكسافى يعنى طوتلمسى دخى عقدتينده يعنى اهل نجوم وهيئت بيان ايلدكلرى رأس وذنب عقده لرنده دقيقهٔ واحده اوزره كونشله آى اجتماع ايتدكلرى وقتده ناظر اولان يعنى زميندن كونشه باقن كيمسه ايله كونشك ميانه جرم قمرك وقوفندن يعنى حيلولتندن عبارتدر (ايمدى بو مقوله دن اولان اقوال حكمايى مادامكه اشبو خسوف وكسوفده اولديغى كبى خلاف معقولدن ازهر جهت سالم اولان نصه مخالف اولميه وامور ضروريهٔ دينيه دن اولمامغله ابطالنده بر غرض صحيح بولنميه مجرد ابطالنه چالشلمق عبث اولديغندن فضله ابطالنده مناظره ايتمك امور دينيه دندر زعم اولنمق بياغى دينه جنايتدر ودينى ضعيف قيلمقدر زيرا خسوف وكسوفك بقدرته تعالى وجه محرر اوزره وقوع بولمسنده شك وشبهه براقميه جق مرتبه ده براهين هندسه وحساب اقامه اولنمشدر بر عاقل كه براهين مذكوره يه مطلع يعنى عالم اوله وادله سنى تحقيق ايدوب كسوف وخسوف درسنى طلبه يه تدريس ده تقرير ايده اول عاقل عالمه سنك تقريرك خلاف شرعدر دينلدكده ترتيب ايتديكى برهانده شك ايتميوب بلكه شرع انورده نعوذ به تعالى شك ايدر واو بيچاره جاهل معترض اگر بر خبر مجهول الروايه كورمش وظاهرندن معناسنى تراشيده ايدوب انك ظاهر عباره سنى ادلهٔ شرعيه دن صانه رق روايت صحيحه اولديغنى اوكرنمدن ومعناى صحيح ومقصودى اكلمدن او بضاعهٔ ناقصه بلكه عدم علم ايله دينه نصرت ايده جكم دير ايكن شريعت مطهرهٔ حكمت ومصلحت اشتماله خبرى بوغيكن بر صورتده جنايت وطعن دعوت ايتمش اولور كه وسع اعتراض نابجاى مرقومنى در يار پاك ايده ميوب (عدو عاقل خير من صديق جاهل) مثلنه مضرب دوشر (واما خسوف حقنده اولان حديث شريفك آخرنده اولوب مفادى (وقوع بولان خسوف قمره اولان تجلى الهى يه قمرك خضوعيدر ديمك اولان زياده نك نقلى صحيح دكلدر يعنى قمرك خسوفنه سبب تجلى مذكوردر ديو سؤال اولنورسه جوابنده زيادهٔ مذكوره نك حديث اولديغنى اهل حديث تسليم ايلمديلر ديو جواب ويرديكمزدن باشقه صحتى تسليم اولنسه دخى بويله شريعته مخالف اولميه رق قطعى المفاد اولان مسئلهٔ حكميه يه ظاهرا منافى كورينن خبرى طرق معلومه سيله تأويل ايلمك واجب اولديغى اهل اصولك قواعدندندر خلاصه

اول مقوله نادانى يالكز معقولاتى بيلمز ايله بحث ايلمدن منع وزجر واجبدر اگر منع اولنمسه باشنه عمامه صاروب كرسيلره چيقر وطبقات عاليات جنانى جوامع طبقه لرى كبيدر ديوب ونعوذ به تعالى براز يلان رؤيالر دخى قاتوب واخبار آحاد مشكوك الروايات وواجب التأويل آثار ومتشابهاتى اكلر اكامز استخراجى بونجه علومه موقوف ايكن بيلمدن ترجمهٔ ناقصه لره باقه رق آغزينه كلديكى مخالف بداهت لاقرديلرى شريعت بودر ديو سويلر وبو ناقص سوزلرينى على فرض وتقدير طريق شرعى ابطال قصدايدن براهمه وبى كتابلر ايشيدرسه اوكنديبنى ناصر شرع صانان جاهل خائن شرع اولوب خصمانى سويندير والحال كه شرع شريفك عالمده بحثى قديم وحادث اولمق خصوصنده در حدوثنى اثبات ايتدكدنصكره استرسه كرى اولسون واسترسه بسيط وكرك سماوات وتحتنده اولنلر جمعا حكمانك ديديكى كبى اون اوچ طبقه اولسون ياخود دخى آز ودها زياده اولسون وكيفيت طبقات نه وجهله اولور ايسه اولسون شرع انورك ملتزمى دكلدر وملتزم ومقصودى بنجه عالم حق تعالانك خلق وحادث اولمسنده در انتهى مقاله الغزالى مجملا (واشبو نقل تهافت بالاجمال كاتب چلبى مرحومك مقدمهٔ جهان نماسنده دخى محرردر (قلت) وفخر رازى دخى آثارينك برنده يازديغمز اهل تعصبك ونادانك زجرينى يازمش اولديغنى كوردم ايدى لكن محلنى اونوتدم كورنلرك كتاره قيد ايلملرى رجا اولنور وهله قهستانينك كتاب حجرنده قاضيخاندن نقلله جاهلى مسئله سويلمدن حجر لازم اولديغنى يازمشدر مراجعت اولنه (وطريق حجرك كيفيتى فقهده تحرى اولنه (وفى الحقيقه معقولاتى بيلوب مشروعاتى فى الجمله ويا بالجمله بيلميانلر ايله مشروعاتى بيلوب معقولاتى بيلميانلرك مباحثه لرى مقبول اولميوب فن مناظره علماسنك مكابره ديدكلرينه وارر ونزاع لفظيدن عبارت اولوب بحث مسئله ده حق وصواب ميدانه چيقمز ولور مثلا غالبا بالارده دخى يازديغى وجهله نحو بيلوب فقه شريف بيلميان بر كيمسه (استغفر الله) ديوب واشبو تركيبده الله مفعولدر ديسه وبو سوزى يانده بولنوب بالعكس فقهى بيلوب نحوى بيلميان كيمسه دخى ايشيدوب سن الله تعالايه مفعول ديمكله كافر اولدك ديو بينلرنده بر نزاع چيقررلر لكن ايكيسى دخى معذور اولوب جدللرى نزاع لفظى اولور كه يكديكرنك مراديني اكلامقدن عبارتدر پس اشبو نزاعى بر طرف ايتمك فقهى يه نحوى ونحوى يه فقهى اوكرتمه ايله حاصل اولور وفقهى استغفر نفس متكلم اولوب تحتنده مستتر فاعل ضميرى ايله فعل وفاعل ولفظهٔ جلاله بحسب الاعراب مفعول اولديغنى ونحوى دخى فقهينك اصطلاح شرع اوزره مفعول دن باب غسلده يازيلان معناسينى قصد ايتمش اولديغنى بيلدكلرنده اصلا نزاعه بر قالماز وهرنه قدر دولت عليه ابد بقاده هر طريقده اهل دانش وديدكثرهم الله تعالى الان موجودلر ايسه ده ان شاء الله تعالى قريبا مشاهده سنى دركاه ذى الكبريادن عز شانه نياز ايتديكمز دانالر يعنى پادشاهمز وولى نعمتمز سلطان عبد المجيد خان افنديمزك عز نصره سعى همايونلرى ايله تأسيس وتنظيم اولنمقده اولان مكاتب شريفه ده از وقتده هر فنى وجه سهولتله تحصيل ايدرك كثرت اوزره يتشه جك اهل دانش يعنى مشروعات ومعقولاتى وعلوم عربيه والسنه يى تحصيل ايدن افنديلرك مجلس مباحثه ده وظيفه جه بحثلرين استماع ايله فرحياب اولديغمزده مدعاى فقير جمله نزدنده كركى كبى تبين ايدر ومسائل تعصبدن قورتيلور وماذلك على الله بعزيز انتهى ما الحقه الفقير (صاحب المستطرف مرحوم كسب عبدك مدخلى اولديغنى اشعارا اشبو حكايه يى يازمشدر كه ابناى ناسدن بر رجلك صنعت ومكسبى اولان صياغه ده يعنى قيوميجيلقده يدحذاقت ومهارتى اولوب اوهنرده اوحد زمانى ايمش لكن كردش فلك ايله حالنه تغير كلوب بر توانكر زركر ايكن فقدان اهل پرور ايله مفلس دربدر اولمغله بلدنده اقامته عار ايدوب مقر سلطنت اولان بلده يكره

نقل ایدر واوراده قپوجیلر سوقنه واروب خدم وحشم صاحبی بولنان قپوجی باشی دکاننك عمله
وشاکردانی دفترینه یازیلوب هرکون تمام نهارده سطلقامعیده زرکرلك ایده نك اجری
اون درهم اولدیغی مقطوع وبونك عملی دها زیاده‌یی دکر ایکن قپوجی باشی بوغریب الدیاره
یومیه ایکیشر درهم ویروب سکزینی کندی کار ایدر وبوحال اوزره بزار ایام مرورنده کیفما اتفق
جانب ملکدن قپوجی باشی احضار وبلدهء اخراده غایت حسن وصنعتده تصنیع وانواع جواهر
کرانبها وصنعت ایله ترصیع اولنمش بر بلزك تکی منکسر اولمغله مثلنی تصنیع خصوصنی مرقومه
امر ایله اعطا اولنور واو دخی الوب لکن صنعتنده حاذق اولمیه‌رق تاب طالعیله باشه کلمش
اولدیغندن نه کندینك ونه یانده‌کی اسکی عمله سنك الندن کله جك ایش اولدیغی مدرك اوله‌رق
بااضطراب بال دکاننه کلوب ایش برینه اندیشه‌یه ودوشونمیه باشلر وناچار غریب الدیاره مرقوم
ایله سائر صانعلری طوپلیوب ارائه ایدر جمله‌سی مثلنی کورمدك وعملنه قادر دکلز دیو جواب
ویردکلرنده اضطراب وغمی مزداد اولور وبوحالله برازمدت کچمکله ملك حضرتلری غضبله
احضار وسن سایه‌مزده بونجه نعمت عظمایه نائل ایکن امریمزی ایفایه مقتدر اولمیه‌سن تیز
تصنیع ایت والا مواخذه اولنورسن یقل کیت دیو توبیخ ایدر وقتا که غریب مرقوم قپوجی
باشینك کمال خوف وحیرتنی کوردکده صنعتی کبی حسن خلقله دخی متصف اولمغله اشته وقت
مروت بودر بلزکی اعمال ایدرم وبخل وعدم انصافیله مواخذه ایتمم شاید بوندنصکره انصافه
کلوب بکا احسان ایدر ومستحق اولدیغم اجریمی ویرر مطالعه‌سیله بلزکی چکمجه‌سندن
طوپورمیه‌رق اخذ وجوهرینی فك ویکی باشدن سبکله اولکندن احسن اوله‌رق ازوقتده تصنیع
وجواهرینی دخی ترصیع ایله قپوجی باشی‌یه عرض ایتدکده نهایت فرح وسرور ایله الوب
فی الحال بن قوللك تصنیع ایلدی دیو حضور ملکه تقدیم ایلدکده جناب ملك استحسان خلعتی
الباسیله احسان ایدر او دخی تبختر ایله مکاننه کلور غریب الدیار مرقوم امید ایتدیکی مکافات
عملنه انتظارده اولمش ایسه ده خندهء التفات دخی کوسترمیه‌رك آخر نهارده ینه ایکی درهم
ویروب بر یول‌یله زیاده ایتمز بوحال اوزره ایام قلیله کذر ایتدکده ملك حضرتلری او بلزك
کبی برجفت بلزك عملنی اراده ایله قپوجی باشی‌یی احضار واراده‌سنی بیان ایدوب حسن تصنیع
وسرعت عملنی امر ایدر مرقوم کلوب ینه غریب الدیار صانعه مأموریتنی افاده ایلدکده ینه تعرضا
برنسنه دیمیه‌رك علی الرأس والعین دیوب تصنیعه باشلر قپوجی باشی ایسه ینه اوغریبه ویردیکی
ایکیشر درهم یومیه‌سنی ارترمدیغندن فضله دعاء بالخیر ایله روی دل کوسترمدیکنك اوزرینه
تیز اول وکوزل ایشله دیو توبیخدن خالی اولمار غریب مرقوم بعد الاکمال بلیغ وفطین برذات
دخی اولمغله بن بزم اغانك بادیء اقبال زائدی اولمش وداعما رضاسنی ارامقده بولنمش ایکن شاید
انصافه کلور دیو اوضاع ظالمانه‌سنه صبر وتحمل ایتدم لکن انصاف ومروت ایده جکی امتاعده
کورینور دیو مجددا تصنیع ایلدیکی اسوارك ایچ طرفنده برمناسب یره حال مغدوریت اشمالنی
اشعار ایدن * مصائب الدهر کفی * ان لم تکفی فعفی * خرجت اطلب رزقی * وجدت رزقی
توفی * کم جاهل فی الثریا * وعالم متخفی * شعرینی نقش خفی ایله نقش ایدوب اکرنادان بولنان
قپوجی باشی ابیات مذکوره‌یی کورورسه مطالعه‌سنه بولدیغی تأویل امیر شرحی سویلر واکر ایسه محاکمه
ایدرم واما کورمزسه بنم حضور ملك اکاهه سهولتله توصلمه سبب اولور دیه‌رك سوارلری پنبه‌یه
صاروب قپوجی باشی‌یه ویرر اودخی باطن طرفنه باقمیه‌رق الدیغی انده سرور وفرح ایله ملکه
کوتوروب عرض ایدر بوکره دخی خلعت تحسینه نائل اولور ومکاننه کلوب کماکان غریب الدیاره
ایکی درهم اجرتندن ماعدا سلام دخی ویرمیوب تحت عنف وقهرنده استخدامده ایکن

ایکی کوندنصکره ملك پسند ایتدیکی سوار جدیدی غایت بکنمکله النه الوب نظر اشناسی باطننده
اولان نقش خفی‌یی کوروب وتعجب ایدوب بو شعر صانعنك حالنی شارح اولمغله قپوجی
باشی‌یی تکذیب ایدر دیوب غضبله کتورلسون دیو امر ایدر وکلدکده بو بلزکلری کیم تصنیع
ایلدی دیو خطاب ایدر بن یاپدم ایها الملك دیجك یااویله ایسه بو ابیاتی نقشه سبب نه درسویله دیر
انده ابیات بوقدر دیجك اشته ابیات کور وطوغریسنی سویلزسك بوینکی اوردیریم دیدکده
انکاره مجالی قالمیوب فلان یاپدی دیو غریب الدیاری خبر ویریجك احضار اولنوب استنطاق
اولندقده حالنی وقپوجی باشیله سبقت ایدن ماجرای مذکوری تقریر ایلدکده ملك عادل قپوجی
باشیلغی غریب مرقومه توجیه وخدمتنه عوضا سابقنك معاش وسائر متفرعات تمتعنی سلب ایله
غریب الدیاره اعطاء وکندویه مقرب واوبی انصاف وکذاب اولان سابقنی عزل وتنکیب ایله
مبعد ایدر لکن ینه غریب الدیارك مروتی قومیوب نزد ملکده کسب اعتبار وتمکن ایتدکده حسن
تلطف وتدبیر ایله سابقنك صوچنی عفو ومنصبنده شریك ایتدیروب الی آخر العمر اخوین
موفقین کبی صفای حال وکمال اقبال ایله روزکار کچوردرلر ﴿ لکعب بن زهیر رضی الله تعالی عنه ﴾
* لوکنت اعجب من شی لاعجبنی * سعی الفتی وهو مخبوله القدر * یسعی الفتی لامور لیس
یدرکها * والنفس واحدة والهم منتشر * والمرء ما عاش ممدود له امل * لاینتهی ذاك حتی
ینتهی العمر ﴿ وقال آخر ﴾ * ما سلم الله هو السالم * لیس کما زعمه الزاعم * تجری
المقادیر التی قدرت * وانف من یرتضی راغم ﴿ وقال غیره ﴾ اذا کان سعد المرء فی الشی
مقبلا * تأتت له الاشیاء من کل جانب * معانی ابیات محرره بالادنبر ومطالعهء اثر فقیرانه‌یه رغبت ایدن
ذواته آشنا اوله جغی واهل فضل محتاج اخطار کتری اولمدقلرندن باشقه قصوریمی اصلاح
بیوره جقلری هویدادر (مرویدر که بنی اسرائیل عهدی انبیاء عظامندن بر نبی علیهم السلام
برجانبه تشریف ایدر ایکن برکیسه‌نك صید طیر ایچون قوردیغی طوزاغك یانده برطیر کوزرلر
طیر مرقوم یانبی الله بن بقار ایکن صیدم ایچون شوقبانی قورن کیسه‌دن اقل عقل کوردیکزمی
دیوب کویا بن طوتولمام یوللی وتبصرنی ادعا ایدر اول نبی ذی شان علیه السلام دخی اورادن سمت
مقصدلرینی تشریف ایدرلر وچوق کچمدن ینه محل فخدن مرورلرنده طیری طوتلمش مشاهده
ایلدکلرنده ای قوش سکا تعجب اولنور که آنفا شویله دیو برادعا ایتمش ایدك بونه حالدر بیوردقلرنده
بیچاره طیر (یانبی الله اذا جاء الحین لم یبق اذن ولاعین) مألنده اوله‌رق قدرك وقتی کلدکده
سمع ونظر له قورتولمسنه چاره اوله مز یعنی مقدر هرنه ایسه البته وقوعه کلوب اندن احتراز ممکن
دکلدر دیمشدر (منقولدر که بر کیسه برزجمهره کلوب سنك ایله قدرده مناظره ومباحثه ایده لم دیمش
او دخی انده مناظره ایله نه‌یاپه جقسن یعنی باعث نه‌در دیو صوردر رجل مرقوم جاهلی مرزوق وعالمی
محروم کوروب ظاهر ایله باطنه استدلال ایدرك یدعبادده تدبیر اولمادیغنی بیلدم دیمشدر (منقولدر که
عهد امویه‌ده اندلس فتحنه مأمور اولان موسی بن نصیر بعد الفتح کندوسنه برجهتدن غضبی
اولان سلیمان بن عبد الملك تملکنده عودت ایتدکده خاندان عربدن یزید بن المهلب ای موسی
سن ناسك ادهی واعلمی ایکن سلیمانك یدقهرینه نفسکی نه کیفیتله طرح ایتدك دیجك هدهد که
زیر زمینده بیك قامه قولاج محلده اولان صویی کورر بویله ایکن دوده وحبه قونلمش دامی
کوره میوب ایچنه دوشردیوب * واذا خشیت من الامور مقدرا * وفررت منه فنحوه تتوجه *
بیتنی اوقومشدر که أعلی ازلده تقدیر اولنمش اولان مخاطره لوشیدن خشیت ایله اندن فرار ایده جك
اولورسك اوزاغنه کتمیوب اومخاطره اوامر مقدرك اوزرینه توجه ایدرسن دیمکدر (اوائل
دولت عباسیه‌ده کوفه‌ده برطاعون کبیر وقوعنده ابن ابی لیلی حضرتلری مرکبنه بنوب نجات
طلبیله فرار ایدرکن * ان یسبق الله علی حمار * ولاعلی ذی منعة طیار * او یأتی الحتف

على مقدار * قد يصبح الله امام السارى * شعر بنى اوقوديغن ايشتدكده * اذا كان الله امام السارى فلامهرب منه * ديه رك متوكلا على الله تعالى كوفه يه رجوع ايتمشدر (فذلكه) شعر منشدو كلام ابن ابلى برخصوص واملى ايچون كيدن كيمسه نك سائق قدر الهى اوليجق البته قدر استديكى يره كوتوروب سيرابدن كيمسه كندى طلب ايتديكى يره كيده مز ديمكدر (و بعضيلرى معناى مذكورده * اقام على المسير وقدانيخت * مطاياه وغرد حاديا ها * وقال اخاف عادية الليالى * على نفسى و قدالقار داها * و من كتبت منيته بارض * فليس يموت فى ارض سواها * شعر بنى انشاد ايتمشلردر (كسراى عجم بزرجمهرى اعدام ايلدكده منطقه سنده يعنى قوشاغنده ياخود كرنده بر ورقه چقوب ايچنده (اذا كان القدر حقا فالحرص باطل) و (اذا كان الغدر فى الناس طباعا فالثقة بكل احد عجز) و (اذا كان الموت بكل احد نازلا فالطمانية الى الدنيا حمق) كلاملرى محرر ايدى كه مفاهيمى قدر الهى متحقق وثابت اولديغى وقتده حرص باطلدر وهيچ فائده سى يوقدر كه قدردن زياده يرنسنه وقوعه كلمز و بشرده غدر وخيانت طبيعت ايسه هركسه اعتماد عجزدر وموت هر كيمسه يه نزول ايديجى ايسه دنيايه طيانمق حماقتدر ديمكدر (قلت) فى الحقيقه بزرجمهر مشهور حكيم واعقل ايمشكه كافهٔ اخلاق حسنه يه وانسانيته مأخذ اولان كلمات مذكوره يى مرصع ساعت كبى يانده طاشيوب وكاه وبيكاه دقايقنه باقوب كندويه مرشد ايدرمش (قصهٔ منصوصهٔ موسى وخضر عليهما السلامده مذكور (وكان تحته كنزلهما) نصنده اولان كنزى ابن عباس وجعفر بن محمد رضى الله تعالى عنهم التوندن برلوح ايديكه اوزرنده (بسم الله الرحمن الرحيم عجبت لمن يوقن بالقدر كيف يحزن وعجبت لمن يوقن بالرزق كيف ينصب وعجبت لمن يوقن بالموت كيف يفرح و عجبت لمن يوقن بالحسنات كيف يغفل وعجبت لمن يعرف الدنيا وتقلبها باهلها كيف يطمئن اليها لا اله الا الله محمد رسول الله) كلامى اولنده بسمله وآخرنده كلمتين شهادت ايله منقوش ايدى ديو تفسير ايتمشلردركه مفاهيمى قدره ايقان وايمان ايدهنك كيفيت حزننده و رزقه يعنى قسمت نه ايسه كلوب زياده ونقصان بولميه جغنه موقن اولنك كيفيت غفلتنده ودنيانك زوالنى وتقلبنى بيلن كيمسه نك دنيانك معاملهٔ اقبالنه اعتمادى كيفيتنه بكان يكان تعجب ايتدم وايدرم ديمكدر (طرطوشى سراج الملوكنده حكايت ايتمشدركه اسكندريه ده كورديكم بوامر غريبه تعجب ايدرم كه قائممقام ثغر مذكورخدامندن بريسى خدمتنى تركله مدت مديده غائب اولوب تحرى اولنمش ايسه ده بولنه مدى يوما من الايام صاحب الشرطه سى يعنى قواس باشى يرنده بولنان ضابط غائب مرقومه خارج شهرده تصادف ايله اخذ ايدر وقائممقامه كتورركن غايب مرقوم قاچوب بر بطال قيو كورمكله خوفندن بناء كندو بى بئره اتارلكن اوتار بخده اسكندريه ده زير زميندن سردابلر وارايمش اوقيو سرداب بولنمغله غايب ايچنده يورويه رك ينه ضيادار بربئر اغزى كوروب اندن چقر ويرده كورركه او ايكنجى بئر دائرهٔ قائممقامده بولنمش اولان بئردر چقديغى كبى قائممقام طوتديروب تأديب ايدر وغائب مرقومك بو حالنده (الفار من القضاء الغالب كالمنقلب فى يد الطالب) مثل سائرى ظاهر اولمشدر (و بو معناده * قالوا تقيم وقداحا * ط بك العدو ولا تفر * لاانلت خيرا ان بقيت ولا عدانى الدهر شر * ان كنت اعلم ان غير الله ينفع او يضر *

﴿الباب التاسع والسبعون﴾

اشبو يتمش طقوزنجى باب توبه وندامت واستغفاره دائردر (جامع المستطرف مرحوم ديركه عبدك اوزرينه توبه واجب يعنى فرض اولديغنه دلائل كتاب وسنت واجماع امت تظاهر وبربرينى تأكيد قلمشدر وحضرت حق عز وجل (وتوبوا الى الله جميعا ايها المؤمنين) نصيله توبه يه

امر ودخى قبول توبه يه (وهو الذى يقبل التوبة عن عباده) قول كريميله وعد و باب رجا ونيازى دخى (يا عبادى الذين اسرفوا على انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب جميعا) نظم جليليله فتح بيورمشدر (قلت) بيضاوى حضرتلرى نص اول كه كافهٔ مؤمنينك يعنى مذنب اولسون كركسه اولمسون توبه ايله مأمور يتلرينى ناطقدر بو نصى تفسيرده (اذ لا يكاد يخلو احد منكم من تفريط سيما فى الكف عن الشهوات (وقيل توبوا عما كنتم تفعلونه فى الجاهلية فانه وان جب الاسلام لكنه يجب الندم عليه والعزم على الكف عنه كلما يتذكر) يعنى امتدن براحد تفريطدن وعلى الخصوص شهواتدن كفده تفريطدن خالى اولماز واهذا تفريط مذكوردن هر احده توبه لازم اولور وشهوات مباحه يه دخى شامله در امتدن قيدى عصمت اوزره اولان نبى عليه الصلاة والسلامى استثنا ايچوندر (وعلى تفسير هنكام جاهليتده ايشلدكلرى مناهيدن مؤمنين مهتدين مخاطبينه توبه ايله امردر واشبو تفسير اوزره برعبد مشرك مسلم اولدقده اسلامى حال شركنده ايشلديكى كافهٔ آثامى محو ايدر ايكن توبه ايله امر اقتضا ايدرمى ديو وارد اولان سؤاله اشبو سؤال وارد دكلدر زيرا توبه فعله كلان كناهدن فى الحال توبه وخاطرينه كلدكجه ندامت ومن بعد ايشلامكه عزيمتدر احمدر يعنى اشبو اوچ قيد توبه ده لازمدر مهتدينك اسلامى فى الحال توبه ديمك ايسه ده ندامت مذكوره ايله عدم عزمه ثبات اصلا مؤمندن ساقط دكلدر واهذا ايكى معناجه توبه ايله مؤثر اولمق مقتضاى اسلامدر ديو جواب ويريلور (وايكنجى نصى مفسر مشار اليه (بالتجاوز عما تابوا والقبول يعدى الى مفعول ثان بمن وعن لتضمنه معنى الاخذ والابانة) ديو تفسير ايدوب (اوچنجى نصده واقع (اسرفوا) امرينى افرطوا فى الجناية عليها بالاسراف فى المعاصى (واضافة العباد تخصصه بالمؤمنين على ماهو عرف القرآن) ايله (ولاتقنطوا) نهينى دخى (لا تتأيسوا من مغفرته اولا وتفضله ثانيا) ايله و (جميعا) قيدينى (عفوا اولو بعد بعد) ديو تفسير واصول اوزره توجيه ايدوب (الذنوب) لفظى اطلاقى اوزره شركه دخى شامل ايسه ده چونكه ايات قرآنيه بربرينى مفسر اولمغله شرك مستثنا اولديغنه (ان الله لا يغفر ان يشرك به الايه) دلالت ايدر ديوب (وماعدا الشرك اولان ذنوبك مغفرتنه توبه شرط اولديغنه ذاهب اولان اهل اعتزالى يعنى قول صاحب الكشافى (وتقييده بالتوبة خلاف الظاهر) ديو محققانه رد وتزييف ايتمشدر ومشار اليهك عرف حضرت قرآنده عباد ذات مقدس ذى كبريادن عبارت اولان ياء متكلمه ونون تعظيمه عبادى وعبادنا كبى زمره كى مضاف اوله عباد مؤمن ديلك اولور لكن عرف لغتده اضافت مذكوره مضافى مؤمن ايله تخصيص ايتمز زيرا كافهٔ خلايق خالق تعالايه قوللر وقبضهٔ قدرتنده مسخرلردر ديمشدر (وقلت ايضا) بعض علماء عظام توبه يى احوال مذمومه دن احوال محموده يه انتقالدر ديو تعريف (و بعضيلرى كچمش كناهه ندامت ومعصيت حاليه يى تركله مستقبلده عود ايتمامك يعنى ترك ايلديكى كناهه كله جك زمانلرده دونمامكه يعنى ايشلمامكه عزم وقصددر ديوب (و بعضيلرى دخى توبه نية وفعلا كناهلرى ترك وكذلك نية وفعلا طاعته اقبال وتوجه در ديو تعريف ايتمشلردر (وفاضل بركوى طريقت كتابنده توبه يى حق تعالايه تعظيما وعقابندن خوفا معصيت وكناهى قصددن رجوع يعنى من بعد ايشلامكه عزيمتدر ديو تعريف ايتمشدر (ورسالهٔ قشيرى قدس سره ده يازركه توبه اولى توبه واوسطى انابه وآخرى اوبه ناملريله اوچ قسمه منقسمدر ايمدى بركيمسه خوف عقوبتدن تائب اولورسه صاحب توبه در وثوابى طالب اولهرق تائب اولورسه صاحب انابه در وامر الهى يه امتثالا تائب اولورسه صاحب اوبه يعنى رجوع صاحبيدر (ودخى توبه (توبوا الى الله الايه) و (توبوا الى الله توبة نصوحا) امر الهيسى موجبنجه على الفور يعنى كناه عقبنده فرضدر وتوبه يه متعلق طريقت مذكوره ده بعض احاديث

شريفه دخی تحرير اولنمشدر (لكن ذكر اولنان تعريفات توبه‌نك بعضنده اشارت اولنديغی اوزره توبه يالكز لسان ايله اولميوب قلبده دخی صميمی ندامت شرطدر اكر يالكز لسان استغفار اولوب قلبده ندامت اولمسه اويله اولان توبه واستغفار كذب ومعصيت اولمغله اكا دخی توبه واجب اولور حتی وايه معروفه رابعة العدويه تواضعا بزم اشبو توبه مز دخی توبه‌يه اخرايه محتاجدر ديو قلبده ندامت بولنميان توبه‌نك عدم اعتبارينه اشارت ايلمشدر قدس سرها (بو فقيرك برغزلی مطلعی اولان (اسعد توبه كه كرصالح ايسه لك ادراكه * دمبدم ايله ندامت ايدرك استغفار) بيتی معنای مذكوره تصادف ايتمشدر (وذو الجناحين علم ظاهر وعلم باطن الشيخ عبد الغنی الحنفی النقشبندی القادری النابلسی قدس سره الفتح الربانی والفيض الرحمانی نام اثر فاخرنده اشبو توبه خصوصنی ولی الله تعريفی ضمننده رعنا تحقيق ايلمكله خدمة لاخوان المؤمنين مجملا وملخصا قلم فقير ايله ترجمه اولنوب بورايه درج اولنمشدر مشار اليه قدس سره ديركه (كناهدن معصوم اولمق انجق انبياء عظام عليهم السلام ايله ملائكهٔ كرامه مخصوص وايشانك ماعدالرنده معصوم اولميوب مصدر فعل معصيتدرلر حتی اصحاب ايمان يعنی اصحابی اولان اولياء الله ده دخی اشبو عصمت شرط دكلدر لكن انلر محفوظلردر وبو حفظك معناسی كندولرندن صدوری جائز اولان ذنب حين صدورنده ابدا كندولرينه مضر وشوم اولمامق ديمك اولوب يوقسه انلردن ذنب اصلا صادر اولمازديمك دكلدر واكر حفظك معناسی بويله ديمك اولسه بعينه معصوملردر ديمك اولور يعنی حفظ عصمته مرادف اولور بو ايسه بر وجه محرر شان وخاصهٔ انبيا وملائكه در عليهم السلام ومعصوم اولسه‌لر نبی ايله ولی بر درجه‌ده اولمق لازم اولور وبو لزوم ايسه خلاف نص وشرعدر (سؤال) وعلی هذا بورايه برسؤال وارد اولور شويله كه اكر ولی دن كناهك صدوری جائز وواقع اولسه ولی ايله سائر اهل فسق مساوی اولور (جواب) اشبو اعتراضك جوابنده ديرزكه صدور كناهده ولی فاسقه مساوی اولديغی مسلم دكلدر زيرا ولی توبهٔ نصوحه مظهردر شويله كه اهل الله كرام چونكه عدم عصمتلرينه بناء كندولردن كناه صادر اولدقده كندولرينه معصيت سببيله غفلت واحتجاب كلور وحال شهوده رجوعلرنده البته ندامت واستغفار ايدرلر وندامت وتوبهٔ صحيحه ايسه (التائب من الذنب كمن لا ذنب له) و (ماعلم الله من عبد ندامة علی ذنب الا غفرله قبل ان يستغفر منه) و (لو اخطأتم حتی تبلغ السماء ثم تبتم لتاب الله عليكم) احاديث شريفه‌سی دلالتلرنجه مطهر عن الذنوب اولملريله درجهٔ عرفان وكمالرينه رجوع ايدرلر (واما اهل غفلت عصمنا الله تعالی منها آمين برمعصيت ورطه سنه دوشدكلرنده حجابلری وغفلتلری زايد ونكاثر ايدر ومرآت نور شهودلری يوقدركه اكامراجعتله كناهلرينك قبحنی كوروب صميمی پشيمان اوله‌لر وتوبه ايده‌لر وكاهيجه توبه‌يه نيجه زماندنصكره موفق اولورلر ونعوذ بالله كاهيجه توبه‌يه موفق اوله‌ميه‌رق كوچوب ذنبلريله مواخذه اولنورلر وذكر اولنان حال اولياء كرامی سيوطی حضرتلرينك جامع صغيرنده اخراج ايلديكی (خياركم كل مفتن تواب) حديث شريفی تأييد ايدركه شراح حديث بيانجه مآلی امتك خيرلوسی هر برحق تعالانك ذنبله امتحان ايدوب ذنبدن بعد التوبه ينه ذنبه عودندنصكره توبه ايدن ممتحندر ديمك اولوب واصحاب ايمان كامل حقيقی اولان اولياء كرام ايسه خيار امتدن اولدقلرنده اشتباه يوقدر ولهذا اتيان ذنوبدن حفظ كندولرنده شرط اولميوب ذنوبك شوم وضررندن توبهٔ صحيحه‌لری سببيله محفوظ اولملری معناسی مبين واشبو تقريردن دخی عوام ناس ايله خواص ناس مابيننده فرق حاصل اولور لكن مدار مغفرت وطهارت ذنب عادت الهيه اوزره توبهٔ خالصه در اكر فسقهٔ نامدن بری اشبو توبهٔ مقبوله‌يه موفق اولسه مغفرتدن فضله درجهٔ ولايته قدم باصمق انك ايچون جائزدركه اشبو

مستطرفك يوقاروارنداه مصرده برتازه رقاص سكرانك استماع اذان صبحده اهل سلوكه نيجه زمان ذكر وسير وسلوك ايله حاصل اوله‌كلان رقت قلب وحب الهی وندامت قلبيه برآنده كلديك رجال اولياء كرام دائره سنه داخل اولديغی منقبه‌نك ترجمه‌سی سبقت ايتمشدر وما ذلك علی الله بعزيز (وعصمت انبياء عليه السلامده شرط اولديغی كبی اولياده شرط اولماديغنه متعلق اقوال مفصله مع ادلتها غوث اعظم عبد القادر الكيلانی قدس سره‌نك غنيه نام كتاب شريفيله شيخ اكبر قدس سره‌نك الحكم المربوط نام رسالهٔ سلوكيه‌سنده محرردر (وجنيد بغدادی قدس سره‌دن عارف بالله عصيان ايدرمی ديو سؤال اولندقده جوابنده (وكان امر الله قدرا مقدورا) آيت كريمه‌سنی قرائت ايلمشدركه بو دخی تأييد مدعی ايدر (وينه نابلسی مشار اليه قدس سره (بين العلما معروف اولان ذاتك بری اعاظم مشايخ طريقت عليهٔ صديقيه ومرتضويه‌دن ابو يزيد بسطامی قدس سره‌نك (سزلر بر كيمسه‌يی هواده باغداش قورار حالده اوطورمش كورورسه‌كز مجرد اول خارق عاده حالنه مغرور اولوب دفعةً كرامته حمل ايتميك تا كه انی اوامر ونواهی الهيه عندنده نه كيفيتده در بيلدكجه وتحقيق ايتدكجه كلامنك مفهومنی اول كيمسه‌يی معصوم يعنی اصلا كندوسنده معاصی صدور ايتمز وياخود معاصی وذنوبه وقوعدن محفوظ بولدقجه زعم ايدوب بويله‌جه معنی ويرمشدر لكن معنای كلام بسطامی ذات مومی اليهك ذاهب اولديغی كبی اولميوب بلكه قواعده مطابق اوله‌رق معناسی (سز هواده طورن كيمسه‌يی تا توبه مصر اوله‌رق ترك امر الهی وفعل نهی ربانی ايدرمی بوخصوصه مطلع اولدقجه انك حال ظاهرينه الدانميك ديمك اولديغی سرد اولنان اقوالدن مستبان در والحال كه اصرار افعال قلبيه‌دندر يعنی درون احوالندن اولان نيت وعزم وقصد ديمك اولمغله مجرد ظاهرا فعل معصيته دوامدن باطن حالی بيلنمز يعنی دوام ظاهری حال باطنه يعنی امور قلبيه‌دن اولان توبه وندامت هر فعل قبيحك عقبنده بولنميه‌جغنه برهان اوله‌مز شويله كه مثلا انسان بركونده بركناهی يوز كره ايشليوب وهر برنده من بعد ايشله‌مامك معناسنه توبه وصميمی ندامت ايلدكده اوكناهلر اصرار ورطه سندن چقار واما سنه‌ده بردفعه اجرا ايلديكی معصيته ذكر اولنان توبهٔ صحيحه‌يی ايتمزايسه اول معصيته مصر اولمق لازم كلوب خلاصه مراد بسطامی قدس سره ذكر اولنان معنی اولديغی اصول شرعيه‌دن مستفاددر (وعلی مطالعة بسطامی قدس سره‌نك ذكر اولنان قولنك معنای اقربی (اكر سز برزجلی هواده تربع ايتمش كورورسه‌كز انك بو حال خارق العاده‌سنه مغرور اولميك تا كه امر ونهی الهی‌يه وباری تعالانك صفات مقدسه‌سی واسماء حسناسی وتجليات الهيه واطوار نبوت ورسالت وولايت معانيلرينه وحقايق كائنات ملكيه وملكوتيه‌يه عالم اولديغنی بيلدكجه اكر امور مذكوره‌يه جهلی سزه ظاهر اولورسه اول رجل اولياء كرامدن اولديغن ادعا ايدر ايسه اعتماد ايتميك (قلت) زيرا (ما اتخذ الله جاهلا وليا) خبر شريفی منطوقنجه جاهل ولی اوله‌مز لكن عالم اولمق اصطلاحات علوم مدونه‌يی تعلم ايله بيلمك دكلدر يعنی امی اولديغی حالده بطريق الالهام حقايق امور مذكوره‌يه عارف وبو وجهله ارشاده قادر اولوركه خبر مذكورك اخری اولان (ولو اتخذه لعلمه) بونی مفيددر وخبر مذكورك مفهومی باری تعالی جاهلی ولی اتخاذ ايلمز اكر اتخاذ ايدرسه علوم حقايق اكا حدس طريقيله بفيضه تعالی معلوم اولور ديمكدر وذكر اولنان جاهلدن اكر انكار شريعت واعتقاد باطل كبی برحالت ظهور ايتميوب اعتقاد اهل سنت اوزره ايسه فعل مذكوری يا كرامت ويا معونه‌در واما منكر وكافر وملحد اولديغی ظاهر اولورسه اكا مغتر اولميوب استدراجدر ديك كه ختم نبوت عليه الصلاة والسلامی وقرآنی منكر اولان بعض رهبانلردن سبب كثرت رياضتله وعالم صفوته دخول ايله خارق عاده اوله‌رق هواده طيران صادر

اولان شی کبی و بو وجهله اولان عالم صفوت بیانکردهٔ اهل طریق اولدیغی اوزره عرفان حق تعالایه
عالم کدردن انکشاف برحجابدر و بویله اولان خارق عاده هر روحه ریاضتله حاصل وچرکاب
کیدر کشفده مرآت کبی ایسه‌ده صفوت مرآته بکزه‌مز و معجزه و کرامت ومعونه واستدراج جملهٔ
خارق عاده انواعندندر لکن بونلرده نوع استدراج باطلدر وماعداسی صحیح اولوب اکرانبیا
علیهم السلامده اولدیغی کبی دعوای نبوته مقارن اولورسه معجزه ومقارن اولمیوب خواص امت
اجلتندن صادر اولورسه کرامت وعامهٔ مؤمنیندن صدور ایدرسه معونه ومنکردن ظاهر اولورسه
استدراج دنیلوب بو وجهله بربرندن متمیزلردر (والحاصل اراده بر ذاتك قلبنده سلطان الانبیا
محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم وحق تعالی قبلندن کتوردیکی کافهٔ احکامی تصدیق ثابت
اولدیغی ولسانیله دخی بو تصدیقه اعترافی بولندیغی حالده مجرد کبیره وصغیره ایله عصیانده
بولندیغی کورلمکله بو ذات ولی الله دکلدر اکر ولی اولیدی ربمز تعالی شانه‌یه عاصی اولمزدی دینلمز
(رجعنا الی المستطرف) جامع الاصل مرحوم بالای بابده یازیلان آیات شریفه‌یی تحریردن
صکره توبه‌یه متعلق احادیث شریفه‌دن صحیح بخاریده ابن عمرك رضی الله تعالی عنهما سماعا
روایت ایلدیکی (انه سمع رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول یاایها الناس توبوا الی الله
فانی اتوب الی الله فی الیوم مائة مرة) حدیث شریفنی یازمشدر (قلت) ابن فرشته و مناوی
وسائر شراح حضراتی دیدیلرکه توبه ده حق عبودیته قیام ور بوبیته اعظام واردر و (فانی)
قولنده امتك توبه‌یه احق واولی اولدقلرینه ایما واشارت واردر وحضرت رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم هرکون یوز کره توبه واستغفارلری ذاتلرندن ذنب صدور ایتدیکی ایچون دکلدر
زیرا ذات معظمی کناهدن معصومدر بلکه حضرت ذی الجلال والاکرامه لایق عبودیتده
قصور اعتقادندن ودخی امتی توبه واستغفاره حثا وترغیبا در زیرا برکزیدهٔ کائنات علیه
الصلاة والسلام افندیمز معصوم عن الذنوب اولدقلری حالده باری تعالایه هر روز یوز کره
توبه ایده‌مذنبینك توبه‌لری نه کیفیتده اولور یعنی انلره نص وسنت اوزره فرض اولور (یوز عدد
قیدی تحدید وغایت ایچون اولمیوب تکثیر ایچوندر واستغفار قولا وفعلا مغفرتی حق تعالادن
طلبدر وحق تعالانك مغفرتی عبدینی عذابك مسندن صوندر ودخی توبهٔ عوام ذنوبدن وتوبهٔ
خواص غفلت قلوبدن وخواص الخواصك ذنوبی ماسوای حق تعالادن که خلاصهٔ کلام
هر عبدك ذنبی مقدارنجه درانتهی (واحمد بن عبد الرحمن السلمانی‌نك ابن فرشته روایت ایلدیکی
اشبو خبری دخی مرحوم یازمشدر مشارالیه دیرکه اصحاب کرامدن رضی الله تعالی عنهم درت ذات
بربره کلوب احادیث صحبتی ایدرلر ایدی بریسی بن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن استماع
ایتدم (ان الله یقبل التوبة عن عبده قبل ان یموت بیوم) بیوردیلر دیدی (وایکنجیسی بن دخی
استماع ایتدم (ان الله یقبل توبة العبد قبل ان یموت بنصف یوم) بیوردیلر دیدی (واوچنجیسی
بن دخی استماع ایتدم (ان الله یقبل توبة العبد قبل ان یموت بضحوة) بیوردیلر دیدی (ودردنجیسی
بن دخی استماع ایتدم (ان الله یقبل توبة العبد مالم یغرغر) بیوردیلر دیدی (قلت) حدیث
اخیر بعد الجلاله (تعالی) زیاده‌سیله جامع صغیرده ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن مروی
اوله‌رق مضبوطدر ومفادی دخی شراح بیانیجه (حق تعالی تحقیقا قولنك توبه‌سنی یعنی
مخالفتدن طاعتیله حضرت پروردکار عالمه عز وجل رجوعنی مادامکه غرغره حالنه یعنی
روحی حلقومنه کلمیه قبول ایدر زیرا حالت غرغره‌دن اول انسان حیاتندن مأیوس اولماز واما اول
حالته کلدکده توبه‌سی معتد بها اوله‌مز زیرا توبه کناهه معاوده ایتمامکه عزمدر وارتق انسانده
اول حالده وارقده عزم مرقومه محل قالماز دیمکدر (قلت) قبول توبه‌ده اشبو روایت یوم واحد

ونصف یوم وضحوهٔ یوم یعنی اقل مدت یوم وغرغره یعنی قبیل غرغره‌ده اولان اندك مدتده قبول
روایاتلری میانده کوریننتباین جعبری وسائر اعلامك (انزل القرآن علی سبعة احرف)
روایتی (علی ثلاثة احرف) روایتنه مناقض دکلدر زیرا منزل القرآن عزشانه پیغمبر علیه الصلاة
والسلام حضرتلرینی قلیله مطلع قیلدقدن صکره کثیره مطلع قیلمق جوازیله مندفعدر دیدکلری
توفیقه قیاسا روایات قبول دخی هربری علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك شفقة للامه درکاه
حق تعالادن مناجاتندن صکره وحی غیرمتلو ایله معلوملری اولوب مناجات رابعه‌ده حکم قبیل
غرغره‌یه ایجا اولنوب بده اخیرا اول حکمی بیان بیورمش اولدقلری جائزدیو توفیق اولنمق حکم اصولدر
والله تعالی اعلم (شارح مشارق ابن ملك برد مضجعه (انساندن قبض روح ایاقلرندن ابتدا
اولنمسی قلب ولسانك ذکر الله وتوبه وناس ایله استحلال ووصیته مجالی اولسون ایچوندر و بو دخی
قوللرینه آخر عمرلرنده براحساندر که لفظنی بیان وشکرینی اتیاندن بشر عاجزدر دیو تحریر ایلمشدر
(فقلت) شیخ الهی قدس سره‌نك شیخ اکبر قدس سره نصرتنده الجانب الغربی فی حل مشکلات
ابن العربی نام کتاب فارسی العباره‌سنده ایمان یأسه دائر تحقیقات وتدقیقات واردر مراجعت
اولنه وکتاب مرقومی صاحب الدیوان والآثار میرزازاده نیلی افندی مرحوم لایقیله ترجمه دخی
ایتمشدر (عن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه عن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال
الله افرح بتوبة عبده من رجل نزل بارض دونه مهلكة معه راحلته فنام واستیقظ وقد ذهبت
راحلته فطلبها حتی اذا ادرکه الموت قال ارجع الی مکانی الذی اضللتها فیه واموت فیه فاتی
مکانه فغلبته عینه فاستیقظ واذا راحلته عند رأسه فیها طعامه وشرابه وزاده ومایصلحه فلله
اشد فرحا بتوبة عبده المؤمن من فرحه وراحلته وزاده (قلت) اشبو حدیث شریف بخاری
ومسلمده ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن مروی اوله‌رق محرر اولدیغنی مؤلف مرحوم یازمشدر
وخلاصهٔ مفادی باری تعالی وتقدس عبد مؤمنك توبه‌سنه مهلکه‌لی یرده بولجی مدار حیاتی
اولان زادی بوکنی ضایع ایدوب حیاتندن مأیوس اولدقدنصکره بوکنی بولدیغنه او یولجیده
حاصل اولان فرحدن زیاده فرح ایدر دیمك اولوب وعلماء عظامك آیت وحدیثده باری تعالی
وتبارك حضرتلری توصیف قلنان فرح وغضب ومرحمت کبی نفس انسانیه وصف اولنان
الفاظه بالنسبة الیه تعالی مجاز لاحقیقة‌ دیرلر که رضاء الهیدن عبارتدر فلیحفظ (قال الله تعالی
یاایها الذین آمنوا توبوا الی الله توبة نصوحا) و (قال الله تعالی واستغفروا ربکم ثم توبوا
الیه) بیضاوی ایله محشیسی شیخزاده قدس سرهما بیانلرنجه نصوح فعول وزننده صفت مشبهه
اولدیغی قرائتی اوزره تقدیر آیت ای مؤمنین سز حق تعالایه نفسکزه نصیحت ایدیجی توبه
ایله توبه ورجوع ایدیکز دیمك اولور که بو تقدیرجه نصوح تائبك معنی صفتی اولور فتأمل (ونصوح
خیاطت معناسنه اولان نصاحتدن مشتقدر روایتی اوزره ذنب وکناهدن یرتلمش اولان ثوب
صلاحکزی دیکیجی توبه ایله توبه ایدك دیمك اولور (واما ضم نونله نصوح قرائتی اوزره نصوح ودخی
نصاحت شکر ایله شکور وثبات ایله ثبوت کبی مصدر اوله‌رق نصوحك نصبی اوچ وجه ایله
اولور بری نصوح توبه‌منصوبه‌نك صفتی اولمق اوزره‌در لکن بو وجهده معنی مضاف مقدردرکه
ذات نصوح دیمکدر ویاخود تأکید قصدیله مصدر ایله توصیف بابندن اولور رجل عدل کبی
ووجه ثانی فعل محذوفی مؤکد اولان مصدر اولوب جمله‌سی توبه‌نك صفتی اولور وآیت کریمه
توبوا الی الله توبة تنصحهم نصوحا تقدیرنده اولور ووجه ثالث نصوح لامی محذوف مفعول له
اولوب آیت مکرمه توبوا الی الله لاجل النصوح لانفسکم تقدیرنده‌در (بیضاوی حضرتلری
بو مقامده بو روایتی دخی یازر (وسئل عمر رضی الله تعالی عنه عن التوبة فقال تجمعها ستة اشیاء

على الماضى من الذنوب الندامة و للفروض الاعادة ورد المظالم واستحلال الخصوم وان تعزم
على ان لاتعودوان تربى نفسك فى طاعة الله كما ربيتها فى المعصية) يعنى عمر رضى الله تعالى عنهدن
توبه نه در ديو سؤال اولندقده توبه التى شيئى جمع ايدر كه ذنوبدن چكمشلره ندامت وفرائضى اعاده
ومظالمى ردوخصوم ايله استحلال وذنبه عود ايتمامكه عزم ونفسكى معصيتده نيجه تربيه ايتدك
يعنى بسلدك وسوندردك ايسه طاعتده دخى نفسكى اويله جه تربيه ايتمكدن عبارتدر ديمشدر
(وينه بيضاوى (و هو الذى يقبل التوبة عن عباده) نص جليلى تفسيرنده دخى معناى
توبه ده على رضى الله تعالى عنهدن بو روايتى دخى يازمشدر (عن على رضى الله تعالى عنه
هى تقع على ستة معان على الماضى من الذنوب الندامة ولتضييع الفرائض الاعاده وردالمظالم
واذابة النفس فى الطاعة كما ربيتها فى المعصية و اذاقتهـا مرارة الطاعة كما اذقتها حلاوة
المعصية والبكاء بدل كل ضحك ضحكته (قلت) بك وجود عرفان وكمال اولان فاروق وحيدر
كرارك اشبو روايتلرى خاطر فقيره (قدباره كيمسى عرعرديمش كيمى الف) (جمله نك
مقصودى برامارو ايت مختلف) مطلع قديم بلاغت اشراقنى تذكير ايتمشدر (رضى الله عن جميع
الال) (وعن الصحب ماتلألأ ال) وعن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه سمعت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم يقول والله انى لاستغفرالله و اتوب اليه فى اليوم اكثر من سبعين مرة رواه
البخارى (قلت) علما بيانجه يتمشدن مرار كثرتدر و عرب عرباميانده سبعين كثرت موقعنده
مستعملدروعلم حسابجه سبعينده بعض خصايص واردر اهل فنك معلوميدر (وعن ابى موسى
عبدالله بن قيس الاشعرى رضى الله تعالى عنه عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال ان
الله يبسط يده بالليل ليتوب مسىء النهار و يبسط يده بالنهار ليتوب مسىء الليل حتى تطلع الشمس
من مغربها رواه مسلم (قلت) غير مرة واحدة بيان اولنان بيان علما اوزره يددن مراد قدرت
الهيه در و بو حديثده تعقيب توبه يه وعلامت قيامت اولديغى سنت ديكرده مبين اولان آفتابك
مغربدن طلوعنه صراحت اوله رق حديث آتيده مصرح اولديغى اوزره قيامته قدر باب توبه نك
مفتوح اولديغنه دخى اشارت واردر (وعن ابى سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنه
ان نبى الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال فيمن كان قبلكم رجل قتل تسعة وتسعين نفسا فسأل عن
اعلم اهل الارض فدل على راهب فاتاه فقال له انه قتل تسعة وتسعين نفسا فهل له من توبة فقال لا فقتله
وكمل به مائة ثم سأل عن اعلم اهل الارض فدل على عالم فقال له انه قتل مائة نفس فهل له من توبة
فقال نعم ومن يحول بينه و بين التوبة انطلق الى ارض كذا وكذا فان اناسا يعبدون الله تعالى فاعبدالله
معهم ولاترجع الى ارضك فانها ارض سوء فانطلق حتى اذا نصف الطريق اتاه ملك الموت
فاختصمت فيه ملائكة الرحمة وملائكة العذاب فقالت ملائكة الرحمة جاء تائبا مقبلا بقلبه الى الله
تعالى وقالت ملائكة العذاب انه لم يعمل خيرا قط فاتاهم ملك الموت فى صورة آدمى فجعلوه بينهم
فقال قيسوا مابين الارضين فالى ايهما ادنى فهوله فقاسوا فوجدوه ادنى الى الارض التى اراد
فقبضته ملائكة الرحمة (قلت) مؤلف مرحوم ديركه اشبو حديث اهل حديث عندنده متفق
عليه اولوب لكن صحيح بخارى ومسلمده (فقاسوا) دنصكره (فكان الى القرية الصالحة ادنى
بشبر فجعل من اهلها) عبارهسنده واقعدر (اشبو حديثده اولان قصه عهد بنى اسرائيلده
اولديغنه اصحاب كرامدن خطابا سزدن اول تعبيرى دخى دالدر ومفادى شراح بيانجه (سزدن
اول بر كيمسه بغيرحق طقسان طقوز نفس قتل ايتمكله اشبو بيوك كناهلردن توبه آبارزد معنوى
خداده عزشانه قرين قبول وعفو اولورمى مسئله سنى صورمق ايچون دنيانك اعلمى كيمدر ديو
تحرى يه چيقر و براهبه دلالت ايدرلر واروب جنايات مذكوره سنى ديوب بوجانى به توبه

وارميدر ديو صورمجق فى الحقيقه جنايات مذكوره لر جسيمه اولديغندن راهب توبه سى مقبول
اولمز ديمجك قاتل مرقوم غضب ايدوب راهبى دخى قتل ايله يوزى تكميل ايتدكدنصكره ديكر عالم
ارامسنه كيدر و برعالمه دلالت ايدرلر واروب كذلك يوز قتل توبه سى قبولى سؤالنده عالم مشار اليه
نعم قرين قبول اولور واوجانى ايله توبه بيننه كيم حلول ايدر لكن سن شووصفده وطرفده اولان
ارضه هجرت و انتقال ايله كه انده حق تعالى يه عبادت ايدر براز انسان واردر انلر ايله حقه
عبادت قيل زيرا قتل نفس ايتديكك ارض ارض سوءدر من بعد اورايه دونمه ديو نصيحت
وارشاد ايدر رجل مرقوم دخى درحال دلالت ايلديكى محله سير وحركت ايدوب و يولى ياريلدقده
اجلى كلمكله ملك الموت حضرتلرى يانته كلوب روحنى قبض ايتدكدنصكره موتايه موكل اولان رحمت
وعذاب فرشته لرى ميانلرنده اقتضاى مأموريتله منازعه صورتى وقوع بولور شويله كه ملائكهٔ
رحمت اشبو رجل بارى تعالى و تقدس دركاه مغفرتنه قلبا تائب اوله رق اقبال و توجه ايتدى
ديوب وملائكهٔ عذاب دخى رجل مرقومك مقدما عمل خيرى وقوعه كلمدى بزمأموريتمزى اجرا
ايدرز ديدكلرينه مقارن بحكمته تعالى ملك الموت حضرتلرى صورت آدمى يه تمثل ايله ظهور
ايدوب وحكم اولوب و نعش رجلى بينلرينه قويوب بورادن متوفانك چيقديغى و طى ارضيله
قصد ايتديكى محلك ارضنى قياس ومساحه ايدك قنغى طرفه يقين ايسه اول جانبك اهلندندر
ديمكله بو حكمه راضى اولديلر ومساحه ايلدكلرنده قصد ايتديكى ارض صلحايه اقرب دوشمكله
ملائكهٔ رحمت نعشنى قبض ايلديلر ديمكدر (وينه بعض شراح بيانجه اشبو حديث شريفده بحكمته
سبحانه ارضده صلاحا وفسادا انسانه تأثير اولديغنه وحسن قرينه اسرار كونا كون بولنديغنه
وعمل خير ايماندن جزء اولمديغنه ودخى لدى التأمل نيجه لطيفهٔ غيبيه يه و بلاغته اشارت وصراحت
اولديغى ظاهر ومنازعهٔ ملائكه دن دخى حكمت تعليم عباد باهردر (وعن ابن نجند بضم النون
وفتح الجيم عمران بن حصين الخزاعى رضى الله تعالى عنهما ان امرأة من جهينة اتت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم وهى حبلى من الزنا فقالت والله يارسول الله اصبت حدا فاقمه على فدعا
نبى الله صلى الله تعالى عليه وسلم فشدت عليها ثيابها ثم امر بها فرجمت ثم صلى عليها فقال له عمر
يارسول الله تصلى عليها وقدزنت قال لقدتابت توبة لوقسمت بين سبعين من اهل المدينة لوسعتهم
وهل وجدت افضل من ان جادت بنفسها الله عز وجل) مؤلف مرحوم بو حديث مسلم روايتى
اولديغنى يازمشدر شراح بيانجه عمر رضى الله عنهك عهد سعادتده ابتدا واقع اولان حدزنا
حدمذكور اولمغله حكم صلاة جنازهٔ زانيه وزانى مرجومدر سؤالدن لاغير ودخى بو حديث
حد شرعى توبه يرينه كچديكنى مبيندر (محكيدر كه ابو مقبل ايله مكنى تيهان كه تمار يعنى بايع
تمرايدى بركون برحسنا خاتون خرما اشتراسيچون تيهانه واردى تيهان مفتون جمالى اولوب
خاتونه اشبو كورديكك تمرجيد اولوب اكن اوطه مده اجودى واردر كل كوستره يم ديوب خاتون ايله
اوطه يه چيقوب در آغوش ايله بوس ايلدى خاتون عفيفه حق تعالادن قورق ديمجك الني چكوب
و بو فعل ناهموار ينه ندامت برله فى الحال رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حضور
مرحمت ظهورلرينه يوزسوروب سوء صنيع مذكورينى عرض ايله استغفار ايلدى وتوبه واستغفارى
قرين قبول الهى اولديغنى مبين (والذين اذا فعلوا فاحشة اوظلموا انفسهم ذكروا الله فاستغفروا
لذنوبهم ومن يغفر الذنوب الا الله الايه) آيت كريمه سى نازل اولمشدر (قلت) مؤلف مرحومك
تحريرنجه سبب نزول آيت مكرمهٔ مذكوره بالخصوص ابو مقبل رضى الله تعالى عنهك فعل وندامت
مذكوره سيدر بويله ايكن نص جليلده اسمى وكيفيت ذنب تصريح بيورلميوب بلكه الفاظ
مبهمه عموم وذنب مطلق وخطاب عام ايله نازل اولمشدر اشته بو دخى كرك قرآنده وكرك حديثده

توبیخ و عتاب اهل جنایتده بر اسلوب احسان مصحوبدر که کناهکاران عباد عیوبنی یوزینه
اوریله رقیبان نادیده مفتضح اولماز وبو اسلوب بر تأدیب تبرتأثیر ور حکمت بالغهٔ مرحمت تبشیردر که
نتیجه افلاطونی ختم نشئین حیرت ایدر فلیحفظ (وعن ابی نصرة رضی الله تعالی عنه قال لقیت
مولی لابی بکر فقلت له اسمعت من ابی بکر شیئا قال نعم سمعته یقول قال رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم ما اصر من استغفر ولو عاد فی الیوم سبعین مرة (قلت) اشبو حدیث شریفی
قلم فقیر ایله نقلی آتی تفسیرده بیضاوی دخی ذکر ایلمشدر وحدیث مذکور بو بابده کتاب شیخ نابلسیدن
فقیرک نقل ایلدیکی معنای اصراری دخی تأیید ایدر (قال البیضاوی فی تفسیر قوله تعالی (والذین
اذا فعلوا فاحشة) فعلة بالغة فی القبح کالزنا (اوظلموا انفسهم) بان اذنبوا ای ذنب کان وقیل
الفاحشة الکبیرة وظلم النفس الصغیرة ولعل الفاحشة مایتعدی وظلم النفس مالیس کذلک
(ذکروا الله) تذکروا وعیده او حکمه اوحقه العظیم (فاستغفروا لذنوبهم) بالندم والتوبة
(ومن یغفر الذنوب الا الله) استفهام بمعنی النفی معترض بین المعطوفین والمراد به وصفه تعالی
بسعة الرحمة وعموم المغفرة والحث علی الاستغفار والوعد بقبول التوبة (ولم یصروا علی مافعلوا)
ولم یقیموا علی ذنوبهم لقوله علیه الصلاة والسلام ما اصر من استغفر وان عاد فی الیوم سبعین
مرة (وهم یعلمون) حال من یصروا ای ولم یصروا علی قبح فعلهم عالمین به (اولئک جزاؤهم
مغفرة من ربهم وجنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها) خبر للذین ان ابتدأت به وجملة
مستأنفة مبینة لماقبلها ان عطفت او علی الذین ینفقون ولایلزم من اعداد الجنة للمتقین والتائبین
جزاء لهم ان لایدخلها غیرهم کما لایلزم من اعداد النار للکافرین جزاء لهم ان لایدخلها
غیرهم وتنکیر جنات علی الاول یدل علی ان حالهم ادون من حال المتقین الموصوفین بتلک الصفات
المذکورة فی الایة المتقدمة وکفاک فارقا بین القبیلتین انه فصل آیتهم بان بین انهم محسنون
مستوجبون بمحبة الله وذلک لانهم حافظوا علی حدود الشرع وتخطوا الی التخصص بمکارمه
وفصل آیة هؤلاء بقوله (ونعم اجر العاملین) لان المتدارک لتقصیره کالعامل لتحصیل بعض
مافوت علی نفسه وکم بین المحسن والمتدارک والمحبوب والاجیر ولعل تبدیل لفظ الجزاء بالاجر
لهذه النکتة والمخصوص بالمدح محذوف تقدیره ونعم اجر العاملین ذلک یعنی المغفرة والجنات)
(قلت) علامه بیضاوی فاحشه یی قبحده اولان کناهدر زنا آسا و ظلم نفس مطلقا کناهدر
(وعلی قول فاحشه کبیره وظلم نفس صغیره در دیمشدر (ورأیی اوزره فاحشه آخره تعدی
وتجاوز ایدن کناه وظلم نفس آخره تعدیسی اولمیوب کناهکارک کندو اوزرینه اولان کناهیدر (وذنب
عقبنده حق تعالایی ذکر مجاز حذفی طریقیله وعید و عذابنی و یاحکمنی ذکردر و یاخود حق
عظمتنی ذکردر که شامل ذکر الله در (ومشار الیهک (بالندم التوبة) قولی استغفار ذنوبده
مذنبک یالکز دلیله استغفر الله دیمسی کافی اولمیوب افعال قلبیه دن اولان ندامت لازم اولدیغنی مبیندر
ولایلزم من اعداد الجنة الخ قولی صاحب الکشافی رددر که زمخشری جنت یالکز متقین وتائبین ایچون
آماده قیلنوب مصرین ایچون انده یر یوقدر دیمشدر و (کما یلزم من اعداد النار الخ قولی
زمخشری یی الزامدر فتأمل) (وعن اسماء ابن الحکم الفزاری قال سمعت علیا یقول انی کنت
رجلا اذا سمعت من رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حدیثا ینفعنی الله بماشاء واذا حدثنی
احد من اصحابه استحلفته فاذا حلف لی صدقته وانه حدثنی ابو بکر وصدق ابو بکر انه سمع رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم یقول ما من عبد مسلم یذنب ذنبا فیحسن الوضوء ثم یقوم فیصلی
ثم یستغفر الله الاغفر له (وروی فی الصحیح عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال سمعت رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم یقول ان عبدا اذا اذنب ذنبا فقال اذنبت ذنبا فاغفره لی قال فقال له ربه علم

عبدی ان له ربا یغفر الذنب و یأخذ به فغفر له فمکث ماشاء ثم عمل ذنبا آخر فقال اذنبت ذنبا فاغفره لی
قال فقال له ربه علم عبدی ان له ربا یغفر الذنب و یأخذ به فغفر له فمکث ماشاء ثم اذنب ذنبا فاغفره لی قال
فقال له ربه علم عبدی ان له ربا یغفر الذنب و یأخذ به فغفر له فمکث ماشاء ثم اذنب ذنبا آخر فقال
اذنبت ذنبا فاغفره لی قال فقال له ربه علم عبدی ان له ربا یغفر الذنب و یأخذ به قد غفرت لعبدی
فلیفعل مایشاء) قلت) بعض اهل علم اشبو حدیث شریفده کلام معناسنی مفید بر تعبیر ایله هر ذنبه
توبه تعقیب اولندقجه دریای عفو الهی انی محو ایدر مآلنی افاده ممکن ایکن بوندن عدول ایله تکرر
عباره لفظا دخی توبه دن صکره ذنب قبول توبه دیکره منافی اولمدیغنی تأکید ایچون اولمق محتملدر
دیمشدر و بو حدیث بخاری بالاده مشروح کلک فقیر اولان (خیارکم کل مفتن الحدیث) حدیثنی
دخی مؤیددر (پس حال بویله ایکن بعض غفله دن اکثریا مسموع اولان اشبو زعم هم منکر
وهم باب جزء ده بر غریب حالدر یعنی دیرکه هنکام شبابمدر فلان بیوک کناهدن توبه ایدهمم زیرا
نفسمدن آمین دکلم که ینه او توبه ایده جکم کناهی ارتکاب ایده جک اولورم و توبه ایسه
بر کره اجرا اولندقدنصکره اصلا بوزلماز دیوب توبه یی بوزمغی علی زعمه منزلهٔ شرک تنزیل ایدر
والعیاذ بالله تعالی بو اعتقاد ایسه جهل دعیه سیله بر نوع اغفال ابلیس ونفس درکه بیچاره یی
مغفرتدن دور ایدر لکن مرد موفق درایتله طور اندقده بر منطوق حدیث مذکور وسع عصیانی
صابون توبهٔ معرفه ایله بعد التطهیر حسب البشریه ینه عاصی اولورسه کذلک تائب اولور وهلم جرا
واثم واستغفار اول ایله ثانی وثالث ورابع الی حالة الغرغره وقوع بولان کناه و توبه لرک حکمنده
اصلا فرقلری اولمدیغنی بیلور وواقعا توبه یی بوزمق مرتبهٔ کفرده اولمادیغنی بیلهرک بوزمامغه
همت عزیمت صادقه اولمغله اشبو عزیمتی وقایه کمال ایماندن اولدیغنده دخی شبهه یوقدر
(قتاده رضی الله تعالی عنه (ای اخوان مؤمنین حضرت قرآن سزی داء علتلریکزدن دوا
وشفا کزه اوزرینه دلالت وارشاد ایدر اما دردیکز ذنوب ودواکز دخی استغفاردر دیمشدر
(قلت) مفادی کتاب کریمده استغفار باعث مغفرت ذنوبی مبیندر دیمکدر (علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنه برکون (شول مرده تعجب اولنور که یانده کلمهٔ نجات اولدیغی حالده هالک
اوله دیمش ایدی یا امام کلمهٔ نجات نه در دیو سؤال اولندقده (الاستغفار) دیو جواب ویرمشدر
(وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه (من قال عشرا حین یصبح وعشرا حین یمسی استغفر الله
الذی لا اله الا هو الحی القیوم واتوب الیه غفرت له ذنوبه فان کان مثل رمل عالج ومن قال سبحانک
ظلمت نفسی وعملت سوءا فاغفر لی فانه لایغفر الذنوب الا انت غفرت له ذنوبه وان کانت مثل
دب النمل) (قلت) عالج لامک کسریله بر بیه ده قومی زیاده چوق اولان بر یرک آدیدر
اشبو خبری مؤلف مرحوم یعنی جامع المستطرف منقول منهی ذکر ایتمدیکی حالده تحریر ایتمشدر
وجامع صغیرده (من قال سبحان الله العظیم وبحمده غرست له نخلة فی الجنة) ایله (من قال
سبحان الله وبحمده فی کل یوم مائة مرة حطت خطایاه وان کانت مثل زبد البحر) حدیثی
وشیخان بخاری ومسلمک تخریج ایلدکلری (کلمتان خفیفتان ثقیلتان فی المیزان حبیبتان الی الرحمن
سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم) و (وکلمتان احداهما لیس لهما نهایة دون العرش
والاخری تملأ بین السماء والارض لا اله الا الله والله اکبر) ودخی (کلمات الفرج لا اله الا الله الحلیم
الکریم لا اله الا الله العلی العظیم لا اله الا الله رب السموات السبع ورب العرش الکریم) ودخی
(کلمات من ذکرهن مائة دبر کل صلاة الله اکبر سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله وحده لاشریک له
ولا حول ولا قوة الا بالله لو کانت خطایاه مثل زبد البحر لمحتهن) ودخی (کلمات من قالهن عند
وفاته دخل الجنة لا اله الا الله الحکیم الکریم ثلاثا الحمد لله رب العالمین ثلاثا تبارک الذی بیده الملک

يحيى ويميت وهو على كل شئ قدير) ودخی (كلمات لايتكلم بهن احد فی مجلسه عند فراغه ثلاث مرات الا كفر بهن عنه ولايقولهن فی مجلس خير ومجلس ذكر الاختم الله بهن عليه كما يختم بالخاتم على الصحيفة سبحانك اللهم وبحمدك لااله الاانت استغفرك واتوب اليك) احاديث شريفه‌سی مضبوط قلم سيوطئ فاضل محدثدركه جمله‌سی تسبيح وتهليلك فضيلتن وعقب صلوات مكتوبه‌ده يوزكره اوقونه‌جق (سبحان الله والحمد لله ولااله الا الله الخ) تسبيح مذكوری بعد آية الكرسی اوتوزاوچ كره (سبحان الله) (الحمد لله) (الله اكبر) و بعده بركره (لااله الا الله وحده لاشريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير) ترتيب وعددنده بروجه اجماع بين المسلمين اوقونمقده مواظبت اولنان تسبيح وتحميد وتكبيره اصولنجه مباين اولمادیغی وارسته اشعار درو يوزكره قيدی كثرتدن كنايه در يوز عدد ركعات كبی تحديد ايچون دكلدركه يوزدن زياده قيلنميه و بوصورتده فضائل اعمالدن اوله‌رق يوزدن زياده ذكر ايدن دخی اجر مذكوره نائل اولور و صحيحين حديثنده اولان خفت وثقلت عملك قليل وثوابك كثير اولدیغی بيان اولدیغن دخی شراح ذكر ايتمشلردر و (حبيبتان) محبوبتان معناسنه اولوب و بوندن مراد قائللرينك محبوب اولمسيدر (ابو عبد الرزاق حضرتلری ديركه اكركردن بشر بتكده قطرات باران وزبد بحر عمان عددلنجه ذنوب اولسه اشبو استغفار آنی ايله استغفار ايدرسك اوذنوب سندن محو اولنور واستغفار دخی بودر (اللهم انی استغفرك من كل ماتبت اليك منه ثم عدت فيه واستغفرك من كل ما وعدتك من نفسی ثم لم اوف لك به واستغفرك من كل عمل اردت به وجهك فخالطه غيرك واستغفرك من كل نعمة انعمت على فاستعنت بها على معصيتك) (يقول الله عز وجل للملائكة ويح ابن آدم يذنب الذنب ثم يستغفرنی فاغفر له ثم يذنب الذنب فيستغفرنی فاغفر له ويحه لاهو يترك الذنب من مخافتی ولاهو ييأس من اشهدكم ياملائكتی انی غفرت له) (قلت) اشبو اثری مؤلف مرحوم بويله‌جه نقل ايلمشدر وهرچند كلماتی حديث قدسی طريقه سنده ايسه‌ده احاديث قدسيه‌لرده اولدیغی كبی روايتی رسول اكرم صلی الله تعالى عليه وسلمه اسناد اولدیغی تصريح ايتمامشدر والله اعلم وعباره سنده كلمهٔ مرحمله ملائكهٔ كرامه خطابا (ابن آدم كناه ايدر وعقبنده استغفار ايتمكله مظهر مغفرت اولور و بعده ينه كناه واستغفار ايدوب كذلك مظهر غفران الهی اولور واكا آجنورسكه نه خوف آلهی ايله كناهی ترك ايتمشدر ونه حق تعالانك مغفرتندن مأيوس اولمشدر بويله ايكن غرقاب دريای وسيع رحمت آلهيه اولدیغنه ملائكهٔ كرام اشهاد اولنمش اولدیغی مستفاددر (بشر بن الحارث حضرتلری ديركه بكا بالغ و واصل اولدی كه حق تعالانك قولی برخطيئه ايشلدكده باری تعالى وتقدس اوقولنه موكل اولان ملكاره وحی بيوردركه بعد الخطاء اكا يدی ساعت مقداری رفق ايدك اكرمدت مذكوره غايتنه قدر استغفار ايدرسه دفتر سيئاتنه يازميدك واكر استغفار ايتمزسه يازه‌سز ﴿نكته﴾ موسى عليه السلام زماننده بنی اسرائيلدن باران منقطع اولمغله نبات محترق وحيوان هلاك اولدی موسى عليه السلام اشبو درده متدارك درمان وجو ينده آب احسان اوله‌رق نسل انبيا عليهم السلامدن يتمش ذاتی معيت عاليه‌لرينه آلوب حق تعالادن استغاثه ايچون صحرايه چقديلر ودست نيازلرين خضوع وخشوع ايله برداشته درگاه اجابتكاه رب عزت وذبح قرابين ايله عبادت و تقرب برله تذللا اوچ كون دموع ديده‌لر يله صحرايی دريا ايدرك طلب رحمت ايتمشلر ايسه‌ده اثر اجابت ظهور ايله بوكنبد اثيرمستغبثينه بحكمته سبحانه برقطره دخی غيث آقتمدی پس موسى عليه السلام مناجاته آغاز ايله آلهی ذات مقدسك دعا ايله امر واستجابت ايله وعد بيورمشكن دعالر ايلدك قبولنی تأخير ايلدك وقوللر بكك فاقه وحاجت وذلتدن حاللری نه كونه اولدیغی علمك محيطدر ديو احسان

اجابته منتظر اولدقده قبل حق تعالادن موسى عليه السلامه خطابا بنی اسرائيلدن بعضلرينك غداسی حرام و بعضنك زبانی غيبت ونميمه‌يه مبسوط اوله‌رق اوزرلرينه غضب نازلدر والحال كه سن انلره رحمت الهيه طالبنده سن موضع رحمت ايله موضع عذاب نه كيفيتله اجتماع ايدر مفهومنده وحی الهی نزول ايديجك موسى عليه السلام ينه مناجاتنده يارب مغضوبين كيملر ايسه بيان بيورلسون تاكه ميانمزدن اخراج ايده لم ديو نيازايلدكده طرف ذی الجلال والاكرامدن ذات مقدس ذی كبريايه هتك ايله نمام اولمق شايانميدر لكن بودرده دوا جمله‌كز قلوب خالصه ايله توبه ايديكز ايچلرنده بولنه‌جق مغضوبلر دخی توبه‌يه موفق اوله‌رق احسان تام وانعام تمامه مظهر اوله‌لر مأننده امر الهی وحی اولندیغی آنده حضرت كليم الله عليه السلام طرفندن بنی اسرائيله حضور نبوتلرينه جمع اولملری بابنده ندا اولنمغله جمله‌سی جمع اولورلر موسى عليه السلام وحی خدای عز وعلا جمله‌سنه اعلام ايلدكده عصاة مرقومه دخی استماع ايدوب كافه‌سی يدلر بنی آسمان نيازه قالديره‌رق وكوزلرندن دمع دم آلود ندامت اقيده‌رق الهی دركاه عظمتكه تائبين واوزاريمزدن هاربين اولدیغمز حالده كلدك ويا ارحم الراحمين باب مرحمتكه رجوع ايتدك ديو بالاستغفار والتوبة الخالصة استغاثه‌يه باشلايوب اللری يوزلرينه قومه‌دن توبه‌لری سبب عاديه‌له اسقا اولنديلر اللهم تب علينا برحمتك ياارحم الراحمين بونكته‌يی مطالعه‌ده اشارتی خامهٔ فقير ايله ايكن خطاب جانبده‌كی اسلوب قرآن تذكر اولنه (و داود عليه السلامه شو مفهومده وحی اولنمش كه ای داود اكر دركاه رب عزتدن دونتلر يعنی عاصی اولنلر انلره اولان انتظار ورفق وترك معاصيده‌كی رضای الهيی بيلسه‌لر ايدی دركاه الوهيته شوقا فوت اولورلر ايدی و يا داود اشبو مرحمت الهيه حق تعالادن ادبار ايدنلر حقلرنده دربارگاه عظمت وحدانيت اوزرينه توجه واقبال ايدنلر حقلرنده اولان ارادهٔ باری نه كونه اوله‌جغنی تفكر اولنه معنای مذكورده نظم اولنمش برشعر لطيفدر * اسیء فيجزی بالاساءة افضالا * واعصی فبولينی الهی امهالا * فحتی متی احضره وهو يرانی * وابعد عنه وهو يبعد ايصالا * وكم مرة قد زلت عن نهج طاعة * وما حال عن ستر القبيح ولازالا * (اللهم تب علينا بكرمك وارحمنا و وفقنا لطاعتك واغفر لنا ولوالدينا وللمسلمين

﴿الباب الثمانون﴾

اشبو سكسنجی باب برازفصول ايچره امراض وعلل وطب ودوا وعياده و بونلره اشبه شيلر ذكرنده‌در ﴿فصل اول﴾ امراض وعلل ايله ضمننده اولان اجر وثوابه دائر اقوال بياننده‌در (عن عبد الله بن انيس رضی الله تعالى عنه عن النبی صلی الله تعالى عليه وسلم انكم تحب ان يصح جسمه فلا يسقم قالوا كلنا يارسول الله قال اتحبون ان تكونوا كالحمير الصوالة الاتحبون ان تكونوا اصحاب بلايا واصحاب كفارات والذی بعثنی بالحق ان الرجل لتكون له الدرجة فی الجنة فلا يبلغها بشئ من عمله فيبتليه الله ليبلغ درجة لايبلغها بعمله) (وقال صلی الله تعالى عليه وسلم مامن مسلم يمرض مرضا الاحط الله به خطاياه كما تحط الشجرة ورقها (قلت) اشبو ايكی اثری مؤلف مرحوم نقل وتحرير ايلمشدر مأللری مرض تكفير سيئات مسلم ومسلمه اولدیغی واربابی مرضله نائل اولنه‌جق درجهٔ اجر عمل ايله نائل اولنه‌جق اجردن بالا اولدیغی ناطقدر واولكنده بودار امتحانده اصلا مرض كورمين كسان حمير صواله‌يه تشبيه اولنمشدر وصوله لغتده برشيء اوزرينه صچرامغه وهجومه ودخی حمار وحشينك مركب سور يسنه هجومنه ديرلر (وجامع صغيرده مسلمه اصابت ايدن اذانك مكفر كناه اولدیغی ناطق (مامن مسلم يصيبه اذی شوكة فما فوقها الاحط الله به سيئاته كما تحط الشجرة ورقها) حديثيله (مامن مسلم يشاك شوكة فما فوقها الا كتب بها درجة ومحيت عنه بها خطيئة) حديثی مضبوطدركه شراح بيانجه اولكنده تكفير سيئه‌يه قصر

اولنوب وایکنجیده هم تکفیر مذکور وهم رفع درجه بیان بیورلمشدر واشبو تنو یع مصا ئب اعتباریله درکه بعض مصیبت اوزرینه محوسیئه و بعضنه رفع درجه و بعضنه دخی ایکیسی بردن ترتب ایدر دیمکدر وحق تعالانك امتحان بیوردیغی قوللرینه اولان لطفی نه درجه اشمدر که بدنه کیرن بردیکن اذاسی دخی بادیء اجرا اولدیغی اخبار بیورلمشدر (ماتزال الاوصاب والمصائب بالعبد حتی یترکه کالفضة المصفاة) اسلاف کلا میدرکه مفادی مرض ومصیبت عبد مؤمنی سیم مذاب مصفی کبی پاك ایدر یعنی اوساخ ذنوبی کیدرر دیمکدر (علی روایة فتح خیبرده معسکر سعادت رسالتپناه علیه الصلاة والسلامدن بوانان ذوات کرام ایچره حمی علتی ظهور ایتمکله کیفیت سلطان هردوسرا وشفاساز هرکونه دوا صلی الله تعالی علیه وسلم ماتداوی بالدوا درکاهنه عرض ایله استشفا اولندقده (یاایها الناس ان الحمی زائد الموت وسجن الله فی الارض وقطعة من النار فاذا وجدتم من ذلك شیئا فبردوا لها الماء فی الشنان ثم صبوا علیکم فیمابین المغرب والعشاء) بیوروب یعنی محموم اولانلر صوبی قربه لرده تبرید ایدوب اخشام ایله یاتسو بیننده اوزرلرینه دوکسونلر امرندا و یسی ایله امر ایلملریله ایشان دخی امتثالا لامره الشافی بو وجهله تداوی ایدوب شفایاب اولمشلردر (قلت) هر چند مدعای صدق طب نبوی نزد معاشر مسلمینده مسلم اولوب بینه یه حاجت یوغیسه ده استماع و تحقیق اولندیغی اوزره اطبای افرنجك متأخرلری تجارب صحیحه ایله بنه طب نبویدن اولان ماء باردك باسوره نفعنی بیان وتصدیق و بعض حمایله محموم اولنه آب بارد ایله معالجه یی تجارب صحیحه برله ترجیح ایلدکلری (الحسن ماشهدت به الضرات) طریقه سنه تطابق ایتمکله نصرة لدیننا الکامل وردا لمن اعترض و العیاذ بالله تعالی علی الشرع بجهله الباطل بو قضیه یی تحریر واشعار قلم فقیره اجبار کوسترمشدر (براعرابی نك یانده دیش اغریسندن اشد نسنه یوقدر دینلدکده (کل داء شرداء) یعنی هر درد شردر دیو بیان بلاغت ودرایت ایتمشدر (جعفر بن محمد صادق رضی الله تعالی عنهما اوج شی واردرکه قابلی کثیردر واشیاء مذکوره دخی آتش وفقر ومرضدر دیدیلر(محمد بن واسع حضرتلرینك اوجنده برفرحه چقمش احباسی ومتعلقاتی بزم قلبمزه اشبو ابتلا کزیاره آچوب اجیدق دیدکلرنده مشارالیه بن بو قرحه کوزمده چقمادیغیچون حق تعالایه شکر ایدرم دیو اصدقاسنی ارشاد ایلمشدر (انس رضی الله تعالی عنه روایت ایلمشدرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم برشاب محتضرك یانته تشریف بیوروب ارشادا وتلطیفا (کیف تجدك) یعنی کندیکی نه کیفیتده بولادك دیو استفسار حال باطن بیوردیلر شاب مشارالیه دخی (ارجوالله واخاف من ذنوبی) یعنی ذنوبمدن خوف ایلدیکم حالده لقاءالله املنده یم دیجك (هما لایجتمعان فی قلب عبد فی هذا الموطن الا اعطاه الله مایرجوا منه ممایخاف) بیوردیلر (قلت) اشبو روایت رسالهء قشیری ده قدس سره محرر اولدیغی منظور اسعد فقیر اولمشدر (عابدهء زاهدهء عصیرة بنت ولید بصریه دن مرویدر مشارالیها بر کیمسه نك بصیره عمی عروضندن اشد برابتلا یوقدر دیدیکنی استماع ایتدکده ای نکری تعالانك قولی عمی القلب عن الله عمی العین عن الدنیادن اشددر یعنی قلبك حب وذکر وشهود حقدن اعمی وغافل اولمسی چشمك دنیای زائله یی کورمامسندن زیاده شدیددر الله تعالایه قسم ایدرمکه بکا حق تعالی کندی محبتنی هبه واحسان ایدوب وجودمده جارحه قالمیوب جملهسنی اخذ ایلمسی عندنده احبدر دیمشدر (خالد بن سنان حضرتلرینه مرضنده عیاده ایدنلر ذاتکزی نه کیفیتده بولدیکز دیو سؤال ایلدکلرنده خیر اوزره یم اکر ناردن نجات بولورسم دیدکدنصکره نه اشتها بیورورسیز دیدکلرنده ایله طویلة الطرفین استرم تا که مابینی احیا ایدهیم دیمشدر (سفیان ثوری حضرتلرینك دادری مبارك حضرتلرینه نعوذ به تعالی عمی طریان ایلدکده

برادری مشارالیه حضرتلرینه دردینی بالاملا بیلدردکده (امابعد فقد فهمت کتابك فیه شکایة ربك فاذکر الموت یهن علیك ذهاب بصرك والسلام) عبارهسنده جواب تسلیت نصاب یازمشدرکه (قلت) فی الحقیقه کافهء احوال مزعجات اشتمالده موت تذکر اولندیغی کبی اصلا شکایته وجزع وفزعه محل قالماز و بر منطوق اثر مرکدن ایلرو بشره واعظ وناصح اولماز (عطا حضرتلرینه خستهلکنده نه اشتها ایدرسکز تدارك ایدهلم دیدکلرنده خوف جهنم قلبمده شهوته یر براقمشدر دیمشدر (براعرابی مریضه شکایتك نه دندر یعنی دردك نه در دیدکلرنده ذنوبمدر دیوب ونه یی اشتها ایدرسز دیدکلرنده جنتی دیوب وسکا برطبیب کتوره لمی دیدکلرنده (هوالذی امرضنی) بنی خسته ایدن طبیبی دیوب باب عرفان وعشق حقیقیده برکابلق سوز سویلمشدی

﴿ ایکنجی فصل ﴾ (بخر) (عرج) (صمم) (عما) (رمد) (فلج) وغیریلرینه وجه ما ایله متعلق اقوال ذکرندهدر (نسأل الله سبحانه العفو والعافیة والمعافاة الدائمة فی الدین والدنیا والاخره (برابخر یعنی کندهدهان که اغزی بد قوقق علتنه مبتلا اولان کیمسه بر صاعره راست کلوب قولاغنه سراً برسوز سویلرصاعر دخی اکلدم دیوب صاوشورلرصاعره بردیکر کیمسه بناشوب دمندن بری سنك قولاغکه کیزلو برنسنه سویلدیکنی کوردم وسنکده اکلدم دیدیککی ایشتدم نه ایدی دیو حابقیره رق صوردقده مکر اصم مرد ظریف اولمغله نه دیدیکنی بیلهمدم فقط قولاغمه اوصوردی دیمشدر (عبدالملك بن مروان اموی که ابخر مشهوردر برکون برالمانی اصیروب بقیهسنی بی بولندن حایلهسی جانبنه رمی ایتدی اوزن پا کیزه دهن دخی جاریهلره سکین کتورك دیجك ابن مروان سکین ایله نه یاپه جقسن دیو صورر اودخی کف لسان وتعبیر آخر ایله اجرای حسن بیان ایده عیوب دوست طوغریجه (امیط عنها الاذی) یعنی تفاحهدن اذایی ازاله ایده جکم دیدیکده نفسنه کوچ کلوب تطلیق ایلمشدر (قلت) مؤلف مرحوم بو قصهیی بالمناسبه بو قاروده دخی ذکر ایتمشدر ولابأس بتکرارها (ائمهء عربیهدن ابوالاسود الدئلی که ابخر ایدی سلیمان بن عبدالملك قبل امارته قولاغنه کیزلو برسوز سویلدکده سلیمان ناچار بورننی یکیله سد ایتمشیدی ابوالاسود وضع مذکوره طاریلوب وکم سلیمانی چکوب بویله اغزی قوقان پیرانك مناجاتنه یعنی کیزلو سویلدیکی سوزلرینه صبر ایتمین حکومته شایان اوله مز دیمشدر (طول مدتله اغزی قپالو طوتمق علت مذکورهیی مورث اولدیغی منقولدر وهر رطب الفم یعنی اغزی رطوبتلو اولان کیمسه صالیهسی سائل اولدیغندن علت مزبورهدن سالم اولورایمش (و بحکمته تعالی واطفه عزوجل روزکارك افواه نامی اطیب ایلمسی دخی فوائد دندر (وسباع یعنی جمله جارحهلر بخر ایله موصوفه در حتی ارسلان ایله صقرك بخری مثل مضر و بدر لکن سباع میاننده کلب طیب الفمدر یعنی اغزی بدبوی دکلدر (کما مر فی باب الحیوان) و بهایم ایچره آهوی مبارکدن باشقه اطیب الفم یوقدر (محکیدرکه برابخر تزوج ایدروفنا که شب زفافده منکوحهسیله همفراش اولدقده زوجهسی شاعرهء ظریفه اولمغله اشبو اشعاری اوقویه رق یتاقدن صحرایوب دورنشین اولمشدر * یاحب والرحمن ان فاکا * اهلکنی فولی قفاکا * ای دوستم حضرت رب رحمانه عزشانه قسم ایدرمکه سنك اغزك بنی اهلاك ایتدی قفاکی بندن دوندرمکی رجا ایدرم * اذاغدوت فانخذ مسواکا * من عرفط ان لم تجدارا کا * صباحه واصل اولدقده تطهیر فم ایچون مسواك اعمال اوانه کلان اراك اغاجندن بوله مزسك دیکنلی اغاجلردن عرفط دیدکاری اغاجدن کسندیکه برمسواك اتخاذ وتدارك قیل * لاتقربنی بالذی براکا * انی اراك ماضفا خراکا * سنی خلق ایدن باری تعالی حقیچون امان بکا تقرب ایتمه زیرا بن سنی ذکری مستهجن وآدی دخی اغزه آلنمسی کریه اولان نسنهسا قزکبی چکنه یجی کوریرم انتهی (قلت)

بیچاره زوج اختیاری اولمادیغی حالده ظاهرا درد مزبوره مبتلا ایسه ده زوجه خبیثهٔ مزبوره‌نك
شعری کندینك اولسون اختیار بله خفی معنوی پیس ومردار اولدیغی اشعار هجو قرار مرقومی
اشمام دکل اشعار واجهار ایدر (کم من اعرج فی درج المعالی عرج وکم من صحیح قوم ابس له
فی الخیر قدم) دیوان المنثور نام کتاب فاخرده اولان فقرات بلیغه دندر (بعض اصم ادراری
ایشیدوب رفع صوت اولندقده ایشتمدیکی و بعض اعمش دخی قربنده اولان صورت انسانی
سجده مز ایکن کنار کتبده خرده یازیلری اوقودیغی منقولدر (قلت) اکر بونقل واقع ایسه البته
تشریحیه برقاعده‌یه مبنی اولمق کرکدر اهل فن طب وتشریحدن سؤال وتحقیق اولنه (شعرای
عربدن طریف بن سواره کبار قومدن عمرو بن هدابی مدح ایدوب عمرو ابرص اولمغله علت
مذکوره‌یی صفت ممدوحه یرینه قویه‌رق مدیحه سنه درج وحضورنده انشاد ایدوب وقتا که
قرائت قصیده (ابرص فیاض الیدین اکلف) مصراعنه کلدکده حاضر بولنانلردن طریفی
توبیخا صیحهٔ اعتراض قوپوب (قطع الرب لسانك دیدیلر) لکن عمرو منفعل اولمیوب معترضینه (مه
البرص مفاخر العرب اما سمعتم قول ابن مسهر * الیشتمنی زید بان کنت ابرصا * وکل کریم لا ابالك
ابرص * اوما سمعتم قول حسان * لاتحسبن بیاضا فی منقصة * ان اللهامیم فی اقرابها باق *
یعنی ای صیحه زنان اعتراض کف لسان ایدك زیرا برص مفاخر عربدندر ابن مسهر شاعرك
(الیشتمنی الخ سوزینی وحسانك رضی الله تعالی عنه (لاتحسبن الخ نظمنی ایشتمدیکز می دیوب ومنع
تخطئه ایدوب وصف مرقومدن حظ ایلدی (قلت) مه فتح میم وهانك سکون بناسیله اسم فعلدر
اکفف معناسنه وزجر ایچوندر (لا ابالك (قلت) همزه‌نك فتحی وحرف بانك دخی فتح اوزره بناسیله
مقام مدح وثناده قوللنیلور برکلمه‌در یعنی طوغمده والده محتاج اولمامق جهت مدح اولدیغندن
لا اب لك ولا ابالك ولام زائد حکمنده اولمغله لا اباك دخی دیرلر هکذا فی اللغات (لهامیم زیاده سخی
معناسنه اولان لهموملك جمعیدر بلق قره ایله آقدن مرکب الاجدلقدر (قلت بو فقیر بی بضاعه‌یه
برصك صفت مدح اولمسنده بعض مطالعات وارد خاطر اولمش ایسه‌ده بروجه موجه ملاحظه
ایده مدم ونکته‌سی نه‌دوکنی بوله مدم لکن لسان عربی عین حکمت وسیما بلغای سالف الذکرك
هر بری معانیده والفاظده قوللیله استشهاد اولنور اهل بلاغت اولوب کرك لغتلری سر آمد لغات
وکلماتلری حکمت آیات اولان قوم مقبولك مصطلحی وکرك بلغای مشار الیهك نظملرنده صفت
حسنه اوله‌رق وقوعی هر آینه برسره ودقته منتهی اولوب بو شنه اولمدیغی طبع سلیم نزدنده
روشنادر فلیتتبع من امهات اللغات و دفاتر الامثال (اشبو قطعه‌یی خالد بن یزید الجهنی صمم
حقنده نظم ایتمشدر * کفی حزنا انی اجالس معشرا * یخوضون فی بعض الحدیث وامسك *
وماذاك من عی ولا من جهالة * ولکنه ما فی للصوت مسلك * فان سد منی السمع والله قادر *
علی فتحه والله بالعبد املك ﴿ومما جاء فی العمی﴾ روی عن رسول الله صلی الله علیه وسلم
انه قال من عدم احدی کریمتیه ضمنت له فی الجنة (قلت کریمتین منور چشم جسم اولان ایکی
مبارك کوزدن عبارتدر خاندانندن مغیرة بن عبدالله بن الحارث ابن هشام که دائما اطعام طعام
ایدر برذات مضیاف ایدی وغزاده اعور اولمش یعنی بر کچشم قالمش ایدی برکون سفره‌ء
طعامنه بر اعرابی کلوب اوطوردی لکن طول نظر ایله مغیره‌یه باقه قالوب تناول طعامی اونوتدی
مغیره اعرابینك اشبو حالینی ادبی اشتمالنی کوروب حرف انذار تعریض اولیجق اعرابی
ای خاندان بکا بریکا طعامك عجب وبریکا چشمك ریبه وشك ویرر ولهذا اکلی نسیان
ایتدم دیدی مغیره سبب ریبه وا کراهتی صوردقده سنی بن اعور واطعام طعام ایدر کوردم
بوایسه صفت دجالدر دیدیکی مغیره ان الدجال لاتصاب عینه فی سبیل الله یعنی ای اعرابیء

یکچین وخطار هین سنك دجال دیدیکك کذابك عینی فی سبیل الله اولان جهاد ده مصاب اولماز
دیو جواب افحام نصاب ویرمشدر که (قلت) فی الحقیقه هر یکچشم دجال اولماز وعلی مطالعهٔ
هر کذاب دخی باطنا کور ایسه ظاهرا اعمی دکلدر (وعن انس رضی الله تعالی عنه عن النبی
صلی الله تعالی علیه وسلم قال من قاد اعمی اربعین خطوة لم تمسه النار) (قلت) جامع صغیرده
ابن عمر وابن عباس وجابر وانس دن رضی الله عنهم مروی اوله‌رق (من قاد اعمی اربعین خطوة
وجبت له الجنة) عباره سنده (ودخی ابن عمردن رضی الله تعالی عنه مرویا (من قاد اعمی اربعین
خطوة غفرله ماتقدم من ذنبه) لفظنده مضبوطدر (محقق مناوی شرحنده قرق خطوه‌یدیلان
اعمانی اعمای مسلم ایله بعد التفسیر اعمای ذمی‌یی دخی یدمك محتملدر یعنی جائز ومدار ثواب
مذکوردر دیوب فقط مطلقا سمت معصیته اعمایی سوق جائز دکلدر وحدیث اولده خطوه
برنده روایت خطیبده ذراعا واقع اولمشدر وحدیث ثانیده اولان ذنوب صغایردر دیمشدر
وار بعینك دونی یعنی قرقدن اشاغیسی دخی مقدارنجه مثوبه اولوب مافوقی بادیء زیادهٔ ثواب
اولدیغی ظاهردر (ربما یخطی البصیر قصده واصاب الاعمی رشده) اقوال علیهٔ مرتضویه‌دندر
رضی الله تعالی عنه و بو فقر تین بلیغتینی قلم فقیر مستفیضا منه کرم الله تعالی وجهه (زهدن
بصیر فاقد توفیق دور اولور * اعمی قرین فیض اوله طوغری یولن بولور * دیو ترجمه
ایتمشدر ﴿قال ابو علی البصیر الانباری﴾ * لئن کان یهدینی الغلام لوجهتی * و یقتادنی
فی السیر اذا نارا کب * لقد تستضیء القوم بی وجوههم * و یخبو ضیاء العین والرأی ثاقب
* مآل قطعه کند و اعما ایسه عین بصیرتی ضیادار ورأیی ثاقب ومحکم اولدیغی آشکار اولمغله
خلق ذاتندن استضاءهٔ انوار فوائد ایتدکلرینه افتخار ردر ﴿وله ایضا﴾
* اذا ما غدت طلابة العلم مالها * من العلم الاما یخلد فی الکتب * غدوت بتشمیر ووجدعلیهم *
ومحبرتی سمعی ودفتره قلبی * بونك مفهوم و خلاصه سی طلبهٔ علومك عملری کتابلرده مخلد
ومقید اولان معلوماتدن مأخوذ در یعنی صحایفه باقوب اوقورلر واوقودرلر واما کندینك علمی
دواتی قولاغی ودفتری یعنی کتابی قلبی اولدیغی حالده تشمیر ساعد جهد وجد ایدرك ملکه ایتمش
اولدیغی علومدر دیمکدر (قلت) ناظم مشار الیهك سوزندن آشکار ضریر اولمسن اقتضا ایدر
(معنای مذکورده شاعر آخر دخی * ان یأخذ الله من عینی نورهما * ففی لسانی وسمعی منهما
نور * قلبی ذکی وعقلی غیر ذی وخل * و فی فمی صارم کالسیف مشهور * قطعه سن انظم
ایلمشدر (بنی قریع قبیله‌سی بلغاسندن بری خدا نخواسته کوزینه صو نازل اولان کیمسه‌یه آچوب
* یقولون ماء طیب خان عینه * و ما ماء عین خان عینا بطیب * بیتنی نظم ایتمش مطالعهٔ
عاجزی اوزره مآلی کوزه نازل صو ضررسز در دیمشلر ایسه ده کوزه خائن اولان طبیب دکلدر
دیمکدر (وصالح بن عبد القدوس سوز وکداز فقدان بصرده قطعا قدردن شکایته دائر نسنه
اولمادیغی حالده بلیغانه مناجات اولان اشبو شعری دیمشدر اللهم احفظنا منه ومن کافة الامراض
الباطنة والظاهریة آمین * عزاؤك ایها العین السکوب * ودمعك انها نوب تنوب * وکنت
کریمتی وسراج وجهی * وکانت لی بك الدنیا تطیب * علی الدنیا السلام فالشیخ * ضریر العین
فی الدنیا نصیب * یموت المرء وهو یعد حیا * و یخلف ظنه الامل الکذوب * یمنینی الطبیب شفاء عینی *
و ما غیر الاله لها طبیب * اذا ما مات بعضك فابك بعضا * فان البعض من بعض قریب *
(ربیعة الرقاء رمده مبتلا اولدقده سوکیلیسی اولان زن حسنایه یازوب کوندردیکی نظمدر
* عینا ربیعة رامدتان فاحتسبی * بکحلة منك تشفیه من الرمد * ان تکحل منك عیناه فلا رمد
* علی ربیعة یخشی آخر الابد (بو فقیرك استانبول قاضیلغی هنکامنده حمانا الله تعالی جمیعا من کل
سوء برازایام دیده‌م رمد دیده اولوب بعده بحمده تعالی شفایاب اولدیغم خلالده معتاد صورتنه کیرن

مدمنصب نیاز بله حالا احیاساز دعایم شوکت و پادشاه مؤید معجد بانصرت جعل الله سبحانه
باقیا فی سریر الشوکة الی آخر الدوران حضرتلرینك والد کثیر المحامدلری خاقان جنتمکان طیب الله
تعالی تربته بانوار الغفران حضرتلرینك درکاهنه اشبو * اولنجه قاضیٔ بلاده رمد تا که ظهور
ایتدی * زمان اضطرابم اولدی التی ای قدر ممتد * شه شوکت مضا مین جبرایدر نقصانی
غم چکمه * بیلور طبع اطیفی آخر لفظ رمددر مد * قطعه‌سنی تقدیم ایتمش ایدم حق عاجزانه‌مده
عبد موروثی اولدیغم پادشاه عصر باهر النصر افندمزك احسان شفقتی کبی شفقت و مرحمتی
اولمغله درت ماه مدت ارادهٔ مراحم افاده‌لری ظهورنده دخی مقام تشکرده اشبو * شه عالم بنه
برنکتهٔ علیه بیلدردی * بو اخلاص اختصایه ایلبوب درت ماه مد احسان * بیلورکیم حرف مد
متصل اجراقیلندقده * چکرلر درت الف مقداری اهل حضرت قرأن * قطعه سنی نظم
وتقدیم ایلدیکمده مظهر احسان تحسین ومقارن صلهٔ مسرت موصله‌لری اوله رق التفات
شاهانه‌یه قرین اولمش ایدم (الشیٔ بالشیٔ یذکر) شهنشاه عالمپناه مدعمره الرب المجید الی ابد
الاباد بالتأیید افندمز حضرتلری دخی والد الحامدلرندن موروث ومنتقل اولان بوعبد داعیلرینی
روم ایلی قاضیعسکرلکی جاهیله بکام بیوردقلرندنصکره آخر وقت معتاده قریب بش ماه مد
لطف ومزیدیله تطیب ده عتبهٔ علیهٔ همایونلرینه تقدیم ایلدیکم جوهرهٔ قطعهٔ تشکرلمعه‌در
* بنجهٔ سخت دیون ایچره صقلمشکن فقیر * نصبله صدره صفای تام و یردی پادشاه * تأدیه
ایتدم ولیکن خیلی شی صارقش ایدی * ملهم اولدی لطف عطفه داور عالم پناه * یعنی
اسعد عبد موروثمدر اولسون شن دیو * ایلدی ضم مرحمتله سال جاهه بنج ماه * شکر اشفاق
دیکرر هیچ ممکنمی فقط * الده در بنج مقرروش دعای صبحکاه * تا که حکام شریعت مدعار
فصل ایده * سرور کشور اوله شاهنشه انجم سپاه * ﴿قطعه دیکر﴾ اولدی مد ایله
لطف دیکرشاه * مستزاد قصیدهٔ احسان * ظله الملتجا لجمع عباد * ابدا مد بالصفا الرحمن
(سید حسین وهبی مرحومك رمدنده نظم ایتدیکی بکر فکر رنکینیدر * جیحونه دوندی دیده‌لرم
خون آل ایله * مردم شناور اولدی سیه پشمال ایله * برآل پرده چکدی رمد طاق چشمه *
دیده م زفافه کیردی عروس خیال ایله * (شعر آتی رمد محبوبده ابو الفرج ببغانك نظمیدرکه
قلم فقیرایله ضم اولندی ونظم مرقومك بلاغتنه صاحب الیتیمه * وهوا حسن ماسمعته فی معناه
دیو شهادت ایلمشدر * بروحی مایشکوه من راح طرفه * ونرجسه ممادها حسنه ورد * اراقت
دمی ظلما محاسن وجهه * فاضحی وفی عینیه اثارها تبدو * غدت عینه کالخد حتی کانما * سقی
عینه من ماء توریده الخد * لئن اصبحت رمداء مقلة مالکی * لقد طال ما استشفت بها المقل
الرمد * (بو دخی شاطبی حضرتلرینکدرکه کذلك ضم اولندی * وقالوا قد عمیت وقلب کلا *
وانی الیوم ابصر من بصیر * سواد العین زار سواد قلبی * لیجتمعا علی فهم الامور *
(جاحظ دیمشدرکه فالج علتی اکثریا نادردن متوسط السن اولنلره عارض اولور زیرا شاب کثیر
الحراره ومسن کثیر الیبوسه‌در وکبرسنده مفلوج اولان ابان بن عثماندرکه انك فالجی مشهور اولمغله
ناس (لارماه الله بفالج ابان) دیو ابراد ایدرلر ایدی وشرف وکرمده منزلهٔ عظیمه صاحبی اولان
قاضی القضاة معتصم احمد بن ابی دواد دخی مفلوج ایدی وفالجی معروف ایدی حتی عبدینی ضرب
ایدن بررجلی علامه آجغله تو بیخده ابو هتان * اتضرب مثله بالسوط عشرا * ضربت
بفالج ابن ابی دواد * بیتنی دیمشدر (عبد الحمید بن عبد الله بن عمر الخطاب که رضی الله تعالی عنهم
زماننده اجل ناس ایدی ذاتلرینه شجه اصابت ایدوب شجه سی برصورتده واقع اولدیکه حسننه
زیانی اولیوب بلکه زینت وجمالنی زیاده قیلدی و بووجهله بین الناس شجة ابن الحمید دیو صورت

مثلده سو یلنور ایدی وحتی نساء زمانی یوزلرینه شجهٔ مذکوره‌نك نظیرینی رسم ایدرلر ایدی (قلت)
شجه قتح شین وشدهٔ جیم ایله باش یار یغیدر لکن مشار الیهك شجه سی سوق کلامله آنی طرفنده
اولمسنی ارائه ایدر (عادل بنی امیه عمر بن عبد العزیز طاب ثراه حضرتلرینك دخی شجه‌لری مشهوردرکه
اشج بنی امیه ذاتلرینه لقب کبی اولمشدر حتی والده‌لری طرفندن جد اعلامی اولان عمر فاروق
رضی الله تعالی عنه حقنده کرامة والهاما (ان من ولدی رجل بوجهه اثر فی جبهته) دیو شجه‌سنی
علامت تعیینی ایله ظهورینی خبر ویرمشدر (واصبع حضرتلری دخی مشار الیهی صباوتنده
کوردکده (الله اکبر هذا اشج بنی امیه یملك ویملاء الارض عدلا) دیمشدر (برفیلسوفه یعنی
حکیمه احدب یعنی قنبورك اخبث ناس اولمسنه سبب نه در دیو صورلدقده قلبی دماغنه وجکری
قلبنه قریبدر دیو توجیه ایتمشدر (قلت) اشبو قنبورلك بادیٔ خباثت اولمسی اهل تشریحدن
تحقیق اولنه ودلیلی هرنه ایسه کاره دست اهل مطالعه ایله اشارت اولنورسه لطف اولدیغی
بی اشتباهدر (براعور یعنی بکچشم سالف الذکر ابو الاسوداصمه تمام شی ونصف شی ولاشی نه در
دیو صور بجق تمام شی بنم کبی مردم بصیر ولاشی اعمی ونصف شی ای اعور سنسن دیو جواب
ویرمشدر ﴿اوچنجی فصل﴾ طبه دائردر (مؤلف مرحوم (الطب والتداوی
من السنة) یعنی طب ومعالجه ایلمك سنن سنیه دندر دیمشدرکه امر مشروع اولدیغی اخبار دیر (قلت)
اشبو تداوی خصوصنك کیفیت حکمی وجوازی کتب حنفیه‌نك استحسان مطلبندن کوریله
وبالمناسبه اشبو ترجمه‌نك بالالرنده دخی بسط وبیان اولنمشدر (عبد الله بن شبرمه حضرتلری
بادیٔ داء علتدر دیو طعامدن حبه وپرهیز ایدوبده نار جحیمدن قورقیوب ذنوبدن حبه
ایتمینلره تعجب ایده رم دیمشدر (قلت) لکن اشبو حبهٔ ذنوب مواطن اخرویه‌نك وقوعنه
جزم تام وتوفیقه محتاجدرکه داء حاضری نار غائبه برابر طوتیه اللهم وفقنا لمرضاتك آمین
(ربیع بن خیثمه خسته اولوب سکا طبیب کتوره‌لممی دینلدکده (بنی امراض ایدن طبیبدر
دیوب * قد اصبحت لا ادعو طبیبا لطبه * ولکننی ادعوك یامنزل القطر * بیتنی اوقودی که
مفهومی بوخسته قولك صباحه چیقدم بکاند بیرودواء ایتسون دیو هیچ برطبیب استه‌مم ولکن بن
ای منزل باران وای شفاساز خستکان عزشانه سنی استرم یعنی درد مخلوقاته دوا ایدن سنسن یاربی
دیمکدر (قلت) جامع المستطرف مرحوم اشبو قولی شعر مذکور اولمادیغی حالده براعرابیه
اسناد اولنمق اوزره چند صحیفه یوقاروده ذکر ایتمشدر (فرزدق بلیغ بربیماری عیاده‌یه
واروب * یاطالب الطب من داء تخوفه * ان الطبیب الذی ابلاك بالداء * هو الطبیب الذی
یرجی لعافیة * لامن یدوف لك الدریاق بالماء * نظمنی انشا ایلمشدرکه مفادی ای داء مخوفه
علاج استدین بیل که سنی بحکمته سبحانه وتعالی داء ایله مبتلا ایدن حضرت حکیم مطلق عز
وجل درکه عافیت وصحت احسانی رجا اولنان دخی ذات مقدس ذی کبریاسیدر یوقسه تریاقی
صوایله اصلتان یعنی طبیب مخلوق دکلدر دیمکدر (بشر الحافی قدس سره خسته لنوب طبیب
کتوره‌لممی دیو اسئیذان ایتدکلرنده (انا بعین الطبیب یفعل بی مایشاء) بن باری تعالی شانه‌نك
عین معنویه سنده حاضرم یعنی علم ازلیسی بنی وکافهٔ اشیایی محیطدر بن بوقولنده نه یی اراده
ایدرسه اکا راضی‌یم دیوب اذن ویرمدی دائرهٔ انوار ناشره سی اهلی تکرار الحاح برله قاروره یی
اولسون کوسترەلم دیدکلرنده همشیره‌م الوب اطبایه کوتورسون دیو رخصت ویردی قرب دائره‌ده
برطبیب نصرانی اولمغله بشر حضرتلرینی کتم ایله مرقومه کوستردیلر وقتا که صویی قاروره‌ده
کوردکده طلب طبیب ایله تحریك ایتدیلر بعده بنه طبیب قولیله یره قودیلر بعد ذا قاندرك دیوب
ومرضه معالجه‌یه متعلق برسوز سویلیوب سکوته وارد قاروره یی کوسترن مشار الیها ایله برابر

کیدنلرای طبیب سنی بزه فنده حاذقدر دیمشلر ایدی لکن او وصفده دکل ایمش سنکه صودن تشخیص علت ایدوب دوا ساز اولمدك دیو تعریضلرنده طبیب فی الحقیقه بنم مسموعکز اولدیغی اوزره حذق ومعرفتله اتصافم واردر لکن بوصویك صاحبی شول کونه خوف ایله متصفدرکه جکری پاره لنمشدر اکر مسلم ایسه البته ماء بشر حافی در زیرا اخوف اهل زمان اولدیغی افاقکبردر دیدی ومتعلقان ایشان بلی ماء بشر حافی در دیدکلری آنده طبیب حاذق متبصر مرقوم نصرانیتدن تبری ایله قبول اسلام وقطع زنار اعتقاد اقانیم ثلثه ایله سیماسنی قلبی کبی نورفام ایلدی پس عودت ایله حضور ایشانه داخل اولدقلری کبی (اسلم الطبیب) دیدی سزه بو قضیه یی کیم خبر و یردی دیو صوردقلرنده وقتا که سز قاروره یی الوب یانمدن چیقدیغکزده بکا هاتف (یا بشر ببرکة ماءك اسلم الطبیب) دیو هتف وندا ایلدی دیمشدر (قلت) مؤلف مرحوم بو ماجرایی یعنی ماء قاروره یی بوقاروره ده دخی ذکر ایتمشدر (آنفا ذکری کچن ربیع بن خثیم مفلوج اولدقده تداوی ایتمکزی تمنی ایدرز دیدیلر جوابنده دوانك حق اولدیغنی بیلورم لکن عاد وثمود ودخی بو قرنه دك نیجه ذی شوکت وار ایدی که مبتلای داء واوجاع اولدیلر اطبالری دخی وار ایکن نه مداوی ونه مداوی قالدی دیمشدر (واشبو معناده (هلك المداوی والمداوی والذی (جلب الدواء و باعه ومن اشتری) بیتنی انشاد ایتمشلردرکه ظاهر اولدیغی اوزره ترجمه سی دوا ایدن ودوا اولنان ودوائی یرلرندن جلب ایدن وصاتن والن سراپا فوت اولدیلر دیمکدر (برطاقم یولجی بواده قبائل عربدن برقبیله یه قوندیلر وقبیلهٔ مرقومه ده اجل نسادن اوچ طبیبه قیز اولدیغی مسموعلری اولمش ایدی انلری کوسترمکی رجا ایتدیلر و بنات مذکوره یی امتحان قصدیله ایچلرندن بریسنك بچاغنی براغاج ساقیله قانه بنجه یه دك قاشیوب (هذا جریح مریض فهل من راق) یعنی بو مرد مریض وجریحدر دردینه درمان ایدر بر رقیه خوان یوقمیدر دیدیلر برده قیزلرك اصغری آفتاب طالع شارق آسا خیمهٔ آسماندن چیقوب و متمارضه باقوب اشبو آدم مریض دکلدر ولکن ساقی اوزرینه حیه بول ایتمش چوپ پاره ایله قاشیمش اولدیغندن کونش طوغدیغی آنده بیچاره فتی فنا بولور دیدی ودیدیکی کبی اولدی (جالینوس حکیم مریض اولوب علتی اشتداد بولدقده (اذا کان الداء من السماء بطل الدواء واذا نزل قدر الرب بطل حذر الموت) عبارهٔ سنك مدلولی اولان (وقتا که داء سمادن نازل اوله دوا باطل اولور و قدر رب نزولنده حذر موت مربوب مخلوق درجهٔ بطلانی بولور معناسنی کلامیله بیان ایلمشدر (هر مریضی ارضنك عقاقیری یعنی او یردن بتن وچقن دواء واجزا ایله تدویه ایدك که طبیعت بشریه هواء ارضیله منطبعه در (و برکیمسه بریره وارسه او یرك فی الحال ترابندن برمقدار آلوب صویه القا ایله نوش ایده او یرك و باسی تأثیرندن مصون اولور سوزی اقوال اطبادندر (قلت) قول اولده اولان ارض اطلاق اوزره ذکر اولندیغندن کالنه صرفله مولد دیمك اولدیغی متبادر خاطردر لکن قول ثانی نك اشارتی دخی اولدیغنجه ارضك مسکنه دخی شمولی اولوب وطبیعت ثانیه نك دخی مدخلی اولدیغی مشهور اولدیغندن بورای اهل فندن صوربلورسه معلومات حاصله اوله جغی درکاردر (احمد بن المعول حضرتلری برعلتله علیل اولدقده حمیه ایدوب پرهیزی برشنه بادیٔ عادی اولیجق حمیه اهل دنیا واهل آخرتك هر برینه صالحه درکه اولکیلری دنیاجیلری مرضدن وایکنجیلری آخرتجیلری ناردن بری ایدر دیمشدر (دینلمشدرکه یعنی بعض اهل فن طب قولیدرکه حمیه یه معتاده اولان یعنی الیشان بدنلرك آفت وضرری تخلیطدر یعنی اطعمهٔ متلونه یی شکمنه طولدرمقدر وتخلیطه معتاده اولنلرك آفتی دخی حمیه اولمغله بوصورتده شوروشه کیدنلری اولکی اعتیاد ایتدکلری طورلرینه اعاده لازم اولور (قلت) بعض اطبادن مسموع عاجزانه م اولدیغی اوزره حمیه وریاضته و بالعکس

معروف اولان اکل وشربه معتاد اولان کیمسه لر دفعهٔ اعتیادلرین بوزه مزلر و بوزارلرسه مضرتی درکاردر لکن تدریجله ممکندر (نوشروان حکمت شناس اشتها ایتدیکی طعام تناولندن امساك ایله بر نفسمزه تلخ وترش اوله رق اکلندن استکراه ایلدیکی معالجاتدن استغنا حاصل اولسون دیو سودیکی خوشخور وشیرین اطعمه اکلنی ترك ایتدك دیرایمش (ان العضو اذا الم به المرتداعی له الجسد کله) اقوال حکمادندرکه برعضو المنه سراپای جسد دعوت اولنور یعنی کافهٔ بدنه الم سرایت ایدر دیمکدر (خلاده زیاده مکث وتوقف ایراث باسور ایدر کلامی اقوال لقماندندر (کفی بالمرء عارا ان یکون صریع اکله وقتیل المه فکم اکلة اکلت نفس حر واکلة منعت اکلات دهر) اشبو کلام دخی بطنه یی یعنی شکمی نفسك اشتها ایتدیکی شی ایله طولدرمق مضر وحمیه نافع اولدیغی بیانده اقوال حکم اشتمال حکمای بلغادندرکه مفهوم وملزومی مردمه عار جهتندن ماکلنك مصروع وخسته و بیمارمقلرینك مقتولی اولمق کفایت وعاقله اوزرینك اختیاریله بو خلاف معقول وضع حرکتده بولنه جغنه دلالت ایدر و فی الحقیقه برکونه ییش واردرکه نفس مرد عاقلی اکل یعنی هلاك ایدر و بعض ییش اولورکه اکلات دهری منع ایدر یعنی مردی دفعهٔ مرك رسیده ایدوب عمر طبیعی یه وصولنه دك اکل ایده جکی ماکولات تناوله یر براقز دیمکدر (وینه حکما (الاکل فوق المقدار تضیق الروح ساحته) دیمشلردرکه معده نك حوصله سندن طاشقن اکل یعنی هضم ایده میه جکی وقالدیره میه جغی بار طعام اسب روحه میدان جولانی تنك ایدر یعنی بادیٔ موت ومرك اولور دیمکدر (من غرس الطعام اجتنی ثمرة السقام) دینورکه بوستان معده یه طعام شجره سن دیکن خسته لك یمشنی درشیرر دیمکدر که برنکین استعارهٔ معلومه در (اهل بیت نبوتدن علی نبینا وعلیهم الصلاة والسلام برذاتك جوهرذاتی عرض مرضله مصاب اولمغله ماء زمزم وماء سماء یعنی مطر وعسل یدنلرینی جمع ایدوب یعنی زمزم و یاغمور صولرینی قارشدیروب اول صوایله بال شربتی یاپوب و حلیله سی مهرندن دخی برمقدارینی استوهاب ایدوب یعنی هبه ایتدیروب اول شربت خوشکواری نوش ایله معالجه ایدوب بعده قوله تعالی (وانزلنا من السماء ماء مبارکا) و قوله سبحانه وتعالی (فیه شفاء للناس) نص جلیللری ایله (ماء زمزم لما شرب له) حدیث شریفی وقوله عزوجل (فان طبن لکم عن شیء منه نفسا فکلوه هنیئا مریئا) نص لطیفی منطوقلرنجه برکیمسه کندنده برکت وشفا اولان ماء مطر وزمزم وعسل وهنیء مریء یی جمع ایده عافیته ملاقاتی قریب اولور دیمشلردر ومرادلری ماء مطر ایله عسلده برکت وشفا اولدیغی منصوص وزمزم دخی اثر اخبار نجه مبارك اولدیغی بیاندر و (طبن الخ) قول جلیلی دخی هبهٔ زوجه ده برکت اولدیغی مشعردر (بش شی که اولکیسی بطنه ایله یعنی زیاده طوقلق اوزره جماع (وایکنجیسی بطنهٔ مذکوره ایله دخول حمام (واوچنجیسی قدید و یابسی اکل (ودردنجیسی اچ قرنه صوق صو ایچمك (و بشنجیسی عجوز ایله جماعدر بونلر مادهٔ هلاك اولدقلری قول اطبادر (ودخی اطبا عجوز ایله قربانی بلاموجب بدندن قان اخراجنی منع ایدرلر (و وطانك غیری اوزرنده نوم ورفع صوتله کثرت کلام هزال ایراث ایدر دیمشلردر (تشدید لامله نظام مشهور دیمشدرکه اوچ نسنه عقلی حلق ایدر یعنی مزیل عقل درکه انلر آینه یه طول مدتله نظر وصبحکده استغراق یعنی افراط اوزره کولمك و بحره دوام نظردن عبارتدر (حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم و بارك و کرم افندیمز ام مغیثدن یعنی وسط رأسدن ودخی اخدعیندن حجامت اولوب نقرهٔ قفادن حجامتی نسیان ایراث ایدر دیو نهی بیوردیلر و ماء بارد ایله استنجایی انسانك باسوردن حفظ ووقایه سنه سبب اولدیغنی بیان ایله امر ایتمشلردر (قلت) اشبو امر ونهی طبادر فلیحفظ (واخدعین لغاتده یازلدیغی اوزره فتح همزه وخاء معجمه ایله اولان اخدعك تثنیه سیدر واخدع ایکی

اولەرق شاه طمردن منشعب حجامت یرنده اولان طمرك اسمیدر كه كاهیجه العیاذ به تعالی حجامك
نشتری اوطمرلردن برینك اوزرینه راست كلدكده طمر صاحبنك عقلی كیدوب اولم مرتبه‌سنه
وارر برجای دقتدر (ونقرة القفا) اكسه‌ده اولان چقوردن عبارتدر (وماء باردك انسانی باسوردن
وقایه ایلدیكنه دائر طب مباركك ذكری بالمناسبه قلم فقیر ایله باب سابقده كچمشدر (محكیدر كه
مأمون خلیفه طاب ثراه مروده ایكن برخصوصی امروتنبیه ایچون بالذات مسجد الجامعده منبره
صعود ایدر خلال خطبه‌ده جماعت مسلمینده سعال یعنی اوكسورك چوغالمغله خطبه‌یی كسوب
اوكسوریكه اوغرایانلر خمردن یاپلمامش سركه استعمال ایدسون دیو امر ایتمكله امتثال ایله
استعمال خل ایدوب سعاللری صاوشمشدر (قلت) اشبو تنبیه وتدبیر مأمون بو دیارلرك
هواسنه موافق اولورمی دیو اشكال اولنورسه اطبامزدن سؤال ایله چاره جوی سعال اوله‌لر وعهد
امویه وعباسیه‌ده خلفاء راشدینده رضی الله تعالی عنهم اولدیغی كبی جمعه‌لردن ماعدا كونلرده دخی
عباده متعلق اوامری منبره چیقوب اعلان ایلمك دأب ایدی (بطنه یعنی قارن یمكله زیاده طولو
اولمق صداع یعنی باش اغریسی وچشمه تغیر وقولاقده ضربان وقولنج ایراث ایتمكله مأكلده افراط
وتفریط اولمیه‌رق اعتدال كوزه‌دلمك وكیجه ایچره اكل وشرب بدن اتقا اولنمق دخی تنبیهكردهٔ اطباء
حذاقدر (ارسطاطالیس دیمشدر كه سم حیات كندولرینه حیات وغیرلرینه مادهٔ تلفدر
وسم وزهر مارده اولدیغی صیجاق وخارجنه چیقدقده صوق اولور (وجالینوس دخی غم مفرط
قلبی ممیت اولوب اماته ایدر یعنی اولدیرر وطمرلرده اولان دمی طوكدرمغله انسانی اهلاك ایدر
وزیاده‌سیله سرور دخی حرارت دمی التهابه كتوررك حرارت غریزیه‌یه غالب كلور و بادی هلاك
اولور دیمشدر (محكیدر كه مأمون خلیفه طاب ثراه یوم عیدده عادت خلفا اوزره اركان خلافته
آماده قلنان مائده سنه اوچیوزدن افزون اطعمهٔ نفیسه وضع ایتدیروب هر برطعامك نفع وضرر
خاصه‌سنی بالذات بیان بیوردی سفرهٔ عالیه‌ده قاعد سمت یمین خلیفه‌ده بولنان همام هرفن یحیی بن اكثم
ای امیر المؤمنین اكرفن طبك بحثی بحرینه طالسق معرفتده ذات خلافتسمائكز جالینوس ودریای
علم نجومه خوض ایتسك وجود مكرمكز هرمس اولور وعلم حدیث شریف بحثنده جهت صدق
لهجه‌ده ابوذر وفنون كوناكون وفاكز سموٴل بن عادیا وفاسنده اولور دیحك خلیفه بوكلام ثنا
وبلاغت انسجامندن محظوظ اولوب كنه‌سیله خطابا (یا ابا محمد انما فضل الانسان علی غیره
بعقله ولولا ذلك لم یكن لحم اطیب من لحم ولا دم اطیب من دم) دیدیلر كه مفادی ای ابو محمد انسانك
نوعندن وجنسندن اولان سائر حیوان اوزره فضل وشرفی انجق عقلیله اولور وعقل ایسه اعتباری
كمال ایله بولنور پس عقل موصوف مذكور برذاتده موجود اولماسه بروقت برلحم دیكر لحمدن و بردم
بردمدن اطیب اولماز یعنی كافهٔ ذی روح میانده قدر مشترك اولان جسمیت واعضای مجرده ایله
بر برلرندن امتیازی تحقق ایتمز دیمشدر روح الله تعالی روحهما (حقنه‌نك منفعتی اغاجك كوكی
صوارلدقده حاصل اولان منفعتی كبی اولدیغی برطبیب هندك قولیدر (سفیان بن عیینه دیمشدر كه
اطباء عجم ایله طبیب قدیم عرب ابن كلده بالاتفاق طعام اوزرینه طعام یعنی معده‌ده اولان طعام
هضم اولنمقسزین طعام ایتمك داء وعلتدر یعنی علتی دعوتدر (ادخال اللحم علی اللحم یقتل السباع
فی البر) دیدیلر (قلت) اتك اته ادخالی جانورلری قیرده اولدیرردیمك بطننه لحم طولدیرمق اولدیغی
عباره‌دن كورینور ایسه غالبا جماعدن كنایه اولوب وسرجه‌نك بوماده‌ده افراطی قلت عمرینه
باعث ردیدكلرینه بناء كثرت جماع مطلقا ذی روحه مضردر مألنده اولدیغی عاجزانه ملاحظه
اولنمشدر (رصاص قابدن صوایچمك قولنجه نافع اولدیغی منقولدر (عرب اطباسندن مشهور
اولان ایوب طبیبه بركیمسه قارورهٔ بولنی كوستردكده طبیب مومی الیه ای كیمسه بو قاروره‌ده كی

بول سنك دكلدر زیرا كه بول میتدر سن حی اولوب بنم ایله تكلم ایده یورسن دیوب
و اشبو سوزینی بیوردیكی آنده اول كیمسه میت اوله‌رق ییقله دوشدی (كبرادن برذاته باش
اغریسی عارض اولمغله طبیبی اباغنی صیجاق صویه وضعنی رأی ایدر مشار الیهك طواشی اولان
خادم زنجیٔ خاصی یانده بولنمغله طبیبه ایاق ایله باش نه‌در دیو زعمنجه اعتراض ایدیجك
طبیب حاذق بلیغ ای باش غایه ضه‌لرك ایله بوزك نه‌در كه بر بیضه‌كی نزع ایتدیكمزده صقاللك
بیتمكله رفیق اوله‌رق عدم آباده قدر یقلوب كتدیلر دیو الزام واوزنكینك روی سیاه رنكنی بیاض
پذیر افحام ایتمشدر (محكیدر كه مأمون خلیفه طرسوسده آرامساز اولدیغی خلالده صداع رأسه
مبتلا اولوب اطبا تداركك انواع .وایله دفعنه سعی وتدبیر ایتمشلر ایسه‌ده كسلیوب اوزامش و بوحال
ملوك اطرافك مسموعی اولمغله قیصر جانبندن استفسار مزاج ایچون كوندریلان سفیر یدیله
برقلنسوه یعنی باش كسوه‌سی اهدا اولنوب نامه سنده اهدا اولنان قلنسوه باشه كیلدكده آغریسنی
كیدرمك خاصه‌سیدر دیو یازلمش ایمش مأمون طاب ثراه قلنسوه مسمومه اولمق احتمالی مطالعه سیله
ابتداده تلبسدن احتراز و وقایه (قلت) ولووهم اولسه ده (احتمال الضرر ضرر) قاعده‌سنه
بالرعایه اجرای درایه ایله اولا سفیرك رأسنه وضع ایتدیروب عدم تأثیرنی مشاهده دنصكره
باشی اغریان بركیمسه‌یه دخی الباس ایله صداعی مندفع اولدیغی بعد التحقیق سوكدردكده
ایچندن برورقه یعنی نسخه چیقدی ونسخه‌ده (بسم الله الرحمن الرحیم كم من نعمة لله تعالی من
عرق ساكن حم عسق لا یصدعون عنها ولا ینزفون من كلام الرحمن خمدت النیران ولا حول
ولا قوة الا بالله) یازلمش اولدیغی كورمشدر (قلت) قلنسوهٔ مرقومه خزانهٔ قیصرده نسخهٔ
مذكوره درونده دیكیلی اوله‌رق مستور وتجربهٔ مرویهٔ متواله ایله خاصه‌سی معلوم وكیفیت نسخه
مجهول اولدیغی حالده محفوظ اولمق محتملدر ومأمونك شفاپی حق تعالادن طلب برله تجربه‌دن
صكره دخی كیبوب اطلاع ایچون سوكدردیكی پك كوزل تدبیردر تأمل اولنه (وقال علیه الصلاة
والسلام ادهنوا بالبنفسج فانه بارد فی الصیف حار فی الشتاء)(وعنه علیه الصلاة والسلام علیكم
بالزیت فانه یذهب البلغم و یشد العصب و یحسن الخلق و یطیب النفس و یذهب بالهم)(وعنه
صلی الله تعالی علیه و سلم ان لم یكن فی شیٔ شفاء ففی شرطة حجام او شربة من العسل) قلت)
اشبو احادیث طبیه‌یی مؤلف مرحوم یازمشدر وجامع صغیرده خاصهٔ زیت مباركده روغن زیتی
سورنمك باسوره نافع اولدیغی مألنده برحدیث شریف مضبوطدر (منقولدر كه حجاج معلوم
طبیبنه برجوامع طبی یعنی طبك حفظ صحت ایده‌جك قواعد جامعهٔ الفوائدینی خبرویر كه موجبنجه
عمل ایده‌یم وراه صحتنده كیده‌یم دیو صوردقده طبیبی دخی (لا تنكح من النساء الافتاة) انجق
نسانك كنجن آل (ولا تأكل اللحم الافتیا) وحیوان اتی كوللك انجق تازه‌لری لحمنی بی (واذا تغدیت
فاستلق) وصباح طعامنی بعد الاكل ارقه اوزرینه براز یات (واذا تعشیت فامش ولو علی الشوك)
واخشام طعامنی ییدكدنصكره براز كزودیكنلی یردن باشقه كزمكه یر بولنه مدیغی تقدیرجه دیكنلرك
اذاسنه تحمل ایدوب همان اوزرنده یوری دیوب بعد الطعام مشی ماده‌سنك عند الاطبا امر معتنا به
اولدیغی اشعار ایلمشدر (قلت) اشبو مشی خصوصنی عقب طعامده می یاخود بعد الطعام
كیلوسه قدر سكون وآرام ایدوب كیلوسدنصكره می اجرا ایتمك اولادر دیو حالا رئیس اطباء سلطانی
حاذق ماهر هرفن اسمعیل افندیدن بو فقیر استكناه ایتدیكمده اطبای متأخرین میانده بوماده‌ده
مباحثه وقوعنده حاضر بولنمش ایدم بن سكوندنصكره مشیی ترجیح ایتدم ومدار ترجیحم دخی
بحكمته سبحانه حیواناتده امر طبیعی اولان اوضاعدن اوله‌رق آج بولندقلرنده حركاتلری
زیاده اولوروقوتی بولوب ییدكدنصكره همان یاتوب ارام ایدرلر وتخمین اولنان هضمی زمانی

بعد المرور قالقوب ينه حركت ايدرلر اولدقلرى مشهود اولمغله بعد الطعام سكون موافق طبيعت
مخلوقهٔ پروردكار عالم عز شانه اولديغنه بو حاللرى دلالت ايدر ديو استدلال ايلديكمده حذاق
اطبا قبول ايلديلر ديو حل اشكال فقيرايلدى وفقنا الله تعالى لمرضاته وفى الحقيقه بادئ عادئ
القاى وجود ذى روح اولان امور ضروريه ده طبيعت مخلوقهٔ حيوانات عين عنايت ومحض حكمت
اولديغى بى شبهه در (ودخى طبيب حجاج (لاتدخلن بطنك طعاما حتى تستمرئ ما فيه) وزنهاره نوز
شكمكده اولان طعامى هضم ايتدرمدكجه يعنى سكدرمدكجه طعام اخر طولدرمه (ولا تأوى الى
فراشك حتى تدخل الخلاء) وخلايه كيدوب دفع فضلات ايتمدكجه ياتمه يعنى زياده ثقلت ويره بورديو
مادهٔ دفعده اوشنمه (وكل الفاكهة فى اقبالها وذرها فى ادبارها) يمشلرى اوائل ظهورنده ييوب اواخرنده
ترك ايله ديمشدر وواقعا قول طبيب مرقوم مدار صحت اولان قواعددر (برطبيب حاذق فنى
تعليم ايله طبابته اذن واجازت ويرديكى تلميذينه ذكرى آتى وصيتى ايدوب ووصيت مذكوره يى
التزام ايله موجبنه ملازمت ورعايت ايتديكى تقديرجه طب اقتضاسنجه مرض مبرم موتدن
ماعدا امراضه مبتلا اولميه جغنه طبا تعهد ايتمشدر ووصيت وتنبيه دخى بودر (معده كده
طعام وار ايكن طعام ايتمه ويورغونلق ويرنجيده لك يورديمه ودرجهٔ كهالته ايرمش عورتله مجامعت
ايتمه طوقلق اوزره حمامه كيرمه وحين قربان ومجامعتده غدادن حال وسطى كوزت يعنى اجلقله
طوقلق بيننده اولسون هفته ده بركره قى قيلمغه مداومت ايله ويمشى اولمش ايكن يى يعنى خامى
يمه وقديد وبايسى يمه صباح طعامندنصكره اويو اخشام طعامندنصكره قرق آدم يورى وصول
جانبكه اويونا كه جكرك معده ك اوزرينه كلوب طعام هضم اوله قارنك طوق ايكن آچ كوزليلكله
تكرار يمه واويقويه ياتديغك وقتده حاجت مس ايدسون كركسه ايتسون بركره خلايه وار
اشتهاك كلدكده طعامه اوطور ويى وينه يمكه اشتهاك اولديغى حال قالق يعنى طبقه باصه يمه
ديمشدر (قلت) اشبو بيان اولنان اقوال طبيه يى انسان طبيب مجربيله مذاكره ايتمدكجه اجرا
ايتمامك دخى بيوك معالجه در زيرا بسانه حاجت اولماديغى اوزره امزجهٔ ناس وبلدان مختلفه در
بربلك وبركيمسه نك مزاجنه موافق اولان آخره موافق كلميوب بلكه مضر اوله جغى پك ظاهردر
(شره وحرص ترهيبنده برشاعرك نظميدر * شره النفوس على النفوس بلية * فتعودوا من كل
نفس تشره * مامن فتى شرهت له نفس وان * نال الغنى الا ارى ما يكره * (قلت) شره غلبهٔ حرص
معناسنه ايسه ده بو نظمده قرينهٔ مقام ومعنى ايله طعامده حرص ملحوظ اولمق كركدركه مفادى
شره نفس بشره بر بليه در كه انكله مبتلا اولان كيمسه يه خسته يى عياده كبى عباده ايدك زيرا
نفس كندويه القا شره ايتمش برجوان ويريكيت بوقدركه غنايه نائل اولسه ده شرهى اوجندن
كندويه دهر كريه كورديكى واسته مديكى نسنه يى يعنى هر برآفت ارام اولان مزعجاتى كوسترمكدن
خالى دكلدر ديمكدر (فضل فصد ايتدكده ابو الفيض القصابينك نظم ايتمش اولديغى قطعه در
* ارقت دما وتسكب المزن مثله * لاصبح وجه الارض منه زاهيا * دما طيبا او يطلق الدين شربه
* لكان من الاسقام للناس شافيا * (قلت ملاحظهٔ عاجزى اوزره مفاد نظم مخيل مرقوم
اى ممدوح وجود خير محض الودكدن آقتديغن قاندخى سنك كبى برخيرلو قاندركه اكرانك مثلى
بولوت اقتسيدى روى زمين سبزه زار بركت اولور واوطيب اولان قانك شربنى شريعت مطهره
تجويز ايديدى ناس شفاياب اولورلر ايدى يعنى انام فضلك كرم وفضل شاملنى كورملريله كندويى
سورلر ايدى وسوهرك فصدى قانى يره دوكوب اياق باصمز براولان شكملرينه قويدقلرينى
كور يجك برقاندخى سونلره بوسببدن كرمنى آره جغندن ناس نائل الطاف كرمى اوله جقلرندن
باشقه اودم برمبارك كيمسه نك دمى اولمغله دردلرينه دوا اولمسى دخى نفع ديكردر ديمك كوربنور

﴿دردنجى فصل﴾ عياده يه وفضيلتنه دائر آثار واخباردر (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم ثلثة فى ظل العرش عائد المريض ومشيع الموتى ومعزى الثكلاء) (قلت) خسته يى عياده ايدن
وجنازهٔ مسلم ايله كيدن وولدينى غائب ايدن يعنى ياوى قيلان وولدى اولان خاتونى تعزيه ايدن روز
قيامتده سايهٔ سلامت وايهٔ عرش رحمانده اولورلر مألنده دركه سبب موردى موت وئدايله مصاب
اولان خاتون اولمق احتماليله هرمتعلقاتى فوت اولان رجل واناثك تعزيه سى دخى داخل تبشير مذكور
سلامت اولمق احتمالى اقوال علماى اصولدن مستفاد ومستنبطدر (مؤلف مرحوم بوراده تخفيف
عياده يعنى خسته يى استفساره كيدنلر يانىنده چوق اوطورمامق سنت اولديغنى ذكر ايتمشدر
وتفصيل عياده دخى كله جك بابده محرردر (محكيدركه ابو بكر بن عبد الله المزنى خسته لنور احبابى
عياده سنه كيدوب لكن يانىنده زياده اوطوردقلرنده (المريض يعاد والصحيح يزار) ديو عودتلرينى
اشعارده ظرافت ايتمشلر فتأمل (زياده مكث خسته يى بيزار ايدر معناسنده برشاعر * يعدن
مريضا هن هيجن داءه * الا انما بعض العوائد دائيا * بيتنى نظم ايتمشدر (قلت) مفهوم بيت انلر
يعنى نسوان بيمارى عياده ايدرلر يعنى خاطرينى استفساره كلشلر ايكن علتنى آرتوردیلر اكاه اول كه
بعض عائد وزائر واردركه خسته يى اوزوب دردينى تشديد وصاغ وسالم كيمسه يى خسته ايدر
جمع مؤنث اولان يعدن وعائدة جمعى عوايد ظاهر اولديغى اوزره ناظمك عياده يى اسناد ايتديكى نسوان
بالتحقيقا وباقضيهٔ شعريه الجاسيله تقديرا وتصورا اكرك حسنا اولسون وكركسه چوغى افسونكار
بولنان عجوزلر اولسون بيمارك يانىنده مكث مزدادلرى موجب ثقلت وبارى فزونئ درد وعلتدر
زيرا زائر وعائد دختر ملك منظر اولديغى صورتده بيچاره خسته انكله سوه رك طورديغى مدتده
صحبت ايتمك استرايده جك اولسه وقصدمز بورابله تكلمه قدرتى اولمسه شقلرنده زحمت دركار
واما زائرات مزعجات عجايز ولو بر اولسه ده زياده مكثى ممدد درد اوله جق بردرد اولوب انك كلوب
وفى الحال كتمسى باعث شفا اوله جغى نمودار در معناسى ملاحظه اولنمشدر (وفى الحقيقه سنت اولان
خفت عياده عين حكمتدر كه ملاحظه اولنان معناى مذكور خفت مكثده برطرف اولور وبو
صورتده عياده نك اولاسى ومقبولى بودركه خدا نخواسته بركيمسه نك احباسندن برى مزاجسز
اولسه همان واروب واياقدن برلحظه كوروب دعاى عافيتله يانندن صاووشمقدركه بو وضع محضا
مقتضاى محبتدر وحتى عيادهٔ مندوبه ده مزانده طعام دكل صودخى ايچمامك مندوب اولديغى
بو معنايه اشارت ايدر وخصوصا مؤلف مرحوم عقيب بيت مرقومده تحرير ايلديكى (العيادة قدر
فواق ناقة) حديث شريفى معناى مرقومى تصريح ايلمشدر (قلت) بو حديث جامع صغيرده
مضبوطدر فواق فانك فتحيله ايكى صاغمه نك مابينيدر يعنى دوه وسائرك سودينى اولا صاغرلر
بعده سودينى قو يو يرسون ديو ياوروسنى يانىنه صالبويررلر وجرئجه طوردقدنصكره ينه صاغرلر
وبو ايكى صاغمق اراسنده اولان اندك زمانه فواق ديرلر اشته عياده زمانى دخى بو مقدار كبى جزئى
اولوب زياده اولمامسى حديث شريف مسطوردن مستفاددر (مناوى مرحوم بونده مريض يانىنده
چوق طورلميوب زيارتى تخفيف مندوب اولديغنه دلالت واردر ديمشدر (كشف الله بعض
مابك من السقم وطهرك بالعلة من الخطايا ومتعك بانس العافية واعقبك دوام الصحة) اشبو
دعايى بربليغ اصدقاسندن برى نامزاج اولدقده يازوب كوندرمشدر لفظا ومعنى حاوى اولديغى
بلاغت معانى اشنايانه روشنادر (بربليغك برادرلرندن برى مريض اولديغنى ييلوردكده دعاى
شفايى كمال وداد مخصوصنى مشتمل قرطهٔ بنا كوش بكر بلاغت اولوب تسلية لاخيه المريض
كوندرمش اولديغى نظميدر * ياخوانك الاذنين لابك كلما * شكوت الى اليوم من الم الورد *
فكل امرء منهم بقدر احتماله * فان عجزوا عنه تحملته وحدى * مفاد قطعه اى برادرسنك

مبتلا اولوب بو كون بكا شكايت ايتديكك درد اذنين كه الم ورد در قرنداشلرنده اولوب سنده اولسون واو درد سائر قرنداشلرنده على السويه اولميوب هر برنده بوكلنه جكى مقدارلرى اولسون اكر او دردك ازيتى وجوعنى تحملدن اظهار عجز ايدرلر ايسه ناظم اولان قرنداشك يالكز اولديغى حالده طويتى تحمل ايدرتك سن وديكر قرنداشلريمز سالم اولسونلر ديمكدر (غالبا تحمل علت صاحب جاهى مشعر قطعهٔ شاعر آخردر * قالوا ابو الفضل معتل فقلت لهم * نفسى الفداء له من كل محذور * ياليت علته لى غير ان له * اجر العليل وانى غير مأجور * مفادى ناس ابو الفضل ايله مكى ذات معتل اولدى ديدكلرنده بنده خى انلره ناظمك نفسى انك يولنه هر بر محذور ومهلكه دن فدا اولسون كاشكه خستهلك ثوابى مشار اليهك ومأجور علت اولميه رق علت ناظمك اوزرينه اولسون ديمكدر (قلت) لكن بو معنى ستايشمى و ياخود مداهنه مى بيانه مدى حلى رجا اولنور (بى السوء و لمكروه لابث كما * ارادك كانابى وكان لك الاجر * بو بيت معناى مذكورى ناطقدر (عبد الله بن مصعب خسته اولوب عياده سنه كلميان احبابنه تعريضا * مالى مرضت ولم يعدنى عايد * منكم و يمرض كلبكم فاعود * يعنى نظم ايتمشدركه ناظمك حالنه تعجب اولنوركه سزدن بريكز ناظم يعنى ابن مصعب خسته اولدقده عياده سنه كلمديكز والحال كه سزلك كلبكز مريض اولسه بن خاطريكزه رعاية كويكى عياده ايدرم ديمكدر ابن مصعب اشبو بيتى نظم ونشر دنصكره عايد الكلاب ايله ملقب اولمشدر (برخستهيى امام مالك بن انس عياده قيلدقده او عليل بليغ اشبو بيتى نظم ايلمش * عادنى مالك فلست ابالى * بعد من عادنى ومن لم يعدنى * مفهومى مالك بنى عياده ايلدى بعد از بن آخرلرينك عياده ايدوب وايتماملرينى قيد ايتم ديمك اولوب (قلت) لكن مقصود ناظم چونكه عياده دن اصل مرام خستهيه عافيتله دعادر مالك كبى كعب عالى صاحبنك قدوم برء آورندن باشقه دعاى خلوص اقترانى مستجاب اولوب صحت بولورم ديمك اولديغى ملحوظدر (لشاعر) حق العيادة يوم بعد يومين * وخلسة مثل خلس اللحظ للعين * (قلت) خلسه ضم خاو سكون لامله قاپماغك اسميدر يعنى قاپش ديمكدر اشبو بيت وقت عياده مرض وقوعندنصكره اوچ كون ايچنده ايفا وزايرك يك لحظهٔ عين كبى يعنى غايت از طورمسنى انباده نظم اولنمش شعر لطيفدر اهل دانشه صيد شكار معناسى آشكار اولديغى اوزره ظرف زمان اولان بعد لفظى اكر اضافتدن قطع قلنورسه اوقطعدن اوتورى مندوب اولان عياده نك معيارى اوچ كون اولور يعنى ايام ثلاثهيى كچورميوب قنغيسنده قصد اولنورسه اولور ومضاف اولورسه انجق اوچنجى كونى ايفا اولنور ديمك اولور اكن ملاحظهٔ عاجزى مقصود شاعر اولمق كركدر بو معناده اولان لافزنىء فقير عفو اولنه رق تأمل وواهى ايسه خط بطلان كشيده اولنه (خستهيه مطلقا سوألده اصلا ابرام اولنميوب اكر ضرورى خستهدن صوره جقك وار ايسه انى افاده ده ازدن كايه اوله رق سكا نجق ايكى حرف كفايت ايدر معناسنده برشاعرك نظم ايتديكى بيتدر * لاتبرمن عليلا فى مسائله * يكفيك من ذاك تسأل بحرفين * برشاعر ماهر علل اربع آتى البياندن مصون اولمق دعاسيله احباسندن برينه اشبو * اعاذك الله من اشياء اربعة * الموت والعشق والافلاس والجرب * بيت ظريفنى يازوب كوندرمشدر (قلت) علل مذكوره دن موت قضاء معلق بولنورسه محل دعا ومبرم ايسه استعاذه سى سهولت وقوعنه متعلق اوله جغى معناسى لايح خاطر فقير اولوب لكن عشق وافلاس درد مشكل العلاج ودرد نجيب كه او بوزلقدر هر نه قدر مثل تركى اولان (مفلس اولوب دوشونمكدن او يوز اولوب قاشنمق يكدر) سوزنجه ونفس الامرده بر برينه مغاير اولديغندن باشقه افلاس عوارضات بدنيه دن دكل ايسه ده قضيهٔ شعريه حكمنجه افلاسك عطف تفسيرى دوشه جكى بعيد عن المطالعه دكلدر ومطلب عشقه دائر تفصيلات

بالارده كذار شيذ بر خامهٔ املاى فقير اولمشدر (پادشاهمز زاد الله نصره واوصل الى انتهاء الزمان عصره حضرتلرى شفقة على خلق الله تعالى كافهٔ صبيان بلاد واولاد تبعهٔ دولت عليه رأفت نهاد تحصيل انواع علم وهنر وكمال ايدوب موفق اولانلرى علومده تبحر ايله انسان كامل درجه سنه واصل واهل صناعت وحرفتدن اولمغه ميل ايدنلرى ضروريات دينيه دن اولان علم حال يعنى اعتقاد ايله شروط صلاة ومسائل عباداتى واحكام معاملات دادوستادى تعلمدنصكره ادنى مرتبه ده مكتوب وتمسك يازمق وجمله وتقسيمه وضربه قدر حساب اوكرنوب آخره محتاج اولمامق وجهيله مكسب وتجارته راحت وسهولت و بركتى مستوجب اوله جق كيفيتله نائل اولملرى نيت خيريه سيله تنظيمنه اراده بيوردقلرى حسن انتظام مكاتبك دوام واستقرارى ورفته رفته تدريجله ايلرولمسيچون مجلس معارف عنوانيله بالاراده مرتب اولوب بو فقير نفيبك اعضالرندن بولنديغى انجمنده بنه اعضادن اوله رق بولنمسى اوزره عهدهٔ كمترانه منه احسان شاهانه اوله رق تفويض وتوجيه بيوريلان نظارت مكاتب عموميه معيتنده معاونلك ناميله معين اولان جاه ايله بكام يعنى سابقا مميز مكتوبىء صدر عالى وحالا معاون ناظر مكاتب عموميه ورتبهٔ ثانيه ايله معزز سيد احمد كمال افندى وفقير وسائر اعضاء عظام سابع صفر سال حال كه التمش اوچ سنه سيدر مجلس مذكورده موادمكاتبه دائر وسائر بعض مذكرات بتوب مقتضيات مأمور يتدن خارج آفاقى صحبت فرجه سى اختلاس اولندقده بنه معارفه صحبت اولنديغى خلالده داخل جزدان استصحاب فقير اولان اوراق تسويد ترجمهٔ مستطرف زيب انامل مأموريت ديكر كمترانه م قلنوب آنفا تحرير اولنان (اعاذك الخ) بيتى مفهومنى زيور صحيفهٔ مسوده ايدركن اخوانه انشاد ايتديكمده بيت مرقومده كائن عشق لفظندن ناظمك قصد ايتديكى معنى اليه كمال افندينك عزللرندن برنده اولان بيت آتى بى كند و به تذكير ايدرك انشاد قيلمغله وارستهٔ اخطار اولديغى اوزره انسانك سائر حيوان بجمادن تمييزى قوهٔ ناطقه يعنى عقل و درايت وكمال ايله اولوب ومتصف علم وكمال اولانلرك آثارى ابقاى نام ايده جكنك بيانى و بو بابده رياسزجه غرض صحيحم اهل استعدادى تشويقدن عبارت اولديغنك تبيانى ضمنده اثر معارف مومى اليه ترجمه مزه درجله سايهٔ شاهانه ده يادكار روزكار قلنمشدر و بيت مزبور تازه مضمون دخى بودر * قاچه كل يانمه برلحظه طبيبم كرم ايت * علت مشكلهٔ عشق دكلدر سارى * عباس بن الاحنفك نظم تغزل اسلوبيدر * قالت مرضت فعدتها فتبرمت * فهى الصحيحة والمريض العائد * والله لوان القلوب كقلبها * مارق للولد الضعيف الوالد * مفاد نظم حبيبهٔ حسنا مزاجسز اولدم ديدى يعنى خستهيم ديو استغناى ملاقات ايتدى بندخى اشتديكم كبى عياده سنه كتديكمده اوصانمه روشنى كوستردى و بو روشندن مستفاد اولديغى اوزره او صحيحه وعياده ايدن يعنى ناظم مريضدر يعنى عاشق شكسته بالى مجروح الفواد اسنقاليدر قسم ايدرمكه اكر قلوب ناس اوحبيبه نك قلبى كبى قاسى وقتى اولسيدى بابالر اولادلرينه صغير ياخود كبير اولسونلر عدم رقتلرندن كوروب كوزتمزلر واناردخى اولادلرى اوجندن زحمت چكمزلر ديو شكايت جور معشوقه قيلمشدر (جامع المستطرف مرحوم فضل عياده مشهور وشرفى مذكور وباعث تعظيم اجوردر ديوب استغنائه ايله تحرير ايتديكمز (والله الموفق للصواب واليه المرجع والمآب) كلام مستطابى واستشفا عله ديديكمز (وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وعلى آله واصحابه وسلم) صلاة وسلاميله ختم باب مسكى الختام ايتمشدر

البـاب الحادى والثمانون

اشبو سكسن برنجى باب موت وقبر و بونلره متعلق آثار واقوال ذكرنده در اللهم اختمنا بالايمان

آمين (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اذا مات لاحدكم الميت فحسنوا كفنه وعجلوا انجاز
وصيته واعمقوا له فى قبره وجنبوه جار السوء قيل يارسول الله وهل ينفع الجار الصالح فى الاخرة
قال نعم قال وهل ينفع فى الدنيا قال نعم) راوى ابن عباس رضى الله تعالى عنه اولديغى مرحوم
مشاراليه يازمشدر (قلت) علمانك بيانى اوزره (اذا مات الميت) ايله امثالنده اولان كلامده
مايؤل اليه اعتباريله مجاز واردر ومفهوم اثر كتب فقهيه ده مبين كيفيت اوزره تكفين ميت
وانفاذ وصيت ايله موتاى عالم دنياده صلاحيله معروف ذوات مراقدى جوارينه دفنده ميته فائده
اخرويه حصولنى وحال حياتده مقارنت صلحاده فائدۀ معنويه اخرويه بولنديغى وقبرلك ينه
كتب فقهيه تحريرنجه درين اولمسنى ناطقدر (على المرتضى ابوذره رضى الله تعالى عنهما وصيت
بيوروب (زر القبور تذكر بها الاخرة ولا تزرها بالليل واغسل الموتى يتحرك قلبك وصل على الجنائز
لعل ذلك يحزنك فان الحزين فى ظل الله) ديمشلردر كه مفادى قبرستانى زيارت باعث تذكر آخرت
وغسل موتى سبب رقت قلب وجنازه نمازلرينى قيلمق موجب حزن اولوب حزن دخى عبد مؤمنى
مستغرق درياى رحمت الهيه ايده جكنى بيان ايله بونلره مداومته امر وكيجه ايجره بر حكمته مبنى
اوله رق زيارت قبوردن دخى منع واردر (ابو الدرداء رضى الله تعالى عنهدن مرويدر كه ديمشدر كه
برمؤمن يوقدر كه اكا موت خير اولميه و بنم بو كلامى كيم تصديق ايتميه بيلور كه بارى تعالى وتقدس
قرآن كريمده (وما عند الله خير للابرار) بيورمشدر يعنى بر وصالح اولان مؤمن موت واسطه سيله
واصل دار النعيم وداخل جنت لطف جميل رب كريم اوله اوله واسطه نك خير اولديغنه نص
جليل مسطور دلالت ايدر معناسنى بيان ايتمشدر (برحكيم ذى فنون برجنازه يى قبره كتوردكلرينى
كوردكده (حبيب ينقله احبابه الى الحبس الابد) ديمشدر كه كلام مرقوم شو ميت بر دوستدر كه
انى دوستلرى حبس ابده نقل ايدرلر معناسنه دركه عيش دنيانك حال بى مآنى بر كوزل تعريف
اولديغى بلغايه آشكاردر (جزعك فى مصيبة صديقك احسن من صبرك وصبرك فى مصيبتك احسن
من جزعك (قلت) قوماء بلغاء حكما اقوال دقت اشتمالندندر ومفهومى دخى دوستكك مصيبت
وابتلاسنه جزع وفريادك صبركدن احسن وكندو مصيبتكه صبرك او مصيبتكه جزعكدن
احسندر ديمكدر كه ذات يار صادق من كل الوجوه نفس اوزره راجح طوتلمق شرط دوستى ومروت
اولديغى بياندركه معنى مضبوط جامع صغير اولان (لا يؤمن احدكم حتى يحب لاخيه ما يحب لنفسه)
حديث شريفنى شارح اولديغى نزد اهل دانشده ظاهردر محقق مناوى اخ مذكورى دين قرنداشى وماى
مبهمه يى خير ايله شرح ونفسه مبغوض نسنه يى دخى دين قرنداشى ايچون مبغوض ايتمك كمال ايمان
وصداقتدر زيرا مؤمنلر نفس واحد كبى اولملودر ديوب (بعضيلرى اشبو حال يعنى سوديكى خيرده
آخرت برادرى دخى بولنمق و سومديكى شرده بولنمامق قصدى عقلا ممتنع ودشوار درديمش
ايسه ده زعمدر زيرا حال مذكور بركيمسه ده بولنوب اوحالك مثلى آخرنده بولنمامق محال دكلدر
وقصد مرقوم دخى بو قبيلدندركه بركيمسه ده بولنماسى آخرنده بولنماسنه مانع اولماز ديو تحقيق
ايتمشدر كه مفاد حديث برفعل خير واحده شركت اولميوب مثل وجنس خيرده شريك
وجنس ومثل شرده بعيد اولمغى قصد ديمكدر (عظماء عرب عربادن برذات مريض اولدقده
بندقيلهء عظيمه دن استخدام ايتديكى بربليغ يانته وارر مريض مشاراليه (اعايدا جئت اوشامتا)
يعنى يانمه عيادة ايدجى اولديغك حالده مى كلدك ياخود عكسنه اوله رق شامت اوله رقمى
كلدك ديدكده عايد مشار اليه جوابنده (لم تقول هذا والله ما كلفتنى رهقا ولا اصعدتنى زلقا
ولا خذ عنى علقا فلم استثقل حياتك واستبطئ وفاتك) ديديكه مفادى اى متبوعم نيچون بويله
ديرسن يعنى احتمال شماتنى ياد ايدرسن كه سن بكا انسانيمدن بوهنكامه قدر ظلم ايتمدك ونهى دست

براقيوب كامران قيلدك ومحبت صميميه ايله سودك حقمده احسان بومرتبه ده ايكن حياتكى
استثقال ايتميوب وفاتكك اوزاديغنى استرم و بو صورتده بن شامة كايوب عيادة مسنونه يى اجرا
ايديجى يم ديدكده مريض مشاراليه * فهل من خالد اما هلكنا * فهل بالموت يا للناس عار * بيتنى
نظمله دنياده بقا اولميوب بيوك وكوچك موت كوپريسندن بن رتبه لو يم كدا ايله برابر يورومه ده
عار ايدرم ديوب كبرولمك مقدورى اولميه رق كچركيدر مآلنى اشعار ايلدى (قلت) مقام تعجب
ودخى استغاثه ده اشبو (يا للناس) ده اولديغى كبى عامه ندا اولنور ومقامين مذكورينده ذات
واحده دخى ندا اولنديقده او منادا لام جاره داخل اولور ولام مذكور مفتوح قلنور تعليلاتى
كتب نحويه دن كوريله (ملوك عربدن برى وفاتنه سبب اولان علت ايله مريض ايكن عمال
مملكتى عياده سنه كلورلر خبرويرلدكده امرى اوزره كنديني تزيين وارقه سنه يصدقلر وضعيله
مسندينه اقعاد ايله مجمل ومحتشم ايتدكلرندنصكره كانلرى يانمه كتورك اياقدن سلامليوب
اوطورمسونلر ديو دخوللرينه اذن ويرد وبو وجهله كوروب كيتدكلرندنصكره (وتجلدى
للشامتين اريهم * انى لريب الدهر لا اتضعضع * واذا المنية انشبت اظفارها * الفيت كل
تميمة لا ينفع * شعرينى نظم ايدوب چونكه فلكك داهيه لرى دركار وشاهين اجلك مرغ روحى
شكار ايده جكى آشكار اولمغله اندن جزعك بر معناسى اولمديغندن بارى شامتينه شجاعت ومتانت
قلبى بيلديريم ديو تجلد ايتدم مفهومنى اظهار ايلدى ومريض مشاراليه موتى تقرب ايلدكده
اشبو * هو الموت لا منجاء من الموت والذى * يحاذر بعد الموت ادهى و افضع * بيتنه تمثل
ايدوب و (اللهم اقل العثرة واعف عن الزلة وعد بحلمك على من لا يرجو غيرك ولا يثق الابك
فانك واسع المغفرة وابس اذى خطيئة مهرب منك) دعاسنى عرض دركاه غافر الذنوب قيلوب
ارتحال دار بقا قيلمشدر طاب ثراه (قلت) (واذا المنية انشبت الى آخره) بيتى اهل معانينك مطلب
استعاره ده يازدقلرى برنوع استعاره يه شاهدر اطلاع مقصود ايسه كتب علم لطيف مذكوره
باقيلور (ابو العباس الشيبانى ذكرى آتى ذوات كرامك بعضندن مرويا حكايه ايتمشدر كه امرا
وولاة عهد امويه دن على بن دلف طرفنه بعض حاجات تسويه سى ضمننده اولاد على بن ابى
طالب رضى الله تعالى عنهم دن اون ذوات كرام شد رحل ايله وفد اوله رق كلورلر لكن ابن دلف
فوت اولديغى علتله بيمار بولنمغله انتظار وقتله باب اميرانه سنده قالورلر وابن دلف فى الحقيقه
بلا شعور اسير بستر درد اولديغندن ملاقاتلرنده معذور دوشر ومدت اقامتلرى برشهره وارديغى
خلالده اميره بركشايشجك كلوب بشر نامنده اولان خادم خاصنه قلبمه قپوده بره عرض حوائج
ايچون براز ذوات كلوب اقامت ايلديكى ملهم اولدى اكر وار ايسه براحد مانع اولمسون ايشانى
همان آل و بومابينه كتور ديو امر ايدر بشر دخى واروب اولاآل على حضراتنى كتوردر جمله سى
سلام ويروب ايچلرندن اولاد جعفر طياردن اولان ذات تكلمه آغاز ايله (اصلحك الله تعالى انا من
اهل بيت رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم وفينا من ولده وقد حطمتنا المصائب واجحفت
بنا النوائب فان رأيت ان يجبر كسيرا اوتغنى فقيرا لا يملك قطميرا فافعل فقال للخادم خذ بيدى
واجلسنى ثم اقبل معتذرا اليهم ودعا بدواة وقرطاس وقال ليكتب منكم كل واحد بيده انه قبض منى
الف دينار قال فبقينا متحيرين فلما ان كتبنا وضعنا الرقاع بين يديه فقال لخادمه على بالمال فوزن
لكل واحد منا الف دينار ثم قال لخادمه يا بشر اذا انا مت فادرج هذه الرقاع فى كفنى فاذا لقيت محمدا
صلى الله تعالى عليه وسلم فى القيامة كانت حجة لى انى قد اغنيت عشرة من ولده يا غلام ادفع الى
كل واحد منهم الف درهم ينفقها فى الطريق حتى لا ينفق مما اعطيناه شيئا حتى يصل الى موضعه
قال فاخذنا ودعونا له ثم انصرفنا ثم مات رحمه الله تعالى) عادت عهد مذكور اوزره دعاى

صلاح حالی بعد التمهید ای امیر اهل بیت کرام باعث ایجاد عالم ورسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمدن اولوب ایچمزده باره مصائب ولکد نوائبه دوچار اولمشلر واردر اگر جبیره کرمکله
مکسوری مسرور و پریشنه مالک اولمیان فقیری اغنا ایله مستغرق بحور حبور ایتمک موافق رأیک
اولورسه همان اجرا ایله نائل اجور اول مآلنی بیان ایلدکده ابن دلف خادمی بشر المدن طوت
و بنی اوطورت دیو بعد الاتکا وقد مشار الیهمه انتظارلری اوزادیغنه بطائت ملاقاته سبب
عرض مرض اولدی دیو بعد الاعتذار دواة وکاغد کتوردوب هر برینه خطلریله امیردن بیکر
التون الدق دیو برر قبض سندی یازمه لرینی التماس ایده انلر دخی یازوب پیشنه بعد الوضع خادمنه
التونلری حضورینه کتوردوب هر برینک عدایله بدلرینه تسلیم ایتدیرر ایشان حضراتی امیرک
اشبو معامله محاسنه حیران قالورلر و یازدردیغی سندلرده اولان مطالعه سنی بیان معرضنده خادم
مومی الیهه خطابا ای بشر بن فوت اولدیغمده اشبو رقعه لری کفنمه وضع ایت که یارین روز
قیامتده محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه ملاقات ایلدیکمده ای شفیع عصاة امم
بن ذات اعجاز ایاتکزک اولاد و نسل کرامندن اون ذاتی اغنا ایتدم دیو رقاع مذکوره یی کندیمه
حجت یعنی وسیلهٔ شفاعت ایده یم دیو وصیت ایلدی بعده ینه خادمه ایشانک هر برینه خزانه
مدن بیکر درهم دخی و یرتا که یولده خرجلق ایدوب یرلرینه وصوللرینه دکین التونلری خرج
ایتمیه لر دیدی و ایشان دراهمی دخی الوب دعاوثنا ایله عودتلرندنصکره امیر مشار الیه واصل
دار النعیم اولدی انتهی (قلت) اشراف ناس سادات و شرفا و اهل عبا ایله عالم اولدیغی
کتب حکمت بیان فقهیه ده محرر در و انلره نسب و علمی ایچون اکرام باعث سلامت دارین
اولدیغی وارستهٔ اخطاردر وملوک توراندن برذاتک نجار یردن برینه اولان ادنی حرمتی کند و بی
اقصای املنه نائل ایلدیکنه دائر برحکایه ترجمه مزک بالالرنده تحریر اولنمشدر و پک کوزل
برمنقبهٔ جالبه در (عمر بن عبد العزیز طاب ثراه حضرتلری دفن اولنورکن جوسمادن بر ورقه
قبرینک اننه دوشر والوب باقدقلرنده مداد زر ایله اوزرنده (بسم الله الرحمن الرحیم امان لعمر
ابن عبد العزیز من النار) یازلمش اولدیغنی کوررلر (قلت) بعض اهل حدیث و تاریخ
بو روایتی یازمشلر اولدیغی مشاهد در (منقولدر که بر اعرابی بالمناسبه سن فوت اولور سن
دیدکلرنده اعرابی بن فوت ایتدکدنصکره نره یه کیده رم یعنی نه اولورم دیو صورر قبل معنوی باری تعالایه
کیدر سن دیدکلرنده خیری انجق کندو سنده بولدیغمز ذات مقدسه کیده جک موتدن قورقام
دیمشدر (قلت) حقا که او اعرابی امی ایکن سلیقهٔ تربیت صرفه اوزره حکمته مطابق
بر سوز سویلمشدر (اسعد فقیر چند سال ظرفنده تحریرات مأموره خلالنده فرجهٔ فرصت
بولدقده اهل شرع و حکمت اثرلرینی کوزدن کچیررک موتدن خوف ضرور یمیدر دکلمیدر وعدم
خوفه چاره نه در بو مطلبده اوج جزء صغیر مقداری بر رسالهٔ تسوید ایتمش ایدم ان شاء المولی
سایهٔ شاهانه ده طبع اولنورسه تسلیت خاطری موجب نیجه فوائدی جامع بر اثر اولدیغندن انتفاع
عامه حاصل اولورکان ایدم (اول سرور یدخل علی المؤمن الموت لما یری من کرامة الله تعالی)
اقوال اسلافدر که (قلت) فی الواقع کتاب و سنت منطوقلرنجه مصلحت ایمان ختم انفاسده در
مرد مؤمن بو دولته نائل اولورسه حق تعالی وتقدسک احسانه مظهر ینه مبدأ اول موت اولمغله
موته مسرو یت بی اشتباهدر اللهم اختمنا بالایمان آمین (منقولدر که خولانی حضرتلری محتضر ایکن
بکابه باشلر سبب بکادن صورلدقده جوابنده (ابکی لطول السفر وقلة الزاد) قلت زاد ایله
طول سفر ایچون اغلرم (وقد سلکت عقبة فلا ادری الی این یهبط بی والی ای المکانین اسقط)
و بر عقبه یه بولندم که قنغی مطموره و چقوره دوشور یله جکمی یعنی عالم برزخده متنعممی و یاخود

معذبمی اوله جغمی و مکانیندن یعنی جنت و جهیمدن قنغیسنه سقوط ایده جکمی بیلوب اشته بونلری
یاد ایله بویکی داغلرم مآلنی دیمشدر (قلت) رحمت الهیه واسعه اولدیغی متیقن ایسه ده بین
الخوف والرجا اوله رق مؤمنه لایق اولان ینه بو بکادر (محاسبی رعایه نام اثرنده ذکر ایتمشدر که حضرت
رب جلیل عزوجل قبلندن ابراهیم خلیل علیه السلامه موتی نیجه بولدک یعنی نه کیفیتده مطالعه
قیلدک مآلنده وحی الهی اولدقده جناب خلیل الله علیه السلام یاربی موتی آتشده قزدیرلمش
واصلق بویک اوزره قونولوب اول بویک اوزرندن چکیلوب صیرلمش اولان تیمور شیش کبی بولدم
دیو شدتنی بیان قیلدقده قبل باری تعالادن (انا قد هونا علیک) مدلولنده وحی رحمت مآلی ایله
شرفیاب اولمشلردر (وفی الخبر من حدیث حمید الطویل عن انس بن مالک رضی الله تعالی عنه
عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال ان الملائکة تکتنف العبد وتحبسه و لولا ذلک کان
یعدو فی الصحاری والبراری من شدة سکرات الموت) مفاد خبر اکر ملائکه کرام محتضر اولان
عباد حقی حمایت ایتمسه لر شدت سکرات موتدن صحرالره کیده لر بینی قوشه رق آزرلر ایدی
مآلنده در (مؤلف مرحوم دیرکه اجماع اعلام شوتیقظک اوزرینه در که چونکه موتک زمانی بحکمته
سبحانه معلوم اولمادیغندن هر مردم شمدی وقوع بوله جقدر و موتدنصکره تدارک ذخر آخرته
میدان قالمز دیو امر کتاب و سنته امتثال ونهیلرندن اجتناب ایده لر (یزید رقاشی حضرتلری ناسدن اصحا
اولانفسنه خطاب ایله (ویحک یا یزید من ذا یصلی علیک بعد الموت من ذا ترضی عنک ربک بعد الموت)
یعنی ای یزید یازق سکا فکر ایله که موتدنصکره سکا کیم نماز قیله جقدر یعنی ایابو آدمی صالحدر
دیو امت محمد صلاة جنازه که حاضر اوله جقلرمی یاخود رحمت ایله یاد ایده جکلرمی و موتدنصکره
قنغی عبودیت و عملکله ربمز تعالی سندن راضی اولوبده رحمتنه مستغرق ایده جک بونلری فکر ایله
دیوب بعده حضاره متوجها ای اخوان مؤمنین باقی حیاتکز یعنی کچن عمریکز بوش یره تلف اولمش
ایسه موتکزه قدر الده بولنان وقت حیاتکزده نفسکز اوزرینه اغلاخه و بکاده آگاه اولوب
توبه و استغفار ایله عمل خیره چالشمه یه سعی کزدیمشدر (منقولدر که حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه
برکون قوجاغنه بر صبی الوب قایمق ایله عسل اطعام ایدرکن ناکاه صاغ و سالم اولان صبی مرقوم
صیحهٔ جانکاه ایله دوشوب فوت اولدقده * اعمل وانت صحیح مطلق فرح * مادمت ویحک
یا مغرور فی مهل * ترجو الحیاة صحیحا ربما کنت * له المنیة بین الزبد والعسل * نظمنی بر اوردهٔ
زبان نصیحت ایتمشدر مفاد عذب المعنای دهشت نهادی ای مغرور مهلت اندک مدت حیات
نیجه یه دک بویله غفلتده قالورسن وای باشکه یازقلر سکا همان مطلق العنان میدان صحت و فرح
ایکن عمل خیره چالش زیرا سن صحیح اولدیغک حالده دوام حیات امیدنده اولورسن لکن قایمق
و بال میانده کیزلنمش اولان موت بردن بره بوغازی الور و اوجانم قایمق ایله شهد سم قاتل اولور
مآلنده در (منقولدر که مأمون خلیفه نک مرض موتنده یاننه کیردکلرنده بر فرش چولی
فرش ایتدیروب واوستنه کول دوکدیروب واوزرینه اوزانوب (یا من لا یزول ملکه ارحم من زال
ملکه) نیاز ینی ایدرک اول جل ایچنده یوارلندیغنی کورمشلردر طاب ثراه (عمرو بن العاص رضی الله
تعالی عنه محتضر اولدقده غل وقید کتوردوب بوغازینه و ایاقلرینه طاقدردی بعده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزک (التوبة مبسوطة ما لم یغرغر ابن آدم بنفسه) بیوردقلرینی
استماع ایتدم دیدکدنصکره قبله یه یونلوب (اللهم امرتنا فعصینا ونهیتنا فارتکبنا و هذا مقام
العائذ بک فان تعف فانت للعفو اهل وان تعاقب فبما قدمت یدای لا اله الا انت سبحانک انی کنت من
الظالمین) دعای استغفار و عاسنی ایتدیکی عقبنده مغلول و مقید اولدیغی حالده وفات ایلمشدر
اشبو ماجری امام حسن بن علی رضی الله تعالی عنه و عن ابیه یه واصل اولدقده (استسلم الشیخ

فاعلها نفعته) يعنی كبير السن اولان عمرو باری تعالادن سلامت نياز ايتمش ظن ايدرمكه اشبو مناجات ندامت غايتی كندويه نفع ويردی يعنی باعث غفران اولور ديمشدر (معتصم عباسی خليفه محتضر اولدقده يانه كيرنلر تسليتی موجب و سلامت آخرتی اكديرر سوزلر ايله تهوين موته دائر كلمات ايلدكلرنده (هان علی النظارة الی مايمر علی ظاهر المجلود) بكا جلده جالدقلری يعنی ضرب ايندكاری شخصك اوزرندن كچه جك شيئه نظارت يعنی كورمك وطاتمق ياقلشدی ديمشدر كه مرادی عذاب آخرتی ملاحظه ايله ندامتدر عليه الرحمة الواسعة (ارسطاطالس مخدوم ومربابی اولان اسكندر بن فيلقوس فوتندنصكره ندبه ايدوب (امس يعظنا بكلامه واليوم يعظنا بسكوته) مألنده بركنايلق كلام سويلدی كه مفهومی دون يعنی حياتنده بزه تكلميله وعظ ايدر بوكون يعنی بعدوفاته سكوتيله وعظ ونصيحت ايدروعبرت بخش اولورديمكدر (قلت) كلام حكيم مذكور جامع صغيرده اولان (كفی بالموت واعظا الحديث) حديث شريفنك مدلوليدر كه فی الواقع موت بوكون قصور ودورده طورانلری يارين قبوره قور وهرلذت عيش وكافهٔ سرور نعيمی كيده ررايدی بوصورتده عقلی باشنده اولان مردمه مرگ ناصح قوی اولمازمی وبونده عاقبت انديشان مادهٔ عبرت بسيار بولنمازمی انتهی (وفی الحديث (لايتمن احدكم الموت الامن وثق بعمله (قلت) بواثری مؤلف يازمشدر ومألی اولومی عملنه اعتماد ايدندن ماعداسی تمنی وطلب ايتمسون ديمكدر واما جامع صغيرده لايتمن احدكم الموت اما محسنا فلعله يزداد واما مسيئا فلعله يستعتب) حديث شريفی مضبوط اولوب مناوی شرحنده تمنی مذكور جهت مشاقدن نزل ايدن قضاء حكم الهی يی عدم رضايه دلالت ايدر زيرا انسان برمنطوق خبر فعل خير ايله محسن وياعاصی اولمدن خالی دكلدر موتی طلبنده ايسه زيادهٔ فعل خير ويا اساءتی عفو رجاسی زمانلرينی ترك ايتمش اولور ديوب بعض اعلامدن نقلاً موتی طالب اولنلر انجق اوچ كيسه دركه بری موتدنصكره وقوع بوله جق احوال برزخ وآخرته جاهل اولان وآخری مصائب نازله يه صبری اولميان كيسه دركه بومقوله لر قضاء رب غفاردن قاچانلردر وديكری لقاء الله عز وجل محبتنده اولان ذاتدر (قلت) اشبو شق ثالث ايسه تداركلو وذخر آخرت بولندن بوكلو بولنان روشندلاندر لاغير (ابو الدرداء رضی الله تعالی عنه برجنازه يی قبره كتورن جماعت ايچنده بولنوب بركيسه نك بوميت كيمدر ديو سؤالنی ايشيديجك (انت فان كرهت فانا) يعنی اوميت سنسن يوق سن ميت اولمغی كريه كورر ايسك بنم ديو جواب وبرمشدركه مقصود نصيحت نمودی (ادوا للموت وابنوا للخراب) وفقيجه عاقبتمز بويله اولسه كركدر ديمكدر كمالا يخفی (ابن عباس عتقاسندن عكرمه رضی الله تعالی عنهم ايله شاعر مشهور عاشق عزه تصغير صيغه سيله كثير بر كونده وفات ايتدكلرنده بركيسه (اللهم كما جمعتهما فی مجاورة القبور فلا تفرق بينهما يوم النشور) ديو ندا ايلدكده مدينه اهاليسندن بوكلامی استحسان ايتمين براحد قالمامشدر (قلت) مطالعهٔ عاجزی اوزره مآل دعای مزبور چونكه عكرمه صلاح حالله متصف وكثيرك ايسه عاشق لاابالی مشرب اولديغی مشهور اولديغندن بربرينه ظاهرده ضد كورينوب لكن قبرده بربرينه جار وقريب صلحا دخی حيا كان او ميتا استفاضهٔ آثار صلاحه مدار اولمغله آخرنده سلامتی مأمول اولان عكرمه نك شمع منور تقواسندن برزخده اقتباس ايتديكی نور فيض صلاح وبركت فلاح ايله كثيرك نائل اجر كثير اولسون ديمك كيدر والحال كه كثيرك عاشق عفيف اولوب درد عشق ايله مدينهٔ منوره دن معشوقه سی عزه يی ازدواج امنيه سيله باراده هشام بن عبد الملك دمشق الشامه كيتديكی كونی مومی اليها وفات ايتمش بولنمغله بيلميه رك جنازه سنه تصادف ايدوب واياغنك توزيله صلاتنی قيلوب قضيه يی خبر ويردكاری انده كندويه غشی كلوب بعد الافاقه شهقه ايله فوت اولوب عزه نك جوارينه دفن ايلدكارينی مؤلف يتمش برنجی بابده يازمشدر بوصورتده

حكايه ده موصوف اولميه رق مذكور اولان مدينه لغة بلده دركه دمشق دخی بلده در وياخود فی المدينه ديو معرف مرقوم اولمغله وطنی اولان طيبهٔ طيبه اولوب دعای مرقومی اهالی مدينهٔ منوره استماعله تحسين ايتمش اوله لر ديوتأويل اولنمسه كلامين مؤلفده تنافی استشمام اولنور (مرويدركه حضرت ابراهيم عليه السلام حين احتضارلرنده لسان خلت ايله (هل رأيت خليلا يقبض روح خليله) معناسنی يعنی دوست دوستنك روحنی قبض ايدرمی مناجاتنی عرض عتبهٔ عليهٔ معنويهٔ ذی الجلال عزشانه قيلدقده (هل رأيت خليلا يكره لقاء خليله) مدلولی يعنی دوست دوستنه ملاقاتی كريه كورديكنی كوردكمی وحی احسان بيانی الهام اولندقده اوجد محترم رسول اكرم عليهما وعلی سائر الانبياء والمرسلين الصلاة والسلام فی الحال (فاقبض روحی الساعه) يعنی ياربی شمدی روحمی قبض ايله ديو نياز ايلمشدر (عن مطر بن عكامس رضی الله تعالی عنه رفعه اذا قضی الله تعالی لعبد ان يموت بارض جعل اليها حاجة (قلت) بو حديث شريف جامع صغيرده دخی مضبوطدر وشراح حديث بيانجه مفهوم شريفی ازلده حق سبحانه وتعالی عبادندن برينك اولديغی يرك غيرنده موتنی تقدير قيلمش ايسه اول يره عبدك وارمسنی مستدعی برحاجت خلق ايدر ووطنندن قالقوب مقبور اوله جغی محله كيدرديمك اولوب ولازم فائدهٔ خبر دخی امت مرحومه نك حضرده ايكن موت ايچون تيقظلرينه وسرمايهٔ طاعتله آمادهٔ موت اولملرينه ومظالمدن خروجلرينه وقضای دينلرينه وله لر ايله عليهلرينه دائر خصوصانده وصيت ايلملرينه تنبيهدر سيما كه سفره خروجلرنده اشبو ذكر اولنان احوال اوزرلرينه اهم اولور زيرا يوله چقدقلرنده بيلمزلركه قنغی بقعه ومحلده وفات ايده لر ولهذا اوامر لازمه هر مردم احتياط ايدوب وتنبيه نبوی علی صاحبه افضل الصلاة والسلام ايله عامل اولوب راه نجاتی سايهٔ همايونلرنده بوله لر انتهی وحديث شريف مشار اليهدن اقتباس نور معنی ايله * اذا ماحمام المرء كان ببلدة * دعته اليها حاجة فيطير * بيتنی نظم ايتمشلردر كه مقام تصحيحنده انشاد اولنور (قلت) حمام كتاب وزننده موتی قضا وتقديردر يوقسه موت معناسنه دكلدر (مؤلف مرحوم ديركه مومه دوكنه جكی هنكامده برحركت سريعه وضيای ساطع حاصل اولديغی كبی انسانه دخی وفاتی عندنده برقوت وحركت حاصل اولور كه اطبا بو حاله نعشهٔ اخيره تسميه ايدرلر (قلت) خيلی سنه لردن مقدم اخوانله قيش كيجه لرينك اطولنده منقل كنارنده كيبی النار فاكهة الشتاء عباره سنه مشهور اولديغی اوزره برطريقهٔ مطايبه خصوصادانه دارا اوله ديه رك وكيبی ثعلب الجوب وحلوا يه رك هبزم مسامره وصحبت ايكن شاعر آتش زبان مشهور فهيمك زيور مجامع ابيات مخيلات وجوهرهٔ درج مشكلات اولان * صباحه قالمه شمعز يوسف آسا اولمه دامنكش * بزم انكشتمزدن دستمزای ماه كوتهدر * بيتی اناره بخش خيالخانهٔ مشاعره اولوب هر بردانادل جنكارده يازلديغی اوزره بركونه توجه ايدوب فقيره دخی سن نه درسن حصير باف ايسه سكده يه نه تل اهليسن سويله ديدكلرنده مفاد بيت غالبا درد وصال ايله مشرف هلاك اولان عاشق ابتدای شدهٔ اشعال اولنوب وصباحه دك يانه رق بتوب انطفاسنه رمق قلان موم كبی اولوب معشوق باری اوحالده رحم ايله عرض جمال ايله بيچاره يی خودبخود ممنون ايلسون نيازينی اشراب واكرد امنكش اولوب فرار وناز شيوه سنی كوسترر سه عاشقك امساكنه واسطه اولان دستی قبصه يعنی ساعدينی ثانی طوتماغه غيره ساعد اولوب حركت ايده مزايسه ده انكشتی يعنی موم مومی اليه كبی شعله سی تمامی حالنده اولان شعله سی كبی اوليوب اندن بالا وضيادار و قوتليدر دامن معشوقدن طوتار و زور ايله يانه جذب ايدر رادعاسندن عبارتدر ديمش واكثر يارانه بكندرمش ايدم بو ترجمه خلالنده شمدی كورديكم نقل مؤلفده اولان تشبيه مؤيد مطالعهٔ فقير اولوب توجيه كمتری وهم محض اولديغی تحديثا للكرم درج

اولنمشدر عفو بیوریله (غریبه) منقولدرکه هرون رشید خلیفه‌نك بلی اتم اولان بر جاریه‌سی
فوت اولدقده جزع شدید ایله جزع ایلدی خلیفهٔ مشارك کاهیجه تنشیط ذهن ضمننده
کلنجه‌سی اولان بر مضحکی واراید‌ی مضحك مرقوم تسلیت قصدیله یاامیرالمؤمنین اشبو جزع
مفرط نه‌دندر وجود شریفکز نیچون اذا بیوررسز دیدی مشارالیه دخی بنی مسخره بنم مبتلا
اولدیغم دردی کورمدکمی حیفا که هرکیمی سودم ایسه فوت اولدی دیدکده مضحك مرقوم‌ای
ولی نعمتم بنی دخی سوناکه فوت اولهیم دیدی مشارالیه (ویحك ان الحب ابس شیٔ یصنع انما
هو شیٔ یقع وتسوقه الاسباب) یعنی محبت اختیار ایله اولموب بلکه بنه اسباب سوقیله امر اضطراریدر
معناسنی افاده ایدیجك مضحك مرقوم افندیمز لساننا بکابن سنی سورم بیوررسون دیوطور مضحکانه
ایله ابرام ایتمکله مساعده ایدوب بن سنی سورم دیدیکی کبی مضحك مرقوم فی الحال محموم ودوشوب
مرحوم اولور (قلت) اشته نطقده بحکمته سبحانه بومقوله تأثیرات اولمغله مرد عاقل تبصر ایدوب
کندوبه مضرتی مستدعی سوزلری لسانه المامق لازمدر و بونی تحذیر بابنده اساطین دین تدبیهاتیله
دخی صحایف آثار مشحوندر (عقبة بن عامردن رضی الله تعالی عنه مرویدر (لان اطأ جمرة
حتی تبرد وسیفا حتی تنقطع رجلی الی ان امسی علی قبر رجل مسلم) دیمشدر که مفهومی صوغو ینجیه دك
بر جمرهٔ ناره وایاغمی قطع ایدنجیه دك بر سیفه باصمه‌م بنی قبر رجل مسلم اوزره یورومه‌دن
زیاده سورم دیمکدرکه مفادی نهیدر (وفی الحدیث المرفوع (کسر عظم المؤمن بعد مماته ککسره
فی حیاته) (قلت) جامع صغیرده عایشه رضی الله تعالی عنهادن مروی اوله‌رق مضبوط اولان
(کسر عظم المیت ککسره فی حیاته) وام سلمه رضی الله تعالی عنهادن مروی‌یا مضبوط اولان (کسر
عظم المیت ککسر عظم الحی فی الاثم) عباره‌لرنده واقعلردر مناویٔ محقق میتی میت مسلم محترمدر
دیو بعد الشرح نسخ جامع صغیرده حدیث اول یازادیغی کبی کوریلوب لکن اصول
مصححهٔ قدیمه‌ده یعنی مأخذنده (کسر عظم المیت) دنصکره (واذاه) دخی مضبوطدر غالبا
قلم مؤلفدن یعنی سیوطیدن روح الله تعالی روحه (واذاه) سهوا ساقط اولمشدر دیمشدر وحدیث
ثانیده اولان کسر عظم میت محترم کاهده حی اولان مسلمك کسر عظمی حکمنده اولمسی بعد
الموت مسلمك محترم اولمسی حال حیاتنده اولان احترامی کبی اولوب حدیث شریف مذکور حرمت
مسلم بعد وفاته باقیه اولدیغنی افاده ایدر دخی دیمشدر و بعض شراح حدیث تفصیل ایدوب
حدیث ثانیٔ مذکورده میت متألم اولدیغنه یاخود حیا اهانت اولندیغی کبی میتا دخی
اهانت اولنمامسنه اشارت اولوب وعلی قول معنای حدیث شریف کسر عظم حی‌ده دیت
وارشدن باشقه کناه اوله‌رق کسر عظم میت مسلم ایله کسر میت ذمی‌ده عصیان متحقق اولوب
حتی دیکر میتی دفن ایچون مندرس اوله‌رق میت مدفوندن اثر قالمامش وتراب محض اولمامش
درجه‌سنه وارمیان قبری احری دفن ایچون نبش هتك حرمت میت اولمغله جائز دکلدر دیمشدر
میمون بن مهراندن مرویدر دیمشدر که طائفده ابن عباسك رضی الله تعالی عنهما جنازه‌سنه
حاضر اولدم اداء صلات ایچون مصلایه وضع اولندقده بر بیاض قوش اکفانی اوزرینه‌دوشوب
وایچلرینه داخل اولدی جماعت طیری آرادیلر لکن بوله‌مدیلر ووقتا که دفن ایدوب قبرینك ترابنی
تسویه‌دنصکره صوتی ایشیدیلوب شخصی کورلمیان بر سس صاحبنی استماع ایلدك که انسان
قرائتی کبی (یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی)
آیت کریمه‌سنی قرائت ایلدی زید بن اسلم اشبو روایتی بیان وعصری تاریخنی قصدایله زماندن
درتیوز سنه کچوب بومدت ایچنده بر طیر وقرائت منقبهٔ جلیلهٔ مرقومه سنك برجنازه‌ده وقوع
بولدیغی استماع اولنمدی یعنی ابن عباس رضی الله عنهما بوخصوصله دخی ممتاز اولدی

معناسنی اشراب ایتدی (محمد بن هارونك شکایت توحش وبی وفایی یارانی ضمننده نظم
ایتدیکی قطعهٔ عبرت انکیزیدر * کانی باخوانی علی حافتی قبری * یهیلونه فوقی وادمعهم تجری
فیاایها المدری علی دموعها * ستعرض فی یومین عنی وعن ذکری * عفی الله عنی یوم انزل ثاویا
* ازار فلا ادری واخفی فلا ادری * (قلت) بعض نسخه‌ده (ازك ثاویا) و (ازار) برنده
(ثراه) واقعدر محصول شکایت شمولی ناظم ایله یارانی جانبین قبرمه بریکوب کوزلری یاشی
جریان ایلدیکی حالده میتك اوستنه طپراق دوکن جماعت کیبیدرکه انلرمیته ظاهرا آجرلر
لکن اورتوب کم ایدرلر ارتق اول جماعتك هربرینه علی حالهم هذا میته بالفرض والتقدیر
لابقدرکه ای اشك چشمکی اوزریمه آقیدن دوستم زحمت چکمه زیرا بندن وایکی کون ظرفنده
بنی ذکر و یاددن اعراض ایدرسکز دیه الله تعالی اقامتکاهم یعنی قبره ایندیرلدیکم کون یعنی
فوتمده مغفرت وسیئاتمی عفو بیوررسونکه اوراده زیارت اولونسم واخفا قیلنسم بربنی بیله‌م
اشته یاران زمانم دخی بنی سور صورتنده ایسه‌لرده ثابت قدم میدان وفادکللر دیمکی ناظم اسمتمش
اولدیغی عاجزانه ملاحظه اولندی (منقولدرکه عثمان بن عفان رضی الله عنه جنت ونار ذکرنده
بکا ایلدکلرندن زیاده بر قبر یاننده توقف ایلدیکنده بکا ایدر ایدی سببندن سؤال اولندقده (سمعت
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول القبر اول منازل الاخرة فان نجا منه ومابعده ایسر)
بیوردقلرینی استماع ایتدم دیدیکه عباره‌سندن قبر انسانك منازل اخرتدن اولکی منزلیدر اکر
انك عذابندن نجات بوله ما بعدی یعنی حشر وصراط ومیزان وسائر منازلدن مرور سهولتلو
اولور دیمك مستفاددر (معاذ بن رفاعة بن رافع الزرقیدن مرویدر دیمشدر که قومك رجالندن
اولان بر رجل بکا روایت ایلدیکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه جبریل علیه السلام
باشنه استبرقدن بر عمامه صارمش اولدقلری حالده کلوب ذات نبوته (یا محمد من هذا المیت الذی
فتحت له ابواب السماء واهتز له العرش) یعنی شمدی وفات ایدن کیمدرکه اکا تعظیما ابواب سما
کشاده قیلنوب عرش رحمان دتره‌دی مألنی بیان ایدیجك علیه الصلاة والسلام قالقوب ثوب
شریفلرینی جری ایدرك سعد بن معاذ خانه‌سنی تشریفه مبادرت بیوردیلر ووارد قلرنده مشار
الیهی وفات ایلمش بولدیلر (امام حسن بن علی رضی الله تعالی عنهما کونلردن برکون کچمزکه
ملك الموت حضرتلری ناسك یوزلرینه یعنی هر برینه بش کره نظر ایتمیه لهو ولعب و یاخود
معصیت اوزرلرینه اولانلری و یا کوانلری کوررسه کندو سرینی توبیخا تحریك ایدوب شو
مسکین وبیچاره عبد حقنده اراده وحکم اولنسان شیدن غفلتده اولدیغی جای تعجبدر دیوب
بعده نه استرسك ایشله بنم ایچون سندن بر غمزه یعنی شدت واردرکه اول شدت ایله سنك وتینکی
قطع ایدرم دیردیو روایت ایلمشدر (قلت) خطین وزننده وتین قلبده بر طمردر منقطع اولدیغی
آنده انسان فوت اولور (عمر بن عبدالعزیز حضرتلری مرض موتنده معتمدی ومحرم رازی
اولان رجاء بن حیانه ای رجا بنی لحدیمه وضع اولندیغم وقتده ثوبمی یعنی کفنی یوزمدن قالدیروب
نظر قیل اکر رویمده علامت خیر مشاهده ایدرسك حقه حمد ایله واکر خیرك غیری نسنه
کوررسك تحقیق بیلکه عمر هلاك رسیده اولمشدر دیدی رجا دیرکه وقتاکه دفن ایتدك یوزینی
اچدیغمده اوستنده نور ساطع کوروب بوندن اوتوری خیره واصل اولدیغی بیلوب حمد ایلدم
انتهی (وینه رجادن مرویدر دیرکه مشارالیه خسته اولدیغنده خدمتندن منفك دکل ایدم
حین احتضارنده یمینا وشمالا تقلبده ایکن بکا ای رجا انس وجن وجوهنه بکزه‌مز براز وجوه کرام
مشاهده ایلدم دیوب بعده سرینی رفعله (اللهم انت ربی امرتنی فقصرت ونهیتنی فعصیت فان
عفوت فقد مننت وان عاقبت فاظلمت الا انی اشهد ان لا اله الا انت وحدك لا شریك لك وان محمدا

عبدك المصطفى ونبيك المجتبى بلغ الرسالة وادى الامانة ونصح الامه فعليه السلام و الرحمة)
شهادت واستغفار ونیازینی وصلات وسلامنی ایدوب قضای نحب وعزم عالم رحب ایلمشدر رضی الله
تعالی عنه (اسما بنت عمیس رضی الله تعالی عنهما روایت ایتمشدر دیرکه امیرالمؤمنین علی بن ابی
طالب رضی الله تعالی عنه ابن ملجم ملعونی ضرب وجرح ایلدکده بز یاننده بولنمش ایدك
شهادتلرنده شهقه ایدوب کندولرینه غشی کلدکدنصکره آچیلوب (مرحبا مرحبا الحمد لله الذی
صدقنا وعده واورثنا الجنة) دیدی بو اثنالرده یا امیرالمؤمنین نه کوردك یعنی ترحیب وتحمیدیکه سبب
نه دردیو سؤال ایلدکلرنده (هذا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم واخی جعفر وعمی حمزه
وابواب السماء مفتحة و الملائكة ینزلون ویسلمون علی ویبشرونی وهذه فاطمة قداحاط بها
وصایفها من الحور وهذه منازلی فی الجنة لمثل هذا فلیعمل العاملون) دیدیلر یعنی اوحینده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم وبرادری جعفر طیار وعمیلری حمزه رضی الله تعالی عنهما ابی
وابواب سما آچیلوب ملائکهٔ کرام کلوب وکندویه سلام ویروب جنتله تبشیر ایلدکلرینی وفاطمة
الزهرا یی دخی رضی الله عنها اطرافده حوریلردن جواریسی اولدیغی حالده و جنتده اولان
منزللرینی کوردیکنی بیان ایدوب (قلت) لمثل هذا فلیعمل العاملون نصنی اخیرا قرائتله بو ایدقلری
اشبو درجهٔ عالیهٔ اخرت یعنی بلا سؤال دخول جنت و وصول سعادت بر مقتضای وعد الهی
وحکمت بالغهٔ صمدانیه ایمان واعتقاد جازم وکامل وعمل خیرایله اوله جغنه اشارت ایلمشدر
(امویه دن عبدالملك بن مروان محتضر اولدقده اوغلی وولی عهدی ولیدی چاغروب ای ولید
اولدیکمده صاقن احمق قاری کبی کوزیکی آقیدوب اوطورمه ولکن ازاریکی کی وانککی دیوشر
وقپلان پوستی کی یعنی شجاعتله طورانوب بنی حفره مه قو وحال وشانمله ترك ایدوب کندی
شانکه باق وناسی بیعتکه دعوت ایت وقبول ایتمینی سیفکله دوندر دیو وصیتدن صکره یزید
معهودك اوغلری اولوب نامك میلنه نظرا ادعای استحقاقه قالقمالری احتمال اغلب اولان محمد
و خالد نام قرنداشلری احضار ایدوب سزدن بریکزك بیعت ولیده ندامتکزواره میدر یعنی
استه مزمیسکز دیو صور انلر دخی بزخلافته ولیددن احق براحدی بیلمز دیدکلرنده عبدالملك
اکر سز بو سوزیکزدن باشقه برسوز سویلمش اولسه ایدیکز ایدی سزی کوزیکزی دیکدیککز یعنی
قبضهٔ تصرفکزه آلمق داعیه سنده اولدیغکز نسنه ایله ضرب ایدردم دیوب فراشنك برقاتی
قالدردیکه انده قنسز برشمشیر قونلمش کورلدی یعنی بووضع وقول ایله سزدن بیعته عدم
رضا کایه ایدم سزی قتل ایدردم دیمکی استدی بعده بوغازنده جانی ونفسی تردد اوزره اولدیغی
حالده (الحمد لله الذی لایبالی اصغیرا اخذ من خلقه اوکبیرا) یعنی مخلوقندن کوچکی و بیوکی
اخذ و اماته ده قایرمق اوزرینه واجب اولمیان باری تعالایه حمد ایدرم دیه رك روحی بدنندن
چیقدی وولید بکاایدن قزلریله برابریاننه کیروب * ومستخبر عنا یرید بنا الردی * ومستخبرات
والعیون سواجم * بیتیله تمثل ایلدی (آدم علیه السلامك مرقد منوری مکهٔ مکرمه ده منی
دیدکلری محلده کائن مسجد خیف ده اولدیغی ابن عباس دن رضی الله تعالی عنهما مرویدر
وائمهٔ اهل تفسیردن عطا قولنجه وسط مسجد مرقومده واقع مناره تحتنده در (یزید رقاشی
وعظا ای اخوان موت موعدی اولانلرك قبر بیتی وطوپراق مسکنی وقوردلر انیسیدر ومع ذلك
انلر آیا حالمز نیجه اوله جق دیو فزع اکبره یعنی یوم حشره منتظرلردر دیوب بعده کندویه
غشی کلنجیه دك بکا ایدردی قدس الله تعالی سره (جامع المستطرف مرحوم اشبو موعظهٔ
رقاشی یی تحریردنصکره (فعلی العاقل ان یحاسب نفسه علی ما فرط من عمره) ایمدی عاقل
اولان مرد متبصر اوزرینه واجب اولان بودرکه عمرندن کذران ایدن مدتده فرطی اوزرینه یعنی

تقصیرایله ضایع ایتدیکی ایامی نفسنه بر بر کوستروب و وجهله محاسبه یه چکوب ندامت
(ویستعد امره صالح العمل ولایغتر بالامل) و باقی اولان حیاتنده امله اغترار ایله ضایع ایتیوب
عمل صالح حاضره آماده ایده (فان من عاش مات ومن مات فات وكل ماهو آت آت) زیرا یشاین یعنی
حیاتده اولان البته فوت اولور وفوت اولان کیمز کیدر یعنی مزرعهٔ اخرت دنیایه بعد الوفاة کلمز
وهرنسنه که کلجیدر از وکج بهرحال کاور موت کج قالسه دخی شبهه سز کاور کلنجیکه الدانیوب
تدارك اخرته باقلیدر اوتدارك فوتدنصکره اولماز همان فرصتی قاچرمه مالنی دیوب (نسأل الله
ان یلهمنا رشدنا ویوقظنا لاتباع اوامره واجتناب نواهیه وان یجعل الموت خیرغایب ننتظره
وان یختم لنا بالخیر وان یتعهدنا برحمته انه علی مایشاء قدیر وبالاجابة جدیر) دعاسیله سکسن برنجی
بابی دخی ختم ایلمشدر همان جناب رب غفار عز وجل دعاونیاز مذکوره جمله مزی مظهر وسلامت
داری همزه میسر ایلیه آمین بالنبی الامین صلوات الله تعالی وسلامه علیه وعلی آله واصحابه اجمعین

﴿الباب الثانی و الثمانون﴾

اشبو سکسن ایکنجی باب صبر وتأسی یعنی صبره ارشاد وغمکسارلق وتعزیه ومرثیه لر ذکرنده درکه
فصول اربعه ده تحریر اولنمشدر

صبر وتأسی یه دائر ومناسب اقوالدر ﴿فصل اول﴾

(قال الله تعالی الذین اذا اصابتهم مصیبة قالوا انا لله وانا الیه راجعون اولئك علیهم صلوات
من ربهم ورحمة واولئك هم المهتدون) اهل تفسیر بیانجه حق تعالی صاقلسون مؤمن اولانلرك
نفسلرینه ویا اهل بیتلرینه ویاخود مالارینه اصابت ایله متأذی اولدقلری مصیبت و بلیه یه
اوغرادقلری وصبر ایتمش اولوب حین ابتلالرنده وتذکرایتدکلرنده استرجاع ایدرلر یعنی انا لله
وانا الیه راجعون دیرلر انلرك اوزرلرینه ربمز تعالی شانه قبلندن غیث مغفرت ولطف
واحسان نازل اولور واسترجاع ایدنلرحقه وصوابه مهتدیلردر مفادنده در (بیضاوی حضرتلری
استرجاعله صبر یالکز لسان ایله اولمیوب بلکه هم لسان وهم قلبله اوله شویله که مرد مؤمن
مصیبتزده انجق باری تعالی وتقدس حضرتلرینه قوللق وقضاسنه رضایه مأمور اولدیغنی
وبالاخره مرجعی درکاه آله عز شانه اوله جغنی وکندوسندن استرداد اولنان شیدن اوزرنده
باقی اولان نعم آلهیه یی تصور ایده که نفسنه اوغرادیغی بلیه کوچ کلیوب متسلی اوله دیو تحقیق
مراد ایلمشدر (بعض اهل علم اشبو کلمهٔ استرجاع یعنی (انا لله وانا الیه راجعون) نصی معانی
عجیبه مستحسنه یی جامع اولدیغی جهتدن مصائب دیدکانه ملجأ دردیمشدر تأمل (وقال رسول صلی الله
تعالی علیه وسلم ما من مسلم مصاب بمصیبة وان قدم عهده حدث استرجاعا الا احدث الله له
مثله و اعطاه مثل اجره ذلك یوم اصیب بها) (قلت) اشبو خبری مؤلف مرحوم راویسنی
ذکر ایتمکسزین عبارهٔ محرره اوزره نقل ایتمشدر واما جامع صغیرده استرجاع خصوصنده
مضبوط اولان حدیث شریف حسین بن علی دن رضی الله تعالی عنهما مرویا (من اصیب
بمصیبة فذکر مصیبته فاحدث استرجاعا وان تقادم عهدها کتب الله له من الاجر مثله یوم اصیب)
عباره سنده درکه مفاد ومفهومی شراح بیانی اوزره نفس واهل وعیال ومال شقلرندن برنسنه
ضرر واذا وقوعیله بلادیده اولان رجل مسلم مصیبت مذکوره یی تذکرده انا لله وانا الیه راجعون
دیسه هرنه قدر وقوع مصیبت زمانی اوزامش وطول مدتله نفسنه الشدیروب رقت قلبی
ازالمش ایسه ده یوم اصابتده تأثیر شدید ایله اقتضای بالدن اولان استرجاع واستمدادی کبی
اولیوب لفظی کبی ایسه ده حضرت رب اکرم حین اصابتده کی استرجاعی اجرینی تقدیر ویاخود
ملائکه یه کتب اجر ایله امر ایدر زیرا قولدن استرجاع تسلیم قضا وقدری اعتراف وحفظ
جوارح واعضا اوزره اولان ثباتی اذعان اثریدر (وبیضاوی رحمه الله تعالی دخی آیت شریفه

مذكوره‌يى تفسير عقبنده (عن النبى عليه الصلام والسلام من استرجع عند المصيبة جبرا الله مصيبته واحسن عقباه وجعل له خلفا صالحا يرضاه) اثرينى تحرير قيلمشدر (وعن انس بن مالك رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من اصبح حزينا على الدنيا اصبح ساخطا على ربه ومن اصبح يشكو مصيبته نزلت به فانما يشكو الله ومن تواضع لغنى ابسأل مما فى يديه احبط الله ثلثى عمله ومن اعطى القرأن فلم يعمل به وتهاون به حتى دخل النار فابعده الله من رحمته لانه هو الذى فعل ذلك بنفسه حيث لم يعرف حرمة القرأن) خبريله (وروى ابو هريرة عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم انه قال من مات له ثلث من الولد لم يلج النار الا تحلة القسم يعنى قوله تعالى وان منكم الا واردها) خبرينى مؤلف مرحوم يازمشدر (قلت) مفاد خبر اوچ رأس ولدى فوت اولان مرد مؤمن قضايه قلبا وقالبا راضى اولدقده جناب حق عز شانه وعم نواله اول قولنى نار ايله معذب ايتمز لطفنى تبشيردر (وان منكم الا واردها) آيتنى بيضاوى كافهٔ انسان جهنمه واصل وپاننده حاضر اولورلر لكن مؤمنلر ناردن بارده اولديغى حالده مرور ايدرلر وبقدرته تعالى اشتعال و حرارتى اهل شرك و عصاة دخولنده اولور ديو تفسير و (اولئك عنها مبعدون) نص جليلى كه مؤمنين نفس جهنمدن دور قلنه جغنى مفيددر اندن مراد نار ايله عذابدن ابعاد اولمغله بينلرنده منافات يوقدر ديو تأويل صحيح ايله توفيق ايلمش (وعلى قول ورددن مقصود جهنم اوزرينه ممدود اولان صراط اوزرندن مروردر كه كافهٔ انسان كرك مؤمن وصالح وكرك مشرك وطالح بو يولدن كچرلر ديمشدر بارى تعالى شانه جمله مزه اوطريقدن سلامتله كچمك ميسر ايليه (قلت) ذكر اولنان (تحله) حانك فتحى ولام مدغمه ايله دوكمى چوزمك معناسنه اولان حل دن وياخود حلال قيلمق معناسنه كسر حا ايله اولان حل دن مشتق اوله رق تفعيل بابندن تحليل كبى مصدر آخريدر وتحلة القسم معناسنده برقاچ وجه يازلمش ايسه ده مطالعهٔ عاجزى اوزره اشبو وجه اشبه كورينورشويله كه بركيمسه فلان فعلى والله يارين ايشلرم ديو يمين ايلديكى وقتده استثنا ايلسه يعنى ان شاء الله ايشلرم والله ديسه بعده اول فعلى ايلمسه عقد يمين استثناء مذكور ايله اولديغندن منعقد اولمامش اولور اشته اشبو عدم ضررده مؤمنك نارده مكثى نارك ضررى اولماديغى حالده ان شاء الله تعالى ديه جك قدر اولور خلاصه تحلة القسم شئ اقلده مستعمل اولور و بوخصوص تفسير بيضاوى وشرح مشارق ابن ملك وقاموسه باقيلورسه تفصيلا معلوم اولور (سعد بن جبير ديمشدر كه استرجاع خصوصى ضمننده اولان نيل اجر انجق اشبو امت مرحومه يه مخصوص بر لطف مزيد سبحانيدر اكر عهود سابقه ده براحده اعطا اولنمش اولیدى يعقوب عليه السلام فقدان يوسف عليه السلام يعنى ذئب اكل ايتدى ديدكلرنده قائل اولديغى (يا اسفا على يوسف) يرنده استرجاع ايدر و (انا لله وانا اليه راجعون) دير ايدى (منقولدر كه ابن عباسك رضى الله تعالى عنهما سفرده ايكن كريمه سى وفات ايدر اخبار اولندقده بعد الاسترجاع كريمهٔ متوفاة عورت ايدى حق تعالى ستر ايلدى ومؤنت ايدى كفايت قيلدى واجر يعنى موتى كدر ينه صبر مستوجب اجردر كه بكا سوق ايلدى ديوب وراكب اولديغى حيواندن اينوب ايكى ركعت نماز قيلدقدنصكره (استعينوا بالصبر والصلوة) امر الهى سنه امتثال ايلدك ديدى (قلت) يعنى قضايه رضا وحق كمال عبوديتى ايفا ايلدى (مرويدر كه نجل النبى ابراهيم على والده وعليه الصلاة والسلام هنكام صباوتلرنده ارتحال ايلدكده اول سيد البشر صلى الله تعالى عليه وسلمك مبارك چشم حقايق بينلرنده آمارهٔ حزن مشهود اولور عبد الرحمن ابن عوف رضى الله تعالى عنه سبب بكايى استكناه معناسنه (يا رسول الله تبكى اولم تنه عن البكاء) ديدكده (لا ولكن نهيت عن النوح والغنا الصوتين الاحمقين الفاجرين عن صوت الغناء فانه

لعب ولهو ومزامير الشيطان ولكن هذه رحمة جعلها الله فى قلوب الرحماء ومن لا يرحم لا يرحم ثم قال القلب يحزن والعين تدفع وما نقول يسخط الرب وانا بك يا ابراهيم لمحزونون) اشبو اثرى دخى مؤلف يازمشدر (قلت) فى الحقيقه شراح حديث بيانجه شرعا منهى اولان ميت اوزرينه صاح وصقال بولمه و واويلاه وواحسرتاه وسائر بو مقوله اوضاعدن وفريادن عبارت اولان نوح ونياحتدر يوقسه اشك چشم وحزن اثر مرحمت اولمغله منهى دكلدر وامر اضطراريدر (وينه مرحوم مشار اليه بو خصوصده ام سلمه رضى الله تعالى عنهادن مرويا (من اصيب بمصيبة فقال كما امر الله تعالى انا لله وانا اليه راجعون اللهم اجرنى فى مصيبتى. اعقبنى خيرا منها الا فعل الله ذلك به) خبرينى تحرير ايتمشدركه مسترجعه اجر خيرى مبشردر (ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ديمشدركه الله تعالى وتبارك ابتدا لوح محفوظه كتب ايلديكى (انى انا الله لا اله الا انا ومحمد رسولى من استسلم لقضائى وصبر على بلائى وشكر على نعمائى كتبته صديقا وبعثته مع الصديقين ومن لم يستسلم ولم يصبر على بلائى ولم يشكر على نعمائى فليتخذ ربا سواى) مدلوليدر (قلت) كيفيت كتابت متشابهاتدن اولديغى وتعبيرهٔ مجازا اوزره تأويلى اصول علم كلامدن مستفاددر (ابن المبارك ديمشدركه بر مصيبت اكر خدا نخواسته مبتلاسى صبر ايتميوب جزع ايدرسه ايكى اولور كه برى ذات مصيبت وايكنجيسى اجر مصيبتك كتمسيدر (وعن ابى هريرة رضى الله تعالى عنه قال من اخذت حبيبتاه يعنى عيناه فصبر واحتسب ادخله الله الجنة) اشبو خبرى دخى مرحوم مشار اليه يازمشدركه نعوذ به تعالى عماى دو چشمه مبتلانك صبر خالصى بكرمه سبحانه باعث دخول جنت اولديغى تبشير ايدر (يعنى عيناه) (حبيبتاه) لفظنى تفسير اوله رق قول راوى اولديغى ظاهردر (الصبر مفتاح الظفر والتوكل على الله رسول النجاح) اقوال مشهورهٔ اسلافدندر (منقولدركه بركون كبار خاندان قريشدن بر عظيم الجاه يعنه خاندان عرب عربادن صاحب الجاه والشرف والعقل والادب عبد العزيز بن زرارة الكلبى ايله معا (ويه يعنى بوى بستان تنزه ادنشمامى) يعنى هنكام بهار اولمغله كسب روح نسيم تفرح قصديله سير صحرا ايتمشيدى فناى شامه وارد قلرنده اوبزرك قريشى ابن زراره يه بكا شمدى سيد شباب عربك نعى يعنى وفاتى خبرى كلدى ديدكده ابن زراره (ابنى ام ابنك) سنك ويا خود بنم اوغلمى ديو ايلديكى استفهامنه (بل ابنك) يعنى سنك اوغلك ديمجك ابن زراره (للموت ماتلد الوالدة) ديو بليغانه جواب ويرمشدركه ملاحظهٔ عاجزى اوزره انانك طوغور ديغى و يامادامكه انا طوغوره موت ايچوندر يعنى طوغانك انجام وعاقبتى نتيجهٔ موتدركه بر روصياد مركك صيدندن مرغ روحه مفر اولميوب اجلى حلولنده صغيرا وكبيرا دنيادن كيدر ديمكدر (من لم يتلق نوائب الدهر بالصبر طال عتبه عليه) و (اصبر لحكم من لا تجد معولا الا عليه ولا مفزعا الا اليه) كلام اسلاف كبارزدركه اولكى قولك مفهومى مصائب فلكه صبر ايله تلقى ايتمين كسانك اوزرينه فلكك عتابى اوزون اولور يعنى قامت جورى قالديرر (ومفهوم ثانى ذات مقدسندن غيرى وثوق ايده ميه جكك ودركاه مرحمتدن باشقه مفرغ وملجا بوله ميه جغك بارى تعالى وتباركك حكم وقضاسنه صبر ايله ديمكدر (قلت) سويد السدوسى نام بليغ غالبا ايكى نفر اوغلنه نصيحا نظم ايتمش اولديغى شعرنده * فاوصيكما يا بنى سدوس كلاكما * بتقوى الذى اعطاكما و براكما * فشكرا اذا ما الله احدث نعمة * وصبرا لامر الله فيما ابتلاكما * ديمشدركه مفادى اى سدوسينك اوغللرى ايكيكزه بردن حق تعالانك سزلره اعطا واحسان قيلديغى تقوايى واطاعت وعبادتى ايفا ضمننده وصيت ونصيحت ايدرمكه بريسى حضرت رزاق مخلوقات عم نواله سزه نعمت كرم قيلديغنده شكر اكيد خالص ايله شكر ايتمكز وديكرى سزى حكم قدريله بر مصيبته مبتلا ايلدكده او امر وقضاء الهى يه صبر صميمى ايله صبر ايتمكزدر ديمكدر

﴿وقال آخر﴾ * ايا صاحبي ان رمت تكتسب العلى * وترقى الى العلياء غير مزاحم * * عليك بحسن الصبر فى كل حالة * فما صابر فيما يروم بنادم * يعنى اى بنم دوستم كسب علو جاه وشان ومنفردا ترقى درجه ومقام بلندار كان قصد وطلب ايدرسك هر حالده صبر حقيقئ خالصه مداوم ومصاحب اول زيرا مقصدينه ايرمه ده صبرايدن نادم و پشيمان دكلدر يعنى وصول اهل صبرايله تحقق ايتمكله نيل كامه وسيله اولان شيئك اجراسنده نيچون وسيله مراده تشبث ايتدم ديو ندامت اولنماز بلكه ندامت عدم تشبثده درديمكدر ﴿وانشد بعضهم﴾ * هو الدهر قد جربته وبلونه * فصبرا على مكروهه وتجلدا * اشبو دهر يعنى دنيا دار بلا اولديغندن متانت قلب واظهار جلادت برله مكدراتنه صبرايله قارشوكله رك تجربه مده بكا يقين كلدى ديمكدن عبارتدر (زبير رضى الله تعالى عنه روايت ايتمشدر كه عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها پدرلرى ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه دفن اولندقده مرقد منورلرينه متوجهة (نضر الله وجهك وشكر صالح سعيك فقد كنت مذلا للدنيا بادبارك عنها وكنت للاخرة معزا باقبالك عليها ولئن كان اعظم المصائب بعد رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم رزءك واكبر الاحداث بعده فقدك كتاب الله ليعد بالصبر عنك حسن العوض منك وانا متنجزة موعود الله بالصبر عنك ومستعيضة بكثرة الاستغفار فسلم الله عليك توديع غير قالية لحياتك ولا رازئة على قضاء فيك) كلام بلاغت انسام و حكمت ارتساميله مرثيه خوان اولديلر (اشبو كلام جواهر نظامك حاوى اولديغى معانئ دقيقه اهل دانشه معلوم در قلم شكسته رقم فقير بياندن عاجز اولديغى حالده حسب الطاقه مآلى اجلاء وظيفه ترجمه اوزره شويله يازر كه صديقهٔ مشار اليها رضى الله تعالى عنها اى والد كثير المحامدم الله تعالى وتبارك عالم بقاده رويكى رونقلى و كوزل وسعى صالح وعمل بامصلحتكه حسن جزا احسان ايلسون تحقيقا سن دنيايى بالاختيار اندن ادبار و اعراض و زهد ايله ذليل و آخرتى اوامر الهيه يه كماليله امتثال و نواهيسندن كذلك اجتناب ايله عزيز ايلدك حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك دنيادن عالم مقدسه ارتحالى برله اعظم مصائب دنيا ايدى اندنصكره سنك فقدانك بزه اكبر حوادث مكدراتيدر صبره اجر اعطاسنى كتاب الله وعد ايدوب خبر ويرمشدر بز سنك فراقكه صبر ايتديكمز جهتدن حق تعالادن اجر حسن ووعد الهى يه انجازا حق تعالادن اجلاى منن رجا ايدرز وحقكده وحقمزده كثرت طلب مغفرتله دخى لطف حق تعالى ايله عوضه نائل اولورز همان حق تعالى حياتكه بغضى اولمايانك يعنى حياتى استمين و بارى تعالانك تقديريله اولان ارتحالكه دخى مصابه اولميان يعنى صبرايدن ذاتك كه مشار اليهادن عبارتدر سلامتكه ايلديكى دعاسنى مكانوديع يعنى واصل ايلسون ديوب عودت ايلمشدر كلام مشار اليهاده فقيرك استنباط ايلديكى بو در غلطى وار ايسه اهل مطالعه دن تصحيحى نيازاولنور (منقولدر كه ذرهمدانى مفاجئة وفات ايتدكده مصلحت دفنيچون پدرى كلور واهل بيت ذرى اطرافده جمع اولوب بكا ايلمكلرينى كوردكده اى سكنهٔ دار والدم سززه نولديكه اغلرسز بز بو متوفايه ظلم وقهر ايتمدك و بزم برحقمزى الوب صاوشمدى ديوب قبرينه وضع ايتدكدنصكره اى اوغلجغم الله تعالى سكا رحمت وسنك فراقكه صبرم اجرينى سكا احسان ايلسون قسم بالله كه بن سنك عليهكه يعنى فوت وتلف اولديغكه بكا اغبوب بلكه فائدهك سرور يچون اغلرم والله كه سن بكا بار ومطيع ايدك و بن سكا محب ايدم سندن بكا بر وحشت كلمدى والله تعالادن غيرى براحده احتياجم يوقدر و سنك ذهابكله بندن بر عزت كتمدى و بكا فقدانكده بر ذات القا ايتمدك وسنك له كه يعنى نفعكه اولان حزنم عليهكه يعنى مضرتكه اولان حزنكدن بنى اليقودى اى ذر مطلعك يعنى واروب مطلع اوله جغك آخرتك هولى اولميدى واصل اوله جغك يرى يعنى بالاخره

واره جغك يراولوب شمدى واصل اولديغك يركه مسبب سبب موتدر بنده اوموتى تمنى ايدردم بيلزمكه واره جغك يرده يعنى قبرده نه ديه جكسن وسكا نه صوره جقلر ديوب بعده آداب دعادن اولديغى اوزره سرينى سمايه برداشته ايدوب (اللهم انك وعدت الصابرين على المصيبة ثوابك ورحمتك اللهم وقد وهبت ماجعلت لى من اجر على ذر له صلة منى له فلا تعرفه قبيحا وتجاوز عنه فانك رحيم بى وبه اللهم وقد وهبت اساته الى فهب له اساته اليك فانك اجود منى واكرم اللهم انى قد غفرت لذر ماقصر من حقى فاغفر له ماقصر فيه من حقك فانك ولى الجود والكرم) دعاسنى بعد الادا انصراف وعودتنده اى ذر اشته كتدك وسنى ترك ايتدك اكر قرب قبركده اقامت ايتسك سكا نفع مز اولمز ديوب خانه سنه دونمشدر (وقيل اذا مات ولد العبد يقول الله تعالى للملائكة ماقال عبدى عند قبض روح ولده وثمرة فوائده فيقولون الهنا حمدك واسترجع فيقول الله تعالى فانى اشهدكم يا ملائكتى انى بنيت له بيتا فى الجنة وسميت بيت الحمد) يعنى مرويدر كه عباد حقدن برينك ولدى فوت اولدقده طرف ذى الكبريادن عز وجل ملائكهٔ كرامه خطاب تجلى ايله قولم ولدينك وثمرهٔ فوادينك روحى قبض اولنديغى حينده نه ديدى ديو سؤال حكمت اشتمال الهى اولنور ملائكهٔ كرام دخى اى اله العالمين ذات مقدسكه حمد ودخى استرجاع ايتدى ديدكلرنده قبل معنوى رب عزتدن اول عبد صابره لطفا واجرا بر بيت ايجاد واعداد اولنديغى و بيت مرقومه بيت الحمد ادقونلديغى بيان بيوريلور (قلت) ملائكهٔ مكرمينى اشهاد وسعت رحمت الهيه يه اشارت وعلم ازلى الهى محيط كافهٔ اشيا ايكن استعلام قول عبد تمهيدا اشهاد مذكور اولمسنى بعض خدمهٔ علم مطالعه ايتمش وكنار مسطرفنه يازمشدر والله تعالى اعلم بالصواب (مؤلف مرحوم روايت مذكوره يى تحرير دنصكره فاء تعقيبيه ايله (فينبغى للعاقل ان يتفكر فى ثواب المصيبة لتسهل عليه فاذا احسن منه الصبر استقبله يوم القيامة ثوابها حتى يود ان يكون جميع اقاربه واولاده ماتوا قبله لينال ثواب المصيبة وقد وعد الله فى المصيبة ثوابا عظيما اذا صبر صاحبها واحتسب وهو قوله تعالى (ولنبلونكم بشئ من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين الاية) ديمشدر كه مفادى مرد هوشياره سزاوار اولان مصيبهٔ عن قلب صبر اولندقده لفظا وكرما احسان الهى اوله جق ثوابى وصبر مذكور يوم قيامتده صابرى اكراما قارشوليه جغنى و بو فضيلتى كوردكده كندوسندن ازل جميع اقارب واولادى اولوبده انلره دخى صبر ايده رك ثواب مصيبته كثرت اوزره نائل اوليدم ديو تمنى اوله جق بر كيفيت ايديكنى دوشنمكدر ونيل ثواب مذكورده اصلا اشتباه اولنمسونكه مصيبت زدكان صبر ايلديكى وقتده جناب رب كريم عز شانه اول مصيبتده ثواب عظيمى وعد ايلديكنى (ولنبلونكم الاية) نص جليلى ناطقدر بر خصوصكه قرآن ايله بيان اولنه اكا ايناتمق شان اهل ايماندر (اللهم رضنا بقضائك وصبرنا على بلائك واغفر لنا ولوالدينا ولكل المسلمين وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم (قلت) بيضاوى حضرتلرى آيت شريفهٔ مذكوره ده اولان (ولنبلونكم) لفظنى (ولنصيبنكم اصابة من يختبر لاحوالكم هل تصبرون على البلاء وتستسلمون للقضاء) ديو تفسير ايتمشدر كه بحكمته تعالى مصيبتله ابتلاء مؤمنين ده مصلحت بلايه صبر وقضايه رضالرينى تجربه اولديغى مبيندر (ونقص ثمراتى دخى موت اولاد ايله تفسير ايدوب و تفسير مذكورينى دخى مؤلف مرحومك حديث اولديغنى تصريح ايتميه رك (وقيل اذا مات الى آخره) تعبيريله يازديغى قول مآلنده اولوب بعض لفظ وتعبيرده قول مذكوره موافق اولميان (وعن النبى اذا مات ولد العبد قال الله للملائكة اقبضتم ولد عبدى فيقولون نعم فيقول الله تعالى اقبضتم ثمرة قلبه فيقولون نعم فيقول الله تعالى ماذا قال عبدى فيقولون حمدك واسترجع فيقول الله تعالى ابنوا لعبدى بيتا فى الجنة وسموه بيت الحمد) خبريله

تأیید ایتمشدر و ودخی مصیبت انسانك كریه كوردیكی واستمدیكی شیلردن اعم اولدیغی (كل شیء یؤذی المؤمن فهوله مصیبة) خبریله استشهاد ایتمشدر فتأمل

﴿ ایكنجی فصل ﴾

بو فصل تعزیه لر وتأسی یه مخصوصدر (من عزی مصابا فله اجر مثله) اشبو حدیثی ترمذی سننده و بیهقی سنن كبیرنده ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن روایتله تخریج ایتدكلرین ودخی (من عزی ثكلاء كسی بردا فی الجنة) كتاب ترمذیده اولدیغنی ودخی سنن ابن ماجه ایله بیهقیده (مامن مؤمن یعزی اخاه بمصیبة الا كساه الله عز وجل من حلل الكرامة یوم القیامة) حدیثی مضبوط ایدوكن مؤلف مرحوم یازوب بعده تعزیه یی اعلم عنوانیله تعریف وایضاح ایله دیركه تحقیقا تعزیه تصبردر كه میت صاحبنه ومتعلقاتنه تسلیت ویره جك حزنلرین تخفیف ایده جك ومصیبتلرینی قولایلایه جق شیلری ذكردن عبارتدر واشبو فعل تعزیه امر معروف ونهی منكری مشتمل اولدیغنه بناء مستحبدر (فی الحقیقه اگر صاحب المیت صبر ایتمیوب جزع وفزع ونیچون اولدی بوللوقدره اعتراض اشعار ایدیجی شكایته جسارت ایدر رایسه تعزیه ایدن بو فزع وشكایت نكارائعه وصبر ایله اجره نائل اولمز زیرا دنیا زائلدر ودار قرار دكلدر البته هر كلان كیدر وموتانك روحی دخی بو وضعدن متأذی اولور دیمكله امر معروف ونهی منكر ایتمش اوله جغی ظاهر وبو امر ونهی دخی (وتعاونوا علی البر والتقوی) نصنك تحت حكمنه داخل اوله جغی باهردر دیوب تعزیه نك استحبابنه بو وجه احسن ایله استدلالدر وكتاب صحیحده (والله فی عون العبد مادام العبد فی عون اخیه) حدیثی مكتوب صحیفهٔ ثبوتدر دیمشدر (قلت) بو حدیثی اثباتی تعزیه یه سنتله دخی استدلالدر زیرا تعزیه اعانه قبیلندندر دیمشدر (وینه مؤلف مرحوم دیركه معلوم اوله كه اشبو تعزیه امر مستحبدر وقبل الدفن ویاخود بعد الدفن اجراسی جائزدر جماهیر اصحاب شافعی قوللرنجه اوچ كون ایچنده اولوب بعد مرور الایام المذكوره مكروهدر زیرا تعزیه قلب مصابی تسكیندر واوچ كون مرورنده اكثریا توطین نفس بولنه رق حزن مصاب سكون بولور بو یله ایكن واروب تعزیه ایتمك سكون بولان حزنی تجدید ایتمك دیمك اولور وعلی قول دفن متوفادن اوچ كون صكره تعزیه ایكی صورتله تجویز اولنمشدر كه بری معزی یعنی مصاب طشره ده وآخر مكانده بولنمغله خانه سنه عودتی ایام ثلاث كذرانندن صكره یه تصادف ایدر وصورت دیكر اهل میته تجهیز وتقبیر وسائر خصوصلر یله اشتغاللری پرده كش حزن اولوب فراقیچون وحشت مرور ایام مذكوردن صكره ظهوره كلمكدر لكن بو دخی ایام مذكوره ظرفنده جزع شدیدلری كورلمدیكی وقتده اولور اگر كورلور سه اطفاء حرارت درونلری مصلحتی ایچون تعزیه تقدیم اولنور واما لفظ وتعبیر تعزیه ده حجر اولنیوب یعنی وسعتی اولوب نه كونه تعبیر ایله اولورسه یرین بولور یعنی هر تسلیت حاصل اوله جق كلام ایله ایفا اولنور (قلت) تعزیه ده مخاطبك هر وجهله حال وشانی وقدر الهی یه تعریض چقمامق خلاصهٔ كلام كلامك بلیغ اولمسی یعنی مقتضای حاله مطابق بولنمسی كوزه دلمك لازمدر (وفقهاء شافعیه مسلمك مسلمی تعزیه سنده مستحب اولان تعبیر (اعظم الله تعالی اجرك واحسن عزاك وغفر لمیتك) مفهومنده اولمسی ومسلمك نصرانی یی تعزیه سنده (اخلف الله تعالی علیك ولا نقص عددك) دیمه سیدر (وینه مرحوم مشار الیه احسن تعزیه اولمق اوزره صحیح بخاری ومسلمده اسامة بن زید رضی الله تعالی عنهدن مروی اولان بو روایتی یازمشدر كه بنات طیبات رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن بر ذات محترمه نك ولدی یعنی ابنی ویاخود بنتی فوت اوزره یعنی محتضر اولمغله ابن زیدی حضور حضرت علیه الصلاة والسلامه احتضار مذكوری خبر ویرمك وتسلیت بولمق ایچون مشار الیها چاغروب ارسال ایلدكده حضرت علیه الصلاة والسلام اسامه رضی الله تعالی عنه (ارجع

الیها واخبرها ان لله تعالی ما اخذ وله ما اعطی وكل شیء عنده باجل مسمی فمرها فلتصبر ولتحتسب) كلامیله تعزیه بیوردیلر وتمام روایت مذكوره صحیحین مرقومینده مسطوردر مراجعت اولنه (تعزیهٔ مذكوره ده (ان لله تعالی ما اخذ وله ما اعطی) نك معناسی مرحوم مشار الیهك بیانیجه كافهٔ عالم باری تعالانك ملكیدر اخذ ایتدیكی شیء سزك یعنی عبادك اولمیوب بلكه سزك عندیكزده معنای عاریتده اولمغله كندی ملكنی اخذ ایتمش اولور وسزه اعطا قیلدیغی ملكندن خارج اولمیوب سز وسزه هبه قیلدیغی اشیا ذات مقدسنكدر دیلدیكنی ایشلر وهر برشیئك عند ازلیسنده وقتی تعیین اولنمشدر (قلت) یعنی هر بر مخلوقك فانی اولمسی تقدیر اولنان وقتده البته حاصل اولوب بالنسبة الی العباد تقدم وتأخر ایتمز دیمكدر (روی ان رسول الله صلی الله علیه وسلم فقد بعض اصحابه فسأل عنه فقالوا یا رسول الله بنیه الذی رأیته هلك فلقیه النبی صلی الله تعالی علیه وسلم فسأله عن بنیه فاخبره انه هلك فعزاه علیه ثم قال یا فلان ایما احب كان الیك ان تمتع به عمرك اولا تأتی غدا بابا من ابواب الجنة الا وجدته قد سبقك الیه یفتحه الیك قال یا نبی الله بل یسبقنی الی الجنة فیفتحها لی لهو احب فقال فذلك لك) اشبو خبری دخی مؤلف مرحوم یازمشدر فذلكه سی مؤمنك صبی ولدی روز قیامتده باب بهشتی باباسی ایچون آچر یعنی باعث مغفرتی اولور دیوب بو وجهله اصحاب كرامدن بر ذاتك رضی الله تعالی عنهم براوغلجغی وفات ایلدكده تعزیهٔ نبویه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه وقوعبولدیغی ناطقدر (مناقب امام همام شافعیده بیهقی روایت ایتمشدر امام مشار الیهك عبد الرحمن بن مهدینك اوغلی وفات ایتدكده جزع شدید ایله جزع قیلدیغی كندویه بالغ اولدقده (یا اخی عز نفسك بما تعزی به غیرك واستقبح من نفسك ما تستقبحه من فعل غیرك واعلم ان امض المصائب فقد سرور وحرمان اجر فكیف اذا اجتمعا مع اكتساب وزر الهمك الله تعالی عند المصائب صبرا واحرز لنا ولك بالصبر اجرا) تعزیه سن یازوب و یالسا واسطه سی ایله بعث وتسییر ایلدی (مفهومه) ای برادر جان برابرم ذاتكی دیكرینه تعزیه قیلدیغك نصح ایله تعزیه ایت واخری استقباح واستكراه قیلدیغك عمل قبیحندن اولان شیئی یعنی جزعك نفسكدن ظهورینی دخی استقباح ایله ذاتكی بد كرداردن دخی تعزیه قیل ودخی معلومك اولسونكه مصائبك زیاده وجع والم ویرنی یعنی مؤثری فقدان سرور ایله حرمان اجردر وبو ایكی شی كاه قرائنق یعنی وزر جزع ووزر ترك صبر ایله جمع اولدقده بلیه اوچ وبو كلمه سی كوج اوله رق حال نه كیفیتده واردر تأمل اولنه همان حضرت منان تبارك شانه سكا عند المصائب صبری الهام وسكا وبزه صبر جمیل سببیله اجر جزیل انعام بیورسون دیمكدر (بر ذات احباسندن برینك اوغلی وفاتنده اشبو تعزیه نامهٔ بلیغهٔ موجزه یی یازوب كوندرمشدر (اما بعد فان الولد علی والده ما عاش حزن وفتنة واذا قدمه فصلاة ورحمة فلا تجزع علی ما فاتك من فتنة ولا تضیع ما عوضك الله عز وجل من صلاته ورحمته) مفهومی بعد البسمله والحمدله والتصلیة ولد والده مادامكه حیاتده در مادهٔ حزن وفتنه در و پدرینی تقدم ایتدكده یعنی باباسندن اول آخرته كیتسه انك بو تقدمی قبل حقدن باباسنه احسان مغفرت ورحمتدر بو صورتده فتنه سنی فوت ایدوب صاوشان بلیه ایچون جزع ایتمه وجزعكله صلات ورحمت جهتندن خدای عز وجلك سكا عوض ایده جكی احسان وفضلی ضایع ایدوب چقمز یولنه كتمه مآلنده در (قلت) تعزیهٔ مزبورهٔ موجزه ده اولان فتنه (انما اموالكم واولادكم فتنة والله عنده اجر عظیم) نص كریمنك مدلولیدر وبو نصك اولی دخی (یا ایها الذین آمنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم وان تعفوا وتصفحوا وتغفروا فان الله غفور رحیم) آیت كریمه سیدر كیم بیضاوی رحمه الله تعالی

بعض ازواج و اولادك عدو اولملرين طاعت حق تعالادن اشغاللرى يعنى لايقيله اجرادن
اليقودقلرى وعلى قول امر دين ودنياده مخاصمه لرى جهتلريله اولور ديوب واموال واولادك فتنه
اولملرى بونلر مؤمنلره مادۀ اختبار وامتحان اولدقلرى جهتله در ديو تفسير ايتمشدر ومحشئ
تفسير مشاراليه شيخزادۀ محقق دخى قدس سرهما سبب نزول آيت مسطوره بودركه
مشركين قريش وسائرلرى مسلمينك اوزرينه اولدقلرى دين حق اوليدى دنياده حق تعالى انلرى
ابدان واموالرنده مصائبدن صيانت ايدوب هيچ بريسى دوچار بلا اولمز ايدى ديو ملازمه سى
عقل سليم عندنده مسلمه اولميان قضيۀ فاسدۀ اعتراضى تفوه ايتملريله جناب رب حكيم علت
حكمته عباد مسلمينه اصابت ايدن مصائب ماليه وبدنيه تقديرى ومشيت ازليه سيله اولوب
اصابت مذكوره ده برحكمت ومصلحت واردركه سرينى ذات مقدسدن غيريسى اصلابيلمز ديو
بيان ايتمشدر (قلت) وفى الحقيقه يانيجون بويله اولدى ديو عقول قاصره صاحبى اولان عبادك
سؤالى دخى ممنوعدر (وتفسير ابو الليثده آيت كريمه ده مخاطب اولان مؤمنون مكۀ مكرمه دن
اموال واولاد غوائليله مدينۀ طيبه يه هجرت ايده ميانلر درديو مفسردر (وبررجل بليغ دخى
فوت ابن ايله مكدر اولان بررجله (ان من كان لك فى الاخرة اجرا خير ممن كان لك فى الدنيا
سرور) ديو تعزيه قيلمش يعنى آخرتده سنك ايجون اجر حاصل ايده جك ذات يعنى ابن دنياده
سرور حاصل ايدن ذات يعنى ابندن خيرلودر ديمش دركه مآلى فوت پسر صبر اولندقده بادئ
اجر باقى آخرت ودنياده بقاى ولد فى الواقع مادۀ مسرت ايسه ده سرور دهر سريع الزوال
واكدار اشتمالدر ديمكدر (ابن مبارك حضرتلرندن مرويدركه مشاراليهك نجلى فوت اولدقده
برمجوسى كلوب تعزيه سنده (ينبغى للعاقل ان يفعل اليوم مايفعله الجاهل بعد خمسة ايام) ديمش
(قلت) وبرحكمت عمايه سفر كبيرينى استيعاب ايدر معنايى افاده ايتمشدركه مفهومى عاقله لايق
اولان جاهلك بش كوندنصكره ايده جكى نسنه يى شمدى يعنى ترك جزعى فوت ولدك كونى
ايتمكدر ديمكدركه مفادى جزع وحزنى نفسى توطين ايله تسكين در زيرا جاهل اقدام واهمه
ايله جزعى ايدوب براز ايام كچدكدنصكره بوحال كندوسندن صاوشور يعنى جزع امر طبيعى
دكلدر اكر اولسه ايدى صاوشمز ايدى و برحال كه ضرورى اولميه وضرورى اولسه ده استمرارى
بولنميه انى عاقل فى الحال جهد ايله ترك ايتمليدر ديمكدر لاتنظر الى من قال وانظر الى ما قال (پس
ابن مبارك بوتعزيه يى تحسين ايدوب بربره يازك ديو متعلقاتنه امر ايلمشدر (انس بن مالك روايت
ايتمشدركه برذات ولد صبيسنى الوب برابر حضور رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه كلمش
ايدى بعد ايام صبئ مرقوم متوفى اولمغله پدرى كدر ايدوب خانه سندن چند روز قدر بدر اولميوب
قپانوب قالدى وحضور سعادته دخى دخولدن اوزادى و بوتقريبله رسول اكرم عليه الصلاة
والسلام تفقد وسؤال بيوردقلرنده خاكپاى رسالتكرنه كتورديكى ولد صبيسى فوت اولمغله
كدرندن منزلنده انزواده در ديد كلرنده كاشكى هنكام فوتنده خبر ويره ايديكز قالقك دين
قرنداشمزى كيدوب تعزيه ايدهلم ديوب موجود بولنان اصحاب كرين ايله مصاب مشار
اليهك خانه سنى تشريف بيورديلر وقتا كه كابه وحزننده اولان مصاب ديدار سرور كائنات
عليه الصلاة والسلام مشاهده سيله تازه حيات بولدقده داعيۀ حزن ايله يارسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم بوحالى يعنى فوتى كبرسنم وضعفم ايجون كندمدن رجا ايدر ايدم ديدكده يعنى فوت صبى به
اول اولمسه ده بن اولسم مآلنى مبين كلامله كدر ايتمش اولديغن تأسفا بيلدردكده عليه الصلاة
والسلام افندمز (امايسرك ان يأتى يوم القيمة فيقال ادخل الجنة و يقول يارب وابواى فيقال له
ادخل الجنة ثلث مرات فيقول يارب وابواى فلايزال يشفع حتى يشفعه الله فيدخلهم جميعا الجنة)

يورديلركه آنفا اشراب اولنديغى صبى متوفاى عبد مؤمن والدينه شفيع دخول جنت اوله جغنى
وشفاعتى دركاه آله ده عز وجل حيز لطف قبول بوله جغنى مبشردر راوى مشاراليه پيغمبر
عليه الصلاة والسلام بروجه محرر تبشير بيوردقده اول مصابدن فى الحال كدركتدى ديمشدر
(مؤلف مرحوم روايت مرقومه يى يازدقدنصكره اشبو خبر شريف تعزيه سنت اولديغنه دلالت
وبوصورتده بركيمسه مصيبتسزده اولدقده اخوان دينى اوزره انى تعزيه ايتمك تعين ايدر
ديمشدر (معاذ بن جبلدن رضى الله تعالى عنه مرويدركه اوغلى وفات ايلدكده عليه الصلاة
والسلام اشبو تعزيه نامۀ همايونى طرفنه كوندرمشلردر (من محمد رسول الله الى معاذ بن جبل
سلام عليك فانى احمد اليك الله الذى لااله الا هو اما بعد يعظم الله لك والهمك الصبر ورزقنا
واياك الشكر ثم ان انفسنا واموالنا واهلنا واولادنا من مواهب الله سبحانه الهنية وعواريه المستودعة
يمتعنا بها الى اجل معدود ويقبضها الى اجل معلوم ثم فرض الله تعالى علينا الشكر اذا اعطى والصبر
اذا ابتلى وكان ابنك من مواهب الله الهنية وعواريه المستودعة متعك به فى غبطة وسرور
وقبضه باجر كبير ان صبرت واحتسبت لايجمعن عليك يامعاذ ان يحبط جزعك صبرك فتندم
على مافاتك فلو قدمت على ثواب مصيبتك علمت ان المصيبة قد قصرت عنه واعلم ان الجزع لايرد
ميتا ولايدفع حزنا (قلت) اشبو تعزيه نامۀ حكمت علامه نبويه على من املاها افضل الصلاة
والسلام بالاى فصلدن برو يازيلان آثار واقوالى مؤيد اوله رق ترك جزعى وضمنده اولان
اجرى آمر ومبشردر وبو روايتده راوى خبرك معاذ رضى الله تعالى عنه (مات لى ابن فكتب الى
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم) قولنده ظاهرا كتابت حضرت عليه الصلاة والسلامه
اسناد اولنمش ايسه ده ختم رسالت عليه الصلاة والسلامدن كتابتك عدم ظهورنده اهل حديث
وسير متفقلردر فقط على رواية صلحنامۀ حديبيه عنواننده برقاچ كلمۀ شريفه يى معجزه يازدقلرى
سبيله معاصرلرده محرردر بوصورتده اصول اقتضاسنجه تعزيه نامۀ مذكورده كى كتابت حقيقة
بالذات ايسه معجزه اولور واما امر ايله ديكرك تحريرى ايسه (هزم الامير الجند) قبيلندن اوله رق
اسنادى مجازى اولور كمالايخفى على اهل العلم (ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه برذاتى تعزيه
ايتدكده جزعده كوررسه (ليس مع العزاء مصيبة ولامع الجزع فائدة والموت اشد ماقبله واهون
مابعده فاذكروا مقدم رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم تهن عليكم مصيبتكم صلى الله تعالى
على محمد واعظم اجوركم) دير ايدى كه فذلكه سى مستدعئ تعزيه وقوع فوتدر واندن براحده
مخلص بوقدر وبوتقريبله ضرورى اولان نسنه عند التحقيق موجب كدر دكلدر وجزع دخى
عبثدركه ميته تكرار حيات ويرمز وموتك اولى اشد ايسه ده مابعدى اهل ايمانه اهوندر وسبب
ايجاد عالمك صلى الله تعالى عليه وسلم بوفانى دنياده قالميوب عالم مقدسه ارتحال بيوردقلرى ملاحظه
اولندقده سائرلرينك فوتى مصيبت صايلمز حق تعالى محمد المصطفايه صلاة وسزك اجرلريكزى
اعظم ايلسون ديمكدر (بررجل بليغ قرنداشنى تعزيه ده (انت يااخى اعزك الله تعالى عالم الدنيا
وماخلقت له من الفنا وانها لم تعط الا اخذت ولم تسر الا احزنت وان الموت سبيل محتوم على
الاولين والاخرين لادافع له ولامؤخر لماقضى الله عز وجل وانا لله وانا اليه راجعون) ديمشدر
مفهوم بلاغت رسومى ظاهر اولديغى اوزره دنيا عالم كون وفساد وهر ذى روح اجل كلديكى آنده
ذاهب سمت معاد اولوب واوله جقلرى ومصاب اولانلر جزع وفزع ايتميوب استرجاع ايلملرينى
بيان واخطاردن عبارتدر (امام شافعى حضرتلرى بعض اصدقاسنى بو نظمله تعزيه ايلمشدر
* انا نعزيك لا انا على ثقة * من الحياة ولكن سنة الدين * فما المعزى بباق بعد ميته * ولا المعزى
ولو عاشا الى حين * مفهومى اى يار بزكندو حياتمزه اعتماد ايتمزاولديغى حالده سنى تعزيه

ایتدك یعنی باشك و باقیلر صاغ اوله وخدای متعال من بعد اجی كوسترمیه ومعادجه باری سبحانه
اجرلر ویره كبی تعبیرلر ایله سزه تسلیت ویردك لكن بو تعزیه اخوان دینك قلبنی تفریح ونصیحت
مصلحته پیوسته اولان سنت اولدیغیچون رعایت اولنورسه بر كوزل شیدر بوقسه كرك میتد نصكره
تعزیه اولنان وكرك تعزیه ایدن چوق زمان معمر اولسه لر دخی ینه باقی قالمازلر دیمكدر
(بقا بقای خدا یست وملك ملك خدا) (بر بلیغ دخی تجلی وفات ایتمش اولان بعض
خلفاینی تعزیه ده بو قطعه یی نظمله تقدیم ایتمشدر * تعز امیر المؤمنین فانه * لما قد تری یغدو
الصغیر و یولد * هل ابنك الا من سلالة آدم * لكل علی حوض المنیة مورد * مفهوم نظم
اهل مطالعه یه معلوم اولور (قزی فوت اولمش كیمسه یی بعض شعرای عرب عربا بو دو بیتله
تعزیه ایتمشدر * الموت اخفی سترة للبنات * ودفنهما یروی من المكرمات * اما رأیت الله
سبحانه * قد وضع النعش لجنب البنات * (قلت) مفاد نظم بنات مخدوراتك مستورات سترهٔ
عفت اولملری منقبهٔ جلیله لرندن اولمغله جواهر وجودلری مكنون كنجینهٔ لحد اولمسی و بو وجهله
اعین ناسه اصلا كورینمیه جكلرینی موجب اولان موت انلری زیاده كیزلیه جكی ستره درود فنلری
مكرماتدن اولدیغنه دائر اثر روایت اولنمشدر وموت انلره شایان اولدیغی مخلوقات خدا عز شانه
وعلا اولان كواكبدن بنات النعش اشعار ایدر كه نعش بناته مضاف اولمشدر دیو كتاب وسنتك
تزییف ایلدیكی عادت فاسده هنكام جاهلیه یی نفسه تأثیری انكار اولنمیان قضیهٔ شعریه ایله
صورت تسلیه ده كوسترر (نعش لغتده قالدرمق معناسنه در وانجق میت ایچنده اولان تسنده یه
نعش دیدكلری ارتفاعی اولدیغیچوندر (و برادیب دخی قرنداشی فوت اولان صدیقنه تعزیه
آینهٔ بلیغه یی یازوب تسلیت بخش اولمشدر (ما تصنع یا اخی) ای برادر نه یاپه بیلورسنكه (والقضاء
نازل والموت حكم شامل) قضاء آسمانی نازل وموت هر كسه حكم شاملدر (وان لم نلذ بالصبر اعترضنا
علی مالك الامر) اكر هر چند صبر تلخ ایسه ده انكله قلبا وقالبا تلذذ ایتمز ایسك یعنی كدری هضم
ایله توطین نفس ایتمیوب اسانا جزع وفواد دخی نیچون روحی قبض اولندی دیو شكایت ایدر ایسك
راه رشاده كتمیوب كافهٔ اشیاده متصرف اولان واجب الوجوده اعتراض ایتمش اولورز (وانت
تعلم ان نوائب الدهر لا تدفع الا بعزائم الصبر) والبته معلومكدر كه دار اكدار اولان دنیا نائبه
و بلیه لری یعنی بلالرینك كدری انجق صبر صمیمی ایله دفع اولنور (فاجعل بین هذه اللوعة الغالبة
والدمعة الساكبة حاجبا من فضلك وحاجزا من عقلك) ارتق اشبو آتش محبتدن نشئت ایدن
فریاد وفغان واشك بارانك ایله كندك بینكه فضلكدن بر حاجب وعقلكدن بر حاجز وجزم
تامكدن برمانع وضع ونصب قیل یعنی فضل ودرایتك عبث اولوب وجوده ضرری اولدیغنی درك
واذعان ایده جكی جزع وزیادهٔ بكایی ترك ایله كه (فان المحن اذا تعالج بالصبر كانت كالمنح اذا
لم تقابل بالشكر فصبرا صبرا ففحول الرجال لا یستفزها الایام بخطوبها كما ان متون الجبال
لا تهزها العواصف بهبوبها) محنتلر دردی مقتضای مأموریت اولدیغی اوزره صبر ایله معالجه
اولنوب صاوشدیرلمزسه حق تعالانك احسانی واجب اولان شكر ایله مقابله اولنمیان منحه ونعمت
الهیه لر كبی اولور و حال بو یله اولدقده صبر كثیر واكید ایله صبر ایتملیدر زیرا انسانك فحول
ونحاریر وفضلاسنی خطوب یعنی بار كران اكدار دنیا ستفز یعنی خفیف ولاغر ایتمز طاغلرك
ذروه سنده برك اولان قیالری شدید روزكارلر هبوبیله تحریك ایتمدیكی ودترتمدیكی كبی (فعزیز
علی ان اخاطب مولای معزیا واكاتبه مسلیا عن كبیر وصغیر ممن یتعلق بذمته و ینتمی الی جملته)
و بو فقیرك متنعم كرمك ومنتمیٔ جمله خدمتك یعنی سلك اتباعنه مرتبط اولان كبیر وصغیرك
وفاتلرنده بیله انلره سزه انتسابلری ایچون تعزیه ایتمك دائرهٔ داعیانه مدن خارج ایكن ذات والا كرده

تعزیه وتسلیه ایدیجی اولدیغم حالده مخاطبه ومكاتبه بكا عزیزدر یعنی منافیٔ عبودیت اوله رق
حدم دكل ایكن (فكیف بالصنو الاكرم والذخر الاعظم والركن الاشد والشهاب الاسطع
والحسام الاقطع) ذخر اعظم وركن اشد وشهاب اسطع وحسام اقطع اولان صنو اكرم و برادر
اكبر بكزك تعزیه سنه قالقشمامه نه كیفیتده جسارت اولنور (لكن التعزیة سیرة سائرة وسنة
ماضیة غابرة وقدر الله هو المقدر واجل الله لا یؤخر ولولا ان الذكری تنفع والتعزیة یستوی فیها
الاشرف والاوضع لاجللت مولای ان افاتحه معزیا واخاطبه مسلیا) لكن تعزیه بین الانام دائما
اجرا اولنور امر مستحب وقدر الهی كائن اولوب وقت مقدر فوت آدمی كلدیكی آنده تأخر ایتمیوب
ارتحالی وقوع بولور بر حال مترقب اولدیغی اعتذار یله ایفا ایلدم اكر مؤمنینه نفعی اولان نصیح
وپندك ایفاسی اقتضای نص وتعزیه ده اشراف ناس ایله دون رتبه لولر مساوی اولمسه افندیمی
تعظیما معزی ومسلی اولدیغم حالده فتح دهان خطاب ایتمز ایدم (ولكن بحمد الله العالم لا یعلم
والسابق لا یتقدم فمولای یقتدی فی الصبر علی النوائب و بنوره یهتدی فی مشكلات المذاهب)
و بحمد الله تعالی ذات عالیكز كبی عالم فاضل اولوب محتاج تعلیم مسائل اولمیان ومیدان فضل
وكمالده سابق اولوب كندو یه تقدم قیلنمق غیر جائز اولان یعنی ممكن اولمیان فضل وعرفانینه
بنا بلیاته صبر خاص مقابلنده وعود اولان اجور ومثوباتی بیلوب شرطنجه ایفا ایتمكده ناسه مقتدا
ومشكلات مسائل مذاهبده نور ارشادی خلقه مدار اهتدا اولان یعنی درجهٔ مجتهد ده بولنان
وجود مكرمه پند وتعلیم اولنمق نیجه ممكن اوله بیلور یعنی تعزیه كه امر معروف ونهی منكردن
عبارتدر اكا احتیاجكز اكرچه یوقدر لكن بو حالده تعزیه یه شروعم مجرد استحبابی ایچوندر
(وكل ما كان من الرزء اوجع كان الاجر علیه اوسع جعل الله مولای من الصابرین علی المصیبة
واعظم اجره وجعل الجنة نصیبه) مصائبدن اوجع اولانك اجری اوسع یعنی برادرلری كبی ذاتك
فراقی مصیبت اوجع اولمغله همان جناب حق تعالی افندیمی او مصیبت شدیده یه صابر واجرینی
اعظم وجنتی نصیبی ایلیه (قلت) فی الحقیقه بو بر تعزیهٔ بلیغه در لكن ما به الاعتذار ایله آخر
كلامده تأمل ایله ظاهر اوله جق بر ایهام كورنمكله اندن وارسته اولسه ابلغ اولوردی (عمر بن
عبد العزیزك حلیله سی اولان عبد الملك اموی قرنی فوت اولدقده محمد بن الولید بن عتبه
(یا امیر المؤمنین لو ان رجلا تركت تعزیته لعلمه و یقظته لكنت هو ولكن قضاء الله (ان الذكری
تنفع المؤمنین) كلام درر نظامیله تعزیه ایتمشدر ومفهوم حكمت لزومی تعزیهٔ اولی روشنك
بر فقره سی بولنده در كما لا یخفی (و بر بلیغ دخی بر كیمسه یی (لا اراك الله بعد مصیبتك ما ینسیكها)
فقرهٔ موجزه سیله تعزیه ایتمش یعنی الله تعالی سكا بو مصیبتی اونوتدره جق مصیبت دیگر كوسترمسون
دیمشدر (یحیی بن خالد برمكی كه ذكا و بلاغتده دخی مشیر مشار الیه بالبناندر دفن متوفادن اوچ
كون كچدكدن نصكره تعزیه ایتمك مصیبتی تجدید وقدومدن اوچ كون مرور بعدنده تهنیت مودتی
تخفیفدر دیمشدر (ملوك كنده دن بر ملك عربك قزی فوت اولدقده پیشنه بر بدره دراهم قویوب
هر كیم بكا بر كلام ابلغ ایله تعزیه ایدرسه اشبو بدره انك اولسون دیوندا ایتدیر را ایشیدنلردن
بر اعرابی حضور ینه مثول ایله (اعظم الله اجر الملك كفیت المؤنة وسترت العورة ونعم الصهر القبر)
دیو تعزیه آرا اولدقده ملك (اوجزت وابلغت) كلامیله تحسین و بدره یی اعطا ایدر (مفهوم
تعزیه باری تعالی اجر ملكی اعظم ایده زحمتدن كفایت اولندك یعنی قورتولدك وحیا اولنه جق
شیٔ اورتولدی وقبر نه كوزل داماددر دیمكدر كه بو كتابده عادات عرب بابنده تفصیل اولندیغی
اوزره بنات مادهٔ عار آبا اولمغله شفقت مسلكندن ابا ایله صبیه یی حیه ایكن القای تراب ایدرلر
ایدی اول عادت اوزره طوغریسی بر تسلیهٔ بلیغه ایسه ده فاحشه در (بر اعرابیهٔ بلیغه بر قومی

تعزیه ده (جافی الله عن جنبکم الثری واعانه علی طول البلاو آجرکم ورحمه) یعنی الله تعالی متبکزدن ترابی اوزاق یعنی من بعدموتا کز اولسون یاخود ازاولسون وطول بلاده یعنی زحمت برزخ ومشقت محشرده متبکزه اعانه قیلسون وسزه اجر ویروب اکا رحمت ایلسون دیمشدر (قلت) ثری نمناك طوپراقدر لکن بوراده مطلقا تراب قصد اولنمق کرکدر (علی بن الحسینك رضی الله تعالی عنهما برجلیسی وارایدی جلیسك اوغلی وفات ایتمکله جزع شدید ایله جزع ایلدی ایشان حضرتلری اکرچه تعزیه ووعظ ایلدی لکن جلیس ای ابن رسول الله متوفی اولان اوغلم مسرفیندن یعنی هواسنه تابع طائفه دن اولمغله اول حالی دخی بنی ابا اخرتی نه اولور دیو محزون ایتمه ده در دینجه مشارالیه ای جلیس خالص مشفقم جزع ایتمه که سنك اوغلك ارقه سنده اوچ خلال وخصال یعنی اوچ شی ایله نجات واردر که اولکیسی کلمتین منجیتین شهادتین اولان (اشهدان لا آله الا الله وان محمدا رسول الله (وایکنجیسی جدم علیه الصلاة والسلامك شفاعتی (واوچنجیسی هر شیئه شامل ووسعتی اولان رحمت الهیه درسنك اوغلك اشبو خلال ثلاثك بریسندن نه زه یه چیقه بیلور دیمشدر (سلیمان بن عبدالملك اموی اوغلی فوتنده تعزیه سنه کلان عمر بن عبدالعزیز ایله رجاء ابن حیاته جکرنده برجمره مشتعله اولوب انی انجق عبره یعنی اشك چشمی اطفا ایدر اولدیغنی بیان ایله اغلمقده مجبور اولدیغنی اکلندقده عمر حضرتلری (اذکرالله یاامیرالمؤمنین وعلیك بالصبر) دیو عزیمتله عملی یعنی عدم بکایی رأی ایلدی لکن سلیمان رجایه وسیلهٔ راحتنده رأینی رجا نظریله باقدقده (رجا ای امیرالمؤمنین دمع عینکی صالیویرمکده بأس یوقدر زیرا رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم نجل محترملری ابراهیم حضرتلری ارتحالنده دیدهٔ حقایق دیده لری دمع ریز اولوب (ان العبرة لتدمع والقلب لیخشع ولانقول مایسخط الرب وانابك لمحزونون یاابراهیم) بیوردی دیجك سلیمان فی الحال آمادهٔ جریان اولان سیل اشکنی استدیکی قدر اجرا ایدوب اربنی وقصدینی قضادنصکره عمرایله رجایه دونوب اشبو عبراتی اتراف ایتسم یعنی بویله کثرتله دوکمسم جکرم پارهلنوردی اطفای آتش فؤاد ایتدم بوندنصکره چشملرم اغلیه مزلردیدی (اسکندر سفرده خسته لنوب وفوتی قیلنده والده سنه برنامهٔ اشتیاق یازوب کوندرمش که دروننده ای مادر مشفقهم اشبو نامهٔ اشتیاق جانبکزه واصل اولدقده برطعام اماده ایتدر واهل بلدی ساحهٔ سرایه برکدیروب باب بلندیکه برموکل ومأمور تعیین قیل تاکه طعامه باباری ویاانالری ویابرادر ویاهمشیره ویاپسر ویاخود دختر وسائر اقاربندن افتراقلریله مصاب اولمش کسانه رخصت ویرمیوب سائرلرینی یعنی افتراق اجیسی کورمینلری سفرهٔ طعامه اقعاد ایده دیو یازلمش ایمش وقتا که بونامهٔ اعتبار علامه اسکندرك والده سنه رسیده اولدقده بروجه محرر ترتیب سفرهٔ عام طعام وناسی احضار ایله ایجلرندن مصائب زدکان اولمیانلر کیروب بیسونلر دیدردکده طعام ایده جك براحد بولنمیوب جمله سی یرلرینه عودت ایتدکلرینی مومی الیها مشاهده ایلدکده اسکندرك مرادینه انتقال ایدوب مادرینی کندی وفاتیچون تعزیه ایتدیکنی بیلدی (فضل بن سهل مقتول اولدقده والده سنه تعزیه ایچون مأمون خلیفه کیدوب (یاامه لاتحزنی علی الفضل فانی خلف منه) یعنی ای اناجغم فضل ایچون صاقن محزون اولمه که بن انك سکاردعایت واعانتده اندن خلفم دیجك اودخی (کیف لااحزن علی ولد عوضنی خلیفة مثلك) نه کیفیتله برولدك افتراقنه محزون اولیم که سنك کبی برخلیفهٔ اکرمی بکا تعویض ایلدی دیدی خلیفه اشبو جوابی غایت تحسین ایله بوندن احسن برجواب وجالب القلب خطاب اصلا ایشتمامش ایدم دیمش ایمش (قلت) لکن مومی الیهانك کلامنده اعتراض دخی اولدیغی وارستهٔ تفهیمدر (مرویدرکه هاشمی تولد ایدن هاشمیه نك اولی اولان مادر علی بن ابی طالب رضی الله تعالی

عنه فاطمه بنت اسد بن هاشم رضی الله تعالی عنها وقتا که وفات ایتدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم منزلنی تشریف وباشی اوجنه جلوس بیوروب (رحمك الله یاامی کنت امی تجوعین وتشبعینی وتعرین وتکسینی وتمنعی نفسك طیب الطعام وتطعمینی تریدین بذلك وجه الله والدار الآخرة) دیو رحمت وثنا ایله یاد وبعده اوچ کره غسلنی امرایدوب وکافورلی صودوکوله جك وقتده اول صویی حضرت علیه الصلاة والسلام مبارك یدمؤیدلریله صاچوب بعده قمیص انورلرینی الباس وانك اوزرینه تکفین ایتدردکدنصکره اسامة بن زید وابوایوب الانصاری وعمربن الخطابی رضی الله تعالی عنهم احضار ایله تسویهٔ قبرینی ایشانه حواله بیوردیلر خدمت مرقومه یی مشارالیهم حضراتی تنظیم ایدوب لحدینی تنظیم واعمال صره سی کلدکده اول امری اطفا وتواضعا حضرت علیه الصلاة والسلام دست احسان پیوستلریله حفر وترابنی اخراج بیوروب قبره صلحندن فراغ حاصل اولدقده حضرت شفیع روزجزا علیه وعلی آله واصحابه افضل الصلوات والتحایا قبل دخول واضطجاع همایونلریله مغبوط روضات جنان بیوردقلرندن صکره (الحمدلله الذی یحیی ویمیت وهوحی لایموت اللهم اغفرلامی فاطمة بنت اسد ولقنها حجتها ووسع علیها مدخلها بحق نبیك والانبیاء الذین من قبلی فانك ارحم الراحمین) دعاء مستجابنی عرض درکاه آله عزوجل بیوروب بعدالخروج چارتکبیرین برینه کتوروب یعنی نمازینی قیلوب ذات اعجاز آیاتلری وعباس وابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنهم قبرینه ادخال قیلدیلر (محکیدرکه خاندان عرب دن جعفر الحارثی قتل اولندقده والدی ابوجعفر بن علیه مثل سائر صورتنه کیرمش اولان کیفیتده جزع کثیر ایلدی شویله که قبیله نسالری بکایه قالقوب واودخی نه قدر یاورولی دوه سی وقوزیلی قیونلری وارایسه اولادلرینی نحر وذبح ایله اوکلرینه براقدیروب ای نساء حی کلك جعفره اغلیه لم ویورکلرمزی داغلیه لم دیوب باقه لر کوچکلرینه واغنام قوزیلرینه باقوب صیحهٔ فراق ونعرهٔ اشتیاق ونسوان صرحه لر ایتدیکجه انلرله برابر خیلی مدت بکا ایتمش وبوماتمه بکرزبراوجع جزع اوآنه قدر عربده وقوع بولدیغی روایت اولنمامش ایمش

﴿ حلف ایله سلفی تسلی وذکر تأسی یه دائر اشبو فصله الحاقی استحسان اولنان نثر ونظمدر ﴾

(بعض بلیغ فوت والدایله مصاب اولان صدیقنه (قداعاك الله علی الرزیة بحسن البقیة وسهل سبیل التسلیة بعظم المزیة وجعل الموهوب اعظم من المسلوك مامات من خلفك ولاغاب عن اهله من استخلفك فان تك ایدینا بالامس امسکت علی القلوب خوف انصداعها وانزعاجها فقد مسحت الیوم علی الصدور عندانشراحها وانفراجها ولئن سخنت عیون عندحدوث الحادث فقد قرت العیون عند انتصاب الوارث) مسجعات بلیغه سیله تسلیت بخش اولمشدرکه مآلی تحقیقا الله تعالی وتبارك انتقال والد مصیبتنه حسن حال نجلیله اعانه واحسان وره تسلیه یی عظم قدر ولدیله تسهیل وعطیهٔ حق تعالی اولان ابنی فوت اولان والددن اعظم ایلسون ای صدیق سنك کبی ذاتی کندویه تخلیف یعنی ترك ایدن اولمز وفناپذیر اولمز وسنی یرینه براغن اهل واقرباسندن غیوبت ایتمز یعنی نامی کم اولماز دون دستمز قلوبمزی پاره پاره ومنزعج اولور خوفیله صفیحه طوتمش ایکن یعنی پدریکك فوتندن محزون ایدك لکن بوکون یدیمز صدریمزی انشراحی عندنده اوخشامشدر یعنی سنك صاغلغکله منبسط الصدر اولدق وحدوث حادثه یعنی پدریکزکبی محترمك فوتی کونی کوزیمز یعنی اشکمز اصقمش ایسه ده انتصاب وارثده سنك اقامه کده یعنی سنك کبی اوغلنی کوردیکمزده قره پذیر اولدی دیمکدر اهل تشریح بیاننجه کدرله آقن کوزیاشی صیجق وسرور ایله اغلمه سنده صوق اولور ایمش وقرة العین چشمك حالت سرورده اولان برودتی اوله جقدر (شعر آتی باباسنك یرینه کچن یزید نام حکمداره

بعض شعرانك نظميدر * اصبر يزيد فقد فارقت ذا ثقة * واشكر آلهك من بالملك حاباكا *
لا رزء اصبح فى الايام نعرفه * كما رزئت ولا عقبى كعقباكا * (قلت) مألى يزيدا سنى
ولى عهد ايدن معتمد يدرك فراقنه صبر ايت و ملك اولد يغكه دخى شكر ايت مصيبتك
آغرسه ده عاقبتى ملكدر ارلغه چيقدى ديو عاجزانه ملاحظه ارلندى (و بعض
شعرا دخى تسليه ده * لابد من فقد و من فاقد * هيهات مافى الناس من خالد * ديمشدركه
بوعالم فانيده يعنى مرآت كائناتده هر آينده صورت فقدان ايله يعنى فوت اولمق و فاقد
يعنى احباب واقربانك انتقاللرى مشهود در وناس ايچنده خالد اولمق يعنى انسانه دنياده الى
الابد بقا امر بعيددر (قلت) اكر بيت مرقوم خالد نامنده بر كيمسه نك انتقالنده اقاربنى تسليةً
نظم اولنمش ايسه پك ابلغدر دينيله جكى هر ماهره باهردر ﴿وقال آخر﴾ تفكر فان كان
البكاء ردها لكا * على احد فاجهد بكاء على عمرو * يعنى دوشون طاشن اكر اغلمق براوانى كيرو
جورتمش وديرلتمش ايسه اغلمه يوندن فوت اولان عمروه چالش ديمكدر (قلت) لغتده هلاك
اولمك وتلف اولمق معناسنه اوله رق سبك عربيده شريف و وضيع اولسون هر فوت اولنلره
اطلاق اولنوب سبكمزده كيردى لفظى كبى شخص محقره مخصوص دكلدر فليحفظ (بلغادن
برى بر دوستنك فوتنده اوغللرينه تعزية و تسلية كوندرديكى نظمدر * فلو كان فيض الدمع
ينفع باكيا * لعلمت غرب الدمع كيف يسيل * فان غاب بدر فالنجوم طوالع * ثوابت لا يقضى لهن
افول * يغاث لها فى ظلمة الليل حائر * و يسرى عليها بالرفاق دليل * مآل نظم اكر اشك چشمك
سيلان و فيضانى اغليجى يه برفائده ويره ايدى كوزدن اير يلان اشكه سيلانك نه صورتده اولور
تعليم ايدر واغلمه نه كيفيتده در بيلدير ايدم يعنى اى خلف صديقم اغلمك اغلمكزك سزه ومتوفى
والدكزه نفعى اولايدى سزكله برابر بن دخى زياده اغلر ايدم اكر شرف وفضلده بدر
آسا مشار اليه بالبنان اولان دوستم پدر بكز غيبوبت ايتديسه سزلر كبى نجوم سپهر حريت وكمال
وافوللرينه حكم اولنميان ثوابت فلك مكارم وافضال اولان خلفلرى طالعلر و باقيلردر واو يله
ثوابتلر سكزكه كيجه قرا كولغنده حيرتده قلان كيمسه انلر ايله استغاثه يعنى انلردن يوله مدد
طلب ايدوب جهتلريله شاهراهى بولوب رفيقلرينه دليل اوله رق شبهنكام كيدوب جمله سى
واصل منزل مقصود اولورلر ديمكدر ديو ملاحظه اولنمشدر نظم مرقومك اولنده اولان فاسى
اولنده دخى نظم اولديغى اشعار ايدر (هرون رشيد خليفه نك طاب ثراه برصبى نجلى بركيجه
فوت اولوب والدهٔ مرقومه ده براوغلى دنيايه كلش ايمش بليغ مشهور عبد الملك بن صالح حضور
مشار اليهه كيروب (سرك الله يا امير المؤمنين فيما ساءك وجمع لك بين اجر الصابر وثواب الشاكرين)
كلاميله هم تعزيه وهم تشكر ايتمشدر (جامع المستطرف مرقوم تأسى خصوصنده استماع
ايتديكم احسن نظمدر ديو شنا ايله * ليهنيك عما فات ان لو ملكته * الكنت بكره عن قليل تفارقه
* وسليك عن ميت رزئت بفقده * يقينك ان لابد انك لاحقه * ولا خير فى عيش وان دام حفضه *
بوادره محذورة وطوارقه * قطعه سن يازمشدر (قلت) فذلكه سى فنا پذير اولديغى متيقن ومجزوم اولان
دنياده موت وزوال عيش وحضور وحوادث مزعجاتى موجب كدر دركار اولمغله ميت اولان كيمسه نك
فقدانى مصيبت عد اولنمسون زيرا كدر ايدن دخى بو كدر كهدن كيدر ديمكدر (ميتك اصلى
فعيل وزننده مويت اولوب برقاعدهٔ صرفيه واو يايه قلب و يالر بربرينه بالادغام تشديد يا ايله
ميت اولمشدر و ياء منقلبه حذف اولنه رق بالتخفيف ميمك فتحى و يانك سكونيله ميت دخى لغتدر
(الشئ بالشئ يذكر) اسعد فقيرا و توزسال مقدم برذاته تسويد ايتديكم ديباجهٔ عربيه ده يحيى

نام ممدوحك ستايشنده قوللنديغم (ميت الحسنات منه يحيى) مصراع ثانئ بيت قديمى
او عصرده محيئ رميم معنايم ادعاسنده اولان برمنسلك سلك سادهٔ جعل المولى غفرانه زاده ميتك
ياسى اوزرينه برشدده وضع ايدوب املاسنى تصحيح ايتدم ديو وزن مصراعى امانه ايتمشيدى بو برزائد
سوز ايسه ده لمطالعة ما بورايه اشارت اولندى فتأمل (شعراء قدماء عرب عربادن خنسانك
فوت اولان قرنداشى صخره نظم ايتديكى مرثيه در * يذكرنى طلوع الشمس صخرا *
* واندبه لكل طلوع شمس * الا يا صخر لاانساك حتى * افارق عيشتى وازور رمسى * ولولا
كثرة الباكين حولى * على احبابهم لقتلت نفسى * وما يبكون مثل اخى ولكن * اسلى النفس
عنهم بالتأسى * قلت) شاعر مرقوم نظم مذكورنده شانده ورفعتده شبيه شمس اولان صخرى
طلوع آفتاب بنم خاطريمه كتورمكله هر طلوع مهرده بن اكا محاسنى ياد ايله اغلر وآه وزار ايدرم
ديوب بعده برقاعدهٔ علم معانى اولان التفاتجه صخرى تصورده پيشنه كتوروب خطاب ايله (اى صخر
آكاه اولكه سنى بن حياتمدن مفارقت ومرقد مستورم زيارت اولنجيه دك اونوتمام) ديوب بعده
(اكر جانبمده احبابلرينه اغليانلرك كثرتى اولميدى حزن فراق صخردن اغليه رق كنديمى
هلاك ايدر ايدم يعنى دنياده فراق متحابين واقاربده عموم عموم اوزره اولديغنى آخرلرده كوروب بو حال
شامل بكا تسليت ويرميدى تلف اولوردم و ناسك فراقلريله اغلدقلرى كسان بنم قرنداشم
صخر كعنده اكرچه دكللردر ولكن انلرك عموم بلوى اولان حاللرندن نفسمه صخرك فراقى
آچيسنه صبر و تأسى ايله تسلى ايدرم ديمشدر ﴿لاخر﴾ ولولا الاسى ماعشت
فى الناس بعده * ولكن اذا شئت ساعدنى مثلى * اكر وفات ايدن صديق و ياخود قريبك
فراقى دردينه صبر قارشو كلميدى ارتحالندنصكره ناس ايچنده ياشانمز ايدى ولكن ياشامق اراده
اولندقده سائرمبتلاى فراق اولانلر اومريده مساعده ايدر يعنى صبر ايتملريله يشار اشته بو حاللرى
تسليت بخش اولمغله ياشانيلور مآلنى صيغ متكلم ايله ناظم بيت افاده ايتمشدر ﴿لاخر﴾ وهون
وجدى عن خليلى اننى * اذا شئت لاقيت الذى مات صاحبه * مألى بن قنغى كيمسه ايله ملاقات
ايتدم ايسه انك صديقى وفات ايتمش بولديغمدن بنم دوستمك فراق و فوتندن مبتلا اولديغم
غم دفرطم بكا سهو اتلى اولادى يعنى خلقك ابتلاى ضرور يسندن عبرت الوب متسلى اولدم ديمكدر
﴿لاخر﴾ و ممايؤدبنى الى الصبر و العزى * تردد فكرى فى عموم المصائب *
بنى صبر وتعزيه وتسليه يه ارشاد ايدن مصيبتلرك و بالخصوص افتراق يار مصيبتنك كافهٔ ناسده
شمولى اولديغنه فكريمك ترديد قياس ايتمسيله حاصل اولان جزم وحكممدر ديمكدر (منقولدركه
براعرابيه نك قرنداشى مرقومه نك اوغلى بغير حق قتل ايتمش اولوب وقتا كه ميدان قصاصه
كتورلدكده حاضره بولنان اعرابيهٔ مزبوره اطلاق ايدك ديو قصاصنى عفو و اشبو قطعهٔ
معنيدارى انشاد ايلدى * اقول للنفس تأساء وتعزية * احدى يدى اصابتنى ولم ترد * كلاهما
خلف من فقد صاحبه * هذا اخى حين ادعوه وذا ولدى * مفاد نظم بن نفس محزونه مه تأسى
وتعزى جهتندن اى نفس سن استه مديكك حالده دودستمدن برى بكا اصابت وتعدى ايلديكه
او دودستك برى ديكر ينه خلفدر يعنى برى منعدم اولسه انك ايشنى موجود اولان دست كورر
و او احدى اليدينك برى مقتول قرنداشمدركه بكا معين الزم اولمغله كل قرنداشم ديو هر وقت
كندوسندن استعانه ايدر ايدم وديكرى قاتل اولان شو اوغلمدركه اردخى بكا معين وخدمتكاردر
بو يله بكا لازملرايكن برى كيدوب اندن مأيوس اولمله آخرندن قصاص ايتدرمكله نيچون دور
اوله يم ديمك استر (قلت) تأساء تذكار وزننده تأسيه كبى مصدر اولديغى بو نظمدن مستفاد

اولمشدر ﴿ اوچنجی فصل ﴾ اشبو فصل مرثیهٔ منظومه لره مخصوصدر
(باعث ایجاد کائنات علیه الصلوات والتحیات عالم مقدس بقایه ارتحال لرنده آل واصحابدن رضی الله
تعالی عنهم بر ازذوات عظام مرثیهٔ کثیره لر نظم ایلدیلر ایدی مراثی مذکوره دن ابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنان مرثیه بو نظم جکرسوز وکرامت فروزدر * لما رأیت نبینا
مجندلا * ضاقت علی بارضهن الدور * فارتاع قلبی عند ذاك لنقله * و العظم منی ما حییت
کسیر * آعتیق ویحك ان حبك قدثوی * فالصبر عندك مابقیت یسیر * یالیتنی من قبل هجرك
صاحبی * غیبت فی لحد علی صخور * فلتحدثن بدایع من بعده * تعنی بهن جوانح وصدور *
(قلت) بعض نسخه ده (بارضهن) یرنده (بعرضهن) واقع در لکن ارضهن اولمق
کورینور (مفادها) نبی آخر الزمان افندیمزی علیه الصلاة والسلام وقتا که مغبوط شمع چراغ
جهان اولان حجرهٔ مکرم ایله روضهٔ معطره لرنده کنج نهان جوهر آسا مستور اولدیغنی کوردیکمده
دنیا دارلری وخانه لری زمینلریله بکا طار اولدی یاخود علی نسخة عرض وسیعلریله ضیق اولدی
و بو شهودده عالم مقدسه نقللرینه بناء قلبم پاره لندی وصاغ قالدیغم مدتك تمامنده کمکلرم قرقدر
ای عتیق وای سکا که سنك حبك یعنی مابه الحبك اولان افندیمز علیه الصلاة والسلام روضهٔ
مطهرلرنده تحقیق مقیم اولمغله فراقلرینه سنك صبرك باقی اولدقجه آزدر یعنی صبره تحملك یوقدر
کاشکه مصاحبتی شرفیله دولتدارینی بولدیغم افندیمزك مقام محمود اولان عالم قربه ارتحاللرندن
اول لحد ایچنده اوله رق واوزریمه صخره لر قونیله رق غیبوبت ایدوبده افتراقلرینی کورمیه یدم
پس رحمت عالمین اولان افندیمزك هجرت مذکوره لرندنصکره نیجه بدعتلر حدوث ایدرده انلرله
امتك سینه لری واعضای رنج وکدر چکر وجکرلری سیخ اضطرابه دوشرمأنده در (قلت)
اعتقده اولان الف حرف ندادر وعتیق صدیق اکبر رضی الله تعالی عنهك لقب دیکریدر ونظم
مرقومده کمیت قلم مطلق العنان الهام واستخارهٔ قلبیه ده بولنان اقدام ایله سبك متدا وله نظرا
ضروری بعض معاملهٔ خالصانه ابراز ایتمش اولدیغی مستطرفه نظرا ولفسه ظاهر اولور که لدی
التأمل وجه موجهی روشنادر (عمهٔ رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم صفیه رضی الله
تعالی عنهانك مرثیه سیدر * فقدت ارضناهنك نبیا * کان یروی به البنات زکیا * خلقا عالیا
ودینا کریما * وصراطا یهدی الانام سویا * وسراجا یجلو الظلام منیرا * ونبیا مسوددا عربیا *
* حازما عالما کریما حلیما * عایدا بالنوال برا نقیا * ان یوما اتی علیه لیوم * کورت شمسه وکان
ملیا * فعلیك السلام منا جمیعا * دائم الدهر بکرة وعشیا ﴿ اصحاب کزیندن ابو سفیانك
مرثیه سیدر رضی الله تعالی عنهم ﴾ ارقت فبات لیلی لایزول * ولیل اخی المصیبة فیه طول *
*واسعدنی البکاء وذاك فیما * اصیب المسلمون به قلیل * لقد عظمت مصیبتنا وجلت * عشیة
قیل قد قبض الرسول * واضحت ارضنا مما عراها * تکاد بنا جوانبها تمیل * فقدنا الوحی والتنزیل
فینا * یروح به ویغدو جبرئیل * وذاك احق ماسالت علیه * نفوس الناس او کادت تسیل *
* نبی کان یجلو الشك عنا * بما یوحی الیه و ما یقول * و یهدینا فلا نخشی ضلالا * علینا
والرسول لنا دلیل * افاطم ان جزعت فذاك عذر * وان لم تجزعی فهو السبیل * فقبر ابیك
سید کل قبر * وفیه سید الناس الرسول * ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ارتحال ایلدکدن
صکره دفنندن بعد الرجوع عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه اشبو ابیاتله مرثیه خوان اولمشدر
* ذهب الذین احبهم * فعلیك یادنیا السلام * لاتذکرن العیش لی * فالعیش بعدهم حرام *
* انی رضیع وصالهم * والطفل یؤلمه الفطام ﴿ محمد بن یحیی البرمکی یه برشاعرك مرثیه سیدر ﴾
* سألت الندی والجود مالی اراکما * تبدلتما عزا بذل مؤبد * ومابال رکن المجد امسی مهدما *

* فقالا اصبنا بابن یحیی محمد * فقلت فهلا متما بعد موته * وقد کنتما عبدیه فی کل مشهد * فقالا
اقمنا کی نعزی لفقده * مسافة یوم فنتلوه فی غد * قلت) بو نظمی مؤلف کچن بابلرك برنده دخی
یازمش ایدی ﴿ بعض شاعرك مرثیهٔ صدیقیدر ﴾ وقالوا عزاء لیس للموت مدفع * فقلت
ولا للحزن اذا مات مدفع ﴿ بو دخی برشاعرك مرثیهٔ بلیغه سیدر ﴾ کنت السواد لمقلتی *
* فبکی علیك الناظر * من شاء بعدك فلیمت * فعلیك کنت احاذر ﴿ برشاعر بو معنایی
اخذ ایله دیمشدر ﴾ الا فلیمت من ساء بعدك انما * علیك من الایام کان حذاریا ﴿ لاخر ﴾
* ولا ارتجی فی الموت بعدك طائلا * ولا اتقی للدهر بعدك من خطب ﴿ لاخر فی معناه ﴾
* لقد آمنت لنفسی المصائب بعده * فاصبحت منها آمنا ان اروعا * فما اتقی للدهر بعدك نکبة *
* ولا ارتجی للعیش بعدك مرتعا ﴿ اشجع سلمی نك ابن سعیده اولان مرثیه سیدر ﴾ مضی
ابن سعید حین لم یبق مشرق * ولا مغرب الا له فیه مارح * وما کنت ادری مافواصل کفه *
* علی الناس حتی غیبته الصفائح * فاصبح فی لحد من الارض میتا * وکانت به حیا تضیق
الضحاضح * سابکیك مافاضت دموعی فان تفض * فحسبك منی ماتکن الجوانح * و ماانا من
رزء وان جل جازع * ولا بسرور بعد موتك فارح * لئن حسنت فیك المراثی وذکرها * لقد حسنت
من قبل فیك المدائح ﴿ یحیی بن زیاده ابن المقفعك مرثیه سیدر ﴾ رزئنا اباعمرو ولاحی مثله *
* فلله ریب الحادثات لمن وقع * فان تك قد فارقتنا وترکتنا * ذوی خلة ما فی انسداد لها طمع *
* فقد جر نفعا فقدنالك اننا * امنا علی کل الرزایا من الجزع ﴿ لاخر ﴾ الی الله اشکو
لا الی الناس اننی * اری الارض تبقی والاخلاء تذهب * اخلای لو غیر الحمام اصابکم * عتبت
ولکن ما علی الدهر معتب ﴿ لعباس بن الاحنف ﴾ اذا ما دعوت الصبر بعدك والبکا *
* اجاب البکا طوعا ولم یجبه الصبر * فان ینقطع منك الرجاء فانه * سیبقی علیك الحزن مابقی
الدهر ﴿ لاخر فی صدیقه ﴾ خلیلی ما ازداد الاصبابة * الیك وما تزداد الا تنائیا * خلیلی
او نفس فدت نفس میت * فدیتك مسرورا بنفسی ومالیا * وقد کنت ارجو ان تعیش وان امت
فحال قضاء الله دون رجائنا * الا لیمت من شاء بعدك انما * علیك من الاقدار کان حذاریا * (قلت)
بیت اخیر یا آنفا مذکور اولان بیتدن ویا او بیت بو بیتدن مأخوذ اولمق کرکدر و بویله اولدیغی
حالده تضمین دخی محتملدر لکن برنده ایام ودیکرنده اقدار نسخه لری تضمینه اویارمی بیلم
﴿ مرثیهٔ اولاد در ﴾ وقاسمنی دهری بنی مشاطرا * فلما تقضی شطره عاد فی شطری *
* الا لیت امی لم تلدنی ولیتنی * سبقتك اذ کنا الی غایة نجری * وقد کنت ذاناب وظفر علی العدا *
* فاصبحت لایخشون نابی و لاظفری * عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه شاعرهٔ مشهوره
خنسایه قرنداشنك فوتنده نظم ایتمش اولدیغك افضل بیت یعنی ابلغی قنغیسیدر انشاد ایله دیدکلرنده
اشبو بیتی اوقومشدر ﴾ وکنت اعیر الدمع قبلك من بکا * فانت علی من مات بعدك شاغله (قلت)
ظاهر اولدیغی اوزره مومی الیها ابلغ نظمنی عرض عتبهٔ امیر المؤمنین قیلمش زیرا معنای بیت مطالعه
عاجزی اوزره (بن سنك فوتکدن اول اشك چشممی فراق اقربا واحباب ایچون اغلیان کیمسه لره
عاریت ویرر ایدم یعنی بنم بکام کبت وکیفیتده خلقك بکاسنه غالب ایدی سن فوت اولدقدنصکره
وفات ایدنلری مشغول قیلیجیسن یعنی بن ودخی ناس سائر متوفالره اغلمزلر الی الابد سکا اغلرلر او بله
برعالی کعب ومقبول قبائل کیمسه سن دیمك اولور فتأمل ﴿ مرثیهٔ لاخر ﴾ وقبرت وجهك
وانصرفت مودعا * بابی وامی وجهك المقبور * واری دیارك قفرة مهجورة * والقبر منك مشید
معمور * عمت صنائعه فعم مصابه * فالناس فیه کلهم مأجور * ردت صنائعه الیه حیاته * فکانه
من نشرها منشور * فالناس مأتمهم علیه واحد * فی کل بیت رنة وزفیر * عجبا لاربع اذرع

فى خمسة * فى جوفها جبل اشم كبير ﴿ محاسن شوى نام شاعرك بردوسنى فوت اولوب عقب
وفاتنده كيف ما تفق قار ياغمغله اوكيفيتى درجله بابدبغى مرثيه در ﴾ لم انسه و بنو الملوك امامه *
* يدمون الاسف الاكف عضاضا * والثلج قد غطا الربا فكانها * من حزنها البست عليه بياضا *
﴿ لاخر فى صديقه ﴾ وابس حرير النعش ما تسمعونه * ولكنه اصلاب قوم تقصف * ولبس
نسيم الملاك ريا حنوطه * ولكنه ذاك الثناء المخلف ﴿ وزير اعظم سلطان سنجر نظام الملكه
مقاتل بن عطيه نك مرثيه سيدر ﴾ كان الوزير نظام لؤلؤة * يتيمة صاغها الرحمن من شرف *
* غرت ولم تعرف الايام قيمتها * فردها غيرة منه الى الصدف ﴿ لاخر ﴾ سابكيك للدنيا
وللدين اننى * رأيت يد المعروف بعدك شلت * ربيع اذا ضن الغمام بمائه * وسيف اذا ما المشرفيه
سلت ﴿ بيرام كونى ابو الحسين اسمنده اولان اوغلى فوتنده شاعر بولنان باباسى مرثيه سيدر ﴾
* ابس الرجال جديدهم فى عيدهم * والبست حزن ابى الحسين جديدا * ايسرلى عيد ولم ار
وجهه * فيه الا بعد الدلك عيدا * فارقته وبقيت اخلد بعده * لاكان ذاك بقا ولا تخليدا *
* من لم يمت حزنا لفقد حبيبه * فهو الخؤن مودة وعهودا * مت مع حبيبك ان قدرت ولا تعش *
* من بعده ذا لوعة مكمودا * ما ام خشف قد ملى احشاءها * حذرا عليه وجفنها تسهيدا *
* وان نام لم يهجع وطافت حوله * فيبيت مكلو بها مرصودا * منى باوجع اذ رايت نوايحا *
* لابى الحسين وقد لطمن حدودا * ابا الحسين وما فقدت جلادتى * الاعداة رأيتك المفقودا *
* كنت الجليد على الرزايا كلها * وعلى فراقك ما خلت جليدا * ولئن بقيت وقد هلكت فان لى *
* اجلا وان لم احصد معدودا * لاموت لى الا اذا الاجل انقضى * فهناك لا اتحاوز المحدودا *
* ومع البقاء فاننى بك لاحق * ما عن قريب لااراه بعيدا * حزنى عليك بقدر حبك لاراى *
* يوما على هذا و ذاك مزيدا * ما هدنى مر السنين وانما * امسيت بعدك بالاسى مهدودا *
* باليت انى لم اكن لك والدا * وكذلك انت فلم تكن مولودا * فلقد شقيت وربما شقى الفتى * بفراق
من يهوى وكان سعيدا * من ذم جفنا باخلا بدموعه * فعليك جفنى لم يزل محمودا * فلا نظمن
مراثيا مشهورة * تنسى الانام متمما ولبيدا * وجميع من نظم القريض مفارقا * ولدا له اوصاحبا
مودودا ﴿ فقيه منصور بن اسمعيل مصرينك بعض كرمايه نظم ايلديكى مرثيه در ﴾
* سألت رسوم القبر عمن ثوى به * لاعلم ما لاقا فقالت جوانبه * اتسأل عمن عاش بعد وفاته
* بمعروفه اخوانه و اقاربه ﴿ شهاب الدين ابن فضل الله نام ذاته فاضل سبكينك مرثيه سيدر ﴾
* مصاب ليس يشبهه مصاب * لذى الالباب اذ فقد الشهاب * امام قد حوى من كل علم *
* كنوزا دونها تزجى الركاب * وابكى كل ذى علم عليه * فكم علم له ضم التراب * وكم كلم موانع
قداته * بديها وهى عاصية صعاب * فسلطان البلاغة غير شك * شهاب الدين ما فيه ارتياب *
* سقا الله الكريم ثراه صوبا * له من كل رضوان رضاب ﴿ صفدينك برمرثيه سيدر ﴾
* يا غائبا فى الثرى تبلى محاسنه * الله يوليك غفرانا واحسانا * ان كنت جرعت كأس الموت
واحدة * فكل يوم اذوق الموت الوانا ﴿ ينه صفدينك بلبغا نام اميرك فوتنده نظم ايلديكى
مرثيه در ﴾ الا انما الدنيا غرور و باطل * فطوبى لمن كفاه منها تفرغا * وما عجبى الا ان مات
وانقضى * بايام دهر مارعى حق بلبغا ﴿ مرثية لاخر ﴾ أن الرزية بابن موسى لم تدع *
* فى العين بعدك للمصائب مدمعا * والصبر يحمد فى المواطن كلها * والصبر ان تبكى عليك
وتجزعا ﴿ عمر بن عبد العزيز حضرتلرى عظماى عربدن مخلد بن المهلبك صلات جنازه سنى
ادا ايدنده عسكره تمثل ايلديكى بيت شاعردر ﴾ على مثل عمرو تهلك النفس حسرة *
* وتضحى وجوه القوم مسودة غبرا ﴿ محمد بن عبد الله العتبى نك قرى وفات ايتدكده نظم

ايلديكى مرثيه در ﴾ * اضحت بخدى للدموع رسوم * اسفا عليك وفى الفؤاد كلوم
* والصبر يحمد فى المواطن كلها * الا عليك فانه مذموم ﴿ عمر بن سعيدك قرى فوت اولدقده
خطاط بليغ احمد بن يوسفك نظم ايتديكى قطعه مرثيه در ﴾ * عجبا للمنون كيف أتتها
* وتخطت عبد الحميد اخاكا * شملتنا المصيبتان جميعا * فقدنا هذه ورؤية ذاكا * (قلت)
قطعه مرقومه دن مستفاد اولديغى اوزره ابن سعيدك مقدما اوغلى اخى وفات ايتمكله اكا
دخى مرثيه در ﴿ قدمادن خاطب بن قبسك مرثيه سيدر ﴾ سلام على القبر الذى ضم اعظما
* تجول المعالى حولها فتسلم * سلام عليه كلما ذر شارق * وما مد قطع من دجا الليل مظلم *
﴿ مرثيه لغيره ﴾ * الى الله اشكو الف كل قبيلة * من الناس قد افنى الحمام خيارها *
﴿ لمحمد بن مبادر ﴾ * ما درى نعشه ولا حاملوه * ما على النعش من عفاف وجود *
﴿ آل عباس وزراسندن امام خط ابن مقله نك وفاتنده بعض بلغاى خطاطك
مرثيه سيدر ﴾ * استشعر الكتاب فقدك سالفا * وقضت عليك بذلك الايام *
* فلذاك سودت الدوى كآبة * اسفا عليك وشقت الاقلام * ﴿ اوائل عهد آل
عباس وزراسندن ابن هبيره كه بونك ذكرى كچمشدر فوتنده ابو عطاء سندينك يازديغى مرثيه در *
* الان عينا يوم فقدك لم تجد * عليك بجارى دمعها لجمود * عشية قام النايحات و شققت
جيوب بايدى مأتم وخدود * فان تمس مهجور الفناء فربما * اقام به بعد الوفود وفود * فانك
لم تبعد على متعهد * بلا كل من تحت التراب بعيد * ﴿ حسن بن مطير اسدينك معن بن
زائده مرثيه سيدر ﴾ * الما على معن وقولا لقبره * سقتك الغوادى مربعا ثم مربعا * فياقبر
معن كنت اول حفرة * من الارض خطت للسماحة مضجعا * و ياقبر معن كيف واريت
جوده * وقد كان منه البر والبحر مرتعا * بلى قد وسعت الجود و الجود ميت * ولو كان حيا
ضقت حتى تصدعا * فتى عيش فى معروفه بعد موته * كما كان بعد السيل مجراه مرتعا * ولما
مضى معن مضى الجود وانقضى * واصبح عرنين المكارم اجدعا ﴿ ينه شعراى قدمادن
عبد الله ابن الزبعرى الاسدينك مرثيه سيدر ﴾ رمى الحدثان نسوة آل حرب * بمقدار سمدن له
سمودا * فرد شعورهن السود بيضا * ورد وجوههن البيض سودا * فانك لو سمعت بكاء هند
* ورملة اذ تصكان الخدودا * سمعت بكاء باكية وباك * ابان الدهر واحدها الفقيدا ﴿ ينه
قدماى شعراى عربدن نابغه جعدى مرثيه سيدر ﴾ * فتى كان فيه ما يسر صديقه * على
ان فيه ما يسوء الاعاديا * فتى كملت اخلاقه غير انه * جواد فما يبقى من المال باقيا ﴿ لاخر ﴾
* عجبت لصبرى بعده وهو ميت * وقد كنت ابكيه دما وهو غائب ﴿ لاخر ﴾ فديتك
لم اصبر ولى فيك حيلة * ولكن دعانى اليأس منك الى الصبر * تصبرت مضطرا وان كنت كارها
* كما صبر العطشان فى البلد القفر * ﴿ ينه بلغاى قديمه دن سلمة بن يزيد جعفى نك لام
برادرى فوتنده نظم ايتديكى مرثيه سيدر ﴾ اقول لنفسى فى الخلاء الومها * لك الويل ما هذا
التجلد والصبر * الم تعلمى ان لست ما عشت لاقيا * اخى اذاتى من دون اوصاله القبر * وكنت
اقاسى الموت من بين ليلة * فكيف ببين صار ميعاده الحشر * رهون وحدى انى سوف اغتدى
* على اثره يوما و ان نفس العمر * فتى كان يعطى السيف فى الروع حقه * اذا ثوب الداعى
وتشقى به الجزر * فتى يدنيه الغنى من صديقه * اذا ما هو استغنى و يبعده الفقر * وكنت اذا تاتى به
البين ليلة * كان على الاحشاء من بينه الجمر ﴿ شاعره شهيره عرب عربا ربطه بنت عاصم
مرثيه سيدر ﴾ * وقفت فابكتنى بدار عشيرتى * على رزئهن الباكيات الحواسر * غدوا
كسيوف الهند وراد حومة * من الموت اعيى وردهن المصادر * فوارس حاموا عن حريمى

وحافظوا * بدار المنايا والقنا متشاجر * ولو ان سلمى نالها مثل رزئنا * لهدت ولكن محمل الرزء عامر * (قلت) اشبو مراثی منظومه ده بر بيتك مفهوم جلبسندن ماعدا ريتك مفا هيمنه قلم قاصرك عدم تصديسى يعنى اطنابدن اجتنابده اولان عذر كمترانه م ارباب دانش و عرفانك نزدنده هم روشن وهم قرين قبولدر كمان ايدرم والسلام والله اعلم بالصواب

﴿الباب الثالث والثمانون﴾

اشبو سكسن اوچنجى بابى جامع المستطرف مرحوم دنيا واحوالى وتقلباتى و دنيادن زهدك فضلى و بونلره متعلق امورك ذكرينه تخصيص ايله بروجه آتى بسط مقال ايليوب ديركه (بارى تعالى وتقدس برمنطوق نص (قل متاع الدنيا قليل الاية) جميع دنيايى متاع قليل اولمق اوزره وصف بيورمشدر وهر مخاطب اولمق شاننده اولان انسان بيلوركه من حيث المجموع متاع قليل اولان دنيانك مجموعنه مالك اولميوب بلكه قليلدن كندويه شئ قليل اعطا اولنمشدر ايمدى اكر اوقليل قليل ايله تمتع ايدرسك يعنى متاع دنياده مقدرك نه مقدار ايسه (اعلموا انما الحيوة الدنيا لعب ولهو وزينة) و دخى (وان الدار الاخرة لهى الحيوان لو كانوا يعلمون) نص كريملرى منطوقلرنجه اوتمتع مقصود بالذات اولديغى حيثيتده لعب و لهودر پس بوصورتده اى مرد عاقل فناپذير اوله جق لعب قليلى فنا بوليه جق حيات ابده وزوالى اولميان شباب سرمده صاتميوب و پخته اولمش طعام خوشگواره صوق صوقاتميوب شو مزرعهٔ دنياده ذخر زاخر عقبى قزانمغه چالشكه بومعنايى كبار امتدن فضل بن عياض حضرتلرى دنيا دوكنه جك التون اولسه وآخرت دوكنميه جك وفنا بوليه جق خزف پاره اولسه بزه بقاسى اولان خزفى فنا بوله جق ذهب اوزره ترجيح ايله اختيار واخذ ايدوب اوذهب ذاهبى ترك واجب اولور فكيفكه خزفى يعنى دنيايى اختيار ايدوب ذهبى يعنى اخرتى ترك ايتمكده بز بيورمشلر (اى عاقل تأمل قيل كه سليمان بن داوده عليهما السلام دنياده اعطا اولنان شيئك مثلى ابا سكا اعطا اولنديمى كه او نبى ذى شانه عليه السلام جميع ملك دنيا ويريلوب وانس وجن وطير ووحوشه آمر اولوب وروزكار امرينه مسخر ايدى والله عظيم الشان بونلردن اعظم كندويه صابى يه كلمز احسانلر ايدوب (هذا عطاؤنا فامنن او امسك بغير حساب) نص صريحى مدلولنجه امتنان ايلدى حال بو يله ايكن الله بيلوركه ذات ملك وسلطنت مذكوره مقصود بالذات اولماديغى ورفعت ومنزلت بالكز تملك دكل ايدوكنى بيلوب (هذا من فضل ربى ليبلونى ءاشكر ام اكفر) مكرمه سى دلالتنجه تعليما لامته استدراج اولمسى احتمالنى اشعار ايلدى كه تدبر ايدنه برفصل الخطاب وموعظهٔ حكمت نصابدر هذا (ودخى اى عاقل دنيا مالى واحوالى شويله دركه سكا وسائر اهل دنيايه خطابا بارى تعالى وتبارك (فوربك لنسئلهم اجمعين عما كانوا يعملون) ودخى (وان كان مثقال حبة من خردل اتينابها وكفى بنا حاسبين) كريمه لرى منطوقلرنجه مسؤلدر وروز جزاده حسابه چكيلورام حساب ايسه دشوار اولمغله اندن آزه قناعت مستوجب راحتدر و واشبو (لو كانت الدنيا تزن عندالله جناح بعوضة ماسقى كافرا منها شربة ماء) حديث شريفنى تفكر ايلديككده مال دنيا جمعنه سعيدن وازكچرسن (ودخى ابوهريره دن مروى اشبو حديث شريف حكمت رديف دخى تأمل اولنسه زخارف دنيا مرد هشيارك منفورى اولور (قال ابوهريرة رضى الله تعالى عنه قال لى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم الا اريك الدنيا جميعا بمافيها قلت بلى يارسول الله قال فاخذ يدى واتى الى وادمن من اودية المدينة فاذا مزبلة فيها رؤس الناس وعذرات وخرق بالية وعظام البهايم ثم قال ياباهريرة هذه الرؤس كانت تحرص حرصكم وتؤمل امالكم ثم هى اليوم تساقط عظاما بلاجلد ثم هى صايرة رمادا رميما وهذه العذرات الوان اطعمتكم اكتسبوها من حيث اكتسبوها

فقذفوها فى بطونهم فاصبحت والناس يتحامونها وهذه الخرق البالية رياشهم ثم اصبحت والرياح تصفقها وهذه العظام عظام دوابهم التى كانوا ينتجعون عليها اطراف البلاد فمن كان باكيا على الدنيا فليبك قال فمابرحنا حتى اشتد بكاؤنا * وعمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنهك روايت ايلديكى اشبو حديث شريفى تأمل ايلسك دنيا ومالندن اعراض ايدرسن (ان عمر رض دخل على رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وهو على سرير وقد اثر الشريط بجنبه فبكا عمر رضى الله تعالى عنه فقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم مايبكيك ياعمر فقال ذكرت كسرى وقيصر وما كانا فيه من الدنيا وانت رسول الله وقد اثر بجنبك الشريط فقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اولئك قوم عجلت لهم طيباتهم فى حياتهم الدنيا ونحن قوم اخرت لنا طيباتنا فى الآخرة) ضحاك دن مرويدر ديمشدر وقتا كه بحكمته سبحانه آدم وحوا عليهما السلام دنيايه هبوطده ريح دنيايى بولوب ريح جنتى فاقد اولدقلرندن دنيانك بد بويندن قرق كون بايلوب قالمشلردر (يحيى بن معاذ دن مرويدر ديمشدركه حكمت سمادن قلوبه اينر وشول قلبده كه درت خصلت واردر انده ساكن اولماز وخصال مذكوره دنيايه ميل وركون وقصد غدر وحسد اخ وحب شرفدن عبارتدر (وعلى مرتضايه رضى الله تعالى عنه خطابا بو اثر دخى مرويدركه مؤيد روايت يحياى مشار اليه در (انه عليه الصلاة والسلام قال لعلى اربع خصال من الشقا جمود العين وقساوة القلب و بعد الامل وحب الدنيا) ابن عباسدن رضى الله تعالى عنه مرويدر ديمشدركه يار بن روز قيامتده دنيا صاچى اقلى وقره لى وكوك كوزلى وآزولرى ظاهر وقبيح المنظر وكورنلر اوركر واستكراه ايدر بر عجوز صورتنده ميدان عرصاته كتوريلوب وكافهٔ خلايقه كوستريلوب و بونى بيلورميسكز ديلور و اهل عرصات دخى بوكريه نسنه يى بيلمك خصوصنده حق تعالايه صغينرز ديدكلرنده اشته بوعجوزه سزك ايچنده ايكن انكله تفاخر ايدوب واوزرينه مقاتله ايلديككز دنيادر ديو ندا اولنه جقدر انتهى (وعن الفضيل بن عياض انه قال جعل الشر كله فى بيت واحد وجعل مفتاحه حب الدنيا وجعل الخير كله فى بيت واحد وجعل مفتاحه الزهد عن الدنيا) يعنى جملهٔ شر براوطه يه وضع اولوب ومفتاحى حب دنيا وكذلك كافهٔ خير براوطه يه قونيلوب مفتاحى دنيادن زهد قلنمشدر ديمشدر (قيل مثل الدنيا مثل ظل الانسان ان طلبه هرب منه وان ولى عنه تبعه) يعنى دنيا انسانك كولكه سى كيبدركه بركيمسه كولكه سنى طوتمق قصديله اوزرينه طوغرو كتسه يتشه مزاما توجه ايتميوب دونسه كولكه اول كيمسه يه تابع اولور اشته طالب دنيا دخى بويله در توجه ايتميوب اعراض و زهد ايدنه اتباع ايدر وطالب اولنلردن قاچر ديمكدر (قلت) اكر بوروش خلوصه مقرون اولورسه الحيلة ترك الحيلة بولندن ثروت و سامانه بر كوزل طريقدر لكن بونده خلوصى بولمق بيض الانوق بولمق كيبدر (ومعناى مذكورده برنظمدركه انشاد اولنور * مثل الرزق الذى نطلبه * مثل الظل الذى يمشى معك * انت لاتدركه طالبا * واذا وليت عنه تبعك * و دنيايى خيال الظله بكزتمشلر و بومعناده شو شعرى دخى بعض شعرا ديمشدر * رأيت خيال الظل اعظم عبرة * لمن كان فى حق الحقايق واقى * شخوص و اصوات يخالف بعضها * لبعض واشكال بغير وفاق * تجئ وتمضى بابة بعد بابة * وتفنى جميعا والمدبر باقى * نظم مرقومى فقير بوبديهه ايله عاجزانه ترجمه ايتمشدر * اكرچه سور كهده صورتا باز بچه در اما * خيال الظل حقايق بينه اعلا جاى عبرتدر * براز اشخاص واصوات ايله اشكالى كورورسنكيم * كلورلرهم كيدرلر ايشلرى مقرون نو بتدر * اولور لرسر نسر افنا قربن هيچ كلمش كبى * ولى تدبير ايدن باقى اولور فكر ايت نه حالتدر * (قلت) خيال الظل رومده اختراع اولنميوب بلكه لعب قديم اولديغى تشبيه ونظم مرقومدن مستفاددر (ضحاك بن سليمان وصف دنياده شو نظمى كوزل ديمشدر * ما انعم الله

على عبده * بنعمة اوفى من العافية * وكل من عوفى فى جسمه * فانه فى عيشة راضية * والمال
حلو حسن جيد * على الفتى لكنه عارية * واسعد العالم بالمال من * اداه للاخرة الباقية *
ما احسن الدنيا ولكنها * مع حسنها غدارة فانية * برسنك مزارده منقوش اولوب جامع
المستطرفك نقل ونقش ايلديكى نظم موعظه نصابدر * ياواقفين الم تكونوا تعلموا * ان الحمام
بكم علينا قادم * لاتستغروا بالحياة فانكم * تدنون والموت المفرق هادم * لوتنزلون بشعبنا
لعرفتم * ان المفرط فى التزود نادم * ساوى الردى ماتيتنا فاحلنا * حيث المخدوم واحد والخادم
﴿وعاقبت امر دنيايى بيانده عبدالله بن طاهر دخى بو سخنى كوزل نظم ايتمشدر﴾ البس الى ذا صار
آخر امرنا * فلا كانت الدنيا القليل سرورها * فلا تعجبى يانفس مما ترينه * فكل امور الناس
هذا مصيرها (قلت) عبدالله مشاراليه بالاراده ذكرى سبق ايتديكى اوزره دولت عباسيه ده والى
مصر ايدى ﴿وبو معناده يعنى زوال دنياده شرف الدين بن اسدك نظميدر﴾ يامن تملك ملكا
لابقاء له * حملت نفسك آثاما واوزارا * هل الحياة بذى الدنيا وان عذبت * الا كطيف خيال
فى الكرا زارا * ﴿وله ايضا﴾ عن قليل اصير كرم رمادا * ونقول الرفاق هذا فلان * صار
تحت التراب عظما رميا * وجفاه الاحباب والخلان ﴿وله ايضا﴾ وغاية هذا الدار لذة
ساعة * ويعقبها الاحزان والهم والندم * وهاتيك دار الامن والعز والتقى * ورحمة رب الناس
والجود والكرم * ﴿وبو نظم مشهور دخى عدم قرار دنيا ووقوع اكدارنده انشاد اولنه كلان
حسبحالدر﴾ * احسنت بالايام اذ حسنت * ولم تخف سوء مايأتى به القدر * وسالمتك الليالى
واغتررت بها * وعند صفو الليالى يحدث الكدر ﴿لاخر﴾ وان كنت تدرى متى الموت
فاعلمن * بانك تبقى الى آخر الدهر ﴿مؤلف مرحوم بو مقامده سهل الممتنع ومستغنى ترجمه برخطبه
موعظه رتبه نقل وتحرير ايتمشدر كه بودر (اين آدم ابن الاولين والاخرين * اين نوح شيخ المرسلين *
اين ادريس رفيع رب العالمين * اين ابراهيم خليل الرحمن * اين موسى الكليم من بين سائر المرسلين * اين
عيسى روح الله وكلمته رأس الزاهدين وامام السائحين * اين محمد خاتم النبيين صلوات الله وسلامه عليهم
اجمعين الى يوم الدين * اين آلهم واصحابهم الابرار رضى الله تعالى عنهم ما تعاقب الليل والنهار
اين الامم الماضية * اين الملوك السالفة * اين القرون الخالية * اين الذين نصبت على رؤسهم التيجان *
اين الذين دانت لهم المشارق والمغارب * اين الذين تمتعوا باللذات والمشارب * اين الذين تاهوا على
الخلايق كبرا وعتيا * اين الذين راحوا فى الحلل بكرة وعشيا * اين الذين اعتزوا بالاجناد والسلطان *
اين اصحاب السطوة والاعوان * اين اصحاب الامرة والولايات * اين الذين خفقت على رؤسهم الالوية
والرايات اين الذين قادوا الجيوش والعساكر * اين الذين عمروا القصور والدساكر * اين الذين اعطوا
النصر فى مواطن الحروب والمواقف * اين الذين امنوا بسطوتهم كل خائف * اين الذين ملأوا مابين
الخافقين فخرا وعزا * اين الذين فرشوا القصور حريرا وخزا * اين الذين تضعضعت بهم الارض
هيبة وهزا * اين الذين استذلوا العباد قهرا وهزا * هل تحس منهم من احد او تسمع لهم ذكرا *
افناهم والله مفنى الامم * وابادهم مبيد الرمم * واخرجهم من سعة القصور * واسكنهم فى ضيق القبور
تحت الجنادل والصخور * فاصبحوا لاترى الامساكنهم لم ينفعهم ماجمعوا * ولا اغنى عنهم
ما كسبوا * اسلمهم الاحبة والاولياء * وهجرهم الاخوان والاصفياء * ونسيهم القربا والبعدا فانسوا *
وبعدوا واو نطقوا لانشدوا * مقيم بالحجون رهين رمس * واهلى راحلون بكل واد * كانى لم اكن
لهم حبيبا * ولا كانوا الاحبة فى السواد * فعوجوا بالسلام فان ابيتم * فاوموا بالسلام على البعاد
* فان طال المدى وصفا خليل * سوانا فاذكروا صفو الوداد * انتهى (وقيل لافخر فيما يزول ولا غنى
فيما لايبقى وهل الدنيا الا كما قال الاول (قد يغلى وكيف يغلى * كما قال الشاعر * ولقد سألت الدار

عن احبابهم * فتبسمت عجبا ولم تبدى * حتى مررت على الكنيف فقال لى * اموالهم ونوالهم
عندى * مفاد ومفهوم مقول مرقوم (برنسنه كه دنيا ومافيهادر زائل اوله انده فخر يوقدر
ومالك اولادم ديو افتخاره سزاوار دكلدر وبقاده اولميان مال دنياده غنا يوقدر ودنيا ديدكلرى
اولك يعنى حكمت شناسان سلفك قديما ن طنجره وطولان كنيفدر ديو ايلدكلرى تشبيهلرنده
مشبه دكليدر كه بو معنايى برشاعر ماهر قضيهٔ شعريهٔ متخيلهٔ لطيفه اوزره (احبابله پر اولديغى
بيلديكم برمنزلى انلردن تهى كورديكمده اومنزله احباب نره درلر ديو صوردقمده انلرى كوسترمديكى
حالده فقط تعجبا تبسم ايتدى ومنزلك غايت تحير ايسنده كنيفنه كيرديكمده كنيف مزبور بالحال
احباب دارك اموال ونواللرى بنده دردى ى مألنده اولان بيت مرقومى نظم ايتمشدر ديمكدر
(ابن السماك قدس سره دن براولكه نك حاكمى دستى ايچمك اوزره صو بارداغنى امساكده بولنديغى
حالده مولانا بكا وعظ ونصيحت ايله ديو پندينى نيازايدر عزيز مشاراليه دخى اى امير اكر اشبو
پر ايچم صو سندن منع اولنسه منصرف اولديغك اولكه كى فدا ايدرميسن ديجك هاى هاى ويرر
وباعث حياتم اوله جق او پر ايچم صويى آلورم دير بعده عزيز يا اول صويك سندن اخراجى
يعنى بول منع اولنديغى تقديرجه اخراجه دخى اولكه كى ويرميدك ديجك بنه بلى ديديكى عقبنده
مشاراليه يا اول ملك وجاهكه پر ايچم صو ايله پر بولجكه مساوى اوليه انده نه خير اولور ديو حقا كه
افادهٔ پند وايقاظده اصابت فرماى اتعاظ اولمشدر (ابن شبرمه روح روحه (بدن سقيم اولدقده
اكا طعام منفعت ويرمز وقلب حب دنيا ايله مغرم اولدقده اكا موعظه كار وتأثير ايتمز ديمشدر
(منقولدركه شاعر بليغ معروف ابو العتاهيه بر وراق يعنى صحاف دكاننه اوغرايوب بركتابه باقدقده
ايچنده * لم ترجع النفس عن غيها * ما لم يكن منها لها زاجر * بيتنى كوردكده دكانده بولنمش
اولان بعض اهل دانشه ايا بو بيت كيمك نظميدر بيلور ميسز ديو صوروب ابو نواسكدر ديدكلرنده
بو بيتى اويله سودم كه مجموع اشعاريمك نصفى مقابلنده بنم نظمم اولسه ايدى ديو تحسين ايتمشدر
ومفاد بيت دخى نفس امارهٔ بشريه ضلالتدن يعنى ازغنلغندن دونمز مادامكه نفس ايچون برمانع
اوليه ديمكدر (دنيانك عيب وفنا ونقص وزوالنى كوروب واذعان واستبصار ايدن ابناء ملوكدن
برى دخى ابراهيم بن ادهم بن منصوردر كه كورهٔ بلخدن اولان خراسان ملوكى نسلندندر مشاراليهك
دنيادن زهدى شو عبارده ايديكه سكسان عدد اريكهٔ ملوكانه يى برانده ترك ايتدى وزهد ايتديكى
سائر دست واموال ملكانه سى بوندن قياس اولنه معاصريندن ابراهيم بن بشاردن مرويدر
ديمشدر كه بن ابراهيم بن ادهمه بو حال ومقامه كلنجيه دك ابتداء سلوكنه كيفيتده وبادئ استرشادك
نه ايدى ديو سؤال ايتديكمده ديديكه بابام ملوك خراساندن ايدى وبن صيد وشكاره
مائل بولنمغله بركون قصد صيد ايله آته بنوب وكلب شكاريمى يانمه آلوب بكانه صحرايه چيقدم
وبر حيوان كوردم دلكو وياخود طوشان ايدى اوزرينه آتمى سوردم وقوشديرركن ارقمدن اى ابراهيم
سن بونك ايچون خلق اولنمدك وبونكله مأمور اولمدك ديو برندا ايشتدم وآتك دزكنينى چكوب
توقفله صاغمه وصولمه باقدمسه ده بركيمسه يى كوره مديكمدن شيطانه لعنت ديوب نداء مذكورى
تدليس اولمق زعميله شيطانى صانوب بنه فرسمى اوزنكيله دم بو كره نداء سابق مذكورى
اكرقاشى جانبندن استماع ايتمكله بنه توقف ايله بو ندا جانب رب العالميندن برنذير
حق معنويدر ديوب اوكوندنصكره حق تعالى وتقدس بكا توفيق وعصمت
احسان ايلديكى مدتده معبود بالحق اولان واجب الوجود عزشانه يه عصيان ايتميم
ديو آند ايچوب وتوبه ايدوب فى الحال دائره مه عودت وفرسى براغوب ومرعايه چقوب
پدريمك چوبانلرندن برينى بولوب كندو اثواب نفيسه مى راعى يه ويروب وانك عبا

وكهنه كسوه لرين الوب وكيوب برك دوزنده و بوقشنده كيدرك سمت عراقه دوشدم وانجق قوت
ايچون براز ايام اجرتله عمل كسبده اولدم لكن اوراده اكتساب حلال سافده شبهه ايدوب بعض
مشايخنه طريق تدارك حلالى صوردیغمده شامه كتمك لازمدر ديو اشارت ايتلريله اول جانبه
توجه ايدوب منصوريه ديدكلرى بلده‌ده واردم وچند ايام عمل كسبده اولدم ايسه انده دخی اشتباه ايله
پريشانه كذلك سؤالمده حلال استرسك مباحاتى و عمل كسبى كثير اولان طرسوسه كيت ديديلر
واردم وساحلده دريايه ناظر اوطوررکن بر كيمسه كلوب بستاننده بكجى اولمق اوزره بنی استيجار
ايتدى و بستانه كتوردى خيلى وقت بستاننده اقامت ايتدم بركون يانته احبابنی آلمش برخادم
بستانه كلدى مكر بستانك مالكى ايمش اكر بيلدم باقيوب ايشمه مشغول اولور دم بنی يانته
چاغروب واطوردوب اى ناطور بزه يعنى اى مدير بوستان ديو التفات ايدوب و بزه كافى اولور
حيثيتده بيوك واطيبلرندن نار قو پاروب كتور ديدى بندخی قو پاروب براز رمان كتوردم خادم
بريني الوب كسدكده اكشى چقدى و صورت مواخذه‌ده اى ناطورسن بونجه زماندر بستانمزده
اولوب يمشلريمز و رمانلريمزدن اكل ايدركن اكشيله طاتلى بی بيلميه سن ديمجك بندخی
يمين ايله اكا الان فاكهه كزدن برشيئ بيمديكمدن طاتلى ايله اكشى سنی فرقده معلومانم بوقدر
ديدم خادم احبابنه كوز يله اشارت بريله بوحالدن تعجب ايتمامبسكز ديدكدنصكره بكا اكرسن ابراهيم
بن ادهم اولسك دخی بنه بوصفتده اولمز ايدك ديو تحسين ايلدى و بو ماجرى شيوع بولوب
ایرته‌سی كونی ناس مسجد وساٸر يرلرده سو يلشمكه باشلبوب بستانه كلمكده اولديلر و بندخی كثرت
ناسى كورديكمده كيزلنوب خلقدن هارب اولدم ديمشدر (ابن ادهم قدس سره اوراقچيلق
و بوستان بكجيلكى وديوارلره چامور يامق كبى اعمال ايله كسب يدندن اكل ايدر ايدى (و بر باغده
بكجى وقورجى ايكن برجندى باغه كلوب شو اولمش اوزمدن بكا قو پارو و برديو تكليف خام
ايتدكده صاحبنك امر واذنى بوقدر ديو جواب و برد بو منعه جندى طار يلوب يدنده بولنان
قامچى ايله ضربه باشلدقده مشار اليه باشلربنی اوزادوب اى مؤمن برباشى دوكرمسنكه اوزايوب
الله تعالايه عاصى اولمش اوله يعنى مأذون اولمدیغى اوزومى و يرمين كيمسه‌نك باشى در معناسى
اشراب ايتدكده جندى اوتانوب صاووشر (قلت) مؤلف مشار اليهك سبب سلوك مذكوريني
وساٸر منقبهٔ حسنه سنى لفائدهٔ بوراده تكرار ايتمشدر (مرو يدركه داود عليه السلام جبالده
سيروسياحت ايدرلر ايكن برغاره راست كلديلر وايچنه دخوللرنده بنى آدم جنسندن عظيم الخلقه
بر رجل جسدينى براغلمش و باشى اوجنده اوزرينه قول آنى قازلمش اولان حجرى كورديلر وحك
ونقش اولنمش قول دخی بو مألده ايدى (بن كه ذو بسم ديدكلرى شاهم بيك ييل تملك و بيك بلد
فتح ايتدم و بيك اوردو بوزدم و بنات بلوكدن بيك بكرى ازدواج ايتدم بعده كور ديكك حالى
بولوب فراشم تراب ووسادهم طاش اولدى بنى بوحالده كورنى يعنى بندن عبرت الانى دنيا بنى مغرور
ايتديكى كبى مغرور ايتمز يعنى عاقل ايسه غافل اولمسون موعظه سى ايدى (وهب بن منبه دن
مرو يدردركه عيسى عليه السلام بركون جماعت اصحاب كراميله صحرايه چيقديلر وارتفاع آفتابده
براكنه اوغراديلركه حبوباتى ادراك ايدوب دوكلمسى وقتنه كلمش ايدى اصحاب مشار اليه عليه السلام
فارنمز اجقدى ديو استيذان اكل زرعى اشراب يعنى حالت مخمصه‌يى بيان قيلديلر عيسى عليه
السلام دخی اكلرينه رخصت و يردى وقتاكه اصحاب تارلايه طاغيلوب و سنبله لرى
ازوب اكله مشغول ايكن اكن صاحبى كلوب اى كيمسه بنم آبادن موروث زرع وارضمه كيروب
مالمى كيمك اذنيله اكل ايدرسز ديو نزاعه باشلدقده عيسى عليه السلام مناجاة ودعايه آغاز ايدر
وفى الحال بارى تعالى وتقدس عهد آدم عليه السلامدن نزاع ايدن صاحب زرع مرقومه كلنجه‌يه دك

ارض مذكوره صره سيله مالك اولنلرى احيا ايله او يره بعث وسوق بيورمغله هر سنبله يانده
صاحبى يه كلمز صورتده رجال ونسادن نيجه نفوس بريكوب هر برى رجل مرقوم كبى زرعى وارضى
ورثها عن اباٸى ديو نزاعه قالقشدقلرنده رجل مرقوم كندو نزاعنى اونودوب انلردن فزع ايله
حيران اولور پس ماوقع عيسى عليه السلامه وحى ايله معجزه اولدیغى رجل مرقومه اصحاب
طرفندن بيان براندكده همان مرقوم خاكپاى عيسى عليه السلامه يوز سوروب يانبى الله ذاتكى
بيلدم زرعم ومالم سكا حلال اولسون ديو اعتذار ايلدكده عيسى عليه السلام بكا ايله رجل مرقومه
(ويحك) اشبو بقدرته سبحانه احيا و بعث اولنان جماعت كثيره بو يره وارث اولوب ومعمور
ايدوب بعده اندن ارتحال ايتمشلر سندخی دنيادن ارضك ومالك اولمادیغى حالده رحلت ايدوب
انلره لاحق اولورسن بيورمشدر (وقتاكه اسكندر دنيادن كتدكده مستشار وقرينى اولان
ارسطاطاليس حكيم (ايها الملك لقد حركتنا بسكوتك) يعنى اى ملك سكوتكله بزلرى تحريك
ايلدك ديو بركنايلق معنايى ناطق اشبو كلمهٔ حكمت مشتمله يى يادكار عقلا قيلمشدر (وقرناى اسكندردن
بعض حكما دخی قول ارسطاطاليسى فى الجمله ايضاح ايدن (لقد كان الملك امس انطق منه اليوم
و هو اليوم اوعظ منه لامس) يعنى ملك دون بو كوندن انطق ايدى و بو كون دوندن اوعظدر
ديمشلردر فتأمل (ابو العتاهيه ايكنجى قولى بو يله نظم ايتمشدر * كفى حزنا بدفنك ثم انى * نفضت
تراب قبرك من يديا * وكانت فى حياتك لى عظات * وانت اليوم اوعظ منك حيا ﴿ عبدالله
ابن المعتز العباسينك نظم مسليدر ﴾ * نسير الى الاجال فى كل ساعة * واياما تطوى وهن
مراحل * ولم ار مثل الموت حق كانه * اذا ماتخطته الامانى باطل * ترحل من الدنيا بزاد من
التقا * فعمرك ايام تعد قلاٸل * عبدالله بن المعلمدن مرو يدر ديمشدركه مدينهٔ منوره‌دن قصد
حج شريف ايله چقمشيدق بنى هاشم يعنى عباس بن عبد المطلب رضى الله تعالى عنه نسلندن
برذاته راست كلدم كه دنيايى رفض وترك ايله آخرته اقبال صاحبى اولمش ايمش طريق بينلريمزى
جمع ايتمكله يعنى اوذات دخی بو جلى اولمغله كندو ايله انسيت ايلدم و بنده راحلهٔ زاٸده وساٸر حواٸج
واردر كرم ايدك راكب اولك و بنى ناٸل خير ايدك ديو رجا ايلدم جوابنده اكر بو معامله مرادك
ايسه براز مهلت و يرديوب مساعده كوسترمدى و بنه انسه وصحبته باشلبوب بكا اى برادر بن
اولاد عباسدن بر رجلم بصره‌ده ساكن وكبر شديد ونعمت وثروت كامله ومدح صاحبى ايدم بركون
خادملرمدن برينه حريردن برفراش ومخده فرشنه واوزرلرينه برك كل نثرينه امر ايلدم فى الحال
يابدى واو يومق اوزره ايچنه كيروب واوزانوب لكن اوزرنده بركل ديكنى كورمله خادمى نيچون
ياقاغى اونوتدك ديو قالقوب ضرب موجع ايله دوكدم بعده ياتوب او يقو يه طالدم برده منامده
صورت فظيعه‌ده برى كلوب و بنى دورتوب غشيه كدن افاقت بول واو يقودن متنبه اول ديوب
(ياخل انك ان توسدلينا) اى مؤمن دوستم اكرسن شمدى بو بومشاق شيئى وساده ايدرسه كده
(وسدت بعد الموت ضم الجندل) مونكدنصكره قتى طاشلر ايله وساده لنورسن (فامهد لنفسك
صالحا تسعد به) اكر عاقل ايسه‌ك فرصت حيات الده ايكن عمل صالحى تمهيد وامادهٔ
قبل كه انكله اسعاد اولنورسن (فلتند من غدا اذا لم تفعل) ايمدى اكر بو يله امادهٔ عمل خير ايتمز
ايسه‌ك البته روز جزاده پشيمان اولورسن لكن او پشيمانلق سكا فاٸده و يرمز مفهومنده نظمى انشاد
ايتدكده قورقه‌رق او يانديم واول ساعت جاه ومال واولاد وعيالى قلبا وقالبا تركله ربمه هارباسالك
راه تجرد اولوب اشبو كورديكك حالمى سوه‌رك اختيار ايتدم ديدى انتهى (و معناى مرقومده
بو نظمى بعضيلرى دخی انشاد ايتمشدر * من كان يعلم ان الموت يدركه * والقبر مسكنه والبعث
مخرجه * وانه بين جنات مزخرفة * يوم القيامة اونار ستنضجه * فكل شئ سوى التقوى به

سمع * وما اقام عليه منه اسمعه * ترى الذى اتخذ الدنيا له وطنا * لم يدر ان المنايا سوف تزعجه *
(وهب بن منبه شوروايتيله خواب آلودكان غفلته ساعت آتى موتى منبه اولوب ديمشدر كه سياحتمده
اجله ملوك يمندن سيف بن ذى يزنك بنا كرده سى اولان غمدان نام قصر مشهورى اطلالنه يعنى
اثر قصردن باقى احجار ينه راست كلمش ايدم كه انده قلم سندى ايله يازلمش بر كلام كوردم ايدى كلام
مرقوم عربى يه ترجمه ايتديرلدكده اشبو ابيات جليله وموعظهٔ عظيمه ظهور ايلدى وابيات
دخى بودر * باتوا على قلل الاجبال تحرسهم * غلب الرجال فلم تنفعهم القلل * واستنزلوا
من اعالى عز معقلهم * فاسكنوا حفرة يابئس مانزلوا * ناداهم صارخ من بعد مادفنوا * اين
الاسرة والتيجان والحلل * اين الوجوه التى كانت محجبة * من دونها تضرب الاستار والكلل *
* فافصح القبر عنهم حين سائلهم * تلك الوجوه عليها الدود يقتتل * قد طال ما اكلوا
دهرا وماشربوا * فاصبحوا بعد ذاك الاكل قد اكلوا * (مرويدر كه عيسى عليه السلام
سياحتلرنده بر رجله راست كلور ورفيق اولور اول كيمسه ذات نبوت پناهلرينى بيلديكى وكنديلرى
دخى دفعة بيلدرمديكى حالده كيدرلر ايكن بر قريه كنارينه كلورلر عيسى عليه السلام اى رفيق
شو قريه يه وار و بر طعام تدارك ايله كه تناول ايدرز بيوروب كندولرى صلاته شروع ايدرلر
رفيق مرقوم واروب اوچ چورك ايله عودت ايتديكن عيسى عليه السلام كورر اكن نمازى
بتورمديكندن رجل مرقوم صبرايده ميوب چوركك برين ييرنمازدن بعد الفراغ چورك اوچ ايدى
برى نولدى ديو صوررلر رجل اكلنى كتمله چورك ايكى ايدى ديو كذب ايدر وقبل الاكل ينه
كيدرلر ايكن بر مرعاده اوتلركيك سورى يسنه راست كلورلر عيسى عليه السلام ايچلرندن بر كيكى
چاغررلر بالامتثال كلدكده ذبح ايدرلر وكباب ايدوب ييرلر پس عيسى عليه السلام (قم باذن الله)
ديدكده كيك هيئت اصليه سى اوزره دير يلوب يورومكه باشلدقده رجل مرقوم متعجبا (سبحان الله)
ديجك اونبى ذى شان عليه السلام اشبو معجزه يى سكا كوسترن بارى تعالى حضرتلرى حقيچون
اوچنجى چوركى كيم يدى سويله ديدكلرنده ينه چورك ايكى ايدى ديو اولكى سوزندن دونمز بونك
اوزرينه ينه يوله روان اولورلر و يوللرى بر نهر عظيمه طيانور عيسى عليه السلام رجل مرقومك
الندن طوتوب نهرى معجزهٔ يورويه رك كچرلر ينه رجل تعجبا (سبحان الله) ديجك عيسى
عليه السلام اى كيمسه اشته بو خارقه يى دخى كوسترن پروردكار عالم عز وجل حقنه آكل رغيف
مرقومى بيلدر ديدكلرنده ينه قول دروغ اولنى تكرار ايدر بعده عازم راه اولوب بر خراب اولمغه
يوز طوتمش بيوك كوى كنارينه واررلر و قرب خرابه زارده كرپج شكلنده اوچ التون سبيكه سى
طورر بولنور رجل مرقوم فرح ونشاط ايله مال بوادق ديدكده عيسى عليه السلام بو سبيكه لرك برى
بنم وديكرى سنك واوچنجيسى اوچنجى چوركى اكل ايدنك ديدكلرنده انى دخى بن يدم ديو
اقرار ايديجك مسيح عليه السلام اوچى دخى سنك اولسون ارتق رفاقتكى استمم ديو ترك برله
روح روان آسا يكانه راه پيماى سياحت اولديلر رجل مرقوم بوكانوب كتورمكه يانده بر نسنه
بولنمديغندن حيران ونالان اولهرق اينه رلك اطرافنده طولاشور كن ابناى سبيلدن اوچ كيمسه باشى
اوجنجقه كلوب التونى كوردكلرى كبى رجل مرقومك سو يلمسندن باشنى كسوب تلاش نقل ذهبدن
قورتارلر و بو اشخاص ثلثه دخى ايچلرندن برينه شوقريه دن طعام كتورتا بكلو اكل ايدهلم
والتونلريمزى الوب قوت جسمانى ايله منزل مقصوده كيدهلم ديوب كوندررلر مال باشنده قلان
دو شخصك برى ديكرينه يمك كتورمكه كيدن رفيقمز كلديكى آنده سو يلشيوب اولديره لم وانك
حصه سنى دخى تنصيف ايله يارمشر سبيكه ذهبى قزانه لم ديوب بو وجهله قول وقرار وكيدن
دخى غدننك برازينه سم قتروايكيسنه يديريم الىر اولور والتون سبيكه لرى بتون بكا قالور ديوب

بو فكر مردارى هميان جرزمده ادخار ايدر وزهر لنه جك طعامنى آزادهٔ سم ايدرك يانه باشقه جه
الوب وانلره اماده وافراز ايتديكنه اغوبى ضم ايله كتورد كده قلالر فى الحال زهركشى اعدام
وكندولر دخى يمكى يوب درعقب هلاك اولهرق مال دنيا اوجندن لينه لرك يانلرنده درت شخص
طماع پى درپى دير لمش كوده لرينى مايه الاعتبار انام ايتديلر وچوق كچمدن عيسى السلام بعض
حواريلريله اولاشه لر يانندن كچوب اشته دنيا اهلنه بو معامله يى ايدر بيوره مشلردر (هشيم بن عدى
حكايه ايتمشدركه وليد بن عبد الملك زماننده ابنان طاغنده بر مغاره بولنمش كه درونده التون
سرير اوزرينده قونمش بر قديد جسد وباشى اوجنده بر النده لوحه اولوب انده (بن سبا بن نواسم
عيص من اسحق بن ابراهيم خليل الرحمن الرب الاكبره خدمت ايتدم وعيص دنصكره چوق
زمان ياشادم وبنجه عجايب كوروب مشاهده قيلديغم عجايب ايچنده موتدن غافل اولملرقدر بر امر
اعجب كورمدم كه ابالرينك واحبابلرينك بوارلندقلرينى كورر وقبرلرينى زيارت ايدرلر وكندولر
دخى انلره واصل اوله جقلرينى بيلورلر و بو معلومات ومواد عبرت موجب توبه وندامت وبادئ
تهيئهٔ اسباب سلامت ايكن ينه دريای غفلتدن كنار نجاته چيقميوب بونجه اوردنيايه ومناهى يه
مشغول اولورلر و بن بيلدمكه بنى زمان تغير وصبيان تراسى وهذيان تكثر ايتديكى حينده بر لاى
اياغى چپلاق اجلاف سر يره دن ايندير ب اكا تولى ايدرلر اشبو زمانه يتشلرآز يشار وذليل اولديغى
حالده فوت اولور (مآ تنده اولان كلام خط رومى ايله يازلمش ايدى (عمرو بن ميمون نقل ايلمشكه
عجم ديارندن بر بلدى فتح ايتديكمزده بزه بر مغاره يى دلالت ايدوب كوستر ديلر ايچنده بر اوطه
ودرونده التوندن بر سرير اولوب اكا بر قديد رجل و باشى اوستنده بر لوح قونمش واوزرينه (بن
بهرام بن بهرام ملكت فارسه مالك ومتصرف و بطش وشدت جهتندن قوم عجمك اقواسى
و قسوت قلب يوندن اقساسى وامل يولندن اطولى ودنيايه هوسندن احرصى اولوب بلادى
تملك وملوكى مغلوب واردولرى مهزوم وجبارلرى ذليل و بندن اول براحدك جمع ايتديكى مالى
جمع ايتدم واجلم كلوب اولديكم وقتده اومالى فدا ايله خلاصه قادر اوله مدم سوزى يازلمش
ايدى (قصص اسرائيليات دندر كه عيسى عليه السلام سياحتلرنده بر قورى انسان جمجمه سنه
راست كلوب تكلميله امر ايلدكلرنده * بن بلوان بن حفص نام ملك يمنم قتى چوق يشادم
و بر جق اوغللرم اولدى و ابكار كثيره ايله ازدواج وجمله ملوكه غالب مطلق اولدم رشمدى
بو حاله كيردم بنى كورنلر او يقوده اولانلرك احتلامندن عبارت اولان دنيايه مغرور اولمسونلر
ديجك عيسى عليه السلام ايقاظ لامته بكاء شديد ايله بكا ايلديلر (قلت) جمجمه جيلرك
ضمى وميم اولك سكونى ايله دماغى مشتمل اولان قفا كميكدر وزلزله وزننده سوزى آشكاره سو يلمكدر
(يقلوب بايقوشلريرى اولان برداره قصر ينك ديوارينه يازمش اولدقلرى قطعه در * هذى
منازل اقوام عهدتهم * يوفون بالعهد مذ كانوا و بالذمم * تبكى عليهم ديار كان يطربها *
* ترنم المجد بين الحلم والكرم * حل تحسر محلى اشبو منزللر عهدينه يتشوب الفت ايتديكم
قوملره خاندانلرك منزللريدر كه ابتداى نشئت وعنفوان خلقتلرندن بر وعهد و لتزام ايتدكارى
مكارمه وفا ايدرلر ايدى انلره ديار دنيامع تمتعها طرب بخش وسرور انداز ايكن واخلاق حميده نك
كزيده سى اولان حلم وكرملرى ميانده مجد وشرف ايله ترنم ايدر يعنى ناسه احسان وحوايجلرنده
تعجيز انلرينه باقيوب تسويه وثقلتلرينى تحمل كندولرينه (فرياد كدا رونق بازار كريمست)
اشعار نجه سرود ونغم كلوركن شمدى اوزيار يعنى ناس فراقلرينه اغلرلر ديمكدر (منقولدركه
مهدى خليفه يه بر كون نومنك ايچنده اشبو * كانى بهذا القصر قد باد اهله * واوحش منه
اهله ومنازله * وصار عميد القصر من بعد بهجة * الى تربة تسفى عليها جنادله * فلايبق

الا ذکره وحدیثه * تنادی بلیل معولات ثواکله * نظمنی انشاد ایدر (فما اتت عاشر عشرة حتی مات) یعنی مهدی مشارالیه رؤیاسنده شعر مذکوری انشادندن طقوز کون مرورنده اجلی کلکله وفات ایلدی ومفاد نظم ظاهردر (قلت) بیدهلاک معناسنه درکه بادیید بیداو بیودا ای هلاك ایله مفسردر (معوله) آواز بنی دیك ایده رك آغلین خاتوندر (ثاکل) اوغلنی غائب ایدن خاتوندر و جندل طاشدر (منقولدر که ایکی کیمسه بربرك بعد رسنك دکل دیو نزاعنی ایدرلر کن قدرت حق تعالی ایله دیوارنده بولنان طوغله دن بری بن دنیایه مدت مدیده تملك دنصکره اولدم ورمیم یعنی چوریوب تراب اولدم و بو حالله ییك ییل طوردقدنصکره بنی کرپیجی آلوب اعمال ایلدی و بو دیواره صوقدقلرندن برو دخی سنین متکاثره کچدی بو بله یر ایچون آپجاره لر نزاعك اصلی ندر دیو موعظه خوان اولمشدر (محکیدر که عظمادن بری برقصر مصنع یاپدیروب وسیر وتماشا ایدنلردن برعیبی بولوب سویلین اولورسه عیبنی اصلاح وتعییب ایدنه ایکی درهم اعطا ایدك دیو خدمه سنه تنبیه ایدر و بو تنبیه عقبنده برکیمسه کلوب وقصری تماشا ایدوب بونده ایکی عیب واردر دیو دخل ایدر مأمورلرنه در دیو صوردقلرنده انجامنده بانیسنك رحلتی وقصرك خراب اولمسی دیو جواب ویرر جواب صواب نصاب مذکوری بانی یه خبرویردکلرنده توفیق سبحانی ایله تأثیرنام ایدوب قصری وطوبدن دنیایی قلبا وقالبا ترك ایله سالك راه عبادت اولمش وسلامت معادی بولمشدر ﴿ عدم بقای دار دنیا ومافیها ده نظم اولنمش اشعاردندر ﴾ قف بالدیار فهذه آثارهم * تبکی الاحبة حسرة و تشوقا * کم قد وقفت بها اسائل اهلها * عن حالها ومر حما رمشفقا * واجابنی داعی الهوی فی رحها * فارقت من تهوی فعز الملتقی ﴿ بودخی معنای مرقومه در * ایها الربع الذی قد دثرا * کان عیانم اضحی خبرا * این سکانك ماذا فعلوا * خبرا عنهم سقیت المطرا * ولقد نادی منادی دارهم * رحلوا واستودعونی عبرا * بعض حکما دنیایی دکز صویته بکزتمشلردر که دفع عطش یعنی صوسزلغی کیدررزعمیله ایچلدکده حرارتی ارتیروب اصلا اروا ایتمز ودخی موقت زهر قاتلمش طاتلی شربته تشبیه ایتمشلردر که ایچلدکده عاجلا شیرین ایسه ده آجلا هلاك ایدر واحتلامه دخی مشبه قیلمشلردر که او یقو حالنده برلذتجك ایسه ده اویاندقده لذت برطرف اولور ودخی کیجه قراکلغنده اولان برق کبیدر که برآنده افقی ضیادار ایدرسه ده فی الحال ناسی ظلمت ایچره ابقا ایدر دیدیلر (مالك بن انس بکا شو خبر بالغ اولدیکه عیسی علیه السلام سیاحتلرنده یوللری بربلده اوغرامش که سور و حصونی خراب اولمش و انهاری چکلوب قوریمش ایدی تنیها لامته وابقاظا لهم ای بلد سنك اهلك وسکنه ك نره ده دیو ندا ایلدکده جواب ویرمامش یعنی حسب الظاهر جواب ویرمك شان جماددن اولمامغله اول امرده برکلام ایشیدلمامش بعده ندای مذکوری تکرار قیلدقلرنده سمت غیبدن برطریقه خارقه جوابنده بو بلدك اهلی هلاك اولوب زمین انلری ایچنه آلدی وعملری بیونلرینه اصلمش اولدیغی حالده یوم قیامتده عرصاته کلورلر ای عیسی بن مریم جدوسعی ایله نداسی ظهور ایلدی دیو روایت قیلمشدر (جامع المستطرف مرحوم بوراده * ومن یأمن الدنیا یکن مثل قابض * علی الماء خانته فروج الاصابع * بیتنی یازوب اکردنیایه سن کندیکی انصافه کلوب لایقنجه بیان ایله دیسدك بو بیتی اوته یه کچمز یعنی انجق نفسنی بو یله وصف ایدردیمشدر (مفهومه) قنغی کیمسه که دنیایه اعتماد ایده آوجیله صویی قبض ایدن کیمسه کبی اولور که اکا پارمقلرارالقلری خیانت ایتمشدر یعنی صویی یاقه لدم وآلدم صانور صوایسه آوجدن اغزینه کتورورکن پارمقلرارالرندن آقوب دوکیلور و باشلقدن غیری کفده برشی قالمز وقالسه دخی برقاج قطره اوله جغندن قاندرمز دیمك اولدیغی ظاهردر (ودخی ابونواسك وصف دنیاده یازدیغی

نظمیدر که براحد بو یله وصف ایتمشدر دیوب یازمشدر * الا کل حی هالك ابن هالك * وذو نسب فی الهالکین عریق * اذا امتحن الدنیا لبیب تکشفت * له عن عدو فی ثیاب صدیق * (قلت) بیت اولك مفهومی پدیداولدیغی اوزره دورآدمدن پروطبقة علی طبقة کافه انسافناپذیر اولوب واولمقده اولدیغنی تمهید ایله بیت ثانیده که وصف دنیایی حاوی اولان کلامدر و انك مآلی دخی (زیاده عاقل وزیرك اولان دنیایی حال ومشواری نه در دیو امتحانه قالقیشر ایسه وتحقیق ایدرم نیتنده اولورایسه دنیا انی الدادرزیرا هشیارم ادعاسنده اولان اوهرد ممتحنه دنیا عداوت وخیانتی ضمیرنده طوته رق کندو یی دوست ثوبنده وقیافتنده کوسترریعنی سیرنده دشمنی ایکن صورتده یارکوریتوردیمکدر (مرویدر که خلیفهٔ رابع بالحق علی المرتضی کرم الله تعالی وجهه ورضی الله تعالی عنه وعن جمیع الاصحاب صفین دن بعد الرجوع کوفه قضاسی حدودینه دخولنده برقبر کوروب و بو قبر کیمکدر دیو صوروب حباب بن ارت رضی الله تعالی عنه مرقدی اولدیغن خبرویردکلرنده طوروب (حق تعالی وتقدس حبابه رحمت ایلسونکه رغبت تامه ایله اسلامه کلدی وطایعا هجرت ایلدی ودارفیض مدارهجرتده باتوطن یشایوب آخرعمرنده جسمی مبتلای مرض اولدی آکاه اولك که عملی احسن اولانلرك اجرینی رب وهاب عزشانه البته ضایع ایتمز) دیوب براز کتدکلرندنصکره برقبرستانه تصادف ایله توقف ایدوب (السلام علیکم اهل الدیار الموحشة والمحال القفرة انتم لنا سلف ونحن لکم تبع و بکم عما قلیل لاحقون اللهم اغفرلنا ولهم وتجاوزعنا وعنهم) ارواح اهل قبوره صورت معلومه ده اولان سلامی ایفا واموات واحیایه دعادنصکره (طوبی لمن ذکرالمعاد وعمل للحساب وقنع بالکفاف) شول کیمسه لره بشارت اولسونکه حیاتلرنده معاد وآخرتی دوشنوب وروزحساب ایچون عمل خیره اجرادخار وکفافه قناعت ایلدیلر و بووجهله رضاء حقده بولندیلردیوب بعده ینه ارواح اهل مراقده خطابا (یا اهل القبور اما الازواج فقد نکحت واما الدیار فقد سکنت واما الاموال فقد قسمت فهذا خبرماعندنا فما خبرماعندکم) یعنی ای اهل قبورترك ایتدیککز زوجه لری نکاح وخانه لری مسکن واموالی تقسیم ایتدیلر اشته بزده اولان یعنی دنیاده براقدیغکز نسنه لرك خبری بودر که سو یلدم سزده اولان شیلرك ایا خبری نیجه در یعنی نعیمده میسز یاخود عذابده میسز کلام حکمت وموعظه ارتسامنی بعدالذکر یانلرنده بولنانلره دخی (اما انهم لو تکلموا لقالوا) یعنی اکر بونده یاتن مونالر تکلم ایده لرایدی اشبو سؤالمه جوابده (وجدنا خیرالزاد التقوی) یعنی تقوایی آخرتده خیرزاد وذخیره بولدق دیرلر ایدی دیمشدر (وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم)

﴿ الباب الرابع والثمانون ﴾

(اشبو سکسن دردنجی باب خاتم الانبیاء والمرسلین وسند العالم وسید المخلوقات اجمعین صلی الله تعالی علیه وسلم علیه وعلیهم الی یوم الدین افندیمزه اولان صلات وسلامك فضلیتنه متعلقدر (قلت) بعض ثقات متتبعیندن مسموع فقیر اولدیغی اوزره مستطرفك ابوابی جامعی ابن الخطیب مرحوم زیاده یه چقرمق امکانده ایکن عدد مذکوره قصر یله واصل اولدیغی سنی تذکرینه اشارت ایتمش اولدیغی بعض اهل علم برنسخهٔ مستطرف ظهرینه یازمش اولدیغن کوردم دیمش ایدی العهدة علی الراوی (وباب مذکوری مطلب معتنابه مرقومه مخصوص قیلوب خاتمهٔ کتاب ایتدیکی دخی پك بجادر زیرا اصل اصیل دین و اس اساس منهاج یقین * جز بدستوری قال الله و یاقال الرسول * رهرو فرمانده حاجت مکو حجت میار * اشعارنجه کتاب الله ایله سنت سنیهٔ باعث ایجاد اکوان علیه الصلاة والسلام ماتلی القرآن ومافری حدیثه بایقسان الجنان در (والحاصل مدار اجتهاد مجتهدین ینه کتاب وحدیث مدلوللرنجه اوایکی اصل

متین اولوب وسنت دخی قول و فعل و تقریر یعنی عباد مکلفینه امر ونهی ناطق کلام وفعل
وامثالی برینك عبادات ومعاملاتده وقوع بولان قول وفعلنی حضرت شارع اعظم صلی الله تعالی
علیه وسلم مشاهده ویا استماع بیوروب خم وحی افشانلریندن نهینه دائر بر کلام حکمت التزام
صادر اولمامغله قبولنه اشارت بیورمق شقلرینه شامل اولدیغنه بناء کلامدن عبارت و بر وجه
محرر سند مجتهدین اولان حدیثك حفظنه اهتماما اقل مرتبه ده امردیندن قرق حدیثك حفظی
فضلنه دائر حدیث و امر نبوی علیه الصلاة و السلام اولمغله اکثر مشاهیر علما و مشایخ عرب
وعجم وروم کثرهم الله تعالی الی یوم معلوم مطلقا احکام حکم اشتمال شرع ودیندن بر مطلب
ضمننده قرق حدیث جمع وتدوین ایلملریله مؤلف مشارالیه دخی اشبو اثر معتبرینك باب اخیرینه
حضرت برکزیده کائنات علیه وعلی آله واصحابه افضل الصلوات والتحیات والتسلیمات
افندیمزك حق احق همایونلرنده ذکر وابشار یله مأمور اولدیغمز صلات وسلامك فضلنده متعلق
احادیثدن شرح وراویلرینه تصدی ایتمیه رك معنالری بر برینه قریب و بربرلرینی مستلزم قرق
احادیث واخبار شریفه درجیله حق بوکیم مؤافقی مسکی الختام قیلمش و بوتهی کیسهٔ عرفان
یعنی اسعد ناتوان دخی اصل اعتذار عدم بضاعه ایسه ده وارستهٔ بیان اولدیغی اوزره شرح
حدیثه و اقوال شراح ثقاته مراجعت اولنمدقجه و کتب معتبرهٔ حدیثده متن حدیث بالتتبع
بولنمدقجه معناسنه تصدی ایتمك ولو اعرابده غلط دخی اولسه جای خطر کذبه وارد بر جرأت
مستدعیهٔ وعید نار اولدیغنه بناء همان ایفاسیله مأمور اولدیغمز صلات وسلامك لغة واصطلاحا
معنی وتعریفلری اسملری کوستریله جك ذواتك آثارلرندن اخذ وتلخیص وفی الجمله تفصیل ایله
بیان واحکاملری ثبت سطور تبیان قلنه رق مؤلف مشار الیهك یمن الله تعالی کتابه یوم الحساب
قید ایلدیکی احادیث روانك برازینی والد خالد دار النعیم الشیخ السید الحاج احمد افندی
مرحومك صلات وسلامه دائر مدینهٔ منوره قاضیسی اولمزدن مقدم ترجمه ایلدیکی الوسیلة العظمی
نام اثرنده له الحمد والمنه بولوب اقتضا ایدن شرحنی اندن اخذ ایله تحریر ودر دست فقیر اولان
مأخذلرده بولنمیانلری مؤلف مستطرف مرحومه حسن ظن بریله الفاظ مقیدانك اعدادی ارقام
هندیه وضعیله مقطع ترجمه یی استحسان پذیر ایتمشدر (مفاهیم و احوال اخبار مذکوره یه تمامیله
اطلاع مراد ایدن اهل همت دلائل الخیرات وشفاء شریف وان شاء الله تعالی سایهٔ شاهانه ده
طبع وتمثیل املنده اولدیغم سالف الذکر وسیلهٔ عظمایه مراجعت ایده لر ومنه التوفیق * معلوم
ارباب فضل اولدیغی وقاموسده یازلدیغی اوزره صلاة لغتده دعا و رحمت واستغفار معنالرینه
ودخی باری تعالادن رسول اکرمنه اولان صلی الله تعالی علیه وسلم حسن ثنادر یعنی (ان الله
وملائکته یصلون علیه النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما) آیت مکرمه سنده اولان
باری تعالانك صلاتی مخلوقدن ملائکه وانسانه اسناد اولنوب قبل رحمانیسندن اولان صلاة
تعظیمه مقرون رحمتی و ملائکه نك صلاتی واستغفارلری و مؤمنینك صلاتی تضرع
ودعالری در ودخی صلاة رکوع وسجود سائر ارکان و افعال مخصوصه یی شامل عبادتك یعنی
نمازك اسمیدر و اشبو نماز معناسنه اولان صلاتك مصدری صلاة کلوب دعا ایدنه صلی صلاة
دینور لکن معنای اولده اولنلرك مصدری تصلیة کلور (و علی هذا شیخ عبد الغنی نابلسینك
اثر بدیری اولان کتاب احکامنده یازلدیغی اوزره حق تعالانك صلاتی نبی علیه الصلاة والسلامك
شر یعتنی تعظیم وروز قیامته قدر ابقا وآخرتده شفاعتنی قبولدر (و مؤمنینك صلاتی (سلوا لی
الوسیلة و الفضیلة و الدرجة الرفیعة) قولیله مؤمنینه علیه الصلاة و السلام افندیمزك امر
بیوردقلری مقام محموده بعثلریله اولان دعادر (مواهب لدنیه ایله تفسیر ابی السعودده محرر اولدیغی

اوزره (حق تعالانك حبیب اکرمی علیه الصلام و السلام حقنده اولان صلاتك معناسی
ملائکهٔ کرام علیهم السلام عندنده نبی اکرمی علیه الصلاة والسلام ثناسیدر وملائکه نك صلاتی دخی
رسول اکرم علیه الصلاة و السلامه دعالریدر دیو ابو العالیه ذکر ایتمشدر (وفتح الباریده
ابو العالیه نك دیدیکی قول اولای اقوال اولدیغی ذکر اولنه قدنصکره باری تعالانك صلاتیکه
نزد ملائکه ده ثنا وتعظیم نبی علیه الصلاة والسلامدر وملائکه نك صلاتی دخی جناب حق عز
وجلدن اشبو ثنا وتعظیمی طلب دیمك وطلبدن مراد دخی متحقق اولان اصل صلاتی طلب
اولیوب بلکه زیادهٔ ثنا وتعظیمی طلبدر دیو محرردر (وینه شیخ الاسلام ابو السعود تفسیرنده
ابن عباسدن (یصلون علی النبی) اراد ان الله یرحمه والملائکه یدعوله تفسیری مروی اولدیغی کبی
(یصلون یبرکون) یعنی ملائکه نك صلاتی تبریك ایله تفسیر اولندیغی دخی مرویدر (وابن ابی
حاتمدن صلاة الله مغفرت وصلاة ملائکه استغفار اولدیغی مرویدر (وضحاکدن صلاة الله
مغفرتی وینه حق تعالادن رحمت اولدیغی وصلاة الملائکه مغفرتله دعالری ایدوکی مرویدر
(مبرد (صلاة حق تعالادن رحمت و ملائکه دن استدعای رحمتی منبعث اولان رقتدر دیوب
عقبنده حق سبحانه و تعالی (اولئك علیهم صلوات من ربهم ورحمة) نص جلیلی مدلولنجه
صلاتله رحمت بیننده مغایرت اظهار ایلمشدر (قلت) یعنی رحمت صلاته عطف اولنمشدر
و عطف ایسه معطوف ایله معطوف علیه بینلرنده مغایرت اقتضا ایدر و بو صورتده صلات
ورحمت بر برینه مرادف اولمیوب صلاتك معنای مخصوصی واردر دیوب بعده حتی اصحاب کرام
رضی الله تعالی عنهم سلامی تعلیمده (السلام علیك ایها النبی و رحمة الله و برکاته) لفظیله
صادر اولان قول نبوی یی علی صاحبه الصلاة و السلام استماع و موجبنی اجرا یعنی عبارهٔ
مذکوره یی تلاوت ایدوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی اصحابی اشبو اجرالری
اوزره تقریر بیوردقدنصکره (صلوا علیه وسلموا تسلیما) امر الهی سی نزولنده اصحاب صلاتله
رحمت بینلرنده من جهة المعنی مغایرتی فهم ایدوب کیفیت صلاتی سؤال ایلدیلر اکر مغایرت
مذکوره اولمسه نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اصحاب کزینه معنای صلاتی سلامی تعلیمده
بیلدیکز دیرلر ایدی بو یله دیمیوب صلاتی سؤللرینه جوابده کیفیت معلومهٔ مرویه اوزره تعلیم
بیوردیلر دیو استدلال مغایرت ایتمشدر انتهی) (قلت) کنز شرحی نهرده وسائر معتبراتده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت اولنان صلاة (اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد
کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انك حمید مجید و بارك علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت
علی ابراهیم وعلی آل ابرهیم فی العالمین انك حمید مجید (عبارهٔ سنده اولدیغی و بیهقی بنه امر حاضر
صیغه سیله (وارحم محمدا و آل محمد کما صلیت وبارکت وترحمت علی ابراهیم وعلی آل
ابراهیم) عبارهٔ سنی زیاده قیلدیغی محرردر (و بخاری ومسلمده اولان دخی بودر (فی العالمین)
مسلمده روایت اخرادر (قلت) مشبه به مشبه دن اعلی و یا مساوی اولمق قاعده ایکن صلات
سلطان الانبیاء والمرسلین علیه وعلیهم الصلاة والسلام وعلی آل کل اجمعین صلاة ابراهیم ایله
آلی صلاته نیجه تشبیه اولنور سؤالنه تشبیه آل محمده علیه الصلاة والسلام راجعدر و یاخود اعلی
ومساوی اولمق قاعدهٔ مطرده دکلدر (وکاهیجه بالعکس مشبه مشبه بهدن اعلی اولورکه (مثل
نوره کمشکاة) بو وجهی مؤیددر شقلریله جواب ویرلمشدر (قلت) مشبه بهك مشهور وقدیم اولسی
دخی مداردر تأمل اولنه انتهی (حلبی صلاة سلام معناسنه اولدیغنی تجویز ایتمش ایسه ده
شیخ عبد الغنی نابلسی قدس سره اشباه شرحی اولمنده بو جوازده نظر واردر دیمشدر تأمل
اولنه (ودخی شرح مزبورده بعض اعلامدن ناقلا باری تعالی وتقدسك خلقنه اولان صلاتی

ایکی یه منقسمدرکه بری صلات خاصه ودیکری صلات عامه درکه قسم اول کیفیتنده دکلدر وقسم اولدن اولان صلات انبیاء عظام علیهم الصلاة والسلام ثنا وتعظیملرینی تقدیم وصلات عامه کافهٔ اشیایه شامل اولان رحمت واسعهٔ الهیه سیدر دیمشدر (قلت) قسم اوله فاضل کردی مضریه شرحنده (الرحمة المقرونة بالتعظیم) دیو اشارت ایتمشدر (قاضی عیاض روح الله تعالی روحه و ارواح المذکورین قشیری قدس سره دن نا قلا حضرت حق جل وعلا (ان الله وملائکته یصلون علی النبی الایه) مکرمه سیله (هو الذی یصلی علیکم وملائکته) قول کریمی ناطق اولدیغی اوزره نبی کریم علیه الصلاة والتسلیم ایله عباد مؤمنینه صلاتله اکرچه لطف و احسان بیوردیلر لکن کونش کبی آشکار اولدیغی وجهله نبی مختار علیه الصلاة والسلامه شایان اولان قدر و رفعت دیکرلک قدرندن ارفع اولدیغنه بناء رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه اولان صلات جناب حق تعالی وتبارک قبل معنوییسندن تشریف وزیادهٔ تکرمه اولوب ودیکرلرینه یعنی کافهٔ اهل توحیده اولان صلات رحمت معناسنه اوله رق بو یوزدن باعث خلق کائنات وولی نعمت عالم افندیمز علیه الصلاة والسلام ایله سائر موحدینک بینلرنده فرق ظاهر اولور دیمشدر انتهی (حلیمیٔ مشارالیه طاب مثواه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه صلات ایتمک ایله مأمور یمزده حکمت ومقصود بو بابده اولان امر الهی یه امتثال ایله تقرب الی الله واوزریمزده اولان عنایات وحق وکرم نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم تشکرینی ایفادر دیوب عظماء شافعیه ومشایخ شاذلیه دن ابن عبد السلام قدس سره دخی حلیمی یه تبعیتله (رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه بزم صلاتمزدرکاه معنوی خدا عز وعلادن حق نبی علیه الصلاة والسلامه شفاعت اولمیوب و شفاعت حدیمز دخی دکلدر لکن جناب خالق تعالی شانه مطلقا احسانی کوردیکمز ذواته مکافات مقدوره ایله امر بیورمغله رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه دعادن غیری شی ایله مکافاتدن عاجز اولدیغمزه علم ازلیسی متعلق ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه مکافات اوله جق دعانک کیفیت وکمیتنی دخی بیلدیکمزه علم مقدسی محیط اولدیغندن صلات و سلامز دعامز اولدیغی ارشاد بیوردی دیمش (وابو محمد المرجانی دخی رحمه الله تعالی بو یله جه تحقیق ایلمشدر (وشیخ اکبر قدس سره الازهر دخی (صلات وسلامک فائده سی صلات ایدن کیمسه یه عائده در زیرا صلات وسلام ایتمک خلوص اعتقاد ونیته واظهار محبته ومداومت طاعته وعبد ایله رب بیننده واسطهٔ کریمه اولان رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه احترامه دلالت ایدر دیو تدقیق مقام ایلمشدر فلیحفظ (قلت) اشبو اقوال مسروده دن متبین اولدیغی وجهله لفظ صلات دعا ورحمت واستغفار ونماز معنالرنده مشترک کورندیکندن ابو السعود علی روحه رحمة الرب المعبود تفسیرنده تصریح ایتدیکی اوزره (ان الله وملائکته یصلون علی النبی) آیتنده صلاتدن معانیٔ مذکوره سنک هر بری یرر معنای حقیقی اوله رق یرمعنای مجازی اراده اولنمق لایق ومناسبدر و اول معنای مجازی عام یعنی عموم مجاز دخی حق تعالی وتقدس رسول اکرمه علیه الصلاة والسلام صلات ایدرلر یعنی نبی علیه الصلاة والسلامه خیر اولان اشیایه وفعلنک صلاحنه اعتنا وشرفیله تعظیم شاننی اظهارده اهتمام ایدرلر واشبو اعتنا واهتمام دخی قبل حق سبحانه وتعالادن رحمت وملائکه ده پیغمبره دعا واستغفارلریله حاصل اولور دیمکدر دیو مفسر مشارالیه ابن عباس دن رضی الله تعالی عنهما مروی اولان (اراد ان الله یرحمه والملائکة یدعون له) تفسیرینی تحقیق وسؤال مقدر معلومه جواب ویرمشدر فتأمل (قلت ایضا) فاضل سالف الذکر سلیمان کردی بومقامده بحثا دیرکه (الصلاة من الله الرحمة المقرونة بالتعظیم) قولنه بعضیلری اعتراض ایله

صلات رحمتله تفسیر اولنه مزکه زیرا (اولئک علیهم صلوات من ربهم و رحمة) نصسنده رحمت صلاته عطف اولنمشدر وعطف دخی معطوف ایله معطوف علیه میاننده مغایرت اشعار ایدر و برشی مغایریله دخی تفسیر اولنمز دیو استدلال ایتمش ایسه ده صلات مطلقا رحمتدن اخصدر واعمی اخصه عطف هم صحیحدر وهم معنابی مفید در (قلت) یعنی صلاته رحمت من جهة المعنی مباین اولمیوب بلکه رحمتک معناسی عام اوله رق صلاتی دخی شامل و بینلرنده عموم و خصوص مطلق اولوب هر صلات رحمتدر لکن هر رحمت صلات دکلدر دیو حمل وسلب اولنمغله بو صورتده رحمت صلاته معنای مذکورجه (تنزل الملائکة والروح) نصسنده اولدیغی کبی عطف اولنمق وتفسیر دخی قلنمق جائز وواقعدر دیو جواب ویریلور (وبنه معترض مومی الیه صلات حق عز شانه رحمتله تفسیر اولنه مزکه رحمتک حق تعالایه ظاهرا یعنی معنای حقیقیسی اوزره اطلاقی محالدر یعنی رحمت رقت قلب دیمک اولمغله ذات مقدس ذی کبریا اولوجهله رقتدن منزهدر صواب اولان مغفرتله تفسیر اولنمقدر دیمش ایسه ده جوابنده ظاهری اوزره ذات باری تعالایه اطلاقی محال اولان غضب وسائری کبی اولان صفاتدن غایات اراده اولنمشدر ورحمتک غایتی دخی کرم و احسان اولمغله بو وجهله اطلاقی وصلاتی رحمتله تفسیر صحیحدر دیرز (وعلی هذا یعنی صلاتک رحمتله تفسیری صحیح اولدیغی صورتده (رحم الله محمدا) دیمک صحیح اولمسنی اقتضا ایدر زیرا برمعنایه دلالتده مساوی اولان ایکی لفظدن برینک یرنده دیکری قائم اولمق صحیح اولدیغندن باشقه براعرابی حضور فخر رسل علیه وعلیهم الصلاة والسلامه رومال اولوب (اللهم ارحمنی ومحمدا) دیو دعا قیلدقده دعاسنی تقریر وتشهدی اصحابه رضی الله تعالی عنهم تعلیملرنده (السلام علیک ایها النبی ورحمة الله الخ) بیوردقلری دلیل صحت وجوازدر لکن بعض علما صحتنی تجویز ک اوزرینه لفظ صلات معنای عطف واقبال یعنی میل وتوجهی متضمن اولوب حتی اشبو تضمنجه رحم کبی بنفسه تعدی ایتمیوب علی حرف جری واسطه سیله تعدی ایدر دیوب رحمدن ابلغدر دیمشلردر (وشارح شفا شهاب الدین خفاجی فاضل اصح اولان نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه رحمتله دعا اصحابه رضی الله تعالی عنهم هر نه قدر شیمه یه رغما ترک ادب شریعتدن ایسه ده تسلیم ایله دعا مکروه اولمدیغی کبی کراهتده دکلدر لکن بنم عندمده مادامکه اثر وخبرده مذکور اولمیه یعنی حدیثده رحمت مذکور ایسه انده دیه جک اولمیوب لکن مأثور اولمیان دعالرده نبی یه علیه الصلاة والسلام عامه اسنادنده وخصوصا صلاته معا اولنیه رحمتله دعا مکروهدر دیوب وفاضل کردی دخی اشبو قول شهاب قبوله حقیق برکلامدر دیو تحسین ایتمشدر انتهی (ودخی صلات مطلبنده بو بحث آتی دخی یاد اشت ایده جک مسئله در یعنی انبیا علیهم الصلاة والسلامک غیری یه صلات ایتمکده اقوال اولوب تبعیت طریقیله اولورسه یعنی (اللهم صل وسلم علی محمد وعلی آله وصحبه ومن تبعهم الی یوم الدین) عبارەسنده اولدیغی کبی نبی یه صلات وسلامی ذکردنصکره بروجه محرر سائرلری عطف اولنورسه بالاجماع جائزدر لکن نبی نک غیری یالکز مذکور اولورسه جائز اولوب اولمامسنده اختلاف اولنوب بعضیلری (هو الذی یصلی علیکم وملائکته و (اولئک علیهم صلوات من ربهم ورحمة) و (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم وصل علیهم) نصوص جلیله لریله (ابن ابی اوفی رضی الله تعالی عنه حقنده اولان (اللهم صل علی ابن ابی اوفی) ایله بیت مال مسلمینه فرض اولان زکات شرعیه لرینی کتورن قوم مؤمنین حقلرنده اولان (اللهم صل علیهم) حدیث شریفلرینک ظاهر دلالتنی احتجاجله بالانفراد مؤمنینه صلات جائزدر دیدیلر لکن جمهور انفراد مذکوری تجویز ایتمیوب (انبیا

عليهم الصلاة والسلامك ذكرنده تصليه اولنمق شعار انبيادن اولوب غيريلرينه هر نه قدر
لغتجه اطلاقي صحيح ايسه ده انبيا عليهم السلامه شعارده الحاق ايله مثلا ابو بكر عليه الصلاة
والسلام وعلي عليه الصلاة والسلام دينلمز نتكيم عز وجل وتعالى شانه كبي حق سبحانه وتعالى يه
مخصوص اولان اوصاف هر چند محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمز
حضرتلري عزيز وجليل وشانلري عالي اولديغي رتبهٔ بداهتده ايسه ده محمد عز وجل وتعالى شانه
استعمال كردهٔ امت مرحومه دكلدر زيرا اصطلاح شريعتده اوصاف مذكوره شعار ذكر الله
عز وجل دندر ديوب بروجه محرر كتاب وسنتده وارد اولان صلاتي على الوجه الموجه دلالت
معناسنه حمل ايله تأويل ايلديلر (وينه انفراد مرقومي تجويز ايتمين بعض اعلام دخي غير انبيايه
عليهم السلام صلات شعار اهل اهوادندر كه انلر اهل سنت وجماعت يانلرنده انبيايه عليهم السلام
مخصوص اولديغي براهين ايله ثابت اولان عصمتي انبيانك عليهم السلام غيريلرنده دخي اعتقاد
ايدرك بو اعتقادلر ايله صلات وسلامي انبيانك عليهم السلام غيرلرنده استعمال ايلمري شعار
ومنالرندن اولمغله اول شعاره اقتدا اولنمز ديو استدلال ايتديلر (پس على الانفراد صلات
غير انبيايي منع ايدنلر ميانده تصليهٔ منفردهٔ مذكورهنك حكمنده اوچ وجهله اختلاف اولنوب
بعضيلري حرامدر وبعضيلري تنزيها مكروهدر وبعضيلري خلاف اولادر ديديلر (نووي
شافعي رحمه الله تعالى اشبو اقوال ثلاثهيي اذكارنده ذكردنصكره صحيح اولان كراهت تنزيهيه
ايله مكروه اولمسيدر كه شعار اهل بدعه اقتفايي موجبدر والحال بزكه اهل سنت وجماعتز شعار
اهل بدعه اقتفادن منهي وممنوعز ديمشدر انتهى (قلت) تنوير الابصار ايله شرحلري نهر
ودر مختارده زيلعي وشرح مقدمهٔ قرماني وذخيرهدن نقلا يازلديغي اوزره انبيا ايله ملائكهنك
غيري يه تصليه انجق تبعيتله اولور وبو تبعيتله غيري يه اولمق نبي يه عليه الصلاة والسلام وعلى
آله وصحبه تعظيمي مشتمل اولديغيچوندر ونبي يه ترجمه ايكي قول اولوب ذخيرهده كراهتي
محرر اولوب سيوطي متبعا تجويز ايدوب استقلالا تجويز ايتمامشدر لكن قول سيوطي توفيقه
محتاجدر ﴿اما سلام﴾ هر قدح ونقصاندن سلامتله دعا ديمكدر وياخود الله تعالى اني
سالم ايلسون ديمك اولان (سلمه الله تعالى) معناسنك مصدريدر بونده دخي انبيا عليهم السلامك
غيريسي منفرد قلنهرق هر نه قدر لغةً مثلا ابو بكر عليه السلام وعمر عليه السلام وعثمن
عليه السلام وعلي عليه السلام ديمك جائز ايسه ده اصطلاحا يازلموب دينلمز ومنفردا سلام ايله
دعا اولنان غير انبيا عليهم السلامده احيا وغائب ومتوفالر بردر وفقط دعا اولنان حاضر ايسه
(عليك السلام) ديو دعا ايله خطاب بالاتفاق جائزدر واما انبيا عليهم الصلاة والسلامده صلاتله
سلامي (ان الله وملائكته يصلون على النبي يا ايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا تسليما) آيت
كريمه سنك سياقنه اقتفاءً جمع ايتموب هر بريني لفظا وكتابةً يالكز اتيان ايتمك خلاف اولادر
زيرا ايكيسني بردن اتيانده اجر مكرر اولوب يالكز بريني اتيان محل اجر وترك اولادر ديو سالف
الذكر احكام والدنا بلسيده محرردر (قلت) لكن خيلي اعلامك حظ وتشبيله اولان آثارنده قصد
زياده تعظيم وامتياز ايچون ختم الانبيا والمرسلين عليه وعليهم الصلاة والسلام تحريرنده صلات
وسلامي جمع وسائر انبيا ومرسلين عليهم الصلاة والسلامي تحريرده انفراد بالسلام كورلمشدر
واشبو املايه نظرا والدنا بلسيبنك ترك اولى ديديكي حق نبي آخر الزمان عليه الصلاة والسلام
ذكر وتحريرنده اولورسه ديمك اولمسي احتمالدن بعيد دكلدر رفتأمل (قلت ايضا) كنز شرحي نهرده
يازلديغي اوزره (ان الله وملائكته يصلون على النبي الايه) نصسنده (سلموا) امري تسليما مصدريله
تأكيد اولنوب صلوا امرنده اشبو تأكيد اولمديغنده حكمت نه در سؤالنه فاكهي رحمه الله تعالى صلات

ان مؤكده ودخي الله تعالى ايله ملائكهسنك صلات ايلدكلري اعلام اولنمق ايله تأكيد اولنوب سلامده
تأكيد مذكور اولمديغندن سلامك مصدر ايله تأكيد اولنديغي محسناتدندر زيرا تأكيد
بالمصدردن باشقه برمؤكده بومقامده بوقدر ديو جواب ويرمش (وشارح بخاري ابن حجر
رحمه الله تعالى دخي صلاتي تقديمده مزيت اهتمام اولهرق ذكرده مقدم اولوب سلامك تأخيري
عدم اهتمامي ايهام ايتمكله او ايهامي دفع ايچون مصدر ايله تأكيد قلنمشدر احتماليله اجابه ايتمشدر
(ودخي نص شريف مرقومده صلات حق تعالى ايله ملائكهيه اضافه اولنوب سلامده اشبو
اضافه اولمديغي حالده مؤمنينه هم صلات وهم سلام ايله امر اولنديغنده حكمت نه در استفسارينه
ينه ابن حجر سلام تحيت ودخي انقياد معناسنه اولديغي احتمال اوزره مؤمنيندن اشبو انقياد
نبي عليه الصلاة والسلام صحيح اولوب لكن حق تعالى ايله ملائكهده يعني مخاطب اولميان جنس
ملكده امتثال شرايع نبويه متصور اولمديغندن اشبو تشريع ايهامني دفع ايچون سلام بروجه
محرر مضاف قيلنمامشدر ديو حقا كه تحقيق ايتمشدر (وقول بديع سخاويده دخي بويله مرقومدر
(ودخي حكم صلات شويله دركه (نبي اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اوزرينه صلات ايله
مأموريت امت هجرتك ايكنجي سالنده وقوع بولديغي وعلى قول معراج باهر الابتهاج كيجهسي
اولديغي سخاوينك قول بديع مرقومنده محرردر (وصلات دخي عمرنده بركره اتيان اولنسه
امتثال امر تحقق ايدر ولهذا شارح نهر بيانجه بركيمسه بلوغنده صلات ايتسه تشهدده كي
صلاتي يرينه كچر (اما اسم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمي برمؤمن يا كندي ذكر ايتسه
وياخود آخرك ذكر ايتديكني ايشتسه صلات ايتمك واجب اولور لكن ضمن صلواتده مثلا
(اللهم صل وسلم على محمد) ديدكده ذكر اولنسه طحاوي اختياري وتحفه وغيريسنده اولان
تصحيح اوزره واجب اولماز (قلت) زيرا تسلسلي مستلزمدر (واشبو وجوب هر نه قدر مجلس
ومكان ذكر تبدل ايتموب براولسه دخي اسم شريف تكرر ايتدكجه قول اصح اوزره تكرر ايدر
(كذا في المجتبى) لكن تلاوتده تكرر ايدرسه بركره صلاة ترجيح اولنوب يعني واجب اولوب زياده لري
مندوب اولور (ونهر مذكور مؤلفنك بوراده (تنبيه) ايله معنون اولان مطلبده طحاوينك اسم
نبي عليه الصلاة والسلام هربار كه استماع اولنه صلات واجبدر ديديكي قولندن نمازك قعدهٔ
اولاسنده اولان تشهددهكي استماعي استثنا لازمدر زيرا اول حالتده اتيان صلات وجوب
نه ده قالور كه كراهت تحريميه ايله اولان مكروهاتدن عد ايتمشلردر انتهى (ودخي معلوم اوله كه
ترضيه وترحم يعني اصحاب كرامه (رضي الله تعالى عنهم) ودخي رضواني مفيد سائر تعبير ايله دعا
وتابعين ايله تابعيندنصكره كلان علما وعباد وسائر اخياره (رحمه الله تعالى) معناسني مفيد
اولان كلام ايله دعا مستحبدر وبو تعبيرك عكسي جائزميدر ديرسه بعض علما جائز دكلدر بلكه
اصحابه ترضيه وغيريلرينه ترحم مخصوصدر ديديلر لكن نووي شافعي (روح الله تعالى روحه) اشبو
عدم جوازده جازم دكلدر زيرا بو خصوصده صحيح اولان جمهورك قائل اولدقلري استحبابدر واستحباب
مذكورك دلائلي اكثر من ان تحصى در ديمشدر كه (قلت) مرادي برشي كه دائرهٔ استحبابده دائر اوله انده
عدم جوازك دخولنه يول يوقدر يعني مباحك تركي جائزدر ديمكدر وينه نووي لقمان عليه السلام كبي
نبوتنده اختلاف اولنان ذوات كرام ذكرنده بعض علمانك كلامندن منفهم اولديغي اوزره صلات
وسلام ذكر اولنمليدر وبنم رأيمجه دخي تصليهده بأس يوقدر ديمشدر انتهى (در مختاردن اشبو ترضي
وترحمك مفادي عاجزانه اخذ ايله شويله ترجمه اولنديكه اصحابه ونبوتنده ذو القرنين ولقمان كبي اختلاف
اولنانلرك ذكر وتحريرنده ترضي مستحبدر وعلى قول قرمانئ فاضلك مقدمه شرحنده يازديغنجه نبوتنده
اختلاف اولنانلرك ذكرنده عموم انبيايي عليهم السلام بعد الذكر صلى الله على الانبياء وعليه دينلمليدر

وتابعين و بعد التابعين علما و عابدلر وسائر اخياره كرنده ترحم مستحبدر لكن زيلعى اولى اولان
صحابه يه ترضى وتابعينه ترحم و بعد التابعين كلنلره (اللهم اغفرله وتجاوز عنه) كبى عفو وتجاوزى
مشعر كلماتله دعادر ديمشدر انتهى ❊ باشليوب لطف حق تحديثه ❊ كلمه لم بعدازين
احاديثه (١) عن انس بن مالك رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
من صلى على صلت عليه الملائكة ومن صلت عليه الملائكة صلى الله تعالى عليه ومن صلى الله
عليه لم يبق شئ الا وصلى عليه (٢) من صلى على صلاة واحدة امر الله حافظيه ان لا يكتبا
عليه ذنبا ثلثة ايام (٣) من صلى على مرة خلق الله من قوله ملكا له جناحان جناح بالمشرق
وجناح بالمغرب رأسه وعنقه تحت العرش وهو يقول اللهم صل على عبدك مادام يصلى على نبيك
(٤) من صلى على مرة صلى الله عليه عشرا ومن صلى على عشرا صلى الله تعالى عليه مائة ومن
صلى على مائة صلى الله عليه الفا ومن صلى على الفا لا يعذبه الله بالنار (٥) من صلى على مرة
كتبت له عشر حسنات ومحيت عنه عشر سيئات ورفعت له عشر درجات (٦) اتانى
آت يوم من ربى عز وجل فقال من صلى عليك من امتك صلاة كتب الله له بها عشر حسنات
ومحا عنه عشر سيئات ورفع له عشر درجات ورد عليه مثلها) بو حديث جامع صغيرده دخى واردر
(٧) من صلى على فى كل صباح عشر مرات محيت عنه ذنوب اربعين سنة (٨) من صلى
على ليلة الجمعة او يوم الجمعة مائة غفر الله له خطيئة ثمانين سنة (٩) من صلى على يوم الجمعة اوليلة
الجمعة مائة مرة قضى الله له مائة حاجة ووكل به ملكا حين يدفن فى قبره يبشره كما يدخل على
احدكم الهدايا (١٠) من صلى على فى يوم مائة مرة قضيت له ذلك اليوم مائة حاجة (١١) اقربكم
منى مجلسا اكثركم على صلاة (١٢) جائنى جبريل عليه السلام وقال لا يصلى عليك احد الا ويصلى
عليه سبعون الفا من الملائكة (١٣) الدعاء بعد الصلاة على لا يرد (١٤) لا يلج النار من صلى على
(١٥) الصلاة على نور على الصراط (١٦) من نسى الصلاة على اخطأ طريق الجنة (١٧) ان
لله ملائكة فى الهوى بايديهم قراطيس من نور لا يكتبون الا الصلاة على وعلى اهل بيتى (١٨)
اولى الناس بى اكثرهم صلاة على (١٩) لو ان عبدا جاء يوم القيامة بحسنات اهل الدنيا ولم يكن
معها الصلاة ردت على صاحبها ولم تقبل منه (٢٠) من صلى على فى كتاب لم تزل الملائكة تصلى
عليه مالم تندرس اسمى من ذلك الكتاب (قلت) تصلى عليه مالم تندرس) يرنده (تستغفرون له
ما دام) لفظيله وسيلهٔ عظمى ده طبرانينك ابو هريره دن رضى الله تعالى عنه تخريج ايلديكى
مضبوطدر (٢١) ان لله ملائكة سياحون فى الارض يبلغون الصلاة على من امتى فاستغفر لهم
(٢٢) من صلى على كنت شفيعه يوم القيامة ومن لم يصل فانا برىء منه (٢٣) يؤمر بقوم الى الجنة
فيخطئون الطريق فقيل يارسول الله ولم ذلك قال سمعوا اسمى فلم يصلوا على (٢٤) يؤمر برجل
الى النار فاقول ردوه الى الميزان واضع له شيئا كالانملة مع ميزانه وهو الصلاة على فيرجح ميزانه
وينادى سعد فلان (٢٥) ما اجتمع قوم فى مجلس ولم يصلوا على الا تفرقوا كقوم عن ميت
ولم يغسلوه (٢٦) ان الله تعالى وكل بقبرى ملكا واعطاه اسماء الخلايق كلها فلا يصلى على احد
الى يوم القيامة الا بلغنى اسمه وقال يارسول الله هذه هدية فلان ابن فلان قد صلى عليك (٢٧)
من صلى على عند قبرى سمعته ومن صلى على نائيا ابلغته (٢٨) من صلى على حين يصبح عشرا
وحين يمسى عشرا ادركته شفاعتى يوم القيامة (١٩) ان الله اوحى الى موسى عليه السلام ان
اردت ان اكون اقرب اليك من كلامك الى لسانك ومن روحك الى جسدك فاكثر الصلاة على
النبى الامى (٣٠) من صلى على واحدة صلى الله عليه بها عشر صلوات وحط عنه عشر
خطيئات ورفع له عشر درجات (٣١) صلوا على واجتهدوا فى الدعاء وقولوا اللهم صل على محمد

وعلى آل محمد (٣٢) ان اقربكم الى منزلا اكثركم على صلاة (٣٣) من صلى على صلاة كتب له قيراطا
والقيراط مثل احد (٣٤) رغم انف رجل ذكرت عنده ولم يصل على (٣٥) من قال جزى الله عنا
محمدا خيرا او جزى الله عنا محمدا بما هو اهله فقد اتعب كاتبيه (٣٦) لا تجعلوا بيوتكم قبورا وصلوا
على فان صلاتكم تبلغنى حيث ما كنتم (٣٧) الصلاة على النبى امحق من الماء لسواد اللوح (٣٨)
ما من احد يسلم على الا رد الله على روحى حتى ارد عليه) اشبو اربعينك بعضيلرى كبى بو حديث
دخى بالاى بابده قلم فقير ايله اشارت اولنان وسيلهٔ عظمى ده امام احمد وطبرانى وابوداود وبيهقى
ابو هريره دن رضى الله تعالى عنه روايت ايلدكلرى بيانيله مسطوردر ومفاد ظاهريسى دخى
هر بر صلات ايدن امت مرحومه نك صلاة وسلامى يكان يكان عرض روضهٔ معطره اولنور
وروح فيوض فتوح حضرت فخر دودارينك عليه الصلاة والسلام ذات عاليلرينه اعاده قيلنه رق
طرف زاهر الشرفلرندن هر بر امت صلات خوانه رد سلام عنايت بيورلور ديمكدر وبو
حديثده على ظاهره توهم اولنان اشكالى مؤلف وسيله تاج الدين سبكى وطيبى دن نقليله كوزل
حل ايدوب (وشارح جامع صغير مناوى دخى انبياء عظام عليهم الصلاة والسلامدن روح
شريفلرى مفارقت ايتمامكله قبر منورلرنده دائما احيادرلر واهذا رد سلام ايچون اعاده اولنان
روحدن مراد ذكر ملزوم وارادهٔ لازم طريقيله مجاز مرسل اوله رق نطقدر وحضرات انبيا عليهم
السلام عالم قبرده احوال ملكوت ايله مشغول اولدقلرندن بالفعل ناطق دكللر ايسه ده بالقوه
ناطقلردر ورود سلام ايچون مأذونا عن الرب تعالى شانه بالفعل نطق ايدرلر ديمشدر (ايمدى بو صورتده
توهم اولنان اشكال يعنى بر آنده روضهٔ مطهره عرض سلام استدن خاليه اولميوب بلكه بر آنده
حسابه كلمز صلوات عرض اولنمغله حديثك ظاهرى دلالت ايلديكى اعاده عادتا مستحيل اولمغله
دائما روح بدن ايمنلرنده باقى اولمسنى مقتضى اولور بو ايسه (الا رد الله على روحى) قول شريفنه مخالفدر
ورد روح دخى رسول الله تعالى عليه وسلمك روضه انورلرنده حى اولملرينى مستدعيدر رسؤالى
مندفع اولور انتهى (قلت) بعد الارتحال انبيا ومرسلينك عليهم الصلاة والسلام ارواح شريفه لرى
قبر انورلرنده جسد شريفلرنده دنياده اولديغى حالت اوزره ميدر ياخود اعلاى عليينده ميدر
ياخود جاى والاى ديكرده ميدر مسئله سنى ذو الجناحين علوم باطنه وظاهره مولانا الشيخ محمد خالد
الشافعى النقشبندى القادرى قدس سره دن استفتا ايلدكلرنده جواب اوله رق يازدقلرى مكتوب
شريفى حقا كه حل اشكال ايتمكله بالترجمه مآلى بو مقامه قلم فقير ايله درج اولندى حضرت
مولاناى مشار اليه ديركه (بو خصوصده ادب اولان ارواح انبيا صلوات الله تعالى وتسليماته عليهم
وعلى آلهم وصحبهم اجمعين ايچون جزما بر مقر معين تعيين اولنميوب ودخى سماوات وارضيندن عبارت
اولان عالم امكانده كافه سنك وخصوصا سيد وخاتم انبيا ومرسلين حضراتنك مدد
روحانيتلرندن خالى بقعه واردر ديو اعتقاد اولنميوب انلر احيادر واجسادلرى قبورلرنده در
وحياتلرينك درجه سى حيات شهدا درجه سنك فوقنده اوله رق طاعة الله ده تلذذ ايچون نماز
قيلارلر وحج وتلبيه ايدرلر وقرآن اوقورلر وتسبيح ايدرلر وبو حاللر بله بارى تعالى وتقدسك
اوزرلرينه فضلى زياده لنور ديو اعتقاد اولنمق واجبدر وعبادات مذكوره لرى تلذذ قصديله
اولديغندن آخرت دار تكليف دكلدر ديو اعتراض دخى وارد اولماز (ودخى آخرتده يعنى برزخده
حياتلرى دنياده اولان حياتلرى كبيدر ديو تصريح ايتمك لايق دكلدر وجسدلرينه روحلرى
مقارندر ديو تصريح اولنمق دخى لايق دكلدر هر نه قدر مقارن اولمق جائز وممكن ايسه ده (زيرا اهل
سنت وجماعت عندنده مقرر اولديغى اوزره روحسز جسمك حياتى محتملدر كه اهل سنت عندنده
صوسزلغه صو واچلغه طعام اسباب عاديه دن اولديغى كبى روح دخى حياته سبب عاديدر

وحق تعالی عزشانه مسببات مذکوره‌یی یعنی ری وشبع وحیاتی اسباب مذکوره یعنی صو وطعام وروح اولمقسزین خلقه قادر در ایمدی بو صورتده قبورلرنده اجسادلرنده ارواحلری اولمق وقبورلرنده اولدقلری حالده خرق عاده طریقیله عالم ملك و ملکوتده سیران ایله متنعمه اولوب بعده حق تعالی وتبارك دیله دیکی وقتده قبورلرینه عودت ایملری واجسادلری قبرانورلرنده بلا روح حق تعالانك حین مشیئتنه قدر احیا اولمق وارواحلری اعلای علیین ویاخود رفیق اعلی ویاخود فردوس ویا دیکر مقام معلاده اولمق شقلرندن هر بریسی جائزدرکه بوجوازه اخبار صحیحه دلالت ایدوب مذکوراتدن بریسی بالخصوص مقرری اولوب آخرتده اولمامسی مقتضی دکلدر زیرا ارواح شریفه‌لرینك برحالدن برحاله و برمنتزهدن منتزه دیکره نقللری جائز اولدیغی و یاخود روحك شان بدنه مغایر برشانی اولدیغی ایچوندرکه روح مکانی مذکوراتدن بریسی اولدیغی حالده قبرنده رد سلام ایدر واشبو جوازلری ابن القیم جوزی کتابنده وسیوطی تطور ولی یی مبین اثرنده ذکر ایتمشلردر وخصوصا کمله‌نك حاللری سائرنده اولماز حتی الله تعالی بعض اولیاسنه تصور جهتندن برتمکین وقوت احسان قیلمشدرکه صور عدیده‌یه بحصر ویاخود بغیر حصر تصور ایدرلر واحیانا کشف صحیح اربابنه سماوات وارضین وعرش وکرسی روح رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ایله مملو اولدیغی کشفلرنده ظاهر اولور (سید کائنات علیه الصلوات والتسلیمات لیلهٔ معراجده سیدنا موسی علیه السلامی قبرلرنده نماز قیلار اولدقلری حالده مشاهده دنصکره مسجد اقصاده سائر انبیا ایله کندولرینه اقتدا ایلدکلرین کوردیلر بعده سماء سابعه یاخود غیرنده انلری وسائر انبیایی کوردیلر وصحبت قیلدیلر واشبو ذکر اولنان اقوال اخبار واحادیث صحیحه‌نك مدلولیدر (وعلیه الصلاة والسلام افندیمزك قبرلری مطلقا واوچ کوندن ویاقرق کوندنصکره ذاتلرندن خالی اولدیغنه دائر اولان احادیث یا ضعیفه و یاخود باطله‌در هرنه قدر بعض ناس اومقوله اخبار ضعیفه‌یه معتبر اولدیلرسه ده انلره تعویل وتمسك جائز دکلدرکه ضعفی وتأویلیله بیله (انا اول من تنشق عنه الارض) حدیث صحیحیله یوسف علیه السلامك مصرده اولان مقبره‌سندن شامده اولان آباء کرامی مقبره‌سنه نقل اولندیغی حدیثی کبی انبیانك علیهم الصلاة والسلامك قبرلرنده بقاسنه دلالت ایدن احادیث صحیحه‌یه معارض اوله‌مز انتهی (۳۹) صلوا علی فان صلاتکم زکاتکم وسلوا الله لی الوسیلة (۴۰) نقل الشیخ کمال الدین الدمیری رحمه الله تعالی عن شفاء الصدور لابن سبع رحمه الله تعالی ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال (من سره ان یلقی الله وهو عنه راض فلیکثر من الصلاة علی فانه من صلی علی فی کل یوم خمسمائة مرة لم یفتقر ابدا وهدمت ذنوبه ومحیت خطایاه واستجیب دعاؤه واعطی امله واعین علی عدوه وعلی اسباب الخیر وکان ممن یرافق نبیه فی الجنان) انتهی اشبو اربعینی جامع المستطرف مرحوم خاتمهٔ اثرینه مرقوم قیلدقدنصکره تشکرا (اللهم صل وسلم علی سید المرسلین وخاتم النبیین ورسول رب العالمین الذی انزل علیه فی محکم القرآن العزیز تعظیما له وتوقیرا یا ایها النبی انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذیرا وداعیا الی الله باذنه وسراجا منیرا) صلاة وسلامیله تحسین اختتام ودرج تصلیهٔ مذکوره‌یه پرونیرهٔ وصف درج ایلدیکی (یا ایها النبی الایه) جوهرهسی مناسبتیله ثنای برکزیدهٔ کائنات علیه الصلوات والتسلیماتده براز تحقیقات دخی یازوب الحق که کتابی آفتاب تمام ایتمش ومترجم بی تاب یعنی اسعد بارکش هیزم نادانی باقداره سبحانه وتعالی زرنار مفاد تحقیقات مذکوره‌یی تحریر ایله حریر نوبافت ترجمهٔ فقیرانه‌سنه اولا واخرا وسابقا ولاحقا (بسمله وحمدله وتصلیه وترضیه‌یی) (دخی شاهنشهه باصدق درون ادعیه‌یی) علی الصباح والمسا تکرار ایدرك نقش بندتم بالخیر اولمق مطلبی سمتنه کیتمشدر ﴿ ترجمة التحقیقات هذه ﴾ مؤلف مشار الیه

دیرکه اشبو (یا ایها النبی انا ارسلناك الایه) مکرمه‌سنده نبوتله رسالتی مشتمل اولان خطاب ممتاز خاص الخاصه ذات اعجاز آیات محمد المصطفی علیه الصلوة والسلام افندیمزه مخصوصدرکه حق سبحانه وتعالی رسل ایله انبیادن علیهم السلام برذاته نبوت و رسالتی جامع کلامله خطاب بیورمیوب انجق اول سید الخلق صلی الله تعالی علیه وسلمه تخصیص قیلمشدر وسائر رسل کرامی علیهم السلامی قرآن جلیلده علی الانفراد رسالت وصفیله مخاطب بیورمیوب مجموعنه بردن خطابله (یا ایها الرسل کلوا من الطیبات) قول کریمیله ندا بیورمشدر (ودخی وصف رسالت ونبوت اولمدیغی حالده ابو البشر آدم علیه السلامه (یا آدم اسکن انت وزوجك الجنة) وابراهیم علیه التسلیمه (یا ابراهیم اعرض عن هذا) ونوح علیه السلامه (یا نوح اهبط بسلام منا) وداود علیه السلامه (یا داود انا جعلناك خلیفة فی الارض) وعیسی علیه السلامه (یا عیسی ابن مریم اذکر نعمتی علیك وعلی والدتك) نصوصیله اسم شریفلریله خطاب بیوروب لکن سلطان الانبیاء والمرسلین علیه وعلیهم الصلاة والسلام فی کل حین افندیمزه بیان اولنه‌جق حکمته مبنی قرآن کریمده درت محلده اسم محمد ایله و بر محلده دخی اسم لطیف احمد آیت اولوب انلردن ماعداده یا رسالت و یا نبوت ایله زیب عنوان سطور قیلنان (یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیك من ربك) و (یا ایها الرسول لا یحزنك) و (یا ایها النبی حسبك الله) و (یا ایها النبی حرض المؤمنین علی القتال) و (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین) و (یا ایها النبی لم تحرم) و (یا ایها النبی اذا طلقتم النساء) و (یا ایها النبی اتق الله) الایات نصوصلری منطوقلرنجه مخاطب اولملریله مشرف اولدیلر (وذکر اولنان درت آیتك بری (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) نص شریفیدر و بونده اسم لطیف مذکور اولدیغنك حکمتنی مفسرین بویله یازمشلردرکه احد غزاسی معرکه‌سنده بین المشرکین لسان شیطانیله قد قتل محمد صیحهٔ کاذبه‌سی مسموع اولمغله سورت معلومهٔ پریشانی بحکمته تعالی مشاهده اولنوب بونك اوزرینه آیت مسطوره نزول ایلدی اگر وما محمد یرنده یالکز رسالت وصفی اولسه ایدی اعدا علی زعمهم الباطل رسول محمد دکلدر دیه‌جکلرندن اسمی محمد اولدیغی بیلوب وضروری انکار ایده میه‌جکلرندن نام شریفیله تعریف اولندی دیو بیان ایلدیلر (وایکنجی آیت (ما کان محمد ابا احد من رجالکم ولکن رسول الله وخاتم النبیین) قول عظیمیدر (قلت) بونده دخی حکمت چونکه رسالت اسم محمد ایله بنام اولان ذات مختار ومصطفایه حمل اولنمشدر شرط حملك مقتضاسی دخی موضوعك معرفه اولمه‌سیدر اشته اسمیله ذکره سبب بودر دیدیلر (واوچنجیسی (الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله اضل اعمالهم والذین آمنوا وعملوا الصالحات وآمنوا بما نزل علی محمد) نص الهیسیدرکه بونده دخی اسم مشار الیه ایله ذکرك حکمتی ینه اعدانك رسالت ایله متصف اولان سن دکلسن دیمه‌ملری ایچوندر (ودردنجیسی (محمد رسول الله) نص منیفیدر و بوراده دخی اسمیله ذکره حکمت چونکه بو نصك اولنده باری تعالی وتقدس (هو الذی ارسل رسوله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله) بیوردقده اعداء دیندن هدایتله حق تعالانك ارسال ایلدیکی کیمدر دین اولمش اولمغله جناب رب عزت بهر برهانه دخی اسمیله تعریف بیوردی (ونام نامیٔ احمد ایله موضع واحدده مذکور اولان دخی عیسی علیه السلامدن حکایهٔ قرآن کریمده اولان (یأتی من بعدی اسمه احمد) نص اعجاز قصیدر و بونده اولان حکمت دخی شویله‌درکه وقتا که الله تعالی وتبارك عیسی بن مریمی علیهما السلام بنی اسرائیله ارسال بیوردقده اونبی مبعوث قوم بنی اسرائیله آیت آتیه‌یه منطوقنجه ای بنی اسرائیل بندن اول موسی علیه السلامه نازل اولان توراتی تصدیق

وبند نصكره كلور رسول الله ايله سزى تبشير ايدرم يعنى دينم الله تعالانك كتابلرله نبيلرينى
مصدق اولديغى حالده ٭ حق تعالى قبلندن سزى ايمانه دعوته كوندرلمش پيغمبرم ديوب
وخاتم الانبيا عليه وعليهم الصلاة والسلامى مراد ايدرك اسمى احمد دردى واشبو قضيهٔ
معجزه آرايى (اذقال عيسى بن مريم يابنى اسرائيل انى رسول الله اليكم مصدقا لما بين يدى من التورية
ومبشرا برسول يأتى من بعدى اسمه احمد) مكرمه سى حاكى وناطقدر (ايمدى مشركين قريش
بعد عيسى عليه السلام كله جك رسول (اسم سامىٔ احمد مختار) ايله توراتده مرقوم اولديغنى
بيلدكلرندن اوكوزل آدايله تعريف وياد اولنمشدر خلاصه (حق سبحانه وتعالى بر منوال مشروح
اعلاما وتعريفا بالاقتضا او بركزيدهٔ عالم صلى الله تعالى عليه وسلمى اسم محمد واحمد ايله مواضع
مذكورده ذكر بيوروب سائره واضعه رسالت وتبوتله ندا بيورمشدركه تشريف مخصوصدر ورق
صحيفه يه مسطور اولان (يا ايها النبى انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا الى الله باذنه وسراجا
منيرا) مكرمه سنده كى (شاهدا) قول جليلنى مفسرلر (شاهدا لايمان المؤمنين (وعلى قول
٭ شاهدا لاهل التوحيد ٢ ٭ وبر قولده شاهدا لاهل القرآن ٣ ٭ وديكر قولده ٭ شاهدا
لامتك ٤ ٭ وبعضيسى ٭ شاهدا بالمنة ٥ ٭ و (ومبشرا) قول مكرمنى دخى ٭ ومبشرا
لاهل اليقين ١ ٭ وعلى قول ٭ ومبشرا لاهل التمجيد ٢ ٭ وبعضيسى ٭ ومبشرا لاهل
القرآن بالغفران ٣ ٭ وعلى قول ٭ ومبشرا بشفاعتك ٤ ٭ وقول ديكرده ٭ ومبشرا بالجنة ٥ ٭
ودخى (ونذيرا) قول عظيمنى ٭ ونذيرا للمشركين ١ ٭ وعلى قول ٭ ونذيرا لاهل الطغيان ٣ ٭
وقول ديكرده ٭ ونذيرا على مخالفيك ٤ ٭ وبعضيسى ونذيرا من المحنة ٥ ٭ ايله تفسير ودخى
(داعيا الى الله باذنه) قول جليلنى ٭ اى يدعو الناس بامر الله الا قالوا لا اله الا الله ٭ ايله تفسير
ايلديلر يعنى امر حق عزوجل ايله آكاه اولك ولا اله الا الله كلمه سيله توحيد ايدك ديو ناسى دينه دعوت
ايلمك اوزره مبعوث اولديلر ديمكدركه بو دعوتى بارى تعالى (وانه لما قام عبد الله يدعوه) قول
كريميله بيان بيورمشدر (وباعث ايجاد عالم صلى الله تعالى عليه وسلم دخى ذات رحمت
آيتلرينى (وانا الداعى الى الله) حديث شريفلريله توصيف وتسميه ايلمشلردر ودخى (سراجا
منيرا) قول كريمنده اولان سراجدن مراد ذات سعادتلرينى (وجعل الشمس سراجا) نصى
منطوقنجه عالمدن ظلمت شركى ازاله وضياء توحيد ايله منور ايلمه ده شمسه تشبيه در وسراجدن
مراد دخى مقتبس منه اولان شيدر (وفى الحقيقه قبل ولادته صلى الله تعالى عليه وسلم دنيا ظلمت جهالت
وشركك ايله سيم سياه ايكن تولد با سعادتلرنده سراج دينى مكهٔ مكرمه ده ظهور ايلدكده ناس هر فج
وجانبدن دركاهنه كلوب اقتباس نور توحيد وايمان ايلديلر ورجالدن مقتبس اول ابو بكر الصديق
ونسادن خديجة الكبرى وشبابدن على المرتضى وعتقادن زيد وعبيددن بلال حبشى رضى الله تعالى
عنهم اولمشلردر پس ارض فارسدن سلمان وديار رومدن صهيب وحبشه دن بلال مشار اليه
كلوب اقتباس اسلام وايمان ووفود يعنى اقطار ارضدن ومشارق ومغاربدن فوج فوج ايلچيلر
واهالى وناس وفود ايدوب خاكپايته يوزلر سوروب اقتباس نور دين محمدى قيلديلر وابو لهب اهل بيتدن
ايكن اقتباس نور تصديق ايتميوب خفاش آسا نور توحيده باقه مدى نتيجهٔ كلام روى زمين سراج
ارشادى نوريله طولدى وذات اعجاز صفاتى اعظم الانبياء اكرم والمرسلين وسيد الخلق اجمعين
اولوب حق تعالى وتبارك وجود مرحمت آلودلرينى احسن واجمل وافضل واكمل وافصح
وارجح واصبح واجل واعظم واسخى واكرم وانهى وانصف واعدل براحد خلق ايلمدى (وحق
سبحانه وتعاليه قسم ايدرزكه اكر دريالر مداد واشجار ونبات اقلام اولوب جميع خلق اوصاف
ومعجزاتنى يازسه لر آزدن ازينى بيله تحريردن عاجز اولورلر كه (قلت) ديباجهٔ حصن حصين

شرحنده شارحى مولانا على القارى نقل ايلديكى اوزره محققينك بيانلرنجه (صلوا عليه) ايله
بارى تعالى اول افضل مخلوقات واكمل موجودات عليه الصلاة والسلام اوزرينه صلاة وسلام ايله
عبادينه امر بيورمشلر ايكن قدر واجب صلات وسلامى كما وكيفا براحد بيله مبوب هر نه ايسه رب
عزت عزشانه بيلديكندن يعنى مخلوقات اداسندن عاجز وعلو كمال ذاتلريچون نعوت وصفاتنى
بياندن قاصر اولدقلرندن (اللهم صل عليه) مألنده اولان كلاملر ايله امر صلاتده شاننه لايق
هر نه ايسه بيلن رب عزت عزشانه يه احاله ايلدكلرى عجز بشرى مؤيددر انتهى (اللهم اجعلنا
من امته واحشرنا فى زمرته وامتنا على محبته ولا تخالف بنا عن ملته ولا عن شريعته ولا عما جاء به
برحمتك يا ارحم الراحمين وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه
اجمعين وسلام على المرسلين والحمد لله
رب العالمين

خاتمه

اشبو مجموعه طرزنده مرقوم ومسطور اثر فاخر وكشكول جواهر شمول نوادرك عموم انتفاع ذات
نيت خيريه سيله بوندن اقدم تركى يه نقل اولنوب اون يدى سنه مدت مستور پردهٔ دولاب خزانة
الكتاب اولان نسخهٔ مترجمه سنك اول امرده انجق طبعى خصوصى ديباجهٔ اصلاح رسيدهٔ مجلد
اولده ايما وديباجهٔ جديدهٔ مجلد ثانيسنده انبا اولنديغى اوزره تقويم وقايع نظارتى بو افقر الورانك
عهدهٔ عجز عده سنده بولنديغى هنكامده يعنى بيك ايكيوز اللى سالى اواسطنده طرف زاهر الشرف
سلطنت سنيه دن اراده وفرمان بيورلمش ايدى لكن براز زمان رخصت نامهٔ اصلاح استحصالى
وصالى تدبيرينه اشتغال عائقه سيله دار طباعهٔ عامره يه احتراما واجب الاصلاحى خدمتنه
مبادرت اولنوب بعده لفظا ومعنى يعنى رأسا ترجمه سنه مرخص مستقل اولدقدنصكره ذكر اولنان
نسخهٔ ترجمه نه دولاب انسايه وضعله مطالعه سندن صرف نظر واصل نسخهٔ عربيهٔ مستطرف
مأخذ ومخبر قلنه رق بيانه يه كاه سفارت وغربت وكاه جسم نحيفه عرض مرض حيلوات ايتشيكن
بنده قلم شكسته خم نافله ارقام خلال عوارض مذكوره ده بيماندهٔ فيلدان فتور
وعطلت اولميوب حمد الله عز وجل تحريرات شرعيه وتسويدات وقايع وچند بن رسائل
ونوامج ومكاتيب ايله مشتغل وظهير بى ظهير فقير لكد نكد سپهر كج رفتارك ايراث ايتديكى بار
اكدارينه متحمل اوله رق يعنى (رحم الله امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره) تنبيهنه اذعان ويقينم
اولديغى حالده هر چند عيون كرما تجسس معايبده غمضا وآذان فضلا استماع مساويده مظهرهٔ
صورت صما وبو فقير وقيربى ريايه دخى ٭ سبان عندى ان ذموا وان مدحوا ٭ ما فى العوالم
من شىء يغيرنى ٭ لم يشهدونى الاوجه مؤتلم ٭ فلينظروا حسنا او غيرذى حسن ٭ روشنده بولنمق
مقصد اقصى اولوب والحال كه بو كتر غبار دكل جهابذهٔ علوم واساتذهٔ فهوم اولان هر مصنف
ومؤلف اذا خلى وطبعهم حسب البشريه عثرات وهفواتدن خالى اولمدقلرى امر روشن
٭ وخصوصا شول مؤلف اوراق واقلام بولنه كه سحايب حدثان وبوارق احزان وصواعق
عدوان تراكيله (من يسمع يخل ميرابندن بوابل تشنيعات امطار وزمين امتحان واختبارده شولك
حرمان انبات وثمره خلاف آثمار ايتمكله مفازه بيماى حيران بولنه رق حالنى كورن عجزهٔ اهل انصافك
سبب تأسف وبكامى اوله وكاسهٔ تحسينه انتظارنده بولنديغى آب خوشكوار رعايت يرينه چركاب
اكدار طوله بوكونه مبتلاى بى دستكيرك بلا شعور خطاسى بولنه جغى وارستهٔ ظن ٭ اولديغندن

غم آلود مفروض مذكورك مقام اعتذارده (لئن ادركت فى قولى فتورا) (ووهنا فى بيان للمعانى)
(فلاتنسب بنقصى ان رقصى) (على تنشيط مقدار الزمان) كفتهسيله ترنمسازاوله جغى ظاهر *
(واقتضاى شيوهٔ عالم كون اوزره هر بار براحداسنهٔ السنهٔ طعن اهل ضغن دن رها بولميوب بريكا
سهو قلم زلهٔ قدمده اصحاب اخلاق حميده سيئهٔ واقعه يى حسنه ايله دفع يعنى اصلاح ايله كرمه
ابتدار ايدرلرسه ده بريكار باب اخلاق رديه حسنه يى وزر وكرامتى سحر ودار الكتب موقوفه يى
عقار وماء زلال حلالى عقار عدو شمار ايدهكلدكلرى باهر اولمغله بو شكنجه يه كرفتار بولنانلرك
دخى (وان رضيت عنى كرام عشيرتى) (فلا زال غضبان على لئامها) قولى مدار تسليتلرى
اولديغى فواتح خواتيم آثار زنده كوروب اسوه ايدرك و (والله اسئل ان يصب عليه سجال
القبول ويجعله لمتبعى الفوائد غاية السؤل) دعاسيله سجده كاه چاره ساز حاجتمندانه عرشانه يوز
سوردك ﴿ الحمد لله تعالى اولا وآخرا ﴾ نسخهٔ كبراى كرم وكرامت وسرسطر رسالهٔ مهذبهٔ مذهبهٔ
سلطنت مروج العلوم والمعارف بالسعى الاوفى ومروح قلوب البرايا والتبعة بلطفه الاجلى مصنف
صنوف العدالة فى الممالك الاسلاميه ومؤلف الفنون الشتاء فى تدابير الدولة العليه واضع اساس
اصل دساتير علم وكمال ناسخ رسم اساطير ظلم وجهل و الحاد و ضلال حاوى الاخلاق المرضيه
مؤيد الشريعة المحمدية المنجية السنيه موصوف اوصاف منظومهٔ (سرلوحهٔ شاهنامهٔ شان)
(عنوان برات فضل و عرفان) (هم مالك تاج وتخت وافسر) (هم اهل هنرهم اهل پرور)
* كرخطنى كورسه ابن بواب * شوقا يازيلوردى حاجب باب * نام آور اولوب نتيجه اثرده *
قو يدى ادبنى همه هنرده * روح تن عالم اولدى ذاتى * اخلاق حميده در صفاتى * الا وهو
ظل الله تعالى فى العالم * وخليفة رسوله المجتبى الاكرم * السلطان ابن السلطان ابن السلطان
شرقا وغربا فكهذا وهكذا كابرا عن كابروهلم جرا السلطان عبد المجيد خان ابن السلطان الغازى
محمود خان ابن السلطان الغازى عبد الحميد خان سلمه الله الملك الديان السلام ناصرا للمسلمين
ومنتصرا للاسلام الى يوم القيام حضرتلرينك عهد عدل ورأفتنه مقارنتله (مظهر حسن ١٢٦٣)
اولان بيك ايكيوز التمش اوچ سالى شهر ربيع الاخرى غره سنك كيجه سى ساعت درت
قرارلرنده پاى مخدرهٔ ترجمهٔ فقيرانه يه خلخال تم بالخير ايله حلى بند * ودهان بيغاى خامهٔ خام
كتره بارك الله تعالى فيك شاباشيله بارندهٔ قند * اولوب وكلبند اهل طبل پسند تمثيلى دخى
سنهٔ مستحسنهٔ مسطوره شهر رمضان فيض فيضانك يكرمى برنجى كونى حالا ناظر تقويم وقايع وصاحب
الكمال والعرفان والبضايع اجلهٔ رجال دولت عليهٔ ابدبقا واصدقاء قدماء سلطنت سنيهٔ تأييد
انماءدن سعادتلو محمد سعيد بك افندى انال ما يتمناه الرب المبدى معرفتيله منسوج دستكاه
حسن اختتام وخلاصهٔ خاصهٔ كلام بو كنجينهٔ معارف دفينه باللطف الازلى
همت شاهانه ايله سرمايهٔ فوائد معنويهٔ مدارس ومكاتب واقلام اولمشدر

﴿ اولندقجه كتب تأليفى وتمثيل ايله استكتاب * دخى اوراقده سطر آرا اولهناكيم فم اقلام ﴾
﴿ الهى ايله خان عبد المجيد داد فرمايى * سرير آراى شوكت تاب بخش دولت اسلام ﴾
﴿ للمترجم الفقير غفرله ﴾
﴿ دعاى اختتامى ابتدادن ايلدم معروض * اجابت ذيلنى حق ايلدى مدشمدى حمد ايله ﴾
نقاط شكم اصلاح ايده هر تاريخده اخوان
اولندى ترجمه مستطرف اسعد شمدى حمد ايله
(١٢٦٣)

﴿ تاريخ الترجمه نظمه زيور افندى دادهعرز ﴾

﴿ استاد فن سلطنت * عبد المجيد خان ايتدرده ﴾ ﴿ عدلينه دائر نسخهٔ * عالم پسندى ترجمه ﴾
﴿ عهد همايوننده بر * صدر جليل القدرينك ﴾ ﴿ مجموعهٔ آثارينى * ايلر خجندى ترجمه ﴾
﴿ باق جوهر ذاتى انك * عالى بها در فضلله ﴾ ﴿ ايلر كتاب مدحتن هب طاشكندى ترجمه ﴾
﴿ بين الافاضل نامنه * اسعد افندى ديديلور ﴾ مستطرفى قيلدى زهى * صباغ اوله كندى ترجمه
﴿ سررشتهٔ اجلالدر * حبل متين فضلنه ﴾ ﴿ ربط معانى يه انار * اشته كندى ترجمه ﴾
بولمش حلاوت اويله كيم * شهد عباراتى انك ﴾ ﴿ اونوتديرر اوقوياته * اذواق قندى ترجمه ﴾
عمرين فزون قدرين رفيع * ايتسون خداوند عليم ﴾ ﴿ تاكيم بوله چوق طبعله * قدر بلندى ترجمه ﴾
﴿ جوهر كش نحسبندر * زيور بو تاريخم بنم ﴾
﴿ مستطرفى قيلدى نوين * اسعد افندى ترجمه ﴾
(١٢٦٣)

﴿ التاريخ لاخر للطفى افندى سلمه الله تعالى ﴾

﴿ حضرت اسعد افنديكيم فيوض خامه سى ﴾ ﴿ ناطقه بخش ادبدرذى لسان وابكمه ﴾
﴿ مدعاى فضلنه اشبو كتاب مستطاب ﴾ ﴿ شاهد و برهان بيتراز برله انكار ايلمه ﴾
﴿ نكته سنجك نشوه ياب لذت فهمى اولان ﴾ ﴿ مجلس عالمده چكمز آرزو جام جمه ﴾
﴿ نفعى شامل ابتدا وانتها اربابنه ﴾ ﴿ باشقه سهل ممتنعدر طوغريسى بو ترجمه
﴿ عصر عالى شهنشاه زمان آثاريدر ﴾ ﴿ يوقسه بورتبه كوزل تعبيرلر كلمزفمه ﴾
﴿ تاكه تأليف كتب شان آوردانا اوله ﴾ ﴿ شامل اولسون لطف شاه اول المعىٔ اعلمه
﴿ اولسه جائز جوهره تاريخه لطفى جائز ﴾
﴿ سايهٔ شاهده مستطرف اولندى ترجمه ﴾
(١٢٦٣)

﴿ تاريخ آخر للشيخ ذائق افندى البروسوى نال ما يتمناه ﴾

﴿ جناب اسعد تحريرى مولى مستدام ايتسون * موفق اولدى بو سحر حلاله لطف باريله ﴾
﴿ يازلسه ذائقا لايق سپهره نجم تاريخى * اولندى ترجمه مستطرف امر شهرياريله ﴾
(١٢٦٣)